



PROGRAMY A PROJEKTY

REGIONÁLNYCH ÚRADOV VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

- **odpočet plnenia za**

ROK 2023

APRÍL 2024

© VYPRACOVAL ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Odbor organizačno - dokumentačný

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Banskej Bystrici**

ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Gestor: ÚVZ SR

Riešitelia: ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR

NEHAP V. bol schválený uznesením Vlády SR č. 3/2019 dňa 9. januára 2019. Súčasťou NEHAP V. je príloha, ktorá obsahuje navrhnuté aktivity na podporu implementácie jednotlivých priorít Ostravskej deklarácie. Celkom je k jednotlivým prioritám navrhnutých 43 aktivít.

Odbor HŽPaZ RÚVZ BB sa na plnení úloh v rámci jednotlivých aktivít v roku 2023 podieľalo nasledovne:

Aktivita 8. Posilnenie dialógu s verejnosťou a podpora aktivít v oblasti pitnej vody s dôrazom na zdravotný význam pitnej vody a ochranu jej zdrojov.

Dialóg odboru HŽPaZ s verejnosťou v oblasti pitnej vody prebieha dlhodobo a systematicky, nielen s verejnosťou zo spádového územia RÚVZ BB, ale aj s dosahom na populáciu ďalších území. Využívané sú rôzne formy: osobné konzultácie, poskytovanie informácií mailovou poštou, zverejňovanie informácií na web sídla RÚVZ BB a prostredníctvom printových médií. Individuálne sú záujemcom poskytované okrem priamych konzultácií aj náučné materiály s problematikou pitnej vody.

Aktivita 31. Vytvoriť nový IS pre pitnú vodu a nový IS pre kúpaliská a vodu na kúpanie (prípadne doplniť IS o ďalšie sledovania relevantné k zmene klímy).

V súčasnosti je v rámci osobitného projektu ÚVZ SR vyvíjaný nový IS pre pitnú vodu a nový IS pre kúpaliská a vodu na kúpanie. V IS Voda na kúpanie sa už pracuje v rutinej prevádzke, pričom sa zadávajú protokoly manuálne, IS Pitná voda bude spustený po integrácii s IS LAB. Pracovníci odboru HŽPaZ RÚVZ BB (Mgr. Schwarz, PhDr. Bartová, MPH, Mgr. Lovičová) sa podieľajú na vývoji informačných systémov a ich odskúšavaní na opakovaných stretnutiach s riešiteľmi projektu (online stretnutia).

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

Gestor: ÚVZ SR

Riešitelia: ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR

Národné ciele SR III. majú stanovených 12 konkrétnych cieľov, s určením inštitúcií zodpovedných za ich implementáciu. RÚVZ BB, odbor HŽPaZ sa podieľa na plnení 2 zo stanovených cieľov, konkrétne:

Zlepšenie kvality a zdravotnej bezpečnosti pitnej vody.

K plneniu tohto cieľa RÚVZ BB prispieva systematickým monitoringom kvality pitnej vody na spotrebiskách verejných vodovodov, aktualizáciou údajov v informačnom systéme Pitná voda a poskytovaním informácií verejnosti.

V roku 2023 štvorčlenná odberová skupina odboru hygieny životného prostredia a zdravia vykonávala akreditované odbery vzoriek pitných vôd **v rámci monitoringu pitnej vody u spotrebiteľa v 10 okresoch Banskobystrického kraja** (okrem spádového územia RÚVZ Zvolen - 3 okresy).

Začiatkom roka 2023 pripravili pracovníci odboru HŽPaZ návrhy plánov odberov vzoriek pitnej vody z verejných vodovodov, ktoré prerokovali s vedúcimi odborov HŽPaZ príslušných RÚVZ a následne rozpracovali odbery vzoriek na jednotlivé odberové trasy a odberové dni.

V ôsmich okresoch (Rimavská Sobota, Revúca, Lučenec, Poltár, Veľký Krtíš, Žiar nad Hronom, Banská Štiavnica, Žarnovica) pracovníci odb. HŽPaZ od januára do októbra 2023 v odobrili celkom 364 vzoriek pitnej vody z verejných vodovodov.

V spádových okresoch RÚVZ BB (Banská Bystrica a Brezno) bolo v roku 2023 v rámci monitoringu pitnej vody odobratých z verejných vodovodov 359 vzoriek.

Z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov RÚVZ BB v novembri a decembri odoberali vzorky vody neakreditovaným spôsobom pracovníci jednotlivých RÚVZ (104 vzoriek).

Odberová skupina odboru HŽPaZ vykonávala akreditované odbery vzoriek pitných vôd z verejných vodovodov, hygienicky významných vodovodov a vôd na kúpanie aj v rámci platených služieb a v rámci výkonu ŠZD.

Sledovanie vývoja vodných plôch ovplyvnených rozvojom cyanobaktérií

K plneniu tohto cieľa RÚVZ BB prispieva zabezpečením odberov vzoriek povrchovej vody a vodného kvetu z vodárenských nádrží Turček, Hriňová, Klenovec, Málinec, odberom vzoriek surovej a upravenej vody z úpravní vôd pri týchto nádržiach (viď tiež úloha 7.1) a odberom vzoriek povrchovej vody z jazier na plážovom kúpalisku v meste Banská Bystrica a na Krpáčove počas kúpaciej sezóny (premnoženie cyanobaktérií so schopnosťou tvoriť vodný kvet nebolo počas sezóny 2023 na obidvoch jazerách zaznamenané).

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A V PRACOVNOM PROSTREDÍ

Gestor: ÚVZ SR

Riešitelia: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a ďalšie vybrané RÚVZ

V roku 2023 RÚVZ BB nebol riešiteľom.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

Gestor: ÚVZ SR

Riešitelia: ÚVZ SR a vybrané RÚVZ

Boli vybrané ubytovacie zariadenia, v ktorých budú v ďalšom roku odobraté vzorky pitnej vody, teplej vody a stery z koncových častí na vyšetrenie ukazovateľa *Legionella*.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNEJ VODE

Gestor: ÚVZ SR

Riešitelia: NRC pre pitnú vodu ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR

Na základe odborného usmernenia ÚVZ SR bolo pracovníkmi odboru HŽPaZ vybratých 7 odberových miest veľkých zásobovacích oblastí, z ktorých boli dňa 24.10.2023 odobraté vzorky vody na stanovenie pesticídnych látok. U žiadnej z odobratých vzoriek nedošlo k prekročeniu limitných hodnôt jednotlivých stanovených pesticídov a ich metabolitov.

1.6 MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

Gestor:

Riešitelia: ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR

V roku 2023 RÚVZ BB nebol riešiteľom.

7.1 MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Gestor: ÚVZ SR

Riešitelia: RÚVZ v SR

Odbor HŽPaZ v rámci plnenia tejto úlohy zabezpečuje odber vzoriek povrchovej vody a vodného kvetu (v prípade jeho výskytu) z vodárenských nádrží Turček, Hriňová, Klenovec, Málinec a odber vzoriek surovej a upravenej vody z úpravní vôd pri týchto vodárenských nádržiach na stanovenie cyanobaktérií, akútnej toxicity a ďalších vybraných biologických ukazovateľov.

V roku 2023 bolo v mesiacoch jún, júl, august, september a október zo 4 vodárenských nádrží odobratých 16 vzoriek povrchovej vody.

Zo 4 úpravní vôd bolo odobratých 16 vzoriek surovej vody a 16 vzoriek vody po úprave.

Nadmerný výskyt vodného kvetu bol zaznamenaný vo VN Málinec (v mesiaci júl), vo VN Klenovec (v mesiaci september) a vo VN Turček (v októbri). Na stanovenie akútnej toxicity a mikrocystínu bolo odobratých 9 vzoriek vody a 3 vzorky vodného kvetu. Vzorky vody boli analyzované v laboratóriách ÚVZ SR.

7.2 KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ A UMELÝCH KÚPALÍSK

Gestor: ÚVZ SR

Riešitelia: RÚVZ v SR

Odbor HŽPaZ sa na plnení úlohy podieľa zabezpečovaním akreditovaných odberov vzoriek vody na vyšetrenie legionel a améb z bazénov s vodnými atrakciami, pri ktorých vznikajú vodné aerosóly.

V roku 2023 bolo v rámci úlohy odobratých celkom 20 vzoriek na stanovenie legionel a améb.

Nález *Legionella sp.* ani améb kultivovateľných pri teplote 36 a 44 st. C nebol zistený u žiadnej odobratej vzorky vody na kúpanie.

ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Gestor úlohy: ÚVZ SR (úlohy č. 2.1.1)

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici (úlohy č. 2.1.2, 2.1.3, 2.1.4)

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ v SR, vybrané RÚVZ v SR (2.1.4)

Termín: Rok 2023 a ďalšie roky

RIEŠENÉ ÚLOHY V RÁMCI ÚLOHY 2.1 :

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

Cieľ

Zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.

Etapy riešenia rok 2023 a ďalšie roky

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Anotácia

Viesť evidenciu rizikových prác za príslušný okres, región a SR podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií v znení neskorších predpisov. Prehodnotiť vydané rozhodnutia o určení rizikových prác (resp. profesií) podľa predchádzajúcich legislatívnych úprav. V rámci ŠZD sledovať najmä pracovné podmienky zamestnancov, mieru expozície zamestnancov a realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce. V rámci výkonu ŠZD tiež sledovať spôsob zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov, výsledky a intervaly lekárskech preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti

na prácu. Uplatňovať databázu rizikových prác obsahovo zosúladenú s platnými právnymi predpismi na ochranu zdravia pri práci.

Realizačné výstupy

Získavať aktuálne údaje o:

- počte exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v jednotlivých okresoch, regiónoch a v SR podľa štandardných výstupov programu databázy ASTR,
- počte nových rizikových prác v danom roku,
- počte a druhu sankcií uložených zamestnávateľom za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce.

Sledovať vývoj zmien počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce (trendy) v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi.

Budovať centrálny register údajov a regionálne registre o:

- individuálnych meraniach expozícií pri pracovných činnostiach a pri výkone celej práce jednotlivých profesií na tvorbu databáz údajov o miere expozície rizikovým faktorom a na tvorbu reálnych profilov profesií tzv. „matric expozície profesií“, ktoré sa celosvetovo spracovávajú ako „job exposure matrices“ (JEMs) na potreby praxe a výskumu v ochrane zdravia pri práci podľa usmernenia odborom PPL ÚVZ SR,
- podmienkach práce u prípadov ohrozenia chorobou z povolania a u priznaných prípadov s chorobou z povolania.

Zosúladiť registrované údaje s požiadavkami národných a medzinárodných inštitúcií. Preskúmať možnosti prepojenia registra s ďalšími registrami na analýzy zdravotných rizík a využitie údajov k stanoveniu priorít vo výkone ŠZD a v usmerňovaní tvorby zdravých pracovných podmienok a ochrany zdravia pri práci.

V roku 2023 pracovať na zjednotení postupov pri kategorizácii rizika a zaradovaní prác do kategórií jednotlivými RÚVZ v SR s cieľom odstrániť nejednotnosť v posudzovaní.

Prehodnotiť situáciu z hľadiska expozície pri práci v súvislosti so zmenami limitov a so sprísňovaním požiadaviek na účinnú ochranu zdravia pri práci vrátane kontroly používania primeraných OOPP.

V roku 2023 pokračovať v tvorbe databázy údajov o hluku a vibráciách z často používaných strojov, nástrojov a zariadení na účely hodnotenia expozície a následne zdravotného rizika pracovníkov v štruktúre podľa usmernenia z ÚVZ SR.

Realizovať konzultačné porady na RÚVZ v sídle kraja pre všetky RÚVZ v kraji k prešetrovaným podozreniam na choroby z povolania s cieľom posudzovania pracovných podmienok a zdravotných rizík pri práci vo vzťahu k zisteným chorobám a poškodeniam zdravia u pracovníkov. Frekvenciu konzultačných porád si dohodnú príslušné RÚVZ v kraji.

Plnenie

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici vedie evidenciu subjektov na území okresov Banská Bystrica a Brezno. Rizikové práce vykonáva celkovo 4592 zamestnancov (žien 1356), z toho v tretej kategórii je zaradených 4049 zamestnancov (1276 žien) a v štvrtej kategórii 543 zamestnancov (80 žien). V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zníženiu celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce o 837

zamestnancov (počtu žien o 362). Počet zamestnancov vykonávajúcich práce tretej kategórie sa znížil o 938 (počet žien o 389). K zníženiu počtu zamestnancov došlo v priemyselnej výrobe a zdravotníctve. Naopak v štvrtej kategórii sa počet zamestnancov zvýšil o 101 (počet žien o 27) prevažne v priemyselnej výrobe a lesníctve.

Vydaných bolo celkovo 31 rozhodnutí o zaradení prác do tretej alebo štvrtej kategórie rizika, o zmene alebo vyradení prác z tretej alebo štvrtej kategórie a zastavení konania. Práce sú rozhodnutím RÚVZ BB zaradené do kategórie rizika v 92 subjektoch. 6 rozhodnutí bolo vydaných subjektom, v ktorých zamestnanci doposiaľ nevykonávali rizikové práce. Predmetom činnosti 3 subjektov je priemyselná výroba (faktor práce: hluk, kategória práce: 3 a 4, faktor práce: pevné aerosóly, kategória práce: 3); zber odpadov (faktor práce: fyzická záťaž - práca s bremenami, kategória práce: 3, faktor práce: vibrácie prenášané na celé telo, kategória práce: 3); spracovanie dreva (faktor práce: hluk, kategória práce 3, faktor práce: pevný aerosól z dreva, kategória práce: 4) a zdravotníctvo (faktor práce: optické žiarenie - lasery, kategória práce: 3). 3 rozhodnutia boli vydané spoločnostiam s už zaradeným prácami do kategórie rizika z dôvodu, že pribudli nové pracoviská, na ktorých zamestnanci vykonávajú činnosti, ktoré spĺňajú kritériá rizikovej práce. V 2 spoločnostiach je predmetom činnosti priemyselná výroba (faktor práce: hluk, kategória práce: 3) a zdravotníctvo (faktor práce: optické žiarenie - lasery, kategória práce: 3 a faktor práce: cytostatiká,, kategória práce: 3).

5 rozhodnutí bolo vydaných z dôvodu vyradenia prác z kategórie rizika subjektom s predmetom činnosti: priemyselná výroba (realizácia organizačných opatrení, ktoré mali vplyv na zníženie miery rizika zamestnancov exponovaných hluku), zdravotníctvo (vyradenie činností súvisiacich s expozíciou zamestnancov biologickým faktorom - Coronaviridae z kategórie 3), priemyselná výroba (realizácia technických opatrení, ktoré mali vplyv na zníženie miery rizika zamestnancov exponovaných hluku), priemyselná výroba (zabezpečenie technických a organizačných opatrení na zníženie miery rizika zamestnancov, ktorí boli exponovaní hluku a vibráciám prenášaným na ruky) a priemyselná výroba (organizačné dôvody - zrušenie pracoviska, na ktorom zamestnanci vykonávali rizikové práce).

9 rozhodnutí bolo vydaných subjektom, v ktorých zamestnanci vykonávajú práce štvrtej kategórie a práce naďalej spĺňajú kritériá tejto kategórie. Predmetom činnosti spoločností je nástrojárstvo; kovoobrábanie; zváranie kovov; výroba nástrojov; výroba oceľových konštrukcií; drevárska a piliárska výroba; opracovanie odliatkov z hliníka a jeho zliatin; ťažba nerudných surovín; verejná správa. Napriek zabezpečeniu opatrení nebolo možné technicky znížiť mieru expozície zamestnancov faktorom práce na nižšiu úroveň. RÚVZ BB vydal rozhodnutia o zaradení prác do štvrtej kategórie na obdobie jedného roka.

Ostatné rozhodnutia boli vydané subjektom, v ktorých zamestnávateľia prehodnotili mieru rizika zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce z dôvodu: vykonania opatrení na zníženie miery rizika zamestnancov (zmena technologických postupov, výmena strojno-technologických zariadení za novšie typy); doplnenia strojno-technologického zariadenia na pracoviskách; zmeny objemu výroby na pracoviskách a organizačným zmenám. Predmetom činnosti subjektov je výroba výrobkov z kovu; povrchová úprava kovov; kovoobrábanie, prenájom stavebných dielov a debnenia; triedenie a rozrezávanie guľatiny; lesníctvo a ťažba dreva.

Najvyšší počet zamestnancov naďalej vykonáva rizikové práce v priemyselnej výrobe, oproti minulému roku sa znížil počet žien aj mužov vykonávajúcich práce tretej kategórie a zvýšil sa počet mužov aj žien vykonávajúcich práce štvrtej kategórie. Zamestnanci v priemyselnej výrobe sú najviac exponovaní hluku, vibráciám, chemickým látkam a zmesiam, fyzickej záťaži a záťaži teplom. Nasleduje zdravotníctvo, kde tiež došlo k zníženiu počtu

zamestnancov nakoľko už zamestnanci neposkytovali pravidelnú a systematickú lekársku a zdravotnú starostlivosť pacientom s ochorením COVID-19.

Oproti minulému roku sa zvýšil počet zamestnancov, ktorí sú pri práci vystavení psychickej pracovnej záťaži, ionizujúcemu žiareniu, optickému žiareniu a chemickým karcinogénom, mutagénom a reprodukčne toxickým látkam a vibráciám prenášaným na celé telo. U faktorov práce hluk, chemické látky a zmesi, biologické faktory, fyzická záťaž a záťaž teplom došlo oproti minulému roku k zníženiu počtu exponovaných zamestnancov.

Štátny zdravotný dozor (ďalej len „ŠZD“) bol zameraný najmä na kontrolu pracovných podmienok zamestnancov, mieru expozície zamestnancov faktorom pracovného prostredia a účinnosti vykonaných opatrení na jej zníženie a zabezpečenie posudzovania zdravotnej spôsobilosti zamestnancov na prácu. V roku 2023 neboli uložené zamestnávateľom sankcie za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, na ktorých zamestnanci vykonávajú rizikové práce.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v zákone 355/2007 Z. z. a nariadení vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Postupovať v súlade so zákonom č. 67/2010 Z. z. a s jednotnou „chemickou“ legislatívou EÚ týkajúcou sa registrácie, hodnotenia, autorizácie, obmedzovania, klasifikácie, označovania a balenia chemických látok a zmesí, ktorá sa vzájomne dopĺňa s legislatívou na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci s chemickými látkami a zmesami. Aktualizovať a zosúladiť terminológiu v príslušných právnych predpisoch. Cielene kontrolovať zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri výrobe, skladovaní, predaji a zaobchádzaní s látkami a zmesami klasifikovanými ako toxické (GHS06), ktoré boli doposiaľ klasifikované ako veľmi toxické a toxické látky a zmesi. Zabezpečovať poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov a zamestnancov. Získavanie údajov o likvidácii obalov a nepoužiteľných zvyškov od látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06) a ďalej sledovať ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín“ vydaného na príslušný rok.

Realizačné výstupy

Zosúladenie terminológie.

Získanie údajov o:

- vykonaných previerkach zameraných na plnenie opatrení na ochranu zdravia pri práci s toxickými látkami a zmesami,
- klasifikácii látok a zmesí podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS, o oboznámení sa zamestnancov s kartami bezpečnostných údajov (KBÚ) a o expozičných scenároch a stanovených DNEL a DMEL v KBÚ
- vydaných osvedčeniach o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami (na základe skúšky pred komisiou a bez vykonania skúšky na základe overenia dĺžky odbornej praxe),

- vydaných osvedčeniach o odbornej spôsobilosti na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie,
- mimoriadnych situáciách a haváriách a ich dôsledkoch.

Dosiahnuť zvýšenie miery uvedomenia si zdravotných rizík vyplývajúcich z expozície zamestnancov a obyvateľstva toxickým látkam a zmesiam. Overenie formou kontrolných listov informovanosti zamestnancov.

V roku 2023 pokračovať v práci pri implementácii zmien v legislatíve týkajúcich sa povinnosti praktickej prípravy na prácu s vybranými toxickými látkami a prípravkami, osobitne s diizokyanátmi.

Plnenie

V roku 2023 bolo vykonaných 10 kontrol v rámci ŠZD v okresoch Banská Bystrica a Brezno so zameraním na skladovanie a používanie veľmi toxických a toxických látok a zmesí a na kontrolu dodržiavania povinností zamestnávateľov. Kontroly boli vykonané v chemických laboratóriách a vo výrobných prevádzkach.

V kontrolovaných subjektoch boli preverené podmienky manipulácie a skladovania veľmi toxických a toxických látok a zmesí podľa nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z.z., ich evidencia a odborná spôsobilosť riadiacich zamestnancov, prípadne predloženie aktualizácie odbornej prípravy. Zistené nedostatky boli skôr prevádzkového charakteru a súviseli s nedostatočným vybavením na likvidáciu mimoriadnej situácie a lekárníčiek prvej pomoci (prostriedky na poskytnutie prvej pomoci pre prípad otravy po expirácii). Tieto nedostatky boli uvedené v zápisniciach z výkonu ŠZD s určeným termínom na ich odstránenie.

Na všetkých pracoviskách, kde zamestnanci manipulujú a skladujú veľmi toxické a toxické látky a zmesi je zamestnávateľom posúdené zdravotné riziko a pracovné činnosti predstavujú únosnú mieru zdravotného rizika - 2. kategória alebo minimálnu mieru zdravotného rizika - 1.kategória (najmä lekárne) podľa zaradenia prác do kategórií.

Pri výkone ŠZD nebola vykonaná kontrola informovanosti zamestnancov prostredníctvom Dotazníkov informovanosti zamestnancov „C“.

Novelou zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia účinnou od 12.1.2023 je osobitnou podmienkou pri priemyselnom používaní alebo profesionálnom využívaní diizokyanátov alebo látok a zmesí, ktoré diizokyanáty obsahujú absolvovanie odbornej prípravy zameranej na bezpečné používanie diizokyanátov. Počas roka 2023 zamestnanci RÚVZ BB vykonávali poradenstvo a konzultácie ohľadom novej povinnosti pri používaní diizokyanátov. Odbornú prípravu bolo potrebné zabezpečiť najneskôr do 24. augusta 2023. Pri výkone ŠZD po tomto termíne boli v dvoch subjektoch predložené písomné záznamy o absolvovaní odbornej prípravy, v jednom prípade prípravu vykonávala PZS a v druhom prípade bezpečnostný technik.

V roku 2023 bolo vydaných celkom 18 osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami. Z toho 11 osvedčení bolo vydaných na základe preukázaných dokumentov o dĺžke odbornej praxe t.j. žiadatelia skúšku podľa platnej legislatívy nemuseli vykonať a 7 osvedčení bolo vydaných na základe úspešne vykonanej skúšky. Ku všetkým žiadam bol doložený aj doklad o absolvovaní odbornej prípravy na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami podľa § 16 ods. 12 písm. b) zákona č.355/2007 Z.z. Komisia na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami pre oblasť Banskobystrického kraja zasadala 5-krát.

K 31.12.2023 bolo na RÚVZ BB predložených celkom 14 dokladov o absolvovaní aktualizacej odbornej prípravy pre držiteľov osvedčenia, ktorých RÚVZ BB vedie v registri odborne spôsobilých osôb od 1.9.2007 podľa zák. č.355/2007 Z.z.

V rámci posudkovej činnosti RÚVZ BB nevydal žiadne rozhodnutie na manipuláciu a skladovanie veľmi toxických látok podľa § 13 ods. 4 písm. i) zákona č.355/2007 Z. z. vo výrobnom podniku.

V roku 2023 bolo podaných 161 oznámení o začatí dezinfekcie a regulácie živočíšnych škodcov v okresoch Banská Bystrica a Brezno.

V problematike veľmi toxických a toxických látok a zmesí bolo poskytnutých 13 konzultácií týkajúcich sa najmä predloženia dokladu o absolvovaní odbornej alebo aktualizacej prípravy, vypracovania prevádzkových poriadkov a posudkov o riziku, odbornej spôsobilosti, klasifikácie látok a prípravkov.

V roku 2023 nebola hlásená ani riešená žiadna mimoriadna situácia ani havária v okresoch Banská Bystrica a Brezno.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Vyhľadávať pracovné postupy a technológie s použitím chemických karcinogénov a mutagénov. Zamerať sa aj na vyhľadávanie a posudzovanie expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu, ktoré sú podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS v rámci svojej triedy nebezpečnosti zaradené v kategórii 1A alebo 1B a na látky narúšajúce endokrinný systém. Objektívizovať expozíciu, zavádzať nové meracie a hodnotiace metódy expozície týmto látkam (BET, priame, nepriame). Vytvárať a viesť databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. Cielene vyhľadávať pracovné procesy súvisiace so zvýšenou expozíciou azbestu (búracie, stavebné činnosti) a nariaďovať účinné opatrenia na minimalizáciu expozície zamestnancov a obyvateľstva a na zvyšovanie uvedomovania si súvisiacich zdravotných rizík a možností účinnej prevencie.

Realizačné výstupy

Získavať aktuálne údaje:

- počtoch zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi podľa kategórií rizika v jednotlivých organizáciách, okresoch, regiónoch a v SR,
- vývoji zmien a trendov v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi,
- jednotlivých organizáciách, v ktorých sa pracuje s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi a kde sa vyskytujú pracovné procesy s rizikom chemickej karcinogenity,
- doplniť údaje o látkach poškodzujúcich reprodukciu a látkach narúšajúcich endokrinný systém,

- dosiahnuť zvýšenie miery uvedomenia si zdravotných rizík vyplývajúcich z expozície zamestnancov a obyvateľstva karcinogénnym a mutagénnym faktorom vrátane azbestu ako aj z expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu a látkam narúšajúcim endokrinný systém.

Zameriavať sa aj na búracie a rekonštrukčné práce pri odstraňovaní azbestových materiálov v exteriéroch aj v interiéroch budov. Pozornosť venovať odstraňovaniu a opravám odpadových a kanalizačných rúr z azbestových materiálov v bytových jadrách v budovách na bývanie.

Overenie formou kontrolných listov informovanosti zamestnancov.

V roku 2023 pracovať na zjednotení postupov pri kategorizácii rizika a zaradovaní prác do kategórií jednotlivými RÚVZ v SR s cieľom odstrániť nejednotnosť v posudzovaní. Prehodnotiť situáciu z hľadiska expozície karcinogénom a mutagénom pri práci v súvislosti so zmenami limitov a so sprísňovaním požiadaviek na účinnú ochranu zdravia pri práci vrátane kontroly používania primeraných OOPP.

Plnenie:

V roku 2023 bolo vykonaných **23 kontrol** v rámci okresov Banská Bystrica a Brezno so zameraním na **manipuláciu a skladovanie chemických karcinogénov a mutagénov vrátane azbestu** a na kontrolu dodržiavania povinností zamestnávateľov. Kontroly boli vykonané najmä v zdravotníckych zariadeniach, výrobných spoločnostiach a chemických laboratóriách.

Vo všetkých kontrolovaných subjektoch boli preverené podmienky manipulácie, skladovania a opatrenia na zníženie expozície chemických karcinogénov a mutagénov podľa nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z.z. Osobitná pozornosť bola venovaná posudzovaniu zdravotných rizík pri práci s karcinogénmi a mutagénmi, vymedzeniu a označeniu oblasti nebezpečenstva (kontrolované pásmo), dodržiavaniu zákazu fajčenia v priestoroch a vedeniu zoznamov exponovaných zamestnancov so záznamami o expozícii (povinnosť zamestnávateľov uchovávať 40 rokov).

Pri výkone ŠZD nebola vykonaná kontrola informovanosti zamestnancov prostredníctvom Dotazníkov informovanosti zamestnancov „K“.

Nadalej sa vedie databáza organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a organizácií s pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. Okrem spoločností, v ktorých sú vyhlásené rizikové práce s karcinogénnymi faktormi (napr. zdravotnícke zariadenia), evidujeme aj pracoviská, kde sa manipuluje a skladujú chemické karcinogény a mutagény v malých objemoch (napr. lekárne, obchodné spoločnosti, chemické laboratóriá) a kde pracovné činnosti s chemickými karcinogénmi predstavujú minimálnu alebo únosnú mieru zdravotného rizika. Do tejto databázy v roku 2023 pribudli dve organizácie: zdravotnícke zariadenie a výrobný podnik, kde z dôvodu revízie karty bezpečnostných údajov výrobcom došlo k zmene klasifikácie používanej zmesi na karcinogénnu zmes. Celkovo možno skonštatovať, že spotreba karcinogénnych a mutagénnych látok a zmesí má dlhodobý klesajúci trend.

K 31.12.2023 evidujeme **celkom 303 zamestnancov** z toho **273 žien**, ktorí vykonávajú rizikovú prácu 3. a 4. kategórie s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi. Rizikovú prácu 3. kategórie vykonávajú zamestnanci spoločností v okrese Banská Bystrica v počte 299 (zdroj ASTR_2011 v. 6_4). V roku 2023 pribudli rizikové práce 4.kategórie s karcinogénnym faktorom (pevný aerosól z tvrdého dreva) na pracovisku v okrese Banská Bystrica. **Najviac exponovaných zamestnancov** bolo v riziku karcinogénnych faktorov v **rezorte zdravotníctva** pri práci s cytostatikami celkom 281 z toho 261 žien. V sledovanom období nastal nárast v

celkovom počte zamestnancov vykonávajúcich prácu s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi ako aj v počte zamestnancov exponovaných cytostatikami oproti predchádzajúcemu roku. Uvedený nárast možno pripísať aktualizácii počtu zamestnancov a prehodnoteniu miery zdravotného rizika u niektorých profesií.

Celkovo bolo vykonaných **11 kontrol** zameraných na plnenie povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z.z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci. ŠZD bol vykonaný najmä u tých organizáciách, ktoré oznámili začatie výkonu prác v dostatočnom predstihu. Dozor sa vykonával priamo pri odstraňovaní azbestu zo stavieb, pričom bolo kontrolované dodržiavanie opatrení na ochranu zdravia zamestnancov pred expozíciou azbestu.

Pri výkone ŠZD nebola vykonaná kontrola informovanosti zamestnancov prostredníctvom Dotazníkov informovanosti zamestnancov „A“.

V roku 2023 RÚVZ vydal:

- **2 rozhodnutia** na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním **chemických karcinogénov a mutagénov** podľa § 13 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z.z. (výrobný podnik, zdravotnícke zariadenie)
- **102 rozhodnutí** na odstraňovanie **azbestu** a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb podľa § 13 ods.4 písm. j) zákona č.355/2007 Z. z., z toho:
 - 89 rozhodnutí - exteriér (strechy, AZC dosky z betónového kanála, odpad z pozemku),
 - 13 rozhodnutí - interiér (odpadové potrubia).

Odstraňovanie azbestu zo stavieb najmä na strechách rodinných domov, sa vykonáva prevažne cez víkendy, čo nie je možné skontrolovať. Problém je taktiež oznamovanie prác príslušnému RÚVZ, ktoré subjekty oznamujú posledný deň pred začatím prác resp. v daný deň, nakoľko nie je legislatívou stanovená lehota na oznámenia.

V sledovanom období bolo v problematike manipulácie a skladovania chemických karcinogénov a mutagénov, vrátane azbestu poskytnutých **48 konzultácií** týkajúcich sa vypracovania prevádzkových poriadkov a posudkov o riziku, klasifikácie karcinogénov a mutagénov, ochranných preventívnych opatrení, ako aj ďalších povinností zamestnávateľa, ktoré upravuje súčasne platná legislatíva.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci v znení NV SR č. 333/2020.

Pri činnosti, pri ktorej by mohlo vzniknúť riziko z expozície biologickým faktorom vrátane poranenia alebo nákazy pri vykonávaní zdravotníckych činností, musí zamestnávateľ určiť povahu, stupeň a trvanie expozície zamestnancov týmto biologickým faktorom, aby mohol posúdiť akékoľvek riziko pre zdravie alebo bezpečnosť zamestnancov a prijať potrebné opatrenia. Dôraz sa kladie na pracovné podmienky, organizáciu práce s biologickými faktormi, na bariérovú ochranu zdravia vrátane používania respirátorov, ochranných odevov na celé telo a ďalších OOPP. Uplatňovanie ochranných opatrení a úrovni ochrany zdravia pri práci je nutné realizovať podľa prílohy č. 5. nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z.

Medzi biologické faktory 3. skupiny, ktoré môžu spôsobiť závažné ochorenie ľudí a predstavujú vážne nebezpečenstvo pre zamestnancov z hľadiska možnosti ich nákazy ako aj riziko rozšírenia v populácii, bol zaradený v roku 2020 nový vírus SARS CoV-2 spôsobujúci chorobu COVID-19. V súčasnosti už je k dispozícii účinná profylaxia v podobe očkovania proti nákaze vírusom SARS CoV-2 a zdokonaľuje sa liečba špecifickými virostatikami proti novým variantom vírusu.

Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť pri všetkých činnostiach, pri ktorých je riziko pre zdravie zamestnancov pri práci s biologickými faktormi primeraný zdravotný dohľad a operatívne komunikovať s príslušným orgánom verejného zdravotníctva.

Vybrané úrady verejného zdravotníctva v SR a spolupracujúce zdravotnícke zariadenia sa zapoja do medzinárodne riešených štúdií v záujme prevencie a ochrany zdravia pred ochorením COVID-19.

Realizačné výstupy

Získavať aktuálne údaje:

- počtoch zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s biologickými faktormi podľa kategórií rizika, osobitne so SARS-CoV-2 v jednotlivých organizáciách, okresoch, regiónoch a v SR,
- vývoji zmien a trendov v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi.

Participovať na riešení projektu EÚ „Orchestra“ podľa kontraktu s komisiou EÚ v oblasti získavania a diseminácie nových poznatkov v záujme ochrany zdravia pri práci.

Plnenie

V projekte ORCHESTRA sa v roku 2023 pokračovalo v zbere údajov od respondentov podľa spoločne vypracovaného štvrtého dotazníka riešiteľmi štúdie zo Španielska, Slovenska, Rumunska a Talianska. Zameranie prieskumu bolo na pretrvávajúce príznaky ochorenia COVID-19, na vnímanie psychickej a psychosociálnej záťaže pri práci počas pandémie COVID-19. Získanie informácie sa spracovávali do databázy údajov. Pokračovali práce na spoločnej analýze údajov a prezentovali sa výsledky vedeckých a odborných prác a prezentácií na slovenských a medzinárodných konferenciách. Pokračuje sa v spracovávaní výstupov z projektu. Plnenie projektu bol zo strany EÚ predĺžený o jeden rok do 30. novembra 2024.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Gestor úlohy: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ v SR, vybrané RÚVZ v SR (2.2.1)

Termín: Rok 2023 a ďalšie roky

2.2.1 Zdravé pracoviská

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Cieľ

Napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

Špecifické ciele

- navrhovať a usmerňovať realizovanie intervenčných aktivít zameraných na znižovanie zdravotných rizík zo životného štýlu, z práce a z pracovného prostredia,
- navrhovať a usmerňovať zlepšovanie pracovného prostredia a zdravotného stavu zamestnancov v spolupráci so zamestnávateľmi, SZČO a PZS (prostredníctvom poradní zdravia pri RÚVZ v SR, projektu Zdravé pracoviská, a i.),
- poskytovať odborné poradenstvo zamestnávateľom a zamestnancom zamerané na prevenciu zdravotných rizík a ochranu zdravia pri práci s osobitným zameraním na malé a stredné podniky,
- zapájať sa do európskych informačných kampaní vedených európskymi inštitúciami, zameraných na informovanie o povinnostiach zamestnávateľov v ochrane zdravia pri práci, komunikovanie o zdravotných rizikách z faktorov práce a pracovného prostredia, hľadanie efektívnych spôsobov ochrany a podpory zdravia pri práci a realizáciu vhodných preventívnych opatrení,
- realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi,
- zvyšovať odbornú a technickú vybavenosť pracovísk na poskytovanie odborného poradenstva a vykonávanie objektívnych zisťovaní, priebežne zvyšovať efektívnosť pracovných postupov,
- zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov o kombinovanom pôsobení faktorov z práce, pracovného prostredia a faktorov životného štýlu, a o možnosti zosilňovania až znásobenia ich negatívnych účinkov na zdravie,
- zlepšiť prevenciu chorôb z povolania prostredníctvom médií zverejňovaním informácií o trendoch vývoja rizikových prác na národnej a regionálnej úrovni spolu s príčinami ich vzniku a informácií o výskyte a trendoch vývoja chorôb z povolania v Slovenskej republike spolu s príčinami ich vzniku,
- zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov prostredníctvom médií o možnostiach ochrany a podpory zdravia pri práci a pri zmene návykov v spôsobe života na vytváranie psychickej, fyzickej a sociálnej pohody a zabezpečiť, aby verejnosť bola včas informovaná o nových predpisoch na ochranu zdravia pri práci,
- intenzívne medializovať a propagovať význam ochrany zdravia pri práci a činnosť orgánov verejného zdravotníctva tak, aby sa táto oblasť (v aspektoch prevencie i represie) lepšie dostala do povedomia zamestnávateľov, zamestnancov a ďalších subjektov,
- vydávať odborné príručky, informačné a propagačné materiály pre zamestnávateľov a zamestnancov na účely propagácie tém ochrany zdravia pri práci a právnych predpisov na ich lepšie pochopenie a uplatňovanie,
- informovať odbornú a laickú verejnosť o otázkach ochrany zdravia pri práci prostredníctvom odborných konferencií a seminárov vrátane vedeckých a medzinárodných, ktoré budú odborne garantovať vzdelávacie a výskumné inštitúcie.

Etapy riešenia rok 2022 a ďalšie roky

2.2.1 Zdravé pracoviská

Riešiteľské pracoviská Vybrané RÚVZ v SR

Anotácia

Prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu zamestnancov prostredníctvom aktivít poradní zdravia, propagovať u zamestnávateľov intervenčné programy. Zamerať sa na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. Osobitne poskytovať poradenstvo malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi. Vychádza sa z poznatku, že zamestnanec, ktorý je informovaný a vzdelaný o spôsobe a miere rizika, sa správa tak, že miera jeho zdravotného rizika sa významne zníži. Usmerňovať PZS v SR.

Realizačné výstupy

Zvýšenie informovanosti o vzájomne pôsobiacich faktoroch práce a životného štýlu.

Údaje o prebiehajúcich intervenčných programoch v podnikoch, počty podnikov a osôb zapojených do programov podpory zdravia pri práci.

Údaje o počtoch podnikov zapojených do projektu a konkrétne informácie o každom podniku: prevádzka, výrobné zameranie, realizované výkony v rámci projektu a ich výsledky, objektivizácie faktorov práce a pracovného prostredia, intervenčné aktivity zamerané na ochranu a podporu zdravia pri práci.

Údaje o regionálnych aktivitách zameraných na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi.

Meranie účinnosti programov meraním prevalencie rizikových faktorov v skupinách pracujúcej populácie.

Plnenie

Po realizácii zdravotno-výchovných aktivít, po ich jednostrannom zameraní, ktoré súviseli v období posledných rokov najmä s pandémiou ochorenia COVID -19, boli opäť využívané rôzne metódy zdravotno-výchovného pôsobenia - individuálne, skupinové a hromadné.

Zdravotno-výchovné aktivity v rámci individuálneho poradenstva pre zamestnávateľov, zamestnancov a zástupcov zamestnancov boli zabezpečované a väčšinou spojené s výkonom ŠZD, pri prešetrovaní podozrení na choroby z povolania a iných špecializovaných činnostiach na pracoviskách na všetky témy spadajúce do problematiky zdravia pri práci.

Individuálne konzultácie 3808 konzultácií - osobné, telefonické a najmä elektronicky boli poskytované pre zamestnávateľov aj zamestnancov, osobne aj priamo na pracoviskách.

V rámci Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci bola možnosť konzultácií a poradenstva priamo osobne na úrade.

V rámci kontrol rizikových pracovísk za účasti PZS boli usmerňované odborné tímy PZS, aby sa aktívne podieľali na rozšírení poskytovaných služieb, najmä realizáciou intervenčných programov ochrany a podpory zdravia zamestnancov, podieľať sa na výchove zamestnávateľov.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Riešiteľské pracoviská RÚVZ v SR

Anotácia

Realizovať informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov, zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci podľa aktuálne vyhlásenej témy kampane. Aktívne sa zapojiť do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. V prípade potreby spolupracovať s orgánmi inšpekcie práce a NIP (národné kontaktné miesto OSHA) a realizovať spoločné previerky podľa aktuálnej témy kampane.

Realizačné výstupy

Údaje o realizovaných intervenčných a informačných aktivitách zameraných na aktuálnu tému kampane.

Informácie o aktivitách v rámci Európskeho týždňa BOZP. Informácia o spolupráci s orgánmi inšpekcie práce a NIP.

Plnenie

Všetky aktivity týkajúce sa osobných kontaktov v súvislosti s predchádzajúcim obdobím pandémie COVID-19 boli znížené a ovplyvnilo to aj ďalšiu realizáciu a vývoj intervenčných aktivít.

V rámci Európskeho týždňa BOZP bola zverejnená možnosť osobných konzultácií na RÚVZ BB, záujem zo strany zamestnávateľov ako aj zamestnancov nebol zaznamenaný.

V rámci spolupráce s orgánmi bezpečnosti práce boli realizované spoločné pracovné stretnutia - 4 stretnutia (osobné aj telefonicky), ktorých nosnou témou bol výber kontrolovaných subjektov a organizačné zabezpečenie spoločných previerok, ich realizácia a vyhodnotenie v rámci BB kraja, spolupráca pri prešetrovaní podozrení na chorobu z povolania a najmä zabezpečenie, problematika rizikových prác a problematika zabezpečenia korekčných prostriedkov pri práci so zobrazovacími jednotkami.

Výkon spoločnej previerky orgánu inšpekcie práce a orgánu verejného zdravotníctva bol realizovaný u zamestnávateľa s ktorým súviselo podanie podnetu na nepriaznivé pracovné podmienky najmä pri zváraní.

ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov sa na plnení tejto úlohy nepodieľal. V BB kraji boli pod koordináciou KO pre HV do tejto úlohy zapojené RÚVZ so sídlom v Lučenci a v Žiari nad Hronom, výsledky za BB kraj boli zaslané na RUVZ so sídlom v Trenčíne.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov sa na plnení tejto úlohy nepodieľal

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov sa na plnení tejto úlohy podieľal vykonaním kontrol v 1 štátnom a 4 neštátnych zariadeniach sociálnych služieb. Odobratých bolo 5 vzoriek celodennej stravy. Vzorky boli analyzované na obsah bielkovín, tukov, sacharidov a celkovú energetickú hodnotu. O výsledkoch bola zaslaná podrobná správa na ÚVZ SR.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov sa na plnení tejto úlohy podieľal odberom jednej vzorky potraviny pre dojčatá a malé deti na analýzu gluténu.

V BB kraji boli pod koordináciou KO pre HV do tejto úlohy zapojené RÚVZ so sídlom vo Zvolene a v Žiari nad Hronom odberom 4 vzoriek hotových pokrmov. Tieto boli analyzované vo Veterinárnom a potravinovom ústave v Dolnom Kubíne na prítomnosť alergénov. Na analýzu gluténu bolo v BB kraji odobratých 8 vzoriek potravín pre dojčatá a malé deti (RÚVZ BB - 1 vzorka). Spracované výsledky za BB kraj boli odoslané na RÚVZ so sídlom v Košiciach.

7.4 REZÍDUÁ PESTICÍDOV V PITNÝCH VODÁCH A POTRAVINÁCH NA VÝŽIVU A VÝŽIVOVÉ PRÍPRAVKY PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov sa na plnení tejto úlohy podieľal odberom jednej vzorky následnej dojčenskej výživy nedomáceho pôvodu označenej ako eko. Vzorka bola zaslaná na ÚVZ SR na analýzu obsahu rezíduí pesticídov.

7.13 ANALÝZA CELKOVÉHO ARZÉNU V POTRAVINÁCH

Podľa plánu ÚKP mal byť arzén stanovený vo vzorkách ryže, určenej na výrobu potravín pre dojčatá a malé deti odobratých vo výrobných prevádzkach. Nakoľko sa v spádovom území RÚVZ nenachádza uvedený druh prevádzky, vzorky neboli odobraté.

7.15 MONITORING OBSAHU ŤAŽKÝCH KOVOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov sa na plnení tejto úlohy podieľal odberom piatich vzoriek potravín pre dojčatá a malé deti, ktoré boli analyzované v laboratóriu RÚVZ BB.

7.16 MONITORING OBSAHU DUSITANOV A DUSIČNANOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov sa na plnení tejto úlohy podieľal odberom dvoch vzoriek potravín spracovaných na báze obilnín a detských potravín, ktoré boli analyzované v laboratóriu RÚVZ BB na obsah dusičnanov. Dusitany analyzované neboli.

ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015-2025 (NAPPO)

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Podľa anotácie úlohy cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Plnenie priorít a), b), c) v roku 2023 a každé tri roky realizovať aktivity v rámci priority d).

a) Podpora zdravého štartu do života

Orgán verejného zdravotníctva môže konať len v rozsahu kompetencií vymedzených zákonom č. 355/2007 Z. z., t. j. fyzickým osobám poskytovať osobné poradenstvo na základe ich aktívneho prístupu. Napriek zverejňovaniu ponúk poradenskej činnosti na RÚVZ doteraz nebola spoločenská objednávka zo strany materských centier a matiek na materskej dovolenke o takýto druh poradenstva. Je reálny predpoklad, že matky na materskej dovolenke získavajú informácie v oblasti zdravého životného štýlu vrátane prevencie obezity v rámci poskytovania liečebno-preventívnej starostlivosti v poradniach, kde sú deti vyšetrované všeobecnými lekármi pre deti a dorast a v prípade potreby aj v spolupráci s pediatrickými endokrinológmi, ako súčasť pravidelných kontrol vývoja dieťaťa.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- **Edukačné aktivity.**

Z personálnych dôvodov OHDM nezabezpečovalo v školách edukačné aktivity.

- **Mliečny program**

Realizácia školského mliečneho programu (ŠMP) v okrese Banská Bystrica a Brezno pokračovala aj v roku 2023. Počet zapojených školských zariadení do ŠMP eviduje Okresný úrad – odbor školstva v Banskej Bystrici, ktorému jednotlivé školské prevádzky uvedené údaje hlásia na štatistické spracovanie.

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru v školských zariadeniach a v súvislosti s realizáciou ŠMP neboli zistené žiadne výrazné problémy. V zariadeniach kde sa realizácia ŠMP zabezpečuje prostredníctvom zariadení školského stravovania neboli zisťované nedostatky v odbornej spôsobilosti pracovníkov manipulujúcich s mliekom, v uskladňovaní a dodržiavaní dátumu minimálnej trvanlivosti, vo vyhradení chladiarenských zariadení na skladovanie mlieka a pod.

- **Zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy.**

V roku 2023 bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru zameraného na podmienky zabezpečenia stravovania a kvalitu podávanej stravy vykonaných 73 kontrol v stravovacích prevádzkach určených pre deti a mládež vrátane zotavovacích podujatí pre deti a mládež. Kontrolované bolo zabezpečenie podmienok pre prípravu stravy z hľadiska prevencie vzniku a prenosu infekčných ochorení prenosných fekálne orálne cestou a zároveň bola kontrolovaná

pestrosť stravy a dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálneho lístka s ohľadom na odporúčané výživové dávky s osobitným zameraním na výdajne stravy kde je strava zabezpečovaná dovozom.

- **Kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania.**

Hygienické podmienky pri zabezpečovaní diétného stravovania boli za sledované obdobie posudzované v 1 zariadení spoločného stravovania pre deti a mládež.

- **Kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti v predškolských zariadeniach, presadzovať používanie pitnej vody a nesladených nápojov.**

V období roka 2023 bolo v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru vykonaných 23 kontrol v zariadeniach starostlivosti o deti predškolského veku. Kontrolované boli podmienky zabezpečovania pitného režimu detí a odporúčané podávať deťom pitnú vodu a nesladený čaj. Vedenie predškolských zariadení v spolupráci s rodičmi presadzujú tento spôsob pitného režimu detí a väčšinou sa deťom podáva pitná voda alebo nesladené nápoje.

Podmienky zabezpečovania pitného režimu detí v predškolských zariadeniach boli kontrolované aj v rámci posudzovania a schvaľovania prevádzkových poriadkov zariadení, ktoré boli uvádzané do prevádzky ako nové, alebo v ktorých boli posudzované zmeny v prevádzkovaní.

- **Zisťovať počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach**

Počet stravujúcich sa detí a mládeže v zariadeniach pre deti a mládež v regionálnej pôsobnosti RÚVZ Banská Bystrica mal do roku 2019 narastajúci trend. V roku 2019 sa v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež stravovalo 84,84% detí a mládeže. V roku 2020 sme zaznamenali pokles stravujúcich sa detí (78,37%) v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID -19. Podobné percento stravujúcich sa detí, s malými odchýlkami, sledujeme aj v roku 2021 (72,59%) a v roku 2022, kedy sme zaznamenali mierny nárast 75,35% stravujúcich detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V roku 2023 nebolo odborným zamestnancom školského stravovania poskytované nutričné vzdelávanie.

d) Podpora pohybových aktivít

V rámci podpory pohybových aktivít odborní pracovníci OHDM v roku 2023 priebežne posudzovali návrhy na územné konanie, alebo návrhy na kolaudácie stavieb športového charakteru, ktoré sú určené pre deti a mládež. Boli to napr.: externá odborná učebňa v areáli ZŠ s MŠ Poniky, beachvolejbalové športovisko UMB BB, areál futbalovej školy Mareka Hamšíka Banská Bystrica - Rudlová, detské ihrisko Bačín, detské dopravné ihrisko v areáli DPM Banská Bystrica – Kremnička, detské interiérové ihriská.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a

nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný. Na základe uvedeného bola zaslaná na ÚVZ SR čiastková správa za časové obdobie roku 2023.

Štátny zdravotný dozor (ďalej len „ŠZD“) bol realizovaný v školských bufetoch, automatoch prevádzkovaných v základných školách a stredných školách. V marci 2023 nadobudla platnosť vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 75/2023 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež, kde § 7 ods. 3 upravuje aj sortiment tovaru v bufetoch, automatoch a iných formách ambulantného predaja zriadeného v zariadení pre deti a mládež, v ktorom prebieha výchova a vzdelávanie detí a žiakov do 18 rokov veku. Súčasťou výkonu ŠZD bola aj kontrola dodržiavania ponúkaného sortimentu tovaru v zmysle tejto vyhlášky. Vychádzajúc z vykonaných kontrol je možné konštatovať, že prevádzkovatelia sa snažia rozšíriť ponuku sortimentu v súlade s požiadavkami zdravej výživy, zatraktívniť ich ponuku (predaj ovocných a zeleninových šalátov), no napriek tomu na základe ich vyjadrenia stále pretrvávajú podstatne menší záujem o tento druh sortimentu tovaru. Prevádzkovatelia bufetov mali vedomosti o platnosti novej legislatívy, ktorá upravuje aj ponuku sortimentu tovaru v bufetoch, počas výkonu ŠZD však boli zistené nedostatky. Najčastejšie išlo o ponuku predaja nealkoholických nápojov s obsahom pridaného cukru nad 5 g/100 ml. Zistený bol aj predaj nealkoholických nápojov s obsahom kofeínu, predaj údenárskych výrobkov s obsahom mäsa menším ako 80 % (párky, šunka), výrobky s obsahom majonézy (majonézové šaláty, bagety s obsahom majonézy). Cukrovinky alebo slané výrobky, najmä slané zemiakové lupienky, slané krekerky alebo slané tyčinky, ktorých podiel na celkovom sortimente tovaru by presahoval 50 % v kontrolovaných prevádzkach nebol zistený.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: NCZI, vybrané regionálne nemocnice, ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Cieľom úlohy je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúcich poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZSR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

V roku 2019 bola realizovaná pilotná časť tohto projektu a v rokoch 2020, 2021 sa na RÚVZ Banská Bystrica v jeho realizácii pokračovalo prostredníctvom odborných pracovníkov OHDM.

V roku 2023 neboli zo strany gestora úlohy požiadavky na výkon činností.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení

na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení.

Úloha je cielená na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdraviu škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

V roku 2023 boli vytipované zariadenia v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v ktorých sú inštalované rekuperačné jednotky pre zabezpečenie plynulej výmeny vzduchu.

ODBOR RADIAČNEJ OCHRANY

5.1 SLEDOVANIE A HODNOTENIE VEĽKOSTI OŽIARENIA PACIENTOV Z LEKÁRSKEHO OŽIARENIA

Úvod

Ožiarenie človeka zo zdrojov ionizujúceho žiarenia používaných v medicíne je významným príspevkom k celkovej dávke žiarenia, ktorému je populácia vystavená. Každoročne narastá počet röntgenových vyšetrení a vyšetrení v nukleárnej medicíne. Preto je nevyhnutné venovať pozornosť zdrojom ionizujúceho žiarenia, hodnotiť a optimalizovať rádiologické postupy, optimalizovať dávky pacientov a dôsledne kontrolovať technický stav zariadení.

Medzi základné princípy radiačnej ochrany patrí odôvodnenie, optimalizácia a limitovanie ožiarenia. Pri lekárskom ožiarení pacientov nie je možné stanoviť hodnoty dávky, ktoré nemôžu byť prekročené, veľký dôraz sa kladie na odôvodnenie lekárskeho ožiarenia. V tomto procese rozhodujúcu úlohu zohráva indikujúci lekár. Práve ten je zodpovedný za voľbu vhodnej vyšetrovacej metódy, získavanie informácií o predchádzajúcom vyšetrení, ako aj poučenie pacienta o rizikách spojených s použitím ionizujúceho žiarenia.

V procese optimalizácie lekárskeho ožiarenia je potrebné nájsť rovnováhu medzi dostatočnou kvalitou zobrazenia a veľkosťou dávky na pacienta. Z pohľadu ožiarenia pacienta je vhodným kritériom správne nastavenej optimalizácie neprekročenie diagnostických referenčných úrovní (DRÚ). DRÚ sú legislatívne stanovené v opatrení Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. S02933-2018-OL. Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je povinný sledovať dodržiavanie DRÚ. Trvalé prekračovanie DRÚ je na pracovisku neprípustné. V prípade ich prekračovania je potrebná optimalizácia lekárskeho ožiarenia. DRÚ sú stanovené pre rôzne typy vyšetrení na základe merania dávok na veľkom počte pacientov ako tretí kvartil hodnôt dávok. Za kritérium dávky je zvolená taká hodnota, ktorá nie je prekročená u 75% vyšetrených pacientov. DRÚ sú stanovené pre štandardného dospelého pacienta (60-80 kg) a detských pacientov podľa vekových a hmotnostných kategórií. DRÚ pre skiagrafické vyšetrenia pri rôznych projekciách sú definované ako vstupná povrchová kerma alebo súčin kermy a plochy (KAP). V prípade mamografických vyšetrení je DRÚ vyjadrená ako priemerná dávka v mliečnej žľaze (AGD) v závislosti od hrúbky komprimovaného prsníka. DRÚ pre jednotlivé typy vyšetrení v nukleárnej medicíne je stanovená ako celková aktivita rádioaktívnej látky aplikovaná pacientovi na jedno vyšetrenie v jednotke MBq, taktiež chemická forma aplikovanej rádioaktívnej látky, ako aj druh aplikovaného rádionuklidu. V prípade nukleárnej medicíny je DRÚ stanovená pre dospelú osobu s hmotnosťou v intervale 65 kg až 75 kg a pre dieťa sa určuje ako zlomok celkovej aktivity rádioaktívnej látky aplikovanej dospelaj osobe, so zohľadnením hmotnosti dieťaťa.

V prvej etape riešenia projektu bol navrhnutý postup a metodika pre hodnotenie veľkosti ožiarenia pacientov v rádiológii a nukleárnej medicíne, vypracované štandardné postupy pre zber údajov na rádiologických pracoviskách a pracoviskách nukleárnej medicíny.

V rámci druhej etapy riešenia sa uskutočnilo hodnotenie dávok z lekárskeho ožiarenia na rádiologických pracoviskách, ako aj sledovanie aplikovaných rádiofarmák pacientom pri diagnostických vyšetreniach na pracoviskách nukleárnej medicíny v rámci Slovenskej republiky.

Podľa zákona č. 87/2018 Z. z. o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 87/2018 Z. z.“), je poskytovateľ zdravotnej starostlivosti povinný sledovať ožiarenie pacientov pri lekárskom ožiarení, zaznamenávať veľkosť ožiarenia pacientov a na požiadanie poskytnúť tieto údaje Úradu verejného zdravotníctva SR (ÚVZ SR). Vzhľadom na vyššie uvedené, ÚVZ SR prostredníctvom odborov radiačnej ochrany príslušných regionálnych úradov verejného zdravotníctva oslovil zdravotnícke zariadenia s požiadavkou na poskytnutie anonymizovaných dát pacientov na účel ich spracovania a vyhodnotenia dávok pacientov z lekárskeho ožiarenia. Na spracovanie dát dalo súhlas 45 poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, u ktorých sú údaje o rádiodiagnostických vyšetreniach zbierané a archivované v automatizovanom systéme DQC (dose quality control). Výstupy o dávkach pacientov boli získané a spracované spolu zo 65 skiagrafických prístrojov (49 stabilných a 16 pojazdných), 31 mamografických prístrojov a od 11 poskytovateľov zdravotnej starostlivosti z 19 prístrojov pre nukleárnu medicínu (5 prístrojov PET/CT, 7 prístrojov SPECT a 7 prístrojov SPECT/CT).

Pre sledovanie individuálnych dávok bolo vybraných 5 typov skiagrafických vyšetrení: lebka (projekcia PA), hrudník (projekcia PA), panva (projekcia AP), brucho (projekcia AP), LS chrbtica (projekcia LAT). Pri mamografických vyšetreniach boli vyselektované vyšetrenia prsníka v kranio-kaudálnej projekcii (CC).

Pri lekárskom ožiarení v nukleárnej medicíne bolo po konzultácii s pracoviskami zvolených 5 typov často vykonávaných vyšetrení dospelých pacientov: scintigrafia skeletu – MDP/HDP, scintigrafia prítitných teliesok - MIBI, scintigrafia pľúc – perfúzia + ventilácia - MAA, lokalizácia sentinelovej uzliny - nanokoloid a PET/CT. Pre detských pacientov boli vybrané 4 typy vyšetrení, ktoré predstavujú významnú časť z vykonávaných vyšetrení: dynamická scintigrafia obličiek – DTPA, dynamická scintigrafia obličiek – MAG3, scintigrafia nadobličiek – MIBG a PET/CT.

Údaje o skiagrafických a mamografických vyšetreniach boli analyzované za obdobie troch mesiacov, apríl - jún 2022. Skiagrafické vyšetrenia boli rozdelené podľa typu a projekcie. Pacienti boli rozdelení na skupinu dospelých pacientov (15 rokov a vyšší vek) a na deti v troch vekových kategóriách (0-5 r., 5-10 r., 10-15 r.).

Vyšetrenia v nukleárnej medicíne boli analyzované za obdobie celého roku 2022. Pacienti boli rozdelení na skupinu dospelých pacientov (15 rokov a vyšší vek) a deti, pričom DRÚ sa porovnávala na základe hmotnostného intervalu 65 kg až 75 kg pre dospelých a príslušné podiely aktivity pre deti na základe ich hmotností. DRÚ pre PET/CT vyšetrenie a pre látku FDG s rádionuklidom F-18 nie je stanovená, preto bolo cieľom zistiť typické hodnoty.

Výstup

Skiagrafia

Spolu bolo analyzovaných 378 581 skiagrafických vyšetrení, z toho 42 479 vyšetrení detí do 15 rokov, čo predstavovalo 11,22 %. Z celkového počtu röntgenových vyšetrení nami vybrané typy skiagrafických vyšetrení (lebka, hrudník, panva, brucho, LS) predstavovali 27 percent. Väčšinu skiagrafických vyšetrení uskutočnených v zdravotníckych zariadeniach tvoria vyšetrenia končatín, ktoré z hľadiska individuálnej dávky nepredstavujú väčší význam.

Počet vybraných vyšetrení u detí bol relatívne nízky (15%). Dôvodom je, že iné vyšetrenia ako vyšetrenia extrém (končatín), sú vykonávané v špecializovaných centrách pre detských pacientov, ktoré buď nedali súhlas na spracovanie dát, alebo röntgenové zariadenia

neboli v tom čase pripojené na automatizovaný systém zberu dát. Počet všetkých analyzovaných dát z vybraných rádiologických vyšetrení detí do 15 r. bol 6 297.

Kvalita získaných dát o röntgenových vyšetreniach pacientov z rôznych zdravotníckych zariadení bola rôzna. Údaje o hmotnosti pacientov chýbali takmer u polovice analyzovaných záznamov. Rovnako v mnohých prípadoch bol nesprávne uvedený typ vyšetrenia, ktorý nekorešpondoval s oblasťou vyšetrenia. Častým nedostatkom zisteným v získaných údajoch bol nesúlad hmotnosti a veku. Vyššie uvedené, ako aj nevyhnutnosť evidovať hmotnosť pacienta, bude potrebné komunikovať v rámci inšpekcii s odborným zástupcom pre radiačnú ochranu s cieľom vyhnúť sa podobným problémom pri prieskume radiačnej záťaže pacientov v budúcnosti. Bez uvedenia hmotnosti pacienta nie je možné sledovať dodržiavanie DRÚ. Preto sme v zdravotníckych zariadeniach stanovili priemernú (typickú) vstupnú povrchovú dávku (ESD – entrance surface dose) alebo priemernú hodnotu súčinu dávky a plochy (DAP – dose area product).

Najpočetnejším vyšetrením u dospelých pacientov bolo vyšetrenie hrudníka v projekcii PA. U pacientov vyšetrených pojazdnými skiagrafičnými prístrojmi (na oddeleniach ARO a JIS) bolo vyšetrenie pľúc uskutočnené v AP projekcii. Rovnako je AP projekcia preferovaná pri vyšetrení na stabilnom röntgenovom prístroji u pacientov, ktorí sú na röntgenové vyšetrenie prevezení z nemocničných oddelení na nemocničnom lôžku. Často sú vykonávané röntgenové vyšetrenia lebky indikované najmä pri diagnostike poranení hlavy pri úraze a diagnostike prínosových dutín. V kategórii detí 10-15 r. pribúdajú vyšetrenia LS chrbtice. Tabuľka č. 1 sumarizuje hodnoty priemerných ESD a DAP, rozptyl hodnôt ESD a DAP a uvádza DRÚ pre jednotlivé typy vyšetrení.

Tabuľka 1 Počty vyšetrení, priemerné hodnoty ESD a DAP, rozptyl hodnôt a DRÚ pri röntgenových vyšetreniach vo vekových kategóriách dospelí, deti 0 - 5 r., 5 - 10 r., 10 - 15r.

Názov vyšetrenia	Počet vyšetrení	ESD (mGy)	Rozptyl Hodnôt	DRÚ (mGy)	DAP (mGy.cm2)	Rozptyl Hodnôt	DRÚ (mGy.cm2)
lebka dospelí	6623	1.65	0.365-2.965	3	437.53	271-826	700.00
lebka deti (0-5r.)	1196	1.00	0.311-1.645	0.48	177.20	115-178	240.00
lebka deti (5-10r.)	1240	1.24	0.476-2.518	0.73	251.87	33-330	350.00
lebka deti (10-15r.)	652	1.37	0.353-3.033	1.02	388.44	184-961	neurčené
hrudník dospelí	63274	0.24	0.075-0.331	0.3	223.51	66-1060	220.00
hrudník deti (0-5r.)	915	0.14	0.032-0.680	0.1	49.29	13-115	22.00
hrudník deti (5-10r.)	854	0.14	0.052-0.319	0.1	77.82	27-169	50.00
hrudník deti (10-15r.)	779	0.19	0.094-0.889	0.1	142.74	49-334	70.00
panva dospelí	9828	4.17	0.79-7.16	5	1511.11	74-5688	2000.00
panva deti (0-5r.)	62	0.72	0.35-1.16	0.17	71.75	71	neurčené
panva deti (5-10r.)	59	0.72	0.6-1.27	0.5	91.53	32-129	180.00
panva deti (10-15r.)	89	2.35	1.09-8,2	0.99	469.00	478-683	310.00
brucho dospelí	3450	4.38	1.117-9.6	6	1634.48	500-5861	2900.00
brucho deti (0-5r.)	47	1.15	0.110-5.6	0.4	312.77	149-607	150.00
brucho deti (5-10r.)	19	0.96	0.29-1.785	0.43	294.33	164-4958	250.00
brucho deti (10-15r.)	40	2.95	1.854-3.5	0.95	474.57	135-740	475.00

Názov vyšetrenia	Počet vyšetrení	ESD (mGy)	Rozptyl Hodnôt	DRÚ (mGy)	DAP (mGy.cm2)	Rozptyl Hodnôt	DRÚ (mGy.cm2)
LS chrbtica dospelí	13884	7.11	2.81-16.48	15	2739.69	243-5600	3100.00
LS chrbtica detí (0-5r.)	23	1.12	0.463-3.17	neurčené	-	-	neurčené
LS chrbtica detí (5-10r.)	89	1.53	0.6-3.91	neurčené	485.83	73	neurčené
LS chrbtica detí (10-15r.)	233	3.39	1.046-8.605	neurčené	982.91	115-1045	neurčené

Z hodnôt uvedených v tabuľke č. 1 je zrejmé, že röntgenové vyšetrenia detí je potrebné optimalizovať a zvoliť expozičné parametre vyšetrovacích protokolov tak, aby dávky boli adekvátne nižšie v porovnaní s dávkami u dospelých pacientov. Hodnoty efektívnych dávok pri vybraných röntgenových vyšetreniach sú zhrnuté v tabuľke č. 2.

Tabuľka 2 Hodnoty efektívnych dávok pri röntgenových vyšetreniach v rôznych vekových kategóriách

Názov vyšetrenia	Efektívna dávka (mSv)
lebka dospelý	0.0163
Lebka detí (0-5r.)	0.009
Lebka detí (5-10r.)	0.012
Lebka detí (10-15r.)	0.014
hrudník dospelý	0.029
hrudník detí (0-5r.)	0.018
hrudník detí (5-10r.)	0.018
hrudník detí (10-15r.)	0.024
panva dospelý	0.412
panva detí (0-5r.)	0.072
panva detí (5-10r.)	0.074
panva detí (10-15r.)	0.229
brucho dospelý	0.555
brucho detí (0-5r.)	0.145
brucho detí (5-10r.)	0.124
brucho detí (10-15r.)	0.383
LS chrbtica dospelý	0.811
brucho detí (0-5r.)	0.122
brucho detí (5-10r.)	0.176
brucho detí (10-15r.)	0.3933

Údaje o dávke (ESD alebo DAP) spolu s hmotnosťou boli získané z 23 röntgenových prístrojov. Hmotnosti štandardného pacienta (60-80 kg) zodpovedalo necelých 50 % pacientov. V dvoch zdravotníckych zariadeniach pri vyšetrení hrudníka v PA projekcii došlo k prekročeniu DRÚ u viac ako 50 % pacientov. Tu je nevyhnutne potrebná optimalizácia

lekárskeho ožiarenia. Pri iných typoch röntgenových vyšetrení nebolo identifikované prekročenie DRÚ na pracoviskách.

Informácie o dávke na pacienta **pri vyšetreniach pojazdnými röntgenovými prístrojmi** pre skiagrafiu boli získané z **15 zdravotníckych zariadení**. Ich používanie upravuje legislatíva pre v obzvlášť závažné prípady, kedy pacienta nie je možné vzhľadom na jeho zdravotný stav transportovať na stabilné röntgenové pracovisko. V období Covidu boli do nemocníc dodané pojazdné röntgenové prístroje pre skiagrafiu, určené na oddelenia JIS a OAIM, aby sa predišlo možnosti prenosu infekcie pri transporte infikovaného pacienta. Mnohí pacienti boli intubovaní a na pľúcnej ventilácii a ich transport by bol rizikový.

Za obdobie troch mesiacov bolo na pojazdných röntgenových prístrojoch pre skiagrafiu vykonaných 4 429 vyšetrení. Z toho 3 200 vyšetrení (72 %) boli röntgenové vyšetrenia hrudníka v AP projekcii. Priemerná hodnota DAP bola 265 mGy.cm². Veľký rozptyl priemerných hodnôt DAP na jednotlivých pracoviskách (30-680 mGy.cm²) vedie k nutnosti optimalizovať lekárske ožiarenie. Optimalizácia radiačnej ochrany pri používaní mobilných röntgenových prístrojov pre skiagrafiu je problematická. V porovnaní s vyšetrením stacionárnym skiagrafickým röntgenovým prístrojom je obťažné zachovať optimálnu geometriu a vymedzenie primárneho zväzku röntgenového žiarenia. Rozdielna citlivosť digitálnych detektorov môže viesť k nastaveniu rozdielných expozičných parametrov, čo následne vedie k zvýšeniu dávky na pacienta.

Mamografia

V celosvetovom meradle je najčastejšie diagnostikovaným nádorovým ochorením žien rakovina prsníka, ktorá je aj najčastejšou príčinou úmrtia žien na rakovinu. Pre prevenciu je dôležitá sonografia a mamografia u žien od 40 rokov v dvojročných intervaloch.

Údaje o dávkach pri mamografických vyšetreniach boli získané z 28 pracovísk (spolu 31 mamografických prístrojov). Za obdobie troch mesiacov bolo uskutočnených 94 397 vyšetrení, s priemernou dávkou v mliečnej žľaze (AGD) 1,27 mGy. Všetky mamografické pracoviská zapojené do analýzy majú digitálny systém zobrazenia. Vek používaných mamografických prístrojov je rôznych. Na mamografických pracoviskách sú okrem skúšok dlhodobej stability (2x ročne) realizované aj skúšky prevádzkovej stálosti vyhodnocované externou organizáciou.

Pre stanovenie dodržiavania diagnostických referenčných úrovní bolo analyzovaných 59 485 vyšetrení prsníka v CC projekcii (kranio-kaudálna projekcia) rozdelených podľa veľkosti kompresie prsníka. Z údajov získaných z mamografických pracovísk možno konštatovať, že nedochádza k prekročovaniu diagnostických referenčných úrovní.

Tabuľka č. 3 sumarizuje počty mamografických vyšetrení rozdelených podľa veľkosti kompresie prsníka a priemerné hodnoty AGD. V poslednom stĺpci sú zobrazené hodnoty DRÚ pre mamografické vyšetrenia v CC projekcii. Priemerná efektívna dávka z mamografického vyšetrenia predstavuje 0,077 mSv.

Tabuľka 3 Prehľad počtu mamografických vyšetrení v CC projekcii, priemernej hodnoty AGD a DRÚ

kompresia (mm)	počet vyšetrení	AGD (mGy)	DRÚ (mGy)
21	362	0.71	1
32	2452	0.81	1.1
45	10884	0.94	1.3
53	13192	1.05	1.6
60	12933	1.19	1.8
75	16605	1.38	2.1
90	3057	1.68	2.5

Nukleárna medicína

Nukleárna medicína sa postupne vyvinula od roku 1940 do samostatnej lekárskej disciplíny, ktorá pre diagnostiku a terapiu využíva otvorené žiariče. Je založená na dvoch princípoch z hľadiska požadovaného výsledku: princíp sledovania - detekcia ionizujúceho žiarenia emitovaného z tela pacienta a princíp cieleného podávania rádioaktívnej látky s dostatočnou aktivitou na ožiarenie definovaného objemu tkaniva alebo orgánu na terapeutické účely. Metódy nukleárnej medicíny slúžia na monitorovanie regionálnej fyziológie a biochémie vo vnútri organizmu pomocou zariadení, ktoré detekujú emitované žiarenie z rádionuklidmi označených liečiv z tela vyšetrovanej osoby. Pri rádionuklidovej terapii sa rádiofarmakum zámerné vpravuje do cieľového objemu tkaniva, ktoré je potrebné ožarovať vysokou dávkou. Nukleárna medicína je jedinečná v tom, že poskytuje informácie o stave pacienta, ktoré sa nemusia dať ľahko získať alebo nie sú vôbec dosiahnuteľné inými diagnostickými metódami. Nukleárna medicína skúma funkciu, priebeh metabolických procesov a rôzne iné fyziologické aktivity v tele a primárne sa nezameriava na anatómiu a štruktúru vyšetrovaných častí tela. Možno hovoriť o molekulárnom zobrazovaní, ktoré sa vyznačuje aj použitím stopovacích princípov, ale nemusí vždy používať len rádionuklidy (napr. funkčná magnetická rezonancia). Vzťah medzi nukleárnou medicínou a štruktúrnymi (najmä rádiodiagnostickými) zobrazovacími metódami je komplementárny, t.j. navzájom sa dopĺňajú - čo možno dobre demonštrovať vznikom hybridného zobrazovania.

Údaje o aplikovaných aktivitách sme získali od 11 pracovísk (spolu 19 zariadení pre nukleárnu medicínu - 5 prístrojov PET/CT, 7 prístrojov SPECT a 7 prístrojov SPECT/CT). Za obdobie celého roku 2022 bolo uskutočnených 30 405 vyšetrení. V klinickej praxi sa v roku 2022 používalo 12 izotopov, z toho 7 na účely diagnostiky a 5 na účely terapie.

Zhodnotenie dodržiavania DRÚ bolo zisťované pri vybraných typoch vyšetrení pre dospelých pacientov: scintigrafia skeletu – MDP/HDP, scintigrafia prítitných teliesok - MIBI, scintigrafia pľúc – perfúzia + ventilácia - MAA, lokalizácia sentinelovej uzliny – nanokoloid, PET/CT apre detských pacientov: dynamická scintigrafia obličiek – DTPA, dynamická scintigrafia obličiek – MAG3, scintigrafia nadobličiek – MIBG, PET/CT.

Tabuľka č. 4 prezentuje počty vyšetrení, ich rozdelenie, používané rádionuklidy a prístrojové vybavenie na pracoviskách.

Tabuľka 4 Prehľad počtu vyšetrení, rádionuklidov a prístrojov

Celkový počet vyšetrení v r. 2022	30 405
Počet diagnostických vyšetrení	29 813
Počet terapeutických vyšetrení	592
Počet CT vyšetrení	14 639
Počet vyšetrení detí do 15 rokov	942
Používané rádionuklidy Diagnostika / Terapia	F-18, Tc-99m, I-123, Kr-81m, In-111, Ge-68/Ga-68, Tl-201, I-131, Ra-223, Y-90, Re-186, Lu-177
Prístrojové vybavenie	5 ks PET/CT, 7 ks SPECT, 7 ks SPECT/CT

V tabuľke č. 5 je vyhodnotenie aplikovaných aktivít rádionuklidov v MBq vybraných typov vyšetrení pre dospelých pacientov a ich porovnanie s DRÚ.

Tabuľka 5 Prehľad aplikovaných aktivít rádionuklidov pre dospelých pacientov

Aplikované aktivity v MBq pre dospelých pacientov s hmotnosťou v intervale 65 kg až 75 kg	Priemer (MBq)	Štandardná odchýlka (MBq)	DRÚ (MBq)
Scintigrafia skeletu Tc-99m, MDP/HDP	700,1	37,3	800
Scintigrafia prítitných teliesok Tc-99m, MIBI	650,0	43,0	800
Scintigrafia pľúc: perfúzia, ventilácia Tc-99m, MAA	147,3	9,9	200
Lokalizácia sentinelovej uzliny Tc-99m, nanokoloid	132,6	23,9	150
PET/CT F-18, FDG	259,1	20,6	---
PET/CT Ga-68, DOTA	219,6	45,0	250

V tabuľke č. 6 je vyhodnotenie aplikovaných aktivít rádionuklidov v MBq u vybraných typov vyšetrení pre detských pacientov a ich porovnanie s DRÚ. Aplikované aktivity sú prepočítané na ekvivalentnú aktivitu pre dospelého pacienta pomocou príslušných podielov určených legislatívou (opatrenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. S02933-2018-OL, Príloha č. 11) podľa hmotnosti detského pacienta tak, aby bolo možné porovnanie aplikovaných aktivít s DRÚ. Interval telesných hmotností detských pacientov bol v rozmedzí od 3 kg do 112 kg, z čoho je zrejmý naozaj široký rozptyl hodnôt telesných hmotností detských pacientov s vekom do 15 rokov. Následkom toho je výrazne vyššia hodnota štandardnej odchýlky ako u dospelých pacientov.

Tabuľka 6 Prehľad aplikovaných aktivít rádionuklidov pre detských pacientov

Aplikované aktivity v MBq pre detských pacientov s vekom do 15 rokov	Priemer (MBq)	Štandardná odchýlka (MBq)	DRÚ (MBq)
Dynamická scintigrafia obličiek Tc-99m, DTPA	126,3	32,2	250
Dynamická scintigrafia obličiek Tc-99m, MAG3	114,0	27,8	250
Scintigrafia nadobličiek I-123, MIBG	333,0	93,1	400
PET/CT F-18, FDG	172,2	63,9	---
PET/CT Ga-68, DOTA	96,7	14,9	250

Na základe analyzovaných hodnôt aplikovaných aktivít rádionuklidov pre vybrané typy vyšetrení pre dospelých aj pre detských pacientov v rámci všetkých pracovísk na Slovensku tak ako sú uvedené v tabuľke č. 5 a v tabuľke č. 6 sa dá skonštatovať, že nedochádza k prekročovaniu diagnostických referenčných úrovní. Výnimkou je PET/CT pracovisko s Ga-68, DOTA pre dospelých pacientov, kde je o 13,8% vyššia hodnota aktivity ako DRÚ, ale zároveň je priemerná hodnota tohto vyšetrenia stanovená s vysokou hodnotou štandardnej odchýlky až na úrovni 30%, čo svedčí o väčšom rozptyle hodnôt. Priemerná hodnota aplikovanej aktivity pre vyšetrenie PET/CT pre látku FDG s rádionuklidom F-18 bola určená na 259,1 MBq so štandardnou odchýlkou 20,6 MBq. Hodnota okolo 300 až 350 MBq sa javí ako vhodná pre DRÚ pre tento typ vyšetrenia.

Záver

Úlohou štátneho dozoru v radiačnej ochrane v zmysle zákona č. 87/2018 Z. z. je dohliadať na dodržiavanie požiadaviek radiačnej ochrany na pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia. Pri prieskume radiačnej záťaže pacientov boli identifikované rezervy v implementácii rádiologických postupov a postupov optimalizácie lekárskeho ožiarenia.

Väčšina pracovísk spĺňa požiadavku evidovania údajov o dávkach pacientov, ale chýba kontrola zaznamenávania a analýza údajov. Legislatívne stanovené DRÚ nie je samoúčelné, dodržiavanie DRÚ má viesť k úsiliu pracovísk optimalizovať lekárske ožiarenie. Tu však absentuje správne pochopenie DRÚ, ako aj následná implementácia procesov optimalizácie. Na pracoviskách nukleárnej medicíny nebolo zistené trvalé a významné prekročovanie DRÚ pre sledované typy vyšetrení. Z našich zistení vyplýva, že je nevyhnutné optimalizovať röntgenové vyšetrenia detí. Hodnoty typických dávok pri skiagrafičkých vyšetreniach detí poukazujú na to, že vyšetrovacie protokoly sú veľmi podobné ako pre dospelých pacientov a nezohľadňujú menšie telesné rozmery detského pacienta a dávka je neadekvátne vyššia. Vzhľadom na vyššiu citlivosť detského organizmu na ionizujúce žiarenie je potrebné sústrediť pozornosť na ich radiačnú ochranu. Protokoly vyšetrení detských pacientov na pracoviskách nukleárnej medicíny sa riadia v zmysle platnej legislatívy a aplikovaná aktivita sa koriguje na základe telesnej hmotnosti pacienta určenými koeficientami.

Všetky nami oslovené rádiodiagnostické pracoviská prešli na digitalizáciu zobrazovacieho procesu. Je nevyhnutné poukázať na to, že digitalizácia neznamená bezpodmienečne zníženie radiačnej záťaže pacienta. Aj s týmto typom zobrazenia je pri

rádiologickom vyšetrení nevyhnutné vymedzenie zväzku na oblasť záujmu, čo výrazne ovplyvňuje radiačnú záťaž pacienta. Pre rádiologické vyšetrenia detí by mali byť vyhradené typy zariadení, ktoré spĺňajú všetky kritériá radiačnej ochrany pre túto skupinu pacientov. Optimalizácia prístrojového vybavenia a rádiologických postupov pre rádiologické vyšetrenia detí spolu s implementáciou kritérií vydaných Európskou komisiou a MAAE môže výrazne redukovať dávku.

V oblasti zvyšovania radiačnej ochrany na pracoviskách by mali zohrávať veľmi významnú úlohu klinickí fyzici, ktorí v našich zdravotníckych zariadeniach na oddeleniach rádiológie chýbajú na rozdiel od pracovísk nukleárnej medicíny, kde sú klinickí fyzici prítomní a dohliadajú na dodržiavanie priebehu vyšetrenia, ako aj na dodržiavanie zásad radiačnej ochrany. Takto kvalifikovaní zdravotnícki pracovníci počas prevádzky môžu analyzovať problémy zobrazovacích systémov, pravidelne kontrolovať nastavenia expozičných parametrov, vykonávať skúšky prevádzkovej stálosti a optimalizovať rádiologické postupy, a tým zabezpečiť potrebnú úroveň radiačnej ochrany pacientov aj personálu. Ich pozíciu roky vyžadujú požiadavky a odporúčania EC a MAAE. Preto je nevyhnutné do legislatívnych predpisov zahrnúť požiadavku na pozíciu klinických fyzikov na rádiodiagnostických pracoviskách, jasne zdefinovať ich kompetencie, vzdelanie a vzdelávanie.

Radiačná ochrana pacientov si vyžaduje multidisciplinárny prístup, ktorý je podporovaný akcelerujúcim vývojom nových technológií a prístrojovej techniky, systémov monitorovania ako aj vhodnými úpravami v legislatíve. Znižovanie radiačnej záťaže pacientov vyžaduje ucelený a účinný systém vzdelávania zdravotníckeho personálu v oblasti radiačnej ochrany, s dostatočným tréningom, sústavným vzdelávaním a zručnosťou tak, aby sa redukcia dávok dosiahla bez straty nevyhnutných diagnostických informácií alebo zníženia terapeutického efektu.

5.2 CIELENÉ VYHLADÁVANIE RÁDIOAKTÍVNYCH ŽIARIČOV A RÁDIOAKTÍVNEHO MATERIÁLU A VYPRACOVANIE POSTUPOV NA RIEŠENIE KRÍZOVÝCH SITUÁCIÍ SÚVISIACICH S NELEGÁLNYM NAKLADANÍM S RÁDIOAKTÍVNYM MATERIÁLOM.

V súlade s anotáciou úlohy pripravil Odbor radiačnej ochrany RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici vo svojom spádovom území pre oblasť radiačnej ochrany informačnú kampaň zameranú na identifikáciu možných rádioaktívnych materiálov neznámeho pôvodu u prevádzkovateľov zberných druhotných surovín a spracovateľov železného šrotu.

V rámci realizácie informačnej kampane, pre ktorú bol k dispozícii leták pripravený ÚVZ SR, pripravili inšpektori odboru radiačnej ochrany RÚVZ BB pre pracovníkov výkupní šrotu aj ďalšie dva informačné plagáty, na ktorých sú fotografie z minulých nálezov rádioaktívnych žiaričov a iných rádioaktívnych materiálov v kovovom šrote, fotografie rôznych tieniacich kontajnerov a kontaktné telefónne čísla na pracovníkov odboru radiačnej ochrany (obrázky č. 1 a 2).

Obrázok 1 – Informačný leták

Rádioaktívne materiály vyskytujúce sa v železnom šrote
Kontajnery na uzavreté žiariče



V prípade nálezu podozrivého materiálu volajte Odbor radiačnej ochrany
Regionálny úrad verejného zdravotníctva Banská Bystrica Tel. 0905 707 515, 0905 647 965

Obrázok 2 – Informačný leták

Rádioaktívne materiály vyskytujúce sa v železnom šrote
Kontajnery na uzavreté žiariče



Oceľ kontaminovaná kobaltom-60

Vodný kameň s prírodnými rádioaktívmi

Ciferníky z vojenskej techniky obsahujúce rádium-226

Púzdro uzavretého žiariča

Kontajnery na uzavreté žiariče

Námrazomer z lietadla

V prípade nálezu podozrivého materiálu volajte Odbor radiačnej ochrany
Regionálny úrad verejného zdravotníctva Banská Bystrica Tel. 0905 707 515, 0905 647 965

V súlade s § 155 ods. 7 zákona č. 87/2018 Z. z. o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov inšpektori odboru radiačnej ochrany RÚVZ BB realizovali v prevádzkach zberní kovového šrotu vybraných v rámci kampane cielene aj kontroly skladovaného šrotu spojené s premeraním ionizujúceho žiarenia zameranú na vyhľadávanie opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov alebo rádioaktívneho materiálu.

V priebehu roka 2023 vykonali inšpektori odboru radiačnej ochrany štátny dozor v 19 prevádzkach zberní kovového šrotu v Banskobystrickom kraji, prioritne sa zamerali na novovzniknuté zberne. Vzhľadom na obmedzené finančné prostriedky v roku 2023 a predĺženie termínu ukončenia úlohy bola väčšina previerok a kontrol spojených s premeraním ionizujúceho žiarenia v Žilinskom kraji naplánovaná až na prvý polrok 2024.

Súčasťou výkonu štátneho dozoru na pracoviskách zberní kovového šrotu bolo v rámci tejto kampane aj poučenie pracovníkov o možnosti výskytu rádioaktívnych materiálov v kovovom šrote, prevádzkovateľom a ich zamestnancom boli poskytnuté potrebné informácie o súvisiacich rizikách a súčasne boli distribuované pripravené informačné materiály a boli podrobne vysvetlené postupy pre prípad nálezu rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu alebo opustených rádioaktívnych žiaričov a usmernenie pre prípad podozrenia na nelegálne nakladanie s rádioaktívnym materiálom.

Zoznam preverených prevádzok:

D+K services s.r.o.	Fiľakovo
FIERNO s.r.o.	Fiľakovo
KOVOZBER, s.r.o.	Fiľakovo
Brantner Gemer s.r.o.	Revúca
R + R s.r.o.	Jelšava
R + R s.r.o	Revúca
KOVOZBER, s.r.o.	Tornaľa
SCRAPMET SLOVAKIA s.r.o.	Tornaľa
Zberné suroviny Žilina a.s.	Tornaľa
ŽP EKO QELET a.s.	Malý Krtíš
SCRAPMET SLOVAKIA s.r.o.	Malý Krtíš
Zberné suroviny Žilina a.s.	Veľký Krtíš
Holton s.r.o.	Želovce
KOVOZBER, s.r.o.	Rimavská Sobota
Zber surovín Albert s.r.o.	Rimavská Sobota
Zberné suroviny Žilina a.s.	Rimavská Sobota

Prevádzky, v ktorých sa poučenie o možnosti výskytu rádioaktívnych materiálov v kovovom šrote a poskytnutie informácií realizovalo v rámci previerky v súvislosti s nálezom rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu.

ŽP EKO QELET a. s.	Hliník nad Hronom
KA-METAL s.r.o.	Žilina
Zberné suroviny Žilina a. s.	Horný Hričov

Skladovaný materiál sa vo všetkých prevádzkach zberní kovového šrotu nachádzal v oplotenom, zamknutom a stráženom areáli. Vzhľadom na rozloženie uskladneného šrotu bolo vždy možné vykonať podrobné meranie v celom areáli. V preverených prevádzkach nebol nájdený rádioaktívny materiál.

ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Úloha

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním
Manažment očkovania
Kontrola očkovania v SR

Plnenie

Surveillance nákaz preventabilných očkovaním prebiehala po celý rok. V spádovom území RÚVZ Banská Bystrica bolo zaznamenaných 29 ochorení na nákazy proti ktorým je zavedené povinné očkovanie a to 11 prípadov *pertussis*, 1 prípad zápalu pľúc vyvolaného *Haemophilus influenzae*, 3 prípady septikémie vyvolanej *Streptococcus pneumoniae* a 14 ochorení zápalu pľúc vyvolaný *Streptococcus pneumoniae*. Okrem toho sme evidovali 371 prípadov ochorení tiež preventabilných očkovaním, proti ktorým je možné očkovať na odporúčanie lekára.

Jednalo sa o 112 prípadov ochorení na varicelu, 198 prípadov ochorení na rotavírusovú infekciu, 61 prípadov ochorení na kliešťovú encefalitídu. V prípade očkovania proti kliešťovej encefalitíde bolo v jednom prípade očkovanie čiastočné (2 dávky FSME-Immun) a 9 prípadov bolo očkovaných proti rotavírusovej enteritíde. V roku 2023 sme zaznamenali 1 632 prípadov ochorení COVID 19, ktoré patrí medzi nákazy preventabilné očkovaním. Protiepidemické opatrenia vo všetkých ohniskách uvádzaných nákaz boli zabezpečené.

Pracovníci odboru epidemiológie vykonávali individuálne konzultácie pre očkujúcich lekárov zamerané na usmernenie postupov pri očkovaní, pri kombinácii vakcín a u detí, ktoré boli čiastočne očkované v zahraničí, alebo u tých, u ktorých sa začalo s očkovaním oneskorene.

V okrese Banská Bystrica sme sa vo všetkých pediatrických obvodoch stretli s odmietaním očkovania zo strany rodičov. Od 1.9.2022 do 31.8. 2023 evidujeme v kontrolovaných ročníkoch narodenia 441 odmietnutí očkovania, z toho 40 kompletných. V okrese Brezno bolo v kontrolovaných ročníkoch narodenia zaznamenaných 93 odmietnutí očkovania, z toho 9 kompletných.

Administratívna kontrola očkovania

V septembri vykonávali pracovníci odboru administratívnu kontrolu očkovania na jednotlivých pediatrických obvodoch okresov Banská Bystrica a Brezno – a to stav k 31.8.2023. Bol skontrolovaný výkon očkovania u celého ročníka narodenia 2021, 2020, 2016, 2009, 2011, 2010, 2017 a 2016. Celkom bolo skontrolovaných 15 960 záznamov detí podliehajúcich v danom veku základnému očkovaniu alebo preočkovaniu proti 10-tim chorobám. Výsledky sú popísané v osobitnej správe. Zaočkovanosť detí v jednotlivých kontrolovaných ročníkoch sa čiastočne stabilizovala, napriek tomu bol zaznamenaný pokles a to najmä v zaočkovanosti proti osýpkam, rubeole a parotitíde a preočkovaní proti záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu a detskej obrne v 6.roku života, kde klesla pod 95%. Na úrovni okresov BBSK sa zaočkovanosť všetkých ročníkov narodenia kontrolovaných v tomto období pohybovala od 87,6% po 100%.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

- Zlepšenie hlásenia prenosných ochorení
- Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení
- Zlepšenie komunikácie s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti

Plnenie

V priebehu roku 2023 v spádovom území RÚVZ Banská Bystrica bolo hlásených 3 676 (v minulom roku hlásených 36 775) individuálnych prípadov prenosných chorôb, v ktorých sa zabezpečoval výkon protiepidemických opatrení, edukácia v ohnisku nákazy a monitorovanie dopadu na zdravie jednotlivých prípadov. V priebehu roku 2023 došlo k poklesu výskytu prenosných chorôb o 90,0% a to najmä ochorení COVID-19.

Aktivity smerované k odbornej verejnosti:

Hlásenie prenosných ochorení, ARO, chrípky a ChPO bolo riešené opakovanými upozoreniami PZS, ktorí sú povinní zo zákona hlásiť a tiež počas odborných seminárov určených pre všeobecných lekárov ako aj pri zasielaní informácií o výskyte prenosných ochorení v okresoch Banská Bystrica a Brezno. Zatiaľ sa nepodarilo dosiahnuť ideálny stav, riešenie problematiky je naďalej v procese. Rovnako sme propagovali online hlásenie jednotlivých prípadov prenosných ochorení. Výrazne sa zlepšila internetová komunikácia medzi spolupracujúcimi zdravotníckymi zariadeniami a laboratóriami.

Aktivity smerované k laickej verejnosti:

Edukácia obyvateľstva v prevencii prenosných ochorení sa vykonáva priebežne najmä cestou médií. Pracovníci odboru pravidelne vystúpili s dôležitými informáciami v TV Hronka, STV 1, ako aj v Regionálnom denníku STV 2, TV Markíza, TV JOJ, v Slovenskom rozhlase, v rádiu Regína a publikovali články v regionálnych novinách – MY SME, Bystricoviny, BOnline a to na nasledovné témy: Prevencia alimentárnych nákaz, Očkovanie proti KE, Európsky týždeň testovania na vírusovú hepatitídu a HIV na RÚVZ BB, Prevencia hnačkových ochorení v letnom období, Pravidelné očkovanie detí, Choroby prenášané kliešťami, Očkovanie proti kliešťovej encefalitíde, Prevencia chrípky.

Významnou súčasťou edukácie obyvateľstva je práca v ohniskách nákaz pri výskyte jednotlivých ochorení, kde kľúčovú úlohu zohráva aj podanie informácií o prevencii daného ochorenia.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ – EPIS

Úlohy:

- priebežné a rýchle hlásenie prípadov prenosných ochorení do systému EPIS,
- dodržiavanie kompletnosti požadovaných údajov v zmysle požiadaviek ECDC pre systém TESSY ako aj národných požiadaviek,
- priebežná kontrola kvality údajov,
- priebežná kontrola funkčnosti systému,
- aktualizácia premenných v systéme podľa nových požiadaviek a poznatkov,
- kontrola výstupov v tlačových zostavách, grafoch a mapách,

- komunikácia s dodávateľom softvéru,
- inovácia a rozširovanie systému.

Plnenie

Úloha sa plní priebežne tak na regionálnej ako aj na národnej úrovni. Vykonávajú sa pravidelné kontroly kvality údajov vložených do systému, ktoré sa exportujú do európskej siete ECDC – TESSy. Pokračovalo sa v hlásení prípadov COVID-19 podľa metadatasetu TESSy. Rovnako sa pokračovalo v týždennom hlásení novo-evidovaných prípadov do TESSy. Zároveň sa systém EPIS rozšíril pre nahlasovanie očkovacieho statusu pozitívnych prípadov, nakoľko od 28.12.2020 bolo zavedené očkovanie proti COVID-19 dostupnými vakcínami proti tomuto ochoreniu. Po vykonanej integrácii sa výsledky sekvenácií automaticky priradujú k vybraným výsledkom RT PCR.

Počas celého roka 2023 sa naďalej rutinne hlásili aj ťažké akútne respiračné infekcie tzv. SARI do systému EPIS a ich následný transfer do systému TESSy. Uvedená úloha sa plní priebežne.

Pokračovalo sa v mesačnom hlásení osýpok, rubeoly, ZIKA infekcií, hlásia sa aj podozrenia na tieto ochorenia a tiež nepotvrdené prípady. Štvrťročne sa hlásia do TESSy zoonózy, s čím súvisela aj priebežná kontrola kvality týchto údajov. Ostatné ochorenia sa hlásia jedenkrát ročne podľa harmonogramu ECDC. Kontrolovali sa údaje za 58 hlásených diagnóz za rok 2023 a dopĺňali sa premenné podľa aktuálneho metadatasetu ECDC, v rámci hlásenia do TESSy, podľa týchto požiadaviek museli byť prispôsobené všetky hlásené údaje.

Spolupráca s jednotlivými RÚVZ bola na veľmi dobrej úrovni a naďalej sa zlepšuje.

Počas celého roka 2023 prebiehala intenzívna spolupráca s IT spoločnosťou Softec, ktorá kontroluje funkčnosť databázy údajov EPIS na vládnom úložisku dát tzv. vládny cloud, v ktorom sú tieto dáta uchovávané od roku 2017.

V systéme EPIS bolo v roku 2023 nahlásených celkom za SR 108 163 individuálnych prípadov ochorení (v roku 2022 hlásených 1 224 075 prípadov). Je to o 91,2% menej ako v roku 2022. Pracovníci odboru pravidelne zabezpečovali kontrolu kvality vložených údajov z hľadiska ich kompletnosti a exportovali vybrané prípady do TESSy. V systéme EPIS bolo spracovaných 741 epidémií a 1054 hlásení do systému rýchleho varovania.

Výzvy: EPIS ako systém pre monitoring a zber údajov o prenosných ochoreniach si vyžaduje neustále prispôsobovanie sa novým poznatkom v oblasti epidemiológie prenosných chorôb, ako aj požiadavkám európskych sietí. Ostatná verzia sa využívala 15 rokov. Odbor epidemiológie pracoval počas celého roka na skvalitňovaní systému a aktívne sa podieľal na uvedení projektu Informatizácie verejného zdravotníctva v oblasti EPIS, do praktického používania.

Projekt OPVES: Pracovníčky odboru aktívne spolupracujú na projekte: Informatizácia verejného zdravotníctva, do ktorého je zaradený aj program EPIS a novobudovaný Register očkovaných. V roku 2023 v rámci projektu Informatizácie verejného zdravotníctva bola nasadená nová verzia EPIS do bežného užívania. Pracovníci odboru epidemiológie sa naďalej podieľali na skvalitňovaní systému prostredníctvom kontroly kvality migrovaných údajov. V tejto súvislosti prebiehala náhodná kontrola epidémií, týždenného hlásenia ARO/ChPO, tlačových zostáv vygenerovaných v starom a v novom systéme.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY (ĎALEJ LEN „NN“)

Úlohy:

- priebežná analýza výskytu nozokomiálnych nákaz,
- organizácia prevalenčnej štúdie výskytu NN na vybraných oddeleniach vybraných ZZ,
- skvalitnenie surveillancie a kontroly nozokomiálnych nákaz zabezpečením:
 - o vysokej kvality diagnostických možností patogénnych mikroorganizmov,
 - o vysokej kvality monitorovania a kontroly nozokomiálnych nákaz,
- zvýšenie bezpečnosti pacientov v zdravotníckych zariadeniach,
- kontrola dodržiavania štandardných čistiacich, dezinfekčných a sterilizačných postupov pre manipuláciu so zdravotníckymi pomôckami,
- vykonávanie priebežnej kontroly hygienicko-epidemiologického režimu v ZZ okresov Banská Bystrica a Brezno,
- kontrola dodržiavania štandardných postupov hygienickej a chirurgickej dezinfekcie rúk,
- organizácia vzdelávacích aktivít pre pracovníkov verejného zdravotníctva a LPS úseku so zameraním na hygienu rúk,
- edukácia zdravotníckych pracovníkov v prevencii NN.

Plnenie

Surveillance NN

V rámci tejto úlohy sú dôležité požiadavky na posilnenie surveillancie a kontroly závažných nozokomiálnych nákaz na rizikových lôžkových oddeleniach zdravotníckych zariadení najmä chirurgických smerov, intenzívnej starostlivosti, OAIM.

Odborom epidemiológie boli v roku 2023 vykonané v tejto úlohe nasledovné aktivity:

- V roku 2023 bolo zo zdravotníckych zariadení v okresoch B. Bystrica a Brezno nahlásených a následne analyzovaných spolu 682 prípadov nozokomiálnych nákaz (588 v ZZ okrese Banská Bystrica a 94 v ZZ okrese Brezno). Pokles počtu hlásených prípadov v okrese NN bol spôsobený aj nižším počtom NN s etiológiou COVID-19. V roku 2023 bola činnosť sústredená najmä na prevenciu NN spôsobených *Clostridioides difficile* a SARS-CoV-2.

Kontrola výskytu NN sa vykonávala formou štátneho zdravotného dozoru plánovaného a následného po výskyte závažných NN. Komisia pre sledovanie a analýzu NN za účasti epidemiológov RÚVZ zasadala v DFNSP BB 1x mesačne, vo FNSP FDR BB polročne a v NsP Brezno 1x ročne.

Na jednotlivých klinikách a oddeleniach zdravotníckych zariadení boli sledované výkony bariérovej ošetrovacej techniky, kontrola výkonu dekontaminácie a funkčnosti sterilizačných prístrojov ako aj dodržiavanie zákona o ochrane nefajčiarov.

Počas roka boli námatkovo vykonávané odtlačky rúk zdravotníckeho personálu do kultivačnej pôdy a kontrolovaný postup zdravotníckych pracovníkov pri vykonávaní dekontaminácie rúk.

Celkovo bolo v roku 2023 vykonaných 103 kontrol HER v ZZ, a to tak v ambulantných ako aj lôžkových ZZ v okresoch Banská Bystrica a Brezno v rámci ŠZD. Celkom bolo odobratých 5008 vzoriek a to sterov z prostredia, ovzdušia, sterilných predmetov a bioindikátorov určených na kontrolu účinnosti sterilizačných prístrojov.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Úlohy:

- pokračovanie úlohy - zlepšenia všeobecnej pripravenosti verejného zdravotníctva na Slovensku na pandémiu chrípky,
- informovanie profesionálnej ako aj laickej verejnosti ohľadom možnosti očkovania proti novému typu chrípky v rámci sezónneho očkovania,
- zlepšenie všeobecnej pripravenosti verejného zdravotníctva na Slovensku na krízové situácie,
- príprava stratégie krízovej komunikácie.

V rámci tejto úlohy sa kladie dôraz na rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie, hrozby a naliehavé situácie pri ohrození biologickými látkami alebo v súvislosti s epidemickým až pandemickým výskytom chrípky a iných akútnych respiračných ochorení, najmä ochorenia COVID-19.

Plnenie

Riešenie mimoriadnych situácií bolo v roku 2023 podobne ako v roku 2022 naďalej aktuálne, nakoľko sme pokračovali v prijímaní a zabezpečovaní protiepidemických a protipandemických opatrení v súvislosti so šírením vírusu SARS-CoV-2, spôsobujúceho ochorenie COVID-19. Pre zvládanie situácie sme pokračovali v mnohých aktivitách, ktoré si vynútilo riešenie opakujúcich sa vln pandemického výskytu, spôsobených novými variantami vírusu SARS-CoV-2. Riešenie mimoriadnej situácie spojenej s pokračujúcim výskytom COVID-19 si vyžiadalo:

- edukáciu verejnosti,
- spoluprácu so všetkými typmi škôl,
- spoluprácu s DSS,
- spoluprácu so ZZ,
- usmerňovanie monitorovania výskytu COVID-19 v epidemiologickom informačnom systéme EPIS na národnej úrovni,
- riešenie podnetov súvisiacich s porušovaním opatrení,
- analytickú činnosť na úrovni okresov, BBSK a Slovenska.

Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 446 zo dňa 13. septembra 2023 bola **zrušená mimoriadna situácia** v súvislosti s ochorením COVID-19 spôsobeným vírusom SARS-CoV-2 na území Slovenskej republiky, ktorá bola vyhlásená od 12. marca 2020. Odvolanie mimoriadnej situácie nadobudlo účinnosť dňa **15. septembra 2023**.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Gestor: ÚVZ SR, NRC pre poliomyelitídu

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetovaním odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

Anotácia

Po úspešnej eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike je potrebné naďalej pokračovať vo všetkých aktivitách surveillance poliomyelitídy, ku ktorým patrí aj vykonávanie pravidelného virologického vyšetovania odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterovírusov vo vonkajšom prostredí.

Sledovanie cirkulácie poliomyelitických vírusov a iných enterovírusov vyšetovaním odpadových vôd sa začalo v rámci surveillance poliomyelitídy vykonávať vo vybraných lokalitách Slovenska v roku 1970.

Environmentálna surveillance spočíva vo virologickom vyšetovaní odpadových vôd vykonávanom celoslovensky podľa nariadenia hlavného hygienika Slovenskej republiky. Vzorky sa odoberajú systematicky najmä vo väčších mestách a v utečeneckých táboroch a to v mieste vyústenia odpadových vôd do čističky odpadových vôd.

Plnenie a výsledky

V roku 2023 bolo odobratých 6 vzoriek odpadových vôd, všetky vyšetrenia sú ukončené a mali negatívny výsledok na detekciu POLIO vírusov. Výsledky z odpadových vôd potvrdzujú, že v populácii nášho regiónu sa ani divoké kmene vírusov POLIO ani vakcínou derivované kmene POLIO nevyskytujú.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Gestor: ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Košiciach

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Výstupy

Zvýšiť úroveň informovanosti a zmeny postojov mladých ľudí v problematike HIV/AIDS a iných pohlavne prenosných ochorení.

Plnenie a výsledky

V r. 2023 bolo poskytované poradenstvo pre záujemcov pri návšteve RÚVZ a cez telefón. Intervencie so žiakmi sa nevykonávali.

Poradňu pre prevenciu AIDS navštívilo 67 osôb u ktorých bolo vykonané poradenstvo a odber na HIV, ani jeden z prípadov nebol reaktívny. Telefonicky bolo poradenstvo poskytnuté ďalším 31 osobám.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Gestor: ÚVZ SR, RÚVZ Bratislava – hlavné mesto, RÚVZ so sídlom v Trnave

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Cieľ

Posilnenie informovanosti o očkovaní a očkovaním preventabilných ochoreniach.

Činnosť poradne pre očkovanie

V roku 2023 pokračovala činnosť poradne pre očkovanie. Činnosť bola spropagovaná na portáli RÚVZ, ako aj opakovanou tlačovou správou. Individuálne sme usmerňovali rodičov detí podliehajúcich očkovaniu v otázkach povinnosti očkovania len telefonicky a tiež e-mailom.

Samostatnú kapitolu tvorili konzultácie o nutnosti očkovania pred cestami do zahraničia, ktorých bolo podaných celkom 102, z toho 52x osobne v poradni pre očkovanie, ostatné telefonicky. Zároveň bolo vydaných 52 medzinárodných očkovacích preukazov.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Gestor: ÚVZ SR

Spolupracujúce pracovisko: RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Cieľ

Optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie.

Anotácia

Projekt pre oblasť epidemiológie je zameraný na optimalizáciu procesov výkonu štátneho zdravotného dozoru, úpravu epidemiologického informačného systému s možnosťou zakomponovania nových požiadaviek na všetky časti systému vrátane analytických nástrojov a výstupov. Súčasťou projektu je vybudovanie Národného registra očkovaných osôb, ktorý bude súčasťou aktualizácie programu EPIS. Realizačné výstupy: Zvýšenie efektivity procesov pri výkone štátneho zdravotného dozoru Update informačného systému EPIS a vytvorenie funkčného registra očkovaných osôb.

Plnenie

Pracovníčky odboru počas celého roka systematicky spolupracovali na rozvoji novej verzie programu EPIS a to samotnej aplikácie, analytickej časti a prezentačnej časti. Bolo potrebné integrovať viac zdravotných systémov pre zabezpečenie dostupnosti automatického hlásenia prípadov prenosných ochorení od poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, pre hlásenie nozokomiálnych nákaz a pre poskytnutie údajov o očkovaní pre realizáciu „Registra očkovaných a očkovania“. Plnenie úlohy si vyžiadalo pravidelné online stretnutia jednak s dodávateľom systému firmou SOFTEC, ako aj s pracovníkmi firmy ASSECO. Pracovníci RÚVZov pravidelne testovali pripravené moduly v oblasti epidemiológie podľa požiadaviek vývojárov.

ODBOR OBJEKTIVIZÁCIE FAKTOROV ŽIVOTNÝCH PODMIENOK

A/ Úlohy, ktorých gestorom je OOFŽP RÚVZ Banská Bystrica

7.13 ANALÝZA CELKOVÉHO ARZÉNU V POTRAVINÁCH

Projekt vychádzal z ODPORÚČANIA KOMISIE (EÚ) 2015/1381 z 10. augusta 2015 o monitorovaní arzénu v potravinách na účely zberu informácií do jednotnej databázy.

V roku 2023 vstúpili do platnosti maximálne limity pre anorganický arzén pre detské potraviny prijatím Nariadenia Komisie (EÚ) 2023/915 z 25. apríla 2023 o maximálnych limitoch pre niektoré kontaminanty v potravinách, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1881/2006.

Gestor: RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, RÚVZ so sídlom v Prešove, RÚVZ so sídlom v Nitre, RÚVZ so sídlom v Trenčíne, RÚVZ so sídlom v Žiline a ďalší podľa záujmu.

Cieľ

Monitoring obsahu celkového arzénu v potravinách, s dôrazom na potraviny určené pre dojčatá a malé deti, pre potraviny určené na osobitné lekárske účely a výživové doplnky (VD).

Anotácia

Arzén sa ubikvitárne vyskytuje v životnom prostredí. Jeho prirodzeným zdrojom v životnom prostredí je vulkanická činnosť, erózia pôdy a podobné prírodné procesy. Je prítomný v pôde, podzemných vodách aj v rastlinstve. Antropogénnym zdrojom arzénu je predovšetkým spaľovanie fosílnych palív, hutnícky a ťažobný priemysel (vyskytuje sa ako prímes v mnohých rudách). Arzén a jeho zlúčeniny sa využívajú aj v poľnohospodárstve ako súčasť pesticídov. V životnom prostredí nedegraduje, značná časť sa ukladá do vodných sedimentov a ľahko bioakumuluje v potravinovom reťazci. Arzén je mutagénna a karcinogénna látka. Najvyššie koncentrácie arzénu sa vyskytujú v ryži, listovej zelenine a morských plodoch. V potravinách sa môže vyskytovať v anorganickej a organickej forme. Pričom organický arzén je menej toxický ako anorganický, toxicita závisí na oxidačnom stupni, As III je toxickejší ako As V. Dlhodobý príjem anorganického arzénu má negatívny vplyv na ľudský organizmus, spôsobuje výskyt kožných lézií, rakoviny, vývojovej toxicity, neurotoxicity, kardiovaskulárnych ochorení, poruchy glukózového metabolizmu a cukrovky. Existujú analytické metódy, založené na HPLC v kombinácii s ICP-MS, ktoré umožňujú stanoviť jednotlivé formy anorganického a organického arzénu. V podmienkach laboratórií RÚVZ na Slovensku takáto technika v súčasnosti nie je dostupná. Je možné stanoviť len celkový obsah arzénu. Na analytické stanovenie celkového arzénu v potravinách sa využíva predovšetkým metóda AAS. Monitorovanie obsahu celkového arzénu sa vykonáva vo vzorkách počiatočnej a následnej výživy pre dojčatá a malé deti, v potravinách určených na osobitné lekárske účely, vo výživových doplnkoch vrátane ostatných potravín a v balených vodách.

Do júna 2021 sa laboratória mohli zúčastňovať medzilaboratórnych porovnaní, ktoré organizovalo NRC pre organizovanie MPS v oblasti potravín na RÚVZ Prešov. Od júla 2021 vstúpila do platnosti metodická smernica na akreditáciu SNAS MSA-L/14 o akceptovaní medzilaboratórneho testu u akreditovaného poskytovateľa. Uvedené NRC pre organizovanie MPS v oblasti potravín na RÚVZ Prešov je v súčasnosti v štádiu procesu na udelenie akreditácie.

Etapy riešenia

rok 2017	vývoj metód na stanovenie As, validácia metód, analýza vzoriek;
rok 2018	príprava medzilaboratórneho testu PT-PO-31/2018 (sušená ryžová kaša) a jeho realizácia, rutinná analýza vzoriek, zber a vyhodnotenie údajov;
rok 2019	vyhodnotenie testu PT-PO-31/2018, rutinná analýza vzoriek, zber a vyhodnotenie údajov, prezentácia výsledkov na celoústavnom seminári RÚVZ v B. Bystrici;
rok 2020	účasť na teste PT-PO-37/2020 (strava), rutinná analýza vzoriek, zber a vyhodnotenie údajov, publikovanie výsledkov projektu v zborníku;
rok 2021	účasť na teste PT-PO-41/2021 (čaj), bilaterálny test MPS – ARZÉN-1/2021 - Laboratórium AAS RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a Laboratórium ANALPO, s.r.o. Zvolen - vyhodnotenie testu vykonalo NRC pre organizovanie MPS v oblasti potravín na RÚVZ Prešov; rutinná analýza vzoriek, zber a vyhodnotenie údajov;
rok 2022	rutinná analýza vzoriek, zber a vyhodnotenie údajov, spracovanie výsledkov za roky 2018-2022 a prezentácia výsledkov na celoústavnom seminári RÚVZ v B. Bystrici;
rok 2023	rutinná analýza vzoriek, zber a vyhodnotenie údajov.

Organizátor PT testov – NRC pre organizovanie MPS v oblasti potravín na RÚVZ Prešov

Výstupy

- správy o výsledkoch stanovenia obsahu celkového arzénu v jednotlivých rokoch 2017-2023 v počiatočnej a následnej výžive pre dojčatá a malé deti, v potravinách určených na osobitné lekárske účely, vo výživových doplnkoch a v detských balených vodách a ostatných potravinách.
 - prezentácia výsledkov v spolupráci s HV za účelom poskytnúť informácie o výsledkoch analýz
1. V roku 2019 (21.11.2019) OCHA RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici prezentovalo výsledky projektu na celoústavnom seminári RÚVZ v B. Bystrici s názvom: Analýza celkového arzénu v potravinách.
Autori: Ing. I. Nagyová, PhD, Ing. D. Borošová, PhD, MPH, Ing. R. Briedoňová
 2. Práca bola publikovaná v zborníku vedeckých prác s názvom: BOROŠOVÁ Daniela - SIROTOVÁ, Ľudmila - BRIEDOŇOVÁ, Renáta - NAGYOVÁ, Iveta - PAVLÍK, Vladimír - OSTROLUCKÁ, Alena - DOLINSKÁ, Jana - MARKUŠOVÁ, Jana. Analýza celkového arzénu v potravinách. In: MARCINČÁK, S. - SEMJON, B. -GOLIAN, J. (eds.): *Recenzovaný zborník vedeckých prác: Slovenskej spoločnosti pre poľnohospodárske, lesnícke, potravinárske a veterinárske vedy pri SAV v Bratislave.* - Nitra: Garmond, 2020, 106-110. - ISBN 978-80-89703-83-8.
 3. V roku 2022 (10.11.2022) CCHA RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici prezentovalo výsledky projektu, zamerané na detskú a dojčenskú výživu, za roky 2018-2022 na celoústavnom seminári s názvom: Chemické analýzy vzoriek detskej a dojčenskej výživy. Autori: Ing. Ľ. Sirotová, PhD, Ing. R. Briedoňová, Ing. I. Nagyová, PhD., Ing. D. Borošová, PhD., MPH.

Riešenie v roku 2023

V rámci projektu 7.14 – Analýza celkového arzenu v potravinách, ktorý vychádzal z ODPORÚČANIA KOMISIE (EÚ) 2015/1381 z 10. 8. 2015, boli v roku 2023 na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, Prešove, Nitre, Trenčíne a Žiline vykonané stanovenia celkového arzenu vo vzorkách ryže, určenej pre výrobu potravín pre dojčatá a malé deti, vo výživových doplnkoch (VD), v ďalších potravinách (ryby, sója) a v balených vodách. Počty stanovovaných vzoriek a stanovené maximálne hodnoty v týchto vzorkách na jednotlivých pracoviskách sú uvedené v Tab.1. Všetky výsledky boli menšie ako maximálne hladiny pre anorganický arzén pre jednotlivé komodity. Na RÚVZ so sídlom v Nitre, Trenčíne a Žiline sa stanovenia celkového arzenu v potravinách v roku 2023 nevykonávali.

Tabuľka 1 Zhodnotenie As vo vzorkách potravín v roku 2023

Rok 2023	Spolu počet vzoriek	ND počet vzoriek	mg/kg <LOQ počet vzoriek	<0,10* mg/kg počet vzoriek	>0,10* mg/kg počet vzoriek	max. mg/kg	druh
Banská Bystrica	1	0	0	1	0	0,063±0,015	Bioryža dlhozrná, Novofrukt SK, s.r.o. Nové Zámky
	6	0	6	0	0	-	Detská balená voda <0,0010 mg/l
Prešov	11	0	11**	0	0	-	** <0,0012 mg/kg pre ryby a sójové výrobky (8 ks) <0,006 pre VD (čaje – 3 ks)
	6	0	6	0	0	-	Detská balená voda <0,003 mg/l
Nitra	6	0	6	0	0	-	Detská balená voda <0,0018 mg/l
Žilina	5	0	5	0	0	-	Detská balená voda <0,0009 mg/l

* Nariadenie Komisie (EÚ) 2023/915 z 25. apríla 2023 o maximálnych limitoch pre niektoré kontaminanty v potravinách, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1881/2006, pokiaľ ide o maximálne hodnoty obsahu anorganického arzenu v potravinách - ryža určená na výrobu potravín pre dojčatá a malé deti
Vysvetlivky: ND- nedetekované, LOQ – limit kvantifikácie

Záverom možno konštatovať, že Laboratórium AAS OOFŽP RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici dosahuje dlhodobo vyhovujúce výsledky v oblasti stanovenia uvedených kovov v potravinách, má rozsiahle praktické skúsenosti a disponuje odbornými pracovníkmi. Vybavením Laboratória AAS, v rámci investičného rozvoja alebo európskych projektov, dlhodobo požadovanou technikou (požiadavka od roku 2016 do dnes), HPLC-ICP-MS, by bolo možné realizovať monitoring nielen celkového arzenu, ale aj jeho anorganických (As III, As V) a organických foriem, ktoré sa vyznačujú rôznou toxicitou a teda aj rôznym vplyvom na ľudské zdravie, a to aj s pôsobnosťou pre celú SR. Rovnako zabezpečiť vyššiu citlivosť stanovenia, nakoľko limity pre obsah jednotlivých kovov najmä v detskej počiatočnej a následnej výžive sa sprísňujú a vyžadujú moderné vysokocitlivé prístrojové zariadenia na analýzu, ako aj moderné zariadenia na predúpravu vzoriek (suchá, mokrá mineralizácia).

7.14 MONITORING ENERGETICKEJ A BIOLOGICKEJ HODNOTY STRAVY SPOJENÝ S ANALÝZOU VYBRANÝCH KONTAMINANTOV V STRAVE V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA PRE DETI MŠ A ZŠ.

Cieľ

Cieľom projektu je monitorovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy, hodnotenie rizík expozície vybraným kontaminantom spojených s konzumáciou jedál v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ. Monitoring sa bude realizovať pomocou odberu vzoriek stravy za účelom laboratórnych analýz zameraných na zistenie obsahu tukov, bielkovín, sacharidov, sušiny, soli, vápnika, dusitanov, dusičnanov, olova, kadmia a ortuti v podávanej strave. Získané laboratórne výsledky sa následne využijú pre zhodnotenie energetickej a biologickej hodnoty, odhadu expozície vybraným kontaminantom, ako aj zmapovanie stravovacích zvyklostí vo vybranej vekovej skupine populácie detí.

Gestor: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská: Vybrané RÚVZ v SR (oddelenie hygieny detí a mládeže, oddelenie chemických analýz)

Anotácia

Správna výživa zohráva od útleho veku významnú úlohu v prevencii vzniku rôznych poškodení zdravia, prejavujúcich sa často až v dospelosti. Je dôležité, aby si deti už v detstve vytvorili správne stravovacie zvyklosti, podľa ktorých sa budú riadiť celý život. Z hľadiska správnej výživy konzumácia jedál v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ by mala priaznivo pôsobiť na zdravie, rast a vývin organizmu, vytvárať podmienky na dosiahnutie ich harmonického a všestranného rozvoja, v súlade s požiadavkami ustanovenými v zákone č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia v znení noviel a vyhláske MZ SR č. 533/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia spoločného stravovania v znení noviel a v Potravinovom kódexe SR. V súčasnosti u nás medzi najčastejšie nedostatky vo výžive detí a mládeže patrí zvýšený energetický príjem, nadbytočný príjem tukov, cukrov, často s obsahom nevhodných polysacharidov, soli a taktiež riziko expozície vybraným kontaminantom, spojené s konzumáciou jedál v zariadeniach spoločného stravovania. Strava, ktorá svojim množstvom a zložením nezodpovedá veku dieťaťa vedie k stúpajúcemu výskytu obezity a výrazne zvyšuje riziko kardiometabolických ochorení. V zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ sa realizuje projekt, ktorého výstupy zo získaných laboratórnych výsledkov a analýz výživových faktorov bude možné využiť pri hodnotení naplňovania odporúčaných výživových dávok pre jednotlivé vekové skupiny detí a následne pri ovplyvňovaní kvality stravy podávanej deťom v zariadeniach pre deti MŠ a ZŠ ako intervenčných opatrení v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež, ako aj využiť pre hodnotenie možného nežiadúceho vplyvu expozície sledovaným vybraným kontaminantom.

Realizačné výstupy

Spracovanie výsledkov analyzovaných vzoriek a ich prezentácia. V spolupráci s HDM poskytnúť informácie o výsledkoch analýz v odobratých vzorkách jedál v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ. Správa o výsledkoch stanovenia obsahu energetickej a biologickej hodnoty a obsahu kontaminantov v strave určenej pre deti vybraných vekových skupín.

Vyhodnotenie projektu

Pre stravovanie v jedálňach pre deti MŠ a ZŠ platia materiálno-spotrebné normy (MSN) pre školské stravovanie - MŠVVAŠ s cieľom zabezpečiť deťom a žiakom prístup k nutrične vyváženým pokrmom a výchovu k zdravej výžive, vydáva podľa § 140 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní v znení neskorších predpisov, MSN a receptúry pre školské stravovanie. MSN majú záväzný charakter pre všetky zariadenia školského stravovania zaradené v sieti škôl a školských zariadení Slovenskej republiky.

Monitoring bol zameraný na odber vzoriek stravy za účelom laboratórnych analýz zameraných na zistenie obsahu tukov, bielkovín, sacharidov, sušiny, soli, vápnika, dusitanov, dusičnanov, olova, kadmia a ortuti v podávanej strave. Na riešení úlohy 7.14 sa zúčastnili dve laboratória RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a RÚVZ so sídlom v Košiciach.

Realizácia projektu na RÚVZ so sídlom V Banskej Bystrici

Úloha sa realizovala v 1 etape. Spolu sa vyšetrilo 10 vzoriek stráv – obedov zo školských zariadení.

Etapa riešenia projektu: 7.11.2022 – 11.11.2022

Druhy zariadení: ZŠ s materskou školou Jána Bakošša, Bakoššova 5, 974 01 Banská Bystrica
Školská jedáleň pri ZŠ Golianova 8, 974 01 Banská Bystrica

Realizácia projektu na RÚVZ so sídlom V Košiciach.

Úloha sa realizovala v 2 etapách, v rámci ktorých sa vyšetrilo spolu 20 vzoriek celodenných stráv, resp. obedových menu, podľa toho, či sa vzorky odoberali z MŠ alebo ZŠ.

Etapy riešenia projektu:

1. Etapa riešenia: 2.05.2022 - 6.05.2022

Druhy zariadení: Materská škola, Smetanova 11, Košice
Školská jedáleň pri ZŠ, Krosnianska 4, Košice

Druhy vzoriek: Celodenná strava pre deti MŠ (desiata, obed a olovrant)
Obed pre žiakov ZŠ I. stupeň (len obed)

2. Etapa riešenia: 19. 09.2022 - 23. 09.2022

Druhy zariadení: Súkromná MŠ Baranček, Moyzesova 22, Košice
Školská jedáleň pri ZŠ, Požiarnická 3, Košice

Druhy vzoriek: Celodenná strava pre deti MŠ (desiata, obed a olovrant)
Obed pre žiakov ZŠ I. stupeň (len obed)

V rámci monitoringu energetickej a biologickej hodnoty spojený s analýzou vybraných kontaminantov v strave sa laboratórne výsledky odobratých vzoriek stravy (obed – 35 % podiel z celodennej dávky) sa porovnali s Odporúčanými výživovými dávkami (OVD) pre obyvateľstvo Slovenskej republiky podľa Vestníku MZ SR (Čiastka 4-5) zo dňa 19.júna 2015 s kategóriou deti ZŠ školského veku 7 r. – 10 r. a deti MŠ predškolského veku 4 r. – 6 r. Vestník usmerňuje pre deti mladšie ako 15 rokov oblasť denného príjmu soli v pásme od 0,5g/deň do 2g/deň.

Výsledky laboratórnych analýz sú uvedené v tabuľkovej aj grafickej forme podľa jednotlivých škôl a dní odberu vzoriek stráv.

Tabuľka 2 Odporúčané výživové dávky pre obyvateľstvo SR (9.revízia), ktoré boli znázornené grafoch

Výživový faktor	Deti -vek (predškolské roky) 4 - 6	Deti školského veku 7 -10 (obed–35% podiel z celodennej dávky)
Energia	6900 kJ/deň	3080 kJ/obed
Tuky	63 g/deň	27,3 g/obed
Bielkoviny	35 g/deň	18,6 g/obed
Sacharidy	236 g/deň	104 g/obed
Vápnik	700 mg/deň	315 mg/obed
NaCl	2 000 mg/deň	700 mg/obed

Zariadenie: ZŠ s materskou školou Jána Bakoša, Bakošova 5, 974 01 Banská Bystrica

Dňa 8.11.2022 boli všetky hodnoty ukazovateľov v strave prekročené v porovnaní s OVD. Ukazovateľ Vápnik sa stanovil v troch dňoch nad hodnotu OVD a NaCl vo všetkých dňoch odobratej stravy prekročil hodnotu OVD.

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Golianova 8, 974 01 Banská Bystrica

V strave dňa 7.11.2022 boli všetky hodnoty ukazovateľov prekročené v porovnaní s OVD. Ukazovateľ Vápnik mal vo všetkých dňoch, okrem dňa 8.11.2022 prekročené hodnoty OVD.

Stanovovaný NaCl prekračoval vo všetkých dňoch odobratej stravy hodnoty OVD.

Zariadenie: Materská škola Smetanova 11, Košice 040 03

Vo všetkých dňoch, v ktorých sa uskutočnil odber vzoriek bola prekročená hodnota soli v celodennej strave v porovnaní s OVD.

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Krosnianska č. 925/4 040 22 Košice

Ukazovateľ soľ v strave v porovnaní s OVD bol prekročený vo všetkých odberoch.

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Požiarnická 3, 040 01 Košice

V odbere stravy dňa 21.9.2022 vo všetkých ukazovateľoch boli prekročené hodnoty v porovnaní s OVD. Soľ v strave prekračovala hodnoty v porovnaní s OVD vo všetkých odberových dňoch.

Zariadenie: Materská škola Baranček Moyzesova 22, 040 01 Košice

Hodnoty ukazovateľa NaCl boli vo všetkých dňoch odobratej stravy prekročené hodnoty OVD.

Vo všetkých jedálňach pre deti MŠ a ZŠ v rámci projektu analyzovaný NaCl prekračoval hodnoty v porovnaní s OVD. Do uvedenej spotreby soli bola zarátaná aj soľ prijatá z jednotlivých surovín a pridaná pri príprave pokrmov. S nadmernou konzumáciou soli súvisí aj nadmerný výskyt kardiovaskulárnych ochorení. Prevenciou je vyhýbanie sa slaným jedlám, preto je nevyhnutné, aby sa značne znížil aj obsah soli v strave v školských jedálni. Veľký počet štúdií dokazuje, že človek je schopný privyknuť si na málo solené jedlá. Okrem toho v mierne solených jedlách sa môže objaviť chuť, ktorá bola predtým potlačovaná nadmerným solením.

Riziko expozície vybraných kontaminantov, spojených s konzumáciou jedál v zariadeniach sa nepotvrdilo.

7.14	MONITORING ENERGETICKEJ A BIOLOGICKEJ HODNOTY STRAVY SPOJENÝ S ANALÝZOU VYBRANÝCH KONTAMINANTOV V STRAVE V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA PRE DETI MŠ A ZŠ.										
	RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici							r. 2023			

Realizácia projektu na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Etapa riešenia projektu: 7.11.2022 – 11.11.2022

Zariadenie: **ZŠ s materskou školou Jána Bakoša, Bakoššova 5, 974 01 Banská Bystrica**

Názov vzorky: Polievka zeleninová závarka - ovsené vločky, kuracie prsia na smotane cestovina, stolová voda														
Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
7.11.2022	414	11,2	355	20,9	824	48,5	1593	ND	21,3	297	<0,019	<0,003	<0,0016	3438

Názov vzorky: Polievka gulášová, špecle s makovou posýpkou, mlieko, chlieb														
Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
8.11.2022	2518	68,0	586	34,5	2296	135,0	5399	ND	23,3	1414	ND	0,036	<0,0016	2608

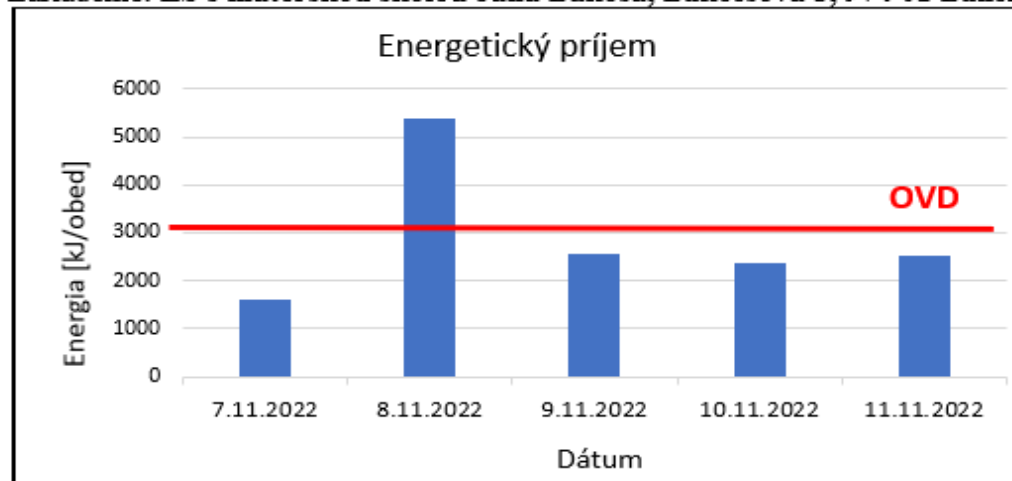
Názov vzorky: Polievka mrvenicová s hubami, hovädzí guláš mexický, šalát srbský, voda s citrónovou šťavou, smot. jogurt														
Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
9.11.2022	827	22,4	446	26,3	1295	76,2	2569	ND	28,2	655	ND	0,005	<0,0016	4634

Názov vzorky: Polievka šošovicová mliečna so zem., zemiaky zapek. s mäsom a syrom, šalát uhorkový, ovocná šťava 100%, čučoriedky														
Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
10.11.2022	495	13,4	397	23,4	1480	87,1	2372	ND	40,8	664	ND	0,018	<0,0016	3747

Názov vzorky: Polievka rascová s vajcom a opek. pečivom, strapačky s kyslou kapustou, čaj ovocný s medom a citrónom.														
Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
11.11.2022	853	27,3	187	11,0	1464	86,2	2504	ND	40,0	311	<0,019	0,017	<0,0016	3491

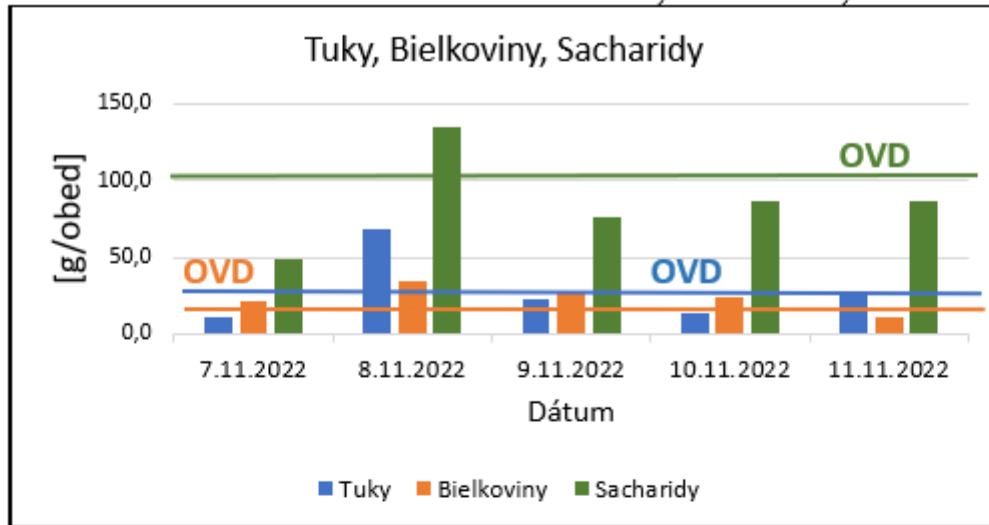
Graf č.1: Monitoring energetickej hodnoty obeda.

Zariadenie: ZŠ s materskou školou Jána Bakoša, Bakoššova 5, 974 01 Banská Bystrica



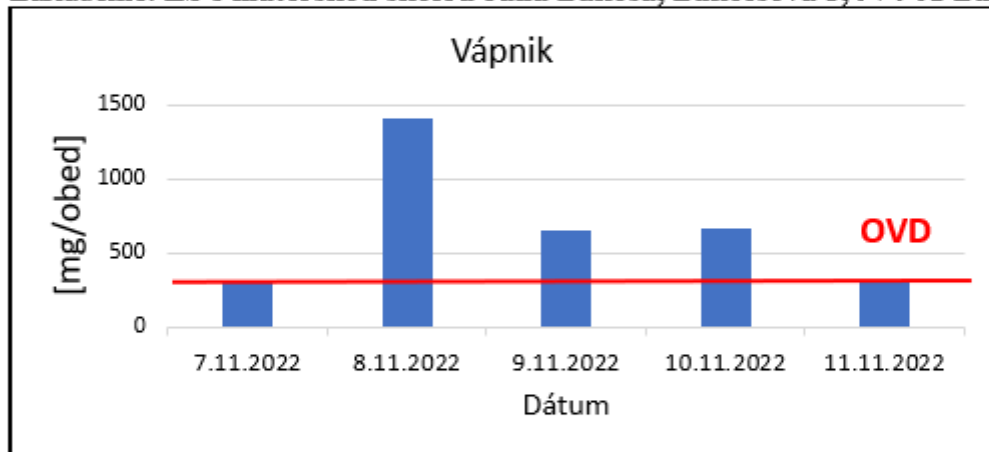
Graf č.2: Monitoring tukov, bielkovín a sacharidov v obede.

Zariadenie: **ZŠ s materskou školou Jána Bakoša, Bakoššova 5, 974 01 Banská Bystrica**



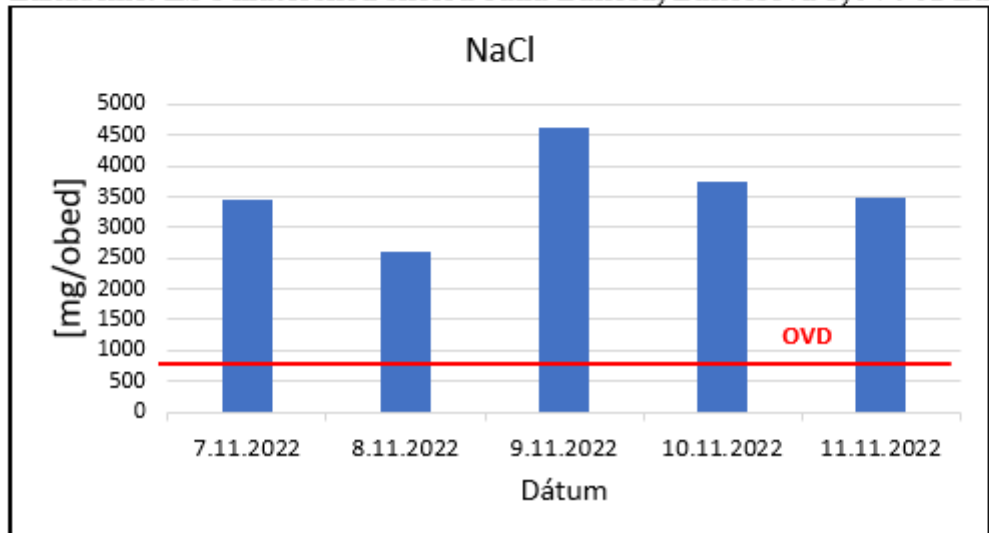
Graf č.3: Monitoring vápnika v obede.

Zariadenie: **ZŠ s materskou školou Jána Bakoša, Bakoššova 5, 974 01 Banská Bystrica**



Graf č.4: Monitoring soli v obede.

Zariadenie: **ZŠ s materskou školou Jána Bakoša, Bakoššova 5, 974 01 Banská Bystrica**



Realizácia projektu na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Etapa riešenia projektu: 7.11.2022 – 11.11.2022

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Golianova 8, 974 01 Banská Bystrica

Názov vzorky: Polievka ragú, chlieb k polievke, rezance s makom, mlieko kakao, ovocie

Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
7.11.2022	1558	42,1	624	36,7	1901	111,8	4083	ND	34,5	1236	ND	0,013	<0,0016	2662

Názov vzorky: Polievka cesnaková so zemiakmi, prívarok kelový so zem., brav. stehno dusené na paprike, chlieb voda s citr. šťavou a bylinkami

Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
8.11.2022	566	15,3	409	24,0	925	54,4	1900	ND	67,2	279	<0,019	0,007	<0,0016	4546

Názov vzorky: Polievka zeleninová s krúpami, rizoto so šampiňónmi, šalát srbský, čaj ovocný, actimel

Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
9.11.2022	580	15,7	229	13,5	1346	79,1	2154	ND	33,1	638	ND	0,005	<0,0016	4399

Názov vzorky: Polievka hrachová so zeleninou a zemiakmi, kurací rezeň prírodný, dusená tarhoňa, zeleninová obloha, stolová voda

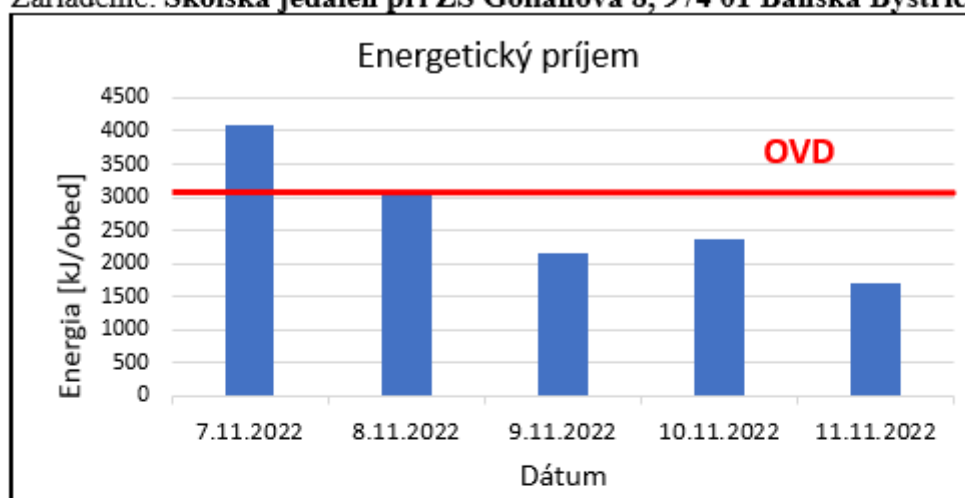
Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
10.11.2022	436	11,8	513	30,2	1428	84,0	2376	ND	34,3	224	ND	0,008	<0,0016	3979

Názov vzorky: Polievka z hlivy ustricovej s cestovinou, losos, zemiakové pyrė, kompót marhuľový, ovocný nápoj

Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
11.11.2022	322	8,7	420	24,7	960	56,5	1701	ND	28,0	365	<0,019	0,018	<0,0016	3001

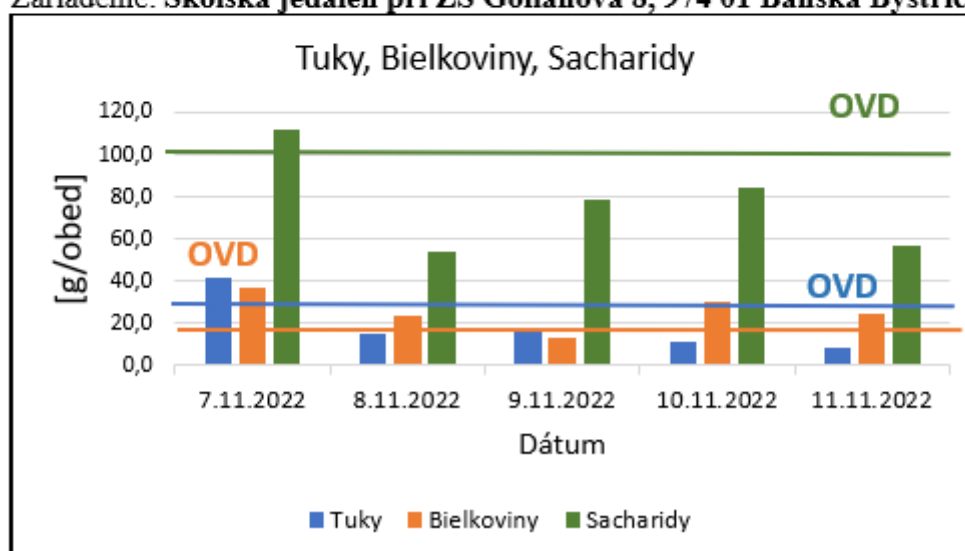
Graf č.5: Monitoring energetickej hodnoty obeda.

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Golianova 8, 974 01 Banská Bystrica



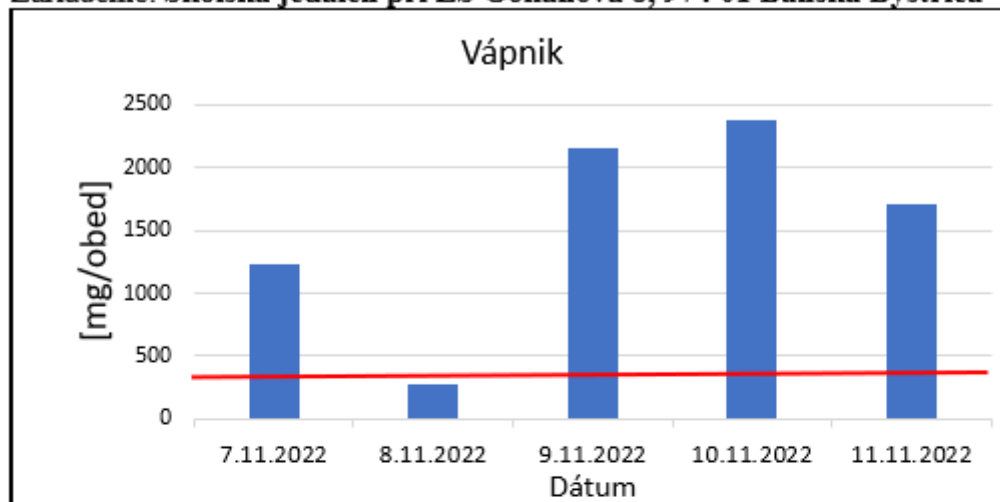
Graf č.6: Monitoring tukov, bielkovín a sacharidov v obede.

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Golianova 8, 974 01 Banská Bystrica



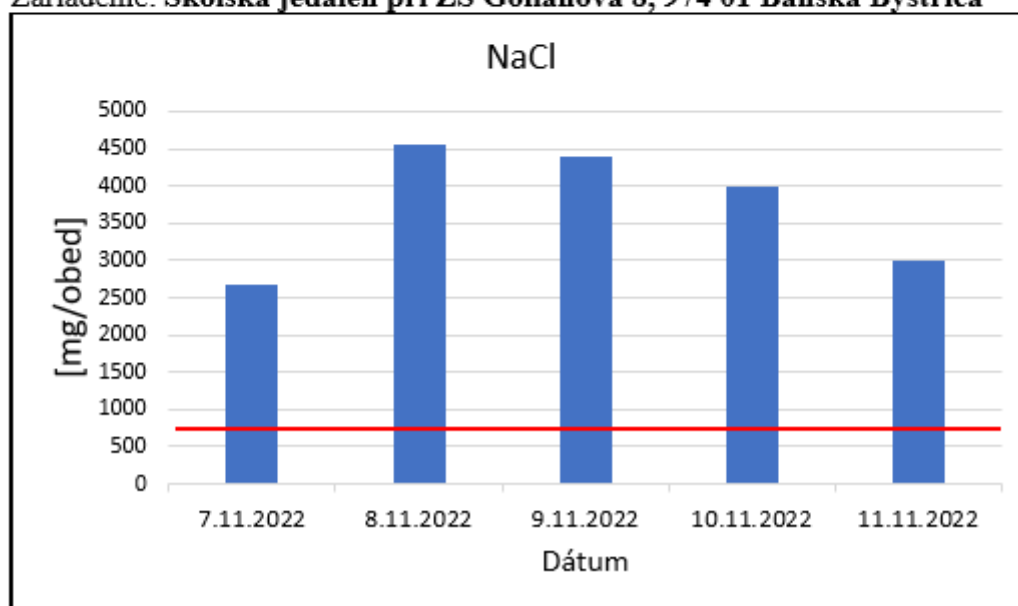
Graf č.7: Monitoring vápnika v obede.

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Golianova 8, 974 01 Banská Bystrica



Graf č.8: Monitoring soli v obede.

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Golianova 8, 974 01 Banská Bystrica



7.14	MONITORING ENERGETICKEJ A BIOLOGICKEJ HODNOTY STRAVY SPOJENÝ S ANALÝZOU VYBRANÝCH KONTAMINANTOV V STRAVE V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA PRE DETI MŠ A ZŠ.													
	RÚVZ so sídlom v Košiciach										r. 2023			

Realizácia projektu na RÚVZ so sídlom v Košiciach

Etapa riešenia projektu: 2.5.2022 – 6.5.2022

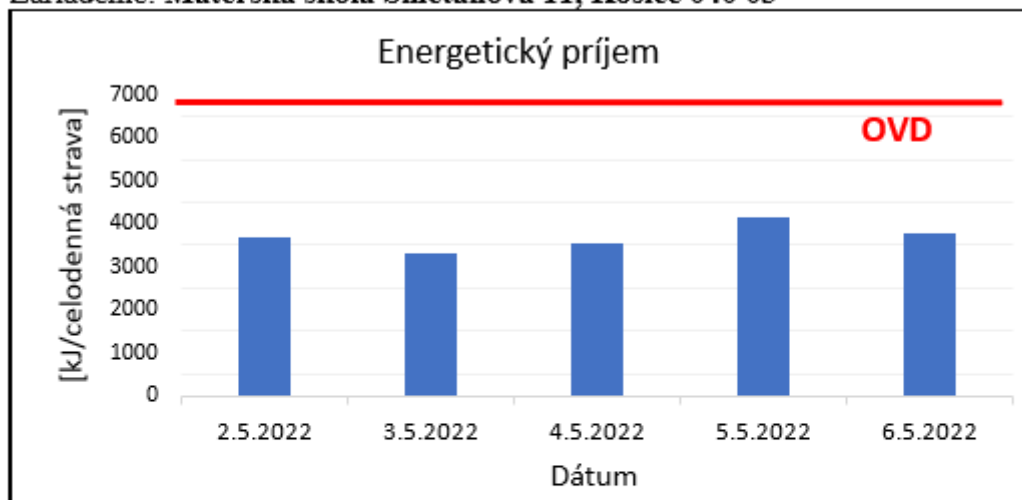
Zariadenie: **Materská škola Smetanova 11, Košice 040 03**

Názov vzorky: Celodenná strava														
Chlieb tmavý, nátierka maslová so strúhaným syrom, mlieko polotučné, Polievka hrachová s párkom, karfiolový nákyp so šampiňónmi, zemiaky varené, šalát z čínskej kapusty , Chlieb, maslo, paradajky, čaj ovocným s medom a citrónom														
Dátum prijatia	Tuky [strava]		Bielkoviny [strava]		Sacharidy [strava]		EH celková [kJ/strava]	Dusitany [mg/strava]	Dusičnany [mg/strava]	Vápnik [mg/strava]	Olovo [mg/strava]	Kadmium [mg/strava]	Ortuť [mg/strava]	NaCl [mg/strava]
	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]								
2.5.2022	1 377	35,3	478	27,7	1820	105,7	3 675	< 2,0	55,8	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	3 207

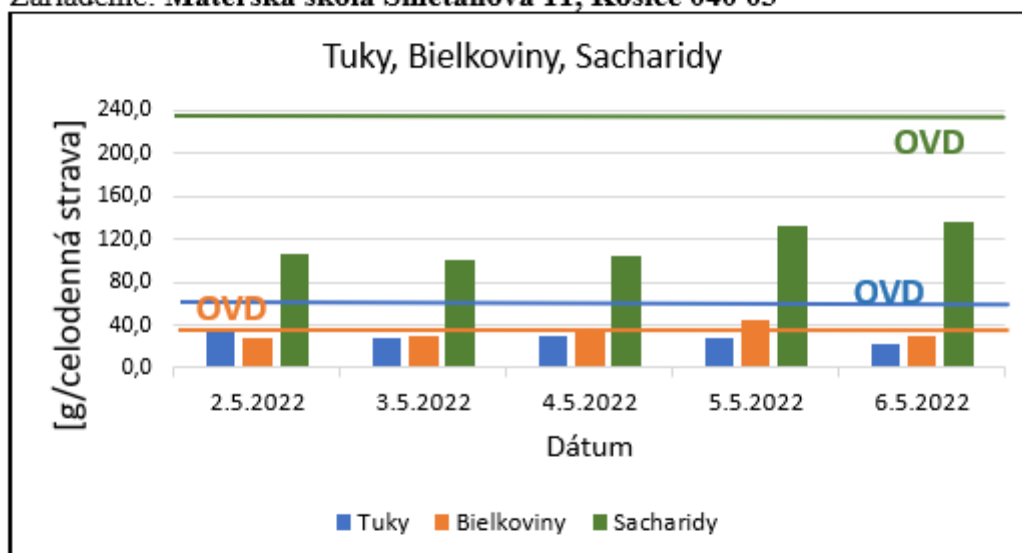
Názov vzorky: Celodenná strava														
Polievka špenátová s opekanou zemičkou, bravčové stehno na horčici, zemiakové pyré II., šalát z čínskej kapusty s pórom, cereálna tyčinka														
Dátum prijatia	Tuky [strava]		Bielkoviny [strava]		Sacharidy [strava]		EH celková [kJ/strava]	Dusitany [mg/strava]	Dusičnany [mg/strava]	Vápnik [mg/strava]	Olovo [mg/strava]	Kadmium [mg/strava]	Ortuť [mg/strava]	NaCl [mg/strava]
	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]								
5.5.2022	1 086	27,8	768	44,6	2279	132,3	4 133	< 2,0	6,69	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	2 006

Názov vzorky: Celodenná strava														
Polievka mrvenicová so šampiňónmi, granadiersky pochod, šalát cviklový s chrenom, banány														
Dátum prijatia	Tuky [strava]		Bielkoviny [strava]		Sacharidy [strava]		EH celková [kJ/strava]	Dusitany [mg/strava]	Dusičnany [mg/strava]	Vápnik [mg/strava]	Olovo [mg/strava]	Kadmium [mg/strava]	Ortuť [mg/strava]	NaCl [mg/strava]
	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]								
6.5.2022	903	23,1	523	30,4	2349	136,4	3 775	< 2,0	21,4	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	2 310

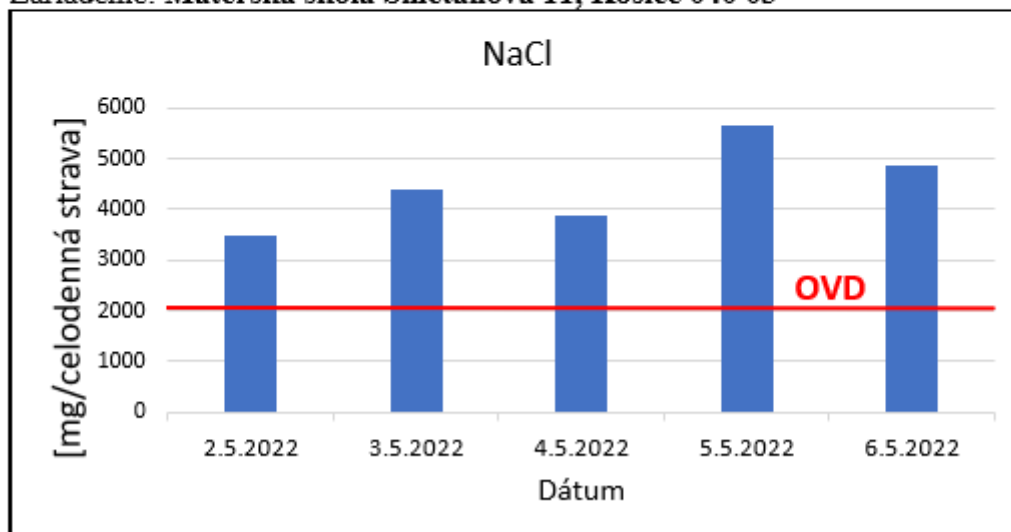
Graf č.9: Monitoring energetickej hodnoty celodennej stravy.
Zariadenie: **Materská škola Smetanova 11, Košice 040 03**



Graf č.10: Monitoring tukov, bielkovín a sacharidov v celodennej strave.
Zariadenie: **Materská škola Smetanova 11, Košice 040 03**



Graf č.11: Monitoring soli v celodennej strave.
Zariadenie: **Materská škola Smetanova 11, Košice 040 03**



Realizácia projektu na RÚVZ so sídlom v Košiciach

Etapa riešenia projektu: 2.5.2022 – 6.5.2022

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Krosnianska č. 925/4 040 22 Košice

Názov vzorky: Obed														
Polievka sedliacka – ovsené vločky, bravčové stehno podebradské, cestoviny, ovocná šťava														
Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
02.5.2022	387	9,9	441	25,6	1059	61,5	1 887	< 2,0	4,24	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	3 477

Názov vzorky: Obed														
Polievka hovädzia- falošná cestovina, kapusta bulharská, zemiaky varené, čaj ovocný, jablko														
Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
3.5.2022	174	4,4	320	18,6	868	50,4	1 362	< 2,0	3,85	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	4 405

Názov vzorky: Obed														
Polievka krupicová s vajcom, kuracie prsia na jablkách, ryža dusená, šalát mrkvový s citrónom														
Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
4.5.2022	256	6,6	323	18,7	1451	84,2	2 030	< 2,0	6,23	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	3 868

Názov vzorky: Obed														
Polievka špenátová s opekanou zemičkou, bravčové stehno na horčici, zemiakové pyré II., šalát z čínskej kapusty s pórom, cereálna tyčinka														
Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
5.5.2022	1 189	30,4	554	32,2	1104	64,1	2 847	< 2,0	92,7	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	5 671

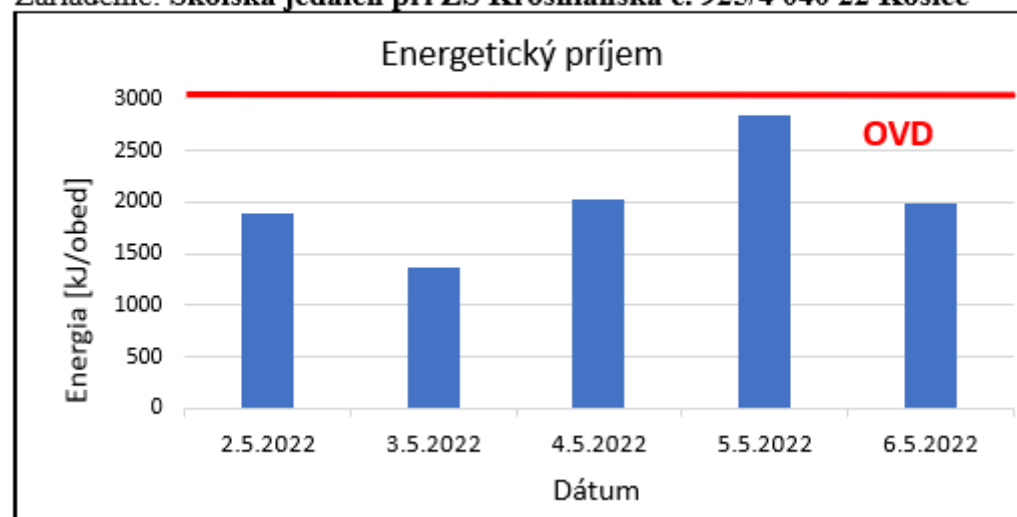
Názov vzorky: Obed

Polievka mrvenicová so šampiňónmi, granadiersky pochod, šalát cviklový s chrenom, banány

Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
6.5.2022	204	5,2	168	9,8	1621	94,2	1 993	< 2,0	24,1	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	4 878

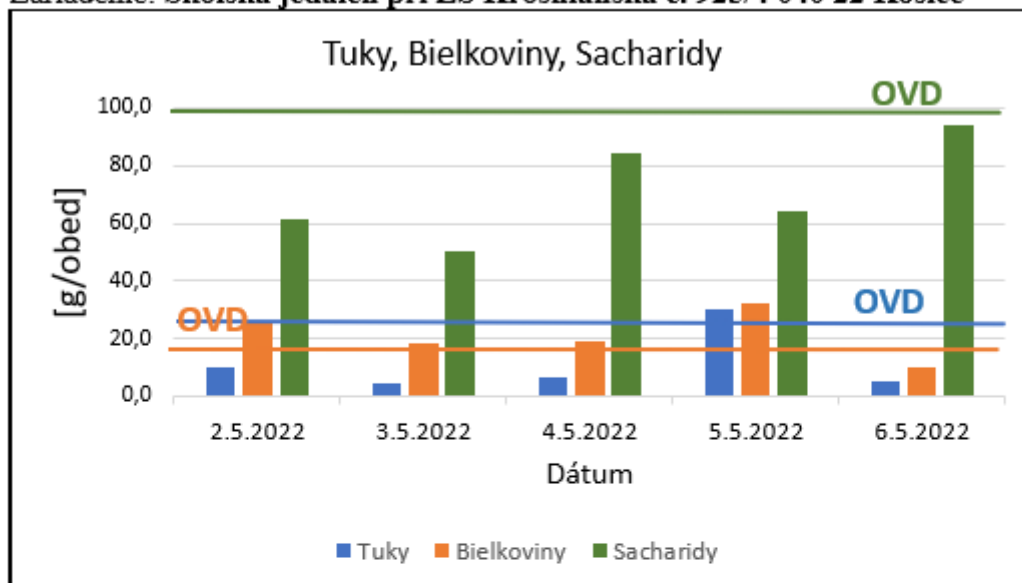
Graf č.12: Monitoring energetickej hodnoty obeda

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Krosnianska č. 925/4 040 22 Košice



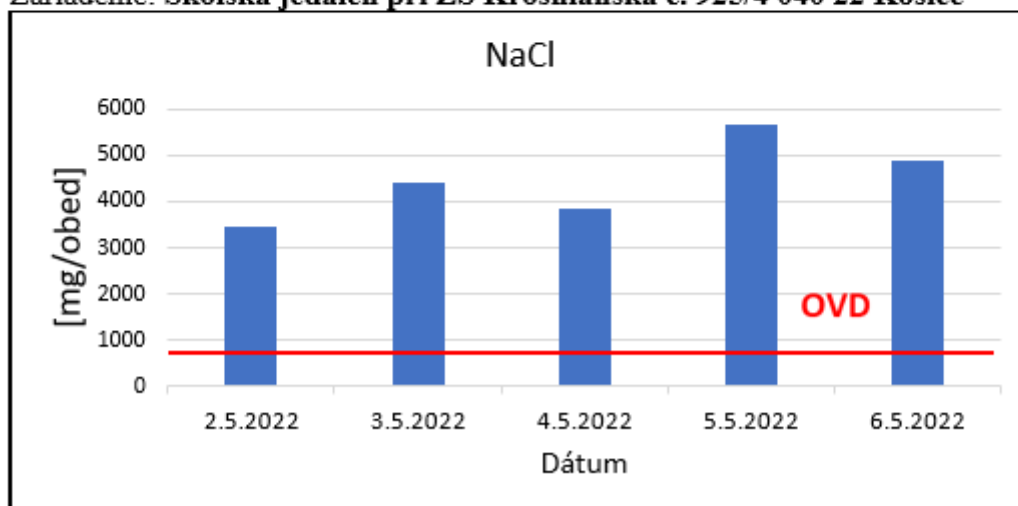
Graf č.13: Monitoring tukov, bielkovín a sacharidov v obede.

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Krosnianska č. 925/4 040 22 Košice



Graf č.14: Monitoring soli v obede.

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Krosnianska č. 925/4 040 22 Košice



Realizácia projektu na RÚVZ so sídlom v Košiciach

Etapa riešenia projektu: 19.9.2022 – 23.9.2022

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Požiarnická 3, 040 01 Košice

Názov vzorky: Obed														
Polievka kelová s mäsom a zemiakmi, granadiersky pochod, detský čaj bez kofeínu s medom a citrónom														
Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
19.9.2022	307	7,9	261	15,2	955	55,5	1 523	< 2,0	23,4	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	1 855

Názov vzorky: Obed														
Polievka šošovicová so zeleninou, študentský rezeň, zemiaky varené s maslom, stolová voda														
Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
20.9.2022	468	12,0	402	23,4	648	37,6	1 518	< 2,0	12,6	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	2 799

Názov vzorky: Obed														
Polievka rassolník, buchty na pare plnené lekvárom, posýпка kakaová na buchty, mlieko plnotučné školské														
Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
21.9.2022	976	25,0	420	24,4	2020	117,3	3 416	< 2,0	14,2	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	1 859

Názov vzorky: Obed														
Polievka zeleninová, ovsené vločky, kuracie prsia s ananásom, ryža dusená, čaj ovocný														
Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
22.9.2022	217	5,6	303	17,6	1197	69,5	1 717	< 2,0	17,6	-	< 0,010	< 0,0080	0,0027	2 188

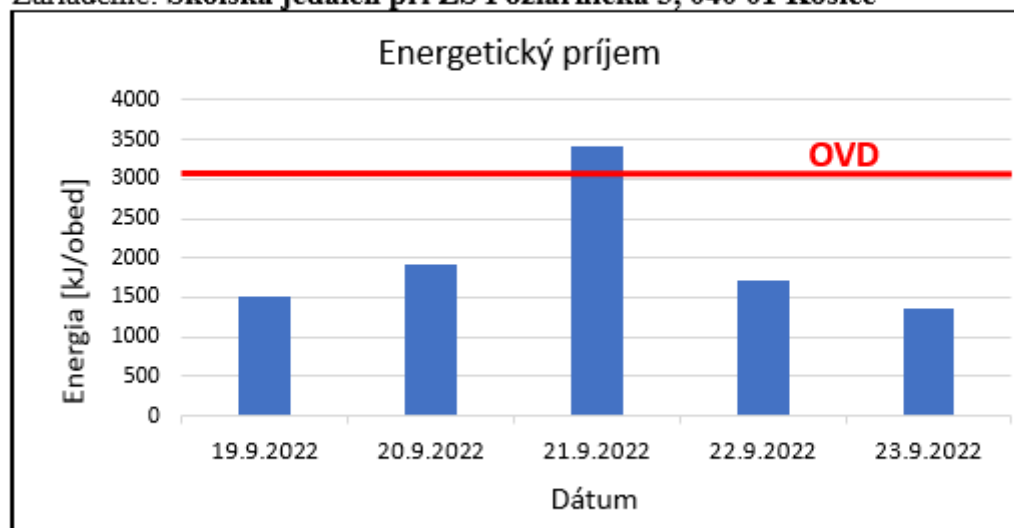
Názov vzorky: Obed

Polievka paradajková, cestovina, francúzske zemiaky, stolová voda

Dátum prijatia	Tuky		Bielkoviny		Sacharidy		EH celková [kJ/obed]	Dusitany [mg/obed]	Dusičnany [mg/obed]	Vápnik [mg/obed]	Olovo [mg/obed]	Kadmium [mg/obed]	Ortuť [mg/obed]	NaCl [mg/obed]
	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]	[kJ/obed]	[g/obed]								
23.9.2022	295	7,6	221	12,9	835	48,5	1 351	< 2,0	35,0	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	3 322

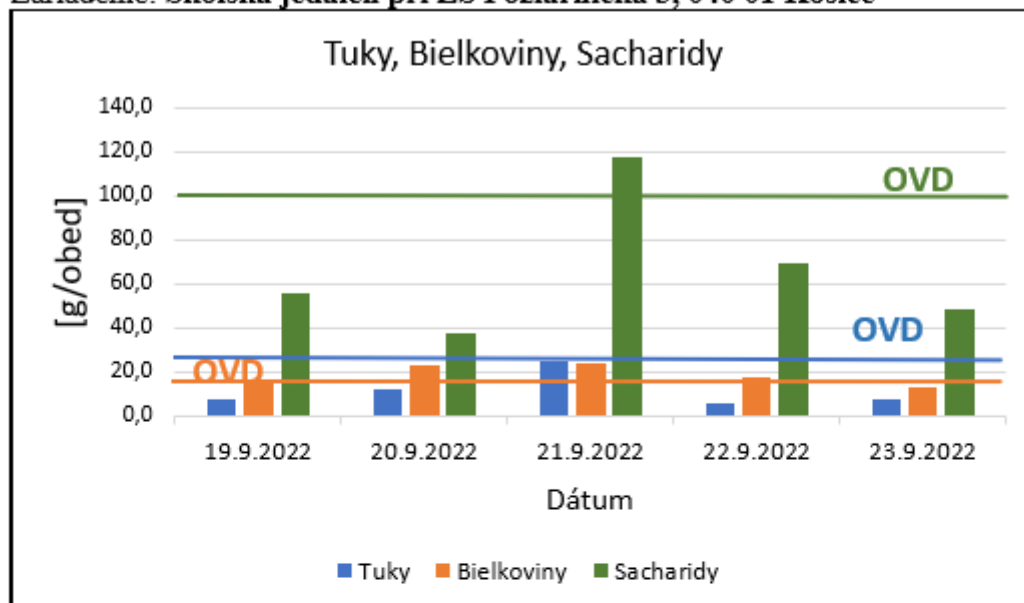
Graf č.15: Monitoring energetickej hodnoty obeda.

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Požiarnická 3, 040 01 Košice



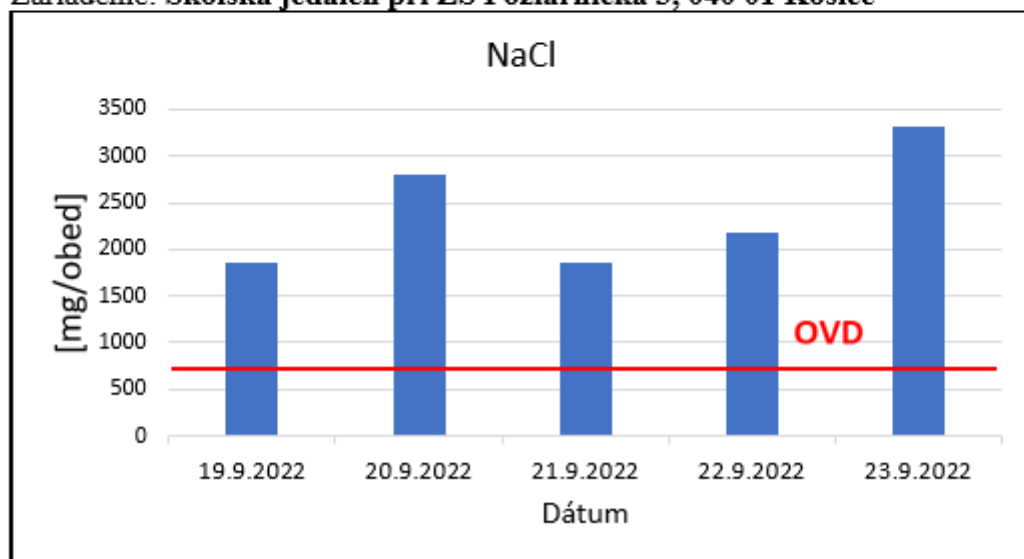
Graf č.16: Monitoring tukov, bielkovín a sacharidov v obede.

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Požiarnická 3, 040 01 Košice



Graf č.17: Monitoring soli v obede.

Zariadenie: Školská jedáleň pri ZŠ Požiarnická 3, 040 01 Košice



Realizácia projektu na RÚVZ so sídlom v Košiciach

Etapa riešenia projektu: 19.9.2022 – 23.9.2022

Zariadenie: **Materská škola Baranček Moyzesova 22, 040 01 Košice**

Názov vzorky: Celodenná strava														
Tvarohový dezert, cereálne výrobky, ovocný čaj, polievka hrachová, opekaný chlieb, slovenské rizoto s rybím mäsom, šalát z kyslej kapusty s mrkvou, nátierka drožďová, zeleninová obloha – uhorka, chlieb, čaj jablkový so škoricou														
Dátum prijatia	Tuky [strava]		Bielkoviny [strava]		Sacharidy [strava]		EH celková [kJ/strava]	Dusitany [mg/strava]	Dusičnany [mg/strava]	Vápnik [mg/strava]	Olovo [mg/strava]	Kadmium [mg/strava]	Ortuť [mg/strava]	NaCl [mg/strava]
	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]								
19.9.2022	349	8,9	620	36,0	2261	131,3	3 230	< 2,0	23,9	-	< 0,010	< 0,0080	0,0028	3 555

Názov vzorky: Celodenná strava														
Maslo, syr tvrdý, zeleninový obloha – paradajka, chlieb, čaj bylinný, polievka zeleninová (jačmenné krúpy), hydinové guľky v paradajkovej omáčke, zemiaky varené, vianočka, polotučné mlieko														
Dátum prijatia	Tuky [strava]		Bielkoviny [strava]		Sacharidy [strava]		EH celková [kJ/strava]	Dusitany [mg/strava]	Dusičnany [mg/strava]	Vápnik [mg/strava]	Olovo [mg/strava]	Kadmium [mg/strava]	Ortuť [mg/strava]	NaCl [mg/strava]
	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]								
20.9.2022	1 036	26,5	615	35,7	2045	118,8	3 696	< 2,0	24,7	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	4 546

Názov vzorky: Celodenná strava														
Maslo, syr tvrdý, zeleninový obloha – paradajka, chlieb, čaj bylinný, polievka zeleninová (jačmenné krúpy), hydinové guľky v paradajkovej omáčke, zemiaky varené, vianočka, polotučné mlieko														
Dátum prijatia	Tuky [strava]		Bielkoviny [strava]		Sacharidy [strava]		EH celková [kJ/strava]	Dusitany [mg/strava]	Dusičnany [mg/strava]	Vápnik [mg/strava]	Olovo [mg/strava]	Kadmium [mg/strava]	Ortuť [mg/strava]	NaCl [mg/strava]
	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]								
20.9.2022	1 036	26,5	615	35,7	2045	118,8	3 696	< 2,0	24,7	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	4 546

Názov vzorky: Celodenná strava

Zemiaková kocka, mlieko kakaové, polievka kelová (ovsené vločky), kuracie stehná pečené, zemiaková kaša, šalát cviklový s jablkami, nátierka talianska, zeleninová obloha – uhorka, chlieb, čaj bazový

Dátum prijatia	Tuky [strava]		Bielkoviny [strava]		Sacharidy [strava]		EH celková [kJ/strava]	Dusitany [mg/strava]	Dusičnany [mg/strava]	Vápnik [mg/strava]	Olovo [mg/strava]	Kadmium [mg/strava]	Ortuť [mg/strava]	NaCl [mg/strava]
	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]								
22.9.2022	1 862	47,7	676	39,2	2027	117,7	4 565	< 2,0	47,5	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	6 749

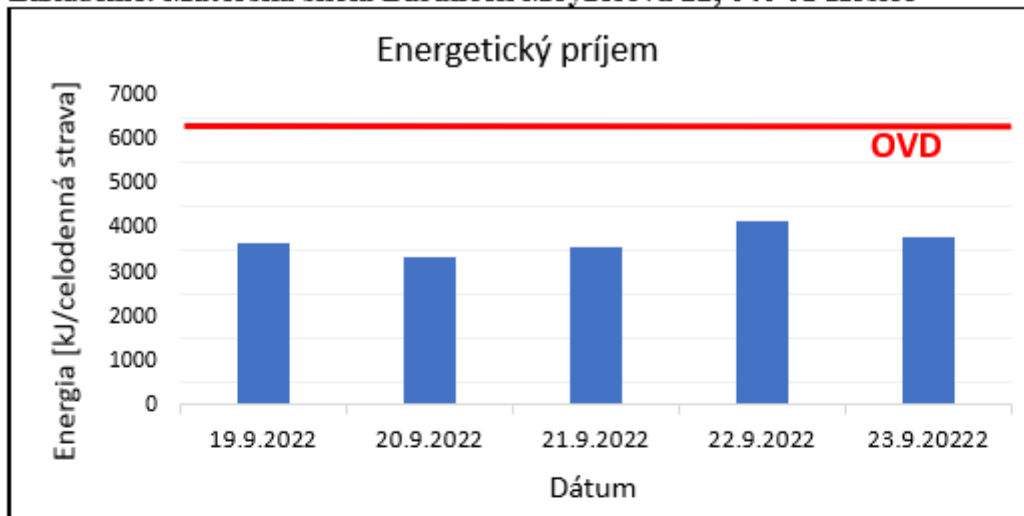
Názov vzorky: Celodenná strava

Syr tavený, zeleninová obloha – paprika, chlieb, čaj ovocný, polievka z miešaných strukovín, rezance s tvarohom, mlieko polotučné, dezert kakaový – vanilkový, stolová voda

Dátum prijatia	Tuky [strava]		Bielkoviny [strava]		Sacharidy [strava]		EH celková [kJ/strava]	Dusitany [mg/strava]	Dusičnany [mg/strava]	Vápnik [mg/strava]	Olovo [mg/strava]	Kadmium [mg/strava]	Ortuť [mg/strava]	NaCl [mg/strava]
	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]	[kJ]	[g]								
23.9.2022	869	22,2	510	29,6	1939	112,6	3 318	< 2,0	8,34	-	< 0,010	< 0,0080	< 0,00030	3 916

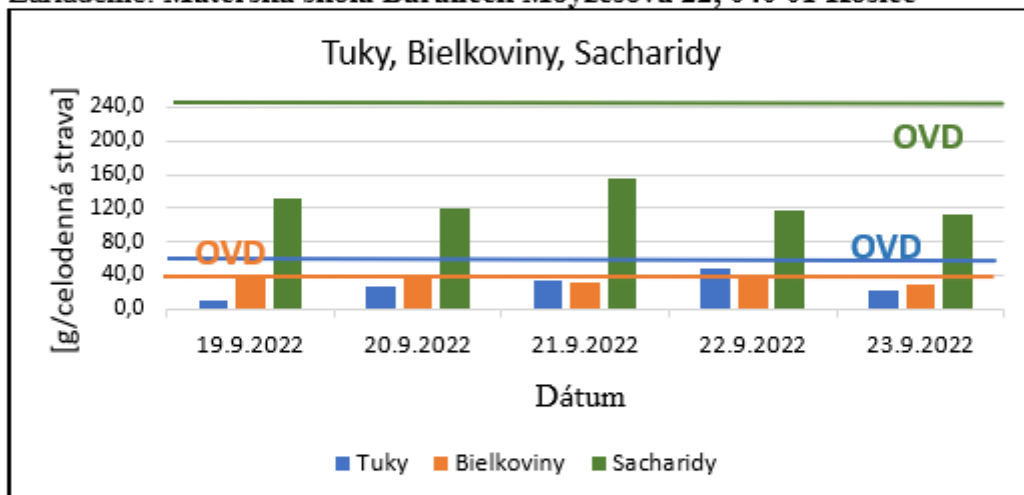
Graf č.18: Monitoring energetickej hodnoty celodennej stravy.

Zariadenie: **Materská škola Baranček Moyzesova 22, 040 01 Košice**



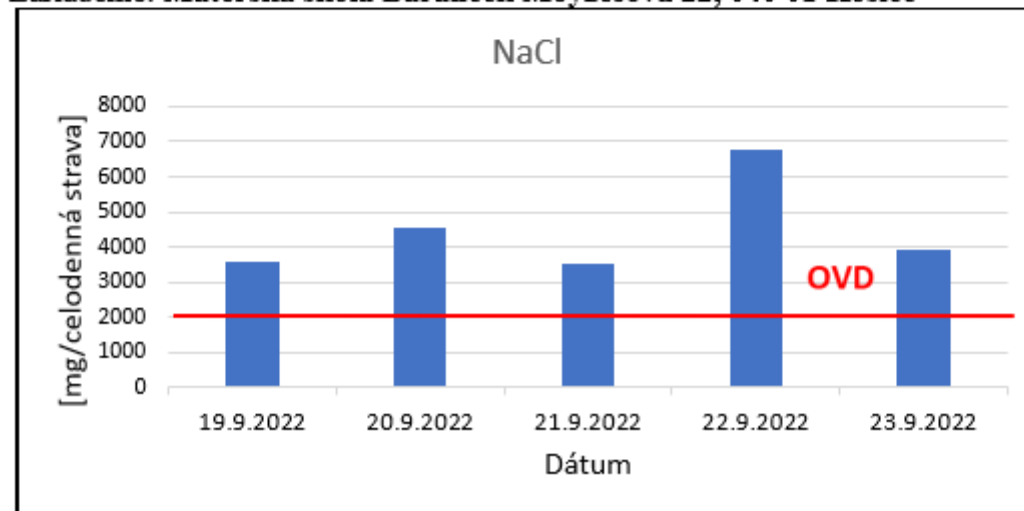
Graf č.19: Monitoring tukov, bielkovín a sacharidov v celodennej strave.

Zariadenie: **Materská škola Baranček Moyzesova 22, 040 01 Košice**



Graf č.20: Monitoring soli v celodennej strave.

Zariadenie: **Materská škola Baranček Moyzesova 22, 040 01 Košice**



B/ Plnenie úloh vo všetkých kapitolách v spolupráci s odborními HŽPaZ, HVBP KV, HDM a PPL – štatistika laboratórnych výkonov:

Číslo programu	Názov úlohy	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
1.3	Ľudský biomonitoring - sledovanie záťaže skupín obyvateľstva vybraným chemickým faktorom v životnom prostredí a pracovnom prostredí	38	83	310
2.1.2.	Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické	139	462	1526
2.1.3	Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém	39	119	231
3.1	Monitoring príjmu kuchynskej soli	51	51	51
7.6	Biomonitoring ťažkých kovov v pracovnom a životnom prostredí	6	10	118
7.11	Monitoring celkového organického uhlíka v prírodných a umelých kúpaliskách	82	82	82
7.13	Analýza celkového arzénu v potravinách	2	2	30
7.14	Monitoring energetickej a biologickej hodnoty stravy spojený s analýzou vybraných kontaminantov v strave v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ.	40	305	557
7.15.	Monitoring obsahu ťažkých kovov v potravinách pre dojčatá a malé deti.	31	56	327
7.16.	Monitoring obsahu dusitanov a dusičnanov v potravinách pre dojčatá a malé deti	23	23	23
Výkony celkom:		451	1193	3255

ODBOR LEKÁRSKEJ MIKROBIOLOGIE (VRÁTANE MŽP A BŽP)

Odbor lekárskej mikrobiológie (OLM) RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici bol v roku 2022 gestorom 3 úloh „Programov a projektov Úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike na rok 2023 a na ďalšie roky“. 1 projekt bol z OFŽP (7.10) a 2 projekty boli z OLM (8.2 a 8.3). Okrem toho sme sa podieľali na ďalších 5 úlohách ako spoluriešitelia (1.4, 6.6, 7.1, 7.2. a 8.1).

7.10 MONITORING BIOLOGICKÝCH ALERGÉNOV V OVZDUŠÍ (PEĽOVÁ INFORMAČNÁ SLUŽBA – PIS) A ALERGÉNOV ROZTOČOV VO VNÚTORNOM PROSTREDÍ

Gestor: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR, NRC pre hodnotenie vplyvu voľného ovzdušia a ovzdušia uzavretých priestorov nevýrobného charakteru na zdravie populácie

Etapy riešenia: 2023 a ďalšie roky

Anotácia

Polinózy patria medzi najčastejšie alergické ochorenia, ktorými trpí viac ako tretina populácie. V rámci prevencie je pre alergológov i alergikov dôležitá dostupnosť presných a včasných informácií o výskyte peľu v ovzduší. V Slovenskej republike bola v roku 2006 obnovená funkčná sieť monitorovacích staníc PIS pod gesciou verejného zdravotníctva. Ich hlavnou úlohou je identifikácia a kvantifikácia peľových zŕn a spór húb (plesní) v ovzduší. Dostupnosť aktuálnych hlásení o peľovej situácii v regiónoch a čo najrozsiahlejšia medializácia peľových správ je dôležitá pre alergikov a lekárov. Presným určením najvhodnejšieho termínu začiatku liečby, a tiež jej ukončenia po sezóne, je okrem minimalizácie až dočasnej eliminácie zdravotných problémov alergika je možné vďaka cielenej diagnostike i správne načasovanej liečbe ušetriť značné finančné prostriedky.

Na vzniku respiračných alergií sa vo veľkej miere podieľajú aj alergény vnútorného prostredia (roztoče, zvieracie alergény, plesne). Roztoče sú podľa najnovších štúdií až v 50 % pôvodcami respiračných alergií, ktoré často prechádzajú do ťažkých astmatických stavov. V prevencii treba predchádzať alergizácii organizmu najmä u ľudí s alergickou dispozíciou, ktorí nemajú klinické prejavy alergickej choroby, ale sú v alergizujúcom prostredí. Profylaktickými opatreniami treba chrániť alergikov pred vplyvom špecifického alergénu najmä úpravou prostredia. Prevencia a profylaxia pri liečbe respiračných alergií patria do problematiky verejného zdravotníctva.

Cieľ:

- monitoring biologických alergénov v ovzduší ako súčasť prevencie zameranej na znižovanie výskytu chronických neinfekčných ochorení,
- zmonitorovať aktuálny stav výskytu alergénov roztočov v prachu z vnútorného prostredia budov so zameraním najmä na ubytovacie zariadenia rôznej kategórie určené pre verejnosť, domovy sociálnych služieb, spoločné zariadenia pre deti a mládež, bytové priestory
- medializácia peľového spravodajstva a jeho využitie na zlepšenie životných podmienok a kvality života dotknutých skupín obyvateľstva, vrátane jeho použitia pri diagnostike a správnom načasovaní liečby polinóz,

- skvalitnenie diagnostiky zavedením nových molekulárno-biologických metód na stanovenie vybraných skupín peľových alergénov a alergénov roztočov
- spolupráca na projekte COST Action CA1826 „New approaches in detection of pathogens and aeroallergens“ (Adopt)
- riešiť možnosti eliminácie najvýznamnejších alergénov (výsadba vhodnej zelene, udržiavanie a kosenie trávnych porastov, eliminácia neudržiavaných plôch ako rezervoára alergiológicky významných druhov),
- využitie výsledkov monitorovania na hodnotenie zdravotného rizika a pri aktualizácii platnej legislatívy.

Výstupy:

- týždenné peľové spravodajstvo formou tlačových správ, medializácia peľového spravodajstva na stránkach RÚVZ, www.alergia.sk, www.zdravie.sk a v ďalších médiách,
- správa o výskyte alergénov roztočov vo vnútornom prostredí budov sledovaných zariadení,
- návrh programov na zlepšenie podmienok prostredia a aktualizáciu legislatívy,
- prezentácia výsledkov monitoringu v médiách, na odborných podujatiach, publikácie v odborných časopisoch,
- využitie databázy PIS pre riešenie medzinárodných projektov týkajúcich sa zmien bioklímy a šírenia invázných druhov rastlín.

Vyhodnotenie

Metodika

Odber vzoriek a laboratórna diagnostika peľových alergénov v ovzduší bola v laboratóriu BŽP RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici vykonávaná akreditovanou metódou ŠPP_OLM_64/07_BIO spracovanou podľa zásad európskej peľovej informačnej služby. Ostatné monitorovacie stanice ÚVZ SR Bratislava, RÚVZ Košice, Nitra, Trnava a Žilina nemajú túto skúšku akreditovanú, ale postupujú jednotne podľa tejto štandardnej metódy.

Laboratórna diagnostika výskytu alergénov roztočov v prachu bola v laboratóriu BŽP RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici vykonávaná akreditovanou semikvantitatívnou metódou ŠPP_OLM_76 / 08 BIO. Vyhodnotenie výsledkov sme realizovali podľa vyhlášky MZ SR č. 259/2008 Z. z. o podrobnostiach a požiadavkách na vnútorné prostredie budov o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia a Vyhlášky MZ SR č. 210/2016, ktorou sa mení a dopĺňa Vyhláška MZ SR č. 259/2008 Z. z.

Priebeh peľového monitoringu a medializácia výsledkov, rok 2023

RÚVZ Banská Bystrica je gestorom úlohy, na ktorej sa spoluriešiteľsky podieľajú monitorovacie stanice na ÚVZ SR Bratislava a RÚVZ Košice, Nitra, Trnava a Žilina.

Peľový monitoring roku 2023 vzhľadom na poveternostné podmienky sme v Banskej Bystrici začali 27.1.2023. Na celom Slovensku pracovali všetky stanice od 6. kalendárneho týždňa. Nakoľko na monitorovacej stanici v BB došlo k poruche motora, RÚVZ TT zapožičalo svoj peľový lapač, aby tam nedošlo k prerušeniu 20 ročného kontinuálneho monitorovania. Po zakúpení nového motora bola obnovená aj prevádzka monitorovacej stanice v Trnave. Do konca októbra monitorovali všetky stanice. Dlhšie pracovali monitorovacie stanice v Žiline, Bratislave a Banskej Bystrici, ktoré ukončili monitorovanie koncom novembra, keď už poveternostné podmienky neumožňovali bezpečnú prevádzku lapača.

V rámci monitorovania biologických častíc v ovzduší (aerobiologický monitoring) bolo na všetkých monitorovacích staniciach PIS pri RÚVZ v SR celkovo vyhodnotených kvalitatívnou a kvantitatívnou analýzou **1 547 vzoriek** trvalých mikroskopických preparátov peľových zŕn a spór vzdušných húb zachytených v lapačoch peľu. Celkovo bol v rámci peľového monitoringu vykonaných 29 122 analýz. Podrobný prehľad o počte vyšetrených vzoriek je uvedený v tabuľke.

Monitorovacia stanica	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
ÚVZ SR Bratislava	301	903	6 129
RÚVZ Banská Bystrica	308	924	7 525
RÚVZ Košice	259	777	2 368
RÚVZ Nitra	245	735	4 620
RÚVZ Trnava	196	588	3 472
RÚVZ Žilina	238	714	5 008
SPOLU	1 547	4 641	29 122

Priebežné výsledky výskytu biologických alergénov v ovzduší sa z jednotlivých monitorovacích staníc týždenne zasielali formou protokolov cez portál pelovespravodajstvo.sk na koordinačné pracovisko RÚVZ v Banskej Bystrici. Po overení nameraných údajov bola spracovaná prognóza na nasledujúci týždeň a výsledky peľového monitoringu boli publikované na stránke spolu s textovou správou o aktuálnej peľovej situácii na Slovensku. Monitorovacie stanice poskytovali týždenné peľové spravodajstvo v tabuľkovej forme na portáli www.pelovespravodajstvo.sk a webových stránkach úradov.

Od roku 2018 spolupracujeme s NCZI, ktorý pre Národný portál zdravia preberá aktuálne hlásenia o peľovej situácii na Slovensku. Koordinačné pracovisko na základe podkladov z monitorovacích staníc pripravovalo týždenne tlačové správy o aktuálnej peľovej situácii v SR s prognózou na nasledujúci týždeň, ktoré boli poskytované pre tlačové agentúry (SITA, TASR) a regionálne denníky. Od roku 2019 pripravujeme týždenné peľové spravodajstvo aj formou podcastov, ktorých bolo v roku 2023 zrealizovaných 35. Pre médiá bolo zrealizovaných 10 rozhovorov pre televízne vysielanie: 4x RTVS, 1x Markíza, 1x TA3, rozhlasové vysielanie: 2x rádio Vlna, 1x Regina, 1x MTV Trnava, 2 rozhovory pre regionálne noviny 35 podcastov, 35 týždenných tlačových správ o peľovej situácii v SR. Informácie pre tlačové agentúry SITA a TASR, boli distribuované prostredníctvom mediálneho odboru ÚVZ SR.

Spolu s katedrou botaniky Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave sme boli zapojení do spolupráce na projekte COST Action CA18226 „New approaches in detection of pathogens and aeroallergens“ (Adopt.), ktorý bol ukončený v roku 2023.

Monitorovanie alergénov roztočov, rok 2023

V roku 2023 boli odobraté len 4 vzorky na prítomnosť alergénov roztočov v bytovom prachu. V rámci zlepšovania kvality našej analytickej činnosti sme pracovali na zavedení metódy stanovenia alergénov roztočov metódou ELISA testov. Súbor vzoriek prachu odobratý v roku 2023 bol však malý a navyše neobsahoval dostatočné množstvo vzorky na ďalšie analýzy pomocou metódy ELISA. Výsledky získané ich spracovaním boli vyhodnotené v zmysle platnej legislatívy.

Vyhodnotenie podľa tabuľky:

Stupeň obsahu alergénov roztočov	Obsah guanínu /g prachu
1 – vysoká prítomnosť alergénov roztočov	> 10 000 µg/g
2 – stredná prítomnosť alergénov roztočov	2 500 – 10 000 µg/g
3 – nízka prítomnosť alergénov roztočov	600 – 2 500 µg/g
4 – neprítomné alergény roztočov	< 600 µg/g
5 – neprítomné alergény roztočov	< 600 µg/g
6 – neprítomné alergény roztočov	< 600 µg/g

Na základe prepočtových tabuliek, ktoré k nameraným stupňom výskytu alergénov roztočov v prachu priradujú prislúchajúce hladiny guanínu udávané v µg na 1g prachu, je možné výsledky vyhodnotiť v súlade s požiadavkami platnej legislatívy.

Výskyt roztočov v prachu je možné posudzovať a hodnotiť podľa ustanovení vyhlášky MZ SR č. 259/2008 Z.z. o podrobnostiach a požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia.

§1, ods. 2, písm. b) definuje biologické znečisťujúce látky: alergény roztočov sú tráviace enzýmy roztočov z čeľade *Pyroglyphidae* obsiahnuté v ich tráviacom trakte a vylučované spoločne s exkrementami do prostredia. Príloha č.4, tabuľka č. 7 uvádza limitné hodnoty biologických ukazovateľov kvality vnútorného ovzdušia budov a to <2 µg alergénov roztočov /1g prachu alebo 0,6 mg guanínu/g prachu.

Alergény roztočov sú celoročné alergény preto je potrebné za účelom prevencie alergických ochorení systematické odstraňovanie rizikových faktorov ich vzniku. Zásady údržby prostredia sú súčasťou prevádzkových poriadkov – je potrebné dôraznejšie vyžadovať správny systém vetrania, odstraňovania prachu, pranie textílií, údržbu kobercov, posteľných matracov a ostatného čalúneného nábytku.

Roztoče sú podľa najnovších štúdií až v 50 % pôvodcami respiračných alergií, ktoré často prechádzajú do ťažkých astmatických stavov. V prevencii treba predchádzať alergizácii organizmu najmä u ľudí s alergickou dispozíciou, ktorí nemajú klinické prejavy alergickej choroby, ale sú v alergizujúcom prostredí. Profylaktickými opatreniami je možné chrániť alergikov pred vplyvom špecifického alergénu aj vhodnou úpravou prostredia.

Z celkového počtu štyroch vzoriek prachu, ktoré boli odobraté z matracov 1 až 5 ročných, sme zaznamenali nasledovné výsledky:

- 2 vzorky – nízka prítomnosť alergénov roztočov
- 2 vzorky – neprítomné alergény roztočov

Výsledky analýz nám neustále potvrdzujú dôležitosť používania chráničov na matrace, ktoré umožňujú ľahšie a dôkladnejšie odstránenie alergénov roztočov (Např. u rok starých matracov bez chrániča sme vo viac ako päťdesiatich percentách zaznamenali prítomnosť alergénov roztočov. Oproti tomu u matracov dva až päťročných s použitím chrániča bola prítomnosť alergénov roztočov zaznamenaná v menej ako päťdesiatich percentách prípadov. Výsledky kontrol zameraných na účinnosť opatrení na elimináciu výskytu alergénov roztočov poukazujú na ich dôležitosť pri zlepšovaní podmienok v ubytovacích zariadeniach rôznej kategórie určených pre verejnosť, domovoch sociálnych služieb, spoločných zariadeniach pre deti a mládež i bytových priestoroch v čo najširšom meradle.

V súvislosti s trendom v európskych laboratóriách sme si vedomí, že je potrebné na skvalitnenie práce v laboratórnej diagnostike a pri kvantifikácii výsledkov zavedenie nových metód s využitím ELISA testov, ktoré majú vyššiu výpovednú hodnotu ako v súčasnosti používaná semikvantitatívna metóda a môžeme nimi cielene stanoviť hladinu konkrétnych alergénov roztočov – v našom prípade Der p 1 a Der f 1, preto sme aj v roku 2023 chceli ďalej pracovať na stanovení alergénov roztočov metódou ELISA testov. Žiaľ, mali sme malý počet vzoriek a aj v tých nebolo dostatočné množstvo prachu na stanovenia obomi metódami, preto sme ELISA diagnostické súpavy nemohli použiť.

Pomocou ELISA súprav sa stanovuje hladina alergénov roztočov Der p 1 a Der f 1 vo vzorkách prachu. Cysteínové proteázy Der p 1 a Der f 1 pochádzajú z črevného traktu roztočov rovnako ako guanín, ktorý bol stanovený metódou Acarex. Cho HJ et al. (2012) uvádzajú, že viac ako 50 % alergických pacientov a až 80 % detí s astmou je senzibilizovaných na Der p 1

a ten sa javí ako dostatočný na diagnostikovanie až 97 % pacientov alergických na roztoče. *Dermatophagoides pteronyssinus* sa vyskytuje vo väčšine obytných priestorov a považuje sa za dominantný druh roztočov v Európe. Tento druh je však náchylnejší na vysychanie oproti *D. farinae*, ktorý lepšie prežíva obdobia sucha súvisiace s chladnejšími zimami, vykurovanými domácnosťami s nízkou relatívnou vlhkosťou vzduchu a van Strien RT (2004) uvádza, že koncentrácia alergénu Der f 1 je vyššia v domácnostiach bez kobercov. Z týchto dôvodov je potrebné sledovať alergény obidvoch druhov roztočov.

Cieľ zaviesť túto metódu v našom laboratóriu sme začali plniť. Na úspešné zavedenie danej metódy, však, potrebujeme analyzovať ďalšie vzorky prachu a získať tak na vyhodnotenie štatisticky významný súbor, preto budeme musieť v rámci plánovaných kontrol v ubytovacích zariadeniach v spolupráci s OHŽPaZ a NRC pre hodnotenie vplyvu voľného ovzdušia a ovzdušia uzavretých priestorov nevýrobného charakteru na zdravie populácie zabezpečiť dostatočne veľký súbor vzoriek na obe stanovenia.

V rámci kontroly zabezpečenia kvality akreditovaných meraní boli na pracovisku RÚVZ v Banskej Bystrici vykonávané kontroly vyplývajúce z požiadaviek na zabezpečenie kvality. V dňoch 8.-9.8.2023 prebehol dohľad SNAS skúšky stanovenie biologických alergénov v ovzduší zameraný najmä na odber a interpretáciu výsledkov meraní.

Iná odborná činnosť v rámci riešeného projektu:

Lafférová: Rozhovory televízne vysielanie: 4x RTVS, 1x Markíza, 1x TA3, rozhlasové vysielanie: 2x rádio Vlna, 1x Regina, 1x MTV Trnava, 2 rozhovory pre regionálne noviny 35 podcastov, 35 týždenných tlačových správ o peľovej situácii v SR (www.pelovespravodajstvo.sk, NCZI).

Lafférová: Týždenné spracovávanie podkladov z databázy pre tlačový odbor ÚVZ SR do tlačových správ o peľovej situácii v SR - informácie pre tlačové agentúry (SITA, TASR).

Lafférová: Spolupráca s mediálnym odborom ÚVZ SR na aktualizácii peľového spravodajstva a zverejňovaní výsledkov PIS na stránke a sociálnych sieťach.

Lafférová: Vypracovanie posudku o peľovej situácii pre kúpele Brusno, vypracovanie odborného stanoviska na sťažnosti ohľadne peľových alergénov.

Lafférová: Telefonické a mailové konzultácie k problematike PIS, alergénov roztočov a výskytu hmyzu vo vnútornom prostredí (10x).

Lafférová: Konzultácie a odborná pomoc doktorandke katedry botaniky Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave s podkladmi k článku a dizertačnej práci zameranej na skupinu špecifických biologických alergénov v ovzduší.

Lafférová: Konzultácie a odborná pomoc študentke TU Zvolen s podkladmi k článku a práci zameranej na skupinu jarných alergénov v Starohorských vrchoch.

Vímiová, Némová: Účasť na aerobiologickom kurze v Portugalsku - 16th EAS Basic Course on Aerobiology.

Publikačná a prednášková činnosť, rok 2023

Prednášky:

Hochmuth, L., **Lafférová, J.**, Snopková, Z.: Peľová informačná služba: peľová sezóna 2022 a jar 2023 na Slovensku, XXI. Martinské dni imunológie, Martin, 19.- 22.4.2023.

Hochmuth, L., **Lafférová, J.**, Snopková, Z.: Peľový monitoring: čo nám hovoria namerané dáta, XXI. Martinské dni imunológie, Martin, 19.- 22.4.2023.

Rybníček, O., Hochmuth, L., **Lafférová, J.**, Rajnohová Dobiášová, L.: Dlhodobé trendy vývoje pylové sezóny vybraných alergenu (bříza, trávy, pelyněk, ambrozie) v ČR a SR, 40. zjazd českých a slovenských alergológov a klinických imunológov, Horný Smokovec, Vysoké Tatry, 18.-21.10.2023.

Hochmuth, L., **Lafféřsová, J.**, Snopková, Z.: Peřová sezóna 2020- 2023: pokračovanie príbehu , 40. zjazd českých a slovenských alergiológov a klinických imunológov, Horný Smokovec, Vysoké Tatry, 18.-21.10.2023.

Lafféřsová, J., Hochmuth, L., Snopková, Z.: Peřová informačná služba: Peřová sezóna 2023 na Slovensku, 40. zjazd českých a slovenských alergiológov a klinických imunológov, Horný Smokovec, Vysoké Tatry, 18.-21.10.2023.

Lafféřsová: PIS - peřový monitoring, laboratórna diagnostika. Prednáška a praktické cvičenie pre študentov UMB 2. a 3. ročníka odbor biológia v kombinácii, 27.11.2023.

Vímiová, V., Némová, H.: 16th EAS Basic Course on Aerobiology In: Konzultačný deň NRC pre hydrobiológiu, NRC pre ekotoxikológiu a porada hlavnej odborníčky HH pre BŽP, Bratislava, 14.11.2023.

Bizub, V., Cverčková, J., Lendelová, G.: Peřová sezóna 2023 v Košiciach, prednáška na seminári RÚVZ Košice, 12.10.2023.

Publikácie:

RYBNÍČEK, O.; HOCHMUTH, L., **LAFFÉŘSOVÁ, J.**, RAJNOHOVÁ DOBIÁŠOVÁ, L.: Dlouhodobé trendy vývoje pylové sezony vybraných alergenů (břıza, trávy, pelyněk, ambrozie) v ČR a SR [abstrakt], In: *Klinická imunolůgia a alergolůgia*. - Bratislava: Bonus. - ISSN 1335-0013. - Roč. 33, č. 3 (2023), s. 38-38.

ŠKVARENINA, J., BALKOVÁ, L., **LAFFÉŘSOVÁ, J.**, VYSKOT, I.: Dynamika dvoch peřových sezón rodu *Corylus* v predhorí Starohorských vrchov: reakcia na rozdielne meteorologické podmienky prostredia, In: *Acta Facultatis Forestalis*. - Zvolen (Slovensko): Technická univerzita vo Zvolene. Lesnícka fakulta. – ISSN 0231-5785. – Roč. 65, č. 2 (2023), s. 51-63.

LAFFÉŘSOVÁ, J., HOCHMUTH, L., SNOPOKOVÁ, Z.: Peřová informačná služba: peřová sezóna 2022 - jar 2023 na Slovensku [abstrakt], In: *Klinická imunolůgia a alergolůgia*. - Bratislava: Bonus. - ISSN 1335-0013. - Roč. 33, č. 1 (2023), s. 29-30.

HOCHMUTH, L., **LAFFÉŘSOVÁ, J.**, SNOPOKOVÁ, Z.: Peřový monitoring: čo nám hovoria namerané dáta [abstrakt], In: *Klinická imunolůgia a alergolůgia*. - Bratislava: Bonus. - ISSN 1335-0013. - Roč. 33, č. 1 (2023), s. 25-25.

8.2 SURVEILLANCE INVAZÍVNYCH PNEUMOKOKOVÝCH OCHORENÍ

Monitorovanie cirkulácie kmeňov *Streptococcus pneumoniae* spôsobujúcich invazívne pneumokokové ochorenia v populácii a sledovanie zastúpenia sérotypov týchto kmeňov.

Gestor: RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ Banská Bystrica

Etapa riešenia: 2023 a ďalšie roky

Anotácia

Invazívne pneumokokové ochorenia (IPO) sú závažné infekcie ohrozujúce najmä vekové kategórie detí do dvoch rokov a osoby nad 65 rokov. Len niekoľko z 94 doposiaľ známych sérotypov *S. pneumoniae* má potenciál stať sa pôvodcom IPO. Väčšina týchto sérotypov je obsiahnutá vo vakcínach, ktoré v súčasnosti predstavujú účinnú formu prevencie. Na Slovensku sú k dispozícii 3 vakcíny – dve konjugované, ktoré sú aj súčasťou povinného očkovania.

Cieľ

Cieľom projektu je monitorovanie zastúpenia sérotypov kmeňov *S. pneumoniae*, ktoré sú pôvodcami invazívnych pneumokokových ochorení ako aj skvalitnenie surveillance IPO na Slovensku.

Záver

Všetky kmene *S. pneumoniae* izolované z pôvodne sterilných miest sú posielané do NRC pre pneumokokové nákazy, kde sú podrobené podrobnejšej analýze, pod ktorú spadá najmä stanovenie sérotypu pomocou klasických sérologických metód, prípadne určenie genetickej príbuznosti. Keďže nie všetky pozitívne biologické vzorky sú zároveň kultivačne úspešné, je potrebné myslieť aj na stanovenie sérotypu priamo z biologického materiálu. V prípade, že daný kmeň nie je dostatočne viabilný, je možné na stanovenie sérotypu použiť aj molekulárno-biologické metódy.

Vyhodnotenie

Metodika a novozavedené metódy:

Diagnostika bola vykonávaná metódami zavedenými v rámci NRC pre pneumokokové nákazy.

NRC využíva kombináciu kultivácie, sérologických a molekulárno-biologických metód. V prípade potreby bol vykonaný optochínový test na potvrdenie druhovej príslušnosti ako aj test rozpustnosti v žlči. Každý kmeň bol následne podrobený sérotypizácii pomocou molekulárno-biologických metód (multiplex PCR) a klasických sérologických metód (latexovej aglutinácie a quellung reakcie). Kmene boli zároveň uskladnené ako súčasť zbierky kmeňov *S. pneumoniae* NRC.

Medzilaboratórne porovnania:

V roku 2023 sa NRC pre pneumokokové a hemofilové nákazy zúčastnilo medzilaboratórneho porovnania so Státním zdravotným ústavom České republiky. Boli vyšetrené tri materiály. Test bol vykonaný so 100% úspešnosťou.

Iná odborná činnosť v rámci riešeného projektu:

V rámci zabezpečenia skvalitnenia surveillance IPO na Slovensku NRC spolupracovalo s lekármi, mikrobiologickými laboratóriami a epidemiológiami, usmerňovalo ich pri transporte živých kmeňov *S. pneumoniae* a poskytovalo odborné konzultácie a prednášky pre lekárov, mikrobiológov a odbornú verejnosť.

NRC sa zapojilo do medzinárodného projektu s názvom „*Global Landscape Review of Serotype-Specific Invasive Pneumococcal Disease Surveillance among Countries Using PCV10/13: The Pneumococcal Serotype Replacement and Distribution Estimation*“ (PSERENADE), slúžiaceho na vyhodnotenie vplyvu plošnej vakcinácie konjugovanými vakcínami PCV10 a PCV13, projekt je koordinovaný WHO, John Hopkins Hospital a International Vaccine Center.

V roku 2023 sa RNDr. Lucia Maďarová, PhD. a doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD. zúčastnili medzinárodných online stretnutí National Microbiology Focal Points a National Surveillance Focal Points, meeting ECDC, ktoré sa uskutočnili online a boli organizované najmä v súvislosti s projektom GenEpi-BioTrain, ktorý je zameraný na posilnenie kapacít v rámci verejného zdravotníctva v celogenómovej sekvenácii. Jednou z dôležitých častí projektu GenEpi-BioTrain sú aj vakcínou preventabilné ochorenia a teda aj prevencia invazívnych pneumokokových ochorení. V nadchádzajúcom roku sa školení v zahraničných inštitúciách, v rámci projektu GenEpi-BioTrain, zúčastní aj Mgr. Soňa Feiková, PhD.

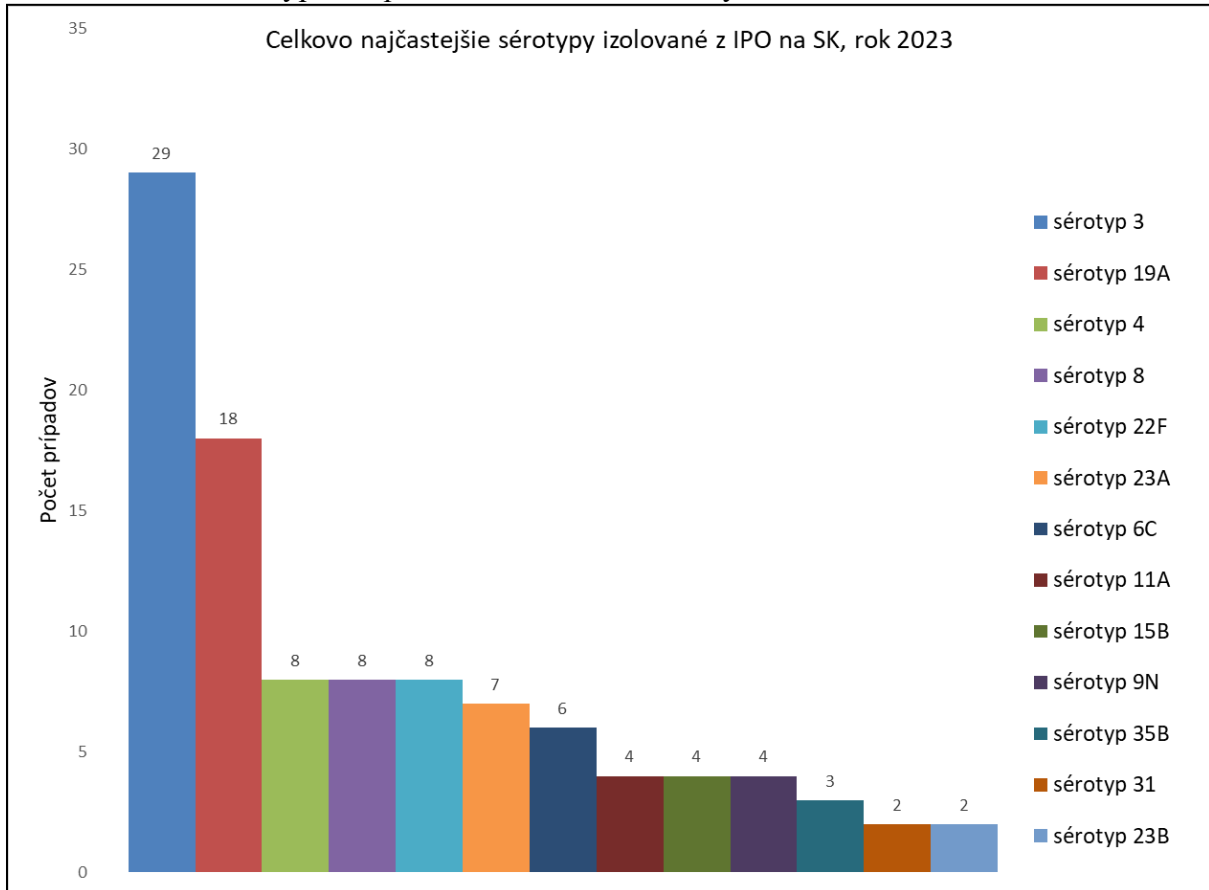
Počet vyšetrených vzoriek a stanovenie ich sérotypu, rok 2023

V roku 2023 bol zaznamenaný výraznejší nárast počtu kmeňov doručených do NRC izolovaných z invazívnych ochorení. Tento nárast bol výrazný nielen v porovnaní s rokmi, počas ktorých prebiehala pandémia spôsobená vírusom SARS-CoV-2, ale aj v porovnaní s rokom 2019. Práve rok 2019 je možné považovať za posledný preukazný rok pred nástupom COVID-19. S nástupom pandémie COVID-19 súvisel aj markantný pokles počtu vyšetrení iných agens (sérotypizáciu kmeňov izolovaných z IPO nevynímajúc). V roku 2020 predstavoval pokles počtu vyšetrených materiálov 55,14 % v roku 2021 to bolo 63,55 %. Pokles bol spôsobený preťažením celého zdravotného systému, vrátane laboratórií, pandemiou SARS-CoV-2.

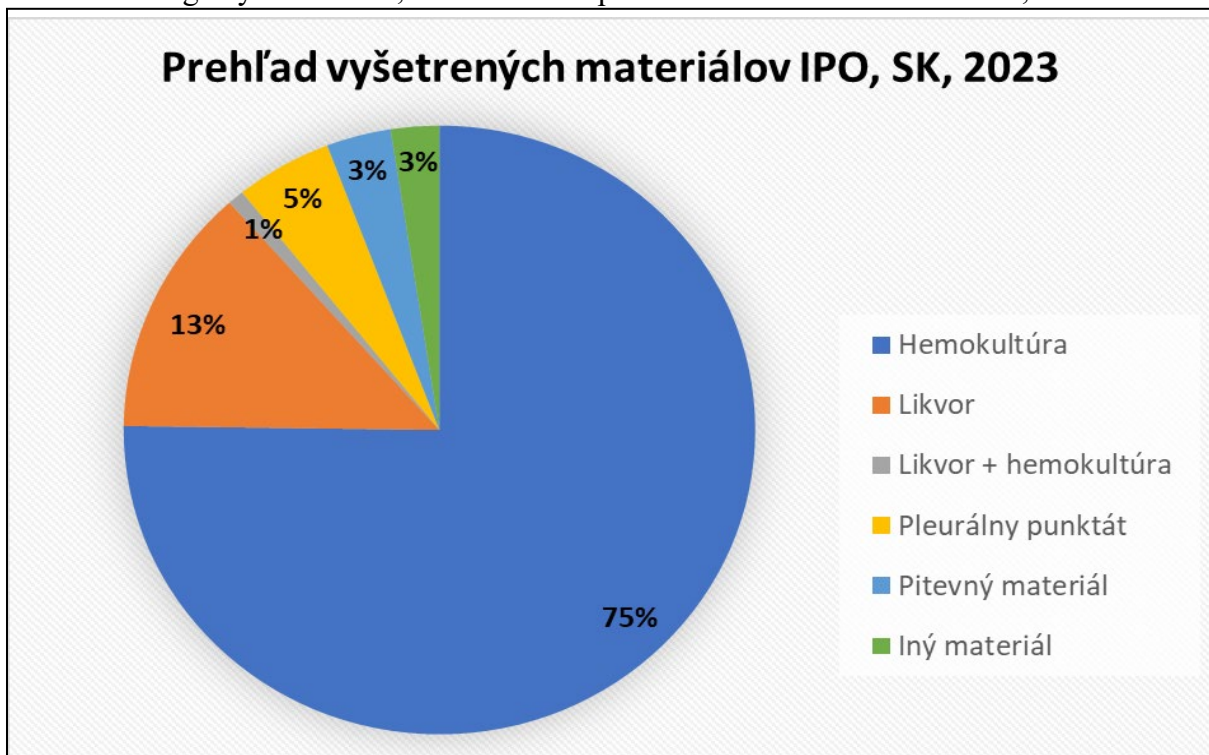
V roku 2023 bolo do NRC doručených spolu 339 kmeňov resp. pôvodných biologických materiálov *S. pneumoniae*. Z toho 166 bolo izolovaných z ochorení so závažným priebehom, napriek tomu nie všetky doručené materiály spĺňali kritériá invazívnych pneumokokových ochorení podľa definície IPO ECDC. Všetky doručené kmene boli podrobené sérotypizácii. Na obr. č. 1 a č. 2 sú uvedené len materiály, ktoré jednoznačne spĺňajú charakter invazívnych pneumokokových ochorení (120 kmeňov). U pacientov s viacerými zaslanými kmeňmi bol potvrdený vždy ten istý sérotyp preto sú uvádzané len raz.

Zastúpenie sérotypov ako aj pôvodných biologických materiálov sumarizujú obrázky č. 1 a 2. Všetky informácie týkajúce sa kmeňov izolovaných z pôvodne sterilných tekutín, zaslané do NRC na sérotypizáciu a ďalšiu analýzu sú zároveň prístupné po kontaktovaní pracovníkov NRC.

Obr. 1: Prehľad sérotypov *S. pneumoniae* identifikovaných v NRC, rok 2023.



Obr. 2: Biologických materiál, z ktorého boli pneumokokové kmene izolované, rok 2023.



Publikačná a prednášková činnosť, účasti na školeniach, rok 2023

Publikácie:

FEIKOVÁ S., MANCOŠ M., AVDIČOVÁ M., MAĎAROVÁ L.: Invazívne pneumokokové ochorenia na Slovensku: kam upriamiť pozornosť? XVII. VEDECKO-ODBORNÁ KONFERENCIA NÁRODNÝCH REFERENČNÝCH CENTIER PRE SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB V SR Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, Limbová 2, 831 01 Bratislava 16. 3. 2023, Zborník abstraktov, ISBN 978-80-89797-90-5, s. 16-17.

KRUŽLÍKOVÁ, A., ŠTURDÍKOVÁ, B., MAĎAROVÁ, L.: Vzácna duálna meningokoková pneumokoková invazívna infekcia s fatálnym koncom u 19-mesačného dieťaťa. In: *Pediatrica pre prax*. – Bratislava (Slovensko): Solen. – ISSN 1336-8168. – ISSN (online) 1339-4231. – Roč. 24, č. 4 (2023), s. 148-151.

KRUŽLÍKOVÁ, A., ŠTURDÍKOVÁ, B., MAĎAROVÁ, L.: Vzácna duálna meningokoková pneumokoková invazívna infekcia s fatálnym koncom u 19-mesačného dieťaťa. In: *Pediatrica*. - Bratislava (Slovensko): A-medi. - ISSN 1336-863X - Roč. 18, č.5 (2023), s. 223-227.

KRUŽLÍKOVÁ, A., BLAŽÍČKOVÁ, J., ŠTURDÍKOVÁ, B., VRÁBĽOVÁ, T., MAĎAROVÁ, L., OBŽEROVÁ, A., OSWALDOVÁ, D. Kazuistika – Vzácna duálna invazívna meningokoková pneumokoková infekcia u 19-mesačného dieťaťa s fatálnym koncom [abstrakt]. In: *17. vedecko-odborná konferencia Národných referenčných centier pre surveillance infekčných chorôb na Slovensku: [16.03.2023, Bratislava]. - [Bratislava: A-medi], 2023. - ISBN 978-80-89797-90-5, s. 18-19.*

KRUŽLÍKOVÁ, A., BLAŽÍČKOVÁ, J., ŠTURDÍKOVÁ, B., VRÁBĽOVÁ, T., MAĎAROVÁ, L., OBŽEROVÁ, A., OSWALDOVÁ, D. Vzácna duálna invazívna meningokoková pneumokoková infekcia u 19-mesačného dieťaťa s fatálnym koncom [abstrakt]. In: *Pediatrica pre prax: [supplement]*. - Bratislava (Slovensko): Solen. – ISSN 1336-8168. – ISSN (online) 1339-4231. – Roč. 24, č. S1 (2023), s. 23-25. [63. pediatrické dni: 4.-5. máj 2023, Bratislava]

Prednášky:

Maďarová, L.: Hodnota očkovacích programov proti pneumokokom. (Trend výskytu invazívnych pneumokokových ochorení na Slovensku v období 2011-2022). Zabezpečenie laboratórnej surveillance patogénov vo verejnom zdravotníctve. ÚVZ SR, 6.-7.2.2023.

Feiková, S., Mancoš, M., Avdičová, M., Maďarová, L.: Invazívne pneumokokové ochorenia na Slovensku - kam upriamiť pozornosť?, XVII. Konferencia NRC, MZ SR Bratislava, 16.3.2023.

Maďarová, L., Avdičová, M., Mancoš, M., Feiková, S., Klement, C.: Invazívne pneumokokové ochorenia na Slovensku: kam upriamiť pozornosť? Tematický kurz o nových poznatkoch v epidemiológii infekčných chorôb. Bratislava, SZU, katedra epidemiológie, katedra verejného zdravotníctva.

Školenia:

Maďarová, Feiková, Tomajková, Pristýáková: Zabezpečenie surveillance patogénov vo verejnom zdravotníctve, ÚVZ BA, online, 6.-7.2.2023.

Maďarová, Feiková: 14. Slovenský vakcinologický kongres, Tatranská Lomnica, 1.-3.6.2023.

Maďarová, Feiková: 27. Červenkové dni preventívnej medicíny, Tále, 6.-7.11.2023.

Feiková: Moravsko-slovenské mikrobiologické dni, Stará Lesná, 9.-11.11. 2023.

8.3 SURVEILLANCE *BORDETELLA PERTUSSIS*

Monitorovanie cirkulácie kmeňov *B. pertussis* v populácii ako aj sledovanie séroprevalencie IgG anti-PT *B. pertussis*. Zavedenie nových diagnostických metód na sledovanie príbuznosti resp. odlišnosti izolovaných kmeňov *B. pertussis* od kmeňov vakcinálnych.

Gestor: RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ Banská Bystrica v spolupráci s oddeleniami epidemiológie jednotlivých RÚVZ a vybranými zdravotníckymi zariadeniami.

Etapa riešenia: 2023 a ďalšie roky

Anotácia

V súvislosti so stúpajúcou incidenciou pertussis v mnohých krajinách sveta sa pozornosť sústreďuje aj na vakcináciu proti pertussis. V súčasnosti je vypracovaných mnoho štúdií zaoberajúcich sa účinnosťou vakcinácie ale aj skúmaním genetickej príbuznosti resp. odlišnosti izolovaných kmeňov z jednotlivých epidémií a vakcinálnych kmeňov. Je preto nevyhnutné najmä pre potreby NRC a surveillance pertussis v SR zaviesť do diagnostiky metódu PFGE, slúžiacu na zisťovanie genetickej príbuznosti resp. odlišnosti kmeňov.

Cieľ

Cieľom projektu je v súlade s najnovšími odporúčaniami ECDC (EU PertstrainGroup) poukázať na nevyhnutnosť skvalitnenia surveillance pertussis a na zosúladenie diagnostiky tohto agens na všetkých úrovniach. Najdôležitejším cieľom projektu je monitorovanie cirkulácie kmeňov *B. pertussis* v populácii ako aj sledovanie séroprevalencie IgG anti-PT *B. pertussis*.

Záver

Väčšina prípadov pertussis v SR, hlásená do EPIS-u, je diagnostikovaná pomocou sérologických metód dôkazu protilátok. Laboratórna diagnostika pertussis musí byť smerovaná k rýchlemu odhaleniu pôvodcu pomocou priamych diagnostických metód. Na prvom mieste je teda potrebné myslieť na kultiváciu a PCR. Sérológia by mala byť v prípade pertussis využívaná najmä ako metóda konfirmačná. Vzhľadom na vysoký počet vyšetrení pertussis pomocou sérologických metód v SR je potrebné zmeniť prístup k diagnostike tohto agens tak u odbornej ako aj u laickej verejnosti.

Vyhodnotenie

Metodika a novozavedené metódy:

Diagnostika bola vykonávaná v súlade so štandardnými pracovnými postupmi (ŠPP). Všetky použité metódy dôkazu sú akreditované.

Z priamych diagnostických metód sa vykonávala kultivácia *Bordetella sp.*, *B. pertussis* a *B. parapertussis* v nazofaryngeálnom výtere ako aj real-time PCR na dôkaz prítomnosti DNA spomínaných agens. Diagnostika pomocou real-time PCR bola upravená a doplnená v súlade s najnovšími odporúčaniami ECDC na diagnostiku týchto agens. Real-time PCR bola doplnená o dôkaz prítomnosti génu zodpovedného za tvorbu pertussického toxínu (*ptxA-Pr*). V rámci interpretácií výsledkov vyšetrení pomocou real-time PCR bol v prípade dôkazu IS1001 doplnený ukazovateľ *B. bronchiseptica*, nakoľko táto sekvencia sa nachádza aj u tohto druhu.

Z nepriamych diagnostických metód bola vykonávaná diagnostika prítomnosti resp. hladiny protilátok tried IgG a IgA na dôkaz prítomnosti protilátok proti pertussickému toxínu

u *Bordetella pertussis*. Aglutinácia sa vykonávala na dôkaz prítomnosti protilátok proti *Bordetella parapertussis* (hodnotenie 4 násobného vzostupu titra protilátok).

V súvislosti so zaznamenaním epidémií pertussis v mnohých krajinách sa stále väčšia pozornosť sústreďuje na vakcináciu proti pertussis. V súčasnosti je vypracovaných mnoho štúdií zaoberajúcich sa účinnosťou vakcinácie ale aj skúmaním genetickej príbuznosti resp. odlišnosti izolovaných kmeňov z jednotlivých epidémií a vakcinálnych kmeňov. Tieto analýzy sa vykonávajú prevažne pomocou pulznej elektroforézy (PFGE). Získané pulzotypy sú triedené do skupín a porovnáva sa ich príbuznosť resp. odlišnosť. Z tohto dôvodu pre potreby NRC a surveillancie pertussis v SR bola validovaná aj táto metóda za použitia zbierkových referenčných kmeňov *B. pertussis*, *B. parapertussis* a *B. holmesii*.

V súčasnosti je snaha o zavedenie sekvenácie vzoriek pozitívnych na prítomnosť *Bordetella sp.*, *B. pertussis* resp. *B. parapertussis*. Odbor lekárskej mikrobiológie disponuje technológiou sekvenácie a v spolupráci s vedeckým parkom UK BA plánuje zaviesť sekvenáciu real-time PCR pozitívnych vzoriek.

V roku 2023 NRC pokračovalo v stanovovaní prítomnosti génov rezistencie voči makrolidovým preparátom u vzoriek pozitívnych na prítomnosť *Bordetella pertussis*. Tento ukazovateľ je veľmi dôležitý v prípade pozitívnych vzoriek z hľadiska liečby.

Zároveň sa v rámci diferenciálnej diagnostiky *Bordetella pertussis* zaviedla v roku 2023 ELISA metóda na dôkaz prítomnosti IgG, IgM a IgA protilátok proti *Bordetella parapertussis*. Táto metóda plne nahradila predtým využívanú metódu dôkazu protilátok proti tomuto agens pomocou aglutinácie.

Medzilaboratórne porovnania a zosúladenie diagnostiky:

V roku 2023 bolo NRC pre pertussis a parapertussis zapojené do dvoch medzilaboratórnych porovnávacích testov súvisiacich s akreditáciou jednotlivých metód dôkazu. Jeden test bol zameraný na sérologický dôkaz protilátok. Test bol vykonaný so 100% úspešnosťou. Druhý test bol zameraný na dôkaz prítomnosti *Bordetella pertussis* a *Bordetella parapertussis* resp. *Bordetella sp.* pomocou kultivácie. Test bol vykonaný so 100% úspešnosťou.

Iná odborná činnosť v rámci riešeného projektu:

V roku 2023 bolo Slovensko cez NRC pre pertussis a parapertussis aj naďalej zapojené do projektu organizovaného ECDC pod názvom „*ERLNPert-Net European Reference Laboratory Network for Pertussis experts funded by ECDC*“. Hlavným cieľom vytvorenej siete a projektu je zabezpečiť integrovaný dohľad nad pertussis v Európe. Koordinujúcim pracoviskom bol inštitút THL vo Fínsku, Turku, s ktorým má NRC dlhodobu dobrú spoluprácu.

V roku 2023 sa RNDr. Lucia Maďarová, PhD. a doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD. zúčastnili medzinárodných online stretnutí National Microbiology Focal Points a National Surveillance Focal Points, meeting ECDC, ktoré sa uskutočnili online a boli organizované najmä v súvislosti s projektom GenEpi-BioTrain, ktorý je zameraný na posilnenie kapacít v rámci verejného zdravotníctva v celogenómovej sekvenácii. Jednou z dôležitých častí projektu GenEpi-BioTrain sú aj vakcínou preventabilné ochorenia a teda aj pertussis.

V nadchádzajúcom roku sa školení v zahraničných inštitúciách, v rámci projektu GenEpi-BioTrain, zúčastní aj Mgr. Soňa Feiková, PhD.

Počet vyšetrených a pozitívnych vzoriek, rok 2023

Počet vyšetrených materiálov pomocou jednotlivých metód skúšania je uvedený v tabuľke č. 1. Do systému EPIS boli nahlásené všetky prípady resp. pacienti, ktorí na základe klinickej diagnózy a kombinácie laboratórnych vyšetrení na prítomnosť *B. pertussis* resp.

B. parapertussis spadali pod definíciu potvrdených, možných resp. pravdepodobných prípadov pertussis a parapertussis. Podrobné informácie sú uvedené vo výročnej správe za NRC.

Tab. 1: Počet vyšetrených a pozitívnych vzoriek na prítomnosť *B. pertussis* a *B. parapertussis* v NRC pre pertussis a parapertussis, rok 2023.

	Spolu vyšetrených	Počet analýz
ELISA IgG anti PT <i>Bordetella pertussis</i>	156	330
ELISA IgA anti-PT <i>Bordetella pertussis</i>	156	324
kultivácia <i>Bordetella pertussis</i> , <i>Bordetella parapertussis</i> , <i>Bordetella spp.</i>	110	880
real-time PCR <i>Bordetella sp.</i>	151	302
real-time PCR <i>B. parapertussis</i> / <i>B. bronchiseptica</i>	285	570
real-time PCR <i>Bordetella pertussis</i> , <i>ptxA-Pr</i> (gén zodpovedný za tvorbu pertussického toxínu)	226	452
<i>Bordetella parapertussis</i> IgG ELISA	102	178
<i>Bordetella parapertussis</i> IgM ELISA	102	178
<i>Bordetella parapertussis</i> IgA ELISA	102	178

Publikačná a prednášková činnosť, účasti na školeniach, rok 2023

Publikácie:

MAĎAROVÁ L., **AVDIČOVÁ M.**, **KERLIK, J.:** Ako to vyzerá s pertussis v post covidovom období? XVII. Vedecko-odborná konferencia Národných referenčných centier pre surveillance infekčných chorôb v SR. MZ SR, Bratislava, 16.3.2023, Zborník abstraktov, ISBN 978-80-89797-90-5, s. 20.

Prednášky:

Maďarová, L.: Ako to vyzerá s pertussis v „post-covidovom“ období? Tematický kurz o nových poznatkoch v epidemiológii infekčných chorôb. SZU Bratislava, katedra epidemiológie, katedra verejného zdravotníctva.

Školenia:

Maďarová, Feiková, Tomajková, Pristýáková: Zabezpečenie surveillance patogénov vo verejnom zdravotníctve, ÚVZ BA, online, 6.-7.2.2023.

Maďarová, Feiková: 14. Slovenský vakcinologický kongres, Tatranská Lomnica, 1.-3.6.2023.

Maďarová, Feiková: 27. Červenkové dni preventívnej medicíny, Tále, 6.-7.11.2023.

Feiková: Moravsko-slovenské mikrobiologické dni, Stará Lesná, 9.-11.11. 2023.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Gestor: ÚVZ SR Bratislava, NRC pre poliomyelitídu

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Etapa riešenia: 2023 a ďalšie roky

RÚVZ Banská Bystrica - OLM, počet vyšetrených vzoriek, rok 2023

V rámci stredoslovenského regiónu boli v roku 2023 vo virologickom laboratóriu OLM RÚVZ v Banskej Bystrici vyšetrené odpadové vody z 13-tich odberových lokalít - čističiek odpadových vôd (ČOV) v 13-tich okresoch Banskobystrického a Žilinského kraja a jedného záchytného utečeneckého tábora vo Veľkom Krtíši - Opatovej. Jedna vzorka bola odobratá zo záchytného tábora pre utečencov z Ukrajiny v Liptovskom Mikuláši. Vzorky boli vyšetrené podľa štandardných metodík WHO v pokuse o izoláciu vírusu na bunkových substrátoch RD-A, Hep2 a L20B.

Počet odobratých vzoriek odpadových vôd bol 84, čo po opracovaní metódou dvojfázovej separácie – spodná fáza (SF), interfáza (IF), predstavuje celkovo 168 vzoriek. Z celkového počtu 82 ukončených vyšetrení odpadových vôd – 164 vzoriek v roku 2023 nebol izolovaný žiadny poliovírus, z ostatných enterálnych vírusov to bol 1x Coxsackie B5 z ČOV Martin, 2x ECHO 24 z ČOV Žilina Považská Bystrica a 5x NPEV (non polio enterálny vírus) z ČOV Liptovský Mikuláš, Žiar nad Hronom, Dolný Kubín, Prievidza a Martin.

Pre obdobie rokov 2023/24 bol pre 13 RÚVZ Banskobystrického a Žilinského kraja vypracovaný a zaslaný časový harmonogram odberu odpadových vôd na obdobie marec 2023 - február 2024.

Iná odborná činnosť v rámci riešeného projektu:

Kissová, R.: Vypracovanie časového harmonogramu odberu odpadových vôd na obdobie marec 2023 - február 2024 pre okresy Banskobystrického a Žilinského kraja.

Kissová, R.: Evidencia vyšetovaných vzoriek do WHO LDMS databázy.

Kissová: účasť na WHO Regional Meeting on Poliovirus Containment Progress for National Poliovirus Containment Coordinators and National Authorities for Containment, Copenhagen, Denmark, 26.-27. 9. 2023.

Publikačná činnosť:

BORSANYIOVÁ, M., PASTUCHOVÁ, K., KISSOVÁ, R., LENGYELOVÁ, V., BOPEGAMAGE, S.: Enterovírusy. Kapitola v publikácii – Správa o zoonózach, alimentárnych nákazách a nákazách z vody v Slovenskej republike, 2022. - Bratislava: Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, [2021]. -]. - online [<https://www.mpsr.sk/sprava-o-zoonozach-alimentarnych-nakazach-a-nakazach-z-vody-v-slovenskej-republike-za-rok-2022/506-111-506-19000/>].

ÚLOHY OFŽP: 7.1 A 7.2 A HŽP 1.4

Tab. 1: Počty vyšetrení v laboratóriu biológie životného prostredia, rok 2023

Program	Názov úlohy	Vzorky	Ukazov.	Analýzy
7.1	Monitoring kvality vôd vybraných lokalít	96	332	1 475
7.2	Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení, umelých kúpalísk a iných prioritných priestorov	469	938	2 048

7.1 – na prítomnosť cyanobaktérií boli vyšetrené vzorky vôd kúpacích oblastí Teplý vrch, Kurinec, Počúvadlo, Vindšachta, Kolpachy, Richňava, Hodruša, biokúpalisko Krtko vo Veľkom Krtíši a z nevyhlásených kúpacích oblastí Dolné Hodrušské jazero, jazero Krpáčovo, Nová Baňa Tajch, Klinger, Evičkinovo jazero, Belianske jazero a Plážové kúpalisko Banská Bystrica. Ďalšie vzorky vôd boli odoberané z vodárenských nádrží Turček, Hriňová, Klenovec a Málinec. Najviac zastúpené boli cyanobaktérie rodov *Microcystis*, *Woronichinia*, *Dolichospermum*, *Planktolyngbya* a *Planktothrix rubescens*. Výskyt vodného kvetu sme zaznamenali na vodárenských nádržiach Málinec a Turček. Z vodárenskej nádrže Málinec sme vzorky vodného kvetu odobrali v termíne 17.8.2023 a 28.9.2023. Odobraté vzorky vodného kvetu boli odoslané do NRC pre ekotoxikológiu na ÚVZ SR na stanovenie ekotoxicity a toxínov. Súbežne boli na úpravniach vody odobraté a na prítomnosť cyanobaktérií vyšetrované vzorky surovej a upravenej vody, v ktorých boli vykonané aj ekotoxikologické stanovenia. Vo vzorkách vodného kvetu a vzorkách vody z miesta výskytu vodného kvetu overilo a upresnilo NRC pre hydrobiológiu stanovenie prítomných taxónov cyanobaktérií.

7.2 – z vyšetrených 469 vzoriek bolo na prítomnosť améb spracovaných 23 vzoriek, z ktorých bola 1 vzorka z okresu Lučenec pozitívna na prítomnosť améb pri teplote 36 °C. Améby z pozitívnej kultivácie boli odoslané do NRC pre termotolerantné améby v Prievdzi na ďalšiu identifikáciu.

Tab. 2: Počty vyšetrení v laboratóriu mikrobiológie vôd, rok 2023

Program	Názov úlohy	Vzorky	Ukazov.	Analýzy
7.1	Monitoring kvality vôd vybraných lokalít	55	110	905
7.2	Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení, umelých kúpalísk a iných prioritných priestorov	460	2 287	3 363
1.4	Mapovanie prítomnosti baktérií rodu <i>Legionella</i> v zariadeniach sociálnych služieb	9	9	15

1.4 – na prítomnosť *Legionella spp.* sme vyšetřili 9 vzoriek sterov a teplej úžitkovej vody (2x ster, 7x TUV), pričom 1 vzorka bola pozitívna. V NRC pre legionely bol kmeň identifikovaný ako *L. pneumophila* sérotyp 6.

7.2 – na prítomnosť *Legionella spp.* sme vyšetřili 27 bazénových vôd (27 vzoriek, 27 ukazovateľov, 68 analýz). Všetky vzorky boli negatívne.

8.1 DIFERENCIÁLNA DIAGNOSTIKA RESPIRAČNÝCH OCHORENÍ

Gestor: ÚVZ SR Bratislava, NRC pre chrípku

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ Banská Bystrica a RÚVZ Košice

Etapa riešenia: Projekt má dlhodobý charakter a jeho riešenie sa uskutočňuje priebežne.

RÚVZ Banská Bystrica - OLM, počet vyšetrených vzoriek, rok 2023

V roku 2023 sa obnovili kultivačné vyšetrenia na chrípku po pandémie SARS-CoV-2 v obmedzenom rozsahu. Odberové médiá na kultiváciu dostávajú dvaja lekári pre dospelých a jeden pediater z Banskej Bystrice. Vzorky odobraté týmito lekármi sú najprv vyšetované metódou RT-PCR na SARS-CoV-2 a na chrípku A a B. V prípade, že vzorka je SARS-CoV-2 negatívna a chrípka A alebo B pozitívna, tieto materiály sa kultivujú na MDCK bunkových kultúrach za účelom izolácie chrípkových vírusov a ich následnej subtypizácie. V roku 2023 bolo vo virologickom laboratóriu vyšetrených 12 takýchto vzoriek, izolovaných bolo 10 chrípkových vírusov – 6x chrípka B/Austria/1359417/2021-like, 3x chrípka A/Victoria/2570/2019 (H1N1)pdm09-like, všetko v chrípkovej sezóne 2022/23 a 1x chrípka A/Victoria/4897/2020 (H1N1)pdm09-like v chrípkovej sezóne 2023/24.

Každá vzorka od pacientov so SARI a hospitalizovaných pacientov bola najprv podrobená RT-PCR resp. real-time RT-PCR na dôkaz prítomnosti vírusu chrípky typu A bez bližšej identifikácie a chrípky typu B. Následne boli všetky vzorky pozitívne na prítomnosť vírusu chrípky typu A podrobené ďalšej PCR za účelom subtypizácie a teda zisťovania prítomnosti pandemickej chrípky typu A/H1N1, chrípky typu A/H1 a chrípky typu A/H3. U závažných akútnych respiračných ochorení boli naďalej vykonávané RT-PCR vyšetrenia na diagnostiku respiračných vírusov – chrípky, RSV, ADV. Súhrn vyšetrených a pozitívnych vzoriek pomocou molekulárno-biologických metód dôkazu (RT-PCR a real-time PCR) je uvedený v Tab. 1.

V chrípkovej sezóne 2020/21 sme vyradili z ponuky stanovenie protilátok proti vírusu chrípky metódou hemaglutinačno - inhibičného testu (HIT), namiesto ktorého sme zaviedli ELISA metódu na stanovenie protilátok IgG a IgM na chrípku typu A a B (Tab. 2). O sérologickú diagnostiku chrípky a iných respiračných ochorení na RÚVZ BB nie je zo strany lekárov záujem. Sérologickú diagnostiku RSV a adenovírusov na našom pracovisku nevykonávame.

Tab. 1: Diferenciálna diagnostika chrípky v laboratóriu molekulárnej biológie, rok 2023

Ukazovateľ	Počet ukazovateľov	Počet analýz
Chrípka typu A bez bližšej identifikácie	1 347	2 694
Chrípka typu B bez bližšej identifikácie	1 347	2 694
Chrípka A/ H1N1pdm	90	360
Chrípka A/ H3	97	388
SARS-CoV-2	1 352	2 704
RSV	455	1 820
Adenovírus	114	456
SPOLU	4 802	11 116

Tab. 2: Diferenciálna diagnostika chrípky v laboratóriu sérológie, rok 2023

Ukazovateľ	Počet vzoriek	Pozitívne vzorky	Analýzy
Chrípka A IgG ELISA	0	0	0
Chrípka A IgM ELISA	0	0	0
Chrípka B IgG ELISA	0	0	0
Chrípka B IgM ELISA	0	0	0
anti-SARS-Cov-2 IgG ELISA	0	0	0
anti-SARS-Cov-2 IgA ELISA	0	0	0
anti-SARS-Cov-2 IgG kvantita ELISA	52	52	136
anti-SARS-Cov-2 IgG NCP ELISA	3	2	6
SPOLU	55	54	142

Iná odborná činnosť v rámci riešeného projektu:

Kissová, R.: Hodnotiaca správa vyšetrení na chrípku za rok 2023.

Kissová, R.: Zasielanie týždenných hlásení o diagnostike chrípky na RÚVZ v BB v roku 2023.

Kissová, R.: Spracovanie podkladov a týždenné hlásenia o vyšetreniach vzoriek na chrípku pre epidemiológov príslušných RÚVZ v Banskobystrickom kraji pre chrípkovú sezónu 2023/24.

Publikačná a prednášková činnosť, účasti na školeniach, rok 2023

LEOMANNI, L., COLLATUZZO, G., SANSONE, E., SALA, E., DE PALMA, G., PORRU, S., SPITERI, G., MONACO, M.G.L., BASSO, D., PAVANELLO, S., SCAPELLATO, M.S., LARESE FILON, F., CEGOLON, L., MAURO, M., LODI, V., LAZZAROTTO, T., NOREÑA, I., REINKEMEYER, CH., LE THI THU GIANG, FABIÁNOVÁ, E., **STRHÁRSKY, J.**, DELL'OMO, M., MURGIA, N., CARRASCO-RIBELLES, L.A., VIOLÁN, C., MATES, D., RASCU, A., VIMERCATI, L., DE MARIA, L., ASAFO, S.A., DITANO, G., ABEDINI, M., BOFFETTA, P.: Determinants of Anti-S Immune Response at 12 Months after SARS-CoV-2 Vaccination in a Multicentric European Cohort of Healthcare Workers-ORCHESTRA Project. *Vaccines* 2023, 11, 1527. <https://doi.org/10.3390/vaccines11101527>

PORRU, S., MONACO, M.G.L., SPITERI, G., CARTA, A., CALISKAN, G., VIOLÁN, C., TORÁN-MONSERRAT, P., VIMERCATI, L., TAFURI, S., BOFFETTA, P., VIOLANTE, F.S., SALA, E., SANSONE, E., GOBBA, F., CASOLARI, L., WIESER, A., JANKE, CH., TARDON, A., RODRIGUEZ-SUAREZ, M.M., LIVIERO, F., SCAPELLATO, M.L., DELL'OMO, M., MURGIA, N., MATES, D., CALOTA, V.C., **STRHÁRSKY, J.**, MRÁZOVÁ, M., PIRA, E., GODONO, A., MAGNANO, G.C., NEGRO, C., VERLATO, G., ORCHESTRA WP5 WORKING GROUP: Incidence and Determinants of Symptomatic and Asymptomatic SARS-CoV-2 Breakthrough Infections After Booster Dose in a Large European Multicentric Cohort of Health Workers-ORCHESTRA Project. *J Epidemiol Glob Health* 2023 Sep; 13(3):577-588, doi: 10.1007/s44197-023-00139-8.

ORAVEC BÉREŠOVÁ, J., FABIÁNOVÁ, E., **STRHÁRSKY, J.:** Zdravotníci a COVID-19, priebežná informácia o riešení projektu ORCHESTRA v SR. In: JURKOVIČOVÁ, J.; ŠTEFÁNIKOVÁ, Z. (eds.) *Životné podmienky a zdravie* [online]. - Bratislava: Univerzita Komenského, 2023, s. 237-244. - ISBN 978-80-223-5676-3. Dostupné z https://zona.fmed.uniba.sk/fileadmin/lf/sucasti/Teoreticke_ustavy/Ustav_hygieny/Webpic/Zborniky/ZPaZ_2023-1.pdf

ODBOR PODPORY ZDRAVIA A VÝCHOVY K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

V súvislosti s regionálnym sledovaním zdravotného stavu obyvateľstva sme prostredníctvom Poradne zdravia vyšetrili 1 776 klientov. Z toho za štandardných podmienok bolo vyšetrených 608 klientov, ktorí boli zaradení do Testu zdravé srdce. Každému klientovi bolo poskytnuté individuálne odborné poradenstvo.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

V roku 2023 bolo realizovaných **46 zdravotno-výchovných aktivít** pre **982 poslucháčov** so zameraním na kľúčové rizikové faktory vzniku obezity s dôrazom na problematiku výživy a zvýšenie pohybovej aktivity u detí aj dospelých.

Pre produktívnu časť populácie bol pripravený kurz znižovania hmotnosti v termíne od 27.3. do 21.6.2023. Kurz absolvovalo 5 účastníčok, z ktorých dvom sa podarilo znížiť svoju hmotnosť. Počas celého roka bolo poskytované individuálne odborné poradenstvo (53-krát) 12 klientom v Poradni zdravej výživy.

V priestoroch RÚVZ BB boli počas roka pripravené 4 informačné panely k Svetovému dňu obezity, Svetovému dňu zdravia, Svetovému dňu výživy a na tému znižovania hmotnosti po sviatkoch.

V roku 2023 bol vydaný **Manuál pre prácu v špecializovanej poradni zdravej výživy** na ktorom sa spoluautorsky podieľali pracovníčky OPZaVkZ RÚVZ BB. Následne bolo realizované školenie pre pracovníkov RÚVZ SR, ktorí budú pracovať v špecializovanej poradni zdravej výživy. V rámci školenia boli prezentované 3 prednášky pracovníčkami OPZaVkZ RÚVZ BB.

9.2.1 VYZVI SRDCE K POHYBU – Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeljej populácie

V uplynulom roku sa konal X. jubilejný ročník kampane „Vyzvi srdce k pohybu“. Do kampane sa zapojilo **653 účastníkov**. V rámci prípravy a realizácie kampane bolo realizovaných spolu **22 aktivít** (673 výkonov).

X. ročník kampane prebiehal od 15. mája do 6. augusta 2023. Vychádzalo sa zo základných odporúčaní WHO pre pohybovú aktivitu dospeljej populácie a podmienkou zaradenia do súťaže bolo venovať sa pohybu najmenej 4 týždne za sebou aspoň 150 minút strednej intenzity alebo 75 minút vysokej intenzity týždenne alebo ich vzájomnej kombinácii.

Spracovaním účastníckych listov sa získali údaje o úrovni pohybovej aktivity účastníkov vo voľnom čase pred kampaňou a počas nej. Konkrétnym výstupom je vplyv vykonávanej pohybovej aktivity počas kampane na telesnú hmotnosť účastníkov.

Do desiateho ročníka kampane sa celkovo zapojilo **653 účastníkov**, z toho 426 žien (65,24 %) a 226 mužov (34,61 %), v jednom prípade nebolo uvedené pohlavie. Oproti predchádzajúcemu IX. ročníku bol zaznamenaný nárast účastníkov o takmer 80%. Do žrebovania o ceny bolo zaradených 634 účastníckych listov. 95 účastníckych listov prišlo online

(z nich až 17 nespĺňalo podmienky zaradenia do žrebovania) a zvyšných 558 účastníckych listov prišlo e-mailom alebo poštou (2 nespĺňali podmienky). Vekový priemer účastníkov X. ročníka bol 45,06 rokov.

Do kampane sa zapojili obyvatelia z celého Slovenska, najpočetnejšie zastúpeným krajom bol Banskobystrický kraj (28,64 %) a najpočetnejšími okresmi boli: Dunajská Streda (12,71 %), Nitra (10,87 %) a Lučenec (10,72 %).

Znížiť svoju hmotnosť sa podarilo až 458 účastníkom (70,14 %) z celkového počtu zúčastnených. Ženy priemerne znížili hmotnosť o 2,54 kilogramu a muži o 3,71 kg.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Aktivity OPZaVkZ boli v roku 2023 zamerané aj na prácu so znevýhodnenými komunitami. Oslovená bola koordinátorka zdravých regiónov s ponukou zdravotno-výchovných aktivít pre občanov marginalizovaných komunit. Následne boli zrealizované 2 preventívne aktivity, počas ktorých bolo edukovaných celkom 20 dospelých, detí a mladistvých. Tieto aktivity prebiehali v komunitnom centre v Závadke nad Hronom. Témy boli zamerané na duševné zdravie a prevenciu onkologických ochorení. V rámci projektu WHO “Strengthening laboratory diagnostic of polioviruses and other enteroviruses and voluntary testing of HIV and other blood borne diseases in Central Slovakia“ bol realizovaný výjazd zPZ do obce Telgárt, kde bolo vyšetrených 22 občanov z marginalizovanej komunity.

V rámci štandardných činností boli deti a mládež zo znevýhodnených komunit edukované aj na základných, špeciálnych základných školách a stredných odborných učilištiach formou prednášok zameraných na prevenciu látkových závislostí a fajčenia či zásad správnej výživy.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Pracovníčky odboru sú aktívnymi členkami troch pracovných skupín ovplyvňujúcich smerovanie základnej a špecializovaných poradní. V roku 2023 sa zúčastnili dvoch pracovných stretnutí pracovnej skupiny pre základnú poradňu zdravia. Aktívne spolupracovali pri riešení problémov s implementáciou nového programu IS TZS a zúčastňovali sa pracovných stretnutí zameraných na IS TZS.

Pre zabezpečenie kvalitného poradenstva sa pracovníčky OPZaVkZ počas celého roka vzdelávali na regionálnych, celoštátnych aj medzinárodných fórach. Zároveň sa zúčastňovali odborných seminárov v rámci RÚVZ BB.

Vyhodnocovaním a spracovávaním dát z Testu zdravé srdce na okresnej a krajskej úrovni prispieva OPZaVkZ RÚVZ BB každoročne k databáze údajov o zdravotnom stave časti obyvateľstva – klientoch poradní zdravia.

Pre propagáciu činnosti PCOPZ bolo vypracovaných 15 tlačových správ, ktoré boli zverejnené na webovej stránke RÚVZ BB a v printových médiách a 17 informačných panelov, ktoré sa nachádzali v priestoroch úradu.

Na OPZaVkZ RÚVZ BB bola poskytnutá prax 20 študentom vysokoškolského štúdia v trvaní 59 dní.

Pracovníčky OPZaVkZ RÚVZ BB participovali na plnení jedného medzinárodného projektu – WHO “Strengthening laboratory diagnostic of polioviruses and other enteroviruses and voluntary testing of HIV and other blood borne diseases in Central Slovakia“, troch národných projektov – „PERCH - podpora očkovania proti HPV“, „Viem čo zjem“ a „Vyzvi srdce k pohybu“, dvoch regionálnych štúdiách – „RISOP-HPV“ a „Fit Senior“.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 – 2030

V roku 2023 bolo realizovaných **18 edukačných aktivít** pre **358 detí a mladistvých**. Aktivity boli zamerané na riziká užívania alkoholu a prvú pomoc pri intoxikácii alkoholom.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021 – 2030

OPZaVkZ RÚVZ BB svojou pravidelnou činnosťou oslovuje verejnosť a poskytuje informácie ohľadom rizikových faktorov chronických neprenosných ochorení. Činnosť odboru bola zameraná na všetky vekové kategórie.

V rámci aktivít na podporu zdravia bolo realizovaných **64 výjazdov** Poradne zdravia, na ktorých bolo **vyšetrených 1 564 klientov**. Výjazdy boli zamerané na populáciu v produktívnom veku (priamo v ich pracovnom prostredí), na seniorov počas športovej olympiády a na širokú verejnosť počas jednorazových akcií vo veľkých nákupných centrách.

Ponúknuté boli aj zdravotno-výchovné prednášky pre žiakov a študentov základných a stredných škôl v okrese Banská Bystrica a Brezno. **Zrealizovaných bolo 286 zdravotno-výchovných aktivít pre 6 6220 edukovaných**. Témy prednášok zahŕňali aspekty zdravého životného štýlu, zdravej výživy, zdravie zubov, duševné zdravie, spánok, prevenciu onkologických ochorení, prevenciu závislosti od fajčenia, alkoholu a drog, ale aj prevenciu nelátkových závislostí.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022-2030

V roku 2023 bola činnosť Poradne optimalizácie pohybovej aktivity z personálnych dôvodov dočasne pozastavená.

V rámci zvýšenia pohybovej aktivity sme v roku 2023 zorganizovali **2x charitatívny beh/chôdzu** pre pracovníkov RÚVZ BB. V prvom prípade sa aktivity zúčastnilo 44 zamestnancov, v druhom 38 zamestnancov RÚVZ BB. Cieľom bolo urobiť niečo pre zdravie a podporu pohybovej aktivity zamestnancov a zároveň dobrovoľným príspevkom podporiť organizácie v okolí.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030

V predchádzajúcom roku bolo realizovaných **16 zdravotno-výchovných aktivít** pre **338 detí, mladistvých a ľudí v produktívnom aj poproduktívnom veku**. Aktivity boli

zamerané na rôzne druhy tabakových výrobkov. Témy prednášok: Moderné je nefajčiť, Prečo povedať nie bezdymovým výrobkom, Fajčenie a rakovina pľúc, Prevencia fajčenia, Znižovanie zdravotných rizík spôsobených fajčením. Obsahom prednášok boli aj interaktívne časti ako porovnávanie tkaniva pľúc fajčiara a nefajčiara v mikroskope, meranie oxidu uhoľnatého CO (32-krát) a úsilného výdychu Spirometrom (254-krát).

Prednáška s témou zameranou na prevenciu nikotínovej závislosti a odvykania od fajčenia bola odprezentovaná v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody (16 edukovaných), v DSS Slovenská Ľupča (9 edukovaných). Zúčastnení klienti mali možnosť zmerať si množstvo oxidu uhoľnatého CO (17x) a úsilný výdych (33x). Fajčiarom bol vyhodnotený Fagerströmov dotazník nikotínovej závislosti (13x).

Téma prevencie fajčenia bola súčasťou sústavného vzdelávania zamestnancov na Diskusnom sústreďení na RÚVZ BB (29) a školenia pracovníkov OPZaVkJ v Banskobystrickom kraji (7).

V rámci Dňa zdravia vo firme Strabag vo Zvolene bolo poskytnuté štrnástim fajčiarom individuálne odborné poradenstvo na odvykanie od fajčenia, stanovené množstvo oxidu uhoľnatého (CO) 14 klientom a zameraný úsilný výdych (122-krát) u všetkých zúčastnených (70).

Pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku bol zorganizovaný Deň otvorených dverí na RÚVZ BB a osvetová akcia v obchodnom centre EURÓPA SC BB. Klientom bolo poskytnuté odborné poradenstvo na odvykanie od fajčenia a psychologické poradenstvo zamerané na zvládanie stresu (4 fajčiarom). Zároveň sa im stanovila hodnota oxidu uhoľnatého (4x) a bol zameraný úsilný výdych (14x). Na základe vyhodnotenia Fagerströmovho dotazníka sa klientom fajčiarom stanovil stupeň závislosti na nikotíne (4x) a vyhodnotením dotazníka zameraného na stresové situácie stupeň citlivosti na stres (9x). Všetci fajčiari boli informovaní o možnosti návštevy poradne na odvykanie od fajčenia.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

V roku 2023 bolo realizovaných **19 zdravotno-výchovných aktivít**, počas ktorých bolo **429 edukovaných**. Prednášky boli zamerané na drogy a prevenciu závislostí na nich. V rámci skvalitnenia efektivity prevencie bola nadviazaná spolupráca s Krajským riaditeľstvom Policajného zboru, oddelením komunikácie a prevencie.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Bardejove**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

RÚVZ so sídlom v Bardejove nebol vybraný medzi riešiteľské pracoviská. V roku 2023 nebola gestorom projektu požadovaná súčinnosť nášho úradu na plnení uvedenej úlohy.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ - PLNENIE NÁRONÝCH CIEĽOV

RÚVZ so sídlom v Bardejove nebol riešiteľským pracoviskom.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

RÚVZ so sídlom v Bardejove nebol riešiteľským pracoviskom.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

S plnením tohto projektu sa začne až v roku 2024. V roku 2023 sme krajskému odborníkovi pre HŽPaZ v Poprade zaslali návrh jedného zariadenia, v ktorom sa bude sledovať prítomnosť legionel a to Školský internát pri SPŠ technickej, Sv. Jakuba 28, 085 01, Bardejov.

1.5 ZMAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTKO A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Boli odobraté dve vzorky pitných vôd na stanovenie pesticídov (Bardejov, Raslavice). Vzorky vôd boli doručené Úradu verejného zdravotníctva SR, ktorý zabezpečil ich analýzu. Výsledky analýz boli vyhovujúce.

1.6 MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

Tento projekt sa zatiaľ neplnil. K jeho plneniu nebolo žiadne odborné usmernenie.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNEHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Cieľom projektu je zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev a odborné usmernenia ÚVZ SR. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Evidencia rizikových prác sa vedie podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaraďovanie prác do kategórií v znení neskorších predpisov.

V okrese Bardejov evidujeme 26 subjektov, v ktorých sú vyhlásené rizikové práce. K 31. 12. 2023 sme v okrese Bardejov evidovali programom ASTR 421 zamestnancov z toho 233 žien, ktorí vykonávajú prácu zaradenú do 3. a 4. kategórie z hľadiska zdravotných rizík.

V roku 2023 bolo vydaných 10 rozhodnutí na zaradenie pracovných činností do kategórie rizikových prác:

- 1) CHARVÁT STROJÁRNE a. s., Duklianska 21, 085 01 Bardejov – strojárská výroba, Duklianska č. 21, Bardejov (boli vydané 2 rozhodnutia),
- 2) LESY SR, š. p., organizačná zložka Odštepny závod Šariš, Obrancov mieru 6, 080 01 Prešov – manipulačno – expedičný sklad dreva, Priemyselná č. 1448, Bardejov
- 3) FG PROTECH, spol. s r. o., Priemyselná 1619, 085 01 Bardejov – vývoj a výroba strojov a strojných zariadení, Priemyselná č. 1619, Bardejov,
- 4) Krový – Strechy s. r. o., Hertník 330, 086 42 Hertník – výroba väzníkových krovov, Hertník č. 330,
- 5) V + S Welding, s. r. o., Stöcklova 32/77, 085 01 Bardejov – strojárská výroba, Tarnov č. 206 a 207
- 6) KOVSTOL s. r. o., Duklianska 4431, 085 01 Bardejov – strojárská výroba, Duklianska č. 4431, Bardejov,
- 7) KAMAX Fasteners s. r. o., Priemyselná 3752, 085 01 Bardejov – výroba vysokopevnostných skrutiek, Priemyselná č. 3752, Bardejov,
- 8) AMTE, spol. s r. o., Štefánikova 75, 085 1 Bardejov – výroba a montáž strojárskych výrobkov, Štefánikova č. 4423, Bardejov,
- 9) Granila Bau, s. r. o., Pod papierňou 1655, 085 01 Bardejov – stolárska výroba, Priemyselná č. 3767/19, Bardejov

z ktorých 4 rozhodnutia boli vydané pre nový právny subjekt a 6 rozhodnutí pre LESY SR, š. p., CHARVÁT STROJÁRNE a. s. (2 rozhodnutia), FG PROTECH, spol. s r. o., Krový –

strechy s. r. o. a V + S Welding s. r. o. boli vydané na základe prehodnotenia rizík a aktuálnej objektivizácii faktorov pracovného prostredia.

Na vyradenie pracovných činností z kategórie rizikových prác v roku 2023 bolo vydané 1 rozhodnutie:

1) CHARVÁT STROJÁRNE a. s., Duklianska 21, 085 01 Bardejov – išlo o vyradenie prác z tretej kategórie rizikových prác pre rizikový faktor - chemický faktor (pevné aerosóly s možným fibrogénnym účinkom – zvaračské pevné aerosóly) na pracovisku strojárskej výroby – výrobná hala č. 2 – loď č. 3 – pracovisko ručného zvarovania - zvarač na ul. Duklianska č. 21 v Bardejove, z dôvodu prehodnotenia kategórie rizikových prác z hľadiska zdravotného rizika na základe novej objektivizácie chemických faktorov (pevný aerosól v pracovnom ovzduší), časových snímok, posúdenia miery rizika s ohľadom na charakter práce a predloženia posudku o riziku pre pracovné činnosti s nebezpečnými chemickými faktormi vypracovaného v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou.

Najzávažnejšími rizikovými faktormi v pracovnom prostredí sú biologický faktor, ktorým je exponovaných 250 zamestnancov a hluk, ktorým je exponovaných 151 zamestnancov. Ďalšie rizikové faktory práce a pracovného prostredia sú chemické faktory a vibrácie. Podľa prevažujúcej činnosti bolo najviac zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v zdravotníctve (262 zamestnancov z toho 232 žien) a priemyselnej výrobe (137 zamestnancov z toho 1 žena).

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru sa sledovali pracovné podmienky zamestnancov, miera expozície zamestnancov a realizácia náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce. Taktiež sa sledovali výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu lekármi pracovnej zdravotnej služby. Je možné konštatovať, že intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci boli u zamestnancov kontrolovaných subjektov vykonávané v súlade s legislatívou. Bolo vykonaných 10 previerok.

Za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce neboli v roku 2023 uložené sankcie.

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2023 podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (1. stupeň prevažujúcej činnosti)

Kód	Prevažujúca činnosť (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		Spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
A	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	1	0	6	0	7	0
C	Priemyselná výroba	128	1	9	0	137	1
F	Stavebníctvo	11	0	2	0	13	0
Q	Zdravotníctvo a sociálna pomoc	262	232	0	0	262	232
R	Umenie, zábava a rekreácia	2	0	0	0	2	0
	SPOLU	404	233	17	0	421	233

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2023 podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (2. stupeň prevažujúcej činnosti)

Kód	Prevažujúca činnosť (2. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
1	Pestovanie plodín a chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace	1	0	0	0	1	0
2	Lesníctvo a ťažba dreva	0	0	6	0	6	0
15	Výroba kože a kožených výrobkov	23	0	0	0	23	0
16	Spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu	20	0	0	0	20	0
22	Výroba výrobkov z gumy a plastu	2	0	0	0	2	0
25	Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení	61	1	6	0	67	1
28	Výroba strojov a zariadení i. n.	16	0	2	0	18	0
31	Výroba nábytku	2	0	0	0	2	0
33	Oprava a inštalácia strojov a prístrojov	4	0	1	0	5	0
41	Výstavba budov	4	0	0	0	4	0
43	Špecializované stavebné práce	7	0	2	0	9	0
86	Zdravotníctvo	262	232	0	0	262	232
93	Športové, zábavné a rekreačné činnosti	2	0	0	0	2	0
	SPOLU	404	233	17	0	421	233

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Pri výkone ŠZD sme kontrolovali uplatňovanie legislatívnych úprav týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v zákone č. 355/2007 Z. z. a nariadení vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov harmonizovaných s právom európskych spoločenstiev.

V rámci štátneho zdravotného dozoru sme vykonali 10 previerok poľnohospodárskych subjektov so zameraním hlavne na zisťovanie používania a skladovania látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06), vypracovanie posudkov o riziku a prevádzkových

poriadkov, spôsob evidencie látok a zmesí klasifikovaných ako toxické, zabezpečenie odbornej spôsobilosti zamestnancov na prácu s látkami a zmesami klasifikovaných ako toxické a dĺžku odbornej praxe, poskytovanie OOPP zamestnancom a ich používanie, zabezpečenie preventívnej zdravotnej starostlivosti o zamestnancov a pod..

V súvislosti s tým je možné konštatovať, že v poľnohospodárskych subjektoch sme nezistili používanie veľmi toxických látok a zmesí. Pokračuje trend z predchádzajúcich rokov a to, že na ochranu rastlín sa používajú prípravky klasifikované len ako toxické, aj to len v ojedinelých prípadoch, pretože poľnohospodárske subjekty sa zamerali skôr na používanie menej škodlivých prípravkov, ktoré nie sú klasifikované ako toxické. V prevažnej miere sa uprednostňuje nákup prípravkov na ochranu rastlín priamo pred ich aplikáciou a len v potrebnom množstve, čím sa nevytvárajú skladové zásoby, resp. si poľnohospodárske subjekty zabezpečujú ochranu rastlín dodávateľským spôsobom, ktorým im dodávateľské firmy poskytnú kompletne tieto služby. Boli získavané údaje o likvidácii obalov a nepoužiteľných zbytkov od látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06). Ďalej bolo sledované ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín“ vydaného na príslušný rok.

Previerkou neboli zistené žiadne závažné nedostatky, resp. porušenie právnych predpisov.

K 31. 12. 2023 na RÚVZ so sídlom v Bardejove bolo doručených 146 oznámení o začatí vykonávania dezinfekcie a regulácii živočíšnych škodcov.

V súvislosti s overovaním poskytovania informácií zamestnancov v oblasti ochrany zdravia pri práci s chemickými faktormi neboli použité žiadne kontrolné listy.

V roku 2023 sme nezaznamenali žiadnu mimoriadnu situáciu a haváriu v okrese Bardejov súvisiacu s uvedenou problematikou.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Medzi pracovné procesy s rizikom chemickej karcinogenity je v našom okrese zaradená práca s cytostatikami v onkologickej ambulancii NsP Sv. Jakuba, n. o., Bardejov, ktorá je zároveň z hľadiska zdravotných rizík zaradená do tretej kategórie rizikových prác. V roku 2023 bolo z cytostatík pripravených 3 915 dávok.

V súvislosti so znižovaním zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu bolo uplatňované NV SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a NV SR č. 253/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenských, pri výkone ŠZD.

V roku 2023 v rámci štátneho zdravotného dozoru sme vykonali 6 previerok so zameraním na pracovné procesy s rizikom chemickej karcinogenity, t. j. na práce, pri ktorých dochádza k expozícii zamestnancov prachu z rôznych druhov tvrdého dreva. Išlo prevažne o drevospracujúce prevádzky, respektíve stolárske dielne. Podobne ako aj v predchádzajúcich rokoch bolo zistené, že v drevospracujúcich resp. stolárskych prevádzkach sa opracovávajú alebo vyrábajú finálne výrobky z dubového a bukového dreva len sporadicky, t. j. nepravidelne na objednávky v obmedzených časových intervaloch. V stolárskych dielnach na výrobu nábytku sa využíva v prevažnej miere drevotriestkový materiál.

V súvislosti s odstraňovaním azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb bolo RÚVZ so sídlom v Bardejove v roku 2023 vydaných 63 rozhodnutí (60 odstraňovaní v exteriéri a 3 odstraňovania v bytových jadrách), pre subjekty:

- 1) Vokup klím s. r. o., Šebastovská 4, 080 06 Prešov – demontáž stúpačkových azbestocementových kanalizačných rúr v bytových jadrách v Bytovom dome na ul. Jiráskova č. 19-22 v Bardejove (havarijný stav),
- 2) ASTANA, s. r. o., Scherffelova 1364/28, 058 01 Poprad – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu hospodárskej budovy v obci Malcov č. 336 na parc. č. 200/3,
- 3) Dušan Poperník – ENERGOSPOL, Gen. Svobodu 682/5, 089 01 Svidník – demontáž stúpačkových azbestocementových kanalizačných rúr v bytových jadrách v Bytovom dome na ul. Komenského č. 28 – 33 v Bardejove,
- 4) SCHOTT, s. r. o., Orechová 6, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu Cirkevnej školy v Dlhej Lúke na parc. č. 593/2 a 590/2,
- 5) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z hospodárskeho objektu v obci Bartošovce č. 188,
- 6) Michal Puľo – MP strecha, Kukorelliho 421/62, 094 31 Hanušovce nad Topľou – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Osikov č. 130,
- 7) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Stebník č. 4,
- 8) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Osikov č. 167,
- 9) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z hospodárskeho objektu v obci Kobyly na parc. č. 399/1,
- 10) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rekreačnej chaty v Bardejove na parc. č. 5446/1 (havarijný stav),
- 11) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu na ul. Poštárka č. 106 v Bardejove,
- 12) ASTANA, s. r. o., Scherffelova 1364/28, 058 01 Poprad – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Lukov č. 79,
- 13) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z prístrešku rodinného domu v obci Stebník č. 21,
- 14) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu na ul. Alejová č. 493/7 v obci Raslavice,
- 15) Martbest s. r. o., Ludvíka Svobodu 2569/40, 058 01 Poprad – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu hospodárskej budovy v obci Rešov č. 51,
- 16) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu na ul. Hlavná č. 227/65 v obci Raslavice,
- 17) Andrej Mihaľ, Tehelná 599/4, 087 01 Giraltovce – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Komárov č. 30,
- 18) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Osikov č. 35,
- 19) Andrej Mihaľ, Tehelná 599/4, 087 01 Giraltovce – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Fričkovce č. 127,
- 20) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Fričkovce č. 180,

- 21) Dušan Poperník – ENERGOSPOL, Gen. Svobodu 682/5, 089 01 Svidník – demontáž stúpačkových azbestocementových kanalizačných rúr v bytových jadrách v Bytových domoch na ul. Wolkerova č. 1-3 a na ul. Partizánska č. 25-26 v Bardejove,
- 22) GLOBAL DIAMONDS s. r. o., Námestie sv. Martina 708/30, 082 71 Lipany – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Bartošovce č. 192,
- 23) ASTANA, s. r. o., Scherffelova 1364/28, 058 01 Poprad – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Petrová č. 74,
- 24) GLOBAL DIAMONDS s. r. o., Námestie sv. Martina 708/30, 082 71 Lipany – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Bartošovce č. 147,
- 25) GLOBAL DIAMONDS s. r. o., Námestie sv. Martina 708/30, 082 71 Lipany – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu na ul. Tehelná č. 72 v Bardejove,
- 26) GLOBAL DIAMONDS s. r. o., Námestie sv. Martina 708/30, 082 71 Lipany – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Zlaté č. 229,
- 27) Martbest s. r. o., Ludvíka Svobodu 2569/40, 058 01 Poprad – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu v obci Jedlinka č. 41,
- 28) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Osikov č. 105,
- 29) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Kobyly č. 183,
- 30) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej v obci Hertník č. 240,
- 31) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Hervartov č. 103,
- 32) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu na ul. Okružná č. 509/9 v obci Raslavice,
- 33) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Fričkovce č. 13,
- 34) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu na ul. L. Štúra č. 48 v Bardejove,
- 35) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu na ul. Poštárka č. 119 v Bardejove,
- 36) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Andrejová č. 45,
- 37) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu na ul. Chmelník č. 21 v Dlhej Lúke,
- 38) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej v obci Lenartov č. 158,
- 39) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Hervartov č. 120,
- 40) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Hervartov č. 32,
- 41) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Stulňany č. 39,
- 42) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Osikov č. 29,

- 43) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Rokytov č. 29,
- 44) Andrej Mihaľ, Tehelná 599/4, 087 01 Giraltovce – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu stodoly v obci Hrabské na parc. č. 392/2 (LV.435),
- 45) AZBESTGROUP s. r. o., Sibírska 55, 831 02 Bratislava – Nové Mesto – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z objektu rodinného domu na ul. Makovická č. 2394/26 v Dlhej Lúke (parc. č. 740/2),
- 46) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej v obci Bartošovce č. 147,
- 47) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej v obci Bartošovce č. 192,
- 48) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej v obci Kružlov č. 34,
- 49) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej v obci Zlaté č. 229,
- 50) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej v obci Kľušov č. 36,
- 51) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej na ul. Tehelná č. 72 v Bardejove,
- 52) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Stebník č. 46,
- 53) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Porúbka č. 68,
- 54) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Smilno č. 27,
- 55) ASTANA, s. r. o., Scherffelova 1364/28, 058 01 Poprad – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Malcov č. 197,
- 56) ASTANA, s. r. o., Scherffelova 1364/28, 058 01 Poprad – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu na ul. Hlavná č. 289 v obci Malcov,
- 57) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej v obci Zlaté č. 167,
- 58) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Beloveža č. 116,
- 59) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Hervartov č. 102,
- 60) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Beloveža č. 287,
- 61) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Kobyly č. 82,
- 62) StrechyM s. r. o., 9. mája 744/15, 083 01 Sabinov – stabilizácia, odvoz a likvidácia už demontovanej azbestovej strešnej krytiny umiestnenej v obci Rokytov č. 133,
- 63) StrechyBJ s. r. o., Nový sad 935/27, 085 01 Bardejov – demontáž a likvidácia strešnej krytiny obsahujúcej azbest z rodinného domu v obci Janovce č. 15,

Uvedené firmy sú držiteľmi platného oprávnenia na odstraňovanie azbestových materiálov zo stavieb vydaného ÚVZ SR. Bolo predložených 65 oznámení o začatí výkonu odstraňovania azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest.

V rámci ŠZD sa zameriavame na vyhľadávanie pracovných postupov a technológií s použitím chemických karcinogénov a mutagénov, na vyhľadávanie a posudzovanie expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu, ktoré sú podľa nariadenia európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS v rámci svojej triedy nebezpečnosti zaradené v kategórii 1A alebo 1B a na látky narúšajúce endokrinný systém.

Vedíme databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

Úloha v roku 2023 nebola riešená.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Cieľom projektu je napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

V spolupráci so zamestnávateľmi a PZS sa realizujú aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci, usmerňovanie zlepšovania pracovného prostredia a zdravotného stavu zamestnancov. Zapájame sa do európskych informačných kampaní zameraných na informovanie o povinnostiach zamestnávateľov v ochrane zdravia pri práci, odkomunikovanie zdravotných rizík z faktorov práce a pracovného prostredia, hľadanie efektívnych spôsobov ochrany a podpory zdravia pri práci a realizáciu vhodných preventívnych opatrení. Osobitne sa vykonáva poradenstvo malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO).

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA) začala v roku 2023 trojročnú kampaň „Zdravé pracoviská – Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“, na zabezpečenie účinnej prevencie v digitálnom svete práce. Jej cieľom je stimulovať spoluprácu v záujme bezpečnej a produktívnej digitálnej transformácie práce. Kampaň Zdravé pracoviská 2023 - 2025 má tieto ciele:

- zlepšiť znalosti o bezpečnom a produktívnom využívaní digitálnych technológií vo všetkých odvetviach,
- zvýšiť informovanosť o digitalizácii a jej dôsledkoch na BOZP,
- informovať o vznikajúcich rizikách a príležitostiach,
- podporovať hodnotenie rizík, zdravé a bezpečné riadenie digitálnej transformácie práce,
- uľahčiť výmenu informácií a osvedčených postupov.

Od 23. októbra 2023 sa začal Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, v rámci ktorého sme dňa 26. 10. 2023 pripravili deň otvorených dverí „Zdravé pracoviská – Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“, o uskutočnení ktorého bola uverejnená informácia v regionálnej tlači, regionálnej televízii a na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Bardejove. V rámci toho dňa pracovníci oddelenia preventívneho pracovného lekárstva

a toxikológie poskytovali poradenstvo pre zamestnávateľov, ale aj zamestnancov v otázkach – právne predpisy týkajúce sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci súvisiacich s digitalizáciou; preventívne posúdenie zdravotných rizík práce súvisiacej s digitalizáciou. O túto akciu nebol zo strany zamestnávateľov veľký záujem. Osobne sa ho zúčastnili 3 štatutárni zástupcovia zamestnávateľov v okrese Bardejov.

3. ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľom tejto úlohy je dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive. V súvislosti s plnením tejto úlohy bola zo zariadenia spoločného stravovania uzatvoreného typu odobratá vzorka hotového zeleninového pokrmu s prílohou a vzorka chleba od slovenského výrobcu na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli. Výsledky laboratórnej analýzy potvrdili súlad nameraného obsahu jedlej soli v predmetnom pokrme. Výsledky sledovania boli zaslané krajskej odborníčke pre hygienu výživy RÚVZ so sídlom v Poprade na ďalšie spracovanie.

3.3. SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľom tejto úlohy bola kontrola dodržiavania zásad správnej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v týchto zariadeniach. V rámci tejto úlohy bolo odobratých 5 vzoriek celodennej stravy, celkom z 5 zariadení za účelom posúdenia energetickej a biologickej hodnoty. V jednom zariadení boli skontrolované 7 dňové a mesačné jedálne lístky. Výsledky sledovania boli zaslané ÚVZ SR na ďalšie spracovanie.

3.4. MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI.

RÚVZ so sídlom v Bardejove sa nepodielal na plnení tejto úlohy.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Gestorom projektu je ÚVZ SR.

V súvislosti s epidemickým nárastom prevalencie obezity v celosvetovom meradle vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity zamerané na zníženie výskytu obezity detskej a dorastovej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická aktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Uvedené faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť ako nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení. Úlohy uvedeného projektu zamestnanci RÚVZ v Bardejove plnia pri výkone štátneho zdravotného dozoru vrátane edukačnej a poradenskej činnosti a realizáciou zdravotno-výchovných aktivít pre deti a mládež v spolupráci s oddelením výchovy k zdraviu, so zameraním na prevenciu obezity v rámci stanovených priorit.

a) Podpora zdravého štartu do života

V RÚVZ Bardejov je zriadený “Klub matiek“ pre tehotné ženy a dojčiace matky. Pri stretnutiach boli vykonávané edukačné aktivity zamerané hlavne na podporu zdravej výživy, dojčenia a pohybovej aktivity v období tehotenstva. V hodnotenom období sa uskutočnilo 36 stretnutí spojených s uvedenými aktivitami, spolu bolo edukovaných 16 tehotných žien v klube matiek a 20 tehotných žien v rámci štyroch stretnutí v komunitnom centre Zborov. Poradenstva v oblasti laktácie sa zúčastnilo 7 dojčiacich žien a 4 ženy využili poradenstvo telefonicky.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

Uvedená úloha sa plní pri výkone štátneho zdravotného dozoru v predškolských a školských zariadeniach vrátane telovýchovných zariadení, v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež a v bufetoch v školách, kde sa okrem kontrol dodržiavania hygienických požiadaviek vyplývajúcich z platných právnych predpisov, vykonáva aj poradenská činnosť v rámci plnenia programov a projektov na ochranu a podporu zdravia detí a mládeže so zameraním na zdravú výživu, pohybovú aktivitu a pod.

V okrese Bardejov je zriadených 93 zariadení spoločného stravovania pre deti a mládež, z toho je 13 výdajných školských jedální, v ktorých bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru vykonaných spolu 119 kontrol. Zo školských jedální bolo odobraných 17 hotových pokrmov na mikrobiologické a chemické vyšetrenie (NaCl). Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sa okrem iného sleduje aj zostavovanie jedálnych lístkov, pitný režim a podobne s cieľom zabezpečenia pestrosti stravy. V zariadeniach pre deti a mládež sa nachádza 16 bufetov a 6 nápojových, resp. kusových automatov, v ktorých bolo vykonaných spolu 14 kontrol. V hodnotenom období boli v bufetoch vykonávané kontroly v rámci plnenia úlohy súvisiacej s úpravou sortimentu v bufetoch v zmysle vyhlášky č. 75/2023 o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež. Sortiment predaja, ktorý by mal byť s čo

najvyšším zastúpením zdravých druhov potravín a čo najnižším zastúpením potravín, pokrmov a nápojov s vysokou energetickou hodnotou, ktoré prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity. V rámci výkonu ŠZD sa taktiež monitoruje plnenie programov na ozdravenie výživy detí a mládeže: „Školské mlieko“, do ktorého sa v novom školskom roku 2023/2024 zapojilo 31 materských škôl a 20 základných škôl, spolu 51 a „Školské ovocie a zelenina“, do ktorého sa zapojilo 55 materských škôl a 28 základných škôl. Uvedené programy sa v okrese Bardejov realizujú cestou školských jedální, v dvoch školách aj prostredníctvom predajných mliečnych automatov a v jednej ZŠ program zabezpečuje škola. V každom zariadení pre detí a mládež je k dispozícii tečúca pitná voda s možnosťou zabezpečiť pitný režim detí a mládeže. Približne 93 % zariadení pre detí a mládež v okrese Bardejov je zásobovaných pitnou vodou z verejného vodovodu, Z individuálnych vodných zdrojov je zásobovaných cca 7% zariadení. Ide hlavne o materské a základné školy vrátane školských klubov a telocviční a stravovacie zariadenia pri MŠ a ZŠ v obciach, kde nie sú zriadené verejné vodovody. Problematika v zásobovaní predškolských, školských a stravovacích zariadení pitnou vodou sa rieši v spolupráci s prevádzkovateľmi predmetných zariadení pri výkone štátneho zdravotného dozoru, ktorý je zameraný na kontrolu zabezpečenia odbornej starostlivosti o vodné zdroje, pravidelnej kontroly obsahu voľného chlóru a overovanie kvality pitnej vody v zmysle platnej legislatívy a v rámci poradenskej a konzultačnej činnosti.

V predškolských a školských zariadeniach bola realizovaná aj zdravotno-výchovná činnosť, spolu bolo zamestnancami oddelenia hygieny detí a mládeže v roku 2023 vykonaných 74 besied, z toho 25 zameraných na prevenciu obezity, podporu zdravej výživy a zdravého životného štýlu vrátane pohybovej aktivity, 25 na prevenciu chybného držania tela a 24 na základné hygienické návyky a prevenciu prenosných ochorení. Zamestnanci oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu vykonávali prednášky, resp. besedy s rôznou tematikou: Stomatohygiena 23, Základné hygienické návyky 18, Dospievanie 4, AIDS workshop 9 a AIDS prednášky 9, Drogy 10, Škodlivosť fajčenia 10, Alkohol 10, Riziká pohlavného života 2, Nelátkové závislosti a riziká moderných technológií 4, Prvá pomoc 15, Chrbtica školáka 8, Mozog 4, Trendy a riziká solárií, opaľovania, piercingu a tetovania 8, Zdravý životný štýl 8, Poruchy príjmu potravy 1, Zdravá výživa 10, Očkovanie 5, Onkologické ochorenia 8. V rámci svetových dní 3 prednášky, spolu vykonali 169 prednášok a besied.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení.

V priebehu roka 2023 bola zabezpečená účasť na jednej porade vedúcich školských jedální organizovaných mestom Bardejov, na ktorej sa pozornosť venuje aj aktuálnej problematike v rámci prevádzky zariadení školského stravovania - zdravej výžive detí a mládeže a zostavovaniu jedálnych lístkov z hľadiska plnenia odporúčaných výživových dávok pre deti a mládež a prezentácie výsledkov vzoriek hotových pokrmov so zameraním na obsah soli s tým, aby zamestnanci školských jedální venovali tejto problematike zvýšenú pozornosť.

d) Podpora pohybových aktivít

V zariadeniach pre detí a mládež pri výkone štátneho zdravotného dozoru sa sledujú aj podmienky na pohybovú aktivitu v materských školách a v telovýchovných zariadeniach pri základných a stredných školách vrátane vonkajších telovýchovných plôch a pieskovísk z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy a prevádzkových poriadkov. Spolu bolo v tomto roku vykonaných 22 kontrol detských ihrísk pri predškolských zariadeniach a 6 kontrol verejných ihrísk spojených s odberom 28 vzoriek piesku z pieskovísk. Pri základných

školách 1. – 4. ročníka, kde chýbajú telocvične, sa zriaďujú cvičebne - malé telocvične , ktoré využívajú žiaci na pohybovú aktivitu v rámci výchovno-vyučovacieho procesu. Pri stredných a základných školách je spolu 28 telocviční a 13 cvičební. V dvoch plne organizovaných ZŠ sú zriadené školské plavárne, žiaci využívajú aj mestskú plaváreň, ktorá je zriadená v areáli ZŠ na Wolkerovej ulici v Bardejove so samostatným vstupom. Pri každom výkone ŠZD a v rámci edukačných aktivít v predškolských a školských zariadeniach sa odporúča zvýšiť pohybovú aktivitu s dôrazom jej vplyvu na podporu zdravia detí a mládeže.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Prostredníctvom výkonu štátneho zdravotného dozoru sa priebežne počas roka 2023 vykonávali kontroly predaja doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch a dodržiavania požiadaviek pri predaji v zmysle vyhlášky MZ SR č. 75/2023 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež. Spolu bolo v rámci ŠZD vykonaných 12 kontrol, v rámci ktorých bolo skontrolovaných 10 bufetov a 2 automaty. Pri kontrolách boli zistené čiastočné zmeny v predávanom sortimente smerom k predaju zdravších potravín a nápojov. V každom bufete bol naďalej zistený predaj sladkostí, cukroviniek a pod., zvýšil sa však ponúkaný sortiment výživovo hodnotnejšieho tovaru - cereálnych a celozrnných výrobkov, mliečnych výrobkov, ovocia a nápojov bez pridaného cukru a konzervačných látok, resp. s maximálne 5 g pridaného cukru. Predávaný sortiment vo všetkých bufetoch bol vyvážený v zmysle požiadaviek uvedenej vyhlášky. V bufetoch ani v automatoch nebol zistený predaj zakázaných nápojov s obsahom chinínu, kofeínu, taurínu, alkoholu, tabakových výrobkov a výživových doplnkov. Taktiež nebol zistený predaj zakázaných potravín rýchleho občerstvenia, predávali sa iba bagety v originálnom balení z výroby, a to bez majonézy. Prevádzkovatelia bufetov boli už informovaní o nových požiadavkách pri prevádzke bufetov, na základe čoho boli v priestoroch bufetov umiestnené informačné plochy – nástenky, plagáty a pod. na podporu zdravého životného štýlu. Počas výkonu štátneho zdravotného dozoru neboli zistené nedostatky v zmysle aktuálnych právnych predpisov. Napriek tomu prevádzkovatelia bufetov a automatov boli upozornení na ďalšie obmedzovanie cukroviniek, sladkostí, slaných výrobkov a na zabezpečenie zvýšeného podielu výživovo hodnotného sortimentu predávaných potravín a nápojov v ich prevádzkach, čo je v záujme ochrany a podpory zdravia detí a mládeže.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Gestorom projektu je ÚVZ SR.

Úloha sa realizovala v súlade s metodikou zaslanou gestormi projektu. RÚVZ so sídlom v Bardejove - oddelenie hygieny detí a mládeže projekt plní v spolupráci s NsP v Bardejove s tým, že na chirurgickom oddelení boli údaje o úrazoch evidované do pripravených dotazníkov, ktoré boli doručené RÚVZ. Celkovo bolo v roku 2023 evidovaných 107 úrazov detí a mládeže do 18 rokov spojených s hospitalizáciou v NsP Bardejov. Čo je o 2 viac ako v predchádzajúcom roku. Údaje z dotazníkov boli vložené do pripravenej masky v počítačovom programe Excel, ktorá bola v termíne zaslaná gestorom projektu.

4.4 Monitorovanie kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení. Úloha je cielená na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdraviu škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

V roku 2023 bola v rámci výkonu ŠZD plnená prvá etapa tejto úlohy. V okrese Bardejov evidujeme 70 materských škôl a 3 prevádzkarne do veku 6 rokov dieťaťa. Štátny zdravotný dozor bol vykonaný v 48 zariadeniach, v rámci ktorého boli kontrolované podmienky na prevádzku týchto zariadení, okrem iného aj spôsob vetrania priestorov. Pri kontrolách bolo zistené, že všetky uvedené zariadenia majú zabezpečené prirodzené vetranie prevádzkových priestorov, aj v prípade, že majú umelé riadené vetranie rekuperáciou, ktoré je inštalované v piatich materských školách. V niektorých zariadeniach je rekuperácia zabezpečená vo všetkých prevádzkových priestoroch, v niektorých iba napr. v zariadeniach na osobnú hygienu. Rekuperačné jednotky boli inštalované aj v niektorých základných školách - v priestoroch jedálne, telocvične a pod. Umelé vetranie s rekuperáciou v priestoroch MŠ riešia aj niektoré pripravované projekty na rekonštrukciu budov za účelom šetrenia energií. Projektanti rekuperáciu zahrnutú v projektoch zdôvodňujú práve nutnosťou znížiť energetické náklady na prevádzku.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

V Slovenskej republike sa v súčasnosti povinne očkuje proti desiatim prenosným ochoreniam: detskej obrne, záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, hemofilovým invazívnym infekciám, vírusovej hepatitíde typu B, osýpkam, ružienke, mumpsu a proti pneumokokovým invazívnym infekciám. Očkovacie schémy sú súčasťou očkovacieho kalendára na rok 2023, ktorý bol vypracovaný v súlade so zákonom MZ SR č. 355/2007 Z. z., o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a s kategorizáciou očkovacích látok, určených na povinné očkovanie detí platnou na rok 2023.

Surveillance nákaz preventabilných očkovaním prebieha na oddelení epidemiológie po celý rok. V priebehu roka 2023 sme zaznamenali 6 prípadov ochorení, proti ktorým je zavedené povinné očkovanie. Hlásené boli 3 prípady pertussis (jeden prípad u riadne očkovanej osoby, 2 prípady u osôb s nezisteným očkovacím statusom) a 3 prípady parotitídy u riadne očkovaných osôb. Protiepidemické opatrenia vo všetkých ohniskách spomínaných nákaz boli zabezpečené.

Povinné očkovanie je zabezpečené všeobecnými lekármi pre deti, dorast a dospelých v okrese Bardejov. Očkovacia schéma, ktorá je súčasťou očkovacieho kalendára bola zaslaná všetkým všeobecným lekárom pre deti a dorast a dospelých nášho okresu a taktiež uverejnená na webovom sídle nášho úradu. V našom okrese pracuje 16 všeobecných lekárov pre deti a dorast a 27 všeobecných lekárov pre dospelých.

V okrese Bardejov sme sa takmer vo všetkých pediatrických obvodoch stretli s odmietaním očkovania zo strany rodičov. V roku 2023 sme zaznamenali 36 odmietnutí povinného očkovania. V porovnaní s rokom 2022 je to nárast o 50%.

Administratívna kontrola očkovania

V septembri vykonávali pracovníci oddelenia administratívnu kontrolu očkovania na jednotlivých pediatrických obvodoch. Pravidelne vykonávanou administratívnou kontrolou očkovania k 31.8. sa sleduje zaočkovanosť detskej populácie vzhľadom na dosiahnutý vek. Výsledky zaočkovanosti v rámci pravidelného povinného očkovania detí prekročili hranicu 95% vo všetkých druhoch povinného očkovania detí, okrem preočkovania proti MMR v 5-tom roku života, kde v ročníku narodenia 2016 dosiahla zaočkovanosť úroveň 92,56% a v ročníku narodenia 2017 úroveň 91,35%. Nízka zaočkovanosť v oboch ročníkoch bola zistená v jednej ambulancii VLDD a bola spôsobená nedostatočným zorganizovaním očkovania a nedostatočnou reakciou na zmeny v očkovacom kalendári platných od roku 2020 zo strany lekára.

Pri kontrole očkovania bola na jednotlivých ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast vykonaná kontrola so zameraním na dodržiavanie skladovania vakcín. Kontrolou bolo zistené, že vo všetkých (16) ambulanciách sú k dispozícii samostatné chladničky na uchovávanie vakcín, taktiež je pravidelne vykonávaná kontrola chladového reťazca chladničkovými teplomerami a evidenciou údajov o dosiahnutej teplote.

Pri kontrole očkovania neboli zistené nedostatky v evidencii, dokumentácii a vo výkone očkovania. Nemali sme hlásené žiadne nežiadúce postvákinačné reakcie po očkovaní. Pri kontrole očkovania neboli zistené závažnejšie problémy, menšie problémy sa riešili priebežne, konzultáciou s lekármi.

6.2. SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Dohľad nad infekčnými chorobami je dôležitým epidemiologickým nástrojom na monitorovanie záťaže chorobami a epidemiológie chorôb a na identifikáciu ohnisk a nových patogénov. V priebehu roka 2023 bolo hlásených v okrese Bardejov 2026 individuálnych prípadov prenosných chorôb, v ktorých sa následne zabezpečoval výkon protiepidemických opatrení, edukácia v ohnisku nákazy a monitorovanie dopadu na zdravie jednotlivých prípadov. Z celkového počtu hlásených prípadov prenosných chorôb dominovali ochorenia zapríčinené vírusom SARS-CoV-2, ktoré tvorili 24% zo všetkých hlásených prípadov.

Povinnosť hlásenia prenosných ochorení ako aj hlásenia akútnych respiračných ochorení, chrípky a chrípke podobných ochorení bola riešená opakovanými upozoreniami PZS, ako aj zasielaním informácií o výskyte prenosných ochorení v okrese Bardejov. Percento hlásiacich PZS sa podarilo v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi výrazne zvýšiť. Zo strany zamestnancov oddelenia epidemiológie bola vyvinutá aj snaha na spropagovanie elektronického hlásenia prenosných ochorení prostredníctvom EPIS.

Výrazne sa zlepšila komunikácia so spolupracujúcimi všeobecnými lekármi pre dospelých, deti a dorast, s infektológmi a laboratóriami, ktoré zabezpečujú mikrobiologickú diagnostiku. V okrese žije cca 10 % Rómov v 24 osadách. Nízky hygienický štandard bývania, často bez zásobovania nezávadnou pitnou vodou, obydlia so suchým záchodom, vysoká, takmer 100% nezamestnanosť, výrazne vplývajú nielen na šírenie prenosných ochorení, ale celkovo na zdravotný stav a šírenie prenosných ochorení.

V súvislosti s prácou v marginalizovaných rómskych komunitách, je na dobrej úrovni nadviazaná spolupráca s pracovníkmi sociálnej terénnej práce, komunitnými pracovníkmi a zástupcami Zdravých regiónov.

Aktivity smerované k laickej verejnosti a zdravotníckym pracovníkom

Edukácia obyvateľstva v prevencii prenosných ochorení sa vykonáva priebežne cestou médií, web stránky RÚVZ a prednášok. V priebehu roku 2023 boli sprostredkované informácie ohľadom vývoja akútnych respiračných ochorení a ich prevencie, opatrení a prevencie v súvislosti so vznikajúcimi ohniskami VHA, prevencie chrípky, COVID 19 a pneumokových nákaz, Svetového dňa hygieny rúk a Európskeho imunizačného týždňa.

Informovanosť a zvyšovanie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení je zabezpečovaná aj prostredníctvom pravidelného zverejňovania informácií o aktuálnej epidemiologickej situácii na web stránke nášho úradu.

Významnou súčasťou edukácie obyvateľstva je práca v ohniskách nákaz pri výskyte jednotlivých ochorení, kde dôležitú úlohu zohráva aj podanie informácií o prevencii daného ochorenia.

Všeobecným lekárom pre deti a dorast a všeobecným lekárom pre dospelých je zasielaná mesačne aktuálna informácia o epidemiologickej situácii v našom okrese a taktiež upozornenia s informáciami o výskyte menej často sa vyskytujúcich infekčných chorôb či už v rámci SR, Európy alebo vo svete.

Bola uskutočnená praktická edukácia v rámci Svetového dňa hygieny rúk zamestnancami oddelenia epidemiológie na vybraných oddelenia NsP Sv. Jakuba n. o., Bardejov spojená s odberom 30 sterov z rúk zdravotníckych pracovníkov. Kontrola vydezinfikovaných rúk prebehla pomocou UV lampy.

Hodnotenia epidemiologickej situácie v našom okrese vykonávame týždenne, mesačne, štvrťročne a ročne v písomnej forme. Týždenná a mesačná epidemiologická situácia je tiež uverejňovaná na webovom sídle nášho úradu.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

EPIS zbiera a analyzuje údaje o výskyte infekčných ochorení v SR. Je jedným z nástrojov posilnenia surveillance a kontroly infekčných ochorení. Údaje spracované v systéme sú následne exportované do európskeho systému dohľadu nad infekčnými ochoreniami (TESSy). Aj napriek snahe zamestnancov oddelenia epidemiológie na spropagovanie elektronického hlásenia prenosných ochorení prostredníctvom EPIS, hlásenie prenosných ochorení sa najčastejšie uskutočňuje listinnou/poštovou formou.

V roku 2023 sme spracovali a do epidemiologického informačného systému prenosných ochorení vložili 2026 prípadov a do systému rýchleho varovania sme hlásili 26 prípadov ochorení. Za uvedené obdobie sme spracovali 857 ohnisk nákaz (salmonelóz, dyzentérií, kampylobakterióz, VHA, VHC, nosičov HBsAg, Lymeských borelióz, Hemoragickej horúčky s renálnym syndrómom, pertussis, meningitídy, nosičov inej infekčnej choroby, poranenie neznámym zvierateľom, svrab).

Za uvedené obdobie sme nariadili opatrenia formou rozhodnutí v 26 prípadoch ako ZZD /potravinári/ a v 211 prípadoch ako LD v súvislosti s výskytom VHA.

Pristup do EPIS-u je umožnený 3 zamestnancom oddelenia epidemiológie a regionálnej hygieničke, ktorí vstupujú do systému cez vstupné heslo, ktoré má každý zamestnanec oddelenia a ktoré sa mení každý polrok.

Kontrola kvality údajov EPIS sa vykonáva priebežne

6.4. NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Cieľom sledovania NN je zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach.

Pravidelným vykonávaním kontrol zameraných na dodržiavanie hygienicko-epidemiologického režimu a bariérovej ošetrovateľskej techniky v zdravotníckych zariadeniach sa môže znížiť výskyt NN prostredníctvom opatrení navrhnutých na základe zistených výsledkov a analýz hlásených NN.

V roku 2023 bolo nahlásených zo zdravotníckych zariadení (ďalej len ZZ) v okrese Bardejov celkom 266 nemocničných nákaz (ďalej len NN), čo je nárast v počte NN v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 26%. Počet hospitalizovaných pacientov bol v sledovanom roku vyšší o 5% v porovnaní s rokom 2022.

Nemocničné nákazy najčastejšie postihovali respiračný, črevný a urologický systém menej kožu, sliznice a infekcie v mieste chirurgického výkonu. Zo všetkých hlásených NN bolo až 18,4% sepsí. Najčastejším etiologickým agensom vyvolávajúcim NN bol *Clostridium difficile*, *Klebsiella pneumoniae* a *Proteus mirabilis*.

Výskyt NN podľa nemocničných oddelení:

Oddelenie	NsP Sv. Jakuba, n. o.		Zdravotnícke zariadenie 2		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Chirurgické	10	3,75			10	3,75
Traumatologické	3	1,13			3	1,13
Detské	5	1,88			5	1,88
Interné	21	7,89			21	7,89
Neurologické	0	0,0			0	0,0
Novorodenecké	0	0,0			0	0,0

OAIM	22	8,27			22	8,27
Geriatra	8	3,01			8	3,01
FBLR	15	5,64			15	5,64
Gynekologické	4	1,5			4	1,5
ODCH	178	66,92			178	66,92
Psychiatrické	0	0,0			0	0,0
Spolu	266	100,00			211	100,00

Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach (BPS)

V roku 2023 bola vykonaná Bodová prevalenčná štúdia, do ktorej boli zapojené oddelenia NsP Sv. Jakuba n.o.. Zber údajov bol vykonaný na oddeleniach: FRO, psychiatrické, LDCH, neurologické, detské, novorodenecké a OIAM. Do štúdie bolo zahrnutých 180 pacientov z jednotlivých oddelení, v čase BPS bolo zistených 10 nozokomiálnych nákaz, t.j. 5,5% z počtu pacientov zahrnutých do BPS.

Zozbierané údaje boli spracované v programe Helics.

V rámci Svetového dňa hygieny rúk bol vykonaný odber 30 sterov z rúk zdravotníckych pracovníkov na OAIM, internom a chirurgickom oddelení. Taktiež zamestnancom na týchto oddeleniach bola poskytnutá názorná ukážka správnej hygieny rúk, kontrola vydezinfikovaných rúk pomocou UV lampy a krátka prednáška k danej problematike.

Hlavným cieľom je poukázať, že správna hygiena rúk je najúčinnější spôsob prevencie nozokomiálnych nákaz a šírenia multirezistentných kmeňov v nemocničnom prostredí.

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

V rámci mimoriadnych epidemiologických úloh je dôležitá ochrana občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami, a to s dôrazom na rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne situácie v epidemiológii (hrozby a naliehavé situácie) a v súvislosti s epidemickým až pandemickým výskytom chrípky a ostatných ARO.

Plnenie tejto úlohy bolo realizované:

- poskytovaním aktuálnej epidemiologickej informácie o výskyte chrípky a ARO (12x) na web stránke RÚVZ so sídlom v Bardejove
- edukáciou všeobecných lekárov pre deti a dorast a dospelých vrátane pravidelnej informovanosti o nových prijatých opatreniach
- spolupráca so samosprávou, pracovníkmi sociálnej terénnej práce, komunitnými pracovníkmi a zástupcami Zdravých regiónov, so všetkými typmi škôl
- účasť na zasadnutiach nozokomiálnej komisie NsP Sv. Jakuba n. o., Bardejov
- analytická činnosť na úrovni okresu Bardejov
- spolupráca so sentinelovými lekármi a zabezpečovanie sentinelového monitorovania chrípky
- spolupráca s NsP Sv. Jakuba n. o. v súvislosti s monitoringom ťažkých akútnych respiračných ochorení SARI

V rámci zabezpečenia sentinelového monitorovania chrípky bola spolupráca nadviazaná s 5 sentinelovými lekármi v našom okrese. Zabezpečili sme distribúciu odberových médií a žiadaniek smerom k sentinelovým lekárom a aj transport odobratých vzoriek do virologického laboratória v Košiciach. Vzorky boli odoberané do inaktivačného odberového média a vyšetrené RT-PCR metódou na stanovenie vírusu chrípky, SARS-CoV-2 a RSV.

6.6. ENVIRONMENTÁLNA A SLEDOVANIE VDPV

SURVEILLANCE

POLIOMYELITÍDY

Cieľom je monitorovanie cirkulácie divokých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

Vzorky vôd sa odoberajú v mieste vyústenia odpadových vôd do čističky odpadových vôd. Organizačné zabezpečenie a príprava harmonogramu na odber odpadovej vody na zachytenie poliovírusu (podľa harmonogramu RÚVZ Košice) bol realizovaný v stanovenom termíne oddelením HZP. V roku 2023 bol odber odpadovej vody vykonaný 6x na jednom odbornom mieste – kanalizačný zberač ČOV Bardejov. Všetky výsledky odpadových vôd na prítomnosť poliovírusov boli negatívne.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

Cieľom je zvýšiť úroveň informovanosti a zmenu postojov mladých ľudí v problematike HIV/AIDS a iných pohlavne prenosných ochorení.

V spolupráci s oddelením podpory zdravia v súvislosti so Svetovým dňom boja proti AIDS boli realizované v roku 2023 workshopy „Hrou proti AIDS” v stredných školách okresu Bardejov. Uskutočnilo sa 9 workshopov a 9 prednášok s účasťou 207 študentov. Aktivity boli tiež zamerané na informačno – propagačnú činnosť prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov - webová stránka a FB stránka nášho RÚVZ, informačný panel v priestoroch úradu. V našom okrese v roku 2023 neevidujeme ani jedno ochorenie na AIDS.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

RÚVZ so sídlom v Bardejove nevedie poradňu očkovania. Základné informácie však poskytujeme či už osobne alebo telefonicky laickej verejnosti aj zdravotníckym pracovníkom.

6.9. ZVÝŠENIE POVEDOMIA BUDÚCICH RODIČOV O OCHORENIACH PREVENTABILNÝCH OČKOVANÍM A VÝZNAME OČKOVANIA

Očkovanie je najvýznamnejším preventívnym opatrením na zabránenie šírenia prenosných ochorení. V súčasnosti zaznamenávame narastajúci trend antivakcinačných aktivít, najmä medzi mladými ľuďmi a rodičmi malých detí. V roku 2023 sme zaznamenali 36 odmietnutí povinného očkovania. V porovnaní s rokom 2022 je to nárast o 50%.

Postoj rodičov k očkovaniu svojich detí ovplyvňujú hlavne správy v médiách a na internete.

V rámci prevencie prenosných ochorení bola poradenská činnosť v roku 2023 zameraná hlavne na informovanosť o očkovaní v rámci Národného imunizačného programu v SR a odporúčaného očkovania.

Tieto informácie sú poskytované priamo pri osobnej návšteve, telefonicky, prípadne písomne.

V spolupráci s oddelením Podpory zdravia sa uskutočnili prednášky v rámci Klubu matiek vedeného na našom RÚVZ a v komunitnom centre pre budúce mamičky o dôležitosti a význame očkovania.

V rámci poradenstva boli poskytované informácie pre laickú verejnosť a zdravotníckych pracovníkov.

Na základe hlásení odmietnutia očkovania od všeobecných lekárov pre deti a dorast sme individuálne usmerňovali rodičov odmietajúcich očkovanie detí zaslaním informácie o rizikách vzniku ochorení preventabilných očkovaním.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Cieľom prieskumu je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov Slovenskej republiky.

Úrad verejného zdravotníctva SR realizuje pravidelné sledovanie ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov Slovenskej republiky s cieľom zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získavať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie.

V roku 2023 neprebíhal zber údajov.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení. Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 bol schválený vládou SR 2. septembra 2015

Obezita sa stala celosvetovou pandémiou a v súčasnosti sa považuje za hlavnú hrozbu zdravotného problému. Obezita je zodpovedná za 2 – 8 % všetkých výdavkov na zdravotníctvo a 10 – 13 % úmrtí v rôznych častiach európskeho regiónu a počet tých, ktorí sú postihnutí kontinuálne narastá do alarmujúcich rozmerov. Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 10 z 9. januára 2008 ÚVZ SR vypracoval a dňa 20. decembra 2010 na rokovanie vlády predložil „Správu o plnení Národného programu prevencie obezity v Slovenskej republike za roky 2008 - 2010“. Oblasť realizovaných aktivít: Spoločná oblasť (výchova a vzdelávanie, médiá a komunikácia, zdravotníctvo, socioekonomické faktory prostredia), Pohybová oblasť (budovanie športovísk, dopravná infraštruktúra), Výživa (poľnohospodárska politika, trh a marketingové stratégie). Etapy riešenia Priebežne celoročne pokračovať k zlepšeniu zdravotného uvedomenia celej populácie. Aktivity všetkých subjektov sú zamerané na zavedenie systému výchovy na zvýšenie zdravotného povedomia detí a mládeže a zároveň zdravotného povedomia občanov v produktívnom a postproduktívnom veku, na využívanie nástrojov majúcich pozitívny vplyv na zdravý spôsob života, vytvorenie zdravie podporujúcich podmienok pre zamestnancov na monitorovanie výskytu nadváhy. V rámci plnenia kapitoly výživy sa zdôrazňuje a poukazuje na uskutočnené zmeny výberu v rámci zloženia biologickej hodnoty stravy v zmysle zásad zdravej výživy, zároveň i na zmenu tak výživových návykov u detí a mládeže, ako i populácie v produktívnom veku. V súčasnosti je plnenie cieľov realizované prostredníctvom programov, projektov, aktivít vo významných dňoch, kampaní, ktoré si realizujú a koordinujú jednotlivé regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike a ďalšie subjekty.

Na Svetový deň obezity sme pripravili informačnú tabuľu vo vestibule RÚVZ Bardejov a deň otvorených dverí. Pod záštitou ÚVZ SR bola vyhlásená výtvarná súťaž pre žiakov základných škôl. Naša úloha bola rozposlať informáciu a propozície súťaže na všetky ZŠ v okrese Bardejov. V dohodnutom termíne sme vyhlásili výhercu a informovali sme ich o postupe na krajské kolo. Zároveň sme súťažný výkres uverejnili aj na web stránke ruvz. V spolupráci

s komunitným centrom Zborov sme počas roka pripravili 4 stretnutia pre ženy z rómskej segregovanej osady a to kurz varenia – Zdravo, rýchlo a lacno. Hlavná myšlienka kurzu varenia bola, aby ženy vedeli používať v kuchyni zdravšie potraviny, aby vyskúšali uvariť aj niečo nové, nepoznané. Snažili sme sa pri varení používať ovsené vločky, zeleninu a ovocie a taktiež sme im ukázali, že nie je nutné vyprážať ale zdravšie a tiež chutné je pečenie v rúre. Všetko jedlá, ktoré sme pripravili samozrejme aj ochutnali, zároveň sme im pripravili recepty aby mohli jedlo pripraviť aj doma.

V spolupráci so slovenskou obezitologickou spoločnosťou, prof. Belovičovou a Poľsko – slovenským domom sme sa zúčastnili s poradňou zdravia na kampani Dni zdravej pečene a kampane FIT senior. Verejnosti bolo poskytnuté odborné poradenstvo v oblasti zdravého stravovania, odborné poradenstvo na zníženie hmotnosti a meranie krvného tlaku, obvod pásu a bokov a zároveň výpočet BMI.

V spolupráci so športovým klubom modernej gymnastiky sme vykonali zdravotnú besedu pre členky klubu a trénerky o zdravom stravovaní a výžive športovca.

V **poradni zdravej výživy** sme poskytli 23 x poradenstvo a to 20 klientom, ktorým sme zhodnotili stravovacie zvyklosti podľa vyplnených jedálničkov, ktoré sme vložili do programu ALIMENTA a porovnávali nutričné a energetické hodnoty s odporúčanými výživovými dávkami. V rámci špecializovanej poradne zdravej výživy sme sa zúčastnili školenia k novému manuálu pre špecializovanú poradňu zdravej výživy v Banskej Bystrici a všetky pracovníčky oddelenia absolvovali online školenie k nutričnému softvéru PLANEAT, ktorý sa začne používať v roku 2024.

S cieľom úpravy hmotnosti a zvýšenia pohybovej aktivity vedieme poradňu optimalizácie pohybovej aktivity, ktorú navštevuje 21 žien vo veku 60+ a 9 žien v produktívnom veku. Cvičenia prebiehajú pre seniorov 2-krát týždenne v 2 skupinách, uskutočnili sa 193-krát a pre mladších prebieha cvičenie 1-krát týždenne, spolu bolo 45 pohybových aktivít.

9.2.1. VYZVI SRDCE K POHYBU

Cieľom kampane je zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov – pohybovej inaktivity. O priebehu kampane a možnosti zapojiť sa do súťaže sme informovali verejnosť formou intenzívnej mediálnej kampane v regionálnej tlači Bardejovské novosti a tiež aj formou sociálnych sietí. Verejnosti sme chceli dať do povedomia význam pohybovej aktivity v prevencii chronických neinfekčných ochorení, propagovanie minimálneho objemu a intenzity pohybovej aktivity, ktoré už môžu byť efektívne pri priaznivom ovplyvnení zdravia jedinca s cieľom zvýšiť úroveň pohybovej aktivity dospelaj populácie aspoň na túto postačujúcu hranicu, vytvoriť u účastníkov súťaže návyk na pravidelnú pohybovú aktivitu. Zároveň sme informovali o poradni optimalizácie pohybovej aktivity a o možnosti konzultácie v „poradni pre optimalizáciu pohybovej aktivity“.

Účastnícke listy sa tento rok dali vypísať aj online, čo bolo výhodné pre mladšie generácie. Po vyhodnotení súťaže boli vyhlásené výsledky a vyžrebovaní výhercovia. Okres Bardejov získal 5. miesto za najväčší počet prihlásených účastníkov. Aj to je vizitka, že táto kampaň bola v našom meste dobre spropagovaná.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Zabezpečiť dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu. Anotácia Akčný plán pre oblasť zdravia vychádza predovšetkým zo stratégie, z relevantných národných a medzinárodných

strategických dokumentov. Pre oblasť zdravia je zdôraznená potreba zabezpečenia ochrany a dôstojnosti pre najslabšie sociálne skupiny; podpory lepšieho prístupu znevýhodnených komunít k zdravotnej starostlivosti; zabezpečenia dôstojných a spravodlivých podmienok v prístupe zdravotníckych zamestnancov a v dostupnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti; posilnenia výchovy a vzdelávania detí a žiakov k zdravému životnému štýlu.

Zdravotno-výchovné aktivity zamerané na zvýšenie zdravotného povedomia obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád sme vykonávali na základe požiadaviek zo základných škôl pre rómske deti. Celkovo sme vykonali 25 prednášok, ktorých sa zúčastnilo 545 žiakov. Záujem školy prejavili o témy ako základné hygienické návyky, škodlivosť fajčenia, drog a alkoholu, základy prvej pomoci, zdravá výživa, zdravá chrbtica školáka a dospievanie. V spolupráci s komunitným centrom Varadka sme pre obyvateľov rómskej osady pripravili odbornú prednášku na tému Onkologické ochorenia – rakovina prsníka a krčka maternice. Prednášky sa zúčastnilo 16 ľudí. Okrem odbornej prednášky mali možnosť využiť makety prsníka či hrubého čreva. Počas týždňa mozgu sme pripravili odbornú prednášku spolu s aktivitami na podporu mozgu pre rómsku komunitu v obci Zborov, ktorej sa zúčastnilo 20 ľudí. Tento rok sme sa zapojili do spolupráce s komunitným centrom v Zborove, ktorý sú zapojení do programu Podpora a rozvoj aktivít s rómskou komunitou. V spolupráci s nimi sme rozbehli predpôrodnú prípravu pre tehotné ženy, ktoré sa uskutočnilo 5 x. Kurz varenie – Varíme zdravo a lacno, ktorý sa uskutočnil 4 x. Zároveň sme s obyvateľkami rómskej osady rozbehli poradňu pre optimalizáciu pohybovej aktivity, ukázali sme im ako správne cvičiť, poskytli sme im odborné poradenstvo ohľadom pohybovej aktivity. Spolu sme mali 8 stretnutí. Na základe požiadavky obce Zborov sme v spolupráci s komunitným centrom pripravili pre 15 ľudí v rámci Svetového dňa diabetu zdravotno – výchovnú prednášku na tému Zdravý životný štýl a diabetes. Zároveň mali možnosť dať si vyšetriť hladinu glukózy v krvi čo využilo 15 záujemcov a po prednáške bola zabezpečená ochutnávka zdravej stravy. V spolupráci so zdravými komunitami a obcou Sveržov sme sa zúčastnili kampane Vianoce v zdravom štýle, kde sme zabezpečovali vyšetrenia cholesterolu a glukózy pomocou prístroja Wellion a taktiež mali možnosť zistiť svoju hmotnosť tela či vnútornú stavbu tela. Vyšetřili sme spolu 20 záujemcov.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Cieľom prípravy Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia je vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb. Anotácia Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunít a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

V poradni zdravia vyšetřujeme klientov podľa záujmu. V základnej poradni sme pomocou prístroja AFINION vyšetřili 118 klientov za štandardných podmienok, a v rámci prvého a kontrolného vyšetřenia sme vykonali 142 vyšetření. Merali sme im lipidový profil a glukózu z kapilárnej krvi, antropometrické údaje a stavbu tela /vodu, množstvo svalov a podkožného tuku, viscerálny tuk/. Za neštandardných podmienok pomocou prístroja WELLION LUNA sme v rámci výjazdov vyšetřili 737 záujemcov. Na výjazde poradne zdravia sme za štandardných podmienok vyšetřili prístrojom Afinion 13 zamestnancov Okresného úradu v Bardejove. Participovali sme na aktivite v rámci Svetového dňa obličiek spolu s firmou

Pemax – Nefro s.r.o. Vyšetrenia prebiehali v priestoroch kláštora Františkánov a spolu sme vyšetřili za neštandardných podmienok prístrojom Wellion cholesterol a glukózu 175 záujemcom. Na obecnom úrade v Zborove sme vyšetřili obyvateľov obce a zamestnancov OcÚ, ktorým sme zmerali za neštandardných podmienok prístrojom Wellion Luna hodnoty cholesterolu, glukózy, tlaku krvi, antropometrické parametre a zloženie tela pomocou váhy Tanita. Spolu sme vyšetřili 32 záujemcov, z toho 7 mužov a 3 ženy do 35 rokov, 9 mužov a 8 žien 35 – 65 ročných a 1 muža a 4 ženy nad 65 rokov. Zistili sme u dvoch prípadov hodnoty glukózy > 8 mmol/l, ktorí boli následne odporúčení na odborné vyšetřenie. Spolu sa VŠZP sme sa zúčastnili kampane v lekární Atrium, kde sme za neštandardných podmienok prístrojom Wellion Luna merali glukózu v krvi. Spolu sme vyšetřili 51 záujemcov. Vyšetřili sme cholesterol u 43 klientov a glukózu u 113 klientov za neštandardných podmienok pomocou prístroja Wellion Luna a to na výjazde poradne zdravia vo firme KAMAX, Obuv špeciál, 2J Antenas a v Bardejovských Kúpeľoch. V spolupráci s Bašta kultúrne – komunitné centrum a Človek v ohrození Bardejov, Komunitným centrom Sveržov a Zdravé regióny sme uskutočnili výjazd poradne zdravia, kde sme v Bašte vyšetřili 23 záujemcov pomocou prístroja Wellion. Vyšetřili sme cholesterol, glukózu a merali sme im krvný tlak.

V **poradni zdravej výživy** sme poskytli 23 x poradenstvo a to 20 klientom, ktorým sme zhodnotili stravovacie zvyklosti podľa vyplnených jedálničkov, ktoré sme vložili do programu ALIMENTA a porovnávali nutričné a energetické hodnoty s odporúčanými výživovými dávkami. V rámci špecializovanej poradne zdravej výživy sme sa zúčastnili školenia k novému manuálu pre špecializovanú poradňu zdravej výživy v Banskej Bystrici a všetky pracovníčky oddelenia absolvovali online školenie k nutričnému softvéru PLANEAT, ktorý sa začne používať v roku 2024.

Vedíme nadstavbovú **poradňu optimalizácie pohybovej aktivity**, ktorú navštevujú ženy v poproduktívnom a osobitne ženy v produktívnom veku. Cvičenia sa konajú 2 x týždenne a uskutočnili sa 193 krát pre ženy seniorky a pre ženy v produktívnom veku prebiehajú cvičenia 1x týždenne, navštevuje ho 9 žien a spolu bola pohybová inštruktáž 45 krát. S klientmi, ktorí pravidelne navštevujú poradňu optimalizácie pohybovej aktivity sme zorganizovali turistickú vychádzku do prírody na časť Mihaľov v okolí Bardejova. Vychádzka zahŕňala nielen chôdzu, ale aj cvičenie v prírode. U každej klientky pravidelne 2x v roku sledujeme v poradni zdravia biochemické parametre a antropometrické údaje, úroveň flexibility tela a tiež u každej klientky vykonávame Ruffierov test.

Vedíme Klub matiek - **poradňu pre tehotné a dojčiace matky**. Vzdelaná matka ďalej vzdeláva celú svoju rodinu a zdravé návyky prenáša do výchovy dieťaťa. Počas roka absolvovalo prípravu na pôrod 16 tehotných žien. Ďalej 7 žien v rámci osobných stretnutí a 4 ženy telefonicky využilo poradenstvo od laktačnej poradkyne. Mamičky boli v poradni 36 krát. V rámci poradne sme oboznámili tehotné s priebehom pôrodu a o starostlivosti o novorodenca, stravovanie a prvé príkrmy, stravovanie v tehotenstve, prvá pomoc, očkovanie a v rámci každého stretnutia absolvovali cvičenie, počas ktorého sa učili správne dýchať, či cviky na uvoľnenie chrbtice a panvového dna a tiež boli oboznámené s úľavovými polohami, ktoré môžu využiť pri pôrode. S vyškolenou pracovníčkou sme ženám pripravili prednášku o šatovaní dieťaťa aj s praktickým nácvikom viazania šatiek či nosenie dieťaťa v nosičoch. V rámci poradne pre tehotné sme mali 5 stretnutí v komunitnom centre Zborov pre tehotné obyvateľky rómskej osady, ktorým sme chceli vysvetliť dôležitosť stravovania či v tehotenstve ale aj u detí, ukázali sme im prakticky starostlivosť o novorodenca, kúpanie, prebaľovanie, poučili sme ich o dôležitosti očkovania povinného ale aj dobrovoľného. Tejto predpôrodnej prípravy sa zúčastnilo 8 žien.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Národný akčný plán pre problémy s alkoholom vychádza z Globálnej stratégie znižovania škodlivých účinkov alkoholu. Hlavnou víziou Globálnej stratégie je zlepšenie zdravotného stavu a sociálnych vplyvov na jednotlivca, rodiny a komunity, s výrazným znížením chorobnosti a úmrtnosti, ktoré vznikli v dôsledku škodlivého užívania alkoholu.

K problematike zneužívaniu alkoholu sme vykonali 10 prednášok pre 226 žiakov a študentov na základných a stredných školách.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Program je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti. Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobou zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení v minimálne rovnakom rozsahu ako sa vykonávajú v súčasnosti. Pre žiakov MŠ, ZŠ, SŠ a verejnosť sme vykonali 174 prednášok – besied, pri ktorých sa celkom zúčastnilo 4220 záujemcov a to na témy: prvá pomoc 15 prednášok, stomatohygiena 23 prednášky, AIDS 9 x panelová súťaž a AIDS 9 x prednáška, drogy 10 prednášky, škodlivosť fajčenia 10 prednášky, alkohol 10 prednášky, základné hygienické návyky 18 prednášky, dospievanie 4 prednášky, riziká pohlavného života 2 prednášky, chrbtica školáka 8 prednášky, zdravý životný štýl 6 prednášky, zdravá výživa 10 prednášok, poruchy príjmu potravy 1 prednáška, v rámci svetových dní 3 prednášky, pre seniorov 2 prednášky, Alzheimerova choroba 4 prednášky, trendy a riziká solárii, opaľovania, piercingu a tetovania 8 prednášok, nelátkové závislosti 4 prednášky, civilizačné ochorenia 5 prednášok, onkologické ochorenia 8 prednášok, očkovanie 5 prednášok, zvýšenie pohybovej aktivity 193. Pri prednáškach sme použili zdravotno-výchovné videofilmy, ktoré boli premietnuté 33 krát a to v rámci prednášky stomatohygiena, škodlivosť užívania alkoholu a dospievanie. Účastníkom sme poskytli zdravotno-výchovný materiál – letáky či omaľovanky pre najmenších.

V rámci **Svetového dňa boja proti rakovine** sme uverejnili článok v regionálnom týždenníku Bardejovské novosti a na web stránke RÚVZ, plagát na fb a informačnú tabuľu vo vestibule RÚVZ. Zorganizovali sme Deň otvorených dverí počas ktorého sme mali odbornú prednášku Prevencia rakoviny prsníka a rakoviny krčka maternice, ozrejmili sme dôležitosť pravidelných preventívnych prehliadok u lekára. V rámci svetového dňa sme vykonali ešte prednášky v obci Varadka, Zborov, na Hotelovej akadémii a na ZŠ Dlhá Lúka. Poradňa zdravia mala výjazd na Okresnom úrade, kde sa vyšetrovali biochemické parametre – lipidový profil, antropometrické údaje, spirometria a vyšetrenia smokerlyzerom.

Na Svetový deň obezity sme pripravili informačnú tabuľu vo vestibule RÚVZ Bardejov a deň otvorených dverí. Pod záštitou ÚVZ SR bola vyhlásená výtvarná súťaž pre žiakov základných škôl. Naša úloha bola rozposlať informáciu a propozície súťaže na všetky ZŠ v okrese Bardejov. V dohodnutom termíne sme vyhlásili výhercu a informovali sme ich o postupe na krajské kolo. Zároveň sme súťažný výkres uverejnili aj na web stránke ruvz.

Týždeň mozgu sme spropagovali na informačnej tabuli vo vestibule RÚVZ. Prihlásili sme sa do aktivít spolu so Slovenskou alzheimerovou spoločnosťou. V rámci týždňa mozgu sme boli v na obecnom úrade Zborov, kde sme verejnosť prednášali o mozgu, ako a prečo sa oňho starať a zároveň sme pre nich pripravili rôzne pracovné listy na kognitívne precvičovanie mozgu. Aktivity boli veľmi zaujímavé a aj prospešné. Prednášky spolu s aktivitami na podporu mozgu sme pripravili aj pre 3 triedy žiakov ZŠ Pod Vinbargom.

Participovali sme na aktivite v rámci **Svetového dňa obličiek** spolu s firmou Pemax – Nefro s.r.o. Vyšetrenia prebiehali v priestoroch kláštora Františkánov a spolu sme vyšetrili cholesterol a glukózu 175 záujemcom za neštandardných podmienok.

V rámci **Svetového dňa zdravia** sme pripravili informačnú tabuľu vo vestibule RÚVZ a zorganizovali týždeň otvorených dverí, navštívilo nás 9 klientov, ktorým sme vyšetrili biochemické parametre – lipidový profil, antropometrické údaje. Zároveň sme odoslali odpočet kampane na UVZ SR.

Spolu s oddelením epidemiológie sme v rámci **imunizačného týždňa** mali odborné prednášky spolu s workshoppom o očkovaní, kde sa študenti dozvedeli o zložení vakcín, ako pôsobí vakcína a zároveň proti akým ochoreniam sa očkuje. Spolu sme vykonali 3 prednášky pre 77 študentov SŠ.

Pri **Svetovom dni pohybu k zdraviu** sme uverejnili 2 články v regionálnom týždenníku Bardejovské novosti a na web stránke RÚVZ, plagát na fb a informačnú tabuľu vo vestibule RÚVZ, reportáž v Bardejovskej tv., turistickú vychádzku pre seniorov na Mihal'ov, Zorganizovali sme pohybovú aktivitu s názvom Pohybom k zdraviu, ktorá sa uskutočnila na Radničnom námestí v Bardejove pre žiakov 5. ročníka ZŠ. Cieľom podujatia bolo zapojiť do pohybovej aktivity všetky deti, nielen tých športovo zdatných. Stanovišťa boli pripravené tak, aby si každý žiak z triedy vyskúšal každú športovú disciplínu. V rámci podujatia, ktoré bolo pod záštitou primátora mesta Bardejov, sme spolupracovali s viacerými organizáciami ako SČK Svidník, hasičský zbor, Judo club Bardejov, mládežnícky hokejový klub, SZUŠ. Ako animátorov sme zabezpečili pre podujatie ku každému stanovištiu študentov Strednej spojenej školy ekonomiky, hotelierstva a služieb J. Andraščíka. Pre žiakov bolo pripravených 13 stanovišť, kde mali za úlohu splniť športové disciplíny. Celkovo sa zúčastnilo podujatia 10 tried 5. ročníka ZŠ v Bardejove a to 187 žiakov. Na záver mali žiaci spoločný tanec, kde mali ako animátorku učiteľku tanca zo SZUŠ Dlhý rad Bardejov. Vyhodnotili sa najlepšie družstvá, odovzdali sa diplomy a ceny, spoločne si zatancovali, takže cieľ podujatia bol splnený. Do pohybovej aktivity sa zapojili všetci žiaci zo zúčastnených tried a všetci odchádzali s dobrým pocitom .

Participovali sme na aktivite v rámci **Dni zdravia pečene**, vyšetrenia prebiehali v priestoroch Poľsko-slovenského domu a spolu sme zmerali tlak, pás a boky, CO vo vydychovanom vzduchu 178 záujemcom za neštandardných podmienok.

Máj – mesiac povedomia o rakovine kože je mesiac, kedy sa snažíme upozorniť aj na dôsledky opaľovania a na potrebu ochrany kože pred slnečným žiarením. Pripravili sme informačnú tabuľu vo vestibule RUVZ a zdieľali rôzne zdravotno – výchovné materiály ako letáky na sociálnej sieti fb.

Počas **svetového dňa bez tabaku** sme uverejnili článok v regionálnej tlači, odborný článok na webe RUVZ, pripravili informačnú tabuľu vo vestibule RUVZ, uverejnili sme reportáž v bardejovskej tv. Pomocou smokerlyzera sme vyšetrili 10 záujemcov, ktorým sme poskytli aj krátke odborné poradenstvo na odvykanie od fajčenia.

V rámci **Svetového dňa Alzheimerovej choroby** sme pripravili článok na web RÚVZ, na facebook, do Bardejovských novostí a informačnú tabuľu vo vestibule RÚVZ. V domove sociálnych služieb sme pripravili pre seniorov prednášku o Alzheimerovej chorobe a pripravili sme pre nich aj rôzne kognitívne cvičenia na tréning mozgu.

V rámci **Svetového dňa srdca** sme pripravili informačnú tabuľu vo vestibule RÚVZ, článok do Bardejovských novostí a na sociálnu sieť. Zároveň sme sa zapojili do výzvy World heart federation a pripravili sme spolu s Poľsko – slovenským domom aktivity pre 130 žiakov zo ZŠ Pod Papiernou, ZŠ Vinbarg a ZŠ Pod Vinbargom. Žiaci sa zúčastnili odbornej prednášky o srdci, ako darčeky obdržali nálepky a balóny v tvare srdca. Hneď po prednáške sme spolu na Radničnom námestí vytvorili tvar srdca a urobili sme si krásnu fotografiu. Z celej akcie bola uverejnená reportáž v Bardejovskej televízii a do World heart federation boli zaslané fotografie zo srdca na námestí.

K Svetovému dňu diabetu sme uverejnili článok na web stránke a pripravili sme informačnú tabuľu. V spolupráci s komunitným centrom v Zborove sme mali výjazd poradne zdravia, kde sme zabezpečili vyšetrenia glukózy pomocou prístroja Wellion, poskytli odborné poradenstvo a pripravili sme si pre nich aj odbornú prednášku na tému zdravý životný štýl a diabetes. Spolu sme vyšetřili 15 klientov. Na Hotelovej akadémii sme mali 2 prednášky o zdravom životnom štýle a diabete pre 44 študentov. Pripravili sme Deň otvorených dverí na poradni zdravia, kde sme vyšetřili za pomoci Afinionu 13 ľudí a v regionálnej televízii bola odvysielaná reportáž o diabete a poradni zdravia.

Na Svetový deň seniorov v rámci spolupráce s Obezitologickou spoločnosťou a Poľsko – slovenským domom sme zabezpečili vyšetrenia pre seniorov v rámci 3 - dňovej kampane FIT senior. Zúčastncovia mali možnosť zmerať si krvný tlak a zároveň sme im poskytli odborné poradenstvo. Celkovo sme vyšetřili 109 klientov.

Na Svetový deň zdravej výživy sme pripravili informačnú tabuľu vo vestibule RUVZ a zdravotno – výchovné prednášky pre žiakov ZŠ. Zúčastnili sme sa v ZŠ Raslavice na Deň zdravej výživy, kde sme odprednášali o zdravom stravovaní a význame pohybovej aktivity pre žiakov 1. – 9. ročníka.

V rámci Európskeho týždňa boja proti drogám sme na ZŠ mali 9 prednášok o škodlivosti návykových látok, vo vestibule RÚVZ sme pripravili informačný panel na danú tému a v regionálnej tlači Bardejovské novosti a na web stránke ruvz sme uverejnili článok venovaný problematike predaja HHCP a ich následky na dospelávajúci organizmus .

V rámci Svetového dňa AIDS sme v spolupráci s odd. epidemiológie vykonali 9 prednášok a 9 workshopov na tému AIDS na ZŠ a SŠ.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022 – 2030

Pohybová aktivita ako súčasť životného štýlu je jeden z najvýznamnejších determinantov zdravia. V posledných desaťročiach došlo k výraznému zníženiu množstva času stráveného pohybovou aktivitou v zamestnaní aj v rámci trávenia voľného času počas dňa. Nedostatočná fyzická aktivita v spojení s nízkou hladinou fyzickej zdatnosti je významný rizikový faktor pre vznik chronických neprenosných ochorení. Cieľom Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity je zlepšenie úrovne verejného zdravia prostredníctvom podpory pohybovej aktivity, aby u dospelávajúcích detí dosiahla ich pohybová aktivita priemerne aspoň 60 minút denne väčšinou aeróbnej fyzickej aktivity miernej až silnej intenzity a u dospelých aspoň 150 minút týždenne aeróbnej fyzickej aktivity strednej intenzity.

Vedíme nadstavbovú **poradňu optimalizácie pohybovej aktivity**, ktorú navštevujú ženy v poproduktívnom a osobitne ženy v produktívnom veku. Cvičenia sa konajú 2 x týždenne a uskutočnili sa 193 krát pre ženy seniorky a pre ženy v produktívnom veku prebiehajú cvičenia 1x týždenne, navštevuje ho 9 žien a spolu bola pohybová inštruktáž 45 krát. Snažíme sa , aby sa u seniorov zvýšila fyzická zdatnosť a kľbová ohybnosť, čo je pre tento vek veľmi dôležité z hľadiska sebestačnosti. U mladších klientiek máme za cieľ zvýšiť fyzickú zdatnosť a pripraviť ich na samostatné pravidelné cvičenie. S klientmi, ktorí pravidelne navštevujú

poradňu optimalizácie pohybovej aktivity sme zorganizovali turistickú vychádzku do prírody na časť Mihaľov v okolí Bardejova. Vychádzka zahŕňala nielen chôdzu, ale aj cvičenie v prírode. U každej klientky pravidelne 2x v roku sledujeme v poradni zdravia biochemické parametre a antropometrické údaje, úroveň flexibility tela a tiež u každej klientky vykonávame Ruffierov test.

Naším cieľom je spropagovať dôležitosť pohybovej aktivity v každej vekovej skupine a preto sme pripravili aj pre žiakov piateho ročníka ZŠ súťaž Pohybom k zdraviu. Aktivita s názvom Pohybom k zdraviu sa uskutočnila na Radničnom námestí v Bardejove. Cieľom podujatia bolo zapojiť do pohybovej aktivity všetky deti, nielen tých športovo zdatných. Stanovišťa boli pripravené tak, aby si každý žiak z triedy vyskúšal každú športovú disciplínu. V rámci podujatia, ktoré bolo pod záštitou primátora mesta Bardejov, sme spolupracovali s viacerými organizáciami ako SČK Svidník, hasičský zbor, Judo club Bardejov, mládežnícky hokejový klub, SZUŠ. Ako animátorov sme zabezpečili pre podujatie ku každému stanovišťa študentov Strednej spojenej školy ekonomiky, hotelierstva a služieb J. Andraščíka. Pre žiakov bolo pripravených 13 stanovišť, kde mali za úlohu splniť športové disciplíny. Celkovo sa zúčastnilo podujatia 10 tried 5. ročníka ZŠ v Bardejove a to 187 žiakov. Na záver mali žiaci spoločný tanec, kde mali ako animátorku učiteľku tanca zo SZUŠ Dlhý rad Bardejov. Vyhodnotili sa najlepšie družstvá, odovzdali sa diplomy a ceny, spoločne si zatancovali, takže cieľ podujatia bol splnený. Do pohybovej aktivity sa zapojili všetci žiaci zo zúčastnených tried a všetci odchádzali s dobrým pocitom.

Pre podporu pohybovej aktivity sme uverejnili 2 články v regionálnom týždenníku Bardejovské novosti a na web stránke RÚVZ, plagát na facebook a informačnú tabuľu vo vestibule RÚVZ, reportáž v Bardejovskej televízii.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023 – 2030

Hlavným cieľom nového akčného plánu je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Ďalším cieľom je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

Počas svetového dňa bez tabaku sme uverejnili článok v regionálnej tlači, odborný článok na webe RUVZ, pripravili informačnú tabuľu vo vestibule RUVZ, uverejnili sme reportáž v Bardejovskej televízii. Pomocou smokerlyzera sme vyšetrili 10 záujemcov, ktorým sme poskytli aj krátke odborné poradenstvo na odvykanie od fajčenia. Prostredníctvom prednášok a besied v oblasti drogovej problematiky a užívania legálnych a ilegálnych návykových látok sme pre študentov základných škôl vykonali 10 prednášok a besied na tému drogy. V rámci Európskeho týždňa boja proti drogám sme pripravili pre študentov prednášky na danú tému, informačnú tabuľu vo vestibule RÚVZ, uverejnili sme článok v regionálnej tlači Bardejovské novosti venovaný problematike predaja HHCP a ich následky na dospelý organizmus. Počas 2 týždňov sme zabezpečovali Linku pomoci na odvykanie od fajčenia. Prijali sme 23 telefonátov, z toho bolo 10 hovorov opodstatnených. Volajúci boli po vyplnených základných údajov odporúčaný na Poradňu odvykania od fajčenia v ich bydlisku. Po odovzdaní linky sme odoslali počet prijatých hovorov.

Kontroly dodržiavania zákona č. 377/2004 Z.z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov fajčenia na verejných miestach vykonávajú odborné oddelenia RÚVZ pri štátnom zdravotnom dozore. V priebehu r. 2023 bolo vykonaných 811 kontrol.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021 – 2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Cieľom je chrániť a zvyšovať blaho spoločnosti a jednotlivcov, chrániť verejné zdravie, poskytovať vysoký stupeň bezpečnosti pre širokú verejnosť a zabezpečiť multidisciplinárny, integrovaný, vyvážený a faktami podložený prístup k drogovej problematike. K problematike užívania drog a zdravotným následkom pri užívaní drog sme vykonali 10 prednášok pre 226 žiakov a študentov na základných a stredných školách.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Bratislave**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1. PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

V priebehu sledovaného obdobia sa pokračovalo v plnení úloh v rámci akčného plánu NEHAP V. V rámci odboru hygieny životného prostredia a zdravia (ďalej len HŽPaZ) išlo najmä o tieto úlohy:

- *Monitoring pitných a rekreačných vôd*, v rámci ktorého bolo v roku 2023 odobraných **379** vzoriek **pitných vôd**, ďalej **588 vôd na kúpanie** na prírodných a umelých kúpaliskách – prírodné jazerá – 141 vzoriek, kúpaliská s bazénmi celoročné – 266 vzoriek, kúpaliská s umelými bazénmi sezónne – 181 vzoriek.
- *Posudková činnosť a štátny zdravotný dozor (ŠZD) v zariadeniach spadajúcich do náplne práce odboru HŽPaZ (zariadenia starostlivosti o ľudské telo, ubytovacie a sociálne zariadenia, športovo – rekreačné prevádzky, prevádzky kúpalísk)* - výsledky kontrolnej činnosti v sledovaných zariadeniach boli zväčša vyhovujúce, pri zistení hygienických nedostatkov sa postupovalo podľa zákonných požiadaviek. Celkovo sa vykonalo **370 kontrol**, z toho **243** v zariadeniach starostlivosti o ľudské telo, **40** v telovýchovno – športových zariadeniach **36** v ubytovacích zariadeniach a **51** v prevádzkach umelých a prírodných kúpalísk.
- *Sledovanie tvorby zdravých podmienok na bývanie v rámci posudkovej činnosti pri posudzovaní územných plánov, územných a kolaudačných konaní obytných zón a iných stavieb a zariadení, a pri posudzovaní vplyvov navrhovaných činností a ich zmien na životné prostredie (EIA)* - ich posudzovanie bolo vzhľadom na kvantitu podaní, zložitú problematiku výstavby rozsiahlych komplexov (najmä v podmienkach hlavného mesta Bratislavy), ale aj pre chýbajúce personálne a obsadenie kvalifikovanými pracovníkmi, vysoko náročné.

Na tomto úseku činnosti sa vypracovalo **901** záväzných stanovísk, z toho v rámci **územného konania stavieb** – **184** záväzných stanovísk (napr. Polyfunkčný súbor „Nový Istropolis“, Bratislava, k. ú. Nové Mesto; Bytový dom Strojnícka, Bratislava, k. ú. Ružinov; BORY HOME 5, Bratislava, k. ú. Lamač ai), **ku kolaudáciám** **401** záväzných stanovísk (napr. Rezidencia Mierová, Bratislava, k. ú. Ružinov; Polyfunkčný súbor EUROVEA 2, Bratislava, k. ú. Nivy ; Polyfunkčný objekt KESSELBAUER, Bratislava, k. ú. Staré Mesto; Obytný súbor „RELAX“, etapa. 4, 5, 6, Rovinka; Komplex polyfunkčných budov „RENDEZ VOUZ“, Bratislava, k. ú. Rača; Obytný súbor „Nová Cvernovka – Century Residence“, Bratislava, k. ú. Nivy; Bytový dom „Biely kríž“, Bratislava, k. ú. Nové Mesto ai). **K zmenám účelu využitia** – **214** záväzných stanovísk a **v rámci EIA** **102** záväzných stanovísk (napr. ESET Campus, Bratislava, k. ú. Karlova Ves; Obytná zóna „Nová Bažantnica, Senec; Motokrosový areál v Dunajskej Lužnej; Centrum mechanicko – biologickej úpravy, Kráľová pri Senci ai). Ďalej sa vypracovalo **1013 iných stanovísk a odborných stanovísk** k činnostiam v pôsobnosti odboru hygieny životného prostredia a zdravia. V rámci rozhodovacej činnosti sa vydalo **52 rozhodnutí** k schváleniu prevádzok, **5 pokynov** vo veci riešenia **nadmerného hluku** z výrobných prevádzok, fitnesscentra a technických zariadení. Za zistené správne delikty podľa zák. 355/2007 Z.z. boli uložené **15**

pokút v sume 21 750 € (zaplatených v sume 4 750 €) v 2 prípadoch bol uplatnený výkon rozhodnutia za nesplnenie pokynov v celkovej výške 1 150 € (z toho zaplatených v sume 1 150 €).

- *Riešenie podnetov na hluk v životnom prostredí chránených území a budov* v sledovanom období r. 2023 bolo evidovaných **95 podnetov na hluk** (8 pozemná doprava, 1 železničná doprava, 18 priemysel, výrobné jednotky, 20 pohostinské zariadenia, obchodné prevádzky a pod., 12 stavebná činnosť, 23 technické zariadenia, vzduchotechnika a pod., 13 iných zdrojov) a to z celkového počtu 252 evidovaných podnetov na odbore HŽPaZ. **Odstránenie** nadmernej hlučnosti bolo riešené **5 pokynmi**, vymáhané **2 výkonmi rozhodnutia** v celkovej výške **1 150 €**. Za správny delikt **porušovania § 57 zák. č. 355/2007 Z. z.** bolo vydaných **15 pokút** v celkovej sume **21 750 €** (nadmerný hluk z hudobnej produkcie v prevádzkach - „The Cuba Libre Rum & Cigar House“, Laurinská 11, Bratislava, „Štúdio Cafee“, Nedbalova 14, Bratislava, „Beija floor“, Vajnorská 98, Bratislava, Hotel Sebastian u Hoffera, Dukelská 4, Modra; nadmerný hluk z podujatí športového charakteru - „Motocykle Rode Academy“, Pod Pezinskou babou, Pezinok, „Paintball Park“, Odborárska 3, Bratislava; nadmerný hluk z technických zariadení - agregáty na trolejbusoch zaparkovaných na konečnej zastávke Valašská ul., Bratislava, „OC Cubicon“; nadmerný hluk z výrobných prevádzok – „Kovošrot Palkov“, Mlynské Nivy 56, Bratislava, „Rafinéria SLOVNAFT a.s.“, Vlčie hrdlo 1, Bratislava; nadmerný hluk z električkovej dopravy v okolí Miletičovej ul. v Bratislave; prevádzkovanie bez súhlasu regionálneho hygienika – „Čerpacia stanica pohonných hmôt“, Boldocká cesta, Senec, „Salón pre psov - Latino Dream“, Obchodná 7, Bratislava; pokuta za chýbajúcu predpísanú prevádzkovú dokumentáciu v prevádzke s opaľovacími prístrojmi na Vavilovovej 22 v Bratislave).
- *Posudková a kontrolná činnosť nad stavbami svetelných reklám z aspektu ich možného rušivého pôsobenia na optickú pohodu bývania obyvateľov.* K projektovým dokumentáciám **k umiestneniu reklamného zariadenia bolo vydaných 7 záväzných stanovísk** (reklamné zariadenie „Pocivá Pekáreň“ na fasáde administratívnej budovy č.2 na Bottovej ulici č.2 v Bratislave, reklamné svetelné kazetové logo „ProCare“ na streche a prístrešku nad vchodom polikliniky „Pro Care“ na Betliarskej 17, Bratislava, 2 ks svetelných reklamných zariadení „PREMIUM“ na streche administratívnej budovy „BLUMENTÁL“ na Námestí Mateja Korvína 1 v Bratislave, 1 ks svetelného reklamného zariadenia „VEOLIA“, na streche administratívnej budovy „Digital Park I“, na Einsteinovej 21 v Bratislave, 1 ks svetelného reklamného zariadenia „PORCELANOSA“, na streche administratívnej budovy „Digital Park I“, na Einsteinovej 21 v Bratislave, 1 ks svetelného reklamného zariadenia „ZĽAVOMAT“ na streche administratívnej budovy „BLUMENTÁL“ na Námestí Mateja Korvína 1 v Bratislave, svetelné reklamné zariadenie „PORCELANOSA“ na priečelí severnej časti fasády budovy Digital Park I., na Einsteinovej č. 21 v Bratislave). **Ich schvaľovanie (18)** bolo podmienené objektivizáciou rušivého svetla s požiadavkou na predloženie výsledkov merania ku kolaudácii (kolaudačné konania – reklamné zariadenie „Ein Park Offices – Kistler“, Einsteinova 33, Petržalka, svetelné logo „Orange - Polyfunkčný objekt Centrál“, Metodova 8, Bratislava, svetelné reklamné zariadenie umiestnené na streche administratívnej budovy Rosum, Bajkalská 19B, Bratislava, logá s osvetlením na budove hotela „Clarion Congress Hotel Bratislava“, Žabotova 3502/2, Bratislava ai). V rámci **ŠZD** sa riešilo **9 podnetov** na rušivé svetlo z **billboardových tabúľ, svetelných reklám** a iných zdrojov: napr. rušivé svetlo zo svetelného reklamného pútača na parkovisku pri predajni Kaufland v mestskej časti Bratislava - Záhorská Bystrica,; rušivé svetlo z prístrešku pri výrobnej hale spol. HBT Slovakia, Gogoľova 18, Bratislava; rušivé svetlo zo svetelnej reklamy umiestnenej na bytovom dome METROPOLIS, Bottova ul., Bratislava; rušivé svetlo z reklamy na Daxnerovom námestí v Bratislave; rušivé svetlo na budove Panorama City, Landererova 12, Bratislava; rušivé svetlo z reklám umiestnených na ihrisku pri FTVŠ, Nábr. arm. gen. Ludvika Svobodu, Bratislava;

rušivé svetlo zo svetelných reklám pri bytovom dome na Dvojkřížnej 2,4,6 v Bratislave, zúčastnili sme sa výkonu štátneho stavebného dohľadu vo veci rušivého svetla z LED obrazovky umiestnenej na rohu ulíc Tomášikova a Rožňavská, Bratislava. Po realizácii nápravných opatrení na základe výzvy tunajšieho úradu sa výsledkami merania rušivého svetla preukázalo prevádzkovanie zdrojov svetelných reklám v súlade s platnou legislatívou.

- *Kontrola dodržiavania zákona o ochrane nefajčiarov v prevádzkach dozorovaných odborom HŽPaZ ; nedostatky v tomto smere neboli v sledovanom období zistené.*
- *Poskytovanie informácií o zdravotných aspektoch jednotlivých faktorov životného prostredia a zdravia a o aktuálnych témach v rámci environmentálnej poradne na odbore hygieny životného prostredia a zdravia. V roku 2023 bolo v spolupráci s odborom organizačno–dokumentačným (hovorkyňa) poskytnutých **53 príspevkov** pre masmédiá - s tematikou ako napr.: správne konanie vo veci výstavy Body World v Bratislave, ČOV v BA-Devínska Nová Ves, Hluk z elektrickej trate – Dúbravsko-Karľovská radiály, hluk na diaľnici D2, pokuta za nadmerný hluk z prevádzky, kúpanie vo fontáne Družba v Bratislave, kúpacia sezóna 2023, vodná hmla – rozprašovače, meraniu hluku pri teambuldingových akciách, kvalita vody na prírodných vodných plochách a kúpaliskách v Bratislavskom kraji, čistenie prírodnej vodnej plochy Kuchajda, Svetový deň vody 2023 a vyhodnotenie tohto podujatia, environmentálna záťaž vo Vrakuňi.*

1.2. PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – NASTAVENIE A PLNENIE NOVÝCH NÁRODNÝCH CIEĽOV

V hodnotenom období r. 2023 nebola gestorom úlohy požadovaná osobitná súčinnosť nášho úradu na plnení uvedenej úlohy.

1.3. ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

V priebehu v roka 2023 nebola gestorom úlohy požadovaná osobitná súčinnosť nášho úradu na plnení uvedenej úlohy.

1.4. MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

RÚVZ BA bola v roku 2023 zapojená do plnenia úlohy vyplývajúcej z akčného plánu zameranej na stanovenie prítomnosti baktérií rodu *Legionella* v pitnej vode, teplej vode a v steroch vytypovaním 10 vybraných ubytovacích zariadení nižšieho štandardu, nocľahární a útulkov pre osoby bez domova.

1.5. MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU REZIDUÁLNYCH PESTICÍDNYCH LÁTOK V PITNÝCH VODÁCH

Laboratóriá RÚVZ Bratislava hl. mesto vykonávali na základe dostupného materiálo-technického vybavenia analýzy **11 chlórovaných pesticídov**: hexachlórbenzén, lindan, heptachlor, heptachlorepoxid, p,p,- DDE, dieldrin, endrin, p,p, -DDD, p,p, - DDT, aldrin, methoxychlor. Väčšina z nich už roky patrí medzi zakázané látky a pri ich monitorovaní dlhodobo nachádzame vo vzorkách pitných vôd iba veľmi nízke koncentrácie, hlboko pod limitnou hodnotou alebo sa vo vzorkách pitných vôd vôbec nenachádzajú. Okrem toho boli sledované substituované anilíny:alachlor, metolachlor a prekurzor cyklodiéno - hexachlorocyclopentadien.

Na obsah pesticídov resp. ich metabolitov bolo analyzovaných **32** vzoriek v spotrebisku na úplný rozsah, spolu **448** ukazovateľov. Všetky namerané hodnoty jednotlivých sledovaných pesticídov boli pod limit 0,1 µg/l.

V roku 2023 sa uskutočnili v rámci projektu „Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách“ analýzy pesticídov vo vzorkách pitných vôd vo veľkých zásobovaných oblastiach Bratislavského kraja. Na obsah pesticídov resp. ich metabolitov bolo analyzovaných **32** vzoriek v spotrebisku na úplný rozsah, spolu **2368** ukazovateľov. Všetky namerané hodnoty jednotlivých sledovaných pesticídov boli pod limit 0,1 µg/l.

Tunajší úrad v r. 2023 sledoval aj prítomnosť pesticídov v pitných vodách verejného vodovodu prostredníctvom výsledkov BVS, a.s. V každej vzorke na úplný rozsah sa stanovovalo 50 pesticídnych látok (resp. materských látok a ich metabolitov).

V rámci Bratislavského kraja bolo v rámci mimoriadnych analýzach vyšetrených 37 vzoriek na stanovenie pesticídnych látok (v rozsahu triazínov, resp. cielene určených skupín pesticídnych látok na DACT) v skupinových vodovodoch Podhorský a Senecský spojených s riešením vzniknutej situácie po nameraní nadlimitnej hodnoty DACT v roku 2022.

Vo vybraných vodárenských zdrojoch boli v externom laboratóriu (VÚVH) stanovované aj iné ďalšie pesticídy, resp. ich metabolity (až 252 rôznych látok); ide však o monitoring, ktorý nevyplýva z legislatívy.

1.6. MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

V hodnotenom období r. 2023 nebola gestorom úlohy požadovaná osobitná súčinnosť nášho úradu na plnení uvedenej úlohy.

2 ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK (RIZIKOVÉ PRÁCE)

Odbor preventívneho pracovného lekárstva Regionálneho úradu verejného zdravotníctva Bratislava hlavné mesto so sídlom v Bratislave (ďalej len „RÚVZ Bratislava“) vedie evidenciu zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce v zamestnávateľských subjektoch pôsobiacich na území Bratislavského kraja. Konkrétne počty zamestnancov sú uvedené vo výročnej správe za rok 2023. V roku 2023 bolo vydaných 65 rozhodnutí o zaradení/vyradení prác do/z kategórie rizikových prác, z toho v 31 prípadoch išlo o novo zaradené práce s rizikovými faktormi: fyzická záťaž (pracovné polohy, lokálna svalová záťaž, celková fyzická záťaž), chemické faktory, karcinogénne a mutagénne faktory – cytostatiká, hluk, ionizujúce žiarenie, vibrácie prenášané na ruky a na celé telo, umelé optické žiarenie – lasery a intenzívne pulzné svetlo a biologické faktory 3. skupiny.

V 15 prípadoch boli rizikové práce aktualizované s rizikovými faktormi: hluk, vibrácie prenášané na ruky a na celé telo, chemické faktory, fyzická záťaž (pracovné polohy a lokálna svalová záťaž) z dôvodu prehodnotenia miery zdravotného rizika, zmien v organizačnej štruktúre spoločnosti, zmien organizácie a náplne práce, ktoré sa prejavili zmenami v kategorizácii prác, ako aj z dôvodu zaradenia prác do 4. kategórie na obdobie jedného roka, počas ktorého sa nepodarilo znížiť mieru zdravotného rizika.

V roku 2023 bolo vydaných 19 rozhodnutí o vyradení prác z tretej alebo štvrtej kategórie z dôvodu zmeny strojno-technologického zariadenia, ukončenia výrobnnej činnosti, organizačných zmien, zrušenia pracoviska, zníženia počtu pacientov s ochorením COVID 19 v súvislosti s priaznivou epidemiologickou situáciou a iné.

K návrhom na zaradenie, resp. vyradenie prác do/z 3. kategórie boli vydané 3 rozhodnutia o prerušení konania pre spoločnosti: unique products s.r.o., o. z. (nebolo predložené súhlasné rozhodnutie na uvedenie priestorov laserového pracoviska v neštátnom ambulantnom zdravotníckom zariadení „unique clinique – beauty & academy“ na Bernolákovej 7896/13 v Bratislave do prevádzky); Klinika Yes Visage Bratislava, s. r. o. (nesúlad kategórie práce v predložennom posudku o riziku s technickým zabezpečením laserového zariadenia a možným zásahom zamestnanca lúčom – práca s laserom spĺňa kritériá pre zaradenie do 3. kategórie), AGEL Clinic s. r. o. (nebolo predložené súhlasné rozhodnutie na uvedenie priestorov laserových pracovísk v nemocnici AGEL Clinic s. r. o. na Ďumbierskej 3 v Bratislave do prevádzky).

V roku 2023 bol štátny zdravotný dozor (ďalej len „ŠZD“) vykonaný na 33 pracoviskách s prácami zaradenými do kategórie rizikových prác za účelom kontroly ochrany zdravia zamestnancov a aktualizácie údajov o rizikových prácach. Bolo poskytnutých 68 konzultácií

v problematike ochrany zdravia zamestnancov a zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce.

Registrácia rizikových prác, t.j. prác, pri ktorých je zvýšené riziko vzniku choroby z povolania, profesionálnej otravy alebo iného poškodenia zdravia v súvislosti s prácou a pracovnými podmienkami sa realizuje v informačnom systéme ASTR_ 2011.

2.1.2 ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z LÁTOK A ZMESÍ KLASIFIKOVANÝCH AKO TOXICKÉ

V roku 2023 bolo vykonaných 12 previerok zameraných na kontrolu dodržiavania opatrení na ochranu zdravia pri práci s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami, vyplývajúcich zo zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 355/2007 Z. z.“) a NV SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov (ďalej len „NV SR č. 355/2006 Z. z.“) na vedecko-výskumných pracoviskách, v chemických, mikrobiologických laboratóriách a v distribučných skladoch chemických látok a zmesí na území Bratislavského kraja.

V roku 2023 bolo vydaných 7 rozhodnutí k návrhom na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami v laboratóriách vedecko-výskumných spoločností, v mikrobiologických a chemických laboratóriách a skladoch chemických obchodných spoločností: Axxence Slovakia s.r.o., Mickiewiczova 9, 811 07 Bratislava - 4-(dimethylamino) pyridine, 2-cyclohexen-1-one, potassium disulfate, crotonaldehyde (2-butenal), metacrolein (2-methacrolein), 2- metylfuran, 2-mercaptoethanol, boron trichloride solution (boron chloride), 2,4-dichlorophenol, formaldehyde solution, 36,5 – 38%, formaldehyde solution; Ústav molekulárnej biológie Slovenskej akadémie vied, verejná výskumná inštitúcia, Dúbravská cesta 5777/21, 845 51 Bratislava - glutaraldehyd (25% vodný roztok), 2-merkaptoetanol, chlorid ortuťnatý, thimerosal, síran kademnatý hydrát a dichróman draselný; CENTRALCHEM, s.r.o., Račianska 66, 831 02 Bratislava - azid sodný, bróm, dusičnan kademnatý tetrahydrát, dvojchróman amónny, dvojchróman draselný, dvojchróman sodný dihydrát, chlorid ortuťnatý, kolchicín, kyselina fluorovodíková, octan kademnatý, oxid arzenitý, oxid chrómový, oxid kademnatý, síran kademnatý, síran ortuťnatý, tiosemikarbamid, zlúčeniny ortuti; Centrum experimentálnej medicíny Slovenskej akadémie vied, verejná výskumná inštitúcia, Dúbravská cesta 6322/9, 841 04 Bratislava - indomethacin, sodium azid (azid sodný), cytochalazin B, beta-mercaptoethanol, chlorpromazine hydrochlorid, chloral hydrat, N-ethylmaleimid, epinefrin, luperox TBH70X, tert-butyl hydroperoxid (solution), 2-mercaptoethanol, formaldehyd 34% (solution); Duslo, a.s., Administratívna budova, ev. č. 1236, 927 03 Šaľa - azid sodný, dichróman didraselný a síran ortuťnatý; DONAUCHEM s. r. o., Stavbárska 6109/2, 903 01 Senec - FINIDIP 128.6, hydrazín hydrát 80 %; DSV Solutions Slovakia s. r. o., Diaľničná cesta 6, 903 01 Senec - ANKOR 1120/2 MAINTENANCE SALT (oxid chrómový), ANKOR NFDS (oxid chrómový), ANKOR 1127/2 MAINTENANCE SALT (oxid chrómový), CHROMIC ACID CRYSTALLINE (oxid chrómový), ENTHOX BASE-CR (oxid chrómový), COPPER (I) CYANIDE CP (kyanid meďný), SODIUM CYANIDE (kyanid sodný), PERMAPASS 3006 (kyselina fluorovodíková).

Konanie týkajúce sa skladovania a manipulácie s veľmi toxickou látkou a zmesou – *pilocarpin hydrochlorid* na pracovisku v spoločnosti UNIMED PHARMA, spol. s r.o. bolo prerušené z dôvodov nepreukázania odbornej spôsobilosti vedúceho zamestnanca zodpovedného za odborné vykonávanie prác s veľmi toxickou látkou; nevypracovania prevádzkového poriadku a posudku o riziku pre prácu s chemickými faktormi zamestnávateľom v spolupráci s PZS. Vzhľadom k tomu, že požadované

doklady neboli v stanovenej lehote predložené, konanie bolo zo strany RÚVZ Bratislava zastavené. Používanie a skladovanie vybraných chemických faktorov, ktoré sú zakázané podľa prílohy č. 3 k NV SR č. 355/2006 Z. z. nebolo zistené. V Bratislavskom kraji nebola v roku 2023 riešená žiadna mimoriadna situácia ani havária.

Komisia na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami, zriadená na RÚVZ Bratislava v roku 2023 zaevidovala 62 žiadostí na vydanie osvedčenia o odbornej spôsobilosti. V 20 prípadoch boli žiadatelia vyzvaní na doplnenie podania o požadované náležitosti (doklad o dĺžke odbornej praxe, zoznam látok a zmesí, doplnenie zoznamu o toxické a veľmi toxické látky a zmesi, doklad o absolvovaní odbornej prípravy). V 4 prípadoch doručená žiadosť neobsahovala žiadne toxické a veľmi toxické látky a zmesi, v 2 prípadoch bola dodatočne doplnená. Skúšky sa v roku 2023 uskutočnili 2x. Dôvodom skúšania bola nedostatočná dĺžka praxe (4 prípady) a látky uvedené v príl. č. 3 k zákonu č. 355/2007 Z.z. (4 prípady). Vydaných bolo 58 osvedčení, z toho 5 na základe skúšky pred komisiou a 53 na základe preukázania odbornej praxe (bez skúšky). 3 žiadatelia pri skúške nevyhoveli (z toho 1 ani pri opakovanej skúške), išlo o odborné používanie toxických a veľmi toxických látok a zmesí na laboratorne skúšanie a vedecko-výskumné účely a na priemyselné využívanie. Z celkového počtu vydaných osvedčení bolo 55 vydaných na odborné využívanie toxických a veľmi toxických látok a zmesí a 3 na obchodovanie v originálnom balení určenom pre konečného spotrebiteľa.

Osvedčenia o odbornej spôsobilosti

Tabuľka č. 1

RÚVZ v sídle kraja	Počet vydaných osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami			Počet odobraných osvedčení
	Na základe skúšky pred komisiou	Na základe preukázania odbornej praxe (bez skúšky)	Spolu	Spolu
Bratislava	5	53	58	0

2.1.3 ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z KARCINOGENÝCH A MUTAGENÝCH FAKTOROV VRÁTANE AZBESTU A Z LÁTOK POŠKODZUJÚCICH REPRODUKCIU A NARÚŠAJÚCICH ENDOKRINNÝ SYSTÉM

V roku 2023 bolo v Bratislavskom kraji evidovaných celkom 771 zamestnancov, z toho 578 žien, ktorí vykonávali rizikové práce súvisiace s expozíciou karcinogénnym a mutagénym faktorom zaradené do tretej kategórie. K nárastu počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce oproti roku 2022 (724 zamestnancov, z toho 528 žien) došlo v dôsledku nárastu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce (podávanie cytostatík) v Národnom onkologickom ústave a v Národnom ústave detských chorôb a zaradenia prác do 3. kategórie (karcinogénne a mutagénne faktory – cytostatiká) na oddelení klinickej onkológie – onkologický stacionár v Nemocnici BORY.

V roku 2023 boli v Bratislavskom kraji schválené činnosti spojené so spracovaním, manipuláciou, skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov kategórie 1A, 1B na 14 pracoviskách: Medicyt, s.r.o., Holubyho 35, Pezinok, SVALZ v odbore patologická anatómia – rýchla predoperačná biopsia na Antolskej 11 v Bratislave (SAFECAPSULE – FORMALIN (formaldehyd) - 6 kapsúl/r.); Axxence Slovakia s.r.o., Mickiewiczova 9, Bratislava, vývojovo – výskumné laboratóriá na Radlinského 9 v Bratislave (natural acetaldehyde, formaldehyde solution, 36,5 – 38%, formaldehyde solution, ethyl methanesulfonate – 500 g/r.); Ústav molekulárnej biológie Slovenskej akadémie vied, verejná výskumná inštitúcia, Dúbravská cesta 5777/21, Bratislava, laboratóriá č. B116 a č. 219 (arsenitan sodný – 1 mg/r., síran nikelnatý hexahydrát – 100 µg/r., evans blue – 1 mg/r., 1-Bromo-3-chloropropan – 1 mg/r., formaldehyd 37% - 3 ml/r., síran kobaltnatý heptahydrát - 100 µg/rok, Cacodylic Acid - 10 µg/rok, Sodium Salt, Trihydrate - 10 µg/rok, a síran kademnatý hydrát - 0,5 mg/rok); VOLKSWAGEN SLOVAKIA, a.s., J. Jonáša 1, Bratislava, ČOV (Kyvetový test na ChSK Metóda: fotometrická 25 – 1500 mg/l Spectroquant® COD: 127 kyviet); AGEL Clinic s. r. o., Jelačičova 8, Bratislava, pracovisko operačného traktu (formaldehyd pufrovaný 4% - 500 ml/r.); CENTRALCHEM, s.r.o., Račianska 66, Bratislava, sklad chemikálií (1-naftylamin – 100 g/r., benzén – 174 l/r., chlorid kobaltnatý hexahydrát – 3,75 kg/r., chlorid nikelnatý hexahydrát – 0,6 kg/r., kyselina chrómsírová – 29 l/r., octan kobaltnatý tetrahydrát – 65 kg/r., oxid arzenitý - 0, oxid chrómový – 0,5 kg/r., síran nikelnatý hexahydrát – 0,5 kg/r., dichlóretán - 0, acetaldehyd – 5 l/r., dusičnan kademnatý tetrahydrát – 1,2 kg/r., dvojchróman draselný – 7,25 kg/r., dvojchróman sodný dihydrát – 0,58 kg/r., fenolftaleín 0,5 – 1% – 8 l, fenolftaleín – 1,45 kg/r., formaldehyd 2 – 10% - 1400 l/r., formaldehyd min. 35% - 605 l/r., chróman draselný – 1,1 kg/r., octan kademnatý – 0,5 kg/r., o-tolidín – 110 g/r., síran hydrazínia – 1 kg/r., síran kobaltnatý heptahydrát – 64 kg/r., benzylchlorid - 0, dvojchróman amónny, dvojchróman draselný 1/600 – 1/6 mol/l – 10 l/r., kolchicín) - 0; ENVY Klinika Antolská, s.r.o., Antolská 4, Bratislava, pracovisko jednodňovej zdravotnej starostlivosti v špecializovanom odbore plastická chirurgia (10% formaldehyd (10% roztok formalínu) – 1200-6000 ml/r.); Master Builders Solutions GmbH, organizačná zložka Slovensko, Mierová 32, Bratislava, sklad chemických látok na Marcheggsej 1848 v Stupave (MasterLife WP 1200 (formaldehyd) – 60000 kg/r.); Centrum experimentálnej medicíny Slovenskej akadémie vied, verejná výskumná inštitúcia, Dúbravská cesta 6322/9, Bratislava, Ústav experimentálnej farmakológie a toxikológie (paraformaldehyd (polyoxymethylene) - 100 g/r., trypan blue (tryptánová modrá) – 1 g/r., 1,2 – dichloroethane – 1400 ml/r., formaldehyd 34% (solution) – 30 l/r., acrylamid – 1 l/r., cyclophosphamide monohydrát – 18,5 g/r., acrylamide / bis-acrylamid – 1000 ml/r., acrylamid 40% - 2000 ml/r., acrylamide / bis acrylamid 30% (solution) – 15 g/r., DAB substrate kit, peroxidase (HRP), with nickel, (3,3-diaminobenzidine) – 1 g/r., N,N - methylene-bis-acrylamid – 48 g/r.); Duslo, a.s., Administratívna budova, ev. č. 1236, Šaľa, laboratóriá Oddelenia centrálnych laboratórií na Nobelovej 34 v Bratislave (fenolftaleín – 5,5 g/r., dichróman didraselný – 182 g/r., síran kobaltnatý – 15 g/r.,

chróman draselný – 0 g/r., formaldehyd tech. 40% - 10 l/r., octan kademnatý – 14 kg/r.); Slovenský hydrometeorologický ústav, Jeséniova 2305/17, Bratislava, skúšobné laboratórium (Arsenic Standard for ICP (oxid arzenitý) – 1 ml, Chromium Standard for ICP (dvojchróman amónny) – 1 ml, Nickel Standard for ICP (dusičnan nikelnatý) – 1 ml, Kadmium, ICP štandard 1000mg/l Cd Certipur® (dusičnan kademnatý) – 1 ml); DERMAREVOLTA, s.r.o., Smaragdová ul. 1, Bratislava, pracovisko ambulancie plastickej chirurgie (formaldehyd 4% roztok – 1 l/r.); DONAUCHEM s. r. o., Stavbárska 6109/2, Senec, pracovisko skladu chemických látok a zmesí (hydrazín hydrát 80 % - 200 kg , LANTHANE 316 – 200 kg, LANTHANE YELLOW 335 Part A - 0 , trichlóretylén – 0); DSV Solutions Slovakia s. r. o., Diaľničná cesta 6, Senec, pracovisko skladovej haly (ANKOR 1120/2 MAINTENANCE SALT (oxid chrómový) – 600 kg, ANKOR NFDS (oxid chrómový) – 65 l, ANKOR 1127/2 MAINTENANCE SALT (oxid chrómový) – 600 kg, CHROMIC ACID CRYSTALLINE (oxid chrómový), ENTHOX 747 (oxid chrómový) – 425 l, ENTHOX BASE-CR (oxid chrómový) – 75 l; ROTOSIL PASSIVATE 100 (síran kobaltnatý) – 4200 l a FORMALDEHYD 35% (formaldehyd) – 0).

Konanie bolo v 1 prípade prerušené, a to z dôvodu, že nebola preukázaná dostatočná rýchlosť prúdenia vzduchu v digestoroch určených na prácu s nebezpečnými chemickými faktormi (Duslo, a.s.). Používanie a skladovanie vybraných chemických faktorov, ktoré sú zakázané podľa prílohy č. 3 k NV SR č. 355/2006 Z. z. nebolo zistené. V Bratislavskom kraji nebola v roku 2023 riešená žiadna mimoriadna situácia ani havária.

Ochrana zamestnancov pri práci s uvedenými látkami bola zohľadnená v prevádzkových poriadkoch a posudkoch o riziku. V sledovanom období bolo vykonaných 21 previerok zameraných na plnenie povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z NV SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov. Opatrenia na odstránenie hygienických nedostatkov pri manipulácii s karcinogénnymi látkami neboli uložené.

Pri ŠZD bolo použitých 8 dotazníkov informovanosti zamestnancov (K). Bolo poskytnutých 90 konzultácií v problematike manipulácie a skladovania chemických karcinogénov a mutagénov, najmä pri vypracovaní prevádzkových poriadkov, posudkov o riziku, klasifikácii karcinogénov a mutagénov.

ŠZD pri odstraňovaní azbestového materiálu bol vykonaný na 8 stavbách. V roku 2023 bolo prijatých 6 podnetov týkajúcich sa odstraňovania AZC materiálu. Podnety týkajúce sa odstraňovania azbestového materiálu v bytovom dome na Jesennej 8 v Bratislave, v budove Fakulty chemickej a potravinárskej technológie Slovenskej technickej univerzity na Radlinského 9 v Bratislave a v rodinnom dome na ul. Písničky 761/3 v Malackách boli neopodstatnené. V prípade odstraňovania AZC strešnej krytiny v obci Dubová, na ul. Štefanova v Pezinku a v byte na Žabotovej v Bratislave išlo o odstraňovanie AZC materiálu fyzickou osobou.

Odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb bolo realizované 42 spoločnosťami s počtom exponovaných zamestnancov 142. Celkové množstvo odstráneného nebezpečného odpadu s obsahom azbestu predstavovalo 1032,54 tony. Kontrolné merania prachu s obsahom azbestu po realizácii demontážnych prác (v súlade s vyhl. MZ SR č. 259/2008 Z. z.) boli uložené v 105 prípadoch, a to pri odstraňovaní AZC kanalizačných a odvetrávacích potrubí, stropných podhládov a pod. Podľa predložených protokolov z merania v životnom prostredí po vyčistení priestorov, počet azbestových vlákien bol 0 - <1000 vl.m⁻³.

Činnosti spojené so spracovaním, manipuláciou, skladovaním
Karcinogénne faktory, ktorým boli v r. 2023 zamestnanci v BA kraji najčastejšie
exponovaní a ich spotrebované množstvo vrátane azbestu

Tabuľka č. 2

	Chemický karcinogén, chem. mutagén, proces s rizikom chemickej karcinogenity (vrátane azbestu)	Klasifikácia*	Počet exponovaných (vrátane azbestu) (vrátane RP) celkom / ženy		Počet podnikov / organizácií	Množstvo spotrebovaných látok/rok
1.	Formaldehyd	K 1B	967	664	35	4663, 65 l
2.	Cytostatiká	proces s r.ch.k	521	477	11	124 657 dávok
3.	Benzén	K 1A, M 1B	626	354	17	91480869,3 l
4.	Dichroman draselný	K 1B, M 1B	579	396	26	429,2 kg

* K 1A – dokázaný karcinogén pre ľudí, K 1B – pravdepodobný karcinogén

M 1A – mutagén ľudských zárodočných buniek, M 1B – mutagén cicavčích zárodočných buniek

proces s r.ch.k. – proces s rizikom chemickej karcinogenity

Odstraňovanie materiálu s obsahom azbestu v r. 2023

Tabuľka č. 3

Organizácia	Počet exponovaných celkom/ ženy	Počet stavieb	Množstvo odstráneného materiálu s obsahom azbestu t./rok
3MA services, s.r.o., Rosina	3/0	1	2,1
Andrej Mihaľ	4/0	1	10,0
ARRI s.r.o., Okoč	3/0	2	6,3
ASTANA, s.r.o., Poprad	3/0	2	7,0
AZBESTGROUP s.r.o., BA	9/0	32	43,7
BAUGROUP TZB, s.r.o., BA	2/0	9	17,31
BYTOS, spol. s r.o. BA	3/0	10	2,0
Concret, s.r.o., Boleráz	4/0	15	15,2
DBS Slovakia spol. s r.o., Zohor	3/0	21	73,4
DILMUN SYSTEM, s.r.o., BA	3/0	61	200,1
Dušan Miezga– MOVAK, Vrbové	1/0	2	1,3
Ekoslužby s.r.o.	2/0	2	48
ENVIRO SPEKTRUM, s.r.o.	2/0	3	4,8
FRIVAN, s.r.o., Sabinov	4/0	13	24,72
GAMA MONT s.r.o., Nitra	8/0	6	16,6
GASKOMPLET-ZH s.r.o.	4/0	1	0,9
GENESIS POZEMNÉ STAVBY, s.r.o.	3/0	2	4,2
GREENLIKVID s. r. o.	2/0	21	27,6
Imrich Vanko VAREMONT	2/0	1	0,6
IPK, s.r.o., Staviteľská 3, BA	2/0	2	5,85

KOVOMAT SLOVAKIA, s.r.o.	4/0	2	11,5
Milan Marčan COBRA, Nitra	3/0	1	1,0
Martbest s.r.o.	3/0	8	20,78
Michal Puľo – MP Strecha	5/0	1	2,8
Miroslav Mlích - M - SERVIS	4/0	1	0,9
MODACO, s.r.o., BA	3/0	3	2,8
MONTES COMPANY s.r.o., Lisková 1218	4/0	7	57,49
natura enviro s. r. o.	5/0	2	16,0
NIKIN s.r.o., Bajč 78	3/0	2	5,5
OK- plus, s.r.o., BA	3/0	33	81,11
Peter Pilip BYTSERVIS, Svidník	4/0	6	16
P + K s.r.o., BA	3/0	18	146,25
Pavol Černek – STAVEBNO MONTÁŽNE PRÁCE	2/0	1	2,2
PROSERVIS Strážske, s.r.o	4/0	1	5,0
RENOVUS, s. r. o.	2/0	3	2,83
ReTrash, s.r.o., Kremnica	3/0	6	21,5
Ronar s.r.o.	5/0	1	100,0
SD Gelnica, s.r.o.	2/0	2	5,5
Stor-In Management, s.r.o.,	2/0	1	2,4
StrechyM s.r.o.	6/0	1	2,0
STREŠNÉ CENTRUM TOMÁŠ MOLNÁR s.r.o., Sereď	3/0	18	14,9
THERMKLIMA, s.r.o., Lipová	2/0	1	2,4
Spolu	142/0	326	1032,54

2.1.4 ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z BIOLOGICKÝCH FAKTOROV PRI PRÁCI VRÁTANE NOVÝCH BIOLOGICKÝCH FAKTOROV, OSOBITNE VÍRUSU SARS COV-2

V roku 2023 bolo v Bratislavskom kraji evidovaných celkom 892 zamestnancov, z toho 703 žien, ktorí vykonávali rizikové práce súvisiace s expozíciou biologickým faktorom zaradené do tretej kategórie.

Oproti predchádzajúcemu roku klesol počet zamestnancov exponovaných biologickým faktorom o 5,11% (r. 2022 – 940 zamestnancov), a to najmä z dôvodu zrušenia rizikových prác pre biologický faktor SARS-CoV-2 v Univerzitnej nemocnici s poliklinikou Milosrdní bratia, spol. s r.o. na Nám. SNP 10 v Bratislave.

V roku 2023 nebolo vydané rozhodnutie na používanie biologických faktorov.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 ZDRAVÉ PRACOVISKÁ

Realizácia intervenčných aktivít zameraných na ochranu a podporu zdravia zamestnancov sa v roku 2023 neuskutočnila.

2.2.2 EURÓPSKA INFORMAČNÁ KAMPAŇ EURÓPSKEJ AGENTÚRY PRE BOZP (OSHA BILBAO) ZAMERANÁ NA PREVENCIU ZDRAVOTNÝCH A BEZPEČNOSTNÝCH RIZÍK PRI PRÁCI

RÚVZ BA v roku 2023 realizoval informačné aktivity pre zamestnávateľov, zamestnancov a verejnosť, zamerané na aktuálnu tému kampane EU – OSHA zvýšiť informovanosť o rizikách, ktoré predstavujú nebezpečné látky na pracovisku a podporiť kultúru prevencie rizika, prostredníctvom webovej a facebookovej stránky úradu a nástenky úradu. Odbor PPL počas celého roku 2023 poskytoval konzultácie a poradenstvo v počte 2706 zamestnávateľom aj zamestnancom, zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci. Odborné poradenstvo v rámci Poradne ochrany a podpory zdravia pri práci bolo poskytnuté 2107 krát. Poradenstvo a konzultácie boli poskytované priebežne a týkali sa predovšetkým ustanovení právnych úprav v oblasti ochrany zdravia pri práci a ich implementácie do praxe, posúdenia zdravotného rizika, vypracovania kategorizácie prác z hľadiska zdravotných rizík, pracovných podmienok a spôsobu práce, ochorení podmienených prácou, chránených pracovísk, rizikových prác, bezpečnej práce pri odstraňovaní materiálov s obsahom azbestu, zabezpečenia zdravotného dohľadu, lekárskeho preventívneho prehliadok, ochrany zdravia pri práci s diizokyanátmi a k zabezpečeniu odbornej prípravy, zabezpečenia vhodných mikroklimatických podmienok a pitného režimu na pracovisku, práce s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami,

karcinogénnymi a mutagénnymi látkami a zmesami a hodnotenia fyzickej záťaže. Na základe Dohody o spolupráci a koordinácii činností medzi ÚVZ SR a NIP v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, usmernenia ÚVZ SR vo veci výkonu spoločných koordinovaných kontrol s orgánmi inšpekcie práce v r. 2023, boli v Bratislavskom kraji uskutočnené 4 spoločné previerky RÚVZ Bratislava a IP Bratislava podľa aktuálnej témy kampane EU – OSHA. Previerky boli zamerané na aktuálne problémy v terénnej praxi (práca s chemickými, karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi, práca spojená s fyzickou záťažou), kontrolu dodržiavania právnych a ostatných predpisov a monitoring možných rizík na pracoviskách, na plnenie povinností zamestnávateľov, kontrolu dodržiavania právnych predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, technických zariadení a dodržiavania ustanovení právnych predpisov v oblasti nelegálneho zamestnávania. Zástupcovia oboch štátnych orgánov si po skončení previerok navzájom vymenili záznamy a protokoly. Zhrnutie zistených skutočností zo spoločných previerok je uvedené v tab. č. 4.

Spoločné previerky s IP

Tabuľka č. 4

Spoločné previerky orgánov verejného zdravotníctva a orgánov inšpekcie práce vo vybraných organizáciách Bratislavského kraja v r. 2023				
Organizácia/ Rozhodnutie o uvedení do prevádzky	Prevádzka/ Dátum previerky/ Počet zamestnancov	Plnenie povinností	Nedostatky zistené RÚVZ BA / Opatrenia na odstránenie nedostatkov	Nedostatky zistené IP BA
<p>COLORSPOL, spol. s.r.o., Novot' 153, 029 55 Novot', IČO: 36 377 384</p> <p>Rozhodnutie správneho orgánu č. PPL/4738/2011 zo dňa 28.02.2011</p>	<p>Stredisko povrchových úprav – areál Slovnaft Bratislava, a.s., blok 11, Vlčie hrdlo 1, Bratislava</p> <p>Dátum previerky: 09.03.2023</p> <p>Počet zamestnancov: 3/0</p>	<p>Práce s expozíciou hluku – 3. kat. RP, rozhodnutie č. PPL/4737/2011 zo dňa 02.03.2011</p> <p>Práce s expozíciou chemickým faktorom (PA, železo a jeho zliatiny) – 3. kat. RP, rozhodnutie č. PPL/14639/2019/V zo dňa 25.09.2019</p> <p>Písomný záznam o posúdení zdravotného rizika zo 14.09.2022 vypracovaný v spolupráci s PZS: ProCare, a.s. (NOVAPHARM, s.r.o.), Einsteinova 23-25, 851 01 Bratislava 5, IČO: 35 890 568</p>	<p>Záver: Nedostatky neboli zistené.</p>	<p>Protokol:</p> <p>IPBA/IPBA_ODD BOZP/KON/2023/1491</p> <p>V oblasti BOZP bolo zistených 22 nedostatkov, z toho boli 3 závažné nedostatky. Týkali sa nepreukázania poskytovania OOPP, poškodenia oceľovej roštovej podlahy a nepreukázania odbornej spôsobilosti osôb obsluhujúcich vyhradené technické zariadenia tlakové skup. A.</p> <p>Za uvedené nedostatky bola kontrolovanému subjektu udelená sankcia</p>

**Spoločné previerky orgánov verejného zdravotníctva a orgánov inšpekcie práce
vo vybraných organizáciách Bratislavského kraja v r. 2023**

Organizácia/ Rozhodnutie o uvedení do prevádzky	Prevádzka/ Dátum previerky/ Počet zamestnancov	Plnenie povinností	Nedostatky zistené RÚVZ BA / Opatrenia na odstránenie nedostatkov	Nedostatky zistené IP BA
<p>RAJO s.r.o., Studená 35, 823 55 Bratislava - mestská časť Ružinov, IČO: 31 329 519</p> <p>Rozhodnutie správneho orgánu č. RÚVZ/31-2166/2006 zo dňa 14.03.2006</p>	<p>Stará výrobná hala, Studená 35, Bratislava</p> <p>Dátum previerky: 22.03.2023</p> <p>Počet zamestnancov: 147/42</p>	<p>Práce s expozíciou hluku - 3. kat. RP, rozhodnutie č. PPL/8395/2021 zo dňa 18.05.2021</p> <p>Práce s rizikovým faktorom fyzická záťaž - 3. kat. RP, rozhodnutie č. PPL/6376/2022 zo dňa 22.03.2022</p> <p>Písomný záznam o posúdení zdravotného rizika z 26.08.2022 vypracovaný v spolupráci s PZS: TeamPrevent Santé s. r. o., Ružinovská 10, 820 07 Bratislava, IČO: 35 945 249</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou hluku z 08.03.2021 vypracovaný v spolupráci s PZS: TeamPrevent Santé s. r. o., Ružinovská 10, 820 07 Bratislava, IČO: 35 945 249</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou fyzickej záťaži z 11.02.2021 vypracovaný v spolupráci s PZS: TeamPrevent Santé s. r. o., Ružinovská 10, 820 07 Bratislava, IČO: 35 945 249</p>	<p>Záver: Nedostatky neboli zistené.</p>	<p>Protokol: IPBA/IPBA_ODD BOZP/KON/2023/1515</p> <p>V oblasti BOZP bol zistený 1 nedostatok: Nepreukázanie činnosti kontrolnej činnosti dodržiavania právnych predpisov na zaistenie BOZP. Zamestnávateľ predložil, doklad, ktorým preukázal, že uvedený nedostatok bol odstránený do ukončenia inšpekcie práce.</p>

**Spoločné previerky orgánov verejného zdravotníctva a orgánov inšpekcie práce
vo vybraných organizáciách Bratislavského kraja v r. 2023**

Organizácia/ Rozhodnutie o uvedení do prevádzky	Prevádzka/ Dátum previerky/ Počet zamestnancov	Plnenie povinností	Nedostatky zistené RÚVZ BA / Opatrenia na odstránenie nedostatkov	Nedostatky zistené IP BA
<p>VOLKSWAGEN SLOVAKIA, a.s., J. Jonáša 1, 843 02 Bratislava, IČO: 35 757 442</p> <p>Rozhodnutie Okresného úradu BA IV, č. ŠOH-790/2002 zo dňa 24.10.2002 k uvedeniu pracovných priestorov montážnej haly H3 na ul. J. Jonáša 1 v Bratislave do prevádzky,</p> <p>rozhodnutie č. OPPL/481/2023 zo dňa 06.09.2023 na uvedenie priestorov SO 01 Montážna hala H3a (montážna hala, skladové priestory), Obslužné pracoviská, SO 12 Testovacia dráha – Zabezpečenie kvality/Interná jazdná skúška na ul. J. Jonáša 1 v Bratislave do prevádzky</p>	<p>Prevádzky: Výrobná hala H3 Montáž, linka SUV, tímy 1, 2, 4, 6, 16, 17, 18, 19 Výrobná hala H 3 Montáž, linka NSF, tímy 1, 10, 13 Výrobná hala H 3a Montáž Porsche, tímy 2, 3, 11, 12, 13, 38</p> <p>Dátumy previerky: 26.05.2023, 31.05.2023, 07.06.2023, 20.06.2023, 16.08.2023,</p>	<p>Práce súvisiace s expozíciou FZ, 3. kat., rozhodnutie č. PPL/11583/2016 zo dňa 20.07.2016</p> <p>Práce súvisiace s expozíciou FZ, 3. kat., rozhodnutie č. PPL/4415/2020 zo dňa 09.03.2020</p> <p>Práce súvisiace s expozíciou FZ, 3. kat., rozhodnutie č. PPL/11572/2022 zo dňa 14.09.2022</p> <p>Práce súvisiace s expozíciou FZ, 3. kat., rozhodnutie č. PPL/11583/2016 zo dňa 20.07.2016</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou FZ vypracovaný vlastnou pracovnou zdravotnou službou (PZS) pre tím 1, Hala H3 – Montáž NSF úsek KB1, dňa 14.7.2023.</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou FZ vypracovaný PZS pre tím 10, Hala H3- Montáž NSF úsek KB2, dňa 14.7.2023</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou FZ vypracovaný PZS pre tím 13, Hala H3 – Montáž NSF úsek HT, dňa 14.7.2023</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou FZ vypracovaný PZS pre tím 1 a 2, Hala H3 – Montáž SUV, úsek KB0, dňa 23.6.2022</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou FZ vypracovaný PZS pre tím 4, Hala H3 –</p>	<p>Záver: Nedostatky neboli zistené.</p>	<p>Protokol: IPBA/IPBA_ODD PPV/KON/2023/1420</p> <p>Pri vykonaní kontroly na základe doručeného podnetu bol v oblasti PPV zistený 1 závažný nedostatok:</p> <p>Porušenie § 133 ods. 3. zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce pri uzatváraní Dohody o zavádzaní noriem spotreby práce zamestnancov a zavádzaní nových postupov a pravidiel na zavedenie noriem spotreby práce zamestnancov. Zamestnávateľ pri výpočte noriem spotreby práce opakovane používal tzv. „výkonný faktor“, zavedený koncernovým štandardom, ktorého používanie nebolo žiadnym spôsobom vopred dohodnuté a odsúhlasené so zástupcami zamestnancov.</p> <p>Kontrolovanému subjektu bolo nariadené odstránenie zisteného porušenia. Zároveň mu za uvedený nedostatok bola udelená sankcia.</p>

**Spoločné previerky orgánov verejného zdravotníctva a orgánov inšpekcie práce
vo vybraných organizáciách Bratislavského kraja v r. 2023**

Organizácia/ Rozhodnutie o uvedení do prevádzky	Prevádzka/ Dátum previerky/ Počet zamestnancov	Plnenie povinností	Nedostatky zistené RÚVZ BA / Opatrenia na odstránenie nedostatkov	Nedostatky zistené IP BA
		<p>Montáž SUV, úsek KB1, dňa 14.7.2023</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou FZ vypracovaný PZS pre tím 6, Hala H3 – Montáž SUV, úsek KB1, dňa 14.7.2023</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou FZ vypracovaný PZS pre tímy 16, 17 a 19, Hala H3 – Montáž SUV, úsek HT, dňa 15.6.2016</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou FZ vypracovaný PZS pre tím 19, Hala H3 – Montáž VW/Audi, úsek HT, dňa 16.1.2020</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou FZ vypracovaný PZS pre tím 2, Hala H3a – úsek BAO, dňa 30.6.2023</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou FZ vypracovaný PZS pre tím 3, Hala H3a – Montáž Porsche, úsek BAO, dňa 29.6.2023</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou FZ vypracovaný PZS pre tím 11, Hala H3a – Montáž Porsche, úsek BA3, dňa 30.6.2023</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou FZ vypracovaný PZS pre tím 12, Hala H3a – Montáž Porsche, úsek BA3, dňa 3.7.2023</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou FZ vypracovaný PZS pre tím 13, Hala H3a –</p>		

Spoločné preverky orgánov verejného zdravotníctva a orgánov inšpekcie práce vo vybraných organizáciách Bratislavského kraja v r. 2023				
Organizácia/ Rozhodnutie o uvedení do prevádzky	Prevádzka/ Dátum preverky/ Počet zamestnancov	Plnenie povinností	Nedostatky zistené RÚVZ BA / Opatrenia na odstránenie nedostatkov	Nedostatky zistené IP BA
		<p>Montáž Porsche, úsek BA3, dňa 3.7.2023</p> <p>Posudok o riziku pre práce s expozíciou FZ vypracovaný PZS pre tím 38, Hala H3a – Montáž Porsche, úsek BA2, dňa 26.6.2023</p>		
<p>Slovenský hydrometeorologický ústav, Jeséniova 305/17, 83315 Bratislava - mestská časť Nové Mesto, IČO: 00 156 884</p> <p>Rozhodnutie správneho orgánu č. RÚVZ/1250-16419 zo dňa 13.11.2009 na uvedenie priestorov SHMÚ na Jeséniovej 17 v Bratislave do prevádzky; súhlas na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním chemických karcinogénov</p>	<p>Skúšobné laboratória: Laboratórium organickej chémie a Laboratórium ICP/OES/</p> <p>Dátumy preverok: 27.06.2023 03.08.2023/</p> <p>Počet zamestnancov na pracoviskách laboratórií: 13 z toho 10 žien</p>	<p>Súhlasné rozhodnutie RÚVZ BA na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov na pracovisku: RÚVZ/1250-16419 zo dňa 13.11.2009;</p> <p>Súhlasné rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami na pracovisku: RÚVZ/1250-16419 zo dňa 13.11.2009;</p> <p>Prevádzkový poriadok a posudok o riziku pre činnosti spojené s expozíciou chemickým faktorom z 09/2022;</p>	<p>Zápisnica zo spoločnej preverky RÚVZ BA a IP Ba zo dňa 03.08.2023</p> <p>Zistené nedostatky :</p> <p>- nebolo predložené osvedčenie o absolvovaní aktualizácie odbornej prípravy pre prácu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami u riadiaceho zamestnanca,</p> <p>- nebol predložený aktualizovaný prevádzkový poriadok a posudok o riziku pre pracovné činnosti s expozíciou chemickým faktorom (aktualizácia toxických</p>	<p>Protokol: IPBA/IPBA_ODD BOZP/KON/2023/3342</p> <p>V oblasti BOZP bolo zistených 10 nedostatkov, z toho boli 4 závažné nedostatky, týkajúce sa nevykonávania kontrolnej činnosti na vyhradených technických zariadeniach elektrických. Ostatné nedostatky sa týkali skladových priestorov, v ktorých nebol zabezpečený voľný priechod medzi regálmi, a prístup k elektrickým rozvádzačom, neoznačenia kovových tlakových nádob, priehľadných</p>

Spoločné preverky orgánov verejného zdravotníctva a orgánov inšpekcie práce vo vybraných organizáciách Bratislavského kraja v r. 2023				
Organizácia/ Rozhodnutie o uvedení do prevádzky	Prevádzka/ Dátum preverky/ Počet zamestnancov	Plnenie povinností	Nedostatky zistené RÚVZ BA / Opatrenia na odstránenie nedostatkov	Nedostatky zistené IP BA
a mutagénov na pracovisku; súhlas na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami; schválenie prevádzkových poriadkov pre činnosti súvisiace s expozíciou hluku a s expozíciou chemickým faktorom pri práci		osvedčenie o odbornej spôsobilosti na prácu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami: prácu s T a VTL a Z riadi na predmetnom pracovisku zamestnanec s osv. č. RÚVZ/51-17884.1/2008 zo dňa 15.04.2009	a veľmi toxických látok a zmesí) Na odstránenie zistených nedostatkov bol stanovený termín do 30.09.2023 Záver: Prevádzkovateľ odstránil zistené nedostatky v stanovenom termíne.	celosklenených výplní dverí, a max. prevádzkových hodnôt tlakomerov a chýbajúcich jednopólových schém v rozvádzačoch. a prístup k elektrickým rozvádzačom. Za závažné nedostatky bola kontrolovanému subjektu udelená sankcia

Na 4 pracovných stretnutiach zástupcov RÚVZ Bratislava a IP Bratislava bol prerokovaný spoločný postup vo veci riešenia podnetov, ktoré z dôvodu vecnej príslušnosti postúpil IP Bratislava na RÚVZ Bratislava a opačne. Záznamy zo 4 pracovných stretnutí boli zaslané na ÚVZ SR.

3 ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVIN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

V roku 2023 bol vykonaný odber celkovo 13 vzoriek hotových pokrmov v zariadeniach spoločného stravovania. Vzorky boli analyzované v laboratóriu RÚVZ Bratislava. Z celkového počtu odobratých vzoriek 12 vyhovelo požiadavkám platnej legislatívy a 1 vzorka hotového pokrmu nevyhovela požiadavkám prílohy k Výnosu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z 20. marca 2015 č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách pre nadlimitný obsah jedlej soli (chloridu sodného). Za uvedené porušenie bude voči prevádzkovateľovi začaté správne konanie vo veci uloženia pokuty.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V roku 2023 boli v 5 zariadeniach sociálnych služieb vykonané kontroly spojené s odberom vzoriek celodennej stravy za účelom monitoringu - posúdenia energetickej hodnoty a biologickej hodnoty odobratých vzoriek. Zároveň bola vykonaná kontrola plnenia požiadaviek podľa odporúčaných výživových dávok a správa z predmetnej úlohy bola zaslaná Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „ÚVZ SR“). Vo väčšine ukazovateľov sledované pokrmy spĺňali požiadavky podľa odporúčaných výživových dávok. Prevádzkovatelia zariadení sociálnych služieb boli počas kontrol upozornení na zistené nedostatky, pracovníkmi RÚVZ Bratislava budú vykonané následné kontroly v predmetných zariadeniach.

3.4. MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH, PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

V roku 2023 bol podľa plánu a na základe usmernenia ÚVZ SR vykonaný odber 4 vzoriek hotových pokrmov v zariadeniach verejného stravovania a 10 vzoriek potravín určených pre dojčatá a malé deti v obchodnej sieti na prítomnosť alergénov. Vzorky hotových pokrmov boli analyzované v skúšobnom laboratóriu Štátneho veterinárneho a potravinového ústavu v Bratislave. Vzorky potravín určených pre dojčatá a malé deti boli analyzované v laboratóriu ÚVZ SR. Z vyšetreného počtu 12 vzoriek vyhovelo požiadavkám platnej legislatívy a v 2 vzorkách hotových pokrmov bola zistená prítomnosť alergénov, ktoré neboli uvedené v blízkosti predaja potravín. Za uvedené porušenie bude voči prevádzkovateľom začaté správne konanie vo veci uloženia pokuty.

7.4 REZÍDUÁ PESTICÍDOV V PITNÝCH VODÁCH, POTRAVINÁCHNA VÝŽIVU A VÝŽIVOVÉ PRÍPRAVKY PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

V roku 2023 bol vykonaný odber 2 vzoriek potravín na výživu dojčiat a malých detí, odobratých v obchodnej sieti s cieľom vykonania monitoringu obsahu rezíduí pesticídov, ochrany zdravia detskej populácie a plnenia prijatých opatrení v rámci dohovoru s krajinami Európskej únie. Vzorky boli analyzované v laboratóriu ÚVZ SR. Všetky vzorky vyhoveli požiadavkám platnej legislatívy.

7.9 MONITORING VÝSKYTU VIBRIÍ S CIEĽOM OCHRANY VEREJNÉHO ZDRAVIA

V roku 2023 bol vykonaný odber 10 vzoriek surových rýb a plodov mora v zariadeniach verejného stravovania s cieľom vykonania monitoringu prítomnosti baktérií z čeľade Vibrionaceae, rodu *Vibrio* v potravinách a overenia možnosti molekulárno-biologickej subtypizácie týchto mikroorganizmov s použitím metód založených na PCR. Vzorky boli analyzované v akreditovanom laboratóriu Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Komárne. V rámci monitoringu nebola vo vyšetrených vzorkách zistená prítomnosť toxínov baktérií z rodu *Vibrio* spp.

4 ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

a) *Podpora zdravého štartu do života*

- Podpora zdravého štartu do života bola realizovaná prioritne v rámci konzultačnej činnosti. Materské a rodinné centrá sú určené na krátkodobý pobyt detí od 9 mesiacov do 10 rokov s rodičmi na organizovanie voľno časových aktivít, cvičení, prednášok, seminárov a detských osláv.

b) *Podpora zdravšieho prostredia v školách*

- V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru v školských stravovacích zariadeniach, bola aj v roku 2023 okrem iného realizovaná kontrola dodávaných surovín, vrátane dodržiavania minimálnej doby spotreby, preferovania zdravých potravín a pod. Zistilo sa, že pri príprave pokrmov sa používajú výlučne čerstvé suroviny, vyhovujúcej kvality a pestrosti, ku ktorým vo všetkých prípadoch bola predložená dokumentácia (dodacie listy, faktúry a pod.).
- Počas roka 2023 bola odboru HDM zo strany ÚVZ SR určená úloha na výkon mimoriadnych cielených kontrol, zameraných na kontrolu používania múky a mäsa z Ukrajiny v zariadeniach školského stravovania. V rámci predmetnej úlohy bolo vykonaných 41 kontrol. Pri kontrolách nebolo zistené uskladnenie múky a mäsa pôvodom z Ukrajiny, dovezených priamo z Ukrajiny. V jednom prípade bolo zistené použitie mäsa pôvodom z Ukrajiny, ktoré bolo ale dovezené slovenským distribútorom.
- V priebehu roka bolo vykonaných 33 kontrol v zariadeniach rýchleho občerstvenia a bufetoch pri základných, stredných a vysokých školách. Pri kontrole v jednom bufete pri gymnáziu boli zistené hygienicko-prevádzkové nedostatky, za ktoré bola prevádzkovateľovi bufetu uložená bloková pokuta. vo väčšine bufetov predajný sortiment obsahoval 50 % tzv. zdravých potravín a 50 % tzv. nezdravých potravín, podávali sa obložené bagety aj z cereálnych potravín a obohatené o čerstvú zeleninu, sortiment predaja bol obohatený o čerstvé ovocie, mliečne výrobky a 100 % ovocné šťavy. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že žiaci nejavia záujem o kúpu čerstvého ovocia a mliečnych výrobkov v bufetoch, niektorí žiaci využívajú kuriérske služby na dovoz im vyhovujúcich pokrmov, žiaci si radšej v bežnej obchodnej sieti kupujú im vyhovujúce potraviny. V niektorých školách, kde došlo k zrušeniu bufetov, boli osadené automaty s balenými nápojmi, obloženými bagetami, cukrovinkami a slanými pochutinami.
- V porovnaní s minulým rokom sa nezmenil počet ŠJ, ktoré pripravujú desiate pre žiakov. V 25 školských jedálňach (z toho 2 ŠJ pri ZŠ, 2 ŠJ pri gymnáziu a 21 pri školských zariadeniach vyžadujúcich osobitnú starostlivosť) sú podávané desiate, z nich je časť podávaná v rámci mliečneho programu. Do uvedeného počtu nie sú zahrnuté desiate, podávané vo všetkých MŠ Bratislavského kraja v rámci celodenného stravovania.

- Aj v roku 2023 sa pokračovalo v spoločnom projekte „školské mlieko“ a „školské ovocie“. Mliečny program aj v tomto školskom roku bol zabezpečovaný viacerými spôsobmi, a to: podávaním mliečnych výrobkov v rámci desiat, podávaním mlieka a mliečnych výrobkov, ktoré boli súčasťou pokrmov v rámci obeda, školský mliečny program s názvom „Školská mliečna liga“ a „Rajo brejky“. Projekt školského ovocia v školskom roku 2022/2023 bol zabezpečovaný cestou školských jedální a stravníci mali v čase obeda k dispozícii ovocné šťavy a ovocie. Kontroly boli vykonávané ako súčasť štátneho zdravotného dozoru stravovacích zariadení, pri ktorých neboli zistené nedostatky pri realizácii uvedeného programu i projektu.
- Účinnosť a efektívnosť výkonu ŠZD v školských stravovacích zariadeniach je možné hodnotiť pozitívne. Počas roka 2023 bolo v zariadeniach spoločného stravovania vykonaných 129 kontrol v rámci štátneho zdravotného dozoru (68 vo vlastných stravovacích zariadeniach a 61 vo výdajniach stravy) a 72 úradných kontrol potravín. Väčšina stravovacích zariadení je na dobrej hygienickej úrovni. V ostatnom čase v stravovacích zariadeniach dochádza k zlepšovaniu podmienok prípravy pokrmov realizáciou komplexných a čiastkových rekonštrukcií, prípadne vymieňaním a dopĺňaním strojno-technologického vybavenia.
- Diétne stravovanie je zabezpečené v malom počte stravovacích zariadení pri školách rôznych typov. Podmienky na ich prípravu sú štandardné a hygienicky vyhovujúce. V stále väčšom počte školských stravovacích zariadení sa realizuje čiastočná diétna úprava pokrmov, napr. u žiakov alergických na kravské mlieko sa finálna úprava pokrmu robí iným mliekom a pod. Ďalšou formou diétného stravovania je donáška diétnej stravy rodičmi, ktorá bola pripravená v domácnosti. Tieto donášky stravy sa uskutočňujú na základe lekárskeho potvrdenia a vedúca ŠJ túto skutočnosť doplní do prevádzkového poriadku. Vo vysokoškolských stravovacích zariadeniach sa situácia v porovnaní s minulým rokom nezmenila. Zariadenia sa naďalej prispôbujú požiadavkám stravníkov a okrem bohatého sortimentu pripravovaných pokrmov pripravujú aj bezlaktózové a bezlepkové pokrmy. V niektorých stravovacích zariadeniach sa vzhľadom na zdravotný stav stravníkov strava po dokončení ešte upravuje formou mixovania a pod.
- Pitný režim je takmer vo všetkých školách a predškolských zariadeniach realizovaný hygienicky vyhovujúcim spôsobom. Deťom MŠ je v chladnejšom období podávaný čaj (ovocný/bylinkový), v teplom období čistá pitná voda. Žiaci ZŠ a SŠ majú k dispozícii umývadlá s prívodom tečúcej hygienicky vyhovujúcej pitnej vody. Pre zlepšenie zabezpečenia pitného režimu sú inštalované pitné fontánky v objektoch základných škôl a v priestoroch detských ihrísk.
- V rámci hygienických kontrol sa zisťujú aj počty stravujúcich sa detí a žiakov všetkých typov škôl. Konkrétny počet stravníkov sa aktualizuje v rámci výročnej správy.
- Odbery pokrmov na energeticko-biologickú hodnotu neboli realizované. V rámci objektívizácie kvality podávanej stravy bolo odobratých 190 vzoriek pokrmov (v porovnaní s rokom 2022 nárast o 80 vzoriek) podávaných k obedom v zariadeniach školského stravovania na mikrobiologické vyšetrenie, pričom 2 vzorky nevyhoveli požiadavkám zdravotnej nezávadnosti z dôvodu výskytu koliformných baktérií.
- Súčasťou štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach školského stravovania bola aj kontrola jedálnych lístkov, pričom bolo zistené, že lístky boli v prevažnej väčšine zariadení pripravované v súlade s požiadavkami racionálneho stravovania.

c) *Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení*

- Vedomosti na prácu v epidemiologicky závažných činnostiach boli preverené u 251 pracovníkov školských stravovacích zariadení a pracovníkov v zariadeniach verejného stravovania (v rámci výpomoci pre odbor hygieny výživy), ktorých prevažná väčšina úspešne zvládla skúšky a pracovníci získali osvedčenie o odbornej spôsobilosti na predmetnú činnosť.
- Pracovníčka odboru vykonala prednášku s názvom: Aktuálne právne predpisy a prax v školských jedálňach z hľadiska orgánu potravinovej kontroly - v rámci pracovnej porady pre vedúce zariadení školského stravovania Bratislavského kraja.

d) *Podpora pohybových aktivít*

- Cielené kontroly v telovýchovných zariadeniach, monitoring telovýchovných podmienok žiakov škôl a ostatné aktivity v rámci plnenia predmetnej úlohy sa realizujú každé tri roky, v roku 2023 sa nerealizovali. Počas roka sa vykonával bežný štátny zdravotný dozor v daných zariadeniach.

e) *Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku*

- Plnenie predmetnej úlohy nebolo určené pre rok 2023.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

- V rámci Bratislavského kraja bolo začiatkom roka 2023 evidovaných 82 bufetov pri základných a stredných školách. Počas roka 2023 bolo zistené, že z vyššie uvedeného pôvodného počtu bolo 28 bufetov zrušených, t.j. ku koncu roka je evidovaných 54 bufetov. Väčšina prevádzok v bufetoch bola ukončená z ekonomických dôvodov, časť z nich v dôsledku nepriaznivej ekonomickej situácie počas akútnej fázy pandémie ochorenia COVID-19 v krajine a časť prevádzok nebola udržateľná v dôsledku povinnosti dodržiavať určený sortiment predaja v bufetoch v zmysle Vyhlášky MZ SR č. 75/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež. Počas roka 2023 bolo vykonaných 33 kontrol v školských bufetoch.
- Pozitívne zistenia: vo väčšine bufetov predajný sortiment obsahoval 50 % tzv. zdravých potravín a 50 % tzv. nezdravých potravín, podávali sa obložené bagety aj z cereálnych potravín a obohatené o čerstvú zeleninu, sortiment predaja bol obohatený o čerstvé ovocie, mliečne výrobky a 100 % ovocné šťavy.
- Negatívne zistenia: mäsové výrobky (párky) neobsahovali požadovaný podiel mäsa (viac ako 80 %), v niektorých zariadeniach sladené nápoje obsahovali viac ako 5 g pridaného cukru na 100 ml nápoja a v priestoroch bufetu neboli osadené nástenky na podporu zdravého životného štýlu.
- Na povinnosť odstrániť zistené nedostatky boli prevádzkovatelia bufetov kontrolným orgánom upozornení. V jednom prípade bola prevádzkovateľovi bufetu uložená bloková pokuta (30,- EUR) za kríženie čistej a nečistej prevádzky, nepoužívanie

pracovného odevu a rozšírenie sortimentu predaja bez zabezpečenia vhodných hygienických podmienok.

- Vo všeobecnosti možno konštatovať, že žiaci nejavia záujem o kúpu čerstvého ovocia a mliečnych výrobkov v bufetoch, niektorí žiaci využívajú kuriérske služby na dovoz im vyhovujúcich pokrmov, žiaci si radšej v bežnej obchodnej sieti kupujú im vyhovujúce potraviny.
- V niektorých školách, kde došlo k zrušeniu bufetov, boli osadené automaty s balenými nápojmi, obloženými bagetami, cukrovinkami a slanými pochutinami.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Pilotný projekt bol realizovaný v roku 2019. V roku 2023 RÚVZ Bratislava nebol zapojený do projektu.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

- V rámci prvej etapy projektu boli získané údaje o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania.
- Počas roka 2023 bolo zistené, že v rámci Bratislavského kraja sa vyskytuje 16 predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania.
- Ide o 12 materských škôl a 4 prevádzkarne pre deti do 6 rokov veku, z toho 4 objekty materských škôl sú iba skolaudované a priestory ešte nie sú uvedené do prevádzky.

5 ODBOR OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM

5.1. SLEDOVANIE A HODNOTENIE VEĽKOSTI OŽIARENIA PACIENTOV Z LEKÁRSKEHO OŽIARENIA

Ciele úlohy: Zhodnotiť veľkosť individuálnych dávok pacientov pri vybraných typoch rádiologických vyšetrení a vyhodnotiť kolektívne dávky obyvateľov z vybraných typov rádiologických vyšetrení vykonávaných v Slovenskej republike. Výsledky štúdie porovnať s platnými národnými diagnostickými referenčnými úrovňami, ktoré sú definované v opatrení MZ SR.

Gestor: Úrad verejného zdravotníctva SR, Bratislava

Riešiteľské pracoviská:

ÚVZ SR Bratislava, RÚVZ Banská Bystrica, RÚVZ Bratislava, RÚVZ Košice, RÚVZ Nitra

Realizačné výstupy:

- Stanovenie individuálnych dávok pacientov a kolektívnych dávok pacientov z mamografických vyšetrení;
- Stanovenie individuálnych dávok pacientov a kolektívnych dávok pacientov z najfrekvencovanejších vyšetrení v diagnostickej rádiológii;
- Stanovenie individuálnych dávok pacientov a kolektívnych dávok pacientov z vyšetrení v nukleárnej medicíne;
- Publikovanie výsledkov štúdie a jej zverejnenie pre medicínskych odborníkov a pre odbornú verejnosť.

Na riešení úlohy sa podieľali traja pracovníci odboru.

Odpočet úlohy k 31.12.2023

V priebehu r. 2023 prebehla etapa č. 2 - spracovať výsledky meraní a hodnotenia veľkosti kolektívnych dávok pacientov z vybraných rádiologických diagnostických výkonov,

vykonávaných v rámci poskytovania zdravotnej starostlivosti na úrovni jednotlivých krajoch a v Slovenskej republike a porovnať výsledky získané v rámci štúdie s národnými diagnostickými referenčnými úrovňami pre lekárske ožiarenia ustanovenými v opatrení MZ SR s účinnosťou od 1.4.2018 a s výsledkami obdobných štúdií v iných krajinách Európskej únie.

Na pracoviskách bolo zisťované sledovanie diagnostických referenčných úrovní (DRÚ) uverejnených vo Vestníku MZ SR č.31-32 z 1. 4. 2018. Podľa zákona č. 87/2018 Z.z. o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, je poskytovateľ zdravotnej starostlivosti povinný sledovať ožiarenie pacientov pri lekárskom ožiarení, zaznamenávať veľkosť ožiarenia pacientov a na požiadanie poskytnúť tieto údaje Úradu verejného zdravotníctva SR (ÚVZ SR). Vzhľadom na vyššie vedené, ÚVZ SR oslovil zdravotnícke zariadenia s požiadavkou na poskytnutie anonymizovaných dát pacientov na účel ich spracovania a vyhodnotenia dávok pacientov z lekárskeho ožiarenia.

Listom zo dňa 17.1.2023 bola 15 poskytovateľom zdravotnej starostlivosti v rámci Bratislavského kraja odoslaná žiadosť o sprístupnenie údajov z DQC systému (anonymizované dáta, ktorými disponuje Ústav radiačnej ochrany, s.r.o., so sídlom na Staničná 1062/24, 911 05 Trenčín) na účel spracovania a vyhodnotenia kolektívnych dávok pacientov z lekárskeho ožiarenia. Následné spracovanie zozbieraných anonymizovaných údajov z lekárskeho ožiarenia prebiehalo na ÚVZ SR.

Údaje za celé Slovensko boli analyzované za obdobie 3 mesiacov, apríl - jún 2022. Skiagrafické vyšetrenia boli rozdelené podľa typu a projekcie. Pacienti boli rozdelení na skupinu dospelých pacientov (15 rokov a vyšší vek) a na deti v troch vekových kategóriách (0-5r., 5-10r., 10-15 r.).

Vyšetrenia v nukleárnej medicíne boli analyzované z údajov za obdobie celého roku 2022. Pacienti boli taktiež rozdelení na skupinu dospelých pacientov (15 rokov a vyšší vek) a deti, pričom DRÚ sa porovnávala na základe hmotnostného intervalu 65 kg až 75 kg pre dospelých a príslušné podiely aktivity pre deti na základe ich hmotností. DRÚ pre PET/CT vyšetrenie a pre látku FDG s rádionuklidom F-18 nie je stanovená, preto bolo cieľom zistiť typické hodnoty.

5.2 CIELENÉ VYHLADÁVANIE OPUSTENÝCH A NEPOUŽÍVANÝCH RÁDIOAKTÍVNYCH ŽIARIČOV A RÁDIOAKTÍVNEHO MATERIÁLU NEZNÁMEHO PÔVODU A VYPRACOVANIE POSTUPOV NA RIEŠENIE KRÍZOVÝCH SITUÁCIÍ SÚVISIACICH S NELEGÁLNYM NAKLADANÍM S RÁDIOAKTÍVNYM MATERIÁLOM

Ciele úlohy: Uskutočniť cielenú kampaň na vyhľadávanie opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu a vypracovanie postupov na riešenie krízových situácií súvisiacich s podozrením na nelegálne nakladanie, alebo potvrdeným nelegálnych nakladaním s rádioaktívnym materiálom alebo s nálezom rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu.

Gestor: Úrad verejného zdravotníctva SR, Bratislava

Riešiteľské pracoviská:

ÚVZ SR Bratislava, RÚVZ Banská Bystrica, RÚVZ Bratislava, RÚVZ Košice, RÚVZ Nitra

Realizačné výstupy:

- Uskutočniť cielenú kampaň na vyhľadávanie opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu v miestach ich možného výskytu.
- V spolupráci s Ministerstvom vnútra SR a ďalšími dotknutými štátnymi orgánmi, vypracovať štandardný postup pre mimoriadnu situáciu pri náleze rádioaktívneho žiariča alebo rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu a pre mimoriadnu situáciu pri podozrení na nelegálne nakladanie s rádioaktívnym materiálom.

Na riešení úlohy sa podieľal jeden pracovník odboru.

Odpočet úlohy k 31.12.2023

V r. 2023 boli vykonané nasledovné činnosti

- Koncom augusta prevzaté letáky od ÚVZ SR.
- Letáky boli v septembri uverejnené na webovom sídle a FB tunajšieho úradu.
- Aktualizácia dodanej tabuľky z ÚVZ SR – zoznam zberní kovového odpadu, niektoré pracoviská sú už zrušené a nové boli dodané, tabuľka sa naďalej aktualizuje.
- Tabuľka bola doplnená o kontaktné údaje – vedúci pracoviska, telefón a email.
- V období (september – október) 2023 bolo navštívených 6 pracovísk v Bratislave. Na každom pracovisku bol distribuovaný leták a poskytnú sa informácie o postupe pri podozrení na výskyt opusteného žiariča v kovovom odpade. Jedno pracovisko si vyžiadalo leták v elektronickej forme, aby ho mohli zaslať všetkým pracovníkom.
 - 1 pracovisko má k dispozícii bránu aj prenosné meradlo
 - 2 pracoviská majú k dispozícii bránu
 - 3 pracoviská nedisponujú žiadnym meradlom, vykonalo sa tam monitorovanie a nenašiel sa žiaden rádioaktívny žiarič.

Odozva zo strany pracovníkov zberní kovového odpadu je veľmi pozitívna.

V minulom roku tunajšiemu úradu nebol nahlásený žiadny nález rádioaktívneho materiálu v zberniach kovového odpadu ani na iných miestach a pracoviskách Bratislavského kraja. V prípade nálezu budeme postupovať podľa rámcového postupu pre riešenie mimoriadnej udalosti podľa § 99 zákona č. 87/2018 Z. z. o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a to v súčinnosti s držiteľom povolenia podľa § 28 ods. 2 písm. c) zák. č. 87/2018 Z. z. a Policajným zborom. V prípade podozrenia na jadrový materiál nález oznámime aj Úradu jadrového dozoru SR.

6 ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

V rámci Národného imunizačného programu sa od 1.1.2023 do 31.12.2023 priebežne vykonávala surveillance ochorení preventabilných očkovaním. V tomto období bolo hlásených a epidemiologicky vyšetrených 33 ochorení na pertussis s najvyššou vekovo-špecifickou chorobnosťou vo vekovej skupine 0 ročných detí (12,04/100 000 obyvateľov). U detí do 15 rokov boli hlásené 4 ochorenia. Z celkového počtu ochorení bolo 17 osôb riadne očkovaných proti pertussis, 10 osôb neočkovaných, 2 očkovanie odmietli a v 4 prípadoch nebol stav zaočkovanosti zistený. Všetky ochorenia boli laboratórne potvrdené.

Invazívne pneumokokové ochorenia boli evidované v 34 prípadoch a to u 11 detí a u 23 dospelých osôb. Z celkového počtu 34 ochorení bolo evidovaných 12 pneumokokových septikémií, 4 pneumokokových meningitíd a 18 pneumokokových pneumónii. Pneumokokové septikémie sa vyskytli u 11 dospelých osôb a u 1 dieťaťa, kde sa očkovací status nepodarilo zistiť.

Prostredníctvom kampane SZO prebiehajúcej pod názvom Európsky imunizačný týždeň boli vykonané zdravotno-výchovné aktivity, ktorých cieľom bolo zvýšiť povedomie širokej verejnosti o význame a nutnosti očkovania v prospech zdravia jednotlivca i celej spoločnosti. Prostredníctvom posterov, plagátov, webovej stránky úradu a poradenstva určeného pre laickú verejnosť pracovníci RÚVZ informovali obyvateľstvo o význame očkovania a možnostiach využívania vakcín v prevencii proti infekčným ochoreniam. Cieľom uvedených aktivít bolo oboznámiť laickú verejnosť o užitočnosti očkovania, informovať o existujúcich očkovacích látkach a ich indikáciách, zdôrazniť dostupnosť očkovania pre všetkých ako i pre vybrané skupiny obyvateľstva, ktoré sú vystavené riziku nákazy pri práci. Hlavným poslaním bolo poukázať na mylne prezentované informácie o škodlivosti očkovania ako i dôležitosť prevencie infekčných ochorení s dôrazom, že očkovanie musí zostať prioritou, pokiaľ sa budú vyskytovať infekčné ochorenia, ktoré ohrozujú zdravie verejnosti.

V priebehu septembra a októbra vykonali pracovníci epidemiológie kontrolu povinného pravidelného očkovania u 124 praktických lekárov pre deti a dorast v 129 ambulanciách Bratislavského kraja. V porovnaní s minuloročnými výsledkami sme zaznamenali nepatrný až mierny pokles celokrajšej zaočkovanosti v niektorých druhoch povinného očkovania, i keď pri očkovaní najmladšieho ročníka (ročník 2021) u PCV bol evidovaný nepatrný nárast o 0,1% (z 96,7% na 96,8%). Pri očkovaní proti MMR došlo tiež k miernemu nárastu zaočkovanosti v najmladšom kontrolovanom ročníku o 0,3% (z 94,3% na 94,6%). Pri očkovaní najmladšieho ročníka (ročník 2021) u DTaP-VHB-HIB-IPV bol evidovaný pokles o 0,5% (z 97,3% na 96,8%). Pri prvom preočkovaní proti DTaP-IPV (ročník 2016) bol evidovaný pokles o 0,9%. Pri revakcinácii proti DTaP-IPV (ročník 2009) bol pokles o 0,6%. V porovnaní s minuloročnými výsledkami sme zaznamenali vzostup v počte obvodov so zaočkovanosťou nižšou ako 90%. Zo 129 obvodov bola zaočkovanosť pod hranicou 90% evidovaná v 51 obvodoch, čo predstavuje oproti minulému roku (46 obvodov) vzostup o 10,9%.

Na území Bratislavského kraja sme v kontrolovaných ročníkoch narodenia evidovali celkom 2 825 (vzostup o 56,6%) odmietnutí očkovania bez kontraindikácií v 8 kontrolovaných druhoch povinného pravidelného očkovania.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHOROB

V roku 2023 bolo evidovaných a analyzovaných celkom 9 623 infekčných ochorení, čo predstavuje oproti roku 2022 (hlásených 189 444 ochorení) pokles o 94,9%. V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2022 boli zaznamenané zmeny v epidemiologickej situácii v Bratislavskom kraji, z dôvodu poklesu vo výskyte ochorenia COVID-19.

Z exotických ochorení boli hlásené 4 ochorenia na maláriu, 2 ochorenia na Q horúčku, 1 ochorenie na horúčku Dengue a 1 ochorenie na horúčku Západného Nílu.

V skupine črevných nákaz bol evidovaný nárast a to vo výskyte salmonelóz (o 32,9%) a u bakteriálnych črevných infekcií (o 9,5%). Naopak bol zaznamenaný pokles u bacilovej dyzentérie (o 21,4%), u vírusových črevných infekcií (o 27,6%) a u hnačiek a gastroenteritíd pravdepodobne infekčnej etiológie (o 44,5%).

V skupine vírusových hepatitíd bol evidovaný nárast o 57,8%.

Nárast bol evidovaný u pertussis o 261,9% a u varicelly o 39,6%. Naopak bol zaznamenaný pokles u legionárskej choroby o 43,4%.

Nárast chorobnosti sme zaznamenali u bakteriálnych meningitíd (o 123,4%).

V skupine pohlavne prenosných ochorení bol evidovaný nárast u syfilisu (o 28,0%). Pokles bol u gonokokových infekcií (o 19,2%) a chlamýdiových infekcií (o 24,0%).

V skupine osobitne sledovaných ochorení na ochorenie COVID-19 bolo v roku 2023 hlásených 2 497 prípadov, v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2022 bol zaznamenaný pokles chorobnosti o 98,6%.

Na zabezpečenie informovanosti obyvateľstva o možnostiach predchádzania prenosným ochoreniam, o očkovaní alebo ďalších preventívnych opatreniach využívali pracovníci epidemiológie mediálnu komunikáciu (tlač, rozhlas, televízia). Jednalo sa najmä o chrípku a chrípke podobné ochorenia, vírusové hepatitídy, kliešťovú encefalitídu, lymfskú boreliózu, črevné nákazy a možnostiach očkovania pred cestou do zahraničia.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Od 1.1.2023 do 31.12.2023 bolo v informačnom systéme spracovaných 9 623 prípadov ochorení, z toho v 2 965 prípadoch išlo o nozokomiálny charakter výskytu. Na odbore epidemiológie bolo spracovaných 10 019 ohniská nákazy a vydaných 420 rozhodnutí orgánu na ochranu zdravia.

V roku 2023 bolo v Bratislavskom kraji zaznamenaných 93 epidémií vrátane rodinných, pri ktorých ochorelo spolu 418 osôb z 2 740 exponovaných osôb (11x Salmonelová enteritída, 1x Infekcia enteropatogénnymi Escherichia coli, 11x Kamylobakteriálna enteritída, 5x Vírusové a iné nešpecifikované črevné infekcie, 2x Šarlach – skarlátina, 1x Akútna hepatitída typu A, 1x Akútna hepatitída typu E, 20x Varicella, 5x Enterobióza - mrla, Oxyuriáza, 5x Scabies-Svrab, 2x Chrípka vyvolaná identifikovaným vírusom chrípky, 24x COVID-19, 5x Nosič inej infekčnej choroby).

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

6.4.1 Surveillance vybraných nozokomiálnych nákaz v programe EU HELICS – IPSE

V 2023 sa pokračovalo v plnení programu EÚ HELICS (Hospital in Europe Link for Infection Control through Surveillance), ktorý je založený na sledovaní vybraných nozokomiálnych nákaz v anonymne a dobrovoľne zapojených zdravotníckych zariadeniach jednotlivých krajín EÚ. Program umožňuje zistiť a porovnať ich výskyt, zosúladiť údaje, určiť mieru rizika vzniku nozokomiálnych nákaz v jednotlivých štátoch Európy a v konečnom dôsledku aj navrhnúť opatrenia, ktoré by efektívnym ovplyvňovaním rizikových faktorov redukovali množstvo nozokomiálnych infekcií a nárast rezistencie na antibiotiká.

V 2023 bola realizovaná časť programu HELICS zameraná na sledovanie infekcií v mieste chirurgického výkonu. Sledovanými chirurgickými výkonmi v rámci SR sú cholecystektómie a časové obdobie pre sledovanie infekcií v mieste chirurgického výkonu je 1 rok. Proces výberu minimálneho setu údajov bol zameraný na najvýznamnejšie premenné pre analýzu rizika infekcie v mieste chirurgického výkonu. Používa sa rizikový index NNIS v súvislosti so zaradením pacienta podľa hlavných rizikových faktorov: riziko kontaminácie rany (čistá rana, čistá-kontaminovaná rana, kontaminovaná rana, znečistená alebo infikovaná rana), kondícia pacienta podľa ASA skóre (zdravý pacient, pacient s miernym systémovým ochorením až moribundný pacient), trvanie operácie, urgentnosť intervencie, endoskopické procedúry. Dotazníkovou formou a následne aj elektronicky bolo spracovaných celkovo 175 chorobopisov pacientov, u ktorých bola na Chirurgickej klinike Univerzitnej nemocnice Bratislava, Nemocnica akad. L. Déreza v období január – december 2022 vykonaná cholecystektómia. Elektronické výstupy boli zaslané celoslovenskému koordinátorovi tohto programu.

6.4.2 Európska surveillance infekcií Clostridium difficile podľa protokolu ECDC

Európske centrum pre prevenciu a kontrolu infekcií (ECDC) vyzvalo Slovenskú republiku k začatiu Surveillance infekcií spôsobených Clostridium difficile (CDI). Táto surveillance bola realizovaná v období január – december 2023 prostredníctvom epidemiologického informačného systému (EPIS). Dotazníkovou formou a následne aj elektronicky bolo spracovaných 73 chorobopisov pacientov z Univerzitnej nemocnice Bratislava, z Nemocnice akad. L. Déreza.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE, VRÁTANE BIOTERORIZMU

V Bratislavskom kraji pokračovalo monitorovanie (hlásenie chrípky a akútnych respiračných ochorení, informovanie o očkovaní) a vykonávanie protiepidemických opatrení v súvislosti s výskytom sezónnej i pandemickej chrípky, ktorá sa objavila na jar v roku 2009. Lekári prvého kontaktu boli vyzvaní, aby dôsledne vykonávali očkovanie proti chrípke a pneumokokovým infekciám najmä v domovoch dôchodcov, liečebniach pre dlhodobo chorých a pod.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Po eradikácii poliomyelitídy v SR sa i naďalej pokračuje vo vykonávaní surveillance tohto ochorenia, ku ktorej patrí i pravidelné virologické vyšetrenie odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov vo vonkajšom prostredí. V roku 2023 bolo v Bratislavskom kraji vykonaných a virologicky vyšetrených celkom 14 odberov odpadových vôd z dvoch lokalít (ČOV Vrakuňa a ČOV Malacky). Virologické vyšetrenie na poliovírusy bolo vo všetkých prípadoch negatívne.

6.7 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE ODPADOVÝCH VÔD NA SARS-CoV-2

Monitoring odpadových vôd v SR na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2 bol zahájený 02.05. 2021 (t.j. 18. kalendárny týždeň) a vykonáva sa pravidelne na týždennej báze v každom kraji SR. V Bratislavskom kraji v roku 2023 bolo vykonaných a vyšetrených celkom 102 odberov odpadových vôd z dvoch lokalít (ČOV Vrakuňa a ČOV Malacky).

7 OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (BŽP, MŽP, CHA, FF)

Odbor objektivizácie faktorov životných podmienok RÚVZ Bratislava hl. mesto so sídlom v Bratislave

Číslo úlohy	Názov úlohy	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov
1.4	Mapovanie prítomnosti baktérií rodu <i>Legionella</i> v ubytovacích zariadeniach	54	54
1.5	Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách	32	448
3.1	Monitoring príjmu kuchynskej soli	18	36
3.3	Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb	5	40
7.1	Monitoring kvality vôd vybraných lokalít	117	745
7.2	Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení, umelých kúpalísk a iných prioritných priestorov	31	113
7.9	Monitoring výskytu vibrií s cieľom ochrany verejného zdravia	0	0
7.18	Monitoring vedľajších produktov dezinfekcie vody v pitných vodách	446	1288

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Zisťovaním výskytu prítomnosti baktérií rodu *Legionella* v ubytovacích zariadeniach možno znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. Odbor objektivizácie faktorov životných podmienok participuje na riešení tejto úlohy v spolupráci s odborom hygieny životného prostredia a zdravia. V roku 2023 bolo vyšetrených **54** vzoriek a **54** ukazovateľov na prítomnosť baktérií rodu *Legionella* v ubytovacích zariadeniach. V 6 vzorkách sa potvrdila prítomnosť baktérií rodu *Legionella pneumophila* sérotyp 3 a v 3 vzorkách sa potvrdila prítomnosť baktérií rodu *Legionella pneumophila* sérotyp 1. Protokoly s výsledkami skúšok boli odovzdané odboru hygieny životného prostredia a zdravia.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Analýza pesticídnych látok bola vykonávaná v rámci kontroly kvality pitnej vody vo vzorkách, ktoré boli odoberané na úplnú analýzu v zmysle Vyhlášky MZ SR č. 91/2023 Z. z. Dostupné materiálno-technické vybavenie nám umožňuje sledovať 14 pesticídnych látok (hexachlórbenzén, lindan, heptachlor, heptachlorepoxid, p,p,- DDE, dieldrin, endrin, p,p, - DDD, p,p, - DDT, aldrin, methoxychlor, alachlor, metolachlor a prekursor cyklodiéno - hexachlorocyclopentadien.) V roku 2023 sme v **32** vzorkách pitnej vody spolu vykonali analýzy **448** ukazovateľov.

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Odbor hygieny výživy doručil na analýzy obsahu kuchynskej soli **18** vzoriek hotovej stravy zo zariadení v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania. Analýzy (**36**) boli vykonané a výsledky doručené Odboru hygieny výživy.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V súvislosti s plnením tejto úlohy bolo do laboratória doručených **5** vzoriek celodennej stravy, odobratých v zariadeniach sociálnych služieb, na stanovenie jednotlivých výživových zložiek a výpočet energetickej hodnoty. Spolu bolo vyhodnotených **40** ukazovateľov.

7.1 MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Vo vzorkách prírodnej povrchovej vody zo štrkovísk určených na rekreáciu a kúpanie sa monitoroval výskyt rias, cyanobaktérií a vodných kvetov. V roku 2023 bolo na biologické ukazovatele vyšetrených **117** vzoriek, **351** ukazovateľov a vykonalo sa 1248 analýz v prírodnej povrchovej vode zo štrkovísk určených na rekreáciu a kúpanie. V prípade pozitívneho nálezu sa určovali aj taxóny, ktorých počet bol 1014. Odberová skupina pri odbere vzoriek vykonala 234 meraní teplôt vody a 117 meraní teplôt vzduchu a 43 meraní priehľadnosti, spolu **394** ukazovateľov.

7.2 KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ, UMELÝCH KÚPALÍSK A INÝCH PRIORITNÝCH PRIESTOROV

V roku 2023 bolo z týchto priestorov vyšetrených 19 vzoriek a 19 ukazovateľov na prítomnosť baktérií rodu *Legionella*. V 1 vzorke sa potvrdila prítomnosť baktérií rodu *Legionella pneumophila* sérotyp 6. Na chemické analýzy bolo z bazénov v zdravotníckych zariadeniach doručených 12 vzoriek, v ktorých boli vykonané merania pH, redox-potenciálu a analýza chemickej spotreby kyslíka manganistanom, teda 36 ukazovateľov. Odberová skupina **pri** odberoch vykonala 31 meraní teploty vody, 13 meraní voľného chlóru a 13 meraní celkového chlóru. Spolu 57 zisťovaných ukazovateľov. Celkovo bolo analyzovaných **31** vzoriek a vyšetrených **113** ukazovateľov.

7.9 MONITORING VÝSKYTU VIBRIÍ S CIEĽOM OCHRANY VEREJNÉHO ZDRAVIA

V roku 2023 neboli vyšetrované vzorky rizikových potravín na baktérie z čeľade *Vibrionaceae*.

7.18 MONITORING VEDĽAJŠÍCH PRODUKTOV DEZINFEKCIE VODY V PITNÝCH VODÁCH

V roku 2023 boli vo vzorkách pitných vôd analyzované aj vedľajšie produkty dezinfekcie vody. V rámci minimálnej analýzy aj úplnej analýzy sa vo vzorkách sledovali chloritany a chlorečnany (**446** vzoriek), v rámci úplnej analýzy bolo v 44 vzorkách, ktoré boli odoberané na účely monitoringu pitnej vody, okrem chloritanov a chlorečnanov sledovaných aj 5 haloctových kyselín a 4 trihalometány čo spolu predstavuje **1288** analyzovaných ukazovateľov.

9 PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA KU ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV V SR

OPZ a VKZ nerealizoval žiadne aktivity.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025

Intenzívne sme pokračovali v edukačných a skriningových aktivitách prostredníctvom PZ a tiež v spolupráci so VŠZP a ďalšími občianskymi neziskovými organizáciami. Realizovali sme **64** prednášok z problematiky racionálnej výživy a životosprávy – počet účastníkov **1172**. V rámci svetového dňa obezity sme propagovali zdravý životný štýl prostredníctvom zdieľania informácií na FB stránke a informačných paneloch v priestoroch RÚVZ. Spolupracovali sme pri realizácii celoslovenskej výtvarnej súťaže vyhlásenej ÚVZSR. Súťaž bola určená pre žiakov 1. a 2. stupňa. Za Bratislavský kraj bolo oslovených 146 ZŠ. Víťazná škola za kraj bola odmenená zaujímavými cenami, ktoré zabezpečil RÚVZ Bratislava.

Pokračujeme v realizácii projektu „Viem čo zjem“ na ZŠ – počet edukovaných **543**. V rámci školského programu sme edukovali na tému školské ovocie a zelenina – **853** žiakov a na tému školské mlieko – **199** žiakov.

9.2.1 Vyzvi srdce k pohybu

OPZ a Vzk spolupracoval pri realizácii celonárodnej kampane „Vyzvi srdce k pohybu“.

9.3 PODPORA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

OPZ a Vzk nerealizoval žiadne aktivity.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Prostredníctvom PCOPZ sme zabezpečili individuálne a skupinové poradenstvo v rámci PZ a výjazdových poradní. Cieľom bolo dosiahnutie pozitívnej zmeny rizikového správania dlhodobým poradenstvom v rámci opakovaných návštev. U klientov sme monitorovali výskyt rizikových faktorov. Oproti predchádzajúcim rokom sme navýšili počet vyšetrených klientov v základnej Poradni zdravia – počet vyšetrených **1693**. Pre lepšie skvalitnenie služieb v poradni zdravej výživy bol zakúpený výživový softvér Planeat. Do výbavy základnej poradne bol zabezpečený modernejší prístroj na meranie CO vo vydychovanom vzduchu – Smokerlyzer.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 - 2030

Edukačné aktivity boli zamerané na edukáciu žiakov ZŠ, SŠ a produktívny vek – počet edukovaných **603**. Pokračovali sme v aktivitách zameraných na zvýšenie zdravotného uvedomenia o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu. Distribuovali sme edukačné materiály o rizikách konzumácie alkoholu za volantom. Spolupracovali sme pri vyzývaní mladých ľudí zúčastniť sa na projekte WHO, EVID-ACTION, v rámci ktorého bolo v Bratislavskom kraji oslovených 26 mládežníckych spolkov, 7 univerzít a 15 stredných škôl.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021 - 2030

V rámci primárnej prevencie sme formou **40** výjazdových aktivít základnej poradne realizovali skrining rizikových faktorov spojený s komplexnou edukáciou. Rizikovým klientom bolo odporučené kontrolné komplexné vyšetrenie v PZ, **105** klientov bolo odporučených do starostlivosti špecialistov. Odborné poradenstvo z problematiky životného štýlu a výživy sme realizovali tiež mailovou a telefonickou konzultáciou v počte **98**. V audiovizuálnych a printových médiách ako aj na webovej stránke a informačných paneloch RÚVZ bolo prezentovaných a uverejnených **104** príspevkov z problematiky nutričie a životného štýlu. V rámci významných Svetových dní sme realizovali edukačné aktivity – Svetový deň boja proti rakovine, Svetový deň obezity, Svetový deň – Pohybom ku zdraviu, Svetový deň zdravia, Svetový deň bez tabaku, Európsky týždeň boja proti drogám, Svetový deň diabetu, Svetový deň srdca.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022-2030

Propagovali sme *Svetový deň „pohybom k zdraviu“* formou uverejnenia príspevku na sociálnej sieti facebook RÚVZ BA, webovej stránke RÚVZ BA ako i formou informačného panelu venovanému tejto téme v priestoroch RÚVZ BA. Spolupracovali sme na celonárodnej kampani „Vyzvi srdce k pohybu“, ktorá bola zameraná na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie v jednotlivých krajoch.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023- 2030

V rámci Svetového dňa bez tabaku boli uverejnené príspevky na FB profile nášho úradu, spolu s poukázaním na tohtoročnú tému a heslo Svetového dňa bez tabaku „Pestujte potraviny, nie tabak!“ Informácie boli spojené s propagáciou našej Poradne na odvykanie od fajčenia a dňa otvorených dverí. Počet zúčastnených bol **21** klientov. Realizovali sme tiež besedy s témou zameranou na riziká fajčenia, kde bolo edukovaných **367** žiakov ZŠ a SŠ.

9.9 Národná protitobaková stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021- 2025 s výhľadom do roku 2030

Priebežne realizujeme komplexnú edukáciu mladej generácie z problematiky zdravého životného štýlu – protifajčiarska osveta – **16** prednášok – **367** edukovaných a alkoholová osveta – **11** prednášok – **603** edukovaných.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Čadci**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OHŽPaZ

Pitná voda: do zberu údajov a dozornej činnosti bolo zaradených pre rok 2023 celkovo 21 vodovodov, v okrese Čadca 9 vodovodov, v okrese Kysucké Nové Mesto 11 vodovodov a 1 SKV Nová Bystrica - Čadca - Žilina. V zmysle platnej legislatívy a odborného usmernenia ÚVZ SR sa vykonáva odber vzoriek vody pre pitné účely v rozsahu preverovacieho a kontrolného monitoringu, laboratórne spracovanie vzoriek centrálnie spracováva Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Žiline. Za uplynulé obdobie bolo terénnym oddelením odobratých celkovo 87 vzoriek pitnej vody z vodovodov verejného zásobovania pre laboratórne stanovenie v rozsahu minimálnej analýzy - za okres Čadca 60, v okrese Kysucké Nové Mesto 27 a v rozsahu úplnej analýzy za okres Čadca 1 a v okrese Kysucké Nové Mesto 1. Teda celkový počet odobratých vzoriek v rámci monitoringu kvality pitnej vody bol 89 a pri výkone štátneho zdravotného dozoru boli odobraté 2 vzorky pitnej vody z vodovodov verejného zásobovania Ochodnica a Oščadnica. Počas uplynulého obdobia nebola zaznamenaná epidémia vodou prenosných ochorení a nebolo potrebné udeliť výnimky v zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou.

V sledovanom období bol zaznamenaný nesúlad s platnou legislatívou vo veci kvality pitnej vody v obci Klokočov a to v mikrobiologických ukazovateľoch. Orgán verejného zdravotníctva vydal pre prevádzkovateľa vodovodu Obec Klokočov opatrenia podľa §12 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon č. 355/2007 Z. z.). Prevádzkovateľ vodovodu v obci Klokočov reagoval na vzniknutú situáciu, vykonal nápravu, zabezpečil na nevyhnutný čas náhradné zásobovanie a realizoval laboratórnu analýzu vzorky pitnej vody, ktorá preukázala súlad s platnou legislatívou.

Taktiež nesúlad s platnou legislatívou vo veci kvality pitnej vody bol zistený vo verejnom vodovode v obci Ochodnica a to v mikrobiologických ukazovateľoch. Orgán verejného zdravotníctva postupoval ústnym prejednaním zisteného stavu a uložením blokovej pokuty za chýbajúcu odbornú spôsobilosť, uplatnením náhrady nákladov a vydaním opatrenia podľa §12 zákona č. 355/2007 Z. z. Prevádzkovateľ vodovodu v obci Ochodnica reagoval na vzniknutú situáciu, vykonal nápravu, zabezpečil na nevyhnutný čas náhradné zásobovanie a realizoval laboratórnu analýzu vzorky pitnej vody, ktorá preukázala súlad s platnou legislatívou. Následne bol zo strany orgánu verejného zdravotníctva vykonaný štátny zdravotný dozor spojený s odberom vzorky pitnej vody v dotknutom vodovode, pričom opätovne bol zistený nesúlad s platnou legislatívou. Z uvedeného dôvodu bolo voči prevádzkovateľovi verejného vodovodu zahájené správne konanie s uložením pokuty.

Obec Radôstka ako prevádzkovateľ vodovodu Radôstka – Krasotín, ktorý bol rozdelený na dva vodovody zásobujúce cca po 25 obyvateľov, požiadal orgán verejného zdravotníctva o stanovisko a príslušný vodoprávny orgán o preregistráciu dotknutého vodovodu z hromadného zásobovania na tzv. individuálne. Žiadosti prevádzkovateľa bolo vyhovené

a orgán verejného zdravotníctva tieto vodovody registruje ako hygienicky významné nie však ako verejné vodovody.

Nesúlad s platnou legislatívou vo veci kvality pitnej vody bol zaznamenaný aj vo vodovodoch verejného zásobovania v obciach Klubina, Nová Bystrica, Dunajov, ktorých prevádzkovateľom je SeVaK, a. s. Žilina. Prevádzkovateľ vodovodov v zmysle zákona č. 355/2007 Z. z. okamžite na situáciu reagoval, podal informáciu orgánu verejného zdravotníctva, zabezpečil odkalenie vodovodných sietí a predložil protokol o kvalite vody, ktorý deklaroval vyhovujúcu kvalitu.

Koncom roka v zmysle informácie od starostu obce Kysucký Lieskovec bol zaevidovaný podnet, na ktorý poukázali občania, a to vo veci vzniknutého zákalu v obecnom vodovode po privalových predvianočných dažďoch. Išlo o vznik zákalu v časti obce cca u 30 rodinných domoch. Prevádzkovateľ vodovodu v zmysle zákona č. 355/2007 Z. z. informoval orgán verejného zdravotníctva o nevyhovujúcej kvalite pitnej vody a vykonal všetky potrebné opatrenia so zabezpečením náhradného zásobovania pitnou vodou pre občanov balenou pitnou vodou. Vzhľadom na obdobie prelomu kalendárnych rokov, prevádzkovateľ dotknutého vodovodu, predloží protokol o kvalite pitnej vody po vykonaných opatreniach až v nasledujúcom roku. Orgán verejného zdravotníctva nezaznamenal vznik a šírenie vodou prenosných ochorení v riešenej obci. Následne bude vykonaný štátny zdravotný dozor a v prípade zistenia nesúladu s platnou legislatívou vo veci kvality pitnej vody bude postupovať v intenciách vyššie cit. zákona.

Vodárenská nádrž Nová Bystrica (ďalej VN NB) ako najväčší zdroj pitnej vody v regióne patrí dlhodobo do štátneho zdravotného dozoru v súčinnosti s vodoochranným dozorom Okresným úradom Žilina. V uplynulom období sa konalo v ochrannom pásme VN NB tradičné podujatie s jedno rázovým vstupom občanov do OP pri príležitosti spomienkovej akcie stretnutia rodákov, ku ktorému bolo vydané RÚVZ so sídlom v Čadci súhlasné stanovisko. V jesennom období r. 2023 bol vykonaný spoločný vodoochranný dozor v súčinnosti s Okresným úradom v Žiline, Povodím Váhu Piešťany a zástupcami Lesov SR za účelom kontroly hospodárenia v OP VN NB ako zdroja pre pitnú vodu. Za uplynulé obdobie neboli zaznamenané negatívne hlásenia od správcu VN vo veci obhospodarovania územia v chránenej oblasti. Užívatelia pozemkov a lesov združujú prostriedky pre údržbu, opravu a spevnenie cesty okolo VN NB a plánujú požiadať o dotáciu štát.

Plánovaná akcia „Svetový deň vody“ sa v r. 2023 uskutočnila a bola propagovaná cez web stránku tunajšieho úradu a samospráv miest a obcí. Bolo vykonané stanovenie ukazovateľov kvality vody tzv. prúžkovou metódou za účelom zistenia prítomnosti dusitanov a dusičnanov v 163 vzorkách, ani jedna vzorka nebola pozitívna. Občanom bola poskytnutá poradenská služba, rozdane propagačné materiály. Za asistencie odborných pracovníčok RÚVZ so sídlom v Čadci bol 80 občanmi vyplnený dotazník „Mám rád vodu“. Poradenská služba bola poskytnutá osobne 148 občanom a 78 telefonicky. Ďalšou aktivitou bola prednášková činnosť na 3 základných a 1 strednej škole s témou prednášky „Pitná voda“.

Na požiadanie výrobnej firmy bol vykonaný 1 odber vody ako platená služba v rozsahu minimálnej analýzy pitnej vody z vlastného vodného zdroja využívaného hlavne ako technologická voda.

Kúpacie vody: v okrese Čadca a Kysucké Nové Mesto nie sú sústredené a vyhradené lokality ako rekreačné územia s možnosťou prírodných kúpalísk a ani neboli zaevidované lokality s tzv. divokým kúpaním.

Kúpacie vody s celoročnou prevádzkou - v okresnom meste Čadca sa nachádza objekt krytej plavárne, majiteľom ktorého je Mesto Čadca a prevádzkovateľom Mestský podnik služieb Čadca – Podzávoz. Objekt je športovým komplexom, kde je situovaný 1 plavecký bazén s recirkuláciou vody s kapacitou 150 osôb – netermálny, umelý bazén, sauna, solárium, parná sauna a fitnesscentrum. Zariadenie je charakteru celoročnej prevádzky vrátane bazéna.

Kúpacie vody so sezónou prevádzkou - počas letnej turistickej sezóny, t. j. od 15.06. 2023 do 15.09.2023, bolo v prevádzke Letné kúpalisko v Čadci, ktoré je situované pri objekte Krytej plavárne v Čadci. Jedná sa o vonkajší, nekrytý bazén s recirkuláciou vody, ktorý je rozdelený na plavecké a rekreačné účely a na hru detí. Zdrojom bazénovej vody Krytej plavárne Čadca i Letného kúpaliska Čadca je voda z mestského verejného vodovodu Čadca, ktorá je pravidelne kontrolovaná prevádzkovateľom Severoslovenskou vodárenskou spoločnosťou a. s. Žilina. Organizácia v pravidelných intervaloch poskytuje výsledky kontroly kvality pitnej vody orgánu verejného zdravotníctva ako aj prevádzkovateľovi dotknutej plavárne a letného kúpaliska. Súčasným prevádzkovateľom letného kúpaliska je Mestský podnik služieb Čadca – Podzávoz.

Počas LTS 2023 bolo odobratých celkovo 10 vzoriek vody (z bazéna krytej plavárne 6 a z letného kúpaliska 4), pričom bolo vyšetrených celkovo 115 ukazovateľov (z toho 68 z bazéna krytej plavárne a 47 z letného kúpaliska). V 1 prípade z bazéna krytej plavárne bolo zistené prekročenie limitu medznej hodnoty v ukazovateli *Staphylococcus aureus*.

Vzhľadom na zistené orgán verejného zdravotníctva miestne príslušný postupoval nasledovne:

- v rámci zápisnice zo štátneho zdravotného dozoru a pri zhodnutí protokolu o kvalite bazénovej vody boli prevádzkovateľovi zariadenia uložené opatrenia s termínom odstránenia nedostatkov za účelom vylepšenia a stabilizácie kvality bazénovej vody;
- podľa § 58 ods. 3 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov bola voči prevádzkovateľovi zariadenia uplatnená náhrada nákladov
- po vykonaní opatrení zo strany prevádzkovateľa zariadenia bolo realizované opakované stanovenie kvality bazénovej vody, pričom bol zistený súlad s limitmi kvality bazénovej vody;
- odobratie kontrolných sterov z prostredia v objekte krytej plavárne v počte 10 ks - stanovenia potvrdili neprítomnosť patogénnych baktérií.

Do konca kúpacjej sezóny prevádzkovanie vyššie uvedených zariadení už bolo bezproblémové, v súlade s platnou legislatívou.

Počas Kúpacjej sezóny 2023 nekrytý, neplavecký, umelý bazén s recirkuláciou vody v zariadení Hotel Severka Zákopčie, ktorého prevádzkovateľom je MASTAB HOTELS s. r. o., Nitra, nebol v prevádzke, prevádzkovateľ nepožiadaval o vydanie rozhodnutia.

V roku 2023 bol spustený cez IS UVZ Modul Kúpacie vody, ktorý bol odbornými pracovníkmi priebežne testovaný, naplňaný v týždenných intervaloch podľa pokynov gestora. V IS Kúpacie vody sú v evidencii za RÚVZ so sídlom v Čadci Krytá plaváreň Čadca, Letné kúpalisko Čadca a Hotel Severka Zákopčie.

Počas uplynulého obdobia nebol hlásený výskyt vodou prenosných ochorení z bazénovej vody a od návštevníkov nebol vznesený žiadny podnet na kvalitu služieb. Prevádzkovateľ zariadení v roku 2023 dodržiaval schválený prevádzkový poriadok vrátane čistenia bazéna krytej plavárne a letného kúpaliska a dodržiaval hygienické zásady pri prevádzkovaní zariadení. V rámci štátneho zdravotného dozoru okrem sledovania kvality bazénovej vody

bola vykonaná kontrola prevádzkovej a osobnej hygieny v celom zariadení, pri ktorej neboli zistené nedostatky. Zariadenie Krytej plavárne s bazénom Čadca a Letného kúpaliska Čadca je vyhovujúce a na dobrej úrovni.

Odpadová voda: oddelenie hygieny životného prostredia a zdravia bolo zapojené od 02/2022 do plnenia mimoriadnej úlohy - Koordinovaný národný monitoring odpadových vôd v Slovenskej republike na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2, ktorá pokračovala aj v roku 2023. Zvoz vzoriek odpadovej vody z ČOV Čadca a ČOV Kysucké Nové Mesto bol vykonávaný v týždenných intervaloch do laboratória RÚVZ so sídlom v Trenčíne a následne do NRC Bratislava. Komplexné výsledky boli zverejňované na web stránke ÚVZ SR v pravidelných intervaloch.

Účelom celoplošného monitoringu odpadových vôd je poskytnutie dôležitých doplňujúcich a nezávislých informácií pre rozhodovací proces v otázkach verejného zdravia v kontexte pandémie COVID-19 a zároveň využitie informácií ako systém včasného varovania na národnej a medzinárodnej úrovni. Zber údajov zo spádového územia regiónu podliehajúceho štátnemu zdravotnému dozoru RÚVZ so sídlom v Čadci prebiehal do 06/2023. Z dôvodu poklesu ochorenia COVID-19 bol v zmysle odborného usmernenia UVZ SR zredukovaný počet odberu vzoriek a odpadové vody z vyššie uvedených ČOV neboli ďalej zapojené do monitoringu kvality odpadových vôd.

Posudzovanie stavieb: v rámci posudzovania územných plánov, stavebných dokumentácií bolo celkovo posúdených 37 stavebných dokumentácií pre stavebné povolenie ako platená služba nad rámec zákona. Pre územné konanie, kolaudačné konanie stavieb a k zmene účelu užívania stavieb bolo vydaných 93 záväzných stanovísk, ďalej boli posúdené materiály ÚPN miest a obcí, zámery činnosti a strategické dokumenty, ku ktorým bolo vydaných 13 stanovísk, posúdených bolo 6 návrhov územných plánov sídiel 7 plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja, teda celkom 26 podaní. Celkovo bolo vydaných za uplynulé obdobie 169 stanovísk a vyjadrení odborného charakteru. Za uplynulé obdobie bolo podaných 338 informácií, ktoré predchádzali vydaniu rozhodnutí, stanovísk, iných odborných stanovísk.

Webovská stránka: v časti oddelenia hygieny životného prostredia a zdravia sú zverejnené nasledovné materiály - Program monitoringu pitnej vody, elektronický dotazník solárií a kvalita vody na kúpanie, dotazník o povedomí výskytu radónu v životnom prostredí, register odborne spôsobilých osôb, termíny skúšok odbornej spôsobilosti vrátane študijných materiálov, katalóg služieb, vzory prevádzkových poriadkov a žiadostí, koncepcia odboru, odkaz na IS kúpacie vody, formuláre žiadostí a oznámení, Proti záplavové opatrenia, Problematika prevádzok solárií, aktuality a tlačové správy (Rapex, Letná turistická sezóna kúpacie vody, Svetový deň vody pod.), ktoré sú aktuálne dopĺňané. Od 12/2023 bol aktívny nový vizuál web stránky jednotný pre všetky úrady verejného zdravotníctva SR.

Informačné systémy: Pitná voda - priebežne boli vkladané údaje z monitoringu a štátneho zdravotného dozoru za príslušný rok do IS pitná voda ako podkladom pre štatistické spracovanie údajov do výročnej správy. Kúpacie vody - naplňaný bol IS Kúpacie vody, prístupný cez internetové spojenie aj laickou verejnosťou. Do systému sú vložené údaje za zariadenie Krytá plaváreň Čadca, Letné kúpalisko Čadca a bazén pri ubytovacom zariadení Hotel Severka Zákopčie – relaxačný bazén sezónny. Pred LTS od 15. júna 2023 bola aktivovaná ostrá prevádzka IS UVZ - Modul Kúpacie vody, v ktorom boli všetky údaje spracovávané vrátane vyhodnotenia LTS 2023.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ - PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

Gestor

MZ SR prostredníctvom ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OHŽPaZ

Plnenie úlohy bolo realizované oddelením hygieny životného prostredia v intenciách bodu 1.1

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OHŽPaZ

Úloha bola plnená podľa usmernenia gestora s cieľom zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionela v ubytovacích zariadeniach a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami, pričom získané údaje a skúsenosti budú slúžiť na zameranie sa na nápravné opatrenia s cieľom odstrániť resp. minimalizovať ich výskyt, plnenie úlohy bolo rozvrhnuté na roky 2023 – 2024. V uplynulom období bolo vytypované 1 zariadenie pre plnenie úlohy s poskytnutím informácie krajskému odborníkovi ako koordinátorovi úlohy pre Žilinský kraj. V nasledujúcom období 01/2024 budú školenia k realizácii odberov vzoriek pre stanovenie baktérií rodu Legionela a následne vlastné odbery vzoriek s vyhodnotením výsledkov.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTKOV A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Gestor úlohy:

NRC pre pitnú vodu

Riešiteľské pracovisko:

RÚVZ so sídlom v Čadci, OHŽPaZ

Úloha bola plnená podľa usmernenia gestora za účelom získania údajov o výskyte nových látok v súvislosti so zavedením nových európskych požiadaviek na kvalitu pitnej vody. Odber vzoriek za spádové územie patriace do dozornej činnosti tunajšieho úradu verejného zdravotníctva za okres Čadca a Kysucké Nové Mesto bol uskutočnený v mesiaci október na 5 odberných miestach - RÚVZ Čadca, rodinný dom Staškov, VN Nová Bystrica, Mestský úrad Krásno nad Kysucou, Poliklinika Kysucké Nové Mesto, so zvozom vzoriek na UVZ SR Bratislava. Výsledky laboratórnych rozborov preukázali vyhovujúcu kvalitu pitnej vody v stanovovaných ukazovateľoch s dôrazom na pesticídne látky a mikropolutanty.

2. ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Gestor úlohy

ÚVZ SR (úlohy č. 2.1.1)

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici (úlohy č. 2.1.2, 2.1.3, 2.1.4)

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPPL

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Evidencia rizikových prác v okrese Čadca a Kysucké Nové Mesto sa naďalej vykonáva v programe ASTR. Aktualizácia so zadávaním údajov je vykonávaná priebežne počas celého roka s využívaním poznatkov z písomných posudkov o riziku s kategorizáciou prác, z návrhov na zaradenie, na zmenu alebo vyradenie prác z tretej alebo štvrtej kategórie, zo štátneho zdravotného dozoru vykonaného cielene na pracoviskách s rizikovými prácami a aktualizácia dát v programe ASTR prebieha aj po zaslaní informácií o výsledkoch posúdenia zdravotného rizika a opatreniach vykonaných na ich zníženie alebo odstránenie s počtom zamestnancov vykonávajúcich rizikovú prácu k 31.12. daného roka.

Výstupy z programu ASTR boli v polročných intervaloch k 30.06.2023 a k 31.12.2023 zaslané na ÚVZ SR v stanovenej lehote.

K 31.12.2023 počet exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikovú prácu činil 3346, počet žien 616. Prácu tretej kategórie vykonávalo 3280 zamestnancov, z toho 614 žien a prácu štvrtej kategórie 66 zamestnancov, z toho 2 ženy.

Podľa výstupov z programu ASTR k 31.12.2023 došlo v porovnaní s predchádzajúcim rokom k poklesu celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce o 121 a počet žien o 102.

Oproti predchádzajúcemu roku nastali zmeny počtu subjektov s rizikovými prácami, kde nastal pokles z 57 subjektov na 55, v okrese Čadca o 3 subjekty s poklesom na celkový počet 38 a v Kysuckom Novom Meste naopak nastal nárast o 1 subjekt s celkovým počtom 17. V roku 2023 bolo exponovaných pracovníkov v okrese Čadca 599, z toho 219 žien a v Kysuckom Novom Meste 2747 zamestnancov, z toho 397 žien vykonávalo rizikovú prácu. Podľa prevažujúcej činnosti v roku 2023 bolo najviac osôb zamestnaných na rizikových pracoviskách v odvetví „priemyselná výroba“ 3213, z toho 581 žien, ďalej nasledovala činnosť „administratívne a podporné služby“ s počtom exponovaných osôb 49, z toho 21 žien a tretia v poradí bola činnosť „dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov s celkovým počtom osôb 27, z toho 3 ženy, kde v porovnaní s rokom 2022 došlo k nárastu zamestnancov o 20, počet žien o 3.

Na základe triedenia podľa druhu a kategórie rizikového faktora bolo naďalej aj v roku 2023 najviac exponovaných zamestnancov hluku s počtom 3042 zamestnancov, 518 žien. Druhým najčastejším faktorom ostáva naďalej fyzická záťaž s počtom exponovaných zamestnancov 143, žien 62. Tretím v poradí sú chemické látky a zmesi s počtom zamestnancov 97, žien 29. Oproti roku 2022 ubúdol jeden rizikový faktor, a to biologický faktor s počtom zamestnancov 38, počet žien 32. Pri ostatných rizikových faktoroch nenastali podstatné zmeny v počtoch exponovaných zamestnancov.

V priebehu roka 2023 bolo vydaných 18 rozhodnutí na zaradenie prác do tretej alebo štvrtej kategórie alebo na zmenu alebo vyradenie prác z tretej alebo štvrtej kategórie. Z celkového počtu 18 rozhodnutí bolo vydaných 13 rozhodnutí na zaradenia prác do tretej a štvrtej kategórie, z toho boli 3 rozhodnutia so zaradením prác do štvrtej kategórie, ktoré sú každoročne vydávané s časovým obmedzením najviac na dobu jedného roka (práca s ručnou motorovou pílou (vibrácie prenášané na ruky), otryskávanie kovov (hluk), sústruženie, opracovanie, brúsenie a kovanie ložísk (hluk). 1 rozhodnutie so zaradením prác do tretej a štvrtej kategórie bolo vydané pre zamestnávateľa s kovovýrobou a s výkonom zvaračských prác s expozíciou hluku a chemickým faktorom. Rizikové práce u novovzniknutých subjektov boli vyhlásené v 2 subjektoch s faktorom hluk, a to pri výrobe kovových konštrukcií a zámočnických prácach a pri štiepkovaní drevnej hmoty. V ostatných prípadoch sa jednalo o prehodnotenie rizikových prác u zamestnávateľov, u ktorých došlo k zmenám podmienok práce a pracovného prostredia, ktoré ovplyvnili veľkosť zdravotného rizika a kategóriu práce. Rozhodnutia na zaradenie prác do tretej kategórie boli vydané pre subjekty s vykonávanou prácou: výroba hliníkových okien a dverí (hluk), opracovanie drevnej hmoty a výroba komponentov z dreva (hluk), spracovanie drevnej hmoty pílením (hluk), drvenie a mletie plastových paliet a lisovanie papiera (hluk, chemické faktory – iný pevný aerosól s dráždivým účinkom), kontrola a montáž ložísk v 2 spoločnostiach (fyzická záťaž – práca s bremenami). V 1 podniku so zameraním na výrobu dámskych pančúch bola vyradená práca balenia výrobkov a konfekčného tovaru z tretej kategórie s faktorom hluk.

Na vyradenie prác z tretej kategórie bolo v roku 2023 celkom vydaných 5 rozhodnutí pre 4 zamestnávateľov, a to z dôvodu prehodnotenia posúdenia zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia, ktoré bolo vykonané z dôvodu vykonaných zmien, čo malo vplyv na mieru zdravotného rizika a kategóriu práce z hľadiska zdravotného rizika. Jednalo sa o práce tretej kategórie s expozíciou fyzickej záťaži v zariadení sociálnych služieb, ďalej s expozíciou hluku v prevádzke výroby nábytku a vo výrobe kovových výliskov a montážnych celkov pre automobilový priemysel. V roku 2023 boli vydané 2 rozhodnutia na vyradenie prác z tretej kategórie s expozíciou biologickému faktoru (vírus SARS-CoV-2) a s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom (cytostatiká) zamestnávateľovi poskytujúcemu zdravotnícku starostlivosť v nemocničnom zariadení. V hodnotenom roku bola vyradená riziková práca aj u 3 samostatne zárobkovo činných osôb v profesii stolár v prevádzke výroby nábytku na základe vyradenia práce z tretej kategórie pre prevádzkovateľa uvedenej výroby.

V roku 2023 bol vykonaný štátny zdravotný dozor u 27 zamestnávateľov s vyhlásenými rizikovými prácami s 32 kontrolami. 18 krát bol štátny zdravotný dozor vykonaný na základe podaného návrhu na zaradenie prác do tretej alebo štvrtej kategórie alebo na zmenu alebo vyradenie prác z tretej alebo štvrtej kategórie. 14 krát sa jednalo o plánovaný cielený štátny zdravotný dozor u zamestnávateľov s vyhlásenými rizikovými prácami, počas ktorého bolo kontrolované plnenie povinností pri ochrane zdravia pri práci podľa § 30 zákona č. 355/2007 Z. z. v nadväznosti na plnenie ustanovení súvisiacich platných predpisov na ochranu zdravia zamestnancov. Nedostatky boli prevažne zisťované v posúdení zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia a vo vypracovaní posudkov o riziku a prevádzkových poriadkov, ktoré neboli vypracované na aktuálny stav vystavenia zamestnancov faktorom práce a pracovného prostredia. Ostatné nedostatky sa týkali objektivizácie faktorov práce a pracovného prostredia na pracoviskách, kde došlo k zmenám v strojnotechnologickom vybavení, predkladania písomností preukazujúcich splnenie povinností zamestnávateľa pri ochrane zdravia pri práci ako napr. záznamy o absolvovaní školenia, posudky o zdravotnej spôsobilosti a iné. Ďalej boli zisťované nedostatky aj vo vybavení pracoviska zariadeniami na osobnú hygienu pre zamestnancov a v ich celkovej údržbe a čistote. Spôsob a lehoty

odstránenia nedostatkov boli uložené v zázname zo štátneho zdravotného dozoru a následne po uplynutí stanovenej lehoty bolo ich odstránenie skontrolované.

V zabezpečení povinnosti posudzovania zdravotnej spôsobilosti na prácu bolo v roku 2023 ešte naďalej zisťované, že u niektorých zamestnancov bola preventívna lekárska prehliadka vo vzťahu k práci nahradená čestným vyhlásením podľa zákona č. 355/2007 Z. z. s tým, že po vykonanom štátnom zdravotnom dozore boli zamestnávateľom tieto prehliadky zabezpečené a realizované.

Sankcie v oblasti ochrany zdravia pri práci pri výkone prác tretej a štvrtej kategórie v roku 2023 neboli RÚVZ v Čadci uložené.

Aj v priebehu roka 2023 bolo naďalej kontrolované zabezpečenie zdravotného dohľadu pre zamestnancov, ktorí vykonávali rizikové práce. U všetkých kontrolovaných zamestnávateľov s rizikovými prácami bola uvedená povinnosť zabezpečená tímom pracovnej zdravotnej služby.

Na posúdenie a zhodnotenie výsledkov z merania faktorov práce a pracovného prostredia bolo predložených od 17 subjektov 38 protokolov, z toho bolo najviac protokolov z merania hluku (21), nasledovali chemické faktory a fyzická záťaž.

Informácie hodnotenia zdravotných rizík a o opatreniach vykonaných na ich zníženie alebo odstránenie k 31. decembru daného roka boli predložené od všetkých zamestnávateľov, ktorí mali vyhlásené rizikové práce s celkovým počtom 55 subjektov.

Kontrolné listy informovanosti boli dané zamestnancom, ktorí vykonávali rizikové práce s celkovým počtom 251 spracovaných dotazníkov. Najviac bolo 131 typu H – hluk, nasledoval dotazník typu R – ručná manipulácia s bremenami v počte 77, ďalej chemické faktory dotazník typu C v počte 29 a 14 dotazníkov typu V – vibrácie.

Oddelenie preventívneho pracovného lekárstva v roku 2023 poskytlo 66 konzultácií v oblasti ochrany zdravia pri práci, zamestnávateľom, ktorých práca bola vedená ako riziková. Konzultácie boli poskytované aj pracovníkom tímov pracovnej zdravotnej služby.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V spádovej oblasti RÚVZ so sídlom v Čadci sme v roku 2023 evidovali 9 subjektov, ktoré pri svojej výrobnej činnosti používajú chemické látky a zmesi klasifikované podľa Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 1272/2008 a nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. veľmi toxické (akútna toxicita kategórie 1 a 2) a toxické (akútna toxicita kategórie 3).

V 5 subjektoch sa jedná o veľmi toxické chemické látky a zmesi, a to o oxid chrómový, kyanid sodný, ortuť, dichróman draselný, azid sodný, kyanozlatnan draselný a roztok s obsahom síranu ortutnatého, kde okrem uvedených veľmi toxických látok a zmesí, firmy používajú pri svojej činnosti i toxické látky a zmesi. V 2 prípadoch sa jedná o právnické osoby zaoberajúce sa strojárskou výrobou, kde sa veľmi toxické látky a zmesi používajú vo výrobnom procese na povrchovú úpravu kovov. Jedná sa o oxid chrómový a kyanid sodný. Ostatné veľmi toxické látky a zmesi - ortuť, dichróman draselný, azid sodný, kyanozlatnan draselný a roztok s obsahom síranu ortutnatého sa používajú v laboratórnych podmienkach, prevažne na vykonávanie chemických analýz v 3 spoločnostiach. Ide o spoločnosti zaoberajúce sa kovovýrobou, výrobou elektrónok a v 1 prípade sa jedná o spoločnosť, ktorá zabezpečuje úpravu odpadových vôd.

V 4 subjektoch evidujeme používanie toxických chemických látok a zmesí. V 2 subjektoch sa používajú v laboratórnych podmienkach, a to pri výrobe oceľových guľičiek do ložísk na vykonávanie chemických analýz, ale aj ako biocídny prípravok v centrálnych nádržiach s pracovnými médiami a v zdravotníckom zariadení na prípravu roztoku pre uchovanie biologických vzoriek. 2 zamestnávatelia používajú toxické látky a zmesi v rámci výrobného

procesu, v 1 prípade pri povrchovej úprave kovov prostredníctvom kataforetického povlakovania a v druhom prípade pri výrobe pančúch.

V roku 2023 bol celkovo vykonaný štátny zdravotný dozor 4 krát u 3 zamestnávateľov, ktorí pri svojej činnosti používajú toxické chemické látky a zmesi. V 1 prípade sa jednalo o plánovaný štátny zdravotný dozor so zameraním na kontrolu plnenia povinností zamestnávateľa v oblasti ochrany zdravia zamestnancov pri práci s toxickými látkami a zmesami, ktoré vyplývajú zo zákona č. 355/2007 Z. z. a nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. Jednalo sa o spoločnosť zaoberajúcu sa povrchovou úpravou kovových dielov z ocele a železa pre automobilový priemysel, ktorá vo výrobnom procese pri lakovaní tzv. kataforéze používa chemickú zmes s obsahom kyseliny fluorovodíkovej klasifikovanú podľa Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 1272/2008 v platnom znení a nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. ako toxickú. V druhom prípade sa jednalo o štátny zdravotný dozor v rámci posúdenia návrhu vo veci vydania rozhodnutia podľa § 13 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2006 Z. z. na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním chemického karcinogénu, nakoľko sa jednalo o 35 % formaldehyd, ktorý je klasifikovaný zároveň i ako toxická látka podľa vyššie uvedenej legislatívy. Jednalo sa o pracovisko laboratória nemocničného zariadenia, kde sa 35 % formaldehyd používa na prípravu 4 % roztoku pre uchovanie biologických vzoriek. V 2 prípadoch sa jednalo o kontrolu plnenia opatrení na ochranu zdravia pri práci s toxickou látkou, ktoré vyplynuli z výkonu štátneho zdravotného dozoru. 1 krát išlo o prevádzku výroby elektrónok, kde sa na zlatenie prívodov používa chemická látka kyanozlatnan draselný a 1 krát o vyššie uvedenú prevádzku zaoberajúcou sa povrchovou úpravou kovových dielov, ktorá vo výrobnom procese pri kataforetickom lakovaní používa chemickú zmes s obsahom kyseliny fluorovodíkovej.

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo skontrolované informovanie zamestnancov kontrolnými listami informovanosti typu C u 3 osôb a 5 krát bolo poskytnuté poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov, zamestnancov a pracovné zdravotné služby.

Rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami v zmysle § 13 ods. 4 písm. h) zákona č. 355/2007 Z. z. v roku 2023 nebolo RÚVZ v Čadci vydané.

V kontrolovaných subjektoch u zamestnancov s výkonom riadiacej alebo samostatnej práce neboli zistené nedostatky týkajúce sa odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami.

Regulácia živočíšnych škodcov ako profesionálna činnosť bola RÚVZ v Čadci hlásená 46 krát odborne spôsobilými osobami, ktoré túto činnosť vykonali len prípravkami určenými na daný účel. Išlo prevažne o obchodné priestory určené na predaj potravín a iného tovaru.

Mimoriadne situácie a havárie v roku 2023 v spádovej oblasti RÚVZ v Čadci neboli evidované.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

RÚVZ v Čadci celkovo eviduje 11 subjektov, kde sú pri pracovných činnostiach zamestnanci exponovaní karcinogénnym a mutagénnym faktorom. V porovnaní s rokom 2022 došlo k nárastu o 1 subjekt, a to o prevádzku zaoberajúcou sa veľkoobchodom a spracovaním drevnej guľatiny s expozíciou prachu z tvrdého dreva (dub, buk).

Z celkového počtu v 4 subjektoch sa jedná o pracovný proces s rizikom chemickej karcinogenity, 2 krát o zdravotnícke zariadenie (práca s cytostatikami) a 2 krát o spoločnosť so spracovaním dreva (práca s expozíciou prachu z tvrdého dreva – dub, buk). V ostatných prípadoch sú zamestnanci exponovaní karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri výkone prác v rámci výrobného procesu, a to pri úprave kovov galvanizovaním – chemické zmesi

s obsahom dusičnanu kobaltnatého; morením, leptaním – oxid chrómový; fosfátovaním – chemické zmesi s obsahom dusičnanu nikelnatého a nanášaním náterových hmôt s obsahom ťažkého benzínu, ťažkej alkylátovej frakcie v prevádzke kovovýroby. V 1 prípade ide o výrobu elektrónok, kde sa pri leštení ich prívodov v laboratórnych podmienkach používa oxid chrómový. Potom o prevádzku výroby ložísk, kde sa na pracovisku skúšobne pri testovaní kontaminácie výrobkov používa kaolínový íl s obsahom oxidu kremičitého. V 1 prípade sa jedná o činnosti súvisiace s nákupom, skladovaním a predajom tlačiarenskej farby s obsahom ropných destilátov (hydrogenačne rafinované strednej frakcie). V nemocničnej lekární v laboratóriu sa používa 35 % formaldehyd na prípravu 4 % roztoku s obsahom formaldehydu. Ďalšie látky klasifikované ako karcinogény a mutagény (dichróman draselný, fenolftaleín, o-toluidín) sa používajú v ostatných podnikoch, a to v laboratórnych podmienkach na chemické analýzy, prípadne úpravu chemických odpadových vôd.

Celkovo bol vykonaný štátny zdravotný dozor 6 krát. Z toho 2 krát v rámci posúdenia návrhu predloženého zamestnávateľom na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním chemického karcinogénu. V jednom prípade sa jednalo o zamestnávateľa zaoberajúceho sa veľkoobchodom a spracovaním drevnej hmoty, kde na pracovisku štiepania drevnej hmoty sú zamestnanci exponovaní prachu z tvrdého dreva (dub, buk) a v druhom prípade išlo o zdravotnícke zariadenie na pracovisku analytického laboratória, kde sú zamestnanci exponovaní 35 % formaldehydu pri príprave 4 % roztoku formaldehydu pre uchovávanie biologických vzoriek. 1 krát bol štátny zdravotný dozor vykonaný v rámci návrhu na vyradenie prác z tretej kategórie, kde sa jednalo o prácu s cytostatikami. 2 krát bol štátny zdravotný dozor vykonaný cielene so zameraním na kontrolu plnenia opatrení na ochranu zdravia pri práci s karcinogénnym a mutagénnym faktorom, ktoré vyplynuli z výkonu štátneho zdravotného dozoru. Cieleny štátny zdravotný dozor so zameraním na kontrolu plnenia povinností zamestnávateľa v oblasti ochrany zdravia zamestnancov pri práci s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi, ktoré vyplývajú zo zákona č. 355/2007 Z. z. a nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. bol v roku 2023 vykonaný u 1 zamestnávateľa. Išlo o prevádzku, v ktorej sa vykonáva povrchová úprava kovových dielov z ocele a železa pre automobilový priemysel, kde pri fosfátovaní kovov sa používajú zmesi s obsahom dusičnanu nikelnatého a fenolftaleín na pracovisku laboratória pri stanovení koncentrácií roztokov titráciou.

U 4 zamestnancov bolo skontrolované poskytovanie informácií prostredníctvom kontrolného listu informovanosti typu K.

1 zamestnávateľ vykonal v priebehu roka 2023 opatrenia na minimalizáciu expozície zamestnancov karcinogénnym a mutagénnym faktorom. Jednalo sa o prevádzku výroby elektrónok, kde na pracovisku laboratória bolo doplnené lokálne odsávanie nad pracovným miestom leštenia prívodov.

V roku 2023 bola vykonaná u 2 zamestnávateľov objektivizácia karcinogénnych faktorov meraním v pracovnom prostredí, a to stanovenie koncentrácie formaldehydu v pracovnom ovzduší a pevného aerosólu z dreva (dub, buk). Technické smerné hodnoty podľa nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. neboli prekročené.

Látky poškodzujúce reprodukciu evidujeme celkom v 5 subjektoch. V 3 subjektoch, kde práce s ich expozíciou sú zaradené do 3. kategórie prác. Jedná sa o 2 zdravotnícke zariadenia – práca s cytostatikami s celkovým počtom 8 zamestnancov, z toho 6 žien a o 1 výrobné družstvo zaoberajúce sa výrobou vianočných ozdôb s použitím farieb s obsahom toluénu s počtom 3 žien. V 2 subjektoch ide o práce zaradené do druhej kategórie s použitím chemických zmesí s obsahom toluénu pri výrobe plastových výliskov pre automobilový priemysel a pri výrobe ložísk.

Evidenciu o počte zamestnancov vykonávajúcich prácu tretej kategórie s karcinogénnymi, mutagénnymi faktormi vedieme v programe ASTR, kde podľa 2. stupňa triedenia evidujeme pre faktor:

- chemické karcinogény - 17 osôb, z toho 6 žien, jedná sa o prácu s rizikom chemickej karcinogenity – práca s cytostatikami, pri ktorej je exponovaných 8 osôb, z toho 6 žien a prácu, pri ktorej dochádza k expozícii zamestnancov prachu z tvrdého dreva – dub, buk, kde je exponovaných 9 mužov,
- mutagény – 8 osôb, z toho 6 žien – práca s cytostatikami.
- reprodukčné toxické látky – 11 osôb, z toho 9 žien, kde 8 osôb, z toho 6 žien je vystavených uvedenému faktoru pri práci s cytostatikami a 3 ženy pri výrobe vianočných ozdôb s použitím farieb obsahujúcich chemickú látku toluén.

Rozhodnutie na činnosti spojené s manipuláciou, skladovaním a zneškodňovaním chemických karcinogénov a mutagénov na pracovisku podľa § 13 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. bolo vydané 2-krát.

Podľa § 13 ods. 4 písm. j) zákona č. 355/2007 Z. z. bolo v roku 2023 vydaných celkom 44 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb. V 40 prípadoch sa jednalo o práce v exteriéroch, o demontáž azbestocementového materiálu: strešná krytina (31), obloženie z fasády (5), strecha s fasádou (2), vyberanie a balenie azbestocementových platní z pozemku (2). V 4 prípadoch sa jednalo o práce v interiéroch: odpadové rúry v bytových domoch (3), demontáž azbestocementového obloženia stropu v pivničných priestoroch (1). Oproti predchádzajúcemu roku došlo k navýšeniu počtu podaných návrhov o 17. Činnosti súvisiace s odstraňovaním materiálov obsahujúcich azbest vykonávalo v našom regióne 11 oprávnených spoločností, 44 osôb – mužov zmanipulovalo viac ako 80 ton (80 242 kg) odpadového materiálu s obsahom azbestu. Oznámenia o začatí činnosti s materiálmi obsahujúcimi azbest, ako aj jej ukončenie s množstvom zlikvidovaného nebezpečného odpadu bolo celkovo zaslaných na RÚVZ v Čadci 39-krát, nakoľko v 5 prípadoch uvedená činnosť nebola vykonaná s tým, že bude realizovaná v priebehu nasledujúceho roka. Po ukončení sanačných prác boli na RÚVZ v Čadci priebežne zasielané správy s množstvom zlikvidovaného materiálu s obsahom azbestu na skládke nebezpečného odpadu v počte 21.

V roku 2023 po oznámení o začatí výkonu odstraňovania azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest bol štátny zdravotný dozor vykonaný a ukončený záznamom na 5-tich stavbách. Vo všetkých prípadoch sa jednalo o práce v exteriéroch. V plnení povinností zamestnávateľom podľa § 41 zákona č. 355/2007 Z. z. neboli zistené nedostatky.

Kontrolné listy informovanosti pri práci s azbestom boli vyhodnotené od 25 osôb, ktoré vykonávali odstraňovanie materiálov s obsahom azbestu u 5 subjektov.

V oblasti ochrany zdravia pri práci s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi bolo poskytnutých 40 konzultácií, z toho 30 konzultácií sa týkalo problematiky práce súvisiacej s odstraňovaním azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

V roku 2023 RÚVZ v Čadci evidoval 1 zamestnávateľa, kde zamestnanci vykonávali rizikové práce s biologickým faktorom. Jednalo sa o práce tretej kategórie s biologickým faktorom - vírus SARS-CoV-2 v nemocničnom zariadení v okrese Čadca. Práce do tretej kategórie boli zaradené na pracovisku resuscitačnej a intenzívnej starostlivosti lôžkovej časti v profesiách lekár, vedúca sestra, sestra, sanitárka a pomocnica a na pracovisku klinickej mikrobiológie a centrálnej sterilizácie v profesii zdravotnícky laborant. Celkovo sa jednalo o 38 zamestnancov, z toho 33 žien. Zamestnávateľ v priebehu roka 2023 vykonal v spolupráci

s pracovnou zdravotnou službou aktualizáciu posúdenia zdravotného rizika pri práci s expozíciou biologickému faktoru – koronavírus spôsobujúci akútny respiračný syndróm – SARS-CoV-2, na základe ktorého boli práce jednotlivých profesií vyradené z tretej kategórie pre daný faktor.

K 31.12.2023 RÚVZ v Čadci neevidoval v registri rizikových prác žiadneho zamestnávateľa s rizikovými prácami s biologickými faktormi. Na rozdiel s predchádzajúcimi rokmi 2021-2022, kedy sme evidovali v roku 2021 rizikové práce s biologickým faktorom - vírus SARS-CoV-2 u 2 zamestnávateľov s celkovým počtom zamestnancov 121, z toho 113 žien. V roku 2022 nastal pokles zamestnancov na celkový počet 38, z toho 33 žien z dôvodu ústupu ochorenia COVID-19, čo pokračovalo aj v roku 2023, v ktorom došlo k celkovému vyradeniu rizikových prác s biologickým faktorom - SARS-CoV-2.

V roku 2023 boli v spolupráci s oddelením epidemiológie šetrené 2 podozrenia na chorobu z povolania súvisiacej s expozíciou biologickému faktoru – SARS-CoV-2 u profesií sanitárka a lekár – chirurg.

V oblasti ochrany zdravia pri práci s biologickými faktormi bolo poskytnutých 7 konzultácií. Rozhodnutie na používanie biologických faktorov a na zmenu ich použitia v zmysle § 13 ods. 4 písm. g) zákona č. 355/2000 Z. z. v roku 2023 nebolo RÚVZ v Čadci vydané.

RÚVZ v Čadci, oddelenie preventívneho pracovného lekárstva nie je zapojené do riešenia projektu EÚ „Orchestra“ v oblasti získavania nových poznatkov v záujme prevencie a ochrany zdravia pred ochorením COVID-19.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Gestor úlohy

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

Vybrané RÚVZ v SR

2.2.1 Zdravé pracoviská

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPPL nie je riešiteľské pracovisko pre plnenie uvedenej úlohy.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPPL

Oddelenie preventívneho pracovného lekárstva RÚVZ so sídlom v Čadci sa každoročne zapája počas „Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci“ aktívnou účasťou, a to poskytovaním poradenstva, konzultácií v oblasti ochrany zdravia pri práci, v 43. kalendárnom týždni v roku. Informácia o „dni otvorených dverí“ bola uverejnená na webovej stránke úradu. Záujem o túto akciu prejavilo 51 účastníkov, ktorí boli oboznámení aj o medzinárodnej kampani organizovanej Európskou agentúrou pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci na roky 2023 – 2025, ktorá prebieha pod názvom „Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“. Cieľom kampane je zvyšovanie povedomia o vplyve nových digitálnych

technológií na prácu a pracoviská, ako aj na súvisiace problémy a výhody v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a produktívne využívanie digitálnych technológií.

V zmysle dohody o spolupráci a koordinácii činností uzavretej ÚVZ SR a NIP bola v roku 2023 vykonaná po vzájomnej dohode a aktuálnej potreby spoločná dozorná aktivita s Inšpektorátom práce Žilina u 1 zamestnávateľa zaoberajúceho sa spracovaním PUR peny pre rôzne segmenty trhu, najmä pre oblasť výroby čalúneného nábytku. Jednalo sa o výrobu, kde sú práce vedené v druhej kategórii prác s faktormi: hluk, chemické faktory, fyzická záťaž pri práci - manipulácia s bremenami.

Štátny zdravotný dozor bol zameraný na zabezpečenie plnenia povinností pri ochrane zdravia zamestnancov pri práci podľa § 30 zákona č. 355/2007 Z. z. v nadväznosti na plnenie ustanovení nariadenia vlády SR č. 115/2006 Z. z., nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z., nariadenia vlády SR č. 281/2006 Z. z. a nariadenia vlády SR č. 391/2006 Z. z. V zápisnici zo štátneho zdravotného dozoru boli spísané nedostatky a ich odstránenie s určenou lehotou, ktorá bola dohodnutá so zamestnávateľom. Povinnosti sa týkali posúdenia zdravotného rizika z expozície chemickým faktorom pri práci a fyzickej záťaži pri ručnej manipulácii s bremenami a na základe výsledkov tohto posúdenia mal zamestnávateľ zabezpečiť vypracovanie písomného posudku o riziku s kategorizáciou práce, s aktualizovaním prevádzkového poriadku pre pracovné činnosti s expozíciou chemickým faktorom pri práci s navrhnutými ochrannými a preventívnymi opatreniami na vylúčenie alebo zníženie rizika. So zamestnávateľom bol dohodnutý spôsob a lehota odstránenia nedostatkov. Kópia záznamu zo spoločnej kontroly bola zaslaná na ÚVZ SR, odbor PPL a Inšpektorátu práce v Žiline

3. ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVIN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OHV, BP a KV

Cieľom projektu je dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive. Práve soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeljej populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

V termíne do 30.03.2025 bude pracoviskom RÚVZ so sídlom v Trenčíne v spolupráci s ÚVZ SR za SR pripravená záverečná správa, ktorá bude podkladom pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov, chleba a pečiva v zariadeniach spoločného stravovania uzatvoreného typu.

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru zameraného hlavne na výrobné zariadenia vrátane zariadení spoločného stravovania boli v roku 2023 konzultácie a prednášková činnosť zamerané hlavne na prevenciu srdcovo-cievnych ochorení s cieľom zabezpečiť postupné zníženie príjmu sodíka prostredníctvom konzumácie pokrmov a potravín. Prioritná pozornosť bola venovaná komoditám ako sú dochucovadlá, napr. glutamat sodný, z dôvodu, že hlavným zdrojom sodíka sú práve tieto komodity vrátane kuchynskej soli. Významný vplyv a opatrenia spočívajú hlavne v zmene prípravy potravín, v znížení obsahu soli, najmä v pokrmoch podávaných na dennej báze vo verejných inštitúciách, nemocniciach, na školách, pracoviskách a v domovoch dôchodcov. Ďalším významným opatrením je správne, dostatočne viditeľné označenie výrobkov na obale. Významná mediálna kampaň a komunikácia o zmene správania je nespochybniteľným faktorom na zníženie spotreby soli/sodíka a bola realizovaná i pre klientov v poradni zdravia.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Poprade

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OHV, BP a KV

Projekt predstavuje monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok

(monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fľaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečené ochrany zdravia ľudí. Gestorom je ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade. V súlade s celoeurópskym trendom zameraným na zvyšovanie podielu recyklovaných plastov v PET fľašiach, vyplýva povinnosť výrobcov zvyšovať obsah regranulátu vo finálnych výrobkoch. Z prijatej „Európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve“ vyplýva povinnosť vyššej miery recyklácie a povinné používanie regranulátu v podiele 25% do roku 2025 a v podiele 30% do roku 2030. Z nariadenia Komisie (ES) č. 282/2008 o plastových materiáloch a predmetoch určených na styk s potravinami vyplýva povinnosť vykonávať audit u výrobcov vstupných surovín (regranulát) ako aj finálnych výrobkov (PET fľaše) za účelom overenia možnej migrácie kontaminantov vyplývajúcich z použitých vstupných surovín ako aj degradačných produktov, reakčných produktov, iných NIAS (neúmyselne pridaných látok) a kontrolu efektivity dekontaminačného procesu tak, aby bola zaručená zdravotná bezpečnosť PET fľaš v súlade s čl. 3 nariadenia EP a Rady č. 1935/2004.

V rámci plnenia projektu vykonali pracovníci RÚVZ so sídlom v Čadci v roku 2023 úradnú kontrolu u registrovaného výrobcu PET fľaš so sídlom na území okresu Kysucké Nové Mesto za účelom zistenia používania regranulátu ako vstupnej suroviny. Kontrolou bolo zistené, že uvedený výrobca naďalej používa na výrobu PET fľaš len čistý granulát. Finálnym výrobkom je PET fľaša na tekutiny.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OHV, BP a KV

Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“. Cieľom je kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia. Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život. Výsledky projektu sa uplatnia pre ciele výkon kontrol v týchto typoch zariadení a budú prejednané so zodpovednými prevádzkovateľmi týchto zariadení. Plnenie projektu je rozložené do viacerých časových etáp so záverečným vyhodnotením v správe s termínom spracovania do 31.03.2025.

Projekt bol Oddelením hygieny výživy, BP a KV RÚVZ so sídlom v Čadci realizovaný v súlade s usmernením ÚVZ SR. Mimoriadne ciele kontroly boli vykonané vo všetkých 15

registrovaných zariadeniach sociálnych služieb v okrese Čadca a Kysucké Nové Mesto so zameraním na kontrolu plnenia povinnosti zabezpečenia výživovej hodnoty vyrábaných hotových pokrmov a nápojov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) v zmysle § 10 vyhlášky č. 533/2007 vrátane kontroly dodržiavania pitného režimu u dospelých fyzických osôb – klientov. V piatich zariadeniach boli kontroly spojené s odberom vzoriek celodennej stravy na stanovenie obsahu energetickej hodnoty, bielkovín, tukov, sacharidov a soli. Laboratórne vyšetrenie bolo vykonané v akreditovanom laboratóriu RÚVZ so sídlom v Žiline. Výsledky laboratórnych analýz a hodnoty získané z prepočtov za obdobie jedného dňa a siedmich dní boli tabuľkovo spracované a v stanovenom termíne zaslané s vyhodnotením plnenia projektu ÚVZ SR. O všetkých výsledkoch získaných z kontrol a o výsledkoch vzoriek odobratej celodennej stravy boli jednotlivé zariadenia informované. Úroveň výrobných a prevádzkových priestorov vo všetkých kontrolovaných zariadeniach bola v čase kontrol na veľmi dobrej úrovni a v porovnaní s predchádzajúcim obdobím sú všetky zariadenia vybavené PC programom na kontrolu OVD.

V rámci plnenia tejto úlohy je nevyhnutné prehodnotiť údaje v programe Alimenta, ktorý je čiastočne využívaný na spracovanie získaných dát.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OHV, BP a KV

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohe II alebo akákoľvek zložka alebo technologická pomocná látka odvodená z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave. Cieľom je kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie. Zistené výsledky z projektu budú súčasťou analýzy rizika pre plánovanie úradnej kontroly potravín s ohľadom na obsah alergénov.

Úloha bola v roku 2023 pracoviskom Oddelenia hygieny výživy, BP a KV RÚVZ so sídlom v Čadci plnená kontrolou posúdenia správnosti označenia alergénov na potravinách priority určených pre dojčatá a malé deti alebo v blízkosti predaja potravín a na výveskách a jedálnych lístkoch v zariadeniach spoločného stravovania, vrátane zariadení s poskytovaním pokrmov rýchleho občerstvenia. Cielene bolo celkom vykonaných 51 úradných kontrol. Neplnenie povinnosti podľa zák. č. 152/1995 Z. z. o potravinách v platnom znení bolo zistené len v ojedinelých prípadoch a bolo riešené priamo s prevádzkovateľom s opravou informácie o alergénoch ešte počas výkonu kontroly. Analýza potravín na alergény bola v zmysle plánu

MANCP na rok 2023 vykonaná v 1 odobratej vzorke detskej potraviny so stanovením obsahu gluténu s vyhovujúcim výsledkom.

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Gestor

ÚVZ SR, MZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OHDM

a) Podpora zdravého štartu do života

- výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu v zariadeniach, kde sa stretávajú matky s deťmi neboli realizované, nakoľko v spádovej oblasti nie sú prevádzkované materské a rodičovské centrá.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo vykonaných 223 kontrol zameraných na dodržiavanie hygienických požiadaviek počas prípravy pokrmov v zariadeniach školského stravovania, v školských bufetoch a automatoch a v zariadeniach, ktoré poskytujú stravu deťom na zotavovacom podujatí.

- Predaj zdravých jedál a zdravých nápojov, ako sú ovocie a zelenina v čerstvom stave, celozrnné výrobky a cereálne výrobky, mlieko a mliečne výrobky so zníženým obsahom tukov a nápoje bez obsahu konzervačných prípravkov, pridaného cukru a umelých sladidiel bol kontrolovaný v školských bufetoch a automatoch. V uvedených prevádzkach bolo vykonaných 24 kontrol (13 ŠZD a 11 ÚKP). Jednému prevádzkovateľovi zariadenia školského bufetu bola uložená bloková pokuta za nedodržiavanie požiadaviek kladených zákonom č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov. Taktiež boli zistené menej závažné nedostatky týkajúce sa presiahnutia 50% podielu cukrovínok alebo slaných výrobkov (slané zemiakové lupienky, slané krekerky alebo slané tyčinky) na celkovom sortimente tovaru; predaj nealkoholických nápojov s pridaným cukrom nad 5 g/100 ml; neoznačenie informácie na automate, že sa jedná o bezkofeínovú kávu. Prevádzkovatelia jednotlivých zariadení boli poučení o povinnosti dodržiavať požiadavky § 7 ods. 3 Vyhlášky MZ SR č. 75/2023 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež. Ako pozitívum počas výkonu dozoru bol zaznamenaný zvýšený podiel predaja ovocia a zeleniny v čerstvom stave, cereálnych a mliečnych výrobkov.

- V rámci mimoriadnej cielenej úlohy zameranej na kontrolu používania múky a mäsa z Ukrajiny v zariadeniach spoločného stravovania bolo vykonaných 31 kontrol, pričom neboli zistené priame dodávky ani pôvod múky a mäsa z Ukrajiny.

- Naďalej bola v zariadeniach školského stravovania odporúčaná možnosť poskytovania výživovo - hodnotných desiat pre žiakov základných škôl, pripravovaných pracovníkmi kuchyne v školských jedálňach. Vzhľadom na dlhotrvajúci problém ohľadom nedostatku odborne spôsobilých zamestnancov školských stravovní je možnosť poskytovania desiat pre žiakov zabezpečené len v 2 základných školách. Ponúkané desiaty sa zostavujú v zmysle požiadaviek receptúr a technologických postupov pri príprave pokrmov v súlade s materiálno - spotrebnými normami pre školské stravovanie, ktoré vychádzajú z obsahu výživových faktorov podľa OVD pre jednotlivé vekové kategórie stravníkov.

- V spolupráci s oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu bolo v školských zariadeniach realizovaných 70 edukačných aktivít v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, s počtom 1308 edukovaných detí.
 - Oddelenie hygieny detí a mládeže dlhodobo sleduje podporovanie „Mliečneho programu“, v rámci ktorého sú dodávané mliečne produkty formou rozlievania mlieka v školských jedálňach alebo prostredníctvom mliečnych automatov. Do uvedeného programu je zapojených 46 školských zariadení. Program „Školské ovocie“ s poskytovaním ovocia a ovocných štiav pre deti využíva cca 50 školských zariadení.
 - Výkon štátneho zdravotného dozoru v školských stravovacích zariadeniach bol zameraný aj na dodržiavanie správnej výrobných praxe pri príprave pokrmov, dodržiavanie schválených prevádzkových poriadkov, hodnotenie pestrosti stravy a dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky v zmysle prílohy č. 1 vyhlášky MZ SR č. 330/2009 Z. z. o zariadení školského stravovania.
 - V zariadeniach, ktoré sú určené na zotavovacie podujatia detí a mládeže v letných a zimných mesiacoch (detské letné tábory, lyžiarske výchovno-výcvikové kurzy, školy v prírode a pod.) bolo vykonaných 29 kontrol. Boli zamerané na kontrolu zabezpečenia prípravy a výdaja pokrmov a kontrolu potravín, ktoré sa nesmú používať na zotavovacom podujatí alebo len pri dodržaní ustanovených technologických podmienok podľa prílohy č. 3 k vyhláške MZ SR č. 526/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na zotavovacie podujatia.
 - Diétne stravovanie žiakov nie je poskytované v žiadnom stravovacom zariadení.
 - Pitný režim detí v predškolských zariadeniach je zabezpečený podávaním čaju, ovocných štiav, v stále väčšej miere je uprednostňovaná pitná voda z verejného vodovodu, prípadne nesladená balená stolová voda. Spôsob zabezpečovania pitného režimu detí bol skontrolovaný výkonom štátneho zdravotného dozoru v predškolských zariadeniach, v celkovej počte 55 kontrol.
 - Sledovaný je počet stravujúcich sa detí v jednotlivých školských zariadeniach, v sledovanom období došlo k miernemu nárastu stravujúcich sa detí v školských zariadeniach v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi. Priemerný počet stravujúcich sa detí v školách je nasledovný: MŠ – 79,91 % detí, ZŠ -73,96 %, gymnázia – 69,19 %, stredné školy – 27,47 %.
 - Pri kontrole zostavovania jedálnych lístkov v stravovacích zariadeniach bola zisťovaná aj pestrosť stravy. Naďalej bolo odporúčané vo väčšej miere zaraďovať do jedálneho lístka hlavné jedlá z rýb, jedlá zo strukovín a obmieňať rôzne druhy príloh k hlavným jedlám a pod. K obedom podávať viac čerstvých zeleninových šalátov, alebo tepelne upravenej zeleniny a využívať pri príprave pokrmov i nové školské receptúry.
 - Dodržiavanie hygienických požiadaviek a kvalita jedál v školských stravovacích zariadeniach je sledovaná kontrolnými odbermi hotovej stravy. Na laboratórne stanovenie mikrobiologických ukazovateľov bolo odobratých 39 vzoriek hotových pokrmov, z toho 1 vzorka vykazovala prítomnosť koliformných baktérií.
- Na pracovisku praktického vyučovania v Čadci – cukrárska výroba Strednej odbornej školy obchodu a služieb Čadca bolo odobratých na stanovenie mikrobiologických ukazovateľov 9 vzoriek cukrárskych výrobkov. V zariadeniach rýchleho občerstvenia (školské bufety) s výrobou epidemiologicky rizikových potravín – lahôdkarských výrobkov vo forme bagiet, obložených žemlí, zapekaných výrobkov a pod. bolo odobratých 8 vzoriek na stanovenie mikrobiologických ukazovateľov, z toho 1 vzorka vykazovala prítomnosť koliformných baktérií.
- Za nevyhovujúce výsledky laboratórnych analýz vyšetrených potravín boli dvom výrobcami uplatnené úhrady nákladov.
- Pri epidemiologickom šetrení potvrdeného prenosného ochorenia na salmonelózu pracovníka zariadenia školského stravovania bol vykonaný odber vzoriek sterov z pracovných plôch a strojno-technologického zariadenia na zistenie možnej kontaminácie a úrovne možnej

dekontaminácie po čiastočne vykonanej sanitácii v zariadení školského stravovania v počte 15. Zároveň bol vykonaný i odber inkriminovaných vzoriek potravín v počte 4 vzorky za účelom overenia zdravotnej bezpečnosti surovín, ktoré boli používané na prípravu hotových pokrmov pre deti, žiakov a zamestnancov. Výsledky mikrobiologického vyšetrenia odobratých vzoriek potravín a sterov z pracovného prostredia nevykázali mikrobiálnu kontamináciu. Uvedenému zariadeniu regionálny hygienik vydal opatrenie formou rozhodnutia na predchádzanie vzniku a šíreniu prenosného ochorenia – vykonať dezinfekciu v Zariadení školského stravovania pri základnej škole.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- Zamestnanci zabezpečujúci prípravu pokrmov v školách sú pravidelne pri výkone kontroly informovaní a usmerňovaní odbornými zamestnancami príslušného úradu verejného zdravotníctva o vytváraní optimálnych podmienok v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí. Kontrola zabezpečenia stravovania žiakov je vykonávaná za spolupráce odborných metodičiek školského úradu na okresnej úrovni. V rámci konzultačných činností spolupracujeme s okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi.

V priebehu roka 2023 sa pracovníčky oddelenia hygieny detí a mládeže zúčastnili pracovných konzultácií, odborných workshopov a školení, v celkovom počte 9.

- Zo strany vedenia sledovaných školských zariadení je umožnené odbornému personálu stravovacích prevádzok vzdelávanie a účasť na školeniach v oblasti stravovania, najmä vedúcej školskej stravovne, ktorá následne zabezpečí preškolenie ďalších zamestnancov. Evidencia školenia zamestnancov vo veciach hygieny potravín je kontrolovaná počas výkonu úradnej kontroly potravín v stravovacích zariadeniach.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OHDM

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Výkon kontrol v školských bufetoch základných a stredných škôl bol zameraný na dodržiavanie zákazu predaja potravín s vysokým obsahom cukrov, nápojov a výrobkov s obsahom alkoholu, kofeínu, chinínu a energetických nápojov.

Počas výkonu štátneho zdravotného dozoru bol prevádzkovateľom odporúčaný predaj zdravých jedál a zdravých nápojov, ako sú ovocie a zelenina v čerstvom stave, celozrnné výrobky a cereálne výrobky, mlieko a mliečne výrobky so zníženým obsahom tukov a nápoje bez obsahu konzervačných prípravkov, pridaného cukru a umelých sladidiel. Z celkového sortimentu ponuky bufetu alebo automatu majú tvoriť najmenej 2/3 zdravé doplnkové jedlá.

Úloha bola realizovaná v 13 školských bufetoch a automatoch výkonom štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín (13 ŠZD, 11 ÚKP), pričom jednému prevádzkovateľovi zariadenia školského bufetu bola uložená bloková pokuta za

nedodržiavanie požiadaviek kladených zákonom č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov.

Taktiež boli zistené menej závažné nedostatky týkajúce sa presiahnutia 50% podielu cukrovínok alebo slaných výrobkov (slané zemiakové lupienky, slané krekerky alebo slané tyčinky) na celkovom sortimente tovaru; predaj nealkoholických nápojov s pridaným cukrom nad 5 g/100 ml; neoznačenie informácie na automate, že sa jedná o bezkofeínovú kávu.

Prevádzkovatelia jednotlivých zariadení boli poučení o povinnosti dodržiavať požiadavky § 7 ods. 3 Vyhlášky MZ SR č. 75/2023 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež.

Ako pozitívum počas výkonu dozoru bol zaznamenaný zvýšený podiel predaja ovocia a zeleniny v čerstvom stave, cereálnych a mliečnych výrobkov.

V rámci úradnej kontroly potravín bolo v školských zariadeniach – bufetoch odobratých 8 vzoriek pokrmov rýchleho občerstvenia a lahôdkarských výrobkov, z ktorých 1 vzorka preukázala mikrobiologickú závadnosť v prekročení najvyššieho prípustného limitu pre koliformné baktérie, za čo bola prevádzkovateľovi zariadenia uplatnená úhrada nákladov.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

KNsP Čadca, RÚVZ so sídlom v Čadci, OHDM

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúci poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZ SR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

V roku 2023 sa uvedený projekt oddelením hygieny detí a mládeže RÚVZ so sídlom v Čadci nerealizoval.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Gestor úlohy:

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko:

RÚVZ so sídlom v Čadci, OHDM

Cieľom práce je analyzovať kvalitu vnútorného prostredia predškolských zariadení využívajúcich systém riadeného núteného vetrania z hľadiska dodržiavania požiadaviek platnej legislatívy (zák. č. 355/2007 Z. z. a vyhl. MZ SR č. 25//2008 Z. z.) na vetranie, tepelno-vlhkostnú mikroklimu a vykurovanie, zároveň preskúmať, či umelé vetranie môže predstavovať nebezpečenstvo kontaminácie vnútorných priestorov zdraviu škodlivými faktormi.

V súlade so súčasnými trendmi modernej energie pri trvalo udržateľnej spotrebe, ako aj v súlade s požiadavkami na zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov sa stáva nevyhnutnosťou realizácia systémov umelého riadeného vetrania s rekuperáciou vo všetkých

typoch budov, vrátane zariadení pre deti a mládež. Riziká, ktoré môžu vzniknúť pri nesprávnej realizácii, prevádzke alebo akomkoľvek zanedbaní starostlivosti o tento systém vetrania môžu predstavovať nebezpečenstvo kontaminácie vnútorných priestorov zdraviu škodlivými, fyzikálnymi, chemickými, biologickými a inými faktormi.

V roku 2023 sa v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru získavali údaje o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, prípadne o skúsenostiach z používania tohto systému. Z celkového počtu 54 predškolských zariadení boli údaje so zameraním na využívaný systém vetrania získané výkonom štátneho zdravotného dozoru v 22 zariadeniach.

Inštalácia systému umelého vetrania sa realizovala v rámci rekonštrukcie objektov predškolských zariadení a znížení energetickej náročnosti objektov. V regióne je v súčasnosti uprednostňovaný systém prirodzeného vetrania priestorov škôl. Rekuperácia vzduchu v okrese Čadca a Kysucké Nové Mesto je zabezpečovaná v piatich predškolských zariadeniach, prípadne len v časti priestorov týchto zariadení.

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Realizácia očkovania v rámci NIP: vykonáva sa priebežne.

Očkovanie vykonávajú PZS podľa schválenej očkovacej schémy.

Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2023

RÚVZ so sídlom v Čadci sa podieľa na realizácii prioritných úloh podľa pokynov ÚVZ SR. Vypracovaný očkovací kalendár na rok 2023 bol zaslaný všetkým VLDD a VLD okresov Čadca a Kysucké Nové Mesto a taktiež zverejnený na webovej stránke tunajšieho RÚVZ. V roku 2023 neboli realizované zmeny v očkovaacom kalendári.

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy):

Vykonáva sa priebežne. V roku 2023 bolo zaznamenaných 12 ochorení preventabilných očkovaním - pertussis. Ochorenia mali sporadický a epidemický charakter. Ochoreli 4 muži a 8 žien. V 5 prípadoch boli chorí riadne očkovaní vzhľadom na vek, v 6 prípadoch chýbal v zdravotnej dokumentácii záznam o očkovaní, v 1 prípade sa jednalo o neočkovanú osobu. V ohniskách nákazy bol zisťovaný očkovací status kontaktov a boli nariadené protiepidemické opatrenia.

Na Pneumokokový zápal mozgových plien – pneumokokovú meningitídu ochorela jedna 69 ročná žena, ktorá nebola očkovaná proti pneumokokom. Nepodarilo sa zistiť možný zdroj nákazy ani faktor prenosu. V ohnisku boli nariadené protiepidemické opatrenia.

Ochorenia na parotitídu, osýpky, rubeolu a poliomyelitídu v roku 2023 neboli hlásené.

Manažment očkovania

Lekárom prvého kontaktu z okresov Čadca a Kysucké Nové Mesto bol zaslaný aktuálny očkovací kalendár na rok 2023. Očkovací kalendár na rok 2023 bol zverejnený i na webovej stránke tunajšieho RÚVZ.

Na webovej stránke tunajšieho RÚVZ bol zverejnený článok s názvom “Európsky imunizačný týždeň 2023”, ktorý kládol dôraz na včasné očkovanie osôb predtým, ako sa dostanú do rizikového prostredia, vďaka čomu je možné predchádzať rôznym závažným infekčným ochoreniam a komplikáciám. Článok bol taktiež zaslaný 38 všeobecným lekárom pre dospelých a 20 všeobecným lekárom pre deti a dorast, 23 CSS (vrátane priloženého propagačného letáku „Očkovanie seniorov“) v okrese Čadca a Kysucké Nové Mesto a 8 printovým aj elektronickým médiám na zverejnenie. Pri vstupe a v priestoroch budovy RÚVZ so sídlom v Čadci boli pre verejnosť pripravené 4 informačné panely, ktoré sprostredkovali informácie o Európskom imunizačnom týždni (EIW) 2023, význame a benefitoch očkovania, ochoreniach preventabilných očkovaním, imunite získanej očkovaním ako aj mýtoch súvisiacich s očkovaním. Pri príležitosti EIW ako aj v rámci aktivity „Vzdelávanie budúcich sestier na SZŠ“ pripravili odborní zamestnanci oddelenia epidemiológie edukačnú aktivitu - prednášku zameranú na ochorenia preventabilné očkovaním, princíp, techniku a bezpečnosť očkovania, kontraindikácie a nežiaduce účinky súvisiace s podaním očkovacej látky,

ochorenia ako diftéria, tetanus, pertusiss, poliomyelitída, hemofilové invazívne nákazy – HiB, pneumokokové invazívne ochorenia, vírusová hepatitída B – VHB, osýpky, ružienka, parotitída. Zároveň boli premietané edukačné filmy s tematikou ochorenia chrípka, pertusiss, nežiaduce účinky po očkovaní, železné pľúca a prezentácia zameraná na priblíženie očkovacieho kalendára pre pravidelné povinné očkovanie detí a dospelých na rok 2023. Prednášky sa zúčastnilo 33 študentov tretieho ročníka v odbore ošetrovateľstvo a 1 pedagóg zo SZŠ sv. Františka z Asissi v Čadci. Prednášky sa zúčastnilo i 15 zdravotných sestier nadstavbového štúdia, ktoré zároveň vykonávajú odbornú prax v Kysuckej nemocnici s poliklinikou Čadca a v CSS a 1 pedagóg zo SZŠ sv. Františka z Asissi v Čadci. Pre lepšie porozumenie problematiky boli počas prednášky využité aj videá poukazujúce na vakcináciu proti ochoreniam preventabilných očkovaním (história očkovania, kolektívna imunita, vývoj a bezpečnosť vakcín, nežiaduce účinky a pod.). V tejto oblasti bola zrealizovaná aj prednáška pre zdravotníckych pracovníkov KNsP Čadca. Prednášky sa zúčastnilo 123 ZP. Poskytovateľom zdravotnej starostlivosti - VLD a VLDD boli distribuované propagačné letáky o infekčných ochoreniach a možnostiach vakcinácie. V priebehu imunizačného týždňa boli odbornej i laickej verejnosti telefonicky a osobne poskytované informácie, vrátane konzultácií v oblasti problematiky očkovania, pričom zamestnanci oddelenia epidemiológie odporúčali a zdôrazňovali význam očkovania pre jednotlivca ako aj pre celú spoločnosť. V rámci edukačnej aktivity v súvislosti s EIW pripravili odborní zamestnanci oddelenia epidemiológie prednášku s názvom „Dobehňime zabudnuté očkovanie“ zameranú na najčastejšie sa vyskytujúce ochorenia u seniorov, ktoré sú preventabilné očkovaním ako napr. chrípka, pneumokoky či Covid – 19. Prednášky sa zúčastnilo 17 klientov a 3 zamestnanci Viacúčelového zariadenia pre seniorov Kukučínova, Čadca a 19 klientov a 1 zamestnanec Centra sociálnych služieb PARK, Čadca. Zároveň zamestnanci oddelenia epidemiológie zabezpečili distribúciu 48 propagačných letákov „Očkovanie seniorov“ v CSS v okrese Čadca.

V rámci kontroly dodržiavania aktuálne platných právnych predpisov na úseku verejného zdravotníctva boli so zástupcami detí prejednané priestupky vo veci nezabezpečenia plnenia povinnosti u maloletých detí podrobiť sa povinnému očkovaniu v súvislosti s predchádzaním prenosným ochoreniam. V odôvodnených prípadoch sú ukladané pokuty za spáchaný priestupok. V roku 2023 bolo udelených v tejto oblasti 83 sankcií v celkovej sume 8510 eur.

V štvrtročných intervaloch sú zasielané výstupy štatistických údajov v oblasti odmietania povinného očkovania a udelenia sankcií na ÚVZ SR.

Kontrola očkovania v SR

Kontrola očkovania sa vykonáva podľa odborného usmernenia na kontrolu očkovania v mesačných intervaloch zo zaslaných evidencií očkovacích výkonov zo všetkých pediatrických obvodov okresov Čadca a Kysucké Nové Mesto. Podľa očkovacieho kalendára bolo v roku 2023 zaznamenaných 10463 očkovacích výkonov.

Vlastná administratívna kontrola očkovania v SR

Administratívna kontrola očkovania bola vykonaná k 31.08.2023 v zmysle platného usmernenia ÚVZ SR – hlavného hygienika SR č. ÚVZSR/OI/2460/22666/2023 zo dňa 24.07.2023 na jednotlivých zdravotných obvodoch v ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast. Zároveň bola kontrolou zisťovaná i zaočkovanosť proti vírusovej hepatitíde typu B u pacientov dialyzačného strediska, u študentov strednej zdravotníckej školy, u vybraných skupín osôb vystavených zvýšenému riziku nákazy, zaočkovanosť proti chrípke, COVID-19 a invazívnym pneumokokovým nákazám u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb v okresoch Čadca a Kysucké Nové Mesto.

Zaočkovanosť v jednotlivých kontrolovaných ročníkoch narodenia u jednotlivých druhov povinného očkovania sa v okrese Čadca pohybuje od 96,01% v ročníku narodenia 2017 pri preočkovaní proti osýpkam, mumpsu a ružienke do 98,22% v ročníku narodenia 2021 pri základnom očkovaní proti záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, vírusovej hepatitíde B, hemofilovým invazívnym nákazám a detskej obrne. Nižšia zaočkovanosť ako 95% v rámci povinného očkovania v okrese Čadca nebola zaznamenaná.

Zaočkovanosť v jednotlivých kontrolovaných ročníkoch narodenia u jednotlivých druhov očkovania sa v okrese Kysucké Nové Mesto pohybuje od 90,82% v ročníku narodenia 2016 pri preočkovaní proti záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu a detskej obrne do 96,79% v ročníku narodenia 2009 pri preočkovaní proti záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu a detskej obrne. Nižšia zaočkovanosť ako 95% bola v rámci povinného očkovania v okrese Kysucké Nové Mesto zaznamenaná v nasledovných ročníkoch narodenia:

- v ročníku 2021 pri základnom očkovaní proti osýpkam, mumpsu a ružienke, kde zaočkovanosť dosiahla 93,11%. V tomto ročníku narodenia je evidovaných 334 detí a zaznamenaných bolo 11 odmietnutí očkovania, 8 dočasných kontraindikácií, 1 trvalá kontraindikácia a v 3 prípadoch sa rodičia nedostavili s deťmi na očkovanie v stanovenom termíne,

- v ročníku 2020 pri základnom očkovaní proti osýpkam, mumpsu a ružienke, kde zaočkovanosť dosiahla 91,84%. V tomto ročníku narodenia je evidovaných 282 detí a zaznamenaných bolo 19 odmietnutí očkovania, 2 dočasné kontraindikácie a v 2 prípadoch sa rodičia nedostavili s deťmi na očkovanie v stanovenom termíne,

- v ročníku 2016 pri preočkovaní proti osýpkam, mumpsu a ružienke, kde zaočkovanosť dosiahla 93,20%. V tomto ročníku narodenia je evidovaných 294 detí a zaznamenaných bolo 16 odmietnutí očkovania, 1 dočasná kontraindikácia, 2 trvalé kontraindikácie a v 1 prípade sa rodičia nedostavili s dieťaťom na očkovanie v stanovenom termíne.

V rovnakom ročníku narodenia pri preočkovaní proti záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu a detskej obrne zaočkovanosť dosiahla 90,82%, zaznamenaných bolo 17 odmietnutí očkovania, 2 dočasné kontraindikácie, 2 trvalé kontraindikácie a v 6 prípadoch sa rodičia nedostavili s deťmi na očkovanie v stanovenom termíne.

- v ročníku 2017 pri preočkovaní proti osýpkam, mumpsu a ružienke, kde zaočkovanosť dosiahla 92,96%. V tomto ročníku narodenia je evidovaných 270 detí a zaznamenaných bolo 14 odmietnutí očkovania, 3 dočasné kontraindikácie a v 2 prípadoch sa rodičia nedostavili s deťmi na očkovanie v stanovenom termíne.

Príčinou nízkej zaočkovanosti v tomto okrese je okrem odmietania povinného očkovania detí ich zástupcami a zdravotných kontraindikácií aj chyba tzv. malých čísel, kvôli nízkemu počtu detí v jednotlivých ročníkoch narodenia.

V oboch okresoch neboli zaznamenané nedostatky v evidencii, dokumentácii, vo výkone očkovania, skladovaní vakcín a dodržiavaní chladového reťazca. Preplnenosť chladničiek nebola zistená v žiadnom obvode. Očkovacie látky boli uskladnené podľa dĺžky expirácie. Správa z vyhodnotenia kontroly očkovania k 31.08.2023 za okresy Čadca a Kysucké Nové Mesto bola v stanovenom termíne zaslaná RÚVZ so sídlom v Žiline. Výsledky dosiahnutej zaočkovanosti sú zverejnené na webovom sídle tunajšieho RÚVZ pre oboznámenie odbornej i laickej verejnosti.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Zlepšenie laboratórnej spolupráce

Do informačného systému EPIS sú hlásené laboratórne výsledky z OKM FNŠP Žilina, Klinická biochémia s.r.o. Žilina, Unilabs Ružomberok, OKM KNŠP Čadca (len PCR výsledky COVID-19, ostatné výsledky v listinnej podobe). Do IS EPIS tunajšiemu RÚVZ nie sú hlásené všetky pozitívne laboratórne výsledky prenosných ochorení, ktoré podliehajú hláseniu.

Zlepšenie hlásenia prenosných ochorení

Aj napriek propagovaniu využívania online hlásenia prenosných ochorení do existujúceho informačného systému EPIS, hlásna služba PZS sa uskutočňuje poštovou formou, prípadne e-mailovou poštou. Výsledky z odberov v rámci sentinelového zberu údajov o akútnych respiračných ochoreniach sú z RÚVZ so sídlom v Trenčíne zasielané e-mailom. Pre zlepšenie hlásenej služby prenosných ochorení je na web sídle tunajšieho RÚVZ zverejnený zoznam povinne hlásených prenosných ochorení i vzor individuálneho hlásenia prenosnej choroby. Elektronickou poštou boli tieto informácie poskytnuté lekárom prvého kontaktu z okresov Čadca a Kysucké Nové Mesto.

Zlepšenie a zhodnotenie laboratórnych výsledkov plynúcich do IS EPIS online

Zamestnanci oddelenia epidemiológie každoročne, priebežne počas celého roka, vyhodnocujú a spracúvajú všetky doručené laboratórne výsledky, a to bez hromadenia v IS EPIS.

Analýza rizika hrozby nových alebo „staronových“ infekčných ochorení

Systém rýchleho varovania sa využíva priebežne na hlásenie zákonom stanovených prenosných ochorení. Odborní zamestnanci oddelenia epidemiológie tunajšieho RÚVZ hlásili 24 sporadických prípadov a 12 epidémií.

Epidemiologický dohľad, monitorovanie, kontrola a riadenie importovaných prenosných ochorení prostredníctvom prisťahovalcov, migrantov a vojnových utečencov z Ukrajiny ako aj z iných krajín

V okrese Čadca a Kysucké Nové Mesto sa nenachádzajú utečenecké tábory a strediská. RÚVZ so sídlom v Čadci pokračoval v zabezpečovaní opatrení vzhľadom na migráciu z Ukrajiny a z iných krajín. Vykonávaný bol dôsledný monitoring epidemiologickej situácie, epidemiologické vyšetrovanie, kontrola očkovania cestou VLDD v súvislosti s pravidelným povinným očkovaním a prípadným doočkovaním detí. Sledovanie výskytu prenosných ochorení prebieha v spolupráci s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti.

Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

Uskutočňuje sa priebežne prostredníctvom web stránky tunajšieho RÚVZ, zasielaním informácií elektronicky alebo e-mailovou poštou lekárom prvého kontaktu, CSS, KNŠP Čadca, prípadne zaslaním článkov printovým a elektronickým médiám – Európsky imunizačný týždeň 2023, Svetový deň hygieny rúk – 5. máj 2023, 1. december – Svetový deň boja proti AIDS, Chrápková sezóna 2023/2024, Informácie k chrípkovej sezóne 2023/2024, Ochorenie COVID-19 v jesennom období 2023, Odborné usmernenie surveillance pertussis, Surveillance diftérie v SR, Informácia k ohniskám VHA, Zvýšený výskyt streptokokových nákaz, Informácia o epidémii fungálnej meningitídy v Mexiku, Upozornenie na zdravotnícky výrobok č. 5/2023: Neštandardné (kontaminované) sirupové lieky, Epidémia bakteriémiei

spôsobených *Ralstonia mannitolilytica* v Taliansku. V prípade záujmu bolo poskytované odborné poradenstvo širokej verejnosti, PZS a pod. Na základe usmernenia ÚVZ SR zamestnanci oddelenia epidemiológie počas celého roka v pravidelných týždenných intervaloch spracovávajú dokument „Epidemiologická situácia v okresoch Čadca a Kysucké Nové Mesto“ a v pravidelných mesačných intervaloch dokument „Analýza epidemiologickej situácie v okresoch Čadca a Kysucké Nové Mesto“. Uvedené dokumenty sú zverejňované na web sídle tunajšieho RÚVZ.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Testovanie novej verzie IS EPIS s migrovanými údajmi

V apríli 2023 počas dvoch dní prebehlo záťažové testovanie novej verzie IS EPIS a počas nedostupnosti IS EPIS došlo k migrácii dát. Následne po ukončení migrácie v máji 2023 boli vykonávané náhodné kontroly prípadov prenosných ochorení (porovnanie rovnakých prípadov položka po položke v starom i novom systéme), náhodné kontroly epidémií, porovnania chrípkových hlásení, tlačových zostáv vygenerovaných v starom i v novom systéme za rok 2023. Problémy a nezrovnalosti boli hlásené administrátorovi systému. Po ukončení kontroly migrovaných dát bola spustená rutinná prevádzka novej verzie IS EPIS. RÚVZ so sídlom v Čadci sa podieľalo na spolupráci podľa metodického usmernenia ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici.

Súbežné prevádzkovanie starej aj novej verzie IS EPIS

Po prvotnej migrácii dát v januári 2023 prebiehalo testovanie jednotlivých funkcionalít IS EPIS podľa plánu ORP. V marci 2023 prebiehalo súbežné hromadné hlásenie ARO a CHPO v starej aj novej verzii IS EPIS pre porovnanie výsledných agregovaných hlásení z oboch verzií IS EPIS. RÚVZ so sídlom v Čadci sa podieľalo na spolupráci podľa metodického usmernenia ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici.

Výlučné prevádzkovanie novej verzie IS EPIS

Od mája 2023 bola spustená rutinná prevádzka novej verzie IS EPIS, zamestnanci oddelenia vkladali údaje výlučne len do novej verzie IS EPIS.

Kontrola kvality údajov v EPIS

Po migrácii dát prebehli náhodné kontroly týchto dát, nedostatky boli hlásené administrátorovi systému. Ďalšie kontroly boli vykonávané priebežne.

Vyhľadanie a dopĺňanie všetkých relevantných údajov podľa požiadaviek legislatívy EÚ

Je zabezpečené priebežné reagovanie na nové požiadavky položiek povinne hlásených do sietí, ktoré boli zohľadnené pri tvorbe systému EPIS. Nové požiadavky sú priebežne vyhľadávané a aktívne sledované. V roku 2023 bolo v systéme EPIS zaevidovaných 2015 prenosných ochorení, z toho importovaných zo zahraničia bolo 13 ochorení. Z počtu importovaných nákaz tvorili najvyšší počet ochorenia na COVID-19.

Manažment epidémií

Vykonáva sa priebežne. V systéme EPIS bolo vykázaných 12 epidémií. Každá epidémia má pridelený názov, ku ktorému sa priradujú príslušné prípady. U všetkých epidémií bol zisťovaný prameň a faktor prenosu so zabezpečením príslušných protiepidemických opatrení. Epidémie boli v 9 prípadoch spôsobené et. agens 2019-nCoV ochorenia COVID-19, v 1 prípade Sal. Enteritidis, v 1 prípade Sal. Newport a v 1 prípade Bordetellou pertussis. Detailný rozbor bude uvedený vo VS za rok 2023.

Manažment kontaktov a ohnisk

Vykonáva sa priebežne. V roku 2023 bolo evidovaných 1590 ohnisk s protiepidemickým zabezpečením kontaktov. V ohniskách boli nariadené nasledovné protiepidemické opatrenia: dezinfekcia – 1490x, informovanie zainteresovaných – 602x, sprísnenie hyg. epid. režimu – 123x, vyhľadanie podozrivých z nákazy – 1108x, zdravotná výchova – 1590x, lekársky dohľad – 29x, ZZD – 10x.

Pravidelné hlásenie prenosných ochorení do systému ECDC – TESSy- „The Epidemiological Surveillance System“, úprava existujúceho systému EPIS podľa nových definovaných požiadaviek ECDC

Priebežne podľa definovaných požiadaviek ECDC – TESSY je denne dopĺňaná centrálna databáza individuálne hlásených prípadov infekčných ochorení spracovaných z laboratórnych výsledkov a z hlásení od PZS, vrátane NN. Z hlásení od lekárov prvého kontaktu sú vytvárané hromadné hlásenia ARO a CHPO s následným tvorením týždenných hlásení za jednotlivé okresy. V mimoriadnych situáciách je využívaný systém rýchleho varovania (SRV). Priebežne sú dopĺňané výsledky vyšetrení z NRC. V rámci územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Čadci boli všetci poskytovatelia zdravotnej starostlivosti na základe žiadosti ÚVZ SR upozornení na zmenu v termíne hlásenia ARO a chrípky a CHPO od 01.01.2023 ako aj na potrebu zabezpečenia bezodkladného hlásenia prípadov SARI v zmysle definície ECDC primárom/poverenou osobou daného oddelenia v KNsP Čadca. V praxi sú uplatňované výstupy mesačných analýz z dôvodu prevencie a kontroly prenosných ochorení (vrátane NN).

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Gestor

RÚVZ so sídlom v Trenčíne a RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Surveillance vybraných nemocničných nákaz na jednotkách intenzívnej starostlivosti a infekcií v mieste chirurgického výkonu podľa protokolu ECDC

Na uvedenej úlohe RÚVZ so sídlom v Čadci neparticipuje. So žiadosťou o zapojenie sa do projektu bola opakovane oslovená KNsP Čadca, ktorá neprejavila záujem.

Európska surveillance infekcií spôsobených Clostridium difficile podľa protokolu ECDC

Oddelenie epidemiológie kontinuálne vykonáva surveillance incidencie CDI prostredníctvom EPIS s následným zabezpečením protiepidemických opatrení. V roku 2023 bolo zaevidovaných spolu 112 ochorení. Komunitných ochorení bolo evidovaných 66 - všetky potvrdené s produkciou toxínu. Nozokomiálny charakter malo 46 ochorení -všetky potvrdené s produkciou toxínu.

Realizácia incidenčného sledovania CDI

Na základe žiadosti RÚVZ so sídlom v Trenčíne doručenej na RÚVZ so sídlom v Čadci dňa 13.09.2023 evid. pod č. RÚVZCA/OE/1956/9010/2023 boli v prílohe zaslané denominátorové údaje k surveillance CDI za rok 2022.

Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach (BPS)

V I. polroku 2023 tunajší RÚVZ participoval na realizácii Bodového prevalenčného sledovania nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach. Po účasti na školení bolo k účasti na projekte oslovené vedenie KNsP Čadca. BPS bola realizovaná v mesiaci máj na oddeleniach a JIS v KNsP Čadca. Následne boli údaje zistené za zdravotnícke zariadenie, jednotlivé oddelenia a JIS (16 formulárov) a 257 patientskych formulárov a boli vložené do príslušného programu a dáta exportované gestorovi úlohy.

Realizácia kampane Clean care is save care

V rámci kampane WHO – Svetový deň hygieny rúk - 5. máj 2023 bola zverejnená informácia o svetovom dni na web sídle RÚVZ so sídlom v Čadci a vytvorený nástenný panel s uvedenou problematikou. Na všetkých lôžkových oddeleniach, JIS a operačných sálach KNsP Čadca bola vykonaná edukácia a názorné ukážky umývania a dezinfekcie rúk zdravotníckych pracovníkov s využitím UV lampy u 120 zdravotníckych pracovníkov. Vedúcim zamestnancom oddelení boli poskytnuté edukačné materiály o správnej hygiene a dezinfekcii rúk. V rámci kampane boli odobrané stery z rúk zdravotníckemu personálu v počte 120, z toho v 12 prípadoch bol výsledok pozitívny. Pri príležitosti Svetového dňa hygieny rúk pripravili odborní zamestnanci oddelenia epidemiológie i edukačnú aktivitu – praktické ukážky umývania a dezinfekcie rúk s následným využitím UV lampy pre kontrolu správnosti vykonanej dezinfekcie pre študentov SZŠ sv. Františka z Assisi v Čadci, ktorí vykonávajú odbornú prax na nemocničných lôžkových oddeleniach. Edukácie sa zúčastnilo 33 študentov tretieho ročníka v odbore ošetrovatelstvo, 15 zdravotných sestier nadstavbového štúdia, ktoré zároveň vykonávajú odbornú prax v Kysuckej nemocnici s poliklinikou Čadca a v CSS a 2 pedagógovia zo SZŠ sv. Františka z Assisi v Čadci. V tejto oblasti sa uskutočnila aj prednáška pre 123 zdravotníckych pracovníkov KNsP Čadca. Zdravotnícki pracovníci mali taktiež možnosť kontroly správnej techniky dezinfekcie rúk pomocou UV lampy.

Implementácia moderných foriem vzdelávania epidemiológov a cieľových skupín zdravotníckych pracovníkov v oblasti prevencie NN

Vykonáva sa priebežne.

Skvalitnenie surveillance a kontroly nozokomiálnych nákaz

Priebežne je vykonávaná kontrola NN v KNsP Čadca, dialyzačnom stredisku Biorenal s.r.o. v Čadci a v ambulatných zdravotníckych zariadeniach. V roku 2023 bolo hlásených 125 NN z KNsP Čadca, v medzročnom porovnaní došlo k poklesu hlásených NN o 50%. Pokles počtu NN bol ovplyvnený i postupne klesajúcim výskytom ochorení na COVID-19.

V súvislosti s odberom vzoriek sterov bol 42x vykonaný ŠZD, zaslaných bolo 70 vyhodnotení kontrolných sterov z prostredia a rúk zdravotníckych pracovníkov a zo sterilných materiálov. Celkovo bolo odobratých 905 sterov z prostredia. Z tohto počtu bolo 79 vzoriek pozitívnych, t. j. 8,73%. Zo sterilného materiálu bolo odobratých 282 vzoriek, z toho 5 s pozitívnym nálezom, t. j. 1,77% (predpokladá sa sekundárna kontaminácia).

V roku 2023 bola hlásená 1 NN zapríčinená bakteriálnymi pôvodcami infekčných ochorení s klinicky a epidemiologicky významnými mechanizmami rezistencie. Protiepidemické opatrenia a zabezpečenie odberu biologického materiálu na vyšetrenie prítomnosti inf. agens

u úzkych kontaktov boli riešené v spolupráci s KNsP Čadca, nakoľko kontakty boli ešte hospitalizované.

V rámci ŠZD bola vykonaná kontrola výsledkov predložených protokolov funkčnosti sterilizačnej techniky 112x. Celkovo bolo skontrolovaných u PZS 54x HSV, 57x AUT a 1x plazmový sterilizátor. Výsledky preukázali funkčnosť kontrolovanej sterilizačnej techniky. Opakovane boli skontrolované 12x HVS a 8x AUT. Výsledky taktiež preukázali funkčnosť kontrolovanej sterilizačnej techniky.

Analýza výskytu nozokomiálnych nákaz je vykonávaná mesačne. Pri výskyte nozokomiálnych nákaz v rámci ŠZD boli vykonané kontrolné stery z prostredia a rúk zdravotníckych pracovníkov, sterilných materiálov a kontrola hygienicko-epidemiologického režimu. Celkovo bolo evidovaných 125 nozokomiálnych nákaz v KNsP Čadca. Na detskom oddelení 4 NN, na internom oddelení 27 NN, na oddelení dlhodobochorých 52 NN, na OAIM 4 NN, na chirurgickom oddelení 14 NN, na neurologickom oddelení 11 NN, na OÚCH 1 NN a DOS 12 NN.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Stratégie súvisiace s pripravenosťou a kontrolou prenosných ochorení predstavujúcich závažnú hrozbu pre obyvateľstvo

Monitorovanie, zabezpečenie včasného varovania pred závažnými ohrozeniami zdravia a využívanie spoľahlivých informácií sa vykonáva priebežne podľa epidemiologickej situácie. V roku 2023 naďalej pokračovala mimoriadna epidemiologická situácia v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19 spôsobeným vírusom SARS-CoV-2. Zamestnanci oddelenia epidemiológie naďalej vykonávali epidemiologické vyšetrenia nahlásených pozitívnych osôb, ich evidenciu v IS EPIS a vyhľadávanie osôb v úzkom kontakte s pozitívnou osobou. Zabezpečovali dodržiavanie ustanovení zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov a jeho vykonávacích právnych predpisov, usmernení a vyhlášok súvisiacich s pandémiou COVID-19 za účelom minimalizácie dopadu prenosných ochorení na verejné zdravie obyvateľstva. Prioritou je odhaliť možné hrozby verejného zdravia hlásené prostredníctvom SRV, EWRS a prijať okamžité preventívne protiepidemické opatrenia so zabezpečením ochrany verejného zdravia. Zabezpečené boli protiepidemické opatrenia v ohniskách nákaz, v nemocnici, v centrách sociálnych služieb v zmysle aktuálne platných právnych predpisov. Celkovo bolo v IS EPIS evidovaných 679 prípadov s dg. U071, teda osôb pozitívnych na ochorenie COVID-19, z toho importovaných prípadov bolo 5. Evidovaných bolo 9 epidémií v dôsledku ochorenia COVID-19, z toho 7x v centrách sociálnych služieb a 2x v Kysuckej nemocnici s poliklinikou Čadca. Monitorovanie, zabezpečenie včasného varovania pred závažnými ohrozeniami zdravia, hlásenie EWRS v súvislosti s COVID-19 a využívanie spoľahlivých informácií sa vykonávalo priebežne podľa aktuálnej epidemiologickej situácie. V spolupráci s OKM KNsP Čadca boli pravidelne zamestnancami oddelenia epidemiológie tunajšieho RÚVZ vyberané a zasielané pozitívne vzorky COVID-19 spĺňajúce kritériá na sekvenáciu do NRC ÚVZ SR. V spolupráci so sentinelovými lekármi bol zabezpečovaný odber vzoriek u pacientov na vyšetrenie prítomnosti vírusu chrípky, RS vírusu i SARS-CoV-2.

Nadalej boli poskytované informácie pre širokú laickú i odbornú verejnosť prostredníctvom Call centra pre vybavovanie telefonických konzultácií a prostredníctvom elektronickej pošty. Na základe žiadosti ÚVZ SR bola realizovaná spolupráca so samosprávami v súvislosti s konaním referenda v januári 2023 na území SR. Spolupráca spočívala vo vymedzení osôb (voličov), ktorým bolo z dôvodu ochorenia COVID-19 zákonom ustanovené obmedzenie osobnej slobody z dôvodu ochrany verejného zdravia. Zároveň bola zabezpečená pohotovostná služba pre kontakt s okrskovými volebnými komisiami pre deň konania referenda.

Posilniť globálnu zdravotnú bezpečnosť (varovanie a reakciu na epidémiu, ohrozenie biologickými zbraňami)

Zamestnanci oddelenia epidemiológie tunajšieho RÚVZ boli oboznámení so všetkými aktuálne platnými vyhláškami a usmerneniami ÚVZ SR v súvislosti s ochorením COVID-19 spôsobeným koronavírusom SARS-CoV-2.

V roku 2023 bol aktualizovaný Štatút a rokovací poriadok regionálnej protiepidemickej komisie zriadenej v súlade s § 50 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Členom komisie bol vystavený menovací dekrét predsedom komisie - regionálnym hygienikom.

Pravidelne bola monitorovaná epidemiologická situácia vo svete prostredníctvom web stránok WHO, ECDC v súvislosti s výskytom prenosných ochorení.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Gestor

ÚVZ SR, NRC pre poliomyelitídu

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Na základe nariadenia ÚVZ SR podľa § 5 ods. 4 písm. k) zákona č. 355/2007 Z. z. a príslušného harmonogramu bolo vykonaných 6 odberov vzoriek odpadových vôd na prítomnosť divých a vakcinálnych kmeňov polio vírusov z mestskej ČOV Čadca, ktoré boli doručené na vyšetrenie do virologického laboratória v Banskej Bystrici. Všetky vzorky mali negatívny výsledok.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Pre verejnosť - záujemcom o prevenciu HIV/AIDS je v prípade záujmu poskytované individuálne poradenstvo. Na web sídle tunajšieho RÚVZ bol k 1. decembru zverejnený článok „Svetový deň boja proti AIDS 2023“, ktorý bol zaslaný do printových, elektronických médií a na internetové stránky miest. V priestoroch budovy tunajšieho RÚVZ boli pripravené 2 informačné panely s aktuálnymi informáciami o AIDS. V rámci edukačných programov boli

tunajším RÚVZ realizované prednášky pre študentov SŠ na tému Pohlavne prenosné ochorenia a ich prevencia. Siedmich prednášok sa spolu zúčastnilo 161 študentov stredných škôl.

V sledovanom období bolo hlásených 29 pohlavných ochorení z dermatovenerologických, gynekologických a urologických ambulancií, ktoré sú evidované v IS EPIS.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trnave

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

V poradni očkovania bola pre verejnosť poskytovaná konzultačná a poradenská činnosť v oblasti vakcinológie. Poradenstvo bolo vykonávané hlavne telefonicky alebo e-mailom. V roku 2023 bolo poskytované poradenstvo v očkovaní pred cestou do zahraničia, poradenstvo v problematike odporúčaného a povinného očkovania – 439 telefonických konzultácií. U hlásení odmietnutí očkovania detí bolo 93 zástupcom detí odmietajúcich povinné pravidelné očkovanie detí zaslané poučenie pri odmietnutí očkovania s výzvou možnosti poradenstva v problematike vakcinácie v poradni očkovania.

Odborní zamestnanci oddelenia epidemiológie pripravili edukačnú aktivitu - prednášku zameranú na ochorenia preventabilné očkovaním, princíp, techniku a bezpečnosť očkovania, kontraindikácie a nežiaduce účinky súvisiace s podaním očkovacej látky, ochorenia ako diftéria, tetanus, pertussis, poliomyelitída, hemofilové invazívne nákazy – HiB, pneumokokové invazívne ochorenia, vírusová hepatitída B – VHB, osýpky, ružienka, parotitída. Zároveň boli premietané edukačné filmy s tematikou ochorenia chrípka, pertussis, nežiaduce účinky po očkovaní, železné pľúca a prezentácia zameraná na priblíženie očkovacieho kalendára pre pravidelné povinné očkovanie detí a dospelých na rok 2023. Prednášky sa zúčastnilo 48 študentov a 2 pedagógovia zo SZŠ sv. Františka z Asissi v Čadci. Pre lepšie porozumenie problematiky boli počas prednášky využité aj videá poukazujúce na vakcináciu proti ochoreniam preventabilných očkovaním (história očkovania, kolektívna imunita, vývoj a bezpečnosť vakcín, nežiaduce účinky a pod.). V tejto oblasti bola uskutočnená i prednáška pre zdravotníckych pracovníkov KNsP Čadca, ktorej sa zúčastnilo 123 ZP.

6.9 OPTIMALIZÁCIÁ VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Gestor

ÚVZ SR

Spolupracujúce pracovisko

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OE

Zvýšenie efektivity procesov pri výkone štátneho zdravotného dozoru

V rámci optimalizácie verejnej správy bola zabezpečená pravidelná účasť na školiacich webexoch RÚVZ v SR k modulom ŠZD a k novej verzii IS EPIS usporiadaných ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici.

Na oddelenie epidemiológie bol pridelený notebook, tablet a príslušné vybavenie na výkon ŠZD v IS ŠZD - zázpisnice na výkon ŠZD boli priebežne sprístupňované a aktualizované na testovanie.

Up date informačného systému EPIS

Po prvotnej migrácii dát v januári 2023 prebiehalo testovanie jednotlivých funkcionalít IS EPIS podľa plánu ORP. V marci 2023 prebiehalo súbežné hromadné hlásenie ARO a CHPO v starej aj novej verzii IS EPIS pre porovnanie výsledných agregovaných hlásení z oboch verzií IS EPIS. V apríli 2023 počas dvoch dní prebehlo záťažové testovanie a počas nedostupnosti IS EPIS došlo k migrácii dát. Následne po ukončení migrácie v máji 2023 boli vykonávané náhodné kontroly prípadov prenosných ochorení (porovnanie rovnakých prípadov položka po položke v starom i novom systéme), náhodné kontroly epidémií, porovnania chrípkových hlásení, tlačových zostáv vygenerovaných v starom i v novom systéme za rok 2023. Problémy a nezrovnalosti boli hlásené administrátorovi systému. Po ukončení kontroly migrovaných dát bola spustená rutinná prevádzka novej verzie IS EPIS, zamestnanci oddelenia epidemiológie vkladali údaje už len do novej verzie IS EPIS.

RÚVZ so sídlom v Čadci sa podieľalo na spolupráci podľa metodického usmernenia ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Gestor úlohy

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

Počas roka 2023 monitoring Zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov SR nebol realizovaný, nakoľko jeho realizácia prebieha v trojročných intervaloch, podľa pokynov ÚVZ SR a posledný monitoring sa realizoval v roku 2022.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Gestor úlohy

MZ SR, ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

Realizácia Národného akčného plánu prevencie obezity sa vykonáva formou prednášok na základných a stredných školách, príp. aj pre iné vekové skupiny v okresoch Čadca a Kysucké Nové Mesto a publikačnou činnosťou. Pri realizácii tohto programu bolo v roku 2023 zrealizovaných celkovo 68 prednášok pre 1324 poslucháčov. Konkrétne 64 prednášok pre 1221 žiakov základných a študentov stredných škôl (ZŠ Koňa, ZŠ Čierne-Ústredie, Spojená škola Čadca, ZŠ J. A. Komenského Čadca, ZŠ Oščadnica-Ústredie, ZŠ Nová Bystrica, ZŠ Rázusova Čadca, ZŠ Stará Bystrica, ZŠ Zákopčie, ZŠ Staškov, Spojená škola sv. Jozefa Turzovka, ZŠ Krásno nad Kysucou, SOŠ drevárska a stavebná Krásno nad Kysucou, Gymnázium Turzovka, Gymnázium Čadca, SOŠ pedagogická sv. Márie Goretti Čadca, SZŠ sv. Františka z Assisi Čadca, SOŠ strojnícka Kysucké Nové Mesto) a 4 prednášky pre 103 seniorov (JDS Turzovka, Klub 75 Kysucké Nové Mesto, Centrum soc. služieb Čadca-Horelica a Zariadenie pre seniorov Harmónia Zborov nad Bystricou), zameraných na témy: Zdravá výživa, Zdravý životný štýl, Nadváha a obezita a Poruchy príjmu potravy. Táto téma je súčasťou prednášok v prevencii nielen obezity, ale aj v prevencii diabetu, nádorových, srdcovo-cievnych a iných ochorení. Počas prednášok boli poslucháčom distribuované dostupné edukačné materiály, premietané dokumenty (dokument „Sami“), taktiež mali možnosť využiť diagnostiku pomeru telesného tuku a svalovej hmoty pomocou prístroja Omron KaradaScan.

V roku 2023 sme pokračovali v spolupráci na projekte medzinárodného charakteru, celosvetového programu Nestlé Healthy Kids „Viem, čo zjem“. V rámci besied žiaci pracovali s pracovnými listami a diskutovali na tému Ovocie a zelenina. Pre projekt „Viem, čo zjem“ bolo v roku 2023 realizovaných 19 besied pre 344 žiakov základných škôl (ZŠ M. R. Štefánika Čadca, ZŠ Čadca-Podzávoz, ZŠ Ochodnica a ZŠ Horný Vadičov).

V rámci Svetového dňa obezity sme pripravili článok, ktorý bol následne zaslaný na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce ďalej do

regionálnych elektronických médií: internetové portály MojeKysuce, Zdravie a štýl, na internetové stránky miest Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto a Krásno nad Kysucou. Článok bol zverejnený aj na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Čadci a k danej téme boli vytvorené informačné panely pri vstupe do budovy RÚVZ a pri vstupe do ambulancie Poradne zdravia. Rovnako sme sa podieľali na celoslovenskej kampani realizovanej pri príležitosti Svetového dňa obezity – výtvarnej súťaži určenej pre základné školy. Informácie o kampani a možnosti zapojenia sa do súťaže boli zaslané na všetky základné školy v našej pôsobnosti. Celkovo sa do súťaže v našom regióne zapojilo 5 základných škôl a jedna víťazná kresba bola zaslaná do krajského kola, podľa pokynov ÚVZ SR.

9.2.1 VYZVI SRDCE K POHYBU - Celonárodná medzinárodné koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie

Gestor úlohy
RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

Celonárodná medzinárodné koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie – Vyzvi srdce k pohybu, ktorej cieľom je povzbudiť čo najviac ľudí, aby zaradili do svojho voľného času každodenne aspoň 30 minút pohybových aktivít a žili zdravšie bola z našej strany realizovaná distribúciou informácií a účastníckych listov verejnosti. Vyplnené účastnícke listy respondenti zasielali na ďalšie spracovanie na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, prípadne na zaznamenávanie svojich aktivít využili online formulár. K danej kampani bol vytvorený článok a informačné panely pri vstupe do budovy RÚVZ a pri vstupe do ambulancie Poradne zdravia.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Gestor úlohy
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

RÚVZ so sídlom v Čadci na tomto programe neparticipuje, nakoľko v územnej pôsobnosti nevidujeme znevýhodnené komunity.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Gestor úlohy
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

Súčasťou Oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu je aj Poradenské centrum ochrany a podpory zdravia. Cieľom činnosti poradenského centra ochrany a podpory zdravia je

znižovanie výskytu zdravotných rizík prostredníctvom všeobecného a špecializovaného poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života. Primárnou organizačnou jednotkou je základná poradňa zdravia. V roku 2023 bolo v základnej poradni zdravia vyšetrených 296 klientov (63 mužov a 233 žien), z toho 208 klientov (45 mužov a 163 žien) bolo prvýkrát vyšetrených a 88 klientov (18 mužov a 70 žien) opakovane vyšetrených. Zistené údaje z vyšetrení sú zaznamenané v programe Test zdravé srdce. Vyšetrenie klientov prichádzajúcich do Základnej poradne zdravia pozostáva zo zaznamenania rodinnej a osobnej anamnézy, merania krvného tlaku a pulzu, obvodu bokov a pásu, s následným stanovením indexu WHR, výšky a hmotnosti, s následným stanovením indexu BMI, biochemických ukazovateľov (celkový cholesterol, krvná glukóza, triacylglyceroly, HDL a LDL cholesterol) a zisťovania indexu kardiovaskulárneho rizika TC/HDL, TG/HDL a LDL/HDL. Počas roka sme realizovali v ambulancii Poradne zdravia Dni otvorených dverí, a to pri príležitosti Svetového dňa zdravia, Svetového dňa bez tabaku či Svetového dňa diabetu. Výjazdovou poradňou zdravia boli v roku 2023 v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou realizované Dni zdravia pre zamestnancov spoločnosti Eliastech Krásno nad Kysucou, COOP Jednota Čadca, ÚPSVaR Čadca a Medmedical Oščadnica, ktorým boli stanovené hodnoty celkového cholesterolu, meraný krvný tlak, poskytnuté individuálne poradenstvo zamerané na zdravý životný štýl a propagovaná Poradňa zdravia. Rovnako boli výjazdovou poradňou zdravia realizované Dni prevencie diabetu, v rámci Svetového dňa diabetu, počas ktorých bolo realizované meranie hladiny glukózy v krvi u seniorov, v Zariadení pre seniorov Harmónia Zborov nad Bystricou, Centre sociálnych služieb Čadca-Horelica a u členov JDS Vysoká nad Kysucou.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Gestor úlohy:

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

Realizácia Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom sa vykonáva prostredníctvom edukačného pôsobenia na žiakov základných a študentov stredných škôl a publikačnou činnosťou. Prednášky sú zamerané na Riziká užívania alkoholu a Fetálny alkoholový syndróm. Celkovo bolo v roku 2023 realizovaných 12 prednášok pre 240 žiakov základných a študentov stredných škôl (ZŠ Ochodnica, ZŠ M. Mravca Raková, Obchodná akadémia D. M. J. Čadca, SOŠ drevárska a stavebná Krásno nad Kysucou, SOŠ obchodu a služieb Čadca, SOŠ strojnícka Kysucké Nové Mesto). Prednášky boli doplnené premietaním dokumentov „Až do dna“ a „Vplyv pitia alkoholu na vývin plodu“. Rovnako mali žiaci a študenti počas prednášok možnosť využiť „opilecké okuliare“, ktoré navodzujú stav opitosti a poukazujú na riziko pitia alkoholu na seba a okolie.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Gestor úlohy

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu na RÚVZ so sídlom v Čadci sa zameriava na veľký počet aktivít zameraných na zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov, ktorí žijú v oblastiach našej pôsobnosti. Pre plnenie NPPZ spolupracujeme so školami (MŠ, ZŠ, SŠ), Centrami sociálnych služieb, Zariadeniami pre seniorov, mestskými a obecnými úradmi, zdravotníckymi organizáciami, Jednotou dôchodcov Slovenska (JDS), Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, Mestskou políciou v Čadci, Okresným prezídiom policajného zboru v Čadci, Kysuckým kultúrnym strediskom, Kysuckou knižnicou v Čadci a mnohými ďalšími. Šírime informácie o zdravom životnom štýle, o možnostiach zníženia rizík ovplyvňujúcich kvalitu života, prevencii a poradenstve v podpore zdravia. V rámci plnenia Národného programu podpory zdravia sme pokračovali v spolupráci s regionálnymi printovými médiami: MY Kysucké noviny, Kysuce, ďalej s regionálnymi elektronickými médiami: internetový portál Zdravie a štýl, Mojekysuce, internetové stránky miest Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto a Krásno nad Kysucou.

V rámci NPPZ sa zameriavame na všetky vekové kategórie. Vo vekovej deti predškolského a školského veku (4–8 ročných) boli realizované zdravotno-výchovné aktivity zamerané na prevenciu zubného kazu. V roku 2023 bolo zrealizovaných 53 prednášok na tému „Zdravé zúbky“ celkovo pre 989 deti materských škôl a žiakov 1. ročníka základných škôl (MŠ Svrčinovec, MŠ Raková-Fojstvo, MŠ Staškov, MŠ Podzávoz, MŠ Fraňa Kráľ a Čadca, MŠ Hurbanova Čadca, MŠ Skalité, MŠ Radoľa, MŠ Dolný Vadičov, MŠ Olešná, MŠ Dunajov, MŠ Povina, MŠ Zákopčie, MŠ Nesluša, MŠ Turzovka, MŠ Lodno, Spojená škola Čadca, Spojená škola sv. Jozefa Turzovka, ZŠ Rázusova Čadca, ZŠ M. Mravca Raková, ZŠ Horný Vadičov, ZŠ Korna, ZŠ M. R. Štefánika Čadca, ZŠ Vysoká nad Kysucou). Popri prezentáciách mali deti možnosť nacvičiť si správnu techniku umývania zúbkov a boli im premietané rozprávky s tematikou zdravých zúbkov, prispôbené ich veku.

V rámci NPPZ boli naše aktivity zamerané aj na prevenciu látkových závislostí (tabak, alkohol, drogy) ale i prevenciu nelátkových závislostí (gamblerstvo, kyberšikana a pod.). Na tému drogových závislostí bolo realizovaných 32 prednášok, celkovo pre 570 poslucháčov (ZŠ Oščadnica-Ústredie, ZŠ Čierne-Ústredie, ZŠ Korna, ZŠ Svrčinovec, ZŠ M. Mravca Raková, ZŠ J. A. Komenského Čadca, ZŠ Staškov, ZŠ Stará Bystrica, ZŠ Ochodnica, SZŠ sv. Františka z Assisi v Čadci, SOŠ obchodu a služieb Čadca, SOŠ strojnícka Kysucké Nové Mesto, SOŠ drevárska a stavebná Krásno nad Kysucou, Gymnázium Turzovka, Centrum pre deti a rodiny Semeteš). Prednášky boli doplnené premietaním dokumentu „Luky – príbeh narkomana, príbeh bojovníka“. (Prednášky zamerané na tabak sú bližšie opísané v kapitole 9.8. a prednášky zamerané na alkohol sú opísané v kapitole 9.5). Na tému nelátkové závislosti (gamblerstvo, kyberšikana a pod.) bolo realizovaných 7 prednášok celkom pre 117 žiakov základných a študentov stredných škôl (ZŠ Staškov, ZŠ Ochodnica, ZŠ M. Mravca Raková, SOŠ drevárska a stavebná Krásno nad Kysucou, Gymnázium Turzovka).

V roku 2023 sme spolupracovali s OR PZ Čadca na realizácii projektu Tvoja správna voľba, ktorého cieľom je snaha o elimináciu trestnej činnosti pod vplyvom návykových látok (tabak, alkohol, marihuana) a informovanie o škodlivosti ich užívania. Projekt bol zameraný na deti vo veku 9-10 rokov. Celkovo sa uskutočnilo 14 besied pre 425 žiakov základných škôl (ZŠ Čadca-Podzávoz, ZŠ Rázusova Čadca, ZŠ Čadca-Horelica, ZŠ M. R. Štefánika Čadca a ZŠ J. A. Komenského Čadca).

V rámci NPPZ boli realizované edukačno-preventívne aktivity aj pre osoby v poproduktívnom veku - seniorov, zamerané na aktívne starnutie a prevenciu chronických neinfekčných ochorení. Celkovo bolo realizovaných 16 prednášok pre 753 seniorov, išlo

konkrétne o 2 prednášky pre 52 seniorov na tému Zdravý životný štýl, 2 prednášky pre 51 seniorov na tému Zdravá výživa, 2 prednášky pre 88 seniorov na tému Alzheimerova choroba, 3 prednášky pre 116 seniorov na tému Diabetes mellitus (spojené s meraním hladiny glukózy v krvi), 3 prednášky pre 240 seniorov na tému Prevencia rakoviny hrubého čreva a konečníka, 3 prednášky pre 171 seniorov na tému Ochorenia srdca a ciev (spojené s meraním krvného tlaku), 1 prednáška pre 35 seniorov na tému Osteoporóza. Prednášky boli realizované pre členov JDS Vysoká nad Kysucou, JDS Nová Bystrica, JDS Stará Bystrica, JDS Svrčinovec, JDS Turzovka, Klub 75 Kysucké Nové Mesto, JDS Zborov nad Bystricou, Centrum sociálnych služieb Čadca-Horelica a Zariadenie pre seniorov Harmónia Zborov nad Bystricou. Niektoré boli realizované v spolupráci s Kysuckým kultúrnym strediskom, iné boli uskutočnené z vlastnej iniciatívy. Počas prednášok prebehli diskusie k daným témam, poslucháčom boli distribuované dostupné edukačné materiály a propagovaná Poradňa zdravia.

V rámci prevencie onkologických ochorení sme sa zamerali na prevenciu rakoviny prsníka, rakoviny krčka maternice a prevenciu rakoviny hrubého čreva a konečníka. Počas roku 2023 bolo na dané témy realizovaných 11 prednášok pre 347 poslucháčov. Na tému prevencia rakoviny prsníka boli realizované 4 prednášky pre 88 študentiek (SZŠ sv. Františka z Assisi Čadca, SOŠ pedagogická sv. Márie Goretti Čadca). Na tému prevencia rakoviny krčka maternice boli realizované 4 prednášky pre 88 študentiek (SZŠ sv. Františka z Assisi Čadca, SOŠ pedagogická sv. Márie Goretti Čadca). Na tému Prevencia rakoviny hrubého čreva a konečníka boli realizované 3 prednášky pre 240 seniorov (JDS Nová Bystrica, JDS Stará Bystrica, JDS Zborov nad Bystricou). Prednášky boli spojené s diskusiou, využitím zdravotníckych modelov a distribúciou dostupných edukačných materiálov.

V rámci NPPZ boli realizované edukačno-preventívne aktivity u študentov na vybrané chronické ochorenia, a to: na tému Hypertenzia boli realizované 4 prednášky pre 122 študentov (SZŠ sv. Františka z Assisi v Čadci), 2 prednášky na tému Osteoporóza pre 49 študentov (SZŠ sv. Františka z Assisi v Čadci) a 5 prednášok na tému Alzheimerova choroba pre 138 študentov (SZŠ sv. Františka z Assisi v Čadci).

K aktivitám NPPZ patria aj aktivity pri príležitosti významných dní s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané Svetovou zdravotníckou organizáciou, ktoré sme zabezpečili uverejňovaním článkov a edukačno-intervenčných materiálov vo vyššie spomínaných printových a elektronických médiách, vytvárali sme informačné panely pri vstupe do budovy RÚVZ a pri vstupe do ambulancie Poradne zdravia, realizovali Dni otvorených dverí v ambulancii Poradne zdravia a pod. V roku 2023 sme spropagovali Svetový deň boja proti rakovine, Svetový deň obezity, Týždeň mozgu, Svetový deň ústneho zdravia, Svetový deň zdravia, Svetový deň pohybom k zdraviu, Svetový deň hypertenzie, Svetový deň bez tabaku, Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi, Európsky deň ústneho zdravia, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň srdca, Mesiac úcty k starším, Svetový deň potravy, Svetový deň osteoporózy, Svetový deň diabetu a Medzinárodný deň boja proti drogám. Okrem propagácie vyššie uvedených svetových dní, boli ďalej poskytnuté médiám články: Dbajte na dostatočný pitný režim, Zásady počas horúčav a Rakovina krčka maternice.

Svetový deň boja proti rakovine

Pri príležitosti Svetového dňa boja proti rakovine bolo realizovaných celkovo 11 prednášok pre 356 poslucháčov, zameraných na prevenciu vybraných onkologických ochorení. Išlo konkrétne o 3 prednášky pre 240 osôb v poproduktívnom veku (seniorov) na tému prevencia rakoviny hrubého čreva a konečníka, 4 prednášky pre 58 študentiek stredných škôl na tému

prevencia rakoviny prsníka a 4 prednášky pre 58 študentiek stredných škôl na tému prevencia rakoviny krčka maternice. Prednášky boli spojené s diskusiou, využitím zdravotníckych modelov a distribúciou dostupných edukačných materiálov. V súvislosti s týmto svetovým dňom bol vytvorený článok, ktorý bol následne zaslaný na uverejnenie do regionálnych elektronických a printových médií (týždenníky MY Kysucké noviny, Kysuce, internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, webová stránka RÚVZ so sídlom v Čadci, webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka a Krásno nad Kysucou). Na tému prevencie onkologických ochorení boli vytvorené informačné panely pri vstupe do budovy RÚVZ Čadca a pri vstupe do ambulancie Poradne zdravia.

Svetový deň obezity

V rámci Svetového dňa obezity 2023 bola realizovaná výtvarná súťaž, určená pre žiakov základných škôl. Do súťaže sa v našom regióne zapojilo 5 ZŠ a svoje výtvarné práce nám zaslalo 10 tried z daných ZŠ. Výherná kresba za náš RÚVZ bola zaslaná do krajského kola súťaže. Rovnako bolo v rámci Svetového dňa obezity realizovaných 10 prednášok pre 219 žiakov základných a študentov stredných škôl na tému Zdravý životný štýl a taktiež bol vytvorený článok, ktorý bol následne zaslaný na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce ďalej do regionálnych elektronických médií: internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na internetové stránky miest Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto a Krásno nad Kysucou. Článok sme zverejnili aj na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Čadci.

Kampan' „Týždeň mozgu“

Pri príležitosti „Týždňa mozgu“ prebehli edukačné aktivity formou besied na lokálnej úrovni, a to konkrétne 5 besied na tému „Načo nám je mozog?“ pre 100 žiakov 3. a 4. ročníka základných škôl, kde sa žiaci dozvedeli základné informácie o mozgu a besedy boli obohatené o rôzne logické hry (sudoku, hlavolamy, nájdí rozdiely, a pod.) a 5 prednášok o prevencii Alzheimerovej choroby pre 155 poslucháčov (105 študentov a 50 seniorov).

Svetový deň ústneho zdravia

Pri príležitosti Svetového dňa ústneho zdravia sme realizovali prednášky pre deti z MŠ a žiakov 1. ročníka ZŠ na tému Zdravé zúbky. Celkovo prebehlo 9 prednášok pre 145 detí, počas ktorých si deti mohli vyskúšať nácvik správnej techniky umývania zúbkov a boli im premietané rozprávky s tematikou zdravých zúbkov.

Svetový deň zdravia

Pri príležitosti Svetového dňa zdravia sme v Poradni zdravia realizovali Dni otvorených dverí, počas ktorých navštívilo poradňu zdravia celkom 38 klientov. Klientom bola stanovená hladina cholesterolu, triacylglycerolov a glykémie v krvi, zistený BMI a WHR index, podiel svalovej hmoty, telesného a viscerálneho tuku, bolo im poskytnuté poradenstvo zamerané na zdravý životný štýl a u fajčiarov bola stanovená aj hladina CO vo vdychovanom vzduchu pomocou prístroja Microsmokerlyzér. Taktiež bol vytvorený článok ktorý bol následne zaslaný na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce ďalej do regionálnych elektronických médií: internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na internetové stránky miest Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto a Krásno nad Kysucou. Článok sme zverejnili aj na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Čadci a pri vstupe do budovy RÚVZ.

Svetový deň pohybom ku zdraviu

Pri príležitosti Svetového dňa pohybom ku zdraviu bol vytvorený článok k uvedenej téme a zaslaný na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na internetové stránky miest Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto a Krásno nad Kysucou. Článok sme zverejnili aj na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Čadci. Rovnako sme propagovali verejnosti informácie o možnosti zapojiť sa do X. ročníka kampane Vyzvi srdce k pohybu (mestá, obce, stredné školy, turistické kluby a pod.).

Svetový deň hypertenzie

Pri príležitosti Svetového dňa hypertenzie boli v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou realizované Dni zdravia, pre zamestnancov COOP Jednota Čadca a Eliastech Krásno nad Kysucou. Celkovo bolo vyšetrených 71 respondentov, ktorým bol meraný krvný tlak, poskytnuté poradenstvo zamerané na prevenciu srdcovo-cievnych ochorení, zisťovaná hladina celkového cholesterolu, saturácia krvi kyslíkom a BMI index. Taktiež boli realizované 2 prednášky pre 59 študentov, zamerané na prevenciu a riziká hypertenzie, a vytvorili sme článok k uvedenej téme, ktorý bol následne zaslaný na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na internetové stránky miest Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto a Krásno nad Kysucou.

Svetový deň bez tabaku

Pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku boli realizované prednášky na tému Fajčenie ako rizikový faktor, zamerané na informácie o rizikách, ktoré prináša aktívne ale i pasívne fajčenie. Celkovo bolo realizovaných 12 besied pre 225 žiakov základných a študentov stredných škôl. Besedy boli doplnené premietaním filmu „Kým stúpa dym“ a poslucháči mali možnosť počas besied využiť meranie CO vo vydychovanom vzduchu pomocou prístroja MicroSmokerlyzér. Pri príležitosti tohto Svetového dňa bol realizovaný Deň otvorených dverí v Poradni zdravia na RÚVZ Čadca, kde mali záujemcovia k dispozícii dotazník – „Test fajčiara – Fagerstromov test nikotínovej závislosti“, mohli využiť meranie oxidu uhoľnatého vo vydychovanom vzduchu pomocou prístroja MicroSmokerlyzér, bolo im poskytnuté individuálne poradenstvo zamerané na odvykanie od fajčenia a rovnako informácia o možnostiach návštevy Poradní na odvykanie od fajčenia. Počas DOD navštívilo Poradňu zdravia 5 respondentov. Rovnako bol vytvorený článok zameraný na riziká užívania tabaku, ktorý bol zaslaný na uverejnenie do regionálnych elektronických a printových médií (MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou), rovnako bol uverejnený na webovej stránke úradu, pri vstupe do budovy RÚVZ a pri vstupe do ambulancie Poradne zdravia.

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi

Pri príležitosti Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi boli realizované prednášky, zamerané na riziká užívania nelegálnych i legálnych drog. Celkovo bolo vykonaných 13 prednášok pre 224 žiakov základných a študentov stredných škôl. Rovnako sme k danej problematike pripravili článok a zaslali ho na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou a na webovú stránku RÚVZ so sídlom v Čadci.

Európsky deň ústneho zdravia

Pri príležitosti európskeho dňa ústneho zdravia bolo zrealizovaných 21 prednášok pre 384 deti z MŠ a žiakov 1. ročníka ZŠ o zdravých zúbkoch, počas ktorých mali deti možnosť nacvičiť si správnu techniku umývania zúbkov a boli im premietané rozprávky.

Svetový deň Alzheimerovej choroby

Pri príležitosti Svetového dňa Alzheimerovej choroby boli zrealizované 2 prednášky pre 63 poslucháčov produktívneho veku. Prednášky boli zamerané na Alzheimerovu chorobu, jej príznaky a prevenciu tohto ochorenia. Počas prednášok boli distribuované poslucháčom edukačné materiály, týkajúce sa danej problematiky. Taktiež bol spracovaný článok a zaslaný na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou a na webovú stránku RUVZ so sídlom v Čadci.

Svetový deň srdca

Pri príležitosti Svetového dňa srdca bola v spolupráci so Strednou zdravotníckou školou sv. Františka z Assisi v Čadci realizovaná akcia Deň srdca na Palárikovej ulici v Čadci. Hlavnou myšlienkou bolo šíriť osvetu o prevencii vzniku srdcovocievnych ochorení. Respondenti mali možnosť počas tejto akcie nechať si zmerať krvný tlak, hladinu glukózy v krvi, zistiť svoj BMI index, % telesného tuku a % svalovej hmoty, respondentom boli zhodnotené ich rizikové faktory a poskytnuté poradenstvo zamerané na prevenciu srdcovocievnych ochorení, propagovaná Poradňa zdravia, distribuované edukačné materiály a pod. Celkovo sa akcie zúčastnilo 250 respondentov. Rovnako boli zrealizované 3 prednášky na tému Ochorenia srdca a ciev pre 98 poslucháčov produktívneho a poproduktívneho veku. Počas prednášok bol poslucháčom meraný krvný tlak, poskytnuté individuálne poradenstvo zamerané na prevenciu ochorení srdca a ciev, propagovaná Poradňa zdravia a distribuované edukačné materiály, ktorými disponujeme. Pri príležitosti tohto dňa bol spracovaný článok a zaslaný na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce a Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou a na webovú stránku RUVZ so sídlom v Čadci.

Medzinárodný deň starších

Pri príležitosti Medzinárodného dňa starších sme realizovali edukačné aktivity formou prednášok pre poslucháčov vo vekovej kategórii 60+, zamerané na rôzne témy: Zdravý životný štýl, Osteoporóza, Diabetes mellitus, Zdravá výživa a Hypertenzia. Konkrétne bolo realizovaných 9 prednášok pre 337 seniorov. Počas uvedených prednášok boli poslucháčom distribuované edukačné materiály, týkajúce sa danej problematiky a propagovaná Poradňa zdravia.

Svetový deň potravy

Pri príležitosti Svetového dňa potravy bolo realizovaných 25 prednášok celkovo pre 478 žiakov základných a študentov stredných škôl. Prednášky boli zamerané na zdravú výživu, zdravú životosprávu či najčastejšie poruchy príjmu potravy. Súčasťou prednášok o poruchách príjmu potravy bolo aj premietanie dokumentu „Sami“.

Svetový deň osteoporózy

V rámci Svetového dňa osteoporózy sme realizovali 1 prednášku pre 35 seniorov zameranú na osteoporózu. Taktiež bol k danej téme spracovaný článok, ktorý bol následne zaslaný na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na

internetové portály Mojekysuce a Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou a na webovú stránku RÚVZ so sídlom v Čadci.

Svetový deň diabetu

Pri príležitosti Svetového dňa diabetu bol v Poradni zdravia realizovaný Deň otvorených dverí, ktorého sa zúčastnilo 8 klientov. Klientom bola zameraná hladina glukózy v krvi a poskytnuté poradenstvo zamerané na prevenciu diabetu. V rámci výjazdovej poradne zdravia prebehlo meranie hladiny glukózy v krvi celkovo pre 60 záujemcov poproduktívneho veku. Taktiež boli realizované 4 odborné prednášky na tému Diabetes mellitus pre 141 poslucháčov produktívneho a poproduktívneho veku. V rámci prednášok boli poslucháčom podané informácie o diabete, jeho príznakoch, prevencii, taktiež mali poslucháči počas prednášok možnosť urobiť si test rizika vzniku diabetu 2. typu a boli oboznámení o vyšetreniach, ktoré ponúka Poradňa zdravia. Na danú tému sme vytvorili článok, ktorý bol zaslaný na uverejnenie do regionálnych a printových médií (týždenníky MY Kysucké noviny, Kysuce, internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, webová stránka RÚVZ so sídlom v Čadci, webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka a Krásno nad Kysucou) a pri vstupe do budovy RÚVZ Čadca bol vytvorený informačný panel o danej problematike.

Európsky týždeň boja proti drogám

Pri príležitosti Európskeho týždňa boja proti drogám boli vykonané edukačné aktivity formou prednášok zamerané na riziká užívania legálnych i nelegálnych drog. Celkovo bolo vykonaných 30 prednášok pre 520 žiakov základných a študentov stredných škôl. Počas prednášok mali žiaci možnosť vyskúšať si opilecké okuliare, meranie CO vo vydychovanom vzduchu pomocou prístroja Microsmokerlyzér a boli im premietané dokumenty „Luky - z príbehu narkomana, príbeh bojovníka“ a „Až do dna“.

Dbajte na dostatočný pitný režim, Zásady počas horúčav a Rakovina krčka maternice

Počas roka sme spracovali články Dbajte na dostatočný pitný režim, Zásady počas horúčav a Rakovina krčka maternice, ktoré boli zaslané na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce a Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou a webovú stránku RÚVZ so sídlom v Čadci.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY 2022-2030

Gestor úlohy:

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko:

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJZ

Plnenie Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity sa realizuje prednáškovou i publikačnou činnosťou. Ide najmä o prednášky zamerané na zdravý životný štýl a prevenciu nadváhy a obezity. Celkovo sme na tieto témy realizovali 16 prednášok pre 354 poslucháčov, z toho 12 prednášok pre 257 žiakov a študentov (ZŠ Krásno nad Kysucou, Spojená škola sv. Jozefa Turzovka, SOŠ pedagogická sv. Márie Goretti Čadca, SOŠ drevárska a stavebná Krásno nad Kysucou, Stredná zdravotnícka škola sv. Františka z Assisi v Čadci, Gymnázium J. M. Hurbana Čadca, Gymnázium Turzovka), 2 prednášky pre 45 osôb produktívneho veku (večerní študenti Strednej zdravotníckej školy sv. Františka z Assisi v Čadci) a 2 prednášky

pre 52 seniorov (Klub 75 Kysucké Nové Mesto, Centrum soc. služieb Čadca-Horelica). Pohybová aktivita je súčasťou aj mnohých ďalších prednášok – či už ide o prevenciu onkologických ochorení, diabetu, ochorení srdca a ciev, osteoporózy a pod.

Na význam pohybovej aktivity sa zameriavame aj u klientov Poradne zdravia, či už ide o návštevy priamo v ambulancii Poradne zdravia, alebo výjazdy Poradne zdravia. Klienti sú informovaní o význame pohybovej aktivity, jej benefítoch ale i rizikách inaktivity. Počas vyšetrenia v Poradni zdravia majú klienti možnosť využiť meranie pomocou prístroja Omron Kardascan, kde si môžu odmerať % hodnotu telesného tuku, viscerálneho tuku, svalovej hmoty alebo zistiť bazálny metabolizmus či hodnotu BMI. Rovnako takúto možnosť ponúkame pri prednáškach zameraných na zdravý životný štýl.

V roku 2023 sme sa podieľali na X. ročníku Celonárodnej medzinárodne koordinovanej kampani na zvýšenie pohybovej aktivity populácie – Vyzvi srdce k pohybu. Z našej strany bola realizovaná distribúciou informácií a účastníckych listov verejnosti (mestá, obce, stredné školy, turistické kluby a pod.). Vyplnené účastnícke listy respondenti zasielali na ďalšie spracovanie na RÚVZ v Banskej Bystrici, prípadne na zaznamenávanie svojich aktivít využili online formulár. K danej kampani bol vytvorený taktiež článok a informačné panely pri vstupe do budovy RÚVZ a pri vstupe do ambulancie Poradne zdravia.

Pri príležitosti Svetového dňa pohybom ku zdraviu sme pripravili článok, ktorý bol následne zaslaný na uverejnenie do regionálnych printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce ďalej do regionálnych elektronických médií: internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na internetové stránky miest Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto a Krásno nad Kysucou. Článok sme zverejnili na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Čadci a k uvedenej téme bol vytvorený informačný panel pri vstupe do budovy RÚVZ a pri vstupe do ambulancie Poradne zdravia.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV 2022-2030

Gestor úlohy:

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko:

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

Plnenie Národného akčného plánu na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov sa realizuje prednáškovou i publikačnou činnosťou. Zameriavame sa predovšetkým na mládež a to formou prednášok na tému fajčenie ako rizikový faktor. Prednášky sú zamerané na informácie o rizikách, ktoré prináša aktívne ale i pasívne fajčenie, ale aj riziká, ktoré prinášajú nové trendy – žuvací tabak, nikotínové vrecká a pod. Prednášky sú doplnené premietaním filmu „Kým stúpa dym“, poslucháči majú možnosť počas besied využiť meranie oxidu uhoľnatého vo vydychovanom vzduchu pomocou prístroja MicroSmokerlyzér a taktiež majú študenti k dispozícii dotazník – „Test fajčiara – Fagerstromov test nikotínovej závislosti“. Dotazník slúži študentom na vlastnú informáciu o ich nikotínovej závislosti. V roku 2023 sme na danú tému realizovali 16 prednášok celkovo pre 309 žiakov základných a študentov stredných škôl (ZŠ Vysoká nad Kysucou, ZŠ Svrčinovec, ZŠ Oščadnica-Ústredie, ZŠ J. A. Komenského Čadca, ZŠ Horný Vadičov, SOŠ drevárska a stavebná Krásno nad Kysucou, ZŠ Podzávoz). Fajčenie, ako rizikový faktor a výhody nefajčenia, prípadne zanechania fajčenia u fajčiarov, je

súčasťou aj iných prednášok (prevencia onkologických ochorení, prevencia ochorení srdca a ciev a pod.).

Pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku bol realizovaný Deň otvorených dverí v Poradni zdravia na RÚVZ Čadca, kde mali záujemcovia možnosť zistiť stupeň závislosti prostredníctvom dotazníkových metód („Test fajčiara–Fagerstromov test nikotínovej závislosti“), s využitím merania oxidu uhoľnatého vo vydychovanom vzduchu, bolo im poskytnuté individuálne poradenstvo zamerané na odvykanie od fajčenia a rovnako informácia o možnostiach návštevy Poradne na odvykanie od fajčenia. Počas DOD navštívilo RÚVZ Čadca 5 respondentov. Rovnako bol vytvorený článok zameraný na riziká užívania tabaku, ktorý bol zaslaný na uverejnenie do regionálnych elektronických a printových médií (MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou), rovnako bol uverejnený na webovej stránke úradu, pri vstupe do budovy RÚVZ a pri vstupe do ambulancie Poradne zdravia.

Taktiež pracovníčky OPZaVkJ poskytovali v priebehu dvoch týždňov počas roka 2023 odborné telefonické poradenstvo prostredníctvom Linky pomoci na odvykanie od fajčenia.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Gestor úlohy:

ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko:

RÚVZ so sídlom v Čadci, OPZaVkJ

V rámci Národnej protidrogovej stratégie SR boli naše aktivity zamerané na prevenciu a zdravotné riziká užívania legálnych i nelegálnych drog. Na tému drogových závislostí bolo v roku 2023 realizovaných 32 prednášok, celkovo pre 570 poslucháčov (ZŠ Oščadnica-Ústredie, ZŠ Čierne-Ústredie, ZŠ Korňa, ZŠ Svrčinovec, ZŠ M. Mravca Raková, ZŠ J. A. Komenského Čadca, ZŠ Staškov, ZŠ Stará Bystrica, ZŠ Ochodnica, SZŠ sv. Františka z Assisi v Čadci, SOŠ obchodu a služieb Čadca, SOŠ strojnícka Kysucké Nové Mesto, SOŠ drevárska a stavebná Krásno nad Kysucou, Gymnázium Turzovka, Centrum pre deti a rodiny Semeteš). Prednášky boli doplnené premietaním dokumentu „Luky – príbeh narkomana, príbeh bojovníka“. (Prednášky zamerané na tabak sú bližšie opísané v kapitole 9.8. a prednášky zamerané na alkohol sú opísané v kapitole 9.5).

V roku 2023 sme spolupracovali s OR PZ Čadca na realizácii projektu Tvoja správna voľba, ktorého cieľom je snaha o elimináciu trestnej činnosti pod vplyvom návykových látok (tabak, alkohol, marihuana) a informovanie o škodlivosti ich užívania. Projekt bol zameraný na deti vo veku 9-10 rokov. Celkovo sa uskutočnilo 14 besied pre 425 žiakov základných škôl (ZŠ Čadca-Podzávoz, ZŠ Rázusova Čadca, ZŠ Čadca-Horelica, ZŠ M. R. Štefánika Čadca a ZŠ J. A. Komenského Čadca).

Plnenie národnej protidrogovej stratégie bolo realizované aj publikačnou činnosťou, pri príležitosti Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi sme k danej problematike pripravili článok a zaslali ho na uverejnenie do regionálnych

printových týždenníkov MY Kysucké noviny, Kysuce, na internetové portály Mojekysuce, Zdravie a štýl, na webové stránky miest Čadca, Kysucké Nové Mesto, Turzovka, Krásno nad Kysucou a na webovú stránku RUVZ so sídlom v Čadci.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Dolnom Kubíne**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Pracovníci oddelenia hygieny životného prostredia v RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne podávajú verejnosti informácie o pitnej vode formou www. stránok RÚVZ, e – mailami, telefonicky, elektronický..., ale aj pri stretnutiach s verejnosťou.

Pri príležitosti Svetového dňa vody RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne poskytoval odborné poradenstvo a konzultácie v oblasti zásobovania pitnou vodou, jej zdravotnej bezpečnosti, ochranných pásiem pri individuálnych vodných zdrojoch a iných požiadaviek týkajúcich sa pitnej vody.

Záujemci o orientačné vyšetrenie pitnej vody podpisovali súhlas so spracovaním osobných údajov a vyplňali dotazník „Mám rád vodu“. Počet anonymne vyplnených dotazníkov na RÚVZ bol 50.

V 3 základných školách boli prednášky o pitnej vode /5. a .6. ročníky/. Záujemcom z radov občanov boli poskytované bezplatné orientačné laboratórne vyšetrenie vzoriek vody z individuálnych vodných zdrojov v ukazovateľoch dusičnany a dusitany. Bolo vyšetrených 114 donesených vzoriek. Z toho 9 vzoriek vody, po jej orientačnom vyšetrení na dusičnany a dusitany, bolo doručených na vyšetrenie v laboratóriách RÚVZ so sídlom v Žiline. Z nich v 1 vzorke bola zistená nadlimitná hodnota dusičnanov.

Informácie o kvalite pitnej vody na Orave sú zverejnené na webovej stránke RÚVZ. Problematiku vonkajšieho znečistenia ovzdušia a hluku RÚVZ preventívne rieši v rámci posudzovania predloženej projektovej dokumentácie pre územné konanie navrhovaných stavieb /požadovanie hlukových štúdií/, príp. v rámci vydávania stanovísk k územnoplánovacím dokumentáciám ÚPN – obcí, miest a ku kolaudáciám stavieb. Kvalita vnútorného ovzdušia v hodnotenom roku nebola RÚVZ riešená.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – NASTAVENIE NOVÝCH NÁRODNÝCH CIEĽOV

Kvalitu **pitnej vody** sleduje RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne v rámci monitoringu pitnej vody a v rámci štátneho zdravotného dozoru. Spolu bolo vo vyhodnocovacom období odobratých v rámci kontrolného monitoringu pitnej vody 120 vzoriek pitných vôd /v okresoch Dolný Kubín 36, Námestovo 57, Tvrdošín 27/ a v rámci preverovacieho monitoringu pitnej vody 2 vzorky pitnej vody/.

Štátny zdravotný dozor bol vykonaný na 1 verejnom vodovode /Beňadovo/ a aj na menších skupinových vodovodoch, z ktorých sú zásobované pitnou vodou rekreačné zariadenia. Pracovníčky RÚVZ odobrali 25 vzoriek pitných vôd v objektoch rekreačných zariadení /z nich 4 vzorky nevyhovovali platnej legislatíve/ a 6 vzoriek pitných vôd z verejných studničiek /všetky zdravotne nebezpečné/.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING - SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne nebol do plnenia tejto úlohy zaradený.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

V rámci druhej etapy úlohy, vyplývajúcej z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR /NEHAP V./, zameranej na stanovenie prítomnosti baktérie rodu Legionella,, bolo navrhnuté ubytovacie zariadenie, v ktorom budú vykonané odbery vzoriek pitnej a teplej vody + stery a táto informácia bola zaslaná krajskému odborníkovi žilinského kraja na RÚVZ so sídlom v Žiline.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

V roku 2023 RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne odobral v rámci monitoringu 3 vzorky pitnej vody na vyšetrenie /UVZ SR, trnavská cesta 52, Odbor objektivizácie faktorov životných podmienok, 826 45 Bratislava/ pesticídov: 2,4-D, Acetochlór, Acetochlor ESA, Acetochlor OA, Alachlor, Alachlor, Alachlor ESA, Alachlor OA, Antrhranilic acid isopropylamide, Atrazine, Atrazine-2-hydroxy, Atrazina-desethyl-desisopropyl,, Atrazine-desosopropyl, Azoxystrobin, Azoxystrobin (fre acid), Benatazone, Bentazone methyl, Carbendazim, Cyproconazole, Diflufenican, Dichlorprop, Dimethachlor, Dimeta chlor ESA, Dimetachlor OA, Dimethenamid, Dimethenamid ESA, Dimethenamid OA, Epoxiconazole, Ethofumesate, Flufenacet, Flufenacet ESA, Flufenact OA, Fluroxypyr, Chloridazon, Chloridazon-desphenyl, Chloridazon-methyl-desphenyl, Chlormequat chloride, Chlorotoluron, Chlorotoluron-desmethyl, Chlorpyrifos, Chlorsulfuron, Isoproturon, Isoproturon-semethyl, Lenacil, Linuron, MCPA, MCPB, Mecoprop, Mesotrione, Metamfltron, Metazachlór, Mestazachlór ESA, Metazachlór OA, Metolachlor, Metolachlor ESA, Metolachlor OA, Metribuzin, Metribuzin-desamino-diketo,N,N-Dimethyl-2-sulfamoylnicotinamide, Nucosulfuron, Pendimethalin, Pethoxamid, Prochloraz, Prometryn, Propazine, Propiconazole, Prithioconazole, Quinmerac, Simazine, Simazine-2-hydroxy, Tebuconazole, Terbutylazine, Terbutylazine-2-hydroxy, Terbutylazine-desethyl, Terbutylazine-desethyl-2-hydroxy, terbutryn, Triophanate-methyl a RÚVZ so sídlom v Žiline /aldrín, dieldrín, endrín, lindan/.

V rámci preverovacieho monitoringu pitnej vody prevádzkovatelia vodovodov predkladali na RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne protokoly, v ktorých boli vyšetované aj pesticídy. Vzorky pitnej vody boli vyšetované v laboratóriách Oravská vodárenská spoločnosť, a.s., Bysterecká 2180, 026 80 Dolný Kubín: 1,2,4-Triazol, 2,4-DP (izoméry/, acetochlór, acetochlór ESA, acetochlór OA, alachlór ESA, alachlór OA, aminopyralid, atrazín-2-hydroxy, atrazín-desetyl, atrazín-desizopropyl, atrazín-desetyl-desizopropyl, azoxystrobín, azoxystrobín-o-demetyl, bentazón, bentazón metyl, benzo(a)pyrén, brómdichlórmetan, clopyralid, dibrochlórmetan, Dibróctová kyselina, diflufenikan, dikamba, dimetachlór, dimetachlór ESA, dimetachlór OA, dimeténamid, dimeténamid ESA, dimeténamid OA, epoxikonazol, etofumesát, fenmedifan, flufenacet, flufenacet ESA, flufenacet OA, fluroxypyr, chloridazon, chloridazon-desfenyl, chloridazon-metyl-desfenyl,

chloroform, chlórrotolurón, chlórrotoluron-desmetyl, chlórpyrifos, chlór-sulfurón, izoproterón, karbendazím, Kyselina dochlóroctová, Kyselina trichlóroctová, lenacil,, linurón, MCPA, MCPB, MCPP (izméry), metamitrón, metazachlór, metazachlór ESA, metazachlór OA, metolachlór ESA, metolachlór OA, metribuzin, metribuzin-desamino diketo, mezotrión, Monobrómoctová kyselina, Monochlóroctová kyselina, nikosulfurón, pendimetalín, pethoxamid, pethoxamid ESA, prochloraz, propikonazol, protioconazol, quinmerac, simazín-2-hydroxy, S-metolachlór, Suma 5 haloctových kyselín, tebukonazol, terbutylazín-desetyl, terbutylazín-desetyl-2-hydroxy, terbutylazín-hydroxy, Tetrachlóretén a trichlóretén, tiofanát-metyl,

Štátneho veterinárneho a potravinového ústavu v Dolnom Kubíne, Jánoškova 1611/58, 026 01 Dolný Kubín /hexachlórcyklohexán – alfa izomér, hexachlórcyklohexán – beta izomér, lindan, hexachlórbenzén, suma DDT a benzo(b)fluorathene, benzo(k)fluorathene, benzo(g,h,i)perylene, fluoranthene, benzo(a)pyrene/ a INGEO – ENVILAB, s.r.o., Divízia chémie a mikrobiológie, Bytčická 16, 010 01 Žilina /benzén, chlórbenzén, 1,1-dichlóretán, dichlórbenzény, aldrín, 4,4'-DDE, 4,4'-DDT, endrin, hexachlórbenzén, heptachlór, heptachlórepoxid, metoxychlór, pesticidy spolu a suma chlórovaných pesticídov/. Odobraté vzorky vyhovovali v týchto vyšetrovaných ukazovateľoch limitom uvedeným v platnej legislatíve.

1.6 MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne nebol do plnenia tejto úlohy zapojený.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Počet exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, podľa štandardných výstupov z programu ASTR, je v regióne Oravy 1518, z toho 573 žien. Oproti roku 2022 došlo k poklesu pracovníkov pracujúcich na rizikových pracoviskách o 81, čo súvisí s faktom, že proces modernizácie a automatizácie výroby sa nezastavil. Potešiteľný je hlavne fakt, že počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce v 4. kategórii je 31, z toho iba 1 žena. Celkový počet spoločností, kde máme vyhlásené rizikové práce je 83, čo je približne rovnako ako v roku 2022 (kedy sme mali vyhlásené rizikové práce u 85 spoločností).

V oblasti ochrany zdravia zamestnancov bola situácia v spoločnostiach priamo úmerná ich úspešnosti na trhu. U týchto spoločností sledujeme dlhodobý pozitívny trend znižovania počtu pracovníkov na rizikových pracoviskách.

V priebehu hodnoteného roka nebol na RÚVZ podaný žiaden návrh na vyhlásenie rizikových prác u samostatne zárobkovo činných osôb, ani samostatne hospodáriacich roľníkov. V prípade, že v rámci štátneho zdravotného dozoru zistíme, že firma zamestnáva na rizikových pracoviskách živnostníkov, kontrolujeme ich zdravotnú spôsobilosť a spôsob, akým sú informovaní o rizikových faktoroch pracovného prostredia na danom pracovisku. V 3. kategórii prác z hľadiska psychickej pracovnej záťaže máme zaradených 150 pracovníkov (z toho 144 žien), čo je o 95 pracovníkov (žien) menej ako v roku 2022. Jedná sa hlavne o pracovníkov v zdravotníctve a centrách sociálnej starostlivosti.

Čo sa týka faktora ionizujúce žiarenie v zdravotníckych zariadeniach, v Dolnooravskej nemocnici s poliklinikou v Dolnom Kubíne prebehol proces prehodnocovania rizika u faktora ionizačného žiarenia ešte v roku 2018, ktorý súvisel s modernizáciou technických zariadení a zamestnávateľ na základe posudku o riziku podal návrh na preradenie zamestnancov z 3. kategórie prác do 2. kategórie prác. V ďalšej nemocnici v regióne, v Hornooravskej nemocnici v Trstenej, boli tieto profesie preradené do 2. kategórie prác v roku 2011, taktiež v dôsledku modernizácie prístrojov a posúdenia rizika zmluvnou pracovnou zdravotnou službou. Z tohto dôvodu nemáme pracovníkov u faktora ionizačné žiarenie v zdravotníckych zariadeniach zaradených v 3. kategórii prác.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V rámci štátneho zdravotného dozoru sme na pracoviskách kontrolovali zaobchádzanie s toxickými a veľmi toxickými chemickými látkami a zmesami, najmä ich skladovanie, vrátane spôsobu evidencie, používanie týchto látok a zmesí, odbornú spôsobilosť na manipuláciu s nimi (upozorňovali sme na povinnosť aktualizácie prípravy), prevádzkové poriadky, zabezpečenie preventívnej zdravotnej starostlivosti zamestnancov (vstupné a periodické lekárske preventívne prehliadky), zabezpečenie OOPP pre zamestnancov, vybavenie pracovísk lekárničkami prvej pomoci, likvidáciu prázdnych obalov a nespotrebovaných zvyškov prípravkov na ochranu rastlín, ako aj

zaobchádzanie s nebezpečným odpadom. Situácia v poľnohospodárskych spoločnostiach, ktoré pre svoju činnosť využívajú prípravky na ochranu rastlín, sa značne zmenila. Väčšina spoločností nakupuje prípravky na ochranu rastlín, už dlhodobo, tesne pred ich aplikáciou, v množstve nevyhnutne potrebnom na vykonanie postrekov. Organizácie si nevytvárajú skladové zásoby prípravkov na ochranu rastlín, preto sú skladovacie priestory využívané len krátkodobo a počas roka sa v nich prípravky na ochranu rastlín vo väčšine prípadov neskladujú.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narušajúcich endokrinný systém

S karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi prichádzajú do kontaktu pracovníci pri podávaní cytostatík, v onkologických ambulanciách. Jedná sa celkovo o 9 pracovníkov. Pracovníci patológie v Dolnooravskej nemocnici s poliklinikou v Dolnom Kubíne, ktorých hlavným ťažiskom činnosti je bioptická prevádzka, používajú pri svojej práci formaldehyd, i keď v minimálnom množstve. Jedná sa o 6 pracovníkov, z toho 5 žien. V 3 poľnohospodárskych družstvách evidujeme prácu zaradenú do 3. kategórie, rizikový faktor agrochemikálie, s ktorými pracujú 4 muži (v roku 2022 sme ich evidovali 8). V regióne pôsobia 3 organizácie s oprávnením na odstraňovanie azbestu – Krovmont s.r.o., Dolný Kubín, Dart Service s.r.o. Dolný Kubín, OSBD Dolný Kubín. Počet oprávnených osôb na manipuláciu s materiálmi obsahujúcimi azbest je 16 mužov. Vydali sme 78 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a prijali 46 oznámení o odstraňovaní materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb. Jednalo sa prevažne o strechy rodinných domov a hospodárskych budov.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Poskytli sme informácie z oblasti ochrany zdravia pri práci 394 fyzickým a právnickým osobám. Celkový počet poskytnutých konzultácií, osobných i telefonických, bol v priebehu roka 968.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľom je dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

V roku 2023 RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne nebol zaradený do plnenia úlohy projektu „Monitoring príjmu kuchynskej soli“.

Riešenie v roku 2024

I. Etapa: 1. RÚVZ v sídle kraja odobrať najmenej 10 vzoriek hotových pokrmov (5 vzoriek uzavretý systém a 5 vzoriek verejné stravovanie (každé RÚVZ celé obedové menu) a 3 vzorky chleba alebo pekárskeho výrobku (od výrobcov SR) v ZSS na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli. T: 31. 12. 2024

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

Laboratórne vyšetrenia boli vykonané v rámci plnenia viacročného plánu úradnej kontroly v roku 2022.

RÚVZ v Dolnom Kubíne nebolo zaradené do plnenia úlohy pre rok 2023.

3.3. SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia, bola realizovaná podľa plánu v roku 2023.

V roku 2023 bolo RÚVZ v Dolnom Kubíne skontrolovaných 5 zariadení sociálnych služieb (ZSS).

1. Overili sme, ako prevádzkovateľ zariadenia spoločného stravovania **plní povinnosť** § 26 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. **zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD).**
2. Na **laboratórnu analýzu** boli odobrané vzorky kompletného denného menu, tzn. celodennej stravy v každom z kontrolovaných ZSS za účelom posúdenia energetickej a biologickej hodnoty (bielkoviny, tuky, sacharidy a NaCl). Výsledky laboratórnych analýz boli porovnané s platnými OVD pre obyvateľov SR a boli zistené zvýšené hodnoty obsahu energie v 3 ZSS, nižšia hodnota obsahu energie v 1 ZSS a v 1 ZSS bola energetická hodnota vyhovujúca. Biologická hodnota:

bielkoviny – vo všetkých ZSS bol zistený zvýšený obsah bielkovín, tuky – obsah tukov bol vyhovujúci v 2 ZSS v 3 ZSS nevyhovoval, a to v 1 ZSS pre vyššie hodnoty a v 2 ZSS pre nižšie hodnoty obsahu tukov, sacharidy – obsah sacharidov bol vyhovujúci v 3 ZSS a v 2 ZSS bol zistený nižší obsah tukov, NaCl – vo všetkých 5 ZSS bol zvýšený obsah NaCl.

3. Bola vykonaná kontrola z hľadiska plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov **prostredníctvom počítačového programu Alimenta** a porovnanie s platnými OVD pre obyvateľov SR - % vyjadrenie naplnenia OVD. 1 – dňové jedálne lístky boli skontrolované v všetkých kontrolovaných ZSS, v 1 vybranom ZSS sme skontrolovali 7-dňové jedálne lístky a v 1 vybranom ZSS mesačné jedálne lístky. Energetická hodnota celodennej stravy bola zvýšená u starších vekových skupín klientov ZSS, a to vo veku 80 a viac a u ostatných klientov ZSS bola energetická hodnota vyhovujúca. Biologická hodnota: bielkoviny: vo všetkých ZSS boli zistené zvýšené hodnoty, tuky - vo všetkých ZSS boli zistené zvýšené hodnoty, sacharidy – v 3 ZSS boli zistené zvýšené hodnoty a 2 ZSS boli vyhovujúce hodnoty. Pri kontrole 7-dňových a mesačných jedálnych lístkov priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov prostredníctvom počítačového programu Alimenta boli taktiež zistené zvýšené priemerné energetické a biologické hodnoty celodennej stravy.

Pri kontrolách uvedených zariadení neboli zistené závažné nedostatky prevádzkového charakteru. Prevádzkovatelia v zariadeniach majú zamestnaný kvalifikovaný personál (diétne sestry). Zariadenia majú k dispozícii na zostavovanie jedálnych lístkov moderné počítačové programy, ktoré im spracovávajú normované tovary podľa jedálnych lístkov. Výsledky úlohy budú prejednané s prevádzkovateľmi kontrolovaných zariadení.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Kontroly správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín boli vykonávané **v rámci úradných kontrol potravín**. Bola kontrolovaná povinnosť prevádzkovateľov potravinárskych zariadení zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu kontrolovaná. Zvýšená pozornosť označovania prítomnosti alergénov bola venovaná aj pri predaji nebalenej porciovej zmrzliny a v zariadeniach spoločného stravovania v menu jedálnych lístkov.

RUVZ so sídlom v Dolnom Kubíne podľa plánu odobralo tri vzorky : V I. etape v období máj boli odobraté dve vzorky detských pokrmov Cereálna kaša Nomík 300g a Kukurično – ryžová detská kaša Žirafa instantná 200 g analyzované na prítomnosť gluténu, obe s vyhovujúcim výsledkom.

V II. Etape v období september v nadväznosti na plnenie programov a projektov boli odobraté pripravované pokrmy zo zariadenia spoločného stravovania s predpokladanou prítomnosťou alergénu, ktorý nie je pri pokrme uvedený ale jeho prítomnosť sa v pokrme predpokladá. Boli odobraté kuracie kúsky v cestíčku (hotový pokrm), analyzované alergény – celkový mliečny alergén s vyhovujúcim výsledkom.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015-2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru a realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek a detí a mládeže prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity. V rámci podpory zdravšieho stravovania a prostredia v školách bolo vykonaných 211 kontrol stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež, výdajní stravy, bufetov a kontrol jedálnych lístkov. Edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy vykonávajú pracovníci oddelenia podpory zdravia. Celkovo bolo vykonaných 44 edukačných aktivít a zúčastnilo sa na nich 865 detí. Kontrola dodržiavania pitného režimu pre deti a používanie pitnej vody a nesladených nápojov v predškolských zariadeniach bola vykonaná v 23 zariadeniach. Odobratých bolo 53 vzoriek hotových pokrmov na mikrobiologické vyšetrenie, všetky vzorky vyhovovali.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný. V rámci štátneho zdravotného dozoru bolo vykonaných 13 kontrol bufetov na základných a stredných školách. Celkový počet školských bufetov v rámci regiónu je 13. Počas kontrol bolo zistené nedodržiavanie § 7, odst. 3, písm a) vyhlášky 75/2023 Z.z. , na čo boli prevádzkovatelia bufetov dôrazne upozornení. Doporučené bolo predávať najmä zdravé jedlá a nápoje. Uložené boli dve blokové pokuty.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku. Údaje o úraze dieťaťa vyplňal rodič do pripraveného dotazníka. Vyplnené dotazníky sa z oddelení priebežne zbierali a vpisovali do pripravenej masky. Celkovo boli v roku 2023 evidované iba 2 dotazníky o úraze.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach využívajúcich systém riadeného vnútorného vetrania z hľadiska dodržiavania požiadaviek platnej legislatívy. V rámci realizácie prvej etapy sme získavali údaje o počte predškolských zariadení v ktorých sa používa systém umelého vetrania.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

V roku 2022 boli realizované nasledovné úlohy:

- monitorovanie situácie v oblasti imunizácie
 - monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním, zhromažďovanie údajov
 - zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie
 - surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy)
 - zabezpečenie očkovacieho kalendára na rok 2023, plán očkovacích výkonov pre spádovú oblasť RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne na podklade očkovacieho kalendára platného od 1.1. 2023, vypracovaného ÚVZ SR v súlade so zákonom 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a s kategorizáciou očkovacích látok, určených na povinné očkovanie detí
- Európsky imunizačný týždeň v roku 2023 – nástenka pre verejnosť, telefonické poradenstvo 2x.

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním:

Lekári prvého kontaktu boli informovaní o nevyhnutnosti zabezpečiť laboratórnu diagnostiku u pacientov, u ktorých bolo podozrenie na ochorenie, ktoré podlieha povinnému očkovaniu, ďalej boli oboznámení o postupe pri ošetrovaní a odbere biologického materiálu pri podozrení na ochorenia preventabilné očkovaním (diftéria, polio, morbili, mumps, rubeola)

Manažment očkovania:

V rámci plnenia hlavných cieľov bola realizovaná metodická a konzultačná pomoc očkujúcim lekárom a zdravotným sestram. Prednášky z problematiky vakcinológie sme pre laickú aj odbornú verejnosť v roku 2023 neorganizovali

Kontrola očkovania:

Pri kontrole očkovania postupujeme podľa odborného usmernenia na kontrolu očkovania a na kritériá vyhodnotenia administratívnej kontroly.

Vlastná administratívna kontrola očkovania v regióne bola vykonaná v mesiacoch august a september 2023 na 29-ich ambulanciách pre deti a dorast a 2-och nefrologických ambulanciách. Kontrola zaočkovania proti chrípke, pneumokokovým infekciám a ochoreniu COVID 19 u klientov zariadení sociálnych služieb bola v uvedených termínoch vykonaná v jednotlivých DD a DSS. Správa a tabuľky s výsledkami kontroly očkovania boli odoslané na RÚVZ v Žiline.

Počas roka pracovníčky oddelenia absolvovali vzdelávanie v problematike vakcinológie - Slovenský vakcinologický kongres.

Očkujúci lekári zasielajú na oddelenie epidemiológie mesačne hlásenia o očkovacích výkonoch v ich spádovej oblasti. Na základe týchto hlásení sa mesačne vykonáva register výkonov na jednotlivých ambulanciách a v okresoch. V zmysle usmernení z ÚVZ SR budeme postupovať pri príprave registra očkovaných, ako aj evidencie o očkovaní, chladovom reťazci a hospodárení s vakcínami.

6.2. SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

V roku 2023 bola vykonávaná analýza prenosných ochorení za región. Dôraz je kladený na surveillance v prípade výskytu ochorení imunizačného programu. V týchto prípadoch je zabezpečená laboratórna verifikácia diagnózy. V roku 2023 pomocou siete sentinelových lekárov prebiehal sentinelový zber vzoriek v rámci „Surveillance respiračných ochorení v SR“. Každá vzorka bola vyšetrená na detekciu vírusu chrípky A a B, SARS-CoV-2 a RSV. V Bolo odobratých 34 výterov, z ktorých sa 12x zachytil vírus COVID-19, 7x vírus chrípky A a 13x vírus chrípky B.

V roku 2023 bol do praxe zavedený nový program EPIS, ktorý je plne v prevádzke a využíva sa aj pre manažment epidémií. Lekári prvého kontaktu majú možnosť priamo z ambulancie vstupovať do užívateľského portálu, zatiaľ túto možnosť nevyužívajú aj napriek opakovanej propagácii programu v teréne. V programe EPIS je plne využívaný systém rýchleho varovania. Na spracovanie analýz je využívaný aj export dát. Každý štvrtý rok sa realizujú opravy a doplnenie databáz. V roku 2023 bolo v informačnom systéme prenosných ochorení spracovaných 3 782 prípadov (vlani 30 043, v roku 2021 – 23 644, v roku 2020 - 9 200 prípadov a v roku 2019 – 3 432 prípadov), čo je v priemere 325 hlásení prenosných ochorení mesačne (vlani 2 503, v roku 2021–1 970, v roku 2020-767 hlásení a v roku 2019-286). Epidemiologické šetrenie spojené s protiepidemickými opatreniami a edukáciou obyvateľstva bolo realizované v 3 495. Nedostatky v laboratórnej spolupráci a v hlásení ochorení boli riešené priebežne.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Program EPIS je plne v prevádzke v novom informačnom systéme IS UVZ a využíva sa aj pre manažment epidémií. Lekári prvého kontaktu majú možnosť priamo z ambulancie vstupovať do užívateľského portálu, zatiaľ túto možnosť nevyužívajú aj napriek opakovanej propagácii programu v teréne. V programe EPIS sa zaviedol je plne využívaný systém rýchleho varovania. Na spracovanie analýz je využívaný aj export dát. Mesačne sú realizované analýzy hlásených ochorení. V systéme sú pravidelne hlásené laboratórne potvrdené prípady z NRC aj výsledky z laboratórií klinickej mikrobiológie.

Nedostatky v laboratórnej spolupráci a v hlásení prenosných ochorení boli riešené priebežne.

6.4. NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

V roku 2023 sme realizovali tieto opatrenia na prevenciu nozokomiálnych nákaz:

- v zmysle zvyšovania bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach bolo realizovaných 15 kontrol hygienicko-epidemiologického režimu na oddeleniach NsP a v súkromných zdravotníckych zariadeniach
- odobratých bolo 103 sterov zo sterilného materiálu a 390 sterov z prostredia.
- v roku 2023 bolo hlásených 187 ochorení nozokomiálneho charakteru (125 z DONsP v Dolnom Kubíne a 62 z HONsP v Trstenej), čo je o 26 menej ako vlani. Problematika nozokomiálnych nákaz bola čiastočne riešená v spolupráci s lekármi, ktorí na jednotlivých oddeleniach zodpovedajú za túto problematiku a s nemocničnými hygieničkami.

Na základe spolupráce s oddelením klinickej mikrobiológie DO NsP v Dolnom Kubíne je zabezpečené pravidelné monitorovanie mikrobiálnej rezistencie na ATB, výskyt multirezistentných kmeňov na jednotlivých oddeleniach nemocníc v regióne, kontrola endemického osídľovania nemocníc nemocničnými polyrezistentnými, multirezistentnými kmeňmi a následná aplikácia správnych režimových opatrení. Pri výskyte Klebsiella

pneumoniae CPE u hospitalizovaných pacientov, boli realizované opatrenia a usmernenia zdravotníckych pracovníkov v súlade s OU MZ SR pre diagnostiku a protiepidemické opatrenia pri výskyte kmeňov pôvodcov infekčných ochorení s klinicky a epidemiologicky významným mechanizmom rezistencie.

Na realizáciu všetkých úloh v oblasti prevencie nozokomiálnych nákaz je potrebné zabezpečiť sústavnú edukáciu pracovníkov oddelenia epidemiológie v tejto zložitej a rozsiahlej problematike, čo si vyžaduje aj dostatočné finančné Zavádzanie surveillancie vybraných nozokomiálnych nákaz.

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

V prvej polovici roka 2023 v súvislosti s pandémiou prebiehalo monitorovanie vírusu SARS CoV-2 v odpadových vodách, so zberom vzoriek 1x týždenne (ČOV Nižná).

6.6. ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

V roku 2023 sa priebežne plnili úlohy surveillancie poliomyelitídy-monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrovaním odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses). Epidemiologické vyšetrenie každej aseptickéj meningitídy a suspektnej ACHP. Pokračovali sme v monitorovaní cirkulácie divokých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrovaním odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses). K 31.12.2023 bolo vykonaných 6 odberov odpadových vôd na virologické vyšetrenie- zistenie prítomnosti poliovírusov resp. iných enterálnych vírusov vo vonkajšom prostredí na ČOV Gäcel' v Dolnom Kubíne. Výsledky virologických vyšetrení boli negatívne.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

V roku 2023 sme nerealizovali projekt „Hrou proti AIDS“ a počet klientov poradne prevencie HIV/AIDS bol 8 a anonymne bolo vyšetrených 8 osôb.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

Očkovanie tvorí mimoriadne dôležitú súčasť zdravotnej starostlivosti o obyvateľstvo. V posledných 10-ich rokoch postupne v spádovej oblasti RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne narastal počet rodičov, ktorí odmietajú povinné očkovanie detí. Nárast antivakcinačných aktivít je výrazný hlavne od konca roku 2012. V tomto roku sme v porovnaní s rokom 2022 zaznamenali nárast hlásených odmietnutí očkovania. Mnohí rodičia akceptujú len antivakcinačné informácie z internetu, z bulvárnych médií a podceňujú odborné informácie. Diskusia s týmito rodičmi je veľmi náročná a ich presvedčenie o neúčinnosti a škodlivosti očkovania také silné, že neprijímajú žiadne odborné argumenty.

V tomto roku boli laickej verejnosti poskytované informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní – povinnom, odporúčanom, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách. Aj napriek opakovanému zverejneniu informácie o zriadení poradne očkovania na RÚVZ nebol výrazný záujem zo strany rodičov o odborné poradenstvo. V roku 2013 sa osobne do poradne dostavili 3 rodičia. V roku 2014 to bolo 5 rodičov, v roku 2015 len 2 rodičia, v

roku 2016 do poradne očkovania prišlo 6 rodičov, v roku 2017, 2018 len 2 rodičia a v roku 2019 to boli 3 rodičia odmietajúci povinné očkovanie u svojich detí. V roku 2020 boli konzultácie s rodičmi realizované elektronicky a telefonicky 22x, podobne ako v roku 2021 v počte 17x, v roku 2022 – 2x a v roku 2023 – 1x. Problematika odmietania povinného očkovania si vyžaduje legislatívne zmeny a jednotný postup všetkých RÚVZ v SR. Každý štvrťrok je na ÚVZ SR zasielaný aktualizovaný počet rodičov odmietajúcich povinné očkovanie. V roku 2013 bolo hlásených 88 detí, ktorých rodičia si túto povinnosť nesplnili. V roku 2014 bolo hlásených 106 a v roku 2015 bolo 138 nových prípadov odmietnutia povinného očkovania. V roku 2016 bolo hlásených 147 nových prípadov, v roku 2017 pediatri hlásili 131 odmietnutí povinného očkovania, v roku 2018 to bolo 125, v roku 2019 pediatri hlásili 126 nových prípadov, v roku 2020 153 odmietnutí, v roku 2021 to bolo 187, v roku 2022 to bolo 243 a v roku 2023 - 358 odmietnutí povinného očkovania. Každý rok pribúdajú však kompletne odmietnutia všetkých očkovaní. Bolo uložených 26 pokút za odmietanie povinného očkovania v súhrnnej výške 4060€.

9. PODPORA ZDRAVIA

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

V roku 2023 sa nerealizoval dotazníkový prieskum o zdravotnom uvedomení a správaní sa obyvateľov nášho regiónu v zmysle anotácie.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015-2025

Národný akčný plán v prevencii obezity sa vykonáva formou prednášok na stredných, základných školách. V roku 2023 bolo na základných školách realizovaných 44 edukačných aktivít zameraných na zdravú životosprávu, ktorých sa zúčastnilo 865 žiakov. Pre seniorov boli v roku 2023 realizovaných 3 besied zamerané na výživu a pohybovú aktivitu, ktorých sa zúčastnilo 124 ľudí.

V rámci svetového dňa obezity bola realizovaná výtvarná súťaž „Zdravá desiata“, do ktorej sa zapojili dve základné školy.

V roku 2023 prebiehal projekt „Viem čo zjem“, s cieľom motivovať žiakov základných škôl k vyváženému životnému štýlu, správnym stravovacím návykom a podporiť ich záujem o pohybové aktivity. V rámci prednášok sme so žiakmi diskutovali na tému „Ovocie a zelenina“. V roku 2023 pre projekt „Viem, čo zjem“ bolo zrealizovaných 8 besied pre 186 žiakov.

9.2.1 Vyzvi srdce k pohybu - *Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie*

V súvislosti so Svetovým dňom pohybom ku zdraviu bol vyhlásený X. ročník kampane „Vyzvi srdce k pohybu“. V rámci tohto dňa bol vytvorený článok na kampaň a uverejnený na internetovej stránke a FB stránke RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne. Taktiež vo vstupných priestoroch RÚVZ bol uverejnený odborný panel o prebiehajúcej kampani.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

V spádovej oblasti Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Dolnom Kubíne sa zdravotno-výchovné aktivity zamerané na zvýšenie zdravotného povedomia obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád nerealizujú.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Stratégiu rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR plníme predovšetkým prostredníctvom činnosti základnej poradne zdravia. Štandardne sme vyšetřili a poskytli odborné poradenstvo 317 klientom, z toho bolo 99 mužov a 218 žien.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Dolnom Kubíne vykonáva edukačné aktivity s cieľom prevencie nadmerného pitia alkoholu. Našou prioritnou skupinou sú 8 – 9. ročník ZŠ a SŠ. Realizovaných bolo 28 edukačných aktivít, ktorých sa zúčastnilo spolu 664 žiakov základných škôl a stredných škôl.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Referát podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne plní čiastkové ciele vyplývajúce NPPZ pri plánovaní a realizácii aktivít, ktoré zlepšujú zdravotný stav obyvateľov žijúcich v spádovej oblasti. Referát sa vo svojej hlavnej činnosti venuje ovplyvňovaniu zložiek životného štýlu jednotlivca, komunit a verejnosti s cieľom vytvárania podmienok na zlepšenie životného štýlu a zvýšenie kvality života, ale aj učením sa preberať zodpovednosť za vlastné zdravie. Základnými aktivitami sú: zvyšovanie informovanosti obyvateľov, monitorovanie vybraných determinantov zdravia. Pri vykonávaní zdravotno-výchovných aktivít či projektov spolupracujeme so vzdelávacími inštitúciami – materské, základné a stredné školy, s mestskými úradmi, s konzultačným centrom, VŠZP, Union, so zdravotníckymi organizáciami a inými organizáciami.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022-2030

Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity sa vykonáva formou prednášok na základných školách. V roku 2023 bolo na základných školách realizovaných 15 edukačných aktivít zameraných na podporu pohybovej aktivity, ktorých sa zúčastnilo 281 žiakov.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030

Regionálny úrad verejného zdravotníctva Dolný Kubín v rámci národného akčného plánu na kontrolu tabaku vykonáva aktivity formou prednášok na základných a stredných školách. V roku 2023 bolo realizovaných 31 prednášok, na ktorých sa zúčastnilo spolu 656 žiakov základných a stredných škôl.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Úlohy národnej protidrogovej stratégie Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021-2025 sme v roku 2023 nevykonávali, nakoľko prednášky na tému drogovej závislosti v spádovej oblasti Regionálneho úradu verejného zdravotníctva Dolný Kubín majú základné a stredné školy zabezpečené.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Dunajskej Strede**

1. ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1 Plnenie akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky (NEHAP V.) so zameraním na „1.4. Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb“

V rámci 2. plánovanej etapy úlohy vyplývajúcej z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky – NEHAP V., zameranej na stanovenie prítomnosti baktérií rodu Legionella vo vybraných ubytovacích zariadeniach sme navrhli realizovať odbery vzoriek pitnej a teplej vody + stery v jednom ubytovacom zariadení v Dunajskej Strede. Odbery budú realizované v roku 2024.

1.5 Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách

V rámci projektu „Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách“ pracovníkmi RÚVZ Dunajská Streda boli odobraté vzorky podľa vopred vypracovaného harmonogramu 13.07.2023: Gabčíkovo MŠ, Šamorín-Mliečno, Topoľníky Reštaurácia „Pálma“, Dunajská Streda MŠ Októbrová, Veľký Meder MŠ, Hubice Reštaurácia „Old School“. Všetky vzorky vyhovujú požiadavkám vyhlášky MZ SR č.91/2023 Z.z.

2. ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Údaje o rizikových prácach boli naďalej spracované pomocou programu ASTR. Počet zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v okrese Dunajská Streda k 31.12.2023 je 744 z toho 213 žien.

Podľa prevažujúcej činnosti najviac zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce je v priemyselnej výrobe (582 z toho 191 žien), ďalej v dodávke vody, čistenia a odvodu odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov (56 mužov), v dodávke elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (47 mužov) a v zdravotníctve a sociálnej pomoci (28 z toho 22 žien).

Počet zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa rizikových faktorov je najvyšší v riziku hluku (475 z toho 65 žien), na druhom mieste v riziku chemických látok a zmesí (150 z toho 15 žien) a na treťom mieste v riziku fyzickej záťaže (121 z toho 121 žien).

V sledovanom období došlo oproti predchádzajúcemu roku k zníženiu celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikovú prácu (882 na 744), a to najmä v dôsledku zmien vykonaných na pracoviskách v Nemocnici s poliklinikou Dunajská Streda, a.s. Uvedená

nemocnica zrušila COVID oddelenia. Tým pádom sa počet zamestnancov exponovaných s biologickým faktorom výrazne znížil.

Podobne ako v predchádzajúcom roku ani v hodnotenom období nebola evidovaná riziková práca na úseku poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu (v dôsledku zlepšenia podmienok práce na úseku chemickej ochrany rastlín a pri chove hydiny).

V 10 prípadoch boli vydané nové rozhodnutia o návrhu na zaradenie prác do kategórie rizikových prác, a to pre WOOD DESIGN spol. s r.o., Bratislava, prevádzka Štvrtok na Ostrove (3 kategória - hluk), MEVIS Slovakia s.r.o., Šamorín (3 kategória - hluk), MONDELEZ SR Production, s.r.o., Bratislava, prevádzka Kostolné Kračany (3 kategória – hluk, rastlinný pevný aerosól – korenie a fyzická záťaž), Kerschner Recycling spol. s r.o., Šamorín (3 kategória – hluk), Wertheim T, s.r.o., Dunajská Streda (3 kategória – hluk, vibrácie prenášané na ruky, zväračské pevné aerosóly), WERTHEIM Production s.r.o., Dunajská Streda (3 kategória – hluk, vibrácie prenášané na ruky, zväračské pevné aerosóly).

V 1 prípade boli práce opätovne zaradené do 4 kategórie (na časovo obmedzené obdobie), kde vzhľadom na charakter výrobného programu, ani po vykonaní opatrení na zníženie expozície, nebolo možné zaradiť práce do nižšej kategórie (c2i s.r.o., Dunajská Streda).

V hodnotenom roku bolo vydané 1 rozhodnutie k návrhu na vyradenie pracovných činností z 3 kategórie do 2 kategórie (Nemocnica s poliklinikou Dunajská Streda, a.s.).

U samostatne hospodáriacich roľníkov a ani u SZČO neboli v roku 2023 zaradené práce do kategórie rizikových prác.

V okrese Dunajská Streda nie je evidovaná riziková práca s faktorom psychická pracovná záťaž, v hodnotenom období nedošlo v tejto oblasti k zmene.

V roku 2023 nebolo vydané rozhodnutie k návrhu na zaradenie, zmenu alebo vyradenie rizikových prác s rizikom ionizujúceho žiarenia do kategórie rizikových prác. U zamestnávateľov – prevádzkovateľov zdravotníckych zariadení, práce z hľadiska expozície zamestnancov ionizujúcim žiarením sú zaradené do kategórie 2.

Do termínu spracovania výročnej správy všetci dotknutí zamestnávatelia splnili povinnosť vypracovať a predložiť každoročne do 15. januára nasledujúceho roka informáciu o výsledkoch posúdenia zdravotného rizika a opatreniach vykonávaných na ich zníženie alebo odstránenie na pracoviskách, na ktorých zamestnanci vykonávajú rizikové práce.

K 31.12.2023 bolo vykonaných 9 kontrol v rámci štátneho zdravotného dozoru (ďalej len „ŠZD“) na pracoviskách, kde sa vykonáva riziková práca. Kontroly boli zamerané na pracovné podmienky zamestnancov, mieru expozície zamestnancov a realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde sa vykonávajú rizikové práce, ako aj na posúdenie zdravotných rizík v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou.

V hodnotenom období u kontrolovaných subjektov nedostatky, resp. nesplnenie opatrení na ochranu zdravia neboli zistené, sankcie neboli uložené.

Miera uvedomenia si zdravotných rizík vyplývajúcich z expozície zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce, bola overená formou kontrolných listov informovanosti u 14 zamestnancov. Zistené nedostatky v prípade potreby boli pri výkone ŠZD prekonzultované so zamestnávateľmi. Spozorované nedostatky vo väčšom prípade boli zistené pri kontrole na rizikových pracoviskách, kde sú zamestnávané aj samostatne zárobkovo činné osoby (ďalej len SZČO).

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Výkon štátneho zdravotného dozoru bol v sledovanom období zameraný aj na kontrolu uplatňovania nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov.

V 7 prípadoch bolo cielene kontrolované zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri skladovaní, predaji a zaobchádzaní s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami na pracoviskách vrátane ich použitia pri dezinfekcii, regulácii živočíšnych škodcov a na ochranu rastlín. Súčasne bolo sledované ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia registrovaných prípravkov na ochranu rastlín a iných prípravkov“, spôsob likvidácie obalov a nepoužiteľných zvyškov týchto látok a zmesí.

V kontrolovaných subjektoch boli preverené podmienky manipulácie a skladovania veľmi toxických a toxických látok a zmesí podľa nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z., ich evidencia ako aj odborná spôsobilosť riadiacich zamestnancov. Zistené nedostatky boli pri výkone ŠZD prekonzultované, resp. odstránené so zamestnávateľmi. Osvedčenia o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami, resp. doklady o absolvovaní aktualizacej odbornej prípravy, ako aj doklady o oboznámení zamestnancov s prevádzkovým poriadkom vrátane kariet bezpečnostných údajov v každom prípade boli predložené k nahliadnutiu.

V hodnotenom období postupne došlo k ďalšiemu zníženiu počtu zamestnancov exponovaných chemickým faktorom a k poklesu množstva skladovaných chemických látok a zmesí.

Miera uvedomenia si zdravotných rizík vyplývajúcich z expozície zamestnancov veľmi toxickým látkam a zmesiam a toxickým látkam a zmesiam bola v 5 prípadoch overená formou kontrolných listov informovanosti zamestnancov.

Fyzické osoby – podnikatelia a právnické osoby, ktoré vykonávajú dezinfekciu a reguláciu živočíšnych škodcov ako profesionálnu činnosť, túto skutočnosť písomne oznámili v 160 prípadoch.

V sledovanom období nebolo vydané rozhodnutie k návrhu na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami.

Mimoriadne situácie ani havárie na úseku skladovania a manipulácie s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami v hodnotenom období v okrese Dunajská Streda sa nevyskytli.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V hodnotenom období počet zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi v okrese Dunajská Streda sa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím výrazne nezmenil. V Nemocnici s poliklinikou v Dunajskej Strede, v ambulanciách klinickej onkológie je 8 zamestnancov, ktorí vykonávajú prácu s cytostatikami, zaradenú do 3 kategórie (práca s rizikom chemickej karcinogenity). Počet pripravených dávok v roku 2023 bol 7 638.

V roku 2023 bolo vydané rozhodnutie k návrhu na uvedenie priestorov výrobnéj haly – stolárstva v Dolnom Bare do prevádzky a súčasne boli schválené aj činnosti spojené s výrobou a spracovaním chemických karcinogénov (chemický karcinogén 1A –pevný aerosól z dreva, dub a buk). Od mája 2020 je naďalej mimo prevádzky časť objektov technologickej

linky DSSC/SCA na zhodnocovanie opotrebovaných pneumatík termickým štiepením v časti obce Mliečany mesta Dunajská Streda, kde pracovné činnosti zamestnancov sú spojené s výrobou, spracovaním, manipuláciou a skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov (pyrolýzny olej klasifikovaný ako K 1B, popr. benzén, PAU).

U ďalších zamestnávateľov, kde sa pracuje s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi a kde sa vyskytujú pracovné procesy s rizikom chemickej karcinogenity, v sledovanom roku nedošlo k zmenám, práce sú naďalej zaradené do kategórie 2.

Pevnému aerosólu z dreva – dub, buk (K 1A) sú exponovaní 8 zamestnanci v stolárskej dielni fyzickej osoby – podnikateľa v Hornom Bare a právnickej osobe v Dolnom Bare. Expozícia zamestnancov tomuto karcinogénnemu faktoru v ostatných kontrolovaných drevospracujúcich prevádzkach nebola preukázaná.

Evidujeme 2 spoločnosti, kde sa skladuje a manipuluje s formaldehydom (karcinogén 1B).

V roku 2023 naďalej je evidovaných päť laboratórnych pracovísk, kde sa vykonáva činnosť spojená s manipuláciou a skladovaním chemických karcinogénov alebo mutagénov:

- v jednom potravinárskom podniku vo Veľkom Mederi sa používa fenolftaleín (K 1B) pri stanovení titračnej kyslosti mlieka a mliečnych výrobkov, zamestnancov je 6,
- na pracovisku spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek v zdravotníckom zariadení (Alpha medical s.r.o.) v Dunajskej Strede 12 zamestnancov vykonáva prácu s diagnostickým činidlom obsahujúcim dihydrazín sulfát (K 1B),
- v laboratóriu verejnej lekárne v Gabčíkove pri vstupnej kontrole liečiv sú používané: dusičnan olovnatý (M 1A), oxid olovičitý (M 1A), bromičnan draselný (K 1B), dusičnan kobaltnatý (K 1B, M 1B), fenolftaleín (K 1B), tioacetamid (K 1B), formaldehyd (K 1B), kyselina boritá (M 1B), tetraboritan sodný dekahydrát (M 1B), počet zamestnancov je 2,
- v podniku na výrobu pekárenských výrobkov v Kostolných Kračanoch sa používa chróman draselný (K 1B a M 1B) používa sa ako 10 % roztok na stanovenie obsahu soli v produktoch a medziproduktach, počet zamestnancov je 2,
- v laboratóriu vo výrobnej hale v Šamoríne na výrobu pružín a malých kovových dielov sa používa fenolftaleín (K 1B) na prípravu indikátora, počet zamestnancov je 2.

V roku 2023 bolo vydaných 95 rozhodnutí k návrhom na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb, z toho 85 rozhodnutí k návrhu na odstraňovanie materiálov obsahujúcich azbest v exteriéroch a 10 rozhodnutí k návrhu na odstraňovanie materiálu obsahujúceho azbest v interiéri.

Do konca sledovaného obdobia bolo vykonaných 6 kontrol v rámci ŠZD pri odstránení stavebných materiálov obsahujúcich azbest v zmysle nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci.

Sankcia v uvedenej oblasti v hodnotenom roku bola uložená v 2 prípadoch. Ďalej v jednom prípade bol postúpený návrh na správne konanie na príslušný obecný úrad, nakoľko napriek vydanému rozhodnutiu na odstránenie azbestocementovej strešnej krytiny pre oprávnený subjekt, uvedenú strešnú krytinu odstránila fyzická osoba nepodnikateľ (majiteľ rodinného domu).

Začiatok a ukončenie výkonu odstraňovania azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest na konkrétnej stavbe boli tunajšiemu orgánu verejného zdravotníctva oznámené v 55 prípadoch.

2.1.4. Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických, osobitne vírusu SARS CoV-2

V sledovanom období neboli vykázané rizikové práce u zamestnancov exponovaných s biologickým faktorom, a to najmä v dôsledku zmien vykonaných na pracoviskách

v Nemocnici s poliklinikou Dunajská Streda, a.s. Uvedená nemocnica zrušila COVID oddelenia. Tým pádom zamestnanci exponovaní s biologickým faktorom vírusu SARS CoV-2 boli preradení z 3. kategórie do 2. kategórie rizika.

2.2. Intervencie na podporu zdravia pri práci

2.1.1 Zdravé pracoviská

V okrese Dunajská Streda nie sú evidované právnické osoby ani fyzické osoby – podnikatelia, ktoré by boli zapojené do projektu „Zdravé pracoviská“.

Individuálne bolo poskytnutých 1730 konzultácií v otázkach ochrany a podpory zdravia pri práci a opatreniach súvisiacimi s ochranou zdravia zamestnancov so zvýšenou fyzickou a psychickou záťažou pri práci.

Pri výkone ŠZD na pracoviskách zamestnávateľom aj zamestnancom boli poskytované informácie o platných legislatívnych úpravách v oblasti ochrany zdravia pri práci, najmä čo sa týka hodnotenia zdravotných rizík pri práci, zlepšenia pracovných podmienok a realizácie odporúčaných opatrení na pracoviskách v mimoriadnej situácii.

V spolupráci s oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Dunajskej Strede sme pokračovali v edukačných a skriningových aktivitách, zabezpečovali sme vyšetrenie cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi, meranie krvného tlaku a pulzu, antropometrické meranie, určenie BMI, meranie oxidu uhľnatého vo vydychovanom vzduchu zamestnancom akciovej spoločnosti Prima Fruit a.s. Dunajská Streda (11 zamestnancov), Úradu práce a sociálnych vecí a rodiny Dunajská Streda (41 zamestnancov), Úradu práce a sociálnych vecí a rodiny Dunajská Šamorín (14 zamestnancov), Úradu práce a sociálnych vecí a rodiny Veľký Meder (6 zamestnancov) a spoločnosti MINIT Slovakia (53 zamestnancov).

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

V hodnotenom roku sme neboli požiadaní o realizáciu spoločných dozorných aktivít a riešení podnetov a sťažností s inšpektorátom práce a ani v iných oblastiach uvedených v článku 7 „Spolupráca regionálnych hygienikov a inšpektorov práce“ a neboli vydané ani stanoviská k udeleniu certifikátu „Bezpečný podnik“.

3. ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY A PREDMETOV BEŽNÉHO UŽÍVANIA

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede nebol zapojený do realizácie úlohy. Vzorky hotových pokrmov na laboratórnu kontrolu pridanej kuchynskej soli v rámci úlohy za Trnavský kraj boli odobraté RÚVZ so sídlom v Trnave, RÚVZ so sídlom v Galante a RÚVZ so sídlom v Senici.

3.2 Monitoring bezpečnosti PET fliaš z recyklovaných plastov

RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede nebol zapojený do realizácie úlohy.

3.3 Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

V rámci úlohy boli v stravovacích prevádzkach 5 zariadení sociálnych služieb vykonané kontroly zamerané na kontrolu plnenia povinnosti zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) u dospelých fyzických osôb (klientov) uvedených zariadení a kontrolu výživovej hodnoty hotových pokrmov a nápojov podľa OVD. Z každého skontrolovaného zariadenia spoločného stravovania bola odobratá 1 vzorka podávaných jedál (kompletné denné menu - celodenná strava) na laboratórnu analýzu za účelom posúdenia energetickej hodnoty a biologickej hodnoty (obsah bielkovín, tukov, sacharidov, NaCl). Výsledky kontrol boli spracované a v stanovenom termíne zaslané na ÚVZ SR na ďalšie spracovanie.

3.4 Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti

V rámci tejto úlohy podľa Plánu úradnej kontroly a ŠZD orgánov verejného zdravotníctva na rok 2023 bola tunajším regionálnym úradom verejného zdravotníctva odobratá 1 vzorka hotového pokrmu zo ZSS na laboratórne vyšetrenie na 1 predpokladaný alergén (sezam) na VPÚ Bratislava a bolo vykonané posúdenie správnosti označenia uvedeného hotového pokrmu na ponukovom lístku ZSS. O výsledkoch monitoringu bolo spracované a v stanovenom termíne zaslané stručné vyhodnotenie na ÚVZ SR na ďalšie spracovanie.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015-2025 (NAPPO)

a) Podpora zdravého štartu do života

Výchovné aktivity v rámci poradní zdravia zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti prevencie obezity pre matky s deťmi v materských centrách neboli v roku 2023 realizované.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

Doplňkové stravovanie žiakov a zamestnancov škôl je zabezpečené v 24 školských zariadeniach zo školských bufetov, v ktorých bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru vykonaných 14 kontrol. Kontroly boli zamerané na prevádzkovú a osobnú hygienu ako aj na kontrolu predávaného sortimentu.

Pri kontrolách bolo zistené, že vo väčšine prípadov sortiment bufetov zodpovedá sortimentu, ktorý bol schválený orgánom na ochranu zdravia. V dvoch prípadoch bol zistený nedodržený sortiment v školských bufetoch, v jednom prípade bol zistený predaj gyrosu v pite s majonézou a v druhom prípade predaj mäsových výrobkov s obsahom mäsa nižším ako 80%. V oboch prípadoch bola uložená bloková pokuta (2/100,-) a boli uložené opatrenia na zákaz výroby, manipulácie a uvádzania na trh výrobky, ktoré odporujú požiadavkám zákona o ochrane zdravia.

V bufetoch pre žiakov je dostupné mlieko a mliečne výrobky, nápoje a prírodné šťavy bez konzervačných látok a so zníženým obsahom cukru. Prevádzkovatelia bufetov ponúkajú aj ovocie a zeleninu v čerstvom stave, celozrnné a cereálne výrobky, ale podľa vyjadrení zamestnancov bufetov žiaci o tieto druhy výrobkov neprejavujú veľký záujem. Zo strany žiakov naďalej pretrváva záujem o sladké a slané trvanlivé potraviny a sladené nápoje. V niektorých bufetoch pred veľkou prestávkou prevádzkovatelia zabezpečujú vlastnú výrobu rýchleho občerstvenia (bagety, obložené chlebíky).

V dvoch školských jedálňach pri ZŠ okrem obeda sa pripravuje a podáva aj desiata.

V predškolských a školských zariadeniach je strava pre deti a žiakov zabezpečená z vlastných školských jedální alebo donáskou stravy zo školských jedální, ktoré sú zaradené do siete školských zariadení SR. Strava v týchto stravovacích zariadeniach sa pripravuje podľa materiálo-spotrebných noriem a receptúr pre školské stravovanie.

V zariadeniach spoločného stravovania detí a mládeže bolo vykonaných 94 kontrol (53 ŠZD a 41 ÚK) v rámci ktorých bola okrem prevádzkovej a osobnej hygieny sledovaná aj pestrosť a kvalita podávanej stravy. Zelenina a ovocie podľa finančných možností sa zaraďuje pravidelne do jedálnych lístkov. Pri kontrolnej činnosti sa zameriavalo najmä na hodnotenie úrovne spoločného stravovania a dodržiavanie zásad správnej výrobných praxe.

Je možné konštatovať, že vo väčšine prevádzok zariadení školského stravovania sa vysledovateľnosti potravín venuje dostatočná pozornosť. Doklady o vysledovateľnosti surovín – dodacie listy sú v prevádzkach založené ku všetkým surovinám použitým k príprave hotových pokrmov. Boli odobraté vzorky stravy na laboratórne vyšetrenie z 3 školských jedální (1 pri MŠ a 2 pri ZŠ), odobraté vzorky vyhovovali požiadavkám v sledovaných ukazovateľoch.

Celková situácia stravovacích zariadení po stránke technického a strojového vybavenia oproti predchádzajúcim rokom sa postupne zlepšuje.

Vo všetkých predškolských zariadeniach pre deti je zabezpečená desiata, obed a olovrant.

Na konci roka 2023 bola schválená prevádzka školskej jedálne pri jednej základnej škole v meste Dunajská Streda, ktorá pripravuje výlučne diétnu stravu pre deti MŠ a žiakov ZŠ v meste Dunajská Streda a zároveň zabezpečuje aj rozvoz do jednotlivých predškolských a školských zariadení.

Pitný režim je zabezpečený hlavne podávaním zdravotne nezávadnej pitnej vody ale aj podávaním výživovo hodnotných nápojov.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Školenie pre zamestnancov školského stravovania v tomto roku nebolo realizované.

d) Podpora pohybových aktivít

Na výučbu telesnej výchovy pre žiakov je k dispozícii 39 telocviční. V tomto roku v meste Dunajská Streda bola vykonaná postupná rekonštrukcia vonkajších športovísk. V rámci výkonu ŠZD v školských zariadeniach sa zistilo, že do týždenných rozvrhov hodín na 1. a 2. stupni ZŠ a na SŠ sú zaradené dve hodiny telesnej výchovy, výnimočne niektoré triedy v základných školách majú zaradené do rozvrhu 3 hodiny telesnej výchovy. Ani jedna z kontrolovaných škôl neposkytuje možnosť liečebnej telesnej výchovy. Žiaci základných a stredných škôl sa zúčastňovali aj na lyžiarskych výcvikoch, plaveckých výcvikoch a absolvovali školu v prírode v zmysle svojho harmonogramu výučby. Niektoré telovýchovné plochy okrem výučby telesnej výchovy, mimo vyučovacích hodín, slúžia aj pre záujmovú telesnú výchovu občanom.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V roku 2023 nebol realizovaný.

4.2 Hygienická úroveň detských pieskovísk v areáloch MŠ a v rámci občianskej vybavenosti

V územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede evidujeme 24 školských bufetov (počas roka bol 1 bufet zrušený, v 2 prípadoch bola zmena prevádzkovateľa), v ktorých bolo celkovo vykonaných 14 kontrol (8 ŠZD, 6 ÚK).

V 2 prípadoch bol zistený nepovolený tovar v školských bufetoch, v obidvoch prípadoch bola uložená bloková pokuta v celkovej sume 100 Eur a v obidvoch prípadoch bolo dané aj opatrenie na zákaz predávania resp. používania nepovoleného sortimentu.

Kontroly vykonané v školských predajných automatoch neboli vykázané ako samostatné kontroly – v ich prípade neboli zistené nedostatky.

4.3 Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ

RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede nebol zapojený do realizácie úlohy.

4.4 Úrazy u detí v SR

Počas výkonu štátneho zdravotného dozoru a z dostupných informácií bolo zistené, že v našej územnej pôsobnosti je celkovo 7 predškolských zariadení, v ktorých sú umiestnené systémy umelého vetrania (klimatizačné zariadenia). Všetky tieto predškolské zariadenia majú zabezpečené prirodzené vetranie, podľa vyjadrenia prevádzkovateľov a personálu tieto zariadenia sa používajú iba v horúcich mesiacoch a zapínajú sa iba v neprítomnosti detí v miestnosti (napr. počas pobytu vonku). Vo všetkých prípadoch bola prevádzka a údržba týchto zariadení zapracovaná do prevádzkového poriadku predškolského zariadenia.

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2023

Plnenie imunizačného programu bolo v roku 2023 zamerané predovšetkým na zabezpečenie všetkých druhov pravidelného povinného očkovania detí a dospelých. Prioritnou úlohou v rámci imunizačného programu zostáva udržanie vysokej úrovne zaočkovanosti detskej populácie proti závažným infekčným ochoreniam. V mesiaci september bola vykonaná kontrola očkovania populácie v okrese Dunajská Streda a kontrola dodržiavania chladového reťazca pri skladovaní a manipulácii s vakcínami a kontrola evidencie očkovania v zdravotných záznamoch očkovaných osôb.

6.2. Surveillance infekčných chorôb

Rok 2023 bol zameraný na skvalitnenie surveillance prenosných ochorení zabezpečením včasnosti a kvality hlásenia prenosných ochorení lekármi 1. kontaktu a mikrobiologickými laboratóriami.

Pri vykonávaní protiepidemických opatrení odborní referenti oddelenia epidemiológie v každom ohnisku nákazy (1549) vykonali prevenciu prenosných ochorení a informovali osoby podozrivé z nákazy o spôsoboch predchádzania vzniku infekčných ochorení.

V rámci opatrení na predchádzanie ochorení boli osoby podozrivé z nákazy rozhodnutím regionálneho hygienika, zápisnicou o epidemiologickom vyšetrení alebo telefonickým oznámením pod lekárskej dohľadom u svojho zmluvného lekára.

V roku 2023 bol nariadený rozhodnutím regionálneho hygienika lekárskej dohľad 123 kontaktom s infekčne chorým pacientom.

Zo zamestnania bolo vyradených 19 osôb vykonávajúcich epidemiologicky závažné činnosti, a to: 14x formou PN, 4x formou čerpania dovolenky a 1x formou čerpania NV po dobu dokladovania negatívneho laboratórneho výsledku.

6.3. Informačný systém prenosných ochorení

Pravidelné hlásenie prenosných ochorení do informačného systému EPIS zo strany laboratórií je na dobrej úrovni, hlásenie prenosných ochorení do informačného systému EPIS využívajú aj niektorí lekári 1. kontaktu.

Systém rýchleho varovania sa využíva na hlásenie mimoriadnych situácií. V roku 2023 do systému rýchleho varovania sme hlásili 14 mimoriadnych situácií:

8 x epidémia okres – epidémia SARS-CoV2,

3x sporadické ochorenie skupiny A – vírusové hepatitídy – B15,

1x sporadické ochorenie skupiny A – vírusová hepatitída B – B169,

1x sporadické ochorenie skupiny A – vírusová hepatitída E – B172,

1x sporadické ochorenie skupiny A – SARI – 17.

6.4. Nozokomiálne nákazy

V sledovanom období bolo hlásených 351 nozokomiálnych nákaz, čo je o 11 hlásení viac ako v roku 2022.

Analýza výskytu nozokomiálnych nákaz za posledných 5 rokov v NsP Dunajská Streda:

Rok	2019	2020	2021	2022	2023
Počet NN	327	284	205	340	351

Štátny zdravotný dozor v zdravotníckych zariadeniach v roku 2023 sa vykonalo v 33 prípadoch, 11 x boli nariadené opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov. V rámci ŠZD sme odobrali 240 sterov z prostredia a zo sterilného materiálu v zdravotníckych zariadeniach. Odborní zamestnanci oddelenia epidemiológie sa zapojili do Bodového prevalenčného sledovania nozokomiálnych nákaz a užívania antibiotík v európskych nemocniciach poskytujúcich akútnu starostlivosť. Do prevalenčného štúdia bolo zapojených 134 pacientov NsP Dunajská Streda.

V rámci kampane „Clean Care Is Safer Care“ sme odobrali 30 sterov z rúk zdravotníckych zamestnancov a pripravili sme informačný materiál pre zdravotníkov ako aj pre laickú verejnosť.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

Pracovníci oddelenia RÚVZ v Dunajskej Streda bezodkladne uvádzali informácie o každej mimoriadnej udalosti do informačného systému EPIS.

V roku 2023 sme vyšetrovali 8 epidémií – U071 (8x) s celkovým počtom 81 ochorení.

6.6 Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

Podľa harmonogramu virologického laboratória ÚVZ SR boli vykonané odbery vzoriek odpadových vôd z kanalizácie mesta Dunajská Streda, ÚPZC Medveďov, ZT Rohovce a ČOV Gabčíkovo. Vzorky vôd sa vyšetrili na zistenie prítomnosti divokých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov s osobitným zreteľom na sledovanie VDPV (Vaccine - derived polioviruses) a iných enterálnych vírusov vo vonkajšom prostredí.

V roku 2023 bolo odobratých 28 vzoriek. Výsledky vyšetrenia boli 23x negatívne a 5x pozitívne (3x NPEV, 1x Echo vírus 13 a 1x Coxsackie vírus B5).

6.7 Prevencia HIV/AIDS

V rámci projektu HIV/AIDS odborní zamestnanci oddelenia epidemiológie realizovali prednášky s prezentáciou pre študentov SZŠ s VJM v Dunajskej Strede a žiakov 7.8. a 9. triedy ZŠ s MŠ Attilu Józsefa s VJM v Trhovej Hradskej. Cieľom prednášok bolo zvýšiť informovanosť mladých ľudí v problematike HIV/AIDS, nakoľko sú najohrozenejšou skupinou.

Pri príležitosti Svetového dňa AIDS bola vo vestibule úradu RÚVZ panelová výstava s tematikou boja proti AIDS.

6.8 Poradne očkovania

Posilnenie informovanosti o očkovaní a očkovaním preventabilných ochorení je zabezpečené konzultačnou a poradenskou činnosťou s cieľom zvýšiť povedomie o dôležitosti očkovania. Osobné konzultácie a telefonické poradenstvo sme vybavovali podľa potreby v 93 prípadoch.

Samostatnú kapitolu tvorili konzultácie o nutnosti očkovania pred cestami do zahraničia, ktoré boli poskytované v 21 prípadoch.

V rámci EIW - 2023 sme pripravili informačný materiál a letáky s tematikou „Dobehňme zabudnuté očkovanie“, ktoré sme rozdávali v zdravotníckych zariadeniach a základných školách okresu.

6.9 Zvýšenie povedomia budúcich matiek o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania

V roku 2023 v rámci optimalizácie procesu verejnej správy odborní zamestnanci oddelenia epidemiológie začali prácu s novým systémom EPIS a s ostatnými modulmi IS ÚVZ.

9. Podpora zdravia a výchova ku zdraviu

9.1. Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

Prieskum sledovanie úrovne a vývoja zdravotného uvedomenia a správania občanov Slovenskej republiky sa v roku 2023 neuskutočnil.

9.2 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 -2025

V roku 2023 bolo pripravených 55 aktivít zameraných na zlepšenie stravovacích návykov s dôrazom na konzumáciu pestrej stravy podľa odporúčaní WHO a problémy súvisiace s fyzickou inaktivitou u dospelých a sedavým životom u detí a mládeže, ktoré prinášajú so sebou nárast obezity a nadváhy.

Z príležitosti „Dňa detí“ pracovníci oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu organizovali pre deti a vnukov (20 detí) zamestnancov úradu akciu pod názvom „Hravo,

zdravo, bravo“, kde deti za pomoci rodičov a starých rodičov pripravovali zdravé raňajky a do ich prípravy zaradili kvalitné, čerstvé suroviny (ovocie a zeleninu).

V roku 2023 bolo pripravených 55 aktivít zameraných na zlepšenie stravovacích návykov s dôrazom na konzumáciu pestrej stravy podľa odporúčaní WHO. Edukácia prebehla v 1 materskej škôlke v Dunajskej Strede, na 9 základných školách (Základná škola Jilemnického v Dunajskej Strede, Základná škola Smetanov háj v Dunajskej Strede, Základná škola Mateja Bela v Šamoríne, Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským Gyulu Szabóa v Dunajskej Strede, Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským Árima Vámbéryho v Dunajskej Strede, Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským Dolný Štál, Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským v Jahodnej, Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským v Okoči, Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským v Zlatých Klasoch), v pobočke ČSOB, na Úrade práce a sociálnych vecí a rodiny v Dunajskej Strede, na Úrade práce a sociálnych vecí a rodiny vo Veľkom Mederi, na Úrade práce a sociálnych vecí a rodiny v Šamoríne. Vo firmách zdravotno-výchovné aktivity boli spojené aj s biochemickými vyšetreniami.

Do výtvarnej súťaže, ktorá sa realizovala pri príležitosti „Svetového dňa obezity 2023“ v okrese Dunajská Streda sa zapojilo 9 škôl a 25 tried. Víťaznú prácu regionálneho kola sme zverejnili na webovej stránke úradu. Školám boli odovzdané ďakovné listy za aktívnu účasť vo verejnej súťaži. Zástupcovia Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Dunajskej Strede spolu s riaditeľkou pobočky Všeobecnej zdravotnej poisťovne v Dunajskej Strede navštívili a odmenili víťaznú triedu regionálneho kola.

V dňoch 13.03.2024 a 14.03.2023 Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Dunajskej Strede organizoval k Svetovému dňu obezity „Deň otvorených dverí“ s možnosťou vyšetrenia množstva tuku v tele, množstva viscerálneho tuku, množstva kostrového svalstva a určenia indexu telesnej hmotnosti, ktorého sa zúčastnilo 29 záujemcov.

9.2.1 Vyzvi srdce k pohybu: Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie

Do celonárodnej kampane „Vyzvi srdce k zdraviu“ sa zapojili aj obyvatelia okresu Dunajská Streda a zo 653 účastníkov zo Slovenska účastníci okresu Dunajská Streda predstavovali 12,71% a tým okres Dunajská Streda patril medzi najpočetnejších účastníkov z okresov Slovenska.

9.3 Podpora zdravia znevýhodnených komunít

Zdravotno-výchovné aktivity formou prednášok a besied v oblasti podpory zdravého životného štýlu a prevencie ochorení neboli priamo zacielené na znevýhodnené komunity, avšak boli edukované deti z týchto komunít na základnej škole za účasti 15 žiakov Základnej školy s VJM vo Veľkom Blahove.

9.4 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR

V centre podpory zdravia sú pre obyvateľov vytvorené podmienky na získavanie vedomostí a návykov v ochrane zdravia. Poradne navštevujú obyvatelia okresu Dunajská Streda individuálne.

V základnej poradni zdravia na RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede v roku 2023 bolo poskytnuté odborné poradenstvo celkovo 400 klientom. Zo 400 klientov, ktorí boli

zaznamenaní do systému Test zdravé srdce, bolo prvýkrát vyšetrených 273 klientov, 50 mužov a 223 žien. Celkom bolo poskytnutých 127 kontrolných vyšetrení (19 mužov a 108 žien).

V poradni zdravej výživy sa za rok 2023 uskutočnilo 224 návštev.

V poradni pre optimalizáciu pohybovej aktivity sa za rok 2023 uskutočnilo 18 návštev.

V poradni pre odvykanie od fajčenia sa za rok 2023 uskutočnilo 29 návštev.

9.5 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030

V súvislosti s Národným akčným plánom pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030 sme realizovali 11 prednášok s besedou (187 účastníkov) so zameraním na primárnu prevenciu látkových závislosti s dôrazom na alkohol a zákaz jazdy pod vplyvom alkoholu.

Výchovno-vzdelávacie aktivity formou prednášok a besied boli na Základnej škole Komenského vo Veľkom Mederi za účasti 58 žiakov 7. a 8. ročníka zamerané na zvyšovanie povedomia ohľadom rizík súvisiacich s požitím alkoholu a iných návykových látok. Zdravotno-výchovné aktivity sa uskutočnili na Spojenej škole Gyulu Szabóa 21 v Dunajskej Strede za účasti 56 študentov 4. ročníka, 19 študentov nadstavbového študijného odboru pre absolventov učebných odborov s výučným listom, 15 študentov 2. a 3. ročníka a 37 študentov miešanej skupiny 3. a 4. ročníka. Pri edukačných aktivitách boli použité špeciálne okuliare „simulátor opitosti“. S ich pomocou si študenti (v počte 57) nad 18 rokov mohli vyskúšať, o koľko je ťažšie koordinovať svoje pohyby po požití alkoholu.

9.6 Národný program podpory zdravia pre roky 2021 – 2030

Realizáciou cieľov Národného programu podpory zdravia pre roky 2021 – 2030 sme zabezpečovali aj výjazdové zdravotno-výchovné aktivity (29), zamerané na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva nášho okresu a zlepšenie úrovne zdravého životného štýlu založeného na prevencii a minimalizácii rizík. Rizikovým klientom bolo odporúčané kontrolné komplexné vyšetrenie v poradni zdravia, 86 klientov bolo odporúčaných do starostlivosti špecialistov. Na webovej stránke a informačných paneloch RÚVZ bolo prezentovaných a uverejnených 30 príspevkov z problematiky životného štýlu a príležitosti svetových dní.

V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou Dunajská Streda sme intenzívne pokračovali v edukačných a skríningových aktivitách, zabezpečovali sme vyšetrenie cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi, meranie krvného tlaku a pulzu u klientov v pobočke VZP v Dunajskej Strede.

Na výjazde organizovanom s územným spolkom Slovenského červeného kríža Dunajská Streda sme vyšetřili (celkový cholesterol, glukóza, krvný tlak a pulz) 25 klientov klubu dôchodcov, ktorí potom absolvovali aj kurz prvej pomoci.

Na termálnom kúpalisku v Dunajskej Strede a Topoľníkoch sme organizovali 4 akcie so zameraním na meranie tlaku pre návštevníkov kúpaliska (231 klientov), kde boli rozdane informačno-edukačné materiály k zníženiu krvného tlaku. Hlavným cieľom týchto akcií bolo upozorniť na riziká nesprávneho životného štýlu, zvýšiť zdravotné uvedomenie a to predovšetkým v oblasti prevencie kardiovaskulárnych ochorení.

Pre záujemcov „Súťaž mladých zdravotníkov“ v Mestskom kultúrnom stredisku v Dunajskej Strede, organizovanej SČK sme poskytovali biochemické vyšetrenia.

V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou Dunajská Streda sme v rámci Dňa prevencie spoločnosti zabezpečovali vyšetrenie cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi, meranie krvného tlaku a pulzu zamestnancom Minit Slovensko spol.s r.o. v Dunajskej Strede (53 zamestnancov).

Opakovane sme zabezpečili biochemické vyšetrenia ku dňu „Zdravý životný štýl“ 33 klientom spoločnosti VITALITA v Lehniciach.

V rámci mobilnej poradne zdravia sa uskutočnila individuálna intervencia k téme „Prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva“ s prezentáciou na zdravotníckych modeloch vo firme Prima Fruit a.s. Dunajská Streda za účasti 11 žien a v klube dôchodcov Dunajská Streda za účasti 26 žien, kde boli rozdane informačno-edukačné materiály o prevencii rakoviny a o faktoroch vplyvujúcich na vznik rakoviny.

V dňoch 13.03.2024 a 14.03.2023 Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Dunajskej Strede organizoval k Svetovému dňu obezity „Deň otvorených dverí“ s možnosťou vyšetrenia množstva tuku v tele, množstva viscerálneho tuku, množstva kostrového svalstva a určenia indexu telesnej hmotnosti, ktorého sa zúčastnilo 29 záujemcov.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Dunajskej Strede organizoval pri príležitosti 75. výročia založenia Svetového dňa zdravia a 30. výročia založenia prvej poradne zdravia v Slovenskej republike „Týždeň otvorených dverí poradní zdravia 2023“ pod heslom „Zdravie pre všetkých“, ktorým sme chceli upriamiť pozornosť na ochranu a podporu zdravia. Bezplatné spektrum vyšetrení (biochemické vyšetrenie a analýza skladby tela) a odborné poradenstvo bolo poskytované 36 záujemcom.

V súvislosti s „Medzinárodným dňom proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi 2023“ sme organizovali spolu s Červeným krížom v Dunajskej Strede pre nezamestnaných evidovaných na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Dunajskej Strede (14 edukovaných) zdravotno-výchovnú aktivitu zameranú na zvýšenie povedomia o AIDS a epidémii hepatitídy medzi ľuďmi užívajúcimi drogy, kde boli rozdane aj informačno-edukačné materiály.

K svetovému dňu srdca sme spolu so Slovenským červeným krížom (územný spolok Dunajská Streda) organizovali zdravotno-výchovnú aktivitu spojenú s biochemickými vyšetreniami (celkový cholesterol, glukóza, meranie tlaku, pulz) pre nezamestnaných evidovaných na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Dunajskej Strede (11 edukovaných). Hlavným cieľom akcie bolo upozorniť na riziká nesprávneho životného štýlu, zvýšiť zdravotné uvedomenie a to predovšetkým v oblasti prevencie kardiovaskulárnych ochorení.

Na výjazdoch organizovaných v súvislosti so „Svetovým dňom srdca 2023“ sme vyšetřili 30 klientov (kyselina močová, glukóza, krvný tlak a pulz) vo Všeobecnej zdravotnej poisťovni v Dunajskej Strede, 19 zamestnancov Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Dunajskej Strede (celkový cholesterol, glukóza, meranie tlaku, pulz) a 29 zamestnancov Spojenej špeciálnej internátnej školy s VJM v Okoči (celkový cholesterol, glukóza, meranie tlaku, pulz), kde boli rozdane aj zdravotno-výchovné materiály.

V klube dôchodcov v Dunajskej Strede (50 účastníkov) a v zariadení pre seniorov v Dunajskej Strede (19 účastníkov) sme realizovali prednášky s besedou, cieľom ktorých bolo upriamiť pozornosť seniorov na význam cvičení na podporu činnosti mozgu a prostredníctvom rôznych úloh mali možnosť precvičiť si mozgové závitky.

Ku svetovému dňu osteoporózy 58 zamestnancom daňového úradu v Dunajskej Strede boli rozdane dotazníky, ktoré boli následne vyhodnotené na Regionálnom úrade so sídlom v Dunajskej Strede.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Dunajskej Strede organizoval v rámci Svetového dňa diabetu „Deň otvorených dverí“. Informácia ponúkaných služieb všeobecného poradenstva bola zverejnená na webovej stránke úradu, na webovej stránke Všeobecnej zdravotnej poisťovne Dunajská Streda, na webovej stránke mesta Dunajská Streda a na

informačnom paneli pre verejnosť vo vstupnej hale tunajšieho úradu, cieľom ktorej bolo zvýšenie povedomia obyvateľov okresu Dunajská Streda o tomto ochorení, o jeho príčinách, príznakoch, liečbe a komplikáciách.

V rámci mobilnej poradne zdravia sa uskutočnila individuálna intervencia k téme „Dôležitosť poznania rizika cukrovky 2. typu, pomoci oddialenia a predchádzania tomuto stavu“ v tvorivých dielnach organizovaných v galérii Žitnoostrovského múzea Dunajská Streda (v spolupráci so Žitnoostrovským osvetovým strediskom), ktorá bola spojená aj s vyšetrením hladiny glukózy (19 účastníkov podujatia).

Výjazdové poradenstvo so zameraním na stanovenie hladiny glukózy z kvapky krvi bolo realizované na Spojenej škole Gyulu Szabóa v Dunajskej Strede (26 vyšetrených), cieľom ktorého bolo aj zvýšenie informovanosti v oblasti prevencie ochorenia diabetes mellitus 2. typu a včasnej identifikácie prítomnosti zvýšeného rizika rozvoja tohto ochorenia.

V rámci projektu Zdravá škola sa uskutočnilo 15 zdravotno-výchovných aktivít formou prednášok a besied na tému prevencie fajčenia, zvýšenia povedomia o legálnych a nelegálnych drogách, správnu životosprávu a pohybovú aktivitu za účasti 1661 žiakov a študentov (Základná škola Jilemnického v Dunajskej Strede, Základná škola Smetanov háj v Dunajskej Strede, Základná škola Mateja Bela v Šamoríne, Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským Gyulu Szabóa v Dunajskej Strede, Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským Árpáda Vámbéryho v Dunajskej Strede, Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským Dolný Štál, Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským v Jahodnej, Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským v Okoči, Základná škola Komenského vo Veľkom Mederi, Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským Holice, Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským v Zlatých Klasoch, Špeciálna Základná škola Dunajská Streda. Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským v Lehniciach, Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským Veľké Blahovo, Spojená stredná odborná škola Gyulu Szabóa a Súkromná stredná odborná škola s vyučovacím jazykom maďarským Dunajská Streda).

9.7 Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky 2022–2030

Narastajúcim problémom u dospelých je fyzická inaktivita, resp. sedavý spôsob života, ktorý vedie k viacerým zdravotným poruchám vrátane KVCH, artériovej hypertenzie, diabetu, osteoporózy a chronických porúch pohybového aparátu. Aj u detí a mládeže dominuje sedavý spôsob života, ktorý prináša so sebou nárast obezity a nadváhy, chybného držania tela a ďalších porúch zdravia.

Akcia „Športový vietor do základných škôl“ rozhýbala približne 200 žiakov prvého stupňa Základnej školy Jilemnického a Základnej školy Smetanov háj v mestskej športovej hale v Dunajskej Strede. Z príležitosti „Dňa detí“ pracovníci oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu organizovali pre deti a vnukov (20 detí) zamestnancov úradu akciu pod názvom „Hravo, zdravo, bravo“, kde deti medzi sebou súťažili v skákaní vo vreci, slalome s loptami, skákaní do kruhov atď., a zabávali sa (ranné cvičenie, pohybové hry).

30 zamestnancov RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede sa zúčastnilo športového dňa RÚVZ trnavského kraja v športovo-rekreačnom areáli „Kaskády“ pri Galante.

V rámci Svetového dňa „Pohybom ku zdraviu“ bola na RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede realizovaná edukačno-poradenská aktivita pre 18 žiakov Špeciálnej základnej školy Dunajská Streda, cieľom ktorej bolo poukázať na benefity akejkol'vek pohybovej aktivity.

9.8 Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023 – 2030

V súvislosti s nadobudnutím účinnosti zákona č. 89/2016 Z. z. o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov bolo v termíne od 16.10.2023 do 27.10.2023 prostredníctvom „Linky pomoci na odvykanie od fajčenia“ zamestnancami poradne odvykania fajčenia poskytnuté poradenstvo 20 osobám. Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Dunajskej Strede organizoval v rámci Svetového dňa bez tabaku 2023 „Deň otvorených dverí“. Informácia o zdravotno-výchovnej aktivite bola zverejnená na webovej stránke a na informačnom paneli pre verejnosť vo vstupnej hale tunajšieho úradu, cieľom ktorej bolo zvýšenie povedomia o hrozbe tabakizmu a jeho zdravotných následkov. Poskytnuté poradenstvo bolo zamerané na podporu jednotlivca, aby poznal svoje riziko a urobil kroky na jeho kontrolu. Zamestnanci oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu s využitím prístroja Smokerlyzer vykonali 22 meraní (13 žien a 9 mužov od 25 až 65 rokov).

Zdravotno-výchovné aktivity formou prednášok a besied na tému prevencie fajčenia sa uskutočnili na Základnej škole Jilemnického v Dunajskej Strede za účasti 169 žiakov (6., 7. a 8. ročník), na Základnej škole s vyučovacím jazykom maďarským Okoč za účasti 94 žiakov (5., 6., 7., 8. a 9. ročník), na Základnej škole Komenského Veľký Meder za účasti 58 žiakov (7. a 8. ročník), na Základnej škole s vyučovacím jazykom maďarským v Holiciach za účasti 48 žiakov (6., 7., 8. a 9. ročník) a na Základnej škole s vyučovacím jazykom maďarským v Lehniciach za účasti 44 žiakov (5., 6., 7., 8. a 9. ročník).

9.9 Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021-2025 s výhľadom do roku 2030

Zvyšovanie informovanosti obyvateľstva o negatívnom dopade užívania návykových látok na zdravie bolo zamerané hlavne na žiakov základných škôl a stredných škôl. V súvislosti s Európskym týždňom proti drogám a Akčným plánom realizácie Národnej protidrogovej stratégie Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021-2025 sme realizovali 8 prednášok s besedou, so zameraním na primárnu prevenciu látkových závislostí.

Zdravotno-výchovné aktivity sa uskutočnili na Spojenej škole Gyulu Szabóa 21 v Dunajskej Strede za účasti 56 študentov 4. ročníka, 19 študentov nadstavbového študijného odboru pre absolventov učebných odborov s výučným listom, 15 študentov 2. a 3. ročníka a 37 študentov miešanej skupiny 3. a 4. ročníka.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Galante**

1. ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 Plnenie akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.)

Plnenie tejto úlohy sa zatiaľ nerealizovalo, jej plnenie bude vykonávané na základe usmernenia gestora.

Zhodnotenie plnenia Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR

V rámci svojej činnosti oddelenie sleduje a monitoruje niektoré zložky životného prostredia uvedené v dokumente NEHAP V. Jedná sa predovšetkým o monitorovanie kvality pitnej vody a vody na kúpanie. V oblasti pitnej vody sa monitorovala kvalita pitnej vody vo verejných vodovodoch a v spolupráci s oddelením HVBPKV vo vodných zdrojoch určených na podnikateľskú činnosť. V rámci monitoringu bolo v roku 2023 odobratých spolu 79 vzoriek pitných vôd (z toho 72 vzoriek z verejných vodovodov a 7 vzoriek z vodných zdrojov slúžiacich na podnikateľskú činnosť), v rámci štátneho zdravotného dozoru to bolo 17 vzoriek pitných vôd.

Kontrola kvality vody na kúpanie na vykonávala priebežne počas celého roka 2023, spolu bolo odobraných 51 vzoriek na kúpanie na umelých kúpaliskách (vrátane zariadení prevádzkovaných počas kúpaciej sezóny 2023), na štyroch prírodných lokalitách, ktoré sa využívajú počas letnej sezóny na neorganizovanú rekreáciu, odobrané spolu 4 vzorky vody.

1.2 Protokol o vode a zdraví - plnenie národných cieľov

Do plnenia tejto úlohy nie sme zapojení.

1.3 Ľudský biomonitring – sledovanie záťaže skupín obyvateľstva vybraným chemickým faktorom v životnom prostredí a pracovnom prostredí

Do plnenia tejto úlohy zatiaľ nie sme zapojení, plnenie na základe usmernenia gestora.

1.4 Mapovanie prítomnosti baktéria rodu legionella v zariadeniach sociálnych služieb

Plnenie tejto úlohy (1. etapy – zameranej na kontrolu prítomnosti baktérií rodu legionella v zariadeniach sociálnych služieb) bolo zo strany nášho úradu ukončené, avšak do plnenia tejto úlohy v rámci 2. etapy, v ktorej sa plánuje pokračovať vo vybraných ubytovacích zariadeniach, sme naďalej zapojení. Jej plnenie sa očakáva v priebehu roku 2024.

1.5 Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách

V plnení tejto úlohy sme pokračovali na základe pokynu, kedy sme v 4 spotrebiskách (Dolná Streda, Pusté Úľany, Mostová, Jánovce) vo vybranej veľkej zásobovanej oblasti (VZO Jelka) zabezpečili odber vzoriek pitných vôd na kohútiku spotrebiteľa, ktorých následná analýza bola vykonaná v laboratóriách ÚVZ SR.

2. ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Priebežne sa prehodnocujú vyhlásené rizikové práce a po vydaní rozhodnutí sa vyžaduje dôsledné plnenie povinností zamestnávateľa na vykonanie nápravných opatrení na znižovanie expozície rizikovým faktorom.

Evidencia rizikových prác za okres je vedená v ASTR, databáza sa aktualizuje priebežne, aktualizuje sa počet exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa faktorov, vyhodnocuje sa aj počet nových rizikových prác v danom roku. Celkový počet pracovníkov na rizikových pracoviskách v okrese Galanta je 1 508, z toho 389 žien.

Prehodnotenie vydaných rozhodnutí o rizikovej práci sa realizuje v zmysle jednotného postupu:

- návrh na vyhlásenie, resp. prehodnotenie rizikových prác sa prejednáva so štatutárnym zástupcom organizácie, väčšinou aj za prítomnosti zástupcu zamestnancov za bezpečnosť pri práci, aj za prítomnosti zástupcu PZS
- vyžaduje sa aktuálne kvantitatívne a kvalitatívne zisťovanie škodlivých faktorov vyskytujúcich sa v hodnotenom pracovnom prostredí, posudok o riziku a prevádzkový poriadok
- kontroluje sa plnenie nápravných opatrení (plán riadenia rizík) prijatých na ochranu zdravia zamestnancov a v prípade ich neplnenia sa vyvodí sankčné opatrenia
- vyžaduje sa návrh opatrení na zníženie vystavenia pracovníkov rizikovým faktorom
- vyžaduje sa primeraný zdravotný dohľad so zreteľom na rizikový faktor, evidencia pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce
- v prípade zrušených rizikových prác je zamestnávateľ upozornený na výstupné lekárske prehliadky a povinnosti súvisiace s uchovávaním posudkov o zdravotnej spôsobilosti na prácu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce 20 rokov od skončenia práce.

V rámci cieleného štátneho zdravotného dozoru bolo v roku 2023 vykonaných 15 previerok rizikových pracovísk zameraných na kontrolu plnenia nápravných opatrení. Na základe zistených zmien, vzniku nových prevádzok a objektivizácie rizikových faktorov bolo vydaných 10 rozhodnutí o určení rizikových prác, z toho 1 pre nový subjekt. Rozhodnutia:

- celkom nové RP: 1
- prehodnotenie existujúcich rizikových pracovísk (4. kat., resp. preradenie po vykonaných opatreniach): 8,
- zrušené RP v 1 prevádzke, v Nemocnici s poliklinikou, dôvodom podania návrhu bola priaznivá zmena v epidemiologickej situácii, vďaka ktorej sa výrazne znížil počet pacientov s ochorením COVID-19, u ktorých je primárnou diagnózou iné ochorenie.

Individuálne i skupinové poradenstvo v oblastiach súvisiacich so zabezpečením ochrany zdravia pri práci sa vzhľadom na situáciu zabezpečuje hlavne individuálnou konzultáciou a poradenstvom pri vzniku nových prevádzok už počas projektovej prípravy a taktiež v priebehu výkonu štátneho zdravotného dozoru so zreteľom na faktory pracovného prostredia.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Pracovníci odd. PPLaT pri previerkach v prevádzkach s výskytom chemických látok zabezpečujú poradenstvo a konzultácie o aktuálnej chemickej legislatíve, o povinnostiach ohľadne evidencie, označovania, karty bezpečnostných údajov, klasifikácie a toxikologickej charakteristike používaného chemického prípravku a odbornej spôsobilosti. Tieto povinnosti sa vyžadujú aj pri vypracovávaní prevádzkových poriadkov na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci, posudkoch o riziku a návrhoch na vyhlásenie rizikových prác s rizikovým faktorom chemických látok.

V roku 2023 bolo vykonaných 8 previerok v prevádzkach s výskytom chemických látok, použitie diizokyanátov, toxických a veľmi toxických látok a zmesí nebolo zistené.

Skladovanie veľmi toxických a toxických látok a zmesí sa v organizáciách vykonáva iba vo veľmi malých množstvách a výnimočných prípadoch, pretože v priemyselnej výrobe sa postupne nahradili inými látkami.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V roku 2023 bolo vydaných 44 rozhodnutí - súhlas na manipuláciu s materiálom, obsahujúcim azbest pri búracích a rekonštrukčných prácach. Vo všetkých prípadoch sa jednalo o likvidáciu AZC krytiny v exteriéri. Kontrolou bolo zistené, že nariadené opatrenia na ochranu zamestnancov a obyvateľov boli dodržané.

2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

2.2.1 Zdravé pracoviská

Je snahou pracovníkov RÚVZ Galanta, odd. PPLaT propagovať projekt zdravé pracoviská a poskytovať odborné poradenstvo v oblasti zavádzania programov na redukciiu a prevenciu neprítomnosti zamestnancov v práci z dôvodu ochorení súvisiacich s prácou.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Na základe dohody o spolupráci a koordinácii činností medzi ÚVZ SR a NIP v oblasti ochrany zdravia pri práci a bezpečnosti pri práci, v roku 2023 boli realizované s IP TT dve spoločné previerky so zameraním na fyzickú a tepelnú záťaž v pracovnom prostredí.

3. ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Sol' je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom kardiovaskulárnych ochorení. Ako rizikový faktor je indikovaný vo

viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). Úloha je súčasťou pokračovania aktivít na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu – postupné zníženie príjmu soli u dospelých populácie na 5 g/deň so zameraním na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní v súlade v oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025.

V rámci úlohy bol v mesiaci október v okrese Galanta vykonaný odber 3 vzoriek pokrmov z dvoch zariadení spoločného stravovania otvoreného typu (1 druh polievky, 1 hlavný zeleninový pokrm) a jedného zariadenia spoločného stravovania uzavretého typu (1 druh polievky) na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli za účelom dodržania platnej legislatívy pre obsah soli v pokrmoch. Vyšetrenie vzoriek bolo zabezpečené v spolupráci s akreditovaným laboratóriom RÚVZ so sídlom v Trnave. Všetky odobraté vzorky vyhovelí výnosu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z 20. marca 2015 č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách.

Spracované výsledky boli v mesiaci november zaslané na RÚVZ so sídlom v Senici za účelom spracovania výsledkov úlohy v rámci kraja..

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

RÚVZ so sídlom v Galante nebol v roku 2023 súčasťou riešiteľského tímu uvedenej úlohy.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

V roku 2023 vykonal RÚVZ so sídlom v Galante kontrolu plnenia povinnosti zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) v 5 v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia

Vo všetkých 5 zariadeniach bol v mesiaci apríl vykonaný odber celodennej stravy na laboratórnu analýzu, za účelom posúdenia energetickej a biologickej hodnoty (obsah bielkovín, tukov, sacharidov, NaCl). Zároveň bola na základe predložených jedálnych lístkov z uvedených zariadení sociálnych služieb vykonaná kontrola z hľadiska splnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov prostredníctvom počítačového programu Alimenta a porovnanie výsledkov s platnými OVD pre obyvateľov SR (v 3 prevádzkach boli posudzované 1 dňové jedálne lístky, v 1 prevádzke týždenný jedálny lístok a v 1 mesačný jedálny lístok).

V rámci kontroly na prevádzkach bolo zistené, že pri zostavovaní jedálnych lístkov je síce kladený dôraz na pestrosť, uprednostňovanie dusenia pred vyprážením, výber ľahšie stráviteľných druhov mias, zaraďovanie rýb, dostatočného množstva ovocia a zeleniny, avšak nesleduje sa, či sú jedálne lístky zostavené v súlade s OVD v SR (9.revízia) z 19. júna 2015.

Pri príprave stravy sa v kontrolovaných prevádzkach pri zostavovaní jedálnych lístkov využívajú publikácie Konráda Kendíka a Želmíry Čatlóšovej. V prevádzkach sa podáva jedlo 5x/deň. Nápoje sú mimo uvedených chodov k dispozícii nepretržite vo forme čaju a vody. Jedálny lístok je vytváraný vedúcou kuchyne v spolupráci s diétnou/vrchnou sestrou, súčasťou stravovacej komisie sú i zástupcovia klientov. Klienti preferujú do jedálneho lístka zaradovanie jedál, na ktoré boli zvyknutí z domáceho prostredia. Ide niekedy o ťažšie stráviteľné jedlá, ktoré častokrát pre ich zdravotný stav a zníženú mobilitu nie sú vhodné. Napriek preferovaniu potravín uvedeného druhu obyvateľmi kontrolovaných zariadení bolo zodpovedným osobám odporúčané znížiť ich frekvenciu a nahradiť ich nízko-kalorickými jedlami zo zeleniny, strukovín, obilnín/celozrnných výrobkov, rýb.

Výsledky laboratórnych rozborov poukázali v 2 prípadoch na výraznejšie prekročenie energetickej hodnoty, v 4 prípadoch bielkovín, v 1 prípade tukov a sacharidov. So zodpovednými osobami boli prekonzultované výsledky zhodnotenia jedálnych lístkov, zároveň boli upozornené na dôsledné dodržiavanie OVD, prispôsobenie množstva energie a živín fyziologickým potrebám obyvateľov domovov, zabezpečenie dostatočného príjmu tekutín a hrubej vlákniny. Vedúce stravovacích častí kontrolovaných zariadení boli poučené na dôsledky nevhodných stravovacích zvyklostí - nevhodné zloženie a nadmerný príjem stravy (neinfekčné ochorenia ako sú nadváha až obezita, hypertenzia, ateroskleróza, diabetes, osteoporóza, onkologické ochorenia...).

Po telefonickej komunikácii s vedúcimi stravovacích častí prevádzok v mesiaci október bolo zistené, že po vykonaní kontroly v mesiaci apríl boli na prevádzkach zavedené počítačové programy IS Cygnus (v 4 prípadoch) a iKelp jedáleň (v 1 prípade), ktoré umožňujú zostavovanie jedálnych lístkov v súlade s OVD. Postupne do konca roka prebiehalo zaškolenie s uvedenou funkcionalitou programu.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohe II alebo akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka odvodená z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť, a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave.

Cieľom úlohy bola kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

RÚVZ so sídlom v Galante sa na projekte podieľal v súlade s plánom odberu vzoriek na rok 2023 prostredníctvom odberu 1 vzorky hotového pokrmu (kurací wok) zo zariadenia spoločného stravovania otvoreného typu. Odber bol realizovaný v mesiaci november. Vo vzorke bol analyzovaný alergén, ktorý výrobca neuvádzal na etikete, ale bol predpoklad jeho výskytu, aj z hľadiska možnej krížovej kontaminácie. Vo vzorke kurací wok bol predmetom analýzy alergén: sezam.

Vyšetrenie vzoriek bolo zabezpečené v spolupráci so Štátnym veterinárnym a potravinovým ústavom v Bratislave. ELISA testom nebola vo vyšetrovanej vzorke zistená prítomnosť alergénu s predpokladaným výskytom.

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015-2025 (NAPPO)

Na úlohách v rámci programu NAPPO sa priebežne podieľajú odd. HDM a odd. PZaVkJ formou výkonu ŠZD a zdravotno-výchovnými a edukačnými aktivitami v oblastiach:

a) podpora zdravého startu do života

b) podpora zdravšieho prostredia v školách

c) podpora predaja zdravého sortimentu výrobkov v šk. bufetoch a automatoch na školách (podrobne uvádzame v úlohe č. 4.2)

d) podpora rozšírenia doplnkového stravovania cez ŠJ formou prípravy zdravých desiat

V rámci doplnkového stravovania evidujeme 2 ZŠ v meste Sereď, ktoré cestou svojich ŠJ poskytujú žiakom okrem obedov aj desiate. V 1 prípade je zriadená samostatná výdajňa desiat.

- priebežne sa realizujú plánované edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí – realizuje odd. PZaVkJ, podľa harmonogramu a požiadaviek školských zariadení (projekt ADAMKO hravo-zdravo) na témy: Pestrá strava, Viem čo zješ, Správna výživa a zdravý životný štýl a pod.

- podporujeme školský mliečny program a školské ovocie

Školský mliečny program

Druh zariadenia	Počet škôl, zapojených do školského mliečného programu	Podmienky	
		Vyhovujú (počet)	Nevyhovujú (počet)
MŠ	43	43	0
ZŠ	29	29	0
SŠ	0	0	0
Iné	-	-	-
Spolu	72	72	0

Školské ovocie

Podľa nariadenia vlády SR č. 341/2009 Z. z. o poskytovaní pomoci na podporu spotreby ovocia a zeleniny pre deti MŠ a žiakov ZŠ bolo k 31.12.2023 do projektu „Školské ovocie“ zapojených 55 materských škôl, 41 základných škôl a 3 ŠZŠ.

Podávaný sortiment ovocia a ovocných štiav je prevažne tuzemské ovocie podávané v kusoch (jablká, hrušky) a drobné bobuľovité ovocie podávané v jednorazových obaloch (čučoriedky, maliny).

e) dodržiavanie pitného režimu v školských a predškolských zariadeniach

Sortiment nápojov: preferujeme čistú, zdravotne nezávadnú pitnú vodu dochutenú bylinkami, ovocím, nesladené čaje z ponuky záväzných MSNaR pre školské stravovanie.

f) Podpora pohybových aktivít

v rámci ŠZD sa sleduje:

- vybavenie telocviční, ich využiteľnosť a počet hodín TV, zriaďovanie verejných ihrísk a športovísk pre deti,

- správny prestávkový režim, zaradovanie telovýchovných chvíľok, rôzne športové krúžky,

- v r. 2023 bolo do projektu **Škola podporujúca zdravie** zapojených: 20 MŠ, 21 ZŠ, 1 ŠZŠ.

4.2 Predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch

Nadobudnutím účinnosti vyhlášky MZ SR č. 75/2023 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež (§7 ods. 3 písm. a/ - sortiment tovaru v šk. bufetoch) bola každá kontrola zameraná na dodržiavanie uvedeného ustanovenia. Väčšina prevádzkovateľov zmeny akceptuje, nezdravý sortiment postupne vyraduje z predaja (slané krekry, tyčinky, cukrovinky a nadmerne sladké nápoje) a nahrádza ho zdravšími potravinami a nápojmi (mäsové výrobky s vyšším obsahom mäsa - nad 80%, cereálne výrobky, ovocné šťavy do 5g/100 ml cukru, ovocné poháre, viac surovej zeleniny v obložených lahôdkárskych výrobkoch). Výrazne sa obmedzil predaj bieleho pečiva (50%) a nahradil celozrnným. Vo väčšine prípadov sa podiel zdravého sortimentu postupne navyšuje.

V okrese evidujeme 14 školských bufetov, všetky sú prevádzkované podnikateľskými subjektami. V priebehu roka 2023 boli zrušené 2 školské bufety.

Celkovo evidujeme na školách 15 automatov - 11 na ZŠ a 4 na SŠ (3x RAJO, 2x nápoje, 1x lahôdkárske výrobky, 9x zmiešaný/nápoje + pečivárske výrobky). Automaty sú umiestnené prevažne na chodbách, nápojové napojené na pitnú vodu. Za prevádzku automatu zodpovedá prevádzkovateľ, ktorý priebežne vykonáva údržbu, sanitáciu, dopĺňanie sortimentu a kontrolu doby spotreby vystavených výrobkov. Školy cez poverených pracovníkov vedú evidenciu každého prístupu (zásahu) prevádzkovateľa do automatu.

Nápojové automaty ponúkajú rôzny sortiment studených a teplých nápojov, okrem nápojov, ktoré sú legislatívou zakázané v školských zariadeniach.

celkový počet vykonaných kontrol za obdobie r. od 01.01.- 31.12.2023	- 19
z toho: ŠZD	- 14
ÚKP	- 5
odber vzoriek (lahôdkárske výrobky pripravené priamo v bufete)	- 6 vzoriek
všetky vzorky vyhovovali vo vyšetrených mikrobiologických ukazovateľoch	
Sankcie/opatrenia neboli uložené.	

4.3 Úrazy u detí v SR

Úloha sa v r. 2023 nerealizovala.

4.4 Monitorovanie kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach

Úloha je v prípravnej etape, jej realizácia na RÚVZ v SR bude zahájená v r. 2024.

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1. Národný imunizačný program SR

Analýza plnenia imunizačného programu bola vypracovaná v rámci výročnej správy RÚVZ za rok 2022. Formou príloh k mesačným hláseniam pre očkujúcich lekárov a elektronickou poštou pravidelne informujeme o všetkých pripravovaných a už realizovaných zmenách týkajúcich sa očkovacieho kalendára, o aktuálnych problémoch v zabezpečovaní vakcín pre povinné očkovanie, o možnostiach riešenia očkovania v prípade nedostupnosti niektorých očkovacích látok. Všeobecným lekárom pre deti, dorast a dospelých sme zaslali očkovací kalendár na rok 2023. Poskytujeme odborné konzultácie pre VLDD a VLD v oblasti očkovacích postupov vykonávaných v inom veku a inom intervale ako v rámci pravidelného povinného očkovania.

V rámci Európskeho imunizačného týždňa (EIW) v dňoch 23.4.-29.4.2023, ktorého posolstvom bolo „Dobehňime zabudnuté očkovania“ sme distribuovali do všetkých ambulancií pre deti a dospelých v okrese Galanta, ako aj na detské oddelenie NsP Sv. Lukáša Galanta brožúry „Chráňte svoje deti očkovaním“. Informácie o EIW boli zverejnené pre zdravotníckych pracovníkov a laickú verejnosť na portáli RÚVZ a na nástennom paneli RÚVZ Galanta. K problematike očkovania bola pre laickú verejnosť poskytnutá 70x osobná, 230x telefonická a 5x písomná konzultácia. Problematika očkovania bola zaradená aj do náplne školenia pre pracovníkov vykonávajúcich epidemiologicky závažné činnosti. K 31.8.2023 bola vykonaná kontrola pravidelného povinného očkovania v zmysle usmernenia ÚVZSR/01/2460/22666/2023 zo dňa 27.7.2023.

Vykonalí sme mimoriadnu kontrolu očkovania:

- 30-ročných mužov a žien okresu Galanta (ročník narodenia 1992) proti tetanu
- dospelých osôb okresu Galanta proti chrípke v sezóne 2022/2023 a pneumokokovým invazívnym nákazám
- zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu proti vírusovej hepatitíde typu B, vírusovej hepatitíde typu A, tetanu a chrípke v sezóne 2022/2023
- zdravotníckych pracovníkov NsP Sv. Lukáša Galanta a.s. proti vírusovej hepatitíde typu B.

V súvislosti s plnením opatrenia č.2 „Zlepšenie povedomia a informovanosti starších ľudí v oblasti preventívneho očkovania cestou informačno-osvetových aktivít regionálnych úradov verejného zdravotníctva Národného programu aktívneho starnutia na roky 2021-2030 boli realizované prednášky na tému „Význam očkovania proti chrípke, pneumokokovým invazívnym ochoreniam, COVID-19“ so zameraním na cieľovú skupinu seniorov:

- v DSS Patria Galanta (počet účastníkov 50)
- v Klube dôchodcov v Seredi (počet účastníkov 94)
- v kultúrnom dome v obci Váhovce (počet účastníkov 35)
- v kultúrnom dome v Seredi (počet účastníkov 32).

6.2 Surveillance infekčných ochorení

K 28.2.2023 sme vypracovali výročnú správu oddelenia epidemiológie za okres Galanta za rok 2022.

Vypracovali sme mesačné analýzy výskytu prenosných ochorení a mesačné analýzy nozokomiálnych nákaz. Súčasťou mesačných analýz boli aj informácie pre lekárov prvého kontaktu o aktuálnej epidemiologickej situácii u nás a vo svete.

V záujme zabránenia šírenia chrípky a chrípke podobných ochorení ako i možných komplikácií u chorých v kolektívnych zariadeniach bol prerušený vyučovací proces 47x v MŠ a 26x na ZŠ. Bolo hlásených 22845 akútnych respiračných ochorení, z toho 649 chrípke podobných. Hlásilo sa 403 komplikácií (132 pneumónií, 96 otitíd a 175 sinusitíd). V roku 2023 bolo hlásených 49 ochorení na chrípku s potvrdeným vírusom chrípky. V 30 prípadoch bol potvrdený vírus chrípky typu A bližšie neurčený a v 19 prípadoch vírus chrípky typu B bližšie neurčený. Sentineloví lekári odobrali 41 nazofaryngeálnych výterov, z toho sa vírus chrípky typu A bližšie neurčený potvrdil v 8 prípadoch, vírus chrípky typu B bližšie neurčený v 3 prípadoch, RSV v 6 prípadoch, SARS-CoV-2 v 7 prípadoch a v 17 prípadoch bol výsledok vyšetrenia negatívny. Na všetky mestské úrady, obecné úrady, stredné školy a špecializované základné školy boli zaslané „Opatrenia proti šíreniu chrípky a chrípke podobných ochorení“. Bolo hlásených 5 prípadov SARI. Zaevidovali sme 456 ochorení na Covid-19. Importované nákazy neboli hlásené.

Z ochorení preventabilných očkovaním boli hlásené 2 ochorenia na parotitídu u riadne očkovanej dospeléj osoby a riadne očkovaného žiaka ZŠ. Boli zaevidované 4 ochorenia na pertussis – 3 u dospelých osôb s nezisteným očkovaním a 1 u riadne očkovaného žiaka ZŠ.

V rámci sledovania exantémových ochorení bolo hlásených 357 ochorení na varicellu, 3 ochorenia na piatu chorobu, 2 ochorenia na šiestu chorobu a 15 ochorení na enterovírusovú vezikulárnu stomatitídu s exantémom.

V skupine respiračných nákaz bola zaevidovaná 1 legionárska choroba a 1 pontiacka horúčka, 4 ochorenia na erysipelas, 10 ochorení na šarlach, 30 ochorení na herpes zoster, 8 ochorení na infekčnú mononukleózu..

V rámci neuroinfekcií boli hlásené 4 ochorenia: 1 herpetickovírusová meningitída, 1 herpetickovírusová encefalitída, 1 polyneuropatia pri infekčných a parazitárnych ochoreniach zatriedených inde a 1 nešpecifikovaný bakteriálny zápal mozgových blán.

Boli hlásené 2 ochorenia na akútnu vírusovú hepatitídu typu A, 1 ochorenie na akútnu vírusovú hepatitídu E, 17 bezpríznakových nosičstiev HCV (1 importované z Ukrajiny) a 8 nosičstiev HBV (1 importované z Vietnamu). Protiepidemické opatrenia v ohniskách nákazy boli v plnom rozsahu realizované. Pre 25 osôb, ktoré boli v kontakte s osobou, u ktorej sa potvrdila vírusová hepatitída typu A a 1 osobu, ktorá bola v kontakte s osobou, u ktorej sa potvrdila vírusová hepatitída typu E, bolo vydané rozhodnutie orgánu verejného zdravotníctva na lekársky dohľad.

V roku 2023 bolo hlásených 65 manifestných ochorení na salmonelózu, 1 salmonelová septikémia a 1 paratyfus B.

Prešetrili sme 122 hlásených prípadov kampylobakteriálnej enteritídy. Bola zaznamenaná 1 rodinná epidémia – ochorela 5-členná rodina.

Boli hlásené 4 prípady infekcií vyvolaných enteropatogénnymi E.coli, 4 prípady akútnej gastroenteritídy, 7 enteritíd zapríčinených Yersinia enterocolitica, 15 enterokolitíd zapríčinených Clostridium difficile.

Z vírusových črevných infekcií bolo hlásených 176 rotavírusových infekcií, 40 adenovírusových enteritíd, 37 norovírusových enteritíd, 4 iné vírusové enteritídy a 3 nešpecifikované črevné infekcie.

Z antropozoonóz bolo hlásených 14 poranení zvieratom, z toho 8 neznámymi psami, 4x neznámou mačkou, 1x potkanom, a 1x myšou. Antirabická profylaxia bola vykonaná vo všetkých prípadoch. Bolo hlásených 26 ochorení na enterobiózu, 1 ochorenie na trichofýciu, 1 ochorenie na toxoplazmózu, 1 ochorenie na leptospirózu.

Z nákaz kože a slizníc bolo hlásených 8 ochorení na svrab, z toho 1 importované zo Spojeného kráľovstva.

V rámci monitoringu pohlavných chorôb bolo hlásených 51 ochorení prenosných sexuálnym spôsobom, z toho 13x gonokoková infekcia, 27x sexuálne prenášané chlamýdiové choroby, 9x syfilis a 2x anogenitálne bradavice.

Hlásili sa 4 bezpríznakové nosičstvá HIV, z toho 2 importované z Ukrajiny a 1 choroba HIV vyúsťujúca do Kaposiho sarkómu.

V skupine nákaz s prírodnou ohniskovosťou bolo hlásených 17 ochorení na lymeskú chorobu, 10 artritíd pri lymeskej chorobe, 1 ochorenie na kliešťovú encefalitídu. Na ambulancie všeobecných lekárov pre deti a dorast a všeobecných lekárov pre dospelých sa distribuovali letáky o závažnosti ochorenia na kliešťovú encefalitídu a možnosti prevencie ochorenia očkovaním „Cesty nákazy vírusom kliešťovej encefalitídy“.

Zaevidovali sme 30 prípadov septikémie nie nozokomiálneho pôvodu.

Na vykonanie jarnej a jesennej celoplošnej celoobecnej deratizácie na reguláciu živočíšnych škodcov bolo zaslané odporúčenie pre všetky mestské a obecné úrady okresu Galanta.

Prostredníctvom internetovej stránky RÚVZ Galanta sme zabezpečili pravidelné informovanie širokej verejnosti o aktuálnej epidemiologickej situácii v okrese Galanta vo výskyte infekčných ochorení.

6.3 Informačný systém prenosných ochorení

Naďalej vykonávame pravidelné rutinné zadávanie sporadických prípadov infekčných ochorení, epidémií, prípadov chrípky a CHPO hlásených hromadne do informačného systému EPIS a údajov do systému rýchleho varovania. Do centrálného registra prenosných ochorení (EPIS) bolo k 31.12.2023 zaevidovaných spolu 1954 prípadov, 17 epidémií, 17 hlásení do SRV, 52 hlásení ARO a CHPO. Vykonáva sa propagácia využívania on-line hlásenia všeobecnými lekármi, lekármi pre deti, dorast a dospelých.

V roku 2023 sa pracovníci oddelenia epidemiológie podieľali na implementovaní nového informačného systému úradov verejného zdravotníctva, zúčastnili sa internetových seminárov ohľadne používania jednotlivých modulov IS UVZ a podieľali sa na realizácii nového informačného systému EPIS v praxi.

6.4 Nozokomiálne nákazy

Z nemocničných zariadení okresu bolo v roku 2023 hlásených 320 nozokomiálnych nákaz, z toho 57 prebehlo pod obrazom sepsy.

Kontrola hygienicko - epidemiologického režimu v zdravotníckych zariadeniach bola v roku 2023 vykonaná 59x, z toho 8x na operačných sálach, 1x na pôrodných sálach, 5x na lôžkových oddeleniach, 29x na odborných ambulanciách, 8x na zubných ambulanciách, 1x na dialyzačnom stredisku, 2x v spoločných vyšetrovacích zložkách a 5x na ambulanciách všeobecných lekárov.

V rámci preventívneho zdravotného dozoru bolo vydaných 24 rozhodnutí na súhlas na uvedenie pracovných priestorov do prevádzky a odsúhlasenie prevádzkového poriadku.

Naďalej sledujeme mikrobiálnu rezistenciu nozokomiálnych kmeňov izolovaných u pacientov hospitalizovaných v NsP Sv. Lukáša Galanta a.s., Sledujeme kolonizáciu/infekciu pacientov závažnými nemocničnými patogénmi (MRSA, VRE, C. difficile, CPE), navrhujeme a kontrolujeme protiepidemické opatrenia na zamedzenie ich šírenia v prostredí zdravotníckeho zariadenia a následného prenosu do komunitného prostredia.

V roku 2023 sme nerealizovali zber údajov na OAIM NsP Sv. Lukáša Galanta a.s. na základe protokolu ECDC - sledovania infekcií akvirovaných na jednotkách intenzívnej starostlivosti programom HELICS.

V mesiaci máj v rámci 15. ročníka národnej kampane „Save Lives: Clean Your Hands“ (Umývaj si ruky – zachrániš život“), ktorej heslom bolo v roku 2023 „Urýchlime akciu spoločne. Zachráň životy: umývaj si ruky“ sme zabezpečili:

1. zhotovenie informačného panela vo vestibule RÚVZ Galanta
2. informáciu laickej verejnosti na portáli RÚVZ Galanta
3. odber sterov z rúk zdravotníckych pracovníkov v NsP sv. Lukáša Galanta na urgentnom prijíme, oddelení šestonedelia, gynekologickom, detskom, internom a geriatrickom oddelení.

V mesiaci máj bolo vykonané Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík na 13 oddeleniach NsP sv. Lukáša Galanta.

V rámci Svetového týždňa (18.11.-24.11.2023) a Svetového dňa (18.11.2023) povedomia o antibiotikách boli vo vestibule RÚVZ pre verejnosť poskytnuté letáky „Ako vzniká odolnosť baktérií voči liečbe antibiotikami“.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

Naďalej rutinne pokračujeme v dôslednom realizovaní epidemiologickej surveillance ARO, chrípky a chrípke podobných ochorení. Prostredníctvom portálu RÚVZ pravidelne podávame informácie o aktuálnej epidemiologickej situácii vo výskyte ARO a CHPO a o potrebe vykonávania preventívnych opatrení vrátane očkovania proti chrípke.

V roku 2023 bola hlásená **epidémia rotavírusových enteritíd: v DD Patria Galanta**, kde z počtu 257 exponovaných osôb v období od 16.6. do 4.7.2023 ochorelo 68 osôb (65

klientov a 3 zamestnanci). Zvýšený výskyt ochorení bol hlásený na RÚVZ Galanta z urgentného príjmu NsP Sv. Lukáša Galanta, a.s.. Rotavírus bol potvrdený 10x u klientov, ostatné prípady boli vykázané v epidemiologickej súvislosti mikrobiologicky nevyšetrené. Ochorenia mali prevažne mierny priebeh - hnačka, 2x aj zvracanie, bolesti brucha, bez zvýšenej TT. V zariadení bol nariadený výkon dezinfekcie, izolácia pacientov, zdravotná výchova. V stravovacom zariadení DD bol vykonaný ŠZD, odobrali sa vzorky stravy a stery z prostredia a pomôcok na mikrobiologické vyšetrenie – výsledky laboratórnych vyšetrení boli v každom prípade vyhovujúce.

V roku 2023 bolo hlásených **16 epidémií COVID-19:**

1. V čase od 4.1.2023 do 16.1.2023 epidémia Covid-19 nozokomiálneho charakteru na **Geriatrickom oddelení NsP Sv. Lukáša Galanta**. Z celkového počtu 40 exponovaných (20 pacientov a 20 zamestnancov) sa nakazilo 11 osôb (10 pacientov a 1 sanitárka). Priebeh ochorení bol mierny (subfebrílie, bolesť hrdla, nádcha, kašeľ), boli zaevidované 3 bezpríznakové infekcie. Očkovanie: 7 očkovaných, 4 neočkovaní.
2. V čase od 3.3.2023 do 6.3.2023 v **DSS Samaritán**. Z celkového počtu 34 exponovaných klientov bolo 9 Ag pozitívnych - všetci mali príznaky, 6 bolo očkovaných, 3 neboli očkovaní. Z 30 exponovaných zamestnancov boli 3 Ag pozitívni - všetci mali príznaky a boli očkovaní.
3. V čase od 11.3.2023 do 15.3.2023 v **DDaDSS Sereď**, kde z počtu 112 exponovaných klientov boli 3 Ag pozitívni, 1 mal príznaky ochorenia, 2 boli bezpríznakoví, všetci boli očkovaní. Z počtu 63 exponovaných zamestnancov boli 5 Ag pozitívni, mali príznaky ochorenia, 4 boli očkovaní a 1 nebol očkovaný.
4. V čase od 6.10.2023 do 12.10.2023 v **DD Dolné Saliby**, kde z počtu 78 exponovaných osôb (58 klientov a 20 zamestnancov) sa nakazilo 29 klientov. KO: slabosť, zvýšená teplota, bolesť hlavy, kašeľ, v 12 prípadoch neboli prítomné klinické príznaky. Ochorenia boli potvrdené Ag testom. Všetci chorí sú 3x zaočkovaní proti Covid-19.
5. Od 16.10.2023 do 24.10.2023 v zariadení **Solidaritas n.o. Hospic v obci Trstice**. Z počtu 26 exponovaných (15 pacientov a 11 zamestnancov) ochorelo 8 pacientov, vrchná sestra zariadenia a 1 zdravotná sestra. KO: kašeľ, nádcha, bolesti kĺbov, únava, v 2 prípadoch bronchitída. U 1 pacientky sa jednalo o bezpríznakovú infekciu. Pozitivita bola potvrdená vo všetkých prípadoch Ag testom. Očkovaných bolo 7 klientov, neočkovaní boli 3.
6. Od 23.10.2023 do 24.10.2023 v **ZSS-DD v obci Trstice**, kde z počtu 123 exponovaných (81 klientov a 42 zamestnancov) ochorelo 5 riadne očkovaných klientov. KO: nádcha, zachrípnutie, kašeľ. Ochorenia boli potvrdené Ag testom.
7. Od 27.11.2023 do 7.12.2023 v **DSS TOLERANCIA n.o.I Trstice**. Z celkového počtu 106 exponovaných osôb (68 klientov a 38 zamestnancov) bolo Ag testom potvrdených 21 prípadov (17 klientov a 4 zamestnanci). V 20 prípadoch v klinickom obraze dominoval kašeľ, zvýšená teplota, zachrípnutý hlas, 1 prípad bol bezpríznakový. Riadne očkovaných bolo 17 osôb, neočkované boli 4 osoby.
8. Od 17.11.2023 do 6.12.2023 v **DD Patria v Galante**. Z celkového počtu 257 exponovaných osôb (164 klientov a 93 zamestnancov) bolo Ag testom potvrdených 38 prípadov (34 klientov a 4 zamestnanci). V 34 prípadoch v klinickom obraze dominoval kašeľ, nádcha, teplota, 4 prípady boli bezpríznakové. Riadne očkovaných bolo 29 osôb, neočkovaných bolo 9 osôb.
9. Od 4.12.2023 do 11.12.2023 v **DD a DSS pre dospelých v meste Sereď**, kde z počtu 177 exponovaných (115 klientov a 62 zamestnancov) sa nakazilo 7 zamestnancov a 13 klientov. Pozitivita bola potvrdená Ag testom. Priebeh ochorení bol bezpríznakový alebo veľmi mierny (kašeľ, bolesť hrdla, subfebrilita).
10. Od 5.12.2023 do 12.12.2023 v **DSS Pohoda seniorov Galanta**. Z celkového počtu 110

exponovaných osôb (62 klientov, 48 zamestnancov) bolo Ag testom potvrdených 6 prípadov (5 klientov a 1 zamestnanec). V klinickom obraze dominoval kašeľ, celková slabosť, teplota. Všetky osoby boli riadne očkované.

11. Od 6.12.2023 do 18.12.2023 v **DSS Horné Saliby**. Z celkového počtu 33 exponovaných osôb (19 klientov a 14 zamestnancov) bolo Ag testom potvrdených 18 prípadov (15 klientov a 3 zamestnanci). V 17 prípadoch v klinickom obraze dominoval kašeľ, zvýšená teplota, zachrípnutý hlas, 1 prípad bol bezpríznakový. Riadne očkovaných bolo 15 osôb, neočkované boli 3 osoby.
12. Od 13.12.2023 16.12.2023 v **Senior Care Galanta**. Z celkového počtu 111 exponovaných osôb (71 klientov a 40 zamestnancov) bolo Ag testom potvrdených 21 prípadov/klientov. V 13 prípadoch v klinickom obraze dominoval kašeľ, zvýšená teplota, bolesť hlavy, celková slabosť, 8 prípadov bolo bezpríznakových. Hospitalizovaná bola 1 osoba. Riadne očkovaných bolo 9 osôb, 12 osôb nebolo očkovaných.
13. Od 16.12.2023 do 18.12.2023 v **DSS Krásna Galanta**. Z celkového počtu 26 exponovaných osôb (12 klientov a 14 zamestnancov) boli Ag testom potvrdené 4 prípady (3 klienti a 1 zamestnanec). V 3 prípadoch v klinickom obraze dominovala nádcha, slabosť, 1 prípad bol bezpríznakový. Riadne očkovaná bola 1 osoba, neočkované boli 3 osoby.
14. Od 8.12.2023 do 20.12.2023 v **Senior Care Kaskády**, kde z počtu 129 exponovaných (80 klientov a 49 zamestnancov) sa nakazilo 31 klientov a 23 zamestnancov. Pozitivita bola potvrdená Ag testom. Priebeh ochorenia je zatiaľ mierny (celková slabosť, zachrípnutie, teplota, kašeľ, nádcha, bolesť kĺbov a hlavy, bolesť hrdla, triaška). Zaočkovaných bolo 36 osôb, neočkovaných bolo 18.
15. Dňa 15.12.2023 boli v DSS pre dospelých Zavar, **Satelitné pracovisko II. - CSS Galanta** zaevidované 2 ochorenia na Covid-19. Z počtu 20 exponovaných (10 klientov a 10 zamestnancov) sa nakazil 1 zamestnanec a 1 klient. Pozitivita bola potvrdená Ag testom. Priebeh ochorenia bol mierny. Očkovaná bola 1 osoba, neočkovaná 1 osoba.
16. Od 15.12.2023 do 18.12.2023 v **DSS pre deti a dospelých v Šintave**, kde z počtu 31 exponovaných (14 klientov a 17 zamestnancov) sa nakazil 1 riadne očkovaný zamestnanec a 2 riadne očkované klientky. Pozitivita bola potvrdená Ag testom. V klinickom obraze bola bolesť kĺbov, teplota 38,1°C, zahlienenosť.

Pracovníci oddelenia sa zúčastňovali rokovaní krízových štábov obcí a miest v okrese, poskytovali telefonické a osobné konzultácie štátnej a verejnej správe, školským a predškolským zariadeniam, zariadeniam sociálnej starostlivosti, poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a občanom okresu. Poskytovateľom zdravotnej starostlivosti sme poskytovali v pravidelných intervaloch informácie o aktuálnych protiepidemických opatreniach.

V rámci monitoringu odpadových vôd v SR na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2 bolo na ČOV Galanta odobratých 30 vzoriek odpadových vôd.

V mesiaci november sa pracovníci oddelenia podieľali na praktickom nácviku pri zistení VNN so zameraním na praktické opatrenia v zdravotníckom zariadení.

V roku 2023 pracovníci zabezpečili realizáciu predatestačnej praxe u 3 lekárov a študentskú prax u 2 študentov Trnavskej univerzity.

6.6 Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

V rámci surveillance poliomyelitídy a sledovania VDPV sme v roku 2023 podľa harmonogramu NRC pre poliomyelitídu zabezpečili 7 odberov odpadovej vody, z toho v 5 prípadoch bol výsledok negatívny, v 1 prípade sa izolovali enterovírusy - Echovírus 15 a v 1 prípade enterovírusy – Echovírus 22. Vedeckú evidenciu pravidelných týždenných hlásení

ACHO z príslušných nemocničných oddelení (neurologické a detské oddelenie). K 31.12.2023 nebolo hlásené podozrenie na akútnu chabú obrnu.

6.7 Prevencia HIV/AIDS

V roku 2023 sa nerealizoval projekt primárnej prevencie HIV/AIDS „Hrou proti AIDS“. Z príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS sme zabezpečili informovanie obyvateľov o problematike HIV/AIDS formou informačného panelu vo vestibule RÚVZ, článkom na portáli RÚVZ a uskutočnila sa 1 prednáška pre študentov SŠ.

6.8 Poradne očkovania

Na RÚVZ Galanta je od 1.1.2012 zriadená poradňa očkovania. Konzultačná činnosť v oblasti prevencie chorôb, ktorým sa dá predísť očkovaním, sa poskytuje každý posledný štvrtok v mesiaci v čase od 13.00 – 14.00 hod. Konzultácie sa poskytujú telefonickou formou alebo formou osobnej konzultácie pre rodičov detí aj pre zdravotníckych pracovníkov. V roku 2023 bolo hlásených 65 prípadov odmietnutia očkovania, boli realizované 2 osobné konzultácie, 85 telefonických a 12 písomných konzultácií. Rodičom, ktorí odmietajú očkovať svoje dieťa je ponúkaná možnosť osobnej konzultácie o očkovaní a možných vedľajších účinkoch očkovania v poradni očkovania.

6.9 Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie

V roku 2023 bola zahájená prevádzka nového informačného systému EPIS.

9. ODDELENIE PODPORY ZDRAVIA A VÝCHOVY K ZDRAVIU

9.1 Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

Sledovanie zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov SR je zamerané na najzávažnejšie rizikové faktory a ich výskyt v populácii. Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov vypovedá o ich vzťahu k vlastnému zdraviu a o možnom vplyve na ich zdravotný stav. Je založené na osobnej zodpovednosti za vlastné zdravie a za zdravie svojich najbližších, ale i širšej spoločnosti. Je základom pre znižovanie chorobnosti a úmrtnosti a je predpokladom pre zvyšovanie priemerného veku dožitia – strednej dĺžky života.

9.2 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025

Zámerom Národného akčného plánu v prevencii obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení.

Zdravotno - výchovné aktivity sú zamerané na zvýšenie zdravotného povedomia detí a mládeže a zároveň zdravotného povedomia občanov v produktívnom a postproduktívnom veku, na pozitívny vplyv na zdravý spôsob života, vytvorenie zdravie podporujúcich podmienok pre zamestnancov na monitorovanie výskytu nadváhy.

V rámci výživy sa zdôrazňuje výber zloženia biologickej hodnoty stravy v zmysle zásad zdravej výživy, zároveň i na zmenu tak výživových návykov u detí a mládeže, ako i populácie v produktívnom veku.

Zdravotno - výchovná intervencia bola zameraná na zvyšovanie zdravotného uvedomenia obyvateľstva, vytváranie pozitívnych postojov a správania sa ku zdraviu, na motivovanie

k aktívnemu pohybu ako významnej zložky zdravého spôsobu života a ku skvalitneniu výživy. U klientov v Poradenskom centre v rámci poradenskej činnosti bola doporučená pohybová aktivita ako jedna z možností ovplyvnenia zistenej nadváhy v nadväznosti na odporúčania týkajúce sa úpravy stravovacích návykov.

V rámci prevencie obezity boli na ZŠ SNP Galanta, ŠZŠ Galanta, ZŠ Pata, ZŠ G. Dusíka Galanta, ZŠ Fándlyho Sereď, MŠ SNP Galanta a MŠ Fándlyho Sereď zrealizované prednášky a besedy o význame správneho zloženia stravy, o význame mlieka a mliečnych výrobkov v strave, o dôležitosti pitného režimu a správneho výberu nápojov, zvýšenia pohybovej aktivity, ktoré boli spojené s interaktívnymi hrami. Prednášok a besied zameraných na prevenciu obezity sa zúčastnilo 240 žiakov a detí.

V spolupráci s vedením Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Galante boli zrealizované prednášky a besedy, zamerané na zdravú výživu a význam pohybovej aktivity, ktorých sa zúčastnilo 42 študentov.

V spolupráci s vedením Klubu dôchodcov v Sereďi, Senior Care Kaskády Galanta a Klubu dôchodcov Dolná Streda, boli realizované prednášky a besedy zamerané na správnu životosprávu ako dôležitú súčasť zdravého starnutia, ktorých sa zúčastnilo 219 seniorov.

Zdravotno – výchovné aktivity boli zamerané na posilňovanie záujmu a zodpovednosti za svoje zdravie a informovanie o zdravom životnom štýle a význame pohybovej aktivity pre zdravie. Pozitívne ovplyvňovanie životného štýlu by malo prispieť k zvýšeniu fyzickej zdatnosti a tým aj k zlepšeniu zdravotného stavu a k predĺženiu aktívneho života v pokročilom veku.

Pre žiakov ZŠ Fándlyho v Sereďi bola realizovaná prednáška a beseda zameraná na význam pohybovej aktivity, ktorej sa zúčastnilo 24 žiakov.

V spolupráci s Bežeckým klubom v Galante bolo realizované športové podujatie, zamerané na zvýšenie pohybovej aktivity. V rámci akcie bola účastníkom ponúknutá možnosť merania TK, BMI, podkožného tuku a výživové poradenstvo, ktorú využilo 28 klientov. Účastníkom boli ponúknuté letáky s propagáciou zdravého životného štýlu a významu pohybovej aktivity pre zdravie.

V spolupráci s Mestským úradom v Galante bol realizovaný „Beh Galantou“, na ktorom pracovníci OPZaVkJ merali krvný tlak, podkožný tuk a poskytovali výživové poradenstvo. Meraní sa zúčastnilo 20 klientov.

V spolupráci s Obecným úradom v Gáni bolo realizované športové podujatie „Beh Gáňom“, v rámci ktorého bola zúčastneným ponúknutá možnosť merania krvného tlaku, podkožného tuku, glukózy a celkového cholesterolu. Meraní sa zúčastnilo 30 klientov.

Z príležitosti Dňa matiek bola v spolupráci s RC Bambuľkovo realizovaná akcia „Míla pre mamu“. Zdravotno - výchovná aktivita bola zameraná na význam pohybovej aktivity a dôležitosť zdravej výživy od útleho veku. Rodičia a deti si mali možnosť na modely zubov podľa inštruktáže vyskúšať správnu techniku čistenia zubkov. Najmladším účastníkom sa prihovorila mimická bábka Adamko. Edukovaných bolo 25 detí a 25 dospelých.

9.2.1 Vyzvi srdce k pohybu: Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie

Cieľom projektu je zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov – pohybovej inaktivity.

V rámci zdravotno - výchovných aktivít bola pre klientov spropagovaná kampaň „Vyzvi srdce k pohybu“ a záujemci obdržali účastnícke listy a propagačný materiál s informáciami o online možnosti zúčastniť sa celonárodnej kampane.

9.3 Podpora zdravia znevýhodnených komunit

Cieľom podpory zdravia znevýhodnených skupín je prostredníctvom komunitných pracovníkov zdravotnej výchovy (KPZV) dosiahnuť významné zlepšenie zdravotného stavu populácie v rómskych komunitách cestou zlepšenia informovanosti, hygienických návykov, ako aj návykov súvisiacich s podporou a udržiavaním zdravia. Prostredníctvom KPZV zlepšiť akceptáciu zdravého životného štýlu a upevniť vnímanie zdravia ako hodnoty cieľovou skupinou projektu. Znížiť relatívny výskyt ochorení, ktoré sa u cieľovej skupiny vyskytujú častejšie než u väčšinovej populácie.

V nadväznosti na Akčný plán Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022 – 2024, tematická oblasť Zdravie, boli realizované prednášky a besedy zamerané na zdravú výživu a prevenciu závislostí ako je alkohol a fajčenie, ktorých sa zúčastnilo 29 žiakov.

9.4 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR

Cieľom Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia je vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

PCOPZ sa zameriava na aktívne vyhľadávanie a ovplyvňovanie rizikových faktorov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života obyvateľstva Slovenska, predovšetkým úmrtnosť na choroby srdcovo - cievné a nádorové, eliminovanie predčasných úmrtí, t.j. do 65 rokov veku a predĺženie strednej dĺžky života, najmä u mužov. Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov Slovenska – zníženie chorobnosti a úmrtnosti na vybrané ochorenia obehovej sústavy a onkologické ochorenia vhodnými formami intervencie, zameranými na znižovanie výskytu prioritných rizikových chronických faktorov (tzv. civilizačných) ochorení.

Zníženie prevalencie osôb s rizikovým životným štýlom a to najmä prevalenciu fajčiarov, osôb nezdravo sa stravujúcich, zníženie počtu osôb s nedostatočnou pohybovou aktivitou, osôb s nadmerným užívaním alkoholu a neschopnosťou zvládať stres. Zvýšenie informovanosti obyvateľstva o následkoch rizikového životného štýlu a o možnostiach eliminácie rizika úpravou životosprávy.

V roku 2023 bola v okrese Galanta zameraná zdravotno - výchovná činnosť na zníženie chorobnosti a úmrtnosti na vybrané skupiny civilizačných ochorení so zameraním na zníženie prevalencie osôb s rizikovým životným štýlom.

Prostredníctvom činnosti Poradenského centra bola zdravotno - výchovná intervencia realizovaná individuálnou, skupinovou a mediálnou formou poradenskej činnosti so zameraním na správnu výživu, prevenciu fajčenia, požívania alkoholu, nedostatočnú pohybovú aktivitu, hypertenziu, stres a zmenu životného štýlu. Ťažiskom poradenskej činnosti bolo poskytnúť základné informácie o zdravotnom stave a poradenstvo čo najväčšiemu počtu klientov, čo bolo realizované mobilnou poradňou v spolupráci s MÚ Sereď, DK Sereď, MsKS Sereď, Klub dôchodcov Sereď, DSS Senior Care Kaskády, DSS Patria Galanta, Bekaert Slovakia s.r.o. Sládkovičovo, Termál centrum Galandia Galanta, Všeobecná zdravotná poisťovňa, Bežecký klub Galanta, SOŠOaS Galanta, GOS Galanta, MÚ Galanta, Samsung Electronics Slovakia Galanta, DHL Gáň, Obecný úrad Gáň, DSS Pusté Úľany, Klub dôchodcov Dolná Streda, SČK Dolná Streda, SČK Váhovce, Sociálna poisťovňa – pobočka Galanta a Logistické centrum Lidl – Sereď.

V rámci TZS vyšetrených 477 klientov, z toho boli 279 klienti prvovýšetrení a 198 klientov opakovane vyšetrených, mimo TZS bolo vyšetrených 888 klientov.

V roku 2023 boli realizované nasledovné zdravotno - výchovné aktivity:

1. Prednášky a besedy pre širokú verejnosť zamerané na tému: „Chrípka“, „Očkovanie“ a „Diabetes mellitus“ boli realizované v MsKS v Sereďi. Klienti mali možnosť dať si

zmerať hodnoty celkového cholesterolu, HDL cholesterolu, LDL cholesterolu, triglyceridov, hodnotu cukru v krvi a zmeranie tlaku krvi.

2. Návštevníci Termál centra Galandia v Galante mali možnosť dať si zmerať krvný tlak, BMI, množstvo podkožného tuku, glukózy a celkového cholesterolu.
3. V spolupráci s vedením KD Sereď, KD Dolná Streda, DSS Senior Care Kaskády, DSS Patria Galanta, DSS Pusté Úľany boli pre seniorov realizované prednášky a besedy zamerané na Prevenciu srdcovo - cievnych ochorení, Chrápku, Očkovanie, Osteoporózu a Hygienu rúk. Seniorom boli zmerané hodnoty celkového cholesterolu, glykémie v krvi a krvný tlak. Meraní sa zúčastnilo 988 seniorov.
4. Pre zamestnancov Bekaert Slovakia s.r.o. Sládkovičovo a Logistické centrum Lidl – Sereď, boli realizované Dni zdravia spojené s možnosťou preventívnych vyšetrení a meraní celkového cholesterolu, glykémie, meraní krvného tlaku, podkožného tuku, BMI. Vyšetrení sa zúčastnilo 147 zamestnancov.
5. V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou boli pre zamestnancov DHL Gáň, Samsung Electronics Slovakia Galanta, Sociálna poisťovňa – pobočka Galanta, účastníkov Festivalu zdravia a klientov Areálu zdravia v Galante realizované Dni zdravia, ktorým bola ponúknutá možnosť merania celkového cholesterolu, glykémie, krvného tlaku, podkožného tuku a BMI. V rámci zdravotno - výchovných aktivít bolo vyšetrených 405 klientov.
6. V rámci športových akcií „Beh Galantou“, „Beh Gáňom“, Beh Sereďou“ a „Beh dojdúcich matiek“, boli realizované zdravotno - výchovné aktivity, počas ktorých využilo možnosť merania krvného tlaku, BMI, podkožného tuku a výživového poradenstva 103 klientov.
7. V Poradenskom centre podpory zdravia v priestoroch ambulancie RÚVZ Galanta bolo vyšetrených 71 klientov. Klientom boli zmerané antropometrické merania, biochemické vyšetrenia a merania krvného tlaku a pulzu. Získané údaje boli vkladané do TZS. V prípade záujmu bolo u klientov realizované meranie prístrojom Spirometer a u fajčiarov meranie CO vo vydychovanom vzduchu prístrojom Smokerlyzér.
8. Poradňa zdravej výživy je zameraná na oboznámenie sa klienta so všeobecnými pravidlami zdravej výživy pre ochranu a podporu zdravia. Na základe individuálnej situácie boli klientom vysvetlené špeciálne požiadavky výživy na prevenciu a liečbu hypertenzie, porúch lipidového metabolizmu, bola im doporučená vhodná pohybová aktivita ako jedna z možností ovplyvnenia zistenej nadváhy v nadväznosti na odporúčenia týkajúce sa úpravy stravovacích návykov. Výživové poradenstvo bolo v roku 2023 realizované u 11 klientov.
U klientov, kde boli zistené opakovane zvýšené hodnoty jednotlivých biochemických parametrov bola doporučená návšteva obvodného lekára, prípadne ďalších špecializovaných ambulancií.
9. Poradňa pre odvykanie fajčenia bola zameraná na realizáciu z. v. aktivít v problematike prevencie fajčenia, zdravotno - výchovné aktivity boli zamerané na prevenciu fajčenia hlavne u mladej generácie doplnené vhodným z. v. materiálom, boli realizované vyšetrenia Smokerlyzérom. V rámci zdravotno - výchovných podujatí bol distribuovaný

propagačný materiál. Propagácia Svetového dňa bez tabaku, Medzinárodného dňa bez fajčenia a Európskeho týždňa boja proti drogám bola zabezpečená v priestoroch RÚVZ Galanta. Pracovníci OPZaVkZ poskytli v roku 2023 odborné poradenstvo 17 klientom. Meranie CO vo vydychovanom vzduchu prístrojom Smokerlyzér absolvovali 17 klienti poradne. Telefonické poradenstvo bolo poskytnuté 9 klientom.

10. V Poradni optimalizácie pohybovej aktivity bolo poskytované poradenstvo klientom s nadmerným energetickým príjmom, nedostatočnou pohybovou aktivitou, ale aj tým, ktorí chcú zmeniť svoj životný štýl. Aktivity na zlepšenie kondície sú realizované podľa záujmu klientov. Poradňu optimalizácie pohybovej aktivity navštívilo 48 klientov, poradňu využívajú aj pracovníci RÚVZ. Pravidelná pohybová aktivita napomáha k udržovaniu kondície, má priaznivý vplyv pri prevencii civilizačných ochorení a podporuje zdravý životný štýl.

9.5 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030

Hlavným cieľom akčného plánu je zvýšenie celospoločenského povedomia o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických problémov spôsobených škodlivým užívaním alkoholu a prijímanie opatrení zameraných na riešenie problematiky škodlivého užívania alkoholu a skvalitnenie monitorovacích a kontrolných systémov. V rámci Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom boli realizované prednášky a besedy pre žiakov II. stupňa ZŠ M.R. Štefánika v Galante a študentov Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Galante, ktorých sa zúčastnilo 95 žiakov a študentov.

9.6 Národný program podpory zdravia pre roky 2021 - 2030

NPPZ sa opiera o výsledky monitorovania zdravotného stavu obyvateľstva Slovenskej republiky a tiež o projekty a programy, ktoré mapujú výskyt rizikových faktorov chronických neinfekčných ochorení u obyvateľov Slovenska. Aktualizovaný program je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti. Hlavným cieľom aktualizovaného programu podpory zdravia ostáva dlhodobé zlepšovanie zdravotného stavu obyvateľstva Slovenskej republiky - elimináciou výskytu porúch zdravia, ktoré znižujú kvalitu života a ohrozujú človeka predčasnou smrťou.

Zdravotno - výchovná intervencia vychádzala z Programov a projektov úradov verejného zdravotníctva v SR aktualizovaného NPPZ s cieľom zvýšiť informovanosť o aktívnej podpore zdravia, zlepšiť zdravotný stav obyvateľstva pozitívnym ovplyvňovaním vedomostí, postojov a správania individuálnym a skupinovým poradenstvom na základe analýzy štatistických údajov o zdravotnom stave obyvateľstva, monitorovanie skriningového vyšetrenia zdravotného stavu. Zdravotno - výchovné aktivity boli zamerané na jeho priority - pohybová aktivita, správna výživa, prevencia obezity s dôrazom na mladú generáciu, prevencia a eliminovanie škodlivých návykov, prevencia drogovej závislosti, výchova k partnerstvu a rodičovstvu s dôrazom na mladú generáciu, otázky ochrany životného a pracovného prostredia ako jednej zo základných podmienok podpory environmentálneho zdravia.

9.7 Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky 2022-2030

Pohybová aktivita ako súčasť životného štýlu je jeden z najvýznamnejších determinantov zdravia. V posledných desaťročiach došlo k výraznému zníženiu množstva času stráveného pohybovou aktivitou v zamestnaní aj v rámci trávenia voľného času počas dňa. Nedostatočná fyzická aktivita v spojení s nízkou hladinou fyzickej zdatnosti je významný rizikový faktor pre vznik chronických neprenosných ochorení.

V rámci zvýšenia a podpory pohybovej aktivity boli realizované zdravotno – výchovné aktivity zamerané na dôležitosť pohybu. Pre žiakov I. stupňa ZŠ Pata a ZŠ Fándlyho Sereď boli na danú tému realizované prednášky a besedy, ktorých sa zúčastnilo 90 žiakov.

V rámci športových akcií „Beh Galantou“, „Beh Gáňom“, Beh Sereďou“ a „Beh dojčiacich matiek“, boli realizované zdravotno - výchovné aktivity, počas ktorých využilo možnosť merania krvného tlaku, BMI, podkožného tuku a výživového poradenstva 103 klientov.

Klientom poradne optimalizovania pohybovej aktivity bola doporučená fyzická aktivita ako jedna z možností ovplyvnenia zistenej nadváhy a obezity, pozitívneho ovplyvňovania TK u hypertonikov a hladiny HDL-cholesterolu. Počet klientov, ktorí absolvovali vyšetrenie funkčnej zdatnosti tela a bola im poskytnutá pohybová inštruktáž bolo 48.

9.8 Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023-2030

Hlavným zámerom akčného plánu je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Ďalším cieľom je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

Pre žiakov I. stupňa G. Dusíka v Galante, žiakov II. stupňa ZŠ M. R. Štefánika v Galante a študentov Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Galante, boli realizované prednášky a besedy o škodlivosti fajčenia a používania tabakových výrobkov, ktorých sa zúčastnilo 118 žiakov a 32 študentov.

V rámci telefonickej linky pomoci na odvykanie od fajčenia bolo poskytnuté poradenstvo 7 fajčiarom a používateľom tabakových výrobkov.

V rámci Svetového dňa bez tabaku bola vo vestibule polikliniky Svet zdravia v Galante, realizovaná zdravotno – výchovná aktivita zameraná na poskytovanie informácií a poradenstva na tému škodlivosti fajčenia tabaku, odvykania od fajčenia a pasívnej inhalácie tabakového dymu, meranie oxidu uhoľnatého Smokerlyzér, ktorej sa zúčastnilo 17 klientov.

V spolupráci s VŠZP Galanta bol v Areáli zdravia Galanta realizovaný Deň zdravia pre širokú verejnosť, v rámci ktorého bola ponúknutá možnosť merania CO vo vydychovanom vzduchu prístrojom Smokerlyzér. Tejto aktivity sa zúčastnilo 23 klientov.

K medzinárodným a svetovým dňom boli v priestoroch RÚVZ Galanta vyhotovené panely k danej tematike. Na webovej stránke boli zverejnené informácie k danej téme.

9.9 Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030

Cieľom protidrogovej stratégie je chrániť a zvyšovať blaho spoločnosti a jednotlivcov, chrániť verejné zdravie, poskytovať vysoký stupeň bezpečnosti pre širokú verejnosť a zabezpečiť multidisciplinárny, integrovaný, vyvážený a faktami podložený prístup k drogovej problematike.

Pre žiakov II. stupňa ZŠ M. R. Štefánika v Galante boli realizované prednášky a besedy k danej tematike, ktorých sa zúčastnilo 122 žiakov.

V spolupráci s vedením Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Galante boli odprezentované prednášky zamerané na prevenciu užívania drog, ktorých sa zúčastnilo 32 študentov.

V priestoroch RÚVZ Galanta boli realizované propagačné panely k Medzinárodnému dňu proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Humennom**

Humenné, marec 2024

1. ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1. PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Akčný plán je veľkým medzinárodným právnym mechanizmom pre ochranu ľudského zdravia a zlepšenie životných podmienok prostredníctvom lepšieho hospodárenia s vodou, ďalej ochrana vodných ekosystémov za účelom prevencie, kontroly a zníženia výskytu ochorení pochádzajúcich z vody, všeobecný prístup k vode a sanitácia.

Hromadné zásobovanie pitnou vodou:

RÚVZ zabezpečuje monitoring a ŠZD v oblasti zásobovania pitnou vodou z verejných vodovodov v okresoch Humenné, Medzilaborce a Snina. V rámci vykonaného kontrolného monitoringu (minimálny rozbor) bolo celkovo odobraných a vyšetrených 136 vzoriek pitných vôd z verejných vodovodov. Preverovací monitoring (úplné rozbor) bol zrealizovaný v 27-mich verejných vodovodoch. Vzorky boli odoberané z vodovodných sietí.

Kvalitu vody dodávanej verejnými vodovodmi môžeme hodnotiť ako veľmi dobrú. Z prehľadu o mikrobiologickej, biologickej a fyzikálno-chemickej závadnosti vzoriek vykonávaného monitoringu je možné konštatovať, že závadnosť vzoriek je približne na rovnakej úrovni ako v roku 2022.

V rámci štátneho zdravotného dozoru bolo celkovo v troch okresoch odobraných a vyšetrených 31 vzoriek. Vzorky boli odoberané z vodovodných sietí a úpravni vôd.

1.2. PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – NASTAVENIE NOVÝCH NÁRODNÝCH CIEĽOV

RÚVZ so sídlom v Humennom nebol zaradený medzi riešiteľské pracoviská.

1.3. ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

RÚVZ so sídlom v Humennom nebol zaradený medzi riešiteľské pracoviská.

1.4. MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

V rámci plnenia akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR bola riešená úloha „Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach“. Výber ubytovacích zariadení bol primárne zameraný na zariadenia s pobytom rizikových skupín osôb, osôb s oslabenou imunitou a znížením rizika závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. Výber sme riešili s ohľadom na skutočnosť výskytu baktérií rodu Legionella v minulom období. V rámci úlohy bolo vybrané ubytovacie zariadenie v okrese Humenné. Z predmetného zariadenia sa predpokladá odber vzoriek pitnej a teplej vody a sterov v mesiaci apríl 2024, v rozsahu minimálneho fyzikálno-chemického, mikrobiologického a biologického rozboru na laboratórne vyšetrenie, štyri vzorky vôd na stanovenie legionell a päť sterov z prostredia. Vzorky budú vyšetrené v laboratóriu RÚVZ so sídlom v Prešove.

Strategickým dlhodobým cieľom je znížiť expozíciu a riziko závažných ochorení spôsobených mikroorganizmami rodu Legionella. Pravidelné kontroly prítomnosti baktérií rodu Legionella a prijaté kontrolné opatrenia sa majú realizovať pri vyšetrowaní vzoriek zo životného prostredia. Tie spočívajú v kontrole domácich vodovodných systémov, kontrole teplej úžitkovej vody, kontrole ovzdušia, vyšetrowaní bazénových vôd, sterov zo zdravotníckych a zariadení sociálnych služieb. Tie môžu obmedziť prípady výskytu legionárskej choroby.

1.5. MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PRESTICÍDNYCH LÁTKOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Pre zmapovanie aktuálneho výskytu reziduálnych pesticídnych látok v pitných vodách v našom regióne sa vytypovali štyri odberné miesta zo štyroch verejných vodovodov v rámci veľkých zásobovaných oblastí, nad 5 000 obyvateľov – skupinový vodovod Humenné, skupinový vodovod Zemplínske Hámre, Snina, Pichné a skupinový vodovod Medzilaborce. Analýza vzoriek vôd bola vykonaná v laboratóriách ÚVZ SR Bratislava. V úlohe sa bude naďalej pokračovať v monitorovaní kvality pitnej vody vo vybraných malých zásobovaných oblastiach.

1.6. MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

RÚVZ so sídlom v Humennom v roku 2023 sa nepodieľal na riešení predmetnej úlohy.

Projekty vyplývajúce z aktuálnych potrieb regiónu

Kontrola dodržiavania režimu hospodárenia v pásmach vodných zdrojov hromadného zásobovania pitnou vodou

Zo 119 obcí regiónu má verejný vodovod 59 obcí. V správe VVS, a.s., je 56 verejných vodovodov, verejné vodovody v obciach Jablň, Oľka, Čertižné, Habura a Volica sú spravované obcami. ŠZD bol zameraný na kontrolu vodných zdrojov, dodržiavanie režimu hospodárenia a kontrolu stavu vodojemov. V priebehu roka bolo preverených päť vodných zdrojov. Zistené nedostatky boli konzultované s prevádzkovateľmi vodných zdrojov.

Vzorky vôd boli odobrané zo všetkých kontrolovaných vodných zdrojov a vyšetrowané v rozsahu minimálneho rozboru. Z výsledkov skúšok vzoriek vody vyplýva, že voda zodpovedala kategórii A1 surovej vody z podzemných zdrojov vyhlášky MŽP SR č. 636/2004 Z.z., ktorou sa ustanovujú požiadavky na kvalitu surovej vody a na sledovanie kvality vody vo verejných vodovodoch.

Kvalita pitnej vody v individuálnych zdrojoch vody

Napriek stále pokračujúcemu rozvoju verejných vodovodov však aj u nás naďalej pretrvávajú regionálne rozdiely v zásobovanosti z týchto zdrojov a to i v regiónoch, ktoré disponujú dostatočnými zdrojmi pitnej vody z verejných vodovodov. Faktorom prenosu ochorení u väčšiny epidémií v posledných rokoch u nás bola voda z vlastných studní – individuálnych zdrojov. Tie sú často majiteľmi využívané na pitné účely napriek tomu, že v minulosti nikdy nebola overená ich kvalita. V oblasti využívania vlastných zdrojov je v súčasnosti z rôznych dôvodov zaznamenaný stúpajúci trend, preto je naďalej potrebné upozorňovať na možné

dopady na zdravie. To platí i pre znižovanie spotreby vody v domácnostiach, ktorá sa v niektorých okresoch pohybuje pod hranicou odporúčaných hodnôt

Cieľom úlohy je získavanie objektívnych údajov o kvalite vody v individuálnych vodných zdrojoch vody v obciach, ktoré zatiaľ nemajú vybudované verejné vodovody. Tieto zdroje zásobujú bytové domy, ubytovacie, stravovacie, potravinárske, poľnohospodárske, priemyselné, školské a predškolské zariadenia. V okrese Humenné zo 62 obcí nemá verejný vodovod 22 obcí a z celkového počtu 58 823 obyvateľov je pitnou vodou z individuálnych zdrojov zásobovaných 7 279 obyvateľov, čo je **12,37 %**. V okrese Medzilaborce z 23 obcí je bez verejného vodovodu 13 obcí a z celkového počtu 10 713 obyvateľov okresu je zásobovaných vodou z individuálnych zdrojov **31,04 %**. V okrese Snina z 34 obcí je 24 obcí bez verejného vodovodu a z 34 171 obyvateľov okresu je vodou z individuálnych zdrojov zásobovaných 5 423 obyvateľov okresu, čo je **15,87 %**.

Z obcí okresu Humenné (Baškovce, Brestov, Hažín nad Cirochou, Humenné, Jankovce, Jasenov, Lackovce, Lukačovce, Ľubiša, Pakostov, Papín, Víťazovce, Vyšná Sitnica, Zbojné, Vyšný Hrušov, Černina, Hažín nad Cirochou, Humenné, Jasenov, Kamenica nad Cirochou, Kochanovce, Koškovce, Nižná Sitnica, Nižné Ladičkovce, Pakostov, Papín, Vyšný Hrušov, Závadka, Zbojné, Zubné) bolo odobraných 20 vzoriek vôd, v okrese Snina (Hostovice, Kolbasov, Osadné, Runina, Ruský Potok, Ubl'a, Ulič, Zboj,) bolo odobraných deväť vzoriek vôd, v okrese Medzilaborce (Čabalovce, Danova, Kalinov, Radvaň nad Laborcom, Repejov, Roškovce, Oľka, Volica) bolo odobraných desať vzoriek.

Z protokolov o skúškach vzoriek vôd vyplýva, že kvalita vody nezodpovedá požiadavkám ustanoveným vo vyhláske MZ SR č. 91/2023 Z.z., ktorou sa ustanovujú ukazovatele a limitné hodnoty kvality pitnej vody a kvality teplej vody, postup pri monitorovaní pitnej vody, manažment rizík systému zásobovania pitnou vodou a manažment rizík domových rozvodných systémov. Najčastejšie, až v 70,4 % prípadoch, bolo zistené nedodržanie limitných hodnôt mikrobiologických ukazovateľov. Z mikrobiologických a biologických ukazovateľov bol najčastejšie zistený pozitívny nález koliformných baktérií, enterokokov, *Escherichia coli*, kultivovateľných mikroorganizmov pri 22°C a pri 36°C a abiosestónu.

Z fyzikálno-chemických ukazovateľov bolo najčastejšie zisťované prekročenie limitných hodnôt amónnych iónov, dusičnanov, chemickej spotreby kyslíka manganistanom, mangánu, zákalu a železa.

Zdravotné zabezpečenie individuálnych vodných zdrojov - ochrana, technický stav, dezinfekcia nie sú vždy vyhovujúce. Kvalita vody je kolísavá, nevyhovujúca a používanie a používanie takejto nevyhovujúcej vody prináša riziká ohrozenia zdravia obyvateľov. Je dostatočným dôvodom na to, aby tejto problematike bola venovaná pozornosť naďalej, pretože počet obyvateľov odkázaných na takýto druh zásobovania pitnou vodou je stále pomerne vysoký (v priemere v rámci všetkých troch okresov cca 20 %).

V dôsledku zemetrasenia v mesiaci október 2023 s epicentrom v obci Ďapalovce (okres Vranov nad Topľou) bolo z okolitých obcí nachádzajúcich sa v okrese Humenné (Jankovce, Lukačovce, Pakostov, Nižná Sitnica, Vyšná Sitnica) odobraných sedem vzoriek vôd z individuálnych vodných zdrojov. Zistené boli prekročenia medzných hodnôt v ukazovateli mangán. Výsledky laboratórnych rozborov boli poskytnuté samosprávam, resp. majiteľom nehnuteľností, na ktorých sa vodný zdroj nachádza.

V rámci Svetového dňa v marci 2023 bolo pre verejnosť zabezpečené orientačné vyšetrenia (testovacími prúžkami) vzoriek vôd z individuálnych vodných zdrojov na stanovenie obsahov dusičnanov a dusitanov, celkovo bolo vyšetrených 155 vzoriek. Zároveň bolo poskytnuté aj bezplatné poradenstvo, zamerané na informácie o stavebno-technických požiadavkách na individuálne vodné zdroje, o zabezpečení ochranných pásiem a ochrane zdrojov vody pred možnou kontamináciou a o dezinfekcii vody.

2. ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Cieľom tejto úlohy je zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov a na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR je potrebné uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločností. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overujú zamestnanci oddelenia PPL poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, čo umožňuje zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch a zvyšovanie kvality odborných poradenských služieb pre zamestnávateľov v oblasti ochrany zdravia pri práci a činnosti pracovnej zdravotnej služby.

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

V roku 2023 sme viedli evidenciu rizikových prác za príslušný región (okresy Humenné, Snina a Medzilaborce) podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií. Rizikové práce boli k 31.12.2023 prehodnotené nasledovne: Zaradenie do evidencie rizikových prác bolo celkom v 10 organizáciách na 44 pracoviskách, z evidencie boli vyradené rizikové práce v dvoch organizáciách na dvoch prevádzkach. Do kategórie rizika 3 boli zaradené pracovné činnosti pre rizikový faktor hluk v 6 organizáciách na 31 pracoviskách, pre rizikový faktor chemický pevný aerosól v 6 organizáciách na 9 pracoviskách. Pre rizikový faktor fyzická záťaž v jednej organizácii na piatich pracoviskách. Pre rizikový faktor vibrácie v jednej organizácii na jednom pracovisku. Do kategórie rizika 4 boli zaradené pracovné činnosti v 9 organizáciách na 22 pracoviskách pre hluk, vibrácie a chemický faktor. V rámci ŠZD sme sledovali pracovné podmienky zamestnancov, mieru expozície zamestnancov a realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce. Bolo vykonaných 17 previerok. V rámci výkonu ŠZD sme sledovali výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a vykonávali kontrolu pracovného prostredia a pracovných podmienok vo vzťahu k rizikovým prácam.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V roku 2023 nebola v rámci výkonu ŠZD vykonaná kontrola na dodržiavanie platnej chemickej legislatívy. Zamestnanci oddelenia PPL zabezpečovali poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov a zamestnancov v priebehu celého roka 2023.

V regióne sme nezaznamenali žiadnu mimoriadnu situáciu ani haváriu.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V roku 2023 sme pri výkone ŠZD naďalej uplatňovali legislatívne úpravy - nariadenia vlády SR č. 83/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády SR č. 356/2006 Z.z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 301/2007 Z.z. a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z.z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločností. Pokračovali sme vo vedení evidencie organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. V regióne evidujeme päť subjektov, ktoré pri svojej činnosti používajú látky alebo zmesi klasifikované ako karcinogény a mutagény: RMR Humenné - Galvanizovňa, Nemocnica A. Leňa Humenné a.s., Nexis Fibers a.s. Humenné, VVS Humenné - Laboratórium ČOV v Humennom, Laboratórium pitných vôd Stakčín. Evidujeme 35 subjektov, ktoré sa v regióne zaoberajú odstraňovaním azbestových materiálov zo stavieb: Bytové družstvo Humenné, Michal Choma Snina, H&L Tesárstvo Humenné, František Salanci Humenné, Vladimír Lakata Snina, TESAR-DACH s.r.o. Humenné, REGENA ES s.r.o. Strážske, PROSERVIS s.r.o. Strážske, Strechy M s.r.o. Sabinov, Inžiniering PLUS s.r.o. Majerovce, ASTANA s.r.o. Poprad, Tibor Galanda s.r.o. Snina, RONAR s.r.o. Košice, Dušan Poperník Svidník, LM CONSTRUCTION s.r.o. Trnava, Vokup Klim s.r.o. Prešov, R DREVO s.r.o. Michalovce, Strechy Štec s.r.o. Sedliská 48, SAMP Slovakia s.r.o. Bardejov, Andrej Mihaľ Giraltovec, DILMUN SYSTEM s.r.o. Bratislava, AZBESTGROUP s.r.o. Bratislava, DIRECT CLUB s.r.o. Spišský Hrhov, Jesika Pačajová Poprad, Michal Kira Kolonica, Garden-Wood s.r.o. Sečovce, Bc. Alžbeta Onuferová Humenné, MONTES COMPANY s.r.o. Lisková, FRIVAN s.r.o., Sabinov, Marián Balko Ubl'a, AZBESTGROUP.SK s.r.o. Východná, Zarpet s.r.o. Košice, Michal Puľo Hanušovce nad Topľou, STRECHSTAV a PÍLA s.r.o. Čučma, GREENLIKVID s.r.o. Folkušová.

V roku 2023 bolo vydaných 101 súhlasných rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb a vykonávatelia týchto prác nám doručili 61 oznámení o likvidácii azbestu zo stavieb. Na pracoviskách pri odstraňovaní azbestu a materiálov s obsahom azbestu boli v roku 2023 vykonané tri previerky, pri ktorých nebolo zistené porušenie povinností ustanovených v § 41 zák. č. 355/2007 Z.z. a v nariadení vlády SR č. 253/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

Cieľom tejto úlohy je zabezpečiť uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z.z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci v znení NV SR č. 333/2020.

Pri činnosti, pri ktorej by mohlo vzniknúť riziko z expozície biologickým faktorom vrátane poranenia alebo nákazy pri vykonávaní zdravotníckych činností, musí zamestnávateľ určiť povahu, stupeň a trvanie expozície zamestnancov týmto biologickým faktorom, aby mohol posúdiť akékoľvek riziko pre zdravie alebo bezpečnosť zamestnancov a prijať potrebné opatrenia. Dôraz sa kladie na pracovné podmienky, organizáciu práce s biologickými

faktormi, na bariérovú ochranu zdravia vrátane používania respirátorov, ochranných odevov na celé telo a ďalších OOPP.

Medzi biologické faktory 3. skupiny, ktoré môžu spôsobiť závažné ochorenie ľudí a predstavujú vážne nebezpečenstvo pre zamestnancov z hľadiska možnosti ich nákazy ako aj riziko rozšírenia v populácii, bol zaradený v roku 2020 nový vírus SARS CoV-2 spôsobujúci chorobu COVID-19. V súčasnosti už je k dispozícii účinná profylaxia v podobe očkovania proti nákaze vírusom SARS CoV-2 a zdokonaľuje sa liečba špecifickými virostatikami proti novým variantom vírusu.

Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť pri všetkých činnostiach, pri ktorých je riziko pre zdravie zamestnancov pri práci s biologickými faktormi primeraný zdravotný dohľad a operatívne komunikovať s príslušným orgánom verejného zdravotníctva.

V roku 2023 sme evidovali jednu spoločnosť, v ktorej boli zaradené pracovné činnosti pre rizikový faktor biologický faktor do kategórie rizika 3. Práce vykonávali traja zamestnanci, z toho dve ženy v spoločnosti INAS PLUS, s.r.o., (biologický faktor Mycobacterium tuberculosis - TBC).

V roku 2023 došlo v Nemocnici A. Leňa Humenné a.s. na základe prehodnotenia expozície zamestnancov k vyradeniu zamestnancov z evidencie rizikových prác pre biologický faktor SARS-CoV-2.

Celkový trend pri zaradovaní prác do rizika pri expozícii biologickému faktoru má z pohľadu trojročného vývoja pri expozícii SARS-CoV-2 klesajúci trend.

V roku 2021 bolo evidovaných 80 zamestnancov (z toho 70 žien) vykonávajúcich rizikové práce s biologickým faktorom SARS-CoV-2, v roku 2022 bolo pre ten istý faktor v evidencii rizikových prác 79 zamestnancov (z toho 72 žien). V roku 2023 neboli v evidencii rizikových prác pre biologický faktor SARS-CoV-2 zaradení žiadni zamestnanci.

K zníženiu počtov zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s biologickým faktorom SARS-CoV-2 v Nemocnici A. Leňa Humenné došlo v dôsledku postupného útlmu pandemickej situácie a s tým súvisiacim poklesom počtu pacientov s ochorením COVID-19.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Cieľom tejto úlohy je prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu zamestnancov prostredníctvom aktivít poradní zdravia a propagovať u zamestnávateľov intervenčné programy (napr. „Zdravé pracoviská“). Je potrebné zamerať sa na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu a osobitne poskytovať poradenstvo malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Úloha bude riešená v spolupráci s oddelením výchovy k zdraviu a poradenským centrom ochrany a podpory zdravia (PCOAPZ). Činnosť pri plnení tejto úlohy bude koordinovaná s európskou informačnou kampaňou Zdravé pracoviská.

2.2.1 Zdravé pracoviská

V rámci projektu neboli v roku 2023 realizované žiadne aktivity.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

V rámci zdravotno-výchovných aktivít sme v roku 2023 u zamestnávateľov vykonávali pri výkone štátneho zdravotného dozoru poradenstvo zamerané na ochranu zdravia zamestnancov pri práci.

V rámci kampane „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“ sme realizovali informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov zamerané na prevenciu poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou.

V rámci Európskeho týždňa BOZP sa uskutočnil Deň otvorených dverí, počas ktorého zamestnanci oddelenia PPL poskytovali informácie týkajúce sa ochrany zdravia zamestnancov na pracoviskách.

V roku 2023 bola vykonaná spoločná koordinovaná kontrola s orgánom Slovenskej inšpekcie životného prostredia – Inšpektorát životného prostredia Košice v spoločnosti SSE Slovakia s.r.o. v Humennom na prevádzke výroby priemyselných trhavín v lokalite Hubková Humenné.

V Prešovskom kraji je zabezpečená spolupráca s orgánmi inšpekcie práce a realizuje sa prostredníctvom vzájomnej spolupráce hlavného inšpektora práce Inšpektorátu práce Prešov Ing. Hudákovou a krajského odborníka HH SR za Prešovský kraj pre PPLaT Ing. Vladimíra Dzana.

V roku 2023 sa neuskutočnili žiadne osobné pracovné stretnutia. Problematika realizácie spoločných previerok IP Prešov a RÚVZ Prešovského kraja je stále prerokovávaná telefonicky. Vzájomná spolupráca medzi Inšpektorátom práce Prešov a jednotlivými RÚVZ v Prešovskom kraji sa realizuje v potrebnom rozsahu v elektronickej forme, vzájomné postupy sú koordinované telefonicky.

V roku 2023 boli v spolupráci s Inšpektorátom práce Prešov dohodnuté a vykonané 4 spoločné koordinované kontroly v Prešovskom kraji. Kontroly boli vykonané u štyroch zamestnávateľov, išlo o Eco-Pak a.s. Prešov (RÚVZ so sídlom v Prešove), RMR Slovensko, s.r.o. Humenné (RÚVZ so sídlom v Humennom), Lph, a.s. Poprad Matejovce a Deltrian Slovakia, s.r.o. Kežmarok (RÚVZ so sídlom v Poprade).

3. ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

RÚVZ so sídlom v Humennom nebol zaradený medzi riešiteľské pracoviská.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

RÚVZ so sídlom v Humennom nebol zaradený medzi riešiteľské pracoviská.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnych starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Anotácia

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

Plnenie

V I. etape riešenia bolo v rámci sledovania výživového stavu klientov vykonaných 5 kontrol v 5 zariadeniach sociálnych služieb, v ktorých prevádzkovateľ poskytoval stravovacie služby spojené s podávaním pokrmov a nápojov pre ubytovaných klientov formou celodennej stravy. V rámci kontrol vykonaných v I. etape bola v zariadeniach sociálnych služieb:

1. vykonaná kontrola toho, či prevádzkovatelia v zariadeniach zabezpečujú a sledujú výživovú hodnotu podávaných hotových pokrmov a nápojov v rámci celodennej stravy podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) pre jednotlivé vekové skupiny ubytovaných klientov, zohľadňujúce ich energetické a výživové požiadavky podľa veku, pohlavia, fyzického zaťaženia organizmu a fyziologického stavu organizmu,

2. vykonaný zber údajov (zostáv týždenných 7 dňových a mesačných jedálnych lístkov), v rámci čoho bola vykonaná analýza:

a) zostavy týždenného 7-dňového jedálneho lístka v 1 zariadení prostredníctvom počítačového programu Alimenta so zameraním na to, či spĺňa priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) pre obyvateľov SR.

b) zostavy mesačného jedálneho lístka v 1 zariadení, taktiež prostredníctvom počítačového programu Alimenta so zameraním na to, či spĺňa priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) pre obyvateľov SR za časové obdobie 1 mesiaca,

3. odber 5 vzoriek celodennej stravy pozostávajúcej z raňajok, desiaty, obеду, olovrantu a večere (kompletného denného menu) v 5 kontrolovaných zariadeniach na laboratórnu analýzu na kontrolu energetickej a výživovej hodnoty (obsah bielkovín, tukov, sacharidov, NaCl).

Vyhodnotenie

k bodu 1.)

z celkovo 5 kontrolovaných zariadení v:

v 3 kontrolovaných zariadeniach prevádzkovatelia zabezpečovali a sledovali výživové hodnoty podávaných hotových pokrmov a nápojov podľa OVD pre jednotlivé vekové skupiny ubytovaných klientov, zohľadňujúce ich energetické a výživové požiadavky podľa veku, pohlavia, fyzického zaťaženia organizmu a fyziologického stavu organizmu pomocou počítačového programu. Na zostavovaní jedálnych lístkov sa podieľali: vedúca kuchyne, hlavná sestra, sociálna pracovníčka a zdravotná sestra,

v 2 kontrolovaných zariadeniach prevádzkovatelia **nezabezpečovali a nesledovali výživovú hodnotu** podávaných hotových pokrmov a nápojov podľa OVD pre jednotlivé vekové skupiny ubytovaných klientov, zohľadňujúce ich energetické a výživové požiadavky podľa veku, pohlavia, fyzického zaťaženia organizmu a fyziologického stavu organizmu, nemali k dispozícii kompletne celodenné jedálne lístky a v jedálnych lístkoch absentovali údaje o množstve podávaných pokrmov a nápojov. V obidvoch prípadoch sa prevádzkovatelia dopustili správneho deliktu na úseku verejného zdravotníctva podľa § 57 ods. 17 zák. č. 355/2007 Z.z. a prevádzkovateľom bude uložená pokuta v správnom konaní. Celodenná strava bola v obidvoch prípadoch zabezpečovaná dodávateľským spôsobom.

k bodu 2.)

Vyhodnotenie kontroly plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov prostredníctvom počítačového programu Alimenta (7-dňové jedálne lístky) a porovnanie s platnými OVD pre obyvateľov SR - % vyjadrenie naplnenia OVD boli spracované v tabuľke. OVD boli naplnené.

Vyhodnotenie kontroly zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa OVD za časové obdobie jedného mesiaca prostredníctvom počítačového programu Alimenta; dodržiavanie pitného režimu bolo vykonané v jednom kontrolovanom ZSS. OVD boli naplnené.

k bodu 3.)

Výsledky laboratórnych analýz vzoriek celodennej stravy pozostávajúcich z raňajok, desiaty, obеду, olovrantu a večere (kompletného denného menu) boli spracované v tabuľke excel v porovnaní s OVD. Porovnanie energetickej a výživovej hodnoty odobranej celodennej stravy – výpočtom a laboratórne vo vybraných ukazovateľoch bolo spracované do tabuľky.

Na základe výsledkov energetickej a výživovej hodnoty zistenej laboratórnou analýzou bola v troch prípadoch požiadavka podľa OVD vzhľadom na pohlavie a vek prevažnej väčšiny klientov naplnená, významné rozdiely v hodnotách výpočtom a laboratórne neboli zistené. V dvoch prípadoch požiadavka týkajúca sa energetickej hodnoty podľa OVD vzhľadom na pohlavie a vek prevažnej väčšiny klientov nebola naplnená (v obidvoch zariadeniach bola naplnená len na 68%).

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

RÚVZ so sídlom v Humennom neriešil úlohu v danej oblasti.

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Plnenie:

Etapy riešenia

a) Podpora zdravého štartu do života

V územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Humennom materské centrá ani rodičovské centrá naďalej nie sú zriadené, nevidujeme ani zariadenie podobného typu. V ďalších rokoch v prípade záujmu, resp. zriadenia zariadenia pre matky s deťmi na materskej dovolenke radi pomôžeme a navrhujeme aj prvé kroky spolupráce, príp. aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť zdravého životného štýlu.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

V okresoch Humenné, Snina a Medzilaborce v priebehu roka 2023 evidujeme celkom 5 bufetov, všetky sú zriadené pri SŠ a sú bez skladovacích priestorov, tovar je uložený priamo v priestoroch predajných častí bufetov.

Sortiment bufetov pozostáva z balených cukrovínok, nealkoholických nápojov v originálnom balení, balených a nebalených pekárenských výrobkov, v malom množstve pokrmov rýchleho občerstvenia, obloženého pečiva a základných školských potrieb. Obložené pečivo je pripravované denne, priamo v bufete, je náležite označené a podmienky na prípravu pokrmov sú vytvorené. Na predaj sú ponúkané aj cereálne tyčinky a iné cereálne výrobky, ovocie, 100% prírodné ovocné šťavy, ovsené kaše, jogurty, o ktoré aj napriek ponuke je minimálny záujem. Zastúpenie takýchto výrobkov je v minimálnom množstve, pretože ich predaj predstavuje problém pre predajcu (DMT, DS, vysoká cena). Na niektorých školách sa podávajú aj desiate, ktoré sa pripravujú v školskej jedálni, ide o chlieb s nátierkou, obložené pečivo, mliečny nápoj alebo čaj. Pri podávaní mliečnych nápojov a príprave desiat neboli pri výkone ŠZD zistené nedostatky. V súvislosti so zmenou vyhlášky MZ SR o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež s účinnosťou od 15.03.2023 (vyhláška č. 75/2023 Z.z.) sme zisťovali v rámci výkonov ŠZD, že pri predaji doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch sa značne znížila ponuka predávaného sortimentu v súvislosti s jeho množstvom, ale aj pestrosťou. Prevádzkovatelia ponúkajú skutočne už len obmedzené množstvo cukrovínok, prevažne od slovenských resp. českých firiem, z rozmanitého množstva sladených minerálnych vôd na predaj v školských bufetoch sú ponúkané max. dva druhy, na prevádzkach je ponúkaných viac druhov neochutených minerálnych resp. stolových vôd v originálnom balení, temer úplne z predaja sú vylúčené 100% prírodné ovocné šťavy (vysoká cena verzus krátka minimálna trvanlivosť), celozrnné a cereálne výrobky sú zasupené len v malom množstve (chýba pestrosť v ponuke, vysoká cena, nezáujem žiakov o tento sortiment). V porovnaní so školským rokom 2022/2023 došlo k zrušeniu 2-och bufetov, a to jeden pri SŠ a jeden pri ZŠ (podrobnejšie pozri projekt „4.2 Predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch“).

Školský mliečny program sa v jednotlivých školách rieši v zmysle metodického usmernenia č. 12/2008 zo 6. októbra 2008 k realizácii nariadenia vlády SR č. 339/2008 Z.z. o poskytovaní pomoci na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov pre deti v materských školách, pre

žiacov na základných školách a pre žiakov na stredných školách v znení nariadenia vlády SR č. 342/2009 Z.z. a metodického usmernenia 16/2009-R z 27. augusta 2009, ktorým sa mení a dopĺňa vyššie citované usmernenie a má slúžiť na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov u detí a mládeže v čase vyučovania.

Do mliečneho programu bolo v roku 2023 v okresoch Humenné, Snina a Medzilaborce zapojených celkom 77 škôl (Humenné 44, Snina 24, Medzilaborce 9), t.j. 54,6 %, z celkového počtu 141 škôl. Školský mliečny program je naďalej realizovaný prevažne cez Kežmarskú mliekareň a.s., ktorá zabezpečuje aj rozvoz mlieka. Skladovanie je zabezpečené v chladiacich zariadeniach ZŠS-ŠJ, kde sme nezaznamenali problémy. Používa sa mlieko rozlievané, úkony s tým spojené zabezpečuje personál ZŠS-ŠJ - odborne i zdravotne spôsobilý.

Program **školské ovocie** je sledovaný, školy sa do programu aktívne zapájajú, podáva sa čerstvé ovocie alebo 100% ovocná šťava s rôznymi príchuťami.

Ďalej pri výkone ŠZD a ÚKP bola venovaná pozornosť spoločnému stravovaniu detí a mládeže z pohľadu kvality výrobného procesu, t.j. správnej výrobných praxe (HACCP). Podieľali sme sa na hodnotení zariadení poskytujúcich spoločné stravovanie v zmysle programu ISÚVZ – Kontrola a ochrana zdravej výživy. Stravovaniu detí a mládeže sme sa venovali predovšetkým z hľadiska skladby stravy, frekvencie podávania vybraných druhov potravín a jej možného ovplyvnenia zdravotného stavu, plnenia pitného režimu v školských a predškolských zariadeniach.

V kuchyni bolo kontrolované dodržiavanie hygienických požiadaviek v bežnom režime - osobná hygiena personálu (rukavice, jednorazové pracovné pomôcky), prevádzková hygiena - čistenie a dezinfekcia (podláh, pracovných plôch, kľučiek, nástrojov, pomôcok, prístrojov, servisovacieho riadu a pod.). V zariadení pre osobnú hygienu zabezpečenie, resp. vybavenie priestorov tekutým mydlom, papierovými utierkami a vykonávanie dezinfekcie. V tomto kalendárnom roku sa situácia v súvislosti s ochorením COVID-19 stabilizovala, začali platiť usmernenia ako v období pred pandemiou, preto aj výkon ŠZD a ÚKP bol realizovaný v zmysle súčasne platnej legislatívy.

V roku 2023 v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež bol vykonaný odber 11-tich vzoriek varenej stravy na mikrobiologickú bezpečnosť, ďalej bola odobratá jedna vzorka varenej stravy na chemické laboratorné vyšetrenie a stery z povrchov v ZŠS-ŠJ boli odobraté v počte 40, a to z 2-och ZŠS-ŠJ.

Našou snahou je aj naďalej intenzívne propagovať pitný režim, orientovať sa na pitie čistej pitnej vody, ochutených nápojov bez pridania cukru (čerstvé ovocie - citrón, pomaranč a pod.) alebo len málo sladených nápojov podávaných žiakom aj prostredníctvom ZŠS-ŠJ k obedom.

V okresoch Humenné a Medzilaborce sa v ZŠS-ŠJ diétna strava nepripravuje, pripravuje sa len v dvoch predškolských ZŠS-ŠJ, a to v okrese Snina (šetriaca, diabetická a bezgluténová diéta). V zariadeniach pre deti a mládež sa doposiaľ stravovalo približne 90 % detí a mládeže, čo pozorujeme už niekoľko rokov.

Jedálne lístky sú pravidelne zostavované, primerane pestré, je zaradzované dostatočné množstvo ovocia, zeleniny a strukovín. Nestretávame sa s neprimeraným používaním živočíšnych tukov, soli, dochucovadiel, a nezistili sme vôbec používanie hotových dehydrovaných polievok, omáčok a pod. Strava je pripravovaná každý deň čerstvá. Správnu vyváženosť zabezpečuje aj softwarové vybavenie ZŠS - ŠJ, kde sú potraviny normované v súlade s OVD.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V prípade potreby spolupracujeme s metodičkou odboru školstva na krajskej úrovni, podľa vznesenia požiadaviek sa zúčastňujeme aj na školiacich akciách pracovníkov zariadenia školského stravovania.

d) Podpora pohybových aktivít

Počas výkonu ŠZD pravidelne sledujeme aj priestory pre pohybovú aktivitu žiakov (telocvične, cvičebne, posilňovne, ihriská).

Zariadenia pre osobnú hygienu žiakov pri telocvičniach majú žiaci vyčlenené, môžu ich využívať, ale z dôvodu nedostatku času sprchy žiaci na ZŠ nevyužívajú vôbec, v menšej miere ich využijú žiaci na SŠ.

Priestory pre pohybovú aktivitu žiakov sa v školách pravidelne udržiavajú, niektoré sú aj po čiastočnej rekonštrukcii, niekde sa dobudovali multifunkčné ihriská, prispôbili sa neúčelové priestory na cvičebne, vznikli tzv. cvičebne.

Mestské školy využívajú na športovú činnosť aj športovú halu, verejné ihriská, zimný štadión a plaváreň, školy v obciach prevažne multifunkčné obecné ihriská.

Vonkajšie telovýchovné plochy sú síce k dispozícii, v rámci možností upravené, no ich vybavenie nezodpovedá dnešnému štandardu (vykosené, vyasfaltované plochy). Len pri dvoch z kontrolovaných ZŠ sú vonkajšie telovýchovné plochy po rekonštrukcii (multifunkčné ihrisko s umelou trávou, tartanová dráha s doskočiskom alebo iným podobným povrchom zodpovedajúcim súčasne platnej legislatíve). Multifunkčné ihriská s umelou trávou sú zriadené pri viacerých zariadeniach pre deti a mládež, niektoré však patria obci, ale sú zriadené na pozemkoch pri objektoch škôl a žiaci ich pravidelne využívajú v rámci hodín TV. Priestory pre telovýchovu a šport na školách sa využívajú denne, aj v rámci mimoškolských aktivít pre deti v školskom klube, v rámci krúžkovej činnosti, tréningov športovcov a pod.

Sledovanie realizácie foriem pohybových aktivít na školách :

- telesná výchova na školách je zaradzovaná v rámci rozvrhu hodín na každej vyučovacej hodine,
- počas vyučovacieho procesu pri únave žiakov sa realizujú v rámci vyučovacích hodín telovýchovné chvíľky, resp. malé formy TV v školách; aktívny odpočinok počas prestávok sa realizuje len na 1. stupni,
- počas prestávok sa často využívajú pre pohyb detí spevnené plochy v areáloch škôl, ihriská, oddychové zóny; počas nepriaznivého počasia stolno-tenisové herne, stolno-tenisové stoly na chodbách škôl a pod.,
- počet hodín TV do týždňa 2x, pri športových triedach, alebo aj v iných menších školách, kde im to priestor dovoľuje 3x; počet necvičiacich žiakov počas hodín TV nie je vysoký, stáva sa to len ojedinele,
- úplne, resp. čiastočne oslobodených žiakov základné školy nemajú, alebo je ich zastúpenie len v menšej miere, z toho dôvodu sa zdravotná TV na týchto školách nerealizuje; horšie je to s necvičiacimi žiakmi na SŠ, ale ani tam sa zdravotná TV nerealizuje (potrebná je odborná spôsobilosť pedagóga na výkon zdravotnej TV a školy takých pedagógov nezamestnávajú),
- pohybovými aktivitami detí oslobodených od TV sa škola nezaoberá, pretože nie je možné sústrediť v jednej skupine na jednej škole viacerých žiakov s rovnakým telesným postihnutím (rôzne zdravotné indikácie); čiastočne oslobodení žiaci sa zúčastňujú na hodinách TV spolu so zdravými žiakmi s tým, že vyučujúci rešpektuje ich obmedzenia,
- na niektorých školách sa každoročne organizuje športovo-zábavné popoludnie pre žiakov 1. stupňa s ich zákonnými zástupcami, súťaže vo vybíjanej, stolno-tenisový, futbalový, florbalový turnaj a pod.
- základné školy pre žiakov každoročne zabezpečujú plavecký výcvik, lyžiarsky výcvik a sporadicky aj ŠvP.

V rámci projektu celkom bolo zrealizovaných 9 výkonov.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOC A AUTOMATOCH

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj je zakázaný.

Plnenie:

V okresoch Humenné, Snina a Medzilaborce v priebehu roka 2023 evidujeme celkom 5 bufetov a 1 ambulantný predaj desiat počas veľkej prestávky na základnej škole, všetky bufety sú zriadené pri stredných školách a sú bez skladovacích priestorov, tovar je uložený priamo v priestoroch predajných častí bufetov. Na viacerých školách, hlavne v mestách sú k dispozícii pre žiakov aj predajné automaty, ktorých počet sa neustále mení.

V zariadeniach pre deti a mládež, v ktorých prebieha výchova a vzdelávanie detí a žiakov do 18 rokov veku sortiment bufetov, automatov, resp. ambulantný predaj pozostáva z balených cukrovínok a slaných výrobkov, nealkoholických nápojov v originálnom balení, balených a nebalených pekárenských výrobkov, v malom množstve pokrmov rýchleho občerstvenia, obloženého pečiva (obsah mäsa väčší ako 80 %) a základných školských potrieb. Obložené pečivo je pripravované denne, priamo v bufete, je náležite označené a podmienky na prípravu pokrmov sú vytvorené.

Na predaj sú ponúkané aj cereálne tyčinky a iné cereálne výrobky, ovocie, 100 % prírodné ovocné šťavy, ovsené kaše a jogurty, o ktoré aj napriek ponuke je minimálny záujem. Zastúpenie takýchto výrobkov je v menšom množstve, pretože ich predaj predstavuje problém pre predajcu (DMT, DS, vysoká cena).

Na niektorých školách sa podávajú aj desiate, ktoré sa pripravujú v školskej jedálni, ide o chlieb s nátierkou, obložené pečivo, mliečny nápoj alebo čaj. Pri podávaní mliečnych nápojov a príprave desiat neboli pri výkone ŠZD zistené nedostatky.

V súvislosti so zmenou vyhlášky MZ SR č. 75/2023 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež, s účinnosťou od 15.03.2023 sme zisťovali v rámci výkonov ŠZD, že pri predaji doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch sa značne znížila ponuka predávaného sortimentu v súvislosti s jeho množstvom, ale aj pestrosťou.

Prevádzkovatelia ponúkajú skutočne už len obmedzené množstvo cukrovínok, prevažne od slovenských, resp. českých firiem. Z rozmanitého množstva sladených minerálnych vôd na predaj v školských bufetoch sú ponúkané max. 2 - 3 druhy, na prevádzkach sa nachádza viac druhov neochutených minerálnych, resp. stolových vôd v originálnom balení, temer úplne z predaja sú vylúčené 100% prírodné ovocné šťavy (vysoká cena - krátka minimálna trvanlivosť), celozrnné a cereálne výrobky sú zastúpené len v malom množstve (chýba pestrosť v ponuke, vysoká cena, nezaujímajú žiakov o tento sortiment).

V porovnaní so školským rokom 2022/2023 došlo k zrušeniu 2-och bufetov, a to jeden pri strednej škole a jeden pri základnej škole, zrušil sa aj ambulantný predaj desiat počas veľkej prestávky na jednej základnej škole. Úplne bol zredukovaný aj predaj cukrovínok z dóz, išlo už len o dopredaj tohto sortimentu, ako aj o dopredaj niektorých presladených limonád.

Zákaz predaja potravín s vysokým obsahom cukrov, nápojov a výrobkov s obsahom alkoholu, kofeínu, chinínu a energetických nápojov je dodržaný.

Prevádzkovatelia školských bufetov sa snažia dodržať najmenej 2/3 z celkového sortimentu ponuky v rozsahu predaja zdravých doplnkových jedál, dokonca v dvoch školských bufetoch sme našli aj informačné nástenky, plagáty na podporu zdravého životného štýlu.

Aj naďalej je však dopyt žiakov hlavne po cukrovinách, slaných výrobkoch, sladených minerálnych vodách, pričom žiaci preferujú hlavne sortiment s nízkou cenou.

Z vyššie uvedených dôvodov ďalšie dva bufety plánujú ukončiť činnosť k 31.12.2023.

V rámci projektu bolo zrealizovaných celkom 5 výkonov ŠZD, sankcie uložené neboli, prevádzkovatelia boli poučení a upozornení na dodržiavanie vyhlášky MZ SR č. 75/2023 Z.z. § 7 ods. 3 písm. a) a c).

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Plnenie:

V priebehu roka 2023 projekt nebol realizovaný RÚVZ so sídlom v Humennom.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných opatrení.

Úloha je cielená na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdraviu škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

Plnenie:

V rámci tohto projektu sme v prvej etape vykonali prieskum (všetkým riaditeľom a zriaďovateľom predškolských zariadení v okresoch Humenné, Snina a Medzilaborce sme zaslali e-mail so žiadosťou o informáciu o používaní núteného vetrania) za účelom získania údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých je nainštalovaný systém umelého vetrania a zároveň získania informácií od prevádzkovateľov predškolských zariadení o skúsenostiach s používaním tohto systému.

V okresoch Humenné, Snina a Medzilaborce v priebehu roka 2023 evidujeme celkom 8 zariadení, v ktorých je nainštalovaný systém umelého vetrania, a to takto:

- **MŠ Dargovských hrdinov 1831/18, Humenné**, kde v budove „A“ a v budove „B“ vnútorná klíma je riešená výmenou vzduchu vzduchotechnickými jednotkami s rekuperáciou vzduchu.
- **MŠ Partizánska č. 22, Humenné**, vnútorná klíma je riešená rekuperáciou vzduchu, používa sa počas prevádzky, ak je vonkajšia teplota nízka, tak sú takýmto spôsobom prevetrávané triedy, s jej používaním sú spokojní.
- **MŠ Podskalka č. 6453/62, Humenné** vnútorná klíma je riešená rekuperáciou vzduchu, používa sa počas prevádzky, vypína a zapína sa podľa potreby, po ukončení prevádzky sa celkom vypína z dôvodu šetrenia elektrickej energie.
- **MŠ Hudcovce č. 4**, v rámci projektu „Zníženie energetickej náročnosti budovy MŠ Hudcovce“, priestory materskej školy sú vetrané podstropnou vzduchotechnickou rekuperačnou jednotkou, ktorá je umiestnená pod stropom v chodbe, vybavená reguláciou a automatickou funkciou prepínania zimného a letného režimu.
- **MŠ Kamienka č. 143**, je taktiež vybavená vzduchotechnickou jednotkou, ktorá je umiestnená pod stropom v šatni detí, herni a v spálni.
- **MŠ Jasenov č. 239**, systém umelého (núteného) vetrania, resp. rekuperácie je nainštalovaný, ale nepoužíva sa.

- **MŠ Kukučínova č. 2544/7, Snina**, vnútorná klíma je riešená systémom umelého núteného vetrania, rekuperáciou vzduchu, používa sa sporadicky, okrem letných mesiacov, kedy bolo v triedach veľmi horúco sa nepoužíva z dôvodu prehrievania herní.

- **MŠ Duchnovičova č. 1831/18, Medzilaborce**, má nainštalovaný systém umelého vetrania a používa ho.

Z ôsmich predškolských zariadení, v ktorých je nainštalovaný systém umelého vetrania sa (ako je vyššie uvedené) sporadicky používa v troch prípadoch. Podľa vyjadrenia ostatných - piatich prevádzkovateľov vyššie uvedených predškolských zariadení sa systém umelého vetrania nepoužíva, vetranie priestorov predškolských zariadení je zabezpečené oknami a je postačujúce.

Umelé vetranie bolo nainštalované, lebo bolo súčasťou projektov, ktoré sa týkali okrem iného aj navýšenia kapacity materskej školy, čo bolo hlavným dôvodom prečo sa jednotlivé subjekty do projektov zapájali.

Skúsenosti prevádzkovateľov predškolských zariadení sú minimálne, nižšia chorobnosť v súvislosti s používaním systém umelého vetrania a v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení u detí nebola zaznamenaná, ale musíme konštatovať, že ani v jednej materskej škole sa naplno nevyužívalo vetranie len pomocou vzduchotechniky.

Ďalej, v dnešnej dobe, sa apeluje zo strany zriaďovateľov na šetrenie elektrickej energie pri prevádzke predškolských zariadení, preto sa systém umelého vetrania využíva len sporadicky - v nevyhnutných prípadoch, alebo vôbec.

Iné skúsenosti s používaním systému umelého vetrania prevádzkovatelia nemajú.

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

Plnenie imunizačného programu je realizované v spolupráci s detskými a dospelými lekármi. Jednou zo základných úloh imunizačného programu je udržanie vysokej úrovne zaočkovanosti v rámci povinného očkovania. Každý rok lekárom zasielame očkovací kalendár, ktorý je zverejnený aj na internetovej stránke úradu.

V roku 2023 neboli hlásené závažné problémy pri výkone očkovania. Mimoriadne očkovanie nebolo nariadené.

Kontrola očkovania:

V okresoch Humenné, Snina a Medzilaborce sme nezaznamenali zaočkovanosť pod hranicou 95 % v rámci povinného očkovania.

V Humennom bol v decembri 2006 zriadený Záchytný tábor, kompetencie patria MV SR. Za obdobie september 2022 – september 2023 neboli očkované žiadne deti.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

V roku 2023 sme pokračovali v priebežnom monitorovaní výskytu prenosných ochorení. Údaje z epidemiologickej a laboratórnej surveillancie boli vkladané do epidemiologického informačného systému EPIS. V roku 2023 sme nahlásili do EPIS-u celkom 1 665 prípadov prenosných ochorení, z toho 370 potvrdených prípadov ochorenia COVID-19 (Humenné – 207, Snina – 91, Medzilaborce – 72).

Pravidelne zverejňujeme informácie o výskyte akútnych respiračných ochorení a CHPO na internetovej stránke úradu. Edukáciu obyvateľstva v problematike prenosných ochorení vykonávame najmä prostredníctvom internetovej stránky úradu, resp. prostredníctvom médií. Sentineloví lekári vykonali 30 odberov na chrípku.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Úloha sa plní priebežne, denne vkladáme údaje do systému EPIS a vykonávame pravidelné kontroly kvality údajov vložených do systému.

Do systému EPIS sme v roku 2023 nahlásili celkom 1 665 prípadov individuálnych prenosných ochorení, počet spracovaných ohnisk 1 375. V systéme sme spracovali 30 epidémií a 41 hlásení do systému rýchleho varovania.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Pri plnení tejto úlohy sme sa zameriavali na:

- zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach v okresoch Humenné a Snina,
- priebežný monitoring mikrobiálnej kontaminácie prostredia zdravotníckych zariadení, sterilných zdravotníckych materiálov a dezinfekčných roztokov,
- na vykonávanie kontrol funkčnosti sterilizačnej techniky na oddeleniach nemocníc a neštátnych ambulanciách.

V roku 2023 bolo zo zdravotníckych zariadení hlásených 352 prípadov nozokomiálnych nákaz (312 NN Humenné, 40 NN Snina). Po hlásení pozitívnych výsledkov z laboratórií a v rámci šetrenia nozokomiálnych nákaz v zdravotníckych zariadeniach sme vylúčili cca 42

ochorení, ktoré nezodpovedali definíciám NN.

Pri kontrolách dodržiavania hygienicko-epidemiologického režimu sme v roku 2023 vykonali 11 previerok zdravotníckych zariadení a odobrali sme 400 vzoriek povrchových sterov z prostredia. Odobrali sme 20 vzoriek dezinfekčných roztokov na kontrolu účinnosti. Bolo otestovaných 44 sterilizačných prístrojov.

Európska surveillance infekcií *Clostridium difficile* podľa protokolu ECDC

Nadalej prebiehala Európska surveillance infekcií *Clostridium difficile* podľa protokolu ECDC. Ide o kontinuálnu štúdiu v zdravotníckom zariadení Nemocnica A. Leňa a.s., Humenné.

V marci 2023 sme absolvovali školenie k výkonu bodového prevalenčného sledovania nozokomiálnych nákaz a užívania antibiotík v nemocniciach poskytujúcich akútnu zdravotnú starostlivosť. V máji a v júni sme vykonali bodové prevalenčné sledovanie v jednom zdravotníckom zariadení, a to : Nemocnica A. Leňa Humenné a.s. (osem oddelení).

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Na oddelení epidemiológie využívame Systém rýchleho varovania (SRV) v programe EPIS. Údaje sú do systému vkladané bezodkladne.

V mesiaci november 2023 sme mali hlásený prvý prípad ochorenia VHA. Kumulatívne sme mali ku dňu 31.12.2023 v okrese Humenné hlásených 21 ochorení na VHA (obec Slovenská Volová 19 ochorení a mesto Humenné 2 ochorenia).

Opatrenia vykonané v obci Slovenská Volová:

- epidemiologické vyšetrovanie prípadov v ohnisku nákazy a nariadený lekársky dohľad úzkym kontaktom,
- v súvislosti s výskytom ochorení u školopovinných detí v obci Slovenská Volová bolo základnej škole v obci Ohradzany nariadené vykonávať pravidelnú účinnú dezinfekciu priestorov,
- oboznámenie autobusového dopravcu zabezpečujúceho dopravné spojenie do tejto obce o potrebe dôkladnej dezinfekcie priestorov autobusov, najmä kontaktných plôch a o poučení vodičov autobusov o potrebe častej a dôkladnej dezinfekcie rúk najmä pri kontakte s hotovosťou,
- informovanie Slovenskej pošty o výskyte ochorení a o potrebe poučenia doručovateľov - vykonávania pravidelnej a dôkladnej dezinfekcie rúk pri každej práci s hotovosťou ako aj pri doručovaní zásielok,
- úzka spolupráca s asistentmi Zdravých regiónov, ktorí vykonávajú osvetu v ohnisku nákazy,
- vydané dve vyhlášky: vyhláška Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Humennom (č. 32/2023 V.v. SR), ktorou sa nariaďujú opatrenia pri ohrození verejného zdravia na predchádzanie vzniku prenosného ochorenia vírusovej hepatitídy typu A v obci Slovenská Volová a vyhláška Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Humennom (č. 33/2023 V.V SR), ktorou sa nariaďujú opatrenia pri ohrození verejného zdravia na predchádzanie vzniku prenosného ochorenia vírusovej hepatitídy typu A v obci Ohradzany.

Opatrenia vykonané v meste Humenné:

- epidemiologické vyšetrovanie prípadov v ohnisku nákazy a nariadený lekársky dohľad úzkym kontaktom,
- v súvislosti s výskytom ochorení u školopovinných detí nariadené vykonávať pravidelnú účinnú dezinfekciu priestorov základnej školy.

Lekárom a zdravotníckym zariadeniam v našej spádovej oblasti sme pravidelne zasielali usmernenia a informácie týkajúce sa infekčných ochorení.

6.6 ENVIRONEMNTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

V roku 2023 sme odobrali osem vzoriek odpadovej vody z ČOV v Humennom s negatívnymi výsledkami. Doteraz sme nemali hlásený žiadny prípad poliomyelitídy.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS – plní podpora zdravia a výchova k zdraviu

V roku 2023 nám bol hlásený 1 prípad Bezpríznakového stavu infekcie HIV, ochorenie AIDS v roku 2023 nebolo hlásené.

Zamestnanci oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu realizovali besedy týkajúce sa ochorenia AIDS. Najdôležitejšou časťou besied bolo oboznámenie žiakov s možnosťami prevencie nákazy HIV/AIDS. V roku 2023 bolo spolu realizovaných 21 besied pre 405 žiakov a študentov. Prostredníctvom projektu „Hrou proti AIDS“ v rámci Svetového dňa boja proti AIDS bola priblížená téma HIV/AIDS 254 žiakom a študentom. Do projektu sa zapojila jedna základná škola a tri stredné školy, ktoré sú zapojené do školskej preventívnej kampane „Červené stužky“. V priestoroch úradu bol tiež umiestnený panel s odbornými informáciami.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Očkovanie patrí k významným a účinným spôsobom prevencie infekčných ochorení. V poradni očkovania poskytujeme aj informácie o očkovaní pri cestách do zahraničia.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Cieľ:

Optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie.

Anotácia:

Projekt pre oblasť epidemiológie je zameraný na optimalizáciu procesov výkonu štátneho zdravotného dozoru, úpravu epidemiologického informačného systému s možnosťou zakomponovania nových požiadaviek na všetky časti systému vrátane analytických nástrojov a výstupov. Súčasťou projektu je vybudovanie Národného registra očkovaných osôb, ktorý bude súčasťou aktualizácie programu EPIS.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

V roku 2023 sme nerealizovali prieskum „Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR“.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025

Zamestnanci oddelenia realizujú na školách prednášky a besedy z oblasti zdravej výživy a prevencie obezity, o dostatočnom pitnom režime a význame pohybovej aktivity. V roku 2023 bolo realizovaných 102 prednášok a besied pre 1875 detí, žiakov a študentov v Humennom, Snine a Medzilaborciach. Pre 14 klientov resocializačného strediska Resocia Repejov sme realizovali 1 besedu o význame pitného režimu pre človeka.

V rámci akčného plánu sa realizujú aktivity k svetovým dňom vyhláseným SZO, konkrétne aktivity sú popísané v bode 9.7 Národný program podpory zdravia pre roky 2021 – 2030.

9.2.1 Vyzvi srdce k pohybu – celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeljej populácie

Počas kampane „Vyzvi srdce k pohybu“ sme distribuovali letáky a účastnícke listy v okresoch Humenné, Snina a Medzilaborce, a to: základným školám, stredným školám, zdravotným a sociálnym poisťovňami, Únii žien, denným centrami, knižnicami, CVC ako aj klientom PZ, ktorí mali záujem zúčastniť sa tejto súťaže. V priestoroch úradu bol umiestnený panel s informáciami o kampani a informácie boli zverejnené aj na internetovej stránke úradu.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

V roku 2023 sme realizovali zdravotnú výchovu pre deti a žiakov rómskych komunít, zameranú na prevenciu a podporu zdravého životného štýlu a prevenciu ochorení, hygienu tela a rúk a prečo a ako sa starať o mozog. Spolu sme realizovali 13 edukačných aktivít pre 208 detí a žiakov (ZŠ a MŠ Podskalka Humenné, ZŠ Laborecká Humenné, ZŠ Duchnovičova Medzilaborce, ZŠ Brekov).

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunít a obyvateľstva SR.

Hlavným cieľom Poradenských centier zdravia je zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva a predchádzanie chronickým neinfekčným (tzv. civilizačným) chorobám.

V roku 2023 bol celkový počet klientov vyšetrených v Základnej poradni 256 (48 mužov a 208 žien), z toho 142 prvovyšetrených (30 mužov a 112 žien) a 114 opakovane vyšetrených (18 mužov a 96 žien) klientov. Z celkového počtu klientov bolo 41 fajčiarov (12 mužov a 29 žien).

V roku 2023 sme vykonali u 256 osôb meranie krvného tlaku a pulzu, u 256 osôb sme odmerali množstvo telesného tuku a 256-im osobám sme určili hladinu celkového cholesterolu v kapilárnej krvi. Počas roka sme realizovali prostredníctvom poradne zdravia 15 výjazdov, na ktorých sme zabezpečili komplexné vyšetrenie Testu zdravé srdce (DC Štefánikova Hé, DC Duchnovičova Hé, DC Laborecká Hé, DSS Mierová Hé, DSS Starinská Hé, Komunitné centrum Slovenská Volová, Vihorlatská Knižnica Hé, Resocia Repejov, ZŠ J. Švermu Hé, ZŠ Hrnčiarska Hé, Spojená škola internátna Hé, Špeciálna základná škola Hé, MŠ Tyršova Hé), počas ktorých sme vyšetřili 160 klientov z celkového počtu vyšetřených klientov.

Počas akcií v rámci svetových dní (mimo TZS) sme v roku 2023 vykonali u 171 osôb meranie krvného tlaku a pulzu, 142 osobám sme odmerali množstvo telesného tuku, 75-im osobám sme určili indexy BMI, WHR, WHtR, spirometriu sme vykonali 8-im osobám, u 104 osôb sme merali množstvo CO vo vydychovanom vzduchu, 44 osobám sme určili hladinu celkového cholesterolu a trygliceridov v kapilárnej krvi a 58-im osobám sme určili hladinu glukózy v kapilárnej krvi.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 - 2030

V roku 2023 sme vykonali 13 besied zameraných na prevenciu užívania alkoholu pre 350 žiakov a študentov a 1 besedu pre 4 ľudí v produktívnom veku.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021 - 2030

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia.

Národný program podpory zdravia sa člení na tieto oblasti:

A. Preventívne opatrenia zamerané primárne na podporu zdravého životného štýlu

I. Preventívne opatrenia zamerané primárne na podporu zdravého životného štýlu sú rozdelené do týchto oblastí:

1. Výživa a stravovanie – zamestnanci oddelenia Podpory zdravia a Výchovy k zdraviu edukujú obyvateľov v zásadách správnej výživy, vzdelávajú všetky vekové skupiny s cieľom zlepšiť stravovacie návyky obyvateľov (7. apríl – Sv. deň zdravia; 16. október – Sv. deň potravy).

Svetový deň zdravia - 7. apríl – pri príležitosti Svetového dňa zdravia sme usporiadali „Deň otvorených dverí“ pre občanov nášho regiónu. Tejto akcie sa celkovo zúčastnilo 29 občanov (7 mužov a 22 žien). Z celkového počtu bol 27 zúčastneným vyšetřený celkový cholesterol a triglyceridy v kapilárnej krvi, množstvo telesného tuku, krvný tlak, viscerálny tuk, kostrové svalstvo a bazálny metabolizmus a u 2 zúčastnených sme vykonali komplexné vyšetrenie Testu zdravé srdce. Z analýzy výsledkov vyšetřených osôb sme zistili zvýšenú hladinu celkového cholesterolu v kapilárnej krvi u trinástich klientov (44,8 %), zvýšenú hladinu triglyceridov v kapilárnej krvi u štyroch klientov (13,8%). Zvýšené množstvo telesného tuku malo 25 klientov (86,2 %) a rizikové hodnoty krvného tlaku sme namerali u 14 klientov (48,3 %). Vekové skupiny klientov: muži od 37 do 76 rokov a ženy od 34 do 76 rokov.

Pri príležitosti Svetového dňa zdravia sme realizovali v materských školách 3 besedy pre 54 detí a na základných školách 7 besied pre 128 žiakov. Informácia o Svetovom dni zdravia

bola uverejnená na internetovej stránke úradu. Panel s odbornými informáciami bol umiestnený v priestoroch úradu.

Svetový deň potravy – 16. október – k tomuto svetovému dňu sme celkovo edukovali 184 detí a žiakov počas 11 realizovaných aktivít, 57 študentov počas 2 realizovaných aktivít a 37 seniorov počas 2 realizovaných aktivít a zároveň sme distribuovali odbornovo-vzdelávacie materiály. Odborný panel s danou tematikou bol umiestnený v priestoroch úradu.

2. Fyzická aktivita – edukácia obyvateľstva o benefitoch zdraviu prospešnej pohybovej aktivity (10. máj – Svetový deň Pohybom ku zdraviu).

Svetový deň – Pohybom ku zdraviu – 10. máj – pri príležitosti tohto svetového dňa bol v priestoroch úradu pripravený odborný panel. Počas edukačnej činnosti odzneli štyri besedy pre 82 detí a žiakov. Počas dvoch besied 40 detí aj aktívne cvičilo. U 33 členov denných centier v Humennom sme vykonali komplexné vyšetrenie Testu zdravé srdce, pričom sme im zároveň distribuovali výchovno-vzdelávacie letáky.

3. Tabak, alkohol, drogy – realizácia preventívnych opatrení, ktoré znižujú možnosť vzniku závislosti so zameraním najmä na deti a mládež (31. máj – Sv. deň bez tabaku).

Svetový deň bez tabaku – 31. máj – pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku sme pre občanov nášho regiónu zrealizovali v priestoroch RÚVZ „Deň otvorených dverí“. Tejto akcie sa celkovo zúčastnilo 21 občanov, z toho 13-ti boli vo veku 16 – 18 rokov (5 dievčat a 8 chlapcov) a 16-ti boli vo veku 19 – 61 rokov (10 žien a 6 mužov). V rámci Dňa otvorených dverí sme vykonávali nasledovné aktivity: meranie množstva CO vo vydychovanom vzduchu, spirometriu a prostredníctvom Fagerströmovho dotazníka závislosti sme zisťovali stupeň závislosti od nikotínu. Zúčastneným sme poskytli informácie o možnostiach návštevy poradne na odvykanie od fajčenia. V priestoroch úradu bol umiestnený odborný panel s danou tematikou a oznam o Svetovom dni bez tabaku bol uverejnený na internetovej stránke úradu.

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a obchodovaniu s nimi – 26. jún – k tomuto svetovému dňu sme zrealizovali jednu besedu pre 11 žiakov základnej školy a šesť besied pre 158 študentov stredných škôl, ktoré boli zamerané na riziká a nepriaznivé účinky fajčenia, užívania alkoholu a nelegálnych drog. Počas besied sme 41 študentom merali množstvo CO vo vydychovanom vzduchu a zároveň distribuovali výchovno-vzdelávacie letáky. V priestoroch úradu bol umiestnený panel s danou tematikou.

Medzinárodný deň povedomia o Fetálnom alkoholovom syndróme – 9. september – k tomuto dňu sme realizovali 5 prednášok pre 165 študentiek stredných škôl a 1 prednášku pre 4 dospelých o negatívnych dôsledkoch užívania alkoholu počas tehotenstva. Súčasťou prednášok bolo aj premietanie DVD – Až do dna. Odborný panel k danej tematike bol umiestnený v priestoroch úradu.

Európsky týždeň boja proti drogám – 13. – 17. november – počas tohto týždňa sme realizovali spolu deväť prednášok pre dve základné školy (edukovaných 86 žiakov) a jednu strednú školu (edukovaných 82 študentov), z oblasti drogovej problematiky a užívania legálnych i ilegálnych návykových látok (alkohol, tabak, ilegálne drogy), na ktorých sme využili aj DVD – Kým stúpa dym a zároveň sme distribuovali odbornovo-vzdelávacie materiály. V priestoroch RÚVZ bol umiestnený panel s informačnými materiálmi s danou tematikou.

4. Podpora duševného zdravia - zamestnanci oddelenia Podpory zdravia a výchovy k zdraviu edukujú obyvateľstvo aký negatívny vplyv na naše zdravie a kvalitu nášho života majú nesprávne návyky, stres, zlý životný štýl, nedostatok pohybu a spánku, fajčenie, požívanie alkoholu, prepracovanosť, zlé medziľudské vzťahy a sociálne prostredie.

Svetový deň Alzheimerovej choroby – 21. september - pri príležitosti Svetového dňa Alzheimerovej choroby sme interaktívnou formou vykonávali edukačné aktivity pre študentov stredných škôl, pre ľudí v produktívnom veku a seniorov. Jednu besedu sme realizovali pre 55 študentov, jednu besedu pre 3 ľudí v produktívnom veku a päť besied pre 101 seniorov,

ktorým sme zároveň distribuovali výchovno-vzdelávacie letáky. Odborný panel s danou tematikou bol umiestnený v priestoroch úradu

Svetový deň duševného zdravia – 10.október - V priestoroch úradu bol umiestnený panel s odbornými informáciami.

II. Špecifické opatrenia zamerané na najčastejšie vyskytujúce sa chronické neinfekčné ochorenia:

1. Kardiovaskulárne ochorenia

Deň srdca – 29. september – v rámci edukačnej činnosti sme k tomuto svetovému dňu realizovali päť besied pre 118 študentov stredných škôl u ktorých sme merali množstvo CO vo vydychovanom vzduchu (26 študentov), telesného tuku (24 študentov), tlak krvi (10 študentov), dve besedy pre 11 ľudí v produktívnom veku u ktorých sme merali množstvo telesného tuku a dve besedy pre 40 seniorov u ktorých sme merali tlak krvi. U dvadsaťosem osôb v produktívnom veku sme vykonali komplexné vyšetrenie Testu zdravé srdce. V priestoroch úradu bol umiestnený odborný panel s danou tematikou.

2. Diabetes mellitus

Svetový deň diabetu – 14. november – v dňoch 10.11. – 23.11.2023 sme realizovali tri besedy pre 61 seniorov denných centier v Humennom u ktorých sme merali hladinu glukózy v kapilárnej krvi, množstvo telesného tuku, tlak krvi a jednu besedu pre 14 seniorov denného stacionára v Stakčíne. U dvadsaťtri osôb v produktívnom veku sme vykonali komplexné vyšetrenie Testu zdravé srdce. K danej téme sme zároveň distribuovali výchovno-vzdelávací materiál. V priestoroch úradu bol umiestnený odborný panel s danou tematikou.

3. Vybrané nádorové ochorenia.

Svetový deň boja proti rakovine – 4. február – realizované boli dve besedy pre 33 študentiek, tri besedy pre 24 žien v produktívnom veku a tri besedy pre 59 seniorov zamerané na prevenciu rakoviny prsníka a jednu besedu pre 17 študentiek zameranú na prevenciu rakoviny krčka maternice, ktorým sme zároveň distribuovali letáky týkajúce sa danej témy. Súčasťou besied je aj nácvik samovyšetovania prsníkov pomocou didaktického modelu. V priestoroch úradu bol pripravený odborný panel.

B. Preventívne opatrenia zamerané na znižovanie výskytu infekčných ochorení

- realizovanie zdravotno-výchovných aktivít zameraných na prevenciu HIV/AIDS a sexuálne prenosných ochorení

Svetový deň boja proti AIDS – 1. december - Pri príležitosti tohto svetového dňa sme realizovali projekt „Hrou proti AIDS“. Projektu sa zúčastnila 1 základná škola a 4 stredné školy z Humenného. Celkovo sa projektu zúčastnilo 51 žiakov a 203 študentov. Tri stredné školy a jedna základná škola sú zapojené do preventívnej kampane „Červené stužky“. Prostredníctvom besied sme priblížili tému HIV/AIDS žiakom na troch základných školách. Spolu sme realizovali 7 besied pre 140 žiakov. V priestoroch RÚVZ boli umiestnené informačné materiály o HIV/AIDS.

V rámci plnenia úloh Národného programu podpory zdravia realizujeme aj aktivity pri príležitosti významných dní s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané Svetovou zdravotníckou organizáciou:

Týždeň mozgu – 13. – 19. marec – aktivity k Týždňu mozgu sme vykonávali pre deti materských škôl, žiakov základných škôl, študentov stredných škôl a pre seniorov, ktorí si vypočuli základné informácie o mozgu a jeho fungovaní a následne riešili pracovné listy, logické úlohy, hry a vedomostné kvízy, ktoré sme pre nich pripravili. Celkovo bolo edukovaných 611 detí a žiakov počas 28 realizovaných aktivít a 36 seniorov počas 2 realizovaných aktivít. V priestoroch úradu bol umiestnený odborný panel.

Európsky deň ústneho zdravia – 12. september - v dňoch 8. – 19. septembra 2023 sme

realizovali edukačné a intervenčné aktivity pre deti v materských školách a žiakov v základných školách. Cieľové skupiny sme edukovali o správnej starostlivosti o ústnu dutinu a súčasťou edukácie bol aj praktický nácvik správnej stomatohygieny a premietanie rozprávok s danou tematikou na DVD. Žiakov základných škôl sme edukovali aj o správnej výžive ako dôležitej prevencii vzniku zubného kazu. Spolu sme realizovali 14 aktivít pre 223 detí a žiakov. V priestoroch úradu bol umiestnený panel s odbornými informáciami.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022 - 2030

Hlavným cieľom Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na roky 2023 – 2030 je zlepšenie úrovne verejného zdravia prostredníctvom podpory pohybovej aktivity naprieč sektormi. Ďalším cieľom národného akčného plánu je zvýšenie podielu populácie, ktorá dosiahne minimálne odporúčané množstvo času stráveného pohybovou aktivitou podľa WHO.

Počas edukačnej činnosti odznelo dvanásť besied pre 254 detí, žiakov a študentov. Počas ôsmich besied 135 detí aj aktívne cvičilo a počas jednej besedy sme zmerali 14 študentom množstvo telesného tuku.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023 - 2030

Aj v roku 2023 všetky regionálne úrady verejného zdravotníctva prevádzkovali v dvojtyždňových intervaloch Linku pomoci na odvykanie od fajčenia. Linku pomoci sme na našom úrade prevádzkovali v dňoch 23.1. – 3.2.2023, celkovo telefonovalo 15 záujemcov.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021 – 2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Plnenie úloh Národnej protidrogovej stratégie Slovenskej republiky sme realizovali prostredníctvom edukačných aktivít v prostredí škôl. V prevencii drogových závislostí sme vykonávali edukačné aktivity formou zážitkového učenia (tajničky, pracovné listy, kvízy) a využívali sme aj DVD – Kým stúpa dym a DVD – Až do dna. V prevencii fajčenia sme realizovali 11 edukačných aktivít pre 254 žiakov a študentov, v prevencii užívania alkoholu sme realizovali 13 edukačných aktivít pre 350 žiakov a študentov, v prevencii užívania drog sa realizovalo 19 aktivít a edukovaných bolo 382 žiakov a študentov.

V prevencii drogových závislostí sme spolu realizovali 43 aktivít a edukovaných bolo 986 žiakov a študentov.

Programy, projekty a úlohy riešené na regionálnej úrovni:

V prostredí škôl realizujeme aj besedy a prednášky na témy súvisiace so zdravým životným štýlom (zdravá výživa, pitný režim, pohybová aktivita). Spolu sme prezentovali v materských školách, na základných a stredných školách 102 prednášok pre 1875 detí, žiakov a študentov. V oblasti výchovy k zdravým vzťahom a sexuálneho zdravia sme uskutočnili 21 aktivít a edukovaných bolo 405 žiakov a študentov. Ďalšie témy, ku ktorým sa vykonávajú edukačné aktivity – Riziká piercingu a tetovania (6 aktivít – 91 edukovaných), Aktivity zamerané na pamäť (46 aktivít – 936 edukovaných), Hygienické návyky (22 aktivít – 390 edukovaných), Psí tulák (4 aktivity – 58 edukovaných), Les nie je smetisko (4 aktivity – 52 edukovaných),

Trávenie voľného času a spánok (4 aktivity – 74 edukovaných), Dopravná výchova (12 aktivít – 194 edukovaných), Prvá pomoc (18 aktivít – 295 edukovaných), Život v lese (2 aktivity – 34 edukovaných), Čo by sme mali vedieť o Alzheimerovej chorobe (1 aktivita – 55 edukovaných). Spolu bolo realizovaných v materských školách, na základných a stredných školách 119 edukačných aktivít.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Komárne**

RÚVZ so sídlom v Komárne realizuje k 31. decembru 2023 účasť na riešení **celkom 29 programov a projektov.**

Z uvedeného celkového počtu rozpracovaných programov a projektov na rok 2023 sa k 31. decembru 2023 zabezpečovalo plnenie programov resp. projektov-
na úseku oddelenia hygieny životného prostredia a zdravia – 1,
na úseku oddelenia preventívneho pracovného lekárstva – 2,
na úseku oddelenia hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov – 3,
na úseku oddelenia hygieny detí a mládeže – 2,
na úseku oddelenia epidemiológie – 9,
na úseku NRC – 3,
na úseku oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu – 9.

ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2023 nezúčastňoval na plnení tejto úlohy.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – NASTAVENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2023 nezúčastňoval na plnení tejto úlohy.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2023 nezúčastňoval na plnení tejto úlohy.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2023 nezúčastňoval na plnení tejto úlohy. Odbery vzoriek na zisťovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach v regióne okresu Komárno sú plánované na rok 2024.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTKO A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

V roku 2023 boli v súvislosti s plnením tejto úlohy zamestnancami RÚVZ so sídlom v Komárne odobraté 3 vzorky pitných vôd z verejných vodovodov spadajúcich pod veľké zásobované oblasti v regióne okresu Komárno. Na základe laboratórnych vyšetrení

vykonaných na ÚVZ SR prekročenie limitných hodnôt pesticídnych látok v odobratých pitných vodách nebolo zistené.

1.6 MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2023 nezúčastňoval na plnení tejto úlohy.

ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1. – *Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce).*

Podľa výstupov programu informačného systému ASTR_2011 bolo v roku 2023 v spádovom území RÚVZ Komárno v 3. a 4. kategórii rizikových prác evidovaných celkom 854 zamestnancov z toho 208 žien. Z celkového počtu je v 3. kategórii evidovaných 802 zamestnancov, z toho 196 žien, v 4. kategórii 52 zamestnancov, z toho 12 žien. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k miernemu nárastu celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce – nárast o 61. Ide o nárast počtu zamestnancov v tretej kategórii oproti roku 2022. V 4. kategórii došlo oproti minulému roku k zníženiu počtu zamestnancov o 17, počet žien sa znížil o 7.

V priebehu roka 2023 sa na 9 prevádzkach prehodnocovali rizikové práce v jednom prípade sa jednalo o vyradenie prác zo 4. kategórie (chemický faktor – pevný aerosól) a zaradenie do 2. kategórie a v dvoch prípadoch vyradenie zo 4. kategórie (hluk, organizačné opatrenia) a zaradenie do 3. kategórie. Ďalej v troch prípadoch sa jednalo o vyradenie prác z 3 kategórie (pevný aerosól, karcinogény, mutagénny – cytostatiká, hluk) a zaradenie do 2. kategórie. Dôvodom boli vyradenie na základe výsledkov merania, skrátenie doby expozície, výmena strojného zariadenia, zmena organizácie práce. Ďalej sme v jednom prípade zaznamenali úplne zrušenie rizikových prác z dôvodu zániku profesie. V 4 prípadoch boli určené nové rizikové práce. V rámci určenia rizikových prác sa jednalo o zaradenie prác do kategórie rizika z dôvodu expozície hluku, chemickým faktorom (pevný aerosól, fluoridy anorganické). Z celkového počtu 879 dozorovaných organizácií v územnej pôsobnosti RÚVZ Komárno je 39 organizácií s vyhlásenými rizikovými prácami.

V priebehu roka 2023 sme zaznamenali mierne zmeny v počte exponovaných zamestnancov, čo pripisujeme ustáleniu ekonomickej situácie podnikateľských subjektov. Najviac zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce bolo, tak ako v uplynulých rokoch, evidovaných v priemyselnej výrobe – 726 zamestnancov a v zdravotníctve – 41 zamestnancov. Najväčší podiel rizikovej práce žien bol v priemyselnej výrobe - 144. Najčastejšie sa vyskytujúcim zdraviu škodlivým faktorom pracovného prostredia bol tak ako aj po iné roky hluk. K 31. 12. 2023 evidujeme 580 zamestnancov, z toho 92 žien. Druhým najčastejšie sa vyskytujúcim faktorom práce a pracovného prostredia podľa počtu exponovaných zamestnancov bola expozícia chemickým faktorom. Evidujeme 225 takýchto zamestnancov, z toho 7 žien. Tretím najčastejšie sa vyskytujúcim faktorom v roku 2023 sa stala expozícia fyzickej záťaži, kde

vidujeme celkovo 83 zamestnancov z toho 72 žien (pracovisko výroby čalúneného nábytku, pracovisko na výrobu kontajnerov).

Osobitná pozornosť bola venovaná rizikovým prácam kategórie 4, ktoré boli vyhlásené na časovo obmedzenú platnosť. Štvrtú kategóriu máme vyhlásenú u 6 subjektov, pričom dominuje najmä hluk, u dvoch zamestnávateľoch je to aj pevný aerosól (prach) a u jedného zamestnávateľa fyzická záťaž.

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sme sa zamerali najmä na plnenie povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z legislatívnych úprav v oblasti ochrany zdravia pri práci harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, najmä z ustanovení zákona č. 355/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov. Ďalej v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru sledujeme výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu pracovnou zdravotnou službou. Je možné konštatovať, že intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci sú vykonávané v súlade s legislatívou. Plnenie opatrení nariadených na pracoviskách s rizikovými prácami ako aj na pracoviskách, na ktorých nie sú evidované rizikové práce bolo vykonávané v rámci štátneho zdravotného dozoru. Štátny zdravotný dozor bol vykonaný v počte 384, na rizikových pracoviskách bol vykonaný dozor u 9 zamestnávateľov, pri ktorých sa dôsledne sledovalo aj zabezpečenie pracovnej zdravotnej služby (PZS) a ochrana nefajčiarov.

Všetky organizácie, u ktorých sú evidované rizikové práce v kategórii rizika 3 a 4 majú uzatvorenú zmluvu so spoločnosťami zabezpečujúcimi PZS.

2.1.2. – Znižovanie zdravotných rizík z veľmi toxických a toxických látok a prípravkov.

Štátny zdravotný dozor na pracoviskách s výskytom chemických látok bol vykonaný v počte 66.

Vydaných bolo 7 rozhodnutí k uvedeniu priestorov do prevádzky, ktorých súčasťou bol prevádzkový poriadok. V rámci posudkovej činnosti RÚVZ v sledovanom období neposudzoval návrh na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami.

V hodnotenom období sme zaznamenávali hlásenia o použití chemických prípravkov na ochranu rastlín a pri DDD činnosti. Do 31. 12. 2023 bolo evidovaných 162 hlásení o použití chemických prípravkov pri výkone DDD činnosti. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru bolo zistené, že práce s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami riadia odborne spôsobilé osoby.

Mimoriadne situácie a havárie sa nevyskytli.

2.1.3. – Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém.

Na území regiónu RÚVZ so sídlom v Komárne sa používajú chemické karcinogény a mutagény v obmedzených množstvách v priemyselnej výrobe, v analytických chemických laboratóriách a v zdravotníctve. K 31. 12. 2023 evidujeme celkom 64 zamestnancov, z toho 41 žien, z ktorých rizikovú prácu 3. kategórie s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi 40 zamestnancov z toho 34 žien.

Najviac exponovaných zamestnancov bolo v riziku karcinogénnych faktorov v rezorte zdravotníctva pri práci s cytostatikami - celkom 36, z toho 32 žien v zdravotníckom zariadení Nemocnica AGEL Komárno s.r.o., na oddelení klinickej a radiačnej onkológie, v chemostacionári klinickej onkológie, kde sa intravenózne podávajú cytostatiká a v nemocničnej lekární, kde sa centrálnie vykonáva riedenie cytostatík. Rizikové práce s rizikom chemickej karcinogenity evidujeme ďalej v prevádzke EUROPARKET SLOVAKIA s.r.o.

zameranej na výrobu drevených parkiet a výrobu laťovkových, smrekových, stredných nosičov parkiet a rezanie drevených prírezov na lamely (kategória 4, pevný aerosól z tvrdého dreva buk, dub). Rizikové práce pre faktor s rizikom chemickej karcinogenity pri spracovaní bukového a dubového dreva sú určené na prevádzke Madleniak - Drevovýroba Dulovce (spoločnosť je v konkurze).

V sledovanom období bolo vydaných 104 rozhodnutí na odstraňovanie stavebného materiálu obsahujúceho azbestocement zo stavieb, v rámci ktorých bol súčasťou návrhu aj prevádzkový poriadok.

2.1.5. - Znižovanie výskytu chorôb z povolania z dlhodobého nadmerného jednostranného zaťaženia.

V sledovanom období sme nemali hlásené podozrenie na chorobu z povolania – rizikový faktor DNJZ.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1. Zdravé pracoviská

Nadalej sa pokračovalo v informovanosti zamestnancov a zamestnávateľov o zdravotných rizikách. Informovanosť sa zabezpečuje výchovnou činnosťou v rámci štátneho zdravotného dozoru a individuálnych konzultácií so zreteľom na konkrétne rizikové faktory v pracovnom prostredí. Odborné poradenstvo a konzultácie sa týkali problematiky nových legislatívnych úprav v oblasti ochrany zdravia pri práci - v problematike ochrany zdravia pri práci s karcinogénmi a mutagénmi, ochrany zdravia pred fyzickou záťažou, ako aj kategorizácie prác. Snahou pracovníkov odd. PPL je aktívne propagovať projekt zdravé pracoviská na odbornej i verejnej úrovni a poskytovať odborné poradenstvo v oblasti zavádzania programov na redukciiu a prevenciu neprítomnosti zamestnancov v práci z dôvodu ochorení súvisiacich s prácou.

2.2.2. Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) „Zdravé pracoviská - Spolupráca pri prevencii rizík“

V rámci plnenia úlohy na základe dohody o spolupráci a koordinácii činnosti medzi Úradom verejného zdravotníctva SR a Národným inšpektorátom práce bol v spolupráci s IP Nitra vykonaný štátny zdravotný dozor (ďalej „ŠZD“) so zameraním na kontrolu rizikových prác v závode na spracovania PET na adrese Priemyselný areál 3677, Kolárovo spoločnosti General Plastic, a.s., Priemyselný areál 3677, 946 03 Kolárovo, IČO: 36547301.

V priestoroch Závodu na spracovanie PET v Kolárove je spoločnosť zameraná na recykláciu použitých PET fliaš do formy horúco-praných PET vložiek. Výrobné činnosti v závode sú sústredené vo výrobných halách č.1 a č. 3, v ktorých sú umiestnené celkom dve linky na spracovanie použitých PET fliaš. Linky pracujú v nepretržitej prevádzke. V čase kontroly bolo v závode zamestnaných celkom 71 zamestnancov, z toho 32 žien a rizikovú prácu, zaradenú do 3. kategórie faktora hluk, vykonávalo celkom 39 zamestnancov, z toho 19 žien. Podľa uvedenia zástupcu zamestnávateľa v závode nie sú zamestnávani „hostujúci zamestnanci“.

Zamestnanci pri linkách na spracovanie použitých PET fliaš do formy horúco-praných PET vložiek sú zamestnanci exponovaní premennému hluku a chemickým faktorom. V čase kontroly mali zamestnanci zabezpečené vhodné osobné ochranné pracovné prostriedky, pri práci používali účinné chrániče sluchu pričom mali možnosť výberu medzi rôznymi

chráničmi sluchu (slúchadlové chrániče, zátkové chrániče, zátkové chrániče s membránami). Zabezpečený mali tiež primeraný zdravotný dohľad. Posúdenie zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia je zabezpečené dodávateľsky, spoločnosťou BOZPO, s.r.o., Prievidza, IČO: 36332151, číslo oprávnenia OPPL-6109/2007-Oj z 11.7.2007, a je vykonávané v pravidelných intervaloch v súlade s § 30 ods. 1 písm. c), d) zákona č. 355/2007 Z. z.

Pri výkone ŠZD bola predložená dokumentácia posudzovania zdravotnej spôsobilosti zamestnancov na prácu podľa § 30e zákona č. 355/2007 Z. z., podľa ktorej u zamestnancov vykonávajúcich rizikóvu prácu je posudzovanie zabezpečené v pravidelných intervaloch, naposledy vo februári 2023. Lekárske posudky sú uchovávané v súlade s § 30 ods. 1 písm. h) zákona č. 355/2007 Z. z. Zamestnávateľ neviduje u zamestnancov výskyt poškodení zdravia v súvislosti s prácou vykonávanou na pracovisku. Evidencia zamestnancov, ktorí vykonávajú prácu zaradenú do druhej kategórie, tretej kategórie alebo štvrtej kategórie je vedená v súlade s § 30 ods. 1 písm. j) zákona č. 355/2007 Z. z.

Zamestnávateľ zabezpečil vypracovanie Prevádzkového poriadku a posudku o riziku pre pracovné činnosti s expozíciou hluku a Prevádzkového poriadku a posudku o riziku pre pracovné činnosti s expozíciou chemickým faktorom.

Označenie pracovísk s rizikom expozície hluku je vykonané v súlade s platnou legislatívou na každom vstupe do výrobných hál č. 1 a č. 3.

Meranie expozície zamestnancov hluku bolo vykonané 08.11.2010, 10.10.2011 a 13.9.2017. Posledný návrh na zaradenie a vyradenie prác z tretej kategórie bol orgánu verejného zdravotníctva predložený z dôvodu nového posúdenia zdravotného rizika z expozície zamestnancov hluku po výmene pôvodných drvičov v linkách na spracovanie použitých PET fliaš za nové a z dôvodu ukončenia výroby vo výrobnej hale č. 2. Na základe uvedeného návrhu bolo vydané rozhodnutie pod č. RH 2017/2623 RH 2018/150 č.z. 2018/3753 z 9.4.2018, ktorým bola práca profesie robotníka na jednotlivých pracovných pozíciách linky na spracovanie použitých PET fliaš vo výrobnej hale č.1 a č.3 zaradená do 3. kategórie rizikového faktora hluk. Z 3. kategórie bola vyradená práca robotníka vo výrobnej hale č. 2 z dôvodu ukončenia výroby v tejto hale.

Podľa záznamov pracovnej zdravotnej služby a zistení pri ŠZD nedošlo na uvedených pracoviskách k zmene pracovných podmienok, ktoré by mali vplyv na zaradenie prác do kategórie práce. V čase ŠZD neboli na pracovisku zistené nedostatky.

ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1. MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“ s cieľom dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Komárne (ďalej len „RÚVZ“) v rámci uvedenej úlohy odobral v 2 zariadeniach spoločného stravovania uzatvoreného typu hotový pokrm na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli. Na základe výsledkov a následného spracovania boli vzorky vyhodnotené ako vyhovujúce.

3.2. MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Úloha nadväzuje na spoločnú EÚ legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR. Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov – PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

RÚVZ nebol do uvedenej úlohy zapojený.

3.3. SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“, ktorej cieľom je kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov.

V rámci plnenia úlohy boli v 5 zariadeniach sociálnych služieb odobraté vzorky podávaných jedál (kompletné denné menu) na laboratórnu analýzu za účelom posúdenia energetickej hodnoty a biologickej hodnoty (bielkoviny, tuky, sacharidy a NaCl). Následne boli výsledky spracované v programe Alimenta a porovnané s platnými OVD pre obyvateľov SR, pričom bola vybraná reprezentatívna vzorka obyvateľov uvedených zariadení (nepracujúce ženy, veková kategória 63 – 79 rokov). V jednom zo zariadení bol ďalej v programe Alimenta spracovaný 7 – dňový jedálny lístok a v ďalšom mesačný jedálny lístok. S výsledkami zistení boli následne oboznámení prevádzkovatelia všetkých kontrolovaných zariadení.

3.4. MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Úloha nadväzuje na spoločnú EÚ legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR. Cieľom úlohy je kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo z procesu výroby a krížovej kontaminácie.

RÚVZ v tejto súvislosti odobral 2 vzorky detských potravín na kontrolu gluténu, obidve vzorky boli vyhovujúce.

ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu obezity.

V rámci svojej činnosti sa zamestnanci oddelenia hygieny detí a mládeže zameriavali na sortiment bufetov, v ktorých preferovali predaj zdravších druhov potravín. V roku 2023 bolo vykonaných celkovo 15 kontrol školských bufetov a 3 kontroly nápojových automatov. V zariadeniach školského stravovania bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru vykonaných 38 kontrol a 100 kontrol v rámci úradnej kontroly potravín. V rámci výkonu úradnej kontroly potravín sme vykonávali mimoriadne kontroly zamerané na pôvod mäsa a múky. Počas kontrol bola pre pracovníkov zariadení spoločného stravovania zabezpečená aj edukácia v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sme venovali pozornosť aj hygienickým podmienkam pri zabezpečení diétného stravovania v 2 zariadeniach zabezpečujúcich prípravu diétnych pokrmov. Počas výkonu štátneho zdravotného dozoru v materských školách (18 krát) bola pozornosť venovaná aj zabezpečeniu pitného režimu, kde bola preferovaná konzumácia pitnej vody a nesladených nápojov. Z prevádzok zariadení spoločného stravovania bolo odobratých celkovo 27 vzoriek hotových pokrmov, z toho 26 na mikrobiologickú analýzu (všetky s vyhovujúcim výsledkom) a 1 vzorka na zistenie energetickej a biologickej hodnoty podávaných pokrmov (s nevyhovujúcim výsledkom). Na pracovnej porade organizovanej Okresným úradom v Nitre, odborom školstva pracovníci oddelenia odprezentovali prednášku s tematikou "Skúsenosti z výkonu ŠZD a legislatívne zmeny" pre vedúce školských jedální a pracovníkov školských jedální. V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bola vykonávaná aj kontrola dodržiavania chladiarenského reťazca mliečnych výrobkov dodávaných do zariadení školského stravovania v rámci mliečného programu.

Pracovníci oddelenia odprezentovali 5 prednášok na tému "Osobitosti školského stravovania" pre 58 účastníkov v rámci prípravy pracovníkov na získanie odbornej spôsobilosti na epidemiologicky závažnú činnosť pri výrobe, manipulácii a uvádzaní do obehu potravín a pokrmov. Vedúca oddelenia je členkou komisie na preskúšanie odbornej spôsobilosti na epidemiologicky závažnú činnosť pri výrobe, manipulácii a uvádzaní do obehu potravín a pokrmov (129 preskúšaných osôb). Vzdelávanie zamestnancov zariadení spoločného stravovania sa vykonáva aj priebežne pri výkone ŠZD.

V školských zariadeniach sa v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru venovala pozornosť aj priestorom využívaným na telovýchovu a šport. Celkovo bolo vykonaných 13 kontrol, z toho 9 kontrol telocviční a vonkajších plôch určených na telovýchovu a šport 5 kontrol bazénov. V školských zariadeniach prichádza k vylepšeniu podmienok pre pohybovú aktivitu detí aj budovaním multifunkčných ihrísk. Školy pravidelne využívajú aj iné športové plochy (napr. plaváreň, športové haly, multifunkčné ihriská obce).

4.2. PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný. Ide najmä o zákaz predaja potravín s vysokým obsahom cukrov, nápojov a výrobkov s obsahom alkoholu, kofeínu, chinínu a energetických nápojov a docieliť, aby sa v bufetoch a automatoch v školách a školských zariadeniach predávali najmä zdravé jedlá a zdravé nápoje, ako sú ovocie a zelenina v čerstvom stave, celozrnné výrobky a cereálne výrobky, mlieko a mliečne výrobky so zníženým obsahom tukov a nápoje bez konzervačných prípravkov, pridaného cukru umelých sladidiel.

V rámci štátneho zdravotného dozoru sme skontrolovali 12 školských bufetov a 3 nápojové automaty. Nedostatky v sortimente boli zistené v 7 školských bufetoch, na čo boli prevádzkovatelia upozornení počas výkonu štátneho zdravotného dozoru. Pozitívne však možno hodnotiť, že vo všetkých prevádzkach prišlo k úprave sortimentu, zaradeniu

cereálnych výrobkov, bezgluténových výrobkov do sortimentu vo zvýšenej miere a znížení podielu sladených nápojov, chipsov a cukrovíniiek.

4.3 ÚRAZY DETÍ V SR

V roku 2023 RÚVZ so sídlom v Komárne nebol do realizácie projektu zapojený.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

V roku 2023 RÚVZ so sídlom v Komárne nebol do realizácie projektu zapojený.

Iné štúdie a projekty, ktoré nie sú súčasťou programov a projektov úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike.

Projekt zdravý chrbátik

RÚVZ so sídlom v Komárne v spolupráci s Nitrianskym samosprávnym krajom a Občianskym združením Za zdravší život v školskom roku 2023/2024 realizuje pilotný projekt pre žiakov 2. a 3. ročníka základných škôl pod názvom „Zdravý chrbátik“. Cieľom projektu je priniesť do vyučovacieho procesu zaujímavý, inovatívny a inšpiratívny obsah, predchádzať deformitám chrbtice a chybnému držaniu tela u detí v rannom školskom veku. V školách zapojených do projektu sa budú realizovať cvičenia priamo na hodine telesnej výchovy, vždy za prítomnosti zodpovedného pedagóga.

V rámci realizácie projektu boli písomne oboznámené všetky školy s možnosťou zapojenia sa do projektu. Následne boli školám, ktoré prejavili záujem zaslané ďalšie informácie a zorganizované úvodné školenie pre zástupcov vybraných škôl z okresov Nové Zámky, Komárno a Levice. Na školení boli odprezentované základné informácie o projekte s ukážkou praktických cvičení. Cvičenia s deťmi budú v škole vykonávať zaučení pedagogickí pracovníci. Vo vybraných školách sa následne uskutoční aj dohľad nad realizáciou cvičení fyzioterapeutmi Občianskeho združenia Za zdravší život. Do pilotného projektu sú z okresu Komárno zapojené 4 základné školy.

ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

Realizácia vlastného očkovania:

Očkovanie je v okrese Komárno zabezpečované v súlade s platnou legislatívou. Pravidelné očkovanie bolo v roku 2023 naďalej vykonávané lekármi prvého kontaktu, ktorým bol zaslaný aktuálny očkovací kalendár zverejnený aj na webovom sídle RÚVZ v Komárne. Zamestnanci oddelenia epidemiológie poskytovali konzultačnú činnosť zdravotníckym pracovníkom vykonávajúcim očkovanie ako aj širokej verejnosti. V roku 2023 bolo riešených 16 priestupkov pre odmietnutie povinného očkovania.

Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2023:

- zabezpečenie Národného imunizačného programu SR: oddelenie epidemiológie naďalej vykonávalo aktivity na podporu očkovania formou distribúcie informačno-

edukačných materiálov v súvislosti s povinným pravidelným očkovaním určené pre laickú verejnosť, poradenstvom pre očkujúcich lekárov a činnosťou poradne očkovania.

- za účelom zlepšenia povedomia a informovanosti starších ľudí v oblasti preventívneho očkovania boli realizované 3 informačno-osvetové aktivity s počtom 74 edukovaných seniorov.
- platný očkovací kalendár pre rok 2023 bol zaslaný všetkým očkujúcim lekárom.
- zabezpečenie realizácie aktuálnych zmien v povinnom a odporúčanom očkovaní detskej populácie – očkovanie prebiehalo podľa platnej legislatívy a z nej vyplývajúceho očkovacieho kalendára pre rok 2023.
- udržanie vysokej úrovne zaočkovanosti v rámci povinného očkovania – v okrese naďalej pretrvávala v rámci povinného očkovania zaočkovanosť vo všetkých prípadoch vyššia ako 95% a celková zaočkovanosť na úrovni 97,9%. Na propagácii očkovania sa oddelenie aktívne podieľa v rámci činnosti poradne očkovania.
- príprava registra očkovaných osôb - nie je v kompetencii RÚVZ so sídlom v Komárne.
- aktívna činnosť "Poradní očkovania" v oblasti edukácie laickej verejnosti - vo všetkých prípadoch odmietnutia povinného očkovania u detí boli rodičia za účelom edukácie pozvaní do poradne očkovania.
- surveillance a kontrola ochorení, ktorým možno predchádzať očkovaním v súlade s odporúčaniami WHO a ECDC - RÚVZ vykonáva dôslednú surveillance ochorení preventabilných očkovaním v spolupráci s ošetrovacími lekármi a laboratóriami a vykonáva aktivity na zabezpečenie vysokej zaočkovanosti v regióne. Z ochorení preventabilných očkovaním bolo v roku 2023 zaznamenaných 7 ochorení vírusovej hepatitídy B u neočkovaných osôb (1x akútne a 6 x chronické ochorenie) a 4 ochorenia na pertussis (2 očkovaní riadne, 1 nedostatočne pre vek a 1 neočkovaný pre vek).

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy):

V priebehu roku 2023 zamestnanci oddelenia epidemiológie vykonávali surveillance prenosných ochorení preventabilných očkovaním. Lekárom prvého kontaktu poskytovali odborné poradenstvo a vykonávali metodickú činnosť v otázkach očkovania.

V roku 2023 boli v rámci pravidelnej kampane Európskeho imunizačného týždňa vykonávané tieto aktivity:

- 25.4.2023 - Deň otvorených dverí na Oddelení epidemiológie RÚVZ v Komárne - pozvánka bola rodičom distribuovaná prostredníctvom všeobecných lekárov pre deti a dorast a bola zverejnená aj na webovom sídle RÚVZ v Komárne.

- 27. - 28.4.2023 - Informačný pult RÚVZ v Komárne s bezplatným meraním krvného tlaku, osobným poradenstvom ohľadne prevencie rakoviny hrubého čreva a poradenstvom ohľadne očkovania v rámci hromadného podujatia "Komárňanské dni 2023". Na podujatí bolo edukovaných 25 osôb.

- 28.4.2023 - rozdávanie informačných letákov na podujatí "Hudobno - tanečné pásmo žiakov ZŠ a ZUŠ" v rámci Komárňanských dní 2023. Rozdaných bolo 95 informačných materiálov.

- 24.-28.4.2023 - priebežná distribúcia 50 ks informačných materiálov pre rodičov detí v zariadeniach pre deti a mládež a ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast v okrese Komárno.

Manažment očkovania:

Zamestnanci oddelenia epidemiológie naďalej metodicky usmerňovali lekárov vykonávajúcich očkovanie. Priebežne bola poskytovaná poradenská činnosť v oblasti

očkovania osôb pred cestou do zahraničia, osôb vystavených riziku nákazy ako aj zdravotníckych pracovníkov po poranení kontaminovanými zdravotníckymi pomôckami. Vo všetkých obvodoch všeobecného lekára pre deti a dorast bola v mesiaci september vykonaná kontrola očkovania, ktorá okrem úrovne zaočkovanosti detí zahŕňala aj kontrolu vedenia evidencie a dodržiavania chladového reťazca.

Kontrola očkovania v SR:

Kontrola očkovania bola vykonaná vo všetkých 26 pediatrických obvodoch. Z kontroly vyplynulo, že zaočkovanosť je vo všetkých prípadoch vyššia ako 95% a celková zaočkovanosť je na úrovni 97,9%. Nedostatky vo vedení evidencie, skladovania vakcín, dodržiavania chladového reťazca ako ani vo výkone očkovania neboli zistené.

6.2. SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Zlepšenie laboratórnej spolupráce:

RÚVZ naďalej úzko spolupracovalo s Oddelením mikrobiológie životného prostredia pri RÚVZ so sídlom v Nitre, regionálnym mikrobiologickým laboratóriom (MEDIREX GROUP), OKM nemocnice AGEL Zvolen, národnými referenčnými centrami. Spolupráca s laboratóriami bola zameraná na dôslednú diagnostiku a diferenciálnu diagnostiku ochorení, včasné hlásenie pozitívnych výsledkov zo strany laboratórií za účelom možnosti realizácie včasných opatrení na zabránenie šíreniu nákazy.

Zlepšenie hlásenia prenosných ochorení:

V roku 2023 bolo RÚVZ v Komárne hlásených 1621 infekčných ochorení. Významnú časť hlásených ochorení tvorili naďalej ochorenia hlásené cestou mikrobiologických laboratórií. Mikrobiologickými laboratóriami MEDIREX a AGEL boli ochorenia hlásené prieběžne priamo do informačného systému EPIS. Ďalšie laboratóriá pôsobiace v našom regióne nevyužívajú možnosť online hlásenia, majú však zavedený funkčný systém na zabezpečenie včasného a dôsledného plnenia hlásnej povinnosti. Ošetrojúcim lekárom bola opakovane zdôrazňovaná hlásna povinnosť, u všeobecných lekárov aj vrátane týždenného hlásenia akútnych respiračných a chrípke podobných ochorení. Oddelenie epidemiológie úzko spolupracovalo aj s regionálnou infektologickou ambulanciou a spádovou Infekčnou klinikou v Nitre. Lekári primárneho kontaktu a zdravotníckeho zariadenia boli pravidelne v mesačnej frekvencii informovaní o výskyte prenosných ochorení.

Analýza rizika hrozby nových alebo „staronových“ infekčných ochorení:

Pri analýze hrozby a výskytu infekčných ochorení bol intenzívne využívaný informačný systém EPIS a systém rýchleho varovania (SRV). Vykonané boli analýzy, na základe ktorých sa nariaďovali príslušné opatrenia. Pracovníci oddelenia sa za účelom získavania nových informácií naďalej pravidelne vzdelávali, zúčastnili sa 4 odborných podujatí a pravidelne sa vzdelávali aj formou webexov a vnútroústavných seminárov.

Epidemiologický dohľad, monitorovanie, kontrola a riadenie importovaných prenosných ochorení prostredníctvom príst'ahovalcov:

V okrese Komárno nie sú zriadené utečenecké tábory a strediská.

Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľ'stva v problematike prenosných ochorení

Oddelenie epidemiológie aj v roku 2023 pravidelne informovalo verejnosť o aktuálnej problematike v oblasti prenosných ochorení a ich prevencii cestou médií a webovej stránky RÚVZ, spracovaných bolo 57 správ o epidemiologickej situácii v okrese.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Skvalitňovanie hlásenia zo strany poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorí sú povinní zo zákona hlásiť

Nadalej bola propagovaná možnosť on-line hlásenia prenosných ochorení do epidemiologického informačného systému EPIS. Napriek tomu je táto možnosť zo strany lekárov využívaná minimálne, v roku 2023 sa jednalo o 3 lekárov. Regionálne mikrobiologické laboratórium MEDIREX a AGEL už túto možnosť využíva.

Kontrola kvality údajov v EPISe :

Do EPISu bolo v roku 2023 zaevidovaných 1621 infekčných ochorení. Kontrola kvality údajov zadávaných do systému EPIS bola vykonávaná priebežne pri každodennej činnosti oddelenia, ako aj pri mesačnej analýze prenosných ochorení cestou exportu údajov.

Vyhľadanie všetkých relevantných údajov podľa požiadaviek legislatívy EÚ:

Nie je v kompetencii RÚVZ so sídlom v Komárne

Manažment epidémií:

Oddelením epidemiológie bolo v roku 2023 riešených celkom 17 epidémií, z toho: 4 epidémie COVID-19, 3 epidémie svrabu, 3 epidémie salmonelózy, 2 epidémie zapríčinené norovírusom, 2 epidémie zapríčinené rotavírusom, 2 epidémie nešpecifikovanej vírusovej črevnej infekcie a 1 epidémia šarlachu.

Manažment kontaktov a ohnisk:

Epidemiologické vyšetrenia boli v roku 2023 vykonané v 1474 ohniskách nákaz, v ktorých boli prijaté príslušné protiepidemické opatrenia. Rozhodnutím bolo nariadených 671 opatrení na zabránenie šíreniu nákazy. Pri svojej činnosti oddelenie úzko spolupracovalo s ošetrojúcimi lekármi pacientov a kontaktov, infektológom, spádovou infekčnou klinikou a pracovníkmi mikrobiologického laboratória.

Pravidelné hlásenie prenosných ochorení do systému ECDC – TESSY- „TheEpidemiologicalSurveillanceSystem“, úprava existujúceho systému EPIS podľa nových definovaných požiadaviek ECDC.

Hlásenie do TESSY nie je v kompetencii RÚVZ so sídlom v Komárne.

6.4. NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Surveillance vybraných nozokomiálnych nákaz na jednotkách intenzívnej starostlivosti a infekcií v mieste chirurgického výkonu podľa protokolu ECDC.

V priebehu roka 2023 boli v lôžkovom zdravotníckom zariadení realizované kontroly dodržiavania hygienicko-epidemiologického režimu, účinnosti vykonávanej dezinfekcie a sterilizácie, testovania sterilizačnej techniky. Zistených bolo 234 nozokomiálnych nákaz. Odobratých bolo 1134 vzoriek sterov z prostredia a na kontrolu sterility.

Európska surveillance infekcií Clostridium difficile podľa protokolu ECDC

RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2023 zúčastnilo projektu prostredníctvom vkladania údajov do EPIS.

Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach (BPS II)

RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2023 aktívne zapojilo do tretieho bodového prevalenčného sledovania nozokomiálnych nákaz a užívania antibiotík v nemocniciach poskytujúcich akútnu zdravotnú starostlivosť. Sledovanie bolo vykonané na všetkých oddeleniach nemocnice AGEL Komárno v období apríl – jún 2023, získané údaje boli exportované do databázy Helics.

Realizácia kampane Clean care is save care:

RÚVZ so sídlom v Komárne v roku 2023 nevykazuje aktivitu v súvislosti s kampaňou.

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Stratégie súvisiace s pripravenosťou a kontrolou prenosných ochorení predstavujúcich závažnú hrozbu pre obyvateľstvo

Oddelenie epidemiológie má vypracovaný krízový plán a podrobný plán opatrení pre prípad pandémie chrípky pre okres Komárno, krízový plán, kde sú určené preventívne opatrenia pripravenosti na ohrozenie verejného zdravia vznikom epidémie spôsobenej novým koronavírusom COVID-19.

OOPP je zabezpečené v potrebnom množstve na výkon činnosti v ohnisku nákazy a mimoriadnych udalostiach.

6.6. ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Podľa pokynov ÚVZ SR boli vykonávané pravidelné odbery odpadových vôd v meste Komárno. V roku 2023 bolo realizovaných 7 odberov, výsledky boli vyhovujúce.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

RÚVZ so sídlom v Komárne boli v roku 2023 organizované 2 prednášky pre študentov stredných škôl s názvom "Prevencia AIDS". Celkový počet edukovaných študentov bol 49.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

Zamestnanci oddelenia epidemiológie propagovali činnosť poradne očkovania zriadenej na RÚVZ cestou očkujúcich lekárov aj médií. V 16 prípadoch odmietnutia povinného očkovania u detí boli rodičia za účelom edukácie pozvaní do poradne očkovania.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Cieľom projektu je optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie. Zamestnanci RÚVZ so sídlom v Komárne sa v roku 2023 zúčastnili 39 školení dištančnou a 1 školenia prezenčnou formou v rámci projektu.

OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (NRC pre Vibrionaceae)

7.2 KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ, UMELÝCH KÚPALÍSK A INÝCH PRIORITNÝCH PRIESTOROV

Na základe požiadavky RÚVZ Nové Zámky v roku 2023 sme vyšetrili 74 vzoriek bazénových vôd a 109 sterov z bazénových stien TK v Podhájskej a z termálneho bazéna Penziónu Energy v Podhájskej, s cieľom monitoringu vysoko mineralizovaných vôd s súvislosti s dávnejším

ochorením návštevníčky uvedených kúpeľov z Prahy, kde bol v SZU Praha (2014) izolovaný kmeň *Vibrio vulnificus* z výteru defektu na dolnej končatine. Z uvedených vzoriek sme izolovali 18 kmeňov *Vibrio cholerae* non - O1/ non - O139 a 9 kmeňov patogénnych vibrií iných ako *Vibrio cholerae*. Z celkovo vyšetrených 183 vzoriek boli rôzne vibriá zistené v 24 prípadoch.

RÚVZ so sídlom v Poprade – **Špecializované laboratórium 2 mikrobiologických analýz** vyšetřilo v roku 2023 v rámci projektu 64 vzoriek (vody pitné - 9, vody na kúpanie/prírodné kúpaliská - 19, povrchová voda - 1, stery z prostredia - 7, potraviny - 28), čo predstavovalo 64 ukazovateľov a 649 analýz.

V týchto vzorkách sme zistili prítomnosť susp. *Aeromonas* sp. / *Vibrio* sp. Následne boli všetky kmene zaslané do NRC pre *Vibrionaceae*, kde boli reidentifikované.

Vzorky s pozitívnym nálezom baktérií rodu *Vibrio*:

Názov vzorky / Protokolové číslo RÚVZ Poprad / číslo správy o skúške RÚVZ Komárno

* Voda na kúpanie, prírodné kúpalisko, Ružín-chaty 5376/176/2023:

Vibrio cholerae non -O1/ non- O139

* Voda na kúpanie, vírivý bazén, hotel Toliar 9719/2/2024: *Vibrio fluvialis*

Sledovanie výskytu vibrií vo vybraných rizikových potravinách

Pre hodnotenie rizika vibrióz z potravín sme sa zamerali v prvej fáze hlavne na potraviny, pri ktorých predpokladáme najvyššie riziko výskytu patogénnych vibrií - potraviny s obsahom surových, polosurových, sušených alebo krátko tepelne upravených rýb a darov mora (hlavne sushi a podobné potraviny). Celkovo bolo vyšetrených 43 vzoriek potravín a izolovaných 8 vibrií a im príbuzných organizmov.

RÚVZ so sídlom v Poprade – **Špecializované laboratórium 2 mikrobiologických analýz** vyšetřilo v roku 2023 v rámci projektu 28 potravín. V týchto vzorkách sme zistili prítomnosť susp. *Aeromonas* sp. / *Vibrio* sp.

Následne boli všetky kmene zaslané do NRC pre *Vibrionaceae*, kde boli reidentifikované.

Vzorky s pozitívnym nálezom baktérií rodu *Vibrio*:

Názov vzorky / Protokolové číslo RÚVZ Poprad / číslo správy o skúške RÚVZ Komárno

• Potravina, koktejlové krevety s pridanou vodou /2635/83/2023: *Vibrio coralliilyticus*

• Potravina, koktejlové krevety s pridanou vodou /2635/84/2023: *Vibrio alginolyticus*

• Potravina, koktejlové krevety s pridanou vodou /2635/85/2023: *Vibrio rumoiensis*

Gestor

NRC pre *Vibrionaceae*, RÚVZ so sídlom v Komárne

Spoluriešiteľské pracoviská

NRC pre *Vibrionaceae*, RÚVZ so sídlom v Komárne; Špecializované laboratórium 2 mikrobiologických analýz, RÚVZ so sídlom v Poprade

7.5 NADSTAVBOVÁ DIAGNOSTIKA VÝZNAMNÝCH MIKROORGANIZMOV V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

Clostridium difficile je v súčasnosti najčastejšou príčinou hnačiek v nemocničnom prostredí, v SR sa zároveň stal najčastejším pôvodcom nozokomiálnych nákaz. Pre svoje vlastnosti (masívna kontaminácia prostredia spórmi, vysoká odolnosť spór a ich dlhodobé prežívanie v prostredí) má enterokolitída zapríčinená *Clostridium difficile* (CDI) tendenciu k epidemickému šíreniu v nemocničnom prostredí. Na zabránenie šírenia CDI v nemocničnom prostredí je nevyhnutné vykonávať včasné a účinné protiepidemické opatrenia, ktorých základom je rýchla a spoľahlivá diagnostika. Pri kontrole dodržiavania

opatrení nariadených v prevencii šírenia sa CDI, je potrebná kontrola mikrobiálnej kontaminácie prostredia spórami *Clostridium difficile*.

Pre tieto účely sme v mikrobiologickom laboratóriu RÚVZ so sídlom v Komárne zaviedli metódu skriningovej selektívnej kultivácie *Clostridium difficile* v steroch z prostredia s použitím média CDBB-TC (*Clostridium difficile* brucella broth s prídavkom kyseliny merkaptooctovej a cysteínu) podľa Cadnum *et al.* (2014). Prítomnosť *C. difficile* v pozitívnych vzorkách sme overili identifikáciou izolátov s použitím mikroskopie, následnej subkultivácie na fluorogénnom selektívnom médiu a identifikačného systému RapID ANAII (Remel, USA).

Celkovo bolo vyšetrených 53 sterov z nemocničného prostredia v 12 prípadoch s pozitívnym výsledkom.

7.9 MONITORING VÝSKYTU VIBRIÍ S CIEĽOM OCHRANY VEREJNÉHO ZDRAVIA

Cieľ:

Cieľom projektu je zhodnotiť:

výskyt vibrií v povrchových vodách na kúpanie a bazénových vodách, v ktorých sa predpokladá zvýšené riziko výskytu týchto baktérií, zhodnotiť riziko výskytu patogénnych vibrií v potravinách, overiť možnosti molekulárno-biologickej subtypizácie týchto mikroorganizmov s použitím metód založených na PCR.

Anotácia

S prihliadnutím na prirodzené vlastnosti vibrií je dôvod predpokladať výskyt patogénnych a potenciálne patogénnych druhov tohto rodu v povrchových vodách i v mineralizovaných termálnych bazénových vodách. Riziko ich výskytu v prírodných vodách sa aktuálne zvyšuje s prebiehajúcimi klimatickými zmenami a otepľovaním atmosféry.

Zároveň moderné trendy v stravovaní (konzumácia sushi, ustríc, surových, polosurových a sušených rýb, darov mora a iných) prinášajú častejší kontakt populácie s potravinami, kde sa patogénne vibriá prirodzene nachádzajú a môžu byť zdrojom rôznych gastrointestinálnych ochorení pri konzumácii alebo iných ochorení (hlavne kože a mäkkých tkanív) pri manipulácii.

V súvislosti s týmito predpokladmi sa zhodnotí riziko výskytu baktérií z čeľade Vibrionaceae vo vodách na kúpanie a v rizikových potravinách. Vo vodách na kúpanie sa bude stanovovať koncentrácia sodíkových kationov, ktorá sa, bude dávať do vzťahu s rizikom výskytu jednotlivých druhov patogénnych vibrií. Z izolátov bude vytvorený reprezentatívny zbierkový súbor. Tento súbor sa bude ďalej analyzovať z hľadiska toxinogenity a virulénneho potenciálu genotypovými a fenotypovými metódami a overí sa na ňom použiteľnosť niektorých metód molekulárnej epidemiológie/molekulárnej biológie.

Získané výsledky prispievajú k poznaniu rizika osídlenia vôd patogénnymi a podmienené patogénnymi vibriami aj vzhľadom na klimatické zmeny a zhodnotia riziko výskytu vibrií z potravín v súvislosti s modernými trendmi v stravovaní.

Cielená genotypová a fenotypová analýza prispeje k exaktnej identifikácii vybraných problémových species, ako aj k poznaniu ich dôležitých vlastností s cieľom ochrany verejného zdravia.

Plnenie úloh :

Výskyt vibrií vo vodách na kúpanie a iných vodách

V rámci projektu sme k 31.12.2023 vyšetrili 737 vzoriek, z toho 99 vzoriek povrchových vôd štrkoviskových jazier a riek, 36 vzoriek z pitných – vodárenských vôd, 75 izolátov z klinického materiálu, 43 potravín, 114 bazénových vôd, 156 sterov z bazénových stien a 214 vzoriek na confirmáciu. Z uvedených vzoriek vôd a klinického materiálu bolo izolovaných

a identifikovaných spolu 161 kmeňov vibrií, 114 kmeňov aeromonád a 3 kmene plesiomonád. Bližšia biochemická identifikácia rôznych druhov baktérii bola robená v 322 vzorkách. V rámci projektu monitoringu vibrií pravidelne sledujeme prítomnosť vibrií aj v bazénoch plnených mineralizovanými vodami.

ODBOR PODPORY ZDRAVIA

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

V roku 2023 dotazníkový prieskum „Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR“ nebol realizovaný.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015-2025

Cieľom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminovať jej výskyt. Pracovníci OPZaVkZ v rámci svojich prednášok o zdravom životnom štýle sa pravidelne venujú problematike optimálnej hmotnosti. S tematikou ozdravenia výživy a zlepšenie pitného režimu bolo vykonaných 24 prednášok (zdravá výživa a zdravý životný štýl) pre 650 žiakov a študentov v okrese Komárno. Realizovaná bola tiež prednáška s názvom „Odstráňme obezitu- Hovoríme o jedle“ pre študentov Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Komárne s počtom edukovaných 28.

Pracovníci OPZaVkZ zorganizovali zdravotno-výchovnú akciu s názvom „Prechádzkou ku zdraviu“. V roku 2023 bola akcia organizovaná 3 krát v spolupráci s dvoma základnými školami (ďalej len „ZŠ“) pre žiakov I. stupňa (ZŠ Ul. práce a 2 krát ZŠ Rozmarínova v Komárne). Akcie sa zúčastnilo celkovo 64 žiakov. Účastníci obdržali malé občerstvenie – ovocie, cereálie, minerálnu vodu a diplom.

Oddelenie podpory zdravia s výchovy k zdraviu s cieľom podpory pohybovej aktivity organizoval v spolupráci s Regionálnym osvetovým strediskom v Komárne a Univerzitou Jána Selyeho v Komárne akciu pod názvom „Pohybom ku zdraviu“. Akcia bola realizovaná v priestoroch Športového centra Univerzity J. Selyeho v Komárne a bola určená pre deti predškolského veku. V rámci uvedenej akcie sa realizovali s deťmi športové cvičenia a prednášky na tému „Zdravá výživa“. Zrealizované boli 4 prednášky pre 125 detí s ukážkou zdravých potravín s maketami ovocia a zeleniny.

V rámci „Svetového dňa obezity“ bol v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, pobočka Komárno (ďalej len „VŠZP“) realizovaný výjazd na Obecný úrad Svätý Peter, kde boli vykonané merania glukózy, tlaku krvi, pulzu a poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu ako súčasť prevencie obezity. V priestoroch VŠZP boli v rámci akcie „Deň otvorených dverí“ realizované merania glukózy, tlaku krvi a pulzu a taktiež bolo poskytnuté poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu pre 10 záujemcov.

Vyhlasená bola celoslovenská súťaž o vytvorenie projektu k téme „Obezita a životný štýl“. Pracovníci OPZaVkZ oslovili všetky ZŠ a ŠZŠ v okrese Komárno, uverejnili výzvu súťaže na webovej stránke úradu. Následne prebehlo vyhodnotenie výtvarnej súťaže v rámci regionálneho kola a víťazná práca bola odoslaná na krajské kolo, následne uverejnená na webovej stránke úradu. V priestoroch RÚVZ so sídlom v Komárne bola vytvorená nástenka s danou tematikou a zároveň boli na webovom sídle úradu uverejnené edukačné materiály.

V rámci „Svetového dňa zdravia“ pracovníci OPZaVkJ realizovali „Týždeň otvorených dverí poradní zdravia 2023“, kde boli vykonané merania glukózy, lipidových parametrov, tlaku krvi, pulzu a merania telesného tuku s poskytnutím odborného poradenstva v oblasti zdravého životného štýlu pre 14 záujemcov. Realizovaný bol výjazd na Okresný úrad v Komárne, kde boli taktiež vykonané merania glukózy, lipidových parametrov, tlaku krvi a pulzu s poskytnutím poradenstva v oblasti zdravého životného štýlu pre 13 záujemcov. V spolupráci so VŠZP bol realizovaný výjazd na Obecnom úrade v Modranoch, kde boli vykonané merania glukózy, tlaku krvi a pulzu pre 20 záujemcov, ktorým bolo následne poskytnuté odborné poradenstvo.

V rámci vzdelávania seniorov boli vykonané prednášky s témou Mozog a jeho funkcie v priestoroch Knižnice Józsefa Szinnyeiho v Komárne. Následne boli vykonané tréningy pamäte s počtom edukovaných 39.

9.2.1 VYZVI SRDCE K POHYBU: CELONÁRODNÁ MEDZINÁRODNE KOORDINOVANÁ KAMPAŇ NA ZVÝŠENIE POHYBOVEJ AKTIVITY DOSPELEJ POPULÁCIE

V súvislosti s celonárodnou kampaňou „Vyzvi srdce k pohybu“ na zvýšenie pohybovej aktivity pod záštitou ÚVZ SR bola zabezpečená propagácia kampane prostredníctvom distribúcie plagátu s názvom „Vyzvi srdce k pohybu“. Plagát bol distribuovaný do ZŠ Komenského v Komárne, ktorá zabezpečila distribúciu plagátu aj pre rodičov prostredníctvom stránky školy, do priestoroch VŠZP, zdravotného strediska na Ul. Rákocziho v Komárne, na Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Komárne (ďalej len „ÚPSVR“), do ZŠ Pohraničná v Komárne, do Mestskej tržnice v Komárne a do Zdravcentra Ignáca Semmelweisa v Komárne.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Cieľom projektu je zabezpečiť dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu.

S cieľom posilnenia výchovy a vzdelávania žiakov špeciálnych základných škôl bola odprezentovaná 1 prednáška v jazyku maďarskom pre 16 žiakov s tematikou zdravého životného štýlu , pohybovej aktivity, stomatohygiény a osobnej hygiény.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

V rámci PCOaPZ boli vykonané preventívne vyšetrenia pre 131 klientov (z toho bolo 83 klientov vyšetrených v rámci 7 výjazdov) u ktorých boli zrealizované vyšetrenia lipidových parametrov (celkového cholesterolu, glukózy, triglyceridov a HDL cholesterolu), krvného tlaku, obvodu pása, bokov a taktiež bolo poskytnuté poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu. V rámci 1 výjazdu boli merania zamerané výlučne na vyšetrenie glukózy a cholesterolu, tlaku krvi, pulzu, váhy, výšky, obvodu pása a bokov u 24 klientov.

V rámci spolupráce s VŠZP boli zrealizované 3 výjazdy, kde bolo vyšetrených 61 záujemcov, ktorým boli realizované merania glukózy, krvného tlaku a pulzu. Dva výjazdy boli realizované na Obecnom úrade Modrany a Svätý Peter pre 47 záujemcov a jeden výjazd v ČSOB v Komárne, kde bolo meranie doplnené aj o hodnotu cholesterolu a analýzu zloženia tela (realizovali pracovníci VŠZP) pre 14 ľudí. V rámci Komárňanských dní, ktorých usporiadateľom je Mesto Komárno, pracovníci OPZaVkJ v spolupráci so VŠZP vykonávali počas dvoch dní merania cholesterolu, tlaku krvi, pulzu a poradenstvo v oblasti zdravého

životného štýlu pre 24 záujemcov. Zároveň prebehla distribúcia zdravotno-výchovného materiálu - skladačky s názvom „Prevencie kolorektálneho karcinómu“ v počte 20 kusov. V roku 2023 pracovníci OPZaVkZ spolupracovali so ZŠ Rozmarínova v Komárne na akcii s názvom „Deň zdravia“, kde realizovali merania tlaku krvi a pulzu pre 24 záujemcov. V rámci „Svetového dňa srdca“ boli vykonané merania tlaku krvi a pulzu pre študentov strednej školy (ďalej len „SŠ“) v počte 14. V rámci poradne odvykania od fajčenia bolo poskytnuté odborné poradenstvo 4 klientom. V rámci telefonického poradenstva bolo realizovaných 13 hovorov.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Problematike užívania alkoholu, resp. abstinencii od alkoholu pracovníci OPZaVkZ venovali pozornosť aj v rámci projektu „Zdravý životný štýl“. Na tému „Prevencia alkoholizmu“ bolo odprezentovaných 20 prednášok pre 408 žiakov a študentov ZŠ a SŠ, súčasne bolo v rámci prednášok premietnuté aj DVD s názvom „Až do dna“. V rámci edukačných aktivít v uvedenej problematike spolupracujeme so zamestnankyňou Krajského riaditeľstva Policajného zboru, Prevencia kriminality v Nitrianskom kraji a tiež s pracovníčkou ÚPSVR v Komárne.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Od roku 2005 OPZaVkZ realizuje vlastný projekt s názvom „Zdravý životný štýl“, ktorého cieľom je poskytnúť možnosť obyvateľstvu okresu Komárno oboznámiť sa so zásadami zdravého životného štýlu. V rámci projektu bolo zrealizovaných 24 prednášok s tematikou „Zdravej výživy a zdravého životného štýlu“ pre 650 žiakov a študentov v okrese Komárno. Na tému „Prevencia fajčenia“ bolo vykonaných 11 prednášok pre 291 žiakov ZŠ a študentov SŠ. V priestoroch RÚVZ so sídlom v Komárne bola pripravená nástenka s uvedenou tematikou.

V rámci PCOaPZ boli vykonané preventívne vyšetrenia pre 131 záujemcov (z toho bolo 83 klientov vyšetrených v rámci 7 výjazdov) u ktorých boli zrealizované vyšetrenia lipidových parametrov (celkového cholesterolu, triglyceridy, HDL cholesterolu vrátane glukózy), krvného tlaku, obvodu pásu, bokov a taktiež bolo poskytnuté poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu.

V rámci spolupráce s VŠZP boli zrealizované 3 výjazdy, kde bolo vyšetrených 61 záujemcov, ktorým boli realizované merania glukózy, krvného tlaku a pulzu. Dva výjazdy boli realizované na Obecnom úrade Modrany a Svätý Peter pre 47 ľudí a jeden výjazd v ČSOB v Komárne, kde bolo meranie doplnené aj o hodnotu cholesterolu a analýzu zloženia tela (realizovali pracovníci VŠZP) pre 14 ľudí. V rámci Komárňanských dní, ktorého usporiadateľom je Mesto Komárno, pracovníci OPZaVkZ v spolupráci so VŠZP- pobočka Komárno vykonávali počas dvoch dní merania cholesterolu, tlaku krvi, pulzu a poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu pre 24 záujemcov. Zároveň prebehla distribúcia zdravotno-výchovného materiálu - skladačky s názvom „Prevencie kolorektálneho karcinómu“ v počte 20 kusov.

V rámci „Svetového dňa vody“ bola realizovaná 1 prednáška pre deti ZŠ s celkovým počtom edukovaných 32. Súčasne bolo v rámci prednášky premietnuté aj DVD s názvom „Voda je život“. V priestoroch RÚVZ so sídlom v Komárne bola pripravená nástenka s uvedenou tematikou.

V rámci „Svetového dňa zdravia“ pracovníci OPZaVkZ realizovali „Týždeň otvorených dverí poradní zdravia 2023“, kde boli vykonané merania glukózy, lipidových parametrov, tlaku

krvi, pulzu a merania telesného tuku s poskytnutím odborného poradenstva v oblasti zdravého životného štýlu pre 14 záujemcov. Realizovaný bol výjazd na Okresný úrad v Komárne, kde boli taktiež vykonané merania glukózy, lipidových parametrov, tlaku krvi a pulzu s poskytnutím poradenstva v oblasti zdravého životného štýlu pre 13 ľudí. V spolupráci s VŠZP bol realizovaný výjazd na Obecnom úrade v Modranoch, kde boli vykonané merania glukózy, tlaku krvi a pulzu pre 20 záujemcov, ktorým bolo následne poskytnuté odborné poradenstvo.

Pri príležitosti „Svetového dňa ústneho zdravia“ boli realizované prednášky na tému dentálnej hygieny pre 452 detí MŠ, ZŠ a ŠZŠ v rámci 18 prednášok.

Pri príležitosti „Svetového dňa Pohybom ku zdraviu“ boli realizované prednášky zamerané na pohybovú aktivitu pre 580 žiakov a študentov v rámci 21 prednášok v okrese Komárno. V priestoroch RÚVZ so sídlom v Komárne bola pripravená nástenka s danou tematikou.

Pracovníci OPZaVkJ zorganizovali v spolupráci so ZŠ Ul. práce a Ul. rozmarínova v Komárne v dňoch 22. júna, 22. a 29. septembra 2023 zdravotno-výchovnú akciu s názvom „Prechádzkou ku zdraviu“, ktorej cieľom bolo upriamiť pozornosť na význam pohybovej aktivity z hľadiska jeho významu pre telesné a duševné zdravie. Trasa viedla pozdĺž rieky Váh. Prechádzky sa zúčastnilo celkovo 64 žiakov I. stupňa základných škôl. Účastníci obdržali malé občerstvenie – ovocie, cereálie, minerálnu vodu a diplom. V priestoroch RÚVZ so sídlom v Komárne bola vytvorená nástenka s danou tematikou.

V rámci aktivít zameraných na problematiku duševného zdravia u seniorov boli realizované prednášky s témou „Mozog a jeho funkcie“ v priestoroch Knižnice Józsefa Szinnyeiho v Komárne. Následne boli vykonané tréningy pamäte. Celkový počet edukovaných bol 39. Realizované boli tréningy pamäte aj pre deti v MŠ v Komárne s celkovým počtom detí 21. Pre študentov strednej školy bola realizovaná prednáška na tému „Mozog a jeho funkcie“ a následne boli vykonané tréningy pamäte pre 22 edukovaných.

V rámci problematiky prevencie onkologických ochorení bola realizovaná 1 prednáška na tému „Prevencia kolorektálneho karcinómu“ pre dospelú populáciu s celkovým počtom edukovaných - 15 zamestnancov Sociálnej poisťovne, pobočky Komárno. 2 prednášky s názvom „Prevencia rakoviny“ na Strednej odbornej škole obchodu a služieb v Komárne s počtom edukovaných 38 študentov a 2 prednášky s názvom „Prevencia rakoviny prsníka“ pre študentky Strednej odbornej školy technickej v Komárne a Strednej priemyselnej školy stavebnej v Hurbanove s celkovým počtom edukovaných 90 študentiek. Prednášky boli realizované v slovenskom jazyku s využitím makety prsníka a hrubého čreva. Na tému „Prevencia rakoviny krčka maternice“ boli zrealizované 2 prednášky pre študentky Strednej odbornej školy technickej v Komárne a Strednej priemyselnej školy stavebnej v Hurbanove s celkovým počtom edukovaných 90 študentiek. Celkovo bolo s tematikou prevencie onkologických ochorení vykonaných 5 prednášok pre 143 poslucháčov. V priestoroch úradu bol vytvorený informačný panel s danou tematikou.

V rámci „Svetového dňa HIV/AIDS“ bolo realizované 3 prednášky pre študentov stredných škôl v okrese Komárno s počtom edukovaných 49. V priestoroch úradu bol vytvorený informačný panel s danou tematikou.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022- 2030

Pracovníci OPZaVkJ zorganizovali zdravotno-výchovnú akciu s názvom „Prechádzkou ku zdraviu“. V roku 2023 bola akcia organizovaná 3 krát v spolupráci s dvoma základnými školami pre žiakov I. stupňa - ZŠ Ul. práce a 2 krát ZŠ Rozmarínova v Komárne. Akcie sa zúčastnilo celkovo 64 žiakov. Účastníci obdržali malé občerstvenie – ovocie, cereálie, minerálnu vodu a diplom.

Oddelenie podpory zdravia s výchovy k zdraviu s cieľom podpory pohybovej aktivity organizoval v spolupráci s Regionálnym osvetovým strediskom v Komárne a Univerzitou Jána Selyeho v Komárne akciu pod názvom „Pohybom ku zdraviu“. Akcia bola realizovaná v priestoroch Športového centra Univerzity J. Selyeho v Komárne a bola určená pre deti predškolského veku. V rámci uvedenej akcie sa realizovali s deťmi športové cvičenia a prednášky na tému „Zdravá výživa“. Zrealizované boli 4 prednášky pre 125 detí s ukázkou zdravých potravín s maketami ovocia a zeleniny.

Pri príležitosti „Svetového dňa Pohybom ku zdraviu“ boli realizované prednášky zamerané na pohybovú aktivitu a zásady zdravého životného štýlu pre 580 žiakov a študentov v rámci 21 prednášok v okrese Komárno.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023- 2030

Na tému „Prevencia fajčenia“ bolo odprezentovaných 11 prednášok pre 291 žiakov ZŠ a SŠ. V dňoch od 29.mája – do 2. júna 2023 bol realizovaný „Deň otvorených dverí“ pri príležitosti „Svetového dňa bez tabaku“ v priestoroch RÚVZ so sídlom v Komárne. V rámci „Dňa otvorených dverí“ navštívili poradňu odvykania od fajčenia 4 klienti, ktorým bolo vykonané meranie oxidu uhľnatého vo vydychovanom vzduchu, zrealizované spirometrické vyšetrenie a určený stupeň závislosti pomocou dotazníka. Zároveň bolo poskytnuté individuálne poradenstvo. V rámci telefonického poradenstva odvykania od fajčenia bolo realizovaných 13 hovorov. V priestoroch RÚVZ so sídlom v Komárne bola vytvorená nástenka s danou tematikou.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Problematike užívania alkoholu, resp. abstinencii od alkoholu pracovníci OPZaVkJ venovali pozornosť aj v rámci projektu „Zdravý životný štýl“. Na tému „Prevencia alkoholizmu“ bolo odprezentovaných 20 prednášok pre 408 žiakov a študentov ZŠ a SŠ, súčasne bolo v rámci prednášok premietnuté aj DVD s názvom „Až do dna“.

Na tému „Prevencia fajčenia“ bolo odprezentovaných 11 prednášok pre 291 žiakov ZŠ a SŠ. V dňoch od 29.mája – do 2. júna 2023 bol realizovaný „Deň otvorených dverí“ pri príležitosti „Svetového dňa bez tabaku“ v priestoroch RÚVZ so sídlom v Komárne. V rámci „Dňa otvorených dverí“ navštívili poradňu odvykania od fajčenia 4 klienti, ktorým bolo vykonané meranie oxidu uhľnatého vo vydychovanom vzduchu, realizované vyšetrenie spirometrom a určený stupeň závislosti pomocou dotazníka. Zároveň bolo poskytnuté individuálne poradenstvo. V rámci telefonického poradenstva odvykania od fajčenia bolo realizovaných 13 hovorov. V priestoroch RÚVZ so sídlom v Komárne bola vytvorená nástenka s danou tematikou.

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu realizuje vlastné projekty, ktoré nie sú súčasťou PaP vyhlásených HH SR:

Zdravý životný štýl - Od roku 2005 oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu realizuje vlastný projekt s názvom „Zdravý životný štýl“, ktorého cieľom je poskytnúť možnosť obyvateľstvu okresu Komárno oboznámiť sa so zásadami zdravého životného štýlu. V rámci projektu boli zrealizované 24 prednášok pre 650 žiakov MŠ, ZŠ,ŠZŠ a SŠ v okrese Komárno.

Prechádzkou ku zdraviu - Pracovníci OPZaVkJ zorganizovali zdravotno-výchovnú akciu s názvom „Prechádzkou ku zdraviu“. V roku 2023 bola akcia organizovaná 3 krát v spolupráci s dvoma ZŠ pre žiakov I. stupňa (ZŠ Ul. práce a 2 krát ZŠ Rozmarínova v Komárne). Akcie sa zúčastnilo celkovo 64 žiakov. Účastníci obdržali malé občerstvenie – ovocie, cereálie, minerálnu vodu a diplom.

Zdravý životný štýl očami detí – OPZaVkJ organizuje každý rok výtvarnú súťaž s názvom „Zdravý životný štýl očami detí“ pre žiakov ZŠ a ŠZŠ, ktorá pozostáva z vyhlásenia súťaže pre ZŠ a ŠZŠ v okrese Komárno, spracovania kresieb s následným vyhodnotením výtvarných prác. V roku 2023 sa do súťaže zapojilo 7 ZŠ a 3 ŠZŠ. V rámci súťaže bolo vytvorených 94 výtvarných prác. Výhercom výtvarnej súťaže boli zabezpečené vecné ceny, ktoré boli distribuované do školských zariadení. V mesiaci september 2023 bola vytvorená výstava výtvarných prác v Knižnici Józsefa Szinnyeiho v Komárne.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Košiciach**

1 ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 Plnenie akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky (NEHAP V.)

Cieľom úloh vyplývajúcich z *NEHAP V.* v pôsobnosti rezortu zdravotníctva je zlepšiť zdravotný stav obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukovať ochorenia súvisiace s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, s pitnou a rekreačnou vodou, s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiaми, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

Predmetný „Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR – *NEHAP V.*“ bol schválený v januári 2019. Jedným zo strategických cieľov, ktorý bol prijatý, je znížiť expozíciu a riziko závažných ochorení spôsobených mikroorganizmami rodu *Legionella*. Na naplnenie tohto cieľa bola definovaná úloha „Monitoring vzoriek životného prostredia (stery, voda, ovzdušie) so zameraním na stanovenie prítomnosti baktérií rodu *Legionella* predovšetkým v zariadeniach s pobytom osôb s oslabenou imunitou a zníženie rizika závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami“. 2. etapa tejto úlohy je zameraná na stanovenie prítomnosti baktérií rodu *Legionella* vo vybraných ubytovacích zariadeniach. Aktivity, ktoré zamestnanci tunajšieho úradu vykonávali v rámci tejto úlohy, sú popísané v bode 1.4. *Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach.*

1.4 Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach

Cieľom úlohy je zistiť výskyt baktérií rodu *Legionella* v ubytovacích zariadeniach v celej Slovenskej republike. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu je možné znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. Zároveň, získanými údajmi a skúsenosťami je možné lepšie zacieliť nápravné opatrenia na odstránenie, resp. minimalizáciu výskytu uvedených baktérií.

V nadväznosti na list Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky č. ÚVZSR/OHŽP/10674/32877/2023, ktorý bol zaslaný dňa 12. 10. 2023, v súvislosti s 2. etapou úlohy vyplývajúcej z „Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR – *NEHAP V.*“, zameranej na stanovenie prítomnosti baktérií rodu *Legionella* vo vybraných ubytovacích zariadeniach a na základe dodatočného usmernenia Odboru HŽP ÚVZ SR, zamestnanci tunajšieho úradu v roku 2023 (v mesiaci november) vytipovali jedno ubytovacie zariadenie na území mesta Košice, konkrétne Eco Friendly Hotel Dália na Löfflerovej 1490/1 v Košiciach v mestskej časti Košice-Staré Mesto. Zamestnanci tunajšieho úradu tiež zosumarizovali vytipované ubytovacie zariadenia za celý Košický kraj (RÚVZ Michalovce, Trebišov, Rožňava, Spišská Nová Ves) a tie následne zaslali Krajskej odborníčke HH SR v odbore HŽPaZ. V úlohe sa bude v roku 2024 pokračovať, vzorky pitnej a teplej vody a stery na stanovenie ukazovateľa *Legionella* budú z ubytovacích zariadení odobraté v I. Q. roku 2024.

1.5 Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách

Cielené bolo sledovanie výskytu pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode. Ako aj získanie údajov o výskyte nových látok v súvislosti so zavedením nových európskych požiadaviek na kvalitu pitnej vody.

V rámci úloh vyplývajúcich z projektu „*Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách*“ je aj monitoring prítomnosti pesticídov v pitnej vode v zdrojoch spadajúcich pod veľké zásobované oblasti. Zozbierané informácie následne vytvoria prehľad prítomnosti pesticídov v pitnej vode na Slovensku. V súvislosti s úlohou vyšetrovania pesticídov a ich metabolitov v pitnej vode v súlade so Zoznamom pesticídnych látok pre monitorovanie pitnej vody a jej zdrojov vo veľkých zásobovaných oblastiach a na základe usmernenia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, zamestnanci tunajšieho úradu vytipovali na území okresov Košice a Košice-okolie 10 odberných miest, a to tak, aby boli skontrolované všetky vodárenské zdroje, ktoré zásobujú „*Košický skupinový vodovod*“. Odbery vzoriek pitnej vody na stanovenie pesticídnych látok boli zamestnancami tunajšieho úradu zrealizované v 47. kalendárnom týždni roku 2023, dňa 21. 11. 2023, a následne boli zaslané na vyšetrenie na Odbor objektivizácie faktorov životných podmienok Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky.

Vzorky pitnej vody boli odobraté z týchto odberných miest:

1. Košice-Sever, Ústredná čerpacia stanica, Vodárenská ulica,
2. Košice-Staré Mesto, Rooseveltova 8, Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach,
3. Košice-Západ, Ipeľská 1, Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach,
4. Košice-Krásna nad Hornádom, Školská jedáleň,
5. Turňa nad Bodvou, Obecný úrad,
6. Drienovec, Obecný úrad,
7. Moldava nad Bodvou, Poliklinika,
8. Medzev, Úpravňa vody Medzev,
9. Bukovec, Obecný úrad,
10. Družstevná pri Hornáde, Obecný úrad.

Vzorky pitnej vody boli vyšetrované Odborom objektivizácie faktorov životných podmienok Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v dňoch 22. 11. – 27. 11. 2023. Vo vzorkách boli stanovené pesticídy a ich metabolity v súlade so Zoznamom pesticídnych látok pre monitorovanie pitnej vody a jej zdrojov. Ani v jednej z vyšetrovaných vzoriek nebolo zistené prekročenie najvyššej medznej hodnoty stanovenej pre pesticídy.

2 ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

V roku 2023 bolo tunajším úradom vydaných **64 rozhodnutí** na zaradenie prác do tretej kategórie a štvrtej kategórie, z toho:

- a) **56** rozhodnutí na základe **prehodnotenia** zdravotných rizík s tým, že staré rozhodnutia na zaradenie prác do kategórie stratili účinnosť nadobudnutím právoplatnosti vydaných nových rozhodnutí.
- b) **8 nových** rozhodnutí na základe **návrhov** zamestnávateľa na zaradenie prác do kategórie, pričom podkladom bola objektivizácia faktorov práce a pracovného prostredia a posúdenie zdravotného rizika pri práci.

Zrušených bolo **63 rozhodnutí** na zaradenie prác do tretej kategórie a štvrtej kategórie z dôvodu prehodnotenia zdravotných rizík, organizačných zmien a zániku pracovísk. Vydané bolo aj **1 rozhodnutie** na vyradenie prác z tretej kategórie.

Vykonaných bolo **159 kontrol** na rizikových pracoviskách.

Evidencia rizikových prác bola priebežne doplňovaná a aktualizovaná v programe ASTR_2011.

Na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú práce zaradené do tretej kategórie a štvrtej kategórie, **neboli uložené pokuty**.

Údaje v tabuľke porovnávajú počty vydaných rozhodnutí a ŠZD za roky 2022 a 2023

	rok 2022	rok 2023	trend
Nové rozhodnutia RP	18	8	-10
Prehodnotenú rozhodnutia RP	52	56	+4
Vydané rozhodnutia spolu	70	64	-6
Zrušené rozhodnutia RP	66	63	-3
ŠZD – kontroly RP	171	159	-12

Prehľad počtu subjektov s RP a exponovaných zamestnancov rizikovým faktorom za roky 2022 a 2023

Okres	Za rok 2023			Za rok 2022		
	Počet subjektov	Počet zamestnancov v 3. kat. a 4. kat.		Počet subjektov	Počet zamestnancov v 3. kat. a 4. kat.	
		spolu	z toho žien		spolu	z toho žien
Košice I, II, III, IV a Košice-okolie	129	10 087	1 119	128	10 555	1 197

Prehľad počtu exponovaných zamestnancov rizikovým faktorom za obdobie rokov 2019 – 2023 (trendy)

Počet exponovaných rizikovým faktorom									
2023		2022		2021		2020		2019	
spolu	žien	spolu	žien	spolu	žien	spolu	žien	spolu	žien
10 087	1 119	10 555	1 197	11 338	1 683	11 097	1 118	12 523	1 233

Z prehľadu za posledných 5 rokov je zrejmé, že sa znižuje počet zamestnancov zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie. V roku 2023 klesol počet zamestnancov v porovnaní s rokom 2022 o 468, a to v dôsledku organizačných zmien a prehodnotenia expozície faktorom práce na existujúcich pracoviskách.

Odbor objektivizácie faktorov životných podmienok:

CHEMICKÝ FAKTOR:

Pevný aerosól

ODBER	POČET VZORIEK	POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
<i>osobný</i>	86	95	105
<i>stacionárny</i>	0	0	0
spolu	86	95	105

Rožňava – z firmy *Belmer* nám bolo dodaných 81 vzoriek na stanovenie koncentrácie pevného aerosólu. Z toho v 4 vzorkách bolo prekročenie limitných hodnôt menej ako 2-násobné a v 1 vzorke v inhalovateľnej frakcii bolo prekročenie viac ako 2-násobné.

Košice – pre firmu RMS Košice sme stanovili koncentráciu pevného aerosólu v 5 vzorkách (dvojstupňový odber), z toho v 2 vzorkách pre celkovú koncentráciu bolo prekročenie viac ako 2-násobné, v 1 vzorke bolo prekročenie menej ako 2-násobné, v 1 vzorke pre respirabilnú koncentráciu bolo prekročenie viac ako 2-násobné.

Chemické faktory v ovzduší

ODBER	POČET VZORIEK	POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
<i>osobný</i>	8	16	36
<i>stacionárny</i>	20	22	188
Spolu	28	38	224

*V prípade, že sa vo vzorke na stanovenie chemickej škodliviny stanovoval aj pevný aerosól, je tento započítaný ako ďalší ukazovateľ a analýza v tejto tabuľke.

Rožňava – z firmy *Belmer* bolo dodaných 6 vzoriek na stanovenie chrómu, koncentrácie boli v limite.

Košice – v kotolniach RÚVZ bolo odobratých 18 vzoriek na stanovenie CO, koncentrácie boli v limite.

Vranov nad Topľou – vo firme Agota Solar boli odobraté 2 vzorky na stanovenie prchavých organických látok, koncentrácie boli v limite.

Prešov – vo firme Prysmian Kablo boli odobraté 2 vzorky na stanovenie prchavých organických látok, koncentrácie boli v limite.

Biologické expozičné testy

CHEMICKÝ FAKTOR	POČET VZORIEK			POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
	dodaných	odobraných	analyzovaných		
<i>Kreatinín, kyselina mandľová a kyselina fenylglyoxylová</i>	3	-	3	9	22
<i>Kyselina δ-aminolevulová</i>	-	-	-	-	-
Spolu	3	-	3	9	22

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V roku 2023 boli vykonané 3 kontroly zamerané na dodržiavanie právnych predpisov na ochranu zdravia pri práci s látkami a zmesami klasifikovanými ako veľmi toxické a toxické (ďalej len VTLaZ a TLaZ).

V spoločnosti U. S. Steel Košice, s. r. o., bol vykonaný ŠZD na základe návrhu na skladovanie a manipuláciu s VTLaZ na pracoviskách Kvantometrického laboratória, laboratória Studenej valcovne a laboratória Koksovne, ktoré patria pod útvár Generálneho manažéra pre skúšobné laboratória. VTLaZ a TLaZ sa budú používať pri laboratórnych činnostiach zameraných na analytické a mechanické skúšky.

ŠZD bol vykonaný aj v spoločnosti NEO SLOVAK, a. s., ktorá sa zaoberá tvrdým pochromovaním valcov s použitím oxidu chrómového (akútna toxicita kategórie 2 a zároveň karcinogenita kategórie 1A a mutagenita zárodočných buniek kategórie 1B). Zamestnávateľ pravidelne monitoruje koncentráciu Cr^{VI} v pracovnom ovzduší. Z výsledkov poslednej objektivizácie, ktorá bola vykonaná v júni 2023 formou stacionárnych aj osobných odberov vyplynulo, že časovo-vážený priemer koncentrácie Cr^{VI} neprekročil TSH, resp. koncentrácia Cr^{VI} bola nižšia ako L₀₀.

Predmetom výkonu ŠZD boli aj pracoviská spoločnosti CROWN Bevcan Slovakia, s. r. o., ktorá sa zaoberá výrobou hlbokotahaných výliskov z hliníkového plechu (výroba plechoviek pre potravinársky priemysel). V rámci pracovného procesu sa používa biocídny prípravok – chemická zmes Nuosept 78, klasifikovaný v triede akútna toxicita kategórie 2.

Porušenie zák. č. 355/2007 Z. z. v súvislosti s používaním VTLaZ bolo zistené v 1 prípade, a to u spoločnosti, ktorá vykonala dezinfekciu s použitím ozónu (klasifikovaný v triede akútna toxicita kategórie 1 – smrteľný pri vdychnutí) bez toho, aby predložila návrh na manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami na pracovisku vrátane ich použitia pri dezinfekcii a regulácii živočíšnych škodcov. Okrem toho bola dezinfekcia a dezinfekcia vykonaná osobami bez odbornej spôsobilosti. Správne konanie vo veci bolo začaté ešte v roku 2022, avšak sankcia za správne delikty podľa § 57 ods. 33 písm. c) a ods. 38 zák. č. 355/2007 Z. z. bola uložená v januári 2023.

Spolu boli vydané **4 súhlasné rozhodnutia na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami** na pracovisku.

Z uvedeného počtu boli 2 rozhodnutia vydané pre Univerzitu P. J. Šafárika v Košiciach, konkrétne, pracoviská Ústavu epidemiológie a Ústavu lekárskej a klinickej biofyziky v novovytvorenom MEDIPARKU na Lekárskej fakulte UPJŠ v Košiciach. V oboch prípadoch bol súčasne so súhlasom na skladovanie a manipuláciu s VTLaZ vydaný súhlas na manipuláciu a používanie chemických karcinogénov a mutagénov a zároveň boli priestory uvedené do prevádzky.

Obdobne, spolu s uvedením priestorov do prevádzky, manipuláciou a skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov a používaním biologických faktorov 3. skupiny bol vydaný súhlas na manipuláciu s VTLaZ pre Laboratórium BSL – 3 na Univerzite veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach.

V spoločnosti U. S. Steel Košice, s. r. o., bolo rozhodnutím schválené používanie VTLaZ na pracoviskách útvaru GM pre skúšobné laboratória, a to Kvantometrické laboratórium, laboratórium Koksovne a laboratórium Studenej valcovne. V tomto prípade bolo zároveň schválené používanie chemických karcinogénov a mutagénov.

V roku 2023 bolo rozhodnutím **zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie práce pre chemické faktory klasifikované v triede akútna toxicita 3. kategórie 219** zamestnancov, z toho **46** žien (v roku 2022 to bolo 228 zamestnancov, z toho 57 žien) a pre chemické faktory klasifikované v triede – akútna toxicita kategórie 1 a 2 **30** zamestnancov/mužov (v roku 2022 to bolo 28 zamestnancov).

Vydaných bolo **28 osvedčení o odbornej spôsobilosti** na prácu s VTLaZ a TLaZ, pričom komisia na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s VTLaZ a TLaZ v uplynulom roku zasadala 1x a preskúšala 6-tich záujemcov.

Okrem toho bolo Odborom epidemiológie vydaných 7 osvedčení na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie.

	Počet
Previerky	3
Osvedčenia o odbornej spôsobilosti pre prácu s VTLaZ a TLaZ	28

V priebehu II. polroka 2023 bolo v rámci ŠZD kontrolované dodržiavanie podmienok ustanovených v § 39 zák. č. 355/2007 Z. z. v súvislosti s používaním diizokyanátov u 2 subjektov.

V spoločnosti **AVE SK odpadové hospodárstvo, s. r. o.**, ktorá sa zaoberá výrobou gumeného granulátu z opotrebovaných pneumatík, sú izokyanáty súčasťou lepidiel používaných pri výrobe gumových lisovaných výrobkov. Pri ŠZD bol predložený záznam o absolvovaní odbornej prípravy zamestnancov, ktorá bola vykonaná bezpečnostným technikom.

Druhá kontrola bola vykonaná v spoločnosti **Minebea Access Solutions Slovakia, s. r. o.**, pôsobiacej v oblasti „Automotive“, v ktorej sa v procese lakovania používa tvrdidlo s obsahom diizokyanátov. Zamestnávateľ pri výkone ŠZD predložil doklady o odbornej príprave zamestnancov vykonávajúcich činnosti s touto zmesou, ako aj vedúceho zamestnanca, zodpovedného za ich odborné vykonávanie. Odborná príprava zameraná na bezpečné používanie diizokyanátov bola vykonaná verejným zdravotníkom.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V roku 2023 boli tunajším úradom vydané **4 rozhodnutia** na zaradenie prác pre karcinogénne a mutagénne faktory do kategórií zdravotných rizík (ďalej len KaMF), z toho 2 rozhodnutia na zaradenie prác do tretej kategórie (1 rozhodnutie pre Východoslovenský onkologický ústav, a. s., Košice a 1 rozhodnutie pre spoločnosť U. S. Steel Košice, s. r. o., Útvar generálneho manažéra – skúšobné laboratórium) a 2 rozhodnutia na zaradenie prác do tretej kategórie a štvrtej kategórie (1 pre spoločnosť U. S. Steel Košice, s. r. o., ďalej len USSK, a 1 pre spoločnosť B + N Slovakia Facility Services, s. r. o.).

Pre Východoslovenský onkologický ústav, a. s., Košice bolo vydané rozhodnutie na zaradenie prác do tretej kategórie v súvislosti s expozíciou zamestnancov cytostatikám na Oddelení klinickej onkológie, Oddelení rádio-onkológie a Oddelení riedenia cytostatík.

V spoločnosti USSK boli do tretej kategórie zaradené práce vykonávané zamestnancami skúšobného laboratória Útvaru generálneho manažéra na DZ Koksovňa a do tretej a štvrtej kategórie práce vykonávané zamestnancami spoločnosti na jednotlivých prevádzkach DZ Koksovňa. V oboch prípadoch ide o expozíciu PAU a benzénu.

Pre spoločnosť B+N Slovakia Facility Services, spol. s r. o., bolo pre pracovisko DZ Koksovňa, DZ Vysoké pece a DZ energetika v spoločnosti USSK vydané rozhodnutie na zaradenie prác do tretej kategórie a do štvrtej kategórie na VKB3 pre profesie strojník obsluhy stropu a odsunu koksu a čistič koksovej z dôvodu expozície benzo(a)pyrénu.

V roku 2023 bolo pre KaMF do tretej kategórie práce zaradených **489** zamestnancov, z toho **224** žien a do štvrtej kategórie **94** zamestnancov, z toho 0 žien. Spolu to bolo **583** zamestnancov, z toho **224** žien (zdroj ASTR).

Najviac zamestnancov zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie práce pre KaMF je evidovaných na **DZ Koksovňa v USSK**, a to spolu **231** zamestnancov (z toho 178 pre PAU a 53 pre benzén).

V zdravotníckych zariadeniach je do tretej kategórie práce pre KaMF, konkrétne prácu s cytostatikami a formaldehydom zaradených spolu **280** zamestnancov, z toho **244** žien. Najviac exponovaných evidujeme vo **Východoslovenskom onkologickom ústave, a. s.** (spolu 143/122 žien), **UNLP Košice** (spolu 91/80 žien) a **Detskej fakultnej nemocnici Košice** (46/42 žien).

V roku 2023 bolo v rámci ŠZD vykonaných **13 kontrol** zameraných na ochranu zdravia zamestnancov exponovaných KaMF v organizáciách: UPJŠ Košice, TAURIS, a. s., NEO Slovak, a. s., Východoslovenský onkologický ústav, Detská fakultná nemocnica a **5 kontrol** v UNLP Košice. Pri týchto kontrolách neboli zistené porušenia zákona č. 355/2007 Z. z. a vykonávacích predpisov.

V rámci posudkovej činnosti boli vydané **4 rozhodnutia** na činnosti spojené s používaním, manipuláciou a skladovaním KaMF, a to pre Ústav epidemiológie Lekárskej fakulty UPJŠ, Katedru biofyziky Lekárskej fakulty UPJŠ, Laboratórium biologickej bezpečnosti 3. úrovne BSL – 3 Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach a pre spoločnosť MH Teplárenský holding, a. s.

Z celkového počtu vydaných **203 súhlasných rozhodnutí** na činnosti spojené s manipuláciou s materiálmi obsahujúcimi azbest (klasifikovaný v triede nebezpečnosti karcinogenita kategórie 1A a v triede nebezpečnosti látka s toxicitou pre špecifický cieľový orgán po opakovanej expozícii (STOT RE) kategórie 1) bolo **173 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu v exteriéri a 30 rozhodnutí v interiéri**, čo je v porovnaní s rokom 2022 o 6 rozhodnutí viac.

Najčastejšie bol azbest odstraňovaný zo striech rodinných a meštianskych domov (108 rozhodnutí), hospodárskych budov, chát, garáží, prístreškov (108 rozhodnutí), podhládov v pivničných priestoroch bytových domov, kanalizačných rozvodov v jadrách bytových domov, káblových kanálov priemyselných podnikov, deliacich priečok nosných stĺpov a podláh, odvetrávacích potrubí budov, rozvodných skriň, ohrievačov vetra, nelegálnych skládok a pod.

Spolu bolo odstránených cca **335,565 t** materiálu s obsahom azbestu, čo je o **353,135 t menej ako v roku 2022 (688,700 t)**.

Vydané bolo aj **1 nesúhlasné rozhodnutie** na odstraňovanie azbestocementových stropných podhládov v pivničných priestoroch bytového domu z dôvodu, že subjekt, ktorý návrh predložil, nemal oprávnenie ÚVZ SR na odstraňovanie materiálov obsahujúcich azbest v interiéroch budov s použitím podtlakového systému.

V roku 2023 neboli vykonané kontroly zamerané na dodržiavanie ustanovení nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci (ďalej len NV SR č. 253/2006 Z. z.).

V jednom prípade bolo začaté správne konanie a uložená pokuta za správny delikt na úseku verejného zdravotníctva podľa § 57 ods. 29 písm. g) zák. č. 355/2007 Z. z., ktorého sa dopustil subjekt, ktorý vykonával činnosť spojenú s manipuláciou s materiálom s obsahom azbestu bez oprávnenia vydaného Úradom verejného zdravotníctva SR, čím porušil povinnosť ustanovenú v § 41 ods. 1 zák. č. 355/2007 Z. z.

V roku 2023 tunajší úrad prešetril v súvislosti s odstraňovaním azbestu zo stavieb **2 podnety**. Predmetom prvého podnetu bolo možné ohrozenie zdravia z dôvodu neriešenia odstraňovania azbestového odpadu zo spoločného dvora v obci Zlatá Idka. Podnet bol uzavretý ako **neopodstatnený**. Druhý podnet sa týkal porušenia právnych predpisov pri odstraňovaní a likvidácii azbestu zo strechy rodinného domu jeho vlastníkom. Nakoľko sa týkal fyzickej osoby, bol **odstúpený** na vybavenie stavebnému úradu.

V roku 2023 bolo zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie práce pre expozíciu látkam poškodzujúcim reprodukciu **321 zamestnancov**, z toho **178** žien (v tretej kategórii 296, z toho 178 žien a vo štvrtej kategórii 25 zamestnancov; zdroj ASTR) v **6 subjektoch** (Kerkotherm, a. s., UNLP Košice, Východoslovenský onkologický ústav, a. s., Detská fakultná nemocnica v Košiciach, USSK a B + N Slovakia Facility Services, s. r. o.). K najčastejšie sa vyskytujúcim reprodukčne toxickým látkam, súčasne klasifikovaných ako KaMF, používaných pri laboratórnych analýzach, patria dichróman draselný a fenolftaleín.

Odbor objektivizácie faktorov životných podmienok:

ODBER stacionárny/ osobný	POČET VZORIEK dodaných	POČET VZORIEK odobratých	POČET VZORIEK analyzovaných	POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
<i>Azbest</i>	-	9	-	-	-
<i>Cr⁶⁺</i>	6	26	32	32	48
<i>Nikel</i>	-	-	-	-	-
<i>Benzo(a)pyrén</i>	-	6	6	6	10
<i>Formaldehyd</i>	-	-	-	-	-
<i>Prach z tvrdého dreva</i>	10	-	10	10	12
Spolu	16	41	48	48	70

*V prípade, že sa vo vzorke na stanovenie karcinogénu stanovoval aj pevný aerosól, je tento započítaný ako ďalší ukazovateľ a analýza v tejto tabuľke.

Azbest – na stanovenie azbestu boli odobraté 2 vzorky pre firmu Astana, pre súkromnú osobu 3 vzorky v rodinnom dome v Betliari, pre firmu VOKUP klim 2 vzorky, pre firmu Azbestgroup 1 vzorka, pre Firmu Lemešani 1 vzorka.

Vzorky boli zaslané na analýzu do Bratislavy – firma ALS Slovakia alebo na RÚVZ Nitra.

Šesťmocný chróm bol stanovený v 6 dodaných vzorkách od firmy Belmer. Vo firme USS Košice – Pocínovňa bolo odobratých 23 vzoriek, vo firme Neo Slovak Košice – boli odobraté 3 vzorky. Vo všetkých vzorkách boli hodnoty v limite.

Benzo(a)pyrén bol stanovený v 6 vzorkách odobratých v USS Košice – Koksovňa. Koncentrácie vo všetkých vzorkách boli v limite.

Prach z tvrdého dreva – firma Belmer dodala na analýzu 10 vzoriek, v 3 vzorkách boli koncentrácie prekročené menej ako 2-násobne.

Genetická toxikológia

V roku 2023 boli monitorované nasledovné pracoviská s vyhláseným rizikom karcinogenity, respektíve prevádzky s mutagénnym rizikom v pracovnom prostredí a chemické látky s možným mutagénnym vplyvom, k tomu sme vytvorili novú kontrolnú skupinu:

- CHEMOSVIT 23 vzoriek
- US Steel Košice, s.r.o. 69 vzoriek
- SWS Vojany 10 vzoriek
- Kontrola 16 vzoriek

Expedované vzorky **102 vzoriek**

Neexpedované vzorky a kontrolné vzorky 16 vzoriek

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

V regióne mesta a okolia Košíc došlo po roku 2006, kedy bolo evidovaných v 3. kategórii práce pre biologický faktor **496** zamestnancov (z toho 351 žien), k postupnému zníženiu, a to až do roku 2020, kedy bolo evidovaných **99** zamestnancov (z toho 69 žien).

V roku 2021 došlo k výraznému nárastu počtu zamestnancov exponovaných biologickým faktorom vzhľadom na pandémiu ochorenia COVID-19, kedy bolo v 3. kategórii práce evidovaných spolu **908** zamestnancov (z toho 682 žien). Z toho pre SARS CoV-2 bolo evidovaných **813** zamestnancov (z toho 616 žien).

V roku 2022, vzhľadom na zlepšujúcu sa epidemiologickú situáciu a zrušenie reprofilizovaných pracovísk v zdravotníckych zariadeniach, sa počet zamestnancov evidovaných v 3. kategórii práce pre biologický faktor znížil na celkom **244** zamestnancov (z toho 193 žien). Z uvedeného počtu pre SARS CoV-2 bolo evidovaných **148** zamestnancov (z toho 127 žien), a to v 2 zdravotníckych zariadeniach (Univerzitná nemocnica L. Pasteura a Detská fakultná nemocnica Košice).

V roku 2023, počet zamestnancov evidovaných v 3. kategórii práce sa mierne zvýšil na **256** (z toho 202 žien). Z daného počtu pre SARS CoV-2 bolo evidovaných 160 zamestnancov (z toho 120 žien) s tým, že v UNLP Košice ich bolo na Klinike pneumológie a ftizeológie spolu 56 (z toho 45 žien), na Klinike infekčnej a cestovnej medicíny spolu 55 (z toho 45 žien) a na Oddelení upratovania 10 žien. V Detskej fakultnej nemocnici Košice to bolo 31 žien na Infekčnom oddelení. K zvýšeniu došlo aj z toho dôvodu, že na Univerzite veterinárskeho lekárstva, laboratórium BSL – 3 bolo zaradených do 3. kategórie práce pre biologický faktor (vrátane SARS CoV-2) 8 zamestnancov (z toho 4 ženy).

3 ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom srdcovocievnych ochorení. V zmysle Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 (prijatého vládou SR v r. 2017), bude sa pokračovať v monitoringu za účelom postupného zníženia príjmu soli na 5 g/deň u dospeljej populácie, so zameraním na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v uzavretom systéme spoločného stravovania, napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky:

V rámci plnenia úlohy boli odobraté na laboratórne vyšetrenie **2 vzorky hotových pokrmov (1 mäsový pokrm a 1 príloha k nemu)** zo zariadenia spoločného stravovania s uzatvoreným systémom stravovania určeného pre seniorov, v ktorých bol stanovený obsah NaCl.

Naviac v rámci výkonu úradnej kontroly potravín bolo odobratých **13 vzoriek hotových pokrmov** na stanovenie obsahu NaCl.

Všetky laboratórne vyšetrené vzorky hotových pokrmov **vyhoveli** požiadavkám Výnosu MZ SR, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom objektivizácie faktorov životných podmienok:

Za rok 2023 bolo vyšetrených **17** vzoriek, odobraných Odborom hygieny výživy, v ktorých sa monitoroval obsah kuchynskej soli.

Z RÚVZ Košice bolo doručených a vyšetrených 8 vzoriek na soľ. Jej obsah nebol prekročený v žiadnej vzorke. Z RÚVZ Michalovce sme obdržali 5 vzoriek hotových pokrmov na obsah NaCl. Ani v jednej vzorke neboli prekročené odporúčané hodnoty. Z RÚVZ Trebišov boli doručené 3 vzorky hotových pokrmov na obsah NaCl. Ani jedna vzorka nemala nadlimitný obsah soli. Z RÚVZ Rožňava sme vyšetřili 1 vzorku hotového pokrmu na obsah NaCl bez nadlimitného výsledku.

3.3 Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

Úloha je zameraná na kontrolu dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov zariadení, ako domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky:

Podľa usmernenia ÚVZ SR v Bratislave zo dňa 09. 11. 2022 je plnenie predmetnej úlohy stanovené na roky 2023 – 2024.

V roku 2023 bolo tunajším úradom skontrolovaných 5 zariadení sociálnych služieb s poskytovaním celodennej stravy dospelým fyzickým osobám (klientom/seniorom), v ktorých bola vykonaná kontrola plnenia povinnosti zabezpečovať výživovú hodnotu celodennej stravy vrátane nápojov, podľa súčasne platných odporúčaných výživových dávok (ďalej len OVD), pre obyvateľov SR vzhľadom na pohlavie a vek prevažnej väčšiny klientov (nepracujúci), a kontrola výživovej hodnoty podávanej celodennej stravy.

Pri kontrolách bolo zistené, že prevádzkovatelia vybraných zariadení spoločného stravovania si vo všetkých 5-tich zariadeniach sociálnych služieb zabezpečujú plnenie povinnosti v zmysle § 26 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, prostredníctvom informačných systémov: programu CYGNUS a v jednom prípade prostredníctvom programu DODS – stravovací modul.

Zo sledovaných vybraných zariadení boli odobraté vzorky podávanej celodennej stravy, a to celkovo 5 vzoriek kompletného celodenného menu na chemickú laboratórnu analýzu za účelom zistenia percentuálneho plnenia energetickej a biologickej hodnoty. Pri posudzovaní laboratórnych analýz bola pri prepočtoch na hmotnosť odobratej celodennej stravy braná do úvahy možná odchýlka +/- 10 % pre OVD a neistota laboratórnych meraní, pričom namerané hodnoty boli v porovnaní so súčasne platnými OVD pre obyvateľov SR prekročené v 2 zariadeniach sociálnych služieb.

V jednom vybranom kontrolovanom zariadení bola vykonaná kontrola z hľadiska plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov (ďalej len E, B, T a S) za časové obdobie 7 dní prostredníctvom nutričného programu Alimenta verzia 4.3E, pričom získané hodnoty boli následne porovnávané s platnými OVD pre obyvateľov v SR. Pri porovnávaní priemerných hodnôt obsahu E, B, T a S za 7 dní s hodnotami OVD pre obyvateľov SR pre vybranú skupinu klientov bolo zistené, že priemerné hodnoty z programu Alimenta boli vyššie ako hodnoty OVD pre obyvateľov v SR, pričom priemerné hodnoty vypočítané programom v sledovanom zariadení za obdobie 7 dní boli v súlade s plnením OVD pre obyvateľov v SR. Pri porovnávaní výsledných hodnôt za jeden deň získaných programom Alimenta a hodnôt získaných laboratórnou analýzou bol zistený vysoký rozdiel. Pitný režim pre klientov zariadenia bol za obdobie 7 dní dodržaný.

Zároveň v tom istom zariadení bola vykonaná kontrola zostavy jedál v jedálnych lístkoch za obdobie jedného mesiaca taktiež prostredníctvom nutričného programu Alimenta, a to na zistenie plnenia priemerných hodnôt obsahu energetickej a biologickej hodnoty a dodržiavanie pitného režimu. Vypočítané sledované priemerné hodnoty E, B, T a S z mesačného jedálneho lístka boli v porovnaní s platnými OVD pre obyvateľov v SR prekročené o cca 35 %, avšak priemerné hodnoty vypočítané programom v sledovanom zariadení za obdobie 1 mesiac boli v súlade s platnými OVD pre obyvateľov v SR. Pitný režim pre klientov zariadenia za obdobie jedného mesiaca bol taktiež dodržaný.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom objektivizácie faktorov životných podmienok:

V rámci tejto úlohy, v ktorej sa kontroluje dodržiavanie zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb, sme obdržali a zanalyzovali **20** vzoriek celodenných stráv z 20 domovov sociálnych služieb v rámci celého Košického kraja (Košice – 5 vzoriek, Michalovce – 5 vzoriek, Trebišov – 5 vzoriek, Rožňava – 5 vzoriek). V každej vzorke boli vyšetrené nasledovné ukazovatele: tuky, bielkoviny, sacharidy, obsah chloridu sodného a vypočítala sa výsledná energetická hodnota stravy.

3.4 Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti

Cieľom úlohy je kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo z procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky:

V rámci plnenia úlohy a v zmysle e-mailových usmernení ÚVZ SR v Bratislave k počtu vzoriek a ich analýze bola odobratá na laboratórne vyšetrenie **1 vzorka hotového pokrmu**, v ktorom bola zisťovaná prítomnosť alergénu - arašidy, ktorý nebol uvedený v jedálnom lístku ako súčasť hotového pokrmu. Laboratórne vyšetrená vzorka odobratého hotového pokrmu **vyhovela**, nakoľko v nej nebola zistená prítomnosť alergénu, ktorý nebol označený v jedálnom lístku.

4 ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek, cestou materských centier, zariadení pre deti a mládež, prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Realizácia:

a) Podpora zdravého štartu do života

Výchovné aktivity v oblasti prevencie obezity vykonávali pracovníci Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

Počas výkonu ŠZD v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež bolo vykonaných 311 kontrol na posudzovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy, pestrosti stravy, dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na OVD a na dodržiavanie pitného režimu pre deti v predškolských zariadeniach.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Magistrát mesta Košice (Oddelenie školstva) organizoval školiace akcie a v súčinnosti so zamestnancom Odboru HDM boli v roku 2023 realizované 2 odborné semináre pre kuchárky školských jedální a prevádzkových zamestnancov školských jedální, zamerané na hygienu výživy a bezpečnosť potravín. Regionálny úrad školskej správy realizoval v sledovanom období 1 odborný seminár pre vedúce školských jedální, na ktorom sa aktívne (prednáškou) zúčastnil aj zamestnanec Odboru HDM. Aktívna účasť bola vyžiadaná aj na besede pri príležitosti *Svetového dňa výživy*, ktorú taktiež organizoval Regionálny úrad školskej správy v Košiciach.

d) Podpora pohybových aktivít

V rámci podpory pohybových aktivít pracovníci Odboru HDM vykonávajú aj kontroly telocviční a ich zázemia. V danom roku sa kontrola uskutočnila v 57 zariadeniach.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V roku 2023 aktivity súvisiace s touto čiastkovou úlohou realizované neboli.

4.2 Predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch

Cieľom úlohy je v rámci štátneho zdravotného dozoru zmapovať stav a sortiment predaja doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch.

Realizácia:

V zariadeniach pre deti a mládež, v ktorom prebieha výchova a vzdelávanie detí a žiakov do 18 rokov, v hodnotiacom roku 2023, odborní zamestnanci Odboru HDaM vykonali v rámci štátneho zdravotného dozoru kontrolu v 21 školských bufetoch a 1 automate. Štátny zdravotný dozor bol prioritne zameraný na poskytovanie sortimentu tovaru v bufetoch a automatoch. V kontrolovaných prevádzkach neboli zistené závažné nedostatky.

4.3 Úrazy u detí v SR

Realizácia:

V roku 2023 NCZI nevznieslo požiadavky na plnenie uvedenej úlohy, preto sa úloha neplnila.

4.4 Monitorovanie kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení. Úloha je cielená na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdravotných škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

Realizácia:

V roku 2023 sa uskutočnilo mapovanie počtu predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém núteného vetrania, pričom bolo zistené, že nútené vetranie je používané v novej prístavbe Materskej školy Čaňa a v Materskej škole Lorinčík.

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru v sledovanom období neboli zistené nedostatky súvisiace s nútenou ventiláciou, pričom ale kvalita ovzdušia meraná nebola.

5 ODBOR RADIČNEJ OCHRANY

5.1 Sledovanie a hodnotenie veľkosti ožiarenia pacientov z lekárskeho ožiarenia

Cieľom úlohy je zhodnotiť veľkosť individuálnych dávok pacientov pri vybraných typoch rádiologických vyšetrení a vyhodnotiť kolektívne dávky obyvateľov z vybraných typov rádiologických vyšetrení vykonávaných v SR. Ďalej, výsledky štúdie porovnať s platnými národnými diagnostickými referenčnými úrovňami, ktoré sú definované v opatrení MZ SR.

Plnenie úlohy

Intenzívny rozvoj vedy a techniky v oblasti rádiodiagnostiky, nukleárnej medicíny a rádioterapie za posledných 25 rokov priniesol významné zvýšenie expozície ľudskej populácie zo zdrojov žiarenia používaných v medicíne a tejto problematike sa na medzinárodných vedeckých a odborných fórach venuje stále väčšia pozornosť. Lekárske ožiarenie je jediným prípadom, kedy je človek zámerne vystavený ionizujúcemu žiareniu za účelom získania diagnostickej informácie, realizovania intervenčného výkonu liečby.

V prvej etape riešenia úlohy bol navrhnutý postup a metodika pre hodnotenie veľkosti ožiarenia pacientov v rádiológii a nukleárnej medicíne, vypracované štandardné postupy pre zber údajov na rádiologických pracoviskách a pracoviskách nukleárnej medicíny.

V rámci druhej etapy riešenia sa uskutočnilo hodnotenie dávok z lekárskeho ožiarenia na rádiologických pracoviskách, ako aj sledovanie aplikovaných rádiofarmák pacientom pri diagnostických vyšetreniach na pracoviskách nukleárnej medicíny v rámci Slovenskej republiky.

Na pracoviskách bolo zisťované sledovanie diagnostických referenčných úrovní (DRÚ) stanovených v opatrení MZ SR. Podľa zákona č. 87/2018 Z. z. o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon č. 87/2018 Z. z.“), je poskytovateľ zdravotnej starostlivosti povinný sledovať ožiarenie pacientov pri lekárskom ožiarení, zaznamenávať veľkosť ožiarenia pacientov a na požiadanie poskytnúť tieto údaje Úradu verejného zdravotníctva SR (ÚVZ SR).

Minimálne 60 % nemocníc disponuje systémom DQC (dose quality control), ktorý spravuje spoločnosť Ústav radiačnej ochrany, s. r. o., Staničná 1062/24, Továrenská 2, 911 05 Trenčín. V súvislosti s touto skutočnosťou bolo navrhnuté, aby sa uvedená spoločnosť oslovila o možnosť poskytnutia údajov potrebných pre plnenie programov a projektov úradov verejného zdravotníctva v SR.

Na ÚVZ SR bol pripravený list, ktorý bol podkladom listu rozposlaného regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva na vybrané pracoviská rádiodiagnostiky, ktorým boli jednotlivé pracoviská požiadané o súhlas k použitiu údajov, týkajúcich sa vykonaných vyšetrení. Rovnaký postup bol zvolený aj pre mamografické pracoviská. V Košickom a Prešovskom kraji sú v prevádzke 4 pracoviská nukleárnej medicíny. Z týchto pracovísk boli vyžiadané zoznamy výkonov za celý rok 2022.

Na spracovanie dát dalo súhlas 45 poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, u ktorých sú údaje o rádiodiagnostických vyšetreniach zbierané a archivované v automatizovanom systéme DQC. V uvedenom súbore sú zastúpené rádiologické pracoviská rôznych typov poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Výstupy o dávkach pacientov boli získané spolu zo 65 skiagrafických prístrojov (49 stabilných a 16 pojazdných) a 31 mamografických prístrojov.

Údaje boli analyzované za obdobie 3 mesiacov, apríl – jún 2022. Skiagrafické vyšetrenia boli rozdelené podľa typu a projekcie. Pacienti boli rozdelení na skupinu dospelých pacientov (15 rokov a vyšší vek) a na deti v troch vekových kategóriách (0 – 5 r., 5 – 10 r., 10 – 15 r.). Spolu bolo analyzovaných 378 581 skiagrafických vyšetrení, z toho 42 479 vyšetrení detí do 15 rokov, čo predstavovalo 11,22 %. Z celkového počtu rtg vyšetrení, nami vybrané typy skiagrafických vyšetrení (lebka, hrudník, panva, brucho, LS) predstavovali podiel 27 %. Väčšinu skiagrafických vyšetrení uskutočnených v zdravotníckych zariadeniach tvoria vyšetrenia končatín, ktoré z hľadiska individuálnej dávky nepredstavujú väčší význam. Počet vybraných vyšetrení u detí bol tiež relatívne nízky (15 %).

Vyšetrenia v nukleárnej medicíne boli analyzované z údajov za obdobie celého roku 2022. Pacienti boli taktiež rozdelení na skupinu dospelých pacientov (15 rokov a vyšší vek) a deti, pričom DRÚ sa porovnávala na základe hmotnostného intervalu 65 kg až 75 kg pre dospelých a príslušné podiely aktivity pre deti na základe ich hmotností. DRÚ pre PET/CT vyšetrenie a pre látku FDG s rádionuklidom F-18 nie je stanovená, preto bolo cieľom zistiť typické hodnoty.

Pri lekárskom ožiarení v nukleárnej medicíne bolo po konzultácii s pracoviskami zvolených nasledovných 5 typov často sa vyskytujúcich vyšetrení pre dospelých pacientov: scintigrafia skeletu – MDP/HDP, scintigrafia prítitných teliesok – MIBI, scintigrafia pľúc – perfúzia + ventilácia – MAA, lokalizácia sentinelovej uzliny – nanokoloid a PET/CT. Pre detských pacientov boli vybrané nasledovné 4 typy vyšetrení, ktoré predstavujú významnú

časť z vykonávaných vyšetrení: dynamická scintigrafia obličiek – DTPA, dynamická scintigrafia obličiek – MAG3, scintigrafia nadobličiek – MIBG a PET/CT.

V rámci Košického kraja na pracoviskách nukleárnej medicíny sú v prevádzke 2 prístroje na INMaM Košice, t. j. SPECTEKO EXCEL SIEMENS a SPECT/CT SIEMENS SYMBIA INTEVO 6, SPECT/CT SIEMENS SYMBIA INTEVO EXCEL je inštalovaný v Nemocnici s poliklinikou Štefana Kuku v Michalovciach. V Prešovskom kraji je SPECT/CTBrightView XCT v prevádzke na pracovisku nukleárnej medicíny v Nemocnici v Poprade a v Prešove vo firme Vivamed sú inštalované 2 prístroje SPECT GE Sopha DST-Xli a SPECT GE NM 830 ES.

Na sledovaných pracoviskách nukleárnej medicíny Košického a Prešovského kraja bolo celkovo vykonaných 10 741 diagnostických vyšetrení. Najviac vyšetrení sa realizovalo na pracovisku INMaM v Košiciach (4 464) a z toho 257 tvorili terapeutické vyšetrenia.

Zhodnotenie dodržiavania DRÚ bolo zisťované pri nasledovných typoch vyšetrení pre dospelých pacientov: scintigrafia skeletu – MDP/HDP, scintigrafia prítitných teliesok – MIBI, scintigrafia pľúc – perfúzia + ventilácia – MAA, lokalizácia sentinelovej uzliny – nanokoloid, PET/CT a pre detských pacientov: dynamická scintigrafia obličiek – DTPA, dynamická scintigrafia obličiek – MAG3, scintigrafia nadobličiek – MIBG, PET/CT.

Tab. č. 1 – Prehľad aplikovaných aktivít rádionuklidov vybraných typov vyšetrení pre dospelých pacientov a ich porovnanie s DRÚ

Aplikované aktivity v MBq pre dospelých pacientov s hmotnosťou v intervale 65 kg až 75 kg	Košický a Prešovský kraj		DRÚ (MBq)
	Priemer (MBq)	Štandardná odchýlka (MBq)	
Scintigrafia skeletu Tc-99m,MDP/HDP	681,3	46,2	800
Scintigrafia prítitných teliesok Tc-99m, MIBI	649,3	45,7	800
Scintigrafia pľúc: perfúzia, ventilácia Tc-99m, MAA	151,6	17,3	200
Lokalizácia sentinelovej uzliny Tc-99m, nanokoloid	173,4	35,5	150
PET/CT F-18 a Ga-68, FDG a DOTA	FDG: 284,5	FDG: 83,2	DOTA: 250,0

V tab. č. 1 sú uvedené priemerné hodnoty aplikovaných aktivít rádionuklidov pre jednotlivé vyšetrenia na pracoviskách nukleárnej medicíny v rámci Košického a Prešovského kraja. Najvyššie hodnoty boli stanovené pri scintigrafii skeletu pozitívom Tc-99m,MDP/HDP, avšak neprekročili DRÚ. Vyššia hodnota aplikovanej aktivity 173,4 MBq bola stanovená v prípade vyšetrenia – lokalizácia sentinelovej uzliny Tc-99m a presahuje DRÚ o 12 %.

Získané výsledky sú porovnateľné s hodnotami aplikovaných aktivít pri jednotlivých vyšetreniach v Žilinskom a Banskobystrickom kraji.

5.2 Cielené vyhľadávanie opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu a vypracovanie postupov na riešenie krízových situácií súvisiacich s nelegálnym nakladaním s rádioaktívnym materiálom

V uplynulých rokoch sa na území Slovenskej republiky vyskytli desiatky udalostí, pri ktorých došlo k záchytu rádioaktívnych žiaričov alebo rádioaktívne kontaminovaných predmetov neznámeho pôvodu, napr. náhradné súčiastky na poľnohospodárske stroje alebo pružinová oceľ. Takýto typ materiálu bol identifikovaný vo výkupniach železného šrotu.

V prvej etape riešenia úlohy sa začala realizovať nová informačná kampaň, ktorá je zameraná na identifikáciu možných rádioaktívnych materiálov neznámeho pôvodu u prevádzkovateľov zberní druhotných surovín a spracovateľov železného šrotu.

Podľa informácií z internetu v Košickom kraji je evidovaných 97 prevádzok, resp. výkupní kovového šrotu a 82 výkupní v Prešovskom kraji. Na základe dosiaľ vykonaných návštev pracovísk bolo zistené, že mnohé prevádzky z predmetného zoznamu už neexistujú alebo sa nevenujú výkupu kovového šrotu.

Pripravený bol informačný leták, kde je špecifikovaný materiál vykazujúci zvýšenú rádioaktivitu, doteraz identifikovaný v zberniach kovového šrotu. Tento informačný leták sa poskytoval prevádzkovateľom výkupní. Prevádzkovatelia zberní železného šrotu boli informovaní o negatívnych účinkoch ionizujúceho žiarenia na všetky živé organizmy. Zároveň boli poučení o postupe pri možnom záchyte takéhoto materiálu vo výkupni. Pracovníci odboru radiačnej ochrany pri inšpekcii prevádzok výkupní vykonávali prehliadku kovového šrotu. Merania dávkového príkonu boli realizované prístrojom FH 40 G-L.

Z kontroly zberne kovového šrotu bola vypracovaná zápisnica, kde sú uvedené aj hodnoty merania dávkového príkonu. Zápisnicu podpísali pracovníci odboru radiačnej ochrany ako aj prevádzkovatelia výkupne šrotu. Pri návšteve prevádzok nebol nájdený predmet, ktorý by vykazoval zvýšenú rádioaktivitu.

V uplynulom roku, na základe získaných informácií, prevádzkovatelia výkupní kovového šrotu pri výskyte kovového materiálu s možnosťou zvýšenej rádioaktivity, oznámili uvedenú skutočnosť pracovníkom Odboru radiačnej ochrany Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach. Zároveň zabezpečili, že nájdený materiál bol separovaný od bežného kovového šrotu mimo dosahu osôb. Mimoriadna udalosť bola riešená v nasledujúcich prevádzkach: výkupňa kovového šrotu KOVOZBER, s.r.o., Radlinského 28, 052 01 Spišská Nová Ves, Zberné suroviny Žilina, a. s., prevádzka – Magnezitárska 16, 040 01 Košice a vo firme SCRAPMET SLOVAKIA, s. r. o., Robotnícka 10, 974 01 Banská Bystrica, prevádzka – Kendice 390.

Niektorí prevádzkovatelia zberní železného šrotu, za účelom zlepšenia svojej práce, pristupujú k riešeniu tejto situácie prevádzkovaním zariadení na presnú nedeštruktívnu chemickú analýzu kovových materiálov. Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach zaevidoval oznámenú činnosť na možnosť používať prenosný prístroj na röntgenfluorescenčnú analýzu. Za účelom analýzy materiálov pri triedení spracovávaného odpadu bude spektrometer prevádzkovaný vo výkupniach v Košiciach, Trebišove a Poprade.

6 ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 Národný imunizačný program SR (NIP SR)

Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2023

Prípisom ÚVZ SR HH SR zo dňa 20. 12. 2022 bol *aktualizovaný očkovací kalendár* pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých na rok 2023. Na povinné očkovanie dojsť proti pneumokokovým invazívnym ochoreniam boli k dispozícii 13-valentná a 10-valentná konjugovaná vakcína. Preočkovanie dospelých proti záškrtu a tetanu sa vykonávalo kombinovanou očkovacou látkou každých 15 rokov, prvé preočkovanie dospelých sa odporúča vo veku 30 rokov a ďalej každých 15 rokov. Aktualizovaný očkovací kalendár bol uverejnený na webovej stránke RÚVZ.

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním, manažment očkovania

Priebežne je vykonávaný monitoring ochorení preventabilných očkovaním vrátane laboratórnej diagnostiky. Z ochorení, proti ktorým sa vykonáva pravidelné povinné očkovanie, boli hlásené výskyty ochorení na **pertussis**, dva sporadické ochorenia na **parotitídu** a 1 prípad pozitívnej izolácie toxického kmeňa **Corynebacterium diphtheriae**.

V prípade ochorení na **pertussis** bolo spolu zaznamenaných **20 ochorení** (v roku 2022 – 9x): v okrese Košice I – 1x, Košice II – 6x, Košice III – 1x, Košice IV – 3x a Košice-okolie – 9x. Ochorenia boli zaznamenané vo vekových skupinách: 20 – 24 roč. = 1x, 25 – 34 roč. = 1x, 35 – 44 roč. = 1x, 45 – 54 roč. = 4x, 55 – 64 roč. = 3x, 65 rokov a viac = 10x. V 2 prípadoch boli chorí riadne očkovaní (1x 5 dávok, 1x 6 dávok), u 10-tich nebolo vykonané očkovanie pre vek a v 8 prípadoch sa údaj o očkovaní nepodarilo zistiť, nakoľko záznam o absolvovaní povinného očkovania v zdravotnej dokumentácii chorých nebol prítomný.

Laboratórne boli potvrdené **2 sporadické ochorenia** na **parotitídu** u detí vo veku 4 a 5 rokov z okresu Košice II, očkovací status – 1x očkovaný 2 dávkami, 1x očkovaný 1 dávkou vakcíny proti MMR.

V roku 2023 bol z mikrobiologického laboratória hlásený 1 prípad izolácie kmeňa **Corynebacterium diphtheriae biotyp gravis produkujúci toxín** z kožnej lézie u 2-ročného dieťaťa z okresu Košice-okolie, riadne očkovaného 3 dávkami vakcíny proti DTP. Cestovateľská anamnéza bola negatívna. Protiepidemické opatrenia u úzkych kontaktov boli zabezpečené. Toxicita kmeňa bola určená v NRC pre diftériu na RÚVZ Košice.

V súlade s listom č. ÚVZSR/01/3788/11997/2023 zo dňa 14. 04. 2023, boli dňa 16. 05. 2023 vyhodnotené aktivity „**Európskeho imunizačného týždňa 2023**“, ktoré boli realizované od 23. 04. do 29. 04. 2023. **Témou kampane v roku 2023 bol slogan „The big catch up“/„Dobehňime zabudnuté očkovanie“**. Hlavné posolstvo každoročnej kampane vyjadruje slogan „Prevent – Protect – Immunize“.

Aktivity na zvýšenie povedomia o dôležitosti očkovania sú realizované v priebehu celého roka cestou Poradne očkovania, pre zdravotníckych pracovníkov organizovaním seminárov, realizovaním edukačných aktivít pre laickú verejnosť, poskytovaním odborných informácií, týkajúcich sa aktívnej imunizácie pre laickú a odbornú verejnosť prostredníctvom elektronickej, resp. telefonickéj komunikácie a sprístupňovaním aktuálnych informácií o prenosných ochoreniach preventabilných očkovaním na webovom sídle úradu.

V rámci EIW 2023 boli podobne ako v predchádzajúcich kampaniach realizované aktivity orientované na cieľové skupiny – laickú verejnosť, zdravotníckych pracovníkov a minoritnú skupinu obyvateľstva s využitím webového sídla tunajšieho úradu, informačných a propagačných letákov a pod. Spolu bolo realizovaných 189 aktivít, z toho bolo 69 určených pre laickú verejnosť, 100 pre zdravotníckych pracovníkov, 19 pre rómsku komunitu

a 1 pre rizikóvú skupinu. Edukačné aktivity vykonávali odborní zamestnanci Odboru epidemiológie a Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

Kontrola očkovania

V zmysle Odborného usmernenia Úradu verejného zdravotníctva SR, zn. č. UVZSR/OI/2460/22666/2023 zo dňa 24. 07. 2023, bola vykonaná kontrola povinného pravidelného očkovania detí, ktoré dosiahli určený vek, vrátane spracovania a vyhodnotenia výsledkov na okresnej a krajskej úrovni. Celková zaočkovanosť v rámci KK bola 94,3 % (pohybovala sa od 92,8 – 95,8 %), minulý rok 95,0 %.

K poklesu zaočkovanosti pod 95 % na celookresnej úrovni došlo v 6 okresoch – v okresoch Košice I, II a III, v okresoch Spišská N. Ves, Trebišov a Michalovce. Na znížení percenta zaočkovanosti sa podieľali predovšetkým tieto faktory:

- vysoký počet odmietaní povinného pravidelného očkovania detí, ktoré dosiahli určený vek, zo strany zákonných zástupcov,
- posun povinného pravidelného očkovania zo strany zákonných zástupcov do neskoršieho veku detí,
- chyba malých čísiel v pediatrickom obvode,
- dlhodobý pobyt v zahraničí bez vyradenia z evidencie ambulancie,
- prevaha rómskych detí v obvode,
- nezodpovedný prístup rodičov k očkovaniu (významne neprispôsobiví obyvatelia rómskej komunity), nerešpektujúci ani opakované výzvy pediatrov, k lekárovi prídu, len keď sú deti choré, niektorí z nich vôbec nenavštevujú obvodného pediatra (najmä zo vzdialenejších obcí nemajú k dispozícii finančné prostriedky na dopravu k pediatrovi),
- dočasné a trvalé kontraindikácie,
- pandémia COVID-19 (obmedzené očkovanie),
- posudzovanie zaočkovanosti proti DTaP-VHB-HIB-IPV a PCV – do celkového počtu zaočkovaných sa započítavajú len úplne zaočkované osoby (deti zaočkované 2 dávkami očkovacej látky sa takisto posudzujú ako nezaočkované),
- zo strany pediatrov nedostatočne využité možnosti vykonávať očkovanie mimo zdravotnej ambulancie v priestoroch vyhovujúcich na výkon očkovania, ktoré sú pre pacientov ľahšie dostupné.

Na požiadanie všeobecných lekárov pre deti a dorast boli RÚVZ Košice u 47 detí schválené návrhy očkovacích schém na dodatočné doočkovanie detí v rámci povinného pravidelného očkovania detí, ktoré dosiahli určený vek.

6.2 Surveillance infekčných ochorení

Plnenie:

V zmysle pokynov ÚVZ SR boli spracované štatistické a analytické podklady a vypracovali sa **výročné správy** za rok 2022 za okres Košice I – IV, Košice-okolie a Košický kraj, v termíne a požadovanej kvalite a rozsahu. Pravidelne a podľa potreby sa vypracovávali **analýzy aktuálnej epidemiologickej situácie a výskytu mimoriadnych situácií** v rámci územnej pôsobnosti RÚVZ Košice.

V rámci surveillance prenosných ochorení bolo v roku 2023 do **Epidemiologického informačného systému** vložených 7 816 hlásení o prenosných ochoreniach (r. 2022 – 85 449).

- Počet zásahov v ohnisku nákaz – 5 944 (r. 2022 – 84 489)
- Počet vyšetrených osôb – 7 035 (r. 2022 – 74 297)

- Počet nariadených opatrení vo veci predchádzania vzniku a šíreniu prenosných ochorení podľa zák. č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov – 90 (r. 2022 – 4).

Cielene podľa aktuálnej epidemiologickej situácie sa sledoval stav zaočkovanosti a **výskyt prenosných ochorení** zaradených do Národného imunizačného programu SR (NIP). V sledovanom období nebolo hlásené podozrenie ani ochorenie u detí na tetanus, poliomyelitídu, morbilli a rubeolu.

V roku 2023 bol zaznamenaný vzostup počtu prípadov ochorení na pertussis. V okrese Košice I – IV bolo hlásených 11 ochorení (v r. 2022 – 7 ochorení) a v okrese Košice-okolie 9 ochorení na pertussis (v r. 2022 – 2 prípady). V rámci prenosných ochorení preventabilných povinným očkovaním boli laboratórne potvrdené 2 prípady parotitídy u detí vo veku 4 a 5 rokov z okresu Košice II. NRC pre diftériu na RÚVZ Košice hlásilo v roku 2023 izoláciu kmeňa *Corynebacterium diphtheriae* biotyp *gravis* z kožnej lézie u 2-ročného dieťaťa z okresu Košice-okolie.

V súlade s listom ÚVZ HH SR, č. OE/2460/2013, RZ-9842/2013 zo dňa 07. 05. 2013, pokračovalo sa v sledovaní ochorení a úmrtí na **SARI**. V roku 2023 bolo hlásených 14 prípadov (r. 2022 – 7).

Počas roka 2023 boli **širokej verejnosti** cez webový portál RÚVZ Košice i **prostriedky masmediálnej komunikácie (41x) sprostredkované informácie** o výskyte prenosných ochorení a možnostiach ich prevencie, o očkovaní a aktuálnej situácii vo výskyte akútnych respiračných ochorení a chrípke podobných ochorení. Vzhľadom na aktuálnu epidemiologickú situáciu v danom roku boli poskytované a zverejňované informácie súvisiace predovšetkým s ochorením na vírusovú hepatitídu typu A.

Vyhodnotenie chrípkovej sezóny 2022/2023

Aktivitu chrípky v chrípkovej sezóne 2022/2023 v **okresoch Košice I – IV a okrese Košice-okolie možno charakterizovať nárastom výskytu ochorení na akútne respiračné ochorenia (ARO) a chrípke podobných ochorení (CHPO)** v porovnaní s predchádzajúcou chrípkovou sezónou. Ochorenia sa vyskytovali sporadicky až na lokálne epidémie v predškolských a školských zariadeniach.

Priebeh sezóny:

V sezóne 2022/2023 bolo v **okresoch Košice I – IV** hlásených 72 151 ARO, čo predstavuje chorobnosť 88 734,64/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako CHPO bolo hlásených 3 159 ochorení, chorobnosť 3 885,08/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z celkového počtu hlásených ARO tvorili CHPO 4,4 %. Spolu bolo hlásených 210 komplikácií (0,29 %).

V predchádzajúcej sezóne bolo hlásených 50 080 všetkých ARO, čo predstavuje chorobnosť 41 052,6/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako CHPO bolo hlásených 902 ochorení, chorobnosť 739,4/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. V porovnaní s predchádzajúcou sezónou došlo k nárastu počtu hlásených ARO o 22 071 prípadov (nárast o 44 %) a CHPO o 2 257 prípadov (3-násobný vzostup).

V sezóne 2022/2023 bolo v **okrese Košice-okolie** hlásených 29 436 všetkých ARO, čo predstavuje chorobnosť 48 553,5/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako CHPO bolo hlásených 1 361 ochorení, chorobnosť 2 244,9/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z celkového počtu hlásených ARO tvorili CHPO 4,6 %. Spolu bolo hlásených 144 komplikácií (0,5 %).

V predchádzajúcej sezóne bolo hlásených 18 362 všetkých ARO, čo predstavuje chorobnosť 34 459,4/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako CHPO bolo hlásených 629 ochorení, chorobnosť 1 180,4/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov.

V porovnaní s predchádzajúcou sezónou došlo k nárastu počtu hlásených ARO o 11 074 prípadov (nárast o 60 %) a CHPO o 732 prípadov (nárast o viac ako 100 %).

V okresoch Košice I – IV sa chorobnosť na ARO a CHPO v chrípkovej sezóne pohybovala od najvyššej 2 349,10/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov v 40. KT, kedy bolo hlásených 2 907 ARO, z toho 74 CHPO, po najnižšiu 1 261,9/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov v 15. KT, hlásených bolo 1 643 ochorení ARO, z toho 34 CHPO. Najviac komplikácií – 47 bolo hlásených v 50. KT, čo tvorilo 1,6 % z celkového počtu hlásených ochorení.

V okrese Košice-okolie sa chorobnosť na ARO a CHPO v chrípkovej sezóne pohybovala od najvyššej 2 353,5/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov v 8. KT, kedy bolo hlásených 1 495 ARO, z toho 59 CHPO, po najnižšiu 625,6/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov v 17. KT, hlásených bolo 370 ARO, z toho 11 CHPO. Najviac komplikácií – 23 bolo hlásených v 2. KT, čo tvorilo 2 % z celkového počtu hlásených ochorení.

Vekovo-špecifická chorobnosť:

Najvyššia vekovo-špecifická chorobnosť v okresoch **Košice I – IV** bola v okrese Košice III vo vekovej skupine 0 – 5-ročných detí – 15 327,9/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri počte 211 ochorení v 52. KT.

Najnižšia vekovo-špecifická chorobnosť v okresoch **Košice I – IV** bola v okrese Košice IV vo vekovej skupine nad 60 rokov pri nulovom výskyte ochorení v 43. a 47. KT.

Najvyššia vekovo-špecifická chorobnosť v okrese **Košice-okolie** bola vo vekovej skupine 0 – 5-ročných detí – 12 488,6/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri počte 378 ochorení v 51. KT.

Najnižšia vekovo-špecifická chorobnosť v okrese **Košice-okolie** bola vo vekovej skupine osôb nad 60 rokov – 18 013/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri počte 17 ochorení v 12. KT.

Protiepidemická komisia:

V tejto chrípkovej sezóne regionálna protiepidemická komisia nezasadala.

Vyučovací proces:

V okresoch Košice I – IV bol z dôvodu chorobnosti žiakov viac ako 30 % prerušený vyučovací proces v 58 MŠ, 41 ZŠ a 6 SŠ. V okrese Košice-okolie bol prerušený vyučovací proces v 72 MŠ, 41 ZŠ a 1 SŠ.

Sentinelová surveillance SARI a chrípky A(H1N1):

V sledovanom období boli hlásené 2 ochorenia na SARI z okresov Košice II a Košice-okolie, kde bol z odobratých biologických materiálov potvrdený vírus chrípky A.

V sledovanej chrípkovej sezóne bol laboratórne potvrdený 196x vírus chrípky A a 83x vírus chrípky B (sérologicky a PCR).

Úmrtia:

V chrípkovej sezóne 2022/2023 bolo v okrese Košice-okolie zaznamenané 1 úmrtie na chrípku u 33-ročného muža, kde z biotického materiálu (pl'úca) bol PCR testom potvrdený vírus chrípky.

Záver:

Zrušenie prísnych protiepidemických opatrení v súvislosti s pandémiou COVID-19 viedlo k zvýšeniu výskytu akútnych respiračných ochorení počas chrípkovej sezóny 2022/2023.

6.3 Informačný systém prenosných ochorení

Plnenie:

Nadalej priebežne pri metodických návštevách všeobecných lekárov sú zdravotnícki pracovníci informovaní o možnosti využívania systému EPIS v lekárskej praxi (online hlásenia infekčných ochorení). Kontrola kvality údajov v EPISe sa vykonáva priebežne a 1x mesačne na základe zaslaných výstupov z RÚVZ B. Bystrica. Pre zabezpečenie rozšírených údajov v programe EPIS a posúdenie objemu práce v ohnisku nákaz sa komplexne spracovávali ohniská vybraných nákaz.

V roku 2023 boli spracované a vložené do systému EPIS údaje, ako:

- potvrdené individuálne prípady prenosných ochorení: 7816 (z toho 1045 nozokomiálnych nákaz),
- počet hlásení do SRV: 237,
- počet epidémií: 55, z toho 27 rodinných (s počtom chorých 2 až 7) a 1 epidémia v súvislosti s výskytom VHA v meste Moldava nad Bodvou s počtom chorých 168.

Úplnosť a správnosť povinných údajov a premenných zadávaných do EPIS-u je pravidelne kontrolovaná vedúcim pracovníkom.

6.4 Nozokomiálne nákazy

Plnenie:

Analýza a evidencia hlásených nozokomiálnych nákaz (ďalej NN) sa vykonáva v pravidelných mesačných intervaloch. Za obdobie roka 2023 lôžkové zdravotnícke zariadenia nahlásili **1045 nozokomiálnych nákaz** (v roku 2022 – 1051), z toho bolo **208 črevných nákaz** (146 klostrídiových infekcií, 22 adenovírusových, 20 rotavírusových, 7 norovírusových, 3 kampylobakteriálne enteritídy, 1 salmonelová enteritída, 1 šigelóza zapríčinená *Shigella flexneri*, 8 hnačiek a gastroenteritíd pravdepodobne infekčného pôvodu), **106 infekcií dolných dýchacích ciest** (r. 2022 – 131), **390 infekcií horných dýchacích ciest** (r. 2022 – 297), **122 septických infekcií** (r. 2022 – 117), **94 infekcií v mieste chirurgického výkonu** (r. 2022 - 85), **64 urologických infekcií** (r. 2022 – 51), **37 ochorení zo skupiny ostatných nozokomiálnych nákaz** (r. 2022 – 108), **16 rán a popálenín** (r. 2022 – 15), **8 nákaz kože a slizníc** (r. 2022 – 8) a **0 gynekologických infekcií** (r. 2022 – 1).

Etiologické agens bolo potvrdené v 990 prípadoch (23x negatívny výsledok laboratórnych vyšetrení, 32x biologický materiál neodobratý). Najčastejšími vyvolávateľmi NN boli: **koronavírus SARS-Cov-2, ktorý spôsobil 320 ochorení**, mikroorganizmy rodu *Staphylococcus* 157x – druh *Staphylococcus aureus* 54x (z toho 28x MRSA), *Staphylococcus epidermidis* 40x, *Staphylococcus haemolyticus* 48x, *Staphylococcus hominis* 4x, *Staphylococcus* iný špecifikovaný 11x a *Clostridium difficile* 146x. Ďalšími najčastejšími vyvolávateľmi NN boli: *Klebsiella pneumoniae* 51x, *Acinetobacter baumannii* 40x, *Escherichia Coli* 37x a *Pseudomonas aeruginosa* 33x. **56 nozokomiálnych infekcií (t. j. 5,4 %) bolo vyvolaných polyrezistentnými mikrobiálnymi kmeňmi. Nozokomiálna nákaza bola 23x vyvolaná kmeňmi Enterobacteriaceae produkujúcimi karbapenemázy (*Klebsiella pneumoniae* 15x, *Pseudomonas aeruginosa* 5x, *Enterobacter cloacae* 2x a *Escherichia Coli* 1x).** Na pracoviskách, kde bol zaznamenaný výskyt mikroorganizmov s klinicky a epidemiologicky významnými mechanizmami rezistencie voči antibiotikám, boli prijaté protiepidemické opatrenia na zabránenie ich ďalšieho šírenia. Za uvedené obdobie nebol v zdravotníckych zariadeniach zaznamenaný epidemický výskyt septických infekcií spôsobených meticilín-rezistentným mikrobiálnym kmeňom. Ochorenia sa vyskytovali sporadicky.

Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice hlásila 392 nemocničných nákaz (r. 2022 – 469x), Detská fakultná nemocnica Košice 219 ochorení (r. 2022 – 191x), Nemocnica AGEL Košice-Šaca, a. s., 155 ochorení (r. 2022 – 102x), Východoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb, a. s., Košice 136 ochorení (r. 2022 – 97x), Vysokošpecializovaný odborný ústav geriatrický, n. o., sv. Lukáša v Košiciach 61 prípadov (r. 2022 – 70x), Železničná nemocnica s poliklinikou Košice – 55 NN (r. 2022 – 41x), Východoslovenský onkologický ústav, a. s., 26 NN (r. 2022 – 81x), Kardiocentrum AGEL, a. s. – 1 NN.

V súvislosti s monitoringom hygienicko-epidemiologického režimu ako prevencie vzniku nozokomiálnych nákaz bolo v rámci ŠZD vykonaných 195 kontrol, počas ktorých bolo odobratých 888 vzoriek, z toho 257 cielených sterov z prostredia, predmetov a plôch, 288 sterilných predmetov, 315 biologických a chemických indikátorov na kontrolu účinnosti sterilizačného procesu sterilizátorov, 12 vzoriek dialyzačných vôd a 16 vzoriek z ovzdušia. Za sledované obdobie bolo posúdených 172 prevádzkových poriadkov s hygienicko-epidemiologickým režimom. Výkon ŠZD zameraný na dodržiavanie hygienicko-epidemiologického režimu, bariérovej ošetrovacej techniky, dodržiavanie dekontaminačných (sterilizačných a dezinfekčných) procesov bol v tomto roku zameraný predovšetkým na dermatovenerologické ambulancie, ORL ambulancie a urologické ambulancie na území okresov mesta Košice a Košice-okolie.

V rámci tohtoročnej kampane „*Clean care is safer care*“ neboli vykonané kontroly hygieny rúk zdravotníckych pracovníkov vzhľadom na prebiehajúcu epidémiu vírusovej hepatitídy typu A v meste Košice a okrese Košice-okolie a s tým súvisiacim zabezpečením protiepidemických opatrení. Informácia o prebiehajúcej kampani bola uverejnená na webovom sídle RÚVZ so sídlom v Košiciach.

Do programu **HELICS** v súčasnej dobe nie je zapojené žiadne lôžkové zdravotnícke zariadenie.

V súlade s Odporúčaním Rady 2009/C 151/01 z 9. júna 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou bola v priebehu roka 2023 realizovaná **Surveillance infekcií spôsobených Clostridium difficile**. Prípady infekcií spôsobených Clostridium difficile zaznamenané za uvedené obdobie (146x) boli štandardne zadané do EPIS a následne exportované do TESSy.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

Plnenie:

V rámci plnenia úlohy sa priebežne sledovali odozvy správy v SRV s využitím filtra „vlastné hlásenie“. Pre posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení sa využíval (denne a týždenne) systém rýchleho varovania (SRV) v SR. V sledovanom období bolo do SRV zadaných 237 hlásení. Informácie z ÚVZ SR, ako kontaktného bodu o výskyte prenosných ochorení a preventívnych opatreniach, sú okamžite sprístupnené na webovom sídle úradu, resp. sú postúpené ďalej lekárom či zdravotníckym zariadeniam.

Na základe návrhu členov regionálnej protiepidemickej komisie zriadenej na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach, ktorá zasadala dňa 05. 04. 2023, a v súlade s § 48 ods. 5 zák. č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, prednostka Okresného úradu Košice-okolie vyhlásila dňa 06. 04. 2023 z dôvodu epidémie VHA mimoriadnu situáciu v mestách Moldava nad Bodvou a Medzev a v obciach Jasov a Drienovec.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach v súvislosti s epidemickým výskytom VHA v Moldave nad Bodvou vydal 4 vyhlášky, uverejnené vo Vestníku úradu vlády SR pod číslami 3, 4, 5 a 6. Vyhláškou č. 3 nariadil plošné očkovanie

detí vo veku 1 až 15 rokov v Moldave n/B, s pobytom detí na ulici Budulovská, odkiaľ bolo zaznamenaných najviac prípadov a vyhláškou č. 4 nariadil plošné očkovanie detí v tom istom veku v blízkych lokalitách od tohto ohniska nákazy, a to v obci Jasov, Medzev a Drienovec. Dňa 04. 04. 2023 bola vydaná Vyhláška č. 5, ktorou sa opatrenia rozšírili na plošné očkovanie detí v celom meste Moldava z dôvodu, že sa už ojedinele vyskytli pozitívne prípady aj z iných ulíc mesta. V zmysle vyššie uvedených vyhlášok bolo zaočkovaných 1404 detí.

Na základe vyjadrenia Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach k aktuálnej epidemiologickej situácii, prednostka Okresného úradu Košice-okolie odvolala mimoriadnu situáciu v meste Moldava nad Bodvou, Medzev a obciach Jasov, Drienovec dňa 30. 06. 2023.

Z dôvodu vyhlásenia mimoriadnej situácie v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky, spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny, je naďalej zamestnancami Odboru epidemiológie zabezpečovaný dôkladný surveillance prenosných ochorení spojený so zisťovaním okolností dôležitých na vymedzenie ohniska nákazy a následným vykonávaním potrebných opatrení na predchádzanie šírenia infekčných ochorení vzhľadom na migračnú vlnu.

6.6 Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

Plnenie:

V januári bol Odborom lekárskej mikrobiológie RÚVZ Košice vypracovaný harmonogram odberov odpadových vôd z ČOV pre Východoslovenský región pre sledovanie cirkulácie poliovírusov a iných enterálnych vírusov vo vonkajšom prostredí. Pracovníci Odboru epidemiológie spolu odobrali 10 vzoriek odpadových vôd v lokalitách spádového územia určeného pre RÚVZ Košice: ČOV Kokšov-Bakša a ČOV Moldava nad Bodvou, v zmysle vypracovaného harmonogramu. Výsledky všetkých laboratórnych vyšetrení odobratých vzoriek odpadovej vody boli negatívne na prítomnosť enterálnych vírusov.

V sledovanom období, podobne ako v roku 2022, nebol hlásený výskyt hospitalizácie detí do 15 rokov s tzv. polio-like – ochorením s akútnou chabou obrnou. Z okresov Košice I, Košice II a IV boli hlásené 3 prípady ochorenia s dg. paréza n. facialis (v roku 2022 – 5x).

Dosiahnuté výsledky Odborom lekárskej mikrobiológie:

Aktívna účasť bola braná v programe na udržanie stavu bez poliomyelitídy v Slovenskej republike a v úlohách SZO v rámci celosvetového programu eradikácie poliomyelitídy.

Spolupráca: NRC pre poliomyelitídu ÚVZ SR, Oddelenia epidemiológie RÚVZ Prešovského a Košického kraja.

Cieľ: Monitorovanie cirkulácie divokých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses), vyšetrenie stolíc a iného biologického materiálu od pacientov s diagnózou akútna chabá obrna (ACHO), vyšetrenie klinického materiálu na prítomnosť enterovírusov pomocou kultivačných a sérologických metód.

Dosiahnuté výsledky: Systém práce pri riešení tejto úlohy spočíva v dodržiavaní vypracovaného časového harmonogramu odberu odpadových vôd, ich zaslaní do virologického laboratória RÚVZ Košice (v týždenných intervaloch z dvoch okresov), následnom spracovaní a laboratórnom vyšetrení na výskyt poliovírusov a iných enterálnych vírusov.

V roku 2023 bolo vyšetrených 89 vzoriek odpadových vôd, z toho 19 bolo pozitívnych: 3x ECHO vírus 6, 2x ECHO vírus 24, 2x Cocksackievírus B4, 4x Cocksackievírus B5 a 8x non-polio enterovírusy.

V hodnotenom období sme vyšetrili na prítomnosť enterovírusov 89 klinických materiálov od 67 pacientov, všetky s negatívnym výsledkom. S diagnózou suspektná akútna chabá obrna (ACHO) od pacientov do 15 rokov, sme mali 4 materiály od jedného pacienta, všetky s negatívnym výsledkom.

Potvrdenie a identifikácia izolovaných enterovírusov boli urobené v NRC pre poliomyelitídu na ÚVZ SR v Bratislave vírus-neutralizačným a RT-PCR testom.

Nepriamy dôkaz: dôkaz protilátok: Metódou ELISA na dôkaz špecifických protilátok triedy IgM, IgG a IgA proti enterálnym vírusom bolo vyšetrených 229 sér od 212 pacientov. Z toho malo pozitívne protilátky triedy IgM 26 vzoriek, IgG 8 vzoriek a IgA protilátky malo 35 vzoriek.

Plnenie úlohy a jej dopad na zdravie:

Po úspešnej eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike je potrebné naďalej pokračovať vo všetkých doteraz vykonávaných aktivitách surveillance poliomyelitídy na udržanie stavu bez poliomyelitídy, predovšetkým v rýchlej detekcii zavlečených divokých vírusov a v detekcii cirkulácie vírusov derivovaných z vakcíny. Významnou aktivitou je vyšetrovanie odpadových vôd, preto bol pre obdobie rokov 2023/2024 vypracovaný a Regionálnym úradom verejného zdravotníctva Košického a Prešovského kraja zaslaný časový harmonogram odberu odpadových vôd na obdobie marec 2023 – február 2024.

Návrh na ďalší postup: Vzhľadom na výskyt VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses) v odpadových vodách Západoslovenského regiónu v minulých rokoch je nevyhnutné naďalej pokračovať v monitorovaní cirkulácie divokých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrovaním odpadových vôd a stolíc od pacientov s diagnózou akútna chabá obrna.

6.7 Prevencia HIV/AIDS

Plnenie:

V rámci plnenia úlohy č. 6.7 *Prevencia HIV/AIDS* v roku 2023 realizáciu edukačných aktivít hlásilo 25 regionálnych úradov verejného zdravotníctva. Na plnení úlohy sa podieľali pracovníci útvarov epidemiológie a podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

Edukačné aktivity realizované RÚVZ v Slovenskej republike v rámci plnenia úlohy:

RÚVZ	Besedy/prednášky/diskusie (... x ZŠ/... osôb, ... x SŠ/... osôb)	Iné aktivity (... x panely, médiá, letáky, WEB ...)
Bardejov	9x ZŠ/59 žiakov, 9x SŠ/148 študentov (Hrou proti AIDS+prednáška)	1x info panel
Banská Bystrica	odb. poradenstvo HIV/172 osôb	odber krvi HIV – 131x
Bratislava hl. m.	0	2x panel, články na facebook-u, letáky
Čadca	7 SŠ/161 študentov	2x info panel, 1x WEB RÚVZ, 1x článok pre médiá
Dolný Kubín	0	1x WEB RÚVZ, 1x nástenka
Dunajská Streda	1 MŠ, 1 ZŠ/32 žiakov, 1 SŠ/65 študentov	1x info panel
Galanta	1x SŠ/50 študentov	1x panel
Humenné		

Komárno	2x SŠ/49 študentov	1x info panel
Košice	15 ZŠ/838 žiakov, 6 SŠ+ŠI/348 študentov, 9 ZSS+1 OZ+1 nadácia+1 VŠ/268 osôb	1x WEB RÚVZ, 2x leták
Levice	3 ZŠ/61 žiakov, 2 SŠ/140 študentov	1x WEB RÚVZ, 2x info panel
Liptovský Mikuláš	1x ZŠ/46 žiakov, 4x SŠ/118 študentov	1x WEB RÚVZ, 3x info panel, 1x nástenka, DVD príbehy, letáky, brožúry
Lučenec		
Martin	odborné poradenstvo HIV/19 osôb	1x WEB RÚVZ, 1x leták, 2x info panel,
Michalovce		
Nitra		
Nové Zámky		
Poprad	3x SŠ/127 študentov	1x nástenka
Považská Bystrica		
Prešov		
Prievidza	7 ZŠ/165 žiakov, 1 SŠ/132 študentov	0
Rimavská Sobota	0	1x WEB RÚVZ, 1x nástenka
Rožňava	2x ZŠ/43 žiakov, 8x SŠ/163 študentov	1x článok na FB, 1x nástenka
Senica	0	1x WEB RÚVZ, 2x panel, 2x nástenka
Spišská Nová Ves	4x ZŠ/92 žiakov, 5x SŠ/110 študentov	1x WEB RÚVZ, 1x panel, 5x letáky
Stará Ľubovňa	3x ZŠ/57 žiakov, 4x SŠ/141 študentov	vlastná edícia+distribúcia 191x, názorná propagácia, 6x telefonická konzultácia – Linka AIDS
Svidník	4 ZŠ/108 žiakov, 1 SŠ/30 študentov	1x WEB RÚVZ, 1x info panel, 2x média
Trebišov	0	1x WEB RÚVZ, 1x info panel
Trenčín	3x ZŠ/541 žiakov, 1x SŠ/90 študentov	nástenky, poradňa HIV, odber krvi HIV – 41x
Topoľčany	1x SŠ/46 študentov	2x panel
Trnava		
Veľký Krtíš		
Vranov nad Topľou	2x ZŠ/59 žiakov, 4x SŠ/178 študentov	0
Zvolen		
Žiar nad Hronom	19 ZŠ/809 žiakov, 5 SŠ/152 študentov, 1 CDR/15 detí	30x leták, 110x pracovný list
Žilina	0	171x odbery HIV, certifikáty, konzultácie

SPOLU	73x ZŠ/2910 žiakov, 65x SŠ/2248 študentov, MŠ+VŠ+OZ+ZSS+CDR/283 osôb	
-------	---	--

V rámci úlohy „Prevencia HIV/AIDS“ bolo spolu realizovaných 143 aktivít pre 5441 edukovaných osôb (73 ZŠ/2910, 65 SŠ/2248, MŠ, VŠ, OZ, ZSS a CDR/283). Na edukáciu a informačnú kampaň boli využité vzdelávacie aktivity charakteru teoretického výkladu, napríklad formou prednášky, besedy, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom, webové portály regionálnych úradov verejného zdravotníctva a ZŠ, nástenky, verejné tabule a distribúcia zdravotno-výchovných materiálov (do škôl a školských zariadení a i.).

6.8 Poradne očkovania

Plnenie:

Priebežne sa realizuje edukácia zdravotníckeho personálu i rodičov o význame očkovania vzhľadom na opakované antivakcinačné aktivity a zabezpečení dôslednej dokumentácie o odmietnutí očkovania v ambulancii lekára.

Od 21. 09. 2012 je súčasťou Poradenského centra ochrany a podpory zdravia na úrade Poradňa očkovania. V rámci jej činnosti boli poskytované laickej a odbornej verejnosti informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, v roku 2023 to bolo predovšetkým v súvislosti s očkovaním proti ochoreniu VHA a COVID-19, s cieľom predchádzať ochoreniu, resp. zmierniť jeho priebeh a zabrániť vzniku závažných komplikácií. Poskytované boli informácie o povinnom, odporúčanom očkovaní, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, očkovacích schémach v prípade posunu očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách. Informácie boli poskytované prostredníctvom elektronickej pošty, resp. telefonické komunikácie – spolu: 70x.

Laická a odborná verejnosť bola v rámci EIW 2023 informovaná o vakcinologickom poradenstve na RÚVZ Košice prostredníctvom webovej stránky úradu a cestou propagačných a edukačných materiálov/letákov.

6.9 Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie

Plnenie:

Úloha zabezpečenia optimalizácie verejnej správy v oblasti epidemiológie bola realizovaná priebežne počas celého roka 2023. Zamestnanci Odboru epidemiológie:

- sa v zmysle stanovených pracovných harmonogramov zúčastňovali vzdelávacích aktivít (školení, kurzov, seminárov) k jednotlivým agendovým modulom súvisiacich s činnosťou odboru (IS EPIS, IS ŠZD, IS OSP, IS LAB, IS PPL);
- k samoštúdiu aktívne využívali vyššie uvedené agendové moduly v tzv. predprodukčnom prostredí;
- pripomienkovali prípadné nedostatky v agendových moduloch IS EPIS, IS ŠZD, IS OSP, IS LAB, IS PPL;
- samoštúdiom používateľských príručiek si aktívne osvojovali poznatky nevyhnutné pre využitie jednotlivých modulov v praxi.

7 OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (BŽP, MŽP, CHA, FF)

7.1 Monitoring kvality vôd vybraných lokalít

Úloha je zameraná, napr. na monitorovanie výskytu rias, cyanobaktérií a vodných kvetov vo vybraných prírodných vodných plochách a biokúpaliskách; na monitorovanie výskytu cyanobaktérií vo vodárenských nádržiach v súvislosti s prítomnosťou mikrocystínov v upravenej pitnej vode; na zisťovanie súvislostí medzi biologickým oživením vôd a celkovou kvalitou vody; na zisťovanie osídlenia vodných plôch makrofyty v súvislosti s premnožením cyanobaktérií; zisťovanie výskytu vodných slimákov (Mollusca) v súvislosti s možným výskytom dermatitíd u ľudí po kúpaní; na sledovanie mikrobiologického osídlenia vôd so zreteľom na patogénne mikroorganizmy, resp. včasné varovanie obyvateľstva pred možnými zdravotnými rizikami.

Dosiahnuté výsledky:

V Košickom kraji bolo vyšetrených od začiatku kúpacej sezóny spolu **172** vzoriek z prírodných kúpalísk, a to z oblastí Košice-Jazero, Ružín, Bukovec, Čaňa, Izra (počet vyšetrených vzoriek – **132**), Zemplínska Šírava, Vinianske jazero (počet vyšetrených vzoriek – **38**) a Palcmanská Maša (počet vyšetrených vzoriek – **2**).

Limitom podľa NV SR č. 308 a 309/2012 Z. z. nevyhovelo **18** vzoriek, a to v ukazovateli cyanobaktérie **17** vzoriek (Košice-Jazero 17 vzoriek, Čaňa 1 vzorka) a **4**-krát bol prekročený limit na chlorofyl-a (Čaňa 1 vzorka, Košice-Jazero 3 vzorky.) V košickom Jazere prebiehala naďalej úprava vodnej plochy firmou Flos aque Brno, Česká republika. V spolupráci s firmou sme zahájili vyšetrenie vody 08. 06. 2023. Odber vzoriek prebiehal v týždenných intervaloch. Vzorky boli odoberané terénnymi pracovníkmi Odboru hygieny životného prostredia a zdravia z voľnej vody a s planktónovou sieťkou. Počas celej kúpacej sezóny 17 vzoriek firmou upravenej vody nevyhovelo limitom pre ukazovateľ chlorofyl-a a cyanobaktérie.

7.2 Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení, umelých kúpalísk a iných prioritných priestorov

Úloha je zacielená, napr. na sledovanie kvality vody a prostredia v zdravotníckych zariadeniach a umelých kúpaliskách mikrobiologickými, biologickými, ekotoxikologickými a chemickými skúškami; na zisťovanie výskytu legionel a améb v umelých kúpaliskách vo vybraných zdravotníckych zariadeniach a rehabilitačných zariadeniach, na diagnostikovanie významných druhov legionel a améb, metódami molekulárnej biológie, zhodnotenie súvislosti medzi výskytom legionel a améb v sledovaných zariadeniach.

V roku 2023 sa pri plnení úlohy analyzovalo **595** vzoriek vôd umelých kúpalísk. Z toho pre RÚVZ Košice 353 vzoriek, RÚVZ Michalovce 184 vzoriek, RÚVZ Rožňava 36 vzoriek a RÚVZ Trebišov 22 vzoriek. Vzorky vôd umelých kúpalísk tvorili vzorky z bazénov s celoročnou prevádzkou, z vonkajších letných bazénov, školských bazénov a rehabilitačných bazénov zo zdravotníckych zariadení.

Limitom pre mikrobiologické ukazovatele nevyhovelo 35 (6 %) vzoriek bazénových vôd. Prekročené boli limity pre kultivovateľné mikroorganizmy pri 36°C v 31 vzorkách a *Pseudomonas aeruginosa* v 10 vzorkách. Prítomnosť *Legionell* vo vzorkách vôd umelých kúpalísk nebola zistená.

Vo vzorkách vôd umelých kúpalísk neboli prekročené limity pre biologické ukazovatele.

7.4 Rezíduá pesticídov v pitných vodách a potravinách na výživu a výživové prípravky pre dojčatá a malé deti

Projekt vychádza z *Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky* (regionálny cieľ IV., názov aktivity: *Kontrola a monitoring cudzorodých látok v potravinách*).

Jedným z cieľov úlohy je monitoring obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti v obchodnej sieti.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom hygieny výživy:

Predmetná úloha na rok 2023 nebola súčasťou programov a projektov úradov verejného zdravotníctva pre Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov, avšak menovaný odbor sa na predmetnej úlohe podieľal v rámci výkonu úradnej kontroly potravín v súvislosti s ich bezpečnosťou.

V rámci plnenia plánu úradnej kontroly potravín bola v roku 2023 odobratá **1 vzorka** detskej potravy – detská výživa od ukončeného 5. mesiaca, 200 g, ktorá bola vyšetrená v laboratóriu ÚVZ SR v Bratislave na obsah a prítomnosť rezíduí pesticídov.

Skúšaná vzorka **vyhovela** požiadavkám jedenástej hlavy druhej časti Potravinového kódexu SR.

7.10 Monitoring biologických alergénov v ovzduší (peľová informačná služba – PIS) a alergénov roztočov vo vnútornom prostredí

Úloha je zameraná najmä na monitoring biologických alergénov v ovzduší; výskytu alergénov roztočov v prachu z vnútorného prostredia budov (ako ubytovacie zariadenia rôznej kategórie pre verejnosť, domovy sociálnych služieb, spoločné zariadenia pre deti a mládež, bytové priestory); na projekt rozšírenia siete monitorovacích staníc PIS v SR; riešenie možnosti eliminácie najvýznamnejších alergénov (výsadbou vhodnej zelene, udržiavaním a kosením trávnych porastov, elimináciou neudržiavaných plôch ako rezervoára invázií a alergologicky významných druhov).

Sledovanie koncentrácie peľových zŕn a spór plesní v ovzduší

V rámci peľového monitoringu počas roka 2023 bolo analyzovaných **259** vzoriek ovzdušia. Priebežné výsledky výskytu peľových zŕn a spór plesní sú týždenne uvádzané na webovom sídle nášho úradu a na www.alergia.sk. Peľový monitoring sa zahájil v 6. kalendárnom týždni. V priebehu mesiacov marec – apríl boli vysoké koncentrácie peľových zŕn liesky, jelše, topoľa a čeľade tisovitých. V mesiaci máj bola zaznamenaná vysoká koncentrácia peľových zŕn z čeľade borovicovitých. V letných mesiacoch boli vysoké koncentrácie peľových zŕn čeľade prhl'avovitých, lipnicovitých, ambrózie a paliny. Vysoká koncentrácia spór plesní bola dosahovaná od mája a pretrvávala až do konca októbra.

7.11 Monitoring celkového organického uhlíka v prírodných a umelých kúpaliskách

Dosiahnuté výsledky:

zadávateľ	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
RÚVZ Košice	4	4	4
RÚVZ Michalovce	12	12	12

V rámci monitoringu TOC bolo vyšetrených spolu **16** vzoriek z prírodných kúpalísk. V rámci monitoringu TOC v umelých kúpaliskách neboli odobraté žiadne vzorky.

7.12 Epidemiologická prevencia rizika karcinogenity v populácii

Cieľom úlohy je definovať epidemiologicky najvýznamnejšie okruhy karcinogénnych faktorov v prostredí, výžive a životnom štýle populácie a onkochorobnosť vo východoslovenskom regióne. Diferencovať biologicky účinné a epidemiologicky významné karcinogénne a genotoxické rizikové a životospprávne faktory pomocou klinických cytogenetických vyšetrení a anamnestických analýz aj v profesijne neexponovanej populácii a v korelácii s epidemiologickým sledovaním onkochorobnosti v regióne. Využiť genetickú toxikológiu v hygienickej praxi nielen pre primárnu prevenciu nádorových ochorení v pracovnom a životnom prostredí, ale aj pre objektivizáciu genotoxických účinkov širokého spektra životospprávnych rizík.

Dosiahnuté výsledky:

V rámci tohto projektu ***Oddelenie genetickej toxikológie*** v roku 2023 spolupracovalo s Ligou proti rakovine v Košiciach pri získavaní údajov pre anamnestické analýzy pacientov, ktorí majú histologicky potvrdené rakovinové ochorenie. Kompletné anamnestické údaje sme získali od **35** chorých pacientov, ktorí dobrovoľne poskytli údaje do projektu.

V rámci poradenstva bolo v ***Poradni genetickej toxikológie pre prevenciu rakoviny*** roku 2023 poskytnuté poradenstvo pre **220** klientov.

7.14 Monitoring energetickej a biologickej hodnoty stravy spojený s analýzou vybraných kontaminantov v strave v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ

Cieľom projektu je monitorovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy, hodnotenie rizík expozície vybraným kontaminantom spojených s konzumáciou jedál v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ. Monitoring spočíva v odbere vzoriek stravy za účelom laboratórnych analýz zameraných na zistenie obsahu tukov, bielkovín, sacharidov, sušiny, soli, vápnika, dusitanov, dusičnanov, olova, kadmia a ortuti v podávanej strave. Získané laboratórne výsledky sa následne využijú pre zhodnotenie energetickej a biologickej hodnoty, odhadu expozície vybraným kontaminantom, ako aj zmapovanie stravovacích zvyklostí vo vybranej vekovej skupine populácie detí.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom objektivizácie faktorov životných podmienok:

V rámci úlohy bolo odobratých dohromady 10 obedov z dvoch Školských jedální pri Základnej škole (ZŠ Park Angelinum 8, Košice a ZŠ Považská 12, Košice) a 10 celodenných stráv z MŠ v meste Košice (MŠ Ipeľská 10, Košice, MŠ Oštepová 1, Košice). Zo ZŠ sa odoberala obedová porcia určená pre žiakov I. stupňa a z MŠ sa odoberala celodenná strava zahrňujúca raňajky, desiatu, obed a olovrant. V každej zo vzoriek sa vyšetrili nasledovné ukazovatele: tuky, bielkoviny, sacharidy, sušina, obsah soli, dusitany, dusičnany, olovo, kadmium a ortuť. Následne sa vypočítala výsledná energetická hodnota podávanej stravy.

Úloha bola rozdelená na 2 etapy. V prvej etape, v mesiaci máj 2023, bolo Odborom hygieny detí a mládeže odobratých spolu 10 vzoriek stráv (týždenné menu zo ZŠ a týždenné menu z MŠ). V druhej etape, v mesiaci september, bolo odobratých opäť 10 vzoriek. Spolu bolo vyšetrených **20** vzoriek na **220** ukazovateľov a urobených cca 300 analýz. Výsledky boli zaslané gestorovi úlohy RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom hygieny detí a mládeže :

Odbor HDM v roku 2023 spolupracoval s odborom OFŽP pri plnení vyššie uvedenej úlohy č. 7.14 *Monitoring energetickej a biologickej hodnoty stravy spojený s analýzou vybraných kontaminantov v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ*. Odbor HDM odobral 20 vzoriek stravy – 10 obedov a 10 vzoriek celodennej stravy. Odber vzoriek stravy sa uskutočnil v mesiacoch máj a september 2023. V mesiaci máj sa strava odoberala v Školskej jedálni pri Materskej škole, Ipeľská 10, Košice (celodenná strava za 1 týždeň) a v Školskej jedálni pri ZŠ Park Angelinum, Košice (obedy pre žiakov ZŠ za celý týždeň). V mesiaci september sa strava odoberala v Školskej jedálni pri Základnej škole, Považská 12, Košice (obedy pre žiakov ZŠ za celý týždeň) a v Školskej jedálni pri Materskej škole, Oštepová 1, Košice (celodenná strava za 1 týždeň).

7.15 Monitoring obsahu ťažkých kovov v potravinách pre dojčatá a malé deti

V rámci úlohy boli vyšetrované detské a dojčenské výživy, ktoré nám boli v priebehu roka doručené do laboratória na obsah ťažkých kovov Pb, Cd. Vzorky boli rôzneho druhu, či už počiatočná dojčenská výživa ako aj následná dojčenská výživa. Z Košíc nám doručili 8 vzoriek, z Michaloviec 5 vzoriek, z Rožňavy 5 vzoriek, z Trebišova 5 vzoriek. Spolu bolo vzoriek **23**, v ktorých sa vyšetřilo **46** ukazovateľov. Výsledky boli zaslané gestorovi úlohy RÚVZ so sídlom v Prešove.

7.16 Monitoring obsahu dusitanov a dusičnanov v potravinách pre dojčatá a malé deti

Cieľom úlohy je minimalizovať riziká vyplývajúce zo životného prostredia a chrániť zdravie ľudí, najmä detí.

V rámci úlohy boli vyšetřené detské a dojčenské výživy, ktoré nám boli v priebehu roka doručené do laboratória z rôznych RÚVZ v rámci Košického kraja, na obsah dusitanov a dusičnanov. Vzorky boli rôzneho druhu, či už ovocné, zeleninové vzorky, mliečne kaše, počiatočná dojčenská výživa, ako aj následná dojčenská výživa a pod.

Počet vzoriek v projekte bol **21 vzoriek**. Vzorky, ktoré sme zaradili do úloh tohto dokumentu, sme vyberali zo vzoriek, ktoré boli doručené do laboratória z rôznych RÚVZ v rámci Košického kraja. Z odboru hygieny výživy nám z Trebišova boli doručené 4 vzorky, z Rožňavy 7 vzoriek. Vzoriek odobratých RÚVZ Košice bolo 5 a z Michaloviec 5. Vo všetkých vzorkách bolo vyšetřených 42 ukazovateľov. Výsledky boli zaslané gestorovi úlohy RÚVZ so sídlom v Prešove.

8 LEKÁRSKA MIKROBIOLÓGIA

8.1 Diferenciálna diagnostika respiračných ochorení

Aktívna účasť je pri plnení úloh vyplývajúcich z členstva v EISN – European Influenza Surveillance Network .

Spolupráca: NRC pre chrípku ÚVZ SR, OLM RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, Oddelenia epidemiológie RÚVZ Prešovského a Košického kraja a sentineloví lekári Prešovského a Košického kraja.

Ciel': Úlohou daného projektu je zabezpečiť rýchlu výmenu informácií o aktivite respiračných vírusov, hodnotiť epidemiologické a virologické údaje, identifikovať vírusy kolujúce v populácii s cieľom porovnať ich so zložením očkovacích látok. Diagnostika respiračných ochorení vírusového pôvodu sa realizuje pomocou molekulárno-biologických a sérologických metód.

Dosiahnuté výsledky:

V roku 2023 bolo vyšetrených 756 materiálov od 746 pacientov s ochorením horných ciest dýchacích. Z toho bolo 705 odberov od sentinelových lekárov a 26 pitevných materiálov od 11 pacientov. Spolu bolo 340 materiálov s pozitívnym výsledkom (z toho bolo 325 materiálov od sentinelových lekárov a 11 pitevných materiálov od 6 pacientov).

Všetky vzorky boli vyšetrené metódou qRT-PCR na prítomnosť RNA chrípky (A, B), RS vírusu (A, B) a vírusu SARS-Cov-2, z toho bolo pozitívnych 326 materiálov:

- 93x chrípka A (z toho 87 od sentinelových lekárov a 5 pitevných materiálov od 2 pacientov),
- 121x chrípka B (z toho 120 od sentinelových lekárov),
- 4x RSV A (z toho 2x od sentinelových lekárov a 2 pitevné materiály od 1 pacienta),
- 3x RSV B (z toho všetky od sentinelových lekárov),
- 91x SARS-CoV-2 (z toho 88 od sentinelových lekárov a 2 pitevné materiály od 1 pacienta),
- 5x chrípka A + SARS-CoV-2 (z toho 4 od sentinelových lekárov a 1 pitevný materiál),
- 1x chrípka A + RSV A (od sentinelového lekára),
- 1x chrípka A + RSV B (od sentinelového lekára),
- 7x chrípka B + SARS-CoV-2 (z toho 5 od sentinelových lekárov a 1 pitevný materiál).

V rámci dôkazu prítomnosti vírusov chrípky (A, B) bolo 24 materiálov od sentinelových lekárov dodatočne vyšetrených kultivačne na bunkových kultúrach. Z toho bolo 14 pozitívnych.

V NRC pre chrípku na ÚVZ SR v Bratislave boli metódou HIT identifikované ako:

- 3x chrípka A/Darwin/9/2021 (H3N2)-like,
- 11x chrípka B/Austria/1359417/2021-like.

V rámci monitorovania odpadových vôd v SR na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2 bolo v laboratóriu spracovaných 273 odpadových vôd z ČOV Košického kraja (odbery z 2 – 10 odberových miest podľa epidemiologickej situácie). Z toho bolo 141 pozitívnych (ÚVZ SR v Bratislave).

V rámci národného sekvenovania, ktorého cieľom je spoľahlivo a presne určovať varianty, ktoré sa objavujú a kolujú v populácii, sme osekvenovali 231 vzoriek, z ktorých všetky úspešne osekvenované vzorky boli variant omikron.

Nepriamy dôkaz: dôkaz protilátok:

V roku 2023 bolo na dôkaz protilátok proti respiračným vírusom vykonaných 1042 sérologických vyšetrení (221 vzoriek) metódou KFR. Štandardná sada vyšetrení obsahuje 5 antigénov (vírus chrípky A a B, adenovírus, RS-vírus a Mycoplasma pneumoniae). Pozitívne vyšetrenia: 7x chrípka A, 1x adenovírus a 13x RS-vírus a 2x Mycoplasma pneumoniae.

Metódou ELISA na dôkaz špecifických protilátok triedy IgM a IgG proti chrípke typu A a B a RS vírusom bolo vyšetrených 142 sér od 141 pacientov. Z toho:

- proti chrípke A mali 4 vzorky pozitívne protilátky triedy IgM,
- proti chrípke B mala 1 vzorka pozitívne a 1 vzorka hraničné hodnoty protilátok triedy IgM,
- proti RS vírusu malo 7 vzoriek pozitívne a 7 vzoriek hraničné hodnoty protilátok triedy IgM.

Na vyžiadanie vyšetrujeme metódou KFR aj protilátky proti ornitóze, Q-horúčke, chlamýdióvemu skupinovému antigénu a legionelám. V tomto roku sme vyšetřili 10 vzoriek, všetky s negatívnym výsledkom.

Plnenie úlohy a jej dopad na zdravie:

Materiál na vyšetrenie od pacientov s akútnym respiračným ochorením odoberajú sentineloví lekári, ale aj iní ošetrojúci lekári v spolupráci s pracovníkmi Odborov epidemiológie jednotlivých RÚVZ Košického a Prešovského kraja. Hlásenie o výsledkoch sa posiela v týždenných intervaloch do NRC pre chrípku.

8.4 Diagnostika exantémových ochorení

Aktívna je účasť pri plnení úloh vyplývajúcich z procesu eliminácie osýpok v Slovenskej republike a vo svete.

Spolupráca: NRC pre morbili, rubeolu a parotitídu, Oddelenia epidemiológie RÚVZ a ošetrojúci lekári Prešovského a Košického kraja.

Cieľom predmetnej úlohy je diagnostikovať exantémové ochorenia spôsobené vírusmi morbil, rubeoly a parotitídy.

Dosiahnuté výsledky:

Laboratórium vykonáva vyšetrenie protilátok triedy IgM a IgG u vzoriek sér dodaných od ošetrojúcich lekárov Košického a Prešovského kraja. V mesačných intervaloch k 20. dňu bežného mesiaca spracováva hlásenie v tabuľkovej forme o počte vyšetrených materiálov v stanovených vekových skupinách a zasiela elektronickou formou do NRC pre morbili, rubeolu a parotitídu ÚVZ SR. V roku 2023 sme nemali žiadnu vzorku na vyšetrenie na prítomnosť protilátok triedy IgM a IgG u osýpok.

Plnenie úlohy a jej dopad na zdravie obyvateľstva:

Osýpky (morbili) je infekčné ochorenie, ktoré spôsobuje epidémie najmä v detskom veku. Očkovaním sa výskyt tohto ochorenia znížil na minimum, ale v porovnaní s ostatnými vakcinovanými nákazami sa osýpky sporadicky stále vyskytujú. Je potrebné sledovať výskyt tohto ochorenia vyšetrením protilátok triedy IgM a tým zabrániť vzniku lokálnych epidémií v detskej populácii.

Návrh na ďalší postup: Pokračovať v spolupráci s lekármi Košického a Prešovského kraja, s pracovníkmi jednotlivých Oddelení epidemiológie RÚVZ a s NRC na zabezpečenie stavu eliminácie osýpok v Slovenskej republike.

9 PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

V súvislosti s aktualizovaným Národným programom podpory zdravia a podľa metodického pokynu ÚVZ SR sme sa v roku 2022 zapojili do celoslovenského dotazníkového prieskumu *Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR*, ktorý sa realizuje periodicky (naposledy v rokoch 2013, 2016 a 2019). Cieľom prieskumu je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia obyvateľov SR. Prieskum je zameraný na najzávažnejšie rizikové faktory spôsobu života a ich výskyt v populácii. Umožňuje porovnanie ukazovateľov, ktoré sa týkajú hodnotenia vlastného zdravia, názorov, postojov a návykov slovenskej populácie. Výber respondentov sa realizoval podľa vopred stanovených kritérií (veková štruktúra, bydlisko – mesto, vidiek, pohlavie s určenou kvótou 52 mužov a 52 žien). Použitou metódou bol anonymný dotazník obsahujúci 90 položiek, ktorý na báze dobrovoľnosti vyplnilo 124 respondentov (60 mužov a 64 žien). Zber dát sa uskutočnil v mesiacoch jún až august 2022. Údaje z dotazníkov boli zadané do súboru (vytvorenej masky) v programe Excel. Kompletná databáza bola v termíne (november 2022) zaslaná na ÚVZ SR

k štatistickému vyhodnoteniu. Výsledkami prieskumu formou súhrnnej a čiastkových správ disponuje ÚVZ SR.

9.2 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 (skr. NAPPO)

Činnosť v súvislosti s plnením daného akčného plánu je možné charakterizovať z viacerých hľadísk. Formou individuálneho a skupinového poradenstva (včítane telefonických konzultácií) sa podieľame na aktivitách Poradenského centra ochrany a podpory zdravia (ďalej len „PCOPZ“), ktoré zahŕňajú organizovanie a uskutočňovanie akcií pre verejnosť, pracovné kolektívy, seniorov združujúcich sa v denných centrách (predtým kluboch dôchodcov) a iné záujmové, resp. cieľové skupiny.

V rámci prevencie chronických neprenosných ochorení a realizácie individuálneho poradenstva bolo v roku 2023 v základnej Poradni zdravia vyšetrených spolu **983** osôb, z toho 224 mužov a 759 žien (pozri **tab.** nižšie). Práca bola zameraná najmä na monitoring zdravotného stavu klientov, ktorí poradňu navštívili v jej sídle, resp. na jej výjazdových akciách. U väčšiny z nich bola odobratá kapilárna krv na vyšetrenie parametrov sledovaných pri metabolickom syndróme (glukóza, celkový cholesterol, HDL, triacylglyceroly), prístrojmi Afinion 2, SD LipidoCare, Accutrend Plus, Wellion Luna, Glukomer Accu-Chek Active a boli im uskutočnené aj antropometrické merania s určením percenta tuku v tele a meranie krvného tlaku, pulzu. Klienti zároveň vyplnili dotazník, týkajúci sa životného štýlu. Na základe nameraných hodnôt sa individuálne hodnotili výsledky a hľadali možnosti zníženia rizika metabolického syndrómu (ďalej len *MS*). U ostatných klientov bola z kapilárnej krvi vyšetrená, napr. len hladina celkového cholesterolu, resp. aj hladina glukózy, a uskutočnené antropometrické merania s určením percenta tuku v tele a meranie krvného tlaku, pulzu. Všetkým klientom bolo poskytnuté individuálne poradenstvo. Štatistické výstupy z programu *Test zdravé srdce* a ďalšie štatistické hodnotenia vyšetrených osôb uvádza Výročná správa za RÚVZ Košice rok 2023 v kap. Podpora zdravia a výchova k zdraviu.

Stručná analýza výsledkov vyšetrení všetkých klientov základnej Poradne zdravia				
Rizikový faktor	Počet dotazovaných	Spolu	Muži	Ženy
Odbor PZaVkJ rok 2023				
Fajčenie	počet dotazovaných	983	224	759
	z toho fajčiarov	227	54	173
	percentuálne vyjadrenie	23,1	24,1	22,8
BMI	počet vyšetrených	922	211	711
	nadváha – BMI ≥ 25 , <30	259	85	174
	percentuálne vyjadrenie	28,1	40,3	24,5
	obezita – BMI ≥ 30	223	67	156
	percentuálne vyjadrenie	24,2	31,7	21,9
Krvný tlak	počet vyšetrených	926	215	711
	z toho TK $\geq 140/90$ mmHg	111	49	62
	percentuálne vyjadrenie	11,9	22,8	8,72
Cholesterol celkový (skr. CCH)	počet vyšetrených	891	203	688
	z toho CCH $\geq 5,2$ mmol/l	456	94	362
	percentuálne vyjadrenie	51,1	46,3	52,6
Glukóza	počet vyšetrených	451	111	340
	z toho glukóza $\geq 6,0$ mmol/l	155	36	119
	percentuálne vyjadrenie	34,3	32,4	35,0
Konzumácia alkoholu	počet dotazovaných	0	0	0
	vôbec	0	0	0
	príležitostná	0	0	0
	pravidelná	0	0	0
Fyzická aktivita	počet dotazovaných	426	88	338

	žiadna	53	6	47
	rekreačná	258	49	209
	pravidelná	115	33	82
Príjem ovocia a zeleniny	počet dotazovaných	0	0	0
	do 2 porcií/deň	0	0	0
	3 – 5 porcií/deň	0	0	0
	> 5 porcií/deň	0	0	0

V spolupráci s rôznymi inštitúciami v regióne sme realizovali *akcie* s ponukou služieb *základnej Poradne zdravia* (t. j. vyšetrenie celkového cholesterolu, resp. ďalších biochemických parametrov z kapilárnej krvi; meranie vybraných antropometrických ukazovateľov; tlaku krvi, pulzu s následným individuálnym poradenstvom); *Poradne na odvykanie od fajčenia* (t. j. stanovenie hladiny oxidu uhoľnatého a karboxyhemoglobínu vo výdychu fajčiara prístrojom Smokerlyzer; u silných fajčiarov vyšetrenie Spirometrom; zistenie stupňa závislosti od nikotínu prostredníctvom dotazníkových metód s následným individuálnym poradenstvom); *Poradne optimalizácie pohybovej aktivity* (uplatňujúcej skupinové poradenstvo na báze zostáv rehabilitačných cvikov, kalanetiky, cvičebného programu OTAGO, so zameraním na prevenciu osteoporózy, redukcii telesného tuku, zlepšenie flexibility tela a pod.). Riziko chronických neinfekčných ochorení (najmä obezity a srdcovocievnych) bolo zisťované na základe už zmieneného vyšetrenia biochemických a antropometrických parametrov a stanovenia výsledného rizikového skóre v Teste zdravé srdce. Mimo Testu zdravé srdce máme v roku 2023 evidovaných/zhodnotených 136 klientov, pri ktorých poradenské služby boli poskytnuté anonymne a v užšom rozsahu – s vyšetrením alebo bez vyšetrenia biochemických parametrov z kapilárnej krvi (napr. akcie organizované cez Poradňu na odvykanie od fajčenia pre vybranú skupinu študentov, podľa požiadaviek škôl, spojené aj so skupinovú intervenciou účastníkov).

Účasťou na preventívnych programoch verejného zdravotníctva (pozri bod 9.7 – A.1 – Výživa a stravovanie), spolupracujeme v rámci PCOPZ v poradenskej činnosti s Odborom hygieny výživy – Oddelením fyziológie výživy.

Z hľadiska prehľadu spolupracujúcich inštitúcií v tomto smere, poradenské služby *pre rôzne cieľové skupiny klientov* sme prezentovali na týchto akciách:

V spolupráci s *Ligou proti rakovine, pobočkou Košice, Klubom turistov „Medicina“ Košice* a *Klubom turistov mesta Košice* sa dňa 16. 04. 2023 realizovala tradičná turistická akcia pod názvom *Onkokardioturistika – 35. ročník (jarná časť)*, ktorú sme venovali *Svetovému dňu zdravia (7. apríl)* a *Svetovému dňu Pohybom ku zdraviu (10. máj)*. V cieľi – Penzión pod Hrešnou – boli poskytnuté vybrané vyšetrenia biochemické a ďalšie, doplnené o poradenstvo pre 40 účastníkov akcie. Jesenná časť 35. ročníka *Onkokardioturistiky* sa konala v lokalite Čermeľ smer Alpinka, dňa 15. 10. 2023. Poskytnuté boli vybrané biochemické a antropometrické merania s poradenstvom pre 24 záujemcov.

V hodnotenom období pokračovala spolupráca so *Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou v Košiciach* (ďalej len „VšZP“), ktorá sa týkala súčinnosti v intervenčných aktivitách, zameraných na zvyšovanie zdravotného uvedomenia a ovplyvňovanie rizikových faktorov životného štýlu u cieľovej skupiny mladých dospelých, populácie v produktívnom veku a u seniorov. Úloha spočívala v plánovaní, organizovaní a praktickej realizácii poradenských aktivít preventívneho (zdravotno-výchovného) charakteru pre osoby 18+, s ponukou služieb základnej Poradne zdravia, Poradne odvykania od fajčenia, príp. Poradne optimalizácie pohybovej aktivity. V roku 2023 sme uskutočnili **spoločné akcie** predovšetkým mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (s ponukou vybraných vyšetrení), ktoré sa konali v 7 termínoch na 6 miestach:

- dňa 12. 04. 2023 v Siemens, s. r. o., Trieda SNP č. 37, Košice (intervenovaných 43 zamestnancov spoločnosti);

- dňa 06. 06. 2023 v Zákazníckom centre Slovenského plynárenského priemyslu, a. s., Moldavská cesta 12, Košice (intervenovaných **36** zamestnancov spoločnosti);
- dňa 25. 09. 2023 na Úrade Košického samosprávneho kraja Námestie Maratónu mieru 1, Košice (intervenovaných **32** osôb z radov zamestnancov a verejnosti);
- dňa 26. 09. 2023 na Ústavnom súde SR, Hlavná 110, Košice (intervenovaných **19** zamestnancov);
- dňa 11. 10. 2023 na Finančnej správe SR – Colnom úrade Košice, Komenského 39, Košice (intervenovaných **57** zamestnancov);
- v dňoch 17. 10. 2023 a 18. 10. 2023 v Tabačke Kulturfabrik, Gorkého 2, Košice, pre zamestnancov dm drogerie markt, s. r. o., Košice (intervenovaných **30** záujemcov v 1. termíne a **36** v 2. termíne). Októbrové termíny akcií boli venované „*Celoslovenskej osvetovej/preventívnej kampani „NIE rakovine prsníka/Pink október“ (pri príležitosti októbra – medzinárodného mesiaca povedomia o rakovine prsníka)* – s individuálnym poradenstvom zameraným na prevenciu vybraných onkologických ochorení a rizikových faktorov spôsobu života.

V rámci vyššie uvedených akcií určených pre vybrané profesijné skupiny, dominovala orientácia na klientelu najmä v produktívnom veku. Klientom boli poskytnuté služby zahrňujúce individuálnu konzultáciu v otázkach ozdravenia spôsobu života, meranie niektorých biochemických parametrov (napr. celkového cholesterolu, glukózy z kapilárnej krvi), pulzu, krvného tlaku, výpočet BMI, WHR, percenta telesného tuku a u fajčiarov poradenstvo na odvykanie od fajčenia. Na realizovaných akciách bolo prostredníctvom uvedených služieb intervenovaných spolu **253** klientov.

Výber z činnosti k niektorým ďalším **významným termínom**:

V oblasti témy **Svetového dňa obezity – 4. marec** v roku 2023 „*Zmeňme perspektívu: Rozprávajme sa o obezite*“, bola organizovaná informačná, celosvetová osvetová kampaň. Uvedený termín bol vyhlásený Svetovou obezitologickou federáciou/WOF a v Európe je podporovaný Európskou Asociáciou pre štúdium obezity/EASO. Jeho poslaním je zvýšiť povedomie o obezite, príčinách jej vzniku a preventívnych opatreniach (obzvlášť o správnych stravovacích návykoch a pravidelnej voľnočasovej pohybovej aktivite).

V etape plánovania aktivít sme poskytli konzultačno-metodickú podporu, ktorá sa týkala predloženia návrhov aktivít k Svetovému dňu obezity (4. marec) e-mailom dňa 31. 01. 2023, na základe požiadavky ÚVZ SR z Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu (zo dňa 27. 01. 2023) – v rámci nášho členstva v Pracovnej skupine „*Pohybová aktivita, prevencia nadváhy a obezity*“ (s celoslovenskou pôsobnosťou) pri ÚVZ SR.

RÚVZ Košice pri príležitosti daného svetového dňa pripravilo aktivity pre verejnosť, s prednostným zacielením na školskú populáciu a doplnkovo na ďalšie skupiny populácie. Úvodom sme reflektovali na požiadavku ÚVZ SR a zaslali informáciu o pripravovaných aktivitách e-mailom (28. 02. 2023). Naša činnosť spočívala v *edukačných, poradenských, informačno-propagačných aktivitách* so zameraním na zdravý spôsob života, správnu výživu, pohybovú aktivitu, prevenciu nadváhy a obezity (vrátane distribúcie informačno-propagačných materiálov od rôznych editorov vrátane RÚVZ Košice). Osobitná pozornosť bola v regióne venovaná organizovaniu celoslovenskej výtvarnej súťaže s určením pre triedy základných škôl, vyhlásenej zo strany ÚVZ SR s RÚVZ v SR a Skutočne zdravou školou, o. z., ako aj spolupráci s masmédiami, pozri ďalej.

Aktivity k danému svetovému dňu sa realizovali v širšom časovom rámci, v období od 20. 02. 2023 do 05. 04. 2023, z dôvodu jarných prázdnin v Košickom kraji v dňoch 06. 03. – 10. 03. 2023, ako aj dopytu po zdravotno-výchovných aktivitách zo strany verejnosti v spádovom území RÚVZ Košice. Spolu bolo vykonaných 67 aktivít a pri edukačno-poradenských akciách sa spolupracovalo s 18 inštitúciami (t. j. 5 ZŠ, 1 SŠ, 1 VŠ/LF UPJŠ-RÚVZ Košice, 4 KC, 3 DC, 1 ZSS, 2 regionálne masmédiá, ÚVZ SR). **Edukovaných** bolo

spolu **343 osôb** (z toho 266 žiakov ZŠ, 29 študentov SŠ, 13 študentov VŠ, 35 seniorov), **poradensky intervenovaných** bolo **171 osôb** (z toho 86 osôb v produktívnom veku, 85 seniorov).

Nižšie uvádzame konkrétny prehľad zdravotno-výchovných aktivít.

- Výchovno-vzdelávacie akcie (výklady s besedou, resp. prednášky s diskusiou, interaktívne):
 - v Dennom centre MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice, dňa 21. 02. 2023, edukačná aktivita na tému „Zdravý životný štýl“ pre **35** seniorov;
 - v ZŠ Tomášikova 31, Košice, dňa 22. 02. 2023, edukačná aktivita (3x) na tému „Význam pohybu pre zdravie“ pre **60** žiakov 8. ročníka;
 - v ZŠ Hlavná 5, Družstevná pri Hornáde, okres Košice-okolie, dňa 27. 02. 2023, edukačná aktivita (4x) na tému „Zdravý životný štýl“ pre **130** žiakov 5. – 8. ročníka;
 - v ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1, Košice, dňa 03. 03. 2023, edukačná aktivita (5x) na tému „Obezita“ pre **76** žiakov 6. ročníka;
 - na RÚVZ Košice pre LF UPJŠ, dňa 03. 03. 2023, edukačná aktivita na tému „Svetový deň obezity – zdravotno-výchovná propagácia“, taktiež dňa 16. 03. 2023 aktivita na tému „Behaviorálne determinanty závažných chronických ochorení – Obezita“, pre **13** študentov 1. roč. Bc. st. študijného odb. Verejné zdravotníctvo (v spolupráci s Odborom hygieny detí a mládeže);
 - na Strednej zdravotníckej škole, Moyzesova 17, Košice, v dňoch 03. 03. a 14. 03. 2023, edukačné aktivity na tému „Obezita“ pre **12** študentov 3. a **17** študentov 4. roč. odb. Asistent výživy (obe uskutočnené v spolupráci s Odborom hygieny detí a mládeže).
- Poradenská, resp. edukačno-poradenská činnosť zabezpečená cez Poradňu optimalizácie pohybovej aktivity – pohybové aktivity (krátkotrvajúci cvičebný program – voľba druhu aktivity podľa cieľovej skupiny, prezenčnou aj dištančnou formou):
 - v Dennom centre MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice, dňa 20. 02. 2023 – Kalanetika, 22. 02. 2023 – Cvičenie na chrbticu a proti osteoporóze, 27. 02. 2023 – Kalanetika, 13. 03. 2023 – Kalanetika, 15. 03. 2023 – Cvičenie na chrbticu a proti osteoporóze, všetko s určením pre **35** seniorov;
 - v Dennom centre MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice, dňa 20. 02. 2023 – Cvičenie na chrbticu a proti osteoporóze, dňa 20. 02. 2023 – Kalanetika, dňa 27. 02. 2023 – Cvičenie na chrbticu a proti osteoporóze, dňa 13. 03. 2023 – Cvičenie na chrbticu a proti osteoporóze, dňa 15. 03. 2023 – Kalanetika, všetko s určením pre **27** seniorov;
 - v Dennom centre MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice, dňa 20. 02. 2023 – Cvičenie na chrbticu a proti osteoporóze, dňa 27. 02. 2023 – Kalanetika, dňa 13. 03. 2023 – Cvičenie na chrbticu a proti osteoporóze, všetko s určením pre **11** seniorov;
 - v ZŠ M. Lechkého, J. Pavla II. č. 1, Košice, v dňoch 21. 02. 2023 a 14. 03. 2023 – Kalanetika, pre **9** osôb produktívneho veku (personál školy);
 - online cez platformu Skype, v dňoch 21. 02. 2023 a 23. 02. 2023 – Kalanetika, dňa 28. 02. 2023 – Cvičenie na chrbticu a proti osteoporóze, pre **3** seniorov z dvoch vyššie uvedených denných centier (MČ Košice-Sever a MČ Košice-Sídlisko KVP);
 - v Diakonickom centre, Urbánkova 1, Košice (špecializované zariadenie s denným pobytom), v dňoch 21. 02. 2023, 24. 02. 2023, 01. 03. 2023, 03. 03. 2023, 15. 03. 2023, 17. 03. 2023 – Cvičenie OTAGO, s určením pre **9** klientov (zväčša seniorov) a **11** sociálnych pracovníkov zariadenia.

- Poradenská, resp. edukačno-poradenská činnosť zabezpečená výjazdovo cez základnú Poradňu zdravia a doplnkovo Poradňu odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia s následným poradenstvom), v spolupráci so Zdravými regiónmi:
 - v Komunitnom centre Košice na Miestnom úrade MČ Košice-Nad jazerom, Poludníková 7, Košice, dňa 06. 03. 2023, ponuka vybraných vyšetrení srdcovocievnych rizikových parametrov s poradenstvom, intervenovaných **9** dospelých osôb rôzneho veku;
 - v Komunitnom centre, Krčméryho 2, Košice, dňa 10. 03. 2023, ponuka vybraných vyšetrení srdcovocievnych rizikových parametrov s poradenstvom, intervenovaných **18** dospelých osôb rôzneho veku;
 - v Komunitnom centre, Turňa nad Bodvou 60, okres Košice-okolie, dňa 13. 03. 2023, ponuka vybraných vyšetrení srdcovocievnych rizikových parametrov s poradenstvom, intervenovaných **9** dospelých osôb rôzneho veku;
 - v Komunitnom centre, Veľká Ida 674, okres Košice-okolie, dňa 14. 04. 2023, ponuka vybraných vyšetrení srdcovocievnych rizikových parametrov s poradenstvom, intervenovaných **30** dospelých osôb rôzneho veku, z toho **28** fajčiarov;
Ponúkané služby a sledované parametre: prevažne vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života s dôrazom na prevenciu obezity (vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov); distribúcia tlačенých tematických zdravotno-výchovných materiálov; príp. ďalšie služby v ponuke podľa záujmu.
- Informačno-propagačná činnosť sa týkala:
 - *1. ročníka celoslovenskej výtvarnej súťaže k Svetovému dňu obezity 2023* pre základné školy, s určením pre kolektívy tried (vyhlasovateľ súťaže: ÚVZ SR; partner súťaže Skutočne zdravá škola, o. z.). RÚVZ Košice participoval prostredníctvom organizačného zabezpečenia súťaže v spádovom regióne (písomným oslovením ZŠ), ako aj organizovaním regionálneho a krajského kola, v zmysle propozícií súťaže. Predmetom súťaže bola tvorba výtvarného „projektu“ (ľubovoľnou technikou na výkres A₂ – A₃) – kolektívneho diela triedy na určenú tému – výtvarné zobrazenie princípov zdravej životosprávy:
 - úlohou u žiakov na 1. stupni bolo spracovať tému zdravej desiaty;
 - úlohou u žiakov 2. stupňa bolo zachytiť aktivitu, ktorú ľudia môžu jednoducho zaradiť do svojho bežného dňa a vďaka nej znižovať riziko obezity.
 Hodnotenie odfotených výtvarných prác súťaže prebiehalo v troch kolách (regionálne kolo – územná pôsobnosť 36 RÚVZ v SR, krajské a celoslovenské kolo). Každý RÚVZ vybral v rámci regionálneho kola jedného víťaza a víťazi z 36 regionálnych kôl postúpili do krajských kôl. Z krajských kôl vzišlo 8 víťazov, ktorí postúpili do celoslovenského kola. ÚVZ SR vybralo jedného víťaza za celé Slovensko. Na RÚVZ so sídlom v Košiciach bolo k 24.3.2023 doručených celkovo 18 výtvarných prác z košických ZŠ. Víťazom regionálneho kola (t. j. za územný obvod okresov Košice I – IV a okres Košice-okolie) bola trieda 3. B zo ZŠ Tomášikova 31 v Košiciach. V rámci Košického kraja, hodnotenie prác na úrovni krajského kola sa konalo na RÚVZ Košice. Z 5 súťažných prác bola vybraná jedna víťazná výtvarná práca triedy 3. A zo ZŠ Komenského 4, Sečovce, okres Trebišov, ktorá postúpila do celoslovenského kola s konaním na ÚVZ SR. Cenou pre víťazov krajského a regionálneho kola súťaže bola medializácia výtvarných prác ako forma verejného ocenenia autorov diel (vybraných školských tried) a podpora ich motivácie k uplatňovaniu zdravých stravovacích návykov. Spolupracujúcimi médiami boli: denník Korzár, denník Košice: Dnes.
 - Cena pre víťaza krajského kola súťaže (za Košický kraj) – kolektív žiakov triedy 3. A na ZŠ Komenského 4, Sečovce, okres Trebišov: uverejnenie výtvarnej práce

v elektronickom vydaní denníka Korzár (dňa 04. 04. 2023 v príspevku „*Že deti z obezity vyrastú? Neverte tomu, nosia si ju do dospelosti, hovorí odborníčka*“) a v elektronickom vydaní denníka Košice: Dnes (dňa 05. 04. 2023 v príspevku „*Žiaci bojovali proti obezite štetcami a farbami*“);

(Odkazy: <<https://kosicednes.sk/spravy/ziaci-bojovali-proti-obezite-stetcami-a-farbami/>>; <<https://kosice.korzar.sme.sk/c/23154200/ze-deti-z-obezity-vyrastu-nespoliehajme-sa-na-to-hovori-odbornicka.html>>)

- Cena pre víťaza regionálneho kola súťaže (za Košice a okolie) – kolektív žiakov triedy 3. B na ZŠ Tomášikova 31, Košice: uverejnenie výtvarnej práce v elektronickom vydaní denníka Košice: Dnes (dňa 05. 04. 2023 v príspevku „*Žiaci bojovali proti obezite štetcami a farbami*“).
(Odkaz: <<https://kosicednes.sk/spravy/ziaci-bojovali-proti-obezite-stetcami-a-farbami/>>)
- rozposlanie školskej rozhlasovej relácie na tému *Obezita* (z edície RÚVZ Košice), spolu s výzvou na zapojenie sa do vyššie zmienenej výtvarnej súťaže, sprievodným e-mailom na ZŠ v spádovom území RÚVZ Košice (dňa 06. 03. 2023);
- informovanie verejnosti o významnom termíne prostredníctvom tematických informačných panelov vo vestibuloch ústredného pracoviska a dvoch detašovaných pracovísk RÚVZ Košice, ako aj uverejnením dvoch titulov 1. „*Svetový deň obezity – 4. marec (aktivity RÚVZ Košice; celoslovenská výtvarná súťaž pre ZŠ*“, 2. „*Prezentácia víťazných prác z regionálneho a krajského kola v rámci celoslovenskej výtvarnej súťaže pre triedy základných škôl pri príležitosti Svetového dňa obezity (4. marec)*“ na webovom sídle RÚVZ Košice, v priečinku Hlavné menu – Aktuality (počnúc marcom do konca roka 2023).

Svetový deň zdravia – 7. apríl (vyhlásený SZO/WHO) bol v roku 2023 zameraný na tému „*Zdravie pre všetkých*“. Aktivity sme sústredili na verejnosť aj uzavreté kolektívy rôznych vekových kategórií. Nižšie uvádzame prehľad poradenských, resp. edukačne-poradenských aktivít:

- 06. 04. 2023 (od 11:00 h) – Centrum aktívneho starnutia, Bačíkova 7, Košice – „*Prevenia osteoporózy*“ (cvičebný program so sprievodným výkladom), ponuka služieb mobilnej Poradne optimalizácie pohybovej aktivity – pre seniorskú verejnosť/klientov centra (**15** osôb);
- 11. 04. – 14. 04. 2023 (7:30 – 12:00 a 12:30 – 15:00 h) – ambulancia Poradne zdravia pri RÚVZ Košice (detašované prac.), Rooseveltova 8, Košice – „*Týždeň otvorených dverí Poradne zdravia*“ – ponuka služieb stabilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia s poradenstvom), s dôrazom na prevenciu obezity – pre verejnosť (celkovo **67** klientov);
- 12. 04. 2023 – Siemens, s. r. o., Trieda SNP 37, Košice – ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia (vyšetrenia s poradenstvom), s dôrazom na prevenciu obezity – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, pobočkou Košice – pre **43** zamestnancov;
- 13. 04. 2023 (od 9,00 h) – Denné centrum MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice – „*Pohybom proti osteoporóze*“ (cvičebný program cca 30 min), zabezpečila mobilná Poradňa optimalizácie pohybovej aktivity, pre **8** seniorov/klientov centra;
- 13. 04. 2023 (od 10,20 h) – Denné centrum MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice – „*Kalanetika*“ (cvičebný program cca 30 min), zabezpečila mobilná Poradňa optimalizácie pohybovej aktivity – pre seniorskú verejnosť, **9** klientov centra;
- 14. 04. 2023 (od 8:00 h) – Komunitné centrum, Veľká Ida 674, okres Košice-okolie – ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia s poradenstvom), s dôrazom na prevenciu obezity – pre **30** záujemcov z radov verejnosti – akcia v spolupráci s organizáciou Zdravé regióny;

- 14. 04. 2023 (od 10,30 h) – Diakonické centrum, Urbánkova 1, Košice (špecializované zariadenie s denným pobytom) – cvičebný program „OTAGO“, zabezpečila mobilná Poradňa optimalizácie pohybovej aktivity – pre 6 klientov zariadenia a prítomný personál;
- 16. 04. 2023 (9:00 – 13:00 h) – Onkokardioturiska (35. roč. – jarná časť, štart pri reštaurácii U Vlka, Čermeľ a cieľ pri Penzióne pod Hrešnou, MČ Košice-Kavečany – v cieľi ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia s poradenstvom) – pre 40 záujemcov – akcia v spolupráci s Klubom turistov „Medicína“ Košice a Klubom turistov mesta Košice.

Ponúkané služby a sledované parametre na akciách základnej Poradne zdravia (pozri prehľad vyššie): vyšetrenie celkového cholesterolu, príp. ďalších parametrov, ako HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Afinion 2 resp. Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov (výška, hmotnosť, obvod pásu, bokov), výpočet BMI a WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života (vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor), distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.

Zdravotno-výchovné edukačné aktivity (výklady s besedou pre uzavreté skupiny) sa konali:

- 03. 04. 2023 – ZŠ Boliarov 50, okres Košice-okolie – „Zdravý životný štýl s dôrazom na prevenciu obezity“ – pre 56 žiakov 1. – 4. roč.;
- 04. 04. 2023 – ZŠ Bernolákova 16, Košice – „Mozog náš každodenný s dôrazom na zdravý životný štýl a prevenciu obezity“ – pre 60 žiakov 1. – 3. roč.;
- 05. 04. 2023 – Spojená škola/ZŠ Odborárska 2, Košice – „Zdravý životný štýl s dôrazom na prevenciu obezity“ – pre 65 žiakov 1. a 2. stupňa;
- 05. 04. 2023 – Stredisko sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice – „Obezita“ – pre 9 seniorov/klientov zariadenia;
- 06. 04. 2023 a 11. 4. 2023 – Združenie príbuzných a priateľov a Rehabilitačné stredisko Radosť, Bauerova 1, Košice – „Mentálne ochorenia“ – pre 15 klientov zariadenia;
- 12. 04. 2023, 13. 4. 2023 a 18. 4. 2023 – ZŠ Bernolákova 16, Košice – „Zdravý životný štýl s dôrazom na prevenciu obezity“ – celkom pre 241 žiakov 1. stupňa;
- 13. 04. 2023 – RÚVZ Košice, Rooseveltova 8, Košice – „Zdravý spôsob života“ – pre 13 študentov 1. roč. Bc. st. št. odb. Ver. zdrav. LF UPJŠ;
- 14. 04. 2023 – ZŠ Školská 10, Malá Ida, okres Košice-okolie – „Zdravý spôsob života so zameraním na nefajčenie“ – pre 20 žiakov 6. roč.;
- 17. 04. 2023 – ZŠ E. Podjavorinskej 1, Košice – „Zdravý životný štýl s dôrazom na prevenciu obezity“ – pre 35 žiakov 5. roč.;
- 17. 04. 2023 – Stredná odborná škola pedagogická sv. Cyrila a Metoda, Južná trieda 48, Košice – „Infekčné ochorenia“ – pre 25 študentov 3. roč.;
- 18. 04. 2023 – Stredná zdravotnícka škola, Kukučínova 40, Košice – „Škodlivosť alkoholu“ – pre 72 študentov 2. roč.;
- 18. 04. 2023 – Stredná zdravotnícka škola sv. Alžbety, Mäsiarska 25, Košice – „Onkologické ochorenia“ – pre 21 študentov 3. roč.;
- 19. 04. 2023 – ZŠ Hroncova 23, Košice – „Dospievanie – výchova k manželstvu, plánovanému rodičovstvu, s dôrazom na zdravý životný štýl a prevenciu obezity v detskom veku“ – pre 62 žiakov 4. roč.;
- 20. 04. 2023 – ZŠ Tomášikova 31, Košice – „Dospievanie – výchova k manželstvu, plánovanému rodičovstvu, s dôrazom na zdravý životný štýl a prevenciu obezity v detskom veku“ – pre 48 žiakov 9. roč.

Informačno-propagačné aktivity zahŕňali:

- na webovom sídle RÚVZ Košice v priečinku Aktuality uverejnenie hlavného titulu a podtitulu: 1. Svetový deň zdravia – 7. apríl: „Týždeň otvorených dverí Poradne zdravia“ a ďalšie akcie v regióne pre verejnosť či uzavreté kolektívy. Prehľad zdravotno-výchovných aktivít. 2. Pozvánka na Týždeň otvorených dverí Poradne zdravia, dňa 04. 04. 2023. Prvý titul je na webe prístupný doteraz;

- e-mailovou cestou (06. 04. 2023) spropagovanie celoslovenskej akcie „Týždeň otvorených dverí poradní zdravia“ v dňoch 11. 04. – 14. 04. 2023, iniciovanej ÚVZ SR pri príležitosti Svetového dňa zdravia (7. apríl) a rovnomennej pozvánky do základnej Poradne zdravia RÚVZ Košice. Oslovené boli dve regionálne médiá;
- v spolupráci s RTVS bol formou reportáže-interview spropagovaný Týždeň otvorených dverí Poradne zdravia (s uverejnením v RTVS: 1, dňa 11. 04. 2023, v relácii Správy o 19:00 „Bezplatné vyšetrenia v poradniach zdravia“ <<https://spravy.rtvsk.sk/2023/04/mnozstvo-telesneho-tuku-ci-hladina-cholesterolu-aj-toto-vam-tento-tyzden-bezplatne-vysetria-v-poradniach-zdravia/>>);
- na základe požiadavky ÚVZ SR (zo dňa 27. 03. 2023) bol zaslaný odpočet aktivít PCOPZ (stabilnej aj mobilnej základne Poradne zdravia) za RÚVZ Košice v súvislosti so „Svetovým dňom zdravia 2023“ (v tabuľkovej forme) dňa 27. 04. 2023.

Sprievodné edukačné aktivity v rámci podpory **Školského programu**, v časti **Mlieko** a v časti **Ovocie-zelenina**, a edukačno-poradenské aktivity pri príležitosti významných termínov, ako **Medzinárodný deň mlieka – 1. jún** (predtým 3. utorok v máji), **Svetový deň mlieka v školách – posledná streda v septembri** a **Svetový deň potravy – 16. október**, spojené s distribúciou informačných materiálov, cielené tematicky i výkonom podľa vekového určenia, konali sa v nasledovných subjektoch:

- MŠ Športová 260, Skároš, okres Košice-okolie (20. 01. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (výklad s besedou) pre deti predškolského veku v počte **20**;
- ZŠ Belehradská 21, Košice (24. 01. 2023; 26. 01. 2023; 30. 01. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (12x výklad s besedou), pre žiakov 2. – 4. roč. v počte **235**; tamtiež (04. 10. 2023), na rovnakú tému (4x výklad s besedou), pre žiakov 2. roč. v počte **82** (intervenované 4 triedy); tamtiež (05. 10. 2023), na rovnakú tému (4x výklad s besedou), pre žiakov 3. roč. v počte **82** (intervenované 4 triedy);
- Súkromná MŠ Pro Pueris, Stará baštová 11 a elokované pracovisko Súkromnej MŠ, Štefánikova 20, Košice (06. 02. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (2x výklad s besedou), pre deti predškolského veku (5 – 6-ročné) v počte **36**;
- ZŠ Podjavorinskej 1, MČ Košice-Luník 9, Košice (1. téma – 10. 02. 2023; 2. téma – 03. 03. 2023), na témy 1. *Zdravý životný štýl* (2x výklad s besedou); 2. *Obezita* (5x výklad s besedou), pre žiakov 6. roč. v počte **57** (ad 1. téma) a žiakov 6. – 7. roč. v počte **76** (ad 2. téma); tamtiež (17. 04. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (2x výklad s besedou), pre žiakov 5. roč. v počte **35** (všetci žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia);
- Súkromná stredná športová škola, Užhorodská 39, Košice (16. 02. 2023), na tému „*Výživa v športe*“ (2x výklad s besedou), pre študentov 2. roč. v počte **25**;
- ZŠ Tomášikova 31, Košice (22. 02. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (3x výklad s besedou), pre žiakov 8. roč. v počte **60**;
- ZŠ Hlavná 5, Družstevná pri Hornáde, okres Košice-okolie (27. 02. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (4x výklad s besedou), pre žiakov 5. – 8. roč. v počte **130**;
- Školský internát, Ostrovského 1, Košice (28. 02. 2023), na tému „*Výživa v športe*“ (výklad s besedou), pre študentov SŠ v počte **25** (vekovo zmiešaná skupina);
- Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Trieda SNP 1, Košice – výučba na RÚVZ Košice, Rooseveltova 8, Košice (1. téma 03.03.2023; 2. téma 16.03.2023), na témy 1. *Svetový deň obezity – možnosti zdravotno-výchovného pôsobenia* (výklad s diskusiou), 2. *Behaviorálne determinanty závažných chronických ochorení – Obezita* (výklad s diskusiou), pre študentov 1. roč. Bc. st. študijného odb. Verejné zdravotníctvo v počte **13**;
- Spojená škola (Špeciálna ZŠ), Odborárska 2, Košice (05. 04. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (2x výklad s besedou), pre žiakov 1. a 2. stupňa v počte **65**;

- ZŠ Školská 10, Malá Ida, okres Košice-okolie (14. 04. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (výklad s besedou), pre žiakov 6. roč. v počte **20**;
 - ZŠ Bernolákova 16, Košice (12. 04. 2023; 13. 04. 2023; 18. 04. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (1. termín 4x výklad s besedou, 2. termín 4x výklad s besedou, 3. termín 4x výklad s besedou), pre žiakov 1. – 3. roč. v počte **79**, žiakov 3. – 4. roč. v počte **87** a žiakov 1. – 3. roč. v počte **75**;
 - ZŠ Užhorodská 36, Košice (20. 04. 2023), na tému „Zdravá výživa“ (4x výklad s besedou), pre žiakov 7. – 9. roč. v počte **65**;
 - ZŠ s VJM – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie (24. 04. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (4x výklad s besedou), pre žiakov 5. – 6. roč. v počte **59** (žiaci prevažne zo sociálne znevýhodneného prostredia);
 - Stredná odborná škola železničná, Palackého 14, Košice (25. 05. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (2x výklad s besedou), pre študentov 2. a 3. roč. v počte **45**;
 - Obchodná akadémia, Watsonova 61, Košice (21. 03. 2023; 26. 05. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (1. termín 2x výklad s besedou, 2. termín 4x výklad s besedou), pre študentov 2. roč. v počte **56** a študentov 1. – 3. roč. v počte **80**;
 - ZŠ Boliarov 50, Boliarov, okres Košice-okolie (03. 04. 2023; 29. 05. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (1. termín 4x výklad s besedou; 2. termín 3x výklad s besedou), pre žiakov 1. – 4. roč. v počte **56**; taktiež (11. 12. 2023), na tému „Podpora zdravia“ (2x výklad s besedou), pre žiakov 1. stupňa v celkovom počte **58**;
 - Súkromná stredná odborná škola ekonomická KOŠICKÁ AKADÉMIA, Tajovského 15, Košice (30. 05. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (2x po 90 min. výklad s besedou), pre študentov 1. roč. v počte **25**;
 - MŠ Watsonova 2, Košice (31. 05. 2023), na tému „Zdravý životný štýl s dôrazom na zdravú výživu a význam mlieka“ (výklad s besedou), pre deti predškolského veku (3 – 5-ročné) v počte **15**;
 - ZŠ Mateja Lechkého, Ulica Jána Pavla II. 1, Košice (06. 06. 2023; 07. 06. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (4x výklad s besedou), pre žiakov 3. – 4. roč. v počte **96**;
 - Základná škola Ľ. Fullu, Maurerova 21, Košice (13. 09. 2023), na tému „Zdravý spôsob života“ (3x výklad s besedou), pre žiakov 1. – 3. roč. v počte **188** (intervenovaných 9 tried);
 - Súkromná základná škola, Dneperská 1, Košice (21. 11. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (4x výklad s besedou), pre žiakov 3. roč. (3 triedy) a 4. roč. (1 trieda) v celkovom počte **80**; taktiež (23. 11. 2023), na rovnakú tému (2x výklad s besedou), pre žiakov 4. roč. (2 triedy) v celkovom počte **40**;
 - Stredná priemyselná škola elektrotechnická, Komenského 44, Košice (06. 12. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (3x výklad s besedou), pre študentov 2. roč. (3 triedy) v celkovom počte **81**; taktiež (12. 12. 2023), na rovnakú tému (3x výklad s besedou), pre študentov 2. roč. (3 triedy) v celkovom počte **78**;
 - Centrum aktívneho starnutia – EZÚS Via Carpatia, s. s r. o., Bačíkova 7, Košice (19. 12. 2023), na tému „Zdravý životný štýl“ (1x výklad s besedou), pre **13** seniorov.
- Poradenské aktivity sa realizovali na nižšie uvedených miestach:
- Colný a daňový úrad, Komenského 39/A, Košice (11. 10. 2023), výjazdová akcia základnej Poradne zdravia (v spolupráci so VŠZP), s ponukou vyšetrenia celkového cholesterolu, antropometrie, pre **58** zamestnancov úradu;
 - Tabačka Kulturfabrik, Gorkého 2, Košice (17. 10. 2023, 18. 10. 2023), výjazdová akcia základnej Poradne zdravia (v spolupráci so VŠZP), s ponukou vyšetrenia celkového cholesterolu, glukózy, antropometrie, pre **63** zamestnancov DM-drogerie markt Slovensko;

- v 4 komunitných centrách (skr. KC), t. j. KC MČ Košice-Luník IX, Krčméryho 2, Košice (06. 10. 2023), pre **12** dospelých osôb; KC Kálo jílo – Čierne srdce, Budulovská 64, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie (13. 10. 2023), pre **8** dospelých osôb; v ZŠ s MŠ, Školská 16, Turňa nad Bodvou, okres Košice-okolie pre miestne KC (20. 10. 2023), s určením pre **6** dospelých osôb; KC Veľká Ida 674, okres Košice-okolie (27. 10. 2023), pre **10** dospelých osôb – všade členovia marginalizovaných rómskych komunít/MRK (sociálne znevýhodnená skupina) – výjazdové akcie základnej Poradne zdravia (v spolupráci s organizáciou MZ SR Zdravé regióny), s ponukou vyšetrenia celkového cholesterolu, HDL, triacylglycerolov, glukózy, antropometrie;
- RÚVZ Košice, ambulancia základnej Poradne zdravia, Rooseveltova 8, Košice (detašované pracovisko RÚVZ Košice), stabilná zložka menovanej poradne (07. 10. 2023), ponuka štandardného vyšetrenia (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Afinion a i.) s poradenstvom a distribúciou tematických zdravotno-výchovných materiálov od rôznych editorov (akcia v spolupráci s Integrovaným centrom Košického kraja, Košice), pre **18** klientov (sociálne znevýhodnená skupina – odídenci z Ukrajiny);
- RÚVZ Košice, ambulancia základnej Poradne zdravia, Rooseveltova 8, Košice (detašované pracovisko RÚVZ Košice), stabilná zložka menovanej poradne (12. 10. 2023), ponuka štandardného vyšetrenia (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Afinion a i.) s poradenstvom a distribúciou tematických zdravotno-výchovných materiálov od rôznych editorov (akcia v spolupráci s Gréckokatolíckou eparchiálnou charitou Košice), pre **26** klientov (sociálne znevýhodnená skupina – odídenci z Ukrajiny).

Vyššie uvedenými aktivitami súčasne participujeme na plnení **úlohy č. 4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025** (skr. NAPPO) – priority **a) Podpora zdravého štartu do života**. Zameranie danej priority stavia na výchovnom vplyve poradenskej a konzultačnej činnosti v oblasti zdravého spôsobu života, prevencie obezity a ponuke služieb Poradne zdravia inštitúciám/zariadeniam, ako školy, materské/rodičovské centrá a pod. a kontaktným cieľovým skupinám (matky, rodičia, učitelia).

Ohľadom písomnej agendy a plnenia *Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025*, zaslali sme tabelárny odpočet aktivít za školský rok 2022/2023 za RÚVZ Košice e-mailom (10. 10. 2023) – v zmysle požiadavky ÚVZ SR (06. 10. 2023).

V rámci členstva v *pracovnej skupine pre pohybovú aktivitu, prevenciu nadváhy a obezity* s celoslovenskou pôsobnosťou, zriadenej pri ÚVZ SR, bolo reflektované na požiadavky zo strany ÚVZ SR, ktoré sa týkali napríklad predloženia inovačných návrhov aktivít k *Svetovému dňu obezity (4. marec)*, so zameraním na detskú/žiacku, resp. inú časť populácie (odpoveď zaslaná e-mailom 31. 01. 2023); predloženia návrhov úloh v nadväznosti na prípravu aktualizácie *Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na roky 2024 – 2030* (odpoveď formou vyplnenej šablóny zaslaná 13. 11. 2023), a súvisiaceho pripomienkového procesu; zaslania identifikovaných chýb nachádzajúcich sa v skrátenej verzii dotazníka „*Výživový režim*“ v rámci IS ÚVZ SR Modulu TZS, spolu s návrhmi úprav predmetného dotazníka (odpoveď zaslaná 20. 11. 2023).

V roku 2023, v súvislosti s aktualizáciou NAPPPA na roky 2024 – 2030 a ďalšími prioritami, bolo organizované zasadnutie pre členov pracovnej skupiny „*Pohybová aktivita, prevencia nadváhy a obezity*“, zriadenej zo strany ÚVZ SR, s pôsobnosťou pre SR, prezenčne dňa 26. 10. 2023 na RÚVZ v Trenčíne, Nemocničná 4, Trenčín. Organizátorom bol ÚVZ SR (Odbor PZaVkJ) v spolupráci s RÚVZ Trenčín. Stretnutia sme sa zúčastnili.

V rámci spolupráce s Ústavom sociálnej a behaviorálnej medicíny LF UPJŠ Košice – participovali sme (formou zberu dát) na celoslovenskom dotazníkovom prieskume výskumného projektu „*Behaviorálne inovácie v prevencii chronických chorôb ako súčasť*“

všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti“. Okrem vyššie menovaného ústavu, riešiteľmi predmetného výskumu sú inštitúcie, ako Slovenská asociácia verejného zdravia; Farmaceutická fakulta UK Bratislava; Slovenská obezitologická asociácia; Biomedicínske centrum SAV, Ústav experimentálnej endokrinológie SAV Bratislava; Slovenská spoločnosť všeobecného a praktického lekárstva; Slovenský pacient, o. z.; Klinika všeobecného lekárstva LF UPJŠ a Nemocnice AGEL Košice-Šaca, a. s. Zámerom výskumu je pripraviť intervencie a postupy, ktoré pomôžu lekárom, zdravotníckym pracovníkom, verejným zdravotníkom a klientom/pacientom s nadváhou/obezitou riešiť obezitu a nielen jej následky (choroby spôsobené obezitou).

Zber dát v rámci prieskumu bol realizovaný podľa inštrukcií riešiteľského tímu, v období jún – september 2023. Z hľadiska zaradenia osôb do súboru, jedna polovica respondentov mala byť v mladšom veku (40 a menej rokov) a druhá polovica v strednom a staršom veku (41 až 65 rokov). V oboch skupinách tretina účastníkov mala mať normálnu hmotnosť, ostatní nadváhu/obezitu. Minimum oslovených respondentov jedným subjektom malo byť 6. Cez RÚVZ Košice sme oslovili 40 respondentov (dospelých osôb), od ktorých vyplnené dotazníky sme následne postúpili na LF UPJŠ k ich spracovaniu.

9.2.1 *Vyzvi srdce k pohybu – Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie*

Úloha sa plní bez časového obmedzenia, s organizovaním kampane raz za dva roky.

V roku 2023 sme sa zapojili do jubilejného 10. ročníka celonárodnej kampane zameranej na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie, ktorý bol vyhlásený pri príležitosti *Svetového dňa Pohybom ku zdraviu (10. máj)*.

Cieľom predmetnej akcie je upriamiť pozornosť verejnosti na význam pohybu vo voľnom čase, ako dôležitého faktora v podpore zdravia a v prevencii civilizačných ochorení. Kampaň je intervenčným projektom, jej gestorom na národnej úrovni je RÚVZ v Banskej Bystrici. Záštitu nad kampaňou má Úrad verejného zdravotníctva SR. Podporovateľmi kampane v uplynulom ročníku boli Slovenská epidemiologická a vakcinologická spoločnosť, Slovenská obezitologická asociácia, Biomedicínske centrum SAV, Vojenské športové centrum Dukla Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici a Slovenská zdravotnícka univerzita. Súčasťou kampane (s trvaním do 11. 08. 2023) bola súťaž, ktorá prebiehala od 15. 05. do 06. 08. 2023.

Metodické online stretnutie k realizácii 10. ročníka predmetnej kampane pre RÚVZ v SR zorganizoval RÚVZ Banská Bystrica v spolupráci s ÚVZ SR a konalo sa dňa 09. 05. 2023 (v čase od 11:00 do 12:00 h).

Účasť RÚVZ Košice, ako spoluorganizátora kampane, zahŕňala propagačné a intervenčné aktivity rôzneho cieľového určenia, realizované aj v spolupráci s inými regionálnymi inštitúciami a médiami.

Propagácia a poradenstvo k súťaži, s distribúciou plagátov a prihlášok do súťaže, sa vykonávalo priebežne, najmä ako súčasť edukačných aktivít k zdravému spôsobu života a akcií mobilnej Poradne zdravia, s určením pre rôzne cieľové skupiny (z hľadiska veku, profesie, záujmu, ako aj pre širokú verejnosť). Účastníci/záujemcovia súťaže mali možnosť absolvovať v Poradni zdravia vstupné a výstupné vyšetrenie (t. j. pred a po súťaži).

V rámci *informačno-propagačnej činnosti* sme v úvode kampane písomne oslovili a požiadali o spoluprácu v oblasti propagácie viaceré inštitúcie. E-mail s metodickým usmernením, webovými odkazmi na propozície súťaže (plagát, účastnícky list/prihlášku), audio nahrávkou a s informáciou pre účely zverejnenia sme rozposlali 16. 05. 2023 rôznym inštitúciami v regióne Košíc. K osloveným patrili, napr. školy rôzneho stupňa (ZŠ, SŠ, VŠ), školské internáty, študentské domovy, miestna samospráva (Úrad Košického samosprávneho

kraja; Magistrát mesta Košice; miestne úrady MČ v Košiciach a vybrané obecné a mestské úrady v okrese Košice-okolie) a ďalšie subjekty (centrá voľného času; Kulturpark v Košiciach; mestské kultúrne strediská v Medzeve a Moldave nad Bodvou; vybrané športové útvary v regióne Košíc; Jednota dôchodcov Slovenska; denné centrá seniorov; materské/rodičovské centrá; komunitné centrá; knižnice v Košiciach a okolí; KR PZ v Košiciach; KR HaZZ v Košiciach; Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s., pobočka Košice; Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s., pobočka Košice; Sociálna poisťovňa, pobočka Košice; Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice; Tepláreň Košice, a. s.; Tepelné hospodárstvo, s. r. o.; U.S. Steel Košice, s. r. o.; Východoslovenská energetika, a. s.; T-Systems Slovakia, s. r. o.; Magna PT, s. r. o., Kechnec; Zákaznícke centrum SPP, a. s., Košice; Východoslovenská vodárenská spol., a. s., Košice; Dopravný podnik mesta Košice, a. s.; Železničná spol. Slovensko, a. s., OR Košice; vybrané zdravotnícke zariadenia a lekárne v Košiciach a okolí a i. Z oslovených sme spätnú väzbu vo veci spolupráce v propagácii kampane dostali, napr. od Knižnice pre mládež mesta Košice; Obec Jasov, ZŠ v Jasove; Agentúra PENELOPA, s. s. r. o., Košice; VVS, a. s.; DPMK a i.

Informovanie širokej verejnosti bolo zabezpečené cez webové sídlo RÚVZ Košice, dvoma titulmi: 1. „Vyzvi srdce k pohybu 2023 – X. ročník celonárodnej súťaže“ (spolu so sprievodnou informáciou vlastnej produkcie a s priloženým plagátom, prihláškou z edície gestora kampane); 2. „Pred nami je posledný mesiac X. ročníka kampane Vyzvi srdce k pohybu“ – oba príspevky umiestnené v priečinku Aktuality (1. titul od 11. 05. 2023 a 2. titul od 19. 07. 2023 do konca roka 2023).

Oznam o kampani bol daný do pozornosti aj zamestnancom RÚVZ Košice formou nástennej propagácie na informačných tabuliach úradu, ako aj prostredníctvom e-mailovej distribučnej služby (v máji 2023).

RÚVZ Banská Bystrica, gestor úlohy, zodpovedá za vyhodnotenie účastníckych listov, kampane a súťaže ako celku na úrovni SR a jednotlivých regiónov.

9.3 Podpora zdravia znevýhodnených komunit

Úloha súvisí s *Akčnými plánmi k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022 – 2024*, a za RÚVZ so sídlom v Košiciach (v územnom obvode okresov Košice I – IV a Košice-okolie) bola v roku 2023 realizovaná činnosť, ktorú z tematického hľadiska je možné zaradiť súčasne do dvoch nižšie uvedených kategórií aktivít:

Ad prioritná oblasť Bývanie

- úloha 3.4.3 *Realizovať informačnú a edukatívnu kampaň zameranú na vedenie samospráv a obyvateľov MRK, na zvyšovanie povedomia o možných zdravotných následkoch spojených s využívaním nekontrolovaných zdrojov vody (vydanie informačných letákov a ich distribúcia).*

Ad prioritná oblasť Zdravie

- úloha 2.1.2. *Realizácia zdravotno-výchovných aktivít v oblasti podpory zdravého životného štýlu a prevencie ochorení u MRK.*

Vo všeobecnosti, väčšina výchovno-vzdelávacích aktivít u sociálne znevýhodnených skupín detí, mládeže či dospelých osôb bola širšie tematicky ladená. Preferované boli témy, ako *Zdravý spôsob života; Prevencia látkových a nelátkových závislostí* (u niektorých skupín s využitím učebných pomôcok, ako napr. DVD, drogový kufor, okuliare simulujúce opitnosť); *Osobná hygiena a stomatohygiena; Hygiena životného prostredia/Environmentálna výchova; Výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu, rodičovstvu; Sexuálne a reprodukčné zdravie vrátane primárnej prevencie infekcie HIV/AIDS a pohlavne prenosných nákaz; Primárna prevencia vybraných infekčných ochorení, napr. vírusovej hepatitídy typu A; Význam očkovania* (s určením pre starších žiakov a dospelé osoby); *Poskytovanie*

predlekárskej (laickej) prvej pomoci a i. Edukácia bola vykonávaná jednorazovo alebo opakovane. Vo vybraných témach Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu spolupracoval s Odborom hygieny životného prostredia a zdravia a Odborom epidemiológie pri RÚVZ Košice.

Nižšie uvádzame prehľad niektorých aktivít.

- **Informačno-propagačné a odpočtové aktivity** vo veci:
 - o významného termínu „Svetový deň vody (22. marec)“, t. j. zverejnenia oznamu/letáka na webovom sídle RÚVZ Košice ohľadom ponuky poradenstva, s určením pre verejnosť (poskytovaného zamestnancami Odboru hygieny životného prostredia a zdravia v problematike zdravotnej bezpečnosti pitnej vody z verejných vodovodov a ochrany individuálnych vodných zdrojov, čistenia studní, dezinfekcie pitnej vody, kvality vody atď.);
 - o *informačného servisu* v sekcii Servis: *Povodeň-Záplava*, na starom webovom sídle RÚVZ Košice (do roku 2023), s určením pre verejnosť (priebežne zverejňované informácie sa týkali najmä novej kontaminácie vody v individuálnych zdrojoch pitnej vody v dôsledku povodní a záplav);
 - o *žiadosti o spoluprácu v oblasti propagácie zdravotno-výchovných materiálov so zameraním na infekčnú hepatitídu typu A* (v počte 7 titulov, z toho 6 z edície RÚVZ Košice, pre rôzne vekové skupiny; 1 leták v 2-jazyčnej verzii – slov.-rómsky), ako súčasť preventívnych opatrení – listy boli distribuované podľa rozdeľovníka, s určením pre vybrané MŠ, ZŠ, v dňoch 19. 01. 2023, 25. 01. 2023, 27. 03. 2023;
 - o *odpočtu realizovaných (a plánovaných) zdravotno-výchovných (osvetových) aktivít pri príležitosti dvoch významných termínov: Svetového dňa vody (22. marec) a Dňa Zeme (22. apríl)*, e-mail zaslaný interne 05. 04. 2023 v rámci spolupráce pre tunajší Odbor hygieny životného prostredia a zdravia, s cieľovým určením pre ÚVZ SR;
 - o *odpočtov realizovaných preventívnych školských aktivít v súvislosti s výskytom vírusovej hepatitídy typu A v niektorých lokalitách spádového územia RÚVZ Košice*, e-maily zaslané interne v dňoch 02. 03. 2023, 27. 03. 2023, 22. 12. 2023 v rámci spolupráce pre tunajší Odbor epidemiológie;
 - o *odpočtu realizovaných (a plánovaných) zdravotno-výchovných (osvetových) aktivít pri príležitosti Európskeho imunizačného týždňa (23. 04. – 29. 04. 2023)*, e-mail zaslaný interne 15. 05. 2023 v rámci spolupráce pre tunajší Odbor epidemiológie.
- **Preventívne edukačné aktivity** na vybrané témy pri príležitosti *Svetového dňa vody (22. marec) a Dňa Zeme (22. apríl)*, v rámci spolupráce s Odborom hygieny životného prostredia a zdravia:
 - o „Zdravý životný štýl (s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka)“ – 4x výklad s besedou a premietnutím DVD, ZŠ Boliarov 50, okres Košice-okolie, dňa 03. 04. 2023, pre **56** žiakov 1. stupňa;
 - o „Zdravý životný štýl (s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka)“ – výklad s besedou a premietnutím DVD, Spojená škola (Špeciálna ZŠ), Odborárska 2, Košice, dňa 05. 04. 2023, pre **65** žiakov 1. a 2. stupňa;
 - o „Zdravý životný štýl (s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka)“ – výklad s besedou, ZŠ s VJM – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 24. 04. 2023, pre **59** žiakov 5. a 6. roč.
- **Preventívne edukačné aktivity** tematicky zamerané *na prevenciu vírusovej hepatitídy typu A* (a osobnú hygienu), v súčinnosti s Odborom epidemiológie, s miestom konania na:
 - o ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1, Košice, dňa 27. 01. 2023 (4x výklad s besedou), pre **114** žiakov 1. – 3. roč.; dňa 30. 01. 2023 (2x výklad s besedou), pre **65** žiakov 3. – 4. roč.;

- dňa 03. 02. 2023 (3x výklad s besedou), pre **49** žiakov 5. roč.; dňa 10. 02. 2023 (2x výklad s besedou), pre **57** žiakov 6. roč.;
- Súkromná MŠ Ľ. Podjavorinskej 1, Košice, dňa 10. 02. 2023 (1x výklad s besedou), pre **5** detí vo veku 4 – 5 rokov;
 - MŠ Hrebendova 5, Košice, dňa 10. 02. 2023 (2x výklad s besedou), pre **40** detí vo veku 3 – 6 rokov;
 - ZŠ s VJM – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, dňa 20. 03. 2023 (6x výklad s besedou), pre **125** žiakov 4. – 7. a 9. roč. (13 tried);
 - MŠ s VJM – Óvoda, Československej armády 22, Moldava nad Bodvou, dňa 24. 04. 2023 (2x výklad s besedou a premietnutím DVD), pre 25 detí vo veku 5 – 6 rokov;
 - ZŠ Herľany 37, okres Košice-okolie, dňa 03. 11. 2023, pre **40** žiakov 1. – 3. roč.;
 - MŠ a ZŠ Čakanovce 80, okres Košice-okolie, dňa 16. 11. 2023, pre 6 detí predškolského veku z MŠ a pre 32 žiakov 1. stupňa ZŠ;
 - MŠ a ZŠ Boliarov 50, okres Košice-okolie, dňa 20. 11. 2023, pre 12 detí predškolského veku z MŠ a pre 30 žiakov 1. stupňa ZŠ;
 - ZŠ Mládežnícka 3, MČ Košice-Šaca, dňa 27. 11. 2023, pre 15 žiakov 1., 2. a 4. roč. a pre 24 žiakov z 2 tried 5. roč. (spolu 39 žiakov z danej ZŠ).
(V rámci výkladu ako učebné pomôcky boli použité výučbové prezentácie, internet a vo vybraných triedach zdravotno-výchovný DVD film „Starostlivosť o zdravie“.)
- **Preventívne edukačné aktivity pri príležitosti 18. ročníka Európskeho imunizačného týždňa (23. 04. – 29. 04. 2023)**, v rámci spolupráce s Odborom epidemiológie, s miestom konania na:
- ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1, Luník IX, Košice, dňa 17. 04. 2023, na tému „Zdravý životný štýl – prevencia infekčných ochorení a význam očkovania“ (2x výklad s besedou), pre **35** žiakov z 5. roč. (MRK);
 - ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 24. 04. 2023, na tému „Zdravý životný štýl – prevencia infekčných ochorení a význam očkovania“ (4x výklad s besedou), pre **59** žiakov z 5. – 6. roč. (MRK);
 - ZŠ Drienovec 44, Drienovec, okres Košice-okolie, dňa 05. 05. 2023, na tému „Vírusová hepatitída typu A a očkovanie“, (4x výklad s besedou), pre **78** žiakov z roč. 5. – 9. (MRK); taktiež (10. 05. 2023) na rovnakú tému (2x výklad s besedou), pre **55** žiakov z roč.: 1., 2., 4. (MRK);
 - Komunitné centrum Sokolany, okres Košice-okolie, dňa 12. 05. 2023, na tému „Prevencia infekčných ochorení a význam očkovania“, v rámci akcie mobilnej základnej Poradne zdravia (1x prednáška s besedou), pre **16** dospelých osôb v produktívnom veku (MRK)/klienti Poradne zdravia;
 - Komunitné centrum, Krčméryho 2, Luník IX, Košice, dňa 16. 05. 2023, na tému „Vírusová hepatitída typu E“ (1x prednáška s besedou), pre **15** dospelých osôb (MRK);
 - ZŠ Štóska 183, Medzev, okres Košice-okolie, dňa 19. 05. 2023, na tému „Vírusová hepatitída typu A a očkovanie“ (4x výklad s besedou), pre **121** žiakov z 1. a 2. stupňa (MRK);
 - Komunitné centrum Jasov, okres Košice-okolie, dňa 19. 05. 2023, na tému „Prevencia infekčných ochorení a význam očkovania“, v rámci akcie mobilnej základnej Poradne zdravia (1x prednáška s besedou) a v spolupráci s organizáciou Zdravé regióny, pre **20** dospelých osôb v produktívnom veku/klienti Poradne zdravia (MRK);
 - Komunitné centrum Rankovce, okres Košice-okolie, dňa 09. 06. 2023, na tému „Prevencia infekčných ochorení a význam očkovania“, v rámci akcie mobilnej

základnej Poradne zdravia (1x prednáška s besedou) a v spolupráci s organizáciou Zdravé regióny, pre **18** dospelých osôb v produktívnom veku/klienti Poradne zdravia (MRK).

Z odborných podujatí, resp. ďalších aktivít zameraných na problematiku marginalizovaných skupín a súvisiace témy, na ktorých sme v hodnotenom období participovali, môžeme spomenúť napríklad:

- predloženie podkladov k *odpočtu Akčných plánov k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 za rok 2022* (v zmysle požiadavky ÚVZ SR zo dňa 20. 02. 2023 a na základe spolupráce s Odborom hygieny životného prostredia a zdravia) – list odoslaný dňa 24. 02. 2023;
- zaslanie odpočtu aktivít za RÚVZ Košice dňa 06. 03. 2023, v spojitosti s prevenciou šírenia nového koronavírusu/SARS-CoV-2, spôsobujúceho ochorenie COVID-19, u obyvateľov marginalizovaných rómskych komunit za rok 2022 – v zmysle telefonickej požiadavky ÚVZ SR zo dňa 06. 03. 2023;
- pokračovanie spolupráce s koordinátormi ochrany detí pred násilím (z Oddelenia podpory ochrany detí pred násilím, Sekcie rodiny, Ústredia PSVaR Bratislava) pre územný obvod koordinácie Košice a Košice-okolie, v *problematike prevencie násillia páchaného na deťoch – v súvislosti s implementáciou Národného projektu Podpora ochrany detí pred násilím a plnením cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím* (formou pracovných a koordinačných stretnutí, vzdelávania, preventívnych aktivít, účasti na komunikačných kampaniach a odborných podujatiach). Vyberáme napr.:
 - online večerná škola na tému „*Poruchy príjmu potravy – o čom by sme mali vedieť?*“ (26. 01. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch; Ústredie PSVaR;
 - konferencia na tému „*Bezpečnosť detí v digitálnom priestore*“ (Katolícka univerzita v Ružomberku, Hrabovská cesta 1A, Ružomberok, 07. 02. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch/MPSVR SR; Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny; Katolícka univerzita v Ružomberku; DigiQ;
 - online večerná škola na tému „*Bezpečnosť údajov detí na internete*“ (23. 02. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch; Ústredie PSVaR;
 - online večerná škola na tému „*Digitálne závislosti: Mne sa to nemôže stať!*“ (30. 03. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch; Ústredie PSVaR;
 - online večerná škola na tému „*Deti a tragické informácie – čo robiť? Emocionálne rizikový spravodajský obsah a mladý človek*“ (27. 04. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch; Ústredie PSVaR;
 - online večerná škola na tému „*Digitálna stopa – Čo všetko o nás a našich deťoch internet vie*“ (25. 05. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch; Ústredie PSVaR;
 - multidisciplinárne pracovné stretnutie k problematike násillia páchaného na deťoch, v rámci implementácie NP Podpora ochrany detí pred násilím a plnenia cieľov NS na ODPN – účasť v rámci členstva (Úrad PSVaR Košice, Staničné nám. 9, Košice, 06. 06. 2023). Organizátor: Ústredie PSVaR Bratislava – územný obvod koordinácie Košice;
 - online večerná škola na tému „*Dištančné poradenstvo ako efektívny nástroj nízkoprahovej pomoci pre všetky deti*“ (29. 06. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch; Ústredie PSVaR;

- online večerná škola na tému „*Rešpektujúca komunikácia v online prostredí*“ (28. 09. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch; Ústredie PSVaR;
- multidisciplinárne pracovné stretnutie v súvislosti s implementáciou NP Podpora ochrany detí pred násilím a plnenia cieľov NS na ODPN, na tému „*Sebapoškodzovanie*“ (Úrad PSVaR Košice, Staničné nám. 9, Košice, 10. 10. 2023). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod koordinácie ÚPSVaR Košice;
- online večerná škola na tému „*Vedomé a rešpektujúce rodičovstvo. Sprevádzanie detí svetom internetu*“ (26. 10. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch; Ústredie PSVaR;
- online večerná škola na tému „*Nadmerné používanie internetu u detí a mladých ľudí*“ (30. 11. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch; Ústredie PSVaR;
- východoslovenská odborná konferencia „*Nárast detskej chudoby ako celospoločenská výzva*“ (Prešovská univerzita v Prešove, 17. novembra č. 1, Prešov, 07. 12. 2023). Hlavný organizátor: Úrad komisára pre deti;
- v rámci písomnej agendy/korešpondencie v oblasti podpory ochrany detí pred násilím (skr. ODPN) – vyplnili sme online dotazník za RÚVZ Košice dňa 16. 07. 2023, nadväzujúc na vyššie uvedenú spoluprácu a e-mailovú požiadavku koordinátorov ODPN (zo dňa 30. 06. 2023) vo veci získania informácií pre zlepšenie podmienok fungovania koordinácie ODPN a nastavenie činností na ďalšie obdobie.

9.4 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR (skr. PCOPZ)

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie informovanosti, zdravotnej gramotnosti a zdravotného uvedomenia najmä v primárnej prevencii chronických neprenosných ochorení. Ďalšími atribútmi sú aktívne vyhľadávanie, ovplyvňovanie rizikových faktorov, vplyv na pozitívnu zmenu spôsobu života smerom k zlepšovaniu zdravotného stavu obyvateľov. *Stratégia rozvoja PCOPZ v SR* zložená zo stratégií rozvoja základného poradenstva a špecializovaných poradní má napomáhať danému zámeru a skvalitňovaniu poskytovaných služieb. Súčasťou uvedeného strategického rozvoja PCOPZ v SR je Koncepcia rozvoja špecializovaných poradní v PCOPZ pri RÚVZ (ÚVZSR, 04. 10. 2022), so štandardom pre minimálny počet klientov podľa poradne.

Plnenie uvedenej stratégie na regionálnej úrovni predstavujú najmä intervenčné aktivity v zmysle individuálnej i populačnej stratégie vo vzťahu k úlohám č. 9.6 „*Národný program podpory zdravia*“, 9.2 „*Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025*“, 9.7 „*Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky 2022 – 2030*“ a v neposlednom rade 9.8 „*Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023 – 2030*“.

Na RÚVZ Košice v rámci PCOPZ je zriadených **osem poradní**. V roku 2023 poradne vykázali nasledovný počet intervenovaných/vyšetrovaných klientov: základná Poradňa zdravia – 983 klientov; Poradňa správnej výživy – 170 klientov (cez skupinové poradenstvo); Hubárska poradňa – 93, Poradňa na odvykanie od fajčenia – 116 klientov (navyše skupinová intervencia, pozri bod 9.6 – A.3), Poradňa prevencie HIV/AIDS – 104 klientov, Poradňa očkovania – 70 klientov (cez e-mail/tel.), Poradňa genetickej toxikológie pre prevenciu rakoviny – 220 klientov a Poradňa optimalizácie pohybovej aktivity – 92.

Všeobecne, pre sprostredkovanie aktuálnych zdravotno-výchovných informácií slúžia iniciatívy rozmanitého charakteru (vo vzťahu k inštitúciám, pri hromadných akciách

dostupných verejnosti, v prístupe k jednotlivcom), ako aj prostriedky masmediálnej komunikácie (tlač, rozhlas, televízia, internet).

Medzi vybrané skupiny adresného pôsobenia, so zámerom vytvárania odborného potenciálu pre šírenie zdravotno-výchovných informácií, patrili napr. učitelia, zamestnanci samosprávy, štátnej správy, dobrovoľníci z radov matiek/rodičov, seniorov, rómski aktivisti, ale i poslucháči vysokoškolského štúdia, odboru Verejné zdravotníctvo na Lekárskej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach.

Spolupráca so sociálnymi inštitúciami, ktoré združujú ľudí v poproduktívnom veku, ako sú denné centrá (kluby dôchodcov) je dlhoročná. Podobne je tomu v prípade rodičov s deťmi, ktorí sa zapájajú do činnosti v materských/rodinných centrách. So všeobecne kladnou odozvou sa stretávajú naše intervencie smerom k pracovným kolektívom, napr. u zamestnancov samosprávy, škôl, súkromnoprávneho sektora, kde majú pomerne pravidelnú periodicitu.

Prostredníctvom poradenstva vykonávaného na individuálnej i skupinovej úrovni, zameraného na znižovanie hypertenzie nefarmakologickou cestou, resp. ovplyvňovanie zložiek životného štýlu, podieľame sa hlavne na aktivitách základnej Poradne zdravia, Poradne odvykania od fajčenia a Poradne optimalizácie pohybovej aktivity. Aktivity jednotlivých poradní sú uvádzané priebežne v kap. 9 (najmä v **bodoch 9.2, 9.4, 9.6, 9.7, 9.8**).

Štatistické výstupy z programu *Test zdravé srdce* a ďalšie štatistické hodnotenia vyšetrení klientov v uvedených poradniach uvádza *Výročná správa za RÚVZ Košice rok 2023* v kap. *Podpora zdravia a výchova k zdraviu*.

Zo spomínaných poradní, zriadená ako posledná v poradí bola **Poradňa optimalizácie pohybovej aktivity** (skr. POPA – RÚVZ Košice ňou disponuje od roku 2019). Zatiaľ dominantne výjazdovou formou činnosti, zintenzívňuje sa spolupráca so zariadeniami sociálnych služieb v oblasti edukačno-poradenských aktivít zameraných na „**Preveniu osteopénié a osteoporózy pohybom**“ a „**Kalanetiku**“.

Cvičebné aktivity – cyklické/opakované stretnutia dlhodobého charakteru (prezenčne), ktorých náplňou je podpora pohybovej aktivity cez krátky cvičebný program na posilnenie pohybového systému (v tempe primeranom veku a zdravotnému stavu účastníkov) sú realizované pre klientov/seniorov z troch denných centier v Košiciach (ďalej len „DC“), menovite DC pri MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice (so začiatkom spolupráce od roku 2015) – pondelky a stredu; DC pri MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice (so začiatkom spolupráce od r. 2016) – pondelky a stredu; DC MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice (so začiatkom spolupráce od r. 2018) – pondelky. V roku 2023 za všetky 3 DC bolo spolu 106 stretnutí, z toho 55 aktivít na prevenciu osteoporózy (s celkovým počtom 387 účastí) a 51 aktivít kalanetiky (s celkovým počtom 381 účastí). Za tri uvedené zariadenia sme v danom roku evidovali spolu 74 klientov/cvičencov (z toho 27 z DC MČ Košice-Sever; 36 z DC MČ Košice-Sídlisko KVP; 11 z DC MČ Košice-Dargovských hrdinov).

Stretnutia so seniormi z 2 DC (MČ Košice-Sever a MČ Košice-Sídlisko KVP) v roku 2023 pokračovali aj online formou prostredníctvom aplikácií Skype a Zoom, zväčša utorky, štvrtky a piatky (dištančná forma cvičení začala v období pandémie COVID-19). Uskutočnilo sa celkovo 44 online stretnutí s 10 seniormi, z toho 26 aktivít na prevenciu osteoporózy (s celkovým počtom 41 účastí) a 18 aktivít kalanetiky (s celkovým počtom 28 účastí).

Ďalším zariadením, s ktorým sa začala pravidelná spolupráca (v júli 2022), je Diakonické centrum – Cesta nádeje (špecializované zariadenie s denným pobytom), Urbánkova 1, Košice. Cyklické cvičenia z programu OTAGO sú realizované pre klientov, s výpomocou zamestnancov, vyhradené sú na to utorky a piatky. V roku 2023 bolo uskutočnených 49 stretnutí (s celkovým počtom účastí 285). Aktivít sa zúčastňovalo 9 cvičencov, s prítomným personálom.

Cvičebné aktivity (s nepravidelnou periodicitou) prevažne formou ukážok, boli realizované na ZŠ Mateja Lechkého, Lechkého 4, Košice, pre 9 záujemcov z personálu školy. V roku 2023 bolo uskutočnených 15 stretnutí ku kalanetike (s celkovým počtom účasť 67).

Popri poradenskej činnosti, rozsiahla je **výchovno-vzdelávacia** činnosť – rôzne zdravotno-výchovné aktivity, prioritne orientované na deti a školskú mládež s cieľom zvyšovať ich zdravotné uvedomenie (pozri napr. **body 9.2 – 9.9**). Z hľadiska prístupu, dominovali *skupinové intervenčné metódy* – výkladová/prednášková činnosť doplnená o aktivizačné prístupy, uskutočnená na aktuálne témy prevencie (zdravý životný štýl s akcentom na správnu výživu a podporu pohybovej aktivity; stomatohygiena; prevencia látkových a nelátkových závislostí; prevencia kyberšikany; podpora duševného zdravia; environmentálna výchova; prvá pomoc a prevencia úrazov; výchova k zodpovednému partnerstvu a rodičovstvu; prevencia pohlavne prenosných nákaz a infekcie HIV/AIDS; prevencia vybraných infekčných ochorení – chrípky, respiračných ochorení, vírusovej hepatitídy typu A, COVID-19; prevencia vybraných chronických neinfekčných ochorení atď.). Kvôli zvýšeniu účinnosti nášho vplyvu tvoríme, distribuujeme propagačno-náučný materiál najmä letáky, plagáty, využívame videoprojekciu, uplatňujeme rôzne formy interaktívnej, skupinovej práce, spätnej väzby atď.

Konzultačnú, resp. poradenskú činnosť v oblasti zdravotno-výchovnej metodiky, práce s informačno-propagačným materiálom (letáky, plagáty, brožúry) a v oblasti výpožičky videofilmov z našej filmotéky, poskytujeme na požiadanie, resp. podľa aktuálnosti.

Zámerom aktivít iniciovaných a organizovaných **v rámci kalendára významných termínov** je informovať verejnosť (laickú či odbornú) o aktuálnych, prioritných problémoch týkajúcich sa zdravia. Ich realizácia spočívala vo využití rôznych edukačno-intervenčných prístupov, masmediálneho priestoru a edičnej činnosti. Kvôli dopytu sú mnohé z aktivít realizované aj mimo významných termínov, t. j. priebežne. K takým patrili, napr.:

Svetový deň hypertenzie – 17. máj vznikol pod záštitou Svetovej ligy pre hypertenziu (WHL) a pripomína sa od roku 2005. Jeho cieľom je podporovať povedomie verejnosti o hypertenzii a povzbudiť občanov všetkých krajín k prevencii a kontrole tohto tichého zabijaka. Vysoký krvný tlak môže spôsobiť mozgovú porážku, ochorenie srdca a obličiek. Zameranie uvedeného termínu sme intenzívne približovali klientom PCOPZ, ktorí navštívili základnú Poradňu zdravia v danom období.

Spomínanú primárnu prevenciu srdcovocievnych ochorení realizujeme najmä cestou základnej Poradne zdravia, Poradne odvykania od fajčenia, edukačnými aktivitami na podporu zdravého spôsobu života a každoročnou propagáciou významného termínu SZO (WHO) a Svetovej federácie srdca (WHF) **Svetového dňa srdca – 29. september**, vyhláseného v roku 2000 (pred rokom 2012 pripomínaného v poslednú septembrovú nedeľu). V roku 2023 sme uvedený termín dali do pozornosti verejnosti, resp. vybraným cieľovým skupinám prostredníctvom rôznych foriem osvetovej činnosti v mesiacoch september-október, z dôvodu vyššieho dopytu po aktivitách a veľkosti spádového územia (pozri napr. aj **body 9.2, 9.4, 9.6 – A.1 až A.4**).

V nižšie uvedenom tabelárnom prehľade sú zhrnuté predmetné aktivity edukačného, poradenského a informačno-propagačného charakteru. Sumárne bolo vykonaných 11 edukačných aktivít pre 352 žiakov (z 2 ZŠ). Cez základnú Poradňu zdravia bolo celkovo intervenovaných 189 klientov, z toho 26 v Poradni odvykania od fajčenia.

Prehľad zdravotno-výchovných aktivít k Svetovému dňu srdca 2023		
Edukačná aktivita (téma, forma, počet aktivít)	Miesto konania	Dátum a čas konania, počet edukovaných
Zdravý spôsob života (výklad s besedou) – 3x	Základná škola L. Fullu, Maurerova 21, Košice	13. 09. 2023 (intervenovaných 9 tried 1. – 3. roč.), celkovo

		188 žiakov
Zdravý spôsob života (výklad s besedou) – 4x	Základná škola, Belehradská 21, Košice	04. 10. 2023 (intervenované 4 triedy 2. roč.), celkovo 82 žiakov
Zdravý spôsob života (výklad s besedou) – 4x		05. 10. 2023 (intervenované 4 triedy 3. roč.), celkovo 82 žiakov
SPOLU: 1 téma – 11 edukačných aktivít	2 ZŠ	3 dátumy – 352 edukovaných žiakov
Informačno-propagačné aktivity: - uverejnenie titulu „Svetový deň srdca 2023 – Spoznajte a odstraňujte rizikové faktory srdcovo-cievnych ochorení“ – odkaz s presmerovaním na webovú stránku ÚVZ SR	pôvodné webové sídlo RÚVZ Košice (položka Aktuality)	titul zverejnený od 29. 9. 2023
Poradenská aktivita (druh poradenstva, vyšetrenia)	Miesto konania	Dátum, počet intervenovaných klientov
- stabilná základná Poradňa zdravia – štandardné vyšetrenie (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Afinion a i.) s poradenstvom; - stabilná Poradňa odvykania od fajčenia – štandardné vyšetrenie (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Smokerlyzer, Fagerströmov dotazník) s poradenstvom; - distribúcia tematických zdravotno-výchovných materiálov od rôznych editorov.	RÚVZ Košice – ambulancia základnej Poradne zdravia, Rooseveltova 8, Košice (detašované pracovisko RÚVZ Košice)	15. 09. 2023 a 13. 10. 2023 2 klienti v PZ, z toho 1 v POF
- mobilná základná Poradňa zdravia – ponuka vybraných služieb (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Wellion a i.) s poradenstvom; - distribúcia tematických zdravotno-výchovných materiálov od rôznych editorov.	Úrad Košického samosprávneho kraja, Námestie Maratónu mieru 1, Košice <u>Akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou.</u>	25. 09. 2023 32 klientov v PZ
- mobilná základná Poradňa zdravia – ponuka vybraných služieb (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Wellion a i.) s poradenstvom; - mobilná Poradňa odvykania od fajčenia – vyšetrenie (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Smokerlyzer, Fagerströmov dotazník) s poradenstvom; - distribúcia tematických zdravotno-výchovných materiálov od rôznych editorov.	Ústavný súd SR, Hlavná 110, Košice <u>Akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou.</u>	26. 09. 2023 33 klientov v PZ, z toho 3 v POF
- mobilná základná Poradňa zdravia – štandardné vyšetrenie (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Afinion a i.) s poradenstvom; - mobilná Poradňa odvykania od fajčenia – štandardné vyšetrenie (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Smokerlyzer, Fagerströmov dotazník) s poradenstvom; - distribúcia tematických zdravotno-výchovných materiálov od rôznych editorov.	Komunitné centrum MČ Košice-Luník IX, Krčméryho 2, Košice <u>Akcia v spolupráci s organizáciou MZ SR – Zdravé regióny.</u>	06. 10. 2023 12 klientov v PZ, z toho 12 v POF (sociálne znevýhodnená skupina – členovia MRK)
- stabilná základná Poradňa zdravia – štandardné vyšetrenie (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Afinion a i.) s poradenstvom; - distribúcia tematických zdravotno-výchovných materiálov od rôznych editorov.	RÚVZ Košice – ambulancia základnej Poradne zdravia, Rooseveltova 8, Košice (detašované pracovisko RÚVZ Košice) <u>Akcia v spolupráci</u>	07. 10. 2023 18 klientov v PZ (sociálne znevýhodnená skupina – odídenci z Ukrajiny)

	<u>s Integračným centrom Košického kraja, Košice.</u>	
- mobilná základná Poradňa zdravia — ponuka vybraných služieb (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Accutrend Plus a i.) s poradenstvom; - mobilná Poradňa odvykania od fajčenia – vyšetrenie (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Smokerlyzer, Fagerströmov dotazník) s poradenstvom; - distribúcia tematických zdravotno-výchovných materiálov od rôznych editorov.	Colný úrad Košice, Komenského 39, Košice <u>Akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou.</u>	11. 10. 2023 58 klientov v PZ, z toho 6 v POF
- stabilná základná Poradňa zdravia – štandardné vyšetrenie (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Afinion a i.) s poradenstvom; - distribúcia tematických zdravotno-výchovných materiálov od rôznych editorov.	RÚVZ Košice – ambulancia základnej Poradne zdravia, Rooseveltova 8, Košice (detašované pracovisko RÚVZ Košice) <u>Akcia v spolupráci s Gréckokatolíckou eparchiálnou charitou Košice.</u>	12. 10. 2023 26 klientov v PZ (sociálne znevýhodnená skupina – odídenci z Ukrajiny)
- mobilná základná Poradňa zdravia – štandardné vyšetrenie (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Afinion a i.) s poradenstvom; - mobilná Poradňa odvykania od fajčenia – štandardné vyšetrenie (anamnéza, vyšetrenie prístrojom Smokerlyzer, Fagerströmov dotazník) s poradenstvom; - distribúcia tematických zdravotno-výchovných materiálov od rôznych editorov.	Komunitné centrum Kálo jílo – Čierne srdce kalo, Budulovská 64, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie <u>Akcia v spolupráci s organizáciou MZ SR – Zdravé regióny.</u>	13. 10. 2023 8 klientov v PZ, z toho 4 v POF
SPOLU: - 8 poradenských aktivít PZ - 5 poradenských aktivít POF	<u>6</u> miest konania <u>2</u> spolupracujúcich inštitúcií	9 dátumov – intervenovaných celkovo 189 klientov v PZ, z toho 26 v POF

Požadovaný odpočet aktivít k *Svetovému dňu srdca 2023* bol za RÚVZ Košice zaslaný elektronickou cestou dňa 16. 10. 2023 adresátovi – ÚVZ SR.

Príležitosťou k rôznorodým aktivitám je významný termín Medzinárodnej diabetologickej federácie (skr. IDF), podporovaný SZO (skr. WHO), *Svetový deň diabetu – 14. november*, ktorého nosná téma v rokoch 2021 – 2023 znie „*Dostupnosť diabetologickej starostlivosti*“. Cieľom témy je zvýšiť povedomie o naliehavých problémoch, ktorým čelia diabetici a zároveň podporiť snahy o prevenciu cukrovky. Základnou formou prevencie DM je racionalizácia životného štýlu (pravidelná a primeraná fyzická aktivita, racionálna energeticky vyvážená strava, kde zdrojom živín sú tzv. zdravé potraviny), redukcia telesnej hmotnosti (v prípade nadváhy alebo obezity), redukcia stresu.

Činnosť spočívala v *edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivitách* (najmä vo všeobecnom poradenstve v rámci mobilnej Poradne zdravia, s využitím informačno-propagačných materiálov od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR, RÚVZ Košice).

Preventívne aktivity boli realizované v širšom časovom rámci (od 04. 10. 2023 do 22. 12. 2023). Vykonaných bolo celkovo 23 edukačných, 29 poradenských aktivít a 1 propagačná aktivita – spolu 53 aktivít. Edukovaných bolo sumárne **514** osôb (z toho 342 žiakov ZŠ, 159 študentov SŠ, 13 dospelých osôb/seniorov) a poradensky intervenovaných bolo celkovo **355** osôb (z toho 123 študentov VŠ a 232 klientov v produktívnom a poproduktívnom veku, pozri tab.). Spolupracujúcich inštitúcií na akciách bolo celkom 17. Na aktivitách boli uplatnené o. i. dva materiály z edície ÚVZ SR, pod názvami: 1. „*Týka sa prediabetes aj vás?*“; 2. „*Test rizika vzniku cukrovky 2. typu*“.

Prehľad zdravotno-výchovných aktivít k Svetovému dňu diabetu 2023		
Edukačné aktivity	Miesto konania	Dátum a čas konania
4x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“	Základná škola, Belehradská 21, Košice	04. 10. 2023, cieľová skupina: žiaci 2. roč. (4 triedy) <u>v celkovom počte 82</u>
4x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“		05. 10. 2023, cieľová skupina: žiaci 3. roč. (4 triedy) <u>v celkovom počte 82</u>
4x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“	Súkromná základná škola, Dneperská 1, Košice	21. 11. 2023, cieľová skupina: žiaci 3. roč. (3 triedy), 4. roč. (1 trieda) <u>v celkovom počte 80</u>
2x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“		23. 11. 2023, cieľová skupina: žiaci 4. roč. (2 triedy) <u>v celkovom počte 40</u>
3x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“	Stredná priemyselná škola elektrotechnická, Komenského 44, Košice	06. 12. 2023, cieľová skupina: študenti 2. roč. (3 triedy) <u>v celkovom počte 81</u>
3x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“		12.12.2023, cieľová skupina: študenti 2. roč. (3 triedy) <u>v celkovom počte 78</u>
2x výklad s besedou na tému „Podpora zdravia“	ZŠ Boliarov 50, Boliarov, okres Košice-okolie	11. 12. 2023, cieľová skupina: žiaci 1. stupňa <u>v celkovom počte 58</u>
1x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“	Centrum aktívneho starnutia – EZÚS Via Carpatia, s. s. r. o., Bačíkova 7, Košice	19. 12. 2023, cieľová skupina: 13 seniorov
Poradenské aktivity (vyšetrenie s poradenstvom spojené s distribúciou tematických zdravotno-výchovných materiálov od rôznych editorov)	Miesto konania	Dátum a čas konania
Výjazdová akcia základnej Poradne zdravia (v spolupráci so VŠZP) <u>Vyšetrované parametre:</u> - celkový cholesterol, - antropometria	Colný a daňový úrad , Komenského 39/A, Košice	11. 10. 2023, cieľová skupina: zamestnanci úradu – <u>v celkovom počte 58 osôb</u>
Výjazdová akcia základnej Poradne zdravia (v spolupráci so VŠZP) <u>Vyšetrované parametre:</u> - celkový cholesterol, - glukóza, - antropometria.	Tabačka Kulturfabrik , Gorkého 2, Košice	17. 10. 2023 a 18. 10. 2023, cieľová skupina: zamestnanci DM-drogerie markt Slovensko – <u>v celkovom počte 63 osôb</u>
Výjazdová akcia základnej Poradne zdravia (v spolupráci s LF UPJŠ) <u>Vyšetrované parametre:</u> - celkový cholesterol, - triacylglyceroly, - antropometria.	LF UPJŠ (Ústav verejného zdravotníctva a hygieny), Šrobárova 2, Košice	od 06. 11. 2023 do 10. 11. 2023, cieľová skupina: študenti LF UPJŠ – <u>v celkovom počte 123 osôb</u>
Výjazdová akcia základnej Poradne zdravia (v spolupráci so VŠZP) <u>Vyšetrované parametre:</u> - celkový cholesterol, - antropometria.	Všeobecná zdravotná poisťovňa , Senný trh 1, Košice	06. 12. 2023, cieľová skupina: zamestnanci VŠZP – <u>v celkovom počte 43 osôb</u>
Výjazdová akcia základnej Poradne zdravia (v spolupráci s organizáciou MZ SR Zdravé regióny) <u>Vyšetrované parametre:</u> - celkový cholesterol, - HDL, - triacylglyceroly, - glukóza,	Komunitné centrum MČ Košice-Luník IX , Krčméryho 2, Košice	06. 10. 2023, cieľová skupina: 12 dospelých osôb – členovia MRK (sociálne znevýhodnená skupina)
	Komunitné centrum Kálo jilo – Čierne srdce , Budulovská 64, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie	13. 10. 2023, cieľová skupina: 8 dospelých osôb – členovia MRK (sociálne znevýhodnená skupina)
	ZŠ s MŠ, Školská 16 , Turňa nad Bodvou, okres Košice-okolie	20. 10. 2023, cieľová skupina: 6 dospelých osôb – členovia MRK

- antropometria.		(sociálne znevýhodnená skupina)
	Komunitné centrum , Veľká Ida 674, okres Košice-okolie	27. 10. 2023, cieľová skupina: 10 dospelých osôb – členovia MRK (sociálne znevýhodnená skupina)
	Súkromná ZŠ , Galaktická 9, Košice	03. 11. 2023, cieľová skupina: 10 dospelých osôb – členovia MRK (sociálne znevýhodnená skupina)
	Kancelária terénnej sociálnej práce pri Obecnom úrade, Drienovec 366, okres Košice-okolie	16. 11. 2023, cieľová skupina: 8 dospelých osôb – členovia MRK (sociálne znevýhodnená skupina)
Ambulancia základnej Poradne zdravia <u>Vyšetrované parametre:</u> - celkový cholesterol, - HDL, - triacylglyceroly, - glukóza, - antropometria.	RÚVZ Košice , Rooseveltova 8, Košice (detašované pracovisko)	od 01. 10. 2023 do 22. 12. 2023, cieľová skupina: dospelé osoby – <u>v celkovom počte 14 klientov</u>
Informačno-propagačná aktivita	Miesto	Dátum
Uverejnenie titulu „ <i>Svetový deň diabetu 2023: Poznajte svoje riziko a možnosti prevencie</i> “ – odkaz s presmerovaním na webovú stránku ÚVZ SR	pôvodné webové sídlo RÚVZ Košice (položka Aktuality)	príspevok zverejnený od 13. 11. 2023 do 15. 12. 2023

Na základe požiadavky ÚVZ SR, bol prehľad zdravotno-výchovných aktivít pri príležitosti *Svetového dňa diabetu (14. november)*, realizovaných v spádovom území RÚVZ Košice, predložený emailovou cestou v decembri 2023.

Na prevencii nádorových ochorení sa podieľame hlavne poradenskou činnosťou a účasťou na edukačných kampaniach. V aktivitách spolupracujeme najmä s neziskovou organizáciou Ligou proti rakovine, pobočkou Košice, Klubom turistov „Medicína“ Košice a Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., pozri aj **body 9.2, 9.6**.

V roku 2023 sme opätovne podporili zdravotno-výchovnou činnosťou významný termín *Svetový deň rakoviny – 4. február*, vyhlásený Úniou pre medzinárodnú kontrolu rakoviny/UICC. Téma kampane znela „*Komerčné záujmy spôsobujú milióny prípadov rakoviny, ktorým sa dá zabrániť*“, leitmotív „*Odstráňme rozdiely v starostlivosti*“. Výzva poukazuje na príčiny vzniku rakoviny, ktoré sa dajú odstrániť a na mnoho bariér, ktoré súvisia so socioekonomickými faktormi a bránia ľuďom v prístupe k prevencii, diagnostike, liečbe a následnej starostlivosti. Bariéry sú spôsobené kultúrnym kontextom, geografickou polohou, rodovými normami, úrovňou príjmu, vzdelania, diskrimináciou či predpokladmi na základe veku, pohlavia, sexuálnej orientácie, etnickej príslušnosti, zdravotného postihnutia a životného štýlu, a vedú k rozdielom v rizikách vzniku a prežitia onkologického ochorenia.

V rámci prevencie onkologických ochorení, RÚVZ v SR zahájili 1. februára, v nadväznosti na *Svetový deň rakoviny*, a s výkonom počas celého mesiaca, rôzne edukačno-poradenské aktivity so zameraním na najčastejšie sa vyskytujúce nádorové ochorenia, prevenciu rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva, konečníka. Cieľom aktivít bolo zvýšiť povedomie o rizikových faktoroch vybraných onkologických ochorení, o možnostiach ich prevencie a zásadách zdravého životného štýlu.

Ako už bolo spomenuté, naša činnosť spočívala v *edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivitách* (bola vykonávaná individuálnou, resp. skupinovú formou aj v rámci poradenstva cez mobilnú Poradňu zdravia a Poradňu odvykania od fajčenia). Učebnými pomôckami boli výučbové prezentácie; modely prsníka a hrubého čreva;

dotazníky k onkologickým témam (rozdané po intervencii); tematické informačno-propagačné materiály od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR, RÚVZ Košice ako aj Európsky kódex proti rakovine od SZO-EÚ-IARC).

Predmetné preventívne aktivity kvôli dopytu realizujeme priebežne počas celého roka. V rámci požadovaného odpočtu a v časovom období od 25. 01. 2023 do 18. 04. 2023 sme uskutočnili **27** aktivít (pozri prehľad). O uvedené témy prejavovali záujem rôzne vekové kategórie, čomu bolo vyhovené. Intervenovaných bolo sumárne **347** osôb, z toho 11 žiakov ZŠ, 160 študentov SŠ, 66 osôb v produktívnom, 57 osôb v poproduktívnom veku a 53 zdravotne znevýhodnených osôb rôzneho veku a ich príbuzní. Spolupracujúcich inštitúcií bolo **15** (z toho 1 ZŠ, 3 SŠ, 2 DC, 4 KC, RS-ZPP Radosť, Zdravé regióny, Liga proti rakovine, KT Medicína Košice, KTMK).

Prehľad edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivít zameraných na nasledovné témy, formy výkonu:

- **Onkologické ochorenia – prevencia** (3 prednášky s diskusiou), na Strednej zdravotníckej škole, Kukučínova 40, Košice, dňa 25. 01. 2023, pre **študentov** 1. a 2. roč. (v celkovom počte **64**);
- (*)**Ponuku služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a mobilnej Poradne na odvykanie od fajčenia** (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom), v Dennom centre seniorov MČ Košice-Šaca, Železiarská 7, Košice, dňa 07. 02. 2023, pre **seniorov/klientov DC** (v celkovom počte **22** osôb);
- **Onkologické ochorenia – prevencia** (3 prednášky s diskusiou), na Strednej zdravotníckej škole, Moyzesova 17, Košice, v dňoch 15. 02. 2023 a 16. 02. 2023, pre **študentov** 2. roč. (v celkovom počte **75**);
- **Onkologické ochorenia – prevencia** (1 prednáška s diskusiou), v Špeciálnej ZŠ Inžinierska 24, Košice, dňa 21. 02. 2023, pre **žiakov** 2. stupňa (v celkovom počte **11**);
- **Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické ochorenia** (1 prednáška s diskusiou), v Dennom centre seniorov MČ Košice-Sídliisko KVP, Cottbuská 36, Košice, dňa 21. 02. 2023, pre **seniorov/klientov DC** (v celkovom počte **35**);
- **Onkologické ochorenia – prevencia** (1 prednáška), v Rehabilitačnom stredisku – Združení príbuzných a priateľov Radosť, Bauerova 1, Košice, dňa 23. 02. 2023, pre **klientov zariadenia/zdravotne znevýhodnené osoby** (v celkovom počte **13**);
- (*)**Ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a mobilnej Poradne na odvykanie od fajčenia** (vybrané vyšetrenia s následným poradenstvom), **poradenstvo k životnému štýlu a prevencii onkologických ochorení** – akcia v spolupráci s organizáciou Zdravé regióny – na 4 miestach:
 - o Komunitné centrum pri Miestnom úrade MČ Košice-Nad jazerom, Poludníková 7, Košice, dňa 06. 03. 2023, pre **dospelé osoby** rôzneho veku/zo sociálne znevýhodneného prostredia (v celkovom počte **9** osôb);
 - o Komunitné centrum, Krčmeryho 2, MČ Košice-Luník IX, Košice, dňa 10. 03. 2023, **dospelé osoby** rôzneho veku/zo sociálne znevýhodneného prostredia/MRK (v celkovom počte **18** osôb);
 - o Komunitné centrum, Turňa nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 13. 03. 2023, pre **dospelé osoby** rôzneho veku/zo sociálne znevýhodneného prostredia/MRK (v celkovom počte **9** osôb);
 - o Komunitné centrum, Veľká Ida č. 674, okres Košice-okolie, dňa 14. 04. 2023, pre **dospelé osoby** rôzneho veku/zo sociálne znevýhodneného prostredia/MRK (v celkovom počte **30** osôb);
- (*) **Ponúkané služby a sledované parametre:** vyšetrenie celkového cholesterolu, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemických analyzátorov Accutrend Plus a Wellion; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov (výška, hmotnosť, obvod pása, bokov), výpočet indexu telesnej hmotnosti (BMI), indexu centrálnej obezity (WHR), stanovenie percenta telesného

tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého (CO) a karboxyhemoglobínu (COHb) vo výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života (vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov); individuálne poradenstvo k prevencii vybraných onkologických ochorení (s využitím výučbovej prezentácie a modelov hrubého čreva a prsníka); distribúcia tlačeneých zdravotno-výchovných materiálov a i.

- **(**)Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia v rámci akcie Onkokardioturistika 35. ročník – jarná časť** (vybrané vyšetrenia a poradenstvo) – **akcia v spolupráci** s Klubom turistov „Medicína“ Košice, Ligou proti rakovine SR, pobočkou Košice a Klubom turistov mesta Košice – v rekreačnej zóne Košíc – Penzión pod Hrešnou (16. 04. 2023), pre **onkologických pacientov** a ich **rodinných príslušníkov, verejnosť** (s počtom intervenovaných **40 osôb**);
(**) **Ponúkané služby a sledované parametre:** okrem služieb mobilnej základnej Poradne zdravia (vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov; meranie tlaku krvi, pulzu) budú pre účastníkov v ponuke poradenské služby onkológov.
- **Onkologické ochorenia – prevencia** (3 prednášky s diskusiou), na **Strednej zdravotníckej škole sv. Alžbety, Mäsiarska 25, Košice**, dňa 18. 04. 2023, pre **študentov 3. roč.** (v celkovom počte **21**);
- **Svetový deň proti rakovine – 4. február** (*Európsky kódex proti rakovine*) – propagačná aktivita – uverejnenie informačného materiálu pod vyššie uvedeným názvom (z edície SZO-EÚ-IARC) na webovom sídle RÚVZ Košice (položka Aktuality), pre **verejnosť**;
- **Svetový deň proti rakovine – 4. február** (*Európsky kódex proti rakovine*) – nástenná propagácia/inštalácia informačných panelov k významnému termínu vo vestibuloch troch pracovísk RÚVZ Košice (v mesiaci február 2023), pre **verejnosť**, resp. **zamestnancov** a **stránky RÚVZ Košice**.

Súhrn nami realizovaných aktivít ohľadom prevencie vybraných onkologických ochorení bol na základe požiadavky ÚVZ SR predložený e-mailom 10. 03. 2023.

Na základe dlhoročne realizovaného a osvedčeného projektu „**Zdravotno-výchovné pôsobenie u detí predškolského veku – stomatohygiéna**“, v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice pretrváva záujem o osvetu **v oblasti ústneho zdravia** zo strany škôl aj iných inštitúcií. Aktivity sú vykonávané najmä na materských a základných školách (na mnohých opakovane) a určené sú nielen deťom a žiackej/študentskej populácii, ale aj učiteľom a rodičom, podľa požiadaviek.

Pri príležitosti významných termínov, ako **Svetový deň ústneho zdravia – 20. marec** (vyhláseného Svetovou organizáciou zubných lekárov) a **Európsky deň ústneho zdravia – 12. september** (vyhláseného Radou Európskych dentistov), realizované aktivity boli určené primárne deťom a mládeži. **Edukačnú činnosť** zameranú na podporu ústneho zdravia, zdravej výživy a propagáciu uvedených termínov sme v regióne Košíc a okolia realizovali v širšom časovom rámci. Aktivity sa konali na **24 miestach** (5 MŠ, 17 ZŠ, 1 ŠI/SSŠ, 1 VŠ) a intervenovaných bolo spolu **1792 osôb**, z toho 136 detí predškolského veku, 1615 žiakov ZŠ, 32 SŠ, 9 študentov VŠ (pozri nasledovnú tabuľku). Súčasťou edukácie boli výučbové modely, zdravotno-výchovné materiály k danej tematike (letáky, skladačky, maľovanky), od rôznych editorov vrátane RÚVZ Košice a ÚVZ SR, DVD projekcia a iné pomôcky.

P. č.	Zdravotno-výchovné aktivity k Svetovému dňu ústneho zdravia (20. marec) a Európskemu dňu ústneho zdravia (12. september) – prehľad navštívených škôl a školských zariadení
1.	MŠ Košická 34, Kostolany nad Hornádom, okres Košice-okolie (1 aktivita, edukovaných 20 detí predškolského veku)
2.	MŠ Kovaľská 12/A, MČ Košice-Poľov, Košice (1 aktivita, edukovaných 30 detí predškolského veku)
3.	MŠ Zupkova 37, Košice (2 aktivity, edukovaných 35 detí predškolského veku)
4.	Súkromná MŠ Vilôčka, Vencová 4, Košice (1 aktivita, edukovaných 30 detí predškolského veku)
5.	MŠ Kostolná 10, Geča, okres Košice-okolie (1 aktivita, edukovaných 21 detí predškolského veku)
6.	ZŠ Belehradská 21, Košice (8 aktivít, edukovaných 155 žiakov 1. roč.)

7.	Súkromná ZŠ Dneperská 1, Košice (6 aktivít, edukovaných 111 žiakov 1. – 2. roč.)
8.	ZŠ Hroncova 23, Košice (4 aktivity, edukovaných 85 žiakov 1. roč.)
9.	ZŠ Krosnianska 2, Košice (12 aktivít, edukovaných 259 žiakov 1. stupňa)
10.	ZŠ Krosnianska 4, Košice (3 aktivity, edukovaných 46 žiakov 1. roč.)
11.	ZŠ Ľ. Fullu, Maurerova 21, Košice (12 aktivít, edukovaných 224 žiakov 1. stupňa)
12.	ZŠ Mateja Lechkého, Ulica Jana Pavla II. 1, Košice (5 aktivít, edukovaných 180 žiakov 1. a 2. roč.)
13.	Súkromná ZŠ Didacticus, Palackého 14, Košice (2 aktivity, edukovaných 30 žiakov 1. roč.)
14.	ZŠ Užhorodská 39, Košice (2 aktivity, edukovaných 45 žiakov 3 – 4. roč.; 4 aktivity, edukovaných 67 žiakov 2. stupňa)
15.	Špeciálna ZŠ, Inžinierska 24, Košice (1 aktivita, edukovaných 37 žiakov 1. a 2. stupňa)
16.	Spojená ZŠ, Odborárska 2, Košice (2 aktivity, edukovaných 86 žiakov 1. a 2. stupňa)
17.	Spojená ZŠ, Vojenská 13, Košice (2 aktivity, edukovaných 35 žiakov 1. až 9. roč.)
18.	ZŠ Boliarov 50, Boliarov, okres Košice-okolie (4 aktivity, edukovaných 59 žiakov 1. – 4. roč.)
19.	ZŠ Pionierska 33, Čaňa, okres Košice-okolie (3 aktivity, edukovaných 47 žiakov 7. roč.)
20.	ZŠ Školská 10, Malá Ida, okres Košice-okolie (1 aktivita, edukovaných 36 žiakov 1. roč.)
21.	ZŠ Ruskov 32, Ruskov, okres Košice-okolie (1 aktivita, edukovaných 25 žiakov 1. roč.)
22.	ZŠ Hlavná 165, Valaliky, okres Košice-okolie (4 aktivity, edukovaných 88 žiakov 3. – 4. roč.)
23.	Školský internát, Jedlíkova 11, Košice (1 aktivita, edukovaných 32 študentov SŠ)
24.	LF UPJŠ, Trieda SNP 1, Košice (1 aktivita, edukovaných 9 študentov 1. roč. Mgr. stupňa št. odb. VZ)

Spolupráca so školami v tomto smere je priebežne propagovaná cez príspevky na ich webových stránkach (najmä MŠ, ZŠ).

Popis činnosti k ďalším významným termínom sa nachádza v bodoch **9.2, 9.3, 9.6**.

V aktuálnych otázkach *verejného zdravia, verejného zdravotníctva a v problematike prevencie chronických neinfekčných ochorení* sme sa zúčastnili viacerých **odbornovo-vzdelávacích podujatí** na národnej i medzinárodnej úrovni. Napríklad išlo o nasledovné:

- webinár na tému „*Liečivé rastliny a huby pre zdravé oči i ostrý zrak*“ (26. 01. a 07. 02. 2023). Organizátori: Argama, s. r. o. – vzdelávacia agentúra; Terézia Company, s. r. o.; SK SaPA; SKIZP;
- webinár na tému „*Jarná očista tela*“ (12. 04. 2023). Organizátori: Argama, s. r. o. – vzdelávacia agentúra; Terézia Company, s. r. o.; SK SaPA; SKIZP;
- odborná diskusia v súvislosti s celoslovenskou iniciatívou „*Deň ženského zdravia*“ (Východoslovenské múzeum v Košiciach, Námestie Maratónu mieru 2, Košice, 13. 04. 2023). Organizátori: Asociácia na ochranu práv pacientov SR, o. z., v spolupráci s KSK; s podporou Roche;
- webinár na tému „*Kybernetická bezpečnosť v ambulancii*“ (26. 04. 2023). Organizátori: SLK; LEKÁR, a. s.; www.lekarnet.sk; partneri: Dôvera zdrav. poisťovňa, a. s.; ESET;
- webinár na tému „*Karcinóm prsníka*“ (03. 05. 2023). Organizátori: SLK; LEKÁR, a. s.; www.lekarnet.sk; partneri: LILLY; ABBOTT;
- webinár na tému „*Prírodné riešenie na cievy*“ (17. 05. 2023). Organizátori: Argama, s. r. o. – vzdelávacia agentúra; Terézia Company, s. r. o.; SK SaPA; SKIZP;
- online preškolenie užívateľov prístroja Afinion2 (27. 10. 2023). Organizátori: ÚVZ SR a Eurolab Lambda, a. s.;
- webinár na tému „*Rakytník rešetliakový – unikátna liečivá rastlina*“ (07. 11. 2023). Organizátori: Argama, s. r. o. – vzdelávacia agentúra; Terézia Company, s. r. o.; SK SaPA; SKIZP;
- online školenie k nutričnému softvéru „Planeat“ (13. 12. 2023). Hlavný organizátor: ÚVZ SR.

Ohľadom oblasti činnosti PCOPZ (základnej Poradne zdravia), boli sme účastní na online koordinačných stretnutiach k IS ÚVZ SR Modulu Test zdravé srdce (skr. TZS): priebežne počas celého roka 2023, podľa pozvánky ÚVZ SR (organizátori: ÚVZ SR; RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi; príslušné zodpovedné IT subjekty). V dňoch 30. 03. 2023

a 27. 09. 2023 sa konali stretnutia prezenčne na RÚVZ Spišská Nová Ves (organizátori: ÚVZ SR a RÚVZ Spišská Nová Ves), prvé celoslovenské a druhé pre východoslovenský región. Dňa 29. 11. 2023 bolo zo strany ÚVZ SR v spolupráci so zodpovednými IT subjektmi zorganizované pracovné stretnutie k IS ÚVZ – o stave nasadenia jednotlivých modulov (vrátane TZS), formou osobných konzultácií na RÚVZ Košice.

V kontexte činnosti PCOPZ, reagovali sme na požiadavky ÚVZ SR vzťahujúce sa na rozvoj poradní centra. Napríklad ohľadom potrebného/chýbajúceho materiálo-technického vybavenia pre prevádzku, činnosť troch špecializovaných poradní (poradne odvykania od fajčenia, poradne zdravej výživy a poradne optimalizácie pohybovej aktivity) v podmienkach RÚVZ Košice, odpoveď bola zaslaná e-mailom 13. 01. 2023. Ďalšie reakcie vo veci písomnej agendy sú uvedené v **bodoch 9.2, 9.3, 9.5, 9.6 – A, 9.7**.

V rámci projektu R-CISZS (Integrovaná zdravotná a sociálna starostlivosť v SR) v časti zameranej na Komunitné nemocnice a súčinnosť pri stanovení potenciálnej lokalizácie Detašovaných poradenských centier ochrany a podpory zdravia – zostavili sme prehľad návrhov za jednotlivé RÚVZ v Košickom kraji a odpoveď zaslali elektronicky dňa 07. 06. 2023 – na základe požiadavky ÚVZ SR a Masterplanu R-CIS (zo dňa 31. 05. 2023).

Nadväzujúc na projektovú prípravu návrhu programu Zdravie, so zameraním na prevenciu a ochranu zdravia (operátor Programu Zdravie: MZ SR v spolupráci s VÚC, na základe dohody o spolupráci), súvisiaceho podporného opatrenia švajčiarsko-slovenského programu v oblasti zdravia (na báze bilaterálnej spolupráce) a možnej zainteresovanosti RÚVZ v SR – odpovedali sme na požiadavku MZ SR (zo dňa 12. 10. 2023), zaslaním stanoviska k možnej spolupráci na danom projekte za RÚVZ Košice (25. 10. 2023).

9.5 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030

Plnenie úloh vychádzajúcich z *Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030* (schváleného vládou SR v roku 2022, ďalej len „NAPPA“) je zároveň v súlade s plnením ďalších strategických dokumentov, ako napr. *NPPZ* (pozri **bod 9.6 – oblasť A.3** – Tabak, alkohol, drogy) či *Národná stratégia SR pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2021 – 2030* (pozri nižšie).

V rámci NAPPA sa v preventívnom pôsobení sústreďujeme najmä na nižšie vekové kategórie, resp. špecifické sociálne skupiny obyvateľstva – nachádzajúce sa vo zvýšenom riziku vzniku závislostí. Výchovno-vzdelávacie prístupy z tematického hľadiska zameriavame na predchádzanie problémom (zdravotným, sociálnym, ekonomickým a i.) súvisiacich s alkoholom a inými návykovými látkami, na podporu abstinentského spôsobu života, resp. situačnej abstinencie vo vzťahu k alkoholu, na podporu zdravého životného štýlu, nevynímajúc týmto podporný vplyv na informovanosť, zdravotné uvedomenie, zdravotnú gramotnosť v danom smere.

V oblasti primárnej prevencie závislostí a prevencie užívania alkoholu aktuálne dominuje edukačno-poradenská a informačno-propagačná činnosť, pri ktorej spolupracujeme s regionálnou štátnou správou, samosprávou, školami a inými inštitúciami, organizáciami. Edukačnú činnosť orientujeme na *skupinové intervenčné metódy* (teoretický výklad spojený s besedou doplnený o aktivizačné prvky, ako práca v skupinách, panelová diskusia, premietnutie videofilmu, tvorba a distribúcia propagačno-náučných materiálov a i.).

Z edukačnej a informačno-propagačnej činnosti môžeme spomenúť účasť na *edukačnom programe BECEP* (využívajúcom formu edukačnej kampane a výchovných opatrení). Aktuálne sa realizuje na základe *Akčného plánu implementácie opatrení Národnej stratégie SR pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2021 – 2030*:

- ad Oblasť pôsobenia č. 1: Ľudský faktor; Sféra: Zvyšovanie povedomia; Opatrenie/úloha č. 1.7 „Aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia ohľadom rizík súvisiacich s pozitívom alkoholu a iných návykových látok v cestnej premávke“;
- ad Oblasť pôsobenia č. 5: Ponehodová starostlivosť; Sféra: Zvyšovanie povedomia; Opatrenie/úloha č. 5.1 *Aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia ohľadom poskytovania prvej pomoci pri dopravných nehodách*

(v rámci oboch úloh zodpovedným subjektom o. i. je MZ SR v spolupráci s ÚVZ SR).

Na základe požiadavky ÚVZ SR (zo dňa 06. 03. 2023) bol spracovaný odpočet plnenia vyššie uvedených úloh č. 1.7 a č. 5.1 z *Akčného plánu implementácie opatrení Národnej stratégie SR pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2021 – 2030*, za rok 2022 za RÚVZ Košice. Správa bola predložená ÚVZ SR elektronicky dňa 20. 03. 2023.

Aktivity v rámci vymedzených úloh, resp. „programu BECEP“ boli zamerané na prevenciu rizika požitia alkoholu, omamných látok, liečiv u účastníkov cestnej premávky, počas vedenia vozidla, na používanie reflexných a ochranných prvkov, cyklistických prílb a na prevenciu dopravných úrazov prioritne u detí a mládeže.

Edukčné aktivity v roku 2023 na tému „*Poskytovanie predlekárskej (laickej) prvej pomoci*“, aj v kontexte problematiky bezpečnosti cestnej premávky (s učebnými pomôckami, ako výučbová prezentácia, DVD BECEP/Becepáčik a DVD Záchranárik pre deti MŠ/ZŠ, lekárnička, zdravotnícke pomôcky, špeciálna resuscitačná figurína, tlačené informačno-propagačné materiály), sa konali na 7 miestach:

- ZŠ Boliarov 50, okres Košice-okolie – 4x výklad s besedou a inštruktážou k téme „*Poskytovanie predlekárskej prvej pomoci*“, dňa 06. 02. 2023 (pre **65 žiakov** 1. – 4. roč.);
- ZŠ Bernolákova 16, Košice – 2x výklad s besedou a inštruktážou na tému „*Poskytovanie predlekárskej prvej pomoci*“, dňa 23. 02. 2023 (pre **50 žiakov** 3. a 4. roč.); (**tamtiež**) 4x výklad s besedou a inštruktážou na rovnakú tému, dňa 24. 02. 2023 (pre **100 žiakov** 1. – 3. roč.); (**tamtiež**) 2x výklad s besedou a inštruktážou na rovnakú tému, dňa 27. 02. 2023 (pre **50 žiakov** 1. – 2. roč.); (**tamtiež**) 4x výklad s besedou a inštruktážou na rovnakú tému, dňa 28. 02. 2023 (pre **104 žiakov** 3. – 4. roč.);
- SOŠ železničná, Palackého 14, Košice – 2x výklad s besedou a inštruktážou na tému „*Poskytovanie predlekárskej prvej pomoci*“, dňa 23. 05. 2023 (pre **47 študentov** 1. – 2. roč.);
- Spojená škola/Špeciálna ZŠ, Rovníková 11, Košice – 1x výklad s besedou a inštruktážou na tému „*Poskytovanie predlekárskej prvej pomoci*“, dňa 12. 06. 2023 (pre **35 žiakov** 1. – 9. roč.);
- ZŠ Krosnianska 4, Košice – 3x výklad s besedou a inštruktážou na tému „*Poskytovanie predlekárskej prvej pomoci*“, dňa 20. 06. 2023 (pre **58 žiakov** 2. roč.);
- Združenie príbuzných a priateľov Radost', o. z. – Rehabilitačné stredisko pre ľudí s duševnými poruchami, Bauerova 1, Košice – 1x výklad s besedou a inštruktážou na tému „*Poskytovanie predlekárskej prvej pomoci*“, dňa 18. 07. 2023 (pre **12 klientov** zariadenia vo veku 18+);
- Jeseň, n. o., Košice – Zariadenie pre seniorov a špecializované zariadenie, Alvinczyho 2B, Košice – 1x výklad s besedou na tému „*Prevencia pádov*“ a inštruktáž na tému „*Poskytovanie predlekárskej prvej pomoci*“, dňa 25. 07. 2023 (pre **16 klientov** zariadenia/seniorov).

Ďalšie informácie k problematike prevencie závislostí pozri v **bode 9.6 – A.3.**

9.6 Národný program podpory zdravia pre roky 2021 – 2030 (skr. NPPZ)

Medziodborová úloha – na jej plnení sa podieľajú odbory, ako podpora zdravia a výchova k zdraviu, epidemiológia, hygiena životného prostredia a zdravia, preventívne pracovné lekárstvo, hygiena výživy a hygiena detí a mládeže.

Plnenie aktualizovaného Národného programu podpory zdravia v SR z roku 2021 (v gescii ÚVZ SR, schváleného vládou SR v roku 2022; ďalej len „NPPZ“) bolo realizované činnosťou vzťahujúcou sa k dvom vymedzeným oblastiam (pozri body A. a B.):

Oblasť A. Preventívne opatrenia zamerané primárne na podporu zdravého životného štýlu

S cieľom podieľať sa na znižovaní výskytu rizikových faktorov, ktoré súvisia so životným štýlom jednotlivca či skupín obyvateľstva, participujeme okrem NPPZ súčasne na plnení ďalších programov a akčných plánov, ako napr. *Národný program prevencie obezity* (2008, v gescii ÚVZ SR), vrátane *Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025* (schválených vládou SR); *Národný program duševného zdravia* (2004, prijatý vládou SR); *Národný program kontroly tabaku* (2007, schválený vládou SR) a *Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023 – 2030* (v gescii ÚVZ SR, schválený vládou SR v r. 2022); *Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030* (v gescii ÚVZ SR, schválený vládou SR); *Národná protidrogová stratégia SR na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030* (schválená vládou SR); *Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030* (schválená vládou SR) vrátane *Akčných plánov k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022 – 2024*; *Národný program aktívneho starnutia na roky 2021 – 2030* (schválený vládou SR); *Národná stratégia SR pre BECEP na roky 2021 – 2030* (schválená vládou SR) vrátane *Akčného plánu implementácie opatrení NS SR pre BECEP na r. 2021 – 2030* a i. Jedným zo základných východiskových dokumentov, ktorý aktuálne určuje smerovanie nielen preventívnych programov podpory zdravia a prioritných oblastí pôsobenia je *Strategický rámec starostlivosti o zdravie pre roky 2014 – 2030*, a v medzinárodnom meradle dokument *OSN Agenda 2030* (o cieľoch udržateľného rozvoja).

V praxi, prevenciu vybraných chronických ochorení realizujeme ovplyvňovaním informovanosti a zdravotného uvedomenia obyvateľov v zmysle zásad zdravého spôsobu života, uplatňujúc najmä zdravotno-výchovnú edukáciu a činnosti Poradne zdravia (stabilnej a mobilnej zložky). V poradni sú klienti, resp. záujemcovia vyšetrení v zmysle štandardnej metodiky za účelom identifikovania rizikových faktorov srdcovocievnych ochorení, metabolického syndrómu. Na základe zistených údajov, nadväzujúce odborné poradenstvo je zamerané na zlepšenie nameraných hodnôt a optimalizáciu zložiek životného štýlu nefarmakologickou cestou.

V hodnotenom období sme okrem individuálneho poradenstva (včítane telefonických konzultácií) v stabilnej Poradni zdravia, zorganizovali a uskutočnili akcie výjazdovou formou pre pracovné kolektívy, seniorov, záujmové skupiny a ostatnú verejnosť, pri ktorých sa spolupracovalo s rôznymi inštitúciami (bližšia informácia je uvedená aj v **bodoch 9.2, 9.4**).

Výchovno-vzdelávacie aktivity sme orientovali predovšetkým na mladú generáciu. Objektom nášho záujmu sú však aj ostatné vekové kategórie. Konkrétne realizačné výstupy sa týkajú všetkých priorit tejto oblasti/opatrenia NPPZ, t. j. bodov 1. až 5.

1. Výživa a stravovanie

Rizikové faktory výživy obyvateľstva sledujeme hlavne cez analýzy anamnestických dát od klientov *Poradenského centra ochrany a podpory zdravia* (ďalej len *PCOPZ*),

vkľadaných do Testu zdravé srdce. Edukáciou a propagáciou v oblasti zásad správnej výživy sa snažíme zvyšovať celkové uvedomenie obyvateľstva, zlepšiť stravovacie návyky u všetkých jeho vekových skupín.

Téma ozdravenia výživy je v súlade s medzinárodnými princípmi zahrnutými v dokumentoch, ako napr. *Agenda 2030 OSN pre udržateľný rozvoj*; na národnej úrovni, napr. v *Strategickom rámci starostlivosti o zdravie pre roky 2014 – 2030*; *Akčnom pláne pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025*, resp. v ďalších programoch, akčných plánoch a úlohách spojených s ochranou a podporou zdravia obyvateľov SR. Nadväzujúc na uvedené spolupracujeme s Odborom hygieny výživy RÚVZ Košice prostredníctvom vybraných aktivít PCOPZ – *Poradne zdravia* (stabilnej aj mobilnej zložky) a *Poradne správnej výživy* (pozri **body 9.2, 9.4**). Cieľom činnosti je vplývať na zlepšenie stravovacích návykov vo vybraných populačných skupinách, realizovať monitoring, intervencie a tiež zisťovať ich výživový stav.

Zdravotno-výchovný charakter má z našej strany podpora **Stratégie SR pre realizáciu školského programu na školské roky 2017/2018 – 2022/2023** (z júla 2017), v zmysle ktorej sa (od 01. 08. 2017) do jedného právneho rámca spojili dva programy – *Školský program pre ovocie a zeleninu* a *Školský program pre mlieko*. Cieľovými skupinami (na základe návrhu rezortov MPRV SR, MŠ SR, MZ SR) boli v období od 01. 08. 2017 do 31. 07. 2023, v rámci sektora školské ovocie a zelenina, deti vo veku 3 – 15 rokov a sektora školské mlieko a mliečne výrobky, deti a mládež vo veku 3 – 18 rokov. **Aktualizovaná verzia stratégie** je vymedzená **na školské roky 2023/2024 – 2028/2029** (od 01. 08. 2023 do 31. 07. 2029) a pri poskytovaných komoditách ovocie-zelenina a mlieko sú cieľovou skupinou deti a mládež vo veku 3 – 18 rokov. Ciele majú napomôcť zvýšiť konzumáciu uvedených potravinových komodít a výrobkov z nich u detí, vplývať na zmenu ich stravovacích návykov a predchádzať chorobám z nadhmotnosti a obezity.

V spádovom území RÚVZ Košice sa na školách realizujú *skupinové edukačné aktivity* (napr. formou výkladu s besedou, prednášky s diskusiou, panelovej diskusie, s uplatnením prvkov interaktívneho a zážitkového učenia, vedomostného kvízu, učebných pomôcok, ako výučbové prezentácie, pracovné listy, maľovanky, projekcia DVD filmu, tlakomer, tukomer) so zameraním na racionálnu výživu a zdravý spôsob života. Pre propagačné účely – ako doplnok edukácie – sa využívajú prezentačné materiály (letáky, skladačky, záložky, maľovanky) od rôznych editorov vrátane RÚVZ Košice a ÚVZ SR.

V kalendárnom roku 2023 (resp. v 2. polroku šk. r. 2022/2023 a 1. polroku šk. r. 2023/2024) boli edukačné aktivity realizované v materských školách, základných školách (na I. a II. stupni), v stredných školách vrátane gymnázií a za účelom propagácie programu i na jednej z vysokých škôl. Na niektorých školách sa aktivity realizovali opakovane. Intervenovaných bolo spolu **2533 osôb**, z toho 142 detí z 6 MŠ; 1845 žiakov z 14 ZŠ; 533 študentov z 6 SŠ a 1 stredoškolského internátu (t. j. 508 študentov z 6 SŠ, 25 študentov z 1 ŠI) a 13 študentov z 1 VŠ.

Retrospektívne, v nadväznosti na metodický pokyn ÚVZ SR na realizáciu edukácie v súvislosti s plnením „Školského programu“ (s účinnosťou od septembra 2018) a s určením pre RÚVZ v SR, zostavili a rozposlali sme ponuku sprievodných zdravotno-výchovných aktivít s dvoma informačnými letákmi (na témy „*Dôverujte mlieku – je kvalitné a zdravé*“ a „*Zdravie a krása sa skrýva v ovoci a zelenine*“, z edície RÚVZ Bratislava 2018) oprávneným vzdelávacím zariadeniam v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, t. j. MŠ, ZŠ, SŠ, školám zabezpečujúcim špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, zapojeným do uvedeného programu (e-mailom dňa 12. 10. 2018). Ponuka sa vzťahovala na obdobie šk. rokov 2018/2019 až 2022/2023 a na okruhy aktivít, ktoré z hľadiska preventívno-edukačných cieľov a foriem výkonu (intervenčné prístupy edukačného, poradenského, resp. informačno-propagačného charakteru, s prevahou skupinového pôsobenia) sú tematicky prierezové, uplatniteľné v ideovo príbuzných projektoch, t. j. nielen

v menovanom školskom programe, ale aj v celoslovenskom internetovom kurze zdravého životného štýlu „*Hravo ži zdravo*“; v projekte „*Viem, čo zjem*“ celosvetového programu *Nestlé Healthy Kids*, na ktorých RÚVZ Košice participuje.

Na základe požiadavky ÚVZ SR (20. 01. 2023) – v súvislosti so „*Školským programom*“ – zaslali sme odpočet sprievodných edukačných aktivít za školský rok 2021/2022 – sumárny prehľad za RÚVZ so sídlom v Košiciach (24. 01. 2023). Ciele programu sa naplňali na lokálnej a regionálnej úrovni v územnej pôsobnosti úradu, t. j. v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, prostredníctvom činnosti Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu. Cieľovými skupinami pre intervencie boli deti MŠ, žiaci ZŠ, študenti SŠ a vekovo zmiešaná skupina detí a mladých v jednom školskom internáte. Intervencie mali najmä edukačný, interaktívny a informačno-propagačný charakter. Zamerané boli na ozdravenie výživy, spôsobu života a prevenciu ochorení z nesprávnej výživy (v zmysle dojednania a požiadaviek subjektov). Finančné náklady na program boli spojené s edíciou informačných zdravotno-výchovných materiálov (tvorba, tlač, distribúcia, nástenná propagácia), ktorú RÚVZ Košice realizoval z verejných zdrojov (z rozpočtu úradu/vo vlastnej režii). Intervenčné aktivity v spomínanom školskom roku boli v rámci časti „*Mlieko a mliečne výrobky*“ uskutočnené v 17 školách (6 MŠ; 6 ZŠ; 4 SŠ; 1 VŠ) a zamerané boli na 11 tém. Edukovaných bolo spolu cca **821 osôb** (193 detí z MŠ, 391 žiakov zo ZŠ, 220 študentov z SŠ, 17 študentov VŠ). V časti „*Ovocie a zelenina*“, aktivity boli vykonané v 25 školských subjektoch (8 MŠ, 10 ZŠ, 5 SŠ, 1 SI, 1 VŠ), sumárne pokryli 18 tém a edukovaných bolo celkovo **1276 osôb** (232 detí z MŠ, 718 žiakov ZŠ, 309 študentov SŠ, 17 študentov VŠ).

V školskom roku 2022/2023 sme sa zapojili do 7. ročníka celoslovenského projektu „*Viem, čo zjem*“ (ktorý je súčasťou celosvetového programu spoločnosti Nestlé na podporu zdravej výživy detí „*Nestlé Healthy Kids Global Programme*“, resp. „*Nestlé pre zdravie detí*“). Organizátorom projektu je Neuropea, s. r. o., Bratislava, odborným garantom ÚVZ SR, s odporúčaním MŠVVŠ SR. Zámerom projektu je popularizácia zdravého spôsobu života, zdravej výživy a pohybovej aktivity. Realizuje sa na zaregistrovaných základných školách SR, v danom ročníku s prioritným určením pre žiakov 3. – 6. ročníka ZŠ (t. j. žiakov vo veku 8 – 11 rokov). Vykonávateľmi edukačných aktivít sú lektori z RÚVZ v SR a pedagógovia zapojených škôl.

Na danom projekte sme účastní už od jeho 1. ročníka (ktorý mal pilotný charakter), so zapojením RÚVZ na krajskej úrovni.

Úvodné vzdelávacie aktivity 7. ročníka projektu sa v zmysle metodického usmernenia zo strany ÚVZ SR a Neuropea, s. r. o., Bratislava, realizovali na prihlásených školách prostredníctvom pracovníkov RÚVZ v SR (na tému Ovocie a zelenina). Školy si môžu vybrať ľubovoľný počet tém z okruhu, ako Hygiena potravín, Vyvážená strava, Ovocie a zelenina, Riziká nevhodného stravovania, Pitný režim, Energia, ktoré so žiakmi absolvujú vo vlastnej režii.

V územnej pôsobnosti RÚVZ Košice sa do predmetného ročníka prihlásilo 8 košických ZŠ. Počas novembra a decembra 2022 sa konali aktivity na 6 z 8 škôl (t. j. ZŠ Gemerská 2; ZŠ M. Lechkého, J. Pavla II. 1; ZŠ Požiarnická 3; ZŠ Tomášikova 31; ZŠ Park Angelinum 8; Súkromná spojená škola Starozagorská 8), s celkovou účasťou **414 žiakov** (z 3. – 6. roč./rôzne podľa škôl). Na zvyšných dvoch školách (ZŠ Fábryho 44; ZŠ Postupimská 37) sa aktivity konali mesiacoch január-február 2023, edukovaných bolo spolu **296 žiakov**.

Na základe požiadavky ÚVZ SR a Neuropea, s. r. o., po ukončení výučby prvej lekcie na zapojených školách, bol zasielaný na ÚVZ SR „*Záznam o priebehu školenia*“.

Menovaný projekt sme prezentovali **aktívnou účasťou na odbornom seminári** pre pracovníkov RÚVZ Košice (dňa 22. 06. 2023), s príspevkom: Šmídeková, I., Holovková, M., Gregová, S., Fabianová, M., Schnitzerová, E., Kollárová, J., Kojš, M. *Celoslovenský*

projekt „Viem, čo zjem“ – súčasť globálneho programu Nestlé pre zdravie detí. Organizátor podujatia: RÚVZ Košice.

Z medzinárodných dní venovaných problematike výživy sme sa sústredili, napr. na **Svetový deň boja proti rakovine** – 4. február; **Svetový deň obezity** – 4. marec; **Medzinárodný deň mlieka** – 1. jún, **Svetový deň mlieka v školách** – posledná streda v septembri; **Svetový deň potravy/výživy** – 16. október a **Svetový deň diabetu** – 14. november. Prehľad informačno-propagačnej a intervenčnej činnosti vo vzťahu k rôznym cieľovým skupinám, ktorou sme podporili uvedené termíny, sa nachádza v **bode 9.2 a 9.4**.

V súvislosti s plnením *Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025*, sme na základe požiadavky zo strany ÚVZ SR (06. 10. 2023) zaslali priebežný odpočet aktivít za rok 2022 a 2023, resp. vo vzťahu k školám za školský rok 2022/2023, elektronickou cestou (13. 10. 2023).

Ďalší dokument, ku ktorému sme zostavovali priebežný odpočet bola *Aktualizácia Národného programu podpory zdravia pre roky 2021 – 2030 (Oblasť A Preventívne opatrenia zamerané primárne na podporu zdravého životného štýlu)*. Na požiadavku ÚVZ SR (zo dňa 06. 10. 2023) v danej veci sme zaslali odpoveď v tabuľkovej forme za roky 2022-2023 (22. 10. 2023).

2. Fyzická aktivita

Na podporu a propagáciu pohybovej aktivity (odporúčanej, primeranej) vo vzťahu k obyvateľstvu (školskej mládeži, dospelaj populácii, seniorom) využívame najmä edukáciu, poradenstvo, výstupy cez médiá. Hlavným zámerom aktivít bolo poukázať na význam pohybovej aktivity, jej priaznivý vplyv na zdravie, ak je pravidelnou súčasťou spôsobu života.

Uvedená priorita NPPZ okrem iného úzko súvisí s úlohou pod názvom „*Vyzvi srdce k pohybu*“, ktorá sa realizuje bez časového obmedzenia, každé dva roky zväčša v jarnom období. V roku 2023 sa konal 10. ročník tejto celonárodnej kampane (pozri **bod 9.2.1**).

V súvislosti s propagáciou významných termínov podporujúcich zdravie ako aj plnením *Národného programu prevencie obezity – v oblasti pohybovej aktivity*, resp. *Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025* (pozri **bod 9.2**), realizovaná bola informačno-propagačná a intervenčná činnosť (edukačná, poradenská). Aktivity v spádovom území RÚVZ Košice boli určené deťom, mládeži a dospelaj populácii (podľa záujmu; resp. pre osvetu verejnosti).

Z priebežnej činnosti zameranej na podporu pohybovej aktivity u obyvateľstva, môžeme vyzdvihnúť *cyklickú edukáciu s poradenstvom k pohybovej aktivite pre seniorov* na tému: „*Prevencia osteopénie a osteoporózy pohybom*“ a „*Výbrané prvky z kalanetiky*“ (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov). Realizuje sa dlhodobo a konanie aktivít v roku 2023 pokračovalo v troch zariadenia, t. j. Denné centrum MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice; Denné centrum MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice; Denné centrum MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice (pre viac informácií pozri **bod 9.4**).

V oblasti témy – *Svetového dňa obezity – 4. marec* – v roku 2023 „*Zmeňme perspektívu: Rozprávajme sa o obezite*“, boli prostredníctvom ÚVZ SR a RÚVZ v SR organizované informačné, osvetové aktivity. Konkretizáciu činnosti za RÚVZ Košice uvádzame v **bode 9.2**.

Svetový deň „Pohybom ku zdraviu“ – 10. máj (zaradený do kalendára významných dní SZO od roku 2003) sme pripomenuli rôznym vekovým kategóriám. Činnosť sme prepojili najmä s propagovaním kampane „*Vyzvi srdce k pohybu*“ v spádovom regióne (pozri **bod 9.2.1**). Aktivity mali *edukačno-poradenský a informačno-propagačný charakter* a boli zamerané na podporu zdravého spôsobu života, pohybovej aktivity, prevenciu nadváhy a obezity. K danému termínu, z intervenčnej činnosti prevažovala ponuka poradenských

služieb cez základnú Poradňu zdravia (individuálne poradenstvo) a Poradňu optimalizácie pohybovej aktivity (skupinové poradenstvo), vrátane využívania tematických zdravotno-výchovných materiálov od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR a RÚVZ Košice. V máji 2023 sme s mobilnou základnou Poradňou zdravia a ponukou vybraných vyšetrení navštívili Komunitné centrum v Sokol'anoch, okres Košice-okolie (12. 05. 2023 – intervenovaných bolo 16 osôb) a Komunitné centrum v Jasove, okres Košice-okolie (19. 05. 2023 – intervenovaných bolo 20 osôb). S výjazdovou formou Poradne optimalizácie pohybovej činnosti (skr. POPA) sme opakovane navštívili tri denné centrá (v MČ Košice-Sever, MČ Košice-Sídlisko KVP a MČ Košice-Dargovských hrdinov, t. j. členov centier/seniorov), ZŠ M. Lechkého v Košiciach (t. j. záujemcov o cvičenie/personál školy), Diakonické centrum – Cesta nádeje (špecializované zariadenie s denným pobytom), Urbánkova 1, Košice (t. j. klientov zariadenia). Detailnejší popis činnosti POPA sa nachádza v **bode 9.4.**

Svetový deň osteoporózy – 20. október sme dali do pozornosti cez nasledovné osvetové edukačno-poradenské akcie:

- 4x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“ na ZŠ Belehradská 21, Košice, dňa 04. 10. 2023 – pre **82 žiakov** 2. roč.; taktiež 4x výklad s besedou na rovnakú tému, dňa 05. 10. 2023 – pre **82 žiakov** 3. roč.;
- ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia pre záujemcov turistickej akcie *Onkokardioturistika* (jesenná časť), v celi, t. j. pri Penzióne pod Hrešnou, dňa 15. 10. 2023 – intervenovaných bolo **24 dospelých osôb** (akcia v spolupráci s Ligou proti rakovine a ďalšími subjektmi);
- ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia na Finančnej správe SR, Colnom úrade Košice, Komenského 39, Košice, dňa 11. 10. 2023 – intervenovaných **57 zamestnancov** (akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s.);
- ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia v Tabačke Kulturfabrik, Gorkého 2, Košice, pre zamestnancov dm drogerie markt, s. r. o., Košice, v dňoch 17. 10. 2023 a 18. 10. 2023 – intervenovaných **30** záujemcov v 1. termíne a **36** v 2. termíne (akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s.);
- informovanie verejnosti prostredníctvom titulu „Svetový deň osteoporózy (20. október): Čo robiť pre zdravé kosti bez osteoporózy“ (z edície ÚVZ SR) – odkaz na web ÚVZ SR uverejnený **na pôvodnom webovom sídle RÚVZ Košice**, v časti Hlavné menu – Aktuality.

Zo zdravotno-výchovných aktivít konaných mimo významných dní môžeme spomenúť nasledovné:

- cvičebná aktivita s rehabilitačnými prvkami „*Pohybom proti osteoporóze*“, spojená s výkladom a besedou na tému „*Osteoporóza*“, dňa 06. 04. 2023, v Centre aktívneho starnutia, Bačíkova 7, Košice (pre 15 seniorov);
- cvičebná aktivita s rehabilitačnými prvkami „*Pohybom proti osteoporóze*“, dňa 09. 06. 2023, v Komunitnom centre vo Veľkej Ide, okres Košice-okolie (pre 10 osôb v produktívnom veku – sociálne znevýhodnená skupina);
- cvičebná aktivita s rehabilitačnými prvkami „*Pohybom proti osteoporóze*“, spojená s výkladom a besedou na tému „*Vplyv pohybovej aktivity na organizmus*“, dňa 12. 06. 2023, v Rodinnom centre Dubáčik, o. z., Kováčska 468/67, Medzev (pre 12 detí);
- cvičebná aktivita „*Kalanetika*“, a ukážky cvičebného programu „*OTAGO*“, spolu s výkladom a besedou na tému „*Vplyv pohybovej aktivity na organizmus*“, dňa 16. 06. 2023, v Komunitnom centre v Jasove, okres Košice-okolie (pre 15 osôb v produktívnom veku – sociálne znevýhodnená skupina);
- cvičebná aktivita „*Kalanetika*“, spojená s výkladom a besedou na tému „*Vplyv pohybovej aktivity na organizmus*“, dňa 23. 06. 2023, v Komunitnom centre v MČ Košice-Luník 9, Košice (pre 10 osôb v produktívnom veku – sociálne znevýhodnená skupina).

Z odborných podujatí zameraných na podporu pohybovej aktivity sme sa v rámci členstva zúčastnili zasadnutia pracovnej skupiny „*Pohybová aktivita, prevencia nadváhy a obezity*“, zriadenej pri ÚVZ SR (s celoslovenskou pôsobnosťou). Zasadnutie sa konalo na RÚVZ Trenčín, dňa 26. 10. 2023. Organizátormi boli ÚVZ SR v spolupráci s RÚVZ Trenčín.

V nadväznosti na prácu menovanej pracovnej skupiny „*Pohybová aktivita, prevencia nadváhy a obezity*“, reflektovali sme na viaceré požiadavky zo strany ÚVZ SR, týkajúce sa písomnej agendy (pozri **bod 9.2**).

V súvislosti s *Národným programom aktívneho starnutia na roky 2021 – 2030*, sme zo strany ÚVZ SR boli požiadaní o priebežný odpočet jeho plnenia a predloženia príkladov dobrej praxe v tomto smere za roky 2022 a 2023. Odpoveď sme zaslali elektronicky dňa 30. 10. 2023.

3. *Tabak, alkohol, drogy*

Naša účasť, v súlade s dokumentmi, ako napr. *Národná protidrogová stratégia SR na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030*; *Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030*; *Národný akčný plán pre kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023 – 2030* či v neposlednom rade *Národná stratégia SR pre BECEP na roky 2021 – 2030*, spočíva prioritne v činnosti zameranej na oblasť znižovania dopytu po návykových látkach, na preventívne programy, resp. v priebežnom zabezpečení a realizácii aktivít formou výchovy a vzdelávania najmä detí a mládeže v oblasti zdravého životného štýlu, v prevencii závislostí od legálnych a nelegálnych návykových látok (alkohol, tabak, iné drogy) i od nelátkových závislostí. Prehľad vykonaných preventívnych aktivít je uvedený nižšie.

Zvýšenú pozornosť v rámci primárnej prevencie závislostí venujeme vybraným skupinám obyvateľstva, ktoré sú vystavené riziku poškodenia zdravia v dôsledku užívania návykových látok, prioritne deťom a mládeži, ženám v reprodukčnom veku a sociálne znevýhodneným skupinám obyvateľstva.

Často využívanými formami sú:

- výchovno-vzdelávacia a poradenská činnosť (napr. edukácia pre rôzne vekové skupiny, výkon Poradne na odvykanie od fajčenia);
- propagačná a edičná činnosť – tvorba a distribúcia informačných materiálov pre školskú mládež, kontaktné dospelé osoby (učitelia, rodičia atď.) a iné cieľové skupiny;
- účasť na informačných kampaniach (napr. pri príležitosti významných termínov s protidrogovou tematikou);
- participácia na preventívnych programoch, projektoch, úlohách zameraných na škodlivosť návykových látok a na zmysluplné využívanie voľného času (vrátane prípravy, koordinácie, realizácie, vyhodnocovania) v spolupráci s inými subjektmi;
- pôsobenie cez mienkotvorné médiá v oblasti propagácie aktivít a spôsobu života bez drog.

Edukačná činnosť vo vzťahu k školám je zameraná, ako už bolo uvedené, na prevenciu látkových závislostí (zahrňujúc problematiku legálnych a nelegálnych drog), na prevenciu nelátkových závislostí a súvisiace témy. V roku 2023 v rámci územnej pôsobnosti RÚVZ Košice bolo vykonaných spolu **203** aktivít, s celkovým počtom **4144** účastníkov. Výchovno-vzdelávacie akcie sa uskutočnili na školách rôzneho stupňa (počnúc MŠ až po VŠ), na viacerých opakovane. Okrem prostredia škôl a školských zariadení, aktivity sa realizovali aj v centrách pre deti a rodiny, v komunitných centrách pre mládež a dospelých a pod. Z didaktického hľadiska, rešpektujúc vekové kritérium, podujatia zväčša pozostávali z teoretického výkladu, besedy, individuálnej i skupinovej práce. Žiakom v rámci intervencií a podľa témy boli premietnuté aj videofilmy a distribuované zdravotno-výchovné materiály. Na prvom stupni ZŠ a v MŠ sa z hľadiska edukačných cieľov volila hravá forma

oboznamovania sa s danou problematikou (využívanie prostriedkov, ako mimická bábka Adamko, maľovanky, premietnutie DVD – animovanej agitky „Kde bolo tam bolo, fajčenie škodilo“ a i). U žiakov druhého stupňa ZŠ a na SŠ sa zisťovala spätná väzba niekde aj prostredníctvom ankety či dotazníkovej metódy (anonymne), ktorou sa mapovali názory, postoje a poznatková úroveň z problematiky drog, drogových závislostí a osobitne tabakizmu. Študenti – fajčiari (na báze dobrovoľnosti) mali možnosť si otestovať na prístroji Smokerlyzer koncentráciu oxidu uhoľnatého vo výdychu (CO v ppm) a tým aj obsah karboxyhemoglobínu v krvi (COHb v %), príp. vyšetriť pľúčne činnosti cez prístroj Spirometer.

V spojitosti s **informačno-propagačnou a edukačno-poradenskou činnosťou** vo vzťahu **k významným termínom** venovaným problematike zdravia a drogovej prevencii sme reflektovali na nasledovné dni:

Svetový deň bez tabaku – 31. máj (vyhlásený SZO, s témou v roku 2023 „*Pestujte potraviny, nie tabak*“) a **Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nelegálnemu obchodovaniu s nimi – 26. jún** (vyhlásený OSN, s témou v roku 2023 „*Ludia na prvom mieste: zastavme stigma a diskrimináciu, posilnime prevenciu*“) boli v spádovom území RÚVZ Košice dané do pozornosti rôznym cieľovým skupinám z hľadiska veku, bežnej populácii ako aj sociálne znevýhodneným skupinám obyvateľstva. Činnosť spočívala v edukačných, informačno-poradenských a propagačných aktivitách so zameraním na prevenciu látkových závislostí a podporu zdravého spôsobu života (formou interaktívnych prednášok, besied, poradenstva v prevencii fajčenia, s využitím učebných pomôcok, ako výučbové prezentácie, drogový kufor, okuliare simulujúce opitosť, DVD, resuscitačná figurína, lekárnica prvej pomoci, informačno-propagačné materiály – letáky, skladačky od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR a RÚVZ Košice, príp. ďalšie pomôcky týkajúce sa prezentácie poradenských služieb.

Akcie **k obom termínom** sa konali v časovom úseku od 17. 04. 2023 do 24. 07. 2023. Bolo vykonaných celkom **99 aktivít. Edukovaných bolo spolu 1247 osôb** (z toho 15 detí predškolského veku; 672 žiakov zo ZŠ; 395 študentov SŠ; 50 učiteľov z 1 ZŠ; 54 klientov/dospelé osoby z 2 ZSS; 61 klientov/dospelé osoby z 3 KC). Cez **mobilnú základnú Poradňu zdravia bolo individuálne intervenovaných 223 osôb** vo veku 18+ (z toho vyše **88 osôb** aj **cez Poradňu odvykania od fajčenia**). S **RÚVZ Košice** na edukačno-poradenských akciách **spolupracovalo 27 inštitúcií** (t. j. 1 MŠ; 11 ZŠ; 5 SŠ; 1 ŠI; 4 KC; 3 ZSS, ako Jeseň, n. o.; Dorka, n. o.; ZPP Radosť, 1 UPJŠ, Zdravé regióny).

Prehľad zdravotno-výchovných aktivít k vyššie zmieneným termínom.

EDUKAČNÉ aktivity:

- 2x výklad s besedou na tému „*Životný štýl (prevencia fajčenia ako súčasť zdravého životného štýlu)*“, na ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1, MČ Košice-Luník IX, Košice, 17. 04. 2023, pre žiakov 5. roč. (zo sociálne znevýhodneného prostredia) v celkovom počte **35**;
- 4x výklad s besedou na tému „*Životný štýl (prevencia fajčenia ako súčasť zdravého životného štýlu)*“, s premietnutím DVD kreslenej agitky s protifajčiarskou tematikou, na ZŠ Bernolákova 16, Košice, 18. 04. 2023, pre žiakov 1. – 3. roč. v celkovom počte **75**;
- 2x výklad s besedou na tému „*Životný štýl (prevencia užívania návykových látok – legálne drogy)*“, na ZŠ s VJM – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, 24. 04. 2023, pre žiakov 7. roč. (zo sociálne znevýhodneného prostredia), v celkovom počte **30**;
- 2x výklad s besedou na tému „*Žuvací tabak*“, na Spojenej škole, Opatovská cesta 101, Košice, 26. 04. 2023, pre žiakov 2. stupňa ZŠ a študenti SŠ – vekovo zmiešané skupiny, v celkovom počte **60**; (**tamtiež**) 4x výklad s besedou na tému „*Primárna prevencia závislostí so zameraním na legálne a nelegálne návykové látky*“, z toho 2x pre žiakov 2. stupňa ZŠ a 2x pre študentov SŠ (vekovo zmiešané skupiny), v celkovom počte **63**, dňa 03. 05. 2023;

- 2x výklad s besedou na tému „*Primárna prevencia závislosti so zameraním na legálne a nelegálne návykové látky*“, na Súkromnej strednej športovej škole, Užhorodská 39, Košice, 27. 04. 2023, pre študentov z 3 tried (kvinta, 1.M, 1.A), v celkovom počte **30**;
- 2x výklad s besedou na tému „*Vplyv závislosti na iné funkcie organizmu*“, na ZŠ s MŠ M. R. Štefánika, Školská 11/8A, Budimír, okres Košice-okolie, 28. 04. 2023, pre učiteľov v celkovom počte **50**;
- 3x výklad s besedou na tému „*Prevencia tabakizmu*“, na Strednej zdravotníckej škole, Kukučínova 40, Košice, 09. 05. 2023, pre študentov z 3 tried (1.MAS, 1.A/PS, 1.B/PS), v celkovom počte **65**;
- 3x výklad s besedou na tému „*Prevencia závislosti*“, na Strednej odbornej škole železničnej, Palackého 14, Košice, 17. 05. 2023, pre študentov z 2 tried (1.D, 2.A), v celkovom počte **40**; (*tamtiež*) 1x výklad s besedou na tému „*Životný štýl (prevencia fajčenia ako súčasť zdravého životného štýlu)*“, spojený s prezentáciou služieb **Poradne odvykania od fajčenia/POF**, 25. 05. 2023, pre študentov z 2. a 3. roč., v celkovom počte **45**, z toho **15** fajčiarov intervenovaných cez **POF** (realizované vyšetrenia prístrojmi smokerlyzer, vyplnenie Fagerströmovho dotazníka, individuálne poradenstvo);
- 3x výklad s besedou na tému „*Prevencia fajčenia*“, spojený s prezentáciou služieb **Poradne odvykania od fajčenia/POF**, na Obchodnej akadémii, Watsonova 61, Košice, 23. 05. 2023, pre študentov z 3 tried 1. roč. (1.A, 1.B 1.C), v celkovom počte **60**, z toho **4** fajčiari intervenovaní cez **POF** (realizované vyšetrenia prístrojmi smokerlyzer, spirometer, tlakomer, tukomer, výpočet BMI, vyplnenie Fagerströmovho dotazníka, individuálne poradenstvo), u ďalších **7** študentov nefajčiarov boli vykonané všetky merania cez POF okrem vyplnenia F. dotazníka; (*tamtiež*) 4x výklad s besedou na tému „*Zdravý životný štýl*“, 26. 05. 2023, pre študentov z 3 tried 3. roč., v celkovom počte **80**;
- 3x výklad s besedou na tému „*Životný štýl (prevencia fajčenia ako súčasť zdravého životného štýlu)*“, s premietnutím DVD kreslenej agitky s protifajčiarskou tematikou, na ZŠ Boliarov 50, Boliarov, okres Košice-okolie, 29. 05. 2023, pre žiakov 1. – 4. roč., v celkovom počte **56**;
- 4x výklad s besedou na tému „*Primárna prevencia závislosti – nelegálne drogy*“, na Súkromnej strednej odbornej škole ekonomickej KOŠICKÁ AKADÉMIA, Tajovského 15, Košice, 23. 05. 2023, pre študentov z 2 tried 1. roč. (2.A, 2.B), v celkovom počte **30**; (*tamtiež*) 2x výklad s besedou na tému „*Zdravý životný štýl – podpora nefajčenia*“, 30. 05. 2023, pre študentov tried 1.A, 1.B, v celkovom počte **25**;
- 1x výklad s besedou na tému „*Svetový deň bez tabaku*“, na Stredoškolskom internáte, Jedlíkova 11, Košice, 30. 05. 2023 (zač. o 17:00 h), pre študentov SŠ – vekovo zmiešaná skupina, v celkovom počte **20**;
- 1x výklad s besedou na tému „*Životný štýl (prevencia fajčenia ako súčasť zdravého životného štýlu)*“, s premietnutím DVD kreslenej agitky s protifajčiarskou tematikou, na MŠ Watsonova 2, Košice, 31. 05. 2023, pre deti predškolského veku 3 – 5-ročné, v celkovom počte **15**;
- 2x výklad s besedou na tému „*Svetový deň bez tabaku*“, na Spojenej škole, Odborárska 2, Košice, 05. 06. 2023, pre žiakov 1. a 2. stupňa ZŠ, v celkovom počte **66**;
- 2x výklad s besedou na tému „*Životný štýl (prevencia fajčenia ako súčasť zdravého životného štýlu)*“, s premietnutím DVD kreslenej agitky s protifajčiarskou tematikou, na ZŠ Mateja Lechkého, Ulica Jána Pavla II. 1, Košice, 06. 06. 2023, pre žiakov 3. roč. ZŠ, v celkovom počte **50**; (*tamtiež*) 2x výklad s besedou na rovnakú tému, 07. 06. 2023, pre žiakov 4. roč. ZŠ, v celkovom počte **46**;
- 3x výklad s besedou na tému „*Legálne drogy*“, na Spojenej škole, Vojenská 13, Košice, 09. 06. 2023, pre žiakov zo 6 tried 5. – 9. roč. (5.E, 6.EA, 6.EB, 7.E, 8.E, 9.E), v celkovom počte **33**;

- 2x výklad s besedou na tému „*Sebapoškodzovanie a psychohygienu*“, na ZŠ Belehradská 21, Košice, 12. 06. 2023, pre žiakov 8. a 9. roč. ZŠ (8.B, 8.C, 9.A, 9.B), v celkovom počte **62**; (*tamtiež*) 1x výklad s besedou na tému „*Životné prostredie a jeho vplyv na zdravie človeka (fajčenie ako antropogénny zdroj znečistenia životného prostredia)*“, 13. 06. 2023, pre žiakov 8. roč. ZŠ, v celkovom počte **30**; (*tamtiež*) 2x výklad s besedou na tému „*Sebapoškodzovanie a psychohygienu*“, 15. 06. 2023, pre žiakov 7. roč. ZŠ (7.B), v celkovom počte **26**;
- 3x výklad s besedou na tému „*Legálne a nelegálne návykové látky*“, na ZŠ Hlavná 165, Valaliky, okres Košice-okolie, 14. 06. 2023, pre žiakov zo 4 tried 9. roč. (9.A, 9.B, 9.C a jedna špeciálna trieda), v celkovom počte **40**;
- 1x výklad s besedou na tému „*Legálne a nelegálne drogy*“, v Združení príbuzných a priateľov Radosť, o. z. – Rehabilitačnom stredisku pre ľudí s duševnými poruchami, Bauerova 1, Košice, 07. 07. 2023, pre klientov zariadenia (dospelé osoby/produktívny vek), v celkovom počte **13**.

INFORMAČNO-PORADENSKÁ činnosť:

- „*Dni otvorených dverí Poradne odvykania od fajčenia*“ pri príležitosti *Svetového dňa bez tabaku (31. máj)* – ponuka služieb v ambulancii poradne na RÚVZ Košice, Rooseveltova 8, Košice, v dňoch 29. 05. – 02. 06. 2023 (v čase 8:00 – 11:30 h a 12:30 – 15:00 h), pre fajčiarov – záujemcov z radov verejnosti, počet intervenovaných: **6** fajčiarov (v produktívnom a poproduktívnom veku);
Ponuka služieb zahŕňala: zisťovanie CO vo výdychu a % COHb prístrojom smokerlyzer, stanovenie stupňa závislosti od nikotínu Fagerströmovým dotazníkom, základné vyšetrenie funkčnosti pľúc spirometrom, meranie krvného tlaku/pulzu, percenta telesného tuku, výpočet BMI, individuálne poradenstvo.
- (**)ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia* (vyšetrenia s poradenstvom), v Komunitnom centre, Sokolany, okres Košice-okolie, 12. 05. 2023, pre verejnosť/dospelé osoby v produktívnom veku (so sociálne znevýhodneného prostredia – MRK), počet intervenovaných: **16** klientov, z toho **9** fajčiarov; (*tamtiež*) 17. 07. 2023, poradenské služby doplnené o výklad s besedou na tému „*Škodlivosť fajčenia a iných návykových látok*“, s rovnakým cieľovým určením, počet intervenovaných: **28** klientov, z toho **18** fajčiarov;
- (**)ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia* (vyšetrenia s poradenstvom), v Komunitnom centre, Jasov, okres Košice-okolie, 19. 05. 2023, pre verejnosť/dospelé osoby v produktívnom veku (so sociálne znevýhodneného prostredia – MRK), počet intervenovaných: **20** klientov, z toho **12** fajčiarov; (*tamtiež*) 14. 07. 2023, poradenské služby doplnené o výklad s besedou na tému „*Škodlivosť fajčenia a iných návykových látok*“, s rovnakým cieľovým určením, počet intervenovaných: **17** klientov, z toho **6** fajčiarov;
- (**)ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia* (vyšetrenia s poradenstvom), v zariadení Dorka, n .o. – Centrum pre deti a rodiny, Hemerkova 28, Košice, 01. 06. 2023, pre zamestnancov a profí rodičov, počet intervenovaných: **21** klientov v produktívnom veku, z toho **4** fajčiari;
- (**)ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia* (vyšetrenia s poradenstvom), v Komunitnom centre, Rankovce, okres Košice-okolie, 09. 06. 2023, pre verejnosť/dospelé osoby v produktívnom veku (so sociálne znevýhodneného prostredia – MRK), počet intervenovaných: **18** klientov, z toho **6** fajčiarov;
- *ponuka služieb mobilnej Poradne odvykania od fajčenia* (s vybranými antropometrickými meraniami), na akcii „*Juniáles*“ v Botanickej záhrade UPJŠ, Mánesova 23, Košice, 16. 06. 2023, pre zamestnancov UPJŠ, počet intervenovaných: **62** klientov, z toho **4** fajčiari;
- 1x výklad s besedou na tému „*Škodlivosť fajčenia a iných návykových látok*“ *so sprievodnou (*)ponukou služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia* (vyšetrenia s poradenstvom) – akcia v spolupráci so Zdravými

regiónmi – v Komunitnom centre MČ Košice-Luník IX, Krčméryho 2, Košice, 10. 07. 2023, pre verejnosť/dospelé osoby v produktívnom veku (so sociálne znevýhodneného prostredia – MRK), počet intervenovaných: **16** klientov;

- 1x výklad s besedou (skupinová edukácia) na tému „Škodlivosť fajčenia a iných návykových látok“ so sprievodnou (*)ponukou služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia s poradenstvom), v Združení príbuzných a priateľov Radosť, o. z. – Rehabilitačnom stredisku pre ľudí s duševnými poruchami, Bauerova 1, Košice, 21. 07. 2023, pre klientov zariadenia (dospelé osoby/produktívny vek), počet intervenovaných: **15**, z toho **4** fajčiari;
- 1x výklad s besedou (skupinová edukácia) na tému „Škodlivosť fajčenia a iných návykových látok“ so sprievodnou (*)ponukou služieb mobilnej základnej Poradne zdravia (vyšetrenia s poradenstvom), v Jeseň, n. o., Košice – Zariadenie pre seniorov a špecializované zariadenie, Alvinczyho 2B, Košice, 24. 07. 2023, pre klientov zariadenia (seniori), počet intervenovaných: **26**.

()Ponúkané služby a sledované parametre v rámci vyššie uvedených výjazdových poradenských akcií: vybrané vyšetrenia z kapilárnej krvi biochemickým analyzátorom Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov (výška, hmotnosť, obvod pása, bokov), výpočet BMI, WHR; stanovenie % telesného tuku; meranie tlaku krvi, pulzu; stanovenie CO vo výdychu u fajčiarov prístrojom Smokerlyzer, funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom, individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života (vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor), distribúcia tlačenej informačnej materiálov a i.*

INFORMAČNO-PROPAGAČNÁ činnosť:

- propagácia významného termínu *Svetový deň bez tabaku (31. máj)* na webovom sídle RÚVZ Košice (v priečinku Domov – Aktuality) – informovanie verejnosti prostredníctvom dvoch uverejnených titulov, t. j. 1. „*Týždeň otvorených dverí Poradne na odvykanie od fajčenia*“ (edícia RÚVZ Košice); 2. „*ÚVZ SR: Svetový deň bez tabaku 2023 – využite poradne odvykania od fajčenia na RÚVZ v SR*“ (edícia ÚVZ SR), od mája 2023 doteraz;
- propagácia *Svetového dňa bez tabaku (31. máj)* a *Dní otvorených dverí Poradne na odvykanie od fajčenia (s určením pre dospelé osoby 18+)* e-mailovou cestou vybraným inštitúciám v spádovom území RÚVZ Košice vrátane zamestnancov tunajšieho úradu (dostali rôzne skupiny adresátov, ako MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ, internáty, centrá voľného času, knižnice, materské/rodinné centrá, centrá pre deti a rodiny, JDS, denné centrá, lekári prvého kontaktu, poisťovne, lekárne, samospráva, HaZZ, KR PZ, ÚPSVaR, komunitné centrá, Zdravé regióny, Združenie Pre lepší život, vybrané podniky – DPMK, SAD, Eurobus, ŽSR, TEHO, TEKO, VSE, Magna, USS, SPP, VVS a i.), 24. 05. 2023 (podľa rozdeľovníka, viď vyššie);
- nástenná propagácia významného termínu *Svetový deň bez tabaku (31. máj)* – zostavenie informačného panelu vo vstupnom priestore/vestibule RÚVZ Košice, na detašovanom pracovisku Rooseveltova 8, Košice, v máji 2023, pre zamestnancov a návštevníkov/stránky úradu z radov verejnosti;
- propagácia významného termínu na webovom sídle RÚVZ Košice (v priečinku Domov – Aktuality) – informovanie verejnosti prostredníctvom uverejneného titulu: „*Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi 2023*“ (z edície ÚVZ SR), od júna 2023 doteraz;
- nástenná propagácia významného termínu *Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi (26. jún)* – zostavenie informačného panelu vo vstupnom priestore/vestibule RÚVZ Košice, na detašovanom pracovisku Rooseveltova 8, Košice, v júni 2023, pre zamestnancov a návštevníkov/stránky úradu z radov verejnosti.

V zmysle požiadavky ÚVZ SR bol odpočet činnosti za RÚVZ Košice k *Svetovému dňu bez tabaku (31. máj)* zaslaný 15. 06. 2023 a odpočet činnosti k *Medzinárodnému dňu proti zneužívaniu drog a nelegálnemu obchodovaniu s nimi (26. jún)* zaslaný 20. 07. 2023.

Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme – 9. september bol z hľadiska informačno-propagačných cieľov daný do povedomia širokej verejnosti prostredníctvom informačného letáka pod rovnomenným názvom, na pôvodnom webovom sídle RÚVZ Košice (v priečinku Hlavné menu – O nás – Odborné útvary – Podpora zdravia – Príspevky odboru), od septembra 2019 do decembra 2023.

Ponúkané výchovno-vzdelávacie aktivity boli zamerané na zvýšenie informovanosti o nebezpečenstvách konzumácie alkoholu počas tehotenstva a primárne určené cieľovej skupine žien od 15 do 35 rokov. Spojené boli s výkladom a besedou, s využitím učebných pomôcok, ako tematická prezentácia, okuliare simulujúce opitosť, premietnutie DVD filmu „Až do dna...“ a/alebo „Vplyv pitia alkoholu počas tehotenstva na vývin plodu“.

V roku 2023, k danému termínu bolo sumárne vykonaných **8 aktivít**, edukovaných **432 osôb**. Z hľadiska prehľadu, aktivity tohto zamerania boli realizované **na 3 miestach**:

- ZŠ L. Fullu, Maurerova 21, Košice, dňa 13. 09. 2023, 3x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“, pre **188** žiakov 1. – 3. roč. (3 triedy/roč.);
- ZŠ Ruskov 32, okres Košice-okolie, 28. 09. 2023, 1x výklad s besedou na tému „Drogy“, pre **80** žiakov 1. roč. a 3. – 4. roč. (4 triedy);
- ZŠ Belehradská 21, Košice, v dňoch 04. 10. – 05. 10. 2023, 4x výklad s besedou v oboch termínoch na tému „Zdravý životný štýl“, pre celkovo **164** žiakov 2. – 3. roč. (4 triedy/roč.).

Svetový deň duševného zdravia – 10. október sme pripomenuli aktivitami, ktoré sú uvedené v **bode 9.6** – oblasť A – 4. *Podpora duševného zdravia*.

V súvislosti s **Európskym týždňom boja proti drogám** (tretí novembrový týždeň) v roku 2023 dominovala edukačná činnosť (výklad s besedou, prednáška s diskusiou, interaktívna forma výkonu), so zameraním na podporu zdravého spôsobu života, prevenciu zneužívania návykových látok, na zvýšenie povedomia o nebezpečenstve látkových a nelátkových závislostí. V rámci aktivít boli využívané tematické výučbové prezentácie a pri vybraných akciách učebné pomôcky, ako drogový kufor, okuliare simulujúce opitosť, dychový analyzátor Smokerlyzer, v indikovaných prípadoch Spirometer (na funkčné vyšetrenie pľúc) a informačno-propagačné materiály od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR, RÚVZ Košice.

Preventívne aktivity sa realizovali od 13. 11. 2023 do 22. 12. 2023. Vykonaných bolo celkovo **32 aktivít**. Intervenovaných bolo sumárne **809 osôb** (z toho 585 žiakov ZŠ, 215 študentov SŠ a 9 študentov VŠ). Spolupracujúcich inštitúcií na aktivitách bolo 13.

Tabuľkový prehľad edukačných aktivít k Európskemu týždňu boja proti drogám:		
Aktivita	Miesto konania	Dátum a čas konania
2x výklad s besedou na tému „Boj proti drogám“	Spojená škola, Odborárska 2, Košice	13. 11. 2023, cieľová skupina: žiaci 2. stupňa ZŠ – <u>v celkovom počte 35</u>
1x výklad s besedou na tému „Normálne je nefajčiť“	Školský internát, Jedlíkova 11, Košice	15. 11. 2023, cieľová skupina: študenti rôznych SŠ – <u>v celkovom počte 35</u>
2x výklad s besedou na tému „Legálne drogy“	Základná škola, Košická Belá 235, Košická Belá	20. 11. 2023, cieľová skupina: žiaci 5. – 9. roč. – <u>v celkovom počte 42</u>
4x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“	Súkromná základná škola, Dneperská 1, Košice	21. 11. 2023, cieľová skupina: žiaci 3. roč. (3 triedy) a 4. roč. (1 trieda) – <u>v celkovom počte 80</u>
3x výklad s besedou na tému „Nelátkové a látkové závislosti“	Základná škola, Tomášikova 31, Košice	22. 11. 2023, cieľová skupina: žiaci 7. roč. – <u>v celkovom počte 63</u>
2x (2 h/90 min) prednáška s diskusiou na tému „Prevencia závislosti“	RÚVZ Košice, Rooseveltova 8, Košice Cieľová inštitúcia: Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Trieda SNP 1, Košice	22. 11. 2023, cieľová skupina: študenti 1. roč. Mgr. st., študijného odboru Verejné zdravotníctvo – <u>v celkovom počte 9</u>
2x výklad s besedou na tému	Súkromná základná škola,	23. 11. 2023, cieľová skupina: 4. roč.

„Zdravý životný štýl“	Dneperská 1, Košice	(2 triedy) – v celkovom počte 40
2x výklad s besedou na tému „Týždeň boja proti drogám“	Základná škola, Belehradská 21, Košice	24. 11. 2023, cieľová skupina: žiaci 7. roč. (2 triedy) – v celkovom počte 43
1x (2 h/90 min) výklad s besedou na tému „Týždeň boja proti drogám“	Stredná športová škola, Trieda SNP 104, Košice	29. 11. 2023, cieľová skupina: študenti z tried 4.AG, 4 BG, 8.OA – v celkovom počte 30
2x výklad s besedou na tému „Drogy + fajčenie“	Súkromná základná škola, Galaktická 9, Košice	30. 11. 2023, cieľová skupina: žiaci 7. – 9. roč. – v celkovom počte 29
2x výklad s besedou na tému „Fajčenie“	Gymnázium, Park mládeže 5, Košice	01. 12. 2023, cieľová skupina: študenti z tried 1.C, 2.B – v celkovom počte 60
2x výklad s besedou na tému „Boj proti drogám“	Základná škola, Belehradská 21, Košice	08. 12. 2023, cieľová skupina: žiaci z tried 8.A, 8.B, 9.A, 9.B, 9.C – v celkovom počte 69
1x výklad s besedou na tému „Energetické nápoje a následky ich užívania“	Stredná zdravotnícka škola sv. Alžbety, Mäsiarska 25, Košice	14. 12. 2023, cieľová skupina: študenti (zmiešaná skupina) – v celkovom počte 90
3x výklad s besedou na tému „Tabak a alkohol“ + 1x výklad s besedou na tému „Tabak, alkohol, ľahké drogy“	Základná škola, Kežmarská 28, Košice	20. 12. 2023, cieľová skupina: žiaci z tried 7.A, 7.B, 7.C, 9.B – v celkovom počte 85
3x výklad s besedou na tému „Kofeín, energetické nápoje a alkohol“ + 1x výklad s besedou na tému „Tabak, alkohol a ľahké drogy“	Základná škola, Kežmarská 28, Košice	22. 12. 2023, cieľová skupina: žiaci z tried 8.A, 8.B, 8.C, 9.A – v celkovom počte 99

Odpočít realizovaných aktivít k *Európskemu týždňu boja proti drogám* za RÚVZ Košice bol, podľa požiadavky ÚVZ SR, zaslaný emailom dňa 04. 12. 2023.

Prehľad preventívnych aktivít so zameraním na látkové a nelátkové závislosti a poskytovanie predlekárskej prvej pomoci realizované mimo významných termínov:

- MŠ Športová 260, Skároš, okres Košice-okolie – 1x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl a prevencia fajčenia“)“, s premietnutím DVD kreslenej agitky s protifajčiarskou tematikou, dňa 20. 01. 2023 (pre **20 detí predškolského veku**);
- Obchodná akadémia, Watsonova 61, Košice – 2x výklad s besedou na tému „Prevencia užívania nelegálnych návykových látok“, s učebnými pomôckami, ako výučbová prezentácia, drogový kufor, okuliare simulujúce opitosť, dňa 24. 01. 2023 (pre **62 študentov** 2. roč.);
- Súkromná stredná športová škola, Užhorodská 39, Košice – 1x výklad s besedou na tému „Androgénne anabolické steroidy“, dňa 02. 02. 2023 (pre **25 študentov** 2. roč.);
- Elokované pracovisko ako súčasť Súkromnej MŠ Pro Pueris, Štefánikova 20, Košice – 2x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“, s premietnutím DVD kreslenej agitky „Kde bolo, tam bolo, fajčenie škodilo“, dňa 06. 02. 2023 (pre **36 detí predškolského veku**);
- ZŠ Boliarov 50, okres Košice-okolie – 4x výklad s besedou a inštruktážou k téme „Poskytovanie predlekárskej prvej pomoci“, s učebnými pomôckami, ako výučbová prezentácia, lekárnica, resuscitačná figurína, dňa 06. 02. 2023 (pre **65 žiakov** 1. – 4. roč.);
- ZŠ Severná 21, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie – 3x výklad s besedou na tému „Kyberšikana a šikana“, dňa 17. 02. 2023 (pre **61 žiakov** 7. – 8. roč.);
- ZŠ Tomášikova 31, Košice – 2x výklad s besedou na tému „Legálne a nelegálne drogy“, dňa 20. 02. 2023 (pre **33 žiakov** 7. roč.);
- ZŠ Bernolákova 16, Košice – 2x výklad s besedou a inštruktážou na tému „Poskytovanie predlekárskej prvej pomoci“, s učebnými pomôckami, ako výučbová prezentácia, lekárnica, resuscitačná figurína, dňa 23. 02. 2023 (pre **50 žiakov** 3. a 4. roč.); (**tamtiež**) 4x výklad s besedou a inštruktážou na rovnakú tému, dňa 24. 02. 2023 (pre **100 žiakov** 1. – 3.

- roč.); (**tamtiež**) 2x výklad s besedou a inštruktážou na rovnakú tému, dňa 27. 02. 2023 (pre **50 žiakov** 1. – 2. roč.); (**tamtiež**) 4x výklad s besedou a inštruktážou na rovnakú tému, dňa 28. 02. 2023 (pre **104 žiakov** 3. – 4. roč.);
- ZŠ M. Lechkého, Ul. Jána Pavla II. č. 1/Lechkého 4, Košice – 1x výklad s besedou na tému „*Legálne a nelegálne drogy*“, dňa 23. 02. 2023 (pre **65 žiakov** 9. roč. – 3 triedy);
 - Spojená škola/Špeciálna ZŠ, Rovníková 11, Košice – 1x výklad s besedou na tému „*Bez mobilu*“, dňa 28. 02. 2023 (pre **25 žiakov** 7. – 9. roč.); (**tamtiež**) 1x výklad s besedou a inštruktážou na tému „*Poskytovanie predlekárskej prvej pomoci*“, s učebnými pomôckami, ako výučbová prezentácia, lekárnička, resuscitačná figurína, dňa 12. 06. 2023 (pre **35 žiakov** 1. – 9. roč.);
 - Spojená škola, Odborárska 2, Košice – 2x výklad s besedou na tému „*Bez mobilu*“, dňa 01. 03. 2023 (pre **75 žiakov** 1. a 2. stupňa ZŠ);
 - Združenie príbuzných a priateľov Radosť, o. z. – Rehabilitačné stredisko pre ľudí s duševnými poruchami, Bauerova 1, Košice – 1x výklad s besedou na tému „*Legálne drogy*“, dňa 07. 03. 2023 (pre **10 klientov** zariadenia vo veku 18+); (**tamtiež**) 1x výklad s besedou na tému „*Mentálne ochorenia I. časť*“, dňa 06. 04. 2023 (pre **15 klientov** zariadenia vo veku 18+); (**tamtiež**) 1x výklad s besedou na tému „*Mentálne ochorenia II. časť*“, dňa 11. 04. 2023 (pre **17 klientov** zariadenia vo veku 18+); (**tamtiež**) 1x výklad s besedou na tému „*Mentálne ochorenia III. časť*“, dňa 10. 05. 2023 (pre **17 klientov** zariadenia vo veku 18+); (**tamtiež**) 1x výklad s besedou a inštruktážou na tému „*Poskytovanie predlekárskej prvej pomoci*“, s učebnými pomôckami, ako výučbová prezentácia, lekárnička, resuscitačná figurína, dňa 18. 07. 2023 (pre **12 klientov** zariadenia vo veku 18+);
 - Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice – 3x výklad s besedou na tému „*Iné formy užívania tabaku*“, s konaním v priestoroch RÚVZ Košice, Rooseveltova 8, Košice (detašované pracovisko), dňa 15. 03. 2023 (pre **104 študentov** 2. roč. – 4 triedy);
 - ZŠ Školská 10, Malá Ida, okres Košice-okolie, dňa 27. 03. 2023 – 1x výklad s besedou na témy „*Ako spoznáš, že kamaráta niečo trápi*“, „*Sebapoškodzovanie*“ (pre **40 žiakov** 7. roč. – 2 triedy); (**tamtiež**) 1x výklad s besedou na tému „*Fetálny alkoholový syndróm*“ (pre **26 žiakov** 9. roč.);
 - Špeciálna ZŠ, Inžinierska 24, Košice – 1x výklad s besedou na tému „*Nelátkové závislosti – bez mobilu*“, dňa 03. 04. 2023 (pre **17 žiakov** 2. stupňa);
 - Stredná zdravotnícka škola, Kukučínova 40, Košice – 3x výklad s besedou na tému „*Škodlivosť alkoholu*“, dňa 18. 04. 2023 (pre **72 študentov** 2. roč. – 3 triedy);
 - Školský internát pri SOŠ informačných technológií, Ostrovského 1, Košice – 1x výklad s besedou na tému „*Androgénne anabolické steroidy*“, dňa 27. 04. 2023 (pre **23 študentov** rôzneho veku);
 - SOŠ železničná, Palackého 14, Košice – 2x výklad s besedou a inštruktážou na tému „*Poskytovanie predlekárskej prvej pomoci*“, s učebnými pomôckami, ako výučbová prezentácia, lekárnička, resuscitačná figurína, dňa 23. 05. 2023 (pre **47 študentov** 1. – 2. roč.);
 - ZŠ Krosnianska 4, Košice – 3x výklad s besedou a inštruktážou na tému „*Poskytovanie predlekárskej prvej pomoci*“, s učebnými pomôckami, ako výučbová prezentácia, lekárnička, resuscitačná figurína, dňa 20. 06. 2023 (pre **58 žiakov** 2. roč.);
 - Jeseň, n. o., Košice – Zariadenie pre seniorov a špecializované zariadenie, Alvinczyho 2B, Košice – 1x výklad s besedou na tému „*Prevencia pádov*“ a inštruktáž na tému „*Poskytovanie predlekárskej prvej pomoci*“, s učebnými pomôckami, ako výučbová prezentácia, lekárnička, resuscitačná figurína, dňa 25. 07. 2023 (pre **16 klientov** zariadenia/seniorov).

Vykonaných bolo celkovo **53 aktivít**. Intervenovaných bolo sumárne **1226 osôb** (z toho 56 detí MŠ, 804 žiakov ZŠ, 333 študentov SŠ, 33 klientov ZSS v produktívnom, resp. seniorskom veku). Spolupracujúcich inštitúcií na aktivitách bolo 20.

Protidrogovú osvetu sme zahrnuli aj do plánu vysokoškolskej výučby na **LF UPJŠ v Košiciach** v študijnom odbore Verejné zdravotníctvo (v predmetoch Výchova k zdraviu; Determinanty zdravia I., II.; Podpora zdravia a intervenčné programy), na ktorej naše pracovisko participuje (pozri vyššie uvedený prehľad aktivít). V akademických rokoch 2022/2023 a 2023/2024 bolo intervenovaných **10** poslucháčov 1. ročníka Bc. štúdia a **9** poslucháčov 1. ročníka Mgr. štúdia (dennej formy) odboru VZ.

Poradenstvo k problematike využívania metód a foriem zdravotno-výchovného pôsobenia je uskutočňované písomným, telefonickým, resp. osobným kontaktom. Individuálne konzultácie, metodické usmernenia k drogovej problematike (zahrňujúc legálne a nelegálne návykové látky) poskytujeme priebežne podľa potrieb žiadateľa. Z hľadiska adresáta prevláda učiteľská verejnosť, resp. záujemcovia v rámci pregraduálneho i postgraduálneho štúdia.

Do obsahového rámca metodického poradenstva spadá aj *disponibilná, výpožičná služba zdravotno-výchovných videofilmov* a prevádzkovanie archívu *tlačovín* (letákov, plagátov, brožúr a i.) vlastnej edície, resp. vydaných inými inštitúciami. Distribúcia titulov je realizovaná podľa aktuálnosti alebo na požiadanie. Informačno-propagačné materiály sú najviac žiadané na školách rôznych stupňov a v zdravotníckych zariadeniach prvého kontaktu (ambulancie pediatrov a praktických lekárov pre dospelých).

V **Poradni na odvykanie od fajčenia** (skr. POF) sme v hodnotenom období poskytli poradenstvo individuálnou formou pre **116** klientov. Mimo uvedeného počtu, výjazdovými akciami najmä na školách boli intervencie organizované skupinovo, najmä z dôvodu propagácie poradne (následne niektorí záujemcovia využili individuálnu formu intervencie). V POF dominoval produktívny vek a záujem o jednorazovú intervenciu. Prehľad realizovaných aktivít POF uvádzame aj v **bodoch 9.2, 9.4** a vo *Výročnej správe RÚVZ Košice za rok 2023*. Základné informácie o Poradni na odvykanie od fajčenia sú verejnosti k dispozícii na webovom sídle RÚVZ Košice.

Poradenstvo formou telefonickej Linky pomoci na odvykanie od fajčenia v rozsahu SR je vykonávané podľa § 8 ods. 1 pís. b zákona č. 89/2016 Z. z. o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov; rozhodnutia hlavného hygienika SR a metodického pokynu ÚVZ SR. Linku pomoci prevádzkujú všetky RÚVZ v SR v zmysle stanoveného harmonogramu, v 2-týždňových intervaloch počas pracovných dní v čase od 8:00 do 15:00 h. V roku 2023 RÚVZ Košice telefónnou linkou nedisponoval.

V hodnotenom období sme sa zúčastnili napríklad nasledovných **odborných a vzdelávacích podujatí**, tematicky korešpondujúcich s danou prioritou:

- online podujatie na tému „Komunikácia v online prostredí“ (11. 01. 2023). Organizátori: SLK; www.lekarnet.sk; LEKÁR, a. s.; hlavný partner: Union zdrav. poisťovňa;
- online večerná škola na tému „Poruchy príjmu potravy – o čom by sme mali vedieť?“ (26. 01. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch; Ústredie PSVaR;
- konferencia na tému „Bezpečnosť detí v digitálnom priestore“ (Katolícka univerzita v Ružomberku, 07. 02. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch/MPSVR SR; Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny; Katolícka univerzita v Ružomberku; DigiQ);
- online večerná škola na tému „Bezpečnosť údajov detí na internete“ (23. 02. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch; Ústredie PSVaR;

- online večerná škola na tému „*Digitálne závislosti: Mne sa to nemôže stať!*“ (30. 03. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch; Ústredie PSVaR;
- online večerná škola na tému „*Deti a tragické informácie – čo robiť? Emocionálne rizikový spravodajský obsah a mladý človek*“ (27. 04. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch; Ústredie PSVaR;
- online večerná škola na tému „*Digitálna stopa – Čo všetko o nás a našich deťoch internet vie*“ (25. 05. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch; Ústredie PSVaR;
- online večerná škola na tému „*Dištančné poradenstvo ako efektívny nástroj nízkoprahovej pomoci pre všetky deti*“ (29. 06. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch; Ústredie PSVaR;
- workshop na tému „*Deň Seniorov v Košiciach*“ v rámci projektu *Digitálni seniori* (19. 10. 2023). Organizátor: Regionálne centrum MIRRI Košice;
- online večerná škola na tému „*Nadmerné používanie internetu u detí a mladých ľudí*“ (30. 11. 2023). Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch; Ústredie PSVaR.

Na základe vyžiadania zo strany ÚVZ SR, resp. iných inštitúcií, predkladali sme informácie o plnení úloh, stanoviská, vyjadrenia k vybraným materiálom koncepcnej, strategickej povahy. Napríklad zaslali sme reakcie na nasledovné materiály, resp. problematiky:

- ad príprava návrhu *Stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR na roky 2023 – 2028* – zaslanie podkladov, týkajúcich sa identifikácie príčin a návrhov opatrení v predmetnej oblasti v rámci Košického kraja (dňa 15. 01. 2023) – v zmysle požiadavky Okresného úradu zo dňa 22. 11. 2022;
- ad návrh *Stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti do roku 2028 rozpracovanej na podmienky Košického kraja* – predložený na pripomienkovanie členom Krajskej komisie pre prevenciu kriminality a inej protispoločenskej činnosti Okresného úradu Košice (v októbri 2023);
- ad plnenie *Národnej stratégie SR pre bezpečnosť cestnej-premávky na roky 2021 – 2030 – Akčného plánu implementácie opatrení Národnej stratégie pre BECEP na roky 2021 – 2030* (úloha č. 1.7 „*Aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia ohľadom rizík súvisiacich s pozitívom alkoholu a iných návykových látok v cestnej premávke*“) – zaslanie odpočtu činnosti za rok 2022 e-mailom (20. 03. 2023) – v zmysle požiadavky ÚVZ SR (06. 03. 2023);
- ad plnenie *Akčného plánu realizácie Národnej protidrogovej stratégie Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2025* v rezorte zdravotníctva – zaslanie odpočtu za rok 2022 (22. 09. 2023) – v nadväznosti na e-mailovú požiadavku ÚVZ SR (14. 09. 2023);
- ad priebežné plnenie *Národného akčného plánu na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023 – 2030* – tabelárny odpočet aktivít v roku 2023, zaslaný e-mailom (25. 10. 2023) – v zmysle požiadavky ÚVZ SR (09. 10. 2023);
- ad priebežné plnenie *Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030* – tabelárny odpočet aktivít za rok 2022 a v roku 2023, zaslaný e-mailom (13. 10. 2023) – v zmysle požiadavky ÚVZ SR (09. 10. 2023).

4. Podpora duševného zdravia

Na podporu problematiky duševného zdravia sme realizovali zdravotno-výchovnú činnosť (edukačnú, poradenskú a informačnú) smerom k rôznym skupinám obyvateľstva (podľa veku, záujmu, profesie).

Propagačnou a intervenčnou formou sme podporili **informačné kampane** k viacerým významným termínom, ako:

„**Týždeň mozgu – Brain Awareness Week**“ (13. – 19. marec 2023), celosvetovo organizovaná kampaň od roku 1996, na Slovensku po pätnásťkrát (od roku 2008). Iniciátormi na národnej úrovni boli Slovenská Alzheimerova spoločnosť, Centrum MEMORY, n. o. a Neuroimunologický ústav SAV. Záštitu nad kampaňou prevzal ÚVZ SR. Jej hlavným zámerom je zvýšiť záujem verejnosti a najmä starších ľudí o zdravé starnutie, o činnosť ľudského mozgu, prevenciu mozgových ochorení a o tréning pamäťových a kognitívnych schopností človeka. Pred spustením kampane sme na základe výzvy zaslali plán s dojednanými aktivitami cez vyplnený online formulár Slovenskej Alzheimerovej spol.

V rámci našej účasti sme kampaň dali do povedomia verejnosti rôzneho veku viacerými druhmi aktivít, ako:

- **propagácia kampane** umiestnením titulu **na pôvodnom webovom sídle RÚVZ Košice** (v priečinku Aktuality) „*Medzinárodná kampaň Týždeň mozgu 13. – 19. marca 2023*“ (odkaz s presmerovaním na stránku Slov. Alzheimerovej spol.), s určením pre verejnosť (od 06. 03. 2023 do konca roka);
- propagácia kampane **formou nástenných/informačných panelov** s titulom „*Týždeň mozgu 2023*“ v priestoroch vestibulu ústredného pracoviska a dvoch detašovaných pracovísk RÚVZ Košice, s určením pre zamestnancov a stránky úradu (marec-apríl 2023);
- **v spolupráci s Knižnicou pre mládež mesta Košice – Kulturpark, Kukučínova 2, Košice**, propagovanie kampane *Týždeň mozgu 2023* formou informačných panelov v priestoroch vestibulu knižnice (s určením pre čitateľov/návštevníkov a zamestnancov) a uverejnenia titulu „*Týždeň mozgu 2023*“, obsahujúceho informácie a príslušné odkazy ku kampani na facebookovom profile knižnice;
- **edukačné aktivity** – výklad zážitkovou formou, s využitím prezentácií, vedomostných a kognitívnych aktivít (na témy ako napr. *Mozog náš každodenný; Žijeme život prospievajúci mozgu?; Kampaň Týždeň mozgu: Vedomostné a kognitívne aktivity; Podpora duševného zdravia; Poruchy duševného zdravia; Prevencia ochorení mozgu* a i.), s určením pre žiakov ZŠ, študentov SŠ a VŠ, osoby v produktívnom veku a seniorov, s konaním v dňoch:
 - o 13. 03. 2023 – 1x výklad s besedou, s výučbovou prezentáciou, vedomostné, kognitívne aktivity – pre **15** klientov produktívneho veku Združenia príbuzných a priateľov a Rehabilitačného strediska Radosť, Bauerova 1, Košice;
 - o 14. 03. 2023 – 4x výklad s besedou, s výučbovou prezentáciou, vedomostné, kognitívne aktivity – pre **129** študentov zo 4 tried 1. roč. SZŠ Moyzesova 17, Košice – na RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice, detašované pracovisko a vo Verejnej knižnici Jána Bocatia, Hviezdoslavova 5, Košice, dňa 14.3.2023;
 - o 14. 03. 2023 – 1x výklad s besedou, s výučbovou prezentáciou, kognitívny tréning zameraný na precvičenie koncentrácie, pozornosti, pamäte – pre **40** seniorov/členov Denného centra MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice;
 - o 16. 03. 2023 – 1x výklad s diskusiou, s využitím výučbovej prezentácie, vedomostné, kognitívne aktivity – pre **13** študentov 1. roč. Bc. st. študijného odb. Verejného zdrav. z LF UPJŠ Košice – na RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice – detašované pracovisko;
 - o 16. 03. 2023 – 1x výklad s besedou, s výučbovou prezentáciou, vedomostné, kognitívne aktivity – pre **14** študentov 3. roč. Súkromnej strednej odbornej školy ekonomickej KOŠICKÁ AKADÉMIA, Tajovského 15, Košice;
 - o (dátumy pozri nižšie) spolu 14x výklad s besedou, s výučbovou prezentáciou, vedomostné, kognitívne aktivity – na dvoch školách:

- ZŠ Bernoláková 16, Košice (12 aktivít) – pre **233** žiakov 1. stupňa, v dňoch 23. 03. 2023 (89), 28. 03. 2023 (84) a 04. 04. 2023 (60);
 - Spojená škola (Špeciálna ZŠ), Odborárska 2, Košice (2 aktivity) – pre **38** žiakov 1. a 2. stupňa, dňa 31. 03. 2023;
- **pohybovo-tanečné aktivity** – „*Tréning pamäti pohybom*“ (vstupný výklad ku kampani doplnený o vedomostné, kognitívne aktivity a cvičebný program so zaradením tanečných prvkov, vybraných cvikov z kalanetiky, cvičenia na chrbticu a proti osteoporóze – zabezpečené **cez Poradňu optimalizácie pohybovej aktivity**) – pre seniorov, na piatich miestach:
- Denné centrum MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice, v dňoch 13. 03. 2023 (**7** účastníkov) a 15. 03. 2023 (**9** účastníkov) – pre seniorov/členov DC;
 - Denné centrum MČ Košice-KVP, Cottbuská 36, Košice, v dňoch 13. 03. 2023 (**8** účastníkov), 15. 03. 2023 (**7** účastníkov) – pre seniorov/členov DC;
 - Denné centrum MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice (cvičebný program s tanečnými prvkami, s cvičením na chrbticu a proti osteoporóze), dňa 13. 03. 2023 (**4** účastníci) – pre seniorov/členov DC;
 - ZŠ M. Lechkého, J. Pavla II. 1, Košice (cvičebný program s tanečnými prvkami a vybranými cvikmi z kalanetiky), dňa 14. 03. 2023 – pre **3** zamestnancov/učiteľov;
 - Diakonické centrum, Urbánkova 1, Košice (cvičebný program OTAGO), dňa 15. 03. 2023 (**7** účastníkov, z toho 4 seniori, 3 produktívneho veku), 17. 03. 2023 (**6** účastníkov, z toho 3 seniori a 3 produktívneho veku);
- **ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a mobilnej Poradne odvykania od fajčenia** (vyšetrenia a poradenstvo) k zdravému životnému štýlu – akcie v spolupráci s organizáciou *Zdravé regióny* – pre verejnosť, na štyroch miestach:
- Komunitné centrum pri MÚ MČ Košice-Nad jazerom, Poludníková 7, Košice, dňa 06. 03. 2023 (**9** klientov);
 - Komunitné centrum, Krčméryho 2, MČ Košice-Luník 9, Košice, dňa 10. 03. 2023 (**18** klientov);
 - Komunitné centrum, Turňa nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 13. 03. 2023 (**9** klientov, z toho 4 osoby intervenované aj v Poradni odvykania od fajčenia);
 - Komunitné centrum, Veľká Ida č. 674, okres Košice-okolie, dňa 14. 04. 2023 (**30** klientov, z toho 28 osôb intervenovaných aj v Poradni odvykania od fajčenia).
- Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemických analyzátorov Accutrend a Wellion; meranie tlaku krvi, pulzu; vybraných antropometrických parametrov (výška, hmotnosť, obvod pása, bokov), výpočet BMI, WHR, stanovenie percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhoľnatého (CO) a karboxyhemoglobínu (COHb) z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti dotazníkovými metódami; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, k prevencii rakoviny, obezity, ochorení mozgu; distribúcia tlačných zdravotno-výchovných materiálov.
- Sumárne, v rámci kampane sme za RÚVZ Košice **edukovali** celkovo **482** osôb (z toho 271 žiakov z 2 ZŠ, 143 študentov z 2 SŠ, 13 poslucháčov z 1 VŠ, 15 osôb produktívneho veku z 1 ZSS, 40 seniorov z 1 DC). **Intervenovaných** cez **tri poradne** bolo celkovo **117** osôb (z toho 3 osoby produktívneho veku z 1 ZŠ, 6 osôb produktívneho veku z 1 ZSS, 66 osôb produktívneho veku z 4 KC, 35 seniorov z 3 DC, 7 seniorov z 1 ZSS).
- Správu – odpočet činnosti realizovanej pri príležitosti *Týždňa mozgu 2023* za RÚVZ Košice, zaslali sme v zmysle požiadavky Slovenskej Alzheimerovej spol. e-mailovou cestou dňa 12. 04. 2023. Súčasťou správy bola fotodokumentácia (4 fotky) z akcií v ZŠ M. Lechkého v Košiciach a v dvoch denných centrách (MČ Košice-Sever a MČ Košice-Sídlisko KVP).
- Aktivity pri príležitosti ďalších významných termínov súvisiacich s problematikou podpory duševného zdravia, ako *Svetový deň Alzheimerovej choroby (21. september)/Mesiac Alzheimerovej choroby (september); Medzinárodný deň starších (1. október)/Mesiac úcty*

k starším (október), boli z našej strany určené detskej aj dospeljej populácii a niektoré z nich primárne seniorom. Činnosť spočívala hlavne v *informačno-edukačných aktivitách*. Akcie boli uskutočnené v mesiacoch september-december 2023 a ich stručný prehľad uvádzame nižšie.

Edukačné akcie sa konali na týchto miestach:

- ZŠ Ľ. Fullu, Maurerova 21, Košice (13. 09. 2023) – 3x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“, pre 188 žiakov 1. – 3. roč.;
- ZŠ Belehradská 21, Košice (04. 10. 2023) – 4x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“, pre 82 žiakov 2. roč.; tamtiež (05. 10. 2023) 4x výklad s besedou na rovnakú tému, pre 82 žiakov 3. roč.; tamtiež (17. 10. 2023) 1x výklad s besedou na tému „Mentálne ochorenia“, pre 24 žiakov 8. roč.;
- ZŠ Tomášikova 31, Košice (26. 10. 2023) – 2x výklad s besedou na tému „Sebapoškodzovanie“, pre 36 žiakov 8. roč.;
- Súkromná ZŠ Dneperská 1, Košice (21. 11. 2023) – 4x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“, pre 80 žiakov 3. – 4. roč.; tamtiež (23. 11. 2023) 2x výklad s besedou na rovnakú tému, pre 37 žiakov 4. roč.;
- Stredná priemyselná škola elektrotechnická, Komenského 44, Košice (06. 12. 2023) – 3x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“, pre 81 študentov 2. roč.; tamtiež (12. 12. 2023) – 3x výklad s besedou na rovnakú tému, pre 78 študentov 2. roč.;
- Denné centrum pri MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice (12. 12. 2023) – 1x výklad s besedou v trvaní 90 min na tému „Mentálne ochorenia“, pre 35 členov centra/seniorov;
- Centrum aktívneho starnutia – EZÚS Via Carpatia, s. r. o., Bačíkova 7, Košice (19. 12. 2023) – 1x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“, pre 13 seniorov/záujemcov.

Svetový deň duševného zdravia – 10. október sme edukačnými aktivitami dali do pozornosti rôznym cieľovým skupinám (z hľadiska veku a záujmu). Najvyššie zastúpenie z nich mala žiacka a študentská populácia. Akcie sa konali **na 4 miestach** (celkovo **9 aktivít**, s účasťou **197 osôb**, z toho 162 žiakov/študentov, 35 seniorov):

- ZŠ Belehradská 21, Košice – 1x výklad s besedou na tému „Mentálne zdravie“, dňa 17. 10. 2023 (pre 24 žiakov 8.C); (**tamtiež**) 4x výklad s besedou na tému „Tabakizmus a prevencia drog“, dňa 25. 10. 2023 (pre 78 žiakov 4. roč. – 4 triedy);
- Školský internát pri Strednej priemyselnej škole elektrotechnickej, Komenského 42, Košice – 1x výklad s besedou na tému „Problematika nelegálnych návykových látok zo zdravotného aspektu“, dňa 24. 10. 2023, pre vekovo zmiešanú skupinu študentov v celkovom počte 24;
- ZŠ Tomášikova 31, Košice – 2x výklad s besedou na tému „Sebapoškodzovanie“, dňa 26. 10. 2023 (pre 36 žiakov 8. roč. – 2 triedy);
- Denné centrum MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice – 1x výklad s besedou na tému „Mentálne ochorenia“, dňa 12. 12. 2023, pre členov DC (seniorov v počte 35);

Zároveň sme na pôvodné webové sídlo RÚVZ Košice do priečinka Aktualít umiestnili titul „Svetový deň duševného zdravia 2023 – 10. október“ (odkaz s presmerovaním na web ÚVZ SR).

V rámci *vzdelávacích a odborných podujatí* so zameraním na problematiku podpory duševného zdravia, brali sme účasť na piatich, konkrétne na:

- webinári na tému „Chronický únavový syndróm“, dňa 12. 04. 2023. Organizátormi boli SLK; LEKÁR, a. s.; www.lekarnet.sk; partneri: EWO pharma; Pascoe;
- online večerná škola na tému „Deti a tragické informácie – čo robiť? Emocionálne rizikový spravodajský obsah a mladý človek“, dňa 27. 04. 2023. Organizátori: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch; Ústredie PSVaR;
- odborný seminár pre pracovníkov RÚVZ Košice, dňa 22. 06. 2023. Organizátor: RÚVZ Košice. Aktívna účasť s príspevkami:

- Kojš, M. *Význam spánku pre zdravie*;
- Schnitzerová, E. (referujúca: Fabianová, M.) *Duševné zdravie detí a mládeže* (pozn.: prezentovaná bola náhradná súvisiaca téma, z dôvodu služobnej cesty).

5. Zdravé pracovné a životné podmienky

a) Pracovné prostredie

V rámci podpory zdravého spôsobu života na pracoviskách a v ďalších subjektoch sme participovali ako spoluorganizátori najmä na akciách poradenského charakteru (ako napr. Deň zdravia), s určením pre vybrané profesijné, záujmové a i. skupiny, pozri **body 9.2, 9.4, 9.6/A.1 – A.4.**

b) Životné prostredie

Z významných termínov v oblasti životného prostredia bol daný do pozornosti **Svetový deň vody – 22. marec** (vyhlásený OSN v roku 1993), **Deň Zeme – 22. apríl** (oslavovaný OSN od roku 1971) ako aj **Svetový deň životného prostredia – 5. jún** (vyhlásený OSN v roku 1972).

Vo vzťahu k **Svetovému dňu vody (22. marec)**, v informačno-propagačnej rovine boli vykázané aktivity, ako uverejnenie oznamu na webovom sídle RÚVZ Košice pod rovnomenným názvom, v zmysle ktorého zamestnanci Odboru hygieny životného prostredia a zdravia poskytovali poradenstvo záujemcom z radov verejnosti v problematike zdravotnej bezpečnosti pitnej vody z verejných vodovodov a ochrany individuálnych vodných zdrojov, čistenia studní, dezinfekcie pitnej vody, kvality vody, nožnej kontaminácie vody v individuálnych zdrojoch pitnej vody v dôsledku povodní a záplav atď.

Edukačné aktivity na témy súvisiace so **Svetovým dňom vody (22. marec)**, **Dňom Zeme (22. apríl)**, resp. **Svetovým dňom životného prostredia (5. jún)** uvádza nasledovný prehľad:

- „Zdravý životný štýl (s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka)“ – 2x výklad s besedou, v Obchodnej akadémii, Watsonova 61, Košice, dňa 21. 03. 2023, pre **56** študentov 2. roč.;
- „Vplyv znečisteného životného prostredia na zdravie človeka“ – pri príležitosti Svetového dňa vody (22. marec) – 1x výklad s besedou, v Rehabilitačnom stredisku, ZPP Radost', o. z., Bauerova 1, Košice, dňa 22. 03. 2023, pre **12** klientov denného stacionára (zdravotne znevýhodnené osoby);
- „Zdravý životný štýl (s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka)“ – 4x výklad s besedou, v ZŠ Boliarov 50, okres Košice-okolie, dňa 03. 04. 2023, pre **56** žiakov 1. stupňa;
- „Zdravý životný štýl (s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka)“ – výklad s besedou, v Spojenej škole (Špeciálnej ZŠ), Odborárska 2, Košice, dňa 05. 04. 2023, pre **65** žiakov 1. a 2. stupňa;
- „Zdravý životný štýl (s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka)“ – 12x výklad s besedou, v ZŠ Bernolákova 16, Košice, v dňoch 12. 04. 2023, 13. 04. 2023 a 18. 04. 2023, celkovo pre **241** žiakov 1. stupňa;
- „Zdravý životný štýl (s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka)“ – výklad s besedou, v ZŠ Školská 10, Malá Ida, okres Košice-okolie, dňa 14. 04. 2023, pre **20** žiakov 6. roč.;
- „Zdravý životný štýl (s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka)“ – 4x výklad s besedou, v ZŠ s VJM – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 24. 04. 2023, pre **59** žiakov 5. a 6. roč.;

- „Životné prostredie (s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka)“ – 2x výklad s besedou, v Školskom klube detí pri ZŠ Užhorodská 39, Košice, dňa 25. 04. 2023, pre **50** žiakov 1. stupňa;
- „Znečistené životné prostredie“ – 1x výklad s besedou, v Školskom internáte, Jedlíkova 11, Košice, dňa 06. 06. 2023, pre **25** stredoškolských študentov;
- „Zdravé životné prostredie“ – 1x výklad s besedou, v ZŠ Belehradská 21, Košice, dňa 13. 06. 2023, pre **30** žiakov 8. roč.;
- „Životné prostredie (s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka)“ – výklad s besedou, v Špeciálnej ZŠ, Inžinierska 24, Košice, dňa 14. 06. 2023, pre **23** žiakov 1. a 2. stupňa.

Pri vyššie uvedených akciách sme spolupracovali s 11 subjektmi (t. j. 8 ZŠ, z toho 5 z Košíc a 3 z okolia Košíc; 1 SŠ a 1 ŠI z Košíc; 1 ZSS z Košíc). Z hľadiska cieľových skupín, prevažovala školská populácia, v 1 prípade to boli klienti ZSS/denného stacionára (zdravotne znevýhodnené osoby). Edukovaných bolo celkovo **637** osôb (z toho 544 žiakov ZŠ, 81 študentov SŠ a 12 dospelých osôb/klientov ZSS).

V rámci spolupráce s Odborom hygieny životného prostredia a zdravia, podieľali sme sa na zbere údajov v súvislosti s online prieskumom ÚVZ SR *k Svetovému dňu vody (22. marec)*, s použitím *anonymného dotazníka* pod názvom „*Mám rád vodu*“. Prostredníctvom distribúcie vytlačenej formy dotazníka sme získali údaje od 97 respondentov (z toho 42 osôb do 18 r., 55 osôb vo veku 18+). Všetky vyplnené dotazníky za RÚVZ Košice (v počte 97) boli následne zadané cez online formulár na stránke ÚVZ SR a zároveň, na základe e-mailovej požiadavky zo dňa 12. 04. 2023, boli poslané klasickou poštou 17. 04. 2023 na ÚVZ SR.

Výchovno-vzdelávacie aktivity zamerané na hygienu a environmentálnu výchovu, mimo významných termínov, konali sa na týchto miestach:

- ZŠ L. Podjavorinskej 1, MČ Košice-Luník 9, Košice, na tému „*Choroby z nečistoty*“, 27. 01. 2023 – 4x výklad s besedou a premietnutím DVD, pre 114 žiakov 1. – 3. roč.; tamtiež 30. 01. 2023 – 2x výklad s besedou a s DVD filmom, pre 65 žiakov 3. – 4. roč.; tamtiež 03. 02. 2023 – 3x výklad s besedou, pre 49 žiakov 5. roč.; tamtiež 10. 02. 2023 – 2x výklad s besedou a DVD, pre 57 žiakov 6. roč. (všetci zo sociálne znevýhodneného prostredia);
- Súkromná MŠ L. Podjavorinskej 1, Košice, na tému „*Choroby z nečistoty*“, 10. 02. 2023 – 1x výklad s besedou, pre 5 detí (zo sociálne znevýhodneného prostredia);
- MŠ Hrebendova 5, Košice, na tému „*Choroby z nečistoty*“, 10. 02. 2023 – 2x výklad s besedou, pre 40 detí (zo sociálne znevýhodneného prostredia);
- Stredná priemyselná škola stavebná a geodetická, Lermontovova 1, Košice, na tému „*Človek a parazity*“, 17. 02. 2023 – 1x výklad s besedou, pre 24 študentov 1. roč.;
- MŠ Hviezdoslavova 17, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, na tému „*Čistota pol života*“, 22. 05. 2023 – 2x výklad s besedou, pre 33 detí 3 – 6 ročných;
- ZŠ Boliarov 50, okres Košice-okolie, na tému „*Životné prostredie a dopady fajčenia*“, 29. 05. 2023 – 3x výklad s besedou, pre 56 žiakov 1. – 4. roč.

Každoročne na základe spolupráce s Magistrátom mesta Košice predkladáme písomný podklad pre zápis do *Kroniky mesta Košice* (stručnú charakteristiku činnosti RÚVZ Košice, zaznamenané zmeny, výsledky, ktorými sme sa podieľali na rozvoji mesta Košice za uplynulý rok). Materiál so sprievodným listom bol v zmysle požiadavky magistrátu (zo dňa 08. 02. 2023, s doručením na RÚVZ Košice 06. 03. 2023) elektronicky zaslaný 28. apríla 2023.

Viacročne sa spolupracuje s ÚPSVaR Košice v problematike prevencie násilia páchaného na deťoch – v súvislosti s realizáciou cieľov *Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a Národného projektu Podpora ochrany detí pred násilím* (formou pracovných

a koordinačných stretnutí, vzdelávania a preventívnych aktivít). Účasť na odborných podujatiach v danom smere uvádza **bod 9.3**. V nadväznosti na zameranie národnej stratégie a projektu, realizujeme edukačné aktivity na prevenciu kyberšikany, prevenciu nelátkových závislostí a súvisiace témy (v spolupráci so školami, ÚPSVaR Košice, KR PZ Košice), napr. **bod 9.6 – A.3** (Tabak, alkohol, drogy).

Oblasť B. Preventívne opatrenia zamerané na prevenciu výskytu infekčných ochorení

1. Zvýšenie povedomia o význame očkovania na vybrané ochorenia

V súvislosti s danou oblasťou, nami uskutočnené zdravotno-výchovné aktivity boli zamerané hlavne na zvyšovanie informovanosti mladej generácie ohľadom prevencie sexuálne prenosných nákaz, infekcie HIV/AIDS, ochorení preventabilných očkovaním, významu očkovania a v neposlednom rade na zmenu ich postojov a správania v možných rizikových situáciách (pozri **body 6.7** i **6.1/6.2/6.8**).

Do roku 2020 sme sa na prevencii infekcie HIV/AIDS podieľali realizáciou aktivít v súlade s vybranými úlohami *Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2017 – 2020* (ďalej len *NPP HIV/AIDS v SR*), t. j. bodu 5. *Aktivity na zabezpečenie plnenia úloh NPP HIV/AIDS – bodu 5.1. Preventívne aktivity – Aktivity č. 1, 2, 3, 4, 5 a doplnkovo 15*.

Medziodborová úloha *Programov a projektov ÚVZ v SR na rok 2023 a ďalšie roky* pod č. **6.7 Prevencia HIV/AIDS**, t. j. preventívno-edukačné programy/aktivity rôzneho charakteru pre mládež, nadväzuje na zmienený NPP HIV/AIDS v SR a participujú na nej pracovníci odborov epidemiológie, podpory zdravia a výchovy k zdraviu, hygieny detí a mládeže a lekárskej mikrobiológie.

Nižšie uvádzame prehľad zdravotno-preventívnych aktivít v oblasti nešpecifickej a špecifickej primárnej prevencie v tomto smere:

Edukačné aktivity realizované na školách (**tab.**) mali charakter teoretického výkladu s besedou, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom a boli zamerané na témy, ako *Dospievanie; Výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu, rodičovstvu; Prevencia sexuálne prenosných nákaz vrátane infekcie HIV/AIDS; Význam Poradne prevencie HIV/AIDS* (dve posledne menované témy s určením pre starších žiakov ZŠ, študentov SŠ/VŠ, dospelé osoby z radov verejnosti, profesijných skupín a i.). Na základných školách boli aktivity organizované zväčša osobitne pre chlapcov a dievčatá. Predmetná problematika bola zakomponovaná i do širšieho tematického rámca – *Zdravý spôsob života a prevencia drogových závislostí; Ochorenia preventabilné očkovaním: význam očkovania* a i.

V roku 2023 bolo celkom vykonaných **65 edukačných aktivít** (z toho 36 na ZŠ, 25 na SŠ a ŠI, 4 na VŠ). **Intervenovaných** bolo **spolu 1322 osôb** (873 žiakov z 15 ZŠ; 427 študentov z 8 SŠ a 1 ŠI; 22 študentov z 1 VŠ), pozri **tab.**

Tab.

Prehľad realizovaných edukačných aktivít k problematike sexuálneho, reprodukčného zdravia a súvisiacich tém na školách v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice v roku 2023

P. č.	Dátum	Inštitúcia	Ročník/počet edukovaných	Počet edukačných aktivít
1.	24. 01. 2023	Obchodná akadémia, Watsonova 61, Košice	žiaci 2. roč./62	2
2.	16. 02. 2023	ZŠ Ľ. Fullu, Maurerova 21, Košice	žiaci 4. roč./60	3

3.	20. 02. 2023 20. 04. 2023 05. 12. 2023	ZŠ Tomášikova 31, Košice	žiaci 7. roč./33 žiaci 9. roč./48 žiaci 8. roč./32	2 2 2
4.	22. 02. 2023 13. 12. 2023	Špeciálna ZŠ, Odborárska 2, Košice	žiaci 7. – 9. roč./25 žiaci 2. stupňa/25	2 1
5.	23. 02. 2023	ZŠ M. Lechkého, Lechkého 4, Košice	žiaci 9. roč./65	1
6.	16. 03. 2023	Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, Trieda SNP 1, Košice	študenti 1. roč. Bc. st., študijný odb. VZ/13	2
	29. 11. 2023		študenti 1. roč. Mgr. st., študijný odb. VZ/9	2
7.	24. 03. 2023	ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1, Košice	žiaci 9. roč./57	2
8.	19. 04. 2023	ZŠ Hroncova 23, Košice	žiaci 4. roč./62	4
9.	17. 04. 2023	SOŠ pedagogická sv. Cyrila a Metoda, Južná trieda 48, Košice	žiaci 3. roč./25	1
10.	03. 05. 2023	Spojená škola, Opatovská cesta 101, Košice	žiaci 2. stupňa/36 študenti SŠ/27	4
11.	12. 05. 2023	ZŠ Hlavná 165, Valaliky, okres Košice- okolie	žiaci 9. roč./130	2
12.	17. 05. 2023	SOŠ železničná, Palackého 14, Košice	študenti 1. a 2. roč./40	3
13.	23. 05. 2023	Súkromná SOŠ ekonomická Košická akadémia, Tajovského 15, Košice	študenti 2. roč./30	4
14.	30. 05. 2023	Stredná športová škola, Trieda SNP 104, Košice	študenti 1. roč./34	1
	01. 06. 2023		študenti 3. roč./38	1
15.	02. 06. 2023	SZŠ Moyzesova 17, Košice	študenti 2. roč./40	4
	06. 06. 2023		študenti 2. roč./47	4
16.	08. 06. 2023	Súkromná ZŠ Didacticus, Palackého 14, Košice	žiaci 7. roč./26	2
17.	21. 06. 2023	ZŠ Krosnianska 4, Košice	žiaci 4. roč./60	3
18.	28. 09. 2023	ZŠ Ruskov, okres Košice-okolie	žiaci 4. roč./40	1
19.	16. 10. 2023	ZŠ s MŠ Školská 16, Turňa nad Bodvou, okres Košice-okolie	žiaci 9. roč./10	1
20.	24. 10. 2023	Školský internát pri SPŠE, Komenského 42, Košice	študenti/24	1
21.	03. 11. 2023	Súkromná ZŠ Galaktická 9, Košice	žiaci 5. – 7. roč./40	1
22.	24. 11. 2023	ZŠ Belehradská 21, Košice	žiaci 7. – 9. roč./43	4
	08. 12. 2023		žiaci 8. – 9. roč./69	
23.	01. 12. 2023	Gymnázium Park mládeže 5, Košice	študenti (vekovo zmiešaná skupina)/60	2
24.	04. 12. 2023	Špeciálna ZŠ Inžinierska 24, Košice	žiaci 2. stupňa/12	1
SPOLU		1322 osôb (z toho 873 žiakov z 15 ZŠ; 427 študentov z 8 SŠ a 1 ŠI; 22 študentov z 1 VŠ)		65

U sociálne znevýhodnených skupín detí a mládeže väčšina výchovno-vzdelávacích aktivít bola širšie tematicky ladená. Edukácia bola orientovaná na témy, ako *Zdravý spôsob života; Prevencia drogových závislostí* (u niektorých skupín s využitím výučbových pomôcok, ako napr. DVD, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost'), *Sexuálne a reprodukčné zdravie vrátane primárnej prevencie infekcie HIV/AIDS; Význam očkovania* (s určením pre starších žiakov a dospelé osoby).

Aktivity tohto zamerania boli realizované aj u dospelaj populácii cez organizácie neziskového sektora a v zariadeniach sociálnych služieb (spolu pre 11 subjektov), Intervenovaných bolo 246 osôb.

Svetový deň AIDS – 1. december (vyhlásený SZO v roku 1988) bol v roku 2023 zameraný na tému „Nechajme komunity viesť“. HIV stále zostáva globálnou zdravotnou

krízou. SZO (WHO) vyzýva svetových lídrov a všetkých občanov, aby riešili nerovnosti, ktoré brzdia pokrok v ukončení AIDS, aby sa zrovnoprávnil prístup k základným službám najmä pre deti, pre kľúčové populácie a ich partnerov.

V rámci propagácie témy bolo informovanie širokej verejnosti zabezpečené cez uverejnený titul na webovom sídle RÚVZ Košice „*Európsky týždeň testovania 2023: Otestujte sa na HIV*“ – odkaz s presmerovaním na stránku ÚVZ SR (nov. 2023).

Školskej populácii bol významný termín daný do pozornosti prostredníctvom edukačných aktivít, ktoré boli najmä širšie tematicky ladené, resp. tematicky prierezové, zahŕňujúc aj zameranie na „*Prevenciu infekcie HIV/AIDS*“; „*Výchovu k zodpovednému partnerstvu, manželstvu, rodičovstvu*“; „*Prevenciu pohlavne prenosných infekcií*“. Prehľad navštívených škôl a počet edukovaných (v novembri-decembri 2023) dokumentuje vyššie uvedená tabuľka.

V rámci *masmediálneho vplyvu* sú informácie (príp. s fotodokumentáciou) o uskutočnených aktivitách, o problematike prevencie infekcie HIV/AIDS a súvisiacich témach uverejňované priebežne na webových sídlach a facebookových stránkach spolupracujúcich subjektov (najmä škôl), nevynímajúc webové sídlo RÚVZ Košice.

Stručný popis Poradne prevencie HIV/AIDS pri RÚVZ Košice je na stránke úradu umiestnený permanentne (v priečinku Servis – Poradne zdravia).

V Poradni prevencie HIV/AIDS v roku 2023 bolo pracovníkmi Odboru lekárskej mikrobiológie vyšetrených 109 vzoriek na anti-HIV protilátky, z toho 2 boli pozitívne. Vykonaných bolo 106 odberov krvi, z toho 99 od anonymných žiadateľov o vyšetrenie, 5 na vlastnú žiadosť, 2 za účelom cesty do zahraničia. Tri vzorky boli vyšetrené z inej poradne. U všetkých bolo zároveň vykonané predtestové a potestové poradenstvo.

Odborné konzultácie pre záujemcov z radov verejnosti sa poskytujú v pracovných dňoch (8:00 – 9:30 h) na RÚVZ Košice (detašovanom pracovisku), Senný trh 4, Košice, na Odbore lekárskej mikrobiológie (osobne, telefonicky na linke 055/6221813 alebo cez e-mailovú adresu <aids@ruvzke.sk>). Stručný popis poradne je na stránke úradu umiestnený permanentne (v priečinku Servis – Poradne zdravia).

V súvislosti s ***Európskym imunizačným týždňom (23. – 29. apríl 2023)*** – so stálym sloganom „*Prevent, protect, immunize*“ (angl. „*Predchádzať, chrániť, očkovať*“) bol organizovaný **18. ročník kampane** Regionálneho úradu SZO pre Európu, pre zvýšenie povedomia o dôležitosti očkovania ako najjednoduchšej, bezpečnej a efektívnej forme prevencie prenosných ochorení. Tento ročník v znamení hesla „*Dobehnime zabudnuté očkovanie*“ ideovo nadväzoval na predošlé ročníky so zameraním na opatrenia, ktoré je potrebné prijať, aby bola zabezpečená primeraná ochrana pred výskytom a šírením závažných infekčných nákaz v európskom regióne.

V oblasti propagácie kampane, realizované boli zdravotno-výchovné aktivity pre uzavreté kolektívy (žiaci ZŠ, študenti SŠ a VŠ/LF, klienti ZSS) a širokú verejnosť (komunitné centrá/MRK); pre bežnú populáciu, skupinu zdravotne znevýhodnených osôb a obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít. V čase od 20. 03. 2023 do 12. 05. 2023 bolo uskutočnených celkovo 28 aktivít, z toho 20 v ZŠ, 4 v SŠ, 2 pre VŠ, 1 v ZSS, 1 v KC. Edukovaných bolo spolu 533 osôb, z toho 400 žiakov ZŠ, 79 študentov SŠ, 23 študentov VŠ, 15 klientov v ZSS, 16 osôb v KC. Spolupracujúcich subjektov v rámci vykonaných aktivít bolo 9, z toho 4 ZŠ, 2 SŠ, 1 VŠ, 1 KC a 1 ZSS.

V oblasti významu očkovania proti chrípke, pneumokokovým invazívnym ochoreniam, COVID-19 a plnenia ***Národného programu aktívneho starnutia na roky 2021 – 2030 (opatrenia č. 2)***, s určením pre cieľovú skupinu seniorov, vykonali sme edukačné aktivity zamerané na prevenciu chrípky, pneumokokových invazívnych ochorení, COVID-19 a na zvýšenie povedomia o týchto ochoreniach. V rámci aktivít boli využívané tematické výučbové prezentácie a pri niektorých podujatiach aj informačné letáky. Preventívne aktivity

sa začali realizovať 02. 10. 2023 a pokračovať budú aj v roku 2024, pozri nižšie uvedený tabuľkový prehľad.

Prehľad edukačných aktivít na prevenciu infekčných ochorení u seniorov		
Aktivita	Miesto konania	Dátum, čas konania
2x výklad s besedou na tému „Infekčné ochorenia, imunitný systém a očkovanie“	Komunitné centrum Mesta Košice, MČ Košice-Luník IX, Košice	02. 10. 2023, 06. 10. 2023; Cieľová skupina: znevýhodnená populácia, 4 osoby v kategórii do 59 rokov
2x výklad s besedou na tému „Infekčné ochorenia, imunitný systém a očkovanie“	pre Integrované centrum, Košice (miesto konania RÚVZ Košice)	03. 10. 2023, 07. 10. 2023; Cieľová skupina: znevýhodnená populácia, 1 osoba v kategórii do 59 rokov, 9 osôb v kategórii 65+
2x výklad s besedou na tému „Infekčné ochorenia, imunitný systém a očkovanie“	pre Gréckokatolícku eparchiálnu charitu, Košice (miesto konania RÚVZ Košice)	10. 10. 2023, 12. 10. 2023; Cieľová skupina: znevýhodnená populácia, 5 osôb v kategórii do 59 rokov, 3 osoby v kategórii 60 – 64 rokov, 9 osôb v kategórii 65+
2x výklad s besedou na tému „Infekčné ochorenia, imunitný systém a očkovanie“	Komunitné centrum Moldava nad Bodvou, časť Budulov	13. 10. 2023, 09. 10. 2023; Cieľová skupina: znevýhodnená populácia, 1 osoba v kategórii 65+
2x výklad s besedou na tému „Infekčné ochorenia, imunitný systém a očkovanie“	ZŠ Turňa nad Bodvou	16. 10. 2023, 20. 10. 2023; Cieľová skupina: znevýhodnená populácia, 1 osoba v kategórii do 59 rokov
2x výklad s besedou na tému „Infekčné ochorenia, imunitný systém a očkovanie“	Komunitné centrum SČK, územný spolok Košice-okolie, Garbiarska 16, Košice	18. 10. 2023, 19. 10. 2023; Cieľová skupina: znevýhodnená populácia, 3 osoby v kategórii do 59 rokov, 3 osoby v kategórii 60 – 64 rokov, 1 osoba v kategórii 65+
1x výklad s besedou na tému „Očkovanie, imunitný systém, vírusové ochorenia“	Zariadenie pre seniorov a špecializované zariadenie Jeseň, Alvinczyho 2B, Košice	24. 10. 2023; začiatok o 9:30 h Cieľová skupina: seniori v celkovom počte 16 osôb, všetci v kategórii 65+
2x výklad s besedou na tému „Infekčné ochorenia, imunitný systém a očkovanie“	Komunitné centrum Veľká Ida	27. 10. 2023, 23. 10. 2023; Cieľová skupina: znevýhodnená populácia, 5 osôb v kategórii do 59 rokov, 1 osoba v kategórii 60 – 64 rokov
2x výklad s besedou na tému „Infekčné ochorenia, imunitný systém a očkovanie“	Gréckokatolícka eparchia, Košice	07. 11. 2023, 08. 11. 2023; Cieľová skupina: znevýhodnená populácia, 2 osoby v kategórii do 59 rokov, 3 osoby v kategórii 60 – 64 rokov, 3 osoby v kategórii 65+
2x výklad s besedou na tému „Infekčné ochorenia, imunitný systém a očkovanie“	Kancelária TSP Drienovec	10. 11. 2023, 16. 11. 2023; Cieľová skupina: znevýhodnená populácia, 4 osoby v kategórii do 59 rokov, 1 osoba v kategórii 60 – 64 rokov
2x výklad s besedou na tému „Infekčné ochorenia, imunitný systém a očkovanie“	pre Komunitné centrum SČK, územný spolok Košice-okolie (miesto konania RÚVZ Košice)	09. 11. 2023, 11. 11. 2023; Cieľová skupina: znevýhodnená populácia, 2 osoby v kategórii do 59 rokov, 4 osoby v kategórii 60 – 64 rokov, 5 osôb v kategórii 65+
2x výklad s besedou na tému „Infekčné ochorenia, imunitný systém a očkovanie“	pre Integrované centrum (miesto konania RÚVZ Košice)	06. 11. 2023, 11. 11. 2023; Cieľová skupina: znevýhodnená populácia, 7 osôb v kategórii do 59 rokov, 3 osoby v kategórii 60 – 64 rokov, 4 osoby v kategórii 65+
2x výklad s besedou na tému „Infekčné ochorenia, imunitný systém a očkovanie“	Gréckokatolícka eparchia, Košice	14. 11. 2023, 15. 11. 2023; Cieľová skupina: znevýhodnená populácia, 1 osoba v kategórii do 59 rokov, 3 osoby v kategórii 60 – 64 rokov

2x výklad s besedou na tému „Infekčné ochorenia, imunitný systém a očkovanie“	pre Integračné centrum (miesto konania RÚVZ Košice),	14. 11. 2023 17. 11. 2023; Cieľová skupina: znevýhodnená populácia, 3 osoby v kategórii do 59 rokov, 3 osoby v kategórii 60 – 64 rokov, 4 osoby v kategórii 65+
---	--	---

RÚVZ Košice v roku 2023 realizoval projekt pod názvom „*Prevention and diagnosis of selected infectious diseases among refugees from Ukraine and other vulnerable groups in Slovakia*“, v prepojení na Kanceláriu WHO na Slovensku a ÚVZ SR. Súčasťou predmetného projektu bol čiastkový zámer 1 „*Primary prevention of selected infectious diseases and lifestyle risk factors among displaced persons from Ukraine*“, ktorý plnil Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu pri RÚVZ Košice. Projektová úloha 1 bola krátkodobá, intervenčne ladená a obsahovala aktivity tematicky zamerané na primárnu prevenciu vybraných infekčných ochorení a rizikových faktorov spôsobu života u odídencom z Ukrajiny a u iných zraniteľných skupín (členov marginalizovaných rómskych komunít) v spádovej oblasti RÚVZ Košice.

Zdravotno-výchovné aktivity po metodickej stránke pozostávali z prístupov, ako informačno-propagačná činnosť (distribúcia dvoch tematických súborov letákov, dostupných aj v elektronickej podobe), skupinová edukácia (prednášky s diskusiou na päť nadväzujúcich tém), individuálne poradenstvo s vyšetrením nalačno (ohľadom rizikových faktorov spôsobu života) poskytované poradcami Poradenského centra ochrany a podpory zdravia (pre odídencom z Ukrajiny v bilingválnej forme SK/UA). Aktivity boli organizované pre menšie skupiny (cca po 20 účastníkov) a každá bola intervenovaná opakovane (t. j. v dvoch dňoch/sedeniach cca po 2 – 3 h).

Úloha sa nachádza v štádiu vyhodnocovania.

V rámci spolupráce s médiami, poskytnutý bol príspevok (E. Schnitzerovej) na tému „*Výskyt komárov na Slovensku počas tohto leta*“ pre Rádio Košice (odvysielaný 21. 07. 2023, v relácii Správy o 7:00).

V problematike prevencie infekčných ochorení, zúčastnili sme sa viacerých **odborných, vzdelávacích podujatí**, menovať môžeme napríklad:

- webinár na tému „*Očkovanie proti COVID-19 a iným respiračným ochoreniam – Očkovanie (nielen) v špeciálnych situáciách (7. časť) – kontinuálne vzdelávanie v očkovaní*“ (15. 03. 2023). Hlavný organizátor: A-medi management Bratislava; odb. garanti: JLF UK a UN Martin;
- webinár na tému „*Asia-Europe Foundation (ASEF) WHO and PHA-SR*“ (10. 05. 2023). Organizátori: ÚVZ SR v spolupráci s Kanceláriou WHO v SR;
- webinár venovaný osobitnému stretnutiu expertnej hodnotiacej misie WHO pre NHIS v SR so zástupcami ÚVZ SR a RÚVZ v SR „*Introduction of team; mission goals; expected outcomes; review of data flows and data usage*“ (06. 06. 2023). Organizátori: ÚVZ SR a WHO;
- webinár na tému „*Očkovanie proti COVID-19 a iným respiračným ochoreniam – Očkovanie (nielen) v špeciálnych situáciách (8. časť) – kontinuálne vzdelávanie v očkovaní*“ (13. 06. 2023). Hlavný organizátor: A-medi management Bratislava; odb. garanti: JLF UK a UN Martin;
- webinár WHO v rámci projektov RCCE na tému „*Krízová komunikácia a komunikácia vo vzťahu ku komunitám v regiónoch*“ (27. 07. 2023). Organizátori: WHO EURO v spolupráci s ÚVZ SR. Aktívna účasť s príspevkom: Schnitzerová, E. *Primárna prevencia vybraných infekčných ochorení a rizikových faktorov spôsobu života u odídencom z Ukrajiny/Primary prevention of selected infectious diseases and lifestyle risk factors among displaced persons from Ukraine*;

- WHO kick-off meeting s RÚVZ v SR (02. 08. 2023). Organizátori: WHO EURO v spolupráci s ÚVZ SR. Aktívna účasť s príspevkom: Schnitzerová, E. *Primárna prevencia vybraných infekčných ochorení a rizikových faktorov spôsobu života u odídencom z Ukrajiny/Primary prevention of selected infectious diseases and lifestyle risk factors among displaced persons from Ukraine*;
- pracovné stretnutie zástupcov neziskových organizácií so sídlom v meste Košice, podieľajúcich sa na pomoci odídencom z Ukrajiny (Okresný úrad Košice, 13. 09. 2023). Organizátor: OÚ Košice. Aktívna účasť s príspevkom: Schnitzerová, E. *Projekt RÚVZ Košice s finančnou podporou WHO, s určením pre odídencom z Ukrajiny*.

9.7 Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky 2022 – 2030

Pripravovaný Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky 2024 – 2030 (skr. NAPPPA) nadväzuje na NAPPPA na roky 2017 – 2020, ktorý bol schválený vládou Slovenskej republiky uznesením č. 218 z 03. 05. 2017. Hlavným zámerom NAPPPA je zlepšenie úrovne verejného zdravia podporou pohybovej aktivity a znižovanie ovplyvniteľných rizikových faktorov súvisiacich s nedostatočnou pohybovou aktivitou.

K problematikám NAPPPA a NAPPO bolo pre členov pracovnej skupiny „*Pohybová aktivita, prevencia nadváhy a obezity*“, zriadenej zo strany ÚVZ SR, s pôsobnosťou pre SR, organizované zasadnutie dňa 26. 10. 2023 v RÚVZ Trenčín, kde sme brali účasť. Organizátorom bol ÚVZ SR, Odbor PZaVkJ. Podrobnejšia zmienka o aktivitách realizovaných v roku 2023, korešpondujúcich so zameraním akčného plánu, sa nachádza v **bodoch č. 9.2, 9.4 a 9.6**.

9.8 Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023 – 2030

Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov (schválený vládou SR uznesením č. 764 zo 07. 12. 2022) tematicky vychádza z Národného programu kontroly tabaku (prijatého vládou SR uznesením č. 398 z 02. 05. 2007), z dvoch predošlých národných akčných plánov na kontrolu tabaku (vytýčených na roky 2009 – 2010 a 2012 – 2014) a z odporúčaní Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO).

O preventívnych aktivitách vykonaných v roku 2023 pojednáva najmä **bod 9.6 – A.3**.

9.9 Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030

Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030 (schválená vládou SR uznesením č. 619/2021 zo dňa 27. 10. 2021) je základným strategickým dokumentom SR v oblasti protidrogovej politiky. Je v poradí 6. nadrezortným materiálom pre oblasť protidrogovej politiky SR (v roku 1995 boli položené základy národnej protidrogovej politiky, ktoré sa rozvíjajú, aktualizujú). Aktuálny dokument nadväzuje na NPS SR na obdobie rokov 2013 – 2020 (schválenú uznesením vlády SR č. 380/2013). Plnenie stratégie bude zabezpečené prostredníctvom Akčného plánu realizácie NPS SR na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030.

V súlade s predmetnou stratégiou v oblasti zníženia dopytu po drogách a priority zameranej na preventívne programy, naša účasť spočíva v priebežnom zabezpečení a realizácii aktivít formou výchovy a vzdelávania detí a mládeže v oblasti zdravého životného

štýlu, v oblasti prevencie závislostí od legálnych a nelegálnych návykových látok (alkohol, tabak, iné drogy) a v problematike nelátkových závislostí. Prehľad uskutočnených preventívnych aktivít uvádza **bod 9.6 – A.3.**

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Leviciach**

1 ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1. PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Cieľom tejto úlohy je zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia, redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

Oddelenie HŽPaZ v rámci svojej činnosti sleduje niektoré zložky životného prostredia, ktoré môžu súvisieť so zlepšením zdravotného stavu obyvateľov okresu Levice. V roku 2023 bolo v oblasti zásobovania obyvateľov pitnou vodou vykonaných v rámci štátneho zdravotného dozoru (ďalej len ŠZD) 12 hygienických kontrol a bol zabezpečený odber 118 vzoriek pitnej vody. Monitorovanie kvality vôd na kúpanie bolo zabezpečené oddelením HŽPaZ ako aj prevádzkovateľmi jednotlivých lokalít v celoročných aj v sezónnych zariadeniach. V rámci ŠZD bolo v roku 2023 odobratých zamestnancami oddelenia HŽPaZ 48 vzoriek vôd na kúpanie z kúpacích lokalít a bolo vykonaných 37 hygienických kontrol, pričom neboli zistené žiadne závažné nedostatky. Pre kúpaciu sezónu 2023 boli uvedené do prevádzky Rekreačné zariadenie Margita – Ilona a Wellness Santovka, prírodná lokalita vodná nádrž Lipovina v Bátovciach nemá prevádzkovateľa a kúpanie je len na vlastné riziko obyvateľov.

Pri posudzovaní projektových dokumentácií sa venuje zvýšená pozornosť dodržiavaniu požiadaviek na vnútorné prostredie budov určených na dlhodobý pobyt ľudí, pri umiestňovaní športovísk a hracích plôch pre deti sú vyžadované zariadenia, ktoré zabezpečia prevenciu nehôd a úrazov detí. Na prevenciu ochrany zdravia detí bolo v roku 2023 odobratých oddelením HDM 11 vzoriek piesku z pieskovísk v okrese Levice.

Oddelením HŽPaZ bolo počas tohto obdobia vykonaných 290 kontrol zameraných na ochranu zdravia nefajčiarov.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

RÚVZ so sídlom v Leviciach nebol v roku 2023 do riešenia tejto úlohy zapojený.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

RÚVZ so sídlom v Leviciach nebol v roku 2023 do riešenia tejto úlohy zapojený.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľom tejto úlohy je zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami prijatím nápravných opatrení, ktoré budú cielené na odstránenie, resp. minimalizáciu ich výskytu. Na získanie prehľadu o situácii v ubytovacích zariadeniach z hľadiska prítomnosti baktérií rodu Legionella bolo v roku 2023 zabezpečené vytipovanie ubytovacích zariadení v jednotlivých krajoch Slovenska, odbery

vzoriek budú vykonané v prvom štvrtroku 2024 (za okres Levice bolo vybrané ubytovacie zariadenie – „Hotel PARK“ v Hokovciach 222).

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

RÚVZ so sídlom v Leviciach nebol v roku 2023 do riešenia tejto úlohy zapojený.

1.6 MAPOVANIE RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

RÚVZ so sídlom v Leviciach nebol v roku 2023 do riešenia tejto úlohy zapojený.

2 ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

RÚVZ so sídlom v Leviciach vedie v zmysle § 6 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov register rizikových prác. Využíva na to štatisticko-informačný program ASTR_2011. V roku 2023 RÚVZ so sídlom v Leviciach zaslal podľa pokynov štvrtročné výstupy z registra rizikových prác RÚVZ Nitra a Inšpektorátu práce Nitra.

K 31.12.2023 bolo v okrese Levice evidovaných 50 právnych subjektov (o dva viac ako v predchádzajúcom roku), v ktorých sú vyhlásené rizikové práce (celkovo 2 943 zamestnancov z toho 763 žien).

V roku 2023 pribudli dvaja noví zamestnávateľia, u ktorých zamestnanci vykonávajú rizikové práce - ALMA3, s.r.o. na pracovisku Ambulancie plastickej chirurgie v Leviciach, kde sa používa laser 3. kategórie a v spoločnosti Hörnlein, k.s. v Šahách, kde bola do rizikových prác zaradená práca operátorov vo faktore práce záťaž teplom. V jednom prípade došlo k zmene právnej formy subjektu z fyzickej osoby - podnikajúcej Ing. Milan Polakovič STOLANA PIAL na právnickú osobu STILON s.r.o.

V 21. prípadoch zamestnávateľia žiadali o zmenu v zaradení rizikových prác (zmena organizačnej štruktúry, nové merania na pracovisku, nové posúdenie zdravotných rizík, zaradenie do rizikových prác).

Napriek nárastu počtu zamestnávateľov o 2 spoločnosti, u ktorých sa vykonávajú rizikové práce, došlo v roku 2023 iba k miernemu navýšeniu celkového počtu zamestnancov (o 37 zamestnancov) vykonávajúcich rizikové práce, avšak oproti minulému roku sa znížil počet zamestnancov zaradených do 4. kategórie prác (celkovo o 55 zamestnancov).

Vo všeobecnosti majú zamestnávateľia snahu, aby zamestnanci boli čo v najmenšej miere exponovaní faktormi pracovného prostredia, a preto uskutočňujú technické a organizačné opatrenia a postupne modernizujú technológiu a strojné vybavenie.

Dlhodobou je najviac rizikových prác v územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Leviciach evidovaných v oblasti dodávok elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (Atómové

elektrárne Mochovce), ďalej nasleduje výroba potravín (Cloetta Slovakia s.r.o., VDP a.s.), výroba textilu a výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení.

Dominantným rizikovým faktorom v pracovnom prostredí je dlhodobý hluk (2180 pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce). Ďalej nasledujú faktory pracovného prostredia ionizujúce žiarenie (578 pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce), záťaž teplom a chladom (536 zamestnancov), chemické látky a zmesi (380 zamestnancov).

Rizikové práce 4. kategórie sú vykonávané v najväčšej miere v oblasti dodávok vody (58 zamestnancov), čo je zmenou oproti predchádzajúcemu roku 2022, kedy to bola výroba potravín.

Čo sa týka situácie pri určovaní rizikových prác u samostatne zárobkovo činných osôb a samostatne hospodáriacich roľníkov, tí nepodávali žiadosti/návrhy na vyhlásenie rizikovej práce. Vo väčšine prípadov nemajú vykonané posúdenie zdravotných rizík z pracovného prostredia a ani si nezabezpečujú vykonanie lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci.

Pre faktory pracovného prostredia psychická pracovná záťaž a ionizujúce žiarenie v zdravotníckych zariadeniach neboli určené žiadne nové rizikové práce.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Ochrana zamestnancov, ktorí pri výkone svojej pracovnej činnosti prichádzajú do kontaktu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami bola v územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Leviciach zabezpečená v zmysle požiadaviek nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, okrem prípadu zamestnávateľa ARGUSS s.r.o., ktorý sa počas prešetrenia podozrenia na chorobu z povolania u dvoch živnostníkov vykonávajúcich dohodnuté služby na pracovisku spracovania elektroodpadov so žiariviek v Loku nevedel preukázať rozhodnutím na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami. Prevádzkovateľovi bola za uvedený delikt uložená sankcia. RÚVZ so sídlom v Leviciach využil pre získanie informácie o tom, či zamestnávateľ oboznamuje zamestnancov, ale aj živnostníkov o zdravotných rizikách pri výkone činnosti na pracovisku aj kontrolné listy, v ktorých boli náhodne vybranými pracovníkmi vyplnené informácie akou formou sú školení, aké OOPP sú im poskytované, ale aj akou cestou môžu škodliviny preniknúť do tela.

Počas roka 2023 RÚVZ v Leviciach vykonal 11 cielených kontrol so zameraním na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami. Kontrolované boli prevádzky s rôznym iným zameraním napr. poskytovanie zdravotnej starostlivosti, poľnohospodárska a skladovacia činnosť, laboratórne stanovenia. Z výsledkov výkonu štátneho zdravotného dozoru vyplynulo, že zamestnanci exponovaní chemickému faktoru (veľmi toxické látky a zmesi) boli oboznamovaní s kartami bezpečnostných údajov látok a zmesí, s ktorými prichádzajú do kontaktu, preukázali sa platnými osvedčeniami na prácu s týmito látkami a aj dokladmi o absolvovaní vzdelávacieho akreditovaného kurzu v požadovanom rozsahu. Zamestnávatelia zabezpečovali pre zamestnancov pravidelne v ročných intervaloch bezpečnostné školenia a inštruktáže.

V roku 2023 RÚVZ v Leviciach nevydal žiadne právoplatné rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami na pracovisku.

Spoločnosti vykonávajúce dezinfekciu, dezinfekciu a deratizáciu pravidelne informovali RÚVZ so sídlom v Leviciach o tom, kedy, kde a s akým chemickým prípravkom budú vykonávať tieto práce. Doručených bolo 53 oznámení, čo bolo o 29 oznámení viac ako v predošlom roku.

V roku 2023 RÚVZ so sídlom v Leviciach v rámci info-žiadosti poskytol informáciu ohľadne vydaných rozhodnutí na práce veľmi toxickými látkami a zmesami za ostatných 10 rokov.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Ochrana zamestnancov, ktorí pri výkone svojej pracovnej činnosti prichádzajú do kontaktu s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami, bola v územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Leviciach zabezpečená podľa legislatívnych požiadaviek nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci s výnimkou dvoch subjektov (UNICOINVEST SK s.r.o a Marin Ladányi - Marci), ktoré odstraňovali azbest neodborným spôsobom a bez príslušného povolenia. Subjektom bola uložená sankcia v celkovej výške 6 500 Eur.

V roku 2023 boli v okrese Levice vykonávané práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi a látkami poškodzujúcimi reprodukciu napríklad v ambulancii klinickej onkológie Nemocnice Agel Levice, s.r.o. (podávanie a manipulácia s cystostatikami), v nemocnici HOSPITALE s.r.o. (chirurgické oddelenie-operačné sály, gynekologické oddelenie - zákrokovňa, verejná lekáreň a vyšetrovňa), v stavebno-montážnej firme Ing. Jozef Horniak - VIALLE, Levice (oprava miestnych komunikácií), Cloetta Slovakia s.r.o., Slovenské elektrárne, a.s., JAVYS a.s. (laboratórne stanovenia), Fibra spol. s r.o. (výroba drevených podsedákov).

RÚVZ so sídlom v Leviciach v roku 2023 vydal dve rozhodnutia na činnosti spojené so spracovaním, manipuláciou, skladovaním, prepravou a zneškodňovaním chemických karcinogénov a mutagénov a to spoločnosti CHEMCOMEX a.s., ktorá vykonáva zámočnicke práce s expozíciou plynom a parám chrómu Cr (VI) a jeho zlúčeniny a nikelu a jeho zlúčeniny na pracoviskách Atómových elektrární Mochovce a spoločnosti STILON s.r.o., kde sa na pracovisku stolárskej dielni v Dolnom Piali začalo v priebehu roka spracovávať tvrdé drevo.

Pri štátnom zdravotnom dozore bola monitorovaná informovanosť zamestnancov o účinkoch karcinogénnych a mutagénnych látok formou kontrolných listov (15 ks).

V roku 2023 RÚVZ sídlom v Leviciach vydal 72 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest, bolo doručených 88 oznámení o výkone činnosti odstraňovania azbestu a vykonal 11 štátnych zdravotných dozorov pri prácach s azbestom. Vo všeobecnosti možno skonštatovať, že posledné roky je pretrvávajúci veľký záujem o odstraňovanie azbestu a azbestových materiálov. Najčastejšie dochádzalo k odstraňovaniu azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo striech poľnohospodárskych budov a rodinných domov a v menšej miere azbestovo-cementových potrubí z bytových jadier, prípadne k odstraňovaniu azbestu ako starých environmentálnych záťaží.

V územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Leviciach sa v roku 2023 najčastejšie pri liečbe onkologických ochorení používali nasledovné lieky: Oxaliplatina, Irinotecan, Endoxan, Leucovorin, Gemcitabine, Paklitaxel, Docetaxel a i. Celkovo bolo na liečbu použitých 11 522 ampúl, čo je o 2 161 ampúl viac ako v predchádzajúcom roku.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

V rámci územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Leviciach boli v roku 2023 vyhlásené štyri pracoviská (Ambulancia pneumológie a ftizeológie spoločnosti ZAPA JJ s.r.o. v Leviciach, Ambulancia pediatrickej pneumológie a ftizeológie spoločnosti PROPRIUS s.r.o. v Leviciach,

Ambulancia pneumológie a ftizeológie Nemocnice Agel Levice s.r.o. a Ambulancia pneumológie a ftizeológie spoločnosti COR s.r.o. v Šahách) na ktorých vykonávajú rizikové práce 3. kategórie pre biologický faktor *Mycobacterium tuberculosis*. Okrem uvedeného, Nemocnica AGEL Levice s.r.o. má vyhlásené rizikové práce 3. kategórie biologického faktora aj z dôvodu SARS- CoV-2 na pracoviskách COVID oddelenia, COVID OAIM, MOM odberová ambulancia a izolačka urgentného príjmu. RÚVZ so sídlom v Leviciach za rok 2023 evidoval celkovo desať zamestnancov (z toho 9 žien) vykonávajúcich rizikové práce 3. kategórie.

RÚVZ so sídlom v Leviciach v roku 2023 neprešetroval žiadne podozrenie na chorobu z povolania súvisiacu s biologickým faktorom pri práci.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

Pracovníčky oddelenia PPL poskytovali v roku 2023 konzultácie najmä pred zahájením činnosti nových výrobných prevádzok fyzickým a právnickým osobám, pri zriaďovaní chránených pracovísk a dielní ako aj konzultácie počas výkonu štátneho zdravotného dozoru.

Odborné poradenstvo a konzultácie sa týkali najmä:

- základných ustanovení legislatívnych úprav v oblasti ochrany zdravia pri práci a ich zavádzanie do praxe,
- zabezpečenia zdravotného dohľadu nad pracovným prostredím,
- vykonávania lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci,
- zriadenia chránených pracovísk a dielní,
- vypracovania prevádzkových poriadkov a posudkov o riziku,
- zabezpečenia zdravých pracovných podmienok (najmä chemický faktor, hluk, fyzická záťaž),
- ochrany zdravia zamestnancov pri expozícii faktorom práce a pracovného prostredia,
- používania účinných osobných ochranných pracovných prostriedkov,
- chorôb z povolania.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Oddelenie PPL pripravilo v súvislosti s kampaňou EU-OSHA - *Zdravé pracoviská* zameranou na zvýšenie povedomia o *vplyve nových digitálnych technológií na prácu a pracoviská*, ktorý bol elektronicky roz distribuovaný 50 zamestnávateľom v okrese Levice.

Leták bol a je zverejnený na webovom sídle RÚVZ so sídlom v Leviciach (https://www.uvzsr.sk/web/ruvzlv/search?p_p_id=com_liferay_portal_search_web_search_results_portlet_SearchResultsPortlet&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_com_liferay_portal_search_web_search_results_portlet_SearchResultsPortlet_mvcPath=%2Fview_content.jsp&_com_liferay_portal_search_web_search_results_portlet_SearchResultsPortlet_assetEntryId=1710238&_com_liferay_portal_search_web_search_results_portlet_SearchResultsPortlet_type=content&p_p_auth=cGatiiEq&p_l_back_url=https%3A%2F%2Fwww.uvzsr.sk%2Fweb%2Fruvzlv%2Faktuality) a na informačných paneloch RÚVZ so sídlom v Leviciach. Kampaň EU-OSHA pre roky 2023 – 2025 - *vplyv nových digitálnych technológií na prácu a pracoviská* je zameraná na päť prioritných oblastí: práca s digitálnou platformou, pokročilá robotika a umelá inteligencia, práca na diaľku Inteligentné digitálne systémy a riadenie pracovníkov prostredníctvom umelej inteligencie.

Okrem toho, RÚVZ so sídlom v Leviciach pravidelne a priebežne poskytuje zamestnávateľom a zamestnancom informácie zamerané na ochranu zdravia pri práci a predchádzanie vzniku

chorôb z povolania a ochorení súvisiacich s výkonom pracovnej činnosti, podmienkach a požiadavkách pred zahájením činnosti nových prevádzok, informácie ohľadom posúdenia zdravotných rizík a objektivizácie faktorov pracovného prostredia, zabezpečenia zdravotného dohľadu, zriadenia chránených pracovísk a dielní, nastavenia ochrany zdravia zamestnancov pri expozícii faktorom práce a pracovného prostredia a používania účinných osobných ochranných pracovných prostriedkov.

3 ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Úloha bola v roku 2023 riešená v dvoch etapách. V I. etape pracovníci RÚVZ so sídlom v Leviciach odobrali 2 vzorky hotových pokrmov (zeleninová polievka). 1 vzorka bola odobratá v ZSS verejného typu a 1 vzorka v ZSS uzatvoreného typu. Vyšetrené vzorky vyhovovali požiadavkám platných právnych predpisov na obsah soli.

Na základe laboratórnych výsledkov bola v II. etape poslaná sumárna správa vo forme tabuliek RÚVZ so sídlom v Nitre.

3.2. MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

RÚVZ so sídlom v Leviciach v roku 2023 nevykonával túto úlohu.

3.3. SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Úloha bola v roku 2023 riešená v dvoch etapách. V I. etape pracovníci RÚVZ so sídlom v Leviciach skontrolovali 5 zariadení sociálnych služieb, v ktorých odobrali vzorky podávaných pokrmov (celodennú stravu) za účelom posúdenia energetickej a biologickej hodnoty. Laboratórnym rozborom celodennej stravy vzhľadom na pohlavie a vek prevažnej väčšiny klientov bolo preukázané, že výživová hodnota pokrmov v ukazovateľoch energetickej hodnoty, bielkoviny a tuky je prekročená voči platným OVD. Prostredníctvom počítačového programu Alimenta bola vykonaná kontrola v 1 zariadení.

Prevádzkovatelia týchto zariadení využívajú pri zostavení jedálnych lístkov na overenie OVD a energetickej hodnoty počítačové programy na to určené. S laboratórnymi výsledkami boli oboznámení prevádzkovatelia zariadení za účelom prijatia nápravných opatrení.

V II. etape bola na základe laboratórnych výsledkov zaslaná sumárna správa Úradu verejného zdravotníctva SR.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

RÚVZ so sídlom v Leviciach v roku 2023 nevykonával túto úlohu.

4 ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

V rámci projektu boli sledované aktivity v rámci priority:

Podpora zdravšieho prostredia v školách

V roku 2023 bol výkon ŠZD zameraný na kontrolu predávaného sortimentu a dodacích listov u predajcov školských bufetov, zapojenie sa školských jedální do mliečneho školského programu a programu školské ovocie, dodržiavanie pitného režimu detí s odporúčaním presadzovania konzumu pitnej vody a nesladených nápojov, pestrosť stravy, dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky, počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach, realizáciu donášky stravy pre deti s osobitným stravovaním.

Podpora pohybových aktivít

V rámci bežného ŠZD boli kontroly zamerané na monitoring telovýchovných podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržiavania požiadaviek príslušnej legislatívy, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení, využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok.

Celkovo bolo v rámci projektu vykonaných 112 kontrol.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

V roku 2023 oddelenie hygieny detí a mládeže RÚVZ v Leviciach evidovalo 11 školských bufetov (6x ZŠ, 5x SŠ) a 14 automatov pri školách. V priebehu roka ukončili svoju činnosť 2 prevádzky školských bufetov. V rámci realizácie projektu bol vykonaný štátny zdravotný dozor vo 8 školských bufetoch. Kontroly boli zamerané na predávaný sortiment, dodržiavanie prevádzkovo-technických požiadaviek, zásobovanie pitnou vodou, osobnej hygieny, zdravotnej a odbornej spôsobilosti zamestnancov, dodržiavanie HACCP, dodržiavanie obmedzenia sortimentu v zmysle platných právnych predpisov. Pri výkone ŠZD boli zistené v 3 prevádzkach nedostatky (1x predaj nealko nápojov s pridaným cukrom nad 5g/100ml, 2x sortiment predaja cukroviniek a slaných výrobkov presahoval viac ako 50% podielu z celkového sortimentu tovaru) na základe čoho boli prevádzkovateľom školských bufetov uložené nápravné opatrenia namiesto na ich odstránenie.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

RÚVZ so sídlom v Leviciach má vytvorenú spoluprácu s oddelením úrazovej chirurgie a ortopédie v Nemocnici AGEL Levice s.r.o. pre zber údajov týkajúcich sa úrazovosti detí.

V roku 2023 RÚVZ so sídlom v Leviciach projekt nevykonával.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

V roku 2023 bola v rámci výkonu ŠZD v 47 predškolských zariadeniach vykonávaná kontrola na dodržiavanie kvality vnútorného prostredia z hľadiska dodržiavania požiadaviek platnej legislatívy na vetranie, tepelno-vlhkostnú klímu a vykurovanie. V rámci projektu bola vedená evidencia predškolských zariadení využívajúce systém umelého riadeného vetrania s rekuperáciou.

6 ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Surveillance nákaz preventabilných očkovaním prebiehala po celý rok. Kontrola očkovania za obdobie od 1.9.2022 do 31.8.2023 bola vykonaná v priebehu mesiaca september vo všetkých 25 pediatrických ambulanciách okresu Levice. Výsledky kontroly očkovania boli spracované v osobitnej správe. Zaočkovanosť sa v okrese pohybovala na úrovni od 93,6% do 97,1%.

V roku 2023 bolo zahájených 43 priestupkových konaní voči rodičom odmietajúcich povinné očkovanie svojich detí. V rámci priestupkových konaní bolo podľa § 55 ods. 1 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov a podľa § 56 ods. 3 zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia za nepodrobenia sa povinnému očkovaniu vydaných 10 rozhodnutí a v 33 prípadoch bola uložená bloková pokuta v celkovej sume 1389 eur. Okrem uvedeného počtu priestupkových konaní boli 4 nahlásené odmietnutia povinného očkovania odstúpené na riešenie miestne príslušnému RÚVZ a v 1 prípade bola vec odložená z dôvodu uloženia pokuty rodičom v predchádzajúcich rokoch v súhrnnej výške 331 eur.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

V priebehu roku 2023 bolo v okrese Levice vykonaných 795 šetrení v ohniskách nákaz, v ktorých sa zabezpečovala edukácia a protiepidemické opatrenia. Bolo vydaných 20 odporúčaní na vykonanie troch odberov tampónu rekta u rodinných kontaktov osôb s hnačkovým ochorením vykonávajúcich epidemiologicky závažnú činnosť. Lekársky dohľad bol nariadený rozhodnutím 2x pri poranení zdravotníckeho pracovníka, 84x pri kontakte s vírusovou hepatitídou A a 2x pri kontakte s *Klebsiellou pneumoniae* produkujúcou karbapenemázu. Edukácia obyvateľstva v prevencii prenosných ochorení sa vykonávala priebežne prostredníctvom infopanelov, webovej stránky a regionálnych novín MY Týždeň na Pohroní, kde boli publikované články na aktuálne témy.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ (EPIS)

V informačnom systéme EPIS bolo v roku 2023 pracovníčkami oddelenia vykázaných 2664 prípadov prenosných ochorení a nozokomiálnych nákaz a bolo spracovaných 34 epidémií, z toho sa v 16 prípadoch jednalo o epidémiu spôsobené SARS CoV-2 v zdravotníckych zariadeniach a v zariadeniach sociálnych služieb. Analýza akútnych respiračných ochorení, chrípky a chrípke podobných ochorení sa vykonávala v týždenných intervaloch a podrobná analýza epidemiologickej situácie sa vykonávala v mesačných intervaloch.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

V roku 2023 bolo zo zdravotníckych zariadení v okrese hlásených a analyzovaných 438 prípadov nozokomiálnych nákaz. Pracovníčky oddelenia vykonali 104 štátnych zdravotných dozorov v ambulantných a lôžkových zdravotníckych zariadeniach, odobrali 588 vzoriek sterov z prostredia, rúk personálu a sterilných predmetov. V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru v lôžkových zdravotníckych zariadení boli sledované výkony bariérovej ošetrovacej techniky, výkony dekontaminácie, vykonané kontroly zabezpečenia preventívnych opatrení pri výskyte nozokomiálnych nákaz ako aj dodržiavanie zákona o ochrane nefajčiarov.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Mimoriadne epidemiologické situácie boli hlásené podľa prílohy č. 1 vyhlášky MZ SR č.585/2008 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení. Akútne respiračné choreníe, chrípka a chrípke podobné ochorenia boli hlásené pravidelne v týždenných intervaloch cez IS EPIS. Pri výskyte epidémie, meningokokových, hemofilových, pneumokokových meningitíd a septikémií, akútnych chabých paréz, osýpok, rubeoly, parotitídy, akútnych vírusových hepatitíd, SARI a iných závažných ochorení infekčnej etiológie sú tieto ochorenia po šetrení v ohnisku nákazy okamžite hlásené cez IS EPIS v systéme rýchleho varovania. V systéme rýchleho varovania boli v roku 2023 nahlásené okrem 16 epidémií spôsobených SARS CoV-2 (3x v zdravotníckom zariadení a 13x v zariadeniach sociálnych služieb) aj 3 epidémie spôsobené norovírusom (2x v zdravotníckom zariadení a 1x v zariadení sociálnych služieb), 5 epidémií hnačiek a gastroenteritíd pravdepodobne infekčného pôvodu (4x v zdravotníckom zariadení a 1x v zariadení sociálnych služieb), 1 prípad vírusovej hepatitídy A a 1 rodinná epidémia vírusovej hepatitídy A.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDVANIE VDPV

Environmentálna surveillance spočíva vo virologickom vyšetovaní odpadových vôd vykonávanom celoslovensky podľa nariadenia hlavného hygienika Slovenskej republiky. Oddelenie epidemiológie sa podieľa na surveillance a odoberá odpadovú vodu v určených termínoch na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterálnych vírusov. V roku 2023 bolo odobratých a do NRC pre poliomyelitídu ÚVZ SR zaslaných 7 vzoriek odpadových vôd. Všetky vyšetrenia mali negatívny výsledok na detekciu poliovírusov. Výsledky z odpadových vôd potvrdzujú, že v populácii nášho regiónu sa divé kmene a ani vakcinálne kmene poliovírusov nevyskytujú.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Ambulancie na výkon prevencie HIV/AIDS sa nachádzajú na RÚVZ v sídlach krajov. RÚVZ v Leviciach vykonáva edukačné aktivity zamerané na mládež a zvyšovanie informovanosti verejnosti prostredníctvom infopanelov a webovej stránky. Na webovej stránke RÚVZ bola zverejnená ponuka prednášok zameraných na prevenciu HIV/AIDS pre základné a stredné školy. Prednášky zabezpečujú pracovníčky oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu. V roku 2023 bola prednáška s názvom „HIV a AIDS“ odprezentovaná 3x, v 3 základnej škole a 2 stredných školách.

6.8 PORADŇA OČKOVANIA

Dňom 1.1.2012 zahájila na oddelení epidemiológie činnosť Poradňa v očkovaní. V rámci poradne, sa uskutočňujú individuálne konzultácie z oblasti povinného pravidelného očkovania osôb. V roku 2023 záujem o osobnú konzultáciu neprejavil nikto. Vedúca oddelenia poskytla telefonické konzultácie 62x rodičom a očkujúcim lekárom ohľadom výkonu očkovania a na usmernenie postupov pri očkovaní. Najčastejšie dotazy sa týkali výkonu očkovania a hradenia očkovacích látok, výkonu povinného pravidelného očkovania po prisťahovaní sa z iného štátu, posunutia očkovacieho termínu z dôvodu dočasnej kontraindikácie, povinnosti očkovania zdravotníckych pracovníkov proti VH-B a VH-A, nepovinného očkovania a legislatívneho postupu v prípade odmietnutia očkovania.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Pracovníčky oddelenia pravidelne testovali pripravené moduly v oblasti epidemiológie, spolupracovali pri ich zavádzaní do praxe a zúčastňovali sa online školení.

7. OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (BŽP, MŽP, FF, CHA)

7.4 REZIDUÁ PESTICÍDOV V PITNÝCH VODÁCH A POTRAVINÁCH NA VÝŽIVU A VÝŽIVOVÉ PRÍPRAVKY PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

RÚVZ so sídlom v Leviciach v roku 2023 nevykonával túto úlohu.

7.9 MONITORING VÝSKYTU VIBRIÍ S CIEĽOM OCHRANY VEREJNÉHO ZDRAVIA

Pracovníci RÚVZ so sídlom v Leviciach v roku 2023 odobrali 2 vzorky hotových pokrmov s obsahom rýb k laboratórnemu vyšetreniu na prítomnosť vibrio spp. Vyšetrené vzorky nepreukázali prítomnosť patogénnych vibrií.

7.15 MONITORING OBSAHU ŤAŽKÝCH KOVOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Pracovníci RÚVZ so sídlom v Leviciach v roku 2023 odobrali 4 vzorky detskej výživy k laboratórnemu šetreniu na prítomnosť ťažkých kovov. Vyšetrené vzorky vyhovovali požiadavkám platných právnych predpisov

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Dotazníkový prieskum sa uskutočnil v priebehu roka 2022 na respondentoch z celého územia Slovenskej republiky. V roku 2023 boli získané údaje z prieskumu spracované a vyhodnotené. Prieskumu sa zúčastnilo spolu 3764 respondentov a z toho bolo 1882 žien a 1882 mužov. Cieľom prieskumu bolo zistiť dôležité atribúty zdravotného uvedomenia a správania sa občanov Slovenskej republiky na základe plnenia Národného programu podpory zdravia 2021-2030, ktorého cieľom je zlepšovať zdravotný stav obyvateľov Slovenskej republiky, a to prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobo zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík. Výsledky prieskumu sú zverejnené na webovej stránke UVZSR <https://www.uvzsr.sk/web/uvz/zdravotne-uedomenie-a-spravanie-sa-obyvatelov-sr-za-rok-2022> .

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015-2025

Jedným z hlavných rizikových faktorov civilizačných ochorení, ktoré významnou mierou ohrozujú verejné zdravie, je v súčasnosti obezita. Pri príležitosti Svetového dňa boja proti obezite boli na základných školách v okrese Levice zrealizované 3 prednášky pre 96 žiakov. Dve prednášky boli odprednášané v dvoch domovoch dôchodcov a domovoch sociálnych služieb pre 66 klientov zariadení. Na web stránke RÚVZ so sídlom v Leviciach a dvoch informačných paneloch bol zverejnený zdravotno-výchovný materiál na danú tému.

Pri príležitosti Svetového dňa obezity bola pod záštitou ÚVZSR v spolupráci s projektom Skutočne zdravá škola a ich partnermi vyhlásená celoslovenská výtvarná súťaž pre triedy základných škôl. Súťaž prebiehala v termíne 3.3.2023 – 24.3.2023 a bola rozdelená do dvoch kategórií – pre prvý stupeň ZŠ s témou „Ako trieda vizuálne zaujímavo spracuje tému zdravej desiaty“ a pre druhý stupeň ZŠ s témou „Ako trieda vymyslíte originálnu aktivitu, ktorú môžu ľudia jednoducho zaradiť do svojho bežného dňa a vďaka tomu znižovať riziko vzniku obezity“. Súťaž mala regionálne, krajské a celoslovenské kolo. V okrese Levice sa do výzvy zapojilo 16 tried na siedmich základných školách. Víťazná kresba za okres Levice patrila 9.A. triede na 5.ZŠ v Leviciach, táto kresba rovnako vyhrala v krajskom kole súťaže. Vecnú cenu víťaznej triede krajského kola bola odovzdať pracovníčka nášho oddelenia priamo v škole.

V školskom roku 2022/2023 pokračoval projekt firmy Nestlé „Viem čo zjem“, koordinovaný spoločnosťou Neuropea Bratislava. Hlavnou témou pre aktuálny ročník projektu je „Ovocie a zelenina“. V kalendárnom roku 2023 bol projekt realizovaný na 6.ZŠ v Leviciach, v rámci prednášok bolo edukovaných 131 žiakov ZŠ.

9.2.1 Vyzvi srdce k pohybu- Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie

V roku 2023 bol vyhlásený X. ročník kampane „Vyzvi srdce k pohybu“ (ďalej VSkP). Gestorom kampane bol aj v roku 2023 Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici pod záštitou Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky. Kampaň prebiehala vo všetkých regiónoch Slovenska, v spolupráci s ostatnými regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva v SR v rámci programu CINDI. Kampaň je dlhotrvajúcou výzvou na zvýšenie pohybovej aktivity obyvateľov Slovenskej republiky. Cieľom je formou súťaže

motivovať ľudí k pohybovej aktivite vo voľnom čase a tým podporiť ich zdravie, zlepšiť zdravotný stav, predchádzať chronickým neinfekčným ochoreniam a u účastníkov súťaže vytvoriť návyk na pravidelnú pohybovú aktivitu.

Do desiateho ročníka kampane sa celkovo zapojilo 653 účastníkov, z toho 426 žien a 226 mužov, v jednom prípade nebolo uvedené pohlavie. Oproti predchádzajúcemu IX. ročníku bol zaznamenaný nárast účastníkov o takmer 80%.

Pracovníčky OPZaVkJ sa zúčastnili online porady ku kampani VSkP. Kampaň bola spropagovaná na web stránke RÚVZ, na dvoch informačných paneloch, na web stránke mesta Levice a v Levickej televízii.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike sa podieľali na podpore zdravia znevýhodnených komunit v súlade s metodickým usmernením v nadväznosti na schválený Akčný plán Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022-2024, tematická časť Zdravie.

Problematike znevýhodnených komunit bola venovaná pozornosť prostredníctvom edukačných zdravotno-výchovných prednášok v základných školách a v komunitnom centre Ladislavov dvor v Leviciach. Edukačná činnosť bola vykonávaná na nasledovné témy: Hygiena rúk, Pohyb a zdravá výživa, Stomatohygiena, Týždeň mozgu, Legálne a nelegálne drogy a Fajčenie. Celkovo bolo zrealizovaných 10 prednášok, v rámci ktorých bolo edukovaných 147 žiakov základných škôl. Na ZŠ s MŠ Kozárovce, ktorú navštevujú žiaci z rómskej osady Domky, sme realizovali vlastnú športovo – edukačnú aktivitu „Radšej športuj ako droguj“, ktorej sa zúčastnilo 24 žiakov prvého stupňa. Hravou a súťažnou formou bola upriamená pozornosť žiakov na trávenie voľného času športom, priblížená problematika drog a prevencia vzniku drogovej závislosti. Akcia mala veľký úspech, žiaci dostali vecné ceny a sladkosti, čo ich veľmi potešilo.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Hlavnou úlohou poradenských centier poradní zdravia je aktívne vyhľadávanie rizikových faktorov chronických neinfekčných ochorení, ktoré úzko súvisia so životným štýlom jedinca. Prostredníctvom individuálneho určenia jeho skóre napomáhajú pozitívnym zmenám vedúcim k zlepšeniu zdravia populácie.

V roku 2023 bolo v rámci Testu zdravé srdce zrealizovaných 152 vyšetrení, z toho 115 prvovýšetrení. V závislosti od výsledkov vyšetrení bolo následne klientom poskytnuté individuálne odborné poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu doplnené o ciele distribúciu zdravotno-výchovných materiálov.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovat' negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

V prevencii závislostí sa zvýšená pozornosť venovala vybraným skupinám obyvateľstva, ktoré sú vystavené riziku poškodenia zdravia v dôsledku užívania návykových látok, prioritne deťom

a mládeži. V rámci plnenia uvedeného programu v roku 2023 bolo zrealizovaných 5 prednášok na dvoch základných školách v okrese, celkovo edukovaných 111 žiakov. Povedomie o fetálnom alkoholovom syndróme pracovníčky oddelenia u žiakov a študentov zvyšovali v rámci edukačných aktivít formou prednášok. Realizované boli tri prednášky a celkovo bolo edukovaných 47 žiakov a študentov. Prednášky boli spojené s besedou a premietaním edukačného zdravotno-výchovného filmu „Až do dna“.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Prostredníctvom multirezortnej spolupráce ide o integrovaný program, ktorého hlavným cieľom je zlepšovať zdravotný stav obyvateľov Slovenskej republiky. Program je zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti.

Preventívne opatrenia, zamerané na znižovanie výskytu chronických neinfekčných ochorení sa zameriavajú na výživu, stravovanie, fyzickú aktivitu, tabak, alkohol a drogy, na podporu duševného zdravia, pracovné a životné podmienky a sú zamerané na znižovanie výskytu infekčných ochorení.

Pri príležitosti Svetového dňa zdravia (13.4.2023) pracovníčka oddelenia PZaVkZ formou výjazdovej akcie pre širokú verejnosť v priestoroch lekárne Aesculap v Leviciach uskutočnila 27 výpočtov indexu telesnej hmotnosti spojenej s odborným poradenstvom.

Zdravý životný štýl a ozdravenie výživy pracovníčky oddelenia prezentovali formou prednášok na 12 základných a stredných školách v okrese Levice, realizovali spolu 15 prednášok pre celkovo 474 žiakov a študentov. Jedna prednáška na tému zdravej výživy bola prezentovaná na Základnej škole Lok pre rodičov, ktorej sa zúčastnilo 11 rodičov.

Téma Diabetes mellitus a zdravý životný štýl bola priblížená prostredníctvom 11 prednášok pre celkovo 262 žiakov základných škôl. Jedna prednáška bola odprednášaná v dennom stacionári v Novej dedine pre 13 klientov stacionáru. V rámci svetového dňa diabetu (14.11.2023) bola v obchodnom centre Dítúria v Leviciach OPZaVkZ realizovaná zdravotno-výchovná akcia pre širokú verejnosť, zameraná na meranie hodnôt glykémie z kvapky krvi. Celkovo bolo realizovaných 83 meraní. Merania boli spojené s odborným poradenstvom.

Pri príležitosti významných svetových a medzinárodných dní vyhlásených Svetovou zdravotníckou organizáciou pracovníčky OVkZ a PZ formou príspevkov na webovej stránke úradu ako aj na dvoch informačných paneloch v rámci nášho úradu a Polikliniky Levice, pozitívne vplývali na obyvateľstvo v zmysle zvyšovania povedomia širokej verejnosti o zdravom životnom štýle aj prostredníctvom médií (WEB stránka mesta Levice, Televízia Levice, MsKS Levice).

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022-2023

Nedostatočná fyzická aktivita v spojení s nízkou hladinou fyzickej zdatnosti je významný rizikový faktor pre vznik chronických neprenosných ochorení. Pohybová aktivita ako súčasť životného štýlu je jeden z najvýznamnejších determinantov zdravia. V posledných desaťročiach došlo k výraznému zníženiu množstva času stráveného pohybovou aktivitou v zamestnaní aj v rámci trávenia voľného času počas dňa. Cieľom edukačných zdravotno-výchovných aktivít je zlepšenie úrovne verejného zdravia prostredníctvom podpory pohybovej aktivity naprieč sektormi.

Aktívny pohyb ako nástroj na ozdravenie výživy a zlepšenie zdravotného stavu bol propagovaný na 7 prednáškach na 3 základných a jednej strednej škole v okrese Levice. Celkovo bolo edukovaných 191 žiakov a študentov. Téma opodstatnenia aktívneho pohybu bola pre obyvateľov okresu Levice spracovaná a uverejnená na informačných paneloch vo vestibule úradu ako aj vo vestibule Polikliniky Levice a na web stránke nášho úradu / 7 príspevkov/. Táto téma je samozrejmom súčasťou edukačných aktivít, ktoré sú organizované v rámci iných odborných tém. Cielené poradenstvo v oblasti primeranej pohybovej aktivity / významný nástroj na zvýšenie HDL-cholesterolu/ je štandardnou súčasťou vyšetrenia v poradni zdravia, ktoré je zároveň doplnené o distribúciu zdravotno-výchovných materiálov. Pracovníčky oddelenia na regionálnej úrovni na 5.ZŠ v Leviciach realizovali vlastnú zdravotno-výchovnú akciu s názvom „Povedz zdraviu a pohybu áno“. Boli realizované dve akcie pri príležitosti Svetového dňa obezity, kde bola pozornosť žiakov upriamená na zdravý životný štýl, zdravý spôsob stravovania a dostatok pohybovej aktivity. Žiaci boli rozdelení do skupín a formou jednoduchých športových súťaží, spojených s edukáciou prechádzali rôzne stanoviská a plnili zadania. Akcia mala u žiakov veľký úspech. Po skončení akcie dostali všetci zúčastnení rôzne ceny. Celkovo sa oboch akcií zúčastnilo 26 žiakov.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030

V rámci Svetového dňa bez tabaku pracovníčky oddelenia vo vestibule Polikliniky Levice zorganizovali zdravotno – výchovnú akciu pre širokú verejnosť v dňoch 30.-31.5.2023. V rámci nej bolo zrealizovaných 50 vyšetrení smokerlyzerom. Dotazníkovou formou bol u vyšetovaných stanovený stupeň závislosti na nikotíne a poskytnuté individuálne odborné poradenstvo. Zúčastneným fajčiarom bola poskytnutá informácia o možnosti navštíviť poradňu na odvykanie od fajčenia. Z oslovených prejavilo záujem o návštevu tejto poradne 5 ľudí. O vyšetrenie smokerlyzerom požiadali aj blízke osoby, ktoré sprevádzali fajčiarov (počet vyšetrených nefajčiarov 7), pričom u väčšiny z nich boli namerané vyššie hodnoty CO.

Prednášky na tému „Vplyv fajčenia na ľudský organizmus“ boli realizované počas celého roka. Počas prednášok bola realizovaná videoprojekcia zdravotno-výchovného filmu „Kým stúpa dym“ a následná diskusia na prednášanú tému. Vzhľadom na stúpajúci trend používania elektronických cigariet a iných nikotínových náhrad u mladých ľudí, boli prednášky zamerané aj na túto tému. Realizovaných bolo 11 prednášok na 8 základných a stredných školách v okrese. Na školy bol distribuovaný zdravotno-výchovný materiál. Spolu bolo edukovaných 310 žiakov a študentov na ZŠ a SŠ.

K zlepšeniu informovanosti širokej verejnosti o negatívnych účinkoch tabaku prispeli aj článok na webovej stránke úradu, príspevok v regionálnej televízii a web stránke mesta Levice ako aj inštalácia dvoch informačných panelov (vestibul úradu, vestibul Polikliniky Levice).

OPZ a VkZ sumarizoval počet vykonaných kontrol dodržiavania zákona č.377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov za RÚVZ so sídlom v Leviciach. V roku 2023 bolo vykonaných celkovo 792 kontrol zameraných na ochranu nefajčiarov v prevádzkach.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Cieľom je chrániť a zvyšovať blaho spoločnosti a jednotlivcov, chrániť verejné zdravie, poskytovať vysoký stupeň bezpečnosti pre širokú verejnosť a zabezpečiť multidisciplinárny, integrovaný, vyvážený a faktami podložený prístup k drogovej problematike.

Edukačná činnosť na základných a stredných školách bola zameraná na ozdravenie spôsobu života, prevenciu látkových závislostí (zahrňujúc problematiku legálnych a nelegálnych drog), prevenciu nelátkových závislostí a súvisiace témy, v rámci prednášok boli realizované aj videoprojekcie zdravotno-výchovného filmu. Celkovo bolo realizovaných 13 prednášok na 9 školách v okrese Levice. Spolu bolo edukovaných 342 žiakov a študentov na ZŠ a SŠ. Okrem prostredia škôl a školských zariadení bola realizovaná prednáška aj v centre sociálnej pomoci Miesto v dome v Leviciach, kde bolo edukovaných 12 klientov centra. Pre ZŠ s MŠ Kozárovce pracovníčky OPZaVkJ realizovali vlastnú športovo – edukačnú aktivitu „Radšej športuj ako droguj“, ktorej sa zúčastnilo 28 žiakov prvého stupňa. Hravou a súťažnou formou bola žiakom priblížená problematika drog, prevencia vzniku drogovej, upriamili sme pozornosť na trávenie voľného času športom.

Informácie pre médiá za RÚVZ so sídlom v Leviciach:

Prednášky: 142

Tlač: 3

Televízia: 2

Web RÚVZ Levice: 85

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Liptovskom Mikuláši**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Podľa materiálu Programy a projekty úradov verejného zdravotníctva Slovenskej republiky na rok 2023 a ďalšie roky Odbor hygieny životného prostredia a zdravia plnil nasledovné úlohy: Úloha č. 1.1. **Plnenie Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky - NEHAP V.** – Riešil gestor ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR. Termín plnenia úlohy – rok 2023 a ďalšie roky.

Úloha č. 1.2. **Protokol o vode a zdraví – Nastavenie nových národných cieľov.** – Riešil gestor ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR. Termín plnenia úlohy – Podľa vládou schváleného plánu plnenia národných cieľov. Termín plnenia úlohy – rok 2023-2024.

Úloha č. 1.3. **Ľudský biomonitring – sledovanie záťaže skupín obyvateľstva vybraným chemickým faktorom v životnom prostredí.** – Riešil gestor ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a ďalšie vybrané RÚVZ v SR. Termín plnenia úlohy – rok 2023 a ďalšie roky.

Úloha č. 1.4. – **Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach.** Riešil gestor ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR. Termín plnenia úlohy – rok 2023 - 2024.

Úloha č. 1.5. – **Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách.** – Riešil gestor NRC pre pitnú vodu, ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR. Termín plnenia úlohy – rok 2023 - 2027.

Úloha č. 1.6. – **Manažment rizík domových rozvodných systémov.** – Riešil gestor ÚVZ SR, RÚVZ v SR. Termín plnenia úlohy – rok 2023 - 2026.

V priebehu roka sme pokračovali v úlohe č. 1.1. vyplývajúcej z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.) zameranej na stanovenie prítomnosti baktérií Legionell vo vybraných zariadeniach – konkrétne išlo o úlohu č. 1.4 Mapovania prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach.

Vo vytypovanom ubytovacom zariadení budú v r. 2024 vykonané odbery na prítomnosť baktérií Legionell.

Čiastočne sme plnili úlohu č. 1.5. – Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách. Zabezpečili sme 6 odberov vzoriek pitnej vody, v ktorých bola zisťovaná aj prítomnosť pesticídnych látok.

V priebehu roka 2023 sa hodnotilo 2. kolo odberov a overoval sa výskyt pľúcnych ochorení v zariadení s pozitívnymi nálezmi legionell. Naš úrad na túto úlohu nebol vybraný.

Zabezpečovali sme monitoring pitných vôd v rámci kontrolnej činnosti verejných vodných zdrojov.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

Úloha č. 2.1 Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

Hodnotenie pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov bolo vykonávané priebežne na základe opatrení uložených orgánom verejného zdravotníctva pri uvádzaní priestorov do skúšobnej prevádzky, pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ŠZD) u zamestnávateľov, ktorých zamestnanci vykonávajú pracovné činnosti zaradené do tretej alebo štvrtej kategórie práce, pri šetreniach podozrení na choroby z povolania. V r. 2023 bolo vykonaných 190 kontrol. *Činnosť oddelenia poznačilo personálne obsadenie oddelenia.* Štátny zdravotný dozor bol vykonávaný na základe žiadostí na uvedenie priestorov do prevádzky, pri kolaudáciách, pri šetrení podozrenia na chorobu z povolania, na základe podnetov a oznámení o začatí prevádzky.

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce):

Evidencia rizikových prác je vykonávaná v programe ASTR v súlade s vyhláškou MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií v znení neskorších predpisov.

Výkon ŠZD na kontrolu plnenia povinností vyplývajúcich z rozhodnutí o určení rizikových prác a povinností vyplývajúcich pre zamestnávateľa z príslušných ustanovení § 30 zákona č. 355/2007 Z. z., bol vykonaný u 17 zamestnávateľov. Kontrola bola zameraná na:

- vykonané opatrenia na zníženie expozície zamestnancov faktorom práce a pracovného prostredia na najnižšiu dosiahnuteľnú úroveň, najmenej však na úroveň limitov ustanovených osobitnými predpismi,
- zabezpečenie posúdenia zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia a vypracovanie písomného posudku o riziku s kategorizáciou prác z hľadiska zdravotného rizika v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou
- vypracovanie písomného záznamu o posúdení rizika, ak pracovná zdravotná služba nezistila zmenu pracovných podmienok, ktorá by mohla mať vplyv na mieru zdravotného rizika alebo kategóriu práce z hľadiska zdravotného rizika,
- zabezpečenie pre zamestnancov posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu,
- vedenie a uchovávanie evidencie zamestnancov, ktorí vykonávajú prácu zaradenú do druhej, tretej alebo štvrtej kategórie a ďalších povinností:
- zabezpečenie poskytovania osobných ochranných pracovných prostriedkov a kontrola ich používania,
- pracovné podmienky zamestnancov,
- mieru expozície zamestnancov,
- realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľa na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce,
- zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu pracovnou zdravotnou službou.

Počas ŠZD neboli zistené závažné nedostatky pri plnení povinností pri ochrane zdravia pri práci, ktoré vyplývajú pre zamestnávateľa z príslušných ustanovení § 30 zákona č. 355/2007 Z. z. Päť prevádzkarní, na ktorých boli vykonávané rizikové práce, bolo

zrušených, jednému zamestnávateľovi bolo uložené splnenie povinností týkajúce sa zabezpečenia posúdenia zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia (pokyn s pretrvávajúcím termínom splnenia), trom bolo v čase ŠZD uložené opatrenie aktualizovať posúdenie zdravotného rizika, z toho u jedného po vykonaní objektivizácie boli práce preradené z tretej kategórie do druhej kategórie. U ostatných kontrolovaných zamestnávateľov nebolo zistené porušenie plnenia povinností vyplývajúcich z ustanovení § 30 zákona č. 355/2007 Z. z.

V r. 2023 RÚVZ neuložil kontrolovaným subjektom s vyhlásenými rizikovými prácami pokutu rozhodnutím pre iné správne delikty na úseku verejného zdravotníctva, z dôvodu neplnenia povinností vyplývajúcich z ustanovení § 30 zákona č. 355/2007 Z. z.

Realizačné výstupy:

K 31. 12. 2023 je v regióne Liptov evidovaných **87** právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov s vyhlásenými rizikovými prácami (o 10 menej ako v predchádzajúcom roku najmä z dôvodu zrušených pracovísk). Počet exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v tretej a štvrtej kategórii – **2 228** z toho **457 žien**; ide o výrazný pokles v celkovom počte rizikových pracovníkov oproti r. 2022 o 201, žien pracuje v riziku o 32 menej. Do štvrtej kategórie sú práce zaradené u **troch** podnikateľských subjektov s celkovým počtom zamestnancov 44, z toho 0 žien (oproti r. 2022 došlo k zvýšeniu pracovníkov v riziku štvrtej kategórie o 18).

Zníženie celkového počtu pracovníkov exponovaných jednotlivým faktorom práce a pracovných podmienok oproti r. 2022 (najviac hluku o 92, chemickým karcinogénom a mutagénom o 89, biologickým faktorom o 70 pracovníkov) bolo zaznamenané predovšetkým v dôsledku prehodnotenia (aktualizácie) zdravotných rizík v dozorovaných prevádzkach a následného zaradenia prác do kategórií, zrušenia niektorých pracovísk, z dôvodu preradenia prác evidovaných na pracoviskách s expozíciou biologickým faktorom – SARS-CoV-2 v Nemocnici s poliklinikou MUDr. Ivana Stodolu Liptovský Mikuláš z tretej kategórie do druhej kategórie a v dôsledku zníženia počtu pracovníkov najmä v priemyselnej výrobe o 147. U ostatných faktorov neboli zaznamenané výraznejšie zmeny v počtoch exponovaných pracovníkov. Najviac evidovaných zamestnancov je exponovaných rizikovému faktoru hluk (1 561) na pracoviskách spracovania dreva, výroby výrobkov z dreva a výroby papiera (IKEA Industry Slovakia, s. r. o., OZ Jasná, Závažná Poruba, Rettenmeier Tatra Timber, s. r. o., Liptovský Hrádok, Mondi SCP, a. s., Ružomberok).

Do 31.12.2023 bolo RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši vydaných **23** rozhodnutí vo veci zaradenia, vyradenia alebo zmeny zaradenia rizikových prác, z toho:

- 3 rozhodnutia boli vydané k zmene zaradenia prác do tretej kategórie a štvrtej kategórie,
- 1 rozhodnutie bolo vydané k zaradeniu prác do štvrtej kategórie rizika (nové pracovisko),
- 2 rozhodnutia boli vydané k zaradeniu prác do tretej kategórie rizika (nové pracoviská),
- 6 rozhodnutí bolo vydaných na vyradenie prác z tretej kategórie z dôvodu zrušenia pracovísk,
- 11 rozhodnutí bolo vydaných k návrhu na zmenu zaradenia prác príslušných kategórií (tretia a druhá kategória) na základe aktualizácie posúdenia zdravotných rizík na zaradenie prác do štvrtej kategórie.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické:

Problematika toxických a veľmi toxických chemických látok a zmesí je sledovaná pri uplatňovaní NV SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady ES č.1272/2008. RÚVZ na tomto úseku cielene sleduje používanie nebezpečných chemických faktorov na pracoviskách a expozíciu zamestnancov pri každom výkone ŠZD a taktiež pri uvádzaní priestorov do prevádzky.

Veľmi toxické látky a zmesi a toxické látky a zmesi sú používané v koželužskom priemysle, elektrotechnickom priemysle, celulózo-papierenskom priemysle, v prevádzkach povrchovej úpravy kovov, v lekárnach (reagenčný aparát), vo veľmi malom rozsahu v poľnohospodárstve. Snahou zamestnávateľov je v prípadoch, kde je to možné z hľadiska technologických postupov, redukovať používanie toxických a veľmi toxických látok a zmesí.

V r. 2023 bol v poľnohospodárskom sektore vykonaný ŠZD u jedného subjektu, ktorý bol zameraný aj na zaobchádzanie s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami. Kontrola skladovania a manipulácie s veľmi toxickými látkami a zmesami bola vykonaná aj u ďalších troch subjektov. Pri výkone ŠZD sa zamestnanci RÚVZ zameriavali na spôsob oboznamovania zamestnancov s kartami bezpečnostných údajov, na prevádzkové poriadky, evidenciu, poskytovanie OOPP zamestnancom a ich používanie, ako aj na likvidáciu prázdnych obalov a nespotrebovaných zvyškov. Kontrolované bolo aj plnenie preventívneho opatrenia – preukázanie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami, v zmysle § 16 ods.2 zákona č. 355/2007 Z. z. u vedúcich zamestnancov, ktorí sú na pracoviskách zodpovední za odborné vykonávanie činností alebo zamestnancov, ktorí vykonávajú prácu samostatne. Pochybenia v skladovaní a manipulácii s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami neboli zistené.

V poľnohospodárskom sektore pretrváva tendencia nepoužívať, alebo minimálne používať prípravky na ochranu rastlín, ktoré sú klasifikované ako toxické. V rámci regiónu evidujeme 2 sektory, ktoré prešli v rámci svojej činnosti na ekologické hospodárstvo. Na chemickú ochranu rastlín sa používajú len také prípravky, ktoré sú evidované v platnom zozname povolených prípravkov pre daný kalendárny rok, ich spotreba je evidovaná.

V r. 2023 nebolo vydané žiadne rozhodnutie k návrhu na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami.

Konzultácie k problematike sú poskytované priebežne (počas ŠZD, na základe telefonických alebo osobných konzultácií).

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém:

V r. 2023 došlo k významnému zníženiu počtu zamestnancov (o 89 menej) pracujúcich v riziku karcinogénnych a mutagénnych faktorov. V databáze sú ďalej evidovaní zamestnávateľia, kde sa používajú technológie asfaltovania ciest a chodníkov za tepla, pri prácach vo vonkajšom teréne, kedy môžu byť zamestnanci exponovaní PAU /benzo(a)pyrén/ – tretia a štvrtá kategória prác. Karcinogénnym a mutagénnym faktorom sú exponovaní zamestnanci v spaľovni odpadov zo zdravotníckych zariadení (pevný aerosól - sadze, tretia kategória práce), v koželužskom priemysle, v laboratóriách pri vykonávaní laboratórnych analýz, prácach pri povrchovej úprave kovov (druhá kategória práce), prácach v drevárskom priemysle (pevný aerosól – dub, buk), pri aplikácii prípravkov na ochranu rastlín, pri

odstraňovaní azbestových materiálov alebo materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb. Zároveň sú používané karcinogénne a mutagénne látky ako súčasť reagenčného aparátu v lekárňach, kde je expozícia minimálna.

Register zamestnávateľov, u ktorých sa používajú karcinogénne a mutagénne faktory, je vedený.

V r. 2023 bolo vydané 1 súhlasné rozhodnutie k návrhu na schválenie činnosti spojenej s výrobou, spracovaním, manipuláciou, skladovaním, prepravou a zneškodňovaním chemických karcinogénov na pracovisku poľnohospodárskeho družstva. Pracovníci sú exponovaní chemickým látkam a zmesiam s karcinogénnym účinkom pri skladovaní, výdaji, pri výkone pracovných činností v rastlinnej výrobe priamo v prostredí, kde sú vykonávané postreky. Na základe posúdenia rizika boli práce zaradené do druhej kategórie pre karcinogénne faktory.

U zamestnávateľov, ktorých zamestnanci vykonávajú práce zaradené do tretej kategórie pre karcinogénne a mutagénne faktory, bol v r. 2023 u jedného zamestnávateľa.

V rámci tejto úlohy bolo posúdených **138** návrhov na činnosti spojené s odstraňovaním a likvidáciou materiálov obsahujúcich azbest, z toho 135 návrhov bolo na odstraňovanie a likvidáciu materiálov obsahujúcich azbest v exteriéri, 1 návrh v interiéri, 1 návrh v bytových jadrách v budovách na bývanie a 1 návrh na prekrytie azbestovej krytiny novou plechovou krytinou na obytnej budove. ŠZD zameraný na kontrolu plnenia si povinností držiteľa oprávnenia na odstraňovanie azbestu zo stavieb, vyplývajúcu z § 41 ods. 16 zákona č. 355/2007 Z. z., nebol v r. 2023 vykonaný.

Úloha č. 2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

Intervencie zamerané na znižovanie zdravotných rizík pri práci boli zabezpečované prostredníctvom konzultácií priebežne.

2.2.1 Zdravé pracoviská:

Prerokované boli otázky súvisiace s hodnotením rizík pri práci a prevencie chorôb z povolania u zamestnávateľov, u ktorých boli šetrené podozrenia na choroby z povolania. Intervencie zamerané na znižovanie zdravotných rizík pri práci boli zabezpečované prostredníctvom konzultácií priebežne.

V rámci celonárodného programu intervencie proti neinfekčným chorobám (CINDI), cieľom ktorého je znižovanie chorobnosti, invalidity a úmrtnosti populácie Slovenska predovšetkým na choroby srdcovo-cievne, cukrovku a nádorové ochorenia, boli v roku 2023 realizované pracovníčkami oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu individuálne a skupinové intervenčné aktivity v **22** organizáciách okresu Liptovský Mikuláš a Ružomberok. V nich bolo spolu vyšetrených **574** zamestnancov.

	Názov organizácie	Počet vyšetrených zamestnancov
1.	Domov sociálnych služieb pre seniorov - GOLDEN AGE, Mincová 503, Lipt. Mikuláš	47
2.	Mestský úrad, Štúrova 1989/41, Lipt. Mikuláš	18
3.	Liptovské laboratória, Štúrova 36, Lipt. Mikuláš.	14
4.	Okresný úrad 292, Komjatná	6
5.	Pečivárne Liptovský Hrádok, Liptovská Porúbka 347	17
6.	CSS Trojlístok, Riadok 2120/8 Ružomberok	19
7.	Ekofarma Važec, Urbárska 72	27
8.	Farma Východná, Východná 465	24
9.	IKEA Industry Jasná, Závažná Poruba, Hlavná 500	30
10.	Okresný úrad, Liptovské Revúce	13
11.	Mondi SCP, Tatranská cesta 3, Ružomberok	85
12.	Plus Lekáreň u Jakuba, Štúrova 36, 031 01 Liptovský Mikuláš	27
13.	OC STOP SHOP, ul. 1. Mája, Lipt. Mikuláš	65
14.	CD PROFIL, s.r.o, 1. mája 2070, Lipt. Mikuláš	7
15.	DSS KARITA, Partizánska Ľupča	35
16.	OC RGB Liptov, Kamenné pole 4449/3, 031 01 Liptovský Mikuláš	31
17.	OC CENTRAL, Námestie mieru 1, 031 01 Liptovský Mikuláš	26
18.	CSS ANIMA, Jefremovská 632, 031 04 Liptovský Mikuláš-Podbreziny	21
19.	Klub dôchodcov Závažná Poruba	21
20.	Klub dôchodcov Liptovský Ondrej	11
21.	Klub dôchodcov Ondrašová, Liptovský Mikuláš	13
22.	Katolícka univerzita, Hrabovská cesta 1A 034 01 Ružomberok	15

Vyšetrovanie zamestnancov bolo vykonávané s použitím nasledovných prístrojov:

- Reflotron Plus na biochemické vyšetrenie kapilárnej krvi;
- Accutrend Plus na biochemické vyšetrenie kapilárnej krvi;
- Glukomer Wellion LUNA, určený na meranie hladiny glukózy z kapilárnej krvi;
- Omron – analyzátor stavby tela;
- Tlakomer OMRON- ic-10.

Druhy vyšetrení:

- Biochemické vyšetrenie krvi: cholesterol, triacylglyceroly, glukóza, HDL a výpočet LDL;
- Skríning zvýšených hodnôt glykémie a výpočet rizika Diabetes mellitus II. podľa Európskej kardiologickej spoločnosti 2013;
- Analýza stavby tela (meranie podielu tuku v tele (%), množstvo viscerálneho tuku, meranie podielu kostrového svalstva (%), výpočet BMI a bazálneho metabolizmu);
- Meranie telesných parametrov: výška, váha, pás, boky, stanovenie indexov BMI a WHR;
- Meranie tlaku krvi a pulzu, osobná a rodinná anamnéza;
- Vyhodnotenie aterogénnych indexov klientom zadaných do Testu zdravého srdca;
- Poskytnutie poradenstva v oblasti zdravého spôsobu života (úprava hmotnosti stravovacích návykov, pohybovej aktivity, zanechania fajčenia, nefarmakologické ovplyvňovanie tlaku krvi).

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci:

Do Európskej informačnej kampane Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) sa RÚVZ nezapojil.

2. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN
3.1	MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI <i>Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potravinu výživu na roky 2017 – 2025“.</i>	ÚVZ SR, RÚVZ so sídrom v Trenčíne
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne	31. marec 2025
	Úloha neplnená RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši (nezaradený na plnenie úlohy - monitoringu)	
3.2	MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠZ RECYKLOVANÝCH PLASTOV <i>Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti ochrany zdravia obyvateľov SR.</i>	ÚVZ SR a RÚVZ so sídrom v Poprade
	ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade	31. marec 2023
	Úloha neplnená RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši (nezaradený na plnenie úlohy v roku 2023)	
3.3	SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB <i>Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potravinu výživu na roky 2017 – 2025“.</i>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	31. marec 2025
	RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši v zmysle usmernenia ÚVZ SR vykonal v regióne Liptov úradnú kontrolu potravín a štátny zdravotný dozor s odberom vzoriek celodennej stravy (kompletného denného menu) na laboratórnu analýzu v piatich zariadeniach sociálnych služieb, v termíne od 12.04.2023 do 27.04.2023, s nasledovnými výsledkami:	
	<ol style="list-style-type: none"> 1) Prevádzkovatelia zariadení sociálnych služieb si plnia povinnosť podľa § 26 ods. 4 písm. i) zák. č. 355/2007 Z.z., (t.j. zabezpečiť výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa odporúčaných výživových dávok) overovaním vypracovaných jedálnych lístkov pomocou rôznych počítačových programov (napr. „SOCEV“, „SIGNUS“). 2) V piatich zariadeniach sociálnych služieb boli odobraté vzorky podávaných jedál (kompletné denné menu, tzn. celodenná strava) na laboratórnu analýzu za účelom posúdenia energetickej a biologickej hodnoty (obsah bielkovín, tukov, sacharidov, NaCl). 3) Kontrola z hľadiska plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, 	

	<p>tukov a sacharidov prostredníctvom počítačového programu Alimenta a porovnanie s platnými OVD pre obyvateľov v SR a percentuálne vyjadrenie naplnenia OVD (7-dňový jedálny lístok) bolo vykonané v jednom zariadení.</p> <p>4) Kontrola zostavy jedál v jedálnom lístku či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov, sacharidov podľa OVD za časové obdobie jedného mesiaca prostredníctvom programu Alimenta bola vykonaná v jednom kontrolovanom zariadení. Plnenie obsahu energetickej hodnoty počas sledovaného obdobia bolo zabezpečené v rozsahu od 110% do 132%, obsahu bielkovín v rozsahu od 140% do 147%, obsahu tukov v rozsahu od 120% do 138 %, obsahu sacharidov od 107% do 132 % . Pre klientov zariadenia je plnený pitný režim podávaním 2 l tekutín na deň.</p> <p>Prekračovanie uvedených hodnôt RÚVZ pripisuje tomu, že v sledovanom období prebiehali veľkonočné sviatky a jedálny lístok obsahoval energeticky výdatnejšie pokrmy (bravčový rezeň vyprážaný, zemiakový šalát s majonézou, zákusok, údené mäso, zemiakové hranolky).</p>	
3.4	<p>MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA AV POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI</p> <p><i>Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti ochrany zdravia obyvateľov SR.</i></p>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	31. október 2024
	<p>V rámci realizácie danej úlohy boli RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši v roku 2023 odobraté 3 vzorky pokrmov a potravín zamerané na prítomnosť alergénov:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 vzorky potravín určených pre dojčatá a malé deti, a to: <ul style="list-style-type: none"> 1. Hero Sunar ® Prvá kaša ryžová nemliečna od 4 mes. 2. Nestlé ® sinlac ®ALLERGY, špeciálna kaša pre deti a dospelých od ukončeného 4 mes. – laboratórnou analýzou bolo zistené množstvo gluténu < 5 mg/kg, t.j. pod limitom kvantifikácie. ➤ 1 vzorka hotového pokrmu pripravovaného v ZSS, a to: <ul style="list-style-type: none"> 3. Pikantná ostrokyslá polievka – laboratórnou analýzou nebola vo vyšetrenej vzorke zistená prítomnosť alergénu - zeler. <p>V kontrole správnosti označovania neboli zistené nedostatky.</p>	

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1. Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025 (NAPPO)

Uvedený projekt má 5 priorit: 1. podpora zdravšieho štartu do života, 2. podpora zdravšieho prostredia v školách, 3. poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení, 4. podpora pohybových aktivít a 5. monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku.

V rámci uvedeného projektu neboli pracovníkmi oddelenia hygieny detí a mládeže v roku 2023 realizované prednášky na podporu zdravšieho prostredia v školách a pohybovej

aktivity. Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku prebiehal v roku 2022, kedy bola realizovaná druhá etapa Projektu COSI (Childhood Obesity Surveillance Initiative). V roku 2023 ďalšia etapa projektu nebola vyhlásená.

4.2. Predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch

V rámci plnenia úlohy č. 4.2. Predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch pracovníčky oddelenia HDM RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši vykonávali kontroly v školských bufetoch a automatoch, zamerané na ponúkaný sortiment. Celkom bolo vykonaných **21 kontrol**, z toho 5 kontrol bufetov a 16 kontrol v školách, kde sú umiestnené automaty (celkom bolo kontrolovaných až 26 automatov, nakoľko v niektorých školách je umiestnených viac automatov). Predaj sortimentu, ktorý nie je možné ponúkať podľa vyhlášky č. 75/2023 Z.z., t.j. predaj nápojov s obsahom kofeínu, taurínu, chinínu, výrobkov s obsahom majonézy a pod. nebol zistený v žiadnom kontrolovanom zariadení. Nedodržanie sortimentu tak, aby cukrovinky a slané výrobky nepresiahli 50% ponúkaného sortimentu bolo zistené **v 2 bufetoch a 7 automatoch.**

Ďalej bolo kontrolami zistené, že v žiadnom z bufetov nie je zabezpečená vlastná výroba pokrmov rýchleho občerstvenia, lahôdkárskych výrobkov, vyprážených jedál a pod. V jednom bufete je vykonávané dopekávanie mrazených slaných a sladkých pekárenských výrobkov. Len v dvoch bufetoch bolo ponúkané ovocie v čerstvom stave, čerstvá zelenina v žiadnom bufete. V žiadnom z kontrolovaných bufetov nebola umiestnená informačná plocha na podporu zdravého životného štýlu, podľa § 7 ods.3 písm.c) vyhlášky č. 75/2023 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež.

Po vykonaných kontrolách bufetov a automatov možno konštatovať, že prevažuje počet zariadení, v ktorých je sortiment v súlade s citovanou vyhláškou, niektorí prevádzkovatelia pristúpili k úprave sortimentu. V prípadoch nedodržania sortimentu (u 2 bufetov a 7 automatov) bolo prevádzkovateľom uložené upraviť sortiment v súlade s vyhláškou č.75/2023 Z.z. a prevádzkovateľom bufetov bolo uložené umiestniť informačné plochy na podporu zdravého životného štýlu.

4.3. Úrazy u detí v SR

Projekt bol v predchádzajúcich rokoch realizovaný v spolupráci s Liptovskou nemocnicou s poliklinikou MUDr. Ivana Stodolu, ktorá poskytovala dotazníky rodičom detí, ktorí boli s dieťaťom na ošetrení na detskom oddelení resp. na oddelení úrazovej chirurgie. Nakoľko za rok 2022 nebol vyplnený a odovzdaný žiadny dotazník o úrazoch detí, bola spolupráca na projekte ukončená a teda projekt v roku 2023 nebol realizovaný.

4.4. Monitorovanie kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach

V roku 2023 prebiehala prvá etapa projektu, v ktorej cieľom bolo získať údaje o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania. Nakoľko nebol zaslaný jednotný dotazník pre všetky predškolské zariadenia, v ktorom by uviedli spôsob vetrania, údaje boli zisťované len v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru. Z doposiaľ kontrolovaných zariadení bolo v 2 materských školách zistené, že v objektoch majú inštalované zariadenia na umelé vetranie.

V roku 2024 bude realizovaná terénna časť projektu, v rámci ktorej má byť vykonané meranie vybraných chemických, fyzikálnych a biologických parametrov ovzdušia v školách dostupnou prístrojovou technikou.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

V priebehu roka 2023 sme venovali pozornosť programom a projektom ako je Národný imunizačný program, Surveillance prenosných ochorení, EPIS, Nozokomiálne nákazy, Mimoriadne epidemiologické situácie, Enviromentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV, Prevencia HIV/AIDS, Poradňa očkovania, Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie.

6.1 Národný imunizačný program SR

Kontrola očkovania je vykonávaná v zmysle odborného usmernenia na kontrolu očkovania a metodiky WHO pre realizáciu administratívnej kontroly.

V okresoch Liptovský Mikuláš a Ružomberok je celkove 24 pediatrických obvodov. Zaočkovanosť všetkých ročníkov detí, ktoré v období od 1.9.2022 do 31.8.2023 podliehali kontrole očkovania je stále dobrá - pohybovala sa v rozmedzí od 93,7 % do 97,9%. Zaočkovanosť nižšia ako 90 % bola zistená celkovo v 6 obvodoch. Dôvodom bol výpadok vakcín na trhu, zvýšená chorobnosť detí v danom ročníku, alebo vysoké percento odmietania očkovania zo strany rodičov v danom obvode, alebo dočasné kontraindikácie očkovania.

V roku 2023 bolo celkovo hlásených 97 odmietnutí povinného očkovania. Na hlásené odmietnutia povinného očkovania bolo zaslaných 29 pozvánok s poučením a pozvaním do poradne očkovania a 26 výziev pre doplnenie kontraindikácie k odmietnutiu očkovania.

Pracovníci oddelenia epidemiológie usmerňujú lekárov prvého kontaktu pre deti a dospelých v problematike pravidelného povinného a odporúčaného očkovania a poskytujú konzultácie týkajúce sa špecifických problémov v súvislosti s očkovaním.

V roku 2023 boli realizované nasledovné úlohy:

- monitorovanie situácie v oblasti imunizácie
- monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním
- zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie
- surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy)
- aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosti detskej i dospeljej populácie, smerované najmä pre mladých rodičov
- aktivity zamerané na edukáciu študentov o význame očkovania
- aktuálne informácie týkajúce sa očkovania sú uverejňované na web stránke a nástenke úradu

6.2 Surveillance infekčných chorôb

V roku 2023 bola systematicky vykonávaná pravidelná mesačná analýza prenosných ochorení za región a zasielaná elektronicky všetkým štátnym a hlásiacim neštátnym zdravotníckym zariadeniam. Aktuálne informácie a mesačný prehľad prenosných ochorení je publikovaný aj na novom portáli ÚVZ.

Dôraz je kladený na surveillance v prípade výskytu ochorení zaradených do imunizačného programu. V týchto prípadoch je zabezpečená laboratórna verifikácia diagnózy.

V oblasti výskytu chrípky a ARO celé chrípkové a aj mimo chrípkové obdobie elektronicky informujeme o aktuálnej situácii, informáciu zverejňujeme na webovej stránke úradu.

V sledovanom období bol zaznamenaný zvýšený výskyt chrípky typu A. Celkovo bolo potvrdených 111 ochorení na chrípku. Od pacientov s príznakmi virózy bolo vykonaných prostredníctvom 2 sentinelových lekárov celkom 13 odberov na laboratórny dôkaz chrípky, v 1 prípade bola potvrdená chrípka typu A, v 5 prípadoch chrípka typu B, v 1 prípade RSV a v 1 prípade SARS-CoV-2. V roku 2023 bolo hlásených 3 prípadov SARI. V 2 prípadoch vo vekovej kategórii 0 – 5 ročných a v 1 prípade vo vekovej kategórii 60+ ročných.

6.3 Informačný systém prenosných ochorení – EPIS

V informačnom systéme prenosných ochorení bolo spracovaných 4 664 prípadov, čo je v priemere 389 prenosných ochorení hlásených za mesiac. Prevažne boli spracovávané ohniská v súvislosti s ochorením COVID – 19, Scarlatína a Varicella.

Program EPIS sa využíva aj pre manažment epidémií. Lekári prvého kontaktu majú možnosť priamo z ambulancie vstupovať do užívateľského portálu, zatiaľ túto možnosť využívajú len traja lekári aj napriek opakovanej propagácii programu v teréne. V programe EPIS je plne využívaný systém rýchleho varovania.

Na spracovanie analýz je využívaný aj export dát. Mesačne sú realizované analýzy hlásených ochorení a výstupy z portálu sú zverejňované na webovej stránke úradu. V systéme sú pravidelne hlásené laboratórne potvrdené prípady.

6.4 Nozokomiálne nákazy

V roku 2023 boli realizované tieto opatrenia na prevenciu nozokomiálnych nákaz:

- realizované kontroly hygienicko-epidemiologického režimu – 27 kontrol na oddeleniach LNsP MUDr. I. Stodolu Liptovský Mikuláš. Odobratých bolo 603 sterov zo sterilného materiálu, 519 sterov z prostredia
- funkčnosť sterilizátorov a kontrola sterilizačných programov nebola vykonaná
- v spolupráci s RÚVZ Trenčín sme realizovali Bodovú prevalenčnú štúdiu, ktorá bola vykonaná v Liptovskej nemocnici s Poliklinikou MUDr. I. Stodolu Liptovský Mikuláš. V štúdií bolo spracovaných 114 protokolov od jednotlivých pacientov a 1 záverečná správa
- aktivity zamerané na edukáciu študentov Stredných zdravotníckych škôl o význame hygieny rúk
- hlásených bolo 60 ochorení nozokomiálneho charakteru z celkového počtu hospitalizovaných pacientov 9 184: OAIM (1x), interné oddelenie (10x), JIS neurologická (3x), oddelenie dlhodobých chorých (18x), chirurgické oddelenie (9x), JIS chirurgická (2x), neurologické oddelenie (2x), pediatrické oddelenie (5x), JIS pediatrická (1x), psychiatrické oddelenie (9x)
- na základe spolupráce s mikrobiologickým odd. LNsP je zabezpečené monitorovanie výskytu multirezistentných kmeňov na jednotlivých oddeleniach nemocníc v regióne, kontrola endemického osídľovania nemocníc nemocničnými polyrezistentnými kmeňmi a následná aplikácia správnych režimových opatrení.

V roku 2023 bol hlásený výskyt multirezistentných *Klebsiella pneumoniae carbapenemase* (CPO- karbapenemázu produkujúci mikroorganizmus) 7 x. Výskyt bol hlásené z LNŠP MUDr. I. Stodolu z jednotlivých oddelení 5x a 2x všeobecným lekárom pre dospelých.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

V rámci hlásenia chrípky a chrípke podobných ochorení je sústavne monitorovaný aj výskyt SARS, ochorenie v roku 2023 nebolo hlásené.

Prípady vtácej chrípky neboli v regióne riešené. Prípady MERSCoV neboli hlásené ani riešené. Všetky materiály súvisiace s pripravenosťou na riešenie mimoriadnych epidemiologických hrozieb sú komunikované so zdravotníckymi pracoviskami.

6.6 Enviromentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

Priebežne sme plnili úlohy surveillance poliomyelitídy - monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses). V sledovanom období sme nezaznamenali žiadne ochorenie na ACHP.

Pokračovali sme v monitorovaní cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

Vykonané boli odbery vzoriek odpadových vôd na virologické vyšetrenie podľa stanoveného plánu - zistenie prítomnosti poliovírusov resp. iných enterálnych vírusov vo vonkajšom prostredí. Výsledky virologických vyšetrení boli v 5tich prípadoch negatívne a v jednom prípade bola zistená prítomnosť Enterovírusov.

6.7 Prevencia HIV/AIDS

RÚVZ – oddelenie epidemiológie má zriadenú poradňu HIV pre jednotlivcov s anonymnými odbermi krvi na testovanie HIV a anonymné a bezplatné poradenstvo.

V roku 2023 bolo anonymne vyšetrených 8 osôb s negatívnym výsledkom.

Edukáciu na školách v problematike HIV /AIDS realizuje oddelenie podpory zdravia.

6.8 Poradňa očkovania

Očkovanie tvorí mimoriadne dôležitú súčasť zdravotnej starostlivosti o obyvateľstvo. Nárast antivakcinačných aktivít je výrazný hlavne od konca roku 2012. Mnohí rodičia akceptujú len antivakcinačné informácie z internetu, z bulvárnych médií a podceňujú odborné informácie. Diskusia s týmito rodičmi je veľmi náročná a ich presvedčenie o neúčinnosti a škodlivosti očkovania také silné, že neprijímajú žiadne odborné argumenty. Oddelenie epidemiológie poskytuje telefonicky, písomne, osobne v rámci poradne očkovania usmernenia v oblasti povinného a odporúčaného očkovania.

Aj napriek opakovanému zverejneniu informácie o zriadení poradne očkovania na RÚVZ nebol výrazný záujem zo strany rodičov o odborné poradenstvo. Všetkým rodičom, ktorí odmietajú povinné očkovanie u svojich detí, je zaslané poučenie o možných následkoch týkajúcich sa ohrozenia zdravia dieťaťa aj verejného zdravia v prípade nezabezpečenia povinného očkovania u svojho dieťaťa a predvolanie do poradne očkovania. Každý štvrtý rok je na ÚVZ SR zasielaný aktualizovaný počet rodičov odmietajúcich povinné očkovanie.

Od septembra 2023 bolo zaslaných 26 výziev na podanie písomného vyjadrenia k uvádzaným skutočnostiam - odmietnutie povinného očkovania. Bolo vydaných 24 rozkazov na úhradu pokuty.

6.9 Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie.

V roku 2023 bol vykonaný Up date informačného systému EPIS. Od mája 2023 sa spracovávajú výsledky v novom systéme.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

Č.Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITELSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN
9.1	ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2023 a ďalšie roky
	Dotazníkový prieskum v roku 2023 nebol RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši realizovaný.	
9.2	NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025	MZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2023 a ďalšie roky
	<p>Realizované individuálne intervenčné aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> - meranie telesných parametrov klientom: výška, váha, pás, boky, stanovenie indexov BMI a WHR; - meranie tlaku krvi a pulzu; - analýza stavby tela prístrojom OMRON: stanovenie hodnôt vnútrobrušného tuku, percenta kostrových svalov, percenta tukov v tele a bazálny metabolizmus; - poskytnutie odborného poradenstva v oblasti znižovania nadváhy (výživa a pohyb). <p>Celkový počet vyšetrených klientov: 113</p> <p>Oblasť výživa - edukačná činnosť: v oblasti zmien výberu v rámci zloženia biologickej hodnoty stravy v zmysle zásad zdravej výživy sa uskutočnilo celkovo 23 zdravotno-výchovných skupinových aktivít.</p> <p>Počet edukovaných 576 osôb.</p> <p>V cieľovej skupine detí a mládeže: bolo vykonaných 19 aktivít v školských zariadeniach okrese Liptovský Mikuláš. Počet edukovaných 321 osôb.</p> <p>V cieľovej skupine produktívny vek: edukačných aktivít sa zúčastnilo 43 osôb – pedagogickí pracovníci a rodičia žiakov navštevujúcich ZŠ žiakov so športovým zameraním.</p> <p>V cieľovej skupine poproduktívny vek: bolo vykonaných 11 aktivít s počtom edukovaných 208 osôb.</p> <p>Témy edukačných aktivít: Výživa v prevencii civilizačných ochorení, Správna výživa školáka, Chyby v stravovacích návykoch školáka, Pitný režim (riziká energetických nápojov a</p>	

	<p>nápojov obsahujúcich kofeín), Nutrienty zeleniny a ovocia, Pitný režim seniorov počas letných dní, Výživa v období telesného vývoja a rastu, Výživa v prevencii obezity u detí, Výživa v prevencii diabetes mellitus a obezity.</p> <p>Individuálne intervencie: Poradňu zdravia navštívili 4 klienti za účelom zníženia hmotnosti. Bolo im poskytnuté poradenstvo v oblasti zmeny výživových a pohybových zvyklostí.</p>	
9.2.1	<p><i>Vyzvi srdce k pohybu- Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie</i></p>	RÚVZ BB
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2023
	<p>V rámci celonárodnej medzinárodne koordinovanej kampane na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie bolo distribuovaných 50 účastníckych listov, z ktorých na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici bolo nami zaslaných 20 ks, ostatné účastnícke listy boli zasielané na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici klientmi individuálne.</p>	
9.3	PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT	ÚVZ SR
	RÚVZ v SR	rok 2023 a ďalšie roky
	<p>V rámci „Akčného plánu Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov“ boli vykonané aktivity v dvoch cieľových skupinách :</p> <p>Marginalizovaná rómska komunita Važec, Komunitné centrum Hlboké Liptovský Mikuláš, ZŠ Nábregie Dr. A Stodolu, Liptovský Mikuláš (škola so 100% rómskymi žiakmi, žiaci so sociálne znevýhodneného prostredia).</p> <p>Aktivity : 4 prednášky na tému „ Rizikové faktory spôsobu života v prevencii srdcovo – cievnych ochorení – fajčenie, nezdravé stravovanie, nedostatočný pohyb, nadmerná konzumácia alkoholu.</p>	
9.4	STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHORANY A PODPORY ZDRAVIA V SR	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2023 a ďalšie roky
	<p>V základnej poradni zdravia bolo vyšetrených 446 klientov. Vyšetované boli parametre z kapilárnej krvi : celkový cholesterol a glykémia .</p> <p>Zároveň bol klientom zmeraný tlak krvi a poskytované poradenstvo v oblasti rizikových faktorov spôsobu života.</p> <p>Nadstavbovú poradňu zdravej výživy navštívilo 116 klientov Poradňu na odvykania fajčenia navštívilo 10 klientov. Poradňu pohybovej aktivity navštívilo 52 klientov.</p>	

9.5	NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 - 2030	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2023 a ďalšie roky
	<p>Zvyšovanie celospoločenského povedomia o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických problémov spôsobených škodlivým užívaním alkoholu bolo realizované formou skupinových zdravotno-výchovných aktivít v počte: 4. V rámci edukačných aktivít bolo použité DVD s predmetnou problematikou.</p> <p>Intervencie boli realizované</p> <p>- v základných školách : ZŠ Liptovská Lúžna 569, ZŠ M. R. Martákovej, Nábrežie 4. apríla Liptovský Mikuláš, ZŠ Nábrežie Dr. A Stodolu.</p> <p>Počet zdravotno-výchovných aktivít: 4, počet edukovaných 76.</p>	
9.6	NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021 - 2030	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2023 a ďalšie roky
	<p>Zvyšovanie úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia bolo realizované formou skupinových nižšie uvedených aktivít.</p> <p>Počty zdravotno-výchovných aktivít v nasledovných prioritných oblastiach NPPZ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výživa a stravovacie zvyklosti: 31 zdravotno-výchovných aktivít, počet edukovaných 532 osôb; • Fyzická inaktivita: 30 zdravotno-výchovných aktivít, počet edukovaných 431 osôb; • Tabak: 8 zdravotno-výchovných aktivít, počet edukovaných: 148 osôb; • Alkohol: 4 zdravotno-výchovných aktivít, počet edukovaných: 76 osôb; • Srdcovocievne ochorenia: 20 aktivít, počet edukovaných: 321 osôb; • Prevenia onkologických ochorení: 16 aktivít, počet edukovaných 420 osôb. <p>Iné témy zamerané na podporu zdravého životného štýlu v súvislosti s oblasťou:</p> <p>- duševného zdravia: 20 aktivít, počet edukovaných: 373 osôb;</p> <p>- prevencie úrazov: 16 aktivít, počet edukovaných: 318 osôb;</p> <p>- prevencia sexuálne prenosných chorôb: 6 aktivít, počet edukovaných: 189 osôb;</p> <p>- stomatohygienu: 1 aktivita, počet edukovaných 60 osôb;</p> <p>Iné témy spolu: 37 aktivít, počet edukovaných 940 klientov.</p> <p>Celkový počet aktivít: 186, počet edukovaných 2336 osôb.</p> <p>Do procesu podpory zdravia boli zainteresované:</p> <p>Edukačná zdravotno - výchovná činnosť v oblasti znižovania výskytu rizikových faktorov spôsobu života bola realizovaná v zariadeniach okresov Liptovský Mikuláš a Ružomberok.</p> <p>Základné školy: 10</p>	

	<p>ZŠ Milana Janošku Liptovský Mikuláš, ZŠ Svätý Kríž, ZŠ Liptovská Lúžna 569, ZŠ M. R. Martákovej, Nábrežie 4. apríla Liptovský Mikuláš, ZŠ Ul. čs. brigády 4, Liptovský Mikuláš, ZŠ Nábrežie Dr. A Stodolu, Liptovský Mikuláš (škola so 100% rómskymi žiakmi, žiaci so sociálne znevýhodneného prostredia), Marginalizovaná rómska komunita Važec, Komunitné centrum Hlboké Liptovský Mikuláš,</p> <p>Stredné školy: 3 Hotelová akadémia, Ul. čs. brigády 1804, Liptovský Mikuláš, Obchodná akadémia, Scota Viatora 4, Ružomberok, Stredná zdravotnícka škola Liptovský Mikuláš.</p> <p>Iné organizácie: 9</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domov sociálnych služieb ANIMA, Jefremovská 634, Lipt. Mikuláš; • Zariadenie pre seniorov KARITA, Partizánska Lupča; • DSS GOLDEN AGE, Liptovský Mikuláš; • Klub dôchodcov Liptovský Ondrej; • Jednota dôchodcov Slovenska, základná organizácia Závažná Poruba; • OC STOP – SHOP Liptovský Mikuláš; • RGB Liptov Liptovský Mikuláš; • OC CENTRAL Liptovský Mikuláš; • Katolícka univerzita v Ružomberku. <p>Celkový počet spolupracujúcich organizácií: 22.</p>	
9.7	<p>NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVAJ AKTIVITY NA ROKY 2022 - 2030</p>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2023 a ďalšie roky
	<p>V rámci Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity (NAPPPA) boli pre Úrad verejného zdravotníctva SR vypracované tri metodické pokyny pre realizáciu aktivít u študentov prvých ročníkov stredných škôl:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tlak krvi, pulz – meranie 2. Biochemické vyšetrenie krvi 3. Hodnotenie držania tela <p>Pre ÚVZSR boli vypracované aj materiály v rámci projektu NAPPPA:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. "Oslovenie rodičov", 2. "Informovaný súhlas " pre rodičov . <p>Pre poradne zdravia boli vypracované letáky – tematické oblasti :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pohybová aktivita a vnútrobrušný tuk; 2. Pohybová aktivita a cukrovka; 3. Pohybová aktivita a držanie tela; 4. Pohybová aktivita a tuky v krvi; 5. Pohybová aktivita a odporúčania WHO; 6. Pohybová aktivita a tlak krvi. 	

9.8	NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023 - 2030	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2023 a ďalšie roky
	<p>Plnenie úloh v oblasti edukácie na školách <u>Besedy a iné aktivity v oblasti prevencie fajčenia:</u> Počet: 11 aktivít Pri edukácií bolo použité aj tematické DVD s názvom „Kým stúpa dym“.</p> <p>Plnenie úloh v oblasti poradenstva Poradenstvo v oblasti odvykania od fajčenia absolvovalo 10 klientov.</p>	
9.9	NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVESKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021 – 2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2023 a ďalšie roky
	<p>V rámci osvetu v oblasti prevencie užívania psychoaktívnych látok - legálnych návykových látok (alkohol, tabak) boli realizované preventívne edukačné aktivity pre deti a mládež.</p> <p>A./Realizácia prednášok v oblasti užívania <u>tabaku</u> - počet a druh realizovaných preventívnych aktivít. Skupinové edukačné aktivity boli zamerané na prevenciu užívania tabakových výrobkov a zvýšenie zdravotnej uvedomenosti. Aktivity boli realizované v nasledovných zariadeniach:</p> <p>Stredné školy: 2 Hotelová akadémia, Ul. čs. brigády 1804, Liptovský. Mikuláš, Obchodná akadémia, Scota Viatora 4, Ružomberok.</p> <p>Základné školy: 2 ZŠ Nábřežie Dr. A Stodolu, Liptovský Mikuláš (škola so 100% rómskymi žiakmi, žiaci so sociálne znevýhodneného prostredia), ZŠ M. R. Martákovej, Nábřežie 4. apríla Liptovský Mikuláš.</p> <p>Iné :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komunitné centrum Hlboké Liptovský Mikuláš; • Marginalizovaná rómska komunita Važec. <p>Prednášané boli nasledovné témy: Materstvo a vplyv fajčenia, Vplyv cigaretového dymu na ľudský organizmus, Závislosť na nikotíne, Pasívne fajčenie, Fajčenie a jeho dopad na ľudský organizmus, Nebezpečné chemické látky v cigaretovom dyme a Zákon č. 377/2004 Z.z. o ochrane nefajčiarov. Použité boli aj videozáznamy „ No smoking „, a „The oral cancers“.</p> <p>Celkový počet zdravotno-výchovných aktivít : 11 Celkový počet edukovaných : 201 osôb.</p> <p>B./ Realizácia prednášok v oblasti užívania <u>alkoholu</u> - počet a druh realizovaných preventívnych aktivít: 4 vrátane použitia DVD s predmetnou tematikou. Edukačné aktivity boli realizované v nasledovných školských zariadeniach okresu Liptovský Mikuláš a Ružomberok: ZŠ Liptovská Lúžna 569.</p>	

Celkový počet zdravotno-výchovných aktivít : 4 Celkový počet edukovaných: 76 osôb. Prednášané témy: Abúzus alkoholu a jeho vplyv na ľudský organizmus, Dôsledky chronického užívania alkoholu. Cieľová skupina: žiaci, študenti a pedagógovia.
--

Programy a projekty, ktoré nie sú súčasťou dokumentu „Programy a projekty“ vyhláseného HH SR

Oddelenie podpory zdravia realizovalo nižšie uvedený projekt s celkovým počtom skupinových edukačno - intervenčných aktivít: **6**.

1. Projekt „ **Viem čo zjem**“ , cieľom ktorého je motivácia žiakov základných škôl k vyváženému životnému štýlu, k správnym stravovacím návykom a podpora ich záujmu o pohybové aktivity. Termín realizácie projektu bol od októbra 2023 a bude prebiehať aj kal. roku 2024 (do konca apríla.).

Cieľovou skupinou sú žiaci 3. - 6. ročníka základných škôl. Projektu pozostával z prednáškovej činnosti, vyplňania pracovných listov žiakmi, vyplňanie dotazníkov efektivity zdravotno-výchovnej aktivity na vybranej škole a zaslanie záznamov o priebehu školení na ÚVZ SR.

Projektu sa zúčastnili nasledovné školské zariadenia:

- ZŠ Milana Janošku Liptovský Mikuláš

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Lučenci**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
1.1.	PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Rok 2024 a ďalšie roky
1.2.	PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – NASTAVENIE NOVÝCH NÁRODNÝCH CIEĽOV	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2024
1.3.	LUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a ďalšie vybrané RÚVZ v SR	Rok 2024 a ďalšie roky
1.4.	MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH	ÚVZ SR
	ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2024
1.5.	MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTKOV A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH	ÚVZ SR - NRC pre pitnú vodu
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2027
1.6.	MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2026
1.7.	ZDRAVOTNÉ RIZIKÁ VYPLÝVAJÚCE Z MATERIÁLOV A VÝROBKOV URČENÝCH NA STYK S PITNOU VODOU	ÚVZ SR/RÚVZ Poprad
	RÚVZ so sídlom v Poprade (NRC pre materiály, výrobky, filtračné médiá určené na styk s pitnou vodou a chemické látky na úpravu vody) a ďalšie RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2027
1.8.	ODBER VZORKY AKO ZÁKLAD SPRÁVNEHO HODNOTENIA KVALITY VODY NA KÚPANIE	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2027
1.9.	VEDĽAJŠIE PRODUKTY DEZINFEKČIE V PITNEJ VODE	ÚVZ SR - NRC pre pitnú vodu
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Roky 2024 – 2026

V roku 2023 oddelenie HŽPaZ RÚVZ so sídlom v Lučenci sa podieľalo na plnení jednej úlohy č. 1.5 „Programov a projektov Úradov verejného zdravotníctva Slovenskej republiky na rok 2023 a na ďalšie roky“. Ďalšie úlohy pod č. 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.6, 1.7, 1.8 a 1.9 neboli realizované.

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – NASTAVENIE NOVÝCH NÁRODNÝCH CIEĽOV

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Gestor

ÚVZ SR - NRC pre pitnú vodu

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Ciele:

- ✓ cielené sledovanie výskytu pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode a v jej zdrojoch na Slovensku,
- ✓ získanie údajov o výskyte nových látok v súvislosti so zavedením nových európskych požiadaviek na kvalitu pitnej vody.

Anotácia

Pesticídy tvoria širokú a chemicky rôznorodú skupinu látok určenú najmä na ničenie škodcov, burín a k ochrane rastlín v poľnohospodárstve. Nežiaduce vplyvy samotných účinných pesticídnych látok, ale aj niektorých metabolitov pesticídov na zdravie sú významné a rôznorodé (poškodenie pečene, obličiek, karcinogénne pôsobenie, narušenie hormonálneho a reprodukčného systému a pod). Analýzy pesticídnych látok potvrdzujú len ojedinele prítomnosť účinných látok a metabolitov, a preto vzhľadom k ich preukázaným zdravotným rizikám v minulosti boli zakázané a prípravky s ich obsahom nie sú u nás autorizované.

Získanie nových poznatkov bude nevyhnutné pre aktualizáciu *Odporúčaného postupu pri zisťovaní a hodnotení pesticídov a ich metabolitov v pitnej vode a v jej zdrojoch*, ktorý podrobnejšie upravuje postup pri kontrole, resp. pri potvrdení prítomnosti pesticídov a zároveň obsahuje odporúčaný zoznam látok pre sledovanie vo vodách. Aktualizáciu dokumentu na základe skúseností z monitorovania pesticídnych látok vo vodách zabezpečuje medzirezortná Pracovná skupina pre aktualizáciu zoznamu pesticídnych látok pre monitorovanie pitnej vody a jej zdrojov pod záštitou Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky.

Nové požiadavky v oblasti sledovania mikropolutantov zaviedla smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/2184 zo 16. decembra 2020 o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu (prepracované znenie). Jej transpozíciou sa zavedú nové kritériá pre zdravotnú

bezpečnosť pitnej vody aj do slovenských aktuálne platných právnych predpisov. K látkam, ktoré bude potrebné vo vode sledovať sa zaradili: Bisfenol A, súčet PFAS, PFAS spolu, beta-estradiol, nonylfenol a mikroplasty, resp. ďalšie látky, ktorých prítomnosť vyplynie z manažmentu rizík. O prítomnosti uvedených kontaminantov vo vodách na Slovensku máme veľmi málo poznatkov.

V rámci projektu sa predpokladá spolupráca s expertmi v oblasti mikropolutantov z iných inštitúcií (VÚVH, SHMÚ, ÚKSÚP, STU Bratislava a pod).

Plnenie v roku 2023:

V rámci tejto úlohy bolo vybratých 5 odberných miest z dôvodu posúdenia rizika vplyvov pesticídnych látok a niektorých metabolitov pesticídov na zdravie ľudí. Bolo odobratých 5 vzoriek pitnej vody z toho 3 vzorky boli odobraté zo skupinového vodovodu Hriňová - Lučenec - Filákovovo na spotrebiskách: Biskupice (Obecný úrad), Lučenec, Vajanského (základná škola) a Mýtina (materská škola) a z Málineckého skupinového vodovodu 2 vzorky na spotrebiskách Kalinovo (materská škola) a Rovňany (Obecný úrad).

Záver:

V rámci riešenia predmetnej úlohy z výsledkov Protokolov o skúškach z odberov vzoriek pitnej vody nebolo zistené prekročenie najvyšších medzných hodnôt pesticídnych látok a niektorých metabolitov pesticídov.

Termín ukončenia

31.12.2027

1.6 MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

1.7 ZDRAVOTNÉ RIZIKÁ VYPLÝVAJÚCE Z MATERIÁLOV A VÝROBKOV URČENÝCH NA STYK S PITNOU VODOU

1.8 ODBER VZORKY AKO ZÁKLAD SPRÁVNEHO HODNOTENIA KVALITY VODY NA KÚPANIE

1.9 VEDĽAJŠIE PRODUKTY DEZINFEKCIE V PITNEJ VODE

2. ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1. ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

RÚVZ so sídlom v Lučenci vedie register rizikových prác pre okres Lučenec a okres Poltár. K 31.12.2023 vykonávalo rizikové práce v tomto spádovom území 813 zamestnancov, z toho 139 žien na pracoviskách 37 zamestnávateľov.

Podľa prevažujúcej činnosti je najviac pracovníkov exponovaných rizikovým faktorom v priemyselnej výrobe (spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva). V riziku 3. kategórie evidujeme v priemyselnej výrobe 756 zamestnancov, z toho 133 žien, práce zaradené do 4. kategórie rizika vykonáva 28 zamestnancov. Najviac zamestnancov je exponovaných hluku – 756, chemickým látkam a zmesiam – 71, záťaži teplom 46, fyzickej záťaži – 24, vibráciám – 50. Podľa aktuálnych výstupov z ASTR vidieť, že celkový počet zamestnancov, vykonávajúcich rizikové práce, poklesol o 50, čo je menší pokles ako v predchádzajúcom hodnotenom období (pokles v roku 2022 o 148 oproti roku 2021). Mierne zníženie počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikovú prácu sme zaznamenali pre faktor hluk, čo súvisí so znížením počtu zamestnancov u viacerých zamestnávateľov, aj v závode na výrobu nábytku vo Fiľakove (EKOLTECH s.r.o.). Naopak, zvýšil sa počet zamestnancov v riziku vibrácií v dôsledku zmien, ktoré nastali v Slovenskom vodohospodárskom podniku š. p., prevádzkové stredisko horný Ipeľ. V rámci reorganizácie boli vytvorené nové profesie, došlo k presunu techniky medzi prevádzkami, zamestnávateľ vykonal v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou ProCare nové posúdenie rizík a predložil nový návrh na vyhlásenie rizikových prác. Zmena nastala aj vo faktore záťaž chladom, kde boli vyhlásené rizikové práce pre tento faktor na pracoviskách MECOM GROUP s.r.o., závod mäsokombinát Lučenec. Návrh bol predložený na základe posúdenia rizík, ktoré vykonala pracovná zdravotná služba ProCare.

V roku 2023 bolo vydaných 8 rozhodnutí o vyhlásení rizikových prác, ale len v 1 prípade sa jednalo o pracoviská nového zamestnávateľa. V ostatných prípadoch išlo o opakované vyhlásenie rizikových prác v 4. kategórii prác, alebo o vydanie rozhodnutia o zmene vo vyhlásených rizikových prácach. V jednom prípade boli rozhodnutím rizikové práce zrušené (stolárska dielňa, v ktorej SZČO už nezamestnáva iné osoby).

Pred vydaním každého rozhodnutia bol objektivizovaný skutkový stav, podmienky zaradenia prác do kategórie rizika boli so zamestnávateľmi prekonzultované a zároveň boli zamestnávatelia upozornení na dodržiavanie povinností vyplývajúcich z vydaných rozhodnutí. Všetky rizikové práce boli vyhlásené na základe návrhu zamestnávateľa, možnosť vyhlásiť rizikové práce z vlastného podnetu nebol dôvod využiť. Zamestnávatelia spracovali návrhy na zaradenie prác do tretej a štvrtej kategórie podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií.

Zamestnávateľom neboli uložené žiadne sankcie za neplnenie povinností v oblasti ochrany zdravia zamestnancov.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z veľmi toxických a toxických látok a zmesí

V roku 2023 nebolo vydané rozhodnutie, ktorým by bolo schválené skladovanie a manipulácia s veľmi toxickými látkami a zmesami na pracovisku vrátane ich použitia pri dezinfekcii, regulácii živočíšnych škodcov a na ochranu rastlín.

Štátny zdravotný dozor bol vykonaný v závode na výrobu hlavových opierok a penových dielov pre automobilové sedadlá prevádzkovateľa Adient Slovakia s.r.o. Bratislava, Odštepny závod Lučenec. V technologickom procese sa používajú prípravky a zmesi na báze diizokyanátov, klasifikovaných ako veľmi toxické látky. Skladovanie a používanie toxických látok bolo predmetom kontroly aj v skúšobnom laboratóriu závodu na výrobu krbov a kachlí THORMA výroba s.r.o. vo Filákovke. Nedostatky neboli zistené.

Toxické a veľmi toxické látky a zmesi sú používané aj v galvanizačnom procese povrchovej úpravy kovov – dvojchrómnan draselný – v spoločnostiach K-Kart s. r. o., Lučenec a EL.ZET s. r. o., Lučenec. Vo veľmi malých množstvách sú skladované a používané v zubných ambulanciách, v lekárňach a v predajniach elektronických cigariet (náplne s obsahom nikotínu nad 1 hm.%). Pre laboratórne účely skladuje a využíva toxické a veľmi toxické látky aj Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť, a. s. (Laboratórium a ČOV Lučenec). V leštiarni skla v Lučenci, prevádzkovateľa Ondrej Trčan – SONNE CHRYSTAL sa ako leštidlo používa kyselina flórovodíková.

V roku 2023 bolo doručených 104 oznámení o vykonaní prác v oblasti regulácie živočíšnych škodcov od 14 oprávnených subjektov. V 5 prípadoch boli pri vykonávanej deratizácii a dezinfekcii použité látky a zmesi klasifikované ako toxické alebo veľmi toxické. Jednalo sa o látku s obchodným názvom Quickphos pellets 56 GE, ktorá bola použitá pri deratizácii v obilných silách spoločnosti TAJBA a. s., Čaňa v prevádzke Lučenec.

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Spoločnosti, v ktorých sú pracovné činnosti zaradené do kategórie rizikových prác :

Firma	Počet pracovníkov	Riziko	Kategória
Brush Block s.r.o., Lučenec	8/2	prach – tvrdé drevo	4
Všeobecná nemocnica s poliklinikou Lučenec n.o	2/1	Formladehyd	3

V kontrolovaných subjektoch boli preverené podmienky manipulácie, skladovania a opatrenia na zníženie expozície chemických karcinogénov a mutagénov podľa NV SR č. 356/2006 Z. z. v platnom znení. Osobitnú pozornosť venujeme hodnoteniu zdravotných rizík na pracoviskách a prevádzkach, na ktorých prichádza do úvahy riziko chemických karcinogénov a mutagénov.

Štátny zdravotný dozor bol vykonaný u zamestnávateľa BrushBlock s. r. o., kde sú pri výrobe „kefodrievok“ zamestnanci vystavení účinkom prachu z tvrdého dreva, v galvanizovniach spoločnosti EL.ZET s.r.o. a THORMA Výroba s.r.o.. nedostatky neboli zistené.

V laboratórnych podmienkach firiem THORMA Výroba s.r.o. Fil'akovo a Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť a. s., Banská Bystrica, Laboratórium Lučenec sú skladované a používané karcinogénne a mutagénne látky v malých množstvách, pracovné činnosti predstavujú únosnú mieru rizika a práce sú zaradené do 2. kategórie.

Vo výrobnom procese sú používané a skladované karcinogény a mutagény v prevádzkach:

- THORMA Výroba s.r.o. - pracovisko galvanizovňa, v technologickom procese galvanizácie používajú síran nikelnatý a chlorid nikelnatý (karcinogény kat. 1A a mutagén kat. 2), Proseal XZ-120 s obsahom síranu kobaltnatého (karcinogén kat. 1B a mutagén kat. 2), Topás 2100 Glanzzusatz s obsahom tiomočoviny (karcinogén kat. 2), práce sú zaradené do 2. kategórie prác,
- K-Kart s. r. o., Lučenec – galvanické pokovovanie – dvojchróman draselný (karcinogén kat. 1A), práce zaradené do 2. kategórie prác,
- EL.ZET. s. r. o., Lučenec - galvanické pokovovanie – dvojchróman draselný (karcinogén kat. 1A), práce zaradené do 2. kategórie prác,
- Všeobecná nemocnica s poliklinikou Lučenec n. o., Oddelenie patologicko-anatomické – formaldehyd (karcinogény kat. 1B a mutagén kat. 2) v rôznych koncentráciách, práce zaradené do 3. kategórie prác, vyhlásené rizikové práce.

V drevospracujúcich prevádzkach sú zamestnanci exponovaní prachu z tvrdého dreva:

- Mäspoma s. r. o., Výroba údenárskej štiepky Rovňany, práce zaradené do 2. kategórie prác,
- BrushBlock s. r. o., Výroba kefodrievok Lučenec, práce zaradené do 3. a 4. kategórie prác.
- MARBO spol. s r.o. Lučenec, píla a výroba paliet v obci Bol'kovce, práce zaradené do 2. kategórie.
- Mlat, s.r.o., Málinec, pílenie guľatiny z tvrdého dreva

V predchádzajúcom roku bolo tvrdé drevo používané aj v spoločnosti D&J Design, s.r.o., Výroba nábytkových komponentov Lučenec, ale po zmene výrobného programu bolo používanie tvrdého dreva v roku 2023 úplne odstránené.

Proces s rizikom chemickej karcinogenity - používanie cytostatík v liečebnom procese – práce zaradené do 2. kategórie prác - Všeobecná nemocnica s poliklinikou Lučenec n. o., Oddelenie radiačnej onkológie.

Proces s rizikom chemickej karcinogenity - výroba liateho asfaltu práce zaradené do 2. kategórie prác:

- STRABAG s. r. o., obal'ovačka Kalinovo,
- KOLEK s. r. o. Lučenec.

Cielená kontrola bola vykonaná v galvanizovni THORMA Výroba s.r.o., v galvanizovni EL. ZET. s.r.o. a vo výrobe kefodrievok z tvrdého dreva, kde sú vyhlásené za rizikové - BrushBlock s. r. o.. Nedostatky neboli zistené.

Vydaných bolo 18 rozhodnutí k návrhu na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest, všetky bez súvisu s vnútorným priestorom slúžiacim na pobyt ľudí. Doručených bolo 21 oznámení o vykonaní prác súvisiacich s odstraňovaním azbestu, z toho v 8 prípadoch sa jednalo o odstraňovanie vo vnútornom priestore slúžiacom na pobyt ľudí (odpadové rúry v jadrách bytových domoch), rozhodnutie bolo vydané správcovi bytových domov v roku 2021 na všetky byty v správe. Štátny zdravotný dozor bol vykonaný na základe 8 oznámení, z toho 4 boli bez súvisu s vnútorným priestorom slúžiacim na pobyt ľudí a v 4 prípadoch sa jednalo o odstraňovanie odpadových rúr v jadrách bytov. Práce sú často vykonávané počas víkendu,

termín sa občas mení v závislosti od počasia a nie vždy sa podarí skĺbiť plán ciest tak, aby bolo možné kontrolu vykonať, najmä ak ide o stavby vo vzdialenejších obciach.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1. Zdravé pracoviská

Cieľom tejto úlohy je napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci.

Zamestnávateľom ale aj zamestnancom sme poskytovali informácie hlavne týkajúce sa ochrany zdravia v súvislosti s platnou novelou zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia. Osobitne sme sa snažili zamerať na poskytovanie poradenstva malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO), ktorí často krát podceňujú starostlivosť o vlastné zdravie z hľadiska pôsobenia faktorov pracovného prostredia.

2.2.2. Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

„BEZPEČNÁ A ZDRAVÁ PRÁCA V DIGITÁLNE DOBE“ je téma kampane Zdravé pracoviská v rokoch 2023 až 2025. Kampaň je zameraná na zvyšovanie povedomia o vplyve nových digitálnych technológií na prácu a pracoviská, ako aj na súvisiace problémy a výhody v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Zamestnanci oddelenia sa dňa 25.10.2023 zúčastnili webináru na danú tému, ktorý organizoval národný inšpektorát práce.

Poradňa zdravia má vlastné aktivity, ktorými u zamestnávateľov propaguje intervenčné programy na ochranu zdravia s cieľom zlepšiť zdravotný stav zamestnancov.

Vyhodnotenie programov a projektov za rok 2023 za oddelenie hygieny výživy RÚVZ Lučenec

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Anotácia

Soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeléj populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Etapy riešenia:

I. Etapa:

1. Každé RÚVZ v sídle kraja odobrať najmenej 10 vzoriek hotových pokrmov (5 vzoriek uzavretý systém a 5 vzoriek verejné stravovanie/každé RÚVZ celé obedové menu) a 3 vzorky chleba alebo pekárske výrobky (od výrobcov SR) v ZSS na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli.

T: 31. 12. 2024

Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

2. Výsledky spracované podľa komodity v tabuľkovej forme zaslať na RÚVZ so sídlom v Trenčíne v termíne do 30. 01. 2025

Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

II. Etapa : Pripraviť záverečnú správu za SR v termíne do 30. 03. 2025 – RÚVZ so sídlom v Trenčíne v spolupráci s ÚVZ SR.

Výstupy

Záverečná správa - pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov, chleba a pečiva v zariadeniach spoločného stravovania uzatvoreného typu.

V rámci plnenia 1. etapy úlohy boli zamestnancami oddelenia hygieny výživy odobraté a odoslané na laboratórnu analýzu obsahu pridanej kuchynskej soli 2 vzorky obedového menu v dvoch zariadeniach uzavretého sektora. Všetky analyzované vzorky vyhoveli obsahu kuchynskej soli v hotových pokrmoch.

3.2 Monitoring bezpečnosti PET fliaš z recyklovaných plastov

Cieľ

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov – PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

Gestor

ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Poprade

Anotácia

V súlade s celoeurópskym trendom zameraným na zvyšovanie podielu recyklovaných plastov v PET fliašach, vyplýva povinnosť výrobcov zvyšovať obsah regranulátu vo finálnych výrobkoch. Z prijatej „Európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve“ vyplýva povinnosť vyššej miery recyklácie a povinné používanie regranulátu v podiele 25% do roku 2025 a v podiele 30% do roku 2030. Z nariadenia Komisie (ES) č. 282/2008 o plastových materiáloch a predmetoch určených na styk s potravinami vyplýva povinnosť vykonávať audit u výrobcov vstupných surovín (regranulát) ako aj finálnych výrobkov (PET fliaše) za účelom overenia možnej migrácie kontaminantov vyplývajúcich z použitých vstupných surovín ako aj degradačných produktov, reakčných produktov, iných NIAS (neúmyselne pridaných látok) a kontrolu efektivity dekontaminačného procesu tak, aby bola zaručená zdravotná bezpečnosť PET fliaš v súlade s čl. 3 nariadenia EP a Rady č. 1935/2004.

Etapy riešenia

I. etapa : Január 2021 – december 2022 – metodická príprava monitoringu, zber údajov, zavedenie nových analytických metód a analýzy

II. etapa : 31.marec 2023 - záverečná správa

Výstupy

Záverečná správa.

Zistené výsledky sa uplatnia pre cielený výkon úradných kontrol nad touto komoditou výrobkov a príprave informačných materiálov na ochranu zdravia spotrebiteľov.

Ukončenie úlohy

31.december 2022

Záverečná správa

31. marec 2023

RÚVZ so sídlom v Lučenci sa na plnení úlohy v roku 2023 nepodieľal.

3.3 Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Anotácia

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jedinca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň, dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

Etapy riešenia:

I. Etapa: február 2022 – november 2022, odborne – metodická príprava monitoringu, následný zber údajov a analýzy vzoriek, kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) za časové obdobie jedného mesiaca (§ 10 vyhlášky č.533/2007), dodržiavanie pitného režimu.

II. Etapa: 1.štvrt'rok 2025 – vyhodnotenie monitoringu – záverečná správa

Výstup

Záverečná správa obsahujúca údaje o úrovni plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) klientov v zariadeniach sociálnych služieb. Výsledky sa uplatnia pre cielený výkon kontrol v týchto typoch zariadení, budú prejednané so zodpovednými prevádzkovateľmi týchto zariadení.

Ukončenie úlohy

31. december 2024

Záverečná správa

31. marec 2025

Zamestnanci RÚVZ v Lučenci v piatich zariadeniach sociálnych služieb odobrali kompletnú celodennú stravu. Vo všetkých 5 kontrolovaných zariadeniach prevádzkovatelia zabezpečujú overovanie výživových hodnôt podávaných pokrmov a nápojov výpočtom podľa odporúčaných výživových dávok pomocou počítačového programu. Laboratórnou analýzou denného menu

a porovnaním s výpočtami s požiadavkami odporúčaných výživových dávok (OVD) kompletného denného menu bolo zistené, že vo všetkých vzorkách je percentuálne plnenie OVD nadpriemerné, okrem hodnoty tukov, kde bolo percentuálne plnenie OVD podpriemerné (od 33 % - 60%). Nakoľko podľa vyhlášky č. 533/2007 Z. z. priemerné hodnoty obsahu bielkovín, tukov a cukrov sa hodnotia za časové obdobie jedného mesiaca, nebolo možné toto zistenie vyhodnotiť ako nevyhovujúce.

Kontrolu zostavy jedál z jedálneho lístku, či spĺňajú priemerné hodnoty podľa OVD za časové obdobie jedného mesiaca bola vykonaná v jednom ZSS. Pri celkovom hodnotení bolo percentuálne plnenie OVD vo vekovej kategórii muži 63 – 79 rokov nad 100 % a v kategórii ženy 80 a viac rokov nadpriemerné 120 až 155 %.

Nakoľko počítačový program ALIMENTA (verzia 4.3 E) nezohľadňuje široký sortiment potravín v distribučnej sieti, ktoré boli uvedené na jedálnych lístkoch museli sme ich nahradiť potravinami s podobným zložením. Vyhodnotenie kontroly plnenia výživovej hodnoty podávanej stravy prostredníctvom programu ALIMENTA má pre nás informatívny charakter.

3.4 Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Anotácia

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohe II alebo akúkoľvek zložku alebo technologickú pomocnú látku odvodenú z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave.

Etapy riešenia:

I. Etapa: máj 2022 – máj 2024 – analýza potravín na alergény a posúdenie správnosti označenia.

II. Etapa : september 2024 – vyhodnotenie výsledkov a posúdenie správnosti označenia.

Výstupy

Záverečná správa – informácie o potvrdených alergénoch, ktoré neboli uvedené na potravinách alebo v blízkosti predaja potravín budú vyhodnotené, dôvody, v akom procese či už výroby, manipulácie alebo len označenia došlo k pochybeniu bude riešené. Zistené výsledky budú

súčasťou analýzy rizika pre plánovanie úradnej kontroly potravín s ohľadom na obsah alergénov.

Ukončenie úlohy

31. október 2024

Záverečná správa

31. október 2024

RÚVZ so sídlom v Lučenci sa na plnení úlohy v roku 2023 nepodieľal.

Plnenie programov a projektov Úradov verejného zdravotníctva v SR za rok 2023 – odpočet k 31.12.2023 – riešiteľské pracovisko oddelenie hygieny detí a mládeže RÚVZ so sídlom v Lučenci.

V roku 2023 sme sa podieľali v rámci programov a projektov ÚVZ SR v odbore hygiena detí a mládeže na riešení nasledovných úloh:

Úloha: 4.1. Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 –2025 (NAPPO)

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko: ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Termín ukončenia: rok 2025

Na riešení danej úlohy sme sa v roku 2023 podieľali výkonom štátneho zdravotného dozoru zameraného na kontrolu predávaného sortimentu v školských bufetoch, v zariadeniach stravovacích prevádzok a výdajniach stravy určených pre deti a mládež, kde sme sa zameriavali na kontrolu jedálnych lístkov, pestrosť podávanej stravy, pitný režim, vykonali sme odber vzoriek stravy s cieľom zistiť mikrobiologickú hodnotu stravy. V spolupráci s Oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa v školských a predškolských zariadeniach vykonávali edukačné činnosti v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, mliečneho programu pre deti, programu školské ovocie.

Úloha: 4.2. Predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko: všetky RÚVZ v SR

Termín ukončenia: rok 2023

V rámci regiónu Lučenec evidujeme 16 školských bufetov. Z uvedeného počtu sme vykonali štátny zdravotný dozor v 14 bufetoch. ŠZD bol cielený na predaj doplnkových jedál vrátane nápojov, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj je v zmysle vyhlášky MZ SR č. 75/2023 o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež § 7, ods. 3 písm. a) zakázaný. V rámci štátneho dozoru bolo kontrolované, či sortiment bol výživovo hodnotný a obsahoval najmä ovocie a zeleninu v čerstvom stave, ovocné a zeleninové šťavy a nektáre s obsahom pridaného cukru do 5 g/100 ml, celozrnné a cereálne výrobky, mlieko a mliečne výrobky, ako aj ich bezlaktózové alternatívy, rastlinné nápoje a potraviny na rastlinnej báze so zníženým obsahom tukov a pridaných cukrov, nápoje a prírodné šťavy bez konzervačných prípravkov a neobsahoval:

- nealkoholické nápoje s pridaným cukrom nad 5 g/100 ml,
- nealkoholické nápoje s kofeínom,
- nealkoholické nápoje s taurínom,
- nealkoholické nápoje s chinínom,
- alkoholické nápoje,
- tabakové výrobky a výrobky s obsahom nikotínu,
- výživové doplnky,

- potraviny rýchleho občerstvenia, ktorými sú: langoše, chlieb vo vajíčku, praženica, spracované mäsové výrobky a údenárske výrobky s obsahom mäsa menším ako 80 %, výrobky s obsahom majonézy, vyprášané jedlá, paštéty alebo hamburgery, cukrovinky alebo slané výrobky, najmä slané zemiakové lupienky, slané krekery alebo slané tyčinky, ktorých podiel na celkovom sortimente tovaru by presahoval 50 %.

Štátny zdravotný dozor bol realizovaný v:

1. Školský bufet pri Strednej odbornej škole pedagogickej, Lučenec,
2. Školský bufet NIKA, Farská lúka 64, Fiľakovo,
3. Školský bufet KAKUK s.r.o. pri ZŠ s VJM, Fiľakovo,
4. Školský bufet pri ZŠ Divín,
5. Školský bufet pri ZŠ Haličská cesta 7, Lučenec,
6. Školský bufet u Milana pri ZŠ Vajanského, Lučenec,
7. Školský bufet u Milana pri ZŠ L. Novomeského, Lučenec,
8. Školský bufet u Milana pri ZŠ M.R. Štefánika, Lučenec,
9. Školský bufet u Milana pri Súkromnej ZŠ DSA, Kubínyiho námestie, Lučenec,
10. Školský bufet pri Strednej zdravotnej škole v Lučenci,
11. Školský bufet Školáčik pri ZŠ s VJM, Farská lúka 64/A, Fiľakovo,
12. Školský bufet pri ZŠ s MŠ Halič, Družstevná 1, Halič,
13. Školský bufet pri Hotelovej akadémii, Lučenec,
14. Školský bufet v Gymnáziu Boženy Slančíkovej Timravy, Lučenec (v uvedenom bufete bol vykonaný tiež ŠZD v rámci obhliadky z dôvodu zmeny prevádzkovateľa).

Prevádzkovateľom všetkých školských bufetov sú fyzické a právnické osoby oprávnené na podnikanie.

Pri výkone ŠZD bolo zistené, že všetci prevádzkovatelia sú oboznámení s novou legislatívou, v ktorej sa určuje sortiment v školských bufetoch. Ani v jednom školskom bufete sa nepredávali nealkoholické nápoje s kofeínom, chinínom, taurínom, alkoholické nápoje, tabakové výrobky a výrobky s obsahom nikotínu a výživové doplnky. V prevažnej časti bufetov nebol dodržaný sortiment týkajúci sa predaja nealkoholických nápojov s pridaným cukrom do 5 g/100 ml. Vo všetkých školských bufetoch sa vykonávala výroba bagiet a príprava hot-dogov. Pri výrobe uvedeného sortimentu bolo používané hlavne celozrnné a cereálne pečivo, spracované mäsové výrobky a údenárske výrobky s obsahom mäsa väčším ako 80 %, čo nám prevádzkovatelia dokladovali dokumentom o zložení výrobku. V každom školskom bufete tvorila časť sortimentu čerstvá zelenina a ovocie, tiež ovocné a zeleninové šťavy a nektáre s obsahom pridaného cukru do 5 g/100 ml. Najmä v školských bufetoch pri stredných školách sa predávali slané zemiakové lupienky. Ani v jednom kontrolovanom bufete sa nepredávali langoše, chlieb vo vajíčku, praženica a hamburgery. V školských bufetoch NIKA, Farská lúka 64, Fiľakovo, Školáčik pri ZŠ s VJM, Farská lúka 64/A, Fiľakovo cukrovinky presahovali 50 % predávaného sortimentu. V štyroch školských bufetoch neboli zverejnené letáčky propagujúce zdravú výživu.

Prevádzkovatelia školských bufetov odôvodňovali porušenie platnej legislatívy tým, že deti a mládež nechcú kupovať sortiment hlavne čerstvé ovocie a zeleninu, žiadané sú cukrovinky a nealkoholické nápoje s pridaným cukrom nad 5 g/100 ml.

Všetky zistené nedostatky boli uvedené v dokumentácii – záznam z výkonu štátneho zdravotného dozoru, s termínom odstránenia uvedených nedostatkov.

Úloha: 4.3. Úrazy detí v SR

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko: NCZI, vybrané regionálne nemocnice, všetky RÚVZ v SR

Termín ukončenia: rok 2022 a ďalej priebežne voliteľne

Úloha mala byť plnená v spolupráci s Všeobecnou nemocnicou s poliklinikou n. o., Námestie republiky 15, Lučenec, III. Detská klinika Slovenskej zdravotníckej univerzity. Tak ako v predošlých etapách riešenia nám zamestnanci Detskej kliniky oznámili, že dotazník rodičom hospitalizovaných detí neposkytnú z dôvodu, že deti, ktoré utrpia úraz sú hospitalizované na oddelení chirurgie v rámci VŠNsP n. o, Lučenec, deti s vážnymi úrazmi sú transportované na vyššie pracovisko – Detská fakultná nemocnica s poliklinikou Banská Bystrica.

Z uvedeného dôvodu sme v rámci plnenia úlohy túto nerealizovali.

Úloha: 4.4. Monitorovanie kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko: všetky RÚVZ v SR

Termín ukončenia: rok 2025 a ďalej priebežne voliteľne

V roku 2023 sa realizovala prvá etapa, v rámci ktorej sme získavali údaje o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania. Na celoslovenskej porade odborov HDM nám bola prezentovaná metodika na získanie údajov potrebných k analýze v rámci realizácie úlohy. Boli vytipované a kontaktované materské školy, v ktorých sa používa systém umelého vetrania.

V okrese Lučenec využívajú systém umelého vetrania: MŠ Rúbanisko II, Lučenec, MŠ Fiľakovské Kováče, MŠ veľké Dravce, od mesiaca jún 2024 MŠ Rapovce, od mesiaca september 2024 MŠ Partizánska Lučenec.

V okrese Poltár nie je systém umelého vetrania používaný ani v jednej MŠ.

ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Administratívna kontrola pravidelného povinného očkovania v okresoch Lučenec a Poltár bola vykonaná v zmysle usmernenia hlavného hygienika SR zo dňa 24.7.2023 pod značkou ÚVZSR/OI/2460/22666/2023 za obdobie od 1.9.2022 do 31.8.2023 podľa predložených tabuliek.

V okrese Lučenec sa v sledovanom období zaočkovanosť detskej populácie pohybovala v rozmedzí od 87,6% - 94,0%. Nižšia zaočkovanosť pod 95 % bola zistená v rámci základného očkovania aj preočkovania proti morbilám, parotitíde, rubeole a tiež v rámci základného očkovania aj preočkovania proti diftérii, tetanu, pertusis, vírusovej hepatitíde typu B, hemofilovým invazívnym infekciám, poliomyelitíde, pneumokokovým infekciám. Očkovanie proti sezónnej chrípke u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb v okrese Lučenec bolo na úrovni 65,5%.

V okrese Poltár sa v sledovanom období zaočkovanosť detskej populácie pohybovala v rozmedzí od 93,9 % - 99,2 %. Nižšia zaočkovanosť pod 95 % bola zistená v rámci preočkovania proti morbilám, parotitíde, Očkovanie proti sezónnej chrípke u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb v okrese Poltár bolo na úrovni 66,7 %.

V roku 2023 sa monitoroval výskyt ochorení v populácii, ktoré podliehajú povinnému očkovaniu. V sledovanom období sme zaznamenali 2 prípady ochorenia na pertussis v okrese Lučenec pod číselnou diagnózou A 37.0 Divý kašeľ vyvolaný Bordetella pertussis. V okrese Poltár sme ochorenie na pertussis nezaznamenali. Očkovanie proti pertussis bolo evidované v 1 prípade, v 2 prípade nebol očkovací status evidovaný. Situácia vo výskyte respiračných nákaz je aj naďalej priaznivá, hlavne vďaka ochoreniam preventabilným imunizáciou. Nevyskytlo sa žiadne ochorenie na záškrt, osýpky, ružienku, mumps.

V dňoch od 23. do 29. apríla 2023 bol vyhlásený 18. ročník Európskeho imunizačného týždňa. Zamestnanci oddelenia epidemiológie realizovali aktivity zamerané na oboznámenie laickej verejnosti o význame očkovania v dvoch vybraných mestách v okrese Lučenec. Aktivity prebiehali na námestiach formou verejnej besedy s pripravenými materiálmi – plagáty, brožúry, aktuálny očkovací kalendár. Aktuálne informácie boli zverejnené aj na webovej stránke a nástenke RÚVZ so sídlom v Lučenci. V rámci širšej odbornej verejnosti sa poskytovali informácie všeobecným lekárom pre deti a dorast a všeobecným lekárom pre dospelých o povinnom očkovaní v SR telefonicky a elektronickou poštou.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Prenosné ochorenia, ktoré podliehajú hláseniu v zmysle platnej legislatívy v SR boli monitorované priebežne cestou portálu epidemiologického informačného systému EPIS s mesačnou analýzou. V roku 2023 bolo hlásených 1 161 prenosných ochorení z okresu Lučenec a 487 z okresu Poltár. V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2022 sa počet prenosných ochorení v okrese Lučenec znížil o 11 582 prípadov, čo predstavuje pokles o 90,88 %. V okrese Poltár sa počet prenosných ochorení v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2022 znížil o 2 869 prípadov, čo predstavuje pokles o 85,48 %.

V roku 2023 bol trend vývoja epidemiologickej situácie ochorenia COVID-19 priaznivý z dôvodu poklesu zaznamenaných prípadov.

V analyzovanom roku bolo hlásených 571 ochorení COVID-19, čo predstavuje 49,18 % z celkového počtu ochorení, 50,82 % ochorení bolo zaznamenaných v skupinách: črevných infekcií bakteriálneho a vírusového pôvodu, neuroinfekcií, zoonóz, vírusových hepatitíd, infekcií s prevažne pohlavným spôsobom prenášania. V okrese Poltár – 487 ochorení COVID-19, čo predstavuje 67,96 % z celkového počtu ochorení, 32,04 % ochorení bolo zaznamenaných

skupinách: črevných infekcií bakteriálneho a vírusového pôvodu, nákaz kože a slizníc, vírusových hepatítid, neuroinfekcií a infekcií s prevažne pohlavným spôsobom prenášania. Informovanosť zameraná na „individuálnu“ prevenciu obyvateľov okresov Lučenec a Poltár v oblasti prenosných ochorení je zabezpečená prostredníctvom odborných zamestnancov oddelenia epidemiológie pri vyšetrovaní jednotlivých prípadov v ohnisku nákazy telefonicky alebo priamo v teréne.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Výskyt všetkých prenosných ochorení, vrátane pravidelného týždenného hlásenia akútnych respiračných a chrípke podobných ochorení, nozokomiálnych nákaz ako aj mimoriadnych epidemiologických situácií bol vykázaný prostredníctvom informačného systému EPIS.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Hlásenie výskytu nozokomiálnych nákaz sa spracúva formou mesačných analýz a výročných správ osobitne za okresy Lučenec a Poltár.

Vo Všeobecnej nemocnici s poliklinikou n.o. Lučenec evidujeme nasledovné prípady, ktoré boli zistené v priebehu hospitalizácie alebo v rámci skriningových vyšetrení pri prijímaní pacientov na hospitalizáciu na jednotlivé oddelenia:

Oddelenie anesteziológie a intenzívnej medicíny - 1 prípad pod číselnou diagnózou **A41.2** Septikémia vyvolaná inými gramnegatívnymi organizmami, 1 prípad pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridioides difficile* a 2 prípady pod číselnou diagnózou **J15.0** Pneumónia vyvolaná *Klebsiella pneumoniae*

Oddelenie dlhodobo chorých - 6 prípadov pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridioides difficile*, 1 prípad pod číselnou diagnózou **J01** Akútny zápal prínosových dutín - sinusitis acuta, 1 prípad pod číselnou diagnózou **A04.8** Iné špecifikované bakteriálne infekcie a 2 prípady pod číselnou diagnózou **U07.1** COVID-19 potvrdený PCR

Chirurgické oddelenie - 4 prípady pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridioides difficile* a 1 prípad pod číselnou diagnózou **U07.1** COVID-19 potvrdený PCR

Infekčné oddelenie - 5 prípadov pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridioides difficile*, 1 prípad pod číselnou diagnózou **U07.1** COVID-19 potvrdený PCR a 1 prípad pod číselnou diagnózou **A41.5** Septikémia vyvolaná inými gramnegatívnymi organizmami

Interné oddelenie (vnútorné lekárstvo) - 9 prípadov pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridioides difficile*, 1 prípad pod číselnou diagnózou **U07.1** COVID-19 potvrdený PCR, 1 prípad pod číselnou diagnózou **N10** Akútna tubulointersticiálna nefritída a 1 prípad pod číselnou diagnózou **A08.2** Adenovírusová enteritída

Neurologické oddelenie - 1 prípad pod číselnou diagnózou **J15.2** Pneumónia vyvolaná *Staphylococcus*

Oddelenie radiačnej onkológie - 2 prípady pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridioides difficile* a 1 prípad pod číselnou diagnózou **A41.0** Septikémia vyvolaná *Staphylococcus aureus*

Oddelenie úrazovej chirurgie - 3 prípady pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridioides difficile*

Urologické oddelenie - 1 prípad pod číselnou diagnózou **A04.7** Enterokolitída zapríčinená *Clostridioides difficile*

Ústavná hospicová starostlivosť - 4 prípady pod číselnou diagnózou **U07.1** COVID-19 potvrdený PCR

Počet nozokomiálnych nákaz v roku 2023 sa oproti roku 2022 zvýšil o 13 prípadov, čo predstavuje nárast o 34,21 %.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

V roku 2023 bola epidemiologická situácia ohľadom COVID-19 oproti roku 2022, priaznivá.

V roku 2023 bolo v okrese Lučenec hlásených 571 ochorení COVID-19, čo je 49,18 % z celkového počtu ochorení. V okrese Poltár – 331 ochorení COVID-19, čo je 67,96 % z celkového počtu ochorení.

V okrese Lučenec boli hlásené celkom 3 epidémie - u dg. U 07.1 - 2 lokálne epidémie v Zariadení sociálnych služieb a u dg. A B 86 - 1 lokálna epidémia v mesiaci september až december.

V okrese Poltár boli hlásené celkom 2 epidémie - u dg. U 07.1 - 2 lokálne epidémie v Zariadení sociálnych služieb.

Akútne respiračné a chrípke podobné ochorenia boli hlásené pravidelne za každý kalendárny týždeň v priebehu celého sledovaného ročného obdobia. Zvýšený výskyt akútnych respiračných a chrípke podobných ochorení sme zaznamenali v okrese Lučenec a v okrese Poltár v 1. k.t. 2023.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Za sledované obdobie boli odobraté vzorky odpadových vôd v rámci sledovania cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov 6x. Vo všetkých prípadoch boli výsledky negatívne. Sledovanie sa zabezpečuje odberom vzoriek na ČOV Lučenec. V sledovanom období boli zaznamenané 2 prípady na ochorenie Guillainov-Barrého syndróm, u detí do 15 rokov nebol hlásený žiadny prípad akútnej chabej obrny.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

V roku 2023 boli realizované 2 edukačné aktivity zamerané na prevenciu HIV a AIDS organizované pre študentov základných škôl v obci Lovinobaňa v okrese Lučenec. Aktuálne informácie k „Svetovému dňu AIDS“ boli zverejnené na informačných paneloch v budove RÚVZ so sídlom v Lučenci.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

V roku 2023 pokračovala činnosť Poradne pre očkovanie. V rámci Poradne očkovania sa poskytovali informácie: zdravotníckym pracovníkom (8x) aj laickej verejnosti (120x). Zdravotnícki pracovníci konzultovali predovšetkým problémy súvisiace so zabezpečením dodržiavania termínu povinného očkovania detskej a dospeljej populácie v okresoch Lučenec a Poltár, kontraindikácie vakcinácie a nežiaduce reakcie po očkovaní. Laická verejnosť sa zaujímala predovšetkým o očkovanie pred cestou do zahraničia a o očkovanie proti COVID-19. V roku 2023 sme zaznamenali aj odmietnutia povinného očkovania: 25x v okrese Lučenec a 7x v okrese Poltár.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

V roku 2023 sa z dôvodu ústupu pandémie COVID-19 spôsobenou koronavírusom SARS-CoV-2 zvýšila efektivita procesov výkonu štátneho zdravotného dozoru v ústavných a ambulantných zdravotníckych zariadeniach. Výkon štátneho zdravotného dozoru sa realizoval formou kontrolnej činnosti subjektov a odberov sterov zo sterilných a nesterilných materiálov. Update informačného systému EPIS bol priebežne počas roka aktualizovaný v súvislosti so zadávanými prípadmi ochorení a potrebou získania štatistických dát.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Pravidelné sledovanie vývoja ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľstva Slovenskej republiky s cieľom preventívne chrániť svoje zdravie, zvýšiť vedomosti o svojom zdravotnom stave, získavať informácie o pohybovej aktivite, zdravom životnom štýle, zdravom stravovaní a znižovať negatívny vplyv rizikových faktorov boli aktívne vykonávané v priebehu celého roka. Prevenciu a zdravotno-výchovné pôsobenie sme na začiatku roka 2023 orientovali na všetky vekové skupiny (deti a mládež, produktívny vek, poproduktívny vek).

Vykonávali sme aktivity v zdravotnej výchove, zvyšovali sme informovanosť širokej verejnosti s dôrazom na individuálnu zodpovednosť za svoje zdravie. Správne výživové návyky a pravidelnú pohybovú aktivitu klientov, sme podporovali najmä letákmi a edukačnými materiálmi. Zdravotno-výchovné pôsobenie a sledovanie zdravotného stavu bolo upriamené na detskú populáciu od MŠ až po SŠ, témy prednášok a edukačné zameranie bolo v oblasti starostlivosti o ľudské telo, stomatohygienu, dopravnú výchovu, zdravotné riziká (fajčenie, snus-žuvanie tabaku na školách, tetovanie, a iné.), tieto témy boli elektronicky konzultované s pedagogickými pracovníkmi na základných školách, kde sa objavil tento problém. V priebehu roka sme realizovali distribúciu edukačného materiálu pre ZŠ a SŠ so zameraním najmä na prevenciu onkologických ochorení k svetovému dňu boja proti rakovine a v oblasti zdravého životného štýlu, zdravého stravovania, pohybovej aktivity a boja proti drogám, alkoholu, fajčeniu, a iným návykovým látkam. Vývoj zdravotného stavu dospelšej populácie sme analyzovali z výsledkov vyšetrení po návšteve poradne zdravia.

Realizovaných bolo 15 aktivít na zvýšenie pohybovej aktivity obyvateľov (prednášky, edukačná forma, elektronicky), s počtom edukovaných 310. Na ozdravenie výživy bolo spolu 22 aktivít s 543 edukovanými. Prevenciu so zameraním na fajčenie detí, mládeže a dospelých sme riešili v 11 prípadoch s 264 edukovanými, vrátane zdravotno-výchovných intervencií pre prevenciu látkových závislostí. Podpora zdravia obyvateľov v rómskych osadách sme riešili operatívne v rámci potrieb (odborné usmernenie pre OÚ, konzultácie). Podporu duševného zdravia populácie formou zdravotno-výchovných, poradenských a edukačných činností sme zrealizovali 3 krát (svetový deň duševného zdravia). Prevenciu HIV/AIDS sme informatívne riešili cez webový portál. Prevenciu civilizačných ochorení srdca a ciev, diabetes mellitus a osteoporózu sme zabezpečili edukačne (DD a DSS), pod názvom zdravé starnutie.

V roku 2023 bolo realizovaných spolu 51 rôznych aktivít pre deti a mládež a 20 pre obyvateľov v produktívnom veku a 10 pre seniorov s celoročným počtom edukovaných osôb 1893, so zameraním sa osvetu a zvyšovanie zdravotného uvedomenia a v súvislosti s prebiehajúcimi svetovými dňami podľa kalendára WHO.

Svetový deň bez tabaku sme propagovali aj prostredníctvom online priestoru, ako aj na informačných paneloch v budove RÚVZ Lučenec. Na stránke RÚVZ bol oznam - Svetový deň bez tabaku 2023, Deň otvorených dverí v termíne 25.máj-2.jún 2023.

Meranie oxidu uhľoňatého vo vydychovanom vzduchu: 35, spirometria: 35, vyplnenie dát dotazníka závislosti na nikotíne: 35, individuálne poradenstvo: 35, informácie o možnostiach návštevy poradne na odvykanie od fajčenia: 35.

ZŠ a SŠ dostali informácie edukačného charakteru z oblasti nefajčenia, bola vykonaná zdravotná osвета v oblasti zdravého životného štýlu.

Linku na odvykanie od fajčenia sme v roku 2023 podľa harmonogramu nezabezpečovali.

Európsky týždeň boja proti drogám v ŠZŠ Lučenec-35 žiakov, cukor, energetáky, alkohol, nikotín, ZŠ Lovinobaňa - príprava a distribúcia edukačného materiálu, I. stupeň 40 žiakov, II. stupeň 71 žiakov formou zážitkovej edukácie.

13.-19. marca 2023 sa uskutočnila celosvetová kampaň s názvom „Týždeň mozgu“, ktorého cieľom je upriamiť pozornosť ľudí na fungovanie mozgu, jeho ochorenia, ako aj na pozitívne a negatívne faktory ovplyvňujúce činnosť jednotlivých funkcií mozgu. Akcia propagovaná v rámci projektu Mám 65+ a teší ma že žijem zdravo. Jej hlavným zámerom bolo zvýšiť záujem verejnosti a najmä starších ľudí o zdravé starnutie, prevenciu mozgových pamäťových schopností človeka. Informácie „Pamäť a logické myslenie“, ukážka zábavných logických úloh a pracovné listy na tréning pamäti sme distribuovali v elektronickej podobe.

Poskytnutie edukačného materiálu a názorných pomôcok na tému „Prevencia onkologického ochorenia prsníka“ bolo realizované pre študentky SPŠ v Lučenci.

S prevenciou onkologických ochorení hrubého čreva a konečníka, ako aj prsnej žľazy sme oboznámili aj zamestnancov RÚVZ.

V priestoroch RÚVZ Lučenec sme vytvorili informačno-edukačné panely pri príležitosti významných európskych a svetových dní. Ostatná aktuálna dokumentácia je obsahom Výročnej správy za rok 2023.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCIÍ OBEZITY NA ROKY 2015-2025

Nadváha a obezita je spolu s fajčením najčastejšou príčinou predčasnej smrti, sú rizikovými faktormi srdcovocievnych, gastrointestinálnych a niektorých nádorových ochorení.

Úlohu plníme prostredníctvom poradne zdravia. V roku 2023 sme v základnej poradni vyšetrili 177 klientov zaevidovaných v TZS a 281 klientov mimo program TZS. U klientov bola následne urobená intervencia v oblasti životného štýlu a poradenstvo v oblasti faktorov spôsobu života, ktoré ovplyvňujú hmotnosť.

Prevažnú väčšinu klientov tvorili seniori a široká verejnosť, ktorá bola oslovená pri aktivitách v rámci svetových dní a pod názvom **Deň pre Vaše zdravie** (antropometrické, biochemické vyšetrenie, štandardné meranie krvného tlaku, meranie telesných tukov v %, BMI). Ponúkali sme rôzne prednášky na tému úprava životného štýlu, srdcovo-cievne ochorenia, zásady zdravej výživy, zmena výživových návykov u detí a mládeže, ako i populácie v produktívnom veku. Edukačné aktivity sme realizovali na ZŠ, MŠ a v kluboch dôchodcov v rámci Svetového dňa zdravia v obmedzenom počte.

04. marec – Svetový deň obezity

Svetový deň obezity sme realizovali prostredníctvom distribúcie edukačných materiálov na ZŠ, SŠ a DDaSS. Aktivita bola zameraná na poradenstvo v oblasti zdravej výživy

a prevencie nadváhy a obezity. Výzva pre ZŠ - Výtvarnej súťaže pri príležitosti svetového dňa obezity 2023 za RÚVZ Lučenec: počet zapojených tried - 36, počet zapojených základných škôl - 4.

Posúdenie výtvarných príspevkov sme realizovali v spolupráci s OHDM. Zapojené ZŠ dostali spätnú väzbu.

Školský program - ovocie a zelenina do škôl, školské mlieko

V rámci programu sme realizovali v školských zariadeniach intervenciu zameranú na oblasť výživových zvyklostí – besedy a prednášky na tému „Význam ovocia a zeleniny v strave“, „Výživa a pitný režim“, „Zdravá výživa“ pre žiakov a rodičov. Prednáška na tému „Farebné zdravie, biela krv“ bola určená pre deti navštevujúce predškolské zariadenia.

7.apríl – svetový deň zdravia – výjazdové aktivity v rámci dňa zdravia v priebehu mesiaca apríl pre zamestnancov ŠZŠ v Lučenci (40 ľudí). Pre seniorov so záujmom o zdravý životný štýl boli distribuované materiály so súborom odporúčaní, ako sa udržať vo forme v domácom prostredí.

16.október – svetový deň potravy – Zdravá výživa, hygiena potravín, zdravotno-výchovná aktivita, informácie a distribúcia edukačného materiálu pre žiakov ZŠ Štefánika v Lučenci (siedme ročníky - 43 žiakov) a ŠZŠ Lučenec - 39 žiakov.

Program ozdravenia výživy obyvateľov SR

Oddelenie podpory zdravia zabezpečuje úlohy v oblasti ozdravenia výživy, zdravého spôsobu života, fyzickej-pohybovej aktivity a prevencie nadmernej hmotnosti a obezity rôznymi strategickými zámermi :

klientom sa okrem anamnestických údajov, antropometrických vyšetrení, meria TK, pulz, BMI, telesný tuk a zisťujú sa v krvi základné biochemické parametre – CHOL, Gl, Tg. Vyšetrenie nových klientov a klientov dispenzarizovaných, ako aj klientov zaradených do úlohy sledovania výživového stavu obyvateľstva sa vykonávalo za prísnych hygienických opatrení.

-podľa zistených výsledkov vyšetrenia sa realizovalo individuálne poradenstvo zamerané na oblasť výživy, zdravý spôsob života a životného štýlu, zvýšenia pohybovej aktivity, využitia správnej výživy, významného faktoru prevencie metabolických, onkologických ochorení, kardiovaskulárnych ochorení, hypertenzie a pre redukciu nadmernej hmotnosti a obezity,

-odporúčali sme znížiť príjem tukov, najmä celkový príjem nasýtených tukov, konzumovať potraviny, ktoré zabezpečia všetky potrebné živiny, najmä zvýšiť príjem ovocia a zeleniny, vlákniny, zvýšiť celkový príjem polysacharidov, znížiť príjem cukrov a alkoholu, udržiavať telesnú hmotnosť správnym pomerom medzi energetickým príjmom a aktívnym pohybom,

-zvyšujeme záujem o poradňu nielen pre klientov strednej a staršej vekovej kategórie, ale aj pre nižšie vekové skupiny obyvateľov, ako aj klientov s nižším vzdelaním a zo slabšej sociálnej oblasti. Informácie o poradni zdravia, ako aj akciách ktoré realizujeme, sa majú možnosť klienti dozvedieť z tlače, mestského rozhlasu, internetu a webovej stránky RÚVZ.

V prednáškach sa zameriavame na všeobecnú prevenciu, ktorá sa dotýka celej populácie. Realizujeme ju najmä v školách a u špeciálnych skupín obyvateľstva /seniori, kardiaci, ľudia s metabolickým syndrómom/.

V poradni používame metódy individuálneho poradenstva a prevencie u konkrétnych osôb trpiacich nadváhou a obezitou. Selektívna prevencia sa týka najrizikovejších skupín najmä v produktívnom veku, ale tu je naše snaženie najmenej efektívne. Veľmi dôležité je zamerať sa na prevenciu u detskej populácie. Počas celého roka realizujeme prednášky pre deti MŠ, ZŠ, SŠ, a pre dospelú populáciu o zdravom stravovaní, význame mlieka a o pitnom režime, a pod. Odborné poradenstvo znižovania nadváhy a obezity sa poskytovalo na základe zistených skutočností (percento telesného tuku, BMI, atď).

Projekt „Stomatohygienu a zdravé stravovanie“

Stomatohygienu už nie je súčasťou Programov a projektov viac rokov, ale v rámci zdravého stravovania a prevencie obezity a pozitívnej odozvy na tieto aktivity, máme zaradenú tému stomatohygienu naďalej v našej práci, ako aj tematiku zdravá strava (akcie február, november). Nasledujúce informácie boli poskytované edukačnou formou, primárna prevencia zubného kazu už v útlom veku, kedy si dieťa relatívne ľahko osvojí nové návyky, ako aj spôsoby správania. Intervenčné, zdravotno-edukačné pôsobenie u detí v materských školách spojené s nácvikom správnej techniky umývania zubov má pozitívnu odozvu zo strany detí, učiteliek MŠ a rodičov. V rámci edukačnej činnosti na prvom stupni ZŠ sme premietali DVD filmy „O maškrtnej veвериčke, Čo sa stalo medvedíkovi a Lakomý syseľ“ a po premietaní sme realizovali besedu s deťmi na tému – zdravé a čisté zúbky, ovocie zelenina – sladkosti, v období, keď ešte neplatili prísne opatrenia.

09.02.2023 - Súkromná ZŠ Opatová, 1. stupeň, 26 detí

13.02.2023 - Súkromná ZŠ B. Nemcovej Lučenec, 20 detí

21.11.2023 - edukačná aktivita, ZŠ Lovinobaňa 1.stupeň, 40 detí,

9.2.1 VYZVI SRDCE K POHYBU

Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie, realizovaná 1x za 2 roky v jarnom období. Účelom súťaže je vytvoriť u účastníkov návyk na pravidelnú pohybovú aktivitu.

Pomocou elektronickej pošty boli rozposlané na všetky obecné úrady v okrese Lučenec a Poltár informácie týkajúce sa súťaže Vyzvi srdce k pohybu a účastnícke listy. Súťaž sme propagovali v Klube dôchodcov Lučenec, na Obchodnej akadémii v Lučenci a na ďalších preventívnych aktivitách pre širokú verejnosť. Zber dát bol zabezpečený cestou online formulára, osobne, elektronicke, a poštou. Účastnícke listy (počet 73 listov, 47 Ž a 26 M), sme priebežne zbierali a odoslali na RÚVZ Banská Bystrica.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Tento projekt a jeho programové naplnenie nemal v roku 2023 konkrétnu podobu, problematike znevýhodnených komunit-skupín, sme venovali pozornosť len prostredníctvom zdravotno-výchovných prednášok a edukačnou formou na niektorých základných a špeciálnych školách, (záležalo na aktívnom prístupe vedenia školy k tejto problematike). S koordinátormi a aktivistami týchto komunit v spádovej oblasti RÚVZ (Lučenec Poltár, Fiľakovo) sme boli v kontakte hlavne v súvislosti s aktuálnou epidemiologickou situáciou.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Výstupom bude jednotná stratégia rozvoja PCOPZ zložená zo stratégií rozvoja základného poradenstva a špecializovaných poradní. Činnosť poradenských centier je a bude závislá od personálnych kapacitách, odbornej vzdelanosti, kvalifikovaného doškoľovania, prístrojového a materiálového vybavenia, s cieľom poskytovať kvalitné, odborné a konkurencie schopné služby na požadovanej úrovni. Súčasťou je tvorba metodík, pravidelné monitorovanie zdravia všetkých komunit a dostupné služby v oblastiach podpory zdravia, spolupráca v rezorte zdravotníctva na úseku plnenia primárno-preventívnych aktivít a získať príspevkovú podporu od zdravotných poisťovní pri systematickom poskytovaní služieb v oblasti verejného zdravia. Participovali sme aj na pripomienkovaní nového TZS.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021- 2030

Škodlivosť používania nadmerného množstva alkoholu zdôrazňujeme pri individuálnom poradenstve klientom poradní zdravia a využívame poznatky z projektu a kampane organizovanej ku Dňu zodpovednosti, o zodpovednej konzumácii alkoholických nápojov, v súvislosti s upozorňovaním na zásady správnej výživy a na dôležitosť dodržiavania pitného režimu. Osvetovo-vzdelávacie pôsobenie na deti a mládež vo forme besied, premietanie DVD filmu s názvom „Alkohol, skrytý nepriateľ“ a distribúciu zdravotno-výchovného materiálu realizujeme na ZŠ v okrese Lučenec a Poltár pravidelne.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

V spádovom území RÚVZ so sídlom v Lučenci,(okres Lučenec, Poltár), sme úlohu realizovali formou rôznych aktivít: prednášková činnosť, besedy, mobilná poradňa. V oblasti prevencie a zdravotno-výchovného pôsobenia sme sa orientovali na všetky vekové skupiny (deti, mládež, produktívny vek, poproduktívny vek). Cieľom edukačných aktivít je presadzovanie zásad zdravého životného štýlu, motivácia, utváranie postojov, rozvíjanie úrovne zdravia celej širokej verejnosti. Konkrétne realizované aktivity sú rozpísané v bodoch 9.1, 9.2, 9.3, 9.4, 9.5.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022- 2030

Pohybová aktivita ako súčasť životného štýlu, je jeden z najvýznamnejších determinantov zdravia. Nedostatočná fyzická aktivita v spojení s nízkou hladinou fyzickej zdatnosti je významný rizikový faktor pre vznik chronických neprenosných ochorení. V špecializovanej poradni pre podporu pohybovej aktivity sa zameriame najmä na individuálne poradenstvo v oblasti zvýšenia pohybovej aktivity klientov. Pravidelná fyzická aktivita znižuje riziko srdcovocievnych, respiračných, nádorových a iných chronických ochorení.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023- 2030

Sledovanie a hodnotenie výkonu kontroly zákona o ochrane nefajčiarov na základe oznámení kontrolných inštitúcií

Oddelenie výchovy k zdraviu sumarizuje každý mesiac výsledky kontrol, polročne podáva informácie za RÚVZ Lučenec o počte vykonaných kontrol zameraných na dodržiavanie zákona č. 377/2004 Z. o ochrane nefajčiarov. Za sledované obdobie (rok 2023) bolo vykonaných **478 kontrol fajčenia** v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva štátny zdravotný dozor.

Hygiena detí a mládeže:	74
Hygiena výživy:	118
Hygiena životného prostredia:	161
Epidemiológia:	29
Preventívne pracovné lekárstvo:	96

Pri prednáškovej činnosti sa zameriame na cieľovú skupinu detí a mládeže s cieľom zníženia dopytu po výrobkoch určených na fajčenie a zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

Svetový deň bez tabaku - sme propagovali aj prostredníctvom online priestoru a na informačných paneloch v budove RÚVZ Lučenec. Na stránke RÚVZ oznam – Svetový deň bez tabaku 2023 - Deň otvorených dverí – 25.05. - 02.06.2023.

V rámci dňa otvorených dverí sme realizovali: meranie oxidu uhoľnatého vo vydychovanom vzduchu, spirometrické vyšetrenie, vyplnenie dotazníka závislosti na nikotíne, individuálne poradenstvo, informácie o možnostiach návštevy poradne na odvykanie od fajčenia.

ZŠ a SŠ dostali informácie edukačného charakteru z oblasti nefajčenia, zdravotná osвета v oblasti zdravého životného štýlu.

Linku na odvykanie od fajčenia sme v roku 2023 podľa harmonogramu nezabezpečovali.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SR NA OBDOBIE ROKOV 2021- 2025 S VÝHĽADOM DO ROKU 2030

Európsky týždeň boja proti drogám

V rámci Európskeho týždňa boja proti drogám sme realizovali nasledovné aktivity:

Informácie na paneloch v budove RÚVZ

Kde bolo tam bolo....cukor, energetické nápoje, alkohol a nikotín - edukačná aktivita, (beseda, prezentácia) pre žiakov ŠZŠ Zvolenská cesta Lučenec, 35 detí

Kde bolo tam bolo, fajčenie škodilo.... - edukačná aktivita (beseda, rozprávka) pre žiakov I.st. 2.3.ročník, ZŠ Lovinobaňa, 40 detí

Alkohol a nikotín - skrytý nepriateľ - edukačná aktivita (beseda, prezentácia) pre žiakov 5. ročníka, ZŠ Lovinobaňa, 23 žiakov

Alkohol a nikotín - skrytý nepriateľ - edukačná aktivita (beseda, prezentácia) pre žiakov 9. ročníka, ZŠ Lovinobaňa, 25 žiakov

Kým stúpa dym - edukačná aktivita (beseda, prezentácia) pre žiakov 8. a 9. ročníka, ZŠ Lovinobaňa, 23 dievčat.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Martine**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Plnenie úlohy:

oddelenie HŽPaZ RÚVZ Martin sa podieľa na plnení súčasného Akčného plánu – NEHAP V. v rozsahu kompetencií a náplne práce odboru hygiena životného prostredia a zdravia so zameraním na znižovanie negatívneho vplyvu zložiek a faktorov životného prostredia na zdravie ľudí:

- systematickým monitorovaním kvality pitnej vody na spotrebiskách v rámci hromadného zásobovania obyvateľstva pitnou vodou. V roku 2023 trojčlenná odberová skupina oddelenia hygiena životného prostredia a zdravia vykonávala akreditované odbery vzoriek pitných vôd u spotrebiteľov v okresoch územnej pôsobnosti RÚVZ Martin. Monitoring pitnej vody bol vykonávaný na základe plánu odberu vzoriek pitnej vody z verejných vodovodov. Pracovníci oddelenia HŽPaZ v roku 2023 odobrali celkom 83 vzoriek pitnej vody z toho 2 vzorky boli odobraté v rozsahu úplnej analýzy a 81 vzoriek v rozsahu minimálnej analýzy podľa vyhlášky č. 247/2017 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o kvalite pitnej vody, kontrole kvality pitnej vody, programe monitorovania a manažmente rizík pri zásobovaní pitnou vodou; s účinnosťou od 01. apríla aj podľa vyhlášky MZ SR č. 91/2023 Z.z., ktorou sa ustanovujú ukazovatele a limitné hodnoty kvality pitnej vody a kvality teplej vody, postup pri monitorovaní pitnej vody, manažment rizík systému zásobovania pitnou vodou a manažment rizík domových rozvodných systémov. Plán odberov vzoriek bol dodržaný. Odberová skupina oddelenia HŽPaZ vykonáva akreditované odbery vzoriek pitných vôd aj pre iné oddelenia RÚVZ Martin a v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru;
- v rámci Svetového dňa vody poskytovaním osobných konzultácií s verejnosťou týkajúcich sa zabezpečenia ochrany zdravia ľudí z hľadiska stavebno-technických požiadaviek na studne, pre individuálne zásobovanie pitnou vodou a možnosti úprav fyzikálnych, chemických biologických a mikrobiologických ukazovateľov ochrany, týkajúcich sa zdravotného zabezpečenia pitnej vody a kvality vody, týkajúcich sa zdravotných rizík súvisiacich s pitím vody nespĺňajúcej limitnej hodnoty stanovené platnou legislatívou; zároveň bol realizovaný zber vzoriek vody z individuálnych vodných zdrojov (studní) od občanov na laboratórne stanovenie ukazovateľov dusičnany a dusitany spádovým laboratóriom RÚVZ Žilina. RÚVZ so sídlom v Martine v rámci spolupráce s laboratóriami Ústavu verejného zdravotníctva JLF UK zabezpečil zber vzoriek vody z individuálnych zdrojov od občanov na stanovenie vybraných mikrobiologických ukazovateľov (Escherichia coli, Koliformné baktérie, Enterokoky, Kultivovateľné mikroorganizmy pri 22 °C a Kultivovateľné mikroorganizmy pri 36 °C). V rámci vzoriek vyšetrených na ukazovatele dusičnany a dusitany nebolo ani v jednom prípade zistené prekročenie medznej hodnoty týchto ukazovateľov. Vo vzorkách na vybrané mikrobiologické ukazovatele bolo stanovené prekročenie medzných hodnôt ukazovateľov - Koliformné baktérie, Kultivovateľné mikroorganizmy pri 22 °C a Kultivovateľné mikroorganizmy pri 36 °C v 74% zo všetkých odobratých vzoriek. Prekročenie najvyššej medznej hodnoty ukazovateľov- Escherichia coli, Enterokoky predstavovalo 57% zo všetkých odobratých vzoriek.
- dohľadom nad vodami určenými na kúpanie - posudzovanie, povoľovanie a priebežná kontrola kúpalísk - sezónnych aj celoročných.
Celkovo bolo v prevádzkach krytých a nekrytých umelých kúpalísk odobratých 42 vzoriek bazénovej vody v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru. V 13-tich vzorkách

bolo stanovené prekročenie limitných hodnôt ukazovateľov kvality bazénovej vody v zmysle platnej právnej úpravy.

Na začiatku letnej sezóny 2023 bola vykonaná orientačná kontrola kvality vody na kúpanie v okrese Martin na najnavštevovanejších prírodných vodných plochách bez štatútu prírodného kúpaliska a vody určenej na kúpanie (Jazero Biele brehy (Ontario) v Sučanoch, Sučianske jazerá, Lipovecké jazerá–štrkovisko). Uvedené vodné plochy sú využívané verejnosťou na neorganizované kúpanie, letné vodné športy (člnkovanie, potápanie, paddleboarding,...), v okolí týchto vodných plôch sa neposkytujú ubytovacie ani stravovacie služby.

Na základe predložených protokolov z vyšetrenia možno konštatovať, že odobraté vzorky vody na kúpanie z uvádzaných prírodných vodných plôch t.č. spĺňali požiadavky na jej kvalitu v zmysle vyhlášky č. 309/2012 Z.z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie.

- Informačný systém: Pitná voda - priebežne sú vkladané údaje z monitoringu a štátneho zdravotného dozoru za príslušný rok do IS pitná voda, ktoré sú podkladom pre výročnú správu. Vody na kúpanie – výsledky kvality bazénových vôd sú priebežne vkladané do IS voda na kúpanie, prístupný cez internetové spojenie aj pre verejnosť.
- priebežne pri posudzovaní návrhov na územné konanie, umiestňovaní stavieb s vylúčením negatívnych vplyvov na životné prostredie na obytnú a rekreačnú funkciu objektov, s posudzovaním možných vplyvov na životné prostredie formou štúdií; pri kolaudácii objektivizáciou relevantných negatívnych dopadov okolia stavby na obytnú zástavbu a rekreačné územia. Podľa situácie vyžadujeme rozptylové/emisno-imisné štúdie, svetlotechnické posudky, hlukové štúdie, resp. objektivizáciu hluku pri kolaudácii.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – NASTAVENIE NOVÝCH NÁRODNÝCH CIEĽOV

Plnenie úlohy : RÚVZ so sídlom v Martine toho času nie je zapojený do projektu, oddelenie HŽPaZ sa zapojí na požiadanie ÚVZ SR podľa pokynov gestora úlohy.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

Plnenie úlohy: RÚVZ so sídlom v Martine toho času nie je zapojený do projektu, oddelenie HŽPaZ sa zapojí na požiadanie ÚVZ SR podľa pokynov gestora úlohy.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

Plnenie úlohy: RÚVZ so sídlom v Martine sa pri plnení 2. etapy úlohy vyplývajúcej z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.) zameranej na stanovenie prítomnosti baktérií rodu Legionella vo vybraných ubytovacích zariadeniach zapojil na základe usmernenia ÚVZ SR roku 2023. V rámci svojej pôsobnosti bolo navrhnuté

1 ubytovacie zariadenie internátneho typu, v ktorom budú zrealizované odbery vzoriek pitnej, teplej úžitkovej vody a sterov.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTKO A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Plnenie úlohy: RÚVZ so sídlom v Martine v rámci úlohy vyšetrenia pesticídov a ich metabolitov v pitnej vode v súlade so Zoznamom pesticídnych látok pre monitorovanie pitnej vody a jej zdrojov vo VZO (veľké zásobovacie oblasti) vykonal na príslušných odberných miestach odber vzoriek vôd na kohútiku v počte: pre okres Martin 5 a pre okres Turčianske Teplice 1. Na základe analýzy vzoriek vôd na prítomnosť pesticídov vyšetovaných v laboratóriách ÚVZ SR nebola prítomnosť pesticídov použitou metódou zistená.

1.6 MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

Plnenie úlohy: RÚVZ so sídlom v Martine toho času nie je zapojený do projektu, oddelenie HŽPaZ sa zapojí na požiadanie ÚVZ SR podľa pokynov gestora úlohy.

Vlastné programy a projekty odd. HŽPaZ nerieši.

Zahraničné programy a projekty odd. HŽPaZ nerieši.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

Predslov

Programy a projekty úradov verejného zdravotníctva Slovenskej republiky na úseku Preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie rozpracované do jednotlivých úloh boli v roku 2023 zamerané predovšetkým na ochranu zdravia pri práci, na znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia a na intervencie v ochrane zdravia pri práci.

Okrem týchto úloh riešili pracovníci PPLaT RÚVZ so sídlom v Martine aj vlastné regionálne projekty, týkajúce sa napr. psychickej pracovnej záťaže u zamestnancov špeciálnej základnej školy, fyzickej záťaže u pracovníkov v priemysle, v zdravotníctve, ale aj tepelnej záťaže a hluku na pracoviskách.

2.1. ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Pre zamestnancov/pracovníkov rizikové práce predstavujú zvýšené riziko poškodenia zdravia pri práci a ich vyhlásenie do 3. a 4. kategórie je pre fyzické osoby – podnikateľov a právnické osoby spojené s povinnosťami na úseku ochrany a podpory zdravia pri práci, medzi ktoré patrí najmä vykonávanie preventívnych opatrení (technických, technologických, organizačných, individuálnej ochrany pracovníkov formou OOPP...) na zníženie alebo odstránenie rizika poškodenia zdravia pri práci a zabezpečenie cielených lekárskeho preventívnych prehliadok zamestnancov / pracovníkov, ktoré vykonávajú aj lekári pracovnej zdravotnej služby.

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Od roku 2011 sa na oddeleniach PPLaT v Slovenskej republike používa nový štatisticko-informačný PC program ASTR (ASTR_2011). Program umožňuje evidovať:

- a) právne subjekty (podnik, organizačná jednotka, pracovisko),
- b) vykonávané práce / profesie, faktory práce a pracovného prostredia pre 3. a 4. kategóriu rizikových prác,
- c) vykonávané práce/profesie, faktory práce a pracovného prostredia pre 1. a 2. kategóriu prác,
- d) prešetrované podozrenia na profesionálne poškodenia zdravia,
- e) priznané choroby z povolania,
- f) všetky vykonávané činnosti na oddeleniach.

Súčasťou programu sú neustále aktualizované štatistické spracovania a výstupy do požadovaných formátov, výstupov pre potreby celoštátnych sledovaní, ako aj regionálnych analýz a rozborov existujúcej situácie. Databáza je obsahovo zosúladená s platnými právnymi predpismi v oblasti verejného zdravotníctva, ochrany zdravia pri práci, flexibilita riešenia umožňuje napojenie získaných individuálnych údajov do jednotného zdravotníckeho informačného systému. Databáza je neustále inovovaná a udržiavaná v súlade s platnou legislatívou a potrebami praxe.

Databázový program ASTR bol využívaný s poslednou aktuálnou verziou 6_4.

V roku 2023 sme začali používať nový informačný systém IS UVZ.

K 31.12.2023 bolo v okresoch Martin a Turčianske Teplice vyhlásených v 3. a 4. kategórii rizikových prác **3559 (v roku 2022 to bolo 3 086)** zamestnancov / pracovníkov, z toho **1992 žien (v roku 2022 to bolo 1643 žien)**. Títo pracovníci sú vyhlásení celkom v **119 (v roku 2022 to bolo 138)** právnych subjektoch.

Najviac rizikových prác je evidovaných v priemyselnej výrobe a zdravotníctve.

Počet pracovníkov zaradených do rizikových prác podľa faktorov:

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora (1. stupeň triedenia podľa rizikového faktora)						
Rizikový faktor (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Biologický faktor	168	132	0	0	168	132
Fyzická záťaž	1281	964	0	0	1281	964
Hluk	1356	283	64	32	1420	315
Chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky	250	157	2	0	252	157
Chemické látky a zmesi	404	186	29	9	433	195
Ionizujúce žiarenie	255	167	0	0	255	167
Optické žiarenie	5	3	0	0	5	3
Psychická pracovná záťaž	745	635	0	0	745	635
Vibrácie	207	12	14	4	221	16
Záťaž teplom a chladom	328	150	0	0	328	150

U takmer všetkých právnych subjektov sa vyskytuje kombinácia 2 a viac faktorov.

Ako najčastejšie sa vyskytujúci faktor práce a pracovného prostredia stále dominuje hluk – najvyšší počet exponovaných pracovníkov je najmä v priemyselnej výrobe – strojárská výroba, drevospracujúci priemysel, spracovanie kovov...

Veľký počet pracovníkov, najmä žien, je vyhlásených v riziku psychická pracovná záťaž, fyzická záťaž, biologické faktory a chemické faktory, vrátane karcinogénov, mutagénov a teratogénov. Sú to prevažne pracovníci, ktorí svoju činnosť vykonávajú v zdravotníckych zariadeniach, domovoch sociálnych služieb, detských domovoch a v školách.

V roku 2023 bolo vydaných **25** rozhodnutí o vyhlásení rizikových prác, z toho **8** na dobu určitú (4.kategória rizika). 3 rozhodnutia boli vydané vo veci vyradenia z evidencie rizikových prác.

Žiadny právny subjekt nedoručil materiály, ktoré je povinný doručiť zo zákona príslušnému orgánu verejného zdravotníctva pri ukončení činnosti.

V regióne Turiec majú uzatvorenú zmluvu o vykonávaní PZS všetky firmy s vyhlásenými rizikovými prácami.

Rovnako, ako v predchádzajúcich rokoch, sú aj naďalej riešené zásadné nedostatky v podkladoch/ dokumentoch spracovaných pracovnými zdravotnými službami v oblasti ochrany zdravia pri práci pre podnikateľské subjekty v okresoch Martin a Turčianske Teplice.

Podklady (spracované PZS) nie sú vypracované podľa súčasne platnej legislatívy, najmä

identifikácia všetkých zdravotných rizík a nebezpečenstiev; hodnotenie všetkých zdravotných rizík; posudky o riziku u jednotlivých pracovných činností a profesií (podľa §§ 30, 31 zákona č. 355/2007 Z.z., v nadväznosti na vyhlášku MZ SR č. 448/2007 Z.z. a ďalšiu platnú legislatívu SR, upravujúcu problematiku jednotlivých škodlivých faktorov pracovného prostredia), prevádzkové poriadky. Rovnako tak v nadväznosti na všetky identifikované a posúdené zdravotné riziká nie je definovaný vhodný spôsob a vhodná forma ich zníženia, či už formou kolektívnych a/alebo individuálnych opatrení zamestnávateľa/ prevádzkovateľa, vrátane presných typov používaných OOPP - frekvencie ich výmeny, účinnosti, spôsobu a miesta ich údržby, vhodnosti na konkrétnu pracovnú činnosť. Väčšinu z predložených podkladov jednotlivými subjektmi (viac ako 95 %) je potrebné prepracovať, dopracovať, upraviť a aktualizovať podľa konkrétne vykonávaných činností, aktuálneho stavu pracovísk a pracovných miest, konkrétnych faktorov vrátane spolupôsobiacich faktorov práce a pracovného prostredia, konkrétnej expozície a komplexne zavzatých a zohľadnených platných právnych predpisov. Údaje, uvádzané v materiáloch spracovaných PZS, sú často v rozpore s údajmi získanými odbornými pracovníkmi RÚVZ so sídlom v Martine pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ŠZD) od účastníkov konania, resp. od zamestnávateľov / prevádzkovateľov priamo v prevádzke / prevádzkach / jednotlivých pracoviskách. Nie raz sa v predkladaných dokumentoch „ocitli“ údaje iných subjektov, než bol samotný posudzovaný subjekt a jeho prevádzka.

Odborní pracovníci odd. PPLaT vykonávajú (tak je zadefinovaná priorita) cieľový ŠZD vo firmách, kde sú vyhlásené rizikové práce, so zameraním na činnosť PZS v jednotlivých subjektoch, posúdenie zdravotných rizík na pracoviskách zamestnávateľov, aktuálnosť vyhlásených RP rozhodnutím, vypracované lekárske posudky o zdravotnej spôsobilosti na prácu u jednotlivých pracovníkov, kontrolu zasielania hodnotiacich správ (každoročne k 31.12.) subjektmi s vyhlásenými rizikovými prácami v okrese Martin a Turčianske Teplice.

U viacerých právnych subjektov sú nedostatočne vypracované lekárske posudky o zdravotnej spôsobilosti na prácu, chýbajú posúdené faktory práce a pracovného prostredia a ich kategorizácia; obsahová náplň preventívnych lekárskejších prehliadok vo vzťahu k práci nezodpovedá identifikovaným zdravotným rizikám; závery posúdenia ohľadom schopnosti pracovníka vykonávať konkrétnu činnosť sú len všeobecné a bez reálnej výpovednej hodnoty pre zamestnávateľa (napr. uvádzané obmedzenia pracovnej spôsobilosti v lekárskom posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu nekorelujú so skutočne vykonávanou činnosťou pracovníka).

Výber vhodných OOPP a ich pridelenie je vo veľkom percente prípadov formálne - nezodpovedá konkrétnym pracovným podmienkam, jednotlivým zdravotným rizikám vo vzťahu pracovná činnosť – faktor práce a pracovného prostredia na pracoviskách, ani požiadavkám NV SR č. 395/2006 Z.z..

Pokiaľ máme riešiť ochranu pracovníkov nielen v kolektívnom rozsahu, ale aj v individuálnom, musíme, ako verejné zdravotníctvo, riešiť aj OOPP. Kvalitatívne vlastnosti OOPP na ochranu sluchu, dýchacích ciest,... vo vzťahu k aktuálnej expozícii faktorom práce a pracovného prostredia nie sú riešené vôbec, alebo sú riešené nedostatočne.

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (1. stupeň prevažujúcej činnosti)

Kód	Prevažujúca činnosť (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		Spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
A	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	119	4	6	0	125	4
B	Ťažba a dobývanie	18	0	0	0	18	0
C	Priemyselná výroba	1714	705	93	45	180	750
D	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	39	0	0	0	39	0
E	Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	48	0	0	0	48	0
F	Stavebníctvo	27	1	0	0	27	1
G	Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	72	69	0	0	72	69
H	Doprava a skladovanie	0	0	4	0	4	0
M	Odborné, vedecké a technické činnosti	5	1	0	0	5	1
N	Administratívne a podporné služby	1	0	0	0	1	0
O	Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	38	17	0	0	38	17
P	Vzdelávanie	79	68	0	0	79	68
Q	Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1282	1077	0	0	128	1077
S	Ostatné činnosti	14	5	0	0	14	5
	Spolu	3456	1947	103	45	355	1992

2.1.2. Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2023 podľa druhu a kategórie rizikového faktora - chemické látky a zmesi; chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (3. stupeň)						
Chemická látka 3. stupeň	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Agrochemikálie (okrem OFI a karbamátov)	22	2	0	0	22	2
Benzén	36	29	0	0	36	29
Benzo(a)pyrén	12	0	0	0	12	0
Cement (Portlandský)	3	0	0	0	3	0
Cytostatiká	57	53	0	0	57	53
Dolomit	10	1	0	0	10	1
Drevo exotických drevín - pevný aerosól	3	0	0	0	3	0
Drevo ostatných drevín - pevný aerosól	21	6	0	0	21	6
Drevo tvrdé - pevný aerosól	21	6	0	0	21	6
Etylénoxid	12	0	0	0	12	0
Fluorovodík a fluoridy	1	0	0	0	1	0
Formaldehyd = aldehyd kyseliny mravčej	71	58	0	0	71	58
Hliník a jeho oxidy (alumínium)	0	0	10	0	10	0
Hormonálne prípravky	17	14	0	0	17	14
Horninové pevné aerosóly	2	0	0	0	2	0
Hydroxid draselný a sodný	1	1	0	0	1	1
Chlór	1	1	0	0	1	1
Chrómu (VI) zlúčeniny	0	0	2	0	2	0
Kremičitany ostatné /okrem azbestu/	2	2	0	0	2	2
Kyselina dusičná	1	1	0	0	1	1
Kyselina fosforečná	1	1	0	0	1	1
Kyselina octová	4	4	0	0	4	4
Metylmetakrylát	4	4	0	0	4	4
Minerálne oleje, chladiace emulzie	17	2	9	9	26	11
Múka	25	13	0	0	25	13
Olovo a jeho zlúčeniny	1	0	0	0	1	0
Papier - pevný aerosól z opracovania	8	0	0	0	8	0
PAU - práce s expozíciou polycyklickým aromatickým uhľovodíkom	4	1	0	0	4	1
Polyesterové živice	0	0	4	0	4	0
Rastlinný pevný aerosól ostatný (vrátane obilného)	5	0	0	0	5	0
Sadze	2	0	0	0	2	0
Sevoflurán	19	13	0	0	19	13
Škrob - pevný aerosól z opracovania	8	0	0	0	8	0
Škvára, popolček	8	0	0	0	8	0

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2023 podľa druhu a kategórie rizikového faktora - chemické látky a zmesi; chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (3. stupeň)						
Chemická látka 3. stupeň	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Toluén	10	7	0	0	10	7
Umelé brusivo	3	0	0	0	3	0
Vápenec (calcium carbonate)	10	1	0	0	10	1
Xylén	31	24	0	0	31	24
Zváračské pevné aerosóly - bázičné elektródy	8	0	0	0	8	0
Zváračské pevné aerosóly - materiál	1	0	1	0	2	0
Zváračské pevné aerosóly - zmes dymov zo zvarania bez bližšieho určenia	39	2	5	0	44	2
Železo a jeho zliatiny - pevný aerosól	10	0	0	0	10	0

V tabuľke sú uvedené počty pracovníkov exponovaných pri vykonávaní pracovných činností chemickým látkam a zmesiam: chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (3.stupeň triedenia ASTR) zaradených do kategórie 3. – 4. rizikových prác.

Najviac zamestnancov, ktorí sú pri práci exponovaní CMR látkam, pracuje v zdravotníctve. Obzvlášť závažná je problematika pracovníkov vo farmaceutickom priemysle pri výrobe hormonálnych prípravkov. Nemožno však opomenúť zvaračov, či pracovníkov pracujúcich s tvrdým drevom a ďalšie profesie – pracovné činnosti.

Chemickým faktorom a CMR látkam sú vystavení aj poľnohospodári pri vykonávaní niektorých prác. Niektoré družstvá tak, ako po minulé roky, pravidelne zasielali správy vo veci vykonávania postrekov v ich územnej pôsobnosti. Pre právne subjekty priamo zo zákona nevyplýva povinnosť zasielať oznámenia o aplikácii celého spektra pesticídov príslušnému orgánu verejného zdravotníctva.

Oznámenia o plánovaných postrekoch obsahovali údaje: množstvo používaných pesticídov - obchodný názov/ účinnú látku/ lokalitu/ dátum a čas aplikácie. Časť prípravkov, ktoré boli poľnohospodárskymi družstvami aplikované, sú na ochranu proti škodcom, časť na plesne a iné.

Aplikácia pesticídov je spojená s expozíciou účinným látkam, obsiahnutým v používaných/schválených prípravkoch na ochranu rastlín. Nakoľko sa jedná o látky, ktoré môžu poškodzovať zdravie pracovníkov v krátkodobom aj dlhodobom horizonte (napr. glyfosát), je nutné mať reálny obraz o rozsahu aktuálne používaných pesticídov v každom regióne SR. Len s aktuálnymi údajmi je možné kontrolovať aktuálnosť posudzovania zdravotnej spôsobilosti postrekovačov na prácu, vrátane posúdenia opodstatnenosti odberu biologického materiálu (vyšetrenie acetylcholinesterázy), tiež rozsah a spôsob vyšetrenia obsahu pesticídov v pitnej vode,...

Rozsah problematiky v uvádzaných zdravotných a zdravotníckych súvislostiach prináleží bez akýchkoľvek pochybností do rúk odborníkov vo verejnom zdravotníctve. Zabezpečovanie primeraného dohľadu nad výkonom nielen postrekovacích prác, ale akýchkoľvek činností spojených o.i. s pesticídmi je nesmierne dôležitá úloha, nakoľko nám uchádzajú ochorenia, vznikajúce práve pri uvedených činnostiach (alebo s podielom expozície pesticídmi). Spätné orgán verejného zdravotníctva len zložito získava od zamestnávateľov podklady ku skutočnej expozícii, systému/spôsobu ochrany pracovníkov, ktorí v rezorte pôdohospodárstva pracujú alebo pracovali.

Niektoré poľnohospodárske subjekty nahlásili postreky – používanie prípravkov na ochranu rastlín, najmä herbicídov, fungicídov a insekticídov. Celkom bolo doručených 70 oznámení o aplikácii pesticídov poľnohospodárskymi subjektmi. Všetky postreky boli pozemné a boli použité len také prípravky na chemickú ochranu rastlín, ktoré sa nachádzajú v platnom zozname povolených prípravkov na daný kalendárny rok. V každom sklade chemických látok a zmesí je vedená evidencia pesticídov.

Priebežné doručovanie informácií o vykonaní plánovaných postrekov na RÚVZ so sídlom v Martine vykonávali v r. 2023 družstvá v okrese Martin a Turčianske Teplice:

- Agromajetok, s.r.o., IČO: 36002526, Sučany 1259, 038 52 Sučany
- Poľnohospodárske družstvo „Valča“, družstvo, IČO: 36440116, 038 35 Valča 1
- Poľnohospodárske družstvo GADER Blatnica, IČO: 00196533, PD Gader, 038 15 Karlová
- Poľnohospodárske družstvo Dražkovce so sídlom v Dražkovciach, IČO: 00005754, 038 02 Dražkovce
- TURIEC – AGRO s.r.o., IČO: 31608469, 038 43 Turčiansky Ďur 34
- Poľnohospodárske družstvo „SNP“ so sídlom v Sklabini, okres Martin, IČO: 00196851, 038 03 Sklabiňa 153

Pri výkone ŠZD v súvislosti s manipuláciou s chemickými látkami a zmesami sa kontroluje, či zodpovední zamestnanci majú platné osvedčenia o odbornej spôsobilosti, resp. overenie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a s toxickými látkami a zmesami.

Na RÚVZ so sídlom v Martine bolo zaslaných (doručených mailom) celkom **613** oznámení o vykonaní činností DDD v rôznych organizáciách, ktoré realizovali (výber zo subjektov):

- DDD Star, s.r.o., IČO: 36262960, A. Hlinku 12, 919 21 Zeleneč
- Motýľ Slovakia, s.r.o., IČO: 36251445, Komenského 29, 921 01 Piešťany
- DDD Prešov, s.r.o., IČO: 36477346, Ľubochnianska 5, 080 01 Prešov
- Záchranná služba Košice, IČO: 00606731, Rastislavova 43, 040 01 Košice
- ASANARATES s.r.o., IČO: 36606693, Park Angelinum 4, 040 01 Košice
- EKOLAS, s.r.o., IČO: 36227897, Paderovce, Poľná 11/2, 919 30 Jaslovské Bohunice
- SLOVCLEAN a.s., IČO: 35956526, Račianska 96, 831 02 Bratislava - mestská časť Rača
- DE - AQUA, s.r.o., IČO: 36829587, Hrdinov SNP 5713, 036 01 Martin
- SK-Stolamed, s. r. o., IČO: 48249726, Konventná 7, 811 03 Bratislava
- INSEKTPOL spol. s r.o., IČO: 17311411, Pri Struhe 13, 831 07 Bratislava - mestská časť Vajnory
- DeArt s.r.o., IČO: 36548332, Tekovská ul. 2337/16, 934 01 Levice
- Ing. Anton Fedor FEDOREX, IČO: 11943629, Švermova 31, 038 61 Vrútky
- Štefan Dikoš, IČO: 30192242, 038 35 Valča č. 449

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora - chemické látky a zmesi, chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (2. stupeň triedenia)						
Chemická látka (2. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
alergény	129	66	15	9	14	75
dermatotropné	51	32	0	0	51	32
dráždivé	345	22	4	0	34	22
chemické karcinogény	235	16	2	0	23	16
jedovaté - toxické	144	90	2	0	14	90
mutagény	127	84	2	0	12	84
pevné aerosóly	189	31	10	0	19	31
reprodukčne toxické látky	92	60	2	0	94	60
veľmi jedovaté - veľmi toxické	24	2	2	0	26	2
žieravé	79	65	2	0	81	65

V celkovom počte pracovníkov, vykonávajúcich rizikové práce (3. a 4. kat. / 2. stupeň triedenia) s expozíciou chemickým faktorom, sú najviac zastúpené dráždivé chemické látky s počtom pracovníkov 349 a z toho 220 žien. Z hľadiska expozície chemickým karcinogénom a ich účinkov na zdravie je exponovaných 237 pracovníkov (oproti minulému roku pokles o 6 pracovníkov), z toho 163 žien (oproti minulému roku pokles o 5 žien); mutagénom 129 pracovníkov, z toho 84 žien. Najviac zamestnancov zaradených do rizikových faktorov karcinogén a mutagén (aj v kombinácii) pracuje v UNM Martin a na pracoviskách Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine, prevahu majú ženy.

Presnejšie údaje o počtoch exponovaných pracovníkov, spotrebovaných množstvách CMR látok (pokiaľ bol údaj k dispozícii, tak sme ho uviedli pre možné neskoršie využitie) podľa jednotlivých právnych subjektov, kategórií prác a pracovných činností sú uvedené v Tabuľke č.5a_1 - Tabuľke č.5a_4 Výročnej správy za rok 2023. Tabuľka č.5a_1 uvádza expozíciu CMR látkam na základe podkladov právnych subjektov, doručovaných na RÚVZ. Tabuľky č.5a_2 – 5a_4 sú výstupom z programu ASTR s uvedením počtu exponovaných pracovníkov CMR látkam zaradených v kategórii 2., 3., 4. prác a pracovných činností.

V roku 2023 bolo vydaných 33 rozhodnutí k nakladaniu s azbestom, resp. materiálmi obsahujúcimi azbest pre právne subjekty: 3MA services, s.r.o., IČO: 36803120, Prostredná 559, 013 22 Rosina; ASTANA, s.r.o., IČO: 46157701, Scherffelova 1364/28, 058 01 Poprad; AZBESTGROUP s. r. o., IČO: 50333593, Sibírska 55, 831 02 Bratislava - mestská časť Nové Mesto; FM – Trans SK, s.r.o., IČO: 50950568, Kľačno 25, 972 15 Kľačno; Dušan Ďurík, IČO: 35073837, 038 12 Necpaly 248; GREENLIKVID s.r.o., IČO: 53519302, Folkušová 107, 038 42 Folkušová; MONTES COMPANY s.r.o., IČO: 50385003, 034 81 Lisková 1218; ReTrash s.r.o., IČO: 47602503, P. Križku 385/32, 967 01 Kremnica; MQM stavebno obchodná spoločnosť s.r.o., IČO: 47440678, M. R. Štefánika 911/53, 96 212 Detva.

Firmy, zabezpečujúce likvidáciu azbestu, priebežne nahlasovali termíny realizácie prác. Následne odborní pracovníci oddelenia PPLaT vykonali neohlásene štátny zdravotný dozor so zameraním najmä na dodržiavanie opatrení na ochranu zdravia pri práci s azbestom priamo v oblasti manipulácie a nakladania s azbestom a materiálmi obsahujúcimi azbest, vrátane zhotovenia videodokumentácie.

V rozhodnutí na manipuláciu s azbestovocementovým materiálom má každý právny subjekt stanovenú povinnosť dodržiavať postup likvidácie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb, uvedený v príslušnom oprávnení vydanom Úradom verejného zdravotníctva SR, dodržať podmienky uvedené v § 8 NV SR č. 253/2006 Z.z. a najneskôr do 15 dní po ukončení prác spojených s manipuláciou s azbestovocementovým materiálom preukázateľne doručiť na RÚVZ so sídlom v Martine správu o vykonaných prácach a spôsobe zabezpečenia podmienok na ochranu zdravia, vyplývajúcich z platnej legislatívy.

Spoločnosti zasielali na RÚVZ so sídlom v Martine oznámenia o činnosti vo veci likvidácie azbestu pred samotným začiatkom prác. Niektoré spoločnosti posielali oznámenia na RÚVZ so sídlom v Martine opakovane, z dôvodu nevhodného počasia.

Na RÚVZ so sídlom v Martine bolo doručených 21 oznámení o činnosti – začatie prác odstraňovania azbestu a azbestových materiálov zo stavieb.

K uvedeným oznámeniam bol odbornými pracovníkmi RÚVZ so sídlom v Martine v súvislosti s likvidáciou azbestu vykonaný výberovo štátny zdravotný dozor v 11 prípadoch u firiem, ktoré v regióne Turiec doteraz azbest nelikvidovali, resp. náhodne vybraných už zapracovaných a odborne spôsobilých na takéto činnosti.

Azbest bol v roku 2023 v okresoch Martin a Turčianske Teplice likvidovaný výlučne v exteriéri.

Na RÚVZ so sídlom v Martine boli priebežne doručované záverečné správy a vážne listky o skutočnej hmotnosti odvezeného materiálu obsahujúceho azbest na schválenú skládku.

Celkovo bolo na RÚVZ so sídlom v Martine doručených 24 správ o spôsobe odstraňovania azbestu a 6 firiem doručilo spolu so záverečnou správou aj doklad o množstve zlikvidovaného odpadu obsahujúceho azbest.

Presné odlíšenie a rozdelenie výkonov alebo činností (v nadväznosti na presnú klasifikáciu nebezpečných chemických faktorov klasifikovaných ako chemické látky a zmesi; chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky) sa navzájom prelína a je veľmi ťažké ich rozlíšiť, resp. oddeliť, nakoľko mnohé karcinogény sú zároveň klasifikované ako toxické, resp. veľmi toxické alebo škodlivé. Klasifikácia chemických látok sa realizuje podľa Nariadenia európskeho parlamentu a rady (ES) č. 1272/2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí, o zmene, doplnení a zrušení smerníc 67/548/EHS a 1999/45/ES a o zmene a doplnení nariadenia (ES) č. 1907/2006.

Vždy sa posudzuje problematika podľa konkrétnej chemickej látky resp. zmesi, pracovných podmienok a konkrétnych pracovných postupov/technológií. Uvedené predstavuje súčasne najväčší problém, nakoľko samotní účastníci konania, pracovné zdravotné služby neriešia posúdenie zdravotných rizík v nadväznosti na uvedený algoritmus. V drvivej väčšine prípadov najmä na 1. krát pozostáva posúdenie rizika z formálnych tvrdení s prekopírovaním údajov o zložení chemickej zmesi z karty bezpečnostných údajov bez posúdenia jej aktuálnosti a relevantnosti, nie sú riešené konkrétne pracovné podmienky / konkrétne riziká a expozícia (napr. adekvátne riešenie a realizácia vzduchotechnických zariadení s lokálnym odsávaním,...) pre výkon konkrétnych pracovných činností a postupov.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS-CoV-2

Pri relevantnej existencii biologických faktorov pri práci najmä v zdravotníctve sa dôsledne vykonáva kontrola dodržiavania jednotlivých ustanovení NV SR č. 83/2013 Z.z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci v platnom znení. Pri činnosti, pri ktorej by mohlo vzniknúť riziko z expozície biologickým faktorom vrátane poranenia alebo nákazy pri vykonávaní zdravotníckych činností, musí zamestnávateľ určiť povahu, stupeň a trvanie expozície zamestnancov týmto biologickým faktorom, aby mohol posúdiť akékoľvek riziko pre zdravie alebo bezpečnosť zamestnancov a prijať potrebné opatrenia. Dôraz sa kladie na pracovné podmienky, organizáciu práce s biologickými faktormi, na bariérovú ošetrovateľskú techniku vrátane používania účinných respirátorov, celotelových ochranných odevov a ďalších nevyhnutných OOPP. Medzi biologické faktory 3. skupiny, ktoré môžu spôsobiť závažné ochorenie ľudí a predstavujú vážne nebezpečenstvo pre zamestnancov z hľadiska možnosti ich nákazy ako aj riziko rozšírenia v populácii, bol zaradený v roku 2020 nový vírus SARS CoV-2 spôsobujúci chorobu COVID-19. V súčasnosti je k dispozícii účinná profylaxia v podobe očkovania proti nákaze vírusom SARS CoV-2, vrátane dostupnej adekvátnej liečby špecifickými virostatikami. Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť pri všetkých činnostiach, pri ktorých je riziko pre zdravie zamestnancov pri práci s biologickými faktormi primeraný zdravotný dohľad, pričom všetky zmeny musí v súlade s ustanoveniami platných právnych predpisov komunikovať s príslušným orgánom verejného zdravotníctva.

2.2. INTERVENČIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Intervenčné na podporu zdravia pri práci majú napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieľným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

2.2.1 Zdravé pracoviská

V predchádzajúcom období RÚVZ so sídlom v Martine riešil vo svojej regionálnej pôsobnosti problematiku zdravých pracovísk v dvoch spoločnostiach prevádzkujúcich výrobné podniky:

1. Trim Leader a.s., IČO: 36389820, 038 41 Košťany nad Turcom 337, ktorá ukončila svoju činnosť v roku 2022.

2. ECCO Slovakia, a.s., IČO: 35745916, Dúbravca 6103/6, 036 01 Martin, ktorá v roku 2023 zabezpečovala pre svojich zamestnancov technické, technologické, organizačné a iné opatrenia na zníženie zdravotných rizík vyplývajúcich z pracovného procesu výroby obuvi a tam vykonávaných pracovných činností. Zlepšovať pracovné prostredie spoločnosť plánuje aj v nasledujúcom období.

V oblasti ochrany a udržateľného zdravia svojich zamestnancov sa spoločnosť ECCO Slovakia, a.s. zamerala aj na zdravie podporujúce aktivity o.i. aj na aktivity v rámci podujatia Deň zdravia, organizovaného priamo v areáli podniku.

Za rok 2023 boli vykonané nasledovné preventívne opatrenia na zlepšenie pracovného prostredia a zníženie zdravotných rizík v spoločnosti ECCO Slovakia, a.s.:

Technické a technologické opatrenia:

- Na pracovisku prípravy materiálov boli pre všetky výrobné linky nainštalované nové pracovné stanice/pracovné stoly s príslušenstvom, čo prinieslo optimalizáciu a zlepšenie pracovných rovín, nepriaznivých pracovných polôh ako aj celkové zlepšenie pracovného prostredia a zefektívnenie práce.
- Na pracovisku prípravy materiálov a výrobných linkách bolo implementované v rámci projektu EDS (Electronic Delivery System) aj skenovanie podstielok a vychystávanie komponentov (gasket, footbed), čo zabezpečilo transparentný tok materiálov do produkcie v správnom čase a množstve.
- Prebehla optimalizácia AGV - automatického zásobovacieho vozíku materiálu, ktorý zásobuje montážne linky na oboch halách všetkými materiálmi.
- Zmenila sa trajektória na Hale 2, kde sa vytvoril väčší, bezpečnejší priestor pre manipuláciu s vozíkmi smerom do fabriky a z fabriky tak, aby sa eliminovali úzke miesta.
- Bol nainštalovaný nový vozík pre operáciu zásobovanie materiálom, kde sa zefektívnilo nakladanie a vykladanie krabíc, čo zvýšilo bezpečnosť pri ich prevoze.
- Boli optimalizované regálové systémy na medzisklad podošiev pri otočných kolesách tak, aby sa eliminovali nepriaznivé polohy, znížil energetický výdaj a zefektívnila sa práca.
- Optimalizovala sa rýchlosť dopravníkového pásu, ktorý transportuje krabice z výroby do skladu tak, aby sa zefektívnila celá vetva, predišlo sa ručnému ťahaniu paliet s krabicami do skladu,
- V spolupráci so Žilinskou Univerzitou prebiehal vývoj orezávacieho robota (trimming robot). Testovacia jednotka bola nainštalovaná na Hale 2.
- Výmena 3 ks šijacích strojov za nový typ Strobel 443-1, s nižšou produkciou vibrácií.
- Inštalácia odsávacích ventilátorov do svetlíkov v hale 1 (3ks) a hale 2 (3ks) s cieľom aktívneho odsávania teplého vzduchu z hál.

Organizačné opatrenia:

- Na pracoviskách sa vykonáva rotácia zamestnancov na jednotlivých operáciách v zmysle inštrukcie.
- Aj v roku 2023 bola naďalej posudzovaná zdravotná spôsobilosť zamestnancov na prácu podľa profesií v rámci vstupných lekárskech prehliadok a periodických lekárskech prehliadok lekárom pracovnej zdravotnej služby. U vybraných výrobných profesií sú v rámci preventívnych lekárskech prehliadok vykonávané spirometrické vyšetrenia u zamestnancov, ktorí môžu prichádzať do kontaktu s diizokyanátom.
- Zabezpečenie odbornej prípravy osôb pri práci s diizokyanátmi pre zamestnancov.
- Zabezpečenie školenia zamestnancov o správnej manipulácii a skladovaní chemických látok.
- Vytvorenie pracovnej skupiny pozostávajúcej zo zástupcov zamestnávateľa, zástupca zamestnancov, zástupca PZS a BTS a pod., za účelom hľadania možných opatrení na minimalizovanie svalovej sily a neopodstatnených pohybov počas výkonu pracovných činností s cieľom zníženia fyzickej záťaže na pracovisku.
- V priebehu roka boli vytypované rizikové finišové operácie a boli navrhnuté opatrenia na zníženie lokálnej svalovej záťaže - nahradenie skladania papierových vypchávk za hotové vypchávk, nahradenie pôvodného dvojdielného typu krabíc za jednodielny, možnosť výškového nastavenia leštičiek.

Iné opatrenia:

- Na ochranu pred neodstrániteľnými nebezpečenstvami sú zamestnancom pridelené osobné ochranné pracovné prostriedky podľa vypracovanej inštrukcie pre poskytovanie osobných ochranných pracovných pomôcok.
- Vykonávaná je pravidelná údržba strojno-technologických zariadení vo výrobe.

- PZS v spolupráci s BTS pravidelne kontrolovala zaraďovanie nových chemických látok a zmesí do výroby a podieľa sa na procese ich schvaľovania. Súčasťou schvaľovacieho procesu bola kontrola kariet bezpečnostných údajov, posudzovanie manipulácie a návrh preventívnych opatrení pri manipulácii s chemickými faktormi.
- Počas roku 2023 sa pokračovalo v posudzovaní lokálnej svalovej záťaže.
- Modernizácia protipožiarneho systému na ochranu pred požiarom - inštalácia nových sirén vrátane svetelnej signalizácie.
- V roku 2023 boli realizované orientačné merania vibrácií pri činnostiach brúsenie gasketu, kotúčovanie zvršku a šitie na stroji strobel (nový typ 443-1).

Počas roka 2023 boli znížené výrobné požiadavky na prevádzku, čo ovplyvnilo aj zaťaženie zamestnancov na pracovisku:

- zamestnanci boli 45 dní na platenom voľne (80% z príjmu),
- 18. týždňov z roka neboli plne využité všetky stanice výrobného kola, nevykonávala sa práca podľa normy, čo viedlo k zníženému výkonu operátorov,
- celková výroba sa znížila o 25%.

Sociálny program:

Spoločnosť poskytuje zamestnancom:

- poukážky Sodexo/Cheque de Janeur (2x ročne v hodnote 20 Eur) - na vitamínový alebo rehabilitačný program
- šumivé tablety - multivitamíny.
- 1x do týždňa - 1 ks čerstvého sezónneho ovocia ku stravnej jednotke.

V roku 2023 bola posudzovaná zdravotná spôsobilosť zamestnancov na prácu podľa profesií v rámci vstupných lekárskech prehliadok a periodických lekárskech prehliadok lekárom pracovnej zdravotnej služby. U vybraných výrobných profesií sú v rámci preventívnych lekárskech prehliadok vykonávané spirometrické vyšetrenia u zamestnancov, ktorí môžu prichádzať do kontaktu s izokyanátom.

Lekárske prehliadky zamestnancov v roku 2023

Lekárske prehliadky	Počet vyšetrených osôb	Vyhoveli	Vyhoveli s podmienkami	Nevyhoveli
Vstupných PLP	37	37	-	-
Periodických PLP spolu	207	196	11	-
Výstupných PLP	34	-	-	-
Kontrolné vyšetrenia	4	-	-	-

Príčiny nebezpečenstiev a súvisiace zdravotné riziká pri práci sa v porovnaní s minulým rokom nezmenili; ako najvýznamnejšie zdravotné riziká pretrváva dlhodobé nadmerné a jednostranné zaťaženie horných končatín v kombinácii s vibráciami prenášanými na ruky. Spolupôsobiacimi faktormi, ktoré sa podieľajú na vzniku chorôb z povolania sú individuálne rizikové faktory ako nedostatočné osobnostné predpoklady zamestnanca, nedostatočná telesná zdatnosť, životný štýl, genetická predispozícia, mimopracovná činnosť a iné. Zamestnávateľ dbá na prevenciu a ochranu zdravia zamestnancov prostredníctvom vykonávania technických, technologických, organizačných a iných opatrení na pracovisku v súlade s legislatívou.

V roku 2023 bolo prostredníctvom lekára pracovnej zdravotnej služby vykonaných 207 periodických lekárskech prehliadok s cieľom posúdenia zdravotnej spôsobilosti na vykonávanie

práce u zamestnancov.

Lekárske vyšetrenia pre jednotlivé zdravotné riziká (PLP) boli realizované v súlade s Odborným usmernením Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o náplni lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci, číslo 10525/2010-OL, zo dňa 22. 02. 2010, uverejneným v osobitnom vydaní Vestníku MZ SR zo dňa 01. 03. 2010 lekárom so špecializáciou klinické pracovné lekárstvo a od 1.2.2014 v súlade s Odborným usmernením Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o náplni lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci, číslo S05281-OZS-2013, zo dňa 20. 1. 2014 uverejneným v osobitnom vydaní Vestníku MZ SR zo dňa 29. 01. 2014 a v súlade s Odborným usmernením Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o náplni lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci, číslo S06881-OZS-2016, zo dňa 2. Novembra 2016.

Zamestnávateľ bol o výsledkoch posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu informovaný prostredníctvom tlačiva na posúdenie, vypracovaného pre každého zamestnanca samostatne.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Kampaň Zdravé pracoviská

Kampaň Zdravé pracoviská – „Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“ v rokoch 2023 až 2025 je zameraná na zvyšovanie povedomia o vplyve nových digitálnych technológií na prácu a pracoviská, ako aj na súvisiace problémy a výhody v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (BOZP). Poskytuje aj platformu na výmenu riešení dobrej praxe.

V súlade s prístupom tzv. vízie nulovej úmrtnosti, pokiaľ ide o úmrtia v súvislosti s prácou v strategickom rámci EÚ v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie 2021 – 2027, ako aj v súlade s cieľmi európskej digitálnej stratégie, je zámerom kampane posunúť problematiku BOZP do širšieho záberu politiky v EÚ, zohľadniť rodový rozmer a potreby osobitných skupín pracovníkov vystavených vyššiemu riziku.

Štruktúru kampane tvorí päť prioritných oblastí:

- Práca pre digitálne platformy
- Pokročilá robotika a umelá inteligencia
- Práca na diaľku
- Inteligentné digitálne systémy
- Riadenie pracovníkov prostredníctvom umelej inteligencie

Kampaň vychádza zo zistení a zdrojov z prehľadu BOZP o digitalizácii 2020 — 2023, ale zahŕňa aj výskum agentúry EU-OSHA v iných oblastiach, ako sú napríklad prognostické štúdie a prehľad o dodržiavaní predpisov v oblasti BOZP.

Deň otvorených dverí – RÚVZ so sídlom v Martine

RÚVZ so sídlom v Martine pri príležitosti Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a aktuálnej kampane EU - OSHA zorganizoval týždeň otvorených dverí v dňoch 23.10.2023 -27.10.2023 pre zamestnancov a zamestnávateľov. Nielen počas tohto týždňa sa pracovníci oddelenia PPLaT intenzívne zaoberajú konkrétnymi otázkami, námetmi a hľadaním možných riešení v problematike ochrany a podpory zdravia pri práci, identifikácii a posudzovaniu

zdravotných a iných rizík pri práci s priamym dopadom na život a zdravie, tiež zdravotnému dohľadu, vykonávaniu lekárskeho preventívneho prehliadok.

Spolupráca s Inšpektorátom práce

V zmysle prípisu ÚVZ SR vo veci „Spoločné dozorné aktivity orgánov verejného zdravotníctva a orgánov inšpekcie práce“ a záverov z krajskej porady Krajského odborníka pre odbor a oddelenia Preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Žilinskom kraji, konanej dňa 04.05.2023 začal RÚVZ so sídlom v Martine v spolupráci s Inšpektorátom práce Žilina, Hlavná 2, 010 09 Žilina spoločnú previerku v spoločnosti DOBROTA, a.s., IČO: 31561802, Košovská cesta 12, 971 01 Prievidza, v prevádzke: „DOBROTA, a.s., pobočka Martin, Kollárova 83, 036 01 Martin“ v súlade so schváleným plánom kontrol na rok 2023.

Začatie spoločnej previerky, bolo spojené s koordinačnou poradou, na ktorej sa prerokoval postup a rozsah vykonania spoločnej dozornej aktivity orgánu verejného zdravotníctva, orgánu inšpekcie práce a kontrolovaného subjektu:

1. RÚVZ so sídlom v Martine v spoločnej previerke postupoval podľa platnej legislatívy na úseku ochrany, podpory a rozvoja zdravia, verejného zdravotníctva a zdravia pri práci najmä zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení a súvisiacej platnej legislatívy.
2. Inšpektorát práce Žilina podľa zákona NR SR č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení a súvisiacej platnej legislatívy.

Činnosť predmetnej prevádzky je zameraná na výrobu pekárskeho výrobkov nebalených, balených a pekárskeho výrobkov hlbokomrazených.

ŠZD – spoločná previerka s IP Žilina, bol o.i. zameraný na:

- kontrolu životných a pracovných podmienok na jednotlivých pracoviskách predmetnej prevádzky, pracovného prostredia, sociálno - hygienických podmienok/zázemia pre zamestnancov;
- kontrolu splnenia opatrení na odstránenie nedostatkov uložených v rozhodnutí RÚVZ so sídlom v Martine, na uvedenie priestorov „Prievidzské pekárne a cukrárne, a.s., pobočka Martin, Kollárova 83, 036 01 Martin“ do prevádzky;
- kontrolu opatrení na ochranu zdravia pri práci (§30 a násl.§§ zákona č. 355/2007 Z.z.):
 - o u zamestnávateľa zabezpečenie zdravotného dohľadu podľa § 30a) a násl. §§ zákona č. 355/2007 Z.z.,
- kontrolu dodržiavania opatrení na ochranu nefajčiarov.

Počas ŠZD – spoločnej previerky s IP Žilina boli zistené nedostatky:

- V priestore „Navažovanie mikrokomponentov“ (novovytvorený priestor pre využitie na umiestnenie technológií na navažovanie - zistená zmena oproti vydanému rozhodnutiu RÚVZ so sídlom v Martine) na II. NP nie je riešené vetranie / nútená výmena vzduchu. Priestor nie je vhodný ako trvalé pracovisko, nie je zabezpečené denné osvetlenie.
- V priestoroch sociálno-hygienického zázemia na II. NP v miestnostiach „Predsienka“ a „Chodba“ nie je zabezpečené vetranie, chýbala v oknách kľučka na otvorenie okien.
- V priestoroch sociálno-hygienického zázemia (umyvárne, šatne) na I.NP nie je riešená nútená výmena vzduchu.
- V priestore výrobnjej haly pri rotačných peciach je umiestnený vozík s čistiacimi a dezinfekčnými prostriedkami, ručný čistiaci stroj, vysávače. Tieto prostriedky a pomôcky na

- upratovanie a čistenie je potrebné umiestniť mimo výrobnú halu na spracovanie potravín.
- V chladiacich a mraziacich boxoch nie je zabezpečená nútená výmena vzduchu, pre účely odvetrania priestorov po vykonaní čistenia a dezinfekcie.
 - V miestnosti „Múčne hospodárstvo“ nie je riešené vetranie ani nútená výmena vzduchu.
 - V priestore „Sklad čistiacich a dezinfekčných prostriedkov“ na I. NP nie je zabezpečená nútená výmena vzduchu a chýba umývadlo na ruky s prívodom tečúcej teplej a studenej vody.
 - V miestnosti „Baliareň pirohov“ (resp. ak sa tento priestor plánuje využívať ako iné pracovisko) je potrebné zabezpečiť dostatočné a vyhovujúce vetranie. Ak sa priestor bude využívať ako trvalé pracovisko, je potrebné riešiť aj denné osvetlenie tohto priestoru.
 - V priestore „Kancelária – údržba“ nie je zabezpečené vetranie, v čase výkonu ŠZD chýbala v okne kľučka na otvorenie.
 - V suteréne vo všetkých priestoroch je potrebné riešiť dostatočné a účinné vetranie / nútenú výmenu vzduchu.
 - V rekonštruovaných priestoroch II.NP (práčovňa – pranie návlakov na ošatky, pracovného oblečenia) – nie je riešená nútená výmena vzduchu, umývadlo na ruky s prívodom tečúcej studenej a teplej vody a nie je definovaný režim prania s dodržaním opatrení na ochranu zdravia (o.i. spôsob dezinfekcie, dezinfekčný plán,...).

V prevádzke je ďalej nevyhnutné riešiť:

- zabezpečiť splnenie podmienok / odstránenie zistených nedostatkov;
- zabezpečiť splnenie opatrení uložených v pôvodnom rozhodnutí RÚVZ so sídlom v Martine v návaznosti a na rozsah aktuálnych zmien a zabezpečiť splnenie podmienok na ochranu zdravia všetkých pracovníkov/zamestnancov;
- zabezpečiť objektivizáciu zdraviu škodlivých faktorov životného prostredia a pracovného prostredia, ktoré pri výrobných činnostiach vznikajú (najmä hluk, záťaž teplom a chladom, fyzická záťaž, chemické faktory,...);
- predložiť na RÚVZ so sídlom v Martine návrh na vydanie rozhodnutia na uvedenie priestorov do prevádzky - výkonom ŠZD bolo zistené, že v prevádzke došlo k zásadným dispozično – technicko – prevádzkovým zmenám oproti pôvodne vydanému rozhodnutiu.

Na základe spoločne vykonanej previerky s IP Žilina/ vykonaného ŠZD orgán verejného zdravotníctva nariadil právnomu subjektu DOBROTA, a.s. ústne pojednávanie na RÚVZ so sídlom v Martine vo veci prerokovania skutočností zistených v prevádzke „DOBROTA, a.s., pobočka Martin, Kollárova 83, 036 01 Martin“. V zápisnici z ústneho pojednávania uložil RÚVZ so sídlom v Martine právnomu subjektu DOBROTA, a.s. opatrenia s termínmi na ich odstránenie.

RÚVZ so sídlom v Martine a Inšpektorát práce Žilina si zo spoločne vykonanej previerky vymenili závery, vrátane návrhu opatrení na odstránenie zistených nedostatkov. Skonštatovali prínos takto vykonanej spoločnej previerky aj pre samotný kontrolovaný subjekt. Každý štátny orgán pokračoval v zisteniach podľa jemu prislúchajúcich platných právnych predpisov.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľom projektu je dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine sa v roku 2023 **nepodieľal na plnení daného projektu.**

Riešiteľským pracoviskom bol v roku 2023 Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Žiline.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Cieľom projektu je monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

Riešiteľským pracoviskom je Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine sa v roku 2023 **nepodieľal na plnení daného projektu.**

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľom projektu je kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Riešiteľským pracoviskom je Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a regionálne úrady verejného zdravotníctva.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine sa v roku 2023 **podieľal na plnení daného projektu** v zmysle usmernenia č. ÚVZSR/OHVBPKV/7272/33709/2022 zo dňa 09.11.2022.

Úloha bola zameraná na:

1. overenie plnenia povinnosti prevádzkovateľa zariadenia spoločného stravovania (ďalej len „ZSS“), podľa § 26 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o doplnení a zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 355/2007 Z. z.“);
2. odber vzorky kompletného denného menu (celodenná strava) v každom ZSS na laboratórnu analýzu (energetická a biologická hodnota);

kontrolu z hľadiska splnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov prostredníctvom programu Alimenta (7-dňový jedálny lístok) a porovnanie s platnými odporúčanými výživovými dávkami pre obyvateľov SR (ďalej len „OVD SR“) v jednom kontrolovanom ZSS za rok 2023 (naplnenie výživových odporúčaní, s prihliadnutím na

fyziológické potreby klientov, kto vykonáva zostavu jedálnych lístkov); kontrolu zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov, sacharidov a NaCl prostredníctvom programu Alimenta podľa OVD SR za 1 mesiac v jednom kontrolovanom ZSS za rok 2023.

Odborní pracovníci oddelenia hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov (ďalej len „odborní pracovníci“) RÚVZ so sídlom v Martine vykonali štátny zdravotný dozor (ďalej len „ŠZD“) v 5-tich zariadeniach sociálnych služieb; v troch prípadoch bola zriadená kuchyňa priamo v zariadení a v dvoch prípadoch je zriadená len výdajňa stravy, kde sa strava nepripravuje, ale dováža zo schválených ZSS. V zariadeniach s výdajom stravy sa klientom zariadenia pripravuje celodenný pitný režim, ktorý bol súčasne odobratý k celodennej strave na laboratórnu analýzu.

Pri výkone ŠZD bolo zistené, že v predmetných zariadeniach prevádzkovatelia týchto zariadení zabezpečujú výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa OVD v troch prípadoch prostredníctvom počítačového programu, v jednom prípade sa používajú materiálne – spotrebné normy a receptúry pre školské stravovanie, skupina „D“ a v jednom prípade sa používa revidovaný výpočet podľa Harrisa – Benedicta, ktorý slúži na určenie odhadu individuálnej bazálnej metabolickej rýchlosti (BMR hodnota stanovená v kcal).

V jednom zariadení bolo pri výkone ŠZD zistené, že vekové zloženie klientov t. č. nezahŕňa vekovú skupinu pod 19 rokov. V minulosti bolo toto zariadenie prioritne určené pre mladistvých, avšak veková hranica klientov narastá a prevádzkovateľ naďalej zostavuje jedálne lístky v súlade s materiálne – spotrebnými normami a receptúrami pre školské stravovanie, skupina „D“ (15 až 19-roční žiaci a dospelí). V poslednej 9. revízii OVD došlo k zmenám u dospievajúcich dievčat a chlapcov so zvýšenou fyzickou aktivitou, kedy došlo k zvýšeniu potreby energie, preto je možné, že v posudzovanej vekovej skupine je zostavovaná strava energeticky nadpriemerná. Vzhľadom na uvedenú zistenú skutočnosť RÚVZ so sídlom v Martine s prevádzkovateľom tohto zariadenia prehodnotí/usmerní postup zostavy jedálnych lístkov podľa t. č. platných OVD SR so zameraním predovšetkým na dosiahnutie energetickej primeranosti (zníženie energetickeho príjmu s ohľadom na vekovú skupinu, pohlavie, fyzickú aktivitu) ako základnej súčasti úloh a cieľov primárnej prevencie.

Ďalej odborní pracovníci RÚVZ so sídlom v Martine odobrali kompletne denné menu (celodennú stravu vrátane zabezpečenia pitného režimu) vo všetkých 5-tich zariadeniach sociálnych služieb (ZSS), na laboratórnu analýzu (stanovenie energetickej a biologickej hodnoty celodennej stravy).

Laboratórne vyšetrenie bolo vykonané na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Žiline.

Celodenná strava odobratá na laboratórne vyšetrenie bola zároveň spracovaná v programe Alimenta (1 deň) a výsledky boli vyhodnotené podľa vekových skupín, %-ného plnenia k platným OVD podľa vekových kategórií a pohlavia.

Pri kontrole plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov prostredníctvom programu Alimenta a % plnenia OVD bolo v **rámci kontroly jedálneho lístka - jeden deň, týždenný a mesačný jedálny lístok** zistené, že **plnenie OVD je nasledovné:**

- **u žien (zariadenie 1) – jeden deň:**
 - vek od 63 až 79 - energia 126,4%, bielkoviny 165,2%, tuky 108,5% a sacharidy 138,4%;
 - vek 80 a viac - energia 134,6%, bielkoviny 168,2%, tuky 113,5% a sacharidy 147,4%;
- **u žien (zariadenie 2) - týždenný jedálny lístok:**
 - vek od 63 až 79 - energia 91,4%, bielkoviny 120,3%, tuky 95,5% a sacharidy 92,2%;
 - vek 80 a viac - energia 97,3%, bielkoviny 122,5%, tuky 99,9% a sacharidy 98,2%;

- **u mužov (zariadenie 2) - týždenný jedálny lístok:**
 - vek od 63 až 79 - energia 81,4%, bielkoviny 108,6%, tuky 86,6% a sacharidy 83,8%;
 - vek 80 a viac - energia 91,4%, bielkoviny 112,3%, tuky 92,7% a sacharidy 95,2%;
- **u žien (zariadenie 3) - týždenný jedálny lístok::**
 - vek od 35 až 62 - energia 88,2%, bielkoviny 121,3%, tuky 104,5% a sacharidy 80,9%;
 - vek od 63 až 79 - energia 94,6%, bielkoviny 123,5%, tuky 110,6% a sacharidy 88,7% ;
 - vek 80 a viac - energia 100,8%, bielkoviny 125,7%, tuky 115,8% a sacharidy 94,5%;
- **u mužov (zariadenie 3) - týždenný jedálny lístok:**
 - vek od 35 až 62 - energia 77,6%, bielkoviny 103,2%, tuky 94,0% a sacharidy 70,1%;
 - vek od 63 až 79 - energia 84,3%, bielkoviny 111,5%, tuky 100,3% a sacharidy 80,7% ;
 - vek 80 a viac - energia 94,6%, bielkoviny 115,3%, tuky 107,5% a sacharidy 91,7%;
- **u žien (zariadenie 4) - mesačný jedálny lístok:**
 - vek 19 až 34 - energia 110,2%, bielkoviny 144,5%, tuky 138,7% a sacharidy 96,2%;
 - vek od 35 až 62 - energia 115,2%, bielkoviny 147,0%, tuky 144,4% a sacharidy 101,9%;
 - vek od 63 až 79 - energia 123,6%, bielkoviny 149,0%, tuky 153,0% a sacharidy 111,8% ;
 - vek 80 a viac - energia 131,6%, bielkoviny 152,4%, tuky 160,0% a sacharidy 119,0%;
- **u mužov (zariadenie 4) - mesačný jedálny lístok:**
 - vek 19 až 34 - energia 92,2%, bielkoviny 119,7%, tuky 122,4% a sacharidy 82,7%;
 - vek od 35 až 62 - energia 101,4%, bielkoviny 125,1%, tuky 130,0% a sacharidy 88,3%;
 - vek od 63 až 79 – energia 110,2%, bielkoviny 135,2%, tuky 138,7% a sacharidy 101,6%;
 - vek 80 a viac - energia 123,6%, bielkoviny 139,7%, tuky 148,6% a sacharidy 115,5%;
- **u žien (zariadenie 5) – jeden deň:**
 - vek 19 až 34 - energia 105,5%, bielkoviny 104,4%, tuky 127,8% a sacharidy 102,5%;
 - vek od 35 až 62 - energia 110,3%, bielkoviny 106,2%, tuky 133,2% a sacharidy 108,5%;
 - vek od 63 až 79 - energia 118,4%, bielkoviny 108,1%, tuky 141,0% a sacharidy 119,0% ;
 - vek 80 a viac - energia 126,1%, bielkoviny 110,1%, tuky 147,5% a sacharidy 126,7%;
- **u mužov (zariadenie 5) – jeden deň:**
 - vek 19 až 34 - energia 88,3%, bielkoviny 86,5%, tuky 112,8% a sacharidy 88,1%;
 - vek od 35 až 62 - energia 97,1%, bielkoviny 90,4%, tuky 119,8% a sacharidy 94,1%;
 - vek od 63 až 79 - energia 105,5%, bielkoviny 97,6%, tuky 127,8% a sacharidy 108,2% ;
 - vek 80 a viac - energia 118,4%, bielkoviny 100,9%, tuky 137,0% a sacharidy 123,0%.

Taktiež bol vypočítaný rozdiel medzi výsledkami laboratórnej analýzy odobratej celodennej stravy a zložením konkrétnej zostavy celodennej stravy z jedálneho lístka prostredníctvom programu Alimenta.

V zariadeniach bol zistený rozdiel medzi výpočtom z programu Alimenta a výsledkami laboratórnej analýzy nasledovne:

- **energia:** laboratórne – 5553 kJ (zariadenie 1); – 988 kJ (zariadenie 2); – 31,3 kJ (zariadenie 3); – 2152,7 kJ (zariadenie 4); – 908,5 kJ (zariadenie 5);
- **bielkoviny:** laboratórne – 62,5 g (zariadenie 1); – 20,8 g (zariadenie 2); – 26,7 g (zariadenie 3); – 57,6 g (zariadenie 4); – 10,5 g (zariadenie 5);
- **tuky:** laboratórne – 53,6 g (zariadenie 1); – 42,7 g (zariadenie 2); – 40,9 g (zariadenie 3); – 64,9 g (zariadenie 4); – 39,6 g (zariadenie 5);
- **sacharidy:** laboratórne – 175,1 g (zariadenie 1); + 28,7 g (zariadenie 2); + 81,7 (zariadenie 3); + 38,1 g (zariadenie 4); + 2,4 g (zariadenie 5).

Laboratórnou analýzou celodennej stravy bol obsah NaCl vo všetkých zariadeniach vyhovujúci, výpočtom prostredníctvom programu Alimenta bol obsah NaCl prekročený dvojnásobne.

Pri zostavovaní jedálnych lístkov sa prihliada na vek a pohlavie klientov, zdravotné hľadisko klientov, fyzickú aktivitu klientov a na celkový rozpočet zariadenia.

Na zostavovaní jedálnych lístkov sa zúčastňujú pracovníci ZSS (šéfkuchár, hospodár, skladník, prevádzkar, asistent výživy a pod.). Posudzovanie takto zostavených jedálnych lístkov sa v dvoch prípadoch realizuje lekárom (gastroenterológom), resp. pracovníkom zdravotného úseku.

Súčasne odborní pracovníci RÚVZ so sídlom v Martine pri výkone ŠZD odobrali v jednom zariadení **týždenný jedálny lístok (7 dní)** (zariadenie 2 a 3) a v jednom zariadení **mesačný jedálny lístok** (zariadenie 4) na kontrolu splnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov prostredníctvom programu Alimenta a % plnenia OVD a dodržiavanie pitného režimu.

V jednom zariadení, v ktorom bolo kontrolované dodržiavanie pitného režimu bolo zistené, že nápoje sa pripravujú ku hlavným jedlám; ostatné nápoje sú umiestnené v termonádobách na jednotlivých podlažiach a pripravujú sa pre klientov v priebehu dňa - mobilní klienti majú prístup k takto pripraveným nápojom, imobilným klientom sú nápoje podávané zodpovedným personálom, resp. sú pripravované na požiadanie klienta.

Jednotliví prevádzkovatelia zariadení sociálnych služieb budú informovaní o výsledkoch laboratórných analýz vzoriek odobratej celodennej stravy, vrátane pitného režimu, o rozdieloch zistených laboratórnou analýzou a výpočtom (Alimenta). Súčasne budú zaslané prevádzkovateľom týchto zariadení **odporúčania pre prax**.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATA A MALÉ DETI

Cieľom projektu je kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Riešiteľským pracoviskom je Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a regionálne úrady verejného zdravotníctva.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine v rámci realizácie danej úlohy **odobral v roku 2023 dve vzorky potravín a pokrmov, a to jednu vzorku bezgluténovej potraviny pre dojčatá spracovanej na báze obilnín a jednu vzorku hotového pokrmu.**

Počet, druh vzoriek a zameranie laboratórnej analýzy – sledované druhy alergénov pre príslušný RÚVZ so sídlom v Martine vychádzalo z národného plánu úradnej kontroly potravín na rok 2023 a z doručených písomností a usmernení v rámci koordinácie odberu vzoriek a plnenia úlohy za príslušný Žilinský kraj.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine **odobral** v roku 2023 v distribučnej sieti **jednu vzorku bezgluténovej potraviny pre dojčatá spracovanej na báze obilnín „SUNAR Banánová kaša mliečna ryžová na dobrú noc od ukončeného 4. mesiaca, vitamíny a vápnik, bez lepku**, obsah: 225 g, dátum výroby a šarža: 13.01.2022/20113 0350, minimálna trvanlivosť do: 13.01.2024; predávajúci HERO SLOVAKIA s. r. o., Podzámska 68,

949 01 Nitra, SR“, ktorá bola zaslaná na Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „ÚVZ SR“) na laboratórne vyšetrenie **alergénu – glutén** (na obale uvádzaná neprítomnosť alergénu „bez lepku“).

Laboratórnou analýzou vykonanou na ÚVZ SR bola vo vyšetrenej vzorke, metódou CHP/19/MOD **zistená prítomnosť gluténu v množstve < 5 mg/kg**.

V rámci označenia potraviny bola uvedená informácia o neprítomnosti tohto alergénu, čo bolo preukázané laboratórnou analýzou odobratej vzorky.

Odobratá vzorka potraviny vyhovela požiadavkám na obsah gluténu v nadväznosti na prílohu Vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 828/2014 z 30. júla 2014 o požiadavkách na poskytovanie informácií spotrebiteľom o neprítomnosti alebo zníženom obsahu gluténu v potravinách.

Okrem laboratórnej analýzy potraviny bola podľa zákona NR SR č. 152/1995 Z. z. o potravinách v platnom znení a súvisiacich právnych predpisov upravujúcich označovanie potravín vykonaná kontrola označenia výrobku. Zistené nedostatky v označovaní boli postúpené vecne a miestne príslušnému orgánu úradnej kontroly na priame vybavenie.

Ďalej Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine odobral v roku 2023 **jednu vzorku hotového pokrmu „COM Tofu“** pripravovaného v zariadení spoločného stravovania s predpokladanou prítomnosťou alergénu, ktorý nie je pri pokrme uvedený, ale jeho prítomnosť sa v pokrme predpokladá s ohľadom na používané suroviny, technologický proces výroby a zloženie iných vyrábaných pokrmov v prevádzke.

Odobratá **vzorka hotového pokrmu „COM Tofu“** bola zaslaná na Štátny veterinárny a potravinový ústav, Veterinárny a potravinový ústav v Dolnom Kubíne (ďalej len „VPÚ Dolný Kubín“) na laboratórne vyšetrenie (analýzu) **alergénu – arašidy** (predpokladaný alergén).

Laboratórnou analýzou vykonanou na VPÚ Dolný Kubín **nebola** vo vyšetrenej vzorke ELISA metódou **zistená prítomnosť arašidového alergénu**.

V rámci označenia hotového pokrmu nebola uvedená informácia o prítomnosti tohto alergénu, čo bolo v súlade s laboratórnou analýzou odobratej vzorky.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine okrem vyššie uvedeného vykonával v roku 2023 úradné kontroly, počas ktorých kontroloval označenie alergénov v hotových pokrmoch a potravinách určených pre dojčatá a malé deti.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľ

Cieľom aktivít je komplexný výkon štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Anotácia

V súvislosti s epidemickým nárastom prevalencie obezity v celosvetovom meradle vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity detskej a dospelostvej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická inaktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Uvedené faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení.

Gestor : ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská : RÚVZ v SR

Etapy riešenia : Každoročne od roku 2015 do roku 2025 realizovať priority a), b), c) a každé 3 roky realizovať aktivity v rámci priority d) :

a) Podpora zdravého štartu do života

- zamerať sa v rámci poradní zdravia na matky s deťmi na materskej dovolenke. Výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity realizovať v zariadeniach kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- zabezpečiť kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov s cieľom zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity.
- podporovať poskytovanie desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne,
- zabezpečiť edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, mliečného programu pre deti, programu školské ovocie,
- zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy,
- kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania,
- kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovať pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov,
- zisťovať počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach,
- posudzovať energetickú a biologickú hodnotu stravy,
- kontrolovať pestrosť stravy,
- kontrolovať dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- zúčastňovať sa pracovných porád pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi,

- v spolupráci s odborními školstva na krajskej úrovni a Spoločnými školskými úradmi na okresnej úrovni zrealizovať školenie pracovníkov školského stravovania.

d) Podpora pohybových aktivít

- realizovať monitoring TV podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklíma a pod.),
- v rámci výkonu ŠZD sledovať využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení,
- sledovať využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy (plaváreň, športová hala, verejné ihrisko),
- sledovať realizáciu malých foriem telesnej výchovy v školách, napr. využívanie telovýchovných chvíľok, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok a pod.,
- monitorovať využitie hodín TV v rámci hygieny pedagogického procesu: počet hodín TV do týždňa, zaradovanie hodín TV do rozvrhu hodín, percento cvičiacich žiakov a študentov na hodinách TV, poskytovanie LTV – zdravotné cvičenia pre žiakov,
- v pravidelných intervaloch (1x za 3 roky) sledovať počty a zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV,
- zisťovať možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV.

Realizačné výstupy

- počet edukovaných matiek v oblasti zdravého stravovania a pohybovej aktivity detí,
- počet zariadení s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre vytvorenie zdravšieho prostredia,
- počet škôl s obmedzením automatov so sladenými nápojmi,
- počet škôl umožňujúcich odbornému personálu ZŠS vzdelávanie vo výžive,
- počet škôl s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre realizáciu telovýchovných aktivít,
- vypracovanie sumárnej správy projektu bude slúžiť ako podklad pre odpočet aktivít plnenia Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025.

Trvanie projektu : 01.11.2015 – 31.12.2025

Termín ukončenia: r. 2025

RÚVZ so sídlom v Martine realizuje priebežne prioritu b), d) v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru a prioritu c) v rámci spolupráce s odbornými pracovníkmi školstva nasledovne:

a) Podpora zdravého štartu do života

- zamerať sa v rámci poradní zdravia na matky s deťmi na materskej dovolenke. Výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity realizovať v zariadeniach kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá – výchovné aktivity v rámci oddelení HDM a ani oddelení podpory zdravia neboli realizované (pozn. k realizácii tejto úlohy neboli zadané potrebné materiály, ktoré by odborných pracovníkov verejného zdravotníctva odborne inštruovali pri riešení tejto úlohy .

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- zabezpečiť kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov s cieľom zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom solí, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity.

V roku 2023 bolo vykonaných celkovo 390 kontrol v školských stravovacích zariadeniach, v školských bufetoch a predajných automatoch umiestnených v objektoch školských zariadení.

Výkon štátneho zdravotného dozoru bol zameraný na dodržiavanie schváleného sortimentu v školských bufetoch v súlade s požiadavkou predaja výživovo hodnotného sortimentu, ktorý je legislatívne naviazaný na povinnosť prevádzkovateľa zariadenia pre deti a mládež zabezpečiť, aby predávaný sortiment v školských bufetoch mal zodpovedajúcu energetickú a biologickú hodnotu (§ 24 ods.5 písm. b/ zákona č. 355/2007 Z.z.) a zodpovedal zdravej výžive (§ 2 písm. s/ zákona č. 355/2007 Z.z.).

- podporovať poskytovanie desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne

V okrese Martin a Turčianske Teplice 3 zariadenia školského stravovania zabezpečujú poskytovanie desiat pre prvý stupeň ZŠ. V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo vykonaných 6 kontrol zameraných na poskytovaný sortiment desiat. Je dôležité konštatovať, že poskytovanie desiat prostredníctvom školských jedální plní významnú úlohu v oblasti prevencie detskej obezity. Zostavovanie ponúkaného sortimentu desiat vykonávajú odborne vzdelaní pracovníci v oblasti školského stravovania (vedúca školskej kuchyne v spolupráci s riaditeľom školy, resp. stravovacou komisiou, ktorá je zriadená v škole) a pripravovaná desiata zodpovedá požiadavkám v súlade s receptúrami a technologickými postupmi pri príprave pokrmov v súlade s Materiálno spotrebnými normami určenými pre školské stravovanie, ktoré vychádzajú z obsahu výživových faktorov podľa OVD pre jednotlivé vekové kategórie stravníkov.

- zabezpečiť edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí

Edukačné aktivity zabezpečovalo oddelenie Poradne zdravia, ktoré zrealizovalo v materských školách a základných školách 63 prednášok, na ktorých sa zúčastnilo 1208 detí a žiakov.

- mliečneho programu pre deti, programu školské ovocie

Mliečny program:

Oddelenia HDM dlhodobo a pravidelne sledujú dodržiavanie realizácie mliečneho programu v zariadeniach pre deti a mládež podľa metodického usmernenia č. 12/2008 zo 6. októbra 2008 k realizácii nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 339/2008 Z.z. o poskytovaní pomoci na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov pre deti v materských školách, pre žiakov na základných školách a pre žiakov na stredných školách, v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 342/2009 Z. z. a Metodického usmernenia 16/2009-R z 27. augusta 2009, ktorým sa mení a dopĺňa vyššie citované usmernenie. Mliečny program je realizovaný na školách v rámci školského stravovania (mlieko podávané po obede alebo ako mliečna desiata pre žiakov ZŠ resp. počas celého dňa pre deti MŠ) a prostredníctvom mliečnych automatov, hlavnou výhodou takejto formy distribúcie školského mlieka je jeho dostupnosť pre všetky deti školy, kedykoľvek majú chuť. V porovnaní s predchádzajúcimi školskými rokmi stúpol záujem o školský mliečny program. Do programu v školskom roku 2023/2024 sa zapojilo 85 škôl s počtom cca 11 027 detí a žiakov. Odborní pracovníci oddelenia HDM pri výkone štátneho zdravotného dozoru sa zameriavajú na kontrolu mliečnych výrobkov dodávaných ako produkty mliečneho programu. Kontrola je zameraná na pôvod tovaru - predloženie dodacích listov k mliečnym výrobkom, správne označenie mliečnych výrobkov, dodržiavanie dátumu spotreby, plynulosť dodávky mliečnych výrobkov, skladovanie mliečnych výrobkov, celistvosť obalu, a pod..

Výsledky sledovania mliečneho programu na školách sú za jednotlivé RÚVZ spracované každoročne vo výročnej správe.

Program školské ovocie:

RÚVZ v SR sa podieľajú na realizácii projektu „ Program ovocie a zelenina do škôl“, do ktorého je zapojená Slovenská republika prostredníctvom Ministerstva pôdohospodárstva SR. Realizáciu projektu zabezpečujú odborní pracovníci RÚVZ v Slovenskej republike z odborov Poradenské centrum zdravia/Výchova k zdraviu a odborov hygieny detí a mládeže v súčinnosti s poverenými zamestnancami jednotlivých vybraných škôl (materské školy, základné školy, základné školy so špeciálnymi výchovno - vzdelávacími potrebami), ktoré boli zapojené do projektu „ Program ovocie a zelenina do škôl “. V roku 2023 odborní pracovníci oddelenia hygieny detí a mládeže v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru monitorovali zapojenie jednotlivých školských prevádzok do projektu „Program ovocie a zelenina do škôl“. Bolo zistené, že do „Programu ovocie a zelenina do škôl“ je zaregistrovaných 97 škôl (materské školy a základné školy) s počtom cca 11 712 detí a žiakov. Dodávku ovocia a zeleniny súvisiacu s plnením „Programu ovocie zelenina do škôl“ zabezpečujú schválené dodávateľské firmy. Pracovníci oddelenia HDM kontrolovali dodržiavanie hygienických požiadaviek na manipuláciu s ovocím a zeleninou pri jej skladovaní a podávaní v školách v zmysle Metodického usmernenia 15/2009-R z 29.8.2009 na realizáciu nariadenia vlády SR o poskytovaní pomoci na podporu spotreby ovocia a zeleniny pre deti v materských školách a pre žiakov v základných školách.

- zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy,
- posudzovať energetickú a biologickú hodnotu stravy.

V školských stravovacích zariadeniach zamestnanci oddelenia HDM preverovali podmienky prevádzkovania zariadení spoločného stravovania pre deti a mládež, vrátane pitného režimu a mliečneho programu, kontrolovali zostavovanie jedálnych lístkov, pestrosť stravy, označovanie alergénov na jedálnych lístkoch, posudzovali podmienky pre diétne stravovanie žiakov, sledovali dodržiavanie systému HACCP v praxi, vykonávali zatried'ovanie zariadení spoločného stravovania do jednotlivých kategórií. Zabezpečovali metodické vedenie vedúcich a kuchárov zariadení školského stravovania a oboznamovali ich s novinkami aktuálnymi pre zariadenia spoločného stravovania. Celkovo v zariadeniach školského stravovania a vo výdajniach stravy v rámci štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín bolo vykonaných 390 kontrol (ŠZD - 203 kontrol, ÚKP - 187 kontrol).

Odborní pracovníci HDM v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež v rámci štátneho zdravotného dozoru vykonávali odber vzoriek hotových pokrmov, potravín, pitnej vody a mliečnej dojčenskej a detskej stravy na laboratórnu analýzu. V roku 2023 bolo odobratých 63 vzoriek hotových pokrmov (56 na mikrobiologické vyšetrenie, 2 na energetickú a biologickú hodnotu stravy a 5 na obsah solí v hotových pokrmoch), 2 potraviny na mikrobiologické vyšetrenie, 2 pitné vody na mikrobiologické vyšetrenie.

- kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétneho stravovania

V okrese Martin a Turčianske Teplice zabezpečuje poskytovanie diétneho stravovania 60 zariadení školského stravovania, v týchto zariadeniach bolo vykonaných 40 kontrol. Najčastejšie pripravovaná strava v týchto zariadeniach je bezlepková, bezlaktózová a šetriaca. Prevádzkovatelia školských zariadení na prípravu stravy majú vyčlenené pracovné úseky, náradie, náčinie a vyškolený personál. Podmienky pripravovanej diétnej stravy majú zapracované v prevádzkových poriadkoch, ktoré majú schválené príslušným regionálnym úradom verejného zdravotníctva. Ak nie je možné prípravu diétnej stravy realizovať v školskom zariadení, sú stanovené podmienky pre donesenie stravy rodičmi, ktoré sú taktiež spracované v prevádzkovom poriadku a schválené príslušným regionálnym úradom verejného zdravotníctva.

- kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovať pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov

Odborní pracovníci HDM vykonali v rámci štátneho zdravotného dozoru 139 kontrol zameraných na dodržiavanie pitného režimu pre deti.

Používanie pitnej vody resp. nesladených nápojov v rámci pitného režimu je pracovníkmi RÚVZ odporúčané, ale údajom, koľko zariadení školského stravovania podáva pitnú vodu resp. nesladené nápoje v rámci pitného režimu konkrétne nedisponujeme. Z poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo zistené, že v MŠ sa presadzuje pitná voda podávaná deťom počas dňa (okrem podávania nápoja k jedlu), v zimnom období nesladený čaj. V niektorých ZŠ boli zriadené na chodbách fontánky s pitnou vodou, taktiež pitná voda sa nachádza v každej triede (umývadlo na ruky s tečúcou pitnou vodou). Pri poskytovaní nápoja k jedlu školské jedálne podávajú sladené nápoje s používaním sirupov s vyšším podielom ovocnej zložky.

- zisťovať počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach

V okrese Martin a Turčianske Teplice priemerný počet stravujúcich sa detí v školských jedálňach je nasledovný : MŠ - 100,00 % detí, ZŠ – 78,13 %, SOŠ 26,23 % a gymnáziá – 53,33 %.

- kontrolovať pestrosť stravy
- kontrolovať dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky

V roku 2023 bola v 12-tich zariadeniach vykonaná kontrola pestrosti jedálnych lístkov a dodržiavania zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky - 776 výpočtov pestrosti jedálneho lístka a 12 hodnotení zásad pri zostavovaní JL.

- b) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení
- zúčastňovať sa pracovných porád pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi – v priebehu školského roka 2023 nebola realizovaná žiadna porada, boli poskytované len konzultácie priamo s odbornými pracovníkmi školských stravovacích prevádzok a taktiež telefonické konzultácie a priebežne boli vybavované dotazy zasielané prostredníctvom e mailov.
- c) Podpora pohybových aktivít
- realizovať monitoring TV podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklíma a pod.),
 - v rámci výkonu ŠZD sledovať využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení,
 - sledovať využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy (plaváreň, športová hala, verejné ihrisko),
 - sledovať realizáciu malých foriem telesnej výchovy v školách, napr. využívanie telovýchovných chvíľok, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok a pod.,
 - monitorovať využitie hodín TV v rámci hygieny pedagogického procesu: počet hodín TV do týždňa, zaraďovanie hodín TV do rozvrhu hodín, percento cvičiacich žiakov a študentov na hodinách TV, poskytovanie LTV – zdravotné cvičenia pre žiakov,

- v pravidelných intervaloch (1x za 3 roky) sledovať počty a zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV,
- zisťovať možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV.

V priebehu roka 2023 odborní pracovníci oddelenia HDM vykonali v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru 19 kontrol telovýchovných zariadení zriadených pri základných a stredných školách. V rámci štátneho zdravotného dozoru sme sa zamerali na viacero oblastí, medzi nimi napríklad na dodržiavanie požiadaviek na tepelno-vlhkostnú klímu, teda či je možné v telocvičniach merať teplotu vnútorných priestorov, aké sú možnosti a spôsoby vetrania, ďalej zabezpečenie prívodu pitnej a teplej vody, dodržiavanie požiadaviek na priestorové usporiadanie, na osvetlenie, v akom stave sú podlahové krytiny, ale tiež či sa telocvične využívajú na mimoškolské aktivity, koľko hodín telesnej výchovy žiaci počas týždňa mávajú, ako sú zaradené do rozvrhu, počty cvičiacich žiakov a v neposlednom rade dodržiavanie schváleného prevádzkového poriadku.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Cieľ:

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: všetky RÚVZ v SR

Anotácia:

Stravovacie návyky detí a žiakov nepochybne vo významnej miere formuje aj škola, resp. školské zariadenie. Významným prvkom je existencia zariadení školského stravovania (školských jedální), v ktorých je ponúkaná strava prísne kontrolovaná so zameraním na potrebný obsah jednotlivých zložiek a nutričov. Úplne iná je situácia pri predaji doplnkových jedál v školských bufetoch (ďalej len „bufet“) a školských predajných automatoch (ďalej len „automat“). V ich prípade neexistuje taká prísna regulácia predaja a ponuky jedál a nápojov. Preto je cieľom projektu v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný. Ide najmä o zákaz predaja potravín s vysokým obsahom cukrov, nápojov a výrobkov s obsahom alkoholu, kofeínu, chinínu a energetických nápojov. Podľa návrhu zákona sa majú v bufetoch a automatoch umiestnených v školách a v školských zariadeniach predávať najmä zdravé jedlá a zdravé nápoje, ako sú ovocie a zelenina v čerstvom stave, celozrnné výrobky a cereálne výrobky, mlieko a mliečne výrobky so zníženým obsahom tukov a nápoje bez konzervačných prípravkov, pridaného cukru a umelých sladidiel. Rozsah predaja zdravých doplnkových jedál má tvoriť najmenej 2/3 z celkového sortimentu ponuky bufetu alebo automatu.

Etapy riešenia:

Priebežne celoročne kontrolovať predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru.

Realizačné výstupy:

- čiastkové správy za jednotlivé časové obdobia predkladať gestorovi na ÚVZ SR vždy do 31.12. príslušného kalendárneho roku,
- záverečnú správu z projektu spracuje ÚVZ SR.

Trvanie projektu: r. 2023 - 2024

Termín ukončenia: podľa požiadaviek gestora

Priebežne počas roka 2023 boli v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru vykonávané kontroly predaja doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch v okrese Martin a Turčianske Teplice v súlade s Vyhláškou MZ SR č. 75/2023 o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež.

Odborní pracovníci oddelenia HDM prekontrolovali 27 školských prevádzok (z toho 15 prevádzok v ZŠ a 12 na SŠ), v ktorých bolo vykonaných 54 kontrol.

Vyhodnotenie kontrol :

Celkový počet vykonaných kontrol : 54

- 17 kontrol v školských bufetoch (ZŠ 6 kontrol, SŠ 11 kontrol)
- 37 kontrol predajných automatoch (ZŠ 17 kontrol, SŠ 20 kontrol)
- ZŠ :
 - 9 predajných automatoch, v ktorých firma RAJO poskytuje sortiment zameraný na mliečny a ovocný program na školách,
 - 8 predajných automatoch, ktoré poskytujú predaj kusového potravinárskeho tovaru,
- SŠ :
 - 20 predajných automatoch, ktoré poskytujú predaj kusového potravinárskeho tovaru a nápojov.
 - Počet zariadení so zistenými nedostatkami : 18
- 9 zariadení (8 bufetov a 1 predajný automat), v ktorých bol zistený predaj potravín, ktoré nespĺňajú požiadavky v súlade s Vyhláškou MZ SR č. 75/2023 o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež.

Najčastejšie zisťované nedostatky:

- sortiment tovaru v bufetoch a automatoch obsahoval nealkoholické nápoje s pridaným cukrom nad 5 g/100 ml;
- cukrovinky alebo slané výrobky, najmä slané zemiakové lupienky, slané krekry alebo slané tyčinky presahovali 50 % podiel na celkovom sortiment tovaru.
- 9 predajných automatoch – iné zistené nedostatky (nesplnenie oznamovacej povinnosti o umiestnení automatu v zariadení).

Počet uložených blokových pokút/celková suma: 0 €.

Najčastejšími nedostatkami v školských bufetoch a predajných automatoch bol predaj nepovolených druhov sortimentu - jednalo sa hlavne o nealkoholické nápoje s obsahom pridaného cukru nad 5 g/100 ml, ktorý prevádzkovatelia ihneď po upozornení stiahli z predaja. Plnenie odstránenia zistených nedostatkov a dodržiavanie vyhlášky č. 75/2023 Z.z. bude predmetom výkonu štátneho zdravotného dozoru podľa zákona 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov zo strany Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Martine.

Odborní pracovníci oddelenia HDM v súčasnej dobe riešia problematiku umiestňovania predajných automatoch s firmou RAJO, ktorá poskytuje predaj sortimentu zameraného na mliečny a ovocný program na školách. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru bolo zistené, že :

- firma RAJO ako prevádzkovateľ predajných automatoch, si nesplnil v zmysle § 52 ods. 8 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 355/2007 Z. z.“) oznamovaciu povinnosť na začatie prevádzky;
- neboli posúdené podmienky na vhodné umiestnenie a prevádzkovanie predajných automatoch (napr. umiestnenie automatoch vzhľadom na dostupnosť tečúcej pitnej teplej a studenej vody v zariadení, základné požiadavky na skladovanie potravín a nápojov, požiadavky na zdravotnú

a odbornú spôsobilosť pracovníkov, ktorí zabezpečujú dopĺňanie automatov, spôsob likvidácie tovarov po uplynutí doby spotreby resp. zmyslovo zmenených).

Na základe uvedeného problematiku umiestňovania predajných automatov, prevádzkovaných firmou RAJO, na školách treba riešiť komplexne v rámci SR vzhľadom k tomu, že predmetná firma umiestňuje predajné automaty po celom území SR.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľ:

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Gestor: NCZI

Riešiteľské pracoviská: ÚVZ SR, vybrané regionálne nemocnice, RÚVZ v SR

Anotácia:

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národnej registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúci poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZ SR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

Etapy riešenia:

Rok 2019 – pilotný projekt:

- nahlásenie zodpovednej osoby za každý RÚVZ v SR,
- nadviazanie kontaktu zodpovednej osoby s vedením vybranej nemocnice,
- komunikácia pracovníkov RÚVZ s príslušnými pracovníkmi oddelení (lekár, vrchná sestra),
- priebežné odoberanie vyplnených dotazníkov pracovníkmi RÚVZ,
- vyplnenie excelovských tabuliek pracovníkmi RÚVZ,
- zaslanie vyplnených tabuliek zodpovednými osobami na NCZI mailom.

Realizačné výstupy:

- získanie prehľadu o situácii v oblasti výskytu detských úrazov na Slovensku
- zlepšenie systému štatistických hlásení v rámci Národného registra úrazov

Trvanie projektu: r. 2019 a každé nasledujúce tri roky

Termín ukončenia: priebežne podľa požiadaviek gestora

Úrazy predstavujú poškodenie zdravia, ktoré vzniká náhle, pôsobením vonkajších síl, ktoré svojou intenzitou presahujú adaptačné možnosti ľudského organizmu. Úrazy sa stávajú závažným zdravotníckym, ekonomickým a spoločenským problémom na celom svete. Patria k najzávažnejším príhodám, ktoré trvale menia zdravotný stav a veľmi často sú aj príčinou úmrtí. Náklady spojené s úrazmi predstavujú vynaloženie veľkých finančných prostriedkov a to nielen na liečbu, ale aj na rehabilitáciu a na následky ktoré úraz spôsobuje. Veľa úrazov zanecháva trvalé následky, predstavujúce handicap, ktoré doprevádzajú jedincov po celý život a taktiež významne ovplyvňujú životy ďalších ľudí – členov rodiny, spoločnosti. Problematika úrazov je najväčšia u detí a mladistvých, kde je najčastejšou príčinou úmrtí. Úrazy v detskom veku sú podľa WHO považované za najväčší problém, predstavujúci predčasné a zbytočné úmrtia.

Cielenou edukáciou obyvateľstva v zvýšení bezpečnosti vlastného zdravia za predpokladu adekvátnych podmienok v ich životnom a pracovnom prostredí, je možné mnohým úrazom predchádzať, ich počet a závažnosť minimalizovať. Prevencia by mala byť zameraná na všetky vekové skupiny, predovšetkým na detskú populáciu, ktorá je najrizikovejšou vekovou skupinou.

Projekt bol realizovaný v spolupráci medzi Univerzitnou nemocnicou v Martine, Klinikou detí a dorastu a Regionálnym úradom verejného zdravotníctva so sídlom v Martine, v rokoch 2019, 2020, 2021, 2022 a 2023. Cieľom bolo získať potrebné informácie, týkajúce sa

problematiky úrazov detí, prostredníctvom dotazníkov od rodičov detí hospitalizovaných v nemocnici v dôsledku úrazu.

V roku 2023 bolo vyzbieraných 87 dotazníkov, od rodičov hospitalizovaných detí, z toho bolo 55 chlapcov (63 %) a 32 dievčat (37 %). Z hľadiska rozdelenia úrazov podľa veku najvyššia miera úrazovosti 34% je v období starší školský vek, nasleduje s 24 % mladší školský vek, 16 % predškolské obdobie, 15 % obdobie dospievania, 9 % obdobie batolaťa a 2 % dojčenské obdobie. Z hľadiska lokalizácie, najviac poranení bolo poranenie končatín 52 %, nasledujú poranenia hlavy 34 %, viacnásobné poranenia 8 %, poranenie vnútorných orgánov 5 % a poranenia hrudníka 1 %. Podľa mechanizmu vzniku úrazu najčastejším dôvodom hospitalizácie boli pády s podielom 79 % a úrazy spôsobené úderom 11 %. Menej početné boli „iné“ mechanizmy vzniku úrazov 9 %, popálenia 1 %. Zastúpenie vekových skupín v jednotlivých mechanizmoch vzniku úrazu bolo nasledovné: pády – dominovali u 10-15 ročných (starší školský vek), úder prevládal u detí 15-18 rokov, iný mechanizmus vzniku úrazu taktiež u detí 15-18 rokov. Podľa miesta vzniku až 23% úrazov sa stane na ceste (spôsobených autonehodou, bicyklovaním), nasleduje 21 % na ihrisku (pri rôznych športoch), 17 % doma (dom/byt), 13 % škola/škôlka, 9 % doma na dvore a 4 % na návšteve.

Monitoringom úrazov získavame prehľad o situácii v oblasti výskytu detských úrazov na Slovensku. Jediným spôsobom, ako zabrániť zbytočným ťažkým poškodeniam zdravia, resp. úmrtia detí v dôsledku úrazov, je efektívna prevencia.

Projekt s anonymným dotazníkovým prieskumom o úrazovosti detí, ktorého sa na podnet NCZI v spolupráci s ÚVZ SR, ujali v praxi RÚVZ a lekári príslušných nemocníc (za čo im patrí poďakovanie), splnil svoj účel. Takmer kompletne vyplnenie dotazníka rodičmi a následné spracovanie príslušných odpovedí v gescii odboru vybraných zdravotných registrov na NCZI, bolo predpokladom ich očakávanej výpovednej hodnoty v reprezentatívnom súbore detí do 18 rokov. Pozitívom zapojenia sa rodičov do projektu bolo aj objektívnejšie uvedenie miesta úrazu. Vzhľadom na to, že podiel vo väčšine sledovaných mechanizmov úrazu u detí v príslušnej vekovej skupine z projektu bol porovnateľný so zistením ich podielu z oficiálnej kompletnej databázy hospitalizovaných na NCZI, dá sa uvažovať o tom, že sa niektoré otázky v ďalšom prieskume budú môcť vynechať a nahradia sa doplňujúcimi informáciami v rámci úrazovej anamnézy (napr. o údaj použitia prilby v prípade úrazu na klasickom bicykli, či aktuálne aj na e-bicykloch či kolobežkách s podporným motorčekom). Frekvencia ďalšieho prieskumu bude aktuálna po dohode so súčasnými riešiteľmi projektu (1x za 3 -5 rokov?).

Vzhľadom na dobrú spoluprácu s Univerzitnou nemocnicou Martin, zástupcom prednostu Klinky detí a dorastu MUDr. Petrom Ďurdíkom, PhD. projekt plánujeme naďalej realizovať aj v roku 2024.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Cieľ

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno - zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení. Úloha je cieleňá na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdravotných škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

Gestor : ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská : RÚVZ v SR

Anotácia

Vnútorne prostredie zariadení pre deti a mládež patrí medzi priority verejného zdravotníctva a je dôležitým environmentálno-zdravotným faktorom, ktorý priamo determinuje zdravie detí ako jednej z najzraniteľnejších skupín populácie. V SR trávi denne viac ako 200 000 detí najútlejšieho veku podstatnú časť dňa vo vnútornom prostredí predškolských zariadení (materských škôl a iných prevádzkarní pre deti do 6 rokov veku). Nevyhovujúca kvalita vnútorného ovzdušia môže pôsobiť negatívne na pocit pohody, celkovú činnosť, výkonnosť i únavnosť detí počas ich pobytu v zariadeniach pre deti a mládež. V súlade so súčasnými trendmi modernej energie pri trvalo udržateľnej spotrebe, ako aj v súlade s požiadavkami na zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov sa stáva nevyhnutnosťou realizácia systémov umelého riadeného vetrania s rekuperáciou vo všetkých typoch budov, vrátane zariadení pre deti a mládež. Väčšina odborníkov v oblasti technických zariadení budov ho považuje za neoddeliteľnú súčasť moderných, úsporných a zdravých stavieb, podporuje tento systém vetrania a považuje ho za systém budúcnosti.

Riziká, ktoré môžu vzniknúť pri nesprávnej realizácii, prevádzke alebo akomkoľvek zanedbaní starostlivosti o tento systém vetrania môžu byť veľmi vážne. Nedá sa vylúčiť, že takéto vetranie môže predstavovať z hľadiska ochrany zdravia nebezpečenstvo kontaminácie vnútorných priestorov zdraviu škodlivými fyzikálnymi, chemickými, biologickými a inými faktormi. Je úlohou verejných zdravotníkov venovať pozornosť budovám s týmto systémom vetrania z hľadiska posudzovania možných vplyvov na verejné zdravie.

Cieľom práce je analyzovať kvalitu vnútorného prostredia predškolských zariadení využívajúcich systém riadeného núteného vetrania z hľadiska dodržiavania požiadaviek platnej legislatívy (zák. č. 355/2007 Z. z. a vyhl. MZ SR č. 259/2008 Z. z.) na vetranie, tepelno-vlhkostnú mikroklimu a vykurovanie, zároveň preskúmať, či umelé vetranie môže predstavovať nebezpečenstvo kontaminácie vnútorných priestorov zdraviu škodlivými faktormi. V rámci projektu sa v prvej etape predpokladá realizácia pilotného prieskumu za účelom získania údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, príp. získanie informácií o skúsenostiach z používania tohto systému.

V druhej etape by sa zapojili vybrané predškolské zariadenia v každom z 8 krajov SR a zrealizovalo by sa meranie vybraných faktorov vnútorného ovzdušia. Navrhnutá metodika bude vychádzať z metodík použitých v štúdiách tohto typu v Európe. Cieľom navrhnutej objektivizácie je umožniť sledovanie kvality vnútorného ovzdušia škôl prostredníctvom vybraných chemických, fyzikálnych a biologických faktorov dostupnou prístrojovou technikou.

Získané poznatky môžu byť využité pri tvorbe nových politík v oblasti prevencie vzniku alergických a respiračných ochorení u detí a zároveň na vytvorenie odporúčaní zameraných na zlepšovanie kvality prostredia v školách.

Etapy riešenia

Rok 2023 - realizácia prvej etapy, získanie údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, zhrnutie skúseností jednotlivých RÚVZ v SR z výkonu štátneho zdravotného dozoru, príp. zo sledovania vybraných fyzikálnych, chemických a biologických ukazovateľov kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach so systémom núteného vetrania, analýza získaných údajov, príprava metodiky pre merania vybraných faktorov vnútorného ovzdušia škôl, vytipovanie a kontaktovanie škôl za účelom meraní,

Rok 2024 - realizácia terénnej časti pilotného projektu, meranie vybraných parametrov ovzdušia v školách v chladnom období roka (január - február, príp. november - december), objektivizácia vybraných chemických (CO₂, prachové častice PM_{2,5} a PM₁₀), fyzikálnych (hluk, teplota, relatívna vlhkosť, rýchlosť prúdenia vzduchu) a biologických (alergény, plesne) faktorov dostupnou prístrojovou technikou,

Rok 2025 - vyhodnotenie výsledkov, formulácia záverov a odporúčaní, vypracovanie záverečnej správy, publikovanie výsledkov a záverov verejnosti a zástupcom škôl.

Realizačné výstupy

- čiastkové správy predložia jednotlivé RÚVZ gestorovi ÚVZSR do 31.12.2023 a 31.12.2024,
- záverečnú správu z projektu spracuje ÚVZ SR,
- databáza údajov pre hodnotenie kvality vnútorného ovzdušia v predškolských zariadeniach a respiračného zdravia detí v rôznych regiónoch Slovenska,
- materiály pre informovanie verejnosti, tlačové správy,
- odporúčania pre rezort školstva.

Trvanie projektu : 2023 - 2025

Termín ukončenia: r. 2025

V roku 2023 oddelenie HDM zaslalo zoznam zariadení MŠ, v ktorých bol nainštalovaný systém umelého riadeného vetrania s rekuperáciou. V okrese Martin a Turčianske Teplice evidujeme 2 materské školy (MŠ Slovenské Pravno, MŠ Turany).

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Zabezpečenie Národného imunizačného programu s cieľom udržania pravidelného povinného očkovania je jednou z priorit pre rok 2023 oddelenie epidemiológie poskytuje v rámci „Poradne očkovania“ telefonické a osobné konzultácie týkajúce sa usmernení v oblasti:

- povinného pravidelného očkovania osôb, ktoré dosiahli určený vek;
- povinného očkovania osôb, ktoré sú vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz;
- povinného očkovania osôb, ktoré sú profesionálne vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz;
- odporúčaného očkovania osôb, ktoré sú vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz;
- odporúčaného očkovanie osôb, ktoré sú profesionálne vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz;
- očkovania osôb cestujúcich do cudziny a z cudziny;
- očkovania osôb na vlastnú žiadosť;
- povinného mimoriadneho očkovania.

Aktuálne informácie týkajúce sa výskytu infekčných ochorení, ako aj informácií o prevencii voči nim sú pravidelne uverejňované na webovej stránke a nástenkách úradu.

V roku 2023 bolo praktickými lekármi pre deti a dorast nahlásených 95 odmietnutí povinného očkovania. Z celkového počtu odmietnutí povinného očkovania bolo 53 celkových odmietnutí a 42 čiastočných odmietnutí. V rámci zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch bolo v roku 2023 uložených v rozkaznom konaní 26 pokút v celkovej sume 4475,00 €, z ktorých bolo k 31.12.2023 10 právoplatných v celkovej sume 1850,00 €. K 31.12.2023 bolo z právoplatných rozkazov uhradených celkom 710,00 €.

V rámci plnenia tohto programu sa vychádzalo z jeho anotácie, pričom sa postupovalo v súlade s navrhnutými etapami riešenia.

Ad Realizácia vlastného očkovania:

- v rámci tejto etapy odborní pracovníci odd. epidemiológie:
 - o usmerňovali lekárov prvého kontaktu pre deti i dospelých v problematike pravidelného povinného i odporúčaného očkovania v rámci NIP;
 - o informovali o očkovacom kalendári na rok 2023 a vysvetľovali jeho význam, odborne zdôvodňovali a rozširovali informácie medzi zdravotníckymi pracovníkmi i laickou verejnosťou;
 - o aktuálne informovali o vakcínach očkujúcich lekárov prvého kontaktu;
 - o poskytovali konzultácie v rámci okresu týkajúce sa špecifických problémov v súvislosti s očkovaním, očkovaním proti COVID-19, očkovaním pred cestou do zahraničia - počet konzultácií 197 (telefonicky);
 - o realizovali kontroly povinného očkovania v ambulanciách praktických lekárov pre deti a dorast, očkovania proti chrípke a pneumokokom v zariadeniach sociálnej starostlivosti, očkovania študentov lekárskeho fakúlt a nadstavbového štúdia zdravotníckeho zamerania, očkovanie dialyzovaných pacientov, kontraindikácie a reakcie po očkovaní – skontrolovaných 6250 očkovaných.

Ad Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2023:

- metodická a konzultačná pomoc očkujúcim lekárom pri odporúčaných očkovaníach proti:
 - o rotavírusovým infekciám u dojčiat
 - o varicelle
 - o sezónnej chrípke a pneumokokom
 - o meningokokom
 - o kliešťovej encefalitíde
 - o herpes zoster
 - o VHA a VHB
 - o HPV infekcii
 - o tuberkulóze
 - o Covid-19

- metodická a konzultačná pomoc očkujúcim lekárom pri:
 - o doplnení chýbajúcich očkovaní detí v rámci povinného očkovania;
 - o zmene očkovačieho kalendára detí pre posun očkovania z dôvodu relatívnej kontraindikácie, posunu alebo odmietnutia očkovania rodičmi;
 - o intervaly medzi jednotlivými dávkami očkovania.

Ad Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním:

V rámci tejto surveillance odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- epidemiologické vyšetovanie všetkých pravdepodobných ochorení preventabilných očkovaním, odbery vzoriek a zabezpečenie laboratórnych vyšetrení v rámci diferenciálnej diagnostiky.

Počet odobratých vzoriek a laboratórnych vyšetrení u ochorení na sezónnu chrípku a COVID-19: 98x (26x pozit., 72x negat.);

- epidemiologické vyšetovanie všetkých ochorení preventabilných očkovaním, nariadenie odberov vzoriek na laboratórne vyšetrenie u osôb podozrivých z nákazy.

Počet odobratých vzoriek a laboratórnych vyšetrení u ochorení na mumps 1x negat., 1x IgG pozit; pertussis 21x (20x negat, 1x hraničná pozitivita.); vírusová hepatitída typu A 10x (2x pozit., 8x negat);

- priebežné konzultácie lekárov a laickej verejnosti v problematike ochorení preventabilných očkovaním.

Ad Manažment očkovania:

- odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili v okresoch Martin a Turčianske Teplice:
- včasnú a dostatočnú informovanosť zdravotníckych pracovníkov, ktorí vykonávajú očkovanie, o zmenách a novinkách v oblasti vakcinológie;
- kontrolu chladového reťazca vakcín v pediatrických ambulanciách okresov Martin, Turčianske Teplice v počte 18;
- kontrolu dodržiavania štandardných postupov pri manipulácii, skladovaní a aplikácii vakcín v počte 20.

Ad Kontrola očkovania:

- odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili v okresoch Martin a Turčianske Teplice:
- priebežné kontroly zaočkovanosti (počet očkovačov 6250) v okresoch Martin a Turčianske Teplice;
- kontrola evidencie o očkovaní sa uskutočnila v mesiaci september 2023.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie vykonali:

- pravidelné mesačné analýzy v regióne Turiec (okresy Martin a Turčianske Teplice);
- analýzy epidemických výskytov v rámci mesačných analýz;
- analýzy chrípky a chrípke podobných ochorení;
- ročné analýzy infekčných ochorení v rámci surveillance.

Pri realizácii surveillance infekčných ochorení pracovníci oddelenia epidemiológie spolupracovali s:

- lekármi primárneho kontaktu pre deti a pre dospelých (spolupráca s pediatriami je už tradične na vyššej úrovni);
- Oddelením nemocničnej hygieny Univerzitnej nemocnice Martin (ďalej len „UNM“);
- jednotlivými klinikami a oddeleniami UNM pri epidemiologickom vyšetrowaní nozokomiálnych nákaz (počet hlásených NN 615);
- Klinikou infektológie a cestovnej medicíny UNM – u hospitalizovaných pacientov s infekčnými ochoreniami, pacientov ambulantne vyšetrených a ošetrovaných;
- Klinikou biochémie s.r.o, oddelením klinickej mikrobiológie Martin;
- Oddelením mikrobiológie a NRC - RÚVZ Banská Bystrica;
- vedením ZŠ a SŠ v čase zvýšeného výskytu chrípky a chrípke podobných ochorení (týždenné hlásenie z jednotlivých škôl v okrese Martin a Turčianske Teplice v spolupráci s oddelením hygieny detí a mládeže);
- Neurologickou klinikou, Klinikou detí a dorastu, Klinikou anesteziológie a intenzívnej medicíny UNM a Klinikou infektológie a cestovnej medicíny – pri surveillance akútnych chabých paréz.

Iné aktivity:

- konzultácie k povinnému, odporúčanému a individuálnemu očkovaníu (celkový počet 197);
- týždenné informácie o aktuálnej epidemiologickej situácii chrípky a chrípke podobných ochorení v regióne Turiec zverejnené na webe ÚVZ SR;
- Mesačné informácie o výskytu infekčných ochorení v regióne Turiec na webe ÚVZ SR.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- plynulú a aktívnu prácu v programe EPIS;
- jeho využívanie pre sporadické prípady prenosných ochorení, ako aj pre epidemické výskyty;
- v programe EPIS sa plne využíval systém rýchleho varovania, najmä v súvislosti s vysokým výskytom ochorenia Covid-19, akútnych respiračných ochorení a chrípky;
- kontrola údajov zadaných do databázy EPIS;
- od 01.01.2023 do 31.12.2023 – bolo hlásených a zaznamenaných do EPISu celkovo 2309 prípadov prenosných ochorení, z toho za okres Martin 2 039 a za okres Turčianske Teplice 270 prípadov.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- manažment a koordinovaný postup pri sledovaní a riešení závažných nozokomiálnych nákaz v UNM v spolupráci so zodpovednými pracovníkmi príslušných oddelení a oddelením nemocničnej hygieny;
- kvalitnú surveillance nozokomiálnych nákaz;
- pravidelné kontroly HER a BOT v rámci zdravotníckych zariadení (UNM, neštátne zdravotnícke zariadenia);
- zrealizovali odber 1175 sterov prostredia a sterility;
- za obdobie od 01.01.2023 do 31.12.2023 bolo v EPISe evidovaných celkom 615 prípadov NN hlásených z UNM.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Pracovníci oddelenia epidemiológie boli pravidelne informovaní o aktuálnej epidemiologickej situácii prostredníctvom hlásení z ECDC a ÚVZ SR. Údaje o aktuálnej epidemiologickej situácii a prípadných opatreniach pri výskyte ochorení boli zasielané lekárom primárneho kontaktu a UNM.

Pracovníci oddelenia epidemiológie pravidelne informovali o priebehu epidémie chrípky a chrípke podobných respiračných ochorení zdravotníckych pracovníkov a členov Protiepidemickej komisie RÚVZ Martin, ako aj ďalších zainteresovaných.

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- sledovanie a hlásenie SARI do systému rýchleho varovania EPIS;
- sledovanie ARO, chrípky a COVID-19;
- zabezpečenie epidemických výskytov alimentárnych nákaz;
- informovanosť lekárov primárneho kontaktu a UNM o odporúčaných opatreniach pre osoby so zisteným nosičstvom multirezistentných enterobaktérií a pre osoby žijúce v spoločnej domácnosti, o aktualizovanom usmernení hlavného hygienika Slovenskej republiky k Akčnému plánu na udržanie stavu eliminácie osýpok a kongenitálneho rubeolového syndrómu a na elimináciu rubeoly v Slovenskej republike, základných informáciách o vtáčej chrípke A(H5N1), o identifikácii ohnisk v súvislosti s vírusovou hepatitídou A, očkovaní proti kliešťovej encefalitíde, o usmernení hlavného hygienika Slovenskej republiky týkajúce sa protiepidemických opatrení v ohnisku vírusovej hepatitídy typu A (VHA), o tlačovej správe ÚVZ SR „Európsky imunizačný týždeň 2023: Zvážte odporúčané očkovanie proti invazívnym meningokokovým ochoreniam, vírusovej hepatitíde alebo kliešťovej encefalitíde“, „Zdravé leto 2023: Veľký manuál letných horúčav“, „Na ochranu pred maláriou myslite už pred cestou do exotiky“, „1. december: Svetový deň boja proti AIDS“ a pod.

Údaje o aktuálnej epidemiologickej situácii boli pravidelne zasielané lekárom primárneho kontaktu, UNM a príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správe.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- odber vzoriek odpadových vôd na sledovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliomyelitídy podľa pokynov hlavného hygienika;
- výsledky v roku 2023:
 - negatívne na záchyt divých a vakcinálnych kmeňov poliomyelitídy - počet odobratých vzoriek odpadových vôd – 6x;
- **surveillance akútnych chabých paréz: 365x negatívne hlásenie z UNM;**
 - aktívne na surveillance spolupracujú tieto pracoviská UNM: Klinika detí a dorastu, Neurologická klinika, Klinika infektológie a cestovnej medicíny, Klinika anestéziológie a intenzívnej medicíny, Klinika detskej anestéziológie a intenzívnej medicíny;
 - Od októbra 2013 vzhľadom na záchyt divokých kmeňov poliovírusov v Izraeli, Sýrii a na Ukrajine bola posilnená surveillance ACHO. Súčasne sa zvýšená pozornosť venuje z hľadiska poliomyelitídy migrantom a azyllantom.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine, oddelenie epidemiológie v súvislosti s plnením úloh vyplývajúcich z Národného programu prevencie HIV/AIDS vykonalo v okrese Martin a Turčianske Teplice v sledovanom období nasledovné činnosti zameraná na zníženie rizika vzniku a šírenia HIV infekcie:

- zabezpečenie dostupného, dobrovoľného, bezplatného a anonymného poradenstva a testovanie HIV;
- príprava letáčka o fungovaní poradenstva a testovaní HIV na RÚVZ so sídlom v Martine;
- spracovanie a umiestnenie dvoch informačných panelov o HIV/AIDS v priestoroch RÚVZ so sídlom v Martine;
- v rámci poskytovania individuálneho poradenstva odbornými pracovníkmi oddelenia epidemiológie (14 telefonických konzultácií, 4 osobné konzultácie);
- zvyšovanie úrovne informovanosti osôb v rámci epidemiologického vyšetovania v ohnisku nákazy (1 osobná konzultácia);
- anonymný odber krvi na HIV v sledovanom období bol realizovaný 1 odber krvi na HIV, VHB a VHC s negat. výsledkom vo všetkých ukazovateľoch;
- Podpory akcií a aktivít smerujúcich k zníženiu sociálnych a ekonomických dopadov infekcie HIV/AIDS na spoločnosť prostredníctvom webovej stránky;
- Zapojenie sa do kampane „Európsky týždeň testovania 2023 – testovanie HIV, hepatitídy B, hepatitídy C a ostatných pohlavne prenosných ochorení“, ktorý prebiehal v dňoch od 20. – do 27. 11. 2023.

6.8 PORADŇA OČKOVANIA

Na RÚVZ Martin je zriadená Poradňa očkovania, v ktorej sú poskytované informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách. Poradenstvo sa poskytuje osobne alebo telefonicky. V sledovanom období bolo poskytnutých 197 konzultácií týkajúcich sa očkovania.

Pracovníci oddelenia epidemiológie poskytujú:

- poradenstvo pre rodičov, dospelých a cestujúcich do zahraničia;
- konzultácie v oblasti pravidelného povinného očkovania detí a dospelých, v oblasti odporúčaného očkovania detí a dospelých, o možnostiach očkovania z hľadiska osobného alebo profesionálneho rizika.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Pri zabezpečovaní programu optimalizácie procesov výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie sa postupovalo na základe vypracovanej anotácie a stanovených etáp. Pracovníci epidemiológie RÚVZ so sídlom v Martine, ako jedného z riešiteľských pracovísk, boli o jednotlivých postupoch informovaní prostredníctvom ÚVZ SR a informácií zverejňovaných v programe EPIS.

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie:

- pripomienkovali aktualizácie v informačnom systéme EPIS;
- poskytovali mesačne aktuálne informácie týkajúce sa výskytu infekčných ochorení v okresoch Martin a Turčianske Teplice do skúšobnej verzie jednotnej webovej stránky ÚVZ SR a regionálnych úradov;
- poskytovali týždenné aktuálne informácie týkajúce sa výskytu akútnych respiračných ochorení a chrípke podobných ochorení v okresoch Martin a Turčianske Teplice do skúšobnej verzie jednotnej webovej stránky ÚVZ SR a regionálnych úradov.

9. PODPORA ZDRAVIA

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Prieskum „Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR“ sa v roku 2023 nerealizoval.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025

9.2.1 Kampaň „*Vyzvi srdce k pohybu*“ realizoval Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine v roku 2023. Cieľom kampane je povzbudiť formou súťaže čo najviac ľudí, aby zaradili do svojho voľného času aspoň 30 minút denne pohybových aktivít. Nedostatok pohybovej aktivity sa podieľa významnou mierou na zvyšovaní chorobnosti a úmrtnosti na chronické ochorenia. Do súťaže sa mohol zapojiť každý bez rozdielu veku. Súťaž sa realizovala od 15. mája do 6. augusta 2023. Úlohou účastníka bolo zapojiť sa do pohybovej aktivity po dobu 4 týždňov aspoň 150 minút strednej intenzity alebo 75 minút vysokej intenzity a dôsledne vyplniť účastnícky list. Vyplnený účastnícky list sa odovzdal príslušnému regionálnemu úradu, resp. zaslal na Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici. Výhercovia budú po skončení a vyhodnotení kampane vyžrebovaní spomedzi účastníkov, ktorí splnia podmienky súťaže.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Projekt „*Podpora zdravia znevýhodnených komunít*“ Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v roku 2023 nerealizoval.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Za obdobie od 01.01.2023 do 31.12.2023 sme uskutočnili 19 výjazdov. Vyšetrených klientov bolo 524 klientov. Každému klientovi sme zmerali krvný tlak, vyšetřili hodnotu celkového cholesterolu v krvi, príp. hladinu glukózy v kapilárnej krvi a poskytli poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu.

V rámci spolupráce medzi RÚVZ Martin a Jesseniovou lekárskou fakultou v Martine sme v priebehu v roka 2022 zabezpečili výuku 18 absolventov odboru verejného zdravotníctva JLF UK v Martine.

V roku 2023 sme vytvorili propagačné materiály na aktuálne témy: „Svetový deň proti rakovine“, „Vplyv počasia na ochorenia“, „Týždeň mozgu“, „Svetový deň zdravia“, „Pohyb a zdravie“, „Alergie“, „Nebezpečný prenášač kliešťovej encefalitídy“, „Vyzvi srdce k pohybu“, „Svetový deň boja proti drogám“, „Drogy“. „Slnko, opaľovanie, kúpanie a horúčavy“, „Dovolenka bez problémov“, „Svetový deň prvej pomoci“, „Ústne zdravie“, „Svetový deň srdca“, „Cukrovka“,

„Osteoporóza“, „Duševné zdravie“, „Fajčenie, alkohol, drogy“, „Cukroholizmus“, „Novoročné predsavzatia“, „Na zdravie je koľko?“

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 - 2030

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine realizoval v priebehu roka 2023 15 prednášok „Alkohol a mladiství“, prednášok sa zúčastnilo 315 študentov gymnázií a stredných škôl.

Jedna intervencia spočívala v dvojhodinovej prednáške, premietnutí videofilmu a besede.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021 – 2030

V období február – december 2023 sme realizovali tieto regionálne projekty:

„Dentálna hygiena“ - edukáciu absolvovalo 524 detí predškolského veku a deti 1. stupňa ZŠ. Deti sa zoznámili so základnými informáciami o zuboch, príčinách vzniku zubného kazu, prevencii zubného kazu a správnom postupe dentálnej hygieny s praktickou ukážkou.

„Hygiena rúk“ - základný hygienický návyk si v praktickej ukážke osvojilo 544 detí MŠ a ZŠ. Deti sa dozvedeli aj o chorobách, ktoré zapríčiňuje nedostatočná hygiena rúk.

Projekty boli realizované v sídle a územnom obvode RÚVZ so sídlom v Martine, okresoch Turčianske Teplice a Martin.

RÚVZ so sídlom v Martine realizuje regionálny projekt „Vieme si správne umývať ruky?“ Projekt je zameraný na cieľovú skupinu detí predškolského veku a 1. a 2. ročníka základných škôl. Intervenčné zdravotno-výchovné pôsobenie pre deti je zamerané na negatívne následky šírenia nákaz „špinavých rúk“ vysvetlenie a demonštráciu správnej techniky umývania rúk.

Na záver sa realizuje krátky test vo forme skladačky na kontrolu zapamätania si správneho postupu pri umývaní rúk /. Projektu sa v roku 2023 zúčastnilo 544 detí.

Počas roka 2022 sme realizovali regionálny projekt „Správna výživa“ a „Ovocie, zelenina a vitamíny“, „Mlieko“, „Zdravý životný štýl“. Úlohou projektov je priblížiť deťom, čo je zdravé stravovanie, jeho zásady, z akých zložiek pozostáva naša strava a aký dôležitý je správny pitný režim. Deťom sa priblížila problematika vitamínov a minerálnych látok, kde ich môžeme nájsť a aký je ich význam v našom tele. Do projektov sa zapojilo 769 detí.

V rámci „Úcty mesiaca k starším“ boli v roku 2023 realizovaných 6 „Tréningov pamäti“ pre seniorov v spolupráci s Centrom pomoci Ligy proti rakovine a Turčianskou knižnicou. Tréningu sa zúčastnilo 35 seniorov. Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine zorganizoval v spolupráci s Turčianskou knižnicou 1 prednášku na tému: „Zdravé starnutie“. Prednášky sa zúčastnilo 12 poslucháčov.

„Liga proti rakovine“ spolupráca s Centrom pomoci ligy proti rakovine

RÚVZ so sídlom v Martine v spolupráci s Centrom pomoci ligy proti rakovine, ktoré pôsobí v okrese Martin poskytuje klientom podľa dohody vyšetrenie rizikových faktorov srdcovo – cievnych ochorení a odborné poradenstvo v oblasti zdravej životosprávy, príp. spolupracujeme na rôznych projektoch a kampaniach.

V rámci spolupráce medzi RÚVZ Martin a Jesseniovou lekárskou fakultou Martin sme v priebehu v roku 2023 zabezpečili výuku 18 absolventov odboru verejného zdravotníctva JLF UK v Martine a odbornú prax lekárov rezidentského programu. Súčasťou výuky boli aj preventívne vyšetrenia v poradni zdravia, ktoré pozostávali z merania TK, zisťovania percenta podkožného tuku, BMI, odberu kapilárnej krvi, z ktorej sa vyšetrovali: glukóza, celkový cholesterol, TG, HDL cholesterol. 18 absolventov bolo oboznámených s prácou na oddelení podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

Národný onkologický program

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine realizoval v rámci plnenia úloh Národného onkologického programu 3 prednášky na témy prevencie rakoviny prsníka, prevencia rakoviny kolorekta a prevencia rakoviny semenníkov. Súčasťou prednášok bol aj nácvik samovyšetrenia prsníkov a semenníkov na maketách, ktoré sme mali k dispozícii. Besied sa zúčastnilo 18 detí a 26 dospelých.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022 - 2030

Kampaň „*Vyzvi srdce k pohybu*“ realizoval Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine v roku 2023. Cieľom kampane je povzbudiť formou súťaže čo najviac ľudí, aby zaradili do svojho voľného času aspoň 30 minút denne pohybových aktivít. Nedostatok pohybovej aktivity sa podieľa významnou mierou na zvyšovaní chorobnosti a úmrtnosti na chronické ochorenia. Do súťaže sa mohol zapojiť každý bez rozdielu veku. Súťaž sa realizovala od 15. mája do 6. augusta 2023. Úlohou účastníka bolo zapojiť sa do pohybovej aktivity po dobu 4 týždňov aspoň 150 minút strednej intenzity alebo 75 minút vysokej intenzity a dôsledne vyplniť účastnícky list. Vyplnený účastnícky list sa odovzdal príslušnému regionálnemu úradu, resp. zaslal na Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici. Výhercovia budú po skončení a vyhodnotení kampane vyžrebovaní spomedzi účastníkov, ktorí splnia podmienky súťaže.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023 – 2030

Linka pomoci na odvykanie od fajčenia bola zriadená na základe zákona č. 89/2016 o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, usmernená v § 8 ods.) 1, písm. b.). Je realizovaná všetkými regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva SR. Je štandardnou metódou v rámci podpory nefajčenia, efektívnou intervenciou umožňujúcou prvý kontakt fajčiara s odborníkom. Umožňuje nárast pravdepodobnosti úspešného ukončenia fajčiarskeho návyku.

Linka pomoci na odvykanie od fajčenia je realizovaná prostredníctvom telefonického poradenstva. Linka je reaktívna, poskytujúca odpovede a rozhovory s volajúcimi bez aktívneho vstupu a monitorovania postupu odvykania od fajčenia. Linka poskytuje poradenstvo na telefónnom čísle 0908 222 722 každý pracovný deň v čase od 8.00 – 15.00 hod.. Počas rozhovoru je úlohou operátora získať informácie o klientovi tzv. minimal data set, ide o súbor základných minimálnych otázok, pomocou ktorých operátor získa prehľad o klientovej závislosti.

Telefonické poradenstvo je štandardnou službou v rámci poskytovania poradenstva v odvykaní od fajčenia. Je efektívnou intervenciou umožňujúcou prvý kontakt fajčiara s odborníkom a úspešné ukončenie fajčiarskeho návyku. Cieľovou skupinou sú motivovaní fajčiari, ktorí nedokážu

abstinovať bez cudzej pomoci. Prostredníctvom Linky poskytujeme interaktívnu pomoc pri odvykaní od fajčenia, zvyšujeme motiváciu pre ukončenie fajčiarskeho návyku, zlepšujeme informovanosť o spôsoboch a možnostiach odvykania od fajčenia, zlepšujeme informovanosť o dostupných voľnopredajných farmakologických preparátoch, informujeme o účinkoch tabaku na ľudský organizmus a pomoci pri prekonávaní abstinenčných príznakov a ťažkostí. Dôležitá v celom procese je motivácia klienta, ktorá zahŕňa hlavne zdravotné, estetické a ekonomické dôvody. Po získaní informácií z minimal data setu sa vyhodnotí stupeň závislosti, prípadné prekážky a komplikácie, ktoré sa môžu vyskytnúť v procese odvykania. Ďalšou fázou poradenstva je plánovanie a stanovenie krátkodobých cieľov u klienta, výber formy odvykania a plánovanie zmeny životného štýlu. Pri procese odvykania, jeho realizácie a vyhodnotenia úspešnosti už nie je možné s klientom pracovať, keďže nie je možná spätná väzba na klienta. Tá by bola možná pri proaktívnej forme linky, ktorú však zatiaľ nie je možné realizovať. Pri takomto type poradenstva je dôležité dodržiavať zásady telefonickej komunikácie. Pri zvonení nie je vhodné hneď zdvihnúť telefón, ale počkať približne dve zvonenia. Predstavíme sa, počkáme a necháme klienta, aby sa sám rozhovoril. V rozhovore klienta usmerňujeme tak, aby sme získali odpovede na otázky minimal data setu a smerujeme rozhovor na oblasti najčastejších problémov. Počas celého rozhovoru operátor udržiava a zvyšuje motiváciu klienta. Na záver klientovi poďakujeme, poprajeme úspešné odvykanie. Na začiatku celého tohoto procesu musíme zistiť u klienta, v akom štádiu motivácie sa nachádza. Ak o zmenu nestojí, vyvoláme v klientovi pochybnosti, umožníme mu spoznať riziká. Ak je v štádiu rozhodovania, pomôžeme mu rozhodnúť sa, posilňujeme jeho sebadôveru. V štádiu rozhodnutia je potrebné vybrať najvhodnejšiu alternatívu pre klienta. Nie vždy prebieha verbálna komunikácia efektívne, ale môže byť narušená vývinom, vekom, anatomicou poruchou, kultúrnymi rozdielmi, zdravotným stavom, psychickým stavom prípadne medikamentóznou liečbou.

Linka pomoci na odvykanie od fajčenia je v prevádzke od mája 2016, za tento rok disponujeme údajmi, ktoré je možné využiť ako možnosť ďalšieho postupu a smerovania tejto formy pomoci v oblasti intervencie nefajčenia.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine v roku 2023 realizoval "Telefonické poradenstvo odvykania od fajčenia" v čase od 12. júna – 23. júna 2023. V tomto čase sme zaznamenali 33 kontaktov na linku.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine realizoval v priebehu roka 2023 14 prednášok na tému „Prevencia fajčenia“, prednášok sa zúčastnilo 331 študentov gymnázií a stredných škôl.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021 – 2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine v roku 2023 realizoval "Telefonické poradenstvo odvykania od fajčenia" v čase od 12. júna – 23. júna 2023. V tomto čase sme zaznamenali 33 kontaktov na linku.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine realizoval v priebehu roka 2023 14 prednášok na tému „Prevencia fajčenia“, prednášok sa zúčastnilo 331 študentov gymnázií a stredných škôl.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine realizoval v priebehu roka 2023 15 prednášok „Alkohol a mladiství“, prednášok sa zúčastnilo 315 študentov gymnázií a stredných škôl.

Jedna intervencia spočívala v dvojhodinovej prednáške, premietnutí videofilmu a besede.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Michalovciach**

HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.5. MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

V roku 2023 boli v rámci úlohy vykonané odbery vzoriek 5. pitných vôd z verejných vodovodov spadajúcich do veľkých zásobných oblastí okr. Michalovce a Sobrance. Laboratórnym vyšetrením vzoriek vôd, v laboratóriách ÚVZ SR, bolo zistené v jednej vzorke pitnej vody prekročenie limitnej hodnoty relevantného metabolitu atrazine-desethyl. Bol vykonaný opakovaný odber vzorky pitnej vody. Laboratórnym vyšetrením predmetnej vzorky, v laboratóriách ÚVZ SR, bolo opakovane zistené prekročenie limitnej hodnoty relevantného metabolitu atrazine-desethyl. Prevádzkovateľovi bolo uložené opatrenie podľa § 55 ods. 2 písm. d) zák. č. 355/2007 Z.z., zákaz používania pitnej vody na pitie, varenie a prípravu potravín z inkriminovaného vodného zdroja.

Odd. HŽPaZ participuje na úlohách

7.1. MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Oddelenie HŽPaZ v rámci plnenia tejto úlohy zabezpečuje monitoring výskytu cyanobaktérií a vodných kvetov na dvoch prírodných vodných plochách určených na kúpanie, Zemplínska Šírava a Vinianske jazero, ktoré v kúpacjej sezóne 2023 neboli v prevádzke.

V roku 2023 bolo počas kúpacjej sezóny odobratých 36 vzoriek rekreačných vôd, z toho 30 vzoriek zo Zemplínskej Šíravy a 6 vzoriek z Vinianskeho jazera.

Pri vizuálnej kontrole vody na kúpanie zo Zemplínskej Šíravy a Vinianskeho jazera bolo počas kúpacjej sezóny premnoženie cyanobaktérií vyhodnotené v stupni I (žiadny výskyt). V odobratých vzorkách vôd nebolo ani v jednej vzorke potvrdené premnoženie resp. prekročenie medznej hodnoty ukazovateľa cyanobaktérií.

7.11. MONITORING CELKOVÉHO ORGANICKÉHO UHLÍKA V PRÍRODNÝCH A UMELÝCH KÚPALISKÁCH

V roku 2023 bolo počas KS za účelom stanovenia celkového organického uhlíka odobratých 12 vzoriek vôd z prírodných kúpalísk ZŠ a VJ.

HYGIENA VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Riešiteľská organizácia : RÚVZ Michalovce

Gestor úlohy : ÚVZ SR Bratislava

Splnenie cieľa :

Sol' je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016-2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8.3.2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017-2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu-postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospelých populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Etapy riešenia :

Boli realizované podľa zaslanej osnovy a usmernenia ÚVZ SR Bratislava a pod koordináciou KO v HV. V rámci plnenia tejto úlohy bol realizovaný odber 1 vzorky polievky na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli. Jednalo sa o vzorku pokrmu z obedového menu v prevádzke verejného stravovania, ktorá vyhovela.

Prehľad je popísaný v nižšie uvedenej tabuľke :

Pokrm z obedového menu odobraný v reštaurácií Michalovce:

Pokrm presný názov	Množstvo jedlej soli mg/kg	Množstvo jedlej soli g/100	Množstvo jedlej soli na hmotnosť pokrmu v gramoch	Hmotnosť pokrmu v gramoch	Množstvo soli pridanej podľa receptúry mg/kg	Konečné množstvo pridanej soli mg/kg	Vyhovuje nevyhovuje
Kurací vývar s rezancami	5226	0,52	1,575	300	1000	5226	vyhovuje

Bola pripravená a zaslaná správa s výsledkami tejto úlohy v stanovenom termíne.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Anotácia:

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňuje zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významom je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

Etapy riešenia:

Boli realizované podľa zaslanej osnovy a usmernenia ÚVZ SR Bratislava a pod koordináciou KO v HV.

V roku 2023 bolo skontrolovaných 5 zariadení sociálnych služieb (ZSS). Pri kontrolách bolo zistené, že jedálne lístky zostavujú zamestnanci ZSS (vedúca kuchyne, alebo nutričný terapeut), v štyroch zariadeniach v informačnom systéme CYGNUS - program na vytvorenie jedálničky, v jednom zariadení sa zostavujú podľa programu SEDD-stravovacia prevádzka a porovnávajú sa po zostavení s odporúčanými výživovými dávkami.

V každom zariadení sociálnych služieb bola odobraná vzorka celodennej stravy (spolu 5 vzoriek) na laboratórnu analýzu za účelom posúdenia energetickej hodnoty a biologickej hodnoty a obsahu bielkovín, tukov, sacharidov, NaCl). Vo všetkých ZSS v jednodňových jedálnych lístkoch bola vykonaná kontrola z hľadiska splnenia hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov, sacharidov a tekutín prostredníctvom počítačového programu Alimenta a porovnanie s platnými OVD pre obyvateľov SR (sledované 2 vekové kategórie nepracujúci: ženy 63-79, 80 a viac, muži : 63-79, 80 a viac)- % vyjadrenie naplnenia OVD. V jednom ZSS

v 7-ňových jedálnych lístkoch bola vykonaná kontrola splnenia priemerných hodnôt obsahu E,B,T,S, tekutiny prostredníctvom Alimenty. V jednom ZSS za obdobie jedného mesiaca bola vykonaná kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty E,B,T,S, dodržiavania pitného režimu podľa OVD, prostredníctvom Alimenty.

a) Jednodňový jedálny lístok v 5 zariadeniach spoločného stravovania, následne spracovaný v programe Alimenta.

Energia : je plnená vo všetkých vekových skupinách na viac ako 100 %.

Bielkoviny : vo všetkých vekových skupinách je plnenie na viac ako 129 %.

Tuky : sú prekročené vo všetkých vekových skupinách, len v skupine muži 63-79 nie sú prekročené, sú plnené na 100 %.

Sacharidy : prekročené vo všetkých vekových skupinách, len v skupine muži 63-79 nie sú tieto hodnoty prekročené, plnené na 98 %.

Tekutiny : neboli naplnené vo všetkých vekových skupinách.

NaCl : bola prekročená u všetkých respondentov viac ako 60 %.

Prehľad udáva tabuľka č. 1.

b) Týždenný jedálny lístok v 1 zariadení spracovaný v programe Alimenta.

Energia : bola prekročená vo všetkých vekových skupinách o viac ako 10 %, v jednom prípade nebola prekročená.

Bielkoviny : prekročené hodnoty vo všetkých vekových skupinách muži a ženy až o 40 %,

Tuky : prekročené hodnoty vo všetkých vekových skupinách muži aj ženy o viac ako 30 %,

Sacharidy : nie sú prekročené ani v jednej vekovej skupine respondentov.

Tekutiny: nie sú naplnené ani v jednej skupine muži a ženy, sú plnené len na 80 %.

Prehľad udáva tabuľka č. 2.

c) Jednodňový jedálny lístok v 5 zariadeniach, výsledky laboratórnej analýzy pokrmov a spracovania v programe Alimenta.

Energia : vo všetkých zariadeniach bola prekročená o viac ako 12 %.

Bielkoviny : boli prekročené v 3 zariadeniach o viac ako 13 %, v 1 zariadení neboli naplnené na 100 %, boli plnené na 70,1 % a v 1 zariadení boli plnené na 102 %.

Tuky : vo všetkých 5 zariadeniach boli prekročené o viac ako 15 %.

Sacharidy : boli prekročené v 3 zariadeniach, plnené viac ako 102 %.

NaCl : bola prekročená u všetkých respondentov viac ako 60 %.

Prehľad udáva tabuľka č. 3.

d) Mesačný jedálny lístok :

Energia u všetkých vekových skupinách muži a ženy je plnená na 114, 4 %, bielkoviny na 167,8 %, tuky na 122,1 %, sacharidy na 111,1 % a voda na 69,1 %.

Bola pripravená a zaslaná správa s výsledkami tejto úlohy v stanovenom termíne.

**Plnenie výživovej hodnoty OVD v 5 zariadeniach, vyplnením
jednodňového lístka a spracovaním údajov v programe
ALIMENTA.**

Jedálny lístok zo dňa 17.4.2023 zo
ZSS v zariadení sociálnych
služieb

Tab.č.1

% plnenie k platným odporúčaným výživovým dávkam (OVD)												
Pohlavie	ženy											
Veková kategória	19 – 34			35 - 62			63 - 79			80 a viac		
	<input type="checkbox"/> hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	<input type="checkbox"/> hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	<input type="checkbox"/> hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	<input type="checkbox"/> hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD
Energetická hodnota (KJ)		9200	0		8800	0	9355	8200	114	9355	7700	121
Bielkoviny (g)		58	0		57	0	98	56	176	98	55	179
Tuky (g)		75	0		72	0	75	68	110	75	65	115
Sacharidy (g)		324	0		306	0	315	279	113	315	262	120
Tekutiny (l)		2000	0		2000	0	1279	2000	64	1279	2000	64
% plnenie k platným odporúčaným výživovým dávkam (OVD)												
Pohlavie	muži											
Veková kategória	19 – 34			35 - 62			63 - 79			80 a viac		
	<input type="checkbox"/> hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	<input type="checkbox"/> hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	<input type="checkbox"/> hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	<input type="checkbox"/> hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD
Energetická hodnota (KJ)		11000	0		10000	0	9355	9200	102	9355	8200	114
Bielkoviny (g)		70	0		67	0	98	62	158	98	60	163
Tuky (g)		85	0		80	0	75	75	100	75	70	107
Sacharidy (g)		377	0		353	0	315	307	103	315	270	117
Tekutiny (l)							1279	2000	64	1279	2000	64

Jedálny lístok zo dňa 18.4.2023
zo ZSS v zariadení sociálnych
služieb

% plnenie k platným odporúčaným výživovým dávkam (OVD)												
Pohlavie	ženy											
Veková kategória	19 – 34			35 - 62			63 - 79			80 a viac		
	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD
Energetická hodnota (KJ)		9200	0		8800	0	8923	8200	109	8923	7700	116
Bielkoviny (g)		58	0		57	0	87	56	154	87	55	157
Tuky (g)		75	0		72	0	78	68	115	78	65	120
Sacharidy (g)		324	0		306	0	302	279	108	302	262	115
Tekutiny (l)							1655	2000	83	1655	2000	83
% plnenie k platným odporúčaným výživovým dávkam (OVD)												
Pohlavie	muži											
Veková kategória	19 – 34			35 - 62			63 - 79			80 a viac		
	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD
Energetická hodnota (KJ)		11000	0		10000	0	8923	9200	107	8923	8200	109
Bielkoviny (g)		70	0		67	0	87	62	140	87	60	145
Tuky (g)		85	0		80	0	78	75	104	78	70	111
Sacharidy (g)		377	0		353	0	302	307	98	302	270	112
Tekutiny (l)							1655	2000	83	1655	2000	83

% plnenie k platným odporúčaným výživovým dávkam (OVD)												
Pohlavie	ženy											
Veková kategória	19 – 34			35 - 62			63 - 79			80 a viac		
	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD
Energetická hodnota (KJ)		9200	0		8800	0	10030	8200	122	10030	7700	130
Bielkoviny (g)		58	0		57	0	80	56	142	80	55	145
Tuky (g)		75	0		72	0	96	68	141	96	65	148
Sacharidy (g)		324	0		306	0	332	279	119	332	262	127
Tekutiny (l)							1299	2000	65	1299	2000	65
% plnenie k platným odporúčaným výživovým dávkam (OVD)												
Pohlavie	muži											
Veková kategória	19 – 34			35 - 62			63 - 79			80 a viac		
	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD
Energetická hodnota (KJ)		11000	0		10000	0	10030	9200	109	10030	8200	122
Bielkoviny (g)		70	0		67	0	80	62	129	80	60	133
Tuky (g)		85	0		80	0	96	75	128	96	70	137
Sacharidy (g)		377	0		353	0	332	307	108	332	270	123
Tekutiny (l)							1299	2000	65	1299	2000	65

Jedálny lístok zo dňa
26.4.2023 zo ZSS v zariadení
sociálnych služieb

% plnenie k platným odporúčaným výživovým dávkam (OVD)												
Pohlavie	ženy											
Veková kategória	19 – 34			35 - 62			63 - 79			80 a viac		
	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD
Energetická hodnota (KJ)		9200	0		8800	0	10159	8200	124	10159	7700	132
Bielkoviny (g)		58	0		57	0	98	56	175	98	55	178
Tuky (g)		75	0		72	0	91	68	134	91	65	140
Sacharidy (g)		324	0		306	0	321	279	115	321	262	123
Tekutiny (l)							1358	2000	68	1358	2000	68
% plnenie k platným odporúčaným výživovým dávkam (OVD)												
Pohlavie	muži											
Veková kategória	19 – 34			35 - 62			63 - 79			80 a viac		
	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD
Energetická hodnota (KJ)		11000	0		10000	0	10159	9200	110	10159	8200	124
Bielkoviny (g)		70	0		67	0	98	62	158	98	60	163
Tuky (g)		85	0		80	0	91	75	121	91	70	130
Sacharidy (g)		377	0		353	0	321	307	105	321	270	119
Tekutiny (l)							1358	2000	68	1358	2000	68

Jedálny lístok zo dňa
26.4.2023 zo ZSS v zariadení
sociálnych služieb

% plnenie k platným odporúčaným výživovým dávkam (OVD)												
Pohlavie	ženy											
Veková kategória	19 – 34			35 - 62			63 - 79			80 a viac		
	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD
Energetická hodnota (KJ)		9200	0		8800	0	9715	8200	118	9715	7700	126
Bielkoviny (g)		58	0		57	0	105	56	188	105	55	191
Tuky (g)		75	0		72	0	81	68	119	81	65	125
Sacharidy (g)		324	0		306	0	310	279	111	310	262	118
Tekutiny (l)							1623	2000	81	1623	2000	81

% plnenie k platným odporúčaným výživovým dávkam (OVD)												
Pohlavie	muži											
Veková kategória	19 – 34			35 - 62			63 - 79			80 a viac		
	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	OVD za 1 deň	% plnenia OVD
Energetická hodnota (KJ)		11000	0		10000	0	9715	9200	106	9715	8200	118
Bielkoviny (g)		70	0		67	0	105	62	169	105	60	175
Tuky (g)		85	0		80	0	81	75	108	81	70	116
Sacharidy (g)		377	0		353	0	310	307	101	310	270	115
Tekutiny (l)							1623	2000	81	1623	2000	81

Tab. č. 2

Vyhodnotenie kontroly plnenia výživovej hodnoty celodennej stravy k platným OVD vo vybranom zariadení spoločného stravovania sociálnych služieb.

Časové obdobie vyhodnoteného jedálneho lístka: Týždenný jedálny lístok (od.17.4.2023 do 23.4.2023), údaje vyhodnotené v programe ALIMENTA a porovnané s OVD.

% plnenie k platným odporúčaným výživovým dávkam (OVD)																
Veková kategória	ženy								muži							
	19 – 34		35 - 62		63 - 79		80 a viac		19 – 34		35 - 62		63 - 79		80 a viac	
	Ø hodnota za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	% plnenia OVD	Ø hodnota za 1 deň	% plnenia OVD
Energetická hodnota (KJ)					833,2	119	887,3	126,7					742,5	106,0	833,2	119
Bielkoviny (g)					1095	156,5	1115,7	159,3					989,7	141,3	1022,8	146,1
Tuky (g)					1050,4	150	1098,9	156,9					952,4	136,0	1020,4	145,7
Sacharidy (g)					734,4	104,9	755,1	107,8					667,3	95,3	758,9	108,4
Tekutiny (l)					568,7	81,2	568,7	81,2					568,7	81,2	568,7	81,2

Tab.č.3

Porovnanie energetickej a nutričnej hodnoty odobranej celodennej stravy - výpočtom a laboratórne vo vybraných ukazovateľoch v 5 zariadeniach spoločného stravovania sociálnych služieb.

Popis odobranej celodennej stravy zo dňa: 18.4.2023

raňajky: čaj, chlieb maslo, oravská slanina, cibuľa, **desiata:** čaj, šatôčka, **obed:** polievka zo zelenej fazuľky, chlieb, palacinky s tvarohom a džemom, sirupová voda, **olovrant :** detská výživa, **večera :** vyprášaná saláma v cestičku, zemiaková kaša, kečup, ovocie

	Energetická hodnota (kJ)	Bielkoviny (g)	Tuky (g)	Sacharidy (g)	Kuchynská soľ (g)
Ø výpočet	9355	98	75	315	6,7
Ø laboratórne	10221	59,5	87,22	336,1	9,2
rozdiel	866	38,5	12,2	21,1	2,5

Popis odobranej celodennej stravy zo dňa: 19.4.2023

raňajky: čaj, chlieb maslo, vajcia, syreček, zelenina (cibuľka), **desiata:** ovocie (mandarinka), **obed:** polievka karfiolová, zemiakový prívarok, karbonátok, chlieb, **olovrant :** banán, **večera :** šunkové fliačky, uhorkový šalát

	Energetická hodnota (kJ)	Bielkoviny (g)	Tuky (g)	Sacharidy (g)	Kuchynská soľ (g)
ø výpočet	8923	87	78	302	11,8
ø laboratórne	10646	96,3	100,2	294,4	17,4
rozdiel	1723	9	22,2	7,6	5,6

Popis odobranej celodennej stravy zo dňa: 26.4.2023

raňajky: čaj, chlieb, maslo, džem, **desiata:** banán, **obed:** polievka karfiolová, fazuľkový prívarok, volské oko, **olovrant :** keks Marylka, **večera :** zemiakové placky, čaj, banán

	Energetická hodnota (kJ)	Bielkoviny (g)	Tuky (g)	Sacharidy (g)	Kuchynská soľ (g)
ø výpočet	10030	80	96	332	5,6
ø laboratórne	9861	40,85	117,9	264,1	9,6
rozdiel	169	39,1	21,9	67,9	4,0

Popis odobranej celodennej stravy zo dňa: 25.4.2023

raňajky: čaj, chlieb, tvarohová nátierka, paradajka, **desiata:** rožok, džem, **obed:** polievka hrachová s opekaným chlebom, mexické soté, slovenská ryža, čaj, **olovrant :** keks Alaska, **večera :** penne so syrovou omáčkou, čaj

	Energetická hodnota (kJ)	Bielkoviny (g)	Tuky (g)	Sacharidy (g)	Kuchynská soľ (g)
ø výpočet	10159	98	91	321	7,7
ø laboratórne	9815,4	66,3	95,7	286,4	9,4
rozdiel	342,6	31,8	4,9	34,2	1,7

Popis odobranej celodennej stravy zo dňa: 27.4.2023

raňajky: vianočka, maslo, džem, biela káva, **desiata:** banán, **obed:** polievka slepačia, pečené kuracie stehná, ryža, kompót, **olovrant :** keks, **večera :** granadiersky pochod

	Energetická hodnota (kJ)	Bielkoviny (g)	Tuky (g)	Sacharidy (g)	Kuchynská soľ (g)
ø výpočet	9715	105	81	310	6,0
ø laboratórne	9324	87,3	80,4	271,8	8,1
rozdiel	391	17,7	0,6	38,2	2.1

3.4. MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI.

Anotácia :

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohe II alebo akúkoľvek zložku alebo technologicky pomocnú látku odvodenú z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave.

Etapy riešenia:

Boli zrealizované podľa zaslanej osnovy a usmernenia ÚVZ SR Bratislava a pod koordináciou KO v HV. V rámci monitoringu obsahu alergénov v hotových pokrmoch bola v roku 2023 vykonaná kontrola spoločného stravovania v zariadení, ktoré poskytuje závodné stravovanie s odobraním vzorky hotového pokrmu – polievka „Hovädzí vývar s cestovinou a zeleninou“ na laboratórne vyšetrenie na predpokladanú prítomnosť alergénu - vajcia.

V zaslanom protokole o skúškach bola uvedená hodnota vaječného proteínu < 0,5 mg/kg. Zodpovednou pracovníčkou laboratória bolo upresnené, že vaječný proteín vo vzorke nebol zistený. Pri kontrole označovania tohto hotového pokrmu v jedálnom lístku v súvislosti s alergénmi neboli zistené nedostatky.

Bola pripravená a zaslaná správa s výsledkami tejto úlohy v stanovenom termíne.

HYGIENA DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Gestor : ÚVZ SR

Riešiteľ'ské pracoviská: RÚVZ v SR

Riešenie projektu a výstupy:

Cieľom aktivít projektu je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Realizácia projektu odd. HDM :

Priorita - Podpora zdravého štartu do života

- lokálny projekt „Čakáme na bociana“ – kurz o zdravom tehotenstve a materstve, ktorý ponúka informácie o priebehu tehotenstva, pôrodu, starostlivosti o novorodenca a ženu prostredníctvom lektorov z odborov klinickej medicíny aj verejného zdravotníctva. V roku 2023 sa pre nízky záujem mamičiek sa projekt nerealizoval.

Priorita - Podpora zdravšieho prostredia v školách

- Podporu sme robili v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež. Kontroly boli zamerané na hodnotenie pestrosti jedálnych lístkov a dodržiavanie zásad na ich zostavovanie. Sledovali sme aj zaraďovanie tzv. zdravých potravín napr. tmavého a celozrného pečiva, špaldovej, pohánkovej alebo semolinovej múky, potravín bez pridaného cukru. Zisťovali sme aj plnenie celospoločenskej úlohy pri znižovaní množstva pridanej soli pri príprave pokrmov a praktickú aplikáciu upravených MSN. Vedúci stravovacích zariadení pre deti a mládež zabezpečujú sledovanie nutričnej a energetickej hodnoty podávanej stravy prostredníctvom elektronického systému používaného v školskej jedálni, čo sa námatkovo sledovalo aj pri kontrolnej činnosti. Príprava diétného stravovania (bezlepková strava) sa vykonáva v 5 školských stravovacích zariadeniach pre 16 detí a žiakov. Zámena resp. vylúčenie alergénnej suroviny z prípravy pokrmov sa vykonáva v 15 školských jedálňach, najčastejšie je to mlieko, vajcia, strukoviny, med. V ostatných zariadeniach, kde sú aj deti so špecifickými požiadavkami stravovania sa deti buď vôbec nestravujú, alebo je ich stravovanie riešené formou donášky stravy (19 školských jedální).
- V každom zariadení pre deti a mládež je k dispozícii tečúca pitná voda na zabezpečenie pitného režimu. Priebežne pri výkone štátneho zdravotného dozoru sme kontrolovali poskytovanie pitného režimu pri podávaní stravy, resp. počas pobytu detí v zariadení a to z hľadiska vhodnosti druhov nápojov. Zisťované bolo podávanie sladených nápojov ako sladený čaj, sirupová voda, v menšej miere bola podávaná čistá voda hlavne u nápojov podávaných počas dňa. Pri kontrolách aktívne upozorňujeme prevádzkovateľov stravovacích zariadení na dôležitosť vhodného výberu nápoja na zabezpečenie pitného režimu.
- Pri kontrolách v školách a školských stravovacích zariadeniach sme aktívne presadzovali zavádzanie desiat zo školskej jedálne a vedenie škôl sme usmerňovali o možnosti prehodnotiť prítomnosť bufetov v školských zariadeniach.

- Evidujeme 7 bufetov, 13 automatov (na teplé nápoje – bezkofeínové, čaj, alebo potravinových – bagety, balené pečivo, cukrovinky). Začiatkom roka 2023 došlo k zmene legislatívy, vydaním novej vyhlášky č. 75/2023 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež, ktorou sa upravil povolený sortiment v školských bufetoch.

Vykonávali sme kontroly v bufetoch a automatoch, pri ktorých sme sledovali ako prevádzkovatelia zaviedli požiadavky novej legislatívy do praxe. Celkovo bolo vykonaných 17 kontrol v rámci ŠZD a 3 kontroly v rámci ÚKP.

Zistenia z kontrolnej činnosti:

Školské bufety

Z doplnkových jedál sa vyrábali, resp. predávali obložené pekárske výrobky (obložené rožky, zemle, bagety). Výroba obložených pekárskych výrobkov sa vykonáva v 3 bufetoch, používajú sa pekárske výrobky z pšeničnej a ražnej múky, maslo, zelenina, syry a mäsové výrobky (šunka) s obsahom mäsa nad 80 %. V jedno prípade sa používal aj mäsový polotovár s obsahom mäsa nižším ako 80 %. U predávaných obložených výrobkov dodávaných z odsúhlasených výrobní sa používali mäsové výrobky s obsahom mäsa nad 80 %. V menšej miere sa používa celozrnné a cereálne pečivo. Prevádzkovatelia pri kontrolách uvádzali, že dodávatelia sa snažia reflektovať na zmenu legislatívy v oblasti sortimentu v školských bufetoch a obložené pekárske výrobky (najčastejšie bagety) plnia zdravými surovinami. Sledujú aj percento mäsa v používaných mäsových výrobkoch.

Dodržiavanie požiadavky aby podiel cukrovínok a slaných výrobkov nepresahoval 50 % z celkového sortimentu tovaru je pre prevádzkovateľov najťažšie dodržiavateľnou požiadavkou. Aj keď sú v ponuke bufetu aj zdravé potraviny nezaručuje to, že si ich deti kúpia. Prevádzkovatelia uvádzajú, že deti naďalej uprednostňujú cukrovinky a aj keď je ich v ponuke menej sú predávané najviac.

Z nápojov sa ponúkali stolové a minerálne vody, ale aj ochutené sladené nápoje. Pri nealkoholických nápojoch boli v menšej miere zisťované aj nápoje s obsahom pridaného cukru nad 5g/100 ml. K ďalšiemu sortimentu patrili aj mliečne výrobky, čerstvé ovocie, ich ponuka však bola malá, pre nízky záujem kupujúcich. Nebol zistený predaj nápojov s obsahom kofeínu, chinínu a taurínu, ani predaj tabakových výrobkov.

Nápojové a potravinové automaty

V školách sú umiestňované aj automaty na teplé nápoje (kapučíno, horúca čokoláda, káva bez obsahu kofeínu, čaj) a potravinové automaty (originálne balené obložené bagety, croisanty, cukrovinky, nealko nápoje). Sortiment predávaného tovaru hlavne u potravinových automatov bol obdobný ako v bufetoch. Obložené pekárske výrobky (bagety) obsahovali čerstvú zeleninu, syry, mäsové výrobky s obsahom mäsa nad 80 %, nealkoholické nápoje boli s povoleným obsahom pridaného cukru, ponuka cukrovínok bola nižšia ako v bufetoch.

Celkovo bola pri kontrolách pozorovaná snaha prevádzkovateľov o dodržiavanie sortimentu predaja podľa požiadaviek platnej legislatívy. Zisťované boli len malé nedostatky. Prevádzkovatelia boli upozornení, že v prípade pretrvávania nedostatkov môžu byť uplatňované aj sankčné opatrenia. Akceptovali snahu o vytvorenie výživovo hodnotnej ponuky potravín v bufetoch a automatoch, je však potrebné pracovať aj na vytváraní zdravších stravovacích návykov u detí.

- Zariadenia pre deti a mládež aj naďalej pokračujú v školskom mliečnom programe a programe „Školské ovocie“. V okresoch Michalovce a Sobrance sa z celkového počtu 92 materských škôl programu školské mlieko zúčastnilo 25 materských škôl, čo je o 5 zariadení menej ako v predchádzajúcom roku. Z celkového počtu 56 základných škôl

sa program realizoval na 23 základných školách, čo je o 5 zariadení viac ako v predchádzajúcom roku. Stredné školy nie sú zapojené do daného programu.

Zo získaných poznatkov je zrejmé, že záujem detí o poskytovanie mlieka a mliečnych výrobkov či už prostredníctvom školských jedální, alebo mliečnych automatov umiestnených na 3 ZŠ je porovnateľný s minulým rokom. Účasť škôl na realizácii školského mliečného programu sa mapuje v rámci výkonu ŠZD v konkrétnych zariadeniach školského stravovania.

Dodávateľmi mliečnych výrobkov (mlieko neochutené, ochutené mlieka - vanilkové, jahodové, kakaové, jogurty, tvarohové výrobky, cereálne výrobky, smothie) v našich okresoch sú: Tatranská mliekareň a.s. Kežmarok, Rajo Bratislava a v jednom prípade aj organizácia Organica s.r.o., Slnecná 8, ktorá dodávku mlieka do zariadení zabezpečuje prostredníctvom firmy Milk-Agro spol. s.r.o. Prešov.

Realizáciu programu zabezpečujú pracovníci zariadení školského stravovania s odbornou a zdravotnou spôsobilosťou. Pri dodávke kontrolujú nadobúdacie doklady, označovanie, celistvosť obalov a dátum minimálnej trvanlivosti. Skladovanie týchto výrobkov je zabezpečené chladiacimi zariadeniami vyčlenenými len na tento účel, ktorých súčasťou je aj monitoring skladovacích podmienok.

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru v roku 2023 bolo zistené, že hygienické požiadavky na manipuláciu s mliekom v školskom mliečnom programe sú dodržiavané.

Zhodnotenie školského mliečného programu v roku 2023

Druh zariadenia	Počet škôl, zapojených do školského mliečného programu	Podmienky	
		vyhovujú (počet)	nevyhovujú (počet)
MŠ	25	25	0
ZŠ	23	23	0
SŠ	0	0	0
Iné	0	0	0
Spolu	48	48	0

Priorita - Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- Zúčastnili sme sa na pracovnom stretnutí zamestnancov zariadení školského stravovania Spoločného školského úradu Vinné pre vedúce ŠJ s prednáškou na tému „Aktualizácia právnych noriem v oblasti školského stravovania – Vyhláška č. 75/2023 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách pre zariadenia pre deti a mládež s účinnosťou od 15.03 2023“. Organizátorom podujatia bol Spoločný školský úrad Vinné.
- Pri kontrolnej činnosti sme vykonávali aj edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania, presadzovali sme výber výživovo hodnotných potravín, podávanie čerstvého ovocia a zeleniny, zapájanie sa do školského mliečného programu a programu školské ovocie. Ohľadom zabezpečenia školského stravovania sme poskytovali osobné (pri kontrole) aj telefonické konzultácie.

Priorita - Podpora pohybových aktivít

- V rámci štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach pre deti a mládež sme presadzovali vytváranie zodpovedajúcich podmienok pre telesnú výchovu na školách (telocvične, ihriská, základná telesná výchova, telovýchovné aktivity mimo vyučovania). Vykonávali sme kontroly telocviční a miestností prispôbených na vykonávanie pohybových aktivít.

- „**Saunováčik** „– účinky saunovania sú dávno známe, pôsobí preventívne i ako podporná liečba a fyziatrická procedúra pri recidivujúcich ochoreniach. RÚVZ ako preventívny orgán na ochranu zdravia pripravil vlastný regionálny projekt ktorého cieľom je preskúmať a potvrdiť dobre známe účinky saunovania, prípadne vylúčiť niektoré tvrdenia o procedúrach a získať nové poznatky. Materská škola, Komenského v Michalovciach prevádzkuje saunovanie detí - požiadali sme ich o spoluprácu. V mesiacoch október - apríl nám mali zasielať mesačné hlásenia, v ktorých sú zaznamenané symptómy detí po saunovaní /počet detí, pocity, závraty, palpitácie, bolesť pri srdci, bolesť brucha, dýchavica, slabosť, rozmazané videnie, zmeny na koži, počet chorých detí, akútne infekcie horných a dolných dýchacích ciest, choroby s komplikáciami, alergie, chorobnosť detí v zariadení počas mesiaca ako rinitída, nazofaryngitída, sinusitída, pharyngitída, tonsilitída, laryngitída, pneumónia, bronchitída...../. Z dôvodu vysokého nárastu cien energií nariadilo mesto Michalovce ako zriaďovateľ materskej školy úsporné opatrenia a preto sa v tomto roku saunovanie nevykonávalo.
- Vykonali sme regionálny monitoring (v okrese Michalovce a Sobrance) s cieľom zistiť podiel žiakov trpiacich nadváhou a obezitou z celkového počtu žiakov v ročníkoch 1. – 4. Zrealizovalo sa anonymné meranie u detí /pohlavie, vek, váha, výška/. Tieto údaje sa po vložení do tabuľky vyhodnotili, vykonal sa výpočet BMI a následne sa určil prípadný stupeň obezity.
Výsledky merania a vyhodnotenie: so zapojením do prieskumu sme oslovili 56 základných škôl (všetky školy v okrese MI a SO), ochotu zapojiť sa prejavilo 17 škôl.

pPočet škôl	počet meraných žiakov	podvýživa	% podvýživa	normálna hmotnosť	% normálna hmotnosť	nadváha	% nadváha	obezita	% obezita
17	1566	173	11,05 %	922	58,88 %	144	9,19 %	327	20,88 %

Zapojených bolo 17 škôl (4 mesto a 13 vidiek), počet meraných žiakov 1566, z ktorých bolo 20,88 % obéznych. Najviac obézny žiaci: ZŠ s MŠ Bracovce (30,9 % obéznych), ZŠ s MŠ Pavlovce nad Uhom (30,0 % obéznych) a ZŠ s MŠ Rakovec nad Ondavou (28,3 % obéznych). Najmenej obézny žiaci: ZŠ s MŠ Porúbka (8 % obéznych), ZŠ Jovsa (8,3 % obéznych) a ZŠ Nacina Ves (8,8 % obéznych).

Termín ukončenia: r. 2025

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Gestor : ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: všetky RÚVZ v SR

Riešenie projektu a výstupy:

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Realizácia projektu odd. HDM:

Školské bufety zabezpečujú doplnkové stravovanie na základných a stredných školách. V okrese Michalovce je 8 bufetov a 13 automatov (nápojových alebo potravinových). V okrese Sobrance neevidujeme žiaden bufet ani automat. K ukončeniu prevádzky (k 30.6.2023) došlo v dvoch bufetoch. Všetky bufety a automaty sa nachádzajú v školách, ktoré majú vlastné stravovacie zariadenie.

Začiatkom roka 2023 došlo k zmene legislatívy, vydaním novej vyhlášky č. 75/2023 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež, ktorou sa upravil povolený sortiment v školských bufetoch.

Vykonávali sme kontroly v bufetoch a automatoch, pri ktorých sme sledovali ako prevádzkovatelia zaviedli požiadavky novej legislatívy do praxe. Celkovo bolo vykonaných 17 kontrol v rámci ŠZD a 3 kontroly v rámci ÚKP.

Zistenia z kontrolnej činnosti:

Školské bufety

Z doplnkových jedál sa vyrábali, resp. predávali obložené pekárske výrobky (obložené rožky, žemle, bagety). Výroba obložených pekárskych výrobkov sa vykonáva v 3 bufetoch, používajú sa pekárske výrobky z pšeničnej a ražnej múky, maslo, zelenina, syry a mäsové výrobky (šunka) s obsahom mäsa nad 80 %. V jednom prípade sa používal aj mäsový polotovár s obsahom mäsa nižším ako 80 %. U predávaných obložených výrobkov dodávaných z odsúhlasených výrobní sa používali mäsové výrobky s obsahom mäsa nad 80 %. V menšej miere sa používa celozrné a cereálne pečivo. Prevádzkovatelia pri kontrolách uvádzali, že dodávatelia sa snažia reflektovať na zmenu legislatívy v oblasti sortimentu v školských bufetoch a obložené pekárske výrobky (najčastejšie bagety) plnia zdravými surovinami. Sledujú aj percento mäsa v používaných mäsových výrobkoch.

Dodržiavanie požiadavky aby podiel cukrovínok a slaných výrobkov nepresahoval 50 % z celkového sortimentu tovaru je pre prevádzkovateľov najťažšie dodržiavateľnou požiadavkou. Aj keď sú v ponuke bufetu aj zdravé potraviny nezaručuje to, že si ich deti kúpia. Prevádzkovatelia uvádzajú, že deti naďalej uprednostňujú cukrovinky a aj keď je ich v ponuke menej sú predávané najviac.

Z nápojov sa ponúkali stolové a minerálne vody, ale aj ochutené sladené nápoje. Pri nealkoholických nápojoch boli v menšej miere zisťované aj nápoje s obsahom pridaného cukru nad 5g/100 ml. K ďalšiemu sortimentu patrili aj mliečne výrobky, čerstvé ovocie, ich ponuka však bola malá, pre nízky záujem kupujúcich. Nebol zistený predaj nápojov s obsahom kofeínu, chinínu a taurínu, ani predaj tabakových výrobkov.

Nápojové a potravinové automaty

V školách sú umiestňované aj automaty na teplé nápoje (kapučíno, horúca čokoláda, káva bez obsahu kofeínu, čaj) a potravinové automaty (originálne balené obložené bagety, croisanty, cukrovinky, nealko nápoje). Sortiment predávaného tovaru hlavne u potravinových automatov bol obdobný ako v bufetoch. Obložené pekárske výrobky (bagety) obsahovali

čerstvú zeleninu, syry, mäsové výrobky s obsahom mäsa nad 80 %, nealkoholické nápoje boli s povoleným obsahom pridaného cukru, ponuka cukrovín bola nižšia ako v bufetoch.

Celkovo bola pri kontrolách pozorovaná snaha prevádzkovateľov o dodržiavanie sortimentu predaja podľa požiadaviek platnej legislatívy. Zisťované boli len malé nedostatky. Prevádzkovatelia boli upozornení, že v prípade pretrvávania nedostatkov môžu byť uplatňované aj sankčné opatrenia. Akceptovali snahu o vytvorenie výživovo hodnotnej ponuky potravín v bufetoch a automatoch, je však potrebné pracovať aj na vytváraní zdravších stravovacích návykov u detí.

Termín ukončenia: podľa požiadaviek gestora, trvanie projektu: r. 2023 - 2024

4.3 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNEHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Gestor : ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: všetky RÚVZ v SR

Riešenie projektu a výstupy:

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie enviromentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení.

Úloha je cieleňá na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdraviu škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

Realizácia projektu odd. HDM:

- V roku 2023 sa realizovala prvá etapa, získanie údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, zhrnutie skúseností jednotlivých RÚVZ v SR z výkonu štátneho zdravotného dozoru v predškolských zariadeniach so systémom núteného vetrania, analýza získaných údajov, vytipovanie a kontaktovanie škôl za účelom meraní.
- Vyhodnotenie: rekuperačné vetranie má z celkového počtu 92 materských škôl 10 MŠ. Rekuperačné vetranie sa do objektov inštalovalo pri ich rekonštrukciách za účelom znižovania energetickej náročnosti objektov. V 6 prípadoch ide o centrálnu rekuperáciu objektu a v 4 prípadoch boli umiestňované lokálne rekuperačné jednotky (trieda, spálňa, umývárň, kuchyňa, toalety). Pri každej takejto rekonštrukcii bola splnená požiadavka zabezpečenia aj prirodzeného vetrania predovšetkým v priestoroch herní a spální. Nepretržite využíva rekuperáciu 5 zariadení, v 4 zariadeniach sa využíva prerušovane v zimných mesiacoch a v 1 zariadení sa nevyužíva vôbec. Údržbu rekuperácie vykonávajú zariadenia svojpomocne podľa návodu od výrobcu, v 5 prípadoch vykonáva rozsiahlejšiu údržbu aj oprávnená firma. V 3 prípadoch sa nevedla dokumentácia o údržbe rekuperácie. Zriaďovatelia boli ihneď upozornení na jej zavedenie. Pri ŠZD sme zisťovali aj inštaláciu klimatizačných jednotiek hlavne v triedach a spálnach, zriaďovatelia uvádzajú, že pri stále sa zvyšujúcich vonkajších teplotách počas letných mesiacov sa nedá dodržať vhodné mikroklimatické prostredie hlavne v triedach umiestnených na poschodí budov a orientovaných na slnečnú stranu. Aj u týchto zariadení vyžadujeme pravidelnú údržbu klimatizačných jednotiek a ich využívanie tak, aby nespôsobovali tepelný šok medzi pohybom detí vo vnútornom a vonkajšom prostredí.

Termín ukončenia: r. 2025, trvanie projektu: r. 2023 - 2025

PREVENTÍVNE PRACOVNÉ LEKÁRSTVO A TOXIKOLÓGIA

2.1 - ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE :

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík – rizikové práce :

V roku 2023 pri štátnom zdravotnom dozore k 31.12.2023 sme naďalej sledovali zabezpečenie zdravotného dohľadu zamestnávateľmi podľa § 30a a § 30d zák. č. 355/2007 Z. z.. Pri výkone ŠZD zamestnanci odd. PPL zisťujú, či zamestnávateľia, ktorých zamestnanci sú evidovaní v 3. a 4. kategórii rizikových prác, majú zabezpečený zdravotný dohľad PZS, či riešia technické, organizačné a individuálne opatrenia na ochranu zdravia týchto zamestnancov, či majú spracovanú dokumentáciu tak, ako to vyplýva z § 30 zák. č. 355/2007 Z. z., kontrolujú vykonávanie LPP: harmonogramy LPP, zoznamy zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, ktoré zamestnávateľ poskytuje lekárovi vykonávajúcemu LPP, závery z vykonaných LPP – posudky o zdravotnej spôsobilosti pre výkon danej pracovnej činnosti, kategorizáciu zamestnancov. V roku 2023 bolo vydaných 12 pokynov na odstránenie zistených nedostatkov pri výkone štátneho zdravotného dozoru. V prípade spoločnosti GRONBACH, k.s. pokyn pozostával z troch bodov, a to povinnosť zabezpečiť na pracovisku NISS – brusiareň pravidelnú údržbu stien a podláh tak, aby zodpovedali požiadavkám podľa § 3 písm. b), § 4 a bodu č. 6.2. Prílohy č. 1 k NV SR č. 391/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na pracovisko v znení neskorších predpisov (ďalej len „NV SR č. 391/2006 Z. z.“), zabezpečiť pravidelnú kontrolu účinnosti odsávacieho systému na uvedenom pracovisku, zabezpečiť u zamestnancov pracoviska NISS – brusiareň odber biologického materiálu za účelom hodnotenia záťaže organizmu pri expozícii vdychovania brúsneho prachu s obsahom niklu a chrómu podľa § 2 ods. d) NV SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci, vykonať na pracoviskách výrobnjej haly č. 1 opatrenia na zabezpečenie dostatočného prívodu čerstvého vzduchu so zreteľom na používané pracovné postupy a fyzickú záťaž zamestnancov, resp. zabezpečiť optimálne podmienky tepelno-vlhkostnej mikroklimy v teplom aj v chladom období roka podľa bodu 6.1. Prílohy č. 1 k NV SR č. 391/2006 Z. z.. V prípade spoločnosti KEREX s.r.o. pokyn pozostával taktiež z troch bodov, a to povinnosť zabezpečiť pre pracoviská MI 1, MI 2, MI 3 a Haly KTL pre pracovné profesie – zvärač, prípravár, pieskovač a lakovač posúdenie fyzickej záťaže pri práci podľa § 38 ods. 1 písm. a) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 355/2007 Z. z.“) a v súlade s Vyhláškou MZ SR č. 542/2007 Z. z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred fyzickou záťažou, psychickou pracovnou záťažou a senzorickou záťažou pri práci (ďalej len „Vyhláška MZ SR č. 542/2007 Z. z.“), zabezpečiť posúdenie záťaže teplom pri práci podľa § 37 ods. 2 písm. b) zák. č. 355/2007 Z. z. a v súlade s Vyhláškou MZ SR č. 99/2016 Z. z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred záťažou teplom a chladom pri práci v znení neskorších predpisov, zabezpečiť používanie pridelených osobných ochranných pracovných prostriedkov u zamestnancov, ktorí sú exponovaní pri práci nebezpečnými chemickými faktormi tak, aby bola zabezpečená ochrana zdravia zamestnancov na pracovisku podľa § 5 písm. b) NV SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci (ďalej len „NV SR č. 355/2006 z. z.“). Z troch bodov pozostával pokyn aj v prípade spoločnosti FIBERSTRUCT s.r.o., a to povinnosť zabezpečiť na pracovisku Výrobnej haly –

spracovanie roštov meranie hluku, pevného aerosólu a vibrácií v súlade s § 52 ods. 1 písm. c) zák. č. 355/2007 Z. z., zabezpečiť ochranné a preventívne opatrenia na pracovisku Výroby roštov s cieľom zvýšiť účinnosť centrálného odsávacieho zariadenia, a tým znížiť hodnoty styrénu v pracovnom ovzduší v súlade s § 6 NV SR č. 355/2006 Z. z. a v súlade s bodom č. 6.1. Prílohy č. 1 k NV SR č. 391/2006 Z. z., zabezpečiť na jednotlivých pracoviskách na výrobu a spracovanie roštov, pre všetky pracovné profesie, posúdenie fyzickej záťaže pri práci podľa § 38 ods. 1 písm. a) zák. č. 355/2007 Z. z. a v súlade s Vyhláškou MZ SR č. 542/2007 Z. z.. Vyššie uvedené vydané pokyny sa týkali právnických osôb, u ktorých sú zamestnanci evidovaní v 3. kategórií rizikových prác. Ďalších 9 vydaných pokynov sa týkalo právnických osôb, resp. fyzických osôb – podnikateľov, u ktorých sú zamestnanci evidovaní v 2. kategórií prác. Vo väčšine prípadov išlo o odstránenie zistených nedostatkov pri výkone štátneho zdravotného dozoru, a to povinnosť zabezpečiť obnovu hygienickej maľby stien a stropu, zabezpečiť obnovu stropných sadrokartónových kaziet, zabezpečiť opravu poškodenej podlahy, zabezpečiť zakrytovanie neónového osvetlenia a elektrických inštalácií v stene, zabezpečiť prirodzené vetranie otvárateľnými oknami, resp. nútené vetranie alebo inú výmenu čerstvého vzduchu, zabezpečiť voľný priestor a voľnosť pohybu na pracovisku, zabezpečiť výmenu poškodeného umývadla v predsieni zariadenia na osobnú hygienu, zabezpečiť oddychovú miestnosť tak, aby bola vhodne stavebne oddelená od predajnej plochy, ľahko prístupná, dostatočne veľká a vhodne vybavená účelu, zabezpečiť v dennej miestnosti, ktorá zároveň slúži aj ako šatňa pre zamestnancov, skrinky na uloženie osobných vecí, pracovného a civilného odevu a nábytok na sedenie. U ostatných zamestnávateľov, ktorých zamestnanci sú zaradení do 3. a 4. kategórie rizikových prác neboli zistené nedostatky, neboli uložené sankcie pre porušenie § 30 a § 31 zák. č. 355/2007 Z. z..

V roku 2023 neevidujeme v poľnohospodárstve rizikové práce s expozíciou chemickým látkam, ktoré sa používajú na chemickú ochranu rastlín. V roku 2023 k 31.12. bolo zistené pri vlastnej chemickej ochrane rastlín používanie toxických látok a zmesí v 4 organizáciách (Agro družstvo Čičarovce, Roľnícke družstvo KOROMĽA, Agro družstvo Staré, HD Zbudza a AGROSPOL s.r.o. Michalovce, Čečehov).

V okresoch Michalovce a Sobrance evidujeme rizikové práce v 30 firmách. V okrese Sobrance evidujeme rizikové práce v 4 organizáciách a to: Regionálna nemocnica Sobrance, n. o., Sobrance, Centrum pre deti a rodiny Remetské Hámre, pričom dve pracoviská sa nachádzajú v obci Remetské Hámre, jedno pracovisko v obci Koromľa a jedno pracovisko v Sobranciach, LESY SR, š.p., odštepny závod Sobrance, pričom pracovisko Expedičný sklad sa nachádza v okrese Michalovce a v spoločnosti DARYN, s.r.o., Sobrance.

Na uvedených pracoviskách pracuje celkom 908 (1089 expozícií) exponovaných zamestnancov (oproti roku 2022 došlo k poklesu počtu exponovaných zamestnancov o 134 zamestnancov), z toho je 239 (239 expozícií) žien (oproti roku 2022 došlo k poklesu počtu exponovaných žien o 86 žien).

V 3. kategórií rizikových prác evidujeme spolu 904 zamestnancov (1083 expozícií), z toho 239 žien (239 expozícií), a 4 zamestnancov (6 expozícií), len muži, ktorí vykonávajú rizikové práce v 4. kategórii.

V okresoch Michalovce a Sobrance evidujeme zamestnancov exponovaných týmto rizikovým faktorom: biologický faktor (TBC), fyzická záťaž (bremená), hluk, chemické látky a zmesi, chemické karcinogény, ionizujúce žiarenie, optické žiarenie (laser), psychická pracovná záťaž, vibrácie (prenášané na celé telo a na ruky) a záťaž teplom a chladom – teplo.

Rizikové práce s rizikovým faktorom Mycobacterium tuberculosis sú evidované v Nemocnici s poliklinikou Štefana Kukuřu Michalovce, a.s., Michalovce, a to na ambulancii pneumológie a ftizeológie a v Regionálnej nemocnici Sobrance, n.o., Sobrance. Taktiež sú evidované rizikové práce s rizikovým faktorom Mycobacterium tuberculosis v 2 NZZ, a to na pracovisku Pľúcna ambulancia – pneumológie a ftizeológie, Michalovce, prevádzkovateľa

STRIPAI s.r.o., Michalovce a na pracovisku Neštátna pneumologická a ftizeologická ambulancia pre deti a dospelých, Michalovce, prevádzkovateľa PNEUMOMEDIK s.r.o., Michalovce. Na základe predloženého návrhu na určenie rizikových prác pre rizikový faktor Mycobacterium tuberculosis boli zaradené práce do 3. kategórie rizikových prác.

Rizikové práce s rizikovým faktorom psychická pracovná záťaž evidujeme na pracoviskách Mestskej polície Michalovce, prevádzkovateľa Mesto Michalovce, Mestský úrad, Michalovce a na pracoviskách Centrum pre deti a rodiny Remetské Hámre – Špecializovaná samostatná skupina pre deti s postihnutím č. 2 a č. 3, Remetské Hámre, Špecializovaná samostatná skupina pre deti s postihnutím č. 4, Sobrance a Špecializovaná samostatná skupina pre deti s duševnými poruchami č. 6, Koromľa, prevádzkovateľa Centrum pre deti a rodiny Remetské Hámre. Na základe predloženého návrhu na určenie rizikových prác pre rizikový faktor psychická pracovná záťaž boli zaradené práce do 3. kategórie rizikových prác.

Rizikové práce s rizikovým faktorom ionizujúce žiarenie evidujeme v spoločnosti Nemocnica s poliklinikou ŠK Michalovce, a.s., Michalovce – oddelenie nukleárnej medicíny. Rizikové práce boli určené po prekonzultovaní na RÚVZ Košice – odbor ochrany zdravia pred žiarením. Celkom ide o 9 zamestnancov, z toho je 6 žien.

Rizikové práce s rizikovým faktorom umelé optické žiarenie – lasery evidujeme v spoločnosti TS Medic s.r.o., Michalovce - Ambulancia všeobecného lekára pre dospelých, Michalovce a v organizácii Regionálna nemocnica Sobrance, n.o., Sobrance – Ambulancia fyziatrie, balneológie a liečebnej rehabilitácie, Sobrance. Na základe predloženého návrhu na určenie rizikových prác pre rizikový faktor umelé optické žiarenie – lasery boli zaradené práce do 3. kategórie rizikových prác. Podľa hodnotenia zdravotných rizík, faktorov práce a pracovného prostredia ide o práce s laserovým zariadením triedy 4, pri ktorých technické zabezpečenie laserového zariadenia nevyklučuje zásah zamestnanca priamym lúčom alebo odrazeným lúčom. Pri zaradovaní do kategórie prác sa vychádzalo z triedy laserového zariadenia a z technického zabezpečenia laserového zariadenia.

K 31.12.2023 bolo vydaných **15** rozhodnutí:

Nové rozhodnutia:

- **TS Medic s.r.o., Michalovce**, Ambulancia všeobecného lekára pre dospelých – pracovná činnosť: lekár, pre rizikový faktor umelé optické žiarenie - lasery, 3. kategória rizikových prác. V priebehu roka 2023 boli vydané 2 rozhodnutia, nakoľko došlo k presťahovaniu ambulancie do nových priestorov.
- **KOLAK s.r.o., Michalovce**, Výrobná hala - pracovná činnosť: robotník, pre rizikový faktor tepelná záťaž, 3. kategória rizikových prác.

Prehodnotené rizikové práce:

- **KEREX s.r.o., Michalovce**, Výrobná hala pre nosný rám návesov, Michalovce - V priebehu roka 2023 boli vydané 2 rozhodnutia. V uvedenej spoločnosti už evidujeme rizikové práce, ale vyššie uvedené pracovisko bolo uvedené do prevádzky zriadenej v prenajatých priestoroch v areáli bývalej spoločnosti Nafta, a.s., Michalovce. Na základe posudku o riziku pre prácu s expozíciou hluku a posudku o riziku pre prácu s expozíciou chemickým faktorom – zväračský pevný aerosól a na základe výsledkov objektivizácie faktorov práce a pracovného prostredia bola práca zamestnancov v profesii zvärač zaradená do 4. kategórie rizikových prác pre rizikový faktor zväračský pevný aerosól, práca v profesii zvärač – obsluha zväracieho poloautomatu do 3. kategórie rizikových prác pre rizikový faktor zväračský pevný aerosól a práca v profesii zvärač a zvärač – obsluha zväracieho poloautomatu do 3. kategórie rizikových prác pre rizikový faktor hluk. V druhom polroku 2023 bolo vydané druhé rozhodnutie na základe, ktorého boli práce vykonávané na vyššie uvedenom pracovisku Výrobná hala pre nosný rám návesov vyradené z 3. a 4.

kategórie rizikových prác z toho dôvodu, že spoločnosť KEREX s.r.o., Michalovce zrušila prevádzkovanie pracovných činností vo výrobných hale v areáli bývalej spoločnosti Nafta, a.s., Michalovce k 31.07.2023.

- **eustream, a.s., Bratislava**, Kompresorová stanica KS 01 Veľké Kapušany - Pracovisko Koordinácia údržby, prevádzky a HPS KS 01 - prehodnotenie rizikových prác, nakoľko išlo o práce zaradené do 4. kategórie. Pracoviská Údržba a prevádzka KS 01, Koordinácia údržby, prevádzky a HPS KS 01, Údržba ES a TS 6 MW KS 01, Údržba CR, GE a NP KS 01, GE, NP, ES a spoločné zariadenia, Podporné služby - východ, Dokumentácia, audity ISM a technická kontrola – prehodnotenie rizikových prác, nakoľko došlo k organizačným zmenám a vzniku novej pracovnej pozície Technik protipožiarnych asistencií.
- **GRONBACH k.s., Michalovce**, pracovisko MEFE - mechanická výroba: PRESS, pracovná činnosť: Interný logista NISS/PRESS. Rizikové práce boli prehodnotené na základe posúdenia rizika, s ohľadom na výsledky objektivizácie bola práca zamestnanca vo vyššie uvedenej profesii zaradená do 3. kategórie rizikových prác pre faktor hluk.
- **SIMOP SK, s.r.o., Strážske**, pracovisko Rotačné natavovanie plastov – hala č. 3 – na pracovisku boli vyhlásené rizikové práce v 3. kategórii pre rizikový faktor hluk, pracovná činnosť: prípravár, na základe predloženého posudku o riziku pre prácu s expozíciou hluku a na základe kvalitatívneho a kvantitatívneho hodnotenia pre faktor hluk.
- **SYRÁREŇ BEL SLOVENSKO, a.s., Michalovce** – V priebehu roka 2023 boli vydané 2 rozhodnutia. Došlo k rozšíreniu prevádzky v hale balenia prírodných syrov a v hale pribudli nové strojnotechnologické zariadenia, došlo aj k zmene hlučnosti na uvedenom pracovisku. Na základe posúdenia rizika, s ohľadom na výsledky objektivizácie faktorov práce a pracovného prostredia - hluku bola práca zamestnancov v profesii operátor balenia PS II (obsluha sieťkovačiek) a operátor balenia PS IV (predák) zaradená do 3. kategórie rizikových prác pre faktor hluk. Zároveň boli vyradené z 3. kategórie rizikových prác práce vykonávané na pracovisku Oddelenie výroby a balenia tavených syrov – Pracovisko „TITAN“, nakoľko uvedené pracovisko ukončilo výrobu k 01.01.2023. V druhom polroku 2023 bolo vydané druhé rozhodnutie, nakoľko spoločnosť zamestnáva agentúrnych zamestnancov na pracovisku Oddelenie balenia prírodných syrov, kde sú práce zaradené do rizikovej kategórie 3. pre faktor pracovného prostredia - hluk samostatným rozhodnutím.
- **Nemocnica s poliklinikou Štefana Kukuru Michalovce, a.s. Michalovce** – V priebehu roka 2023 boli vydané 2 rozhodnutia. Na pracoviskách Izolačné izby / príp. reprofilované lôžka v rámci lôžkových oddelení / vyčlenené lôžkové kapacity intenzívnej starostlivosti pre pacientov s COVID-19, Infektologická ambulancia boli prehodnotené rizikové práce z toho dôvodu, že vzhľadom na priaznivý vývoj epidemiologickej situácie sa na lôžkových oddeleniach zdravotníckeho zariadenia výrazne znížil počet pacientov s ochorením COVID-19, u ktorých je primárnou diagnózou iné ochorenie. Pre týchto pacientov sú v prípade potreby vyčlenené na jednotlivých oddeleniach tzv. izolačné izby. Zamestnanci sa pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti o pacientov s ochorením COVID-19 v izolačných izbách striedajú. Z dôvodu striedania zamestnancov a nízkeho počtu pacientov s ochorením COVID-19 na jednotlivých oddeleniach, zamestnanci nespĺňajú podmienku trvalej a systematickej práce s expozíciou vírusu SARS-CoV-2. Vzhľadom k týmto skutočnostiam, ako aj dostatočným opatreniam je miera zdravotného rizika nízka. Zdravotné riziká na pracoviskách s expozíciou vírusu SARS-CoV-2 boli prehodnotené a bol aktualizovaný Posudok o riziku pre práce s expozíciou biologickým faktorom

SARS-CoV-2. Na základe uvedených skutočností boli práce zamestnancov v profesii primár, lekár špecialista, lekár, vedúca sestra, manažérka dennej zmeny, sestra, praktická sestra – asistent, sanitár, pomocný pracovník v zdravotníckom zariadení a upratovačka preradené do 2. kategórie prác pre biologický faktor - vírus SARS-CoV-2. V druhom polroku 2023 bolo vydané druhé rozhodnutie. Vzhľadom k tomu, že na Onkologickom oddelení došlo k organizačným zmenám, vzniklo Onkologické centrum (klaster), ktoré sústreďuje ambulantné a lôžkové oddelenia. Práce vykonávané na pracovisku Oddelenie klinickej onkológie a na pracovisku Ambulancia ambulantného podávania chemoterapeutík boli na základe posudku o riziku pre práce s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom zaradené do 3. kategórie rizikových prác pre karcinogénne a mutagénne faktory – cytostatiká.

- **Regionálna nemocnica Sobrance, n.o., Sobrance**, pracovisko Ambulancia fyziatrie, balneológie a liečebnej rehabilitácie – pracovná činnosť: lekár, pre rizikový faktor umelé optické žiarenie - lasery, 3. kategória rizikových prác. V organizácii Regionálna nemocnica Sobrance, n.o. už evidujeme rizikové práce na pracovisku Ambulancia ftizeológie a pneumológie, biologické faktory – TBC.
- **LESY Slovenskej republiky, š.p. Banská Bystrica** – OZ Vihorlat, Vranov nad Topľou – Expedičný sklad Michalovce – prehodnotenú rizikové práce, nakoľko išlo o práce zaradené do 4. kategórie. Po prehodnotení rizikových prác sú zamestnanci naďalej evidovaní vo 4. kategórii rizikových prác.

Súčasťou všetkých vyššie uvedených návrhov boli posudky o riziku, pri spracovaní ktorých spracovatelia vychádzali z hodnotenia zdravotného stavu zamestnancov, pracovných podmienok, objektivizácie rizikových faktorov na pracoviskách.

Rizikové práce vyradené z evidencie:

- Karotáž a cementace, s.r.o., Hodonín odštepny závod Michalovce, rizikový faktor ionizujúce žiarenie, 3. kategória RP. Súčasťou návrhu bol aktualizovaný posudok o riziku.
- Craft In SK, s.r.o., Michalovce, rizikový faktor hluk, zvaračský pevný aerosól, 3. kategória RP, zrušenie prevádzky.

V uvedených spoločnostiach boli zrušené rizikové práce a zamestnanci jednotlivých spoločností boli vyradení z evidencie rizikových prác.

Ďalšie zmeny:

V roku 2023 došlo k poklesu počtu zamestnancov vo faktoroch:

- chemické látky a zmesi o 33 zamestnancov,
- biologické faktory o 73 zamestnancov,
- hluk o 20 zamestnancov,
- vibrácie o 12 zamestnancov,
- fyzická záťaž o 48 zamestnancov.

V okresoch Michalovce a Sobrance bolo vykonaných pracovníkmi odd. PPL celkom 72 kontrol na pracoviskách s rizikovými prácami.

Pracovné podmienky, ako aj opatrenia na zlepšenie pracovných podmienok boli prerokované taktiež so zástupcami zamestnávateľov pri šetreniach podozrení na CHZP.

Prehľad počtu pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce za obdobie rokov 2017 až 2023 je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Rok	Počet exp. pracovníkov		3.kat.		4.kat.	
	Celkom	Žien	Celkom	Žien	Celkom	Žien
2017	949	303	941	303	8	0
2018	1096	285	1088	285	8	0
2019	1063	285	1058	285	5	0
2020	1013	232	1008	232	5	0
2021	1213	400	1208	400	5	0
2022	1042	325	1037	325	5	0
2023	908	239	904	239	4	0

Podrobnejšie údaje o rizikových prácach a exponovaných pracovníkoch sú uvedené v priložených tabuľkách - výstup z ASTR (tab. č. 1a, 1b, 1c, 1d, 1e).

Výsledky meraní zamestnávateľa predkladali na RÚVZ Michalovce, resp. boli poskytnuté pri výkone ŠZD.

K 31.12.2023 bolo prešetrených 8 podozrení na choroby z povolania v týchto položkách „Zoznamu“:

- položka 29 - DNJZ - 4x,
- položka č. 28 + 29 - Raynaudov syndróm HK + Susp. ochorenie HK z DNJZ - 2x,
- položka č. 46 - Susp. choroba z povolania – akútne myeloblastová leukémia - 1x,
- položka č. 37 – Bronchiálna astma (záduch) – 1x.

U podozrení na CHzP z DNJZ ide predovšetkým o kanálové syndrómy a epicondylitídy, PHS, Impingement syndróm, artrózy rôznych kĺbov HK a ich vzájomnú kombináciu. Išlo o zamestnancov v pracovnom zaradení - operátor výroby v potravinárskom priemysle, operátor stroja na výrobu výrobkov z plastu, servisný technik.

Prešetrenie podozrení na chorobu z povolania z DNJZ sa vykonalo v týchto organizáciách:

- Unomedical, s.r.o., Priemyselný park 3, Michalovce – 3 x,
- SYRÁREŇ BEL SLOVENSKO, a.s., Lastomírska 1, Michalovce – 1 x.

Z celkového počtu 4 prešetrovaných podozrení na ochorenie z DNJZ, boli 3 uznané a 1 neuznaná.

Položka č. 28 + 29 - Raynaudov syndróm HK + suspektné ochorenie HK z DNJZ boli 2 prešetrované, z toho 1 neuznaná a 1 uznaná v položke č. 29.

Položka č. 46 – Akútne myeloblastová leukémia bola prešetrovaná u zdravotnej sestry, pracujúcej na onkologickom oddelení NsP, Š. Kukuru, Michalovce. Choroba bola uznaná Celoslovenskou komisiou na posudzovanie chorôb z povolania, pričom sme sa zúčastnili zasadnutia dištančnou formou.

Položka č. 37 - Bronchiálna astma (záduch) bola prešetrovaná u zamestnankyne výroby v Podvihorlatských pekárňach a cukrárnach, stredisko Michalovce.

K 31.12.2023 sme obdržali z UN L. Pasteura Košice, KPL Košice spolu 9 lekárskeho posudkov (1 x lekárskeho posudok z prešetrovania z roku 2022). Z celkového počtu prešetrovaných v roku 2023 bolo 6 uznaných a 2 neuznané a z roku 2022 1 x neuznaná.

Uznané choroby z povolania: Spolu bolo na RÚVZ Michalovce doručených 6 hlásení o uznaní chorôb z povolania a to:

- choroba z dlhodobého, nadmerného a jednostranného zaťaženia končatín – ochorenie kosti, kĺbov, šliach a nervov končatín (položka č. 29) 4 x,
- položka č. 46 - Akútna myeloblastová leukémia - 1 x,
- položka č. 37 - Bronchiálna astma – 1 x.

Neuznané choroby z povolania: Spolu boli na RÚVZ Michalovce doručé 3 hlásenia o neuznaní chorôb z povolania a to (1 x prešetrovaná v roku 2022):

choroba z dlhodobého, nadmerného a jednostranného zaťaženia končatín – ochorenie kosti, kĺbov, šliach a nervov končatín (položka č. 29) + položka č. 28 (vibrácie) – 1x ,
 položka len č. 29 – 1 zamestnanec,
 položka č. 28 – 1x (prešetrovaná v roku 2022).

Z celkového počtu prešetrovaných podozrení na CHzP v roku 2023 sme v 4 prípadoch odporúčali prekonzultovanie na RKD.

Prehľad prešetrovaných, priznaných a nepriznaných CHzP je uvedený v priložených tabuľkách č. 4, 4a, 4b.

K 31.12.2023 zamestnávateľia vypracovali a predložili na RÚVZ Michalovce 22 prevádzkových poriadkov pre prácu s chemickými faktormi, pre prácu s expozíciou hluku, pre záťaž teplom a chladom, pre umelé optické žiarenie. Z uvedeného počtu bolo predložených 15 prevádzkových poriadkov pre prácu s expozíciou chemickým látkam, 3 prevádzkové poriadky s expozíciou hluku pri práci, 2 pre záťaž teplom a chladom a v 2 prípadoch to boli prevádzkové poriadky pre umelé optické žiarenie.

Prevádzkové poriadky pre práce s biologickými a chemickými faktormi sú okrem toho konzultované ostatnými oddeleniami RÚVZ Michalovce s odd. PPL – celkom 29 (odd. epidemiológie 19, odd. HŽP 10).

K 31.12.2023 bolo vyplnených celkom 100 dotazníkov informovanosti (hluk 27, vibrácie 36, psychická pracovná záťaž 29, pracovisko 8). Úloha sa plní aj v ďalších rokoch.

2.1.2. ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z LÁTOK A ZMESÍ KLASIFIKOVANÝCH AKO TOXICKÉ.

K 31.12.2023 boli previerky zamerané na prácu s toxickými a veľmi toxickými chemickými látkami a zmesami, ako aj na prácu s ostatnými nebezpečnými chemickými látkami vykonávané podľa NV SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov (ďalej len „NV SR č. 355/2006 Z. z.“), pri ktorých bolo zistené:

V poľnohospodárstve v roku 2023 neevidujeme vykonávanie rizikových prác pri chemickej ochrane rastlín. Jestvujúce poľnohospodárske organizácie prevádzkujú len s minimálnym počtom zamestnancov. V roku 2023 štátny zdravotný dozor bol vykonaný v 16 organizáciách, kde chemickú ochranu rastlín (CHOR) vykonávalo 68 zamestnancov, z toho 14 žien. Vzhľadom na množstvá používaných prípravkov na CHOR a dobu expozície, sú zamestnanci na základe posúdenia rizika zaradení do 2. kategórie prác. Za nakladanie a manipuláciu s týmito látkami sú zodpovední vedúci zamestnanci. Pri ŠZD sa zamestnanci odd. PPL zameriavajú na kontrolu manipulácie s prípravkami na chemickú ochranu rastlín, spôsob ich skladovania, spôsob vedenia evidencie (je vedená vo väčšine prípadov počítačovou formou), dostupnosť KBÚ, na prevádzkové poriadky, kontrolu balenia a označovania používaných chemických látok. Súčasne v KBÚ je sledované, či používané chemické prípravky nemajú karcinogénne účinky, neovplyvňujú reprodukčný a endokrinný systém. Pri ŠZD bolo zistené, že poľnohospodárske organizácie, ktoré vykonávajú chemickú ochranu rastlín vlastnými zamestnancami, majú k dispozícii traktory s uzavretými kabínami

s klimatizáciou, odpruženými sedadlami, posilnením riadenia. Na chemickú ochranu sú používané postrekové zariadenia s premiešavacou dýzou. Prípravu postrekových látok zabezpečujú vedúci zamestnanci, pri postrekoch sa dbá na ich vykonávanie za vhodných klimatických podmienok, zamestnancom sú pridelené potrebné OOPP. Pokiaľ ide o skladovanie prípravkov na chemickú ochranu rastlín, organizácie majú vytvorené skladové priestory, tieto sú však využívané len v prípade nepriaznivého počasia na prechodné uskladnenie prípravkov, nakoľko organizácie si nakupujú len potrebné množstva prípravkov, nerobia si zásoby a zakúpené prípravky ihneď aplikujú.

V roku 2023 boli pracovníkmi odd. PPL vykonávané tiež kontroly predaja chemických látok, celkom v 11 predajniach. Bolo zistené, že predaj prípravkov na chemickú ochranu rastlín je zabezpečený pultovým spôsobom, alebo sú prípravky uložené v uzamknutých skrinkách a zákazníkom sú vydávané na základe požiadania, k dispozícii sú karty bezpečnostných údajov, pričom KBÚ sú spracované podľa platnej legislatívy. V predajni sa nenachádzali hračky, ani potraviny. Ostatné chemické látky, detergenty, dezinfekčné látky, čistiace prostriedky a pod. predávané v predajniach so zmiešaným tovarom, resp. v OC či marketoch sú uložené vo vyčlenených regáloch, osobitne od ostatného tovaru. Predajcovia mali vypracované a schválené prevádzkové poriadky, ktorých súčasťou boli aj posudky o riziku. Ďalších 16 kontrol bolo vykonaných v spoločnostiach, kde zamestnanci prichádzajú do kontaktu s VTL a Z a TL a Z.

Zamestnanci odd. PPL pri ŠZD na pracoviskách, kde sú zamestnanci exponovaní chemickým látkam kontrolujú, či organizácie pri práci s chemickými látkami vychádzajú z platnej legislatívy, vrátane REACH, CLP, taktiež zisťujú, či používané látky nemajú negatívne účinky na reprodukciu, endokrinný systém a či nie sú karcinogénne, kontrola REACH bola vykonaná celkom v 227 prípadoch. Uvedené údaje sú uvádzané v záznamoch zo ŠZD.

Organizácie a firmy, ktoré používajú pri práci chemické látky, aj v roku 2023 predkladali na RÚVZ Michalovce vypracované prevádzkové poriadky a zmeny v prevádzkových poriadkoch. Celkom bolo k 31.12. vypracovaných a predložených na RÚVZ Michalovce 15 prevádzkových poriadkov pre pracovné činnosti s expozíciou chemickým látkam. Prevádzkové poriadky pre práce s chemickými faktormi sú okrem toho konzultované ostatnými oddeleniami RÚVZ Michalovce s odd. PPL pri uvádzaní priestorov do prevádzky, predovšetkým u zdravotníckych zariadení – celkom 19.

V okresoch Michalovce a Sobrance evidujeme celkom 18 organizácií, ktoré používajú pri práci VTL a Z a TL a Z. Práce s uvedenými látkami vykonáva celkom 138 zamestnancov, z toho je 73 žien. Ide o organizácie, ktoré VTL a Z a TL a Z používajú pri chemických analýzách, alebo o organizácie, ktoré tieto látky skladujú, ale pri práci ich nepoužívajú a nie je doriešený spôsob likvidácie, resp. firmy so zameraním na chemickú výrobu nechcú tieto látky zlikvidovať, lebo je predpoklad, že v budúcnosti ich ešte použijú.

V roku 2023 nebolo vydané žiadne rozhodnutie na manipuláciu a skladovanie s VTL a Z. Prehľad organizácií používajúcich pri práci VTL a Z a TL a Z je uvedený v priloženej tabuľke č. 2.

V roku 2023, k 31.12. neevidujeme mimoriadnu situáciu v oblasti nakladania s nebezpečnými chemickými látkami. Vykonávanie DDD činnosti bolo hlásené v 325 prípadoch.

V roku 2023 bolo vykonaných 6 previerok v rámci prevencie závažných priemyselných havárií. Previerkam vykonávaným v rámci prevencie ZPH predchádzali koordinované porady zvolané SIŽP – IŽP Košice. Previerky boli vykonané v týchto spoločnostiach:

- Duslo, a.s., Šaľa – prevádzka Strážske,
- DIAKOL STRÁŽSKE, s.r.o., Strážske,

- Spoločnosť pre skladovanie, a.s., Trakovice – Prečerpávacia stanica v Budkovciach,
- SWS spol. s r.o., Vojany,
- VOP Nováky, a.s., Nováky – Muničné sklady, Trnava pri Laborci,
- HOMERTON COMPANY, s.r.o., Trebišov – Muničné sklady, Strážske.

Pri uvedených previerkach neboli zistené nedostatky. V 4 prípadoch sme sa vyjadrovali k bezpečnostnej správe podniku kategórie „B“: spoločnosť Duslo, a.s., Šaľa – prevádzka Strážske – 2x, Transpetrol, a.s., Bratislava – Prečerpávacia stanica 1, Budkovce, Spoločnosť pre skladovanie, a.s., Trakovice – Prečerpávacia stanica v Budkovciach.

Na webovej stránke RÚVZ Michalovce sú uverejňované edukačné materiály, tieto sú umiestňované aj na nástenky v rámci RÚVZ.

V roku 2023 bola vykonaná 1 spoločná previerka s Inšpektorátom práce v spoločnosti **PODVIHORLATSKE PEKARNE A CUKRARNE a.s.**, Prevádzka Pekárenská 2, Michalovce.

Na základe zákona č. 517/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 355/2007 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony došlo k implementácii požiadaviek nariadenia komisie (EÚ) 2020/1149, ktorým sa mení príloha XVII k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií (REACH), pri práci s chemickými látkami obsahujúcimi diizokyanáty.

Podľa § 39 zákona č. 355/2007 Z. z. je povinnosťou fyzických osôb – podnikateľov, ktoré nezamestnávajú iné fyzické osoby a zamestnávateľov, ktorí budú po 24. auguste 2023 používať diizokyanáty pre priemyselné a profesionálne použitie (t. j. manipulujú alebo na takúto manipuláciu dohliadajú) ako látky alebo ako zložky iných látok alebo zmesí v koncentrácii rovnjej alebo vyššej ako 0,1 hm. % zabezpečiť absolvovanie odbornej prípravy pre prácu s diizokyanátmi najneskôr do 24. augusta 2023. Zamestnávateľ túto odbornú prípravu zabezpečuje pre všetkých zamestnancov, ktorí vykonávajú činnosti s diizokyanátmi, a pre vedúcich zamestnancov, ktorí sú na pracovisku zodpovední za odborné vykonávanie týchto činností.

V súvislosti s novelou zákona č. 355/2007 Z. z., účinnou od 12. januára 2023, bola zamestnancami odd. PPL pre zamestnávateľov a fyzické osoby – podnikateľov, ktoré nezamestnávajú iné fyzické osoby (SZČO) spracovaná informácia „Odborná príprava na prácu s diizokyanátmi najneskôr do 24. augusta 2023“. Táto informácia bola zaslaná 34 organizáciám, u ktorých je predpoklad, že pri vykonávaní svojej pracovnej činnosti budú používať diizokyanáty. Išlo o organizácie, ktoré prevádzkujú autoservisy a karosárske dielne, stavebné firmy, pracoviská, ktorých pracovná činnosť je zameraná na montáž okien. Taktiež na webovej stránke RÚVZ Michalovce bola zverejnená informácia „Povinná odborná príprava - Diizokyanáty“ a tiež bola aktualizovaná nástenka na odd. PPL, na tému „Aktuálne zmeny pri práci s diizokyanátmi“.

Po 24. auguste 2023 bol vykonaný zamestnancami odd. PPL štátny zdravotný dozor na 6 pracoviskách, na ktorých zamestnanci a fyzické osoby podnikatelia (SZČO) vykonávajú prácu s diizokyanátmi. Pri výkone ŠZD na pracoviskách bolo predmetom kontrol absolvovanie odbornej prípravy pre prácu s diizokyanátmi a predloženie písomného záznamu o absolvovaní odbornej prípravy. Bolo zistené, že odbornú prípravu pre prácu s diizokyanátmi v 3 prípadoch vykonala pracovná zdravotná služba a v 3 prípadoch bezpečnostný technik. Previerky boli vykonané na pracoviskách autoservisov, v stavebných firmách, na pracoviskách zameraných na montáž okien, na maliarske a natieračské práce. Pri výkone ŠZD na uvedených pracoviskách neboli zistené nedostatky, a teda nebolo začaté žiadne správne konanie k deliktu podľa § 57 ods. 29 písm. e) a ods. 37 zákona č. 355/2007 Z. z..

Úloha sa plní aj v ďalších rokoch.

2.1.3 ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z KARCINOGENÝCH A MUTAGENÝCH FAKTOROV VRÁTANE AZBESTU A Z LÁ-TOK POŠKODZUJÚCICH REPRODUKCIU A NARÚŠAJÚCICH ENDOKRINNÝ SYSTÉM.

V okrese Michalovce evidujeme práce s chemickými karcinogénmi celkom v 21 organizáciách, v okrese Sobrance tieto práce neevidujeme, pričom do uvedeného počtu sú zarátané aj spoločnosti, resp. fyzické osoby, ktoré odstraňovali materiály s obsahom azbestových vlákien a majú sídlo v okrese Michalovce.

K 31.12.2023 evidujeme celkom 248 zamestnancov (122 žien) v okrese Michalovce, ktorí sú pri práci exponovaní chemickými karcinogénmi. Z uvedeného počtu v riziku chemickej karcinogenity – 3. kategória rizikových prác evidujeme celkom 53 zamestnancov (z toho je 50 žien) v týchto spoločnostiach:

- NsP Š. Kukurú Michalovce, a.s. – oddelenie onkologické 50 zamestnancov (48 žien), ktorí sú exponovaní cytostatikám,
- Ekologické služby, a.s. Strážske – 3 zamestnanci, z toho 2 ženy v profesii laborant, ktorí sú exponovaní formaldehydu.

V roku 2023 boli na základe žiadosti prevádzkovateľov vydané 2 rozhodnutia na používanie, skladovanie a manipuláciu s chemickými karcinogénmi, súčasne týmito rozhodnutiami bolo schválené kontrolované pásmo. Prevádzkovatelia k návrhu predložili aj vypracované prevádzkové poriadky. Išlo o 2 právnické osoby:

- Nemocnica s poliklinikou Štefana Kukurú Michalovce, a.s. Michalovce - pracoviská Centrálné operačné sály – oddelenie COS, Rádiodiagnostika – oddelenie USG pracovisko, Internistický klaster – oddelenie pneumológie, Endoskopické pracovisko – gastroenterologická ambulancia a hepatologická ambulancia, Hematologicko – transfúzne oddelenie – HTO - chemický karcinogén formaldehyd (karcinogén kategórie 1B a mutagén kategórie 2), na základe hodnotenia a posúdenia rizika sú zamestnanci evidovaní v 2. kategórii prác,
- Smart wood Slovakia, s.r.o., Strážske – výrobný priestor časť č. 1 – GA a časť č. 2 – SA - chemický karcinogén – prach z tvrdého bukového dreva (karcinogén kategórie 1A), na základe merania pevných aerosólov v pracovných priestoroch spoločnosti, budú práce vykonávané na uvedenom pracovisku zaradené do 3. kategórie pre karcinogén kategórie 1A na základe návrhu zamestnávateľa.

Do evidencie prehľadu spotreby chemických karcinogénov boli zaradené aj organizácie, ktorých sídlo sa nachádza v okrese Michalovce, a ktorých zamestnanci v roku 2023 vykonávali práce spojené s odstraňovaním azbestu, resp. materiálov s obsahom azbestových vlákien v okresoch Michalovce a Sobrance. Ide celkom o 3 firmy:

- R DREVO s.r.o., Michalovce,
- PROSERVIS Strážske, s.r.o., Strážske,
- Regena ES, s.r.o., Strážske.

Zamestnanci uvedených firiem sú na základe hodnotenia a posúdenia rizika zaradení do 2. kategórie prác.

Do vyššie uvedenej evidencie neboli zaradené firmy, ktorých zamestnanci zabezpečovali odstraňovanie materiálov s obsahom azbestových vlákien, ale ktorých sídlo sa nachádza mimo okresov Michalovce a Sobrance. Ide o tieto firmy:

- MONTES COMPANY s.r.o., Lisková,
- RONAR s.r.o., Košice,
- TOMAR best s.r.o., Spišská Teplica,

- ASTANA, s.r.o. Poprad,
- H & L TESÁRSTVO s.r.o., Humenné,
- INŽINIERING PLUS s.r.o., Michalovce,
- GLOBAL DIAMONDS s.r.o., Lipany,
- AZBESTGROUP s.r.o., Bratislava,
- Marián Balko, Ubl'a,
- LAJA STAV s.r.o., Bačka,
- Ján Tóth MIRATO, Trebišov,
- StrechyM s.r.o., Sabinov,
- Michal Puľo – MP Strecha, Hanušovce nad Topľou,
- TESAR – DACH s.r.o., Humenné,
- Martbest s.r.o., Poprad,
- Zarpet s.r.o., Košice,
- Vladislav Koval', Nový Ruskov,
- StrechyBJ s.r.o., Bardejov,
- GARDEN – WOOD s.r.o., Sečovce,
- Lenhouse s.r.o., Sobrance,
- STAVBAN s.r.o., Leles,
- CONSTRUCTOR – EU s.r.o., Bratislava,
- Bc. Alžbeta Onuferová – Onufer.strechy, Humenné,
- PM PRODUKT s.r.o., Bratislava,
- Andrej Mihal', Kuková.

Na pracoviskách, kde sú zamestnanci exponovaní chemickým karcinogénom boli zástupcovia firiem upozorňovaní na povinnosti, ktoré pre nich vyplývajú zo zákona č. 355/2007 Z. z., NV SR č. 355/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov a NV SR č. 356/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov, tiež na ustanovenie REACH a zák. č. 67/2010 Z. z.. Celkom bolo vykonaných 22 kontrol. V rámci previerok zamestnanci odd. PPL kontrolujú prevádzkové poriadky, vytvorenie a označenie kontrolovaného pásma, v prípade rizikových prác výstupy z LPP - posudky o zdravotnej spôsobilosti na prácu, používanie OOPP, posudky o riziku, vedenie evidencie o spotrebe chemických karcinogénov a o skladovaných množstvách, spôsob skladovania. Taktiež kontrolujú KBÚ, označovanie a balenie chemických karcinogénov, tiež sú kontrolované CMR látky. Organizácie majú k dispozícii KBÚ spracované v súlade s novou legislatívou v oblasti chemických látok – REACH a zák. č. 67/2010 Z. z.. Na manipuláciu a skladovanie s karcinogénnymi látkami boli vydané 2 rozhodnutia (Nemocnica s poliklinikou Štefana Kukuru Michalovce, a.s. Michalovce a Smart wood Slovakia, s.r.o., Strážske).

Pokiaľ ide o práce spojené s azbestom, bolo vydaných 93 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov s obsahom azbestových vlákien, pričom v 5 prípadoch išlo o práce v interiéri (odstraňovanie azbestocementového potrubia v inštalačných šachtách bytových jadier). V 88 prípadoch boli práce vykonávané v exteriéri, pričom v 79 prípadoch išlo o odstraňovanie eternitovej strešnej krytiny a v 9 prípadoch išlo o likvidáciu už zdemontovaného strešného eternitu z dvora. Oznámenie o začatí prác sme obdržali v 46 prípadoch, pričom tieto oznámenia prichádzali už v čase, kedy sa práce vykonávali, resp. u fyzických osôb boli tieto práce vykonávané počas voľných dní. Z uvedených dôvodov bolo vykonaných 6 previerok so zameraním na kontrolu pracovných podmienok pri odstraňovaní materiálov s obsahom azbestu a na dodržiavanie plánu práce. ŠZD bo vykonaný pri odstraňovaní materiálov s obsahom azbestu na stavbách: budova obecného úradu v obci Úbrež, objekt skladu v areáli Agro družstva Čičarovce, sanácia a likvidácia už zdemontovaného strešného eternitu zo strechy objektu skladu v areáli spoločnosti DARYN s.r.o., Sobrance, obecná administratívna budova v obci Pavlovce nad Uhom, objekt rodinného

domu. V 1 prípade bolo pri výkone ŠZD zistené, že na kontrolovanej stavbe, kde sa vykonávali sanačné práce spojené s odstraňovaním azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb, nebol zaznamenaný vstup a výstup do priestorov kontrolovaného pásma v knihe evidencie vstupov a výstupov z kontrolovaného pásma. V 1 prípade bolo zistené, že zamestnanci vykonávajúci sanačné práce nemali zriadené šatne v súlade s predloženým Plánom práce. V 1 prípade bolo pri výkone ŠZD zistené, že na stavbe sa sanačné práce spojené s odstraňovaním azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb nevykonávali a priestranstvo pri predmetnej stavbe bolo čisté, bez známok zdemontovaného eternitu. Vo vyššie uvedených prípadoch boli právnické osoby oprávnené na odstraňovanie azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb upozornené na plnenie povinnosti podľa § 41 zák. č. 355/2007 Z. z.. V 1 prípade bola vykonaná cieľená kontrola zameraná na odstraňovanie azbestu a jeho skladovanie z poškodených striech rodinných domov v obci Závadka po veternej smršti sporej s krupobitím v kalendárnom mesiaci júl 2023. Pri výkone ŠZD bolo zistené, že nebezpečný odpad – úlomky eternitu z poškodených striech rodinných domov a hospodárskych budov, bol uložený vo vreciach a dočasne uskladnený vo dvore pri rodinných domoch, za bránkou. Rodinné domy boli väčšinou opatrené uzamykateľnou bránou. Na základe návrhu oprávnenej fyzickej osoby – podnikateľa o posúdenie technologického postupu v rámci stabilizácie a likvidácie strešného eternitu uloženého po živelní pohrome na dvore obecného pozemku bolo RÚVZ so sídlom v Michalovciach vydané súhlasné rozhodnutie na odstránenie uvedeného nebezpečného odpadu - azbestu a materiálov obsahujúci azbest zo stavieb. Po ukončení sanačných prác boli na RÚVZ Michalovce zasielané záverečné správy – v počte 21.

Prehľad firiem v okresoch Michalovce a Sobrance, kde sú pri práci používané chemické karcinogény:

1. VVS, a.s. Košice - závod Michalovce – v tejto firme sa v roku 2023 používal pri chemických analýzach chroman draselný – spotreba 60 g, indikátor fenolftalein - spotreba 0,5 g, formaldehyd – spotreba 340 ml, hydroxylamín hydrochlorid – spotreba 2145,5 g. Uvedené látky sú používané na jednom pracovisku – laboratóriu pitných vôd, kde pracuje celkom 6 zamestnancov, z toho je 5 žien. Zamestnanci sú zaradení do 2. kategórie prác.
2. Nemocnica s poliklinikou Štefana Kuku Michalovce, a.s. Michalovce - Oddelenie klinickej onkológie a Ambulancia ambulantného podávania chemoterapeutík - používané chem. karcinogény – cytostatiká, celková spotreba za rok 3 503 471,64 mg. Počet exponovaných pracovníkov evidovaných v riziku chemickej karcinogenity je 50, z toho je 48 žien. Ide o zamestnancov, ktorí sú exponovaní cytostatikám pri príprave a podávaní injekčných a infúzných roztokov, pri ošetrovaní pacientov, pri manipulácii s prádlom a biologickým materiálom, pri práci na ambulancii. Pracovníci majú pridelené jednorazové OOPP. Príprava roztokov a ich skladovanie je riešené vo vyhradených priestoroch. Vlastná príprava sa vykonáva v bio boxe. Likvidáciu odpadu zabezpečuje NsP ŠK Michalovce, a.s. cestou oprávnených organizácií. Na pracoviskách Centrálna operačná sála – oddelenie COS, Rádiodiagnostika – oddelenie USG pracovisko, Internistický klaster – oddelenie pneumológie, Endoskopické pracovisko – gastroenterologická ambulancia a hepatologická ambulancia, Hematologicko – transfúzne oddelenie – HTO je používaný chemický karcinogén (kategória 1B) a mutagén (kategória 2) – formaldehyd, celková spotreba za rok 271,45 litrov, počet exponovaných pracovníkov 53, z toho je 50 žien. Ide o zamestnancov, ktorí sú exponovaní formaldehydu na vyššie uvedených pracoviskách pri fixácii vzoriek biologického materiálu na histologické vyšetrenie. Expozícia formaldehydu je krátkodobá (v trvaní od 5 – 30 minút za pracovnú zmenu), v závislosti od počtu

odobratých vzoriek. Sestra, resp. praktická sestra – asistent pripraví skúmavku na biologický materiál, ktorý odoberá pri vyšetrení lekár a po odobratí sestra zaleje skúmavku s formaldehydom, uzavrie, označí a odnáša na určené miesto.

3. VIALAB SK s.r.o., Košice – Obaľovačka Zbudza – Detašované laboratórium. Na uvedenom pracovisku je pri analýzach používaný perchlóretylén, spotreba k 31.12. bola 40 l. S uvedenou látkou pracuje 1 zamestnanec – muž, ktorý je zaradený na základe posudku o riziku do 2. kategórie prác.
4. TP 2, s.r.o. Strážske – na pracovisku Laboratórium MOK tejto firmy je pri analýzach odpadových vôd používaný chroman draselný (1B, mutagenita 1B), ročná spotreba 25 g, taktiež sa používajú fenolftaleín indikátor (1B, mutagenita 2) ročná spotreba 5,0 g a hydroxylamín hydrochlóríd (2), ročná spotreba 200,0 g. S uvedenými chemickými látkami pracuje jedna zamestnankyňa, ktorá je zaradená do 2. kategórie prác.
5. Ekologické služby a.s., Strážske – chemické karcinogény (dvojchroman draselný, chroman draselný, formaldehyd) sú používané na pracovisku laboratórium čistenia odpadových vôd v prevádzkovej budove ČOV I., Ekologické služby a.s., Strážske na analýzu odpadových vôd. Práce vykonávajú 3 zamestnanci, z toho 2 ženy v profesii laborant. Zamestnanci sú zaradení do 3. kategórie prác pre rizikový faktor chemický karcinogén formaldehyd.
6. GRONBACH, k.s., Michalovce – v spoločnosti vznikajú karcinogény na oddelení NISS – brusiareň, jedná sa o brusný prach – pevný aerosól s obsahom Cr6+ a Ni, ktorý vzniká ako vedľajší produkt z brúsenia. Uvedenú pracovnú činnosť vykonávajú 2 zamestnanci – muži, v profesii brúsič, ktorí sú zaradení do 2. kategórie prác. Množstvo vyprodukovaného prachu za rok 2023 bolo 253,5 kg.
7. Nafta a.s. Bratislava, prevádzka Michalovce – Zberné strediská plynu – karcinogény gazolín a ložisková voda, počet zamestnancov - 3 muži (2 x vodič autocisterny a prevádzkový mechanik ZPS), ktorí sú zaradení do 2. kategórie prác.
8. PROSERVIS Strážske, s.r.o., Strážske – ide o spoločnosť, ktorá sa zaoberá odstraňovaním materiálov s obsahom azbestových vlákien. Uvedené práce vykonáva 12 zamestnancov - mužov. V roku 2023 odstránili 12 ton odpadu s obsahom azbestových vlákien v okrese Michalovce a Sobrance a v rámci celého Slovenska vyprodukovali 47,730 ton.
9. Transpetrol, a.s. Bratislava – Prečerpávacía stanica 1 Budkovce - spoločnosť zabezpečuje prepravu ropných látok. Práce s chloroformom vykonávajú 8 zamestnanci, v profesiách: skladník – 1 žena a laborant – 7 zamestnanci, z toho 3 ženy, ročná spotreba – 20 l. Práce s ropou (prečerpávanie, skladovanie) vykonáva 17 zamestnancov, mužov. Všetci zamestnanci sú zaradení do 2. kategórie prác.
10. SWS spol. s r.o. Vojany – spoločnosť sa zameriava na prepravu ropy a ropných produktov. Zamestnanci pri uvedenej činnosti prichádzajú do kontaktu s čiernouhoľným dechtom (1A), benzolom (1A), pyrolýznym olejom (1B), pracím olejom (1B), antracénovým olejom (1B), naftalénovým olejom (1B) a butadiénom (1A) – spolu 15 zamestnancov - mužov. Uvedené látky sú zároveň mutagénne (1B, 2). Zamestnanci sú zaradení do 2. kategórie prác. Pracovná činnosť spočíva v prečerpávaní produktov z cisterien so širokým rozchodom. Práce sú vykonávané vo vonkajšom prostredí. Kategória karcinogénov a ročné množstvá prepravených produktov sú uvedené v priloženej tabuľke.

11. R-DREVO, s.r.o. Michalovce – zamestnanci spoločnosti vykonávajú stavebné práce a súčasne odstraňujú materiály s obsahom azbestových vlákien. Práce vykonávajú 3 zamestnanci, ktorí sú zaradení do 2. kategórie prác. V roku 2023 odstránili celkom 17,94 ton materiálu s obsahom azbestových vlákien.
12. DIAKOL STRÁŽSKE, s.r.o. Strážske – výroba a spracovanie formalínu a močovinoformaldehydových lepidiel. Formaldehyd je karcinogén 1B a mutagén 2. Počet exponovaných zamestnancov 21, z toho 1 žena. Množstvo spotrebovaného formaldehydu za rok 2023 je 19 469 ton.
13. TIMOTI, s.r.o. Michalovce – prevádzka EVO Vojany - používaný karcinogén hydrazín hydrát pri úprave technologickej vody, spotreba za rok 2023 bola 415 litrov. Prácu vykonávajú 7 zamestnanci - muži.
14. Duslo, a.s. Šaľa – prevádzka Strážske – používané karcinogény v laboratóriu: formaldehyd 35 % roztok (1B), fenolftalein (1B, mutagenita 2), dichroman draselný (1B, mutagenita 1B) - exponovaných je 6 zamestnancov – len ženy v profesii laborantka. Vo výrobe sú zamestnanci exponovaní karcinogénom formaldehyd 35 % roztok (1B) – 5 zamestnancov - mužov. Zamestnanci sú na základe posúdenia rizika zaradení do 2. kategórie prác.
15. Regena ES, s.r.o. Strážske – zamestnanci spoločnosti vykonávajú stavebné práce a súčasne odstraňujú materiály s obsahom azbestových vlákien. Práce vykonávajú 5 zamestnanci, ktorí sú zaradení do 2. kategórie prác. V roku 2023 však zamestnanci nevykonávali práce spojené s odstraňovaním materiálov s obsahom azbestových vlákien.
16. Spoločnosť pre skladovanie, a.s., Trakovice, prevádzka PS 1 Budkovce – spoločnosť sa na prečerpávacej stanici 1 Budkovce zaoberá skladovaním ropy. V roku 2023 sa vo vlastných troch nádržiach a v jednej dlhodobu prenajatej nádrži od spoločnosti TRANSPETROL, a.s. v priemere skladovalo 185 000 ton ropy.
17. Slovenské elektrárne, a.s., Bratislava – prevádzka Slovenské elektrárne, a.s., závod Elektrárne Vojany, Útvar chémie a technických analýz – laboratória, ktorých hlavnou pracovnou náplňou je analýza vôd, olejov, paliva podľa požiadaviek jednotlivých prevádzkových súborov. Na uvedenom pracovisku je pri analýzach používaný chemický karcinogén benzín lekárenský, fenolftalein indikátor, hydroxylamín hydrochlorid, hydrazín koncentrovaný do 5 %, hydrazín hydrát 24 - 25 %. S uvedenými chemickými látkami pracujú 4 zamestnanci, z toho 2 ženy (1 vedúci chémie a technických analýz - muž, 2 laborantky – ženy, 1 technolog neštandardných meraní - muž), ktorí sú na základe hodnotenia a posúdenia rizika evidovaní v 2. kategórii prác.
18. ECOFIL, spol. s r.o., Michalovce – pracovisko Analýza olejov, laboratórium na vykonávanie fyzikálno-chemických analýz a merania priemyselných olejov a kvapalín. Hlavnou činnosťou spoločnosti je výroba a kompletizácia papierových olejových filtrov. Používaný chemický karcinogén v laboratóriu - fenolftalein indikátor, spotreba k 31.12. bola 0 g. S uvedenou látkou pracuje 1 zamestnanec – muž, ktorý je zaradený na základe hodnotenia a posúdenia rizika do 2. kategórie prác.
19. Jozef Šupinský – VBT, Marianna Šupinská – právny nástupca, Trhovište – pracovisko Výroba betónových tvárnic – chemický karcinogén MELMENT L10/40 (karcinogén kategórie 1B). Uvedený chemický faktor tvorí prídavnú zmes, ktorá sa dávkuje v malom množstve pomocou odmerky priamo do bubna miešačky, pri výrobe betónových zmesí na výrobu tvárnic. Pri výrobe betónu pracujú 2 zamestnanci – muži.

Na základe hodnotenia a posúdenia rizika sú zamestnanci evidovaní v 2. kategórii prác.

20. EUROVIA SK, a.s., Košice – prevádzka Zbudza, pracovisko Obaľovacie centrum Zbudza – chemický karcinogén Oxid kremičitý, kryštalický (karcinogén kategórie 1A). Obaľovacie centrum zabezpečuje výrobu asfaltových zmesí v moderných obaľovacích súpravách. Výrobný proces je riadený z veľina riadiacim systémom, ktorý ovláda všetky funkcie obaľovačky. Je možné tiež riadiť proces výroby obsluhou. Jedným z dielčích procesov technologického procesu výroby asfaltových zmesí je základné dávkovanie minerálnych látok – kameniva rôznych frakcií a pridávanie odpadu – recyklovaného asfaltu. Kamenivo je dovážané z lomov. Meraním bola stanovená koncentrácia oxidu kremičitého, ktorý sa nachádza v respirabilnej frakcii pevného aerosólu. Vypočítaný obsah oxidu kremičitého u zamestnancov v posudzovaných profesiách neprekračoval stanovenú technickú smernú hodnotu (TSH – 0,1 mg.m⁻³). Na základe posúdenia rizika, výsledkov vykonanej objektivizácie, s ohľadom na charakter a podmienky práce a pracovného prostredia a vzhľadom na meniace sa poveternostné podmienky a meniacu sa dĺžku expozície sú práce zamestnancov v profesiách stavebný robotník – obsluha nakladača, prevádzkový elektrikár, prevádzkový strojník a vedúci obaľovacieho centrá zaradené do 2. kategórie prác s expozíciou chemickým karcinogénom.
21. Smart wood Slovakia, s.r.o., Strážske – vo výrobných priestoroch časť č. 1 – GA a časť č. 2 – SA sú zamestnanci exponovaní chemickým karcinogénom – prach z tvrdého bukoveho dreva (karcinogén kategórie 1A). Spoločnosť je zameraná na priemyselné spracovanie bukoveho dreva a hlavným výrobným programom spoločnosti na prevádzke v Strážskom je výroba paličiek do mrazených krémov, zmrzlín, nanukov a ostatného potravinárskeho priemyslu. K vedľajším produktom patrí výroba bukových brikiet lisovaných z drvených, vyradených, nepodarených kusov z výrobného procesu a vlhká drevná štiepka. Zamestnanci majú pridelené OOPP na osobnú ochranu dýchacích ciest, ktoré používajú počas trvania expozície chemickým karcinogénom. Na základe merania pevných aerosólov v pracovných priestoroch spoločnosti, budú práce vykonávané na uvedenom pracovisku zaradené do 3. kategórie pre karcinogén kategórie 1A na základe návrhu zamestnávateľa.

Počet zamestnancov exponovaných karcinogénnym a mutagénnym faktorom– najčastejší výskyt v okresoch Michalovce a Sobrance za rok 2023.

	Chemický karcinogén, chem. mutagén proces s rizikom chemickej karcinogenity (vrátane azbestu)	Klasifikácia	Počet exponovaných (vrátane azbestu, vrátane RP) celkom/ženy	Počet podnikov/organizácii
1	Formaldehyd	1B	94/64	5
2	Fenolftaleín indikátor	1B	18/14	5
3	Hydrazín hydrát	1B	11/2	2
4	Cytostatika	1B	50/48	1

Prehľad spotreby chemických karcinogénov za rok 2023 v okresoch Michalovce a Sobrance je uvedený v priloženej tabuľke č. 3. Úloha sa plní aj v ďalších rokoch.

Bod č. 2.1.4. Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2.

Rizikové práce s rizikovým faktorom SARS-CoV-2 boli v roku 2021 a 2022 evidované v Nemocnici s poliklinikou Štefana Kukuru Michalovce, a.s., Michalovce. Na základe predloženého návrhu na určenie rizikových prác pre rizikový faktor SARS-CoV-2 boli zaradené práce do 3 kategórie rizikových prác, a to v termíne: Po dobu vyhlásenia mimoriadnej epidemiologickej situácie súvisiacej s pandémiou ochorenia COVID-19 na území SR.

Na pracoviskách spoločnosti NsP Š. Kukuru Michalovce, a.s. - Reprofilované lôžka v rámci lôžkových oddelení a oddelení intenzívnej starostlivosti pre pacientov s COVID-19, Infektologická ambulancia - boli v roku 2021 vyhlásené rizikové práce v 3 kategórii pre biologický faktor SARS-CoV-2 na základe predloženého posudku o riziku. Zamestnanci na uvedených pracoviskách vykonávali trvalú a systematickú prácu s expozíciou vírusu SARS-CoV-2, a to pri vyšetrovaní a ošetrovaní pacientov s ochorením COVID-19 a taktiež pri manipulácii s nebezpečným odpadom a pri upratovaní priestorov. Návrh na zaradenie prác, vykonávaných na uvedených pracoviskách, do 3 kategórie rizikových prác spoločnosť predložila v súvislosti s novelizáciou NV SR č. 83/2013 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci, ktorou boli do prílohy č. 2 tabuľky č. 2 v súlade so smernicou Komisie (EÚ) 2020/739 medzi koronavírusy čeľade Coronaviridae doplnené koronavírusy spôsobujúce ťažký akútny respiračný syndróm, a to vírus SARS, vírus MERS a vírus SARS-CoV-2, ktorý spôsobuje šírenie nového ochorenia COVID-19. V priebehu roka 2021 boli prehodnotené rizikové práce, nakoľko došlo na základe zmeny v epidemiologickej situácii k organizačným a prevádzkovým zmenám v poskytovaní zdravotnej starostlivosti pre pacientov s ochorením COVID-19.

V roku 2022 boli na pracoviskách Izolačné izby / príp. reprofilované lôžka v rámci lôžkových oddelení / vyčlenené lôžkové kapacity intenzívnej starostlivosti pre pacientov s COVID-19, Infektologická ambulancia prehodnotené rizikové práce z toho dôvodu, že na základe zmeny v epidemiologickej situácii došlo k organizačným a prevádzkovým zmenám v poskytovaní zdravotnej starostlivosti pre pacientov s ochorením COVID-19 súvisiacich so zrušením príkazov MZ SR pre subjekty hospodárskej mobilizácie na reprofiliáciu lôžok a s vyčlenením izolačných izieb pre pacientov s ochorením COVID-19, u ktorých je primárnou diagnózou iné ochorenie. Taktiež došlo od 15.03.2022 k zmene názvu profesie Zdravotnícky asistent na profesiu Praktická sestra – asistent. Na uvedených pracoviskách boli vyhlásené rizikové práce v 3. kategórii pre biologický faktor SARS-CoV-2, na základe predloženého aktualizovaného posudku o riziku. Zamestnanci na uvedených pracoviskách v prípade umiestnenia COVID – pozitívnych pacientov na vyčlenených lôžkach vykonávali trvalú a systematickú prácu s expozíciou vírusu SARS-CoV-2.

V roku 2023 boli na pracoviskách Izolačné izby / príp. reprofilované lôžka v rámci lôžkových oddelení / vyčlenené lôžkové kapacity intenzívnej starostlivosti pre pacientov s COVID-19, Infektologická ambulancia prehodnotené rizikové práce z toho dôvodu, že vzhľadom na priaznivý vývoj epidemiologickej situácie sa na lôžkových oddeleniach zdravotníckeho zariadenia výrazne znížil počet pacientov s ochorením COVID-19, u ktorých je primárnou diagnózou iné ochorenie. Pre týchto pacientov sú v prípade potreby vyčlenené na jednotlivých oddeleniach tzv. izolačné izby. Zamestnanci sa pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti o pacientov s ochorením COVID-19 v izolačných izbách striedajú. Z dôvodu striedania zamestnancov a nízkeho počtu pacientov s ochorením COVID-19 na jednotlivých oddeleniach, zamestnanci nespĺňajú podmienku trvalej a systematickej práce s expozíciou vírusu SARS-CoV-2. Vzhľadom k týmto skutočnostiam, ako aj dostatočným opatreniam je miera zdravotného rizika nízka. Zdravotné riziká na pracoviskách s expozíciou vírusu SARS-

CoV-2 boli prehodnotené a bol aktualizovaný Posudok o riziku pre práce s expozíciou biologickým faktorom SARS-CoV-2. Na základe uvedených skutočností boli práce zamestnancov v profesii primár, lekár špecialista, lekár, vedúca sestra, manažérka dennej zmeny, sestra, praktická sestra – asistent, sanitár, pomocný pracovník v zdravotníckom zariadení a upratovačka priradené do 2. kategórie prác pre biologický faktor - vírus SARS-CoV-2.

Rizikové práce s rizikovým faktorom Mycobacterium tuberculosis sú evidované v Nemocnici s poliklinikou Štefana Kukuřu Michalovce, a.s., Michalovce, a to na ambulancii pneumológie a ftizeológie (9, z toho 8 žien) a v Regionálnej nemocnici Sobrance, n.o., Sobrance (2, z toho 1 žena). Taktiež sú evidované rizikové práce s rizikovým faktorom Mycobacterium tuberculosis v 2 NZZ, a to na pracovisku Pľúčna ambulancia – pneumológie a ftizeológie, Michalovce, prevádzkovateľa STRIPAI s.r.o., Michalovce (2, z toho 1 žena) a na pracovisku Neštátna pneumologická a ftizeologická ambulancia pre deti a dospelých, Michalovce, prevádzkovateľa PNEUMOMEDIK s.r.o., Michalovce (2, z toho 2 ženy). Spolu je počet zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s biologickými faktormi 15, z toho je 12 žien. Na základe predloženého návrhu na určenie rizikových prác pre rizikový faktor Mycobacterium tuberculosis boli zaradené práce do 3. kategórie rizikových prác.

Oddelenie preventívneho pracovného lekárstva úzko spolupracuje s oddelením epidemiológie a oddelením hygieny životného prostredia. Prevádzkové poriadky pre prácu s expozíciou biologickým faktorom, ktoré zamestnávateľa predkladajú na RÚVZ Michalovce pri uvádzaní priestorov do prevádzky, predovšetkým u zdravotníckych zariadení a u zariadení starostlivosti o ľudské telo sú oddelením epidemiológie a oddelením HŽP konzultované s oddelením PPL.

Pri činnostiach, pri ktorých by mohlo vzniknúť riziko z expozície biologickým faktorom vrátane poranenia alebo nákazy pri vykonávaní zdravotníckych činností, zamestnávateľa určujú povahu, stupeň a trvanie expozície zamestnancov týmto biologickým faktorom a posudzujú akékoľvek riziko pre zdravie alebo bezpečnosť zamestnancov a prijímajú potrebné opatrenia. Zamestnávateľa kladú dôraz na pracovné podmienky, organizáciu práce s biologickými faktormi, na používanie OOPP: respirátor, ochranný odev na celé telo a ďalšie OOPP. Ochranné opatrenia a ochrana zdravia pri práci sa realizuje podľa prílohy č. 5 NV SR č. 83/2013 Z. z.. Zamestnávateľ zabezpečuje pri činnostiach, pri ktorých je riziko pre zdravie zamestnancov pri práci s biologickými faktormi primeraný zdravotný dohľad.

2.2 – INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1. ZDRAVÉ PRACOVISKÁ

V priebehu roka 2023 boli na webovej stránke RÚVZ Michalovce a na nástenkách uverejňované tieto materiály:

- „Aktuálne zmeny pri práci s diizokyanátmi“,
- „Zdravé leto 2023“,
- „Aktuálna kampaň Zdravé pracoviská na roky 2023 - 2025, na tému: Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“,
- „Povinná odborná príprava - Diizokyanáty“,
- „Odborná príprava na prácu s diizokyanátmi najneskôr do 24. augusta 2023“,
- Kampaň „Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“ s upozornením, že v dňoch 23.10. až 27.10.2023 prebieha Európsky týždeň pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci.

- Príprava edukačných materiálov pre zamestnávateľov ku kampani „Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“ a príprava edukačných materiálov pre zamestnávateľov a fyzické osoby – podnikateľov, ktoré nezamestnávajú iné fyzické osoby (SZČO) k aktuálnej zmene pri práci s diizokyanátmi - „Odborná príprava na prácu s diizokyanátmi najneskôr do 24. augusta 2023“.

Uvedené materiály sú poskytované zamestnávateľom pri výkone ŠZD, taktiež sú zverejnené na webovej stránke RÚVZ Michalovce a na jednotlivých nástenkách v budove RÚVZ, ako aj na hlavnom panely vo vestibule RÚVZ. Edukačné materiály k aktuálnej zmene pri práci s diizokyanátmi boli zaslané organizáciám, u ktorých je predpoklad, že pri vykonávaní svojej pracovnej činnosti budú používať diizokyanáty.

Bod č. 2.2.2. Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci.

Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci. V rokoch 2023 – 2025 prebieha pod názvom „Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“. Zamestnancami odd. PPL boli pripravené edukačné materiály spracované OSHA Bilbao. Materiály o kampani sú umiestnené na panely vo vestibule RÚVZ, na nástenkách a na webovej stránke RÚVZ. V rámci ŠZD sú zamestnávateľia informovaní o uvedenej kampani, tiež sú im poskytované edukačné materiály, s ktorými sú následne zamestnanci oboznamovaní v rámci prebiehajúcich školení.

Spolu 18 zamestnávateľom boli poskytnuté edukačné materiály a materiály ku kampani OSHA.

Tabuľka č. 1a

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (1. stupeň prevažujúcej činnosti) – rok 2023

Kód	Prevažujúca činnosť (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		Spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
A	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	64	0	2	0	66	0
C	Priemyselná výroba	613	140	0	0	613	140
D	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	84	0	2	0	86	0
E	Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	3	2	0	0	3	2
F	Stavebníctvo	9	0	0	0	9	0
O	Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	26	1	0	0	26	1

Q	Zdravotníctvo a sociálna pomoc	105	96	0	0	105	96
	SPOLU	904	239	4	0	908	239

Tabuľka č. 1b

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (2. stupeň prevažujúcej činnosti) – rok 2023

Kód	Prevažujúca činnosť (2. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
1	Pestovanie plodín a chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace	4	0	0	0	4	0
2	Lesníctvo a ťažba dreva	0	0	2	0	2	0
3	Rybolov a akvakultúra	60	0	0	0	60	0
10	Výroba potravín	291	72	0	0	291	72
20	Výroba chemikálií a chemických produktov	10	0	0	0	10	0
22	Výroba výrobkov z gumy a plastu	123	67	0	0	123	67
24	Výroba a spracovanie kovov	29	1	0	0	29	1
25	Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení	134	0	0	0	134	0
32	Iná výroba	26	0	0	0	26	0
35	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	84	0	2	0	86	0
37	Čistenie a odvod odpadových vôd	3	2	0	0	3	2
43	Špecializované stavebné práce	9	0	0	0	9	0
84	Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	26	1	0	0	26	1
86	Zdravotníctvo	76	68	0	0	76	68
87	Starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť)	29	28	0	0	29	28
	SPOLU	904	239	4	0	908	239

Tabuľka č. 1c

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora (1. stupeň triedenia podľa rizikového faktora) – rok 2023

Rizikový faktor (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Biologický faktor	15	12	0	0	15	12
Fyzická záťaž	67	67	0	0	67	67
Hluk	661	73	4	0	665	73
Chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky	53	50	0	0	53	50
Chemické látky a zmesi	111	0	0	0	111	0
Ionizujúce žiarenie	9	6	0	0	9	6
Optické žiarenie	2	2	0	0	2	2
Psychická pracovná záťaž	55	29	0	0	55	29
Vibrácie	71	0	2	0	73	0
Záťaž teplom a chladom	39	0	0	0	39	0

Tabuľka č. 1d

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora - okrem chemických látok a zmesí (1. a 2. stupeň) – rok 2023

Rizikový faktor		Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		spolu	
1. stupeň	2. stupeň	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Biologický faktor	Tuberkulóza	15	12	0	0	15	12
Fyzická záťaž	Práca s bremenami	67	67	0	0	67	67
Hluk	Premenný	341	1	4	0	345	1
Hluk	Ustálený	320	72	0	0	320	72
Ionizujúce žiarenie	V zdravotníctve	9	6	0	0	9	6
Optické žiarenie	Laser	2	2	0	0	2	2
Psychická pracovná záťaž	Psychická pracovná záťaž	55	29	0	0	55	29
Vibrácie	Prenášané na celé telo	3	0	0	0	3	0
Vibrácie	Prenášané na ruky	68	0	2	0	70	0
Záťaž teplom a chladom	Záťaž teplom	39	0	0	0	39	0

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora -
chemické látky a zmesi (2. stupeň triedenia) – rok 2023

Chemická látka (2. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
alergény	23	2	0	0	23	2
dráždivé	97	46	0	0	97	46
chemické karcinogény	51	48	0	0	51	48
jedovaté - toxické	2	2	0	0	2	2
mutagény	49	46	0	0	49	46
pevné aerosoly	124	0	0	0	124	0
reprodukčne toxické látky	49	46	0	0	49	46
žieravé	2	2	0	0	2	2

Prehľad organizácií používajúcich pri práci toxické a veľmi toxické chemické látky a
zmesi v okresoch Michalovce a Sobrance k 31.12.2023.

Tabuľka č.2

<u>Por. číslo</u>	<u>Názov organizácie</u>	Názov chemickej látky
1.	Diakol Strážske, s.r.o. Strážske	Formaldehyd Metanol
2.	Duslo, a.s. Strážske	Formaldehyd Nesslerovo činidlo Pyragalol 1,10 Fenantrolín Dusičnan ortuťnatý Dvojchroman draselný Nitroprusid sodný dihydrát Amoniak
3.	VVS, a.s. Košice – závod Michalovce	Azid sodný Formaldehyd
4.	Casspos, a.s. závod Michalovce	Pragokor Brunigal S

5.	Transpetrol, a.s. Bratislava – PS1 Budkovce	Dusičnan ortuťnatý Metanol Chloroform
6.	Agro družstvo Čičarovce	DECIS EW 50 PYRINEX 48 EC
7.	Lechman Michal – DDD činnosť Zalužice	Phostoxin Ratimor granule Bromadiolone Gardentop BB
8.	TIMOTI, s.r.o. Michalovce – ChÚV v SE, a.s. EVO Vojany	Hydrazín T
9.	HANKE CRIMP - TECHNIK, s.r.o. Michalovce	Pragokor Brunigal N
10.	Farma Oborín, s.r.o., Dobšiná – Hospodársky dvor Farma Oborín	Kyselina dusičná
11.	Slovenské elektrárne, a.s., Bratislava – závod Elektrárne Vojany	Hydranal
12.	Nafta, a.s. Bratislava, Zberné plynové strediská Senné, Moravany, Ptrukša	Metanol Amoniak
13.	INTERAGROS, a.s. Trnava – prevádzka Bánovce nad Ondavou	Talendo Extra
14.	Roľnícke družstvo KOROMĽA	MV - CEL 750
15.	Agro družstvo Staré, HD Zbudza	MARKATE 50
16.	AGROSPOL s.r.o. Michalovce, Čečehov	MV – CEL 750
17.	Ekologické služby a.s., Strážske	Azid sodný Dvojjchroman draselný Nesslerovo činidlo Síran ortuťnatý Formaldehyd
18.	Nemocnica s poliklinikou Š. Kuku Michalovce, a.s. Michalovce	Formaldehyd

Prehľad spotreby chemických karcinogénov za rok 2023 v okrese Michalovce.

Tabuľka č.3

Podnik Organizácia Spoločnosť	Chemický karcinogén, chem. mutagén proces s rizikom chemickej karcinogenity (vrátane azbestu)	Klasifikácia/kateg . podľa NV SR č. 356/2006 Z.z., Zákona č. 67/2010 Z.z.	Počet exponovaných celkom/ženy	Množstvo spotrebovaných látok/rok**
VVS, a.s. závod Michalovce	Chroman draselný Fenolftalein indikátor	1B 1B	6/5	60 g 0,5 g

	Formaldehyd Hydroxylamín hydrochlorid	1B 2		340 ml 2 145,5 g
NsP Michalovce	Cytostatika Formaldehyd	1B 1B	50/48 53/50	3 503 471,60 mg 271,45 l
VIALAB SK s.r.o., Košice DL Zbudza	Perchloretylén	2	1/0	40 l
TP2, s.r.o. Strážske	Chroman draselný Fenolftalein indikátor Hydroxylamín hydrochlorid	1B 1B 2	1/1	25 g 5,0 g 200 g
Ekologické služby a.s., Strážske	Dvojchroman draselný Chroman draselný Formaldehyd 37%	1B 1B 1B	3/2	164 g 0 g 6 678 g
GRONBACH k.s., Michalovce	Brusný prach – pevný aerosól s obsahom Cr6+ a Ni	1B	2/0	253,5 kg
Nafta, a.s. Bratislava prev. Michalovce	Gazolín Ložisková voda	1B	3/0	1 140 ton 480 m ³
PROSERVIS Strážske, s.r.o., Strážske	Azbest	1A	12/0	47,730 ton odpadu
Transpetrol, a.s. PS 1 Budkovce	Laboratórium: Chloroform Ropa	2 1B	8/4	20 l 3 000 l
Prevádzka - skladovacie nádrže	Ropa	1B	17/0	N
SWS, spol. s r.o. Vojany 332	Čiernouhoľný decht Benzol Naftalénový olej Prací olej Antracénový olej Pyrolýzny olej Butadién (C4)	1A 1A 1B 1B 1B 1B 1A	15/0	66 116 ton 16 233 ton 2 398 ton 0 ton 0 ton 995 ton 0 ton
R DREVO, s.r.o., Michalovce	Azbest	1A	3/0	17,94 ton odpadu
Diakol Strážske, s.r.o. Strážske	Formaldehyd	1B	21/1	19 469 ton
TIMOTI, s.r.o. Michalovce – prevádzka EVO Vojany	Hydrazín hydrát	1B	7/0	415 l
DUSLO, a.s. prevádzka Strážske	Laboratórium: Formaldehyd roz. 35 % Fenolftalein indikátor Dichroman draselný Výroba: Formaldehyd 35 %	1B 1B 1B 1B	6/6 5/0	32 l 15 g 500 g N
Regena ES, s.r.o. Strážske	Azbest	1A	5/0	0 ton odpadu
Spoločnosť pre skladovanie a.s., PS 1 Budkovce	Ropa	1B	1/0	185 000 ton
Slovenské elektrárne, a.s., Bratislava – závod Elektrárne Vojany	Fenolftalein indikátor Hydroxylamín hydrochlorid	1B 2	4/2	10 g 162 g

	Hydrazín hydrát 24 - 25 %	1B		415 kg
ECOFIL, spol. s r.o., Michalovce	Fenolftaleín indikátor	1B	1/0	0 g
Jozef Šupinský – VBT, Marianna Šupinská – právny nástupca, Trhovište	MELMENT L10/40	1B	2/0	130 l
EUROVIA SK, a.s., Košice – prevádzka Zbudza, pracovisko Obaľovacie centrum Zbudza	Oxid kremičitý, kryštalický	1A	5/1	N
Smart wood Slovakia, s.r.o., Strážske	Prach z tvrdého bukového dreva	1A	17/2	N

- * kat. 1A – dokázaný karcinogén pre ľudí
kat. 1B – pravdepodobný karcinogén
proces s r.ch.k – proces s rizikom chemickej karcinogenity
**N – objektivizácia nevykonaná, resp. spotreba neudaná

Tabuľka č. 4

Prešetrovanie podozrení na chorobu z povolania v okresoch Michalovce a Sobrance rok 2023						
Počet prešetr.	Číslo položky zoznam CHZP	Dg.	Organizácia (posledný zamestnávateľ)	Profesia	Záver prešetrovania S / N / ? / K / X	Lehota (v dňoch)
1	29	Susp. choroba z povolania: Sy canalis carpi I. sin.gr. levis, st.p. OP SKT I. dx. v roku 2017, I. sin v roku 2022, Impingement sy ommae bilat., Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat.	SYRÁREŇ BEL SLOVENSKO, a. s., Lastomírska 1, Michalovce,	operátor baliacich automatov	S	51 dní
2	29	Suspektné ochorenie HK z DNJZ (pol. 29) - Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat. PHS I. utrč. chron. s imping. sy. SA II. st.	Unomedical, s. r. o., Priemyselný park, Michalovce.	opeátor stroja na výrobu výrobkov z plastu	N	24 dní
3	29 + 28	Suspektné ochorenie HK z vibrácií (položka č. 28) - Raynadov sy. K, Sy canalis carpi bilat. HK, a Suspektné ochorenie HK z DNJZ (položka č. 29) - Sy. canalis carpi. bilat., Arthrosis acromioclavicularis I.dx. gr. I. – II., Epicondylitis radialis et ulnaris humeri I. utrč., Impingement sy. ommae bilat., Tendinosis m. supraspinati bilat.	Bukastyľ, s. r. o., Cyrila a Metoda č. 2034/2, Michalovce	automechanik osob. motorových vozidiel	N	15 dní
4	29	Suspektné ochorenie HK z DNJZ (pol. 29) - Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat., Sy. karpálneho kanála ťažký stupeň vľavo a stred. ťažk. stupňa vpravo, Impingement sy. ommae bilat.pr. I. dx.	Unomedical, s. r. o., Priemyselný park, Michalovce.	operátor stroja na výrobu výrobkov z plastu	?	24 dní

5	29	Suspektné ochorenie HK z DNJZ (pol. 29) - Impingement sy. ommae bilat., Tendinosis m. supraspinati bilat., Sy canalis carpi bilat. praec. I. dx. – stred. ťažký st. I. dx., ľahký st. I. sin. Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat	Unomedical, s. r. o., Priemyselný park, Michalovce.	opeátor stroja na výrobu výrobkov z plastu	?	22 dní
6	46	Akútna myeloblastová leukémia	NsP Š. Kukuru, Špitálska 2, Michalovce	zdravotná sestra	?	39 dní
7	37	Bronchiálna astma (záduch)	Podvihorlatské pekárne a cukrárne, a. s., Mierová 34, Humenné, prevádzka Michalovce, Pekárenská 1, Michalovce,	výrobný pracovník	?	28 dní
8	28+29	Suspektná choroba z povolania - pol. č. 28 (choroba z vibrácií – ochorenie kostí, kĺbov, svalov, ciev a nervov končatín spôsobené vibráciou) a položka č. 29. (choroba z dlhodobého, nadmerného, jednostranného zaťaženia - DNJZ) - Sy canalis cubiti I. dx. gr. medii, Impengement sy. ommae bilat., Epicondylitis rad. humeri bilat., Epicondylitis ulnaris humeri bilat., Arthrosis acromioclavicul. bilat., Arthrosisi cubiti bilat., Arthrosis DIP man. bilat.	AGROKOM - PLUS, spol. s r. o., Pod Hrádkom 13373/30, Prešov,	servisný technik	DNJZ - S, Vibrácie -N	34 dní
SPOLU	8	-	-	-	-	-

Poznámka: V tabuľke je uvedený počet prešetrených podozrení na chorobu z povolania a pri každom je uvedená položka/položky zoznamu chorôb z povolania (u jednej fyzickej osoby mohlo prešetrovanie podozrenia na chorobu z povolania zahŕňať viac položiek zoznamu chorôb z povolania – najčastejšia kombinácia položiek 28/29).

Záver prešetrenia:

S = súvisí – pracoval za podmienok kedy môže vzniknúť choroba z povolania

N = nesúvisí – nepracoval za podmienok kedy môže vzniknúť choroba z povolania

? = nejednoznačné/sporné

K = podozrenie na chorobu z povolania bolo posúdené na regionálnej alebo celoslovenskej komisii na posudzovanie chorôb z povolania

X = nedoriešené = nedoriešené v danom roku, alebo záver nebol stanovený (pracovisko v zahraničí, zánik spoločnosti, spoločnosť v likvidácii, žiadosť odstúpená orgánu VZ iného rezortu, inému RÚVZ v SR, pracovník zomrel, adresát neznámy, prešetrenie nebolo indikované z dôvodu dodatočne zisteného úrazového deja ochorenia) – uviesť dôvod

Lehota = lehota vypracovania odborného stanoviska pri podozrení na chorobu z povolania od prijatia žiadosti zo špecializovaného pracoviska po odoslanie odborného stanoviska (§ 31a ods. 4 zákona č. 355/2007 Z. z.). Pri nedoriešených prípadoch a v prípade nedodržania maximálnej lehoty 90 dní uviesť aj dôvod v príslušnom stĺpci, napr.: X spoločnosť v likvidácii; 138 dní (objektívizácia hluku zamestnávateľom).

Uznané choroby z povolania v okresoch Michalovce a Sobrance - rok 2023						
	Č. položky zoznam CHzP	Dg.	Organizácia (posledný zamestnávateľ)	Profesia	Uznaná dátum	
1.	29	Susp. choroba z povolania: Sy canalis carpi I. sin.gr. levis, st.p. OP SKT I. dx. v roku 2017, I. sin v roku 2022, Impingement sy ommae bilat., Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat.	SYRÁREŇ BEL SLOVENSKO, a. s., Lastomírska 1, Michalovce,	Operátor baliacich automatov	28.2.2023	
2.	29	- Suspektné ochorenie HK z DNJZ (pol. 29) - Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat., Sy. karpálneho kanála ťažký stupeň vľavo a stred. ťažk. stupňa vpravo, Impingement sy. ommae bilat.pr. I. dx.,	Unomedical, s.r.o., Priemyselny park 3, Michalovce	Operátor stroja na výrobu výrobkov z plastu	4.10.2023	
3.	29	Suspektné ochorenie HK z DNJZ (pol. 29) - Impingement sy. ommae bilat., Tendinosis m. supraspinati bilat., Sy canalis carpi bilat. praec. I. dx. – stred. ťažký st. I. dx., ľahký st. I. sin. Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat.,	Unomedical, s.r.o., Priemyselny park 3, Michalovce	Operátor stroja na výrobu výrobkov z plastu	31.5.2023	
4.	46	Suspektné ochorenie – Akútne myeloblastová leukémia	NsP, Š. Kukuru, a.s., Michalovce	Zdravotná sestra	29.6.2023	
5.	37	Bronchiálna astma (záduch)	PPaC, a.s., Humenné, stredisko, Pekárenská 1, Michalovce	Výrobný pracovník	4.10.2023	
6.	29	Suspektná choroba z povolania - pol. č. 28 (choroba z vibrácií – ochorenie kostí, kĺbov, svalov, ciev a nervov končatín spôsobené vibráciou) a položka č. 29. (choroba z dlhodobého, nadmerného, jednostranného zaťaženia - DNJZ) - Sy canalis cubiti I. dx. gr. medii, Impingement sy. ommae bilat., Epicondylitis rad. humeri bilat., Epicondylitis ulnaris humeri bilat., Arthrosis acromioclavicul. bilat., Arthrosis cubiti bilat., Arthrosis DIP man. bilat.	AGROKOM – PLUS spol. s r.o., Prešov – prevádzka Michalovce	Servisný technik	7.9.2023	

Neuznané choroby z povolania v okresoch Michalovce a Sobrance - rok 2023						
	Č. položky zoznam CHzP	Dg.	Organizácia (posledný zamestnávateľ)	Profesia	Neuznaná dátum	
1.	29	Suspektné ochorenie HK z DNJZ, Epicondylitis radialis et ulnaris humeri bilat., PHS I. utrq. chron. s Impingement. Sy SA II. st.	Unomedical, s.r.o., Priemyselny park 3, Michalovce	Operátor stroja	31.5.2023	
2.	28 + 29	Suspektné ochorenie HK z vibrácií (položka č. 28) - Raynaudov sy. HK, a Suspektné ochorenie HK z DNJZ (položka č. 29) - Sy. canalis carpi. bilat., Arthrosis acromioclavicularis I.dx. gr. I. – II., Epicondylitis radialis et ulnaris humeri I. utrq., Impingement sy. omae bilat., Tendinosis m. supraspinati bilat.	BUKASTYL, s.r.o., Cyrila a Metoda 2, Michalovce	Automechanik osobných mot. vozidiel	17.3.2023	
3.	28 Prešetovaná v roku 2022	Sekundárny Raynaudov syn. HK)	Chemkostav, a.s., Michalovce	Stavebný robotník	31.5.2023	

EPIDEMIOLOGIA

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM

V súvislosti s plnením tejto úlohy bolo zabezpečené metodické usmerňovanie príslušných pediatrických NZZ a NZZ pre dospelých v okresoch Michalovce a Sobrance.

V období od 1.1.2023 – 31.12.2023 bola odbornými zamestnancami oddelenia epidemiológie priebežne poskytovaná poradenská, prednášková a konzultačná činnosť v problematike imunizácie a výskytu prenosných ochorení. **Spolu: 29 x**

Metodické usmerňovanie NZZ : 717

- Testovanie na COVID-19 u hospitalizovaných pacientov s pozitívnou cestovateľskou anamnézou v súvislosti s epidemiologickou situáciou v Číne: 3 (lôžkové zdravotnícke zariadenia)
- Riziko importu osýpok – 83
- Oznamenie o zrušení usmernenia HH SR – koordinácia postupov pri zistení VN nákazy – 83
- Očkovanie detí proti VHA v oblastiach so zvýšeným rizikom šírenia – 81
- Základné očkovanie proti osýpkam klesli pod hranicu kolektívnej imunity – 81
- Zvýšený výskyt streptokokových nákaz – informácia – 81
- Choroby prenášané komármi sa sťahujú do Európy – 81
- Surveillance diftérie v SR – 81
- Odvolanie mimoriadnej situácie COVID-19 v SR – 81
- Očkovanie osôb, ktoré sú vystavené zvýšenému nebezpečenstvu ybraných nákaz – usmernenie – 31
- Očkovací kalendár na r. 2024 - 31

Previerky očkovania: 39

V skupine nákaz preventabilných očkovaním sme v r. 2023 zaznamenali v okr. Michalovce 1 hemofilovú meningitídu a Sobrance 1 ochorenie na mumps.

Od 23.4 do 29.4.2023 prebiehal už 18. ročník kampane s názvom „Európsky imunizačný týždeň“ (European Immunization Week /EIW/). Všetky aktivity boli zamerané na zvyšovanie povedomia širokej verejnosti o infekčných ochoreniach a ich možnej prevencii. Slogan „Predchádzať – Chrániť - Očkovat“ vyjadruje poslanstvo každoročnej kampane. Heslo EIW 2023 je „Dobehňime zabudnuté očkovanie“.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

Surveillance prenosných infekčných ochorení vykonáva oddelenie epidemiológie RÚVZ Michalovce v spolupráci s primárnou zdravotníckou starostlivosťou, nemocničnou starostlivosťou, rôznymi sociálnymi a inými službami mimo zdravotnícky systém.

Epidemiologické vyšetrowanie v ohniskách nákaz sa vykonávalo priebežne v závislosti na epidemiologickej situácii vo výskyte prenosných ochorení. V okrese Michalovce a Sobrance bolo spracovaných v uvedenom období 2499 ohnisk s počtom vykonaných opatrení 3167.

Súčasne sa vykonávala v rámci prevencie prenosných ochorení aj edukačná činnosť v rodinách chorých a tiež v školských a predškolských zariadeniach, kde sa jednotlivé prípady vyskytli.

Do informačného systému EPIS bolo vložených za uvedené obdobie 2577 hlásení o prenosných ochoreniach v okrese Michalovce a Sobrance. Okrem toho prebiehalo pravidelné týždenné spracovanie hlásení o výskyte chrípky a ostatných ARO, ako aj mimoriadnych epidemiologických situáciách. V rámci SRV boli vložené do inf. systému 33 hlásení. Bolo vytvorených 23 epidémií v IS EPIS.

V skupine nákaz preventabilných očkovaním sme nezaznamenali v okr. Michalovce 1 hemofilovú meningitídu a v okr. Sobrance 1 ochorenie na mumps.

Od 23.4 do 29.4.2023 prebiehal už 18. ročník kampane s názvom „Európsky imunizačný týždeň“ (European Immunization Week /EIW/). Všetky aktivity boli zamerané na zvyšovanie povedomia širokej verejnosti o infekčných ochoreniach a ich možnej prevencii. Slogan „Predchádzať – Chrániť - Očkovat“ vyjadruje poslanstvo každoročnej kampane. Heslo EIW 2023 je „Dobehňime zabudnuté očkovanie“.

- Importované ochorenia – okr. Michalovce – 9 (A02.0 –5, A04.5 – 1, U07.1 – 3)
okr. Sobrance – 1 (syfilis)

V roku 2023 bolo zaznamenané v okr. Michalovce 1 úmrtie na prenosné infekčné ochorenie (vírusová hepatitída typu A s pečňovou kómou). V okr. Sobrance neboli hlásené úmrtia na prenosné infekčné ochorenie.

Boli zaznamenané epidemické výskyty ochorení (viac ako 5 prípadov) na salmonelózu, VHA a COVID-19 v týchto mestách a obciach:

P.č.	Miesto výskytu	Čas	Počet och./vyl./exp.	Etiolog. agens	Faktor prenosu Potvrdený/suspektný
1	Rosso Italian Restaurant & Pizza Michalovce	20.7.2023 – 26.7.2023	10/4	Salm. enteritidis	Susp. výrobky z vajec nedostatočne tepelne spracované (špagety ala carbonara, penne s bazalkovým pestom, gnochí)

P.č.	Miesto výskytu	Čas	Počet och./exp.	Etiolog. agens	Faktor prenosu Potvrdený/suspektný
1.	Veľké Kapušany – Ul. Čičarovská	27.7.2023 – 12.12.2023	52/600	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
2.	Obec Drahňov	21.8.2023 – 27.11.2023	16/550	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
3.	Obec Iňačovce	6.9.2023 – 24.10.2023	11/870	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
4.	Obec Čičarovce	18.9.2023 – 29.11.2023	37/60	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
5.	Obec Čečehov	17.10.2023 – 15.11.2023	7/50	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
6.	Michalovce, Ul. Mlynská	23.10.2023 – 13.12.2023	65/1300	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety

7.	Mesto Strážske, Ul. Laborecká	2.11.2023 – 27.12.2023	32/80	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
8.	Obec Zemplínska Široká	21.10.2023 – 4.12.2023	5/18	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
9.	Michalovce, Ul. Gerbová	16.11.2023 – 4.12.2023	10/88	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety

P.č.	Miesto výskytu	Čas	Počet ochorení/exp.	Etiolog. agens
1	Domov soc. služieb Michalovce, PN Michalovce, n.o.	18.10.2023 – 20.10.2023	6/29 (6 klientov a 1 ZP z okr. Sobrance)	2019-nCoV

V rámci surveillance prenosných ochorení sa vykonáva aj enviromentálna surveillance poliomyelitídy. V období od 1.1.2023 do 31.12.2023 bolo odobratých 9 vzoriek odpadovej vody na záchytnosť enterovírusov, polio, resp. polio like vírusov, všetko s negatívnymi výsledkami.

Okrem enviromentálnej surveillance sa sleduje a organizačne zabezpečuje aj epidemiologická surveillance, ktorá spočíva v sledovaní výskytu ACHO, polio like ochorení, ktoré sa povinne hlásia a informácia sa týždenne spracováva a hlási v rámci havarijnej situácie na RÚVZ Košice a následne na ÚVZ SR Bratislava. V uvedenom období nebolo zaznamenané žiadne ochorenie. Očkovanie polio: priebežne sa očkuje v priebehu roka inaktivovanou vakcínou proti poliomyelitíde.

Na Slovensku bol podľa odporúčaní Európskej siete pre surveillance chrípky EISS zavedený sentinelový spôsob sledovania vírusov chrípky cirkulujúcich v populácii. Je založený na systematickom odbere vzoriek biologického materiálu tzv. sentinelovými lekármi, ktorí v priebehu celého roka odoberajú od chorých na suspektnú chrípku vzorky na virologické vyšetrenie.

Sentinelový spôsob monitorovania chrípky a chrípke podobných ochorení je zabezpečovaný v okrese Michalovce 2 lekármi (1 lekár pre detskú populáciu a 1 lekár pre dospelých), resp. infekčným oddelením a oddelením pneumológie a ftizeológie NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s. V uvedenom období bolo odobratých 186 vzoriek biologického materiálu na záchytnosť vírusu chrípky u chorých, v 9 prípadoch bol zaznamenaný pozitívny výsledok na chrípku A a v 16 prípadoch pozitívny výsledok na chrípku typu B. V súvislosti s výskytom ARO a CHPO v chrípkovej sezóne 2022/2023 bol prerušený výchovno- vzdelávací proces: MŠ – 6, ZŠ – 17.

V súvislosti s výskytom ARO a CHPO v chrípkovej sezóne 2023/2024 bol prerušený výchovno- vzdelávací proces: MŠ – 9, ZŠ – 8.

V rámci plnenia tejto úlohy bola zabezpečovaná edukácia širokej verejnosti v problematike prenosných ochorení prostredníctvom bezplatnej konzultačnej činnosti, web stránky RÚVZ Michalovce, informačných paneloch v priestoroch budovy RÚVZ Michalovce a v ohniskách nákaz.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Pracovníci oddelenia epidemiológie sú zodpovední za zber údajov o prenosných ochoreniach na okresnej úrovni, vykonávanie týždenných, mesačných a ročných analýz. V rámci mesačných analýz sa vykonáva analýza mesačného hodnotenia epidemiologickej situácie v okrese Michalovce a Sobrance, vrátane popisu mimoriadnych a závažných výskytov a epidémií. Uvedené analýzy za jednotlivé mesiace sú pravidelne uverejňované aj na webovej stránke RÚVZ Michalovce www.ruvzmi.sk.

V období od 1.1.2023 do 31.12.2023 bolo do informačného systému EPIS vložených 2577 hlásení o prenosných ochoreniach v okrese Michalovce a Sobrance.

V okrese Michalovce a Sobrance bolo spracovaných 2499 ohnisk s počtom vykonaných opatrení 3137.

V uvedenom období sme zaznamenali v okrese Michalovce a Sobrance 10 importovaných ochorení.

V roku 2023 bolo zaznamenané v okr. Michalovce 1 úmrtie na VHA s pečňovou kómou.

- výskyt ochorení v roku 2023 v okr. Michalovce sporadický a epidemický (VHA) – hlásených 23 epidemických výskytov.

V rámci protiepidemických opatrení v ohniskách nákaz boli vydané rozhodnutím v okrese Michalovce a Sobrance 2438 opatrenia)

V súčasnosti EPIS umožňuje po zaregistrovaní vkladať hlásenia priamo poskytovateľom zdravotníckej starostlivosti. V okrese Michalovce a Sobrance sú zaregistrovaní poskytovatelia zdrav. starostlivosti (MUDr. Fedačková, MUDr. Pacanová Kuffová., MUDr. Fučko , MUDr. Mišlai, MUDr. Aronová, MUDr. Mačková), ktorí sú oprávnení týždenne hlásiť údaje o výskyte chrípky, akútnych respiračných ochorení a iných prenosných ochorení.

Súčasťou EPIS-u je aj systém rýchlej výstrahy. Dôvodom na hlásenie môže byť výmena informácií, podozrenie na výskyt, jeho potvrdenie, návrh opatrení, prijatie a koordinácia opatrení. Informácie vkladané do systému v priebehu celého týždňa sa každý pondelok sumarizujú do materiálu Týždenná informácia o mimoriadnych epidemiologických situáciách. V období od 1.1.2023 – 31.12.2023 oddelenie epidemiológie vložilo do systému rýchlej výstrahy za okres Michalovce a Sobrance 33 hlásení.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Surveillance nemocničných nákaz sa vykonáva najmä v lôžkových zdravotníckych zariadeniach:

NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s.

PN Michalovce, n.o

Regionálna nemocnica Sobrance, n.o

Za obdobie od 1.1.2023 do 31.12.2023 bolo hlásených 673 NN /viď analýza výskytu NN/

- NsP Š.Kukuru Michalovce, n.o. NN - 527
 - PN Michalovce, n.o. - 122
 - RN Sobrance, n.o. – 24
- Okres Michalovce : 649 ochorení/16 oddelení
črevné: 51
DDC: 109
HDC: 172

Gynekologické: 0
Infekcia chir. rany: 9
Kože a sliznice: 102
Rany a popáleniny: 12
Sepsy: 49
Urologické: 133
Iné: 12

- okr. Sobrance : 24 ochorení/2 oddelenia
črevné: 2
DDC: 7
HDC: 14
Rany a popáleniny: 1

- v rámci plnenia tejto úlohy neboli RÚVZ so sídlom v Michalovciach realizované žiadne preventívno – edukačné aktivity
- bolo vykonané bodové prevalenčné sledovanie NN a užívania antibiotík v NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s. Z 270 pacientov súboru v nemocnici malo 10 (3,7 %) NN a 99 (36,7 %) užívalo minimálne 1 druh antibiotík.

Kontrola funkčnosti sterilizačných prístrojov:

v uvedenom období bolo podľa harmonogramu výkonov ŠZD vykonaných:

- NsP Š.Kukuru Michalovce (0 kontrol)
- PN Michalovce, n.o. – 0
- Regionálna nemocnica Sobrance, n.o – 0
- iné štátne zdrav. zariadenia v okrese Michalovce: 0
- NZZ v okrese Michalovce: 49
- NZZ v okrese Sobrance: 7
- zariadenia osobných služieb Michalovce: 2
- zariadenia osobných služieb Sobrance: 0

Odbery sterov v rámci ŠZD na jednotlivých oddeleniach v lôžkových zariadeniach:

Počet kontrol: 12

Počet pracovísk: 12

- v NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s. : 10
- PN Michalovce, n.o.: 0
- v RN Sobrance, n.o.: 2
- Poliklinika Veľké Kapušany n.o. (DOS)– 0

Odbery sterov v rámci ŠZD v NZZ:

Počet kontrol: 3

Počet pracovísk: 3

- NZZ v okr. Michalovce: 1platená služba (Antes plus s.r.o.)
- NZZ v okr. Sobrance : 2 kontroly
- Cílené kontroly: 0 kontrol

Kontrola účinnosti dezinfekčných prostriedkov: 0
Celkový počet odobratých sterov v okresoch Michalovce a Sobrance

P.č.	Stery	Sterilný materiál			prostredie		
		sterov	z toho pozit.		sterov	z toho nevyhovujúcich	
		abs.	abs.	%	abs.	abs.	%
1.	NsP Š.K. Michalovce	56	0		180	7	3,89
2.	PN, n.o. Michalovce	0	0	-	0	0	-
3.	RN Sobrance, n.o.	18	0	0,00	52	0	0,00
4.	Poliklinika V.Kapušany, n.o.	-	-	-	-	-	-
5.	Cielené kontroly	-	-	-	-	-	-
6.	Platená služba				24	0	0,00
7.	NZZ Mi + SO	22	0	0,00	0	0	0,00
SPOLU :		96	0	0,00	256	7	2,73

Kontroly a obhliadky v NZZ: 48

Kontrola pokynov: 0

Platená služba: 1 (odber vody na legionely – 10 vzoriek vody)

Bolo zaznamenaných 9 epidemických výskytov NN:

P.č.	Miesto výskytu	Čas	Počet ochorení/exp.	Etiolog. agens
1	Psychiatrická nemocnica, MĽ, AP2	27.2.2023 – 10.3.2023	9/24	2019-nCoV
2	Psychiatrická nemocnica Michalovce, AP2	21.3.2023 – 24.3.2023	8/24	2019-nCoV
3	Psychiatrická nemocnica Michalovce, AP1	30.3.2023 – 3.4.2023	14/51	2019-nCoV
4	Psychiatrická nemocnica Michalovce, AP2	11.4.2023 – 19.4.2023	8/21	2019-nCoV
5	Psychiatrická nemocnica Michalovce, GP1	27.9.2023 – 2.10.2023	32/58	2019-nCoV
6	Psychiatrická nemocnica Michalovce, AP2	11.11.2023 – 13.11.2023	6/38	2019-nCoV
7	Psychiatrická nemocnica Michalovce, GP1	5.12.2023 – 14.12.2023	32/134	2019-nCoV
8	Psychiatrická nemocnica Michalovce, Z	19.12.2023 – 28.12.2023	9/30	2019-nCoV

P.č.	Miesto výskytu	Čas	Počet och./vyl./exp.	Etiolog. agens	Faktor prenosu Potvrdený/suspektný
1	Regionálna nemocnica Sobrance, n.o.	30.1.2023 – 15.2.2023	17/25	2019-nCoV	Kontaminovaný vzduch

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Hlásený epidemický výskyt ochorení na salmonelózu, VHA a COVID-19:

Boli zaznamenané epidemické výskyty ochorení (viac ako 5 prípadov) na salmonelózu, VHA a COVID-19 v týchto mestách a obciach:

P. č.	Miesto výskytu	Čas	Počet och./vyl./exp.	Etiolog. agens	Faktor prenosu Potvrdený/suspektný
1	Rosso Italian Restaurant & Pizza Michalovce	20.7.2023 – 26.7.2023	10/4	Salm. enteritidis	Susp. výrobky z vajec nedostatočne tepelne spracované (špagety ala carbonara, penne s bazalkovým pestom, gnochí)

P. č.	Miesto výskytu	Čas	Počet och./exp.	Etiolog. agens	Faktor prenosu Potvrdený/suspektný
1.	Veľké Kapušany – Ul. Čičarovská	27.7.2023 – 12.12.2023	52/600	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
2.	Obec Drahňov	21.8.2023 – 27.11.2023	16/550	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
3.	Obec Iňačovce	6.9.2023 – 24.10.2023	11/870	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
4.	Obec Čičarovce	18.9.2023 – 29.11.2023	37/60	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
5.	Obec Čečehov	17.10.2023 – 15.11.2023	7/50	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
6.	Michalovce, Ul. Mlynská	23.10.2023 – 13.12.2023	65/1300	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
7.	Mesto Strážske, Ul. Laborecká	2.11.2023 – 27.12.2023	32/80	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
8.	Obec Zemplínska Široká	21.10.2023 – 4.12.2023	5/18	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety
9.	Michalovce, Ul. Gerbová	16.11.2023 – 4.12.2023	10/88	vírus hepatitídy A	Kontaminované ruky a predmety

P.č.	Miesto výskytu	Čas	Počet ochorení/exp.	Etiolog. agens
1	Domov soc. služieb Michalovce, PN Michalovce, n.o.	18.10.2023 – 20.10.2023	6/29 (6 klientov a 1 ZP z okr. Sobrance)	2019-nCoV

Popis epidémií (5 a viac prípadov)

Mesto Veľké Kapušany, Ul. Čičarovská

V období od 27.7.2023 do 12.12.2023 prebiehal explozívny epidemický výskyt ochorení na VHA, kde spolu ochorelo 52 osôb, z toho v 1 prípade ochorenie končilo úmrtím na infekčnú diagnózu (VHA s pečňovou kómou). V 28 prípadoch sa ochorenie vyskytlo u obyvateľov žijúcich v prostredí s nízkym hygienickým štandardom (nízka úroveň osobnej i komunálnej hygieny, nízky štandard bývania, znečistené a zdevastované životné prostredie a nezdravé stravovacie návyky a výživa). Na základe epidemiologického vyšetovania v ohniskách nákaz bola zistená migrácia osôb z mesta Veľké Kapušany, Ul. Čičarovská do mesta Moldava nad Bodvou, kde v jarňých mesiacoch 2023 bol zaznamenaný výskyt ochorení na VHA. Na základe uvedenej skutočnosti bol vyslovený predpoklad, že k pravdepodobnému zavlečeniu tohto ochorenia mohlo dôjsť práve touto migráciou osôb. Z celkového počtu chorých bolo hospitalizovaných na infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s. 37 osôb. Spolu bolo vydaných formou rozhodnutia RH 489 opatrení. Spolu bolo zaočkovaných 94 detí a 18 dospelých. Počet chorých po očkovaní: 6. Všetky ochorenia boli potvrdené serologicky, epidemiologicky a v 43 prípadoch aj klinicky.

Rozdelenie podľa vekových skupín:

1-4 r. – 8; 5-9 r. – 18; 10-14r. – 3, 15-19r. – 3, 20-24r. – 2, 35-44r. – 6, 45-54r. – 4, 55-64r. – 3, 65+ - 4

Protiepidemické opatrenia:

- zamestnanci RÚVZ Michalovce od 27.7.2023 vykonávali priebežne epidemiologické vyšetovania v ohniskách nákaz, za účelom lokalizovať ohnisko a nariadovať protiepidemické opatrenia,
- RÚVZ Michalovce úzko spolupracovalo so samosprávou – Mesto Veľké Kapušany, všeobecnými lekármi pre deti a dorast, všeobecnými lekármi pre dospelých a zástupcami Zdravých regiónov,
- od 27.7.2023 sa realizovali opakované návštevy ambulancií všeobecných lekárov pre deti a dorast a všeobecných lekárov pre dospelých, opakovane sa zdôrazňovalo dodržiavanie hygienických štandardov, hlavne správne umývanie rúk a čo najrýchlejšie absolvovanie lekárskeho vyšetrenia za účelom vylúčenia VHA a následného očkovania proti VHA,
- listom zo dňa 28.7.2023 primátor Mesta Veľké Kapušany bol upovedomený o výskyte ochorenia v meste Veľké Kapušany a na zamedzenie šírenia tohto ochorenia bolo Mestu Veľké Kapušany nariadené odstrániť odpad v tejto lokalite, a tak predísť prípadnému šíreniu tohto ochorenia,
- od 28.7.2023 bol priebežne informovaný aj Hlavný hygienik SR,
- dňa 31.07.2023 o dodržiavaní zvýšenej sanitácie a dezinfekcie boli písomne informovaní aj prevádzkovatelia obchodných reťazcov v okrese Michalovce a Sobrance, vzhľadom na migráciu obyvateľstva,
- od 31.07.2023 zamestnanci RÚVZ Michalovce priebežne vykonávali kontroly vo všetkých obchodných reťazcoch v meste Veľké Kapušany a následne aj v okrese Michalovce a Sobrance,

- dňa 01.08.2023 zvolala RH RÚVZ Michalovce komisionálne jednanie na MsÚ Veľké Kapušany za účelom informovania o aktuálnej epidemiologickej situácii, prijímania protiepidemických opatrení a ich kontrole, za účelom zabrániť ďalšiemu šíreniu tohto vysoko nákazlivého prenosného infekčného ochorenia,
- RÚVZ Michalovce pripravil edukačný leták o žltacke typu A, ktorý bol operatívne distribuovaný všeobecným lekárom, všetkým obchodným reťazcom :
 1. Kaufland Slovenská republika v.o.s., Trnavská cesta 41/A, Bratislava
 2. Lidl Slovenská republika v.o.s., Ružinovská 1E, Bratislava
 3. TESCO STORES SR a.s., Cesta na Senec 2, Bratislava
 4. BILLA s.r.o., Bajkalská 19/A, Bratislava
 5. COOP JEDNOTA Michalovce, spotrebné družstvo, Obchodná č.2, Michalovce
 6. GVP spol. s.r.o. Humenné, Tolstého č. 1, Humenné
 7. MILK-AGRO, spol. s.r.o., Ul. Čapajevova č. 36, Prešov
 8. PEKÁREŇ ILaS – 71 s.r.o., Herľanská č. 547, Vranov nad Topľou
 9. KOMFOS Prešov, s.r.o., Ľubochnianska 2, Ľubotice
 10. Peter Popriek, Pozdišovce č. 123
 11. Ing. Peter Coch – CENTRAL, Ul. Okružná č.74, Michalovce
 12. LABAŠ s.r.o., Textilná č. 1, Košice
- primátorovi Mesta Veľké Kapušany bol odovzdaný edukačný leták o VHA, aby opakovane masovokomunikačnými prostriedkami mesto mohlo informovať obyvateľstvo o výskyte ochorenia a dodržiavania preventívnych opatrení,
- dňa 22.8.2023 vydal mestu Veľké Kapušany rozhodnutím RH RÚVZ Michalovce zákaz organizovania hromadných podujatí
- v súvislosti s blížiacim sa začiatkom školského roka a v súvislosti s nepriaznivou epidemiologickou situáciou vo výskyte VHA v okr. Michalovce RÚVZ Michalovce písomne požiadalo dňa 25.8.2023 zriaďovateľov všetkých školských a predškolských zariadení v okr. Michalovce nevyhnutne vykonávať preventívne opatrenia smerujúce k tlmeniu prenosu nákazy a organizačno-technickými prostriedkami prispôsobiť školské zariadenia aktuálnej epidemiologickej situácii

Úmrtie – B15.0

4-ročné dieťa, bytom Veľké Kapušany prijaté na Infektologické oddelenie NsP Š.Kukuru Michalovce dňa 11.8.2023 pre 1 deň trvajúce ťažkosti. Dieťa bolo očkované proti VHA 3.8.2023 HAVRIX 720. Pri prijatí subfebrilná, výrazný ikterus kože a skléry, skleslá, dýchanie čisté, bruško palpačne nebolestivé, hepatomegália. Serologicky potvrdená 11.8.2023 vírusová hepatitída typu A. Napriek terapii sa klinický stav pacientky nezlepšuje, v laboratórnych parametroch sa zvyšujú hodnoty hyperbilirubinémie, pretrvávajú vysoko elevované transaminázy, zhoršenie hemokoagulačných parametrov, stav progreduje. Dieťa preložené dňa 15.8.2023 na Detské inf. oddelenie DFN Košice pre progresiu stavu do akútneho pečeneového zlyhania, od 22.8.2023 je na UPV, preklad na KARIP (Klinika anesteziologie resuscitace a intenzívni péče , urgentne zaradená do transplantačného programu (Transplacentrum IKEM). Počas výkonu na operačnej sále 24.8.2023 desaturácia, obehové zlyhávanie, rozvrat vnútorného prostredia. I napriek všetkej resuscitačnej opatere sa prehlbuje rozvrat vnútorného prostredia, resuscitácia je neúspešná, exitus pod obrazom šoku a metabol. rozvratu.

Úmrtie prešetrené na podnet UV ZSR (informácie o preložení dieťaťa na vyššie pracovisko (DFN Košice) a následnom úmrtí oddelenie epidemiológie RÚVZ Michalovce nemalo), podklady poskytla Hygienická stanica hlavného mesta Prahy 4.

Obec Drahnov:

V období od 21.8.2023 do 27.11.2023 bolo spolu hlásených 16 ochorení na VHA v obci Drahnov. V 15 prípadoch sa jednalo o ochorenie u osôb žijúcich v prostredí s nízkym hygienickým štandardom bývania a stravovania. V 14 prípadoch bolo choré osoby hospitalizované na infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s.

Epidemiologickým šetrením bolo zistené, že obyvatelia obce Drahnov chodia nakupovať do mesta Veľké Kapušany/LIDL, TESCO/ a tak mohlo pravdepodobne dôjsť k zavlečeniu ochorenia do obce. Vzhľadom k tomu, že ochorenie vzniklo u obyvateľov, ktorí sú neprispôsobiví a nedodržia karanténne opatrenia nariadené orgánom na ochranu zdravia bolo možné vzhľadom na mechanizmus prenosu ochorenia predpokladať jeho šírenie medzi ostatnú vnímavú populáciu. Ochorenia boli zaznamenané vo vekových skupinách: 1-4r – 4, 5-9r. – 11, 45-54r. – 1.

Spolu bolo vydaných formou rozhodnutia RH 52 opatrení a 1 verejná vyhláška. Spolu bolo zaočkovaných 105 detí. Počet chorých po očkovaní: 1. Všetky ochorenia boli potvrdené serologicky, klinicky a epidemiologicky.

Protiepidemické opatrenia:

- zamestnanci RÚVZ Michalovce od 21.8.2023 vykonávali priebežne epidemiologické vyšetrovania v ohniskách nákaz, vrátane dezinfekcie v domácnostiach, kde zdôrazňovali dodržiavanie hygienických štandardov, hlavne správne umývanie rúk a čo najrýchlejšie absolvovať lekárske vyšetrenie za účelom vylúčenia VHA a následného očkovania proti VHA za účelom lokalizovať ohnisko a nariaďovať protiepidemické opatrenia,
- RÚVZ Michalovce úzko spolupracoval so samosprávou v obci Drahnov – starosta obce bol dňa 24.8.2023 ústne a písomne informovaný o vzniknutej nepriaznivej epidemiologickej situácii v obci.
- dňa 30.8.2023 rozhodnutím RH RÚVZ Michalovce bola vydaná verejná vyhláška , ktorou sa nariaďujú opatrenia pri ohrození verejného zdravia na predchádzanie vzniku prenosného ochorenia VHA v obci Drahnov, kde sa majú podrobiť fyzické osoby vo veku od 2 rokov do 15 rokov / vrátane/ s pobytom v obci Drahnov, v lokalitách s nízkym hygienickým štandardom, v lokalitách bez prístupu k pitnej vode alebo bez odkanalizovania odpadových vôd, lekárskeho dohľadu u svojho ošetrojúceho lekára a očkovaníu proti VHA podľa pokynov ošetrojúceho lekára.

Obec Iňačovce :

V období od 6.9.2023 do 24.10.2023 bolo spolu hlásených 11 ochorení na VHA v obci Iňačovce. Do epidémie je započítané ochorenie u dieťaťa s trvalým pobytom v obci Jastrabie pri Michalovciach, ale epidemiologicky súvisí s výskytom v obci Iňačovce, kde navštevuje MŠ. V 7 prípadoch sa jednalo o ochorenie u osôb žijúcich v prostredí s nízkym hygienickým štandardom bývania a stravovania. V 5 prípadoch boli choré osoby hospitalizované na infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s. Epidemiologickým vyšetrovaním bolo zistené, že obyvatelia obce Iňačovce chodia nakupovať do mesta Michalovce (Tesco, Kaufland), zväčša chodia autobusovou hromadnou dopravou, kde mohlo dôjsť ku kontaktu pozitívnych osôb.

Ochorenia boli zaznamenané vo vekových skupinách: 1-4r – 1, 5-9r. – 4, 10-14r. – 2, 15-19r. 1, 45-54r. – 1, 55-64r- 1, 65+ - 1

Spolu bolo vydaných formou rozhodnutia RH 151 opatrení . Spolu bolo zaočkovaných 17 detí. Počet chorých po očkovaní: 0. Všetky ochorenia boli potvrdené serologicky, klinicky a epidemiologicky.

Protiepidemické opatrenia:

- zamestnanci RÚVZ Michalovce od 6.9.2023 vykonávali priebežne epidemiologické vyšetovania v ohniskách nákaz, vrátane dezinfekcie v domácnostiach, kde zdôrazňovali dodržiavanie hygienických štandardov, hlavne správne umývanie rúk a čo najrýchlejšie absolvovať lekárske vyšetrenie za účelom vylúčenia VHA a následného očkovania proti VHA za účelom lokalizovať ohnisko a nariadovať protiepidemické opatrenia,
- RÚVZ Michalovce úzko spolupracoval so samosprávou v obci Iňačovce, dňa 14.9.2023 bol informovaný starosta obce Iňačovce o epidemickom výskyte prenosného infekčného ochorenia u obyvateľov obce s tým, aby dostupnými masovokomunikačnými prostriedkami informoval o závažnosti ochorenia všetkých obyvateľov obce Iňačovce, vrátane upozornenia na minimalizovanie zhromažďovania sa a migrácie obyvateľov žijúcich v obci Iňačovce a dôsledné dodržiavanie protiepidemických opatrení nariadených RÚVZ Michalovce
- RÚVZ Michalovce zaslalo starostovi obce Iňačovce leták „Infekčná žltáčka Žltáčka – choroba nielen špinavých rúk“
- vykonávali kontrolu nariadených opatrení s upozornením na sledovanie zdravotného stavu osôb podozrivých z nákazy, vyšetrenie ich zdravotného stavu a následné očkovanie proti VHA

Obec Čičarovce :

V období od 18.9.2023 do 29.11.2023 bolo spolu hlásených 37 ochorení na VHA v obci . V 30 prípadoch sa jednalo o ochorenie u osôb žijúcich v prostredí s nízkym hygienickým štandardom bývania a stravovania. V 7 prípadoch boli choré osoby hospitalizované na infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s. Epidemiologickým vyšetovaním bolo zistené, že obyvatelia obce Čičarovce chodia nakupovať do miestnych potravín a taktiež do mesta Veľké Kapušany, kde navštevujú svojich príbuzných, kde mohlo dôjsť ku kontaktu s pozitívnymi osobami na VHA .

Ochorenia boli zaznamenané vo vekových skupinách: 1-4r – 11, 5-9r. – 11, 10-14r. – 3, 15-19r. 1, 20-24r. – 1, 25-34r. – 3, 35-44r. – 2, 45-54r. – 4, 65+ - 1

Spolu bolo vydaných formou rozhodnutia RH 153 opatrení . Spolu bolo zaočkovaných 14 detí. Počet chorých po očkovaní: 3. Všetky ochorenia boli potvrdené serologicky, epidemiologicky a v 30 prípadoch aj klinicky.

Protiepidemické opatrenia:

- zamestnanci RÚVZ Michalovce od 18.9.2023 vykonávali priebežne epidemiologické vyšetovania v ohniskách nákaz, vrátane dezinfekcie v domácnostiach, kde zdôrazňovali dodržiavanie hygienických štandardov, hlavne správne umývanie rúk a čo najrýchlejšie absolvovať lekárske vyšetrenie za účelom vylúčenia VHA a následného očkovania proti VHA za účelom lokalizovať ohnisko a následne vykonávali kontrolu nariadených opatrení
- RÚVZ Michalovce úzko spolupracoval s lekármi NZZ pre deti a dorast a pre dospelých v okr. Michalovce a so samosprávou v obci Čičarovce, starosta obce bol písomne

oboznámený s uvedenou epidemiologickou situáciou vo výskyte ochorení na VHA v obci s tým, aby informoval obyvateľov o preventívnych opatreniach predovšetkým dôsledným dodržiavaním zásad osobnej hygieny a dezinfekcie

Obec Čečehov :

V období od 17.10.2023 do 15.11.2023 bolo spolu hlásených 7 ochorení na VHA v obci . V 5 prípadoch sa jednalo o ochorenie u osôb žijúcich v prostredí s nízkym hygienickým štandardom bývania a stravovania. Vo všetkých prípadoch boli choré osoby hospitalizované na infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s.

Ochorenia boli zaznamenané vo vekových skupinách: 1-4r – 2, 5-9r. – 2, 10-14r. – 1, 25-34r. – 1, 55-64r. - 1

Spolu bolo vydaných formou rozhodnutia RH 108 opatrení. Spolu bolo zaočkovaných 37 kontaktov. Počet chorých po očkovaní: 3. Všetky ochorenia boli potvrdené serologicky, epidemiologicky a klinicky.

Protiepidemické opatrenia:

- zamestnanci RÚVZ Michalovce od 17.10.2023 vykonávali priebežne epidemiologické vyšetrovania v ohniskách nákaz, vrátane dezinfekcie v domácnostiach, kde zdôrazňovali dodržiavanie hygienických štandardov, hlavne správne umývanie rúk a čo najrýchlejšie absolvovať lekárske vyšetrenie za účelom vylúčenia VHA a následného očkovania proti VHA za účelom lokalizovať ohnisko a následne vykonávali kontrolu nariadených opatrení
- RÚVZ Michalovce úzko spolupracoval s lekármi NZZ pre deti a dorast a pre dospelých v okr. Michalovce a so samosprávou v obci Čečehov

Mesto Michalovce, ul. Mlynská („Angi mlyn“):

V období od 23.10.2023 do 13.12. bolo spolu hlásených 66 ochorení na VHA v meste Michalovce (lokalita Angi mlyn Michalovce), toho 65 ochorení vykazujeme v okr. Michalovce a 1 vykazujeme v okr. Sobrance (pedagogický zamestnanec). V 63 prípadoch sa jednalo o ochorenie u osôb žijúcich v prostredí s nízkym hygienickým štandardom bývania a stravovania. Pri epidemiologickom vyšetovaní bolo zistené, že osoby z uvedenej lokality migrujú medzi mestom Michalovce a obcou Iňačovce, kde od septembra 2023 bol zaznamenaný epidemický výskyt VHA, z čoho vznikol predpoklad zavlečenia tohto ochorenia do lokality „Angi mlyn“ v meste Michalovce. V 48 prípadoch boli choré osoby hospitalizované na infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s.

Ochorenia boli zaznamenané vo vekových skupinách: 1-4r – 18, 5-9r. – 42, 10-14r. – 2, 15-19r. – 2, 20-24r. - 1

Spolu bolo vydaných formou rozhodnutia RH 293 opatrení, vrátane verejnej vyhlášky. Spolu bolo zaočkovaných 172 detí. Počet chorých po očkovaní: 3. Všetky ochorenia boli potvrdené serologicky, epidemiologicky a klinicky.

Protiepidemické opatrenia:

- zamestnanci RÚVZ Michalovce vykonávajú priebežne epidemiologické vyšetrovania v ohniskách nákaz / rodina, predškolské a školské zariadenia, pracoviská/, za účelom lokalizovať ohnisko a nariaďovať protiepidemické opatrenia: dezinfekcia, vyhľadávanie podozrivých z nákazy, vyhľadávanie podozrivých z ochorenia, zdravotná osвета, očkovanie

- RÚVZ Michalovce pripravil edukačný leták o žltacke typu A, ktorý bol operatívne distribuovaný do inkriminovanej lokalít, aby bola vhodnými masovokomunikačnými prostriedkami podaná informácia o danom ochorení.
- RÚVZ Michalovce spolupracuje so samosprávou, všeobecnými lekármi pre deti a dorast, všeobecnými lekármi pre dospelých, pracovníkmi terénnej sociálnej práce, zástupcami Zdravých regiónov a vlastníkom bytových domov na ul. Mlynskej.
- dňa 7.11.2023 regionálna hygienička RÚVZ Michalovce za účasti terénnych pracovníkov, zástupcu Zdravých regiónov a vlastníka bytových domov vykonala epidemiologickú depistáž v danej lokalite – na ul. Mlynskej za účelom upozorniť na dodržanie izolácie chorých osôb, ak nie sú osoby hospitalizované na infekčnom oddelení a zdôraznila na dodržiavanie hygienických štandardov
- RÚVZ Michalovce z dôvodu predchádzania vzniku prenosného ochorenia VHA dňa 7.11.2023 vydal Verejnú vyhlášku / zverejnená vo Vestníku vlády SR – Vyhláška 25/2023 V.v. SR/ podrobiť sa deťom od 2 rokov do 15 roku veku /vrátane/ s pobytom v meste Michalovce, na ul. Mlynskej lokalite s nízkym sociálno-hygienickým štandardom lekárskeho dohľadu u svojho ošetrojúceho lekára a očkovaníu proti VHA.
- od 8.11.2023 – ZŠ ul Moskovská 1, Michalovce, elokované pracovisko – ul. Mlynská Michalovce prešla na dištančnú formu vyučovania
- dňa 10.11.2023 o danej epidemiologickej situácii boli písomne informovaní primátor a prednostka mesta Michalovce.
- v súvislosti s plánovanými hromadnými podujatiami RÚVZ Michalovce upozornil samosprávu, aby aj oni prijali opatrenia na ochranu zdravých podmienok a zdravého spôsobu života obyvateľov mesta, aby sa predišlo prípadnému obmedzeniu alebo zákazu hromadných podujatí na území mesta Michalovce
- dňa 21.11.2023 opakovane RÚVZ Michalovce písomne žiadal potravinárske prevádzky v okresoch Michalovce a Sobrance o zvýšenú frekvenciu vykonávania sanitácie a najmä účinnú dezinfekciu, vrátane zabezpečenia dezinfekčných prostriedkov pri vstupe do predajní.

Mesto Strážske :

V období od 2.11.2023 do 27.12.2023 bol zaznamenaný epidemický výskyt ochorení na VHA v meste Strážske. Prvé prípady boli hlásené v meste Strážske na Ul. Laboreckej u osôb žijúcich v prostredí s nízkym hygienickým štandardom bývania a stravovania (celkový počet prípadov u osôb s nízkym hygienickým štandardom – 21). Spolu ochorelo 32 osôb, z toho 25 osôb bolo hospitalizovaných na Infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s. Pri epidemiologickej depistáži bolo zistené, že obyvatelia mesta Strážske (Ul. Laborecká) navštevovali svojich príbuzných v obci Poša (okr. Vranov nad Topľou), kde prebiehal epidemický výskyt ochorení na VHA a preto vznikol predpoklad, že ochorenie bolo zavlečené do tejto lokality práve z obce Poša.

Vekové skupiny: 0 r. – 1 prípad; 1-4r. – 2, 5-9 r. – 12; 10-14 r. – 11, 35-44r. – 1, 45-54r. – 3, 55-64r. - 2

Počet ochorení po očkovaní: 12

Spolu bolo vydaných formou rozhodnutia RH 511 opatrení, vrátane verejnej vyhlášky. Spolu bolo zaočkovaných 383 detí. Všetky ochorenia boli potvrdené serologicky, epidemiologicky a klinicky.

Protiepidemické opatrenia:

- zamestnanci RÚVZ Michalovce vykonávali epidemiologické vyšetrovania v ohniskách nákaz, za účelom lokalizovať ohnisko a nariaďovať protiepidemické opatrenia,

- dňa 21.11.2023 regionálna hygienička RÚVZ so sídlom v Michalovciach osobne informovala primátora mesta Strážske, riaditeľov ZŠ a MŠ Strážske a zároveň aj všeobecných lekárov pre deti a dorast o epidemickej situácii v meste Strážske a zároveň informovala o vydaní verejnej vyhlášky, z ktorej vyplýva očkovanie. Opakovane upozorňovala na vykonávanie dôkladnej účinnej dezinfekcie všetkých plôch v predškolských a školských zariadeniach a na potrebu imunizácie obyvateľstva proti VHA.
- dňa 22.11.2023 regionálna hygienička RÚVZ so sídlom v Michalovciach vydala formou verejnej vyhlášky opatrenia na predchádzanie vzniku prenosného ochorenia vírusovej hepatitídy typu A v meste Strážske, z ktorej vyplýva podrobiť sa očkovaniu proti VHA podľa pokynov ošetrojúceho lekára dvoma dávkami inaktivovanej očkovacej látky v odstupe 6 až 12 mesiacov; pre fyzické osoby vo veku od dvoch rokov do pätnásteho roku veku (vrátane) s pobytom v meste Strážske a fyzické osoby vo veku od dvoch rokov do pätnásteho roku veku (vrátane), ktoré navštevujú predškolské zariadenia a školské zariadenia v meste Strážske.
- RÚVZ Michalovce pripravil edukačný leták o žltacke typu A, ktorý bol operatívne distribuovaný do inkriminovaných lokalít, aby bola vhodnými masovokomunikačnými prostriedkami podaná informácia o danom ochorení,
- RÚVZ Michalovce spolupracoval so samosprávou mesta, priebežne informoval o epidemiologickej situácii v meste, o prijímaných protiepidemických opatreniach a vítal aktívnu účasť vedenia mesta pri realizácii protiepidemických opatrení,
- RÚVZ so sídlom v Michalovciach dôrazne neodporúčalo konanie hromadných podujatí. V prípade konania nevyhnutných hromadných podujatí bolo dôležité zabezpečiť splnenie týchto opatrení na zamedzenie ďalšiemu vzniku a šíreniu ochorenia:
 - zabezpečiť pri vstupe do priestorov hromadného podujatia dezinfekciu rúk účastníkov tohto podujatia dezinfekčným prípravkom s virucídnym účinkom a zariadenia na osobnú hygienu vybaviť tekutým toaletným mydlom v mechanickom dávkovači,
 - vo verejne prístupných budovách vykonávať mechanickú očistu a dezinfekciu všetkých povrchov, predmetov a dotykových plôch dezinfekčnými prípravkami na báze chlóru v intervale minimálne trikrát denne,
 - vo verejne prístupných budovách pri vstupe do priestorov zabezpečiť dezinfekciu rúk dezinfekčným prípravkom s virucídnym účinkom a zariadenia na osobnú hygienu vybaviť tekutým toaletným mydlom v mechanickom dávkovači.
- RÚVZ naďalej odporúčalo aby samospráva venovala zvýšenú pozornosť a informovala obyvateľov mesta o preventívnych opatreniach predovšetkým o dôslednom dodržiavaní zásad osobnej hygieny dezinfekcie, a v prípade zdravotných ťažkostí navštívili lekára.

Mesto Michalovce, Ul. Gerbová :

V období od 16.11.2023 do 4.12.2023 bol zaznamenaný epidemický výskyt ochorení na VHA na ulici Gerbovej v meste Michalovce. Všetky ochorenia boli zaznamenané u osôb žijúcich v prostredí s nízkym hygienickým štandardom bývania a stravovania. Na základe epidemiologickej depistáže bolo zistené, že k zavlečeniu ochorenia na ul. Gerbovú mohlo dôjsť z ul. Mlynskej, Michalovce, kde deti z oboch lokalít navštevovali spoločné školské zariadenie (Špeciálna základná škola Michalovce). Spolu ochorelo 10 osôb, z toho 1 osoba bola hospitalizovaná na Infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s.

Vekové skupiny: 1-4r. – 6, 5-9 r. – 3, 10-14 r. – 1

Počet ochorení po očkovaní: 1

Spolu bolo vydaných formou rozhodnutia RH 60 opatrení. Spolu bolo zaočkovaných 11 detí. Počet chorých po očkovaní: 1. Všetky ochorenia boli potvrdené serologicky, epidemiologicky a v 5 prípadoch aj klinicky.

Protiepidemické opatrenia:

- zamestnanci RÚVZ Michalovce od 16.11.2023 vykonávali priebežne epidemiologické vyšetovania v ohniskách nákaz, vrátane dezinfekcie v domácnostiach, kde zdôrazňovali dodržiavanie hygienických štandardov, hlavne správne umývanie rúk a čo najrýchlejšie absolvovať lekárske vyšetrenie za účelom vylúčenia VHA a následného očkovania proti VHA za účelom lokalizovať ohnisko a následne vykonávali kontrolu nariadených opatrení
- RÚVZ Michalovce úzko spolupracoval s lekármi NZZ pre deti a dorast a pre dospelých v okr. Michalovce a so samosprávou mesta Michalovce

Obec Zemplínska Široká :

V období od 21.10.2023 do 4.12.2023 bol zaznamenaný epidemický výskyt ochorenia na VHA v obci Zemplínska Široká u osôb žijúcich v prostredí s nízkym hygienickým štandardom bývania a stravovania. Pri epidemiologickej depistáži bolo zistené, že obyvatelia obce Zemplínska Široká navštevovali svojich príbuzných v obci Iňačovce, kde prebiehal epidemický výskyt ochorenia na VHA a preto vznikol predpoklad, že ochorenie bolo zavlečené do tejto lokality práve z obce Iňačovce.

Spolu ochorelo 5 osôb, z toho 1 osoba bola hospitalizovaná na Infektologickom oddelení NsP Š. Kukuru Michalovce, a.s.

Vekové skupiny: 1-4r. – 1, 5-9 r. – 4

Počet ochorení po očkovaní: 1

Spolu bolo vydaných formou rozhodnutia RH 20 opatrení. Spolu bolo zaočkované 1 dieťa. Všetky ochorenia boli potvrdené serologicky, epidemiologicky a klinicky.

Protiepidemické opatrenia:

- zamestnanci RÚVZ Michalovce od 21.10.2023 vykonávali priebežne epidemiologické vyšetovania v ohniskách nákaz, vrátane dezinfekcie v domácnostiach, kde zdôrazňovali dodržiavanie hygienických štandardov, hlavne správne umývanie rúk a čo najrýchlejšie absolvovať lekárske vyšetrenie za účelom vylúčenia VHA a následného očkovania proti VHA za účelom lokalizovať ohnisko a následne vykonávali kontrolu nariadených opatrení
- RÚVZ Michalovce úzko spolupracoval s lekármi NZZ pre deti a dorast a pre dospelých v okr. Michalovce a so samosprávou obce Zemplínska Široká

Bolo zaznamenaných 9 epidemických výskytov NN:

P. č.	Miesto výskytu	Čas	Počet ochorení/exp.	Etiolog. agens
1	Psychiatrická nemocnica, MI, AP2	27.2.2023 – 10.3.2023	9/24	2019-nCoV
2	Psychiatrická nemocnica Michalovce, AP2	21.3.2023 – 24.3.2023	8/24	2019-nCoV
3	Psychiatrická nemocnica Michalovce,	30.3.2023 – 3.4.2023	14/51	2019-nCoV

	AP1			
4	Psychiatrická nemocnica Michalovce, AP2	11.4.2023 – 19.4.2023	8/21	2019-nCoV
5	Psychiatrická nemocnica Michalovce, GP1	27.9.2023 – 2.10.2023	32/58	2019-nCoV
6	Psychiatrická nemocnica Michalovce, AP2	11.11.2023 – 13.11.2023	6/38	2019-nCoV
7	Psychiatrická nemocnica Michalovce, GP1	5.12.2023 – 14.12.2023	32/134	2019-nCoV
8	Psychiatrická nemocnica Michalovce, Z	19.12.2023 – 28.12.2023	9/30	2019-nCoV

P. č.	Miesto výskytu	Čas	Počet och./vyl./exp.	Etiolog. agens	Faktor prenosu Potvrdený/suspektný
1	Regionálna nemocnica Sobrance, n.o.	30.1.2023 – 15.2.2023	17/25	2019-nCoV	Kontaminovaný vzduch

Psychiatrická nemocnica Michalovce, n.o.

1. Epidemický výskyt v čase od 27.2.2023 do 10.3.2023 - z celkového počtu exponovaných 24 osôb ochorelo 9 pacientov akútneho psychiatrického oddelenia 2 (dospelí pacienti nad 60 rokov), Psychiatrická nemocnica Michalovce, n.o., z toho v 3 prípadoch ochorenie prebiehalo bez klinických príznakov. Ani v jednom prípade si zdravotný stav pacientov nevyžiadal hospitalizáciu na infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s.
2. Epidemický výskyt v čase od 21.3.2023 do 24.3.2023 - z celkového počtu exponovaných 24 osôb ochorelo na akútnom psychiatrickom oddelení 2 (dospelí pacienti nad 60 rokov), Psychiatrická nemocnica Michalovce, n.o. 8 pacientov (vykazujeme ako NN) a 1 ošetrujúci personál. Ani v jednom prípade si zdravotný stav pacientov nevyžiadal hospitalizáciu na infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s
3. Epidemický výskyt v čase od 30.3.2023 do 3.4.2023 - z celkového počtu exponovaných 51 osôb ochorelo na akútnom psychiatrickom oddelení 1 (dospelí pacienti od 18 do 60 rokov) jednotka C a D (jednotka liečby afektívnych porúch a jednotka liečby psychosomat. porúch) 15 pacientov, z toho 14 NN vykazuje RÚVZ Michalovce a 1 ochorenie bolo priradené z iného okresu v rámci nadregionálnej epidémie. Ani v jednom prípade si zdravotný stav nevyžiadal hospitalizáciu na Infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s.

4. Epidemický výskyt v čase od 11.4.2023 do 19.4.2023 - z celkového počtu exponovaných 21 osôb ochorelo na akútnom psychiatrickom oddelení 2 (dospelí pacienti nad 60 rokov), Psychiatrická nemocnica Michalovce, n.o., jednotka GP1 (jednotka liečby gerontopsychiatrických porúch na organickom podklade) 8 pacientov. Ani v jednom prípade si zdravotný stav nevyžiadal hospitalizáciu na Infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s.
5. Epidemický výskyt v čase od 27.9.2023 do 2.10.2023 - z celkového počtu exponovaných 58 osôb ochorelo na akútnom psychiatrickom oddelení 2, PN Michalovce, n.o. (jednotka GP1 a jednotka liečby rezistentných psychiatrických porúch a ochranej liečby) 32 osôb. Zdravotný stav pacientov si v 1 prípade vyžiadal hospitalizáciu na Infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s.
6. Epidemický výskyt v čase od 11.11.2023 do 13.11.2023 - z celkového počtu exponovaných 38 osôb ochorelo na akútnom psychiatrickom oddelení 2, PN Michalovce, n.o. 6 pacientov. Zdravotný stav pacientov si v 2 prípadoch vyžiadal hospitalizáciu na Infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s.
7. Epidemický výskyt v čase od 5.12.2023 do 14.12.2023 - z celkového počtu exponovaných 134 osôb ochorelo na akútnom psychiatrickom oddelení 2, PN Michalovce, n.o. (jednotka liečby gerontopsychiatrických porúch na organickom podklade) 34 osôb, z toho 33 vykazujeme ako NN, v 1 prípade ochorel lekár oddelenia. Zdravotný stav pacientov si ani v jednom prípade nevyžiadal hospitalizáciu na Infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s.
8. Epidemický výskyt v čase od 19.12.2023 do 28.12.2023 - z celkového počtu exponovaných 30 osôb ochorelo na akútnom psychiatrickom oddelení 2, PN Michalovce, n.o. (jednotka liečby závislostí) 9 pacientov. Zdravotný stav pacientov si ani v jednom prípade nevyžiadal hospitalizáciu na Infektologickom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s.

Regionálna nemocnica Sobrance

1. Epidemický výskyt v čase od 30.1.2023 do 15.2.2023 - z celkového počtu exponovaných 25 osôb ochorelo 18 osôb, z toho 11 pacientov ODCH ONS (oddelenie dlhodobých chorých – ochorenia nervového systému), 6 pacientov interného oddelenia RN Sobrance, n.o. (vykazujeme ako NN) a 1 zdravotnícky pracovník (SZP). Zdravotný stav pacientov si nevyžiadal hospitalizáciu na Infekčnom oddelení NsP Š.Kukuru Michalovce, a.s.

6.6 ENVIROMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

V rámci surveillance prenosných ochorení sa vykonáva aj enviromentálna surveillance poliomyelitídy. V období od 1.1.2023 do 31.12.2023 bolo odobratých 9 vzoriek odpadovej vody na záchytnosť enterovírusov, polio, resp. polio like vírusov, všetko s negatívnymi výsledkami.

Okrem enviromentálnej surveillancie sa sleduje a organizačne zabezpečuje aj epidemiologická surveillancie, ktorá spočíva v sledovaní výskytu ACHO, polio like ochorení, ktoré sa povinne hlásia a informácia sa týždenne spracováva a hlási v rámci havarijnej situácie na RÚVZ Košice a následne na ÚVZ SR Bratislava. V uvedenom období nebolo hlásené žiadne ochorenie na akútnu chabú obrnu.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

- v rámci plnenia tejto úlohy boli RÚVZ so sídlom v Michalovciach realizované preventívno – edukačné aktivity spojené so vzdelávaním a výchovou mladých ľudí – 4 besedy v 2 SŠ, ktorých sa zúčastnilo 75 študentov (Obchodná akadémia Michalovce, Stredná zdravotnícka škola Michalovce)
- RÚVZ Michalovce vykonal edukačné aktivity s tematikou prevencia HIV a AIDS, alkohol a drogy v 1 zariadení v meste Michalovce (Integra - združenie pre duševné zdravie)
- v súvislosti so svetovým dňom boja proti AIDS (1.12.) boli v priestoroch RÚVZ Michalovce uverejnené na informačnom paneli edukačné materiály týkajúce sa problematiky „Prevencia HIV/AIDS“

6.8 PORADNE OČKOVANIA

V súvislosti s plnením tejto úlohy boli poskytované odbornými zamestnancami oddelenia epidemiológie informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní – povinnom, odporúčanom, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín, či nežiadúcich reakciách. Informácie boli poskytované priebežne lekárom neštátnych a štátnych zdravotníckych zariadení na základe písomnej alebo telefonickej žiadosti, laickej verejnosti v rámci projektu RÚVZ Michalovce „Čakáme na bociana“ a v rámci EIT. V období od 1.1.- 31.12.2023 bola odbornými zamestnancami oddelenia epidemiológie priebežne poskytovaná poradenská, prednášková a konzultačná činnosť v problematike imunizácie a výskytu prenosných ochorení. Spolu: 29 x

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

V roku 2023 došlo k úprave epidemiologického informačného systému s možnosťou zakomponovania nových požiadaviek na všetky časti systému, vrátane analytických nástrojov a výstupov. Národný register očkovaných osôb ešte stále nie je súčasťou programu EPIS.

PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

V roku 2023 RÚVZ v Michalovciach nerealizoval žiadny prieskum v rámci zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov SR.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015-2025

V našom každodennom živote je dôležité robiť také rozhodnutia, ktoré nám pomáhajú predchádzať obezite. Obezita je ochorenie, ktoré prináša veľa zdravotných komplikácií a naše telo ňou trpí. V súčasnosti sa obezita považuje za hlavnú hrozbu zdravotného problému. Realizácia Národného akčného plánu prevencie obezity sa vykonáva formou prednášok na základných, stredných školách a taktiež pre seniorov. Každoročne pripadá Svetový deň obezity na 4 marec. Tento rok sa celosvetová osvetová kampaň niesla v duchu témy „[Zmeňme perspektívu: Rozprávajme sa o obezite](#)“. Pri príležitosti tohto dňa Úrad verejného zdravotníctva SR v spolupráci s regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva a Skutočne zdravou školou o.z. vyhlásilo celoslovenskú výtvarnú súťaž pre triedy základných škôl. Súťaž prebiehala v troch kolách- regionálne, krajské a celoslovenské. Danú výtvarnú výzvu spolu s podmienkami súťaže sme zaslali na všetky základné školy (vrátane špeciálnej) v našom regióne Michalovce a Sobrance. Do súťaže sa zapojili štyri základné školy- ZŠ Moskovská, MI, ZŠ Krymská MI, ZŠ Vysoká nad Uhom a ZŠ Palín. Víťazom regionálneho kola sa stala výtvarná práca žiakov 7.A triedy zo ZŠ Moskovskej v Michalovciach. Práca následne postúpila do ďalšieho krajského kola. Informáciu o prebiehajúcej výtvarnej výzve a tiež víťazný obrázok sme zverejnili na našej webovej stránke a vo vestibule RÚVZ. Prostredníctvom poradne zdravia sme realizovali prednášky, besedy a edukačné stretnutia v priebehu celého roka 2023 na materských, základných a stredných školách v počte 10 prednášok /376 detí/. V rámci prevencie obezity pre dospelú populáciu a seniorov sme absolvovali 5 prednášok /206 poslucháčov/ na tému Zdravá výživa.

Projekt Viem, čo zjem

Tento projekt sa v školskom roku 2022/2023 realizoval na troch základných školách v Michalovciach.

1. ZŠ J. Švermu 6 – (spolu 235 detí) 3.roč, 4.roč, 5.roč, 6.roč.
2. Cirkevná ZŠ sv. Michala- (65 detí) 4.roč, 5.roč, 6.roč.
3. ZŠ T.J. Moussona 4 - (spolu 140 detí) 3.roč, 4.roč..

Zadanou témou na školský rok 2022/2023 bola téma Ovocie a Zelenina. Táto lekcia deťom priblížila význam ovocia a zeleniny pre človeka, ako má vyzerat' zdravý tanier a tiež kedy by mali počas dňa konzumovať ovocie a kedy zeleninu. Prednášky sme realizovali v trvaní 1 vyučovacej hodiny a aktívne sme s deťmi pracovali podľa vopred dohodnutého postupu. Na CZŠ sv. Michala sme projekt realizovali ešte v novembri 2022. V mesiaci máj 2023 sme projekt odprednášali na posledných dvoch základných školách a následne zaslali záznam so školenia na UVZ SR.

V novom školskom roku 2023/2024 sme začali s novým 8. ročníkom projektu Viem, čo zjem. Aj tento rok je téma prednášok Ovocie a zelenina. Do projektu sa prihlásili dve základné školy v Michalovciach.

1. Cirkevná ZŠ sv. Michala – 4. A, 5.A, 6.A
2. ZŠ Pavla Horova- 4.A, 4.B, 4.C

V mesiaci november sme projekt zrealizovali na Cirkevnej ZŠ sv. Michala pre všetky tri triedy. Pre ZŠ P. Horova bude projekt odprednášaný v roku 2024.

Celonárodná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity „Výzvy srdce k pohybu“. Kampaň organizuje RÚVZ v Banskej Bystrici v spolupráci s RÚVZ v SR v rámci programu CINDI. Je dlhotrvajúcou výzvou na zvýšenie pohybovej aktivity obyvateľov Slovenskej republiky, ktorá využíva formu súťaže na zvýšenie motivácie k pohybu. Cieľom kampane bolo povzbudiť čo najviac ľudí, aby zaradili do svojho voľného času každodenne aspoň 30 min. pohybových aktivít a žili zdravšie. Kampaň prebiehala od 15.5.2023 do 6.8.2023. V okrese Michalovce boli zverejnené informácie o kampani na web stránke RÚVZ, vestibule pracoviska a v poradni zdravia ponúkané klientom poradne. Distribuovali sme ich na stredné školy, základné školy, TV Mistral, TV Zemplín, inštitúcie a firmy v meste Michalovce.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

V rámci Akčného plánu Stratégie rovnosti, inklúzie a patricipácie Rómov sme vykonali zdravotno- výchovné aktivity na základných školách a komunitných centrách v okrese Michalovce. Realizovali sme besedy, prednášky s premietaním DVD filmov, distribúciu edukačných materiálov na tému zdravá výživa /150ks/.

Prednášková činnosť: *Výchova k partnerstvu a rodičovstvu*- 3 prednášky /103 poslucháčov/. *Závislosti / alkohol, fajčenie, drogy/* - 6 prednášok /156 poslucháčov/.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Od začiatku roku 2023 bolo v základnej poradni vyšetrených 410 klientov. Poradňa zdravia poskytuje svoje služby všetkým klientom so záujmom o starostlivosť o svoje zdravie. Primárne sa zameriavame na aktívne vyhľadávanie a stanovenie rizikových faktorov- srdcovocievnych, nádorových a iných chronických neprenosných ochorení. V našej poradni pracuje lekár a sestry, ktorí boli zaškolení na danú prácu. Odborní pracovníci v poradniach poskytujú preventívne vyšetrenia a poradenstvo v oblasti úpravy životného štýlu podľa individuálnych potrieb klientov stanovením osobného rizikového profilu. Do poradne zdravia sa klienti objednávajú dopredu na určitý čas a dátum. Pri vstupe do ambulancie klient podpíše informovaný súhlas a následne sa realizuje antropometrické meranie podľa štandardných metodík (výška, hmotnosť, obvod páva, obvod bokov), anamnéza a biochemické vyšetrenie. Zameriavame sa na osobnú, rodinnú, fajčiarsku, stravovaciu, pracovnú a pohybovú anamnézu. U žien sa tiež zameriavame sa gynekologickú anamnézu. Realizujeme vyšetrenie krvného tlaku a pulzu. Naša poradňa je vybavená Smokerlyzerom, ktorý používame na vyšetrenie u fajčiarov, kde zisťujeme hladinu CO výdychu, fajčiar taktiež vyplní Fagerstromov dotazník. Zistené údaje vkladáme do programu Test zdravé srdce, spolu s údajmi z rodinnej a osobnej anamnézy, stravovacích zvyklostí. Poradňa na odvykanie od fajčenia sa zabezpečujeme v rámci základnej poradne, len u vybraných klientov (fajčiarov). Veľký dôraz kladieme na výživové poradenstvo, lebo ako dobre vieme výživa je jedným z hlavných faktorov vonkajšieho prostredia, ktoré sa zúčastňujú na vzniku chorenia. Práve ovplyvnením výživy môžeme dosiahnuť zníženie chorobnosti na chronické neprenosné ochorenia. Vo všeobecnosti sa v poradni zdravej výživy zameriavame na odstránenia nedostatkov vo

výžive ľudí, kde patrí: nadmerný energetický príjem v strave, priveľká spotreba najmä živočíšnych tukov, nadmerná spotreba cukru, prílišne solenie jedál, nedostatočný príjem ovocia a zeleniny, nízka spotreba rybieho mäsa. U klienta v poradni zdravej výživy vykonávame štandardný postup spočívajúci zo základného vyšetrenia a následne sa poradenstvo rozširuje o hodnotenie stravovacích zvyklostí.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Na Slovensku pozorujeme stúpajúci trend užívania alkoholu v čoraz mladších vekových kategóriách. S cieľom zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o škodlivosti užívania alkoholu sme realizovali edukačné aktivity na viacerých základných a stredných školách v počte 4 prednášky /246 študentov/. Tému *Fetálny alkoholový syndróm* sme odprednášali pre študentov SZŠ a Gymnázia Pavla Horova v Michalovciach v počte 3 prednášky /223 študentov/. Edukačné aktivity boli doplnené premietaním DVD dokumentu s názvom *Príčiny a následky pitia alkoholu u dievčat v tinedžerskom veku*.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

4. február Svetový deň boja proti rakovine

Pri príležitosti Svetového dňa boja proti rakovine sme v mesiaci február realizovali niekoľko zdravotno - výchovných aktivít. V rámci edukačných stretnutí sme využili zdravotnícky model prsníka a hrubého čreva, ktorý máme k dispozícii.

Aktivity: Prevencia rakoviny prsník a krčka maternice- 5 prednášok (244 poslucháčov).

Prevencia rakoviny hrubého čreva- 3 prednášky (158 poslucháčov) .

Prevencia onkologických ochorení- zamestnanci GPH, ZŠ Strážske, MsÚ- distribúcia 150 ks. letákov

Svetový deň zdravia

Pri príležitosti Svetový deň zdravia sme realizovali Týždeň otvorených dverí v poradni zdravia od 11.4-14.4.2023 . Našu poradňu navštívilo 21 klientov. U každého klienta bolo realizované antropometické vyšetrenie, následne stanovenie BMI a biochemické vyšetrenie (celkový cholesterol, HDL a LDL chol., triglyceridy a glykovaný hemoglobín). V nadväznosti na výsledky vyšetrení, klientom bolo poskytnuté individuálne poradenstvo v oblasti výživy a úpravy životného štýlu. U fajčiarov, ktorí prejavili záujem (3 fajčiari) sme zrealizovali merania Smokerlyzerom a následne poskytli potrebné poradenstvo. V rámci tohto týždňa sme zrealizovali exkurziu poradne zdravia pre študentov stredných škôl v počte 220.

21. september- Svetový deň Alzheimerovej choroby

WHO v roku 1994 vyhlásila 21. september za Svetový deň Alzheimerovej choroby. Pre globálny nárast počtu prípadov na celom svete patrí tomuto ochoreniu celý mesiac september. Cieľom svetového dňa je zvyšovať povedomie o tomto ochorení v populácii. Na túto tému sme realizovali 2 prednášky /68 poslucháčov/ v Klube dôchodcov a združení pre duševné chorých Integra.

Svetový deň srdca

Pri príležitosti Svetového dňa srdca sme informáciu zverejnili na informačný panel vo vestibule RÚVZ a pred budovou RÚVZ. Distribuovali sme informačno- propagačné brožúry, letáky širokej verejnosti v počte 250ks / MsÚ, UPSVaR, Klub dôchodcov, Zemplínske osvetové stredisko.

Prednášková činnosť: *Hypertenzia, RF KVCH ochorení*- 1 prednáška pre seniorov z Klubu dôchodcov v zasadačke RÚVZ /35 seniorov/.

Hypertenzia, RF KVCH ochorení – 4 prednášky pre externých študentov SZŠ, SOŠ Hotelovej a žiakov 9.roč. základnej školy /163 poslucháčov/. Prednášky boli doplnené premietaním dokumentárnych filmov.

Svetový deň duševného zdravia

V rámci vyhláseného svetového dňa sme uskutočnili 6 prednášok na tému *Stres a Duševné zdravie seniorov*. Prednášky boli realizované pre seniorov a tiež pre študentov SŠ v počte 234 poslucháčov. Poskytli sme im vhodný zdravotno- výchovný materiál. Informačné letáky k danému dňu sme zverejnili vo vestibule úradu.

Svetový deň diabetu

V rámci Svetového dňa diabetu sme zverejnili informačné letáky, brožúry vo vestibule RÚVZ v Michalovciach. Počas dňa otvorených dverí 14.11.2023 našu poradňu zdravia navštívilo 8 klientov, ktorým boli namerané hodnoty glykovaného hemoglobínu. Informačné letáky sme distribuovali tiež širokej verejnosti – zamestnancom GPH v Michalovciach, seniorom v klube dôchodcov a na poliklinike v počte 125 ks. Realizovali sme prednáškovú činnosť, kde sme sa zamerali na dôležitosť a prevenciu pred týmto ochorením, na zdravotné komplikácie spojené s cukrovkou, rizikové faktory a liečbu diabetu. Prednášky boli doplnené premietaním dokumentárneho DVD filmu *Tichý zabijak- Diabetes mellitus 2. typu.*- 4 prednášky pre 190 poslucháčov

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022-2030

Nedostatočná pohybová aktivita je významný rizikový faktor pre vznik chronicky neprenosných ochorení. Všetci klienti poradne sú oboznámení o potrebe primeranej fyzickej aktivity podľa veku a zdravotného stavu. Počas prednáškových aktivít sa špecifikujeme na jednotlivé cieľové skupiny. Prednášky a besedy sú zamerané na podporu vhodnej pohybovej aktivity, prevenciu osteoporózy, redukciu telesného tuku a zlepšenie telesnej kondície.

Pri príležitosti Svetového dňa –Pohybom ku zdraviu sme zverejnili informácie o kampani „Vyzvi srdce k pohybu“ na web stránke RÚVZ a vestibule pracoviska V poradni zdravia boli klientom ponúkané informačné plagáty a účastnícke listy. Informačné letáky sme tiež distribuovali osobne na stredné a základné školy, polikliniku a zdravotné strediska, inštitúcie a firmy v meste Michalovce. V rámci Svetového dňa – Pohybom ku zdraviu sme realizovali aj edukačno- výchovné činnosti formou prednášky a diskusie pre dospelých a deti.

Prednášková činnosť: *Pohybová aktivita* -3 prednášky /96 poslucháčov v združení Integra, DSS a Klub dôchodcov/

Deti a pohyb- 5 prednášok /159 detí na materských a základných školách/.

Prevencia osteoporózy- 3 prednášky/108 poslucháčov v DSS, Klub dôchodcov a externí študenti SZŠ/

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030

Užívanie tabakových výrobkov má závažný vplyv na zdravie a v celosvetovom meradle je považované za jeden z rizikových faktorov, ktoré spôsobujú poškodenie zdravia a zvyšujú počet úmrtí. Cieľom Národného akčného plánu na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s

ich užívaním. Dňa 31.5.2023 od 9.00 hod do 12.00 hod sa na RÚVZ v Michalovciach uskutočnil „Deň otvorených dverí“ pri príležitosti Svetového dňa bez fajčenia. Tejto akcie sa zúčastnilo 11 klientov vo veku od 29 do 62 rokov z toho bolo 6 žien a 5 mužov. Realizovali sme edukačnú činnosť pre študentov SOŠ Hotelovej a SZŠ /74 študentov/ - prednáška + premietanie DVD filmu „Kým stúpa dym“. Študenti, ktorí prejavili záujem tak im bolo realizované merania oxidu uhoľnatého /9 študentov/. V rámci tohto dňa sme vykonávali merania oxidu uhoľnatého vo vydychovanom vzduchu, prostredníctvom Fagerstromovho dotazníka sme zisťovali stupeň závislosti od nikotínu a taktiež sme poskytli klientom individuálne poradenstvo. Informácie o Svetovom dni bez tabaku a Dni otvorených dverí sme spropagovali na web stránke RÚVZ Michalovce a vestibule RÚVZ. Pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku sme v mesiaci jún uskutočnili 4 prednášky v počte 144 študentov na základných a stredných školách. Od 9.1.2023- do 20.1.2023 sme obsluhovali Linku na odvykanie od fajčenia v čase od 8.00h- 15.00h. Volajúci boli informovaní o možnostiach ako sa odnaučiť fajčiť, prípadne boli oboznámení a doporučení na poradne pre odvykanie od fajčenia v mieste svojho bydliska. Spolu bolo 37 volajúcich . Po ukončení linky bola odovzdaná na RÚVZ Humenné.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

26.6. – bol OSN vyhlásený Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi. Téma medzinárodného dňa na rok 2023 bol „*Ludia na prvom mieste: zastavme stigma a diskrimináciu , posilníme prevenciu*“ V rámci tohto dňa sme realizovali edukačné aktivity v počte 6 prednášok /299 /poslucháčov. Vo vestibule RÚVZ sme zverejnili informačné letáky k danej téme. Pri príležitosti Európskeho týždňa proti drogám sme realizovali edukačné aktivity zamerané na prevenciu zneužívania drog. V rámci besied a prednášok sme zdôrazňovali význam prevencie zneužívania drog a zároveň povedomie o legálnych a nelegálnych drogách. Prednášky boli doplnené premietaním dokumentárnych filmov *Až do dna...*, *Kým stúpa dym* a realizovali sa na troch základných a jednej strednej škole pre /115 študentov/. Na tému Európsky týždeň proti drogám bol vytvorený informačný panel vo vestibule RÚVZ Michalovce.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Nitre**

1. ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1. PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY V. (NEHAP V.)

Cieľom úlohy je zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, úrazmi, UV žiarením, klimatickými zmenami.

- v rámci regionálneho prioritného cieľa B – aktivity Zlepšovanie zdravotnej bezpečnosti pitnej vody vykonávame monitorovanie kvality pitnej vody vo verejných vodovodoch v okresoch Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce. V roku 2023 bolo odobratých a v laboratóriu RÚVZ so sídlom v Nitre bolo vyšetrených spolu 200 vzoriek pitnej vody (159 vzoriek kontrolný monitoring, 41 vzoriek preverovací monitoring).
- v rámci tejto úlohy sú priebežne riešené problémy s kvalitou vody v obciach, v ktorých zatiaľ nie je vybudovaný vodovod a to v obci Ladice, Neverice, Hosťovce a Kostol'any pod Trábečom v okrese Zlaté Moravce.
- súčasťou tejto úlohy je aj monitorovanie kvality vody z verejných vodných zdrojov – pramene, artézske studne v okresoch Nitra, Zlaté Moravce a Šaľa s dôrazom na prítomnosť ťažkých kovov vo vode. V priebehu roka 2023 boli odobraté vzorky vôd na overenie kvality vody (31 vzoriek) – tieto zdroje vykazujú kolísavú kvalitu vodu, hlavne po stránke mikrobiologickej (hlavne pramene v meste Nitra)
- na oddelení počas celého roka je k dispozícii environmentálna poradňa zdravia
- v roku 2023 zamestnankyne RÚVZ odd. HŽP zabezpečovali sledovanie kvality vody na kúpanie na umelých kúpaliskách s celoročnou prevádzkou, taktiež aj na sezónnych kúpaliskách. Kvalita vody na kúpanie bola sledovaná podľa Pokynov pre monitoring a štátny zdravotný dozor v kúpacjej sezóne 2023 a v rozsahu podľa vyhlášky MZ SR č. 308/2012 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na kvalitu vody kúpalísk, vody na kúpanie a jej kontrolu a na kúpaliská (ďalej len „vyhláška MZ SR č. 308/2012 Z.z.“). Z umelých kúpalísk v okresoch Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce bolo odobraté vzorky bazénových vôd, v rámci plnenia úlohy boli vykonané odbery vzoriek vôd na kúpanie z letných a termálnych kúpalísk počas kúpacjej sezóny 2023 aj na prítomnosť baktérie *Legionella* sp. Ani v jednom prípade nebola zistená ich prítomnosť.
- v rámci regionálneho prioritného cieľa C - Minimalizácia nepriaznivých účinkov chemických látok na ľudské zdravie a životné prostredie boli vykonané kontroly na dodržiavanie zákona č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Ani v jednom prípade nebolo zistené porušovanie zákona o ochrane nefajčiarov

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

Cieľom úlohy je zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu *Legionella* v ubytovacích zariadeniach v celej Slovenskej republike. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu je možné znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito

mikroorganizmami. Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami je možné sa lepšie zamerať na nápravné opatrenia, ktoré sú cielené na odstránenie, resp. minimalizáciu ich výskytu.

- v rámci plnenia úlohy bolo v roku 2023 vytypované zariadenie kde budú odobraté vzorky a vykonaná analýza vzoriek

2. PREVENTÍVNE PRACOVNÉ LEKÁRSTVO

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK

Hlavným cieľom je zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie sme využívali odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) sme uplatňovali legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskeho spoločenstva. Hlavne vo výrobných priestoroch sme uplatňovali anonymné tzv. kontrolné listy informovanosti zamestnancov, ktorými sme overovali úroveň poskytovania informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zameraných na expozíciu rizikovým faktorom. Zisťovali sme rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na pracoviskách. Zabezpečovali sme efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v dozorovaných subjektoch.

V priebehu roku 2023 bol zamestnancami odboru PPL RÚVZ Nitra v rámci plnenia programov a projektov štátny zdravotný dozor zameraný aj na kontrolu plnenia povinnosti zamestnávateľov uvedenej v § 30 ods. 1 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravotníctva a o zmene a doplnení niektorých zákonov – zabezpečiť posúdenie zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia a na základe tohto posúdenia zabezpečiť vypracovanie písomného posudku o riziku s kategorizáciou prác z hľadiska zdravotného rizika v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou – tímom pracovnej zdravotnej služby alebo osobami samostatne vykonávajúcimi niektoré činnosti pracovnej zdravotnej služby. Štátnym zdravotným dozorom bolo zistené, že v prípadoch, kedy zamestnávatelia zabezpečujú posúdenie zdravotných rizík v pracovnom prostredí zdravotníckymi pracovníkmi (tímom pracovnej zdravotnej služby alebo osobami samostatne vykonávajúcimi niektoré činnosti pracovnej zdravotnej služby), sú predkladané dokumenty na dobrej odbornej úrovni.

Kontroly s týmto zameraním boli pracovníkmi odboru PPL vykonané celkom v 586 subjektoch, z toho v 108 subjektoch s určenou rizikovou prácou. Vo všetkých subjektoch, ktoré majú rizikové práce je zabezpečený zdravotný dohľad (vrátane lekárskeho preventívneho prehliadok) dodávateľsky alebo vlastnými pracovnými zdravotnými službami.

Pri výkone dozoru boli používané anonymné kontrolné listy na overenie informovanosti zamestnancov o otázkach súvisiacich s ochranou zdravia pri práci, používanými osobnými ochrannými pracovnými prostriedkami. V 261 prípadoch boli zamestnancami vyplnené kontrolné listy zamerané na zistenie informovanosti zamestnancov o zdravotných rizikách pri

práci, napr. v prostredí s rizikovým faktorom hluk, biologické faktory, chemické faktory, karcinogény a mutagénne faktory, psychická pracovná záťaž, biologické faktory, vibrácie, práce s bremenami. Po vyhodnotení týchto kontrolných listov – dotazníkov informovanosti možno konštatovať, že úroveň poznatkov zamestnancov o zdravotných rizikách pri práci bola rôzna, v mnohých prípadoch nedostatočná a závisí od mnohých faktorov (prístup zamestnávateľa, úroveň školenia, úroveň zabezpečenia zdravotného dohľadu, osobný záujem a zdravotná uvedomelosť zamestnanca).

Zamestnávateelia predkladali prevádzkové poriadky samostatne alebo v rámci vydávania rozhodnutí o uvedení pracovných priestorov do prevádzky. V predkladaných posudkoch o riziku často chýbali konkrétne údaje o pracoviskách, veľkú časť tvorili informácie doslovne prevzaté z platnej legislatívy často bez súvisu s konkrétnymi pracovnými činnosťami. Na základe konzultácie operatívne boli dokumenty dopĺňané o potrebné údaje a upresňované.

Na základe objektivizácie a posúdenia rizík bolo v r. 2023 predložených 54 návrhov na zaradenie pracovných činností do kategórie rizikových prác a 9 návrhov na vyradenie z kategórie rizikových prác.

2.1.1. ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK (RIZIKOVÉ PRÁCE)

Dozorná činnosť bola osobitne zameraná na práce pri ktorých sú pracovné činnosti zaradené do 3. alebo 4. kategórie rizika a na pracovné činnosti pri ktorých sú zamestnanci exponovaní hluku, vibráciám, chemickým faktorom (hlavne pevným aerosólom, toxickým, veľmi toxickým látkam, karcinogénom, chemickým látkam zakázaným či s obmedzeným použitím) a prehodnotenie pracovných podmienok v súvislosti s výskytom profesionálnych ochorení.

Údaje o rizikových prácach v dozorovanom území (okres Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce) sa spracovávajú v programe ASTR 2011. V priebehu roka sa aktualizujú počty zamestnancov v riziku práce priebežne na základe údajov získaných pri štátnom zdravotnom dozore a na základe údajov zaslaných zamestnávateľmi na RÚVZ. Týmto spôsobom sa vytvorila databáza závodov, pracovísk, počtov exponovaných osôb podľa jednotlivých rizikových faktorov, kategórií rizikových prác a podľa prevládajúcich činností. Závery z protokolov o meraní a analýz škodlivých faktorov v pracovnom prostredí, ktoré sú vykonané odborom laboratórnych činností RÚVZ Nitra (počet meraní a vyšetrených vzoriek v pracovnom prostredí v roku 2023 vykonaných Odborom laboratórnych činností RÚVZ so sídlom v Nitre – 3485) sú použité pre hodnotenie zdravotných rizík v rozhodovacom konaní RÚVZ. V roku 2023 bolo vydaných 54 nových rozhodnutí na zaradenie prác do kategórií a 9 návrhy na zrušenie rizikových prác.

V územnej pôsobnosti RÚVZ Nitra je 135 organizácií s vyhlásenými rizikovými prácami s celkovým počtom zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce 4736, z toho 1229 žien. Na rizikových pracoviskách je v 3. kategórii rizika 4503 zamestnancov, z toho 1218 žien v 4. kategórii je 233 zamestnancov, z toho 11 žien.

Podľa druhu prevažujúcej činnosti priemyselná výroba vysoko prevyšuje ostatné odvetvia v počte osôb v riziku práce (3574 osôb z toho 795 žien), nasleduje zdravotníctvo (450 osôb z toho 338 žien), dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd (132 osôb z toho 8 žien), dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (70 osôb z toho 0 žien), veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov (60 osôb z toho 0 žien), stavebníctvo (51 osôb z toho 0 žien), administratívne a podporné služby (39 osôb z toho 23 žien), verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie (30 osôb z toho 26 žien),

vzdelávanie (27 osôb z toho 17 žien. Tento trend je porovnateľný s predchádzajúcim rokom a takéto rozdelenie je pravdepodobne možné očakávať aj v budúcich rokoch.

Na území dozorovanom RÚVZ Nitra neboli v roku 2023 vyhlásené rizikové práce u súkromne hospodáriacich roľníkov ani u samostatne zárobkovo činných osôb.

V roku 2023 klesol počet organizácii s vyhlásenými rizikovými prácami, nakoľko mnoho subjektov ukončilo prevádzkovanie svojej činnosti a klesol aj počet zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce celkom o 752 zamestnancov a počet žien vykonávajúcich rizikové práce (o 171 žien). Klesajúci počet je aj u zamestnancov v 4. kategórii rizika o 87, počet 11 žien sa nezmenil.

U subjektov s väčším počtom zamestnancov naďalej prevláda trend znižovania počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, ktorý je výsledkom opatrení vykonaných zamestnávateľom za účelom znižovania miery rizík na pracoviskách. Tento trend súvisí so snahou zamestnávateľov odbúravať plnenie povinností vyplývajúcich z platnej legislatívy v oblasti ochrany zdravia pri práci na rizikových pracoviskách a so snahou zamestnávateľov znižovať náklady spojené so zabezpečením zdravotného dohľadu pre zamestnancov.

Výkon štátneho zdravotného dozoru bol zameraný najmä na plnenie povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z legislatívnych úprav v oblasti ochrany zdravia pri práci harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, najmä z ustanovení zákona č. 355/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov.

V podnikoch, kde už boli rozhodnutím orgánu verejného zdravotníctva v minulosti vyhlásené rizikové práce, sme sa zamerali na prehodnotenie pracovných podmienok, úroveň expozície zamestnancov jednotlivým rizikovým faktorom a na plnenie opatrení na ochranu zdravia zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v súlade s prevádzkovými poriadkami. Pri posudzovaní návrhov na určenie rizikových prác na nových pracoviskách resp. pri nových pracovných činnostiach bola pozornosť zameraná na dôsledné hodnotenie posudkov o riziku, zaraďovanie zamestnancov na rizikové práce na základe zdravotnej spôsobilosti na výkon práce a úroveň ochranných opatrení na zníženie rizík na pracovisku.

Ďalší vývoj rizikových prác v dozorovanom území sa bude odvíjať od hospodársko-ekonomickej situácie v regióne – rušenie, rozširovanie, resp. vznik nových prevádzok zameraných hlavne na automobilovú a strojárenskú výrobu s činnosťami, ktoré sú často spojené s významnými zdravotnými rizikami pre zamestnancov (hluk, vibrácie, fyzická záťaž), od skvalitnenia doterajšieho spôsobu ich posudzovania a hodnotenia odbornými zdravotníckymi pracovníkmi tímov PZS a taktiež od prístupu zamestnávateľov k zabezpečovaniu vhodných a účinných opatrení na znižovanie rizík v pracovnom prostredí.

2.1.2. ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z LÁTOK A ZMESÍ KLASIFIKOVANÝCH AKO TOXICKÉ

Dozorná činnosť RÚVZ Nitra bola zameraná na plnenie povinností, ktoré pre zamestnávateľov vyplývajú z nariadenia vlády č. 355/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov. Previerky boli zamerané na dodržiavanie povinností zamestnávateľov pri ochrane zdravia zamestnancov pri výrobe, predaji, skladovaní a inom zaobchádzaní s toxickými látkami a zmesami a veľmi toxickými látkami a zmesami.

Na území, ktoré dozoruje RÚVZ so sídlom v Nitre sa používajú veľmi toxické látky a zmesi a toxické látky a zmesi v priemyselnej výrobe (najviac v spoločnosti Duslo, a.s. Šaľa,

Sika Automotive Slovakia s.r.o., Zlaté Moravce), v chemických laboratóriách pri výučbe (SPÚ Nitra, UKF Nitra), v diagnosticko-analytických biochemických zdravotníckych zariadeniach (Medirex a.s., Pezinok, biochemické laboratóriá v Nitre) a veterinárnych pracoviskách (Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv Nitra, Plemenárske služby SR, š.p. Bratislava, pracovisko Nitra - Lužianky) a v laboratórnych zariadeniach výskumných pracovísk (Ústav ekológie lesa SR, Zvolen, pobočka biológie drevín Nitra, AgroBiotech-Výskumné pracovisko SPÚ Nitra).

V roku 2023 nebol vydaný súhlas so skladovaním a manipuláciou s veľmi toxickými látkami a zmesami ani v jednom prípade.

Najvýznamnejším podnikom zameraným na chemickú výrobu na území dozorovanom RÚVZ so sídlom v Nitre je spoločnosť Duslo, a. s. Šaľa. Je významný z hľadiska počtu zamestnancov aj z hľadiska výskytu rizikových faktorov a ich kombinácií. Podnik je zameraný na výrobu priemyselných hnojív, gumárenských chemikálií, prípravkov na ochranu rastlín, disperzných lepidiel typu Duvilax, výrobkov horčíkovej chémie a pod.

V podniku Duslo a.s., pracovisko Šaľa v roku 2023 z celkového počtu zamestnancov 1635/314 žien evidujeme v 3. kategórii rizika 551 zamestnancov (z toho 19 žien), z toho exponovaných hluku 311/1, chemickým faktorom (spôsobujúcim vznik kožných ochorení) – 206/9, chemickým faktorom 166/4, pevným aerosólom – 99/3, laserovému žiareniu 5/5 a ionizujúcemu žiareniu 4/0.

Na všetkých pracoviskách s rizikom chemických faktorov boli zamestnávateľom vypracované prevádzkové poriadky a posudky o riziku so zaradením do príslušnej kategórie.

V roku 2023 bolo komisiou na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami vydaných 18 osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami (z toho v 9 prípadoch na základe skúšky pred komisiou) a v 9 prípadoch na základe predložených dokladov a dĺžke odbornej praxe), údaje sú uvedené v tabuľke č. 4.

V roku 2023 boli komisiou na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu z dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie vydané 4 osvedčenia o odbornej spôsobilosti na prácu z dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie (všetky na základe predložených dokladov a dĺžke odbornej praxe).

Evidovali sa hlásenia o použití chemických prípravkov na ochranu rastlín a pri DDD činnostiach. V roku 2023 bolo evidovaných 110 hlásení o použití chemických prípravkov pri výkone DDD činnosti. Vo všetkých prípadoch sa používali povolené prípravky a práce zabezpečovali osoby s odbornou spôsobilosťou na výkon uvedených činností.

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru bolo zistené, že práce s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami riadia odborne spôsobilé osoby.

Pri kontrolách zameraných na používanie chemických látok, ktoré sú zakázané alebo obmedzené neboli zistené u zamestnávateľov nedostatky.

2.1.3. ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z KARCINOGENÝCH A MUTAGENÝCH FAKTOROV VRÁTANE AZBESTU A Z LÁTOK POŠKODZUJÚCICH REPRODUKCIU A NARÚŠAJÚCICH ENDOKRINNÝ SYSTÉM

Dozorná činnosť bola zameraná na uplatňovanie legislatívnej úpravy – nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. v znení neskorších doplnkov a zmien v praxi.

Na území dozorovanom RÚVZ so sídlom v Nitre sa používajú chemické karcinogény a mutagény v priemyselnej výrobe (DUSLO a.s. Šaľa, TEGAL, s.r.o. Vrábľa, Land Rover Slovakia s.r.o. Nitra, BIA Plastic and Plating Technology Slovakia, s.r.o. Čab, Matador Automotive Vrábľa a.s., SECOP s.r.o. Zlaté Moravce, KTL ZM a.s. Zlaté Moravce, SEC spol. s r.o. Nitra), v chemických laboratóriách vysokých škôl pri výučbe (SPÚ Nitra, UKF Nitra), v zdravotníckych zariadeniach (FN Nitra, Špecializovaná nemocnica sv. Svorada Zobor, n.o. Nitra, Nemocnica AGEL Zlaté Moravce a.s. Zlaté Moravce), veterinárnych pracoviskách (Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv Nitra, Plemenárske služby SR, š.p. Bratislava, pracovisko Nitra - Lužianky) a v laboratórnych zariadeniach výskumných pracovísk (Ústav ekológie lesa SR, Zvolen, pobočka biológie drevín Nitra, Výskumné centrum AgroBioTech, SPÚ Nitra).

Štátny zdravotný dozor bol v r. 2023 zameraný na kontrolu plnenia opatrení v súlade s legislatívnou úpravou – nariadenia vlády č. 356/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov.

V roku 2023 bolo vykonaných 10 kontrol zameraných na používanie chemických karcinogénov a to v spoločnostiach: SPU v Nitre – FAPZ, Miba Steeltec s.r.o. Vrábľa; BIA Plastic and Plating Technology Slovakia s.r.o., Čab; TEGAL, s.r.o. Vrábľa; MATADOR Automotive Vrábľa, a.s. Vrábľa; Duslo, a.s. Šaľa; PPC Čab, a.s. Nové Sady; Nemocnica AGEL Zlaté Moravce a.s. Zlaté Moravce; TREBAN AT, s.r.o. Machulince, SEC spol. s r.o. Nitra, Jaguar Land Rover Slovakia s.r.o. Nitra. Dozorná činnosť bola zameraná na kontrolu plnenia opatrení pri pracovných procesoch spojených s používaním karcinogénov s dosahom na elimináciu expozície zamestnancov karcinogénnym a mutagénnym faktorom, kontrolu používania osobných ochranných prostriedkov – vhodných respirátorov s filtrom, ochranných rukavíc, kontrolu skladovania uvedených látok a evidenciu.

V roku 2023 boli vydané 4 rozhodnutia na činnosti spojené so spracovaním, manipuláciou a so skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov 3 subjektom: Jaguar Land Rover Slovakia s.r.o. Nitra (2 vydané rozhodnutia), Nemocnica AGEL Zlaté Moravce a.s. Zlaté Moravce, SEC spol. s r.o. Nitra.

Spoločnosti Jaguar Land Rover Slovakia s.r.o. Nitra boli vydané 2 rozhodnutia, jedno rozhodnutie na činnosti spojené so spracovaním, manipuláciou a so skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov – motorové palivo – Super 95 E10, etanol s obsahom benzénu (Karc. 1A, Muta 1B) a benzínu (Karc. 1B, Muta 1B) na pracovisku Montáž (T&F) – Linka 9, na pracovisku Pracovisko veľkých opráv (MAJOR RECTIFICATION AREA) a v priestoroch pracoviska Materiálové plánovanie a logistika(MP&L) – Fuel Farm, druhé rozhodnutie na činnosti spojené so spracovaním, manipuláciou a so skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov – značkovacia krieda IRWIN – červená permanentná (Karc. 1A) v priestoroch Karosárne (Body in White) na pracovisku Zváračské robotické zariadenie SWS spadajúce pod operatívnu údržbu (Underbody). Spoločnosti Nemocnica AGEL Zlaté Moravce a.s. Zlaté Moravce bolo vydané rozhodnutie na činnosti spojené so spracovaním, manipuláciou a so skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov – formaldehyd 4% (Karcinogén kat.

1B), formaldehyd 10% (Karcinogén kat. 1B) a automobilový benzín (Karcinogén kat. 1B a Mutagén 1B) v priestoroch nemocnice. Spoločnosti SEC spol. s r.o. Nitra bolo vydané rozhodnutie na činnosti spojené so spracovaním, manipuláciou a so skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov – fenoftaleín 1% (Karcinogén kat. 1B) na pracovisku Výrobná hala D – stará lakovňa a Výrobná hala H3 – nová lakovňa.

Na území dozorovanom RÚVZ so sídlom v Nitre evidujeme 3 subjekty s vyhlásenými rizikovými prácami z dôvodu expozície zamestnancov karcinogénnym látkam. V dvoch prípadoch ide o expozíciu karcinogénnym a mutagénnym faktorom - cytostatikám v zdravotníckych zariadeniach - Fakultná nemocnica Nitra (Oddelenie rádioterapie a klinickej onkológie, Urologické oddelenie) a Špecializovaná nemocnica Sv. Svorada Zobor n.o., Nitra (Oddelenie klinickej onkológie, Ambulancia klinickej onkológie). V jednom prípade ide o expozíciu karcinogénnym a mutagénnym faktorom – formaldehyd v zdravotníckom zariadení Fakultná nemocnica Nitra (Oddelenie patológie). Počet exponovaných zamestnancov cytostatikám v 3. kategórii je 100 (z toho 80 žien). Počet exponovaných zamestnancov formaldehydu v 3. kategórii je 17 (z toho 16 žien). Tretím subjektom s evidovanou rizikovou prácou z dôvodu expozície zamestnancov karcinogénom – tvrdé drevo (dub, buk) je spoločnosť TREBAN AT, s.r.o., Machulince, výroba kvetináčov s počtom exponovaných 3 zamestnancov (muži).

K významnejším zmenám pri práci s expozíciou karcinogénnym látkam došlo v r. 2023 v spoločnostiach:

- DUSLO, a.s. Šaľa – vzhľadom k poklesu objemu výroby produktov sa znížila spotreba používaných karcinogénov (anilín, vinylacetát, formaldehyd),
- KTL ZM a.s., Zlaté Moravce – v r. 2023 sa nepoužíval Hydrazín acetát 64% a vinylacetát, došlo k zvýšeniu spotreby Bonderitu M-Zn 1993 R6 vo výrobe v množstve cca o 4 t (z 9,289 t na 13,224 t);
- Auria Solutions Slovakia s.r.o. – zvýšenie spotreby prípravku SPECIFLEX NE 138 o 90 t (zo 160,8 t na 250,8 t).

V rámci dozornej činnosti zameranej na uplatňovanie nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci sa v spolupráci s NRC pre zdravotnú problematiku vláknitých prachov RÚVZ v Nitre vykonali 2 kontroly zabezpečenia búracích prác na stavbách s použitými materiálmi z azbestu. Pri posudzovaní projektových dokumentácií boli stavebníci upozorňovaní na plnenie povinností pri likvidácii stavebných materiálov s obsahom azbestu.

Bolo vydaných 151 posudkov na odstraňovanie stavebného materiálu obsahujúceho azbest zo stavieb, z toho odstraňovanie v exteriéroch bolo odsúhlasené v 146-tich prípadoch, v interiéri - predovšetkým bytové jadrá sa posudzovali v 5-tich prípadoch.

Vo všetkých prípadoch boli žiadatelia držiteľmi oprávnenia na výkon uvedených činností vydaného ÚVZ SR.

Spolu so žiadosťou o vydanie súhlasu na uvedené činnosti boli prevádzkovateľmi predkladané prevádzkové poriadky, ktoré obsahovali posudky o riziku, opis činností a pracovných postupov pri práci s materiálmi obsahujúcim azbest, plánované aj vykonané opatrenia na zníženie expozície zamestnancov prachu z azbestu pri búracích prácach a plán práce.

O výkone odstraňovania azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest (oznámenie o začatí a ukončení prác s azbestom) v roku 2023 bolo zaslaných 148 oznámení. Výkon ŠZD po oznámení o začatí výkonu odstraňovania azbestu bol vykonaný v 2 prípadoch.

ŠZD bol zameraný na zisťovanie používania chemických látok, ktoré sú zakázané alebo ich používanie je obmedzené. Pri dozornej činnosti nebolo zistené porušenie týchto povinností.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Cieľom je napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieľným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

Ďalšími cieľmi je navrhovať a usmerňovať realizovanie intervenčných aktivít zameraných na znižovanie zdravotných rizík zo životného štýlu, z práce a z pracovného prostredia, navrhovať a usmerňovať zlepšovanie pracovného prostredia a zdravotného stavu zamestnancov v spolupráci so zamestnávateľmi, SZČO a PZS (prostredníctvom poradní zdravia, projektu Zdravé pracoviská, a i.) - zapájať sa do európskych informačných kampaní, vedených európskymi inštitúciami, zameraných na informovanie o povinnostiach zamestnávateľov v ochrane zdravia pri práci, komunikovanie o zdravotných rizikách z faktorov práce a pracovného prostredia, hľadanie efektívnych spôsobov ochrany a podpory zdravia pri práci a realizáciu vhodných preventívnych opatrení, realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi, zvyšovať odbornú a technickú vybavenosť pracovísk na poskytovanie odborného poradenstva a vykonávanie objektívnych zisťovaní, zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov o kombinovanom pôsobení faktorov z práce, pracovného prostredia a faktorov životného štýlu, a o možnosti zosilňovania až znásobenia ich negatívnych účinkov na zdravie, zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov prostredníctvom médií o možnostiach ochrany a podpory zdravia pri práci a pri zmene návykov v spôsobe života.

V roku 2023 bolo v rámci Poradne ochrany a podpory zdravia pri práci pracovníkmi oddelenia PPL poskytnutých v rámci individuálneho poradenstva a telefonickej konzultácie 253 konzultácií pre občanov, zamestnancov ako aj pre zamestnávateľov.

Skupinové poradenstvo sa v roku 2023 neposkytovalo.

Overovanie dodržiavania legislatívnych požiadaviek týkajúcich sa poskytovania informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci bolo realizované aj prostredníctvom dotazníkov informovanosti (216 anonymných dotazníkov informovanosti). Anonymné kontrolné listy - tzv. dotazníky informovanosti zamestnancov boli zamerané na rizikové faktory: hluk, biologický faktor, chemické faktory, karcinogény, bremená a vibrácie.

Odborné poradenstvo bolo vo viacerých prípadoch poskytnuté pracovným zdravotným službám (napr. Falck Healthcare, a.s. Bratislava, ProCare, a.s. Bratislava, Duslo a.s., Šaľa, Sanos Vrábľa, s.r.o., TeamPrevent s.r.o., Bratislava, Medicínske centrum Nitra, s.r.o., Nitra, OHS, s.r.o., Opatovce nad Nitrou, MIOMED, s.r.o., Bratislava, Fakultná nemocnica L. Pasteura Košice, MEDFIN, pracovná zdravotná služba, a.s., Bratislava, PZS Sante Slovakia,

s.r.o., Bratislava, Medison, s.r.o., Košice, MED POINT, s.r.o., Senec, Falck Healthcare, a.s., Bratislava, BOZPO, s.r.o., Prievidza a ďalšie).

Pracovníci Oddelenia PPL poskytujú poradenstvo a konzultácie aj v oblasti problematiky týkajúcej sa práce s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami resp. problematiky týkajúcej sa práce s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie, práce s diizokyanátmi.

2.2.1. ZDRAVÉ PRACOVISKÁ

Projekt „Zdravé pracoviská“ realizujeme v spoločnosti DUSLO a.s., Šaľa zameranej na chemickú výrobu.

Plnenie programu „Zdravé pracoviská“ v spoločnosti Duslo a.s. Šaľa je zamerané na analýzu zdravotného rizika na pracoviskách :

- s kombinovaným účinkom nebezpečných chemických faktorov
- na pracoviskách ktoré používajú v technologických procesoch NCHF klasifikované ako karcinogény kat. 1A, 1B, 2.

Ďalej je zamerané na upresnenie zdravotného rizika z expozície zamestnancov NCHF na základe osobných odberov a analýz vzoriek ovzdušia a analýzu zdravotného stavu zamestnancov vo vzťahu k profesionálnym rizikám na základe posudkových záverov z LPP.

Závod Duslo, a.s. Šaľa patrí k najvýznamnejším spoločnostiam chemického priemyslu na Slovensku. Výrobný program je zameraný na výrobu priemyselných hnojív, gumárenských chemikálií, polyvinylacetátových a polyakrylátových lepidiel, disperzií, rôznych špeciálnych produktov organickej a anorganickej chémie a produktov horčíkovej chémie. Od roku 2005 je súčasťou medzinárodného holdingu AGROFERT Holding, a.s., globálne pôsobiaceho v chemickom priemysle, poľnohospodárstve a potravinárstve. Súčasťou Dusla a.s. je od r. 2006 závod Istrochem, a.s. Bratislava. Celkový počet zamestnancov Dusla a.s. Šaľa k 31.12.2023 je 1635/314 žien. Zdravotný dohľad na pracoviskách zabezpečuje zamestnávateľ vlastnou pracovnou zdravotnou službou od r. 2006, na základe oprávnenia – rozhodnutia ÚVZ SR č. OPPL-5589/2006-Oj zo dňa 19.9.2006.

Z hľadiska charakteristiky pracovných podmienok na jednotlivých pracoviskách v 3. kategórii rizika evidujeme 551 zamestnancov (z toho 19 žien), z toho exponovaných chemickým faktorom (spôsobujúcim vznik kožných ochorení) - 206/9, chemickým faktorom – 166/4, pevným aerosólom - 99/3, hlukom 311/1, laser 5/5, ionizujúce žiarenie 4/0. Aktuálny stav rizikových prác v spoločnosti Duslo Šaľa, a.s. je uvedený v rozhodnutí RÚVZ Nitra č. PPL/A/2020/04774 zo dňa 18.11.2020.

Pri závode Duslo a.s. Šaľa je zriadené Centrum zdravotnej starostlivosti, v ktorom sa zabezpečujú pre zamestnancov lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci. Pre zamestnancov v riziku práce sú lekárske prehliadky zabezpečované ambulanciou pracovného lekárstva, lekárom s predpísanou špecializáciou. Pre zamestnancov v riziku hluku, chemických škodlivín, pevných aerosolov a ionizujúceho žiarenia sa zabezpečujú rekondičné pobyty vo vybraných zariadeniach, ktoré garantujú okrem iného obsahujú náplň pobytov v zmysle Vyhl. č. 148/2010 Z.z. Zamestnanci sa môžu každoročne zúčastniť vyšetrenia rizikových faktorov - TK, triglyceridy, celkový cholesterol, cukor, vyšetrenie KVS a tí, ktorí vykonávajú práce pri počítačoch významnú časť pracovnej doby majú poskytované odborné poradenstvo – inštruktážne cvičenia (škola chrbta), cestou fyziatrisko-

rehabilitačného pracoviska. PZS poskytuje zdravotno-výchovné materiály na prevenciu poškodenia zraku a podporno – pohybovej sústavy.

V závode sa realizovali spoločné previerky PZS a BT služby, ktorých sa zúčastnili i zástupcovia zamestnancov. Závery týchto spoločných previerok sú poskytnuté pri výkone štátneho zdravotného dozoru.

Lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k zdravotným rizikám u zamestnancov Duslo a.s. Šaľa sa realizujú podľa vypracovaného harmonogramu v CZS Duslo Šaľa. Lekárske posudky sú dokumentované na predpísaných tlačivách v zmysle legislatívy a sú archivované. V roku 2023 nebol zaznamenaný prípad podozrenia na chorobu z povolania, ani ohrozenie chorobou z povolania. Nebol zaznamenaný ani prípad iného poškodenia zdravia vplyvom práce a pracovných podmienok.

V spolupráci s PZS boli vykonané previerky zamerané na kontrolu zabezpečenia opatrení na ochranu zdravia zamestnancov pri práci na pracoviskách s expozíciou nebezpečným chemickým faktorom (výroba lepidiel, výroba amoniaku, sklad dusíkatých hnojív, pracovisko centrálnych laboratórií) a s expozíciou hluku. Pre uvedené pracoviská bolo nariadené vykonať opatrenia týkajúce sa úpravy pracovných postupov, riešenia odsávania nebezpečných škodlivín z pracovného ovzdušia a dôsledného používania vhodných OOPP na ochranu dýchacích ciest.

Prehľad o počte pracovísk s rizikovou prácou podľa faktorov v spoločnosti Duslo Šaľa a.s., prevádzka Šaľa k 20.12.2023:

Rizikový faktor	Počet pracovísk s rizikovou prácou
Chemické faktory	140
Hluk	87
Ionizujúce žiarenie	1
Laserové žiarenie	2

2.2.2. EURÓPSKA INFORMAČNÁ KAMPAŇ EURÓPSKEJ AGENTÚRY PRE BOZP (OSHA BILBAO) ZAMERANÁ NA PREVENCIU ZDRAVOTNÝCH A BEZPEČNOSTNÝCH RIZÍK PRI PRÁCI

Spoločné dozorné aktivity orgánov verejného zdravotníctva a orgánov inšpekcie práce vyplývajú z Dohody o spolupráci a koordinácii činností uzatvorenej medzi ÚVZ SR Bratislava a NIP Košice dňa 15.3.2011.

V súlade s vyššie uvedenou dohodou RÚVZ so sídlom v Nitre uskutočňuje každoročne jednu spoločnú kontrolu s IP Nitra v prevádzke výrobného charakteru s významným výskytom rizikových faktorov v pracovnom prostredí. Výber podniku resp. kontrolovanej prevádzky a zameranie kontroly sa uskutoční po vzájomnej dohode s IP Nitra.

V roku 2023 bola spoločná kontrola s IP Nitra uskutočnená v spoločnosti SLUŽBA NITRA, s.r.o. Pražská 33, 949 01 Nitra. Previerka bola zameraná na kontrolu plnenia povinností pri ochrane zdravia zamestnancov pri práci v subjekte s vyhlásenými rizikovými prácami.

Predmetom činnosti spoločnosti je výroba komponentov pre automobilový priemysel – výroba výliskov, dielov, komponentov, svietidiel. Pri ŠZD boli zistené nedostatky, ktoré boli v termíne dohodnutom pri ŠZD odstránené.

Koordinácia spoločných dozorných aktivít, vzájomné poskytovanie informácií a výmena skúseností pri riešení problémov je predmetom pracovných stretnutí zástupcov orgánov verejného zdravotníctva a inšpektorov práce uskutočňovaných v rámci Nitrianskeho kraja. V roku 2023 sa uskutočnili 2 pracovné stretnutia za účasti pracovníkov oddelenia PPL RÚVZ v Nitrianskom kraji a Inšpektorov práce Nitra, na ktorom boli dohodnuté spoločné postupy pri výkone kontrolnej činnosti, riešené aktuálne problémy.

V súvislosti s priebehom spoločných kontrol sa opakovane konštatuje, že obsah a zameranie spoločných kontrol zo stany Inšpektorátu práce nie je v súlade s tematickým zameraním a rozsahom, na ktorých sa orgány VZ a IP na spoločných pracovných stretnutiach dohodnú a ktorý vyplýva z Dohody o spolupráci a koordinácii činností uzatvorenej medzi ÚVZ SR Bratislava a NIP Košice dňa 15.3.2011. Opakovane zamestnanci IP vykonávajú vo vybraných podnikoch kontrolu plnenia ustanovení uvedených kompletne vo všetkých predpisoch týkajúcich sa bezpečnosti práce, orgány verejného zdravotníctva však vykonávajú kontrolu zameranú cielene na vybranú problematiku. Z toho vyplývajú aj značné rozdiely vo výsledkoch kontrol vykonávaných obidvomi inštitúciami. Ako v minulých rokoch i v roku 2023 na základe týchto skúseností sa javí ako zbytočné určovať zameranie spoločných kontrol, nakoľko toto zameranie je dodržiavané len zo strany orgánov verejného zdravotníctva.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1. MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

V nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive sa pokračovalo v aktivitách na dosiahnutie postupného znižovania príjmu soli na 5 g na deň u dospelej populácie prostredníctvom monitoringu príjmu kuchynskej soli so zameraním na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní. V rámci monitoringu príjmu kuchynskej soli boli v roku 2023 odobraté 2 vzorky pokrmov zo zariadení spoločného stravovania. Výsledky obsahu pridanej soli boli porovnávané s hodnotami výnosu MZ SR č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách, ktorý vstúpil do platnosti od 1. decembra 2015 a ktorý znižuje obsah pridávanej kuchynskej soli do potravín. Obidve vzorky boli odobraté v zariadení spoločného stravovania otvoreného typu. V mäsitom pokrme (bravčové medajlónky) bol zistený obsah pridanej soli 860 mg/kg a v ryži 830 mg/kg. Povolený limit pridanej kuchynskej soli v hotových pokrmoch je 13 000 mg/kg. Hodnoty pridanej kuchynskej soli v pokrmoch neboli prekročené.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

RÚVZ Nitra nebola v roku 2023 zapojená do plnenia tejto úlohy

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľom sledovania výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb je kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov, nakoľko výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. V rámci tejto úlohy bolo skontrolovaných 5 zariadení a to: Zariadenie sociálnych služieb Nitrava, Nitra, Zariadenie sociálnych služieb Svetlo Olichov, Volkovce, Domov dôchodcov Milosrdného samaritána, Močenok, Penzion seniorov Orlik, Močenok a Zariadenie sociálnych služieb Borinka- Alzheimercentrum, „Nitra U všetkých bolo zistené, že prevádzkovateľ zariadenia spoločného stravovania si plní povinnosť podľa §26 ods.4 písm.i) zákona, pričom využívajú počítačové programy. V zariadení sociálnych služieb Svetlo Olichov, Olichov 601/1, Volkovce sa vyhodnocovalo plnenie energetickej a výživovej hodnoty k platným odporúčaným výživovým dávkam na základe jedálnych lístkov za obdobie 1 týždňa spracovaného v programe Alimenta. V tomto prípade energetická ako i biologická hodnota pokrmov vzhľadom k OVD boli vysoko prekročené. V tomto zariadení bola zároveň porovnaná energetická a nutričná hodnota odobratej celodennej stravy získaná výpočtom s laboratórne zistenými hodnotami. Pri výpočtoch získaných v programe ZSS v porovnaní s výsledkami spracovanými v programe Alimenta boli zistené veľmi veľké rozdiely. Dôvodom môže byť aj samotný Program Alimenta, v ktorom sa údaje roky neaktualizovali. V zariadení sociálnych služieb Nitrava, Železničarska 52, Nitra, boli v programe Alimenta spracované jedálne lístky za obdobie 1 mesiaca. Výsledky boli porovnané s OVD pre jednotlivé vekové kategórie muži a ženy. Zistené hodnoty vysoko prekračovali povolené odchýlky plnenia OVD v zmysle § 10 vyhlášky 533/2007 Z.z.,

pričom hodnoty energetickej a výživovej prekračovali OVD. O výsledkoch sledovania boli prevádzkovatelia zariadení informovaní za účelom prijatia opatrení na zabezpečenie súladu výživovej hodnoty celodennej stravy s odporúčanými výživovými dávkami

3.4.MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

- V rámci monitoringu prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti , ktorej cieľom bola kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo z procesu výroby a krížovej kontaminácie, boli odobraté dve vzorky hotových pokrmov (jazmínová ryža a hrubé rezance) do ktorých sa podľa receptúry nepridávali kontrolované alergény a ani neboli v označení deklarované. V jazmínovej ryži sa kontrolovala prítomnosť vaječných proteínov a v rezancoch prítomnosť sóje. Vzorky boli odobraté v zariadení spoločného stravovania otvoreného typu. Ani v jednom pokrme sa nepotvrdila prítomnosť kontrolovaného alergénu. Na základe laboratórneho výsledku nebolo zistené nesprávne označenie. Vzorky boli analyzované na Veterinárnom a potravinovom ústave v Bratislave. Na kontrolu prítomnosti alergénov boli vyšetrené aj 2 vzorky potraviny spracovanej na báze obilnín pre dojčatá s označením bezgluténový, kde bol porovnaný laboratórne zistený obsah gluténu s deklarovaným názvom bezgluténový. Označenie „bezgluténový“ sa môže uvádzať len vtedy, keď potravina v podobe, v akej sa predáva konečnému spotrebiteľovi, neobsahuje viac ako 20 mg/kg gluténu. Vo všetkých vzorkách bol zistený obsah gluténu menej ako 5 mg/kg .

4. HYGIENA DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Zamestnankyne RÚVZ Nitra sa venujú pravidelne aktivitám v oblasti plnenia NAP prevencie obezity, najmä pri realizácii priorít:

v bode b) – **Podpora zdravšieho prostredia na školách:**

- > zabezpečovali sme kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov s cieľom zistiť, aké je zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nad hmotnosti až obezity,
- > zabezpečovali sme edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, Školského mliečného programu a Programu školské ovocie; sledujeme a podporujeme konzumáciu ovocia a zeleniny v surovom stave, konzumáciu mlieka a mliečnych výrobkov, priebežne sledujeme počet škôl zapojených do školského mliečného programu,
- > zabezpečovali sme účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach spoločného stravovania určených pre deti a mladistvých,
- > kontrolovali sme hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania,
- > kontrolovali sme dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovali sme používanie pitnej vody a nesladených nápojov pre deti v rámci pitného režimu, vrátane jeho podávania hygienicky vyhovujúcim spôsobom,
- > zisťovali sme počet stravníkov v zariadeniach školského stravovania,
- > posudzovali sme energetickú a biologickú hodnotu stravy, kontrolovali jej pestrosť, dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov so zameraním na správne zloženie podávanej stravy v zmysle zásad racionálnej výživy a s ohľadom na odporúčané výživové dávky, presadzovali sme pravidelné zaraďovanie menej atraktívnych a obľúbených jedál (ryba, čerstvé ovocie, zelenina, strukoviny), a tým sme podporili edukatívnu funkciu školského stravovania a podporu zabezpečenia zdravého vývoja detí a mládeže.

v bode c) - **Poskytovanie nutričného vzdelávania odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení:**

- > zúčastnili sme sa pracovných porád pre riaditeľov materských škôl, špeciálnych škôl, špeciálnych výchovných zariadení, základných i stredných škôl pre vedúcich pracovníkov zariadení školského stravovania organizovaných Regionálnym úradom školskej správy v Nitre. Cieľom porád je poskytnutie poznatkov a skúseností z výkonu štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín, informovanie o aktuálnej legislatíve, o nových metodických usmerneniach ÚVZ SR, o výsledkoch mimoriadnych cielených kontrol v zariadeniach školského stravovania, ale aj o najnovších poznatkoch v oblasti zdravej výživy a prevencii neprenosných ochorení,
- > v októbri 2023 sa konala pod záštitou Regionálneho úradu školskej správy v Nitre v priestoroch Gymnázia, Párovská 1, Nitra pracovná porada pre vedúce zariadení školského stravovania pri školách v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK,
- > v septembri 2023 sa konali pod záštitou Regionálneho úradu školskej správy v Nitre v priestoroch Gymnázia, Párovská 1, Nitra a v zasadačke Okresného úradu v Nitre 3

pracovné porady pre riaditeľov materských, základných a stredných škôl v okresoch Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce,

- > v spolupráci s uvedenými inštitúciami sme zabezpečovali odborné vzdelávanie pracovníkov zariadení školského stravovania,
- > zabezpečovali sme vzdelávanie odborných zamestnancov – kuchárov, kuchárov zariadení školského stravovania v oblastiach:
 - > základné požiadavky na priestory zariadenia školského stravovania (ďalej len ZŠS),
 - > ako postupovať pri výrobe pokrmov a nápojov podľa zásad správnej výrobných praxe (zabezpečenie zdravotnej neškodnosti vyrábaných pokrmov a nápojov, zásady počas tepelného spracovania pokrmov, riziká počas technologického procesu prípravy a podávania pokrmov a nápojov),
 - > dodržiavanie požiadaviek na skladovanie potravín, surovín a hotových pokrmov a nápojov v jednotlivých typoch skladov ZŠS,
 - > ako postupovať pri odoberaní vzoriek hotových pokrmov,
 - > dodržiavanie zásad osobnej hygieny, osobnej čistoty, čistoty pracovného prostredia a pracovných pomôcok pracovníkmi ZŠS,
 - > najčastejšie zisťované nedostatky pri výkone štátneho zdravotného dozoru v ZŠS,
 - > hodnotenie jedálnych lístkov v školských jedálňach s cieľom monitorovať situáciu v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania pre žiakov v školách a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov). Plnohodnotný a nutrične vyvážený jedálny lístok je dôležitým nástrojom pre napĺňanie výživových požiadaviek pre jednotlivé vekové skupiny stravníkov. Pri hodnotení jedálnych lístkov sme použili bodový systém koeficientu a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sme využili vypracovanú metodiku bodového systému, na základe ktorého sme hodnotili školské jedálne motivačným spôsobom tak, aby sa dosiahol v zariadení nutrične vyvážený jedálny lístok. Jedálne lístky boli zostavované v zásade správne. V prípade polievok bolo odporúčané častejšie zaraďovanie strukovinových a zeleninových polievok, ako aj zvýšenie frekvencie podávania obilninových závariek. Pri podávaní hlavného jedla sme odporúčali zvýšiť frekvenciu hydínového mäsa a rýb, znížiť podávanie bravčového mäsa a sladkých jedál. Prílohy vo forme obilnín, cestovín, ryže, kuskusu boli v sledovaných mesiacoch podávané v nižšej ako odporúčanej frekvencii. Ďalej sme odporučili častejšie zaraďovanie čerstvej zeleniny. Čerstvá zelenina je základným zdrojom pestrej stravy a vitamínov, minerálnych látok, antioxidantov v tej najprirodzenejšej forme. Napokon sme do odporúčaní zahrnuli častejšie denné podávanie stolovej vody alebo nesladeného nápoja k obedu. Koeficient pestrosti jedálnych lístkov v školských jedálňach pri školách mal hodnotu od 0,8 až po hodnotu 1,0, ktorá znamená 100 % pestrosť jedálnych lístkov.

v bode d) - **Podpora pohybových aktivít:**

- realizovali sme monitoring telovýchovných priestorov a podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklíma a pod.),
- v rámci výkonu ŠZD sme sledovali využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení,
- sledovali sme využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy (plaváreň, športová hala, verejné ihrisko),
- sledovali sme využívanie malých foriem telesnej výchovy v školách (telovýchovných chvíľok, ranných rozcvičiek, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok a pod.),

- podporovali sme realizáciu všetkých foriem pohybu na čerstvom vzduchu, škôl v prírode, športových krúžkov, aktívnejšieho využívania hodín telesnej výchovy,
- monitorovali sme hodiny telesnej výchovy v rámci dodržiavania zásad hygieny pedagogického procesu (počet hodín TV do týždňa, jej zaraďovanie do rozvrhu, percento cvičiacich na hodinách TV, poskytovanie LTV – zdravotné cvičenia pre žiakov),
- zisťovali sme možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV,
- ďalšie aktivity boli cieleňé na zlepšovanie telesného, duševného a sociálneho zdravia detí: protidrogová, prosociálna a environmentálna výchova, výchova k prevencii úrazov. Pri požiadani poskytujeme jednotlivým školám prednášky na vybrané témy.

Školy, ktoré sa aktívne zapájajú do aktivít, uvádzajú nasledovné dosiahnuté výsledky: zlepšenie dochádzky a zníženie chorobnosti u detí, hlavne predškolského veku, zvýšenie telesnej zdatnosti, zvýšený záujem o pohybové aktivity aj vyššia úspešnosť v športových aktivitách, zlepšenie stravovacích návykov, slušnosť a ohľaduplnosť v správaní detí voči sebe navzájom i voči dospelým, negatívny postoj a odmietavý postoj k drogám, zlepšenie vzťahu detí k prírode a záujem o jej ochranu, pocit zodpovednosti za vlastné zdravie a snaha viesť zdravší spôsob života.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál, vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Školské stravovanie plní vo výžive detí mnohé funkcie a jednou z nich je aj výchova k zdravie podporujúcej výžive. Významným prvkom je existencia zariadení školského stravovania, v ktorých je ponúkaná strava prísne kontrolovaná tak, aby obsahovala jednotlivé zložky a nutrienty podľa odporúčaných výživových dávok pre jednotlivé kategórie strávníkov. Režim stravovania, spôsob prípravy a podávania pokrmov a nápojov v každej školskej jedálni nastavený tak, aby podávaná strava spĺňala nielen všetky kritériá hygienickej bezchybnosti, ale aj pestrej a plnohodnotnej výživy, ktorá je v súlade s aktuálnymi poznatkami zdravie podporujúcej výživy. Ministerstvo školstva SR vydalo podľa školského zákona Materiálno-spotrebné normy a receptúry pre školské stravovanie, ktoré majú záväzný charakter pre všetky zariadenia školského stravovania.

Úplne iná je situácia pri predaji doplnkových jedál v školských bufetoch a školských predajných automatoch. V ich prípade neexistuje taká prísna regulácia predaja a ponuky jedál a nápojov. Preto je cieľom tohto projektu regulovať výkonom štátneho zdravotného dozoru predaj doplnkových jedál a nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný. Ide najmä o zákaz predaja potravín s vysokým obsahom cukrov, nápojov a výrobkov s obsahom alkoholu, kofeínu, chinínu a energetických nápojov. Podľa vyhl. č. 75/2023 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež sa majú v bufetoch a automatoch umiestnených v školách predávať najmä zdravé jedlá a nápoje, ako sú ovocie a zelenina v čerstvom stave, celozrnné výrobky a cereálne výrobky, mlieko a mliečne výrobky so zníženým obsahom tukov a nápoje bez konzervačných prípravkov, pridaného cukru a umelých sladidiel. Rozsah predaja zdravých doplnkových jedál má tvoriť najmenej 50 % z celkového sortimentu ponuky bufetu alebo automatu.

Odborné zamestnankyne RÚVZ v Nitre vykonávali celoročne štátny zdravotný dozor a úradnú kontrolu potravín v prevádzkach školských bufetov a automatov. Celkovo bolo vykonaných 31 kontrol v školských bufetoch a potravinových automatoch pri základných a stredných školách.

Najčastejšie zisťované nedostatky sa týkali nedostatkov v systéme správnej výrobnjej praxe (nedostatky v evidencii, nevyužívanie pracovných plôch podľa vyčleneného účelu používania a riziko krížovej a sekundárnej kontaminácie), nedostatky v osobnej hygiene personálu (nevhodné pracovné oblečenie, nezabezpečené osobitné uskladnenie civilného a pracovného oblečenia), nedostatky v strojno-technologickom vybavení (opotrebovaný umývací drez, opotrebované iné vybavenie), nedostatky v úrovni prevádzkovej hygieny (znečistené chladiace a mraziace zariadenia). V niektorých bufetoch chýbali voľne viditeľné informačné plochy (napr. plagát, nástenka alebo digitálny displej) na podporu zdravého životného štýlu v bufetoch alebo iných formách ambulantného predaja.

Čo sa týka hodnotenia ponúkaného sortimentu (potravín, pokrmov a nápojov) v bufetoch a automatoch zistené bolo nasledovné: Predaj zakázaných výrobkov a nápojov, ktorými sú nealkoholické nápoje s obsahom kofeínu, s taurínom alebo s chinínom, alkoholické nápoje, tabakové výrobky alebo výrobky s obsahom nikotínu, výživové doplnky, ani žiadne potraviny rýchleho občerstvenia v zmysle langoše, chlieb vo vajíčku, praženica, vyprážené jedlá, paštéty alebo hamburgery nebol zistený ani v jednom prípade. Zo zakázaných potravín bol zistený predaj mäsových výrobkov s obsahom mäsa nižším ako 80 % (napr. šunky v bagetách s nižším obsahom mäsa ako 80 %) alebo použitie výrobkov s obsahom majonézy (napr. bagety, ktoré obsahovali majonézy). Ďalej bol zisťovaný aj častý predaj cukroviniek a slaných pochutín (lupienky, kreky, tyčinky) a v niektorých prípadoch ich podiel presahoval 50 % na celkovom sortimente tovaru. Pozitívne sme hodnotili, že v takmer všetkých kontrolovaných bufetoch bolo súčasťou sortimentu čerstvé ovocie (zelenina menej často), celozrnné a cereálne výrobky, stolové a minerálne vody, ovocné a zeleninové šťavy a nektáre. Častejšie v sortimente chýbali mlieko, mliečne výrobky a ich bezlaktózové náhrady. Prevádzkovateľom školských bufetov, v ktorých boli zistené závažnejšie rozpory v sortimente, boli uložené nápravné opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov. V bufete boli vykonané v rámci ŠZD následné kontroly, ktorými bolo zistené, že došlo k úprave sortimentu. V jednom školskom bufete bola za zistené nedostatky uložená bloková pokuta v sume 20,- eur podľa § 84 zák. č. 372/1990 Zb. o priestupkoch.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku. NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národnej registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúcich poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Dotazníkový zber údajov sa uskutočnil na základe dohody o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZ SR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

RÚVZ v Nitre nadviazal spoluprácu s Klinikou úrazovej chirurgie a ortopedie Fakultnej nemocnice v Nitre. V roku 2023 sa v zbere nepokračovalo.

4.4 MONITOROVANIE A ZLEPŠOVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V ŠKOLÁCH

Cieľom je prostredníctvom monitorovania vnútorného prostredia v školách, stanovením environmentálno-zdravotných indikátorov a uplatnením účinných primárne preventívnych opatrení na zlepšovania kvality vnútorného prostredia a dosiahnutie podpory zdravia detí, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení a alergií.

V SR trávi denne takmer 840 000 žiakov a študentov niekoľko hodín vo vnútornom prostredí škôl (materských, základných, stredných). Vnútorné prostredie zariadení pre deti a mládež je dôležitým environmentálno-zdravotným faktorom, ktorý priamo determinuje

zdravie detí ako jednej z najzraniteľnejších skupín populácie. Nevyhovujúca kvalita vnútorného ovzdušia môže pôsobiť negatívne na ich pocit pohody, celkovú činnosť, výkonnosť i únavnosť počas pobytu v zariadeniach pre deti a mládež. V súlade so súčasnými trendmi trvalo udržateľnej a modernej energie pri trvalo udržateľnej spotrebe, ako aj v súlade s požiadavkami na zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov je navrhovanie a realizácia systémov umelého riadeného vetrania s rekuperáciou vo všetkých typoch budov, vrátane zariadení pre deti a mládež. Väčšina odborníkov v oblasti technických zariadení budov podporuje tento systém vetrania a vykurovania a považuje ho za systém budúcnosti. Riziká, ktoré môžu vzniknúť pri nesprávnej realizácii, prevádzke alebo akomkoľvek zanedbaní starostlivosti o tento systém vetrania, môžu byť veľmi vážne. Nedá sa vylúčiť, že takéto vetranie môže predstavovať z hľadiska ochrany zdravia nebezpečenstvo kontaminácie vnútorných priestorov zdraviu škodlivými fyzikálnymi, chemickými, biologickými a inými faktormi (najmä prachom, peľmi, príp. plesňami). Je úlohou verejných zdravotníkov venovať pozornosť budovám s týmto systémom vetrania z hľadiska možných rizík a sledovania negatívneho vplyvu na zdravie užívateľov.

Cieľom práce je analyzovať kvalitu vnútorného prostredia škôl z hľadiska dodržiavania požiadaviek na vetranie, tepelno-vlhkostnú mikroklimu a vykurovanie s osobitným zameraním na systém núteného vetrania. Hlavným cieľom práce je preskúmať, či umelé riadené vetranie v zariadeniach pre deti môže predstavovať nebezpečenstvo kontaminácie vnútorných priestorov zdraviu škodlivými fyzikálnymi, chemickými, biologickými a inými faktormi.

V rámci projektu boli zapojené vybrané materské školy v každom z 8 krajov SR do realizácie online pilotného dotazníkového prieskumu za účelom získania údajov o počte škôl, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, príp. o ďalších skúsenostiach z používania tohto systému. Do prieskumu sa zapojilo 174 materských škôl z celej SR.

V druhej fáze v roku 2024 sa zrealizujú merania vybraných faktorov vnútorného ovzdušia prístrojovou technikou na vybraných školách v každom z 8 krajov Slovenska. Navrhnutá metodika bude vychádzať z metodík použitých v predchádzajúcom období vo vybraných regiónoch Slovenska, ako aj zo štúdií tohto typu v Európe. Cieľom navrhutej objektivizácie je umožniť sledovanie kvality vnútorného ovzdušia škôl prostredníctvom vybraných chemických (CO₂, prachové častice PM_{2,5} a PM₁₀), fyzikálnych (teplota, relatívna vlhkosť, rýchlosť prúdenia vzduchu) a biologických (alergény, plesne) faktorov prístrojovou technikou.

Získané poznatky môžu byť využité pri tvorbe nových politík v oblasti prevencie vzniku alergických a respiračných ochorení u detí a zároveň na vytvorenie odporúčaní zameraných na zlepšovanie kvality prostredia v školách.

Zdravý chrbátik

Aktivity v rámci odboru HDM boli v roku 2023 realizované v rámci projektu Zdravý chrbátik. Odborným garantom projektu je p. Doc. MUDr. Róbert Rusnák, O.z. Za zdravší život a zároveň riaditeľ Ústrednej vojenskej nemocnice SNP Ružomberok – Fakultná nemocnica a prednosta Kliniky neurochirurgie; Mgr. Marina Potašová, PhD., odborný garant fyzioterapie a Mgr. Radka Komárová, fyzioterapeut. Lekár Nitrianskeho samosprávneho kraja, odbor zdravotníctva - p. prof. MUDr. Bruno Rudinský, CSc. zastrešuje projekt na úrovni Nitrianskeho samosprávneho kraja. Dňa 11. októbra 2023 sa uskutočnilo školenie – odborný seminár pre zástupcov vybraných škôl z okresov Nitra, Šaľa, Zlaté Moravce a Topoľčany v priestoroch Základnej školy Fatranská v Nitre. Prvá hodina bola teoretická, v rámci ktorej boli účastníkom poskytnuté základné informácie o projekte. Druhá hodina bola praktická a zahŕňala praktickú ukážku cvičení v malej telocvični školy. Školenia sa zúčastnili

prioritne učitelia prvého stupňa alebo učitelia telesnej výchovy, ktorí v škole cvičenia s deťmi začali v ďalšej fáze realizovať na pravidelnej báze. Realizácia v roku 2023 bola pilotná. Vo vybraných školách sa následne uskutočnila supervízia a dohľad fyzioterapeutov nad realizáciou cvičení. V prvej fáze bude celkovo zapojených 23 základných škôl.

5. ODBOR RADIAČNEJ OCHRANY

Odbor radiačnej ochrany RÚVZ Nitra sa v roku 2023 podieľal na plnení nasledovných úloh:

5.1 „SLEDOVANIE A HODNOTENIE VEĽKOSTI OŽIARENIA PACIENTOV Z LEKÁRSKEHO OŽIARENIA.“

V rámci Nitrianskeho kraja boli Regionálnym úradom verejného zdravotníctva so sídlom v Nitre oslovení vybraní poskytovatelia zdravotnej starostlivosti za účelom sprístupnenia a spracovania údajov anonymizovaných dát zo systému DQC, ktorými disponuje Ústav radiačnej ochrany, s. r. o., so sídlom na Staničná 1062/24, 911 05 Trenčín (sledovanie a zaznamenávanie veľkosti ožiarenia pacientov, referenčné diagnostické úrovne) na účely spracovania a vyhodnotenia distribúcie kolektívnych dávok obyvateľov z lekárskeho ožiarenia v závislosti od jednotlivých druhov lekárskeho ožiarenia, veku a pohlavia pacienta podľa § 119 ods. 3 zákona č. 87/2018 Z. z. o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Výsledky diagnostických vyšetrení boli spracované v spolupráci s RÚVZ Banská Bystrica za celé územie SR.

Výsledky anonymizovaných údajov z vyšetrení v nukleárnej medicíne spracoval RÚVZ Nitra za Nitriansky, Trnavský a Trenčiansky kraj.

Úvod:

Ožiarenie človeka zo zdrojov ionizujúceho žiarenia používaných v medicíne je významným príspevkom k celkovej dávke žiarenia, ktorému je populácia vystavená. Každoročne narastá počet rtg vyšetrení a vyšetrení v nukleárnej medicíne. Preto je nevyhnutné venovať pozornosť zdrojom ionizujúceho žiarenia, hodnotiť a optimalizovať rádiologické postupy, optimalizovať dávky pacientov a dôsledne kontrolovať technický stav zariadení.

Medzi základné princípy radiačnej ochrany patrí odôvodnenie, optimalizácia a limitovanie ožiarenia. Pri lekárskom ožiarení pacientov nie je možné stanoviť hodnoty dávky, ktoré nemôžu byť prekročené, veľký dôraz sa kladie na odôvodnenie lekárskeho ožiarenia. V tomto procese rozhodujúcu úlohu zohráva indikujúci lekár. Práve ten je zodpovedný za voľbu vhodnej vyšetrovacej metódy, získavanie informácií o predchádzajúcom vyšetrení, ako aj poučenie pacienta o rizikách spojených s použitím ionizujúceho žiarenia.

V procese optimalizácie lekárskeho ožiarenia je potrebné nájsť rovnováhu medzi dostatočnou kvalitou zobrazenia a veľkosťou dávky na pacienta. Z pohľadu ožiarenia pacienta je vhodným kritériom správne nastavenej optimalizácie neprekročenie diagnostických referenčných úrovní (DRÚ). DRÚ sú legislatívne stanovené v opatrení Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. S02933-2018-OL. Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je povinný sledovať dodržiavanie DRÚ. Trvalé prekračovanie DRÚ je na pracovisku neprípustné. V prípade ich prekračovania je potrebná optimalizácia lekárskeho ožiarenia. DRÚ sú stanovené pre jednotlivé typy vyšetrení na základe merania dávok na veľkom počte pacientov ako tretí kvartil hodnôt dávok. Za kritérium dávky je zvolená taká hodnota, ktorá nie je prekročená u 75% vyšetrených pacientov. DRÚ sú stanovené pre štandardného dospelého pacienta (60-80 kg) a detských pacientov podľa vekových a hmotnostných kategórií. DRÚ pre skiagrafické vyšetrenia pri rôznych projekciách sú

definované ako vstupná povrchová kerma alebo súčin kermy a plochy (KAP). V prípade mamografických vyšetrení je DRÚ vyjadrená ako priemerná dávka v mliečnej žľaze (AGD), v závislosti od hrúbky komprimovaného prsníka. DRÚ pre jednotlivé typy vyšetrení v nukleárnej medicíne je stanovená ako celková aktivita rádioaktívnej látky aplikovaná pacientovi na jedno vyšetrenie v jednotke MBq, taktiež chemická forma aplikovanej rádioaktívnej látky ako aj druh aplikovaného rádionuklidu. V prípade nukleárnej medicíny je DRÚ stanovená pre dospelú osobu s hmotnosťou v intervale 65 kg až 75 kg a pre dieťa sa určuje ako zlomok celkovej aktivity rádioaktívnej látky aplikovanej dospeléj osobe, so zohľadnením hmotnosti dieťaťa.

V prvej etape riešenia úlohy bol navrhnutý postup a metodika pre hodnotenie veľkosti ožiarenia pacientov v rádiológii a nukleárnej medicíne, vypracované štandardné postupy pre zber údajov na rádiologických pracoviskách a pracoviskách nukleárnej medicíny.

V rámci druhej etapy riešenia sa uskutočnilo hodnotenie dávok z lekárskeho ožiarenia na rádiologických pracoviskách, ako aj sledovanie aplikovanej dávky rádiofarmák pacientom pri diagnostických vyšetreniach na pracoviskách nukleárnej medicíny v rámci Slovenskej republiky.

Na pracoviskách bolo zisťované sledovanie DRÚ stanovených v opatrení MZ SR. Podľa zákona č. 87/2018 Z.z. o radiačnej ochrane, je poskytovateľ zdravotnej starostlivosti povinný sledovať ožiarenie pacientov pri lekárskom ožiarení, zaznamenávať veľkosť ožiarenia pacientov a na požiadanie poskytnúť tieto údaje Úradu verejného zdravotníctva SR (ÚVZ SR). Vzhľadom na vyššie vedené, ÚVZ SR oslovil zdravotnícke zariadenia s požiadavkou na poskytnutie anonymizovaných dát pacientov na účel ich spracovania a vyhodnotenia dávok pacientov z lekárskeho ožiarenia.

Na spracovanie dát dalo súhlas 45 poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, u ktorých údaje o rádiodiagnostických vyšetreniach sú zbierané a archivované v automatizovanom systéme DQC (dose quality control). V uvedenom súbore sú zastúpené rádiologické pracoviská rôznych typov poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Výstupy o dávkach pacientov boli získané spolu z 65 skiagrafických prístrojov (49 stabilných a 16 pojazdných) a 31 mamografických prístrojov a 5 prístrojov pre nukleárnu medicínu (2 prístroje PET/CT, 1 prístroj SPECT a 2 prístroje SPECT/CT).

Pre sledovanie individuálnych dávok bolo vybraných 5 typov vyšetrení: lebka (projekcia PA), hrudník (projekcia PA), panva (projekcia AP), brucho (projekcia AP), LS chrbtica (projekcia LAT). Pri mamografických vyšetreniach boli vyselektované vyšetrenia v kranio - kaudálnej projekcii (CC), pre ktorú je stanovená DRÚ. Pri lekárskom ožiarení v nukleárnej medicíne bolo po konzultácii s pracoviskami zvolených nasledovných 5 typov často sa vyskytujúcich vyšetrení pre dospelých pacientov: scintigrafia skeletu – MDP/HDP, scintigrafia prítitných teliesok - MIBI, scintigrafia pľúc – perfúzia + ventilácia - MAA, lokalizácia sentinelovej uzliny - nanokoloid a PET/CT. Pre detských pacientov boli vybrané nasledovné 4 typy vyšetrení, ktoré predstavujú významnú časť z vykonávaných vyšetrení: dynamická scintigrafia obličiek – DTPA, dynamická scintigrafia obličiek – MAG3, scintigrafia nadobličiek – MIBG a PET/CT.

Údaje boli analyzované za obdobie 3 mesiacov, apríl - jún 2022. Skiagrafické vyšetrenia boli rozdelené podľa typu projekcie. Pacienti boli rozdelení na skupinu dospelých pacientov (15 rokov a vyšší vek) a na deti v troch vekových kategóriách (0-5r., 5-10r., 10-15 r.). Vyšetrenia

v nukleárnej medicíne boli analyzované z údajov za obdobie celého roku 2022. Pacienti boli taktiež rozdelení na skupinu dospelých pacientov (15 rokov a vyšší vek) a deti, pričom DRÚ sa porovnávala na základe hmotnostného intervalu 65 kg až 75 kg pre dospelých a príslušné podiely aktivity pre deti na základe ich hmotností. DRÚ pre PET/CT vyšetrenia s použitím látky FDG s rádionuklidom F-18 nie je stanovená, preto bolo cieľom zistiť typické hodnoty.

Výstup

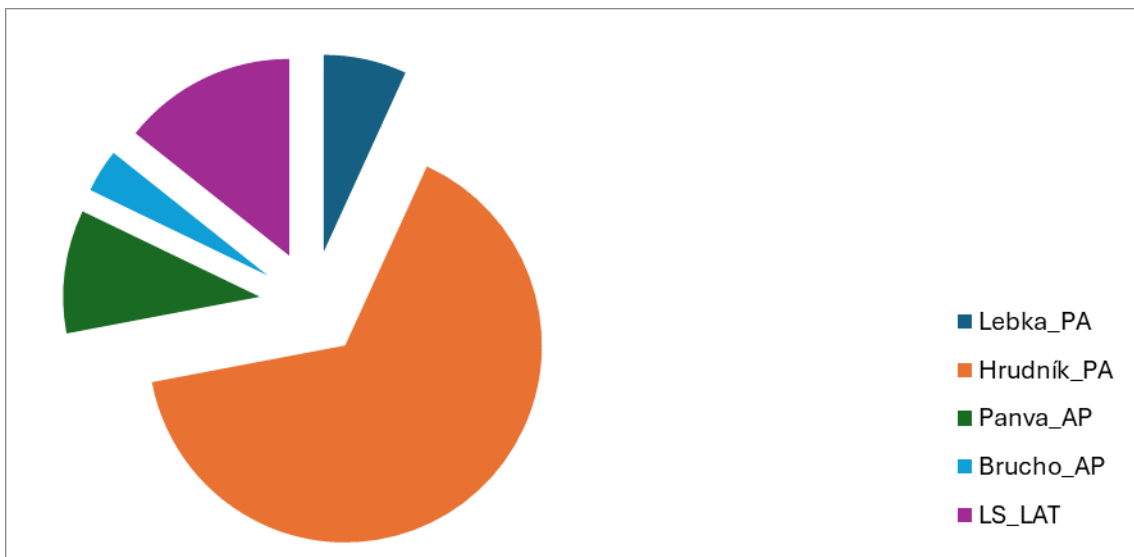
Spolu bolo analyzovaných 378 581 skiagrafických vyšetrení, z toho 42 479 vyšetrení detí do 15 rokov, čo predstavovalo 11,22 %. Z celkového počtu rtg vyšetrení nami vybrané typy skiagrafických vyšetrení (lebka, hrudník, panva, brucho, LS) predstavovali 27 percent. Väčšinu skiagrafických vyšetrení uskutočnených v zdravotníckych zariadeniach tvoria vyšetrenia končatín, ktoré z hľadiska individuálnej dávky nepredstavujú signifikantný význam.

Počet vybraných vyšetrení u detí bol tiež relatívne nízky (15%). Dôvodom je, že iné vyšetrenia ako vyšetrenia extrémít (končatín), sú vykonávané v špecializovaných centrách pre detských pacientov, ktoré buď nedali súhlas na spracovanie dát, alebo rtg zariadenia neboli v tom čase pripojené na automatizovaný systém zberu dát. Počet všetkých analyzovaných dát z vybraných rádiologických vyšetrení detí do 15 r. bol 6297.

Kvalita získaných dát o rtg vyšetreniach pacientov z rôznych zdravotníckych zariadení bola rôzna. Údaje o hmotnosti pacientov chýbali takmer u polovice analyzovaných záznamov. Rovnako v mnohých prípadoch bol nesprávne uvedený typ vyšetrenia, ktorý nekorešpondoval s oblasťou vyšetrenia. Nesúlad hmotnosti a veku bol častým nedostatkom zisteným v získaných údajoch. Vyššie uvedené, ako aj nevyhnutnosť evidovania hmotnosti pacienta, bude potrebné komunikovať v rámci inšpekcii s odbornými zástupcami pre radiačnú ochranu v konkrétnom zdravotníckom zariadení s cieľom vyhnúť sa podobným problémom pri prieskume radiačnej záťaže pacientov v budúcnosti.

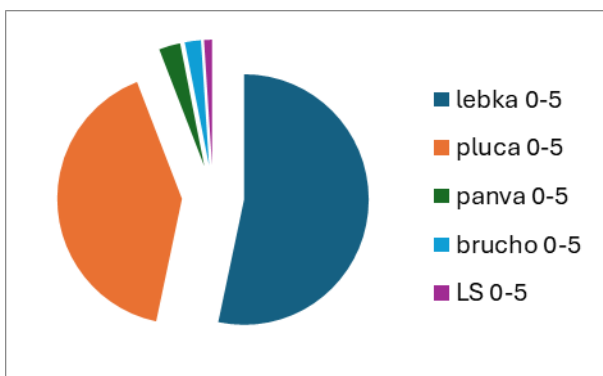
Bez uvedenia hmotnosti pacientov nie je možné sledovať dodržiavanie DRÚ. Preto sme v zdravotníckych zariadeniach stanovili priemernú (typickú) vstupnú povrchovú dávku (ESD – entrance surface dose), prípadne priemernú hodnotu súčinu dávky a plochy (DAP – dose area product).

Na grafe č. 1 je rozloženie typov rtg vyšetrení u dospelých pacientov. Najpočetnejším vyšetrením bolo vyšetrenie hrudníka v projekcii PA. U pacientov vyšetrených pojazdnými skiagrafickými prístrojmi (na oddeleniach ARO a JIS) bolo vyšetrenie pľúc uskutočnené v AP projekcii. Rovnako je AP projekcia preferovaná pri vyšetrení na stabilnom rtg prístroji u pacientov, ktorí sú na rtg vyšetrenie prevezení z nemocničných oddelení na nemocničnom lôžku.



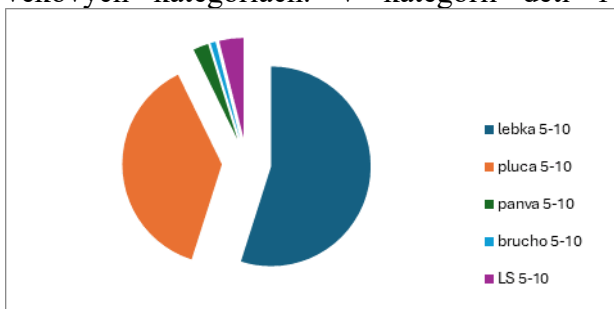
Graf č. 1 – Rozloženie rtg vyšetrení u dospelých pacientov podľa typu vyšetrenia

Graf č. 2 znázorňuje rozloženie rtg vyšetrení u detí vo vekovej kategórii 0 -5 r. Nadpolovičné zastúpenie malo vyšetrenie hrudníka. Často sú vykonávané rtg vyšetrenia lebky indikované najmä pri diagnostike poranení hlavy pri úraze a diagnostike prínosových dutín.



Graf č. 2 – Rozloženie rtg vyšetrení u detských pacientov 0-5r.

Na grafoch č. 3 a č. 4 je zobrazené rozloženie rtg vyšetrení u detských pacientov v ďalších vekových kategóriách. V kategórii deti 10-15 r. pribúdajú vyšetrenia LS chrbtice.



Graf č. 3 - Rozloženie rtg vyšetrení u detských pacientov 5-10r.



Graf č. 4 - Rozloženie rtg vyšetrení u detských pacientov 10-15r.

Na pracoviskách, kde sú v systéme DQC evidované údaje o dávke ako vstupná povrchová dávka (ESD) a súčin dávky a plochy (DAP), pre jednotlivé typy vyšetrení a kategórie pacientov (dospelí, deti 0-5r., deti 5-10r., deti 10-15r.) bola stanovená priemerná hodnota vstupnej povrchovej dávky (ESD) a súčinu dávky a plochy (DAP) pre vyšetrenia lebka v projekcii PA, hrudník v projekcii PA, panva v projekcii AP, brucho v projekcii AP a LS chrbtica v projekcii LAT.

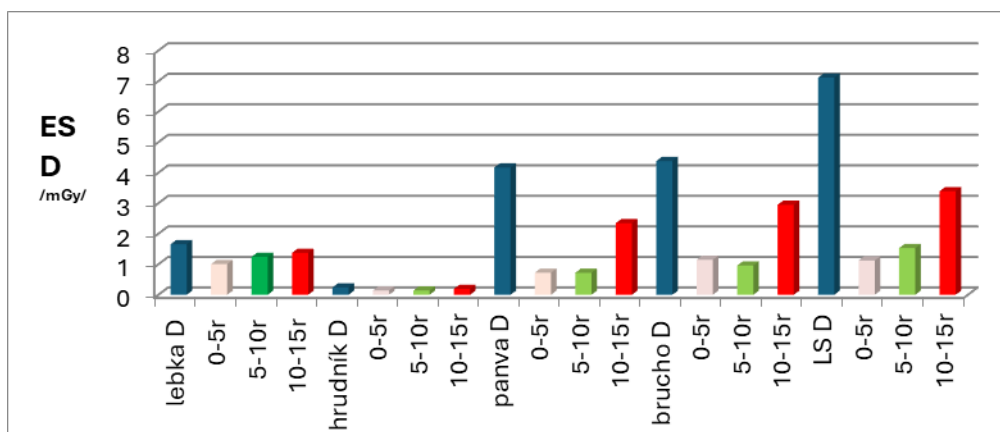
Tabuľka č. 1 sumarizuje hodnoty priemerných ESD a DAP, rozptyl hodnôt ESD a DAP zobrazuje DRÚ pre jednotlivé typy vyšetrení.

Názov vyšetrenia	Počet vyšetrení	ESD (mGy)	Rozptyl hodnôt	DRU (mGy)	DAP (mGy.cm ²)	Rozptyl hodnôt	DRU (mGy.cm ²)
lebka dospelí	6623	1.65	0.365-2.965	3	437.53	271-826	700.00
lebka deti (0-5r.)	1196	1.00	0.311-1.645	0.48	177.20	115-178	240.00
lebka deti (5-10r.)	1240	1.24	0.476-2.518	0.73	251.87	33-330	350.00
lebka deti (10-15r.)	652	1.37	0.353-3.033	1.02	388.44	184-961	neurčené
hrudník dospelí	63274	0.24	0.075-0.331	0.3	223.51	66-1060	220.00
hrudník deti (0-5r.)	915	0.14	0.032-0.680	0.1	49.29	13-115	22.00
hrudník deti (5-10r.)	854	0.14	0.052-0.319	0.1	77.82	27-169	50.00
hrudník deti (10-15r.)	779	0.19	0.094-0.889	0.1	142.74	49-334	70.00
panva dospelí	9828	4.17	0.79-7.16	5	1511.11	74-5688	2000.00
panva deti (0-5r.)	62	0.72	0.35-1.16	0.17	71.75	71	neurčené
panva deti (5-10r.)	59	0.72	0.6-1.27	0.5	91.53	32-129	180.00
panva deti (10-15r.)	89	2.35	1.09-8,2	0.99	469.00	478-683	310.00
brucho dospelí	3450	4.38	1.117-9.6	6	1634.48	500-5861	2900.00

brucho deti (0-5r.)	47	1.15	0.110-5.6	0.4	312.77	149-607	150.00
brucho deti (5-10r.)	19	0.96	0.29-1.785	0.43	294.33	164-4958	250.00
brucho deti (10-15r.)	40	2.95	1.854-3.5	0.95	474.57	135-740	475.00
LS chrbtica dospelí	13884	7.11	2.81-16.48	15	2739.69	243-5600	3100.00
LS chrbtica deti (0-5r.)	23	1.12	0.463-3.17	neurčené	-	-	neurčené
LS chrbtica deti (5-10r.)	89	1.53	0.6-3.91	neurčené	485.83	73	neurčené
LS chrbtica deti (10-15r.)	233	3.39	1.046-8.605	neurčené	982.91	115-1045	neurčené

Tabuľka č. 1. – Počty vyšetrení, priemerné hodnoty ESD a DAP, rozptyl hodnôt a DRÚ pri vybraných rtg vyšetreniach vo vekových kategóriách dospelí, deti 0-5 r., 5-10 r., 10-15r.

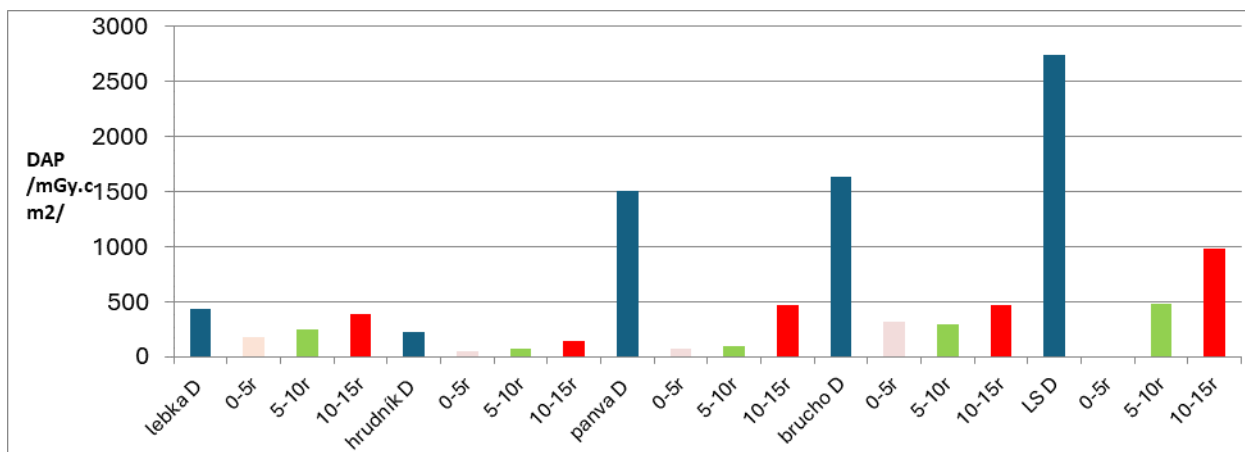
Grafické znázornenie priemerných hodnôt ESD pre jednotlivé vekové kategórie pre vybrané typy rtg vyšetrení sú na grafe č. 5.



Graf č. 5 – Priemerné hodnoty ESD pri vybraných rtg vyšetreniach

Z grafu č. 5 je zrejmé, že rtg vyšetrenia detí je potrebné optimalizovať a zvoliť expozičné parametre vyšetrovacích protokolov tak, aby dávky boli adekvátne nižšie v porovnaní s dávkami u dospelých pacientov.

Na pracoviskách, kde sú v DQC evidované údaje o dávke ako DAP, pre jednotlivé typy vyšetrení a kategórie pacientov (dospelí, deti 0-5r., deti 5-10r., deti 10-15r) bola stanovená priemerná hodnota DAP pre vyšetrenia lebka (projekcia PA), hrudník (projekcia PA), panva (projekcia AP), brucho (projekcia AP) a LS chrbtica (projekcia LAT). Graf č. 6 graficky znázorňuje priemerné hodnoty DAP pre jednotlivé vekové kategórie pre vybrané typy rtg vyšetrení.



Graf č. 6 - Priemerné hodnoty DAP pri vybraných rtg vyšetreniach

Hodnoty priemerných efektívnych dávok pri vybraných rtg vyšetreniach sú zhrnuté v tabuľke č. 2.

Názov vyšetrenia	Efektívna dávka (mSv)
lebka dospelý	0.0163
lebka deti (0-5r.)	0.009
lebka deti (5-10r.)	0.012
lebka deti (10-15r.)	0.014
hrudník dospelý	0.029
hrudník deti (0-5r.)	0.018
hrudník deti (5-10r.)	0.018
hrudník deti (10-15r.)	0.024
panva dospelý	0.412
panva deti (0-5r.)	0.072
panva deti (5-10r.)	0.074
panva deti (10-15r.)	0.229
brucho dospelý	0.555
brucho deti (0-5r.)	0.145
brucho deti (5-10r.)	0.124
brucho deti (10-15r.)	0.383
LS chrbtica dospelý	0.811
brucho deti (0-5r.)	0.122
brucho deti (5-10r.)	0.176
brucho deti (10-15r.)	0.3933

Tabuľka č. 2 – Hodnoty efektívnych dávok pri vybraných vyšetreniach v rôznych vekových kategóriách

Z 23 rtg zariadení boli údaje o dávke (ESD alebo DAP) získané spolu s hmotnosťou pacienta. Hmotnosti štandardného pacienta (60-80 kg) zodpovedalo necelých 50 % pacientov. Analýzou dát bolo zistené, že k prekročeniu DRÚ došlo pri nami vybraných vyšetreniach len v ojedinelých prípadoch. Prekročenie DRÚ u viac ako 50 % pacientov v skupine od 60-80 kg

bolo zaznamenané pri vyšetrení hrudníka v PA projekcii v dvoch zariadeniach. Tu je nevyhnutne potrebná optimalizácia lekárskeho ožiarenia. Pri iných typoch rtg vyšetrení nebolo identifikované prekročenie DRÚ na pracoviskách.

Informácie o dávke na pacienta **pri vyšetreniach pojazdnými rtg prístrojmi** pre skiagrafiu boli získané z **15 zdravotníckych zariadení**. Naša legislativa upravuje ich používanie len v obzvlášť závažných prípadoch, kedy pacienta nie je možné vzhľadom na jeho zdravotný stav previesť na stabilné rtg pracovisko. Táto požiadavka vyplýva zo základných princípov radiačnej ochrany. Predovšetkým v období ochorenia Covid-19 boli do nemocníc dodané pojazdné rtg prístroje pre skiagrafiu, určené predovšetkým na oddelenia JIS a OAIM, aby sa predišlo možnosti prenosu infekcie pri transporte infikovaného pacienta. Mnohí pacienti boli intubovaní a na pľúcnej ventilácii a ich transport bol rizikový

Za obdobie troch mesiacov bolo na pojazdných rtg prístrojoch pre skiagrafiu vykonaných 4429 vyšetrení. Z toho 3200 vyšetrení (72 %) boli rtg vyšetrenia hrudníka v AP projekcii. Priemerná hodnota DAP bola 265 mGy.cm². Veľký rozptyl priemerných hodnôt DAP na jednotlivých pracoviskách (30-680 mGy.cm²) vedie k nutnosti optimalizovať lekárske ožiarenie týchto pacientov. Pre uvedenú projekciu nie sú stanovené DRÚ. Optimalizácia radiačnej ochrany pri používaní mobilných rtg prístrojov pre skiagrafiu je problematická, musia byť zohľadnené technické podmienky vyšetrenia. V porovnaní s vyšetrením stacionárnym skiagrafickým röntgenovým prístrojom je obtiažnejšie zachovať optimálnu geometriu, vyclonenie primárneho röntgenového zväzku a ostatné parametre röntgenového vyšetrenia. Rozdielna je citlivosť digitálnych detektorov, čo môže viesť k nastaveniu rozdielnych expozičných parametrov, čo následne vedie k zvýšeniu dávky na pacienta.

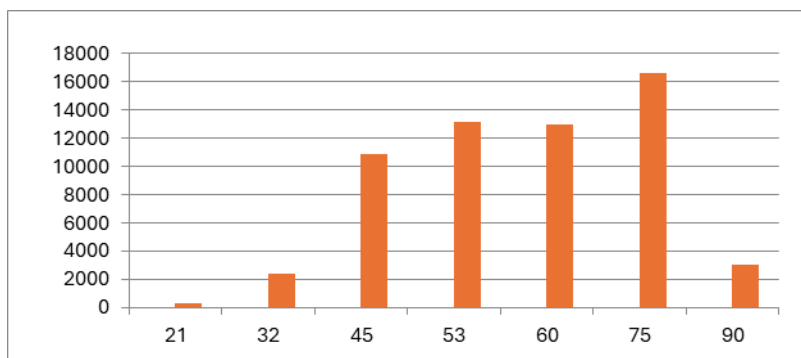
Mamografia

V celosvetovom meradle je najčastejšie diagnostikovaným nádorovým ochorením žien rakovina prsníka, ktorá je aj najčastejšou príčinou úmrtia žien na rakovinu. Každoročne je diagnostikovaných 1,6 milióna nových prípadov a umrie viac ako pol milióna žien ročne. Rakovinu prsníka postihuje každú desiatu ženu. Rizikovými faktormi sú vek, genetické predispozície, hormonálne faktory a nevhodný životný štýl. Pre prevenciu je dôležitá sonografia a mamografia u žien od 40 rokov v dvoj- ročných intervaloch. Niektoré ženy však majú odporúčanú mamografiu každý rok pre zvýšené riziko vzniku rakoviny prsníka (v rodine výskyt rakoviny prsníka z matkinej strany, ženy, užívanie hormonálnej antikoncepcie, hormonálna substitučná liečba v menopauze).

Údaje o dávkach pri mamografických vyšetreniach boli získané z 28 pracovísk (spolu 31 mamografických zariadení). Za obdobie troch mesiacov bolo uskutočnených 94 397 vyšetrení, s priemernou dávkou v mliečnej žľaze (AGD) 1,27 mGy a s priemernou kompresiou prsníka 57,8 mm.

Všetky mamografické pracoviská majú digitálny systém zobrazenia. Vek používaných mamografických zariadení je rôzny. Na väčšine pracovísk sú realizované skúšky prevádzkovej stálosti vyhodnocované externou organizáciou.

Pre stanovenie dodržiavania diagnostických referenčných úrovní bolo analyzovaných 59 485 vyšetrení prsníka v CC projekcii (kranio-kaudálna projekcia) rozdelených podľa veľkosti kompresie prsníka. Z údajov získaných z pracovísk možno konštatovať, že nedochádza k prekročovaniu diagnostických referenčných úrovní. Graf č. 8 zobrazuje početnosť mamografických vyšetrení v závislosti hrúbky kompresie.



Graf č. 8 – Distribúcia počtu mamografických vyšetrení podľa veľkosti kompresie prsníka

Tabuľka č. 3 sumarizuje počty mamografických vyšetrení v jednotlivých skupinách podľa veľkosti kompresie prsníka, priemerné hodnoty AGD. V poslednom stĺpci sú zobrazené hodnoty DRÚ pre mamografické vyšetrenia v CC projekcii.

kompre sia (mm)	počet vyšetre ní	AGD (mGy)	DRU (mGy)
21	362	0.71	1
32	2452	0.81	1.1
45	10884	0.94	1.3
53	13192	1.05	1.6
60	12933	1.19	1.8
75	16605	1.38	2.1
90	3057	1.68	2.5

Tab. č. 3 – Prehľad počtu mamografických vyšetrení v CC projekcii, priemernej hodnoty AGD a DRÚ

Celkový príspevok k efektívnej dávke z mamografických vyšetrení predstavuje 0,077 mSv na jednu expozíciu.

Nukleárna medicína

Nukleárna medicína sa postupne vyvinula od roku 1940 do samostatnej lekárskej disciplíny zaoberajúcej sa diagnostikou a terapiou pomocou otvorených žiaričov. Ide o podanie otvoreného žiariča do tela vyšetrovanej alebo liečenej osoby. Je založená na dvoch princípoch z hľadiska požadovaného výsledku: **princíp sledovania**, ktorý využíva detekciu ionizujúceho žiarenia emitovaného z tela pacienta a **princíp cieleného podávania rádioaktívnej látky** s dostatočnou aktivitou na ožiarenie definovaného objemu tkaniva alebo orgánu na terapeutické účely. Metódy nukleárnej medicíny slúžia na monitorovanie regionálnej fyziológie a biochémie vo vnútri organizmu pomocou zariadení, ktoré detekujú emitované žiarenie z rádionuklidmi označených liečiv z tela vyšetrovanej osoby. Pri rádionuklidovej terapii sa rádiofarmakum zámernie vpravuje do cieľového objemu tkaniva, ktoré je potrebné ožarovať vysokou dávkou. Nukleárna medicína je jedinečná v tom, že poskytuje informácie o stave pacienta, ktoré sa nemusia dať ľahko získať alebo nie sú vôbec dosiahnuteľné inými diagnostickými metódami. Nukleárna medicína skúma funkciu, priebeh metabolických procesov a rôzne iné fyziologické aktivity v tele a primárne sa nezameriava na anatómiu a štruktúru vyšetrovaných častí tela. Možno hovoriť o molekulárnom zobrazovaní, ktoré sa vyznačuje aj použitím stopovacieho princípu, ale nemusí vždy používať len rádionuklidy

(napr. funkčná magnetická rezonancia). Vzťah medzi nukleárnou medicínou a štruktúrnymi (najmä rádiodiagnostickými) zobrazovacími metódami je komplementárny, t.j. navzájom sa dopĺňajú - čo možno dobre demonštrovať vznikom hybridného zobrazovania.

Údaje o aplikovaných aktivitách sme získali z 2 pracovísk, pre ktoré je Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Nitre miestne príslušný orgán radiačnej ochrany (spolu 5 zariadení pre nukleárnou medicínu - 2 prístroje PET/CT, 1 prístroj SPECT a 2 prístroje SPECT/CT). Za obdobie celého roku 2022 bolo na daných pracoviskách uskutočnených spolu 6 699 vyšetrení.

Zhodnotenie dodržiavania DRÚ bolo zisťované pri nasledovných typoch vyšetrení pre dospelých pacientov: scintigrafia skeletu – MDP/HDP, scintigrafia prítitných teliesok - MIBI, scintigrafia pľúc – perfúzia + ventilácia - MAA, lokalizácia sentinelovej uzliny – nanokoloid, PET/CT a pre detských pacientov: dynamická scintigrafia obličiek – DTPA, dynamická scintigrafia obličiek – MAG3, scintigrafia nadobličiek – MIBG, PET/CT.

Tabuľka č. 2 prezentuje počty vyšetrení, ich rozdelenie, používané rádionuklidy a prístrojové vybavenie na pracoviskách.

	IZOTOPCENTRUM, s.r.o.	GAMMALAB, spol. s r.o.
Celkový počet vyšetrení	4827	1872
Počet diagnostických vyšetrení	4726 1723 (SPECT)+ 3003 (PET)	1872
Počet terapeutických vyšetrení	101	0
Počet CT vyšetrení	3836	1411
Počet vyšetrení detí do 15 rokov	53	9
Používané rádioizotopy	F-18, Tc-99m, I-123, Ga-68, Lu-177	Tc-99m, I-123, Kr-81m
Prístrojové vybavenie	2 ks PET/CT, 1 ks SPECT, 1 ks SPECT/CT	1 ks SPECT/CT

Tab. č. 2 – Prehľad počtu vyšetrení, rádionuklidov a prístrojov

V tabuľke č. 3 je vyhodnotenie aplikovaných aktivít rádionuklidov v MBq vybraných typov vyšetrení pre dospelých pacientov a ich porovnanie s DRÚ.

Aplikované aktivity v MBq pre pacientov s hmotnosťou v intervale 65 kg až 75 kg	IZOTOPCENTRUM, s.r.o.		GAMMALAB, spol. s r.o.	
	Priemer [MBq]	Štandardná odchýlka [MBq]	Priemer [MBq]	Štandardná odchýlka [MBq]
Scintigrafia skeletu, 99m-Tc, MDP/HDP, DRU: 800 MBq	712,38	36,24	799,40	5,98
Scintigrafia prítitných teliesok, 99m-Tc, MIBI, DRU: 800 MBq	710,74	9,52	800,00	0,00
Scintigrafia pľúc – perfúzia + ventilácia, 99m-Tc, MAA, DRU: 200 MBq	178,10	8,60	150,00	0,00

Lokalizácia sentinelovej uzliny, 99m-Tc, nanokoloid, DRU: 150 MBq	133,50	6,97	154,44	26,61
PET/CT, 18-F a 68-Ga, FDG a DOTA, DRU DOTA: 250 MBq a DRU FDG: nestanovená	Ga DOTA: 154,65 FDG: 230,71	6,86 17,32	-	-

Tab. č. 3 – Prehľad aplikovaných aktivít rádionuklidov pre dospelých pacientov

V tabuľke č. 4 je vyhodnotenie aplikovaných aktivít rádionuklidov v MBq vybraných typov vyšetrení pre detských pacientov a ich porovnanie s DRÚ. Aplikované aktivity sú prenormované na ekvivalentnú aktivitu pre dospelého pacienta pomocou príslušných podielov určených legislatívou (opatrenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. S02933-2018-OL, Príloha č. 11) podľa hmotnosti detského pacienta tak, aby bolo možné porovnanie aplikovaných aktivít s DRÚ. Interval telesných hmotností detských pacientov bol v rozmedzí od 11 kg do 86 kg, z čoho je zrejmý široký rozptyl hodnôt telesných hmotností detských pacientov s vekom do 15 rokov. Následkom toho a tiež z dôvodu nízkeho počtu niektorých typov vyšetrení detských pacientov je výrazne vyššia hodnota štandardnej odchýlky ako u dospelých pacientov.

Aplikované aktivity v MBq pre detských pacientov do 15 rokov	IZOTOPCENTRUM, s.r.o.		GAMMALAB, spol. s r.o.	
	Priemer [MBq]	Štandardná odchýlka [MBq]	Priemer [MBq]	Štandardná odchýlka [MBq]
Dynamická scintigrafia obličiek, 99m-Tc, DTPA, DRU: 250 MBq	184,97	58,92	žiadny detský pacient	-
Dynamická scintigrafia obličiek, 99m-Tc, MAG3, DRU: 250 MBq	135,63	44,15	189,43	46,8
Scintigrafia nadobličiek, 123-I, MIBG, DRU: 400 MBq	žiadny detský pacient	-	žiadny detský pacient	-
PET/CT, 18-F a 68-Ga, FDG a DOTA, DRU DOTA: 250 MBq a DRU FDG: nestanovená	Ga DOTA: 150,28 FDG: 161,99	10,23 82,29	-	-

Tab. č. 4 – Prehľad aplikovaných aktivít rádionuklidov pre detských pacientov

Na základe analyzovaných hodnôt aplikovaných aktivít rádionuklidov pre vybrané typy vyšetrení pre dospelých aj pre detských pacientov tak, ako sú uvedené v tabuľke č. 3 a v tabuľke č. 4, sa dá skonštatovať, že spravidla nedochádza k prekračovaniu diagnostických referenčných úrovní. Priemerná aplikovaná aktivita prekračovala hodnotu DRÚ len pri type vyšetrenia lokalizácia sentinelovej uzliny na pracovisku spoločnosti GAMMALAB, spol. s r.o., Trnava. Toto prekročenie priemernej hodnoty aktivity bolo spôsobené ojedinelými vyšetreniami, keď na základe indikácie ošetrojúceho lekára boli pacientovi vykonané dve vyšetrenia lokalizácie sentinelových uzlín pri jednom sedení, a teda rádiofarmakum s aktivitou nižšou ako DRÚ bolo aplikované do dvoch samostatných lôžisk, čo bolo

dôvodom, že súčet aplikovaných aktivít bol vyšší ako DRÚ. Priemerná hodnota aplikovanej aktivity pre vyšetrenie PET/CT pre látku FDG s rádionuklidom F-18 bola pre dospelých pacientov určená na 230,71 MBq so štandardnou odchýlkou 17,32 MBq a jej maximálna hodnota bola 324 MBq. Hodnota okolo 350 MBq sa javí ako vhodná pre DRÚ pre tento typ vyšetrenia.

Záver

Úlohou ŠD v zmysle zákona č. 87/2018 Z.z. o radiačnej ochrane je dohliadať na dodržiavanie požiadaviek radiačnej ochrany na pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia. V rámci štátneho dozoru v radiačnej ochrane bol uskutočnený prieskum radiačnej záťaže pacientov pri lekárskom ožiarení. Boli identifikované rezervy v implementácii rádiologických postupov a postupov optimalizácie lekárskeho ožiarenia.

Väčšina pracovísk spĺňa požiadavku evidovania údajov o dávkach pacientov. Avšak, ako bolo jednoznačne identifikované, nie je uskutočnená kontrola zaznamenávania a analýza údajov. Legislatívne stanovené DRÚ nie je samoučelné, dodržiavanie DRÚ má viesť k snahe pracovísk optimalizovať lekárske ožiarenie. Tu však absentuje správne pochopenie DRÚ, ako aj následná implementácia procesov optimalizácie. Zistené prekročenia DRÚ pre sledované typy vyšetrení na pracoviskách nukleárnej medicíny boli len v ojedinelých prípadoch a boli odôvodnené indikáciou lekára.

Z našich zistení vyplýva, že je nevyhnutné optimalizovať rtg vyšetrenia detí. Hodnoty typických dávok pri skiagrafičkých vyšetreniach detí poukazujú na to, že vyšetrovacie protokoly sú veľmi podobné ako pre dospelých pacientov a nezohľadňujú menšie telesné rozmery detského pacienta a dávka je neadekvátne vyššia. Vzhľadom na vyššiu citlivosť detského organizmu na ionizujúce žiarenie je potrebné zvýšiť pozornosť na ich radiačnú ochranu. Protokoly vyšetrení detských pacientov na pracoviskách nukleárnej medicíny sa riadia v zmysle platnej legislatívy a aplikovaná aktivita sa koriguje na základe telesnej hmotnosti pacienta určenými koeficientami

Výsledná kvalita rtg vyšetrenia do veľkej miery závisí od typu prístroja, jeho veku, vyťaženia a od pravidelnej údržby a servisu. Ďalším rozhodujúcim parametrom celkového efektu vyšetrenia je kvalita zobrazovacieho procesu. Všetky nami oslovené rádiologické pracoviská prešli na digitalizáciu zobrazovacieho procesu. Je nevyhnutné poukázať na to, že digitalizácia neznamena bezpodmienečne zníženie radiačnej záťaže pacienta. Pri rádiologickom vyšetrení aj s týmto typom zobrazenia je nevyhnutné vymedzenie zväzku na oblasť záujmu, čo výrazne ovplyvňuje radiačnú záťaž pacienta. Pre rádiologické vyšetrenia detí by mali byť vyhradené typy zariadení, ktoré spĺňajú všetky kritériá radiačnej ochrany pre túto skupinu pacientov. Optimalizácia prístrojového vybavenia a rádiologických postupov pre rádiologické vyšetrenia detí spolu s implementáciou kritérií vydaných Európskou komisiou a MAAE môže výrazne redukovať dávku.

V oblasti zvyšovania radiačnej ochrany na pracoviskách by mali zohrávať veľmi významnú úlohu klinickí fyzici, ktorí v našich zdravotníckych zariadeniach na oddeleniach rádiológie chýbajú na rozdiel od pracovísk nukleárnej medicíny, kde sú klinickí fyzici prítomní a dohliadajú na dodržiavanie priebehu vyšetrenia ako aj na dodržiavanie zásad radiačnej ochrany. Takto kvalifikovaní zdravotnícki pracovníci počas prevádzky môžu analyzovať problémy zobrazovacích systémov, pravidelne kontrolovať nastavenia expozičných parametrov, vykonávať skúšky prevádzkovej stálosti a optimalizovať rádiologické postupy, a tým zabezpečovať potrebnú úroveň radiačnej ochrany pacientov aj personálu. Ich pozíciu roky vyžadujú požiadavky a odporúčania EC a MAAE. Preto je nevyhnutné do legislatívnych predpisov zahrnúť požiadavku na pozíciu klinických fyzikov na rádiologických pracoviskách, jasne zdefinovať ich kompetencie, vzdelanie a vzdelávanie.

Radiačná ochrana pacientov si vyžaduje multidisciplinárny prístup, ktorý je podporovaný akcelerujúcim vývojom nových technológií a prístrojovej techniky, systémov monitorovania ako aj vhodnými úpravami v legislatíve. Znižovanie radiačnej záťaže pacientov vyžaduje ucelený a účinný systém vzdelávania zdravotníckeho personálu v oblasti radiačnej ochrany, s dostatočným tréningom, sústavným vzdelávaním a zručnosťou tak, aby sa redukcia dávok dosiahla bez straty nevyhnutných diagnostických informácií alebo zníženia terapeutického efektu.

5.2 „CIELENÉ VYHLÁDÁVANIE RÁDIOAKTÍVNYCH ŽIARIČOV A RÁDIOAKTÍVNEHO MATERIÁLU A VYPRACOVANIE POSTUPOV NA RIEŠENIE KRÍZOVÝCH SITUÁCIÍ SÚVISIACICH S NELEGÁLNYM NAKLADANÍM S RÁDIOAKTÍVNYM MATERIÁLOM“.

Cieľom úlohy je uskutočniť cieľnú kampaň na vyhľadávanie opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu a vypracovanie postupov na riešenie krízových situácií súvisiacich s podozrením na nelegálne nakladanie, potvrdeným nelegálnym nakladaním s rádioaktívnym materiálom alebo s nálezom rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu.

Pracovníci RÚVZ Nitra vykonali preventívne inšpekcie spojené s dozimetrickými kontrolami v 3 prevádzkach zberní kovového šrotu v Nitrianskom kraji (2 v okrese Nové Zámky a 1 v okrese Nitra) zamerané na vyhľadávanie opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívne kontaminovaného materiálu. Inšpekcie boli spojené s dozimetrickým premeraním skladovaného kovového materiálu, zamestnanci zberní boli upovedomení o postupe v prípade nálezu podozrivého predmetu a o možnom radiačnom riziku a bol im odovzdaný informačný leták. Leták obsahuje okrem základných informácií fotky typických žiaričov, tieniacich kontajnerov a rádioaktívnych materiálov, ktoré sa v minulosti našli v kovovom šrote, ako aj kontaktné údaje na príslušné pracovisko radiačnej ochrany.

V dôsledku legislatívnej zmeny od 15.04.2023 vykonáva RÚVZ Nitra štátnu správu v oblasti radiačnej ochrany aj v Trnavskom a Trenčianskom kraji, avšak z dôvodu pracovnej preťažnosti pracovníkov RÚVZ Nitra bolo dohodnuté, že inšpekcie v prevádzkach zberní kovového šrotu na území týchto krajov vykonávajú pracovníci ÚVZ SR. Za toto obdobie realizovali inšpekcie spolu v 54 prevádzkach, z toho v 33 v Trnavskom kraji a v 21 Trenčianskom kraji.

Pracovníci RÚVZ Nitra riešili v hodnotenom roku aj 3 nálezy rádioaktívneho materiálu. V dvoch prípadoch išlo o tú istú zberňu kovového šrotu v meste Nové Zámky, pričom v mesiaci jún bolo nájdených 6 ks rádioaktívne kontaminovaných radlíc poľnohospodárskeho stroja kombinátora a v mesiaci august 2 ks takýchto radlíc. Podozrivé nálezy prevádzkovateľ neodkladne oznámil RÚVZ Nitra, ktorý v rámci prešetrenia potvrdil rádioaktivitu materiálu (max. hodnoty príkonu priestorového dávkového ekvivalentu na povrchu radlíc boli 20,0 $\mu\text{Sv/h}$) a prenosným spektrometrom identifikoval prítomnosť rádionuklidu Co-60. V zberni sa s rádioaktívnym materiálom manipulovalo iba minimálne, k zvýšenému ožiareniu zamestnancov nedošlo. Pracovníci RÚVZ Nitra uplatnili výzvy na oprávnenú organizáciu na zber a uloženie zachyteného rádioaktívneho materiálu, ktorá následne materiál prevzala na ekologické uskladnenie na úložisko.

V mesiaci september bol na dva krát riešený prípad nálezu rádioaktívneho a jadrového materiálu v areáli bývalého poľnohospodárskeho družstva v okrese Prievidza. Na mieste sa okrem podozrivých rádioaktívnych chemikálii nachádzali aj nebezpečné toxické, výbušné a horľavé chemikálie, mnohé v otvorených nádobách. Na riešení prípadu sa podieľal aj Odbor odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality Národnej centrály osobitných druhov kriminality Prezídia policajného zboru, Slovenská inšpekcia životného prostredia, Kontrolné chemické laboratóriá CO Slovenská Lupča a Nitra, Ministerstvo obrany SR, Hasičský a záchranný zbor SR a ďalšie zložky.

Postupne bolo v prvej etape identifikovaných 33 kusov uzavretých nádob s podozrivým materiálom v práškovej aj kvapalnej forme – najmä uránové soli a v druhej etape, po sprístupnení ďalších skladových priestorov, ďalších 35 kusov a jedno plastové vrečko s podozrivým obsahom. Namerané hodnoty príkonu priestorového dávkového ekvivalentu priamo na povrchu jednotlivých nádob boli max. 14,2 μ Sv/h a spektrometricky boli identifikované prírodné rádionuklidy U-238, U-235 a Th-232 v rôznych chemických formách, najmä vo forme zlúčeniny uranylacetát a uranylinitrát. Vzhľadom na spôsob skladovania, postup manipulácie a prijaté opatrenia s predmetmi pri náleze ako aj namerané hodnoty príkonu priestorového dávkového ekvivalentu a povrchovej rádioaktívnej kontaminácie bolo riziko poškodenia zdravia osôb vyhodnotené ako nízke. Nájdenný rádioaktívny materiál bol prevzatý na bezpečné uloženie oprávnenou organizáciou, v prípade bolo vedené policajné vyšetrovanie.

Plnenie úlohy č. 5.2 bude pokračovať aj v roku 2024, pričom RÚVZ Nitra sa zameria najmä na dozimetrické preverenia skladovaného kovového šrotu a informačnú kampaň v zberniach druhotných surovín v Nitrianskom kraji ako aj cielené vyhľadávanie súčiastok kombinátorov kontaminovaných rádioaktívnym kobaltom v poľnohospodárskych podnikoch v okrese Komárno. RÚVZ Nitra sa bude podieľať na vypracovaní postupov na riešenie krízových situácií súvisiacich s nelegálnym nakladaním s rádioaktívnym materiálom podľa inštrukcií gestora úlohy.

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

Zabezpečovanie realizácie imunizačného programu patrí medzi prioritné úlohy v oblasti surveillancie a kontroly prenosných ochorení, čo je jeden zo základných cieľov Programového vyhlásenia vlády na úseku verejného zdravotníctva.

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM

V rámci plnenia programového vyhlásenia vlády v oblasti surveillancie a kontroly prenosných ochorení sme počas roka 2023 zabezpečovali:

- 1) sledovanie a dispenzarizáciu nosičov HBsAg a anti HCV pozitívnych osôb,
- 2) epidemiologické vyšetrenie v ohniskách nákaz, vrátane zabezpečovania protiepidemických opatrení,
- 3) spracovanie výskytu prenosných ochorení do informačného systému EPIS na regionálnej úrovni,
- 4) výmenu informácií medzi odborníkmi v oblasti verejného zdravotníctva prostredníctvom systému rýchleho varovania,
- 5) surveillancie nemocničných nákaz, vrátane kontrol HER,
- 6) výchovu obyvateľstva v prevencii prenosných ochorení.

Monitoring nákaz preventabilných očkovaním

Priebežne sa monitoroval výskyt nákaz preventabilných očkovaním, t.j. detská obrna, záškrt, tetanus, divý kašeľ, žltáčka typu A a typu B, hemofilové invazívne nákazy, pneumokokové invazívne ochorenia, mumps, ružienka, osýpky a tuberkulóza. V hodnotenom období v okresoch Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce sme zaznamenali 2 ochorenia na tuberkulózu u dospelých osôb, po 3 prípady akútnej hepatitídy typu A z okresu Nitra a Šaľa, 5 prípadov z okresu Zlaté Moravce, 1 ochorenie na akútnu VHB z okresu Šaľa a 9 prípadov chronickej vírusovej hepatitídy typu B (4 krát Nitra, 3 krát Šaľa, 2 krát Zlaté Moravce).

Kontrola plnenia imunizačného programu

Plnenie IP a priebeh imunizácie detí sa kontroloval viacerými spôsobmi:

V roku 2023 boli hlásené odmietnutia povinného očkovania praktickým lekárom pre deti a dorast v počte 359. Individuálne pohovory uskutočňujeme v poradni pre očkovanie na základe žiadosti rodičov o konzultáciu vo veci povinného očkovania.

V priebehu sledovaného obdobia boli priebežne poskytované telefonické konzultácie ako aj písomné vyjadrenia pre pediatrov týkajúcich sa očkovania.

PZS boli pravidelne mesačne informovaní o výskyte prenosných ochorení ako aj o aktuálnej problematike na úseku verejného zdravia.

Pre širokú verejnosť sme priebežne poskytovali telefonicky informácie a rady ohľadom možnosti očkovania, ktoré nie je hrazené zo základného zdravotného poistenia.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

V rámci prevencie ostatných prenosných ochorení pracovníci odboru epidemiológie nariaďovali opatrenia na zabránenie vzniku ďalších ochorení v 5805 ohniskách nálezov. Súčasne v rodinách chorých ako aj v ostatných kolektívnych zariadeniach bolo vykonané poradenstvo a podávanie informácií o predchádzaní šírenia infekčných ochorení.

Spolupracujeme s klinikou lekárskej mikrobiológie vo FN v Nitre a s ďalšími subjektmi na regionálnej, národnej úrovni (NRC Bratislava , NRC Banská Bystrica, LF UK Bratislava, SAV, CL Bratislava, MEDIRERX, AGEL, UNILABS, SYNLAB Slovakia s.r.o), ktoré zabezpečujú a zaručujú vyššiu kvalitu diagnostických možností.

Spolupracujeme s lekármi primárneho kontaktu pre dospelých, deti a dorast, ako aj s infektológmi, odborníkmi pre tuberkulózu a pohlavne prenosné ochorenia.

U kontaktov novodiagnostikovaných nosičov HbsAg (12 krát) a v ohniskách nákazy pri vírusových hepatitách (11 krát akútna VHA, 1 krát akútna VHB, 9 krát chronická VHB, 24 krát chronická VHC, 2 krát akútna VHE) boli vykonané protiepidemické opatrenia s odberom materiálu na sérologické vyšetrenia. V ohniskách hepatitíd boli vydávané rozhodnutia regionálneho hygienika o lekárskom dohľade a zvýšenom zdravotnom dozore. Pri negatívnych výsledkoch bolo u kontaktov v ohniskách VHA a VHB zahájené očkovanie.

Pozornosť sa venuje aj predchádzaniu profesionálnym nálezom v zdravotníctve sústavným sledovaním poranení ihlou a ostrými krvou kontaminovanými predmetmi (zaznamenali sme 25 poranení).

Kontinuálne sme sledovali a v týždenných intervaloch analyzovali výskyt chrípky a ARO v pôsobnosti RÚVZ Nitra ako aj v Nitrianskom kraji.

V súvislosti s environmentálnou surveillance odpadových vôd na COVID-19 v SR , ktorá sa vykonáva od 4.5.2021 na ČOV v Nitre a od 14.6.2022 na ČOV v Zlatých Moravciach sa spolu zrealizovalo 62 odberov.

Po eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike sa aj naďalej pokračuje v plnení úloh vo všetkých doteraz vykonávaných surveillance. Pozornosť sa venovala výskytu akútnych chabých paréz, serózných meningitíd a encefalitíd s dôrazom na odber materiálu na laboratórnu diagnostiku. V rámci plnenia úloh environmentálnej surveillance polio-like sme vykonali spolu 14 odberov odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov a enterovírusov vo vonkajšom prostredí a to z ČOV v Nitre a v Zlatých Moravciach. Virologické vyšetrenie odobratých vzoriek odpadových vôd bolo na prítomnosť poliovírusov vo vonkajšom prostredí bolo negatívne.

6.3 EPIDEMIOLOGICKÝ INFORMAČNÝ SYSTÉM

Využívame všetky možnosti systému EPIS, ktoré poskytuje - centrálnu databázu prípadov infekčných ochorení hlásených individuálne, centrálnu databázu prípadov Covid-19, chrípky, CHPO, ARO hlásených hromadne, systém rýchleho varovania:;

- vložených 5807 hlásení o prenosných ochoreniach
- týždenné spracovanie o výskyte chrípky a ARO
- týždenné spracovanie hlásení o MES na regionálnej a krajskej úrovni.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY (NN)

Za rok 2023 evidujeme zo zdravotníckych zariadení okresov Nitra, Zlaté Moravce a Šaľa spolu 1 533 nozokomiálnych ochorení - 847 FN Nitra, 160 Špecializovaná nemocnica Nitra, 110 Psychiatrická nemocnica Veľké Zálužie, 11 Kardiocentrum Nitra, 5 FMC dialyzačné služby Nitra, 6 Hospic Nitra, 61 ZSS Viničky Nitra, 16 ZSS Nitrava Nitra, 99 ZSS Borinka Nitra, 13 ZSS Promeritae Nitra, 67 Zariadenie pre seniorov (ZpS) Nitra, 23 ZSS Mojmírovce, 5 ZpS Vinodol, 41 Nemocnica Zlaté Moravce, 24 ZSS Svetlo Olichov, 11 DOS Zlatý vek Slepčany, 4 Nádej DD a DSS n.o., 10 DSS Machulince, 18 ZSS Domov v prírode Obyce a 2 ochorenia v B-Braun dialýza Zlaté Moravce. Z 1 533 nozokomiálnych ochorení bolo 965 ochorení (t.j. 62,9 %) aktívne vyhládaných v spolupráci s ústavom klinickej mikrobiológie.

V rámci vykonávania surveillance nozokomiálnych nákaz v zdravotníckych zariadeniach v okresoch Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce pokračovali previerky hygienicko-epidemiologického režimu v zdravotníckych zariadeniach. Za rok 2023 sme vykonali 258 previerok (z toho 3-krát v súvislosti s epidemickým výskytom NN) spojených s odberom materiálu na mikrobiologické vyšetrenie. Taktiež boli poskytované konzultácie k projektovej dokumentácii, k hygienicko-epidemiologickému režimu, poradenstvo pri výskyte multirezistentných bakteriálnych kmeňov.

Komisia pre sledovanie a analýzu nozokomiálnych nákaz v zdravotníckych zariadeniach zasadala dňa 04.05.2023 v Psychiatrickej nemocnici Veľké Zálužie.

V rámci prevencie NN sme vykonávali kontrolu sterilizačnej techniky v nemocniciach v Nitre a v Zlatých Moravciach na oddelení centrálnej sterilizácie, operačných sálach, ako aj v ostatných ambulanciách a v zariadeniach starostlivosti o ľudské telo. V rámci prevencie NN sme vykonávali kontrolu sterilizačnej techniky v nemocniciach v Nitre a v Zlatých Moravciach na oddelení centrálnej sterilizácie, operačných sálach, ako aj v ostatných ambulanciách a v zariadeniach starostlivosti o ľudské telo. Sterilizačné prístroje boli skontrolované 535-krát, bolo odobratých 259 sterov z prostredia a sterilného materiálu, 50-krát bolo aeroskopom skontrolované ovzdušie operačných sál, 7-krát boli odobraté stery z rúk zdravotníckeho personálu a 20-krát dezinfekčný prostriedok na zistenie účinnosti. 258-krát bolo skontrolované dodržiavanie zákona č. 377/2004 o ochrane nefajčiarov. Porušenie zákona nebolo zistené ani v jednom prípade.

Poranenie zdravotníckych pracovníkov kontaminovaným nástrojom od pacienta s neznámym stavom infekciozity v tomto roku bolo hlásené 25-krát. Lekársky dohľad bol nariadený v 18 prípadoch a 7 prípadov bolo podľa miesta trvalého bydliska nahlásených na príslušné RÚVZ.

V súvislosti s pozitívnym nálezom *Klebsiella pneumoniae* produkujúcou karbapenemázu (KP CPE) u hospitalizovaných pacientov FN Nitra, ŠN v Nitre a PN vo Veľkom Záluží aj v Nemocnici AGEL Zlaté Moravce boli na oddeleniach a klinikách nariadené a kontrolované protiepidemické opatrenia. Taktiež boli rozhodnutím nariadené skriningové vyšetrenia u prepustených pacientov, ktorí boli v kontakte s pozitívnymi pacientami s KP CPE.

6.5 PREVENCIA HIV/AIDS - TESTOVANIE, PORADENSTVO, SLEDOVANIE

Laboratórna diagnostika HIV

V spolupráci s Ústavom klinickej mikrobiológie FN v Nitre v rámci nariadenia zvýšeného zdravotného dozoru zameraného na zamedzenie prenosu HIV/AIDS v zdravotníckych zariadeniach okresu Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce bolo vykonané vyšetrenie anti-HIV1, anti-HIV2 a vyšetrenie antigénu 25 krát pri zistení poranenia zdravotníckych

pracovníkov a študentov SZŠ a UKF v Nitre. V 18 -tich prípadoch bolo vydané rozhodnutie na vykonávanie opatrení na predchádzanie prenosným ochoreniam a 7 prípadov bolo preposlaných na sledovanie vecne a miestne príslušnému RÚVZ podľa miesta trvalého bydliska mimo pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Nitre.

Špecializovaná poradňa HIV / AIDS

Za účelom prevencie výskytu HIV/AIDS poskytovala svoje služby poradňa pre prevenciu HIV/AIDS zriadená pri RÚVZ so sídlom v Nitre. Jej činnosť bola vykonávaná počas roka 2023 na základe požiadaviek klientov. Odber krvi na vyšetrenie bol v ambulancii vykonaný 12-tim klientom, ktorým bolo poskytnuté aj predodberové a poodberové poradenstvo, niektorým aj viackrát po odbere. Odbery boli vykonávané na vlastnú žiadosť klienta. V poradni sa poskytovalo odborné poradenstvo, ktoré sa týkalo konkrétnych opatrení a odporúčaní na ochranu zdravia.

6.6 PORADNE OČKOVANIA

Na RÚVZ so sídlom v Nitre je zriadená poradňa očkovania, ktorej základným cieľom je konzultačná činnosť v oblasti ochorení preventabilných očkovaním - poskytovanie informácií o povinnom a odporúčanom očkovaní, o indikáciách a kontraindikáciách očkovania, o zložení vakcín a nežiaducich účinkoch po očkovaní. Na webovej stránke je zverejnená jej obsahová náplň ako aj termín jej činnosti. Konzultácie sa uskutočňovali telefonicky a elektronickou komunikáciou. Podľa obsahovej stránky to boli konzultácie k problematike povinného pravidelného očkovania, odporúčaného očkovania a očkovania pred cestou do zahraničia.

6.7 ORGANIZÁCIA ZDRAVOTNO-VÝCHOVNÝCH AKCIÍ PRE OBYVATEĽOV S OSOBITNÝM ZAMERANÍM NA TÉMY A TERMÍNY ODPORÚČANÉ SZO

Pri príležitosti Svetového dňa rúk 5. mája 2023 sme zabezpečili preškolenie zdravotníckych pracovníkov a tiež návštevníkov Fakultnej nemocnice v Nitre o správnej dezinfekcii rúk, kde sa po dezinfekcii vykonala aj následná kontrola, či bola dezinfekcia vykonaná správne. Taktiež sme rozposlali materiál o správnej dezinfekcii rúk na všetky lôžkové zariadenia okresu Nitra a na vybrané zubné a gynekologické ambulancie v poliklinikách okresu.

b. IV.2. ŠZD v ohniskách nákaz

Príloha č. 4

Odbor/oddelenie epidemiológie RÚVZ so sídlom v Nitre			Počet
1.	Epidemiologické vyšetrenie v ohniskách nákazy (vrátane NN)	počet ohnisk ¹	5805
		zvýšený zdravotný dozor	10
		lekársky dohľad	251
		spolu:	6066
2.	Odber vzoriek na	vzorky biologického materiálu celkom	7

	mikrobiologické vyšetrenie (vrátane) ²	vzorky materiálu z vonkajšieho prostredia: voda potraviny iné spolu:	53 4 770 834
3.	Imunizačný program	metodické návštevy lekárov kontrola očkovania (počet očkovaných) ³⁾ kontrola skladovania očkovacích látok prejednanie neúčasti na očkovaní priestupkové konanie0 spolu:	47 17379 407 0 0 17473
4.	Práca v EPIS-e	zadávanie prípadov kontrola a uzatváranie prípadov spracovanie dotazníkov k epidémii SRV hlásenie ARO a ChPO spolu:	5807 5807 182 99 52 11947
5.	Analýza epidemiologickej situácie (uviest' počet)	týždenná mesačná ročná na požiadanie spolu:	52 12 2 0 66
6.	Prednášková činnosť ⁴	prednášky pre verejnosť prednášky pre ZP spolu:	0 3 3
7.	Publikačná činnosť ⁵	Spolu ²⁾ :	0
8.	Účasť na konferenciách ⁶	aktívna pasívna spolu:	0 32 32
9.	Práca na osobitných štúdiách a programoch ⁷	príprava zadania zber podkladov sumarizácia analýza iné (príprava) spolu:	2 2 2 2 10 18
10.	Vydané certifikáty (AIDS), medzinárodný očkovací preukaz, osvedčenie o odbornej spôsobilosti		1
11.	Posudková činnosť	štúdie projektovej dokumentácie konzultácie kolaudácia záväzné stanoviská vrátane čiastkových spolu:	6 110 0 0 116

12.	Podnety	počet	11
13.	Sankcie	v zmysle § 12 odsek 2 opatrenia počet	0
14.	Rozhodnutia	v zmysle § 12 ods. 2	255
		v zmysle § 13 ods. 4	6
15.	Odvolania	počet	0
16.	Poradenská činnosť v odbore⁸	Počet konzultácií k očkovaniu, opatreniam v ohnisku, DDD,.....	6495

¹⁾ Uviesť len počet ohnísk, v ktorých sa vykonávalo epidemiologické šetrenie

²⁾ Počty vzoriek vykonané pracovníkmi odd. epidemiológie

³⁾ Ak sa v jednom ročníku kontrolovalo viac druhov očkovania, kontrolovaný očkovanec sa počíta 1x

⁴⁾ Uviesť len počet prednášok, podrobne popísať v kapitole „Ostatné činnosti“

⁵⁾ Uviesť počet publikácií, podrobne popísať v kapitole „Ostatné činnosti“

⁶⁾ Uviesť len počty pracovníkov účastných na konferenciách, podrobne popísať v kapitole „Ostatné činnosti“

⁷⁾ Uviesť počty výkonov, podrobne popísať v kapitole „Ostatné činnosti“

⁸⁾ Uviesť počet výkonov pri poskytovaní odbornej poradenskej činnosti v oblasti očkovania, opatrení v ohniskách nákaz vrátane počtu výkonov v Poradni očkovania, Poradni prevencie AIDS,....

3) Účasť na konferenciách - pasívna 14 x

Názov	Miesto konania	Dátum	Počet osôb
1. Zdravé oči, ostrý zrak – pomoc prírody	Online forma - ARGAMA	9.2.2023	1
2. Podpora protiinfekčnej imunity u detí	Online forma - ARGAMA	8.3.2023	1
3. Jarná detoxiácia organizmu	Online forma - ARGAMA	15.3.2023	2
4. Očkovanie (nielen) v špeciálnych situáciách (7. časť)	Online forma - A-MEDI	15.3.2023	3
5. XVI. vedecko odborná konferencia NRC pre surveillance infekčných chorôb v SR	MZ Bratislava	16.3.2023	2

6. Jarná škola intergratívnej medicíny	Online forma - ARGAMA	18.3.2023	1
7. Možnosti liečby obezity v ambulancii všeobecného lekára	Online forma - IDL	4.4.2023	3
8. Všeobecný lekár a pacient s ochorením pohybového aparátu – zacielené na kostnú hmotu	Online forma - IDL	5.4.2023	4
9. XX.ročník odb.konferencie Surveillance NN	Štrbské pleso	20.-21.4.2023	3
10. XXXVII. Zoborský deň a XVIII Bitterov osteologický deň 2023	Župný dom Nitra	19.5.2023	4
11. Očkovanie (nielen) v špeciálnych situáciách (8. časť)	Online forma - A-MEDI	13.6.2023	1
12. Liečivé rastliny na kašeľ a bolesti hlavy, hrdla	Online forma - ARGAMA	10.10.2023	1
13. 56. Nitrianske lekárske dni	Divadlo A.Bagara	25. - 26.10.2023	3
14. Škola prevencie NN	SZU Bratislava	23-24.11.2023	3

Prednášková činnosť: 3x

1. Mgr. Andrea Vojteková	Ochorenia prerentabilné očkovaním	Prednáška pre študentov SZŠ Nitra	SZŠ Nitra	26.4.2023
2. Bc. Zuzana Bartová, Mgr. Eva Miklovičová	Svetový deň hygieny rúk	Odborný seminár s praktickou ukážkou správnej dezinfekcie rúk pre zdravotný personál	FN Nitra	4.5.2023

3. Bc. Zuzana Bartová, Mgr. Andrea Vojteková	Hygiena rúk v prevencii NN	Odborný seminár s praktickou ukážkou správnej dezinfekcie rúk pre zdravotný personál	ŠN Zobor	21.6.2023
--	----------------------------	--	----------	-----------

Priebeh Európskeho imunizačného týždňa na RÚVZ so sídlom v Nitre

V súvislosti s kampaňou EIW, ktorá sa uskutočnila v dňoch 23.4.2023 – 29.4.2023 pod heslom: „Dobehnime zabudnuté očkovanie“ boli realizované nasledovné aktivity:

1. Na internetovej stránke RÚVZ bola zverejnená informácia o prebiehajúcom EIW pre laickú verejnosť.
2. Všetkým poskytovateľom zdravotnej starostlivosti (všeobecným lekárom pre deti, dorast a dospelých) bol elektronickou poštou zaslaný leták o očkovaní proti VHA, kliešťovej encefalitíde a edukačný materiál o prebiehajúcom EIW 2023 za účelom vyvesenia na nástenky pred ambulanciami PZS.
3. Informačný leták „Bezplatné očkovanie 12 ročných detí v SR“ bol elektronickou poštou zaslaný ambulantným gynekológom v regióne a v spolupráci s oddelením Hygieny detí a mládeže RÚVZ v Nitre zaslaný školským zariadeniam v regióne za účelom informovanosti rodičov o možnosti účinnej prevencie rakoviny krčka maternice.
4. Vspolupráci s oddelením zdravotnej výchovy RÚVZ v Nitre bola na RÚVZ vytvorená nástenná tabuľa o prebiehajúcom EIW 2023.
5. Pre študentov SZŠ v Nitre bola odprezentovaná prednáška o ochoreniach preventabilných očkovaním.
6. Počas EIW v rámci vakcinačnej poradne boli pracovníkmi odboru epidemiológie pre laickú verejnosť telefonicky poskytované konzultácie o očkovaní všeobecne, o dôležitosti doočkovania chýbajúcich očkovaní pre rôzne dôvody.
7. V areáli Fakultnej nemocnice v Nitre bola k týždňu EIW umiestnená na informačnej tabuli nástenka s témami - očkovanie proti ochoreniam na VHA, tetanus, kliešťovú encefalitídu a HPV.
8. V spolupráci s oddelením Hygieny detí a mládeže bol zaslaný predškolským zariadeniam v regióne informačný leták o rotavírusoch.
9. Dňa 4.5.2023 zasadala nozokomiálna komisia v PN vo Veľkom Záluží. Jedným z bodov programu bola aj informácia o EIW, kde v rámci diskusie boli poskytnuté informácie o očkovaní proti VHA a VHB.

Bodová prevalencia nozokomiálnych ochorení a užívanie antibiotík vo FN v Nitre

V období od 20.4. 2023 do 10.5.2023 sa na 19 oddeleniach a klinikách Fakultnej nemocnice v Nitre realizovalo bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a užívanie antibiotík. Do sledovania bolo zapojených 413 hospitalizovaných pacientov, ktorí zodpovedali stanoveným kritériám a u ktorých bolo potvrdených 37 nozokomiálnych ochorení (34 z aktuálnej nemocnice, 1 z nemocnice iného okresu, 1 z dialyzačného strediska a 1 nozokomiálne ochorenie u PSS zo zariadenia sociálnych služieb). Prevalencia nozokomiálnych nákaz v rámci prevalenčného sledovania je 9,0.

7. ODBOR LABORATÓRNYCH ČINNOSTÍ

(OCHFA, MŽP, BŽP, NRC pre zdravotnú problematiku vláknitých prachov)

7.1 MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Cieľ

- monitorovanie výskytu rias, cyanobaktérií a vodných kvetov vo vybraných prírodných vodných plochách a biokúpaliskách,
- monitorovanie výskytu cyanobaktérií vo vodárenských nádržiach v súvislosti s prítomnosťou mikrocystínov v upravenej pitnej vode,
- zisťovanie akútnej toxicity a prítomnosti cyanotoxínov v biomase cyanobaktérií (vo vodných kvetoch) a vo vode,
- zisťovanie súvislostí medzi biologickým oživením vôd a celkovou kvalitou vody, - v prípade potreby zisťovanie osídlenia vodných plôch makrofyty v súvislosti s premnožením cyanobaktérií,
- v súvislosti s možným výskytom dermatitíd u ľudí po kúpaní zisťovanie výskytu vodných slimákov (Mollusca) - sledovanie mikrobiologického osídlenia vôd so zreteľom na patogénne mikroorganizmy - včasné varovanie obyvateľstva pred možnými zdravotnými rizikami

7.2 KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ A UMELÝCH KÚPALÍSK A INÝCH PRIORITNÝCH PRIESTOROV

Cieľ

- sledovanie kvality vody a prostredia v zdravotníckych zariadeniach a umelých kúpaliskách mikrobiologickými, biologickými, ekotoxikologickými a chemickými skúškami
- zisťovať výskyt legionel a améb v umelých kúpaliskách vo vybraných zdravotníckych zariadeniach a v rehabilitačných zariadeniach, diagnostikovať významné druhy legionel a améb metódami molekulárnej biológie, zhodnotiť súvislosti medzi výskytom legionel a améb v sledovaných zariadeniach,
- navrhnúť limity na hodnotenie výskytu legionel a améb vo vodách

7.7 KVALITA VNÚTORNÉHO OVZDUŠIA V ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENIACH A V ZARIADENIACH PRE DETI OD 0 DO 6 ROKOV VEKU

Cieľ

- monitorovanie kvality vnútorného ovzdušia v zdravotníckych zariadeniach podľa vyhlášky č. 553 MZ SR z 15. augusta 2007, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení z hľadiska ochrany zdravia v znení č. 192/2015 Z. z.
- monitorovanie kvality vnútorného ovzdušia v zariadeniach pre deti predškolského veku podľa vyhlášky č. 259 MZ SR z 18. júna 2008 o podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia v znení neskorších predpisov.

7.10 MONITORING BIOLOGICKÝCH ALERGÉNOV V OVZDUŠÍ (PEĽOVÁ INFORMAČNÁ SLUŽBA - PIS) A ALERGÉNOV ROZTOČOV VO VNÚTORNOM PROSTREDÍ

Cieľ

- monitoring biologických alergénov v ovzduší ako súčasť prevencie zameranej na znižovanie výskytu chronických neinfekčných ochorení,
- zmonitorovať aktuálny stav výskytu alergénov roztočov v prachu z vnútorného prostredia budov so zameraním najmä na ubytovacie zariadenia rôznej kategórie určené pre verejnosť, domovy sociálnych služieb, spoločné zariadenia pre deti a mládež, bytové priestory,
- medializácia peľového spravodajstva a jeho využitie na zlepšenie životných podmienok a kvality života dotknutých skupín obyvateľstva vrátane jeho použitia pri diagnostike a správnom načasovaní liečby polinóz,
- spolupracovať na projekte rozšírenia siete monitorovacích staníc PIS v Slovenskej republike, - riešiť možnosti eliminácie najvýznamnejších alergénov (výsadba vhodnej zelene, udržiavanie a kosenie trávnych porastov, eliminácia neudržiavaných plôch ako rezervoára invázných a alergologicky významných druhov).
- využitie výsledkov monitorovania na hodnotenie zdravotného rizika a pri aktualizácii platnej legislatívy.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Cieľ

- ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami;
- zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh;
- podporovať medzirezortnú spoluprácu;

- skvalitniť pripravenosť na pandémie chrípky a ďalšie vysoko nebezpečné nákazy (Ebola, MERSCoV, vtáčia chrípka, SARS, importy osýpok, iné epidemiologicky závažné ochorenia prenášané článkonožcami, atď.);

- rozvíjať stratégiu spoločnej krízovej komunikácie.

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

7.13 ANALÝZA CELKOVÉHO ARZÉNU V POTRAVINÁCH

Cieľ

Monitoring obsahu celkového arzénu v potravinách, s dôrazom na potraviny určené pre dojčatá a malé deti, pre potraviny určené na osobitné lekárske účely a výživové doplnky.

7.14 MONITORING ENERGETICKEJ A BIOLOGICKEJ HODNOTY STRAVY SPOJENÝ S ANALÝZOU VYBRANÝCH KONTAMINANTOV V STRAVE V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA PRE DETI MŠ A ZŠ.

Cieľ

Cieľom projektu je monitorovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy, hodnotenie rizík expozície vybraným kontaminantom spojených s konzumáciou jedál v zariadeniach spoločného

stravovania pre deti MŠ a ZŠ. Monitoring sa bude realizovať pomocou odberu vzoriek stravy za účelom laboratórnych analýz zameraných na zistenie obsahu tukov, bielkovín, sacharidov, sušiny, soli, vápnika, dusitanov, dusičnanov, olova, kadmia a ortuti v podávanej strave. Získané

laboratórne výsledky sa následne využijú pre zhodnotenie energetickej a biologickej hodnoty, odhadu expozície vybraným kontaminantom, ako aj zmapovanie stravovacích zvyklostí vo

vybranej vekovej skupine populácie detí.

7.15 MONITORING OBSAHU ŤAŽKÝCH KOVOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Minimalizovať riziká vyplývajúce zo životného prostredia a chrániť tak zdravie ľudí, najmä detí.

7.16 MONITORING OBSAHU DUSITANOV A DUSIČNANOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Minimalizovať riziká vyplývajúce zo životného prostredia a chrániť tak zdravie ľudí, najmä detí.

Oddelenie	Číslo programu	Názov úlohy	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
MŽP	7.1	Monitoring kvality vôd vybraných lokalít ÚVZ SR, RÚVZ v SR	29	145	290
	7.2	Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení a umelých kúpalísk ÚVZ SR, RÚVZ v SR	38	76	228
	7.7	Kvalita vnútorného ovzdušia v zdravotníckych zariadeniach a v zariadeniach pre deti od 0 do 6 rokov veku ÚVZ SR	96	288	384
	7.10	Monitoring biologických alergénov v ovzduší (Peľová informačná služba - PIS) a alergénov roztočov vo vnútornom prostredí RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, ÚVZ SR, RÚVZ Košice, RÚVZ Nitra, RÚVZ Trnava, RÚVZ Žilina	245	735	4620
	6.5	Mimoriadne epidemiologické situácie RÚVZ v SR medziodborová úloha	151	453	755
	3.1	Monitoring príjmu kuchynskej soli ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne, RÚVZ v SR	5	12	77

OCHFA	3.3	Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb ÚVZ SR, RÚVZ v SR	30	205	318
	7.13	Analýza celkového arzénu v potravinách RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, RÚVZ so sídlom v Prešove, RÚVZ so sídlom v Nitre, RÚVZ so sídlom v Trenčíne, ďalší podľa záujmu	6	6	12
	7.14	Monitoring energetickej a biologickej hodnoty stravy spojený s analýzou vybraných kontaminantov v strave v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ. Vybrané RÚVZ v SR (Oddelenie hygieny detí a mládeže, Oddelenie chemických analýz)	1	8	10
	7.15	Monitoring obsahu ťažkých kovov v potravinách pre dojčatá a malé deti RÚVZ so sídlom v Prešove, RÚVZ so sídlom v Nitre	26	57	171
	7.16	Monitoring obsahu dusitanov a dusičnanov v potravinách pre dojčatá a malé deti RÚVZ so sídlom v Prešove, RÚVZ so sídlom v Nitre	16	32	54

9. ODDELENIE PODPORY ZDRAVIA A VÝCHOVY K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

V rámci regionálneho sledovania zdravotného stavu obyvateľstva sme prostredníctvom Poradne zdravia vyšetrili 691 klientov, z toho bolo 85 vyšetrených v základnej poradni zdravia a 606 v rámci výjazdov mobilnej poradne zdravia . Za obdobie r. 2023 vykazujeme 122 zdravotno-výchovných aktivít (realizácia besied, prednášok a iných zdravotno-výchovných metód).

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025

V roku 2023 bolo zrealizovaných celkovo 45 zdravotne - výchovných aktivít, z toho boli 39 venovaných cieľovej skupine pre deti a mládež a 6 pre osoby v poproduktívnom veku. Prednášková činnosť bola zameraná na propagáciu a uplatňovanie zásad zdravej výživy a stravovacích návykov, prevenciu obezity, zvýšením pohybovej aktivity a celkovú zmenu životného štýlu. V súvislosti so Svetovým dňom obezity ÚVZ SR vyhlásil celoslovenskú súťaž vo výtvarnom zobrazení princípov zdravej životosprávy zameranú na základné školy. V rámci Nitrianskeho regiónu sa do súťaže zapojilo 16 základných škôl., z ktorých bolo doručených na RÚVZ so sídlom v Nitre celkovo 25 výtvarných diel.

V r. 2023 sme realizovali projekt „Viem, čo zjem“ (ktorý je súčasťou celosvetového programu spoločnosti Nestlé na podporu zdravej výživy detí „Netlé Healthy Kids Global Programme“, resp. „Nestlé pre zdravie detí. Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ v roku 2023 uskutočnili celkovo 20 edukačných aktivít na ZŠ Škultétyho, ZŠ Topoľova, ZŠ Cabajská a ZŠ Na hôrke.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

V rámci podpory zdravia znevýhodnených komunít sme v roku 2023 zrealizovali 4 zdravotno-výchovné aktivity pre rómskych žiakov k problematike nadváhy a obezity, zdravej výživy a prevencii sociálno-patologickým javov (ZŠ Ščasného v Nitre a Spojená ZŠ J. Kráľa v Zlatých Moravciach).

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Pre zabezpečenie kvalitného poradenstva sa pracovníčky oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu počas celého roka vzdelávali na regionálnych a celoštátnych vzdelávacích akciách.

V súvislosti s regionálnym sledovaním zdravotného stavu obyvateľstva sme prostredníctvom poradne zdravia uskutočnili 15 výjazdových aktivít, pri ktorých bolo vyšetrených celkovo 606 osôb (OC Promenada, Hornbach, Marel, a.s., Landrover Jaguar a.s.,

Coop Jednota, Nitriansky samosprávny kraj, Matador Vráble, a.s., Západoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s., Mestský úrad Nitra).

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 – 2030

V rámci prevencie vo vzťahu k zvyšovaniu povedomia a informovanosti o nepriaznivých zdravotných a sociálnych dôsledkoch konzumácie alkoholu sme v hodnotenom období uskutočnili 6 prednášok na základných školách. Počas školského roka sme zapožičali do základných a stredných škôl DVD filmy k danej problematike.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021 – 2030.

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ so sídlom v Nitre svojou pravidelnou činnosťou oslovuje verejnosť a poskytuje informácie ohľadom rizikových faktorov chronických neprenosných ochorení. Činnosť oddelenia bola zameraná na všetky vekové kategórie. Prednášková činnosť bola zameraná na problematiku prevencie civilizačných ochorení, ozdravenie výživy a prevencia obezity, zvýšenie pohybovej aktivity, ústne zdravie, prevencia úrazov, prevencia sociálne patologických javov, zdravé starnutie a iné. Oddelenie podpory zdravia za rok 2023 vykazuje celkovo 8655 výkonov, z toho 122 prednášok pre 3303 poslucháčov.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY

V roku 2023 sa realizovala celonárodná kampaň „Vyzvi srdce k pohybu“. Cieľom kampane bolo povzbudiť čo najviac ľudí, aby zaradili do svojho voľného času každodenne aspoň 30 minút pohybových aktivít a žili zdravšie. Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu pri RÚVZ so sídlom v Nitre informovalo podniky, organizácie, inštitúcie, športové centrá a školy v okresoch Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce o podmienkach zapojenia sa do kampane. Pozitívne môžeme skonštatovať, že RÚVZ so sídlom v Nitre obsadilo 2.miesto v rámci Slovenskej republiky v počte zapojených účastníkov.

V mesiaci jún 2023 boli pre zamestnancov RÚVZ so sídlom v Nitre zorganizované „Športové hry“. Hlavným cieľom podujatia bolo poukázať na pozitívne účinky pohybu na ľudský organizmus a duševné zdravie. V rámci tohto podujatia zamestnanci RÚVZ mali možnosť overiť si svoju fyzickú kondíciu v rôznych športových disciplínach.

V rámci poradne zdravia sme motivovali klientov, aby do svojho každodenného života zaradili viac pohybovej aktivity.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023 – 2030.

V rámci zvyšovania informovanosti verejnosti o rizikách spojených s užívaním tabaku sme uskutočnili 8 prednášok pre cieľovú skupinu detí a mládež a 3 prednášky pre osoby v produktívnom veku. Pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku sme uskutočnili pre verejnosť „Deň otvorených dverí“. V súvislosti s nadobudnutím účinnosti zákona č. 89/2016 Z. z. o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, RÚVZ so sídlom v Nitre zabezpečilo v období od 11.12.2023 –

22.12.2023 poskytovanie telefonického poradenstva na odvykanie od fajčenia na telefonickej linke 0908 222 722 v zmysle metodického usmernenia ÚVZ SR č. OPZ/8865/116475 zo dňa 27.10.2020.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Nových Zámkoch**

ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1. Plnenie akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky (NEHAP V).

Cieľ: Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia; ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

Priorita (A): Zlepšenie kvality vnútorného a vonkajšieho ovzdušia pre všetkých:

V súčasnej etape riešenia sa na jej plnení oddelenie nepodieľa.

Priorita (B) Zabezpečenie všeobecného, spravodlivého a trvalo udržateľného prístupu k bezpečnej pitnej vode, sanitácia a hygiena pre všetkých:

Oddelenie zabezpečovalo kontrolu kvality pitnej vody na území okresu Nové Zámky. Počet odobratých vzoriek pitnej vody: preverovací monitoring 16 vzoriek pitnej vody, kontrolný monitoring 86 vzoriek pitnej vody, v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo odobratých 18 vzoriek pitnej vody, 33 vzoriek vody (teplá voda) boli odobrané na stanovenie prítomnosti baktérií rodu Legionella (z toho 32 s negatívnym výsledkom), vykonaných bolo 14 sterov na stanovenie prítomnosti baktérií rodu Legionella (3x sprchová ružica, 7x ster z batérie, 1x ster zo zubnej ambulancie – stomatologická súprava- dávkovač vody do pohára, 1x ster z úpravovne vody, 2x ster z klimatizačného zariadenia). Všetky vzorky sterov boli negatívne. Vyšetrenie vzoriek zabezpečil Regionálny úrad verejného zdravotníctva (RÚVZ) so sídlom v Nitre.

- Informácie o kvalite pitnej vody sú zverejňované na webovom sídle úradu.

- Počas kúpacej sezóny 2023 oddelenie HŽPaZ zabezpečovalo odbery vzoriek vody na kúpanie z bazénov umelých otvorených kúpalísk a prevádzok wellness, vybavených atrakciami, na prítomnosť baktérií rodu Legionella. Počet odobratých vzoriek bazénových vôd v roku 2023:

TK I Štúrovo: odobratých 5 vzoriek, vo vzorkách nebola zistená prítomnosť baktérií rodu Legionella, vyšetrenie vzoriek zabezpečil RÚVZ so sídlom v Nitre.

TK Štrand Nové Zámky: odobraté 4 vzorky, vo vzorkách nebola zistená prítomnosť baktérií rodu Legionella, vyšetrenie vzoriek zabezpečil RÚVZ so sídlom v Nitre.

TK Podhájska : odobraté 2 vzorky, vo vzorkách nebola zistená prítomnosť baktérií rodu Legionella, vyšetrenie vzoriek zabezpečil RÚVZ so sídlom v Nitre.

TK Podhájska – Wellness centrum Aquamarin: odobraté 3 vzorky, vo vzorkách nebola zistená prítomnosť baktérií rodu Legionella. Vyšetrenie vzoriek zabezpečil RÚVZ so sídlom v Nitre.

TK Tvrdošovce: odobratá 1 vzorka, vo vzorke nebola zistená prítomnosť baktérií rodu Legionella. Vyšetrenie vzorky zabezpečil RÚVZ so sídlom v Nitre.

Vyšetrenia vzoriek vôd na kúpanie na zistenie prítomnosti baktérií rodu Legionella zabezpečujú aj prevádzkovatelia kúpalísk.

Priorita (C) Minimalizácia nepriaznivých účinkov chemických látok na ľudské zdravie a životné prostredie:

V sledovanom období boli odobraté oddelením hygieny výživy 3 vzorky detskej výživy na vyšetrenie prítomnosti pesticídov. Vyšetrenie zabezpečuje ÚVZ SR Bratislava. Všetky tri vzorky boli vyhovujúce.

Priorita (D) Odpadové hospodárstvo:

V súčasnej etape riešenia sa na jej plnení oddelenie nepodieľa.

Priorita (E) Posilnenie adaptačných schopností a odolností voči zdravotným rizikám súvisiacich so zmenou klímy:

V sledovanom období oddelenie HŽPaZ neriešilo takúto problematiku.

Priorita (F) Podpora zdravších, odolnejších a udržateľných miest a obcí:

V sledovanom období sme neriešili takúto problematiku.

Priorita (G) Budovanie environmentálnej udržateľnosti zdravotníckych systémov a ich vplyvu na životné prostredie:

V súčasnej etape riešenia sa na jej plnení oddelenie nepodieľa.

Priorita nad rámec definovaných priorít Ostravskej deklarácie:

- Informácie o škodlivých účinkoch UV žiarenia v súvislosti s návštevou solárií sú uvedené na webovom sídle úradu.

1.2 Protokol o vode a zdraví – plnenie národných cieľov

Cieľom tohto programu je plniť národné ciele vládou schváleného materiálu *Protokol o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992- Národné ciele SR III*, ktoré sa nastavujú v spolupráci s rezortom životného prostredia a to v súlade s medzinárodným dokumentom *Protokol o vode a zdraví*.

V súčasnej etape riešenia sa na plnení projektu oddelenie nepodieľa.

1.3 Ľudský biomonitring – sledovanie záťažee skupín obyvateľstva vybraným chemickým faktorom v životnom prostredí

Cieľ:

- zabezpečiť pokračovanie procesov zameraných na rozvoj ľudského biomonitringu a jeho metodík vo vzťahu k chemickým rizikovým faktorom zo životného prostredia,
- zvýšiť udržateľnosť odborných kapacít pre HBM v rámci ÚVZ SR a RÚVZ v SR,
- vytvárať podmienky pre zavedenie systémového prístupu k aplikácii HMB na národnej úrovni v kontexte politiky WHO/EURO, EEA a EK.

V súčasnej etape riešenia sa na plnení projektu oddelenie nepodieľa.

1.4 Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach

Cieľ: Zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach v celej Slovenskej republike. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito

mikroorganizmami. Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami sa môžeme lepšie zamerať na nápravné opatrenia, ktoré sú cielené na odstránenie, resp. minimalizáciu ich výskytu.

Etapa mapovania bude zameraná na monitorovanie prítomnosti baktérií rodu *Legionella* v ubytovacích zariadeniach (hotely, penzióny a pod.), pričom by sa malo zamerať aj na materiály rozvodných systémov. RÚVZ NZ bolo vybrané jedno ubytovacie zariadenie- hotel Borinka na TK Podhájska, v ktorom budú následne podľa pokynov ÚVZ SR v r. 2024 odobrané vzorky vody.

1.5 Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách

Cieľ:

- cielené sledovanie výskytu pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode a v jej zdrojoch na Slovensku,
- získanie údajov o výskyte nových látok v súvislosti so zavedením nových európskych požiadaviek na kvalitu pitnej vody.

Monitoring pesticídnych látok bol zameraný na veľké zásobované oblasti (VZO). V I. etape riešenia bolo vybraných v okrese Nové Zámky 6 odberových miest (4 ZO Nové Zámky a 2 ZO Štúrovo). Odber vzoriek vôd podľa pokynov ÚVZ SR sa uskutočnil podľa harmonogramu – RÚVZ Nové Zámky vykonal odber vzoriek v 38. týždni 2023 (20.9.2023). Odberové miesta: MŠ Gbelce, ZŠ Svodín, ZŠ Bešeňov, MŠ Dolný Ohaj, NZZ Komjatice a ZŠ Veľký Kýr.

1.6 Manažment rizík domových rozvodných systémov

Ciele:

- získať informácie o domových rozvodných systémoch na Slovensku predovšetkým v prioritných priestoroch,
- zmonitorovanie stavu domových rozvodných systémov,
- predchádzať ochoreniam, ktoré môžu byť spojené nevyhovujúcou kvalitou pitnej vody ovplyvnenej zlým stavom a údržbou domových rozvodných systémov.

V súčasnej etape riešenia sa na plnení projektu oddelenie nepodieľa.

V roku 2022 sa na plnení projektu oddelenie HŽPaZ nepodieľalo, nakoľko v prvom kole odberov (26.10. 2020) na stanovenie baktérií rodu *Legionella* v ZSS „Vek nádeje“ Nové Zámky, Šoltésovej ul. č. 2 nebola stanovená *Legionella* v žiadnej odobratej vzorke.

ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Na oddelení preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie vedieme evidenciu rizikových prác v celoslovenskom programe ASTR, ktorý sa pravidelne aktualizuje. V okrese

Nové Zámky v tomto roku evidujeme rizikové práce vo výrobných závodoch a v súkromných firmách s celkovým počtom pracovníkov 1.816, z tohoto počtu vykonáva rizikové práce 366 žien. V priebehu roka 2023 sa znížil počet vyhlásených rizikových prác z toho dôvodu, že boli zrušené pracovné miesta, vykonali sa opatrenia na elimináciu rizikových faktorov v pracovnom prostredí alebo sa menil charakter výroby vo firmách. Rizikové práce v 3. kategórii rizika podľa Vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z.z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií, v znení neskorších predpisov boli vyhlásené v 7 prípadoch. Vyňatie rizikových prác na žiadosť prevádzkovateľa firmy bolo vykonané v 5 prípadoch.

Pri vykonávaní štátneho zdravotného dozoru na rizikových pracoviskách sa kládol dôraz na zaraďovanie pracovníkov do pracovného procesu na základe výsledkov preventívnych lekárskech prehliadok, ďalej sme sledovali intervaly preventívnych lekárskech prehliadok, poskytovanie, používanie a údržbu osobných ochranných pracovných prostriedkov, pravidelnú objektivizáciu faktorov pracovného prostredia, vypracovanie aktuálnych prevádzkových poriadkov, posudkov o riziku a zabezpečenie zdravotného dohľadu.

Štátny zdravotný dozor na pracoviskách, kde sú vyhlásené rizikové práce bol vykonaný v 7 prípadoch a bol medzi inými zameraný aj na dodržiavanie povinnosti zamestnávateľov o zabezpečení pracovnej zdravotnej služby vyplývajúcej zo zákona č. 470/2011 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

Sankcie za neplnenie povinnosti zamestnávateľov za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, kde sú vyhlásené rizikové práce neboli uložené, nakoľko sa táto povinnosť vo všetkých prípadoch v prevažnej miere plní.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Pri vykonávaní štátneho zdravotného dozoru sme sa zameriavali na uplatňovanie požiadaviek Nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci, v znení neskorších predpisov.

V okrese Nové Zámky sa veľmi toxické, alebo toxické látky a zmesi nevyrábajú. Používanie veľmi toxických a toxických látok a zmesí podľa jednotlivých druhov a skupín v poľnohospodárstve sa vykonáva podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia registrovaných prípravkov na ochranu rastlín a iných prípravkov“. Letecká aplikácia veľmi toxických a toxických látok a zmesí sa v roku 2023 nevykonávala. Rozhodnutie o návrhu na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami sme vydali v dvoch prípadoch a v jednom prípade rozhodnutie o návrhu na skladovanie a manipuláciu chemických karcinogénov a mutagénov.

Pri došlých hláseniach o dezinfekcii a regulácii živočíšnych škodcov preverujeme u fyzických osôb - podnikateľov a právnických osôb dodržiavanie uvedeného Nariadenia vlády. V sledovanom období sme obdržali 96 písomných hlásení o výkone dezinfekcie a deratizácie v prevádzkach okresu Nové Zámky. Mimoriadne situácie, ani havárie sa v okrese Nové Zámky nevyskytli.

Odbornú prednášku pre pracovníkov v poľnohospodárstve na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a prípravkami pracovníci RÚVZ so sídlom v Nových Zámkach nevykonali ani v jednom prípade.

Od 1.9.2007 - od platnosti Zákona NR SR č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov nie je na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Nových Zámkoch zriadená komisia na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami podľa Nariadenia Vlády SR č. 360/2006 Z.z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o rozsahu požadovaných vedomostí pre skúšky odbornej spôsobilosti, o zriaďovaní a činnosti skúšobných komisií a o obsahu osvedčenia o odbornej spôsobilosti.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sme sa taktiež zameriavali na vyhľadávanie pracovísk s výskytom karcinogénnych a mutagénnych faktorov a na dodržiavanie ustanovení Nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z.z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorov pri práci, v znení neskorších predpisov.

V zdravotníctve sa v okrese Nové Zámky sa vyskytujú dve ambulancie klinickej onkológie a vnútorného lekárstva (na ul. SNP 42/A v Nových Zámkoch a vo Fakultnej nemocnici s Poliklinikou na Slovenskej 11 v Nových Zámkoch), ktoré slúžia aj na podávanie cytostatík a vo FNsP Nové Zámky: oddel. klinickej onkológie a FNsP Nové Zámky: 3 onko ambulancie - podávanie cytostatík. Ďalej na oddelení patológie, práca s formaldehydom vo Fakultnej nemocnici s Poliklinikou na Slovenskej ul. č. 11 A v Nových Zámkoch a na oddelení centrálnej sterilizácie, práca s formaldehydom vo Fakultnej nemocnici s Poliklinikou na Slovenskej ul. č. 11 A v Nových Zámkoch.

Búracie práce, odstraňovanie azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb (odstránenie strešnej krytiny zo stavieb), ďalej odstránenie azbestocementových dosák z balkónov bytových domov, kde sa vyskytuje v stavebnom materiáli azbest boli vykonané v 75 prípadoch. Túto prácu vykonali pracovné skupiny, oprávnené vykonávať túto činnosť. V okrese Nové Zámky máme pracovné skupiny, ktoré pravidelne vykonávajú práce pri odstraňovaní azbestocementového materiálu a to: AT STAVBY, s.r.o. so sídlom Komárňanská cesta 3 Nové Zámky, THERMKLIMA, s.r.o. so sídlom Mlynský Sek 425 Lipová, Martin Petřík bytom Dedinka č. 251 a Enerbyt s.r.o. Lipová č. 1/939 Štúrovo. Ďalej práce vykonávajú pravidelne mimo okresné firmy ASTANA, s.r.o. Scherffelova 1364/28 Poprad, Emtrade NR s.r.o. Vašinova 14 Nitra, AZBESTGROUP s. r.o. Sibírska 55 Bratislava - mestská časť Nové Mesto, Strešné centrum Tomáš Molnár s.r.o. Vonkajší rad 3963 Sereď, Nikin, s.r.o. 946 54 Bajč č. 78, Arpáda Bazsóa bytom Slatina č. 147, DILMUN SYSTEM, s.r.o. Vajnorská 37 Bratislava, Jesika Pačajová Ludvíka Svobodu 2569/40 Poprad, ReTrash s.r.o. Pavla Križku č. 385/32 Kremnica, SH Klampiarstvo s.r.o. Tajná č. 150 a ďalšie mimookresné firmy. Vo všetkých prípadoch sa jednalo o prácu s azbestocementovými doskami v exteriéri. Každé podanie má vypracovaný samostatný prevádzkový poriadok a posudok o riziku na tú akciu, na ktorú sa žiada vydať kladné rozhodnutie orgánu verejného zdravotníctva. Ďalej oprávnenie ÚVZ SR v Bratislave na odstraňovanie azbestocementových materiálov, plán práce demontáže azbestového materiálu, zmluvu o ukladaní odpadu na skládku, osvedčenia o odbornej a zdravotnej spôsobilosti pracovníkov firmy na prácu. Ďalej nám firmy zasielajú oznámenia o začatí činnosti týkajúcej sa likvidácie azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest.

2.2 INTERVENČIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

RÚVZ so sídlom v Nových Zámkoch nie je vybraným riešiteľským pracoviskom.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Pracovníci oddelenia preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie sa v mesiaci október aktívne zapájame do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a na RÚVZ so sídlom v Nových Zámkoch sa uskutočňuje každý rok deň otvorených dverí v spolupráci s oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu. Ďalej pracovníci oddelenia denne, podľa záujmu zamestnávateľov a širokej verejnosti poskytujú poradenstvo všetkým zamestnávateľom a samostatne zárobkovo činným osobám.

2.2.3 Úroveň ochrany zdravia na chránených pracoviskách

Pracovníci oddelenia preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Nových Zámkoch vykonali štátny zdravotný dozor na 9 chránených pracoviskách, na základe žiadosti na uvedenie priestorov do prevádzky. Pre zriadenie chránených pracovísk (na uvedenie do prevádzky) sme v roku 2023 vydali 9 rozhodnutí a 13 odborných stanovísk, z toho 10 stanovísk na preobsadenie chráneného pracoviska a 3 stanoviská na rozšírenie chráneného pracoviska.

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sme nezistili nedostatky a z toho dôvodu sme neuložili ani opatrenia. Taktiež sme nenariadili úpravy pracovných podmienok na pracoviskách. Jednalo sa v prevažnej miere o drobné prevádzky a to: obchodná činnosť (profesia predavač), informátor/vrátnik (strážna služba), práca na PC, strážnik parkoviska, pranie a upratovanie v priestoroch zariadenia sociálnych služieb. Jednalo sa o zdravotné postihnutie pracovníkov z dôvodu výskytu pohybového, onkologického alebo zmyslového postihnutia. Zrušenie chráneného pracoviska sme nezaznamenali.

Výkon štátneho zdravotného dozoru sme vykonali na základe požiadaviek odborného usmernenia Hlavného hygienika SR, ktorý bol doplnený o údaje o zamestnancoch na chránených pracoviskách z hľadiska ich zdravotných obmedzení a uplatnenia potrebných úprav pracovných podmienok.

ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN
3.1	MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI <i>Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“.</i>	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne	31. marec 2025
3.2	MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV	ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade

	<i>Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR.</i>	
	ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade	31. marec 2023
3.3	SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB <i>Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“.</i>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	31. marec 2025
3.4	MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI <i>Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR.</i>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	31. október 2024

Oddelenie hygieny výživy plnilo v roku 2023 nasledovné úlohy:

3.3. SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Riešenie pre rok 2023: zber údajov a analýzy vzoriek, kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) za časové obdobie jedného mesiaca (§ 10 vyhlášky č. 533/2007); dodržiavanie pitného režimu.

Výstup : Záverečná správa bude obsahovať údaje o úrovni plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) klientov v zariadeniach sociálnych služieb. Výsledky sa uplatnia pre ciele výkon kontrol v týchto typoch zariadení, budú prejednané so zodpovednými prevádzkovateľmi týchto zariadení.

Plnenie: Boli vykonané **kontroly v 4 zariadeniach** sociálnych služieb a odobraté **4 vzorky** celodennej stravy zaslané na vyšetrenie do laboratórií na RÚVZ v Nitre . Vzorky vyhovovali v sledovaných ukazovateľoch. Boli vyhodnotené jednodňové, týždenné a mesačné jedálne lístky v kontrolovaných ZSS. Výsledky boli v súlade s platnými právnymi predpismi.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Anotácia

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohe II, alebo akákoľvek zložka alebo technologická pomocná látka odvodená z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave.

Etapy riešenia

I. etapa: máj 2022 – máj 2024 - analýza potravín na alergény a posúdenie správnosti označenia.

II. etapa: september 2024 – vyhodnotenie výsledkov a posúdenie správnosti označenia.

Výstupy

Záverečná správa. Informácie o potvrdených alergénoch, ktoré neboli uvedené na potravinách alebo v blízkosti predaja potravín budú vyhodnotené, dôvody, v akom procese či už výroby, manipulácie alebo len označenia došlo k pochybeniu bude riešené. Zistené výsledky budú súčasťou analýzy rizika pre plánovanie úradnej kontroly potravín s ohľadom na obsah alergénov.

Ukončenie úlohy

31. október 2024

Záverečná správa

31. október 2024

Plnenie : Boli **odobraté 2 vzorky pokrmov** v zariadeniach spoločného stravovania. Vzorky boli zaslané na vyšetrenie do laboratórií ŠVPS SR v Bratislave. Výsledky neboli do dnešného dňa doručené.

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Anotácia

Sol' je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeljej populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Etapy riešenia

I. Etapa:

1. RÚVZ v sídle kraja odobrať najmenej 10 vzoriek hotových pokrmov (5 vzoriek uzavretý systém a 5 vzoriek verejné stravovanie / každé RÚVZ) (celé obedové menu) a 3 vzorky chleba alebo pekárenských výrobkov (od výrobcov SR) v ZSS na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli.

T: 31. 12. 2024

Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

2. Výsledky spracované podľa komodity v tabuľkovej forme zaslať na RÚVZ so sídlom v Trenčíne v termíne do 30. 01. 2025

Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

II. Etapa

Pripraviť záverečnú správu za SR v termíne do 30. 03. 2025 – RÚVZ so sídlom v Trenčíne v spolupráci s ÚVZ SR.

Výstupy

Záverečná správa - pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov, chleba a pečiva v zariadeniach spoločného stravovania uzatvoreného typu.

Plnenie : Boli odobraté 2 vzorky pokrmov v zariadeniach spoločného stravovania. Obsah soli v pokrmoch vyhovoval požiadavkám.

**Oddelenie hygieny výživy sa podieľalo v roku 2023 na plnení nasledovných úloh
Objektivizácie faktorov prostredia (BŽP, MŽP, FF, CHA):**

7.4 REZIDUÁ PESTICÍDOV V POTRAVINÁCH NA VÝŽIVU A VÝŽIVOVÉ PRÍPRAVKY PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ IV., názov aktivity: Kontrola a monitoring cudzorodých látok v potravinách.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR podľa aktuálneho Plánu úradnej kontroly potravín

Cieľ

- monitoring obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti v obchodnej sieti
- ochrana zdravia detskej populácie
- plnenie prijatých opatrení v rámci dohovoru s krajinami EÚ nad kontrolou obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti, zavádzanie nových metód stanovenia rezíduí pesticídov

Anotácia

Participácia na monitoringu krajín EU v nadväznosti na prijaté opatrenia v oblasti kontroly prítomnosti a obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti a potravinový dozor nad kvalitou potravín na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkov pre dojčatá a malé deti z hľadiska obsahu rezíduí pesticídov v rôznych druhoch dojčenskej a detskej výživy na báze mlieka, ovocia, zeleniny, mäsa a cereálií a ich kombinácií.

Etapy riešenia

1. etapa: zber a analýzy 40 vzoriek potravín na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti z obchodnej siete prostredníctvom RÚVZ . Analýza a vyhodnotenie obsahu 111 pesticídov-analytov, čo zodpovedá výberu podľa Nariadenia Komisie č. 2018/555 z 9. apríla 2018 v 10 vzorkách určených pre monitoring Európskej únie: priebežne počas roka 2023.

Výstupy

- výsledky kontrolovaných vzoriek potravín v rámci potravinového dozoru - priebežne
- podklady k správe z monitoringu pre EK
- hlásenia do EFSA

Plnenie : Boli odobraté a odoslané na vyšetrenia **3 vzorky** dojčenskej výživy. Vzorky vyhovujú podmienkam zdravotnej nezávadnosti.

7.9 MONITORING VÝSKYTU VIBRIÍ S CIEĽOM OCHRANY VEREJNÉHO ZDRAVIA

Projekt vychádza z:

- Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zabezpečiť prístup k vyhovujúcej a zdravotne bezpečnej pitnej vode, k sanitácii, a tiež zabezpečiť sledovanie kvality vôd na kúpanie
- Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike

Gestor

NRC pre *Vibrionaceae*, RÚVZ so sídlom v Komárne

Riešiteľské pracoviská

NRC pre *Vibrionaceae* pri RÚVZ so sídlom v Komárne, RÚVZ so sídlom v Poprade, vybrané RÚVZ v SR

Cieľ

- zhodnotiť riziko výskytu patogénnych vibrií v potravinách
- overiť možnosti molekulárno-biologickej subtypizácie týchto mikroorganizmov s použitím metód založených na PCR

Anotácia

Moderné trendy v stravovaní (konzumácia sushi, ustríc, surových, polosurových a sušených rýb, darov mora a iných) prinášajú častejší kontakt populácie s potravinami, kde sa patogénne vibriá prirodzene nachádzajú a môžu byť zdrojom rôznych gastrointestinálnych ochorení.

V súvislosti s týmito predpokladmi sa zhodnotí riziko výskytu baktérií z čeľade *Vibrionaceae* v rizikových potravinách. Z izolátov bude vytvorený reprezentatívny zbierkový súbor. Tento súbor sa bude ďalej analyzovať z hľadiska toxinogenity a virulénneho potenciálu genotypovými a fenotypovými metódami a overí sa na ňom použiteľnosť niektorých metód molekulárnej epidemiológie/molekulárnej biológie.

Získané výsledky prispievajú k poznaniu rizika výskytu vibrióz z potravín v súvislosti s modernými trendmi v stravovaní.

Cielená genotypová a fenotypová analýza prispeje k exaktnej identifikácii vybraných problémových species, ako aj k poznaniu ich dôležitých vlastností s cieľom ochrany verejného zdravia.

Etapy riešenia

Projekt je rozvrhnutý dlhodobo s požadovaným vyhodnocovaním

Výstupy

Parciálne výstupy budú uvedené v pravidelných intervaloch so záverečným vypracovaním hodnotiacej správy. Výstupom bude aj príspevok k hodnoteniu rizika expozície patogénnym vibriám a monitoring rizika expozície patogénnym vibriám pri konzumácii rizikových potravín.

Plnenie : Boli odobraté **2 vzorky** pokrmov z morských plodov v zariadení spoločného stravovania. Vzorky vyhovovali podmienka zdravotnej nezávadnosti.

7.15 ANALÝZA CELKOVÉHO ARZÉNU V POTRAVINÁCH

Projekt vychádza z ODPORÚČANIA KOMISIE (ÉU) 2015/1381 z 10. augusta 2015 o monitorovaní arzénu v potravinách na účely zberu informácií do jednotnej databázy.

Gestor

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Prešove, RÚVZ so sídlom v Nitre, RÚVZ so sídlom v Žiline a ďalší podľa záujmu

Cieľ

- monitoring obsahu celkového arzénu v potravinách, s dôrazom na potraviny určené pre dojčatá a malé deti, pre potraviny určené na osobitné lekárske účely a výživové doplnky.

Anotácia

Arzén sa ubikvitárne vyskytuje v životnom prostredí. Jeho prirodzeným zdrojom v životnom prostredí je vulkanická činnosť, erózia pôdy a podobné prírodné procesy. Je prítomný v pôde, podzemných vodách aj v rastlinstve. Antropogénnym zdrojom arzénu je predovšetkým spaľovanie fosílnych palív, hutnícky a ťažobný priemysel (vyskytuje sa ako prímes v mnohých rudách). Arzén a jeho zlúčeniny sa využívajú aj v poľnohospodárstve ako súčasť pesticídov. V životnom prostredí nedegraduje, značná časť sa ukladá do vodných sedimentov a ľahko bioakumuluje v potravinovom reťazci. Arzén je mutagénna a karcinogénna látka. Najvyššie koncentrácie arzénu sa vyskytujú v ryži, listovej zelenine a morských plodoch. V potravinách sa môže vyskytovať v anorganickej a organickej forme. Pričom organický arzén je menej toxický ako anorganický, toxicita závisí na oxidačnom stupni, As III je toxickejší ako As V. Dlhodobý príjem anorganického arzénu má negatívny vplyv na ľudský organizmus, spôsobuje výskyt kožných lézií, rakoviny, vývojovej toxicity, neurotoxicity, kardiovaskulárnych ochorení, poruchy glukózového metabolizmu a cukrovky.

V zmysle NARIADENIA KOMISIE (EÚ) 2016/582 z 15. apríla 2016, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 333/2007, pokiaľ ide o analýzu anorganického arzénu, olova a polycyklických aromatických uhlíkovodíkov a určité kritériá účinnosti analýzy podľa bodu C.3.2. Všeobecné požiadavky sa uvádza: Metódy analýzy pre celkový obsah arzénu sú vhodné na skriningové účely pri kontrole hladín anorganického arzénu. Ak je celková koncentrácia arzénu nižšia ako maximálna hladina pre anorganický arzén, nevyžadujú sa ďalšie skúšky a vzorka sa považuje za vzorku, ktorá je v súlade s maximálnou hladinou pre anorganický arzén. Ak sa celková koncentrácia arzénu rovná maximálnej hladine pre anorganický arzén alebo je vyššia, vykonajú sa následné skúšky s cieľom stanoviť, či je koncentrácia anorganického arzénu vyššia ako maximálna hladina pre anorganický arzén.

Existujú analytické metódy, ktoré umožňujú stanoviť jednotlivé formy arzénu, v našich podmienkach môžeme stanoviť celkový obsah arzénu.

Predmetom riešenej problematiky je analytické stanovenie celkového arzénu v potravinách vhodnou metódou a monitorovanie obsahu celkového arzénu vo vzorkách potravín určených pre dojčatá a malé deti, ako aj v potravinách určených na osobitné lekárske účely a výživové doplnky. Zúčastnené laboratória budú môcť participovať na medzilaboratórnej porovnávačej skúške, ktorú zorganizuje NRC pre organizovanie MPS v oblasti potravín na RÚVZ Prešov.

Etapy riešenia

rok 2023 - analýza vzoriek, zber a vyhodnotenie údajov

Výstupy

- prezentácia výsledkov v spolupráci HV poskytnúť informácie o výsledkoch analýz
- správa o výsledkoch stanovenia obsahu celkového arzénu v potravinách určených pre dojčatá a malé deti.

Plnenie : bola odobratá **1 vzorka** (1 kg) ryže, ako suroviny na výrobu pokrmu pre dojčatá a malé deti. Vzorka vyhovovala podmienka zdravotnej nezávadnosti.

ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
4.1	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN UKONČENIA
	AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)	ÚVZ SR MZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2025
4.2	PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2023
4.3	ÚRAZY U DETÍ V SR	ÚVZ SR
	NCZI, vybrané regionálne nemocnice ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2023 a ďalej priebežne voliteľne
4.4	MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2025

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY na roky 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Podpora zdravšieho prostredia v školách

- Edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, mliečneho programu pre deti, programu školské ovocie. Do projektu mliečneho programu je zapojených celkovo 56 škôl, z toho 28 materských škôl, 19 základných škôl, 9 základných škôl s materskou školou. Do projektu školské ovocie je zapojených 54 škôl, z toho 28 materských škôl, 17 základných škôl a 9 základných škôl s materskou školou.
- Prebiehala počas výkonu ŠZD na tému: Zdravé stravovanie, prevencia obezity v dňoch

04.04.2023 – Materská škola, Trávnica

17.04.2023 – Základná škola J. A. Komenského, Tvrdošovce

05.05.2023 – Materská škola, Palárikovo

22.06.2023 – Materská škola, Radava

27.10.2023 – Základná škola Gergelya Czuczora s VJM, Nové Zámky

02.11.2023 – Materská škola, Komoča

Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- V predškolských a školských zariadeniach v rámci ŠZD prebieha prednášková činnosť o zdravom stravovaní a kontrola používaných surovín na prípravu stravy pre deti.

18.04.2023 – Základná škola, Nábřežná ul., Nové Zámky (Školská jedáleň pri ZŠ)

08.06.2023 – Obchodná akadémia, Šurany (Školská jedáleň pri OA)

27.10.2023 – Základná škola Gergelya Czuczora s VJM, Nové Zámky (Školská jedáleň)

02.11.2023 – Materská škola, Komoča (Školská jedáleň)

Oddelenie hygieny detí a mládeže participuje na projekte Zdravý chrbátik, ktorý organizuje občianske združenie Zdravá chrbtica. Do projektu by mali byť v prvotnej fáze zapojené 3 školy z okresu Nové Zámky: Základná škola Hradná v Nových Zámkoch, Cirkevná škola Žofie Bosniakovej v Šuranoch a Základná škola s materskou školou Ondreja Cabana v Komjaticiach.

Oddelenie podpory zdravia Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Nových Zámkoch je zapojené do projektu „Viem, čo zjem“, v rámci ktorého realizovalo vo vopred vybraných základných školách v Nových Zámkoch prednášky na tému Ovocie a zelenina - spolu 11 prednášok pre 261 žiakov (3., 4. a 5. ročníka).

4.2 Predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch - 8 bufetov, 15 konzultácií

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný. Pracovníčky oddelenia hygieny detí a mládeže vykonali štátny zdravotný dozor zameraný na predaj doplnkových jedál v súlade s Vyhláškou MZ SR č. 75/2023 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách pre zariadenia pre deti a mládež v ôsmich školských bufetoch v Nových Zámkoch (Základná škola G. Bethlena, Stredná odborná škola obchodu a služieb na Jesenského ul. 1, Základná škola G. Czuczora s VJM, Gymnázium M. Štefánika, Spojená škola na Komárňanskej ul., Základná škola Nábřežná) a v Štúrove (Základná škola s VJM na ul. Adyho 9, Súkromná spojená škola na ul. Sv. Štefana 36). Oddelenie hygieny detí a mládeže poskytlo pätnástim prevádzkovateľom školských bufetov a automatov konzultačnú činnosť v súvislosti so sortimentom v daných prevádzkach.

4.3 Úrazy u detí v SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku. Projekt sa realizuje v spolupráci s príslušnými pracovníkmi oddelení traumatológie a ambulancie traumatológie FNsP Nové Zámky. K 31.12.2023 bolo vyzbieraných a spracovaných 44 dotazníkov.

4.4 Monitorovanie kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení.

Úloha je cieľená na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdraviu škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie. V okrese Nové Zámky evidujeme jednu materskú školu, v ktorej je namontovaný systém umelého riadeného vetrania s rekuperáciou, ale nie je v súčasnosti používaný.

Národný akčný plán na kontrolu tabaku.

Počas výkonu ŠZD v dozorovaných školských zariadeniach oddelenie HDM vykonáva kontrolu dodržiavania ustanovení zákona č.377/2004 Z.z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. K 31.12.2023 bolo vykonaných 27 takýchto kontrol (všetky realizované v zariadeniach pre deti a mládež).

Monitoring zaočkovanosti detí v materských školách

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Nových Zámkoch na základe požiadavky Úradu komisára pre deti spolupracuje pri zbere údajov o zaočkovanosti detí navštevujúcich predškolské zariadenia v okrese.

ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE:

Vyhodnotenie riešenia Programov a projektov úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike v roku 2023.

6.1 Úloha Národný imunizačný program SR – pravidelné povinné očkovanie sa vykonáva proti desiatim prenosným ochoreniam a to proti detskej obrne, záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, hemofilovým invazívnym infekciám, vírusovej hepatitíde typu B, osýpkam, ružienke, mumpsu a pneumokokovým invazívnym infekciám. Očkovacie schémy sú súčasťou očkovacieho kalendára na rok 2023, vypracovaného v súlade so zákonom č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a odporúčaniami WHO, určených na povinné očkovanie detí. Cieľom špecifickej prevencie je podstatná redukcia eliminácia až eradikácia výskytu vybraných ochorení preventabilných očkovaním, a tým zlepšenie kvality života pri udržaní minimálne 95% zaočkovanosti na celoslovenskej, krajskej a okresnej úrovni. Tento projekt je súčasťou Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike a k nemu vypracovanému akčnému plánu – Národný imunizačný program SR.

Zo záverov previerky očkovania vykonanej k 31.08.2023 vyplynuli nasledovné výsledky: Základné očkovanie detí v ročníku narodenia 2021 proti DTaP-VHB-Hib-IPV bolo vykonané na 97,4%. Základné očkovanie detí v ročníku narodenia 2021 proti PCV bolo vykonané na 97,4%. Preočkovanie proti DTaP-IPV v šiestom roku života (ročník narodenia 2016) bolo vykonané na 94,0%. Preočkovanie detí proti dTaP-IPV v 13. roku života (ročník narodenia 2009) bolo realizované na 96,5%. Základné očkovanie detí proti MMR bolo v ročníku 2020 vykonané na 96,8% a v ročníku 2021 na 94,7%. Následné preočkovanie detí v 11. roku života proti MMR bolo vykonané v ročníku narodenia 2010 na 96,9% a v ročníku narodenia 2011 na 94,8%. Preočkovanie detí proti MMR v 5. roku života bolo vykonané v ročníku 2016 na 93,9% a v ročníku 2017 na 95,0%. Očkovanie zdravotníckych pracovníkov je naďalej na dobrej úrovni, percento zaočkovania sa pohybuje od 94% - 100%. U očkovaní študentov nadstavbového štúdia zdravotníckeho zamerania dosiahla zaočkovanosť v I. ročníku 61,7%, v II. 95,% a v III. ročníku 100%. Zaočkovanosť u novorodencov HBsAg pozitívnych matiek a hemodialyzovaných pacientov dosiahla 100%. Očkovanie proti VHB u vybraných skupín osôb vystavených zvýšenému riziku nákazy VHB, bolo vykonané u 9 kontaktov chorých na VHB na 77,8%, 9 kontaktov nosičov HBsAg na 55,6%, u 543 chovancov zariadení pre mentálne postihnutých na 88,4% a u 38 detí v resocializačných strediskách pre drogovu závislé osoby na 94,7%. Odporúčané očkovanie proti VHA u detí vo veku dvoch rokov žijúcich v miestach s nízkym sociálno-hygienickým štandardom bolo vykonané v ročníku 2020 na 30,8% a v ročníku 2021 na 35,7%. Očkovanie proti chrípke a COVID-19 u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb, bolo vykonané proti chrípke u 966 obyvateľov a zaočkovanosť dosiahla 80,7%, proti COVID-19 u 383 osôb a zaočkovanosť

dosiahla 32,0%. Očkovanie proti invazívnym pneumokokovým ochoreniam u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb bolo vykonané u 807 osôb a zaočkovanosť dosiahla 67,4%. U odporúčaného očkovania, alebo očkovania na žiadosť rodičov u detí do 15 rokov života bolo očkovanie vykonané celkovo u 1652 detí, z toho 220x proti Kliešťovej encefalitíde, 95x proti Chrípke, 76x proti VHA, 82x proti Meningokokovej meningitíde, 0x proti infekciám vyvolaným *S.pneumoniae*, 479x proti Rotavírusovým infekciám, 86x proti Ovčím kiahňam, 608x proti HPV infekcii, 6x proti Tuberkulóze a 0x proti COVID-19.

6.2 Úloha Surveillance infekčných chorôb - infekčné ochorenia sú závažným problémom zdravotným, ekonomickým i sociálnym. V súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia je potrebné zabezpečiť vysokú úroveň ochrany pred infekčnými chorobami s dodržaním etických hodnôt a neporušovaním existujúcich kódexov správania. Veľkú pozornosť si vyžaduje možné ohrozenie zdravia našich obyvateľov zvonku, teda importovanými nákazami prostredníctvom prísťahovalcov a zvyšujúcim sa cestovným ruchom, ako aj hrozba ochorení vyvolaných novými alebo „staronovými“ patogénnymi mikroorganizmami. Skvalitnenie epidemiologického dohľadu, zhromažďovania údajov, monitorovania, kontroly a hlásenia prenosných ochorení, zlepšenie laboratórnej spolupráce a monitorovanie rezistencie na ATB sú dôležité pre ochranu našich občanov a zvyšujú schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami. Ochrana pred infekčnými chorobami musí byť zabezpečená na všetkých úrovniach za účasti národných, regionálnych a miestnych orgánov v súlade s vnútroštátnymi predpismi. Pre rozvoj verejného zdravotníctva v oblasti infekčných ochorení je potrebné zlepšiť informovanosť verejnosti a odstrániť všetky rozdiely, aby mali občania SR rovnaký prístup k zdravotníckej starostlivosti bez ohľadu na pohlavie, vek, etnický pôvod, vzdelanie alebo miesto bydliska. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly prenosných ochorení v Slovenskej republike ak nemo vypracovaných akčných plánov. V priebehu roka 2023 bolo zaznamenaných 2449 ohnisk infekčných ochorení v rámci okresu. K zlepšeniu informovanosti a edukácie verejnosti je aktívne dávaný do povedomia informačný systém EPIS, ďalšie dôležité informácie sú prezentované na internetovej stránke RÚVZ a pravidelne uverejňované v okresných i krajských médiách. RÚVZ v týždňových intervaloch zasielal informáciu Odboru krízového riadenia OÚ Nové Zámky o počte ochorení na COVID-19. V súvislosti s vypuknutím vojnového konfliktu na Ukrajine bola zvýšená pozornosť venovaná epidemiologickej situácii vo výskyte infekčných ochorení u ukrajinských odídcov na územie Slovenskej republiky. Zároveň bol ÚVZ SR v Bratislave informovaný o infekčných ochoreniach, ktoré boli zaznamenané u odídcov z Ukrajiny, pobývajúcich v okrese Nové Zámky.

6.3 Úloha Informačný systém prenosných ochorení - Surveillance a kontrola infekčných ochorení na Slovensku bude posilnená používaním redizajnovaného epidemiologického informačného systému EPIS, v rámci projektu OP II. Súčasťou redizajnu je aj nasadenie nových integrácií okrem iného na NCZI, ktoré umožnia priame preberanie hlásení z eHealth. EPIS poskytuje centrálnu databázu prípadov infekčných ochorení hlásených individuálne, centrálnu databázu prípadov chrípky, chrípke podobných ochorení a akútnych respiračných ochorení hlásených hromadne, centrálnu databázu vyšetrení vykonaných v súkromných i štátnych laboratóriách ako aj v v NRC vo verejnom zdravotníctve ako aj databázu hlásení v systéme rýchleho varovania. Súčasťou redizajnovaného IS EPIS je nový modul Register očkovania, ktorého funkciou je budovanie Národného registra očkovaní. Tento projekt úzko súvisí s akčným plánom Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republiky – Funkčná sieť národných databáz pre zber a analýzu dát. V priebehu roka 2023 bolo vykonaných pracovníkmi oddelenia epidemiológie v informačnom systéme EPIS 3133 záznamov. Na základe podrobných databáz údajov sú spracované kvalitné výstupy a podrobné správy - informácie o epidemiologickej situácii na Slovensku. Tieto, ako i ďalšie odborné informácie sú voľne prístupné občanom na internetovej stránke portálu

Epidemiologického informačného systému. Hlásenie infekčných ochorení cestou systému EPIS v priebehu roka 2023 realizovali dvaja lekári/1 praktický lekár pre deti a dorast a 1 praktický lekár pre dospelých/, ktorí aktívne využívajú možnosti elektronického hlásneho systému.

6.4 Úloha Nozokomiálne nákazy - požiadavky na posilnenie surveillance a kontroly závažných nozokomiálnych nákaz na rizikových lôžkových oddeleniach zdravotníckych zariadení (chirurgické smery, OAIM, JIS), realizácia výstupov prevalenčných sledovaní NN v zdravotníckych zariadeniach sú v súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia a odporúčaním Rady Európy o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií vzniknutých v súvislosti so zdravotnou starostlivosťou (2009/C 151/01). Skvalitnením surveillance a kontroly NN, kontroly hygienicko-epidemiologického režimu a bariérovej ošetrovateľskej techniky, manažmentu závažných NN a spätnej väzby k ošetrovateľom, ako poskytovateľom údajov o NN, môžeme významne ovplyvniť výskyt NN a zvýšiť bezpečnosť pacientov. Sledovanie mikrobiálnej rezistencie na ATB a biocídy, kontrola endemického osídľovania nemocníc nemocničnými polyrezistentnými kmeňmi, aplikácia správnych režimových opatrení, zlepšenie laboratórnej spolupráce, využitie existujúcich programov EÚ a edukácia odborníkov na kontrolu nemocničných infekcií sú neoddeliteľnou súčasťou všetkých programov zaoberajúcich sa zlepšením bezpečnosti pacientov v zdravotníckych zariadeniach. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike ak nemu vypracovaných akčných plánov: AP 6: Epidemiologické pracoviská pre prevenciu a kontrolu prenosných ochorení, AP 9: Prevencia nozokomiálnych nákaz v SR, Národný akčný plán antimikrobiálnej rezistencie v SR. V priebehu roka 2023 bolo prešetrených 971 nozokomiálnych infekcií. Bolo realizovaných 158 previerok štátnych i neštátnych zdravotníckych zariadení, ktoré boli zamerané na kontrolu dodržiavania vyhlášky MZ SR č. 553/2007 Z.z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení z hľadiska ochrany zdravia a na kontrolu fajčenia. V rámci výkonu ŠZD bolo odobratých 476 vzoriek na mikrobiologické vyšetrenie, z čoho bolo 34 vzoriek zo sterilného materiálu, 230 vzoriek z prostredia zdravotníckych zariadení, 144 vzoriek zo vzduchotechnických zariadení a ovzdušia a 68 vzoriek z dezinfekčných roztokov. Bolo vykonané testovanie 160 sterilizačných prístrojov, kde bolo otestovaných 411 vzoriek biologických indikátorov na mikrobiologické vyšetrenie. V priebehu roka 2023 sa program HELICS (Hospital in Europe Link for Infection Control through Surveillance) nerealizoval. V priebehu mesiacov apríl a máj bola realizovaná štúdia „BPS“, - Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a užívania antibiotík Zo súboru 329 pacientov zaradených do sledovania bolo zistených 17 nozokomiálnych infekcií u 14 pacientov, - čo tvorí 5,2% prevalenciu NN. V rámci Európskej surveillance Clostridium difficile bolo prešetrených 78 infekcií. V súvislosti s pandemickým výskytom vírusu SARS-Cov-2 bolo prešetrených 81 nozokomiálnych infekcií COVID-19 potvrdených RT-PCR testami a 369 COVID-19 infekcií potvrdených Ag testami. V súvislosti s 15. ročníkom kampane „Svetový deň hygieny rúk (5.5.): čistými rukami chránite pred infekčnými ochoreniami seba i okolie“ bola na webovej stránke úradu zverejnená tlačová správa ÚVZ SR v Bratislave. Aktívne sa realizujú stretnutia lekárov poverených sledovaním a analýzou NN v rámci „nozokomiálnych komisií“. V priebehu roka 2023 sa zasadnutie nozokomiálnej komisie pri FNŠP uskutočnilo dňa 24.10.2023. Operatívne sa rieši realizácia represívnych opatrení pri nedostatkoch zisťovaných v rámci FNŠP s vedením nemocnice. Úroveň sledovania a hlásenia NN jednotlivými oddeleniami hodnotíme v priebehu roka 2023 ako uspokojivú.

6.5 Úloha Mimoriadne epidemiologické situácie - rýchla a koordinovaná reakcia na mimoriadne epidemiologické situácie, hrozby a naliehavé situácie, ktoré môžu vzniknúť v súvislosti s uvoľnením biologických látok týkajúcich sa prenosných ochorení, v súvislosti

s očakávanou pandémiou chrípky, epidemiologickou situáciou počas prebiehajúcej pandémie ochorenia COVID-19 a v súvislosti so závažnými cezhraničnými ohrozeniami zdravia ako aj s utečeneckou vlnou vojnových utečencov z Ukrajiny, si vyžaduje dostatočné kapacity v oblasti ľudských zdrojov, materiálneho zabezpečenia a vedomostného potenciálu. Na úrovni EÚ, ale aj na národnej, krajských a okresných úrovniach, svoju nezastupiteľnú úlohu zohrávajú stratégie spoločnej krízovej komunikácie, pripravenosť zdravotníctva, medzirezortná spolupráca, risk assesment a risk manažment. Prioritami sú plány na podporu všeobecnej pripravenosti a vhodnej reakcie na ohrozenie zdravia v prípade potreby. V oblasti verejného zdravotníctva dôležitú úlohu zohráva aj informovanosť obyvateľov. Všetky činnosti na ochranu pred zdravotnými ohrozeniami obyvateľov SR sú koordinované s ECDC a EK. Na úrovni EÚ je rozhodnutím EK zriadený Systém včasného varovania a reakcie (EWRS) na vydávanie varovaní v súvislosti so závažnými cezhraničnými ohrozeniami zdravia. SR ako členský štát EÚ implementovala predmetné rozhodnutie do svojej vnútroštátnej politiky. Na úrovni okresu sú spracované aktualizované materiály „Okresný havarijný plán“ a „Okresný plán pre prípad pandémie chrípky“. V roku 2009 bola zriadená regionálna protiepidemická komisia pri RÚVZ v Nových Zámkoch. Zároveň bol vypracovaný i jej štatút a rokovací poriadok. Vedúci oddelenia epidemiológie je členom Krízového štábu obvodného úradu Nové Zámky a členom Okresnej evakuačnej komisie Nové Zámky pre zdravotnícke zabezpečenie evakuácie. Všetci pracovníci oddelenia epidemiológie boli podrobne oboznámení s materiálom „Podrobný plán opatrení pre prípad pandémie chrípky v SR“. Ich súčasťou je i problematika aktuálnej informovanosti obyvateľov. Dôležitú úlohu zohráva kvalitný monitoring so zabezpečením systému rýchleho varovania, ktorý je vykonávaný cestou informačného systému EPIS, v spolupráci s ECDC a WHO. V priebehu roka 2023 sa dňa 12.04.2023 uskutočnila odborná príprava okresnej evakuačnej komisie Okresného úradu Nové Zámky, na ktorom sa zúčastnil ako člen komisie MUDr. Benko. Odbor krízového riadenia okresného úradu bol v týždňových intervaloch informovaný o epidemiologickej situácii výskytu ochorenia COVID-19 v okrese Nové Zámky.

6.6 Úloha Enviromentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDP – po úspešnej eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike je potrebné naďalej pokračovať vo všetkých aktivitách surveillance poliomyelitídy, ku ktorým patrí aj vykonávanie pravidelného virologického vyšetřovania odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterovírusov vo vonkajšom prostredí. Sledovanie cirkulácie poliomyelitických vírusov a iných enterovírusov vyšetřovaním odpadových vôd sa začalo v rámci surveillance poliomyelitídy vykonávať vo vybraných lokalitách Slovenska v roku 1970.

Environmentálna surveillance spočíva vo virologickom vyšetřovaní odpadových vôd vykonávanom celoslovensky podľa nariadenia hlavného hygienika Slovenskej republiky. Vzorky sa odoberajú systematicky najmä vo väčších mestách a v utečeneckých táboroch a to v mieste vyústenia odpadových vôd do čističky odpadových vôd. V roku 2023 sa vyšetřovanie uskutočnilo v ČOV Nové Zámky a ČOV Štúrovo. Boli odobraté vzorky odpadových vôd pred ich vyústením do ČOV. Vykonaných bolo 14 odberov vzoriek odpadových vôd /7x ČOV Nové Zámky, 7x ČOV Štúrovo/ na vyšetřenie prítomnosti enterálnych vírusov. V jednom prípade bol identifikovaný vo vzorke odpadovej vody vírus Coxsackie B5, v 3 prípadoch Enterovírus NPEV a v jednom prípade enterovírus bez bližšej špecifikácie.

6.7 Úloha Prevencia HIV/AIDS - vzhľadom na stále dospievajúcu novú generáciu je potrebné opakovane vykonávať preventívno – edukačné aktivity spojené s ich vzdelávaním a výchovou, aby boli mladí ľudia dostatočne informovaní o tom, čo je HIV/AIDS a ako majú chrániť seba a svojich najbližších. I napriek dostupnosti informácií, ktoré sú v dnešnej dobe k dispozícii, sa počet HIV pozitívnych stále zvyšuje.

Pri realizácii úlohy je možné využiť edukačné aktivity charakteru teoretického výkladu napríklad formou prednášky, besedy, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom so zameraním na témy dospievanie, výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu a rodičovstvu, zdravý životný štýl, prevencia sexuálne prenosných ochorení vrátane infekcie HIV/AIDS, význam Poradne prevencie HIV/AIDS (ostatné dve menované témy s určením pre starších žiakov a študentov). Uvádza sa, že zdravý životný štýl dokáže ovplyvniť výsledné zdravie približne z 50 percent. Nad zdravím máme o mnoho vyššiu kontrolu, ako sa všeobecne predpokladá. Cielené aktivity v oblasti zdravotno-výchovných aktivít v roku 2023 boli realizované formou prednášok dňa 13.03.2023 v ŠZŠ Nové Zámky, dňa 20.11.2023 a dňa 23.11.2023 v SOŠ Nové Zámky, dňa 1.12.2023 v SZŠ Nové Zámky a dňa 5.12.2020 v ZŠ Nové Zámky. Na ÚVZ SR v Bratislave bolo zaslané „Vyhodnotenie aktivít v rámci úloh NPP HIV/AIDS v SR za rok 2022. V týždni od 20.11.2023 – 27.11.2023 sa oddelenie epidemiológie zapojilo do európskej kampane „Európsky týždeň testovania 2023“ – testovanie HIV, hepatitídy B,C a ostatných pohlavne prenosných ochorení. V rámci konzultačnej a poradenskej činnosti nebol ani v jednom prípade konzultovaný ďalší postup u občanov udávajúcich sexuálny kontakt s osobou s neznámym HIV statusom. Obder krvi na stanovenie protilátok anti HIV 1,2, na základe požiadavky občanov vykonaný v roku 2023 nebol.

6.8 Úloha Poradne očkovania - očkovanie patrí k významným a účinným spôsobom prevencie infekčných chorôb. Tvorí mimoriadne dôležitú súčasť zdravotnej starostlivosti o obyvateľstvo. V krajinách, kde je zaočkovanosť nízka, t. j. nie je dostatočná kolektívna imunita, dochádza k epidemickým výskytom mnohých, očkovaním preventabilných ochorení. ÚVZ SR a regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike zaznamenávajú nárast antivakcinačných aktivít. Správna informovanosť o očkovaní má jednoznačne pozitívny vplyv na podporu zaočkovanosťi populácie. Pracovníci poradne očkovania poskytovali priebežne fyzickým osobám i zdravotníckym pracovníkom informácie o ochoreniach preventabilných očkovaním, o jednotlivých druhoch očkovania, očkovacích látkach a ich zložení, ako i o možných nežiadúcich reakciách po očkovaní. Oddelenie epidemiológie RÚVZ vykonávalo v priebehu roka 2023 poradenskú činnosť ohľadom očkovania pred cestou do zahraničia, konzultácie pre praktických lekárov v problematike povinného pravidelného očkovania, poradenskú činnosť pre rodičov v prípade odmietania očkovania a prejednanie zistených nedostatkov, konzultácie pre FNŠP v prípade odporúčaného očkovania a pri poranení biologicky kontaminovanými predmetmi u zdravotníckych pracovníkov, ako i jednotlivých očkovacích látkach a vykonávaní očkovania proti ochoreniu COVID-19.

6.9 Úloha Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie - projekt pre oblasť epidemiológie je zameraný na optimalizáciu procesov výkonu štátneho zdravotného dozoru, úpravu epidemiologického informačného systému s možnosťou zakomponovania nových požiadaviek na všetky časti systému vrátane analytických nástrojov a výstupov. Súčasťou projektu je vybudovanie Národného registra očkovaných osôb, ktorý bude súčasťou aktualizácie programu EPIS. V priebehu roka bolo zaznamenaných 2449 ohnísk infekčných ochorení a bolo vykonaných v programe EPIS 3133 záznamov. V rámci Integrovaného systému verejného zdravotníctva RÚVZ, prešiel modul EPIS v mesiaci máj na inovovaný systém prevádzky. Zároveň bolo zahájené pravidelné zverejňovanie aktuálnej epidemiologickej situácie vo výskyte ARO a CHPO v týždenných intervaloch a mesačného výkazu infekčných ochorení v mesačných intervaloch na inovovanej webovej stránke úradu.

Špecializácia odborných činností je založená na surveillance infekčných a chronických ochorení, identifikácii príčin, príprave preventívnych a represívnych opatrení, konzultačnej a metodologickej činnosti i doškolovania. Oddelenie epidemiológie vykonáva špecializované činnosti v spolupráci ÚVZ SR v Bratislave a ostatnými NRC v SR v nasledovných oblastiach:

- imunizačný program
- surveillance poliomyelitídy
- surveillance osýpok, rubeoly a parotitídy
- surveillance pertussis
- surveillance COVID-19
- surveillance chrípky
- surveillance meningokokových invazívnych ochorení
- surveillance HIV/AIDS
- surveillance alimentárnych infekcií
- surveillance vírusových hepatitíd
- problematika bioterorizmu a emergentných situácií
- problematika chronických ochorení, vrátane CINDI, EHES
- surveillance vybraných zoonóz, kliešťovej meningoencefalitídy a hemoragických horúčok
- nozokomiálne nákazy
- sterilizácia, DDD a regulácia živočíšnych škodcov
- surveillance hemofilových a pneumokokových invazívnych infekcií

PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

CHARAKTERISTIKA

Podpora zdravia a výchova k zdraviu je významnou súčasťou verejného zdravotníctva, je to proces umožňujúci jednotlivcovi a spoločnosti prevziať zodpovednosť za vlastné zdravie, jeho kontrolu a rozvoj. Poslaním výchovy k zdraviu ako nástroja podpory zdravia je ponímanie zdravia ako zdroja pre každodenný život. Cieľom je zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov a zároveň zvýšenie kvality života ľudí pozitívnym ovplyvnením spôsobu života. Podpora zdravia a výchova k zdraviu zahŕňa komplexný proces systémov vo vzťahu k posudzovaniu zdravotného stavu od jednotlivca k spoločnosti. Z toho vyplýva nutnosť pôsobenia na viacerých úrovniach – na obecnej, regionálnej, národnej aj medzinárodnej úrovni a taktiež na úrovni rezortov vlády SR, jednotlivých organizácií a ďalších zložiek spoločnosti, ktoré sa navzájom dopĺňajú.

Mimoriadna situácia COVID-19

Mimoriadna situácia v súvislosti s COVID-19 sa skončila 15.9.2023 o 6,00 hod. ráno a ochorenie Covid-19 patrí medzi akútne respiračné ochorenia podobne ako chrípka a iné akútne respiračné ochorenia. Povinná izolácia osoby pozitívnej na Covid-19 bola zrušená vyhláškou ÚVZ SR č.2/2023, ktorá nadobudla účinnosť dňa 20.3.2023. Dôležité je dôsledné dodržiavanie pokynov svojho ošetrojúceho lekára a správať sa tak, aby sme zabránili ďalšiemu šíreniu ochorenia na ostatných ľudí.

Ad1: Iniciovať a organizovať zdravotno-výchovné akcie pre obyvateľov s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané WHO a úloh vyplývajúcich z Programov a projektov ÚVZ SR na rok 2023 a na ďalšie roky.

Cieľ: Zlepšiť informovanosť obyvateľstva o prioritných a aktuálnych problémoch ohrozujúcich zdravie, prehĺbiť záujem obyvateľov o problematiku zdravia, mobilizovať obyvateľov k aktívnej ochrane a podpore zdravia.

- Zorganizovali sme zdravotno-výchovné intervencie s využitím všetkých dostupných metód a foriem skupinového a hromadného zdravotno-výchovného pôsobenia pre vybrané skupiny obyvateľov okresu s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané Svetovou zdravotníckou organizáciou a úlohy vyplývajúce z Programov a projektov ÚVZ SR na rok 2023:

3x prednáška „Stravovací režim a správna výživa“
 5x prednáška „Zdravá výživa“
 2x prednáška „Zdravý životný štýl“
 3x prednáška „Zdravý životný štýl a ústna hygiena“
 2x prednáška „Prevencia rakoviny krčka maternice“
 2x prednáška „Prevencia rakoviny hrubého čreva a konečníka“
 2x prednáška „Prevencia rakoviny prsníka“
 14x prednáška „Poruchy príjmu potravy“
 3x prednáška „Správna výživa“
 1x prednáška „Zdravý životný štýl a význam pohybu“
 1x prednáška „Ľudský mozog a naša pamäť“
 3x prednáška „Zdravá životospráva“
 1x prednáška „Zdravá výživa seniori“
 1x prednáška „Prevencia kardiovaskulárnych ochorení a cholesterolu“
 1x beseda „Prevencia fajčenia, alkoholu a iných drog“
 2x beseda „Vplyv alkoholu na plod“
 2x prednáška „Prevencia infekčných ochorení“(HIV/AIDS, hepatitídy)
 1x prednáška „Prevencia osteoporózy“
 1x prednáška „Význam očkovania“
 11x prednáška „Ovocie a zelenina“
 6x beseda „Fetálny alkoholový syndróm“
 5x beseda „Alkohol a iné drogy“
 5x beseda „Alkohol a spoločnosť“
 9x prednáška „Zdravá výživa a správne stravovanie výživa“
 8x prednáška „Prevencia ochorenia AIDS“

V miestnych masmédiách a na webovej stránke RÚVZ sme uverejnili články a propagáciu svetových a medzinárodných dní „Svetový deň proti rakovine“, „Svetový deň obezity“, „Týždeň mozgu“, „Svetový deň vody“, „Svetový deň zdravia“, „Európsky imunizačný týždeň“, „Európsky deň melanómu“, „Svetový deň - Pohybom ku zdraviu“, „Svetový deň hypertenzie“, „Svetový deň bez tabaku“, „Svetový deň darcov krvi“, „Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi“, „Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme“, „Svetový deň Alzheimerovej choroby“, „Svetový deň srdca“, „Medzinárodný deň starších“, „Svetový deň duševného zdravia“, „Svetový deň umývania rúk“, „Svetový deň výživy“, „Svetový deň osteoporózy“, „Svetový deň diabetu“, „Európsky týždeň boja proti drogám“, „Svetový deň boja proti AIDS“, a naďalej sme pokračovali v zdravotno-výchovných aktivitách Svetových dní zdravia, v spolupráci so štátnym, verejným, súkromným a tretím sektorom.

Ad 2: Rozvíjať poradensko-konzultačnú činnosť na úseku podpory zdravia a výchovy k zdraviu v Poradenských centrách ochrany a podpory zdravia (PCOPZ) za účelom vedenia obyvateľstva k zdravému životnému štýlu.

Cieľ: Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva pozitívnym ovplyvňovaním vedomostí, postojov a správania sa klientov formou individuálneho a skupinového poradenstva zameraného na prevenciu zdravotných problémov minimalizovaním rizikových faktorov zdravia.

- Pokračovali sme v poradenskej činnosti podľa koncepcií PCOPZ s využitím rozšírenej spolupráce s ostatnými odbormi RÚVZ;
- naďalej sme spolupracovali so štátnymi a neštátnymi odborníkmi a všeobecnými obvodnými lekármi okresu v rámci monitorovania negatívnych rizikových faktorov životného štýlu obyvateľstva;
- cielene sme spolupracovali so zdravotníckymi i nezdravotníckymi organizáciami;
- distribuovali sme letáky, propagačné materiály so zameraním na témy WHO i aktuálnu zdravotno-výchovnú problematiku
- priebežne sme vykonávali v PCOPZ antropometrické, biochemické a somatické vyšetrenia;

V rámci Poradne zdravia bolo spolu :

- realizovaných 837 antropometrických meraní, 649 biochemických vyšetrení a 149 somatických vyšetrení. Z toho bolo 113 meraní výšky, 113 meraní váhy, 113 vyšetrení BMI, 113 meraní obvodu pása, 113 meraní obvodu bokov, 113 vyšetrení WHR, 0 vyšetrení WHtR, 113 vyšetrení % celkového tuku, 46 vyšetrení iné - kostrové svalstvo, 178 vyšetrení celkového cholesterolu, 120 vyšetrení HDL cholesterolu, 104 vyšetrení LDL cholesterolu, 104 vyšetrení triacylglycerolov, 114 vyšetrení glukózy, 29 vyšetrení iné - kyseliny močovej a 149 somatických vyšetrení merania TK a pulzu;
- vyšetrenie smokerlyzerom a spirometrom bolo realizované spolu 17-krát. (v rámci svetových dní a výjazdov);
- založenie karty klienta pre TZS s osobnou a rodinnou anamnézou bolo realizované 37-krát
- odborné poradenstvo a konzultácie boli poskytnuté klientom spolu 58-krát;
- telefonické poradenstvo na odvykanie fajčenia bolo poskytnuté 1-krát a poradenstvo podľa vypracovaného harmonogramu v rámci linky pomoci v roku 2023 bolo poskytnuté 9-krát;
- odporúčanie klientov do siete zdravotníckych zariadení bolo 25 -krát.

V roku 2023 bolo spolu 962 klientov v rámci **Testu zdravé srdce (TZS)**, ktorým boli vykonané merania a iné výkony v poradni zdravia. Vyšetrenia boli realizované na základné antropometrické, biochemické a somatické parametre (104x výška, 104x váha, 104x BMI na základe telesnej výšky a hmotnosti, 104x obvod pása, bokov, 104x WHR, 0x WHtR, 104x % celkového tuku tukomerom, 37x iné – kostrové svalstvo, bazálny metabolizmus, 104x celkový cholesterol, 104x HDL cholesterol, 104x LDL cholesterol, 104x triglyceridy, 104x glukóza, 0x iné biochemické vyšetrenie, 104x krvný tlak a pulz).

Karta klienta pre TZS s osobnou a rodinnou anamnézou bola založená 37x, 37-krát bolo poskytnuté odborné poradenstvo a konzultácie a 25-krát boli klienti odporúčení do siete zdravotníckych zariadení.

Mimo testu zdravé srdce bolo vyšetrených 110 klientov, z antropometrických meraní bolo realizovaných 9 meraní výšky, 9 meraní váhy, 9 meraní BMI, 9 meraní obvodu pása a bokov, 9 vyšetrení WHR, 9 vyšetrení % celkového tuku, 9 vyšetrení iné-kostrové svalstvo; z biochemických vyšetrení bolo realizovaných 74 vyšetrení celkového cholesterolu, 16 vyšetrení HDL cholesterolu, 10 vyšetrení glukózy, 29 vyšetrení iné- kyselina močová; a ďalej bolo 45 somatických vyšetrení merania TK a pulzu.

Vyšetrenie smokerlyzerom a spirometrom bolo realizované spolu 17-krát. (v rámci svetových dní a výjazdov).

Mimo svetových dní a programov a projektov bolo vyšetrených v poradni zdravia 9 klientov. Odborné poradenstvo a konzultácie boli poskytnuté klientom spolu 21-krát.

Telefonické poradenstvo na odvykanie fajčenia bolo poskytnuté 1-krát a poradenstvo podľa vypracovaného harmonogramu v rámci linky pomoci v roku 2023 bolo poskytnuté 9-krát.

Počas „Týždňa otvorených dverí“, ktorý sa konal v dňoch 11.4.2023 a 14.4.2023 v RÚVZ Nových Zámok bolo poskytnuté širokej verejnosti meranie antropometrických (hmotnosť, BMI, % telesný tuk, viscerálny tuk, % kostrové svalstvo, bazálny metabolizmus) a biochemických (celkový cholesterol, LDL a HDL cholesterol, triglyceridy, glukóza) ukazovateľov. Počas „Týždňa otvorených dverí“ a v spolupráci so Všeobecnou poisťovňou boli v rámci Svetového dňa zdravia v mesiaci apríl vykonané antropometrické a biochemické vyšetrenia s poskytnutím poradenstva pre 37 klientov.

Výjazdové aktivity v rámci PCOPZ v 1.polroku 2023 boli realizované v spolupráci s NTS Nové Zámky - MÚ Nové Zámky, Šaľa (spolu 74 klientov). Vyšetrenie smokerlyzerom a spirometrom bolo realizované spolu 5-krát v rámci výjazdu s NTS.

Počas Týždňa otvorených dverí počas Svetového dňa bez tabaku na našom RÚVZ, spojeného s poskytnutím informácií a poradenstva na tému škodlivosti fajčenia tabaku, odvykania od fajčenia a pasívnej inhalácie tabakového dymu spolu s meraním oxidu uhoľnatého smokerlyzerom bolo vyšetrených spolu 11 klientov – fajčiarov a 1 nefajčiar a spirometrom 12 klientov.

Počas Dňa otvorených dverí v rámci Svetového dňa diabetu 14.11.2023 kontaktovali PCOPZ 12 klienti, ktorým bolo poskytnuté meranie glukózy z kapilárnej krvi s individuálnym poradenstvom a informáciami zameranými na prevenciu ochorenia diabetes mellitus 2.typu.

- Počas nezmenených ordinačných hodín sme naďalej poskytovali širokej verejnosti služby v Poradni zdravia, t.j. /utorok a štvrtok, od 8.00 hod. – 10,00 hod./ a v prípade záujmu aj mimo vyhradených ordinačných hodín v priebehu dňa.
- Naďalej sme pokračovali v spolupráci s Neonatologickou klinikou FNŠP Nové Zámky, kde odborníčky zabezpečujú poradenstvo a výchovu budúcich matiek. Podľa záujmu realizujeme v spolupráci s oddelením epidemiológie besedy a prednášky pre matky na tému očkovania, zdravého životného štýlu a poskytovania zdravotno-výchovných materiálov s dôrazom na výživový, imunologický a psychologický význam dojčenia pre dieťa.

Špecializovaná poradňa pre HIV/AIDS:

- cielene sme spolupracovali so zdravotníckymi i nezdravotníckymi organizáciami
- podľa záujmu realizujeme v spolupráci s oddelením epidemiológie odbery krvi na HIV, poskytuje odborné poradenstvo a zdravotno-výchovné intervencie na školách
- poradenstvo pre problematiku AIDS v rámci nadstavbovej poradne – Špecializovaná poradňa pre HIV/AIDS, nebolo žiadané zo strany obyvateľstva a odbery na HIV v roku 2023 neboli vykonané.

Ad 3 : Plnenie harmonogramu realizačných programov a projektov na podporu zdravia. Využívať vhodné formy a spôsoby informovania obyvateľov okresu o výsledkoch činnosti RÚVZ a problémoch životného štýlu pôsobiacich na ich zdravie, monitorovať

zdravotné uvedomenie a správanie sa jednotlivých skupín obyvateľstva v záujme zisťovania aktuálnych potrieb, foriem a rozsahu ZV intervencií.

Cieľ: Zvýšiť záujem a aktivizovať štátne orgány, organizácie i dobrovoľné združenia na riešení prioritných environmentálnych a behaviorálnych rizík zdravia obyvateľstva, získať spätné informácie o stave uvedomenia a záujme.

OPZaVkJ sa zapája do jednotlivých programov a projektov úradu verejného zdravotníctva SR na rok 2023 a na ďalšie roky. V rámci schválených programov a projektov rieši Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR, Národný akčný plán v prevencii obezity, Podporu zdravia znevýhodnených komunit, Stratégiu rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR, Národný akčný plán pre problémy s alkoholom, Národný program podpory zdravia, Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity, Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov, Národná protidrogová stratégia SR.

Z ďalších projektov rieši „Školský program“ zameraný na monitorovanie spotreby ovocia a zeleniny, mlieka a mliečnych výrobkov, zdravotného uvedomenia a pozitívnych zmien stravovacích návykov a projekt celosvetového programu Nestlé Healthy Kids, s celoslovenskou pôsobnosťou s názvom „Viem čo zjem“.

Úlohy sme priebežne plnili aj v spolupráci s inými oddeleniami (odd. HDM, odd. HV, odd. HŽP, odd. epidemiológie), pričom sa využívajú najmä skupinové a hromadné formy zdravotno-výchovného pôsobenia. (prednášky a články).

Ak si to projekt vyžaduje vykonávame dotazníkové prieskumy, vyšetrenia antropometrických a biochemických ukazovateľov. V roku 2023 sa **dotazníkové prieskumy** v rámci programov a projektov riešili v oblasti Národného akčného plánu na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov - jednalo sa o aktivity v oblasti prevencie a odvykania od fajčenia /Fagerström dotazník závislosti na nikotíne pre 11 klientov – fajčiarov/.

- Zapojili sme sa do programov a projektov ÚVZ SR, národných akčných plánov, organizovania svetových a medzinárodných dní Svetový deň proti rakovine“, „Svetový deň obezity“, „Týždeň mozgu“, „Svetový deň vody“, „Svetový deň zdravia“, „Európsky imunizačný týždeň“, „Európsky deň melanómu“, „Svetový deň - Pohybom ku zdraviu“, „Svetový deň hypertenzie“, „Svetový deň bez tabaku“, „Svetový deň darcov krvi“, „Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi; „Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme“, „Svetový deň Alzheimerovej choroby“, „Svetový deň srdca“, „Medzinárodný deň starších“, „Svetový deň duševného zdravia“, „Svetový deň umývania rúk“, „Svetový deň výživy“, „Svetový deň osteoporózy“, „Svetový deň diabetu“, „Európsky týždeň boja proti drogám“, „Svetový deň boja proti AIDS“;
- s oddelením epidemiológie OPZVZ ďalej participovalo na tvorbe panelu v rámci „Európskeho imunizačného týždňa“;
- v spolupráci s oddelením hygieny životného prostredia sa OPZaVkJ podieľalo pri organizovaní „Svetového dňa vody“ tvorbou panelu v RÚVZ;
- V spolupráci s oddelením hygieny detí a mládeže bola základným a materským školám zaslaná výzva na zapojenie sa do pripravovaného pilotného projektu „Zdravý chrbátik“.

Programy a projekty úradu verejného zdravotníctva SR na rok 2023 a na ďalšie roky

Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

Dotazníkový prieskum Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľstva SR je realizovaný s cieľom postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie. Jedná sa o pravidelné sledovanie ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov Slovenskej republiky s cieľom zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získavať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a výskytu rizikových faktorov životného štýlu. Realizuje sa u respondentov, ktorí sú vybraní podľa vekovej štruktúry a pohlavia v zadanom počte.

Dotazníkový prieskum v roku 2023 nebol realizovaný.

Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015-2025

Vyzvi srdce k pohybu: Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie

Zámerom Národného programu prevencie obezity je znížiť incidenciu a prevalenciu nadhmotnosti a obezity v populácii, eliminovať jej epidemický výskyt znížiť počet nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou a znížiť výskyt a vplyv ostatných rizikových faktorov týchto ochorení.

Cieľom kampane je podpora akejkoľvek formy pohybovej aktivity na zlepšenie verejného zdravia z dôvodu nedostatku pohybu populácie s cieľom relatívneho zníženia prevalencie pohybovej inaktivity

Do prvej celonárodnej medzinárodne koordinovanej kampane na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie sme sa zapojili v roku 2005 a odvtedy sa OPZaVkJ aj pravidelne zapája každé dva roky. Celonárodná kampaň „Vyzvi srdce k pohybu“ sa v roku 2023 realizovala.

V súvislosti so Svetovým dňom – pohybom ku zdraviu Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici pod záštitou Úradu verejného zdravotníctva v SR v spolupráci s ostatnými regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva v SR vyhlásil X. ročník kampane „Vyzvi srdce k pohybu“. Kampaň trvala od 15. mája do 6. augusta 2023, bola určená pre dospelú populáciu. Podmienkou na zaradenie do žrebovania bolo vykonávanie fyzickej aktivity aspoň 150 minút strednej intenzity alebo 75 minút vysokej intenzity alebo adekvátnej časovej kombinácie týchto intenzít týždenne počas minimálne 4 týždňov za sebou. Informačné letáky, účastnícke listy, video spot a hlasová nahrávka do rádií, rozhlasu bola zverejnená pre občanov miest a okresov Nové Zámky, Štúrovo a Šurany. Propagácia materiálov sa realizovala prostredníctvom Mestského úradu Nové Zámky do dvojtyždenníka „Castrum novum“, na internetovú stránku mesta a reklama prostredníctvom regionálnej novozámočkej televízie. V meste Štúrovo prostredníctvom Mestského úradu Štúrovo cez webovú stránku mesta, ďalej Mestského kultúrneho strediska a časopisu „Štúrovo a okolie. V Šuranoch prostredníctvom mestského úradu zverejnením na webovej stránke a Mestským rozhlasom pre mesto Šurany. Všetky uvedené materiály boli spropagované aj cestou webovej stránky nášho RÚVZ.

„Svetový deň - Pohybom ku zdraviu“ – aktivity boli zamerané na zostavenie odborného panelu k uvedenej téme v priestoroch RÚVZ Nové Zámky a zverejnenie informácií k Svetovému dňu – Pohybom ku zdraviu pre širokú verejnosť prostredníctvom médií – uverejnenie článku „Svetový deň – Pohybom ku zdraviu“ - zverejnenie a propagácia súťaže v rámci X. ročníka celonárodnej kampane „Vyzvi srdce k pohybu“ bola realizovaná na webovej

stránke RÚVZ Nové Zámky, v regionálnych novinách „Castrum Novum“, v Mestskom kultúrnom stredisku Štúrovo, taktiež na webovej stránke mesta Nové Zámky a Šurany.

Informácie boli zamerané na význam pohybu v živote človeka, jeho pozitíva a prevencia chronických neprenosných ochorení.

Pri príležitosti svetového dňa bol v RÚVZ v Nových Zámkoch organizovaný športový - bicyklový deň pre zamestnancov.

„Svetový deň obezity“ bol realizovaný prostredníctvom tlačových správ “Rozprávajme sa o obezite” z ÚVZ SR uverejnených na našej webovej stránke, uverejnením letákov, ktorých obsahom boli faktory vplývajúce na riziko vzniku obezity, prevencia detskej obezity, jej korene a chôdza ako základ pohybu. V spolupráci s ÚVZ SR bola pri príležitosti Svetového dňa obezity vyhlásená celoslovenská výtvarná súťaž pre základné školy, ktorej cieľom bolo poukázať na dôležitosť prevencie obezity, nakoľko toto ochorenie spôsobuje množstvo komplikácií. Školy boli oslovené príslušnými regionálnymi úradmi, bola im zaslaná výzva na zapojenie sa do uvedenej aktivity. Predmetom súťaže bola tvorba súťažného projektu na určenú tému, ktorú bolo potrebné stvárniť na výkres rôznymi výtvarnými technikami. Téma súťaže pre 1. stupeň ZŠ bola zdravá desiata a téma súťaže pre 2.stupeň ZŠ bolo vymyslieť originálnu aktivitu, ktorú môžu ľudia jednoducho zaradiť do svojho bežného dňa a vďaka tomu znižovať riziko vzniku obezity. Každá zapojená trieda mala vytvoriť svoj vlastný projekt na výkres, odfotiť ho a zaslať v stanovenom termíne na príslušný regionálny úrad. Výber výtvarných prác prebiehal v 3.kolách – regionálnom, krajskom a celoslovenskom. Za RÚVZ Nové Zámky sa do regionálneho kola z 51 oslovených základných škôl zapojilo 9 škôl, spolu bolo zaslaných 22 kresieb, z toho 1 víťaz regionálneho kola – (ZŠ z okresu Nové Zámky) bol postúpený do krajského kola. Víťazná práca bola zverejnená na webovej stránke nášho úradu a ÚVZ SR.

„Svetový deň obezity“ bol realizovaný formou prednášok – 3x prednáška „Správna výživa“ pre žiakov 1.,2., a 3. roč. SŠ v Nových Zámkoch (spolu 55 žiakov), 1x prednáška „Zdravý životný štýl a význam pohybu“ pre žiakov 1. roč. SŠ v Nových Zámkoch (spolu 17 žiakov), 1x prednáška „Zdravá výživa seniori“ v zariadení pre seniorov v ZSS Vek nádeje Nové Zámky (spolu 32 seniorov).

Edukácia bola zameraná na tému obezita, správna výživa, stravovací režim a pohybová aktivita.

Propagácia „Svetového dňa zdravia“ bola zabezpečená prostredníctvom webovej stránky RÚVZ a mediálneho odboru ÚVZ SR uverejnením oznámenia o termíne konania „Týždňa otvorených dverí“, ktorý sa konal v dňoch 11.4.2023 a 14.4.2023 v RÚVZ Nových Zámkoch. Širokej verejnosti bolo poskytnuté meranie antropometrických (hmotnosť, BMI, % telesný tuk, viscerálny tuk, % kostrové svalstvo, bazálny metabolizmus) a biochemických (celkový cholesterol, LDL a HDL cholesterol, triglyceridy, glukóza) ukazovateľov. Počas „Týždňa otvorených dverí“ a v spolupráci so Všeobecnou poisťovňou boli v rámci Svetového dňa zdravia v mesiaci apríl vykonané antropometrické a biochemické vyšetrenia s poskytnutím poradenstva pre 37 klientov.

V rámci „Svetového dňa hypertenzie“ bola realizovaná 1x prednáška „Prevencia kardiovaskulárnych ochorení a cholesterolu“ v zariadení pre seniorov v ZSS Vek nádeje Nové Zámky (spolu 32 seniorov) a na webovej stránke úradu bola zverejnená tlačová správa z ÚVZ SR na uvedenú tému.

„Svetový deň srdca“ bol realizovaný prostredníctvom informačno – propagačných aktivít na webovej stránke RÚVZ zverejnením príspevku z ÚVZ SR – „Aktívnu životosprávu chránite svoje srdce“ a zostavením odborného panelu v priestoroch RÚVZ Nové Zámky. Ďalej bola realizovaná prednáška v Zariadení sociálnych služieb Vek nádeje Nové Zámky na tému „Prevencia kardiovaskulárnych ochorení a cholesterolu“ s poskytnutím informácií

o zdravej výžive a význame pohybu s cieľom zvýšenia povedomia o rizikových faktoroch srdcovo-cievnych ochorení a prevenciu týchto ochorení pre spolu 32 seniorov.

Podpora zdravia znevýhodnených komunit

V nadväznosti na schválené Akčné plány Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030.

Projekt sa zameriava na dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu.

Pre oblasť zdravia je zdôraznená potreba zabezpečenia ochrany a dôstojnosti pre najslabšie sociálne skupiny; podpory lepšieho prístupu znevýhodnených komunit k zdravotnej starostlivosti; zabezpečenia dôstojných a spravodlivých podmienok v prístupe zdravotníckych zamestnancov a v dostupnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti; posilnenia výchovy a vzdelávania detí a žiakov k zdravému životnému štýlu.

V meste Nové Zámky a okrese nemáme typické rozľahlé osady obyvateľov s nízkym hygienickým štandardom, uvedené skupiny obyvateľov nie sú v spoločnosti sociálne vylúčené, z nich veľká časť sa ani nehlási k svojmu rómskemu pôvodu.

OPZaVkJ realizuje uvedené zdravotno-výchovné aktivity iba v rámci prednáškovej a osvetovej činnosti na špeciálnych základných školách, kde je možné na uvedené skupiny pôsobiť v oblasti podpory zdravého životného štýlu.

V rámci Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi“ bola realizovaná prostredníctvom edukačných aktivít zameraných na primárnu prevenciu látkových závislostí a zvýšenie povedomia o AIDS a epidémii hepatitídy v súvislosti s užívaním nelegálnych návykových látok prednáška na uvedenú tému pre žiakov Špeciálnej základnej školy v Nových Zámkoch (spolu 5 žiakov) – 1x „Prevencia infekčných ochorení“ (HIV/AIDS, hepatitídy), ktoré boli zamerané na oboznámenie sa s ochorením, s cestami prenosu, možnosťami ochrany a prevencie pred nakazením sa vírusom, situáciou vo svete a u nás v SR.

Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunit a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

V Poradenskom centre ochrany a podpory zdravia vykonávame vyšetrenia na základné antropometrické, biochemické a somatické parametre rizikových faktorov neinfekčných ochorení, poskytujeme individuálne poradenstvo u klientov, a rovnako sa zapájame aj do pripravovaných projektov, ktoré sú vzhľadom na štatistiku úmrtnosti a chorobnosti v SR, vysoko aktuálne a potrebné.

Cieľom je zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na vybrané ochorenia obehovej sústavy a onkologické ochorenia vhodnými formami intervencie a znížiť prevalenciu osôb s rizikovým životným štýlom a to najmä prevalenciu fajčiarov, osôb nezdravo sa stravujúcich, znížiť počet osôb s nedostatočnou pohybovou aktivitou, osôb s nadmerným užívaním alkoholu a neschopnosť zvládať stres.

Zvýšiť informovanosť obyvateľstva o následkoch rizikového životného štýlu a o možnostiach eliminácie rizika úpravou životosprávy.

Poradenské centrum ochrany a podpory zdravia -za rok 2023 - Poradňa zdravia.

V roku 2023 bolo spolu 962 klientov v rámci **Testu zdravé srdce** (TZS), ktorým boli vykonané merania a iné výkony v poradni zdravia. Vyšetrenia boli realizované na základné antropometrické, biochemické a somatické parametre (104x výška, 104x váha, 104x BMI na základe telesnej výšky a hmotnosti, 104x obvod pásu, bokov, 104x WHR, 0x WHtR, 104x % celkového tuku tukomerom, 37x iné – kostrové svalstvo, bazálny metabolizmus, 104x celkový cholesterol, 104x HDL cholesterol, 104x LDL cholesterol, 104x triglyceridy, 104x glukóza, 0x iné biochemické vyšetrenie, 104x krvný tlak a pulz).

Karta klienta pre TZS s osobnou a rodinnou anamnézou bola založená 37x, 37-krát bolo poskytnuté odborné poradenstvo a konzultácie a 25-krát boli klienti odporčení do siete zdravotníckych zariadení.

Mimo testu zdravé srdce bolo vyšetrených 110 klientov, z antropometrických meraní bolo realizovaných 9 meraní výšky, 9 meraní váhy, 9 meraní BMI, 9 meraní obvodu pásu a bokov, 9 vyšetrení WHR, 9 vyšetrení % celkového tuku, 9 vyšetrení iné-kostrové svalstvo; z biochemických vyšetrení bolo realizovaných 74 vyšetrení celkového cholesterolu, 16 vyšetrení HDL cholesterolu, 10 vyšetrení glukózy, 29 vyšetrení iné- kyselina močová; a ďalej bolo 45 somatických vyšetrení merania TK a pulzu.

Vyšetrenie smokerlyzerom a spirometrom bolo realizované spolu 17-krát. (v rámci svetových dní a výjazdov).

Mimo svetových dní a programov a projektov bolo vyšetrených v poradni zdravia 9 klientov.

Odborné poradenstvo a konzultácie boli poskytnuté klientom spolu 21-krát.

Telefonické poradenstvo na odvykanie fajčenia bolo poskytnuté 1-krát a poradenstvo podľa vypracovaného harmonogramu v rámci linky pomoci v roku 2023 bolo poskytnuté 9-krát.

Počas „Týždňa otvorených dverí“, ktorý sa konal v dňoch 11.4.2023 a 14.4.2023 v RÚVZ Nových Zámok bolo poskytnuté širokej verejnosti meranie antropometrických (hmotnosť, BMI, % telesný tuk, viscerálny tuk, % kostrové svalstvo, bazálny metabolizmus) a biochemických (celkový cholesterol, LDL a HDL cholesterol, triglyceridy, glukóza) ukazovateľov. Počas „Týždňa otvorených dverí“ a v spolupráci so Všeobecnou poisťovňou boli v rámci Svetového dňa zdravia v mesiaci apríl vykonané antropometrické a biochemické vyšetrenia s poskytnutím poradenstva pre 37 klientov.

Výjazdové aktivity v rámci PCOPZ v 1.polroku 2023 boli realizované v spolupráci s NTS Nové Zámky - MÚ Nové Zámky, Šaľa (spolu 74 klientov). Vyšetrenie smokerlyzerom a spirometrom bolo realizované spolu 5-krát v rámci výjazdu s NTS.

Počas Týždňa otvorených dverí počas Svetového dňa bez tabaku na našom RÚVZ, spojeného s poskytnutím informácií a poradenstva na tému škodlivosti fajčenia tabaku, odvykania od fajčenia a pasívnej inhalácie tabakového dymu spolu s meraním oxidu uhoľnatého smokerlyzerom bolo vyšetrených spolu 11 klientov – fajčiarov a 1 nefajčiar a spirometrom 12 klientov.

Počas Dňa otvorených dverí v rámci Svetového dňa diabetu 14.11.2023 kontaktovali PCOPZ 12 klienti, ktorým bolo poskytnuté meranie glukózy z kapilárnej krvi s individuálnym poradenstvom a informáciami zameranými na prevenciu ochorenia diabetes mellitus 2.typu.

Spolu bolo realizovaných 837 antropometrických meraní, 649 biochemických vyšetrení a 149 somatických vyšetrení. Z toho bolo 113 meraní výšky, 113 meraní váhy, 113 vyšetrení BMI, 113 meraní obvodu pásu, 113 meraní obvodu bokov, 113 vyšetrení WHR, 0 vyšetrení WHtR, 113 vyšetrení % celkového tuku, 46 vyšetrení iné - kostrové svalstvo, 178 vyšetrení celkového cholesterolu, 120 vyšetrení HDL cholesterolu, 104 vyšetrení LDL cholesterolu, 104 vyšetrení triacylglycerolov, 114 vyšetrení glukózy, 29 vyšetrení iné - kyseliny močovej a 149 somatických vyšetrení merania TK a pulzu.

Vyšetrenie smokerlyzerom a spirometrom bolo realizované spolu 17-krát. (v rámci svetových dní a výjazdov).

Založenie karty klienta pre TZS s osobnou a rodinnou anamnézou bolo realizované 37-krát.

Odborné poradenstvo a konzultácie boli poskytnuté klientom spolu 58-krát.

Telefonické poradenstvo na odvykanie fajčenia bolo poskytnuté 1-krát a poradenstvo podľa vypracovaného harmonogramu v rámci linky pomoci v roku 2023 bolo poskytnuté 9-krát.

Odporúčanie klientov do siete zdravotníckych zariadení bolo 25 -krát.

Poradenstvo pre problematiku AIDS v rámci nadstavbovej poradne – Špecializovaná poradňa pre HIV/AIDS nebolo žiadané zo strany obyvateľstva a odbery na HIV v roku 2023 neboli vykonané.

Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030

Cieľom Národného akčného plánu je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Cieľom aktivít je zvýšiť zdravotné uvedomenie vo vzťahu k podpore zodpovednému a kontrolovanému užívaniu alkoholu. Dôležitou oblasťou je prevencia vo vzťahu k zvyšovaniu povedomia a informovanosti o nepriaznivých zdravotných a sociálnych dôsledkoch, taktiež priblížiť problematiku fetálneho alkoholového syndrómu a tým zvýšiť informovanosť o škodlivých účinkoch alkoholu počas tehotenstva.

Propagácia „Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi“ bola realizovaná prostredníctvom edukačných aktivít zameraných na primárnu prevenciu látkových závislostí a zvýšenie povedomia o AIDS a epidémii hepatitídy v súvislosti s užívaním nelegálnych návykových látok, boli vykonané prednášky a besedy na uvedené témy - 1x beseda na tému „Prevencia fajčenia, alkoholu a iných drog“ pre žiakov strednej školy v Nových Zámkoch, spolu 45 žiakov 1.ročníka, v rámci ktorej bolo žiakom SZŠ poskytnuté DVD z trilógie dokumentov na tému: „Riziká pitia alkoholu z neoverených a pochybných zdrojov“ a DVD s názvom „Kým stúpa dym“; 2x beseda na tému „Vplyv alkoholu na plod“ pre žiakov strednej zdravotníckej školy v Nových Zámkoch, pre spolu 38 žiakov 1.a 2.ročníka, v rámci besedy bolo žiakom poskytnuté DVD „Vplyv pitia alkoholu počas tehotenstva na vývin plodu“, 2x prednáška „Prevencia infekčných ochorení“ /HIV/AIDS, Hepatitídy/ pre 15 žiakov 9. ročníka ZŠ v Nových Zámkoch a 5 žiakov Špeciálnej základnej školy v Nových Zámkoch, ktoré boli zamerané na oboznámenie sa s ochorením, s cestami prenosu, možnosťami ochrany a prevencie pred nakazením sa vírusom, situáciou vo svete a u nás v SR. Spolu bolo edukovaných 103 žiakov.

Z informačno – propagačných aktivít bol zostavený panel k uvedenej téme – Návykové látky a prevencia drogovej závislosti v priestoroch RÚVZ Nové Zámky, na webovej stránke RÚVZ bol uverejnený článok „Alkohol a spoločnosť“.

V rámci „Medzinárodného dňa povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme“ bola propagácia realizovaná prostredníctvom plagátu na panely RÚVZ a na webovej stránke úradu, taktiež prostredníctvom besedy na uvedenú tému pre stredné školy, ktorej cieľom bolo priblížiť problematiku fetálneho alkoholového syndrómu a tým zvýšiť informovanosť o škodlivých účinkoch alkoholu počas tehotenstva. Bola uskutočnená 2x beseda na tému „Vplyv alkoholu na plod“ pre žiakov 1.a 2.ročníka strednej zdravotníckej školy v Nových Zámkoch (spolu 38 žiakov) a 6x beseda na tému „Fetálny alkoholový syndróm“ pre žiakov 1.ročníka SŠ a SOŠ v Nových Zámkoch (spolu 88 žiakov). V rámci besedy bolo žiakom poskytnuté DVD na tému „Vplyv pitia alkoholu počas tehotenstva na vývin plodu“.

Informačno – propagačné aktivity so zameraním na dospelú populáciu v rámci Európskeho týždňa boja proti drogám boli zabezpečené prostredníctvom webovej stránky nášho úradu – uverejnenie článku „Alkohol a spoločnosť“ s cieľom poukázať na zdravotné a sociálne poškodenia – rozpad manželstva, rodiny, strata zamestnania, problematika výchovy detí a trvalé poškodenie svojho nenarodeného dieťaťa.

Propagácia bola taktiež zabezpečená zostavením odborného panelu k uvedenej téme Alkohol, fajčenie a drogy v priestoroch nášho úradu.

Primárna prevencia látkových závislostí u detí a mládeže bola zabezpečená edukačnou prednáškovou činnosťou. V rámci „Európskeho týždňa boja proti drogám“ bola realizovaná 5x prednáška na tému „Alkohol a iné drogy“ pre žiakov 1.ročníka SŠ a SOŠ v Nových Zámkoch spolu 70 žiakov, 6x prednáška na tému „Fetálny alkoholový syndróm“ pre žiakov 1. ročníkov SŠ a SOŠ v Nových Zámkoch spolu 88 žiakov a 1x beseda na tému „Alkohol a spoločnosť“ pre žiakov 3. ročníka SOŠ v Nových Zámkoch spolu 17 žiakov, zároveň bolo školám poskytnuté DVD filmu „Až do dna“, „Vplyv pitia alkoholu počas tehotenstva na vývin plodu“ „Riziká pitia alkoholu z neoverených a pochybných zdrojov“. Spolu bolo edukovaných 175 žiakov vo vekovej skupine /16 -20 roční/, z uvedených aktivít bola zaslaná aj fotodokumentácia.

Národný program podpory zdravia pre roky 2021 - 2030

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobou zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení v minimálne rovnakom rozsahu ako sa vykonávajú v súčasnosti.

Propagácia článkov, tlačových správ, letákov z ÚVZ SR na webovej stránke RÚVZ na tému ochrana zdravia počas mrazov, prevencia obezity, chôdza ako základ pohybu, ďalej hygiena rúk – ochrana pred infekčnými ochoreniami, zdravie pokožky, rakovina kože, odvykanie od fajčenia.

Bola realizovaná 14x prednáška „Poruchy príjmu potravy“ pre žiakov 1.,2., a 3 roč. SŠ a SOŠ v Nových Zámkoch spojená s premietnutím DVD na uvedenú tému (spolu 217 žiakov); a v rámci Týždňa mozgu 3x prednáška „Zdravá životospráva“ pre žiakov 1.,2., a 3. roč. SOŠ (spolu 55 žiakov) v Nových Zámkoch, zároveň boli realizované vedomostné a kognitívne aktivity s dôrazom na potrebu tréningu pamäti.

Ďalej boli realizované 3x prednáška „Správna výživa“ pre žiakov 1.,2., a 3. roč. SŠ v Nových Zámkoch (spolu 55 žiakov); 1x prednáška „Zdravý životný štýl a význam pohybu“ pre žiakov 1. roč. SŠ v Nových Zámkoch (spolu 17 žiakov) a 9x prednáška „Zdravá výživa a správne stravovanie výživa“ pre žiakov 1.a 2.roč. SŠ a SOŠ v Nových Zámkoch (spolu 154 žiakov).

„Svetový deň hypertenzie“ – bola realizovaná 1x prednáška „Prevencia kardiovaskulárnych ochorení a cholesterolu“ v zariadení pre seniorov v ZSS Vek nádeje Nové Zámky (spolu 32 seniorov).

Pri príležitosti „Svetového dňa darcov krvi“ sme v spolupráci s Národnou transfúznou službou v Nových Zámkoch a okrese realizovali odbery krvi na cholesterol, cukor a vykonali merania tlaku krvi.

V súvislosti s „Medzinárodným dňom proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi“ boli realizované 2x prednášky „Prevencia infekčných ochorení“ /HIV/AIDS, Hepatitída/ pre 15 žiakov 9. ročníka ZŠ v Nových Zámkoch a 5 žiakov Špeciálnej základnej školy v Nových Zámkoch, ktoré boli zamerané na oboznámenie sa s ochorením, s cestami

prenosu, možnosťami ochrany a prevencie pred nakazením sa vírusom, situáciou vo svete a u nás v SR s cieľom zvýšenia povedomia o AIDS a epidémii hepatitídy v súvislosti s užívaním nelegálnych návykových látok.

„Svetový deň duševného zdravia“ – bol realizovaný prostredníctvom plagátu na panely RÚVZ na uvedenú tému, zverejnením príspevku „Duševné zdravie je univerzálne ľudské právo“ na webovej stránke úradu, taktiež bol základným školám v Nových Zámkoch poskytnutý informačný materiál - brožúra ako zabrániť násiliu páchanému na deťoch a dospievajúcich;

V rámci „Svetového dňa umývania rúk“ bola propagácia realizovaná prostredníctvom plagátu na panely RÚVZ;

Propagácia „Svetového dňa diabetu“ bola realizovaná na webovej stránke RÚVZ zverejnením informácií o ponúkaných službách v rámci Poradne zdravia v RÚVZ Nové Zámky prostredníctvom webovej stránky úradu. Počas Dňa otvorených dverí v rámci Svetového dňa diabetu 14.11.2023 kontaktovali PCOPZ 12 klienti, ktorým bolo poskytnuté meranie glukózy z kapilárnej krvi s individuálnym poradenstvom a informáciami zameranými na prevenciu ochorenia diabetes mellitus 2.typu.

„Svetový deň diabetu“ bol realizovaný prostredníctvom poskytnutia ZV materiálov do jednotlivých inštitúcií v Nových Zámkoch (stredné školy, stredné odborné školy a Mestský úrad NZ) a poskytnutia informácií o možnosti stanovenia hladiny cukru v krvi v poradni zdravia. K uvedenej téme diabetes mellitus bol v priestoroch RÚVZ Nové Zámky zostavený odborný panel s danou témou.

V rámci „Svetového dňa boja proti AIDS“ bolo realizovaných 8 prednášok na tému „Prevencia ochorenia AIDS“ pre 65 žiakov 2.ročníka SZŠ v Nových Zámkoch, pre 73 žiakov 1.roč. SOŠ v Nových Zámkoch a pre 31 žiakov 9.roč. ZŠ v Nových Zámkoch. K uvedenej téme bol vytvorený odborný panel v priestoroch úradu a na webovej stránke bola uverejnená tlačová správa k „Svetovému dňu boja proti AIDS“ s možnosťou anonymného vyšetrenia anti- HIV protilátok v našom RÚVZ.

Aktivity v oblasti prevencie nádorových ochorení: sa týkajú primárnej prevencie, ktorá je súčasťou nadrezortnej zodpovednosti za predchádzanie ochoreniam v spoločnosti. Bola realizovaná edukácia v prevencii onkologických ochorení, aktivity boli zahájené v mesiaci február – v nadväznosti na Svetový deň boja proti rakovine s tematikou prevencie rakoviny prsníka, krčka maternice a prevencie rakoviny hrubého čreva a konečníka, ktorých cieľom bolo zvýšiť povedomie o rizikových faktoroch rakoviny a o možnostiach prevencie a zásadách zdravého životného štýlu. Cieľové skupiny pre problematiku rakoviny prsníka a krčka maternice boli dievčatá/SŠ (s celkovým počtom 73 dievčat na SŠ v Nových Zámkoch) a pre problematiku rakoviny hrubého čreva a konečníka bola populácia v produktívnom veku 40+ (s celkovým počtom 49 – seniori, diaľkoví študenti, učitelia na škole, pracovníci úradov a domovov dôchodcov). Boli realizované prednášky- 2x prednáška „Prevencia rakoviny hrubého čreva a konečníka“ pre dospelú populáciu a 2x prednáška „Prevencia rakoviny prsníka“ a 2x „Prevencia rakoviny krčka maternice“ pre žiačky 1. a 2. roč. SZŠ a SOŠ v Nových Zámkoch. Zdravotno – výchovné aktivity boli zamerané na edukáciu s prezentáciou a diskusiou s využitím zdravotníckeho modelu prsníka a hrubého čreva.

Propagácia „Svetového dňa boja proti rakovine“ bola zabezpečená aj zostavením odborného panelu k uvedenej téme v priestoroch RÚVZ Nové Zámky a zverejnením Európskeho kódexu proti rakovine na webovej stránke RÚVZ.

Taktiež bola v rámci „Európskeho dňa melanómu“ uverejnená tlačová správa – “Máj mesiac povedomia o rakovine kože: Nepodceňujte zdravie pokožky, chráňte sa pred priamym slnkom”.

Aktivity v oblasti plnenia úloh zameraných na aktívne starnutie:

Na podporu zdravšieho a kvalitnejšieho života pre ľudí v staršom veku boli informované domovy dôchodcov, domovy sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov v Nových Zámkoch a okrese o možnosti poskytnutia prednášok a vzdelávacích aktivít zo strany RÚVZ o zdravom životnom štýle pre seniorov.

V rámci „Týždňa mozgu“ (13.3.2023 – 19.3.2023) boli realizované aktivity v rámci vzdelávacej kampane „Myslite na zdravie mozgu“. Bol vytvorený panel pre zamestnancov RÚVZ na podporu a rozvoj vedomostných a kognitívnych funkcií mozgu. Cieľom aktivít bolo zvýšiť povedomie o potrebe chrániť zdravie mozgu prostredníctvom primárnej prevencie, vedenie aktívneho životného štýlu, ktoré pomáha zlepšiť zdravie mozgu v každom veku. Boli realizované diskusie a prednáška „Ľudský mozog a naša pamäť“ pre 19 seniorov v Zariadení pre seniorov Nové Zámky. Zároveň boli realizované kognitívne tréningy pre seniorov z pracovných zošitov (vedomostné a kognitívne aktivity) zamerané na priradovanie slov, doplňovanie čísel, názvov, hľadanie a tvorenie skupín slov, slovné analógie, hľadanie správneho poradia činností s dôrazom na potrebu tréningu pamäti.

V rámci „Svetového dňa hypertenzie“ bola realizovaná 1x prednáška „Prevencia kardiovaskulárnych ochorení a cholesterolu“ v zariadení pre seniorov v ZSS Vek nádeje Nové Zámky (spolu 32 seniorov) a na webovej stránke úradu bola zverejnená tlačová správa z ÚVZ SR na uvedenú tému. V uvedenom zariadení bola realizovaná taktiež 1x prednáška „Zdravá výživa seniori“ pre spolu 32 seniorov.

Počas „Svetového dňa Alzheimerovej choroby“ bol vytvorený panel pre zamestnancov RÚVZ na podporu a rozvoj vedomostných a kognitívnych funkcií mozgu. Cieľom aktivít bolo priblížiť problematiku Alzheimerovej choroby a poukázať na vedenie aktívneho životného štýlu v každom veku.

„Svetový deň srdca“ bol realizovaný prostredníctvom informačno – propagačných aktivít na webovej stránke RÚVZ zverejnením príspevku z ÚVZ SR – „Aktívnou životosprávu chránite svoje srdce“ a zostavením odborného panelu v priestoroch RÚVZ Nové Zámky. Ďalej bola realizovaná prednáška v Zariadení sociálnych služieb Vek nádeje Nové Zámky na tému „Prevencia kardiovaskulárnych ochorení a cholesterolu“ s poskytnutím informácií o zdravej výžive a význame pohybu s cieľom zvýšenia povedomia o rizikových faktoroch srdcovo-cievnych ochorení a prevenciu týchto ochorení pre spolu 32 seniorov.

V rámci mesiaca október Mesiaca úcty k starším boli poskytnuté Domovom dôchodcov a Zariadeniam pre seniorov v Nových Zámkoch propagačné ZV materiály so zameraním na zdravý životný štýl seniorov, pohybovú aktivitu, prevenciu pádov seniorov, prevenciu rakoviny hrubého čreva a očkovanie seniorov a zároveň bola realizovaná aj zdravotno – výchovná osвета pre seniorov, taktiež zdravotníckych a sociálnych pracovníkov formou prednášky v Zariadení sociálnych služieb Vek nádeje Nové Zámky na tému „Význam očkovania“ so zameraním na chrípku, pneumokoky a Covid-19 (spolu 34 poslucháčov).

Pri príležitosti „Svetového dňa osteoporózy“ bola realizovaná prednáška v Zariadení sociálnych služieb Vek nádeje Nové Zámky s názvom „Prevencia osteoporózy“ pre 27 seniorov.

Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky 2022 - 2030

Cieľom je zlepšenie úrovne verejného zdravia prostredníctvom podpory pohybovej aktivity a dosiahnutie minimálneho odporúčaného času stráveného pohybovou aktivitou podľa WHO – u detí a dospelých priemerne aspoň 60 minút denne a u dospelých aspoň 150 minút týždenne aeróbnej fyzickej aktivity. Nedostatočná fyzická aktivita v spojení s nízkou hladinou fyzickej zdatnosti je významný rizikový faktor pre vznik chronických neprenosných ochorení.

„Svetový deň - Pohybom ku zdraviu“ – aktivity boli zamerané na zostavenie odborného panelu k uvedenej téme v priestoroch RÚVZ Nové Zámky a zverejnenie informácií k Svetovému dňu – Pohybom ku zdraviu pre širokú verejnosť prostredníctvom médií – uverejnenie článku „Svetový deň – Pohybom ku zdraviu“ - zverejnenie a propagácia súťaže v rámci X. ročníka celonárodnej kampane „Vyzvi srdce k pohybu“ bola realizovaná na webovej stránke RÚVZ Nové Zámky, v regionálnych novinách „Castrum Novum“, v Mestskom kultúrnom stredisku Štúrovo, taktiež na webovej stránke mesta Nové Zámky a Šurany. Informácie boli zamerané na význam pohybu v živote človeka, jeho pozitíva a prevencia chronických neprenosných ochorení.

Pri príležitosti svetového dňa bol v RÚVZ v Nových Zámkoch organizovaný športový - bicyklový deň pre zamestnancov.

„Svetový deň obezity“ bol realizovaný prostredníctvom tlačových správ „Rozprávajme sa o obezite“ z ÚVZ SR uverejnených na našej webovej stránke, uverejnením letákov, ktorých obsahom boli faktory vplývajúce na riziko vzniku obezity, prevencia detskej obezity, jej korene a chôdza ako základ pohybu. V spolupráci s ÚVZ SR bola pri príležitosti Svetového dňa obezity vyhlásená celoslovenská výtvarná súťaž pre základné školy, ktorej cieľom bolo poukázať na dôležitosť prevencie obezity, nakoľko toto ochorenie spôsobuje množstvo komplikácií. Školy boli oslovené príslušnými regionálnymi úradmi, bola im zaslaná výzva na zapojenie sa do uvedenej aktivity. Predmetom súťaže bola tvorba súťažného projektu na určenú tému, ktorú bolo potrebné stvárniť na výkres rôznymi výtvarnými technikami. Téma súťaže pre 1. stupeň ZŠ bola zdravá desiata a téma súťaže pre 2. stupeň ZŠ bolo vymyslieť originálnu aktivitu, ktorú môžu ľudia jednoducho zaradiť do svojho bežného dňa a vďaka tomu znižovať riziko vzniku obezity. Každá zapojená trieda mala vytvoriť svoj vlastný projekt na výkres, odfotiť ho a zaslať v stanovenom termíne na príslušný regionálny úrad. Výber výtvarných prác prebiehal v 3. kolách – regionálnom, krajskom a celoslovenskom. Za RÚVZ Nové Zámky sa do regionálneho kola z 51 oslovených základných škôl zapojilo 9 škôl, spolu bolo zaslaných 22 kresieb, z toho 1 víťaz regionálneho kola – (ZŠ z okresu Nové Zámky) bol postúpený do krajského kola. Víťazná práca bola zverejnená na webovej stránke nášho úradu a ÚVZ SR.

„Svetový deň obezity“ bol realizovaný formou prednášok – 3x prednáška „Správna výživa“ pre žiakov 1., 2., a 3. roč. SŠ v Nových Zámkoch (spolu 55 žiakov), 1x prednáška „Zdravý životný štýl a význam pohybu“ pre žiakov 1. roč. SŠ v Nových Zámkoch (spolu 17 žiakov), 1x prednáška „Zdravá výživa seniori“ v zariadení pre seniorov v ZSS Vek nádeje Nové Zámky (spolu 32 seniorov).

Ďalej bola realizovaná 9x prednáška „Zdravá výživa a správne stravovanie výživa“ pre žiakov 1. a 2. roč. SŠ a SOŠ v Nových Zámkoch (spolu 154 žiakov).

Edukácia bola zameraná na tému obezita, správna výživa, stravovací režim a pohybová aktivita.

V spolupráci s oddelením hygieny detí a mládeže bola základným a materským školám zaslaná výzva na zapojenie sa do pripravovaného pilotného projektu „Zdravý chrbátik“, ktorý by sa mal realizovať v šk. roku 2023/2024. Jeho realizácia je zabezpečená prostredníctvom Nitrianskeho samosprávneho kraja v spolupráci s Občianskym združením za zdravší život na uvedených školách v prípade ich záujmu v spolupráci s odbornými fyzioterapeutmi. Projekt je zameraný na prevenciu, diagnostiku a liečbu problémov chrbtice detí už od predškolského veku.

Národný Akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023-2030

Cieľom je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Taktiež aj zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

„Svetový deň bez tabaku“ – bol zostavený odborný panel s tematikou fajčenie a choroby dýchacích ciest – TBC, rakovina pľúc, astma a chronická obštrukčná choroba pľúc; na webovej stránke RÚVZ bola uverejnená tlačová správa z ÚVZ SR s názvom správy „Využite poradne na odvykanie od fajčenia úradov verejného zdravotníctva“ a plagáty (8 praktických rád ako sa zbaviť závislosti od nikotínu, chráňte zdravie blízkych a planéty, návšteva poradní).

Propagácia Svetového dňa bez tabaku bola zabezpečená aj prostredníctvom webovej stránky RÚVZ uverejnením oznámenia o termíne konania Týždňa otvorených dverí, ktorý sa konal v dňoch 29.5.2023 – 2.6.2023 s poskytnutím informácií a poradenstva na tému škodlivosti fajčenia tabaku, odvykania od fajčenia a pasívnej inhalácie tabakového dymu spolu s meraním oxidu uhoľnatého smokerlyzerom pre spolu 11 klientov fajčiarov a 1 nefajčiar a meranie spirometrie u 12 klientov. Zisťovanie stupňa závislosti bolo realizované prostredníctvom dotazníkových metód – škála závislosti od cigariet a Fagerströmov dotazník závislosti na nikotíne pre 11 klientov - fajčiarov (z toho 1 klient silná závislosť, 2 klienti stredná závislosť, 8 klientov v kategórii neznámená závislosť na nikotíne) spojené s poskytnutím individuálneho poradenstva na odvykanie od fajčenia.

Prednášková činnosť zameraná na oblasť primárnej prevencie látkových závislostí v oblasti fajčenia bola realizovaná 1x beseda na tému „Prevencia fajčenia, alkoholu a iných drog“ pre žiakov strednej školy v Nových Zámkoch, spolu 45 žiakov 1.ročníka, v rámci ktorej bolo žiakom SZŠ poskytnuté DVD z trilógie dokumentov na tému: „Riziká pitia alkoholu z neoverených a pochybných zdrojov“ a DVD s názvom „Kým stúpa dym“.

Telefonické poradenstvo na odvykanie fajčenia bolo poskytnuté 1-krát a poradenstvo podľa vypracovaného harmonogramu v rámci linky pomoci v súvislosti s nadobudnutím účinnosti zákona č. 89/2016 Z.z. o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v roku 2023 bolo poskytnuté 9-krát.

Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030:

Hlavným cieľom je zodpovedne reagovať na zmeny v drogovej situácii a prijímať opatrenia, ktoré významným spôsobom napomôžu predchádzať vzniku a riešeniu problémov v oblasti uvedenej problematiky, ako aj k zníženiu zdravotných a sociálnych rizík a škôd spôsobených drogami. Zlepšenie prevencie realizuje oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu zabezpečením prednášok so zameraním na edukáciu a poradenstvo pre školy a rodiny v oblasti primárnej prevencie drogových závislostí s poskytnutím zdravotno- výchovných materiálov.

Propagácia „Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi“ bola realizovaná prostredníctvom edukačných aktivít zameraných na primárnu prevenciu látkových závislostí a zvýšenie povedomia o AIDS a epidémii hepatitídy v súvislosti s užívaním nelegálnych návykových látok, boli vykonané prednášky a besedy na uvedené témy - 1x beseda na tému „Prevencia fajčenia, alkoholu a iných drog“ pre žiakov strednej školy v Nových Zámkoch, spolu 45 žiakov 1.ročníka, v rámci ktorej bolo žiakom SZŠ poskytnuté DVD z trilógie dokumentov na tému: „Riziká pitia alkoholu z neoverených a pochybných zdrojov“ a DVD s názvom „Kým stúpa dym“; 2x beseda na tému „Vplyv alkoholu na plod“ pre žiakov strednej zdravotníckej školy v Nových Zámkoch, pre spolu 38 žiakov 1.a 2.ročníka, v rámci besedy bolo žiakom poskytnuté DVD „Vplyv pitia alkoholu

počas tehotenstva na vývin plodu“, 2x prednáška „Prevencia infekčných ochorení“ /HIV/AIDS, Hepatitídy/ pre 15 žiakov 9. ročníka ZŠ v Nových Zámkoch a 5 žiakov Špeciálnej základnej školy v Nových Zámkoch, ktoré boli zamerané na oboznámenie sa s ochorením, s cestami prenosu, možnosťami ochrany a prevencie pred nakazením sa vírusom, situáciou vo svete a u nás v SR. Spolu bolo edukovaných 103 žiakov.

Z informačno – propagačných aktivít bol zostavený panel k uvedenej téme – Návykové látky a prevencia drogovej závislosti v priestoroch RÚVZ Nové Zámky.

V rámci „Medzinárodného dňa povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme“ bola propagácia realizovaná prostredníctvom plagátu na panely RÚVZ a na webovej stránke úradu, taktiež prostredníctvom besedy na uvedenú tému pre stredné školy, ktorej cieľom bolo priblížiť problematiku fetálneho alkoholového syndrómu a tým zvýšiť informovanosť o škodlivých účinkoch alkoholu počas tehotenstva. Bola uskutočnená 2x beseda na tému „Vplyv alkoholu na plod“ pre žiakov 1.a 2.ročníka strednej zdravotníckej školy v Nových Zámkoch (spolu 38 žiakov) a 6x beseda na tému „Fetálny alkoholový syndróm“ pre žiakov 1.ročníka SŠ a SOŠ v Nových Zámkoch (spolu 88 žiakov). V rámci besedy bolo žiakom poskytnuté DVD na tému „Vplyv pitia alkoholu počas tehotenstva na vývin plodu“.

Informačno – propagačné aktivity so zameraním na dospelú populáciu v rámci Európskeho týždňa boja proti drogám boli zabezpečené prostredníctvom webovej stránky nášho úradu – uverejnenie článku „Alkohol a spoločnosť“ s cieľom poukázať na zdravotné a sociálne poškodenia – rozpad manželstva, rodiny, strata zamestnania, problematika výchovy detí a trvalé poškodenie svojho nenarodeného dieťaťa.

Propagácia bola taktiež zabezpečená zostavením odborného panelu k uvedenej téme Alkohol, fajčenie a drogy v priestoroch nášho úradu.

Primárna prevencia látkových závislostí u detí a mládeže bola zabezpečená edukačnou prednáškovou činnosťou. V rámci „Európskeho týždňa boja proti drogám“ bola realizovaná 5x prednáška na tému „Alkohol a iné drogy“ pre žiakov 1.ročníka SŠ a SOŠ v Nových Zámkoch spolu 70 žiakov, 6x prednáška na tému „Fetálny alkoholový syndróm“ pre žiakov 1. ročníkov SŠ a SOŠ v Nových Zámkoch spolu 88 žiakov a 1x beseda na tému „Alkohol a spoločnosť“ pre žiakov 3. ročníka SOŠ v Nových Zámkoch spolu 17 žiakov, zároveň bolo školám poskytnuté DVD filmu „Až do dna“, „Vplyv pitia alkoholu počas tehotenstva na vývin plodu“ „Riziká pitia alkoholu z neoverených a pochybných zdrojov“. Spolu bolo edukovaných 175 žiakov vo vekovej skupine /16 -20 roční/, z uvedených aktivít bola zaslaná aj fotodokumentácia.

„Školský program“ (nie je súčasťou PaP)

„Školský program“ bol zameraný na monitorovanie spotreby ovocia a zeleniny, mlieka a mliečnych výrobkov, zdravotného uvedomenia a pozitívnych zmien stravovacích návykov. Bol spojený s realizáciou besied a prednášok na školách v spolupráci s oddelením hygieny detí a mládeže, so zameraním na význam ovocia a zeleniny, mlieka a mliečnych výrobkov a zdravého životného štýlu. OPZaVkZ zrealizovalo 3x prednášku „Stravovací režim a správna výživa“ pre 55 žiakov 1.,2., a 3., ročníka SŠ Nové Zámky; taktiež aj počas Týždňa zdravej výživy pri príležitosti „Svetového dňa výživy“ boli realizované prednášky 5x „Zdravá výživa“ pre 120 žiakov 5.a 1. ročníka ZŠ v Nových Zámkoch, 2x „Zdravý životný štýl“ pre 51 žiakov 5. ročníka ZŠ v Nových Zámkoch a 3x prednáška „Zdravý životný štýl a ústna hygiena“ pre 69 žiakov 1.ročníka v Nových Zámkoch.

Projekt „Viem čo zjem“ (nie je súčasťou PaP)

Projekt „Viem čo zjem“ je projektom celosvetového programu Nestlé Healthy Kids, s celoslovenskou pôsobnosťou. Projekt bol schválený MZ SR a MŠ SR, ÚVZ SR a jednotlivé RÚVZ sú jeho odbornými partnermi.

Cieľ projektu je motivovať žiakov základných škôl k vyváženému životnému štýlu, správnym stravovacím návykom a podporiť ich záujem o pohybové aktivity. Projekt pozostáva z 2 prednášok a niekoľkých súťaží. Cieľová skupina sú žiaci základných škôl vo veku 9-12 rokov (3., 4., 5., 6. ročník ZŠ). Aktívna účasť RÚVZ spočíva v realizovaní prvej úvodnej prednášky a aktívnej práce s deťmi pracovníkom OPZaVkJ – na prednášku je vymedzená 1 vyučovacia hodina. Po skončení projektovej časti na jednej vybranej škole, je potrebné vyplnenie anonymného dotazníka efektivity pre deti. Po skončení všetkých prednášok na škole, v ktorej sa uskutočnil projekt pracovníčkou OPZaVkJ, sa vyplní záznam o priebehu školenia.

V rámci projektu podporujúceho zdravú výživu detí s názvom „Viem čo zjem“ v roku 2023 boli realizované prednášky na tému „Ovocie a zelenina“ - spolu 11 prednášok s využitím interaktívnej tabule a vyplnením pracovných listov k projektu pre 261 žiakov (3., 4. a 5. ročníka) na vopred vybratých základných školách v Nových Zámkoch, ktoré boli kontaktované na jeseň 2023. RÚVZ Nové Zámky v šk. r. 2023/2024 nebol vybratý na realizáciu zberu dát formou dotazníka efektivity, v roku 2023 sa zber uvedených dotazníkov nerealizoval. Záznamy z jednej ZŠ o priebehu školenia boli zaslané elektronicky na ÚVZSR.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Poprade**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 Plnenie akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (HEHAP V.)

Monitoring vzoriek životného prostredia (stery, voda, ovzdušie) so zameraním na stanovenie prítomnosti baktérií rodu *Legionella* predovšetkým v zariadeniach s pobytom osôb s oslabenou imunitou a zníženie rizika závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade („RÚVZ Poprad“) vykonával na základe akčného plánu mapovanie výskytu baktérií rodu *Legionella* vo vzorkách zo životného prostredia v roku 2023 v jednom nemocničnom zariadení v súvislosti s epidemiologickým vyšetrením pravdepodobných prípadov legionárskych ochorení. Odber vzoriek sa vykonával v rámci štátneho zdravotného dozoru. Okrem toho pracovníci RÚVZ Poprad vykonávali odber vzoriek a mikrobiologické skúšky zároveň aj formou platenej služby prevádzkovateľa uvedeného zdravotníckeho zariadenia.

V roku 2023 pracovníci RÚVZ Poprad v rámci štátneho zdravotného dozoru odobrali spolu 1 vzorku pitnej vody, 6 vzoriek teplej vody a 5 sterov z prostredia. Baktérie rodu *Legionella* boli stanovené vo vzorke pitnej vody, 4 vzorkách teplej vody a 3 steroch.

Na základe stanovenia sérotypov bolo zistené, že v pozitívnych vzorkách boli identifikované 3 rôzne sérotypy baktérií *Legionella pneumophila* a to sérotypy 1, 3 a 9.

RÚVZ Poprad za účelom odstránenia nedostatkov zistených pri výkone ŠZD spolupracoval s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia a nariadil rozhodnutím prevádzkovateľovi opatrenia na obnovenie kvality a zdravotnej bezpečnosti teplej vody, ktoré sú potrebné na ochranu ľudského zdravia vrátane opatrení na zníženie rizika z rozvodných systémov teplej vody.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Evidencia rizikových prác pre územný obvod RÚVZ, t. j. okresy Poprad, Kežmarok a Levoča, sa vedie v programe ASTR. Program sa pravidelne zlepšuje, dopĺňa. Program ASTR postupným zlepšením a zadávaním údajov už slúži nielen ako databáza rizikových prác, ale aj ako evidencia subjektov a výkonov oddelenia PPL. V súčasnosti databáza obsahuje 2 345 subjektov. V 88 subjektoch s vyhlásenými rizikovými prácami je zahrnutých 203 pracovísk a 432 profesií.

V programe ASTR je evidovaných 3 056 pracovníkov zaradených do rizikových kategórií, z nich 1 311 žien. V roku 2023 došlo k poklesu zamestnancov pracujúcich v 3. a 4. kategórii rizika o 773 zamestnancov. K najvyššiemu poklesu zamestnancov zaradených do rizikových prác došlo v prevádzke Tatravagónka a.s., Poprad o 101 zamestnancov a v prevádzke Whirlpool

Slovakia s.r.o., Poprad – Matejovce. K poklesu zamestnancov zaradených do rizika došlo v zdravotníckych zariadeniach, kde boli vyhlásené rizikové práce na mobilných odberových miestach a COVID-19 oddeleniach, na ktorých v roku 2023 nepracovali zamestnanci.

K najväčším zamestnávateľom regiónu je naďalej Tatravagónka, a.s., Poprad, ktorá zamestnáva cca 1 940 pracovníkov. Druhým v poradí je Nemocnica Poprad a.s. s 1633 zamestnancami a tretím v poradí je spoločnosť Whirlpool Slovakia s.r.o., Poprad s 1 155 zamestnancami. U zamestnávateľov dochádza k zlepšeniu výrobných liniek novými technologickými zariadeniami. Aj naďalej v regióne platí, že pri výmene technologických zariadení sa vykonáva nová objektivizácia pracovného prostredia. V prevažnej miere nové zariadenia skvalitňujú komfort pracovného prostredia a vtedy dochádza k preradeniu zamestnancov z kategórie rizikových prác, čím si zamestnávatelia plnia povinnosť zabezpečovania technických opatrení na pracoviskách, ktoré im vyplývajú z platných právnych predpisov.

V roku 2023 boli u 5 prevádzkovateľov zrušené rizikové práce, v dvoch prípadoch z dôvodu zmeny prevádzkovateľa, v jednom prípade z dôvodu zrušenia prevádzky, v dvoch prípadoch z dôvodu zrušenia rizikových pracovísk. U 20 prevádzkovateľov boli rozhodnutím zamestnanci zaradení do rizika, vyradení z rizika alebo došlo k zmene rizikových prác.

RÚVZ so sídlom v Poprade vydal rozhodnutia pre 8 právnych subjektov na uvedenie pracovných priestorov do skúšobnej prevádzky, pričom im bola nariadená objektivizácia faktorov pracovného prostredia.

V územnom obvode RÚVZ so sídlom v Poprade pracuje 864 žien, čo predstavuje 28 % zastúpenia v rizikových kategóriách. Najviac exponovaných pracovníkov je zaradených do rizika v priemyselnej výrobe cca 77 %, nasleduje zdravotníctvo a sociálna pomoc 19 %.

V 4. kategórii rizika je taktiež najviac zastúpeným odvetvím priemyselná výroba 98%.

Aj v tomto roku bol pri zaradení prác do rizika najviac zastúpený rizikový faktor hluk 63 % (premenný 94%, ustálený 6%), biologický faktor s 13 % zastúpením a tretím faktorom boli chemické látky a zmesi 12 %, z nich pevné aerosóly tvorili až 69 %.

Výkon štátneho zdravotného dozoru na pracoviskách, na ktorých sú vyhlásené rizikové práce, bol zameraný predovšetkým na dodržiavanie ustanovení § 30 a § 31 zákona č. 355/2007 Z. z. hlavne výkon preventívnych lekárskeho prehliadok, poskytovanie osobných ochranných pracovných pomôcok, evidenciu vykonania školení BOZP, posudzovanie rizík pracovnou zdravotnou službou. Zamestnávatelia vykonávali preventívne lekárske prehliadky v zmysle zákona č. 355/2007 Z. z.

Pri predkladaných návrhoch na zaradenie prác do kategórií resp. vyradení z kategórie rizík sa dôraz kladie hlavne na aktuálnu situáciu a zmenu pracovných podmienok pri výkone prác na základe predloženej novej objektivizácie pracovného prostredia (meranie fyzikálnych, chemických faktorov v pracovnom prostredí), na vypracované posudky o riziku, prevádzkové poriadky, technické, organizačné a náhradné opatrenia na ochranu zdravia zamestnancov.

V roku 2023 bolo vydaných 20 rozhodnutí o zaradení zamestnancov do rizikovej kategórie, vyradení z rizika a zmien rizikových prác. V 11 prípadoch boli u zamestnávateľov prehodnotené rizikové práce. Vyhlásenie rizika bolo prevažne u zamestnávateľov v priemyselnej výrobe. Najviac zastúpeným rizikovým faktorom bol hluk.

K zrušeniu rizík v roku 2023 došlo u 5 prevádzkovateľov. V dvoch prípadoch z dôvodu zmeny právnej subjektivity, v jednom prípade z dôvodu zrušenia prevádzky a v dvoch prípadoch z dôvodu zrušenia rizikových pracovísk.

Situáciu pri určovaní rizikových prác u legálne podnikajúcich samostatne zárobkovo činných osôb je možné hodnotiť naďalej ako stabilnú a uspokojivú hlavne u tých, ktorí na výkon svojho podnikania potrebujú stále pracovné priestory (zámočníci, stolári a pod). Pri týchto právnych subjektoch je súčasťou predloženej dokumentácie pre vydanie rozhodnutia na uvedenie priestorov do prevádzky prevádzkový poriadok, posúdenie rizika, na základe ktorého sú SZČO

v prípade potreby zaradení do evidencie a je im vydané rozhodnutie o vyhlásení rizikových prác kvôli zabezpečeniu cielených preventívnych lekárskech prehliadok. Osobitnú skupinu tvoria profesie ako sú piliari, murári, inštalatéri a pod., ktorí ako SZČO výkon týchto činností vykonávajú z hľadiska ochrany zdravia nelegálne a bez náležitého zabezpečenia zdravotnej starostlivosti.

Samostatne hospodáriaci roľníci nepožadujú o súhlas na uvedenie priestorov do prevádzky a tak nie sú v evidencii oddelenia PPL.

Faktor psychická pracovná záťaž 3. kategórie nie je vyhlásená v žiadnej firme a v hodnotenom období ani nebola hodnotená.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z veľmi toxických a toxických látok a zmesí.

Toxické a veľmi toxické látky a zmesi v regióne používajú spravidla deratizačné skupiny pri výkone deratizačných akcií – ničenie hlodavcov, hmyzu. V roku 2023 bolo oddeleniu preventívneho pracovného lekárstva nahlásených 191 deratizačných akcií.

Rozhodnutie na používanie veľmi toxických látok a prípravkov s označením T+ v roku 2023 nebolo vydané žiadne.

V rámci znižovania zdravotných rizík z veľmi toxických a toxických látok a zmesí bol pri schvaľovaní prevádzkových poriadkov zvýšený dôraz kladený na špecifikácie týkajúce sa expozičných scenárov a stanovených DNEL a DMEL, ktoré majú byť súčasťou KBÚ.

Mimoriadne situácie, havárie v roku 2023 neboli hlásené.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V zdravotníctve je pracovným postupom s rizikom chemickej karcinogenity práca s cytostatikami. Oproti minulému roku nedošlo v tomto sektore k významným zmenám, zlepšuje sa spôsob evidencie použitých liečebných preparátov spadajúcich do kategórie cytostatík a sprehládnal sa aj počet potencionálne exponovaných zdravotníckych pracovníkov.

V roku 2023 bolo použitých 15 690 ampúl s cytostatikami v ambulancii klinickej onkológie Poprad, prevádzkovateľa POKO Poprad, s.r.o. Vo Všeobecnej nemocnici s poliklinikou Levoča, a.s. ani v Hospici sv. Alžbety, Ľubica neboli cytostatiká v roku 2023 podávané.

RÚVZ so sídlom v Poprade v roku 2023 v zmysle zákona č. 355/2007 Z.z. §13 ods. 4 písm. j) vydal 99 rozhodnutí.

V zmysle povinností vyplývajúcich z nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z.z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci bolo v roku 2023 na RÚVZ so sídlom v Poprade zaslaných 50 oznámení činností o odstraňovaní azbestových materiálov zo stavieb a v bytových domoch. Na odstraňovaní azbestových materiálov zo stavieb a v bytových domoch v roku 2023 pracovalo 51 pracovníkov.

V rámci územného obvodu RÚVZ so sídlom v Poprade nevznikla žiadna nová spoločnosť vykonávajúca odstraňovanie azbestových materiálov zo stavieb. Päť nových právnych subjektov s pôsobnosťou v inom regióne SR v našom územnom obvode vykonávalo v roku 2023 odstraňovanie azbestových materiálov zo stavieb.

Viacere karcinogénne a mutagénne faktory sa v priemysle používajú v prípadoch, keď ich nie je možné nahradiť látkami bez uvedených účinkov, obdobne aj na analýzy v laboratórnych podmienkach. Dotknuté chemické laboratória sú primerane technicky zabezpečené, aby expozícia obsluhy bola redukovaná na minimum. Na sledovanom pracovisku Eurovia cesty – Kvetnica sa používa perchlóretylén v plnoautomatickom prístroji – Analyzátoře asfaltovej zmesi. Obsluha tohto prístroja prichádza do styku s touto látkou iba minimálne - raz za 3

mesiace pri dopĺňaní, resp. vyprázdnovaní prístroja, pričom množstvo spotrebovanej látky v roku 2023 bolo 50 litrov, čo je rovnako ako v predchádzajúcom roku.

2.1.4 Pilotné testovanie nových navrhovaných metód hodnotenia fyzickej záťaže pri práci

RÚVZ so sídlom v Poprade do tejto úlohy nie je zapojený.

2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

2.2.1 Zdravé pracoviská

Medzi neoddeliteľné súčasti výkonu štátneho zdravotného dozoru v rámci intervencie na podporu zdravia pri práci sú aj zdravotno-výchovné aktivity formou individuálneho poradenstva pre fyzické osoby a menšie spoločnosti. Súčasťou práce všetkých zamestnancov oddelenia je informovanie verejnosti, zamestnávateľov, zamestnancov o kombinovanom pôsobení faktorov práce a pracovného prostredia a faktorov životného štýlu, ako aj identifikácia nebezpečenstiev hlavne z fyzikálnych, chemických, biologických faktorov práce a pracovného prostredia. Veľmi dôležitým ukazovateľom v tejto oblasti je aj sledovanie expozície jednotlivých zamestnancov z hľadiska intenzity, dĺžky a frekvencie pôsobenia týchto faktorov.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) „Zdravé pracoviská - Spolupráca pri prevencii rizík“

V Európskej únii je 43. kalendárny týždeň kalendárneho roka každoročne vyhlásený za Európsky týždeň pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. Európsky týždeň, ktorý je významným míľnikom aktuálnej kampane Zdravé pracoviská venovanej poškodeniam podpornu-pohybovej sústavy, každoročne usporadúva agentúra EU-OSHA a jej sieť partnerov. Jeho hlavným cieľom je poskytovať informácie pre zlepšovanie bezpečnosti a ochrany zdravia na pracoviskách. Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia (EU-OSHA) oficiálne oznámila aktivity Európskeho týždňa na webovom sídle www.osha.europa.eu a na stránke aktuálnej kampane Zdravé pracoviská pre všetky vekové kategórie.

RÚVZ sa každoročne zapája do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, kde v prípade potreby spolupracuje s orgánmi inšpekcie práce a NIP (národné kontaktné miesto OSHA) a realizuje spoločné previerky. V roku 2023 boli odborní zamestnanci oddelenia PPL RÚVZ so sídlom v Poprade zaradení na vykonanie 2 spoločných dozorných aktivítach IP Prešov a to:

1. LPH a.s., Pod dolami 838, 093 02 Vranov nad Topľou, prevádzka: LPH a.s., Priemyselná 4479, 058 01 Poprad- Matejovce.

2. Deltrian Slovakia, s.r.o., Weinova 2538/1, 060 01 Kežmarok, prevádzka: Deltrian Slovakia, s.r.o., Weinova 2538/1, 060 01 Kežmarok.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Gestor

ÚVZ SR

Anotácia

Soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 (uznesenie č. 117 z 8. 3. 2027) sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeljej populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Etapy riešenia

I. Etapa:

1. RÚVZ so sídlom v Poprade odobral v ZSS (prevádzka verejného stravovania) 2 vzorky hotového pokrmu a 1 vzorku pekárskeho výrobku od výrobcu v SR na laboratórnu analýzu obsahu kuchynskej soli. Výsledky boli spracované v tabuľkovej forme pod koordináciou KO v HV. Výsledky vyhovelí Výnosu MZ SR z 20. marca 2015 č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách. Úloha je ukončená.

2. Sumárne za Prešovský kraj bolo spolu odobratých 10 vzoriek hotových pokrmov (5 vzoriek v prevádzkach verejného stravovania, 5 vzoriek v ZSS uzavretého typu) a 10 vzoriek pekárskeho výrobku na laboratórnu analýzu. Záverečná správa za Prešovský kraj bola spracovaná v tabuľkovej forme a zaslaná na RÚVZ so sídlom v Trenčíne 24.01.2024 na ďalšie spracovanie za SR.

II. Etapa:

Pripraviť záverečnú správu za SR v termíne do 30.03.2025 – RÚVZ so sídlom v Trenčíne v spolupráci s ÚVZ SR.

Výstupy

Záverečná správa pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov, chleba a pečiva v zariadeniach spoločného stravovania v prevádzkach verejného stravovania a v prevádzkach uzatvoreného typu.

3.2 Monitoring bezpečnosti PET fliaš z recyklovaných plastov

Cieľ

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov – PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

Gestor

ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Poprade

Anotácia

V súlade s celoeurópskym trendom zameraným na zvyšovanie podielu recyklovaných plastov v PET fliašach, vyplýva povinnosť výrobcov zvyšovať obsah regranulátu vo finálnych výrobkoch. Z prijatej „Európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve“ vyplýva povinnosť vyššej miery recyklácie a povinné používanie regranulátu v podiele 25% do roku 2025 a v podiele 30% do roku 2030. Z nariadenia Komisie (ES) č. 282/2008 o plastových materiáloch a predmetoch určených na styk s potravinami vyplýva povinnosť vykonávať audit u výrobcov vstupných surovín (regranulát) ako aj finálnych výrobkov (PET fliaše) za účelom overenia možnej migrácie kontaminantov vyplývajúcich z použitých vstupných surovín ako aj degradačných produktov, reakčných produktov, iných NIAS (neúmyselne pridaných látok) a kontrolu efektivity dekontaminačného procesu tak, aby bola zaručená zdravotná bezpečnosť PET fliaš v súlade s čl. 3 nariadenia EP a Rady č. 1935/2004.

Etapy riešenia

Projekt bol realizovaný od januára 2021 do decembra 2022 a počas realizácie bola pripravená metodika monitoringu, zavedenie nových analytických metód, zber údajov a analýzy vzoriek. II. etapa : 31. marec 2023 - záverečná správa

Úvod – význam realizácie projektu

V posledných rokoch narastá trend použitia recyklovaných plastov na výrobu plastových obalových materiálov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami. Tento trend súvisí so stratégiou Európskej Komisie pre plasty v obehovom hospodárstve. Táto stratégia vedie výrobcov ako aj používateľov k novým návykom ako napr. znižovať množstvo plastov pri balení potravín, používať recyklované plasty resp. nahrádzať ich inými typmi materiálov. Povinnosť vyššej miery recyklácie a povinnosť používania recyklátu v podiele 25% do roku 2025 a v podiele 30% do roku 2030 je už zakotvené v Zákone č. 460/2019, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony Z. z. Cieľom projektu bolo monitorovať situáciu na slovenskom trhu v súvislosti s bezpečným používaním recyklovaných plastov zameraných na recyklované PET fliaše.

Realizácia projektu

Projekt bol realizovaný v rokoch 2021 až 2022. V rámci projektu boli zadané miesta odberu a kontrol, ktorými boli primárne potravinárske prevádzkárne, ktoré plnia funkciu

výrobcov PET fliaš a zároveň do nich v rámci technologického procesu plnia rôzne typy vôd. PET fľaše sa vyrábajú z PET predliskov vyfukovaním pričom PET preformy môžu byť vyrobené aj z recyklovaných plastových materiálov. Vzorky finálnych PET fliaš vyrobených z panenského alebo recyklovaného plastu boli testované v ukazovateľoch zdravotnej bezpečnosti. Ku každej odobratej vzorke bola vykonaná aj dokumentárna kontrola zameraná na zdravotnú bezpečnosť recyklovaných PET predliskov, ktoré musia byť vyrábané v súlade s požiadavkami čl. 3 nariadenia EP a Rady (ES) a požiadavkami nariadení Komisie (ES) č. 282/2008 o recyklovaných plastových materiáloch a predmetov určených na styk s potravinami a č. 2023/2006 o správnych výrobných postupoch materiálov a predmetov určených na styk s potravinami. Dokumentárna kontrola bola zameraná na kontrolu použitia recyklovaných plastov z recyklačných závodov, ktorým bolo vydané kladné stanovisko EFSA a bol odkontrolovaný aj účel použitia v súlade s týmto stanoviskom.

Všetky odobrané vzorky boli testované v súlade s požiadavkami nariadenia Komisie (EÚ) č. 10/2011 o plastových materiáloch a predmetoch určených na styk s potravinami za podmienok simulujúcich dlhodobé skladovanie pri izbovej teplote (podmienky testovania: 10 dní, 60°C) v potravinovom simulátore voda. Testovanie bolo zamerané na špecifickú migráciu látok, ktoré sa používajú ako monoméry a iné východiskové látky pri výrobe plastov: kyselina o-ftalová, kyselina izoftalová, kyselina tereftalová a na neúmyselne pridané látky (NIAS), ktoré vznikajú ako degradačné produkty pri výrobe plastov: oligoméry (cyklický trimér, tetramér a pentamér butyléntereftalátu, cyklický dimér a trimér etyléntereftalátu) a acetaldehyd.

Výsledky testovania

V rokoch 2021 – 2022 bolo celkovo laboratórne testovaných 50 PET fliaš, z ktorých bolo 20 fliaš vyrobených z recyklovaných PET prefóriem. Bolo vykonaných 1067 analýz v nasledujúcich ukazovateľoch zdravotnej bezpečnosti: kyselina o-ftalová, kyselina izoftalová, kyselina tereftalová na základe materiálového zloženia PET fliaš a acetaldehyd a oligoméry, ktoré sú definované ako NIAS. Všetky testované PET fľaše vyhovelí požiadavkám zdravotnej bezpečnosti.

Výsledky dokumentárnej kontroly

PET predlisky vyrobené z recyklovaného plastu, ktoré boli následne použité na výrobu finálnych PET fliaš boli na základe dokumentárnej kontroly vyhovujúce pre daný účel použitia. Dokumentárna kontrola bola zameraná na kontrolu adekvátneho účelu použitia a použitia len recyklovaných plastov, pre ktoré bolo vydané kladné stanovisko EFSA (vzhľadom na to, že register recyklátorov nie je zatiaľ publikovaný).

Záver a odporúčania

Z plastových obalových materiálov môžu potenciálne migrovať malé množstvá látok. Stúpajúci nárast použitia recyklovaných plastov vedie k zvýšenej kontrole na všetkých stupňoch – od výroby vstupného materiálu až po adekvátne použitie finálneho výrobku. Cieľom projektu bolo monitorovať použitie a zdravotnú bezpečnosť recyklovaných PET fliaš. Z výsledkov projektu vyplýva, že slovenskí výrobcovia rôznych typov vôd používajú recyklované PET predlisky od recyklátorov, ktorých technológie prešli posúdením ich účinnosti a bezpečnosti a zároveň boli použité na účel použitia, na ktorý boli odporúčané. Z výsledkov testovania je možné konštatovať, že všetky testované PET fľaše splnili v sledovaných ukazovateľoch požiadavky zdravotnej bezpečnosti.

Na záver je nutné zdôrazniť, že nové nariadenie Komisie (EÚ) 2022/1616 o materiáloch a predmetoch z recyklovaného plastu definuje prísnejšie pravidlá pre výrobcov ako aj kontrolné orgány v súvislosti z výrobou a kontrolou bezpečnosti recyklovaných plastov.

3.3 Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Gestor

ÚVZ SR

Anotácia

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

Etapy riešenia

I. etapa: február 2022 - november 2022: odborne – metodická príprava monitoringu; následný zber údajov a analýzy vzoriek, kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) za časové obdobie jedného mesiaca (§ 10 vyhlášky č. 533/2007); dodržiavanie pitného režimu.

II. etapa: 1. štvrťrok 2025 – vyhodnotenie monitoringu - záverečná správa

Výstup

RÚVZ so sídlom v Poprade v priebehu roka 2023 odobral v 5 zariadeniach sociálnych služieb (ZSS) 5 vzoriek celodennej stravy na laboratórnu analýzu za účelom posúdenia energetickej hodnoty a biologickej hodnoty.

V rámci ŠZD bolo zistené, že prevádzkovatelia majú k dispozícii na overovanie plnenia OVD počítačové programy napr. Cygnus, PROMYS soft s.r.o., Myjava, DODS. Kontrolou bolo zistené, že len jeden prevádzkovateľ v plnej miere využíva počítačový program na kontrolu OVD – mesačné priemerné výstupy energie, bielkovín, tukov a sacharidov. U troch prevádzkovateľov bolo zistené, že majú zakúpený nový počítačový program DODS, ktorý je v procese zavádzania do praxe (pri kontrole nebolo možné hodnotiť mesačné výstupy). V jednom prípade bolo zistené, že počítačový program nevypočíta relevantné výsledky obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov. Ďalej bolo zistené, že laboratórnou analýzou celodennej stravy vo vybraných ukazovateľoch v 3 zariadeniach bola prekročená hodnota energetickej hodnoty, v 5 zariadeniach v ukazovateľovi bielkoviny, 2 zariadeniach tuky, v 3 zariadeniach sacharidy, v 2 zariadeniach NaCl. V jednom z vybraných zariadení bola vykonaná kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov (mesačné jedálne lístky), ktoré boli spracované v Alimente za obdobie 01.05.2023 – 31.05.2023 racionálna strava, porovnanie s OVD ženy nad 80 rokov a viac.

Výpočtom priemernej hodnoty na deň a porovnaním s OVD bolo zistené, že vo všetkých ukazovateľoch je prekročené plnenie OVD.

Pri výkone kontrol boli vedúci stravovacích častí prevádzok upozornení o povinnosti zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa OVD a zároveň im bude z výstupov zaslaná informácia o výsledkoch laboratórnych analýz a vykonaní nápravných opatrení pri overovaní plnenia OVD v zmysle § 26 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. a § 10 vyhlášky MZ SR č. 533/2007 Z. z.

Ukončenie úlohy

31. december 2024

Záverečná správa

31. marec 2025

3.4 Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Anotácia

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohy II alebo akákoľvek zložka alebo technologickú pomocnú látku odvodenú z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave;

Etapy riešenia

1. RÚVZ so sídlom v Poprade odobral v 2 zariadeniach spoločného stravovania (verejné stravovanie) 2 vzorky hotového pokrmu s predpokladanou prítomnosťou alergénu (sójový alergén, vaječný proteín), ktorý nie je pri pokrme uvedený, ale jeho prítomnosť sa v pokrme predpokladal. Laboratórna analýza v oboch prípadoch potvrdila prítomnosť alergénov. Pri kontrole označenia v jedálnych lístkoch tieto alergény z odobratých vzoriek hotových pokrmov boli uvedené. Úloha je ukončená.

2. Sumárne za Prešovský kraj boli spolu odobraté 4 vzorky hotových pokrmov.

Výstupy

Informácie o potvrdených alergénoch, ktoré neboli uvedené na potravinách alebo v blízkosti predaja potravín budú vyhodnotené, dôvody, v akom procese či už výroby, manipulácie alebo len označenia došlo k pochybeniu bude riešené. Zistené výsledky budú súčasťou analýzy rizika pre plánovanie úradnej kontroly potravín s ohľadom na obsah alergénov.

Ukončenie úlohy

31. október 2024

Záverečná správa

31. október 2024

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015-2025 (NAPPO)

Nedostatočná pohybová aktivita a nesprávne stravovacie návyky sú hlavnou príčinou vzniku nadváhy a obezity v celosvetovej populácii.

V súvislosti s epidemiologickým nárastom výskytu obezity aj v slovenskej populácii bol vládou Slovenskej Republiky schválený Národný akčný plán prevencie obezity na roky 2015 – 2025. Jeho súčasťou sú úlohy a aktivity, ktorých cieľom je zníženie výskytu nadváhy a obezity u detí a mladých ľudí.

V rámci týchto aktivít boli predškolským a školským zariadeniam v okresoch Poprad, Kežmarok a Levoča (cca 220 zariadení) zasielané informatívne letáky pri príležitosti významných svetových dní – Svetový deň rakoviny, Svetový deň obezity, Svetový deň pohybom ku zdraviu, Svetový deň zdravia, Svetový deň srdca.

V mesiacoch marec a apríl sa pri príležitosti Svetového dňa obezity realizovala výtvarná súťaž, do ktorej sa v našom regióne zapojili žiaci 12 tried z troch základných škôl.

V rámci Projektu „Viem čo zjem“, ktorého cieľom je osvojenie si zásad zdravého životného štýlu už v detskom veku, bolo vykonaných 10 prednášok pre 178 žiakov v troch základných školách Mesta Poprad.

Prednáška pri príležitosti svetového dňa srdca spojená s prezentáciou správnych stravovacích návykov sa uskutočnila v jednej strednej škole pre 21 študentov v okrese Levoča.

Pre 64 žiakov (štyri triedy) jednej základnej školy v meste Poprad bola propagovaná zdravá strava a význam pohybu pre zdravie formou spoločenskej hry.

Plnenie úlohy bude pokračovať aj v r. 2024.

4.2 Predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním na výroby a nápoje ktorých predaj má byť zakázaný.

Podľa štatistických údajov z jednotlivých školských zariadení v okresoch Poprad, Kežmarok a Levoča evidujeme v r. 2023 v 109 školských zariadeniach (80 ZŠ a 29 SŠ a gymnáziá) celkovo 7 školských bufetov a 40 automatov.

okres	PP	KK	LE
Počet bufetov	3	4	0
Počet automatov pri ZŠ	9	6	2
Počet automatov pri SŠ a VŠ	11	5	7

Dňa 15.3. 2023 vstúpila do platnosti Vyhláška MZ SR 75/2023 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež, ktorá priniesla aj úpravu sortimentu v školských bufetoch tak, aby sortiment tovaru v bufetoch, automatoch a iných formách ambulatného predaja zriadeného v zariadení pre deti a mládež bol výživovo hodnotný

a obsahoval najmä ovocie a zeleninu v čerstvom stave, ovocné a zeleninové šťavy a nektáre s obsahom pridaného cukru do 5 g/100 ml, celozrnné a cereálne výrobky, mlieko a mliečne výrobky, ako aj ich bezlaktózové alternatívy, rastlinné nápoje a potraviny na rastlinnej báze so zníženým obsahom tukov a pridaných cukrov, nápoje a prírodné šťavy bez konzervačných prípravkov. Cukrovinky a slané výrobky by nemali presahovať viac ako 50 % celkového sortimentu tovaru. O tejto skutočnosti aj o potrebe zahrnutia doplnkového stravovania v prevádzkovom poriadku zariadenia boli úradným listom upozornené všetky školské zariadenia.

Následne boli v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru skontrolované 3 školské bufety a 11 automatov. Dva školské bufety a 6 automatov spĺňalo požiadavky vyhlášky MZ SR 75/2023 Z.z., predaj zdravých doplnkových jedál tvoril najmenej 2/3 sortimentu z celkového sortimentu ponuky, v automatoch na kávu bola ponúkaná len káva bez kofeínu.

Zariadenia, kde sortiment obsahoval viac ako 50% podielu cukroviniek a slaných nevhodných potravín, boli na túto skutočnosť upozornené a boli im nariadené nápravné opatrenia. Zároveň boli všetky kontrolované zariadenia upozornené aj na umiestnenie voľne viditeľnej informačnej plochy podporujúcej zdravý životný štýl. Alkoholické nápoje, tabakové výrobky, výživové doplnky a potraviny rýchleho občerstvenia (langoše, chlieb vo vajíčku, praženica) neboli v doplnkovom stravovaní ponúkané v žiadnom z kontrolovaných zariadení.

Zariadenie s nevyhovujúcou skladbou sortimentu budú opakovane skontrolované, zároveň bude priebežne vykonávaná kontrola predaja doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch v rámci štátneho zdravotného dozoru celoročne.

4.4 Monitorovanie kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach

Vnútorné prostredie budov v zariadeniach pre deti a mládež je dôležitým environmentálno-zdravotným faktorom, ktorý priamo ovplyvňuje zdravie detí.

Cieľom tohto projektu je monitorovať kvalitu vnútorného prostredia v školách, stanoviť zdravotné indikátory a navrhnuť účinné preventívne opatrenia na podporu a ochranu zdravia detí, ako aj posúdenie možného vplyvu na verejné zdravie.

V územnom obvode Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade evidujeme 7 zariadení pre deti do 6 rokov veku a 123 materských škôl. Z tohto počtu evidujeme tri materské školy, v ktorých je inštalovaný systém umelého riadenia vetrania s rekuperáciou.

Podľa posudzovaných projektových dokumentácií predškolských zariadení v roku 2023 sa so systémom umelého riadenia vetrania s rekuperáciou počítá takmer vo všetkých novopostavených zariadeniach.

Plnenie úlohy bude pokračovať aj v r. 2024.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 Národný imunizačný program SR (NIP SR)

Zabezpečenie Národného imunizačného programu s cieľom udržať pravidelné očkovanie patrí medzi priority RÚVZ so sídlom Poprade. Očkovacie schémy boli súčasťou očkovacieho kalendára na rok 2023 pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých. Očkovací kalendár na rok 2023 bol uverejnený na webovom sídle úradu a na nástenke úradu.

V roku 2023 bolo z ochorení preventabilných očkovaním zaznamenaných:

ochorenie	abs. počet	očkovaní	neočkovaní	nezistené očkovanie
TBC	16	3	1	12
VHA	6	0	6	0
VHB	1	0	1	0
HBsAg	31	0	23	8
Pertussis	24	15	5	4
Mumps	3	2	1	0
ACHO	0	0	0	0
invaz. pneumok.inf.	12	3	5	4
hemof. invaz. inf.	0	0	0	0
kliešť.encefalitída	4	0	4	0
ovčie kiahne	691	0	691	0
rotavír. enteritída	458	0	458	0
chrípka	241	2	223	16
COVID-19	694	437	256	1

Administratívna kontrola očkovania bola vykonaná v priebehu mesiaca september – október 2023 na 42 pediatrických ambulanciách v okresoch Poprad, Kežmarok a Levoča podľa usmernenia ÚVZ SR. Kontrola bola vykonaná v ročníkoch narodenia 2021, 2020, 2017, 2016, 2011, 2010, 2009. Celkovo bolo skontrolovaných 26 261 záznamov v zdravotnej dokumentácii detí podliehajúcich v danom veku základnému očkovaniu alebo preočkovaniu proti desiatim chorobám. Realizáciu imunizácie vykonávali ošetrojúci lekári. Pri kontrole povinného očkovania bola zistená zaočkovanosť od 87,7% (preočkovanie proti osýpkam, mumpsu a ružienke v ročníku narodenia 2016 v okrese Levoča) do 97,9% u kontrolovaných druhov pravidelného očkovania v kontrolovaných ročníkoch narodenia. Zaočkovanosť pod 95% bola zistená v okrese Kežmarok u jedného kontrolovaného očkovania a v okrese Levoča u desiatich kontrolovaných očkovaní. Podieľal sa na tom vysoký počet detí, žijúcich dlhodobo v zahraničí bez údajov o očkovaní v zdravotnej dokumentácii.

Všeobecní lekári pre deti a dorast posielajú na RÚVZ so sídlom v Poprade mesačne písomné hlásenia o podaných očkovacích dávkach.

Počas Európskeho imunizačného týždňa boli realizované prednášky o očkovaní pre zdravotníckych pracovníkov a študentov stredných zdravotníckych škôl a vytvorená nástenka o očkovaní v priestoroch RÚVZ.

6.2 Surveillance infekčných chorôb

Surveillance infekčných ochorení je vykonávaná sústavne v zmysle platnej legislatívy (zákon č. 355/2007 Z. z.) a štandardných definícií prenosných ochorení. Hlásenie povinne hlásených

prenosných ochorení, podozrení na ochorenia a nosičstiev choroboplodných mikroorganizmov podľa skupín A, B, C, D sa dodržiavalo.

RÚVZ Poprad zabezpečil informovanie verejnosti a zdravotníckych zariadení o epidemiologickej situácii vo výskyte infekčných ochorení v jednotlivých mesiacoch v roku 2023 v okresoch Poprad, Kežmarok a Levoča a o epidemiologickej situácii vo výskyte akútnych respiračných ochorení, chrípky a chrípke podobných ochorení v okresoch Poprad, Kežmarok a Levoča za jednotlivé kalendárne týždne v roku 2023 na webovom sídle úradu.

Oddelenie epidemiológie sa aktívne snaží udržiavať dobrú spoluprácu so zdravotníckymi zariadeniami v regióne aj zdravotníckymi zariadeniami mimo regiónu v oblasti hlásenia nozokomiálnych nákaz a s oddeleniami klinickej mikrobiológie v oblasti surveillancie infekčných ochorení.

Surveillance chrípky sa vykonávala v priebehu celého roka 2023. Najvyššia chorobnosť bola zaznamenaná v 52. kalendárnom týždni. V rámci surveillancie chrípky bolo odobratých 115 materiálov od sentinelových lekárov. V 43 prípadoch bol potvrdený vírus chrípky A, v 22 prípadoch vírus chrípky B, v 8 prípadoch RS vírus, v 4 prípadoch bola potvrdená koinfekcia vírusu chrípky A a RS vírusu, v 7 prípadoch potvrdený COVID-19 a v 1 prípade koinfekcia RS vírusu a COVID-19. PCR vyšetrenia boli realizované v mikrobiologickom laboratóriu RÚVZ Poprad.

6.3 Informačný systém prenosných ochorení

Surveillance a kontrola infekčných ochorení bola uskutočnená používaním epidemiologického informačného systému EPIS a využívaním centrálnej databázy individuálne hlásených prípadov prenosných ochorení, centrálnej databázy prípadov chrípky, chrípke podobných ochorení a hromadne hlásených akútnych respiračných ochorení, centrálnej databázy vyšetrení vykonaných v súkromných a štátnych laboratóriách a v NRC vo verejnom zdravotníctve a databázy hlásení v systéme rýchleho varovania. V roku 2023 bolo hlásených a v informačnom systéme spracovaných 5161 jednotlivých prípadov infekčných ochorení, z nich 787 bolo nozokomiálnych nákaz (NN). Epidemiologické vyšetrenie v ohniskách nákaz bolo vykonané v 4443 prípadoch. Akútne respiračné ochorenia a chrípke podobné ochorenia a ich komplikácie sa hlásili telefonicky a e-mailom. V roku 2023 bolo zaevidovaných 43 epidémií.

6.4 Nozokomiálne nákazy

Surveillance nozokomiálnych nákaz sa naďalej vykonáva v rámci hlásenia v epidemiologickom informačnom systéme (EPIS). Hlásených bolo 787 nozokomiálnych nákaz. Podrobná analýza nozokomiálnych nákaz je v rámci výročnej správy za rok 2023.

Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach (BPS III) sa realizovalo v Nemocnici Poprad a. s. v apríli a júni 2023. Do sledovania boli zapojené všetky oddelenia s hospitalizáciou dlhšou ako 1 deň poskytujúce akútnu zdravotnú starostlivosť. Celkový počet pacientov, ktorí boli zapojení do BPS III, bolo 245. Prevalencia NN v roku 2023 bola 2,4 %. Medzi najčastejšie NN patria infekcie močového traktu podmienené zavedením PMK. Antibiotiká užívalo 31,8 % pacientov najmä na detskom oddelení, geriatrickom oddelení, chirurgickom oddelení, oddelení vnútorného lekárstva, oddelení úrazovej chirurgie a ortopedickom oddelení.

Surveillance infekcií spôsobených *Clostridioides difficile* (CDI) bola realizovaná počas celého roka v Nemocnici Poprad, a. s. V epidemiologickom informačnom systéme bolo zaevidovaných 281 prípadov enterokolitídy zapríčinennej *Clostridioides difficile*, z toho bolo 80 prípadov hlásených ako nozokomiálne nákazy v Nemocnici Poprad a. s.

Realizácia kampane „Clean care is safe care“ sa vykonala v máji 2023 v Nemocnici Poprad a. s. Odobralo sa 5 vzoriek sterov z rúk zdravotníckych pracovníkov z chirurgického oddelenia. Všetky vyšetrené vzorky boli negatívne. Zdravotnícki pracovníci boli informovaní o význame hygieny rúk ako ochrany pacienta a poukázalo sa na dôležitosť dodržiavania 5 momentov hygieny rúk.

V roku 2023 bolo vykonaných 45 kontrol v zdravotníckych zariadeniach v rámci výkonu ŠZD zameraných na kontrolu dodržiavania hygienicko – epidemiologického režimu a bariérovej ošetrovateľskej techniky. Bolo odobraných 370 vzoriek z prostredia, 15 vzoriek z vysterilizovaných materiálov a predmetov, 2 vzorky dezinfekčného roztoku a 39 vzoriek ovzdušia. Kontrola účinnosti sterilizácie zdravotníckych pomôcok akreditovanou metódou odberu vzorky sa vykonala u 45 horúcovzduchových a 42 parných sterilizačných prístrojoch.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

Dňa 18.08.2023 od 09:00 hod. do 30.08.2023 do 09:00 hod. bola prednostom Okresného úradu v Poprade vyhlásená mimoriadna situácia na území okresu Poprad, lokalita – obec Hranovnica v súvislosti so zvýšeným výskytom tuberkulózy u obyvateľov obce Hranovnica. V dňoch 25. – 26. 08. 2023 a 29.08.2023 sa realizovalo skriningové vyšetrenie tuberkulózy v obci Hranovnica pod záštitou doc. MUDr. Ivana Soloviča, CSc. a odborných pracovníkov Národného ústavu tuberkulózy, pľúcnych chorôb a hrudníkovej chirurgie vo Vyšných Hágoch a Národného ústavu detskej tuberkulózy a respiračných chorôb v Dolnom Smokovci so súčinnosťou Ozbrojených síl SR na zapožičanie mobilného RTG prístroja. RTG vyšetrením pľúc sa vyšetrilo 336 dospelých osôb a Quantiferon a Mantoux testom bolo vyšetrených 210 detí. U dospelých bolo zachytených 2% pozitívnych výsledkov a u detí 10%.

6.6 Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

V pravidelných intervaloch podľa plánu virologického laboratória RÚVZ so sídlom v Košiciach sa vykonávali odbery odpadových vôd na ČOV Poprad-Matejovce na sledovanie VDPV. V priebehu roku 2023 bolo odobratých 6 vzoriek odpadových vôd podľa harmonogramu virologického laboratória RÚVZ so sídlom v Košiciach. V 1 prípade bol zaznamenaný pozitívny výsledok odberu z dňa 06.06.2023 – NPEV (nonpolioenterovírus) a v 1 prípade bol zaznamenaný výsledok odberu z dňa 29.11.2023 – *Coxsackievírus B4*.

V roku 2023 sme nezaznamenali žiadne ochorenia na ACHO.

6.7 Prevencia HIV/AIDS

Súčasťou oddelenia epidemiológie je Poradňa pre AIDS, kde sa realizuje telefonické a emailové poradenstvo. Na webovom sídle úradu sú uvedené kontakty pre verejnosť. Klienti okrem poradenstva dostanú informáciu o možnosti vyšetrenia HIV protilátok.

V úzkej spolupráci s oddelením Podpory a výchovy k zdraviu prebiehali preventívno – edukačné aktivity realizované RÚVZ so sídlom v Poprade formou prednášok na troch stredných školách s účasťou 127 študentov a bola vytvorená nástienka k Svetovému dňu boja proti AIDS.

6.8 Poradne očkovania

Súčasťou oddelenia epidemiológie je Poradňa očkovania, v ktorej sú poskytované informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, o povinnom a odporúčanom očkovaní, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín a nežiaducich účinkov vakcín. Na webovej stránke úradu sú zverejnené kontakty pre verejnosť.

6.9 Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie

Oddelenie epidemiológie sa zúčastňovalo všetkých aktivít (prezenčné školenia, webináre) v súvislosti so zavádzaním a s používaním nového informačného systému verejného zdravotníctva v rámci projektu OP II., najmä agendových modulov IS ŠZD, IS EPIS, IS LAB a VZD Moodle.

7. ŠPECIALIZOVANÉ LABORATÓRIUM 2 MIKROBIOLOGICKÝCH ANALÝZ

7.2 Kvalita vody a prostredia umelých kúpalísk a zdravotníckych zariadení

Projekt vychádza z:

- Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zabezpečiť prístup k vyhovujúcej a zdravotne bezpečnej pitnej vode, k sanitácii, a tiež zabezpečiť sledovanie kvality vôd na kúpanie
- Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike: Inovácia systému surveillance nozokomiálnych nákaz - Dekontaminácia prostredia - štandardizácia monitorovania hygienickej kvality nemocničného prostredia

Gestor úlohy

ÚVZ SR, RÚVZ Komárno

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR

Cieľ

- sledovanie kvality vody a prostredia v zdravotníckych zariadeniach a v iných prioritných priestoroch (napr. zariadenia sociálnej starostlivosti), v umelých kúpaliskách vrátane bazénov v ubytovacích zariadeniach mikrobiologickými, biologickými, ekotoxikologickými a chemickými skúškami,
- monitoring výskytu legionel, améb a iných patogénnych organizmov v určených prioritných priestoroch vrátane kontrolných vyšetrení po realizovaných opatreniach,
- vypracovanie jednotného postupu pri odbere a interpretácii sterov z nemocničného prostredia.

Riešiteľské pracovisko:

RÚVZ so sídlom v Poprade – **Špecializované laboratórium 2 mikrobiologických analýz** vyšetřilo v roku 2023 na legionely v rámci projektu celkovo **52** vzoriek (64 ukazovateľov, 559 analýz): z toho **31** vzoriek teplej vody (TV), **9** vzoriek vôd na kúpanie, 12 vzoriek pitnej vody z distribučnej siete, 1 vzorku vody zo studne z individuálneho zásobovania. Zároveň bolo vyšetřených **41** sterov súvisiacich s odberovými miestami.

V 19 vzorkách TV bola stanovená prítomnosť baktérií rodu *Legionella*. Ich počty sa pohybovali v rozmedzí od $2,0 \cdot 10^2$ KTJ/1000ml do $1,9 \cdot 10^5$ KTJ/1000 ml.

V dvoch prípadoch bola potvrdená *Legionella pneumophila* sér.1,
v siedmich vzorkách bola potvrdená *Legionella pneumophila* sér.2,
v jednom prípade *Legionella pneumophila* sér.3,
v štrnástich *Legionella pneumophila* sér. 9,
v dvoch *Legionella pneumophila* sér. 5,
v štyroch *Legionella pneumophila* sér.12.

V súvislosti s odberom vzoriek vody na prítomnosť baktérií rodu *Legionella* bolo vyšetřených 41 sterov, ktoré súviseli s miestom odberu vzoriek. V 20 vzorkách sme stanovili baktérie rodu *Legionella*.

V jednom prípade to bola *Legionella* sp., v dvoch *Legionella pneumophila* bez určenia sérotypu, v siedmich *Legionella pneumophila* sérotyp 1, v dvoch *Legionella micdadei*, v jednom *Legionella pneumophila* sérotyp 3, v šiestich *Legionella pneumophila* sérotyp 9 a v ôsmich *Legionella pneumophila* sérotyp 12.

V 1 vzorke pitnej vody bola stanovená prítomnosť baktérií *Legionella pneumophila* sér.9 v počte $4,0 \cdot 10^3$ KTJ/1000 ml.

Vo vzorkách bazénových vôd v roku 2023 baktérie rodu *Legionella* neboli stanovené.

7.3 Materské mlieko

Cieľ:

Sledovala sa kvalita nepasterizovaného mlieka ako odozva na zdravotný stav matky a spôsob manipulácie s mliekom. Mikrobiologické vyšetrenia boli zamerané na sledovanie účinnosti pasterizácie materského mlieka porovnávaním mikrobiologickej kvality mlieka pred a po jeho pasterizácii.

Zisťovala sa prítomnosť patogénnych mikroorganizmov v nepasterizovanom a pasterizovanom mlieku a prítomnosť stafylokokového enterotoxínu v pasterizovanom mlieku, ako prevencia proti ohrozeniu zdravia novorodencov podávaním kontaminovaného mlieka. Izolované kmene *Staphylococcus aureus* boli odoslané do NRC pre KPS a ich toxíny v Košiciach, kde sa sledovala prítomnosť stafylokokového enterotoxínu.

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko:

RÚVZ so sídlom v Poprade – **Špecializované laboratórium 2 mikrobiologických analýz** vyšetřilo za rok 2023 **29** vzoriek (31 ukazovateľov, 219 analýz) materského mlieka.

Bolo vyšetřených **13** vzoriek materského mlieka **pred pasterizáciou:**

V týchto vzorkách boli identifikované mikroorganizmy:

<i>Acinetobacter</i> sp.	5
<i>Bacillus cereus</i>	2
<i>Enterobacter</i> sp.	3
<i>Klebsiella oxytoca</i>	3
<i>Pantoea</i> sp.	1
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	1
saprofytické stafylokoky	11
<i>Staphylococcus aureus</i>	4
<i>Streptococcus</i> sp.	2

Bolo vyšetřených **13** vzoriek materského mlieka **po pasterizácii:**

V týchto vzorkách boli identifikované mikroorganizmy:

<i>Bacillus cereus</i>	2
saprofytické stafylokoky	2

Zároveň boli vyšetrené 2 vzorky materského mlieka na prítomnosť *Listeria monocytogenes* u dieťaťa trpiaceho po narodení listeriózou a 1 vzorka na prítomnosť *Salmonella* sp. U týchto vzoriek nebola potvrdená prítomnosť hľadaných patogénnych mikroorganizmov. Následným epidemiologickým vyšetovaním sme potvrdili prítomnosť *Listeria* sp. v mäsovom výrobku, ktorý konzumovala pred pôrodom matka dieťaťa.

Záver:

1 vzorka materského mlieka bola bez prítomnosti mikroorganizmov už pred pasterizáciou.

V 10 vzorkách bola pasterizácia účinná a neboli tam zistené žiadne mikroorganizmy.

V 3 vzorkách aj po pasterizácii bola potvrdená prítomnosť mikroorganizmov.

V 4 vyšetovaných vzorkách pred pasterizáciou sme potvrdili prítomnosť *Staphylococcus aureus*.

Všetky štyri kmene boli zaslané do NRC pre koagulázo - pozitívne stafylokoky na RÚVZ so sídlom v Košiciach. Ani v jednej vzorke prítomnosť enterotoxínov nebola zistená.

7.9 Monitoring výskytu vibrií s cieľom ochrany verejného zdravia

Projekt vychádza z:

-Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zabezpečiť prístup k vyhovujúcej a zdravotne bezpečnej pitnej vode, k sanitácii, a tiež zabezpečiť sledovanie kvality vôd na kúpanie

-Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike

Gestor

NRC pre *Vibrionaceae*, RÚVZ so sídlom v Komárne

Riešiteľské pracoviská

NRC pre *Vibrionaceae* pri RÚVZ so sídlom v Komárne, RÚVZ so sídlom v Poprade, vybrané RÚVZ v SR

Cieľ

- monitoring výskytu vibrií v povrchových vodách na kúpanie a bazénových vodách, v ktorých sa predpokladá zvýšené riziko výskytu týchto baktérií

- zhodnotiť riziko výskytu patogénnych vibrií v potravinách

- overiť možnosti molekulárno-biologickej subtypizácie týchto mikroorganizmov s použitím metód založených na PCR

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Poprade – **Špecializované laboratórium 2 mikrobiologických analýz** vyšetřilo v roku 2023 v rámci projektu 64 vzoriek (vody pitné - 9, vody na kúpanie/prírodné kúpaliská - 19, povrchová voda - 1, stery z prostredia - 7, potraviny - 28), čo predstavovalo 64 ukazovateľov a 649 analýz.

V týchto vzorkách sme zistili prítomnosť susp. *Aeromonas* sp. / *Vibrio* sp.

Následne boli všetky kmene zaslané do NRC pre *Vibrionaceae*, kde boli reidentifikované.

Vzorky s pozitívnym nálezom baktérií rodu *Vibrio*:

Názov vzorky / Protokolové číslo RÚVZ Poprad / číslo správy o skúške RÚVZ Komárno

- Potravina, koktejlové krevety s pridanou vodou /2635/83/2023: *Vibrio coralliilyticus*
- Potravina, koktejlové krevety s pridanou vodou /2635/84/2023: *Vibrio alginolyticus*
- Potravina, koktejlové krevety s pridanou vodou /2635/85/2023: *Vibrio rumoiensis*

- Voda na kúpanie, prírodné kúpalisko, Ružín-chaty 5376/176/2023:
Vibrio cholerae NON O1 NON O139
- Voda na kúpanie, vírivý bazén, hotel Toliar 9719/2/2024: *Vibrio fluvialis*

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

V rámci pravidelného sledovania ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov sa pracovníci oddelenia podpory zdravia a výchovy ku zdraviu zaoberá problematikou úmrtnosti a jej hlavných príčin v územnom obvode Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade (ďalej len RÚVZ Poprad). Spracovaním a analýzou Listov o prehliadke mŕtveho v okresoch Poprad, Kežmarok, Levoča ktoré nám poskytujú oddelenia matrik pri Okresných úradoch Poprad a Kežmarok sa sledujú príčiny úmrtnosti v populácii so zameraním na úmrtnosť rómskej populácie a mapujú sa nerovnosti v úmrtnosti medzi Rómami a majoritou. Podľa Atlasu rómskych komunít z r. 2019 je v našom územnom obvode 49 obcí s rómskymi komunitami, preto má táto činnosť opodstatnenie a pomáha zvýšiť efektívnosť aktivít zameraných na cieľové skupiny.

V roku 2023 bolo spracovaných za okres Poprad 628 a za okresy Kežmarok a Levoča 464 úmrtných listov. Najčastejšou príčinou úmrtia bola diagnóza I50 – srdcové zlyhanie.

Plnenie úlohy bude pokračovať aj v r. 2024.

9.2 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025

V priebehu roka 2023 k „Svetovému dňu obezity“, ktorá bola vyhlásená organizáciou WHO boli vytvorené a rozposlané informatívne letáky, s problematikou stravovacích zvyklostí, zdravá a pestrá strava a zároveň aj prevencia vzniku obezity do cca 220 predškolských a školských zariadení regiónu.

V rámci tohto Svetového dňa bola vytvorená aj nástenka s týmito informatívnymi letákmi v budove RÚVZ.

V programe „Viem, čo zjem“ bolo vykonaných 10 prednášok v 3 základných školách mesta Poprad pre 178 žiakov. V rámci tohto programu bola použitá spoločenská pohybová hra, ktorej autorom je víťaz výtvarnej súťaže pri príležitosti svetového dňa obezity v roku 2023. Ku Svetovému dňu „Pohybom k zdraviu“ boli vytvorené informatívne letáky, ktoré boli rozposlané cca 220 predškolským a školským zariadeniam v našom regióne.

9.2.1 „Vyzvi srdce k pohybu“ Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelých populácie

V roku 2023 ku kampani „Vyzvi srdce k pohybu“ boli rozposlané informácie o možnosti zapojiť sa do súťaže aj elektronicky mestu Poprad, Svit, Kežmarok a Levoča a na Strednú športovú školu v Poprade. Pre zamestnancov RÚVZ boli k dispozícii aj účastnícke listy na oddelení Podpory zdravia.

9.3 Podpora zdravia znevýhodnených komunít

V auguste 2023 bola vykonaná prednáška pre ženy rómskej komunity na tému „Rakovina prsníka“, kde bola vysvetlená problematika a vážnosť tohto onkologického ochorenia s dôrazom na prevenciu.

9.4 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR

Na zlepšenie podmienok, kvality a úrovne poskytovaných služieb a v rámci koncepcie rozvoja špecializovaných poradní v PCOPZ bol v r. 2023 pre Poradňu na odvykanie fajčenia zakúpený profesionálny smokerlyzer a spirometer a pre Poradňu zdravej výživy nutričný softvér Planeat.

So zámerom zvyšovania povedomia a informovanosti o možnosti prevencie neprenosných chorôb boli v r. 2023 vytvorené informačné letáky na propagáciu Poradne zdravia a jej nadstavbových častí, tie boli rozposlané väčším zamestnávateľom v regióne a umiestnené na verejne dostupných miestach mesta Poprad. Zároveň boli o činnosti Poradne zdravia informovaní formou prezentácii seniori mesta Poprad a formou poradenstva zamestnanci firiem v rámci výjazdových akcií. V súvislosti s elektronizáciou pracoviska sa pracovníčky oddelenia PZaVkJ zúčastňovali na vzdelávacích programoch Test zdravé srdce a Planeat.

9.5 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030

V roku 2023 boli v rámci realizácie aktivít ku Medzinárodnému dňu proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi a ku Európskemu týždňu boja proti drogám vytvorené informatívne letáky na tému drogy a alkohol pre 220 predškolských a školských zariadení v našom regióne. K tejto problematike bola vytvorená aj nástenka v budove RÚVZ. Prezenčne sme edukovali 20 študentov strednej školy na tému „Drogy a alkohol“.

9.6 Národný program podpory zdravia pre roky 2021 – 2030

Cieľom tohto programu je zlepšiť zdravotný stav obyvateľstva SR prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Je zameraný na oblasť životného štýlu, založeného na prevencii a minimalizácii zdravotných rizík. Poradenská činnosť je realizovaná v Poradni zdravia. Poradenské centrum znižuje riziko civilizačných ochorení a súčasne zvyšuje zdravotné uvedomenie obyvateľov. V roku 2023 bolo v základnej poradni vyšetrených 263 klientov, z toho v rámci 6 výjazdov 180 klientov. Všetkým bolo po vyšetrení poskytnuté odborné poradenstvo. Klientom bolo vykonané vyšetrenie z kapilárnej krvi, meranie tlaku, antropometrické meranie a osobná a rodinná anamnéza. 14 klientov malo záujem o výživovú poradňu, bol im poskytnutý na vyplnenie 3-dňový jedálny lístok, vďaka ktorému boli trom klientom upravené stravovacie návyky na redukciu hmotnosti v bezplatnej skúšobnej verzii nutričného softvéru Planeat.

Do predškolských a školských zariadení nášho regiónu (cca 220 zariadení) boli pravidelne distribuované letáky v rámci významných svetových dní vyhlasovaných WHO (Svetový deň rakoviny, Svetový deň obezity, Svetový deň pohybu ku zdraviu, Svetový deň zdravia, Svetový deň duševného zdravia, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň srdca, Svetový deň bez tabaku, Medzinárodný deň boja proti drogám, Svetový deň boja proti HIV/AIDS), ako forma intervencie v rámci zdravotných výchovných aktivít. Tieto letáky boli tiež uverejňované na web stránke nášho úradu a na nástenke v budove úradu.

V rámci preventívno-edukačných aktivít HIV/AIDS boli realizované 3 prednášky pre 127 študentov stredných škôl.

9.7 Národný program podpory zdravia pre roky 2021 – 2030

Okrem aktivít kampane „Vyzvi srdce k pohybu“, organizovanej RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici boli v rámci Svetového dňa „Pohybom ku zdraviu“ vytvorené informačné letáky pre

220 predškolských a školských zariadení v našom regióne. Téma bola zverejnená na nástenke RÚVZ Poprad. Prednášky pre deti tretích a štvrtých ročníkov k témam „Zdravý životný štýl“ pracovníci oddelenia obohatili o menšie pohybové cvičenia formou hry. Pri prednáškach zameraných na prevenciu osteoporózy sa zdôrazňoval význam pohybovej aktivity u seniorov.

9.8 Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023 – 2030

V roku 2023 boli k Svetovému dňu bez tabaku vytvorené informatívne letáky o rizikách užívania tejto návykovej látky, ktoré boli zaslané 110 školským zariadeniam v našom regióne. Zároveň boli tieto informácie zverejnené na nástenke v budove RÚVZ Poprad. Prednáška na tému „Fajčenie“ bola odprezentovaná na 3 stredných a základných školách pre 85 žiakov. V rámci prednáškových činností bolo v každom zariadení skontrolované dodržiavanie zákona o ochrane nefajčiarov (377/2004 Z. z).

9.9 Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030

K Svetovému dňu proti zneužívaniu drog bol vyrobený informačný leták s vysvetlením, čo sú drogy a aké rizika vznikajú pri užívaní drog. Tieto informačné letáky boli zaslané 220 predškolským a školským zariadeniam v našom regióne, a boli vyvesené na nástenke v našej budove RÚVZ.

Na tému „Čo sú drogy? Aké druhy drog poznáme? Čo spôsobujú pri dlhodobom užívaní?“ bolo formou prezentácie edukovaných 20 žiakov stredných škôl.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Považskej Bystrici**

1 Odbor hygieny životného prostredia a zdravia

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Práca odboru HŽPaZ je zameraná na riešenie hlavných environmentálnych determinantov s vplyvom na zdravotný stav jednotlivca i celej populácie ktorými sú znečistenie ovzdušia, znečistenie vôd, nedostatočné zásobovanie pitnou vodou, nebezpečné chemické látky, hluk, odpady, kontaminované lokality a zmena klímy.

RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici v rámci plnenia úloh tohto programu vykonáva monitoring pitnej vody a štátny zdravotný dozor nad hromadným zásobovaním obyvateľstva pitnou vodou a dodržiavaním povinností právnických a fyzických osôb, uložených zákonom č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Usiluje sa o poskytovanie kvalitných a včasných informácií verejnosti o zásobovaní pitnou vodou v regióne, o kvalite vody z verejných vodovodov, o kvalite vody na umelých kúpaliskách v považskobystrickom regióne, ale aj edukačných informácií ako sú napr. význam a biologická hodnota pitnej vody pre zdravie človeka, zdravotné účinky kontaminovanej vody na ľudský organizmus, spôsoby zabezpečenia zdravotnej bezpečnosti vody či už pitnej alebo vody na kúpanie atď.

RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici vykonáva ŠZD aj na letných kúpaliskách počas kúpacej sezóny a v zariadeniach s bazénmi s celoročnou prevádzkou, v rámci ktorého sa kontroluje kvalita vody na kúpanie, dispozičné riešenie kúpaliska, zdravotná a odborná spôsobilosť pracovníkov, dodržiavanie prevádzkového poriadku, vybavenie prevádzkových plôch, priestorov a zariadení kúpaliska.

V roku 2023 boli uvedené do prevádzky letné kúpaliská v Považskej Bystrici, Púchove a Novej Dubnici. Prevádzkovatelia týchto zariadení predložili orgánu verejného zdravotníctva 27 analýz bazénovej vody, v rámci ŠZD boli vykonané 3 kontroly a bolo odobratých a vyšetrených 16 vzoriek bazénovej vody. Za nevyhovujúcu kvalitu vody v detskom a plaveckom bazéne boli dvom prevádzkovateľom letného kúpaliska uložené sankcie rozhodnutím (náhrada nákladov a pokuta). Vcelku prevádzka schválených letných kúpalísk v našom regióne počas kúpacej sezóny 2023 prebiehala bez problémov, prípadné menšie nedostatky boli včas odstránené.

V roku 2023 bolo náš úrad evidoval 15 zariadení s celoročnou prevádzkou bazénov. V rámci ŠZD bolo vykonaných 6 prevádzkových kontrol a vyšetrených bolo 85 vzoriek bazénovej vody. Prevádzkovatelia týchto zariadení predložili orgánu verejného zdravotníctva 163 analýz bazénovej vody. V prípade, že bola zistená nevyhovujúca kvalita bazénovej vody, bola prevádzkovateľom uložená sankcia formou rozhodnutia – pokuta, náhrada nákladov, ktorú prevádzkovatelia uhradili.

V roku 2023 sme zabezpečili odber a analýzu vzoriek vôd z 27 verejných vodovodov: v rámci kontrolného monitoringu - 158, preverovacieho monitoringu - 29, v rámci ŠZD - 7, spolu 194 vzoriek. V rámci svetového dňa vody bolo z prinesených vzoriek vôd občanov vyšetrených (orientačne) 633 vzoriek a stanovený obsah dusičnanov. Následne bolo týmto občanom poskytnuté aj poradenstvo. Vyplnených bolo 202 ks dotazníkov "Mám rád vodu". Zorganizovali sme regionálnu výtvarnú súťaž pre žiakov základných škôl okresov Pov. Bystrica, Púchov a Ilava. Do súťaže sa zapojilo 7 základných škôl, následne odd.HŽPaZ na týchto školách vykonalo prednášky, žiaci aj pedagógovia boli oboznámení s odbermi vôd s praktickými ukázkami a sami si v prinesených vzorkách mali možnosť stanoviť (orientačne) obsah dusičnanov. Akcia mala veľmi pozitívny ohlas.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

V rámci úloh vyplývajúcich z projektu Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách sa uskutočnil aj monitoring prítomnosti pesticídov v pitnej vode v zdrojoch spadajúcich pod veľké zásobované oblasti (ďalej len „VZO“). Pracovníčky RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici odobrali vzorky z troch verejných vodovodov podľa vopred vypracovaného harmonogramu na odberových miestach: v ZŠ Lednické Rovne, ZŠ Ilava, ZŠ Dubnica nad Váhom, ZŠ Nová Dubnica, ZŠ Považská Teplá, ZŠ Komenského Púchov, ZŠ Plevník -Drienové. Všetky vzorky vyhoveli stanoveným požiadavkám.

V súvislosti so skrýningom liečiv v pitných vodách RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici zabezpečil odber a transport vzorky pitnej vody zo studne v centre sociálnych služieb v Slavnici.

2 Odbor preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici získava údaje a vedie evidenciu o počte exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v zamestnávateľských subjektoch pôsobiacich na území okresov Púchov, Považská Bystrica a Ilava v programe ASTR, ktorého aktualizácia je pravidelne vykonávaná podľa požiadaviek ÚVZ SR. Podľa štandardných výstupov programu bolo k 31.12.2023 v 3. a 4. kategórii rizikových prác v pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici evidovaných celkom 3166 exponovaných zamestnancov, z toho 569 žien.

Počet zamestnávateľských subjektov, u ktorých evidujeme rizikové práce je 104.

Podľa evidencie ASTR najviac rizikových prác evidujeme v rezorte priemyselnej výroby - 2551 zamestnancov. 56 zamestnancov vykonáva rizikové práce v oblasti zdravotníctva a sociálnej pomoci. V poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove evidujeme 12 zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce (LESY SR). Rizikové práce v oblasti administratívnych a podporných služieb vykonáva 150 zamestnancov, v oblasti dodávky vody, čistenia a odvodu odpadových vôd, odpadov a služieb odstraňovania odpadov vykonáva rizikové práce 82 zamestnancov a v odborných, vedeckých a technických činnostiach vykonávajú rizikové práce 3 zamestnanci. V stavebníctve a pri ťažbe a dobývaní vykonáva rizikové práce 15 zamestnancov a v oblasti skladovania a dopravy 117 zamestnancov. 180 zamestnancov vykonáva rizikové práce v oblasti veľkoobchodu a maloobchodu.

Z jednotlivých rizík sú zamestnanci pri výkone prác zaradených do tretej alebo štvrtej kategórie najviac exponovaní rizikovému faktoru hluk (1949 exponovaných zamestnancov, z toho 1721 v 3. kat. a 228 v 4. kat.). Chemickým látkam je exponovaných 1173 zamestnancov (z toho 943 v 3. kategórii a 230 v 4. kategórii), z tohto počtu je pevnému aerosólu exponovaných 1027 zamestnancov (z toho 820 v 3. kat. a 207 v 4. kat.) a chemickým karcinogénom, mutagénom a reprodukčne toxickým látkam je exponovaných spolu 567 zamestnancov (z toho 439 v 3. kat. a 128 v 4. kat.). Nešpecifickému faktoru - mikroklimatické

podmienky je exponovaných 532 zamestnancov (záťaž teplom - 418 zamestnancov a 114 zamestnancov - záťaž chladom). Vibráciám je exponovaných 151 zamestnancov – z toho vibráciám prenášaným na ruky 128 zamestnancov a celotelovým vibráciám 23 zamestnancov. Nadmernej fyzickej záťaži - dynamickej je exponovaných 83 zamestnancov v 3. kat., DNJZ je exponovaných 149 zamestnancov v 3. kat., zvýšenému tlaku na lakt'ový nerv 11 exponovaných zamestnancov, všetci v 3. kategórii a nevhodnú pracovnú polohu pri práci na čas presahujúci limity stanovené legislatívou zaujíma 12 zamestnancov. 136 zamestnancov je exponovaných nadmernej fyzickej záťaži pri ručnej manipulácii s bremenami, všetci v 3. kategórii. Biologickým faktorom je exponovaných spolu 19 zamestnancov v 3. kat., optickému žiareniu je vystavených 9 zamestnancov v 3. kategórii.

V porovnaní s údajmi získanými k 31.12. 2022 došlo k poklesu počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce o 212.

Uvedené súvisí predovšetkým so znižovaním celkového počtu zamestnancov v jednotlivých prevádzkach, zrušením niektorých prevádzok alebo pracoviska (LOG Komplex, s.r.o., Púchov, LOG Support s.r.o., Púchov, GOMS, spol. s r.o., Púchov, alternis, s.r.o., Púchov, AXES, s.r.o., Nová Dubnica, GIMAX Personal, s.r.o., Púchov, ZTS-VÝSKUM a VÝVOJ,a.s., Dubnica nad Váhom, Výstavba vodných elektrární, s.r.o., Dubnica nad Váhom), ale aj vyradením niektorých prác z tretej a štvrtej kategórie z dôvodu zníženia miery rizika po opatreniach vykonaných zamestnávateľom najmä NsP Považská Bystrica – práčovňa, Booster Precision Components (Belusa), s.r.o., Beluša, ZVS holding, a.s., Dubnica nad Váhom, STM Power, a.s., v reštrukturalizácii, Dubnica nad Váhom, Bonfiglioli Slovakia s.r.o., Považská Bystrica, PK Metrostav,a.s., - lom Ladce -Tunežice, MEDEKO CAST, s.r.o., Považská Bystrica. Zároveň došlo k znižovaniu počtu pracovníkov v spoločnostiach skupiny GIMAX GROUP z dôvodu postupného ukončovania výkonu prác na pracoviskách Continental Tires Slovakia, s.r.o. Púchov. Výkon prác je zabezpečovaný inými spoločnosťami – Leadec, s.r.o., Bratislava a Continental Tires Slovakia, s.r.o. Púchov.

Z hľadiska expozície jednotlivým rizikovým faktorom boli zaznamenané najvýznamnejší zmeny v počte zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s rizikovým faktorom hluk (pokles o 159 zamestnancov) z dôvodu zrušenia rizikových prác s rizikovým faktorom hluk v spoločnostiach Booster Precision Components (Belusa), s.r.o., Beluša, ALW Slovakia,s.r.o, Považská Bystrica, PK Metrostav,a.s., - lom Ladce -Tunežice, Bonfiglioli Slovakia s.r.o., Považská Bystrica, MEDEKO CAST, s.r.o., Považská Bystrica, ZTS-VÝSKUM a VÝVOJ,a.s., Dubnica nad Váhom, Výstavba vodných elektrární, s.r.o., Dubnica nad Váhom. Pokles bol zaznamenaný tiež z hľadiska expozície chemickým faktorom (o 65 zamestnancov menej). Nárast počtu zamestnancov nebol zaznamenaný pre žiaden rizikový faktor.

Celkovo bolo k 31.12. 2023 vydaných **51** rozhodnutí podľa § 13 ods. 4 písm. k) zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 355/2007 Z.z.). Z toho **12** rozhodnutí bolo vydaných iba z dôvodu straty platnosti rozhodnutia, nakoľko sa opatreniami vykonanými zamestnávateľom nepodarilo za obdobie jedného roka znížiť mieru rizika a práce naďalej spĺňali kritéria pre zaradenie do štvrtej kategórie.

Povinnosť vypracovať a predkladať na RÚVZ informáciu o zdravotných rizikách na pracoviskách, kde sa vykonávajú rizikové práce a o opatreniach vykonaných na ich zníženie alebo odstránenie podľa § 30 ods. 1 písm. l) zákona č. 355/2007 Z.z. v znení neskorších predpisov si väčšina zamestnávateľov splnila, o čom svedčí počet predložených informácií o hodnotení rizík (spolu 92). V niektorých informáciách nie sú uvedené konkrétne opatrenia zamestnávateľa na zníženie rizika, ale len všeobecné opatrenia vyplývajúce z legislatívy - čistenie strojov, LPP, informovanosť pracovníkov, OOPP... Dokumenty boli vypracovávané v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou.

Za účelom znižovania miery zdravotných rizík zamestnancov bol vykonávaný ŠZD zameraný na dodržiavanie ustanovení zákona a jednotlivých nariadení vlády. Spolu bolo v roku 2023 vykonaných 60 kontrol na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú práce zaradené do 3. resp. 4. kategórie. Z dôvodu úsporných opatrení v prvej polovici roka 2023 bol výkon ŠZD obmedzený. Pri výkone ŠZD bolo kontrolované najmä splnenie povinnosti kvalitatívne a kvantitatívne zisťovať zdraviu škodlivé faktory pracovného prostredia, posudzovať zdravotné riziká vyplývajúce z expozície zdraviu škodlivým faktorom práce a pracovného prostredia, zabezpečovanie posudzovania zdravotnej spôsobilosti na prácu, vedenie evidencie zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce a dokumentácie vypracovanej zamestnávateľom v spolupráci s PZS (posudky o riziku a prevádzkové poriadky). So zamestnávateľmi boli komunikované možnosti realizácie opatrení na zníženie expozície zamestnancov zdraviu škodlivým faktorom pracovného prostredia. Vo väčšine dozorovaných subjektoch zamestnávateľa tieto povinnosti plnili, aj napriek tomu, že z dôvodu pretrvávajúcej mimoriadnej situácie v súvislosti s ochorením COVID-19 (do 15.09.2023) nemuseli tieto povinnosti plniť.

Súčasťou štátneho zdravotného dozoru v niektorých organizáciách bolo overenie informovanosti zamestnancov o rizikách vyplývajúcich z expozície jednotlivým faktorom pracovného prostredia:

Hluk - 2 subjekty - spolu 12 dotazníkov „H“

Chemické látky - 2 subjekty - spolu 12 dotazníkov „C“

Azbest - 6 subjektov – 28 dotazníkov „A“

Expozícia zamestnancov jednotlivým faktorom pracovného prostredia bola posudzovaná aj pri výkone ŠZD v rámci posudkovej činnosti pri uvádzaní priestorov do prevádzky a následne pri hodnotení výsledkov posúdenia zdravotných rizík ako splnenia opatrení uložených pri výkone štátneho zdravotného dozoru.

V roku 2023 nebol posudzovaný návrh na zaradenie práce SZČO do tretej alebo štvrtej kategórie. V programe ASTR evidujeme 1 SZČO, ktorá vykonáva prácu zaradenú do tretej kategórie. Výkon prác samostatne zárobkovo činnými osobami v rôznych spoločnostiach zostáva naďalej problémom z toho dôvodu, že sa o nich dozvedáme len náhodne pri výkone štátneho zdravotného dozoru. Svoju činnosť však vykonávajú na základe objednávky častokrát u viacerých subjektov v priebehu roka. Obzvlášť zaťažujúce je pre tieto osoby plnenie povinností na zabezpečenie meraní faktorov pracovného prostredia a posúdenia zdravotných rizík. Túto povinnosť za nich vo väčšine prípadov zabezpečuje spoločnosť, alebo fyzická osoba oprávnená na podnikanie pre ktorú vykonávajú prácu na základe zmluvy. Rovnako pre nich na základe vzájomnej dohody zabezpečujú aj LPP vo vzťahu k práci, resp. refundujú náklady s tým spojené.

V roku 2023 nebol na RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici predložený návrh na zaradenie prác do tretej kategórie s rizikovým faktorom **psychická pracovná záťaž** ani neevidujeme práce zaradené do tretej kategórie pre rizikový faktor psychická pracovná záťaž. Tiež neevidujeme práce zaradené do tretej kategórie - rizikový faktor **ionizujúce žiarenie**. Za účelom kontroly zabezpečenia vhodných opatrení na zníženie nepriaznivého vplyvu záťaže teplom na zdravie zamestnancov počas mimoriadne teplých dní bol v zmysle Odborného usmernenia č. ÚVZSR/OPPL/4059/13119/2022 vykonaný štátny zdravotný dozor v 3 subjektoch.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

K 31.12.2023 bol ŠZD podľa NV SR č. 355/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov (ďalej len NV SR č. 355/2006 Z.z.) zameraný na kontrolu dodržiavania ustanovení § 8 uvedeného nariadenia vlády vykonaný na **piatich** pracoviskách – 3 pracoviská v spoločnosti ZVS holding, a.s., Dubnica nad Váhom, 1 pracovisko v spoločnosti Groupe Atlantic Slovakia, s.r.o., Dubnica nad Váhom a jedno pracovisko v spoločnosti Lusik Trade, s.r.o., Beluša. V rámci ŠZD boli sledované podmienky skladovania, príjmu a výdaja toxických a veľmi toxických látok a zmesí, ako aj samotná manipulácia s týmito látkami a karty bezpečnostných údajov. Zároveň bolo pri výkone ŠZD kontrolované splnenie povinnosti na zabezpečenie odbornej spôsobilosti na prácu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami a tiež splnenie povinnosti absolvovania aktualizácie odbornej prípravy v zmysle zákona. Pri výkone ŠZD neboli zistené závažné nedostatky.

V rámci štátneho zdravotného dozoru v spoločnosti ZVS holding, a.s., Dubnica nad Váhom bola riešená expozícia pracovníkov trinitrotoluénu (TNT) pri plnení striel. Pracovníci sú exponovaní prachu pri nasýpaní TNT a expozíciu prachu je možné posúdiť len z hľadiska expozície inertnému prachu (10 mg.m⁻³), napriek tomu, že TNT je klasifikovaný ako toxický. Limit pre pevný aerosól TNT nie je stanovený a podľa stanoviska NRC pre chemické látky na stanovenie chemickej látky (limit 0,1 mg.m⁻³) nemá NRC štandardy. Z toho dôvodu vznikli problémy pri posudzovaní zdravotného rizika.

V roku 2023 nebol na posúdenie podaný návrh na skladovanie, manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami.

RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici neoveruje a nevydáva osvedčenia o odbornej spôsobilosti pre prácu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami. Žiadatelia sú odporúčaní na RÚVZ v sídle kraja (RÚVZ Trenčín). Na RÚVZ v sídle kraja sú odporúčaní aj v prípade predkladania potvrdení o absolvovaní aktualizácie odbornej prípravy, prípadne sú tieto potvrdenia odstúpené.

Fyzické osoby - podnikatelia a právnické osoby, ktoré vykonávajú dezinfekciu a reguláciu živočíšnych škodcov ako profesionálnu činnosť sú povinné oznámiť začiatok každej takejto činnosti RÚVZ písomne, najneskôr 48 hodín pred jej začiatkom. K 31.12. 2023 bolo na RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici doručených 403 takýchto oznámení. Oznámenia sú v evidencii oddelenia HŽPaZ, ktoré nariaďuje výkon DDD.

Mimoriadne a havarijné situácie týkajúce sa priamo manipulácie s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami neboli zaznamenané.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

K 31.12. 2023 evidujeme v programe ASTR celkom 567 zamestnancov z toho 26 žien, ktorí vykonávajú práce zaradené v 3. a 4. kategórii z dôvodu expozície karcinogénnym a mutagénnym faktorom, reprodukčne toxickým látkam. Do tohto počtu sú zaradení najmä pracovníci spoločností Continental Matador Rubber, s.r.o. a Continental Matador Truck Tires, s.r.o., Púchov a spoločnosti skupiny Gimax, s.r.o., Púchov, ktorí sú exponovaní sadziám (spolu 530 z toho 17 žien), ktoré však podľa predložených KBÚ nie sú klasifikované ako karcinogénne.

RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici eviduje práce s rizikom chemickej karcinogenity pri práci s cytostatikami na pracovisku ambulatnej chemoterapie Nemocnice s poliklinikou Považská Bystrica. Na základe záverov posúdenia rizika boli práce na uvedenom pracovisku z

dôvodu zvýšenej miery zdravotného rizika zo špecifického pôsobenia karcinogénnych a mutagénnych faktorov zaradené do 3. kategórie. Počet podaných dávok sa eviduje, v roku 2023 bolo podaných - 2465 dávok.

Okrem toho evidujeme práce zaradené do tretej kategórie, pri ktorých sú zamestnanci exponovaní karcinogénnym látkam (pevný aerosól z tvrdého dreva) v podniku na výrobu drevených schodišť - INTERMONEX, s.r.o., Dubnica nad Váhom (19 zamestnancov) a do štvrtej kategórie v spoločnosti RONA, a.s. v drevotokárskej dielni pri výrobe drevených foriem na výrobu skla (5 pracovníkov). Do druhej kategórie prác sú zaradené práce s expozíciou zlúčeninám šesťmocného chrómu pri chrómovaní v spoločnosti GALVANIKA, s.r.o., Dolná Breznica a práce na oddelení patológie NsP Ilava z hľadiska expozície formaldehydu.

ŠZD za účelom hodnotenia expozície karcinogénnym faktorom bol vykonaný v **troch** subjektoch - **ZVS holding, a.s., Dubnica nad Váhom** (expozícia karcinogénom pri výrobe zloží, plnení a striekaní striel), **Booster Precision Components** (Považská Bystrica), s.r.o., Považská Bystrica (expozícia karcinogénom – izolačný ohňovzdorný materiál NEFALIT 16 pri výrobe kovových odliatok). ŠZD bol vykonaný tiež v spoločnosti **Lusik Trade, s.r.o., Beluša**, kde boli zamestnanci exponovaní chemickým faktorom - gumárenským zmesiam (gumárenská zmes č. 3367 a zmes č. 4018), ktoré boli charakterizované ako karcinogén kat. 1B. Spoločnosti bolo vydané rozhodnutie na činnosti spojené so spracovaním, manipuláciou, skladovaním a zneškodňovaním chemických karcinogénov a mutagénov – č. A/2019/02442-3/OPPL zo dňa 03.01.2020. Podľa podkladov získaných od zamestnávateľa (KBÚ) pri výkone ŠZD sa však už uvedené gumárenské zmesi nepoužívajú a boli nahradené gumárenskými zmesami bez obsahu karcinogénnych látok.

V roku 2023 nebolo vydané rozhodnutie podľa § 13 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z.z. na činnosti spojené s manipuláciou, skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov na pracovisku.

Pracovníkmi OPPLaT RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici bolo k 31.12. 2023 posúdených 119 návrhov na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb podľa § 13 ods. 4 písm. j) zákona č. 355/2007 Z.z.:

- 15 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest z odpadových a kanalizačných rúr v stúpačkách bytových jadier
- 61 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny rodinného domu
- 4 rozhodnutia na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest - odvoz azbestovocementovej strešnej krytiny uloženej pozemku
- 4 rozhodnutia na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest - odvoz azbestovocementovej strešnej krytiny voľne uloženej zemi
- 4 rozhodnutia na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny hospodárskej budovy
- 2 rozhodnutia na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strechy garáže
- 3 rozhodnutia na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny rekreačnej chaty
- 5 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest - demontáž a likvidácia stropných podhládov v spoločných priestoroch pivníc
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest na objekte chliev
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest z komínových rúr z rodinného domu
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest na prístavbe pri rodinnom dome
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest z neobývanej budovy

- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest z drevenej stavby kôlne
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest z objektu komína-demontáž komínovej vložky v areáli starej kotolne
- 2 rozhodnutia na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny z prístrešku umiestneného za rodinným domom
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny budovy v areáli Makyta Púchov
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny
- nakládka a odvoz materiálu obsahujúceho azbest uskladneného na zemi v plastových vreciach
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest - likvidácia zvyškov azbestovocementových materiálov objavených pri demolačných prácach v areáli ZTS
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny z priemyselnej budovy
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny z výrobnjej haly
- 2 rozhodnutia na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest z výplní balkónových zábradlí z vonkajších balkónov v bytovom dome
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stropného obkladu v suteréne v bytovom dome
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest z opláštenia budovy
- skladové priestory
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest z priečok v objekte výrobnjej haly
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest z nefunkčného komína z budovy Hasičskej zbrojnice
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest z vonkajšieho opláštenia z rodinného domu
- 1 rozhodnutie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo zhoreniska

Odstraňovanie azbestového materiálu vykonávali spoločnosti Roman Juríček - STRECHYRJA, Lysá pod Makytou (2 návrhy), AMELA, s.r.o., Martin (4 návrhy), Losstav, s.r.o., Streženice (15 návrhov), KOVOMAT SLOVAKIA, s.r.o., Žilina (6 návrhov), MONTES COMPANY s.r.o., Liskova (5 návrhov), Miroslav Pavlík - Tesklamp, Horný Lieskov (7 návrhov), TREMEX s.r.o., Nová Dubnica (1 návrh), SD Gelnica, s.r.o. (12 návrhov), ReTrash s.r.o., Kremnica (2 návrhy), ASTANA, s.r.o., Poprad (2 návrhy), AZBESTGROUP s.r.o., Bratislava - mestská časť Nové Mesto (11 návrhov), MARTBEST s.r.o., Poprad (2 návrhy), KAMON, s.r.o., Považská Bystrica (4 návrhy), THERMKLIMA, s.r.o., Lipová (1 návrh), GREENLIKVID s.r.o., Folkušová (6 návrhov), Stavebné bytové družstvo, Púchov (1 návrh), DILMUN System, s.r.o., Bratislava (4 návrhy), MESTKROV, s.r.o., Horná Poruba (11 návrhov), ENVIDEM s.r.o., Trenčín (3 návrhy), 3MA services, s.r.o., Rosina (7 návrhov), Peter Michale, Nitrianske Rudno (1 návrh), ENVIRING s.r.o., Čavoj (4 návrhy), STREŠNÉ CENTRUM TOMÁŠ MOLNÁR, s.r.o., Sereď (2 návrhy), BRIKA s.r.o., Trenčín (1 návrh), CONCRET, s.r.o., Boleráz (1 návrh), DREVOKOV KRUPINA s.r.o., Krupina (2 návrhy), ALMI – ECO, s.r.o., Nitra (1 návrh), Michal Puľo – MP STRECHA, Hanušovce nad Topľou (1 návrh), ktoré vlastní oprávnenie ÚVZ SR na odstraňovanie azbestových materiálov zo stavieb.

V pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici evidujeme nasledovné spoločnosti, ktoré odstraňujú azbestový materiál: Roman Juríček - STRECHYRJA, Lysá pod Makytou, Losstav, s.r.o., Streženice, KAMON, s.r.o., Považská Bystrica, MESTKROV, s.r.o., Horná

Poruba TREMEX, s.r.o., Nová Dubnica, BATKO, s.r.o., Horná Poruba, Stavebné bytové družstvo, Púchov, Miroslav Pavlík - Tesklamp, Horný Lieskov.

Začatie výkonu odstraňovania azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest bolo oznamované písomne (spolu však len 82 oznámení). O ukončení činnosti boli na RÚVZ zasielané záverečné správy odbornej demontáže azbestu.

V roku 2023 boli skontrolované dodržiavania ustanovení NV SR č. 253/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri likvidácii materiálu s obsahom azbestu uskladneného na zemi pri železničnej trati v Dubnici nad Váhom a počas odstraňovania azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo strešnej krytiny haly – areál Makyta, Púchov.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

K 31.12. 2023 evidujeme v programe ASTR celkom 19 zamestnancov z toho 16 žien, ktorí vykonávajú práce zaradené v 3. kategórii z dôvodu expozície biologickým faktorom pri práci. Jedná sa o práce vykonávané v mikrobiologickom laboratóriu NsP Považská Bystrica, a na oddelení patológie NsP Ilava kde sú alebo môžu byť zamestnanci exponovaní spektru biologických faktorov, z ktorých sú niektoré klasifikované ako biologické faktory 3 skupiny a nimi spôsobené infekcie sa za bežných podmienok šíria vzduchom, a pri ktorých je dostupná účinná profylaxia alebo liečba; podmienky a spôsob vykonávania práce predstavujú pre zamestnanca zvýšené riziko (mycobacterium tuberculosis).

Z dôvodu expozície SARS_CoV-2 boli do tretej kategórie zaradené práce vykonávané na pracoviskách – oddelenie COVID-19 a ambulancie RLP a RZP NsP Považská Bystrica. Práce boli do tretej kategórie zaradené rozhodnutím v roku 2021 na základe návrhu zamestnávateľa na obdobie trvania mimoriadnej situácie súvisiacej s pandémiou COVID-19. Ukončením mimoriadnej situácie v súvislosti s ochorením COVID-19 (15.09.2023) došlo k strate účinnosti tohto rozhodnutia. Aktuálne neevidujeme práce zaradené do tretej kategórie z hľadiska expozície biologickým faktorom (SARS_CoV-2).

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

V rámci podpory zdravia pri práci odborní pracovníci OPPLaT vykonávali edukačnú činnosť zamestnávateľov a zamestnancov počas výkonu štátneho zdravotného dozoru priamo na pracoviskách. Ďalšie informácie a usmerňovania boli poskytované telefonickou formou, v menšej miere elektronickou formou, písomnou formou alebo priamou komunikáciou účastníka konania na RÚVZ. Spolu bolo poskytnutých 1328 konzultácií. Najčastejšie konzultovanou témou boli požiadavky pri uvádzaní priestorov do prevádzky, náležitosti žiadostí, výsledky posúdenia zdravotných rizík, postup pri zaraďovaní prác do 3. a 4. kategórie, pri hodnotení záťaže teplom a zabezpečovaní pitného režimu, podmienky pri zriaďovaní chráneného pracoviska a podmienky odstraňovania materiálov obsahujúcich azbest.

V rámci celonárodnej kampane na zvýšenie pohybovej aktivity pod záštitou ÚVZ SR – Vyzvi srdce k pohybu odborní pracovníci OPPLaT prostredníctvom e-mailu oslovili viacerých zamestnávateľov s možnosťou na zapojenie sa do kampane ich zamestnancami, v rámci ktorej sa zaznamenávali všetky pohybové aktivity a ich trvanie.

V rámci podpory zdravia a výchovy ku zdraviu v spolupráci s odbornými pracovníkmi OPPLaT bolo poskytnuté odborné poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu a zdravotno-výchovný materiál, zároveň sa vykonali preventívne vyšetrenia v 15 uvedených spoločnostiach:

- **Bel Power Solutions v Dubnici nad Váhom** - uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 60 zamestnancov.
- **Mäsokombinát v Púchove** - uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 45 zamestnancov.
- **AGROFARMA Červený Kameň** - uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 77 zamestnancov.
- **KONŠTRUKTA v Dubnici nad Váhom** - uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, BMI, merania celkového cholesterolu, glukózy, hemoglobínu a urei v krvi. Zúčastnení mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Celkovo bolo vyšetrených 41 zúčastnených.
- **Dongil Rubber Belt v Považskej Bystrici** - uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, oxymetrie, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 104 zamestnancov.
- **Danfoss Power Solutions v Považskej Bystrici** - uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo 76 vyšetrených osôb.
- **ALW Slovakia s.r.o. v Považskej Bystrici** - uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 45 zamestnancov.
- **Continental Matador Truck Tires, s.r.o. v Púchove** - uskutočnili sa až 2x merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, BMI, merania celkového cholesterolu, glukózy, hemoglobínu a urei v krvi. Zúčastnení mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Celkovo bolo vyšetrených 38 zúčastnených a 48 zamestnancov.
- **Bonfiglioli v Považskej Bystrici** - uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 42 zamestnancov.
- **Hanon System v Ilave** - uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 48 zamestnancov.
- **RONA a.s. v Lednických Rovniach** - uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, BMI, merania celkového cholesterolu, glukózy, hemoglobínu a urei v krvi. Zúčastnení mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Celkovo bolo vyšetrených 17 zúčastnených.
- **Koval Systems v Beluši** - uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 70 zamestnancov.
- **ZVS Holding v Dubnici nad Váhom** - uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, BMI, merania celkového cholesterolu, glukózy, hemoglobínu a urei v krvi. Zúčastnení mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Celkovo bolo vyšetrených 38 zúčastnených.
- **KONŠTRUKTA v Dubnici nad Váhom** - uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, BMI, merania celkového

cholesterolu, glukózy, hemoglobínu a urei v krvi. Zúčastnení mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Celkovo bolo vyšetrených 40 zúčastnených.

Dlhodobým problémom pri realizovaní týchto aktivít je finančná náročnosť na zabezpečovanie prostriedkov a materiálov potrebných k vyšetreniam.

Za účelom zabezpečenia úlohy 5.5.1 Akčného plánu pre implementáciu Stratégie adaptácie SR na zmenu klímy bol vykonaný štátny zdravotný dozor v zmysle Odborného usmernenia č. ÚVZSR/OPPL/4059/13119/2022 v 3 subjektoch so zameraním na zabezpečenie vhodných opatrení na zníženie nepriaznivého vplyvu záťaže teplom na zdravie zamestnancov zo strany zamestnávateľov.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Kampane s názvom „Zdravé pracoviská“ sú hlavnou náplňou činnosti Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA) v oblasti zvyšovania informovanosti. Kampaň, ktorá bude prebiehať od roku 2023 do roku 2025, je zameraná na bezpečnú a zdravú prácu v digitálnej dobe.

Cieľom kampane Zdravé pracoviská 2023 – 2025 Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe je zvýšiť povedomie o možných problémoch súvisiacich s BOZP a rizikách spojených s digitálnymi technológiami, ako aj potreba riadiť ich bezpečným a zdravým spôsobom, ktorý podporuje kultúru prevencie rizík.

Digitalizácia je síce prínosom pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, ale jej dôsledky zatiaľ nie sú celkom známe a dostatočne preskúmané.

Na základe doterajších poznatkov zistených pri výkone štátneho zdravotného dozoru možno konštatovať, že digitalizácia je skutočne prínosom pri znižovaní miery zdravotného rizika pre zamestnancov - niektoré pracovné činnosti (aj tie, ktoré boli zaradené ako rizikové) sú vykonávané robotickým zariadením. Robotické zariadenie bolo použité pri zváraní v spoločnosti KOVAL SYSTEMS, a.s., Beluša, pri čistení foriem lisov, pri manipulácii s materiálmi a pri skladovaní v spoločnosti Continental Tires Slovakia, s.r.o., Púchov, pri výrobe gumových odliatok v spoločnosti Elastomer Solutions, s.r.o., Beluša. Negatívny vplyv využívania týchto zariadení na zdravie zamestnancov nebol nateraz preukázaný.

Na základe dohody o spolupráci a koordinácii činností medzi ÚVZ SR a NIP v oblasti ochrany zdravia pri práci a bezpečnosti pri práci a na základe poverenia koordinátora - RÚVZ so sídlom vykonali v roku 2023 odborní pracovníci oddelenia preventívneho pracovného lekárstva RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici spoločnú previerku so zástupcami orgánu inšpekcie práce (IP Trenčín) zameranú na kontrolu dodržiavania ustanovení zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 355/2007 Z.z.“) a jeho vykonávacích predpisov v spoločnosti **METALLFORM, s.r.o., Továrenská 422, 018 61 Beluša**. Zamestnávateľovi boli pri výkone ŠZD uložené opatrenia, ktorých splnenie v stanovenom termíne bude skontrolované. Sankčné opatrenia neboli uplatnené.

3 Oddelenie hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Gestor úlohy: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ Považská Bystrica

Soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom kardiovaskulárnych ochorení. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016-2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8.3.2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017- 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeljej populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Vzorky hotových pokrmov boli odobraté v :

ZSS verejné - 1 vzorka hotového pokrmu (1 vzorka – Dusená ryža) v prevádzke Delikatesso Ružová 111, 019 01 Ilava.

Na základe obdržaného výsledku laboratórnych vyšetrení odobratej vzorky hotového pokrmu: Dusená ryža v sledovanom ukazovateli **vyhovovala** požiadavkám výnosu MZ SR z 20. marca 2015 č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách Množstvo jedlej soli bolo 8179 v mg/kg.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Gestor úlohy: ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Poprade

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ so sídlom v Poprade .

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

V súlade s celoeurópskym trendom zameraným na zvyšovanie podielu recyklovaných plastov v PET fľašiach, vyplýva povinnosť výrobcov zvyšovať obsah regranulátu vo finálnych výrobkoch. Z prijatej „Európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve“ vyplýva povinnosť vyššej miery recyklácie a povinné používanie regranulátu v podiele 25% do roku 2025 a v podiele 30% do roku 2030. Z nariadenia Komisie (ES) č. 282/2008 o plastových materiáloch a predmetoch určených na styk s potravinami vyplýva povinnosť vykonávať audit u výrobcov vstupných surovín (regranulát) ako aj finálnych výrobkov (PET fľaše) za účelom overenia možnej migrácie kontaminantov vyplývajúcich z použitých vstupných surovín ako aj degradačných produktov, reakčných produktov, iných NIAS (neúmyselne pridaných látok) a kontrolu efektivity dekontaminačného procesu tak, aby bola zaručená zdravotná bezpečnosť PET fliaš v súlade s čl. 3 nariadenia EP a Rady č. 1935/2004.

Zo strany RÚVZ Považská Bystrica boli v roku 2023 neboli vykonané kontroly zamerané na kontrolu používania plastových obalových materiálov a predmetov v súlade s

nariadením EP a Rady č. 1935/2004, skladovania výrobkov, dokumentácie, monitoringu používania aktívnych a inteligentných obalových materiálov a kontrola strojných zariadení. Odber vzoriek na laboratórnu analýzu nebol vykonaný.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Gestor úlohy: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ Považská Bystrica

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

V roku 2023 bol Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Považskej Bystrici do tejto úlohy zapojený. Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb - vyhodnotenie na základe úlohy "Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb" sme skontrolovali plnenie povinnosti zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa OVD v piatich zariadeniach sociálnych služieb a špecializovaných zariadeniach pre seniorov.

1. Všetky skontrolované zariadenia si plnia povinnosť podľa § 26 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z.z. tým, že na zostavovanie jedálnych lístkov využívajú počítačové programy a odporúčané OVD pre obyvateľstvo v SR.

2. Vzorky celodennej stravy odobraté v piatich zariadeniach boli následne vyšetované v laboratóriu RÚVZ so sídlom v Trenčíne za účelom posúdenia energetickej a biologickej hodnoty. Výsledky boli spracované do tabuľky v prílohe "Výsledky lab. analýzy pokrmov", celkové zhodnotenie výsledkov spĺňali kritéria odporúčaných OVD.

3. Kontrola z hľadiska splnenia priemerných hodnôt obsahu E, B, T, S prostredníctvom Alimenty a porovnanie s OVD (7- dňový jedálny lístok) bola vykonaná v CSS Sloven Slávnica (viď príloha č. 1). Jedálny lístok v danom zariadení zostavuje komisia zložená z riaditeľky CSS, diétnej sestry, vedúcej kuchyne a jedným zástupcom z radov klientov. Strava v zariadení je pestrá a rozmanitá a ani kontrolou nebolo zistené porušenie, energetickej hodnoty podávaných pokrmov je v súlade s tabuľkovou hodnotou OVD. Okrem toho, že je ku každému jedlu klientom podávaný nápoj, tak majú klienti možnosť zabezpečiť si pitný režim vo vlastnej réžii.

4. Kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov za časové obdobie jedného mesiaca prostredníctvom Alimenty bola vykonaná v Zariadení pre seniorov v Novej Dubnici. Vyhodnotením výsledkov nebolo zistené nedodržiavanie OVD a pitného režimu.

názov a adresa zariadenia + uviesť zloženie kompletného denného menu	energetická hodnota (kJ) zist. lab. analýzou	bielkoviny (g) zist. lab. analýzou	tuky (g) zist. lab. analýzou	sacharidy (g) zist. lab. analýzou	NaCl (g) zist. lab. analýzou
1. Zariadenie pre seniorov Nová Dubnica, Trenčianska 727/45, Nová Dubnica bábovka 95 g, kakao 210 g, Hello ovocná presnídávka banán, jablko 97 g hovädzia polievka s nitóvkami 325 g, chlieb konzumný 54 g, vypražaný kurací rezeň 116 g, zemiaky varené 318 g, broskyňový kompót 137 g salámová nátierka 128 g, čaj pravý so sirupom 209 g, chlieb konzumný 105 g, lunex syr 15 g, horalka 51 g OVD muž 63-79 rokov	9169 požiadavka podľa OVD 9200 % plnenia OVD 100	105 požiadavka podľa OVD 62 % plnenia OVD 170	76 požiadavka podľa OVD 75 % plnenia OVD 101	301 požiadavka podľa OVD 307 % plnenia OVD 98	5051 požiadavka podľa OVD 0 % plnenia OVD 0
2. Centrum sociálnych služieb Sloven, Slávnica 68, 018 54 syrkrém 50 g, chlieb pšeničný 103 g, zeleninová obloha 40 g, čaj s citrónom a cukrom 238 g, hruška 198 g, čaj s citrónom a cukrom 235 g brokolicová krémová s krutónmi 337 g, pečené kuracie stehno 139 g, šáva 105 g, ryža dusená 176 g, hruškový kompót 155 g, voda so sirupom 243 g cereálny rožok 53 g, biely jogurt 148g, voda so sirupom 230 g šunková saláma 106 g, chlieb pšeničný 100 g, kečup 27 g, čaj pravý 229 g OVD ženy 63-79 rokov	energetická hodnota (kJ) zist. lab. analýzou 9152 požiadavka podľa OVD 8200 % plnenia OVD 112	bielkoviny (g) zist. lab. analýzou 105 požiadavka podľa OVD 56 % plnenia OVD 188	tuky (g) zist. lab. analýzou 70 požiadavka podľa OVD 68 % plnenia OVD 103	sacharidy (g) zist. lab. analýzou 281 požiadavka podľa OVD 279 % plnenia OVD 101	NaCl (g) zist. lab. analýzou 3776 požiadavka podľa OVD 0 % plnenia OVD 0
3. Zariadenie pre seniorov KATKA, Kuzmányho 903/3, 017 01 Považská Bystrica párky púchovské 80 g, zemiakový chlieb 100 g, horčica 30 g, čaj ovocný 0,25 l, jogurt tami jahodový 110 g, hov. polievka s rezancami 0,33 l, zelenina 30 g, kuracie prsia zapekané s broskyňou a syrom 160 g, dusená ryža 150 g, stolová voda 0,25 l, sušienky bebe orieškové 50 g, biely rožok 80 g, maslo 20 g, syr eidam 100 g, pomarančový džús 0,2 l OVD ženy 63-79 rokov	energetická hodnota (kJ) zist. lab. analýzou 8268 požiadavka podľa OVD 8200 % plnenia OVD 101	bielkoviny (g) zist. lab. analýzou 91 požiadavka podľa OVD 56 % plnenia OVD 163	tuky (g) zist. lab. analýzou 68 požiadavka podľa OVD 68 % plnenia OVD 100	sacharidy (g) zist. lab. analýzou 247 požiadavka podľa OVD 279 % plnenia OVD 88	NaCl (g) zist. lab. analýzou 4353 požiadavka podľa OVD 0 % plnenia OVD 0
4. Centrum sociálnych služieb Bystričan, Zakvášov 1935/453, 017 07 Pov.Bystrica čaj so sirupom 0,3 l, čaj s citrónom 0,3 l, bryndzová nátierka 80 g, zemiakový chlieb 100 g, marhuľa 60 g, brokolicová polievka 350 g, kuracie prsia s broskyňou a syrom 150 g, ryža dusená 160 g, čaj s citrónom 0,3 l, banán 90 g, paštéka majka 75 g, syr tavený 50 g, paradajka 40 g, zemiakový chlieb 150g čaj s citrónom 0,3 l OVD ženy 80 a viac rokov	energetická hodnota (kJ) zist. lab. analýzou 8246 7700 % plnenia OVD 101	bielkoviny (g) zist. lab. analýzou 113 požiadavka podľa OVD 55 % plnenia OVD 205	tuky (g) zist. lab. analýzou 62 požiadavka podľa OVD 65 % plnenia OVD 95	sacharidy (g) zist. lab. analýzou 238 požiadavka podľa OVD 262 % plnenia OVD 91	NaCl (g) zist. lab. analýzou 4700 požiadavka podľa OVD 0 % plnenia OVD 0
5. Domov sociálnych služieb Tulipán, Považské Podhradie 204, 017 04 Vianočka 116 g, rama 20 g, jahodový džem 20 g, kakao s cukrom 0,25 l, jogurt marhuľový smotanový 125 g, slepacia polievka 0,25 l + rezance so zeleninou 20g, švédsky rezeň na prírodno 120 g, tvrdý syr 12 g, sladká smotana 0,015 l, varené zemiaky 165 g, uhorkový šalát 15 g, voda so sirupom 0,25 l, krehké jablkové rezy 80 g, chlieb 100 g, rama 20 g, šunka 41 g, ovocný čaj so sirupom 0,2 l OVD muži 80 a viac	energetická hodnota (kJ) zist. lab. analýzou 9052 požiadavka podľa OVD 8200 % plnenia OVD 110	bielkoviny (g) zist. lab. analýzou 73 požiadavka podľa OVD 60 % plnenia OVD 122	tuky (g) zist. lab. analýzou 87 požiadavka podľa OVD 70 % plnenia OVD 124	sacharidy (g) zist. lab. analýzou 270 požiadavka podľa OVD 270 % plnenia OVD 100	NaCl (g) zist. lab. analýzou 4472 požiadavka podľa OVD 0 % plnenia OVD 0

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Gestor úlohy: ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko: RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohy II alebo akákoľvek zložku alebo technologickú pomocnú látku odvodenú z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave.

V roku 2023 bol Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Považskej Bystrici do tejto úlohy zapojený tím, že v rámci Plánu úradnej kontroly na rok 2023 boli odobraté spolu 3 vzorky na vyšetrenie v ukazovateli glutén. Na základe obdržaných výsledkov laboratórnych vyšetrení vzoriek bolo zistené, že vyšetrené vzorky potravín spĺňali požiadavky vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 828/2014 z 30. júla 2014 o požiadavkách na poskytovanie informácií spotrebiteľom o neprítomnosti alebo zníženom obsahu gluténu v potravinách.

Prehľad výsledkov analýz alergénov za rok 2023

Názov RÚVZ	Názov potraviny	Kategória potraviny - detské potraviny..., hotové pokrmy zo ZSS	Analyzované alergény	Výsledok	
				¹ vyhovujúci	² uviesť zistený alergén, ktorý nebol uvedený na označení
RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici	BiõKids detské kukuričné bezgluténové chrumky s cviklou, od ukončeného 6. mesiaca, 55 g	Potraviny pre dojčatá a malé deti	glutén	áno (výsledok: < 5 mg/kg)	/
RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici	Kávoviny Pardubice - bezlepkové piškoty, 120 g	Potraviny pre dojčatá a malé deti	glutén	áno (výsledok: < 5 mg/kg)	/
RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici	gullón - DIBUS sharkies - bezgluténové sušienky so špeciálnym zložením pre celiatikov, 250 g	Potraviny pre dojčatá a malé deti	glutén	áno (výsledok: < 5 mg/kg)	/
RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici	/	*Hotový pokrm zo ZSS	/	/	/

*Hotový pokrm zo ZSS - úlohu prevzal RÚVZ so sídlom v Trenčíne

4 Odbor hygieny detí a mládeže

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

V súvislosti s plnením aktivít prevencie detskej obezity v kontexte plnenie Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 vykonávali odborné pracovníčky oddelenia Hygieny detí a mládeže na RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici v roku 2023 nasledovné aktivity.

a) Podpora zdravého štartu do života

- zamerať sa v rámci poradní zdravia na matky s deťmi na materskej dovolenke. Výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity realizovať v zariadeniach kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá.

- Aktivity neboli v roku 2023 realizované.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- zabezpečiť kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov

- Naďalej pretrváva problém, že sa v školských bufetoch predávajú aj nezdravé potraviny. Deťom sú ponúkané v prevažnej väčšine sladené nápoje, cukrovinky, bagety, slané potraviny. Na školách pribúdajú predajné automaty s cukrovinkami, sladenými vodami a pokrmami rýchleho občerstvenia prevádzkované dodávateľskou spoločnosťou. Externý dodávateľ, podľa zmluvných podmienok, automaty a predávaný sortiment kontroluje a dopĺňa potrebný sortiment. V automatoch sa v menšej miere objavujú aj mliečne výrobky a cereálie.

- Niektoré školské bufety boli zrušené a nahradené predajnými automatmi.

- zabezpečiť edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, mliečného programu pre deti, programu školské ovocie

- V oblasti zdravého stravovania, zdravej výživy, programu školské ovocie realizuje oddelenie HDM aj v spolupráci s úsekom Podpory zdravia prednášku „Zdravý životný štýl“, ktorá zahŕňa všetky tri témy. Bolo zistené, že prednášky na uvedené témy sú poskytované aj platenými lektormi zo súkromného sektoru. Vedenie škôl však víta ponuky bezplatných prednášok zo strany RÚVZ v SR . V roku 2023 bolo realizovaných 7 prednášok v rámci tohto projektu.
- V roku 2023 bol projekt "Viem, čo zjem", ktorého cieľom je motivovať žiakov ZŠ vo veku 8-11 rokov k vyváženému životnému štýlu, správnym stravovacím návykom a podporiť ich záujem o pohybové aktivity prejavovaný záujem z troch škôl v okrese Považská Bystrica. Realizovaných bolo v roku 2023 sedem prednášok na základných školách pre 127 žiakov v rámci spomínaného projektu.
- Väčšina školských jedální je zaradená do Školského programu, prostredníctvom ktorého žiaci a deti v predškolských zariadeniach dostávajú dotované ovocie (jablká, slivky, mandarínky, ovocné šťavy a v malej miere bobuľové ovocie) a mlieko podávané v predškolských zariadeniach prevažne na raňajky a na základných školách k hlavnému pokrmu.

- zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy

- Výkon štátneho zdravotného dozoru je realizovaný v rámci možností personálneho obsadenia oddelenia podľa plánu kontrol.

- kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania

- Rodičia vítajú možnosť diétného stravovania v ZŠS, prípadne individuálne donášanie stravy v prípade alergií a intolerancií na vybrané zložky potravy. Zariadenia školského stravovania ponúkajúce možnosť diétného stravovania sú pravidelne kontrolované v rámci výkonov štátneho zdravotného dozoru. V pôsobnosti RÚVZ v Pov. Bystrici realizuje prípravu diétného stravovania jedna školská jedáleň pri Základnej škole, SNP 1484 v meste Považská Bystrica, kde majú možnosť prísť sa stravovať aj žiaci ostatných škôl v rámci mesta.

- kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovať pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov

- Pitný režim je v materských školách zabezpečený väčšinou cez zariadenie školského stravovania. Deťom sa ponúka sladený čaj, ovocné vody a čistá voda. Na základných školách je pitný režim riešený individuálne. Nápoj je ponúkaný len deťom, ktoré sa stravujú v ZŠS. Každá škola však musí mať zabezpečený dostatočný prísun pitnej vody aj v jednotlivých triedach. V rámci organizovania pracovných stretnutí s vedúcimi školských jedální, ale aj pri individuálnych konzultáciách je odporúčané podávať v rámci pitného režimu nesladené čaje.

- posudzovať energetickú a biologickú hodnotu stravy

- V roku 2023 neboli odobrané vzorky pokrmu na laboratórnu analýzu energetickej hodnoty a množstva soli. Bolo odobraných 8 vzoriek pokrmov rýchleho občerstvenia a 14 vzoriek cukrárenských výrobkov na mikrobiologickú a chemickú analýzu.

- kontrolovať pestrosť stravy

- Vykonávané v rámci štátneho zdravotného dozoru.

- kontrolovať dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky

- Kontrola dodržiavania zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky bola uskutočňovaná počas výkonov štátneho zdravotného dozoru.
- Najčastejšie zisťované skutočnosti: strukoviny zaradované najčastejšie iba formou polievok, prívarky väčšinou absentujú, nízka frekvencia podávania ovocia, čerstvej zeleniny.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- zúčastňovať sa pracovných porád pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi

- v spolupráci s odbormi školstva na krajskej úrovni a Spoločnými školskými úradmi na okresnej úrovni zrealizovať školenie pracovníkov školského stravovania

- Poskytovanie konzultácií pre vedúce školských kuchýň v rámci výkonov štátneho zdravotného dozoru.

- V roku 2023 bola realizovaná aj prednáška pre vedúce školských jedální zameraná na dodržiavanie HACCP systému, zmeny v legislatíve a nedostatky zisťované pri výkone štátneho zdravotného dozoru. Prednášky sa zúčastnilo 60 vedúcich školských jedální.

d) Podpora pohybových aktivít

- V rámci štátneho zdravotného dozoru v základných a stredných školách je vykonávaný aj dozor telocvične. V materských školách je sledovaný denný režim detí, pohybové aktivity a pobyt vonku.
- Priestory telocviční sú vo väčšine prípadov využívané aj na mimoškolské aktivity detí, ale aj prenajímané a využívané verejnosťou. Vo viacerých telocvičniach počas školského roka prebiehajú aj rôzne športové podujatia a súťaže.
- Školy v rámci dostupnosti a občianskej vybavenosti miest a obcí využívajú aj iné športové plochy a zariadenia - najmä plaváreň na organizovanie plaveckých výcvikov pre 3. ročník ZŠ, prípadne rozšírený plavecký výcvik pre 5. ročník ZŠ, zimný štadión na korčuľarský výcvik pre žiakov 1. stupňa ZŠ, atletický, futbalový štadión a športová hala najmä využívané školami, ktoré majú v učebných osnovách rozšírenú športovú prípravu podľa druhu zamerania (hádzaná, atletika, futbal, hokej, gymnastika).
- Pracovníci úseku Poradne zdravia sa aktívne podieľali na propagovaní zdravého životného štýlu a pohybovej aktivity v rámci uskutočnených prednášok.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

- realizácia meraní telesných parametrov

- V tomto roku sa v spolupráci s oddelením PZ realizovali dvakrát prednášky Benefity pohybovej aktivity pre 5. ročník ZŠ Pruské a antropometrické vyšetrenia žiakov. Merala sa výška, váha, % telesného tuku, % kostrového svalstva, BMI a bazálneho metabolizmu. Edukovaných a vyšetrených bolo celkovo 119 žiakov a 4 učiteľky.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

V rámci plnenia úloh vyplývajúcich z Programov a projektov pre rok 2023, bol uskutočnený projekt č. 4.2 Predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch. Cieľom projektu bolo regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním sa aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Počas výkonu štátneho zdravotného dozoru sme zistili, že bolo 6 prevádzok školských bufetov zrušených. Priebežne počas školského roka bolo skontrolovaných všetkých aktuálne platných 10 prevádzok školských bufetov. Najčastejšími nedostatkami zistenými pri výkone štátneho zdravotného dozoru v školských bufetoch boli: neumiestnenie informačného plagátu/plochy na podporu zdravého stravovania, cukrovinky a slané výrobky presahovali viac ako 50 % podiel ponúkaného sortimentu, nebola zabezpečená ochrana predávaných pekárenských výrobkov hygienicky vyhovujúcim spôsobom, ovocie a zelenina sa v bufetoch nachádzali v minimálnej miere alebo vôbec, boli ponúkané aj nápoje s obsahom kofeínu a energetické nápoje.

Pri kontrole predaja doplnkových jedál v automatoch bolo zistené, že prevádzka automatov na základných a stredných školách je zmluvne zabezpečená externým dodávateľským spôsobom vo väčšine prípadov jedným dodávateľom a prevádzkovateľom. Externý dodávateľ podľa zmluvných podmienok automaty a predávaný sortiment kontroluje a dopĺňa potrebný sortiment. Z 18 prevádzkovaných automatov boli skontrolované 4. Najčastejšími zistenými nedostatkami boli: cukrovinky, slané výrobky a lupienky výrazne presahovali viac ako 50 % podiel celkového ponúkaného sortimentu a šunka v ponúkaných balených bagetách obsahovala iba 60 % podiel mäsa. Za všetky zistené nedostatky boli uložené opatrenia.

V zariadeniach pre deti a mládež sa taktiež nachádzajú automaty s ponukou mliečnych výrobkov a cereálií do mlieka. Tieto automaty má v správe podľa zistených informácií vedúca školskej kuchyne, príp. pracovník školy, ktorý priebežne sleduje dátum min. trvanlivosti a podmienky skladovania výrobkov v automatoch a dopĺňa ponúkaný sortiment.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku. Vzhľadom k nepredloženým požiadavkám NCZI neboli v roku 2023 zberané dotazníky ohľadom úrazov detí.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

V rámci realizácie prvej etapy riešenia projektu v roku 2023 získavali pracovníčky odd. Hygieny detí a mládeže údaje o počte predškolských zariadení počas výkonov štátneho zdravotného dozoru a zaslaním e-mailov jednotlivým predškolským zariadeniam. Rozposlaných bolo 107 e-mailov. Na e-maily bola veľmi slabá odozva. Počet predškolských zariadení používajúcich systém umelého vetrania podľa našich zistení bol 4 - MŠ Železničná PB, DOC V. Royá Púchov, ZŠ s MŠ sv. Margity Púchov, Jasle Floriánko Bolešov.

6 Odbor epidemiológie

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

Cieľ

1. Rozvoj a skvalitnenie prevencie ochorení preventabilných očkovaním, očkovania a monitorovania indikátorov imunizácie.
2. Príprava stratégií a opatrení pre NIP SR a odporúčaní na ich vykonávanie.
3. Zhromažďovanie údajov, monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním.
4. Zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie.
5. Odstránenie rozdielov v zaočkovaní, ktoré existujú najmä v ťažko dostupných marginalizovaných skupinách obyvateľstva (rómske komunity, migranti).
6. Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, eradikácia poliomyelitídy).
7. Aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosti detskej i dospeljej populácie prostredníctvom výchovy odborných pracovníkov na všetkých úrovniach, laickej verejnosti, najmä mladých rodičov a médií.
8. Aktívna činnosť „Poradní očkovania“.
9. Príprava Národného registra očkovania.

Anotácia

Pravidelné povinné očkovanie sa v Slovenskej republike vykonáva proti desiatim prenosným ochoreniam a to proti detskej obrne, záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, invazívnym hemofilovým nákazám, vírusovej hepatitíde B, osýpkam, mumpsu, ružienke a pneumokokovým invazívnym infekciám. Očkovacie schémy sú súčasťou očkovacieho kalendára na rok 2023, vypracovaného v súlade so zákonom č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia, vyhláškou MZ SR č. 585/2008 Z. z. v znení neskorších predpisov a odporúčaniami WHO, určených na povinné očkovanie detí. Cieľom špecifickej prevencie je podstatná redukcia, eliminácia až eradikácia výskytu vybraných ochorení preventabilných očkovaním, a tým zlepšenie kvality života pri udržaní minimálne 95 % zaočkovanosti na celoslovenskej, krajskej a okresnej úrovni. Dôležité informácie overujúce účinnosť realizovaného očkovania a úroveň hladín protilátok proti jednotlivým infekčným pôvodcom ochorení preventabilných očkovaním vo všetkých vekových kategóriách poskytujú viacúčelové imunologické prehľady. Ostatné imunologické prehľady boli realizované v SR v roku 2018. Vzhľadom na aktuálnu epidemiologickú situáciu a na vlnu vojnových utečencov z Ukrajiny ako aj z iných krajín sa predpokladá výkon tejto úlohy v päťročných intervaloch.

Národný imunizačný program je súčasťou „Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike“.

Etapy riešenia

- realizácia očkovania v rámci NIP

Časové obdobie : priebežne

- zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2023:

V roku 2023 budú realizované nasledovné úlohy:

- zabezpečenie Národného imunizačného programu SR,
- vypracovanie očkovacieho kalendára na rok 2023,
- zabezpečenie realizácie aktuálnych zmien v povinnom a odporúčanom očkovaní detskej populácie,

- udržanie vysokej úrovne zaočkovanosti v rámci povinného očkovania na všetkých úrovniach – národnej, regionálnej, okresnej a lokálnej so zameraním na definovanie imunitných dier, definovanie rizikovej populácie a spôsobu riešenia zistených nedostatkov,
- príprava registra očkovaných osôb,
- aktívna činnosť „Poradní očkovania“ v oblasti edukácie laickej verejnosti,
- surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy),

- surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy):

Časové obdobie : priebežne

- manažment očkovania

Časové obdobie : priebežne

- kontrola očkovania v SR

Časové obdobie : september – október 2023

Realizačné výstupy

- Pravidelné usmerňovanie a informovanie všeobecných lekárov pre deti a dospelých a všeobecných lekárov pre dospelých - telefonicky, písomne a osobne o očkovaní a o všetkých zmenách týkajúcich sa imunizačného programu.
- Činnosť poradne očkovania, vrátane poskytovania odborného poradenstva pri očkovaní osôb cestujúcich do zahraničia.
- Aktivity k Európskemu imunizačnému týždňu – vytvorené informačné materiály, informácie boli zverejnené v priestoroch RÚVZ.
- Kontrola očkovania v SR - vyhodnotenie administratívnej kontroly očkovania k 31.8.2023 v okresoch Považská Bystrica, Púchov a Ilava:
 - Základné očkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis, vírusovej hepatitíde typu B, hemofilovým invazívnym infekciám, poliomyelitíde - v kontrolovanom ročníku narodenia 2021 bolo z celkového počtu 1 687 detí zaočkovaných tromi dávkami kombinovanej vakcíny 1 610 detí – 95,4 %.
 - Základné očkovanie proti invazívnym pneumokokovým infekciám - v kontrolovanom ročníku narodenia 2021 bolo z celkového počtu 1 687 detí zaočkovaných tromi dávkami konjugovanej pneumokokovej vakcíny (PCV) 1 604 detí - 95,1 %.
 - Preočkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis a poliomyelitíde (v 6. roku života) - v kontrolovanom ročníku 2016 bolo z celkového počtu 1 593 detí zaočkovaných vakcínou proti DTaP-IPV 1 497 detí – 94,0 %.
 - Preočkovanie proti diftérii, tetanu a poliomyelitíde (v 13. roku života) - v kontrolovanom ročníku 2009 bolo z celkového počtu 1 529 detí zaočkovaných vakcínou proti dTaP-IPV 1 474 detí – 96,4 %.
 - Základné očkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde - v kontrolovanom ročníku narodenia 2021 bolo z celkového počtu 1 687 detí zaočkovaných 1 556 detí – 92,2 %. V kontrolovanom ročníku narodenia 2020 bolo z celkového počtu 1 574 detí zaočkovaných 1 507 detí – 95,7 %.
 - Preočkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde (v 11. roku života) - v kontrolovanom ročníku narodenia 2011 bolo z celkového počtu 1 559 detí zaočkovaných 1 472 detí – 94,4 %. V kontrolovanom ročníku narodenia 2010 bolo z celkového počtu 1 536 detí zaočkovaných 1 468 detí – 95,6 %.

- Preočkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde (v 5. roku života) - v kontrolovanom ročníku narodenia 2017 bolo z celkového počtu 1 700 detí zaočkovaných 1 595 detí – 93,8 %. V kontrolovanom ročníku narodenia 2016 bolo z celkového počtu 1 591 detí zaočkovaných 1 591 detí – 94,2 %.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Cieľ

1. Znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní infekčných ochorení a tým dosiahnutie zlepšenia kvality života
2. Skvalitnenie surveillance prenosných ochorení
3. Edukácia obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

Anotácia

Infekčné ochorenia sú závažným problémom zdravotným, ekonomickým i sociálnym. V súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia (2014 - 2020) je potrebné zabezpečiť vysokú úroveň ochrany pred infekčnými chorobami s dodržaním etických hodnôt a neporušovaním existujúcich kódexov správania. Veľkú pozornosť si vyžaduje možné ohrozenie zdravia našich obyvateľov zvonku, teda importovanými nákazami prostredníctvom prisťahovalcov a zvyšujúcim sa cestovným ruchom, ako aj hrozba ochorení vyvolaných novými alebo „staronovými“ patogénnymi mikroorganizmami. Skvalitnenie epidemiologického dohľadu, zhromažďovania údajov, monitorovania, kontroly a hlásenia prenosných ochorení, zlepšenie laboratórnej spolupráce a monitorovanie rezistencie na ATB sú dôležité pre ochranu našich občanov a zvyšujú schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami. Ochrana pred infekčnými chorobami musí byť zabezpečená na všetkých úrovniach za účasti národných, regionálnych a miestnych orgánov v súlade s vnútroštátnymi predpismi. Pre rozvoj verejného zdravotníctva v oblasti infekčných ochorení je potrebné zlepšiť informovanosť verejnosti a odstrániť všetky rozdiely, aby mali občania SR rovnaký prístup k zdravotníckej starostlivosti bez ohľadu na pohlavie, vek, etnický pôvod, vzdelanie alebo miesto bydliska. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly prenosných ochorení v Slovenskej republike a k nemu vypracovaných akčných plánov.

Etapy riešenia

- zlepšenie laboratórnej spolupráce

Časové obdobie : priebežne

- zlepšenie a zhodnotenie laboratórnych výsledkov plynúcich do IS EPIS online

Časové obdobie : priebežne

- analýza rizika hrozby nových alebo "staronových" infekčných ochorení

Časové obdobie : priebežne

- Epidemiologický dohľad, monitorovanie, kontrola a riadenie importovaných prenosných ochorení prostredníctvom prisťahovalcov, migrantov a vojnových utečencov z Ukrajiny ako aj z iných krajín

Časové obdobie : priebežne

- zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

Časové obdobie : priebežne

Realizačné výstupy

- Analýza prenosných ochorení – v roku 2023 bolo za RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici spracovaných 2 270 prípadov.

- Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení:
 - informovanie verejnosti prostredníctvom regionálnych médií na témy kliešťová encefalitída, akútne respiračné a chrípke podobné ochorenia,
 - realizácia prednášok pre seniorov na tému „Význam očkovania proti chrípke, pneumokokovým invazívnym ochoreniam, COVID-19“ v 3 zariadeniach sociálnych služieb (44 účastníkov).

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

1. Posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení na Slovensku.
2. Posilnenie kontroly zaočkovanosťi populácie proti prenosným chorobám v SR.
3. Harmonizácia surveillance infekčných ochorení v SR s európskou sieťou surveillance TESSy (EÚ).
4. Integrácia hlásenia prenosných ochorení s IS E-Health – E Zdravie (hlásenie podozrení a výskytu prenosných ochorení z ambulantných ako aj lôžkových ZZ vrátane, nozokomiálnych nákaz, hlásenia pozitívnych výsledkov z oddelení klinickej mikrobiológie, zber údajov o očkovaní.
5. Integrácia na E Health pre vytváranie registra očkovaných osôb (úloha je prepojená s plnením úlohy 6.1.
6. Vytvorenie redizajnovanej verzie IS EPIS v rámci projektu Integrovaný systém úradov verejného zdravotníctva v SR spoločnom prostredí pre OPEVS.
7. Testovanie redizajnovanej verzie IS EPIS.
8. Uvedenie redizajnovanej verzie IS EPIS do praxe.
9. Skúšobná prevádzka redizajnovanej verzie IS EPIS.

Anotácia

Surveillance a kontrola infekčných ochorení na Slovensku bude posilnená používaním redizajnovaného epidemiologického informačného systému EPIS, v rámci projektu OP II. Súčasťou redizajnu je aj nasadenie nových integrácií okrem iného na NCZI, ktoré umožnia priame preberanie hlásení z eHealth. EPIS poskytuje centrálnu databázu individuálne hlásených prípadov prenosných ochorení, centrálnu databázu prípadov chrípky, chrípke podobných ochorení a hromadne hlásených akútnych respiračných ochorení, centrálnu databázu vyšetrení vykonaných v súkromných i štátnych laboratóriách a v NRC vo verejnom zdravotníctve ako aj databázu hlásení v systéme rýchleho varovania. Súčasťou redizajnovaného IS EPIS je nový modul Register očkovania, ktorého funkciou je budovanie Národného registra očkovaní. Tento projekt úzko súvisí s akčným plánom Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republiky – Funkčná sieť národných databáz pre zber a analýzu dát.

Etapy riešenia

- skvalitňovanie hlásenia zo strany poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorí sú povinní zo zákona hlásiť
- kontrola kvality údajov v EPISe
- Časové obdobie : priebežne
- vyhľadanie všetkých relevantných údajov podľa požiadaviek legislatívy EÚ
- Časové obdobie : priebežne
- manažment epidémií
- Časové obdobie : priebežne
- manažment kontaktov a ohnísk
- Časové obdobie : priebežne

- pravidelné hlásenie prenosných ochorení do systému ECDC – TESSY- „The Epidemiological Surveillance System“, úprava existujúceho systému EPIS podľa nových definovaných požiadaviek ECDC

Časové obdobie: priebežne

Realizačné výstupy

- Prevádzka novej verzie IS EPIS
- V roku 2023 bolo spracovaných a vložených do epidemiologického informačného systému 2 270 prípadov prenosných ochorení.
- Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti sú priebežne usmerňovaní RÚVZ o povinnosti hlásenia prenosných ochorení a možnostiach ich hlásenia.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Cieľ

Zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach.

2. Obnovenie incidenčného a prevalenčného sledovania NN podľa štandardných protokolov ECDC na princípe dobrovoľnosti a anonymity so spätnou väzbou k poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti.

3. Zabezpečenie distribúcie výsledkov sledovaní zapojeným nemocniciam, ako aj relevantným odborným spoločnostiam, MZ SR

4. Získanie údajov jednotnou metodikou v rámci krajín EU s cieľom možnosti porovnania s inými krajinami a v rámci nemocníc.

5. Posilnenie edukácie zamestnancov odborov/oddelení epidemiológie a klinických zdravotníckych pracovníkov v problematike surveillancie nozokomiálnych nákaz, v oblasti intervenčnej epidemiológie pri výskyte NN vyvolaných závažnými nemocničnými patogénmi.

Anotácia

Požiadavky na posilnenie surveillancie a kontroly závažných nozokomiálnych nákaz na rizikových lôžkových oddeleniach zdravotníckych zariadení (chirurgické smery, OAIM, JIS), realizácia výstupov prevalenčných sledovaní NN v zdravotníckych zariadeniach sú v súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia (2014 - 2021) a odporúčaním Rady Európy o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií vzniknutých v súvislosti so zdravotnou starostlivosťou (2009/C 151/01). Skvalitnením surveillancie a kontroly NN, kontroly hygienicko-epidemiologického režimu a bariérovej ošetrovateľskej techniky, manažmentu závažných NN a spätnej väzby k ošetrovateľom, ako poskytovateľom údajov o NN, môžeme významne ovplyvniť výskyt NN a zvýšiť bezpečnosť pacientov. Sledovanie mikrobiálnej rezistencie na ATB a biocídy, kontrola endemického osídľovania nemocníc nemocničnými polyrezistentnými kmeňmi, aplikácia správnych režimových opatrení, zlepšenie laboratórnej spolupráce, využitie existujúcich programov EÚ a edukácia odborníkov na kontrolu nemocničných infekcií sú neoddeliteľnou súčasťou všetkých programov zaoberajúcich sa zlepšením bezpečnosti pacientov v zdravotníckych zariadeniach. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly prenosných ochorení v Slovenskej republike ak nemu vypracovaných akčných plánov: AP 6: Epidemiologické pracoviská pre prevenciu a kontrolu prenosných ochorení, AP 9: Prevencia nozokomiálnych nákaz v SR, Národný akčný plán antimikrobiálnej rezistencie v SR.

Etapy riešenia

- surveillance vybraných NN na jednotkách intenzívnej starostlivosti a infekcií v mieste chirurgického výkonu podľa protokolu ECDC

Časové obdobie: priebežne

- európska surveillance infekcií *Clostridium difficile* podľa protokolu ECDC

Časové obdobie: priebežne

- bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach (BPS II)

Časové obdobie: priebežne

- realizácia kampane „Clean care is safer care“

Časové obdobie: máj - vlastná realizácia projektu, jún - vyhodnotenie realizovanej kampane

- implementácia moderných foriem vzdelávania cieľových skupín zdravotníckych pracovníkov v oblasti prevencie NN

Časové obdobie: priebežne

Realizačné výstupy

V roku 2023 bolo zaznamenaných a analyzovaných 170 prípadov nozokomiálnych nákaz, Mikrobiálny monitoring v lôžkovej časti zdravotníckych zariadení - v roku 2023 bolo vyšetrených 30 vzoriek z prostredia lôžkového zariadenia.

Kampaň „Clean care is safer care“ – boli vytvorené informačné materiály o kampani a postupoch správnej hygieny rúk, informácie boli zverejnené v priestoroch RÚVZ.

Realizácia surveillance NN na jednotkách intenzívnej starostlivosti – nerealizovalo sa.

Realizácia bodového prevalenčného sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach – za RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici sledovanie realizované v 1 nemocnici na 13 oddeleniach, zahrnutých 280 pacientov.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Cieľ

1. Ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami.
2. Zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh.
3. Podporovať medzirezortnú spoluprácu.
4. Skvalitniť pripravenosť na pandémiu chrípky a ďalšie vysoko nebezpečné nákazy (Ebola, MERSCoV, vtáčia chrípka, SARS), COVID-19, import osýpok, iné epidemiologicky závažné ochorenia prenášané článkonožcami, atď.).
5. Rozvíjať stratégiu spoločnej krízovej komunikácie.

Anotácia

Rýchla a koordinovaná reakcia na mimoriadne epidemiologické situácie, hrozby a naliehavé situácie, ktoré môžu vzniknúť v súvislosti s uvoľnením biologických látok týkajúcich sa prenosných ochorení, v súvislosti s očakávanou pandémiou chrípky, epidemiologickou situáciou počas prebiehajúcej pandémie ochorenia COVID-19 a v súvislosti so závažnými cezhraničnými ohrozeniami zdravia ako aj s utečeneckou vlnou vojnových utečencov z Ukrajiny, si vyžaduje dostatočné kapacity v oblasti ľudských zdrojov, materiálneho zabezpečenia a vedomostného potenciálu. Na úrovni EÚ, ale aj na národnej, krajských a okresných úrovniach, svoju nezastupiteľnú úlohu zohrávajú stratégie spoločnej krízovej komunikácie, pripravenosť zdravotníctva, medzirezortná spolupráca, risk assesment a risk manažment. Prioritami sú plány na podporu všeobecnej pripravenosti a vhodnej reakcie na ohrozenie zdravia v prípade potreby. V oblasti verejného zdravotníctva dôležitú úlohu zohráva

aj informovanosť obyvateľov. Všetky činnosti na ochranu pred zdravotnými ohrozeniami obyvateľov SR sú koordinované s ECDC a EK. Na úrovni EÚ je rozhodnutím EK zriadený Systém včasného varovania a reakcie (EWRS) na vydávanie varovaní v súvislosti so závažnými cezhraničnými ohrozeniami zdravia. SR ako členský štát EÚ implementovala predmetné rozhodnutie do svojej vnútroštátnej politiky. V súvislosti s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2371 z 23. novembra 2022 o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia, ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 1082/2013/EÚ pre členské štáty viacero dôležitých úloh. Jednou z najdôležitejších je povinnosť predložiť do EÚ Národný plán pripravenosti, prevencie a odpovede na závažné cezhraničné ohrozenia zdravia, termín stanovila EÚ do 27.12.2023.

Etapy riešenia

- stratégie súvisiace s pripravenosťou a kontrolou prenosných ochorení predstavujúcich závažnú hrozbu pre obyvateľstvo
- posilniť globálnu zdravotnú bezpečnosť (varovanie a reakciu na epidémie, ohrozenie biologickými zbraňami)

Realizačné výstupy

-

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

6.6.1 Environmentálna surveillance poliomyelitídy

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrowaním odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses). Monitorovanie cirkulácie vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrowaním odpadových vôd zameraných na rozšírenie siete odberových miest s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses) v súvislosti s výskytom VDPV na Ukrajine a s utečeneckou vlnou vojnových utečencov z Ukrajiny ako aj z iných krajín.

Anotácia

Po úspešnej eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike je potrebné naďalej pokračovať vo všetkých aktivitách surveillance poliomyelitídy, ku ktorým patrí aj vykonávanie pravidelného virologického vyšetrowania odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterovírusov vo vonkajšom prostredí. Sledovanie cirkulácie poliomyelitických vírusov a iných enterovírusov vyšetrowaním odpadových vôd sa začalo v rámci surveillance poliomyelitídy vykonávať vo vybraných lokalitách Slovenska v roku 1970. Environmentálna surveillance spočíva vo virologickom vyšetrowaní odpadových vôd vykonávanom celoslovensky podľa nariadenia hlavného hygienika Slovenskej republiky. Vzorky sa odoberajú systematicky najmä vo väčších mestách a v utečeneckých táboroch a to v mieste vyústenia odpadových vôd do čističky odpadových vôd.

Etapy riešenia

I. etapa: Organizačné zabezpečenie. Príprava harmonogramu odberov.

Časové obdobie: január – február 2023

II. etapa

Vykonanie odberov v niekoľkých lokalitách spádového územia každého z troch virologických laboratórií regionálnych úradov verejného zdravotníctva. Odbery sa vykonajú každý druhý mesiac podľa platných pokynov hlavného hygienika Slovenskej republiky vypracovaných NRC pre poliomyelitídu ÚVZ SR. Sledovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov a iných enterovírusov v odpadových vodách a zasielanie izolovaných kmeňov do Regionálneho referenčného laboratória v Helsinkách.

Časové obdobie: marec 2023 – február 2024

Rozšírenie siete odberových miest

Na základe vzniku a prevádzkovania azylových ubytovacích zariadení sa vykoná rozšírenie odberových miest o ČOV s prítokmi z veľkých azylových zariadení.

III. etapa

Vyhodnotenie výsledkov za rok 2023 a ich porovnanie s predchádzajúcim obdobím.

Realizačné výstupy

- RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici vykonáva na základe stanoveného harmonogramu odberov v pravidelných intervaloch odber vzoriek odpadovej vody pred jej vyústením do čističky odpadovej vody v čističke odpadových vôd Považská Bystrica. Výsledky za rok 2023: 12.09.2023 Echovírus 24 pozit., ostatné odobrané vzorky odpadových vôd negat.

6.6.2 Enviromentálna surveillance iných vybraných epidemiologicky významných patogénov v zmysle požiadaviek EK

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie epidemiologicky významných patogénov vyšetrovaním odpadových vôd s osobitným zreteľom na odporúčania EK.

Anotácia

Počas pandémie COVID-19 sa preukázala environmentálna surveillance SARS-CoV-2 ako nákladovo efektívny, rýchly a spoľahlivý zdroj informácií o šírení SARS-CoV-2 v populácii, prispievajúci ku genomickému a epidemiologickému dohľadu. V SR je vybudovaná sieť odberových miest geograficky rozložená na území SR, ktorá poskytuje reálny pohľad na cirkuláciu vírusu SARS-CoV-2 v celej krajine. Sieť je možné podľa epidemiologickej situácie použiť na zisťovanie iných epidemiologicky významných patogénov.

Realizačné výstupy

- RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici vykonáva v pravidelných intervaloch odber vzoriek odpadovej vody na stanovenie cirkulácie vírusu SARS-CoV-2 na 2 odberných miestach.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Cieľ

HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tohto ochorenia zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnjším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. Základným cieľom Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike je obmedzovať šírenie vírusu HIV v SR a zmierňovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac dotýka. Národný program je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktoré patria aj mladí ľudia. Dôslednou realizáciou

vzdelávacích aktivít v rámci plnenia úlohy sa očakáva zmena postojov a správania sa mladých ľudí v možných rizikových situáciách. Za kľúčové sa z pohľadu WHO považuje okrem kontinuálnej edukácie verejnosti a to najmä mladej generácie, vyhľadávanie pozitívnych v čo najskorších štádiách infekcie a pozitívnym zabezpečenie včasnej antiretrovírusovej liečby.

Anotácia

Vzhľadom na stále dospievajúcu novú generáciu je potrebné opakovane vykonávať preventívno – edukačné aktivity spojené s ich vzdelávaním a výchovou, aby boli mladí ľudia dostatočne informovaní o tom, čo je HIV/AIDS a ako majú chrániť seba a svojich najbližších. I napriek dostupnosti informácií, ktoré sú v dnešnej dobe k dispozícii, sa počet HIV pozitívnych stále zvyšuje. Pri realizácii úlohy je možné využiť edukačné aktivity charakteru teoretického výkladu napríklad formou prednášky, besedy, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom so zameraním na témy dospievanie, výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu a rodičovstvu, zdravý životný štýl, prevencia sexuálne prenosných ochorení vrátane infekcie HIV/AIDS, význam Poradne prevencie HIV/AIDS (ostatné dve menované témy s určením pre starších žiakov a študentov). Uvádza sa, že zdravý životný štýl dokáže ovplyvniť výsledné zdravie približne z 50 percent. Nad zdravím máme o mnoho vyššiu kontrolu, ako sa všeobecne predpokladá. Je potrebné budovať testovacie kapacity a priblížiť sa čo najviac k rizikovým populáciám.

Etapy riešenia

I. etapa: marec – november r. 2023: realizácia preventívno-edukačných aktivít na všetkých RÚVZ v Slovenskej republike.

Aktualizovať Národný program prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na ďalšie roky; národný program bude súčasťou Akčných plánov Národného plánu kontroly infekčných ochorení (AP NPKIO) v SR: v termíne do 30.6.2023 - predloženie AP NPKIO na rokovanie vlády SR.

Realizačné výstupy

- V roku 2023 sa v rámci plnenia cieľov NPP HIV/AIDS v SR realizovali na RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici v zastúpení Oddelenia podpory zdravia a výchovy ku zdraviu aktivity zamerané na prevenciu HIV/AIDS formou prednášok na ZŠ a SŠ. Celkovo sa realizovalo 7 prednášok na témy Výchova k partnerstvu a rodičovstvu a Prevencia pohlavne prenosných ochorení, ktorých súčasťou bola aj prevencia HIV/AIDS. 4 prednášky boli vykonané na 2 základných školách pre 7. a 8. ročník s celkovým počtom žiakov 47. K prevencii pohlavne prenosných ochorení sa uskutočnili 3 prednášky na 1 strednej škole pre 1. ročník s celkovým počtom žiakov 42.
- Ku Svetovému dňu boja proti AIDS – 1. december boli vytvorené informačné materiály a nástenná propagácia v priestoroch RÚVZ
- Na RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici je zriadená pre verejnosť poradňa HIV/AIDS bez možnosti vyšetrenia

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Cieľ

Posilnenie informovanosti laickej verejnosti o význame očkovania v prevencii závažných prenosných ochorení, ktorým je možné predchádzať očkovaním. Zvýšenie vedomostí budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním, o rizikách súvisiacich s ich priebehom, možnými komplikáciami a následkami, o možnostiach a význame účinnej prevencie očkovaním za účelom udržania vysokej úrovne zaočkovanosti v Slovenskej republike. Rozšírenie

vedomostí o očkovaní ako aj o ochoreniach preventabilných očkovaním u žiakov stredných zdravotníckych škôl. Doplnenie vzdelávacieho programu v rámci predmetu preventívne lekárstvo o aktuálne informácie v oblasti vakcinológie.

Anotácia

Očkovanie patrí k významným a účinným spôsobom prevencie infekčných chorôb. Tvorí mimoriadne dôležitú súčasť zdravotnej starostlivosti o obyvateľstvo. V krajinách, kde je zaočkovanosť nízka, t. j. nie je dostatočná kolektívna imunita, dochádza k epidemickým výskytom mnohých, očkovaním preventabilných ochorení. ÚVZ SR a regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR zaznamenávajú nárast antivakcinačných aktivít. Správna informovanosť o očkovaní má jednoznačne pozitívny vplyv na podporu zaočkovanosti populácie. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly infekčných ochorení v SR a k nemu vypracovaných akčných plánov.

Riešenie

Poskytovanie informácií o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní – povinnom, odporúčanom, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách. Realizácia projektu vzdelávania žiakov stredných zdravotníckych škôl v oblasti vakcinológie prebieha podľa individuálnej dohody RÚVZ so SZŠ (v rámci praktických cvičení resp. vyučovacieho procesu), prednostne je zameraná pre študijné odbory praktická sestra. Edukačné aktivity sú realizované formou prednášok a náučných filmov. Cieľovou skupinou projektu Očkovanie hrou sú najmä žiaci vyšších ročníkov stredných škôl. Vzdelávanie je zamerané vybudovanie kritického postoja účastníkov k rôznym zdrojom informácií súvisiacich s očkovaním. Medzi hlavné 4 tematické okruhy patria:

- problematika povinného očkovania,
- zdroje informácií o očkovaní, kritický pohľad na internet (okruhy s názvami: „Pridavné látky“, „Prečo toľko vakcín“, Nežiaduce účinky po očkovaní“, „Prečo stále očkujeme“
- kvalita života očkovanej a neočkovanej osoby
- význam individuálnej a kolektívnej imunity.

Časové obdobie : priebežne

Realizačné výstupy

- Na RÚVZ zriadená poradňa očkovania – vakcinologické poradenstvo pre laickú a odbornú verejnosť.

6.9. OPTIMALIZÁCIÁ VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Cieľ

Optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie.

Anotácia

Projekt pre oblasť epidemiológie je zameraný na optimalizáciu procesov výkonu štátneho zdravotného dozoru, úpravu epidemiologického informačného systému s možnosťou zakomponovania nových požiadaviek na všetky časti systému vrátane analytických nástrojov a výstupov. Súčasťou projektu je vybudovanie Národného registra očkovaných osôb, ktorý bude súčasťou aktualizácie programu EPIS.

Etapy riešenia

projekt je plánovaný na tri roky, plní sa od roku 2019 a ukončenie je plánované v I. polroku 2023.

Realizačné výstupy

- Prevádzka novej verzie IS EPIS.
- Prevádzka IS Štátny dozor.

9 Odbor podpory zdravia

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

V roku 2023 sa na žiadnom RÚVZ neuskutočnil dotazníkový prieskum Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015-2025

V podmienkach RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici sa vykonáva najmä prednášková činnosť na všetkých typoch škôl od MŠ po SŠ v pôsobnosti regiónu.

V októbri roku 2023 sa začal realizovať ďalší ročník **projektu "Viem, čo zjem"**, ktorého cieľom je motivovať žiakov ZŠ vo veku 8-12 rokov k vyváženému životnému štýlu, správny stravovací návykom a podporiť ich záujem o pohybové aktivity. Reaguje na aktuálny výskyt problémov slovenských detí súvisiacich s nesprávnou výživou, akými sú nedostatky živín či obezita. Narastajúca obezita, ale aj nesprávne skladovanie a práca s potravinami so sebou prinášajú vážne zdravotné riziká.

Hlavnou témou projektu v tomto ročníku bolo Ovocie a zelenina. Žiaci získali vedomosti o význame ovocia a zeleniny pre telo človeka, o živinách obsiahnutých v ich jednotlivých druhoch a o význame rôzneho denného času vhodného na ich konzumáciu. Boli zapojené 3 základné školy - Základná škola Stred, Základná škola Slovanská a Súkromná základná škola DSA Rozkvet v Považskej Bystrici. Realizovali sa prednášky pre žiakov 3. až 5. ročníka, celkovo bolo edukovaných 239 žiakov. Súčasťou projektu v tomto ročníku nebol prípadový a ani kontrolný dotazník.

Význam zdravej výživy bol zdôraznený aj v rámci všetkých preventívnych vyšetrení, ktoré boli zamerané na sledovanie rizikových faktorov kardiovaskulárnych ochorení. Na každej preventívnej akcii bolo zároveň poskytnuté **odborné poradenstvo** v oblasti zdravého životného štýlu so zameraním sa na význam zdravej výživy. Všetkým klientom, ktorí mali vysokú hladinu celkového cholesterolu a triglyceridov bolo doporučené zmeniť stravovacie návyky.

Školský program

Pokračuje sa v tomto programe informovaním o dôležitosti zdravého stravovania a pohybovej aktivity, ktoré je súčasťou prednášok Zdravý životný štýl a Zdravé zúbky pre základné a materské školy.

Preventívne aktivity realizované k "Svetovému dňu obezity"

Aktivity v rámci tohto dňa boli spojené s týmito témami plagátov " Ako predchádzať detskej obezite, Faktory vplývajúce na riziko vzniku obezity, Korene obezity siahajú hlboko, Chôdza je základom pohybu". Materiály ku tejto kampani boli zverejnené na Facebookovej stránke ÚVZ. Boli súčasťou aj názornej propagácie vo vestibule úradu.

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v spolupráci s regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva a Skutočne zdravou školou o.z. vyhlásil celoslovenskú súťaž pre triedy základných škôl pri príležitosti **Svetového dňa obezity**. Žiaci sa mohli zapojiť do výtvarnej súťaže, ktorá súvisela so Svetovým dňom obezity, ktorý každoročne pripadá na 4. marca.

Vo výtvarnej súťaži súťažili medzi sebou triedy základných škôl z celého Slovenska, nie jednotlivci. Zároveň sa pri tvorbe mali držať témy, ktorá bola určená zvlášť pre 1. stupeň a zvlášť pre 2. stupeň základných škôl. Téma súťaže pre 1. stupeň ZŠ bola Ako trieda zaujímavo

spracovať tému zdravej desiaty. Mali sa zamerať na to, čo je vhodné jesť na desiatu každý deň a naopak aj na to, čo by bolo dobré zo svojej desiaty vynechať. Téma súťaže pre 2. stupeň ZŠ bola Ako trieda vymyslíte originálnu aktivitu (činnosť), ktorú môžu ľudia jednoducho zaradiť do svojho bežného dňa a vďaka tomu znižovať riziko vzniku obezity. Všetky nápady mali napadito stvárniť na výkrese, v dostatočnej kvalite odfotiť a zaslať elektronicky z verejne prístupnej mailovej adresy školy na adresu určenú regionálnym úradom verejného zdravotníctva.

Súťaž prebiehala v troch kolách - regionálnom, krajskom a celoslovenskom. V celoslovenskom kole sa určil úplný víťaz súťaže, ktorý získal ako cenu praktický workshop z programu Skutočne zdravá škola. Víťazné projekty boli zverejnené na stránkach Úradu verejného zdravotníctva SR aj webovej stránke Skutočne zdravej školy.

Informácie o súťaži boli zverejnené na webovej stránke úradu a zaslané na všetky ZŠ v regióne. V našom regióne sa zapojili 4 základné školy - ZŠ Pod Hájom v Dubnici nad Váhom, ZŠ Školská v Považskej Bystrici, ZŠ Komenského v Púchove a ZŠ v Pružine, z ktorých bolo zapojených 14 tried. Pri výbere víťaznej triedy sa spolupracovalo aj s oddelením HDM. Výherná trieda bola zo ZŠ Pod Hájom v Dubnici nad Váhom, kde sa uskutočnili prednášky na vybranú tému ako regionálne ocenenie víťaza. Víťazná kresba bola zverejnená aj na webovej stránke úradu.

Ku Svetovému dňu obezity sa uskutočnila aj názorná propagácia vo vestibule úradu, kde bola zverejnená aj víťazná kresba.

V tomto roku sa dvakrát v spolupráci so **ZŠ Pruské** realizovali prednášky Benefity pohybovej aktivity pre 5. ročník a antropometrické vyšetrenia žiakov. Merala sa výška, váha, % telesného tuku, % kostrového svalstva, BMI a bazálneho metabolizmu. Edukovaných a vyšetrených bolo celkovo 119 žiakov a 4 učiteľky.

Realizovali sa aj **preventívne vyšetrenia v poradni zdravia**, uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, % kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu, viscerálneho tuku, spirometrie a merania celkového cholesterolu, glukózy, triglyceridov a HDL cholesterolu v krvi, fajčiarom bolo poskytnuté aj meranie množstva CO vo vydýchnutom vzduchu a % COHb v krvi.

Význam pohybovej aktivity bol zdôraznený v rámci všetkých preventívnych vyšetrení, ktoré boli zamerané na sledovanie rizikových faktorov kardiovaskulárnych ochorení. Na každej preventívnej akcii bolo zároveň poskytnuté **odborné poradenstvo** v oblasti zdravého životného štýlu so zameraním na význam pohybovej aktivity. Všetkým klientom, ktorí mali nízku hladinu HDL cholesterolu bolo doporučené zvýšiť pohybovú aktivitu.

9.2.1. Vyzvi srdce k pohybu - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie

Úrady verejného zdravotníctva na Slovensku v roku 2023 vyhlásili jubilejný, desiaty ročník celonárodnej kampane „Vyzvi srdce k pohybu“. Kampaň je dlhotrvajúcou výzvou na zvýšenie pohybovej aktivity obyvateľov Slovenskej republiky. Formou súťaže chce motivovať ľudí k aktivite vo voľnom čase a tým podporiť zdravie, zlepšiť zdravotný stav a predchádzať chronickým neinfekčným ochoreniam. Gestorom kampane bol aj v roku 2023 Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici pod záštitou Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky. Kampaň je súčasťou Programov a projektov úradov verejného zdravotníctva v SR ako súčasť úlohy 9.2 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, 9.2.1 Vyzvi srdce k pohybu.

Kampaň prebieha od roku 2005 vždy v nepárnom roku na základe výzvy Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) stredoeurópskym a východoeurópskym krajinám v kontexte programu CINDI (Celonárodný integrovaný program intervencie proti neinfekčným chorobám). Pri tvorbe kampane sa vychádzalo z poľského vzoru „Postaw serce na nogi“.

X. ročník kampane, ktorý prebiehal od 15. mája do 6. augusta, bol rovnako ako predchádzajúci IX. ročník inovatívny. Vychádzalo sa zo základných odporúčaní WHO pre pohybovú aktivitu dospelaj populácie a podmienkou zaradenia do súťaže bolo venovať sa pohybu najmenej 4 týždne za sebou aspoň 150 minút strednej intenzity alebo 75 minút vysokej intenzity týždenne alebo ich vzájomnej kombinácii. Každý kto splnil tieto podmienky bol zaradený do žrebovania o zaujímavé ceny. Hlavnou výhrou je však zlepšenie kondície a posilnenie vlastného zdravia.

Okrem zjednodušených účastníckych listov bola opätovne ponúknutá účastníkom možnosť zaznamenať absolvované aktivity aj prostredníctvom online formulára. Spracovaním účastníckych listov sme získali údaje o úrovni pohybovej aktivity účastníkov vo voľnom čase pred kampaňou a počas nej. Konkrétnym výstupom je odraz vykonávanej pohybovej aktivity počas kampane na telesnú hmotnosť účastníkov. Nakoľko účastnícky list bol v posledných dvoch ročníkoch iný ako v predchádzajúcich, nebolo možné zrealizovať detailné porovnanie ročníkov v zmysle fyzickej aktivity.

Do desiateho ročníka kampane sa v Slovenskej republike celkovo zapojilo 653 účastníkov, z toho 426 žien (65,24%) a 226 mužov (34,61 %), v jednom prípade nebolo uvedené pohlavie. Oproti predchádzajúcemu IX. ročníku bol zaznamenaný nárast účastníkov o takmer 80%. Do žrebovania o ceny bolo zaradených 634 účastníckych listov. 95 účastníckych listov prišlo online (z nich až 17 nespĺňalo podmienky zaradenia do žrebovania) a zvyšných 558 účastníckych listov prišlo e-mailom alebo poštou (2 nespĺňali podmienky).

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Problematike znevýhodnených skupín sa venuje v rámci zdravotno-výchovných prednášok na základných a špeciálnych základných školách.

Počas Svetového dňa bez tabaku v spolupráci s **Centrom sociálnych služieb SLOVEN v Slávnici** sa realizovali prednášky Prevencia fajčenia a vyšetrenia pre klientov zariadenia. Záujemcom bol vyšetrený obsah CO vo výdychu a % HbCO v krvi u fajčiarov. Celkovo bolo 50 edukovaných klientov a 20 záujemcov si dalo vyšetriť obsah CO vo výdychu.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

V roku 2023 sa tiež zameralo na znižovanie počtu osôb s rizikovými faktormi životného štýlu, od ktorých sa odvíjajú biologické rizikové faktory srdcovocievnych a nádorových ochorení.

Celkový počet vyšetrených klientov v poradni zdravia bol 733 a na výjazdových akciách to bolo 195 klientov. Z toho v poradni zdravia bolo 223 mužov a 343 žien. V PZ a na výjazdových akciách sa u vyšetrených klientov vykonalo spolu 2325 vyšetrení, z tohto počtu tvorili biochemické vyšetrenia 1167, meranie tlaku a pulzu 839 a meranie telesného tuku 319.

Linka pomoci na odvykanie od fajčenia

Bolo prijatých 13 telefonátov, z toho bolo 9 opodstatnených.

Spolupráca s inými organizáciami

- V spolupráci s **projektom H3KNISA** zameraným na prevenciu fajčenia mladistvých na stredných školách sa uskutočnili prednášky na Strednej zdravotníckej škole a Obchodnej akadémii v Považskej Bystrici. Zájemci mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Celkovo bolo edukovaných 94 študentov a z nich bolo 35 vyšetrených.
- V spolupráci s oddelením PPL, so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou Bel Power Solutions v Dubnici nad Váhom** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 60 zamestnancov.
- V tomto roku sa dvakrát v spolupráci so **ZŠ Pruské** realizovali prednášky Benefity pohybovej aktivity pre 5. ročník a antropometrické vyšetrenia žiakov. Merala sa výška, váha, % telesného tuku, % kostrového svalstva, BMI a bazálneho metabolizmu. Edukovaných a vyšetrených bolo celkovo 119 žiakov a 4 učiteľky.
- V spolupráci s oddelením PPL, HDM, so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou Mäsokombinát v Púchove** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 45 zamestnancov.
- V spolupráci s oddelením PPL, so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou AGROFARMA Červený Kameň** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 77 zamestnancov.
- V spolupráci s oddelením PPL, s poisťovňou Union a s **firmou KONŠTRUKTA v Dubnici nad Váhom** sa vykonávali preventívne vyšetrenia záujemcov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, BMI, merania celkového cholesterolu, glukózy, hemoglobínu a urei v krvi. Zájemcovia mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Celkovo bolo vyšetrených 41 záujemcov.
- V spolupráci s oddelením PPL, so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou Dongil Rubber Belt v Považskej Bystrici** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, oxymetrie, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 104 zamestnancov.
- V spolupráci s oddelením PPL, so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou Danfoss Power Solutions v Považskej Bystrici** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo 76 vyšetrených.
- V spolupráci s oddelením PPL, so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou ALW Slovakia s.r.o. v Považskej Bystrici** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 45 zamestnancov.
- V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **Mestským úradom v Považskej Bystrici** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu, glukózy a urei v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 40 zamestnancov.
- V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **kúpeľmi Nimnica** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 21 zamestnancov.

- V spolupráci s poisťovňou Union a s **reštauráciou Hošták v Považskej Bystrici** sa vykonávali preventívne vyšetrenia AVON Lady. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, BMI, merania celkového cholesterolu, glukózy, hemoglobínu a urei v krvi. Zaujemkyne mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Celkovo bolo vyšetrených 11 záujemkyní.
- V spolupráci so **Základnou školou Sv. Augustína v Považskej Bystrici** sa uskutočnili prednášky o prevencii fajčenia pre 6. až 9. ročník počas aktivity nazvanej Kolotoč. K tejto aktivite sa pripojili aj odborníci z internetovej poradne IPčko.sk, Saletíni z Považskej Bystrice a pán učiteľ informoval o bezpečnosti na internete. Žiaci mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Edukovaných bolo 105 žiakov a 25 z nich si dalo vyšetriť obsah CO.
- V spolupráci s oddelením PPL, s poisťovňou Union a s **firmou Continental Matador Truck Tires, s.r.o. v Púchove** sa vykonávali preventívne vyšetrenia záujemcov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, BMI, merania celkového cholesterolu, glukózy, hemoglobínu a urei v krvi. Zaujemcovia mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Celkovo bolo vyšetrených 38 záujemcov.
- V spolupráci s oddelením PPL, so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou Continental Matador Truck Tires, s.r.o. v Púchove** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu, glukózy a urei v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 48 zamestnancov.
- V spolupráci s oddelením PPL a so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou Bonfiglioli v Považskej Bystrici** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 42 zamestnancov.
- V spolupráci s oddelením PPL, so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou Hanon System v Ilave** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 48 zamestnancov.
- V spolupráci s oddelením PPL, s poisťovňou Union a s **firmou RONA v Lednických Rovniach** sa vykonávali preventívne vyšetrenia záujemcov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, BMI, merania celkového cholesterolu, glukózy, hemoglobínu a urei v krvi. Zaujemcovia mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Celkovo bolo vyšetrených 17 záujemcov.
- V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou sa počas **Jarmoku v Považskej Bystrici** vykonávali preventívne vyšetrenia návštevníkov jarmoku. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 220 záujemcov.
- V spolupráci s oddelením PPL, so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a s **firmou Koval Systems v Beluši** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 70 zamestnancov.
- V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a **Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Považskej Bystrici** sa vykonávali preventívne vyšetrenia zamestnancov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, merania celkového cholesterolu a glukózy v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 29 záujemcov.
- V spolupráci s Považským osvetovým strediskom sa uskutočnili preventívne vyšetrenia počas **Svetového dňa srdca** v Považskom osvetovom stredisku. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, obvodu pása a bokov, BMI, %

telesného tuku, % kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu a viscerálneho tuku a merania celkového cholesterolu v krvi. Celkovo bolo vyšetrených 32 záujemcov.

- V spolupráci s oddelením PPL, s poisťovňou Union a s **firmou ZVS Holding v Dubnici nad Váhom** sa vykonávali preventívne vyšetrenia záujemcov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, BMI, merania celkového cholesterolu, glukózy, hemoglobínu a urei v krvi. Záujemcovia mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Celkovo bolo vyšetrených 38 záujemcov.
- V spolupráci s oddelením PPL, s poisťovňou Union a s **firmou KONŠTRUKTA v Dubnici nad Váhom** sa vykonávali preventívne vyšetrenia záujemcov. Uskutočnili sa merania tlaku krvi a pulzu, antropometrických ukazovateľov, % telesného tuku, BMI, merania celkového cholesterolu, glukózy, hemoglobínu a urei v krvi. Záujemcovia mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Celkovo bolo vyšetrených 40 záujemcov.

Zároveň bolo poskytnuté odborné poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu a zdravotno-výchovný materiál.

Výskum zameraný na skúmanie sexuálneho obťažovania na pracoviskách v sektore zdravotníctva

V roku 2023 Slovenské národné stredisko pre ľudské práva v spolupráci s Ministerstvom zdravotníctva SR uskutočnilo v priebehu letných a jesenných mesiacov výskum sledujúci výskyt sexizmu, sexuálneho obťažovania a sexualizovaného násillia na pracoviskách v sektore zdravotníctva. Zistenia z výskumu potvrdili, že s nejakou formou rodovo podmieneného obťažovania (sexizmu) sa stretla viac ako polovica zamestnancov a zamestnankýň, polovica z opýtaných sa stretla s nejakou formou neželanej sexuálnej pozornosti, a až šesť percent z nich čelilo nejakej forme sexuálneho útoku. Prekvapujúcim zistením je to, že lekárky museli čeliť obťažovaniu rovnako často ako zdravotné sestry, pri niektorých typoch správania dokonca významne častejšie. Uskutočnila sa aj prezentácia hlavných zistení výskumu, ktoré sa týkali nielen výskytu, ale aj nahlasovania takýchto prípadov a informovanosti o preventívnych mechanizmoch.

Do výskumu sa zapojilo aj 6 zamestnancov Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Považskej Bystrici, ktorí elektronicky vyplnili dotazníky na smart zariadeniach pod dohľadom odborných zamestnancov zo Slovenského národného strediska pre ľudské práva.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Problematike užívania alkoholu, jeho zdravotných a iných následkov sa venuje v rámci zdravotno-výchovných prednášok na základných a stredných školách. S touto problematikou bola uskutočnená pravidelná nástenná propagácia a boli uverejňované aj materiály na webovej stránke úradu.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

V podmienkach RÚVZ so sídlom v Považskej Bystrici sa vykonáva najmä prednášková činnosť na všetkých typoch škôl od MŠ po SŠ v pôsobnosti regiónu.

Témy prednášok:

Drogy a prevencia fajčenia 31x: na piatich ZŠ a dvoch SŠ, edukovaných 637 žiakov

Dopravná výchova 2x: na jednej MŠ, edukovaných 38 žiakov

Stomatohygienu 8x: na troch MŠ, edukovaných 212 žiakov
Zdravý životný štýl 10x: na troch ZŠ, edukovaných 191 žiakov
Dospievania a výchova k rodičovstvu 4x: na dvoch ZŠ, edukovaných 47 žiakov
Prevenčia pohlavných ochorení a AIDS 3x: na jednej SŠ, edukovaných 42 žiakov
Duševné zdravie 15x: na piatich ZŠ a jednej SŠ, edukovaných 349 žiakov
Voda v praxi 9x: na troch ZŠ, edukovaných 219 žiakov
Benefity pohybovej aktivity 5x: na jednej ZŠ, edukovaných 119 žiakov a 4 učiteľky

Prednášky pre dospelých:

Prevenčia fajčenia 1x: v CSS SLOVEN v Slavnici, edukovaných 50 osôb
Preventívne vyšetrenia v Poradni zdravia 1x: v RÚVZ v Považskej Bystrici, edukovaných 15 osôb
Súčasný populárny tabakový výrobok u mladistvých 1x: v RÚVZ v Považskej Bystrici, edukovaných 25 osôb
Prevenčia kardiovaskulárnych chorôb 2x: v Považskom osvetovom stredisku v Považskej Bystrici, edukovaných 10 osôb

Realizujú sa preventívne programy výchovou predovšetkým detí a mládeže k zdravému životnému štýlu, zdravotnou osvetou v oblasti drogovej problematiky a užívania legálnych aj nelegálnych návykových látok (alkohol, tabak a ilegálne drogy). V roku 2023 sa zvýšil záujem o tieto prednášky, pretože sa rozšírilo užívanie žuvacieho tabaku a elektronických cigariet medzi žiakmi na základných školách.

Prednášky na tému: **Drogová závislosť a fajčenie** – sa realizovali na piatich základných školách a 2 stredných školách. Celkovo sa realizovalo 31 prednášok na túto tému pre 1. a 2. stupeň, ktorých sa zúčastnilo 637 žiakov. V rámci prednášok mali žiaci možnosť dať si vyšetriť množstvo CO vo vydychnutom vzduchu a % COHb v krvi Smokerlyzerom. Túto možnosť využilo 194 žiakov.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022-2030

V tomto roku sa dvakrát v spolupráci so **ZŠ Pruské** realizovali prednášky Benefity pohybovej aktivity pre 5. ročník a antropometrické vyšetrenia žiakov. Merala sa výška, váha, % telesného tuku, % kostrového svalstva, BMI a bazálneho metabolizmu. Edukovaných a vyšetrených bolo celkovo 119 žiakov a 4 učiteľky.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030

V spolupráci s **projektom H3KNISA** zameraným na prevenciu fajčenia mladistvých na stredných školách sa uskutočnili prednášky na Strednej zdravotníckej škole a Obchodnej akadémii v Považskej Bystrici. Záujemcovia mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Celkovo bolo edukovaných 94 študentov a z nich bolo 35 vyšetrených.

V spolupráci so **Základnou školou Sv. Augustína v Považskej Bystrici** sa uskutočnili prednášky o prevencii fajčenia pre 6. až 9. ročník počas aktivity nazvanej Kolotoč. K tejto aktivite sa pripojili aj odborníci z internetovej poradne IPčko.sk, Saletini z Považskej Bystrice a pán učiteľ informoval o bezpečnosti na internete. Žiaci mali možnosť dať si vyšetriť aj obsah CO vo výdychu u fajčiarov. Edukovaných bolo 105 žiakov a 25 z nich si dalo vyšetriť obsah CO.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Realizujú sa preventívne programy výchovou predovšetkým detí a mládeže k zdravému životnému štýlu, zdravotnou osvetou v oblasti drogovej problematiky a užívania legálnych aj nelegálnych návykových látok (alkohol, tabak a ilegálne drogy). V roku 2023 sa zvýšil záujem o tieto prednášky, pretože sa rozšírilo užívanie žuvacieho tabaku a elektronických cigariet medzi žiakmi na základných školách.

Prednášky na tému: **Drogová závislosť a fajčenie** – sa realizovali na piatich základných školách a 2 stredných školách. Celkovo sa realizovalo 31 prednášok na túto tému pre 1. a 2. stupeň, ktorých sa zúčastnilo 637 žiakov. V rámci prednášok mali žiaci možnosť dať si vyšetriť množstvo CO vo vydýchnutom vzduchu a % COHb v krvi Smokerlyzerom. Túto možnosť využilo 194 žiakov.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Prešove**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Cieľ

Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

Anotácia

Slovenská republika sa aktívne zúčastňuje na aktivitách organizovaných WHO a EK na podporu environmentálneho zdravia v celoeurópskom kontexte a na plnení záväzkov z toho vyplývajúcich. V roku 2017 sme zatiaľ na poslednej 6. Ministerskej konferencii o životnom prostredí a zdraví v Ostrave pristúpili k Deklarácii ministrov, ktorá bola schválená členskými štátmi WHO/EURO, čím sme prijali politický záväzok implementovať ciele vyjadrené v tomto dokumente na národnej úrovni a presadzovať politiku v oblasti ochrany environmentálneho zdravia v duchu prijatých odporúčaní WHO a ďalších medzinárodných organizácií, ktoré sú dôležitými partnermi v procese. Každá krajina na základe vyhodnotenia situácie v oblasti environmentálneho zdravia v kontexte politiky Zdravie 2020 a Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj stanovila svoje národné ciele a priority a určila nástroje a postupy na ich dosiahnutie. V kontexte s uvedeným Slovenská republika pripravila nový Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.). Predkladaný akčný plán bol v januári 2019 schválený na rokovaní vlády SR uznesením č. 3. V zmysle tohto uznesenia ÚVZ SR pripravil v poradí druhú Správu o plnení úloh vyplývajúcich z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky (NEHAP V.) za obdobie rokov 2020-2022, ktorá bude predložená do 31. decembra 2022 na rokovanie vlády SR. Ide o prierezový medzirezortný materiál, ktorý vznikol na základe medzirezortnej spolupráce relevantných rezortov, a to: Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo dopravy a výstavby SR a Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. V roku 2023 sa bude pokračovať v realizácii úloh v rámci jednotlivých cieľov definovaných v NEHAP V.. Zároveň bude v dňoch 5.-7. júla 2023 7. ministerská konferencia o životnom prostredí a zdraví v Budapešti, kde sa budú nastavovať nové ciele na ochranu a podporu environmentálneho zdravia od čoho sa bude odvíjať aj ďalšie smerovanie akčného plánu.

Etapy riešenia

Plniť úlohy vyplývajúce z NEHAP V. v pôsobnosti rezortu zdravotníctva podľa schválených termínov (príloha k NEHAP V.),

Termín ukončenia

Termín ukončenia je pre každú aktivitu v rámci definovaných cieľov individuálny. Jednotlivé termíny sú schválené vo vládou schválenom materiáli NEHAP V. a jeho prílohe.

Stav plnenia k 31. 12. 2023:

RÚVZ so sídlom v Prešove v roku 2023 oddelenie HŽP sa podieľa na plnení dvoch cieľov a to:

- Zlepšenie kvality a zdravotnej bezpečnosti pitnej vody.

K plneniu tohto cieľa sa v spádovom území RÚVZ Prešov prispieva systematickým monitoringom kvality pitnej vody na spotrebiskách verejných vodovodov, aktualizáciou údajov v informačnom systéme Pitná voda a poskytovaním informácií verejnosti. Kvalita vody v spádovom území RÚVZ v Prešove je monitorovaná podľa vopred stanoveného harmonogramu. Pracovníci odd. HŽP v roku 2023 odobrali celkom 238 vzoriek pitnej vody z verejných vodovodov.

- Sledovanie vývoja vodných plôch ovplyvnených rozvojom cyanobaktérií.

K plneniu tohto cieľa RÚVZ v Prešove prispieva zabezpečením odberov vzoriek vody z prírodnej nádrže Delňa, ktorá sa v letnom období využíva na kúpanie prevažne obyvateľmi mesta Prešov. Pracovníci odd. HŽP v roku 2023 odobrali celkom 10 vzoriek vôd z nádrže. Kvalita vody v prírodnom kúpalisku vyhovovala kritériám Vyhlášky MZ SR č. 308/2012 Z. z. o požiadavkách na kvalitu vody, kontrolu kvality vody a o požiadavkách na prevádzku, vybavenie prevádzkových plôch, priestorov a zariadení na prírodnom a na umelom kúpalisku. Letná kúpacia sezóna bola ukončená 03.09.2023.

Podľa pokynov ÚVZSR boli priebežne každý týždeň aktualizované správy v informačnom systéme o kvalite vody na kúpanie a informácie súvisiace s priebehom kúpacjej sezóny.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, a vybrané RÚVZ v SR

Cieľ

Zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach v celej Slovenskej republike. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami sa môžeme lepšie zamerať na nápravné opatrenia, ktoré sú cieleňé na odstránenie, resp. minimalizáciu ich výskytu.

Anotácia

Legionely sú podmienené patogénne baktérie prirodzene sa vyskytujúce vo vodnom prostredí ako sú napr. vodné nádrže, rieky, ale vhodné podmienky na rozmnožovanie sa nachádzajú aj vo vodovodných systémoch či klimatizačných zariadeniach. Tieto baktérie môžu najmä u

starších osôb a imunosuprimovaných pacientov vyvolať ochorenie nazývané legionelóza, ktoré sa môže u človeka prejavíť v dvoch formách. Ľahšia forma – Pontiacka horúčka patrí medzi mierne, chrípke podobné ochorenie a závažná forma – Legionárska choroba spôsobuje vysoko rizikové atypické pneumónie. Prenos legionel sa uskutočňuje inhaláciou alebo aspiráciou kontaminovaného vodného aerosólu.

Cestovateľské legionelózy vznikajú najmä po pobytoch v klimatizovaných hoteloch a iných ubytovacích zariadeniach. Vznik nozokomiálnych legionelóz súvisí najmä s kolonizáciou vodovodného systému legionelami v zdravotníckych zariadeniach. Medzi komunitné legionelózy patria nákazy z ostatných rezervoárov (chladiace veže, klimatizácie, vírivky, vodovodné rozvody budov).

Legionelózy spôsobujú zdravotné komplikácie, zvyšujú úmrtnosť v nemocniciach a predstavujú značnú ekonomickú záťaž. Preto je dôležité zvyšovanie povedomia o tomto vážnom verejno-zdravotníckom probléme, ktorý môže znamenať riziko nielen u imunosuprimovaných pacientov, ale aj u rizikových skupín, seniorov nevynímajúc. Z uvedeného dôvodu je dôležité sledovať kolonizáciu vodovodných systémov legionelami nielen v zdravotníckych zariadeniach, ale aj v ubytovacích zariadeniach.

Ide o medziodborovú úlohu v spolupráci s krajskými laboratóriami, OOFŽP a NRC pre legionely v životnom prostredí pri ÚVZ SR.

Etapy riešenia

2023 – 2024

- 2023 – vytipovanie ubytovacích zariadení vo všetkých krajoch Slovenska
– vykonanie 1. kola odberov vzoriek a následných laboratórnych analýz,
– informovanie prevádzkovateľov ubytovacích zariadení o výsledkoch šetrenia a v prípade pozitivity na legionely, návrh a zavedenie nápravných opatrení.
- 2024 – vykonanie 2. kola odberov vzoriek v tých ubytovacích zariadeniach, kde bola v 1. kole zistená pozitivita; sleduje sa účinnosť zavedených nápravných opatrení od zistenia pozitivity v 1. kole,
– vyhodnotenie výsledkov a závery.

Výstupy

- Prehľad o situácii v ubytovacích zariadeniach z hľadiska rizika prítomnosti baktérií rodu *Legionella* v jednotlivých krajoch,
- vyhodnotenie výsledkov a zistenie účinnosti nápravných opatrení po ich implementácii na základe zistenia pozitivity týchto baktérií v ubytovacích zariadeniach,
- prehodnotenie účinnosti nápravných opatrení na základe ich vyhodnotenia po 2. kole odberov,
- odborné prezentácie a informácie pre verejnosť.

Termín ukončenia

31.12.2024

Stav plnenia k 31. 12. 2023:

V roku 2023 sa vybrali ubytovacie zariadenia, v ktorých sa bude zisťovať prítomnosť baktérií rodu *Legionella*. Cielový štátny zdravotný dozor na základe usmernenie ÚVZ SR bude vykonaný v I. Q roku 2024.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Gestor

ÚVZ SR - NRC pre pitnú vodu

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Ciele:

- cielené sledovanie výskytu pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode a v jej zdrojoch na Slovensku,
- získanie údajov o výskyte nových látok v súvislosti so zavedením nových európskych požiadaviek na kvalitu pitnej vody.

Anotácia

Pesticídy tvoria širokú a chemicky rôznorodú skupinu látok určenú najmä na ničenie škodcov, burín a k ochrane rastlín v poľnohospodárstve. Nežiaduce vplyvy samotných účinných pesticídnych látok, ale aj niektorých metabolitov pesticídov na zdravie sú významné a rôznorodé (poškodenie pečene, obličiek, karcinogénne pôsobenie, narušenie hormonálneho a reprodukčného systému a pod). Analýzy pesticídnych látok potvrdzujú len ojedinele prítomnosť účinných látok a metabolitov, a preto vzhľadom k ich preukázaným zdravotným rizikám v minulosti boli zakázané a prípravky s ich obsahom nie sú u nás autorizované.

Získanie nových poznatkov bude nevyhnutné pre aktualizáciu *Odporúčaného postupu pri zisťovaní a hodnotení pesticídov a ich metabolitov v pitnej vode a v jej zdrojoch*, ktorý podrobnejšie upravuje postup pri kontrole, resp. pri potvrdení prítomnosti pesticídov a zároveň obsahuje odporúčaný zoznam látok pre sledovanie vo vodách. Aktualizáciu dokumentu na základe skúseností z monitorovania pesticídnych látok vo vodách zabezpečuje medzirezortná *Pracovná skupina pre aktualizáciu zoznamu pesticídnych látok pre monitorovanie pitnej vody a jej zdrojov* pod záštitou Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky.

Nové požiadavky v oblasti sledovania mikropolutantov zaviedla smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/2184 zo 16. decembra 2020 o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu (prepracované znenie). Jej transpozíciou sa zavedú nové kritériá pre zdravotnú bezpečnosť pitnej vody aj do slovenských aktuálne platných právnych predpisov. K látkam, ktoré bude potrebné vo vode sledovať sa zaradili: Bisfenol A, súčet PFAS, PFAS spolu, betaestradiol, nonylfenol a mikroplasty, resp. ďalšie látky, ktorých prítomnosť vyplynie z manažmentu rizík. O prítomnosti uvedených kontaminantov vo vodách na Slovensku máme veľmi málo poznatkov.

V rámci projektu sa predpokladá spolupráca s expertmi v oblasti mikropolutantov z iných inštitúcií (VÚVH, SHMÚ, ÚKSÚP, STU Bratislava a pod).

Etapy riešenia

Rok 2023 – 2027:

- sumarizácia poznatkov o výskyte mikropolutantov v pitnej vode a v jej zdrojoch,
- zmonitorovanie prítomnosti pesticídnych látok a mikropolutantov – odbery vzoriek budú vykonané RÚVZ, analýzy vzoriek vôd bude zabezpečovať ÚVZ SR,
- návrh monitorovania mikropolutantov pri uplatňovaní manažmentu rizík systému zásobovania.

Výstupy

- *Odporúčany postup pri zisťovaní a hodnotení pesticídov a ich metabolitov v pitnej vode a v jej zdrojoch a Zoznamu pesticídnych látok pre monitorovanie pitnej vody a jej zdrojov – 1. Aktualizácia.*
- Vydanie rozhodnutia pre limitné hodnoty zistených nerelevantných metabolitov pesticídov.
- Vyhodnotenie prítomnosti pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode a v jej zdrojoch.
- Odborné prezentácie a informácie pre verejnosť.

Termín ukončenia

31.12.2027

Stav plnenia k 31. 12. 2023:

Cielené sledovanie výskytu pesticídnych látok bolo vykonané v súčinnosti s ÚVZ SR, kde boli zabezpečené analýzy vzoriek vôd. Vykonali sme odber 7 vzoriek vôd, avšak prítomnosť sledovaných pesticídov nebola potvrdená v žiadnej z nich.

RÚVZ so sídlom v Prešove v rámci celoslovenského skríningu liečiv v pitných vodách vo IV. Q roku 2023 sa podieľal na odbere vzoriek pitných vôd na Slovensku. Úloha bola vykonaná v súčinnosti s ÚVZ SR, ktoré zabezpečilo analýzy vzoriek pitných vôd v laboratóriu ALS Slovakia. Do konca roka nám výsledky laboratórnych analýz neboli doručené.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Gestor

ÚVZ SR (úlohy č. 2.1.1.)

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici (úlohy č. 2.1.2, 2.1.3.)

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

Zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.

Etapy riešenia

rok 2024 a ďalšie roky

2.1.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK (RIZIKOVÉ PRÁCE)

Anotácia

Viest' evidenciu rizikových prác za príslušný okres, región a SR podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií v znení neskorších predpisov. Prehodnotiť vydané rozhodnutia o určení rizikových prác (resp. profesií) podľa predchádzajúcich legislatívnych úprav. V rámci ŠZD sledovať najmä pracovné podmienky zamestnancov, mieru expozície zamestnancov a realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce. V rámci výkonu ŠZD tiež sledovať spôsob zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov, výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu. Uplatňovať databázu rizikových prác obsahovo zosúladenú s platnými právnymi predpismi na ochranu zdravia pri práci.

Realizačné výstupy

Získavať aktuálne údaje o:

- počte exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v jednotlivých okresoch, regiónoch a v SR podľa štandardných výstupov programu databázy ASTR,
- počte nových rizikových prác v danom roku,
- počte a druhu sankcií uložených zamestnávateľom za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce.

Sledovať vývoj zmien počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce (trendy) v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi.

Budovať centrálny register údajov a regionálne registre o:

- individuálnych meraniach expozícií pri pracovných činnostiach a pri výkone celej práce jednotlivých profesií na tvorbu databáz údajov o miere expozície rizikovým faktorom a na tvorbu reálnych profilov profesií tzv. „matric expozície profesií“, ktoré sa celosvetovo spracovávajú ako „job exposure matrices“ (JEMs) na potreby praxe a výskumu v ochrane zdravia pri práci podľa usmernenia odborom PPL ÚVZ SR,
- podmienkach práce u prípadov ohrozenia chorobou z povolania a u priznaných prípadov s chorobou z povolania.

Zosúladiť registrované údaje s požiadavkami národných a medzinárodných inštitúcií. Preskúmať možnosti prepojenia registra s ďalšími registrami na analýzy zdravotných rizík a využitie údajov k stanoveniu priorít vo výkone ŠZD a v usmerňovaní tvorby zdravých pracovných podmienok a ochrany zdravia pri práci.

V roku 2024 pracovať na zjednotení postupov pri kategorizácii rizika a zaraďovaní prác do kategórií jednotlivými RÚVZ v SR s cieľom odstrániť nejednotnosť v posudzovaní. Prehodnotiť situáciu z hľadiska expozície pri práci v súvislosti so zmenami limitov a so sprísňovaním požiadaviek na účinnú ochranu zdravia pri práci vrátane kontroly používania primeraných OOPP.

V roku 2024 pokračovať v tvorbe databázy údajov o hluku a vibráciách z často používaných strojov, nástrojov a zariadení na účely hodnotenia expozície a následne zdravotného rizika pracovníkov v štruktúre podľa usmernenia z ÚVZ SR.

Realizovať konzultačné porady na RÚVZ v sídle kraja pre všetky RÚVZ v kraji k prešetrovaným podozreniam na choroby z povolania s cieľom posudzovania pracovných podmienok a zdravotných rizík pri práci vo vzťahu k zisteným chorobám a poškodeniam zdravia u pracovníkov. Frekvenciu konzultačných porád si dohodnú príslušné RÚVZ v kraji.

Stav plnenia k 31.12.2023:

V roku 2023 evidujeme v okrese Prešov a Sabinov 2 174 pracovníkov zaradených do 3. a 4. kategórie, z toho je 642 žien. K poklesu počtu zamestnancov došlo z dôvodu výmeny technológií a postupného prehodnocovania rizík u väčších zamestnávateľov a taktiež z dôvodu vyradenia zdravotníckych zamestnancov (lekárov, zdravotných sestier, sanitárov, zdravotníckych asistentov, upratovačiek) z 3 kategórie pre faktor práce SARS-CoV-2.

Najčastejšie sa vyskytujúcim rizikovým faktorom v pracovnom prostredí s najväčším počtom exponovaných zamestnancov je hluk, nasledujú chemické látky a zmesi, biologické faktory, záťaž teplom a chladom a vibrácie.

K 31.12.2023 evidujeme 93 organizácií, ktoré majú rozhodnutím RÚVZ vyhlásené rizikové práce.

Na základe návrhov firiem bolo vydaných 27 rozhodnutí, ktorými boli práce zaradené do 3. a 4. kategórie, z toho 2 rozhodnutia pre nové právne subjekty, 20 rozhodnutí bolo vydaných na základe prehodnotenia rizík. O vyradenie prác z kategórie rizikových prác požiadalo 5 subjektov.

Evidencia rizikových prác je vedená v programe ASTR.

Štátny zdravotný dozor na pracoviskách s vyhlásenými rizikovými prácami bol vykonaný v 17 organizáciách. Na odstránenie zistených nedostatkov sme vydali 3 pokyny. Jednalo sa prevažne o nové objektivizácie faktorov práce po zavedení nových technológií do prevádzky, z dôvodu zníženia počtu zamestnancov resp. poklesu výroby.

Uložili sme 2 sankcie – za neplnenie opatrení na úseku ochrany zdravia zamestnancov (nebola vykonaná objektivizácia po realizovaných úpravách na pracoviskách a výmene technológie, nebolo vykonané nové posúdenie rizík).

Konzultačné porady na RÚVZ v sídle kraja k prešetrovaným podozreniam na choroby z povolania s cieľom zefektívniť posudzovanie pracovných podmienok a zdravotných rizík pri práci vo vzťahu k zisteným chorobám a poškodeniam zdravia u pracovníkov sa v roku 2023 nerealizovali.

2.1.2 ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z LÁTOK A ZMESÍ KLASIFIKOVANÝCH AKO TOXICKÉ

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v zákone 355/2007 Z. z. a nariadení vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Postupovať v súlade so zákonom č. 67/2010 Z. z. a s jednotnou „chemickou“ legislatívou EÚ týkajúcou sa registrácie, hodnotenia, autorizácie, obmedzovania, klasifikácie, označovania a balenia chemických látok a zmesí, ktorá sa vzájomne dopĺňa s legislatívou na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci s chemickými látkami a zmesami. Aktualizovať a zosúladiť terminológiu v príslušných právnych predpisoch. Cielene kontrolovať zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri výrobe, skladovaní, predaji a zaobchádzaní s látkami a zmesami klasifikovanými ako toxické (GHS06), ktoré boli doposiaľ klasifikované ako veľmi toxické a toxické látky a zmesi. Zabezpečovať poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov a zamestnancov. Získavanie údajov o likvidácii obalov a nepoužiteľných zvyškov od látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06) a ďalej sledovať ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín“ vydaného na príslušný rok.

Realizačné výstupy

Zosúladenie terminológie.

Získanie údajov o:

- vykonaných previerkach zameraných na plnenie opatrení na ochranu zdravia pri práci s toxickými látkami a zmesami,
- klasifikácii látok a zmesí podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS, o oboznámení sa zamestnancov s kartami bezpečnostných údajov (KBÚ) a o expozičných scenároch a stanovených DNEL a DMEL v KBÚ

- vydaných osvedčeniach o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami (na základe skúšky pred komisiou a bez vykonania skúšky na základe overenia dĺžky odbornej praxe),
- vydaných osvedčeniach o odbornej spôsobilosti na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie,
- mimoriadnych situáciách a haváriách a ich dôsledkoch.

Dosiahnuť zvýšenie miery uvedomenia si zdravotných rizík vyplývajúcich z expozície zamestnancov a obyvateľstva toxickým látkam a zmesiam. Overenie formou kontrolných listov informovanosti zamestnancov.

V roku 2024 pokračovať v práci pri implementácii zmien v legislatíve týkajúcich sa povinnosti praktickej prípravy na prácu s vybranými toxickými látkami a prípravkami, osobitne s diizokyanátmi.

Stav plnenia k 31.12.2023 :

Evidujeme 18 organizácií, v ktorých sa používajú toxické a veľmi toxické chemické látky a zmesi. Jedná sa o stabilné spoločnosti s rovnakým výrobným programom a rovnakou škálou používaných chemických látok. Tieto organizácie majú vydané súhlasné rozhodnutie RÚVZ na používanie toxických a veľmi toxických chemických látok a zmesí, vypracované prevádzkové poriadky, pracovníci riadiaci práce s nebezpečnými chemickými faktormi spĺňajú podmienku odbornej spôsobilosti, skladovanie prípravkov je zabezpečené v účelových skladoch.

Prípravky na chemickú ochranu rastlín sú sezónnym tovarom, ktorý sa najčastejšie nakupuje na priamu spotrebu. Pokračuje trend obmedzovania činností s toxickými a veľmi toxickými chemickými látkami a zmesami a pri chemickej ochrane rastlín sa toxické a veľmi toxické látky a zmesi používajú len výnimočne.

Štátny zdravotný dozor bol vykonaný v dvoch poľnohospodárskych organizáciách zabezpečujúcich chemickú ochranu rastlín. Nedostatky neboli zistené.

V roku 2023 RÚVZ v Prešove vydal 23 osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s toxickými a veľmi toxickými chemickými látkami a zmesami. Preskúšaných bolo 8 žiadateľov.

Nemali sme hlásené žiadne podozrenie na profesionálne poškodenie zdravia, otravu prípadne haváriu.

2.1.3 ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z KARCINOGENÝCH A MUTAGENÝCH FAKTOROV VRÁTANE AZBESTU A Z LÁTKO POŠKODZUJÚCICH REPRODUKCIU A NARÚŠAJÚCICH ENDOKRINNÝ SYSTÉM

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Vyhľadávať pracovné postupy a technológie s použitím chemických karcinogénov a mutagénov. Zamerať sa aj na vyhľadávanie a posudzovanie expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu, ktoré sú

podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS v rámci svojej triedy nebezpečnosti zaradené v kategórii 1A alebo 1B a na látky narúšajúce endokrinný systém. Objektivizovať expozíciu, zavádzať nové meracie a hodnotiace metódy expozície týmto látkam (BET, priame, nepriame). Vytvárať a viesť databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. Cieľene vyhľadávať pracovné procesy súvisiace so zvýšenou expozíciou azbestu (búracie, stavebné činnosti) a nariaďovať účinné opatrenia na minimalizáciu expozície zamestnancov a obyvateľstva a na zvyšovanie uvedomovania si súvisiacich zdravotných rizík a možností účinnej prevencie.

Realizačné výstupy

Získavať aktuálne údaje:

- o počtoch zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi podľa kategórií rizika v jednotlivých organizáciách, okresoch, regiónoch a v SR,
- o vývoji zmien a trendov v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi,
- o jednotlivých organizáciách, v ktorých sa pracuje s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi a kde sa vyskytujú pracovné procesy s rizikom chemickej karcinogenity,
- doplniť údaje o látkach poškodzujúcich reprodukciu a látkach narúšajúcich endokrinný systém,
- dosiahnuť zvýšenie miery uvedomenia si zdravotných rizík vyplývajúcich z expozície zamestnancov a obyvateľstva karcinogénnym a mutagénnym faktorom vrátane azbestu ako aj z expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu a látkam narúšajúcim endokrinný systém.

Zameriavať sa aj na búracie a rekonštrukčné práce pri odstraňovaní azbestových materiálov v exteriéroch aj v interiéroch budov. Pozornosť venovať odstraňovaniu a opravám odpadových a kanalizačných rúr z azbestových materiálov v bytových jadrách v budovách na bývanie.

Overenie formou kontrolných listov informovanosti zamestnancov.

V roku 2024 pracovať na zjednotení postupov pri kategorizácii rizika a zaraďovaní prác do kategórií jednotlivými RÚVZ v SR s cieľom odstrániť nejednotnosť v posudzovaní. Prehodnotiť situáciu z hľadiska expozície karcinogénom a mutagénom pri práci v súvislosti so zmenami limitov a so sprísňovaním požiadaviek na účinnú ochranu zdravia pri práci vrátane kontroly používania primeraných OOPP.

Stav plnenia k 31.12.2023 :

Evidujeme 19 pracovísk v ktorých sa používajú látky klasifikované ako karcinogény, respektíve sa jedná o pracovný proces s rizikom chemickej karcinogenity.

V rámci ŠZD sa zameriavame na udržiavanie zodpovedajúcej úrovne, alebo primerané vylepšenie pracovných podmienok v organizáciách používajúcich karcinogénne a mutagénne látky.

V okrese Prešov a Sabinov má oprávnenie na likvidáciu azbestu 11 spoločností. V roku 2023 bolo vydaných 253 rozhodnutí k sanačným prácam, ktoré súviseli s likvidáciou azbestu, pre spoločnosti zabezpečujúce likvidáciu stavebných materiálov obsahujúcich azbest. Na likvidáciu strešných krytín bolo vydaných 225 rozhodnutí, likvidáciu stúpačiek v bytových domoch 18 rozhodnutí a na balenie a odvoz už demontovanej strešnej krytiny 10 rozhodnutí. Firmy majú oprávnenie ÚVZ na výkon týchto prác. Povinnosť predkladať

oznámenie o činnosti si splnilo cca 90 % organizácií. ŠZD bol vykonaný v jednej spoločnosti zabezpečujúcej sanáciu eternitovej strechy.

Najväčší počet exponovaných zamestnancov karcinogénnym a mutagénnym faktorom je vo FNŠP J.A. Reimana v Prešove (cytostatiká). Za rok 2023 bolo spotrebovaných 29 722 ampúl s obsahom cytostatík.

2.1.4 ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z BIOLOGICKÝCH FAKTOROV PRI PRÁCI VRÁTANE NOVÝCH BIOLOGICKÝCH FAKTOROV, OSOBITNE VÍRUSU SARS CoV-2

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci v znení NV SR č. 333/2020.

Pri činnosti, pri ktorej by mohlo vzniknúť riziko z expozície biologickým faktorom vrátane poranenia alebo nákazy pri vykonávaní zdravotníckych činností, musí zamestnávateľ určiť povahu, stupeň a trvanie expozície zamestnancov týmto biologickým faktorom, aby mohol posúdiť akékoľvek riziko pre zdravie alebo bezpečnosť zamestnancov a prijať potrebné opatrenia. Dôraz sa kladie na pracovné podmienky, organizáciu práce s biologickými faktormi, na bariérovú ochranu zdravia vrátane používania respirátorov, ochranných odevov na celé telo a ďalších OOPP. Uplatňovanie ochranných opatrení a úrovni ochrany zdravia pri práci je nutné realizovať podľa prílohy č. 5 nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z.

Medzi biologické faktory 3. skupiny, ktoré môžu spôsobiť závažné ochorenie ľudí a predstavujú vážne nebezpečenstvo pre zamestnancov z hľadiska možnosti ich nákazy ako aj riziko rozšírenia v populácii, bol zaradený v roku 2020 nový vírus SARS CoV-2 spôsobujúci chorobu COVID-19. V súčasnosti už je k dispozícii účinná profylaxia v podobe očkovania proti nákaze vírusom SARS CoV-2 a zdokonaľuje sa liečba špecifickými virostatikami proti novým variantom vírusu.

Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť pri všetkých činnostiach, pri ktorých je riziko pre zdravie zamestnancov pri práci s biologickými faktormi primeraný zdravotný dohľad a operatívne komunikovať s príslušným orgánom verejného zdravotníctva.

Vybrané úrady verejného zdravotníctva v SR a spolupracujúce zdravotnícke zariadenia sa zapoja do medzinárodne riešených štúdií v záujme prevencie a ochrany zdravia pred ochorením COVID-19.

Realizačné výstupy

Participovať na riešení projektu EÚ „Orchestra“ podľa kontraktu s Komisiou EÚ v oblasti získavania a diseminácie nových poznatkov v záujme ochrany zdravia pri práci.

Aktívne pracovať na projekte EÚ „Prevencia rakoviny v práci“ (CPW) zameranom na rozšírenie zdravotného dohľadu pri práci o preventívne aktivity na ochranu pred rakovinou z infekčných agens (HPV, HCV, HP).

Rieši: RÚVZ Banská Bystrica v spolupráci s ÚVZ SR.

Stav plnenia k 31.12.2023 :

Za rok 2023 evidoval RÚVZ so sídlom v Prešove 154 zamestnancov v riziku biologických faktorov - SARS CoV-2 (z toho bolo 118 žien). Jednalo sa o zdravotníckych zamestnancov (lekári, sestry, zdravotnícki asistenti, sanitári, upratovačky) na pracoviskách – odberové miesta, COVID oddelenia a ambulancie.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Gestor

ÚVZ SR

Cieľ

Napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

Špecifické ciele

- navrhovať a usmerňovať realizovanie intervenčných aktivít zameraných na znižovanie zdravotných rizík zo životného štýlu, z práce a z pracovného prostredia,
- navrhovať a usmerňovať zlepšovanie pracovného prostredia a zdravotného stavu zamestnancov v spolupráci so zamestnávateľmi, SZČO a PZS (prostredníctvom poradní zdravia pri RÚVZ v SR, projektu Zdravé pracoviská, a i.),
- poskytovať odborné poradenstvo zamestnávateľom a zamestnancom zamerané na prevenciu zdravotných rizík a ochranu zdravia pri práci s osobitným zameraním na malé a stredné podniky,
- zapájať sa do európskych informačných kampaní vedených európskymi inštitúciami, zameraných na informovanie o povinnostiach zamestnávateľov v ochrane zdravia pri práci, komunikovanie o zdravotných rizikách z faktorov práce a pracovného prostredia, hľadanie efektívnych spôsobov ochrany a podpory zdravia pri práci a realizáciu vhodných preventívnych opatrení,
- realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi,
- zvyšovať odbornú a technickú vybavenosť pracovísk na poskytovanie odborného poradenstva a vykonávanie objektívnych zisťovaní, priebežne zvyšovať efektívnosť pracovných postupov,
- zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov o kombinovanom pôsobení faktorov z práce, pracovného prostredia a faktorov životného štýlu, a o možnosti zosilňovania až znásobenia ich negatívnych účinkov na zdravie,
- zlepšiť prevenciu chorôb z povolania prostredníctvom médií zverejňovaním informácií o trendoch vývoja rizikových prác na národnej a regionálnej úrovni spolu s príčinami ich vzniku a informácií o výskyte a trendoch vývoja chorôb z povolania v Slovenskej republike spolu s príčinami ich vzniku,
- zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov prostredníctvom médií o možnostiach ochrany a podpory zdravia pri práci a pri zmene návykov v spôsobe života na vytváranie psychickej, fyzickej a sociálnej pohody a zabezpečiť, aby verejnosť bola včas informovaná o nových predpisoch na ochranu zdravia pri práci,
- intenzívne medializovať a propagovať význam ochrany zdravia pri práci a činnosť orgánov verejného zdravotníctva tak, aby sa táto oblasť (v aspektoch prevencie i represie) lepšie dostala do povedomia zamestnávateľov, zamestnancov a ďalších subjektov,
- vydávať odborné príručky, informačné a propagačné materiály pre zamestnávateľov a zamestnancov na účely propagácie tém ochrany zdravia pri práci a právnych predpisov na ich lepšie pochopenie a uplatňovanie,
- informovať odbornú a laickú verejnosť o otázkach ochrany zdravia pri práci prostredníctvom odborných konferencií a seminárov vrátane vedeckých a medzinárodných, ktoré budú odborne garantovať vzdelávacie a výskumné inštitúcie.

Etapy riešenia

rok 2024 a ďalšie roky

2.2.1 ZDRAVÉ PRACOVISKÁ

Riešiteľské pracoviská

Vybrané RÚVZ v SR

Anotácia

Prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu zamestnancov prostredníctvom aktivít poradní zdravia, propagovať u zamestnávateľov intervenčné programy. Zamerať sa na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. Osobitne poskytovať poradenstvo malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi. Vychádza sa z poznatku, že zamestnanec, ktorý je informovaný a vzdelaný o spôsobe a miere rizika sa správa tak, že miera jeho zdravotného rizika sa významne zníži. Usmerňovať PZS v SR.

Realizačné výstupy

Zvýšenie informovanosti o vzájomne pôsobiacich faktoroch práce a životného štýlu.

Údaje o prebiehajúcich intervenčných programoch v podnikoch, počty podnikov a osôb zapojených do programov podpory zdravia pri práci.

Údaje o počtoch podnikov zapojených do projektu a konkrétne informácie o každom podniku: prevádzka, výrobné zameranie, realizované výkony v rámci projektu a ich výsledky, objektivizácie faktorov práce a pracovného prostredia, intervenčné aktivity zamerané na ochranu a podporu zdravia pri práci.

Údaje o regionálnych aktivitách zameraných na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi.

Meranie účinnosti programov meraním prevalencie rizikových faktorov v skupinách pracujúcej populácie.

2.2.2 EURÓPSKA INFORMAČNÁ KAMPAŇ EURÓPSKEJ AGENTÚRY PRE BOZP (OSHA BILBAO) ZAMERANÁ NA PREVENCIU ZDRAVOTNÝCH A BEZPEČNOSTNÝCH RIZÍK PRI PRÁCI

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Anotácia

Realizovať informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov, zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci podľa aktuálne vyhlásenej témy kampane. Aktívne sa zapojiť do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. V prípade potreby spolupracovať s orgánmi inšpekcie práce a NIP (národné kontaktné miesto OSHA) a realizovať spoločné previerky podľa aktuálnej témy kampane.

Realizačné výstupy

Údaje o realizovaných intervenčných a informačných aktivitách zameraných na aktuálnu tému kampane.

Informácie o aktivitách v rámci Európskeho týždňa BOZP.

Informácia o spolupráci s orgánmi inšpekcie práce a NIP.

Stav plnenia k 31.12.2023:

Poradenstvo v otázkach ochrany zdravia pri práci sme poskytovali pri konzultáciách resp. pri výkone štátneho zdravotného dozoru.

Deň otvorených dverí sa uskutočnil v 42. týždni. Záujem zo strany podnikateľov bol o náležitosti zaradzovania prác do kategórií, vyhlasovanie rizikových prác, o povinnostiach zamestnávateľov na úseku ochrany zdravia, prešetrovanie a priznávanie chorôb z povolania, výkon lekárskeho prehliadok pri nástupe do zamestnania a pod.

Spoločná previerka s inšpekciou práce bola vykonaná v spoločnosti Eco-Pack a.s., Budovateľská 50 Prešov – výroba kartónových obalov. Štátny zdravotný dozor bol zameraný na plnenie povinností zamestnávateľa na úseku ochrany zdravia. Za neplnenie povinností uvedených v § 30 zákona NR SR č. 355/2007 Z. z. bola prevádzkovateľovi udelená sankcia.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Anotácia

Sol' je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeljej populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Etapy riešenia

I. Etapa:

1. RÚVZ v sídle kraja odobrať najmenej 10 vzoriek hotových pokrmov (5 vzoriek uzavretý systém a 5 vzoriek verejné stravovanie / každé RÚVZ) (celé obedové menu) a 3 vzorky chleba alebo pekárske výrobky (od výrobcov SR) v ZSS na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli.

T: 31. 12. 2024

Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

2. Výsledky spracované podľa komodity v tabuľkovej forme zaslať na RÚVZ so sídlom v Trenčíne v termíne do 30. 01. 2025

Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

II. Etapa

Pripraviť záverečnú správu za SR v termíne do 30. 03. 2025 – RÚVZ so sídlom v Trenčíne v spolupráci s ÚVZ SR.

Výstupy

Záverečná správa - pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov, chleba a pečiva v zariadeniach spoločného stravovania uzatvoreného typu.

Vyhodnotenie výsledkov k 31.12.2023

Podľa usmernenia krajskej odborníčky boli v prevádzke uzavretého stravovania (zariadenie sociálnej starostlivosti) odobraté vzorky hotových pokrmov - celé obedové menu pozostávajúce z polievky, mäsového pokrmu a prílohy a 1 vzorka pekárskeho výrobku na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli.

Vzorky vyhovelí požiadavkám predpisov. Výsledky boli zaslané na RÚVZ so sídlom v Poprade.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Anotácia

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

Etapy riešenia

I. etapa: február 2022 - november 2022: odborne – metodická príprava monitoringu; následný zber údajov a analýzy vzoriek, kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) za časové obdobie jedného mesiaca (§ 10 vyhlášky č. 533/2007); dodržiavanie pitného režimu.

II. etapa: 1. štvrt'rok 2025 – vyhodnotenie monitoringu - záverečná správa

Výstup

Záverečná správa obsahujúca údaje o úrovni plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) klientov v zariadeniach sociálnych služieb. Výsledky sa uplatnia pre ciele výkon kontrol v týchto typoch zariadení, budú prejednané so zodpovednými prevádzkovateľmi týchto zariadení.

Ukončenie úlohy

31. december 2024

Záverečná správa

31. marec 2025

Vyhodnotenie výsledkov k 31. 12. 2023:

V roku 2023 bolo skontrolovaných 5 zariadení sociálnych služieb (ZSS) - v meste Prešov 3 a v meste Sabinov 2.

Časové obdobie vyhodnoteného jedálneho lístka: 1. 08. 2023 – do 31. 08. 2023, 1 mesiac, odobraná celodenná strava zo dňa 16.9.2023.

Laboratórnymi analýzami bolo zisťované percentuálne plnenie OVD (hodnoty v %) v ukazovateľoch - **energetická hodnota** (v 1 ZSS bola splnená, v 1 ZSS nižšia, v 3 ZSS bola vyššia), **bielkoviny** - hodnoty zistené vo všetkých 5 ZSS boli vyššie, **tuky** - v 1 ZSS bola zistená vyššia hodnota, v 4 ZSS bola zistená nižšia hodnota, **sacharidy** - v 1 ZSS boli zistené vyššie hodnoty, v 4 ZSS boli zistené nižšie hodnoty, **chlorid sodný** - vo všetkých 5 ZSS bola nižšia hodnota.

Podľa programu Alimenta bolo zistené:

energetická hodnota - v 2 ZSS bola zistená nižšia hodnota a v 3 ZSS bola zistená vyššia hodnota ako je % plnenia OVD, **bielkoviny** - zistené hodnoty vo všetkých 5 ZSS boli vyššie ako je % plnenia OVD, **tuky** - zistené hodnoty vo všetkých 5 ZSS boli vyššie ako je % plnenia OVD, **sacharidy** - v 1 ZSS boli zistené nižšie hodnoty a v 4 ZSS boli zistené vyššie hodnoty ako je % plnenia OVD, **tekutiny** - v 4 ZSS boli zistené nižšie hodnoty a v 1 ZSS bola zistená vyššia hodnota ako je % plnenia OVD.

Podľa programu Alimenta **za týždeň** v 1 sociálnom zariadení služieb boli hodnoty v ukazovateľoch - energetická hodnota (KJ), bielkoviny, tuky a sacharidy vyššie ako je % plnenia OVD, u tekutín boli zistené nižšie hodnoty ako je % plnenia OVD.

Všetci prevádzkovatelia zariadení si plnili povinnosť overovania podľa § 26 ods. 4 písm. i zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov - zabezpečovali výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa odporúčaných výživových dávok (4 zariadenia v programe „CYGNUS“ a 1 zariadenie v programe „DODS“).

Správa z kontroly bola zaslaná na ÚVZ SR.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Anotácia

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohy II alebo akákoľvek zložku alebo technologickú pomocnú látku odvodenú z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave.

Etapy riešenia

I. etapa: máj 2022 – máj 2024 - analýza potravín na alergény a posúdenie správnosti označenia.

II. etapa: september 2024 – vyhodnotenie výsledkov a posúdenie správnosti označenia.

Výstupy

Záverečná správa. Informácie o potvrdených alergénoch, ktoré neboli uvedené na potravinách alebo v blízkosti predaja potravín budú vyhodnotené, dôvody, v akom procese či už výroby, manipulácie alebo len označenia došlo k pochybeniu bude riešené. Zistené výsledky budú súčasťou analýzy rizika pre plánovanie úradnej kontroly potravín s ohľadom na obsah alergénov.

Ukončenie úlohy

31. október 2024

Záverečná správa

31. október 2024

Vyhodnotenie výsledkov k 31. 12. 2023:

Na stanovenie prítomnosti alergénov boli odobraté 2 vzorky hotových pokrmov zo zariadení spoločného stravovania.

Predpokladané alergény

- vo vzorke č. 1 sójové bôby a výrobky zo sójových bôbov,
- vo vzorke č. 2 vajcia a výrobky z vajec.

Vzorky boli vyšetrené v laboratóriu Veterinárneho a potravinového ústavu, Hlinkova 1, Košice.

V obidvoch vzorkách bola zistená prítomnosť vyšetrovaných alergénov. Tieto alergény neboli označené v pokrmoch. V obidvoch prípadoch bude začaté správne konanie vo veci uloženia pokuty.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025 (NAPPO)

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľská pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Anotácia

V súvislosti s epidemickým nárastom prevalencie obezity v celosvetovom meradle vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity detskej a dorastovej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická inaktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Uvedené faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení.

Súčasťou projektu je aj získavanie údajov o antropometrických charakteristikách detí vybraných vekových skupín v súvislosti so stúpajúcim trendom výskytu obezity prostredníctvom projektu COSI. V roku 2019 sa zrealizovala druhá etapa tohto projektu v nadväznosti na predchádzajúcu etapu, realizovanú v roku 2015.

Etapy riešenia

Každoročne od roku 2015 do roku 2025 realizovať priority a) b) a c). Každé tri roky realizovať aktivity v rámci priority d):

a) Podpora zdravého štartu do života

- zamerať sa v rámci poradní zdravia na matky s deťmi na materskej dovolenke. Výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity realizovať v zariadeniach kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- zabezpečiť kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov s cieľom zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity.
- podporovať poskytovanie desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne

- zabezpečiť edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, mliečného programu pre deti, programu školské ovocie
- zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy,
- kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania,
- kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovať pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov,
- zisťovať počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach,
- posudzovať energetickú a biologickú hodnotu stravy,
- kontrolovať pestrosť stravy,
- kontrolovať dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- zúčastňovať sa pracovných porád pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi
- v spolupráci s odborními školstva na krajskej úrovni a Spoločnými školskými úradmi na okresnej úrovni zrealizovať školenie pracovníkov školského stravovania

d) Podpora pohybových aktivít

- realizovať monitoring TV podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklima a pod.),
- v rámci výkonu ŠZD sledovať využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení,
- sledovať využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy (plaváreň, športová hala, verejné ihrisko),
- sledovať realizáciu malých foriem telesnej výchovy v školách, napr. využívanie telovýchovných chvíľok, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok a pod.
- monitorovať využitie hodín TV v rámci hygieny pedagogického procesu: počet hodín TV do týždňa, zaradovanie hodín TV do rozvrhu hodín, percento cvičiacich žiakov a študentov na hodinách TV, poskytovanie LTV – zdravotné cvičenia pre žiakov,
- v pravidelných intervaloch (1x za 3 roky) sledovať počty a zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV
- zisťovať možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

- realizácia meraní telesných parametrov detí
- zadávanie získaných antropometrických údajov a údajov, získaných z dotazníkov, do pripravených tabuliek v exceli
- zaslanie vyplnených tabuliek gestorovi

Realizačné výstupy

- počet edukovaných matiek v oblasti zdravého stravovania a pohybovej aktivity detí

- počet zariadení s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre vytvorenie zdravšieho prostredia
- počet škôl s obmedzením automatov so sladenými nápojmi
- počet škôl umožňujúcich odbornému personálu ZŠS vzdelávanie vo výžive
- počet škôl s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre realizáciu telovýchovných aktivít
- vypracovanie sumárnej správy projektu bude slúžiť ako podklad pre odpočet aktivít plnenia Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025

Trvanie projektu

1.11.2015 – 31.12.2025

Termín ukončenia:

r. 2025

Stav plnenia k 31.12.2023

a) Podpora zdravého štartu do života

Aktivity zahrnuté do tohto bodu v roku 2023 neboli vykonávané.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

V roku 2023 v rámci kontroly predávaného sortimentu v školách vykonali pracovníčky OHDM kontroly v **3 školských bufetoch**. Kontroly zahŕňali aj kontrolu dodacích listov predávaného sortimentu potravín. Cieľom bolo zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných tzv. zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity. Kontroly boli zamerané tiež na plnenie povinností a požiadaviek v priestoroch prevádzok bufetov.

Porušenia zákona v dodržiavaní sortimentu bufetov neboli zistené, pracovníci bufetov boli usmerňovaní v oblasti ponuky zdravých druhov potravín t.j. potravín so zníženým množstvom prebytočnej energie, obmedzenie potravín s vysokým obsahom soli. Presadzovali sme zavádzanie desiat zo školskej jedálne.

V zariadeniach spoločného stravovania sa vykonávala tiež kontrola hygienických podmienok prípravy a podávania stravy, zostavovania jedálnych lístkov, počtu stravujúcich sa detí a mládeže, pestrosti stravy, realizácie pitného režimu detí a ich zapojenie do školského mliečného programu a programu školské ovocie.

Školský mliečny program sa v jednotlivých školách rieši v zmysle metodického usmernenia č. 12/2008 zo 6. októbra 2008 k realizácii nariadenia vlády SR č. 339/2008 Z.z. o poskytovaní pomoci na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov pre deti v materských školách, pre žiakov na základných školách a pre žiakov na stredných školách v znení nariadenia vlády SR č. 342/2009 Z. z. a metodického usmernenia 16/2009-R z 27. augusta 2009, ktorým sa mení a dopĺňa vyššie citované usmernenie a má slúžiť na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov u detí a mládeže v čase vyučovania. Školský mliečny program je realizovaný v školských jedálniach pri ZŠ a MŠ zdravotne a odborne spôsobilým personálom. Skladovanie mlieka je zabezpečené v chladiacich zariadeniach. Rovnako program školské ovocie je realizovaný stravovacími zariadeniami v školách.

V oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí v šk. r. 2022/2023 bolo do programu
- „Školské mlieko“ zapojených v okrese Prešov **180 škôl**, v okrese Sabinov **57 škôl**.
- „Školské ovocie“ zapojených v okrese Prešov **203 škôl**, v okrese Sabinov **61 škôl**.

- **Diétne stravovanie** je zabezpečené v 18 ŠJ pre celiatikov, v 7 ŠJ pre diabetikov a v 7 ŠJ sa pripravuje šetriaca diéta. Pracovníčky ktoré pripravujú diétnu stravu absolvovali odborné školenia v spôsobe prípravy stravy a zostavovania jedálnička pre jednotlivé diéty.
- Výkon ŠZD bol zameraný aj na **sledovanie pitného režimu** v základných a stredných školách s cieľom zvýšiť informovanosť detí a mládeže o potrebe konzumácie zdravotne bezchybnej vody a preferovať zdravotne vyhovujúce nápoje. V rámci edukácie o dôležitosti pitného režimu bola preferovaná konzumácia pitnej vody a nesladených nápojov. Pitná voda je deťom a žiakom zabezpečená v každej triede (umývadlo na ruky s tečúcou pitnou vodou). Priebežne pri výkone štátneho zdravotného dozoru sme kontrolovali poskytovanie pitného režimu pri podávaní stravy, resp. počas pobytu detí v školských zariadeniach.

V roku 2023 bolo **odobratých 37 vzoriek pitných vôd** na laboratórne vyšetrenie RÚVZ Prešov, z toho 6 vzoriek v mikrobiologických ukazovateľoch a 3 vzorky v chemických ukazovateľoch nevyhovovalo kritériám Vyhlášky MZ SR č. 91/2023 Z. z., ktorou sa ustanovujú ukazovatele a limitné hodnoty kvality pitnej vody a kvality teplej vody, postup pri monitorovaní pitnej vody, manažment rizík systému zásobovania pitnou vodou a manažment rizík domových rozvodných systémov. Po vykonaných nápravných opatreniach a opätovnom laboratórnom rozbere vzoriek kvalita pitných vôd spĺňa kritéria Vyhlášky MZ SR č. 91/2023 Z. z., ktorou sa ustanovujú ukazovatele a limitné hodnoty kvality pitnej vody a kvality teplej vody, postup pri monitorovaní pitnej vody, manažment rizík systému zásobovania pitnou vodou a manažment rizík domových rozvodných systémov.

Pitný režim v školských zariadeniach je zabezpečený hygienicky vyhovujúcim spôsobom (pitná voda z vodovodu, ktorej kvalita spĺňa kritéria Vyhlášky MZ SR č. 91/2023 Z. z., ktorou sa ustanovujú ukazovatele a limitné hodnoty kvality pitnej vody a kvality teplej vody, postup pri monitorovaní pitnej vody, manažment rizík systému zásobovania pitnou vodou a manažment rizík domových rozvodných systémov). V prípade nevyhovujúceho zásobovania, je zriaďovateľom predškolských a školských zariadení uložené opatrenie na zabezpečenie vyhovujúcej kvality pitnej vody a do doby jej zabezpečenia sa zdržať prevádzky.

- počet stravujúcich sa detí a mládeže v zariadeniach pre deti a mládež v regionálnej pôsobnosti RÚVZ Prešov mal do roku 2023 narastajúci trend. V roku 2023 sa v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež stravovalo 88,97 % detí a mládeže.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania

Vzdelávanie pracovníkov zariadení školského stravovania sa vykonáva priebežne počas výkonu ŠZD, resp. osobnými alebo telefonickými konzultáciami. Edukácia je zameraná najmä na základné požiadavky na priestory zariadenia školského stravovania, postupy pri výrobe pokrmov a nápojov podľa zásad správnej výrobnéj praxe, zavedenie a dodržiavanie systému HACCP, zabezpečenie zdravotnej neškodnosti vyrábaných pokrmov a nápojov, dodržiavanie požiadaviek na skladovanie potravín, surovín a hotových pokrmov a nápojov, zabezpečenie odberu vzoriek hotových pokrmov, dodržiavanie zásad osobnej hygieny.

d) Podpora pohybových aktivít

V rámci monitoringu TV podmienok bolo vykonaných 6 kontrol zameraných na dodržiavanie príslušnej legislatívy. Nebolo zistené porušenie legislatívnych požiadaviek. V rámci prevádzky boli dodržiavané prevádzkové poriadky telovýchovných zariadení. V rámci

prestávok a ŠKD boli k dispozícii ihriská a plochy na rozvíjanie aktívneho odpočinku a cvičení. Niektoré telocvične pri školách sú využívané aj na mimoškolské aktivity v rámci krúžkov.

V rámci monitoringu TV podmienok bolo odobratých **14 vzoriek** z detských **bazénov**.

Dve vzorky vody z detských bazénov nezodpovedali kritériám Vyhlášky MZ SR č.308/2012 Z. z. o požiadavkách na kvalitu vody, kontrolu kvality vody a o požiadavkách na prevádzku, vybavenie prevádzkových plôch, priestorov a zariadení na prírodnom kúpalisku a na umelom kúpalisku v bakteriologických a chemických ukazovateľoch. Po vykonaných nápravných opatreniach a opätovnom laboratórnom rozboře vzoriek kvalita bazénových vôd spĺňala kritéria uvedenej vyhlášky.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

Aktivity zahrnuté do tohto bodu v roku 2023 neboli vykonávané.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

Všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Anotácia

Stravovacie návyky detí a žiakov nepochybne vo významnej miere formuje aj škola, resp. školské zariadenie. Významným prvkom je existencia zariadení školského stravovania (školských jedální), v ktorých je ponúkaná strava prísne kontrolovaná so zameraním na potrebný obsah jednotlivých zložiek a nutričov. Úplne iná je situácia pri predaji doplnkových jedál v školských bufetoch (ďalej len „bufet“) a školských predajných automatoch (ďalej len „automat“). V ich prípade neexistuje taká prísna regulácia predaja a ponuky jedál a nápojov. Preto je cieľom projektu v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný. Ide najmä o zákaz predaja potravín s vysokým obsahom cukrov, nápojov a výrobkov s obsahom alkoholu, kofeínu, chinínu a energetických nápojov. Podľa návrhu zákona sa majú v bufetoch a automatoch umiestnených v školách a v školských zariadeniach predávať najmä zdravé jedlá a zdravé nápoje, ako sú ovocie a zelenina v čerstvom stave, celozrnné výrobky a cereálne výrobky, mlieko a mliečne výrobky so zníženým obsahom tukov a nápoje bez konzervačných prípravkov, pridaného cukru a umelých sladidiel. Rozsah predaja zdravých

doplňkových jedál má tvoriť najmenej 2/3 z celkového sortimentu ponuky bufetu alebo automatu.

Etapy riešenia

Priebežne celoročne kontrolovať predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru.

Realizačné výstupy

- čiastkové správy za jednotlivé časové obdobia predkladať gestorovi na ÚVZ SR vždy do 31.12. príslušného kalendárneho roku,
- záverečnú správu z projektu spracuje ÚVZ SR.

Stav plnenia k 31.12.2023

V okresoch Prešov a Sabinov evidujeme celkom 34 bufetov. Celkovo bol vykonaný štátny zdravotný dozor v 3 prevádzkach školských bufetoch zameraných najmä na predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v týchto prevádzkach. Kontroly boli vykonané na 3 stredných školách, kde sú umiestnené školské bufety. Kontroly boli zamerané na plnenie povinností a požiadaviek v priestoroch prevádzok bufetov, kde neboli zistené nedostatky. Zameranie kontrol bol najmä na sortiment ponúkaný v bufetoch.

Sortiment bufetov pozostával z celozrnných a cereálnych výrobkov, mlieka a mliečnych výrobkov, bezlaktózových výrobkov, ovocia a zeleniny v čerstvom stave, stolových a minerálnych vôd, ovocných a zeleninových štiav a nektárov bez konzervačných látok a s obsahom pridaného cukru do 5 g/100 ml, bežného pečiva, sladkých pekárskych výrobkov, cukroví, trvanlivého pečiva (piškóty, croissanty a pod.), slaných výrobkov (chipsy, kreky, snacky a pod.), nealkoholických nápojov bez obsahu taurínu, kofeínu a chinínu, lahôdkarských výrobkov dovážaných od schválených výrobcov, doplnkového sortimentu (školské potreby, drogistický tovar, hygienické potreby a pod.) V prevádzke sa vykonávalo dopekávanie mrazených slaných a sladkých pekárskych výrobkov priamo v bufete.

Požiadavka v zariadeniach pre deti a mládež, v ktorom prebieha výchova a vzdelávanie detí a žiakov, aby sortiment tovaru v bufetoch, automatoch a iných formách ambulantného predaja bol výživovo hodnotný a neobsahoval komodity uvedené v § 7 ods. 3 písm. a) vyhl. 75/2023 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež bola splnená. Cukrovinky alebo slané výrobky, najmä slané zemiakové lupienky, slané kreky alebo slané tyčinky nepresahovali 50 % podiel na celkovom sortimente tovaru.

Porušenia zákona v dodržiavaní sortimentu bufetov neboli zistené, pracovníci bufetov boli usmerňovaní v oblasti ponuky zdravých druhov potravín t.j. potravín so zníženým množstvom prebytočnej energie, celozrnné a cereálne výrobky, mlieko a mliečne výrobky, ako aj ich bezlaktózové alternatívy, rastlinné nápoje, obmedzenie potravín s vysokým obsahom soli.

Čiastková správa z projektu bola k 31.12.2023 zaslaná ÚVZ SR.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Gestor

NCZI

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, vybrané regionálne nemocnice, RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Anotácia

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúcich poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZSR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

Etapy riešenia

Rok 2019 – pilotný projekt:

- nahlásenie zodpovednej osoby za každý RÚVZ v SR
- nadviazanie kontaktu zodpovednej osoby s vedením vybranej nemocnice
- komunikácia pracovníkov RÚVZ s príslušnými pracovníkmi oddelení (lekár, vrchná sestra)
- priebežné odoberanie vyplnených dotazníkov pracovníkmi RÚVZ -vyplnenie excelovských tabuliek pracovníkmi RÚVZ
- zaslanie vyplnených tabuliek zodpovednými osobami na NCZI mailom

Realizačné výstupy

- získanie prehľadu o situácii v oblasti výskytu detských úrazov na Slovensku
- zlepšenie systému štatistických hlásení v rámci Národného registra úrazov

Trvanie projektu

r. 2019 a priebežne voliteľne podľa požiadaviek a možností NCZI

Termín ukončenia

Priebežne podľa požiadaviek gestora.

Stav plnenia k 31.12.2023

V roku 2023 sa projekt nerealizoval.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Cieľ

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení.

Úloha je cieleňá na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdraviu škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Anotácia

Vnútorné prostredie zariadení pre deti a mládež patrí medzi priority verejného zdravotníctva a je dôležitým environmentálno-zdravotným faktorom, ktorý priamo determinuje zdravie detí ako jednej z najzraniteľnejších skupín populácie.

V SR trávi denne viac ako 200 000 detí najútlejšieho veku podstatnú časť dňa vo vnútornom prostredí predškolských zariadení (materských škôl a iných prevádzkarní pre deti do 6 rokov veku). Nevyhovujúca kvalita vnútorného ovzdušia môže pôsobiť negatívne na pocit pohody, celkovú činnosť, výkonnosť i únavnosť detí počas ich pobytu v zariadeniach pre deti a mládež.

V súlade so súčasnými trendmi modernej energie pri trvalo udržateľnej spotrebe, ako aj v súlade s požiadavkami na zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov sa stáva nevyhnutnosťou realizácia systémov umelého riadeného vetrania s rekuperáciou vo všetkých typoch budov, vrátane zariadení pre deti a mládež. Väčšina odborníkov v oblasti technických zariadení budov ho považuje za neoddeliteľnú súčasť moderných, úsporných a zdravých stavieb, podporuje tento systém vetrania a považuje ho za systém budúcnosti.

Riziká, ktoré môžu vzniknúť pri nesprávnej realizácii, prevádzke alebo akomkoľvek zanedbaní starostlivosti o tento systém vetrania môžu byť veľmi vážne. Nedá sa vylúčiť, že takéto vetranie môže predstavovať z hľadiska ochrany zdravia nebezpečenstvo kontaminácie vnútorných priestorov zdraviu škodlivými fyzikálnymi, chemickými, biologickými a inými faktormi. Je úlohou verejných zdravotníkov venovať pozornosť budovám s týmto systémom vetrania z hľadiska posudzovania možných vplyvov na verejné zdravie.

Cieľom práce je analyzovať kvalitu vnútorného prostredia predškolských zariadení využívajúcich systém riadeného núteného vetrania z hľadiska dodržiavania požiadaviek platnej legislatívy (zák. č. 355/2007 Z. z. a vyhl. MZ SR č. 259/2008 Z .z.) na vetranie, tepelno-vlhkostnú mikroklimu a vykurovanie, zároveň preskúmať, či umelé vetranie môže predstavovať nebezpečenstvo kontaminácie vnútorných priestorov zdraviu škodlivými faktormi.

V rámci projektu sa v prvej etape predpokladá realizácia pilotného prieskumu za účelom získania údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, príp. získanie informácií o skúsenostiach z používania tohto systému.

V druhej etape by sa zapojili vybrané predškolské zariadenia v každom z 8 krajov SR a zrealizovalo by sa meranie vybraných faktorov vnútorného ovzdušia. Navrhnutá metodika

bude vychádzať z metodík použitých v štúdiách tohto typu v Európe. Cieľom navrhutej objektivizácie je umožniť sledovanie kvality vnútorného ovzdušia škôl prostredníctvom vybraných chemických, fyzikálnych a biologických faktorov dostupnou prístrojovou technikou.

Získané poznatky môžu byť využité pri tvorbe nových politík v oblasti prevencie vzniku alergických a respiračných ochorení u detí a zároveň na vytvorenie odporúčaní zameraných na zlepšovanie kvality prostredia v školách.

Etapy riešenia

Rok 2023 - realizácia prvej etapy, získanie údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, zhrnutie skúseností jednotlivých RÚVZ v SR z výkonu štátneho zdravotného dozoru, príp. zo sledovania vybraných fyzikálnych, chemických a biologických ukazovateľov kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach so systémom núteného vetrania, analýza získaných údajov, príprava metodiky pre merania vybraných faktorov vnútorného ovzdušia škôl, vytipovanie a kontaktovanie škôl za účelom meraní,

Rok 2024 - realizácia terénnej časti pilotného projektu, meranie vybraných parametrov ovzdušia v školách v chladnom období roka (január - február, príp. november - december), objektivizácia vybraných chemických (CO₂, prachové častice PM_{2,5} a PM₁₀), fyzikálnych (hluk, teplota, relatívna vlhkosť, rýchlosť prúdenia vzduchu) a biologických (alergény, plesne) faktorov dostupnou prístrojovou technikou,

Rok 2025 - vyhodnotenie výsledkov, formulácia záverov a odporúčaní, vypracovanie záverečnej správy, publikovanie výsledkov a záverov verejnosti a zástupcom škôl.

Realizačné výstupy

- čiastkové správy predložia jednotlivé RÚVZ gestorovi ÚVZ SR do 31.12.2023 a 31.12.2024,
- záverečnú správu z projektu spracuje ÚVZ SR,
- databáza údajov pre hodnotenie kvality vnútorného ovzdušia v predškolských zariadeniach a respiračného zdravia detí v rôznych regiónoch Slovenska,
- materiály pre informovanie verejnosti, tlačové správy,
- odporúčania pre rezort školstva.

Trvanie projektu

2023 - 2025

Termín ukončenia:

r. 2025

Stav plnenia k 31.12.2023

V roku 2023 sa projekt realizoval získavaním informácií o zavedenom nútenom vetraní v školských zariadeniach. Bolo zistené, že väčšina novostavieb bola s možnosťou využitím umelého vetrania priestorov buď celého objektu, alebo len v niektorých častiach prevádzok. Nútené vetranie je využívané najmä v častiach, kde nie je možné zabezpečiť prirodzené vetranie.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

Hodnotenie a analýza

V roku 2023 sa na odbore epidemiológie plnili všetky úlohy. Programy a projekty sú rozdelené do jednotlivých kapitol. Tieto kapitoly majú svoju štruktúru s krátkym popisom činnosti.

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Cieľ

1. Rozvoj a skvalitnenie prevencie ochorení preventabilných očkovaním, očkovania, monitorovania indikátorov imunizácie,
2. Príprava stratégií a opatrení pre NIP SR a odporúčaní na ich vykonávanie,
3. Zhromažďovanie údajov, monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním,
4. Zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie,
5. Odstránenie rozdielov v zaočkovaní, ktoré existujú najmä v ťažko dostupných marginálnych skupinách obyvateľstva (rómske komunity, migranti),
6. Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy),
7. Aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosti detskej i dospeljej populácie prostredníctvom výchovy odborných pracovníkov na všetkých úrovniach, laickej verejnosti, najmä mladých rodičov a médií,
8. Aktívna činnosť „Poradní očkovania“,
9. Príprava registra očkovaných osôb.

Anotácia

Pravidelné povinné očkovanie sa v Slovenskej republike vykonáva proti desiatim prenosným ochoreniam a to proti detskej obrne, záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, invazívnym hemofilovým nákazám, vírusovej hepatitíde B, osýpkam, mumpsu, ružienke a pneumokokovým invazívnym infekciám. Očkovacie schémy sú súčasťou očkovacieho kalendára na rok 2024, vypracovaného v súlade so zákonom č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia, vyhláškou MZ SR č. 585/2008 Z. z. v znení neskorších predpisov a odporúčaniami WHO, určených na povinné očkovanie detí.

Cieľom špecifickej prevencie je podstatná redukcia, eliminácia až eradikácia výskytu vybraných ochorení preventabilných očkovaním, a tým zlepšenie kvality života pri udržaní minimálne 95 % zaočkovanosti na celoslovenskej, krajskej a okresnej úrovni. Dôležité informácie overujúce účinnosť realizovaného očkovania a úroveň hladín protilátok proti jednotlivým infekčným pôvodcom ochorení preventabilných očkovaním vo všetkých vekových kategóriách poskytujú viacúčelové imunologické prehľady. Ostatné imunologické prehľady boli realizované v SR v roku 2018. Vzhľadom na aktuálnu epidemiologickú situáciu a na vlnu vojnových utečencov z Ukrajiny ako aj z iných krajín sa predpokladá výkon tejto úlohy v päťročných intervaloch.

Národný imunizačný program je súčasťou „Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike“.

Stav plnenia k 31.12.2023

Od 1.1.2023 nadobudol platnosť nový očkovací kalendár pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých. Bol vypracovaný v súlade s § 5 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v súlade s vyhláškou Ministerstva zdravotníctva SR č. 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení neskorších predpisov.

Očkovací kalendár platný od januára 2023 zahŕňa povinné pravidelné očkovanie detí proti záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, vírusovej hepatitíde typu B, hemofilovým invazívnym infekciám, detskej obrne, pneumokokovým invazívnym infekciám, osýpkam, ružienke, mumpsu a povinné preočkovanie dospelých proti diftérii a tetanu. Nový očkovací kalendár bližšie špecifikuje očkovanie hexavakcínou a očkovanie vakcínou proti pneumokokovým invazívnym ochoreniam, ktoré sa má vykonávať tromi dávkami v 3., 5. a v 11. mesiaci života, so zdôraznením podania prvej dávky najskôr v prvom dni desiateho týždňa života vzhľadom na epidemiologickú situáciu vo výskyte čierneho kašľa. Na povinné očkovanie dojčiat proti pneumokokovým invazívnym ochoreniam je určená 13-valentná konjugovaná vakcína alebo 10-valentná konjugovaná vakcína. Všetky dávky základného očkovania sa majú podať rovnakou očkovacou látkou. Preočkovanie dospelých proti záškrtu a tetanu sa vykonáva kombinovanou očkovacou látkou každých 15 rokov. V prípade prekročenia odporúčaného intervalu sa preočkovanie proti záškrtu a tetanu vykoná vždy len jednou dávkou pokiaľ je v zdravotnej dokumentácii pacienta dokumentované základné očkovanie tromi dávkami očkovacej látky proti tetanu. Základné očkovanie dospelých proti záškrtu a tetanu tromi dávkami sa vykoná len v prípade, ak nie je dôveryhodná dokumentácia základného očkovania v minulosti. Prvé preočkovanie dospelých proti záškrtu a tetanu sa odporúča vo veku 30 rokov a ďalej každých 15 rokov.

V prípade, ak sa nevykoná očkovanie podľa schémy uvedenej v očkovacom kalendári, postupuje sa v súlade s Prílohou č. 2a vyhlášky MZ SR č. 442/2019 Z.z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MZ SR č. 585/2008 Z.z.

Všetci očkujúci lekári, t. j. všeobecní lekári pre deti a dorast, spolu 47 a taktiež praktickí lekári pre dospelých, spolu 89 boli oboznámení s očkovacím kalendárom pre rok 2023.

V roku 2023 sa Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Prešove podobne ako po iné roky zapojil do kampane Európskeho imunizačného týždňa (EIW), ktorý prebiehal od 23. apríla do 29. apríla 2023.

V rámci Európskeho imunizačného týždňa RÚVZ so sídlom v Prešove realizoval spolu 20 aktivít. Z celkového počtu aktivít bolo 13 zameraných na laickú verejnosť. Informácia o prebiehajúcom EIW 2023 bola uverejnená na webovej stránke RÚVZ, informačnom paneli RÚVZ Prešov, na facebookovej stránke RÚVZ Prešov, na webovom sídle mesta Prešov, a taktiež bol uverejnený článok v Prešovskom Večerníku. V rámci poradenskej činnosti bola laickej verejnosti v 8 prípadoch poskytnutá informácia o očkovaní: 7x telefonicky a v jednom prípade bola informácia podaná písomne.

Z celkového počtu bolo 7 aktivít realizovaných u zdravotníckych pracovníkov. Na Strednej zdravotníckej škole Sládkovičova v Prešove bola realizovaná prednáška o zvýšení povedomia o ochoreniach preventabilných očkovaním. Prednášky sa zúčastnilo spolu 24 študentov a zároveň na tejto škole bol 3x realizovaný projekt očkovanie hrou, kde sa zúčastnilo 77 študentov (3 triedy). Na druhej Strednej zdravotníckej škole v Prešove bol realizovaný taktiež projekt očkovanie hrou. Projektu sa zúčastnila jedna trieda s 29 študentmi. Tento projekt bol zo strany študentov hodnotený veľmi pozitívne.

V rámci poradenskej činnosti bola 2 lekárom telefonicky poskytnutá informácia o očkovaní proti meningitíde.

V roku 2023 odborní pracovníci odboru epidemiológie Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Prešove vykonali kontrolu povinného pravidelného očkovania, v rámci ktorej bola kontrolovaná úroveň zaočkovanosti vo všetkých všeobecných ambulanciách pre deti a dorast v okrese Prešov a Sabinov.

Vyhodnotenie výsledkov kontroly očkovania v okrese Prešov a Sabinov bolo vykonané v zmysle usmernenia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky č. ÚVZSR/OI/2460/22666/2023 zo dňa 24.7.2023 za obdobie od 1.9.2022 do 31.8.2023

V okrese Prešov bol v porovnaní s predchádzajúcim kontrolovaným obdobím zaznamenaný nárast zaočkovanosti o 0,5%, v okrese Sabinov bol zaznamenaný pokles zaočkovanosti o 3,7%. Zaočkovanosť sa v okrese Prešov pohybovala v rozsahu od 91,4% do 96,0% (minulý rok od 90,9% - 94,1%). V okrese Sabinov sa zaočkovanosť v kontrolovanom období pohybovala v rozsahu od 92,1% do 96,9% (minulý rok od 95,8% do 97,5%).

Zaočkovanosť nižšia ako 95% bola v okrese Prešov zistená v 9 druhoch očkovania (základné očkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis, vírusovej hepatitíde B, hemofilovým invazívnym ochoreniam, poliomyelitíde v ročníku narodenia 2021; očkovanie proti pneumokokovým invazívnym ochoreniam v ročníku narodenia 2021; základné očkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde v ročníku narodenia 2021; preočkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde v ročníku narodenia 2011, preočkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde v ročníku narodenia 2010; preočkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde v ročníku narodenia 2016; preočkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde v ročníku narodenia 2017; preočkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis a poliomyelitíde v ročníku narodenia 2016, preočkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis a poliomyelitíde v ročníku narodenia 2009. V predchádzajúcom kontrolovanom období bola zaočkovanosť zistená v 8 druhoch očkovania. V okrese Sabinov zaočkovanosť nižšia ako 95% bola zistená v ôsmich kontrolovaných druhoch očkovania, v predchádzajúcom kontrolovanom období zaočkovanosť nižšia ako 95% nebola zistená.

Hranicu 90% zaočkovanosti nedosiahlo v okrese Prešov 18 a v okrese Sabinov 13 všeobecné ambulancie pre deti a dorast. V rámci kontroly povinného pravidelného očkovania bol v okrese Prešov zaznamenaný nárast počtu zdravotných kontraindikácií očkovania v porovnaní s predchádzajúcim rokom. V kontrolovanom období k 31.8.2023 bolo zistených 182 zdravotných kontraindikácií očkovania, z toho 58 trvalých a 124 dočasných. Minulý rok sme zaznamenali 93 kontraindikácií, z toho 27 trvalých a 66 dočasných. V 13-tich všeobecných ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast okresu Sabinov bolo zistených 35 zdravotných kontraindikácií očkovania, z toho 2 trvalé a 33 dočasných, čo predstavuje nárast celkového počtu zdravotných kontraindikácií v porovnaní s predchádzajúcim rokom (minulý rok 20 kontraindikácií, z toho 3 trvalých a 17 dočasných).

Výsledky kontroly očkovania **za Prešovský kraj** boli spracované na základe podkladov zaslaných z jednotlivých RÚVZ Prešovského kraja. Vo výsledkoch zaočkovanosti na úrovni Prešovského kraja bol zaznamenaný pokles zaočkovanosti pod úroveň 95% a to v 1 druhu očkovania (94,8% - preočkovanie MMR v 5. roku života v ročníku narodenia 2017). Zaočkovanosť u ostatných druhov povinného očkovania detí prekročila 95%. Zaočkovanosť sa pohybovala v rozsahu od **94,8%** do **96,8%**. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zvýšeniu zaočkovanosti o 0,5% v prípade očkovania, u ktorého bolo zaznamenané najnižšie percento. Predchádzajúci rok sa zaočkovanosť pohybovala v rozsahu od 94,3% - 96,6%.

Na okresnej úrovni bola v Prešovskom kraji pri kontrole očkovania zistená zaočkovanosť v rozsahu od **88,7%** do **100%** (predchádzajúci rok v rozsahu od 88,8% do 100%).

Zaočkovanosť nižšia ako 95% bola evidovaná v ôsmich okresoch Prešovského kraja (v okrese Kežmarok, Levoča, Prešov, Sabinov, Vranov nad Topľou, Bardejov, Svidník a

Stropkov). V predchádzajúcom kontrolovanom období bola zaočkovanosť nižšia ako 95% zaznamenaná v 5 okresoch Prešovského kraja. V ostatných okresoch Prešovského kraja nebola evidovaná nižšia zaočkovanosť ako 95%. V Prešovskom kraji je evidovaných 173 všeobecných ambulancií pre deti a dospelých. Hranicu 90% zaočkovanosti nedosiahlo 43 všeobecných ambulancií pre deti a dospelých, čo predstavuje 24,9% (predchádzajúci rok 90 % úroveň zaočkovanosti nedosiahlo 15,7% zo všetkých všeobecných ambulancií pre deti a dospelých).

V rámci kontroly povinného pravidelného očkovania v Prešovskom kraji bol zistený výrazný nárast počtu zdravotných kontraindikácií očkovania. V kontrolovanom období k 31.8.2023 bolo zaznamenaných 471 kontraindikácií, z toho 315 dočasných – 66,9% a 156 trvalých – 33,1% (v predchádzajúcom kontrolovanom období zaznamenaných 313 kontraindikácií očkovania – 221 dočasných a 92 trvalých). V kontrolovanom období bolo v Prešovskom kraji nariadené mimoriadne očkovanie dvoma Regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva, a to RÚVZ so sídlom v Prešove (očkovanie proti VHA + očkovanie proti invazívnym meningokokovým ochoreniam) a RÚVZ so sídlom v Poprade (očkovanie proti TBC). V kontrolovanom období k 31.8.2023 bola v Prešovskom kraji hlásená **1 nežiadúca reakcia v súvislosti s očkovaním** (v okrese Levoča - lokálna) - predchádzajúce kontrolované obdobie 2 nežiadúce reakcie. Úmrtie v súvislosti s očkovaním hlásené nebolo. Pri výkone očkovania v jednotlivých okresoch Prešovského kraja neboli zistené žiadne závažné nedostatky. V jednotlivých okresoch Prešovského kraja neboli pri výdaji a transporte vakcín do pediatrických ambulancií zistené nedostatky.

Výsledky kontroly očkovania za Prešovský kraj boli následne zaslané na celoslovenské spracovanie na ÚVZ SR.

Aj napriek ťažkej situácii bola aj v roku 2023 venovaná zvýšená pozornosť ochoreniam preventabilných očkovaním. U týchto ochorení sa zisťuje hlavne predchádzajúce očkovanie.

Odbor epidemiológie vykonáva pravidelné poradenstvo v oblasti očkovania a očkovania pred cestou do zahraničia. Tento rok sa pracovníci odboru zúčastnili online vzdelávacích akcií, seminárov a odborných podujatí v oblasti vakcinológie: ako napr. Vakcinologický kongres.

6.2. SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Cieľ

1. Znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní infekčných ochorení a tým dosiahnutie zlepšenia kvality života,
2. Skvalitnenie surveillancie prenosných ochorení,
3. Edukácia obyvateľstva v problematike prenosných ochorení.

Dosiahnutie cieľa si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný, odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup a epidemiologický informačný systém.

Anotácia

Infekčné ochorenia sú závažným zdravotným, ekonomickým i sociálnym problémom. V súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia je potrebné zabezpečiť vysokú úroveň ochrany pred infekčnými ochoreniami s dodržaním etických hodnôt a neporušovaním existujúcich kódexov správania. Veľkú pozornosť si vyžaduje možné ohrozenie zdravia našich obyvateľov zvonku, teda importovanými nákazami prostredníctvom príst'ahovalcov a zvyšujúcim sa cestovným ruchom, ako aj hrozba ochorení vyvolaných novými alebo „staronovými“ patogénnymi mikroorganizmami. Skvalitnenie epidemiologického dohľadu, zhromažďovania údajov, monitorovania, kontroly a hlásenia prenosných ochorení, zlepšenie

laboratórnej spolupráce a monitorovanie rezistencie na ATB sú dôležité pre ochranu našich občanov a zvyšujú schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami. Ochrana pred infekčnými ochoreniami musí byť zabezpečená na všetkých úrovniach za účasti národných, regionálnych a miestnych orgánov v súlade s vnútroštátnymi predpismi. Pre rozvoj verejného zdravotníctva v oblasti infekčných ochorení je potrebné zlepšiť informovanosť verejnosti a odstrániť všetky rozdiely, aby mali občania SR rovnaký prístup k zdravotníckej starostlivosti bez ohľadu na pohlavie, vek, etnický pôvod, vzdelanie alebo miesto bydliska. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly prenosných ochorení v Slovenskej republike a k nemu vypracovaných akčných plánov.

Stav plnenia k 31.12.2023

V roku 2023 bola vykonávaná surveillance prenosných ochorení v okresoch Prešov a Sabinov na základe hlásení od ošetrovujúcich lekárov a mikrobiologických laboratórií.

Následne bola vykonávaná analýza ochorení za jednotlivé mesiace za okresy Prešov a Sabinov. Výsledky analýz ochorení boli pravidelne zasielané elektronicky na uvedené adresy

- riaditeľovi, primárom, nemocničným epidemiológom FNŠP J.A. Reimana v Prešove,
- Regionálnym úradom verejného zdravotníctva v Prešovskom kraji,
- Regionálnemu úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici,
- Regionálnej veterinárnej a potravinovej správe Prešov
- Laboratóriu synlab slovakia s.r.o.
- Poliklinike ProCare Prešov a Poliklinike Sabinov

Analýza výskytu prenosných ochorení v okrese Prešov a Sabinov za rok 2022 bola spracovaná vo VS v termíne do 24.4.2023. Analýza výskytu prenosných ochorení v Prešovskom kraji za rok 2022 bola spracovaná na základe výstupov z Epidemiologického informačného systému a na základe podkladov zaslaných z jednotlivých RUVZ Prešovského kraja v termíne do 12.5.2023.

Pri vykonávaní protiepidemických opatrení a epidemiologikom vyšetrovaní jednotlivých prípadov ochorení zároveň prebiehala individuálna edukácia obyvateľstva v oblasti prenosných ochorení.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Cieľ

1. Posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení na Slovensku.
2. Posilnenie kontroly zaočkovanosti populácie proti prenosným chorobám v SR.
3. Harmonizácia surveillance infekčných ochorení v SR s európskou sieťou surveillance TESSy (EÚ).
4. Integrácia hlásenia prenosných ochorení s IS E-Health – E Zdravie (hlásenie podozrení a výskytu prenosných ochorení z ambulantných ako aj lôžkových ZZ vrátane, nozokomiálnych nákaz, hlásenia pozitívnych výsledkov z oddelení klinickej mikrobiológie, zber údajov o očkovaní).
5. Integrácia na eHealth pre vytváranie registra očkovaných osôb (úloha je prepojená s .

plnením úlohy 6.1.

6. Využívanie a ďalší rozvoj redizajnovanej verzie IS EPIS v rámci projektu Integrovaný systém úradov verejného zdravotníctva v SR spoločnom prostredí pre OPEVS.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup a vytvorenie špecializovaných pracovných skupín, ktoré budú sledovať kvalitu hlásených údajov vybraných skupín prenosných ochorení. Zodpovední za činnosť jednotlivých pracovných skupín budú určení zamestnanci odborov/oddelení epidemiológie vybraných RÚVZ.

Pre dosiahnutie cieľov je potrebné pokračovať v príprave dokumentu „Štandardné postupy pre manažment prípadov infekčných ochorení“ v záväznom právnom formáte pre verejné zdravotníctvo.

Anotácia

Surveillance a kontrola infekčných ochorení na Slovensku bude posilnená používaním redizajnovaného epidemiologického informačného systému EPIS, v rámci projektu OP II. Súčasťou redizajnu je aj nasadenie nových integrácií okrem iného na NCZI, ktoré umožnia priame preberanie hlásení z eHealth. EPIS poskytuje centrálnu databázu individuálne hlásených prípadov prenosných ochorení, centrálnu databázu prípadov chrípky, chrípke podobných ochorení a hromadne hlásených akútnych respiračných ochorení, centrálnu databázu vyšetrení vykonaných v súkromných i štátnych laboratóriách a v NRC vo verejnom zdravotníctve ako aj databázu hlásení v systéme rýchleho varovania.

Súčasťou redizajnovaného IS EPIS je nový modul Register očkovania, ktorého funkciou je budovanie Národného registra očkovaní.

Tento projekt úzko súvisí s akčným plánom Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike – Funkčná sieť národných databáz pre zber a analýzu dát.

Plnenie úlohy je závislé od vybraných legislatívnych zmien v zákone 153/2013 o národnom zdravotníckom informačnom systéme a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Stav plnenia k 31.12.2023

Všetky prenosné ochorenia hlásené za okres Prešov a Sabinov sú zadávané do epidemiologického informačného systému EPIS. V roku 2021 to predstavovalo spolu 4 206 prenosných ochorení (okres Prešov 3353, okres Sabinov 853).

V súvislosti so surveillance ARO a CHPO sú na základe hlásení od praktických lekárov týždenne spracovávané analýzy výskytu ARO a CHPO v okrese Prešov a Sabinov a následne na základe hlásení z jednotlivých RÚVZ Prešovského kraja aj v Prešovskom kraji.

V systéme rýchleho varovania (SRV) sú spracovávané týždenné hlásenia a to v 7 kategóriách (akútne chabé obrny; epidémie; meningitídy/sepsy; osýpky, rubeola, parotitída; vírusové hepatitídy, iné informácie a VOC SARS CoV 2). Hlásenia sú spracovávané za okresy Prešov a Sabinov a Prešovský kraj.

Výstupy z informačného systému, mesačné analýzy slúžia na porovnávanie chorobnosti prenosných ochorení v okrese Prešov a Sabinov v jednotlivých mesiacoch roka a ako informácia o epidemiologickej situácii pre zdravotníkov ako aj pre verejnosť.

Špeciálne analýzy, ktoré je možné vytvoriť v rámci informačného systému EPIS boli na požiadanie poskytnuté pre potreby študentov rôznych stredných a vysokých škôl.

6.4. NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Cieľ

1. Zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach.
2. Využívanie incidenčného a prevalenčného sledovania NN podľa štandardných protokolov ECDC na princípe dobrovoľnosti a anonymity so spätnou väzbou k poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti.
3. Zabezpečenie distribúcie výsledkov sledovaní zapojeným nemocniciam, ako aj relevantným odborným spoločnostiam, MZ SR
4. Získanie údajov jednotnou metodikou v rámci krajín EU s cieľom možnosti porovnania s inými krajinami a v rámci nemocníc.
5. Posilnenie edukácie zamestnancov odborov/oddelení epidemiológie a klinických zdravotníckych pracovníkov v problematike surveillance nozokomiálnych nákaz, v oblasti intervenčnej epidemiológie pri výskyte NN vyvolaných závažnými nemocničnými patogénmi.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup, dobrú medziodborovú spoluprácu odborníkov verejného zdravotníctva a zdravotníckej starostlivosti, zdokonalenie a rozpracovanie legislatívy v oblasti nemocničnej epidemiológie zdravotníckych zariadení, vytvorenie štandardných pracovných postupov pre výkon štátneho zdravotného dozoru v zdravotníckych zariadeniach, zintenzívnenie edukačných pregraduálnych a postgraduálnych programov.

Anotácia

Požiadavky na posilnenie surveillance a kontroly závažných nozokomiálnych nákaz na rizikových lôžkových oddeleniach zdravotníckych zariadení (chirurgické smery, OAIM, JIS), realizácia výstupov prevalenčných sledovaní NN v zdravotníckych zariadeniach sú v súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia a odporúčaním Rady Európy o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií vzniknutých v súvislosti so zdravotnou starostlivosťou (2009/C 151/01). Skvalitnením surveillance a kontroly NN, kontroly hygienicko-epidemiologického režimu a bariérovej ošetrovateľskej techniky, manažmentu závažných NN a spätnej väzby k ošetrovateľom, ako poskytovateľom údajov o NN, môžeme významne ovplyvniť výskyt NN a zvýšiť bezpečnosť pacientov. Sledovanie mikrobiálnej rezistencie na ATB a biocídy, kontrola endemického osídľovania nemocníc nemocničnými polyrezistentnými kmeňmi, aplikácia správnych režimových opatrení, zlepšenie laboratórnej spolupráce, využitie existujúcich programov EÚ a edukácia odborníkov na kontrolu nemocničných infekcií sú neoddeliteľnou súčasťou všetkých programov zaoberajúcich sa zlepšením bezpečnosti pacientov v zdravotníckych zariadeniach. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike ak nemu vypracovaných akčných plánov: AP 6: Epidemiologické pracoviská pre prevenciu a kontrolu prenosných chorôb, AP 9: Prevencia nozokomiálnych nákaz v SR, Národný akčný plán antimikrobiálnej rezistencie v SR.

Stav plnenia k 31.12.2023

V roku 2023 boli pravidelne hlásené nozokomiálne nákazy zo zdravotníckych zariadení pôsobiacich v okrese Prešov. V okrese Sabinov nebol zaznamenaný výskyt NN. Všetky hlásené nozokomiálne nákazy sú zadávané v informačnom systéme EPIS a na základe ich závažnosti sú vykonávané protiepidemické opatrenia. V okrese Prešov a Sabinov sa v zdravotníckych zariadeniach vykonáva kontrola HER v zmysle platných právnych

predpisov priebežne, ako aj pri výskyte nozokomiálnych nákaz. Vzhľadom na najväčšie riziko vzniku nozokomiálnych nákaz sa zvýšená pozornosť venuje kontrole HER na JIS a operačných sálach jednotlivých oddelení FNŠP J. A. Reimana Prešov.

V okrese Prešov v roku 2023 boli nozokomiálne nákazy hlásené len FNŠP J. A. Reimana Prešov. V roku 2023 bolo hlásených spolu 913 nozokomiálnych nákaz.

Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) každoročne 5. mája pripomína, že hygiena rúk je jednou z najúčinnjších a najjednoduchších foriem prevencie šírenia infekcií. V roku 2023 sa RÚVZ so sídlom v Prešove opäť zapojil do kampane „Save Lives: Clean Your Hands“. Sloganom pre WHHD bolo „Urýchlíme akciu spoločne. Zachráň životy: umývaj si ruky.“ (Accelerate action together. SAVE LIVES: Clean Your Hands). Cieľom kampane boli - Udržiavanie globálnej dôležitosti hygieny rúk v zdravotnej starostlivosti a „zblížovanie ľudí“ na podporu zlepšovania hygieny rúk po celom svete, Posilnenie aktérov v oblasti zdravotnej starostlivosti kvôli urýchleniu vo vydávaní opatrení na zlepšenie hygieny rúk a prevencie a kontroly infekcií v zdravotníckom zariadení.

RÚVZ so sídlom v Prešove v rámci aktivít k tejto kampani realizovalo 15 sterov z rúk zdravotníckych pracovníkov na overenie správnosti postupov v dezinfekcii rúk (7 na Internom odd. + JIS, 5 na odd. neurológie a 3 na odd. dermatovenerológie). Zároveň v tento deň v lôžkových častiach nemocnice (vrátane JIS oddelení) tunajší úrad vykonal praktický nácvik techniky správneho umývania a kontroly dezinfekcie rúk, pričom pomocou špeciálnej UV lampy bolo možné otestovať si správnu dezinfekciu rúk. Nácviku sa zúčastnilo spolu 48 zdravotníckych pracovníkov (7 lekárov, 32 sestier, 2 sanitári, 2 fyzioterapeuti, 3 upratovačky, 1 študent, 1 pomocný pracovník). Zo strany zdravotníckych pracovníkov bol uvedený praktický nácvik hodnotený veľmi pozitívne.

Zároveň bol vytvorený článok, ktorý bol vyvesený na webovej stránku úradu.

V roku 2023 bolo v rámci Slovenskej republiky v období apríl – jún 2023 vykonávané tretie bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a užívania antibiotík v nemocniciach poskytujúcich akútnu zdravotnú starostlivosť (BPS).

Ministerstvo zdravotníctva SR listom č. 14429-2023-OZS-4 zo dňa 17.2.2023 podporuje vykonanie sledovania vo všetkých zdravotníckych zariadeniach poskytujúcich akútnu zdravotnú starostlivosť.

Sledovanie bolo realizované podľa vypracovaného protokolu Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb (ECDC). Podľa protokolu bol vykonaný výber nemocníc tak, aby boli do sledovania zahrnuté nemocničné zariadenia rôznych veľkostí i zamerania (všeobecné i špecializované nemocnice). Každá nemocnica mala pridelený kód a všetky údaje boli ďalej spracovávané anonymne.

Všetky údaje boli zbierané na základ nahliadnutia do zdravotnej dokumentácie pacientov a využívané v súlade s Helsinskou deklaráciou a medzinárodnými etickými dokumentmi a využité len na účely BPS a nijakým spôsobom nebudú zasahovať do diagnostického ani terapeutického procesu.

Údaje pre potreby BPS zbierali vyškolení pracovníci odborov epidemiológie regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR v spolupráci s ústavnými epidemiológmi a hygienikmi.

Získané údaje sa zadávali do programu HelicsWin na spracovanie, po ich spracovaní bol zaslaný export údajov na Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trenčíne.

V súčasnosti sa ešte spracovávajú zaslané údaje vo forme exportov z programu HELICS.Win.

Spolu bolo zapojených 614 pacientov a 30 dotazníkov.

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Cieľ

1. Ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami.
2. Zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh.
3. Podporovať medzirezortnú spoluprácu.
4. Skvalitniť pripravenosť na pandémie chrípky a ďalšie vysoko nebezpečné nákazy (Ebola, MERSCoV, vtáčia chrípka, SARS), COVID-19, import osýpok, iné epidemiologicky závažné ochorenia prenášané článkonožcami, atď.).
5. Rozvíjať stratégiu spoločnej krízovej komunikácie.

Stav plnenia k 31.12.2023

Od 10.8.2010, kedy bola generálnou riaditeľkou ukončená pandémia chrípky A (H1N1)2009 sa až do súčasnosti nachádzame v post-pandemickej fáze. Neustále však prebieha monitorovanie výskytu prípadov SARI a ich hlásenie v epidemiologickom informačnom systéme a v SRV epidemiologického informačného systému. V roku 2023 v okrese Prešov neboli hlásené prípady ochorenia SARI, v okrese Sabinov taktiež nebol hlásený prípad SARI.

Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) zrušila 5. mája 2023 stav ohrozenia verejného zdravia medzinárodného významu v súvislosti s ochorením COVID-19 a pristúpilo sa k zrušeniu celoplošných verejno-zdravotných a sociálnych opatrení. Vírus SARS-CoV-2 zrušením plošných opatrení nezmizol, naďalej cirkuluje prakticky na celom svete a naďalej u ľudí vyvoláva ochorenie COVID-19. Mimoriadna situácia v súvislosti s ochorením COVID-19 bola ukončená 15. septembra 2023.

Vzhľadom k postupnému zlepšovaniu epidemiologickej situácie a postupnému uvoľňovaniu opatrení aj výskyt ochorení už nebol taký.

V roku 2023 podobne ako v predchádzajúcom roku boli evidované v okresoch Prešov a Sabinov zvýšené výskyt ochorenia COVID-19. Zaznamenaný bol epidemický výskyt v okrese Prešove. Protiepidemické opatrenia boli zabezpečené v plnom rozsahu, zároveň RÚVZ so sídlom v Prešove naďalej sleduje a monitoruje situáciu v oboch okresoch. Zároveň boli hlásené aj sporadické výskyt ochorenia.

V dôsledku začínajúcej pandémie COVID-19 nastal výrazný pokles surveillance chrípky. Vzhľadom na odporúčanie WHO a ECDC o zabezpečenie plynulého celosezónneho odberu vzoriek bolo nutné reaktivovať už dlhodobo zavedený systém zberu vzoriek biologického materiálu, do ktorého boli zapojení aj sentineloví lekári. Plánovaný začiatok sentinelového zberu bol 25.10.2021. Týždenný limit bol 2-5 vzoriek. Distribúcia a transport odobratých vzoriek z ambulancií do laboratória boli zabezpečené prostredníctvom RÚVZ so sídlom v Prešove. V roku 2023 sa pokračovalo v zabezpečovaní odberu vzoriek na chrípku. Sekvenáciu vykonávajú v laboratóriách Úradu verejného zdravotníctva SR v Bratislave, regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici, Košiciach a Trenčíne a vo Vedeckom parku UK Bratislava. Bioinformatická analýza obsiahlych sekvenčných dát všetkých SARS-CoV-2 vzoriek prebieha kompletne vo Vedeckom parku Univerzity Komenského. Výsledky spravovaných dát o variantoch a subvariantoch vírusu SARS-CoV-2 sú nahrávané do medzinárodných genomických databáz GISAID (Global Initiative on Sharing All Influenza Data) a ENA (European Nucleotide Archive), a tiež sú reportované do európskeho systému TESSy, ktorý spravuje ECDC.

6.6. ENVIROMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

6.6.1 Enviromentálna surveillance poliomyelitídy

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

Monitorovanie cirkulácie vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd zameraných na rozšírenie siete odberových miest s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses) v súvislosti s výskytom VDPV na Ukrajine a s utečeneckou vlnou vojnových utečencov z Ukrajiny ako aj z iných krajín.

Anotácia

Po úspešnej eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike je potrebné naďalej pokračovať vo všetkých aktivitách surveillance poliomyelitídy, ku ktorým patrí aj vykonávanie pravidelného virologického vyšetrenia odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterovírusov vo vonkajšom prostredí. Sledovanie cirkulácie poliomyelitických vírusov a iných enterovírusov vyšetrením odpadových vôd sa začalo v rámci surveillance poliomyelitídy vykonávať vo vybraných lokalitách Slovenska v roku 1970. Environmentálna surveillance spočíva vo virologickom vyšetrení odpadových vôd vykonávanom celoslovensky podľa nariadenia hlavného hygienika Slovenskej republiky. Vzorky sa odoberajú systematicky najmä vo väčších mestách a v utečeneckých táboroch a to v mieste vyústenia odpadových vôd do čističky odpadových vôd.

Realizácia k 31.12.2023

V roku 2023 sa realizovali odbery vzoriek odpadovej vody, ktoré boli zaslané na virologické vyšetrenie na RÚVZ so sídlom v Košiciach. Odbery vzoriek vôd boli vykonávané v termínoch, ktoré vypracovalo virologické laboratórium RÚVZ so sídlom v Košiciach. Odobraných bolo 6 vzoriek odpadovej vody, všetky s negatívnym výsledkom.

6.6.2 Environmentálna surveillance iných vybraných epidemiologicky významných patogénov v zmysle požiadaviek EK

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie epidemiologicky významných patogénov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na odporúčania EK.

Anotácia

Počas pandémie COVID-19 sa preukázala environmentálna surveillance SARS-CoV-2 ako nákladovo efektívny, rýchly a spoľahlivý zdroj informácií o šírení SARS-CoV-2 v populácii, prispievajúci ku genomickému a epidemiologickému dohľadu. V SR je vybudovaná sieť odberových miest geograficky rozložená na území SR, ktorá poskytuje reálny pohľad na cirkuláciu vírusu SARS-CoV-2 v celej krajine. Sieť je možné podľa epidemiologickej situácie použiť na zisťovanie iných epidemiologicky významných patogénov.

Realizácia k 31.12.2023

Monitoring odpadových vôd v SR na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2 bol začatý 02.05. 2021 a vykonáva sa pravidelne na týždennej báze v každom kraji SR. Od januára 2022 sa postupne spustila druhá fáza projektu k monitoringu odpadových vôd, kde dochádza k rozšíreniu monitoringu vo viacerých okresoch. V rámci SR sa zatiaľ zapojilo 62 ČOV. Prítomnosť vírusu vo vzorkách odpadových vôd sa stanovuje metódou RT-PCR a digitálnou dd-PCR. Vzorky sa odoberajú v spolupráci s jednotlivými prevádzkovateľmi čističiek odpadových vôd, regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva a vyšetrujú v NRC na ÚVZ SR.

Regionálne úrady verejného zdravotníctva (RÚVZ) odoberajú spolu s pracovníkmi čističiek odpadových vôd (ČOV) za presne stanovených podmienok približne 10 vzoriek týždenne zo všetkých krajov (v začiatkoch to bolo menej). Analýzu vzoriek na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2 naďalej vykonáva Národné referenčné centrum pre mikrobiológiu životného prostredia na Úrade verejného zdravotníctva SR, kam RÚVZ vzorky transportujú.

Z pohľadu reprezentatívnosti vzoriek epidemiológovia z RÚVZ dôsledne vytypovali sieť odberových miest (veľké krajské ČOV). Takto nastavený monitoring odpadových vôd nám dotvorí komplexnejší pohľad na to, v ktorých častiach Slovenska sa zvyšuje nárast počtu prípadov, respektíve vznikajú epidémie, alebo sa počet prípadov znižuje. Na lokality s narastajúcim počtom prípadov sa potom môžu epidemiológovia bližšie zamerať a nastaviť potrebné protiepidemické opatrenia. Monitoring odpadových vôd je užitočným doplnkovým nástrojom k analyzovaniu epidemiologickej situácie na Slovensku.

Vzhľadom na významný pokles detekcie RNA vírusu SARS-CoV-2 v odpadových vodách a dobrú epidemiologickú situáciu sa v roku 2023 (19.6.) pristúpilo k časovej a geografickej redukcii odberov a vyšetovania vzoriek odpadových vôd. Odbery sa vykonávajú každý nepárny týždeň, úprava a zvoz vzoriek zostáva nezmenený. V každom kraji sa vyšetrujú dve vzorky z minimálne dvoch odberových miest (Prešov + Poprad). Vzorky vôd sa spracovávajú, vyhodnocujú a nakoniec vyhotoví sumárna správa, ktorá je prístupná na webovej stránke. V prípade zhoršenia epidemiologickej situácie alebo prijatia prísnejších podmienok na odberovú sieť zo strany Európskej komisie sa pristúpi k opätovnému rozvinutiu monitoringu do stávajúcej podoby.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

Cieľ

HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tohto ochorenia zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnjším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. Základným cieľom Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike je obmedzovať šírenie vírusu HIV v SR a zmierňovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac dotýka. Národný program je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktoré patria aj mladí ľudia. Dôslednou realizáciou vzdelávacích aktivít v rámci plnenia úlohy sa očakáva zmena postojov a správania sa mladých ľudí v možných rizikových situáciách. Za kľúčové sa z pohľadu WHO považuje okrem kontinuálnej edukácie verejnosti a to najmä mladej generácie, vyhľadávanie pozitívnych v čo najskorších štádiách infekcie a pozitívnym zabezpečenie včasnej antiretrovírusovej liečby.

Anotácia

Vzhľadom na stále dospievajúcu novú generáciu je potrebné opakovane vykonávať preventívno – edukačné aktivity spojené s ich vzdelávaním a výchovou, aby boli mladí ľudia dostatočne informovaní o tom, čo je HIV/AIDS a ako majú chrániť seba a svojich najbližších. I napriek dostupnosti informácií, ktoré sú v dnešnej dobe k dispozícii, sa počet HIV pozitívnych stále zvyšuje.

Pri realizácii úlohy je možné využiť edukačné aktivity charakteru teoretického výkladu napríklad formou prednášky, besedy, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom so zameraním na témy dospievanie, výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu a rodičovstvu, zdravý životný štýl, prevencia sexuálne prenosných ochorení vrátane infekcie HIV/AIDS, význam Poradne prevencie HIV/AIDS (ostatné dve menované témy s určením pre starších žiakov a študentov). Uvádza sa, že zdravý životný štýl dokáže ovplyvniť výsledné zdravie približne z 50 percent. Nad zdravím máme o mnoho vyššiu kontrolu, ako sa všeobecne predpokladá. Je potrebné budovať testovacie kapacity a priblížiť sa čo najviac k rizikovým populáciám.

Stav plnenia k 31.12.2023

V roku 2023 projekt „Hrou proti AIDS“ nebol realizovaný. Na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Prešove je zriadená Poradňa prevencie HIV/AIDS, kde sa okrem poradenstva vykonávajú aj anonymné odbery biologického materiálu na vyšetrenie HIV protilátok. Odbery vykonáva RUVZ so sídlom v Prešove ako jediný v rámci RÚVZ Prešovského kraja. Realizované boli 14 odbery biologického materiálu (9 mužov a 5 žien) na virologické vyšetrenie vo vekovej kategórii 19-ročný – 45-ročných. Najčastejším dôvodom vyšetrenia bola u klientov prítomnosť rizikovej situácie - nechránený pohlavný styk.

Súčasne s činnosťou Poradne prevencie HIV/AIDS je v prevádzke telefonická linka prevencie HIV/AIDS, ktorá je dostupná počas pracovnej doby

Telefonicky a e-mailom nás kontaktovalo 82 osôb. Najčastejšími dotazmi boli možnosti vyšetrenia HIV protilátok, prenosu infekcie HIV a možnosti prevencie.

V tomto roku bolo vykonaných 13 besied u študentov stredných a základných škôl. Spolu sa zúčastnilo 325 osôb.

V rámci aktivít svetového dňa boja proti AIDS bola informácia uverejnená na webovej stránke a nástenke RÚVZ so sídlom v Prešove.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

Cieľ

Posilnenie informovanosti laickej verejnosti o význame očkovania v prevencii závažných prenosných ochorení, ktorým je možné predchádzať očkovaním. Zvýšenie vedomostí budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním, o rizikách súvisiacich s ich priebehom, možnými komplikáciami a následkami, o možnostiach a význame účinnej prevencie očkovaním za účelom udržania vysokej úrovne zaočkovanosti v Slovenskej republike.

Rozšírenie vedomostí o očkovaní ako aj o ochoreniach preventabilných očkovaním u žiakov stredných zdravotníckych škôl. Doplnenie vzdelávacieho programu v rámci predmetu preventívne lekárstvo o aktuálne informácie v oblasti vakcinológie.

Anotácia

Očkovanie patrí k významným a účinným spôsobom prevencie infekčných chorôb. Tvorí mimoriadne dôležitú súčasť zdravotnej starostlivosti o obyvateľstvo. V krajinách, kde je zaočkovanosť nízka, t. j. nie je dostatočná kolektívna imunita, dochádza k epidemickým výskytom mnohých, očkovaním preventabilných ochorení. ÚVZ SR a regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR zaznamenávajú nárast antivakcinačných aktivít. Správna informovanosť o očkovaní má jednoznačne pozitívny vplyv na podporu zaočkovanosti populácie. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly infekčných ochorení v SR a k nemu vypracovaných akčných plánov.

Realizácia k 31.12.2023

Na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Prešove je zriadená poradňa očkovania, ktorá poskytuje pre verejnosť poradenstvo a konzultácie v oblasti ochorení preventabilných očkovaním. Poradenstvo je zamerané na:

- problematiku povinného pravidelného očkovania osôb, ktoré dosiahli určený vek
- očkovania pred cestou do zahraničia
- problematiku odporúčaného očkovania
- očkovania detí s kontraindikáciami
- poradenstvo týkajúce sa očkovacieho kalendára, odstupov medzi jednotlivými očkovaniami

V rámci poradne očkovania bola v roku 2023 poskytnutá informácia týkajúca sa povinného očkovania, odporúčaného očkovania príp. očkovania pred cestou do zahraničia v 10 prípadoch (9x telefonicky a v jednom prípade bola informácia podaná písomne).

6.9. ZVÝŠENIE POVEDOMIA BUDÚCICH RODIČOV O OCHORENIACH PREVENTABILNÝCH OČKOVANÍM A VÝZNAME OČKOVANIA

Cieľ

Hlavným cieľom projektu je zvýšenie vedomostí budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a o význame očkovania za účelom udržania vysokej úrovne zaočkovanosti v Slovenskej republike.

Stav plnenia k 31.12.2023

V rámci tejto úlohy sa oddelenie epidemiológie RÚVZ so sídlom v Prešove do realizácie vzdelávacej aktivity pod názvom „Zvýšenie povedomia budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania“ v roku 2022 zapojilo.

Projekt bol realizovaný na dvoch stredných zdravotníckych školách v Prešove (SZŠ sv. Bazila Veľkého Prešov a SZŠ Sládkovičova Prešov. Na Strednej zdravotníckej škole Sládkovičova v Prešove bola realizovaná prednáška o zvýšení povedomia o ochoreniach preventabilných očkovaním. Prednášky sa zúčastnilo spolu 24 študentov a zároveň na tejto škole bol 3x realizovaný projekt očkovanie hrou, kde sa zúčastnilo 77 študentov (3 triedy). Na druhej Strednej zdravotníckej škole v Prešove bol realizovaný taktiež projekt očkovanie hrou. Projektu sa zúčastnila jedna trieda s 29 študentmi. Tento projekt bol zo strany študentov hodnotený veľmi pozitívne. Tento projekt bol zo strany študentov hodnotený veľmi pozitívne.

V roku 2023 sa Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Prešove, odbor epidemiológie sa zapojil do realizácie Projektu PERCH.

Cieľom tohto projektu je prispieť k realizácii Európskeho plánu v boji proti rakovine, ktorý podporuje úsilie členských štátov na rozšírenie očkovania dievčat a chlapcov proti HPV. S cieľom znížiť výskyt rakoviny krčka maternice a iných typov rakoviny, asociovaných s HPV počas nasledujúcich 10 rokov.

Odbor epidemiológie realizoval prednášky na tému – Očkovanie proti HPV na dvoch Stredných zdravotníckych školách v Prešove. Spolu sa obidvoch prednáškach zúčastnilo 54 študentov. Po odznení prednášok bol priestor na otázky. Zo strany študentov prednášky boli hodnotené pozitívne.

Zároveň bol všetkým pediatrom a gynekologickým ambulanciám okresu Prešov a Sabinov zaslaný dotazník na vyplnenie.

7. OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (BŽP, MŽP, CHA, FF)

7.1. MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredia a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: chrániť ľudské zdravie pred nepriaznivými účinkami kontaminovanej vody. Monitoruje sa výskyt rias, cyanobaktérií a vodných kvetov v prírodných vodných plochách a biokúpaliskách. Sleduje sa mikrobiologické osídlenie vôd so zreteľom na patogénne mikroorganizmy.

Monitorovanie kvality vôd vybraných lokalít, spolu s odberom vzoriek sa realizovalo na 13 lokalitách (9 prírodných vôd na kúpanie, 2 biokúpaliská, v jednom z biokúpalísk - zdroj vody). Celkový počet odobratých vzoriek bol 82, v nich bolo stanovených 320 ukazovateľov a vykonaných 949 analýz.

Monitoring prírodných vôd na kúpanie (prírodné kúpaliská, vody určené na kúpanie, vody s neorganizovanou rekreáciou):

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou zabezpečilo monitoring a odber na 5 lokalitách VN Veľká Domaša: Dobrá, Holčíkovce, Nová Kelča, Poľany a polostrov Krym. RÚVZ so sídlom vo Svidníku odobral vzorky z 2 lokalít VN Veľká Domaša: Tíšava a Valkov. RÚVZ so sídlom v Humennom realizoval monitoring na lokalite Laborec - vzdutie. RÚVZ so sídlom v Prešove odobralo vzorky z Prírodného kúpaliska Delňa. Spolu sa jednalo o 51 vzoriek. Makrofyty boli preskúmané pracovníkmi OMŽP RÚVZ Prešov na všetkých vodách určených na kúpanie (7 lokalít VN Domaša) vo voľnej vode a v obmývanej zóne, spolu v 14 vzorkách.

Monitoring biokúpalísk sa týkal: Biokúpalisko Lackovce (odber RÚVZ so sídlom v Humennom a objednávateľ) a Biokúpalisko Gaboltov (odber RÚVZ so sídlom v Bardejove). Sledoval sa aj zdroj vody pre Biokúpalisko Lackovce. Bolo odobratých 17 vzoriek.

Po vizuálnej kontrole, monitorovaní a hodnotení premnoženia cyanobaktérií na lokalitách bol vyhodnotený I. stupeň premnoženia cyanobaktérií (v zmysle prílohy č. 4 k vyhláške č. 309/2012 Z. z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie).

Biologické skúšky boli vykonané v 65 vzorkách prírodných vôd na kúpanie, stanovených bolo 167 ukazovateľov (cyanobaktérie, chlorofyl-a, feopigmenty, makrofyty) a vykonaných 661 analýz. Hodnoty počtu cyanobaktérií boli maximálne 1000 buniek/ml. Chlorofyl -a dosiahol maximálnu hodnotu 14,1 µg/l. V zmysle vyhlášky č. 308/2012 Z. z. o požiadavkách na kvalitu vody na prírodnom a umelom kúpalisku a vyhlášky č. 309/2012 Z. z. o požiadavkách na vodu určenú na kúpanie a jej prílohy č. 4 neboli prekročené limity vo všetkých ukazovateľoch.

Bakteriologické skúšky boli vykonané spolu v 68 vzorkách prírodných vôd na kúpanie a biokúpalísk, bolo stanovených 153 ukazovateľov a vykonaných 288 analýz. V zmysle vyhlášky č. 308/2012 Z. z. o požiadavkách na kvalitu vody na prírodnom a umelom kúpalisku boli prekročené medzné hodnoty v lokalite Laborec - vzdutie v ukazovateľoch Escherichia coli (EC) a črevné enterokoky (EK) v obidvoch odobratých vzorkách. Biokúpalisko Lackovce 2x nevyhovelo v ukazovateli Pseudomonas aeruginosa (PA).

Prehľad jednotlivých monitorovaných lokalít je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Lokalita	Počet vzoriek (CB, chl-a, feopigmenty, mikrobiológia)	Počet vzoriek (makrofyty)	Počet nevyhovujúcich vzoriek	Počet cyanobaktérií (bunky/ml)	Dominantné druhy cyanobaktérií
Domaša - Valkov	6	2	0	0,0,0,0,0,0	-
Domaša - Tíšava	6	2	0	0,0,0,0,0,0, 1000	Woronichinia naegeliana
Domaša - poloostrov Krym	5	2	0	60,0,0,0,0	Planktolyngbya sp.
Domaša - Nová Kelča	5	2	0	0,0,0,0,0	-
Domaša - Holčíkovce	5	2	0	0,0,0,0,0	-
Domaša - Poľany	5	2	0	0,0,0,0,0	-
Domaša -Dobrá	5	2	0	0,0,0,0,0	-
Laborec-vzdutie	2	-	2 (EC, EK)	40, 46	Oscillatoria limosa, Planktolyngbya sp.
Delňa	12	-	0	0,0,0,0,0,0,240, 10,0,0,30, 30	Planktolyngbya sp.
Biokúpalisko Lackovce - bazén	7	-	2 (PA)	-	-
Biokúpalisko Lackovce - zdroj	2	-	0	-	-
Biokúpalisko Gabolto	8	-	0	-	-

7.2. KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ A UMELÝCH KÚPALÍSK

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zabezpečiť prístup k vyhovujúcej a zdravotne bezpečnej pitnej vode, k sanitácii, a tiež zabezpečiť sledovanie kvality vôd na kúpanie. Sleduje sa kvalita vody a prostredia v zdravotníckych zariadeniach a umelých kúpaliskách mikrobiologickými, biologickými, ekotoxikologickými a chemickými skúškami. Zisťuje sa výskyt legionel a améb v umelých kúpaliskách vo vybraných zdravotníckych zariadeniach a v rehabilitačných zariadeniach.

V roku 2023 bolo v 591 vzorkách z umelých kúpalísk stanovených 1895 chemických ukazovateľov. V 602 vzorkách z umelých kúpalísk stanovených 3010 mikrobiologických ukazovateľov a 1204 biologických ukazovateľov.

Legionely boli stanovené v 10 vzorkách vôd z umelých kúpalísk. Vzorky vyhovelí určenému kritériu, podľa prílohy č. 2 k vyhláške č. 308/2012 Z.z. o požiadavkách na kvalitu vody na prírodnom a umelom kúpalisku. Stanovenie améb a legionel zo zdravotníckych zariadení nebolo v priebehu roka požadované.

7.3. MATERSKÉ MLIEKO

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredia a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zameranie na zníženie rizika ochorenia a poškodenia zdravia v dôsledku účinku nebezpečných chemických látok a biologických látok v období detstva.

Vo vzorkách materského mlieka z Banky ženského – materského mlieka oddelenia neonatológie FNŠP J. A. Reimana v Prešove sa sleduje nutričná kvalita monitorovaním biopozitívnych látok (obsah bielkovín, tuku, sacharidov a vápnika), sleduje sa účinnosť pasterizácie sledovaním mikrobiologickej kvality pred a po jeho pasterizácii. Zisťuje sa prítomnosť patogénnych mikroorganizmov v nepasterizovanom a pasterizovanom mlieku. V 16 vzorkách materského mlieka bolo stanovených 112 chemických ukazovateľov, výsledky sú uvedené v tabuľke. Na sledovanie mikrobiologickej kvality materského mlieka bolo vyšetrených 117 vzoriek pasterizovaného mlieka, v ktorých bolo spolu stanovených 468 ukazovateľov. Z nepasterizovaného mlieka boli vyšetrené 2 vzorky a stanovených 8 mikrobiologických ukazovateľov. Prítomnosť mikroorganizmov bola dokázaná len v pasterizovanom ženskom mlieku a to *Pseudomonas aeruginosa* 17 krát, *Staphylococcus aureus* 8 krát, *Enterobacter* sp. 7 krát, *Klebsiella oxytoca* 1 krát a *Klebsiella* sp. 3 krát. Kmeny SPA neboli testované na schopnosť tvoriť enterotoxín- NRC nevykonávalo v určitom čase toto stanovenie.

Tabuľka výsledkov chemických ukazovateľov vo vzorkách materského mlieka za rok 2023

Vz. č.	sušina	tuk	bielkoviny	sacharidy	vápnik	Energetická hodnota
	Vyjadrené v gramoch na 100 gramov					kJ/100 g
22	11,6	2,45	1,05	7,91	52,2	243
111	10,6	1,19	2,14	6,98	37,1	199
155	14,6	4,16	1,93	8,29	43,1	328
224	14,5	9,18	2,22	2,87	61,0	426
285	13,6	4,40	1,22	7,82	61,7	316
354	11,5	2,66	1,97	6,56	59,3	243
500	10,3	0,65	3,97	5,57	89,0	186
590	11,7	3,79	2,99	4,65	119	270
591	11,5	3,18	2,68	5,45	118	256
602	9,54	2,29	2,63	4,44	118	205
610	12,2	2,73	2,73	6,50	102	258
617	12,4	2,86	4,36	4,48	185	256
656	11,1	2,30	2,91	5,62	49,0	230
685	12,1	2,35	3,66	5,94	44,7	250
721	12,3	1,39	2,26	8,47	90,2	234
729	10,4	1,73	1,63	6,81	133	207

7.13 ANALÝZA CELKOVÉHO ARZÉNU V POTRAVINÁCH

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Prešove, OCHAP

11 vzoriek/ 1 ukazovateľ

Druh vzorky	Počet vzoriek	Rozsah stanovených hodnôt
Ryby	7	
Rybí olej z trešcej pečene		< 0,006 mg/kg (LOQ)
Tuniak drtený v slnečnicovom oleji - ISKA		<0,0012mg/kg (LOQ)

Tuniak vo vlastnej šľave		<0,0012mg/kg (LOQ)
Treska v majonézovej omáčke		<0,0012mg/kg (LOQ)
Pstruh pitvaný čerstvý		<0,0012mg/kg (LOQ)
Sumček africký – KLARIAS, chladený		<0,0012mg/kg (LOQ)
Filet z lososa atlantického s kožou, čerstvý, chladený		<0,0012mg/kg (LOQ)
Čaje, výž. doplnky	3	
YERBA MATÉ – bylenný čaj		<0,006 mg/kg (LOQ)
Pestrec Dr. Max		< 0,006 mg/kg (LOQ)
Pestres Dr. Max		< 0,006 mg/kg (LOQ)
Sójové výrobky	1	
Soja Produkt - Marinovaný tempeh, pasterizovaný sójový výrobok		< 0,0012 mg/kg (LOQ)

OCHAV:

Projekt vychádza z Odporúčania Komisie (EÚ) 2015/1381 z 10. augusta 2015 o monitorovaní arzenu v potravinách na účely zberu informácií do jednotnej databázy. Cieľom je monitoring obsahu celkového arzenu v potravinách, s dôrazom na potraviny určené pre dojčatá a malé deti, potraviny určené na osobitné lekárske účely a výživové doplnky.

V roku 2023 bolo analyzovaných 6 vzoriek balených dojčenských vôd. Prehľad výsledkov stanovenia celkového arzenu v jednotlivých vzorkách je uvedený v tabuľke.

Tabuľka výsledkov stanovenia celkového arzenu v dojčenských vodách

P. č.	Názov	Celkový arzén
1.	Zlatičko	< 0,003 mg/l (LOQ)
2.	Lucka	< 0,003 mg/l (LOQ)
3.	Rajec	< 0,003 mg/l (LOQ)
4.	Lucka	< 0,003 mg/l (LOQ)
5.	Zlatičko	< 0,003 mg/l (LOQ)
6.	Rajec	< 0,003 mg/l (LOQ)

7.15 MONITORING OBSAHU ŤAŽKÝCH KOVOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Gestor

RÚVZ so sídlom v Prešove, OCHAP

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Prešove, RÚVZ so sídlom v Košiciach, RÚVZ so sídlom v Nitre, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, RÚVZ so sídlom v Trnave

Druh vzorky	Počet vzoriek				
	Prešov	Košice	Nitra	BB	Trnava
Dojčenská a detská mliečna výživa	13	17	9	-	3
Dojčenská a detská obilninová výživa	4	-	5	-	1

Dojčenská a detská ovocná výživa	9	3	7	-	16
Dojčenská a detská zeleninová výživa	-	2	4	-	-
Dojčenská a detská iná výživa	1	1	1	-	9
Druh vzorky/ RUVZ so sídlom v Prešove	Stanovené hodnoty v mg/kg				
	Cd	Pb	Hg		
Dojčenská a detská mliečna výživa					
Hami mliečna kaša ryžová	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	0,003		
Nestlé - Dobrú noc, mliečna kaša	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	0,004		
Sunar - krupicová medová mliečna kaša	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	<0,002(LOQ)		
Sunar - jahodová kaša mliečna, ryžová	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	0,002		
Sunar - marhuľová kaša mliečna ryžová	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	0,003		
Nutrilon 1 – pri zápche a kolikách, od narodenia	<0,003(LOQ)	0,02	-		
Naše mléko – násl. dojč. mlieč. výž.	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	-		
Hami – mliečna kaša krupicová, banánová	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	-		
Sunar malinový nápoj	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	-		
Sunar Complex 2	<0,003(LOQ)	0,022	-		
Sunar Complex 3	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	-		
Sunar ovocná kaša mliečna	<0,003(LOQ)	0,017	-		
HAMI mlieč. kaša ryž.	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	-		
Dojčenská a detská obilninová výživa					
Pšeničná krupica jemná	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	-		
Ovsená kaša s čokoládou	0,006	<0,016(LOQ)	-		
CBA pšenič. krupica jemná	0,009	0,009	-		
Dojčenská a detská ovocná výživa					
HIPP Ovocná kaša s obilninami	<0,003(LOQ)	0,018	-		
OVKO- jablková s vanilkou	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	-		
OVKO- jablková s jahodami	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	-		
OVKO- jablková s broskyňou	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	-		
OVKO- jablková s marhuľami	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	-		
OVKO- záhradná zmes	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	-		
OVKO-dojč. výživa jablková s karotkou	<0,002(LOQ)	0,009	-		
HAMÉ-dojč. výživa, ovocná desiata	<0,002(LOQ)	0,015	-		
HAMÁNEK-dojčenská výživa, ovocná desiata	<0,002(LOQ)	0,013	-		
Dojčenská a detská iná výživa					
Sunar feniklový nápoj	<0,003(LOQ)	<0,016(LOQ)	-		

RÚVZ so sídlom v Košiciach	Počet vzoriek	Stanovené hodnoty v mg/kg		
Druh vzorky		Cd	Pb	Hg
Dojčenská a detská mliečna výživa	17			
Nutricia – Nutrilon Advanced-počiatočná	1	<0,0080	<0,010	-

dojčenská mliečna výživa v prášku				
Sunar – krupicová medová mliečna kaša na dobrú noc	1	<0,0080	0,015	-
Ovocná kaša mliečna s 8 cereáliami	1	<0,0080	<0,010	-
Hipp Bio –mliečna kaša s banánom a suchármi	1	<0,0080	<0,010	-
Nutrilon Piškótová so 7druhmi obilnín obilno-mliečna kaša	1	<0,0080	<0,010	-
Sunar complex -počiatočná dojčenecká mliečna výživa v prášku	1	<0,0080	<0,010	-
HAMI Následná dojčenecká mliečna výživa v prášku	1	<0,0080	<0,010	-
France Lait 2- následná dojčenecká výživa	1	<0,0080	<0,010	-
Nutricia AR – pri grcaní . Potravina na osobitné lekárske účely	1	<0,0080	<0,010	-
Gerber cerea for baby- mliečna kaša	1	<0,0080	<0,010	-
Sunar Krupicovo vanilková mliečna kaša	1	<0,0080	0,012	-
Nutrilon, krupicová s ovocím, obilno -mliečna kaša pre kojencov a malé deti	1	<0,0080	<0,010	-
Sunar Krupicová medovo mliečna kaša pre dojčatá a malé deti	1	<0,0080	<0,010	-
HAMI Mliečna kaša so 7 obilninami od ukončeného 8. mesiaca	1	0,011	<0,010	-
Nutrilon viacvrnná s ovocím. Obilno-mliečna kaša od 6.mesiaca	1	<0,0080	<0,010	-
DM Babylove PRE Počiatočná detská mliečna výživa	1	<0,0080	<0,010	-
Naše mlieko GOLDIM 2- následná dojčenecká mliečna výživa	1	<0,0080	<0,010	-
Dojčenská a detská obilninová výživa	-			
Dojčenská a detská ovocná výživa	3			
Hamánek – ovocný mix so špaldou od 6 mesiaca	1	<0,0080	<0,010	-
DM BIO Slivkovo-jablkový bpríkrm s hruškami a mäsli	1	<0,0080	<0,010	-
DM Bio Jahodová nátierka	1	<0,0080	<0,010	-
Dojčenská a detská zeleninová výživa	2			
Sunar- hotové jedlo- Lasagne s hovädzím mäsom od 6mesiaca	1	<0,0080	<0,010	-
Hami- Zelenina s teľacím mäsom od 12 mesiaca	1	<0,0080	<0,010	-
Dojčenská a detská iná výživa	1			
Nestlé Baby sušienky	1	0,012	0,020	

RÚVZ so sídlom v Nitre	Počet vzoriek	Stanovené hodnoty v mg/kg		
Druh vzorky		Cd	Pb	Hg
Dojčenská a detská mliečna výživa	9			
Sunar Complex	1	0,0054	<0,020	-

Sunar Complex	1	0,0052	<0,020	-
Kaša na dobrú noc mliečna kaša ružová banánová	1	0,0070	<0,019	-
NUTRILON ADVANCED	1	0,0063	0,0260	-
SUNAR expert od narodenia 1, potravina na osobitné lekárske účely v prášku	1	<0,012	<0,039	-
NUTRILON ADVANCED kojenecké mlieko 6-12 mesiacov	1	<0,012	<0,039	-
NESTLÉ BEBA OPTIPRO 1, počiatočná mliečna výživa od novorodenca	1	<0,012	<0,039	-
SUNAR piškótová kaša mliečna + 8 cereálií	1	<0,012	<0,039	-
HAMI Mliečna kaša ovsená žitná	1	0,0130	<0,039	-
Dojčenská a detská obilninová výživa	5			
NESTLÉ ryžová krupička 4+	1	0,0068	<0,0192	-
NUTRILON ryžová kaša s príchuťou vanilky	1	0,0066	<0,020	-
NESTLÉ SINLAC ALLERGY obilný príkrm	1	0,0100	<0,019	-
Piškótová kaša so 7 druhmi obilovín od 8+ NUTRÍCIA 225g	1	0,0150	0,042	-
Babylove Bio trojzrnná obilná kaša 400 g od 6. mesiacov	1	0,0198	<0,039	-
Dojčenská a detská ovocná výživa	7			
OVKO dojčenská výživa jablko, banán, broskyňa 6+	1	<0,00059	<0,0039	-
Dojčenská výživa záhradná zmes	1	<0,0006	<0,0039	-
Dojčenská výživa jablková s marhuľami	1	<0,0006	<0,0039	-
BIO ovocná šťava od 5. mesiaca	1	<0,0006	<0,0039	-
OVKO dojčenská výživa jablková s karotkou a marhuľami	1	0,0020	<0,0039	0,0003
OVKO dojčenská výživa jablko, karotka a banán	1	0,0034	<0,0039	0,00015
OVKO dojčenská výživa tekvicová s jablkami a karotkou	1	0,0032	<0,0039	0,0003
Dojčenská a detská zeleninová výživa	4			
Bio zelenina s cestovinami a bravčovou šunkou 8+	1	0,0041	<0,0037	-
HAMI sterilizovaný mäsovo zeleninový príkrm pre deti od ukonč. 10. mesiaca	1	<0,012	<0,038	-
OVKO zeleninová polievka s kuracím mäsom a ryžou, steril. zelenin. mäsovy pokrm	1	<0,0039	0,00130	0,0003
OVKO kuracie prsia s mrkvou, karfiolom a ryžou, steril. zeleninový mäsovy pokrm	1	0,0024	<0,0039	0,0004
Dojčenská a detská iná výživa	1			
NESTLÉ Yogolino dessert sušienka od 6. mesiaca	1.	<0,0028	<0,018	-

RÚVZ so sídlom v Trnave	Počet vzoriek	Stanovené hodnoty v mg/kg		
		Cd	Pb	Hg
Dojčenská a detská mliečna výživa	3			

HAMI mliečna kaša so 7 obilninami	1	< 0,016	< 0,019	< 0,006
GERBER ryžovo mliečny pokrm	1	-	-	< 0,006
Ryžovo mliečny pokrm	1	-	-	< 0,006
Dojčenská a detská obilninová výživa	1			
HIPP krupicová kaša s banánom	1	-	-	< 0,006
Dojčenská a detská ovocná výživa	16			
OVKO jablko	1	< 0,016	< 0,019	< 0,006
OVKO jablko + jahody	1	< 0,016	< 0,019	< 0,006
OVKO jablko + jahody	1	< 0,016	< 0,019	< 0,006
OVKO jablko + broskyňa	1	< 0,016	< 0,019	< 0,006
OVKO jablko + slivka	1	< 0,016	< 0,019	< 0,006
CBA jablko	1	< 0,016	< 0,019	< 0,006
HELLO jablko	1	< 0,016	< 0,019	< 0,006
KUBÍK – jablko	1	< 0,016	< 0,019	< 0,006
KUBÍK – ovocné pyrė	1	< 0,016	< 0,019	< 0,006
COOP jablko junior	1	< 0,016	< 0,019	< 0,006
OVKO jablko	1	< 0,016	< 0,019	< 0,006
HIPP jablko + hruška	1	-	-	< 0,006
HAMI bio s ananásom	1	-	-	< 0,006
HAMI bio mrkva s ananásom	1	-	-	< 0,006
SUNAR jablko + jahody + �u�oriedky	1	-	-	< 0,006
SUNAR hruška + maliny	1	-	-	< 0,006
Dojčenská a detská iná výživa	9			
HIPP mrkva s ry�ou a teľacím m�som	1	-	-	< 0,006
HAMI sterilizovaný príkrm	1	-	-	< 0,006
HAMI mil�nske cestoviny s mrkvou	1	-	-	< 0,006
SUNAR mrkvov� kolieska	1	-	-	< 0,006
BIO zelenina + mor�. mäso + �o�ovica	1	-	-	< 0,006
SUNAR zelenina + teľacie mäso	1	-	-	< 0,006
HIPP bio zelenina + ryža + teľ. mäso	1	-	-	< 0,006
HAMI paradajky s pa�trn�kom a teľ.mäsom	1	-	-	< 0,006
HAMI cestoviny s teľ a hov.mäsom	1	-	-	< 0,006

7.16. MONITORING OBSAHU DUSITANOV A DUSIČNANOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MAL  DETI

Gestor

RÚVZ so sídlom v Prešove, OCHAP

Rie itel'sk  pracovisko

RÚVZ so sídlom v Prešove, RÚVZ so sídlom v Košiciach, RÚVZ so sídlom v Nitre, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, RÚVZ so sídlom v Žiline

Druh vzorky	Počet vzoriek			
	Prešov	Košice	Nitra	BB
Obilninov� kaša ovocn�	0	3	3	-
Obilninov� kaša in�	8	-	3	-

Zeleninový príkrm	1	2	10	-
Dojčenská a detská mliečna výživa	0	14	-	-
Dojčenská a detská iná výživa	0	2	-	-

RÚVZ so sídlom v Prešove	Počet vzoriek	Stanovené hodnoty v mg/kg		
Druh vzorky		NaNO2	NANO3	Dusičnany
Obilninová kaša ovocná	-			
Obilninová kaša iná	8			
Pšeničná krupička jemná	1	<6,0(LOQ)	<6,0(LOQ)	<4,0(LOQ)
SUNAR ovocná kaša mliečna s 8 cereáliami	1	<6,0(LOQ)	31,7	23,1
HIPP ovocná kaša s celozrnnými obilninami	1	<6,0(LOQ)	10,8	7,99
SUNAR – jahodová kaša mliečna	1	<6,0(LOQ)	40,6	29,6
NESTLÉ – ryžovo mliečny príkrm	1	<6,0(LOQ)	<6,0(LOQ)	<4,0(LOQ)
NESTLÉ - ryžový príkrm	1	<6,0(LOQ)	<6,0(LOQ)	<4,0(LOQ)
KUBÍK BABY ovocno obilninový príkrm	1	<6,0(LOQ)	22,1	16,1
BONA VITA ovsená kaša s jahodami	1	-	20,2	14,7
Zeleninový príkrm	1			
BIO mrkva so zemiakmi a kuracím mäsom	1	<6,0(LOQ)	86,3	63,0
Dojčenská a detská iná výživa	-			

RÚVZ so sídlom v Košiciach	Počet vzoriek	Stanovené hodnoty v mg/kg	
Druh vzorky		Dusitany	Dusičnany
Obilninová kaša ovocná	3		
Detská výživa OVKO tekvica jablko, karotka	1	<2,0	9,40
Hamánek – ovocný mix so špaldou od ukonč. 6 mesiaca veku	1	<2,0	14,3
dm BIO – Slivkovo-jablkový príkrm s hruškami a musli od ukonč. 7 mesiaca veku	1	<2,0	<2,7
Obilninová kaša iná	0		
Dojčenská a detská výživa mliečna	14		
Sunar – krupicová vanilková mliečna kaša	1	<2,0	<2,7
HAMI – mliečna kaša ryžová Stracatela	1	<2,0	23,9
Ovocná kaša mliečna s 8 cereáliami	1	<2,0	15,0
Hipp Bio mliečna kaša s banánom suchármi	1	<2,0	21,0
Nutrilon piškotová so 7 druhmi obilnín obilno-mliečna kaša	1	<2,0	19,7
Sunar complex počiatočná dojčenská mliečna výživa v prášku	1	<2,0	<2,7

HAMI následná dojčenská mliečna výživa v prášku	1	<2,0	16,6
France Lait 2 – následná dojčenská výživa	1	<2,0	<2,7
Nutricia-Nutrilon AR- pri grcaní potravina na osobitné lekárske účely	1	<2,0	<2,7
SUNAR – Krupicova medová mliečna kaša na dobrú noc	1	<2,0	29,3
Nutrilon, krupicová s ovocím obilno mliečna kaša pre kojencov a malé deti	1	<2,0	30,0
Sunar- krupicová medovo-mliečna kaša pre dojčatá a malé deti	1	<2,0	14,0
HAMI - mliečna kaša so 7 obilninami od ukonč. 8. mesiaca	1	<2,0	26,0
NUTRILON –viacvrnná s ovocím obilno-mliečna kaša od ukonč. 6 mesiaca veku	1	<2,0	17,3
Zeleninový príkrm	2		
SUNAR – hotové jedlo Lasagne s hovädzím mäsom od ukonč. 6 mesiaca veku	1	<2,0	19,0
HAMI – zelenina s teľacím mäsom od ukonč. 12 mesiaca veku	1	<2,0	34,8
Dojčenská a detská výživa iná	2		
Vanilkové sušienky pre prvé zúbky	1	<2,0	10,2
HAMI – Keksíky detské sušienky	1	<2,0	13,0

RÚVZ so sídlom v Nitre	Počet vzoriek	Stanovené hodnoty v mg/kg	
		Dusitany	Dusičnany
Druh vzorky			
Obilninová kaša ovocná	3		
OVKO tekvica, jablo, karotka	1	<7,2	12,9
OVKO jablko, karotka, banán	1	<2,0	23,1
OVKO jablko, karotka, marhuľa	1	<2,0	9,9
Obilninová kaša iná	3		
Hami - ovesno-žitná kaša s malinami, jahodami a banánom	1	<14,4	<19,2
Petra & Friends - Bio hviezdičky z celozrnej špaldy a ryže s cviklou	1	<14,4	<19,2
Petra & Friends - Bio hviezdičky z celozrnej špaldy a ryže so špenátom	1	<14,4	129,5
Zeleninový príkrm	10		
OVKO kuracie prsia, mrkva, karfiol, ryža	1	<7,2	<9,6
OVKO zeleninová polievka, kuracie mäso, ryža	1	<7,2	<9,6
dmBio zeleninový príkrm so sladkými zemiakmi a kuracím mäsom	1	<7,2	<9,6
dmBio mrkvovo-feniklový príkrm so zemiakmi	1	<7,2	<9,6
dmBio zeleninový príkrm so sladkými	1	<7,2	<9,6

zemiakmi			
Sunar Hotové Jedlo - ryža s kuracím mäsom a zeleninou	1	<7,2	<9,6
Sunar Hotové Jedlo - kuskus s kuracím mäsom a zeleninou	1	<7,2	<9,6
Sunar Hotové Jedlo - lasagne s hovädzím mäsom	1	<7,2	<9,6
Sunar BIO hráškové lusky	1	<7,2	<9,6
Hami - špenátové pyré s tichomorským lososom	1	<7,2	<9,6

7.17. MONITORING OBSAHU HISTAMÍNU V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Gestor

RÚVZ so sídlom v Prešove, OCHAP

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Prešove

Druh vzorky	Počet vzoriek
Ryby, fermentované ryby	24
Fermentované syry	5
Fermentované produkty zo sóje	7
Fermentované nápoje	8
Fermentovaná zelenina	10

Ryby, fermentované ryby	Histamín v mg/kg
Zavináče lahôdkové, marinovaný výrobok	163
Giana Tuniak kúsky v slnečnicovom oleji, steriliz., ryb. konzerva	357
Nowaco MSC rybie filé, porcie hlboko mrazené	195
Morská šťuka – pitvana, bez hlavy a chvosta, hlboko mrazený výrobok	289
EVA – jadranské sardinky v oleji	<20,0(LOQ)
SOKRA – makrela v rastlinnom oleji	<20,0(LOQ)
HAMÉ – tuniak kúsky v slnečnicovom oleji	30,3
Krevety, lúpané, mrazené	<10,0(LOQ)
Slávky sivé, celé mrazené	<10,0(LOQ)
Údená makrela s hlavou	15,3
SOKRA – makrela v rastlinnom oleji	<10,0(LOQ)
EVA - sardinky	<10,0(LOQ)
Zavináče	16,8

Pangasius filety	<10,0(LOQ)
Zavináče lahôdkové PRETO	<10,0(LOQ)
Tuniak drtený, v slnečnicovom oleji - ISKRA	<10,0(LOQ)
Tuniak vo vlastnej šťave	59,0
Tuniak v paradzkovej omáčke - ISABEL	60,0
Treska v majonéze	<10,0(LOQ)
Pstruh pitvaný, čerstvý	<10,0(LOQ)
Sumček africký chladený	<10,0(LOQ)
Filet z lososa atlantického	<10,0(LOQ)
Rybacia omáčka	<10,0(LOQ)
Rybacia omáčka – Squid Brand	143

Fermentované syry	Histamín v mg/kg
Tatranské Brie	< 20,0 (LOQ)
President Le Palet Crèmeux	< 10,0 (LOQ)
Camember	< 10,0 (LOQ)
Ementáler-45%, Tesco	18,8
Tofu biele	< 10,0 (LOQ)
Fermentované produkty zo sóje (tempeh, miso, sójová omáčka a čaj, víno ...)	Histamín v mg/kg
Sójová omáčka	< 20,0 (LOQ)
Tempeh-údený sójový produkt	21,8
Bazalkové tofu	< 20,0 (LOQ)
Sójová omáčka-otvorená AF	< 20,0 (LOQ)
Sójová omáčka	< 10,0 (LOQ)
Sójová omáčka - Superior	103
Marinovaný tempeh	15,8

Fermentované nápoje	Histamín v mg/kg
Yerba maté -bylinný čaj	<16,0 (LOQ)
Aromatizovaný zelený čaj	<16,0 (LOQ)
Ceylon Assam- zmes Čierny čaj	28,5
Víno domáce	<10,0(LOQ)
Kombucha	<10,0(LOQ)

Kombucha nápoj - domáci	<10,0(LOQ)
The Gu Tsy Captain Kombucha	<10,0(LOQ)
Templárske Irsai Oliver – víno biele	<10,0(LOQ)

Fermentovaná zelenina	Histamín v mg/kg
Lahôdková čalamáda v sladkokyslom náleve	31,5
Kvasená kapusta- J.M.	< 20,0 (LOQ)
Kvasená kapusta J.M.	< 20,0 (LOQ)
Horti- kvasená kapusta	< 20,0 (LOQ)
Horti- čalamáda s cviklou, zeleninový šalát	< 20,0 (LOQ)
Bape-nakladaná kapusta kvasená	< 20,0 (LOQ)
Kvasené uhorky	16,7
Kvasená kapusta	55,5
Zeleninová šťava domáca, zelená	<10,0(LOQ)
Šťava z kyslej kapusty JM domáca 2022	94,9

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Cieľ

Cieľom prieskumu je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov Slovenskej republiky.

Anotácia

Úrad verejného zdravotníctva SR realizuje pravidelné sledovanie ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov Slovenskej republiky s cieľom zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získavať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie.

Realizácia úlohy a výstupy

V roku 2023 sa prieskum zdravotného uvedomenia nerealizoval.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Cieľ

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení. Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 bol schválený vládou SR 2. septembra 2015.

Ako ješ, tak sa cítiš! Zdravá desiata, Obezita je tu!, Zostav si svoj jedálniček boli témy, ktoré sme sa populárno – náučnou formou snažili priniesť do školských lavíc. V roku 2023 sme zrealizovali 30 intervenčno-edukačných aktivít v oblasti ozdravenia výživy a prevencii obezity pre 750 žiakov základných škôl (ZŠ Podhorany, Pušovce, Ražňany, Prostejovská, Lipovce, Mukačevská) a študentov SOŠ podnikania a SOŠ technickej.

Pri príležitosti Svetového dňa obezity sme pripravili článok Rozprávajme sa o obezite, ktorý sme uverejnili na webovej stránke RÚVZ a pripravili sme aj panely v priestoroch úradu. V rámci tohto týždňa sme v Poradni zdravia vyšetrili klientky, ktoré mali problém s nadváhou a poskytli im poradenstvo. Takisto sme pripravili odborný panel v priestoroch úradu. Oslovili sme všetky základné školy v našej pôsobnosti, aby sa zapojili do celoslovenskej výtvarnej súťaže vyhlásenej Úradom verejného zdravotníctva SR s témou „Zdravá desiata“. Do súťaže sa zapojilo 9 škôl so 14 prácami.

V OC Eperia sme ku Svetovému dňu zdravia pripravili akciu Deň zdravia. Návštevníci centra mali možnosť zistiť či nemajú vyššiu hladinu cukru alebo cholesterolu v krvi, vyšší tlak alebo nadváhu. Pracovníčky odboru im v prípade zvýšených hodnôt poskytli aj poradenstvo alebo odporučili návštevu lekára.

Ísť bližšie k Prešovčanom a hovoriť s nimi o zdraví a prevencii bol zámer akcie Zdravé mesto, ktorú sme pripravili na Hlavnej ulici. Záujem bol veľký, ukázalo sa, že ide o veľmi vhodnú a cieleňú formu prevencie a prezentácie úradu.

Pestrá strava, dodržiavanie pitného režimu a primeraného pohybu sú dôležité v živote každého seniora. O zdravom starnutí, životnom štýle ako aj chorobách seniorov sme hovorili v denných stacionároch Sabinovská, Ľubotice, Opál, Lemešany, Jiráskova. V dennom stacionári vo Finticiach seniori prejavili záujem aj o vyšetrenie hladiny a meranie krvného tlaku.

Aj v tomto roku sme spolupracovali pri realizácii projektu Viem, čo zjem. Témou tohto ročníka bola ovocie a zelenina. Cieľom bolo vysvetliť formou primeranou veku žiaka význam ovocia a zeleniny pre zdravie človeka a získať vedomosti o význame rôzneho denného času vhodného na konzumáciu ovocia a zeleniny. Uskutočnili sme 10 školení pre 52 žiakov 3 až 6 ročníka Základnej školy M. Nešpora a Prostejovská v Prešove. Spätná väzba bola tak ako po minulé roky kladná, učitelia aj žiaci si žiadali pokračovanie tohto projektu aj v nasledujúcich rokoch.

Aj tohto roku sme sa zapojili do Programu školská zelenina, ovocie a mlieko kde sme hravou formou deti učili dôležitosti konzumácie týchto potravín. Edukačné aktivity sme vykonali pre 125 detí na Základnej škole Ľubotice a Solivar.

9.2.1 VYZVI SRDCE K POHYBU - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie

Cieľ

Zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov – pohybovej inaktivity

V rámci Svetového dňa pohybom ku zdraviu sme pre žiakov ZŠ Ľubotice pripravili akciu, kde sme poukázali na význam každodennej pohybovej aktivity pre celkové zdravie a duševnú pohodu. Žiakom sme merali krvný tlak a absolvovali aj Ruffierov test, čím si zmerali svoju kondíciu.

V Dennom stacionári Opál v Prešove sme sa so seniormi rozprávali o dôležitosti pohybu aj vo vyššom veku ako faktora, ktorý zlepšuje činnosť srdca, preventívne pôsobí proti civilizačným chorobám, predlžuje aktívny vek a spomaľuje proces starnutia.

Na webovej stránke sme uverejnili článok s názvom Svetový deň pohybom ku zdraviu: Pravidelná fyzická aktivita vplýva aj na psychické zdravie a pohodu. Tejto téme sme venovali aj odborný panel v priestoroch úradu.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Cieľ

Zabezpečiť dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu

V spolupráci s koordinátorom pre rómske komunity a pedagogickými rómskymi asistentkami sme uskutočnili 22 edukačno-výchovných aktivít zameraných na preventabilné rizikové faktory životného štýlu ako fajčenie, užívanie alkoholu, drogy, nesprávne stravovacie návyky, nedostatok pohybu. Mnohí žiaci majú s alkoholizmom a drogami už svoje skúsenosti, hovoriť o dôsledkoch ich účinku je preto dôležité. Aj tu sme, za pomoci asistentiek, zvolili spôsob komunikácie im blízky, cez príbehy a rôzne životné situácie. Aktivít sa zúčastnilo 575 žiakov Základnej školy v Jarovniciach, Chmiňanské Jakubovany, Uzovské Pekľany a Chmeľov ako aj dospelí v produktívnom veku. V osadách Lesíček, Žehňa, Mirkovce, Tuhriňa, Varhaňovce,

kde sa nachádzalo ohnisko výskytu VHA, boli dospelí edukovaní aj o prevencii VHA. Pripravili sme aj letáky s danou tematikou, ktoré sme v dotknutých obciach distribuovali. Zvýšenie povedomia o ochoreniach preventabilných očkovaním a vybraných prenosných ochoreniach u odídencom z Ukrajiny a marginalizovaných skupín obyvateľstva je názov projektu WHO, do ktorého sme sa v roku 2023 zapojili prípravou letákov a brožúr a ich následnou distribúciou. Jeho cieľom je zvýšenie povedomia o ochoreniach preventabilných očkovaním a vybraných prenosných ochoreniach a tým aj zvýšenie úrovne zaočkovanosti v marginalizovaných rómskych komunitách okresu Prešov a Sabinov a v komunite odídencom z Ukrajiny žijúcich v okrese Prešov a Sabinov.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Cieľ

Cieľom prípravy Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia je vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

Anotácia

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunit a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

Vytvorenie integrovanej stratégie na trvalé ovplyvnenie determinantov chronických ochorení v populácii SR na národnej a regionálnych úrovniach zahŕňa tri kľúčové funkcie verejného zdravotníctva:

1. Systematické a pravidelné monitorovanie zdravotného stavu a potrieb komunit v oblasti zdravia.
2. Tvorba komplexnej politiky, ktorá je založená na aktuálnych, dostupných znalostiach a reaguje na potreby komunit v oblasti zdravia.
3. Zabezpečenie zo strany riadiacich orgánov na všetkých úrovniach, že odsúhlasené, vysoko prioritné služby v oblastiach podpory zdravia sa poskytnú a budú dostupné každému členovi komunity kvalifikovanými organizáciami. Súčasťou je vývoj, testovanie a vyhodnocovanie systémov determinantov a indikátorov zdravia, dotváranie a vylepšovanie programu Test zdravé srdce, vyhodnocovanie efektivity intervencií, tvorba metodík a vzdelávacích programov, budovanie partnerstiev a tvorba koordinačných nástrojov, tvarovanie sociálnych vzťahov, mestského plánovania, dlhodobé spoločenské plánovanie. Významnou stratégiou je spolupráca v rámci rezortu a snaha o zapojenie všetkých zdravotníkov do primárno-preventívnych aktivít, ako aj intersektorálna spolupráca (zdravé školy, zdravé pracoviská, zdravé mestá a i.).

Realizácia k 31.12.2023

Výstupom bude jednotná stratégia rozvoja PCOPZ zložená zo stratégií rozvoja základného poradenstva a špecializovaných poradní.

V rámci koncepcie rozvoja špecializovaných poradní bolo navrhnuté zamerať sa na prevenciu najzávažnejších neprenosných ochorení ovplyvnením rizikových faktorov fajčenia, nedostatočnej fyzickej aktivity a nesprávnej výživy. Vo všetkých poradenských centrách na

RÚVZ z tohto dôvodu budú zriadené 3 špecializované poradne a to Poradňa optimalizácie pohybovej aktivity, Poradňa zdravej výživy a Poradňa odvykania od fajčenia.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Prešove bol jedným z regionálnych úradov, ktoré boli súčasťou testovacej skupiny pre inováciu TZS. Pripomienkovali sme novú verziu TZS a zúčastnili sa pracovných stretnutí na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva v Žiline. Nové TZS sme mali možnosť pripomienkovať aj na online stretnutiach formou webexu.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Cieľ

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Realizácia k 31.12.2023

Úlohy budú plnené na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 45/2022.

Veková hranica, kedy mladí ľudia prvýkrát siahnu po alkohole či cigaretách, sa výrazne znižuje. Ukazuje to aj prieskum, ktorý sme anonymne robili v rámci besied medzi školákmi základných škôl. Väčšina má prvé skúsenosti v 12. až 13. rokoch, ako dôvod uvádzajú, že chcú byť zaujímaví pre ostatných. Hovoriť o negatívnych účinkoch alkoholu na zdravie je preto veľmi dôležité. Pripravili sme 21 intervenčných aktivít na tému škodlivosti užívania alkoholu pre 517 študentov základných a stredných škôl, a to ZŠ Kapušany, Prostějovská, Lipovce, Lesnícka, Mukačevská, Strednej odbornej školy technickej v Prešove, Strednej pedagogickej škole v Prešove, SOŠ podnikania, súkromné gymnázium DSA Sabinov.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Cieľ

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobo zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení v minimálne rovnakom rozsahu ako sa vykonávajú v súčasnosti.

Realizácia k 31.12.2023

Úlohy budú plnené na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 44/2022.

V roku 2023 bolo v poradni zdravia vyšetrených 386 klientov. Prvovyšetrených bolo 340 klientov (16 % mužov a 84 % žien), opakovane sme vyšetřili 46 klientov (z toho 39 žien).

Najviac klientov bolo vyšetrených vo vekovej kategórii 45-54 rokov.

V tomto roku bola väčšina klientov vyšetřená v rámci výjazdových poradní a absolvovala čiastočné biochemické vyšetřenie a to celkového cholesterolu a postprandiálnej glykémie.

Zrealizovali sme 10 výjazdových poradní zameraných na vyšetřenie rizikových faktorov kardiovaskulárnych ochorení zamestnancov alebo bežnej populácie okresov Prešov a Sabinov a to v nasledujúcich inštitúciách:

Stredná odborná škola hotelierstva a gastronómie Prešov, SDA gymnázium Sabinov, ZŠ a MŠ Sedlice, obchodné centrum Eperia, Dni mesta Prešov, Úrad práce sociálnych vecí a rodiny Prešov a Sabinov, LIDL sklad Prešov, firma Gemor, Prešov, LEAR Prešov, SANAS Sabinov Denných stacionároch Opál v Prešove a v obci Ľubotice.

Na výjazdových poradniach sme vyšetrili 621 klientov, z tohto počtu je zaznamenaných v databáze TZS 386 vyšetrení.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022-2030

Cieľ

Zlepšenie úrovne verejného zdravia prostredníctvom podpory pohybovej aktivity naprieč sektormi. Dosiachnutie minimálneho odporúčaného času stráveného pohybovou aktivitou podľa Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO):

- u detí a dospievajúcich priemerne aspoň 60 minút denne väčšinou aeróbnej fyzickej aktivity miernej až silnej intenzity
- u dospelých aspoň 150 minút týždenne aeróbnej fyzickej aktivity strednej intenzity

Nedostatok fyzickej aktivity je jedným z hlavných rizikových faktorov najčastejšie sa vyskytujúcich ochorení srdca a ciev, nádorových ochorení, cukrovky, obezity a iných ochorení. Mnohé štúdie poukazujú na skutočnosť, že mladí ľudia majú dnes málo pohybu, čo sa odzrkadľuje aj na ich zdraví. To bolo aj téma edukačno-výchovných aktivít pre žiakov a študentov základných a stredných škôl. Pripravili sme spolu 21 aktivít, ktorých sa zúčastnilo 525 žiakov a študentov zo ZŠ Lipovce, Drienov, Mukačevská, Šarišské Bohdanovce, Strednej odbornej školy technickej Prešov, SOŠ podnikania. Žiakom v ZŠ Ľubotice sme pri príležitosti svetového dňa Pohybom ku zdraviu merali krvný tlak a absolvovali aj Ruffierov test k overeniu svojej kondície.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030

Cieľ

Hlavným cieľom nového akčného plánu je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Ďalším cieľom je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

O meranie oxidu uhoľnatého vo vydychovanom vzduchu fajčiara prístrojom Smokerlyser, zisťovanie stupňa závislosti na nikotíne prostredníctvom Fageströmovho dotazníka a následne o odborné poradenstvo v oblasti prevencie závislostí od tabaku malo záujem 11 fajčiarov. Do Poradne na odvykanie od fajčenia prišli v rámci Dňa otvorených dverí.

Klasické cigarety sú už dnes nahradené novými formami, ktoré sú vyhľadávané medzi mladými ľuďmi. Ide o nikotínové vrecúška, žuvací tabak či elektronické cigarety, vapovanie. Pripravili sme 31 besied na tému o škodlivosti fajčenia pre 663 žiakov a študentov ZŠ M. Nešpora, ZŠ Ľubotice, Drienov, ZŠ Veselá škola, ZŠ Široké, ZŠ Sedlice, ZŠ Šarišské Bohdanovce, SOŠ pedagogická, SOŠ spojená Sabinov, SOŠ technická. Tu sme besedu spojili s meraním hodnoty oxidu uhoľnatého vo vydychovanom vzduchu prístrojom smokerlyser a následne vyplnili Fagerstromov dotazník zúčastnilo 36 žiakov.

Súčasťou stretnutí so žiakmi druhého stupňa základných škôl bola aj anonymná anketa, v ktorej mali odpovedať na otázku či už okúsili cigaretu, ak áno, v koľkých rokoch a prečo,

a tiež aj prečo nefajčiť. Z odpovedí vyplynulo, že s fajčením majú žiaci prvé skúsenosti už v piatom – šiestom ročníku ZŠ. Klasické cigarety nahrádza žuvací tabak, nikotínové vrecúška, elektronické cigarety či dostupné HHC vape. Od 8 rokov fajčenie skúsilo 3 %, od 10 rokov 8,5 %, od 11 rokov: 6,6 %, od 12 rokov: 20,3 %, od 13: 18,3 %. Tínedžeri podľa prieskumu fajčenie nevidia ako problém a nevnímajú ani to, že škodí ich zdraviu. Považujú ho za cool a je súčasťou života v partii.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Cieľ

Cieľom je chrániť a zvyšovať blaho spoločnosti a jednotlivcov, chrániť verejné zdravie, poskytovať vysoký stupeň bezpečnosti pre širokú verejnosť a zabezpečiť multidisciplinárny, integrovaný, vyvážený a faktami podložený prístup k drogovej problematike.

Nástrahou pre mladých ľudí sú drogy, preto je dôležité o nich hovoriť už na základných, ale aj stredných školách. O látkových závislostiach sme pripravili 41 besied, ktorých sa zúčastnilo 781 žiakov a študentov. Oslovila nás ZŠ Kapušany, Prostějovská, Lipovce, Lesnícka, Mukačevská, Lubotice, Drienov, Široké, Sedlice, Šarišské Bohdanovce, Veselá škola. Stretli sme sa aj so študentmi Strednej odbornej školy technickej v Prešove, Strednej pedagogickej školy v Prešove, SOŠ podnikania, súkromného gymnázia DSA Sabinov.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva Prievidza
so sídlom v Bojniciach**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 Plnenie Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky - NEHAP V.

Akčný plán (NEHAP V.) reflektuje definované priority, ktoré boli výsledkom 7-ročného úsilia členských štátov WHO/EURO o nastavenie nových priorít v oblasti environmentálneho zdravia v kontexte politiky Zdravie 2020 a Agendy TUR 2030 (Agenda trvalo udržateľného rozvoja v európskom regióne).

Etapy riešenia

- plniť úlohy vyplývajúce z NEHAP V. v pôsobnosti rezortu zdravotníctva podľa schválených termínov

Plnenie Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.)

V rámci plnenia tejto úlohy boli vykonané odbery vzoriek rekreačných vôd z kúpalísk a krytých bazénov s celoročnou prevádzkou a odber vzoriek zo sezónnych kúpalísk pred uvedením do prevádzky a počas prevádzky.

Správa o pripravenosti sezónnych rekreačných zariadení a zariadení s celoročnou prevádzkou, ako aj vyhodnotenie letnej turistickej sezóny boli v požadovanom termíne a rozsahu odoslané cez informačný systém.

Kvalita pitnej vody verejných vodovodov a plynulosť dodávky bola priebežne sledovaná v rámci monitoringu a štátneho zdravotného dozoru, k závažným poruchám v dodávke a nedostatkom v kvalite vody v sledovanom období nedošlo. V rámci tohto projektu je vykonávaný monitoring pitných vôd a kontrola kvality vody na umelých a prírodných kúpaliskách v okresoch Prievidza a Partizánske. V roku 2023 bolo odobratých spolu 175 vzoriek pitných vôd a 270 vzoriek vôd určených na kúpanie.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Podľa štandardných výstupov programu ASTR bolo v 3. a 4. kategórii rizikových prác v spádovom území RÚVZ Prievidza evidovaných k 31.12.2023 celkom 2756 exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, z toho 465 žien, v 102 subjektoch. Oproti roku 2022 sa znížil počet zamestnancov vykonávajúcich rizikovú prácu v tretej a štvrtej kategórii o 609 (18,1%). Z uvedeného počtu zamestnancov v tretej kategórii pracuje 2580 zamestnancov a v štvrtej kategórii 176 zamestnancov. Oproti roku 2022 zaznamenávame pokles počtu zamestnancov v oboch kategóriách, v tretej kategórii o 577 zamestnancov (18,3 %) a v štvrtej kategórii o 32 zamestnancov (15,4 %).

Najviac rizikových prác evidujeme v priemyselnej výrobe – 1932 zamestnancov, z toho 388 žien a v ťažbe nerastných surovín - 571 zamestnancov, z toho 7 žien. Oproti roku 2022 sa počet rizikových pracovníkov v priemyselnej výrobe významne zmenil, za výrazný pokles môže predovšetkým ukončenie výroby pracovnej obuvi v jednom z významných podnikov regiónu. V dôsledku ukončenia ťažby aj na poslednom ťažobnom úseku spoločnosti Hornonitrianske bane Prievidza, a.s. aj v tomto roku došlo k poklesu zamestnancov pracujúcich v riziku pri ťažbe.

V tabuľke 1 sú uvedené počty exponovaných zamestnancov podľa druhu rizikových faktorov.

Tabuľka 1

Rizikový faktor	Počet exponovaných zamestnancov	
	celkom	žien
biologické faktory	36	32
elektromagnetické polia	65	0
fyzická záťaž	491	75
hluk	2148	272
chemické faktory	1354	105
optické žiarenie	70	6
vibrácie	233	8
záťaž teplom a chladom	81	11

V sledovanom období bolo vydaných 40 rozhodnutí v súvislosti so zaradením, zmenou zaradenia, resp. vyradením pracovníkov do kategórií rizikových prác.

V sledovanom období boli priebežne vykonávané kontroly (52) plnenia opatrení vyplývajúcich zamestnávateľom z rozhodnutí o zaradení prác do kategórií. Kontroly boli zamerané na znižovanie zdravotných rizík, zosúladenie prevádzkových podmienok a opatrení na znižovanie rizík s údajmi uvedenými v prevádzkových poriadkoch, poskytovanie OOPP, používanie OOPP zamestnancami, informovanosť zamestnancov o rizikách a na kontrolu výkonu cielených lekárskeho preventívnych prehliadok (LPP) v súvislosti s prácou. Vyšší počet kontrol v priebehu roka súvisí s ukončením mimoriadnej situácie v súvislosti s ochorením COVID-19 od 15.9.2023.

V r. 2023 nebola v súvislosti s rizikovými prácami uložená žiadna sankcia

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V roku 2023 sme vykonali 4 kontroly zamerané na uplatňovanie nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov v prevádzkach, kde sa používajú toxické látky a zmesi v spoločnostiach:

- **RM Aluminium s.r.o., Bratislava, prevádzka Prievidza**
- **ELMAR Color s.r.o., Žabokreky nad Nitrou** – pri úprave kovových profilov sa používa zmes, ktorá obsahuje kyselinu fluorovodíkovú.
- **Gotec Slovakia, s.r.o., Partizánske** - pri úprave kovov sa používa zmes, ktorá obsahuje kyselinu fluorovodíkovú.
- **Fortischem a.s., Nováky** - ŠZD bol vykonaný v prevádzke Výroba organickej a malotonážnej chémie - výroba etylénchlórhydrínu a Novamalu v rámci koordinovanej kontroly nariadenej SIŽP. V prevádzke sa manipuluje s veľmi toxickými látkami:

etylénchlórhydrín, NOVAMAL a toxickou látkou etylénoxid. Manipulácia prebieha v uzavretom systéme.

Všetky vykonané kontroly boli zamerané na spôsob práce s veľmi toxickými a toxickými látkami/zmesami, na podmienky skladovania a manipulácie, ich evidenciu a dokumentovanie spotreby, odbornú spôsobilosť zamestnancov, vypracovanie dokumentov – posudku o riziku a prevádzkových poriadkov. Pri kontrolách neboli zistené žiadne nedostatky.

V rámci posudkovej činnosti RÚVZ Prievidza vydal 1 rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami pre spoločnosť **RM Aluminium s.r.o., Bratislava, prevádzka Prievidza**. V prevádzke sa manipuluje so zmesou, ktorá obsahuje kyselinu fluorovodíkovú a používa sa na morenie hliníkových profilov na pracovisku predprípravy.

V sledovanom období sme obdržali 184 oznámení o výkone dezinfekcie, deratizácie a dezinsekcie. Oznámenia o výkone postrekov pri pestovaní ovocia sme neobdržali žiadne.

Havárie v sledovanom období neboli hlásené.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V roku 2023 pracovalo v riziku karcinogénnych a mutagénnych faktorov 223 zamestnancov, z toho 40 žien, a to nasledovne: vinylchlorid – 43; vinylchlorid spoločne s 1,2,-dichlóretánom – 26; 1,2,-dichlóretán - 1; polyaromatické uhľovodíky pri výrobe karbidu – 71; cytostatiká – 16, z toho 15 žien; formaldehyd - 39, z toho 13 žien; technický benzín – 13, z toho 12 žien; sadze – 5, agrochemikálie - 7, tvrdé drevo – 2.

V riziku reprodukčnotoxických látok v roku 2023 pracovalo 32 zamestnancov, z toho 15 žien, a to nasledovne: cytostatiká - 16, z toho 15 žien; a oxid uhoľnatý -16.

Medzi najčastejšie karcinogénne a mutagénne faktory, ktorým boli zamestnanci exponovaní v r. 2023 patria:

- gumárenské kaučukové zmesi, ktoré obsahujú karcinogénnu zložku 4-[(morpholinothio)thioxomethyl]morpholine, ktorým sú exponovaní zamestnanci spoločnosti ContiTech Vibration Control Slovakia, s.r.o., Dolné Vestenice, práce nie sú vyhlásené v riziku,
- vinylchlorid, ktorému sú exponovaní pracovníci spoločnosti Fortischem, a.s., Nováky, časť prác je vyhlásená v riziku,
- etylénoxid/propylénoxid, ktorými sú exponovaní pracovníci dvoch spoločností: Fortischem, a.s. a SLOVECA Sasol Slovakia, spol. s r.o., práce nie sú vyhlásené v riziku,
- PAU, ktorými sú exponovaní pracovníci spoločnosti Fortischem, a.s., časť prác je vyhlásená v riziku.

Kontroly uplatňovania nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v platnom znení v počte 2 boli realizované v spoločnostiach:

- **SLOVECA, Sasol Slovakia, spol. s r.o., Bratislava, prevádzka Nováky**, v rámci kontroly oznámenej SIŽP sme vykonali i kontrolu manipulácie s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami.

- **FORTISCHEM a.s., Nováky**, v rámci kontroly oznámenej SIŽP sme vykonali i kontrolu manipulácie s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami.

V priebehu roku boli na RÚVZ vydané 2 rozhodnutia na činnosti spojené s výrobou, spracovaním, manipuláciou s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami pre spoločnosti Nestlé Slovensko, s.r.o., Prievidza a Nemocnica Agel Handlová, s.r.o., Handlová.

V roku 2023 bolo na RÚVZ vydaných 158 rozhodnutí s návrhom na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb podľa § 13 ods. 4 písm. j) zákona č. 355/2007 Z. z. pre 26 rôznych subjektov. Všetci žiadatelia boli držiteľmi platných oprávnení na odstraňovanie azbestu zo stavieb. Schválených bolo 24 demontáží v interiéri (odstraňovanie azbestocementových potrubí v bytových jadrách) a 134 demontážnych prác v exteriéri. V priebehu roka bolo zaslaných 104 oznámení o odstraňovaní azbestu, v 21 prípadoch išlo o práce v interiéri (kanalizačné potrubia, priečky kobiek elektrických zariadení), v 85 prípadoch boli práce vykonávané v exteriéri, pričom sa jednalo o odstraňovanie strešných krytín, obkladov stien budov, balkónových platní, likvidáciu uskladneného azbestocementového materiálu (azbestovej strešnej krytiny a iného materiálu s obsahom azbestu) alebo likvidáciu čiernych skládok.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

V r. 2023 bolo pre **Nemocnicu na okraji mesta n.o., Partizánske, Penta Hospitals SK, a.s.** vydané rozhodnutie na vyradenie profesií primár, lekár, vedúca sestra, manažérka dennej zmeny, sestra, zdravotnícky asistent, sanitár, pomocný pracovník v ZZ a upratovačka na reprofiltrovaných lôžkach v rámci lôžkových oddelení a oddelení intenzívnej starostlivosti pre pacientov s COVID-19 a profesie sestra na pracovisku MOM z tretej kategórie prác pre rizikový biologický faktor SARS-CoV-2. Návrh bol predložený vzhľadom na skutočnosť, že v podmienkach SR prebieha mierna fáza pandémie COVID-19 s nízkym počtom hospitalizovaných pacientov, berúc do úvahy, že pracovné činnosti zdravotníckych a nezdravotníckych zamestnancov v týchto podmienkach nie sú vykonávané pravidelne a systematicky.

Návrh na vyradenie profesií lekár, sestra, praktická sestra, zdravotnícky záchranár, sanitár, pomocný pracovník v zdravotníctve, rádiologický technik a upratovačka na karanténnom pracovisku, urgentnom príjme, OAİM, psychiatrickom a rádiologickom oddelení z 3. kategórie prác pre rizikový biologický faktor SARS-CoV-2 bol predložený aj **Nemocnicou s poliklinikou Prievidza so sídlom v Bojniciach**. Návrh bol predložený vzhľadom na skutočnosť, že pracovné činnosti vyššie uvedených zamestnancov v expozícii SARS-CoV-2 nie sú vykonávané pravidelne a systematicky.

2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

2.2.1 Zdravé pracoviská

Pracovník oddelenia PPL v spolupráci s poradenským centrom ochrany a podpory zdravia úradu pripravili pre zamestnancov spoločnosti Berry Slovakia, s.r.o., Veľký Meder, prevádzka Prievidza počas troch dní zdravotno-výchovnú akciu, v rámci ktorej bola trikrát

prezentovaná prednáška venovaná ochoreniu diabetes mellitus a jeho prevencii. Zamestnanci spoločnosti mali zároveň možnosť dať si zmerať krvný tlak a vyšetriť cholesterol a glykémiu.

Zdravotno-výchovná akcia bola realizovaná aj v spoločnosti SLOVECA, Sasol Slovakia, spol. s r.o., Bratislava, prevádzka Nováky, ktorej zamestnanci sú exponovaní karcinogénnym a mutagénnym faktorom. Zameraná bola na prevenciu rakoviny krčka maternice a prostaty. V spoločnosti ILJIN SLOVAKIA, s.r.o., Pravenec boli zrealizované 3 prednášky venované prevencii kolorektálneho karcinómu. Napokon, dve prednášky zamerané na prevenciu už vyššie zmienených onkologických ochorení boli zrealizované aj v spoločnosti BOZPO, s.r.o., Prievidza, ktorá je poskytovateľom bezpečnostnotechnických služieb a pracovnej zdravotnej služby.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

V spolupráci s Inšpektorátom práce Trenčín bola v r. 2023 zrealizovaná jedna spoločná previerka v spoločnosti STROJÁRNE PKH, a.s., Banská Bystrica, prevádzka Prievidza. Prevádzka je zameraná na výrobu oceľových konštrukcií, zvarencov a obrobkov rôznych typov podľa objednávok. Pracoviská výroby sú umiestnené v piatich výrobných halách Hala I, II, III, IV, a V, súčasťou prevádzky je aj tryskací box/pieskovňa, lakovňa, pracovisko píly a pracovisko paličov a administratívna časť. V prevádzke pracujú vlastní zamestnanci spoločnosti a živnostníci. Na pracoviskách výroby v halách I - III zamestnanci pri práci používajú najmä zvaračky, ručné brúsky a kladivá, príp. iné ručné náradie. V halách IV a V zamestnanci obsluhujú kovoobrábacie stroje typu: frézy, stojanová vrtačka. Na pracovisku píly sa nachádza jedna rámová píla, na pracovisku paličov sa využívajú dva páliace stroje. V lakovni sa nanáša na jednotlivé diely farba nepravidelne, pracuje tu jeden zamestnanec cca 1-2 hodiny 2x denne. V tryskacom boxe sú diely kovových konštrukcií otryskávané oceľovou drťou, v súčasnosti tu pracuje jeden živnostník. Oproti minulosti značne klesol počet zamestnancov, ako aj objem práce, niektoré stroje sa už nevyužívajú resp. využívajú sa menej. V halách I - III sa zvara menej ako v minulosti, brúsky sa v pracovnom procese využívajú v kratšom čase v porovnaní s minulosťou a nastala aj ich výmena za iný typ. V hale III bol jeden starý ohraňovací lis odstránený, pribudol nový lis, ktorý sa však nepoužíva pravidelne, ale podľa potreby. V rámci záveru zápisnice zo spoločnej previerky sa zamestnávateľ zaviazal ihneď zabezpečiť posúdenie zdravotnej spôsobilosti zamestnancov, u ktorých počas trvania mimoriadnej situácie v súvislosti s ochorením COVID-19 nebolo vykonané, kontrolovať používanie OOPP zamestnancami s následnou evidenciou kontrol ich používania a zabezpečiť novú objektivizáciu faktorov na pracoviskách a aktualizáciu posúdenia zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Úloha bola splnená. Na laboratórnu kontrolu množstva jedlej soli v hotových pokrmoch boli odobraté 2 vzorky hotových pokrmov v prevádzke zariadenia spoločného stravovania. V odobratých vzorkách hotových pokrmov nebolo zistené prekročenie najvyššie prípustného množstva pridanej jedlej soli stanoveného platnou legislatívou.

3.2 Monitoring bezpečnosti PET fliaš z recyklovaných plastov

RÚVZ Prievidza v roku 2023 nebol zapojený do riešenia úlohy.

3.3 Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

Úloha bola splnená. V rámci plnenia úlohy bolo skontrolovaných 5 zariadení sociálnych služieb. V každom skontrolovanom zariadení bola odobratá vzorka celodennej stravy – kompletne denné menu na laboratórnu analýzu na posúdenie energetickej a biologickej hodnoty. V jednom zariadení bol prekontrolovaný týždenný jedálny lístok z hľadiska plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov prostredníctvom počítačového programu Alimenta. Výsledky laboratórných analýz a výsledky spracované programom Alimenta boli porovnané s platnými Odporúčanými výživovými dávkami pre obyvateľov SR. Všetky výsledky boli vyhovujúce. Priemerné hodnoty energie, bielkovín, tukov, cukrov sa približovali odporúčaným výživovým dávkam. V jednom zariadení sociálnych služieb bola vyhodnotená zostava jedálnych lístkov za časové obdobie jedného mesiaca. Zostava jedál v mesačnom jedálnom lístku bola posúdená ako vyhovujúca. Mesačný jedálny lístok bol pestrý. Pitný režim bol dodržaný.

3.4 Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti.

Úloha bola splnená. V súvislosti s kontrolou označovania potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie boli na laboratórnu analýzu odobraté 4 vzorky hotových pokrmov pripravených v zariadeniach spoločného stravovania. Vo vzorkách bola laboratórne vyšetovaná prítomnosť alergénov: sezam, horčica, vajcia. Na zistenie obsahu gluténu v potravinách boli odobraté a laboratórne vyšetrené 2 vzorky potravín pre dojčatá a malé deti s označením podľa EÚ č. 828/2014. Vo všetkých vyšetrovaných vzorkách predpokladaný výskyt alergénu nebolo zistené. Na základe laboratórných výsledkov bolo potvrdené správne označovanie hotových pokrmov v jedálnych lístkoch a správne označovanie potravín pre dojčatá a malé deti.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Priorita: a) Podpora zdravého štartu do života

Vykonáva Poradňa zdravia

Priorita: b) Podpora zdravšieho prostredia na školách

V roku 2023 sme vykonali štátny zdravotný dozor v 35 zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy, v ktorých boli kontrolované: hygienické podmienky pri príprave dodržiavanie pitného režimu s presadzovaním používania pitnej vody a nesladených nápojov, pestrosť stravy, dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky. V stravovacích prevádzkach bolo vykonaných 41 mimoriadnych cielených kontrol zameraných na používanie múky a mäsa z Ukrajiny. V dvoch prevádzkach pri základných školách boli vykonané audity školských stravovacích zariadení.

Podporujeme poskytovanie desiat a obedov vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne formou edukácie pedagogických pracovníkov a pracovníkov školskej jedálne s odporúčaniami zdravého stravovania, mliečneho programu pre deti a programu školské ovocie.

Priorita: c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Realizujeme vzdelávanie pracovníkov školského stravovania formou školení a konzultácií. Zúčastňujeme sa pracovných porád pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odbormi školstva a spoločnými školskými úradmi.

Priorita: d) Podpora pohybových aktivít

V tomto roku nebol realizovaný monitoring TV podmienok žiakov ZŠ a SŠ v rámci podpory pohybových aktivít.

Priorita: e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V tomto roku monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí nebol realizovaný.

4.2 Predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Bolo skontrolovaných 5 bufetov pri základných a 9 bufetov pri stredných školách. Počas výkonu ŠZD bola vo všetkých bufetoch predložená dokumentácia - rozhodnutie o uvedení do prevádzky a prevádzkový poriadok (HACCP a sanitačný program). V skontrolovaných zariadeniach bola udržiavaná čistota vrátane zariadení na osobnú hygienu. Všetky zariadenia sú napojené na verejný vodovod s dostatočným prívodom studenej pitnej vody z verejného vodovodu a dostatočným prívodom teplej pitnej vody s teplotou najmenej 45°C. Osobná hygiena zamestnancov prichádzajúcich do styku s potravinami bola na požadovanej úrovni. Doklad o odbornej spôsobilosti a doklad o zdravotnej spôsobilosti zamestnanca bol predložený vo všetkých zariadeniach. Pôvod tovaru (dodacie listy) a vedenie evidencie boli skontrolované vo všetkých prevádzkach, tovar po dobe minimálnej trvanlivosti sa v prevádzkach nenachádzal. HACCP v prípade lahôdkarských výrobkov – meranie teplôt a vlhkosti v skladovacích priestoroch (chladničky, mrazničky) bolo dodržiavané. Hygienická likvidácia odpadu je zabezpečená vo všetkých zariadeniach. Manipulácia so surovinami/polotovarmi/potravinami/pokrmami, skladovanie surovín, polotovarov, pokrmov (spôsob, podmienky skladovania a kontrola skladovaných potravín prevádzkovateľom, oddelené skladovanie nezlúčiteľných druhov surovín a potravín použitých pri výrobe hotových pokrmov) bola na požadovanej úrovni v 13 prevádzkach. Evidencia teplôt skladovania bola vedená vo všetkých zariadeniach.

Sortiment bufetov neobsahoval alkoholické nápoje, nápoje s obsahom kofeínu a chinínu a tabakové výrobky v 9 prevádzkach, v 4 bufetoch pri SOŠ sa v sortimente nachádzal tovar s obsahom kofeínu (Ľadová káva EISKAFFEE), v 1 bufete tovar s obsahom taurínu (energetické nápoje). V týchto prípadoch bolo prevádzkovateľom nariadené okamžité odstránenie tovaru z prevádzok. Prevádzkovatelia bufetov boli upozornení na prítomnosť sortimentu s obsahom pridaného cukru nad 5g/100 ml, nealkoholických nápojov s kofeínom a taurínom, cukrovinky alebo slané výrobky presahovali 50% - tný podiel na celkovom sortimente tovaru.

V 1 bufete bola odobratá Gyros bageta, v 1 bufete Hamburger. Vzorky boli odovzdané na mikrobiologické vyšetrenie. Obidve nevyhoveli mikrobiologickým požiadavkám a u prevádzkovateľa bola uplatnená náhrada nákladov spolu za 125,60 €.

4.3 Úrazy detí v SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Projekt nebol realizovaný.

4.4 Monitorovanie kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení.

Úloha je cieleňá na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdraviu škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie. Realizácia prvej etapy v roku 2023 ako získanie údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, zhrnutie skúseností jednotlivých RÚVZ v SR z výkonu štátneho zdravotného dozoru, príp. zo sledovania vybraných fyzikálnych, chemických a biologických ukazovateľov kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach so systémom núteného vetrania, analýza získaných údajov, príprava metodiky pre merania vybraných faktorov vnútorného ovzdušia škôl, vytypovanie a kontaktovanie škôl za účelom meraní, nebola našim úradom realizovaná.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 Národný imunizačný program SR (NIP SR)

V rámci výročnej správy RÚVZ za rok 2022 bola vypracovaná analýza plnenia imunizačného programu. Zabezpečili sme informovanie očkujúcich lekárov o všetkých pripravovaných a realizovaných zmenách týkajúcich sa očkovacieho kalendára a samotných vakcín elektronicky a zverejnením na internetovej stránke RÚVZ Prievidza. Taktiež boli lekári informovaní o aktuálnej situácii v používaní, dodávkach vakcín a o aktuálnych informáciách súvisiacich s očkovaním.

Problematike očkovania sme venovali materiál zverejnený na webovej stránke RÚVZ Prievidza so sídlom v Bojniciach:

- Očkovací kalendár na rok 2023 pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých.
- Stručný prehľad výsledkov kontroly očkovania v roku 2023 v okresoch Prievidza a Partizánske.

Taktiež boli všeobecným lekárom pre dospelých a všeobecným lekárom pre deti a dorast elektronicky zaslané informácie:

- o aktuálnom očkovacom kalendári na rok 2023,
- o zabezpečení očkovania osôb v priamom kontakte s chorou osobou v súvislosti s výskytom vírusovej hepatitídy A v miestach s nízkym sociálno - hygienickým štandardom.

V roku 2023 boli v čase od 23.4.2023 do 29.4.2023 realizované aktivity v rámci kampane Európskeho imunizačného týždňa: EIW – Dobeňime zabudnuté očkovanie:

- informácie na vývesných tabuliach – 6x
- informácie zaslané elektronicky všeobecným lekárom a do nemocníc – 86x
- informácie zaslané elektronicky do domovov dôchodcov – 25x
- poradenská činnosť pre laickú verejnú, zdravotníkov a študentov SZŠ – 5x
- informácie na webovej stránke RÚVZ Prievidza – 1x
- informácie pre TA SR – 1x
- distribúcia plagátov do nemocníc – 3x.

Podľa usmernenia ÚVZ SR bola vykonaná kontrola očkovania v mesiacoch september až október 2023 v 34 pediatrických obvodoch (25 v okrese Prievidza - oproti roku 2022 zanikol jeden obvod, dva obvody sa zlúčili do jedného a 9 v okrese Partizánske - oproti roku 2022 zanikol jeden obvod z dôvodu odchodu lekárky do dôchodku).

Správa z kontroly očkovania bola k 30.11.2023 zaslaná na RÚVZ v Trenčíne.

V okrese Prievidza nebola na okresnej úrovni dosiahnutá zaočkovanosť 95% v žiadnom z kontrolovaných ročníkov narodenia v žiadnom druhu očkovania:

- ročník 2021: základné očkovanie (DTaP+POLIO+HIB+VHB) 94,7%, PCV 94,3%, základné očkovanie (MMR) 89,6%
- ročník 2020: základné očkovanie (MMR) 91,4%
- ročník 2017: preočkovanie (MMR) 77,0%
- ročník 2016: preočkovanie (DTaP-IPV) 87,6%, preočkovanie (MMR) 78,6%
- ročník 2011: preočkovanie (MMR) 90,7%
- ročník 2010: preočkovanie (MMR) 93,0%
- ročník 2009: druhé preočkovanie (DTaP-IPV) 93,7%.

V 20 obvodoch u 80 druhov očkovania klesla zaočkovanosť pod 90%. Dôvodom nízkej zaočkovanosti boli prevažne: pretrvávajúce odmietanie očkovania, nedisciplinovanosť rodičov detí, kontraindikácie očkovania, zvýšená chorobnosť detí v čase očkovania a žiadosť rodičov o odklad očkovania do neskoršieho veku života detí. U detí v ročníkoch narodenia 2017 a 2016 bolo nízke percento zaočkovanosti spôsobené tým, že lekári boli presvedčení, že keď nepreočkujú dieťa do dovŕšenia päť rokov veku, tak ho doočkujú v 11 roku života. O zmene v preočkovaní detí proti MMR v 5. roku života podľa Vyhlášky MZ SR č. 442/2019 Z.z. účinnej od 1.1.2020 boli lekári včas informovaní. K 31.8.2023 sme kontrolou očkovania v pediatrických ambulanciách okresu zistili u kontrolovaných ročníkov narodenia 573 odmietnutí očkovania. V doteraz nekontrolovaných ročníkoch narodenia bolo za kontrolované obdobie zistených 9 čiastočných odmietnutí základného očkovania a 18 odmietnutí preočkovania. Hlásených bolo 5 detí s kompletným odmietnutím povinného očkovania.

V okrese Partizánske na okresnej úrovni nebola dosiahnutá zaočkovanosť 95% v týchto kontrolovaných ročníkoch narodenia v uvedených druhoch očkovania:

- ročník 2021: základné očkovanie (MMR) 93,4%
- ročník 2017: preočkovanie (MMR) 93,3%
- ročník 2016: preočkovanie (MMR) 94,9%
- ročník 2011: preočkovanie (MMR) 94,5%.

V ostatných kontrolovaných ročníkoch narodenia sa zaočkovanosť na okresnej úrovni pohybovala od 95,4% (preočkovanie DTaP-IPV, ročník 2016) do 97,7% (preočkovanie MMR, ročník 2010)

V okrese Partizánske klesla zaočkovanosť pod 90% v 4 obvodoch u 9 druhov očkovania.

K 31.8.2023 sme kontrolou očkovania v pediatrických ambulanciách okresu zistili u kontrolovaných ročníkov narodenia 132 odmietnutí očkovania. V doteraz nekontrolovaných ročníkoch narodenia bolo za kontrolované obdobie zistených 9 čiastočných odmietnutí základného očkovania a 33 odmietnutí preočkovania. Hlásené boli 4 deti s kompletným odmietnutím povinného očkovania.

V obidvoch okresoch vzrástol oproti minulému roku počet obvodov a druhov očkovania so zaočkovanosťou pod 90%. Taktiež vzrástol počet zistených odmietnutí očkovania v kontrolovaných ročníkoch narodenia.

V roku 2023 bolo VLPDD hlásených 66 odmietnutí povinného očkovania (34 v okrese Prievidza a 32 v okrese Partizánske). Počet evidovaných odmietnutí očkovania bol štvrtročne hlásený na ÚVZ SR.

V rámci surveillance a kontroly ochorení preventabilných povinným očkovaním sme v roku 2023 prešetrili: 2 prípady pertussis, 1 prípad parotitídy, 1 prípad akútnej VHB, 7 prípadov bezpríznakového nosičstva HBsAg, 6 prípadov septikémie vyvolanej *Streptococcus pneumoniae* a 1 prípad pneumokokového zápalu mozgových plien.

V čase od 30.10.2023 do 14.11.2023 sme navštívili 11 zariadení v okrese Prievidza a Partizánske, v ktorých sme realizovali prednášky na tému :

„Chránite sa správne pred chrípkou? Dajte sa zaočkovať!“
„Chráňte sa pred pneumokokovými ochoreniami očkovaním“
„Už ste sa dali zaočkovať proti ochoreniu Covid – 19?“

K uvedeným prednáškam sme rovnako vytvorili aj informačné materiály k danej problematike, ktoré sme nechali k dispozícii v jednotlivých zariadeniach.

6.2 Surveillance infekčných chorôb

K 24.4.2023 sme vypracovali výročnú správu odboru epidemiológie (oddelenie infekčnej epidemiológie a oddelenie NN, dezinfekcie a sterilizácie) za okresy Prievidza a Partizánske za rok 2022.

Lekári prvého kontaktu boli priebežne informovaní o aktuálnej epidemiologickej situácii u nás a vo svete a o protiepidemických opatreniach. Aktuálne informácie o prenosných ochoreniach v SR a v zahraničí boli zverejnené aj na našej webovej stránke.

V rámci zlepšenia hlásenia prenosných ochorení sme pravidelne spolupracovali hlavne s lekármi prvého kontaktu pre deti, dorast a pre dospelých, ale aj s infektológmi, kožnými lekármi a inými odbornými lekármi v rámci Slovenska. Spolupracovali sme aj s laboratóriami, ktoré nám zabezpečujú mikrobiologickú diagnostiku (OKM Bojnice, laboratóriá Medirex, Unilabs BA a Stropkov, OKM Zvolen, RÚVZ Trenčín, Medicínske laboratória Piešťany, OKM FNsPFDR B. Bystrica, OKM Vyšné Hágy). Takmer všetky laboratória hlásia pozitívne výsledky on-line prostredníctvom internetu do epidemiologického informačného systému EPIS. Od mája bola sprevádzkovaná nová verzia systému EPIS.

Sentinelovým lekárom bol odobratý biologický materiál na chrípku – 1x. Z oddelení nemocníc nebola odobratá žiadna vzorka na vyšetrenie chrípky. Nebolo vydané ani rozhodnutie regionálneho hygienika na sprísnenie opatrení v kolektívnych zariadeniach alebo nemocniciach. Zriaďovateľom bolo z dôvodu respiračných ochorení zatvorených 11 MŠ, 1 ŠZŠ a 1 SŠ.

Od začiatku roka 2023 z okresu Prievidza ani z okresu Partizánske nebol hlásený výskyt ochorenia SARI.

V roku 2023 bola ukončená pandémia ochorenia vyvolaného koronavírusom SARS Cov 2-COVID 19. Celkovo sme prešetrili 262 prípadov z okresu Prievidza a 80 prípadov z okresu Partizánske. V súvislosti s pandémiou neboli vydané žiadne rozhodnutia regionálneho hygienika.

V roku 2023 sme prešetrili 1 prípad akútnej VHB, 7 prípadov bezpríznakového nosičstva HBsAg, 1 prípad akútnej VHA, 1 prípad akútnej VHC, 4 prípady akútnej VHE a 16 prípadov chronickej VHC. V súvislosti s diagnózou vírusová hepatitída bolo vydaných 6 rozhodnutí (2x pri VHE a 4x pri VHA - z toho 3x u kontaktov s ochoreniami v iných okresoch). V súvislosti s poranením zdravotníckych pracovníkov bolo vydaných 26 rozhodnutí, z toho v 4 prípadoch bolo nariadené podanie jednej dávky vakcíny proti VHB.

Vykázali sme 2 epidémie spôsobené norovírusom, 1 epidémiu hnačky a gastroenteritídy pravdepodobne infekčného pôvodu, 1 epidémiu svrabu a 2 epidémie COVID-19. Ďalej sme zaznamenali 1 rodinný výskyt svrabu a 7 rodinných výskytov rotavírusovej enteritídy. Protiepidemické opatrenia boli vykonané v plnom rozsahu.

Boli vydané 2 rozhodnutia pre osobu vykonávajúce epidemiologicky závažnú činnosť (1x bola osoba v kontakte s chorým na hnačkové ochorenie a 1x išlo o chorého na hnačkové ochorenie).

Z počtu 333 nahlásených pozitívnych hemokultúr sme prešetrili 42 hemokultúr, z ktorých bolo uzatvorených 40 ako sepsa a 15 z nich malo nozokomiálny charakter.

6.3 Informačný systém prenosných ochorení

Ochorenia, ktoré podliehajú povinnému hláseniu sú pravidelne zadávané do informačného systému EPIS. Výskyt chrípky a akútnych respiračných ochorení je pravidelne hlásený 1x týždenne. Závažné ochorenia a epidémie sú hlásené a aktualizované v SRV.

Do elektronického hlásenia prenosných ochorení EPIS aktívne hlásili:

- chrípku 3 obvodní lekári - 1 pre dospelých z okresu Partizánske a 2 pediatri z okresu Prievidza,
- prenosné ochorenia 4 obvodní lekári - 2 lekári pre dospelých (1x okres PD a 1x okres PE) a 2 pediatri z okresu Prievidza.
- Pravidelne sme zabezpečovali informovanie verejnosti o aktuálnej epidemiologickej situácii prostredníctvom internetovej stránky RÚVZ Prievidza.

6.4 Nozokomiálne nákazy

K 31.12.2023 bolo nahlásených z nemocničných zariadení regiónu 280 nozokomiálnych nákaz. Oproti roku 2022 ide o nárast o 53%.

Kontrola hygienicko - epidemiologického režimu bola vykonaná v 5 zdravotníckych zariadeniach:

Nemocnica Bojnice - JIS 6x (neurologická, detská, chirurgická, ortopedická, traumatologická, interná), OAIM + dospávacia časť, JZS, urgentný príjem, centrálné operačné sály (traumatologická OS, ortopedická OS, chirurgická OS, gynekologická OS, očná OS, septická OS, urologická OS, ORL OS, sekčná OS), centrálna sterilizácia 2x, dve pôrodné sály. V rámci nemocnice boli skontrolované aj nasledovné ambulancie: algeziologická ambulancia a algeziologický stacionár.

Nemocnica Handlová – operačné sály.

Nemocnica Partizánske – operačné sály, detské oddelenie, OMIS, interné oddelenie, chirurgické oddelenie, LSPP ambulancie (chirurgická, interná), chirurgická ambulancia, traumatologická ambulancia, detská gastroenterologická ambulancia a detská príjmová ambulancia.

Logman a.s., Bojnice - nefrodialyzačné zariadenie

B – Braun Avitum s.r.o. - nefrodialyzačné zariadenie

Fyzikálno - biologické testovanie bolo realizované v 171 sterilizačných prístrojoch zdravotníckych zariadení.

V uvedenom období nám bolo hlásených 682 multirezistentných kmeňov baktérií a 123 kmeňov metilín - rezistentných SA. V súvislosti s enterobaktériami produkujúcimi karbapenemázu sme zaznamenali výskyt u 53 pacientov v zdravotníckych zariadeniach. Zaznamenali sme 166 prípadov výskytu *Clostridium difficile*, z toho malo 95 prípadov nozokomiálny charakter.

V rámci posudkovej činnosti sme vydali 21 rozhodnutí na uvedenie zdravotníckych zariadení do prevádzky a schválení prevádzkových poriadkov zdravotníckych zariadení, 5 rozhodnutí na zrušenie mobilného odberového miesta, 4 záväzné stanoviská a 20 vyjadrení ku oznámeniu o začatí prevádzkovania.

Zúčastnili sme sa aktivít regionálnej kampane zameranej na hygienu a dezinfekciu rúk v rámci projektu Svetový deň hygieny rúk. Tento ročník, rok 2023 so sloganom: „Spoločne urýchlíme aktivity - ZACHRÁŇTE ŽIVOTY – Dezinfikujte si ruky“. Hlavným cieľom kampane boli dve kľúčové aktivity: 1. Antibiotiká neužívajte zbytočne, aby nevznikli nové rezistencie. 2. Zabráňme šíreniu už rezistentných baktérií.

V tomto slogane WHO nevyzýva len zdravotníkov. Volá na pomoc všetkých ľudí. Každý, kto prichádza do nemocnice/zariadenia, či ako pacient alebo ako návštevník, by mal urobiť veľmi dôležitú vec: VYDEZINFIKOVATĽ SI RUKY a to: pri vstupe do nemocničnej budovy, pri vstupe do izby pacienta, pred jedným ako aj pri odchode z nemocnice.

V rámci SR sme sa zúčastnili bodovej prevalenčnej štúdie (BPS) podľa protokolu ECDC. Cieľom bolo zistiť reálny výskyt nozokomiálnych nákaz a spotrebu antibiotík. Podľa kritérií BPS sme do štúdie zahrnuli 1 lôžkové zdravotnícke zariadenie. Celkovo sme prešetrili 216 hospitalizovaných pacientov, u ktorých bolo zistených 8 nozokomiálnych nákaz.

Edukačný materiál sme uverejnili na našej webovej stránke. Všetkým nemocniciam a ústavným zariadeniam bol zaslaný e-mailom.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

Pandemická pripravenosť:

Aj v chrípkovej sezóne 2022/23 zostali v platnosti opatrenia pri výskyte SARI, pri odbere materiálu, došetrenia prípadov a vykonania opatrení u takejto diagnózy, o čom sme informovali všetky nemocnice. Ochorenie SARI nebolo hlásené.

Priebežne sa vykonáva aktualizácia členov v protiepidemických komisiách.

Denne využívame hlásenie v systéme rýchleho varovania.

V roku 2023 bola ukončená pandémia ochorenia vyvolaného koronavírusom SARS Cov2 - COVID 19. V pôsobnosti RÚVZ Prievidza bolo v roku 2023 zaznamenaných 342 ochorení spôsobených koronavírusom SARS Cov 2.

Všetky zmeny ohľadom ochorenia vyvolaného koronavírusom SARS Cov 2 boli pravidelne aktualizované a zverejňované na webovej stránke RÚVZ Prievidza. O aktualizáciách usmernení hlavného hygienika SR boli pravidelne informovaní aj poskytovatelia zdravotnej starostlivosti.

Od 20.3.2023 bola vyhláškou 2/2023 V. v. SR zrušená Vyhláška ÚVZ SR č.33 – opatrenia k izolácii osôb pozitívnych na ochorenie COVID-19 a karanténe osôb, ktoré prišli do úzkeho kontaktu s osobou pozitívnou na ochorenie COVID-19.

Od 15.5.2023 bola vyhláškou č. 8/2023 V. v. SR zrušená Vyhláška ÚVZ SR č. 35 – opatrenia pri ohrození verejného zdravia – povinnosti prekrytia horných dýchacích ciest.

6.6 Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

V roku 2023 sme zabezpečili 6x odber odpadovej vody podľa harmonogramu NRC pre poliomyelitídu s negatívnymi výsledkami.

Vykonali sme analýzu situácie vo výskyte akútnych chabých obrn vo výročnej správe za rok 2022. V roku 2023 nebolo hlásené ochorenie na Guillainov - Barrého syndróm.

6.7 Prevencia HIV/AIDS

OE:

- aktivity sú realizované a vyhodnocované oddelením zdravotnej výchovy

OPZaVKZ:

Riešiteľské pracoviská:

PZ, Špeciálna základná škola Handlová, ZŠ Morovnianska cesta Handlová, ZŠ Skačany

- „**Prevencia pohlavných ochorení vrátane HIV**“ – prednáška pre žiakov 9. ročníka Špeciálnej základnej školy Handlová, edukovaných 13 žiakov
- „**Prevencia pohlavných ochorení vrátane HIV**“ – prednáška pre žiakov 9. ročníka ZŠ Skačany, edukovaných 16 žiakov
- „**Prevencia pohlavných ochorení vrátane HIV**“ – prednáška pre žiakov 8. ročníka Základnej školy Morovnianska cesta Handlová, edukovaných 20 žiakov

Riešenie

priebežne

ďalšie aktivity vid' 9.6.

6.8 Poradne očkovania

V roku 2012 bola zriadená poradňa pre očkovanie, o čom bola verejnosť informovaná prostredníctvom miestnych médií a webovej stránky úradu. V roku 2023 bola formou konzultácií a písomných vyjadrení poskytnutá informácia o povinnom alebo odporúčanom očkovaní v 44 prípadoch a v očkovaní pred cestou do zahraničia v 5 prípadoch, informácie ohľadom očkovania proti COVID-19 boli poskytnuté v 14 prípadoch.

6.9 Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie

V roku 2023 sme boli zapojení do tohto projektu. Bol vykonaný Up date informačného systému EPIS, v ktorom spracovávame surveillance hlásených infekčných ochorení.

Súčasťou projektu bolo aj vybudovanie Národného registra očkovaných osôb, ktorý mal byť súčasťou aktualizácie programu EPIS. Táto funkcia ešte nie je realizovaná.

7. OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (BŽP, MŽP, CHA, FF)

7.1 Monitoring kvality vôd vybraných lokalít

Na prírodných kúpaliskách sa celoročne sleduje výskyt vodného kvetu. V prípade jeho výskytu sa kvet odoberie aj s príslušnými vzorkami podľa dohodnutých pokynov a pošle sa na ďalšiu analýzu do NRC pre ekotoxikológiu na ÚVZ SR v Bratislave. K 31.12.2023 bolo vyšetrených 9 vzoriek. V žiadnej z nich sme nezachytili výskyt vodného kvetu. Počty siníc boli vo všetkých vyšetrených vzorkách hlboko pod limitnou hodnotou.

V roku 2023 sme lokality rozšírili o sledovanie nádrže vo Veľkých Uherciach. Nádrž nemá rovnako ako v Nitrianskom Rudne a Kanianke svojho prevádzkovateľa, ale kvôli narastajúcej návštevnosti sme sa ju rozhodli v rámci letnej turistickej sezóny sledovať.

V júnových a júlových odberoch boli v dominancii penátne a centrické rozsievky. Zo siníc boli v tomto období prítomné v nádrži Nitrianske Rudno *Aphanothece* sp., *Aphanizomenon flos aquae*, V Kanianke *Dolichospermum* sp. a v nádrži Veľké Uherce *Dolichospermum* sp. Tu boli okrem rozsievok v dominancii aj riasy rodu *Peridinium*.

V augustových odberoch sinice stále predstavovali len minoritnú časť spoločenstva. V Nitrianskom Rudne prevládali riasy *Phacotus lenticularis* a *Cryptomonas* sp., V Kanianke to bol *Tetraedron minimum* a *Phacotus lenticularis*, vo Veľkých Uherciach *Phacotus lenticularis* a *Peridinium bipes*. Vo všetkých troch augustových odberoch bol zo siníc zastúpený druh *Dolichospermum planctonicum*.

Počet vyšetrených vzoriek 9, počet ukazovateľov 18, počet analýz 142.

7.2 Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení a umelých kúpalísk

V 42 vzorkách vôd bol v okresoch Partizánske a Prievidza za rok 2023 vyšetrený ukazovateľ **améby kultivovateľné pri 36 °C a 44 °C**.

Vyšetrených bolo 42 termálnych bazénových vôd.

Vyšetrená voda z termálnych bazénov bola v penzióne Kalinka, v kúpeľoch Malé Bielice (sedací bazén, relaxačno-hydromasážny bazén, vonkajší bazén), kúpele Bojnice (LD Mier biely bazén, LD Mier modrý bazén, LD Mier zelený bazén, LD Mier žltý bazén, LD Baník malý bazén, LD Baník veľký bazén, LD Baník vonkajší bazén).

V 6-tich vzorkách termálnych bazénov boli zachytené améby rodov *Vahlkampfia*, *Hartmannella*, a *Vannella* (kúpele Malé Bielice, kúpele Bojnice). Vo všetkých vyšetrených vzorkách potenciálne patogénny rod *Acanthamoeba* a *Naegleria* zaznamenaný nebol.

Na potvrdenie a bližšiu identifikáciu améb kultivovateľných pri 36 °C a 44°C, neboli do NRC pre TTA za rok 2023 dodané z iných RÚVZ žiadne vzorky.

Na ukazovateľ améby kultivovateľné pri 36 °C a 44 °C bola vyšetrená aj 1 vzorka z očného oddelenia NsP Bojnice. Vzorka bola vyšetrená ako zoškrab z rohovky oka a 1 vzorka z ambulancie očného lekára. Jednalo sa o pacienta ktorý bol na dovolenke v Thajsku. Vo vyšetrenej vzorke očnej pablany, bol sledovaný ukazovateľ neprítomný. Rovnako negatívny výsledok bol aj z vyšetrenia zoškrabu z rohovky.

9. PODPORA ZDRAVIA

9.2 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015- 2025

Riešiteľské pracoviská:

PZ, ZŠ Kanianka, ZŠ Skačany, ZŠ Zemianske Kostol'any, ZŠ Diviaky nad Nitricou, ZŠ Hradište, ZŠ Piaristická Prievidza, ZŠ Ostratice, ZŠ Veľký Klíž, SOŠ Nováky

- „**Anorexia**“ – prednáška spojená s projekciou zdravotno-výchovného filmu „SAMI“ pre žiačky 9. ročníka ZŠ Kanianka, celkovo edukovaných 16 žiačok
- „**Anorexia**“ – prednáška spojená s projekciou zdravotno-výchovného filmu „SAMI“ pre študentky 1. ročníka SOŠ Nováky, celkovo edukovaných 23 dievčat
- „**Obezita vs. anorexia**“ - prednáška pre žiačky 8. a 9. ročníka ZŠ Zemianske Kostol'any, celkovo edukovaných 25 žiačok
- „**Obezita vs. anorexia**“ - prednáška pre žiačky 8. ročníka ZŠ Diviaky nad Nitricou, celkovo edukovaných 29 žiačok
- „**Anorexia**“ – prednáška spojená s projekciou zdravotno-výchovného filmu „SAMI“ pre žiačky 9. ročníka ZŠ Diviaky nad Nitricou, celkovo edukovaných 16 žiačok
- „**Zdravá výživa a stravovanie, potravinová pyramída**“ – prednáška pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ Hradište, edukovaných 14 žiakov
- „**Zdravá výživa a stravovanie, potravinová pyramída**“ – prednáška pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ Ostratice, edukovaných 13 žiakov
- „**Zdravá výživa a stravovanie, potravinová pyramída**“ – prednáška pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ Veľký Klíž, edukovaných 29 žiakov
- „**Zdravá výživa a stravovanie, potravinová pyramída**“ – prednáška pre žiakov tretích ročníkov ZŠ Piaristov Prievidza, edukovaných 27 žiakov
- „**Zdravá výživa a stravovanie, potravinová pyramída**“ – dve prednášky pre žiakov 4. ročníka ZŠ Piaristov Prievidza, edukovaných 46 žiakov

Riešenie

priebežne

9.2.1 *Vyzvi srdce k pohybu – Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie*

Riešiteľské pracoviská

PZ, ZŠ Bojnice, Daňový úrad Prievidza, Obecný úrad Lehota pod Vtáčnikom, Špeciálna základná škola Handlová, MŠ Kamenec pod Vtáčnikom, NsP Bojnice, MsÚ Nováky, ZŠ Nováky, SOŠ Nováky, ZŠ Diviaky nad Nitricou, RÚVZ Prievidza so sídlom v Bojniciach, ZŠ Zemianske Kostol'any

Na základe metodického pokynu boli v rámci X. ročníka celonárodnej kampane zrealizované nasledovné aktivity:

- oznam o konaní kampane na internetovej stránke úradu
- uverejnenie účastníckeho listu ako aj online formulára na internetovej stránke úradu
- distribúcia účastníckych listov do nasledovných inštitúcií:
 - ZŠ Bojnice

- Daňový úrad Prievidza
- Obecný úrad Lehota pod Vtáčnikom
- Špeciálna základná škola Handlová
- MŠ Kamenec pod Vtáčnikom
- NsP Bojnice
- MsÚ Nováky
- ZŠ Nováky
- SOŠ Nováky
- ZŠ Diviaky nad Nitricou
- RÚVZ Prievidza so sídlom v Bojniciach
- ZŠ Zemianske Kostol'any

Riešenie

máj- august

9.4 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR

Riešiteľské pracoviská

PZ

Pracovníčka oddelenia sa ako členka poradného zboru HH pre OPZaVkZ a pracovnej skupiny pre poradne zdravia podieľala na tvorbe Koncepcie rozvoja špecializovaných poradní v centrách ochrany a podpory zdravia, ktorých cieľom je spolu so základnou poradňou aktívne vyhľadávať a prostredníctvom poradenstva ovplyvňovať rizikové faktory chronických neinfekčných ochorení u obyvateľstva SR.

9.5 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030

Riešiteľské pracoviská

PZ, ZŠ Morovnianska cesta Handlová, CVČ Nováky, CVČ Junior Bojnice, Informačné centrum mladých Partizánske, O sokoliaroch AQUILA Bojnice, Slovenský skauting Prievidza, Informačné centrum mladých Prievidza, CVČ Prievidza, Spoločenstvo Piar Prievidza

- „**Fetálny alkoholový syndróm**“ – prednáška pre žiačky 8. a 9. ročníka ZŠ Morovnianska cesta Handlová, edukovaných celkovo 23 dievčat
- „**Evidence into Action Alcohol Project („EVID -ACTION“)**“ – v rámci uvedeného projektu boli zrealizované nasledovné aktivity:
- distribúcia výzvy do nasledovných inštitúcií:
 - CVČ Nováky
 - CVČ Junior Bojnice
 - Informačné centrum mladých Partizánske
 - O sokoliaroch AQUILA Bojnice
 - Slovenský skauting Prievidza
 - Informačné centrum mladých Prievidza
 - CVČ Prievidza
 - Spoločenstvo Piar Prievidza

Riešenie

apríl, jún

9.6 Národný program podpory zdravia

Riešiteľské pracoviská

PZ, Stredná zdravotnícka škola Prievidza, BOZPO, s.r.o. Prievidza, ZŠ Chrenovec, ZŠ Malonecpalská Prievidza, Gymnázium Partizánske, ZŠ Morovnianska cesta Handlová, ILJIN SLOVAKIA, s.r.o., Pravenec, ZŠ Bojnice, SLOVECA, Sasol Slovakia, spol. s r.o., prevádzka Nováky

Aktivity pri príležitosti „4. február – Svetový deň boja proti rakovine“

- „**Kolorektálny karcinóm**“ – 2 prednášky pre študentov Strednej zdravotníckej školy Prievidza, celkovo edukovaných 40 študentov
- „**Kolorektálny karcinóm**“ – prednáška pre zamestnancov spoločnosti BOZPO, s.r.o. Prievidza, celkovo edukovaných 60 pracovníkov
- „**Prevenia rakoviny prsníka**“ – prednáška pre žiačky 9. ročníka ZŠ Chrenovec, edukovaných 14 dievčat
- „**Prevenia rakoviny prsníka**“ – prednáška pre žiačky 8. a 9. ročníka ZŠ Malonecpalská Prievidza, edukovaných 18 dievčat
- „**Prevenia rakoviny prsníka**“ – 2 prednášky pre študentky 1. a 2. ročníka gymnázia v Partizánskom, edukovaných 29 dievčat
- „**Prevenia rakoviny prsníka**“ – prednáška pre žiačky 8. a 9. ročníka ZŠ Morovnianska cesta Handlová, edukovaných 22 dievčat

Riešenie

február

Aktivity pri príležitosti „Svetového dňa ústnej hygieny“

Riešiteľské pracoviská

PZ, Špeciálna základná škola Handlová, ZŠ Morovnianska cesta Handlová

- „**Zásady ústnej hygieny**“ – prednáška spojená s názornou ukážkou správnej techniky umývania zubov pre žiakov 1. - 3. ročníka Špeciálnej základnej školy Handlová, edukovaných 15 žiakov.
- „**Zásady ústnej hygieny**“ – 3 prednášky spojené s názornou ukážkou správnej techniky umývania zubov pre žiakov 1. a 2. ročníka ZŠ Morovnianska cesta Handlová, edukovaných 64 žiakov

Riešenie

marec

Aktivity pri príležitosti „Svetového dňa obezity“

Riešiteľské pracoviská

ZŠ Kanianka, ZŠ Malinovského Partizánske, ZŠ Opatovce nad Nitrou, Spojená internátna škola Prievidza

- „**Výtvarná súťaž pri príležitosti Svetového dňa obezity**“ - do súťaže vyhlásenej Úradom verejného zdravotníctva v Bratislave sa v rámci nášho regiónu zapojili nasledovné školy:
 - ZŠ Kanianka (5.A, 6. A, 6. B)
 - ZŠ Malinovského Partizánske (6.A)
 - ZŠ Opatovce nad Nitrou (1.-4. ročník)
 - Spojená internátna škola Prievidza (3.A, 7.B, 9.A)

Z uvedených tried sme v rámci regionálneho kola vybrali víťaznú kresbu žiakov 3.A Spojenej školy internátnej Prievidza.

Riešenie

marec

Aktivity pri príležitosti „7. apríla - Svetového dňa zdravia“

Riešiteľské pracoviská

PZ, Okresný úrad Prievidza,

- **„Okresný úrad Prievidza“** – zdravotno-výchovná akcia pre zamestnancov Okresného úradu Prievidza, v rámci ktorej boli zrealizované nasledovné aktivity:
 - stanovenie hladiny celkového cholesterolu – 41
 - meranie krvného tlaku – 41
 - stanovenie hladiny glykémie nalačno -7
 - obvod pásu a bokov – 41
 - analýza stavby tela – 41
 - stanovenie BMI – 41
 - distribúcia zdravotno-výchovných materiálov v závislosti od výsledkov vyšetrení
 - individuálne odborné zdravotno-výchovné poradenstvo

- **„Deň otvorených dverí poradne zdravia“** - zdravotno-výchovná akcia určená pre širokú verejnosť spádových okresov, v rámci ktorej boli zrealizované nasledovné aktivity:
 - kompletne vyšetrenia v rámci TZS -13
 - stanovenie hladiny celkového cholesterolu – 20
 - meranie krvného tlaku – 20
 - stanovenie hladiny glykémie nalačno -20
 - obvod pásu a bokov – 20
 - analýza stavby tela – 20
 - stanovenie BMI – 20
 - distribúcia zdravotno-výchovných materiálov v závislosti od výsledkov vyšetrení
 - individuálne odborné zdravotno-výchovné poradenstvo

Aktivity pri príležitosti „5. mája - Svetového dňa čistých rúk“

Riešiteľské pracoviská

PZ, Špeciálna základná škola Handlová

- **„Hygiena rúk“** – prednáška pre žiakov 1. a 4. ročníka Špeciálnej základnej školy Handlová, edukovaných 16 žiakov

Riešenie

máj

Aktivity pri príležitosti „10. mája – Svetový deň pohybom ku zdraviu“

Riešiteľské pracoviská

PZ, Špeciálna základná škola Handlová

- **„Význam pohybu v prevencii obezity“**- prednáška pre žiakov 8. a 9. ročníka Špeciálnej základnej školy Handlová, edukovaných 14 žiakov

ďalšie aktivity vid' 9.2.1.

Riešenie

máj

Aktivity pri príležitosti „31. mája - Svetového dňa bez tabaku“

Riešiteľské pracoviská

PZ, Špeciálna základná škola Handlová, ZŠ Zemianske Kostol'any

- „**Prevenca fajčenia**“ - prednáška pre žiakov 6. ročníka ZŠ Zemianske Kostol'any, edukovaných 17 žiakov
- „**Prevenca fajčenia**“ - prednáška pre žiakov 5. a 6. ročníka Špeciálnej základnej školy Handlová, edukovaných 32 žiakov
- „**Prevenca fajčenia**“ - 2 prednášky pre žiakov 5. až 9. ročníka ZŠ, edukovaných 53 žiakov
- „**Deň otvorených dverí poradne zdravia pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku**“
 - pozvánka ku Dňu otvorených dverí poradne zdravia na webovej stránke úradu
 - pozvánka ku Dňu otvorených dverí poradne zdravia vo vestibule úradu
 - vyšetrenia záujemcov z radov verejnosti:
 - smokerlyzer – 6
 - spirometria – 6
 - Fagestromov dotazník – 6
 - odborné poradenstvo - 6

Riešenie

máj

Aktivity pri príležitosti „26. júna – Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a obchodovaniu s drogami“

Riešiteľské pracoviská

PZ, Špeciálna základná škola Handlová, ZŠ Diviaky nad Nitricou, ZŠ Malonecpalská Prievidza, Detský domov Handlová, ZŠ Lazany, Jazmín n.o. Handlová

- „**Legálne a nelegálne drogy**“ - prednáška pre žiakov 7. až 9. ročníka Špeciálnej základnej školy Handlová, edukovaných 18 žiakov
- „**Legálne a nelegálne drogy**“ - prednáška pre žiakov 5. a 6. ročníka ZŠ Diviaky nad Nitricou, edukovaných 28 žiakov
- „**Legálne a nelegálne drogy**“ - 2 prednášky pre žiakov 6. až 7. ročníka ZŠ Malonecpalská Prievidza, edukovaných 63 žiakov
- „**Legálne a nelegálne drogy**“ - prednáška pre žiakov 5. až 7. ročníka Detský domov Handlová, edukovaných 9 žiakov
- „**Legálne a nelegálne drogy**“ - 5 prednášok pre žiakov 5. až 9. ročníka ZŠ Lazany, edukovaných 112 žiakov
- „**Fetálny alkoholový syndróm**“ - prednáška pre klientov centra Jazmín n.o. Handlová, edukovaných 25 klientov
- „**Fetálny alkoholový syndróm**“ - prednáška pre žiakov 9. ročníka Špeciálnej základnej školy Handlová, edukovaných 23 žiakov

Riešenie

Jún

Aktivity pri príležitosti „12. septembra –Európskeho dňa ústneho zdravia

Riešiteľské pracoviská

PZ, ZŠ Mariánska Prievidza

- „**Prevencia zubného kazu**“ - 5 prednášok pre žiakov prvého stupňa ZŠ Mariánska Prievidza, celkovo edukovaných 127 žiakov

Aktivity pri príležitosti „21. septembra –Svetového dňa Alzheimerovej choroby“

Riešiteľské pracoviská

PZ, Zariadenie pre seniorov sv. Kataríny Labouré Bošany, Stredisko Sociálnych Služieb Kostol'any n.o., Zemianske Kostol'any

- „**Prevencia Alzheimerovej choroby**“ – beseda pre klientov Zariadenia pre seniorov sv. Kataríny Labouré Bošanoch, edukovaných 22 seniorov
- „**Prevencia Alzheimerovej choroby**“ – beseda pre klientov Strediska Sociálnych Služieb Kostol'any n.o., Zemianske Kostol'any, edukovaných 20 seniorov

Riešenie

september, október

Aktivity pri príležitosti „29. septembra –Svetového dňa srdca“

Riešiteľské pracoviská

PZ, Zariadenie pre seniorov sv. Kataríny Labouré Bošany

- názorná propagácia vo vestibule úradu
- **Zariadenie pre seniorov sv. Kataríny Labouré Bošany**
 - kompletne vyšetrenia zamestnancov zariadenia v rámci TZS, celkovo vyšetrených 12 zamestnancov
 - vyšetrenia klientov zariadenia
 - hladiny celkového cholesterolu u klientov zariadenia – 27
 - meranie krvného tlaku u klientov zariadenia – 27
 - distribúcia zdravotno-výchovných materiálov

Riešenie

október

Aktivity pri príležitosti „16. októbra – Svetového dňa potravy“

Riešiteľské pracoviská

PZ, Zariadenie pre seniorov sv. Kataríny Labouré Bošany, ZŠ Skačany, ZŠ Školská Handlová, ZŠ Bojnice, ZŠ Mariánska Prievidza, ZŠ Zemianske Kostol'any, ZŠ Opatovce nad Nitrou, ZŠ Nováky, ZŠ Diviaky nad Nitricou, ZŠ Koš, ZŠ Športovcov Partizánske, ZŠ Čavoj, Berry Slovakia s.r.o., Prievidza

- „**Zdravá výživa, stravovanie a potravinová pyramída**“ – prednáška pre žiakov 5. ročníka ZŠ Skačany, edukovaných 14 žiakov
- „**Zdravá výživa, stravovanie a potravinová pyramída**“ –5 prednášok pre žiakov 5.až 7. ročníka ZŠ Školská Handlová , edukovaných 116 žiakov
- „**Zdravá výživa, stravovanie a potravinová pyramída**“ – 3 prednášky pre žiakov 5. ročníka ZŠ Bojnice, edukovaných 62 žiakov
- „**Zdravé stravovanie seniorov, potravinové intolerancie**“ – beseda pre klientov Zariadenia pre seniorov sv. Kataríny Labouré v Bošanoch, edukovaných 14 seniorov

- „**Anorexia**“- beseda spojená s premietaním zdravotno-výchovného videofilmu „SAMI“ pre žiakov 8. ročníka ZŠ Mariánska Prievidza, edukovaných 17 žiakov
- „**Zdravá výživa, stravovanie a potravinová pyramída**“ – 2 prednášky pre žiakov 3. až 6. ročníka ZŠ Zemianske Kostol'any, edukovaných 43 žiakov
- „**Zdravá výživa, stravovanie a potravinová pyramída, hra Semafor**“ – 2 prednášky pre žiakov 1. až 4. ročníka ZŠ Opatovce nad Nitrou, edukovaných 44 žiakov
- „**Zdravá výživa a stravovanie**“ – 2 prednášky pre žiakov 8. a 9. ročníka ZŠ Mariánska Prievidza, edukovaných 58 žiakov
- „**Zdravá výživa, stravovanie a potravinová pyramída**“ – beseda pre žiakov 7. ročníka ZŠ Nováky, edukovaných 17 žiakov
- „**Anorexia**“- 2 prednášky spojené s premietaním zdravotno-výchovného videofilmu „SAMI“ pre žiakov 8.a 9. ročníka ZŠ Diviaky nad Nitricou, edukovaných 42 žiakov
- „**Zdravá výživa a stravovanie**“ – 3 prednášky pre žiakov 5. až 7. ročníka ZŠ Koš, edukovaných 55 žiakov
- „**Zdravá výživa, stravovanie a potravinová pyramída**“ – 4 prednášky pre žiakov 3. až 7.ročníka ZŠ Športovcov Partizánske, edukovaných 98 žiakov
- „**Zdravá výživa, stravovanie a potravinová pyramída**“ – beseda pre žiakov 5. až 7. ročníka ZŠ Čavoj, edukovaných 34 žiakov
- „**Obezita vs. Anorexia**“- prednáška pre žiakov 7.až 9. ročníka ZŠ Čavoj, edukovaných 24 žiakov
- „**Zásady zdravého stravovania, prevencia cukrovky**“ – 3 prednášky pre zamestnancov firmy Berry Slovakia s.r.o., Prievidza, celkovo edukovaných 42 zamestnancov

Riešenie

október, november

Aktivity pri príležitosti „21. októbra –Svetového dňa osteoporózy“

Riešiteľské pracoviská

PZ, Zariadenie pre seniorov sv. Kataríny Labouré Bošany

- „**Prevencia osteoporózy**“ - beseda pre klientov Zariadenia pre seniorov sv. Kataríny Labouré v Bošanoch, edukovaných 22 seniorov

Riešenie

október

Aktivity pri príležitosti „14. novembra - Svetového dňa diabetu“

Riešiteľské pracoviská

PZ, Stredisko Sociálnych Služieb Kostol'any n.o., Zemianske Kostol'any, Senior centrum Handlová n.o., ZŠ Bojnice

- názorná propagácia vo vestibule úradu
- „**Prevencia cukrovky**“ - beseda pre klientov Zariadenia sociálnych služieb Kostol'any n.o., Zemianske Kostol'any, edukovaných 20 seniorov
- „**Prevencia cukrovky**“ - beseda pre klientov Senior centra Handlová n.o, edukovaných 26 seniorov
- „**Prevencia cukrovky**“ – 2 besedy pre žiakov 8. ročníka ZŠ, edukovaných 58 žiakov
- „**Deň otvorených dverí poradne zdravia pri príležitosti Svetového dňa diabetu**“
 - oznam o konaní Dňa otvorených dverí pri príležitosti Svetového dňa diabetu na webovej stránke úradu

- oznam o konaní Dňa otvorených dverí pri príležitosti Svetového dňa diabetu vo vestibule úradu 2- krát
- vyšetrenia záujemcov z radov verejnosti (celkovo 12 vyšetrení hladiny cukru nalačno spojené s individuálnym odborným zdravotno-výchovným poradenstvom ako aj distribúciou zdravotno-výchovných materiálov)

Aktivity pri príležitosti „46. týždeň – Medzinárodný týždeň boja proti drogám“

Riešiteľské pracoviská

PZ, ZŠ Morovnianska cesta Handlová, ZŠ Mierové námestie Handlová, ZŠ Diviaky nad Nitricou, ZŠ Veľké Uherce, Partizánske, ZŠ Mariánska Prievidza, ZŠ Bojnice, ZŠ Zemianske Kostol'any

- „**Prevenia fajčenia**“ – 2 besedy pre žiakov 6. ročníka ZŠ Morovnianska cesta Handlová, edukovaných celkovo 34 žiakov
- „**Prevenia fajčenia**“ – 2 besedy pre žiakov 8. ročníka ZŠ Mierové námestie Handlová spojené s projekciou zdravotno-výchovného filmu „Kým stúpa dym“, edukovaných celkovo 34 žiakov
- „**Prevenia fajčenia**“ – beseda pre žiakov 6. ročníka ZŠ Morovnianska cesta Handlová, edukovaných celkovo 18 žiakov
- „**Prevenia fajčenia**“ – 2 besedy pre žiakov 5. a 6. ročníka ZŠ Diviaky nad Nitricou, edukovaných celkovo 39 žiakov
- „**Prevenia fajčenia**“ – 3 besedy pre žiakov 5. a 6. ročníka ZŠ Mierové námestie Handlová, edukovaných celkovo 51 žiakov
- „**Prevenia fajčenia**“ – 3 besedy pre žiakov 6. až 8. ročníka ZŠ Veľké Uherce, Partizánske, edukovaných celkovo 55 žiakov
- „**Legálne a nelegálne drogy,**“ – beseda pre žiakov 5. až 7. ročníka ZŠ Čavoj, edukovaných celkovo 34 žiakov
- „**Legálne a nelegálne drogy,**“ – beseda pre žiakov 7. ročníka ZŠ Mariánska Prievidza, edukovaných celkovo 34 žiakov
- „**Legálne a nelegálne drogy,**“ – 3 besedy pre žiakov 7. ročníka ZŠ Mierové námestie Handlová, celkovo edukovaných celkovo 50 žiakov
- „**Legálne a nelegálne drogy,**“ – 2 besedy pre žiakov 7. ročníka ZŠ Bojnice, edukovaných celkovo 60 žiakov
- „**Legálne a nelegálne drogy,**“ – beseda pre žiakov 7. ročníka ZŠ Zemianske Kostol'any, edukovaných celkovo 18 žiakov
- „**Nelátkové závislosti**“ – 3 besedy pre žiakov 7. ročníka ZŠ Mierové námestie Handlová, celkovo edukovaných celkovo 53 žiakov
- „**Nelátkové závislosti**“ - beseda pre žiakov 7. ročníka ZŠ Diviaky nad Nitricou, edukovaných celkovo 17 žiakov
- „**Nelátkové závislosti**“ - besedy pre žiakov 7. ročníka ZŠ Veľké Uherce, Partizánske, edukovaných celkovo 35 žiakov

Aktivity pri príležitosti „1. december – Svetový deň boja proti AIDS“

Riešiteľské pracoviská

PZ, Stredná zdravotnícka škola Prievidza, ZŠ Bojnice,

- „**Prevenia pohlavne prenosných ochorení, HIV/AIDS**“ – 4 besedy pre študentky Strednej zdravotníckej školy Prievidza, celkovo edukovaných 132 študentov
- „**Prevenia pohlavne prenosných ochorení, HIV/AIDS**“ – 2 besedy pre žiakov 9. ročníka ZŠ Bojnice, celkovo edukovaných 44 žiakov

- „**Prevenia pohlavne prenosných ochorení, HIV/AIDS**“ – beseda pre žiakov 9. ročníka ZŠ Zemianske Kostolany, edukovaných 16 žiakov
- „**Prevenia pohlavne prenosných ochorení, HIV/AIDS**“ – beseda pre žiakov 9. ročníka ZŠ Veľké Uherce, edukovaných 21 žiakov
- „**Prevenia pohlavne prenosných ochorení, HIV/AIDS**“ 2 besedy pre žiakov 9. ročníka ZŠ Veľké Bielice, celkovo edukovaných 35 žiakov

Riešenie

november, december

9.7 Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky 2022-2030

Riešiteľské pracoviská

PZ, Špeciálna základná škola Handlová, ZŠ Klátova Nová Ves, Detský domov Handlová

- „**Význam pohybu, zdravé stravovanie, hra Semafor**“ – 2 prednášky pre žiakov 3. a 7. ročníka špeciálnej základnej školy, edukovaných 25 žiakov
- „**Význam pohybu, zdravé stravovanie, hra Semafor**“ – 2 besedy pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ Klátova Nová Ves, edukovaných 26 žiakov
- „**Význam pohybu pre zdravie, zdravá výživa**“ – beseda pre žiakov 6. až 9. ročníka Detského domova Handlová, edukovaných 15 žiakov

Riešenie

priebežne

9.8 Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023-2030

Riešiteľské pracoviská

PZ, ZŠ Klátova Nová Ves, ZŠ Spojená piaristická škola Prievidza

- „**Prevenia fajčenia**“ – 2 besedy spojené s projekciou zdravotno-výchovného filmu „Kým stúpa dym“ pre žiakov 8. ročníka ZŠ Klátova Nová Ves, celkovo edukovaných 28 žiakov
- „**Prevenia fajčenia**“ – 2 besedy pre žiakov 5. a 7. ročníka, celkovo edukovaných 48 žiakov

Riešenie

priebežne

9.9 Národná protidrogová stratégia slovenskej republiky na obdobie rokov 2021-2025 s výhľadom do roku 2030

Riešiteľské pracoviská

PZ, ZŠ Nedožery – Brezany, ZŠ Kanianka, ZŠ Klátova Nová Ves, ZŠ Spojená piaristická škola Prievidza

- **„Legálne a nelegálne drogy“** – 2 besedy pre žiakov 7. ročníka ZŠ Nedožery – Brezany, celkovo edukovaných 30 žiakov
- **„Legálne a nelegálne drogy“** – 2 besedy pre žiakov 7. ročníka ZŠ Kanianka, celkovo edukovaných 45 žiakov
- **„Legálne a nelegálne drogy“** – beseda pre žiakov 7. ročníka ZŠ Klátova Nová Ves, edukovaných
- **„Legálne a nelegálne drogy“** – beseda pre žiakov 7. ročníka ZŠ Spojená piaristická škola Prievidza, edukovaných 19 žiakov

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Rimavskej Sobote**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Cieľ

Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

Anotácia

Slovenská republika sa aktívne zúčastňuje na aktivitách organizovaných WHO a EK na podporu environmentálneho zdravia v celoeurópskom kontexte a na plnení záväzkov z toho vyplývajúcich. V roku 2017 sme zatiaľ na poslednej 6. Ministerskej konferencii o životnom prostredí a zdraví v Ostrave pristúpili k Deklarácii ministrov, ktorá bola schválená členskými štátmi WHO/EURO, čím sme prijali politický záväzok implementovať ciele vyjadrené v tomto dokumente na národnej úrovni a presadzovať politiku v oblasti ochrany environmentálneho zdravia v duchu prijatých odporúčaní WHO a ďalších medzinárodných organizácií, ktoré sú dôležitými partnermi v procese. Každá krajina na základe vyhodnotenia situácie v oblasti environmentálneho zdravia v kontexte politiky Zdravie 2020 a Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj stanovila svoje národné ciele a priority a určila nástroje a postupy na ich dosiahnutie.

V kontexte s uvedeným Slovenská republika pripravila nový Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.). Predkladaný akčný plán bol v januári 2019 schválený na rokovaní vlády SR uznesením č. 3. V zmysle tohto uznesenia ÚVZ SR pripravil v poradí druhú Správu o plnení úloh vyplývajúcich z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky (NEHAP V.) za obdobie rokov 2020-2022, ktorá bude predložená do 31. decembra 2022 na rokovanie vlády SR. Ide o prierezový medzirezortný materiál, ktorý vznikol na základe medzirezortnej spolupráce relevantných rezortov, a to: Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo dopravy a výstavby SR a Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. V roku 2023 sa bude pokračovať v realizácii úloh v rámci jednotlivých cieľov definovaných v NEHAP V..

Zároveň bude v dňoch 5.-7. júla 2023 7. ministerská konferencia o životnom prostredí a zdraví v Budapešti, kde sa budú nastavovať nové ciele na ochranu a podporu environmentálneho zdravia od čoho sa bude odvíjať aj ďalšie smerovanie akčného plánu.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – NASTAVENIE NOVÝCH NÁRODNÝCH CIEĽOV

Cieľ

Cieľom tohto programu je plniť národné ciele vládou schváleného materiálu *Protokol o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992 – Národné ciele SR III* (ďalej len „Protokol“), ktoré sa nastavujú v spolupráci s rezortom životného prostredia a to v súlade s medzinárodným dokumentom *Protokol o vode a zdraví*.

Anotácia

Slovenská republika ratifikovala Protokol v roku 2001 v nadväznosti na *Dohovor Európskej hospodárskej komisie Organizácie spojených národov o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992*, s cieľom podporiť a zlepšiť využívanie vody, zdokonaľiť prístup k informáciám a posilniť komunikáciu s verejnosťou. Podstatou plnenia Protokolu je prijatie legislatívnych a účelových opatrení, ktoré sa osvedčili pri zabezpečovaní potrieb spoločnosti v súvislosti so zdravotne bezpečnou pitnou vodou a sanitáciou. Prijatím opatrení sa vytvoria predpoklady pre zabezpečenie dostatku pitnej vody a sanitácie v potrebnom množstve, kvalite, v požadovanom čase a na požadovanom mieste.

Ustanovenia Protokolu v Slovenskej republike sa týkajú povrchových a podzemných vôd, uzavretých vodných útvarov, vôd na kúpanie, zásobovania pitnou vodou, odkanalizovania a čistenia odpadových vôd. Slovenská republika naposledy aktualizovala národné ciele v roku 2014 a mnohým z nich už skončila platnosť. V priebehu roku 2023 sa v spolupráci s MŽP SR a ďalšími zainteresovanými subjektmi a organizáciami budú aktualizovať a nastavovať nové národné ciele, ktoré budú odzrkadľovať aktuálne problémy a potreby v oblasti vody a zdravia na Slovensku.

Nastavenie nových národných cieľov a zároveň aj ich plnenie zabezpečuje efektívnejšie využívanie a ochranu vôd a vodných ekosystémov, zachovanie biodiverzity a zníženie výskytu ochorení, kde faktorom prenosu je voda. Zároveň sa Protokol môže využiť ako účinný nástroj v boji proti klimatickej kríze.

Informácia o plnení národných cieľov SR III za obdobie od augusta 2018 do augusta 2021 bola predložená na rokovanie vlády v decembri 2021. V apríli 2022 bola do WHO a UNECE zaslaná vypracovaná Súhrnná národná správa o dosiahnutom pokroku v implementácii Protokolu o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

Cieľ

- zabezpečiť pokračovanie procesov zameraných na rozvoj ľudského biomonitoringu a jeho metodík vo vzťahu k chemickým rizikovým faktorom zo životného prostredia,
- zvýšiť udržateľnosť odborných kapacít pre HBM v rámci ÚVZ SR a RÚVZ v SR,
- vytvárať podmienky pre zavedenie systémového prístupu k aplikácii HBM na národnej úrovni v kontexte politiky WHO/EURO, EEA a EK.

Anotácia

Biologický monitoring ľudskej populácie (HBM) má jednoznačne preventívne zameranie. Umožňuje sledovať vzťah medzi expozíciou chemickým faktorom zo životného a pracovného prostredia, dávkou, účinkom a poškodením zdravia. Zároveň umožňuje meranie kvantity absorbovaného chemického faktora bez ohľadu na spôsob absorpcie.

V roku 2022 skončil 5 ročný celoeurópsky projekt HBM4EU zameraný na HBM, ktorého partnermi v SR boli ÚVZ SR so Slovenskou zdravotníckou univerzitou v Bratislave (v spolupráci so Slovenskou technickou univerzitou v Bratislave a Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre). Cieľom projektu bolo vyplniť medzeru v dostupnosti údajov o koncentráciách chemických látok v tele človeka, ktoré by spolu s údajmi o koncentráciách chemických látok v rôznych zložkách životného prostredia vytvorili ucelený informačný systém. Podľa odozvy participujúcich krajín, WHO, EEA je predpoklad pokračovania

v harmonizácii údajov a vytvorenia dlhodobého partnerstva a podpory zavedenia ľudského biomonitoringu v jednotlivých krajinách.

ÚVZ SR ako národný koordinátor aktivít v oblasti environmentálneho zdravia bude pri vykonávaní aktivít smerujúcich k napĺňaniu cieľov tejto úlohy spolupracovať s relevantnými partnermi so skúsenosťami potrebnými pre realizovanie biomonitoringu na Slovensku, vrátane NRC pre laboratórnu diagnostiku v oblasti ľudského biomonitoringu.

ÚVZ SR v spolupráci s odbornými kapacitami pre HBM vyvíjal v roku 2021-2022 aktivity na vytvorenie podmienok pre zavedenie systémového prístupu k implementácii HBM na národnej úrovni. V kontexte uvedeného sa ÚVZ SR zapojilo do národného projektu MZ SR "Tvorba nových a inovovaných postupov pre výkon prevencie a ich zavedenie do medicínskej praxe" (2019-2022) financovaného z OP: Ľudské zdroje MPSVR SR (NFP312041R239). Cieľom projektu bolo vypracovať štandardný preventívny postup pre zavedenie ľudského biomonitoringu na národnej úrovni. V rokoch 2020-2022 prebehlo niekoľko expertných pracovných stretnutí v spolupráci s RÚVZ BB, SZU a UKF Nitra. Výsledkom bolo spracovanie návrhu preventívneho postupu, ktorý bol predložený Komisii MZ SR pre PpVP na schválenie. Komisia uvedený postup odporučila ministrovi zdravotníctva SR schváliť a zaradiť ho medzi ostatné štandardné preventívne a inovatívne postupy MZ SR. Následne MZ SR podľa § 45 ods. 1 písm. c) zákona 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vydalo štandardný postup: „Biomonitoring populácie Slovenskej republiky toxickým látkam z prostredia“ s účinnosťou od 15. mája 2021 (revízia 1. júl 2022). Ide o metodický rámec zavedenia ľudského biomonitoringu do praxe.

V roku 2023 sa začnú prípravné práce pre jeho aplikačnú časť.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

Cieľ

Zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach v celej Slovenskej republike. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami sa môžeme lepšie zamerať na nápravné opatrenia, ktoré sú cieleňé na odstránenie, resp. minimalizáciu ich výskytu.

Anotácia

Legionely sú podmienené patogénne baktérie prirodzene sa vyskytujúce vo vodnom prostredí ako sú napr. vodné nádrže, rieky, ale vhodné podmienky na rozmnožovanie sa nachádzajú aj vo vodovodných systémoch či klimatizačných zariadeniach. Tieto baktérie môžu najmä u starších osôb a imunosuprimovaných pacientov vyvolať ochorenie nazývané legionelóza, ktoré sa môže u človeka prejavovať v dvoch formách. Ľahšia forma – Pontiaccka horúčka patrí medzi mierne, chrípke podobné ochorenie a závažná forma – Legionárska choroba spôsobuje vysoko rizikové atypické pneumónie. Prenos legionel sa uskutočňuje inhaláciou alebo aspiráciou kontaminovaného vodného aerosólu.

Cestovateľské legionelózy vznikajú najmä po pobytoch v klimatizovaných hoteloch a iných ubytovacích zariadeniach. Vznik nozokomiálnych legionelóz súvisí najmä s kolonizáciou vodovodného systému legionelami v zdravotníckych zariadeniach. Medzi komunitné legionelózy patria nákazy z ostatných rezervoárov (chladiace veže, klimatizácie, vírivky, vodovodné rozvody budov).

Legionelózy spôsobujú zdravotné komplikácie, zvyšujú úmrtnosť v nemocniciach a predstavujú značnú ekonomickú záťaž. Preto je dôležité zvyšovanie povedomia o tomto vážnom verejno-zdravotníckom probléme, ktorý môže znamenať riziko nielen u imunosuprimovaných pacientov, ale aj u rizikových skupín, seniorov nevynímajúc. Z uvedeného dôvodu je dôležité sledovať kolonizáciu vodovodných systémov legionelami nielen v zdravotníckych zariadeniach, ale aj v bytovacích zariadeniach.

Ide o medziodborovú úlohu v spolupráci s krajskými laboratóriami, OOFŽP a NRC pre legionely v životnom prostredí pri ÚVZ SR.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Ciele

- cielené sledovanie výskytu pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode a v jej zdrojoch na Slovensku,
- získanie údajov o výskyte nových látok v súvislosti so zavedením nových európskych požiadaviek na kvalitu pitnej vody.

Anotácia

Pesticídy tvoria širokú a chemicky rôznorodú skupinu látok určenú najmä na ničenie škodcov, burín a k ochrane rastlín v poľnohospodárstve. Nežiaduce vplyvy samotných účinných pesticídnych látok, ale aj niektorých metabolitov pesticídov na zdravie sú významné a rôznorodé (poškodenie pečene, obličiek, karcinogénne pôsobenie, narušenie hormonálneho a reprodukčného systému a pod). Analýzy pesticídnych látok potvrdzujú len ojedinele prítomnosť účinných látok a metabolitov, a preto vzhľadom k ich preukázaným zdravotným rizikám v minulosti boli zakázané a prípravky s ich obsahom nie sú u nás autorizované.

Získanie nových poznatkov bude nevyhnutné pre aktualizáciu *Odporúčaného postupu pri zisťovaní a hodnotení pesticídov a ich metabolitov v pitnej vode a v jej zdrojoch*, ktorý podrobnejšie upravuje postup pri kontrole, resp. pri potvrdení prítomnosti pesticídov a zároveň obsahuje odporúčaný zoznam látok pre sledovanie vo vodách. Aktualizáciu dokumentu na základe skúseností z monitorovania pesticídnych látok vo vodách zabezpečuje medzirezortná *Pracovná skupina pre aktualizáciu zoznamu pesticídnych látok pre monitorovanie pitnej vody a jej zdrojov* pod záštitou Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky.

Nové požiadavky v oblasti sledovania mikropolutantov zaviedla smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/2184 zo 16. decembra 2020 o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu (prepracované znenie). Jej transpozíciou sa zavedú nové kritériá pre zdravotnú bezpečnosť pitnej vody aj do slovenských aktuálne platných právnych predpisov. K látkam, ktoré bude potrebné vo vode sledovať sa zaradili: Bisfenol A, súčet PFAS, PFAS spolu, beta-estradiol, nonylfenol a mikroplasty, resp. ďalšie látky, ktorých prítomnosť vyplynie z manažmentu rizík. O prítomnosti uvedených kontaminantov vo vodách na Slovensku máme veľmi málo poznatkov.

V rámci projektu sa predpokladá spolupráca s expertmi v oblasti mikropolutantov z iných inštitúcií (VÚVH, SHMÚ, ÚKSÚP, STU Bratislava a pod).

Odpočet plnenia:

Bol zabezpečený odber 3 vzoriek vody na stanovenie pesticídnych látok a 1 vzorka vody na stanovenie liečiv v pitnej vode a ich doručenie do laboratória ÚVZ SR. Vo vzorkách vody odobratých na stanovenie pesticídnych látok sa v dvoch vzorkách (DDaDSS Rimavská Sobota a Úpravňa vody Klenovec) výskyt pesticídnych látok nepotvrdil a vo vzorke odobratej

v DDaDSS Tornaľa bol stanovený výskyt niektorých pesticídnych látok, neboli však prekročené ich limitné hodnoty.

1.6 MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

Ciele

- získať informácie o domových rozvodných systémoch na Slovensku predovšetkým v prioritných priestoroch,
- zmonitorovanie stavu domových rozvodných systémov,
- predchádzať ochoreniam, ktoré môžu byť spôsobené nevyhovujúcou kvalitou pitnej vody ovplyvnenej zlým stavom a údržbou domových rozvodných systémov.

Anotácia

Začiatkom roka 2023 vstúpi do platnosti novela zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 355/2007 Z. z.“), ktorou sa transponujú požiadavky smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/2184 zo 16. decembra 2020 o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu (prepracované znenie).

Novela zákona č. 355/2007 Z. z. prináša niekoľko nových požiadaviek a povinností. Okrem iného sa zavádza nová povinnosť vykonávať manažment rizík domových rozvodných systémov, ktorý bude pozostávať zo všeobecnej národnej analýzy rizík a z monitorovania vybraných ukazovateľov kvality pitnej vody, ktoré môžu indikovať vplyv domových rozvodných systémov na kvalitu pitnej vody. Monitorovanie sa bude vykonávať prednostne v prioritných priestoroch – priestory, ktoré verejnosť využíva vo zvýšenej miere a môžu znamenať zdravotné riziko (napr. zdravotnícke zariadenia, školy, ubytovacie zariadenia atď.).

Požiadavky na zavedenie manažmentu rizík domových rozvodných systémov boli stanovené v súvislosti so vzrastajúcim výskytom ochorení – legionelóz, ktoré predstavujú v Európskej únii najväčšiu zdravotnú záťaž spomedzi všetkých ochorení prenášaných patogénmi z vody.

Na Slovensku nemáme zatiaľ dostatok údajov a prehľad o tom, v akom stave sa nachádzajú domové rozvodné systémy a v akej miere ovplyvňujú kvalitu vody napr. materiálom, vekom a pod. Získanie údajov v rámci programu môže dopomôcť k lepšej predstave o stave rozvodných systémov a následnému zamedzeniu šírenia ochorení, ktorých faktorom prenosu je voda. V rámci programu sa predpokladá spolupráca s expertmi v oblasti rozvodných systémov aj z iných inštitúcií (STU, TUKE a pod).

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Cieľ

Zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev. Pomocou

kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Anotácia

Viest' evidenciu rizikových prác za príslušný okres, región a SR podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií v znení neskorších predpisov. Prehodnotiť vydané rozhodnutia o určení rizikových prác (resp. profesií) podľa predchádzajúcich legislatívnych úprav. V rámci ŠZD sledovať najmä pracovné podmienky zamestnancov, mieru expozície zamestnancov a realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce. V rámci výkonu ŠZD tiež sledovať spôsob zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov, výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu. Uplatňovať databázu rizikových prác obsahovo zosúladenú s platnými právnymi predpismi na ochranu zdravia pri práci.

Odpočet plnenia:

- zisťovanie údajov o počte exponovaných zamestnancov

K 31.12.2023 evidujeme spolu 44 firiem, u ktorých sú vyhlásené rizikové práce (28 v okrese Rimavská Sobota a 16 v okrese Revúca). Počet exponovaných zamestnancov je 985 (404 v okrese Rimavská Sobota 581 v okrese Revúca).

- zisťovanie údajov o počte nových rizikových prác

Rozhodnutie o zaradení činností do rizikových prác „nové rizikové práce“ bolo k 31.12.2023 vydané pre 5 subjektov (3 v okrese Rimavská Sobota, 2 v okrese Revúca).

- zisťovanie údajov o počte a druhu sankcií

Pre subjekty s vyhlásenými rizikovými prácami nebolo v roku 2023 vydané rozhodnutie na uloženie sankcie.

- sledovať vývoj zmien počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce

V porovnaní s rokom 2022 došlo k nárastu evidovaných firiem o 5 (3 v okrese Rimavská Sobota a 2 v okrese Revúca), ale došlo k poklesu počtu exponovaných zamestnancov celkom o 102 (v 3. kategórii pokles o 75 pracovníkov a v 4. kategórii pokles o 27 pracovníkov, v počte žien exponovaných rizikám došlo celkom k poklesu počtu o 10 žien – v 3. kategórii pokles o 7 žien a v 4. kategórii pokles o 3 ženy).

- vkladat' údaje do registra „matric expozície profesií“ podľa usmernenia odboru PPL ÚVZ SR

V roku 2023 nebol zriadený centrálny register matric a ani nebolo doručené žiadne usmernenie, podľa ktorého by mali úrady postupovať.

- viesť údaje o podmienkach práce u prípadov ohrozenia chorobou z povolania a u priznaných prípadov s chorobou z povolania

Ohrozenie chorobou z povolania:

V roku 2023 bolo vykonaných 28 terénnych šetrení pracovných anamnéz, z toho v okrese Revúca 22 a v okrese Rimavská Sobota 6 prešetrenia.

V 53,57 % z prešetrených prípadov zamestnanci pracovali na „rizikových“ pracoviskách, pričom faktory práce, pre ktoré boli kategórie 3/4 prác vyhlásené boli v súvislosti

s prešetrovanými položkami (spolu 15 prípadov, z toho v 14 prípadoch v súvislosti s ochorením horných končatín boli exponovaní jednému alebo dvom faktorom pracovného prostredia - DNJZ/vibrácie a v 1 prípade hluku).

Prehľad uvedených údajov je v tabuľke:

Šetrené položky	Priznaná CHzP - položka	Faktor a kategória práce	Zamestnávateľ	Profesia
28, 29	28-02	vibrácie kat. 3	SLOVMAG, a.s., Lubeník	obrábač kovov- špecialista
28, 29	28-01	vibrácie kat. 4 FZ kat. 4		pomocný robotník na výkonných pracoviskách a obsluha dopravných ciest BP podzem a pomocná obsluha dopravných ciest BP podzem a triedič tehál a brusič tehál (pomocný lamač)
28	28-01	vibrácie kat. 4 FZ kat. 4		lamač a pomocný robotník na výkonných pracoviskách a pomocná obsluha dopravných ciest BP podzem a triedič tehál a brusič tehál (pomocný lamač)
28, 29	28-01	vibrácie kat. 4 FZ kat. 4		vodič VZV + obsluha drviča, pomocný lamač
28, 29	28-03	vibrácie kat. 4 FZ kat. 4		lamač
29	29-02	FZ kat. 3		lisiar - údržbár
28, 29	-	vibrácie kat. 4 FZ kat. 4		lamač a pomocný robotník na výkonných pracoviskách a obsluha dopravných ciest BP podzem a operátor výroby TeP
29	29-04	FZ kat. 3		brusič a triedič tehál
29, 38	29-04	FZ kat. 3		triedič tehál
28, 29	-	vibrácie kat. 4 FZ kat. 3		pomocný robotník na výkonných pracoviskách a pomocná obsluha dopravných ciest BP podzem a operátor výroby TeP (pomocný lamač)
29	29-02	FZ kat. 3		lisiar - údržbár - špecialista
29-2 29-4	-	FZ kat. 3		triedič tehál špecialista a brusič tehál
28, 29	28-03	vibrácie kat. 4		SMZ, a.s., Jelšava
28, 29	29-04	vibrácie kat. 3	lamač	
28, 29, 38	38-00	hluk kat. 3	prevádzkový zámočník	

FZ – fyzická záťaž

Priznané choroby z povolania:

V roku 2023 bolo klinickými pracoviskami hlásených celkom 21 priznaných chorôb z povolania, všetky v okrese Revúca.

V 17 z 21 chorôb z povolania zamestnanci pracovali na „rizikových pracoviskách“ (80,95 %).

Prehľad je uvedený v tabuľke:

CHzP - položka	Riziková práca-faktor, kategória	Zamestnávateľ	Profesia
28-02	vibrácie kat. 3	SLOVMAG, a.s., Lubeník	obrábač kovov - špecialista
28-01	vibrácie kat. 4 FZ kat. 4		pomocný robotník na výkonných pracoviskách a obsluha dopravných ciest BP podzem a pomocná obsluha dopravných ciest BP podzem a triedič tehál a brusič tehál (pomocný lamač)
28-01	vibrácie kat. 4 FZ kat. 4		lamač a pomocný robotník na výkonných pracoviskách a pomocná obsluha dopravných ciest BP podzem a triedič tehál a brusič tehál (pomocný lamač)
28-01	vibrácie kat. 4 FZ kat. 4		vodič VZV + obsluha drviča, pomocný lamač

28-03	vibrácie kat. 4 FZ kat. 4		lamač
29-02	FZ kat. 3		lisiar-údržbár
29-04	FZ kat. 3		brusič a triedič tehál
29-04	FZ kat. 3		triedič tehál
29-02	FZ kat. 3		lisiar - údržbár - špecialista
28-01	vibrácie kat. 4 FZ kat. 4		lamač, pomocný robotník na výkonných pracoviskách (pomocný lamač) a obsluha dopravných ciest banskej prevádzky podzem (výhybkár)
28-01	vibrácie kat. 4		pomocný robotník na výkonných pracoviskách (pomocný lamač) a pomocná obsluha dopravných ciest banskej prevádzky podzem (výhybkár)
29-2	FZ kat. 3		lisiar - údržbár – špecialista
28-03	vibrácie kat. 4	SMZ, a.s., Jelšava	baník-lamač
29-04	vibrácie kat. 3		lamač
38-00	hluk kat. 3		prevádzkový zámočník
29-4	vibrácie kat. 4		lamač /strelmajster
28-01	vibrácie kat. 4		lamač

FZ – fyzická záťaž

Najviac z prešetrovaných prípadov (7) a priznaných chorôb z povolania (9) bolo u zamestnancov pracujúcich v podzemí. Podmienky práce v profesiách spojených s dobývaním magnezitu v podzemí sú limitované charakterom tejto činnosti. Zamestnanci používajú vibračné náradie s vysokou hodnotou vibrácií, ktoré toho času nie je možné nahradiť. Pri práci sa vyskytujú nevhodné pracovné polohy, zamestnanci sú exponovaní vysokej vlhkosti a chladu.

Podmienky práce v profesiách lisiar, triedič a brusič tehál (5 prešetrovaných prípadov a 5 priznaných chorôb z povolania): práca je/bola spojená s ručnou manipuláciou s výliskami, ktorá je vykonávaná na úrovni 3. kategórie fyzickej záťaže. Toho času do rizika je zaradená už len profesia triedič tehál, nakoľko po prijatí opatrení boli z kategórie 3 faktor fyzická záťaž vyradené profesie lisiar a brusič tehál. Prešetrovaní zamestnanci väčšinou pracovali za podmienok, kedy bola práca zaradená v kategórii 3. Zamestnávateľ zabezpečil opatrenia - vybavenie lisov a pracoviska brusičov tehál manipulátormi, používaním ktorých vylúčil fyzickú prácu. V lisovni je tak doteraz 8 z celkom 10 lisov už vybavených manipulátormi. Pri brúskach je k dispozícii jeden manipulátor. V súvislosti s triedením tehál na pracovisku nie sú vykonané opatrenia.

Podmienky práce v profesii obrábač kovov (1 prípad prešetrovaný a zároveň priznaná choroba z povolania): zamestnanci do roku 2020 používali pri narážaní a vyrážaní koncových kokíl pri výrobe foriem do lisov zbíjacie kladivá, s čím súvisela expozícia vibráciám na úrovni kategórie 3. Zamestnávateľ prijal opatrenia – ručné zbíjacie kladivá nahradil pneumatickým zariadením a vylúčil expozíciu zamestnancov vibráciám. Prešetrovaný zamestnanec odpracoval v profesii takmer 40 rokov, preto bola zohľadnená jeho expozícia v riziku vibrácií, napriek tomu, že posledné cca 3 roky sa nejedná o rizikovú prácu.

V jednom prípade bol prešetrovaný prípad v súvislosti s výkonom kumulovanej profesie vodič VZV + obsluha drviča, pomocný lamač, kde posledný rok vykonával zamestnanec ručnú manipuláciu s bremenami v súvislosti s drvením zlomkov – neklasifikované kategórie práce, jedná sa o ručnú manipuláciu s bremenami, kde je predpoklad fyzickej záťaže na úrovni práce v 3 kategórii, predtým pracoval v podzemí v riziku fyzickej záťaže a vibrácií. V tomto prípade bola priznaná choroba z povolania.

V jednom prípade bol prešetrovaný prípad v súvislosti s výkonom profesie prevádzkový zámočník zaradenej v riziku hluku kategórie 3. Riziko nie je možné odstrániť, nakoľko sa jedná o výkon údržby na hlučných prevádzkach závodu. V tomto prípade bola priznaná choroba z povolania.

- **tvoriť databázu údajov o hluku a vibráciách z často používaných strojov, nástrojov a zariadení podľa usmernenia odboru PPL ÚVZ SR**

Databáza nebola vytvorená, nakoľko nie je zriadený centrálny register matric a nebolo vydané usmernenie základných požiadaviek na údaje pre vkladanie do tohto registra.

- **zúčastňovať sa konzultačných porád na RÚVZ v sídle kraja**

V roku 2023 sme sa v počte 2 zamestnancov zúčastnili krajskej porady vedúcich odborov a oddelení PPL na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v zákone 355/2007 Z. z. a nariadení vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Postupovať v súlade so zákonom č. 67/2010 Z. z. a s jednotnou „chemickou“ legislatívou EÚ týkajúcou sa registrácie, hodnotenia, autorizácie, obmedzovania, klasifikácie, označovania a balenia chemických látok a zmesí, ktorá sa vzájomne dopĺňa s legislatívou na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci s chemickými látkami a zmesami. Aktualizovať a zosúladiť terminológiu v príslušných právnych predpisoch. Cielene kontrolovať zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri výrobe, skladovaní, predaji a zaobchádzaní s látkami a zmesami klasifikovanými ako toxické (GHS06), ktoré boli doposiaľ klasifikované ako veľmi toxické a toxické látky a zmesi. Zabezpečovať poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov a zamestnancov. Získavanie údajov o likvidácii obalov a nepoužiteľných zvyškov od látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06) a ďalej sledovať ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín“ vydaného na príslušný rok.

Odpočet plnenia:

- **výkon ŠZD zameraného na plnenie opatrení na ochranu zdravia pri práci s toxickými látkami a zmesami**

K 31.12.2023 evidujeme 32 subjektov s 36 prevádzkami, resp. pracoviskami, kde sa používajú toxické a/alebo veľmi toxické chemické látky a zmesi, čo znamená, že v počte evidovaných subjektov došlo k zvýšeniu o 1. Z celkového počtu 36 pracovísk sa 27 nachádza v okrese Rimavská Sobota a 9 v okrese Revúca. Do evidencie pribudla 1 prevádzka strojárnskej a gumárskej výroby v okrese Rimavská Sobota, ktorá v rámci svojho výrobného procesu pri väzbe gúmy s kovom používa prípravok klasifikovaný ako veľmi toxický. Vedúci zamestnanec vlastní osvedčenie o odbornej spôsobilosti pre prácu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami a spoločnosť koncom roka 2023 predložila prevádzkový poriadok a posudok o riziku a zároveň požiadala o vydanie rozhodnutia podľa § 13 ods. 4 písm. h) zákona č. 355/2007 Z. z., vydanie ktorého RÚVZ bude riešiť začiatkom roka 2024.

Počet exponovaných zamestnancov na pracoviskách je 182 (82 v okrese Rimavská Sobota a 100 v okrese Revúca). V porovnaní s rokom 2022 došlo k zníženiu počtu exponovaných zamestnancov o 10.

Z celkového počtu 36 evidovaných pracovísk bol k 31.12.2023 vykonaný ŠZD v 10 prípadoch, čo predstavuje 27,77 % skontrolovaných pracovísk. Z výsledkov kontrol vyplynulo, že sú dodržané podmienky ustanovené v nariadení vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v platnom znení.

- **výkon ŠZD nad chemickou ochranou rastlín**

V priebehu roka 2023 nebol vykonaný ŠZD v prevádzkach poľnohospodárskych subjektov vykonávajúcich chemickú ochranu rastlín. V evidencii k 31.12.2023 nie je vedená prevádzka, ktorá by v rámci chemickej ochrany rastlín používala prípravky klasifikované ako toxické.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Vyhľadávať pracovné postupy a technológie s použitím chemických karcinogénov a mutagénov. Zamerať sa aj na vyhľadávanie a posudzovanie expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu, ktoré sú podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS v rámci svojej triedy nebezpečnosti zaradené v kategórii 1A alebo 1B a na látky narúšajúce endokrinný systém. Objektivizovať expozíciu, zavádzať nové meracie a hodnotiace metódy expozície týmto látkam (BET, priame, nepriame). Vytvárať a viesť databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. Cielene vyhľadávať pracovné procesy súvisiace so zvýšenou expozíciou azbestu (búracie, stavebné činnosti) a nariaďovať účinné opatrenia na minimalizáciu expozície zamestnancov a obyvateľstva a na zvyšovanie uvedomovania si súvisiacich zdravotných rizík a možností účinnej prevencie.

Odpočet plnenia:

- **vedenie databázy organizácií, v ktorých sa pracuje s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi a kde sa vyskytujú pracovné procesy s rizikom chemickej karcinogenity**

Oddelenie PPL vedie databázu organizácií, v ktorých sa pracuje s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi. V databáze je vedených spolu 42 subjektov, vrátane subjektov, ktoré vykonali práce spojené s likvidáciou materiálov obsahujúcich azbest (v okrese Rimavská Sobota 24 subjektov, v okrese Revúca 16 subjektov a 2 subjekty vykonávajúce práce v oboch okresoch).

- **vedenie databázy výkonu búracích prác s expozíciou azbestu**

Oddelenie PPL vedie databázu organizácií, ktoré vykonávajú práce spojené s likvidáciou azbestu. V roku 2023 búracie práce spojené s likvidáciou azbestu vykonalo 12 subjektov.

- **výkon ŠZD na vybraných pracoviskách, vrátane azbestu**

Z celkového počtu 42 evidovaných subjektov s karcinogénnymi/mutagénnymi faktormi, bol vykonaný ŠZD v 9 subjektoch, čo predstavuje 21,43 % skontrolovaných prevádzok z celkového počtu prevádzok.

- **získanie údajov o počtoch zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi podľa kategórií rizika**

Z celkového počtu evidovaných subjektov sú rizikové pracoviská – faktor chemické karcinogény vyhlásené v 5 organizáciách a spoločnostiach, z toho 3 v okrese Rimavská Sobota a 2 v okrese Revúca.

Spolu na rizikových pracoviskách – faktor chemický karcinogén/proces s rizikom chemickej karcinogenity pracuje 42 zamestnancov, z toho 19 žien.

- **o vývoji zmien a trendov v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi**

Oddelenie PPL eviduje 42 prevádzok, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym/mutagénnym faktorom pri práci. V porovnaní s minulými rokmi evidujeme trend postupného znižovania počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi. Výrazný pokles bol zaznamenaný v roku 2022 (došlo k zníženiu evidovaných subjektov o 11 a k zníženiu počtu exponovaných zamestnancov o 91), v roku 2023 bol pokles mierny (len o 9 zamestnancov oproti roku 2022). Na pracoviskách evidujeme celkom 348 zamestnancov.

- získanie údajov o látkach poškodzujúcich reprodukciu a látkach narúšajúcich endokrinný systém

Oddelenie PPL eviduje 20 subjektov, v ktorých zamestnanci manipulujú s látkami poškodzujúcimi reprodukciu. Údaje sa zisťujú v rámci výkonu ŠZD. Jedná sa o nasledovné látky, resp. zmesi:

- v rámci laboratórnych chemikálií: dusičnan olovnatý, Fischerovo činidlo B, síran kobaltnatý, chlorid kobaltnatý, tetraboritan sodný bezvodý, dvojchróman draselný, test na oxid chloričitý, boritan sodný bezvodý; v 1 prípade sa v laboratóriu testuje carbores P, F112M,
- látky obsiahnuté v reagenčnom aparáte lekární (dvojchróman draselný, oxid olovičitý, dusičnan olovnatý, tiomočovina roztok),
- trhaviny - elektrická rozbuška (DEM-S, PENTRIT, HEXOGÉN, DEP-S, O - S), sypká banská skalná trhavina DAP-K,
- prípravky na chemickú ochranu rastlín (calypso 480 SC, Basta 15, Capalo),
- dezinfekčný prostriedok Ozonit.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci v znení NV SR č. 333/2020.

Pri činnosti, pri ktorej by mohlo vzniknúť riziko z expozície biologickým faktorom vrátane poranenia alebo nákazy pri vykonávaní zdravotníckych činností, musí zamestnávateľ určiť povahu, stupeň a trvanie expozície zamestnancov týmto biologickým faktorom, aby mohol posúdiť akékoľvek riziko pre zdravie alebo bezpečnosť zamestnancov a prijať potrebné opatrenia. Dôraz sa kladie na pracovné podmienky, organizáciu práce s biologickými faktormi, na bariérovú ochranu zdravia vrátane používania respirátorov, ochranných odevov na celé telo a ďalších OOPP. Uplatňovanie ochranných opatrení a úrovni ochrany zdravia pri práci je nutné realizovať podľa prílohy č. 5. nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z.

Medzi biologické faktory 3. skupiny, ktoré môžu spôsobiť závažné ochorenie ľudí a predstavujú vážne nebezpečenstvo pre zamestnancov z hľadiska možnosti ich nákazy ako aj riziko rozšírenia v populácii, bol zaradený v roku 2020 nový vírus SARS CoV-2 spôsobujúci chorobu COVID-19. V súčasnosti už je k dispozícii účinná profylaxia v podobe očkovania proti nákaze vírusom SARS CoV-2 a zdokonaľuje sa liečba špecifickými virostatikami proti novým variantom vírusu.

Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť pri všetkých činnostiach, pri ktorých je riziko pre zdravie zamestnancov pri práci s biologickými faktormi primeraný zdravotný dohľad a operatívne komunikovať s príslušným orgánom verejného zdravotníctva.

Vybrané úrady verejného zdravotníctva v SR a spolupracujúce zdravotnícke zariadenia sa zapoja do medzinárodne riešených štúdií v záujme prevencie a ochrany zdravia pred ochorením COVID-19.

Odpočet plnenia:

- **vedenie databázy organizácií, kde sa vykonávajú rizikové práce s biologickými faktormi, osobitne so SARS-CoV-2**

K 31.12.2023 oddelenie PPL neeviduje žiadnu organizáciu, kde sa vykonávajú rizikové práce s biologickými faktormi so SARS-CoV-2. V priebehu roka 2023 bolo vydané 1 rozhodnutie pre zdravotnícke zariadenie, ktorým sa zrušili rizikové práce pre Biologické faktory (SARS-CoV-2), ktoré boli vyhlásené v roku 2021 spoločnosťou Svet zdravia, a.s., so sídlom Digital Park II, Einsteinova 25, 851 01 Bratislava, v zdravotníckom zariadení Všeobecná nemocnica Rimavská Sobota, Šrobárova 1, Rimavská Sobota.

- **výkon ŠZD na vybraných pracoviskách, vrátane pracovísk s rizikovým faktorom vírusu SARS-CoV-2**

V roku 2023 zamestnanci oddelenia PPL nevykonali ŠZD na pracoviskách s rizikovým faktorom SARS-CoV-2.

- **získanie údajov o počtoch zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s biologickými faktormi podľa kategórií rizika**

V roku 2023 evidujeme 1 subjekt, v ktorom sú 2 zamestnanci zaradení do kategórie prác 3 pre biologický faktor (tuberkulóza).

- **sledovanie a hodnotenie vývoja zmien a trendov v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi**

K 31.12.2023 pri faktore biologické faktory nedošlo k zmenám v počte pracovníkov oproti predchádzajúcim rokom, t. j. evidujeme naďalej 2 pracovníkov.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Cieľ

Napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

2.2.1 Zdravé pracoviská

Anotácia

Prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu zamestnancov prostredníctvom aktivít poradní zdravia, propagovať u zamestnávateľov intervenčné programy. Zamerať sa na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. Osobitne poskytovať poradenstvo malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi. Vychádza sa z poznatku, že zamestnanec, ktorý je informovaný a vzdelaný o spôsobe a miere rizika, sa správa tak, že miera jeho zdravotného rizika sa významne zníži. Usmerňovať PZS v SR.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Anotácia

Realizovať informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov, zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci podľa aktuálne vyhlásenej témy kampane.

Aktívne sa zapojiť do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. V prípade potreby spolupracovať s orgánmi inšpekcie práce a NIP (národné kontaktné miesto OSHA) a realizovať spoločné previerky podľa aktuálnej témy kampane.

Odpočet plnenia:

- **informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov**

V rámci prevencie zdravotných rizík pri práci sa uskutočňuje poradenstvo pre zamestnávateľov a zamestnancov. V roku 2023 vykonali zamestnanci oddelenia PPL 1 120 individuálnych konzultácií a v rámci skupinového poradenstva bola vykonaná 1 prednáška pre zamestnancov činných v chemickej ochrane rastlín s počtom zúčastnených 30.

- **realizáciu spoločných previerok s Inšpektorátom práce (ďalej len IP) podľa pokynov krajského pracoviska a ÚVZ SR**

Spoločná previerka RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote a Inšpektorátu práce Banská Bystrica bola vykonaná na pracoviskách prevádzky TE Connectivity Slovakia s.r.o., so sídlom P. Hostinského 5226/38, 979 01 v Rimavskej Sobote.

- **zapojenie sa do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci**

Na RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote neboli zabezpečované aktivity v rámci kampane Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Anotácia

Sol' je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeljej populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

RUVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Cieľ

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

Anotácia

V súlade s celoeurópskym trendom zameraným na zvyšovanie podielu recyklovaných plastov v PET fľašiach, vyplýva povinnosť výrobcov zvyšovať obsah regranulátu vo finálnych výrobkoch. Z prijatej „Európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve“ vyplýva povinnosť vyššej miery recyklácie a povinné používanie regranulátu v podiele 25% do roku 2025 a v podiele 30% do roku 2030. Z nariadenia Komisie (ES) č. 282/2008 o plastových materiáloch a predmetoch určených na styk s potravinami vyplýva povinnosť vykonávať audit u výrobcov vstupných surovín (regranulát) ako aj finálnych výrobkov (PET fľaše) za účelom overenia možnej migrácie kontaminantov vyplývajúcich z použitých vstupných surovín ako aj degradačných produktov, reakčných produktov, iných NIAS (neúmyselne pridaných látok) a kontrolu efektivity dekontaminačného procesu tak, aby bola zaručená zdravotná bezpečnosť PET fliaš v súlade s čl. 3 nariadenia EP a Rady č. 1935/2004.

RUVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Anotácia

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

Odpočet plnenia:

V rámci plnenia úlohy Programov a projektov úradov verejného zdravotníctva SR „Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb“ bola z 5 zariadení sociálnych služieb (ďalej len ZSS) v regionálnej pôsobnosti Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Rimavskej Sobote (ďalej len RÚVZ) odobratá celodenná strava na posúdenie energetickej a biologickej hodnoty a vykonaná kontrola výživovej hodnoty pokrmov podľa odporúčaných výživových dávok (ďalej len OVD).

Výsledky boli spracované do tabuľkovej formy, ktorá bola zaslaná na ďalšie spracovanie na ÚVZ SR v požadovanom termíne.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Anotácia

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohy II alebo akákoľvek zložku alebo technologickú pomocnú látku odvodenú z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave.

Odpočet plnenia:

V rámci zabezpečenia plnenia tejto úlohy bola odobratá vzorka potraviny pre malé deti (kukurličné piškóty bezgluténové), vo vyšetrovanej vzorke nebola zistená prítomnosť alergénov (glutén), vzorka bola analyzovaná na ÚVZ SR. Do odberu vzoriek na stanovenie alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania sme neboli zaradení.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľ

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Anotácia

V súvislosti s epidemickým nárastom prevalencie obezity v celosvetovom meradle vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity detskej a dorastovej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická inaktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Uvedené faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení.

Súčasťou projektu je aj získavanie údajov o antropometrických charakteristikách detí vybraných vekových skupín v súvislosti so stúpajúcim trendom výskytu obezity prostredníctvom projektu COSI. V roku 2019 sa zrealizovala druhá etapa tohto projektu v nadväznosti na predchádzajúcu etapu, realizovanú v roku 2015.

a) Podpora zdravého štartu do života

Nakoľko v okrese Rimavská Sobota a Revúca neexistujú materské centrá, nebolo možné vykonávať edukáciu, ktorá by prispela k zníženiu výskytu detskej obezity.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

Pri výkone ŠZD sa v školských bufetoch sleduje predávaný sortiment ako aj percentuálny podiel komodít s vysokým obsahom energie a soli. V priebehu roka bolo vykonaných 22 kontrol v školských bufetoch. Problematika školských bufetov je vyhodnotená samostatne v bode 4.2.

Záujem o vyrábané a podávané desiaty zo školskej kuchyne neevidujeme. Dôvodom nezájmu o vyrábané desiaty môže byť zavedenie „obedov zdarma“.

V hodnotenom roku sa zefektívnil výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy. V rámci zavedenia nového informačného systému – „modul KOZV“ sa tieto zaraďujú do ročného plánu OHDM a v hodnotenom roku bolo vykonaných 112 výkonov ŠZD a 50 výkonov ÚKP.

V podmienkach regiónu neevidujeme prípravu a podávanie diétného stravovania pre deti. Diétno stravovanie detí je riešené len individuálnou donáškou stravy.

V rámci výkonu ŠZD sa samostatne kontroluje dodržiavanie pitného režimu pre deti. Pitný režim je zabezpečovaný prevádzkovateľom zariadení a na základných a stredných školách aj donáškou vlastných nápojov z domu. V poslednom roku sa zvýšil počet automatov na pitnú vodu. V školských zariadeniach je celkom prevádzkovaných 8 automatov, z toho 2 automaty pri MŠ a 6 automatov pri ZŠ. Bolo skontrolovaných 5 automatov na pitnú vodu. Energetická a biologická hodnota stravy sa bežne počas výkonu štátneho zdravotného dozoru neposudzuje. V hodnotenom roku bola v 1 prípade posudzovaná energetická a biologická hodnota podávanej stravy spolu s pestrosťou za obdobie 2 mesiacov v Školskej jedálni Sirk na základe podnetu.

V hodnotenom roku sa sledovala aj pestrosť jedálnych lístkov a rešpektovanie legislatívnych zásad ich zostavovania. Pestrosť jedálnych lístkov sa kontroluje len orientačným posúdením vypracovaných jedálnych lístkov v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru.

V rámci výkonu ŠZD sledujeme zapojenie škôl do mliečného programu a programu školské ovocie. Prehľad školských zariadení zapojených do mliečného programu a programu školské ovocie je uvedený v nasledovnej tabuľke.

Zhodnotenie mliečného programu a programu školské ovocie v roku 2023

Druh školského zariadenia	Počet škôl zapojených do školského mliečného programu	Počet škôl zapojených do programu školské ovocie
Materské školy	25	37
Základné školy	21	31
Špeciálne školy	1	1
Reedukačné centrá	1	1
Spolu	48	70

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V hodnotenom roku sa nerealizovali školenia pracovníkov školského stravovania, samostatné edukačné aktivity pracovníkov školského stravovania sa vykonávajú pri ŠZD a ÚKP.

d) Podpora pohybových aktivít

Odpočet plnenia:

V hodnotenom roku boli sledované a hodnotené podmienky pre telesnú výchovu na 10 základných školách. V rámci ŠZD sa vykonali kontroly telocviční, vonkajších ihrísk a hracích plôch. Malé formy TV sú využívané na 1. stupni základných škôl. Počet žiakov oslobodených od TV a ich možnosti pohybových aktivít sa nemonitoruje.

e) **Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku**

V hodnotenom roku sa nerealizoval projekt ani úloha zameraná na meranie telesných parametrov detí a na monitorovanie antropometrických ukazovateľov u detí.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Cieľ

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Anotácia

Stravovacie návyky detí a žiakov nepochybne vo významnej miere formuje aj škola, resp. školské zariadenie. Významným prvkom je existencia zariadení školského stravovania (školských jedální), v ktorých je ponúkaná strava prísne kontrolovaná so zameraním na potrebný obsah jednotlivých zložiek a nutrientov. Úplne iná je situácia pri predaji doplnkových jedál v školských bufetoch (ďalej len „bufet“) a školských predajných automatoch (ďalej len „automat“). V ich prípade neexistuje taká prísna regulácia predaja a ponuky jedál a nápojov. Preto je cieľom projektu v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný. Ide najmä o zákaz predaja potravín s vysokým obsahom cukrov, nápojov a výrobkov s obsahom alkoholu, kofeínu, chinínu a energetických nápojov. Podľa návrhu zákona sa majú v bufetoch a automatoch umiestnených v školách a v školských zariadeniach predávať najmä zdravé jedlá a zdravé nápoje, ako sú ovocie a zelenina v čerstvom stave, celozrnné výrobky a cereálne výrobky, mlieko a mliečne výrobky so zníženým obsahom tukov a nápoje bez konzervačných prípravkov, pridaného cukru a umelých sladidiel. Rozsah predaja zdravých doplnkových jedál má tvoriť najmenej 2/3 z celkového sortimentu ponuky bufetu alebo automatu.

Odpočet plnenia:

V roku 2023 evidujeme celkovo 21 školských bufetov (12 pri základných školách a 9 pri stredných školách). V zmysle metodiky k realizácii projektu bolo priebežne počas roka v školských bufetoch vykonaných 20 kontrol zameraných na predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný. Štátny zdravotný dozor nebol vykonaný v 1 školskom bufete, ktorý je dočasne mimo prevádzky z dôvodu rozsiahlej rekonštrukcie a modernizácie strednej školy, kde je bufet zriadený. Pri kontrole sortimentu bufetov bolo zistené, nasledovné:

- nebol zaznamenaný predaj potravín rýchleho občerstvenia ako lángoše, chlieb vo vajíčku, praženica, vyprážené jedlá, paštéty alebo hamburgery,
- ani v jednom prípade nebol zaznamenaný predaj zakázaných nápojov a výrobkov s obsahom alkoholu, kofeínu, chinínu, energetických nápojov, tabakových výrobkov či alkoholu,
- v 3 školských bufetoch bol upravený sortiment a rešpektovaný rozsah predaja zdravých doplnkových jedál 2/3 z celkového sortimentu bufetu, v ostatných bufetoch prevláda predaj cukrovínok, slaných výrobkov, pekárenských výrobkov, lahôdkarských výrobkov či už dovážaných od schválených výrobcov alebo vyrábaných priamo v bufete a nealkoholických nápojov s obsahom cukru vyšším ako 5g/100 ml,

- v 3 školských bufetoch boli viditeľne umiestnené informačné plochy – plagáty na podporu zdravého životného štýlu,
 - predaj ovocia a zeleniny v čerstvom stave bol testovaný vo viacerých školských bufetoch, ale pre nezáujem zo strany detí sa prestali v sortimente ponúkať, na týchto školách sa nejaví záujem ani o ovocie, ktoré žiaci dostávajú k obedu (zadarmo) a väčšinou toto ovocie končí v „smetnom koši“,
 - počas výkonu štátneho zdravotného dozoru boli uložené 2 blokové pokuty v sume 120 € za nerešpektovanie zásad správnej výrobných praxe, ohrozenie a porušenie zdravotnej nezávadnosti potravín a hotových pokrmov v školskom bufete a boli vykonané 2 následné kontroly na odstránenie zistených nedostatkov,
 - prevádzkovatelia školských bufetov boli upozornení na úpravu sortimentu ako aj na povinnosť umiestnenia voľne viditeľnej informačnej plochy na podporu zdravého životného štýlu a následné kontroly sa budú realizovať priebežne počas roka 2024.
- Čiastková správa bola gestorovi na ÚVZ SR predložená v požadovanom termíne.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľ

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Anotácia

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúcich poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZSR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

Odpočet plnenia:

Priebežne počas roka sa zamestnancami RÚVZ odoberalo 95 vyplnených dotazníkov v spolupráci s nemocnicou Svet zdravia, a.s. v Rimavskej Soboti. Údaje z vyplnených dotazníkov boli zadávané do požadovanej excelovskej databázy. Vyplnená databáza bola zaslaná zodpovednej osobe na NCZI e-mailom.

Súbor tvorilo 95 detí vo veku od 0 do 18 rokov (67,37 % chlapcov a 32,63 % dievčat). Najčastejším mechanizmom úrazu bol pád 60,0 %, iné úrazy 24,21 % (uštipnutie, otrava liekmi, otrava hríbmi a užitie rôznych predmetov a pod.) a úder 13,68 %. V hodnotenom roku v rámci daných lokalizácií poranení dominovali:

- končatiny: 49,47 %
- hlava: 30,53 %
- vnútorné orgány: 13,68 %
- hrudník: 7,37 %
- polytraumatizmus: 2,10 %

Z počtu respondentov 95 s uvedením miesta úrazu boli v danom roku zistené nasledujúce údaje:

- doma: 36,84 %
- na ceste: 25,26 %
- na ihrisku: 14,74 %
- doma na dvore: 12,63 %
- škola, škôlka: 4,21 %.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Cieľ

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení.

Úloha je cieleňá na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdraviu škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

Anotácia

Vnútorné prostredie zariadení pre deti a mládež patrí medzi priority verejného zdravotníctva a je dôležitým environmentálno-zdravotným faktorom, ktorý priamo determinuje zdravie detí ako jednej z najzraniteľnejších skupín populácie.

V SR trávi denne viac ako 200 000 detí najútlejšieho veku podstatnú časť dňa vo vnútornom prostredí predškolských zariadení (materských škôl a iných prevádzkarní pre deti do 6 rokov veku). Nevyhovujúca kvalita vnútorného ovzdušia môže pôsobiť negatívne na pocit pohody, celkovú činnosť, výkonnosť i únavnosť detí počas ich pobytu v zariadeniach pre deti a mládež.

V súlade so súčasnými trendmi modernej energie pri trvalo udržateľnej spotrebe, ako aj v súlade s požiadavkami na zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov sa stáva nevyhnutnosťou realizácia systémov umelého riadeného vetrania s rekuperáciou vo všetkých typoch budov, vrátane zariadení pre deti a mládež. Väčšina odborníkov v oblasti technických zariadení budov ho považuje za neoddeliteľnú súčasť moderných, úsporných a zdravých stavieb, podporuje tento systém vetrania a považuje ho za systém budúcnosti.

Riziká, ktoré môžu vzniknúť pri nesprávnej realizácii, prevádzke alebo akomkoľvek zanedbaní starostlivosti o tento systém vetrania môžu byť veľmi vážne. Nedá sa vylúčiť, že takéto vetranie môže predstavovať z hľadiska ochrany zdravia nebezpečenstvo kontaminácie vnútorných priestorov zdraviu škodlivými fyzikálnymi, chemickými, biologickými a inými faktormi. Je úlohou verejných zdravotníkov venovať pozornosť budovám s týmto systémom vetrania z hľadiska posudzovania možných vplyvov na verejné zdravie.

Cieľom práce je analyzovať kvalitu vnútorného prostredia predškolských zariadení využívajúcich systém riadeného núteného vetrania z hľadiska dodržiavania požiadaviek platnej legislatívy (zák. č. 355/2007 Z. z. a vyhl. MZ SR č. 259/2008 Z. z.) na vetranie, tepelno-vlhkostnú mikroklimu a vykurovanie, zároveň preskúmať, či umelé vetranie môže predstavovať nebezpečenstvo kontaminácie vnútorných priestorov zdraviu škodlivými faktormi.

V rámci projektu sa v prvej etape predpokladá realizácia pilotného prieskumu za účelom získania údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, príp. získanie informácií o skúsenostiach z používania tohto systému.

V druhej etape by sa zapojili vybrané predškolské zariadenia v každom z 8 krajov SR a zrealizovalo by sa meranie vybraných faktorov vnútorného ovzdušia. Navrhnutá metodika bude vychádzať z metodík použitých v štúdiách tohto typu v Európe. Cieľom navrhutej objektivizácie je umožniť sledovanie kvality vnútorného ovzdušia škôl prostredníctvom vybraných chemických, fyzikálnych a biologických faktorov dostupnou prístrojovou technikou.

Získané poznatky môžu byť využité pri tvorbe nových politík v oblasti prevencie vzniku alergických a respiračných ochorení u detí a zároveň na vytvorenie odporúčaní zameraných na zlepšovanie kvality prostredia v školách.

Odpočet plnenia:

V roku 2023 sa realizovala prvá etapa úlohy a to získavanie údajov o počte predškolských zariadení v ktorých sa používa systém umelého vetrania. V našej pôsobnosti nevidujeme predškolské zariadenie v ktorej sa využíva systém umelého vetrania.

5. ODBOR RADIAČNEJ OCHRANY**5.1 SLEDOVANIE A HODNOTENIE VEĽKOSTI OŽIARENIA PACIENTOV Z LEKÁRSKEHO OŽIARENIA****Ciele úlohy**

Zhodnotiť veľkosť individuálnych dávok pacientov pri vybraných typoch rádiologických vyšetrení a vyhodnotiť kolektívne dávky obyvateľov z vybraných typov rádiologických vyšetrení vykonávaných v Slovenskej republike. Výsledky štúdie porovnať s platnými národnými diagnostickými referenčnými úrovňami, ktoré sú definované v opatrení MZ SR.

Anotácia

Dávky z lekárskeho ožiarenia sú najvýznamnejším príspevkom k ožiareniu populácie zo zdrojov žiarenia v členských krajinách Európskej únie a ich kontinuálne sledovanie a hodnotenie je jednou zo základných požiadaviek ochrany zdravia obyvateľstva pred ionizujúcim žiarením, ktoré sú zakotvené v základnej zmluve o založení Európskeho spoločenstva pre Atómovú energiu EURATOM a v smernica Európskej komisie č. 2013/59/EURATOM. Štúdie v členských krajinách Európskej únie poukazujú na pretrvávajúci rast ožiarenia obyvateľstva z lekárskeho ožiarenia. Na vysoký nárast ožiarenia zo zdrojov žiarenia používaných v medicíne upozorňujú aktuálne aj mnohé medzinárodné inštitúcie a organizácie – IAEA, ICRP a UNSCEAR.

Ochrana zdravia obyvateľstva pred ionizujúcim žiarením je jednou zo základných úloh úradov verejného zdravotníctva v oblasti radiačnej ochrany. Optimalizácia rádiologických vyšetrovacích postupov z hľadiska radiačnej ochrany je jedným zo základných postupom pre znižovanie ožiarenia populácie so zdrojov žiarenia a môže zabrániť zbytočnému ožiareniu pacientov a tým znížiť riziko vzniku radiačných poškodení zdravia vyvolaných ionizujúcim žiarením.

Úloha bude zameraná na sledovanie a hodnotenie ožiarenia pacientov pri vybraných rádiologických vyšetreniach v diagnostickej rádiológii a v nukleárnej medicíne v Slovenskej republike. Kontinuálne pokračovanie v úlohe, ktorá začala v roku 2020.

Etapu 1:

Navrhnuť postup a metodiky pre hodnotenie veľkosti ožiarenia pacientov v rádiológii, vypracovať štandardné postupy pre zber údajov na jednotlivých pracoviskách, uskutočniť sledovanie a hodnotenie dávok pri jednotlivých röntgenových výkonoch v rámci celej Slovenskej republiky na pracoviskách diagnostickej rádiológie s cieľným zameraním na: mamografické pracoviská s klasickými aj s digitálnymi röntgenovými zariadeniami, na klasické diagnostické rádiologické pracoviská ako aj na sledovanie aktivity radiofarmák aplikovaných pacientom pri diagnostických vyšetreniach metódami nukleárnej medicíny.

Etapu 2

Spracovať výsledky meraní a hodnotenia veľkosti kolektívnych dávok pacientov z vybraných rádiologických diagnostických výkonov, vykonávaných v rámci poskytovania zdravotnej starostlivosti na úrovni jednotlivých krajoch a v Slovenskej republike a porovnať výsledky získané v rámci štúdie s národnými diagnostickými referenčnými úrovňami pre lekárske ožiarenia ustanovenými v opatrení MZ SR s účinnosťou od 1.4.2018 a s výsledkami obdobných štúdií v iných krajinách Európskej únie.

5.2 CIELENÉ VYHLÁDÁVANIE OPUSTENÝCH A NEPOUŽÍVANÝCH RÁDIOAKTÍVNYCH ŽIARIČOV A RÁDIOAKTÍVNEHO MATERIÁLU NEZNÁMEHO PÔVODU A VYPRACOVANIE POSTUPOV NA RIEŠENIE KRÍZOVÝCH SITUÁCIÍ SÚVISIACICH S NELEGÁLNYM NAKLADANÍM S RÁDIOAKTÍVNYM MATERIÁLOM

Ciele úlohy

Uskutočniť cieleňú kampaň na vyhľadávanie opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu a vypracovanie postupov na riešenie krízových situácií súvisiacich s podozrením na nelegálne nakladanie, alebo potvrdeným nelegálnym nakladaním s rádioaktívnym materiálom alebo s nálezom rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu.

Anotácia

Orgány štátneho dozoru v radiačnej ochrane podľa zákona č. 87/2018 Z. z. o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov môžu uskutočňovať kampane na vyhľadávanie nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov alebo rádioaktívneho materiálu.

V uplynulých rokoch sa na území Slovenskej republiky vyskytli desiatky udalostí, pri ktorých došlo k záchytu rádioaktívnych žiaričov alebo rádioaktívne kontaminovaných predmetov neznámeho pôvodu (napr. náhradné súčiastky na poľnohospodárske stroje a pružinová oceľ). Na riešenie týchto udalostí boli zavedené v rutinej praxi určité postupy, ktoré vychádzali z medzinárodne odporúčaných prístupov. Naďalej však zostávajú rezervy v koordinácii činností jednotlivých úradov verejného zdravotníctva a ďalších zainteresovaných rezortov a inštitúcií (napr. Ministerstva vnútra).

V mnohých prípadoch súvisiacich s podozrením alebo zistením nelegálneho nakladania s rádioaktívnym materiálom, nálezom rádioaktívneho materiálu pri preprave a vo verejných alebo iných priestoroch je nevyhnutné vykonať opatrenia na ochranu zdravia osôb a ochranu majetku a životného prostredia pred rádioaktívnou kontamináciou.

Na zníženie rizika nelegálneho nakladania s rádioaktívnymi materiálmi a ich možným zneužitím na teroristické účely, je potrebné ich aktívne vyhľadávanie a ďalej je potrebné vypracovať postupy, ktorých cieľom je prevencia, včasná detekcia a rýchla reakcia na prípady nelegálneho nakladania s rádioaktívnymi materiálmi a ich následné zabezpečenie, aby nedošlo k ohrozeniu zdravia obyvateľov alebo k ich zneužitiu na teroristické účely.

Etapa 1

Uskutočniť novú informačnú kampaň zameranú na identifikáciu možných rádioaktívnych materiálov neznámeho pôvodu u prevádzkovateľov zberných druhotných surovín a spracovateľov železného šrotu a pripraviť informačné materiály. Pripraviť a realizovať cieleňú kampaň na vyhľadávanie nepoužívaných žiaričov najmä v priemyselných prevádzkach, ktoré ukončili svoju činnosť alebo sú v likvidácii a v subjektoch, ktoré sa venujú zberu a spracovaniu železného šrotu. Upozorniť a informovať prevádzkovateľov zdrojov žiarenia na nevyhnutnosť zabezpečenia včasnej likvidácie nepoužívaných žiaričov.

Vypracovať jednotné postupy pri náleze rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu, opustených rádioaktívnych žiaričov a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a postupov na riešenie krízových situácií súvisiacich s podozrením na nelegálne nakladanie, alebo potvrdeným nelegálnym nakladaním s rádioaktívnym materiálom alebo s nálezom rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu, vrátane spolupráce s policajným zborom.

Etapa 2

V rámci rezortu zdravotníctva pripraviť systém vzájomnej spolupráce úradov verejného zdravotníctva pri riešení mimoriadnych situácií a vypracovať systém koordinovaného postupu úradov a ich zastupiteľnosti v jednotlivých prípadoch nálezov rádioaktívneho materiálu alebo pri podozrení na nelegálne nakladanie s nimi.

V spolupráci s Ministerstvom vnútra a ďalšími dotknutými štátnymi orgánmi vypracovať štandardný postup v prípade mimoriadnej alebo krízovej situácie pri náleze rádioaktívnych žiaričov, rádioaktívnych materiálov a jadrových materiálov neznámeho pôvodu a pre prípad mimoriadnu situáciu pri podozrení na nelegálne nakladanie s rádioaktívnym materiálom, alebo jeho zneužitia na teroristické účely. Cieľom tohto postupu bude efektívnejšie koordinovať činnosť jednotlivých zložiek pri riešení mimoriadnej situácie a najmä spôsob komunikácie a spolupráce s príslušníkmi policajného zboru pri podozrení na nelegálne nakladanie s rádioaktívnym materiálom, alebo jadrovým materiálom.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobotě nemá vytvorené pracovisko

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Cieľ

1. Rozvoj a skvalitnenie prevencie ochorení preventabilných očkovaním, očkovania a monitorovania indikátorov imunizácie.
2. Príprava stratégií a opatrení pre NIP SR a odporúčaní na ich vykonávanie.
3. Zhromažďovanie údajov, monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním.
4. Zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie.
5. Odstránenie rozdielov v zaočkovaní, ktoré existujú najmä v ťažko dostupných marginalizovaných skupinách obyvateľstva (rómske komunity, migranti).
6. Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, eradikácia poliomyelitídy).
7. Aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosti detskej i dospeljej populácie prostredníctvom výchovy odborných pracovníkov na všetkých úrovniach, laickej verejnosti, najmä mladých rodičov a médií.
8. Aktívna činnosť „Poradní očkovania“.
9. Príprava Národného registra očkovania.

Anotácia

Pravidelné povinné očkovanie sa v Slovenskej republike vykonáva proti desiatim prenosným ochoreniam a to proti detskej obrne, záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, invazívnym hemofilovým nákazám, vírusovej hepatitíde B, osýpkam, mumpsu, ružienke a pneumokokovým invazívnym infekciám. Očkovacie schémy sú súčasťou očkovacieho kalendára na rok 2023, vypracovaného v súlade so zákonom č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia, vyhláškou MZ SR č. 585/2008 Z. z. v znení neskorších predpisov a odporúčaniami WHO, určených na povinné očkovanie detí. Cieľom špecifickej prevencie je podstatná redukcia, eliminácia až eradikácia výskytu vybraných ochorení preventabilných očkovaním, a tým zlepšenie kvality života pri udržaní minimálne 95 % zaočkovanosti na celoslovenskej, krajskej a okresnej úrovni. Dôležité informácie overujúce účinnosť realizovaného očkovania a úroveň hladín protilátok proti jednotlivým infekčným pôvodcom ochorení preventabilných očkovaním vo všetkých vekových kategóriách poskytujú viacúčelové imunologické prehľady. Ostatné imunologické prehľady boli realizované v SR v roku 2018. Vzhľadom na aktuálnu epidemiologickú situáciu a na vlnu vojnových utečencov z Ukrajiny ako aj z iných krajín sa predpokladá výkon tejto úlohy v päťročných intervaloch. Národný imunizačný program je súčasťou „Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike“.

Odpočet plnenia:

V roku 2023 sa pri vykonávaní a kontrole očkovania postupovalo v súlade s očkovacím kalendárom na rok 2023 pre povinné pravidelné očkovanie osôb, ktoré dosiahli určený vek platný od 1.1.2023, ktorý bol vypracovaný ÚVZ SR v súlade s § 5 zákona č. 355/2007 Z.z. a §5 až §6 vyhlášky MZ SR č. 585/2008, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení neskorších predpisov.

Kontrola povinného očkovania detskej populácie v okresoch Rimavská Sobota a Revúca sa uskutočnila v mesiacoch september - október 2023 a bola vykonaná v zmysle usmernenia hlavného hygienika SR zo dňa 24.7.2023 pod značkou ÚVZSR/OI/2460/22666/2023 za obdobie od 1.9.2022 do 31.8.2023.

Zaočkovanosť detskej populácie v rámci povinného očkovania v okrese Rimavská Sobota (15 obvodov) a Revúca (8 obvodov) v sledovanom období neklesla pod 95 %. Pri jednotlivých druhoch očkovania sa zaočkovanosť pohybovala v okrese Rimavská Sobota v rozpätí 96,15 % - 100 % a v okrese Revúca v rozpätí 95,62 % - 100 %. Z iných druhov očkovania u detí do 15 rokov života bolo v okrese Rimavská Sobota najviac detí zaočkovaných proti HPV infekcii – 407, proti rotavírusovým infekciám – 326 a proti vírusovej hepatitíde typu A – 153, v okrese Revúca proti HPV infekcii – 165, proti rotavírusovým infekciám – 157 a proti vírusovej hepatitíde typu A – 71. V súvislosti s pandémiou COVID - 19 neboli v okresoch Rimavská Sobota a Revúca deti očkované proti uvedenému ochoreniu v sledovanom období. V okrese Rimavská Sobota sme zaznamenali 74,68 % zaočkovanosť pri očkovaní proti chrípke u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb, v rovnakých zariadeniach v okrese Revúca bolo vakcinovaných 62,06 % klientov proti chrípke. V súvislosti s odporúčaným očkovaním proti Covid-19 sa v kontrolovanom období klienti uvedených zariadení v okresoch Rimavská Sobota a Revúca nevakcinovali, prevažná väčšina je však zaočkovaná 3 dávkami podanými v predchádzajúcich kontrolných obdobiach.

Výskyt ochorení v populácii, ktoré podliehajú povinnému očkovaniu

V roku 2023 sme zaznamenali jeden prípad akútnej hepatitídy B s dg. B16.9 v okrese Revúca, chronická hepatitída typu B nebola hlásená. V súvislosti s nosičstvom VH B hláseným pod dg. Z22.5 v tomto roku evidujeme 10 prípadov v okrese Rimavská Sobota a 3 v okrese Revúca. V uvedenom roku boli hlásené 3 prípady s dg. J 13 zápal pľúc vyvolaný Streptococcus Pneumoniae (2x v okrese Rimavská Sobota, 1x v okrese Revúca) a 2 prípady s dg. A 37.0 pertussis zapríčinený Bordetella pertussis (1x v okrese Rimavská Sobota, 1x v okrese Revúca). V súvislosti s dg. tuberkulózy evidujeme v uplynulom roku 2 sporadické prípady v okrese Revúca a 13 prípadov v okrese Rimavská Sobota (1 epidemický výskyt v lokalite s nízkym hygienickým štandardom a 3 sporadické ochorenia). V súvislosti s dg. mumps, rubeola a osýpky neevidujeme žiadne ochorenia v roku 2023.

Európsky imunizačný týždeň (EIW)

Odborní zamestnanci RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote počas Európskeho imunizačného týždňa v dňoch 23.4. – 29.4.2023 vykonali nasledovné aktivity:

1. Článok o efektívnosti očkovania pre zdravotníckych pracovníkov a laickú verejnosť uverejnený na webových stránkach RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote a 5 regionálnych informačných serveroch.
2. Nástenka s témami: povinné očkovanie v SR, očkovanie proti chrípke, vírusovej hepatitíde typu A, B a kliešťovej encefalitíde umiestnená na RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote.
3. V rámci vakcinačnej poradne poskytnutie informácie laickej verejnosti (telefonicky – 10x) v súvislosti s povinným očkovaním v SR a o možnostiach vakcinácie pred cestou do zahraničia.

4. V rámci prebiehajúcej epidémie VHA v okrese Revúca bola v rámci vakcinačnej poradne zabezpečená poradenská činnosť v súvislosti s očkovaním proti VHA (10x zdravotnícki pracovníci, 50x rómska komunita).

Od 1.1.2012 bola na RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote zriadená Poradňa očkovania

V rámci vakcinačnej poradne sa poskytovali informácie v roku 2023 zdravotníckym pracovníkom aj laickej verejnosti.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

Cieľ

1. Znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní prenosných ochorení a tým dosiahnutie zlepšenia kvality života.
2. Skvalitnenie surveillance prenosných ochorení.
3. Edukácia obyvateľstva v problematike prenosných ochorení.

Dosiahnutie cieľa si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný, odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup a epidemiologický informačný systém.

Anotácia

Infekčné ochorenia sú závažným zdravotným, ekonomickým i sociálnym problémom. V súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia je potrebné zabezpečiť vysokú úroveň ochrany pred infekčnými ochoreniami s dodržaním etických hodnôt a neporušovaním existujúcich kódexov správania. Veľkú pozornosť si vyžaduje možné ohrozenie zdravia našich obyvateľov zvonku, teda importovanými nákazami prostredníctvom prístahovalcov a zvyšujúcim sa cestovným ruchom, ako aj hrozba ochorení vyvolaných novými alebo „staronovými“ patogénnymi mikroorganizmami. Skvalitnenie epidemiologického dohľadu, zhromažďovania údajov, monitorovania, kontroly a hlásenia prenosných ochorení, zlepšenie laboratórnej spolupráce a monitorovanie rezistencie na ATB sú dôležité pre ochranu našich občanov a zvyšujú schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami. Ochrana pred infekčnými ochoreniami musí byť zabezpečená na všetkých úrovniach za účasti národných, regionálnych a miestnych orgánov v súlade s vnútroštátnymi predpismi. Pre rozvoj verejného zdravotníctva v oblasti infekčných ochorení je potrebné zlepšiť informovanosť verejnosti a odstrániť všetky rozdiely, aby mali občania SR rovnaký prístup k zdravotníckej starostlivosti bez ohľadu na pohlavie, vek, etnický pôvod, vzdelanie alebo miesto bydliska.

Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly prenosných ochorení v Slovenskej republike a k nemu vypracovaných akčných plánov.

Odpočet plnenia:

Dlhodobé trendy výskytu hlásených prenosných ochorení podľa jednotlivých diagnóz sa spracúvajú formou výročných správ osobitne za okresy Rimavská Sobota a Revúca.

Prenosné ochorenia, ktoré podliehajú hláseniu v zmysle platnej legislatívy v SR boli monitorované priebežne cestou portálu epidemiologického informačného systému EPIS s mesačnou analýzou, v súlade s diagnostickými možnosťami v oblasti patogénnych mikroorganizmov v okresoch Rimavská Sobota a Revúca. V roku 2023 bolo celkovo hlásených 1 317 prenosných ochorení z okresu Rimavská Sobota a 435 z okresu Revúca.

V súvislosti s pandemiou COVID-19, ktorá bola vyhlásená WHO v marci 2020 pre potvrdené ochorenia vyvolané novým typom koronavírusu SARS-CoV-2 vo svete sme v roku 2023 zaevidovali s dg. U07.1 COVID-19 potvrdený PCR testom alebo antigénovým testom – 605 ochorení (431xRS, 174x RA).

Informovanosť zameraná na „individuálnu“ prevenciu obyvateľov okresov Rimavská Sobota a Revúca v oblasti prenosných ochorení bola zabezpečená prostredníctvom odborných zamestnancov oddelenia epidemiológie pri vyšetrowaní jednotlivých prípadov v ohnisku nákazy telefonicky alebo priamo v teréne.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Cieľ

1. Posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení na Slovensku.
2. Posilnenie kontroly zaočkovanosti populácie proti prenosným chorobám v SR.
3. Harmonizácia surveillance infekčných ochorení v SR s európskou sieťou surveillance TESSy (EÚ).
4. Integrácia hlásenia prenosných ochorení s IS E-Health – E Zdravie (hlásenie podozrení a výskytu prenosných ochorení z ambulantných ako aj lôžkových ZZ vrátane, nozokomiálnych nákaz, hlásenia pozitívnych výsledkov z oddelení klinickej mikrobiológie, zber údajov o očkovaní.
5. Integrácia na E Health pre vytváranie registra očkovaných osôb (úloha je prepojená s . plnením úlohy 6.1.
6. Vytvorenie redizajnovanej verzie IS EPIS v rámci projektu Integrovaný systém úradov verejného zdravotníctva v SR spoločnom prostredí pre OPEVS.
7. Testovanie redizajnovanej verzie IS EPIS.
8. Uvedenie redizajnovanej verzie IS EPIS do praxe.
9. Skúšobná prevádzka redizajnovanej verzie IS EPS.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup a vytvorenie špecializovaných pracovných skupín, ktoré budú sledovať kvalitu hlásených údajov vybraných skupín prenosných ochorení. Zodpovední za činnosť jednotlivých pracovných skupín budú určení zamestnanci odborov/oddelení epidemiológie vybraných RÚVZ.

Pre dosiahnutie cieľov je potrebné pokračovať v príprave dokumentu „Štandardné postupy pre manažment prípadov infekčných ochorení“ v záväznom právnom formáte pre verejné zdravotníctvo.

Anotácia

Surveillance a kontrola infekčných ochorení na Slovensku bude posilnená používaním redizajnovaného epidemiologického informačného systému EPIS, v rámci projektu OP II. Súčasťou redizajnu je aj nasadenie nových integrácií okrem iného na NCZI, ktoré umožnia priame preberanie hlásení z eHealth. EPIS poskytuje centrálnu databázu individuálne hlásených prípadov prenosných ochorení, centrálnu databázu prípadov chrípky, chrípke podobných ochorení a hromadne hlásených akútnych respiračných ochorení, centrálnu databázu vyšetrení vykonaných v súkromných i štátnych laboratóriách a v NRC vo verejnom zdravotníctve ako aj databázu hlásení v systéme rýchleho varovania.

Súčasťou redizajnovaného IS EPIS je nový modul Register očkovania, ktorého funkciou je budovanie Národného registra očkovaní.

Tento projekt úzko súvisí s akčným plánom Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike – Funkčná sieť národných databáz pre zber a analýzu dát.

Odpočet plnenia:

Od 3.5.2023 je celoplošne zavedený nový epidemiologický informačný modul zameraný na monitorovanie výskytu prenosných ochorení podliehajúcich hláseniu - EPIS (od 1.3.2023 prebiehala skúšobná prevádzka na RÚVZ v SR, ktorej sa zúčastnil aj náš RÚVZ v Rimavskej Sobote). Od uvedeného dátumu sa monitoruje výskyt všetkých prenosných ochorení, vrátane pravidelného týždenného hlásenia akútnych respiračných a chrípke podobných ochorení, nozokomiálnych nákaz ako aj mimoriadne epidemiologické situácie len prostredníctvom nového informačného programu.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Cieľ

1. Zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach.
2. Obnovenie incidenčného a prevalenčného sledovania NN podľa štandardných protokolov ECDC na princípe dobrovoľnosti a anonymity so spätnou väzbou k poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti.
3. Zabezpečenie distribúcie výsledkov sledovaní zapojeným nemocniciam, ako aj relevantným odborným spoločnostiam, MZ SR
4. Získanie údajov jednotnou metodikou v rámci krajín EÚ s cieľom možnosti porovnania s inými krajinami a v rámci nemocníc.
5. Posilnenie edukácie zamestnancov odborov/oddelení epidemiológie a klinických zdravotníckych pracovníkov v problematike surveillance nozokomiálnych nákaz, v oblasti intervenčnej epidemiológie pri výskyte NN vyvolaných závažnými nemocničnými patogénmi.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup, dobrú medziodborovú spoluprácu odborníkov verejného zdravotníctva a zdravotníckej starostlivosti, zdokonalenie a rozpracovanie legislatívy v oblasti nemocničnej epidemiológie zdravotníckych zariadení, vytvorenie štandardných pracovných postupov pre výkon štátneho zdravotného dozoru v zdravotníckych zariadeniach, zintenzívnenie edukačných pregraduálnych a postgraduálnych programov.

Anotácia

Požiadavky na posilnenie surveillance a kontroly závažných nozokomiálnych nákaz na rizikových lôžkových oddeleniach zdravotníckych zariadení (chirurgické smery, OAIM, JIS), realizácia výstupov prevalenčných sledovaní NN v zdravotníckych zariadeniach sú v súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia a odporúčaním Rady Európy o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií vzniknutých v súvislosti so zdravotnou starostlivosťou (2009/C 151/01). Skvalitnením surveillance a kontroly NN, kontroly hygienicko-epidemiologického režimu a bariérovej ošetrovateľskej techniky, manažmentu závažných NN a spätnej väzby k ošetrovateľom, ako poskytovateľom údajov o NN, môžeme významne ovplyvniť výskyt NN a zvýšiť bezpečnosť pacientov. Sledovanie mikrobiálnej rezistencie na ATB a biocídy, kontrola endemického osídľovania nemocníc nemocničnými polyrezistentnými kmeňmi, aplikácia správnych režimových opatrení, zlepšenie laboratórnej spolupráce, využitie existujúcich programov EÚ a edukácia odborníkov na kontrolu nemocničných infekcií sú neoddeliteľnou súčasťou všetkých programov zaoberajúcich sa zlepšením bezpečnosti pacientov v zdravotníckych zariadeniach. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike ak nemo vypracovaných akčných plánov: AP 6: Epidemiologické pracoviská pre prevenciu a kontrolu prenosných ochorení, AP 9: Prevencia nozokomiálnych nákaz v SR, Národný akčný plán antimikrobiálnej rezistencie v SR.

Odpočet plnenia:

Hlásené nozokomiálne nákazy zo zdravotníckych zariadení v okrese Rimavská Sobota a Revúca evidujeme prostredníctvom epidemiologického informačného portálu EPIS. Trendy výskytu hlásených nozokomiálnych nákaz sa spracúvajú formou mesačných analýz a výročných správ osobitne za okresy Rimavská Sobota a Revúca.

Do programu EÚ HELICS - SSI bola za náš RÚVZ zaradená Všeobecná nemocnica v Rimavskej Sobote, chirurgické oddelenie, kde sa podľa predloženého manuálu a dotazníka vyhodnotili zo zdravotnej dokumentácie cholecystektómie vykonané v uvedenom zdravotníckom zariadení za obdobie január až jún roku 2022 so zameraním sa na sledovanie vzniku nozokomiálnych nákaz v mieste chirurgického výkonu po cholecystektómii. Za

uvedené obdobie bolo na chirurgickom oddelení Všeobecnej Nemocnice v Rimavskej Sobote vykonaných 50 takýchto operačných zákrokov, kde nebola zistená ani jedna nozokomiálna nákaza po cholecystektómii. Údaje boli spracované prostredníctvom programu HELICS SSI. V programe budeme pokračovať aj v budúcom roku.

V roku 2023 sme pokračovali v incidenčnom sledovaní CDI zameranom na sledovanie výskytu *Clostridium difficile* vo Všeobecnej nemocnici v Rimavskej Sobote.

V gestorstve RÚVZ so sídlom v Trenčíne sa v dňoch 7.3.2023 a 23.3.2023 uskutočnili celoslovenské online pracovné stretnutia v súvislosti s vykonaním III. bodového prevalenčného sledovania nozokomiálnych nákaz a užívanie antibiotík vo vybraných nemocniciach SR poskytujúcich akútnu zdravotnú starostlivosť (BPS), ktorých sa zúčastnili aj 3 odborní zamestnanci oddelenia epidemiológie z RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote. Prevalenčná štúdia vo vybranom zariadení spádového územia RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote bola vykonaná podľa manuálu a štandardizovaných dotazníkov v dňoch 29.5. – 6.6.2023 vo Všeobecnej nemocnici v Rimavskej Sobote. Pri vyhodnocovaní bolo zistených 6 prípadov infekcie spojenej s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v uvedenom zariadení (1x pneumónia, 1x infekcia operačnej rany, 3x infekcia močových ciest, 1x infekcia horných dýchacích ciest). Údaje boli spracované prostredníctvom informatizačného programu Helics WinNet.

Odborné informácie v zmysle NPKIO a následnej implementácie Národného programu hygieny rúk zlepšiť compliance hygieny rúk u zdravotníckych pracovníkov a zvýšiť spotrebu alkoholovej dezinfekcie v litroch/počet lôžko-dní v SR sú súčasťou aj každoročnej kampane WHO „Save Lives: Clean Your Hands“ („Umývaj si ruky – zachrániš život“), ktorá je na Slovensku vyhlasovaná v súlade s programom WHO „First Global Patient Safety Challenge - Clean Care Is Save Care“. RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote sa na uvedenej kampani podieľa uverejňovaním článkov na webovej stránke a ďalšími podpornými aktivitami zameranými na šírenie informácií v tejto oblasti do všetkých zdravotníckych zariadení v okresoch Rimavská Sobota a Revúca.

Pokračovali sme v sledovaní a zabezpečovaní protiepidemických opatrení pri kolonizácii nemocníc polyrezistentnými kmeňmi, ktoré sme aj v roku 2023 zaznamenali v zdravotníckych zariadeniach.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Cieľ

1. Ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami.
2. Zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh.
3. Podporovať medzirezortnú spoluprácu.
4. Skvalitniť pripravenosť na pandémiu chrípky a ďalšie vysoko nebezpečné nákazy (Ebola, MERSCoV, vtáčia chrípka, SARS), COVID-19, import osýpok, iné epidemiologicky závažné ochorenia prenášané článkonožcami, atď.).
5. Rozvíjať stratégiu spoločnej krízovej komunikácie.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný postup odborne podložený a dobre zdokumentovaný, komunikáciu na národnej a medzinárodnej úrovni.

Anotácia

Rýchla a koordinovaná reakcia na mimoriadne epidemiologické situácie, hrozby a naliehavé situácie, ktoré môžu vzniknúť v súvislosti s uvoľnením biologických látok týkajúcich sa prenosných ochorení, v súvislosti s očakávanou pandémiou chrípky, epidemiologickou situáciou počas prebiehajúcej pandémie ochorenia COVID-19 a v súvislosti so závažnými cezhraničnými ohrozeniami zdravia ako aj s utečeneckou vlnou vojnových utečencov

z Ukrajiny, si vyžaduje dostatočné kapacity v oblasti ľudských zdrojov, materiálneho zabezpečenia a vedomostného potenciálu. Na úrovni EÚ, ale aj na národnej, krajských a okresných úrovniach, svoju nezastupiteľnú úlohu zohrávajú stratégie spoločnej krízovej komunikácie, pripravenosť zdravotníctva, medzirezortná spolupráca, risk assesment a risk manažment. Prioritami sú plány na podporu všeobecnej pripravenosti a vhodnej reakcie na ohrozenie zdravia v prípade potreby. V oblasti verejného zdravotníctva dôležitú úlohu zohráva aj informovanosť obyvateľov. Všetky činnosti na ochranu pred zdravotnými ohrozeniami obyvateľov SR sú koordinované s ECDC a EK. Na úrovni EÚ je rozhodnutím EK zriadený Systém včasného varovania a reakcie (EWRS) na vydávanie varovaní v súvislosti so závažnými cezhraničnými ohrozeniami zdravia. SR ako členský štát EÚ implementovala predmetné rozhodnutie do svojej vnútroštátnej politiky.

V súvislosti s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2371 z 23. novembra 2022 o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia, ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 1082/2013/EÚ pre členské štáty viacero dôležitých úloh. Jednou z najdôležitejších je povinnosť predložiť do EÚ Národný plán pripravenosti, prevencie a odpovede na závažné cezhraničné ohrozenia zdravia, **termín stanovila EÚ do 27.12.2023.**

Odpočet plnenia:

V roku 2023 bol aktualizovaný štatút a rokovací poriadok protiepidemickej komisie zriadenej na RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote, vrátane aktualizácie členov uvedenej komisie a ich kontaktných údajov.

V prípade výskytu mimoriadnej epidemiologickej udalosti sa využíva hlásenie v systéme rýchleho varovania v informačnom programe EPIS, kde k 31.12.2023 boli zaznamenané nasledovné mimoriadne situácie: 2 prípady SARI (1 prípad v okrese Rimavská Sobota, 1 prípad v okrese Revúca), epidemický výskyt enterovírusovej vezikulárnej stomatitídy s exantémom – choroba rúk, nôh a úst u detí v Tornali (13 ochorení), 15 prípadov TBC (2 sporadické ochorenia v okrese Revúca, 13 prípadov v okrese Rimavská Sobota, kde evidujeme 1 epidemický výskyt s 10 ochoreniami v lokalite s nízkym hygienickým štandardom), 12 prípadov vírusovej hepatitídy typu A (2 prípady v okrese Rimavská Sobota a 10 prípadov v okrese Revúca, kde evidujeme 1 epidemický výskyt s 9 ochoreniami v lokalite s nízkym hygienickým štandardom).

V roku 2023 nebolo potrebné riešiť mimoriadnu situáciu hrozby úmyselného vypustenia biologických a chemických látok.

Akútne respiračné a chrípke podobné ochorenia boli hlásené pravidelne za každý kalendárny týždeň v priebehu celého sledovaného ročného obdobia. Zvýšený výskyt akútnych respiračných a chrípke podobných ochorení sme zaznamenali v okresoch Rimavská Sobota a Revúca v mesiacoch január a december 2023 (hlavne u detí školského a predškolského veku). Protiepidemická komisia v uvedenej záležitosti nezasadala.

V rámci pripravenosti RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote v súvislosti s výskytom mimoriadnych situácií sú zabezpečené účinné OOPP (jednorázové kombinézy, štíty, ochranné okuliare s bočnými stenami typu B, jednorázové návleky, jednorázové rukavice, gumové čižmy, respirátory FFP3 a FFP2, jednorázové rúška), vrátane dezinfekčných prostriedkov na dekontamináciu.

V súvislosti s pandémiou COVID-19 bolo hlásených 606 prípadov potvrdených metódou RT-PCR alebo antigénovými testami, z toho 175 v okrese Revúca a 431 v okrese Rimavská Sobota. Monitoring vírusu SARS-CoV-2 u populácie v oboch okresoch a protiepidemické opatrenia nariaďované pozitívnym osobám, vrátane telefonickej komunikácie ako aj objednávanie na odbery prostredníctvom RT-PCR testov bolo zabezpečené kontinuálne do 20.4.2022 (až do vydania Vyhlášky č. 33/2022 V.v. SR, Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa nariaďujú opatrenia pri ohrození verejného zdravia k izolácií osôb pozitívnych na ochorenie COVID-19 a karanténe osôb,

ktoré prišli do úzkeho kontaktu s osobou pozitívnou na ochorenie COVID-19). Od uvedeného dátumu, ako aj v roku 2023 boli nariaďované protiepidemické opatrenia formou rozhodnutia už len pri výskyte uvedeného ochorenia v zariadeniach sociálnych služieb. Dňa 21.1.2023 v súvislosti s COVID-19 bola nariadená služobná pohotovosť vedúcej oddelenia epidemiológie v rámci priebehu referenda o možnosti skrátenia volebného obdobia v SR referendumom alebo uznesením Národnej rady Slovenskej republiky. Po zrušení mimoriadnej situácie pre pandémiu COVID-19 v SR s účinnosťou od 15.9.2023 boli zrušené všetky usmernenia nariadené ÚVZ SR, týkajúce sa zabezpečenia protiepidemických opatrení zameraných na predchádzanie šírenia vírusu SARS-CoV-2 v populácii.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

6.6.1 Environmentálna surveillance poliomyelitídy

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetovaním odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

Monitorovanie cirkulácie vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetovaním odpadových vôd zameraných na rozšírenie siete odberových miest s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses) v súvislosti s výskytom VDPV na Ukrajine a s utečeneckou vlnou vojnových utečencov z Ukrajiny ako aj z iných krajín.

Anotácia

Po úspešnej eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike je potrebné naďalej pokračovať vo všetkých aktivitách surveillance poliomyelitídy, ku ktorým patrí aj vykonávanie pravidelného virologického vyšetovania odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterovírusov vo vonkajšom prostredí. Sledovanie cirkulácie poliomyelitických vírusov a iných enterovírusov vyšetovaním odpadových vôd sa začalo v rámci surveillance poliomyelitídy vykonávať vo vybraných lokalitách Slovenska v roku 1970. Environmentálna surveillance spočíva vo virologickom vyšetovaní odpadových vôd vykonávanom celoslovensky podľa nariadenia hlavného hygienika Slovenskej republiky. Vzorky sa odoberajú systematicky najmä vo väčších mestách a v utečeneckých táboroch a to v mieste vyústenia odpadových vôd do čističky odpadových vôd.

6.6.2 Environmentálna surveillance iných vybraných epidemiologicky významných patogénov v zmysle požiadaviek EK

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie epidemiologicky významných patogénov vyšetovaním odpadových vôd s osobitným zreteľom na odporúčania EK.

Anotácia

Počas pandémie COVID-19 sa preukázala environmentálna surveillance SARS-CoV-2 ako nákladovo efektívny, rýchly a spoľahlivý zdroj informácií o šírení SARS-CoV-2 v populácii, prispievajúci ku genomickému a epidemiologickému dohľadu. V SR je vybudovaná sieť odberových miest geograficky rozložená na území SR, ktorá poskytuje reálny pohľad na cirkuláciu vírusu SARS-CoV-2 v celej krajine. Sieť je možné podľa epidemiologickej situácie použiť na zisťovanie iných epidemiologicky významných patogénov.

Odpočet plnenia:

V roku 2023 boli odobrané vzorky odpadových vôd v rámci sledovania:

- cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov - 6x (31.1., 21.3., 30.5., 25.7., 19.9., 21.11.), výsledky boli negatívne rovnako ako v predchádzajúcich 5 rokoch,
 - cirkulácie vírusu SARS-CoV2 - 29x (27x boli výsledky pozitívne a 2x negatívne).
- Sledovanie sa zabezpečuje odberom vzoriek na ČOV Rimavská Sobota odborným zamestnancom oddelenia epidemiológie nášho RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote. Za vyhodnocovanie výsledkov zodpovedá akreditované laboratórium RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Cieľ

HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tohto ochorenia zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. Základným cieľom Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike je obmedzovať šírenie vírusu HIV v SR a zmierňovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac dotýka. Národný program je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktoré patria aj mladí ľudia. Dôslednou realizáciou vzdelávacích aktivít v rámci plnenia úlohy sa očakáva zmena postojev a správania sa mladých ľudí v možných rizikových situáciách. Za kľúčové sa z pohľadu WHO považuje okrem kontinuálnej edukácie verejnosti a to najmä mladej generácie, vyhľadávanie pozitívnych v čo najskorších štádiách infekcie a pozitívnym zabezpečenie včasnej antiretrovírusovej liečby.

Anotácia

Vzhľadom na stále dospievajúcu novú generáciu je potrebné opakovane vykonávať preventívno – edukačné aktivity spojené s ich vzdelávaním a výchovou, aby boli mladí ľudia dostatočne informovaní o tom, čo je HIV/AIDS a ako majú chrániť seba a svojich najbližších. I napriek dostupnosti informácií, ktoré sú v dnešnej dobe k dispozícii, sa počet HIV pozitívnych stále zvyšuje.

Pri realizácii úlohy je možné využiť edukačné aktivity charakteru teoretického výkladu napríklad formou prednášky, besedy, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom so zameraním na témy dospievanie, výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu a rodičovstvu, zdravý životný štýl, prevencia sexuálne prenosných ochorení vrátane infekcie HIV/AIDS, význam Poradne prevencie HIV/AIDS (ostatné dve menované témy s určením pre starších žiakov a študentov). Uvádza sa, že zdravý životný štýl dokáže ovplyvniť výsledné zdravie približne z 50 percent. Nad zdravím máme o mnoho vyššiu kontrolu, ako sa všeobecne predpokladá. Je potrebné budovať testovacie kapacity a priblížiť sa čo najviac k rizikovým populáciám.

Odpočet plnenia:

V roku 2023 sa vykonali odbornými zamestnancami oddelenia epidemiológie aktivity, ktoré sú súčasťou Národného programu prevencie HIV/AIDS v SR a k svetovému dňu AIDS. Aktuálne informácie k „Svetovému dňu AIDS“ boli zverejnené na nástenke a webovej stránke RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote. Aktivity sú vykonávané spoločne s oddelením OPZ.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Cieľ

Posilnenie informovanosti laickej verejnosti o význame očkovania v prevencii závažných prenosných ochorení, ktorým je možné predchádzať očkovaním. Zvýšenie vedomostí budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním, o rizikách súvisiacich s ich priebehom, možnými komplikáciami a následkami, o možnostiach a význame účinnej

prevencie očkovaním za účelom udržania vysokej úrovne zaočkovanosti v Slovenskej republike.

Rozšírenie vedomostí o očkovaní ako aj o ochoreniach preventabilných očkovaním u žiakov stredných zdravotníckych škôl. Doplnenie vzdelávacieho programu v rámci predmetu preventívne lekárstvo o aktuálne informácie v oblasti vakcinológie.

Anotácia

Očkovanie patrí k významným a účinným spôsobom prevencie infekčných chorôb. Tvorí mimoriadne dôležitú súčasť zdravotnej starostlivosti o obyvateľstvo. V krajinách, kde je zaočkovanosť nízka, t. j. nie je dostatočná kolektívna imunita, dochádza k epidemickým výskytom mnohých, očkovaním preventabilných ochorení. ÚVZ SR a regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR zaznamenávajú nárast antivakcinačných aktivít. Správna informovanosť o očkovaní má jednoznačne pozitívny vplyv na podporu zaočkovanosti populácie. Významným nástrojom na plnenie tejto úlohy je prijatie Národného plánu kontroly infekčných ochorení v SR a k nemu vypracovaných akčných plánov.

Odpočet plnenia:

Od 1.1.2012 bola na RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobotě zriadená Poradňa očkovania.

V rámci Poradne očkovania sa poskytovali v priebehu roku 2023 informácie zdravotníckym pracovníkom aj laickej verejnosti. Zdravotnícki pracovníci konzultovali predovšetkým problémy súvisiace so zabezpečením dodržiavania termínu povinného očkovania detskej a dospeljej populácie v okresoch Rimavská Sobota a Revúca a kontraindikácie vakcinácie. Laická verejnosť sa zaujímala predovšetkým o očkovanie pred cestou do zahraničia a očkovanie proti COVID-19.

V roku 2023 sme zaznamenali aj odmietnutia povinného očkovania: 45 v okrese Rimavská Sobota a 16 v okrese Revúca. Odmietnutia sa riešili zaslaním stanoviska zákonných zástupcov elektronickou formou. Prípady sú v štádiu vyšetrovania.

6.9 OPTIMALIZÁCIÁ VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Cieľ

Optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie.

Anotácia

Projekt pre oblasť epidemiológie je zameraný na optimalizáciu procesov výkonu štátneho zdravotného dozoru, úpravu epidemiologického informačného systému s možnosťou zakomponovania nových požiadaviek na všetky časti systému vrátane analytických nástrojov a výstupov. Súčasťou projektu je vybudovanie Národného registra očkovaných osôb, ktorý bude súčasťou aktualizácie programu EPIS.

Odpočet plnenia:

V rámci projektu úradov verejného zdravotníctva v SR „Optimalizácia verejnej správy vo verejnom zdravotníctve“ sme sa v oblasti epidemiológie podieľali na optimalizácii všetkých procesov, ktoré boli centrálné zavedené.

7. OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (BŽP, MŽP, FF, CHA)

7.1 MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Chrániť ľudské zdravie pred nepriaznivými účinkami

kontaminovanej vody. Zabezpečuje sa najmä sledovanie kvality vôd na kúpanie a vôd určených na výrobu pitnej vody vo vodárenských nádržiach.

Cieľ

- monitorovanie výskytu rias, cyanobaktérií a vodných kvetov vo vybraných vodách na kúpanie a biokúpaliskách,
- monitorovanie výskytu cyanobaktérií vo vodárenských nádržiach v súvislosti s prítomnosťou mikrocystínov v upravenej pitnej vode,
- zisťovanie akútnej toxicity a prítomnosti cyanotoxínov v biomase cyanobaktérií (vo vodných kvetoch) a vo vode,
- zisťovanie súvislostí medzi biologickým oživením vôd a celkovou kvalitou vody
- v prípade potreby zisťovanie osídlenia vodných plôch makrofyty v súvislosti s premnožením cyanobaktérií,
- v súvislosti s možným výskytom dermatitíd u ľudí po kúpaní zisťovanie výskytu vodných slimákov vo vodách na kúpanie ako vektorov cercárií,
- sledovanie mikrobiologického osídlenia vôd so zreteľom na patogénne mikroorganizmy a vybraných chemických ukazovateľov v súvislosti s premnožením cyanobaktérií
- včasné varovanie obyvateľstva pred možnými zdravotnými rizikami

Anotácia

Prírodné vodné plochy a biokúpaliská sú miestami oddychu a regenerácie síl obyvateľstva. Kvalitu ich vôd významne ovplyvňuje vodná biocenóza citlivá na zásahy človeka. Zhoršenie kvality vody môže ohroziť ľudské zdravie. Z uvedeného dôvodu sa vo vodách na kúpanie vykonáva monitorovanie a determinácia druhového zloženia rias, cyanobaktérií a vodných kvetov, ich kvantifikácia a mikrobiálne oživenie. Zvýšená pozornosť sa venuje sledovaniu výskytu invázných druhov cyanobaktérií v súvislosti s novými cyanotoxínmi. S cieľom zníženia zdravotného rizika pri využívaní vôd obyvateľstvom sa stanovujú cyanotoxíny a akútna ekotoxická, sleduje sa osídlenie prírodných kúpalísk makrofyty a vodnými slimákmi. Cyanobaktérie, vodné kvety a relevantné ukazovatele sa monitorujú vo vybraných vodárenských nádržiach ohrozovaných ich zvýšeným výskytom v súvislosti s možným výskytom cyanotoxínov v pitnej vode.

Lokality

Vody vybraných vôd na kúpanie v SR a vodárenských nádrží. Ďalšie lokality podľa aktuálnej situácie a požiadaviek RÚVZ.

7.2 KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ UMELÝCH KÚPALÍSK A INÝCH PRIORITNÝCH PRIESTOROV

Projekt vychádza z:

- Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zabezpečiť prístup k vyhovujúcej a zdravotne bezpečnej pitnej vode, k sanitácii, a tiež zabezpečiť sledovanie kvality vôd na kúpanie
- Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike: Inovácia systému surveillance nozokomiálnych nákaz - Dekontaminácia prostredia - štandardizácia monitorovania hygienickej kvality nemocničného prostredia.

Cieľ

- sledovanie kvality vody a prostredia v zdravotníckych zariadeniach a v iných prioritných priestoroch (napr. zariadenia sociálnej starostlivosti), v umelých kúpaliskách vrátane bazénov v ubytovacích zariadeniach mikrobiologickými, biologickými, ekotoxikologickými a chemickými skúškami
- monitoring výskytu legionel, améb a iných patogénnych organizmov v určených prioritných priestoroch vrátane kontrolných vyšetrení po realizovaných opatreniach

- vypracovanie jednotného postupu pri odbere a interpretácii sterov z nemocničného prostredia

Anotácia

Kvalita vody a prostredia môže do značnej miery ovplyvniť zdravie ľudí. V poslednom období sú stále častejšie evidované prípady ochorení, ktorých príčinou môžu byť legionely, prípadne iné patogénne organizmy. V zariadeniach, ktoré navštevujú imunodeficitní ľudia, ale aj široká verejnosť, je potrebné získať informácie o prítomnosti týchto potenciálne patogénnych baktérií a ich asociácie s amébami vo vodách.

Okrem mikrobiologického a biologického rizika vo vodách môžu na zdravie ľudí vplývať aj chemické látky používané na dezinfekciu vody. Tieto látky môžu po prehltnutí vody spôsobovať tráviace problémy, a keďže sa môžu nachádzať aj v ovzduší týchto zariadení, extrémne dráždia oči, nos, hltan a priedušky. Za účelom monitoringu uvedených mikroorganizmov a chemických látok sa vykonávajú odbery vzoriek vôd, sterov a odbery vzoriek vnútorného ovzdušia. Získanie údajov v tejto oblasti je nevyhnutné pre úpravu príslušnej legislatívy na preventívnu ochranu zdravia obyvateľstva.

Jedným z účinných nástrojov prevencie nozokomiálnych nákaz je sledovanie mikrobiálneho osídlenia nemocničného prostredia. Za účelom štandardizácie odberov a interpretácie laboratórneho vyšetrenia bude pripravený návrh na jednotný postup pri odbere sterov.

7.3 MATERSKÉ MLIEKO

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ IV.: Zameranie na zníženie rizika ochorení a poškodenia zdravia v dôsledku účinku nebezpečných chemických látok a biologických látok v období detstva.

Cieľ

- sledovanie nutričnej kvality materského mlieka monitorovaním biopozitívnych látok (obsahu bielkovín, tuku, sacharidov, vápnika, železa a medi),
- zisťovanie obsahu chemických kontaminantov, t.j. bionegatívnych látok v mlieku ako odozvu na životné prostredie matiek (prítomnosť ťažkých kovov- kadmium, olovo, ortuť),
- sledovanie kvality nepasterizovaného mlieka ako odozvu na zdravotný stav matky a spôsob manipulácie s mliekom,
- sledovanie účinnosti pasterizácie materského mlieka porovnávaním mikrobiologickej kvality pred a po jeho pasterizácii
- zisťovanie prítomnosti patogénnych mikroorganizmov v nepasterizovanom a pasterizovanom mlieku a stafylokokového enterotoxínu v pasterizovanom mlieku ako prevenciu proti ohrozeniu zdravia novorodencov podávaním kontaminovaného mlieka.

Anotácia

Kvalita materského mlieka závisí od fyziológie matky, od kvality životného prostredia, jej stravovacích návykov, zodpovednosti pri manipulácii s mliekom a spôsobom úpravy a uchovávaní mlieka v laktáriu do jeho použitia. Predmetom riešenej problematiky je cielená mikrobiologická a chemická kontrola materského mlieka zbieraného od daryň do laktária a po pasterizácii podávaného novorodencom.

7.4 REZIDUÁ PESTICÍDOV V PITNÝCH VODÁCH A POTRAVINÁCH NA VÝŽIVU A VÝŽIVOVÉ PRÍPRAVKY PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ IV., názov aktivity: Kontrola a monitoring cudzorodých látok v potravinách.

Cieľ

- monitoring obsahu rezíduí pesticídov v pitných vodách a potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti v obchodnej sieti
- ochrana zdravia detskej populácie
- plnenie prijatých opatrení v rámci dohovoru s krajinami EÚ nad kontrolou obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti, zavádzanie nových metód stanovenia rezíduí pesticídov

Anotácia

Participácia na monitoringu krajín EU v nadväznosti na prijaté opatrenia v oblasti kontroly prítomnosti a obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti a potravinový dozor nad kvalitou potravín na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkov pre dojčatá a malé deti z hľadiska obsahu rezíduí pesticídov v rôznych druhoch dojčenskej a detskej výživy na báze mlieka, ovocia, zeleniny, mäsa a cereálií a ich kombinácií.

7.5 NADSTAVBOVÁ DIAGNOSTIKA VÝZNAMNÝCH MIKROORGANIZMOV V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

Projekt vychádza z

- Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ IV., názov aktivity: Realizovať kontrolu zoonóz a pôvodcov zoonóz v Slovenskej republike.
- Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike
- Z aktuálnych úloh protiepidemických opatrení

Cieľ

- zavádzanie nových diagnostických postupov, metód molekulárnej biológie a inej nadstavbovej diagnostiky významných mikroorganizmov a vírusov
- spolupráca na medzinárodnej úrovni pri vývoji nových metód s európskymi referenčnými laboratóriami (EU-RL) a s inými národnými a medzinárodnými inštitúciami

Anotácia

V mikrobiologickej analýze vzoriek životného prostredia je dôležité rýchle a spoľahlivé odhalenie zdroja mikrobiálnej kontaminácie, prípadne jej šírenia a určenia potenciálneho environmentálneho zdroja pri epidemiologických šetreniach. Súčasný výskum sa zameriava na metódy molekulárnej biológie, ako aj iných rýchlych metód pri diagnostike patogénnych mikroorganizmov. Tieto metódy majú rozhodujúce zastúpenie pri detekcii patogénnych mikroorganizmov a vírusov v potravinách z hľadiska ich kvality a bezpečnosti, vo vzorkách zo životného prostredia i v klinickom materiáli.

Súčasťou projektu je aj národný monitoring odpadových vôd za účelom detekcie prítomnosti vírusu SARS-CoV-2 v odpadových vodách ako súčasť environmentálnej surveillance pre hodnotenie epidemickej situácie v rámci SR.

7.6 BIOMONITORING ŤAŽKÝCH KOVŮ V PRACOVNOM A ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zameranie na zníženie rizika ochorenia a poškodenia zdravia v dôsledku účinku nebezpečných chemických látok

Cieľ

- sledovanie hladiny ťažkých kovov v biologickom materiáli po profesionálnej a neprofesionálnej expozícii, príp. vytypovanie profesií s rizikom poškodenia zdravia alebo využitie údajov biomonitoringu na profylaktické účely.

Anotácia

Ťažké kovy patria medzi základné skupiny kontaminujúcich látok, ktoré majú zväčša nežiaduce toxické účinky a kontaminujú životné prostredie. Z tohto dôvodu je potrebné sledovať ich hladiny v biologickom materiáli a hodnotiť ich riziko pre bežnú populáciu, resp. exponovaných zamestnancov.

V súčasnosti existuje ešte veľa výrobných činností, pri ktorých v menšej alebo väčšej miere dochádza k expozícii zamestnancov ťažkými kovmi. Preto je potrebné najmä z profylaktických dôvodov vykonávať u osôb s potenciálom pracovnej expozície ťažkým kovom odpovedajúce biologické expozičné testy. Ťažké kovy majú rôzne cesty vstupu a rôznu distribúciu do tkanív ľudského organizmu. Nebezpečné pôsobenie ťažkých kovov môže nastať po akútnej aj chronickej expozícii, kedy môžu spôsobiť závažné poškodenie zdravia, napr. olovo vplyva na centrálny nervový systém, tráviaci trakt, ľadviny, srdcový a cievny systém.

K expozícii ťažkým kovom dochádza aj vplyvom znečisteného životného prostredia, i keď v tomto prípade nebývajú hladiny ťažkých kovov také vysoké ako v prípade profesionálnej expozície. Vzhľadom k ochrane zdravia je však potrebné v odôvodnených prípadoch, najmä u citlivých osôb ako deti, tehotné ženy a pod. vykonávať biomonitoring ťažkých kovov aj po expozícii zo životného prostredia.

Cieľom projektu je sledovanie hladín ťažkých kovov v krvi, v moči, resp. vo vlasoch bežnej populácie aj zamestnancov vykonávajúcich profesie, pri ktorých dochádzajú s ťažkými kovmi do styku. Vyhodnotenie pracovnej expozície sa bude vykonávať v súlade s aktuálnou legislatívou.

V prípade vyšetrenia ťažkých kovov u bežnej populácie po neprofesionálnej expozícii budú výsledky porovnávané s údajmi z odbornej literatúry.

7.7 KVALITA VNÚTORNÉHO OVZDUŠIA V ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENIACH A V ZARIADENIACH PRE DETI OD 0 DO 6 ROKOV VEKU

Cieľ

- monitorovanie kvality vnútorného ovzdušia v zdravotníckych zariadeniach podľa vyhlášky č. 553 MZ SR z 15. augusta 2007, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení z hľadiska ochrany zdravia v znení č. 192/2015 Z. z.
- monitorovanie kvality vnútorného ovzdušia v zariadeniach pre deti predškolského veku podľa vyhlášky č. 259 MZ SR z 18. júna 2008 o podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia v znení neskorších predpisov.

Anotácia

Všeobecne kvalita vnútorného ovzdušia môže vo veľkej miere ovplyvniť zdravie ľudí, zvlášť tých najzraniteľnejších, najmä detí v predškolských zariadeniach a pacientov v zariadeniach zdravotnej starostlivosti.

V zdravotníckych zariadeniach sa priebežne kontroluje dodržiavanie hygienicko – epidemiologického režimu, a to odoberaním vzoriek vo forme sterov. Najnovšie výsledky výskumu ale ukazujú, že mikroorganizmy detegované z pevných povrchov nie sú vždy totožné s mikroorganizmami pozorovaných v ovzduší. Človekom inhalované však môžu byť iba mikroorganizmy zo vzdušného aerosólu. **Mikroorganizmy** sú často prichytené na prachových časticiach, pričom ovzdušie slúži najmä na ich šírenie. Takéto znečistenie nepriaznivo ovplyvňuje hojenie rán a rekonvalescenciu pacientov. Infikovaný prach môže v ranách spôsobovať rôzne zápalové procesy, v organizme blokovat' činnosť lymfatického systému a tiež nepriaznivo ovplyvňovať stav slizníc, mäkkých tkanív a respiračného systému. Z toho dôvodu často dochádza k predĺžovaniu doby hospitalizácie a zároveň sa zvyšujú aj finančné náklady na liečenie.

Z vyššie uvedených dôvodov sú v interiéroch veľmi často používané rôzne technické zariadenia, ktoré majú slúžiť okrem iného aj na zníženie koncentrácie prachových častíc a mikroorganizmov z ovzdušia. Nikde inde ako v zdravotníckych zariadeniach nie je filtrácia vzduchu dôležitejšia. Pri nedostatočnej starostlivosti sa však tieto zariadenia môžu naopak stať rezervoárom, v ktorom sa mikroorganizmy môžu kumulovať a pri vhodných mikroklimatických podmienkach i rozmnožovať. Takto sa potom uvoľňujú do vnútorného prostredia, kde sa môžu vyskytovať aj v koncentráciách niekoľkonásobne vyšších než je ich koncentrácia vo vonkajšom ovzduší.

Deti strávia väčšiu časť dňa v jasliach, škôlke, škole alebo domácom prostredí. Dýchajú väčší objem vzduchu v pomere k ich telesnej hmotnosti ako dospelý jedinec, ich imunitný systém nie je dostatočne zrelý na to, aby odolával znečistenému prostrediu, a preto sú oveľa viac náchylnější na jeho nežiaduce vplyvy. Alarmujúca je aj tá skutočnosť, že počet astmatických a respiračných ochorení u nich z roka na rok stúpa hlavne v strednej a východnej Európe.

7.8 VEDĽAJŠIE PRODUKTY DEZINFEKČIE A KVALITA PITNEJ VODY

Projekt vychádza z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ I.: Zabezpečiť prístup k nezávadnej zdravotne bezpečnej pitnej vode a k sanitácii, názov aktivity: Zlepšovanie zdravotnej bezpečnosti pitnej vody.

Cieľ

- zvýšenie zdravotnej bezpečnosti pitnej vody a ochrana verejného zdravia pred nežiaducimi účinkami vedľajších produktov dezinfekcie
- použitie ekotoxikologických metód ako skriningového nástroja na detekciu prítomnosti vedľajších produktov dezinfekcie vo vytipovaných zdrojoch hromadného zásobovania pitnej vody a príslušných verejných vodovodoch pred a po dezinfekcii
- monitorovanie kvality vody vybranými chemickými, mikrobiologickými a biologickými ukazovateľmi
- vyhodnotenie kvality pitnej vody v súvislosti so vznikom vedľajších produktov dezinfekcie počas hygienického zabezpečenia vody prostriedkami na báze chlóru a v skúšobnej prevádzke pri obmedzení, resp. vynechaní dezinfekcie

Anotácia

Úprava pitnej vody chlóróm a jeho zlúčeninami patrí v SR k najrozšírenejším spôsobom jej hygienického zabezpečenia. Tento spôsob dezinfekcie pitnej vody, nie je úplne neškodný, vzhľadom k tomu, že pri tomto procese môžu vznikať tzv. vedľajšie produkty dezinfekcie. Toxikologické štúdie potvrdili, že tieto látky majú karcinogénne účinky a nepriaznivo

vplývajú na reprodukciu a vývoj ľudského organizmu, a pri chronickej expozícii môžu mať nepriaznivý dopad na zdravie človeka. V súčasnosti je známych viac ako 600 vedľajších produktov dezinfekcie, z ktorých najväčšiu skupinu tvoria trihalometány a haloacetové kyseliny. Platná európska legislatíva (Smernica č. 98/83/ES o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu) čiastočne rieši problematiku sledovania vzniku vedľajších produktov dezinfekcie v požiadavke na zisťovanie prítomnosti celkovej sumy špecifikovaných trihalometánov. Pripravovaná revízia smernice obsahuje návrhy na sledovanie ďalších významných látok (kyseliny halogénoacetové), ktorých prítomnosť v pitnej vode súvisí s používaním dezinfekčných prostriedkov na báze chlóru.

Keďže laboratórne stanovenie celého spektra chemických látok, ktoré môžu vzniknúť v dôsledku dezinfekcie pitných vôd je prakticky nerealizovateľné, hľadajú sa iné spôsoby, ako identifikovať ich prítomnosť v pitnej vode. Jednou z možností je použitie ekotoxikologických testov, ktoré umožňujú odhaliť všeobecné znečistenie vody, a to aj bez poznania jej chemického zloženia. Preto sa ekotoxikologické skúšky môžu použiť ako skriningový nástroj na testovanie vzniku vedľajších produktov dezinfekcie, čo umožní znížiť počet vyšetrovaných chemických látok pri sledovaní kvality vody. Táto úloha je súčasťou projektu Kvalita pitnej vody a vedľajšie produkty dezinfekcie, na ktorom budú spolupracovať ÚVZ SR, RÚVZ podľa vybraných verejných vodovodov a príslušné vodárenské spoločnosti v Slovenskej republike.

7.9 MONITORING VÝSKYTU VIBRIÍ S CIEĽOM OCHRANY VEREJNÉHO ZDRAVIA

Projekt vychádza z:

- Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky, regionálny cieľ: Zabezpečiť prístup k vyhovujúcej a zdravotne bezpečnej pitnej vode, k sanitácii, a tiež zabezpečiť sledovanie kvality vôd na kúpanie
- Národného plánu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike

Cieľ

- monitoring výskytu vibrií v povrchových vodách na kúpanie a bazénových vodách, v ktorých sa predpokladá zvýšené riziko výskytu týchto baktérií
- zhodnotiť riziko výskytu patogénnych vibrií v potravinách
- overiť možnosti molekulárno-biologickej subtypizácie týchto mikroorganizmov s použitím metód založených na PCR a možnosti identifikácie s použitím nových metód (MALDI-TOF)

Anotácia

S prihliadnutím na prirodzené vlastnosti vibrií je dôvod predpokladať výskyt patogénnych a potenciálne patogénnych druhov tohto rodu v povrchových vodách i v mineralizovaných termálnych bazénových vodách. Riziko ich výskytu v prírodných vodách sa aktuálne zvyšuje s prebiehajúcimi klimatickými zmenami a otepľovaním atmosféry.

Zároveň moderné trendy v stravovaní (konzumácia sushi, ustríc, surových, polosurových a sušených rýb, darov mora a iných) prinášajú častejší kontakt populácie s potravinami, kde sa patogénne vibriá prirodzene nachádzajú a môžu byť zdrojom rôznych gastrointestinálnych ochorení.

V súvislosti s týmito predpokladmi sa zhodnotí riziko výskytu baktérií z čeľade *Vibrionaceae* vo vodách na kúpanie a v rizikových potravinách. Z izolátov bude vytvorený reprezentatívny zbierkový súbor. Tento súbor sa bude ďalej analyzovať z hľadiska toxinogenity a virulencného potenciálu genotypovými a fenotypovými metódami a overí sa na ňom použiteľnosť niektorých metód molekulárnej epidemiológie/molekulárnej biológie.

Získané výsledky prispievajú k poznaniu rizika osídlenia vôd patogénnymi a podmienené patogénnymi vibriami aj vzhľadom na klimatické zmeny a zhodnotia riziko výskytu vibrióz z potravín v súvislosti s modernými trendmi v stravovaní.

Cielená genotypová a fenotypová analýza prispieje k exaktnej identifikácii vybraných problémových species, ako aj k poznaniu ich dôležitých vlastností s cieľom ochrany verejného zdravia.

7.10 MONITORING BIOLOGICKÝCH ALERGÉNOV V OVZDUŠÍ (PEĽOVÁ INFORMAČNÁ SLUŽBA - PIS) A ALERGÉNOV ROZTOČOV VO VNÚTORNOM PROSTREDÍ

Anotácia

Polinózy patria medzi najčastejšie alergické ochorenia, ktorými trpí viac ako tretina populácie. V rámci prevencie je pre alergológov i alergikov dôležitá dostupnosť presných a včasných informácií o výskyte peľu v ovzduší. V Slovenskej republike bola v roku 2006 vybudovaná funkčná sieť monitorovacích staníc PIS pod gestorstvom verejného zdravotníctva. Ich hlavnou úlohou je identifikácia a kvantifikácia peľových zŕn a spór húb (plesní) v ovzduší. Dostupnosť aktuálnych hlásení o peľovej situácii v regiónoch a čo najrozsiahlejšia medializácia peľových správ je dôležitá pre alergikov a lekárov. Presným určením najvhodnejšieho termínu začiatku liečby, a tiež jej ukončenia po sezóne, je okrem minimalizácie až dočasnej eliminácie zdravotných problémov alergika, je možné vďaka cielenej diagnostike i správne načasovanej liečbe ušetriť značné finančné prostriedky.

Na vzniku respiračných alergií sa vo veľkej miere podieľajú aj alergény vnútorného prostredia (roztoče, zvieracie alergény, plesne). Roztoče sú podľa najnovších štúdií až v 50 % pôvodcami respiračných alergií, ktoré často prechádzajú do ťažkých astmatických stavov. V prevencii treba predchádzať alergizácii organizmu najmä u ľudí s alergickou dispozíciou, ktorí nemajú klinické prejavy alergickej choroby, ale sú v alergizujúcom prostredí. Profylaktickými opatreniami treba chrániť alergikov pred vplyvom špecifického alergénu najmä úpravou prostredia. Prevencia a profylaxia pri liečbe respiračných alergií patria do problematiky verejného zdravotníctva.

Cieľ

- monitoring biologických alergénov v ovzduší ako súčasť prevencie zameranej na znížovanie výskytu chronických neinfekčných ochorení
- zmonitorovať aktuálny stav výskytu alergénov roztočov v prachu z vnútorného prostredia budov so zameraním najmä na ubytovacie zariadenia rôznej kategórie určené pre verejnosť, domovy sociálnych služieb, spoločné zariadenia pre deti a mládež, bytové priestory
- medializácia peľového spravodajstva a jeho využitie na zlepšenie životných podmienok a kvality života dotknutých skupín obyvateľstva vrátane jeho použitia pri diagnostike a správnom načasovaní liečby polinóz
- skvalitnenie diagnostiky zavedením nových molekulárno-biologických metód na stanovenie vybraných skupín peľových alergénov a alergénov roztočov
- spolupráca na projekte COST Action CA18226 „New approaches in detection of pathogens and aeroallergens“ (Adopt)
- riešiť možnosti eliminácie najvýznamnejších alergénov (výsadba vhodnej zelene, udržiavanie a kosenie trávnych porastov, eliminácia neudržiavaných plôch ako rezervoára invázií a alergologicky významných druhov)
- využitie výsledkov monitorovania na hodnotenie zdravotného rizika a pri aktualizácii platnej legislatívy

7.11 MONITORING CELKOVÉHO ORGANICKÉHO UHLÍKA V PRÍRODNÝCH A UMELÝCH KÚPALISKÁCH

Cieľ

Monitoring celkového organického uhlíka v prírodných a umelých kúpaliskách podľa vyhlášky č. 308 MZ SR z 1. októbra 2012 o požiadavkách na kvalitu vody, kontrolu kvality vody a o požiadavkách na prevádzku, vybavenie prevádzkových plôch, priestorov a zariadení na prírodnom a na umelom kúpalisku

Anotácia

Celkový organický uhlík (TOC – Total Organic Carbon) je parameter uvádzaný pri vodách, ktorý ukazuje množstvo organických látok prítomných v danej vzorke. Z pohľadu skupinového ukazovateľa TOC je nutné povedať, že jeho vysoká koncentrácia vo vodách je pre človeka veľmi negatívny jav, lebo takto znečistené vody nielen že nie sú vhodné k použitiu ako zdroj pitnej vody, ale ani nie je možné ich využívať na rekreačné účely. Monitorovanie TOC ako preventívne opatrenie v súvislosti s fyzikálno-chemickými úpravami a dezinfekciou v bazénových vodách.

7.12 EPIDEMIOLOGICKÁ PREVENIA RIZIKA KARCINOGENITY V POPULÁCI

Cieľ

- definovať epidemiologicky najvýznamnejšie okruhy karcinogénnych faktorov v prostredí, výžive a životnom štýle populácie a onkochorobnosť vo východoslovenskom regióne
- diferencovať biologicky účinné a epidemiologicky významné karcinogénne a genotoxické rizikové a životosprávne faktory pomocou klinických cytogenetických vyšetrení a anamnestických analýz aj v profesijne neexponovanej populácii a v korelácii s epidemiologickým sledovaním onkochorobnosti v regióne
- využiť genetickú toxikológiu v hygienickej praxi nielen pre primárnu prevenciu nádorových ochorení v pracovnom a životnom prostredí, ale aj pre objektivizáciu genotoxických účinkov širokého spektra životosprávnych rizík

Anotácia

Od roku 1986 vykonávajú pracoviská genetickej toxikológie v hygienickej službe na Slovensku objektivizáciu reálnych genotoxických účinkov na chromozómy u ľudí exponovaných rizikovým faktorom v pracovnom a životnom prostredí. Objektivizácia, skrining a monitoring reálnych genotoxických účinkov sa vykonáva pomocou cytogenetických a anamnestických vyšetrení. Tieto umožnili v doteraz kontrolovanom pracovnom a životnom prostredí udržiavať vplyv prítomných genotoxických faktorov na organizmom tolerovateľnej úrovni a chrániť tak kontrolovanú časť populácie pred vznikom nádorových ochorení pôsobením faktorov prostredia. Cytogenetické a anamnestické analýzy vykonané u niekoľkých tisícov osôb exponovaných aj kontrolných skupín populácie za obdobie 26 rokov jasne ukázali, že je tu ďalšia významná sféra rizikových faktorov a vplyvov osobnej životosprávy jednotlivca, ktorá je však zatiaľ mimo dosah hygienickej a medicínskej primárnej prevencie. Podľa doterajších výsledkov generujú rizikové faktory životosprávy aj niekoľko násobne vyššie riziko mutagenity ako faktory pracovného a životného prostredia. To je dôvod pre využitie genotoxikologického skriningu a monitoringu aj pri objektivizácii a diferenciálnej diagnostike účinkov personálnych životosprávnych rizík.

Pri pokračujúcom monitorovaní možných karcinogénnych rizík z pracovného prostredia alebo životosprávnych rizík sa pre podporu presadzovania politiky z Národného onkologického programu pre prevenciu vzniku rakoviny zameriame na edukačnú činnosť so všetkými respondentmi zaradenými do tohto projektu. OGT robí preventívne zamerané vyšetrenie na monitorovanie mutagénnych rizík zo ŽP a PP, pri ktorom zaradí pracovníkov

z monitorovaných pracovných prevádzok s rizikom karcinogenity do poradne zdravia genetickej toxikológie pre prevenciu rakoviny.

7.13 ANALÝZA CELKOVÉHO ARZÉNU V POTRAVINÁCH

Projekt vychádza z ODPORÚČANIA KOMISIE (ÉU) 2015/1381 z 10. augusta 2015 o monitorovaní arzénu v potravinách na účely zberu informácií do jednotnej databázy.

Cieľ

Monitoring obsahu celkového arzénu v potravinách, s dôrazom na potraviny určené pre dojčatá a malé deti, pre potraviny určené na osobitné lekárske účely a výživové doplnky.

Anotácia

Arzén sa ubikvitárne vyskytuje v životnom prostredí. Jeho prirodzeným zdrojom v životnom prostredí je vulkanická činnosť, erózia pôdy a podobné prírodné procesy. Je prítomný v pôde, podzemných vodách aj v rastlinstve. Antropogénnym zdrojom arzénu je predovšetkým spaľovanie fosílnych palív, hutnícky a ťažobný priemysel (vyskytuje sa ako prímies v mnohých rudách). Arzén a jeho zlúčeniny sa využívajú aj v poľnohospodárstve ako súčasť pesticídov. V životnom prostredí nedegraduje, značná časť sa ukladá do vodných sedimentov a ľahko bioakumuluje v potravinovom reťazci. Arzén je mutagénna a karcinogénna látka. Najvyššie koncentrácie arzénu sa vyskytujú v ryži, listovej zelenine a morských plodoch. V potravinách sa môže vyskytovať v anorganickej a organickej forme. Pričom organický arzén je menej toxický ako anorganický, toxicita závisí na oxidačnom stupni, As III je toxickejší ako As V. Dlhodobý príjem anorganického arzénu má negatívny vplyv na ľudský organizmus, spôsobuje výskyt kožných lézií, rakoviny, vývojovej toxicity, neurotoxicity, kardiovaskulárnych ochorení, poruchy glukózového metabolizmu a cukrovky.

V zmysle NARIADENIA KOMISIE (EÚ) 2016/582 z 15. apríla 2016, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 333/2007, pokiaľ ide o analýzu anorganického arzénu, olova a polycyklických aromatických uhlíkovodíkov a určité kritériá účinnosti analýzy podľa bodu C.3.2. Všeobecné požiadavky sa uvádza: Metódy analýzy pre celkový obsah arzénu sú vhodné na skríningové účely pri kontrole hladín anorganického arzénu. Ak je celková koncentrácia arzénu nižšia ako maximálna hladina pre anorganický arzén, nevyžadujú sa ďalšie skúšky a vzorka sa považuje za vzorku, ktorá je v súlade s maximálnou hladinou pre anorganický arzén. Ak sa celková koncentrácia arzénu rovná maximálnej hladine pre anorganický arzén alebo je vyššia, vykonajú sa následné skúšky s cieľom stanoviť, či je koncentrácia anorganického arzénu vyššia ako maximálna hladina pre anorganický arzén. Existujú analytické metódy, ktoré umožňujú stanoviť jednotlivé formy arzénu, v našich podmienkach môžeme stanoviť celkový obsah arzénu.

Predmetom riešenej problematiky je analytické stanovenie celkového arzénu v potravinách vhodnou metódou a monitorovanie obsahu celkového arzénu vo vzorkách potravín určených pre dojčatá a malé deti, ako aj v potravinách určených na osobitné lekárske účely a výživové doplnky. Zúčastnené laboratória budú môcť participovať na medzilaboratórnej porovnávacej skúške, ktorú zorganizuje NRC pre organizovanie MPS v oblasti potravín na RÚVZ Prešov.

7.14 MONITORING ENERGETICKEJ A BIOLOGICKEJ HODNOTY STRAVY SPOJENÝ S ANALÝZOU VYBRANÝCH KONTAMINANTOV V STRAVE V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA PRE DETI MŠ A ZŠ.

Cieľ

Cieľom projektu je monitorovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy, hodnotenie rizík expozície vybraným kontaminantom spojených s konzumáciou jedál v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ. Monitoring sa bude realizovať pomocou odberu

vzoriek stravy za účelom laboratórných analýz zameraných na zistenie obsahu tukov, bielkovín, sacharidov, sušiny, soli, vápnika, dusitanov, dusičnanov, olova, kadmia a ortuti v podávanej strave. Získané laboratórne výsledky sa následne využijú pre zhodnotenie energetickej a biologickej hodnoty, odhadu expozície vybraným kontaminantom, ako aj zmapovanie stravovacích zvyklostí vo vybranej vekovej skupine populácie detí.

Anotácia

Správna výživa zohráva od útleho veku významnú úlohu v prevencii vzniku rôznych poškodení zdravia, prejavujúcich sa často až v dospelosti. Je dôležité, aby si deti už v detstve vytvorili správne stravovacie zvyklosti, podľa ktorých sa budú riadiť celý život.

Z hľadiska správnej výživy konzumácia jedál v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ by mala priaznivo pôsobiť na zdravie, rast a vývin organizmu, vytvárať podmienky na dosiahnutie ich harmonického a všestranného rozvoja; v súlade s požiadavkami ustanovenými v zákone č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia v znení noviel a vyhláske MZ SR č. 533/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia spoločného stravovania v znení noviel a v Potravinovom kódexe SR. V súčasnosti u nás medzi najčastejšie nedostatky vo výžive detí a mládeže patrí zvýšený energetický príjem, nadbytočný príjem tukov, cukrov, často s obsahom nevhodných polysacharidov, soli a taktiež riziko expozície vybraným kontaminantom, spojené s konzumáciou jedál v zariadeniach spoločného stravovania.

Strava, ktorá svojim množstvom a zložením nezodpovedá veku dieťaťa vedie k stúpajúcemu výskytu obezity a výrazne zvyšuje riziko kardiometabolických ochorení.

V zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ sa realizuje projekt, ktorého výstupy zo získaných laboratórných výsledkov a analýz výživových faktorov bude možné využiť pri hodnotení naplňovania odporúčaných výživových dávok pre jednotlivé vekové skupiny detí a následne pri ovplyvňovaní kvality stravy podávanej deťom v zariadeniach pre deti MŠ a ZŠ ako intervenčných opatrení v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež, ako aj využiť pre hodnotenie možného nežiadúceho vplyvu expozície sledovaným vybraným kontaminantom.

7.15 MONITORING OBSAHU ŤAŽKÝCH KOVOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Minimalizovať riziká vyplývajúce zo životného prostredia a chrániť tak zdravie ľudí, najmä detí.

Anotácia

Ťažké kovy sú prvky, ktoré vo forme svojich zlúčenín alebo v elementárnej forme vykazujú toxické účinky. Mechanizmus týchto účinkov spočíva v inhibícii metabolicky významných enzýmov, ktorá je dôsledkom interakcie toxického prvku s molekulou enzýmu.

Výskyt toxických prvkov v potravinách súvisí okrem iného so znečistením životného prostredia. K najdôležitejším toxickým prvkom patrí Cd, Pb, Hg a As.

7.16 MONITORING OBSAHU DUSITANOV A DUSIČNANOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Minimalizovať riziká vyplývajúce zo životného prostredia a chrániť tak zdravie najmä detí.

Anotácia

Dusičnany sú soli kyseliny dusičnej, ktoré sa do potravín dostávajú ako kontaminanty prevažne z pôdy a vody. Bežne sú dusičnany a dusitany prírodné komponenty životného

prostredia. V živom organizme i v potravinách môžu tvoriť s inými zlúčeninami toxické látky ako methemoglobín alebo nitróزامíny. Dusičnany v nízkych koncentráciách a v neredukujúcom prostredí nie sú nebezpečné, pretože sú pomerne rýchlo odstránené v obličkách. Nemožno preto hovoriť o ich primárnej toxicite. Za prípustnú dennú dávku (ADI), ktorá ani pri dlhodobom príjme nevyvoláva žiadne poruchy na zdraví, bolo organizáciou FAO/WHO stanovené denné množstvo dusičnanov zodpovedajúce 5 mg NaNO₃ na 1kg telesnej hmotnosti. Potencionálna toxicita vyššej hladiny dusičnanov spočíva v tom, že za určitých podmienok sa môžu redukovať na dusitany. Dusitany sa za normálnych podmienok v zdravých rastlinných produktoch prakticky nevyskytujú. Ak však nastanú chyby pri uskladňovaní alebo ďalšom technologickom spracovaní, môžu vzniknúť vyššie koncentrácie dusitanov. K redukcii dusičnanov mikrobiálnou cestou pôsobením enzýmov nitrátreduktáz dochádza exogénne alebo endogénne. Prvý prípad nastáva napr. pri transporte, uskladňovaní a spracovávaní poľnohospodárskych produktov a potravín. Ako mimoriadne nebezpečné sa z tohto hľadiska ukazuje nevhodné uskladňovanie hotových zeleninových pokrmov s vyšším obsahom dusičnanov, najmä ak sú dlhší čas udržiavané v teplom stave. Endogénne vznikajú dusitany v tráviacej sústave alebo už v ústnej dutine. Ich toxicita spočíva v tom, že blokujú prenos kyslíka v krvi - vzniká tzv. methemoglobínemia. Je nebezpečná najmä pre dojčatá v prvých 2 - 4 mesiacoch života. Avšak aj u starších detí a dospelých môže vyvolať nepríjemné zdravotné ťažkosti. Nitrozamíny samotné sa v poľnohospodárskych surovinách normálne nevyskytujú. Za určitých podmienok však dusitany, ktoré vznikajú v ústnej dutine z dusičnanov, sa môžu v žalúdku zlučovať s aminmi z potravín na nitrozamíny. Väčšina týchto látok má karcinogénne účinky.

7.17 MONITORING OBSAHU HISTAMÍNU V POTRAVINÁCH A NÁPOJOCH

Cieľ

Minimalizovať riziká vyplývajúce intoxikácie histamínom.

Anotácia

Bežnou intoxikáciou prejavujúcou sa ako alergia je intoxikácia histamínom, vyvolaná konzumáciou niektorých rýb alebo fermentovaných výrobkov.

Histamín je biogénny amín, ktorý spoločne so sérotonínom, endogénnymi polypeptidmi, prostaglandínmi a leukotriénmi zaraďujeme medzi tzv. autakoidy (gréč. autos = vlastný a akos = liečivo). Dnes je používaný na označenie telu vlastných látok, ktoré sa zúčastňujú na hormonálnych reakciách. Nedá sa zaradiť ani medzi hormóny, ani medzi neurotransmitery, ale pretože pôsobí blízko miesta svojho vzniku, bývajú niekedy označované ako lokálne hormóny.

Histamín vzniká z histidínu ako produkt dekarboxylácie histidíndekarboxylázou. Mikroorganizmy použité v štartovacích kultúrach ako aj mikroorganizmy v spracovávanej surovine, vyskytujúce sa v potravinách ako ryby, fermentované syry a mäso, fermentovaná zelenina, fermentované produkty sóje, produkujú biogénne amíny.

7.18 MONITORING VEĎĽAJŠÍCH PRODUKTOV DEZINFEKČIE VODY V PITNÝCH VODÁCH

Cieľ

Hodnotenie kvality pitnej vody z pohľadu prítomnosti vedľajších produktov dezinfekcie vody prostriedkami na báze chlóru

Anotácia

Od 50-tych rokov je najpoužívanejším dezinfekčným prostriedkom pitnejchlór. Výhodou je ľahká aplikácia a nízka cena. Posledné roky bol predmetom širokej diskusie venovanej

analýze jeho vedľajších účinkov, obzvlášť vo vodách obsahujúcich organické látky. Môžu spôsobiť zhoršenie chuti a vône a tiež môže dochádzať k vzniku vedľajších produktov, ako sú **trihalometány** (THM).

V posledných desaťročiach sa v procese zdravotného zabezpečenia vody stal významným dezinfekčným činidlom oxid chlórčitý. Jeho postupné zavádzanie si vynútilo venovať sa tejto zlúčenine a preskúmať jej výhody a nevýhody voči doteraz najpoužívanejšiemu spôsobu dezinfekcie vody chlórom. K nevýhodám jeho použitia patrí tvorba **chlorečnanov** a **chloritanov**, ako vedľajších produktov dezinfekcie.

Kyseliny haloctové (HAA) sú ďalším nežiadúcim vedľajším produktom dezinfekcie. Chlór z procesu dezinfekcie vody môže reagovať s organickými látkami a malým množstvom bromidu prítomného vo vode, za vzniku rôznych HAA.

Sledovanie prítomnosti chloritanov, chlorečnanov, trihalometánov a haloctových kyselín, ako vedľajších produktov dezinfekcie vody je dôležitou súčasťou monitorovania kvality pitnej vody.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nemá vytvorené pracovisko

8. LEKÁRSKA MIKROBIOLÓGIA

8.1 DIFERENCIÁLNA DIAGNOSTIKA RESPIRAČNÝCH OCHORENÍ

Cieľ

Cieľom projektu je laboratórna diagnostika respiračných ochorení vírusového a bakteriálneho pôvodu pomocou kultivačných, sérologických a molekulárno-biologických metód.

Anotácia

Metódou izolácie vírusov na bunkových kultúrach sa budú vyšetrovať vzorky biologického materiálu na prítomnosť vírusu chrípky. Izolované kmene budú identifikované na úroveň typov, subtypov a variantov, čím bude monitorovaný výskyt kolujúcich kmeňov vírusu chrípky v populácii. Metódou polymerázovej reťazovej reakcie (RT-PCR) sa bude vykonávať laboratórna diagnostika vírusu chrípky typu A (A/H3, A/H1pdm09), typu B, vírusu parachrípky sérotypov 1 a 3, adenovírusu a Respiračného syncyciálneho vírusu. Sérologickými metódami bude vykonávaná diagnostika špecifických protilátok v sérach pacientov proti vírusu chrípky typu A, vírusu chrípky typu B, Respiračnému syncyciálnemu vírusu, vírusu parachrípky sérotypov 1, 2, 3, adenovírusu, vírusu lymfocytárnej choriomeningitídy ako aj proti nevírusovým agensom: *Chlamydia psittaci*, *Coxiella burnetii* a *Mycoplasma pneumoniae*.

Metódou bakteriálnej kultivácie a molekulárnej biológie sa budú vyšetrovať *Bordetella pertussis* a *Bordetella parapertussis*, hemofilové, streptokokové, stafylokokové, pneumokokové respiračné ochorenia a *Pneumocystis carinii*.

8.2 SURVEILLANCE INVAZÍVNYCH PNEUMOKOKOVÝCH OCHORENÍ

Cieľ

Cieľom projektu hodnotenie dopadu celoplošného očkovania na výskyt invazívnych pneumokokových ochorení v populácii a zastúpenia sérotypov u týchto ochorení pomocou sledovania zastúpenia sérotypov *S. pneumoniae* spôsobujúcich invazívne pneumokokové ochorenia pomocou klasických (Neufeldova reakcia), ale aj molekulo-biologických metód (PCR metóda, PFGE- pulsed field gel electrophoresis, Multiplex PCR) u kmeňov, ktoré sú izolované priamo v NRC pre pneumokokové nákazy alebo zasielané z iných pracovísk.

Anotácia

Invazívne pneumokokové ochorenia ohrozujú všetky vekové kategórie populácie, no osobitě rizikové skupiny tvoria deti do 2 rokov života a osoby staršie ako 65 rokov. Sú obzvlášť závažné, môžu byť život ohrozujúce, no sú preventabilné vakcináciou.

Z týchto dôvodov sa v roku 2009 zaviedlo povinné očkovanie detí proti pneumokokom 7-valentnou vakcínou (Prevenar 7). Neskôr, v roku 2010, bol tento typ vakcíny nahradený 13-valentnou vakcínou (Prevenar 13) a existuje aj možnosť očkovania 10-valentnou vakcínou (Synflorix). Vzhľadom na fakt, že existuje riziko replacementu vakcinačných sérotypov inými sérotypmi, ktoré nie sú obsiahnuté vo vakcíne, je potrebné sledovať, ktoré sérotypy spôsobujú invazívne pneumokokové ochorenia, a zároveň, či tieto sérotypy nespôsobujú ochorenia u zaočkovanej populácie.

8.3 SURVEILLANCE BORDETELLA PERTUSSIS

Cieľ

Cieľom projektu je v súlade s najnovšími odporúčaniami ECDC (EU PertstrainGroup) poukázať na nevyhnutnosť skvalitnenia surveillance pertussis a na zosúladenie diagnostiky tohto agens na všetkých úrovniach. Najdôležitejším cieľom projektu je monitorovanie cirkulácie kmeňov *B. pertussis* v populácii ako aj sledovanie séroprevalencie IgG anti-PT *B. pertussis*.

Anotácia

V súvislosti so stúpajúcou incidenciou pertussis v mnohých krajinách sveta sa pozornosť sústreďuje aj na vakcináciu proti pertussis. V súčasnosti je vypracovaných mnoho štúdií zaoberajúcich sa účinnosťou vakcinácie ale aj skúmaním genetickej príbuznosti resp. odlišnosti izolovaných kmeňov z jednotlivých epidémií a vakcinačných kmeňov. Je preto nevyhnutné najmä pre potreby NRC a surveillance pertussis v SR zaviesť do diagnostiky metódu PFGE, slúžiacu na zisťovanie genetickej príbuznosti resp. odlišnosti kmeňov. Väčšina prípadov pertussis v SR, hlásená do EPIS-u, je diagnostikovaná pomocou sérologických metód dôkazu protilátok. Laboratórna diagnostika pertussis musí byť smerovaná k rýchlemu odhaleniu pôvodcu pomocou priamych diagnostických metód. Na prvom mieste je teda potrebné myslieť na kultiváciu a PCR. Sérológia by mala byť v prípade pertussis využívaná najmä ako metóda konfirmačná. Vzhľadom na vysoký počet vyšetrení pertussis pomocou sérologických metód v SR je potrebné zmeniť prístup k diagnostike tohto agens tak u odbornej ako aj u laickej verejnosti.

8.4 DIAGNOSTIKA EXANTÉMOVÝCH OCHORENÍ

Cieľ

Cieľom projektu je diagnostika exantémových ochorení spôsobených vírusom osýpok, vírusom rubeoly a parvovírusom B19.

Anotácia

Stanovený cieľ WHO dosiahnuť elimináciu osýpok v európskom regióne do konca roka 2015 je stále aktuálny. V súlade s tým je potrebné vykonávať dôslednú surveillance osýpok a rubeoly v SR a plniť úlohy vyplývajúce z Akčného plánu na udržanie stavu eliminácie osýpok a kongenitálneho rubeolového syndrómu a eliminácie rubeoly v SR. Dôležitá je úzka spolupráca medzi lekármi, epidemiológmi a laboratórnymi pracovníkmi. Prínosom projektu je, že umožňuje monitorovať výskyt exantémových ochorení v populácii. Vykonávanie dôslednej surveillance exantémových ochorení má celospoločenský prínos. Laboratórna diagnostika osýpok, rubeoly a parvovírusu B19 sa bude vykonávať dôkazom špecifických protilátok v sérach pacientov metódou ELISA. Budú vykonávané testy avidity IgG protilátok. Vo vzorkách biologického materiálu s podozrením na suspektné osýpky a rubeolu sa bude

v NRC pre morbilli, rubeolu a parotitídu vykonávať nastavbovú diagnostiku, ktorá sa opiera o vyšetrovacie metódy na báze molekulovej biológie (RT-PCR) a metódu izolácie uvedených vírusov na bunkových kultúrach. V spolupráci s Regionálnym referenčným laboratóriom WHO pre osýpky a rubeolu na Inštitúte Roberta Kocha v Berlíne sa NRC bude podieľať na bližšej identifikácii izolovaných kmeňov z hľadiska genotypovej príslušnosti.

8.5 TYPIZÁCIA ROTAVÍRUSOV

Cieľ

Cieľom projektu je typizácia rotavírusov pomocou molekulárno-biologických metód (RT-PCR), ktorá umožňuje sledovať prirodzené cyklické striedanie jednotlivých sérotypov ako aj kontrolu prevalencie vakcinačných a non-vakcinačných sérotypov, ako aj distribúciu sérotypov v jednotlivých vekových skupinách infikovaných detí.

Anotácia

Metódami molekulárnej biológie – RT-PCR sa budú vyšetrovať rotavírusy z patientských vzoriek stolíc, ktoré boli v predchádzajúcom vyšetrení imunochromatografiou pozitívne na rotavírusy. Metódou RT-PCR budú určované najčastejšie sa vyskytujúce typy rotavírusov v európskom regióne – G1,G2, G3, G4, G9, P8, P4. Vzorky stolíc budú zabezpečované prostredníctvom odboru epidemiológie RÚVZ Trenčín od detí s laboratórne potvrdenou dg. rotavírusová gastroenteritída, vykonanou na oddelení klinickej mikrobiológie FN TN. Ide o sentinelové sledovanie detí z územia s ročnou kohortou cca 2000 detí, ktoré pokrýva spádom FN v Trenčíne. Toto umožní získať kompletne reálne výsledky o chorobnosti detí v sentinelovej skupine, účinnosť očkovania u nich a prevalenciu jednotlivých sérotypov rotavírusov a umožňuje ich porovnanie a pokrytie vakcínami. Výsledky bude možné extrapolovať na celú detskú populáciu SR. Sentinelová surveillance rotavírusových gastroenteritíd u detí > 5 r. sa kontinuálne vykonáva už 10 rokov a je porovnateľná s inými krajinami EU.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobotě nemá vytvorené pracovisko

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Cieľ

Cieľom prieskumu je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov Slovenskej republiky.

Anotácia

Úrad verejného zdravotníctva SR realizuje pravidelné sledovanie ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov Slovenskej republiky s cieľom zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie.

RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote nie je riešiteľským pracoviskom

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Cieľ

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení. Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 bol schválený vládou SR 2. septembra 2015.

Anotácia

Obezita sa stala celosvetovou pandémiou a v súčasnosti sa považuje za hlavnú hrozbu zdravotného problému. Obezita je zodpovedná za 2 – 8 % všetkých výdavkov na zdravotníctvo a 10 – 13 % úmrtí v rôznych častiach európskeho regiónu a počet tých, ktorí sú postihnutí kontinuálne narastá do alarmujúcich rozmerov. Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 10 z 9. januára 2008 ÚVZ SR vypracoval a dňa 20. decembra 2010 na rokovanie vlády predložil „Správu o plnení Národného programu prevencie obezity v Slovenskej republike za roky 2008 - 2010“. Oblasť realizovaných aktivít: *Spoločná oblasť* (výchova a vzdelávanie, médiá a komunikácia, zdravotníctvo, socioekonomické faktory prostredia), *Pohybová oblasť* (budovanie športovísk, dopravná infraštruktúra), *Výživa* (poľnohospodárska politika, trh a marketingové stratégie).

Odpočet plnenia:

Pri príležitosti „Svetového dňa obezity“ sme sa aktívne zapojili do realizácie viacerých aktivít. V rámci vyhlásenej celoslovenskej výtvarnej súťaže pre žiakov základných škôl, ktorej predmetom bolo vytvorenie projektu k téme obezita a životný štýl. Elektronicky sme oslovili všetky základné školy a špeciálne základné školy v okrese Rimavská Sobota (74) s podmienkami zapojenia sa do súťaže a tiež so zasláním propagačných materiálov. Po vyhodnotení regionálneho kola súťaže sme víťazné kresby zaslali na krajský RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici. Ďalšie aktivity sme zamerali na dospelú populáciu, zverejňovaním informačného materiálu webovej stránke úradu postupne počas jedného pracovného týždňa (korene obezity siahajú hlboko, ako predchádzať detskej obezite, faktory vplývajúce na riziko vzniku obezity, chôdza je základom pohybu-5x).

V mesiaci november sme zaslali plagát „Pohybom k lepšiemu zdraviu“ všetkým základným školám a špeciálnym základným školám v okrese Rimavská Sobota a Revúca (74) ohľadne zdravotných benefitov pravidelnej pohybovej aktivity. V rámci celoročných aktivít zameraných na zvýšenie pohybovej aktivity dospelých sme si pripravili celkom 13 prednášok na tému „Pohyb prospieva zdraviu“ a „Pohybová aktivita ako prevencia civilizačných ochorení“. Počet edukovaných 125.

V rámci pohybových aktivít prospešných pre zdravie bol pre všetkých zamestnancov RÚVZ organizovaný „Športový deň“ spojený s turistickou vychádzkou z Dobšinej na sedlo Besník, ktorej sa zúčastnilo 20 zamestnancov. V decembri mali opäť zamestnanci športový turnaj v bowlingu (32).

9.2.1 VYZVI SRDCE K POHYBU - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeljej populácie

Cieľ

Zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov - pohybovej inaktivity

Anotácia úlohy

Formou intenzívnej mediálnej kampane, sprievodných podujatí a súťaže zvýšiť informovanosť obyvateľstva o význame pohybovej aktivity v prevencii chronických neinfekčných ochorení, propagovanie minimálneho objemu a intenzity pohybovej aktivity, ktoré už môžu byť efektívne pri priaznivom ovplyvnení zdravia jedinca s cieľom zvýšiť úroveň pohybovej aktivity dospeljej populácie SR aspoň na túto postačujúcu hranicu, vytvoriť u účastníkov súťaže návyk na pravidelnú pohybovú aktivitu.

Analýza údajov z účastníckych listov a výsledkov vyšetrení u účastníkov so záujmom o konzultáciu v „poradni pre optimalizáciu pohybovej aktivity“ metódami bioštatistiky.

Odpočet plnenia:

„Svetový deň pohybom ku zdraviu“ – v mesiaci máj prebehla rozsiahla zdravotno-výchovná kampaň k X. ročníku celonárodnej súťaži „Vyzvi srdce k pohybu“ vo všetkých regionálnych médiách (5) a na webovej stránke RÚVZ (1), kde boli zverejnené opakovane články, video a účastníci list ku kampani. Jej cieľom bolo zvýšiť informovanosť obyvateľstva o význame pohybovej aktivity v prevencii chronických neinfekčných ochorení, propagovanie minimálneho objemu a intenzity pohybovej aktivity, ktoré už môžu byť efektívne pri priaznivom ovplyvnení zdravia jedinca s cieľom zvýšiť úroveň pohybovej aktivity dospeljej populácie SR a u účastníkov súťaže vytvoriť návyk na pravidelnú pohybovú aktivitu. Kompletné informácie o súťaži boli zaslané na všetky základné, stredné a špeciálne základné školy nášho regiónu (85), tiež veľkým zamestnávateľom (18) a mestským úradom v regióne (6). Propagačné materiály ako aj účastnícke listy sme ponúkli tiež fitnesscentrám v meste Rimavská Sobota a Revúca (5). Napriek našej veľkej snahe sa žiaľ z okresu Rimavská Sobota a Revúca do kampane zapojilo len 10 účastníkov.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Cieľ

Zabezpečiť dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu

Anotácia

Akčný plán pre oblasť zdravia vychádza predovšetkým zo stratégie, z relevantných národných a medzinárodných strategických dokumentov. Pre oblasť zdravia je zdôraznená potreba zabezpečenia ochrany a dôstojnosti pre najslabšie sociálne skupiny; podpory lepšieho prístupu znevýhodnených komunít k zdravotnej starostlivosti; zabezpečenia dôstojných a spravodlivých podmienok v prístupe zdravotníckych zamestnancov a v dostupnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti; posilnenia výchovy a vzdelávania detí a žiakov k zdravému životnému štýlu.

Odpočet plnenia:

Počas celého sledovaného obdobia sme spolupracovali s príspevkovou organizáciou Ministerstva zdravotníctva SR „Zdravé regióny“, prostredníctvom koordinátora sme distribuovali zdravotno-výchovné materiály pre asistentov zdravotnej výchovy k ďalšiemu použitiu priamo v komunitách. Zamerali sme sa hlavne na povinné očkovanie (očkovací kalendár), prevenciu infekčných ochorení (materiály hlavne k hepatitíde typu A, ako sa

chrániť, prevencia, liečba, očkovanie, ako predchádzať respiračným ochoreniam, ako rozpoznať chrípku od prechladnutia...), ale tiež na prevenciu onkologických ochorení (faktory vplývajúce na vznik rakoviny)

V spolupráci s ústredím práce sociálnych vecí a rodiny pre okresy Rimavská Sobota a Revúca sme sa zamerali na aktivity pre deti zo segregovaných a separovaných rómskych osád so zameraním na podporu zdravého životného detí. Témy besied sme prispôbili konkrétnym potrebám v teréne. Naše aktivity prebiehali v dvoch fázach v jarných mesiacoch sme sa zamerali prevažne na zdravú výživu, hygienu potravín, konzumáciu energetických nápojov a prevenciu konzumácie legálnych a nelegálnych drog. V tejto fáze boli edukovaní žiaci Základnej školy v Jelšave (78) a Základnej školy v Muráni (40). Druhá fáza prebiehala v mesiaci október, kde sme boli súčasťou „Dňa zdravia“ v Špeciálnej základnej škole v Jelšave, kde okrem besied na tému zdravá výživa, konzumácia energetických nápojov, prevencia pedikulózy (počet edukovaných 40 žiakov a 10 rodičov žiakov) bola pripravená pre všetkých aj ochutnávka zdravej výživy.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Cieľ

Cieľom prípravy Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia je vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

Anotácia

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunit a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

Vytvorenie integrovanej stratégie na trvalé ovplyvnenie determinantov chronických ochorení v populácii SR na národnej a regionálnych úrovniach zahŕňa tri kľúčové funkcie verejného zdravotníctva:

1. Systematické a pravidelné monitorovanie zdravotného stavu a potrieb komunit v oblasti zdravia.
2. Tvorba komplexnej politiky, ktorá je založená na aktuálnych, dostupných znalostiach a reaguje na potreby komunit v oblasti zdravia.
3. Zabezpečenie zo strany riadiacich orgánov na všetkých úrovniach, že odsúhlasené, vysoko prioritné služby v oblastiach podpory zdravia sa poskytnú a budú dostupné každému členovi komunity kvalifikovanými organizáciami.

Súčasťou je vývoj, testovanie a vyhodnocovanie systémov determinantov a indikátorov zdravia, dotváranie a vylepšovanie programu Test zdravé srdce, vyhodnocovanie efektivity intervencií, tvorba metodík a vzdelávacích programov, budovanie partnerstiev a tvorba koordinačných nástrojov, tvarovanie sociálnych vzťahov, mestského plánovania, dlhodobé spoločenské plánovanie. Významnou stratégiou je spolupráca v rámci rezortu a snaha o zapojenie všetkých zdravotníkov do primárno-preventívnych aktivít, ako aj intersektorálna spolupráca (zdravé školy, zdravé pracoviská, zdravé mestá a i.).

Odpočet plnenia:

Čo sa týka činnosti základnej poradne zdravia, v hodnotenom roku bolo celkom za štandardných podmienok vyšetrených 279 klientov, z toho sme 241 klientov vyšetřili v rámci výjazdov v oboch spádových okresoch. Výjazdy poradne zdravia sa uskutočnili v Základnej škole Dr.V.Clementisa v Rimavskej Sobote (19 zamestnancov školy) v Základnej škole

J.F.Rimavského v Hnúšti (24 zamestnancov), v ZŠ P.K.Hostinského v Rimavskej Sobote (43 zamestnancov), v Obchodnej akadémii v Rimavskej Sobote (21 zamestnancov), v Strednej odbornej škole obchodu a služieb v Rimavskej Sobote (12 zamestnancov), na Mestskom úrade v Tornali (9 zamestnancov), na Okresnom riaditeľstve policajného zboru v Rimavskej Sobote (24 zamestnancov), v Slovenských magnezitových závodoch a.s. v Jelšave (29 zamestnancov), v Stredoslovenskej vodárenskej prevádzkovej spoločnosti v Rimavskej Sobote (14 zamestnancov), v Sociálnej poisťovni-pobočka Rimavská Sobota (13 zamestnancov) vo f. HENRON Babin most (15 zamestnancov), v Hypermarkete TESCO Rimavská Sobota (18 zamestnancov). Len 38 klientov za hodnotené obdobie prišlo do poradne zdravia na základe vlastného uváženia a to čiastočne v rámci opakovane spropagovaných dní otvorených dverí. Prvovýšetrených bolo 163 klientov z toho 55 mužov a 108 žien, najviac vo vekovej kategórii 45-54 rokov. Na opakovanú kontrolu prišlo 116 klientov, z toho 34 mužov a 82 žien, najviac tiež vo vekovej kategórii 45-54 rokov. Najviac klientov v sledovanom roku malo vysokoškolské vzdelanie II.stupňa. Antropometrické merania a kompletná analýza zloženia tela bola vykonaná 278 klientov v rámci porady a 53 klientom v rámci iných aktivít - prevažne prednáškových činností a aktivít v teréne. Kompletné biochemické vyšetrenia boli vykonané u 278 klientov poradne zdravia, pri iných poradenských aktivitách bola zameraná hladina cukru v krvi 58 záujemcom. V hodnotenom období sme vyšetřili 255 záujemcov smokerlyzerom-prevažne na aktivitách na základných a stredných školách zameraných na prevenciu tabakizmu a 290 vyšetření spirometrom, tiež v rámci aktivít v teréne. Osobná a rodinná anamnéza bola získaná od 278 klientov.

V rámci špecializovanej poradne zdravej výživy sme odborné poradenstvo na úpravu životosprávy a tým zníženie kardiovaskulárneho rizika poskytli 157, 11 klientov bolo na základe vyšetření odporučené k návšteve praktického lekára pre uskutočnenie doplňujúcich vyšetření.

Popri základnej poradni sme poskytli individuálne poradenstvo zamerané na zanechanie fajčenia 73 klientom.

V súvislosti s preventívnymi opatreniami zameranými na znižovanie výskytu infekčných ochorení – oddelenie epidemiológie RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote zabezpečilo poradenskú činnosť na základe hlásených prenosných ochorení zo spádovej oblasti okresov Rimavská Sobota (1317) a Revúca (435).

V rámci Poradne očkovania sa poskytovali v priebehu roku 2023 informácie zdravotníckym pracovníkom aj laickej verejnosti. Zdravotnícki pracovníci konzultovali predovšetkým problémy súvisiace so zabezpečovaním dodržiavania termínu povinného očkovania detskej a dospeljej populácie v okresoch Rimavská Sobota a Revúca a kontraindikácie vakcinácie. Laická verejnosť sa zaujímala predovšetkým o očkovanie pred cestou do zahraničia a očkovanie proti COVID-19.

V roku 2023 sme zaznamenali aj odmietnutia povinného očkovania: 45 v okrese Rimavská Sobota a 16 v okrese Revúca. Odmietnutia sa riešili zaslaním stanoviska zákonných zástupcov elektronickou formou. Prípady sú v štádiu vyšetrovania.

V rámci Európskeho imunizačného týždňa odborní zamestnanci RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote v dňoch 23.4. – 29.4.2023 pripravili článok o efektívnosti očkovania pre zdravotníckych pracovníkov a laickú verejnosť uverejnený na webových stránkach RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote a 5 regionálnych informačných serveroch. V priestoroch RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote bol pripravený panel s témami: povinné očkovanie v SR, očkovanie proti chrípke, vírusovej hepatitíde typu A, B a kliešťovej encefalitíde. V rámci vakcinačnej poradne poskytnutie informácie laickej verejnosti (telefonicky – 10x) v súvislosti s povinným očkovaním v SR a o možnostiach vakcinácie pred cestou do zahraničia. V rámci prebiehajúcej epidémie VHA v okrese Revúca bola v rámci vakcinačnej poradne zabezpečená

poradenská činnosť v súvislosti s očkovaním proti VHA (10x zdravotnícki pracovníci, 50x rómska komunita).

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Cieľ

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Anotácia

Národný akčný plán pre problémy s alkoholom vychádza z Globálnej stratégie znižovania škodlivých účinkov alkoholu, ktorá bola prijatá na 63. Svetovom zdravotníckom zasadnutí v Ženeve v roku 2010. Hlavnou víziou Globálnej stratégie je zlepšenie zdravotného stavu a sociálnych vplyvov na jednotlivca, rodiny a komunity, s výrazným znížením chorobnosti a úmrtnosti, ktoré vznikli v dôsledku škodlivého užívania alkoholu. Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030 nadväzuje na Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013-2020, ktorý bol schválený vládou Slovenskej republiky uznesením č. 341 z 3. júla 2013, ako aj na jeho aktualizáciu schválenú uznesením č. 491 z 25. októbra 2017.

Odpočet plnenia:

V rámci európskeho týždňa boja proti drogám“ a v rámci primárnej prevencie látkových závislostí u detí a mládeže sme v mesiaci november pripravili celkovo 6 prednášok pre žiakov základných škôl na tému prevencie užívania legálnych a nelegálnych drog a 6 prednášok pre študentov stredných škôl – v rámci prevencie najčastejšie používanej návykovej látky na Slovensku alkoholu, hlavne u mladých dievčat. Jedna beseda bola organizovaná online formou. Celkový počet edukovaných bol 293 žiakov a študentov. Verejnosť sme prostredníctvom článku do regionálnych médií (4) a tiež na webovú nášho úradu informovali o škodlivých účinkoch konzumácie alkoholu.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Cieľ

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobo zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení v minimálne rovnakom rozsahu ako sa vykonávajú v súčasnosti.

Anotácia

Aktualizovaný Národný program podpory zdravia vychádza v kontexte existujúcich Programov a Akčných plánov v rezorte zdravotníctva a Agendy 2030. Na základe programu EU4Health 2021-2027 sa predkladaný materiál zameriava na zlepšenie a podporovanie zdravia prevenciou chorôb v spolupráci s inými rezortami pomocou aktivít a kampaní v oblasti zdravia. Program je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti.

Odpočet plnenia

V mesiaci január ako mesiaca povedomia o rakovine sme pripravili článok (5x médiá, 1x webová stránka RÚVZ). Následne vo februári k „Svetovému dňu boja proti rakovine“ sme zverejnili plagát s faktormi vplývajúcimi na vznik rakoviny (5x médiá, 1x webová stránka RÚVZ) a zabezpečili prednášku(1) aj s požitím modelu prsníka zameranú na prevenciu rakoviny prsníka v Obchodnej akadémii v Rimavskej Sobote (počet edukovaných 21).

Pri príležitosti „Svetového dňa encefalitídy“ sme zverejnili článok, ktorý upozorňuje na ochorenie, ktoré môže zanechať celoživotné následky fyzického alebo psychického charakteru, prípadne skončiť úmrtím a na Slovensku má rastúci trend (5x médiá, 1x webová stránka RÚVZ).

„Svetový deň vody“ - v spolupráci s oddelením hygieny životného prostredia a zdravia sme v priestoroch RÚVZ pripravili pre žiakov ZŠ Dobšinského v Rimavskej Sobote prednášky (2) spolu s kontrolným testom a vyhodnotením najúspešnejších žiakov aj s darčkovými predmetmi (počet edukovaných 40).

„Týždeň mozgu“ - v rámci odborných seminárov pre zamestnancov nášho RÚVZ sme pripravili prednášku s praktickými cvičeniami na tréning mozgu a tiež prednášku „Čo prospieva a škodí fungovaniu mozgu“ (21 zúčastnených), všetkým Domovom dôchodcov a domovom sociálnych služieb v okrese Rimavská Sobota a Revúca sme poskytli materiály s danou tematikou (9).

Zorganizovali sme v poradni zdravia „Deň otvorených dverí“ spojený tiež s výjazdovými vyšetreniami. (2x výjazd - počet vyšetrených 27 ľudí).

K „Európskemu imunizačnému týždňu“ sme pripravili informáciu pre verejnosť o faktoch o očkovaní spolu s grafikou povinných a odporúčaných očkovaní podľa dosiahnutého veku a rizika nákazy v SR (5x médiá, 1x webová stránka RÚVZ).

V mesiaci máj – ako mesiaca povedomia o rakovine kože sme zverejnili článok s typmi ako znížiť škodlivé dopady slnečného žiarenia na našu pokožku (5x médiá, 1x webová stránka RÚVZ).

O následkoch vysokého krvného tlaku sme informovali verejnosť pri príležitosti „Svetového dňa hypertenzie“ s upozornením na rizikové faktory, ktoré vedú k hypertenzii (5x médiá, 1x webová stránka RÚVZ).

Pri príležitosti „Svetového dňa diabetu“ sme sa zamerali na dostupnosť vzdelávania v oblasti diabetu. Zdravotno-výchovné aktivity boli zamerané na zvýšenie informovanosti obyvateľstva v oblasti prevencie ochorenia diabetes mellitus 2. typu.

Dve prednášky v Strednej odbornej škole v Hnúšti boli zamerané na zdravú výživu - počet edukovaných 60.

V rámci „Svetového dňa Alzheimerovej choroby“ sme v spolupráci s Klubom dôchodcov v Rimavskej Sobote pripravili besedu pre seniorov na tému prevencie Alzheimerovej choroby, ktorá bola spojená s praktickými cvičeniami zameranými na tréning mozgu a meraním krvného tlaku (11 seniorov), tiež sme pripravili článok s výzvou pre aktívnejší mozog (5x médiá, 1x webová stránka RÚVZ).

Ďalšia aktivita pri príležitosti „Svetového dňa srdca“ bola zameraná na staršiu generáciu, kde sme opäť navštívili Klub dôchodcov v Rimavskej Sobote a učili ich ako správne merať krvný tlak v pohodlí domova (12). Pre verejnosť sme pripravili dni otvorených dverí v poradni zdravia, ktoré sa uskutočnili v 40. a 41. KT/2023 a v rámci individuálneho poradenstva sme záujemcom ponúkli možnosť naučiť sa správne si merať tlak krvi a tiež článok „Ako sa dá primeranou fyzickou aktivitou znižovať riziko kardiovaskulárnych ochorení a zmiernovať ich dopady“ (5x médiá, 1x webová stránka RÚVZ).

„Svetový deň duševného zdravia“ zverejnili sme článok „Ako podporiť svoje duševné zdravie“ spolu s plagátom a tipmi ako sa dá stráviť deň duševného zdravia aktivitami, ktoré prispievajú k psychickej pohode (5x médiá, 1x webová stránka RÚVZ).

Článok o tom, ako podporiť zdravie a odolnosť svojich kostí sme zverejnili spolu s plagátom k „Svetovému dňu osteoporózy“ (5x médiá, 1x webová stránka RÚVZ).

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022-2030

Cieľ

Zlepšenie úrovne verejného zdravia prostredníctvom podpory pohybovej aktivity naprieč sektormi. Dosiachnutie minimálneho odporúčaného času stráveného pohybovou aktivitou podľa Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO):

- u detí a dospelých priemerne aspoň 60 minút denne väčšinou aeróbnej fyzickej aktivity miernej až silnej intenzity
- u dospelých aspoň 150 minút týždenne aeróbnej fyzickej aktivity strednej intenzity

Anotácia

Pohybová aktivita ako súčasť životného štýlu je jeden z najvýznamnejších determinantov zdravia. V posledných desaťročiach došlo k výraznému zníženiu množstva času stráveného pohybovou aktivitou v zamestnaní aj v rámci trávenia voľného času počas dňa. Nedostatočná fyzická aktivita v spojení s nízkou hladinou fyzickej zdatnosti je významný rizikový faktor pre vznik chronických neprenosných ochorení.

Národný akčný plán bude vychádzať z relevantných národných a medzinárodných strategických dokumentov. Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky 2022-2030 nadväzuje na Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky 2017-2020, ktorý bol schválený vládou Slovenskej republiky uznesením č. 218 z 3. mája 2017.

Odpočet plnenia:

Tak, ako je uvedené vyššie, v mesiaci máj prebehla rozsiahla zdravotno-výchovná kampaň k X. ročníku celonárodnej súťaži „Vyzvi srdce k pohybu“ vo všetkých regionálnych médiách (5) a na webovej stránke RÚVZ (1), kde boli zverejnené opakované články, video a účastníci list ku kampani. Kompletné informácie o súťaži boli zaslané na všetky základné, stredné a špeciálne základné školy nášho regiónu (85), tiež veľkým zamestnávateľom (18) a mestským úradom v regióne (6). Propagačné materiály ako aj účastnícke listy sme ponúkli tiež fitnesscentrám v meste Rimavská Sobota a Revúca (5). Napriek našej veľkej snahe sa žiaľ z okresu Rimavská Sobota a Revúca do kampane zapojilo len 10 účastníkov.

Časť aktivít zameraných na zvýšenie pohybu dospeléj populácie prebehla v rámci Svetového dňa obezity, zverejňovaním informačného materiálu webovej stránke úradu postupne počas jedného pracovného týždňa (korene obezity siahajú hlboko, ako predchádzať detskej obezite, faktory vplývajúce na riziko vzniku obezity, chôdza je základom pohybu-5x).

V mesiaci november sme zaslali plagát „Pohybom k lepšiemu zdraviu“ všetkým základným školám a špeciálnym základným školám v okrese Rimavská Sobota a Revúca (74) ohľadne zdravotných benefitov pravidelnej pohybovej aktivity. V rámci celoročných aktivít zameraných na zvýšenie pohybovej aktivity dospelých sme si pripravili celkom 13 prednášok na tému „Pohyb prospieva zdraviu“ a „Pohybová aktivita ako prevencia civilizačných ochorení“. Počet edukovaných 125.

V rámci pohybových aktivít prospešných pre zdravie bol pre všetkých zamestnancov RÚVZ organizovaný „Športový deň“ spojený s turistickou vychádzkou z Dobšinej na sedlo Besník, ktorej sa zúčastnilo 20 zamestnancov. V decembri mali opäť zamestnanci športový turnaj v bowlingu (32).

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030

Cieľ

Hlavným cieľom nového akčného plánu je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Ďalším cieľom je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

Anotácia

Návrh nového akčného plánu na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov bude tematicky vychádzať z Národného programu kontroly tabaku, ktorý prijala vláda SR uznesením č. 398 z 2. mája 2007, z Národného akčného plánu na kontrolu tabaku na obdobie rokov 2009-2010, z Národného akčného plánu na kontrolu tabaku na roky 2012-2014 a v zmysle odporúčaní Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO).

Hlavným zámerom nového akčného plánu je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Ďalším cieľom je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

Predkladaný materiál charakterizuje súčasný stav v rámci užívania tabakových a súvisiacich výrobkov na základe prieskumov: Zdravotné uvedomenie a správanie obyvateľov (2019), Eurobarometer (2020), Health Behaviour in School Aged Children (HBSC, 2018) a Global Youth Tobacco Survey (GYTS, 2016). Monitorovanie spotreby tabaku je dôležitým ukazovateľom v rámci sledovania reálnej spotreby a určuje východiskový stav.

Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023-2030 definuje konkrétne úlohy, časové plnenie, rezortnú zodpovednosť a finančné krytie naplánovaných úloh. V súlade so stanovenými úlohami je potrebné vyhodnotiť po ukončení realizácie akčného plánu odpočet činnosti, ktorý bude predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky.

Odpočet plnenia:

Pri príležitosti „Svetového dňa bez tabaku“ sme zorganizovali „Deň otvorených dverí“ na RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote, ktorý bol vyhlásený v termínoch dvoch po sebe nasledujúcich dní 30.5.-31.5.2023. Akcia bola spropagovaná prostredníctvom webovej stránky úradu a 5-tich regionálnych médií, kde boli okrem informácie o konanej akcii zverejnené aj články k „Svetovému dňu bez tabaku“ a tiež plagáty, ktoré boli poskytnuté ÚVZ SR. V priestoroch RÚVZ bol pripravený informačný panel s tematikou nových druhov bezdymových tabakových výrobkov a rizikách ich užívania. Poradňu zdravia v tieto dni navštívilo celkovo 25 klientov (v rámci výjazdu), ktorým bolo poskytnuté kompletne poradenstvo a vyhodnotené kardiovaskulárne riziko v Teste zdravého srdca. Pre fajčiarov bolo vykonané meranie oxidu uhoľnatého v krvi a tiež navrhnutá možnosť ďalších návštev špecializovanej poradne na odvykanie od fajčenia- túto možnosť žiaľ nikto nevyužil. Ďalšou akciou zameranou na prevenciu fajčenia bol výjazd Poradne zdravia pre zamestnancov Mestského úradu v Tornali, kde bolo celkovo vyšetrených a kardiovaskulárne riziko stanovené 10-tim záujemcom. Spirometria bolo vykonaná tiež 10-tim klientom a vyšetrenie Smokerlyzerom 2 záujemcom. Bolo uskutočnených celkovo 9 prednášok priamo na Základných školách v okrese Rimavská Sobota a Revúca (ZŠ Jelšava, ZŠ Muráň, ZŠ Komenského Revúca, Stredná odborná škola technická a agropotravinárska Rimavská Sobota, Gymnázium I.Krasku Rimavská Sobota, ZŠ Dr.V.Clementisa Rimavská Sobota, ZŠ Sirk). Prednášky boli na tému „Fajčenie a jeho škodlivé účinky“, „Prevencia užívania legálnych drog-tabakizmus“, „Fajčenie mladistvých a nové druhy tabakových výrobkov“ – prevažne boli orientované na cieľovú skupinu detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, kde je

situácia veľmi zlá, čo sa týka užívania legálnych aj nelegálnych drog. Jedna prednáška bola zorganizovaná v priestoroch RÚVZ. Celkovo bolo edukovaných 321 žiakov a študentov. Spirometria bolo vykonaná u 246 žiakov a pedagogických pracovníkov a vyšetrených smokerlyzerom bolo 102 záujemcov.

V hodnotenom období bolo celkovo vykonaných 718 kontrol dodržiavania ustanovení zákona č. 377/2004 Z. z o ochrane nefajčiarov v zariadeniach v ktorých sa vykonáva ŠZD.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLĀDOM DO ROKU 2030

Cieľ

Cieľom je chrániť a zvyšovať blaho spoločnosti a jednotlivcov, chrániť verejné zdravie, poskytovať vysoký stupeň bezpečnosti pre širokú verejnosť a zabezpečiť multidisciplinárny, integrovaný, vyvážený a faktami podložený prístup k drogovej problematike.

Anotácia

Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021-2025 s výhľadom do roku 2030 je definovaná ako základný strategický dokument Slovenskej republiky v oblasti protidrogovej politiky. Je v poradí šiestym strategickým, nadrezortným materiálom pre oblasť drogovej politiky v Slovenskej republike, ktorým v roku 1995 položila základy národnej protidrogovej politiky a ktoré ďalej rozvíja a aktualizuje. Nadväzuje na Národnú protidrogovú stratégiu Slovenskej republiky na obdobie rokov 2013-2020, ktorá bola schválená uznesením vlády SR č. 380/2013. Plnenie stratégie bude zároveň zabezpečené prostredníctvom Akčného plánu realizácie Národnej protidrogovej stratégie Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021-2025 s výhľadom do roku 2030.

Odpočet plnenia:

Časť aktivít je popísaná v časti 9.5., okrem toho sme v mesiaci jún v rámci „Medzinárodného dňa boja proti drogám“ zabezpečili prednášky na tému „Čo by sme mali vedieť o drogách“, a „Užívanie legálnych a nelegálnych drog“ pre žiakov stredných škôl v okrese Rimavská Sobota (6 prednášok, počet edukovaných 83, 17 študentov absolvovalo aj spirometrické vyšetrenie) a tiež jednu besedu v knižnici M.Hrebendu v Rimavskej Sobote pre študentov nadstavbového štúdia, teda dospelých (40 edukovaných).

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Rožňave**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

Cieľ

Zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach v celej Slovenskej republike. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami sa môžeme lepšie zamerať na nápravné opatrenia, ktoré sú cieľené na odstránenie, resp. minimalizáciu ich výskytu.

Plnenie:

Pre plnenie úlohy zameranej na stanovenie prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach boli vytypované ubytovacie priestory Charitatívno – sociálneho centra v Rožňave. Odbery vzoriek budú realizované v ďalšej etape riešenia v roku 2024.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Ciele:

- ✓ získať informácie o výskyte pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode na Slovensku pre ich účinný monitoring,
- ✓ využiť získané dáta pri návrhu novej legislatívy v oblasti pitnej vody v súvislosti s transpozíciou pripravovanej európskej smernice pre vodu určenú na ľudskú spotrebu.

Plnenie:

V rámci úlohy Celoslovenský skrining liečiv v pitných vodách v roku 2023 boli akreditovanou odberovou skupinou RÚVZ so sídlom v Rožňave dňa 24.10.2023 odobraté 2 vzorky pitnej vody v spotrebisku verejných vodovodov v obciach Bretka a Brzotín, doručené na ÚVZ SR, ktorý zabezpečil transport vzoriek na analýzu do laboratórií ALS Slovakia. Výsledkami skúšok tunajší RÚVZ nedisponuje.

Na základe odborného usmernenia ÚVZ SR bola akreditovanou odberovou skupinou RÚVZ so sídlom v Rožňave dňa 28.11.2023 odobratá 1 vzorka pitnej vody v spotrebisku rožňavského skupinového vodovodu (distribučná sieť Rožňava) na stanovenie pesticídnych látok. Vzorka bola analyzovaná v laboratóriách ÚVZ SR. V odobratej vzorke všetky sledované pesticídy a ich metabolity boli vyhodnotené ako nezistené laboratóriom použitou metódou.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1. ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Komentár:

Ukončením mimoriadnej situácie vyhlásenej uznesením vlády SR č. 111 zo dňa 11.03.2020, činnosti v súvislosti s plnením úloh v rámci Programov a projektov ÚVZ SR boli v okrese Rožňava realizované bez obmedzenia. Výkon štátneho zdravotného dozoru opätovne upozornil na problematiku ochrany zdravia pri práci v skupine SZČO, a to nízku účinnosť platnej legislatívy v praxi. Prioritou práce OPPL v roku 2023 bola účasť na procese digitalizácie pracovných postupov a príprava na ich zavedenie do praxe. V roku 2023 bola vedená databáza subjektov vykonávajúcich činnosť na základe oznámenia, priebežne bola aktualizovaná evidencia subjektov, ktorých gestorom je OPPL a evidencia subjektov s vykonávanými pracovnými činnosťami súvisiacimi s expozíciou chemickým karcinogénom, mutagénom, toxickým a veľmi toxickým látkam a zmesiam. Spolupráca s PZS bola realizovaná najmä v súvislosti s prešetrovaním podozrení na chorobu z povolania a metodickým usmerňovaní pri posudzovaní zdravotných rizík pri práci. V spolupráci s jednotlivými oddeleniami RUVZ bola aktualizovaná aj evidencia vykonávania činností PZS, dopĺňaná na základe výkonu štátneho zdravotného dozoru. Spolupráca s MPSVaR bola realizovaná na regionálnej úrovni v problematike práce osôb so zdravotným postihnutím. Pre potreby UPSVaR v Rožňave bolo vydané stanovisko ku chráneným pracoviskám v 22 prípadoch. V rámci spolupráce s Inšpektorátom práce v Košiciach / IP Košice / bola vykonaná spoločná previerka, zameraná na zdravotné riziká vyplývajúce z pracovných podmienok zamestnancov na pracovisku Východoslovenská distribučná, a.s., Spoločné prevádzky, ES 110/22 kV Brzotín. Pravidelne štvrtročne je IP Košice zasielaná databáza nových subjektov a polročne výstup z evidencie rizikových prác.

Metodické vedenie zamestnávateľov bolo zamerané najmä na pomoc pri aplikácii platnej legislatívy v problematike ochrany a tvorby zdravých pracovných podmienok. V oblasti ochrany zdravia zamestnancov pri práci bolo zamerané najmä na problematiku zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov vykonávajúcich rizikovú prácu, ďalej bola pozornosť venovaná aktualizácii posudkov rizika pri práci, realizácii opatrení na obmedzovanie alebo odstránenie zdravotných rizík a problematike zaraďovania zamestnancov na výkon pracovnej činnosti na základe výsledkov posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu. V oblasti poľnohospodárstva bola činnosť cielene zameraná na prácu SHR a na zásobovanie objektov hospodárskych dvorov pitnou vodou.

Cielene v spolupráci so zamestnávateľom a zástupcami zamestnancov je riešená problematika hluku v Essity Slovakia s.r.o. Gemerská Hôrka z dôvodu zhodnotenia kvality opatrení, prijatých zamestnávateľom na ochranu zdravia zamestnancov ako aj problematika nočnej práce v súvislosti s opatreniami na odstránenie stresových faktorov. Predmetom ŠZD bola kontrola plnenia povinností zamestnávateľa vyplývajúcich z legislatívy upravujúcej prácu s diizokyanátmi. Aktivity boli zamerané aj na hodnotenie pracovnej záťaže zamestnancov v ošetrovateľskom sektore so zameraním na fyzickú a psychickú záťaž pri práci.

V rámci ŠZD bolo vykonaných celkom 154 kontrol. Kontrolná činnosť bola zameraná na výsledky posúdenia zdravotných rizík pri práci a preventívne opatrenia, prijaté zamestnávateľmi na ich obmedzenie. Ďalej bolo vykonaných 40 ohliadok priestorov súvisiacich s ich uvedením do prevádzky a bolo poskytnutých 604 konzultácií.

Pozornosť bola ďalej venovaná organizácii pracovného procesu so zameraním na režim práce a odpočinku, prácam s významným podielom neprijateľných a podmienených prijateľných

pracovných polôh a dvíhaní bremien s cieľom skvalitnenia posudzovania faktorov práce a pracovného prostredia, ako aj pracovných podmienok a spôsobu práce zamestnancov vo vzťahu k výskytu DNJZ ako prioritnému problému v oblasti poškodenia zdravia v súvislosti s prácou. Pomocou kontrolných listov (psychická pracovná záťaž) informovanosti zamestnancov bolo overené poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov v 76 prípadoch.

- Počet prešetrených podozrení na chorobu z povolania v položke 29 zoznamu chorôb z povolania: 5
- Počet prešetrených podozrení na chorobu z povolania v položke 28 zoznamu chorôb z povolania v súvislosti s DNJZ: 3
- Počet hlásených chorôb z povolania z titulu DNJZ: 0
- Účasť na Regionálnych konzultačných dňoch chorôb z povolania na KLPaKT v Košiciach : 2

Ved. odd. PPL je členom pracovnej skupiny pre prípravu novelizácie Vyhlášky MZ SR č. 542/2007 Z.z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred fyzickou záťažou pri práci, psychickou pracovnou záťažou a senzorickou záťažou pri práci.

V roku 2023 :

- Počet prešetrených podozrení na chorobu z povolania: 7
- Počet hlásených chorôb z povolania: 5
- Počet hlásených ohrození chorobou z povolania: 0

Prešetrovanie podozrenia na chorobu z povolania bolo realizované u nasledovných profesií: baník, montážnik - tesárske práce (stavebný montážnik), balička v textilnej výrobe, robotník pri výrobe bazénov, pomocná pekárika, krájačka chleba, robotníčka pri výrobe notesov. Aktívne prebieha spolupráca v uvedenej problematike s KPLaKT Košice.

Individuálne poradenstvo v oblastiach súvisiacich so zabezpečením ochrany zdravia pri práci bolo zabezpečené v rámci celoročnej činnosti ŠPCOPZP (špecializované poradenské centrum ochrany a podpory zdravia pri práci). Poradňu ŠPCOPZP navštívilo v roku 2023 celkom 15 klientov, ktorým bolo poskytnuté odborné poradenstvo v oblasti predchádzania chorobám z povolania, vytváraníu zdravého pracovného prostredia a zdravých pracovných podmienok.

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Komentár:

Priebežne je aktualizovaná databáza programu ASTR 2011. V roku 2023 nebola žiadna požiadavka na aktualizáciu programu. Bola doplnená databáza prešetrovaných a priznaných chorôb z povolania.

V okrese Rožňava k 31.12.2023 evidujeme. :

	POČET EXPOZOVANÝCH PRACOVNÍKOV					
	Počet celkom		3.kategória		4.kategória	
	Celkom	Žien	Celkom	Žien	Celkom	Žien
2023	1002	34	956	34	22	0

**Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2023
podľa faktorov a kategórie rizikového faktora
(1. a 2. stupeň)**

Rizikový faktor	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kat		4. kat.		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Mycobacterium tuberculosis	7	7	0	0	7	7
Biologické faktory spolu:	7	7	0	0	7	7
pracovná poloha	10	0	0	0	10	0
Fyzická záťaž spolu:	10	0	0	0	10	0
premenný	865	8	28	0	893	8
ustálený	28	5	0	0	28	5
Hluk spolu:	893	13	28	0	921	13
chem. karcinogény	5	3	0	0	5	3
mutagénny	3	3	0	0	3	3
reprodukčne toxické látky	3	3	0	0	3	3
Chemické karcinogény, mutagénny a reprodukčne toxické látky spolu:	5	3	0	0	5	3
pevné aerosóly	265	0	0	0	265	0
dermatotropné	70	0	0	0	70	0
dráždivé	102	3	0	0	102	3
žieravé	33	0	0	0	33	0
Chemické látky a zmesi spolu:	264	0	0	0	264	0
prenášané na celé telo	86	0	11	0	97	0
prenášané na ruky	73	0	7	0	80	0
Vibrácie spolu:	138	0	12	0	150	0
psychická pracovná záťaž	27	26	0	0	27	26
Psychická pracovná záťaž spolu:	27	26	0	0	27	26
laser 3 B trieda	4	2	0	0	4	2
Optické žiarenie spolu:	4	2	0	0	4	2

**Počty pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2023
podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora
(1. stupeň prevažujúcej činnosti)**

Kód	Prevažujúca činnosť (1. stupeň)	Počet exponovaných pracovníkov					
		3. kategória		4. kategória		spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
A	Poľnohosp., lesníctvo a rybolov	12	0	11	0	23	0
B	Ťažba a dobývanie	101	0	6	0	107	0
C	Priemyselná výroba	697	13	0	0	697	13
D	Dodávka elektr., plynu, pary,	29	0	17	0	46	0

	stud. vzduchu						
F	Stavebníctvo	11	0	0	0	11	0
M	Odborné, vedecké a technické činnosti	2	0	0	0	2	0
N	Administratívne a podporné služby	50	0	0	0	50	0
O	Verejná správa a obrana; povinné soc. zabezpečenie	27	6	0	0	27	6
Q	Zdravotníctvo a sociálna pomoc	35	32	0	0	35	32
S	Ostatné činnosti	4	0	0	0	4	0
	S p o l u	968	51	34	0	1002	51

K zmene počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikových prác došlo vznikom nových pracovísk existujúcich subjektov (Concordia Casting s.r.o. Plešivec), zmenami zaradenia profesií do kategórií rizika v existujúcich prevádzkach po prehodnotení rizík (Lesy Slovenskej republiky š.p., OZ Rožňava, NOTES a.s. Betliar), zaradením prác do kategórií rizika na existujúcich pracoviskách (JASANIMA DSS Rožňava), vyradením z kategórie rizikových prác po prehodnotení rizík (Ing. Gabriel Kecskeméty Gemerská Panica, NsP sv Barbory a.s. Rožňava) a zmenou počtu zamestnancov na rizikových pracoviskách.

Predmetom štátneho zdravotného dozoru boli naďalej cielené kontroly dokumentácie v oblasti posudzovania zdravotných rizík a kategorizácie prác. Súčasťou kontrol je aj prejednávanie zdravotno-hygienickej situácie v jednotlivých subjektoch a metodická podpora pri jej zefektívňovaní.

- Počet subjektov, u ktorých evidujeme vyhlásené rizikové práce: 40,
 - z toho v 4 subjektoch neboli v roku 2023 v profesiách zaradených do 3. kat. rizika zamestnaní žiadni zamestnanci
- Počet opatrení nariadených v rámci kontrolnej činnosti na rizikových pracoviskách: 19

V súlade s požiadavkami Vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o kritériách na zaradovanie prác do kategórií z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií bolo v roku 2023 realizovaných:

- Počet prehodnotených rozhodnutí o rizikových prácach : 8
- Počet vydaných nových rozhodnutí o rizikových prácach : 2
- Počet zrušených rozhodnutí o rizikovej práci: 2

Ďalej bolo realizovaných:

- Počet kontrol (ŠZD) na nerizikových pracoviskách : 89
- Počet kontrol (ŠZD) dokumentácie zabezpečenia zdravotného dohľadu na nerizikových pracoviskách: 68
- Počet konzultácií pri metodickom usmerňovaní zamestnávateľov u ktorých vykonávajú zamestnanci rizikovú prácu: 149
- Počet aktivít v rámci posudzovania nových investičných projektov pri hodnotení zdravotných rizík pri práci v súvislosti s posudzovanou technológiou: 4 (píliarska výroba M.T.J. s.r.o. Rožňavská baňa, píliarska výroba COPPER WOOD s.r.o. Brzotín, píliarska výroba DIEFAMILY Hrušov, nové výrobné haly CMF Slovakia s.r.o. Rožňava)

- Sankčné opatrenia /rizikové pracoviská/: 0

V rámci problematiky chránených pracovísk bolo posúdené:

- Zriadenie nových chránených pracovísk: 13
- Zmena počtu zamestnancov alebo preobsadenie pracovného miesta: 8
- Zmena podmienok práce: 3

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické.

Komentár:

- Počet rozhodnutí na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami: 0
- Počet kontrol v rámci ŠZD vykonaných v poľnohospodárskych zariadeniach: 32
- Účasť v komisii na preskúšanie odbornej spôsobilosti pre prácu s TL , VTL : 0
- Počet hlásených DDD činností v zariadeniach v územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Rožňave: 88
- Počet odborných konzultácií týkajúcich sa problematiky ochrany zdravia pri práci s nebezpečnými chemickými faktormi: 57
- Počet havarijných situácií pri práci s toxickými a veľmi toxickými látkami: 0
- Počet realizátorov DDD činnosti: 9
- Počet subjektov vykonávajúcich ekohospodárstvo: 13
- Sankčné opatrenia : 0

V rámci kontrolnej činnosti v poľnohospodárskych subjektoch bola pozornosť venovaná najmä analýze problematiky SHR skúmaním podmienok registrácie a reálneho výkonu činnosti, zásobovaniu hospodárskych dvorov vodou, skladovaniu toxických látok a zmesí a chemickej ochrane rastlín. Pozornosť bola venovaná aj plneniu oznamovacej povinnosti spoločností vykonávajúcich služby v oblasti DDD činnosti.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém.

Komentár:

- Počet vydaných rozhodnutí na činnosti spojené s manipuláciou a skladovaním karcinogénov na pracovisku: 0
- Počet vydaných rozhodnutí na odstraňovanie materiálov obsahujúcich azbest: 50
- Počet cielených kontrol odstraňovania materiálov s obsahom azbestu : 2
- Počet oznámení o vykonávaní odstraňovania materiálov obsahujúcich azbest: 52
- Počet podnetov týkajúcich sa odstraňovania materiálov obsahujúcich azbest : 0
- Sankčné opatrenia: 0

Rozhodnutia na odstraňovanie materiálov obsahujúcich azbest:

- Likvidácia materiálu demontovaného fyzickou osobou: 21
- Odstraňovania bytových jadier a rozvodov v panelových bytových jednotkách: 0
- Odstraňovanie strešnej krytiny spojené s odvozom: 29

V rámci problematiky odstraňovania materiálov obsahujúcich azbest je vedená evidencia oznámení o vykonávanej činnosti subjektov, ktorým bolo príslušným orgánom verejného

zdravotníctva vydané rozhodnutie na uvedenú činnosť. V roku 2023 bolo posudzované odstraňovanie materiálov s obsahom azbestu u piatich novoevidovaných spoločností oprávnených na uvedenú činnosť

V rámci kontrolnej činnosti je venovaná pozornosť klasifikácii používaných chemických látok a zmesí so zameraním na karcinogénne a mutagénne riziko. Pravidelne je aktualizovaná databáza subjektov, kde sú na pracoviskách používané chemické karcinogény / mutagény.

Zaobchádzanie s chemickými karcinogénmi a mutagénmi (CHKaM):

- o Počet organizácií, v ktorých sa manipuluje CHKaM: 18

Prehľad chemických karcinogénov a mutagénov:

- azbest - rekonštrukčné práce v stavebníctve,
- cytostatiká - aplikácia pri liečbe,
- zlúčeniny niklu - galvanizácia,
- chróm (IV) a zlúčeniny chrómu ako prach a pevný aerosól - zváranie
- výfukové plyny dieselových motorov - podzemné pracoviská,
- chemické látky a zmesi používané pri rozboroch pitných a odpadových vôd,
- práca s tvrdým drevom.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2.

Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce s expozíciou biologickému faktoru v roku 2023.

Rizikový faktor	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kat		4. kat.		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Mycobacterium tuberculosis	7	7	0	0	7	7
Biologické faktory spolu:	7	7	0	0	7	7

Komentár:

V roku 2023 boli na základe návrhu NsP a.s. sv. Barbory Rožňava, vyradené profesie, poskytujúce zdravotnú starostlivosť pacientom s ochorením COVID-19, z 3. kategórie rizika. Poskytovateľ ústavnej zdravotnej starostlivosti na základe zrušenia príkazov MZ SR pre subjekty hospodárskej mobilizácie na reprofilizáciu lôžok, vykonal organizačné a prevádzkové zmeny v poskytovaní zdravotnej starostlivosti pacientom s ochorením COVID-19 vyčlenením izolačných izieb na jednotlivých oddeleniach. Na základe uvedených zmien bola zabezpečená aktualizácia posudku o riziku s expozíciou biologickému faktoru SARS-CoV-2, výsledkom ktorej zaradenie vyššie uvedených prác do 2. kategórie rizika.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI.

Komentár:

Práca bola zameraná na usmerňovanie realizácie intervenčných programov, cieľným poradenstvom pre zamestnávateľov, SZČO a PZS v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci.

2.2.1 Zdravé pracoviská.

Komentár:

V roku 2023 sa pokračovalo v realizácii plnenia časti projektu Zdravé pracoviská „Pracovné prostredie a pracovné podmienky“ so zameraním na :

- Metodické usmernenie v oblasti problematiky nadmerného hluku na pracoviskách v súvislosti s manažmentom rizika.
- Realizáciu pilotného projektu „ Vývoj porúch sluchu z expozície nadmernému hluku u vybraných profesií na pracoviskách VH1“ s cieľom rozšírenia aj na ostatné výrobné pracoviská
- Realizáciu projektu „Vplyv nočnej práce na zdravie zamestnancov“

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci.

Komentár

Aktivity v rámci Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci boli realizované formou poskytovania konzultácií v problematike PPL zamerané na prevenciu zdravotných rizík pri práci.

V rámci spolupráce s Inšpektorátom práce v Košiciach bola realizovaná spoločná kontrola na pracovisku Východoslovenská distribučná, a.s., Spoločné prevádzky, ES 110/22 kV Brzotín.

3. ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ: Dosiagnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

V roku 2023 v súlade s usmernením ÚVZ SR Bratislava a podľa plánu úradnej kontroly potravín bol vykonaný v prevádzke verejného stravovania odber 1 vzorky Fazulovej polievky s údeným mäsom na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej soli. Vzorka vyhovela požiadavkám platných predpisov.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Cieľ: Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov – PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

RÚVZ so sídlom v Rožňave úlohu neplní.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ: Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

V roku 2023 v súlade s usmernením ÚVZ SR Bratislava a podľa plánu odberu úradnej kontroly potravín bol vykonaný v 4 zariadeniach pre seniorov a v 1 špecializovanom zariadení pre seniorov odber 5 vzoriek celodennej stravy na laboratórnu analýzu na posúdenie energetickej hodnoty a biologickej hodnoty (obsah bielkovín, tukov, sacharidov, NaCl). Následne na základe výsledkov vyšetrených vzoriek celodennej stravy bolo vykonané posúdenie energetickej hodnoty a biologickej hodnoty.

V 1 špecializovanom zariadení pre seniorov bola vykonaná kontrola z hľadiska splnenia priemerných hodnôt obsahu E, B, T, S prostredníctvom programu Alimenta (7-dňový jedálny lístok, mesačný jedálny lístok) a podrobné vyhodnotenie kontroly plnenia výživovej hodnoty celodennej stravy k platným OVD. Zistené bolo, že výživové odporúčania s prihliadnutím na fyziologické potreby klientov boli v priemere prekročené, u všetkých vekových kategórií boli mierne prekročené, bielkoviny, tuky, sacharidy a energetická hodnota boli prekročené.

Zároveň bolo v špecializovanom zariadení pre seniorov vykonané porovnanie energetickej a nutričnej hodnoty odobratej celodennej stravy – výpočtom a laboratórne vo

vybraných ukazovateľoch. Priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov, sacharidov, NaCl boli naplnené až prekročené.

V 4 zariadeniach pre seniorov bola vykonaná kontrola z hľadiska splnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov, sacharidov prostredníctvom programu Alimenta (7-dňový jedálny lístok) a podrobné vyhodnotenie kontroly plnenia výživovej hodnoty celodennej stravy k platným OVD.

Zistené bolo, že v 3 zariadeniach pre seniorov boli výživové odporúčania s prihliadnutím na fyziologické potreby klientov v priemere prekročené, u všetkých vekových kategórií boli mierne prekročené, bielkoviny, tuky, sacharidy a energetická hodnota boli prekročené. V 1 zariadení pre seniorov boli výživové odporúčania s prihliadnutím na fyziologické potreby klientov v priemere mierne nenaplnené, u všetkých vekových kategórií boli mierne nenaplnené, bielkoviny nenaplnené, tuky mierne prekročené, sacharidy a energetická hodnota boli nenaplnené.

Následne bolo vykonané porovnanie energetickej a nutričnej hodnoty odobratej celodennej stravy – výpočtom a laboratórne vo vybraných ukazovateľoch. Bolo zistené, že priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov, sacharidov, NaCl boli naplnené až prekročené. V 3 zariadeniach pre seniorov boli priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov, sacharidov, NaCl prekročené. V 1 zariadení pre seniorov boli priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov, sacharidov, NaCl nenaplnené.

Uvedené zistenia boli prejednané so zodpovednými prevádzkovateľmi týchto zariadení a boli odporúčané návrhy z hľadiska naplnenia energetickej hodnoty a biologickej hodnoty. Kontrolou zostavy a pestrosti jedálnych lístkov boli odporúčané zmeny v jedálnych lístkoch.

V 5 zariadeniach sociálnych služieb bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín vykonaných 16 kontrol.

Najčastejšie zistené nedostatky boli: nepredloženie evidencií zásad správnej výrobnéj praxe, nedodržanie čistoty riadu, pomôcok, neudržiavanie zariadenia spoločného stravovania v čistote a dobrom technickom stave, neboli odobraté a uchovávané vzorky hotových pokrmov, uloženie potravín a nápoja priamo na podlahe, uloženie potravín vedľa čistiacich prostriedkov a prostriedku na dezinfekciu, nedodržanie osobnej hygieny zamestnancom zariadenia, nedodržanie pracovných miest a pracovných plôch podľa účelu. Za nedostatky boli uložené 3 pokuty v blokovom konaní v celkovej sume 900 eur. Nedostatky boli prejednané so zodpovednými prevádzkovateľmi týchto zariadení, ktorí navrhli termíny ich odstránenia.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ: Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

V roku 2023 v súlade s usmernením KO v HV a podľa plánu úradnej kontroly potravín bol vykonaný v prevádzke verejného stravovania odber 1 vzorky pokrmu Ryža zapekaná chop-suey na prítomnosť alergénu - sóje. Vyšetrená vzorka vyhovela požiadavkám platných predpisov. Neboli zistené nedostatky v označení pokrmu na jedálnom lístku.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Etapy riešenia:

4.1 a) Podpora zdravého štartu do života

V okrese Rožňava nevidujeme zariadenia materského resp. rodičovského centra. Napriek aktivitám poradenskej činnosti na RÚVZ nie je záujem zo strany matiek na materskej dovolenke o takýto druh poradenstva. V decembri 2023 bolo oddelenie kontaktované pracovníkmi Rozvojových tímov vzniknutých pri obciach o spoluprácu s edukáciou v oblasti správneho stravovania a zdravej výživy s marginalizovanými rómskymi komunitami. V ďalších rokoch v prípade záujmu, resp. zriadenia zariadenia pre matky s deťmi na materskej dovolenke navrhujeme aj prvé kroky spolupráce, príp. aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť zdravého životného štýlu.

4.1 b) Podpora zdravšieho prostredia na školách

V rámci „Podpory zdravšieho prostredia na školách“ v priebehu kalendárneho roka 2023 bol odbornými pracovníkmi oddelenia hygieny detí a mládeže zabezpečovaný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež, vo výdajniach stravy, kontrola hygienických podmienok pri príprave stravy, kontrola dodržiavania zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky, kontrola dodržiavania pitného režimu pre deti, zisťovanie počtu stravujúcich sa detí v školských stravovacích zariadeniach, zisťovanie pôvodu potravín, kontroly pestrosti stravy, podporu poskytovania desiat vyrábaných a podávaných zo školskej jedálne. Zo zistených údajov konštatujeme, že vedúce a riaditeľky školských jedální sú dostatočne edukované a vykonávajú svoju prácu zodpovedne a v súlade so zásadami správnej výživy.

Výkon ŠZD v bufetoch školských zariadení so zameraním na kontrolu predávaného sortimentu a kontroly zastúpenia ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadváhy a obezity. V školských bufetoch, teda v doplnkovom školskom stravovaní, by sa mali vytvárať zdravšie stravovacie návyky, a preto by prevádzkovatelia mali zvážiť predaj nezdravého sortimentu a uprednostniť ponuku výživovo a biologicky hodnotných výrobkov a nápojov, na čo ich aj upozorňujeme. Stále však prevyšuje u žiakov dopyt po nezdravých výrobkoch a u podnikateľa v neposlednom rade aj zisk z predaja.

Snažíme sa obmedziť prístup k občerstveniu a ďalším doplnkovým možnostiam menej zdravých potravín v priestoroch školy.

4.1 c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Edukácia zamestnancov ŠJ a informácie o nutričnom stravovaní poskytujú odborní zamestnanci osobne – konzultáciou počas výkonu ŠZD s vedúcimi ŠJ.

4.1 d) Podpora pohybových aktivít

V rámci podpory pohybových aktivít odborní pracovníci oddelenia HDM v roku 2023 priebežne posudzovali návrhy na územné konanie a návrhy na kolaudácie stavieb športového charakteru, ktoré sú určené pre deti a mládež.

Monitorujeme hygienický stav priestorov určených na výučbu telesnej výchovy na základných a stredných školách, vrátane vonkajších plôch, využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení, z hľadiska dodržiavania príslušnej legislatívy. Na základe zistení bolo možné konštatovať, že prevádzkové priestory určené na výučbu telesnej výchovy pri školách sú udržiavané podľa finančných možností.

Na väčšine MŠ a ZŠ sú športové aktivity detí podmienené sezónnymi možnosťami (napr. bicyklovanie, kolobežkovanie, sánkovanie, korčuľovanie). Niektoré MŠ organizovali pre deti školu v prírode, turistické aktivity a športový deň. Napriek tomu, že väčšina detí sa venuje pohybovým aktivitám minimálne jeden až dvakrát do týždňa, frekvencia pohybu u detí klesá. Dominuje sedavý spôsob života, ktorý prináša so sebou nárast obezity a nadváhy, chybného držania tela a ďalších porúch zdravia. Taktiež stúpa počet necvičiacich žiakov, ktorí sú oslobodení od TV hlavne na stredných školách.

4.1 e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

Projekt COSI:

Napriek našej snahe vyriešiť nedostatky v projekte COSI, sme nenašli riešenie, ako realizovať projekt bez toho, aby sme neporušovali zákon o ochrane osobných údajov.

Pre RÚVZ Rožňava je zazmluvnenou zodpovednou osobou na ochranu osobných údajov firma Proenergy s.r.o., v našom prípade jej zástupca Ing. Martin Kuľhavý. Na základe jeho stanoviska, v ktorom sa uvádza: "... ako zodpovedná osoba považujem nasledovné spracovanie osobných údajov v rámci projektu COSI ako veľmi rizikovú činnosť, ktorá v tejto podobe nespĺňa súlad s nariadením GDPR a zákonom č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov“.

Z tohto dôvodu sa RÚVZ so sídlom v Rožňave do realizácie projektu COSI nezapojilo.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

V školských zariadeniach regiónu Rožňava neevidujeme predaj pokrmov a potravín prostredníctvom automatov. V rámci regiónu evidujeme celkovo 6 prevádzok ZŠS -

školských bufetov. Z toho 3 sú pri stredných školách a 3 pri základných školách, všetky v školských zariadeniach v meste Rožňava.

Základné priestorové usporiadanie a funkčné členenie priestorov bolo vo všetkých kontrolovaných prevádzkach vyhovujúce (rozhodnutie o uvedení do prevádzky). V dvoch prevádzkach sa vykonáva výroba pokrmov rýchleho občerstvenia (hot dog, zapekanky) a lahôdkarských výrobkov (obložené rožky, žemle, bagety).

Sortimentná náplň bufetov pozostáva najmä zo sladených nápojov, minerálnej vody, cukroví, trvanlivého pečiva, slaných pochutín, pekárskeho výrobku, lahôdkarských výrobkov (obložených rožkov, bagiet a žemlí). V menšej miere sú zaradené do sortimentnej náplne mliečne výrobky, ovocné šťavy, celozrnné pekárske výrobky, ovocie a zelenina. Odborná a zdravotná spôsobilosť zamestnancov bola vo všetkých zariadeniach dodržaná, ako aj osobná a prevádzková hygiena zariadení. Nealkoholické nápoje s taurínom, chinínom, kofeínom, alkoholické nápoje, tabakové výrobky a výrobky s obsahom nikotínu, výživové doplnky neboli v žiadnej prevádzke predávané.

Pri výkone ŠZD a ÚKP boli zistené nasledujúce nedostatky:

1, plnenie požiadaviek v zariadení pre deti a mládež, v ktorom prebieha výchova a vzdelávanie detí a žiakov, aby sortiment potravín v bufetoch, automatoch a iných formách ambulantného predaja bol výživovo hodnotný a neobsahoval nealkoholické nápoje s pridaným cukrom nad 5 g/100 ml, nealkoholické nápoje s taurínom, chinínom, kofeínom, alkoholické nápoje, tabakové výrobky a výrobky s obsahom nikotínu, výživové doplnky, pokrmy rýchleho občerstvenia bolo v prípade nealkoholických nápojov s pridaným cukrom nad 5 g/100 ml porušené v 2 prevádzkach.

2, plnenie požiadaviek, aby cukrovinky alebo slané pochutiny, najmä slané zemiakové lupienky, slané krekry alebo slané tyčinky nepresahovali 50% podiel na celkovom sortimente potravín nebolo v 3 prevádzkach dodržané.

3, pracovné postupy, miesta a operácie technologických procesov, ktoré sú kritické pri zabezpečovaní zdravotnej bezpečnosti potravín neboli v jednej prevádzke dodržané. Zároveň bola uložená pokuta v blokovom konaní v rámci výkonu ÚKP za porušenie povinnosti § 29 ods. 1 písm. d) zák. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov.

4, v jednom zariadení boli uložené termíny na odstránenie nedostatkov na zabezpečenie funkčnosti zariadenia – celistvosť podlahy, funkčnosti zariadenia a pracovných plôch – poškodená povrchová úprava regálov a skladovanie čistiacich prostriedkov v priestore určenom na výrobu a prípravu pokrmov.

5, v rámci výkonu ŠZD a ÚKP bol v štyroch prípadoch uložený termín na odstránenie nedostatku: umiestnenie voľne viditeľnej informačnej plochy (napr. plagát, nástenka, digitálny displej s plochou zodpovedajúcou veľkosti A3) v bufetoch alebo v iných formách ambulantného predaja s rozlohou najmenej 2 m² na podporu zdravého životného štýlu.

Výkon ŠZD a ÚKP boli v prevádzkach uskutočnené opakovane. Kontrolami bolo zistené, že plnenie požiadaviek v zariadení pre deti a mládež, v ktorom prebieha výchova a vzdelávanie detí a žiakov, aby sortiment potravín v bufetoch, automatoch a iných formách ambulantného predaja bol výživovo hodnotný a neobsahoval nealkoholické nápoje s pridaným cukrom nad 5 g/100 ml, nealkoholické nápoje s taurínom, chinínom, kofeínom, alkoholické nápoje, tabakové výrobky a výrobky s obsahom nikotínu, výživové doplnky, pokrmy rýchleho občerstvenia bolo počas opakovaného výkonu ŠZD a ÚKP dodržané.

Cukrovinky alebo slané pochutiny, najmä slané zemiakové lupienky, slané krekry alebo slané tyčinky nepresahovali po následnej kontrole v rámci výkonu ŠZD a ÚKP 50% podiel na celkovom sortimente potravín.

Kontrola odstránenia ostatných nedostatkov sa bude realizovať v nasledujúcom kalendárnom roku 2024.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnou nemocnicou získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

RÚVZ so sídlom v Rožňave sa v roku 2023 do riešenia projektu nezapojil.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení.

Úloha je cieleňá na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdraviu škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

Etapy riešenia

V roku 2023 bola stanovená realizácia prvej etapy projektu, t.z. získanie údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, zhrnutie skúseností jednotlivých RÚVZ v SR z výkonu štátneho zdravotného dozoru, príp. zo sledovania vybraných fyzikálnych, chemických a biologických ukazovateľov kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach so systémom núteného vetrania, analýza získaných údajov, príprava metodiky pre merania vybraných faktorov vnútorného ovzdušia škôl, vytipovanie a kontaktovanie škôl za účelom meraní.

V okrese Rožňava evidujeme dve školské zariadenia – materské školy, so systémom umelého vetrania – rekuperáciou. Dve novovybudované objekty, ktoré boli uvedené do prevádzky v roku 2023.

Počas roku 2023 sme v rámci oddelenia HDM posudzovali návrhy projektových dokumentácií, kde sa daný spôsob vetrania navrhuje použiť.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM

Program sme plnili v zmysle plánu oddelenia epidemiológie a v súlade s odporúčaniami ÚVZ SR a SZO.

V roku 2023 zo skupiny ochorení preventabilných očkovaním boli hlásené: 1 pneumokokový zápal pľúc a 2 prípady čierneho kašľa u dospelých osôb. V jednom prípade čierneho kašľa sa jednalo o osobu riadne očkovanú v detstve, v druhom prípade očkovanie nezistené. Z ochorení, proti ktorým je očkovanie odporúčané, boli hlásené rotavírusové infekcie a varicella.

Do zdravotníckych zariadení, ktoré vykonávajú povinné očkovanie boli doručené:

- očkovací kalendár pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých na rok 2023 vypracovaný ÚVZ SR,
- informácie o situácii vo výskyte osýpok, informácie k EIW, výsledky kontroly očkovania, video klip k HPV

Na ÚVZ SR bolo v rámci plnenia úlohy zaslané:

- hlásenie štatistických údajov v oblasti povinného očkovania v zmysle pokynu ÚVZ SR (OLP/6831/2013) – 1x štvrťročne,
- vyhodnotenie Európskeho imunizačného týždňa.

Európsky imunizačný týždeň (EIW) prebiehal v termíne od 23.4.2023 do 29.4. 2023. Heslom aktuálneho ročníka bolo „Dobehňime zabudnuté očkovanie“. Na spoluprácu pri realizovaní EIW boli emailom vyzvaní praktickí lekári pre deti a dorast, praktickí lekári pre dospelých, gynekológovia a stredné školy v okrese. Boli im poskytnuté edukačné materiály. Informácie o EIW boli uverejnené na webovej a FB stránke RÚVZ Rožňava. Na RÚVZ bola umiestnená nástenka venovaná kampani EIW.

V hodnotenom období praktickí lekári pre deti a dorast hlásili 47 detí, ktoré rodičia odmietli podrobiť povinnému očkovaniu. RÚVZ udelil 2 blokové pokuty a vydal 7 rozkazov a uložení pokuty. Ochorenia preventabilné povinným očkovaním u detí neboli hlásené.

V súlade s usmernením ÚVZ SR bola k 31.8.2023 vykonaná administratívna kontrola očkovania v ambulanciách praktických lekárov pre deti a dorast. V okrese bola úroveň zaočkovanosti pri všetkých druhoch povinného očkovania priaznivá. Pohybovala sa v rozmedzí od 95,3 % do 99,3 %. Pod hranicou 90 % bola zistená zaočkovanosť na dvoch pediatrických obvodoch. Výsledky kontroly očkovania boli v termíne zaslané na RÚVZ so sídlom v Košiciach.

Oddelenie epidemiológie v spolupráci s OPZaVkJ pokračoval v regionálnej kampani na podporu očkovania proti HPV. V apríly 2023 sme oslovili Gymnázium P.J.Šafárika v Rožňave s úmyslom vyškoliť ambasádorov z radov žiakov, ktorí by získané vedomosti o HPV hravou formou priblížili svojim rovesníkom. Projekt sa stretol so záujmom zo strany žiakov aj učiteľov. Získali sme 12 ambasádorov, ktorí k úlohám pristúpili veľmi aktívne. Na začiatku projektu sme vytvorili dotazník na zistenie skutočných vedomostí a postojov žiakov k problematike HPV. Dotazník nám vyplnilo 180 žiakov. Ambasádori potom v každej triede na Gymnázium (21 tried) uviedli krátku prezentáciu o HPV, ochoreniach ktoré spôsobuje a o možnostiach prevencie vrátane očkovania a následne hravou formou zapojili aj svojich spolužiakov - formou debát, kvízov, vytváraním plagátov, hraním scénok. Záverom školského roka 2022/2023 sme opätovne požiadali o vyplnenie dotazníka, ktorý vyplnilo 164 žiakov. Vo výstupnom dotazníku sme zaznamenali pozitívne zmeny na kladené otázky najmä ohľadom závažnosti HPV infekcií a postojov k očkovaniu.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

Pokračovali sme v priebežnom monitorovaní výskytu infekčných ochorení a realizácii potrebných preventívnych a represívnych opatrení. Údaje boli vkladané a analyzované prostredníctvom epidemiologického informačného systému. Priebežne sme vykonávali epidemiologické vyšetrovanie nákaz a kontrolovali zabezpečovanie protiepidemických opatrení. Zvýšený zdravotný dozor bol nariadený 10 a lekársky dohľad 19 osobám.

Situáciu vo výskyte prenosných ochorení v okrese Rožňava možno hodnotiť ako celkovo priaznivú. U hnačkových ochorení došlo k poklesu hlásených ochorení. Ochorenia boli prevažne sporadického a rodinného charakteru. Zaznamenaný bol jeden epidemický výskyt hnačiek a gastroenteritíd pravdepodobne infekčného pôvodu zo závodnej jedálne, kde ochorelo 33 osôb. Hlásená 1 VHA u osoby, ktorá pracuje mimo okres Rožňava. V skupine vzdušných nákaz sme zaznamenali pokles hlásených ochorení na varicellu (zaznamenané 3 epidemické výskyty). Hlásené boli 3 prípady TBC. U ochorení COVID-19 sme zaznamenali pokles hlásených prípadov, naopak pri ARO bol zaznamenaný vzostup ochorení. Najvyšší výskyt lokálnych epidémií ARO v predškolských a školských zariadeniach bol hlásený v 51.kal.t.. Ochorenia preventabilné očkovaním u detí neboli hlásené, u dospelých vid' bod 6.1. Z krvných nákaz sme zaznamenali len chronické vírusové hepatitídy C. Epidemiologická situácia vo výskyte neuroinfekcií bola priaznivá, hlásené 1 ochorenie. V skupine sexuálne prenosných ochorení bol hlásený pokles ochorení na syfilis a vzostup ochorení na kvapavku, u ktorej bol zaznamenaný aj epidemický výskyt (ochorelo 5 osôb). V skupine zoonóz pozorovaný vzostup ochorení na lymeskú boreliózu.

Realizácia surveillancie infekčných ochorení sa vykonávala priebežne a umožnila hodnotiť aktuálnu epidemiologickú situáciu, o ktorej po uplynutí kalendárneho mesiaca bola predkladaná analytická správa RÚVZ Košice, RPaVS Rožňava, lekárovi vojenského útvaru Rožňava, riaditeľom zdrav. zariadení na území okresu, všetkým praktickým lekárom pre deti, dorast a dospelých. Priebežne z odd. klinickej mikrobiológie boli hlásené prostredníctvom epidemiologického informačného systému pozitívne nálezy vrátane rezistencie na ATB.

V rámci detekcie vírusu SARS COV-2 v odpadových vodách sme odobrali v čase od 1. do 24. kal.t. 48 vzoriek odpadových vôd a zabezpečili ich odvoz do virologického laboratória RÚVZ so sídlom v Košiciach

Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení je zabezpečené prostredníctvom webovej stránky RÚVZ ako aj FB profilu, kde boli uverejňované články a letáky o infekčných ochoreniach a ich komplikáciách, informácie o akútnych respiračných ochoreniach. Edukácia formou prednášok bol vykonaná 3x pre MRK, 4x pre ZŠ, 2x pre špeciálnu ZŠ a 1x pre SŠ. Pre seniorov bolo odprednášaných 5 prezentácií na tému respiračných ochorení a ich prevencie z dôrazom na očkovanie. V spolupráci s odd. HDM boli vytvorené letáky o informáciách a možnej prevencii k problematike vší a vírusových infekcií v školských kolektívoch, ktoré boli zaslané školám v pôsobnosti RÚVZ Rožňava a uverejnené na FB stránke.

Pediatri v okrese boli vyzvaní, aby venovali pozornosť VHA a pristúpili k očkovaniu 2 roč. detí s nízkym hygienickým štandardom bývania, boli im zaslané informácie k TBC a VHA, kliešťovej encefalitíde, MDR, Pravidelne 1x mesačne boli zasielané analýzy prenosných ochorení v okrese a 1x týždenne epidem. situácia vo výskyte ARO a CHPO. Pre zdravotníckych pracovníkov v okrese v rámci Odborného zdravotníckeho seminára pracovníci odd. epidemiológie vystúpili s prezentáciou tuberkulóza, HPV a boli spoluautormi prednášky Regionálna vakcinačná kampaň.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ (EPIS)

Prostredníctvom systému EPIS hlásime individuálne prípady prenosných ochorení, epidémie, hromadné hlásenia chrípky a chrípke podobných ochorení, akútnych respiračných ochorení a mimoriadne udalosti v systéme rýchleho varovania (SRV). V hodnotenom období bolo do systému zadaných 1178 individuálnych hlásení.

V apríli 2024 sme zahájili prácu s novým epidemiologickým informačným systémom v rámci IS UVZ.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

V roku 2023 bolo zo zdravotníckych zariadení v okrese hlásených 384 nozokomiálnych nákaz (NN). Najviac hlásení bolo v skupine respiračných chorôb.

V roku 2023 bolo hlásených 67 prípadov infekcií spôsobených *Clostridium difficile*, z toho NN tvorili 71,6 %.

Štátny zdravotný dozor zameraný na dodržiavanie hygienicko-epidemiologického režimu sme vykonávali podľa harmonogramu a podľa aktuálnej epidemiologickej situácie. Spolu bolo vykonaných 140 kontrol.

RÚVZ Rožňava sa zapojil do kampane WHO „Umývaj si ruky - zachrániš život“. Na FB stránke RÚVZ bol zverejnený článok s informáciami k 5. máju o správnej hygiene rúk. Priebežne počas celého roka sme sa zameriavali edukáciu v oblasti hygieny rúk pre deti z MŠ (6x) a ZŠ (10x), špeciálna ZŠ (3x), SŠ (2x) aj s praktickým nácvikom správneho postupu pri dezinfekcii rúk a jeho kontroly pod UV lampou. Tri prednášky k danej problematike boli určené pre MRK.

Pracovníci odd. epidemiológie vykonali BPS v NsP sv. Barbory Rožňava, a.s. Zapojených bolo 301 pacientov, NN bola zistená u 16, t.j. 5,3%.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Pokračovalo sa v hlásení a monitorovaní akútnych respiračných ochorení, vrátane všetkých prípadov ťažkej vírusovej pneumónie, SARI, úmrtí na akútne respiračné ochorenia ako aj lokálneho nahromadenia akútnych respiračných ochorení (ARO) a chrípke podobných ochorení (CHPO). Údaje sme vkladali a spracúvali v týždňových intervaloch do informačného systému EPIS.

V roku 2023 sme zaznamenali zvýšený výskyt lokálnych epidémii ARO v 4., 50. a 51. kal.t. Chorobnosť na ARO a CHPO zodpovedala sezónnemu výskytu. Pravidelne boli na webovej a FB stránke RÚVZ zverejňované týždenné hlásenia akútnych respiračných ochorení a aktuálne tabuľky COVID-19 v okrese Rožňava.

V systéme rýchleho varovania sme hlásili 8 mimoriadnych situácií a zaznamenaných bolo 13 epidémií.

6.6 ENVIROMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Priebežne sme zabezpečovali plnenie úloh vyplývajúcich z Akčného plánu na udržanie stavu bez poliomyelitídy v SR. V zmysle harmonogramu RÚVZ Košice sme zabezpečili odber vzoriek z vonkajšieho prostredia – odpadové vody za účelom zisťovania cirkulácie poliovírusov. Odobratých bolo 6 vzoriek. Prítomnosť poliovírusov a iných enterálnych vírusov nebola zistená. Vykonáva sa surveillance akútnych chabých obrn (ACHO) u detí do 15 rokov veku. Z detského, neurologického odd. a z ambulancie prenosných chorôb sme

pravidelne týždenne dostávali hlásenie o ochorení resp. podozrení na ACHO. V sledovanom období sme obdržali len negatívne hlásenia.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Pre laickú verejnosť je k dispozícii linka pomoci AIDS (058/7323257,58 klapka 113) a poradňa AIDS. Na FB stránke úradu a informačnej tabuli boli uverejnené informácie k 1. decembru - svetovému dňu boja proti HIV/AIDS.

V spolupráci s OPZaVkJ bola vykonaná edukácia v problematike HIV/AIDS na 2 ZŠ a v 8 triedach na SŠ v okrese.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Poradňa očkovania je zriadená na RÚVZ Rožňava oddelení epidemiológie. V roku 2023 fungovalo na poradni očkovania najmä telefonické poradenstvo, resp. poradenstvo prostredníctvom emailu. Otázky v rámci poradne očkovania boli zamerané hlavne na zloženie vakcín, kontraindikácie pri očkovaní, na odporúčané druhy očkovania, predovšetkým proti rotavírusom, HPV, COVID-19, kliešťovej encefalitíde a chrípke. Poradenstvo bolo poskytnuté 57x.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Zber dát k projektu Zdravotné uvedomenie a správanie obyvateľov SR sa vykonával v roku 2022. V roku 2023 sme spracovali výsledky za náš okres a odprezentovali ich na odbornom seminári nášho RÚVZ.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

V roku 2023 sme sa prostredníctvom cielených zdravotno-výchovných aktivít zameriavali na edukáciu obyvateľstva o zdravom životnom štýle, o prevencii nadváhy a obezity, o rizikových faktoroch cukrovky, srdcovo-cievnych ochorení a nádorových ochorení. Ciele akčného plánu sme dosahovali distribúciou edukačných materiálov vyhotovených odbornými pracovníkmi oddelenia PZaVKZ v programe Canva, alebo informatikom v profesionálnom grafickom programe, ale aj dodaných z ÚVZ SR, názornou propagáciou – formou informačného panela umiestneného vo vstupnej hale RÚVZ, prednáškami, diskusiami, individuálnym poradenstvom, zasielaním informácií do miest, obcí, školských zariadení, uverejňovaním príspevkov na našej webovej stránke, na FB a na instagramovej stránke RÚVZ. Reflektovali sme aj témy významných dní zameraných na prevenciu obezity. Zrealizovali sme tiež športové podujatie, kde sa aktívne zapojili deti a mládež zo základných a stredných škôl v okrese Rožňava. Veľký priestor bol zdravej výžive, pohybovej aktivite a správne držaniu tela venovaný aj počas Rožňavského veľtrhu pre seniorov, kde boli seniori edukovaní o význame pohybovej aktivity a o správnej výžive ako súčasť prevencie obezity a stukovatenia pečene.

V okrese Rožňava sme v hodnotenom období zrealizovali 40 edukačných aktivít pre 719 ľudí so zameraním na racionálnu výživu a zdravý spôsob života. V rámci tejto témy sme populáciu edukovali aj o správnom a dostatočnom pitnom režime a o riziku pitia energetických a sladených nápojov.

Na podporu a propagáciu pohybovej aktivity (odporúčanej, primeranej) a na zvyšovanie úrovne informovanosti obyvateľstva o zdravom životnom štýle pracovníci oddelenia PZaVKZ uskutočnili 4 aktivity pre 644 ľudí.

Všetky ďalšie aktivity sú podrobne rozpísané v bode 9.6 a 9.7.

9.2.1 Vyzvi srdce k pohybu – Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie

V máji 2023 v súvislosti so Svetovým dňom – pohybom ku zdraviu RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici pod záštitou ÚVZ SR v spolupráci s ostatnými RÚVZ v SR vyhlásil X. ročník kampane „Vyzvi srdce k pohybu“. Kampaň trvala od 15. mája do 16. augusta 2023. Kampaň sme propagovali všetkými nám dostupnými spôsobmi a všetky informácie sme elektronicky zaslali do všetkých miest a obcí v okrese Rožňava. Následne sme na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici odoslali 23 účastníckych listov. O počte elektronicky zaslaných účastníckych listov nemáme informáciu.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT NA SLOVENSKU

V súlade s platnými národnými a medzinárodnými strategickými dokumentmi týkajúcimi sa znevýhodnených skupín oddelenie PZaVKZ v rámci činností zameraných na prevenciu infekčných ochorení a chronických neinfekčných chorôb smerovalo svoje aktivity ku všetkým obyvateľom okresu Rožňava, znevýhodnené a zraniteľné komunity nevynímajúc. Aktivity pre osoby zo znevýhodnených komunít boli v roku 2023 tematicky zamerané aj na propagáciu a realizáciu očkovania, na prevenciu látkových i nelátkových závislostí, alkoholizmu a fajčenia, starostlivosť o zuby, starostlivosť o rodinu. Venovali sme sa aj téme prvej pomoci, prevencii sexuálne prenosných ochorení a prevencii onkologických ochorení.

V roku 2023 sme sa spolupodieľali na medzinárodnom projekte organizácie UNICEF, Karpatskej nadácie a mesta Rožňava. Program Spolu pre deti bol zameraný najmä na deti a rodiny, ktoré utiekli pred vojnou z Ukrajiny. Z našej strany boli aktivity zamerané na podporu zdravia, zdravý životný štýl a prevenciu infekčných ale aj neinfekčných ochorení. V rámci tohto projektu sme vytvorili aj dva dvojjazyčné slovensko-ukrajinské zdravotno-výchovné materiály (leták Zdravo a chutne na ceste k zdraviu a spoločenskú hru Cesta zdravia), zrealizovali sme zdravotno-výchovné aktivity a zúčastnili sme sa záverečnej konferencie projektu.

Na zraniteľnú cieľovú skupinu 17 klientov s ťažkým telesným a duševným postihnutím zo zariadenia sociálnych služieb Jasanima v Rožňave boli naše aktivity zamerané v rámci regionálneho projektu Cesta zdravia (názov projektu vymysleli samotní klienti). V rámci projektu boli u nich vykonané antropometrické merania, zrealizované 2 zdravotno-výchovné aktivity zamerané na pohybovú aktivitu a výživu a následne títo klienti pod dohľadom ich odborného personálu mali upravovať svoj životný štýl v zmysle racionalizácie výživy a optimalizácie pohybovej aktivity a pohybových návykov. Kontrolné merania a ďalšie pokračovanie projektu bude prebiehať v roku 2024.

Pre seniorov, ako pre znevýhodnenú skupinu, sme v roku 2023 vykonávali niekoľko zdravotno-výchovných aktivít zameraných na zdravé starnutie, na prevenciu srdcovo-cievnych ochorení a najmä programovo najobľúbenejší Rožňavský veľtrh pre seniorov, ktorý podrobne popíšeme v bode 9.6.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

V rámci Stratégie rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR boli vykonávané aktivity zamerané na znižovanie rizikových faktorov životného štýlu obyvateľov a bola zabezpečená spoluúčasť na Národnom kardiovaskulárnom programe prostredníctvom zaistenia plynulej prevádzky všeobecného poradenského centra ochrany a podpory zdravia (ďalej len PCOPZ) ako aj špecializovaných PCOPZ - správnej výživy a úpravy hmotnosti, prevencie a odvykania od fajčenia a ochrany a podpory zdravia pri práci. V roku 2023 boli poskytnuté služby všeobecným PCOPZ a špecializovanými PCOPZ 217 klientom, z toho vo všeobecnom 195 klientom a v špecializovaných 22 klientom. Za štandardných podmienok bolo v PCOPZ vyšetrených a zadaných do databázy TZS spolu 156 klientov a 39 klientov bolo vyšetrených za neštandardných podmienok, ktorí neboli zadaní do databázy TZS. Od augusta 2023, od kedy sme prebrali zodpovednosť za chod špecializovaného poradenského centra zdravej výživy a úpravy hmotnosti sme realizovali prípravné činnosti, ktoré smerovali k efektívnejšej činnosti v roku 2024 (program Planeat – zakúpenie, školenie, tréning). Zároveň sa realizovali činnosti, ktoré smerovali k príprave špecializovaného poradenského

centra optimalizácie pohybovej aktivity od roku 2024 (obsadenie pracovného miesta fyzioterapeuta, príprava projektového zámeru pre zakúpenie prístrojov a príprava priestorov).

Kurzy samomerania tlaku krvi sa realizovali prostredníctvom všeobecného PCOPZ odbornými pracovníčkami nášho oddelenia. Absolvovalo ho 48 klientov.

Zámerom aktivít iniciovaných a organizovaných v rámci kalendára významných termínov je informovať verejnosť (odbornú a laickú) o aktuálnych, prioritných problémoch týkajúcich sa zdravia. Ich realizácia spočívala vo využití rôznych edukačno-intervenčných prístupov, masmediálneho priestoru a edičnej činnosti. Úlohy a ciele programu sa propagovali na informačnom paneli umiestnenom vo vstupnej hale RÚVZ, v masovo-komunikačných prostriedkoch, na webovej stránke RÚVZ, na sociálnych sieťach, elektronickou poštou boli odoslané do viac ako 150 organizácií (mestá, obce, školy, ambulancií všeobecných lekárov aj lekárov špecialistov, pracoviská, štátne a neštátne organizácie). K 31.12.2023 boli realizované aktivity pri príležitosti 18 významných dní a pri iných príležitostiach (Svetový deň boja proti rakovine, Svetový deň obezity, Týždeň mozgu, Svetový deň Downovho syndrómu, Svetový deň zdravia, Svetový deň „Pohybom ku zdraviu“, Svetový deň hepatitídy, Svetový deň bez tabaku, Svetový týždeň dojčenia, Európsky týždeň mobility, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň srdca, Svetový deň duševného zdravia, Medzinárodný deň starších osôb, Svetový deň osteoporózy, Svetový deň diabetu, Európsky týždeň boja proti drogám a Svetový deň boja proti AIDS).

V roku 2023 sa uskutočnil 1. ročník Dňa otvorených dverí RÚVZ so sídlom v Rožňave. Cieľovou skupinou tohto projektu boli študenti v posledných ročníkoch zo všetkých stredných škôl v okrese Rožňava. Zámerom tohto dňa bolo priblížiť študentom na prahu dospelosti tie činnosti, ktoré sa na RÚVZ vykonávajú a o ktorých by v rámci občianskeho alebo budúceho profesionálneho povedomia mali byť informovaní. Zároveň sa v tento deň študenti dozvedeli mnoho užitočných informácií o prevencii infekčných ale aj chronických neinfekčných ochorení. Tiež boli informovaní o možnostiach štúdia odboru verejné zdravotníctvo a o možnostiach nasledovného uplatnenia absolventov. Jednotlivé skupiny študentov podľa časového harmonogramu navštívili všetky oddelenia, kde im svoju činnosť približovali odborní pracovníci. Na našom oddelení sme sa zamerali aj na propagáciu PCOPZ v populácii adolescentov a ich rodín. Spolu nás počas tohto podujatia navštívilo 90 študentov so svojimi pedagógmi. Organizačne program zastrešovalo oddelenie PZaVKZ a oddelenie HDaM, avšak do programu boli odborne zapojené všetky oddelenia RÚVZ.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030 ÚVZ SR

Problémom spojeným s užívaním alkoholu, najmä problémovému pitiu a riziku vzniku alkoholovej závislosti sme v roku 2023 venovali pomerne veľkú pozornosť vo vekovej skupine detí na základných školách a u adolescentov na stredných školách. Spolu pre 219 osôb sme v školskom prostredí zrealizovali 12 aktivít. Zamerali sme sa na zvyšovanie zdravotného uvedomenia a zdravotnú gramotnosť v rozsahu zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj na znižovanie negatívnych dopadov pitia alkoholu na cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení.

Počas našich zdravotno-výchovných aktivít sme pracovali s edukačným videom „Až do dna“, ktoré sa zameriava práve na užívanie alkoholu u dievčat a mladých žien. Využívali sme tiež všetky dostupné zdravotno-výchovné materiály dodané z ÚVZ SR a aj vlastnej edície.

Zároveň sme počas konzultácií v PCOPZ zamerali pozornosť aj na problémy s alkoholom u klientov v PCOPZ.

Na odbornom seminári nášho RÚVZ sme pre kolegov spravovali tému nebezpečných alternatívnych spôsobov užívania alkoholu.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030 ÚVZ SR

Národný program podpory zdravia je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti.

Oddelenie PZaVKZ sa v spolupráci aj s ostatnými oddeleniami v roku 2023 podieľalo na plnení úloh vyplývajúcich zo stanovených cieľov v týchto oblastiach:

A) Preventívne opatrenia zamerané na znižovanie výskytu chronických neinfekčných ochorení

I. Opatrenia zamerané primárne na podporu zdravého životného štýlu

S cieľom podieľať sa na znižovaní výskytu rizikových faktorov súvisiacich so životným štýlom jednotlivca, komunit či iných skupín obyvateľstva participujeme súčasne na plnení ďalších programov a strategických dokumentov. Znižovanie prevalencie a incidencie, najmä chronických neinfekčných ochorení v populácii, je spoločným cieľom všetkých týchto úloh. Úlohu sme plnili dostupnými metódami a formami zdravotno-výchovného pôsobenia pre cieľové skupiny obyvateľstva v okrese Rožňava (prednášky, interaktívne zážitkové metódy, diskusie, príspevky na internetovej stránke a RÚVZ Rožňava, na sociálnych sieťach facebook a instagram – RÚVZ Rožňava, na internetových stránkach miest, obcí, neziskových organizácií, pracovísk, ambulancií všeobecných lekárov aj lekárov špecialistov, základných a stredných škôl v okrese, informačné panely umiestnené vo vstupnej hale RÚVZ Rožňava, vlastný videospot, edukačné materiály dodané z ÚVZ SR, materiály vlastnej edície a ďalšie).

Realizácia úlohy sa zabezpečovala podľa kalendára významných dní Svetovej zdravotníckej organizácie (ďalej SZO) a pri iných príležitostiach. K 31.12.2023 boli realizované aktivity pri príležitosti 19 významných dní a pri iných príležitostiach (Svetový deň boja proti rakovine, Svetový deň obezity, 3. výročie od 1. potvrdeného prípadu ochorenia Covid-19, Týždeň mozgu, Svetový deň Downovho syndrómu, Svetový deň zdravia, Svetový deň „Pohybom ku zdraviu“, Svetový deň hepatitídy, Svetový deň bez tabaku, Svetový týždeň dojčenia, Európsky týždeň mobility, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň srdca, Svetový deň duševného zdravia, Svetový deň osteoporózy, Medzinárodný deň starších osôb, Svetový deň diabetu, Európsky týždeň boja proti drogám a Svetový deň boja proti AIDS).

Svetový deň boja proti rakovine sme verejnosti pripomenuli vlastnými zdravotno-výchovnými materiálmi a tiež zdieľaním infografiky z ÚVZ SR a na našich sociálnych sieťach. Zároveň v rámci prevencie nádorových ochorení spôsobených HPV sme pokračovali v regionálnej kampani zameranej na zvýšenie zdravotného uvedomenia a na podporu očkovania proti HPV realizáciou pilotného projektu HPV ambasádor. Tému infekcie HPV a očkovania sme komunikovali aj na stretnutiach so zamestnancami firmy Essity Slovakia s r. o.

Svetový deň obezity sme taktiež verejnosti komunikovali elektronickou formou (mestské a obecné úrady, základné a stredné školy v okrese) a na našej webovej stránke a na sociálnych sieťach nášho RÚVZ. Pri tejto príležitosti sa na našom RÚVZ uskutočnil Deň prevencie obezity, pričom naše služby merania antropometrických ukazovateľov a indexov, krvného tlaku a pulzu a poradenstva využilo 13 klientov. Participovali sme aj na výzve k Celoslovenskej výtvarnej súťaži pre základné školy. Z nášho okresu sa do súťaže zapojilo 6 triednych kolektívov z dvoch škôl. Víťazom okresného kola výtvarnej súťaže na tému

prevencie obezity sa stala VIII. A trieda zo Základnej školy s materskou školou z Brzotína. Ich práca postúpila do krajského kola.

6. marca 2023 sme si spolu s Mestom Rožňava a Nemocnicou s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave pietnou spomienkou pripomenuli 3. výročie od prvého potvrdeného prípadu nákazy novým koronavírusom na Slovensku.

V roku 2023 sme sa venovali aj duševnému zdraviu a zvlášť Týždňu mozgu, počas ktorého sme vykonali interaktívnu formou 5 aktivít pre deti, mládež a osoby v produktívnom veku. Týždeň mozgu sme propagovali aj na našej webovej stránke a na sociálnych sieťach.

Propagáciu Ponožkovej výzvy sme si pripomenuli Svetový deň Downovho syndrómu. V tento deň sa na znak oslavy ľudskej jedinečnosti nosia dve rozdielne ponožky. Týchto jedinečných ľudí a ich rodiny sme podporili malým gestom aj na RÚVZ v Rožňave.

Pri príležitosti Svetového dňa zdravia a zároveň aj Dňa učiteľov sme zrealizovali výjazd PCOPZ do SOŠT v Rožňave. Ďalší výjazd sa pri tejto príležitosti zrealizoval vo firme Essity Slovakia s r. o. Okrem týchto aktivít sme tento deň propagovali ďalšími obvyklými nám dostupnými spôsobmi.

Počas Svetového dňa bez tabaku sme pre verejnosť pripravili Deň otvorených dverí, pričom nás navštívilo 7 klientov a navštívili nás aj študenti zo SOŠT v Rožňave. Záujemcom sme ponúkali meranie CO vo vydychovanom vzduchu, krvného tlaku a pulzu, zisťovanie stupňa závislosti na nikotíne a individuálne poradenstvo o možnostiach odvykania od fajčenia.

Niekoľkotýždňová príprava a medializácia predchádzala ďalšiemu ročníku projektu zameranému na zvrátenie nepriaznivého trendu nárastu nadváhy, obezity a celkového nezdravého spôsobu života u detí. S cieľom pripomenutia si Svetového dňa pohybom ku zdraviu ale najmä upriamenia pozornosti na pohyb, ako hlavnej a nevyhnutnej podmienky života sa dňa 25.05.2023 na Námestí baníkov v Rožňave uskutočnil ôsmy ročník súťažného športového podujatia "Čo sa hýbe, to je živé". Cieľovou skupinou tohto podujatia boli triedne kolektívy 5. a 6. ročníkov základných škôl a primáni z gymnázia v okrese Rožňava. Ambasádorom podujatia bol známy ultrabežec Ing. Patrik Milata. Jeho prístupom k pohybu a aj jeho úspechmi sa mohli motivovať všetci prítomní. Na podujatí bolo prítomných 343 žiakov so svojimi pedagógmi, 55 animátorov a 55 organizátorov.

Pri príležitosti tohto významného dňa RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici pod záštitou ÚVZ SR v spolupráci s ostatnými RÚVZ v SR vyhlásil X. ročník kampane „Vyzvi srdce k pohybu“. Kampaň trvala od 15. mája do 16. augusta 2023. Kampaň sme propagovali nami dostupnými spôsobmi a všetky informácie sme elektronicky zaslali do všetkých miest a obcí v okrese Rožňava. Následne sme na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici odoslali 23 účastníckych listov. O počte elektronicky zaslaných účastníckych listoch nemáme informáciu.

Svetový deň hepatitídy sme si pripomenuli zdravotno-výchovnou informáciou na našej webovej stránke a na našich sociálnych sieťach.

V súvislosti so Svetovým dňom bez tabaku sme vytvorili, distribuovali a na sociálnych sieťach zdieľali a tiež elektronickou formou zaslali (obce, mestá, základné a stredné školy) vlastné zdravotno-výchovné materiály a tiež aj materiály dodané z ÚVZ SR. Počas Svetového dňa bez tabaku sme pre verejnosť pripravili Deň otvorených dverí, pričom nás navštívilo 7 klientov a navštívili nás aj študenti zo SOŠT v Rožňave. Záujemcom sme ponúkali meranie CO vo vydychovanom vzduchu, krvného tlaku a pulzu, zisťovanie stupňa závislosti na nikotíne a individuálne poradenstvo o možnostiach odvykania od fajčenia.

Význam dojčenia, ako významného protektívneho faktora pre matku a dieťa sme si pripomenuli počas Svetového týždňa dojčenia na našich sociálnych sieťach. Uprámili sme pozornosť na možnosti dojčenia na pracovisku, keďže aj na Slovensku sa mnohé mamy po narodení svojho dieťaťa vracajú do práce skôr ako po 3 rokoch.

Svetový deň Alzheimerovej choroby sme si pripomenuli na infopaneli umiestnenom vo vstupnej hale RÚVZ zdieľaním príspevku na našich sociálnych sieťach.

18 pracovníkov RÚVZ so sídlom v Rožňave sa 22. septembra 2023 zapojilo do aktivity Európskeho týždňa mobility. Na turistickej prechádzke z hostinca Buzgó v Krásnohorskej Dlhej Lúke ku Krásnohorskej jaskyni na severnom svahu Silickej planiny a späť spolu peši prešli 50 km. 6 kolegovia počas 2. ročníka Spanilej jazdy prešli na bicykloch z Rožňavy do Krásnohorskej Dlhej Lúky a späť spolu 120 km. Každý tak prispel svojou troškou k zníženiu počtu automobilov na cestách a k celkovému zlepšeniu stavu svojho zdravia a životného prostredia.

V súvislosti so Svetovým dňom srdca sme navštívili Klub dôchodcov v Rožňave. Seniorom sme poskytovali meranie krvného tlaku a pulzu, antropometrických ukazovateľov a indexov a následné poradenstvo. Zdravotno-výchovnej aktivity na tému prevencie srdcových ochorení sa zúčastnilo 25 seniorov.

Svetový deň duševného zdravia sme si pripomenuli na informačnom paneli vo vstupnej hale RÚVZ, zdieľaním informácie na našich sociálnych sieťach a tiež 2 aktivitami na 1 strednej škole a 7 aktivitami na 4 základných školách v okrese.

18. októbra 2023 sa pri príležitosti Medzinárodného dňa starších osôb a pri príležitosti Októbra – mesiaca úcty k starším v priestoroch Spoločenskej sály Mestského úradu v Rožňave uskutočnil už 6. ročník Rožňavského veľtrhu pre seniorov. Hlavnými organizátormi podujatia boli Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Rožňave, Mesto Rožňava a Okresná organizácia Jednoty dôchodcov Slovenska v Rožňave. Cieľom projektu bolo vytvorenie takého priestoru, kde sa na jednom mieste nachádza čo najviac potrebných informácií a ktoré sú zároveň pre komunitu seniorov dostupné aj bez peňazí. Cieľovou skupinou sú seniori ako bio-psycho-sociálno-spirituálne bytosti so svojimi potrebami v každej z týchto oblastí. Vedľajším, no nie menej dôležitým, zámerom podujatia bolo aj vytvorenie siete a kontaktov medzi jednotlivými organizáciami, ktoré sa problémami seniorov zaoberajú a vedia im byť nápomocní. Tradične boli program, konzultačné a sprievodné aktivity veľtrhu zostavené tak, aby seniori v jednotlivých informačných blokoch a počas sprievodných a konzultačných aktivít získali informácie z oblasti uspokojovania fyzických, psychických, sociálnych a spirituálnych potrieb. Exkluzivitu veľtrhu nepotvrdila len mimoriadne vysoká účasť seniorov ale tiež aj odborníci, ktorí prekročili nielen hranice nášho okresu ale aj kraja. Na podujatí bolo spolu prítomných 333 účastníkov, z toho 230 seniorov a 103 hostí (odborníkov z jednotlivých oblastí a študentov).

Osteoporózu ako závažnú zdravotnícku tému sme verejnosti priblížili prostredníctvom zdieľanej infografiky na našich sociálnych sieťach počas Svetového dňa osteoporózy.

Prevencii ochorenia diabetes mellitus, ako problému s vysokou prevalenciou a vážnymi dôsledkami sme sa zaoberali počas Svetového dňa diabetu. Zrealizovali sme 11 zdravotno-výchovných aktivít v dvoch stredných školách a 5 aktivít v 4 základných školách. Zároveň sme na našich sociálnych sieťach zdieľali infografiku k tejto téme.

Počas Európskeho týždňa boja proti drogám sme na 1 strednej škole zrealizovali na túto tému 4 aktivity a na 6 základných školách 22 zdravotno-výchovných aktivít. Tiež sme vytvorili na túto tému informačný panel, ktorý bol umiestnený vo vstupnej hale RÚVZ.

V decembri, v súvislosti so Svetovým dňom boja proti HIV/AIDS na 1 strednej a na jednej základnej škole sme realizovali 3 zdravotno-výchovné aktivity pre 97 adolescentov so zameraním na prevenciu tejto infekcie.

V roku 2023 sme pokračovali na spoločnom projekte s firmou Essity Slovakia s.r.o. s názvom Na zdraví záleží. Priamo v závode počas výjazdov PCOPZ a počas zdravotno-výchovných aktivít sme zamestnancov edukovali na témy súvisiace s prevenciou preventabilných typov rakoviny.

V roku 2023 boli poskytnuté služby všeobecným PCOPZ a špecializovanými PCOPZ 217 klientom, z toho vo všeobecnom 195 klientom a v špecializovaných 22 klientom. Za štandardných podmienok bolo v PCOPZ vyšetrených a zadaných do databázy 156 klientov a 39 klientov bolo vyšetrených za neštandardných podmienok, ktorí neboli zadaní do databázy TZS.

Odborní pracovníci v roku 2023 vykonali 9 výjazdov PCOPZ do terénu.

Cieľovou skupinou nášho pôsobenia sú všetky vekové kategórie. Konkrétne realizačné výstupy sa týkajú všetkých priorit tejto oblasti NPPZ /t. j. bodov 1. až 4./:

1. Výživa a stravovacie zvyklosti:

Aktivity oddelenia v hodnotnom období v oblasti ozdravenia výživy súviseli najmä s plnením Národného programu podpory zdravia v SR a Národného akčného plánu v prevencii obezity, ale aj s celoeurópskymi princípmi, ktoré zahŕňa Strategický rámec starostlivosti o zdravie pre roky 2014 -2030 a Akčný plán pre potraviny a výživu na roky 2017 - 2025. Na ozdravenie výživy populácie v našom okrese sme v roku 2023 využili všetky dostupné formy a prostriedky zdravotno-výchovného pôsobenia. Podpora zdravotného uvedomenia bola smerovaná na zlepšenie stravovacích návykov, predovšetkým na pestrosť a vyváženosť stravy, na zdraviu prospešné potraviny (zníženie konzumácie živočíšnych tukov a cukrov, zvýšenie konzumácie ovocia a zeleniny, strukovín, celozrnných obilnín, rýb, nízkotučných mliečnych výrobkov, dostatočného pitného režimu a pod.). V rámci realizácie činnosti vo všeobecnom PCOPZ bola u každého klienta vykonaná intervencia o zdravej výžive (spolu 195 klientov vyšetrených za štandardných aj neštandardných podmienok).

Počas roka 2023 sme v okrese Rožňava realizovali 40 edukačných aktivít pre 719 ľudí so zameraním na racionálnu výživu a zdravý spôsob života. Pre propagačné účely – ako doplnok edukácie – sa využívajú prezentačné materiály (letáky, skladačky, maľovanky) od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR.

V rámci 1. ročníka Dňa otvorených dverí na RÚVZ so sídlom v Rožňave bolo 90 študentov zo všetkých stredných škôl v okrese edukovaných aj v oblasti zdravej výživy.

V súvislosti so Svetovým dňom obezity niekoľko regionálnych aktivít. Počas Dňa prevencie obezity bolo vyšetrených 13 klientov, z toho 6 s rizikovými hodnotami antropometrických ukazovateľov a krvného tlaku. Taktiež sme všetky základné školy v našom okrese informovali o Celoslovenskej výtvarnej súťaži pre základné školy. Z nášho okresu sa do súťaže zapojilo 6 triednych kolektívov z dvoch škôl. Zdravotno-výchovné informácie k tejto téme boli elektronicky zaslané do každej obce a do 2 miest nášho okresu a zdieľané na našich sociálnych sieťach.

V spolupráci so zariadením sociálnych služieb Jasanima v Rožňave v rámci regionálneho projektu Cesta zdravia boli u 17 klientov zdravotno-výchovné aktivity zamerané aj na zdravú výživu. Problémom týchto klientov je inštitucionálne zabezpečenie stravovania a často aj vysoko kalorické jedlá od rodinných príslušníkov.

V roku 2023 sme sa podieľali na realizácii projektu Viem, čo zjem. Projekt je súčasťou celosvetového programu na podporu zdravej výživy a cieľovou skupinou sú deti vo veku 9-12 rokov. V našom okrese bol projekt realizovaný v dvoch základných školách v siedmich triedach.

Veľký priestor na získanie odborných poznatkov a praktických rád aj v oblasti výživy najmä z oblasti prevencie metabolickej tukovej choroby pečene bol vytvorený pre seniorov na Rožňavskom veľtrhu pre seniorov.

Na medzinárodnom projekte Spolu pre deti – Na deťoch z Ukrajiny nám záleží sme spolupracovali s Mestom Rožňava a s ďalšími partnerskými organizáciami. Pre deti a ich príbuzných sme zrealizovali niekoľko zdravotno-výchovných aktivít a vytvorili sme dvojjazyčné zdravotno-výchovné materiály zamerané predovšetkým na zdravú výživu.

Tematicky sme sa na zdravú výživu zameriavali aj počas 5 aktivít k stomatohygiene, 16 k prevencii cukrovky, 16 k prevencii srdcovo-cievnych a 26 aktivít k prevencii onkologických ochorení. Súčasťou našej činnosti bola aj participácia na Školskom programe.

V roku 2023 sa realizovali činnosti, ktoré smerovali k efektívnejšiemu chodu špecializovaného poradenského centra zdravej výživy a úpravy hmotnosti v roku 2024 (program Planeat – zakúpenie, školenie, tréning).

2. Fyzická inaktivita:

Všetky aktivity oddelenia v hodnotnom období v oblasti zvýšenia pohybovej aktivity súviseli najmä s plnením nasledovných aktualizovaných programov: Národného programu podpory zdravia v SR, Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky a Národného akčného plánu v prevencii obezity. Na podporu a propagáciu pohybovej aktivity (pravidelnej a primeranej) a na zvyšovanie uvedomenia obyvateľstva o zdravom životnom štýle pracovníci oddelenia PZaVKZ uskutočnili aktivity, pri ktorých sa využili všetky nasledovné formy zdravotno-výchovného pôsobenia: zdravotno-výchovné materiály sme uverejnili na webovej stránke nášho RÚVZ, na facebookovej a instagramovej stránke RÚVZ, zaslaním týchto informácií na všetky mestské a obecné úrady v okrese, do základných a stredných škôl v okrese, do ambulancií praktických lekárov pre dospelých a pre deti a dorast a zaslaním elektronicke dostupným spolupracujúcim subjektom. Na témy súvisiace so zvýšením pohybovej aktivity boli vytvorené tri informačné panely umiestnené vo vstupnej hale RÚVZ a tiež na Námestí baníkov v Rožňave počas 8. ročníka podujatia Čo sa hýbe, to je živé. Hlavným zámerom týchto aktivít bolo poukázať na význam pohybovej aktivity a jej priaznivý vplyv na zdravie, ak je pravidelnou súčasťou spôsobu života. Okrem uvedených aktivít boli v hodnotenom období na zvýšenie a udržanie optimálnej pohybovej aktivity zrealizované ďalšie 4 aktivity pre 644 osôb (osoby v predproduktívnom, produktívnom a poproduktívnom veku).

V roku 2023 sa individuálne poradenstvo zdravého životného štýlu vrátane odporúčenia optimálnej pohybovej aktivity v rámci činnosti všeobecného PCOPZ poskytlo 195 klientom.

Vo februári 2023 sme v súvislosti s nedostatkom pohybovej aktivity vo všetkých vekových skupinách a s nepriaznivými ukazovateľmi zdravia obyvateľov nášho okresu (vysoký výskyt nadváhy, obezity, nádorových a srdcovocievnych ochorení, ochorení pohybového aparátu a ďalších chronických neinfekčných ochorení) oslovili všetky obce a mestá a tiež aj športové ustanovizne v našom okrese, aby sme im pomohli spropagovať nekomerčné pohybové aktivity, ktoré plánovali v roku 2023 organizovať (turistické aktivity, preteky, nekomerčné turnaje, športové dni a iné). Naša iniciatíva mala za cieľ zlepšenie informovanosti o aktivitách, na ktorých ľudia vykonávajú pohybovú aktivitu a aj priame zvýšenie pohybových aktivít pre obyvateľov nášho okresu. Žiaľ, o túto iniciatívu prejavilo záujem len minimum samospráv a športové kluby nám dokonca pri tejto príležitosti vytýkali nezáujem štátu o podporu športu.

V rámci 1. ročníka Dňa otvorených dverí na RÚVZ so sídlom v Rožňave bolo 90 študentov zo všetkých stredných škôl v okrese edukovaných aj o význame pohybovej aktivity.

V spolupráci so zariadením sociálnych služieb Jasanima v Rožňave sme realizovali malý regionálny projekt s názvom Cesta zdravia. Cieľovou skupinou boli 17 klienti z tohto zariadenia. V rámci projektu boli u nich vykonané antropometrické merania, zrealizované 2 zdravotno-výchovné aktivity zamerané na pohybovú aktivitu a výživu a následne títo klienti pod dohľadom ich odborného personálu mali upravovať svoj životný štýl, teda aj optimalizovať svoju pohybovú aktivitu a pohybové návyky. Kontrolné merania a ďalšie pokračovanie projektu bude prebiehať v roku 2024.

Nepriaznivý trend nárastu nadváhy, obezity a celkového nezdravého spôsobu života zaznamenávame aj u detí. S cieľom upriamenia pozornosti na pohyb, ako hlavnej a nevyhnutnej podmienky života sa dňa 25.05.2023 na Námestí baníkov v Rožňave uskutočnil ôsmy ročník súťažného športového podujatia "Čo sa hýbe, to je živé". Cieľovou skupinou tohto podujatia boli triedne kolektívy 5. a 6. ročníkov základných škôl a primáni z gymnázia v okrese Rožňava. Ambasádorom podujatia bol známy ultrabežec Ing. Patrik Milata. Jeho prístupom k pohybu a aj jeho úspechmi sa mohli motivovať všetci prítomní.

Projekt zastrešoval Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Rožňave v spolupráci s Mestom Rožňava, Domkou - Združením saleziánskej mládeže v Rožňave, Centrom voľného času v Rožňave, Slovenským červeným krížom - úzs Rožňava, Východoslovenskou vodárenskou spoločnosťou, a.s. Košice, závod Rožňava, Okresným riaditeľstvom Policajného zboru v Rožňave, Územnou organizáciou dobrovoľnej požiarnej ochrany SR Rožňava, Mestskou políciou v Rožňave, Centrum poradenstva a prevencie v Rožňave a Základnou umeleckou školou v Rožňave. Významnou mierou sa na podujatí podieľalo 55 animátorov zo všetkých stredných škôl v Rožňave (Gymnázium Pavla Jozefa Šafárika - Pavol Jozef Šafárik Gymnázium Rožňava, Stredná zdravotnícka škola - Egészségügyi Középsiskola Rožňava, Obchodná akadémia Rožňava, Stredná odborná škola technická Rožňava a Stredná odborná škola obchodu a služieb Rožňava) a zo Základnej umeleckej školy v Rožňave. Animátori zabezpečovali súťažné a nesúťažné aktivity, zdravotnícku hliadku a pitný režim. Na podujatí sme chceli propagovať finančne nenáročné pohybové činnosti, ktoré je možné vykonávať kedykoľvek a kdekoľvek. 20 triednych kolektívov s originálnymi menami (Štítnickí gumkáči, Štítnické hviezdičky, Vytrvalci, Rejdovskí machri, Plešiveckí diabli, Svetielka, Malí bežári, Zlatí dravci, Mravce zo Zlatej, Pionierske žubrienky, Krásnohorskí vlci, Krásnohorskí draci, Krásnohorské hviezdy, Kakavko gangstri, Hraškovia, Rozprávkoví bojovníci, Športové hviezdy, Južní frajери, Príma bežci, Brzotínske šelmy) súťažilo na týchto pripravených 20 súťažných pohybových a vedomostných stanovištiach: 1. Rožňava – skladačka, 2. Koordinácia, 3. Prenášanie, 4. Fúrik, 5. Logo podujatia, 6. Granáty, 7. Kvíz, 8. Beh, 9. Ošetrenie zranenia, 10. KPR, 11. Vedomostná súťaž, 12. Kolky, 13. Kliky, 14. Drepy, 15. Veľké nohy, 16. Basketbalový kôš, 17. Futbalová bránka, 18. Hokejbalová bránka, 19. Kuželkové stanovište a Hasičská štafeta. Zároveň sa všetci mohli zapojiť aj do nesúťažných aktivít (preťahovanie lanom, maľovanie na tvár, kalčeto v Domke, ukážky z činnosti športových klubov – Olympijský klub Gemer, Mestský futbalový klub a Judo klub pri TJ Elán Rožňava, ukážka vozidiel mestskej a štátnej polície. Tradičnou nosnou myšlienkou podujatia je snaha o odmenenie každého súťažiaceho kolektívu a zároveň sa mnoho rokov snažíme o to, aby všetky ceny boli spojené s následným vykonávaním pohybovej aktivity. Vďaka našim partnerom, ktorí pochopili aktuálnosť myšlienky, deti bojovali o 20 zaujímavých cien (niektoré ceny pozostávali z dvoch samostatných cien), pričom žiadna trieda neodišla bez ocenenia. Na podujatí súťažilo 20 kolektívov spolu z 25 tried z 11 základných škôl v okrese Rožňava a z Gymnázia P. J. Šafárika v Rožňave. Na podujatí bolo prítomných 343 žiakov so svojimi pedagógmi, 55 animátorov a 55 organizátorov. Na Námestí baníkov v Rožňave a v Domke bolo veselo, deti prejavovali radosť zo svojich úspechov, navzájom sa povzbudzovali, tešili sa z umiestnenia a z cien a skandovali heslo: "Čo sa hýbe, to je živé". Podujatiu predchádzala niekoľkotýždňová príprava a medializácia.

V máji 2023 v súvislosti so Svetovým dňom – pohybom ku zdraviu RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici pod záštitou ÚVZ SR v spolupráci s ostatnými RÚVZ v SR vyhlásil X. ročník kampane „Vyzvi srdce k pohybu“. Kampaň trvala od 15. mája do 16. augusta 2023. Kampaň sme propagovali nami dostupnými spôsobmi a všetky informácie sme elektronicky zaslali do všetkých miest a obcí v okrese Rožňava. Následne sme na RÚVZ so sídlom v

Banskej Bystrici odoslali 23 účastníckych listov. O počte elektronicky zaslaných účastníckych listoch nemáme informáciu.

18 pracovníkov RÚVZ so sídlom v Rožňave sa 22. septembra 2023 zapojilo do aktivity Európskeho týždňa mobility. Na turistickej prechádzke z hostinca Buzgó v Krásnohorskej Dlhej Lúke ku Krásnohorskej jaskyni na severnom svahu Silickej planiny a späť sme spolu po vlastných prešli 50 km. 6 kolegovia prešli na bicykloch z Rožňavy do Krásnohorskej Dlhej Lúky a späť spolu 120km. Každý tak prispel svojou troškou k zníženiu počtu automobilov na cestách a k celkovému zlepšeniu stavu životného prostredia.

V roku 2023 sme pokračovali na spoločnom projekte s firmou Essity Slovakia s.r.o. s názvom Na zdraví záleží. Priamo v závode počas výjazdov PCOPZ sme zamestnancov edukovali na témy pohybovej aktivity, správneho držania tela a zdravého dýchania. Veľkým prínosom tohto projektu bola práca kolegyne - fyzioterapeutky.

Veľký priestor bol pohybovej aktivite a správne držaniu tela venovaný aj počas Rožňavského veľtrhu pre seniorov, kde v spolupráci s Prešovskou univerzitou v Prešove seniorov o význame pohybovej aktivity edukovala študentka odboru fyzioterapia.

V roku 2023 sa realizovali činnosti, ktoré smerovali k príprave špecializovaného poradenského centra optimalizácie pohybovej aktivity od roku 2024 (príprava projektového zámeru pre zakúpenie prístrojov a príprava priestorov).

2. Tabak, alkohol, drogy:

Primárna prevencia látkových a nelátkových závislostí je jednou z nosných tém činnosti nášho oddelenia opierajúc sa najmä o Národný program podpory zdravia pre roky 2021-2030, Národnú protidrogovú stratégiu SR na obdobie rokov 2021-2025, Národný program kontroly tabaku, Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030 a aj Národnú stratégiu SR pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2021-2030.

Počas roka 2023 sme v problematike prevencie závislostí vykonali 32 zdravotno-výchovných aktivít pre 601 osôb zväčša v predproduktívnom veku zo všetkých stredných škôl v okrese a z 8 základných škôl v našom okrese. Významne nám v komunikácii so školami pomáha využívanie interaktívnych online google nástrojov, kde máme vytvorený formulár na prihlasovanie záujmu o jednotlivé témy, vrátane tém prevencie vzniku závislostí. Naďalej pracujeme s edukačnými filmami „Až do dna“, „Kým stúpa dym“ a „Sami“. Aktivity boli zamerané na zníženie škôd spôsobených alkoholom, drogami, tabakovými výrobkami a na prevenciu nelátkových závislostí.

V rámci tejto problematiky sme reflektovali aj významné svetové a európske dni. Pri týchto príležitostiach sme vytvorili, distribuovali a na sociálnych sieťach zdieľali vlastné zdravotno-výchovné materiály a tiež aj materiály dodané z ÚVZ SR, počas Svetového dňa bez tabaku sme pre verejnosť pripravili Deň otvorených dverí, pričom nás navštívilo 7 klientov a navštívili nás aj študenti zo SOŠT v Rožňave. Záujemcom sme ponúkali meranie CO vo vydychovanom vzduchu, krvného tlaku a pulzu, zisťovanie stupňa závislosti na nikotíne a individuálne poradenstvo o možnostiach odvykania od fajčenia.

V roku 2023 sme pokračovali na spoločnom projekte s firmou Essity Slovakia s.r.o. s názvom Na zdraví záleží. V roku 2023 sme sa v rámci tohto projektu zameriavali na prevenciu onkologických ochorení, pričom sme zdôrazňovali významný rizikový faktor fajčenia a užívania alkoholu na vznik týchto ochorení.

Počas roka 2023 boli vo všeobecnom PCOPZ vyšetrení všetci klienti - fajčiari prístrojom smokerlyzer a bolo u nich vykonané zisťovanie závislosti na nikotíne prostredníctvom Fagerstromovho dotazníka. Vo všeobecnom PCOPZ sa u klientov a u ich rodinných príslušníkov vykonávalo individuálne poradenstvo o rizikách nadmerného užívania alkoholu a tabaku

II. Špecifické opatrenia zamerané na najčastejšie vyskytujúce sa chronické neinfekčné ochorenia

1. Kardiovaskulárne ochorenia (ďalej KVO):

V oblasti prevencie chronických ochorení dlhodobo participujeme na pozitívnom ovplyvňovaní zdravotného uvedomenia a zvyšovaní informovanosti obyvateľstva o rizikových faktoroch KVO. V roku 2023 sme sa cielene zamerali na edukáciu prevencie KVO u 175 osôb počas 17 aktivít, zväčša stredoškôľakov. Na tému prevencie srdcovo-cievnych ochorení sme vyhotovili informačný panel, ktorý bol umiestnený vo vstupnej hale RÚVZ. Zároveň sme počas vyšetrení a konzultácií v PCOPZ zameriavali pozornosť u všetkých 195 klientov na prevenciu srdcovocievnych ochorení.

2. Diabetes mellitus (ďalej DM):

Vytvorenie podmienok pre realizáciu zdravého životného štýlu a racionalizácia životného štýlu podľa NPPZ patria k základným formám prevencie DM. Činnosť v tomto smere vykazujeme najmä v bodoch 9.2 a 9.4. Prevencii ochorenia DM, ako problému s vysokou prevalenciou a vážnymi dôsledkami sme sa zaoberali počas Svetového dňa diabetu. Zrealizovali sme spolu 16 zdravotno-výchovných aktivít, z toho 11 v 2 stredných školách a 5 aktivít v 4 základných školách spolu pre 312 detí a adolescentov. Zároveň sme na našich sociálnych sieťach zdieľali infografiku k tejto téme. Počas Rožňavského veľtrhu pre seniorov bola vytvorená možnosť zisťovania glykémie a následnej intervencie o prevencii ale aj optimalizácii životného štýlu pre návštevníkov podujatia. Tiež sme počas vyšetrení a konzultácií v PCOPZ zameriavali pozornosť u všetkých 195 klientov na prevenciu DM.

3. Vybrané nádorové ochorenia:

Prevenciou vybraných nádorových ochorení sme sa dôsledne zaoberali počas celého hodnoteného obdobia. Svetový deň rakoviny sme si pripomenuli vytvorením vlastnej infografiky, ktorú sme uverejnili na našej webovej stránke a na sociálnych sieťach. Na prevenciu onkologických ochorení bol zameraný aj spoločný projekt s firmou Essity Slovakia s.r.o., Gemerská Hôrka počas výjazdov PCOPZ a aj počas ďalších zdravotno-výchovných aktivít. Spolu sme pre 448 obyvateľov okresu vykonali 26 aktivít, z toho pre 32 žiakov na 1 ZŠ, pre 361 adolescentov v 3 SŠ a 6 aktivít pre 55 dospelých osôb.

V spolupráci s oddelením epidemiológie sme sa podieľali na realizácii projektu PERCH (MZ SR) a to distribúciou informácie o prieskume Očkovanie proti HPV (Prieskum potrieb u zdravotníkov v rámci odbornej prípravy v oblasti komunikácie a poradenstva v oblasti očkovania pre zdravotníkov, prieskum Informácie o zaočkovanosti detí a tiež názor na očkovanie proti HPV u rodičov detí vo veku 9-15 rokov).

V rámci pokračujúcej HPV kampane, realizovanej v roku 2022 sme v spolupráci s oddelením epidemiológie začali v marci 2023 realizovať pilotný projekt HPV ambasádor. Cieľovou skupinou projektu boli žiaci na Gymnáziu P. J. Šafárika v Rožňave. Po prípravných stretnutiach sme u 180 žiakov (41% z celkového počtu) vykonali vstupný monitoring zdravotného uvedomenia z oblasti infekcie HPV a očkovaniu proti tejto infekcii. Priebežne sme si v spolupráci so školou vytypovali 12 HPV ambasádorov, ktorí na RÚVZ absolvovali k danej téme niekoľko teoretických školení a praktických tréningov. Následne HPV ambasádori vykonali v každej triede ich školy zdravotno-výchovnú aktivitu na túto tému. Metódy práce volili podľa vekovej skupiny, záujmov jednotlivých kolektívov. V praxi si tak HPV ambasádori odskúšali, čo je efektívne, čo treba doplniť, alebo naopak, ktorú metódu vôbec nie je vhodné používať. Po ukončení intervencií bol výstupný monitoring realizovaný u 164 (37%) žiakov. Z analýzy vstupného a výstupného monitoringu sme mohli skonštatovať výraznú pozitívnu zmenu vedomostí a postojov a teda projekt prostredníctvom HPV ambasádorov pokračuje v roku 2024 na všetkých stredných školách v meste Rožňava. Pre

potreby HPV ambasádorov a aj pre širokú odbornú a laickú verejnosť sme pripravili vlastný videospot zameraný na očkovanie proti HPV. Spot sme v decembri 2023 po zmene vekovej indikácie očkovania aktualizovali.

U všetkých 195 klientov vyšetrených v PCOPZ sme sa zameriavali na zníženie rizikových faktorov, ktoré môžu prispievať k vzniku onkologických ochorení.

B) Preventívne opatrenia zamerané na znížovanie výskytu infekčných ochorení

Aktivity zamerané na znížovanie výskytu infekčných ochorení sme opísali v predchádzajúcej kapitole v súvislosti s prevenciou infekcie HPV.

Ďalej sme k prevencii sexuálne prenosných ochorení zrealizovali spolu 16 aktivít pre 266 osôb, z toho pri príležitosti Svetového dňa proti HIV/AIDS pre 43 žiakov na 1 ZŠ a pre 194 adolescentov na 3 SŠ v našom okrese.

Význam očkovania vysvetľujeme pri všetkých ďalších aktivitách, ktoré čo i len okrajovo zasahujú do tejto témy.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022-2030

Všetky aktivity oddelenia v hodnotnom období v oblasti zvýšenia pohybovej aktivity súviseli najmä s plnením nasledovných aktualizovaných programov: Národného programu podpory zdravia v SR, Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky a Národného akčného plánu v prevencii obezity. Na podporu a propagáciu pohybovej aktivity (pravidelnej a primeranej) a na zvyšovanie uvedomenia obyvateľstva o zdravom životnom štýle pracovníci oddelenia PZaVKZ uskutočnili aktivity, pri ktorých sa využili všetky nasledovné formy zdravotno-výchovného pôsobenia: zdravotno-výchovné materiály sme uverejnili na webovej stránke nášho RÚVZ, na facebookovej a instagramovej stránke RÚVZ, zaslaním týchto informácií na všetky mestské a obecné úrady v okrese, do základných a stredných škôl v okrese, do ambulancií praktických lekárov pre dospelých a pre deti a dorast a zaslaním elektronicky dostupným spolupracujúcim subjektom. Na témy súvisiace so zvýšením pohybovej aktivity boli vytvorené tri informačné panely umiestnené vo vstupnej hale RÚVZ a tiež na Námestí baníkov v Rožňave počas 8. ročníka podujatia Čo sa hýbe, to je živé. Hlavným zámerom týchto aktivít bolo poukázať na význam pohybovej aktivity a jej priaznivý vplyv na zdravie, ak je pravidelnou súčasťou spôsobu života. Okrem uvedených aktivít boli v hodnotenom období na zvýšenie a udržanie optimálnej pohybovej aktivity zrealizované ďalšie 4 aktivity pre 644 osôb (osoby v predproduktívnom, produktívnom a poproduktívnom veku).

V roku 2023 sa individuálne poradenstvo zdravého životného štýlu vrátane odporúčenia optimálnej pohybovej aktivity v rámci činnosti všeobecného PCOPZ poskytlo 195 klientom

Vo februári 2023 sme v súvislosti s nedostatkom pohybovej aktivity vo všetkých vekových skupinách a s nepriaznivými ukazovateľmi zdravia obyvateľov nášho okresu (vysoký výskyt nadváhy, obezity, nádorových a srdcovocievnych ochorení, ochorení pohybového aparátu a ďalších chronických neinfekčných ochorení) oslovili všetky obce a mestá a tiež aj športové ustanovizne v našom okrese, aby sme im pomohli spropagovať nekomerčné pohybové aktivity, ktoré plánovali v roku 2023 organizovať (turistické aktivity, preteky, nekomerčné turnaje, športové dni a iné). Naša iniciatíva mala za cieľ zlepšenie informovanosti o aktivitách, na ktorých ľudia vykonávajú pohybovú aktivitu a aj priame zvýšenie pohybových aktivít pre obyvateľov nášho okresu. Žiaľ, o túto iniciatívu prejavilo záujem len minimum samospráv a športové kluby nám dokonca pri tejto príležitosti vytýkali nezáujem štátu o podporu športu.

V rámci 1. ročníka Dňa otvorených dverí na RÚVZ so sídlom v Rožňave bolo 90 študentov zo všetkých stredných škôl v okrese edukovaných aj o význame pohybovej aktivity.

V spolupráci so zariadením sociálnych služieb Jasanima v Rožňave sme realizovali malý regionálny projekt s názvom Cesta zdravia. Cieľovou skupinou boli 17 klienti z tohto zariadenia. V rámci projektu boli u nich vykonané antropometrické merania, zrealizované 2 zdravotno-výchovné aktivity zamerané na pohybovú aktivitu a výživu a následne títo klienti pod dohľadom ich odborného personálu mali upravovať svoj životný štýl, vrátane optimalizácie pohybovej aktivity a pohybových návykov. Kontrolné merania a ďalšie pokračovanie projektu bude prebiehať v roku 2024.

Nepriaznivý trend nárastu nadváhy, obezity a celkového nezdravého spôsobu života zaznamenávame aj u detí. S cieľom upriamania pozornosti na pohyb, ako hlavnej a nevyhnutnej podmienky života sa dňa 25.05.2023 na Námestí baníkov v Rožňave uskutočnil ôsmy ročník súťažného športového podujatia "Čo sa hýbe, to je živé". Cieľovou skupinou tohto podujatia boli triedne kolektívy 5. a 6. ročníkov základných škôl a primáni z gymnázia v okrese Rožňava. Ambasádorom podujatia bol známy ultrabežec Ing. Patrik Milata. Jeho prístupom k pohybu a aj jeho úspechmi sa mohli motivovať všetci prítomní.

Projekt zastrešoval Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Rožňave v spolupráci s Mestom Rožňava, Domkou - Združením saleziánskej mládeže v Rožňave, Centrom voľného času v Rožňave, Slovenským červeným krížom - úzs Rožňava, Východoslovenskou vodárenskou spoločnosťou, a.s. Košice, závod Rožňava, Okresným riaditeľstvom Policajného zboru v Rožňave, Územnou organizáciou dobrovoľnej požiarnej ochrany SR Rožňava, Mestskou políciou v Rožňave, Centrum poradenstva a prevencie v Rožňave a Základnou umeleckou školou v Rožňave. Významnou mierou sa na podujatí podieľalo 55 animátorov zo všetkých stredných škôl v Rožňave (Gymnázium Pavla Jozefa Šafárika - Pavol Jozef Šafárik Gymnázium Rožňava, Stredná zdravotnícka škola - Egészségügyi Középiscola Rožňava, Obchodná akadémia Rožňava, Stredná odborná škola technická Rožňava a Stredná odborná škola obchodu a služieb Rožňava) a zo Základnej umeleckej školy v Rožňave. Animátori zabezpečovali súťažné a nesúťažné aktivity, zdravotnícku hliadku a pitný režim. Na podujatí sme chceli propagovať finančne nenáročné pohybové činnosti, ktoré je možné vykonávať kedykoľvek a kdekoľvek. 20 triednych kolektívov s originálnymi menami (Štítnickí gumkáči, Štítnické hviezdičky, Vytrvalci, Rejdovskí machri, Plešiveckí diabli, Svetielka, Malí bežári, Zlatí dravci, Mravce zo Zlatej, Pionierske žubrienky, Krásnohorskí vlci, Krásnohorskí draci, Krásnohorské hviezdy, Kakavko gangstri, Hraškovia, Rozprávkoví bojovníci, Športové hviezdy, Južní frajeri, Príma bežci, Brzotínske šelmy) súťažilo na týchto pripravených 20 súťažných pohybových a vedomostných stanovištiach: 1. Rožňava – skladačka, 2. Koordinácia, 3. Prenášanie, 4. Fúrik, 5. Logo podujatia, 6. Granáty, 7. Kvíz, 8. Beh, 9. Ošetrovanie zranenia, 10. KPR, 11. Vedomostná súťaž, 12. Kolky, 13. Kliky, 14. Drepy, 15. Veľké nohy, 16. Basketbalový kôš, 17. Futbalová bránka, 18. Hokejbalová bránka, 19. Kuželkové stanovište a Hasičská štafeta. Zároveň sa všetci mohli zapojiť aj do nesúťažných aktivít (preťahovanie lanom, maľovanie na tvár, kalčeto v Domke, ukážky z činnosti športových klubov – Olympijský klub Gemer, Mestský futbalový klub a Judo klub pri TJ Elán Rožňava, ukážka vozidiel mestskej a štátnej polície. Tradičnou nosnou myšlienkou podujatia je snaha o odmenenie každého súťažiaceho kolektívu a zároveň sa mnoho rokov snažíme o to, aby všetky ceny boli spojené s následným vykonávaním pohybovej aktivity. Vďaka našim partnerom, ktorí pochopili aktuálnosť myšlienky, deti bojovali o 20 zaujímavých cien (niektoré ceny pozostávali z dvoch samostatných cien), pričom žiadna trieda neodišla bez ocenenia. Na podujatí súťažilo 20 kolektívov spolu z 25 tried z 11 základných škôl v okrese Rožňava a z Gymnázia P. J. Šafárika v Rožňave. Na podujatí bolo prítomných 343 žiakov so svojimi pedagógmi, 55 animátorov a 55 organizátorov. Na Námestí baníkov v Rožňave a v Domke bolo veselo, deti

prejavovali radosť zo svojich úspechov, navzájom sa povzbudzovali, tešili sa z umiestnenia a z cien a skandovali heslo: „Čo sa hýbe, to je živé“. Podujatiu predchádzala niekoľkotýždňová príprava a medializácia.

V máji 2023 v súvislosti so Svetovým dňom – pohybom ku zdraviu RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici pod záštitou ÚVZ SR v spolupráci s ostatnými RÚVZ v SR vyhlásil X. ročník kampane „Vyzvi srdce k pohybu“. Kampaň trvala od 15. mája do 16. augusta 2023. Kampaň sme propagovali nami dostupnými spôsobmi a všetky informácie sme elektronicky zaslali do všetkých miest a obcí v okrese Rožňava. Následne sme na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici odoslali 23 účastníckych listov. O počte elektronicky zaslaných účastníckych listoch nemáme informáciu.

18 pracovníkov RÚVZ so sídlom v Rožňave sa 22. septembra 2023 zapojilo do aktivity Európskeho týždňa mobility. Na turistickej prechádzke z hostinca Buzgó v Krásnohorskej Dlhej Lúke ku Krásnohorskej jaskyni na severnom svahu Silickej planiny a späť sme spolu po vlastných prešli 50 km. 6 kolegovia prešli na bicykloch z Rožňavy do Krásnohorskej Dlhej Lúky a späť spolu 120km. Každý tak prispel svojou troškou k zníženiu počtu automobilov na cestách a k celkovému zlepšeniu stavu životného prostredia.

V roku 2023 sme pokračovali na spoločnom projekte s firmou Essity Slovakia s.r.o. s názvom Na zdraví záleží. Priamo v závode počas výjazdov PCOPZ sme zamestnancov edukovali na témy pohybovej aktivity, správneho držania tela a zdravého dýchania. Veľkým prínosom tohto projektu bola práca kolegyne - fyzioterapeutky.

Veľký priestor bol pohybovej aktivite a správne držaniu tela venovaný aj počas Rožňavského veľtrhu pre seniorov, kde v spolupráci s Prešovskou univerzitou v Prešove seniorov o význame pohybovej aktivity edukovala študentka odboru fyzioterapia.

V roku 2023 sa realizovali činnosti, ktoré smerovali k príprave špecializovaného poradenského centra optimalizácie pohybovej aktivity od roku 2024 (príprava projektového zámeru pre zakúpenie prístrojov a príprava priestorov).

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030

Vzhľadom k tomu, že Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023-2030 vychádza z Národného programu kontroly tabaku z roku 2007 a jeho hlavnou víziou je zníženie počtu fajčiarov a s tým súvisiacich ochorení a verejných výdavkov na liečbu, odborní pracovníci oddelenia venovali jeho napĺňaniu maximálne úsilie. Vykonávali sme aktivity zamerané na prevenciu fajčenia a užívania tabakových a súvisiacich (vrátane novovznikajúcich) produktov prostredníctvom edukácie na základných a stredných školách. Spolu sme zrealizovali 18 aktivít pre 318 detí a adolescentov na 9 ZŠ a v 2 SŠ v našom okrese.

Počas Svetového dňa bez tabaku sme pre verejnosť pripravili Deň otvorených dverí poradenského centra na odvykanie od fajčenia, pričom nás navštívilo 7 klientov a navštívili nás aj študenti zo SOŠT v Rožňave. Záujemcom sme ponúkali meranie CO vo vydychovanom vzduchu, krvného tlaku a pulzu, zisťovanie stupňa závislosti na nikotíne a individuálne poradenstvo o možnostiach odvykania od fajčenia. Opakovane nás nenavštívil ani jeden z týchto klientov a taktiež nás nikto nekontaktoval na základe dovolania sa na Linku pomoci na odvykanie od fajčenia. V roku 2023 sme túto linku neobsluhovali.

Počas roka 2023 boli vo všeobecnom PCOPZ vyšetrení všetci klienti - fajčiari prístrojom smokerlyzer a bolo u nich vykonané zisťovanie závislosti na nikotíne prostredníctvom Fagerstromovho dotazníka. Vo všeobecnom PCOPZ sa u klientov vykonávalo individuálne poradenstvo o rizikách nadmerného užívania tabaku s možnosťou

pomoci v poradenskom centre na odvykanie od fajčenia. Túto možnosť však klienti nevyužili a efekt našej jednorázovej intervencie dokážeme zhodnotiť až pri kontrolnom vyšetrení.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Primárna prevencia látkových a nelátkových závislostí je jednou z nosných tém činnosti nášho oddelenia opierajúc sa okrem Národnej protidrogovej stratégie slovenskej republiky na obdobie rokov 2021-2025 s výhľadom do roku 2030 aj o Národný program podpory zdravia pre roky 2021-2030, Národný program kontroly tabaku, Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030 a aj Národnú stratégiu SR pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2021-2030.

Počas roka 2023 sme v problematike prevencie závislostí vykonali 32 zdravotno-výchovných aktivít pre 601 osôb zväčša v predproduktívnom veku zo všetkých SŠ v okrese a z 8 ZŠ v našom okrese. Významne nám v komunikácii so školami pomáha využívanie interaktívnych online google nástrojov, kde máme vytvorený formulár na prihlasovanie záujmu o jednotlivé témy, vrátane tém prevencie vzniku závislostí. Naďalej pracujeme s edukačnými filmami „Až do dna“, „Kým stúpa dym“ a „Sami“. Aktivity boli zamerané na zníženie škôd spôsobených alkoholom, drogami, tabakovými výrobkami a na prevenciu nelátkových závislostí.

V rámci tejto problematiky sme reflektovali aj významné svetové a európske dni. Pri týchto príležitostiach sme vytvorili, distribuovali a na sociálnych sieťach zdieľali vlastné zdravotno-výchovné materiály a tiež aj materiály dodané z ÚVZ SR, počas Svetového dňa bez tabaku sme pre verejnosť pripravili Deň otvorených dverí poradenského centra na odvykanie od fajčenia, pričom nás navštívilo 7 klientov a navštívila nás aj trieda študentov zo SOŠT v Rožňave. Záujemcom sme ponúkali meranie CO vo vydychovanom vzduchu, krvného tlaku a pulzu, zisťovanie stupňa závislosti na nikotíne a individuálne poradenstvo o možnostiach odvykania od fajčenia.

V roku 2023 sme pokračovali na spoločnom projekte s firmou Essity Slovakia s r. o. s názvom Na zdraví záleží. V danom roku sme sa zameriavali na prevenciu onkologických ochorení, pričom sme zdôrazňovali významný rizikový faktor fajčenia a užívania alkoholu na vznik týchto ochorení.

Počas roka 2023 boli vo všeobecnom PCOPZ vyšetrení všetci klienti – fajčiari prístrojom smokerlyzer a bolo u nich vykonané zisťovanie závislosti na nikotíne prostredníctvom Fagerstromovho dotazníka. Vo všeobecnom PCOPZ sa u klientov vykonávalo individuálne poradenstvo o rizikách nadmerného užívania alkoholu a tabaku a v ojedinelých prípadoch aj o rizikách vzniku ďalších látkových ale i nelátkových závislostí.

Aktivity zamerané na prevenciu závislostí sa dotýkali aj bezpečnosti cestnej premávky a obsahovo napĺňali úlohy z Národnej stratégie Slovenskej republiky pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2021 – 2030.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Senici**

1. ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1

Plnenie akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky (NEHAP V.)

Plnenie tejto úlohy sa zatiaľ nerealizovalo, jej plnenie bude vykonávané na základe usmernenia gestora.

Zhodnotenie plnenia Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky

Oddelenie hygieny životného prostredia a zdravia v rámci svojej činnosti sleduje a monitoruje niektoré zložky životného prostredia uvedené v dokumente NEHAP V. Jedná sa predovšetkým o monitorovanie kvality pitnej vody a vody na kúpanie. V oblasti pitnej vody sa monitorovala kvalita pitnej vody vo verejných vodovodoch. V roku 2023 bola v spádovom území RÚVZ so sídlom v Senici sledovaná kvalita pitnej vody na spotrebisku v 45 mestách a obciach. Na základe dlhodobých poznatkov, tak o verejných vodovodoch ako i počte zásobovaných obyvateľov bol vyhotovený celoročný plán odberov vzoriek pitných vôd. Celkovo bolo vykonaných 76 analýz vzoriek pitných vôd. V rámci monitoringu kvality pitnej vody bolo odobratých spolu 75 vzoriek pitnej vody, v minimálnej analýze 63 vzoriek a v úplnej analýze 12 vzoriek pitnej vody vo verejných vodovodoch okresov Senica a Skalica. V rámci štátneho zdravotného dozoru bola odobratá 1 vzorka pitnej vody.

Kontrola kvality vody na kúpanie na vykonávala počas kúpaciej sezóny 2023 a priebežne počas celého roka. V roku 2023 bolo odobratých 6 vzoriek vody určenej na kúpanie (lokalita Rekreačná oblasť Kunovská priehrada Sobotište), 6 vzoriek vôd na prírodných vodných plochách, 24 vzoriek vody z umelého kúpaliska s celoročnou prevádzkou a 16 vzoriek vody na kúpanie z umelých kúpalísk so sezónnou prevádzkou. Celkovo bolo odobratých 52 vzoriek vôd.

1.2

Protokol o vode a zdraví - nastavenie nových národných cieľov

Do plnenia tejto úlohy nie sme zapojení.

1.3

Ľudský biomonitring - sledovanie zát'áže skupín obyvateľstva vybraným chemickým faktorom v životnom prostredí

Do plnenia tejto úlohy zatiaľ nie sme zapojení, plnenie na základe usmernenia gestora.

1.4

Mapovanie prítomnosti baktéria rodu legionella v ubytovacích zariadeniach

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Senici sa podieľal na plnení 2. etapy úlohy vyplývajúcej z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.), zameranej na stanovenie prítomnosti baktérií rodu Legionella vo vybraných ubytovacích zariadeniach. Na plnenie úlohy „Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach“ bol vybraný Hotel Centráľ Ensana Health Spa, 906 03 Smrdáky. Odber vzoriek pitnej a teplej vody + stery sa bude realizovať v roku 2024. Diagnostiku legionel v odobratých vzorkách v súlade s najnovšími technickými normami

bude zabezpečovať Laboratórium Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Trnave.

1.5

Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách

V rámci úloh vyplývajúcich z projektu Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách je aj monitoring prítomnosti pesticídov v pitnej vode v zdrojoch spadajúcich pod veľké zásobovacie oblasti (VZO).

RÚVZ so sídlom v Senici na stanovenie pesticídov a ich metabolitov v pitnej vode odobral v 28. kalendárnom týždni 2023 5 vzoriek pitných vôd na kohútiku z odberných miest VZO - ZO Holíč-Skalica, ZO Kúty, ZO Senica, ZO Šaštín-Stráže a ZO Borský Mikuláš. Analýza vzoriek vôd na prítomnosť pesticídov prebiehala v laboratóriách Úradu verejného zdravotníctva SR Bratislava. V jednej vzorke pitnej vody zo ZO Kúty, odberné miesto Kúty, D.Š. Heska, MŠ bolo potvrdené prekročenie NMH pre relevantný metabolit acetochlór ESA (0,107 µg/l). Situácia s potvrdeným prekročením NMH pre relevantný metabolit acetochlór ESA vo vzorke pitnej vody, ktorá bola odobratá dňa 13.07.2023 v ZO Kúty, D.Š. Heska, MŠ bola riešená s BVS, a.s. dodávateľom pitnej vody a zároveň aj s ÚVZ SR Bratislava.

BVS mala vykonaný odber vzorky dňa 10.07.2023 z odberného miesta ÚV Kúty, upravená voda, smer Kúty-Brodské, kde bola hodnota parametra acetochlór ESA (výsledok = 81,2 mg/l). Výsledky analýzy odobratej vzorky vody vyhovelí požiadavkám vyhlášky MZ SR č. 91/2023 Z. z. (pitná voda). Zároveň bol prevádzkou vykonaný preventívny plošný preplach v obci Kúty. BVS, a. s. vykonala opakované odbery vzorky vody na troch odberných miestach:

- Kúty, Dr. Štefana Heska 921, MŠ, najbližší hydrant,
- Kúty, Nám. Radlinského 981, OÚ, najbližší hydrant,
- Kúty, Brnenská ulica č. 547/179, hydrant.

Odbery boli vykonané v rámci rozvodnej siete BVS, a.s. Výsledky vzoriek vody v sledovanom ukazovateli acetochlór ESA vyhovelí požiadavkám vyhlášky MZ SR č. 91/2023 Z. z..

RÚVZ so sídlom v Senici na základe potvrdeného prekročenia NMH pre relevantný metabolit acetochlór ESA vo vzorke vody odobratej dňa 13.07.2023 vykonal kontrolný odber vzorky pitnej vody dňa 27.09.2023 v blízkosti predmetného odberného miesta - Kúty, Nám. Radlinského 981, OÚ. Bolo potvrdené prekročenie NMH pre relevantný metabolit acetochlór ESA (0,110 µg/l). Protokol vzorky vody so stanoviskom bol zaslaný prevádzkovateľovi vodovodu na vyjadrenie a podanie informácie ohľadom riešenia vzniknutej situácie. S plnením úlohy sa pokračuje v roku 2024.

1.6

Manažment rizík domových rozvodných systémov

Do plnenia tejto úlohy nie sme zapojení.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN
2.1	ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici,
	RÚVZ v SR	Rok 2023 a ďalšie roky
2.1.1	<i>Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)</i>	
2.1.2	<i>Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické</i>	
2.1.3	<i>Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém</i>	
2.1.4	<i>Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2</i>	
2.2	INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI	ÚVZ SR
	RÚVZ v SR	Rok 2023 a ďalšie roky
2.2.1	<i>Zdravé pracoviská</i>	
2.2.2	<i>Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci</i>	

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Vyhodnotenie

V rámci plnenia stanovenej úlohy bolo v roku 2023 vydaných 12 rozhodnutí o rizikových prácach, v 10 organizáciách boli rizikové práce prehodnotené, v 2 organizáciách boli zrušené. V rámci výkonu ŠZD bolo vykonaných 12 previerok zameraných na rizikové práce ukončených záznamom. V roku 2023 sme evidovali v okresoch v pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Senici 2004 zamestnancov v riziku, z toho 444 žien. Prevládajúcim rizikovým faktorom je hluk s počtom zamestnancov 1568, z toho 135 žien. Oproti roku 2022 opäť poklesol počet zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s faktorom hluk, kde prišlo k poklesu celkového počtu zamestnancov o 356 z toho 12 žien a s chemickým faktorom o 160 zamestnancov z dôvodu ukončenia prevádzky Ťažobného úseku Čáry firmy Hornonitrianske bane Prievidza a.s. Prievidza. Poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov bolo overované 20 kontrolnými listami informovanosti zamestnancov typu H (hluk) a 15 typu R (bremená). Sankcie za

neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce neboli uložené.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z veľmi toxických a toxických látok a zmesí

Vyhodnotenie

V rámci plnenia tejto úlohy sa zameriavame na uplatňovanie Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 355/2006 Z.z o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov.

V roku 2023 sme v rámci výkonu ŠZD vykonali 15 previerok, bolo vydaných 15 rozhodnutí na uvedenie priestorov do prevádzky.

V roku 2023 sme nezaznamenali mimoriadnu (havarijnú) situáciu v pracovnom ani životnom prostredí.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Vyhodnotenie

Uplatňovanie požiadaviek Nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z.z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a Nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z.z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci realizujeme prostredníctvom výkonu ŠZD. V okrese Skalica sú určené rizikové práce – práca s cytostatikami vo Fakultnej nemocnici AGEL Skalica a.s. Skalica v profesii lekár (2/2), zdravotná sestra (6/6), vedúci farmaceut (2/2) a farmaceutický laborant (1/1).

V okresoch Senica a Skalica evidujeme firmy, v ktorých sa pracuje s karcinogénnymi látkami v laboratóriách (IKO Sales International NV Senica, Fortaco s.r.o. Holíč, Indorama Ventures Mobility Moravia a.s., Senica, Syrářeň Havran a.s. Senica, MAHLE Behr Senica s.r.o.) a menšie firmy, ktoré spracovávajú tvrdé drevo. V roku 2023 sme evidovali jednu firmu v našej pôsobnosti PALKOVIČ – SK, s.r.o. Hlboké, ktorá má oprávnenie na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb a tieto činnosti vykonávala. Vydali sme 62 rozhodnutí na odstraňovanie stavebných materiálov s obsahom azbestu 13 firmám, ktoré sú oprávnené vykonávať odstraňovanie azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest (Concret s.r.o., Boleráz, DBS Slovakia spol. s r.o. Zohor, AZBESTGROUP s.r.o. Bratislava, GREENLIKVID s.r.o., Folkušová, MARTBEST s.r.o., Poprad, PALKOVIČ – SK, s.r.o. Hlboké, DILMUN SYSTEM, s.r.o., Bratislava, STREŠNÉ CENTRUM TOMÁŠ MOLNÁR, s.r.o., Sereď, LIVING LIGHT spol. s r. o., Zeleneč, ALMI-ECO, s.r.o., Nitra, LUKYSTAV, s.r.o., Dolná Streda, IPK, s.r.o., Bratislava, NOVÁK IMRICH s.r.o., Košice). V 54 prípadoch sa demontovala strešná krytina a technické objekty na strechách, v 5 prípadoch vetracie a kanalizačné potrubia z azbestových materiálov v bytových jadrách v budovách na bývanie, v 3 prípadoch sa odstraňoval materiál s obsahom azbestu bez demontáže. Firmy odstraňujúce materiály s obsahom azbestu oznámili začatie činnosti v 49 prípadoch.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

Vyhodnotenie

Tejto problematike sa venujeme priebežne, poradenstvo poskytujeme v rámci výkonu ŠZD a konzultácií.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Vyhodnotenie

V priebehu roku 2023 bolo zabezpečené poradenstvo pre zamestnávateľov a zamestnancov najmä v oblasti zdravotných rizík pri práci, škodlivých faktoroch pracovného prostredia za účelom zníženia rizík a zabezpečenia zdravotného dozoru na pracoviskách. Tejto problematike sa venujeme priebežne, poradenstvo poskytujeme v rámci výkonu ŠZD a konzultácií. Aktivity Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci v rámci Európskeho týždňa BOZP sme orientovali na sprístupnenie informačných zdrojov EU-OSHA s aktívnym využitím ich praktických nástrojov pre kampaň „Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“, ktoré boli sprístupnené prostredníctvom internetovej stránky nášho úradu.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITELSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN
3.1	MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI <i>Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“.</i>	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne	31. marec 2025
3.2	MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV <i>Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR.</i>	ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade
	ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade	31. marec 2023
3.3	SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB <i>Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“.</i>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	31. marec 2025
3.4	MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI <i>Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR.</i>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	31. október 2024

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Anotácia

Sol' je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti

vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeljej populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Etapy riešenia

I. Etapa:

1. RÚVZ v sídle kraja odobrať najmenej 10 vzoriek hotových pokrmov (5 vzoriek uzavretý systém a 5 vzoriek verejné stravovanie / každé RÚVZ) (celé obedové menu) a 3 vzorky chleba alebo pekárskych výrobkov (od výrobcov SR) v ZSS na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli.

T: 31. 12. 2024

Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

2. Výsledky spracované podľa komodity v tabuľkovej forme zaslať na RÚVZ so sídlom v Trenčíne v termíne do 30. 01. 2025

Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

II. Etapa

Pripraviť záverečnú správu za SR v termíne do 30. 03. 2025 – RÚVZ so sídlom v Trenčíne v spolupráci s ÚVZ SR.

Výstupy

Záverečná správa - pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov, chleba a pečiva v zariadeniach spoločného stravovania uzatvoreného typu.

Plnenie:

RÚVZ Senica realizoval úlohu v roku 2023 odberom 3 vzoriek hotových pokrmov - 1 vzorka v uzavretom systéme (polievka) a 2 vzorky vo verejnom stravovaní (mäsový pokrm a príloha), ktoré vyhovelí požiadavkám platných právnych predpisov.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Cieľ

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

Gestor

ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Poprade

Anotácia

V súlade s celoeurópskym trendom zameraným na zvyšovanie podielu recyklovaných plastov v PET fľašiach, vyplýva povinnosť výrobcov zvyšovať obsah regranulátu vo finálnych výrobkoch. Z prijatej „Európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve“ vyplýva povinnosť vyššej miery recyklácie a povinné používanie regranulátu v podiele 25% do roku 2025 a v podiele 30% do roku 2030. Z nariadenia Komisie (ES) č. 282/2008 o plastových materiáloch a predmetoch určených na styk s potravinami vyplýva povinnosť vykonávať audit u výrobcov vstupných surovín (regranulát) ako aj finálnych výrobkov (PET fľaše) za účelom overenia možnej migrácie kontaminantov vyplývajúcich z použitých vstupných surovín ako aj degradačných produktov, reakčných produktov, iných NIAS (neúmyselne pridaných látok) a kontrolu efektivity dekontaminačného procesu tak, aby bola zaručená zdravotná bezpečnosť PET fliaš v súlade s čl. 3 nariadenia EP a Rady č. 1935/2004.

Etapy riešenia

I. etapa: január 2021 - december 2022 – metodická príprava monitoringu; zber údajov, zavedenie nových analytických metód a analýzy vzoriek

II. etapa: 31. marec 2023 - záverečná správa

Výstupy

Záverečná správa.

Zistené výsledky sa uplatnia pre cielený výkon úradných kontrol nad touto komoditou výrobkov a príprave informačných materiálov na ochranu zdravia spotrebiteľov.

Ukončenie úlohy

31. december 2022

Záverečná správa

31. marec 2023

Plnenie:

RÚVZ Senica úlohu v roku 2023 nerealizoval.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Anotácia

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

Etapy riešenia

I. etapa: február 2022 - november 2022: odborné – metodická príprava monitoringu; následný zber údajov a analýzy vzoriek, kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) za časové obdobie jedného mesiaca (§ 10 vyhlášky č. 533/2007); dodržiavanie pitného režimu.

II. etapa: 1. štvrťrok 2025 – vyhodnotenie monitoringu - záverečná správa

Výstup

Záverečná správa obsahujúca údaje o úrovni plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) klientov v zariadeniach sociálnych služieb. Výsledky sa uplatnia pre ciele výkon kontrol v týchto typoch zariadení, budú prerokované so zodpovednými prevádzkovateľmi týchto zariadení.

Ukončenie úlohy

31. december 2024

Záverečná správa

31. marec 2025

Plnenie:

V rámci úlohy RÚVZ Senica overoval plnenie povinnosti zabezpečiť výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa OVD v zmysle § 26 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. v 5 zariadeniach pre seniorov a domovoch sociálnych služieb pre dospelých. Súčasťou plnenia úlohy bol odber 5 vzoriek kompletného denného menu na laboratórnu analýzu za účelom posúdenia energetickej a biologickej hodnoty (obsah bielkovín, tukov, cukrov, NaCl) a následne uskutočnenie prepočtu %-neho plnenia OVD vzhľadom na pohlavie a vek prevažnej väčšiny klientov. Kontrola splnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a cukrov bola realizovaná aj prostredníctvom počítačového programu Alimenta, a to pri vyhodnotení 7-dňového jedálneho lístka a 30-dňového jedálneho lístka v jednom zariadení. V zariadení, v ktorom boli na základe laboratórnej analýzy odobratej celodennej stravy zistené väčšie odchýlky od OVD, bola prostredníctvom počítačového programu Alimenta uskutočnená kontrola 30-dňového jedálneho lístka. Výsledné hodnoty 30 - dňového jedálneho lístka spĺňali OVD.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Anotácia

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohy II alebo akákoľvek zložka alebo technologickú pomocnú látku odvodenú z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave;

Etapy riešenia

I. etapa: máj 2022 – máj 2024 - analýza potravín na alergény a posúdenie správnosti označenia.

II. etapa: september 2024 – vyhodnotenie výsledkov a posúdenie správnosti označenia.

Výstupy

Záverečná správa. Informácie o potvrdených alergénoch, ktoré neboli uvedené na potravinách alebo v blízkosti predaja potravín budú vyhodnotené, dôvody, v akom procese či už výroby, manipulácie alebo len označenia došlo k pochybeniu bude riešené. Zistené výsledky budú súčasťou analýzy rizika pre plánovanie úradnej kontroly potravín s ohľadom na obsah alergénov.

Ukončenie úlohy

31. október 2024

Záverečná správa

31. október 2024

Plnenie:

RÚVZ Senica realizoval úlohu odberom 1 vzorky hotového pokrmu (zemiakovo – batátové pyrė) v zariadení spoločného stravovania za účelom laboratórnej analýzy vybraného alergénu – mlieko a následného posúdenia správnosti označenia v jedálnom lístku. Odobratá vzorka

bola doručená do Veterinárneho a potravinového ústavu v Bratislave. Na základe výsledkov laboratórneho vyšetrenia bolo zistené, že prevádzkovateľ zariadenia spoločného stravovania splnil povinnosť správneho označenia alergénov v jedálnom lístku.

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
4.1	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN UKONČENIA
	AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)	ÚVZ SR MZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2025
4.2	PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2023
4.3	ÚRAZY U DETÍ V SR	ÚVZ SR
	NCZI, vybrané regionálne nemocnice ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2023 a ďalej priebežne voliteľne
4.4.	MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2025

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

a) Podpora zdravého štartu do života

Do materských centier boli distribuované edukačné materiály, zamerané na prevenciu obezity.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

V rámci podpory zdravšieho prostredia v školách bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín v zariadeniach školského stravovania vykonaných 51 kontrol. Štátnym zdravotným dozorom vykonaným v školských stravovacích zariadeniach bolo zistené, že sú na požadovanej hygienickej úrovni, strava sa pripravuje v súlade s hygienickými požiadavkami. Zisťovanými nedostatkami sú opotrebovanosť priestorov a zariadení. Diétne stravovanie sa realizuje formou individuálnej donášky stravy, v školských stravovacích zariadeniach sa diétna strava nepripravuje.

V predškolských zariadeniach sa pri výkone štátneho zdravotného dozoru kládol dôraz na zabezpečenie pitného režimu používaním pitnej vody a nesladených nápojov (35 kontrol).

Bolo zistené, že sa preferuje pitná voda bez príchutí alebo balená pramenistá voda (dochutená bylinkami, ovocím), čaje z ponuky schválených MSNaR pre školské stravovanie. Školským zariadeniam boli distribuované edukačné materiály.

c) Poskytovanie nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Aktivity neboli realizované.

d) Podpora pohybových aktivít

V rámci štátneho zdravotného dozoru vykonaného v školských zariadeniach, sa zistilo, že do týždenných rozvrhov hodín na ZŠ na 1. a 2. stupni a SŠ sú zaradené dve hodiny telesnej výchovy. Ani jedna z kontrolovaných škôl neposkytuje možnosť liečebnej telesnej výchovy. Počas prestávok majú žiaci dostatok voľného pohybu (na školskom dvore, chodbách), telovýchovné chvíľky počas vyučovania sa využívajú prevažne na 1. stupni ZŠ (1.a 2. roč.). U žiakov vyšších ročníkov a na SŠ sú obľúbené hlavne u chlapcov rôzne športové krúžky (futbalový, volejbalový basketbalový, posilňovňa a pod.). Postupnou rekonštrukciou telocviční dochádza k zlepšeniu podmienok TV žiakov a študentov. Telocvične a vonkajšie športové plochy (multifunkčné ihriská) na školách využíva mimo vyučovania aj verejnosť, na základe zmluvných vzťahov, čo je zapracované aj v schválených PP. V rámci ŠZD bolo vykonaných 5 kontrol v telovýchovných zariadeniach pre deti a mládež.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

Nerealizoval sa.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Z celkového počtu 16 bufetov v základných a stredných školách bol v roku 2023 vykonaný štátny zdravotný dozor v 11 bufetoch (68,75 %). Z toho v 7 bufetoch neboli zistené nedostatky (63,64%). Nedostatky boli zistené v 4 bufetoch (36,36%) - cukrovinky alebo slané výrobky, najmä slané zemiakové lupienky, slané krekerky alebo slané tyčinky, ktorých podiel na celkovom sortimente presahoval 50 %. Prevádzkovatelia boli upozornení na povinnosť redukcie nevyhovujúceho sortimentu. Sortiment uvedený v § 7 ods. 3 písm. a) bodov 1 – 8 nebol v bufetoch zistený. Pozitívna zmena nastala hlavne v ponuke nápojov. V bufetoch boli zistené nesladené nápoje a ovocné a zeleninové šťavy a nektáre s obsahom pridaného cukru do 5 g/100 ml.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Do riešenia tohto projektu nie sme zapojení.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Aktivity neboli realizované.

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Odpočet plnenia:

Oddelenie epidemiológie RÚVZ so sídlom v Senici prostredníctvom pracovníkov poskytovalo usmernenia v oblasti povinného i odporúčaného očkovania, v postupe pri odmietaní povinného očkovania. Aktuálne informácie týkajúce sa výskytu infekčných ochorení ako aj informácie o prevencii voči nim boli pravidelne uverejňované na web stránke úradu. Očkujúci lekári boli v priebehu roka písomne (e-mail) informovaní o vykonávaní očkovania na základe zaslaného Očkovacieho kalendára na rok 2023, ktorý je k dispozícii na webových stránkach RÚVZ Senica. Pracovníci oddelenia epidemiológie priebežne podávali telefonické konzultácie ohľadom očkovania detskej i dospeljej populácie vrátane konzultácii pred cestou do zahraničia.

V dňoch 23.-29. apríla 2023 bol vyhlásený 18. ročník Európskeho imunizačného týždňa/ European Immunization Week (z angl. ďalej len „EIW 2022“) Hlavné poslanstvo každoročnej kampane aj v roku 2023 vyjadruje slogan „Prevent Protect Immunize“/ „Predchádzať Chrániť Očkovať“. V tejto súvislosti boli na web stránkach RUVZ Senica prezentované články na zdôraznenie významu očkovania a informačný panel v priestoroch RÚVZ Senica.

Kontrola očkovania bola realizovaná v zmysle Odborného usmernenia MZ SR Hlavného hygienika SR v II. polroku 2023 s nasledovnými výsledkami:

Okres Senica - pri základnom očkovaní DTP-HIB-VHB-IPV bola pri kontrole zistená zaočkovanosť 95,4% (ročník 2021), očkovanie proti invazívnym pneumokokovým infekciám 95,4% (ročník 2021), preočkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis a poliomyelitíde 95,2%, (ročník 2016), preočkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis a poliomyelitíde 97,9%, (ročník 2009), základné očkovanie proti osýpkam, parotitíde a rubeole 94,2% (ročník 2021), 98,0%, (ročník 2020) a preočkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde 95,5% (ročník 2011), 97,95% (ročník 2010).

Okres Skalica – pri základnom očkovaní DTP-HIB-VHB-IPV bola pri kontrole zistená zaočkovanosť 97,6% (ročník 2021), očkovanie proti invazívnym pneumokokovým infekciám 97,6% (ročník 2021), preočkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis a poliomyelitíde 94,8% (ročník 2016), preočkovanie proti diftérii, tetanu, pertussis a poliomyelitíde 97,5% (ročník 2009), základné očkovanie proti osýpkam, parotitíde a rubeole 96,5% (ročník 2021), 96,4% (ročník 2020), a preočkovanie proti osýpkam, rubeole a parotitíde, 96,2%. (ročník 2011), 98,0% (ročník 2010).

Neboli zistené nedostatky v dokumentácii očkujúcich lekárov.

Očkovanie novorodencov HBsAg poz. matiek proti VHB sa vykonávalo v zmysle Vyhlášky MZ SR č. 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení vyhlášky MZ SR č. 273/2010 Z. z., 544/2011 Z. z. a Odborného usmernenia na vykonávanie a kontrolu očkovania z 24.3. 2003.

6.2. SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Odpočet plnenia:

Surveillance infekčných chorôb sa podobne ako minulé roky aj v roku 2023 vykonáva priebežne v spolupráci s lekármi prvého kontaktu a odbornými lekármi počas celého roka. V mesačných intervaloch sa vykonáva analýza prenosných ochorení za okresy Senica a Skalica, o ktorom sú informovaní lekári prvého kontaktu, zdravotnícke zariadenia v sídle okresov, regionálna veterinárna a potravinová správa a príslušne susediace regionálne RÚVZ s územím okresu Senica a Skalica vrátane Krajskej hygienickej stanice Brno elektronickou formou. Hlásenia akútnych respiračných ochorení, chrípky a chrípke podobných ochorení sú pravidelne spracovávané týždenne a odborná i laická verejnosť je informovaná o aktuálnej situácii v miestnej tlači a na webových stránkach úradu.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Odpočet plnenia:

Informačný systém EPIS je pravidelne využívaný a sú do neho vkladané údaje o prenosných ochoreniach priebežne počas celého roka. V sledovanom období do 31.12.2023 bolo za okres Senica vložených do systému 1017 údajov a 668 epidemiologických šetrení. Za okres Skalica bolo vložených do systému 1065 údajov a vykonaných 646 epidemiologických šetrení v ohnisku. Systém rýchleho varovania sa plne využíval počas uplynutého obdobia.

Výstupy z programu EPIS slúžia na okamžitú analýzu epidemiologickej situácie, na spracovávanie mesačných výstupov prenosných ochorení a nozokomiálnych nákaz. Späťne sú o epidemiologickej situácii podľa spádových okresov v mesačných intervaloch informovaní všetci VLD a VLDD a odborná zdravotnícka verejnosť. Významnou súčasťou edukácie obyvateľstva je práca v ohniskách nákaz pri výskyte jednotlivých ochorení, kde dôležitou úlohou je aj podanie informácií o prevencii daného ochorenia.

6.4. NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Odpočet plnenia:

V roku 2023 v plnom rozsahu vykonávalo sledovanie a spracovávanie zdravotných dokumentácií pacientov hospitalizovaných vo Fakultnej nemocnici s poliklinikou Skalica ako jediné ústavné zariadenie v našej pôsobnosti. Oddelenie epidemiológie sa podobne ani v roku 2023 nezapojilo sa do projektu HELICS EU. V roku 2023 sme zaznamenali do systému EPIS 222 prípadov nozokomiálnych nákaz na deviatich oddeleniach Fakultnej nemocnice AGEL Skalica a.s. Skalica.

RÚVZ Senica je od r. 2016 zapojený do Európskej surveillance infekcií Clostridium difficile, ktorá sa vykonáva v spolupráci s nemocničným epidemiológom FNŠP Skalica a spádovým mikrobiologickým laboratóriom, v roku 2023 vykazujeme 93 prípadov enterokolitíd zapríčinených Clostridium difficile.

Oddelenie epidemiológie sa zapojilo v súlade s Odporúčaním Rady EÚ z 9.6.2009 o bezpečnosti pacienta vrátane prevencie a kontroly nemocničných infekcií č. 2009/151/01 vo Fakultnej nemocnici AGEL Skalica a.s. Skalica v období mesiaca máj 2023 do tretieho bodového prevalenčného sledovanie nozokomiálnych nákaz a užívania antibiotík v nemocniciach poskytujúcich akútnu zdravotnú starostlivosť (BPS). Celkovo bolo spracovaných 95 hospitalizovaných pacientov z desiatich oddelení nemocnice zahrnutých do sledovania.

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Odpočet plnenia:

V roku 2023 počas aktuálnej epidemiologickej situácii vo výskyte chrípky počas chrípkovej sezóny boli informovaní členovia Protiepidemickej komisie zriadenej pri RÚVZ. Údaje o aktuálnej epidemiologickej situácii a prípadných opatreniach pri výskyte ochorení boli zasielané lekárom primárneho kontaktu a riaditeľom nemocníc v spádovom území alebo uverejnené na web stránke RÚVZ so sídlom v Senici.

V surveillance SARI sme spolupracovali najmä s ÚVZ SR v Bratislave - NRC pre chrípku, s FNŠP Skalica, sentinelovými lekármi, LSPP a so všetkými lekármi prvého kontaktu.

Za sledované obdobie bolo zaznamenaných a zaevidovaných 2082 potvrdených prípadov ochorenia v pôsobnosti dvoch okresov RÚVZ Senica .

V pravidelných intervaloch sme spracovávali údaje a informácie o epidemiologickej situácii v okresoch v pôsobnosti RÚVZ Senica a zúčastňovali sa zasadnutí pandemického strediska pri krízovom štábe v sídle kraja a zasadaní v rámci okresov Skalica a Senica.

Monitoring odpadových vôd na koronavírus SARS-CoV-2 pokračoval realizovaním v okrese Senica a Skalica aj v roku 2023 v týždenných intervaloch. Od mesiaca júl 2023 bol vykonávaný odber na základe usmernenia len z ČOV Senica. Celkovo v roku 2023 bolo vyšetrených 53 vzoriek odpadových vôd z ČOV Senica a Skalica. Vo všetkých vzorkách bola detegovaná prítomnosť vírusu SARS-CoV-2. Analýzu vzoriek vykonáva NRC pre mikrobiológiu životného prostredia na ÚVZ SR v Bratislave.

V súlade s úlohou vyplývajúcou z usmernenia Úradu verejného zdravotníctva SR Bratislava , týkajúce sa zákona 180/2014 Z.z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov znení neskorších predpisov na účely vyznačenia prekážky voliť podľa §4 volebného zákona vo veci konania referenda na základe petície občanov prijatej 24.08.2022 a konaného 21.01.2023 sme spolupracovali s obcami, zasielali zoznamy voličov, ktorým bolo z dôvodu ochorenia COVID-19 zákonom ustanovené obmedzenie slobody z dôvodov ochrany verejného zdravia a zabezpečovali informačnú pohotovosť pre obce.

6.6. ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Odpočet plnenia:

V spádovom území RÚVZ Senica sa v roku 2023 odoberali vzorky odpadovej vody podľa časového harmonogramu stanovených odberov NRC ÚVZ SR Bratislava. Vzorky odpadových vôd boli paralelne odoberané z dvoch odberových miest čističiek odpadových vôd v Skalici (7 vzoriek) a v Senici (7 vzoriek), s negatívnym výsledkom vzhľadom na enterovírusy. V sledovanom období neboli v spádových okresoch RÚVZ Senica hlásené prípady akútnej chabej parézy.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

Odpočet plnenia:

Oddelenie epidemiológie RUVZ Senica v roku 2023 nezabezpečovalo realizáciu projektu aktivitou „Prevencia HIV/AIDS“ formou interaktívneho projektu „Hrou proti AIDS“.

Ku Svetovému dňu boja proti AIDS bola zabezpečená informovanosť o problematike HIV/AIDS formou informačných panelov a plagátov na RÚVZ Senica, edukačné materiály na webovej stránke RÚVZ Senica.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

Odpočet plnenia:

V roku 2023 poradňa očkovania poskytovala informácie priebežne o povinnom, odporúčanom očkovaní, ochoreniach preventabilných očkovaním, kontraindikáciách a nežiadúcich účinkoch očkovania, taktiež informácie pred cestou do zahraničia. Poradne využívali aj v tomto roku viac zdravotnícki pracovníci. Otázky boli smerované k kontraindikáciám očkovania a doočkovania detí jednotlivými očkovacími látkami pri prekročení doporučenej schémy očkovania, prípadne pri presťahovaní sa z krajín EU a mimo EU. Záujem zo strany laickej verejnosti sa zvýšil oproti predchádzajúcemu roku vzhľadom na možnosť cestovania a pobytu počas zahraničných dovolení, najmä v prípadoch dovolenkového cestovania do exotických krajín, prípadne dlhodobých študijných pobytov študentov a práce v zahraničí.

6.9. OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Odpočet plnenia:

Oddelenie epidemiológie sa v priebehu roka plne oboznamovalo s projektom v oblasti epidemiológie so zameraním na optimalizáciu výkonov štátneho zdravotného dozoru a prácu v upravenom epidemiologickom informačnom systéme EPIS formou účasti na webinároch. Prezentované postupy a činnosti realizovalo v súlade stanovených úkonov a realizácií zo školení a uplatňovalo ich v praxi pri výkone štátneho zdravotného dozoru a pri evidencii prenosných ochorení v upravenom epidemiologickom informačnom systéme EPIS s postupným zakomponovaním nových požiadaviek vo všetkých častiach systému vrátane analytických nástrojov a výstupov.

9. ODDELENIE VÝCHOVY K ZDRAVIU

- 9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR
Prieskum v roku 2023 nebol realizovaný.
- 9.2. NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 -2025
Vyhodnotenie X. jubilejného ročníka kampane „Vyzvi srdce k pohybu“
Za Trnavský kraj sa formou účastníckych listov zapojilo 5% obyvateľov.
- 9.3. PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT
Do projektu nie sme zapojení. V regióne nie sú rómske osady.
- 9.4. STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA
Kúpa nového prístroja Afinion do základnej poradne OPZ a VkZ na Podpore zdravia .
Do výživovej poradne – program Planeat na celý rok 2024.
- 9.5. NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030
Primárna skupina : bežná populácia – deti a mládež- 2 .besedy. Počet edukovaných
101 žiakov SŠ.
Sekundárna skupina: kontaktná dospelá populácia – 1 beseda na OÚ v Senici, počet
edukovaných: 11 osôb.
Poradňa zdravia : 1 aktivita - 6 osôb
- 9.6. NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030
Primárna skupina : študenti SŠ- Gymnázium Laca Novomeského Senica.
Zdravý životný štýl - 1 aktivita , edukovaných bolo 71 študentov. Pre učiteľov bolo
poskytnuté DVD „Až do dna“
Sekundárna skupina - prevencia drogových závislostí – beseda na OÚ v Senici – 11 ľudí.
- 9.7. NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH
VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030
Na RÚVZ v Senici bola od 21.8 – 31.8.2023 realizovaná „Linka odvykania od fajčenia“
V pracovnom čase na telefonickú linku volalo 28 ľudí.
- 9.8. NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA
OBDOBIE ROKOV 2021 - 2025 S VÝHĽADOM DO ROKU 2030
Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonného obchodovania s nimi 2023
Téma medzinárodného dňa pre rok 2023 - Ľudia na prvom mieste zastavme stigma,
diskrimináciu, posilnime prevenciu. V mesiaci jún 2023 sa uskutočnila prednáška
„ Prevencia proti alkoholu a drogovým závislostiam“ na Školskom internáte v Senici. Pre
študentov 1.-4. ročníka stredných škôl.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Spišskej Novej Vsi**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1. PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Cieľ

Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

Gestorom úlohy je ÚVZ SR a riešiteľským pracoviskom je ÚVZ SR a RÚVZ v SR. V priebehu roku 2023 neboli dané požiadavky ÚVZ SR na plnenie predmetnej úlohy.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NOVÝCH NÁRODNÝCH CIEĽOV

Cieľ

Cieľom tohto programu je plniť zaktualizované národné ciele vládou schváleného materiálu *Protokol o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992 – Národné ciele SR III*, ktoré boli nastavené v spolupráci s rezortom životného prostredia a to v súlade s medzinárodným dokumentom *Protokol o vode a zdraví*.

Gestorom úlohy je MZ prostredníctvom ÚVZ SR a riešiteľským pracoviskom je ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR.

V priebehu roku 2023 neboli dané požiadavky ÚVZ SR na plnenie predmetnej úlohy.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A PRACOVNOM PROSTREDÍ

Cieľ

- zabezpečiť pokračovanie procesov zameraných na rozvoj ľudského biomonitoringu (HBM) a jeho metodík vo vzťahu k chemickým rizikovým faktorom zo životného i pracovného prostredia
- zvýšiť udržateľnosť odborných kapacít pre HBM v rámci ÚVZ SR a RÚVZ v SR
- vytvárať podmienky pre zavedenie systémového prístupu k aplikácii HBM na národnej úrovni v kontexte vytvorenia európskej platformy pre ľudský biomonitoring HBM4EU a aktuálnych priorít vychádzajúcich z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.)

Gestorom úlohy je ÚVZ SR, riešiteľským pracoviskom je ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a vybrané RÚVZ v SR.

V priebehu roku 2023 neboli dané požiadavky gestora úlohy - ÚVZ SR na plnenie predmetnej úlohy.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach v celej Slovenskej republike. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami.

Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami sa môžeme lepšie zamerať na nápravné opatrenia, ktoré sú cieľené na odstránenie, resp. minimalizáciu ich výskytu.

Gestorom úlohy je ÚVZ SR, riešiteľským pracoviskom je ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR. V priebehu roku 2023 RÚVZ Spišská Nová Ves neriešil predmetnú úlohu.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Cieľ

- cieľené sledovanie výskytu pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode a v jej zdrojoch na Slovensku
- získanie údajov o výskyte nových látok v súvislosti so zavedením nových európskych požiadaviek na kvalitu pitnej vody

Gestorom úlohy je ÚVZ SR - NRC pre pitnú vodu, riešiteľským pracoviskom je ÚVZ SR a RÚVZ v SR.

V priebehu roku 2023 bolo odobratých 5 vzoriek pitnej vody na stanovenie výskytu pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode na odberných miestach vopred vytypovaných podľa pokynov ÚVZ SR.

1.6 MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

Cieľ

- získať informácie o domových rozvodných systémoch na Slovensku predovšetkým v prioritných priestoroch
- zmonitorovanie stavu domových rozvodných systémov
- predchádzať ochoreniam, ktoré môžu byť spôsobené nevyhovujúcou kvalitou pitnej vody ovplyvnenej zlým stavom a údržbou domových rozvodných systémov

Gestorom úlohy je ÚVZ SR, riešiteľským pracoviskom je ÚVZ SR a RÚVZ v SR.

V priebehu roku 2023 bolo odobratých 5 vzoriek pitnej vody na stanovenie výskytu pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode na odberných miestach vopred vytypovaných podľa pokynov ÚVZ SR. V priebehu roku 2023 RÚVZ Spišská Nová Ves neriešil predmetnú úlohu.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1. ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

V roku 2023 bolo v územnom obvode RÚVZ Spišská Nová Ves (okres Spišská Nová Ves a Gelnica) evidovaných 2 225 pracovníkov v riziku práce, z toho 432 žien. Oproti roku 2022 sa počet exponovaných pracovníkov znížil o 173 pracovníkov, z toho 55 žien (v roku 2022 bolo spolu exponovaných 2 398 pracovníkov, z toho 487 žien).

Podľa prevažujúcej činnosti je v riziku najviac evidovaných pracovníkov v priemyselnej výrobe 1 672 (z toho je 394 žien), čo predstavuje z celkového počtu 75,15 % pracovníkov. V stavebníctve je v riziku evidovaných 411 pracovníkov (všetko muži), čo je 18,47 %, v ťažbe a dobývaní 22 pracovníkov (z toho je 0 žien) čo tvorí 0,98 %, v zdravotníctve a sociálnej pomoci 40 pracovníkov (z toho 38 žien), čo tvorí z celkového počtu 1,79 %, v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove je evidovaných 28 pracovníkov (mužov), čo predstavuje 1,25 %. V ostatných odvetviach je spolu exponovaných 52 pracovníkov (z toho 0 žien), čo je 2,34 % z celkového počtu exponovaných pracovníkov. V priemyselnej výrobe došlo k poklesu exponovaných a to o 28 pracovníkov, z toho o 13 žien.

Podľa rizikových faktorov je stále najviac pracovníkov exponovaných nadmernému hluku 1 766 pracovníkov, z toho je 200 žien (pokles o 220 pracovníkov), chemickým látkam a zmesiam vrátane prachu 534 pracovníkov, z toho je 25 žien (zníženie počtu o 78 pracovníkov), chemickým karcinogénom, mutagénom, reprodukčne toxickým látkam je exponovaných 66 pracovníkov, z toho 10 žien a nadmerným vibráciám je exponovaných 427 pracovníkov – mužov (pokles o 126 mužov). Biologickému faktoru je exponovaných 18 pracovníkov z toho 13 žien (pokles o 52, z dôvodu zlepšenia epidemiologickej situácie v súvislosti s Covid ochorením), fyzickej záťaži 391 pracovníkov z toho 192 žien (nárast o 102 pracovníkov), psychickej pracovnej záťaži je exponovaných 21 žien a záťaži teplom a chladom 18 pracovníkov (muži), optickému žiareniu je exponovaný 1 pracovník (muž).

Nadalej evidujeme najvyšší počet pracovníkov exponovaných rizikovým faktorom v pracovnom prostredí v spoločnosti EMBRACO Slovakia, s.r.o., Spišská Nová Ves. Z celkového počtu 1410/448 zamestnancov je 552/77 zamestnancov exponovaných nadmernému hluku, 397/207 fyzickej záťaži a 47/1 chemickým faktorom – oxidu uhoľnatému. Celkový počet zamestnancov spoločnosti je oproti minulému roku nižší o 281, došlo aj k poklesu počtu žien o 95.

Ďalšie spoločnosti, v ktorých evidujeme vyšší počet exponovaných pracovníkov sú:

- STI, spol. s r.o., Krompachy má z celkového počtu zamestnancov 235/9 evidovaných 191 mužov v riziku hluku, pevného aerosólu a vibrácií prenášaných na horné končatiny a vibrácií prenášaných na celé telo,
- KROMLUS spol. s r.o., Krompachy, zaoberá sa výstavbou mostov a tunelov s celkovým počtom zamestnancov 47 z toho 5 žien. V riziku hluku, vibrácií a pevného aerosólu je evidovaných 37 mužov. Celkový počet zamestnancov spoločnosti je oproti minulému roku nižší o 53 zamestnancov.
- SEZ, a.s. Krompachy má z celkového počtu zamestnancov 249/118 exponovaných 24/4 pracovníkov nadmerným hlukom a pevným aerosólom (ostatné kremičitany),

- MPC CESSI a.s. Spišská Nová Ves má z celkového počtu zamestnancov 197/93 evidovaných 63/32 pracovníkov v riziku hluku a prachu (rastlinný pevný aerosól s dráždivým účinkom),
- KOVOHUTY, a.s. Krompachy, kde je z celkového počtu zamestnancov 144/16 exponovaných 101 mužov v riziku hluku, pevnému aerosólu, chemických látok (olovo, meď), vibráciám a fyzickej záťaži,
- URANPRES, spol. s r.o. Spišská Nová Ves má 151 mužov exponovaných riziku hluku, prachu a vibrácií prenášanými na ruky a na celé telo z celkového počtu zamestnancov 196/6
- NOVES a.s. Spišská Nová Ves má z celkového počtu zamestnancov 87/15 evidovaných 19/0 pracovníkov v riziku hluku,
- TREVA s.r.o., Prakovce má z celkového počtu zamestnancov 127/13 evidovaných 93 mužov v riziku hluku, prachu a vibrácií prenášaných na ruky,
- Zlieváreň SEZ, a.s. Krompachy má z celkového počtu zamestnancov 115/12 evidovaných 36 mužov v riziku hluku, vibrácií, prachu alebo záťaže teplom,
- CFM Slovakia, s.r.o. Spišská Nová Ves má z celkového počtu zamestnancov 86/59 zamestnancov exponovaných 39/25 pracovníkov v riziku hluku,
- TOMIFA spol. s r.o., Iľašovce má z celkového počtu zamestnancov 87/19 exponovaných hlukom, karcinogénnym faktorom 71/17 zamestnancov
- RUDOLPH USINADOS SK, s.r.o. Spišská Nová Ves má z celkového počtu zamestnancov 61/24 exponovaných hlukom 50/17 zamestnancov,
- v spoločnosti ANDRITZ Slovakia s.r.o. Humenné pracuje z celkového počtu zamestnancov 522/77 v prevádzke na Radlinského 19 v Spišskej Novej Vsi 119/18 zamestnancov, z toho v riziku hluku a pevného aerosólu (železo a jeho zliatiny) evidujeme 12 mužov,
- v pobytovom zariadení sociálno- právnej ochrany detí a sociálnej kurately Centrum pre deti a rodiny Mlynky Biele Vody z celkového počtu zamestnancov 61/49 evidujeme 21 žien v riziku psychickej záťaže.
- v spoločnosti Heneken Melts, s.r.o., Bratislava, prevádzka Spišské Vluchy, ktorá sa zaoberá recykláciou triedených materiálov evidujeme 49 mužov v riziku hluku z celkového počtu zamestnancov 65/5.

V roku 2023 boli prehodnotené rizikové práce spolu v 20 existujúcich firmách. V dvoch prípadoch sa jednalo o ukončenia pracovnej činnosti z tohto dôvodu zanikli rizikové pracoviská, a to v spoločnosti LUDRUT s.r.o., Mníšek nad Hnilcom a u prevádzkovateľa Jaroslav Petrovič, Hrabušice. V spoločnosti AGA priemyselný park s.r.o. bolo oznámené zrušenie rizikového pracoviska avšak spoločnosť nezanikla, pracovné priestory poskytla do prenájmu. V spoločnostiach MARTO s.r.o. Spišská Nová Ves, Slovakia Crystal s.r.o., Spišská Nová Ves, Nemocnica s poliklinikou Spišská Nová Ves, a.s., Spišská Nová Ves (na pracoviskách COVID reprofelizované oddelenia, COVID ambulancia) a KromWood s.r.o., Krompachy došlo k vyradeniu prác z rizikovej kategórie prác z dôvodu zmeny výrobného programu. K vyradeniu rizikových pracovísk došlo v druhej polovici kalendárneho roka, preto sú v programe ASTR ešte evidované. Do rizikovej kategórie práce 3, rizikový faktor fyzická záťaž bolo navrhnutých v organizácii EMBRACO Slovakia s.r.o. Spišská Nová Ves 7 pracovísk z dôvodu zvýšeného výskytu chorôb z povolania a na základe objektivizácie faktorov pracovného prostredia a následného hodnotenia rizík. Na základe komplexného posúdenia rizík v existujúcej spoločnosti Nemocnica s poliklinikou Spišská Nová Ves, a.s. splnili zamestnanci na pracoviskách „Operačná sála – odd. všeobecnej a úrazovej chirurgie“, „Operačné sály – gynekológia, pôrodnictvo“, „Chirurgická ambulancia“, „Gastroenterologická ambulancia“ a „Urologická ambulancia“ v hodnotenej profesii kritéria pre zaradenie do kategórie 3 pre riziko

karcinogénnych a mutagénnych faktorov (percentuálny podiel oxidu kremičitého, klasifikovaný ako karcinogén kategórie 1A – dokázaný karcinogén pre ľudí).

Nové rozhodnutia boli vypracované pre 2 prevádzky. K rozšíreniu výroby v nových výrobných halách a na základe objektivizácie faktorov pracovného prostredia a následného hodnotenia rizík k zaradeniu prác do rizikových kategórií došlo u prevádzkovateľa Ing. Miroslav Macejko ml., Prakovce. Zmena právnej formy nastala v spoločnosti Podtatranská hydina a.s., Kežmarok na Podtatranská s.r.o., Kežmarok.

Údaje o vyhlásených rizikových prácach sú aktualizované v programovom vybavení ASTR. V roku 2023 evidujeme celkovo 75 subjektov s vyhlásením rizikových prác (vrátane vyššie spomenutých vyradených rizikových prác) na 76 pracoviskách.

Z uvedeného počtu je 7 evidovaných ako samostatne zárobkovo činných osôb (6 SZČO, ktorí zamestnávajú iné fyzické osoby a 1 SZČO – pilčík). Prevažne sa jedná o prevádzky drevovýroby. Tí z nich, ktorí zamestnávajú iné fyzické osoby si plnia povinnosti v oblasti ochrany zdravia pri práci v zmysle platnej legislatívy vrátane zabezpečenia cielených lekárskech preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci prostredníctvom lekára pracovnej zdravotnej služby (1x PZS Univerzitnej nemocnice L. Pasteura Košice a 5x MEDISON s.r.o. Košice). V prípade SZČO, ktorého predmetom činnosti je poskytovanie služieb v rámci lesníctva a ťažby dreva, ktorý má pracovnú činnosť zaradenú do rizikovej kategórie zostáva naďalej komplikované vykonávať štátny zdravotný dozor, informácie o výsledkoch hodnotenia zdravotných rizík nezasla.

V rámci štátneho zdravotného dozoru bolo vykonaných 56 kontrol na pracoviskách, kde sú vyhlásené rizikové práce, čo predstavuje z celkového počtu 73,7 %. Regionálnemu úradu verejného zdravotníctva Spišská Nová Ves bolo do 15.01.2023 zaslaných 75 informácií o výsledkoch hodnotenia zdravotných rizík, t.j. 98,68 % z celkového počtu pracovísk s vykonávaním rizikových prác (informáciu nezaslal 1 SZČO – pilčík).

Pre faktor psychickej pracovnej záťaže evidujeme jeden subjekt s vyhlásením rizikových prác, a to Detský domov Mlynky – Biele Vody, kde na pracovisku „Špecializované samostatné skupiny pre opatrovateľskú starostlivosť“ sú zamestnanci v profesiách zdravotná sestra, vychovávateľ a pomocný vychovávateľ zaradení do 3.kategórie rizika. Psychická záťaž bola hodnotená PZS na základe pozorovania a objektivizácie pracovných podmienok a na základe rozboru pracovných činností.

Pre faktor optické žiarenie (laser) evidujeme jednu spoločnosť TRIPLUS SK, s.r.o., Sadová 17, Spišská Nová Ves v profesii údržbár foriem/obsluha lasera na pracovisku údržby (nástrojáreň). Na zníženie zdravotných rizík vykonávajú zamestnávateľia technické a organizačné opatrenia v rozsahu pravidelnej kontroly technického stavu výrobných zariadení, údržby a modernizácie strojového vybavenia, zvyšovania kvality prevádzkovej hygieny a upratovania, realizácie stavebných úprav, striedania zamestnancov pri pracovných činnostiach s expozíciou rizikovým faktorom a pod. Dohľad nad pracovným prostredím a zdravím zamestnancov je zabezpečovaný prostredníctvom pracovnej zdravotnej služby, vrátane cielených lekárskech preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci.

Hygienická problematika rizikových prác, nutnosť preventívnej lekárskej starostlivosti, používanie OOPP a zariadení na osobnú hygienu, ako aj osvetová a poradenská činnosť v oblasti preventívneho pracovného lekárstva sa vykonáva pri štátnom zdravotnom dozore, pri predkladaní a prejednávaní projektových dokumentácií. Konzultácie sú podávané najmä v súvislosti s výkonom ŠZD pri uvádzaní priestorov do prevádzky.

2.1.2. Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V roku 2023 bolo vykonaných 25 kontrol v prevádzkach, v ktorých sú zamestnanci pri pracovnej činnosti exponovaní chemickým faktorom, z toho 1 kontrola bola vykonaná na

pracovisku s používaním veľmi toxických a toxických látok a prípravkov a to v spoločnosti Zlieváreň SEZ Krompachy akciová spoločnosť, Krompachy.

Pri výkone ŠZD v poľnohospodárskych spoločnostiach sa zisťuje len ojedinelá aplikácia chemických prípravkov klasifikovaných ako toxické látky a prípravky, avšak sú v súlade so zoznamom a rozsahom použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín vydaného Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky na príslušný rok. Aplikácia chemických prípravkov na ošetrovanie rastlín sa eliminuje postupným prechádzaním poľnohospodárskych subjektov na ekologický systém hospodárenia.

Veľmi toxické látky a zmesi sa používajú v spoločnosti SEZ Krompachy a.s., Krompachy v prevádzke povrchovej úpravy kovov („Galvanizovňa“), v spoločnosti Zlieváreň SEZ Krompachy akciová spoločnosť, Krompachy pri výrobe jadier na pracovisku „Jadrovňa“, v spoločnosti Agro Spišské Vlchy s.r.o., Spišské Vlchy pri dezinfekcii, regulácii živočíšnych škodcov a na ochranu rastlín. Pri laboratórnej činnosti sa používajú v 5 organizáciách, a to: Embraco Slovakia s.r.o. Spišská Nová Ves, KOVOHUTY a.s. Krompachy, Herba Drug s.r.o. Smižany, Štátny geologický ústav Dionýza Štúra (ďalej „ŠGÚDŠ“), Regionálne centrum Spišská Nová Ves, EL spol. s r.o. Spišská Nová Ves. Uvedené spoločnosti majú vydané rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami, zároveň zodpovední zamestnanci sú odborne spôsobilí na práce s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami.

V územnom obvode RÚVZ Spišská Nová Ves bolo v roku 2023 bolo hlásených 200 akcií na reguláciu živočíšnych škodcov a to prevažne v obchodných centrách, skladových priestoroch, predajných priestoroch, vonkajších plochách a pod. (v priestoroch predajní potravín obchodných centier, vonkajšie a vnútorné priestory OC Madaras, OC TESCO, v objekte Mlyna spoločnosti MPC CESSI a.s., predajne Planeo Elektro, Pro Vitae Gelnica, v objektoch obecných úradov, domovov sociálnych služieb, interiérov nákladných áut, čerpacích staníc, bánk, rómnskych osád, sústava kanalizačných sietí v správe Podtatranskej vodárenskej prevádzkovej spoločnosti, a iné).

V súvislosti s demontážou a likvidáciou materiálov obsahujúcich azbest bolo v sledovanom období Regionálnym úradom verejného zdravotníctva so sídlom v Spišskej Novej Vsi vydaných 60 rozhodnutí na tieto činnosti.

Pri RÚVZ so sídlom v Košiciach je vytvorená komisia na získanie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými a toxickými látkami a prípravkami, ktorej členom je aj zástupca RÚVZ Spišská Nová Ves. Informácie o získaní odbornej spôsobilosti sú uverejnené na internetovej stránke RÚVZ Spišská Nová Ves.

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru na pracoviskách s výskytom chemických látok je zisťovaná prítomnosť látok zaradených medzi karcinogénne a mutagénne faktory. V územnej pôsobnosti RÚVZ Spišská Nová Ves evidujeme tieto prevádzky s výskytom karcinogénnych a mutagénnych látok:

- Spoločnosť TOMIFA spol. s r.o. Iľašovce spracováva rezivo na výrobu častí nábytku (zásuviek), z ktorého tvorí tvrdé drevo 80% (buk – dub, karcinogén 1A), zamestnanci v počte 20 pracovníkov, z toho 6 žien vo výrobe sú exponovaní karcinogénnym faktorom a sú zaradení do 3. kategórie práce.
- EKOMBAU, s.r.o., Švedlár, vykonáva štiepenie kmeňov stromov (buk) pre výrobu palivového dreva, z ktorého tvorí tvrdé drevo 70% (buk, karcinogén 1A), zamestnanci v počte 2 muži sú exponovaní karcinogénnym faktorom a sú zaradení do 2. kategórie práce.

- V spoločnosti KOVOHUTY a.s. Krompachy dochádza pri pracovnom procese tavenia (v závislosti od vsádzky) aj k produkcii chemických látok klasifikovaných ako karcinogénne faktory kategórie 1A (nikel a jeho zlúčeniny). Pracovníci na jednotlivých pracoviskách (Stredisko – šachtová pec, Stredisko – Konvertory, Stredisko – Peletizácia a Stredisko – Anódová pec) v príslušných profesiách (tavič, pomocník taviča, kychtár – vsádzkovač, obsluhu filtračnej stanice Zn filtrov, žeriavnik na Hute, obsluha linky Peletizácie) boli posúdením pracovnej zdravotnej služby z titulu expozície karcinogénnym faktorom zaradení do 2. kategórie práce. Prevádzkový poriadok pre prácu s chemickými faktormi, v ktorom sú zapracované aj pracovné činnosti s karcinogénnymi faktormi je schválený Regionálnym úradom verejného zdravotníctva so sídlom v Spišskej Novej Vsi.

- V spoločnosti Embraco Slovakia s.r.o. Spišská Nová Ves sa pri povrchových úpravách komponentov mangánfosfatáciou používajú chemické látky klasifikované ako karcinogénne a mutagénne látky. Posúdením rizika pracovnou zdravotnou službou boli exponovaní pracovníci zaradení do 2. kategórie práce, prevádzkový poriadok pre prácu s karcinogénnymi faktormi je schválený rozhodnutím RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi.

- V spoločnosti Zlievareň SEZ Krompachy akciová spoločnosť sú zamestnanci vystavení pevným aerosólom s prevažne fibrogénnym účinkom – zlievarenský pevný aerosól, kde a nachádza percentuálny podiel oxidu kremičitého, ktorý je klasifikovaný ako karcinogén kategórie 1A – dokázaný karcinogén pre ľudí. Na základe komplexného posúdenia rizika spĺňa práca zamestnancov v hodnotenej profesii kritéria pre zaradenie do kategórie 3 pre riziko karcinogénnych a mutagénnych faktorov.

- V spoločnosti Podtatranská s.r.o., Kežmarok, prevádzka Spišské Tomášovce, pri pravidelnej dezinfekcii prechodových brodov a roštov sa používa prípravok klasifikovaný ako karcinogén 1B, ktorého spotreba je cca 900 kg za rok. Posúdením rizika pracovnou zdravotnou službou boli exponovaní pracovníci zaradení do 2. kategórie práce, prevádzkový poriadok pre prácu s karcinogénnymi faktormi je schválený rozhodnutím RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi.

- V Nemocnici s poliklinikou Spišská Nová Ves a.s. Spišská Nová Ves na pracovisku HTO bolo v roku 2023 onkologickým pacientom aplikovaných 348 dávok cytostatík. Na oddelení HTO pracujú 4 zamestnancov (2 lekári a 2 sestry), pracovisko POKO naďalej nie je prevádzkované z dôvodu neobsadenia pracovnej pozície lekára (počet zamestnancov POKO je v súčasnosti 0). Na operačných sálach predmetnej spoločnosti sa za rok 2023 spotrebovalo 206 litrov formaldehydu (OP sály chirurgie 85 litrov a OP sály gynekológia – pôrodnictvo 121 litrov), gastro-endoskopické pracovisko 8 litrov, chirurgické ambulancie 1 liter. Zamestnanci, ktorí vykonávajú prípravu a podávanie cytostatík sú zaradení do 3. kategórie rizika karcinogénnych faktorov.

- V prevádzkach čerpacích staníc PHM v regionálnej pôsobnosti Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Spišskej Novej Vsi prichádza personál do styku s automobilovým benzínom, motorovou naftou a rôznymi druhmi výrobkov a motorových olejov. Podľa aktuálneho stavu v predajniach a skladových zásob, vykonávané práce v priestoroch čerpacích staníc predstavujú minimálne riziko pre zdravie zamestnancov, zaradení sú do 2. kategórie prác.

- Pri laboratórnych analýzach sa používajú chemické látky klasifikované ako karcinogény a mutagény v spoločnostiach ŠGÚDŠ, Regionálne centrum Spišská Nová Ves a EL spol. s r.o. Spišská Nová Ves. Exponovaní zamestnanci v uvedených spoločnostiach sú zaradení do 2. kategórie práce.

Azbestové materiály sú zisťované najmä na objektoch určených na prestavbu a rekonštrukciu resp. pri odstraňovaní stavieb. V súčasnom období sa vykonáva prevažne pracovná činnosť pri demolačných prácach (odstraňovanie strešných krytín a obvodových plášťov s obsahom azbestocementového materiálu a nelegálne skládky), pracovná činnosť pri výmene

kanalizačných potrubí v jadrách bytových domov, ktoré sú z materiálov obsahujúcich azbest sa vyskytuje v súčasnosti ojedinele. Pracovnú činnosť so sídlom spoločnosti v spádovom území RÚVZ Spišská Nová Ves vykonávajú firmy s oprávnením ÚVZ SR. Činnosť je vykonávaná napr. pracovníkmi Bytového družstva Spišská Nová Ves, A JE TO s.r.o., Spišská Nová Ves, SAE s.r.o. Spišská Nová Ves, okno-prim s.r.o. Spišská Nová Ves, Jozef Šaršan, Nálepko, Maroš Gilák, Spišská Nová Ves a iné spoločnosti so sídlom mimo pôsobnosti RÚVZ Spišská Nová Ves. Odpad je likvidovaný špecializovanými spoločnosťami na skládke nebezpečných odpadov v Žakovciach resp. na skládke v Košiciach.

V roku 2023 bolo vydaných 60 rozhodnutí na odstraňovanie azbestocementových materiálov zo stavieb, z toho 52 rozhodnutí na odstraňovanie a výmenu strešnej krytiny, 6 iných rozhodnutí (nelegálne skládky, dosky z fasády rodinného domu resp. z dvora) a 2 rozhodnutia na demontáž kanalizačného AZC potrubia.

Každá akcia je samostatne hlásená na RÚVZ s uvedením časového harmonogramu, predpokladaného času manipulácia s azbestocementovým materiálom a predpokladaným množstvom odpadu, v roku 2023 bolo oznámených 32 akcií (1 na likvidáciu azbestocementového kanalizačného potrubia v bytovom dome, 28 na likvidáciu azbestocementovej strešnej krytiny, 3 na odstránenie skládky azbestocementového materiálu z dvora rodinného domu).

Nadalej ostáva nedoriešený postup pri odstraňovaní azbestocementových materiálov zo striech rodinných domov a hospodárskych budov súkromných osôb. Dodávateľsky vykonávanie predmetných činností – odstraňovanie azbestocementových krytín (eternit) je cenovo pre súkromné osoby neúnosné.

2.1.4. Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

V územnej pôsobnosti RÚVZ Spišská Nová Ves evidujeme tieto prevádzky s výskytom biologických faktorov (ďalej iba BF):

Pľúcne ambulancie:

- Pneumologická ambulancia spoločnosti PRO VITAE, n.o., Všeobecná nemocnica Gelnica, Nemocničná 33, Gelnica,
- Pľúcne Spiš, s.r.o., Letná 27, Spišská Nová Ves,
- Ambulancia pneumológie a ftizeológie, NsP SNV, a.s., Jánskeho 1, Spišská Nová Ves,
- Ambulancia TaPCH, spoločnosti Nemocnica AGEL Krompachy, s.r.o., Banícka štvrť 1, Krompachy,
- Pneumologická ambulancia spoločnosti PNEUMOINT, s.r.o., Kukučínova 11, Gelnica,
- Pľúcna ambulancia Hrebenár, s.r.o., Fabiniho 15, Spišská Nová Ves.

Celkový počet zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce s výskytom BF je 18 z toho 13 žien. Vo všetkých uvedených zdravotníckych zariadeniach sú uplatňované opatrenia na zníženie zdravotného rizika v súlade s požiadavkami NV SR č. 83/2013 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom v platnom znení. Realizované sú preventívne opatrenia s cieľom eliminácie resp. zníženia zdravotných rizík vyplývajúcich z expozície biologickým faktorom. Na každom pracovisku je zabezpečená kontrola expozície zamestnancov BF pracovnou zdravotnou službou, ktorá vykonáva prehodnocovanie zdravotných rizík. Zdravotný dohľad a kontrolu zdravotného stavu zamestnancov vykonávajúcich práce zaradené do 3.kat. zdravotného rizika zabezpečuje PZS (cieľené LPP vo vzťahu k práci so zohľadnením RF na pracovisku, LPP podľa osobitných predpisov, LPP pred zmenou pracovného zaradenia, LPP po skončení pracovného pomeru a pod.).

Na pracoviskách sú vypracované interné postupy pre bezpečnú manipuláciu a ochranu zdravia zamestnancov. Zamestnanci používajú vhodné, certifikované OOPP. Kontrolu používania a

funkčnosť OOPP zabezpečujú nadriadení zamestnanci. Podľa vyjadrení pracovníkov je poskytované množstvo OOPP dostačujúce, napr. pri strate funkčnosti alebo pri ich poškodení. Zamestnanci sú pravidelne informovaný o možných nebezpečenstvách a ohrozeniach vyplývajúcich z pracovných činností pri práci v expozícií BF. Preukázateľné sú oboznamovaní s bezpečnými pracovnými postupmi. Organizácia práce je zameraná na zníženie expozície BF a to obmedzením trvania expozície na nevyhnutný čas práce. Kontrola pracoviska sa vykonáva pred a po ukončení pracovných činností.

Na pracoviskách NsP SNV a Nemocnica AGEL Krompachy boli reprofilizované COVID oddelenia a COVID ambulancie. Pri pracovnej činnosti boli pracovníci vystavení nadmerným expozíciám škodlivých faktorov, BF (SARS-CoV-2), z toho dôvodu boli pracovníci zaradení do 3.kat.rizikových prác. Vzhľadom na skutočnosť, že došlo k priaznivému vývoju epidemiologickej situácie, vyššie uvedené subjekty podali v roku 2023 návrh na vyradenie z 3.kat. RP pre BF SARS-CoV-2. Návrh bol odôvodnený výrazným znížením počtu pacientov s ochorením COVID-19. Pre pacientov s COVID ochorením sú v prípade potreby vyčlenené na jednotlivých oddeleniach tzv. izolačné izby. Zamestnanci sa pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti o pacientov s ochorením COVID-19, ktorí sú pre svoj zdravotný stav umiestnení v izolačných izbách, striedajú. Personál má k dispozícií dostatočné množstvo OOPP. Dodržiavané sú všetky opatrenia vrátane dezinfekcie.

Na jednotlivých pracoviskách sú schválené prevádzkové poriadky a aktualizované záznamy o posúdení zdravotného rizika v zmysle § 30 zákona NR SR č. 355/2007 Z.z. o ochrane podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

V rámci výkonu ŠZD sú konzultácie zamerané na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. Osobitne sa poskytuje poradenstvo jednotlivcom. Poradňa zdravia vykonáva zdravotno-výchovné aktivity v priebehu celého roka aj pre zamestnancov, najmä v rezortoch štátnej a verejnej správy.

Prostredníctvom aktivít poradne zdravia sa propagujú intervenčné programy zamerané na zlepšenie zdravotného stavu zamestnancov, tiež aktivity zamerané na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. V rámci aktivít Poradne zdravia sa vykonávajú antropometrické merania, merania TK, pulzu, tuku, vykonali sa odbery biologického materiálu, zist'ovala sa osobná a rodinná anamnéza, taktiež boli zisťované údaje o životospráve (pohyb, výživa, fajčenie) najmä v rezortoch štátnej a verejnej správy, spirometrické merania, vyšetrenia CO vo vydychovanom vzduchu, jednoduché testy telesnej zdatnosti (Ruffierov test a pod.).

Realizácia vyššie uvedených aktivít bola vykonaná organizovane najmä u zamestnancov škôl a samospráv (Stredná priemyselná škola technická Spišská Nová Ves, SOU techniky a služieb Prakovce, ZŠ v okresoch Spišská Nová Ves a Gelnica), zamestnancov Domova dôchodcov v Spišskej Novej Vsi, u vlastných zamestnancov (RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi) a individuálne (zamestnanci rôznych odvetví) v rámci poskytovania služieb v Poradni zdravia pri RÚVZ. Vo výrobných prevádzkach naďalej pretrvávajú problémy a komplikácie najmä z dôvodu minimálneho prejavu ochoty zamestnávateľov uvoľniť výrobných zamestnancov počas pracovného procesu, problém dohody termínov plnenia projektu, ako aj skutočnosť, že veľmi malé percento výrobných zamestnancov prejavilo záujem dostaviť sa do Poradne zdravia na RÚVZ Spišská Nová Ves vo svojom osobnom voľnom čase. Pri realizácii regionálnych aktivít zameraných na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci so zamestnávateľmi je potrebná úzka a účinná spolupráca s ostatnými oddeleniami RÚVZ,

najmä s oddelením Podpory zdravia, ktoré v priebehu roku plní svoje úlohy, čím sa zabezpečenie ďalších spoločných termínov komplikuje. Významnú úlohu zohráva nie len časový, ale aj finančný faktor (náklady na prístrojové vybavenie a príslušenstva).

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru odbornými zamestnancami RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi boli intervenované úlohy, vyplývajúce z kampane „Zdravé pracoviská“, ktorá v rokoch 2023 až 2025 je zameraná na zvyšovanie povedomia o vplyve nových digitálnych technológií na prácu a pracoviská. Zámerom kampane je posunúť problematiku BOZP do širšej politickej rozpravy v EÚ a zohľadniť rodový rozmer a potreby osobitných skupín pracovníkov vystavených vyššiemu riziku. Štruktúru kampane tvorí päť prioritných oblastí: práca pre digitálne platformy, pokročilá robotika a umelá inteligencia, práca na diaľku, inteligentné digitálne systémy a riadenie pracovníkov prostredníctvom umelej inteligencie (zdroj: internet). Kampaň vychádza predovšetkým zo zistení a zdrojov z prehľadu BOZP o digitalizácii v rokoch 2020 a 2023, prognostických štúdií a prehľadu o dodržiavaní predpisov v oblasti BOZP.

Pri výkone ŠZD sa sleduje hodnotenie rizík ich opätovné posúdenie a vypracovanie písomného záznamu, ktorý je zamestnávateľ povinný poskytnúť zástupcom zamestnancov. Kontrolujú sa posúdenia rizík fyzickej záťaže, zamestnávateľia sú informovaní o význame vhodnosti pracovného prostredia, odporúčajú sa preventívne a ochranné opatrenia pre pracovné činnosti.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci sa koná každý rok v októbri. V roku 2023 Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci prebiehal v 43. týždni (od 23. do 27. októbra). Po celej EÚ a tiež mimo nej sa koná množstvo podujatí zameraných na zvýšenie informovanosti.

Každý európsky týždeň organizovaný agentúrou EU-OSHA a jej partnermi sa orientuje na tému kampane a je zameraný na zvýšenie informovanosti o význame aktívneho, participatívneho riadenia bezpečnosti a ochrany zdravia na pracovisku. V rokoch 2023 až 2025 je kampaň zameraná na zvyšovanie povedomia o vplyve nových digitálnych technológií na prácu a pracoviská „Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“. Zámerom kampane je posunúť problematiku BOZP do širšej politickej rozpravy v EÚ a zohľadniť rodový rozmer a potreby osobitných skupín pracovníkov vystavených vyššiemu riziku. Štruktúru kampane tvorí päť prioritných oblastí: práca pre digitálne platformy, pokročilá robotika a umelá inteligencia, práca na diaľku, inteligentné digitálne systémy a riadenie pracovníkov prostredníctvom umelej inteligencie (zdroj: internet). Kampaň vychádza predovšetkým zo zistení a zdrojov z prehľadu BOZP o digitalizácii v rokoch 2020 a 2023, prognostických štúdií a prehľadu o dodržiavaní predpisov v oblasti BOZP.

Cieľom výskumného programu je poskytnúť tvorcom politík, výskumníkom a pracoviskám spoľahlivé informácie o potenciálnych vplyvoch digitalizácie na BOZP, aby mohli včas a účinne konať tak, aby zabezpečili bezpečnosť a zdravie zamestnancov. Nástup technológií, ako je umelá inteligencia, veľké dáta, kolaboratívna robotika, internet vecí, algoritmy, digitálne pracovné platformy a zároveň významný nárast populácie, pracujúcej na diaľku, prináša nielen príležitosti pre zamestnancov a zamestnávateľov, ale aj nové výzvy a riziká v rámci BOZP. Riešenie výziev a rizík, ako aj maximalizácia príležitostí, závisí aj od toho, ako sa technológie používajú, riadia a regulujú v kontexte sociálnych, politických a ekonomických trendov.

Kampaň Zdravé pracoviská v rokoch 2023 až 2025 je zameraná na zvyšovanie povedomia o vplyve nových digitálnych technológií na prácu a pracoviská, ako aj na súvisiace problémy a výhody v oblasti BOZP. V súlade s prístupom tzv. vízie nulovej úmrtnosti, pokiaľ ide o úmrtia v súvislosti s prácou, v strategickom rámci Európskej únie v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie od roku 2021 do 2027, ako aj v súlade s cieľmi európskej

digitálnej stratégie, je zámerom kampane posunúť problematiku BOZP do širšej politickej rozpravy v EÚ a zohľadniť aj rodový rozmer a potreby osobitných skupín pracovníkov, vystavených vyššiemu riziku.

V rámci vzájomnej spolupráce RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi a Inšpektorátu práce v Košiciach bola vykoná spoločná previerka u zamestnávateľa METAKOV s.r.o., Drevárska 12, Spišská Nová Ves, IČO 36 751 545, s predmetom činnosti: výroba presných plechových dielov, spracovanie plechu a profilového materiálu CNC lasermi, CNC ohraňovaním, závitovaním a zváraním, povrchovou úpravou dielov brúsením, otryskávaním a kontinuálnou práškovou lakovacou linkou. V spoločnosti METAKOV s.r.o., Spišská Nová Ves pracuje 65 zamestnancov v jednozmennej, dvojzmennej a trojzmennej prevádzke. Z celkového počtu zamestnancov je na pracoviskách „Výrobná hala“ a „Linka povrchovej úpravy“ 17 zamestnancov v profesii zvárač, v profesii obsluha linky a otryskávacieho stroja, v profesii obsluha linky a brúsiarne a v profesii vedúci zmeny zaradených do 3. kategórie rizika hluku a vibrácií. Ostatní zamestnanci sú zaradení do 2.kategórie práce (48 zamestnancov). Zdravotný dohľad je zabezpečený dodávateľským spôsobom pracovnou zdravotnou službou MEDISON, s.r.o., Košice, a to nad pracovnými podmienkami. Dohľad nad zdravím zamestnancov je zabezpečený zmluvným lekárom na základe odporúčania PZS.

Štátny zdravotný dozor bol zároveň zameraný aj na zabezpečenie opatrení na zníženie nepriaznivého vplyvu záťaže teplom na zdravie zamestnancov počas mimoriadne teplých dní v zmysle vyhlášky MZ SR č.99/2016 Z.z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred záťažou teplom a chladom pri práci. Záznam zo spoločnej previerky bol zaslaný Úradu verejného zdravotníctva SR v stanovenom termíne.

V regionálnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi sa nachádza iba jeden podnik, ktorý spadá pod zákon č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií, a to spoločnosť TOMEGAS SK s.r.o. Čadca, prevádzka Stáčanie a skladovanie LPG Spišské Vlchy (podnik kategórie A, druh nebezpečnej látky skvapalnený propán-bután). Vzhľadom na skutočnosť, že spadá pod miestnu príslušnosť Úradu verejného zdravotníctva MDPT SR, Štefánikova 50/A, 040 01 Košice, kontrolu v zmysle vyššie citovaného zákona v predmetnom podniku RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi kontrolu nevykonáva, nakoľko sa prevádzka Stáčanie a skladovanie LPG Spišské Vlchy nachádza priamo na železničnom koľajisku.

Inšpektorátu práce Košice zasielame štvrtročne údaje o rizikových prácach v okresoch Spišská Nová Ves a Gelnica.

V roku 2023 nebola RÚVZ Spišská Nová Ves doručená žiadosť o stanovisko k udeleniu certifikátu „Bezpečný podnik“.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ: Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Anotácia: Soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeléj populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Etapy riešenia: I. etapa: 1. RÚVZ v sídle kraja odobrať najmenej 10 vzoriek hotových pokrmov (5 vzoriek uzavretý systém a 5 vzoriek verejné stravovanie / každé RÚVZ) (celé obedové menu) a 3 vzorky chleba alebo pekárskych výrobkov (od výrobcov SR) v ZSS na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli. T: 31. 12. 2024, Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV, 2. Výsledky spracované podľa komodity v tabuľkovej forme zaslať na RÚVZ so sídlom v Trenčíne v termíne do 30. 01. 2025, Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV
II. etapa: Pripraviť záverečnú správu za SR v termíne do 30. 03. 2025 – RÚVZ so sídlom v Trenčíne v spolupráci s ÚVZ SR.

Výstupy: Záverečná správa - pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov, chleba a pečiva v zariadeniach spoločného stravovania uzatvoreného typu.

Plnenie: Úloha bola v roku 2023 splnená podľa pokynov a prijatého harmonogramu.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Cieľ: Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

Anotácia: V súlade s celoeurópskym trendom zameraným na zvyšovanie podielu recyklovaných plastov v PET fľašiach, vyplýva povinnosť výrobcov zvyšovať obsah regranulátu vo finálnych výrobkoch. Z prijatej „Európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve“ vyplýva povinnosť vyššej miery recyklácie a povinné používanie regranulátu v podiele 25% do roku 2025 a v podiele 30% do roku 2030. Z nariadenia Komisie (ES) č. 282/2008 o plastových materiáloch a predmetoch určených na styk s potravinami vyplýva povinnosť vykonávať audit u výrobcov vstupných surovín (regranulát) ako aj finálnych výrobkov (PET fľaše) za účelom overenia možnej migrácie kontaminantov vyplývajúcich z použitých vstupných surovín ako aj degradačných produktov, reakčných produktov, iných NIAS (neúmyselne pridaných látok) a kontrolu efektivity dekontaminačného procesu tak, aby

bola zaručená zdravotná bezpečnosť PET fliaš v súlade s čl. 3 nariadenia EP a Rady č. 1935/2004.

Výstupy: Záverečná správa - zistené výsledky sa uplatnia pre ciele výkon úradných kontrol nad touto komoditou výrobkov a príprave informačných materiálov na ochranu zdravia spotrebiteľov.

Plnenie: RÚVZ v Spišskej Novej Vsi sa v roku 2023 na plnení úlohy nepodieľal.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ: Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Anotácia: Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

Etapy riešenia: I. etapa: február 2022 - november 2022: odborne – metodická príprava monitoringu; následný zber údajov a analýzy vzoriek, kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) za časové obdobie jedného mesiaca (§ 10 vyhlášky č. 533/2007); dodržiavanie pitného režimu.

II. etapa: 1. štvrtrok 2025 – vyhodnotenie monitoringu - záverečná správa

Výstup: Záverečná správa obsahujúca údaje o úrovni plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) klientov v zariadeniach sociálnych služieb. Výsledky sa uplatnia pre ciele výkon kontrol v týchto typoch zariadení, budú prejednané so zodpovednými prevádzkovateľmi týchto zariadení.

Plnenie: Úloha bola v roku 2023 splnená podľa pokynov a prijatého harmonogramu.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ: Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Anotácia: Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia

Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohy II alebo akákoľvek zložka alebo technologickú pomocnú látku odvodenú z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave;

Etapy riešenia: I. etapa: máj 2022 – máj 2024 - analýza potravín na alergény a posúdenie správnosti označenia.

II. etapa: september 2024 – vyhodnotenie výsledkov a posúdenie správnosti označenia.

Výstupy: Záverečná správa. Informácie o potvrdených alergénoch, ktoré neboli uvedené na potravinách alebo v blízkosti predaja potravín budú vyhodnotené, dôvody, v akom procese či už výroby, manipulácie alebo len označenia došlo k pochybeniu bude riešené. Zistené výsledky budú súčasťou analýzy rizika pre plánovanie úradnej kontroly potravín s ohľadom na obsah alergénov.

Plnenie: RÚVZ v Spišskej Novej Vsi sa v roku 2023 na plnení úlohy nepodielal.

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľ:

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

a) Podpora zdravého štartu do života

Plnenie:

Vykonáva poradňa zdravia.

b) Podpora zdravšieho prostredia na školách

Plnenie:

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly bolo vykonaných 72 kontrol v zariadeniach školského stravovania vyváračiacich a vo výdajniach a zariadeniach zabezpečujúcich stravovanie detí počas zotavovacích podujatí. Blokové pokuty neboli uložené, ani začaté správne konanie vo veci neplnenia si povinností v zmysle platnej legislatívy.

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru je kontrolovaná zostava jedálneho lístka, pestrosť stravy a dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov. Z výsledkov kontrol je evidentné, že v stravovaní detí a mládeže sú čoraz častejšie zaraďované aj netradičné suroviny aj suroviny reprezentujúce regionálne zvyklosti a nové receptúry.

Úroveň stravovacej prevádzky z hľadiska zohľadňovania kritérií zdravého stravovania zároveň prítiažlivého pre deti a mládež a spôsob určitého zainteresovania detí do stravovacej problematiky závisí aj od aktivít vedúcich stravovacích prevádzok a vedúcich pracovníkov škôl, ktorí spôsobom prístupným veku detí intervedujú v uvedených oblastiach /webové stránky školy, ŠJ, recepty, zdravé potraviny a pod. zverejňované edukačné materiály, súťaže/. Praktickou realizáciou podpory pitného režimu je priebežne v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru kontrola zaradenia nápojov v rámci obeda, desiat a olovrantov ako aj dostupnosť tekutín v priebehu dňa a to z hľadiska vhodnosti druhov nápojov ako aj spôsobu podávania a konzumácie s odporúčaním podávať deťom pitnú vodu a nesladený čaj. V oblasti výberu druhu nápojov pri zabezpečení pitného režimu zaznamenávame kladný posun, čo je dopad aj rastúceho zdravotného uvedomenia vedúcich pracovníkov aj vedúcich ŠJ. Nedostatky zistené neboli.

V rámci štátneho zdravotného dozoru odobrali zamestnanci HDaM 23 vzoriek hotových pokrmov. Všetky odobraté vzorky vyhoveli mikrobiologickým požiadavkám podľa platnej legislatívy.

Realizácia mliečneho programu na zvýšenie spotreby mlieka a mliečnych výrobkov prebiehala na základných školách formou voľného predaja podľa aktuálneho denného záujmu žiakov.

Údaje o počte škôl zapojených do školského mliečneho programu a spôsob distribúcie sa významne nezmenili. Do mliečneho programu sú zapojené 2 zariadenia starostlivosti o deti do 3 rokov, 39 materských škôl, 37 základných škôl (ZŠ, ZŠsMŠ a ŠZŠ).

Z celkového počtu detí a žiakov v dozorovaných školských zariadeniach – 25 500 (vrátane detí a žiakov, ktoré sa zúčastnili zotavovacích podujatí) sa školské stravovanie aktuálne poskytuje

18 327 deťom, čo predstavuje 72,05 %. Oproti predchádzajúcemu roku je to zvýšenie o 7,52 %. V rámci doplnkového stravovania neevidujeme bufet. Doplnkový predaj jedál a nápojov je realizovaný prostredníctvom 13 automatov umiestnených v priestoroch zariadení pre detí a mládež.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Neposkytovali sme nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení.

Metodici pre školské stravovanie v zriaďovateľskej pôsobnosti miest a odborní zamestnanci školských úradov organizujú počas roka pracovné porady pre vedúce školských jedální.

d) Podpora pohybových aktivít

V tomto roku nebol realizovaný monitoring TV podmienok žiakov ZŠ a SŠ v rámci podpory pohybových aktivít.

e) monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V tomto roku nebol realizovaný monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Cieľ:

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Etapy riešenia:

Priebežne celoročne kontrolovať predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru.

Realizačné výstupy:

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Sp. Novej Vsi eviduje 13 automatov, školský bufet neeviduje.

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru počas roka 2023 bolo vykonaných spolu 11 kontrol automatov určených na doplnkový predaj jedál a nápojov, umiestnených v priestoroch zariadení pre detí a mládež. Jedná sa o 6 základných škôl (6 automatov) a 2 stredné školy (5 automatov).

Kontrolované automaty boli nápojové, alebo nápojovo/potravinové, prípadne aj s obsahom mliečnych výrobkov. Prevádzkovatelia týchto zariadení si splnili oznamovaciu povinnosť o umiestnení automatov.

Praktickou kontrolou regulácie predaja doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v automatoch sa v rámci výkonu ŠZD zameralo na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť

zakázaný. Ide najmä o zákaz predaja potravín s vysokým obsahom cukrov, tukov, nápojov a výrobkov s obsahom alkoholu, kofeínu, chinínu, energetických nápojov, tabakových výrobkov, výživových doplnkov a pokrmov rýchleho občerstvenia.

Kontrolované automaty ponúkali sortiment tovaru, ktorý neobsahoval výrobky prípadne ich podiel nepresahoval 50% na celkovom sortimente v zmysle § 7 Vyhlášky MZ SR č. 75/2023 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež.

Trvanie projektu:

r. 2023 - 2024

Termín ukončenia:

Podľa požiadaviek gestora

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľ:

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Etapy riešenia:

Rok 2023 a ďalej priebežne voliteľné.

Plnenie:

V roku 2023 úloha nebola plnená.

Termín ukončenia:

Priebežne podľa požiadaviek gestora

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Cieľ:

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení. Úloha je cielená na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdravotných škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

Etapy riešenia:

Rok 2023:

- realizácia prvej etapy, získanie údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, zhrnutie skúseností jednotlivých RÚVZ v SR z výkonu štátneho zdravotného dozoru, príp. zo sledovania vybraných fyzikálnych, chemických a biologických ukazovateľov kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach so systémom núteného vetrania, analýza získaných údajov, príprava metodiky pre merania vybraných faktorov vnútorného ovzdušia škôl, vytipovanie a kontaktovanie škôl za účelom meraní.

Realizačné výstupy:

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru v predškolských zariadeniach (celkovo vykonaných 37 kontrol) a dostupnej agendy odd. HDaM RÚVZ v Spišskej Novej Vsi, sme získavali

informácie o počte zariadení, ktoré používajú systém umelého vetrania (rekuperácie). Jedná sa o novo vybudované resp. zrekonštruované objekty MŠ - ide o 3 zariadenia, ktoré sú v plnej prevádzke. Analyzovala sa metodika pre merania vybraných faktorov vnútorného ovzdušia v týchto zariadeniach a vytipovali sa MŠ za účelom meraní. Ďalej bolo zistené, že pre zlepšenie kvality vzduchu v jednotlivých miestnostiach objektov a celkovej pohody detí, bolo vetranie dopĺňané cez prirodzené okenné otvory. Po komunikácií s prevádzkovateľmi týchto zariadení bolo zistené, že starostlivosť o technológiu rekuperácie preberá prevádzkovateľ.

Trvanie projektu:

2023 - 2025

Termín ukončenia:

r. 2025

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM

Na RÚVZ v Spišskej Novej Vsi v rámci 18. ročníka Európskeho imunizačného týždňa s hlavným sloganom – „Dobehňime zabudnuté očkovanie“ boli realizované pracovníkmi oddelenia epidemiológie nasledujúce aktivity, pričom dôraz sme kládli na potrebu dať sa zaočkovať v dostatočnom predstihu ešte predtým, ako sa vyskytneme v rizikovom prostredí, v ktorom môžeme byť vystavení rôznym infekčným ochoreniam.

Aktivity boli zamerané na laickú verejnosť, vybrané lokality rómskych komunít a zdravotníckych pracovníkov, spolupracovali sme s praktickými lekármi pre deti a dorast a s praktickými lekármi pre dospelých.

- Jednotlivým pediatrickým ambulanciám bol v počte 70 ks doručený leták spracovaný pracovníkmi Oddelenia epidemiológie RÚVZ v Spišskej Novej Vsi pre potreby edukácie verejnosti v zdravotníckych zariadeniach a rómskych komunitách.
- Na webovej stránke RÚVZ v Spišskej Novej Vsi bol zverejnený nový očkovací kalendár na rok 2023 pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých.
- Na webovej stránke RÚVZ v Spišskej Novej Vsi boli zverejnené informácie o prebiehajúcom Európskom imunizačnom týždni s priloženým informačným letákom.
- V priestoroch RÚVZ Spišská Nová Ves bol pripravený informačný panel a nástenka o prebiehajúcom Európskom imunizačnom týždni, informácie o dôležitosti každej dávky očkovacej látky na predchádzanie vzniku a šírenia infekčných ochorení, o dodržiavaní termínov očkovania v zmysle očkovacieho kalendára a o význame sa doočkovať chýbajúcimi dávkami očkovacej látky. Taktiež informácia o dôležitosti otvorenej komunikácie pacientov a zdravotníckych pracovníkov, ako podporovať motiváciu zo strany rodičov dodržiavať termíny očkovania.
- V priestoroch Polikliniky pri Hornáde v Spišskej Novej Vsi a v Zdravotnom stredisku pre deti v Krompachoch boli pripravené informácie na vývesnej tabuli o prebiehajúcom Európskom imunizačnom týždni, informácie o potrebe dať sa zaočkovať v dostatočnom predstihu so sloganom „Dobehňime zabudnuté očkovanie“ a očkovací kalendár platný na rok 2023.
- V rómskej osade Bystrany bol prostredníctvom komunitných asistentov distribuovaný edukačný materiál- leták (v počte 60 ks) pre laickú verejnosť o dôležitosti každej dávky očkovacej látky na predchádzanie vzniku a šírenia infekčných ochorení, o dodržiavaní termínov očkovania v zmysle očkovacieho kalendára a o význame sa doočkovať chýbajúcimi dávkami očkovacej látky.
- Počas Európskeho imunizačného týždňa sme poskytovali edukačné informácie a poradenstvo v oblasti očkovania či už telefonicky ale aj osobne, ako aj konzultácie pre praktických lekárov pre deti a dorast v problematike očkovania detí mimo očkovacieho kalendára.
- V dňoch 1.- 3.6.2023 sme sa zúčastnili na XIV. Slovenskom vakcinologickom kongrese v Tatranskej Lomnici.

V roku 2023 bolo vedených 6 priestupkových konaní za nepodrobenie sa povinnému očkovaniu (4 v okrese Gelnica, 2 v okrese Spišská Nová Ves).

Z ochorení ovplyviteľných očkovaním bolo hlásených:

- 5 potvrdených ochorení na pertussis
- 7 ochorení na TBC

- 20 potvrdených prípadov vírusovej hepatitídy typu A – 2 ohniská. V prvom ohnisku 12 prípadov, v druhom ohnisku 4 prípady a 4 sporadické prípady
- 2 ochorenia na chronickú vírusovú hepatitídu typu B, výskyt akútnej vírusovej hepatitídy typu B nebol zaznamenaný
- 2 prípady parotitídy
- prípady morbil a rubeoly neboli zaznamenané
- 10 potvrdených prípadov stredoeurópskej kliešťovej encefalitídy
- 2 pneumokokové meningitídy: 1x u 57 ročného neočkovaného muža, z likvoru kultivačne potvrdený Streptococcus pneumoniae, sérotyp 23B a 1x u 61 ročnej neočkovanej ženy, z likvoru kultivačne potvrdený Streptococcus pneumoniae, sérotyp 3
- 4 septikémie vyvolané Streptokokom pneumoniae: 1x u 45 ročného neočkovaného muža, z hemokultúry kultivačne Streptococcus pneumoniae, sérotyp 24F, 1x u 43 ročného neočkovaného muža, z hemokultúry kultivačne Streptococcus pneumoniae, sérotyp 7F, 1x u 51 ročnej neočkovanej ženy, z hemokultúry kultivačne Streptococcus pneumoniae, sérotyp 4 a 1x u 21 ročného neočkovaného muža, z hemokultúry kultivačne Streptococcus pneumoniae, sérotyp 19A
- 1x zápal pľúc vyvolaný Haemophilus influenzae: u 67 ročného neočkovaného muža, zo spúta kultivačne potvrdený Haemophilus influenzae

Úroveň zaočkovanosti novorodencov HBsAg pozitívnych matiek je 100%. Celkový počet novorodencov HBsAg pozitívnych matiek podliehajúcich očkovaníu v oboch kontrolovaných ročníkoch narodenia bol 11. Všetci novorodenci v oboch okresoch dostali v kontrolovanom období na novorodeneckých oddeleniach 1. dávku očkovacej látky proti VHB. Z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov na novorodeneckých oddeleniach bol hyperimúnný ľudský gamaglobulín proti VHB podaný len 4 novorodencom.

Administratívna kontrola očkovania prebehla na regionálnej úrovni v mesiaci september a október 2023. Výsledky kontroly boli osobitne spracované za okresy Spišská Nová Ves a Gelnica a boli postúpené na krajské spracovanie.

V okrese **Spišská Nová Ves** celková zaočkovanosť **nad 95% nebola dosiahnutá v rámci základného očkovania** ani v jednom kontrolovanom ročníku narodenia:

r. 2021: základné očkovanie DTaP-VHB-IPV

(zaočkovanosť 90,96%) – z celkového počtu 1416 detí je nezaočkovaných 128 (9,04%), z počtu nezaočkovaných je 39 detí s pobytom v zahraničí (30,47%), 12 detí z dôvodu odmietnutia (9,38%), 16 detí z dôvodu KI (12,5%), 61 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (47,65%).

r. 2021: základné očkovanie PCV

(zaočkovanosť 90,25%) – z celkového počtu 1416 je nezaočkovaných 138 detí (9,75%), z počtu nezaočkovaných je 43 detí s pobytom v zahraničí (31,16%), 12 detí z dôvodu odmietnutia (8,70%), 16 detí z dôvodu KI (11,59%), 67 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (48,55%).

r. 2021: základné očkovanie MMR

(zaočkovanosť 88,56%) – z celkového počtu 1416 je nezaočkovaných 162 detí (11,44%), z počtu nezaočkovaných je 44 detí s pobytom v zahraničí (27,16%), 14 detí z dôvodu odmietnutia (8,64%), 16 detí z dôvodu KI (9,88%), 88 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (54,32%).

r. 2020: základné očkovanie MMR

(zaočkovanosť 92,91%) – z celkového počtu 1410 je nezaočkovaných 100 detí (7,09%), z počtu nezaočkovaných je 43 detí s pobytom v zahraničí (43%), 17 detí z dôvodu odmietnutia (17%), 5 detí z dôvodu KI (5%), 35 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (35%).

r. 2016: preočkovanie v 6. roku života DTaP-IPV

(zaočkovanosť 84,68%) – z celkového počtu 1279 detí je nezaočkovaných 196 (15,32%), zo 196 nezaočkovaných je 78 detí s pobytom v zahraničí (39,80%), 23 detí z dôvodu odmietnutia (11,73%), 9 detí z dôvodu KI (4,59%) a 86 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (43,88%).

r. 2011: preočkovanie v 11. roku života MMR

(zaočkovanosť 81,51%) – z celkového počtu 1347 detí je nezaočkovaných 249 (18,49%), z počtu nezaočkovaných je 164 detí s pobytom v zahraničí (65,86%), 17 detí z dôvodu odmietnutia (6,83%), 2 detí z dôvodu KI (0,80%) a 66 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (26,51%).

r. 2010: preočkovanie v 11. roku života MMR

(zaočkovanosť 84,10%) – z celkového počtu 1365 detí je nezaočkovaných 217 (15,90%), z počtu nezaočkovaných je 162 detí s pobytom v zahraničí (74,66%), 18 detí z dôvodu odmietnutia (8,29%), 3 detí z dôvodu KI (1,38%) a 34 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (15,67%).

r. 2017: preočkovanie v 5. roku života MMR

(zaočkovanosť 87,81%) – z celkového počtu 1370 detí je nezaočkovaných 167 (12,19%), z počtu nezaočkovaných je 89 detí s pobytom v zahraničí (53,29%), 18 detí z dôvodu odmietnutia (10,78%), 11 detí z dôvodu KI (6,59%) a 49 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (29,34%).

r. 2016: preočkovanie v 5. roku života MMR

(zaočkovanosť 88,86%) – z celkového počtu 1284 detí je nezaočkovaných 143 (11,14%), z počtu nezaočkovaných je 73 detí s pobytom v zahraničí (51,05%), 20 detí z dôvodu odmietnutia (13,99%), 9 detí z dôvodu KI (6,29%) a 41 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (28,67%).

r. 2009: preočkovanie v 13. roku života DTaP-IPV

(zaočkovanosť 82,13%) – z celkového počtu 1360 detí je nezaočkovaných 243 (17,87%), z počtu nezaočkovaných je 156 detí s pobytom v zahraničí (64,20%), 8 detí z dôvodu odmietnutia (3,29%), 6 detí z dôvodu KI (2,47%) a 73 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (30,04%).

Celková zaočkovanosť detí v okrese **Gelnica** je vo všetkých kontrolovaných ročníkoch narodenia detí nad 95% - okrem: **r. 2021:** základné očkovanie MMR, (zaočkovanosť 94,24%) – z celkového počtu 451 detí je nezaočkovaných 26 (5,76%), z počtu nezaočkovaných je 11 detí s pobytom v zahraničí (42,31%), 2 detí z dôvodu KI (7,69%) a 13 detí z dôvodu nedostavenia sa na očkovanie (50%).

Zaočkovanosť na VHA u dvojročných detí, žijúcich v miestach s nízkym hygienickým štandardom r. 2021:

Okres Spišská Nová Ves – z 467 detí bolo očkovaných 115 detí (24,6%), z celkového počtu detí bolo 101 očkovaných jednou dávkou (21,6%) a 14 detí (3,0%) dvomi dávkami.

Okres Gelnica - zo 223 detí bolo očkovaných 112 detí (50,2%), z celkového počtu detí bolo 105 očkovaných jednou dávkou (47,1%) a 7 detí (3,1%) dvomi dávkami.

Zaočkovanosť na VHA u dvojročných detí, žijúcich v miestach s nízkym hygienickým štandardom r. 2020:

Okres Spišská Nová Ves – z 506 detí bolo očkovaných 280 detí (55,3%), z celkového počtu detí bolo 148 očkovaných jednou dávkou (29,2%) a 132 detí (26,1%) dvomi dávkami.

Okres Gelnica - zo 234 detí bolo očkovaných 219 detí (93,6%), z celkového počtu detí bolo 55 očkovaných jednou dávkou (23,5%) a 164 detí (70,1%) dvomi dávkami.

Okres Gelnica 5 pediatrických obvodov:

V okrese Gelnica hranicu 90 % zaočkovanosti nedosiahli dva pediatrické obvody.

Okres Spišská Nová Ves 22 pediatrických obvodov:

V okrese Spišská Nová Ves hranicu 90 % zaočkovanosti nedosiahlo sedemnást' pediatrických obvodov.

Nedostatky vo výkone očkovania - dôvody nízkeho % zaočkovanosti:

- prevaha rómskych detí v obvode
- dlhodobý pobyt rómskych detí s rodičmi v zahraničí, pričom u pediatra sú naďalej evidované, preto sú zahrnuté aj do počtu kontrolovaných detí
- chyba malých čísel, malý počet detí v pediatrickom obvode
- neustále sa zvyšujúci počet rodičov odmietajúcich dať zaočkovať svoje dieťa

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní infekčných ochorení, ktorými sa dosiahne zlepšenie kvality života jednotlivca aj spoločnosti je cieľ, ku ktorému smeruje celé obsahové zameranie práce na oddelení epidemiológie.

Dôsledné a podrobné vykonávanie opatrení na likvidáciu ohnisk prenosných chorôb, intenzívne epidemiologické vyšetrenie zamerané na zisťovanie kontaktov a nariadenie protiepidemických opatrení, zdôrazňovanie konkrétnych rizikových faktorov, ktoré umožňujú prenos pôvodcu infekcie, veľmi intenzívna a každodenná spolupráca s laboratóriami, úzke pracovné vzťahy medzi epidemiológmi, trvalý kontakt s praktickými lekármi, odborné vzdelávanie a štúdium nových poznatkov, je súbor činností, ktorý tvorí každodennú pracovnú náplň v surveillance prenosných ochorení.

Lekári primárneho kontaktu a zdravotnícke zariadenia sú pravidelne mesačne informovaní o výskyte prenosných ochorení za každý mesiac v okresoch Spišská Nová Ves a Gelnica na webovej stránke RÚVZ v Spišskej Novej Vsi. Telefonicky a elektronicky boli upozornení poskytovatelia zdravotnej starostlivosti o povinnosti zdravotníckych pracovníkov podľa § 52 ods. 5 písm. a/ zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov hlásiť výskyt prenosného ochorenia, podozrenie na prenosné ochorenie a nosičstvo choroboplodných zárodkov, hlásiť všetky akútne respiračné ochorenia (vrátane ochorenia Covid 19, pokiaľ je ochorenie diagnostikované priamo v zdravotníckom zariadení) a chrípky v každom kalendárnom týždni.

Taktiež neustále denné konzultácie sú poskytované telefonicky tak odbornej, ako aj laickej verejnosti v súvislosti s opatreniami v prevencii infekčných ochorení.

V súvislosti s aktuálnymi geopolitickými a migračnými zmenami sú lekári primárneho kontaktu pravidelne elektronicky informovaní o potrebe sledovania zvýšeného výskytu všetkých infekčných ochorení, aj tých, ktoré sa vyskytujú v rámci Slovenska sporadicky.

Vyšetrovanie odpadových vôd COVID-19

RÚVZ v Spišskej Novej Vsi bolo aj v roku 2023 zapojené do surveillance SARS-CoV-2 v odpadových vodách a to odberom 53 vzoriek vody z ČOV v Spišskej Novej Vsi a v Krompachoch podľa dohodnutého časového harmonogramu.

V roku 2023 bolo na RÚVZ Spišská Nová Ves hlásených spolu 2595 potvrdených prípadov prenosných chorôb, z toho bolo v okrese Spišská Nová Ves 2126 chorôb a v okrese Gelnica 469 chorôb.

V roku 2023 bolo hlásených 122 laboratórne potvrdených prípadov vírusu chrípky.

Tabuľka: Prenosné ochorenia podľa okresu a diagnóz za rok 2023

dg/ okres	GL	SN	dg/ okres	GL	SN	dg/ okres	GL	SN	dg/ okres	GL	SN
A02	2	5	A46	1	1	G510	0	1	T813	0	12
A020	20	86	A515	0	2	J039	0	1	T814	0	36
A022	0	1	A519	0	1	J041	0	3	T846	0	1
A031	2	5	A530	0	4	J06	0	9	U071	83	259
A033	0	5	A540	0	7	J069	0	4	Z203	18	24
A039	1	5	A560	1	3	J10	26	96	Z21	0	1
A040	9	24	A590	0	3	J120	0	2	Z223	0	3
A045	56	198	A692	8	25	J121	4	10	Z225	1	10
A046	5	10	A810	0	1	J14	0	1	Z228	0	2
A047	23	137	A841	2	8	J150	0	5			
A061	0	2	A985	3	1	J151	0	11			
A071	1	5	B004	1	0	J152	0	2			
A080	63	223	B011	1	0	J154	0	1			
A081	25	71	B019	18	299	J155	0	1			
A082	14	55	B020	0	1	J156	0	4			
A083	6	10	B028	1	4	J158	0	5			
A085	1	0	B029	3	5	J168	0	1			
A150	0	4	B15	14	6	J18	0	2			
A153	2	1	B171	0	6	J180	0	10			
A218	0	1	B172	2	3	J205	17	61			
A310	1	0	B270	1	0	J208	0	1			
A370	2	3	B181	0	2	J209	0	5			
A371	1	0	B182	0	5	J22	0	4			
A390	1	1	B269	0	2	K12	0	1			
A400	0	4	B271	0	4	M012	1	1			
A401	1	1	B377	0	2	N30	0	1			
A402	0	1	B378	0	1	N300	0	3			
A403	2	2	B509	0	1	N309	0	2			
A408	0	5	B589	0	1	N390	0	123			
A410	4	18	B770	3	6	P363	0	2			
A411	13	55	B79	0	3	P368	0	1			
A415	2	29	B86	0	4	T80	0	1	SPOLU	GL	SN
A418	1	6	G001	1	1	T802	0	14			
A419	1	2	G03	0	1	T81	0	1	2595	469	2126

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Čo možno najpodrobnejšie údaje získané pri vykonávaní opatrení v ohnisku prenosného ochorenia sú podkladom pre využitie informačného systému na zhromažďovanie údajov, ich spracovanie a analýzu, s cieľom monitorovať zdravie obyvateľstva a informovať o jeho kvalite.

Úspešné zvládnutie informačného systému znamená získať pre program EPIS, pri vykonávaní opatrení zameraných na likvidáciu ohnísk prenosných chorôb, čo najviac

konkrétnych údajov o pôvodcoch nákazy a cestách prenosu s cieľom postupne znižovať počet neznámych a neobjasnených údajov a informácií. Našou snahou je pracovať s programom EPIS tak dôkladne, aby bolo potrebné vykonať čo najmenej opravných zmien.

Poskytovateľov zdravotnej starostlivosti sme informovali o prístupe o možnosti hlásiť prípady prenosných ochorení a chrípku on-line na informačnom portáli EPIS.

Do programu EPIS sú pravidelne vkladané jednotlivé prenosné ochorenia podľa hlásení od ošetrojúcich lekárov, v roku 2023 bolo do informačného systému zadaných:

- **2595** hlásených prenosných ochorení

- **41** epidémií: z toho **14 rodinných epidémií** - (1 epidémia Yersiniózy, 2 epidémie kampylobakteriózy, 8 epidémii salmonelózy, 1 epidémia tuberkulózy a 2 rotavírusové epidémie, **25 epidémií v zdravotníckych zariadeniach**-(17 epidémií Covid -19, 2 rotavírusové epidémie a 6 klostridiových epidémií), **1 epidémiu v sociálnom zariadení - CDR** – (epidémia VHA) a **1 epidémiu v obci Mníšek nad Hnilcom** – (epidémia VHA)

V mesačných intervaloch sa vykonáva analýza prenosných ochorení.

V týždenných intervaloch sa vykonáva **analýza ARO a CHPO** za daný kalendárny týždeň. Tieto analýzy sú uverejňované pravidelne na internetovej stránke.

V programe **Excel** máme vytvorenú databázu nosičov **HBsAg**, ktorú neustále aktualizujeme a dopĺňame, čím sme získali prehľadný register s možnosťou jednoduchého vyhľadávania na základe rôznych výberových kritérií. V roku 2023 pribudlo 11 nových nosičov HBsAg v okrese Spišská Nová Ves a Gelnica.

V rámci optimalizácie verejnej správy v oblasti epidemiológie v roku 2023 sme začali s implementáciou IS ÚVZ SR – **agendové moduly EPIS a ŠZD**.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

V rámci štátneho zdravotného dozoru v zdravotníckych zariadeniach bolo realizovaných 117 kontrol dodržiavania hygienicko – epidemiologického režimu a bariérovej ošetrovateľskej techniky. Na kontrolu vykonávanej dezinfekcie bolo odobratých spolu 690 sterov z prostredia, u ktorých bola zistená 13,33% bakteriálna kontaminácia. Zo sterilného materiálu bolo odobratých 148 sterov bez bakteriálnej kontaminácie. Účinnosť dezinfekčných roztokov bola kontrolovaná u 29 vzoriek, pričom všetky vzorky boli účinných na všetky tri testovacie kmene. S výsledkami kontrol boli oboznámení zástupcovia jednotlivých oddelení, v prípadoch zistenia bakteriálnej kontaminácie boli výsledky s nimi prerokované osobne, písomne boli upozornení na dodržiavanie vykonávania účinnej a dôkladnej dekontaminácie podľa platných právnych predpisov pre zdravotnícke zariadenia.

Kontrola sterilizačnej techniky bola vykonaná v 108 prípadoch, z toho bolo otestovaných 77 horúcovzdušných a 31 parných sterilizátorov. Jeden horúcovzdušný a jeden parný prístroj vykazoval pozitivitu na testované kmene, po opakovanom testovaní bola sterilizácia účinná.

V rámci sledovania výskytu nozokomiálnych nákaz bolo z troch nemocníc a jedného dialyzačného stacionára hlásených 600 **nozokomiálnych nákaz**. V porovnaní s rokom 2022 ide o vysoký nárast - 226 infekcií.

NsP Spišská Nová Ves a.s. hlásila NN na týchto oddeleniach:

oddelenie	počet nozokomiálnych nákaz
OAIM	47
Oddelenie dlhodobo chorých	122
FBLR	27
Gynekologicko - pôrodnice	10
Chirurgické oddelenie	11
Oddelenie vnútorného lekárstva	74
JIS chirurgická	17
JIS interná	5
JIS neurologická	12
Jednotka intenzívnej starostlivosti o novorodenca	4
Neurologické oddelenie	44
Detsko - dojčenecké oddelenie	21
JIS pediatrika	2
Úrazová chirurgia	12
spolu:	408

Nemocnica Krompachy s.r.o. hlásila NN na týchto oddeleniach:

oddelenie	počet nozokomiálnych nákaz
Oddelenie anesteziológie a intenzívnej medicíny	16
Oddelenie dlhodobo chorých	68
Gynekologicko – pôrodnice oddelenie	1
Chirurgické oddelenie	40
Chirurgická JIS	9
Oddelenie vnútorného lekárstva	27
JIS vnútorného lekárstva	1
Detsko - dojčenecké oddelenie	5
spolu:	167

Nemocnica PRO VITAE n.o., Gelnica hlásila NN na týchto oddeleniach:

oddelenie	počet nozokomiálnych nákaz
Oddelenie dlhodobo chorých	22
spolu:	22

FMC – dialyzačné služby hlásili NN

stacionár	počet nozokomiálnych nákaz
FMC – dialyzačný stacionár Spišská Nová Ves	3
spolu:	3

Analýza výskytu za roky 2019 – 2023:

Rok:				
2019	2020	2021	2022	2023
352	378	344	374	600

Implementácia moderných foriem vzdelávania epidemiológov a cieľových skupín zdravotníckych pracovníkov v oblasti prevencie NN:

Surveillance vybraných nozokomiálnych nákaz v programe EÚ HELICS – SSI

V roku 2023 nebol realizovaný.

Realizácia CDI

V roku 2023 sa daný projekt surveillance klostridiových infekcií realizoval v NsP v Spišskej Novej Vsi. Údaje za časové obdobie od 01.01.2022 do 31.12.2022 boli spracované v EPIS a denominátor údaje boli zaslané na RÚVZ so sídlom v Trenčíne.

Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a užívania antibiotík (BPS 3)

Projekt sa realizoval v NsP v Spišskej Novej Vsi v období apríl – jún 2023 a spracované údaje boli zaslané koordinačnému centru na Slovensku – RÚVZ so sídlom v Trenčíne.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Od septembra 2023 do konca roku 2023 sme zaznamenali výrazný nárast počtu prípadov ochorení na akútnu hepatitídu typu A, v okrese Spišská Nová Ves spolu 6 a v okrese Gelnica 14 laboratórne potvrdených prípadov. V dvoch lokalitách išlo o epidemický výskyt. V okrese Gelnica 1 epidémia (12 prípadov) v rómskej osade obec Mníšek nad Hnilcom, v okrese Spišská Nová Ves 1 epidémia (4 prípady) – CDR v obci Teplička.

Dňa 22.11.2023 bola vydaná Vyhláška č.28 Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Spišskej Novej Vsi, ktorou sa nariaďujú opatrenia pri ohrození verejného zdravia na predchádzanie vzniku a šíreniu prenosného ochorenia vírusovej hepatitídy typu A v obci Mníšek nad Hnilcom – povinne sa podrobiť mimoriadnemu očkovaniu proti VHA pre deti vo veku od dvoch do pätnásť rokov, ktoré sa zdržiavajú na území obce Mníšek nad Hnilcom. Chorí boli izolovaní prevažne na Infekčnom oddelení DFN v Košiciach.

V súvislosti s pokračujúcim výskytom TBC v obci Bystrany, v roku 2023 na podnet regionálneho hygienika zasadala regionálna protiepidemická komisia v rámci troch stretnutí, kde bol navrhnutý postup jednotlivých krokov protiepidemických opatrení v spolupráci s oblastnými pediatriami, pneumológom a Národným ústavom detskej tuberkulózy a respiračných chorôb v Dolnom Smokovci. Súčasťou epidemiologického šetrenia bola identifikácia úzkych kontaktov s potvrdenými prípadmi ochorenia a následne bolo 11.5.2023 v obci Bystrany realizované testovanie 53 kontaktov v detskej populácii s výsledkom: 39x negat., 12x quantiferon pozit. a 2x nejednoznačný výsledok. Osoby s quantiferon pozitívnym výsledkom boli vyzvané na ďalšie diagnostické dovyšetrovanie v Národnom ústave detskej tuberkulózy a respiračných chorôb v Dolnom Smokovci.

6.6 ENVIROMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY

Odpadové vody z mesta Spišská Nová Ves sú vyšetrované podľa harmonogramu RÚVZ Košice na prítomnosť poliovírusov a iných enterovírusov. Z odobratých vzoriek odpadovej vody z ČOV v Spišskej Novej Vsi všetky výsledky vyšetrení vzoriek boli negatívne.

Za hodnotené obdobie nebolo hlásené podozrenie na akútnu chabú obrnu u dieťaťa do 15 rokov.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Cielené preventívne programy realizuje oddelenie Podpory zdravia v spolupráci s oddelením Epidemiológie a oddelením Hygieny detí a mládeže. Na oddelení Epidemiológie sa vykonávajú opatrenia proti šíreniu ochorenia v ohnisku hlásených HIV/AIDS prípadov. V roku 2023 bol hlásený 1 prípad infekcie HIV.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

V rámci poradne očkovania poskytujeme lekárom a aj širokej laickej verejnosti informácie a konzultácie týkajúce sa problematiky povinného pravidelného očkovania detí a dospelých, odporúčaného očkovania, očkovania pred cestou do zahraničia, o očkovaní osôb, ktoré sú profesionálne vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz, očkovaní detí s kontraindikáciami a poradenstvo vo všetkých ďalších problémových oblastiach spojených s očkovaním. Informácie sú poskytované osobne a telefonicky.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Projekt pre oblasť epidemiológie je zameraný na optimalizáciu procesov výkonu štátneho zdravotného dozoru, ktorý v roku 2023 prebiehal v prípravnej fáze s postupným etablovaním do výkonu ŠZD. Úpravu epidemiologického informačného systému s možnosťou zakomponovania nových požiadaviek na všetky časti systému vrátane analytických nástrojov a výstupov bol plne v prevádzke od začiatku roka 2023. Súčasťou projektu je vybudovanie Národného registra očkovaných osôb, ktorý bude súčasťou aktualizácie programu EPIS, ktorý momentálne nie je k dispozícii. Túto úlohu zatiaľ zastrešuje riešiteľ.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

Úloha č. 6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Cieľ

HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tohto ochorenia zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnjším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. Základným cieľom Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike je obmedzovať šírenie vírusu HIV v SR a zmierňovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac dotýka. Národný program je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktoré patria aj mladí ľudia. Dôslednou realizáciou vzdelávacích aktivít v rámci plnenia úlohy sa očakáva zmena postojov a správania sa mladých ľudí v možných rizikových situáciách. Za kľúčové sa z pohľadu WHO považuje okrem kontinuálnej edukácie verejnosti a to najmä mladej generácie, vyhľadávanie pozitívnych v čo najskorších štádiách infekcie a pozitívny zabezpečenie včasnej antiretrovirusovej liečby.

Anotácia

Vzhľadom na stále dospievajúcu novú generáciu je potrebné opakovane vykonávať preventívno – edukačné aktivity spojené s ich vzdelávaním a výchovou, aby boli mladí ľudia dostatočne informovaní o tom, čo je HIV/AIDS a ako majú chrániť seba a svojich najbližších. I napriek dostupnosti informácií, ktoré sú v dnešnej dobe k dispozícii, sa počet HIV pozitívnych stále zvyšuje. Pri realizácii úlohy je možné využiť edukačné aktivity charakteru teoretického výkladu napríklad formou prednášky, besedy, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom so zameraním na témy dospievanie, výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu a rodičovstvu, zdravý životný štýl, prevencia sexuálne prenosných ochorení vrátane infekcie HIV/AIDS, význam Poradne prevencie HIV/AIDS (ostatné dve menované témy s určením pre starších žiakov a študentov). Uvádza sa, že zdravý životný štýl dokáže ovplyvniť výsledné zdravie približne z 50 percent. Nad zdravím máme o mnoho vyššiu kontrolu, ako sa všeobecne predpokladá. Je potrebné budovať testovacie kapacity a priblížiť sa čo najviac k rizikovým populáciám.

Túto úlohu sme plnili v spolupráci s oddelením Epidemiológie, Občianskym združením Mladí ľudia a život a Klubom mladých pri Centre voľného času Adam v Spišskej Novej Vsi, kde pôsobia skúsení peer aktivisti, realizujúci pod našou odbornou gesciou rôzne vzdelávacie aktivity pre mládež. Jednou z prioritných tém v rámci ich práce zameranej na primárnu prevenciu v rovesníckom prostredí je aj infekcia HIV, ochorenie AIDS a ostatné sexuálne prenosné ochorenia so všetkými zdravotnými a sociálnymi aspektami.

V spolupráci s uvedenými subjektami boli zrealizované pre novú skupinu peer aktivistov 2 odborné výcviky v rámci regionálneho peer projektu „Mladí ľudia a život“. Do skupiny boli noví záujemci vyberaní na základe posúdenia ich vedomostí a komunikačných zručností, čo je pre túto prácu základný predpoklad efektívnej prevencie. Po absolvovaní výcvikov mali možnosť noví členovia OZ Mladí ľudia a život využiť svoje zručnosti a vedomosti pod vedením starších peer aktivistov v rámci besied a prednášok v rovesníckom prostredí na pôde základných a stredných škôl.

Peer aktivisti vykonali pod odbornou garanciou MUDr. Petra Mišendu, vedúceho oddelenia Podpory zdravia a výchovy k zdraviu na RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi, v roku 2023 na 7 školách celkom 14 besied a prednášok na tému „HIV/AIDS a sexuálne prenosné ochorenia“ ako aj príbuzné témy súvisiace so životným štýlom mladých ľudí s akcentom na partnerské vzťahy, sexualitu a reprodukčné zdravie - „Životný štýl mladých ľudí a sexualita“, „Sexualita a láska“ a „Gynekológia a antikoncepcia“. Besedy boli určené žiakom 9. ročníkov základných škôl a študentom 1. a 2. ročníkov stredných škôl zo Spišskej Novej Vsi. Aktivity mali u cieľových skupín pozitívny ohlas a stretli sa s veľkou podporou aj u riaditeľov a koordinátorov primárnej prevencie na základných a stredných školách. Počas týchto aktivít boli vykonané 4 konzultácie zamerané na obsah a termíny besied.

Odborní pracovníci z oddelenia Podpory a výchovy k zdraviu zrealizovali v rámci plnenia Národného programu prevencie HIV/AIDS 2 prednášky a besedy pre 45 žiakov z 9. ročníkov základných škôl v Spišských Vlachoch a ZŠ Maurerova Krompachy na tému „HIV/AIDS, cesty prenosu, liečba a prevencia“. Dôraz sme kládli na zodpovedné správanie sa v rizikových situáciách a dostatočné informácie o tejto sexuálne prenosnej chorobe aj v súvislosti s nelegálnym užívaním injekčných drog a iných látok s použitím nesterilných ihliel a striekačiek.

Aktivity v rámci plnenia úlohy č.6.7 Prevencia HIV/AIDS na RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi s využitím panelov „Hrou proti AIDS“ už dlhodobejšie nerealizujeme z dôvodu pozastavenie tohto projektu ešte v roku 2018 Uznesením vlády v bode č.3 schváleného NP prevencie HIV/AIDS v SR na roky 2017 – 2020.

Úloha 9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Cieľ

Cieľom prieskumu je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov Slovenskej republiky.

Anotácia

Úrad verejného zdravotníctva SR realizuje pravidelné sledovanie ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov Slovenskej republiky s cieľom zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získavať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie.

Prieskum zdravotné uvedomenie a správanie obyvateľov SR sa v roku 2023 nerealizoval.

Na tejto úlohe participovalo oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu ešte v roku 2022, kde bolo prostredníctvom dotazníkového prieskumu monitorovaných 104 respondentov v rovnakom zastúpení mužov a žien v troch vekových kategóriách. V každom vekovom rozpätí boli respondenti z oboch pohlaví s rovnakým zastúpením z vidieku a mesta. Údaje z dotazníkov boli po absolvovaní prieskumu založené do súboru v programe Excel a po kompletizácii celého požadovaného počtu odoslané na ÚVZ SR Bratislava podľa metodických pokynov gestora celonárodnej úlohy.

Prieskum na celonárodnej úrovni bol spracovaný do záverečnej hodnotiacej správy o zdravotnom stave a uvedomení obyvateľov SR a predložený na rokovanie vlády.

Prieskum sa realizuje od roku 2013 v pravidelných 3-ročných intervaloch. Najbližšie sa bude opakovať v roku 2025 a následne budú porovnávané ukazovatele, ktoré vyjadrujú hodnotenie vlastného zdravia, ale aj zmenu v názoroch, postojoch a návykoch v našej populácii.

Úloha 9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Cieľ

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení. Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 bol schválený vládou SR 2. septembra 2015.

Anotácia

Obezita sa stala celosvetovou pandémiou a v súčasnosti sa považuje za hlavnú hrozbu zdravotného problému. Obezita je zodpovedná za 2 – 8 % všetkých výdavkov na zdravotníctvo a 10 – 13 % úmrtí v rôznych častiach európskeho regiónu a počet tých, ktorí sú postihnutí kontinuálne narastá do alarmujúcich rozmerov. Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 10 z 9. januára 2008 ÚVZ SR vypracoval a dňa 20. decembra 2010 na rokovanie vlády predložil „Správu o plnení Národného programu prevencie obezity v Slovenskej republike za roky 2008 - 2010“. Oblasť realizovaných aktivít: Spoločná oblasť (výchova a vzdelávanie, média a komunikácia, zdravotníctvo, socioekonomické faktory prostredia), Pohybová oblasť (budovanie športovísk, dopravná infraštruktúra), Výživa (poľnohospodárska politika, trh a marketingové stratégie).

Realizácia Národného akčného plánu v prevencii obezity spočíva v zdravotno – výchovných aktivitách určených pre deti, mládež, dospelú populáciu a seniorov formou prednášok, besied a diskusií obsahovo zameraných na zdravú výživu, vhodný pitný režim a pravidelnú, primerane intenzívnu a dostatočne dlho trvajúcu pohybovú aktivitu.

Za sledované obdobie sme edukovali 28 žiakov z prvého stupňa na ZŠ Cirkevná ul. Spišská Nová Ves formou dlhoročne osvedčených aktivít v rámci „Dňa prevencie a zdravia“ pod názvom „POZDRAVY I“, kde sú 2 z 3 stanovíšť zamerané na pohybovú aktivitu, prevenciu nadváhy a obezity ako aj význam pohybu pre fyzické a psychické zdravie a taktiež zdravú výživu a pitný režim, ktoré sa výraznou mierou podieľajú u detí na zdraví, raste a výslednej hmotnosti.

V rámci činnosti Poradne zdravia, Poradne zdravej výživy a Poradne pre optimalizáciu pohybovej aktivity boli tieto aktivity zamerané pre jednotlivých klientov, u ktorých boli zrealizované rôzne merania a vyšetrenia a poskytnuté individuálne konzultácie a odborné poradenstvo s dôrazom na zdravú výživu, pitný režim a vhodnú pohybovú aktivitu s cieľom predísť nadváhe a obezite, prípadne nadmernú hmotnosť redukovať a znížiť zdravotné riziká, ktoré sú s ňou spojené.

Pre 2 triedy študentov z 3. ročníka SOŠ drevárskej v Spišskej Novej Vsi sme odprezentovali v rámci prednášok a besied témy „Pohybová aktivita a prevencia civilizačných chorôb“ a „Zdravé stravovanie“. Pozornosť sme venovali hlavne významu pravidelnej pohybovej aktivity a racionálnej stravy pre posilnenie fyzického a duševného zdravia ako aj v prevencii srdcovo-cievnych a metabolických chorôb. Študenti sa mali možnosť vyjadriť k témam aj formou jednoduchého kvízu, kde boli vedomostné otázky ako aj vlastné názory a postoje k predmetným problematikám.

Pre 32 študentov z Gymnázia Školská ul. a zo SOŠ drevárskej Spišská Nová Ves, ktorí boli zaradení do pokračovania regionálneho projektu „Sledovanie vybraných ukazovateľov zdravia u stredoškolskej mládeže“ sme zorganizovali 3 semináre, ktoré bol obsahovo zameraný na pozitívny účinok pravidelnej, dostatočne intenzívnej a primerane dlho trvajúcej pohybovej aktivity na posilnenie zdravia a imunitného systému. V diskusných blokoch sme sa zamerali aj na riziko vzniku nadváhy a obezity, srdcovo-cievnych, nádorových a metabolických chorôb, ktoré úzko súvisia s nedostatkom až úplnou absenciou pohybovej aktivity.

Pri príležitosti Svetového dňa pohybu sme sa v spolupráci so športovým klubom Floorball club Young Arrows Spišská Nová Ves, Klubom mladých pri Centre voľného času Adam Spišská Nová Ves a športovo-relaxačným centrom Fit House Spišská Nová Ves spolupodielali na príprave ďalšieho ročníka už tradičného florbalového turnaja pre študentov stredných škôl a dospelú populáciu. Niektorým aktívnym účastníkom počas akcie sme poskytli aj meranie antropometrických ukazovateľov, testovanie telesnej zdatnosti formou jednoduchých záťažových testov a konzultácie k optimalizácii pohybovej aktivity s dôrazom na frekvenciu, intenzitu a trvanie pohybu.

Participovali sme aj na športových podujatiach a športových akciách „Športové hry mládeže“ a „Večerný beh mestom“, ktoré každoročne organizuje Mestský úrad a Centrum voľného času Spišská Nová Ves Adam. Záujemcom sme poskytli vybrané antropometrické merania a jednoduché testy telesnej zdatnosti vrátane odborných konzultácií k optimalizácii pohybovej aktivity.

Počas Svetového dňa výživy zrealizovali odborní pracovníci z nášho oddelenia prednášky, besedy a interaktívne hry na tému „Výživa v prevencii civilizačných ochorení“ pre 38 študentov tretích ročníkov Gymnázia Školská ul. v Spišskej Novej Vsi ako aj pre 36 žiakov deviatych ročníkov ZŠ Hutnícka a ZŠ cirkevná Spišská Nová Ves na témy „Zdravá výživa v prevencii civilizačných ochorení“, „Zdravá výživa mladistvých“ a „Pohybová aktivita a zdravie“. Účastníkom sme zdôraznili spojitosť medzi výživou a pohybom a všetky pozitíva pre zdravie, ktoré prináša racionálna strava a dostatočný pitný režim a pravidelná pohybová aktivita pre zdravie mladého človeka.

V jarných mesiacoch sme nadviazali zdravotno-výchovnými aktivitami na ďalšiu etapu celoslovenského projektu „Viem, čo zjem“, ktorého gestorom je ÚVZ SR Bratislava a ktorý sa realizuje každý školský rok. Projekt spočíva v intervenčných aktivitách na tému zdravá výživa ako základ prevencie nadváhy, obezity a metabolických chorôb ako aj tému hygienu potravín. Aktivity boli zrealizované na 2 základných školách – ZŠ cirkevná a ZŠ Kožuchova Spišská Nová Ves. Metódou interaktívnych zážitkových hier s využitím pracovných listov sme oslovili 232 žiakov z 2. – 5. Ročníkov.. Ďalšie aktivity, ktoré sú súčasťou projektu „Viem, čo zjem“ realizovala škola prostredníctvom pedagógov formou rôznych súťaží a kvízov.

Intervenciu na témy „Výživa, zdravie a pohyb“, „Pitný režim a energetické nápoje“ a „Naučte sa správne jesť“ sme realizovali aj pre 192 žiakov a študentov zo SOŠ drevárskej, z Technickej akadémii ako aj zo ZŠ Hutníckej ul. Spišská Nová Ves, kde sme apelovali na význam pravidelného pohybu, zdravú výživu a pitný režim ako aj negatívny dopad konzumácie energetických nápojov. O zdravej výžive a význame pravidelného pohybu sme mali prezentácie spojené s besedami aj pre študentov z 2. a 3.ročika SOŠ na Markušovskej ul. v Spišskej Novej Vsi v celkovom počte 46 študentov.

Pre 6 – 8 členné skupinky žien v produktívnom veku sme sa podieľali na stanovení funkčnej zdatnosti formou jednoduchého záťažového testu ako aj na poradenstve k zdravému pohybu. Podporu zdravia sme vykonávali aj v rámci cvičení zameraných na posilňovanie svalstva (body form), prevenciu poškodenia chrbtice resp. korektúry jej deformít na základe špeciálnych cvičebných zostáv (SM a DNS systém), ktoré organizovalo športovo-relaxačné centrum Fit House v Spišskej Novej Vsi.

Pre zamestnancov Domu dôchodcov sme zrealizovali odborný seminár na tému „Rizikové faktory životného štýlu a prevencia“. V prezentáciách boli účastníci upozornení aj na možné ochorenia vrátane nadváhy, obezity, hypertenzie, hypercholesterolémie a diabetu, ktoré vznikajú v súvislosti s nesprávnou životosprávou – pohybovou inaktivitou, vysoko kalorickou a nevhodne zloženou stravou s nedostatkom vitamínov, minerálov a vlákniny ako aj fajčením a nadmernou konzumáciou alkoholu. Účastníkom sme ponúkli aj antropometrické merania, merania krvného tlaku a pulzu, celkového cholesterolu a glykémie ako aj konzultácie k nameraným hodnotám a významu pravidelnej pohybovej aktivity a zdravej výživy ako preventabilných faktorov civilizačných chorôb. Frekventanti dostali informáciu aj o možnosti absolvovať v nadstavbovej poradni pre optimalizáciu pohybovej aktivity aj spirometrické vyšetrenie, hodnotenie držania tela ako aj záťažové funkčné testy telesnej a aeróbnej zdatnosti.

Pre seniorov z Domu dôchodcov v Spišskej Novej Vsi sme zrealizovali prednášky s besedami na témy „Zdravá výživa a pitný režim“ a „Pohyb u seniorov“ pri príležitosti Svetového dňa srdca. Účastníkom sme zdôraznili dôležitosť zdravej výživy a dostatočného pitného režimu ako aj primeranej, vhodne zvolenej a dostatočne dlho trvajúcej pohybovej aktivity na udržiavanie dobrého telesného zdravia a psychickej pohody v postproduktívnom veku.

V priestoroch RÚVZ sme zhotovili pre zamestnancov a širokú verejnosť podľa aktuálnosti viacero informačných panelov na témy Zdravá výživa, Pitný režim, Svetový deň potravy, Svetový deň obezity, Svetový deň zdravia, Svetový deň srdca, Svetový deň pohybom ku zdraviu, Pohybová aktivita a zdravie ako aj Chcem zmenu ako na pohyb. Problematike pohybovej aktivity a jej negatívnych následkov z dlhodobej absencie sme sa venovali aj v príspevkoch zverejnených na webovej stránke RÚVZ.

9.2.1 VYZVI SRDCE K POHYBU - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie

Cieľ

Zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov – pohybovej inaktivity

Anotácia

Formou intenzívnej mediálnej kampane, sprievodných podujatí a súťaže zvýšiť informovanosť obyvateľstva o význame pohybovej aktivity v prevencii chronických neinfekčných ochorení, propagovanie minimálneho objemu a intenzity pohybovej aktivity, ktoré už môžu byť efektívne pri priaznivom ovplyvnení zdravia jedinca s cieľom zvýšiť úroveň pohybovej aktivity dospeléj populácie SR aspoň na túto postačujúcu hranicu, vytvoriť u účastníkov súťaže návyk na pravidelnú pohybovú aktivitu. Analýza údajov z účastníckych listov a výsledkov vyšetrení u účastníkov so záujmom o konzultáciu v „poradni pre optimalizáciu pohybovej aktivity“ metódami bioštatistiky.

V roku 2023 v období od 15.5. – 6.8. prebiehal X.ročník celonárodnej medzinárodne koordinovanej kampane zameranej na zvýšenie pohybovej aktivity „Vyzvi srdce k pohybu“. Podmienkou zapojenia sa účastníkov do kampane bolo monitorovanie podľa pokynov v účastníckom liste ich pohybových aktivít počas minimálne 4 týždňov v priebehu celej kampane. Vykonávané pohybové aktivity mali mať v objeme minimálne 150 minút/týždenne strednej intenzity alebo 75 minút vysokej intenzity rozdelených do 4 a viacerých častí. Účastníci si zároveň zapisovali na konci každého týždňa aj svoju aktuálnu telesnú hmotnosť. V tomto sledovanom roku sa účastníci prihlasovali do kampane formou on-line formulára

a počet prihlásených na celoslovenskej úrovni ako aj za jednotlivé regióny bol centrálné spracovaný gestorom úlohy, ktorým bol Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici. Informáciu o kampani s možnosťou prihlásenia sa pomocou online formulára sme zaslali celkom 27 organizáciám a inštitúciám.

Kampaň je už pravidelne spojená pre účastníkov aj so súťažou o hodnotné športové ceny ako aj regeneračné víkendové pobyty. Jej propagácia je v našom okrese zrealizovaná prostredníctvom Poradenského centra na ochranu a podporu zdravia, regionálnych médií, webovej stránky RÚVZ a panelov v priestoroch úradu pre širokú verejnosť

Výhercovia kampane sú po jej ukončení vylosovaní na RÚVZ v Banskej Bystrici, kde sú im odovzdané aj ceny, ktoré do kampane venovali sponzori.

Úloha č. 9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Cieľ

Zabezpečiť dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu

Anotácia

Akčný plán pre oblasť zdravia vychádza predovšetkým zo stratégie, z relevantných národných a medzinárodných strategických dokumentov. Pre oblasť zdravia je zdôraznená potreba zabezpečenia ochrany a dôstojnosti pre najslabšie sociálne skupiny; podpory lepšieho prístupu znevýhodnených komunít k zdravotnej starostlivosti; zabezpečenia dôstojných a spravodlivých podmienok v prístupe zdravotníckych zamestnancov a v dostupnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti; posilnenia výchovy a vzdelávania detí a žiakov k zdravému životnému štýlu

Úloha sa plnila v sledovanom období prostredníctvom zdravotno-výchovných aktivít zameraných na podporu zdravého životného štýlu pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád ako aj žiakov základných škôl a odborných stredných učilíšť, kde je výrazná koncentrácia frekventantov z rómskych osád.

Odborní pracovníci z oddelenia intervenovali rómske etnikum vo viacerých zdravotno-výchovných témach. Jednalo sa o pohyb a jeho význam v prevencii srdcovo-cievnych, metabolických a onkologických chorôb, zdravú výživu a pitný režim, fajčenie a alkohol a ich negatívny dopad na zdravie mladého človeka, drogy, fetovanie, psychickú a telesnú závislosť ako aj prvú pomoc pri život ohrozujúcich stavoch ako je krvácanie, zástava srdca, dýchanie a bezvedomie. Každéj aktivite predchádzala telefonická alebo mailová konzultácia. Všetky boli vykonané v prostredí základnej školy Rudňany pre žiakov zo 4.-6. Ročníka, výber študentov z 1.-3.ročníka Strednej odbornej školy na Markušovskej ul. v Spišskej Novej Vsi a taktiež pre študentov Stredného odborného učilišťa technického v Prakovciach. Na prednáškach a besedách sa zúčastnilo celkom 214 žiakov a študentov, ktorí boli intervenovaný počas 22 aktivít. Témy mali u cieľových skupín a pedagógov pozitívnu odozvu.

Úloha č. 9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Cieľ

Cieľom prípravy Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia je vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

Anotácia

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunít a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva. Vytvorenie integrovanej stratégie na trvalé ovplyvnenie determinantov chronických ochorení v populácii SR na národnej a regionálnych úrovniach zahŕňa tri kľúčové funkcie verejného zdravotníctva: 1. Systematické a pravidelné monitorovanie zdravotného stavu a potrieb komunít v oblasti zdravia. 2. Tvorba komplexnej politiky, ktorá je založená na aktuálnych, dostupných znalostiach a reaguje na potreby komunít v oblasti zdravia. 3. Zabezpečenie zo strany riadiacich orgánov na všetkých úrovniach, že odsúhlasené, vysoko prioritné služby v oblastiach podpory zdravia sa poskytnú a budú dostupné každému členovi komunity kvalifikovanými organizáciami. Súčasťou je vývoj, testovanie a vyhodnocovanie systémov determinantov a indikátorov zdravia, dotváranie a vylepšovanie programu Test zdravé srdce, vyhodnocovanie efektivity intervencií, tvorba metodík a vzdelávacích programov, budovanie partnerstiev a tvorba koordinačných nástrojov, tvarovanie sociálnych vzťahov, mestského plánovania, dlhodobé spoločenské plánovanie. Významnou stratégiou je spolupráca v rámci rezortu a snaha o zapojenie všetkých zdravotníkov do primárno-preventívnych aktivít, ako aj intersektorálna spolupráca (zdravé školy, zdravé pracoviská, zdravé mestá a i.).

Túto úlohu plníme v rámci aktivít Poradenského centra zdravotnej výchovy a podpory zdravia. Pri Regionálnom úrade verejného zdravotníctva v Spišskej Novej Vsi máme zriadenú základnú poradňu zdravia a špecializovanú poradňu - Poradňu pre optimalizáciu pohybovej aktivity. Na základe konzultácií a odporúčaní zo základnej poradne poskytujeme klientom aj poradenstvo v oblasti odvykania od fajčenia v Poradni pre odvykanie od fajčenia. Služby klientom poskytujeme aj v Poradni zdravej výživy, kde poskytujeme záujemcom po absolvovaní vyšetrení a konzultácie v základnej poradni odborné poradenstvo v oblasti zdravej výživy a pitného režimu.

V základnej poradni zdravia vykonávame antropometrické merania (hmotnosť, výška, obvod pásu a bokov, výpočet BMI, WHR a WHTR indexov), meranie krvného tlaku, pulzu a percentuálneho obsahu tuku v tele ako aj biochemické vyšetrenia celkového a ochranného cholesterolu, triglyceridov a glykémie. Od júna 2023 sme začali používať nový prístroj na analýzu kapilárnej krvi – Afinion 2, ktorý nahradil dlhoročne používaný analyzátor Reflotron. Prístroj analyzuje základné lipidové spektrum (celkový cholesterol a tryglyceridy) vrátane hodnôt HDL a LDL cholesterolu. V terénnych podmienkach realizujeme vyšetrenia krvných lipidových parametrov prístrojmi Accutrend (cholesterol a tryglyceridy), OMRON Celimed (celkový cholesterol, cholesterolové frakcie – HDL a LDL ako aj tryglyceridy). Prístroj poskytuje možnosť merania aj hladiny glukózy. Hodnotu glykémie meriame taktiež prístrojom Accu-ChekInsant Glukomer, ktorý využívame na doplnenie biochemického spektra aj v stabilnej základnej poradni zdravia. Podľa indikácii realizujeme u klientov nadstavbových poradní vyšetrenia spirometrom (respiračné ukazovatele), smokerlyzerom (obsah CO vo vydychovanom vzduchu a HbCO v krvi), analyzátorom skladby tela zn. OMRON a TANITA (obsah celkového a viscerálneho tuku, podiel kostrovej svaloviny, hmotnosť svalovej zložky, obsah vody v organizme, bazálny metabolizmus a množstvo kostnej hmoty), ergometrom zn. KETTLER (záťažové testy na stanovenie stupňa funkčnej zdatnosti a aeróbnej výkonnosti) a športtesterom zn. POLAR (kľudovú a záťažovú srdcovú frekvenciu). U detí a mládeže využívame na meranie kožných rias aj prístroj KALIPER. Na meranie a hodnotenie flexibility máme k dispozícii drevený hranol so stupnicou a držanie tela zisťujeme podľa metodiky

s využitím steny so štvorčekovou tapetou, olovnice a zrkadla. Údaje získané v základnej poradni sú spracované a hodnotené v novej verzii – module Testu zdravého srdca, ktorý je súčasťou informačného systému Úradov verejného zdravotníctva. V nadstavbových poradniach využívame programy Ergokoncept, Winspiro, Mirosipir, Excel a Planeat (výživový software) ako aj vlastný program k hodnoteniu záťažových testov vykonávaných s využitím ergometra a meracieho zariadenia srdcovej frekvencie. Klientom poskytujeme individuálne poradenstvo k pozitívnej zmene životného štýlu a minimalizácii negatívneho pôsobenia rizikových faktorov s dôrazom na srdcovo – cievne, metabolické a onkologické ochorenia.

Za obdobie od 1.1. – 31.12.2023 bolo v základnej poradni zdravia vyšetrených v rátane terénnych výjazdov celkom 458 klientov, z toho 163 bolo vyšetrených za štandardných podmienok (v Poradni zdravia na RÚVZ alebo v rámci terénneho výjazdu) a 52 klientov sme monitorovali za neštandardných podmienok so skráteným rozsahom sledovaných parametrov počas výjazdov, kde boli cieľovou skupinou väčšinou seniori. Do tejto skupiny vyšetrených respondentov patria aj merania krvného tlaku a pulzu, antropometrických ukazovateľov, skladby tela a flexibility v počte 243 detí a mládeže bez odberu kapilárnej krvi, ktoré absolvovali v rámci besied a prednášok o zdravom životnom štýle u nás v Poradni zdravia na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva.

Počet vyšetrených klientov bol oproti roku 2023 viac ako 3-násobný, čo spôsobili početné merania detí a mládeže v rámci rôznych zdravotno-výchovných aktivít. Keďže tieto merania mali pozitívnu odozvu budeme v nich pokračovať podľa záujmu škôl aj naďalej.

Počas Svetového dňa zdravia a Svetového dňa srdca sme poskytli v rámci výjazdov Poradne zdravia služby spojené s antropometrickými meraniami, meraním krvného tlaku, pulzu a základných biochemických ukazovateľov v rátane konzultácii k ozdraveniu životného štýlu so zameraním na zdravú výživu, pitný režim ako aj vhodnú a veku primeranú pohybovú aktivitu 52 klientov v nákupnom centre COOP a 31 pedagógom z Priemyselnej školy technickej, Základnej školy Hutníckej Spišská Nová Ves a Základnej školy Komenského ul. Smižany.

Pri príležitosti Svetového dňa výživy sme vyšetřovali a intervenovali 9 pedagógov zo Stredného odborného učilišťa technického Prakovce a 8 pedagógov zo Základnej školy Spišské Vlachy.

Pri príležitosti Svetového dňa diabetu sme poskytli 9 zamestnancom ZŠ Maurerova Krompachy výjazdové služby Poradne zdravia spojené s meraním a vyšetřením základného spektra zdravotných ukazovateľov.

Pre seniorov z rôznych organizácií sme pri príležitosti Svetového dňa Osteoporózy poskytli odborné prednášky so zameraním na Osteoporózu a jej riziká ako aj Pohyb, zdravie a diabetes. Účastníkom sme poskytli aj zdravotno-výchovné materiály s rôznymi témami súvisiacimi s preventabilnými faktormi životného štýlu. Podujatie malo u cieľových skupín veľmi dobrú odozvu.

Vyšetřenia v Poradni pre optimalizáciu pohybovej aktivity absolvovalo v roku 2023 celkom 41 klientov. Testovaným bola vykonaná podrobná analýza skladby tela, funkčné záťažové testy (ergometria, Ruffierov test), spirometria, držanie tela a flexibilita. Všetkým návštevníkom sme poskytli individuálne konzultácie k optimalizácii pohybovej aktivity vzhľadom na ich pohybovú anamnézu, pracovné zaradenie, výsledky testov, skladbu a držanie tela ako aj zdravotný stav.

Do regionálneho projektu „Sledovanie vybraných ukazovateľov zdravia u stredoškolskej mládeže“, ktorý je pokračovaním národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na regionálnej úrovni sa zapojilo na základe dobrovoľnosti 32 študentov zo Strednej priemyselnej školy drevárskej v Spišskej Novej Vsi a Gymnázia Školská ul. Spišská Nová Ves.

Frekventantom sme vykonali vyšetrenie vybraných krvných parametrov, antropometrické merania, merania krvného tlaku a pulzu, podrobnú analýzu skladby tela, hodnotenie držania tela a taktiež flexibility. Všetci absolvovali aj funkčné vyšetrenie pľúc (spiometriu) a záťažové testy na stanovenie telesnej zdatnosti a aeróbnej kapacity (ergometriu a Ruffierov test).

Respondentom sme poskytli individuálne konzultácie k optimalizácii pohybovej aktivity vzhľadom na pohybovú anamnézu, výsledky testovania a ich zdravotný stav. Každý z respondentov vyplnil aj nami vytvorený štandardizovaný vstupný dotazník o životnom štýle, ktorý bol súčasťou v predchádzajúcich rokoch aj Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na celoslovenskej úrovni, a dostal výstupný protokol s výsledkami všetkých absolvovaných meraní. V preskripcii pohybovej aktivity bol kladený dôraz na výber vhodného rekreačného športu ako aj zdravú výživu a pitný režim a v neposlednom rade aj na odporúčanie cvičebných zostáv zameraných na zlepšenie držania tela a flexibility.

Vzorku študentov s absolvovaním všetkých vyšetrení v POPA plánujeme v rámci regionálneho projektu rozšíriť aj v novom sledovanom roku a to podľa záujmu študentov z vybraných škôl ako aj finančných možností na nákup diagnostík potrebných na analýzu krvných ukazovateľov.

Pri možnej realizácii opakovaných vyšetrení tej istej skupine študentov s odstupom 1 roka plánujeme porovnať vstupné a výstupné údaje, ktoré získame v rámci párovej štúdie z oboch etáp meraní a testovaní študentov. V ďalšej etape bude potrebné zistiť významné korelácie vo vzťahu k zmenám v pohybovej aktivite, stravovacom a pitnom režime ako aj k životnej pohode, zdraviu a závislostiam.

Poradňu zdravej výživy navštívilo za sledované obdobie celkom 32 klientov. Jednalo sa prevažne o klientov, ktorí absolvovali aj kompletne vyšetrenia v základnej poradni zdravia počas terénnych výjazdov a na naše odporúčania prejavili záujem navštíviť aj nadstavbovú poradňu zdravej výživy.

U všetkých klientov poradne sme monitorovali prostredníctvom dotazníka príjem potravín a tekutín vrátane ovocia, zeleniny a sladkostí za účelom zistenia stravovacích návykov a kalorického príjmu v súvislosti s ich pracovným zaradením a výdajom energie počas voľnočasových športových aktivít. Každému sme poskytli poradenstvo k zdravej výžive a vhodnému pitnému režimu ako aj navrhli skladbu a kombináciu vhodných a zdraviu prospešných potravín s dostatočným množstvom mikro a makroživín. Dôraz sme kládli na správne stravovacie návyky, vylúčenie vysokokalorických a nezdravých jedál, primerané rozloženie príjmu stravy a základných živín počas dňa vrátane dostatočného príjmu tekutín bez obsahu cukrov a rôznych aditív. V poradenstve sme sa zamerali na prevenciu vzniku nadváhy a obezity ako aj ich redukciu v súvislosti s možným vznikom srdcovo-cievnych, metabolických, nádorových a pohybových ochorení.

Na RÚVZ bol pri príležitosti Svetového dňa obezity zhotovený pre širokú verejnosť informačný panel o zdravej výžive a pitnom režime a možných ochoreniach vznikajúcich z nadmerného kalorického príjmu, nesprávnych stravovacích a pitných návykov ako aj nevhodnej skladby jedál.

V poradni pre odvykanie od fajčenia sme poskytli v roku 2023 individuálne konzultácie a poradenstvo 22 záujemcom. Všetkým sme vykonali vstupné vyšetrenia smokerlyzerom a spirometrom, meranie krvného tlaku a pulzu ako aj monitorovanie intenzity a druhu závislosti prostredníctvom Fagerstromovho dotazníka. U klientov sme sledovali s využitím špecifických dotazníkov aj ďalšie ukazovatele súvisiace s fajčiarskym návykom a prípravou na odvykanie od nikotínovej závislosti.

Klientom sme odporúčali na základe zistených fajčiarskych návykov a prevládajúcich dôvodov, pre ktoré fajčia a súvisia s ich povahou a stimulmi z okolia, najvhodnejší spôsob

zvládnutia nikotínovej závislosti. Pri individuálnych konzultáciách sme sa zamerali aj na prevenciu relapsu a recidívy nikotínovej závislosti.

Na RUVZ boli pre širokú verejnosť k Svetovému dňu bez tabaku, Medzinárodnému dňu nefajčenia, problematike odvykania od fajčenia ako aj výhodám nefajčenia k dispozícii informačné panely.

Úloha č. 9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Cieľ

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Anotácia

Národný akčný plán pre problémy s alkoholom vychádza z Globálnej stratégie znižovania škodlivých účinkov alkoholu, ktorá bola prijatá na 63. Svetovom zdravotníckom zasadnutí v Ženeve v roku 2010. Hlavnou víziou Globálnej stratégie je zlepšenie zdravotného stavu a sociálnych vplyvov na jednotlivca, rodiny a komunity, s výrazným znížením chorobnosti a úmrtnosti, ktoré vznikli v dôsledku škodlivého užívania alkoholu. Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030 nadväzuje na Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013-2020, ktorý bol schválený vládou Slovenskej republiky uznesením č. 341 z 3. júla 2013, ako aj na jeho aktualizáciu schválenú uznesením č. 491 z 25. októbra 2017.

Témam alkoholovej závislosti, alkoholu a jeho negatívnym následkom spôsobených nadmerným užívaním sa venujeme už dlhoročne pre žiakov 5. a 8. ročníkov základných škôl v rámci aktivít pod názvom „POZDRAVY I – pohyb, zdravie a výživa“ a „PoZdraVy II“ – fajčenie, alkohol a duševné zdravie.

Jedná sa o intervenčné aktivity formou práce so skupinami v troch stanovištiach s využitím rôznych zážitkových metód a hier. Základné témy sa dotýkajú oblasti zdravej výživy a pitného režimu, pohybovej aktivity, fajčenia ako aj alkoholovej závislosti a duševného zdravia. V rámci stanovišťa zdravie sa pozornosť venuje aj somatickým ochoreniam ako je obezita, hypercholesterolémia, diabetes, ateroskleróza, kardio-vaskulárne, metabolické a onkologické choroby, ktoré spôsobuje nezdravá životospráva a životný štýl spojený s nedostatkom pohybu, nesprávnou výživou, nevhodným alebo nedostatočným pitným režimom ako aj nadmerným negatívnym stresom a jeho nevyhovujúcou kompenzáciou.

Deti sa dozvedajú interaktívnou formou odborné informácie o škodlivosti alkoholu so zameraním na zdravotnú, duševnú a sociálnu oblasť. Formou zážitkových hier vyjadrujú aj svoje názory a postoje k pitiu alkoholických nápojov ako aj vlastné skúsenosti s konzumáciou alkoholu v rodinnom a mimoškolskom prostredí. Súčasťou prevencie je aj video film „Alkohol alebo zdravie“. Aktivity pre žiakov mali doposiaľ medzi deťmi aj pedagógmi veľmi dobrú odozvu a vysoko pozitívnu spätnú väzbu, čo je dôkazom toho, že sa nám uvedený spôsob primárnej prevencie osvedčil a je potrebné v ňom aj naďalej pokračovať.

Za sledované obdobie sme zrealizovali aktivity v časti „PoZdraVy I a II“ – pohyb, zdravie a výživa ako aj fajčenie, alkohol a duševné zdravie pre 77 žiakov z 5. - 8. ročníka základnej školy Hutnícka ul. v Spišskej Novej Vsi.

Problematike alkoholu a alkoholovej závislosti sme sa venovali 61 žiakom zo ZŠ Komenského Spišské Vlasy a zo ZŠ Maurerova Krompachy. Pre študentov zo SOŠ technickej Spišská Nová Ves, SOŠ technickej Prakovce a taktiež študentov z Technickej akadémie Spišská

Nová Ves sme zorganizovali a aktívne viedli 8 prednášok spojených s besedami na tému „Alkohol, zdravie, úrazy a prevencia“ ako aj „Škodlivosť alkoholu u mladistvých“. Účastníkom boli odprezentované somatické, psychické a sociálne následky užívania alkoholu v dospelujúcom veku ako aj možnosť vzniku vážnych úrazov a poškodenia zdravia po požití alkoholu. Následne sa s chlapcami a dievčatami viedli diskusie aj o dostupnosti alkoholu ako legálnej drogy a reálnych situáciách spojených s jeho predajom a užívaním.

Závislosť od alkoholu a fetálny alkoholový syndróm boli hlavnými témami v aktivitách určených pre študentov zo Strednej odbornej školy drevárskej v Spišskej Novej Vsi. Počas 4 aktivít videli študenti film ako aj prezentácie o alkohole a fetálnom alkoholovom syndróme a mali tak možnosť dozvedieť sa a následne diskutovať o všetkých negatívach, ktoré prináša konzumácia alkoholu pre mladého človeka, tehotné ženy a ich narodené deti počas somatického rastu a psychického vývoja.

Téme alkoholu a jeho negatívnym následkom sme sa venovali aj na individuálnej úrovni pre účastníkov – študentov stredných škôl v nami realizovanom regionálnom projekte „Sledovanie vybraných ukazovateľov zdravia u stredoškolskej mládeže“, ktorý je zameraný na podporu pohybovej aktivity a ozdravenie životného štýlu. V rámci projektu sa monitoruje formou štandardizovaného dotazníka životný štýl a ovplyvniteľné preventabilné rizikové faktory ako aj merajú vybrané ukazovatele zdravia. V roku 2023 bolo monitorovaných v projekte 32 stredoškôľakov.

Pre pedagógov z 3 základných škôl v Spišskej Novej Vsi sme zrealizovali v rámci výjazdov Poradne zdravia aj krátke odborné semináre na tému „Alkohol a jeho negatívne účinky na zdravie“. Zároveň sme u nich monitorovali formou dotazníka preventabilné rizikové faktory životného štýlu vrátane konzumácie alkoholu a vykonali im aj merania vybraných ukazovateľov zdravia. Všetkým účastníkom sme poskytli individuálne konzultácie k ozdraveniu životného štýlu.

Téme alkoholizmu a jeho prevencii v rámci bloku venovanom závislostiam sa venovali aj nami školení a pripravovaní peer aktivisti organizovaní v OZ Mladí ľudia a život a Klube mladých pri CVČ Adama Spišská Nová Ves, ktorí zorganizovali a odborne viedli 6 besied a diskusných fór na stredných školách v Spišskej Novej Vsi, Krompachoch a Gelnici s účasťou 90 študentov. Dospievajúcu mládež informovali o zdravotných následkoch škodlivého užívania alkoholu, prevencii nadmerného užívania alkoholických nápojov ako aj o zodpovednej konzumácii alkoholických nápojov a orientačnom čase odbúravanja alkoholu v krvi. Pre dospievajúcu mládež sú tieto informácie zvlášť dôležité vzhľadom na rizikové užívanie alkoholických nápojov a následné nezodpovedné správanie vrátane vedenia motorových vozidiel pod vplyvom alkoholu. Na 1 besedu boli prizvaní aj zástupcovia Polície SR, ktorí prezentovali negatívny dopad konzumácie alkoholu v súvislosti s dopravnými nehodami a trestnými činmi. Peer aktivisti sa venovali aj problematike ambulantnej a ústavnej liečby závislosti na alkohole. Dôraz kládli na linky dôvery, dôveryhodné osoby z rodinného a rovesníckeho prostredia ako aj na včasné vyhľadanie psychologickej prípadne psychiatrickej pomoci v prípade problémov s alkoholom.

Na RÚVZ bol pri príležitosti Svetového dňa povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme zhotovený panel k problematike alkoholu, jeho dostupnosti, užívania u mladistvých dievčat a tehotných žien ako aj negatívnych následkoch na somatické, duševné a sociálne zdravie. Problematike alkoholu u mladistvých a dospievajúcej populácii sme sa venovali aj v príspevku na webe RÚVZ.

Úloha č. 9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Cieľ

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobo zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení v minimálne rovnakom rozsahu ako sa vykonávajú v súčasnosti.

Anotácia

Aktualizovaný Národný program podpory zdravia vychádza v kontexte existujúcich Programov a Akčných plánov v rezorte zdravotníctva a Agendy 2030. Na základe programu EU4Health 2021-2027 sa predkladaný materiál zameriava na zlepšenie a podporovanie zdravia prevenciou chorôb v spolupráci s inými rezortami pomocou aktivít a kampaní v oblasti zdravia. Program je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti.

Úloha bola realizovaná v roku 2023 formou rôznych aktivít (prednášky, besedy, semináre, konzultácie, workshopy, dotazníky, ankety, kurzy, panely, články, interview) pre rôzne cieľové skupiny - deti v predškolskom a školskom veku, mládež, dospelú populáciu ako aj postproduktívnu populáciu v seniorskom veku.

Plnenie tejto úlohy obsahovo dopĺňa a nadväzuje na plnenie ďalších úloh v rámci činnosti oddelenia Podpory zdravia a výchovy k zdraviu (úlohy 9.2, 9.4, 9.5, 9.7 a 9.8), kde uvádzame jednotlivé aktivity v kontexte s Národným programom podpory zdravia s dôrazom na zdravú výživu a pitný režim, zvýšenie pohybovej aktivity, podporu nefajčenia a prevenciu alkoholovej a drogovej závislosti ako aj posilňovanie duševného zdravia a zvládanie stresu.

Úloha č. 9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022 - 2030

Cieľ

Zlepšenie úrovne verejného zdravia prostredníctvom podpory pohybovej aktivity naprieč sektormi. Dosiachnutie minimálneho odporúčaného času stráveného pohybovou aktivitou podľa Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO):

- u detí a dospelievajúcich priemerne aspoň 60 minút denne väčšinou aeróbnej fyzickej aktivity miernej až silnej intenzity
- u dospelých aspoň 150 minút týždenne aeróbnej fyzickej aktivity strednej intenzity

Anotácia

Pohybová aktivita ako súčasť životného štýlu je jeden z najvýznamnejších determinantov zdravia. V posledných desaťročiach došlo k výraznému zníženiu množstva času stráveného pohybovou aktivitou v zamestnaní aj v rámci trávenia voľného času počas dňa. Nedostatočná fyzická aktivita v spojení s nízkou hladinou fyzickej zdatnosti je významný rizikový faktor pre vznik chronických neprenosných ochorení. Národný akčný plán bude vychádzať z relevantných národných a medzinárodných strategických dokumentov. Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky 2022-2030 nadväzuje na Národný akčný plán pre podporu

pohybovej aktivity na roky 2017- 2020, ktorý bol schválený vládou Slovenskej republiky uznesením č. 218 z 3. mája 2017.

V rámci plnenia tejto úlohy bol v roku 2017 vedúci oddelenia ako zástupca RÚVZ v SR súčasťou širokej pracovnej skupiny tvorenej odborníkmi z rôznych ministerských rezortov, zástupcov všetkých poisťovní ako aj nadácii, športových klubov a Občianskych združení, ktoré organizujú pre širokú verejnosť rôzne podujatia a súťaže za účelom zvýšenia pohybovej aktivity v prevencii nadváhy a obezity. Pracovné stretnutia boli vedené odbornou pracovníčkou z ÚVZ SR Bratislava. Zástupcovia z jednotlivých rezortov navrhli a skoncipovali na opakovaných pracovných stretnutiach v Bratislave pre Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity postupne konkrétne úlohy pre každý ministerský ako aj mimovládny rezort.

Pre úsek zdravotníctva boli stanovené pre roky 2017 - 20 celkom 4 úlohy, z nich 2 sa týkali detí a mládeže na základných a stredných školách. Jednalo sa o „Monitoring vybraných ukazovateľov zdravia v súvislosti s pohybovou aktivitou a životným štýlom“, ktorý pozostával z viacerých meraní a stanovovaní objektívnych ukazovateľov zdravia získaných v rámci Poradne zdravia a Poradne pre optimalizáciu pohybovej aktivity ako aj zberu údajov o životnom štýle prostredníctvom štandardizovaného dotazníka. Úlohu realizovali v roku 2018 a 2019 všetky regionálne úrady v Slovenskej republike.

K oboj úlohám bola rozpracovaná podrobná metodika, na ktorej sa podieľali 3 odborní pracovníci z oddelenia Podpory a výchovy k zdraviu z RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi a 1 lekárka z RÚVZ Liptovský Mikuláš. Celá metodika úlohy aj s praktickými ukázkami bola detailne odprezentovaná systémom 4 stanovíšť zástupcom všetkých úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike v mesiaci jún 2017 počas dvoch celoslovenských odborných seminárov v Spišskej Novej Vsi. K oboj úlohám bol vypracovaný aj podrobný materiál v súvislosti so štatistickým výberom reprezentatívneho počtu respondentov na základných a stredných školách na celom Slovensku.

Zainteresované školy boli informované o plánovaných úlohách oficiálnym listom z Ministerstva školstva v spolupráci s Ministerstvom zdravotníctva a vypracovaný bol aj informovaný súhlas pre rodičov detí, ktoré sa zapojili do realizácie oboj úloh.

Pilotný projekt k úlohe pre stredoškolskú mládež bol realizovaný na jar v roku 2018. Merania ako aj zber dát prostredníctvom dotazníkov vykonali v tejto fáze od 70 – tich študentov stredných škôl 3 Regionálne úrady - Spišská Nová Ves (29), Bardejov (21) a Michalovce(20). Výsledky z pilotného projektu ako aj skúsenosti zo všetkých zapojených RÚVZ boli odprezentované na odbornom seminári v Trenčíne. V ďalších mesiacoch sa začala realizácia samotného projektu pre stredné školy.

Ďalší respondenti v počte 56 boli na RÚV so sídlom v Spišskej Novej Vsi monitorovaní a testovaní v mesiacoch október – november 2018. Išlo o komplex antropometrických, biochemických a funkčných záťažových vyšetrení zameraných na telesnú zdatnosť a aeróbnu výkonnosť vrátane monitorovania držania tela, krvného tlaku a pulzu a ako aj flexibility. Celkom bolo vo všetkých RÚVZ v SR podľa metodiky monitorovaných a vyšetrených v prvej etape projektu určeného pre stredné školy 2 600 študentov.

U tej istej vzorky stredoškôľakov z 1.-2.ročníkov mali byť rovnaké merania a testovania zopakované v školskom roku 2019/2020, kedy sa respondenti stali študentmi 3.ročníkov. Cílená intervencia, ktorá bola pôvodne plánovaná na tejto vzorke študentov, nebola z objektívnych dôvodov realizovaná a edukácia so zameraním na podporu pohybovej aktivity, zlepšenie stravovacích návykov a ozdravenie životného štýlu bola vykonaná iba jednorázovo pri prvom vyšetrení. Po absolvovaní tých istých vyšetrení na vzorke rovnomenných študentov z celej SR, ktoré bolo naplánované na rok 2020, mali byť porovnané výsledky z oboj meraní a nastavená ďalšia metodika úlohy pre novú vzorku študentov z 1.ročníkov.

V roku 2019 boli na každom RÚVZ v SR realizované pre žiakov 8. a 9. Ročníkov základných škôl podobné antropometrické merania a funkčné testy vrátane rovnakého dotazníka životného štýlu avšak bez monitorovania vybraných krvných biochemických ukazovateľov.

V školskom roku 2019/2020 vznikla na jar 2020 epidémia COVID-19 a všetky naplánované aktivity druhej etapy pre študentov 3. ročníkov neboli z dôvodu zrušenia prezenčnej výučby realizované. Podobná situácia pokračovala aj v školskom roku 2020/2021, kedy sa na jeseň po 1,5 mesačnom vyučovaní opäť zavreli školy aj pre maturantov, ktorí mali byť po odsúhlasení vedenia jednotlivých stredných škôl zapojení do opakovaného komplexného merania a realizácie funkčných záťažových testov a ostatných vyšetrení podľa metodiky.. Z tohto dôvodu nebola 2.etapa Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na úrovni celej SR vôbec zrealizovaná a nebolo tak umožnené ani porovnanie výsledkov meraní a testovaní ako aj zmien životosprávy a životného štýlu u študentov, ktoré boli u nich monitorované v 1.etape formou štandardizovaného dotazníka.

Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity bol v roku 2017 prijatý Uznesením vlády SR a jeho dlhodobá realizácia v tejto podobe ostáva stále skvelou príležitosťou získať prostredníctvom viacerých meraní ako aj dotazníkovým monitorovaním relevantné údaje o životospráve a zdraví dospelujúcej mládeže. Získané dáta z pilotného prieskumu, druhej fázy úlohy pre stredoškôľakov ako aj všetky merania a dáta získané z dotazníkových prieskumov na rozsiahlej vzorke žiakov zo základných škôl v rámci celej SR boli podrobne štatisticky spracované štatistikom-informatikom na našom RÚVZ a všetky doterajšie spracované výstupy boli interpretované v rámci odborných seminárov a viacerých odborných konferencií s účasťou zástupcov z viacerých rezortov. Spoločným menovateľom preventívnych intervenčných aktivít, ktoré však neboli realizované systémovo na celonárodnej úrovni, boli na základe získaných výsledkov z meraní a dotazníka podpora a skvalitnenie pohybovej aktivity v prevencii srdcovo-cievnych a metabolických chorôb a ozdravenie životného štýlu.

V realizácii NAPPA by sa malo pokračovať na celoslovenskej úrovni až v rokoch 2025 – 2026 s pokračovaním do roku 2030. V období roku 2023 boli navrhnuté pracovnou skupinou pre prevenciu nadváhy a obezity a zvýšenie pohybovej aktivity nové konkrétne ciele a úlohy, ktoré boli predložené na ďalšie medzirezortné rokovania. Merania, vyšetrenia a funkčné záťažové testy u tejto cieľovej skupiny vrátane intervenčných aktivít budú ešte kreované v roku 2024 a dané do definitívnej podoby na konkrétnu realizáciu. Po ich schválení budú realizované podľa metodiky pre deti 5. ročníkov základných škôl.

Na našom RÚVZ sme celú metodiku pôvodného Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity vrátane vyšetrení, meraní a funkčných záťažových testov, ktorej sme boli hlavnými autormi, pretransformovali do regionálneho projektu s názvom „Sledovanie vybraných ukazovateľov zdravia u stredoškolskej mládeže“ a pokračujeme v jeho realizácii na základe záujmu študentov z vybraných škôl. Za sledované obdobie bolo do projektu zapojených 32 stredoškôľakov z 2 stredných škôl, kde máme s koordinátormi primárnej prevencie a riaditeľmi škôl veľmi dobrú spoluprácu.

Úloha č. 9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023 – 2030

Cieľ

Hlavným cieľom nového akčného plánu je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Ďalším cieľom je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

Anotácia

Návrh nového akčného plánu na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov bude tematicky vychádzať z Národného programu kontroly tabaku, ktorý prijala vláda SR uznesením č. 398 z 2. mája 2007, z Národného akčného plánu na kontrolu tabaku na obdobie rokov 2009-2010, z Národného akčného plánu na kontrolu tabaku na roky 2012-2014 a v zmysle odporúčaní Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO). Hlavným zámerom nového akčného plánu je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Ďalším cieľom je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním. Predkladaný materiál charakterizuje súčasný stav v rámci užívania tabakových a súvisiacich výrobkov na základe prieskumov: Zdravotné uvedomenie a správanie obyvateľov (2019), Eurobarometer (2020), Health Behaviour in School Aged Children (HBSC, 2018) a Global Youth Tobacco Survey (GYTS, 2016). Monitorovanie spotreby tabaku je dôležitým ukazovateľom v rámci sledovania reálnej spotreby a určuje východiskový stav. Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023-2030 definuje konkrétne úlohy, časové plnenie, rezortnú zodpovednosť a finančné krytie naplánovaných úloh. V súlade so stanovenými úlohami je potrebné vyhodnotiť po ukončení realizácie akčného plánu odpočet činnosti, ktorý bude predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky.

V rámci zvyšovania informovanosti o rizikách užívania tabakových a s tabakom súvisiacich výrobkov boli aktivity v sledovanom období zamerané na primárnu prevenciu nikotinizmu na 5 základných a 2 stredných školách. Témy besied a prednášok súviseli so škodlivosťou fajčenia a tabakových výrobkov obsahujúcich nikotín vrátane nikotínových vrecúšok a elektronických cigariet a legislatívou. Celkom bolo vykonaných 16 besied a prednášok k predmetnej téme a edukovaných bolo 357 žiakov základných škôl zo 4. – 9. ročníka a 106 stredoškôľakov z 1.-3.ročníka. Zo základných škôl sa do aktivít zapojili ZŠ Hutnícka a ZŠ Lipová SNV, ZŠ Rudňany, ZŠ Maurerova Krompachy a ZŠ Komenského Spišské Vlasy. Zo stredných škôl sme boli pozvaní na SOŠ obchodu a služieb SNV a SOŠ technickú Prakovce.

Téme fajčenia a jeho negatívnym následkom sme sa venovali aj na individuálnej úrovni pre účastníkov – študentov stredných škôl v nami realizovanom regionálnom projekte „Sledovanie vybraných ukazovateľov zdravia u stredoškolskej mládeže“, ktorý je zameraný na podporu pohybovej aktivity a ozdravenie životného štýlu. V rámci projektu sa monitoruje formou štandardizovaného dotazníka životný štýl a ovplyvniteľné preventabilné rizikové faktory, ku ktorým patrí aj fajčenie tabakových výrobkov, a taktiež sa merajú a hodnotia vybrané ukazovatele zdravia. V roku 2023 bolo monitorovaných v projekte 32 stredoškôľakov, ktorých sme informovali a zdravotných benefitoch nefajčenia aj v súvislosti s fyzickou výkonnosťou ako aj telesnou a duševnou kondíciou.

O škodlivosti fajčenia a o obmedzeniach vykonávania pedagogického povolania sme diskutovali aj s respondentmi – učiteľmi základných a stredných škôl v rámci výjazdov na SOŠ obchodu a služieb, Základnú školu Hutnícka Spišská Nová Ves, Základnú školu Komenského ul. Smižany a Základnú školu Spišské Vlasy ako aj na Stredné odborné učilište technické Prakovce. Pri nevýhodách fajčiarskeho návyku sme pedagógom zdôraznili aj nemalú finančnú záťaž a zákaz fajčenia na miestach určených Zákonom o ochrane nefajčiarov.

Na RÚVZ bol zhotovený pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku panel pre širokú verejnosť s problematikou fajčenia a jeho škodlivosti na zdravie ako aj možnosťami a spôsobmi odvykania, ktoré ponúka nadstavbová Poradňa na odvykanie od fajčenia.

Úloha č. 9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021 – 2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Cieľ

Cieľom je chrániť a zvyšovať blaho spoločnosti a jednotlivcov, chrániť verejné zdravie, poskytovať vysoký stupeň bezpečnosti pre širokú verejnosť a zabezpečiť multidisciplinárny, integrovaný, vyvážený a faktami podložený prístup k drogovej problematike.

Anotácia

Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021-2025 s výhľadom do roku 2030 je definovaná ako základný strategický dokument Slovenskej republiky v oblasti protidrogovej politiky. Je v poradí šiestym strategickým, nadrezortným materiálom pre oblasť drogovej politiky v Slovenskej republike, ktorým v roku 1995 položila základy národnej protidrogovej politiky a ktoré ďalej rozvíja a aktualizuje. Nadväzuje na Národnú protidrogovú stratégiu Slovenskej republiky na obdobie rokov 2013-2020, ktorá bola schválená uznesením vlády SR č. 380/2013. Plnenie stratégie bude zároveň zabezpečené prostredníctvom Akčného plánu realizácie Národnej protidrogovej stratégie Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021-2025 s výhľadom do roku 2030.

V rámci aktivít pod názvom „PoZdraVy II“, kde sa už dlhoročne zameriavame pre žiakov 8. a 9.ročníkov na témy látkových a nelátkových drogových závislosti, duševného zdravia a stresu ako aj tému prvej pomoci sme zrealizovali systémom 3 stanovíšť na našom RÚVZ besedy pre cieľovú skupinu detí z 9.ročníkov ZŠ Sv. Cyrila a Metoda Spišská Nová Ves v počte 43. S chlapcami a dievčatami sme viedli diskusie o drogách, nelátkových závislostiach ako aj duševnom zdraví a strese. Dôraz sme kládli na životný štýl bez drog a iných škodlivých závislosti, ktoré uberajú mladým ľuďom z ich kreativity, možnosti seberealizácie a obmedzujú ich v rovesníckych a spoločenských kontaktoch so zameraním na podporu zdravého životného štýlu.

Primárnej protidrogovej prevencii sme sa venovali v rámci besied a prednášok, určených pre žiakov základných a študentov stredných škôl. Na Technickej akadémii Spišská Nová Ves, SOŠ drevárskej Spišská Nová Ves a na SOŠ technickej Prakovce sme prezentovali témy „Látkové závislosti a prevencia“ počas 12 aktivít celkom pre 113 študentov z 1.-3.ročníkov. Pre 190 žiakov zo 4. – 7. ročníkov ZŠ Lipová Spišská Nová Ves bolo vykonaných celkom 14 aktivít a pre 43 žiakov z 9. ročníkov ZŠ Maurerova Krompachy a ZŠ Komenského Spišské Vlachy sme zrealizovali 4 prednášky a besedy s protidrogovou tematikou s dorazom na zdravý životný štýl a pozitívne voľno-časové aktivity.

Pri terénnych aktivitách zameraných na protidrogovú prevenciu s dôrazom na nelátkové závislosti, internetovú závislosť a gambling sme intervenovali počas 16 skupinových aktivít celkom 294 žiakov zo 4. – 7. ročníkov zo 4 vybraných základných škôl – ZŠ Rudňany, ZŠ Lipová SNV, ZŠ Sv.Cyrila a Metoda SNV a ZŠ Kožuchova SNV. Žiakom bol premietnutý aj videofilm na tému „Gambling a počítačové hry“. Formou modelových situácií rôznych životných príbehov mladých ľudí mali žiaci možnosť vyjadriť svoj názor k patologickému hráčstvu a uvedomiť si jeho riziká a negatívne následky na duševné zdravie a ich zmenu správania v rodinnom, školskom a rovesníckom prostredí.

Pre vybraných študentov z 3.ročníkov SOŠ drevárskej a z Gymnázia Školská ul. Spišská Nová Ves, ktorí boli zapojení do regionálneho projektu „Sledovanie vybraných ukazovateľov zdravia pre stredoškolskú mládež“ sme v rámci seminára k životnému štýlu odprezentovali aj tému „Drogy a zdravie“. V rámci podujatia sme využili efektívne aj videofilm „Deti a drogy“ zachytávajúci príbeh ambiciózne dievčiny z chudobnej rodiny a chlapca, ktorý ju svojim

spôsobom života priviedol až k drogovej závislosti so všetkými negatívnymi dôsledkami. Príbeh vo filme bol veľmi emotívny a poukázal na reálnu hrozbu skúšania a brania drog z rôznych dôvodov a nezanedbateľný vplyv rovesníkov a partie, kde je droga denno-denným posilňovačom. Po filme sa k predmetnej téme so študentami diskutovalo o rôznych aspektoch užívania drog.

Na základných a stredných školách úzko spolupracujeme už dlhoročne s vyškolenými peer aktivistami z OZ Mladí ľudia a život a Klubom mladých pri CVČ Spišská Nová Ves. Za sledované obdobie roku 2023 sme spoluorganizovali a odborne sa podieľali na 2-och odborných výcvikoch pre novú skupinu peer aktivistov. Peer aktivisti samostatne zrealizovali v školách viac ako 20 besied na témy „Životný štýl mladých ľudí“, „Sexualita, láska a antikoncepcia“, „Fajčenie, alkohol a prevencia“, „Drogy - primárna prevencia a prvá pomoc“, HIV/AIDS a sexuálne prenosné ochorenia“ ako aj „Duševné zdravie a stres“. Besedy boli určené žiakom 9. ročníkov základných škôl a študentom 1. a 2. ročníkov stredných škôl v Spišskej Novej Vsi.

Besedy mali v cieľových skupinách pozitívny ohlas a stretli sa s veľkou podporou riaditeľov a koordinátorov primárnej prevencie základných a stredných škôl. Pri témach alkohol a drogy mali žiaci a študenti možnosť uvedomiť si reálnu hrozbu experimentovania a následného užívania omamných látok a ich negatívny dopad na psychickú, telesnú a sociálnu oblasť. Počas týchto aktivít bolo vykonaných viac ako 10 konzultácií zameraných na termíny a obsah besied.

V spolupráci s peer aktivistami sme sa venovali v sledovanom období študentom a žiakom aj s témou „Novodobé nelátkové závislosti“, ktoré sa stávajú v súčasnosti rovnako veľkou hrozbou pre mladú generáciu a fixujú mladých ľudí k rôznym ťažko zvládnuteľným závislostiam. V rámci diskusií sme sa v tejto vekovej skupine zamerali aj na prevenciu fajčenia, alkoholizmu a drogových závislostí, oblasť duševného zdravia a stresu ako aj vzťahom v rodinnom a školskom prostredí. Pozornosť sme venovali aj možnostiam voľnočasových aktivít a zmysluplnému využívaniu voľného času mladých ľudí. Poslucháčom sme zdôraznili pozitívne vnímanie života a ich pozornosť sme zamerali aj na sebahodnotenie svojej osoby a dôležitosti zmien, ktoré prekonávajú počas dospievania.

Na RÚVZ boli pri príležitosti Medzinárodného boja proti drogám a obchodovaniu s nimi, Svetového dňa povedomia o alkoholovom syndróme ako aj počas Európskeho týždňa boja proti drogám k dispozícii pre širokú verejnosť informačné panely k predmetnej problematike. Témy boli zverejnené aj prostredníctvom webu RÚVZ. K dispozícii pre zamestnancov a verejnosť je v priestoroch RÚVZ aj stabilný panel s témou „Závislosti“ s obrazovou a textovou časťou k jednotlivým druhom drog, vrátane príznakov pri užívaní a predávkovaní drogami. Panel obsahuje aj návod ako postupovať pri riešení problému konzumácie drog a vzniku drogovej závislosti.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Starej Ľubovni**

1 ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

V roku 2023 oddelenia HŽPaZ pokračovalo v plnení úlohy a na základe listu ÚVZ SR č. ÚVZSR/OHŽP/10674/32877/2023 ohľadne poskytnutia súčinnosti pri plnení 2. etapy úlohy vyplývajúcej z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.) zameranej na stanovenie prítomnosti baktérií rodu Legionella vo vybraných ubytovacích zariadeniach bolo v požadovanom termíne dňa 19.10.2023 krajskému odborníkovi pre odbor hygieny životného prostredia a zdravia v Prešovskom kraji navrhnuté za RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni ubytovacie zariadenie - Grand Hotel Strand, Vyšné Ružbachy 48, 065 02 Vyšné Ružbachy.

Uvedené ubytovacie zariadenie poskytuje prechodné ubytovanie kúpeľným klientom ale aj populácii s oslabenou imunitou - seniorom v rámci seniorských pobytov a doplnkové služby (wellness, oddychový bazén).

Monitoring baktérií rodu Legionella (odber vzoriek pitnej vody, teplej vody, sterov z odberových miest po odberoch teplej vody, spracovanie vzoriek, evidencia vzoriek) bude zabezpečený podľa usmernení ÚVZ SR RÚVZ v roku 2024.

V októbri 2023 bola riešená problematika legionelóz v súvislosti s Legionárskou chorobou u pacientky s možným prameňom nákazy počas liečebného pobytu v Kúpeľoch Vyšné Ružbachy, a. s., 065 02 Vyšné Ružbachy 48. V rámci prešetrenia možnej nákazy baktérie rodu Legionella bol dňa 26.10.2023 odbornými zamestnancami RÚVZ zo sídlom v Starej Ľubovni zrealizovaný odber vzorky pitnej vody, 4 vzoriek teplej vody a 4 sterov z odberových miest po odberoch teplej vody (vodovodný kohútik, sprchovacie hlavice). Odobraté vzorky boli vyšetrené v Špecializovanom laboratóriu 2 mikrobiologických analýz RÚVZ so sídlom v Poprade. Pri pozitívnych stanoveniach vzoriek vyšetrovaných na RÚVZ so sídlom v Poprade bol zabezpečený transport suspektných kmeňov do NRC pre legionely v životnom prostredí na ÚVZ SR za účelom identifikácie suspektných izolátov Legionella. Výsledky vyšetrení boli prerokované s prevádzkovateľom kúpeľného zariadenia a zároveň boli odporúčané represívne opatrenia na elimináciu legionel. Účinnosť vykonaných opatrení bude dokladovaná prevádzkovateľom zariadenia výsledkami laboratórných vyšetrení v 1. štvrtroku 2024.

V rámci NEHAP V., **priorita B, aktivita č. 8** „Posilnenie dialógu s verejnosťou a podpora aktivít v oblasti pitnej vody s dôrazom na zdravotný význam pitnej vody a ochranu jej zdrojov“ pracovníci oddelenia HŽPaZ osobne komunikovali s verejnosťou v oblasti pitnej vody pri príležitosti Svetového dňa vody 2023.

V priebehu roka 2023 boli využívané aj osobné a telefonické konzultácie v oblasti zdravotnej bezpečnosti pitnej vody zo zdrojov využívaných na individuálne a hromadné zásobovanie pitnou vodou, úpravy pitnej vody, ochrany vodných zdrojov, kvality vody a iné problémy týkajúce sa pitnej vody a jej významu pre zdravie človeka. Obyvateľstvo okresu resp. široká verejnosť mala možnosť prístupu k informáciám v oblasti pitnej vody na webovom sídle RÚVZ.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – NASTAVENIE NOVÝCH NÁRODNÝCH CIEĽOV

RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni nie je riešiteľským pracoviskom. V roku 2023 nebola gestorom úlohy požadovaná súčinnosť nášho úradu na plnení uvedenej úlohy.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING - SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni nie je riešiteľským pracoviskom.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

V roku 2023 monitoring baktérií rodu Legionella bol zabezpečený v ubytovacom zariadení Hotel Sorea Ľubovňa v Ľubovnianskych kúpeľoch. Odbornými zamestnancami RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni bol dňa 6.6.2023 zrealizovaný odber vzorky pitnej vody, 4 vzoriek teplej vody a 4 sterov z odberových miest po odberoch teplej vody v kúpeľniach, kde dochádza k riziku vdýchnutia vodného aerosólu – sprchovacie hlavice. Miesta odberu vzoriek boli zvolené tak, aby boli reprezentatívne pre celý rozvodný vodovodný systém identifikované rizikové body, v ktorých sa legionely môžu vyskytovať a rozmnožovať. Posúdenie rozvodného vodovodného systému bolo vykonané komunikáciou a spoluprácou so zástupcom prevádzkovateľa ubytovacieho zariadenia.

Odber vzoriek pitnej vody, vzoriek teplej vody a sterov z prostredia bol vykonaný v súlade s odborným usmernením ÚVZ SR na zabezpečenie postupu pri monitoringu baktérií Legionella v zariadeniach sociálnych služieb v Slovenskej republike č. OHŽP/2432/84389 zo dňa 23.7.2020.

Odobraté vzorky boli vyšetrené v Špecializovanom laboratóriu 2 mikrobiologických analýz (ŠL2MA) RÚVZ so sídlom v Poprade. Vo všetkých pozitívnych stanoveniach vzoriek vyšetrovaných v ŠL2MA bol zabezpečený transport suspektných kmeňov do NRC pre legionely v životnom prostredí na ÚVZ SR za účelom identifikácie suspektných izolátov Legionella.

Na základe výsledkov kontroly kvality pitnej vody v rozsahu minimálnej analýzy dodávaná pitná voda z vodovodných rozvodov spĺňala požiadavky na zdravotnú bezpečnosť a limity ukazovateľov kvality pitnej vody podľa § 17 ods. 2 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 355/2007 Z. z.) a vyhlášky MZ SR č. 91/2023 Z. z., ktorou sa ustanovujú ukazovatele a limitné hodnoty kvality pitnej vody a kvality teplej vody, postup pri monitorovaní pitnej vody, manažment rizík systému zásobovania pitnou vodou a manažment rizík domových rozvodných systémov (ďalej len vyhláška MZ SR č. 91/2023 Z. z.).

Všetky vyšetrené vzorky teplej vody vytekajúcej zo sprch nespĺňali požiadavky zdravotnej bezpečnosti podľa vyhlášky MZ SR č. 91/2023 Z. z. (Legionella pneumophila sérotyp 12).

Na základe výsledkov skúšok baktérie rodu Legionella spp. boli stanovené v 3 vzorkách sterov v sprchovacích hlaviciach - Legionella pneumophila sérotyp 12 z celkového počtu 4 vyšetrených vzoriek.

Prevádzkovateľ ubytovacieho zariadenia bol dňa 3.7.2023 oboznámený s výsledkami vyšetrení odobratých vzoriek (pitná voda, teplá voda, stery z prostredia) a taktiež bol oboznámený s významom sledovania kontaminácie baktériami Legionella v prevencii ochorení.

Za účelom eliminácie legionel v rozvodoch teplej vody bol prevádzkovateľovi ubytovacieho zariadenia odporúčaný návrh nápravných opatrení.

Overenie účinnosti vykonaných opatrení bude overené kontrolnými odbermi vzoriek sterov a teplej vody pre zopakovanie laboratórnych analýz v roku 2024.

V uvedenom ubytovacom zariadení neboli zaznamenané žiadne pľúcne ochorenia klientov v kontrolovanom období.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

V okrese Stará Ľubovňa sú dlhodobo vytypované lokality povrchových vodárenských zdrojov (Jakubianka, Lomnický potok - lesohospodársky využívané územia) a vodárenských zdrojov pre skupinový vodovod Plaveč – Ľubotín (poľnohospodársky využívané územia), v ktorých by sa sledovali pesticídne látky podľa pokynov gestora úlohy – ÚVZ SR – NRC pre hygienickú problematiku pitnej vody.

Na základe žiadosti ÚVZ SR o spoluprácu pri monitorovaní pesticídov a ich metabolitov v pitnej vode č. ÚVZSR/OHŽP/4916/17115/2023 zo dňa 29.5.2023, záverov z 31. celoslovenskej porady vedúcich odborov a oddelení hygieny životného prostredia a zdravia ÚVZ SR a RÚVZ v SR konanej v dňoch 10. – 11. mája 2023 v Habovke, okres Tvrdošín a pokynov na odber vzoriek pitných vôd ÚVZ SR č. ÚVZSR/OHŽP/4916/19444/2023 zo dňa 15.6.2023 na stanovenie pesticídnych látok a ich metabolitov bol dňa 14.11.2023 podľa vopred vypracovaného harmonogramu zabezpečený odber vzorky pitnej vody z domového rozvodného systému MŠ Tatranská 21 v Starej Ľubovni (VZO Stará Ľubovňa).

Dňa 14.12.2023 boli na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni z ÚVZ SR doručené výsledky analýz pesticídov vo vzorke pitnej vody (Protokol o skúškach č. 4858/2023 zo dňa 29.11.2023, ÚVZ SR Bratislava, Odbor objektivizácie faktorov životných podmienok).

Vo všetkých vyšetrených 78 parametroch neboli zistené prekročenia limitnej hodnoty podľa vyhlášky MZ SR č. 91/2023 Z. z. (ND – nezistené použitou metódou).

1.6 MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

V roku 2023 RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni nie je riešiteľským pracoviskom.

2 ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Cieľom úlohy je zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov.

V roku 2023 odborní zamestnanci oddelenia PPL dozorovali 532 právnych subjektov, kde bolo vykonaných 146 kontrol v rámci ŠZD. Kontroly v právnych subjektoch, ktoré dozoruje oddelenie PPL boli zamerané predovšetkým na kontrolu práce a pracovného prostredia.

V priebehu roka 2023 bolo vydaných 12 rozhodnutí na uvedenie priestorov do prevádzky a 2 rozhodnutia na uvedenie priestorov do skúšobnej prevádzky. Pri posudzovaní nových návrhov bolo v jednom prípade konanie zastavené, nakoľko účastník konania v zmysle osobitného predpisu, a to § 52 ods. 1 písm. b) bod 7 zákona č. 355/2007 Z. z. nemal povinnosť predkladať návrhy podľa § 13 ods. 4 zákona č. 355/2007 Z. z. na posúdenie príslušnému orgánu verejného zdravotníctva, nakoľko v posudzovaných priestoroch sa bude vykonávať živnosť kúpy tovaru na účel jeho predaja konečnému spotrebiteľovi okrem predaja pokrmov, nápojov alebo potravín.

V zmysle § 52 ods. 1 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z. bolo doručených celkom 28 oznámení o začatí prevádzky, z toho v 9 prípadoch sa jednalo o administratívne priestory, v

13 prípadoch o priestory, v ktorých sa vykonáva živnosť kúpy tovaru na účel jeho predaja konečnému spotrebiteľovi (maloobchod), v 6 prípadoch sa jednalo o priestory, na ktoré bolo vydané rozhodnutie podľa § 13 ods. 4 písm. a) resp. pri zmene osoby prevádzkovateľa bez zmeny podmienok prevádzky. Na základe oznámení o začatí prevádzky vykonali odborní zamestnanci oddelenia PPL v 28 prevádzkach štátny zdravotný dozor.

V zmysle § 13 ods. 3 zákona č. 355/2007 Z. z. bolo vydaných celkom 14 záväzných stanovísk, z čoho 6 bolo k návrhom na územné konanie a 8 k návrhom na kolaudáciu stavieb.

Na základe odborného usmernenia Hlavného hygienika Slovenskej republiky na priebežné plnenie úlohy k Akčnému plánu pre implementáciu Stratégie adaptácie SR na zmenu klímy pod č. ÚVZSR/OPPL/4059/13119/2022 zo dňa 7.4.2022 vykonali zamestnanci oddelenia PPL v mesiacoch máj až august 2023 počas mimoriadne teplých dní ŠZD na vnútorných pracoviskách v 8 prevádzkach v okrese Stará Ľubovňa. Porušenie na kontrolovaných prevádzkach nebolo zistené.

V zmysle usmernenia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, Trnavská cesta 52, 826 45 Bratislava pod č. ÚVZSR/OPPL/3597/29313/2023 zo dňa 13.9.2023 boli vykonané dve kontroly v rámci štátneho zdravotného dozoru na pracoviskách v opatrovateľskom sektore, ktoré súviseli s pracovnými podmienkami zamestnancov na pracoviskách v opatrovateľskom sektore, ktoré poskytujú klientom sociálne služby pobytovou formou (celoročné alebo týždenné ubytovanie). Počas výkonu ŠZD na pracoviskách v opatrovateľskom sektore kontrolovaných subjektov sa odborní zamestnanci RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni zamerali na pracovné podmienky zamestnancov v profesiách opatrovateľ/opatrovateľka, sestra vrátane zdravotníckeho asistenta, sanitár/sanitárka, na posúdenie ich zdravotného rizika pri práci z vystavenia zdraviu škodlivým faktorom pri výkone práce, najmä fyzickej záťaži pri práci a psychickej pracovnej záťaži ako aj na kontrolu posudkov o riziku s kategorizáciou prác z hľadiska zdravotného rizika vo faktoroch fyzická záťaž a psychická pracovná záťaž. Kontroly boli vykonané na dvoch prevádzkach, pričom neboli zistené nedostatky.

V priebehu roka 2023 sa počas výkonu ŠZD odborní zamestnanci RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni zamerali aj na plnenie povinností v zmysle nariadenia (EÚ) č. 2020/1149, ktorým sa mení príloha XVII k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií (REACH), pokiaľ ide o diizokyanáty, sú zamestnávateľia, ktorých zamestnanci vykonávajú prácu s diizokyanátmi a fyzické osoby – podnikatelia, ktorí nezamestnávajú iné fyzické osoby (SZČO) a ktoré vykonávajú prácu s diizokyanátmi, povinní zabezpečiť odbornú prípravu na prácu s diizokyanátmi najneskôr od 24. augusta 2023. Cieľom nariadenia EÚ je obmedziť používanie diizokyanátov v priemyselných a profesionálnych aplikáciách na tie prípady, pri ktorých sa uplatňuje kombinácia technických a organizačných opatrení na ochranu zdravia pri práci vrátane požiadavky na absolvovanie odbornej prípravy osôb, ktoré manipulujú s diizokyanátmi alebo na manipuláciu dohliadajú. Po uplynutí termínu 24. august 2023 sa odborní zamestnanci oddelenia PPL počas výkonov ŠZD v kontrolovaných subjektoch zamerali aj na splnenie vyššie uvedených povinností, pričom nebola zistená u žiadneho kontrolovaného subjektu manipulácia s diizokyanátmi.

V roku 2023 bola uložená jedna pokuta za správny delikt v celkovej sume 400 eur a to za správny delikt podľa § 57 ods. 33 písm. c) zákona č. 355/2007 Z. z., tým že prevádzkovateľ nepredložil návrh na uvedenie priestorov do prevádzky a do času kladného posúdenia sa nezdržal výkonu posudzovaných činností, čím porušil povinnosť ustanovenú v § 52 ods. 1 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z.; ďalej za správny delikt podľa § 57 ods. 33 písm. d) zákona č. 355/2007 Z. z., tým že kvalitatívne a kvantitatívne nezistil zdraviu škodlivé faktory životného prostredia a pracovného prostredia, ktoré používa pri svojej činnosti alebo ktoré pri

jeho činnosti vznikajú, a ktorých používanie a prípustné hodnoty sú upravené osobitnými predpismi, kvalitatívne a kvantitatívne zisťovanie musí vykonať fyzická osoba s odbornou spôsobilosťou podľa § 16 ods. 1, čím účastník konania porušil povinnosť ustanovenú v § 52 ods. 1 písm. c) zákona č. 355/2007 Z. z.; ďalej za správny delikt podľa § 57 ods. 22 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z., tým že nezabezpečil posúdenie zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia a na základe tohto posúdenia nezabezpečil vypracovanie písomného posudku o riziku s kategorizáciou prác z hľadiska zdravotného rizika v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou podľa § 30a ods. 3, čím účastník konania porušil povinnosť ustanovenú v § 30 ods. 1 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z..

V roku 2023 bol na oddelenie PPL RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni doručený jeden podnet, na základe ktorého bola vykonaná kontrola v rámci výkonu ŠZD. Prešetovaný podnet sa týkal prevádzkovania priestorov bez súhlasného rozhodnutia orgánu verejného zdravotníctva. Na základe výkonu ŠZD bol predmetný podnet vyhodnotený ako neopodstatnený.

Pri posudzovaní projektových dokumentácií sme úzko spolupracovali aj s ostatnými oddeleniami RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Overovanie informovanosti zamestnancov pomocou kontrolných listov bolo realizované dotazníkom H u 23 zamestnancov, dotazníkom C u 11 zamestnancov a dotazníkom Z u 15 zamestnancov.

V roku 2023 sme posudzovali chránené pracoviská v 12 podnikateľských subjektoch okresu Stará Ľubovňa, pričom sa jednalo najmä o schvaľovanie administratívnych priestorov ako aj pracovných priestorov v zdravotníctve a priestorov poskytujúcich služby, napr. zákazkové krajčírstvo, predajne.

V roku 2023 nebola na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni doručená a ani šetrená žiadosť ohľadom posúdenia práce a pracovných podmienok z hľadiska hygieny a fyziológie práce vo vzťahu k možnému vzniku choroby z povolania.

V roku 2023 nebola na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni potvrdená žiadna choroba z povolania.

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

V priebehu roka 2023 prehodnotili zamestnanci oddelenia PPL vydané rozhodnutia o určení rizikových prác v zmysle vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií v znení neskorších predpisov (ďalej len vyhláška MZ SR č. 448/2007 Z. z.) u 5 právnických osôb okresu Stará Ľubovňa, pričom jednej právnickej osobe boli v priebehu roka 2023 vydané dve rozhodnutia o určení rizikových prác v zmysle vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z..

Počas výkonu ŠZD vykonaného v 7 právnych subjektoch, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce sme sa zamerali na sledovanie pracovných podmienok zamestnancov, mieru expozície zamestnancov, na výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu pracovnou zdravotnou službou, ako i na pridelenie a používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov na pracoviskách. Pri vykonaných kontrolách neboli zistené závažné nedostatky.

Evidencia rizikových prác sa vykonáva v programe ASTR priebežne a sleduje sa vývoj zmien v počte zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi.

Prehľad o počte exponovaných jednotlivým rizikovým faktorom za roky 2019 - 2023

Rok	2019		2020		2021		2022		2023	
	C	Ž	C	Ž	C	Ž	C	Ž	C	Ž
Hluk	335	12	282	1	286	0	279	0	271	1
Vibrácie	113	0	102	0	99	0	83	0	116	0
Chemické látky a zmesi	152	25	144	0	113	0	119	0	136	0
Chemické karcinogény, mutagénny, reprodukčné toxické látky	3	3	3	3	4	4	4	4	5	4

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (1. stupeň prevažujúcej činnosti)

Kód	Prevažujúca činnosť (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
A	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	14	0	0	0	14	0
B	Ťažba a dobývanie	0	0	0	0	0	0
C	Priemyselná výroba	136	1	123	0	259	1
Q	Zdravotníctvo a sociálna pomoc	5	4	0	0	5	4
	SPOLU	155	5	123	0	278	5

V 12 podnikateľských subjektoch okresu Stará Ľubovňa evidujeme v súčasnosti 278 osôb (zamestnanci a živnostníci - SZČO) exponovaných rizikovým faktorom, z toho 5 žien. V porovnaní s rokom 2022 celkový počet exponovaných pracovníkov je na približne rovnakej úrovni.

Právnické osoby, ktoré majú rozhodnutím RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni vyhlásené rizikové práce, majú pracovnú zdravotnú službu zabezpečenú dodávateľským spôsobom. Väčšina organizácií má podpísanú zmluvu so spoločnosťou ProCare, a.s. Bratislava, Pracovná zdravotná služba, s.r.o. Poprad, Služby pre zdravie v práci, s.r.o. Prešov, BE-SOFT a.s. Košice a Nemocnica Poprad, a.s..

V okrese pôsobí i 10 neštátnych všeobecných lekárov pre dospelých, ktorí vykonávajú samostatne dodávateľským spôsobom činnosť pracovnej zdravotnej služby pre zamestnancov vykonávajúcich práce zaradené do 1. a 2. kategórie a sú zapísaní v Zozname fyzických osôb - podnikateľov a právnických osôb na ÚVZ SR v Bratislave.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí kvalifikovaných ako toxické

V roku 2023 boli v rámci ŠZD vykonané 2 kontroly na prevádzkach, v ktorých sú zamestnanci pri svojej práci exponovaní veľmi toxickými a toxickými látkami a prípravkami. Jednalo sa o poľnohospodárske prevádzky, počas ktorých neboli zistené závažné hygienické nedostatky. Pri chemickej ochrane rastlín poľnohospodárske podnikateľské subjekty nepoužívajú veľmi toxické látky a zmesi a tiež v malej miere toxické

látky podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín“ vydaného na príslušný rok. Pri výkone ŠZD sa zameralo na zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri skladovaní, predaji a zaobchádzaní s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami, na spôsob likvidácie obalov nepoužiteľných zvyškov, vedení spotreby ako aj na kontrolu osvedčení o odbornej spôsobilosti zamestnancov vykonávajúcich manipuláciu s prípravkami na ochranu rastlín. V okrese Stará Ľubovňa bolo na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni doručených 33 oznámení o začiatku vykonávania dezinfekcie a regulácie živočíšnych škodcov.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Od roku 2006 sú vyhlásené rizikové práce na Onkologickej ambulancii v Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Stará Ľubovňa s rizikovým faktorom chemické karcinogény - cytostatiká v kategórii 3. Oproti posudzovanému stavu nenastali v sledovanom období podstatné zmeny. Zamestnanci na predmetnom oddelení sú oboznámení so spôsobom manipulácie s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami, ich skladovaním, so zneškodňovaním kontaminovaných predmetov a obalov, s výkon lekárskeho preventívneho prehliadok u zamestnancov prichádzajúcich do kontaktu s predmetnými látkami ako aj so zabezpečením a používaním OOPP. Práce sú vykonávané v súlade so schváleným prevádzkovým poriadkom a hodnotením rizika. Pracujú tu dvaja lekári a 3 zdravotné sestry, ktorí majú k dispozícii dostatočné množstvo OOPP (ochranný odev, obuv, rúško a jednorazové rukavice). Celkovo bolo na danom pracovisku v roku 2023 pripravených a podaných 1965 dávok cytostatík.

V roku 2023 bolo RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni vydaných 38 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb, pričom sa jednalo o demontáž a likvidáciu azbestocementovej krytiny zo striech rodinných domov, hospodárskych budov, skladov a prevádzkových budov.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Cieľom je napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

V Poradni na ochranu a podporu zdravia pri práci pri RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni bolo realizované poradenstvo 87 klientom v oblasti problematiky práce s chemickými a toxickými látkami, chorôb z povolania, nárokov na OOPP, správnych pracovných návykov, telovýchovných aktivít v rámci pracovnej zmeny, zlepšenia podmienok práce na pracovisku a ochrany pracovníkov so zníženou pracovnou schopnosťou.

O novej legislatíve, plánovaných a ponúkaných aktivitách sme širokú verejnosť informovali aj na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Pri 762 konzultáciách sme sa zameriavali na zabezpečovanie vhodných pracovných podmienok, pracovnej pohody, správnu manipuláciu s veľmi toxickými a toxickými látkami, na prevenciu pred vznikom chorôb z povolania, na bezpečnú prácu so zobrazovacími jednotkami, lasermi, pyrotechnikou, pri odstraňovaní azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb.

2.2.1 Zdravé pracoviská

Od roku 2007 Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu zahájilo realizáciu regionálneho projektu „Zdravé pracoviská“. Do projektu bola zaradená prevádzka mkem s.r.o. v Starej Ľubovni. V priebehu roka 2011 sme zaradili v rámci regiónu do realizácie aj TATRAVAGÓNKA TLMAČE s.r.o. v Orlove. V rámci realizácie aktivít v priebehu roka 2023 sme vypracovali a zaslali vlastné edície pre pracovníkov oboch firiem v súvislosti so

Svetovým dňom proti rakovine, Svetovým dňom chorých, Svetovým dňom obezity, Týždňom mozgu, Svetovým dňom vody, Svetovým dňom Downovho syndrómu, Svetovým dňom tuberkulózy, Svetovým dňom zdravia, Európskym imunizačným týždňom, Svetovým dňom Sclerosis multiplex, Svetovým dňom pohybom ku zdraviu, Svetovým dňom čistých rúk, Svetovým dňom hypertenzie, Svetovým dňom bez tabaku, Svetovým dňom životného prostredia, Svetovým dňom darcov krvi, Medzinárodným dňom boja proti drogám, Svetovým dňom alergií, Svetovým dňom hepatitídy, Svetovým týždňom dojčenia, Medzinárodným dňom povedomia o FAS, Svetovým dňom prevencie samovrážd, Svetovým dňom Alzheimerovej choroby, Svetovým dňom srdca, Svetovým dňom duševného zdravia, Svetovým dňom potravy, Európskym týždňom boja proti drogám, Svetovým dňom diabetu, Medzinárodným dňom bez fajčenia, Svetovým dňom boja proti AIDS. Zdravým pracoviskám sme zaslali aj zdravotno-výchovné informácie ku kampani „Vyzvi srdce k pohybu“ vrátane informácie a účastníckeho listu.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

V rámci kampane „Zdravé pracoviská“ boli poskytované konzultácie telefonickou a elektronickou formou.

Pri 762 konzultáciách sme sa zameriavali na zabezpečovanie vhodných pracovných podmienok, pracovnej pohody, správnu manipuláciu s veľmi toxickými a toxickými látkami, na prevenciu pred vznikom chorôb z povolania, na bezpečnú prácu so zobrazovacími jednotkami, lasermi, pyrotechnikou, pri odstraňovaní azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb.

3 ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

V rámci tejto úlohy boli v roku 2023 oddelením HVBPKV odobraté 1 vzorka hotového pokrmu - (zeleninový pokrm s prílohou) - GURMEN s.r.o, Námestie sv. Mikuláša 1, 064 01 Stará Ľubovňa, IČO 44 025 718 v prevádzke Relaxačno-kongresové centrum Hotel Família, Továrenská 7, 064 01 Stará Ľubovňa a 3 vzorky pekárskych výrobkov v zariadeniach spoločného stravovania – Relaxačno-kongresové centrum Hotel Família, Továrenská 7, 064 01 Stará Ľubovňa a Salaš u Franka, Popradská 682/34, 064 01 Stará Ľubovňa (2 vzorky).

Všetky vzorky hotového pokrmu a pekárskych výrobkov vyhoveli v skúmanom ukazovateli. Záverečná správa pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov a pekárskych výrobkov v zariadeniach spoločného stravovania bola zaslaná v požadovanom termíne.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

V roku 2023 sme neboli gestormi úlohy zaradení do realizácie.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V roku 2023 v rámci tejto úlohy boli oddelením HVBPKV odobraté 4 vzorky celodennej stravy v 4 zariadeniach sociálnych služieb - Senior residence, 065 02 Vyšné Ružbachy 125, Domov sociálnych služieb v Legnave, Legnava 72, 065 46 Malý Lipník, Kuchyňa pri domove pre seniorov, Mierová 88, 064 01 Stará Ľubovňa, Dom Charitas sv. Almužníka, 065 11 Nová Ľubovňa 775. V kontrolovanom zariadení Senior residence, 065 02 Vyšné Ružbachy 125 bol spracovaný 7-dňový jedálny lístok prostredníctvom programu Alimenta a porovnaný s platnými OVD. Všetky vzorky celodennej stravy vyhoveli v skúmaných ukazovateľoch (obsah bielkovín, tukov, sacharidov, NaCl, Energetickej hodnoty). Záverečná správa pre sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb bola zaslaná v požadovanom termíne.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

V roku 2023 sme neboli gestormi úlohy zaradení do realizácie.

4 ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025 (NAPPO)

V roku 2023 bol v zariadeniach spoločného stravovania a vo výdajniach stravy pri zariadeniach pre deti a mládež zabezpečený efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru, výkon kontrol dodržiavania pestrosti stravy a dodržiavania zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky, na podávanie vhodných nápojov za obedom, či zabezpečenie pitného režimu, spôsob jeho realizácie, druh podávaných nápojov, spôsob konzumácie nápojov, vyznačovanie alergénov v jedálnych lístkoch.

Celkovo bolo vykonaných v zariadeniach spoločného stravovania odbornými zamestnancami oddelenia hygieny detí a mládeže v rámci štátneho zdravotného dozoru 13 kontrol. V 24 zariadeniach spoločného stravovania pri zariadeniach pre deti a mládež v okrese Stará Ľubovňa bolo odobratých celkom 240 sterov z prostredia.

Vo väčšine školských stravovacích zariadení v okrese Stará Ľubovňa sa realizuje projekt „Školské ovocie“, v rámci ktorého sú okrem ovocia podávané aj 100% -né ovocné šťavy.

V rámci realizácie aktivít na podporu zdravšieho prostredia na školách sme v januári – marci 2023 poskytli 10 telefonických konzultácií ohľadom zapojenosti škôl a žiakov do Školského mliečného programu v okrese Stará Ľubovňa. V roku 2023 sme uskutočnili aj 7 telefonických konzultácií ohľadom požiadaviek na stravovanie detí v zariadeniach spoločného stravovania v zariadeniach pre deti a mládež a 8 telefonických konzultácií v rámci požiadaviek na diétne stravovanie detí v zariadeniach spoločného stravovania v zariadeniach pre deti a mládež.

V novembri 2023 sme v Školskej jedálni v Ľubotíne uskutočnili prednášku pod názvom „Zdravá strava“ pre rodičov detí materskej školy v Ľubotíne.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETECH A AUTOMATOCH

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Starej Ľubovni eviduje v okrese Stará Ľubovňa 4 školské bufety, z toho 2 školské bufety sú pri základných školách (MINI – MAX pri ZŠ Levočská 6, Stará Ľubovňa; MINI – MAX pri ZŠ s MŠ sv. Cyrila a Metoda, Štúrova 3, Stará Ľubovňa) a 2 školské bufety sú pri stredných školách (MINI – MAX pri Gymnáziu T. Vansovej, 17. novembra 6, Stará Ľubovňa; SOŠ Jarmočná 108, Stará Ľubovňa). Počas roka 2023 boli vykonané 2 kontroly v školských bufetoch. Majiteľom 3 bufetov v Starej Ľubovni je jeden prevádzkovateľ a sortiment predávaného tovaru je vo všetkých bufetoch rovnaký.

Na vlastnú výrobu pokrmov priamo v bufete (hot – dog, obložené žemle) boli používané mäsové výrobky s obsahom mäsa väčším ako 80 %. V každom bufete bol zistený predaj sladkostí, cukroví, trvanlivého pečiva (croissanty) a slaných výrobkov (krekry), medzi ponúkaný sortiment boli zaradené aj výživovo hodnotnejšie tovary - cereálne a celozrnné výrobky, mliečne výrobky, ovocie v čerstvom stave a nápoje bez pridaného cukru a konzervačných látok.

Prostredníctvom výkonu štátneho zdravotného dozoru sa kontrolovalo dodržiavanie požiadaviek pri predaji v zmysle vyhlášky MZ SR č. 75/2023 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež. Predávaný sortiment v bufetoch bol vyvážený v zmysle požiadaviek uvedenej vyhlášky.

Nebol zistený predaj zakázaných nápojov s obsahom chinínu, kofeínu, taurínu, alkoholu, nealkoholických nápojov s pridaným cukrom nad 5 g/100 ml, tabakových výrobkov, výrobkov s obsahom nikotínu a výživových doplnkov. V obidvoch skontrolovaných bufetoch boli viditeľne umiestnené informačné plochy - nástenky, plagáty a pod. na podporu zdravého životného štýlu podľa požadovanej plochy a rozlohy.

Počas výkonu štátneho zdravotného dozoru neboli zistené nedostatky v zmysle aktuálnych právnych predpisov.

V súčasnosti neevidujeme žiadne školské automaty na základných a stredných školách v okrese Stará Ľubovňa.

Počas roka 2023 boli poskytnuté 3 telefonické konzultácie a 1 osobná konzultácia ohľadom školských automatov v zariadeniach spoločného stravovania pre ZŠ v Podolínci.

Dňa 29.12.2023 sme zaslali na ÚVZ SR v Bratislave Správu z úlohy č. 4.2 Predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch.

4.3 ÚRAZY DETÍ V SR

RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni nie je zapojený do realizácie projektu.

4.4. MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

V súvislosti s uvedeným projektom bola v okrese Stará Ľubovňa v rámci prípravy na monitorovanie vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach vybratá MŠ v Šarišskom Jastrabí a MŠ v Ľubotíne, kde v rámci uvedených zariadení je systém núteného vetrania. Zároveň sme spracovali prehľad údajov o počte predškolských zariadení v okrese Stará Ľubovňa, v ktorých sa používa systém núteného vetrania.

6 ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Úloha sa plní v súlade so zákonom č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhláškou MZ SR č. 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení neskorších predpisov.

Pravidelné povinné očkovanie sa v Slovenskej republike vykonáva proti desiatim prenosným ochoreniam a to proti detskej obrne, záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, hemofilovým invazívnym infekciám, vírusovej hepatitíde typu B, osýpkam, ružienke, mumpsu a pneumokokovým invazívnym infekciám. Očkovacie schémy sú súčasťou očkovacieho kalendára na rok 2023. Cieľom špecifickej prevencie je podstatná redukcia až eliminácia výskytu vybraných ochorení preventabilných očkovaním, a tým zlepšenie kvality života pri dosiahnutí minimálne 95 % zaočkovanosti na celoslovenskej, krajskej a okresnej úrovni.

Na zabezpečenie plynulosti realizácie povinného očkovania bol očkovací kalendár vypracovaný ÚVZ SR pre pravidelné povinné očkovanie detí a dospelých pre rok 2023 zaslaný všetkým praktickým lekárom v odbore všeobecné lekárstvo zabezpečujúcim imunizáciu detí, dorastu i dospelaj populácie a zverejnený na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. Plnenie NIP je na území okresu na veľmi dobrej úrovni (udržiavanie vysokej úrovne zaočkovanosti na území okresu - nad 95 %). Situácia v oblasti imunizácie je priebežne monitorovaná, nahlásené odmietnutia povinného očkovania sú riešené prostredníctvom Poradne očkovania.

V zmysle usmernenia ÚVZ SR bola v mesiacoch september a október 2023 zamestnancami RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni vykonaná kontrola očkovania v 23 zdravotníckych zariadeniach na území okresu (15 APL pre deti a dorast, 2 APL pre dospelých, DSS Legnava, DSS Stará Ľubovňa, ZSS Senior Residence Vyšné Ružbachy, Dom Charitas Nová Ľubovňa, novorodenecký úsek detského oddelenia a NZZ - Nefrologické centrum Logman a.s., Stará Ľubovňa). Celková zaočkovanosť (povinné očkovanie) dosiahla úroveň 98,3 % (vzostup o 0,8 % v porovnaní s predchádzajúcou sezónou).

Závažnejšie nedostatky vo výkone očkovania neboli zistené, nebola hlásená žiadna nežiaduca reakcia po očkovaní. Záverečná správa z kontroly očkovania bola odoslaná na RÚVZ v sídle kraja.

V termíne **23.-29.4.2023** sa konali aktivity v súvislosti s Európskym imunizačným týždňom (EIW), ktoré boli zamerané v prevažnej väčšine na marginalizované skupiny s cieľom zvýšiť povedomie o význame očkovania a kladne ovplyvniť postoje rodičov detí z marginalizovaných skupín k očkovaniu, nakoľko aj v celoslovenskom vyhodnotení administratívnej kontroly očkovania 2022 bolo poukázané na nezodpovedný prístup rómskych rodičov k očkovaniu. V rámci EIW boli v spolupráci s OPZ a VkZ realizované aktivity:

1. vyhotovený leták - vlastná edícia.
2. distribúcia letáku - distribuovaný zdravotníckym zariadeniam (79 subjektov), mestám a obciam (43 subjektov), zariadeniam pre deti a mládež (32 subjektov) a iným (17 subjektov) na území okresu v okrese Stará Ľubovňa.
3. názorná propagácia pod názvom „EIW – Dobeňime zabudnuté očkovanie“ v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.
4. prednášky celkom 3 na tému „Očkovanie“ pre ženy z marginalizovaných *rómskych* komunít z obcí Ľubotín, Šarišské Jastrabie dňa 27.4.2023 a Starej Ľubovne – Podsadku dňa 28.4.2023, edukovaných celkom 58 žien vo veku 15 až 30 rokov.
5. prednáška na tému „Význam očkovania“ pre žiakov 7. a 8. ročníka ZŠ v Podsadku dňa 31.3.2023, edukovaných celkom 15 žiakov.

6. prednáška na tému „Hepatitídy preventabilné očkovaním“ pre žiakov 5. a 6. ročníka ZŠ v Podsadku dňa 4.5.2023, edukovaných celkom 37 žiakov.
7. telefonické konzultácie celkom 4 pre laickú verejnosť ohľadom očkovania (očkovanie proti TBC, povinné očkovanie) a 3 telefonické konzultácie pre zdravotníckych pracovníkov týkajúce sa očkovania proti VHA.

Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti (PZS) sú v oblasti plnenia NIP pravidelne usmerňovaní formou metodických listov v priebehu celého roka, laická verejnosť je informovaná prostredníctvom webového sídla RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

V súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia (2014 - 2020) a na základe analýzy epidemiologickej situácie v SR je potrebné zabezpečiť vysokú úroveň ochrany pred infekčnými chorobami s dodržaním etických hodnôt a neporušovaním existujúcich kódexov správania. Veľkú pozornosť si vyžaduje možné ohrozenie zdravia našich obyvateľov zvonku, teda importovanými nákazami prostredníctvom prisťahovalcov a zvyšujúcim sa cestovným ruchom, ako aj hrozba ochorenia vyvolaných novými alebo „staronovými“ patogénnymi mikroorganizmami. Skvalitnenie epidemiologického dohľadu, zhromažďovania údajov, monitorovania, kontroly a hlásenia prenosných ochorení, zlepšenie laboratórnej spolupráce a monitorovanie rezistencie na ATB sú dôležité pre ochranu našich občanov a zvyšujú schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami. Ochrana pred infekčnými chorobami musí byť zabezpečená na všetkých úrovniach. Úloha sa plnila podľa pokynov gestora a členov špecializovaných pracovných skupín.

V informačnom systéme boli zdokumentované všetky prenosné ochorenia s príslušnými protiepidemickými opatreniami v ohnisku nákazy, kontakty s prenosným ochorením, výsledky laboratórnych vyšetrení, nariadené opatrenia a pod..

Monitorovanie, hlásenie, evidencia a analýza prenosných ochorení boli vykonávané priebežne. Hlásenie prenosných ochorení vykonávali poskytovatelia zdravotnej starostlivosti písomnou formou, v prípade hromadných alebo závažných ochorení aj telefonicky.

Prenosné ochorenia boli hlásené v súlade so štandardnými definíciami prenosných ochorení podliehajúcich ohlasovacej povinnosti v odôvodnených prípadoch doplnených laboratórnymi výsledkami. Zber, evidencia, sumarizácia a analýza hlásených prenosných ochorení, ako aj kontrola kvality údajov sa vykonávala prostredníctvom epidemiologického informačného systému (EPIS). Vďaka údajom v informačnom systéme, zvlášť v systéme rýchleho varovania existuje možnosť získania dôležitých údajov o aktuálnej epidemiologickej situácii v tom - ktorom regióne. Osobitná pozornosť je v prípade nahlásenia venovaná importovaným nákazám. Utečenecké tábory a strediská sa síce v našom regióne nenachádzajú, ale severná hranica okresu hraničí s Poľskom.

Priebežne 1-krát týždenne sa vykonával zber údajov o výskyte akútnych respiračných ochorení, chrípke podobných ochorení a ich komplikácií (52 hlásení v informačnom systéme).

Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení je zabezpečené prostredníctvom:

- programu EPIS (vstupný portál pre verejnosť),
- webová stránka RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni (52-krát týždenná aktualizácia akútnych respiračných ochorení, 12 krát mesačná analýza prenosných ochorení, 12-krát metodický list),
- zdravotno-výchovných aktivít zameraných na prevenciu prenosných ochorení (2-krát podaná informácia prostredníctvom telefonической linky prevencie AIDS),
- vlastná edícia - leták VHA, v spolupráci s oddelením OPZaVkJ zabezpečená distribúcia letáku: MŠ, ZŠ, SŠ, komunitné centrá, obecné úrady, lekárne, zubné ambulancie, gynekologické ambulancie, ambulancie praktických lekárov pre

dospelých, ambulancie praktických lekárov pre deti a dorast a iné inštitúcie v okrese Stará Ľubovňa,

- 5 prednášok na tému „Pedikulóza“ v základných školách, edukovaných 119 žiakov.

Pre rozvoj verejného zdravotníctva v oblasti infekčných ochorení je potrebné zlepšiť informovanosť verejnosti a odstrániť všetky rozdiely, aby mali občania SR rovnaký prístup k zdravotníckej starostlivosti bez ohľadu na pohlavie, vek, etnický pôvod, vzdelanie alebo miesto bydliska.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Úloha sa plnila podľa pokynov gestora a členov špecializovaných pracovných skupín. V priebehu sledovaného obdobia sa priebežne monitoroval výskyt infekčných ochorení, získané údaje s príslušnými epidemiologickými údajmi a laboratórnym vyšetrením boli zadávané a následne analyzované prostredníctvom epidemiologického informačného systému EPIS s využívaním všetkých možností, ktoré poskytuje - centrálnej databázy prípadov infekčných ochorení hlásených individuálne, centrálnej databázy prípadov chrípky, chrípke podobných ochorení a akútnych respiračných ochorení hlásených hromadne, centrálnej databázy vyšetrení vykonaných v NRC zahrnutých do projektu, systému rýchleho varovania. V súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia (2014 – 2020) sa zabezpečuje systematický zber, sumarizácia a analýza údajov o infekčných ochoreniach a monitorovanie zdravia obyvateľov. V hodnotenom období bolo okrem vyššie uvedených údajov spracovaných a do informačného systému vložených:

- 1462 prípadov prenosných ochorení,
- 222 spracovaných ohnisk,
- 18 hlásení do SRV (systém rýchleho varovania),
- vydaných 24 rozhodnutí s nariadenými opatreniami.

V sledovanom období sme mali hlásené celkom 3 ochorenia preventabilné očkovaním: - 2 prípady pertussis, potvrdené laboratórne a 1 ochorenie na parotitídu bez komplikácií. Informačný systém prenosných ochorení je maximálne (v pracovných dňoch denne) využívaný na evidenciu a hlásenie prenosných ochorení, na analýzy a grafické spracovanie vývoja prenosných ochorení.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

V súlade s Akčným programom Spoločenstva v oblasti zdravia a odporúčaním Rady Európy o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií vzniknutých v súvislosti so zdravotnou starostlivosťou sa vykonáva surveillance a kontrola nozokomiálnych nákaz (NN) na lôžkových oddeleniach zdravotníckych zariadení.

Plnenie úlohy na úrovni okresu je v štádiu hlásenia, evidencie, získavania dokumentácie, šetrenia a analýzy výskytu NN (zber hlásení – minimálne 1 krát týždenne, analýza NN 1-krát mesačne). Komisia NN v sledovanom období zasadala 3 krát za účasti epidemiológa RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Z Ľubovnianskej nemocnice, n. o. (ďalej len ĽN, n. o.) bolo v sledovanom období hlásených a analyzovaných 195 NN.

V rámci ŠZD bolo celkovo odobratých a vyšetrených 368 sterov z prostredia, 132 sterov zo sterilného materiálu, ďalej bolo odobratých a vyšetrených 23 iných vzoriek z prostredia (18 odpadových vôd, 4 čistené vody, 1 podstielka z terária).

Z 36 evidovaných sterilizačných prístrojov bolo otestovaných 30 prístrojov – 190 vzoriek s protokolmi. Opakované kontroly boli vykonávané v súlade s frekvenciou kontrol stanovených vyhláškou MZ SR č. 192/2015 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MZ SR č. 553/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení z hľadiska ochrany zdravia.

Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v nemocniciach akútnej starostlivosti.

V 1. polroku 2023 sme realizovali aktivity spojené s BPS – III. Dňa 30.3.2023 sa 2 zamestnankyne oddelenia Epidemiológie zúčastnili edukačného kurzu k BPS III, ktorý sa konal na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici. V termíne od 16.5.2023 – 24.5.2023 sme realizovali zber údajov na 9 lôžkových oddeleniach Ľubovnianskej nemocnice n. o.. Celkovo bolo vyplnených 172 štandardných formulárov o pacientovi, 9 formulárov o oddelení a 4 formuláre o nemocnici. Po ukončení zberu údajov boli tieto vyplnené formuláre zadané do systému HELICSWinNet, následne bol vykonaný export údajov a odoslanie dňa 15.6.2023 na RÚVZ so sídlom v Trenčíne.

Z iných aktivít zameraných na surveillance nozokomiálnych nákaz a zvýšenie bezpečnosti pacienta boli v roku 2023 realizované zdravotno-výchovné aktivity v rámci kampane vyhlásenej SZO „Hygiena a dezinfekcia rúk“:

- iné :
- stery z rúk u 82 zdravotníckych pracovníkov ĽN, n. o.,
- praktický nácvik dezinfekcie rúk s použitím UV lampy u 68 zamestnancov ĽN, n. o..

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Pre prípad mimoriadnej epidemiologickej situácie je vypracovaný a priebežne aktualizovaný havarijný plán pre prípad výskytu mimoriadnej situácie a pandemický plán, v súlade s ktorými je monitorovaná aktuálna epidemiologická situácia na území okresu.

Pri RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sú zriadené zásahové skupiny, ktorých činnosť je koordinovaná podľa potreby a v súlade s vypracovaným plánom.

Na území okresu bola situácia monitorovaná a priebežne, v súlade s Plánom opatrení pre prípad pandémie chrípky v Slovenskej republike boli plnené opatrenia v medzipandemickom období.

V priebehu sledovaného obdobia sme monitorovali epidemiologickú situáciu a spracovávali a zasielali pravidelné hlásenia:

- týždenná informácia o výskyte ARO a CHPO (hlásenie do EPIS 52-krát, správa uverejnená na webovom sídle RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni 52-krát),
- pravidelné (mesačné) metodické usmernenia zasielané zdravotníckym zariadeniam, ÚSS, prednostovi okresného úradu a RVPS na území okresu s aktuálnou informáciou o výskyte akútnych respiračných a chrípke podobných ochorení,
- v rámci systému rýchleho varovania boli do epidemiologického informačného systému vložené a aktualizované 18 hlásení prenosných ochorení mimoriadneho významu.

V roku 2023 sme zaznamenali 5 epidémii (81 prípadov) v súvislosti s ochorením COVID 19 (DSS - 2, zdravotnícke zariadenia - 3) a 1 epidémiu (9 prípadov) v súvislosti s ochorením scabies u klientov Domova sociálnych služieb.

Počas roka sme zaznamenali 6 výskytov prenosných ochorení v epidemiologickej súvislosti na:

- 5-krát Salmonella enteritidis (4 rodinné výskyty s 8 prípadmi ochorenia a 1 rodinný výskyt s 10 prípadmi ochorenia),
- 1-krát rotavírusová enteritída (1 rodinný výskyt s 3 prípadmi ochorenia).

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Úloha sa realizovala podľa pokynu ÚVZ SR. V rámci úlohy bol zabezpečený odber vzoriek odpadových vôd podľa harmonogramu odberov, ktorý vypracoval RÚVZ so sídlom

v Košiciach a ich virologické vyšetrenie na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterovírusov vo vonkajšom prostredí. V sledovanom období bolo odobratých 6 vzoriek odpadových vôd pred ich vyústením do ČOV v meste Stará Ľubovňa. Na základe laboratórneho vyšetrenia bolo 6 vzoriek negatívnych na poliovírusy, z toho v 2 vzorkách – spodná fáza, bol potvrdený RT-PCR metódou NPEV – non polio enterovírusy – identifikácia izolovaného vírusu pracoviskom NRC pre poliomyelitídu pri ÚVZ SR Bratislava).

Nadalej sa priebežne monitoruje výskyt akútnych chabých obrn (ACHO). V sledovanom období nebolo hlásené ochorenie ani podozrenie z ochorenia.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Na úrovni okresu sa plní úloha realizovaním zdravotno-výchovných aktivít zameraných na prevenciu HIV/AIDS v zariadeniach pre deti a mládež na území okresu. Edukáciou mládeže za súčasného využitia audiovizuálnej techniky a formou diskusie mladých ľudí s odborníkmi sa postupne dosahuje zmena postojov mládeže k tejto infekcii a iným pohlavne prenosným ochoreniam. Zvýšenú aktivitu a záujem zo strany školských zariadení evidujeme každoročne v mesiacoch október - december (v rámci Svetového dňa AIDS).

V priebehu roka 2023 bolo v spolupráci s OPZ a VkZ realizovaných 7 zdravotno-výchovných aktivít (prednášky) s účasťou 198 edukovaných (141 študentov SŠ a 57 žiakov ZŠ) a ďalšie iné aktivity: 1 vlastná edícia - leták, 1 názorná propagácia, 1 vlastná edícia uverejnená na webovej stránke, 1 distribúcia vlastnej edície 191 subjektom, 2 telefonické informácie prostredníctvom Linky prevencie AIDS (otázky boli zamerané prevažne na spôsoby a miesta vyšetrenia).

6.8 PORADNE OČKOVANIA

K 1.12.2011 bola na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Starej Ľubovni zriadená poradňa s poskytovaním poradenstva a konzultácií v oblasti očkovania pre zdravotníckych pracovníkov i laickú verejnosť v týchto oblastiach:

- povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých,
- očkovanie pred cestou do zahraničia,
- odporúčané očkovania,
- očkovanie osôb profesionálne vystavených zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz,
- očkovanie detí s kontraindikáciami,
- iná problematika spojená s očkovaním.

V roku 2023 bolo poskytnutých celkom 35 telefonických konzultácií. Konzultácie boli poskytované odborníkom v oblasti zdravotníctva aj laickej verejnosti.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Cieľom projektu je optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie.

V priebehu roka 2023 sa zamestnanci oddelenia epidemiológie zúčastňovali na školeniach ÚVZ SR k IS UVZ k modulom EPIS, ŠZD, LAB a OSP.

V mesiaci máj 2023 po migrácii dát, bol spustený nový systém EPIS IS UVZ a pracovníci oddelenia epidemiológie prešli na rutinnú prevádzku v novom systéme.

9 PODPORA ZDRAVIA

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMNIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Výsledky za rok 2022 boli k dispozícii v priebehu roka 2023.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015-2025

V septembri 2023 sme pre žiakov ZŠ Levočská v Starej Ľubovni uskutočnili prednášku pod názvom „Význam mlieka“. Ohľadom dohodnutia aktivít sme zástupcovi tejto školy poskytli 1 telefonickú konzultáciu a zabezpečili distribúciu zdravotno-výchovného materiálu. V súvislosti so zlepšením zdravotného uvedomenia celej populácie sme v roku 2023 uskutočnili aktivity pri príležitosti významných dní s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané SZO:

Pri príležitosti **Svetového dňa proti rakovine - /4.2.2023/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Svetový deň proti rakovine sme propagovali aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V rámci edukačných aktivít sme uskutočnili prednášku pod názvom „Prevencia nádorových ochorení pre žiakov ZŠ v Lomničke, pre žiakov ŠZŠ sv. Klementa Hofbauera v Podolínci sme uskutočnili prednášku pod názvom „Prevencia nádorových ochorení“ a prednášku pod názvom „Prevencia rakoviny hrubého čreva a konečníka“ a pre žiakov SŠI v Starej Ľubovni sme uskutočnili prednášku pod názvom „Prevencia nádorových ochorení“. Edukačné aktivity sme doplnili distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou.

Pri príležitosti **Svetového dňa chorých - /11.2.2023/** sme vypracovali vlastnú edíciu pod názvom „Svetový deň chorých – 11. február 2023“, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Svetový deň chorých sme propagovali aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V rámci edukačných aktivít sme uskutočnili prednášku pod názvom „Stomatohygiena“ v Dome sv. Anny v Starej Ľubovni. Edukačné aktivity sme doplnili distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou. V súvislosti s dohodnutím edukačnej aktivity bola uskutočnená 1 telefonická konzultácia.

Pri príležitosti **Svetového dňa obezity - /4.3.2023/** sme vypracovali vlastnú edíciu pod názvom „Svetový deň obezity - 4. marec 2023“, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej

nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Svetový deň obezity bol propagovaný názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni ako aj pred vstupom do budovy RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V súvislosti s celoslovenskou výtvarnou súťažou sme spracovali výzvu k zapojeniu sa a pokyny, ktoré sme distribuovali 22 ZŠ a ŠZŠ v okrese Stará Ľubovňa. Po vyhodnotení regionálneho kola súťaže sme vyžrebovali víťaza za okres Stará Ľubovňa ZŠ Za vodou v Starej Ľubovni a ocenili sme aj najzaujímavejšiu kresbu a to ZŠ v Plavči. Pre víťazov sme spracovali diplom formou vlastnej edície a zabezpečili odovzdanie cien a diplomov oceneným. Na webovom sídle RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme uverejnili víťaza regionálneho kola. V rámci edukačných aktivít sme uskutočnili 2 prednášky pod názvom „Životospráva a prvá pomoc“ pre žiakov ZŠ v Podolínci a prednášku pod názvom „Správna životospráva“ pre žiakov Spojenej školy internátnej v Starej Ľubovni. Edukačné aktivity sme doplnili distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou a v súvislosti s dohodnutím edukačných aktivít boli uskutočnené 1 telefonická a 1 osobná konzultácia. V rámci stanovišťa zdravia na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme uskutočnili meranie tlaku krvi a meranie antropometrie. Súčasťou vyšetrenia u každého klienta bolo aj poskytnutie zdravotno-výchovných materiálov a poskytnutie odborného poradenstva. V rámci stanovišťa zdravia využilo 16 klientov uvedené služby. V rámci realizácie aktivít sme uskutočnili 1 osobnú a 1 telefonickú konzultáciu.

V rámci **Týždňa mozgu - /13.-19.3.2023/** sme spracovali vlastnú edíciu a distribuovali ju všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Týždeň mozgu sme propagovali aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a pred vstupom do budovy RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V rámci edukačnej činnosti sme uskutočnili v Ľubovnianskej knižnici prednášku pod názvom „Týždeň mozgu“ pre seniorov. Súčasťou edukačnej aktivity bola aj distribúcia zdravotno-výchovných materiálov s uvedenou problematikou, ako aj výskumno-prieskumné činnosti. Kognitívnych úloh sa zúčastnilo 18 seniorov. Zároveň sme 16 klientom poskytli meranie tlaku krvi, 14 klientom meranie hladiny CO v pľúcach a v krvi CO monitorom, vrátane poradenstva a distribúcie zdravotno-výchovného materiálu. Pre študentov Spojenej školy v Lomničke sme uskutočnili prednášku pod názvom „Mozog čo mu škodí, čo mu pomáha“. Súčasťou edukačných aktivít bola aj distribúcia zdravotno-výchovných materiálov s uvedenou problematikou. Pre zamestnancov RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme zabezpečili kognitívne úlohy v rámci výskumno-prieskumnej činnosti, do ktorých sa zapojilo 24 zamestnancov.

Pri príležitosti **Svetového dňa Downovho syndrómu - /21.3.2023/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Svetový deň Downovho syndrómu sme propagovali aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Pri príležitosti **Svetového dňa vody - /22.3.2023/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast,

43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Svetový deň vody sme propagovali aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a pred vstupom do budovy RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V rámci edukačných aktivít sme uskutočnili prednášku pod názvom „Zdravá voda - význam pitného režimu“ pre žiakov ZŠ Levočská v Starej Ľubovni a pre klientov Domu sv. Anny v Starej Ľubovni. Edukačné aktivity sme doplnili distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou.

V súvislosti so **Svetovým dňom tuberkulózy - /24.3.2023/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 171 subjektov). Svetový deň tuberkulózy sme propagovali aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V rámci edukačných aktivít sme uskutočnili prednášku pod názvom „Prevencia drogovej závislosti a fajčenia“ pre študentov Spojenej školy v Lomničke. Edukačné aktivity sme doplnili distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou. V súvislosti s dohodnutím edukačnej aktivity bola uskutočnená 1 telefonická konzultácia.

V súvislosti so **Svetovým dňom zdravia - /7.4.2023/** sme spracovali vlastnú edíciu pod názvom „Svetový deň zdravia – 7. apríl: Zdravie pre všetkých“, ktorú sme následne distribuovali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). O plánovaných a ponúkaných aktivitách Dní otvorených dverí v súvislosti so Svetovým dňom zdravia sme širokú verejnosť informovali na webovom sídle RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. Svetový deň zdravia bol propagovaný aj nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni ako aj pred vstupom do budovy RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V rámci edukačných aktivít sme uskutočnili prednášku pod názvom „Zdravý životný štýl“ pre žiakov a ďalšiu prednášku pre klientov Domova sv. Anny v Starej Ľubovni. Edukačné aktivity sme doplnili distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou. V súvislosti s dohodnutím edukačnej aktivity boli uskutočnené 2 telefonické konzultácie. V rámci Dní otvorených dverí v Poradni zdravia bolo vyšetrených 16 klientov, ktorým bolo poskytnuté poradenstvo a distribuovaný zdravotno-výchovný materiál. Z realizovaných aktivít sme vyhotovili fotodokumentáciu.

Európsky imunizačný týždeň (EIW) - /23.-29.4.2023/ V súvislosti s EIW zabezpečili pracovníci OPZ a VkZ pri RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni prednášku pod názvom „Význam očkovania“ pre žiakov ZŠ v Podsadku spojenú s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu. V súvislosti s dohodnutím edukačnej aktivity bola uskutočnená 1 telefonická konzultácia. Zároveň sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 171

subjektov). EIW sme prezentovali aj formou názornej propagácie v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V rámci **Svetového dňa čistých rúk - /5.5.2023/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Svetový deň čistých rúk sme propagovali aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Pri príležitosti **Svetového dňa – pohybom ku zdraviu - /10.5.2023/** sme spracovali vlastnú edíciu – leták pod názvom „Svetový deň – pohybom ku zdraviu“, ktorú sme distribuovali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Svetový deň – pohybom ku zdraviu bol propagovaný aj formou nástenky v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V súvislosti so **Svetovým dňom hypertenzie - /17.5.2023/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Svetový deň hypertenzie sme prezentovali aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V rámci edukačných aktivít sme poskytli besedu na tému „Fajčenie“ pre žiakov ZŠ Komenského v Starej Ľubovni spojenú s premietnutím DVD „Kým stúpa dym“. Súčasťou edukačných aktivít bola distribúcia zdravotno-výchovného materiálu a meranie hladiny CO v pľúcach a v krvi CO monitorom u 11 žiakov. V súvislosti s dohodnutím aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

V rámci **Svetového dňa Sclerosis Multiplex - /30.5.2023/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Svetový deň Sclerosis Multiplex bol propagovaný aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Pri príležitosti **Svetového dňa bez tabaku - /31.5.2023/** sme spracovali vlastnú edíciu pod názvom „Svetový deň bez tabaku“, ktorý sme distribuovali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Svetový deň bez tabaku bol propagovaný aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ. Dňa 11.5.2023 bola zorganizovaná prednáška zameraná na tému

„Fajčenie“ spojená s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou pre žiakov 6. a 7. ročníka Základnej školy v Plavči a meraním hladiny CO v pľúcach a v krvi CO monitorom u 15 žiakov. Edukovaných bolo celkom 46 žiakov. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

Dni otvorených dverí Poradne odvykania od fajčenia RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku sa uskutočnili formou zriadenia Stanovišť zdravia Poradne odvykania od fajčenia dňa 29.5.2023 v čakárni urgentného príjmu, chirurgickej a internej ambulancie Ľubovnianskej nemocnice, 30.5.2023 na Okresnom úrade v Starej Ľubovni, 31.5.2023 v čakárni gastroenterologickej a ORL ambulancie Ľubovnianskej nemocnice, 1.6.2023 v Ľubovnianskej knižnici v Starej Ľubovni a 2.6.2023 v čakárni Zdravotného strediska v meste Podolíne. V súvislosti so zriaďovaním Stanovišť zdravia Poradne odvykania od fajčenia RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni bolo poskytnutých 5 telefonických a 3 osobné konzultácie.

Oznámenie o konaní a termínoch Dní otvorených dverí Poradne odvykania od fajčenia boli spropagované na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni, formou internej nástenky v priestoroch Poradne zdravia pri RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni, externej nástenky pred budovou RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni, na webovej stránke Ľubovnianskej nemocnice a v Ľubovnianskych novinách pod názvom „Príďte sa poradiť“. V rámci anonymnej telefonickkej linky odvykania od fajčenia boli v dňoch 29.5.2023 - 2.6.2023 poskytnuté 1 telefonická a 2 osobné konzultácie. V rámci Dní otvorených dverí Poradne odvykania od fajčenia v dňoch 29.5.2023 - 2.6.2023 bolo poskytnuté meranie hladiny CO v pľúcach a v krvi CO monitorom 38 klientom, meranie vitálnej kapacity pľúc spirometrom 66 klientom, vyplnenie Fagerströmovho dotazníka závislosti na nikotín 17 klientom, poskytované poradenstvo na tému škodlivosti fajčenia tabaku, odvykania od fajčenia a pasívnej inhalácie tabakového dymu 38 klientom, poskytované informácie o možnosti návštevy poradne na odvykanie od fajčenia a využívania anonymnej telefónnej linky poskytujúcej pomoc a poradenstvo v odvykaní od fajčenia 17 klientom, distribúcia zdravotno-výchovného materiálu 38 klientom. V rámci anonymnej telefonickkej linky odvykania od fajčenia boli v dňoch 29.5.2023 - 2.6.2023 poskytnuté 1 telefonická a 2 osobné konzultácie.

Pri príležitosti **Svetového dňa životného prostredia - /5.6.2023/** sme vypracovali vlastnú edíciu, ktorú sme distribuovali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Svetový deň životného prostredia bol propagovaný aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V súvislosti so **Svetovým dňom darcov krvi - /14.6.2023/** sme spracovali leták pod názvom „Svetový deň darcov krvi“, ktorý sme distribuovali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 171 subjektov). Svetový deň darcov krvi bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V rámci **Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi - /26.6.2023/** sme spracovali leták pod názvom „Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi - 26. jún 2023“, ktorý sme distribuovali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a

mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 171 subjektov). Tento svetový deň bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V rámci edukačnej činnosti sme uskutočnili besedu pod názvom „Prevenencia drogovej závislosti“ spojenú s premietnutím DVD pod názvom „Deti a drogy“ na Spojenej škole internátnej v Starej Ľubovni a v Komunitnom centre v Šarišskom Jastrabí a prednášku pod názvom „Prevenencia drogovej závislosti“ v ZŠ v Podsadku a prednášku AIDS v Komunitnom centre v Šarišskom Jastrabí. Edukačné aktivity boli spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou. Ohľadom dohodnutia aktivít boli poskytnuté 2 telefonické konzultácie. Na ZŠ v Podsadku sme zároveň uskutočnili meranie hladiny CO v pľúcach a v krvi CO monitorom u 9 žiakov, v Komunitnom centre v Šarišskom Jastrabí 17 žiakom. Meranie tlaku sme zabezpečili u 15 klientov v rámci edukačných aktivít dňa 12.7.2023 v Komunitnom centre v Šarišskom Jastrabí.

Pri príležitosti **Svetového dňa alergií - /8.7.2023/** sme spracovali vlastnú edíciu s témou „Svetový deň alergií“, ktorú sme zaslali 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 159 subjektov). Svetový deň alergií bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V súvislosti so **Svetovým dňom hepatitídy - /28.7.2023/** sme spracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 159 subjektov). Svetový deň hepatitídy bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Pri príležitosti **Svetového týždňa na podporu dojčenia - /1.-7.8.2023/** sme spracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 139 subjektov). Svetový týždeň na podporu dojčenia bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Pri príležitosti **Medzinárodného dňa povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme - /9.9.2023/** sme spracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 171 subjektov). Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V rámci **Svetového deň prevencie samovrážd - /10.9.2023/** sme spracovali vlastnú edíciu, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty

dôchodcov Slovenska, Lubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Svetový deň prevencie samovrážd bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

V rámci **Svetového dňa Alzheimerovej choroby - /21.9.2023/** sme spracovali vlastnú edíciu pod názvom „Svetový deň Alzheimerovej choroby“, ktorú sme zaslali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Lubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Svetový deň Alzheimerovej choroby bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Pri príležitosti **Svetového dňa srdca - /29.9.2023/** zamestnanci OPZ a VkZ vypracovali vlastnú edíciu pod názvom „Svetový deň srdca“, ktorá bola distribuovaná všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, Lubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 171 subjektov). Tento svetový deň bol propagovaný aj nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V rámci edukačných aktivít sme zabezpečili pre žiakov SŠI v Starej Ľubovni besedu pod názvom „Srdce a jeho zmeny v priebehu života“ spojenú s premietnutím DVD pod názvom „Srdcové zlyhávanie“. Súčasťou edukačných aktivít bola distribúcia zdravotno-výchovného materiálu a ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia. V rámci Dňa otvorených dverí v Poradni zdravia na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni bolo vyšetrených 7 klientov, ktorým bolo poskytnuté odborné poradenstvo a distribúcia zdravotno-výchovného materiálu.

V rámci **Svetového dňa duševného zdravia – /10.10.2023/** sme vypracovali leták, ktorý sme distribuovali na všetky MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa (celkom 32), 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 22 zubným ambulanciám, 7 gynekologickým ambulanciám, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, Lubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Domovu sociálnych služieb vo Vyšných Ružbachoch, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, 15 komunitným centrá (celkom 191 subjektov). Tento svetový deň sme propagovali aj formou nástenky vo vstupných priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V rámci edukačných aktivít sme poskytli prednášku pre Spojenej školy internátnej v Starej Ľubovni pod názvom „Duševné zdravie“. Súčasťou edukačných aktivít bola distribúcia zdravotno-výchovného materiálu a meranie hladiny CO v pľúcach a v krvi CO monitorom u 6 žiakov, meranie tlaku krvi u 10 zamestnancov SŠI v Starej Ľubovni.

V rámci **Svetového dňa potravy – /16.10.2023/** sme vypracovali leták, ktorý sme distribuovali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Lubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Tento svetový deň sme propagovali aj formou nástenky vo vstupných priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. Pre žiakov ZŠ v Orlove sme uskutočnili prednášku pod názvom „Zdravý životný štýl“, ktorú sme doplnili distribúciou zdravotno-výchovných materiálov.

Pri príležitosti **Svetového dňa diabetu - /14.11.2023/** sme spracovali vlastnú edíciu, ktorú sme distribuovali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Tento svetový deň sme propagovali aj formou nástenky v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. Pre študentov SŠI v Starej Ľubovni sme uskutočnili prednášku pod názvom „Diabetes mellitus“ spojenú s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou. Ohľadom dohodnutia edukačných aktivít bola uskutočnená 1 telefonická konzultácia.

Svetový deň diabetu bol propagovaný aj individuálnym poradenstvom formou výjazdu pracovníkov Poradne zdravia pre zamestnancov ZŠ s MŠ Hniezdne dňa 14.12.2023 a 15.12.2023. Klientom sme poskytli biochemické vyšetrenie rizikových faktorov KVCH (cholesterol, HDL cholesterol, triglyceridy a glukóza) z kapilárnej krvi, antropometrické merania (výška, váha, pás, boky s následným stanovením BMI a WHR, percento telesného tuku, viscerálny tuk, bazálny metabolizmus, kostrové svalstvo), štandardné meranie tlaku krvi. Na základe rozhovoru bola u klienta odobratá anamnéza, zhodnotili sa stravovacie zvyklosti, aktuálne biochemické vyšetrenie, meranie TK a antropometrické merania. Zistené výsledky sme spracovali v programe Test zdravé srdce a klienta sme oboznámili o význame rizikových faktorov vo vzťahu k zdraviu vo všeobecnosti, ale aj o tých, ktoré boli u klienta prítomné. V prípade zvýšenej alebo rizikovej hladiny jednotlivých meraní sa klientovi odporučila nielen úprava životného štýlu, ale v ďalšom postupe bol pozvaný na opakované vyšetrenie do základnej poradne alebo do nadstavbovej poradne, prípadne sa odporučil do starostlivosti ošetrojúceho lekára. Celkovo sme vyšetřili v rámci výjazdovej poradne zdravia 20 klientov. Odporúčani do starostlivosti ošetrojúceho lekára boli 8 klienti. Fajčiarom (7 klienti) bolo poskytnuté poradenstvo v odvykaní od fajčenia. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia. Súčasťou vyšetřenia u každého klienta bolo aj poskytnutie zdravotno-výchovných materiálov.

Pri príležitosti **Európskeho týždňa boja proti drogám - /13.-19.11.2023/** sme vypracovali leták pod názvom „Európsky týždeň boja proti drogám“, ktorý sme distribuovali na všetky MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárňam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 171 subjektov). Tento európsky týždeň sme propagovali aj formou nástenky v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

Dňa 15.11.2023 boli zorganizované 2 prednášky zamerané na tému „Fajčenie, alkohol drogy“ spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu a využitím názornej pomôcky: „Okuliare simulujúce stav opitosti“ a „Okuliare simulujúce účinky marihuany“ pre žiakov 7. a 8. ročníka Základnej školy v Plavnici. Edukovaných bolo celkom 40 žiakov. Súčasťou prednášky bolo meranie hladiny CO v pľúcach a v krvi pomocou prístroja CO monitor, poradenstvo a distribúcia zdravotno-výchovného materiálu ohľadom prevencie fajčenia. Celkom si nechalo odmerať hladinu CO v pľúcach a v krvi CO monitorom 28 žiakov. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

Dňa 21.11.2023 bola zorganizovaná 1 prednáška zameraná na tému „Prevencie drogových závislostí“ spojená s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu a využitím názornej pomôcky: „Okuliare simulujúce stav opitosti“ a „Okuliare simulujúce účinky marihuany“ pre žiakov 6. ročníka ZŠ ul. Za vodou v Starej Ľubovni. Edukovaných bolo celkom 14 žiakov. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

Dňa 24.11.2023 boli zorganizované 2 prednášky zamerané na tému „Fajčenie, alkohol drogy“ spojená s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu a využitím názornej pomôcky: „Okuliare simulujúce stav opitosti“ a „Okuliare simulujúce účinky marihuany“ pre žiakov 1. – 5. ročníka a 6. – 7. ročníka ZŠ v Orlove. Edukovaných bolo celkom 47 žiakov. Ohľadom dohodnutia aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

V rámci **Medzinárodného dňa bez fajčenia – /20.11.2023/** sme vypracovali leták, ktorý sme distribuovali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Tento svetový deň sme propagovali aj formou nástenky v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V rámci edukačných aktivít sme uskutočnili besedu pod názvom „Fajčenie“ pre žiakov ZŠ v Kamienke spojenú s premietnutím DVD pod názvom „Kým stúpa dym“ a distribúciou zdravotno-výchovného materiálu. Zároveň sme edukačné aktivity doplnili meraním CO v pľúcach a v krvi CO monitorom u 11 žiakov a meranie tlaku krvi u 9 zamestnancov školy.

V rámci **Svetového dňa boja proti AIDS – /1.12.2023/** sme spracovali vlastnú edíciu pod názvom „Svetový deň AIDS – 1. december“, ktorú sme distribuovali všetkým MŠ, ZŠ a SŠ (celkom 32), 20 APL pre dospelých, 15 APL pre deti a dorast, 43 obciam a mestám v okrese Stará Ľubovňa, 7 gynekologickým ambulanciám, 22 zubným ambulanciám, 14 lekárniam v okrese Stará Ľubovňa, 15 komunitným centrá, 19 základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska a okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska, Ľubovnianskej nemocnici, n. o., Domovu seniorov v Starej Ľubovni, Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch (celkom 191 subjektov). Svetový deň AIDS bol propagovaný nástenkou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. Pre študentov SŠI v Starej Ľubovni sme uskutočnili prednášku na tému „AIDS“ spojenú s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu.

9.2.1 VYZVI SRDCE K POHYBU: CELONÁRODNÁ MEDZINÁRODNE KOORDINOVANÁ KAMPAŇ NA ZVÝŠENIE POHYBOVEJ AKTIVITY DOSPELEJ POPULÁCIE

V súvislosti s realizáciou kampane „Vyzvi srdce k pohybu 2023“ oddelenie Podpory zdravia a výchovy k zdraviu (OPZ a VkZ) pri RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni spracovalo výzvu, prostredníctvom ktorej sme informovali podniky, organizácie, inštitúcie, ako aj všetkých praktických lekárov, lekárne, Ľubovniansku nemocnicu, n. o., MŠ, ZŠ a SŠ v okrese Stará Ľubovňa, komunitné centrá, obce a mestá v okrese Stará Ľubovňa o cieľoch a podmienkach zapojenia sa do kampane. Celkovo bolo oslovených 238 subjektov, ktorým boli zaslané účastnícke listy, plagáty a prihlášky.

Kampaň „Vyzvi srdce k pohybu“ bola prezentovaná aj názornou propagáciou v priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni a v externých priestoroch RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni s podrobnými informáciami pre verejnosť ale aj prostredníctvom webového sídla RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V Ľubovnianskej televízii formou videonahrávky prebiehala počas 5 dní pravidelná informovanosť obyvateľstva ohľadom tejto kampane.

Všetci klienti, ktorí navštívili Poradňu zdravia pred a počas prebiehajúcej kampane, ako aj zamestnanci RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni dostali bližšie informácie ohľadom zapojenia sa do kampane a zároveň im boli distribuované účastnícke listy.

V súvislosti s realizáciou kampane „Vyzvi srdce k pohybu“ sme sa zúčastnili online školenia ku kampani.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNIT

RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni v rámci zabezpečenia zdravotnej výchovy obyvateľov v segregovaných a separovaných rómskych osád so zameraním na prevenciu ochorení a podporu zdravého životného štýlu uskutočnil v októbri 2023 prednášku na tému „Bezpečný návrat domov“ v Spojenej škole internátnej v Starej Ľubovni. Táto edukačná činnosť bola doplnená o distribúciu zdravotno-výchovného materiálu.

V súvislosti s riešením aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu sa RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni v roku 2023 aktívne zapojil do WHO projektu pod názvom „Zvyšovanie informovanosti o chorobách v komunitách ukrajinských odídencom a iných zraniteľných skupín (rómske komunity) v okrese Stará Ľubovňa“. Podrobnejšia správa o vyhodnení tohto projektu a realizovaní aktivít pre cieľovú skupinu znevýhodnených komunit je samostatne spracovaná v tomto dokumente nižšie.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

V roku 2023 sa RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni podieľal na plnení tejto úlohy účasťou svojho zástupcu na rokovaní v rámci zasadnutí Poradného zboru HH SR pre odbor Výchova k zdraviu, ktoré sa konalo dňa 18.5.2023 v Starej Ľubovni, celoslovenskej pracovnej porady vedúcich OPZ a VkZ na RÚVZ v SR dňa 23.6.2023 v Rimavskej Sobote, kde táto stratégia bola predmetom rokovaní. Dotváranie a vylepšovanie Testu zdravého srdca bolo súčasťou aj pravidelných stretnutí TZS - ORP v priebehu celého roka 2023 s garantom programu. Zároveň sme boli v tejto súvislosti účastní školenia k novému informačnému systému Test zdravé srdce, ktoré sa uskutočnilo dňa 30.3.2023 v Spišskej Novej Vsi a školenia k softvéru Test zdravého srdca pre východné Slovensko v Spišskej Novej Vsi. V súvislosti s rozvojom základného poradenstva a špecializovaných poradní sme sa v októbri 2023 zúčastnili online preškolenia užívateľov prístroja Afinion2, v novembri 2023 školenia k Manuálu pre špecializovanú poradňu Zdravej výživy a v decembri 2023 školenia k nutričnému softvéru Planeat. Počas roka 2023 sme uskutočnili aj 15 telefonických konzultácií ohľadom nákupu prístrojového a materiálo-technického vybavenia do nadstavbových poradní, ako aj ohľadom problematiky nasadzovania v ostrej prevádzke TZS.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 - 2030

Vo februári 2023 sme v súvislosti s realizáciou projektu uskutočnili pre žiakov ZŠ v Hniezdnom 2 besedy pod názvom „Alkohol a jeho následky“ spojené s premietnutím DVD pod názvom „Je alkohol na zdravie“. Celkom bolo edukovaných 44 žiakov. Vo februári 2023 sme zabezpečili prednášku pod názvom „Alkohol a jeho následky“ pre žiakov 8. ročníka ZŠ v Lomničke. V novembri 2023 sme uskutočnili dve prednášky pre žiakov 8. a 9. ročníka ZŠ v Plavnici pod názvom „Fajčenie, alkohol, drogy“. Aj pre žiakov 7. ročníka ZŠ ul. Za vodou v Starej Ľubovni a pre žiakov 8. a 9. ročníka ZŠ v Orlove sme v novembri 2023 uskutočnili prednášku pod názvom „Fajčenie, alkohol, drogy“. Pre 5 žiakov ZŠ v Plavnici sme v rámci edukačných aktivít zabezpečili meranie CO v pľúcach a v krvi CO monitorom. Celkom bolo edukovaných 147 žiakov. Edukačné aktivity boli spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu. V súvislosti s prípravou a realizáciou aktivít boli poskytnuté 4 telefonické konzultácie.

9.6. NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Aktuálnu epidemiologickú situáciu na území okresu Stará Ľubovňa počas roka 2023 sme odprezentovali na zasadnutí Bezpečnostnej rady okresu, ktoré sa uskutočnilo v novembri 2023 na Okresnom úrade v Starej Ľubovni. Dňa 29.9.2023 sme sa zúčastnili na XXIX. vedecko odbornej konferencii s medzinárodnou účasťou „Životné podmienky a zdravie“, ktorá sa uskutočnila v Novom Smokovci.

Vo februári 2023 sme v rámci edukačnej činnosti zabezpečili pre 50 študentov Spojenej školy v Starej Ľubovni prednášku pod názvom „Fajčenie“ a v decembri 2023 sme pre študentov 1. ročníka Spojenej školy v Starej Ľubovni uskutočnili prednášku pod názvom „Duševné zdravie“. Edukačné aktivity boli spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu a v súvislosti s prípravou a realizáciou aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

V roku 2023 sme poskytli služby celkom 249 klientom v rámci činnosti PCZ. Základnú poradňu navštívilo v roku 2023 spolu 160 klientov, ktorých vyšetrujeme podľa štandardných postupov vyšetrenia klienta v základnej poradni.

Možnosť návštevy PZV nevyužil v roku 2023 žiaden klient. Individuálne poradenstvo v POF bolo v roku 2023 poskytnuté celkom 2 klientom. V oblasti ochrany zdravia pri práci sme v roku 2023 poskytli služby v rámci POPZP 87 klientom. V roku 2023 sme prostredníctvom anonymnej telefónnej linky poskytovali občanom okresu možnosť získania odborných informácií súvisiacich s rizikom prenosu, priebehom infekcie a vyšetrením so zameraním najmä na otázky prevencie HIV/AIDS. Celkovo sme poskytli 2 konzultácie. V rámci anonymnej telefónnej linky zameranej na prevenciu odvykania od fajčenia boli poskytnuté 3 konzultácie.

V rámci výjazdovej poradne pri významných dňoch podľa WHO, realizovaných projektoch a iných zdravotno-výchovných aktivitách sme v roku 2023 klientom poskytovali vyšetrenie biochemických parametrov, antropometrických ukazovateľov, meranie tlaku krvi, vyšetrenie tukomerom, anamnézu, poradenstvo. Celkom sme uskutočnili 21 aktivít, pri ktorých bolo vyšetrených 140 klientov. Meranie tlaku krvi v tomto roku mimo základnej a výjazdovej poradne sme vykonali pri 10 aktivitách 120 klientom. Meranie antropometrie a stanovenie percenta telesného tuku sme vykonali pri 1 aktivite 16 klientom. Meranie CO monitorom sme realizovali pri 27 aktivitách 227 klientom. Meranie spirometrom sme realizovali pri 5 aktivitách 66 klientom. S praktickými a odbornými lekármi vzájomne spolupracujeme pri odporúčaní klientov z Poradne zdravia do ich ambulancie starostlivosti. V roku 2023 sme takto odporúčali 67 klientov PZ. Samozrejme aj títo lekári odporúčajú k nám svojich pacientov do základnej poradne alebo do nadstavbových poradní napr. POF, PZV, POPA.

Zároveň sme poskytli odborné poradenstvo, konzultácie ohľadom dohodnutia aktivít a následného odovzdali výsledky klientom vyšetrených vo výjazdovej poradni zdravia.

9.7. NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022-2030

V súvislosti so zlepšením úrovne verejného zdravia prostredníctvom podpory pohybovej aktivity sme v marci 2023 uskutočnili prednášku pre žiakov ZŠ v Podsadku pod názvom „Pohybom ku zdraviu“ spojenú s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu a meraním tlaku krvi u 18 zamestnancov a poskytnutím odborného poradenstva. Pre žiakov 1.-7. ročníka ZŠ v Plavči sme uskutočnili prednášku pod názvom „Pohybom k zdraviu“ spojenú s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu a meraním tlaku krvi u 7 zamestnancov a poskytnutím odborného poradenstva. Pre žiakov 1. stupňa ZŠ v Orlove sme uskutočnili prednášku pod názvom „Zdravý životný štýl“ spojenú s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu. Pre žiakov ZŠ v Kamienke sme uskutočnili prednášku pod názvom „Zdravá

výživa, pohyb“ spojenú s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu. Edukovaných bolo celkom 115 žiakov. V súvislosti s prípravou a realizáciou aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

9.8. NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030

V súvislosti so zvyšovaním informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním sme vo februári 2023 uskutočnili prednášku pre žiakov ZŠ Komenského v Starej Ľubovni pod názvom „Prevencia fajčenia“ spojenú s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu a meraním CO v pľúcach a v krvi CO monitorom u 7 žiakov a poskytnutím odborného poradenstva. V marci 2023 sme uskutočnili besedu pod názvom „Fajčenie“ pre študentov SOŠ sv. Klementa Hofbauera v Podolínci spojenú s premietnutím DVD pod názvom „Kým stúpa dym“. Edukačné aktivity boli spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu a meraním CO v pľúcach a v krvi CO monitorom u 7 študentov a poskytnutím odborného poradenstva. V novembri 2023 sme uskutočnili besedu pod názvom „Fajčenie“ pre žiakov ZŠ ul. Za vodou v Starej Ľubovni spojenú s premietnutím DVD pod názvom „Kým stúpa dym“. Edukačné aktivity boli spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu a meraním CO v pľúcach a v krvi CO monitorom u 6 žiakov, meraním tlaku krvi u 7 zamestnancov a poskytnutím odborného poradenstva. Edukovaných bolo celkom 88 žiakov a študentov. V súvislosti s prípravou a realizáciou aktivít bola poskytnutá 1 telefonická konzultácia.

9.9. NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SR NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

V roku 2023 sme sa podieľali na plnení zrealizovanými aktivitami v rámci Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi - /26.6.2023/ a v rámci Európskeho týždňa boja proti drogám - /13.-19.11.2023/, ktorých odpočet je súčasťou aktivít pri príležitosti významných dní s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané SZO na rok 2023.

V novembri 2023 sme uskutočnili pre žiakov ZŠ v Hniezdom, študentov Spojenej školy internátnej v Starej Ľubovni, žiakov ZŠ ul. Za vodou v Starej Ľubovni a žiakov ZŠ v Kamienke celkom 4 besedy pod názvom „Prevencia drogovej závislosti“ spojené s premietnutím DVD pod názvom „Deti a drogy“, doplnenú distribúciou zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou. Zároveň sme zabezpečili v rámci edukačných aktivít meranie hladiny CO v pľúcach a v krvi CO monitorom u 8 žiakov ZŠ v Hniezdom, u 10 študentov Spojenej školy internátnej v Starej Ľubovni, u 5 žiakov ZŠ Za vodou v Starej Ľubovni, u 14 žiakov ZŠ v Kamienke. V ZŠ v Hniezdom sme zároveň zabezpečili meranie tlaku krvi u 10 zamestnancov. V rámci prípravy a realizácie edukačných aktivít boli poskytnuté 4 telefonické konzultácie.

V súvislosti s plnením tejto úlohy prijal RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni členstvo v pracovnej skupine „Prevencia fajčenia“ pri ÚVZ SR v Bratislave.

DOMÁCE PROGRAMY A PROJEKTY RÚVZ SO SÍDLOM V STAREJ ĽUBOVNI

PROJEKT: ADAMKO, HRAVO - ZDRAVO

Do projektu „Adamko, hravo-zdravo“ sú v okrese Stará Ľubovňa zapojené MŠ Kamienka, MŠ Nová Ľubovňa, MŠ a ZŠ Podolíneec. V roku 2023 sme jednotlivým projekt realizujúcim školám poskytli poradenstvo a spoluprácu jednotlivým koordinátorom. Pre deti MŠ Forbasy sme uskutočnili prednášku pod názvom „Stomatohygiena“ spojenú s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu. V rámci prípravy aktivít sme poskytli 1 telefonickú konzultáciu.

PROJEKT: ZDRAVÉ MESTÁ

Pracovníci OPZ a VkZ v rámci realizácie projektu Zdravé mesto spolupracovali s garantom projektu pri MÚ v Starej Ľubovni pri príprave aktivít.

Pre obyvateľov zdravého mesta sme zvlášť iniciovali v roku 2023 Svetový deň proti rakovine, Svetový deň chorých, Svetový deň obezity, Týždeň mozgu, Svetový deň vody, Svetový deň Downovho syndrómu, Svetový deň tuberkulózy, Svetový deň zdravia, Európsky imunizačný týždeň, Svetový deň čistých rúk, Svetový deň hypertenzie, Svetový deň bez tabaku, Svetový deň pohybom k zdraviu, Svetový deň Sclerosis multiplex, Svetový deň životného prostredia, Svetový deň darcov krvi, Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi, Svetový deň hepatitídy, Svetový deň alergií, Svetový týždeň dojčenia, Svetový deň prevencie samovrážd, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň srdca, Medzinárodný deň povedomia o FAS, Svetový deň potravy, Svetový deň duševného zdravia, Svetový deň diabetu, Európsky týždeň boja proti drogám, Medzinárodný deň bez fajčenia, Svetový deň boja proti AIDS. V rámci týchto aktivít sme zasielali výzvy, vlastnú edíciu a podporovali realizáciu zdravotno-výchovných aktivít.

Kancelárii zdravého mesta Stará Ľubovňa sme zaslali aj zdravotno-výchovné informácie k problematike „Vírusová hepatitída A“ a ku kampani „Vyzvi srdce k pohybu“ vrátane informácie a účastníckeho listu. V rámci spolupráce sme poskytli 3 osobné konzultácie a 1 telefonickú konzultáciu.

PROJEKT: ŠKOLY PODPORUJÚCE ZDRAVIE

Do projektu Školy podporujúce zdravie (ŠPZ) je v okrese Stará Ľubovňa zapojených 6 materských škôl /Podolíneec, Malý Lipník, Nová Ľubovňa, Kamienka, Tatranská SL, Vsetínska SL/, 8 ZŠ /ZŠ Za vodou, ZŠ Levočská, ZŠ Komenského Stará Ľubovňa, ZŠ Šarišské Jastrabie, Jakubany, Kamienka, Malý Lipník, Podsadek/, 1 ŠZŠ Levočská Stará Ľubovňa a 3 SŠ /Obchodná akadémia, SOŠ Jarmočná Stará Ľubovňa, Gymnázium T. Vansovej Stará Ľubovňa/. Oproti roku 2022 nedošlo k zmene počtu ŠPZ.

K jednotlivým projektom poskytujeme poradenstvo a spolupracujeme priamo s jednotlivými koordinátormi. Zdravotno-výchovné pôsobenie realizujeme v oblasti osobnej hygieny, stomatohygieny, zdravej výživy, duševného zdravia, zdravého životného štýlu, prevencie drogovej závislosti, v oblasti podpory nefajčenia a abstinencie, agresie a šikanovania na školách, prevencie AIDS pre žiakov, pedagógov a rodičov formou prednášok, besied, praktických ukážok správneho čistenia zubov na stomatologickom modeli zuba.

Zapožičiavame a premietame videokazety, distribujeme zdravotno-výchovný a propagačný materiál, poskytujeme telefonické a osobné konzultácie, meranie tlaku krvi, antropometrie a CO v pľúcach a v krvi pomocou CO monitora a podľa záujmu realizujeme aktivity výjazdovej poradne zdravia.

V roku 2023 sme v týchto školách uskutočnili 7 prednášok, poskytli 5 telefonických konzultácií, poskytli meranie CO v pľúcach a v krvi pomocou CO monitora u 16 žiakov.

Na začiatku školského roka týmto MŠ, ZŠ, ŠZŠ a SŠ zasielame Ponukový list oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu a zoznam videokaziet, ktorý im napomáha pri výbere a plánovaní aktivít. Pri príležitosti významných dní vyhlásených SZO realizujeme zdravotno-výchovné pôsobenie a rôzne aktivity.

V týchto školách podporujúcich zdravie sme zvlášť iniciovali roku 2023 Svetový deň proti rakovine, Svetový deň chorých, Svetový deň obezity, Týždeň mozgu, Svetový deň vody, Svetový deň Downovho syndrómu, Svetový deň tuberkulózy, Svetový deň zdravia, Európsky imunizačný týždeň, Svetový deň čistých rúk, Svetový deň hypertenzie, Svetový deň bez tabaku, Svetový deň pohybom k zdraviu, Svetový deň Sclerosis multiplex, Svetový deň životného prostredia, Svetový deň darcov krvi, Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi, Svetový deň prevencie samovrážd, Medzinárodný deň povedomia o FAS, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň srdca, Svetový deň potravy, Svetový deň duševného zdravia, Svetový deň diabetu, Európsky týždeň boja proti drogám, Medzinárodný deň bez fajčenia, Svetový deň boja proti AIDS. V rámci týchto aktivít sme zasielali výzvy, vlastnú edíciu a podporovali realizáciu mnohých iných zdravotno-výchovných aktivít.

Školám podporujúcich zdravie sme zaslali aj zdravotno-výchovné informácie k problematike „Vírusová hepatitída A“ a ku kampani „Vyzvi srdce k pohybu“ vrátane informácie a účastníckeho listu.

PROJEKT: ŠKOLSKÝ PROGRAM

V súvislosti s realizáciou programu „Školský program“ sme v roku 2023 uskutočnili prednášku pod názvom „Zdravá životospráva“ pre deti MŠ v Orlove. Súčasťou edukačných aktivít bola aj distribúcia zdravotno-výchovného materiálu s uvedenou problematikou a 1 telefonická konzultácia ohľadom dohodnutia plánovaných aktivít.

PROJEKT: ŽIVOTNÉ PODMIENKY A ZDRAVIE OBYVATEĽOV RÓMSKÝCH OSÁD V OKRESE STARÁ ĽUBOVŇA

V rámci realizácie projektu RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme v decembri 2023 zabezpečili prednášku na Spojenej škole internátnej v Starej Ľubovni pod názvom „Obezita“. V súvislosti s prípravou a realizáciou aktivít bola uskutočnená 1 telefonická konzultácia a súčasťou edukačnej aktivity bola aj distribúcia zdravotno-výchovných materiálov s uvedenou problematikou. V súvislosti s výskytom TBC v Podsadku sme telefonickou konzultáciou s koordinátorkou Zdravých komunit v okrese Stará Ľubovňa nastavili intervencie v marginalizovanej komunite. V súvislosti s prípravou WHO projektu v okrese Stará Ľubovňa sme úzko komunikovali pri oslovení prekladateľa z radov obyvateľov tejto marginalizovanej komunity.

V roku 2023 oddelenie HDM v rámci projektu spolupracovalo so zriaďovateľmi zariadení pre deti a mládež v súvislosti s vhodnosťou priestorov pre primárne a predprimárne vzdelávanie detí a žiakov (Lomnička, Ľubotín, Kolačkov, Podsadek, Kežmarok). V roku 2023 sme v rámci realizácie projektu vykonali pri výkone štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach pre deti a mládež edukáciu u detí 4 materských škôl, u žiakov 1 základnej školy a u detí 1 detského domova zameranú na dodržiavanie základných hygienických návykov.

PROJEKT: VIEM, ČO ZJEM

Samotnej realizácie projektu sme neboli účastní, nakoľko sa v roku 2023 v okrese Stará Ľubovňa do uvedeného projektu nezapojila žiadna škola.

PROJEKT: LINKA POMOCI NA ODVYKANIE OD FAJČENIA

V súvislosti s nadobudnutím účinnosti zákona č. 89/2016 Z. z. o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni zabezpečil v období od 3.4.2023 do 14.4.2023 poskytovanie telefonického poradenstva na odvykanie od fajčenia na telefonической linke 0908 222 722 a zaznamenávanie hovorov v knihe hovorov zriadenej ÚVZ SR v zmysle metodického usmernenia ÚVZ SR č. OPZ/3808/11081/2022 zo dňa 23.3.2022. Počas uvedeného obdobia bolo poskytnuté telefonické poradenstvo na odvykanie od fajčenia na telefonической linke 0908 222 722 celkom 17 klientom.

Pri prevzatí mobilného telefónu, nabíjačky, evidenčnej knihy, knihy protokolov sme zaslali na ÚVZ SR podpísaný „Protokol o prevzatí mobilného telefónu“ a po ukončení dvojtýždňového telefonického poradenstva sme na ÚVZ SR zaslali podpísaný „Protokol o odovzdaní mobilného telefónu“. Dňa 24.4.2023 sme na ÚVZ SR zaslali preskenované údaje evidencie Linky na odvykanie od fajčenia za obdobie od 3.4.2023 do 14.4.2023 za RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni.

NÁRODNÉ A REGIONÁLNE AKTIVITY V OBLASTI PLNENIA ÚLOH NÁRODNÉHO PROGRAMU AKTÍVNEHO STARNUTIA NA ROKY 2021 - 2030

V roku 2023 sme sa na realizácii uvedeného programu podieľali v spolupráci s Okresnou organizáciou Jednoty dôchodcov na Slovensku v Starej Ľubovni. V súvislosti so Svetovým dňom proti rakovine, Svetovým dňom chorých, Svetovým dňom obezity, Týždňom mozgu, Svetovým dňom Downovho syndrómu, Svetovým dňom vody, Svetovým dňom tuberkulózy, Svetovým dňom zdravia, Európskym imunizačným týždňom, Svetovým dňom Sclerosis multiplex, Svetovým dňom pohybom ku zdraviu, Svetovým dňom čistých rúk, Svetovým dňom hypertenzie, Svetovým dňom bez tabaku, Svetovým dňom životného prostredia, Svetovým dňom darcov krvi, Medzinárodným dňom proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi, Svetovým dňom alergií, Svetovým dňom hepatitídy, Svetovým týždňom dojčenia, Medzinárodným dňom povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme, Svetovým dňom prevencie samovrážd, Svetovým dňom Alzheimerovej choroby, Svetovým dňom srdca, Svetovým dňom duševného zdravia, Svetovým dňom potravy, Európskym týždňom boja proti drogám, Svetovým dňom diabetu, Medzinárodným dňom bez fajčenia, Svetovým dňom boja proti AIDS sme spracovali vlastné edície, ktoré sme následne distribuovali základným organizáciám Jednoty dôchodcov Slovenska v okrese Stará Ľubovňa, Okresnej organizácii Jednoty dôchodcov Slovenska v Starej Ľubovni, Domovu seniorov v Starej Ľubovni a Senior Residence vo Vyšných Ružbachoch.

V súvislosti s plnením tejto úlohy prijal RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni členstvo v pracovnej skupine pre podporu zdravia seniorov pri ÚVZ SR v Bratislave.

Pre členov JDS Hromoš sme dňa 11.5.2023 uskutočnili prednášku pod názvom „Tréning mozgu“ spojenú s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu. Ohľadom dohodnutia aktivít sme uskutočnili aj 1 telefonickú konzultáciu.

Pre členov JDS Hromoš sme dňa 11.5.2023 a pre členov JDS Šambron sme dňa 12.5.2023 uskutočnili aj aktivity v rámci výjazdovej poradne zdravia. Klientom sme poskytli biochemické vyšetrenie rizikových faktorov KVCH (cholesterol, HDL cholesterol, triglyceridy a glukóza) z kapilárnej krvi, antropometrické merania (výška, váha, pás, boky

s následným stanovením BMI a WHR, percento telesného tuku, viscerálny tuk, kostrové svalstvo, bazálny metabolizmus), štandardné meranie tlaku krvi. Na základe rozhovoru bola u klienta odobratá anamnéza, zhodnotili sa stravovacie zvyklosti, aktuálne biochemické vyšetrenie, meranie TK a antropometrické merania. Zistené výsledky sme spracovali v programe Test zdravé srdce a klienta sme oboznámili o význame rizikových faktorov vo vzťahu k zdraviu vo všeobecnosti, ale aj o tých, ktoré boli u klienta prítomné. V prípade zvýšenej alebo rizikovej hladiny jednotlivých meraní sa klientovi odporučila nielen úprava životného štýlu, ale v ďalšom postupe bol pozvaný na opakované vyšetrenie do základnej poradne alebo do nadstavbovej poradne, prípadne sa odporučil do starostlivosti ošetrojúceho lekára. Celkovo sme vyšetrili v rámci výjazdovej poradne zdravia 10 klientov v Hromoši a 8 klientov v Šambrone. Odporúčani do starostlivosti ošetrojúceho lekára boli 5 klienti z Hromoša a 5 klienti zo Šambrona. Ohľadom dohodnutia aktivít boli poskytnuté 2 telefonické konzultácie. Súčasťou vyšetrenia u každého klienta bolo aj poskytnutie zdravotno-výchovných materiálov.

NÁRODNÝ ONKOLOGICKÝ PROGRAM SR

Pri príležitosti **Svetového dňa proti rakovine - /4.2.2023/** sme uskutočnili aktivity, ktorých odpočet je súčasťou aktivít pri príležitosti významných dní s osobitným zameraním na témy a termíny odporúčané SZO na rok 2023.

Dňa 1.12.2023 bola zorganizovaná 1 prednáška zameraná na tému „Pitná voda a zdravie“ spojená s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu pre žiakov ZŠ v Hniezdom. Edukovaných bolo celkom 21 žiakov. Dňa 5.12.2023 bola zorganizovaná 1 prednáška zameraná na tému „Duševné zdravie“ spojená s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu pre študentov Spojenej školy v Starej Ľubovni. Edukovaných bolo celkom 45 študentov. Ohľadom dohodnutia aktivít boli zabezpečené 2 telefonické konzultácie.

ZAHRANIČNÉ PROGRAMY A PROJEKTY

ZVYŠOVANIE INFORMOVANOSTI O CHOROBÁCH V KOMUNITÁCH UKRAJINSKÝCH ODÍDENCOV A INÝCH ZRANITEĽNÝCH SKUPÍN (RÓMSKE KOMUNITY) V OKRESE STARÁ ĽUBOVŇA

Projektová aktivita 1: Podpora zdravia v komunitách ukrajinských odídenčov a iných zraniteľných skupín (rómske komunity) v okrese Stará Ľubovňa

Cieľom bolo analyzovať rizikové faktory neprenosných ochorení u ukrajinských odídenčov a iných zraniteľných skupín (rómske komunity) v okrese Stará Ľubovňa. Aktívne vyhľadávanie a riešenie rizikových faktorov na zlepšenie ich zdravotného stavu prostredníctvom poradenstva zameraného na podporu pozitívnych zmien životného štýlu. Zvýšenie zdravotného povedomie u cieľovej skupiny prostredníctvom intervenčných aktivít podporujúcich zdravý životný štýl.

V rámci realizácie projektu bola vypracovaná 1 prezentácia na tému Osobná hygiena a 2 vlastné edukačné materiály (Nadváha a obezita, Pexeso). Edukačné materiály boli preložené do ukrajinského a rómskeho jazyka s následným zabezpečením tlače a distribúciou v okrese Stará Ľubovňa do 15 komunitných centier, 44 obecných a mestských úradov, 29 základných a materských škôl, 11 stredných škôl, 7 ubytovacích zariadení pre odídenčov. Zrealizovaných bolo 72 telefonických konzultácií a 7 osobných konzultácií (nákup spotrebného materiálu, špeciálneho zdravotníckeho materiálu a diagnostík, dohodnutie priestorov na vyšetrenie a edukáciu, dohodnutie termínov vyšetrení a prednášok, zisťovanie prítomnosti detí odídenčov z Ukrajiny na školách, oslovenie pre spoluprácu s tlmočníkom a prekladateľom, dohodnutie spolupráce na pozíciu "Ukrainian doctor", dohoda o vykonaní práce). V rámci edukačnej činnosti bolo zrealizovaných 21 prednášok na tému Osobná hygiena pre 368 žiakov v MŠ a na 1. stupni ZŠ s MŠ v okrese Stará Ľubovňa spojené s distribúciou motivačných balíčkov v počte 100 ks. V rámci realizácie projektu sme uskutočnili 10 výjazdov Poradne zdravia pre 50 klientov rómskej komunity v okrese Stará Ľubovňa (Komunitné centrum Šarišské Jastrabie, Komunitné centrum Kyjov, Komunitné centrum Ľubotín, Obecný úrad Čirč, Komunitné centrum Podsadek, Komunitné centrum Stará Ľubovňa, Komunitné centrum Jakubany, Obecný úrad Kolačkov, Obecný úrad Kamienska, Obecný úrad Lomnička). Štyri výjazdové Poradne zdravia (Zariadenie pre seniorov Jarabina, Leitech s.r.o. Stará Ľubovňa, reštaurácia Kolkáreň Stará Ľubovňa, Salaš u Franka Stará Ľubovňa) sme uskutočnili pre 16 ukrajinských odídenčov. Individuálne vyšetrenia v Poradni zdravia na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni sme poskytli 12 ukrajinským odídencom. Klientom sme poskytli biochemické vyšetrenie rizikových faktorov KVCH (cholesterol, HDL cholesterol, triglyceridy a glukóza) z kapilárnej krvi, antropometrické merania (výška, váha, pás, boky s následným stanovením BMI a WHR, percento telesného tuku), štandardné meranie tlaku krvi. Na základe rozhovoru bola u klientov odobraná anamnéza, zhodnotili sa stravovacie zvyklosti, aktuálne biochemické vyšetrenie, meranie tlaku krvi a antropometrické merania. Zistené výsledky sme spracovali v programe Test zdravé srdce a klienta sme oboznámili o význame rizikových faktorov vo vzťahu k zdraviu vo všeobecnosti, ale aj o tých, ktoré boli u klienta prítomné. V prípade zvýšenej alebo rizikovej hladiny jednotlivých meraní sa klientovi odporučila nielen úprava životného štýlu, ale v ďalšom postupe bol pozvaný na opakované vyšetrenie do základnej poradne alebo do nadstavbovej poradne, prípadne sa odporučil do starostlivosti ošetrojúceho lekára. Súčasťou vyšetrenia u každého klienta bolo aj poskytnutie zdravotno-výchovných materiálov v rómskych komunitách a distribúcia brožúry zdravia zaslanej z WHO ukrajinským odídencom. Fajčiarom sme uskutočnili meranie hladiny CO v pľúcach

a v krvi CO monitorom pre 21 rómskych klientov a 11 ukrajinských odídenčov, s následným poskytnutím poradenstva v odvykaní od fajčenia. Ohľadom dohodnutia aktivít bolo poskytnutých 72 telefonických konzultácií a 7 osobných konzultácií. Z priebehu vyšetrení výjazdovej Poradne zdravia bola spracovaná fotodokumentácia. Počas realizácie projektu boli spracované mesačné správy a záverečná správa o zrealizovaných aktivitách, ktoré boli v požadovanom termíne odosielané na ÚVZ SR a zástupcom WHO. V priebehu mesiaca september 2023 sme sa zúčastnili pracovného stretnutia s pracovníkmi ÚVZ SR a WHO, ktoré sa uskutočnilo na RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. V období realizácie projektu sme sa 4 - krát zúčastnili na online stretnutiach formou Webexu.

Projektová aktivita 2: Zvyšovanie povedomia v komunitách ukrajinských odídenčov a iných zraniteľných skupín (rómske komunity) v okrese Stará Ľubovňa v oblasti prevencie infekčných ochorení

Cieľom bolo zvýšenie povedomia v komunitách ukrajinských odídenčov a v rómskych komunitách v okrese Stará Ľubovňa v oblasti prevencie infekčných ochorení, zintenzívnenie spolupráce s praktickými lekármi pre deti a dospelých na zvýšenie zaočkovanosti proti vírusovému zápalu pečene typu A u detí do dvoch rokov žijúcich v prostredí s nízkym hygienickým štandardom bez prístupu k pitnej vode, bez odkanalizovania odpadových vôd, zvýšenie povedomia v komunitách ukrajinských odídenčov a v rómskych komunitách o dôležitosti očkovania, edukácia v oblasti správnych hygienických návykov – umývanie rúk ako prostriedkov na predchádzanie vzniku prenosných ochorení.

V rámci realizácie projektu boli vypracované 2 prezentácie na témy Očkovanie, Infekčné ochorenia a hygiena rúk. Pripravili sme 4 letáky (Očkovanie, Infekčné ochorenia, Hygiena rúk, Dôležité kontakty), predimplementačný a postimplementačný dotazník. Letáky boli preložené do ukrajinského a rómskeho jazyka a dané do tlače. Následne boli distribuované do komunitných centier (15), na obecné a mestské úrady (44), základné školy (29), stredné školy (11), ubytovacie zariadenia (7), Okresný úrad Stará Ľubovňa – odbor Krízového riadenia, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Stará Ľubovňa a RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni. Edukačný materiál by mal napomôcť pri zvyšovaní povedomia o infekčných ochoreniach, očkovaní ako i o zdravom životnom štýle u obyvateľov rómskych komunít a ukrajinských odídenčov. Realizovaných bolo 35 telefonických konzultácií a 1 osobná konzultácia s ukrajinským lekárom za účelom oboznámenia sa s pracovnými materiálmi a realizáciou projektu. V septembri sa konalo pracovné stretnutie pracovníkov RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni podieľajúcich sa na realizácii projektu so zástupcami WHO a ÚVZ SR. Počas realizácie projektu sme sa 7-krát zúčastnili na online stretnutiach – WEBEX.

Stretnutia sme realizovali v priestoroch komunitných centier, obecných úradov, škôl, ubytovacích zariadení. Bolo zrealizovaných 30 prednášok na témy Očkovanie, Infekčné ochorenia a hygiena rúk (prezentácia k správnej technike umývania rúk s následnou kontrolou pomocou UV lampy Derma LiteCheck). Prednášok sa zúčastnilo 277 osôb vo vekových skupinách 10 až 65⁺ ročných. Vo vekovej skupine 18 až 65⁺ ročných v počte 82 boli vyplnené predimplementačné a postimplementačné dotazníky (191 dotazníkov). Očakávaný bol vyšší záujem oslovených ukrajinských odídenčov a rómskych komunít o edukačné aktivity. Z výsledkov analýz pred a po edukácii evidujeme po edukácii zvýšenie zdravotného povedomia u oboch cieľových skupín. Dňa 1.12.2023 bola na ÚVZ SR zaslaná záverečná správa o vykonaných aktivitách projektu.

Projektová aktivita 3: Overenie hygienických podmienok v komunitách ukrajinských odídenčov a iných zraniteľných skupín (rómske komunity) v okrese Stará Ľubovňa

Cieľom bolo overenie hygienických podmienok v rómskych komunitách a v komunitách ukrajinských odídenčov v okrese Stará Ľubovňa.

Pri plnení projektu WHO bol v mesiacoch september, október a november 2023 odbornými zamestnancami RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni ohlásene vykonávaný štátny zdravotný dozor (ďalej len ŠZD) za prítomnosti zástupcov príslušných obcí, terénnych sociálnych pracovníkov a prevádzkovateľov ubytovacích zariadení, v ktorých boli ubytovaní ukrajinskí odídenci.

V rámci realizácie projektu bolo vykonaných 19 konzultácií za účelom dohodnutia aktivít v súvislosti s monitorovaním zdravotných a hygienických podmienok v rómskych komunitách a komunitách ukrajinských odídenčov, 16 výkonov ŠZD za účelom overenia zdravotných a hygienických podmienok v rómskych komunitách (Lomnička, Stará Ľubovňa – Podsadek, Stará Ľubovňa - Ul. Továrenská, Jakubany, Šarišské Jastrabie, Kolačkov, Kyjov, Čirč, Ľubotín, Jarabina, Podolíneč, Hniezdne, Kamienka, Vyšné Ružbachy, Stará Ľubovňa – Ul. SNP).

Z výkonov ŠZD v rómskych komunitách boli získané aktuálne údaje o počte rómskych obyvateľov v mestách a obciach (počet obyvateľov v osadách a rozptýlených v obciach a mestách), zhodnotenie hygieny bývania, zhodnotenie situácie v zásobovaní pitnou vodou, v odkanalizovaní objektov a v zhromažďovaní a likvidácii odpadov.

Na základe výkonov ŠZD možno konštatovať, že v rómskych komunitách v okrese Stará Ľubovňa došlo k zlepšeniu situácie v oblasti zásobovania obyvateľstva pitnou vodou napojením na verejné vodovody a odkanalizovania do verejnej kanalizácie ukončenej ČOV.

Problémy naďalej predstavujú nevyhovujúci bytový fond (vysoká početnosť rómskych rodín, malá plošná výmera bytov), hygienicky, technicky a stavebne nezabezpečené suché záchody a znečisťovanie okolia obytných obydlií tuhým komunálnym odpadom.

Za účelom monitorovania zdravotných a hygienických podmienok v komunitách ukrajinských odídenčov v okrese Stará Ľubovňa bol vykonaný ŠZD v 5 ubytovacích zariadeniach (Gazdovský dvor - Lacková, Pútnicko – informačné centrum Litmanová, Ubytovňa Orlov 346, Domov pre seniorov na ul. Mierovej 88 v Starej Ľubovni a ubytovacie priestory bývalého Zariadenia pre seniorov a domova sociálnych služieb v obci Jarabina). Z realizovaných výkonov ŠZD boli k dispozícii údaje týkajúce sa počtu ukrajinských odídenčov ubytovaných v súkromných rodinných domoch a v orgáne verejného zdravotníctva schválených ubytovacích zariadeniach. Na základe výsledkov vykonaných kontrol v schválených ubytovacích zariadeniach je možné konštatovať, že jednotlivé ubytovacie zariadenia vyhovovali požiadavkám na ubytovacie zariadenia podľa vyhlášky MZ SR č. 259/2008 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia v znení neskorších predpisov.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom vo Svidníku**

HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1. PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

V rámci plnenia Akčného plánu sa sleduje kvalita pitnej vody vo verejných vodovodoch v rámci monitoringu a štátneho zdravotného dozoru. V rámci monitoringu bolo v okrese Svidník odobratých 59 vzoriek, v okrese Stropkov 32 vzoriek. V rámci ŠZD sledujeme aj kvalitu vody vo vodných zdrojoch slúžiacich na podnikateľskú činnosť. K závažným poruchám v dodávke a nedostatkom v kvalite vody v sledovanom období nedošlo.

Počas LTS monitorujeme kvalitu vody na prírodných kúpaliskách v RO Veľká Domaša – Tíšava a Valkov v pravidelných dvojtyždňových intervaloch. V RO Veľká Domaša – Tíšava prebiehala organizovaná rekreácia s prevádzkovateľom, v RO Veľká Domaša - Valkov prebiehala počas kúpacej sezóny neorganizovaná rekreácia bez prevádzkovateľa. Kvalita vody sa sleduje aj na všetkých umelých kúpaliskách v okresoch Svidník a Stropkov.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom vo Svidníku sleduje v okrese Svidník a Stropkov aj kvalitu vody z prameňov, ktoré obyvatelia využívajú na pitné účely. V okrese Svidník boli v roku 2023 dobraté 4 vzorky a v okrese Stropkov 3 vzorky z takýchto prameňov. Výsledky sú zverejňované na webovej stránke.

1.4. MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

RÚVZ participuje na danom projekte. V roku 2023 v rámci 2 fázy prebehlo vytipovanie ubytovacieho zariadenia v pôsobnosti RÚVZ.

PREVENTÍVNE PRACOVNÉ LEKÁRSTVO A TOXIKOLÓGIA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

RÚVZ Svidník v spádovom území (okres Svidník a Stropkov) eviduje k 31.12.2023 v programe ASTR 12 organizácii, v ktorých zamestnanci vykonávajú prácu zaradenú do 3. a 4. kategórie z hľadiska zdravotných rizík. Celkom je evidovaných 106 zamestnancov, z toho 23 žien, v 3. kategórii 82 zamestnancov, z toho 16 žien a v 4. kategórii 24 zamestnancov, z toho 7 žien. Práce zaradené do 4. kategórie rizika evidujeme v dvoch organizáciách (PSS SVIDNÍK, a.s. a TESLA Stropkov a.s.), faktor hluk, chemický faktor-železo a jeho zliatiny, zvaračské pevné aerosóly. Evidencia v programe ASTR sa pravidelne aktualizuje v súlade s Vyhláškou MZ SR č.448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu

ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach na zaradenie prác do kategórii.

Podľa výstupov z programu ASTR naďalej najviac zamestnancov, prevažne mužov, vykonáva práce zaradené do 3. a 4. kategórie v priemyselnej výrobe (výroba kovových konštrukcií, výroba strojov a zariadení, spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva) a v zdravotníctve (výkony súvisiace s aplikáciou cytostatík, s laboratórnou činnosťou), kde prevažuje počet žien. V kalendárnom roku 2023 došlo v porovnaní s rokom 2022 k zníženiu počtu zamestnancov vykonávajúcich práce v 3. a 4. kategórii. Celkový počet zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce sa znížil oproti minulému kalendárnemu roku o 66 osôb, počet žien je nižší o 45 osôb. Tento prudký pokles počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce je spôsobený zrušením reprofilizovaných lôžok v rámci lôžkových oddelení a oddelení intenzívnej starostlivosti pre pacientov s COVID-19 v Nemocnici arm. generála L. Svobodu Svidník, a.s., čím došlo k zníženiu počtu zamestnancov o 52 osôb, rizikový faktor: biologický faktor SARS-CoV-2. Najzávažnejším škodlivým faktorom v pracovnom prostredí ostáva naďalej nadmerný hluk, ktorým je exponovaných 88 zamestnancov. Ďalšie škodlivé faktory práce a pracovného prostredia sú chemické látky a zmesi, biologické faktory, chemické karcinogény, mutagény a optické žiarenie.

V rámci posudkovej činnosti RÚVZ Svidník vydal podľa § 13 ods.4 písm. k) zák. č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov 2 rozhodnutia na zaradenie pracovných činností do kategórie rizikových prác a 1 rozhodnutie na vyradenie prác z tretej kategórie prác na pracovisku Izolačné izby / vyčlenené lôžkové kapacity intenzívnej starostlivosti pre pacientov s COVID - 19. K vyradeniu došlo z dôvodu striedania zamestnancov a nízkeho počtu pacientov s ochorením COVID-19 na jednotlivých oddeleniach, zároveň zamestnanci nespĺňali podmienku trvalej a systematickej práce s expozíciou vírusu SARS-CoV-2.

K 31.12.2023 RÚVZ Svidník vydal jedno rozhodnutie na uvedenie priestorov do skúšobnej prevádzky, konkrétne v spoločnosti na výrobu skladových kontajnerov v meste Stropkov - spoločnosť rozšírila priestory výstavbou novej výrobnéj haly.

V roku 2023 sme obdržali jednu žiadosť o sprístupnenie informácií o zoznam spoločností vedených v centrálnom registri rizikových prác v dozorovaných okresoch v zmysle zákona č.211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám.

V roku 2023 neboli uložené žiadne sankcie zamestnávateľom za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce.

Pri výkone ŠZD bola vykonaná kontrola informovanosti zamestnancov prostredníctvom Dotazníkov informovanosti zamestnancov „H“ v počte 11.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V roku 2023 bolo vykonaných 29 kontrol v rámci ŠZD v okresoch Svidník a Stropkov so zameraním na používanie látok a zmesí klasifikovaných ako toxické a na kontrolu dodržiavania povinností zamestnávateľov.

Vo všetkých kontrolovaných subjektoch boli preverené podmienky manipulácie a skladovania podľa Nariadenia vlády SR č.355/2006 Z. z. a bolo zistené, že posúdené zdravotné riziko a pracovné činnosti predstavujú únosnú mieru zdravotného rizika - 2. kategória alebo minimálnu mieru zdravotného rizika - 1.kategória.

Prevádzkový poriadok pre prácu s nebezpečnými chemickými faktormi nepodlieha schvaľovaniu orgánov verejného zdravotníctva od 01.10.2020, a to z dôvodu zmeny legislatívy.

Na RÚVZ Svidník bolo v roku 2023 doručených 52 oznámení o vykonaní DDD činnosti, ktoré realizovali Asanarates s.r.o. Košice, DDD Star, s.r.o. Zeleneč, DDD Prešov s.r.o. Prešov, Jozef Cichý-MTM Stropkov, J+V Group s.r.o. Bardejov, Bábolna Bio Slovensko s.r.o. Lučenec, Mgr. Vladimír Borecký Prešov, Ing. Vladimír Štefanič Michalovce, PILUS Trebišov a Motyl Slovakia s.r.o. Piešťany.

V roku 2023 neboli zamestnancami odd. PPL riešené žiadne mimoriadne situácie a havárie.

Pri výkone ŠZD bola vykonaná kontrola informovanosti zamestnancov prostredníctvom Dotazníkov informovanosti zamestnancov „C“ v počte 12.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V roku 2023 evidujeme 4 zamestnancov v onkologickej ambulancii Nemocnice arm. generála L. Svobodu Svidník, a.s., ktorí vykonávajú rizikovú prácu 3. Kategórie, pôroces s rizikom chemickej karcinogenity. Tieto osoby podávajú pacientom cytostatiká v ampulkách intravenózne alebo vo forme tabliet. Celkový počet používaných ampuliek za rok 2023 bol 1622, čo je oproti roku 2022 pokles o 245 ampuliek. Zároveň boli podávané cytostatiká aj formou tabliet, a to v počte 6675 ks, čo oproti roku 2022 predstavuje nárast o 2879 ks.

Nadálej sa vedie databáza organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a organizácií s pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. Okrem spoločnosti, v ktorej sú vyhlásené rizikové práce (zdravotnícke zariadenie), evidujeme aj pracoviská, kde sa manipuluje a skladujú chemické karcinogény a mutagény v malých objemoch (napr. chemické laboratóriá) a kde pracovné činnosti s chemickými karcinogénmi predstavujú minimálnu alebo únosnú mieru zdravotného rizika. Prevádzkový poriadok s expozíciou karcinogénnym faktorom nepodlieha schvaľovaniu orgánov verejného zdravotníctva od 01.10.2020, a to z dôvodu zmeny legislatívy.

Kontrola informovanosti zamestnancov prostredníctvom Dotazníkov informovanosti zamestnancov „K“ nebola vykonaná.

V súvislosti s plnením povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z Nariadenia vlády SR č.253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci bolo vykonaných 8 kontrol. Štátny zdravotný dozor bol vykonaný v prípade, ak organizácia oznámila začatie výkonu prác v dostatočnom predstihu. Dozor sa vykonával priamo pri odstraňovaní azbestu zo stavieb, pričom bolo kontrolované dodržiavanie opatrení na ochranu zdravia zamestnancov pred expozíciou azbestu (označenie zákazovými a príkazovými značkami, piktogramami, odsávanie priestorov, používanie OOPP, dodržiavanie plánu práce, denníky kontrolovaného pásma). Problematické je vykonávať štátny zdravotný dozor, ak organizácie oznámia začatie výkonu prác v deň zahájenia odstraňovania azbestu, prípadne tieto práce prebiehajú počas víkendu.

V roku 2023 RÚVZ Svidník vydal 36 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb podľa § 13 ods.4 písm. k) zákona č.355/2007 Z. z., z toho:

- 31 rozhodnutí - strešná krytina (eternit),
- 1 rozhodnutie - dupronitové dosky,
- 4 rozhodnutia - stúpacie potrubia.

Všetky spoločnosti mali vydané oprávnenie ÚVZ SR na odstraňovanie azbestu alebo materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb.

Prevádzkové poriadky pri expozícii zamestnancov azbestu sa orgánmi verejného zdravotníctva neschvaľujú od 21.07.2020, a to z dôvodu zmeny legislatívy.

Pri výkone ŠZD nebola vykonaná kontrola informovanosti zamestnancov prostredníctvom Dotazníkov informovanosti zamestnancov „A“.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

V roku 2023 evidujeme rizikové práce s expozíciou biologickým faktorom skupiny 3, ak sa nimi spôsobené infekcie šíria vzduchom (*Mycobacterium tuberculosis*) v okrese Svidník a Stropkov v Nemocnici arm. gen. L. Svobodu Svidník, a.s. na pracovisku TaPCH a v Unilabs Slovensko s.r.o., laboratórne centrum Stropkov. Celkový počet zamestnancov exponovaných biologickým faktorom v kategórii 3 je 10, z toho 9 žien.

V roku 2023 sme vydali 1 rozhodnutie na vyradenie prác z tretej kategórie prác na pracovisku Izolačné izby / vyčlenené lôžkové kapacity intenzívnej starostlivosti pre pacientov s COVID – 19 v Nemocnici arm. generála L. Svobodu Svidník, a.s., rizikový faktor biologický faktor SARS-CoV-2. K vyradeniu došlo z dôvodu striedania zamestnancov a nízkeho počtu pacientov s ochorením COVID-19 na jednotlivých oddeleniach, zároveň zamestnanci nespĺňali podmienku trvalej a systematickej práce s expozíciou vírusu SARS-CoV-2.

2.2 INTERVENCIE NA PODPOU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

Aj v roku 2023 sme sa aktívne podieľali v rámci poradenskej činnosti na zdravotno-výchovných aktivitách v oblasti ochrany a podpory zdravia za účelom zvyšovania zdravotného povedomia zamestnávateľov a zamestnancov.

Zdravotno-výchovné aktivity v rámci individuálneho poradenstva pre zamestnávateľov boli väčšinou súčasťou kontrol v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru, poradenstvo sa vykonávalo aj samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO).

Aj v ďalších rokoch je potrebné pokračovať v realizácii intervenčných programov ochrany a podpory zdravia zamestnancov, podieľať sa na výchove zamestnávateľov a zamestnancov v problematike vplyvu faktorov životného a pracovného prostredia.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA) spustila na roky 2023-2025 celoeurópsku kampaň "Zdravé pracoviská - Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe".

V rámci Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci RÚVZ so sídlom vo Svidníku uskutočnil v 43 kalendárnom týždni t.j. 24.10.2023 Deň otvorených dverí, kde zamestnanci poskytli poradenstvo v otázkach posúdenia zdravotných rizík súvisiacich s digitalizáciou, riziká a ich predchádzanie. Informácia o prebiehajúcej kampani bola poskytnutá obyvateľom aj prostredníctvom masovo-komunikáčnych prostriedkov t.j. internetová stránka RÚVZ so sídlom vo Svidníku a regionálna tlač.

V roku 2023 neboli zrealizované spoločné dozorné aktivity orgánu verejného zdravotníctva a inšpekcie práce.

HYGIENA VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1. MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Zamestnankyne RÚVZ so sídlom vo Svidníku v rámci monitoringu príjmu kuchynskej soli, ktorý vychádza z Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025, odobrali z uzatvoreného zariadenia spoločného stravovania „Nový domov“, Šandalská 2076/44, 091 01 Stropkov, jednu vzorku polievky (Francúzska polievka), jednu vzorku mäsového pokrmu (pečené kuracie stehno), prílohu (dusená ryža) a 3 vzorky chleba.

Odobraté vzorky boli vyšetrené v akreditovanom laboratóriu RÚVZ so sídlom v Prešove. Laboratórnou analýzou bolo zistené konečné množstvo pridanej jedlej soli - vo Francúzskej polievke 5480 mg/kg, v mäsovom pokrme 6510 mg/kg, v prílohe 4640 mg/kg, vo vzorke chleba č. 1 to bolo 11400 mg/kg, vo vzorke chleba č. 2 to bolo 11800 mg/kg a 10600 mg/kg v tretej vzorke chleba. Výsledky boli spracované do tabuľky a elektronicky a mailom zaslané na RÚVZ Poprad.

3.2. MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

RÚVZ so sídlom vo Svidníku nebol riešiteľským pracoviskom tejto úlohy.

3.3. SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Na základe usmernenia ÚVZ SR vo veci sledovania výživového stavu klientov zariadení sociálnych služieb sa RÚVZ so sídlom vo Svidníku podieľalo na riešení tejto úlohy. Dňa 22.05.2023 boli odbornými zamestnankyňami RÚVZ so sídlom vo Svidníku odkontrolované dve zariadenia sociálnych služieb a dňa 20.06.2023 boli odkontrolované 3 zariadenia sociálnych služieb.

Išlo o zariadenia:

1. Senior dom Svida, SNP 4, 089 01 Svidník,
2. Domov soc. Služieb, Kukorelliho 17, 087 01 Giraltovce,
3. Nový domov, Šandalská 2076/44, 091 01 Stropkov,
4. Stravovacia prevádzka v domove soc. Služieb, Hlavná 80/50, 091 01 Stropkov,
5. Špecializované zariadenie sociálnych služieb, Duklianska 2263/26, 089 01 Svidník.

Zistené bolo, že prevádzkovatelia si plnia povinnosti podľa § 26 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z.z. Na zabezpečenie výživových hodnôt hotových pokrmov a nápojov využívajú program IS Cygnus a v jednom zariadení program DEODS. V každom odkontrolovanom zariadení boli odobraté vzorky kompletného denného menu na laboratórnú analýzu za účelom posúdenia energetickej a biologickej hodnoty.

V ZSS „Senior dom SVIDA“, SNP 4, 089 01 Svidník boli odkontrolované 7-dňové jedálne lístky a ich priemerné hodnoty obsahu E, B, T, S prostredníctvom Alimenty. V ZSS „Nový domov – zariadenie pre dospelých a seniorov“, Šandalská 2076/44, 091 01 Stropkov, bola odkontrolovaná zostava jedál z jedálnych lístkov, resp. ich priemerné hodnoty E, B, T, S podľa OVD za časové obdobie jedného mesiaca. Mesačné jedálne lístky boli spracované v Alimente. Presné hodnoty z laboratórnych rozborov a programu Alimenta boli zaslané v tabuľkách na RÚVZ Bratislava, dňa 24.10.2023.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Na analýze alergénov v rámci Programov a projektov ÚVZ SR sme sa v roku 2023 nepodieľali, keďže na základe pokynov krajskej odborníčky vykonávali predmetnú analýzu za Prešovský kraj RÚVZ Po a RÚVZ PP.

HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1. AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

a/ Podpora zdravého štartu do života:

- doposiaľ v okrese Svidník a Stropkov materské a rodičovské centrá nie sú zriadené, nevidujeme ani zariadenie podobného typu, preto aktivity v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity v takýchto zariadeniach neuplatňujeme. Na spoluprácu v danej oblasti s našim RÚVZ zatiaľ nevzniesli požiadavky ani matky, ktoré sú na materskej dovolenke.

b/ Podpora zdravšieho prostredia v školách tieto úlohy:

- v rámci ŠZD sme vykonali v okrese Svidník a Stropkov kontrolu v 1 bufete pri ZŠ Konštantínova Stropkov.
- v okrese Svidník a Stropkov sa v školách nepodávajú desiate pripravované v školských jedálňach.
- edukačné činnosť v predškolských a školských zariadeniach sa vykonáva formou rôznych zdravotno – výchovných aktivít pre deti a mládež. V priebehu roka 2023 bolo v uvedených zariadeniach vykonaných 65 prednášok so zameraním na správnu výživu – prevenciu obezity a pitný režim, význam mliečneho programu pre deti a programu školské ovocie.
- v roku 2023 sa vykonávalo v rámci ŠZD 98 kontrol v zariadeniach školského stravovania a vo výdajniach, so zameraním na vyšší dôraz pri kontrole hygienických podmienok pri príprave jedál, pri ktorých boli v dvoch prípadoch zistené hygienické nedostatky a z toho 41 kontrol zameraných na kontrolu používania múky a mäsa z Ukrajiny v zariadeniach školského stravovania.

- za účelom posúdenia kvality stravy pripravovaných v ŠJ pri školách všetkých typov bolo odobratých 110 sterov z pracovného prostredia a 18 vzoriek hotových pokrmov na mikrobiologické vyšetrenie, z ktorých 1 vzorka nevyhovovala.
- v žiadnom školskom stravovacom zariadení sa nerealizuje diétne stravovanie.
- v každom zariadení pre deti a mládež je k dispozícii tečúca pitná voda s možnosťou zabezpečiť pitný režim deti a mládeže. Vyššia pozornosť sa venuje 12 zariadeniam pre deti a mládež zásobovaných z individuálnych vodných zdrojov. Sú to materské a základné školy a stravovacie zariadenia pri MŠ a ZŠ v obciach, kde nie sú verejné vodovody. Problematika v zásobovaní predškolských, školských a stravovacích zariadení pitnou vodou sa rieši v spolupráci s prevádzkovateľmi predmetných zariadení pri výkone štátneho zdravotného dozoru, ktorý je zameraný na zabezpečenie odbornej starostlivosti o vodné zdroje, starostlivosti o okolie vodného zdroja, pravidelnej kontroly kvality pitnej vody v zmysle platnej legislatívy a v rámci poradenskej a konzultačnej činnosti za účelom zlepšenia kvality vody. V rámci ŠZD bolo vyšetrených 17 vzoriek pitnej vody z individuálnych vodných zdrojov.
- jedálne lístky sú zostavované pravidelne, pestrosť je zachovaná, aj s dostatočným množstvom ovocia, zeleniny, menej sa podávajú jedlá z rýb a strukovín. Strava je pripravovaná každý deň z čerstvých surovín, pestrosť a primeranú vyváženosť zabezpečuje softwarové vybavenie školských jedální, kde sú potraviny normované v súlade OVD. Ovocie a zelenina sa deťom v predškolských zariadeniach podáva k obedu alebo olovrantu, menej k desiate, tam prevládajú nátierky, v základných školách sa ovocie a zelenina podáva k obedu.
- v rámci výkonu ŠZD sa okrem iného monitoruje plnenie programov a projektov na ozdravenie výživy deti a mládeže: „Školský mliečny program“ a „Školské ovocie – Ovocie a zelenina do škôl“, ktoré sa v okrese Svidník a Stropkov realizujú najmä cestou školských jedální a v niektorých školách aj prostredníctvom školských automatov.

c/ Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení:

- spolupracujeme s metódičkou odboru školstva na krajskej úrovni, kde sa zúčastňujeme na školiacich akciách pracovníkov školského stravovania. V roku 2023 zo strany odboru školstva nebola vznesená požiadavka na školiacu akciu od zamestnancov odd. HDaM – RÚVZ Svidník.

d/ Podpora pohybových aktivít:

- v roku 2023 sme vykonali 5 štátnych zdravotných dozorov v telocvičniach, vonkajších telovýchovných plochách so zameraním na sledovanie dodržiavania hygienických požiadaviek TV priestorov, vrátane vonkajších telovýchovných plôch /priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno – vlkostná mikroklima/.
- niektoré mestské, obecné základné školy a stredné školy využívajú priestory svojich telocviční na mimoškolské aktivity /na okresnej a krajskej úrovni/.
- mestské školy využívajú na športovú činnosť aj športovú halu, verejné ihriska, mestské klzisko a plaváreň, školy v obciach prevažne multifunkčné obecné ihriska.
- v ZŠ a SŠ v okrese Svidník a Stropkov sa malé formy TV, ako napr. využívanie telovýchovných chvíľok alebo možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok nerealizuje, skôr sa to realizuje na I. st. základných škôl /1. a 2. ročník/.
- v rámci štátneho zdravotného dozoru bolo vykonaných 39 kontrol pieskovísk a DI /pri MŠ a občianskej vybavenosti/ so zameraním na aktuálne hygienické podmienky a bolo odobratých 39 vzoriek piesku z pieskovísk na laboratórne vyšetrenie. Z celkového počtu odobratých vzoriek, požiadavkám Vyhlášky MZ SR č. 521/2007 o podrobnostiach

o požiadavkách na pieskoviská vyhovovali všetky odobraté vzorky piesku z pieskoviska občianskej vybavenosti a materských škôl.

Škola	Telovýchovné chvíľky	Počet hodín do týždňa	Zdravotné cvičenie	Oslobodení od TV
ZŠ Konštantínova	Na 1.stupni majú občas telovýchovnú prechádzku	1.Stupeň- 10 hodín 2.Stupeň- 8 hodín	Nie	6 úplne oslobodených bez náhrady
ZŠ Rovné	Nie	1.Stupeň -2 hodiny	Nie	0
ZŠ Želmanovce	Nie	1.Stupeň -2 hodiny	Nie	0
Gymnázium DH Svidník	Možnosť cvičiť v posilňovni	2h	Nie	0
ZŠ Budovateľská	Telovýchovné vychádzky	1.stupeň- 3h 2.stupeň- 3h	Škola má 4 špeciálne triedy, ktorých žiaci majú liečebnú TV 2 hod.	0

- v roku 2024 sa bude aj naďalej realizovať štátny zdravotný dozor, pri ktorom sa budú sledovať počty a zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV.
- budú sa zisťovať možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

V pôsobnosti RÚVZ Svidník sa nachádzajú 2 bufety. V rámci ŠZD sme skontrolovali 1 bufet pri ZŠ Konštantínova, Stropkov. Postupovali sme podľa Vyhlášky MZ SR č.75/2023 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež s prihliadnutím na list z ÚVZ SR zo dňa 16.03.2023 „Zmeny v školských bufetoch“. Počas kontroly sme na nevyhovujúci stav (viac ako 50% cukrovínok a slaných výrobkov a povinnosť umiestniť viditeľnú informačnú plochu vo veľkosti min. A3 na podporu zdravého životného štýlu) upozornili v zmysle listu. V bufete sa nenachádzali alkoholické nápoje, tabakové výrobky, nealkoholické nápoje s pridaným cukrom viac ako 5g/100ml, s kofeínom, s taurínom a s chinínom, výživové doplnky a potraviny rýchleho občerstvenia.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Za účelom získavania informácií v problematike úrazov rôznych vekových kategórií v SR bol v roku 2019 realizovaný pilotný projekt s predpokladaným intervalom každých 3 – 5 rokov. V roku 2023 sa projekt nerealizoval.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Realizácia prvej etapy, získanie údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, zhrnutie skúseností jednotlivých RÚVZ v SR z výkonu štátneho zdravotného dozoru, príp. zo sledovania vybraných fyzikálnych, chemických a biologických ukazovateľov kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach so systémom núteného vetrania, analýza získaných údajov, príprava metodiky pre merania vybraných faktorov vnútorného ovzdušia škôl, vytipovanie a kontaktovanie škôl za účelom meraní.

V pôsobnosti RÚVZ Svidník sa systém umelého vetrania používa v MŠ Roztoky. Je to novopostavená MŠ, ktorá bola uvedená do prevádzky 30.06.2023. V zariadeniach sa výmena vzduchu zabezpečuje aj oknami.

V roku 2023 sme vydali 3 záväzné stanoviska k územnému konaniu, kde sa uvažuje so systémom umelého vetrania (MŠ Kečkovce, Bukovce a Tisinec).

EPIDEMIOLOGIA

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Lekári vykonávajúci očkovanie v okresoch Svidník a Stropkov boli priebežne metodicky usmerňovaní o všetkých zmenách v očkovačom kalendári v súlade s obdržanými odbornými usmerneniami MZ SR.

V rámci mesačných hlásení je zdravotnícky personál pravidelne informovaný o všetkých mimoriadne vzniknutých ochoreniach vo svete prostredníctvom metodických usmernení.

Očkovanie je zabezpečené praktickými lekármi pre deti a dorast a pre dospelých v okresoch Svidník a Stropkov. Očkovací kalendár bol zaslaný všetkým praktickým lekárom. Pri kontrole očkovania k 31.8.2023 v okrese Svidník zaočkovanosť u všetkých druhov očkovaní neklesla pod 95%. Zaočkovanosť v rámci pravidelného povinného očkovania pod 95% bola zaznamenaná v okrese Stropkov u očkovania proti MMR u ročníka narodenia 2017. Zaočkovanosť bola 94,63%. Hlavnou príčinou bol jeden obvod, kde sa opakovane striedal personál na ambulancii a išlo o malý obvod, kde majú iba 25 detí narodených v roku 2017. Zaočkovaných je zatiaľ 15 detí. Ostatné budú doočkované v čo najkratšom čase.

V okrese Svidník bolo hlásených bolo 136 ochorení na rotavírusovú enteritídu u neočkovaných osôb. Zaznamenali sme jedno ochorenie na čierny kašeľ u ženy vo vekovej skupine nad 65 rokov..

V hodnotenom období sme v okrese Stropkov zaznamenali 79 ochorení na rotavírusovú enteritídu u neočkovaných osôb.

6.2. SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

V mesačných intervaloch sa vykonáva analýza prenosných ochorení v okresoch Svidník a Stropkov. Lekári prvého kontaktu, infektológ, veterinári sú spätne informovaní.

Akútne respiračné a chrípkové ochorenia sú pravidelne týždenne spracované za okresy Svidník a Stropkov. V čase covidu bola verejnosť v miestnej tlači informovaná o aktuálnej situácii, rovnako ako aj o prenosných ochoreniach.

Surveillance zoonóz v okresoch Svidník a Stropkov sa vykonáva v spolupráci s RVPS.

K 31.12.2023 bolo spracovaných 1233 ohnisk infekčných ochorení, kde boli vykonané protiepidemické opatrenia a spolu bolo hlásených do EPIS-u 1240 ochorení. Do systému EPIS bolo vložených 7 epidemických výskytov do epidémií.

V roku 2023 bolo hlásených v okrese Svidník 789 ochorení a v okrese Stropkov 451 ochorení. V ohniskách nákazy sa vykonávali protiepidemické opatrenia.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Do programu EPIS sú pravidelne vkladané jednotlivé prenosné ochorenia podľa hlásení od ošetrovujúcich lekárov a z laboratórií klinickej mikrobiológie. V mesačných intervaloch sa vykonáva analýza prenosných ochorení.

Hlásenie o výskyte chrípky a akútnych respiračných ochorení bolo spracované za 52 kalendárnych týždňov.

Manažment epidémií: V okrese Svidník sme zaznamenali 4 epidemické výskyty, v okrese Stropkov 3 výskyty.

Do systému EPIS spolu bolo hlásených 1240 ochorení. Spolu bolo spracovaných 1233 ohnisk prenosných ochorení. Vydaných bolo 40 rozhodnutí lekárskeho dohľadu.

6.4. NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Úloha sa plní priebežne v spolupráci so zdravotníckymi zariadeniami.

Analýza NN sa vykonáva. Pri zvýšenom výskyte sa prijímajú protiepidemické opatrenia na jednotlivých oddeleniach nemocnice.

Z Nemocnice Svidník, a.s. bolo hlásených 224 NN. Nemocnica v Stropkove hlásila 36 nozokomiálnych nákaz.

V roku 2023 bolo vykonaných celkovo 190 previerok, z toho na uvedenie priestorov do prevádzky 13 previerok. V rámci štátneho zdravotného dozoru bolo odobratých 500 sterov z prostredia, 1 dezinfekčný roztok, otestovaných bolo 46 sterilizátorov na neštátnych zdravotníckych ambulanciách. V Nemocnici Svidník a.s. na základe objednávky boli otestované 2 autoklávy – 1x mesačne, 1 formaldehydový sterilizátor 1x mesačne a vyšetrených 96 vzoriek sterilného materiálu, 3 HS - 1x mesačne na operačných a zákrokových sálach, 3 HS – 2x ročne na ambulanciách a oddeleniach, 1 autokláv – 2x ročne na ambulancii. Celkovo bolo testovaných 128 sterilizátorov.

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Po obdržaní aktuálnych usmernení zo strany ÚVZ SR sú zdravotnícki pracovníci pravidelne informovaní o mimoriadnych epidemiologických situáciách, rovnako ako aj obyvateľstvo.

V tomto roku pokračovalo monitorovanie ťažkých akútnych respiračných infekcií (SARI) na lôžkových oddeleniach zdravotníckych zariadení. V priebehu roku sentineloví lekári vykonávali odbery v prípade podozrenia na chrípku alebo chrípke podobné ochorenia. V 6

prípadoch bol hlásený vírus chrípky typu A, v troch prípadoch vírus chrípky typu B a 1 prípad RS vírus.

6.6. ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

V priebehu roku 2023 boli odoberané odpadové vody z čističky odpadových vôd vo Svidníku podľa vypracovaného harmonogramu zaslaného z RÚVZ Košice.

Bolo odobratých 6 vzoriek odpadových vôd v priebehu roku 2023, vzorky boli negatívne.

Ochorenie na ACHO sme nezaznamenali.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

V roku 2023 sa do projektu „Hrou proti AIDS“ zapojilo oddelenie epidemiológie a výchovy k zdraviu. Realizovaný bol na 1 strednej škole v meste Stropkov a na 2 základných školách u žiakov deviateho ročníka vo Svidníku. Do projektu bolo zapojených spolu 98 študentov. Projekt bol prijatý s nadšením u študentov aj u pedagógov.

Realizované boli 2 besedy o AIDS a pohlavných chorobách pre žiakov základných škôl.

Na RÚVZ so sídlom vo Svidníku funguje linka pomoci AIDS pre laickú verejnosť na tel. čísle 054/7880031, ktorú využili 2 klienti. Otázky boli zamerané na prevenciu, diagnostiku a terapiu HIV/AIDS. Poradenstvo bolo poskytované telefonicky.

Na webovej stránke RÚVZ vo Svidníku bola uverejnená informácia o Svetovom dni boja proti AIDS a základné informácie o výskyte AIDS vo svete a na Slovensku. V regionálnych novinách Podduklianske novinky a Spektrum bol uverejnený článok o Svetovom dni boja proti AIDS a informácie o ochorení a preventívnych opatreniach. Informačný materiál bol umiestnený aj na nástenkách RÚVZ vo Svidníku a na panely umiestnenom na RÚVZ.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

Ambulancie praktických lekárov pre deti a dorast, ambulancie praktických lekárov pre dospelých a verejnosť boli informovaní o poradenstve očkovania na RÚVZ. V tomto roku boli laickej verejnosti poskytované informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní – povinnom, odporúčanom, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách. Aj napriek opakovanému zverejneniu informácie o zriadení poradne očkovania na RÚVZ nebol výrazný záujem zo strany rodičov o odborné poradenstvo.

V roku 2023 poradňu využilo 64 klientov. Boli poskytované informácie telefonicky vo väčšine prípadoch zdravotníckym pracovníkom. Boli to informácie o možnostiach očkovaní detí HBsAg pozitívnych matiek, o povinnom a odporúčanom očkovaní, o očkovaní proti osýpkam, chrípke, o očkovaní proti tetanu u poranení, očkovaní proti VHA a o očkovaní osôb, ktoré prišli zo zahraničia.

Projekt Očkovanie hrou sme realizovali na 1 strednej škole pre žiakov 3. ročníka gymnázia. Trieda bola rozdelená na 4 skupiny, ktorí na jednotlivých stanovištiach boli formou hry informovaní o význame očkovania. Celkovo sa ho zúčastnilo 28 študentov, ktorí vyplňali dotazníky pred a po realizácii projektu.

V roku 2023 sme realizovali prednášky pre seniorov na tému: Význam očkovania proti chrípke, pneumokokovým invazívnym ochoreniam a COVID-19. Spolu bolo realizovaných 11 prednášok, z toho 2 v denných stacionároch, 1 v DSS, 8 na obecných úradoch a v azylovom dome.

Do ambulancií všeobecných lekárov pre deti a dorast, pre dospelých a na gynekologické ambulancie boli dané informačné materiály ohľadom povinného očkovania a vakcinologického poradenstva na RÚVZ.

PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Cieľom je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov SR. V roku 2023 sme nerealizovali dotazníkový prieskum.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025

Zámerom je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení.

V rámci prevencie obezity sme realizovali prednášky a besedy na školách s cieľom motivovať žiakov k vyváženému životnému štýlu, správnym stravovacím návykom a podporiť záujem o pohybové aktivity. Využívali sme pracovné listy a DVD.

MŠ gen. Svobodu vo Svidníku zorganizovala pre deti už 3. ročník detskej olympiády, na ktorej spolupracujeme. Poskytujeme meranie krvného tlaku, % podkožného tuku, BMI, WHR a odborné poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu.

V septembri sme účastníkom Dukelského behu vo Svidníku vyšetřovali celkový cholesterol a merali krvný tlak v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou.

V roku 2023 sme zriadili Poradňu optimalizovania pohybovej aktivity zameranú na ženskú populáciu. Počas roka sme zrealizovali 3 kurzy, ženy cvičia pod odborným vedením profesionálneho pracovníka. Cvičí sa 2-krát týždenne v dvoch skupinách, celkovo sa cvičenia zúčastnilo 54 žien. Ženy absolvujú vstupné a výstupné testy, ktorých súčasťou je vyšetrenie a analýza základných metabolických parametrov, antropometrické merania, meranie krvného tlaku, meranie telesnej stavby celého tela, flexibilita.

9.2.1 Vyzvi srdce k pohybu: Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeljej populácie

Ciel: Zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov – pohybovej inaktivity.

Ide o celonárodnú medzinárodne koordinovanú kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeljej populácie realizovanú 1x za 2 roky. V roku 2023 sme sa do kampane nezapojili.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Cieľ: Zabezpečiť dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu.

Zrealizovali sme aktivity zamerané na hygienu rúk, zdravé zúbky a zdravý životný štýl na školách s rómskou populáciou. Pre rómskych obyvateľov obce Vyšný Mirošov sme zorganizovali besedu na tému prevencia infekčných chorôb – VHA. Spolupracujeme s komunitnými pracovníkmi – Zdravé regióny.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Cieľ: Vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

V roku 2023 sme v poradni zdravia vyšetrili 422 klientov, z toho 253 v rámci 12 výjazdov. Prvovýšetrených bolo 255 klientov /53 mužov, 202 žien/, opakovane vyšetrených 167 klientov /22 mužov, 145 žien/.

Informovanie obyvateľstva o činnosti poradne zdravia a medializácia aktuálnych tém v oblasti ochrany a podpory zdravia bola publikovaná v regionálnych novinách Poddunklianske novinky, Spektrum a na web stránke nášho úradu.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 - 2030

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovat' negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Tejto problematike sme sa venovali v rámci prednášok a besied na školách počas Európskeho týždňa boja proti drogám. Využívali sme aj DVD „Alkohol skrytý nepriateľ“, „Čo sme si. To sme si. Vypime si? Dievčatá...“. V roku 2023 sme zakúpili aj okuliare simulujúce alkohol.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021 – 2030

Cieľ: Zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva SR prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia.

V oblasti podpory zdravia sme v tomto roku zrealizovali v okrese Svidník a Stropkov 261 zdravotno-výchovných aktivít, celkovo bolo edukovaných 5283 poslucháčov.

Zdravotno-výchovné akcie boli určené pre rôzne vekové kategórie. Najmladšou cieľovou skupinou boli deti predškolského a mladšieho školského veku, pre ktorých sme pripravili akcie zamerané na výživu, pohybovú aktivitu, stomatohygienu, bezpečnosť na cestách, na podporu nefajčenia a čisté ruky. Súčasťou týchto aktivít boli aj pracovné listy, omaľovanky a premietanie DVD.

Pre starších žiakov základných škôl a stredoškôľakov sme pripravili prednášky a besedy zamerané na zdravú výživu a poruchy príjmu potravy, pohybovú aktivitu, na podporu

nefajčenia, alkohol, význam očkovania a výchovu k partnerstvu, rodičovstvu, manželstvu a na prevenciu pohlavných chorôb vrátane HIV/AIDS . Besedy zamerané na prevenciu nefajčenia boli obohatené o vyšetrenie prístrojom Smokerlyzer.

Pre produktívny a poproduktívny vek sme pripravili prednášky a besedy k Svetovým dňom - srdca, obezity, diabetu, osteoporózy, Alzheimerovej choroby, Týždňa mozgu. Besedy boli zamerané aj na prevenciu infekčných ochorení – chrípku, VHA a prevenciu onkologických ochorení.

Pri práci sme využívali pracovné listy, edičný materiál, ktorý sme obdržali z ÚVZ SR a edičný materiál z vlastnej produkcie.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022 – 2030

Cieľ: Zlepšenie úrovne verejného zdravia prostredníctvom podpory pohybovej aktivity naprieč sektormi.

V roku 2023 sme zriadili Poradňu optimalizovania pohybovej aktivity zameranú na ženskú populáciu. Počas roka sme zrealizovali 3 kurzy, ženy cvičia pod odborným vedením profesionálneho pracovníka. Cvičí sa 2-krát týždenne v dvoch skupinách, celkovo sa cvičenia zúčastnilo 54 žien. Ženy absolvujú vstupné a výstupné testy, ktorých súčasťou je vyšetrenie a analýza základných metabolických parametrov, antropometrické merania, meranie krvného tlaku, meranie telesnej stavby celého tela, flexibilita.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023 – 2030

Hlavným cieľom nového akčného plánu je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Ďalším cieľom je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

Problematike prevencie fajčenia sme sa venovali na školách v rámci besied. Využívali sme aj DVD – Kým stúpa dym a prístroj Smokerlyzer.

Pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku sme zorganizovali akciu pre klientov a zamestnancov nemocnice vo Svidníku pod logom "Vymeň cigaretu za jablko". Nemocnica arm. gen. Ľ. Svobodu nám poskytla priestory v bývalej knižnici, kde sme poskytovali meranie oxidu uhľnatého v dychu prístrojom Smokerlyzer, meranie vitálnej kapacity pľúc spirometrom, vyšetrenie celkového cholesterolu, glukózy v krvi, meranie tlaku krvi a pulzu, meranie telesného a viscerálneho tuku, kostrového svalstva, vyšetrenie bazálneho metabolizmu, BMI, poskytovali informácie a poradenstvo na tému škodlivosti fajčenia a zmenu životného štýlu, zdravotno-výchovné materiály z vlastnej produkcie.

Akcia sa stretla s veľkým ohlasom, zúčastnilo sa jej 74 ľudí. Odmenou bolo jablčko, ktoré každý zúčastnený dostal.

V roku 2023 Poradňu na odvykanie od fajčenia nenavštívil žiaden klient. V mesiaci marec sme mali po dobu dvoch týždňov telefonickú linku na odvykanie od fajčenia, ktorú opodstatnene využilo 10 klientov.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021 – 2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Cieľom je chrániť a zvyšovať blaho spoločnosti a jednotlivcov, chrániť verejné zdravie, poskytovať vysoký stupeň bezpečnosti pre širokú verejnosť a zabezpečiť multidisciplinárny, integrovaný, vyvážený a faktami podložený prístup k drogovej problematike.

Protidrogovej problematike sme sa venovali v rámci Európskeho týždňa boja proti drogám, zameranej na legálne drogy - alkohol.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Topolčanoch**

1. ODDELENIE HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Cieľom úlohy je zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

NEHAP V, priorita [B] Zabezpečenie všeobecného, spravodlivého a trvalo udržateľného prístupu k bezpečnej pitnej vode, sanitácii a hygiene pre všetkých a vo všetkých oblastiach, pričom sa podporí integrované riadenie vodných zdrojov a bezpečné používanie odpadových vôd – AKTIVITA Č. 8. POSILŇOVANIE DIALÓGU S VEREJNOSŤOU A PODPORA AKTIVÍT V OBLASTI PITNEJ VODY S DÔRAZOM NA ZDRAVOTNÝ VÝZNAM PITNEJ VODY A OCHRANU JEJ ZDROJOV - zamestnanci RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch poskytovali počas celého roka 2023 odborné poradenstvo v oblasti zdrojov pitnej vody, domových studní, významu stopových prvkov v pitnej vode a podobne (cca 43 konzultácií).

NEHAP V, PRIORITA [B], AKTIVITA Č. 9: MONITORING VZORIEK ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA (STERY, VODA, OVZDUŠIE) SO ZAMERANÍM NA STANOVENIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA – OKRES TOPOĽČANY – ZARIADENIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V zariadeniach sociálnych služieb v okrese Topoľčany neboli v roku 2023 vykonané odbery vzoriek pitnej vody, teplej vody ani sterov vzhľadom k tomu, že v roku 2021 nebola zistená prítomnosť legionel v odobratých vzorkách.

V rámci úlohy bolo vytipované 1 ubytovacie zariadenie pre cestovný ruch na zisťovanie výskytu legionel – Ubytovňa Kopačka v Topoľčanoch.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľom úlohy je zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach v celej Slovenskej republike. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami sa môžeme lepšie zamerať na nápravné opatrenia, ktoré sú cieleňé na odstránenie, resp. minimalizáciu ich výskytu.

V zariadeniach sociálnych služieb v okrese Topoľčany neboli v roku 2023 vykonané odbery vzoriek pitnej vody, teplej vody ani sterov vzhľadom k tomu, že v roku 2021 nebola zistená prítomnosť legionel v odobratých vzorkách.

V rámci úlohy bolo vytipované 1 ubytovacie zariadenie pre cestovný ruch na zisťovanie výskytu legionel – Ubytovňa Kopačka v Topoľčanoch – realizácia bude v roku 2024.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Cieľom úlohy je cielené sledovanie výskytu pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode a v jej zdrojoch na Slovensku a získanie údajov o výskyte nových látok v súvislosti so zavedením nových európskych požiadaviek na kvalitu pitnej vody.

V rámci úlohy boli odobraté 4 vzorky pitnej vody z verejných vodovodov v rámci veľkých zásobovaných oblastí, konkrétne: Topoľčany, Radošina, Bojná, Závada. Vzorky boli vyšetované v laboratóriu ÚVZ SR na prítomnosť pesticídov, ani v jednej vzorke neboli zistené nadlimitné hodnoty.

V roku 2023 bola odobratá 1 vzorka pitnej vody z Obecného vodovodu Urmince na vyšetrenie liečiv. Výsledky analýzy nie sú ešte k dispozícii.

2. ODDELENIE PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Cieľ

Zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Plnenie

V rámci tejto úlohy získavame aktuálne údaje o počte exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, vedieme evidenciu rizikových prác za náš okres, prehodnocujeme vydané rozhodnutia o určení rizikových prác podľa platnej legislatívy. V priebehu roka 2023 sme vydávali rozhodnutia o rizikových prácach v zmysle Vyhl. MZ SR č. 448/2007 Z.z.. Celkom bolo vydaných 17 rozhodnutí pre rizikové práce, z toho 4 pre zrušenie rizikových prác. Výkonom ŠZD na rizikových pracoviskách boli následne aktualizované rizikové práce i v databáze ASTR 2011.

V roku 2023 došlo k poklesu celkového počtu exponovaných pracovníkov (1213) o 194, v počte exponovaných žien došlo k poklesu o 42 (232). V 3. kategórii rizika počet exponovaných klesol o 213 pracovníkov, v 4. kategórii rizika došlo k nárastu počtu pracovníkov o 19.

V rizikovom faktore hluk došlo k nárastu počtu exponovaných pracovníkov o 130 v kategórii 3. a 6 v kategórii 4. Prehodnotené boli rizikové práce v spoločnosti ZKW Slovakia, s.r.o. Krušovce, Welding, s.r.o. Topoľčany, TOZAN EU a.s. Tovarníky, Armadura s.r.o., Bratislava, prevádzka Kamanová.

Rizikový faktor chemické karcinogény: Počet exponovaných pracovníkov oproti predchádzajúcemu roku poklesol o 28 zamestnancov, čo bolo spôsobené zrušením RP v spoločnosti Elektrokarbon, a.s. Topoľčany.

Rizikový faktor záťaž teplom a chladom: Počet exponovaných pracovníkov sa oproti predchádzajúcemu roku prakticky nezmenil.

Rizikový faktor vibrácie: V tomto rizikovom faktore došlo k zmenám v počte exponovaných pracovníkov a k zníženiu počtu exponovaných o 8 a to znížením počtu zamestnancov v exponovaných spoločnostiach.

Rizikový faktor optické žiarenie: Evidujeme vyhlásené rizikové práce pre rizikový faktor UV žiarenie 29 z toho 4 ženy, laser 4. triedy v spoločnosti poskytujúcej zdravotnú starostlivosť a priemysel – výroba svietidiel pre automobily.

Rizikový faktor chemické látky a zmesi: V tomto rizikovom faktore došlo k poklesu o 45 zamestnancov, čo bolo spôsobené zrušením RP v spoločnosti Elektrokarbon, a.s. Topoľčany.

Rizikový faktor biologický faktor - Coronaviridae. V tomto rizikovom faktore došlo k zmene v počte exponovaných, boli zrušené rizikové práce v spoločnosti SVET ZDRAVIA, Nemocnica Topoľčany, a.s. celkom pre 34 zamestnancov na izolačných izbách v rámci lôžkových oddelení a MOM.

Rizikový faktor ionizujúce žiarenie. Boli zrušené RP v zdravotníckom zariadení, a nie je evidovaná expozícia zamestnancov.

40 zamestnávateľov vypracovalo informáciu o výsledkoch hodnotenia zdravotných rizík a o vykonaných opatreniach na pracovisku t.j. 95 % z celkového počtu zamestnávateľov s vyhlásenými rizikovými prácami.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z veľmi toxických a toxických látok a zmesí

Plnenie

Pracovníci oddelenia PPLaT vykonávali kontroly plnenia opatrení na ochranu zdravia pri zaobchádzaní s veľmi toxickými a toxickými chemickými látkami a zmesami v priemyselných podnikoch, autoservisoch a podobne. Poradenstvo sme zabezpečovali podľa požiadaviek. V priebehu roka 2023 sme zisťovali nedostatky pri výkone ŠZD zameranom na zaobchádzanie s nebezpečnými chemickými látkami, najmä pri posudzovaní prevádzkových poriadkov a posudkov o riziku, ktoré neboli spracované v súlade s príslušnou legislatívou.

Bolo posúdených a schválených 29 žiadostí pre odstraňovanie azbestu. RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch dostal 56 oznámení o začatí DDD činnosti.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Plnenie

V roku 2023 sme zaznamenali nasledovné štyri najčastejšie sa vyskytujúce karcinogénne a mutagénne faktory: Výrobný proces s rizikom chemickej karcinogenity v dvoch spoločnostiach, ktoré vo výrobe používajú grafit, smolu, antracénový olej, sadze. Celkovo je počet exponovaných zamestnancov 14 v 3. alebo 4. kategórii rizika. Spracovanie tvrdého dreva (dub, buk) v objeme 13.209 m³ nahlásili celkom 4 organizácie, kde bolo exponovaných 55 zamestnancov z toho 1 žena.

V roku 2023 bolo vydaných 29 rozhodnutí na búracie práce s expozíciou azbestu najmä na odstránenie vnútorných kanalizačných rúr, na rekonštrukcie striech, na odstránenie výplní balkónov. Exponovaných bolo 59 pracovníkov z 14 organizácií. Bolo odstránených cca 147 ton azbestu a materiálov obsahujúcich azbest.

Expozícii formaldehydu v koncentrácii 10 % v objeme 206 litrov bolo na dvoch pracoviskách a to oddelenie centrálnej sterilizácie a centrálne operačné sály a 2 % 508 litrov na oddelení centrálnej sterilizácie v spoločnosti poskytujúcej ústavnú zdravotnú starostlivosť, exponovaných 25 zamestnancov. Táto spoločnosť tiež aplikovala v roku 2023 na dvoch ambulanciách klinickej onkológie 1882 dávok cytostatík.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

Plnenie

V roku 2023 boli rozhodnutím zrušené rizikové práce na pracoviskách izolačné izby v rámci lôžkových oddelení a oddelenia intenzívnej starostlivosti pre pacientov c COVID 19, MOM Anti-G testovanie, MOM (RT-PCR) areál zariadenia Svet zdravia Nemocnica Topoľčany, a.s., Pavlova 17, Topoľčany pre rôzne profesie exponované biologickému faktoru SARS-CoV-2 (Coronaviridae) v tretej kategórii rizika.

INTERVENČIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Cieľ

Napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieľným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

2.2.1 Zdravé pracoviská

Plnenie

Pracovníci oddelenia PPLaT spolupracujú pri zlepšovaní pracovných podmienok v spoločnostiach, ktoré majú záujem zlepšovať pracovné podmienky pre svojich zamestnancov napr. ZKW Slovakia s.r.o. Topoľčany, HYZA, a.s. Topoľčany, WELDING, s.r.o. Topoľčany, SVET ZDRAVIA, a.s. Nemocnica Topoľčany.

Poradenstvo je poskytované hlavne drobným živnostníkom, SZČO. Veľmi dobrá spolupráca je s pracovnými zdravotnými službami.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) „Zdravé pracoviská - Spolupráca pri prevencii rizík“

Plnenie

V roku 2023 sa uskutočnila spoločná previerka s orgánmi IP zameraná na plnenie povinností zamestnávateľov, ktorých zamestnanci vykonávajú práce so zameraním na spracovanie uhlíka. Previerka bola vykonaná v spoločnosti, ktorá má prevádzku v meste Topoľčany. Pri výkone ŠZD boli zistené nedostatky, za ktoré bola prevádzke uložená sankcia.

3. ODDELENIE HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVIN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1. MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Úloha súvisí so snahou o postupné znižovanie príjmu kuchynskej soli, ako jedného z hlavných rizikových faktorov vo výžive spojeného s výskytom kardiovaskulárnych ochorení. V rámci uvedenej úlohy sme zabezpečovali odber 2 vzoriek hotových pokrmov (1 vzorka mäsitý pokrm zo zariadenia sociálnych služieb a 1 vzorka prílohy k hlavnému pokrmu zo zariadenia sociálnych služieb), v ktorých sme analyzovali množstvo pridanej soli. Ako vyplynulo z výsledkov laboratórnej analýzy, ani v jednom prípade nebolo prekročené najvyššie prípustné množstvo pridanej jedlej soli v potravinách podľa Prílohy k výnosu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z 20. marca 2015 č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách. Podľa predmetnej právnej úpravy je najvyššie prípustné množstvo pridanej jedlej soli v hotových pokrmoch určených na priamu spotrebu na úrovni 13000 mg/kg, pričom laboratórne stanovené hodnoty jedlej soli v nami odobratých vzorkách boli v prípade mäsitého pokrmu na úrovni 8000 mg/kg a v prípade prílohy k mäsitému pokrmu (zemiaky) na úrovni 7900 mg/kg. Výsledky predmetných analýz boli tabuľkovo spracované, s ohľadom na požadované kritériá, a zaslané na RÚVZ so sídlom v Nitre, ktorý sumáre za Nitriansky kraj zaslal na ďalšie spracovanie Regionálnemu úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Trenčíne.

3.2. MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Na tejto úlohe sme neparticipovali, nakoľko táto bola zastrešovaná RÚVZ so sídlom v Poprade.

3.3. SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých a bezpečných potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je aj podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

V roku 2023 sme v rámci sledovania dodržiavania zásad zdravej výživy u klientov zariadení sociálnych služieb podrobili štátnemu zdravotnému dozoru 5 zariadení sociálnych služieb (ďalej len „ZSS“). Z uvedeného počtu zariadení boli 3 ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC a 2 ZSS boli súkromné. Vo všetkých prípadoch išlo o zariadenia, v ktorých sa strava aj pripravuje. Okrem kontroly povinnosti zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) pri zostavovaní jedálnych lístkov z pohľadu využívania rôznych počítačových programov a komisií zložených aj z odborníkov na výživu, sme odoberali aj vzorky celodennej stravy v každom kontrolovanom ZSS na posúdenie energetickej a biologickej hodnoty (obsah bielkovín, tukov, sacharidov a kuchynskej soli). V jednom z kontrolovaných zariadení sme využitím počítačového programu Alimetna analyzovali aj týždenný jedálny lístok klientov a v jednom zariadení sme analyzovali mesačný jedálny lístok klientov ZSS. Zistenia energetickej a biologickej hodnoty celodennej stravy výpočtom a laboratórnou analýzou sa významne nelíšili.

V súvislosti s plnením povinností zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa odporúčaných dávok využívajú všetky kontrolované ZSS pri zostavovaní a tvorbe jedálnych lístkov relevantnú literatúru na normovanie stravy ako aj rôzne počítačové programy, ktoré generujú výživové hodnoty pokrmov, ktoré sú pripravované podľa jedálnych lístkov. Samozrejme tie hodnoty sú použiteľné len pri dodržaní receptúry a technologických postupov. Okrem toho malo každé ZSS zriadenú stravovaciu komisiu, v ktorej, v prevažnej miere, bol jedným z členov lekár prípadne diétna sestra.

Ako vyplynulo z analýz vzoriek celodennej stravy, ktoré realizovalo laboratórne pracovisko RÚVZ so sídlom v Nitre, v 4 ZSS boli energeticke ako aj biologické ukazovatele prekročené. V 1 zariadení boli hodnoty energetickej hodnoty stravy a biologické parametre nižšie, ako sú OVD pre príslušnú kategóriu. Jednoznačné závery sa však z 1 dňového menu nedajú urobiť. Subjekty boli resp. budú kontaktované za účelom doladenia zostavy denných jedál tak, aby tieto boli v súlade s OVD. Ide však o komplikované kroky, nakoľko v predmetných ZSS je už dnes veľmi široké vekové spektrum obyvateľov a navyše už tieto zariadenia nie sú rozdelené podľa pohlavia s výnimkou 1 preverovaného ZSS. Takže pri porovnávaní výsledkov sme brali do úvahy najvyššie percentuálne zastúpenie obyvateľov jednotlivých ZSS podľa veku a pohlavia. V prípade množstva soli v strave, kde je podľa WHO odporúčané množstvo na úrovni maximálne 5 g na deň, bola táto hodnota prekročená iba v 1 zariadení, kde na základe laboratórnej analýzy bolo zistené množstvo soli na úrovni 7,5g.

3.4. MONITOROVANIE PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Preto je jednou zo základných povinností prevádzkovateľov potravinárskych podnikov zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené nielen na balených ale aj nebalených potravinách vrátane pokrmov v zariadeniach spoločného stravovania. Táto povinnosť vyplýva z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení. V súvislosti s predmetnou úlohou pripravovalo naše pracovisko prerozdelenia jednotlivých odberov potravín a pokrmov na príslušné regionálne úrady v rámci Nitrianskeho kraja, pričom odbery vzoriek pokrmov na laboratórnu analýzu alergénov boli v rámci kraja redukované na 2 pracoviská (RÚVZ so sídlom v Nitre a RÚVZ so sídlom v Nových zámkoch). Laboratórne výsledky budú hodnotené v správach jednotlivými úradmi, ktoré odber realizovali. Možno však skonštatovať, že zo 4 odobratých vzoriek hotových pokrmov, v ktorých boli spolu analyzované 4 alergény (mlieko, vajcia, sója, horčica), neboli zistené nezhody v deklarovaní resp. nedeclarovaní alergénov v označovaní. V prípade potravín určených pre dojčatá a malé deti označené ako bezgluténové, boli analýzy zamerané práve na sledovanie gluténu. RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch odobral 2 vzorky potravín pre dojčatá a malé deti spracované na báze obilnín. Obe vzorky boli v súlade s právnymi predpismi. Za Nitriansky kraj sme následne po obdržaní všetkých výsledkov tieto spracovali a tabuľkový sumár zaslali na RÚVZ so sídlom v Košiciach. Laboratórnu analýzu alergénov v pokrmoch zabezpečoval Veterinárny a potravinový ústav v Bratislave. Laboratórne analýzy gluténu v potravinách pre dojčatá a malé deti realizovalo akreditované laboratórne pracovisko ÚVZ SR.

4. ODDELENIE HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 /NAPPO/

Pracovníčky odd. HDM sa v roku 2023 podieľali na podpore zdravšieho prostredia v školách topoľčianskeho regiónu kontrolovaním predávaného sortimentu v školských bufetoch, v školských automatoch, ktorých kontroly vyplývali z plnenia Programov a projektov verejného zdravotníctva SR na rok 2023 pre odbor hygieny detí a mládeže č.4.2. Z hľadiska prevencie obezity v školských stravovacích zariadeniach sme venovali pozornosť kvalite, zdravej výžive, pestrosti podávanej stravy a kontrole dodržiavania pitného režimu, kontrolách vysledovateľnosti mäsa a múky dovezenej z Ukrajiny na školách. Vedúca oddelenia HDM v mesiaci jún 2023 pre vedúce školských jedální Nitrianskeho kraja odprednášala v spolupráci s mestskými úradmi a krajským úradom odborom školstva v Nitre problematiku výkonu štátneho zdravotného dozoru a výkonu úradnej kontroly v školských stravovniach.

4.2. PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Krátko po uvedení Vyhl. č. 75/2023 Z.z. a nových požiadaviek na doplnkové stravovanie do platnosti sme vykonali štátny zdravotný dozor v základných a stredných školách zameraný na túto problematiku.

Samozrejme pri prvých kontrolách sortiment hneď nespĺňal požiadavky dané touto vyhláškou. Tak sme všetkých prevádzkovateľov upozorňovali (edukovali) na platnosť tejto vyhlášky s tým, že budú vykonané opakované kontroly.

V priebehu mesiacov november a december sme vykonali opakovane 6 kontrol v školských bufetoch - ZŠ Škultétyho, Topoľčany, Gymnázium Topoľčany, SOŠ obchodu a služieb Topoľčany, Obchodná akadémia Topoľčany, SOŠ drevárska Topoľčany, SOŠ techniky a služieb Topoľčany a skontrolovali sme 5 tovarových a nápojových automatov - ZŠ Hollého, Topoľčany, SZŠ sv. Vincenta de Paul, Topoľčany, SOŠ agrotechnická Topoľčany, Obchodná akadémia Topoľčany, SOŠ techniky a služieb Topoľčany a naozaj môžeme konštatovať, že si už prevádzkovatelia osvojili povinnosti pri predaji doplnkových jedál a sortiment v školských bufetoch a automatoch zodpovedá požiadavkám Vyhl. č. 75/2023 Z.z. (predávajú ovocie, ktoré predtým nebývalo v ponuke, viac sa zameriavajú na chladené mliečne výrobky, sladkosti s nižším obsahom cukru celozrnné, bagety bez smaženého mäsa , ale naopak šunkové, syrové, so zeleninou atď.)

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Pracovníčky RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch formou spolupráce s NCZI a regionálnou Nemocnicou Penta Hospitals v Topoľčanoch získali informácie týkajúce sa problematiky úrazov detí - celkovo nám bolo odovzdaných 22 vyplnených dotazníkov. Pracovníčky RÚVZ v Topoľčanoch zabezpečili tlač dotazníkov zaslaných od gestora projektu a vrchná sestra z oddelenia traumatológie odovzdala rodičom prijatých detí na ošetrovanie s úrazom anonymizované dotazníky.

Zo získaných 22 dotazníkov v roku 2023 bol hospitalizovaný iba jeden 14-ročný chlapec. Najčastejšia lokalizácia úrazu boli končatiny a hlava. Najčastejší mechanizmus úrazu bol pád a úder počas bicyklovania, doma, na ihrisku po škole, pri hraní futbalu na ihrisku, po škole. U hospitalizovaného chlapca nezostali závažnejšie zdravotné následky. Údaje získané z dotazníkov o úrazoch za mesiace február, júl a október 2023 boli spracované do excelovskej tabuľky a zaslané elektronicky na NCZI v Bratislave.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Počas výkonov štátneho zdravotného dozoru v predškolských zariadeniach okresu pracovníčky oddelenia HDM monitorovali kvalitu vzduchu vnútorného prostredia priestorov v MŠ. Kvalita vzduchu v priestoroch predškolských zariadení je zabezpečená prirodzeným vetraním – oknami, v pravidelných intervaloch.. Jedno rekuperačné zariadenie v našom okrese sa nachádza v MŠ ul. Lipová 1736/2 v Topoľčany, ktoré bolo dodané po rekonštrukcii. Výhodou rekuperačných jednotiek je, že odvádzajú vydýchaný

vzduch z interiéru a privádzajú čerstvý vzduch z vonku. Taktiež pomáhajú udržiavať v miestnosti optimálnu vlhkosť.

6. ODDELENIE EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

Cieľom je rozvoj a skvalitnenie prevencie ochorení preventabilných očkovaním, očkovania, monitorovania situácie v oblasti imunizácie; príprava stratégií a opatrení pre NIP SR a odporúčaní na ich vykonávanie; zhromažďovanie údajov, monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním; zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie; odstránenie rozdielov v zaočkovaní, ktoré existujú najmä v ťažko dostupných marginálnych skupinách obyvateľstva (rómske komunity, migranti); surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy); aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosťi detskej i dospeljej populácie prostredníctvom výchovy odborných pracovníkov na všetkých úrovniach, laickej verejnosti, najmä mladých rodičov a médií; aktívna činnosť „Poradní očkovania“; príprava registra očkovaných osôb.

Vyhodnotenie: očkovanie prebiehalo podľa očkovacieho kalendára, ktorý bol vypracovaný v súlade s § 5 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov a v súlade s vyhláškou MZ SR č. 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení vyhlášky č. 544/2011 Z. z.

Hlásenia výkonov očkovania v rámci okresu sa zabezpečuje priebežne písomnou formou z jednotlivých ambulancií lekárov prvého kontaktu.

V roku 2023 sme vykazovali 9 chronických ochorení na VHB u neočkovaných osôb, 4 streptokokové septikémie, taktiež u neočkovaných osôb.

Kontrola očkovania sa vykonávala námatkovo a priebežne pri návštevách ambulancií. Administratívna kontrola očkovania v okrese Topoľčany bola vykonaná na všetkých pediatrických ambulanciách (13) v okrese k 31.8.2023. Zaočkovanosť u kontrolovanej populácie v okrese Topoľčany neklesla pod 95%, okrem preočkovania proti MMR v ročníku narodenia 2011, kde bola zaočkovanosť 94,53% z dôvodu odmietania očkovania, riešené budú v správnom konaní v zmysle zákona.

Pri kontrole očkovania neboli zistené nedostatky v evidencii, dokumentácii ani vo výkone očkovania. K 31.08.2023 bolo v kolektívnych zariadeniach zaočkovaných proti COVID-19 iba 84 osôb, proti chrípke 632 osôb, čo je 62,6% z celkového počtu a vakcínou proti IPO 168 osôb, čo je iba 16,6%. Iné mimoriadne očkovanie k 31.12.2023 v okrese vykonané nebolo.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Cieľom je znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní infekčných ochorení a tým dosiahnutie zlepšenia kvality života, skvalitnenie surveillance prenosných ochorení a edukácia obyvateľstva v problematike prenosných ochorení.

Vyhodnotenie: Spolupracujeme s laboratóriami a ďalšími subjektmi na regionálnej a národnej úrovni NRC Bratislave, Banskej Bystrici, LF UK, odd. klinickej mikrobiológie FN Nitra, Medirex a.s., UNILABS, SYNLAB Slovakia s.r.o. Bratislava, [Laboratória Piešťany s r.o.](#), CYTOPATHOS spol. s r. o., ktoré zabezpečujú a zaručujú vyššiu kvalitu diagnostických možností. Spolupracujeme s lekármi primárneho kontaktu pre dospelých, deti a dorast, ako aj s infektológmi, odborníkmi pre tuberkulózu a pohlavne prenosné ochorenia.

K 31.12.2023 sme zaznamenali jednu epidémiu na COVID-19 v 1 ZSS, 1 epidémiu na ochorenie svrab v 1 ZSS a 14 rodinných epidémií črevných infekcií.

Na základe hlásenia výskytu prípadov ochorení infekčnej etiológie bolo vykonané epidemiologické šetrenie v 1857 ohniskách, v porovnaní s rokom 2022 (17223 ohnisk) sa situácia výrazne zlepšila hlavne z dôvodu zníženia počtu ochorení na COVID-19. Opatrenia v ohniskách nákazy sa zdokumentujú v liste epidemiologického vyšetrenia a v programe EPIS, prípadne v zázname o návšteve ohniska.

V priebehu sledovaného obdobia boli nariadené opatrenia na predchádzanie vzniku a šíreniu prenosných ochorení podľa § 12 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. c), d), e), f) a § 51 ods. 1 zákona č. 355/2007 Z.z. formou rozhodnutia 12x.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Cieľom je posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení, začlenenie surveillance infekčných ochorení v SR do siete EÚ, integrácia hlásenia prenosných ochorení s IS E-Health – E Zdravie (hlásenie podozrení a výskytu prenosných ochorení z ambulantných ako aj lôžkových ZZ vrátane, nozokomiálnych nákaz, hlásenia pozitívnych výsledkov z oddelení klinickej mikrobiológie, zber údajov o očkovaní, integrácia na E Health pre vytváranie registra očkovaných osôb (úloha je prepojená s . plnením úlohy 6.1.), testovanie redizajnovanej verzie IS EPIS, uvedenie redizajnovanej verzie IS EPIS do praxe, skúšobná prevádzka redizajnovanej verzie IS EPIS

Vyhodnotenie: Informačný systém EPIS sa využíva v plnej miere na monitorovanie výskytu infekčných ochorení v okrese Topoľčany, ale i v celej SR prostredníctvom Systému rýchleho varovania. Bolo vykonané testovanie novej verzie IS EPIS, súčasne sa prevádzkovala stará aj nová verzia IS EPIS a nakoniec sa prevádzkuje iba nová verzia IS EPIS. Neustále prebieha kontrola kvality údajov v EPIS, vyhľadávanie a dopĺňanie relevantných údajov podľa požiadaviek legislatívy EÚ. Manažujú sa epidémie nadregionálneho rozsahu s pridelovaním jedného názvu, ku ktorému sa priradujú príslušné prípady z iných regiónov, dokumentujú sa všetky druhy protiepidemických opatrení pre pacienta, kontakty a ohnisko. Údaje slúžia pre posúdenie objemu práce v ohnisku/ohniskách, ako aj pre zadministrovanie opatrení. O epidemiologickej situácii v okrese 1x mesačne vypracovávame správy, ktoré sú uverejnené na portály nášho RÚVZ. Opakovane sme upozorňovali všetkých lekárov na výhody využívania epidemiologického informačného systému EPIS.

K 31.12.2023 sme spolu vykazovali v informačnom programe EPIS 1485 potvrdených prenosných ochorení, z toho bolo 232 ochorení na COVID-19 a 14348 akútnych respiračných ochorení, z toho 864 chrípke podobných ochorení. Spolu bolo hlásených 99 komplikácií, čo je 0,69% z celkovo hlásených ARO a CHPO. V roku 2023 sme zaznamenali jednu epidémiu na COVID-19 v 1 ZSS, 1 epidémiu na ochorenie svrab v 1 ZSS a 14 rodinných epidémií črevných infekcií.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Cieľom je zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach; obnovenie incidenčného a prevalenčného sledovania NN podľa štandardných protokolov ECDC na princípe dobrovoľnosti a anonymity so spätnou väzbou k poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti; zabezpečenie distribúcie výsledkov sledovaní zapojeným nemocniciam, ako aj relevantným odborným spoločnostiam, MZ SR; získanie údajov jednotnou metodikou v rámci krajín EU s cieľom možnosti porovnania s inými krajinami a v rámci nemocníc; posilnenie edukácie zamestnancov odborov/oddelení epidemiológie a klinických zdravotníckych pracovníkov v problematike surveillancie nozokomiálnych nákaz, v oblasti intervenčnej epidemiológie pri výskyte NN vyvolaných závažnými nemocničnými patogénmi.

Vyhodnotenie: v okrese Topoľčany je jedno lôžkové zdravotnícke zariadenie – Svet zdravia Nemocnica Topoľčany a.s., s počtom lôžok 301, z ktorého v roku 2023 bolo hlásených 257 nozokomiálnych ochorení (v roku 2022 bolo hlásených 205 NN). Ide o aktívny a pasívny zber údajov (z hlásenia z jednotlivých oddelení a z oddelenia klinickej mikrobiológie a pri výkone ŠZD). Biologický materiál od všetkých hospitalizovaných pacientov, vo väčšine prípadov vyšetruje neštátne laboratórium UNILABS, v prípade potreby aj iné laboratória.

Najviac infekcií bolo z interného oddelenia a chirurgického oddelenia. Z celkového počtu hlásených nozokomiálnych nákaz bolo najviac črevných infekcií, infekcií urologického traktu, a krvného riečiska. Ako najčastejšie etiologické agens, ktoré sa uplatnili pri vzniku nozokomiálnych infekcií boli baktérie rodu *Enterobacter*, *Klebsiella* a *Clostridium difficile*.

V spádovom území okresu Topoľčany evidujeme spolu 222 neštátnych zdravotníckych zariadení, ktoré dozoruje oddelenie epidemiológie.

Štátny zdravotný dozor bol zameraný v tomto roku na kontrolu v súvislosti s výskytom nozokomiálnych infekcií, v súvislosti s vydaním rozhodnutí na uvedenie do prevádzky zdravotníckeho zariadenia a schválenie prevádzkových poriadkov, kontroly v súvislosti s výskytom nozokomiálnych infekcií a na mikrobiálny monitoring. Vykonaných bolo spolu 124 kontrol. V roku 2023 bolo vydaných 12 rozhodnutí (schválenie prevádzkových poriadkov, uvedenie do prevádzky zdravotníckeho zariadenia). K 31.12.2023 boli vykonané kontroly funkčnej schopnosti sterilizačných prístrojov na 16 pracoviskách, skontrolovaných bolo 51 prístrojov, čo bolo 121 vzoriek. Všetky vzorky boli vyšetované v akreditovanom laboratórnom pracovisku RÚVZ Nitra.

Súčasne boli poskytované konzultácie k projektovej dokumentácii, k hygienicko-epidemiologickému režimu, poradenstvo pri výskyte multirezistentných bakteriálnych kmeňov.

V roku 2023 prebiehala ďalšia etapa incidenčného sledovania v rámci Surveillance infekcií spôsobených CD. Za sledované obdobie sme celkovo vykazovali 43 CDI, z toho 30 boli nozokomiálne nákazy.

Rok 2023 bol zameraný na prípravu výkonu BPS – III, ktorá bola realizovaná v SR v 1. polroku 2023, podľa revidovaného protokolu ECDC (doplnenie sa týka najmä nozokomiálneho prenosu COVID-19) v súlade s Odporúčaním Rady 2009 / C 151/01 z 9. júna 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou. Zúčastnili sme sa na prípravných školeniach organizovaných on-line z ECDC. Bodová prevalenčná štúdia bola vykonaná v jednom lôžkovom

zariadení na 8 nemocničných oddeleniach, spolu bolo spracovaných 142 protokolov, z ktorých boli následne vložené údaje do programu Helics.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Cieľom je ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami a zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh.

Vyhodnotenie: k 31.12.2023 sme do SRV SR hlásili 3 mimoriadne epidemiologické udalosti - 1 v súvislosti s ochorením COVID-19, 1 epidemický výskyt ochorenia na svrab a 1 septikémiu spôsobenú listériou. Informácie o mimoriadnych udalostiach zasielame v pravidelných týždenných hláseniach na RÚVZ so sídlom v Nitre.

V súvislosti so závažnými cezhraničnými ohrozeniami zdravia ako aj s utečeneckou vlnou vojnových utečencov z Ukrajiny, stále monitorujeme epidemiologickú situáciu. V roku 2023 sme vykazovali iba jedno importované ochorenie na chronickú VHC u občana z Ukrajiny.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Cieľom je monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (VaccineDerivedPolioViruses).

Vyhodnotenie: v rámci plnenia tejto úlohy boli v roku 2023 odobraté vzorky odpadovej vody v ČOV Topoľčany podľa vopred stanoveného harmonogramu ÚVZ SR Bratislava a to: 22.02.2023, 19.04.2023, 24.05.2023, 12.07.2023, 06.09.2023, 18.10.2023 a 29.11.2023. Vzorky odpadových vôd boli vyšetrené vo virologickom laboratóriu Bratislava – výsledky 2x Enterovírusy NPEV, 1x Enterovírusy bližšie nešpecifikované a 4x s negatívnym výsledkom.

V roku 2023 sme nemali hlásené žiadne ochorenie ani podozrenie z ochorenia na akútnu chabú parézu.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Cieľom je NPP HIV/AIDS v SR je obmedzovať šírenie vírusu HIV v SR a zmiernovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac dotýka. Národný program je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktoré patria aj mladí ľudia.

Vyhodnotenie: V roku 2023 bola prednesená pracovníkmi RÚVZ Topoľčany 1 prednáška s problematikou AIDS a pohlavných chorôb pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS. Prednáška sa konala na strednej škole v Topoľčanoch a zúčastnilo sa na nej 46 študentov. Okrem toho boli umiestnené edukačné materiály s tematikou HIV/AIDS na vývesnej tabuli v budove RÚVZ a webovej stránke nášho RÚVZ.

V roku 2023 bolo spolu vyšetrených 2061 osôb s negatívnym výsledkom - darcovia krvi a gravidné ženy; certifikát v tomto období nebol vydaný. Počet ostatných

vyšetrených osôb - pacienti s pohlavnými chorobami, kožní pacienti, užívatelia drog a iné, nemáme k dispozícii, nakoľko vyšetrenie vykonávajú súkromné laboratória v rámci celej republiky.

K 31.12.2023 v okrese evidujeme 15 prípadov bezpríznakových stavov infekcie HIV – Z21, hlásené v rokoch 2009 - 1, 2010 - 1, 2014 - 1, 2015 - 3, 2016 – 0, 2017 – 0, 2018 – 2, 2019 – 3, 2020 – 1, 2021 – 0, 2022 - 3.

Pohlavné ochorenia vyšetrujú a liečia, vrátane sexuálnych kontaktov, gynekológovia, dermatovenerológovia, resp. urológovia. K epidemiologickému šetreniu by sme pristúpili v prípade, že by sa jednalo o viac prípadov v epidemiologickej súvislosti, taký prípad v roku 2023 nebol hlásený. V tomto roku sme mali spolu hlásených 14 pohlavných ochorení, z toho 6 ochorení na syfilis, 1 na kvapavku, 6 chlamýdiových infekcií močovopohlavnej sústavy a 1 trichomonázy.

Počet tehotných žien v okrese Topoľčany v 2023 bol 709, počet pôrodov bol 546, 95 spontánnych potratov a 68 UPT. Všetky tehotné ženy boli testované na infekcie HIV s negatívnym výsledkom.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Cieľom je posilnenie informovanosti laickej verejnosti o význame očkovania v prevencii závažných prenosných ochorení, ktorým je možné predchádzať očkovaním. Zvýšenie vedomostí budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním, o rizikách súvisiacich s ich priebehom, možnými komplikáciami a následkami, o možnostiach a význame účinnej prevencie očkovaním za účelom udržania vysokej úrovne zaočkovanosti v Slovenskej republike. Rozšírenie vedomostí o očkovaní ako aj o ochoreniach preventabilných očkovaním u žiakov stredných zdravotníckych škôl.

Vyhodnotenie: na RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch je zriadená pri oddelení epidemiológie „Poradňa očkovania“, v ktorej poskytujú informácie pracovníci oddelenia. Činnosť poradne je zameraná najčastejšie na telefonické dotazy a osobné konzultácie. Najčastejšie dotazy sa týkali odmietnutia očkovania, výkonu očkovania pred odchodom do zahraničia, dotazy na iné druhy nepovinného očkovania, očkovania proti ochorenia COVID-19, nežiadúcich účinkov a kontraindikácií.

V roku 2023 sme vykazovali 9 chronických ochorení na VHB u neočkovaných osôb, 4 streptokokové septikémie, taktiež u neočkovaných osôb.

K 31.12.2023 sme zaevidovali 38 odmietnutí základného očkovania.

6.9 OPTIMALIZÁCIÁ VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Cieľom je optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie. Projekt pre oblasť epidemiológie je zameraný na optimalizáciu procesov výkonu štátneho zdravotného dozoru, úpravu epidemiologického informačného systému s možnosťou zakomponovania nových požiadaviek na všetky časti systému vrátane analytických nástrojov a výstupov.

Vyhodnotenie: počas roku 2023 bolo vykonané testovanie novej verzie IS EPIS, súčasne sa prevádzkovala stará aj nová verzia IS EPIS. Neustále prebiehala kontrola kvality údajov v EPIS, vyhľadávanie a dopĺňanie relevantných údajov podľa požiadaviek legislatívy EÚ. Manažujú sa epidémie nadregionálneho rozsahu s pridelovaním jedného

názvu, ku ktorému sa priradujú príslušné prípady z iných regiónov, dokumentujú sa všetky druhy protiepidemických opatrení pre pacienta, kontakty a ohnisko. Údaje slúžia pre posúdenie objemu práce v ohnisku/ohniskách, ako aj pre zadministrovanie opatrení. Nový informačný systém vytvára podmienky pre zvýšenie efektivity procesov pri výkone štátneho zdravotného dozoru.

9. ODDELENIE PODORY ZDRAVIA A VÝCHOVY K ZDRAVIU

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PROGRAM V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Zdravotno-výchovné aktivity v rámci prevencie obezity sme zamerali na edukáciu obyvateľstva o zdravom životnom štýle s cieľom prevencie nadváhy a obezity, o rizikových faktoroch cukrovky, srdcovo-cievnych ochorení a nádorových ochorení s cieľom zníženia výskytu neinfekčných ochorení v populácii – distribúcia edukačných materiálov, názorná propagácia – formou panelu v RÚVZ a individuálne poradenstvo. Tému zdravej výživy sme sa venovali prednáškami spolu 7 krát pre 165 študentov Strednej zdravotníckej školy v Topoľčanoch, SOŠ agrotechnickej v Topoľčanoch, SOŠ obchodu a služieb v Topoľčanoch a SOŠ drevárskej v Topoľčanoch. Tému zdravej výživy sme sa venovali aj v rámci projektu Viem čo zjem, realizovali sme spolu 20 prednášok pre 351 žiakov ZŠ Hollého v Topoľčanoch, ZŠ sv. Ladislava v Topoľčanoch, ZŠ Škultétyho v Topoľčanoch. Komplexne sme sa téme zdravej výživy venovali na 27 prednáškach pre 516 žiakov a študentov.

9.2.1 Vyzvi srdce k pohybu – Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeljej populácie

Celonárodná kampaň „Vyzvi srdce k pohybu“ prebiehala v čase od 15.5.2023 do 16.8.2023, ktorej gestorom je Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici. RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch sa do kampane zapojil aktívne. Kampaň sme zverejnili na stránke úradu, na paneloch v úrade, na facebooku mesta Topoľčany a distribúciou do okolitých podnikov a organizácií. Do kampane sa nám zapojilo 61 obyvateľov.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Do uvedeného programu RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch nebol v minulosti zapojený, pretože sme v regióne nemali obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád. V roku 2023 sme sa sústredili na školu – Osobitná škola Pod kalváriou v Topoľčanoch, kde je zvýšený podiel rómskych detí. Realizovali sme 2 prednášky pre 21 školákov druhého stupňa na tému „Dospievanie“.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA

V roku 2023 na oddelení PZaVkJ pracovala základná poradňa zdravia a zo špecializovaných poradní, poradňa zdravej výživy. V **základnej poradni zdravia** bolo

vyšetrených celkovo (za štandardných a neštandardných podmienok) **153** klientov z toho **100** klientov bolo prvovýšetrených a **53** klientov prišlo na kontrolné vyšetrenie. **Za štandardných podmienok** bolo v Poradni zdravia vyšetrených **98** klientov a ich výsledky boli zaznamenané do nového programu Test zdravé srdce. Na základné – prvé vyšetrenie prišlo **49** klientov z toho bolo 22 mužov a 27 žien. Na prvé vyšetrenie prišlo najviac klientov (12) vo vekovej kategórii 65 a viac rokov. Kontrolných vyšetrení bolo **49**, z toho bolo 16 mužov a 33 žien. Na opakované vyšetrenie prichádzali klienti najčastejšie vo vekovej skupine 65 a viac rokov. 132 klientom sme na základe ich aktuálneho stavu a výsledkov vyšetrení stanovili skóre rizika KVCH. V indikovaných prípadoch sme klientom odporúčali aj ďalšie sledovanie a kontrolné vyšetrenie v Poradni zdravia respektíve u obvodného lekára. **Za neštandardných podmienok** boli pracovníci Poradne zdravia na 1 výjazdovej aktivite, kde sme 55 klientom odmerali cholesterol, glukózu, krvný tlak a saturáciu. Všetkým klientom sme súčasne poskytli zdravotno-výchovné poradenstvo s distribúciou zdravotno-výchovných materiálov.

Poradňa zdravej výživy – v roku 2023 navštevovali poradňu za účelom zníženia hmotnosti 4 klienti, ktorí prišli na opakované poradenstvo spolu 16 krát. Na prvom úvodnom stretnutí sme klientom odobrali krv na vyšetrenie základných metabolických parametrov a vstupné základné merania, a zároveň sme ich oboznámili s filozofiou znižovania nadváhy v poradni. Pri každom ďalšom stretnutí sme klientom robili antropometrické merania, percentuálne stanovenie telesného tuku, analyzovali sme jedálny lístok a pohybovú aktivitu v jednotlivých konkrétnych prípadoch. V roku 2023 na RUVZ so sídlom v Topoľčanoch neboli funkčné dve špecializované poradne, konkrétne poradňa odvykania od fajčenia a poradňa optimalizácie pohybovej aktivity.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 - 2030

Pri príležitosti Európskeho týždňa boja proti drogám (13.-19. november 2023) sme 15.11.2023 v Tríbečskej knižnici v Topoľčanoch realizovali 2 prednášky pre 52 študentov SOŠ Vansovej Topoľčany na témy: Riziká zneužívania alkoholu u adolescentov a Fetálny alkoholový syndróm (na prednáškach boli použité 2 DVD). 16.11.2023 na Obchodnej akadémii v Topoľčanoch sme realizovali 1 prednášku pre 71 študentov 1. ročníka na témy: Riziká zneužívania alkoholu u adolescentov a Fetálny alkoholový syndróm (na prednáškach boli použité 2 DVD - „Čo sme si? To sme si? Vypime si dievčatá...“). Cieľom edukácie bolo zvýšiť povedomie o škodlivosti konzumácie alkoholu mladých ľudí a žien počas tehotenstva.

Spolu sme v danom týždni realizovali 3 prednášky pre 123 študentov stredných škôl + 134 študentom robili vyšetrenia smokerlyzerom s následným poradenstvom. V priestoroch RUVZ sme k téme pripravili informačný panel.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA

Úlohu v roku 2023 sme realizovali formou rôznych aktivít (prednášky, besedy, konzultácie, dotazníky, panely, články) pre cieľové skupiny detí v predškolskom a školskom veku, mládež a seniorov. Plnenie tejto úlohy obsahovo dopĺňa a nadväzuje na plnenie ďalších úloh v rámci činnosti oddelenia Podpory zdravia a výchovy k zdraviu (úlohy 9.1, 9.3, 9.4, 9.5 a 9.6), kde uvádzame konkrétne aktivity s dôrazom na zdravú

výživu a pitný režim, zvýšenie pohybovej aktivity, onkoprogram, podporu nefajčenia a prevenciu alkoholovej závislosti, výchovu k partnerstvu, manželstvu a rodičovstvu a prevenciu HIV/AIDS.

- **4. február 2023 Svetový deň boja proti rakovine**

V roku 2023 sme zrealizovali na tému „Prevencia rakoviny prsníka a krčka maternice“ 10 prednášok pre 277 študentov stredných škôl v meste Topoľčany. Na prednáškach sme použili model prsníka. Študenti o tému prejavili záujem, o čom svedčila široká diskusia k téme. K téme sme v priestoroch RÚVZ pripravili panel a na stránke úradu uverejnili článok.

- **4. marec 2023 Svetový deň obezity**

Pri príležitosti Svetového dňa obezity ÚVZ SR v spolupráci s regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva SR a Skutočne zdravou školou o.z. vyhlásil od 3. marca do 24. marca 2023 celoslovenskú výtvarnú súťaž pre triedy základných škôl. V regióne sa nám do súťaže zapojila jedna škola ZŠ Ludanice s dvomi prácami tried 1. B a 5. A. Víťazom sa stala práca žiakov z 5. A triedy, ktorá postúpila do krajského kola. Žiakov obidvoch zapojených tried náš úrad odmenil vecnými darčekom a diplomami. V roku 2023 sme v okrese Topoľčany realizovali 2 prednáškami pre 35 študentov strednej odbornej školy agrotechnickej v Topoľčanoch na tému „Zdravý životný štýl – prevencia obezity“. K téme sme pripravili panel v priestoroch RÚVZ, uverejnili článok na webovej stránke úradu.

- **Týždeň mozgu 2023 (13. – 19. marec 2023)**

Na tému „*Myslíte na zdravie mozgu?*“ sme realizovali 1 prednášku pre 19 (5-6 ročných) detí materskej školy Tríbečská ul.1 v Topoľčanoch, 1 prednášku pre 26 žiakov (2. ročník) základnej školy Škultétyho v Topoľčanoch, 1 prednášku pre 24 žiakov základnej školy Krušovce, 7 prednášok pre 132 žiakov základnej školy sv. Ladislava Topoľčany a 3 prednášky pre 74 seniorov zariadenia Centrum sociálnych služieb Náruč Solčany, ZSS v Kaštieli Horné Obdokovce a Penziónu na Čsl. armády v Topoľčanoch. Pri prednáškach sme využívali model mozgu a pracovali sme s pracovnými listami. Spolu sme k problematike mozgu uskutočnili 13 prednášok pre 275 poslucháčov rôznych vekových kategórii. V priestoroch úradu sme pripravili panel k téme.

- **7. apríl 2023 Svetový deň zdravia**

K Svetovému dňu zdravia sme pripravili pre obyvateľov regiónu „*Týždeň otvorených dverí*“, ktorý pre veľký záujem trval celý mesiac. V rámci tejto výzvy sme kompletne vyšetrili 44 klientov za štandardných podmienok. Veľký záujem obyvateľov pripisujeme zverejneniu pripravovanej aktivity na sociálnej sieti facebook mesta Topoľčany. V priestoroch RÚVZ sme pripravili panel.

- **10. máj Svetový deň – Pohybom ku zdraviu**

Aktivity uvádzame v úlohe 9.2.1 a 9.7.

- **31. máj 2023 Svetový deň bez tabaku**

Aktivity popisujeme v úlohe 9.8.

- **16. október 2023 Svetový deň výživy**

Na tému „Význam zdravej výživy v prevencii ochorení“ sme realizovali 3 prednášky pre 55 študentov strednej zdravotníckej školy v Topoľčanoch, 2 prednášky pre 55 študentov strednej odbornej školy obchodu a služieb na ulici Vansovej v Topoľčanoch a 2 prednášky pre 55 študentov strednej odbornej školy drevárskej v Topoľčanoch. Spolu sme k téme realizovali 7 prednášok pre 165 stredoškolákov.

- **21. september Svetový deň Alzheimerovej choroby**

11.10.2023 sme v ZSS „Náruč“ Solčany realizovali 1 prednášku pre 23 seniorov na tému „Mozog a Alzheimerová choroba“.

- **29. september Svetový deň srdca**

Článok na stránke RÚVZ o možnostiach poradenstva a vyšetreniach – na základe zverejnenej informácie nám do poradne prišlo 5 klientov, ktorých sme za štandardných podmienok kompletne vyšetřili a poskytli odborné poradenstvo. Pripravili sme panel v priestoroch RÚVZ.

- **Október mesiac úcty k starším**

Prednášku na tému „Čo môžeme urobiť pre svoje zdravie každý deň?“ sme realizovali dvakrát pre 98 klientov, konkrétne v ZSS Horné Obdokovce a v komunite kráľovnej pokoja Radošina. K téme sme pripravili panel v priestoroch úradu.

- **14. november Svetový deň diabetu**

K Svetovému dňu diabetu sme pripravili Deň otvorených dverí – 9 obyvateľov regiónu sme vyšetřili a poskytli poradenstvo. V novembri 2023 sme prednášali pre verejnosť na Okresnom úrade v Topoľčanoch pre 47 obyvateľov na tému „Životaspráva a prevencia stresu u diabetikov“. Pripravili sme článok k téme a uverejnili na webovej stránke úradu a informačný panel v priestoroch RÚVZ.

- **13.-19. november 2023 Európsky týždeň boja proti drogám**

Aktivity uvádzame v úlohe 9.5.

- **december 2023 Svetový deň boja proti HIV/AIDS**

K problematike HIV/AIDS sme realizovali 1 prednášku na Obchodnej akadémii v Topoľčanoch pre 46 študentov 1. ročníka. Zároveň sme zhotovili panel v priestoroch úradu a článok na internetovej stránke úradu.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY

Na podporu a propagáciu pohybovej aktivity vo vzťahu k celej populácii sme využívali najmä edukáciu, poradenstvo a distribúciu zdravotno-výchovných materiálov. Hlavným zámerom aktivít bolo poukázať na význam pohybovej aktivity a jej priaznivý vplyv na zdravie, ak je pravidelnou súčasťou spôsobu života. Prednášali sme 3krát na tému „*Benefity pohybovej aktivity pre zdravie*“ spolu pre 53 študentov prvého ročníka strednej zdravotníckej školy v Topoľčanoch. Aktívne sme sa zapojili do celoslovenskej kampane na zvýšenie pohybovej aktivity pre dospelú populáciu „*Vyzvi srdce k pohybu*“ (viď úloha 9.2.1). 26.5.2023 sa desať zamestnancov nášho úradu aktívne zúčastnilo športového dňa v Nitrianskej Blatnici, ktorý pripravil Mestský úrad v Topoľčanoch pre rôzne organizácie okresu. Športový deň bol zameraný na turistiku. 25.8.2023 sme sa zúčastnili ako odborní garanti na športovom dni v obci Krnča, ktorý organizoval Zväz postihnutých civilizačnými chorobami pre svojich členov. Pracovníčky Poradne zdravia odmerali krvný tlak 51 členom, telesný tuk 46 členom, poskytli zdravotno-výchovné poradenstvo a distribuovali zdravotno-výchovný materiál. Zároveň sme pripravili názornú propagáciu vo vestibule RÚVZ.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023 – 2030

Pri príležitosti **Svetového dňa bez tabaku – 31. máj**, sme pripravili *Dni otvorených dverí „Svetový deň bez tabaku“* (31.5. – 1.6.2023), kde nás navštívila 1 klientka, ktorá

chcela ukončiť fajčenie. Následne navštívila poradňu na odvykanie od fajčenia 2krát. Môžeme zhodnotiť, že klientke sa podarilo prestať fajčiť. Zároveň sme v priestoroch RÚVZ pripravili panel zameraný na prevenciu tabakizmu a zanechanie fajčenia. Realizovali sme 6 prednášok na tému „*Nové trendy vo fajčení – nikotínové sáčky*“ pre 169 študentov SOŠ drevárskej v Topoľčanoch. V období od 27.12.2023 do 5.1.2024 pracovníčka oddelenia Podpory zdravia a výchovy k zdraviu poskytovala telefonické poradenstvo prostredníctvom **Linky pomoci na odvykanie od fajčenia**, ktorá bola zriadená na základe zákona č. 89/2016 o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, usmernená v § 8 ods. 1, písm. b. Počas pôsobenia telefonickej Linky pomoci na odvykanie od fajčenia na RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch sme poskytovali volajúcim odbornú pomoc a relevantné informácie o spôsoboch odvykania od fajčenia. V prípade potreby boli volajúci odkázaní na ďalšie služby v tejto oblasti podľa miesta bydliska na príslušný Regionálny úrad verejného zdravotníctva. Za hodnotené obdobie bolo zaznamenaných celkovo 8 volaní, z ktorých bol 1 opodstatnený.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021 – 2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

V novembri pri príležitosti **Európskeho týždňa boja proti drogám** sme 15.11.2023 v Tríbečskej knižnici v Topoľčanoch realizovali 2 prednášky pre 52 študentov SOŠ obchodu a služieb v Topoľčanoch na tému „*Riziká zneužívania alkoholu u adolescentov*“. Zároveň sme pripravili panel k téme v priestoroch úradu.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Trebišove**

Všeobecná časť

1. Identifikácia úradu

- Názov : **Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trebišove**
- IČO : **17335434**
- sídlo : **075 01 Trebišov, Jilemnického 3370/2**
- generálna tajomníčka služobného úradu a regionálna hygienička :
MUDr. Terézia Konevičová, MPH
- kontakt: **056/672 48 85, Fax: 056/672 64 74, E-mail: ruvzty@uvzs.sk**
- územná pôsobnosť: **okres Trebišov**

- charakteristika dozorovaného územia (špecifiká):

Okres Trebišov leží v juhovýchodnom cípe Košického kraja, v južnej časti Zemplína, s hustou sieťou vodných tokov. Územie má prevážne nížinný charakter. Okres Trebišov sa zaraďuje medzi 12 najväčších okresov na Slovensku. Trebišovský región má z hľadiska medzinárodnej spolupráce strategickú polohu. V Čiernej nad Tisou sa nachádza širokorozchodný železničný prechod s prekládkou na Ukrajinu a v Slovenskom Novom Meste cestný a železničný prechod do Maďarska.

Rozloha okresu je 1073,9 km², podiel na rozlohe Košického kraja je 15,9 %. Z celkovej rozlohy územia je 73,7 % poľnohospodárska pôda. Počet obyvateľov s trvalým pobytom v okrese Trebišov je **103 377** z toho 50 614 mužov a 52 763 žien (stav k 31.12.2021). V okrese Trebišov je spolu **82 obcí**, z toho 4 so štatútom mesta – Trebišov, Čierna nad Tisou, Kráľovský Chlmec a Sečovce. Z celkového počtu obyvateľov žije 41 % v mestách. Hustota obyvateľstva na km² je 96,8.

- rozsah činnosti:

RÚVZ so sídlom v Trebišove, zabezpečuje v súlade so zákonom o ochrane podpore a rozvoji verejného zdravia štátny zdravotný dozor v oblasti infekčnej epidemiológie, preventívneho pracovného lekárstva a hygieny životného prostredia. V oblasti hygieny výživy a hygieny detí a mládeže realizuje štátny zdravotný dozor a úradnú kontrolu potravín. Realizované sú aj preventívne programy a projekty, špecializované činnosti a mimoriadne úlohy v ochrane zdravia obyvateľstva.

Počet dozorovaných prevádzok podľa jednotlivých odborov verejného zdravotníctva

Hygiena životného prostredia:	401
Hygiena výživy:	1 122
Hygiena detí a mládeže:	488
Preventívne pracovné lekárstvo:	1 304
Epidemiológia:	292
Spolu:	3 607

Celkový počet podaní k 31.12.2023:	5 782
Počet vykonaných kontrol k 31.12.2023:	1 566
Počet vydaných rozhodnutí k 31.12.2023:	786

Počet vydaných záväzných stanovísk k 31.12.2023:	93
Počet vydaných iných stanovísk k 31.12.2023:	882
Počet vydaných osvedčení:	77
Počet ohnísk:	19 170
Počet odberov vzoriek:	1 702
Počet konzultácií:	27 442

Na úseku podpory zdravia sa zabezpečujú zdravotno-výchovné aktivity na akciách organizovaných pri príležitosti svetových dní WHO a na výjazdových akciách vrátane škôl v spádovom regióne RÚVZ so sídlom v Trebišove, informovanie obyvateľstva o činnosti RÚVZ so sídlom v Trebišove, aktuálnej hygienicko-epidemiologickej situácii v okrese Trebišov, o zdravotnom stave obyvateľstva z výsledkov skríningu rizikových faktorov a činnosti poradne zdravia, informácie o zdravotnom povedomí obyvateľstva z dotazníkových prieskumov, medializácia aktuálnych tém v oblasti ochrany, podpory a rozvoja zdravia obyvateľstva, realizujú sa projekty, programy NPPZ a vlastné regionálne programy.

RÚVZ so sídlom v Trebišove je zapojený do riešenia „Programov a projektov úradov verejného zdravotníctva v SR“. Tunajší úrad rozpracoval priority na úseku verejného zdravotníctva na rok 2023 v podmienkach okresu Trebišov. Dokument bol vypracovaný na základe hlavných odborných priorít a regionálnych priorít, ktoré má RÚVZ so sídlom v Trebišove určené.

Personálne podmienky RÚVZ so sídlom v Trebišove:

V rozpise rozpočtu na rok 2023 mala organizácia stanovený celkový počet zamestnancov 39 osôb, z toho: 29 štátnozamestnanecké miesta, 10 zamestnanecké miesta pri výkone práce vo verejnom záujme. V štátnej službe pracovalo ku koncu hodnoteného obdobia 24 štátnych zamestnancov, vo výkone práce vo verejnom záujme 10 zamestnancov.

V roku 2023 mala organizácia v priemernom evidenčnom počte 34,55 zamestnancov vo fyzických osobách (24,55 štátnych zamestnancov, 10,00 verejných zamestnancov). V priemernom prepočítanom počte to bolo tiež 34,55 zamestnancov (24,55 štátnych zamestnancov, 10,00 verejných zamestnancov). K 31.12.2023 mala organizácia v mimoevidenčnom stave 2 štátne zamestnankyne na materskej dovolenke a 2 štátne zamestnankyne na rodičovskej dovolenke.

RÚVZ Trebišov plnil počas roka predpísaný počet zamestnávania občanov so ZPS. K 31.12.2023 sme zamestnávali 6 osôb so zníženou pracovnou schopnosťou.

Stav zamestnancov RÚVZ Trebišov k 31.12.2023 bol nasledovný:

Zamestnanci v štátnozamestnaneckom pomere:

Funkcia štátneho zamestnanca	Skutočnosť fyzické osoby	Skutočnosť prepoč. počet
Hlavný radca	1	1,00
Odborný radca	8	8,00
Samostatný radca	12	12,00
Radca	1	1,00
Hlavný referent	2	2,00
S p o l u :	24	24,00

Zamestnanci pri výkone práce vo verejnom záujme

Katégoria zamestnancov	Skutočnosť fyzické osoby	Skutočnosť prepoč. počet
Zdravotnícki zamestnanci	2	2,00
THP	4	4,00
Rob. povolanie, prev. zamestnanci	4	4,00
S p o l u :	10	10,00

1 HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Gestor

ÚVZ SR - NRC pre pitnú vodu

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Ciele:

- ✓ cielené sledovanie výskytu pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode a v jej zdrojoch na Slovensku,
- ✓ získanie údajov o výskyte nových látok v súvislosti so zavedením nových európskych požiadaviek na kvalitu pitnej vody.

Anotácia

Pesticídy tvoria širokú a chemicky rôznorodú skupinu látok určenú najmä na ničenie škodcov, burín a k ochrane rastlín v poľnohospodárstve. Nežiaduce vplyvy samotných účinných pesticídnych látok, ale aj niektorých metabolitov pesticídov na zdravie sú významné a rôznorodé (poškodenie pečene, obličiek, karcinogénne pôsobenie, narušenie hormonálneho a reprodukčného systému a pod). Analýzy pesticídnych látok potvrdzujú len ojedinele prítomnosť účinných látok a metabolitov, a preto vzhľadom k ich preukázaným zdravotným rizikám v minulosti boli zakázané a prípravky s ich obsahom nie sú u nás autorizované.

Získanie nových poznatkov bude nevyhnutné pre aktualizáciu *Odporúčaného postupu pri zisťovaní a hodnotení pesticídov a ich metabolitov v pitnej vode a v jej zdrojoch*, ktorý podrobnejšie upravuje postup pri kontrole, resp. pri potvrdení prítomnosti pesticídov a zároveň obsahuje odporúčaný zoznam látok pre sledovanie vo vodách. Aktualizáciu dokumentu na základe skúseností z monitorovania pesticídnych látok vo vodách zabezpečuje medzirezortná *Pracovná skupina pre aktualizáciu zoznamu pesticídnych látok pre monitorovanie pitnej vody a jej zdrojov* pod záštitou Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky.

Nové požiadavky v oblasti sledovania mikropolutantov zaviedla smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/2184 zo 16. decembra 2020 o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu (prepracované znenie). Jej transpozíciou sa zavedú nové kritériá pre zdravotnú bezpečnosť pitnej vody aj do slovenských aktuálne platných právnych predpisov. K látkam, ktoré bude potrebné vo vode sledovať sa zaradili: Bisfenol A, súčet PFAS, PFAS spolu, beta-estradiol, nonylfenol a mikroplasty, resp. ďalšie látky, ktorých prítomnosť vyplynie z manažmentu rizík. O prítomnosti uvedených kontaminantov vo vodách na Slovensku máme veľmi málo poznatkov.

V rámci projektu sa predpokladá spolupráca s expertmi v oblasti mikropolutantov z iných inštitúcií (VÚVH, SHMÚ, ÚKSÚP, STU Bratislava a pod).

Etapy riešenia

Rok 2023 – 2027:

- sumarizácia poznatkov o výskyte mikropolutantov v pitnej vode a v jej zdrojoch,
- zmonitorovanie prítomnosti pesticídnych látok a mikropolutantov – odbery vzoriek budú vykonané RÚVZ, analýzy vzoriek vôd bude zabezpečovať ÚVZ SR,
- návrh monitorovania mikropolutantov pri uplatňovaní manažmentu rizík systému zásobovania.

Plnenie

V rámci plnenia úloh vyplývajúcich z tohto projektu odobrali odborní zdravotnícki zamestnanci RÚVZ so sídlom v Trebišove **3 vzorky pitnej vody** z odberných miest: Boťany - Obecný úrad, Borša - Obecný úrad, Vojka - Obecný úrad. Vzorky boli na základe pokynov ÚVZ SR zaslané do príslušného laboratória. **Výsledky laboratórnych rozborov odobratých vzoriek vody nepreukázali prítomnosť pesticídnych látok v pitnej vode z odberových miest v okrese Trebišov.**

V rámci predmetného projektu bola odobratá aj **jedna vzorka pitnej vody na laboratórne vyšetrenie liečiv v pitnej vode** na odbernom mieste: Školský poľnohospodársky podnik Zemplínska Teplica. Vzorky boli na základe pokynov ÚVZ SR zaslané do príslušného laboratória. Na RÚVZ so sídlom v Trebišove doposiaľ neboli doručené výsledky laboratórneho rozboru tejto odobratej vzorky.

2 ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Gestor

ÚVZ SR (úlohy č. 2.1.1.)

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici (úlohy č. 2.1.2, 2.1.3)

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

Zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.

Etapy riešenia

rok 2023 a ďalšie roky

Plnenie

Okres Trebišov z hľadiska charakteru činnosti hodnotíme ako okres s významnou mierou poľnohospodárskej činnosti (spracovanie poľnohospodárskych plodín a vinárstvo), v priemyselnej činnosti prevažuje kovovýroba, prevažnú časť ekonomiky však tvoria obchody a služby. V charaktere väčších spoločností v hodnotenom období roku 2023 nenastali podstatné zmeny, ktoré by ovplyvnili zamestnanosť v regióne. Činnosť menších prevádzok je v územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Trebišove zameraná predovšetkým na maloobchodný predaj spotrebného tovaru rôzneho druhu, ďalej sú to drobné remeslá (stolárstvo, krajčírstvo, autoservis) a služby (špedícia, účtovníctvo).

K 31.12.2023 oddelenie PPL na RÚVZ so sídlom v Trebišove evidovalo celkovo 1304 prevádzok, v ktorých vykonávali štátny zdravotný dozor odborní zdravotníci zamestnanci oddelenia preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie. Oproti roku 2022 sme zaevidovali o 71 prevádzok menej, zánik sme zistili v menších prevádzkach, ktoré boli zamerané predovšetkým na maloobchodný predaj spotrebného tovaru a služby. V tomto post-covidovom období sa v oblasti výroby nevytvárali nové pracovné miesta, rozširovanie prevádzok naďalej stagnoval vo všetkých oblastiach podnikateľskej sféry.

Zvyšovanie úrovne pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov sa realizoval prostredníctvom výkonu štátneho zdravotného dozoru ako aj prostredníctvom poradenskej a konzultačnej činnosti oddelenia PPL.

V roku 2023 sme vykonali celkovo 257 cielených kontrol zameraných na zabezpečenie ochrany zdravia pri práci. Z celkového počtu bolo 24 kontrol vykonaných v rámci posudkovej činnosti, 131 kontrol bolo vykonaných na plnenie minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadaviek podľa NV SR č. 391/2006 Z.z., 40 kontrol bolo cielene zameraných na ochranu zdravia zamestnancov so zdravotným postihnutím na chránených pracoviskách, 29 kontrol bolo cielene zameraných na zabezpečenie posúdenia zdravotných rizík s kategorizáciou prác, 9 kontrol bolo cielene zameraných na manipuláciu s diizokyanátmi, 5 kontrol bolo zameraných na manipuláciu s toxickými látkami a veľmi toxickými látkami a zmesami, 11 kontrol bolo vykonaných na zabezpečenie pitného režimu pre pracovníkov počas mimoriadne teplých mesiacov v roku, 11 kontrol bolo zameraných na pracoviská so zvýšenou mierou rizika.

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sa uplatňovali právne predpisy v oblasti ochrany zdravia pri práci a nadväzujúce osobitné predpisy. Realizované kontroly boli vykonávané cielene za účelom zistenia pracovných podmienok a ochrany zdravia zamestnancov na kontrolovaných pracoviskách. Pri týchto kontrolách sa sledovalo predovšetkým zabezpečenie minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadaviek na pracovisku v súlade s NV SR č. 391/2006 Z.z. – t.j. hygienický štandard na pracovisku, priestor na oddych a uloženie pracovného oblečenia a priestor, zázemie na osobnú hygienu, prístup k pitnej vode, zabezpečenie stravovania, zisťovanie expozície zamestnancov rizikovým faktorom práce a pracovného prostredia, zabezpečenie posúdenia zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia a predkladanie písomného posudku o riziku s kategorizáciou prác, zabezpečenie informovanosť zamestnancov (školenia), poskytovanie prestávok v práci, poskytovanie a údržba OOPP.

V roku 2023 pracovníci PPL poskytli celkovo 614 konzultácií (odbornej rady, poradenstva), ktoré zahŕňali požiadavky týkajúce sa posudkovej činnosti pri uvádzaní priestorov do prevádzky, prevádzkovatelia sa najčastejšie dopytovali ohľadne vhodnosti priestorov a zmeny v užívaní týchto priestorov. Ďalej sme konzultácie a odborné rady poskytovali v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru, pri príprave projektovej dokumentácie v územnom konaní za účelom vydania záväzných stanovísk, ďalej to boli konzultácie týkajúce sa zriadenia a zmeny chráneného pracoviska, konzultácie týkajúce sa oznamovacích povinností a povinností pri zabezpečení zdravotných požiadaviek na pracovisku podľa platných právnych predpisov. Tieto konzultácie sa realizovali osobne na miestnom regionálnom úrade, ale aj telefonicky, emailom ako aj osobne v priamo na pracoviskách V rámci cielených výkonov štátneho zdravotného dozoru vo väčšej miere sa konzultovali povinnosti zamestnávateľa pri zabezpečení posúdenia zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia prostredníctvom pracovnej zdravotnej služby.

Pracovné prostredie a pracovné podmienky sa hodnotili aj na pracoviskách pre pracovníkov so zdravotným postihnutím. Celkovo sa realizovalo 40 kontrol podnikateľských subjektoch, so zriadeným chráneným pracoviskom z toho bolo 30 kontrol v rámci posudkovej činnosti a 10 kontrol na existujúcich pracoviskách s evidovanými pracovníkmi so zdravotným postihnutím. Najčastejšie sa jednalo o menšie nevýrobné prevádzky, napr. kancelárie s administratívnym pracovníkom a služby – kozmetička, kadernička, čašníčka, predavačka, upratovačka. Celkový počet zamestnancov na kontrolovaných chránených pracoviskách bolo

40. Medzi najčastejšie zdravotné postihnutia u osôb so zmenenou pracovnou schopnosťou boli ochorenia pohybové aparátu, psychické a onkologické ochorenia.

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru sme zistili, že zamestnávateľa, vytvárajú vhodné pracovné podmienky podľa charakteru zdravotného postihnutia zamestnancov a dodržiavajú osobitný režim práce (skrátaná pracovná doba, častejšie prestávky v práci). Zamestnanci majú vhodne upravené denne miestnosti pre potrebný častejší odpočinok.

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Anotácia

Viesť evidenciu rizikových prác za príslušný okres, región a SR podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií v znení neskorších predpisov. Prehodnotiť vydané rozhodnutia o určení rizikových prác (resp. profesií) podľa predchádzajúcich legislatívnych úprav. V rámci ŠZD sledovať najmä pracovné podmienky zamestnancov, mieru expozície zamestnancov a realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce. V rámci výkonu ŠZD tiež sledovať spôsob zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov, výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu. Uplatňovať databázu rizikových prác obsahovo zosúladenú s platnými právnymi predpismi na ochranu zdravia pri práci.

Plnenie

Na oddelení preventívneho pracovného lekárstva RÚVZ so sídlom v Trebišove naďalej získavame údaje o zdravotných rizikách z expozície faktorom práce a pracovného prostredia, vydávame rozhodnutia o zaradení prác do kategórie rizikových prác a vedieme evidenciu o počte exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v zamestnávateľských subjektoch nášho okresu. Súhrne údaje o rizikových prácach a exponovaných pracovníkoch v roku 2023 za náš okres sme zadávali do programu ASTR a výstupné zostavy sme zaslali e-mailom na ÚVZ SR odbor PPL v Bratislave.

V roku 2023 boli priebežne vykonávané kontroly plnenia opatrení na zníženie expozície zamestnancov faktorom práce a pracovného prostredia, ktoré vyplývajú zo zák. č. 355/2007 Z.z. a osobitných právnych predpisov jednotlivých faktorov práce a pracovného prostredia. V rámci štátneho zdravotného dozoru sme vykonali cielene 11 kontrol na pracoviskách s vyhlásenými rizikovými prácami. V rámci posudkovej činnosti sme na základe návrhu zamestnávateľa pripravili podklady pre vydanie 4 rozhodnutí vo veci zaradenia prác do kategórií z hľadiska prehodnotenia zdravotných rizík v nasledovných prevádzkach:

- Eustream a.s., líniová časť Sečovce, boli vyhlásené rizikové práce 4. kategórie (hluk) – 17 zamestnancov (existujúce RP).
- Lesy SR, š.p. Sobrance, prevádzka manipulačný sklad Sečovce boli vyhlásené rizikové práce 4. kategórie (hluk, vibrácie) – 1 zamestnanec (existujúce RP).
- Nemocnica s poliklinikou Trebišov a.s. boli vyhlásené rizikové práce 3. kategórie (karcinogénne a mutagénne faktory – cytostatiká, biologický faktor – mycobacterium tuberculosis) – 64 zamestnancov (existujúce RP).

- Tatravagónka a.s. Poprad, prevádzkareň Trebišov boli vyhlásené rizikové práce 3. a 4. kategórie (hluk, vibrácie prenášané na ruky, zväčša pevné aerosóly) – 217 zamestnancov (existujúce RP).
- TAJBA, a.s., Nákupné stredisko Michal'any boli vyhlásené rizikové práce 3. kategórie (hluk, chemické faktory) – 7 zamestnancov (existujúce RP).

V roku 2023 sme z evidencie vyradili 2 prevádzky s evidovanými rizikovými prácami:

- Nemocnica s poliklinikou Trebišov a.s. - boli zrušené rizikové práce 3. kategórie (biologický faktor – SARS covid) – 93 zamestnancov, z dôvodu zrušenia pracoviska.
- LUMIX TRADE s.r.o. Trebišov, prevádzka Čerhov - boli zrušené rizikové práce 4. kategórie (hluk) – 4 zamestnanci, z dôvodu vyradenia zdroja hluku na pracovisku.

V roku 2023 sme evidovali v okrese Trebišov celkom 396 pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce z toho 102 žien, Počet prevádzok v okrese Trebišov, u ktorých evidujeme vyhlásené rizikové práce v roku 2023 je celkovo 11. V rámci výkonu ŠZD sa sledoval pracovné podmienky, miera expozície zamestnancov, ale aj výkon lekárskeho preventívneho prehliadok a zabezpečenie oboznamovania a informovania zamestnancov prostredníctvom školenia. Nedostatky na týchto pracoviskách neboli zistené. Pokyny na odstránenie nedostatkov alebo sankčné opatrenie za neplnenie povinností na úseku ochrany zdravia zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce, sme v roku 2023 neukladali. U samostatne zárobkovo činných osôb a samostatne hospodáriacich roľníkov neevidujeme zaradenie prác z hľadiska zdravotných rizík do kategórie rizika 3 alebo 4. Rizikové práce s faktorom psychická pracovná záťaž a ionizujúce žiarenie sme v roku 2023 neurčovali. Zamestnávateľia v súlade s povinnosťami uvedenými v § 30 ods. 1 písm. l) zák.č. 355/2007 Z.z. predkladali na RÚVZ informácie o výsledkoch posúdenia zdravotného rizika a opatreniach vykonaných na ich zníženie.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v zákone 355/2007 Z. z. a nariadení vlády SR č. 355/2006 Z.z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Postupovať v súlade so zákonom č. 67/2010 Z. z. a s jednotnou „chemickou“ legislatívou EÚ týkajúcou sa registrácie, hodnotenia, autorizácie, obmedzovania, klasifikácie, označovania a balenia chemických látok a zmesí, ktorá sa vzájomne dopĺňa s legislatívou na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci s chemickými látkami a zmesami. Aktualizovať a zosúladiť terminológiu v príslušných právnych predpisoch. Cielene kontrolovať zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri výrobe, skladovaní, predaji a zaobchádzaní s látkami a zmesami klasifikovanými ako toxické (GHS06), ktoré boli doposiaľ klasifikované ako veľmi toxické a toxické látky a zmesi. Zabezpečovať poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov a zamestnancov. Získavanie údajov o likvidácii obalov a nepoužiteľných zvyškov od látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06) a ďalej sledovať ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín“ vydaného na príslušný rok.

Plnenie

Nadalej ako aj predchádzajúcich rokoch evidujeme trend, že poľnohospodárske podniky nemajú skladové priestory na uskladnenie prípravkov na chemickú ochranu rastlín s charakterom toxických látok a zmesí a veľmi toxických látok a zmesí. Postrekové látky sa nakupujú len nevyhnutne potrebnom množstve, ihneď sa aplikujú a v prevažujú prípravky na ochranu rastlín bez toxicity. Cielené kontroly na manipuláciu s toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami v rastlinnej a živočíšnej výrobe sme vykonali u 5 podnikateľských subjektoch so záverom bez nedostatkov. Pri uplatňovaní požiadaviek uvedených v NV SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov v organizáciách sú v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru požadované posúdenia zdravotných rizík s kategorizáciou prác ako aj následné vypracovanie a predloženie posudkov o riziku a prevádzkových poriadkov. Prevádzkové poriadky ako aj posudky o riziku sú posudzované odbornými zamestnancami oddelenia PPL a v prípade potreby sú zamestnávateľia oboznámení s nedostatkami a vyzvaní na ich odstránenie.

RÚVZ so sídlom v Trebišove nevydáva osvedčenia o odbornej spôsobilosti na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie ani na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Vyhľadávať pracovné postupy a technológie s použitím chemických karcinogénov a mutagénov. Zamerať sa aj na vyhľadávanie a posudzovanie expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu, ktoré sú podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS v rámci svojej triedy nebezpečnosti zaradené v kategórii 1A alebo 1B a na látky narúšajúce endokrinný systém. Objektivizovať expozíciu, zavádzať nové meracie a hodnotiace metódy expozície týmto látkam (BET, priame, nepriame). Vytvárať a viesť databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. Cielene vyhľadávať pracovné procesy súvisiace so zvýšenou expozíciou azbestu (búracie, stavebné činnosti) a nariaďovať účinné opatrenia na minimalizáciu expozície zamestnancov a obyvateľstva a na zvyšovanie uvedomovania si súvisiacich zdravotných rizík a možností účinnej prevencie.

Plnenie

V okrese Trebišov evidujeme 3 rizikové pracoviská, na ktorých sa pracuje s chemickými karcinogénmi s celkovým počtom exponovaných pracovníkov 29 z toho 25 žien. Jedná sa o „Oddelenie klinickej onkológie“ 27 zamestnancov z toho 23 žien, „Poliklinické oddelenie klinickej onkológie“ 1 zamestnanec (žena), „SAS ambulancia klinickej onkológie“ 1 zamestnanec (žena) v zdravotníckom zariadení NsP a.s. Trebišov.

Na týchto pracoviskách sa pacientom podávajú chemoterapeutické prípravky v tabelárnej i injekčnej forme. V roku 2023 bolo podaných 7374 ampúl s cytostatikami v rámci chemoterapeutickej liečby na oddelení a na ambulancii onkológie. Oproti minulému roku nedošlo v tomto sektore k významným zmenám. Opatrenia na ochranu zdravia, zníženie a minimalizáciu expozície pracovníkov spočíva v príprave chemoterapeutických prípravkov v digestore, v dôslednom používaní osobných ochranných pracovných prostriedkov a ich pravidelnom udržiavaní, v dodržiavaní bezpečných pracovných postupov a v pravidelnej účasti na školení bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. Na týchto pracoviskách sa kladie veľký dôraz na ochranu zdravia, ktorá spočíva predovšetkým v minimalizácii expozície pracovníkov pri príprave chemoterapeutických prípravkov v digestore, v dôslednom používaní osobných ochranných pracovných prostriedkov a ich pravidelnom udržiavaní, v dodržiavaní bezpečných pracovných postupov a v pravidelnej účasti na školení bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.

V rámci posudkovej činnosti sme pripravili podklady pre vydanie 123 rozhodnutí k návrhu na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb. V troch prípadoch sa jednalo o odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest v interiéri bytových domoch, 98 rozhodnutí bolo zameraných na odstraňovanie azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu a v 22 prípadoch sa jednalo o likvidáciu azbestu v pozemku.

Obdobne ako v predchádzajúcich rokoch evidujeme rastúci trend v odstraňovaní azbestu a materiálov obsahujúcich azbest podnikateľskými subjektmi s predpísanou odbornou spôsobilosťou. Predmetné likvidácie azbestu sa vykonávajú podľa predloženého plánu práce, zamestnávateľ zabezpečuje pre zamestnancov v expozícii azbestom predpísanú zdravotnú a odbornú spôsobilosť.

Závažné poškodenia zdravotného stavu zamestnancov, ktorí pri svojej pracovnej činnosti používajú uvedené dokázané alebo pravdepodobné chemické karcinogény, sa nezistilo.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírus SARS CoV-2

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci v znení NV SR č. 333/2020.

Pri činnosti, pri ktorej by mohlo vzniknúť riziko z expozície biologickým faktorom vrátane poranenia alebo nákazy pri vykonávaní zdravotníckych činností, musí zamestnávateľ určiť povahu, stupeň a trvanie expozície zamestnancov týmto biologickým faktorom, aby mohol posúdiť akékoľvek riziko pre zdravie alebo bezpečnosť zamestnancov a prijať potrebné opatrenia. Dôraz sa kladie na pracovné podmienky, organizáciu práce s biologickými faktormi, na bariérovú ochranu zdravia vrátane používania respirátorov, ochranných odevov na celé telo a ďalších OOPP. Uplatňovanie ochranných opatrení a úrovni ochrany zdravia pri práci je nutné realizovať podľa prílohy č. 5 nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z.

Medzi biologické faktory 3. skupiny, ktoré môžu spôsobiť závažné ochorenie ľudí a predstavujú vážne nebezpečenstvo pre zamestnancov z hľadiska možnosti ich nákazy ako aj riziko rozšírenia v populácii, bol zaradený v roku 2020 nový vírus SARS CoV-2 spôsobujúci chorobu COVID-19. V súčasnosti už je k dispozícii účinná profylaxia v podobe očkovania

proti nákaze vírusom SARS CoV-2 a zdokonaľuje sa liečba špecifickými virostatikami proti novým variantom vírusu.

Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť pri všetkých činnostiach, pri ktorých je riziko pre zdravie zamestnancov pri práci s biologickými faktormi primeraný zdravotný dohľad a operatívne komunikovať s príslušným orgánom verejného zdravotníctva.

Vybrané úrady verejného zdravotníctva v SR a spolupracujúce zdravotnícke zariadenia sa zapoja do medzinárodne riešených štúdií v záujme prevencie a ochrany zdravia pred ochorením COVID-19.

Plnenie

Pri uplatňovaní legislatívnych úprav NV SR č. 83/2013 Z.z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci v znení NV SR č. 333/2020 oddelenie PPL úzko spolupracuje s oddelením epidemiológie. V rámci tejto spolupráce sa konzultujú najmä požiadavky posúdenia rizika z expozíciou biologickým faktorom pri práci a predkladané prevádzkové poriadky zriaďovateľov zdravotníckych zariadení. Pri výkone ŠZD v zdravotníckych zariadeniach bolo zistené, že prevádzkovatelia v plnej miere uplatňujú ochranné opatrenia podľa prílohy č. 5 NV SR č. 83/2013 Z.z. a zamestnávateľ zabezpečuje pri všetkých činnostiach zdravotný dohľad pre svojich zamestnancov.

V roku 2023 sme nevydávali rozhodnutie o určení rizikových prác s expozíciou biologickým faktorom – SARS CoV 2. Zároveň z dôvodu zrušenia pracoviska s expozíciou biologickým faktorom SARS CoV 2 sme v roku 2023 vyradili z evidencie pracovisko v zdravotníckom zariadení Nemocnica s poliklinikou Trebišov a.s. a boli zrušené rizikové práce 3. kategórie (biologický faktor – SARS CoV 2) pre 93 zamestnancov.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Gestor
ÚVZ SR

Cieľ

Napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

2.2.1 Zdravé pracoviská

Riešiteľské pracoviská
Vybrané RÚVZ v SR

Anotácia

Prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu zamestnancov prostredníctvom aktivít poradní zdravia, propagovať u zamestnávateľov intervenčné programy. Zamerať sa na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. Osobitne

poskytovať poradenstvo malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi. Vychádza sa z poznatku, že zamestnanec, ktorý je informovaný a vzdelaný o spôsobe a miere rizika, sa správa tak, že miera jeho zdravotného rizika sa významne zníži. Usmerňovať PZS v SR.

Plnenie

V rámci podpory zdravia pri práci oddelenie PPL sústavne spolupracuje s odbornými zamestnancami oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ so sídlom v Trebišove. Pri tejto spolupráci odborní zamestnanci oddelenia podpory zdravia a výchovy ku zdraviu poskytovali cieleňé poradenstvo pracovníkom v rozsahu: meranie tlaku, hodnotenie BMI, meranie glukózy a cholesterolu a poradenstvo v oblasti zdravej výživy, pohybovej aktivity a prevencii civilizačných ochorení. Pri práci sa zároveň používajú vydané zdravotno-výchovné materiály spracované k jednotlivým témam.

Okrem toho odborní zamestnanci oddelenia PPL vykonávajú poradenskú činnosť v rámci konzultácie. Konzultácie sa realizovali v rámci výkonu preventívneho dozoru, v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru, pri príprave projektovej dokumentácie v územnom konaní za účelom vydania záväzných stanovísk, ďalej to boli konzultácie týkajúce sa zriadenia a zmeny chráneného pracoviska, konzultácie týkajúce sa oznamovacích povinností a povinností pri zabezpečení zdravotných požiadaviek na pracovisku podľa platných právnych predpisov. Tieto konzultácie sa realizovali prevažne osobne na miestnom regionálnom úrade, ale aj telefonicky, emailom ako aj osobne v priamo na pracoviskách V rámci cieleňých výkonov štátneho zdravotného dozoru vo väčšej miere sa konzultovali povinnosti zamestnávateľa pri zabezpečení posúdenia zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia prostredníctvom pracovnej zdravotnej služby. Odborné príručky, informačné a propagačné materiály pre zamestnávateľov a zamestnancov na účely propagácie tém ochrany zdravia pri práci a právnych predpisov sme nevydávali.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Anotácia

Realizovať informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov, zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci podľa aktuálne vyhlásenej témy kampane. Aktívne sa zapojiť do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. V prípade potreby spolupracovať s orgánmi inšpekcie práce a NIP (národné kontaktné miesto OSHA) a realizovať spoločné previerky podľa aktuálnej témy kampane.

Plnenie

V rámci spolupráce s NIP Košice sme v roku 2023 vykonali jednu spoločnú kontrolu v súvislosti so šetrením podnetu v prevádzke Štátna ochrana prírody SR, Tajovského 28B, 974 09 Banská Bystrica, prevádzka: Správa CHKO Latorica, J.Záborského 1760/1, 075 01

Trebišov, IČO: 17058520. Pri výkone ŠZD boli neboli zistené porušenia minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadaviek na pracovisko rozsahu NV SR č. 391/2006 Z.z. v znení neskorších predpisov. Sankčné opatrenie v kontrolovanej prevádzke nebolo uložené.

V rámci aktivít Európskeho týždňa BOZP pracovníci oddelenia PPL intenzívne poskytovali poradenské služby pre zamestnávateľov. Konzultácie zahŕňali požiadavky týkajúce sa posudkovej činnosti pri uvádzaní priestorov do prevádzky, prevádzkovatelia sa najčastejšie dopytovali ohľadne vhodnosti priestorov a zmeny v užívaní týchto priestorov. Ďalej sme konzultácie a odborné rady poskytovali v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru, pri príprave projektovej dokumentácie v územnom konaní za účelom vydania záväzných stanovísk, ďalej to boli konzultácie týkajúce sa zriadenia a zmeny chráneného pracoviska, konzultácie týkajúce sa oznamovacích povinností a povinností pri zabezpečení zdravotných požiadaviek na pracovisku podľa platných právnych predpisov.

3 ODBOR HYGIENY VÝŽIVY

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Anotácia

Sol' je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeléj populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Plnenie

Podľa usmernenia ÚVZ SR k monitoringu príjmu kuchynskej jedlej soli odborní zamestnanci oddelenia HVBPakV RÚVZ so sídlom v Trebišove vykonali odber vzoriek troch hotových pokrmov na stanovenie obsahu jedlej soli (mg/kg). Jedna vzorka hotového pokrmu bola odobratá v zariadení spoločného stravovania spadajúceho do kategórie uzavretého sektoru a dve vzorky hotových pokrmov boli odobraté v prevádzke verejného stravovania. Obsah soli vo vyšetrených vzorkách hotových pokrmov neprekračoval najvyššie prípustné množstvo stanovené výnosom MZ SR z 20. marca 2015 č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách. Spracované výsledky boli odoslané na RÚVZ Košice ako samostatná správa.

Odobraté vzorky na laboratórne vyšetrenie zo zariadení spoločného stravovania – uzavretý systém (závodné stravovanie):

1. Jedáleň Kantína DEVA, Cukrovarská 502, Trebišov
- Hrachová polievka s liatym cestom - 4 989 mg/kg⁻¹

Odobraté vzorky na laboratórne vyšetrenie zo zariadení spoločného stravovania – otvorený systém:

1. Reštaurácia – pizzeria GRANDE, Obchodná 188/6, Sečovce
- Pohánka s červenou cibuľou - 4 385 mg/kg⁻¹
- Zapekaná zelenina so syrom- 4 853 mg/kg⁻¹

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Cieľ

Analýza RASFF hlásení je jedným z kľúčových faktorov pri organizácii výkonu úradných kontrol. Úradné kontroly nad materiálmi a predmetmi prichádzajúcimi do kontaktu s potravinami (ďalej len „FCM“) sú súčasťou viacročného národného plánu úradných kontrol (MANCP), ktorý sa aktualizuje každý rok na základe preskúmania. Súčasťou preskúmania je aj zaradenie vybraných druhov FCM vo vybraných kritériách zdravotnej bezpečnosti na základe hlásení v RASFF. Analýza RASFF za obdobie 2021 – 2024 bude podkladom pre efektívnejšie plánovanie úradných kontrol so zameraním na kritické ukazovatele zdravotnej bezpečnosti.

Gestor

ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ so sídlom v Poprade

Plnenie

RÚVZ so sídlom v Trebišove sa na plnení tejto úlohy nepodieľal.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charita, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Anotácia

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

Plnenie

Na základe usmernenia ÚVZ SR bola v roku 2023 realizovaná prvá časť plnenia tejto úlohy, v rámci ktorej bolo skontrolovaných 5 zariadení (zariadenia sociálnych služieb). Všetky kontrolované zariadenia sociálnych služieb mali splnenú povinnosť podľa § 26 ods. 4 písm. i) zák. č. 355/2007 Z.z. (vypracovaný program na overenie výživových hodnôt). V rámci plnenia úlohy bolo odobratých 5 vzoriek kompletného denného menu v 5 zariadeniach spoločného stravovania na laboratórnu analýzu - stanovenie energetickej hodnoty a biologickej hodnoty (bielkoviny, tuky, sacharidy a NaCl). Cieľovou skupinou v rámci tohto projektu bola kategória nepracujúcich mužov a žien vo veku 65 – 79 rokov. Spolu bolo sledovaných 31 klientov zariadenia „Charitného domu Jozefa Machalu“, Paričovská 2745/116 v Trebišove. V uvedenom zariadení bol predložený a skontrolovaný spracovaný 7-dňový jedálny lístok na overenie plnenia priemerných hodnôt obsahu k platným odporúčaným výživovým dávkam (OVD) a vykonaná kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov za obdobie jedného mesiaca. Jedálne lístky v kontrolovanom zariadení zostavoval poverený pracovník za stravovaciu časť prostredníctvom programu PROMYS. Zistené údaje boli spracované v programe Alimenta. Vyhodnotenie úlohy bolo zaslané ako osobitná správa.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Anotácia

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohy II alebo akákoľvek zložku alebo technologickú pomocnú látku odvodenú z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave.

Plnenie

V rámci plnenia tejto úlohy vykonali odborní zamestnanci oddelenia HVBPaKV RÚVZ so sídlom v Trebišove kontrolu správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín a vykonaný bol aj odber vzorky – „Zemiaková kaša“ na stanovenie prítomnosti alergénov – mlieko. Odber bol vykonaný v zariadení spoločného stravovania (otvorený typ) „Reštaurácia Fontána“, M.R.Štefánika 1941 v Trebišove. Vzorka

hotového pokrmu „Zemiaková kaša“ v čase odberu bola bez označenia prítomnosti alergénu „mlieko“. Výsledky laboratórnych skúšok preukázali v hotovom pokrme prítomnosť mliečneho alergénu >25,00 mg/kg. Vyhodnotenie úlohy je súčasťou osobitnej správy.

4 ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľská pracoviská
RÚVZ v SR

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity. Súčasťou projektu je aj získavanie údajov o antropometrických charakteristikách detí vybraných vekových skupín v súvislosti so stúpajúcim trendom výskytu obezity prostredníctvom projektu COSI.

Podpora zdravého štartu do života

V rámci plnenia úlohy v prioritnej oblasti **Podpora zdravého štartu do života** v roku 2023 eviduje RÚVZ so sídlom v Trebišove dve zariadenia, v ktorých sa stretávajú matky s deťmi na materských dovolenkách. Jedným z nich je „Materské centrum Sovička v Sečovciach“, ktoré je v prevádzke od roku 2017. V druhej polovici roka 2023 bola nadviazaná spolupráca s novozriadeným zariadením pre matky s deťmi Komunitnou klubovňou Fajnovo v Trebišove. Ponúkané edukačné aktivity boli zamerané na individuálne poradenstvo a konzultačnú činnosť ako aj na skupinové intervencie v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity a pohybovej aktivity a iných odborných tém pre deti a matky. O zdravotno-výchovné edukácie majú tieto zariadenia záujem, ale ich činnosť je nepravidelná, podľa záujmu. V týchto zariadeniach v roku 2023 bolo realizovaných 12 edukačných aktivít formou besied a iných edukačných aktivít o zdravej výžive a preventívnych opatreniach napr. očkovanie detí.

Podpora zdravšieho prostredia v školách

V rámci priority „Podpora zdravšieho prostredia v školách“ sa odborní zdravotníci zamestnanci oddelenia HDM komplexne zameriavajú na posudzovanie jednotlivých prevádzok pred ich uvedením do prevádzky, na posudzovanie v územnom konaní stavby, objektov a priestorov pred ich samotnou výstavbou, posudzovanie pri zmene účelu užívania stavby, na dodržiavanie požiadaviek pri uvedení priestorov do prevádzky, na kontrolu vypracovania a dodržiavania prevádzkových poriadkov, zásad správnej výrobnéj praxe vrátane sanitácie a ich verifikáciu v praxi s následnou evidenciou (skladovanie potravín, tepelné opracovanie, výdaj pokrmov, uchovávanie pokrmov, manipulácia s kuchynským biologickým odpadom a použitými jedlými olejmi a pod.), na dodržiavanie osobnej a prevádzkovej hygieny a na kontrolu odkladania vzoriek pred ich výdajom. V rámci kontrol v zariadeniach školského stravovania sa odborní zamestnanci zameriavajú aj na kontrolu pestrosti jedálnych lístkov. V rámci ŠZD bolo v školských jedálňach odobratých a vyšetrených celkovo 21 vzoriek pokrmov, 1 obložený rožok v školskom bufete a 34 sterov zo školských jedální.

V okrese Trebišov evidujeme jednu súkromnú školskú jedáleň pri základnej škole, kde pre žiakov ZŠ sú pripravované desiate, podávanie prebieha v školskej jedálni. Ponúkaný sortiment desiat je pestrý, obohatený mliečnymi výrobkami a ovocím a doplnený aj tekutinou, najmä mliekom, príj. teplým čajom alebo ovocnou šťavou. Na školské desiaty si žiaci zvykli, túto možnosť vítajú najmä rodičia.

V súvislosti s požiadavkami na osobitné stravovanie detí zo zdravotných dôvodov (alergie na bielkovinu kravského mlieka, sóju, vaječný bielok, intolerancia laktózy), boli v 6 materských školách vytvorené priestorové i prevádzkové možnosti zabezpečenia stravovania pre deti, ktoré si vyžadujú diétne stravovanie. Deťom bolo umožnené konzumovať donášanú a doma pripravovanú stravu za prísnych a kontrolovaných podmienok.

Kontrola dodržiavania pitného režimu pre deti materských škôl sa vykonávala priebežne, najmä počas letných mesiacov. Bolo vykonaných 12 kontrol zameraných na pitný režim v materských školách. Pri vykonanom monitoringu bolo zistené, že okrem nápojov uvedených v jedálnom lístku je pitný režim pre deti zabezpečený počas celého dňa, deti majú čistú vodu k dispozícii vždy podľa potreby. V dopoludňajších hodinách sú deťom podávané jemne osladené čaje a v popoludňajších hodinách je podávaná väčšinou čistá pitná voda alebo jemne ochutené vody so sirupom. Pitný režim mimo predškolských zariadení je zabezpečený tečúcou pitnou vodou v triedach. V rámci kontrolného monitoringu bolo odobratých 15 vzoriek pitnej vody v 13 školských zariadeniach.

V okrese Trebišov evidujeme 4 zariadenia s nápojovými automatmi (3 sú umiestnené na stredných školách, 1 je na vysokoškolskom internáte). Ponúkaný sortiment zahŕňa bezkofeínové kávy a nápoje s nízkym obsahom sladidiel, cukrovinky a pochutiny.

RÚVZ so sídlom v Trebišove sa podieľal na realizácii celoslovenského projektu „**Školský program – ovocie a zelenina**“, ktorý je zameraný na zvyšovanie zdravotného a nutričného uvedomenia u detí a rodičov. Na základe Stratégie Slovenskej republiky pre realizáciu školského programu na školské roky 2017/2018-2022/2023 sa projekt „Školský program“ realizoval na základe metodických pokynov ÚVZ SR. V školskom roku 2022/2023 boli realizované sprievodné edukácie na základných, stredných školách a na odbornom učilišti internátnom. Ako edukačná pomôcka bol použitý aj plagát s potravinovou pyramídou. Pre žiakov sa na školách vytvoril priestor na kreatívnu činnosť (kreslenie obrázkov o zdravej výžive atď.) Témou edukačných aktivít bolo hlavne: význam ovocia, zeleniny, mlieka a mliečnych výrobkov vo výžive detí a mládeže, zmena stravovacích návykov v rodinách s ohľadom na výživové odporúčania a pod.

Cieľom edukácií je zvýšiť informovanosť detí a rodičov o zdravotných benefitoch nutričných prítomných v potravinových komoditách zaradených do programu. Okrem základných informácií o význame vitamínov, minerálov, vlákniny, antioxidantov, ako aj o význame komplexných mliečnych bielkovín, mliečnom tuku, laktózy, vitamínu D a význame baktérií mliečneho kvasenia, je potrebné sa zamerať aj na kvantitatívne odporúčania nevyhnutné pre zdravý vývoj detí z hľadiska prevencie. Prostredníctvom zvýšenia nutričnej gramotnosti znížiť riziko prevencie chronických neprenosných ochorení a vplyv výživy na zdravie, vplývať na zmenu stravovacích návykov detí a vytváranie správnych stravovacích návykov v rodine. Obmedziť plytvanie potravinami a tým chrániť životné prostredie.

Sprievodné aktivity v rámci Školského programu – ovocie a zelenina v školskom roku 2022/2023 sú uvedené v tabuľke:

Názov aktivity	Organizácia	Úroveň	Cieľová skupina	Počet edukovaných
prezentácia	ZŠ	lokálna	školský vek	289
prezentácia	SOŠ	lokálna	školský vek	105
prezentácia	OUI	lokálna	školský vek	46
Spolu		lokálna	školský vek	440

Informácie o realizácii projektu „Školský program – ovocie a zelenina“ boli zverejnené na panely vo vstupných priestoroch objektu RÚVZ so sídlom v Trebišove.

Do programu Ovocie – zelenina je zapojených 118 škôl, z toho 60 materských škôl, 48 základných škôl, 7 špeciálnych škôl a 3 prevádzkarne do 6 rokov.

Projekt „Viem, čo zjem“

Je celoslovenský projekt medzinárodného charakteru, ktorého cieľom je hravou formou motivovať žiakov základných škôl k vyváženému životnému štýlu, správnym stravovacím návykom a podporiť ich záujem o pohybové aktivity. Osvojenie si zásad zdravého životného štýlu v detskom veku je predpoklad dobrého zdravia nielen počas detstva a dospievania, ale aj v dospelosti.

V roku 2023 projekt v okrese Trebišov nebol realizovaný, pretože v hodnotiacom období sa do projektu nezaregistrovala žiadna základná škola.

Edukačné aktivity:

Realizáciou edukačných aktivít podporujeme u žiakov formovanie správnych postojov k zdravému životnému štýlu vrátane správnych výživových návykov a k zodpovednosti za vlastné zdravie. Prednášky a besedy, doplníme vhodnými dostupnými zdravotno – výchovnými materiálmi a odborným poradenstvom v zdravej výžive. Celkove bolo v roku 2023 na základných a stredných školách v okrese Trebišov realizovaných 51 prednášok a 74 propagačných aktivít. Zameraných na otázky zdravej výživy, význam ovocia, zeleniny, mlieka a mliečnych výrobkov vo výžive detí a mládeže, nadhmotnosti a obezity, prevencie ochorení a riziká alternatívneho stravovania.

Podpora pohybových aktivít

Odborní zamestnanci HDM na RÚVZ so sídlom v Trebišove vykonali kontrolu rámci výkonu ŠZD v 11 telovýchovných zariadeniach, z toho 7 kontrol v telocvičniach pri základných školách a 4 kontroly boli vykonané v telocvičniach pri gymnáziách a stredných školách. V rámci štátneho zdravotného dozoru vo všetkých zariadeniach pre deti a mládež kontrolujeme zabezpečenie a vytváranie vhodných podmienok pre telesnú výchovu, kontrolujeme využívanie vnútorných a vonkajších športovísk, dodržiavanie prevádzkových poriadkov a zároveň zisťujeme percento cvičiacich žiakov. V rámci kontrol bolo zistené, že na všetkých kontrolovaných školách sa telesná výchova realizuje 2x týždenne a len malý počet žiakov je oslobodený od hodín telesnej výchovy. Školské telovýchovné zariadenia sú využívané aj na mimoškolskú záujmovú činnosť detí a mládeže. Školské zariadenia, ktoré nemajú k dispozícii telocvičňu, na cvičenie a aktívny pohyb využívajú vonkajšie priestory školy, príp. vnútorné alebo vonkajšie priestory obce. V roku 2022 bol uvedený do prevádzky kompletne

zrekonštruovaný plavecký bazén na Cirkevnej základnej škole s materskou školou, Gorkého v Trebišove, ktorý majú možnosť využívať okrem detí a žiakov uvedenej školy, aj deti a žiaci z iných škôl.

Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V roku 2023 monitoring antropometrických ukazovateľov nebol realizovaný. Údaje, ktoré boli získané za okres Trebišov v predchádzajúcom roku 2022 pri realizácii projektu WHO COSI, boli spracované a vyhodnotené a prezentované na odbornom seminári RÚVZ so sídlom v Trebišove.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Cieľ

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Tento projekt je zameraný na stravovacie návyky detí a žiakov, ktoré vo významnej miere formuje aj škola, resp. školské zariadenie. Cieľom projektu v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Plnenie

V roku 2023 v rámci výkonu ŠZD bolo v územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom v Trebišove skontrolovaných 9 bufetov a 4 nápojové automaty. Pri týchto kontrolách sa odborní zamestnanci zamerali na kontrolu ponúkaného tovaru, v prvom rade na predaj zakázaných nápojov – alkoholu, nápojov a výrobkov s obsahom kofeínu, chinínu a energetických nápojov. V žiadnom školskom zariadení sa takýto tovar nenachádzal.

Zároveň boli prevádzkovatelia upozorňovaní na vylúčenie sortimentu z predaja potravín s vysokým obsahom cukrov. Prevádzkovateľom sme zdôrazňovali nutnosť predaja najmä zdravých jedál a nápojov, najmä ovocia a zeleniny, celozrnných a cereálnych výrobkov, mlieka a mliečnych výrobkov a nápojov bez konzervačných prípravkov, pridaného cukru a umelých sladidiel, pričom sme ich upozornili, že rozsah tohto sortimentu má tvoriť 2/3 z celkového ponúkaného sortimentu.

4.3. ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Projekt sa v hodnotiacom roku 2023 nerealizoval.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Cieľ

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení.

Úloha je cielená na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdraviu škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie. V súčasnosti na účelom zvyšovania energetickej hospodárnosti budov sa stále viac využíva systém umelého riadeného vetrania s rekuperáciou.

Plnenie

V rámci prípravy predmetného projektu všetkým prevádzkovateľom materských škôl bol zaslaný list za účelom získania údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa využíva systém núteného vetrania. Zo zaslaných údajov prevádzkovateľov bolo zistené, že z celkového počtu 79 materských škôl je v 5 MŠ zabezpečené nútené vetranie. Ďalšie skúsenosti a informácie z používania tohto systému budú zisťované v rámci ŠZD v priebehu nasledujúceho roka.

6 ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

1. Zabezpečenie prioritných úloh v roku 2023

Zabezpečené bolo *metodické usmerňovanie* príslušných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pre deti a dorast, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pre dospelých a poskytovateľov ústavnej starostlivosti v okrese Trebišov:

- zaslanie aktuálneho očkovacieho kalendára na rok 2024 pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých do neštátnych zdravotníckych zariadení v odbore všeobecné lekárstvo pre deti a dorast a pre dospelých;
- zaslanie usmernenia ku kontrole očkovania k 31.8.2023 pre všeobecných lekárov pre deti a dorast;
- zaslanie informácie lôžkovým ústavným zdravotníckym zariadeniam v okrese (NsP Trebišov a.s., NsP n.o. Kráľovský Chlmec, Geria, s.r.o. Trebišov, DPL, n.o. Hraň) o *usmernení testovania na COVID-19 u hospitalizovaných pacientoch s pozitívnou cestovateľskou anamnézou*, všetkým poskytovateľom zdravotnej starostlivosti bola zaslaná informácia o *stratégii očkovania proti COVID-19 na jeseň*;
- zaslanie informácie poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a nemocničným hygienikom o *náraste počtu prípadov Guillainovho-Barrého syndrómu (GBS) v rôznych regiónoch krajiny Peru, o epidémii bakteriímií spôsobených Ralstonia mannitolilytica v Taliansku, o odporúčaných opatreniach pre osobu so zisteným nosičstvom multirezistentných enterobaktérií a pre osoby žijúce v spoločnej domácnosti a o výskyte streptokokových nákaz spôsobených streptokokom skupiny A v SR a zvýšenej chorobnosti detí na šarlach vo výchovno-vzdelávacích zariadeniach*;
- zaslanie informácií poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a nemocničným hygienikom o *aktuálnom výskyte dvoch laboratórne potvrdených prípadoch osýpok u malých detí v Bratislave a zároveň odporúčania pri výskyte daného ochorenia, o poklese očkovaných detí proti osýpkam u nás i vo svete pre pandémiu COVID-19 a o zabezpečení diferenciálnej diagnostiky koryneformných baktérií v súvislosti so surveillance diftérie*;
- poskytovatelia zdravotnej starostlivosti boli informovaní o *aktuálnom výskyte epidémie vírusového zápalu pečene typu A v SR a o postupoch na zamedzenie vzniku a šírenia daného ochorenia*;
- v súvislosti s prevenciou prenosných ochorení sa 14x nariadili opatrenia vykonať dekontamináciu prostredia na pracoviskách s výskytom pozitívnych osôb pri prenosných ochoreniach (vírusová hepatitída A a infekčné črevné nákazy).
- v rámci zdravotno – výchovných aktivít sa uskutočnili tri pracovné stretnutia (RÚVZ Trebišov, Mestský úrad Sečovce, Mestský úrad Kráľovský Chlmec) k problematike očkovania proti VHA u detí žijúcich v podmienkach so zníženým hygienickým štandardom, na ktorom sa zúčastnili všeobecní lekári pre deti a dorast, koordinátori podpory zdravia, zástupcovia Mestskej polície a sociálni terénni pracovníci;
- v roku 2023 bolo nepretržite a bezodkladne zabezpečované epidemiologické vyšetrenie všetkých laboratórne potvrdených prípadov ochorení v spolupráci so všeobecnými lekármi.

V rámci *Európskeho imunizačného týždňa (EIT)* boli vykonané aktivity na propagáciu očkovania:

- v rámci EIW oddelenie epidemiológie zorganizovalo 3 stretnutia, ktorého sa zúčastnili poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, asistenti podpory zdravia (Zdravé regióny) a zástupcovia samospráv. Stretnutie bolo zamerané na problematiku očkovania proti vírusovej hepatitíde A najmä u detí žijúcich v podmienkach so zníženým hygienickým štandardom, zamerali sme sa aj na očkovanie proti osýpkam;
- zverejnenie letáku na našej webovej stránke a na informačnom paneli – umiestnený v priestoroch RÚVZ so sídlom v Trebišove.

V rámci *poradne očkovania, poradne HIV/AIDS a poradne pre HBsAg pozitívne rodiny* bola počas roka 2023 poskytovaná poradenská a bezplatná konzultačná činnosť telefonicky v problematike imunizácie:

- pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti boli poskytnuté: 15x konzultácie v súvislosti s očkovaním.
- pre laickú verejnosť bola aj v roku 2023 k dispozícii linka pomoci AIDS (0918 680 305, 056/6681274), ktorú využili 4 klienti (muži). Možnosť e-mailovej konzultácie nebola v roku 2023 využitá. Otázky klientov na linke pomoci AIDS boli zamerané na spôsoby šírenia, možnosti ochrany, možnosti laboratórnych vyšetrení a liečbu ochorenia.
- v rámci poradne pre HBsAg pozitívne rodiny bolo poskytnuté odborné poradenstvo pre 4 novoevidovaných klientov a ich 8 kontaktov.

2. Viacúčelové imunologické prehľady v SR

V roku 2023 sa táto úloha nere realizovala.

3. Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním

Táto úloha je vykonávaná priebežne.

- V skupine ochorení preventabilných očkovaním boli v roku 2023 hlásené tieto ochorenia:
 - *Z 22.5 Nosičstvo HBsAg - 4 novoevidovaných nosičov* (očkovací status: 3x neočkovaní proti VHB; 1x očkovaný riadne tromi dávkami);
 - *Meningokoková meningitída (A 39.0) – 1 ochorenie* (očkovací status: 1x neočkovaný);
 - *A 08.0 Rotavírusová enteritída - 126 ochorení* (očkovací status: 120x neočkovaní)
- Porovnanie trendu ochorení preventabilných očkovaním so získanými výsledkami administratívnej kontroly očkovania:

Ochorenia preventabilné očkovaním	rok 2023			rok 2022			rok 2021			rok 2020		
	Chorí	Z toho úplne očkovaní	Zaočkovanosť populácie v %	Chorí	Z toho úplne očkovaní	Zaočkovanosť populácie v %	Chorí	Z toho úplne očkovaní	Zaočkovanosť populácie v %	Chorí	Z toho úplne očkovaní	Zaočkovanosť populácie v %
Záškrt	0	-	95,8 %	0	-	95,9 %	0	-	-	0	-	-
Tetanus	0	-	-	0	-	-	0	-	94,6	0	-	95,4%
Pertussis	0	-	92,5%	0	-	92,9%	0	-	92,2	17	5	-
			91,2 %									93,6%

Poliomyelitída	0	-	95,8 % - 92,5% - 91,2 %	0	-	95,9 % - 92,9%	0	-	94,6 - 92,2	0	-	95,4% - 93,6%
Hemofilové invazívne och.	0	-	95,8%	0	-	95,9%	0	-	94,6	0	-	95,7%
VHB	0	-	95,8%	0	-	95,9%	0	-	94,6	0	-	96,0%
Pneumokokové invazívne ochor. u detí	0	-	96,0%	0	-	96,0%	0	-	94,7	0	-	96,0%
Parotitída	0	-	93,4%	0	-	96,7%	0	-	92,6 - 96,1	0	-	95,8% - 94,8%
Osýpky	0	-	95,4%	0	-	-	0	-		0	-	
Rubeola	0	-	91,1% 92,3% 91,9% 93,8%	0	-	93,2%	0	-		0	-	

4. Manažment očkovania

- Zabezpečené bolo metodické usmerňovanie všeobecných lekárov pre deti a dorast a všeobecných lekárov pre dospelých v okrese Trebišov o správnej evidencii v súvislosti s očkovaním a dodržaní chladového reťazca, aktualizácia očkovacieho kalendára pre pravidelné povinné očkovanie detí a dospelých v roku 2023.
- Uskutočnili sa tri pracovné stretnutia so všeobecnými lekármi pre deti a dorast k problematike očkovania proti VHA u detí žijúcich v podmienkach so zníženým hygienickým štandardom.

5. Kontrola očkovania v SR

- V mesiaci marec - apríl 2023 bola vykonaná kontrola zaočkovanosti v zariadeniach sociálnych služieb proti chrípke, pneumokokom a Covid-19 vo všetkých vekových skupinách. Očkovanie proti chrípke bolo vykonané na 86,2%. Oproti minulému roku došlo k poklesu zaočkovanosti (vzostup o 8,1%). Zaočkovanosť v zariadeniach sociálnych služieb proti pneumokokovým infekciám vo všetkých vekových skupinách bola vykonaná na 10,5%. Celkovo došlo k poklesu očkovania proti pneumokokovým infekciám oproti roku 2022 o 14,5%.

Zaočkovanosť v zariadeniach sociálnych služieb proti Covid-19 vo všetkých vekových skupinách bola vykonaná na 98,8%. Celkovo došlo k miernemu vzostupu očkovania proti Covid-19 oproti roku 2022 o 25,4%.

V mesiaci september – október 2023 bola vykonaná kontrola povinného očkovania u detí. Na úrovni okresu bola zaočkovanosť pod 95% v kontrolovanom ročníku 2016 pri prvom preočkovaní proti diftérii, tetanu, pertussis a poliomyelitíde (92,5%) a taktiež v ročníku 2009 pri druhom preočkovaní (91,2%).

Zaočkovanosť proti MMR pod 95% bola zistená pri základnom očkovaní v ročníku 2021 (93,4%) a pri preočkovaní v ročníku 2011 (91,1%), v ročníku 2010 (92,3%), v ročníku 2017 (91,9%) a v ročníku 2016 (93,8%).

Na základe výsledkov kontroly očkovania k 31.8.2023 je možné konštatovať, že zaočkovanosť oproti roku 2022 má kolísavý trend a je nasledovná:

Zaočkovanosť v kontrolovanom ročníku 2021 proti:

- diftérii, tetanu, pertussis, VHB, hemofilovým infekciám, poliomyelitíde mierne klesla - z 95,9% na 95,8 %;
- pneumokokom ostala nezmenená - 96,0%;
- MMR stúpla - z 93,2% na 93,4%.

Zaočkovanosť základného očkovania proti MMR v ročníku 2020 klesla z 96,7% na 95,4%.

Zaočkovanosť pri preočkovaní proti MMR v kontrolovaných ročníkoch je nasledovná:

- v ročníku 2011 klesla - z 93,2% na 91,1%;
- v ročníku 2010 klesla - z 95,5% na 92,3%;
- v ročníku 2017 zaočkovanosť - 91,9%;
- v ročníku 2016 zaočkovanosť – 93,8%.

V zaočkovanosti proti DTaP-IPV bol v ročníku 2016 zaznamenaný pokles z 95,3% na 92,5% ako aj v ročníku 2009 z 92,9% na 91,2%.

V kontrolovanom období od 1.9.2022 – 31.8.2023 v porovnaní s rokom 2022 počet dočasných kontraindikácií klesol (zo 16 prípadov na 14 prípadov) a počet trvalých kontraindikácií stúpol (zo 7 prípadov na 15 prípadov).

Pri kontrole očkovania vykonanej v septembri 2023 boli zistené nežiaduce reakcie po očkovaní u 2 detí.

K 31.8.2023 bola vykonaná kontrola očkovania neimúnnych osôb v priamom kontakte s nosičmi HBsAg na ambulanciách pre dospelých v územnej pôsobnosti okresu Trebišov. V kontrolovanom období bolo zistených 12 kontaktov chorého na VHB, z toho bolo 6 kontaktov očkovaných (4x v rámci povinného pravidelného očkovania a 2x očkovanie v starších vekových kategóriách), zaočkovanosť 50%. Prítomnosť protilátok proti hepatitíde B bola zistená u 5 pacientov a 1 kontakt bol postúpený rezortnej hygieničke Ministerstva dopravy a výstavby SR.

V kontakte s nosičmi HBsAg bolo 26 osôb, z toho 17 osôb bolo zaočkovaných tromi dávkami vakcíny (65,4%), prítomnosť protilátok proti hepatitíde B bola zistená u 7 osôb, 2 osoby sa nedostavili na vyšetrenie a sú opakovane predvolávané.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

1. Zlepšenie laboratórnej spolupráce

- Laboratórna spolupráca na okresnej úrovni bola dobrá, kvalitu diagnostických možností využívame v epidemiologickej praxi a tým zvyšujeme schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami. Pravidelne bola vykonávaná *analýza polyrezistentných kmeňov*. Celkovo bolo v roku 2022 vykultivovaných 9 rôznych kmeňov (33 prípadov).

2. Zlepšenie hlásenia prenosných ochorení

- Úloha bola plnená priebežne, úzko spolupracujeme s lekármi primárneho kontaktu pre dospelých, deti a dorast, ako aj s infektológmi, odborníkmi pre tuberkulózu, pohlavne prenosné ochorenia a laboratóriami. Prenosné ochorenia boli v roku 2023 hlásené poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, zdravotníckymi pracovníkmi, laboratóriami v Košiciach (Medirex a.s., Synlab slovakia s.r.o.), v Stropkove (Unilabs - Alpha medical s.r.o.) a NsP n.o. Kráľovský Chlmec (Klinická biochémia, hematológia a transfuziológia). Hlásenia boli vykonávané prostredníctvom systému EPIS, mailom, telefonicky, poštou. Pohlavne prenosné ochorenia boli hlásené z dermatovenerologických a gynekologických ambulancií. Ochorenia na TBC boli hlásené z oddelenia tuberkulózy a pľúcnych chorôb

NsP Trebišov a.s.. Zabezpečená bola úzka spolupráca s infekčným oddelením NsP Michalovce a.s. a infekčným oddelením UNLP Košice pre pacientov s trvalým bydliskom v okrese Trebišov.

- Zdravotnícke zariadenia ambulantnej a ústavnej zdravotnej starostlivosti v okrese Trebišov, ktoré hlásia akútne respiračné ochorenia, chrípku a chrípke podobné ochorenia a COVID-19, boli písomne usmernené na správnosť a povinnosť hlásenia „Hromadného hlásenia ARO“ podľa prílohy č. 8 k zákonu 355/2007 Z. z. a hlásenia SARI.
- Z lôžkových zdravotníckych zariadení v roku 2023 boli priebežne hlásené ochorenia na nozokomiálne nákazy.

3. Analýza rizika hrozby nových alebo „staronových“ infekčných ochorení

Analýza prenosných ochorení za rok 2023 (porovnanie výskytu prenosných ochorení v roku 2023 s výskytom v roku 2022 a za posledných 5 rokov, dlhodobé trendy):

- Priebežne bolo vykonávané *epidemiologické vyšetrowanie v ohniskách nákaz* v závislosti od epidemiologickej situácie vo výskyte prenosných ochorení: v roku 2023 bolo evidovaných **2 090 hlásení prenosných ochorení**, ktoré boli spracované v systéme EPIS.

V systéme EPIS spracované:	Ochorenia	Ohniská
2023	2090	526
2022	19160	16358
2021	19471	11577
2020	4217	837
2019	1777	607
2018	1592	694

- V roku 2023 nebol zaznamenaný výskyt ochorení na *diftériu, mumps, osýpky, pertussis* v porovnaní s rokom 2022, kedy tiež ochorenie nebolo hlásené. Počet *tuberkulózy* v roku 2023 klesol v porovnaní s rokom 2022 – bolo hlásené 1 ochorenie.
- Spracovaná bola *12-krát mesačná analýza* prenosných ochorení v okrese Trebišov, prostredníctvom ktorej bola zabezpečená priebežná informovanosť o epidemiologickej situácii v okrese Trebišov pre: RÚVZ so sídlom v Košiciach, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, RÚVZ so sídlom v Michalovciach, pre lekárov prvého kontaktu, nemocničných hygienikov, infektológov a obyvateľstvo - emailom a na webovej stránke RÚVZ Trebišov.
- *Systém rýchleho varovania (SRV)* – vložených bolo **33 informácií** o mimoriadnych epidemiologických situáciách v okrese Trebišov.
- Priebežne sa vykonávala *surveillance hemokultúr*, s následným epidemiologickým vyšetrením na príslušnom oddelení. V roku 2023 bolo vyšetrených **114 septikémií**. V roku 2023 došlo k poklesu počtu septikémií oproti roku 2022 o 27 prípadov, ktoré boli hlásené do systému EPIS.
- V rámci predchádzania v skupine nákaz preventabilným očkovaním sa vykonával aj v roku 2023 monitoring odpadových vôd na poliomyelitídu v útvere policajného zaistenia pre cudzincov Sečovce, kde sú umiestnené osoby z rôznych krajín na prechodné obdobie. Výsledky odpadových vôd nepreukázali záchyt poliovírusov v odpadovej vode v roku 2023 a ani nebolo hlásené žiadne ochorenie na poliomyelitídu od poskytovateľov zdravotnej starostlivosti.

- Dôležitú úlohu zohráva aj využitie SRV v epidemiologickom informačnom systéme (EPIS)

Analýza chrípkovej situácie v okrese Trebišov:

- 12 - krát bola vykonaná mesačná analýza situácie v okrese Trebišov. Uverejnená bola aj na webovej stránke RÚVZ Trebišov;
- 52 - krát týždenne bolo spracované hlásenie o výskyte chrípky a akútnych respiračných ochorení, tieto údaje sú uverejnené na webovej stránke RÚVZ Trebišov.
- 108 - krát bol odobratý materiál na respiračné vírusy sentinelovými lekármi v okrese Trebišov počas roku 2023, z toho bolo 16 pozitívnych vzoriek na:
 - vírus chrípky typu A – 9x
 - vírus chrípky typu B – 3x
 - RS vírus typu A – 2x
 - SARS-CoV-2 – 2x

4. Epidemiologický dohľad, monitorovanie, kontrola a riadenie importovaných prenosných ochorení prostredníctvom príst'ahovalcov, migrantov a vojnových odídencom z Ukrajiny ako aj z iných krajín

- V Útvare policajného zaistenia pre cudzincov Sečovce bolo v priebehu kontrolovaného obdobia umiestnených 75 detí na prechodné obdobie (54 detí do 15 rokov a 21 detí nad 15 rokov, z toho 28 dievčat, 47 chlapcov). V období umiestnenia v predmetnom zariadení očkovací status týchto detí neznámy, očkovanie proti poliomyelitíde, morbilám, parotitíde, rubeole ani proti iným infekciám v čase od 01.09.2022 – 31.08.2023 nebolo vykonané. Zaistené osoby sú zvyčajne bez akejkoľvek zdravotnej dokumentácie a sú ďalej odosielané do iných útvarov policajného zaistenia pre cudzincov. V predmetnom útvare sa deti zdržiavajú zvyčajne krátke prechodné obdobie. Čo sa týka vojnových odídencom z Ukrajiny, neboli v tomto útvare umiestnení. Prebiehala komunikácia s riaditeľom Útvary policajného zaistenia pre cudzincov Sečovce za účelom informovanosti o výskyte prenosných ochorení u cudzincov vyskytujúcich sa v okrese Trebišov.

5. Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

Vykonávali sa aktivity zamerané na zvýšenie informovanosti pre zlepšenie a skvalitnenie „individuálnej“ prevencie obyvateľov v oblasti prenosných ochorení a zvýšenie ich schopnosti vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami:

- na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Trebišove aj v roku 2023 bola zabezpečená informovanosť obyvateľstva o výskyte prenosných ochorení v okrese Trebišov (s mesačnou frekvenciou), o epidemiologickej situácii vo výskyte akútnych respiračných ochorení, chrípky a chrípke podobných ochorení a o výskyte COVID-19 v okrese (s týždennou frekvenciou);
- zabezpečené každodenné informovanie obyvateľov o aktuálnej epidemiologickej situácii vo výskyte VHA na webovej stránke RÚVZ so sídlom v Trebišove;
- zverejnenie aktuálneho očkovacieho kalendára na rok 2024 pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých do neštátnych zdravotníckych zariadení v odbore všeobecné lekárstvo pre deti a dorast a pre dospelých;
- pri každom vyšetrení v ohnisku nákazy bola vykonávaná edukácia zameraná na primárnu a sekundárnu prevenciu výskytu konkrétneho prenosného ochorenia;

- v súvislosti s prevenciou a zároveň kontrolou pri prenosných ochoreniach, RÚVZ so sídlom v Trebišove spolupracovalo aj v roku 2023 v teréne s koordinátormi a asistentmi podpory zdravia príspevkovej organizácie MZ SR Zdravé regióny ako aj s ďalšími zložkami. RÚVZ koordinovalo postup aktivít v spolupráci so zložkami v teréne;
- v rámci odbornej prípravy k odbornej spôsobilosti boli zabezpečené oddelením epidemiológie prednášky pre účastníkov kurzu na tému: „*Epidemiologicky závažné činnosti*“;
- informovanosť a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení sprostredkováva aj systém EPIS, kde vstupný portál programu je dostupný širokej verejnosti, kde sú všetky základné informácie o prenosných ochoreniach, ich výskyt v SR, o možnostiach ich predchádzania, o očkovaní a ďalších preventívnych opatreniach.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

1. Kontrola kvality údajov v EPIS-e

- Priebežne sa vykonávala kontrola kvality údajov v systéme EPIS ako aj opravy údajov. V priebehu roka 2023 sa začalo prevádzkovanie novej verzie IS EPIS, pracovníci epidemiológie sa vzdelávali v naplnení IS EPIS a začali ho využívať v praxi. Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti hlásili už do nového informačného systému ARO, chrípku a chrípke podobné ochorenia ako aj výskyt ochorenia Covid-19 a prenosné ochorenia. Zdravotnícke zariadenia ambulantnej a ústavnej zdravotnej starostlivosti v okrese Trebišov, ktoré nehlásia ARO, chrípku a chrípke podobné ochorenia boli priebežne upozornené na dodržiavanie povinnosti hlásenia prenosných ochorení a nosičstva choroboplodných mikroorganizmov.

2. Vyhľadanie všetkých relevantných údajov podľa požiadaviek legislatívy EÚ

Do systému EPIS sa **vkladajú** údaje podľa zoznamu položiek povinne hlásených do sietí od januára 2007. Súčasťou systému EPIS je systém rýchleho varovania pre rýchle prijímanie opatrení pri vzniku epidemickej situácie.

- *Systém rýchleho varovania* (SRV) – v roku 2023 vložených bolo **33 informácií** o mimoriadnych epidemiologických situáciách v okrese Trebišov.
- *Chrípka - 52 x týždenne* bolo spracované hlásenie o výskyte chrípky a akútnych respiračných ochorení.

3. Manažment epidémií

- Manažujú sa epidémie nadregionálneho rozsahu s pridelovaním jedného názvu, ku ktorému sa priradujú príslušné prípady z iných regiónov. V roku 2023 sme nezaznamenali nadregionálnu epidémiu. Bolo analyzovaných **spolu 8 epidémií, ktoré boli hlásené do systému IS EPIS.**

V roku 2023 pokračoval epidemický výskyt ochorení na syfilis. Celkový počet ochorení v rámci proťahovanej epidémie syfilisu v okrese Trebišov (od 03.01.2010 do 31.12.2023) bol 741 ochorení. V roku 2023 došlo k miernemu nárastu chorobnosti. Počas roka bolo hlásených **spolu 33 nových ochorení.** Všetci pacienti boli liečení ambulantnou formou v Kožnom stacionári.

4. Manažment kontaktov a ohnísk

a) V systéme EPIS bolo **spolu spracovaných 2 090 ochorení:**

- Potvrdené prípady: 1412
- Pravdepodobné prípady: 7

- Možné prípady: 659
- Nepotvrdené prípady: 12

Importované ochorenia: *hlásených 7 ochorení (dg.: A02.0, A04.5, A08.0, U07.1)*

V roku 2023 sme zaznamenali 2 úmrtia: 1 úmrtie na meningokovú meningitídu a 1 úmrtie na akútnu meningokocémiu.

Spracovaných bolo **535 ohnisk u 2 090 prenosných ochorení**, v ktorých boli vykonané protiepidemické opatrenia. V ohniskách bolo **vydaných 1 895 opatrení**.

5. Pravidelné hlásenie prenosných ochorení do systému ECDC – TESSY – „The Epidemiological Surveillance System”, úprava existujúceho systému EPIS podľa nových definovaných požiadaviek ECDC.

- Údaje boli zadávané priebežne do IS EPIS. Podľa požiadaviek RÚVZ Banská Bystrica boli priebežne upravované aj údaje za predchádzajúce roky.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Surveillance vybraných nemocničných nákaz na jednotkách intenzívnej starostlivosti a infekcií v mieste chirurgického výkonu podľa protokolu ECDC

- Na úlohe program EÚ HELICS sa bude pracovať podľa pokynov ÚVZ SR.

Európska surveillance infekcií Clostridium difficile podľa protokolu ECDC

- Oddelenie epidemiológie RÚVZ so sídlom v Trebišove aj v roku 2023 systematicky pokračovalo v aktívnom sledovaní rovnakou metodikou, aká bola použitá v rámci predchádzajúcej štúdie prostredníctvom EPIS. Zistených bolo 60 ochorení (36x nozokomiálne nákazy).

Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach (BPS)

- Zamestnanci oddelenia epidemiológie sa v roku 2023 zapojili do realizácie projektu už tretieho bodového prevalenčného sledovania a nozokomiálnych nákaz (BPS) v NsP Trebišov, a.s.. Sledovanie vykonali v spolupráci s nemocničnou hygieničkou na 13 oddeleniach NsP Trebišov, a.s., kde bolo zistených 8 nozokomiálnych nákaz v sledovanom období.

Realizácia kampane Clean care is save care

- V roku 2023 v rámci kampane *hygieny rúk* boli zabezpečené v priestoroch RÚVZ so sídlom v Trebišove letáky a informačný panel o hygiene rúk. Informácie o kampani boli zverejnené aj na webovej stránke www.ruvztv.sk. V spolupráci s NsP Trebišov, a.s. boli realizované prednášky pre študentov Gymnázia v Trebišove. Študentom boli poskytnuté letáky.
- V rámci kampane boli vo zvýšenej miere vykonávané kontroly dezinfekcie rúk - stery z rúk u zdravotníckych pracovníkov v rámci ŠZD. V roku 2023 bolo vykonávaných 33 *sterov z rúk* u zdravotníckych zamestnancov.

Implementácia moderných foriem vzdelávania epidemiológov, cieľových skupín zdravotníckych pracovníkov v oblasti prevencie NN

- Analýza výskytu nozokomiálnych nákaz (NN) v roku 2023, spolu 486 NN:
 - NsP Trebišov, a.s.: 434 prípadov NN
 - NsP n.o. Kráľovský Chlmec: 51 prípadov NN

- Geria s.r.o., Trebišov: 1 prípad NN

Porovnanie výskytu nozokomiálnych nákaz za roky 2023, 2022, 2020, 2021 a 2019.

Nozokomiálne nákazy	NsP Trebišov a.s.	NsP n.o. Kráľovský Chlmec	Geria s.r.o., Trebišov	Spolu
2023	434	51	1	486
2022	288	45	1	334
2021	195	33	0	228
2020	183	17	0	200
2019	229	18	2	247

- Za obdobie od 01.01.2023 do 31.12.2023 bolo vykonaných 50 previerok v ústavných zdravotníckych zariadeniach, 63 previerok v ambulantných zariadeniach, odobratých bolo 389 sterov z prostredia a 20 vzoriek sterilného materiálu.
- Aj v roku 2023 zamestnanci oddelenia epidemiológie vykonávali kontrolu protiepidemických opatrení sledovaním kolonizácie/infekcie pacientov závažnými nemocničnými patogénmi (MRSA, C.difficile, CPE) na zamedzenie ich šírenia v prostredí ZZ a následne prenosu do komunitného prostredia.

Zamestnanci oddelenia epidemiológie sa v roku 2023 zúčastnili za účelom vzdelávania na nasledovných konferenciách v oblasti prevencie NN:

1. 20.4. – 21.4.2023 Odborná konferencia „Surveillance nemocničných nákaz“ – Štrbské Pleso – pasívna účasť - 1 zamestnanec /Mgr. Šantová/

Zamestnanci oddelenia epidemiológie sa v roku 2023 zúčastnili za účelom vzdelávania na nasledovných školeniach v oblasti prevencie NN:

1. 23. – 24.11.2023 - TK – Škola prevencie NN – časť epidemiológia, SZU Bratislava – pasívna účasť – 1 zamestnanec /Mgr. Truhlářová/
2. 19.6.2022 – interný seminár, RÚVZ so sídlom v Trebišove – aktívna účasť – 3 zamestnanci /Mgr. Edita Šantová, Mgr. Slávka Tomková, Mgr. Martina Truhlářová/
3. 6.2.2023 - Zabezpečenie laboratórnej surveillance patogénov vo verejnom zdravotníctve – on-line seminár - pasívna účasť - 5 zamestnancov /Mgr. Šantová, Mgr. Timková, Mgr. Tomková, Mgr. Truhlářová, Bc. Čižmárová/
4. 7.2.2023 - Zabezpečenie laboratórnej surveillance patogénov vo verejnom zdravotníctve – on-line seminár - pasívna účasť - 6 zamestnancov /Mgr. Šantová, Mgr. Timková, Mgr. Tomková, Mgr. Truhlářová, Mgr. Fedáková, Bc. Čižmárová/

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

1. Stratégie súvisiace s pripravenosťou a kontrolou prenosných ochorení predstavujúcich závažnú hrozbu pre obyvateľstvo

- všetkým lôžkovým oddeleniam ústavného zariadenia v okrese Trebišov boli zaslané informácie o usmernení testovania na COVID-19 u hospitalizovaných pacientoch s pozitívnou cestovateľskou anamnézou, všetkým poskytovateľom zdravotnej starostlivosti bola zaslaná informácia o stratégii očkovania proti COVID-19 na jeseň;
- všetkým poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a nemocničným hygienikom boli zaslané informácie o náraste počtu prípadov Guillainovho-Barrého syndrómu (GBS)

v rôznych regiónoch krajiny Peru, o epidémii bakterií spôsobených *Ralstonia mannitolilytica* v Taliansku, o odporúčaných opatreniach pre osobu so zisteným nosičstvom multirezistentných enterobaktérií a pre osoby žijúce v spoločnej domácnosti a o výskyte streptokokových nákaz spôsobených streptokokom skupiny A v SR a zvýšenej chorobnosti detí na šarlach vo výchovno-vzdelávacích zariadeniach;

- boli zaslané informácie poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a nemocničným hygienikom o aktuálnom výskyte dvoch laboratórne potvrdených prípadoch osýpok u malých detí v Bratislave a zároveň odporúčania pri výskyte daného ochorenia, o poklese očkovaných detí proti osýpkam u nás i vo svete pre pandémiu COVID-19 a o zabezpečení diferenciálnej diagnostiky koryneformných baktérií v súvislosti so surveillance diftérie;
- poskytovatelia zdravotnej starostlivosti boli informovaní o aktuálnom výskyte epidémie vírusového zápalu pečene typu A v SR a o postupoch na zamedzenie vzniku a šírenia daného ochorenia;
- v roku 2023 bol opätovne prekontrolovaný stav OOPP pre pracovníkov RÚVZ, ktorí v prípade výskytu závažných foriem chrípky a akejkoľvek pandémie budú zasahovať v ohniskách nákaz.

2. Posilniť globálnu zdravotnú bezpečnosť (varovanie a reakciu na epidémie, ohrozenie biologickými zbraňami)

- na týždennej báze bolo spracované hlásenie o výskyte akútnych respiračných ochorení, chrípky a chrípke podobných ochorení a Covid-19, tieto údaje sú priebežne uverejňované na webovej stránke RÚVZ Trebišov,
- zabezpečený bol odber na chrípku od sentinelových lekárov,
- zabezpečený bol monitoring odpadových vôd na prítomnosť enterovírusov, poliovírusov z ČOV – Trebišov a Sečovce,
- v roku 2023 nebolo hlásené podozrenie na SARI z lôžkových zdravotníckych zariadení.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

- V priebehu roka 2023 bolo zabezpečené monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd na zistenie prítomnosti poliovírusov a iných enterovírusov vo vonkajšom prostredí. Vzorky sa odoberali systematicky v meste Trebišov a v meste Sečovce - v útvere policajného zaistenia cudzincov. Celkovo bolo odobraných 14 vzoriek - 7 vzoriek Sečovce a 7 vzoriek Trebišov. Všetky vzorky odpadových vôd na poliovírusy boli negatívne.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

1. Činnosť liniek pomoci AIDS

- V roku 2023 bola v rámci činnosti poradne HIV/AIDS pre laickú verejnosť k dispozícii linka pomoci AIDS (0918680305, 056/6681274), ktorú v roku 2023 využili 4 klienti (muži). Možnosť e-mailovej konzultácie nebola v roku 2023 využitá. Otázky klientov na linke pomoci AIDS boli zamerané na spôsoby šírenia, možnosti ochrany, možnosti laboratórných vyšetrení, liečbu ochorenia a prognózu ochorenia.

2. Edukačné programy zamerané na mládež a iné edukačné aktivity

V roku 2023 nebola realizovaná edukačná aktivita.

3. Aktivity k Svetovému dňu boja proti AIDS

- RÚVZ so sídlom v Trebišove zhotovil informačný panel v sídle RÚVZ na tému „Svetový deň boja proti AIDS“.
Informačné kampane - informácie týkajúce sa prevencie HIV/AIDS boli zverejnené na webovej stránke Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Trebišove. Informácia o linke pomoci a o poradni AIDS je uvedená na internetovej stránke RÚVZ so sídlom v Trebišove.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Vedenie vakcinačnej poradne

- Cieľom vakcinačnej poradne je posilnenie informovanosti laickej verejnosti o význame očkovania v prevencii závažných prenosných ochorení, ktorým je možné predchádzať očkovaním. Správna informovanosť o očkovaní má pozitívny vplyv na podporu zaočkovanosti populácie. V poradni prispievame k zvýšeniu úrovne vedomostí budúcich rodičov o nákazach preventabilných očkovaním, o význame očkovania a potrebe dať dieťa zaočkovať.
- V rámci *vakcinačnej poradne* bola priebežne počas roka 2023 poskytovaná poradenská a bezplatná konzultačná činnosť v problematike imunizácie:
 - pre laickú verejnosť boli poskytnuté informácie hlavne v súvislosti s opatreniami a očkovaním pri výskyte COVID-19, črevných ochoreniach u detí;
 - pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti boli poskytnuté konzultácie v súvislosti s očkovaním.

9 PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1. ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Plnenie

V roku 2023 sa prieskum sledovania úrovne a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov Slovenskej republiky nerealizoval.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Gestor

MZ SR, ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

MZ SR, ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Plnenie

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ so sídlom v Trebišove sa vo svojej činnosti v súlade s národným akčným plánom prioritne zameriava na zlepšenie zdravotného uvedomenia celej populácie v problematike prevencie nadváhy a obezity. V roku 2023 boli realizované skupinové intervenčné a zdravotno-výchovné aktivity v počte 77 besied pre 1670 poslucháčov so zameraním na ozdravenie výživy a zlepšenie pitného režimu, prevenciu civilizačných ochorení a zvýšenie pohybovej aktivity. Prostredníctvom nadstavbových poradní bolo vyšetrených 62 klientov = 225 výkonov. Aktivity boli zamerané na určovanie stavu telesnej hmotnosti, rozbor jedálneho lístka a bežne vykonávaných pohybových aktivít. Na základe získaných údajov a informácií sa poskytovalo individuálne poradenstvo zamerané na optimalizáciu pohybovej aktivity a stravovacieho režimu za účelom optimalizácie telesnej hmotnosti a telesnej zdatnosti. V školskom roku 2022/2023 sa RÚVZ so sídlom v Trebišove – OHDaM v spolupráci s OPZaVkZ podieľal na realizácii celoslovenského projektu „Školský program – ovocie a zelenina“. Realizovaný bol formou edukačných aktivít na základných a stredných školách. Odpočet sprievodných edukačných aktivít realizovaných v okrese Trebišov uvádzame v nasledujúcej tabuľke:

RÚVZ	Názov aktivity	Organizácia (napr. ZŠ, MŠ...)	Úroveň: (lokálna, regionálna, národná)	Cieľová skupina	Počet edukovaných
RÚVZ so sídlom v Trebišove	Ovocie a zelenina (prednáška)	Odborné učilište internátne - ŠZŠ	lokálna	školský vek	23
	Ovocie a zelenina (prednáška)	Odborné učilište internátne - ŠZŠ	lokálna	školský vek	23
	Ovocie a zelenina (prednáška)	ZŠ	lokálna	Školský vek	89
	Ovocie a zelenina (prednáška))	ZŠ	lokálna	Školský vek	114
	Ovocie a zelenina (prednáška))	ZŠ	lokálna	Školský vek	86
	Ovocie a zelenina (prednáška))	CSOŠ	lokálna	školský vek	105

9.2.1 VYZVI SRDCE K POHYBU - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie

Gestor

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Plnenie

Kampaň je realizovaná 1x za 2 roky v jarnom období v rozsahu 15 týždňov. V roku 2023 bola realizovaná v období od 15.5.2023 do 6.8.2023. Celonárodnú kampaň sme propagovali na web stránke RÚVZ, informačnom paneli RÚVZ, na stránkach obcí (78) a miest (4) v spadovej oblasti RÚVZ so sídlom v Trebišove, v športovom klube ŠK ZEMPLÍN Trebišov a v denných centrách pre seniorov. V nadstavbovej poradni pre optimalizáciu pohybovej aktivity bolo poskytnuté poradenstvo 7 klientom.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR (v ktorých územnej pôsobnosti sú rómske osady)

Plnenie

RÚVZ so sídlom v Trebišove dlhoročne spolupracuje so školami s vyššou koncentráciou žiakov so sociálne znevýhodneného prostredia, deťmi z rómskych komunít. Žiaci boli intervenovaní v oblasti *hygieny rúk a prenosných infekčných ochorení*. V roku 2023 boli realizované skupinové intervenčné a zdravotno-výchovné aktivity v počte 5 besied pre 121 poslucháčov

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

všetky RÚVZ v SR , ÚVZ SR

Plnenie:

Poradenské centrum ochrany a podpory zdravia sa vo svojej činnosti prioritne zameriava na znižovanie výskytu zdravotných rizík prostredníctvom všeobecného a špecializovaného poradenstva. Cieľom je aktívne vyhľadávanie a pozitívne ovplyvňovanie životného štýlu s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

Poradenské centrum ochrany a podpory zdravia je umiestnené na prízemí budovy RÚVZ, má samostatný vchod. Súčasťou PCOPZ pri RÚVZ so sídlom v Trebišove sú poradne:

1. Základná poradňa zdravia
2. Nadstavbová poradňa - Poradňa zdravej výživy

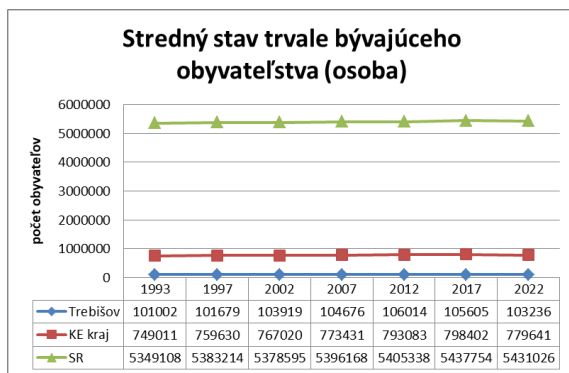
3. Nadstavbová poradňa - Poradňa pohybovej aktivity a redukcie hmotnosti
4. Nadstavbová poradňa - Poradňa na pomoc pri odvykani od fajčenia
5. Nadstavbová poradňa - Poradňa pre HBs Ag pozitívne rodiny
6. Nadstavbová poradňa - Poradňa prevencie HIV/AIDS
7. Nadstavbová poradňa - Poradňa očkovania

Základná poradňa zdravia (PZ) – slúži na vyšetrenie klientov prejavujúcich záujem o svoje zdravie, je upravená v súlade s požiadavkami na zriadenie a vybavenie ambulantného zdravotníckeho zariadenia. Na činnosti poradne pohybovej aktivity a redukcie hmotnosti sa podieľa odborný zamestnanec z oddelenia hygieny životného prostredia a zdravia v spolupráci s OPZaVkJ. Poradňa pre HBs Ag pozitívne rodiny, poradňa prevencie HIV/AIDS a poradňa očkovania je zabezpečená odbornými zamestnancami oddelenia epidemiológie. Pre zvýšenie atraktívnosti PCOPZ pri RÚVZ so sídlom v Trebišove úzko spolupracuje s internistkou a diabetologičkou MUDr. Dašou Skripovou, PhD, ktorá poskytuje svojim pacientom komplexné služby v oblasti diabetológie, výživy a metabolizmu. Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu priebežne sleduje ukazovatele zdravotného stavu obyvateľstva okresu Trebišov na okresnej a obecnej úrovni. Boli vykonané hodnotenia ukazovateľov zdravotného stavu obyvateľstva okresu Trebišov.

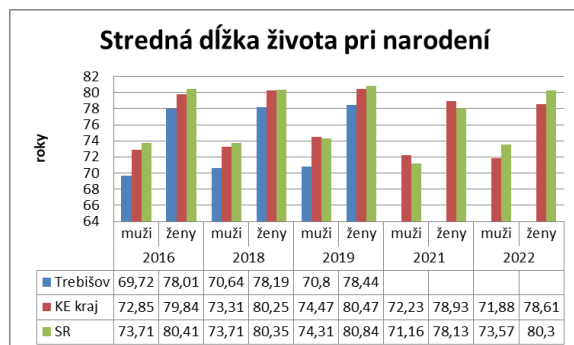
Stručná charakteristika zdravotného stavu obyvateľstva v okrese Trebišov

Zdravotný stav obyvateľov Trebišova rovnako ako na Slovensku i v Košickom kraji nie je veľmi priaznivý. Ovpľyňuje ho hlavne životný štýl, zhoršená kvalita životného prostredia, nezamestnanosť, sociálna situácia, nevhodné bytové podmienky časti populácie (marginalizované skupiny obyvateľstva). K významným faktorom ovplyvňujúcim zdravotný stav obyvateľstva patrí aj nedostatočné vzdelanie, nízka zodpovednosť za svoje zdravie, neabsolvovanie preventívnych vyšetrení, nízky štandard bývania.

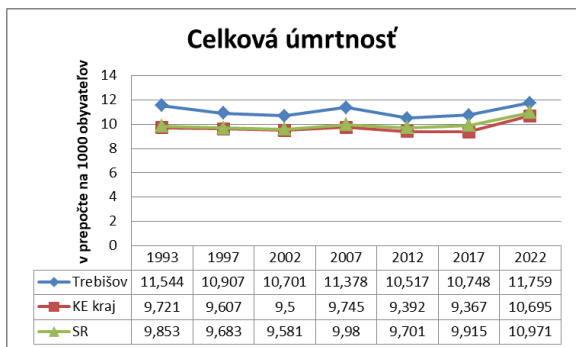
Stredný stav trvale bývajúceho obyvateľstva:



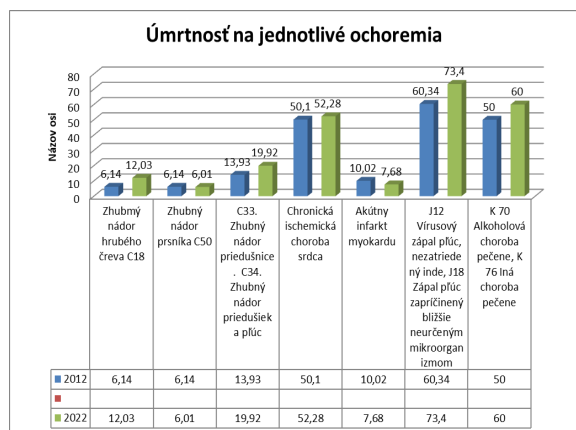
Poččet obyvateľov má momentálne klesajúci charakter, dostali sme sa na úroveň roku 2002. Nastáva migrácia obyvateľov a tiež to ovplyvňuje aj *zvyšujúca sa celková úmrtnosť, dojčenská úmrtnosť a klesajúci prirodzený aj celkový prírastok.*



Rozdiely v strednej dĺžke života existujú aj na základe regiónu, keďže veľké rozdiely sú v sociálnych ukazovateľoch a ukazovateľoch týkajúcich sa trhu práce. V priemere žijú ženy o sedem rokov dlhšie ako muži.



V okrese Trebišov je vyššia miera celkovej úmrtnosti než je na úrovni Košického kraja a SR.



Kardiovaskulárne ochorenia zostávajú najvýznamnejšou príčinou smrti. Ischemická choroba srdca je naďalej vedúcou príčinou smrti. Úmrtnosť na rakovinu je veľmi vysoká. Je druhou najčastejšou príčinou smrti. Rakovina pľúc, rakovina prsníka, rakovina hrubého čreva a konečníka sú u Slovákov najčastejšími príčinami úmrtia na rakovinu. Treťou najčastejšou príčinou smrti sú ochorenia dýchacieho systému pľúc – zápal pľúc. Skupinu nám uzatvárajú ochorenia tráviaceho systému – Ochorenia pečene.

Dlhodobé intervenčné aktivity Poradenského centra ochrany a podpory zdravia:

- pokračovanie v individuálnej intervencii prostredníctvom činnosti Poradne zdravia a výjazdmi mobilnej poradne zdravia,
- mediálna intervencia na regionálnej úrovni zameraná na rizikové faktory vyplývajúce zo životného štýlu,
- prehlbovanie intervenčných aktivít zameraných na nefarmakologické ovplyvňovanie hypertenzie a jej primárnu prevenciu,
- vyhodnocovanie incidencie a prevalence jednotlivých rizikových faktorov a ukazovateľov zdravotného stavu,
- využívanie údajov o prevalencii rizikových faktorov zdravia pri realizácii cielej regionálnej štátnej zdravotnej politiky s aktuálnou orientáciou pre vytvorenie celospoločenských predpokladov primárnej prevencie chronických neinfekčných ochorení,
- uplatňovanie postupov, kritérií a odporúčaní v súlade s odporúčaniami pre prevenciu a liečbu srdcovo-cievnych chorôb, v súlade s odporúčaniami európskych aj národných lekárskejších odborných spoločností, v súlade so súhrnom európskych odporúčaní pre prevenciu kardiovaskulárnych ochorení v klinickej praxi a s Národným akčným plánom v prevencii obezity,
- poskytovanie informácií, odbornej edukačnej literatúry a edičných materiálov (vypracovaných odbornými zamestnancami RÚVZ so sídlom v Trebišove) masmédiám a ďalším záujemcom (napr. *informačné letáky venované témam svetových dní a kampaní*). Tieto odborné materiály sú prístupné aj na webovej stránke nášho úradu. Všetci klienti PZ okrem slovného individuálneho poradenstva dostanú aj cielej zdravotno-výchovný materiál.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Plnenie

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu realizovalo v roku 2023 v cieľovej skupine deti a mládež, dospelá populácia edukačné aktivity zamerané na prevenciu sociálne patologických javov ako je užívanie alkoholu a drog s cieľom zvýšiť zdravotné uvedomenie o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania návykových látok. Boli realizované skupinové intervenčné a zdravotno-výchovné aktivity v počte 17 besied pre 396 poslucháčov.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Plnenie:

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa vo svojej činnosti, v súlade s aktualizovaným NPPZ, prioritne zameriava na:

- ovplyvňovanie determinantov zdravia,
- znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva,
- zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti.

Aktivity oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu sú orientované na podporu zdravého životného štýlu, prevenciu najčastejšie sa vyskytujúcich chronických neinfekčných ochorení. Intervenčné aktivity - opatrenia sú zamerané primárne na podporu zdravého životného štýlu t.j. najmä na ovplyvňovanie výživy a stravovacích zvyklostí, fyzickej inaktivity, užívania tabaku, alkoholu a drog a na zvyšovanie zdravotného uvedomenia obyvateľov okresu Trebišov cestou Poradne zdravia, zdravotno-výchovných skupinových aktivít (prednášky, besedy) a formou hromadných zdravotno-výchovných aktivít (kampaní).

Národný program podpory zdravia bol v roku 2022 napĺňaný nasledovne:

Základná poradňa zdravia - v základnej poradni bolo v roku 2023 vyšetrených 220 klientov. Prvé vyšetrenie absolvovalo 99 klientov. Kontrolné vyšetrenie bolo realizované u 121 klientov. Výsledky získané pri vyšetreniach v základnej poradni zdravia boli spracované v programe Test zdravé srdce. Počet výkonov pri vyšetreniach: 2921 výkonov.

Nadstavbové poradne zdravia

- V **Poradni zdravej výživy** sa vykonáva anamnestické zisťovanie stravovacích zvyklostí klientov, rozbor jedálneho lístka, ktoré sa následne vyhodnotia. V intervenčnej časti sa

realizuje individuálne poradenstvo vo vzťahu k zisteným stravovacím zvyklostiam a individuálnym rizikovým faktorom klienta. V roku 2023 bolo poskytnuté poradenstvo 33 klientom..

- **Poradňa na pomoc pri odvykani od fajčenia** - v roku 2023 navštívilo túto poradňu 22 klientov. Telefonické poradenstvo bolo poskytnuté 1 klientovi.
- **Poradňa pohybovej aktivity a redukcie hmotnosti** - vyšetrenie funkčnej zdatnosti a pohybová inštruktáž boli v roku 2023 poskytnuté 7 klientom. Na činnosti poradne pohybovej aktivity a redukcie hmotnosti sa podieľa Oddelenie hygieny životného prostredia v spolupráci s OPZaVkJ.
- **Poradňa prevencie HIV/AIDS** - činnosť tejto poradne je zabezpečená Oddelením epidemiológie. Počet poskytnutých konzultácií 4.
- **Poradňa pre HBs Ag pozitívne rodiny** - činnosť tejto poradne je zabezpečená Oddelením epidemiológie. V roku 2023 bolo poskytnuté poradenstvo 12 poskytovateľom zdravotnej starostlivosti.
- **Poradňa očkovania** - v rámci tejto poradne bola priebežne počas roka 2023 poskytovaná poradenská a bezplatná konzultačná činnosť v problematike imunizácie, ktorú zabezpečuje Oddelenie epidemiológie. **Pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti boli poskytnuté 15 konzultácií o očkovaní.**

Skupinové edukačné aktivity – 121 aktivít skupinových intervencií u 2726 respondentov, (z toho 2191 študentov, 294 v produktívnom veku a 241 v poproduktívnom veku) a hromadných intervencií (12 kampaní, pri príležitosti svetových dní): ozdravenie výživy a zlepšenie pitného režimu – 52 intervencií, zvýšenie pohybovej aktivity – 12 intervencií, prevencia sociálne patologických javov - drogové závislosti – 7 intervencií, prevencia sociálne patologických javov - prevencia alkoholu - 10 intervencií, prevencia sociálne patologických javov - prevencia fajčenia - 18 intervencií, podpora zdravia obyvateľov rómskych osád – 3 intervencie, zdravé starnutie - 2 intervencie, prevencia civilizačných ochorení – 13 intervencií, stomatohygiena – 2 intervencie, Iné témy (zásady osobnej hygieny) – 2 intervencie.

Verejné kampane a zdravotno-výchovné aktivity pri príležitosti významných dní

Svetový deň proti rakovine (4.2.2023)

Forma aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Informačný panel RÚVZ	1	verejnosť	RÚVZ Trebišov
WEB stránka RÚVZ	1	verejnosť	RÚVZ Trebišov
FB stránka RÚVZ so sídlom v Trebišove	1	verejnosť	RUVZ Trebišov
WEB stránka mesta Trebišov	1	verejnosť	MÚ Trebišov
Prevencia rakoviny prsníka a rakoviny krčka maternice - prednáška študenti (8. -9. roč.)	4	60	ZŠ Kráľovský Chlmec
Preventívne prehliadky a prevencia onkologických	2	54	Kráľovský Chlmec

ochorení (dosp.popul.)			
DOD Poradňa zdravia	1	3	RÚVZ Trebišov
Výjazd Poradňa zdravia	1	28	Kráľovský Chlmec
Prednáška Študenti 2.roč.	2	42	Stredná odborná škola služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov
spolu	14	187+verejnost'	

Svetový deň obezity (4.3.2023)

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v spolupráci s Regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva a Skutočne zdravou školou o.z. vyhlásil celoslovenskú súťaž pre triedy základných škôl pri príležitosti Svetového dňa obezity. Súťaž prebiehala v troch kolách. 1. Kolo: Regionálne, víťaz – ZŠ Komenského Sečovce. Tento víťaz postúpil do krajského kola. 2. Kolo: V druhom krajskom kole víťaz – ZŠ Komenského Sečovce, ktorí postúpili do celoslovenského tretieho kola.

- Počet zapojených tried v našom regióne : 9**
- Počet zapojených základných škôl v našom regióne: 4**
- Výhercu okresného kola ZŠ Komenského Sečovce sme navštívili osobne. Dedičkám sme slávnostne odovzdali diplom (vytvorený OPZaVkZ Trebišov) . Vo vlastnej réžii sme zakúpili kresliace a písacie potreby, ktoré sme odovzdali triednej pani učiteľke a detičkám (prevažne zo sociálne slabšieho prostredia) a poďakovali sa za zapojenie do výtvarnej súťaže.

Týždeň mozgu 2023 (13. - 19. 3. 2023)

Počas Týždňa mozgu 2023 (13. - 19. 3. 2023) na sociálnej sieti ÚVZ SR bola každý deň zverejnená nová úloha na „precvičenie mozgových závitov“, link sme uverejnili na FB stránke Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Trebišove.

Názov aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Precvičte si svoj mozog	1	21	RÚVZ Trebišov
Hádanky pre múdre hlávky	2	20	ZŠ Komenského Sečovce

Svetový deň zdravia (7.4.2023)

Názov aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných/vyšetrených	Miesto konania aktivít
Deň otvorených dverí	1	20	Poradňa zdravia RÚVZ TV
Zdravá výživa	2	40	ZŠ Komenského Sečovce (roč. 1-4)
Zdravá výživa	2	66	CSOŠ Trebišov
Výjazdová poradňa	1	17	ZŠ Kráľovský Chlmec

Svetový deň pohybom ku zdraviu - (10.5.2023)**VYZVI SRDCE K POHYBU - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie**

V roku 2023 bola realizovaná v období od 15.5.2023 do 6.8.2023. Celonárodnú kampaň sme propagovali na web stránke RÚVZ, informačnom panely RÚVZ, na stránkach obcí (78) a miest (4), v spádovej oblasti RÚVZ so sídlom v Trebišove, športovom klube ŠK ZEMPLÍN Trebišov a v denných centrách pre seniorov. Edukačné aktivity na ZŠ Komenského Sečovce – počet edukovaných 20 žiakov. Výjazdová poradňa: CSOŠ Trebišov – poradenstvo poskytnuté 8 klientom.

Svetový deň hypertenzie (17.5.2023)

Svetový deň hypertenzie sa niesol v duchu témy „Zmerajte si správne krvný tlak, kontrolujte si ho, a žite dlhšie!“. Cieľom medzinárodného osvetového dňa bolo verejnosti priblížiť význam hypertenzie a jej závažných zdravotných komplikácií a poskytnúť informácie o tom, ako predchádzať, rozpoznať a liečiť vysoký krvný tlak.

Forma aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Zmerajte si správne krvný tlak, kontrolujte si ho, a žite dlhšie!“.	1	verejnosť	Informačný panel RÚVZ
Zmerajte si správne krvný tlak, kontrolujte si ho, a žite dlhšie – zdieľanie	1	verejnosť	FB RÚVZ TV
Hypertenzia	1	25	RÚVZ TV

Svetový deň bez tabaku (31.5.2023)

Forma aktivity	Počet aktivít	Počet vyšetrených klientov /počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Deň otvorených dverí	2	8	PZ RÚVZ TV
Výjazd Poradne zdravia	2	13	<ul style="list-style-type: none"> • Stredná odborná škola služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov • Nohejbalový turnaj Michala Balinta
Edukačné aktivity	2	66	Cirkevná stredná odborná škola TV
POF - poradenstvo	1	1	Mailová komunikácia
Informácie o: <ul style="list-style-type: none"> ○ DOD POF ○ Čo získate návštevou POF 	3	verejnosť	<ul style="list-style-type: none"> • FB stránka RÚVZ Trebišov • WEB stránka RÚVZ Trebišov • WEB stránka okresného mesta Trebišov
spolu	10	88+ verejnosť	

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi – (26.6.2023)

Forma aktivity	Počet aktivít	Počet počet edukovaných	Cieľová populácia
Edukačné aktivity	3	141	Deti a mládež
Edukačné aktivity +diskusia	3	22	Produktívny vek
spolu	6	163	
Forma výkonu	Počet titulov	Miesto uverejnenia	
Informačný leták	1	<ul style="list-style-type: none"> • WEB stránka mesta Trebišov • FB profil RÚVZ Trebišov 	

Svetový deň Alzheimerovej choroby (21.9.2023)

Realizácia prebiehala prostredníctvom informácie cez dostupné médiá facebookovú stránku ÚVZSR, kde bola zahájená výzva pre aktívnejší mozog. Túto informáciu sme zdieľali ďalej prostredníctvom FB profilu RÚVZ so sídlom v Trebišove. Jednoduché úlohy denne od 21.-30.9.2023. Beseda Aktivity pre mozog sa uskutočnila na RÚVZ so sídlom v Trebišove – počet zúčastnených 15 dôchodcov.

Svetový deň srdca (29.9.2023)

Forma aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Edukačné aktivity	2	61	ZŠ Pribinova Trebišov
	1	23	PZ RÚVZ Trebišov – dospelá populácia
	2	30	Stredná odborná škola služieb a priemyslu sv. Jozafáta
Článok- zdieľanie	1	verejnosť	FB stránka RÚVZ Trebišov
spolu	6	114+ verejnosť	

Svetový deň duševného zdravia (10.10.2023)

Realizácia prebiehala prostredníctvom informácie, „ Ako podporiť svoje duševné zdravie“ cez dostupné médiá webovú stránku ÚVZSR. Túto informáciu sme zdieľali ďalej prostredníctvom FB profilu RÚVZ so sídlom v Trebišove.

SVETOVÝ DEŇ OSTEOPORÓZY (20.10.2023)

Svetový deň osteoporózy prebiehal prostredníctvom informácie cez dostupné médiá facebookovú stránku ÚVZSR. Informácie „ Čo robiť pre zdravé kosti bez osteoporózy“ sme zdieľali ďalej prostredníctvom FB profilu RÚVZ so sídlom v Trebišove.

Beseda Aktívny život bez osteoporózy sa uskutočnila na RÚVZ so sídlom v Trebišove – počet zúčastnených 15 dôchodcov.

Svetový deň diabetu (14.11.2023)

Forma aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Informácie o: ○ Cukrovke (Diabetes mellitus) Poznajte svoje riziko a možnosti prevencie ○ Čo získate návštevou poradne zdravia?	2	verejnosť	<ul style="list-style-type: none"> • Informačný panel RÚVZ Trebišov • (www.ruvz.tv.sk)
DOD	1	5 klientov vyšetrených	RÚVZ TV
Prevenca ochorenia Diabetes mellitus	2	10 12 4	RÚVZ TV (MABA s.r.o.) CSOŠ TV OÚ Hrčeľ

Európsky týždeň boja proti drogám - tretí novembrový týždeň 2022

Forma aktivity	Počet aktivít	Počet edukovaných	Miesto konania aktivít
Edukačné aktivity - prednáška	5	110	Gymnázium Komenského Trebišov Stredná odborná škola služieb a priemyslu sv. Jozafáta ZŠ Sever Trebišov Súkromná stredná odborná škola DSA Trebišov
1. Článok – edukačný materiál. – AKO POVEDAŤ DROGÁM NIE 2. Článok – edukačný materiál- ALKOHOL ZABÍJA	1	verejnosť	Informačný panel RÚVZ

Realizácia jednorazových aktivít mobilnej poradne zdravia:**Základná škola L. Kossutha Kráľovský Chlmec**

Cestou mobilnej Poradne zdravia bolo pre zamestnancov Základnej školy L. Kossutha Kráľovský Chlmec realizované vyšetrenie a odborné poradenstvo v rámci Svetového dňa proti rakovine. Poradenstvo bolo poskytnuté 28 klientom.

Nohejbalový turnaj

V obci Hrčeľ sa konal Druhý ročník nohejbalového turnaja Michala Balinta dňa 3.6.2023. Výjazdová skupina odborných zamestnancov zo Základnej poradne poskytovala odborné

poradenstvo v rozsahu: somatické vyšetrenie, biochemické stanovenie celkového cholesterolu a glykémie, vyšetrenie smokerlyzénom pre 8 klientov (mimo TZS).

Stredná odborná škola služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov

Na SOŠ služieb a priemyslu sv. Jozafáta, Trebišov, cestou mobilnej Poradne zdravia boli pre zamestnancov SŠ realizované vyšetrenia a odborné poradenstvo: meranie krvného tlaku, váha, výška, pás, boky, tlak krvi, pulz a biochemické vyšetrenie celkového cholesterol, glukózy, triglyceridov a HDL cholesterolu z kapilárnej krvi. Bolo vyšetrených 13 klientov.

Deň polície

Okresné riaditeľstvo Policajného zboru v Trebišove organizovalo dňa 24.8.2023 pre občanov v mestskom parku v Trebišove preventívno – prezentačné podujatie pre verejnosť s názvom „Deň polície“, na ktorom participovalo aj RÚVZ. Počas tohto podujatia mali záujemcovia možnosť navštíviť mobilnú Poradňu zdravia a absolvovať zhodnotenie stavu telesnej hmotnosti, zloženia tela (podiel svalovej hmoty, tuku v organizme) vyšetrenie krvného tlaku, vydychovaného vzduchu na hladinu oxidu uhoľnatého (CO) v pľúcach a vyšetrenie hladiny cholesterolu v krvi. Vyšetrenia ako aj poradenstvo bolo realizované odbornými zdravotníckymi zamestnancami RÚVZ so sídlom v Trebišove bezplatne. Bolo vyšetrených 36 klientov. Boli pripravené zaujímavé edukačné aktivity pre žiakov ZŠ (1-4 roč.) a škôlkarov na tému Zúbková víla, ktorá potešila 180 detičiek.

Penalty Parchovany

Obec Parchovany zorganizovala dňa 2.9.2023 na miestnom futbalovom ihrisku podujatie Penalty. Výjazdová skupina odborných zamestnancov zo Základnej poradne poskytovala odborné poradenstvo a vyšetrenia seniorom v rozsahu: antropometrické vyšetrenie - výška, hmotnosť, obvod pásu, obvod bokov, analýza stavby tela váhou OMRON - % podiel tuku v tele, % množstvo viscerálneho tuku, BMI - body mass index, % podiel kostrového svalstva, somatické vyšetrenie - štandardné meranie tlaku krvi a pulzovej frekvencie, stanovenie biochemických parametrov z kapilárnej krvi. Bolo vyšetrených 15 klientov.

9.7 Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky 2022 – 2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Plnenie

Pre zvýšenie pohybovej aktivity boli v roku 2023 realizované skupinové intervenčné a zdravotno-výchovné aktivity v počte 12 besied pre 322 poslucháčov. V nastavbovej poradni optimalizovania pohybovej aktivity bolo vyšetrených 7 klientov. Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trebišove, podporil športovo-spoločenské podujatie s názvom nohejbalový turnaj Michala Balinta v obci Hrčel' a Penalty – športový deň v obci Parchovany.

9.8 Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023 – 2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Plnenie

V cieľovej skupine deti a mládež odborní zdravotnícki zamestnanci oddelenia PZaVZ RÚVZ so sídlom v Trebišove v priebehu roku 2023 realizovali *13 edukačných aktivít (besied)* zameraných na *prevenciu sociálne patologických javov - fajčenie* pre 290 edukovaných žiakov. V nadstavbovej poradni odvykania od fajčenia bolo poskytnuté poradenstvo 22 klientom.

9.9 Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Plnenie

V prevencii sociálne patologických javov – látkové závislosti (drogy) odborní zdravotnícki zamestnanci oddelenia PZaVZ v priebehu roku 2023 realizovali v cieľovej skupine deti a mládež 7 edukačných aktivít (besied) pre 220 edukovaných žiakov.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Trenčíne**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

V spolupráci s detskými lekármi RÚVZ Trenčín dlhodobo zabezpečuje odbery pitných vôd z individuálnych zdrojov v oblastiach, ktoré nie sú zásobované vodou z verejných vodovodov. Ich hlavným cieľom je poskytnutie informácii rodičom o kvalite nimi využívanej pitnej vody za účelom znížovania rizika výskytu dojčenskej methemoglobínémie pri jej následnom používaní na prípravu stravy pre dojčatá. V sledovanom období od 01.01.2023 do 31.12.2023 bolo odobratých celkovo 19 vzoriek zo studní v oblastiach, ktoré nemajú prístup k pitnej vode zásobovanej verejným vodovodom. Z uvedených vzoriek bol v 10 prípadoch zaznamenaný prekročený limit nad 10 mg/l a voda nebola doporučená na prípravu stravy pre dojčatá.

1.4. MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

Pracovníci odboru HŽPaZ v roku 2023 vytipovali vhodné zariadenia a pripravovali podklady v rámci krajskej pôsobnosti na plnenie úlohy s názvom “Mapovanie prítomnosti baktérií rodu legionella v ubytovacích zariadeniach”, v ktorých bude v roku 2024 realizovaný odber vzoriek.

1.5. MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

V rámci plnenia úlohy zameranej na mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách pracovníci odboru HŽPaZ v spolupráci s odborom objektivizácie faktorov životných podmienok, oddelenie odberových skupín, úsek odberu vôd vykonali v sledovanom období podľa pokynov vytipovali a realizovali 10 odberov vzoriek pitných vôd vo verejných vodovodoch, ktoré následne boli zaslané na analýzu na ÚVZ SR. Vyhodnotenie vzoriek a ďalšie pokračovanie úlohy je v riešení. V rámci odobratých vzoriek neboli zaznamenané prekročenia limitných hodnôt pesticídnych látok a mikropolutantov.

Odbor HŽPaZ spolupracuje s Odborom objektivizácie faktorov životných podmienok, Oddelenie odberových skupín, Úsek odberu vôd na plnení úloh:

7.1 Monitoring kvality vôd vybraných lokalít

V roku 2023 (sledované obdobie od 01.01.2023 do 31.12.2023) pracovníci odboru HŽPaZ v spolupráci s Odborom objektivizácie faktorov životných podmienok, Oddelenie odberových skupín, Úsek odberu vôd vykonávali obdobne ako v minulých rokoch monitorovanie výskytu a odbery vzoriek vody na lokalitách s vodou určenou na kúpanie, popri prípade v odôvodnených prípadoch aj na vodných útvaroch využívaných väčším počtom obyvateľov na kúpanie. V predmetnom období bolo takto vykonaných celkovo 19 odberov povrchových vôd z priehrad a štrkovísk, v územnej pôsobnosti RÚVZ Trenčín. Ani v jednej z odobraných vzoriek nebolo zistené prekročenie platnou vyhláškou stanoveného limitu buniek cyanobaktérií. V 4 prípadoch bolo zistené prekročenie platnou vyhláškou stanoveného limitu v ukazovateli *Escherichia coli*.

7.2 Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení a umelých kúpalísk

V posudzovanom období roku 2023 od 01.01.2023 do 31.12.2023 bolo pracovníkmi HŽPaZ v spolupráci s Odbor objektivizácie faktorov životných podmienok, Oddelenie odberových

skupín, Úsek odberu vôd odobraných celkovo 23 vzoriek, ktorých účelom bolo následne detekovať výskyt baktérií rodu Legionella na umelých kúpaliskách. Výsledky uvedených laboratórnych analýz nedetekovali výskyt baktérií rodu Legionella v žiadnej zo zmienovaných vyšetrených vzoriek.

2. PREVENTÍVNE PRACOVNÉ LEKÁRSTVO A TOXIKOLÓGIA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Do 31. 12. 2023 bolo vykonaných 652 štátnych zdravotných dozorov (ďalej len „ŠZD“) ukončených záznamom. Výkon ŠZD bol zameraný na sledovanie stavu pracovného prostredia, vrátane rizikových pracovísk, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov, dodržiavanie legislatívnych požiadaviek v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev.

Vydaných bolo 265 rozhodnutí a 100 záväzných stanovísk. Za účelom odstránenia nedostatkov zistených pri ŠZD boli nápravné opatrenia so záväznými lehotami plnenia ukladané priamo do zápisnice pri výkone ŠZD. Boli vydané 3 pokyny za účelom vykonania objektivizácie hluku v životnom prostredí.

V rámci kontroly pracovných podmienok pri výkone ŠZD sme dotazníkovou formou pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov zisťovali informovanosť zamestnancov o riziku chemických faktorov pri práci v 3 organizáciách (6 zamestnancov), hluku v 1 organizácii (9 zamestnancov), azbestu v 4 spoločnostiach (9 zamestnancov), karcinogénnych a mutagénnych faktorov v 2 spoločnostiach (6 zamestnanci).

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Evidenciu rizikových prác sme v priebehu roka na základe ŠZD a meraní aktualizovali a spresňovali v databáze ASTR. V dozorovaných okresoch Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Bánovce nad Bebravou a Myjava sme v roku 2023 zaznamenali a vydali 50 rozhodnutí na vyhlásenie, zmenu alebo vyradenie prác z kategórií rizikových prác, z toho boli novo vyhlásené rizikové práce v 8 spoločnostiach.

Celkovo evidujeme v riziku 3 442 exponovaných zamestnancov (z toho 858 žien). V porovnaní s rokom 2022 je to o 166 zamestnancov menej.

Podľa prevažujúcej činnosti najvyšší počet exponovaných zamestnancov je evidovaných v priemyselnej oblasti – 2 740 zamestnancov, z toho 512 žien, čo predstavuje o 147 zamestnancov menej ako v roku 2022.

Druhým najexponovanejším odvetvím je zdravotníctvo a sociálna pomoc, kde evidujeme 401 zamestnancov, z toho 300 žien, čo je o 1 zamestnanca viac ako v roku 2022.

Na treťom mieste je poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov, kde zaznamenávame celkovo 81 exponovaných zamestnancov, z toho 1 žena, čo predstavuje o 13 zamestnancov menej ako v roku 2022.

Podľa druhu a kategórie rizika, najviac zamestnancov evidujeme v riziku hluku – 2 652 (z toho 498 žien). V porovnaní s rokom 2022 je to o 155 zamestnancov menej. V 4. kategórii

rizika hluku evidujeme 232 zamestnancov, z toho 19 žien (o 9 menej). V 3. kategórii rizika hluku evidujeme 2 420 zamestnancov, z toho 479 žien (o 146 menej).

V riziku chemických látok a zmesí evidujeme celkom 375 zamestnancov (z toho 40 žien), čo je o 6 zamestnancov menej ako v roku 2022.

V riziku záťaže teplom a chladom evidujeme celkom 292 zamestnancov, z toho 84 žien, čo je o 26 zamestnancov menej ako v roku 2022.

V riziku expozície biologickému faktoru evidujeme celkom 143 zamestnancov, z toho 111 žien. V porovnaní s rokom 2022 je to o 15 zamestnancov menej.

V riziku ionizujúceho žiarenia evidujeme celkom 83 zamestnancov, z toho 43 žien. V porovnaní s rokom 2022 je to o 2 zamestnancov viac.

V riziku expozície psychickej pracovnej záťaži je evidovaných 36 pracovníkov, z toho 27 žien, čo je o 1 zamestnanca viac ako v roku 2022.

V rámci ŠZD (60) na rizikových pracoviskách boli sledované pracovné podmienky zamestnancov, miera expozície a realizácia opatrení zo strany zamestnávateľov. Súčasťou výkonu ŠZD bola kontrola plnenia povinností vo veci posudzovania zdravotnej spôsobilosti na prácu - výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci.

Konzultácie k prešetrovaným podozreniam na choroby z povolania sú v prípade potreby s ostatnými RÚVZ v kraji operatívne realizované telefonicky.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Štátny zdravotný dozor bol zameraný na kontrolu plnenia legislatívnych požiadaviek týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v súlade so zákonom č. 355/2007 Z. z. a nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, v súlade s európskou chemickou legislatívou v rámci globálneho harmonizovaného systému (GHS), uplatňovali sme zákon č. 67/2010 Z.z. o podmienkach uvedenia chemických látok a chemických zmesí na trh a o zmene a doplnení niektorých zákonov (chemický zákon). Pri výkone ŠZD sme taktiež uplatňovali platnú legislatívu v rámci EÚ - Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) 1907/2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemických látok (REACH) a Nariadenie EP a R (ES) č. 1272/2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí ako aj všetky ostatné súvisiace predpisy súvisiace s chemickou problematikou.

V roku 2023 bol vykonaný štátny zdravotný dozor spolu v 12 organizáciách, v ktorých sú zamestnanci v rámci svojich pracovných činností exponovaní nebezpečným chemickým faktorom vrátane veľmi toxických a toxických látok a zmesí. Kontroly boli vykonané v 5 poľnohospodárskych organizáciách pri skladovaní pesticídov, v 2 prevádzkach vykonávajúcich povrchovú úpravu kovov, v 2 prevádzkach chemických laboratórií, v 1 prevádzke pri výrobe chladiacej vody v rámci kotolne, v 1 prevádzke pri sterilizácii injekčnej techniky a v 1 prevádzke pri anodizačnej linke brzdových strmeňov. V rámci kontroly pracovných podmienok sme dotazníkovou formou zisťovali informovanosť zamestnancov o riziku chemických faktorov v 3 spoločnostiach, celkovo u 6 zamestnancov. Pri kontrolách neboli zistené nedostatky závažného charakteru, prípadné drobné nedostatky boli odstránené na mieste počas výkonu ŠZD.

Bolo vydané 1 rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami podľa § 13 ods. 4 písm. h) zákona č. 355/2007 Z.z. pre spoločnosť KONŠTRUKTA-GALVANIZOVŇA, s.r.o., Trenčín, na pracovisku povrchovej úpravy kovov – galvanizovňa, kde sa pri povrchovej úprave kovov v galvanizovni (Linka galvanického zinkovania) sa používa prípravok s obsahom veľmi toxického dietylen triaminu.

Počas výkonu ŠZD boli skontrolované najmä podmienky skladovania a manipulácie s uvedenou veľmi toxickou látkou, taktiež splnenie povinnosti na zabezpečenie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a s toxickými látkami a zmesami. Skontrolované boli vypracované prevádzkové poriadky z hľadiska ochrany a podpory zdravia pri expozícii zamestnancov nebezpečným chemickým faktorom. Taktiež všetci zamestnanci, ktorí prichádzajú do styku s nebezpečnými chemickými faktormi, musia byť každoročne informovaní o obsahu prevádzkových poriadkov a o práci s nebezpečnými chemickými látkami a zmesami.

V sledovanom období nevidujeme žiadne mimoriadne ani havarijné situácie týkajúce sa priamo manipulácie s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami, ktoré by si vyžadovali mimoriadne nápravné opatrenie.

V roku 2023 boli zvolané 4 zasadnutia komisie na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a s toxickými látkami a zmesami a bolo preskúšaných 13 žiadateľov. Na základe vzdelania, dĺžky praxe a odbornej prípravy žiadateľov bolo vydaných bez vykonania skúšky pred komisiou ďalších 5 osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a s toxickými látkami a zmesami.

Na RÚVZ Trenčín bolo zaslaných 139 oznámení o začiatku vykonávania dezinfekcie a regulácie živočíšnych škodcov ako profesionálnej činnosti.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Uplatňovanie nariadenia vlády č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v platnom znení dozorujeme v organizáciách: Chirana T. Injecta a. s., Stará Turá; INJECTA, a. s., Stará Turá; Fakultná nemocnica Trenčín; Nemocnica s poliklinikou Nové Mesto nad Váhom; Nemocnica pre obvinených a odsúdených a Ústav na výkon trestu a odňatia slobody Trenčín; línea - D s. r. o., Bánovce nad Bebravou; Holz – Möbel SR, s. r. o., Krajné; Píla Podlužany s. r. o., Podlužany, PFS a. s., prevádzka Myjava; HDO SK s. r. o., prevádzka Myjava; LKW Komponenten s. r. o., Bánovce nad Bebravou; EUROPUR s. r. o., prevádzka Nové Mesto nad Váhom; UniLam s. r. o., Horné Srnie; GUMOTEX Automotive Myjava s. r. o., Myjava; KONŠTRUKTA-GALVANIZOVŇA, s.r.o., Trenčín a ďalších.

V roku 2023 bol vykonaný štátny zdravotný dozor v 11 organizáciách, v ktorých sú zamestnanci v rámci svojich pracovných činností exponovaní nebezpečným chemickým faktorom - karcinogénom, mutagénom, vrátane azbestu. Dozor bol vykonaný v 1 prevádzke vykonávajúcej povrchovú úpravu kovov, v 1 prevádzke chemického laboratória, v 1 prevádzke pri sterilizácii injekčnej techniky a v 1 prevádzke pri anodizačnej linke brzdových strmeňov a u 7 subjektov oprávnených na odstraňovanie materiálov obsahujúcich azbest.

ŠZD bol zameraný na kontrolu dodržiavania nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci v znení neskorších predpisov.

V evidencii rizikových prác je celkovo 155 zamestnancov, z toho 79 žien, ktorí vykonávajú rizikové práce 3. a 4. kategórie s chemickými karcinogénmi, mutagénmi, reprodukčne toxickými látkami, čo predstavuje o 6 zamestnancov menej ako v roku 2022.

Jedná sa o činnosti: riedenie cytostatík, spracovanie tvrdého dreva, povrchová úprava kovov, chemická sterilizácia etylénoxidom pri sterilizácii jednorazovej injekčnej techniky.

Okrem toho počas roku 2023 v dozorovaných prevádzkach vykonávali zamestnanci práce s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom, ktoré nie sú zaradené do 3. alebo 4. kategórie prác pri činnostiach spracovanie tvrdého dreva, pri odstraňovaní materiálov obsahujúcich azbest, pri povrchovej úprave kovov a plastových výrobkov, automobilových komponentov, laboratórnych analýzach vzoriek čistiarenských kalov, pri príprave roztokov pre kyanidové kúpele, pri leštení výrobkov, pri analýze drahých kovov, pri čistení foriem, pri príprave roztokov a analýzach vody.

Medzi štyri karcinogénne a mutagénne faktory, ktorým sú zamestnanci najčastejšie exponovaní patria: azbest (101/0 exponovaných pri odstraňovaní azbestu, 21 organizácií), cytostatiká (99/78 exponovaných, 3 organizácie – zdravotnícke zariadenia), prach z tvrdého dreva (21/0 exponovaných, 4 organizácie), etylénoxid (20/0 exponovaných, 2 organizácie).

V roku 2023 bolo vydané 1 rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s chemickými karcinogénmi a mutagénmi, podľa § 13 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. pre spoločnosť KONŠTRUKTA-GALVANIZOVŇA, s.r.o., Trenčín, Na pracoviskách v galvanizovni (Linka fosfátovania a černenia, Linka galvanického zinkovania, Linka eloxovania, Linka niklovania a cínovania) sa používajú prípravky s obsahom karcinogénnych a mutagénnych látok: Dusičnan nikelnatý, Síran nikelnatý, Fluorid nikelnatý, Chlorid nikelnatý hexahydrát, Formaldehyd, Dusičnan kobaltnatý. V chemickom laboratóriu pri analyzovaní vzoriek sa používajú a skladujú prípravky s obsahom karcinogénnych a mutagénnych látok: Fenolftaleín, Kongo červená.

V roku 2023 bolo vydaných 104 rozhodnutí na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb podľa § 13 ods. 4 písm. j) zákona č. 355/2007 Z.z. pre 29 žiadateľov (84 pre exteriéry a 20 pre interiéry budov). Všetky subjekty, ktorým boli vydané rozhodnutia na odstraňovanie azbestocementových materiálov z predložených stavieb, vlastnia oprávnenia na odstraňovanie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb podľa § 41 ods. 1 zákona č. 355/2007 Z. z..

V rámci štátneho zdravotného dozoru bolo vykonaných 7 kontrol u oprávnených subjektov na odstraňovanie materiálov obsahujúcich azbest (5 x exteriér budov – odstraňovanie azbestocementovej krytiny, 2 x interiér budov – odstraňovanie azbestocementových podhládov a kanalizačných potrubí). Dozor bol zameraný na dodržiavanie pracovných postupov a pracovných podmienok pri práci s azbestocementovými materiálmi. Pri výkone ŠZD v uvedených subjektoch bolo zistené, že zamestnanci sú informovaní o negatívnych účinkoch azbestu na zdravie, majú absolvovanú odbornú prípravu, školenia, lekárske preventívne prehliadky, ktoré zabezpečujú zamestnávateľa. Požadované OOPP pre zamestnancov sú poskytované v dostatočnom množstve. Na dočasných pracoviskách boli kontrolované pásma označené výstražnými symbolmi, zamestnanci mali zabezpečený vyčlenený priestor na jedenie a pitie, priestor na osobnú hygienu.

V rámci kontroly pracovných podmienok sme dotazníkovou formou zisťovali informovanosť zamestnancov o riziku prác s AZC materiálmi v 4 spoločnostiach, celkovo u 9 zamestnancov.

V súvislosti s odstraňovaním azbestu alebo materiálov s obsahom azbestu zo stavieb bola uložená 1 sankcia, za to že pred začiatkom výkonu demontáže azbestocementovej strešnej krytiny z rodinného domu, subjekt neoznámil príslušnému orgánu verejného zdravotníctva začiatok a ukončenie výkonu práce.

2.1.4 ZNIŽOVANIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK Z BIOLOGICKÝCH FAKTOROV PRI PRÁCI VRÁTANE NOVÝCH BIOLOGICKÝCH FAKTOROV, OSOBITNE VÍRUSU SARS COV-2

Štátny zdravotný dozor na pracoviskách s expozíciou biologickým faktorom pri práci je zameraný na kontrolu uplatňovania legislatívnych požiadaviek podľa nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci v platnom znení. Dôraz sa kladie na pracovné podmienky, organizáciu práce s biologickými faktormi, na bariérovú ochranu zdravia vrátane používania respirátorov, ochranných odevov na celé telo a ďalších OOPP.

V evidencii rizikových prác je celkovo 143 zamestnancov, z toho 111 žien, ktorí vykonávajú rizikové práce 3. kategórie s biologickým faktorom, čo predstavuje o 15 zamestnancov menej ako v roku 2022. Jedná sa o práce s profesionálnym rizikom TBC v 5 zdravotníckych zariadeniach (48 zamestnancov/ 35 žien) a práce s profesionálnym rizikom SARS-CoV-2 v 1 zdravotníckom zariadení (95 zamestnancov/76 žien).

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

V sledovanom období bolo poskytnuté konzultácie predovšetkým telefonicky a e-mailovou komunikáciou ako aj ústne priamo na pracoviskách počas výkonu štátneho zdravotného dozoru. Prevažný podiel konzultačnej činnosti tvorila problematika požiadaviek pri uvedení priestorov do prevádzky, splnenia oznamovacej povinnosti pred začatím prevádzkovania priestorov, zriaďovania a posudzovania chránených pracovísk, problematika rizikových faktorov na pracoviskách a možnosti ich objektivizácie, prešetrovania chorôb z povolania, odstraňovania stavebných materiálov obsahujúcich azbest, práce s toxickými látkami – odborná spôsobilosť a legislatívne povinnosti, problematika hodnotenia zdravotných rizík. Početné konzultácie boli poskytnuté aj v problematike práce s toxickými, karcinogénnymi a mutagénnymi látkami a pri odstraňovaní stavebných materiálov obsahujúcich azbest, vo veci splnenia legislatívnych povinností pri uvedených pracovných činnostiach a to najmä – vypracovanie posudkov o riziku a prevádzkových poriadkov, zabezpečenie odbornej spôsobilosti, vhodných osobných ochranných pracovných prostriedkov, zabezpečenie zdravotného dohľadu.

Počas výkonu ŠZD boli zamestnávateľom priebežne poskytované aj informácie o nových legislatívnych úpravách v problematike ochrany zdravia pri práci.

V rámci projektu „Zdravé pracoviská“, sme v spolupráci so zamestnancami odboru ochrany a podpory zdravia v roku 2023 vykonali hodnotenia pracovného prostredia a vyšetrenia v šiestich organizáciách:

1. Branson Ultrasonics, a.s. Nové Mesto nad Váhom - spoločnosť je zameraná na výrobu ultrazvukových, vibračných, infračervených zariadení. Vyšetrenie sa poskytlo 83 zamestnancom.
2. Valicare s.r.o., Trenčianska Turná - je zameraná na kvalifikáciu farmaceutických výrobných zariadení, tvorbu technickej dokumentácie a zároveň výkon servisu výrobných zariadení. Vyšetrenie sa poskytlo 83 zamestnancom.
3. LIDL - logistické centrum Nemšová, vyšetrených bolo 82 zamestnancov.
4. Považský cukor a.s. Trenčianska Teplá – spoločnosť je zameraná na výrobu cukru. Vyšetrených bolo 41 zamestnancov.

5. Leoni Wiring Systems Slovakia, spol. s r.o. Trenčín – spoločnosť je zameraná na výrobu izolovaných vodičov a káblov pre elektrotechnický priemysel. Vyšetrených bolo 67 zamestnancov.
6. HEITEC Slovensko, spol. s r.o. Trenčianska Turná – spoločnosť je zameraná na automatizácia strojov a procesov pre automobilový, elektronický, strojársky priemysel, vývoj meracej a testovacej techniky. Vyšetrených bolo 17 zamestnancov.

Pre zamestnancov bolo priamo na mieste organizácie zabezpečené: meranie antropometrických parametrov – hmotnosť, výška, obvod pása a bokov, BMI, WHR, meranie % tuku v tele a biochemických parametrov - hladina celkového cholesterolu, meranie tlaku krvi, priamo na mieste vyhodnotenie a individuálne poradenstvo. Zamestnanci, ktorí mali zvýšené, prípadne hraničné hodnoty biochemických parametrov, boli odporučené na podrobnejšie vyšetrenie k svojim odborným lekárom prípadne do Poradne zdravia na RÚVZ Trenčín.

2.2.2 Európska informačná kampaň európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

V zmysle Dohody o spolupráci a koordinácii činnosti medzi ÚVZ SR a NIP orgány verejného zdravotníctva vykonávajú spoločné koordinované kontroly s orgánmi inšpekcie práce.

V roku 2023 boli s Inšpektorátom práce Trenčín naplánované a realizované 4 pravidelné štvrtročné pracovné porady. V rámci porád boli určené prevádzky na výkon spoločných dozorných aktivít pre Trenčiansky kraj v roku 2023 a zároveň boli operatívne prerokované aktuálne témy v oblasti ochrany verejného zdravia a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Zápisnice zo spoločných porád boli zaslané na ÚVZ SR Bratislava. Zápisnice zo spoločných porád boli zaslané na ÚVZ SR Bratislava.

Na základe záverov rokovania Poradného orgánu Hlavného hygienika SR a generálneho riaditeľa Národného inšpektorátu práce pre spoluprácu a koordináciu činností v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci mali byť v rámci kraja v roku 2023 uskutočnené 4 spoločné previerky orgánov verejného zdravotníctva s orgánmi inšpekcie práce, ktorých zameranie malo byť na základe aktuálnych problémov v terénnej praxi, pričom voľba subjektov bola ponechaná na vzájomnej dohode príslušných regionálnych úradov verejného zdravotníctva (RÚVZ) a inšpektorátov práce (IP). Koordinátorom výkonu spoločných previerok je RÚVZ v sídle kraja (RÚVZ Trenčín).

RÚVZ Trenčín a Inšpektorát práce Trenčín v roku 2023 vykonal 2 spoločné dozory v 2 subjektoch zamerané na kontrolu dodržiavania ustanovení zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a príslušných vykonávacích predpisov, a to:

1. MIPP SK s.r.o., Stará Turá – činnosť prevádzky je zameraná na výrobu výrobkov z plastových hmôt, kompletizáciu počítadiel do plynomerov a vodomeroch.
2. XRAY, s.r.o., Trenčín - spoločnosť sa zaoberá výrobou závodných automodelov a dielcov pre závodné automodely.

Prevádzky v rámci ŠZD predložili hodnotenie zdravotných rizík a kategorizáciu prác z hľadiska zdravotných rizík v zmysle vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. v platnom znení, vypracované zmluvnou pracovnou zdravotnou službou. RÚVZ Trenčín sa zameriaval najmä na dodržiavanie povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z platnej legislatívy na úseku ochrany zdravia pri práci, vrátane sledovania zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov vo všetkých kategóriách práce. V oboch prípadoch boli pri výkone ŠZD uložené opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov, sankcie neboli uložené. Zápisnice z výkonu štátneho zdravotného dozoru boli zaslané na ÚVZ SR Bratislava.

Môžeme konštatovať, že vzájomná spolupráca s Inšpektorátom práce Trenčín plní svoj účel a v spoločných poradách a kontrolách sa bude pokračovať aj v nasledujúcom roku.

V roku 2023 bol vykonaný ŠZD v 2 subjektoch, ktoré požiadali inšpektorát práce o udelenie certifikátu „Bezpečný podnik“, a to v spoločnosti Vaillant Industrial Slovakia s.r.o., Skalica, prevádzka Trenčianske Stankovce a v spoločnosti SAG Slovakia s.r.o., Chocholná-Velčice. Z výsledkov a z posúdenia úrovne ochrany zdravia zamestnancov pri práci nemal RÚVZ Trenčín námietky k vydaniu certifikátu „Bezpečný podnik“ pre uvedené spoločnosti.

3. HYGIENA VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVIN A KOZMETICKÉ VÝROBKY

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

V roku 2023 bolo odobratých a laboratórne vyšetrených 6 vzoriek hotových pokrmov na stanovenie obsahu kuchynskej soli. Jednalo sa o 2 polievky, 2 hlavné jedlá a 2 prílohy. Vzorky boli odobraté v zariadeniach spoločného stravovania tzv. uzatvorený sektor.

Z uvedeného počtu jedna vzorka prekročila najvyššie prípustné množstvo pridanej jedlej soli podľa výnosu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z 20. marca 2015 č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách (hodnota zistená laboratórnou analýzou 26 089,26 mg/kg).

Odobraté hotové pokrmy tvorili 2 obedové menu. Na základe výsledkov laboratórnej analýzy príjem soli z obedového menu predstavoval 10,71 g/G (veľkosť porcie) a 6,11 g/G (veľkosť porcie).

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V roku 2023 boli na základe usmernenie Úradu verejného zdravotníctva SR k realizácii tejto úlohy vykonané kontroly vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb so zameraním na sledovanie dodržiavania výživovej hodnoty stravy podávanej v týchto zariadeniach. Kontroly bolo podrobených 6 zariadení, v ktorých boli odobraté vzorky celodennej stravy na určenie obsahu energie, makronutrientov (bielkoviny, tuky, sacharidy) a kuchynskej soli. V jednom zariadení bolo vykonané porovnanie priemerných hodnôt obsahu energie, makronutrientov (bielkoviny, tuky, sacharidy) a kuchynskej soli získaných výpočtom prostredníctvom programu ALIMENTA zo 7 dňového a z mesačného jedálneho lístka.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

V rámci kontroly alergénov bolo odobratých a laboratórne vyšetrených 5 vzoriek potravín pre dojčatá a malé deti, ktoré na obale deklarovali informáciu, že sú bezgluténové. Vzorky boli odoslané na laboratórnú analýzu na Úrad verejného zdravotníctva SR. Laboratórnou analýzou nebolo zistené prekročenie prípustného množstva gluténu v odobratých vzorkách.

Ďalej v roku 2023 boli odobraté 2 vzorky hotových pokrmov, ktoré boli vyšetrené na prítomnosť alergénu zeler a ryby na posúdenie možnej kontaminácie z prenosu. Vzorky bolo odoslané do akreditovaného laboratória (Štátny veterinárny a potravinový ústav – VUP Dolný Kubín). Záchyt sledovaných alergénov nebol zistený.

Projekty, na ktorých odbor hygieny výživy a bezpečnosti potravín participoval

7.4 REZIDUÁ PESTICÍDOV V PITNÝCH VODÁCH A POTRAVINÁCH NA VÝŽIVU A VÝŽIVOVÉ PRÍPRAVKY PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

RÚVZ Trenčín zabezpečil, na základe Plánu úradnej kontroly potravín na rok 2023, odber dvoch vzoriek potravín pre dojčatá a malé deti, ktoré boli odoslané na vykonanie laboratórnej analýzy laboratórnemu pracovisku Úradu verejného zdravotníctva SR. Odobraté boli dve vzorky – *potraviny na báze obilnín a následnej dojčenskej výživy*. Laboratórnou analýzou monitorované druhy pesticídov v predmetných vzorkách neboli detekované.

4. HYGIENA DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

a) Podpora zdravého štartu do života

V roku 2023 nebola vykonávaná poradenská a konzultačná činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity v zariadeniach, kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

Odbor zabezpečuje výkon ŠZD v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy, pričom je posudzovaná i pestrosť stravy a dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky ako i kontrolované podmienky pri príprave diétného stravovania. V roku 2023 bolo vykonaných 201 kontrol (ŠZD a ÚKP) v zariadeniach spoločného stravovania a 15 kontrol (ŠZD a ÚKP) v prevádzkach rýchleho občerstvenia na školách. V rámci dozoru bolo odobratých 36 vzoriek hotových pokrmov za účelom laboratórneho mikrobiologického vyšetrenia, 3 vzorky čerstvých slepačích vajec, 9 vzoriek hotových pokrmov odložených prevádzkovateľom a 24 sterov z prostredia.

Spôsob zabezpečenia pitného režimu počas pobytu detí je kontrolovaný počas výkonu štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach pre deti a mládež. Zariadenia preferujú podávanie nesladených nápojov.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V roku 2023 nebol organizovaný žiadny seminár ani iná formu vzdelávania pre pracovníkov školského stravovania.

d) Podpora pohybových aktivít

Podmienky pre telesnú výchovu žiakov a študentov sú monitorované v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru na základných a stredných školách. V rámci štátneho zdravotného dozoru zameraného na dodržiavanie legislatívnych požiadaviek týkajúcich sa priestorov určených na výučbu telesnej výchovy sú vykonané kontroly v rámci kontrol priestorov základných a stredných škôl.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V roku 2023 sa monitoring antropometrických ukazovateľov u detí nerealizovalo.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

V roku 2023 bolo v 11 prevádzkach školských bufetov na základných a stredných školách vykonaných 15 kontrol (11 ŠZD a 4 ÚKP).

Štátnym zdravotným dozorom boli najčastejšie zisťované nedostatky v rámci plnenia povinností vyplývajúcich z vyhlášky č. 75/2023 Z. z., najmä v predaji mäsových výrobkov a údenárskych výrobkov s obsahom mäsa menším ako 80%, výrobkov s obsahom majonézy, nápojov s obsahom pridaného cukru nad 5 g/100ml a zastúpenie cukrovínok a slaných výrobkov presahujúce 50% celkového sortimentu tovaru. Zároveň bolo zistené, že v priestoroch školských bufetov nie je na viditeľnom mieste umiestnená informačná plocha na podporu zdravého životného štýlu. Prevádzkovateľom školských bufetov s uvedenými nedostatkami bola uložená povinnosť zabezpečiť plnenie povinností vyplývajúcich z vyhlášky č. 75/2023 Z. z..

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku. V roku 2023 sa projekt nerealizoval.

4.4. MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

V roku 2023 sa projekt nerealizoval.

6. EPIDEMIOLOGIA

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM

Zabezpečenie Národného imunizačného programu s cieľom udržania pravidelného povinného očkovania je jednou z priorít pre rok 2023. RÚVZ so sídlom v Trenčíne poskytuje informácie v rámci „Poradne očkovania“ v oblasti povinného, odporúčaného očkovania a očkovania do zahraničia. V rámci Európskeho imunizačného týždňa boli na web stránke RÚVZ a nástenkách RÚVZ uverejnené informácie o dôležitosti očkovania.

Aktuálne informácie týkajúce sa výskytu infekčných ochorení, ako aj informácií o prevencii voči nim sú pravidelne uverejňované na web stránke a nástenkách úradu.

V roku 2023 bolo nahlásených 95 odmietnutí povinného očkovania. Vypracovaných bolo 11 individuálnych očkovacích plánov.

Administratívna kontrola očkovania bola vykonaná za jednotlivé pediatrické obvody okresov Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Bánovce nad Bebravou a Myjava. Bol skontrolovaný výkon očkovania u celého ročníka narodenia 2021, 2020, 2017, 2016, 2011, 2010, 2009. Celkom bolo skontrolovaných 17 861 záznamov detí podliehajúcich v danom veku základnému očkovaniu alebo preočkovaniu proti 10-tim chorobám. Výsledky sú popísané v osobitnej správe Správa o tejto kontrole bola podaná na ÚVZ SR.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Surveillance infekčných ochorení, ďalšia z priorít pre rok 2023, je vykonávaná sústavne. V období od 01.01.2023 do 31.12.2023 bolo z ochorení preventabilných očkovaním zaznamenaných:

Choroba	Abs. Počet	Očkování	Neočkování	Nezistené
TBC	3	1	0	2
VHB	2	0	2	0
VHA	1	0	1	0
Pertussis	36	11	15	9
ACHO (POLIO očk.)	4	0	0	4
Invaz. pneumok. inf.	6	1	5	0
Hemof. invaz. inf.	1	0	0	1
Kliešťová encefalitída	1	0	1	0
Ovčie kiahne	556	0	653	235
Rotavírusová enteritída	316	19	297	0
COVID-19	1400	897	403	100

Edukácia obyvateľstva v prevencii prenosných ochorení bola vykonávaná prostredníctvom:

- prednášok na iných odborných podujatiach pre zdravotníkov
- prednášok na Trenčianskej univerzite A. Dubčeka v Trenčíne
- poradne očkovania
- prostredníctvom uverejňovania článkov na web stránke a nástenkách úradu

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

K 31.12.2023 bolo do programu EPIS zadaných 4890 prenosných ochorení, z toho u 3624 prípadov bolo v rámci ŠZD vykonané epidemiologické vyšetrenie. Program EPIS sa využíval aj pre hlásenie vybraných ochorení do SRV. Z celkového počtu 4890 prenosných ochorení bolo 1400 s diagnózou U071- COVID 19. Pracovníci RÚVZ so sídlom v Trenčíne v spolupráci s krajskou odborníčkou pre epidemiológiu sú zodpovední za činnosť pracovnej skupiny pre nozokomiálne nákazy.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Sledovanie vybraných nozokomiálnych nákaz na jednotkách intenzívnej starostlivosti

V SR sa pod gestorstvom RÚVZ so sídlom v Trenčíne vykonáva surveillance nozokomiálnych nákaz na JIS. V roku 2023 realizoval zber údajov o NN na vybraných JIS v SR. V roku 2023 boli zbierané údaje za rok 2022 z 2 JIS (ICU) v SR u 78 pacientov, u ktorých sa vyskytlo 18 nozokomiálnych nákaz.

Za roky 2005 - 2023 bolo do sledovaného súboru zapojených 4 812 pacientov, u ktorých bolo zaznamenaných 1 116 nozokomiálnych nákaz.

Sledovanie infekcií v mieste chirurgického zákroku (SSI)

V roku 2023 sa realizoval zber údajov u pacientov, ktorí podstúpili cholecystektómiu na 2 pracoviskách v SR za rok 2022. Údaje boli následne exportované do ECDC cez TESSY. V roku 2023 boli zbierané údaje za rok 2022 z 3 nemocníc (SSI) v SR.

Od začiatku sledovania od roku 2011 bolo do sledovania zapojených 5 135 pacientov, ktorí podstúpili cholecystektómiu.

Prevalenčné bodové sledovanie NN a užívania ATB

V roku 2023 bolo pripravené a realizované tretie Bodové prevalenčné sledovanie NN a užívania ATB v nemocniciach poskytujúcich akútnu zdravotnú starostlivosť v SR. RÚVZ Trenčín ako národný koordinátor 3. BPS vykonal:

- účasť na online webinári - školenia koordinačného centra ECDC („tréning trénerov“) - metodika 3. bodového prevalenčného sledovania NN a užívania ATB v nemocniciach poskytujúcich akútnu zdravotnú starostlivosť v rokoch 2022 - 2023 v 01/2023
- príprava a realizácia školení pre pracovníkov RÚVZ v SR a nemocničných hygienikov v rámci SR v 02 – 03/2023
- realizácia 3. BPS v SR v 04 – 06/2023 v 47 nemocniciach prostredníctvom jednotlivých RÚVZ v SR (v spolupráci s nemocničnými hygienikmi)
- realizácia validácie v 5 nemocniciach v SR (validačný tím – RÚVZ Trenčín)
- zaslanie údajov z nemocníc jednotlivých RÚVZ v SR na RÚVZ Trenčín
- export opravených údajov do ECDC (TESSY)
- prezentácia prvých výsledkov BPS na odborných konferenciách a podujatiach

Európska surveillance infekcií *Clostridium difficile*

Európske centrum pre prevenciu a kontrolu infekcií (ECDC) vyzvalo Slovenskú republiku k zahájeniu surveillance infekcií spôsobených *Clostridium difficile* (CDI). Táto surveillance sa vykonáva u hospitalizovaných pacientov s potvrdenou CDI. Surveillance CDI je v súlade s Odporúčaním Rady 2009/C 151/01 z 9. júna 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou.

V roku 2023 sa zbierali údaje za SR rok 2022 z 30 zapojených nemocníc a následne boli exportované do ECDC cez TESSY (1875 prípadov CDI).

Kampaň „Save Lives: Clean Your Hands“ súčasť programu WHO pod názvom „First Global Patient Safety Challenge: Clean care is safer care“

Dňa 5. mája 2023 sa uskutočnil 18. ročník kampane. V SR prebiehala kampaň 15. krát. Hlavným cieľom kampane bolo zameranie sa na informovanie zdravotníckych pracovníkov o význame hygieny rúk ako ochrany pacienta a poukázanie na dôležitosť dodržiavania 5 momentov hygieny rúk. Kampaň v roku 2023 mala tému: „Spoločne môžeme urýchliť zavedenie opatrení na prevenciu nemocničných infekcií a zníženie antimikrobiálnej rezistencie v zdravotníctve a vybudovať bezpečné a kvalitné prostredie, v ktorom má dodržiavania hygieny rúk vysokú prioritu“. Celosvetová osvetová kampaň WHO je v roku od 2020 prioritne zameraná na oblasť hygieny rúk v kontexte s prevenciou šírenia ochorenia COVID-19. Na stránke RÚVZ je k dispozícii edukačný materiál ku kampani. Vo FN Trenčín pri príležitosti Svetového dňa hygieny rúk bolo možné vyskúšať nácvik správnej techniky dezinfekcie rúk. V roku 2023 sa školenia zdravotníckych pracovníkov v rámci daného projektu nerealizovali.

Národné referenčné centrum pre prevenciu a kontrolu nozokomiálnych nákaz

V rámci pracoviska RÚVZ Trenčín bolo v roku 2019 zriadené NRC pre prevenciu a kontrolu NN, ktoré od začiatku roka 2020 zabezpečovalo laboratórne vyšetrenie vzoriek

COVID - 19 pre odborné miesta v Trenčianskom kraji. Činnosť NRC zabezpečuje epidemiologická a laboratórna zložka:

1. Laboratórna zložka NRC pre prevenciu a kontrolu NN

V roku 2023 sa pracovisko laboratórií NRC pre prevenciu a kontrolu NN podieľalo na vyšetrovaní a molekulovej typizácii klinických kmeňov *Clostridioides difficile* (*C. difficile*) podľa štandardizovaných odporúčaných metód Európskeho centra pre kontrolu a prevenciu ochorení (ECDC) pre potreby epidemiologického šetrenia prípadov závažných klostrídiových infekcií na Slovensku. V roku 2023 bol vykonaný dôkaz prítomnosti *C. difficile* v stolici kultiváciou na selektívnych médiách, v špeciálnej striktno anaeróbnej kultivačnej stanici v počte 79 klinických materiálov. Selektívne médiá (napr. Braziers médium = CCEY médium, TCCA médium) potlačili rast sprievodnej mikroflóry, pričom sa vzorka spracovala „alkoholovým šokom“. Všetky kultivačne pozitívne vzorky na prítomnosť *C. difficile* boli nahlásené oddelením epidemiológie do databázy EPIS. Informácie boli doplnené o stanovenie prítomnosti génov u *C. difficile*, kódujúcich produkciu toxínov – toxín A, B, binárny toxín, tzv. toxinotypizácia. K zisteniu k prítomnosti génov kódujúcich produkciu toxínov sa uskutočňovala izolácia DNA narastených kmeňov *C. difficile* a prítomnosť génov sa potvrdila multiplexnou PCR reakciou s následným vyhodnotením kapilárnou elektroforézou. Metódou toxinotypizácie sme identifikovali kmene *C. difficile* do skupín na základe mutácií v génoch kódujúcich produkciu toxínov (*tcdA*, *tcdB*). Ďalej sa u vzoriek uskutočnila PCR-Ribotypizácia *C. difficile*, pomocou ktorej sa vykonávala identifikácia polymorfizmu medzigénových oblastí (ISR) medzi 16S a 23S ribozomálnou DNA (rDNA), ktoré sú špecifické pre jednotlivé izoláty *C. difficile*. Typizácia a vizualizácia naamplifikovaných DNA fragmentov sa riadila štandardizovaným protokolom od ECDC. Analýzou dát pomocou softvérov sme získali elektroforetogramy, z ktorých bolo možné zistiť veľkosť fragmentov, ktoré bolo možné vyhodnocovať oproti dostupnej databáze. U 42 kultivačne pozitívnych vzoriek bola stanovená citlivosť *C. difficile* na antibakteriálne látky – vankomycín, moxifloxacín, metronidazol. kvantitatívnym stanovením minimálnej inhibičnej koncentrácie (MIC). Údaje o prítomnosti *C. difficile*, spolu s informáciami o toxínoch, ribotype a citlivosti boli doplnené k pacientovmu údaju v EPISe.

Ďalej sme sa podieľali na zistení kontaminácie spórami *C. difficile* v prostredí zdravotníckych zariadení. Za rok 2022 a 2023 bolo spolu vyšetrených 124 vzoriek na prítomnosť spór *C. difficile* v prostredí, pričom sme zachytili päť pozitívnych vzoriek.

Počas celého roku sme sa zúčastňovali odborných konferencií (Červenkové dni, KMINE), kde sme informovali o problematike *C. difficile*.

2. Epidemiologická zložka NRC pre prevenciu a kontrolu NN

NRC pre kontrolu a prevenciu NN sa podieľa a koordinuje v rámci SR viaceré projekty

ECDC zameraných na zníženie záťaže nozokomiálnych nákaz a antimikrobiálnej rezistencie:

- Participácia a národná koordinácia projektu v rámci SR: “Tretie bodové prevalenčné sledovanie NN a užívania ATB v nemocniciach poskytujúcich akútnu zdravotnú starostlivosť v SR (BPS 3)”
- Participácia a národná koordinácia projektu v rámci SR: „Surveillance vybraných nemocničných nákaz na jednotkách intenzívnej starostlivosti“ (podľa protokolu ECDC)
- Participácia a národná koordinácia projektu v rámci SR: „Surveillance vybraných nemocničných nákaz v mieste chirurgického výkonu“ (podľa protokolu ECDC)
- Participácia a národná koordinácia projektu v rámci SR: „Európska surveillance infekcií *Clostridium difficile*“ (podľa protokolu ECDC)
- Preklad informácií zo systému ECDC „EpiPulse“ o mimoriadnych epidemiologických situáciách v krajinách Európskej únie

- 1. Mikrobiologická zložka NRC pre prevenciu a kontrolu NN
- **Posilnenie edukácie zamestnancov odborov/oddelení epidemiológie a klinických zdravotníckych pracovníkov v problematike surveillancie nozokomiálnych nákaz, v oblasti intervenčnej epidemiológie pri výskyte NN vyvolaných závažnými nemocničnými patogénmi.**

V roku 2023 NRC pre prevenciu a kontrolu NN pripravilo Usmernenie hlavného hygienika Slovenskej republiky na zabezpečenie mikrobiologickej a epidemiologickej surveillancie infekcii spôsobených *Clostridioides difficile* v Slovenskej republike.

Prednášková a publikačná činnosť a účasť na zahraničných pracovných cestách a odborných podujatiach je uvedená vo Výročnej správe NRC pre prevenciu a kontrolu NN.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Vzhľadom na výskyt ochorenia COVID-19 a vyhlásením celosvetovej pandémie boli na Slovensku prijaté mimoriadne úlohy. Údaje o aktuálnej epidemiologickej situácii a opatreniach pri výskyte ochorenia COVID-19 boli zasielané lekárom primárneho kontaktu a riaditeľom nemocníc v spádovom území a boli priebežne uverejňované na webovej stránke RÚVZ Trenčín.

Údaje o aktuálnej epidemiologickej situácii a prípadných opatreniach pri výskyte ochorení boli zasielané lekárom primárneho kontaktu a riaditeľom nemocníc v spádovom území alebo uverejnené na web stránke RÚVZ so sídlom v Trenčíne. Pracovníci odboru epidemiológie boli pravidelne informovaní o aktuálnej epidemiologickej situácii prostredníctvom interných seminárov. O aktuálnej epidemiologickej situácii vo výskyte chrípky počas chrípkovej sezóny boli informovaní všetci členovia protiepidemickej komisie zriadenej pri RÚVZ.

Odbor epidemiológie vykonáva opatrenia pri výskyte epidemiologicke významných nemocničných patogénov (pri výskyte karbapeném rezistentých enterobaktérií a nefermentujúcich paličiek, *C. difficile*, VRE, ...).

Odpadové vody COVID-19

Prvá fáza monitoringu odpadových vôd na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2 bola v Slovenskej republike zahájená v 18. kalendárnom týždni 2021 (t.j. od 02.05.2021). V tomto období bola do pravidelného monitoringu v našom regióne zapojená čistička odpadových vôd (ČOV) Trenčín. Od 01/2022 došlo k rozšíreniu siete pre monitoring odpadových vôd, kde sa zapojili aj ďalšie ČOV v našom spádovom území, a to ČOV Bánovce nad Bebravou a Nové Mesto nad Váhom.

V čase od 01/2023 – do 24. kalendárneho týždňa 2023 bolo spolu v ČOV Trenčín, Bánovce nad Bebravou a Nové Mesto nad Váhom vykonaných 72 odberov odpadovej vody. Pre priaznivú epidemiologickú situáciu sa od 25. kalendárneho týždňa 2023 pristúpilo k redukcii odberov a vyšetrení vzoriek odpadových vôd. Odpadová voda sa odoberala každý nepárny kalendárny týždeň z dvoch ČOV v kraji. V Trenčianskom kraji boli vybrané ČOV Trenčín a ČOV Považská Bystrica (spádové územie Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Považskej Bystrici). V tomto období bolo vykonaných na ČOV Trenčín 9 odberov odpadovej vody.

Vzhľadom k nárastu detekcie RNA vírusu SARS-CoV-2 v odpadových vodách v Slovenskej republike sa koncom októbra 2023 pristúpilo ku geografickému navýšeniu odberov odpadových vôd. Boli vybrané tri ČOV v každom kraji, v ktorých sa odoberajú vzorky každý nepárny kalendárny týždeň. V našom spádovom území ostali odbery na ČOV Trenčín zachované a do konca roka 2023 sa vykonali 4 odbery. V roku 2023 sa na ČOV Trenčín odobralo 37 vzoriek odpadovej vody k určeniu kvantity RNA vírusu SARS-CoV-2.

Pracovisko Odboru epidemiológie RÚVZ Trenčín koordinuje zber a vyhodnocovanie vzoriek odpadových vôd na diagnostiku prítomnosti RNA SARS CoV2 z ČOV pre celú SR.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

V spádovom území RÚVZ Trenčín boli odoberané vzorky odpadovej vody podľa plánu odberov ÚVZ SR z čističky odpadových vôd v Trenčíne. Počas roku 2023 bolo odobraných 7 vzoriek odpadovej vody, z toho 3 vzorky boli pozitívne (2 vzorky pozitívne na prítomnosť enterovírusov a 1 vzorka na prítomnosť Echovírusu). Plnili sa aj ďalšie úlohy pre udržanie certifikácie eradikácie poliomyelitídy v SR. V roku 2023 sme zaznamenali 4 ochorenia na ACHO.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Na RÚVZ Trenčín je v rámci odboru epidemiológie zriadená Poradňa prevencie HIV/AIDS, kde je poskytované pred a po testové poradenstvo vrátane odberu krvi na detekciu protilátok anti HIV u osôb, ktoré o to požiadajú. V rámci poradne je k dispozícii telefonická linka a e-mailová adresa pre možnosť poskytovania informácií. Na oddelení epidemiológie bolo v roku 2023 vyšetrených 41 osôb, ktorým bolo poskytnuté predtestové a potestové poradenstvo.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Na RÚVZ so sídlom v Trenčíne je v rámci odboru epidemiológie zriadená Poradňa očkovania, v ktorej sú poskytované informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Pracovníci z odboru epidemiológie RÚVZ so sídlom v Trenčíne sú členmi pracovnej skupiny, ktorá vytvárala vzorové zápisnice z výkonu ŠZD v ZZ pre IS. V roku sa zúčastňovali online školení – práca v novom systéme EPIS, v ktorom od 05/2023 pracovníci odboru epidemiológie pracujú.

Neoddeliteľnou súčasťou programov a projektov je Národný program kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike, úlohy ktorého sú vyhodnotené v jednotlivých položkách podľa tematiky.

7. OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA

7.1 MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

V roku 2023 bolo v spádovej oblasti RÚVZ Trenčín vyšetrených 34 vzoriek prírodných vodných plôch na mikrobiologické ukazovatele a 19 vzoriek na biologické ukazovatele.

Na našom pracovisku monitorujeme vyhlásenú kúpaciu oblasť Zelená voda na prítomnosť a počet cyanobaktérií. Sledovanie uvedeného ukazovateľa nám vyplýva z Prílohy č. 1 k Vyhláške č. 308/2021, v ktorej sú stanovené *Medzné hodnoty ukazovateľov kvality vody na prírodnom kúpalisku počas kúpacej sezóny*. V priebehu letnej kúpacej sezóny sme vyšetrili spolu 19 vzoriek povrchových vôd na prítomnosť cyanobaktérií. Z uvedeného počtu vzoriek

bolo vyšetrených 38 ukazovateľov a vykonaných 133 analýz. 7 vzoriek bolo odobratých zo Zelenej vody – pláž Bolt, v ktorých sme 3x zistili prítomnosť *Microcystis aeruginosa*. Celkovo počet buniek nepresahoval 1000 buniek/ml. Z ďalších lokalít sledovaných 2x za sezónu boli: Brezová pod Bradlom, Dubník, Horná Streda, Prusy, Stará Myjava. Ani v jednej z uvedených lokalít sme nepotvrdili výskyt cyanobaktérií. V rámci subdodávky pre RÚVZ Prievidza sme vyšetřili 6 vzoriek vody na chlorofyl, lokality Nitrianske Rudno, Kanianka. Vo vyšetřených vzorkách neboli prekročené limitné hodnoty chlorofylu. Chemické ukazovatele boli vyšetřené v 19 vzorkách prírodných vodných plôch, stanovoval sa aj celkový dusík a fosfor. Z oblasti RÚVZ Trenčín 17 vzoriek a z oblasti RÚVZ Prievidza – 2 vzorky.

7.2 KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ A UMELÝCH KÚPALÍSK A INÝCH PRIORITNÝCH PRIESTOROV

V laboratóriu OMaB ŽP sme analyzovali celkovo 350 vzoriek vôd umelých kúpalísk zo spádovej oblasti RÚVZ Trenčín. V rámci projektu sme sledovali výskyt legionel vo vybraných zdravotníckych zariadeniach a na umelých kúpaliskách s vodnými atrakciami. V priebehu roku 2023 sme vyšetřili spolu 126 vzoriek vôd na legionely. Z uvedeného počtu bolo 23 vzoriek z bazénov. Netermálnych bazénov bolo vyšetřených 21 a termálnych 2. Z nich bolo vyšetřených 23 ukazovateľov a vykonaných 42 analýz. Zo zdravotníckych zariadení sme vyšetřili 93 vzoriek teplej úžitkovej vody, z ktorej bolo vyšetřených 93 ukazovateľov a vykonaných 138 analýz. Z celkového počtu vyšetřených vzoriek na legionely bolo 27 vzoriek pozitívnych, z toho bolo 6 vzoriek z teplej úžitkovej vody vyšetřených v rámci platených služieb. V NRC pre legionely boli potvrdené serotypy: 16x *Legionella pneumophila* serotyp 1, 9x *Legionella pneumophila* serotyp 6 a 2x *Legionella species*.

V roku 2023 nebola požiadavka na vyšetřenie vzoriek vôd na améby.

- **Dekontaminácia prostredia** - štandardizácia monitorovania hygienickej kvality nemocničného prostredia Gestor úlohy ÚVZ SR, RÚVZ Komárno Riešiteľské pracoviská ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR

Jedným z účinných nástrojov prevencie nozokomiálnych nákaz je sledovanie mikrobiálneho osídlenia nemocničného prostredia. Za účelom štandardizácie odberov a interpretácie laboratórneho vyšetřenia bude pripravený návrh na jednotný postup pri odbere sterov.

V roku 2023 sa pracovisko NRC pre prevenciu a kontrolu NN podieľalo na nadstavbovej identifikácii významnej kontaminácie prostredia zdravotníckych zariadení, ktorá je potrebná ako podklad pre zavedenie návrhu jednotného postupu pre odber sterov z prostredia zdravotníckych zariadení. Laboratórna časť NRC NN aktívne spolupracuje s Trnavskou univerzitou Trnave, ktorá od roku 2015 zbiera izoláty z nemocničného prostredia pre zistenie významných mechanizmov rezistencie vybraných nozokomiálnych pôvodcov.

V roku 2023 sme spolu vyšetřili 607 vzoriek z nemocničného prostredia, ktoré boli zaslané po ŠZD z niektorých RÚVZ na SR. U týchto izolátov bol identifikovaný významný mechanizmus rezistencie v prípade 125 izolátov. Identifikácia významných patogénov s klinicky a epidemiologicky významnými mechanizmami rezistencie a určenie ich profilu citlivosti z prostredia zdravotníckych zariadení na Slovensku je významným faktorom zisťovania kontaminácie prostredia zdravotníckych zariadení na SR.

V chemických laboratóriách sme analyzovali 664 vzoriek vôd umelých kúpalísk, z toho 273 vzoriek odobralo RÚVZ Trenčín, 292 vzoriek z RÚVZ Prievidza, 99 vzoriek odobralo RÚVZ Považská Bystrica.

7.5. NADSTAVBOVÁ DIAGNOSTIKA VÝZNAMNÝCH MIKROORGANIZMOV V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

V roku 2023 bolo do NRC pre kamylobakteriôzy zaslaných 179 kmeňov *Campylobacter spp.* izolovaných z klinického materiálu vyšetreného v zdravotníckych zariadeniach, 4 kmene izolované z potravín a 1 kmeň izolovaný zo steru z prostredia potravinovej prevádzky.

Bola zavedená kvalitatívna metóda stanovenia citlivosti na antibiotiká. Všetky zaslané kmene boli vyšetrené štandardizovanou metódou, definovanou Európskou komisiou pre testovanie citlivosti (EUCAST). Kamylobakter rezistentný na ciprofloxacín tvoril 85,8%, na tetracyklín 50,8% a až 6% bolo rezistentných na erytromycín. 86 kmeňov (47%) bolo rezistentných na 2 druhy antibiotík a 3 (1,6%) kmene až na 3 druhy antibiotík.

Použitím metódy real-time PCR boli kmene zaradené do druhov *Campylobacter jejuni* (148x) a *Campylobacter coli* (36x).

7.6 BIOMONITORING, ŤAŽKÝCH KOVOV V PRACOVNOM A ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

V chemických laboratóriách sme analyzovali 2 vzorky, ukazovateľ cín. Jednalo sa o pracovisko, kde sa letujú plošné spoje

7.16 MONITORING OBSAHU DUSITANOV A DUSIČNANOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

V chemických laboratóriách sme analyzovali 13 vzoriek, hlavne matrice - piškóty, mliečne kaše, sušienky, žiadna neprekračovala limit

Podieľanie sa na projektoch iných odborov

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Naše pracovisko sa na uvedenom projekte i v minulosti podieľalo vyšetrením sterov z lôžkových oddelení zdravotníckych zariadení. Pri sledovaní endemického osídľovania nemocníc nemocničnými kmeňmi sme v roku 2023 vyšetřili 539 sterov, v ktorých sme sledovali 1078 ukazovateľov a vykonali 5688 analýz. Z uvedených vzoriek bola 4x izolovaná *Klebsiella pneumoniae*, 2x *KLebsiella oxytoca*, 12x *Enterococcus faecalis*, 10x *Enterococcus faecium*, 15x *Pseudomonas aeruginosa*, 26x *Staphylococcus aureus*.

V súvislosti s prevenciou nozokomiálnych nákaz bolo na našom pracovisku v roku 2023 vyšetřených 1281 vzoriek bioindikátorov, z toho 616x *Bacillus atrophaeus* a 665x *Geobacillus stearothermophilus*.

SLEDOVANIE PRÍTOMNOSTI OBSAHU ŤAŽKÝCH KOVOV (kadmium, olovo) V ČERSTVOM MÄSE V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA (ZSS)

V chemických laboratóriách sme analyzovali 4 vzorky, žiadna neprekračovala limit.

8. LEKÁRSKA MIKROBIOLÓGIA

8.1. DIFERENCIÁLNA DIAGNOSTIKA RESPIRAČNÝCH OCHORENÍ

V roku 2023 sme metódou polymerázovej reťazovej reakcie (RT-PCR) vykonávali laboratórnu diagnostiku vírusu chrípky typu A, typu B, vírusu SARS-CoV -2 a Respiračného syncytiálneho vírusu. Celkovo sme vyšetřili 572 sentinelových vzoriek na prítomnosť týchto vírusov.

9. ODBOR PODPORY ZDRAVIA A VÝCHOVY K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Daný prieskum sa v r. 2023 nerealizoval.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCIÍ OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení.

V roku 2023 sa realizovali zdravotno-výchovné prednášky na tému **Zdravá výživa**. Celkovo bolo uskutočnených 27 prednášok k tejto téme a edukovaných bolo 687 žiakov.

V tomto roku sa pokračovalo v medzinárodnom projekte „**Viem, čo zjem**“, ktorý je súčasťou celosvetového programu Nestlé Healthy Kids. Cieľom projektu je motivovať žiakov ZŠ vo veku 8-12 rokov k vyváženému životnému štýlu, správny stravovacím návykom, k hygiene potravín a podporiť ich záujem o pohybové aktivity. Projekt je kombináciou zaujímavých prednášok o zdravom stravovaní, hygiene potravín a zábavných súťaží. Odborným partnerom a realizátorom školení je ÚVZ SR. Do projektu sa zapojili školy, ktoré mali o projekt záujem a z toho vyplývajúce aj príslušné regionálne úrady verejného zdravotníctva. V tomto roku sa v rámci nášho regiónu zapojila 1 ZŠ Bezručova Trenčín, 4., 5. a 6. ročníky v počte 163 žiakov.

9.2.1. VYZVI SRDCE K POHYBU: CELONÁRODNÁ MEDZINÁRODNE KOORDINOVANÁ KAMPAŇ NA ZVÝŠENIE POHYBOVEJ AKTIVITY DOSPELEJ POPULÁCIE

V tomto roku sa realizovala kampaň **Vyzvi srdce k pohybu**, do ktorej sa v rámci nášho regiónu zapojilo 31 účastníkov.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNIT

Problematike znevýhodnených skupín sa venuje v rámci zdravotno-výchovných prednášok na základných a špeciálnych školách.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunit a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

V roku 2023 sa podporovalo a rozvíjalo verejné zdravie s cieľom dosiahnuť trvalé zlepšenie zdravia obyvateľstva. Celkový počet vyšetrených klientov zaradených do Testu zdravého srdca prostredníctvom poradne zdravia bol 617 klientov. Celkový počet klientov mimo Testu zdravého srdca bol 77. V poradni zdravia a na výjazdových akciách sa realizovali preventívne vyšetrenia: celkový počet vyšetrených cholesterolov bol 688, glukóz 303, HDL-cholesterolov 70, triglyceridov 69, antropometrické vyšetrenia boli realizované u 565 klientov. Krvný tlak bolo meraný u 678 klientov.

V rámci Poradne zdravia boli realizované i nasledovné výjazdové akcie, ktoré nie sú uvedené v predchádzajúcich bodoch Programov a projektov:

28.2.2023 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre seniorov Jednoty dôchodcov v Rudníku. Vyšetrených bolo 27 seniorov.

10.3.2023 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov firmy Branson Ultrasonic, a.s. v Novom Meste nad Váhom. Vyšetrených sa zúčastnilo 49 zamestnancov.

12.4.2023 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia vo firme Valicare s.r.o v Trenčianskej Turnej. Bolo vyšetrených 16 zamestnancov.

17.- 18.4.2023 sa realizovali preventívne vyšetrenia pre zamestnancov Gymnázia Ľ. Štúra v Trenčíne. Vyšetrených bolo 40 zamestnancov.

20.-21.4.2023 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov Lídl-logistické centrum, Nemšová. Vyšetrených bolo 82 zamestnancov.

26.4.2023 sa realizovali preventívne vyšetrenia pre zamestnancov firmy Považský cukor, a.s. Vyšetrených bolo 41 zamestnancov.

11.5.2023 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov firmy Branson Ultrasonic, a.s. v Novom Meste nad Váhom. Vyšetrených bolo 34 zamestnancov.

31.5.2023 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov firmy LEONI Wiring Systems Slovakia, spol. s.r.o v Trenčíne. Celkovo bolo vyšetrených 67 zamestnancov.

8.6.2023 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov Trenčianskeho samosprávneho kraja. Vyšetrených bolo 55 zamestnancov.

10.6.2023 sa uskutočnil Deň zdravia v Trenčianskych Tepliciach. Vyšetrených bolo 77 klientov.

24.-25.8.2023 sa realizovali preventívne vyšetrenia na Strednej zdravotníckej škole Celestíny Šimurkovej v Trenčíne. Vyšetrených bolo 23 zamestnancov.

06.09.2023 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov Okresného úradu Myjava a Mestského úradu Myjava. Vyšetrených bolo 46 zamestnancov.

14.09.2023 sa realizovali preventívne vyšetrenia pre zamestnancov spoločnosti Kúpele Trenčianske Teplice a.s.. Vyšetrených bolo 24 zamestnancov.

19.10.2023 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia vo firme HEITEC Slovensko, spol. s r.o.. Vyšetrených bolo 17 zamestnancov.

06.11.2023 sa realizovali preventívne vyšetrenia pre zamestnancov Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Trenčíne. Vyšetrených bolo 18 zamestnancov.

08.12.2023 sa uskutočnili preventívne vyšetrenia pre zamestnancov Všeobecnej zdravotnej poisťovne v Trenčíne. Vyšetrených bolo 26 zamestnancov.

Preventívne vyšetrenia boli zamerané na vyšetrenia z krvi: celkový cholesterol, glykémia a meranie krvného tlaku. Na každej preventívnej akcii bolo zároveň poskytnuté odborné poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu so zameraním na význam zdravej výživy a pohybovú aktivitu. Klienti, ktorí mali zvýšené hodnoty boli odoslaní k lekárovi.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 – 2030

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny

Na tému **Fetálny alkoholový syndróm** sa realizovali 3 zdravotno-výchovné prednášky na 2 stredných školách. Edukovaných bolo 86 študentov.

Na tému **Alkohol** sa realizovalo 7 prednášok na 7 základných školách. Edukovaných bolo 149.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Zdravotno-výchovné pôsobenie na materských, základných a stredných školách:

Duševné zdravie

Táto téma je zameraná na psychologické rizikové faktory civilizačných ochorení, zvládanie záťažových situácií a prevenciu stresu. Bola prednesená 36 krát v 10 základných a 7 stredných školách. Celkovo bolo edukovaných 991 žiakov.

Ako si nájsť kamaráta, prevencia šikany

Na túto tému bolo realizovaných 31 prednášok na 16 základných školách a 1 strednej škole. Celkovo bolo edukovaných 895 žiakov.

Dospievanie, výchova k partnerstvu a rodičovstvu

V roku 2023 sme sa venovali taktiež problematike sexuálneho zdravia, prevencii sexuálne prenosných ochorení, výchove k partnerstvu a rodičovstvu. Na tému Dospievanie bolo realizovaných 16 prednášok na 7 základných školách a 1 strednej škole. Celkovo bolo edukovaných 463 žiakov.

AIDS

Na tému AIDS bolo realizovaných 6 prednášok na 3 základných a 1 strednej škole. Celkovo bolo edukovaných 198 žiakov.

Dopravná výchova a autoškola pre deti

Na tému Dopravná výchova bolo realizovaných 22 prednášok na 7 základných školách a v 7 materských školách. Edukovaných bolo 507 žiakov.

Stomatohygiena a prevencia zubného kazu

Na tému Stomatohygiena bolo realizovaných 53 prednášok v 19 základných školách a v 11 materských školách. Celkovo bolo edukovaných 1077 žiakov.

Ľudské telo

Na tému Ľudské telo boli realizovaných 24 prednášok na 7 základných školách a v 9 materských školách. Bolo edukovaných 517 detí.

Načo si dávať pozor v zime

Na tému Načo si dávať pozor v zime bolo uskutočnených 19 prednášok na 3 základných školách a v 11 materských školách. Celkovo bolo edukovaných 359 žiakov.

Mentálna bulímia a anorexia

Na tému Mentálna anorexia a mentálna bulímia bolo uskutočnených 8 prednášok na 4 základných školách a 1 strednej škole. Celkovo bolo edukovaných 237 žiakov.

Čisté ruky

Na tému Čisté ruky sa uskutočnila 1 prednáška v 1 materskej škole. Edukovaných bolo 12 detí.

Voda a jej význam

Na tému Voda a jej význam sa realizovalo 14 prednášok na 4 základných školách. Edukovaných bolo 325 žiakov.

Ochrana životného prostredia

Táto téma bola prednesená na 1 základnej škole pre 22 žiakov.

Zdravotno-výchovné pôsobenie pre dospelú populáciu:

25.1.2023 sa uskutočnila prednáška na tému **Zdravá výživa u detí** pre rodičov a pedagógov v materskej škole v Trenčíne. Edukovaných bolo 19 poslucháčov.

3.2.2023 sa realizovala v Domove sociálnych služieb, Bezručova v Trenčíne prednáška na tému **Zdravý životný štýl**. Edukovaných bolo 22 klientov.

6.2.2023 sa uskutočnila pre pedagogických pracovníkov na Základnej škole, Veľkomoravská v Trenčíne, prednáška na tému **Psychologické rizikové faktory civilizačných ochorení**. Edukovaných bolo 30 pedagógov.

13.2.2023 sa pre členov Jednoty dôchodcov v Rudníku realizovala prednáška na tému **Kardiovaskulárne ochorenia, rizikové faktory a ich prevencia**. Celkovo bolo edukovaných 25 seniorov.

11.3.2023 sa pre Úniu žien v Sobotišti uskutočnila prednáška na tému **Prevencia onkologických ochorení**. Edukovaných bolo 72 žien.

14.4.2023 sa pre členov Jednoty dôchodcov v Myjave realizovala prednáška na tému **Kardiovaskulárne ochorenia, rizikové faktory a ich prevencia**. Celkovo bolo edukovaných 62 seniorov.

20.4.2023 sa pre zamestnancov firmy TRW automative v Novom Meste nad Váhom uskutočnila prednáška na tému **Prevencia onkologických ochorení**. Edukovaných bolo 15 zamestnancov.

25.5.2023 sa pre klientov Domova sociálnych služieb Liptovská v Trenčíne, uskutočnila prednáška na tému **Zdravá výživa u seniorov**. Edukovaných bolo 64 seniorov.

9.6.2023 sa vo firme Sklárne Vetropack Group v Nemšovej uskutočnili prednášky na témy: **Alzheimerova choroba, Stres a zvládanie záťažových situácií**. Edukovaných bolo 52 zamestnancov.

3.7.2023 sa pre klientov Domova sociálnych služieb v Adamovských Kochanovciach realizovala prednáška na tému **Zdravá výživa**. Edukovaných bolo 20 klientov.

31.10.2023 sa pre členov Jednoty dôchodcov v Myjave realizovala prednáška na tému **Psychologické rizikové faktory civilizačných ochorení**. Celkovo bolo edukovaných 32 seniorov.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022 – 2030

Význam pohybovej aktivity bol zdôraznený aj v rámci všetkých preventívnych vyšetrení, ktoré boli zamerané na sledovanie rizikových faktorov kardiovaskulárnych ochorení.

K tejto téme boli realizovaných na základných školách 17 prednášok pre 380 detí.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023 – 2030

Na tému Fajčenie bolo realizovaných 32 prednášok na 18 základných školách a 6 stredných školách. Celkovo bolo edukovaných 866 študentov.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHĽADOM DO ROKU 2030

K problematike návykových látok bolo realizovaných 11 prednášok pre 407 žiakov na 6 základných školách a 3 stredných školách.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Trnave**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Na rok 2023 nebola určená konkrétna úloha pre odbor hygieny životného prostredia a zdravia RÚVZ Trnava.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – NASTAVENIE NOVÝCH NÁRODNÝCH CIEĽOV

Na rok 2023 nebola určená konkrétna úloha pre odbor hygieny životného prostredia a zdravia RÚVZ Trnava.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

Na rok 2023 nebola určená konkrétna úloha pre odbor hygieny životného prostredia a zdravia RÚVZ Trnava.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trnave, odbor hygieny životného prostredia a zdravia v roku 2023 vytypoval dve ubytovacie zariadenia – ubytovacie zariadenie v Trnave a ubytovacie zariadenie v Piešťanoch v rámci Trnavského kraja na vykonanie 1. kola odberov vzoriek z vodovodných systémov s cieľom zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTKO A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trnave, odbor hygieny životného prostredia a zdravia sa v roku 2023 zúčastnil navrhutej úlohy – Celoslovenský skríning liečiv v pitných vodách v roku 2023 v rámci monitoringu prítomnosti pesticídov, ktorého súčasťou bol aj monitoring prítomnosti mikroplastov, drog, liečiv a pesticídov vo vode chránených vodohospodárskych oblastí v spolupráci s FCHPT STU Bratislava v rámci projektu „Výskyt mikroplastov a vybraných mikropolutantov v povrchových a pitných vodách Slovenska a ich účinné odstránenie pomocou progresívnych postupov“. Dňa 25.10.2023 bol vykonaný odber vzoriek pitnej vody z vodárenských zdrojov na navrhnutých miestach v Trnave a Leopoldove (spolu dve vzorky) a následne bol zabezpečený transport obdratých vzoriek na ÚVZ SR Bratislava. Pri odbere na základe prílohy č. 1 boli zaznamenané GPS súradnice odberného miesta, popis odberného miesta, druh a typ zdroja vody.

1.6 MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

Na rok 2023 nebola určená konkrétna úloha pre odbor hygieny životného prostredia a zdravia RÚVZ Trnava.

1.7 ZDRAVOTNÉ RIZIKÁ VYPLÝVAJÚCE Z MATERIÁLOV A VÝROBKOV URČENÝCH NA STYK S PITNOU VODOU

Na rok 2023 nebola určená konkrétna úloha pre odbor hygieny životného prostredia a zdravia RÚVZ Trnava.

1.8 ODBER VZORKY AKO ZÁKLAD SPRÁVNEHO HODNOTENIA KVALITY VODY NA KÚPANIE

Na rok 2023 nebola určená konkrétna úloha pre odbor hygieny životného prostredia a zdravia RÚVZ Trnava.

1.9 VEDĽAJŠIE PRODUKTY DEZINFEKCIE V PITNJE VODE

Na rok 2023 nebola určená konkrétna úloha pre odbor hygieny životného prostredia a zdravia RÚVZ Trnava.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Zadávaním údajov o nových pracoviskách s vyhlásenými rizikových prácach a zmenách na existujúcich pracoviskách, o počte zamestnancov, rizikových faktoroch atď. do programu ASTR a do modulu PPL vedieme evidenciu rizikových prác za región Trnava (okresy Trnava, Piešťany, Hlohovec). Sledujeme vývoj zmien v počte zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce a v rámci ŠZD kontrolujeme pracovné podmienky zamestnancov, vykonávanie objektivizácie rizikových faktorov, používanie OOPP, realizáciu opatrení na zníženie rizika a ostatné faktory ovplyvňujúce prácu a pracovné prostredie.

Upozorňujeme zamestnávateľov na potrebu realizácie opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce zaradené do štvrtej kategórie z hľadiska zdravotných rizík. V rámci výkonu ŠZD sledujeme vykonávanie preventívnych lekárskeho prehliadok a ich intervaly u zamestnancov, ktorých činnosti sú zaradené do tretej a štvrtej kategórie prác z hľadiska zdravotných rizík. Pri výkone ŠZD nám zamestnávateľia predkladajú výsledky meraní faktorov v pracovnom prostredí z hľadiska zdravotných rizík. Zamestnávateľia opatrenia na ochranu zdravia na rizikových pracoviskách v roku 2023 plnili, sankcie v tejto oblasti neboli uložené.

V roku 2023 bolo vydaných 30 rozhodnutí na vyhlásenie/zrušenie prác na pracoviskách v rôznych typoch prevádzok z hľadiska zdravotných rizík.

V rámci štátneho zdravotného dozoru sme vykonali spolu 515 kontrol, z toho 255 ukončených záznamom. ŠZD bol zameraný hlavne na kontrolu pracovného prostredia pri uvedení priestorov do prevádzky, povolenia manipulácie a skladovania s chemickými karcinogénmi a mutagénymi látkami, toxickými a veľmi toxickými látkami a zmesami, opakovane zdôrazňujeme aj z dôvodu vyhlásenia/zrušenie prác z hľadiska zdravotných rizík a na základe oznámení o začatí prevádzky. Ďalej sme sa zamerali na kontrolu pracovísk v rámci územných konaní, kolaudačných konaní, pri prešetrení podozrení na vznik profesionálnych ochorení, pri zriaďovaní chránených dielní a chránených pracovísk pre občanov so zdravotným postihnutím v existujúcich prevádzkach, resp. pri zvýšení počtu pracovníkov so zdravotným postihnutím. Ďalšie ŠZD boli vykonané v spolupráci so SIŽP a IP, na základe podnetov od obyvateľov alebo zamestnancov. Tiež sme vykonali kontroly v rámci vydania rozhodnutí inými odborníkmi nášho RÚVZ, v rámci ktorých sme sa zamerali hlavne na kontroly laserových pracovísk a na kontrolu nebezpečných chemických faktorov. Všetky kontroly sme vykonávali podľa vzorových štandardných postupov na výkon ŠZD. Vydaných bolo 82 záväzných stanovísk. Vyjadrovali sme sa aj k zámerom, zmenám navrhovanej činnosti a pod.

Konzultácie sme poskytovali predovšetkým telefonicky, ale aj mailom a osobne. Týkali sa najmä problematiky zriaďovania nových pracovísk a zmien v ich prevádzkovaní, vyhlasovania a rušenia prác z hľadiska kategórií rizík, zabezpečenia činnosti pracovnej zdravotnej služby, zriaďovania a zmien chránených pracovísk a dielní, meraní hlavne fyzikálnych a chemických faktorov v pracovnom aj životnom prostredí a vydávania osvedčení o odbornej spôsobilosti pre prácu s toxickými látkami a zmesami.

Pracovníci odboru PPL sa zapojili aj do dvojdňovej akcie Dni zdravia Trnava 2023 konanej v mesiaci jún 2023, a to pri podávaní informácií o zdravom životnom štýle v rámci poradne zdravia, pri podávaní informácií zamestnávateľom a zamestnancov v rámci stanoviska poradne PPL a pri vyplňaní dotazníkov o zdraví obyvateľstva s občanmi.

Pri prešetrovaní podozrení na choroby z povolania z dôvodu dlhodobej nadmernej jednostrannej záťaže u pracovníkov sme upozorňovali zamestnávateľov na potrebu posúdenia rizika fyzickej pracovnej záťaže, resp. na vykonanie meraní fyzickej pracovnej záťaže a podľa ich výsledkov prehodnotiť súčasné zaradenie pracovníkov do kategórií rizika. V roku 2023 bolo prešetrovaných 29 podozrení na chorobu z povolania z DNJZ. U prešetrovaných sa riešilo spolu 44 diagnóz, z toho v 30 prípadoch sme nepredpokladali príčinnú súvislosť, u piatich sme súvis predpokladali a u ôsmich sme súvis nemohli potvrdiť ale ani vyvrátiť. Vzťah vzniku jedného ochorenia je predmetom posledného prešetrovania, ktoré pokračuje v roku 2024.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V roku 2023 sme vykonali celkovo 46 ŠZD zameraných na činnosti podľa NV SR 355/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov v organizáciách, kde sa používajú nebezpečné chemické faktory. ŠZD boli vykonané: v priemyselných podnikoch - 29, v predajniach - sedem, v skladoch farmaceutických liekov a liečiv – jeden, v autoservisoch a auto-umyvárňach - dva, v laboratóriách - dva, v lekárňach - päť. Pri ŠZD sme sledovali skladovanie nebezpečných chemických látok a zmesí, odbornú spôsobilosť pracovníkov, spôsob evidencie toxických látok a zmesí, vypracovanie prevádzkových poriadkov, oboznamovanie zamestnancov pracujúcich s nebezpečnými chemickými faktormi, podmienky ich predaja a aj používanie OOPP. Zamestnávateľom i zamestnancom sme poskytovali konzultácie týkajúce sa práce s nebezpečnými chemickými faktormi.

V roku 2023 nám nebola hlásená žiadna havária ani mimoriadne situácie.

Rozhodnutia na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami neboli v roku 2023 vydané.

Osvedčenia o odbornej spôsobilosti na prácu alebo obchodovanie s veľmi toxickými a toxickými látkami a zmesami boli v roku 2023 vydané po preskúšaní 41 žiadateľom, bez skúšok 75 žiadateľom.

Vykonali sme jednu kontrolu na prácu s diizokyanátmi v jednom priemyselnom podniku, kde školenie zabezpečoval bezpečnostný technik.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narušajúcich endokrinný systém

V rámci ŠZD vyhl'adávame pracovné postupy a technológie s použitím chemických karcinogénov a mutagénov a zamestnávateľov a upozorňujeme na povinnosť mať činnosti spojené s výrobou, spracovaním, manipuláciou, skladovaním chemických karcinogénov a mutagénov na pracovisku posúdené a schválené orgánom verejného zdravotníctva. V roku 2023 bolo vydaných 95 súhlasných rozhodnutí na manipuláciu s chemickými karcinogénmi a mutagénmi, z toho bolo vydaných 93 rozhodnutí na odstraňovanie azbestocementových materiálov: 45 demontážnych prác v interiéroch a 48 v exteriéroch.

Boli vydané dve rozhodnutia na požívanie karcinogénov v jednej priemyselnej organizácii a v jednom laboratóriu.

Vedíme databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

Úlohu rieši RÚVZ Banská Bystrica v spolupráci s ÚVZ SR.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

Údaje o realizovaných intervenčných a informačných aktivitách zameraných na aktuálnu tému kampane boli uverejnené na webe RÚVZ so sídlom v Trnave. Takisto bolo uverejnené informácie o aktivitách v rámci Európskeho týždňa BOZP.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Údaje o realizovaných intervenčných a informačných aktivitách zameraných na aktuálnu tému kampane boli uverejnené na webe RÚVZ so sídlom v Trnave. Takisto bolo uverejnené informácie o aktivitách v rámci Európskeho týždňa BOZP.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

V rámci monitoringu kuchynskej soli v hotových pokrmoch RÚVZ Trnava, odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov v roku 2023 odobral v dvoch zariadení spoločného stravovania otvoreného typu 1 vzorku polievky a 1 vzorku mäsového pokrmu a v 1 zariadení spoločného stravovania uzavretého typu 1 vzorku mäsového pokrmu s prílohou a 1 zeleninový pokrm, ktoré vyhovovali požiadavkám platnej legislatívy.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

RÚVZ Trnava, odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov v roku 2023 úlohu nerealizoval.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Celkovo bolo v rámci úlohy vykonaných 5 kontrol v 5 prevádzkach zariadení sociálnej starostlivosti a odobraných 5 vzoriek celodenného menu na laboratórnu analýzu energetickej a biologickej hodnoty stravy, vrátane pitného režimu. V rámci zistení prevádzkovateľa týchto zariadení zabezpečujú plnenie energetickej a biologickej hodnoty stravy v súlade s OVD pomocou PC programu „Signus“. Pri zostavovaní jedálnych lístkov sa v jednotlivých prevádzkach prihliada okrem iného aj na zdravotný stav klientov a lekárom odporúčané diétne režimy. V rámci pitného režimu sú k dispozícii tekutiny / voda, čaje a pod./ počas celého dňa. Informácia o energetickej a biologickej hodnote podávanej stravy je pre klientov uvádzaná na jedálnom lístku. Analýza odobraných vzoriek celodenného menu je súčasťou priložených tabuliek.

V jednotlivých prípadoch bolo zistené, že laboratórne analyzované hodnoty sú oproti hodnotám vypočítaným na základe predložených jedálnych lístkov znížené v ukazovateli energetickej hodnoty, bielkoviny a sacharidy. Na základe uvedeného budú prevádzkovatelia upozornení na dôsledné dodržiavanie hmotností a zloženia podávanej stravy tak ako je uvedené v ponuke v jedálnych lístkoch, ktoré majú byť v súlade s OVD.

V prevádzke zariadenia sociálnej starostlivosti „Alzheimercentrum v Piešťanoch boli po vykonaní nápravných opatrení v zložení jedálneho lístka zaslané zo strany prevádzkovateľa opakované protokoly analýzy celodennej stravy, pričom táto už bola v súlade s OVD.

V rámci vyhodnotenia týždenného jedálneho lístka / strav. prevádzka „Dom pokojnej staroby“ v Cíferi bolo zistené viac ako 100% plnenie OVD a to vo všetkých ukazovateľoch /E,B,S,T/.

V rámci vyhodnotenia mesačného jedálneho lístka / zariadenie pre seniorov, ul. T. Vansovej 5 v Trnave/ bolo zistené viac ako 100% plnenie OVD a to vo všetkých ukazovateľoch /E,B,S,T/.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

RÚVZ Trnava, odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov v roku 2023 odobral na analýzu prítomnosti alergénu – sóje 1 vzorku hotového pokrmu, prítomnosť alergénu nezistená. Na obsah gluténu v bezgluténových výrobkoch bolo celkovo analyzovaných 5 vzoriek bezgluténovej detskej výživy na báze obilnín, pričom všetky vzorky boli vyhovujúce/ obsah gluténu <5mg/kg. Označenie výrobkov bolo v súlade s legislatívou.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

a) Podpora zdravého štartu do života

Výchovné aktivity zamerané na poradenskú činnosť a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity pre matky s deťmi na materskej dovolenke v materských centrách a rodinných centrách realizuje odb. podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

Počas roka 2023 bolo v školských bufetoch vykonaných 19 kontrol, ktoré boli zamerané na hygienu a sortiment tovaru v školských bufetoch zriadených pri stredných školách. (podrobnejšie rozpísané v bode 4.2)

V zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež bolo počas roka vykonaných 146 kontrol (91 ÚKP, 55 ŠZD). Výkon ŠZD bol zameraný na kontrolu celkovej prevádzkovej a osobnej hygieny zamestnancov, dodržiavanie zásad správnej výrobnéj praxe, skladovanie surovín, kontrolu pestrosti stravy a na kontrolu dodacích listov. V jedálnych lístkoch sú vyznačené alergénne zložky v jednotlivých druhoch jedál a tiež pôvod mäsa. Ovocie a zeleninové šaláty sú podávané 2 – 3x do týždňa. V rámci ÚKP bolo odobratých 16 vzoriek hotových pokrmov zo školských jedální. Všetky vzorky boli vyhovujúce.

Pri výkone ŠZD v zariadeniach pre deti a mládež kontrolujeme aj dodržiavanie pitného režimu pre deti, ktorý je vo väčšine prípadov zabezpečený pitnou vodou najmä v letných mesiacoch a počas zimných mesiacov sa podávajú prevažne čaje.

Edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania, zdravej výživy detí, mliečneho programu pre deti, programu školské ovocie zabezpečuje v zariadeniach pre deti a mládež odb. podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

Diétne stravovanie podľa platných materiálo – spotrebných noriem pre diétne školské stravovanie nepripravuje žiadne stravovacie zariadenie pre deti a mládež.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V priebehu roka 2023 sme v danej oblasti nerealizovali žiadne aktivity.

d) Podpora pohybových aktivít

V priestoroch, ktoré sa využívajú na výučbu telesnej výchovy bolo počas roka vykonaných 10 kontrol. Niektoré telocvične už sú kompletne zrekonštruované, ale vo viacerých ešte stále pretrvávajú nedostatky, ktoré sa zriaďovatelia snažia podľa finančných prostriedkov postupne odstraňovať. Väčšina škôl má svoje vlastné telocvične, ktoré sa v poobedňajších hodinách a vo večerných hodinách prenajímajú a využíva ich verejnosť. V priebehu roka boli uvedené do prevádzky 2 nové telocvične pri základných školách.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V priebehu roka 2023 sme v danej oblasti nerealizovali žiadne aktivity.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETECH A AUTOMATOCH

Celkovo evidujeme 21 bufetov (3 pri vysokých školách a 18 pri stredných školách). V priebehu roka bolo v školských bufetoch pri stredných školách vykonaných 19 kontrol so zameraním na hygienu a sortiment predávaného tovaru.

Zistené skutočnosti:

1. dodržiavanie prevádzkovej hygieny:
 - *nedostatky boli zistené v 2 zariadeniach - zistené znečistené steny*
2. dodržiavanie osobnej hygieny zamestnancov, prichádzajúcich do styku s potravinami /pokrmami (pracovný odev, šperky)
 - *nedostatky neboli zistené v žiadnom zo skontrolovaných zariadení,*
3. doklad o odbornej spôsobilosti zamestnancov:
 - *v 1 zariadení nemal prítomný zamestnanec odbornú spôsobilosť na vykonávanie epidemiologicky závažnej činnosti, za čo mu bola uložená bloková pokuta v sume: 30 €*
4. doklad o zdravotnej spôsobilosti zamestnancov:
 - *nedostatky neboli zistené v žiadnom zo skontrolovaných zariadení,*
5. dodržiavanie obmedzenia sortimentu v zmysle vyhlášky MZ SR č. 75/2023 Z. z.
 - ***sortiment s obsahom kofeínu (káva, kofola) sa nachádzal v 5 školských bufetoch. Išlo o bufety pri stredných školách, ktoré navštevujú aj študenti nad 18 rokov a zamestnanci školiacich stredísk zriadených v priestoroch školy. V takýchto prípadoch mal však prevádzkovateľ napísaný oznam, že sortiment obsahujúci kofeín sa nepredáva osobám mladším ako 18 rokov.***
 - ***nealkoholické nápoje s obsahom pridaného cukru viac ako 5 g/100 ml sa nachádzali v 8 šk. bufetoch.***
 - ***mäsové výrobky s obsahom mäsa menej ako 80 % sa nachádzali v 2 šk. bufetoch.***
 - ***výrobky s obsahom majonézy sa vyskytovali v 2 zariadeniach.***
 - ***Cukrovinky alebo slané výrobky, ktorých podiel na celkovom sortimente presahoval 50 % bol zistený v 1 zariadení.***
6. pôvod tovaru (dodacie listy) - *vysledovateľnosť, vedenie evidencie*
 - *nedostatky neboli zistené v žiadnom zo skontrolovaných zariadení,*
7. dodržiavanie HACCP (v prípade výroby lahôdkarských výrobkov)
8. manipulácia so surovinami /polotovarmi/potravinami/pokrmami, skladovanie surovín/polotovarov/pokrmov (spôsob, podmienky skladovania a kontrola skladovaných potravín prevádzkovateľom, oddelené skladovanie nezlučiteľných druhov surovín, a/alebo potravín použitých pri výrobe hotových pokrmov, monitoring a evidencia teplôt skladovania):
 - *nedostatky neboli zistené v žiadnom zo skontrolovaných zariadení*
9. používanie surovín/polotovarov/potravín/pokrmov po DS, resp. DMT
 - *nedostatky neboli zistené v žiadnom zo skontrolovaných zariadení,*
10. spôsob zabezpečenia hygienickej likvidácii odpadu.
 - *nedostatky neboli zistené,*
11. umiestnenie voľne viditeľnej informačnej plochy na podporu zdravého životného štýlu
 - *Nebolo zabezpečené v 7 školských bufetoch*

Zistené nedostatky boli uvedené v zápisnici z kontroly aj s termínmi ich odstránenia a taktiež boli všetci prevádzkovatelia školských bufetov počas kontrol upozornení na dodržiavanie sortimentu predávaného v školských bufetoch podľa § 7 Vyhlášky MZ SR č. 75/2023 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež. Väčšina prevádzkovateľov má v ponuke aj čerstvé ovocie, mliečne výrobky, ale záujem o tieto potraviny je zo strany žiakov minimálny.

Z 2 bufetov pri stredných školách bolo v rámci úradnej kontroly potravín odobratých 6 vzoriek – 4 lahôdkárske výrobky a 2 výrobky rýchleho občerstvenia na laboratórny rozbor. Jedna vzorka (kurací kebab v žemli) nevyhovovala v sledovaných ukazovateľoch kritériám hygieny procesu výroby v Prílohe č. 13/B/III/1 k štvrtej hlave v druhej časti PK SR.

4.3. ÚRAZY U DETÍ V SR

V priebehu roka 2023 sme v danej oblasti nerealizovali žiadne aktivity.

4.4. MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKLSKÝCH ZARIADENIACH

V priebehu roka 2023 sme v danej oblasti nerealizovali žiadne aktivity.

5. ODBOR OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM

RÚVZ Trnava nie je riešiteľské pracovisko.

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Očkujúci lekári boli elektronickou formou informovaní o Očkovacom kalendári na rok 2023.

V rámci iniciatívy SEVS HODNOTA OČKOVANIA sa aktívne podieľame na realizácii projektu vzdelávania študentov SZŠ v oblasti vakcinológie.

V roku 2023 bolo hlásených 7 ochorení povinne preventabilné očkovaním: 2x pertussis (okres Trnava), 2x pneumokoková meningitída (1x okres Piešťany, 1 x okres Hlohovec), 1 x pneumokoková pneumónia (okres Trnava), 1x parotitis epidemica (okres Trnava), 1 x akútna VHB (okres Trnava).

Vyhodnotenie kontroly očkovania k 31.8.2023 v okresoch Trnava, Piešťany a Hlohovec, ktorá bola vykonaná na 48 pediatrických ambulanciách:

V rámci pravidelného povinného očkovania sa v okrese Trnava okresná zaočkovanosť pohybovala od 94,91 % (preočkovanie proti záškrtu, tetanu a čiernemu kašľu v 6. roku života a preočkovanie proti osýpkam, mumpsu a ružienke – ročník narodenia 2016) do 97,30% (základné očkovanie proti záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, vírusovej hepatitíde B, hemofilovým invazívnym nákazám, detskej obrne a pneumokokovým invazívnym ochoreniam). 90%-ná zaočkovanosť nebola dosiahnutá na 9 obvodoch.

V rámci pravidelného povinného očkovania sa v okrese Piešťany **okresná zaočkovanosť** pohybovala **od 94,25 %** (preočkovanie v 5.roku života proti osýpkam, mumpsu a ružienke - ročník narodenia 2017) **do 97,72%** (základné očkovanie proti osýpkam, mumpsu a ružienke - ročník narodenia 2020). Zaočkovanosť nižšia ako 90 % na úrovni obvodov bola zistená na 4 obvodoch.

V rámci pravidelného povinného očkovania sa v okrese Hlohovec **okresná zaočkovanosť** pohybovala od **95,96%** (základné očkovani proti MMR – ročník narodenia 2021) do **99,0%** (preočkovanie proti MMR – ročník narodenia 2011,2010). 90%-ná zaočkovanosť nebola dosiahnutá na 1 obvode.

V súvislosti s plnením opatrenia č. 2 „Zlepšenie povedomia a informovanosti starších ľudí v oblasti preventívneho očkovania cestou informačno-osvetových aktivít regionálnych úradov verejného zdravotníctva“ Národného programu aktívneho stárnutia na roky 2021-2030 boli pre seniorov zorganizované 3 prednášky zamerané na prevenciu chrípky, pneumokokových invazívnych infekcií a COVID-19, prednášajúci MUDr. Kollárová: dňa 20.10.2023 na UCM Trnava v rámci výročnej schôdze jednoty dôchodcov., dňa 26.10.2023 na Strednej poľnohospodárskej škole Trnava v rámci stretnutia funkcionárov JDS – Krajská organizácia Trnava a dňa 8.11.2023 na stretnutí dôchodcov, kultúrny dom Bohdanovce nad Trnavou. Prednášok sa spolu zúčastnilo 544 dôchodcov.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Odbor epidemiológie evidoval k 31.12.2023 prostredníctvom systému EPIS 5 125 prípadov prenosných ochorení nahlásených z ambulantných zdravotníckych zariadení - od lekárov prvého kontaktu, z mikrobiologických laboratórií, z ambulancií odborných lekárov

a z ústavných zdravotníckych zariadení. Epidemiologicky bolo za rok 2023 vyšetrených 1 595 ohnisk prenosných ochorení (rok 2022 – 60 665 ohnisk, z toho 60 067 x diagnóza COVID-19). V okrese Trnava bolo evidovaných 13 epidemických výskytov, z toho 8x išlo o ochorenie COVID-19, v okrese Piešťany bolo evidovaných 6 epidemických výskytov, z toho 2 x diagnóza COVID-19, v okrese Hlohovec bol zaznamenaný 1 epidemický výskyt v súvislosti s ochorením COVID-19. V rámci zabezpečenia karanténnych opatrení bolo vydaných spolu 141 rozhodnutí (v roku 2022 – 95 rozhodnutí) - z toho 139 x lekársky dohľad pre osoby v kontakte s prenosnými ochoreniami, 2 x karanténne opatrenia.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

V rámci vykonávania ŠZD na ambulanciách všeobecných lekárov sústavne propagujeme hlásenie prenosných ochorení on - line cez program EPIS. V programe EPIS bolo roku 2023 zaevidovaných celkom 5 125 prípadov prenosných ochorení, z toho 1602 x diagnóza COVID-19, 20 väčších epidémií (z toho 11 x COVID-19) a 52 týždenných krajských hlásení do SRV.

Do TESSY boli v týždenných intervaloch cestou ÚVZ SR hlásené jednotlivé prípady závažných respiračných ochorení tzv. SARI. V roku 2023 bolo hlásených v Trnavskom kraji 44 prípadov SARI.

Výstupy z programu EPIS slúžia na okamžitú analýzu epidemiologickej situácie, na spracovávanie mesačných výstupov prenosných ochorení a nozokomiálnych nákaz. Späťne sú o epidemiologickej situácii podľa spádových okresov v mesačných intervaloch informovaní všetci VLD a VLDD.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

V súlade s Odporúčaním Rady EÚ z 9.6.2009 o bezpečnosti pacienta vrátane prevencie a kontroly nemocničných infekcií č. 2009/151/01 odbor epidemiológie RÚVZ Trnava participoval v máji 2023 na treťom bodovom prevalenčnom sledovaní nozokomiálnych nákaz a užívania antibiotík v nemocniciach poskytujúcich akútnu zdravotnú starostlivosť (BPS) - vo FN Trnava. Zozbieraných a spracovaných bolo 323 dotazníkov z 18 oddelení, z toho u 24 pacientov bola zistená nozokomiálna nákaza (prevalencia 7,4 %).

RÚVZ Trnava je od r. 2016 zapojený do Európskej surveillancie infekcií Clostridium difficile, ktorá prebieha v spolupráci s nemocničným epidemiológom FN Trnava a spádovým mikrobiologickým laboratóriom.

V rámci kampane za čisté ruky budúcim zdravotným sestram na SZŠ bola odprednášaná problematika prevencie NN so zameraním na hygienu rúk, v rámci 2 vyučovacích hodín bolo vyškolených 74 študentov.

Dňa 27.4.2023 bol zorganizovaný cestou RÚVZ Trnava v spolupráci s VÚC odborný seminár pre zamestnancov ZSS, ktorý sa uskutočnil na Strednej odbornej škole obchodu a služieb, Lomonosova ul. Trnava. Na seminári MUDr. Dagmar Kollárová, PhD. a PhDr. Mária Marková, PhD. odprednášali prednášky zamerané na hygienu rúk v prevencii nozokomiálnych nákaz ako aj problematiku multirezistentných klebsiel v zdravotníckych zariadeniach.

V roku 2023 bolo z ústavných zdravotníckych zariadení na RÚVZ hlásených spolu 1031 prípadov NN (v roku 2022 - 897 prípadov NN).

V rámci ŠZD bolo v roku 2023 na oddelení NN vykonaných 138 previerok zdravotníckych zariadení, v rámci ktorých bolo odobratých 645 vzoriek z prostredia a 39 vzoriek z vysterilizovaného materiálu.

V súvislosti s multirezistentnými kmeňmi CPE bolo vydaných 76 lekárskeho dohľadov osobám, ktoré boli kolonizované resp. infikované kmeňom CPE a ich kontaktom.

Vydaných bolo 85 rozhodnutí (priestory do prevádzky a schválenia prevádzkových poriadkov) a 10 záväzných stanovísk. V rámci testovania sterilizačných prístrojov formou platenej služby bolo vykonaných 238 testovaní sterilizačnej techniky (95 - horúcovzduchových sterilizátorov, 141 parných sterilizátorov a 2 formaldehydové sterilizátory).

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

V roku 2023 sme pokračovali v plnení úloh vyplývajúcich z úloh WHO v postpandemickom období. Naďalej sa monitoroval výskyt SARI, ktoré boli cestou SRV a ÚVZ SR hlásené do TESSY. V Trnavskom kraji bolo hlásených 44 prípadov ochorenia na SARI, z toho 25 x v okrese Trnava, 8 x v okrese Piešťany, 5 x v okrese Galanta a Hlohovec, 1x v okrese D. Streda.

V surveillance SARI sme spolupracovali najmä s ÚVZ SR v Bratislave - NRC pre chrípku, s Infekčnou klinikou FN Trnava, sentinelovými lekármi a so všetkými lekármi prvého kontaktu.

V roku 2023 bolo vyšetrených 20 epidémií (11 x COVID-19, 1x norovírusová gastroenteritída, 3 x nešpecifikovaná črevná infekcia, 1x nešpecifikovaná vírusová črevná infekcia, 1 x salmonelová gastroenteritída, 3 x epidémia ochorenia na scabies) s celkovým počtom 389 prípadov ochorenia.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

6.6.1 Environmentálna surveillance poliomyelitídy

Vzorky odpadových vôd boli v roku 2023 odoberané podľa časového harmonogramu stanoveného ÚVZ SR Bratislava. Vzorky odpadových vôd boli odoberané paralelne z 2 odberových miest ČOV Zeleneč (7 odberov) a ČOV Piešťany (7 odberov). Výsledky vyšetrení vzhľadom na enterovírusy:

V ČOV Zeleneč bolo 5 vzoriek pozitívnych – v januári a v auguste boli potvrdené 2 x non polio enterovírusy, v júni 1x Echovírus 18, v máji a septembri 2x Cocksackie B5.

V ČOV Piešťany boli 3 vzorky pozitívne – v auguste bol potvrdený 1 x non polio enterovírus, v júni 1 x Echovírus 18 a v septembri 1 x Cocksackie B5.

V týždenných intervaloch sledujeme hlásenia ACHO z ústavných zdravotníckych zariadení - na detských, infekčných a neurologických oddeleniach.

V r. 2023 nebol v okresoch Trnava, Piešťany a Hlohovec evidovaný prípad akútnej chabej obrny.

V rámci environmentálnej surveillance vírusu SARS-CoV-2 boli v pravidelných intervaloch odoberané vzorky odpadových vôd z ČOV Zeleneč (38 odberov), ČOV Piešťany (24 odberov) a ČOV Hlohovec (24 odberov).

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

V rámci prevencie HIV/AIDS je v poradenskom centre zriadená nastavbová Poradňa pre prevenciu infekcie HIV/AIDS. Poradenstvo je dôverné a vždy ide o stretnutie jedného klienta s jedným poradcom. Rešpektujeme absolútne právo klienta na dôvernosť a anonymitu. Klient je vždy poučený o správaní, ktoré znižuje riziko infekcie HIV.

Aktuálne zistené nové poznatky v poradni sú aplikované do ďalšej práce v poradni AIDS a tiež sú prezentované zdravotno-výchovnými materiálmi (letáky, plagáty, postery, panely), prednáškami, príspevkami do tlače a masmédií.

Za rok 2023 bolo vykonaných 5 prednášok s danou tematikou.

Zdravotnovýchovné pôsobenie sme zamerali na dostupné možnosti – poskytovanie telefonického poradenstva a zdravotno-výchovného materiálu pre školy, organizácie, verejnosť a uverejnením na www.stránky.

1.december - Svetový deň AIDS

Spropagovali sme činnosť poradne prevencie HIV/AIDS v tlači na teletexte, internete, posterami, panelom a distribúcie zdravotno - výchovného materiálu. Poradňa a telefonická linka HIV/AIDS bola k dispozícii nad rámec časového vymedzenia.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

V roku 2023 bolo zrealizovaných 33 poradenstiev očkovania, z toho 18 x v súvislosti s povinným očkovaním, 6 x poradne pred cestou do zahraničia a 9 x s odporúčaným očkovaním.

Na OE boli priebežne vykonávané telefonické konzultácie pre všeobecných lekárov ohľadom povinného i odporúčaného očkovania detskej a dospeléj populácie a zároveň i konzultácie o možnostiach očkovania pred cestou do zahraničia.

V rámci iniciatívy SEVS HODNOTA OČKOVANIA sa podieľame na vzdelávaní študentov SZŠ v oblasti vakcinológie. V rámci iniciatívy SEVS HODNOTA OČKOVANIA sa podieľame na vzdelávaní študentov SZŠ v oblasti vakcinológie. V školskom roku 2023/2024 bola v rámci 6 vyučovacích hodín odprednášaná problematika očkovania pre 2. a 4. ročník odboru praktická sestra na SZŠ v Trnave. Celkovo bolo vyškolených 55 študentov.

V priebehu mája a júna 2023 bola v rámci projektu: Zvýšenie povedomia budúcich matiek o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania realizovaná vzdelávacia akcia - očkovanie hrou na štyroch stredných školách v okresoch Trnava, Piešťany a Hlohovec. Do projektu boli vybrané nasledujúce školy: Obchodná akadémia Piešťany, Súkromná stredná odborná škola DSA Trnava, Stredná priemyselná škola Trnava, Škola umeleckého priemyslu Hlohovec. Projektu sa zúčastnilo celkovo 66 žiakov III. ročníkov, ktorí zároveň vyplnili dotazníky pred a po realizácii edukácie.

6.9 OPTIMALIZÁCIÁ VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Zamestnanci odboru epidemiológie sa v priebehu rok 2023 zúčastňovali na on-line školeniach k jednotlivým modulom. RÚVZ Trnava od marca 2023 začal najskôr spracovávať údaje o chrípke cez nový EPIS a od mája sú zadávané údaje o všetkých prenosných ochoreniach do nového informačného systému EPIS. Dňa 9.1.2024 prebehlo na RÚVZ Trnava pracovné stretnutie ohľadom nového programu EPIS. Pripomienky k informačnému systému sú riešené cestou RÚVZ B. Bystrica. Na základe usmernenia z ÚVZ SR v module ŠZD bola začatá činnosť od 1.1.2024.

7. OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (BŽP, MŽP, FF, CHA)

7.1 MONITORING KVALITY VÔD VYBRANÝCH LOKALÍT

Na plnení úlohy sme sa podieľali vyšetrením mikrobiologických, biologických a chemických ukazovateľov vo vzorkách vôd z vybraných prírodných kúpalísk odobratých z regiónov RÚVZ so sídlom v Dunajskej Strede, Galante a Senici. V priebehu roka 2023 bolo vyšetrených 31 vzoriek vôd z prírodných kúpalísk.

7.2 KVALITA VODY A PROSTREDIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ A UMELÝCH KÚPALÍSK

V rámci plnenia tejto úlohy bolo za obdobie roka 2023 vyšetrených 290 vzoriek umelých kúpalísk z regiónov RÚVZ so sídlom v Senici, Trnave a Galante v mikrobiologických, biologických a chemických ukazovateľoch.

7.3 MATERSKÉ MLIEKO

RÚVZ Trnava nie je riešiteľské pracovisko.

7.4 REZIDUÁ PESTICÍDOV V PITNÝCH VODÁCH A POTRAVINÁCH NA VÝŽIVU A VÝŽIVOVÉ PRÍPRAVKY PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

RÚVZ Trnava nie je riešiteľské pracovisko.

7.5 NADSTAVBOVÁ DIAGNOSTIKA VÝZNAMNÝCH MIKROORGANIZMOV V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

RÚVZ Trnava nie je riešiteľské pracovisko.

7.6 BIOMONITORING ŤAŽKÝCH KOVOV V PRACOVNOM A ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

RÚVZ Trnava nie je riešiteľské pracovisko.

7.7 KVALITA VNÚTORNÉHO OVZDUŠIA V ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENIACH A V ZARIADENIACH PRE DETI OD 0 DO 6 ROKOV VEKU

RÚVZ Trnava nie je riešiteľské pracovisko.

7.8 VEDĽAJŠIE PRODUKTY DEZINFEKCIE A KVALITA PITNEJ VODY

RÚVZ Trnava nie je riešiteľské pracovisko.

7.9 MONITORING VÝSKYTU VIBRIÍ S CIEĽOM OCHRANY VEREJNÉHO ZDRAVIA

RÚVZ Trnava nie je riešiteľské pracovisko.

7.10 MONITORING BIOLOGICKÝCH ALERGÉNOV V OVZDUŠÍ (PEĽOVÁ INFORMAČNÁ SLUŽBA - PIS) A ALERGÉNOV ROZTOČOV VO VNÚTORNOM PROSTREDÍ

V rámci plnenia tejto úlohy bolo za obdobie roka 2023 vyšetrených 196 vzoriek vonkajšieho ovzdušia na identifikáciu a kvantifikáciu peľových zŕn a spór plesní.

7.11 MONITORING CELKOVÉHO ORGANICKÉHO UHLÍKA V PRÍRODNÝCH A UMELÝCH KÚPALISKÁCH

RÚVZ Trnava nie je riešiteľské pracovisko.

7.12 EPIDEMIOLOGICKÁ PREVENCIA RIZIKA KARCINOGENITY V POPULÁCI

RÚVZ Trnava nie je riešiteľské pracovisko.

7.13 ANALÝZA CELKOVÉHO ARZÉNU V POTRAVINÁCH

V rámci plnenia tejto úlohy boli za obdobie roka 2023 analyzované 3 vzorky balených detských a dojčenských vôd na stanovenie celkového arzenu.

7.14 MONITORING ENERGETICKEJ A BIOLOGICKEJ HODNOTY STRAVY SPOJENÝ S ANALÝZOU VYBRANÝCH KONTAMINANTOV V STRAVE V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA PRE DETI MŠ A ZŠ.

RÚVZ Trnava nie je riešiteľské pracovisko.

7.15 MONITORING OBSAHU ŤAŽKÝCH KOVOV V POTRAVINÁCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

V rámci plnenia tejto úlohy bolo za obdobie roka 2023 analyzovaných 29 vzoriek detských a dojčenských výživ na obsah kovov: kadmium, olovo a ortuť.

8. LEKÁRSKA MIKROBIOLÓGIA

RÚVZ Trnava nie je riešiteľské pracovisko.

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Sledovanie zdravotného stavu bolo v roku 2023 vykonávané formou zberu údajov v TZS.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Poradňa zdravej výživy:

Poradenstvo zamerané na racionálnu výživu, pyramídu zdravej výživy, zdravé stravovacie návyky a prevenciu nadváhy a obezity sme poskytli 122 klientom.

Tematike prevencie obezity sme sa venovali aj v rámci poradne optimalizácie pohybovej aktivity ako i na prednáškových aktivitách zameraných na rôzne vekové kategórie.

Poradňa optimalizácie pohybovej aktivity:

Pohybovú poradňu navštevujú klienti poradne zdravia s nadváhou, nedostatkom pohybovej aktivity a vysokými percentuálnymi hodnotami telesného tuku. Niektorí klienti prichádzajú priamo do nadstavbovej poradne, alebo sú vyšetrovaní pri výjazdových aktivitách.

Pri intervencii je nutné individuálne posúdenie zdravotného stavu komplexne s ďalšími rizikovými faktormi. Poradňu navštívilo 147 klientov. Súčasťou poradne optimalizácie pohybovej aktivity sú individuálne cvičenia so sledovaním zdravotného stavu. Za rok 2023 navštívili za takýmto účelom poradňu klienti 180 krát. Meranie telesného tuku prístrojom OMRON bolo vykonané 180 klientom, výsledky boli písomne a graficky spracované.

Na dňoch zdravia v mestách a na pracoviskách bolo poskytnuté poradenstvo v oblasti zdravej výživy a poradenstvo o telesnej aktivite, ktorému predchádzalo meranie % množstva telesného tuku, kostrového svalstva, viscerálneho tuku, hmotnosti, bazálneho metabolizmu a BMI.

Pri príležitosti Svetového dňa obezity bola vyhlásená celoslovenská výtvarná súťaž, zapojili sa do nej triedy ZŠ v regióne Trnava, Piešťany, Hlohovec. Prebiehala v dvoch kategóriách. Téma súťaže pre 1. stupeň ZŠ - spracovanie zdravej desiaty.

Téma súťaže pre 2.stupeň ZŠ – vymyslieť originálnu aktivitu, ktorú môžu ľudia zaradiť do svojho bežného dňa a tým znižovať riziko vzniku obezity. Aktivity súťaže vizuálne a kreatívne stvárniť na výkrese.

Celoslovenskú výtvarnú súťaž vyhrala kresba žiakov 7.ročníka Spojenej školy, Valová ul.40, Piešťany.

Tematike prevencie obezity sme sa venovali aj v rámci projektu „Viem, čo zjem“. Projekt je súčasťou globálneho projektu „Nestlé pre zdravie detí“, ktorý sa od roku 2009 postupne realizuje v 84 krajinách sveta a doposiaľ ním prešlo 80 miliónov detí. Cieľom projektu je motivovať žiakov ZŠ k vyváženému životnému štýlu, správnym stravovacím návykom a podporiť ich pohybovú aktivitu. V roku 2023 sme v rámci projektu vykonali 32 prednášok. Záznamy o priebehu školenia sme zaslali na ÚVZ SR na ďalšie spracovanie.

V rámci Svetového dňa obezity a Svetového dňa pohybu ku zdraviu sme verejnosť informovali o rizikových faktoroch výskytu nadváhy a obezity uverejnením na www. stránke úradu, formou letákov a vo vstupnej hale RÚVZ bol vystavený panel.

Vykonávame edukáciu na základných školách v rámci projektu „Školský program“ orientovanú na dôležitosť konzumácie ovocia, zeleniny a mlieka.

V rámci zlepšenia zdravotného stavu a zvýšenia pohybovej aktivity sme zorganizovali športový deň pre zamestnancov RÚVZ v Trnave.

9.2.1 VYZVI SRDCE K POHYBU - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie

RÚVZ Trnava sa zapojil do celonárodnej kampane na zvýšenie pohybovej aktivity „Vyzvi srdce k pohybu“. V rámci projektu sme oslovili mestské a obecné úrady v regiónoch. Súťaž bola spropagovaná na internetových stránkach RÚVZ Trnava, Mestský úrad Trnava, VÚC Trnava. Propagačný materiál a účastnícke listy boli zasielané základným, stredným a vysokým školám, zdravotníckym zariadeniam, mestským úradom, VÚC, VŠZP, TOS. Projekt sme realizovali v rámci činnosti poradne o pohybovej aktivite s cieľom zlepšiť zdravotný stav obyvateľov – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov - pohybovej inaktivity.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

V tejto oblasti sme pôsobili formou zdravotno-výchovných aktivít - prednáškami k aktuálnym problematikám, názornou ukážkou správneho umývania rúk s následnou kontrolou pod UV lampou, distribúciou zdravotno-výchovného materiálu, premietaním DVD filmov a besedami k aktuálnym témam na špeciálnych školách kde je zvýšené zastúpenie detí zo sociálne znevýhodnených rodín a detí z rómskej komunity. V roku 2023 sme uskutočnili 2 prednášky a 2 premietania DVD s následnými besedami.

V spolupráci s mestom Trnava sme sa podieľali na vyhodnotení a príprave plánu aktivít a Komunitného plánu sociálnych služieb na ďalšie roky.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Zdravotno-výchovná činnosť bola zameraná na zníženie chorobnosti a úmrtnosti na vybrané skupiny civilizačných ochorení a zníženie prevalencie osôb s rizikovým životným štýlom. Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu realizovalo zdravotno-výchovnú intervenciu individuálnou a skupinovú formou poradenskej činnosti so zameraním na správnu výživu, prevenciu fajčenia, nadmerné užívanie alkoholu, nedostatočnú pohybovú aktivitu, hypertenziu, stres a zmenu životného štýlu. Ťažiskom poradenskej činnosti okrem individuálneho poradenstva bolo poskytnúť základné informácie o zdravotnom stave a poradenstvo najväčšiemu počtu klientov, čo bolo realizované výjazdmi základnej poradne zdravia a realizáciou poradenstva v spolupráci so školami, závodmi, sociálnymi zariadeniami a mestskými úradmi.

V rámci poradenského centra podpory zdravia dlhodobo pracuje základná poradňa, poradňa zdravej výživy, poradňa prevencie drogových závislostí, poradňa odvykania od fajčenia, poradňa na podporu psychického zdravia, poradňa optimalizácie pohybovej aktivity a linka pomoci HIV/AIDS.

Základná poradňa na podporu zdravia:

Poradňa je určená všetkým obyvateľom spádového územia, ktorí prejavia záujem o svoje zdravie. Odhaľuje individuálne riziká vzniku chronických neinfekčných ochorení poskytovaním spektra vyšetrení:

- anamnestické vyšetrenia
- antropometrické vyšetrenia (BMI, WHR)
- biochemické vyšetrenia na prístroji Afinion 2 (celkový cholesterol, HDL cholesterol, triglyceridy a glukóza)
- somatické vyšetrenia, štandardné merania TK
- hodnota percentuálneho množstva telesného tuku (tukomer Omron BF 300)

Na základe analýz zistených údajov odporúčame optimálne zmeny okamžitou intervenciou:

- vo výžive a spotrebe alkoholu
- vo fyzickej aktivite
- zvládanie stresu
- vo fajčiarskych návykoch
- nefarmakologickom ovplyvňovaní TK

Klientom so zvýšenými hodnotami a rizikovým správaním odporúčame návštevu ďalších poradní v našom poradenskom centre.

Výsledok našej intervencie posudzujeme pri následnej kontrole. Pri pretrvávaní rizík odporúčame návštevu lekára.

Počet vyšetrených klientov v poradni zdravia v rámci TZS v roku 2023 bol 760. Mimo TZS bolo vyšetrených 434 klientov.

Poradňa zdravej výživy:

Poradenstvo je zamerané na racionálnu výživu, pyramídu zdravej výživy, zdravé stravovacie návyky a na prevenciu nadváhy a obezity. Poradenstvo bolo poskytnuté 122 klientom.

V ostatných špecializovaných poradniach bolo roku 2023 vyšetrených 336 klientov.

Venujeme sa vyhláseným svetovým dňom, ako je Svetový deň zdravia, Svetový deň diabetu, Svetový deň výživy, Svetový deň duševného zdravia, Svetový deň pohybom ku zdraviu, Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň bez tabaku..., o ktorých informujeme verejnosť na www. stránkach, organizujeme dni otvorených dverí a poskytujeme zdravotno - výchovný materiál a poradenstvo k aktuálnej problematike. V priestoroch vestibulu RÚVZ so sídlom v Trnave sme umiestnili panely k daným tematikám.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Vedúca odboru je členom pracovnej skupiny prevencie drogových závislostí, ktorá sa zaoberá aj plnením Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom. Akčný plán sme v roku 2023 naplňali vykonávaním poradenstva v protidrogovej poradni ako aj prednáškami na tému „Negatívne účinky nadmernej konzumácie alkoholu“, „Fetálny alkoholový syndróm“, premietaním DVD „Až do dna“ na ZŠ a SŠ v regióne Trnava, Hlohovec a Piešťany.

Verejnosti sme na výjazdových aktivitách poskytli zdravotno - výchovný materiál „Alkohol zabíja“, vykonávali sme aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia ohľadom rizík súvisiacich s požitím alkoholu v cestnej premávke.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Úlohu sme plnili v poradenskom centre podpory zdravia monitorovaním zdravotného stavu a potrieb komunit v oblasti zdravia spoluprácou s partnerskými organizáciami a praktickými lekármi v nasledovných projektoch:

Plnenie harmonogramu trvalých projektov:

- Zdravé mestá
- Školy podporujúce zdravie
- Zdravé pracoviská

a v nasledovných poradniach :

- základná poradňa na podporu zdravia
- poradňa zdravej výživy
- poradňa optimalizácie pohybovej aktivity
- poradenstvo v oblasti používania zdravotno-výchovných metodík a postupov pre orgány, organizácie, inštitúcie, hnutia, svojpomocné skupiny, kluby, školy a iné.

Zdravé mestá

Dni zdravia DC Kopánka Trnava

V súvislosti so Svetovým dňom zdravia ktorého tohtoročnou témou je „Zdravie pre všetkých“ sa OPZaVkJ dňa 5.4.2023 zúčastnilo akcie Deň zdravia v priestoroch Denného centra seniorov Kopánka Trnava. Zabezpečili sme vyšetrenie cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie TK, P a % množstva telesného tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno-výchovný materiál. Akcie sa zúčastnilo 16 klientov.

Deň zdravia Slovenská Nová Ves

V rámci DZ sa OPZaVkJ dňa 17.5.2023 zúčastnilo na akcii Deň zdravia v priestoroch kultúrneho domu v Slovenskej Novej Vsi . Zabezpečili sme vyšetrenie cholesterolu , glukózy , meranie TK, P, % množstva telesného tuku, kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu , viscereálneho tuku. K výsledkom bolo poskytnuté individuálne poradenstvo a zdravotno-výchovný materiál. Vyšetřili sme 22 klientov.

Deň zdravia Voderady

V rámci DZ sa OPZaVkJ zúčastnilo dňa 18.5.2023 na akcii Deň zdravia v priestoroch kultúrneho domu vo Voderadoch . Zabezpečili sme vyšetrenie cholesterolu , glukózy , meranie TK, P, % množstvo telesného tuku, kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu , viscereálneho tuku. K výsledkom bolo poskytnuté individuálne poradenstvo a zdravotno-výchovný materiál. Vyšetřili sme 40 klientov.

Dni zdravia Trnava 14.6.-15.6.2023

RÚVZ – odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu je na uvedenej akcii jeden z hlavných účastníkov a spoluorganizátorov Mestského úradu v Trnave. Vyšetřeniu glukózy a cholesterolu z kvapky krvi predchádzalo vyplnenie dotazníkov TZS, , dotazník životného štýlu, fajčiaru vyplnili Fagerstromov dotazník. Následne bolo poskytnuté individuálne poradenstvo k zisteným rizikovým faktorom s doporučením optimálne priradených zmien v spôsobe životného štýlu. V základnej poradni na podporu zdravia bolo vyšetřených 299 ľudí v rámci TZS. Mimo TZS bolo vyšetřených 15 klientov. Čakajúcim na vyšetřenie bol distribuovaný zdravotno-výchovný materiál v počte 15 titulov – 650 ks. Prístrojom OMRON BF 510 bolo vyšetřených 275 ľudí.

Vyšetrenie lipidového spektra (cholesterol, triglyceridy ,HDL cholesterol ,LDL cholesterol, non HDL cholesterol) a glukózy bolo u 76 klientov. Meranie kostrového svalstva a viscerálneho tuku bolo vykonané u 59 klientov.

Deň zdravia Trstín

Dňa 7.10.2023 sa OPZaVkJ zúčastnilo na akcii Deň zdravia v priestoroch kultúrneho domu v Trstíne. Zabezpečili sme vyšetrenie lipidového spektra (cholesterol, triglyceridy, HDL a non HDL, glukóza) z kapilárnej krvi, meranie TK, P , % množstvo telesného tuku. Vyhodnotenie rizikových faktorov ovplyvňujúci zdravý životný štýl testom zdravé srdce/TZS/ a individuálne poradenstvo k zdravej výžive, nefarmakologickému ovplyvňovaniu TK, pohybovej aktivity, zvládaniu stresu. Súčasťou akcie bola aj prednáška na tému „Alzheimer“. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál. Akcie sa zúčastnilo 28 klientov.

Školy podporujúce zdravie:

V rámci tohto projektu sme sa v spolupráci s mestskými, obecnými úradmi a vedením v jednotlivých školách regiónu, zamerali na poskytovanie zdravotno-výchovných informácií v oblasti životosprávy, pitného režimu, pohybovej aktivity, aktívneho využívania voľného času, podporu duševného zdravia, výchovu k partnerstvu a rodičovstvu, správneho životného štýlu, prevencie drogových závislostí, odvykania od fajčenia,alkoholu, kyberšikana, nelátkové závislosti.

Priebežne vykonávame prednáškové aktivity na uvedené témy a aktivačné hry na všetkých typoch škôl. V roku 2023 bolo na školách vykonaných 116 prednášok .

Deň zdravia ÚCM ,Rybníková ul. Trnava

Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa dňa 19.4.2023 v spolupráci so VŠZP zúčastnilo akcie Deň zdravia v priestoroch ÚCM v Trnave. Zamestnancom a študentom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie TK, P, % množstvo telesného tuku, kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu a viscerálneho tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál. Vyšetřili sme 38 klientov.

Deň zdravia ÚCM, Bučianska, Trnava

V rámci DZ odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa dňa 25.4.2023 v spolupráci so VŠZP zúčastnil akcie Deň zdravia v priestoroch ÚCM v Trnave. Zamestnancom a študentom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie TK, P s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál. Vyšetřili sme 56 klientov.

Zdravé pracoviská :

Deň zdravia RÚVZ so sídlom v Trnave

V súvislosti so Svetovým dňom zdravia OPZaVkJ v dňoch 11.4.-13.4.2023 pripravil pre verejnosť „Dni otvorených dverí“ v priestoroch poradenského centra ochrany a podpory zdravia RÚVZ so sídlom v Trnave. Zabezpečili sme vyšetřenia celkového cholesterolu, HDL cholesterolu, LDL cholesterolu, glukózy, triglyceridov z kapilárnej krvi, meranie TK a P, obvod pása a bokov, % množstva telesného tuku, viscerálneho tuku, kostrového svalstva a bazálneho metabolizmu s následným poradenstvom. Rozdali sme vhodný zdravotno-výchovný materiál. Dni otvorených dverí sa zúčastnilo 22 klientov.

Deň zdravia Autocomodex Trnava

Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa dňa 28.4.2023 v spolupráci so VŠZP zúčastnil akcie Deň zdravia v priestoroch predajne Autocomodex v Trnave. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu a cukru z kapilárnej krvi, meranie TK, P, % množstvo telesného tuku, kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu a viscerálneho tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál. Vyšetřili sme 42 klientov.

Deň zdravia IKEA Trnava, Majcichov

Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa v dňoch 3.5.2023 a 4.5.2023 v spolupráci so VŠZP zúčastnil akcie Deň zdravia v priestoroch fy IKEA v Trnave a v Majcichove. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu a cukru z kapilárnej krvi, meranie TK, P, % množstvo telesného tuku, kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu a viscerálneho tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál. Vyšetřili sme 57 klientov.

Deň zdravia TAVOS Trnava , Piešťany

Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa v dňoch 10.5.2023 a 23.5.2023 v spolupráci so VŠZP zúčastnil akcie Deň zdravia v priestoroch fy TAVOS v Trnave a v Piešťanoch. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu a cukru z kapilárnej krvi, meranie TK, P, % množstvo telesného tuku, kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu a viscerálneho tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál. Vyšetřili sme 45 klientov.

Deň zdravia Datalogic Zavar 16.5.2023 a 10.10.2023

V spolupráci so VŠZP sa odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu v dňoch 16.5.2023 a 10.10.2023 zúčastnil na akcii Deň zdravia v priestoroch fy Datalogic Zavar. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu a cukru z kapilárnej krvi, meranie TK, P, % množstvo telesného tuku, kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu a viscerálneho tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál. Vyšetřili sme 70 klientov.

Deň zdravia ÚVZ SR Bratislava

Zamestnancom úradu bolo dňa 25.5.2023 vyšetrené lipidové spektrum (cholesterol, HDL, LDL, triglyceridy), glukóza, meranie % množstva telesného tuku, kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu a viscerálneho tuku. K vyšetreným hodnotám bolo poskytnuté odborné poradenstvo a z.v. materiál. Vyšetřili sme 25 klientov.

Deň zdravia Auto-Impex Trnava

V rámci DZ firmy Auto- Impex sa odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu dňa 27.6.2023 zúčastnil akcie. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu, cukru z kapilárnej krvi, meranie TK, P a meranie % množstva telesného tuku , anamnestické a antropometrické vyšetrenia. K nameraným hodnotám bolo poskytnuté poradenstvo a vhodný zdravotno – výchovný materiál. Vyšetřili sme 23 zamestnancov.

Deň zdravia Stellantis Trnava

V spolupráci s VŠZP Trnava sa odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu v dňoch 7.9.2023 a 8.9.2023 zúčastnil na akcii „Dni zdravia,, firmy Stellantis Trnava. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi , meranie TK a P, meranie % množstva telesného tuku, kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu a

viscereálneho tuku s následným poradenstvom . Poskytli sme vhodný zdravotno- výchovný materiál. Vyšetřili sme 120 zamestnancov. Vyšetřenie kostrového svalstva a viscereálneho tuku bolo vykonané u 95 zamestnancov.

Deň zdravia Bekaert Hlohovec

Dňa 19.9.2023 sme sa zúčastnili akcie „Týždeň zdravia“ v priestoroch firmy Bekaert Hlohovec. Zamestnancom sme vykonali vyšetřenie lipidového spektra (celkový cholesterol, HDL cholesterol, LDL cholesterol, non HDL cholesterol, triglyceridy) a glukózy z kapilárnej krvi, meranie TK, P a % množstva telesného tuku. K nameraným hodnotám bolo poskytnuté poradenstvo a z.v. materiál. Vyšetřili sme 37 klientov.

Deň zdravia ČSOB Trnava

V spolupráci s VŠZP Trnava sa odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu dňa 11.10.2023 zúčastnil na akcii „Deň zdravia „, v priestoroch ČSOB Trnava. Zamestnancom a klientom sme vykonali vyšetřenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie TK, P a % množstva telesného tuku , kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu a viscereálneho tuku s následným poradenstvom . Poskytli sme vhodný zdravotno- výchovný materiál . Vyšetřili sme 18 zamestnancov.

Ovplyvňovanie determinantov zdravia a znižovanie rizikových faktorov

Na znižovaní rizikových faktorov a ovplyvňovaní determinantov zdravia u obyvateľov mesta Trnava sme participovali v rámci projektu „Komunitný plán sociálnych služieb mesta Trnava“. Na odbore podpory zdravia a výchovy k zdraviu ako i v poradenskom centre podpory zdravia sme realizovali a vyhodnocovali praktickú výučbu študentov Trnavskej univerzity odboru verejné zdravotníctvo. Konzultačnú a poradenskú činnosť sme poskytovali študentom stredných a vysokých škôl pri vypracovávaní diplomových, bakalárskych a iných prác.

V rámci ochrany a podpory zdravia a vyhlásených svetových dní WHO sme poskytovali pre širokú verejnú informácie o správnom životnom štýle, prevencii drogových závislostí, škodlivosti fajčenia, diabetes mellitus, pohybovej aktivity, onkologických ochoreniach, očkovaní a pádoch seniorov, infekciách, HIV/AIDS.

V rámci plnenia NPPZ sme k vyhláseným svetovým dňom WHO zorganizovali dni otvorených dverí, prednášky, vytvorili a vystavili pre verejnú postery a rozdali vhodný zdravotno – výchovný materiál.

9.7. NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022-2030

Zapojili sme sa do celonárodnej kampane na zvýšenie pohybovej aktivity „Vyzvi srdce k pohybu“. Projekt sme realizovali v rámci činnosti poradne optimalizácie pohybovej aktivity s cieľom zlepšiť zdravotný stav obyvateľov – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov - pohybovej inaktivity.

Športový deň ZSE Trnava

Dňa 7.6.2023 sme sa zúčastnili športového dňa v Bielom Kostole . Klientom sme vyšetřili glukózu, cholesterol, meranie % telesného tuku, kostrové svalstvo, bazálny metabolizmus a viscereálny tuk. K vyšetřeným hodnotám bolo poskytnuté odborné poradenstvo a z.v. materiál. Vyšetřili sme 28 zamestnancov.

Športový deň JAVYS Jaslovské Bohunice

Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu sa dňa 9.6.2023 v spolupráci so VŠZP zúčastnil akcie športový deň JAVYS Jaslovské Bohunice. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie TK, P, meranie % množstvo telesného tuku, kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu a viscerálneho tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme vhodný zdravotno – výchovný materiál. Vyšetřili sme 93 zamestnancov.

Športový deň Sociálna poisťovňa Trnava

Dňa 14.9.2023 sme sa zúčastnili športového dňa vo Vlčkovciach pre zamestnancov sociálnej poisťovne. Klientom bol vyšetřený cholesterol, meranie % telesného tuku, kostrové svalstvo, bazálny metabolizmus a viscerálny tuk , meraný TK a P. K vyšetřeným hodnotám bolo poskytnuté odborné poradenstvo a z.v. materiál. Vyšetřili sme 22 zamestnancov.

Športový deň fy RESPECT Piešťany

V spolupráci s VŠZP Trnava sa odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu dňa 21.9.2023 zúčastnil na akcii športový deň firmy Respect Piešťany. Zamestnancom sme vykonali vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie TK a P, % množstvo telesného tuku, kostrového svalstva, bazálneho metabolizmu a viscerálneho tuku s následným poradenstvom. Poskytli sme zdravotno- výchovný materiál . Vyšetřili sme 52 zamestnancov.

V rámci zlepšenia zdravotného stavu a zvýšenia pohybovej aktivity sme zorganizovali športový deň pre zamestnancov RÚVZ v Trnave.

Na dňoch zdravia v mestách a na pracoviskách bolo poskytnuté poradenstvo o telesnej aktivite, ktorému predchádzalo meranie % množstva telesného tuku, kostrového svalstva, viscerálneho tuku, hmotnosti, bazálneho metabolizmu a BMI.

V rámci Svetového dňa obezity a Svetového dňa pohybom ku zdraviu sme verejnosť informovali o rizikových faktoroch výskytu nadváhy a obezity uverejnením na www. stránke úradu, formou letákov a vo vstupnej hale RÚVZ bol vystavený panel.

Tematike prevencie nadváhy a obezity sme sa venovali aj v rámci poradne optimalizácie pohybovej aktivity ako i na prednáškových aktivitách zameraných pre rôzne vekové kategórie.

9.8. NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030

V oblasti prevencie fajčenia sa odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu zameriava na zdravotno-výchovné akcie a poradenstvo pre obyvateľov odporúčané WHO a Národným programom kontroly tabaku a Akčným plánom na kontrolu tabaku.

V súvislosti so Svetovým dňom bez tabaku poradňa odvykania od fajčenia pripravila pre verejnosť v rámci Dní otvorených dverí aktivity zamerané na odvykanie od fajčenia.(zisťovanie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód, meranie oxidu uhoľnatého vo vydychovanom vzduchu pomocou prístroja Smokerlyzer, poskytovanie individuálneho poradenstva, konkrétnych spôsoboch prevencie závislosti od tabaku, telefonické poradenstvo na témy škodlivosti fajčenia tabaku).

Svetový deň bez tabaku a Medzinárodný deň bez fajčenia sme spropagovali na www. stránke úradu. V priestoroch RÚVZ bol vystavený panel.

Počas celého roka vykonávame zdravotno-výchovné aktivity na ZŠ a SŠ v regióne formou prednášok a besied, premietaním DVD, zdravotno-výchovným materiálom. Zameriavame sa na prevenciu závislosti, rizika vzniku nikotínovej závislosti, nové trendy nikotínových výrobkov- nikotínových sáčkov a škodlivosti fajčenia na zdravie detí, mládeže a dospeléj populácie.

V priestoroch RÚVZ Trnava bol zorganizovaný seminár k danej tematike.

V termíne 4.9.2023 – 17.9.2023 sme zabezpečovali mobilnú linku odvykania od fajčenia, bolo zaznamenaných 48 hovorov.

V poradni odvykania od fajčenia sa zameriavame na riziká vzniku závislosti a škodlivosti fajčenia na organizmus. Vykonávame poradenstvo s cieľom diagnostiky fajčenia (Fagerstromov dotazník analýzy vydychovaného vzduchu prístrojom Micro CO).

Na výjazdových aktivitách informujeme klientov o negatívnom vplyve fajčenia na ľudský organizmus, o rizikách vzniku ochorenia na rakovinu pľúc a vzniku srdcovocievnych ochorení. V roku 2023 navštívilo poradňu odvykania od fajčenia 19 klientov.

9.9. NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

V rámci plnenia tejto prioritnej celospoločenskej aktivity sme:

- realizovali besedy a prednášky pre deti a mládež na základných a stredných školách v našom regióne zamerané na negatívne vplyvy užívania návykových látok na zdravie,
- zabezpečili edukáciu rodičov a učiteľov o negatívnych vplyvoch užívania návykových látok na zdravie detí a mládeže formou poradenstva odvykania od fajčenia a prevencie drogových závislostí,
- vykonávali poradenstvo v oblasti prevencie drogových závislostí, alkoholu, tabaku ako i odbornú pomoc pri odvykaní od fajčenia. Poradenstvo bolo poskytované individuálnou formou priamo v poradni a formou telefonického poradenstva.

Vedúca odboru je členom krajskej komisie pre prevenciu kriminality a inej protispoločenskej činnosti Trnavského kraja a členom pracovnej skupiny prevencie drogových závislostí.

V rámci Európskeho týždňa boja proti drogám sme spoločne s TOS Trnava organizovali aktivity pre verejnosť a študentov. Vyhotovený bol leták, kde boli uverejnené všetky aktivity zúčastnených organizácií a pravidelne ním boli informovaní obyvatelia o aktivitách cez www. stránky a sociálnu sieť Facebook. Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu v rámci tejto akcie vykonal 9 prednášok s besedami na základných a stredných školách v Trnave.

K téme závislostí na ilegálnych látkach a nelátkových závislostiach bolo uskutočnených 16 prednášok na základných a stredných školách v regióne.

V protidrogovej poradni sa zameriavame hlavne na prevenciu. Poskytujeme informácie o možnostiach, dôsledkoch i samotnej liečbe závislosti na návykových látkach pre protidrogových koordinátorov, rodičov, mládež i samotných konzumentov. Sprostredkovávame kontakty na liečebné zariadenia zamerané na protidrogovú liečbu.

Poradenstvo v priebehu roka 2023 využilo 8 klientov. Poradňu drogových závislostí navštívili prevažne rodinní príslušníci konzumentov omamných látok. Poradenstvo a edukáciu rodičov a učiteľov o negatívnych vplyvoch užívania návykových látok na zdravie detí a mládeže sme zabezpečovali okrem poradne i telefonicky. Záujemcom sme poskytli zdravotno-výchovný materiál a adresár zariadení zabezpečujúcich ďalšie formy pomoci pri problémoch s alkoholom, drogami a tabakom.

OPZaVkJ participuje pri vyhodnocovaní klúčových indikátorov danej problematiky v regióne a svojou činnosťou zabezpečuje naplnenie Národného programu boja proti drogám. Spracovali sme správu o činnosti v oblasti prevencie závislostí a kriminality pre OÚ v Trnave.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom vo Veľkom Krtíši**

Oddelenie hygieny životného prostredia a zdravia

1.5. Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách.

Odpočet plnenia úlohy – úloha sa plnila v súlade s usmernením k tomuto projektu. RÚVZ realizoval odbery vzoriek vôd z dvoch skupinových vodovodov: vodovod HLF a skup.vodovod Plachtince na odberových miestach Stredné Plachtince – kultúrny dom a Dolná Strehová – základná škola. Spolu boli vykonané 2 odbery. Odoberaté vzorky vôd boli vyhovujúce.

Oddelenie preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie

2.1. ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Odpočet plnenia úlohy:

Prevádzky s rizikovými pracoviskami sledujeme priebežne v rámci štátneho zdravotného dozoru. Zmeny, ktoré nastali, zaznamenávame pravidelne v programe ASTR. V roku 2023 boli k 31.12.2023 v okrese Veľký Krtíš evidované rizikové práce v nasledovných spoločnostiach:

1. eustream a.s. eustream, a.s., Votrubova 11/A, 821 09 Bratislava, prevádzka KS 03 Veľké Zlievce, 991 23 Veľké Zlievce, IČO: 35 910 712: spoločnosť sa zaoberá prepravou zemného plynu. Rizikové práce boli vyhlásené pre 49 zamestnancov (pracovná pozícia „technik“), z toho 1 ženu. Rizikové práce boli vyhlásené v 3. kategórii pre 44 zamestnancov / 1 žena s rizikovým faktorom hluk a v 3. kategórii s rizikovým faktorom hluk, fyzická záťaž a pevný aerosol (vysokopecná troska) pre 5 zamestnancov / 0 žien.
2. IKE spol. s.r.o., Slatinka č. 176, 991 03 Pôtor, IČO: 36 057 185: spoločnosť sa zaoberá výrobou a produkciou reklamy. Rizikové práce boli vyhlásené v 3. kategórii pre 7 zamestnancov / 0 žien (pracovná pozícia „zvárač – zámočník“), s rizikovým faktorom hluk.
3. TECHNOGYM E.E. s.r.o., Mlynské Nivy č. 16, 821 09 Bratislava - Ružinov Bratislava, prevádzka Malý Krtíš, 990 01 Malý Krtíš, IČO: 35 930 209: spoločnosť sa zaoberá výrobou posilňovacích zariadení. Rizikové práce boli vyhlásené pre 103 zamestnancov, z toho 14 žien (pracovná pozícia „všeobecný operátor – brusič“, „všeobecný operátor – pieskovač“ a „lakovač“). Rizikové práce boli vyhlásené v 3. kategórii pre 33 zamestnancov / 0 žien s expozíciou rizikovým faktorom zväčša pevný aerosol, hluk a vibrácie (pracovná pozícia „všeobecný operátor – brusič“). Ďalej boli vyhlásené rizikové práce v 3. kategórii pre 59 zamestnancov / 13 žien s expozíciou rizikovému faktoru záťaž teplom (pracovná pozícia „všeobecný operátor“). Rizikové práce sú vyhlásené aj pre 9 zamestnancov / 1 žena na pracovnej pozícii „všeobecný operátor – čalúnenie“, s rizikovým faktorom fyzická záťaž – kat. 3 a tiež pre 2 zamestnancov / 0 žien na pracovnej pozícii „všeobecný operátor – čalúnenie“, s rizikovým faktorom hluk, kategória 3.
4. FORVIN s.r.o., Cesta slobody č. 1658, Vinica, 991 28 Vinica, IČO: 35 860 472: spoločnosť sa zaoberá výrobou a montážou plastových okien a dverí. Rizikové práce boli vyhlásené pre 7 pracovníkov / 0 žien s expozíciou rizikovému faktoru hluk (pracovná pozícia „pomocný pracovník vo výrobe“) v kategórii 3.
5. DOS SLOVAKIA s.r.o., Veľké Straciny č. 107, 990 01, IČO: 36 040 649: spoločnosť sa zaoberá spracovaním dreva. Rizikové práce v kategórii 3 boli vyhlásené pre 17 zamestnancov / 0 žien, s expozíciou rizikovému faktoru hluk (pracovná pozícia „strojník, pomocník“) a pre 1 zamestnanca / 0 žien s expozíciou rizikovému faktoru vibrácie (pracovná pozícia „piliar s jednomužnou motorovou pílou“).
6. Slovenský vodohospodársky podnik, štátny podnik, Martinská č. 49, 821 05 Bratislava – mestská časť Ružinov, Povodie Hrona, odštepny závod Banská Bystrica, Partizánska cesta č. 69, 974 98 Banská Bystrica, IČO: 36 022 047: podnik sa zaoberá správou povodia Horného

- Ipl'a. Rizikové práce v kategórii 3 boli vyhlásené v prevádzke spoločnosti Koláre č. 116, 991 09 Veľká Čalomija a úsek vodohospodárskej prevádzky VHP-VS Nenince, pre 1 pracovníka / 0 žien s expozíciou rizikového faktoru vibrácie prenášané na ruky, ďalej pre 2 pracovníkov / 0 žien s expozíciou rizikového faktoru hluč a vibrácie prenášané na celé telo a pre 20 pracovníkov / 0 žien s expozíciou rizikového faktoru vibrácie prenášané na ruky a hluč (pracovná pozícia „vodohospodársky robotník“).
7. MOVINO, spol. s.r.o., Osloboditeľov č. 66, 990 01 Veľký Krtíš, IČO: 31 617 824: spoločnosť sa zaoberá výrobou a predajom vína. Rizikové práce boli vyhlásené pre 2 pracovníkov / 2 ženy s expozíciou rizikového faktoru hluč (pracovná pozícia „robotník vo fľašovni“) v kategórii 3.
 8. Drevotrada VK s.r.o., Malé Straciny č. 72, 990 01 Malé Straciny, IČO: 36 625 566: spoločnosť sa zaoberá spracovaním dreva. Rizikové práce boli vyhlásené v kategórii 3 pre 10 zamestnancov / 0 žien s expozíciou rizikového faktoru hluč (pracovná pozícia „pilčik“ a „pomocný pracovník“).
 9. Weldline s.r.o., A.H.Škultétyho č. 1218, 990 01 Veľký Krtíš, IČO: 50 320 203: spoločnosť sa zaoberá opracovávaním kovov. Rizikové práce v kategórii 3 boli vyhlásené pre 11 pracovníkov / 0 žien s expozíciou rizikového faktoru hluč (pracovná pozícia „zvárač kovov“ a „strojný zámočník“).
 10. PRIMA TIMBER s.r.o., Lučenská č. 847, 990 01 Veľký Krtíš, IČO: 52 424 286: spoločnosť sa zaoberá výrobou paliet a prípravou reziva. Rizikové práce v kategórii 3 boli vyhlásené pre 1 pracovníka / 0 žien s expozíciou rizikového faktoru hluč (pracovná pozícia „pomocný pracovník – zbíjanie paliet“).
 11. KACHNIC s.r.o., Pionierska č. 10, 990 01 Veľký Krtíš, IČO: 36 752 169: spoločnosť sa zaoberá výrobou jednoduchých výrobkov z kovu. Rizikové práce v kategórii 3 boli vyhlásené pre 11 pracovníkov / 0 žien s expozíciou rizikového faktoru hluč (pracovná pozícia „pomocný pracovník „ a „operátor CNC strojov“).
 12. SKL Group s.r.o., Slatinka č. 481, 991 03 Pôtor, IČO: 51 639 386: spoločnosť sa zaoberá výrobou jednoduchých výrobkov z kovu. Rizikové práce v kategórii 3 boli vyhlásené pre 4 pracovníkov / 1 ženu s expozíciou rizikového faktoru hluč (pracovná pozícia „operátor CNC strojov“).
 13. Podtatranská s.r.o., Slavkovská cesta č. 54/1468, 060 01 Kežmarok, prevádzka Hydinárska farma Vinica, Dolina č. 1545, 991 28 Vinica, IČO: 48 171 166: spoločnosť sa zaoberá chovom hydiny. Rizikové práce vo 4 kategórii boli vyhlásené pre 5 pracovníkov / 4 ženy s expozíciou rizikového faktoru chemický faktor - živočíšny pevný aerosol – perie (pracovná pozícia „ošetrovateľ hydiny“).

V roku 2023 vydal RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši:

- 1 rozhodnutie o zmene vzaradení pracovných činností do kategórie rizikových prác pre spoločnosť eustream a.s. Bratislava, prevádzka Kompresorová stanica KS 03, 991 23 Veľké Zlievce, IČO: 35 910 712.
- 1 rozhodnutie o zaradení pracovných činností do kategórie rizikových prác pre spoločnosť Podtatranská s.r.o., Kežmarok, prevádzka Hydinárska farma Vinica, Dolina č. 1545, 991 28 Vinica, IČO: 48 171 166. Pracovné činnosti v 4.kategórii boli určené na časovo vymedzené obdobie jedného roka.

Celkový počet pracovníkov, vykonávajúcich rizikové práce v okrese Veľký Krtíš k 31.12.2023, bol **251 pracovníkov, z toho 22 žien**. V 3. kategórii sme evidovali 246 pracovníkov, z toho 18 žien a vo 4. kategórii to bolo 5 pracovníkov, z toho 4 ženy (v spoločnosti Podtatranská s.r.o., Kežmarok). Oproti roku 2022 je to nárast o 5 pracovníkov a to z dôvodu vyhlásenia rizikových prác pre spoločnosť Podtatranská s.r.o., Slavkovská cesta č. 54/1468, 060 01 Kežmarok, prevádzka Hydinárska farma Vinica, Dolina.

Tabuľka č. 1

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (1. stupeň prevažujúcej činnosti)

Kód	Prevažujúca činnosť (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		Spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
A	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	20	2	5	4	25	6
C	Priemyselná výroba	154	15	0	0	154	15
D	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	49	1	0	0	49	1
E	Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	23	0	0	0	23	0
	SPOLU	246	18	5	4	251	22

Tabuľka č. 2

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (2. stupeň prevažujúcej činnosti)

Kód	Prevažujúca činnosť (2. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
1	Pestovanie plodín a chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace	2	2	5	4	7	6
2	Lesníctvo a ťažba dreva	18	0	0	0	18	0
16	Spracovanie dreva a výrobkov z dreva a korku okrem nábytku, výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu	11	0	0	0	11	0
22	Výroba výrobkov z gumy a plastu	7	0	0	0	7	0
24	Výroba a spracovanie kovov	26	1	0	0	26	1

28	Výroba strojov a zariadení i.n.	103	14	0	0	103	14
32	Iná výroba	7	0	0	0	7	0
35	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	49	1	0	0	49	1
37	Čistenie a odvod odpadových vôd	23	0	0	0	23	0
	SPOLU	246	18	5	4	251	22

Tabuľka č. 3

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora (1. stupeň triedenia podľa rizikového faktora)

Rizikový faktor (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Fyzická záťaž	14	1	0	0	14	1
Hluk	176	4	0	0	176	4
Chemické látky a zmesi	38	0	5	4	43	4
Vibrácie	57	0	0	0	57	0
Záťaž teplom a chladom	59	13	0	0	59	13

Pri kontrole prevádzok s vyhlásenými rizikovými prácami sa väčšinou nestretávame s nedostatkami v oblasti ochrany zdravia pracovníkov a uplatňovania nových legislatívnych úprav. Podieľajú sa na tom pracovné zdravotné služby, ktoré u zamestnávateľov s rizikovými pracoviskami sledujú trend vývoja podnikov a včas reagujú na zmenu situácie výrobných podmienok. Všetky organizácie, v ktorých sú určené rizikové práce, majú uzatvorenú zmluvu s PZS. Jedná sa o zmluvy so spoločnosťami PZS ANIMA s.r.o. Zvolen, PZS Lučenec s.r.o., ProCare a.s. Bratislava, PZS s.r.o. Banská Bystrica, Pracovná zdravotná služba s.r.o. Poprad – Matejovce, PYROBOSS s.r.o. Banská Bystrica a BE-SOFT a.s. Košice. Zamestnávateľom neboli uložené žiadne sankcie za neplnenie povinností v oblasti ochrany zdravia zamestnancov.

2.1.2. Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Odpočet plnenia úlohy:

V roku 2023 nebolo vydané ani jedno rozhodnutie, ktorým by bolo schválené skladovanie a manipulácia s veľmi toxickými látkami a zmesami na pracovisku vrátane ich použitia pri dezinfekcii, regulácii živočíšnych škodcov a na ochranu rastlín.

Na pracoviskách u rôznych subjektov sa pri používaní toxických a veľmi toxických chemických látok a zmesí zameriavame predovšetkým na skladovanie, spôsob vedenia evidencie, spôsob manipulácie, odbornú spôsobilosť, na manipuláciu s nimi, zabezpečenie preventívnej zdravotnej starostlivosti, zabezpečenie OOPP pre zamestnancov, vybavenie pracovísk lekárničkami prvej pomoci, likvidáciu prázdnych obalov a nespotrebovaných zvyškov atď.

V súvislosti s používaním prípravkov na chemickú ochranu rastlín zisťujeme, že najčastejšie sa aplikujú prípravky, ktoré nie sú zaradené medzi toxické látky a zmesi. Skladovanie prípravkov na ochranu rastlín je v súčasnej dobe obmedzené, nakoľko sa prípravky na ochranu rastlín nenakupujú do zásoby, ale objednáva sa len potrebné množstvo. Likvidácia nepoužitých obalov a prípravkov sa zabezpečuje na základe zmlúv cez oprávnené organizácie. Osobitná pozornosť sa venuje zamestnancom pri aplikácii prípravkov na ochranu rastlín, skladovým priestorom v poľnohospodárskych subjektoch či v maloobchodných predajniach. Menšie poľnohospodárske družstvá, ako aj súkromne hospodáriaci roľníci, ktorých je však každým rokom menej, zabezpečujú výkon chemickej ochrany rastlín dodávateľským spôsobom. Zamestnanci týchto spoločností majú odbornú spôsobilosť a sú pravidelne školení. V roku 2023 vykonali pracovníci PPL RÚVZ Veľký Krtíš 1 konzultáciu k problematike prípravkov na ochranu rastlín.

Čo sa týka vykonania skúšok odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami, zamestnanci oddelenia i naďalej poskytujú záujemcom potrebné informácie (celkovo boli v roku 2023 poskytnuté 2 konzultácie). Odbornú spôsobilosť zamestnancov pre prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami, zabezpečuje RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici.

V priebehu roka 2023 neboli v okrese Veľký Krtíš hlásené žiadne mimoriadne situácie a havárie.

V okrese Veľký Krtíš vykonávali v roku 2023 činnosť DDD iba spoločnosti, ktoré majú sídlo mimo okresu Veľký Krtíš, s výnimkou spoločnosti Ľubomír Šúth – LITERA – deratizácia Veľký Krtíš. Ohlasovaciu povinnosť si plnili v zmysle Zákona NR SR č. 355/2007 Z.z. v znení neskorších predpisov. Celkovo bolo prijatých 40 hlásení.

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Odpočet plnenia úlohy:

Výkon štátneho zdravotného dozoru v tejto oblasti je zameraný na sledovanie plnenia povinností zamestnávateľov, podľa Nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z.z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom, v platnom znení. V okrese Veľký Krtíš evidujeme 1 pracovisko s výskytom týchto látok – t.j. onkologickú ambulanciu Oncomedical s.r.o. Veľký Krtíš s 2 pracovníčkami (lekárka a zdravotná sestra), ktoré sú exponované

chemickým karcinogénom – cytostatikám. Cytostatiká sa podávajú ambulantne, infúznou formou. Výkon ŠZD v zdravotníckych zariadeniach, teda aj v uvedenej ambulancii, vykonáva na RÚVZ Veľký Krtíš Oddelenie hygieny životného prostredia a zdravia (OHŽPaZ).

Prachu z tvrdého dreva sú exponovaní zamestnanci v drevospracujúcich prevádzkach LAVENIRE s.r.o., Dolné Plachtince, DOS Slovakia s.r.o. Veľké Straciny, DREVOTRADE VK s.r.o. Malé Straciny, Prima Timber Veľký Krtíš MEDEA TEAM s.r.o. Bratislava – prevádzka Veľký Krtíš (únosná miera rizika – 2.kategória prác).

Čo sa týka kontroly plnenia povinností, vyplývajúcich z Nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z.z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci v platnom znení, RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši evidoval k 31.12.2023 celkom 29 takýchto žiadostí (všetko v exteriéri, z toho 27x odstraňovanie strešnej krytiny + 2x odstraňovanie nelegálnej skládky). Jednalo sa o:

1. Demontáž azbesto-cementovej krytiny z hospodárskej budovy v obci Suché Brezovo. Žiadosť podala spoločnosť MARTBEST s.r.o. Poprad.
2. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v obci Vinica. Žiadosť podala spoločnosť AZBESTGROUP s.r.o. Bratislava.
3. Demontáž azbestovej strešnej krytiny zo skladu umelých hnojív v obci Sklabiná. Žiadosť podala spoločnosť MQM stavebno-obchodná spoločnosť s.r.o. Detva.
4. Demontáž azbestovej krytiny zo strechy haly v meste Veľký Krtíš. Žiadosť podala spoločnosť Montes Company s.r.o. Lisková.
5. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v obci Veľká Ves nad Ipľom. Žiadosť podal Arpád Bazsó Slatinka.
6. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v obci Kleňany. Žiadosť podal Arpád Bazsó Slatinka.
7. Demontáž azbestovej krytiny z rodinného domu v obci Čebovce. Žiadosť podala spoločnosť GREENLIKVID s.r.o. Folkušová.
8. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v obci Dolná Strehová. Žiadosť podala spoločnosť ASTANA s.r.o. Poprad.
9. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v obci Kleňany. Žiadosť podala spoločnosť Montes Company s.r.o. Lisková.
10. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu vo Veľkom Krtíši. Žiadosť podala spoločnosť MQM stavebno-obchodná spoločnosť s.r.o. Detva.
11. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v obci Hrušov. Žiadosť podala spoločnosť DREVOKOV s.r.o. Krupina.
12. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v obci Slovenské Kľačany. Žiadosť podala spoločnosť PROFI DEMONT s.r.o. Detva Skliarovo.
13. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v obci Kiarov. Žiadosť podala spoločnosť AZBESTGROUP s.r.o. Bratislava.
14. Demontáž azbestovej krytiny z rodinného domu v obci Veľká Ves nad Ipľom. Žiadosť podala spoločnosť GREENLIKVID s.r.o. Folkušová.
15. Demontáž azbestovej krytiny z rodinného domu v obci Obeckov. Žiadosť podala spoločnosť GREENLIKVID s.r.o. Folkušová.
16. Demontáž azbestovej krytiny z rodinného domu v obci Stredné Plachtince. Žiadosť podala spoločnosť INŠTALTECH s.r.o. Žiar nad Hronom.
17. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v obci Vinica. Žiadosť podal Arpád Bazsó Slatinka.
18. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v obci Hrušov. Žiadosť podala spoločnosť DREVOKOV s.r.o. Krupina.

19. Demontáž azbestovej strešnej krytiny zo zvoničky v obci Želovce. Žiadosť podala spoločnosť AZBESTGROUP s.r.o. Bratislava.
20. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu vo Veľkom Krtíši. Žiadosť podala spoločnosť DREVOKOV s.r.o. Krupina.
21. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v obci Kleňany. Žiadosť podala spoločnosť DREVOKOV s.r.o. Krupina.
22. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v obci Vinica. Žiadosť podala spoločnosť AZBESTGROUP s.r.o. Bratislava.
23. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v obci Dolinka. Žiadosť podala spoločnosť MARTBEST s.r.o. Poprad.
24. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z budovy v areáli DSS Čeláre – Kirt'. Žiadosť podala spoločnosť RONAR s.r.o. Košice.
25. Demontáž azbestovej strešnej krytiny zo zvoničky v obci Želovce. Žiadosť podal Arpád Bazsó Slatinka.
26. Odstránenie nelegálnej skládky v obci Dolné Plachtince – lokalita Tabla. Žiadosť podala spoločnosť DILMUN SYSTEM s.r.o. Bratislava.
27. Odstránenie nelegálnej skládky v obci Želovce – lokalita Trstie. Žiadosť podala spoločnosť DILMUN SYSTEM s.r.o. Bratislava.
28. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v meste Modrý Kameň. Žiadosť podala spoločnosť DREVOKOV s.r.o. Krupina.
29. Demontáž azbestovej strešnej krytiny z rodinného domu v meste Modrý Kameň. Žiadosť podala spoločnosť MQM stavebno-obchodná spoločnosť s.r.o. Detva.

Práce na odstraňovaní azbestu a materiálov obsahujúcich azbest vykonávajú iba firmy, ktoré vlastní oprávnenie na odstraňovanie azbestocementových materiálov. Výkon práce je pod odborným dohľadom a vždy sú zabezpečené komplexné opatrenia na ochranu zdravia. Návrhy likvidácie AZC materiálu vyhovovali podmienkam, ktoré sú určené NV SR č. 253/2006 Z.z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci a boli v súlade so zákonom č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

Zamestnancom aj zamestnávateľom naďalej priebežne poskytujeme poradenské služby a konzultácie v oblasti uvedomenia si rizík, vyplývajúcich z expozície zamestnancov a obyvateľstva karcinogénnym a mutagénnym faktorom, vrátane azbestu, ako aj z expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu a látkam, narúšajúcim endokrinný systém. K 31.12.2023 boli poskytnuté pracovníkmi odd. PPL Veľký Krtíš 2 takéto konzultácie.

2.2. INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1. Zdravé pracoviská

Odpočet plnenia úlohy:

OPPL na RÚVZ Veľký Krtíš sa snaží napomáhať zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov predovšetkým cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci, ako aj spolupracou s pracovnými zdravotnými službami. Nakoľko vedúca OPPL pracuje na polovičný úväzok aj v Poradni zdravia, prostredníctvom jej aktivít sú propagované u zamestnávateľov intervenčné programy, ktorých cieľom je informovať zamestnávateľov o vplyve pracovného prostredia, životného štýlu, zdraviu škodlivých faktorov práce a ich vzájomnej kombinácii

na zdravie zamestnancov. V poslednom období zamestnávateľa kladú väčší dôraz na zlepšenie podmienok práce, ako aj pracovného prostredia. Nevhodné pracovné podmienky prevažujú viac – menej iba v tých prevádzkach, ktoré začali svoju činnosť v neúčelových priestoroch. Pracovné prostredie je zväčša vyhovujúce v prevádzkach, ktoré sú vybudované podľa schválenej projektovej dokumentácie. Spracovanie dokumentácie projektanti často konzultujú aj s pracovníkmi OPPL a to ešte vo fáze prípravy. K 31.12.2023 boli k uvedenej tematike (t.j. podpora zdravia pri práci) vykonané 3 konzultácie (z toho 1 u SZČO), počas ktorých bolo záujemcom poskytované odborné poradenstvo.

V oblasti podpory zdravia pri práci OPPL úzko spolupracuje s Poradňou zdravia pri RÚVZ Veľký Krtíš. Poradňa zdravia vykonáva v rámci svojej činnosti aj aktivity, zamerané na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. Osobitná pozornosť je venovaná poradenstvu pre malé a stredné podniky a samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO).

V roku 2023 boli vykonané 4 výjazdové aktivity, zamerané na vyšetrenie krvi v rámci prevencie kardiovaskulárnych ochorení u zamestnávateľov:

- TECHNOGYM E.E. s.r.o. Malý Krtíš (vyšetrených bolo 31 klientov),
- Sociálna poisťovňa Veľký Krtíš (vyšetrených 12 klientov),
- Cukrárska výroba ADANO Veľký Krtíš (vyšetrených 7 klientov),
- FYSAM Veľký Krtíš – Bezpečný podnik (vyšetrených bolo 19 klientov).

Všetkým záujemcom boli vyšetrené hodnoty celkového cholesterolu, glykémie, HDL a LDL cholesterolu, zmeraný bol krvný tlak, pulz, percento telesného tuku, výška a hmotnosť. Vykonané bolo individuálne poradenstvo pre klientov podľa zistených výsledkov vyšetrení. Zároveň bolo všetkým vyšetreným pracovníkom poskytnuté aj poradenstvo, týkajúce sa ochrany zdravia pri práci v závislosti od prítomnosti faktorov práce a pracovného prostredia na pracovisku, ako aj zdravotno-výchovné materiály k danej problematike.

OPZaVkJ v spolupráci s OPPL pravidelne vykonávajú pre zamestnávateľov aj rôzne poradenské aktivity v závislosti do aktuálnej epidemiologickej situácie a to buď osobne alebo elektronicky (napr. informačné panely v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš, telefonické alebo osobné konzultácie, poskytovanie zdravotno-výchovných informačných materiálov v listinnej podobe alebo e-mailom, na www stránke úradu, sociálnych sieťach atď.).

2.2.2. Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Odpočet plnenia úlohy:

V roku 2023 bol RÚVZ Veľký Krtíš zapojený aj do výkonu spoločných previerok orgánov inšpekcie práce a verejného zdravotníctva v Banskobystrickom kraji. Spoločné previerky boli vykonané v spoločnosti VermiVital s.r.o., Cirovská č. 370, 991 06 Záhorce, IČO: 47 562 463. Predmetom činnosti spoločnosti VermiVital s.r.o. Záhorce je predaj hnojív a administratívna činnosť (poradenstvo). Kontrola bola zo strany RÚVZ Veľký Krtíš zameraná na plnenie požiadaviek zákona NR SR č. 355/2007 Z. z., so zameraním na povinnosti zamestnávateľa pri ochrane zdravia pri práci (§30 zákona) a požiadavky nariadenia vlády SR č. 391/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na pracovisko Pri výkone štátneho zdravotného dozoru neboli zistené žiadne nedostatky.

V roku 2023 sme vykonali tiež 1 kontrolu v spoločnosti FYSAM Auto Decorative Slovakia s.r.o., Osloboditeľov č. 1116/45, 990 01 Veľký Krtíš, ktorá je od roku 2020 zapojená do programu „Bezpečný podnik“. Pri výkone ŠZD neboli zistené žiadne nedostatky.

Pracovníci OPPL RÚVZ Veľký Krtíš v rámci Svetového dňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (28.04.) pripravili:

- pre širokú verejnosť v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš informačný panel k danej problematike. Jeho cieľom bolo zamerať pozornosť verejnosti na význam bezpečnosti a ochrany zdravia a prevenciu, ktorá je základným predpokladom pri znižovaní počtu úrazov a chorôb spôsobených pri výkone povolania.

Oddelenie hygieny výživy bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Cieľom projektu je presadzovanie znižovania príjmu soli vo výžive a v potravinách ako ovplyvniteľného rizikového faktora kardiovaskulárnych ochorení. Do prvej etapy projektu sme sa zapojili už koncom roka 2022. Pod koordináciou krajských odborníkov v HV a zaslanej metodiky sme odobrali 5 vzoriek hotových pokrmov zo zariadenia verejného stravovania. Obsah soli v pokrmoch bol vyhodnotený podľa výnosu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách. Zistené hodnoty v piatich vyšetrovaných vzorkách hotových pokrmov vyhovovali požiadavkám výnosu a určený limit 13 000 mg/kg soli v hotových pokrmoch nebol prekročený. O laboratórnych výsledkoch množstva pridanej jedlej soli vo vzorkách obedového menu sme informovali prevádzkovateľov ZSS. Výsledky spracované v tabuľkovej forme Excel boli zaslané na RÚVZ so sídlom v Trenčíne v januári 2023.

3.2 Monitoring bezpečnosti PET fliaš z recyklovaných plastov

Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) a finálnych výrobkov PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, degradačné, reakčné produkty a nečistoty) a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

- na tejto úlohe sa náš úrad nepodieľal.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľom projektu je kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Odber vzoriek pokrmov, ich následná analýza v laboratóriách RÚVZ Banská Bystrica, kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov v programe Alimenta, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) a porovnanie s výsledkami laboratórnych analýz bol uskutočnený v 5 zariadeniach sociálnych služieb, ktoré sa nachádzajú v okrese Veľký Krtíš. Získané výsledky boli spracované v požadovaných excelových tabuľkách a záverečná správa bola zaslaná na UVZSR.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

- na tejto úlohe sa náš úrad na základe usmernenia krajskej odborníčky v roku 2023 nepodieľal

Oddelenie hygieny detí a mládeže

V kalendárnom roku 2023 pre Odbor hygieny detí a mládeže v rámci plnenia Programov a projektov Úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike boli určené nasledovné úlohy:

Úloha č. 4.1. - Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 - 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

V súvislosti s epidemickým nárastom prevalencie obezity v celosvetovom meradle vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity detskej a dorastovej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická inaktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Uvedené faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení.

Súčasťou projektu je aj získavanie údajov o antropometrických charakteristikách detí vybraných vekových skupín v súvislosti so stúpajúcim trendom výskytu obezity prostredníctvom projektu COSI. V roku 2019 sa zrealizovala druhá etapa tohto projektu v nadväznosti na predchádzajúcu etapu, realizovanú v roku 2015.

Riešiteľským pracoviskom tejto úlohy sú všetky RÚVZ v SR.

Etapy riešenia:

Každoročne od roku 2015 do roku 2025 realizovať priority a) b) a c). Každé tri roky realizovať aktivity v rámci priority d).

Odpočet plnenia úlohy:

a) Podpora zdravého štartu do života

V kalendárnom roku 2023 neboli organizované aktivity tohto typu z dôvodu, že rodinné centrá v okrese Veľký Krtíš nie sú prevádzkované - bola zrušená ich činnosť.

b) Podpora zdravšieho prostredia na školách

V priebehu kalendárneho roka 2023 v školských bufetoch boli vykonané 4 kontroly zamerané na predávaný sortiment. Na 3 základných školách a na Gymnáziu A. H. Škultétyho v okrese Veľký Krtíš boli v kalendárnom roku 2023 prevádzkované 4 školské bufety. V školských jedálňach boli vykonané kontroly jedálnych lístkov a dodacích listov používaného sortimentu potravín s cieľom zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity. Kontroly boli zamerané aj na dodržanie požiadaviek, ustanovených v novej vyhláške MZ SR, v § 7 ods. 3 č. 75/2023 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež.

V materských školách a v niektorých základných školách desiate sú podávané prostredníctvom školskej kuchyne. Pracovníčky oddelenia HDM tento spôsob prípravy a podávania doplnkovej stravy preferujú a podporujú pri výkone ŠZD. V 2 základných školách a v 2 stredných školách sú prevádzkované bagetové automaty. Zistenia z kontrol v školských bufetoch a automatoch sú uvedené v úlohe č. 4.2..

Edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí zabezpečujú a vykonávajú pracovníčky Oddelenia Poradne zdravia a Výchovy k zdraviu.

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru v školských stravovacích zariadeniach podporujeme zavedenie školského mliečného programu a programu školské ovocie.

Pri výkone štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín v 38 zariadeniach školského stravovania a na 2 zotavovacích podujatiach odborné pracovníčky oddelenia hygieny detí a mládeže sa zameriavali na zisťovanie pôvodu potravín, kontrolu hygienických podmienok prípravy a podávania stravy, zostavenie jedálnych lístkov, počet stravujúcich sa detí a mládeže, kontroly pestrosti stravy, realizáciu pitného režimu detí, zapojenie do školského mliečného programu a programu školské ovocie, podporu poskytovania desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne. Snažíme sa obmedziť prístup k občerstveniu a ďalším doplnkovým možnostiam menej zdravých potravín v priestoroch školy. Počet kontrol ŠZD v zariadeniach školského stravovania v roku 2023 bol 25. ÚKP v zariadeniach školského stravovania bola vykonaná v počte 45. ÚKP bola vykonaná aj v zmysle nariadenia ÚVZ SR na cielenú kontrolu múky a mäsa z Ukrajiny. Odber stravy na mikrobiologický rozbor bol vykonaný v 2 zariadeniach školského stravovania, počet odobratých vzoriek na mikrobiologický rozbor bol 5 vzoriek. Diétne stravovanie v školských stravovacích zariadeniach v okrese Veľký Krtíš nie je zabezpečené. Posudzovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy sa vykonáva v rámci realizovaných projektov ÚVZ v SR.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V kalendárnom roku 2023 pracovníčky oddelenia HDM na poradu pracovníkov školského stravovania organizovanej Okresným úradom Banská Bystrica, odborom školstva neboli pozvané. Vzdelávanie pracovníkov zariadení školského stravovania vykonávame počas výkonu ŠZD, resp. osobnými alebo telefonickými konzultáciami.

d) Podpora pohybových aktivít

V rámci úloh vyplývajúcich z PaP ÚVZ SR v kalendárnom roku 2023 úlohy na podporu pohybových aktivít neboli realizované. V rámci výkonu ŠZD na základných a stredných školách vykonávame aj monitoring telovýchovných podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy.

Projekt COSI

Projekt COSI je súčasťou "Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 - 2025". Zodpovedným riešiteľom projektu je Národný ústav detských chorôb v Bratislave. V roku 2022 bol realizovaný zber dát v rámci 6. kola projektu COSI. Uvedený projekt prebiehal vo viacerých európskych krajinách. Jednalo sa o anonymizovaný zber dát so súhlasom rodiča/ zákonného zástupcu dieťaťa a v súlade s GDPR. Reprezentatívny súbor (štatisticky vybrané mestské aj vidiecke školy) zahŕňal deti vo veku 7-7,99 roka a 8-8,99 roka, cca 3000-3500 detí v každej vekovej kategórii z celého Slovenska. Pre RÚVZ Veľký Krtíš bol optimálny počet detí, ktoré by sa mali zmerať v okrese 25 detí pre obe vekové skupiny, každú osobitne.

Odpočet plnenia úlohy:

V súvislosti s projektom COSI v kalendárnom roku 2023 neboli požadované ďalšie aktivity a úlohy.

Úloha č. 4.2. – Predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný. Ide najmä o zákaz predaja potravín a výrobkov s obsahom alkoholu, kofeínu, chinínu a energetických nápojov. Podľa zákona sa majú v bufetoch a automatoch umiestnených v školách a školských zariadeniach predávať najmä zdravé jedlá a zdravé nápoje, ako sú ovocie a zelenina v čerstvom stave, celozrnné výrobky a cereálne výrobky, mlieko a mliečne výrobky so zníženým obsahom tukov a nápoje bez konzervačných prípravkov, pridaného cukru a umelých sladidiel. Rozsah

predaja zdravých doplnkových jedál má tvoriť najmenej 2/3 z celkového sortimentu ponuky bufetu a automatu.

Riešiteľským pracoviskom tejto úlohy sú všetky RÚVZ v SR.

Etapy riešenia:

Priebežne celoročne kontrolovať predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru.

Odpočet plnenia úlohy:

Na 3 základných školách a na Gymnáziu A. H. Škultétyho v okrese Veľký Krtíš boli v kalendárnom roku 2023 prevádzkované 4 školské bufety. Ich prevádzkovateľmi sú fyzické osoby - podnikatelia, resp. právnická osoba, v jednom prípade školský bufet prevádzkuje základná škola. Na 2 základných školách a 3 stredných školách bolo prevádzkovaných 8 automatov (4 automaty na bagety a 4 nápojové automaty). Ich prevádzkovateľmi sú právnické osoby.

V priebehu kalendárneho roka 2023 v rámci štátneho zdravotného dozoru boli vykonané 4 kontroly v školských bufetoch, ktoré boli zamerané na predaj sortimentu výrobkov v školských bufetoch (vyhláška MZ SR č. 75/2023 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež) a na dodržiavanie legislatívnych predpisov pri príprave a predaji lahôdkarských výrobkov. Sortiment v automatoch bol kontrolovaný za prítomnosti riaditeľov ZŠ a SŠ bez vyhotovenia zápisníc, nakoľko prevádzkovateľmi automatov sú právnické osoby, ktoré neboli prítomné pri vykonaných kontrolách. Pri uvedených kontrolách bolo zistené, že v niektorých školských bufetoch a automatoch boli predávané aj nealkoholické nápoje s pridaným cukrom nad 5 g/100 ml. Prevádzkovatelia školských bufetov boli pri kontrolách upozornení na nadobudnutie účinnosti vyhlášky MZ SR č. 75/2023 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež, v ktorej sú ustanovené požiadavky na doplnkové stravovanie prostredníctvom školských bufetov a automatov. V školských bufetoch, kde boli nájdené takéto nápoje, boli tieto nápoje dopredané a následne boli vynechané z ponuky. V jednom školskom bufete bolo zistené, že na mieste sa pripravuje nápoj z práškového nápoja Bulharskej výroby, ktorý obsahuje umelé sladidlá (acesulfam K, sukralózu a glykozidy steviolu). Predaj predmetného nápoja v školskom bufete bol konzultovaný s OHDM ÚVZ SR vzhľadom na obsah umelých sladidiel, ktoré však vyhláška MZ SR č. 75/2023 Z.z. nezakazuje. Prevádzkovateľovi školského bufetu, základnej škole bolo odporúčané predaj tohto nápoja vynechať z ponuky. V tom istom školskom bufete bol zistený predaj obložených rožkov s mäsovými výrobkami s obsahom mäsa menším ako 80 %. Prevádzkovateľ školského bufetu, riaditeľ základnej školy bol upozornený na ustanovenie vyhlášky MZ SR č. 75/2023 Z.z., týkajúce sa tohto porušenia.

Podiel cukrovínok alebo slaných výrobkov, najmä slaných zemiakových lupienok, slaných krekerov alebo slaných tyčínok nepresahoval 50 % z celkového sortimentu tovaru. Na podporu zdravého životného štýlu v bufetoch s rozlohou najmenej 2 m² nebola umiestnená informačná plocha, napríklad plagát, nástenka alebo digitálny displej s plochou zodpovedajúcou najmenej veľkosti A3. Prevádzkovatelia školských bufetov boli na túto skutočnosť upozornení.

Úloha č. 4.3. - Úrazy u detí v Slovenskej republike:

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národného registru, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúcich poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spoluprácu medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZ SR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

Riešiteľským pracoviskom tejto úlohy sú ÚVZ SR, vybrané regionálne nemocnice, RÚVZ v SR.

Etapy riešenia:

Rok 2019 – pilotný projekt: nahlásenie zodpovednej osoby za každý RÚVZ v SR, nadviazanie kontaktu zodpovednej osoby s vedením vybranej nemocnice, komunikácia pracovníkov RÚVZ s príslušnými pracovníkmi oddelení, priebežné odoberanie vyplnených dotazníkov pracovníkmi RÚVZ, vyplnenie excelovských tabuliek pracovníkmi RÚVZ, zaslanie vyplnených tabuliek zodpovednými osobami na NCZI mailom. Komunikácia RÚVZ s príslušnými pracovníkmi, priebežné odoberanie vyplnených dotazníkov pracovníkmi RÚVZ, vyplnenie excelovských tabuliek pracovníkmi RÚVZ, zaslanie vyplnených tabuliek zodpovednými osobami na NCZI mailom.

Odpočít plnenia úlohy:

Vedúca oddelenia HDM RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši v roku 2019 nadviazala kontakt s poverenou zodpovednou pracovníčkou Všeobecnej nemocnice s poliklinikou, Veľký Krtíš pri koordinácii získavania vybraných informácií v problematike úrazov detí v SR. Zodpovedná pracovníčka VŠNsP komunikuje a spolupracuje s príslušnými pracovníkmi oddelení. Dotazníky boli priebežne vyplňované rodičmi, ktorých deti utrpeli úrazy a boli hospitalizované vo VŠNsP vo Veľkom Krtíši..

Po vyplnení dotazníkov poverená pracovníčka VŠNsP odovzdala zodpovednej pracovníčke oddelenia HDM RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši vyplnené dotazníky. Údaje z dotazníkov boli zadávané do mustry v programe Excel. V kalendárnom roku 2023 bolo vyplnených 30 dotazníkov. Databáza údajov bola zaslaná NCZI na ďalšie spracovanie a vyhodnotenie.

Úloha č. 4.4. – Monitorovanie kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach

Cieľom projektu je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení. Úloha je cieleňá na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdravotných škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

Riešiteľským pracoviskom tejto úlohy sú všetky RÚVZ v SR.

Etapy riešenia:

Rok 2023 – realizácia prvej etapy, získanie údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, zhrnutie skúseností jednotlivých RÚVZ v SR z výkonu štátneho zdravotného dozoru, príp. zo sledovania vybraných fyzikálnych, chemických a biologických ukazovateľov kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach so systémom núteného vetrania, analýza získaných údajov, príprava metodiky pre merania vybraných faktorov vnútorného ovzdušia škôl, vytipovanie a kontaktovanie škôl za účelom meraní.

Odpočít plnenia úlohy:

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru odborné pracovníčky oddelenia HDM RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši zisťovali spôsob vetrania v predškolských zariadeniach, prevádzkovaných na území okresu Veľký Krtíš. Počet vykonaných kontrol v predškolských zariadeniach v roku 2023 bol 24. Celkový počet prevádzkovaných predškolských zariadení je 37. Pri vykonaných kontrolách bolo zistené, že vetranie priestorov predškolských zariadení je zabezpečené prirodzeným vetraním cez otváraťelné okná. V 3 predškolských zariadeniach v priestoroch herní sú umiestnené filtračné zariadenia s germicídnymi žiaričmi, resp. germicídny žiarič na dezinfekciu vnútorného ovzdušia, ktoré sa používajú počas neprítomnosti detí. Obsluha zariadení a ich údržba bola zapracovaná do prevádzkových poriadkov, ktoré boli predložené na schválenie RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši.

Oddelenie epidemiológie

6.1. NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM (NIP SR)

Úloha:

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním
Manažment očkovania
Kontrola očkovania

Plnenie:

Úloha sa plní v súlade so zákonom č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a Vyhláškou MZ SR č. 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení neskorších predpisov.

Surveillance nákaz preventabilných očkovaním prebieha po celý rok. V spádovom území RÚVZ Veľký Krtíš boli zaznamenané 2 ochorenia na nákazy proti ktorým je zavedené povinné očkovanie, a to 1x pertussis u muža z vekovej skupiny 55-64 ročných a 1 prípad vírusovej hepatitídy typu B u dospeljej neočkovanej osoby.

Okrem toho bolo evidovaných 204 prípadov ochorení preventabilných očkovaním, proti ktorým je možné očkovať na odporúčanie lekára. Jednalo sa o 204 prípadov varicelly, 3 prípady rotavírusovej enteritídy. Ani jeden prípad ochorenia s odporúčaným očkovaním nebol zaočkovaný. V roku 2023 sme zaznamenali 380 prípadov ochorenia COVID-19, ktoré bolo v roku 2021 zaradené medzi nákazy preventabilné očkovaním.

Protiepidemické opatrenia boli vo všetkých predmetných ohniskách nákazy zabezpečené v plnom rozsahu.

Oddelenie epidemiológie vykonávalo individuálne konzultácie so všeobecnými lekármi pre deti a dorast – písomne, telefonicky, emailom.

V septembri bola v zmysle Usmernenia ÚVZ vykonaná pracovníkmi oddelenia administratívna kontrola očkovania na jednotlivých pediatrických obvodoch okresu Veľký Krtíš. Bol skontrolovaný výkon očkovania u ročníkov narodenia 2021, 2020, 2018, 2017, 2016, 2011, 2010 a 2009. Boli skontrolované všetky záznamy detí podliehajúce v danom veku základnému očkovaniu alebo preočkovaniu proti 10-tim chorobám. Výsledky sú popísané v osobitnej správe.

V zaočkovanosti detí v jednotlivých kontrolovaných ročníkoch je evidovaný trvalý mierny pokles, zaznamenaný je zvyšujúci trend odmietnutí povinného očkovania zo strany zákonných zástupcov detí. Najčastejšie sa jedná o čiastočné odmietanie, a to odmietnutie základného očkovania proti MMR, preočkovania proti MMR a odmietnutie podania očkovacej látky Boostrix Polio.

Za kontrolované obdobie bolo všeobecnými lekármi pre deti a dorast nahlásených celkovo 24 odmietnutí povinného pravidelného očkovania. V 21 prípadoch bol priestupok riešený uložením blokovej pokuty na základe zistenia porušenia povinnosti podľa §51 ods. 1 písm. d) a ods.3 zákona č. 355/2007 Z.z., v ostatných prípadoch bolo spáchanie priestupku riešené v rozkaznom konaní.

Zároveň bola vykonaná kontrola dodržiavania chladového reťazca vakcín, typy chladničiek v jednotlivých ambulanciách, vedenie evidencie zaočkovanosti, ako aj doočkovanie detí s dočasnými kontraindikáciami. Vo vyššie uvedených parametroch sledovanosti neboli zistené závažnejšie nedostatky. Nebola hlásená nežiaduca reakcia po očkovaní.

Správa o kontrole očkovania bola zaslaná na RÚVZ v sídle kraja dňa 20.11.2023.

Základné očkovanie proti DI-TE-PER-VHB-HIB-POLIO / diftérii, tetanu, pertussis, VHB, hemofilovým invazívnym infekciám, poliomyelitíde

v r. nar. 2021: 97,4% (265 zaočkovaných detí).

Základné očkovanie dojčiat proti invazívnym pneumokokovým infekciám – PCV 3 dávkami konjugovanej vakcíny:

v r. nar. 2021: 97% (264 zaočkovaných detí).

Preočkovanie proti DTaP-IPV / diftérii, tetanu, poliomyelitíde:

v roč. nar. 2016 (v 6.roku života): 96,8% (300 zaočkovaných detí)

Preočkovanie proti dTaP-IPV / diftérii, tetanu, poliomyelitíde:

v roč. nar. 2009 (v 13.roku života): 97,1% (306 zaočkovaných detí)

Základné očkovanie novorodencov proti TBC:

od roku 2013 sa v rámci kontroly očkovania nesleduje, nakoľko primovakcinácia novorodencov proti tuberkulóze - zrušená dňom 1.1. 2012.

Očkovanie proti MMR / osýpkam, parotíde, rubeole:

roč. nar. 2021: 95,9% (261 zaočkovaných detí)

roč. nar. 2020: 96,4% (270 zaočkovaných detí)

Preočkovanie proti MMR / osýpkam, parotíde, rubeole v 11. roku života:

roč. nar. 2011: 96,8% (269 zaočkovaných detí)

roč. nar. 2010: 98,8% (259 zaočkovaných detí)

Preočkovanie proti MMR / osýpkam, parotíde, rubeole v 5. roku života:

roč. nar. 2017: 96,1% (250 zaočkovaných detí)

roč. nar. 2016: 95,5% (296 zaočkovaných detí).

Laická verejnosť bola informovaná o dôležitosti a benefitoch očkovania formou poskytovania materiálov o očkovaní, ktoré boli distribuované do pediatrických ambulancií a Všeobecnej nemocnice s poliklinikou Veľký Krtíš n.o. s aktuálnym očkovacím kalendárom na rok 2023.

V rámci zvýšenia povedomia a informovanosti seniorov bola zabezpečená prednášková činnosť v 6 zariadeniach pre seniorov a na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom vo Veľkom Krtíši ohľadne problematiky Očkovania proti chrípke, pneumokokovým invazívnym ochoreniam a COVID-19 (s celkovým počtom účastníkov- 330).

V sledovanom období boli zistené 4 pediatrické obvody (57,14%), v ktorých nebola dosiahnutá 95% hranica zaočkovanosti, pokles úrovne zaočkovanosti bol zaznamenaný u poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v 11 ročníkoch narodenia.

V porovnaní s predchádzajúcou kontrolou očkovania bola celookresná zaočkovanosť nižšia o 1,12%, v predošlom sledovanom období bola na úrovni 97,9 %.

Počet zdravotných kontraindikácií oproti minulému roku vzrástol o 2 prípady jedná sa o trvalé kontraindikácie, dočasné sme v tomto a ani v predošlom kontrolovanom období neevidovali.

Celookresný výsledok zaočkovanosti v rámci pravidelného povinného očkovania detí dosiahol hranicu **96,78%**.

6.2. SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

Úloha:

Zlepšenie hlásenia prenosných ochorení

Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

Zlepšenie komunikácie s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti

Plnenie:

V priebehu roka 2023 bolo hlásených v spádovom území RÚVZ Veľký Krtíš - 940 individuálnych prípadov prenosných chorôb, kde boli zabezpečené príslušné protiepidemické opatrenia, edukácia v ohnisku nákazy a monitorovanie dopadu na zdravie jednotlivých prípadov. Došlo k 9,6 násobnému poklesu počtu hlásených prípadov oproti predošlému roku. Zvýšená pozornosť bola v roku 2023 venovaná okrem koronavírusovej infekcii, nozokomiálnym nákazám a to, klostrídiovým infekciám, infekciám vyvolaným multirezistentným patogénom *Klebsiella pneumoniae* s produkciou karbapenemázy, kolonizovaným pacientom v ústavnom zariadení).

V oblasti skvalitnenia hlásenia prenosných ochorení -ARO a ChPO boli PZS opakovane oslovení a upozornení na povinnosť hlásenia prenosných ochorení podľa prílohy č.5 Zákona 355/2007 Z.z. Rovnako sme spropagovali on line hlásenie jednotlivých prípadov prenosných ochorení a hromadné hlásenie ARO, ChPO cez Zberný modul portálu ÚVZ SR. Napriek opakovaným snahám sa nepodarilo dosiahnuť zlepšenie stavu hlásnej služby novým spôsobom. Zlepšila sa komunikácia s ústavným zariadením najmä v spolupráci pri zabezpečovaní protiepidemických opatrení pri prenosných ochoreniach.

Počas celého kalendárneho roka 2023 prebiehala spolupráca so sentinelovými lekármi a laboratóriom RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici v rámci skvalitnenia surveillance respiračných nákaz. Ďalej došlo k zlepšeniu spolupráce s oddeleniami nemocnice pri monitoringu a hlásení SARI (Severe Acute Respiratory Infection).

Na mesačnej báze boli všeobecní lekári pre deti, dorast a všeobecní lekári pre dospelých zo strany RÚVZ informovaní o epidemiologickej situácii v okrese Veľký Krtíš, rovnako ako odbor krízového riadenia a nemocnica.

Vo vzťahu k zlepšeniu informovanosti a edukácie obyvateľstva v problematike infekčných ochorení sú aktivity oddelenia zabezpečované prostredníctvom webovej stránky RÚVZ a sociálnych sietí. Dôležité informácie ohľadne ochorenia COVID-19, povinného pravidelného očkovania detskej populácie a epidemiologickej situácie vo výskyte akútnych respiračných ochorení a chrípke podobných ochorení boli publikované v článkoch regionálnych novín POKROK a na týždennej báze prebiehala spolupráca s TASR.

Pracovníci oddelenia spolupracovali s oddelením klinickej mikrobiológie Veľký Krtíš, s koordinátorkou asistentov podpory zdravia pre oblastnú skupinu Veľký Krtíš najmä pri distribúcii informačných letákov a piktogramov k vírusovej hepatitíde typu A pre minoritnú skupinu obyvateľstva.

6.3. INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ - EPIS

Priebežné a rýchle hlásenie prípadov prenosných ochorení do systému IS EPIS

Priebežná kontrola údajov

Plnenie:

Informačný systém prenosných ochorení IS EPIS je denne využívaný na evidenciu a hlásenie prenosných ochorení, na zabezpečenie analýz a grafické spracovanie ich trendu – prechod na rutinnú prevádzku nového modulu EPIS ako súčasť IS ÚVZ prebehol začiatkom mája roka 2023.

V hodnotenom období bolo spracovaných a do systému vložených:

- 940 prípadov prenosných ochorení,
- 100 nozokomiálnych nákaz,
- 5 epidémií, (svrab, kolonizácia pacientov multirezistentnými patogénmi CPE, klostrídiové infekcie, COVID-19),
- 6 hlásení do SRV (systém rýchleho varovania) – 1x akútna hepatitída typu A, 1x podozrenie na SARI, 1x epidémia svrabu, 1x epidemický výskyt CPE, 1x herpetická meningitída, 1x vírusová gastroenteritída.

V hodnotenom období bol rozhodnutím nariadený zvýšený zdravotný dozor v 13 prípadoch a nariadený lekársky dohľad 158x.

6.4. NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Úlohy:

Analýza výskytu nozokomiálnych nákaz

Skvalitnenie surveillance nozokomiálnych nákaz

Zvýšenie bezpečnosti pacientov v zdravotníckych zariadeniach

Vykonávanie priebežnej kontroly dodržiavania hygienicko-epidemiologického režimu

Kontrola dodržiavania štandardných postupov hygienickej a chirurgickej dezinfekcie rúk

Edukácia zdravotníckych pracovníkov v prevencii NN

Plnenie:

Na základe harmonogramu je vykonávaný mikrobiálny monitoring v lôžkovej časti zdravotníckych zariadení, kontrola účinnosti sterilizačnej techniky, pravidelné kontroly dodržiavania hygienicko-epidemiologického režimu v zdravotníckych zariadeniach najmä po výskyte nozokomiálnych infekcií. V rámci výkonu ŠZD bolo v roku 2023 odobratých 60 vzoriek na mikrobiologické vyšetrenie nemocničného prostredia a rúk zdravotníckeho personálu.

V roku 2023 bolo zo zdravotníckych zariadení okresu Veľký Krtíš hlásených 100 prípadov nozokomiálnych nákaz (najčastejšie zaznamenanými NN boli infekcie *respiračného traktu*, ktoré tvorili 52% NN, ďalej črevné infekcie vyvolané *Clostridioides difficile* v 38% a v 5% infekcie *urogenitálneho traktu* a infekcie zaradené do kategórie iné). V porovnaní s predošlým rokom je evidovaný nárast záchytu nozokomiálnych nákaz o 56 prípadov.

Odber sterov z rúk pri výkone ŠZD v zdravotníckych zariadeniach bol zabezpečený 2x (Interné oddelenie muži a Oddelenie úrazovej chirurgie).

Realizovaná surveillance NN na jednotkách intenzívnej starostlivosti – sledovanie dodržiavania bariérovej ošetrovateľskej techniky, kontrola výkonu dekontaminácie – vykonané na JIS Interného oddelenia muži.

V súvislosti s pozitívnym záchyтом multirezistentných patogénov - *Klebsiella pneumoniae* produkujúcou karbapenemázu (KP CPE) u hospitalizovaných pacientov Všeobecnej nemocnice s poliklinikou n.o. Veľký Krtíš boli na dotknutých oddeleniach nariadené a kontrolované protiepidemické opatrenia. Taktiež boli rozhodnutím nariadené skriningové vyšetrenia u prepustených pacientov, ktorí boli v kontakte s pozitívnymi pacientami s KP CPE. Oddelenie epidemiológie vypracovalo a zaslalo nemocnici dňa 9.6.2023 materiál s rozpracovaným postupom pre odber vzoriek pri klinicky a epidemiologicky významných mechanizmoch rezistencie, ďalej 15.6.2023 zaslaná vypracovaná stratégia kontroly CPE+.

V roku 2023 bola vo Všeobecnej nemocnici s poliklinikou n.o. Veľký Krtíš a v ďalších vybraných nemocniciach pracovníkmi oddelenia epidemiológie zrealizovaná Bodová prevalenčná štúdia (BPS) podľa protokolu ECDC. Jednalo sa bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a užívania ATB v Slovenskej republike.

Táto štúdia bola realizovaná v čase od 10.05.2023 do 12.05.2023 na všetkých lôžkových oddeleniach nemocnice. Do BPS bolo zapojených 63 pacientov. Bolo taktiež sledované očkovanie zdravotníckeho personálu proti COVID-19 (82,79% - dostupné údaje za rok 2022) a chrípke.

Zaslanie finálneho exportu databázy HELICS prebehlo 12.06.2023.

6.5. MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Plnenie:

V rámci tejto úlohy sa kladie dôraz na rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie, hrozby a naliehavé situácie pri ohrození biologickými látkami alebo v súvislosti s epidemickým až pandemickým výskytom chrípky.

- Spolupráca s ústavným zdravotníckym zariadením pri reprofilizácii a dereprofilizácii lôžkového fondu vyhradeného pre COVID pacientov.
- Spolupráca so zariadeniami sociálnych služieb.
- Reorganizácia pracovných činností na oddelení epidemiológie.
- Participácia na druhej fáze projektu monitoringu odpadových vôd na detekciu SARS-CoV-2 do **13.06.2023** (časová a geografická redukcia odberov kvôli významnému poklesu detekcie RNA vírusu SARS-CoV-2).
- V rámci Systému rýchleho varovania bolo vykonaných 6 hlásení mimoriadneho významu.

Počas roka 2023 bol zaznamenaný epidemický výskyt prenosných ochorení v epidemiologickej súvislosti na: klostrídiové infekcie, COVID-19, svrab a epidemický výskyt karbapenemovej rezistencie pri *Klebsiella pneumoniae* u hospitalizovaných pacientov.

V roku 2023 boli evidované 2 prípady hospitalizácií pre **akútnu hepatitídu A** u školopovinných detí v epidemiologickej súvislosti. V kolektívnom zariadení boli nariadené príslušné protiepidemické opatrenia. OE bolo vydaných celkovo 82 rozhodnutí pre úzke kontakty s nariadením lekárskeho dohľadu a aktívnej imunizácie.

6.6. ENVIROMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Úloha:

Monitorovanie cirkulácie divých vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDVP (Vaccine Derived Polio Viruses).

Plnenie:

V rámci virologickej kontroly odpadových vôd - surveillance poliomyelitídy, bolo odobratých podľa stanoveného harmonogramu 12 vzoriek z ČOV mesta Veľký Krtíš a z ČOV Opatovská Nová Ves - migračný tábor (24.1., 14.3., 23.5., 18.7., 12.9., 14.11.2023). Pokus o izoláciu enterálnych vírusov z odpadových vôd bol v každom prípade vzorky negatívny.

6.7. PREVENCIA HIV/AIDS

Úloha:

Zvýšenie úrovne informovanosti a zmeny postojov mladých ľudí v problematike HIV/AIDS a iných pohlavne prenosných ochorení.

Plnenie:

Na úrovni okresu Veľký Krtíš bola úloha realizovaná v spolupráci s Oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu. V nadväznosti na Svetový deň boja proti AIDS boli zdravotno- výchovné aktivity zamerané na prevenciu HIV/AIDS – články s danou problematikou boli zverejnené na webovom sídle RÚVZ Veľký Krtíš a boli ďalej uverejňované na internetových platformách. V spoločných priestoroch úradu boli zhotovené názorné informačné panely.

V roku 2023 boli oslovené 4 stredné školy v okrese Veľký Krtíš zaslaním prezentácie, rovnako materiály vypracované Odborom podpory zdravia a výchovy ku zdraviu boli zaslané do 5 zariadení pre seniorov okresu Veľký Krtíš.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

Úloha:

Posilnenie informovanosti o očkovaní a očkovaním preventabilných ochorení.

Plnenie:

Činnosť poradne očkovania pokračovala na RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši aj v roku 2023 a bola spropagovaná na webovej stránke úradu. Poskytované boli individuálne usmernenia rodičov telefonicky a emailovou komunikáciou.

Laická verejnosť bola informovaná o dôležitosti a benefítoch očkovania formou poskytovania materiálov o očkovaní, ktoré boli distribuované do pediatrických ambulancií a Všeobecnej nemocnice s poliklinikou Veľký Krtíš n.o. s aktuálnym očkovacím kalendárom na rok 2023. V rámci zvýšenia povedomia a informovanosti seniorov bola zabezpečená prednášková činnosť v 6 zariadeniach pre

seniorov a na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom vo Veľkom Krtíši ohľadne problematiky Očkovania proti chrípke, pneumokokovým invazívnym ochoreniam a COVID-19 (s celkovým počtom účastníkov- 330).

Za kontrolované obdobie bolo všeobecnými lekármi pre deti a dorast nahlásených celkovo 24 odmietnutí povinného pravidelného očkovania.

6.9. ZVÝŠENIE POVEDOMIA BUDÚCICH RODIČOV O OCHORENIACH PREVENTABILNÝCH OČKOVANÍM A VÝZNAME OČKOVANIA

Úloha:

Hlavným cieľom projektu je zvýšenie vedomostí budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a o význame očkovania za účelom udržania vysokej úrovne zaočkovanosti v Slovenskej republike.

Plnenie:

V roku 2023 sa RÚVZ nezapojil do projektu "Zvýšenie povedomia budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania".

9. PODPORA ZDRAVIA

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Úrad verejného zdravotníctva SR realizuje pravidelné sledovanie ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov Slovenskej republiky s cieľom zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie. V roku 2023 sa vykonávala finalizácia výsledkov za rok 2022.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025

V súlade s cieľom NPPPO vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý má viesť k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity, sme naďalej pokračovali v aktivitách, ktorých cieľom je eliminovať ich epidemický výskyt. Úlohy sú plnené v súčinnosti s inými oddeleniami RÚVZ Veľký Krtíš.

Pracovníci OPZaVkJ RÚVZ Veľký Krtíš aj v roku 2023 zabezpečovali úlohy v oblasti ozdravenia výživy, zdravého spôsobu života, fyzickej, pohybovej aktivity a prevencie nadváhy a obezity rôznymi spôsobmi, napr.:

- formou monitoringu zameraného na preventívne vyšetrenie klientov v poradni zdravia, kde sa okrem anamnestických údajov a antropometrických vyšetrení meria TK, pulz, BMI, telesný tuk a zisťujú sa v krvi základné biochemické parametre (cholesterol, triacylglyceroly, glukóza). Jedná sa o vyšetrenie nových, aj opakovaných klientov.
- formou monitoringu zameraného na preventívne vyšetrenie klientov počas výjazdových vyšetrení (v roku 2023 bolo vykonaných 11 výjazdov, počas ktorých bolo vyšetrených 131 klientov).

Podľa zistených výsledkov vyšetrenia sa realizuje poradenstvo zamerané na oblasť výživy, zdravého spôsobu života a životného štýlu, zvýšenia pohybovej aktivity, využitia správnej výživy ako veľmi významného faktora prevencie metabolických, kardiovaskulárnych ako aj onkologických ochorení a pre redukciu nadváhy a obezity.

Svetový deň obezity (4.marec): na základe výzvy ÚVZ SR Bratislava a partnerov projektu Skutočne zdravá škola o.z. sme oslovili so žiadosťou o spoluprácu a zapojenie sa do celoslovenskej výtvarnej súťaže na tému obezita a životný štýl všetky základné školy v okrese Veľký Krtíš (25). Do súťaže sa aktívne zapojila ZŠ Želovce, ZŠ Nenince a ŠZŠ Veľký Krtíš. Víťazom regionálneho kola sa stal 4.ročník ŠZŠ Veľký Krtíš, ktorého výtvarná práca postúpila do krajského kola. Víťaz regionálneho kola bol odmenený ďakovným listom. Informácie o Svetovom dni obezity sme spropagovali na webovej stránke RÚVZ, Facebooku a v priestoroch PZ sme vytvorili informačný panel s uvedenej tematikou. Elektronicky sme o svetovom dni informovali aj pracovníkov RÚVZ Veľký Krtíš (24).

Svetový deň zdravia (7.apríl): pri tejto príležitosti sme v priestoroch PZ zorganizovali:

- Deň otvorených dverí: počas neho bolo 10 záujemcom vykonané základné biochemické vyšetrenie z kapilárnej krvi (glukóza a tukový metabolizmus), bol im zmeraný tlak krvi

a vypočítaný index telesnej hmotnosti. Na základe zistených výsledkov bolo klientom poskytnuté individuálne odborné poradenstvo.

- Výjazdové vyšetrenie krvi s ambulantným poradenstvom pre širokú verejnosť. Vyšetrenie sa uskutočnilo v priestoroch Hontiansko-novohradskej knižnice vo Veľkom Krtíši. Pre 19 záujemcov bolo vykonané základné biochemické vyšetrenie z kapilárnej krvi (glukóza a tukový metabolizmus), bol im zmeraný tlak krvi a vypočítaný index telesnej hmotnosti. Na základe zistených výsledkov bolo klientom poskytnuté individuálne odborné poradenstvo.
- Zdravotno-výchovné materiály k téme „Zdravie pre všetkých“ boli prezentované širokej verejnosti prostredníctvom informačných tabúl v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš a OPZaVkJ Veľký Krtíš. Prezentácia k uvedenej problematike bola zaslaná aj pracovníkom RÚVZ Veľký Krtíš (21).

V rámci projektu „Viem, čo zjem“ boli v spolupráci so ZŠ Poľná Veľký Krtíš zorganizované 2 prednášky pre 102 žiakov 3. až 6.ročníkov. Okrem nových teoretických vedomostí si žiaci domov odniesli aj zážitky z ochutnávky netradičných druhov ovocia a zeleniny. Aktívne sa tiež zapájali do vyučovacieho procesu a v závere boli použité aj pracovné listy (Obsah vitamínov a ich význam). Cieľom projektu je motivovať žiakov základných škôl vo veku 8 – 12 rokov k vyváženému životnému štýlu, správny stravovacím návykom a podporiť ich záujem o pohybové aktivity.

K tematike zdravej výživy sme zorganizovali aj ďalšie vzdelávacie aktivity, prevažne prednášky, do ktorých a žiaci aktívne zapájali. Zúčastnilo sa ich:

- 45 žiakov I.stupňa v ZŠ Bušince,
- 19 žiakov 8. a 9. ročníkov ZŠ v Želovciach,
- 45 žiakov ŠZŠ Veľký Krtíš,
- 45 detí z MŠ Príbelce,
- 60 detí z MŠ Poľná Veľký Krtíš,
- 60 detí z MŠ SNP Veľký Krtíš.

Rozvoju pohybovej aktivity, ako dôležitej časti v boji proti obezite, venujeme pozornosť v rámci každodennej činnosti OPZaVkJ RÚVZ Veľký Krtíš. Poradenstvo k pohybovej aktivite je zahrnuté do všeobecného poradenstva. Máme tiež vybudovanú Poradňu pohybovej aktivity, ktorá je určená na zvyšovanie telesnej aktivity vybraných skupín obyvateľstva. V roku 2023 však táto bola z dôvodu doznievajúcej pandémie COVID-19 stále nedostatočne využívaná.

Svetový deň pohybom ku zdraviu (10. máj): cieľom je zvýšiť verejné povedomie o zdravom životnom štýle, založenom na dostatku primeraného pohybu. Pri tejto príležitosti OPZ aVkJ zorganizoval pre 24 zamestnancov RÚVZ Veľký Krtíš športový deň. Na školskom ihrisku v ZŠ s MŠ Želovce sme zorganizovali športové dopoludnie pod názvom „Zdravé telo“ s rôznymi aktivitami pre 103 žiakov I. a II. stupňa. Podobné aktivity boli vykonané v priestoroch:

- MŠ SNP Veľký Krtíš (80 detí),
- MŠ Príbelce (45 detí),
- MŠ Poľná Veľký Krtíš (60 detí).

Zdravotno-výchovné materiály „Pravidelný pohyb - kľúč ku zdraviu“ boli prezentované verejnosti prostredníctvom sociálnych sietí (Facebook) a elektronicky prostredníctvom e-mailu do Hontiansko-novohradskej knižnice A.H. Škultétyho Veľký Krtíš, ako aj do všetkých stredných a základných škôl v okrese Veľký Krtíš. V priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš bol inštalovaný informačný panel o dôležitosti pohybu.

9.2.1 VYZVI SRDCE K POHYBU - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie

Kampaň „Vyzvi srdce k pohybu“ býva vyhlasovaná každé dva roky. Zapojili sme sa do nej aj v roku 2023 a spropagovali sme ju na webovej stránke RÚVZ Veľký Krtíš a Facebooku. V priestoroch PZ sme vytvorili informačný panel s uvedenou tematikou. Informácie o kampani a účastnícke listy sme distribuovali na mestskú Krytú plaváreň a fitness Veľký Krtíš, do verejnej telocvične na Ulici B.Nemcovej Veľký Krtíš, Gymnázium A. H. Škultétyho Veľký Krtíš, Strednú odbornú školu Veľký Krtíš, VŠNsP n.o. Veľký Krtíš, MsÚ Veľký Krtíš, Hontiansko-novohradskej knižnice A.H. Škultétyho Veľký Krtíš, regionálneho týždenníka Pokrok, do lekární v meste Veľký Krtíš, ako aj všetkým zamestnancom RÚVZ Veľký Krtíš (24).

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Cieľom tohto programu je zabezpečiť aktivity zamerané na podporu zdravého životného štýlu. Aktívne spolupracujeme s príspevkovou organizáciou Ministerstva zdravotníctva SR - Zdravé regióny. V nadväznosti na Stratégiu rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 sme vyjadrili súhlasné stanovisko k realizácii zdravotno-výchovných aktivít v spoluprácou medzi OPZaVkJ RÚVZ Veľký Krtíš, neziskovou organizáciou Zdravé komunity a Komunitným centrom menšín v meste Veľký Krtíš.

V II.polroku 2023 sme komunikovali s koordinátorkou Komunitného centra v rámci úlohy „Realizácia zdravotno-výchovných aktivít v oblasti podpory zdravého životného štýlu a prevencie ochorení u MRK“. Vzhľadom na nepriaznivú epidemiologickú situáciu v súvislosti s respiračnými ochoreniami boli vykonané zdravotno-výchovné aktivity dištančnou formou. Pracovníčke Zdravých regiónov sme zaslali zdravotno-výchovné materiály, ktoré distribuovala priamo obyvateľom rómskej osady Čelovce. Tematika letákov bola rôzna, napr. Fetálny alkoholový syndróm, Prevencia drogových závislostí, Prevencia fajčenia, Európsky týždeň boja proti drogám, Prevencia látkových závislostí s dôrazom na alkohol atď. Zároveň sme pre potreby miestneho komunitného centra poskytli aj DVD k uvedenej tematike.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA SR

Zámerom PCOaPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komunít a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov aj zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života, s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

Materiálno-technické vybavenie pre výkon poradenskej činnosti sa oproti predchádzajúcemu roku radikálne nezmenilo, v roku 2023 bol zakúpený nový prenosný prístroj na meranie hladiny glukózy v krvi. Počas roka bol priebežne nasadzovaný nový program TZS na evidenciu a štatistické hodnotenie vyšetrení. V decembri sme zakúpili program Planeat, ktorý bude využívaný v Poradni zdravej výživy.

V Poradni zdravia bolo ambulantom formou v roku 2023 vyšetrených 31 klientov. Vykonalí sme tiež 11 výjazdových aktivít, kde bolo spolu vyšetrených 131 klientov. Do TZS bolo zaradených celkom 162 klientov.

Činnosť nastavbových poradní bola v roku 2023 vzhľadom na doznievajúcu pandémiu COVID-19 minimalizovaná. Služby Poradne pohybovej aktivity využili 6 klienti, ktorým bolo poskytnuté odborné poradenstvo, pohybová inštrukcia a praktická ukážka cvikov.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

V rámci Európskeho týždňa boja proti drogám (19. – 23. november) bola v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš a PZ bola umiestená informačná tabuľa k danej problematike. Informáciu o Európskom týždni boja proti drogám sme uverejnili aj na sociálnych sieťach. Na ZŠ Vsevoloda Čechoviča Veľký Krtíš sme formou prednášky edukovali spolu 75 žiakov 8.a 9.ročníkov. Podobnú prednášku sme zorganizovali aj pre 25 žiakov 1.ročníka SOŠ Veľký Krtíš. Školám boli poskytnuté aj rôzne zdravotno-výchovné materiály s uvedenou problematikou. Prostredníctvom asistentky zdravia z organizácie Zdravé regióny sme pre obyvateľov rómskej osady v obci Čelovec distribuovali zdravotno-výchovné materiály na tému Fetálny alkoholový syndróm, Prevencia drogových závislostí, Prevencia fajčenia, Európsky týždeň boja proti drogám, Prevencia látkových závislostí s dôrazom na alkohol atď. Zároveň sme pre potreby miestneho komunitného centra poskytli aj DVD k uvedenej tematike.

Pri príležitosti Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi (26.jún) dňa bola 21 pracovníkom RÚVZ Veľký Krtíš zaslaná www prezentácia „Drogy“. Táto bola zaslaná aj do Hontiansko-novohradskej knižnice Veľký Krtíš. Propagáciu tohto medzinárodného dňa sme zvýšili aj informáciou na webovej stránke úradu a informačnej tabuli v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš. Zároveň sme vykonali prednáškové aktivity, ktorých sa zúčastnilo 25 žiakov 1.ročníka SOŠ Veľký Krtíš a 96 žiakov II. stupňa ZŠ Bušince.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021- 2030

Národný program podpory zdravia je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti. Hlavným cieľom aktualizovaného programu podpory zdravia ostáva dlhodobé zlepšovanie zdravotného stavu obyvateľstva Slovenskej republiky - elimináciou výskytu porúch zdravia, ktoré znižujú kvalitu života a ohrozujú človeka predčasnou smrťou.

Svoje aktivity v oblasti zdravého životného štýlu OPZaVkJ RÚVZ Veľký Krtíš smeruje na všetky vekové kategórie od detí v materských školách, cez obyvateľov v produktívnom veku, až po klientov v denných stacionároch a v zariadeniach starostlivosti pre seniorov v okrese Veľký Krtíš. Venujeme sa tiež výžive a stravovacím zvyklostiam, upozorňujeme na dôležitosť fyzickej aktivity.

V poradenskom centre priebežne zisťujeme rizikové faktory chronických neinfekčných ochorení a intervenujeme v závislosti od výsledkov vyšetrení - poučením o vhodných aktivitách na ozdravenie životného štýlu alebo v prípade výrazne zhoršených výsledkov odoslaním klienta k ošetrojúcemu lekárovi na ďalšiu diagnostiku a liečbu. Máme zriadenú Poradňu pohybovej aktivity, Poradňu zdravej výživy a Poradňu na odvykanie od fajčenia, ktorých služby môžu obyvatelia okresu v prípade záujmu bezplatne využívať.

V rámci preventívnych opatrení na znižovanie výskytu infekčných ochorení sme vykonali prednášku pre 45 žiakov Špeciálnej základnej školy Veľký Krtíš a 46 žiakov II. Stupňa ZŠ Bušince na tému „Hygiena rúk“.

Vykonávame tiež rôzne edukačné aktivity, či už pri príležitosti významných dní alebo aj na požiadanie záujemcov zo strany vzdelávacích inštitúcií. V decembri 2023 sme takto vykonali spolu 18 prednášok, na ktorých bolo v rôznych oblastiach edukovaných celkom 952 klientov.

Aktivity pri príležitosti významných dní WHO za rok 2023:

Svetový deň rakoviny (4. február): www prezentácia s témou „Prevenia rakoviny prsníka“ a „Prevenia rakoviny hrubého čreva a konečníka“ bola elektronicky zaslaná na Daňový úrad Veľký Krtíš, Sociálnu poisťovňu Veľký Krtíš a Hontiansko-novohradskú knižnicu Veľký Krtíš). Na RÚVZ Veľký Krtíš bolo o prevencii rakoviny prsníka a prevencii rakoviny hrubého čreva a konečníka edukovaných 23 pracovníkov. Inštalovaná bola informačná tabuľa s uvedenou tematikou v priestoroch Poradne zdravia a informačný panel v spoločných priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš. Informácie k svetovému dňu boli uverejnené aj na www stránke úradu a sociálnych sieťach (Facebook).

Svetový deň obezity (4.marec): pri príležitosti Svetového dňa obezity 2023 vyhlásil Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v spolupráci s regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva a Skutočne zdravou školou o.z. celoslovenskú výtvarnú súťaž pre triedy základných škôl. Žiaci v triedach na 1. stupni mali za úlohu zaujímavu spracovať tému zdravej desiaty. Žiaci z tried na 2. stupni zas mali zachytiť aktivitu, ktorú môžu ľudia jednoducho zaradiť do svojho bežného dňa a vďaka tomu znižovať riziko vzniku obezity. Bolo oslovených celkom 25 základných škôl okresu Veľký Krtíš. Z nich sa do súťaže zapojili celkovo 3 základné školy s 13-timi triedami. Do súťaže sa aktívne zapojila ZŠ Želovce, ZŠ Nenince a ŠZŠ Veľký Krtíš. Víťazom regionálneho kola sa stal 4.ročník ŠZŠ Veľký Krtíš, ktorého výtvarná práca postúpila do krajského kola. Víťaz regionálneho kola bol odmenený d'akovným listom. Informácie o Svetovom dni obezity sme spropagovali na webovej stránke RÚVZ, Facebooku a v priestoroch PZ sme vytvorili informačný panel s uvedenej tematikou. Elektronicky sme o svetovom dni informovali aj pracovníkov RÚVZ Veľký Krtíš (24).

Svetový deň vody (22. marec): OHŽPaZ v spolupráci s OPZaVkJ uskutočnilo odber vzoriek z individuálnych vodných zdrojov okresu Veľký Krtíš. O zistenie stavu vodného zdroja sa zaujímalo 163 občanov. Informácia o tomto dni bola spropagovaná v priestoroch PZ a na www stránke úradu. Odbornými pracovníkmi OHŽPaZ bolo záujemcom poskytované telefonické poradenstvo. Odoberané vzorky vody boli následne zaslané do laboratória RÚVZ Banská Bystrica. Po spracovaní vzoriek boli občania informovaní o vyšetrovaných ukazovateľoch (dusičnany a dusitany) v ich vodnom zdroji.

Týždeň mozgu (13.-19.marca): v rámci tohto celosvetového podujatia sme vykonali www prezentáciu

pre 23 pracovníkov RÚVZ Veľký Krtíš. Prezentácia bola zaslaná aj do DDaDSS Veľký Krtíš, Zariadenia pre seniorov v Dolných Plachtinciach a v Sklabinej, ako aj do zariadenia pre seniorov Radosť pri VŠNsP n.o. Veľký Krtíš. Tlačovú správu k podujatiu, ako aj denné cvičenia na stimuláciu mozgu, boli počas celého týždňa zverejňované na www stránke úradu.

Svetový deň zdravia (7.apríl) : pri tejto príležitosti sme v priestoroch PZ zorganizovali:

- Deň otvorených dverí: počas neho bolo 10 záujemcom vykonané základné biochemické vyšetrenie z kapilárnej krvi (glukóza a tukový metabolizmus), bol im zmeraný tlak krvi a vypočítaný index telesnej hmotnosti. Na základe zistených výsledkov bolo klientom poskytnuté individuálne odborné poradenstvo.
- Výjazdové vyšetrenie krvi s ambulantným poradenstvom pre širokú verejnosť. Vyšetrenie sa uskutočnilo v priestoroch Hontiansko-novohradskej knižnice vo Veľkom Krtíši. Pre 19 záujemcov bolo vykonané základné biochemické vyšetrenie z kapilárnej krvi (glukóza a tukový metabolizmus), bol im zmeraný tlak krvi a vypočítaný index telesnej hmotnosti. Na základe zistených výsledkov bolo klientom poskytnuté individuálne odborné poradenstvo.
- Zdravotno-výchovné materiály k téme „Zdravie pre všetkých“ boli prezentované širokej verejnosti prostredníctvom informačných tabúl v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš a OPZaVkZ Veľký Krtíš. Prezentácia k uvedenej problematike bola zaslaná aj pracovníkom RÚVZ Veľký Krtíš (21).

Európsky deň melanómu (9.máj): zhotovený bol informačný panel v priestoroch RÚVZ a Poradni zdravia Veľký Krtíš, vykonaná bola propagácia na webovej stránke RÚVZ Veľký Krtíš a prostredníctvom sociálnych sietí (Facebook).

Svetový deň pohybom ku zdraviu (10. máj): pri tejto príležitosti OPZ aVkZ zorganizoval pre 24 zamestnancov RÚVZ Veľký Krtíš športový deň. Na školskom ihrisku v ZŠ s MŠ Želovce sme zorganizovali športové dopoludnie pod názvom „Zdravé telo“ s rôznymi aktivitami pre 103 žiakov I. a II. stupňa. Podobné aktivity boli vykonané v priestoroch:

- MŠ SNP Veľký Krtíš (80 detí),
- MŠ Príbelce (45 detí),
- MŠ Poľná Veľký Krtíš (60 detí).

Zdravotno-výchovné materiály „Pravidelný pohyb - kľúč ku zdraviu“ boli prezentované verejnosti prostredníctvom sociálnych sietí (Facebook) a elektronicky prostredníctvom e-mailu do Hontiansko-novohradskej knižnice A.H. Škultétyho Veľký Krtíš, ako aj do všetkých stredných a základných škôl v okrese Veľký Krtíš. V priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš bol inštalovaný informačný panel o dôležitosti pohybu.

Svetový deň hypertenzie (17.máj): v rámci tohto dňa sme vykonali výjazdové vyšetrenie na Mestský úrad Veľký Krtíš, kde bolo 22 klientom vykonané meranie tlaku krvi, pulzu a percenta telesného tuku a v závislosti od výsledkov vyšetrení im bolo poskytnuté individuálne odborné poradenstvo a zdravotno-výchovné materiály. V priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš bola pripravená nástenka s uvedenou tematikou a PZ bol inštalovaný informačný panel.

Svetový deň bez tabaku (31. máj): pri príležitosti tohto svetového dňa sme pre verejnosť pripravili Deň otvorených dverí a záujemcom sme ponúkali možnosť merania oxidu uhoľnatého vo vydychovanom vzduchu u fajčiarov, zisťovanie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód (Fogesterov dotazník), poskytovali sme tiež individuálne poradenstvo a rôzne edukačné materiály. Fajčiarov, ktorí chceli prestať fajčiť, sme informovali o možnostiach návštevy špecializovanej poradne na odvykanie od fajčenia na RÚVZ Veľký Krtíš. Záujemcom (aj nefajčiarom) bolo poskytnuté meranie TK a pulzu. Celkovo využilo túto aktivitu 22 klientov. Informácie s uvedenou tematikou, ako aj informácie

o ponúkaných službách Poradne na odvykanie od fajčenia, sme zaslali na všetky oddelenia RÚVZ Veľký Krtíš, základné a stredné školy v okrese Veľký Krtíš a do Hontiansko-novohradskej knižnice Veľký Krtíš.

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nelegálnemu obchodovaniu s nimi (26.jún): v rámci tohto dňa bola 21 pracovníkom RÚVZ Veľký Krtíš zaslaná www prezentácia „Drogy“. Táto bola zaslaná aj do Hontiansko-novohradskej knižnice Veľký Krtíš. Propagáciu tohto medzinárodného dňa sme zvýšili aj informáciou na webovej stránke úradu a informačnej tabuli v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš. Zároveň sme vykonali prednáškové aktivity, ktorých sa zúčastnilo:

- 25 žiakov 1.ročníka SOŠ Veľký Krtíš,
- 96 žiakov II.stupňa ZŠ Bušince.

Svetový deň Alzheimerovej choroby (21. september): propagácia svetového dňa bola vykonaná na webovej stránke RÚVZ Veľký Krtíš a tiež prostredníctvom sociálnych sietí (Facebook). V priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš bol inštalovaný informačný panel. Vykonali sme nasledovné prednáškové aktivity:

- Denný stacionár Nenince: Alzheimerova choroba, Duševné zdravie (25 edukovaných).
- Denný stacionár Lesenice: Alzheimerova choroba, Duševné zdravie (20 edukovaných).
- Dom Lazár - zariadenie pre seniorov Osušie: Alzheimerova choroba, Duševné zdravie (40 edukovaných).

V rámci prednášok boli všetkým záujemcom poskytnuté aj zdravotno-výchovné materiály s danou tematikou.

Svetový deň srdca (29.september): pri príležitosti svetového dňa bola vykonaná prednáška spojená s distribúciou zdravotno-výchovných materiálov v Dennom stacionári Nenince (25 edukovaných) a v Dennom stacionári Lesenice (20 edukovaných). Zároveň bola prezentácia v Power Pointe a príslušné ZV materiály elektronicky distribuované do všetkých zariadení pre seniorov v okrese Veľký Krtíš, ako aj zamestnancom RÚVZ Veľký Krtíš. V priestoroch RÚVZ a PZ bol inštalovaný informačný panel k danej problematike.

Svetový deň duševného zdravia (10.november): inštalovaný bol informačný panel v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš aj v Poradni zdravia. Informáciu o svetovom dni sme uverejnili aj na sociálnej sieti Facebook. Pre klientov denných stacionárov v Neninciach a Leseniciach, ako aj pre seniorov v Dome Lazár Osušie, sme zaslali ZV odporúčania a materiály s danou tematikou.

Svetový deň diabetu (14. november): informácia o svetovom dni bola zverejnená na webovej stránke RÚVZ Veľký Krtíš a na Facebooku, vytvorený bol informačný panel na RÚVZ v spoločných komunikačných priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš a tiež priamo v Poradni zdravia. Edukačné materiály boli zaslané elektronicky 23 zamestnancom RÚVZ Veľký Krtíš a tiež do všetkých zariadení pre seniorov v okrese Veľký Krtíš. Uskutočnili sme aj Deň otvorených dverí, v rámci ktorého bolo 4 klientom vykonané vyšetrenie kapilárnej krvi (glukóza) a bolo im poskytnuté odborné poradenstvo a ZV materiály.

Európsky týždeň boja proti drogám (19. – 23. november): v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš a PZ bola umiestená informačná tabuľa k danej problematike. Informáciu o Európskom týždni boja proti drogám sme uverejnili aj na sociálnych sieťach. Na ZŠ Vsevoloda Čechoviča Veľký Krtíš sme formou prednášky edukovali spolu 75 žiakov 8.a 9.ročníkov. Podobnú prednášku sme zorganizovali aj pre 25 žiakov 1.ročníka SOŠ Veľký Krtíš. Školám boli poskytnuté aj rôzne zdravotno-výchovné materiály s uvedenou problematikou. Prostredníctvom asistentky zdravia z organizácie Zdravé regióny sme pre obyvateľov rómskej osady v obci Čelovce distribuovali zdravotno-výchovné materiály na tému Fetálny alkoholový syndróm, Prevencia drogových závislostí, Prevencia fajčenia, Európsky týždeň boja proti

drogám, Prevencia látkových závislostí s dôrazom na alkohol atď. Zároveň sme pre potreby miestneho komunitného centra poskytli aj DVD k uvedenej tematike.

Svetový deň AIDS (1.december): propagácia na webovej stránke RÚVZ Veľký Krtíš a zhotovený bol aj informačný panel v spoločných priestoroch úradu a tiež v Poradni zdravia. Elektronicky boli zaslané zdravotno-výchovné materiály na všetky stredné školy v okrese Veľký Krtíš, do Hontiansko-novohradskej knižnice Veľký Krtíš, pracovníkom RÚVZ Veľký Krtíš a tiež pracovníkov všetkých zariadení pre seniorov v okrese.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022-2023

Pohybová aktivita ako súčasť zdravého životného štýlu je jeden z najvýznamnejších determinantov zdravia. V posledných desaťročiach došlo k výraznému zníženiu množstva času stráveného pohybovou aktivitou v zamestnaní, aj v rámci trávenia voľného času. Nedostatok fyzickej aktivity v spojení s nízkou hladinou fyzickej zdatnosti je významný rizikový faktor pre vznik chronických neprenosných ochorení.

Rozvoju pohybovej aktivity, ako dôležitej časti v boji proti obezite, venujeme pozornosť v rámci každodennej činnosti OPZaVkJ RÚVZ Veľký Krtíš. Poradenstvo k pohybovej aktivite je zahrnuté do všeobecného poradenstva. Máme tiež vybudovanú Poradňu pohybovej aktivity, ktorá je určená na zvyšovanie telesnej aktivity vybraných skupín obyvateľstva. V roku 2023 však táto bola z dôvodu doznievajúcej pandémie COVID-19 stále nedostatočne využívaná.

Svetový deň pohybom ku zdraviu (10. máj): cieľom je zvýšiť verejnú povedomie o zdravom životnom štýle, založenom na dostatku primeraného pohybu. Pri tejto príležitosti OPZ aVkJ zorganizoval pre 24 zamestnancov RÚVZ Veľký Krtíš športový deň. Na školskom ihrisku v ZŠ s MŠ Želovce sme zorganizovali športové dopoludnie pod názvom „Zdravé telo“ s rôznymi aktivitami pre 103 žiakov I. a II. stupňa. Podobné aktivity boli vykonané v priestoroch:

- MŠ SNP Veľký Krtíš (80 detí),
- MŠ Príbelce (45 detí),
- MŠ Poľná Veľký Krtíš (60 detí).

Zdravotno-výchovné materiály „Pravidelný pohyb - kľúč ku zdraviu“ boli prezentované verejnosti prostredníctvom sociálnych sietí (Facebook) a elektronicky prostredníctvom e-mailu do Hontiansko-novohradskej knižnice A.H. Škultétyho Veľký Krtíš, ako aj do všetkých stredných a základných škôl v okrese Veľký Krtíš. V priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš bol inštalovaný informačný panel o dôležitosti pohybu.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023 – 2030

Hlavným cieľom akčného plánu je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Ďalším cieľom je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

Svetový deň bez tabaku (31. máj): pri príležitosti tohto svetového dňa sme pre verejnosť pripravili Deň otvorených dverí a záujemcom sme ponúkali možnosť merania oxidu uhoľnatého vo vydychovanom vzduchu u fajčiarov, zisťovanie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód (Fogesterov

dotazník), poskytovali sme tiež individuálne poradenstvo a rôzne edukačné materiály. Fajčiarov, ktorí chceli prestať fajčiť, sme informovali o možnostiach návštevy špecializovanej poradne na odvykanie od fajčenia na RÚVZ Veľký Krtíš. Záujemcom (aj nefajčiarom) bolo poskytnuté meranie TK a pulzu. Celkovo využilo túto aktivitu 22 klientov. Informácie s uvedenou tematikou, ako aj informácie o ponúkaných službách Poradne na odvykanie od fajčenia, sme zaslali na všetky oddelenia RÚVZ Veľký Krtíš, základné a stredné školy v okrese Veľký Krtíš a do Hontiansko-novohradskej knižnice Veľký Krtíš.

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi (26.jún): v rámci tohto dňa bola 21 pracovníkom RÚVZ Veľký Krtíš zaslaná www prezentácia „Drogy“. Táto bola zaslaná aj do Hontiansko-novohradskej knižnice Veľký Krtíš. Propagáciu tohto medzinárodného dňa sme zvýšili aj informáciou na webovej stránke úradu a informačnej tabuli v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš. Zároveň sme vykonali prednáškové aktivity, ktorých sa zúčastnilo:

- 25 žiakov 1.ročníka SOŠ Veľký Krtíš,
- 96 žiakov II.stupňa ZŠ Bušince.

Európsky týždeň boja proti drogám (19. – 23. november): v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš a PZ bola umiestená informačná tabuľa k danej problematike. Informáciu o Európskom týždni boja proti drogám sme uverejnili aj na sociálnych sieťach. Na ZŠ Vsevoloda Čechoviča Veľký Krtíš sme formou prednášky edukovali spolu 75 žiakov 8.a 9.ročníkov. Podobnú prednášku sme zorganizovali aj pre 25 žiakov 1.ročníka SOŠ Veľký Krtíš. Školám boli poskytnuté aj rôzne zdravotno-výchovné materiály s uvedenou problematikou. Prostredníctvom asistentky zdravia z organizácie Zdravé regióny sme pre obyvateľov rómskej osady v obci Čelovce distribuovali zdravotno-výchovné materiály na tému Fetálny alkoholový syndróm, Prevencia drogových závislostí, Prevencia fajčenia, Európsky týždeň boja proti drogám, Prevencia látkových závislostí s dôrazom na alkohol atď. Zároveň sme pre potreby miestneho komunitného centra poskytli aj DVD k uvedenej tematike.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021- 2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Cieľom je chrániť a zvyšovať blaho spoločnosti a jednotlivcov, chrániť verejné zdravie, poskytovať vysoký stupeň bezpečnosti pre širokú verejnosť a zabezpečiť multidisciplinárny, integrovaný, vyvážený a faktami podložený prístup k drogovej problematike.

Svetový deň bez tabaku (31. máj): pri príležitosti tohto svetového dňa sme pre verejnosť pripravili Deň otvorených dverí a záujemcom sme ponúkali možnosť merania oxidu uhoľnatého vo vydychovanom vzduchu u fajčiarov, zisťovanie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód (Fogesterov dotazník), poskytovali sme tiež individuálne poradenstvo a rôzne edukačné materiály. Fajčiarov, ktorí chceli prestať fajčiť, sme informovali o možnostiach návštevy špecializovanej poradne na odvykanie od fajčenia na RÚVZ Veľký Krtíš. Záujemcom (aj nefajčiarom) bolo poskytnuté meranie TK a pulzu. Celkovo využilo túto aktivitu 22 klientov. Informácie s uvedenou tematikou, ako aj informácie o ponúkaných službách Poradne na odvykanie od fajčenia, sme zaslali na všetky oddelenia RÚVZ Veľký Krtíš, základné a stredné školy v okrese Veľký Krtíš a do Hontiansko-novohradskej knižnice Veľký Krtíš.

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi (26.jún): v rámci tohto dňa bola 21 pracovníkom RÚVZ Veľký Krtíš zaslaná www prezentácia „Drogy“. Táto bola zaslaná aj do Hontiansko-novohradskej knižnice Veľký Krtíš. Propagáciu tohto medzinárodného dňa sme zvýšili

aj informáciou na webovej stránke úradu a informačnej tabuli v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš. Zároveň sme vykonali prednáškové aktivity, ktorých sa zúčastnilo:

- 25 žiakov 1.ročníka SOŠ Veľký Krtíš,
- 96 žiakov II.stupňa ZŠ Bušince.

Európsky týždeň boja proti drogám (19. – 23. november): v priestoroch RÚVZ Veľký Krtíš a PZ bola umiestená informačná tabuľa k danej problematike. Informáciu o Európskom týždni boja proti drogám sme uverejnili aj na sociálnych sieťach. Na ZŠ Vsevoloda Čechoviča Veľký Krtíš sme formou prednášky edukovali spolu 75 žiakov 8.a 9.ročníkov. Podobnú prednášku sme zorganizovali aj pre 25 žiakov 1.ročníka SOŠ Veľký Krtíš. Školám boli poskytnuté aj rôzne zdravotno-výchovné materiály s uvedenou problematikou. Prostredníctvom asistentky zdravia z organizácie Zdravé regióny sme pre obyvateľov rómskej osady v obci Čelovce distribuovali zdravotno-výchovné materiály na tému Fetálny alkoholový syndróm, Prevencia drogových závislostí, Prevencia fajčenia, Európsky týždeň boja proti drogám, Prevencia látkových závislostí s dôrazom na alkohol atď. Zároveň sme pre potreby miestneho komunitného centra poskytli aj DVD k uvedenej tematike.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom vo Vranove nad Topľou**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
1.1.	PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Rok 2024 a ďalšie roky
1.2.	PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – NASTAVENIE NOVÝCH NÁRODNÝCH CIEĽOV	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2024
1.3.	ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a ďalšie vybrané RÚVZ v SR	Rok 2024 a ďalšie roky
1.4.	MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH	ÚVZ SR
	ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2024
1.5.	MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTKOV A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH	ÚVZ SR - NRC pre pitnú vodu
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2027
1.6.	MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2026
1.7.	ZDRAVOTNÉ RIZIKÁ VYPLÝVAJÚCE Z MATERIÁLOV A VÝROBKOV URČENÝCH NA STYK S PITNOU VODOU	ÚVZ SR/RÚVZ Poprad
	RÚVZ so sídlom v Poprade (NRC pre materiály, výrobky, filtračné médiá určené na styk s pitnou vodou a chemické látky na úpravu vody) a ďalšie RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2027
1.8.	ODBER VZORKY AKO ZÁKLAD SPRÁVNEHO HODNOTENIA KVALITY VODY NA KÚPANIE	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2027
1.9.	VEĎAJŠIE PRODUKTY DEZINFEKČIE V PITNEJ VODE	ÚVZ SR - NRC pre pitnú vodu
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Roky 2024 – 2026

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Cieľ

Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – NASTAVENIE NOVÝCH NÁRODNÝCH CIEĽOV

Cieľ

Cieľom tohto programu je plniť národné ciele vládou schváleného materiálu *Protokol o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992 – Národné ciele SR III* (ďalej len „Protokol“), ktoré sa nastavujú v spolupráci s rezortom životného prostredia a to v súlade s medzinárodným dokumentom *Protokol o vode a zdraví*

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

Cieľ

- ✓ zabezpečiť pokračovanie procesov zameraných na rozvoj ľudského biomonitoringu a jeho metodík vo vzťahu k chemickým rizikovým faktorom zo životného prostredia,
- ✓ zvýšiť udržateľnosť odborných kapacít pre HBM v rámci ÚVZ SR a RÚVZ v SR,
- ✓ vytvárať podmienky pre zavedenie systémového prístupu k aplikácii HBM na národnej úrovni v kontexte politiky WHO/EURO, EEA a EK.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

Cieľ

Zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu *Legionella* v ubytovacích zariadeniach v celej Slovenskej republike. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami sa môžeme lepšie zamerať na nápravné opatrenia, ktoré sú cieleňé na odstránenie, resp. minimalizáciu ich výskytu. RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTKOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Ciele:

- ✓ cieleňé sledovanie výskytu pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode a v jej zdrojoch na Slovensku,
- ✓ získanie údajov o výskyte nových látok v súvislosti so zavedením nových európskych požiadaviek na kvalitu pitnej vody.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.6 MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

Ciele:

- ✓ získať informácie o domových rozvodných systémoch na Slovensku predovšetkým v prioritných priestoroch,
- ✓ zmonitorovanie stavu domových rozvodných systémov,
- ✓ predchádzať ochoreniam, ktoré môžu byť spôsobené nevyhovujúcou kvalitou pitnej vody ovplyvnenej zlým stavom a údržbou domových rozvodných systémov.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.7 ZDRAVOTNÉ RIZIKÁ VYPLÝVAJÚCE Z MATERIÁLOV A VÝROBKOV URČENÝCH NA STYK S PITNOU VODOU

Cieľ

Cieľom tohto programu je príprava plnenia povinností vyplývajúcich z implementovaných a delegovaných aktov, ktoré budú vydané v roku 2024 na podporu zavedených minimálnych hygienických požiadaviek stanovených v čl. 11 *Európskeho parlamentu a Rady 2020/2184 (EÚ) o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu* a zvýšenie povedomia o tejto problematike pre odbornú verejnosť ako aj pre konečných užívateľov (spotrebiteľov).

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.8 ODBER VZORKY AKO ZÁKLAD SPRÁVNEHO HODNOTENIA KVALITY VODY NA KÚPANIE

Ciele:

- ✓ Spolupráca odberových skupín odborov a oddelení hygieny životného prostredia zdravia na RÚVZ s Pracovnou skupinou pre odber vzoriek na ÚVZ SR a odbornými pracovníkmi Odboru objektivizácie faktorov životného prostredia na ÚVZ SR.
- ✓ Možnosť získania vyššej kvalifikácie v odberoch vôd vybraných pracovníkov odberových skupín hygieny životného prostredia a zdravia na RÚVZ.
- ✓ Úspešné absolvovanie medzilaboratórnych porovnaní v oblasti odberov povrchových vôd realizovaných Národným referenčným laboratóriom pre oblasť vôd (NRL pre oblasť vôd) na Slovensku a následná akreditácia odberov povrchových vôd vybraných RÚVZ.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.9 VEDĽAJŠIE PRODUKTY DEZINFEKCIE V PITNEJ VODE

Ciele:

- ✓ Zdokumentovať aktuálne informácie o prítomnosti vedľajších produktov dezinfekcie v systémoch zásobovania pitnou vodou.
- ✓ Overiť súvislosti zvýšenej prítomnosti vedľajších produktov dezinfekcie a použitého spôsobu dezinfekcie.
- ✓ Potvrdiť opodstatnenosť vyšetrovania jednotlivých ukazovateľov v nadväznosti na použitý spôsob dezinfekcie.
- ✓ Predísť zdravotným rizikám z používania pitnej vody so zvýšeným obsahom vedľajších produktov dezinfekcie.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY	
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN	
2.1	ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE	ÚVZ SR RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici	
	RÚVZ v SR	Rok 2023 a ďalšie roky	
	2.1.1 2.1.2	<i>Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)</i> <i>Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické</i>	
	2.1.3	<i>Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narušajúcich endokrinný systém</i>	
	2.1.4	<i>Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2</i>	
2.2	INTERVENČIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI	ÚVZ SR	
	RÚVZ v SR	Rok 2023 a ďalšie roky	
	2.2.1 2.2.2	<i>Zdravé pracoviská</i> <i>Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci</i>	

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

GESTOR ÚLOHY: ÚVZ SR (úlohy č. 2.1.1)

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici (úlohy č. 2.1.2, 2.1.3, 2.1.4)

RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO: RÚVZ v SR, vybrané RÚVZ v SR (2.1.4)

TERMÍN: Rok 2023 a ďalšie roky

RIEŠENÉ ÚLOHY V RÁMCI ÚLOHY 2.1 :

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

GESTOR ÚLOHY: ÚVZ SR

RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO: RÚVZ v SR, vybrané RÚVZ v SR (2.2.1)

TERMÍN: Rok 2023 a ďalšie roky

2.2.1 Zdravé pracoviská

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Gestor ÚVZ SR (úlohy č. 2.1.1)

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici (úlohy č. 2.1.2, 2.1.3)

Riešiteľské pracoviská RÚVZ v SR

Cieľ

Zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a

zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.
Etapy riešenia rok 2023 a ďalšie roky

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Anotácia

Viesť evidenciu rizikových prác za príslušný okres, región a SR podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií v znení neskorších predpisov. Prehodnotiť vydané rozhodnutia o určení rizikových prác (resp. profesií) podľa predchádzajúcich legislatívnych úprav. V rámci ŠZD sledovať najmä pracovné podmienky zamestnancov, mieru expozície zamestnancov a realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce. V rámci výkonu ŠZD tiež sledovať spôsob zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov, výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu. Uplatňovať databázu rizikových prác obsahovo zosúladenú s platnými právnymi predpismi na ochranu zdravia pri práci.

Realizačné výstupy

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou vedie evidenciu o podnikoch/živnostníkoch (subjekt, závod, pracovisko, IČO, adresa, prevažujúca činnosť, počet zamestnancov, zabezpečenie zdravotného dohľadu, profesie, faktory práce a kategórie práce), v ktorých sú rozhodnutím RÚVZ práce zaradené do 3. a 4. kategórie rizika na území okresu **v programe ASTR**.

Podľa výstupov z programu informačného systému **ASTR k 31.12.2023** bolo v okrese Vranov nad Topľou evidovaných **15 organizácií** s pracoviskami, na ktorých zamestnanci vykonávajú **práce v riziku**. Došlo k zlúčeniu niektorých prevádzok, na ktorých boli vyhlásené rizikové práce. Škodlivým faktorom je u týchto zamestnávateľov pri práci exponovaných **460 osôb**, z čoho **39 je žien**. V 3. kategórii rizika evidujeme 290 zamestnancov, z toho 39 žien, v 4. kategórii rizika 170 zamestnancov. Ženy pracovné činnosti v 4. kategórii rizika v uvedenom období nevykonávali. V porovnaní s rokom 2022 došlo k zníženiu počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce.

Najvyšší počet osôb v riziku pracuje **v priemyselnej výrobe**, ktorá v okrese Vranov nad Topľou dominuje a je zameraná hlavne na spracovanie dreva a chemický priemysel, menej na dodávku elektriny, plynu, pary, poľnohospodárstvo, lesníctvo, ťažbu a dobývanie. Významný počet zamestnancov na pracoviskách v 3. kategórii rizika bolo zamestnaných v textilnej výrobe, kde boli exponovaní fyzickej záťaži a chemickému faktoru. Rizikové práce v 3. kategórii rizika sú vykonávané aj v odvetviach stavebníctvo a zdravotníctvo.

Rizikovými faktormi, ktorým je exponovaných najviac zamestnancov, je každoročne hluk (311 zamestnancov), chemické látky a zmesi (198 zamestnancov) a chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (95 zamestnancov). Z chemických látok a zmesí ide hlavne o pevné aerosóly (403 zamestnancov). Z ďalších rizikových faktorov sú to z chemických látok a zmesí: dráždivé látky (21 zamestnancov), chemické karcinogény (95 zamestnancov), mutagény (11 zamestnancov), reprodukčne toxické látky (11 zamestnancov) a dermatotropné (10 zamestnancov). Ďalším faktorom sú vibrácie prenášané na ruky, ktorým je exponovaných 29 zamestnancov a vibrácie prenášané na celé telo s počtom exponovaných 7 zamestnancov.

Biologickému faktoru (*Mycobacterium tuberculosis*) sú exponovaní 6 zamestnanci. Fyzickej záťaži z dlhodobého nadmerného jednostranného zaťaženia je exponovaných 6 zamestnancov. Dňa 18.12.2023 ukončila činnosť spoločnosť MIS Slovakia s.r.o., kde boli zamestnanci exponovaní dlhodobou fyzickou záťažou. Z uvedeného dôvodu došlo k výraznému poklesu v tejto kategórii. Optickému žiareniu sú exponovaní 2 zamestnanci pri obsluhu lasera.

Na mnohých pracoviskách sa kumuluje účinok viacerých škodlivých faktorov, napr. v drevovýrobách, kovovýrobách, na zvaračských pracoviskách, pri výrobe energií, či pri spracovaní hornín.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou pri určovaní rizikových prác postupuje podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach na zaradenie prác do kategórií.

V roku 2023 boli do evidencie rizikových prác do **kategórie práce 4** zaradení zamestnanci akciovej spoločnosti zameranej na ťažbu a spracovanie **zeolitu** a zamestnanci štátneho podniku **pri práci v lesnom hospodárstve**.

Do **3. a 4. kategórie** boli zaradené práce vykonávané v spoločnosti na **ťažbu a spracovanie zeolitu, ktorá ho vo svojom spracovateľskom závode** spracováva na výrobky pre poľnohospodárstvo, stavebníctvo, enviromentálne produkty a hobby produkty. Zamestnanci sú exponovaní horninovým prachu, hluku a vibráciám.

Do **3. a 4. kategórie** boli zaradení zamestnanci **spoločností zaoberajúcimi sa spracovaním dreva, výrobou energií a súvisiacim činnostiam**. Zamestnanci sú exponovaní hluku, prachu (tvrdé drevo, ostatné dreviny), zvaračským aerosólom, popolčeku, sadziám, CaO. V okrese **nevidujeme** u žiadneho zamestnávateľa **práce s faktorom psychická pracovná záťaž** zaradené do **3. alebo do 4. kategórie**.

Zdroj **ionizujúceho žiarenia – laserové pracovisko (laser 3B trieda)** evidujeme v zdravotníckom zariadení na oddelení FBLR. Exponovaní sú 2 zamestnanci – primár a lekár špecialista.

Z dôvodu nového posúdenia rizika zdravotníckeho zariadenia boli práce v expozícii biologického faktora (*coronaviridae*) vyradené z 3. kategórie.

Rizikové práce u SZČO a SHR v okrese nie sú vyhlásené.

Počet zamestnancov a SZČO, ktorí vykonávajú práce zaradené do 3. a 4. kategórie oproti roku 2023 zaznamenal mierne zníženie.

V rámci výkonu **ŠZD** boli v roku 2023 vykonané **kontroly na pracoviskách v 18-ich subjektoch** okresu Vranov nad Topľou, v ktorých zamestnanci vykonávajú práce zaradené **do kategórie 3 a 4**. Osobitná pozornosť bola venovaná pracoviskám, v ktorých zamestnanci vykonávajú práce 4. kategórie. Kontroly boli zamerané na pracovné podmienky zamestnancov, vypracovanie posúdenia rizika, vykonávanie objektivizácie rizikových faktorov v pracovnom ovzduší, kontroly zabezpečenia zdravotného dohľadu, preventívnych lekárskech prehliadok vo vzťahu k práci a informovanosti zamestnancov o pracovnom prostredí, faktorov práce a podmienkach práce. Objektivizáciu fyzikálnych faktorov zabezpečujú zamestnávateľia pri

zmenách na pracoviskách, väčšie prevádzky minimálne 1 krát za 3 roky. Zamestnávateľa zabezpečujú zdravotný dohľad pracovnou zdravotnou službou. U zamestnávateľov, u ktorých evidujeme práce vykonávané v 3. a 4. kategórii, sme nezistili nedostatky pri povinnosti zabezpečiť zdravotný dohľad pre zamestnancov, posúdiť riziká a vypracovať požadovanú dokumentáciu v spolupráci s PZS. V roku 2023 sme vykonali 41 kontrol u zamestnávateľov, kde sa na pracoviskách vyskytujú rizikové práce. Nebol zistený výkon pracovnej zdravotnej služby vlastnými zamestnancami. U všetkých kontrolovaných subjektov bolo vypracovanie požadovaných dokumentov týkajúcich sa zdravotného dohľadu zabezpečené dodávateľsky, pracovnou zdravotnou službou. Pri výkone ŠZD taktiež kontrolujeme výkon a frekvenciu lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci. V kategóriách 3 a 4 zamestnanci absolvujú PLP v stanovených termínoch. Taktiež zamestnanci, na ktorých sa vzťahuje povinnosť absolvovať PLP vo vzťahu k práci podľa osobitných predpisov sú od zamestnávateľov na tieto prehliadky posielaní.

Pri výkone ŠZD zisťujeme, že napriek vykonávaniu rôznych opatrení, na rizikových pracoviskách zaradených do 4. kategórie, či už jednak kvôli zastaranému technickému vybaveniu, alebo iným podmienkam, nie je možné dosiahnuť zníženie nepriaznivých faktorov na zamestnancov s možnosťou preradenia do nižších rizikových kategórií. U niektorých zamestnávateľov došlo k výmene strojov a zariadení, alebo boli vykonané také opatrenia, ktoré viedli k zníženiu pôsobenia nepriaznivých faktorov na zamestnancov.

Na 5-tich kontrolovaných pracoviskách bolo zistené porušenie povinností zamestnávateľom stanovených platnou legislatívou. Na odstránenie nedostatkov zistených počas výkonu ŠZD v prevádzkach s rizikovými pracoviskami v 3. a 4. kategórii boli vydané pokyny a v dvoch prípadoch opatrenia. Sankčné opatrenie za neplnenie povinností na úseku ochrany zdravia zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce, sme v uvedenom roku neuložili.

Na pracoviskách s vyhlásenými rizikovými prácami v roku 2023 nebola prešetrovaná choroba z povolania.

Na niektorých pracoviskách došlo k zníženiu počtu zamestnancov s vyhlásenými rizikovými prácami.

Povinnosť vypracovať a zaslať informáciu o výsledkoch hodnotenia zdravotných rizík a o vykonaných opatreniach na pracovisku k 31.12.2023 mali zamestnávateľa, ktorých zamestnanci vykonávali rizikové práce. Túto povinnosť si k 15.1.2024 splnili všetci 15-ti zamestnávateľa.

V roku 2023 bolo vyplnených celkom **618 dotazníkov informovanosti zamestnancov**. Na základe vyhodnotenia anonymných dotazníkov informovanosti bolo zistené, že zamestnanci vo väčšine prípadov sú informovaní o zdravotných rizikách vyplývajúcich pri vykonávaní pracovných činností. Tento fakt preukazuje, že pravidelné školenie na danú tému je efektívne a zamestnanci sú dostatočne informovaní.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v zákone 355/2007 Z. z. a nariadení vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Postupovať v súlade so zákonom č. 67/2010 Z. z. a s jednotnou „chemickou“ legislatívou EÚ týkajúcou sa registrácie, hodnotenia, autorizácie, obmedzovania, klasifikácie, označovania a balenia chemických látok a zmesí, ktorá sa vzájomne dopĺňa s legislatívou na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci s chemickými látkami a zmesami. Aktualizovať a zosúladiť terminológiu v príslušných právnych predpisoch. Cielene kontrolovať zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri výrobe, skladovaní, predaji a zaobchádzaní s látkami a zmesami klasifikovanými ako toxické (GHS06), ktoré boli doposiaľ klasifikované ako veľmi toxické a toxické látky a zmesi. Zabezpečovať poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov a zamestnancov. Získavanie údajov o likvidácii obalov a nepoužiteľných zvyškov od látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06) a ďalej sledovať ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín“ vydaného na príslušný rok.

Realizačné výstupy

V roku 2023 **nebolo** vydané **rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami na pracovisku vrátane ich použitia pri dezinfekcii a regulácii živočíšnych škodcov.**

V tretej kategórii rizika máme zaradených 11 zamestnancov zdravotníckeho zariadenia, v ktorom zamestnanci vykonávajú práce s reprodukčne toxickými látkami - cytostatikami.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva v okrese Vranov nad Topľou neviduje organizáciu s vyhlásenými rizikovými prácami s expozíciou agrochemikáliám. Chemickú ochranu rastlín chemickými látkami a prípravkami vykonávajú určení pracovníci poľnohospodárskych družstiev a spoločností zaoberajúcich sa poľnohospodárskou výrobou. Dnes používané prípravky sa v prevádzkach už takmer neskladujú, vo väčšine prípadov sa priamo po nákupe aplikujú.

V okrese evidujeme **3 subjekty zaoberajúce sa činnosťou DDD.** V roku 2023 bolo RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou doručených **43 oznámení o vykonaní deratizácie a dezinsekcii živočíšnych škodcov.**

Povinnosť predregistrovať alebo registrovať toxické látky a zmesi a veľmi toxické látky a zmesi v množstve nad 1000 t z nariadenia REACH vyplýva spoločnosti vyrábajúcej buničinu a spoločnosti vyrábajúcej produkty na báze zeolitu.

Počas výkonu ŠZD bolo kontrolované dodržiavanie ustanovení chemickej legislatívy, t. j. plnenie povinnosti zamestnávateľa vypracovať systém kontroly látok a zmesí dostávajúcich sa do výroby a na základe dodaných KBÚ vyhodnocovať, či zmes nie je na zozname zakázaných zmesí v SCA a ECHA a tiež povinnosť vypracovať štandardný operačný postup k uvedenej zmesi na jej používanie na konkrétnom pracovisku a pri konkrétnej činnosti.

Pri výkone ŠZD sa vykonáva kontrola povinnosti vypracovať prevádzkový poriadok a posudok o riziku pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci a kontrola vydaných osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a toxickými látkami a zmesami, ako aj osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie. Pri výkone ŠZD sa vykonáva kontrola skladovania toxických látok a zabezpečenie likvidácie obalov a nepoužiteľných zbytkov od veľmi toxických a toxických látok a zmesí oprávnenými organizáciami.

V roku 2023 bola vykonaná kontrola zameraná na dodržiavanie skladovania a manipuláciu s toxickými a veľmi toxickými látkami na poľnohospodárskych družstvách. V jednom prípade bolo zistené, že poľnohospodárske družstvo nemá vypracovaný prevádzkový poriadok pre chemický faktor a nemá platné osvedčenie na prácu s veľmi toxickými látkami a toxickými látkami a zmesami.

Na základe zmeny legislatívy určujúcu osobitné podmienky pri priemyselnom používaní alebo profesionálnom používaní diizokyanátov alebo látok a zmesí, ktoré diizokyanáty obsahujú boli v roku 2023 vykonané 2 kontroly. Pri výkone dozoru neboli zistené nedostatky. Zamestnávateľ zabezpečil odbornú spôsobilosť na prácu s diizokyanátmi o čom vyhotovil písomný záznam.

V roku 2023 nebola hlásená ani riešená žiadna mimoriadna situácia a havária.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Vyhľadávať pracovné postupy a technológie s použitím chemických karcinogénov a mutagénov. Zamerať sa aj na vyhľadávanie a posudzovanie expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu, ktoré sú podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS v rámci svojej triedy nebezpečnosti zaradené v kategórii 1A alebo 1B a na látky narúšajúce endokrinný systém. Objektivizovať expozíciu, zavádzať nové meracie a hodnotiace metódy expozície týmto látkam (BET, priame, nepriame). Vytvárať a viesť databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. Cielene vyhľadávať pracovné procesy súvisiace so zvýšenou expozíciou azbestu (búracie, stavebné činnosti) a nariaďovať účinné opatrenia na minimalizáciu expozície zamestnancov a obyvateľstva a na zvyšovanie uvedomovania si súvisiacich zdravotných rizík a možností účinnej prevencie

Realizačné výstupy

V okrese Vranov nad Topľou k 31.12.2023 pracovalo na rizikových pracoviskách s chemickými karcinogénmi 95 zamestnancov. Z toho v 3. kategórii rizika pracovalo 53 mužov a 9 žien, v 4. kategórii rizika pracovalo 42 zamestnancov, ženy v tejto kategórii nepracovali. V expozícii mutagénom pracovalo 11 zamestnancov, z toho 9 žien v 3. kategórii.

V roku 2023 **bolo v dvoch prípadoch vydané rozhodnutie** na činnosti spojené s výrobou, spracovaním, manipuláciou, skladovaním, prepravou a zneškodňovaním chemických karcinogénov a mutagénov na pracovisku. V jednom prípade sa jednalo o laboratórne činnosti vykonávané v spoločnosti zameranej na ťažbu a spracovanie zeolitu a v druhom prípade sa jednalo o zdravotnícke zariadenie.

Pôsobeniu karcinogénnym a mutagénnym faktorom sú pri práci vystavení zamestnanci 3 spoločností pri spracovaní tvrdého dreva, výrobe buničiny a výrobe tepelnej energie, ktorí sú exponovaní prachu z tvrdého dreva a sadziám na pracoviskách varňa, regeneračný kotol, drevosekáreň, odkôrovanie, pri výrobe tepelnej energie a pri obslužných činnostiach.

V roku 2023 bola **v zdravotníckom zariadení** - v onkohematologickej ambulancii v našom okrese vykonávaná **práca s cytostatikami**. Podaných bolo 226 dávok cytostatík. Zamestnanci predmetného zariadenia sú zaradení do 3. kat. rizika pre prácu s mutagénmi. V roku 2023 boli podávané cytostatiká aj v tabletovej forme a podaných bolo 4977 ks tabliet.

Okrem spoločností, v ktorých sú vyhlásené rizikové práce s karcinogénnymi faktormi evidujeme aj pracoviská, kde sa skladujú, manipuluje sa s chemickými karcinogénmi a mutagénmi v malých objemoch a kde pracovné činnosti s chemickými karcinogénmi predstavujú minimálnu, alebo únosnú mieru zdravotného rizika.

Karcinogénom a mutagénom sú taktiež exponovaní zamestnanci dvoch spoločností na výrobu **bitúmenových zmesí**. Pri pokládke asfaltových zmesí sú exponovaní **naftalénu a benzo-a-pyrénu**.

V okrese evidujeme 5 prevádzok, ktorých výrobným programom je výroba výliskov z plastov pre automobilový, spotrebný priemysel, ale aj pre zdravotníctvo a niekoľkých ďalších prevádzok zaoberajúcich sa výrobou alebo opracovaním výrobkov z tvrdého dreva.

V troch autoservisoch sa vykonávajú lakovnicke práce. V uvedených spoločnostiach nie sú vyhlásené rizikové práce v 3. alebo 4. kategórii.

Na odstraňovanie **azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb** na území okresu Vranov nad Topľou bolo v roku 2023 podaných **98 návrhov na vydanie rozhodnutia** na vykonanie prác. Vykonané boli demontáže strešných krytín rodinných domov, alebo hospodárskych budov. V **2 prípadoch** sa jednalo len o likvidáciu zdemontovaného azbestového materiálu s vykonaním jeho stabilizácie, zabalením a odvozom na skládku nebezpečného odpadu. V uvedenom roku nebol podaný návrh na odstraňovanie azbestu alebo materiálov s obsahom azbestu v interiéri alebo v bytových jadrách. Spoločnosti, ktorým boli vydané rozhodnutia, oznámili RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou miesto a čas výkonu práce (80).

V roku 2023 bolo pri pracovných činnostiach s materiálmi obsahujúcimi azbest exponovaných v 22 spoločnostiach 105 pracovníkov.

V rámci ŠZD bolo vykonaných **6 kontrol subjektov, zameraných na postup pri likvidácii strešných krytín**. Počas kontroly boli kontrolované správne postupy pri odstraňovaní a nakladaní s materiálmi s obsahom azbestu, dodržiavanie plánu práce, prevádzkového poriadku, správne vymedzenie a označenie kontrolovaného pásma, používanie OOPP, používanie schválených postupov a technológií, manipulácia s odpadmi s obsahom azbestu, absolvovanie odbornej prípravy a preventívnych lekárskech prehliadok v súvislosti s prácou. Nedostatky zistené neboli.

Karcinogénnym a mutagénnym faktorom tak bolo celkom v 30-tich organizáciách exponovaných 234 pracovníkov, z toho 45 žien.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci v znení NV SR č. 333/2020.

Pri činnosti, pri ktorej by mohlo vzniknúť riziko z expozície biologickým faktorom vrátane poranenia alebo nákazy pri vykonávaní zdravotníckych činností, musí zamestnávateľ určiť povahu, stupeň a trvanie expozície zamestnancov týmto biologickým faktorom, aby mohol posúdiť akékoľvek riziko pre zdravie alebo bezpečnosť zamestnancov a prijať potrebné opatrenia. Dôraz sa kladie na pracovné podmienky, organizáciu práce s biologickými faktormi, na bariérovú ochranu zdravia vrátane používania respirátorov, ochranných odevov na celé telo a ďalších OOPP. Uplatňovanie ochranných opatrení a úrovni ochrany zdravia pri práci je nutné realizovať podľa prílohy č. 5 nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z.

Medzi biologické faktory 3. skupiny, ktoré môžu spôsobiť závažné ochorenie ľudí a predstavujú vážne nebezpečenstvo pre zamestnancov z hľadiska možnosti ich nákazy ako aj riziko rozšírenia v populácii, bol zaradený v roku 2020 nový vírus SARS CoV-2 spôsobujúci chorobu COVID-19. V súčasnosti už je k dispozícii účinná profylaxia v podobe očkovania proti nákaze vírusom SARS CoV-2 a zdokonaľuje sa liečba špecifickými virostatikami proti novým variantom vírusu.

Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť pri všetkých činnostiach, pri ktorých je riziko pre zdravie zamestnancov pri práci s biologickými faktormi primeraný zdravotný dohľad a operatívne komunikovať s príslušným orgánom verejného zdravotníctva.

Vybrané úrady verejného zdravotníctva v SR a spolupracujúce zdravotnícke zariadenia sa zapoja do medzinárodne riešených štúdií v záujme prevencie a ochrany zdravia pred ochorením COVID-19.

Realizačné výstupy

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom vo Vranove nad Topľou túto úlohu nerieši.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Gestor ÚVZ SR

Cieľ

Napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

Špecifické ciele

- navrhovať a usmerňovať realizovanie intervenčných aktivít zameraných na znižovanie zdravotných rizík zo životného štýlu, z práce a z pracovného prostredia,
- navrhovať a usmerňovať zlepšovanie pracovného prostredia a zdravotného stavu zamestnancov v spolupráci so zamestnávateľmi, SZČO a PZS (prostredníctvom poradní zdravia pri RÚVZ v SR, projektu Zdravé pracoviská, a i.),

- poskytovať odborné poradenstvo zamestnávateľom a zamestnancom zamerané na prevenciu zdravotných rizík a ochranu zdravia pri práci s osobitným zameraním na malé a stredné podniky,
- zapájať sa do európskych informačných kampaní vedených európskymi inštitúciami, zameraných na informovanie o povinnostiach zamestnávateľov v ochrane zdravia pri práci, komunikovanie o zdravotných rizikách z faktorov práce a pracovného prostredia, hľadanie efektívnych spôsobov ochrany a podpory zdravia pri práci a realizáciu vhodných preventívnych opatrení,
- realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi,
- zvyšovať odbornú a technickú vybavenosť pracovísk na poskytovanie odborného poradenstva a vykonávanie objektívnych zisťovaní, priebežne zvyšovať efektívnosť pracovných postupov,
- zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov o kombinovanom pôsobení faktorov z práce, pracovného prostredia a faktorov životného štýlu, a o možnosti zosilňovania až znásobenia ich negatívnych účinkov na zdravie,
- zlepšiť prevenciu chorôb z povolania prostredníctvom médií zverejňovaním informácií o trendoch vývoja rizikových prác na národnej a regionálnej úrovni spolu s príčinami ich vzniku a informácií o výskyte a trendoch vývoja chorôb z povolania v Slovenskej republike spolu s príčinami ich vzniku,
- zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov prostredníctvom médií o možnostiach ochrany a podpory zdravia pri práci a pri zmene návykov v spôsobe života na vytváranie psychickej, fyzickej a sociálnej pohody a zabezpečiť, aby verejnosť bola včas informovaná o nových predpisoch na ochranu zdravia pri práci,
- intenzívne medializovať a propagovať význam ochrany zdravia pri práci a činnosť orgánov verejného zdravotníctva tak, aby sa táto oblasť (v aspektoch prevencie i represie) lepšie dostala do povedomia zamestnávateľov, zamestnancov a ďalších subjektov,
- vydávať odborné príručky, informačné a propagačné materiály pre zamestnávateľov a zamestnancov na účely propagácie tém ochrany zdravia pri práci a právnych predpisov na ich lepšie pochopenie a uplatňovanie,
- informovať odbornú a laickú verejnosť o otázkach ochrany zdravia pri práci prostredníctvom odborných konferencií a seminárov vrátane vedeckých a medzinárodných, ktoré budú odborne garantovať vzdelávacie a výskumné inštitúcie.

Etapy riešenia rok 2023 a ďalšie roky

2.2.1 Zdravé pracoviská

Riešiteľské pracoviská

Vybrané RÚVZ v SR

Anotácia

Prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu zamestnancov prostredníctvom aktivít poradní zdravia, propagovať u zamestnávateľov intervenčné programy. Zamerať sa na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. Osobitne poskytovať poradenstvo malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi. Vychádza sa z poznatku, že

zamestnanec, ktorý je informovaný a vzdelaný o spôsobe a miere rizika sa správa tak, že miera jeho zdravotného rizika sa významne zníži. Usmerňovať PZS v SR.

Realizačné výstupy

V roku 2023 sa RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou aktívne podieľal v rámci poradenskej činnosti na zdravotno-výchovných aktivitách v oblasti ochrany a podpory zdravia za účelom zvyšovania zdravotného povedomia zamestnávateľov a zamestnancov. V rámci výkonu ŠZD. Na úrade bolo poskytované poradenstvo pre fyzické osoby a právnické osoby – podnikateľov, zabezpečované formou individuálneho poradenstva. V rámci ŠZD zamestnanci oddelenia edukovali o používaní osobných ochranných pracovných pomôcok. V roku 2023 oddelenie PPL Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom vo Vranove nad Topľou v rámci vzdelávacích aktivít zorganizovalo prednášku pre žiakov Strednej odbornej školy venovanú ochrane zdravia pri práci zameranú na nebezpečné faktory na pracovisku s cieľom predchádzať poškodeniu zdravia pri výkone pracovných činností.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Riešiteľské pracoviská RÚVZ v SR

Anotácia

Realizovať informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov, zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci podľa aktuálne vyhlásenej témy kampane. Aktívne sa zapojiť do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. V prípade potreby spolupracovať s orgánmi inšpekcie práce a NIP (národné kontaktné miesto OSHA) a realizovať spoločné preverky podľa aktuálnej témy kampane.

Realizačné výstupy

V roku 2023 sa oddelenie preventívneho pracovného lekárstva (ďalej OPPL) Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom vo Vranove nad Topľou zapojilo do projektu zdravé pracoviská. Projekt Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci na roky 2023-2025 je v téme „Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“. V súvislosti s touto kampaňou bol zrealizovaný deň otvorených dverí OPPL dňa 25.10.2023. Na túto tému bol uverejnený článok v regionálnej tlači, na internetovej stránke úradu a na facebookovej skupine. V priestoroch úradu na informačných paneloch boli uverejnené propagačné materiály s aktuálnou témou kampane zdravých pracovísk. Na SOŠ bol uskutočnená prednáška, odprezentovaná pracovníkom OPPL na vyššie uvedenú tému. Ďalej prednášky boli ešte odprezentované na dvoch základných školách okresu Vranov nad Topľou. Pracovníci oddelenia preventívneho pracovného lekárstva vykonávajú poradenskú činnosť, ktorú považujeme za integrálnu súčasť práce oddelenia aj pri výkone štátneho zdravotného dozoru. Pri práci používame vydané zdravotno-výchovné materiály spracované k jednotlivým témam, resp. údaje dostupné z literatúry.

V rámci spolupráce s orgánmi inšpekcie práce – IP Prešov v rok 2023 Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom vo Vranove nad Topľou nebol zaradený na uskutočnenie spoločnej dozornej aktivity.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVIN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN
3.1	MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI <i>Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“.</i>	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne	31. marec 2025
3.2	MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV <i>Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR.</i>	ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade
	ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade	31. marec 2023 – ukončené
3.3	SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB <i>Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“.</i>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	31. marec 2025
3.4	MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI <i>Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR.</i>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	31. október 2024

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

V roku 2023 bol príjem obsahu pridanej kuchynskej soli sledovaný prostredníctvom hotových pokrmov, chleba alebo pekárskych výrobkov (od výrobcov v SR). Zo zariadenia spoločného stravovania otvoreného typu sme odobrali 3 vzorky hotových pokrmov (celé obedové menu: polievka, mäsový pokrm, príloha). Z ďalšieho zariadenia spoločného stravovania otvoreného typu sme odobrali 1 vzorku chleba od výrobcu v SR. Na základe laboratórnych výsledkov nebolo v odobratých vzorkách hotových pokrmov zistené prekročenie najvyššie prípustného množstva pridanej jedlej soli stanovené platnou legislatívou. Výsledky spracované v tabuľkovej forme boli zaslané na RÚVZ so sídlom v Poprade.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Cieľ

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou nebol v roku 2023 do plnenia tejto úlohy zahrnutý.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Na základe metodického usmernenia ÚVZ SR sme v roku 2023 vykonali kontrolu plnenia povinnosti zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) u dospelých osôb (klientov) v zariadeniach sociálnych služieb (ZSS) a kontrolu výživovej hodnoty hotových pokrmov a nápojov podľa OVD v ZSS, ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

V územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou eviduje 3 zariadenia sociálnych služieb, v ktorých boli kontroly vykonané.

Pri kontrolách bolo zistené, že všetci prevádzkovatelia ZSS používajú pri zostavovaní jedálnych lístkov počítačový program (CYGNUS, PROVIS - MSKLAD). V dvoch ZSS zostavujú jedálne lístky diétne sestry, v jednom ZSS vedúca stravovacej prevádzky.

V každom odkontrolovanom zariadení boli odobraté vzorky podávaných jedál (kompletné denné menu, tzn. celodenná strava) a zaslané na laboratórnu analýzu za účelom posúdenia energetickej hodnoty a biologickej hodnoty (obsah bielkovín, tukov, sacharidov, NaCl).

V jednom kontrolovanom ZSS bola vykonaná kontrola splnenia priemerných hodnôt obsahu E, B, T, S prostredníctvom Alimenty (7-dňový jedálny lístok) a porovnanie s OVD.

V jednom kontrolovanom ZSS bola vykonaná kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu E, B, T, S podľa OVD za časové obdobie jedného mesiaca prostredníctvom programu Alimenta a dodržiavanie pitného režimu.

Výsledky boli podľa osnovy spracované v tabuľkovej forme a tvorili prílohu správy zaslanej na ÚVZ SR.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou nebol v roku 2023 do plnenia tejto úlohy zahrnutý.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

Č.Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN UKONČENIA
4.1	AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015-2025 (NAPPO)	ÚVZ SR MZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2025
4.2	PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2023
4.3	ÚRAZY U DETÍ V SR	ÚVZ SR
	NCZI, vybrané regionálne nemocnice ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2023 a ďalej priebežne voliteľne
4.4	MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2025

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015-2025 (NAPPO)

Cieľ:

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Plnenie úlohy:

Úloha vychádza zo skutočnosti epidemického nárastu obezity u detí v celosvetovom meradle. Slovenská republika schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity u detskej a dospelostvej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická aktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Tieto faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení.

Pri realizácii úlohy sme vychádzali z piatich stanovených priorít, podľa ktorých sme vyvíjali aj našu činnosť.

a) Podpora zdravého štartu do života

V posudzovanom období nevykazujeme žiadnu činnosť v tejto oblasti.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

V rámci plnenia tejto priority bola naša činnosť zameraná na kontrolu predávaného sortimentu v bufetoch a automatoch, edukačných aktivít v oblasti zdravého stravovania detí, realizáciou „**Školského mliečného programu**“ v školských zariadeniach (realizovaný formou predaja automatmi na balené mlieko a mliečne výrobky a rozlieváním mlieka v školských jedálňach) a realizáciou projektu „**Školské ovocie**“ (realizovaný podávaním ovocia a zeleniny, produktov z ovocia a zeleniny, ktoré boli dopestované v našej oblasti - jablká, hrušky, slivky, marhule, jahody, mrkva, cvikla).

Zvýšená pozornosť bola venovaná zabezpečeniu pitného režimu detí v školských zariadeniach a v rámci toho uprednostňovanie užívania pitnej vody a nie sladených nápojov.

Odborní pracovníci Oddelenia hygieny detí a mládeže v spolupráci s Oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu vykonávali edukačné aktivity v základných a stredných školách zamerané na zdravý spôsob života, prevenciu stravovacích porúch, poruchy príjmu potravy. Odprezentovaných bolo 49 prednášok na základných školách a 16 prednášok na stredných školách. Cieľom edukačných aktivít bolo podporiť základy zdravého spôsobu života u detí a mládeže.

V zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež, školských bufetoch a vo výdajniach stravy bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru vykonaných 123 kontrol. Na laboratórnu analýzu bolo odobratých 42 vzoriek hotových pokrmov. Všetky vzorky boli vyhovujúce.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V rámci konzultačných činností spolupracujeme so školskými úradmi v okrese Vranov nad Topľou (Školský úrad Vranov nad Topľou, Školský úrad Hanušovce nad Topľou a Školský úrad Dlhé Klčovo).

d) Podpora pohybových aktivít

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo vykonaných 26 previerok zariadení pre detí a mládež (telocvične, vonkajšie telovýchovné plochy, a iné priestory určené pre organizovanie hodín telesnej výchovy) z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklima a pod.). Monitorované bolo aj percento cvičiacich žiakov a študentov na hodinách TV (zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV).

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V posudzovanom období nevykazujeme žiadnu činnosť v tejto oblasti.

Trvanie projektu:

1.11.2015 – 31.12.2025

Termín ukončenia:

r. 2025

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Cieľ:

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Plnenie úlohy:

Stravovacie návyky detí a žiakov nepochybne vo významnej miere formuje aj škola. Významným prvkom je existencia zariadení školského stravovania, v ktorých je ponúkaná strava prísne kontrolovaná so zameraním na potrebný obsah jednotlivých zložiek a nutrientov. Úplne iná je situácia pri predaji doplnkových jedál v školských bufetoch a školských predajných automatoch. Preto je cieľom projektu v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

V okrese Vranov nad Topľou evidujeme 2 bufety (pri stredných školách) a 21 predajných automatov (2 pri stredných školách a 19 pri základných školách). Štátny zdravotný dozor bol vykonaný vo všetkých zariadeniach, celkovo bolo v hodnotenom období vykonaných 25 kontrol. Zameraný bol na kontrolu:

1. odbornej a zdravotnej spôsobilosti zamestnancov

2. sortimentu v bufetoch a automatoch

- obsah ovocia a zeleniny v čerstvom stave, obsah cukru do 5g/100 ml v ovocných a zeleninových šťavách a nektároch, obsah cereálnych výrobkov, obsah mlieka a mliečnych výrobkov, obsah rastlinných nápojov a potravín na rastlinnej báze so zníženým obsahom tuku a pridaných cukrov, obsah nápojov a prírodných štiav bez konzervačných prípravkov,
- obsah zakázaných výrobkov (nealkoholické výrobky s obsahom cukru nad 5g/100 ml, nealkoholické nápoje s kofeínom, nealkoholické nápoje s chinínom, nealkoholické nápoje s taurínom, alkoholické nápoje, tabakové výrobky a výrobky s obsahom nikotínu, výživové doplnky, zakázané potraviny rýchleho občerstvenia),

- množstvo cukrovínok a slaných výrobkov, ktoré by nemalo presiahnuť 50 % celkového sortimentu.

umiestnenie informačných plôch v najmenej veľkosti A3, zameraných na podporu zdravého životného štýlu v týchto zariadeniach

Vykonaným šetrením boli zistené tieto nedostatky:

- predaj nealkoholických nápojov s obsahom cukru nad 5g/100 ml,
- množstvo cukrovínok a slaných výrobkov presahovalo 50 % z celkového sortimentu,
- chýbalo umiestnenie informačných plôch vo veľkosti A3 zameraných na podporu zdravého životného štýlu v týchto zariadeniach,
- nebolo ponúkané ovocie a zelenina v čerstvom stave a mlieko a mliečne výrobky.
- Ostatné sledované náležitosti boli dodržané.

Prevádzkovatelia boli písomne upozornení na zistené nedostatky. Dohodnuté boli termíny odstránenia nedostatkov, ktoré budú skontrolované. Problém vidíme v zabezpečovaní ovocia a zeleniny v čerstvom stave a mlieka a mliečnych výrobkov, z dôvodu, že na školách prebieha "Školský mliečny program" a "Program Ovocie a zelenina". V rámci týchto programov sú deťom ponúkané lacnejšie produkty formou mliečnych automatov a ponukou ovocia, zeleniny v čerstvom stave, alebo štiav a šalátov v školských jedálniach.

Trvanie projektu:

r. 2023 - 2024

Termín ukončenia:

Podľa požiadaviek gestora

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľ:

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Plnenie úlohy:

Táto úloha sa v posudzovanom období neplnila.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Cieľ:

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení. Úloha je cielená na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdraviu škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

Plnenie úlohy:

Vnútročné prostredie zariadení pre deti a mládež patrí medzi priority verejného zdravotníctva a je dôležitým environmentálno-zdravotným faktorom, ktorý priamo determinuje zdravie detí ako jednej z najzraniteľnejších skupín populácie.

V súlade so súčasnými trendmi modernej energie pri trvalo udržateľnej spotrebe, ako aj v súlade s požiadavkami na zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov sa stáva nevyhnutnosťou realizácia systémov umelého riadeného vetrania s rekuperáciou vo všetkých typoch budov, vrátane zariadení pre deti a mládež. Väčšina odborníkov v oblasti technických zariadení budov ho považuje za neoddeliteľnú súčasť moderných, úsporných a zdravých stavieb, podporuje tento systém vetrania a považuje ho za systém budúcnosti. Riziká, ktoré môžu vzniknúť pri nesprávnej realizácii, prevádzke alebo akomkoľvek zanedbaní starostlivosti o tento systém vetrania môžu byť veľmi vážne.

V r. 2023 Oddelenie hygieny detí a mládeže pri RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou začalo s realizáciou I. etapy projektu.

Dňa 17.03.2023 boli listom č. RÚVZVT/OHDM/2862/1466/2023 požiadaní zriaďovatelia predškolských zariadení okresu Vranov nad Topľou o spoluprácu pri riešení tohto projektu a to o nahlásenie údajov o tom, či v predškolskom zariadení sa používa systém umelého riadeného vetrania s rekuperáciou.

Požadované informácie sme získali od všetkých zriaďovateľov. V okrese Vranov nad Topľou evidujeme k dnešnému dňu 63 predškolských zariadení, v 13 z nich sa používa systém umelého riadeného vetrania s rekuperáciou.

Trvanie projektu

r. 2023 – 2025

Termín ukončenia:

r. 2025

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN UKONČENIA
6.1	NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR <i>Úloha nadväzuje na úlohy PVV na r. 2021-2024 na úseku verejného zdravotníctva a na Národný plán kontroly infekčných ochorení - NPKIO</i>	ÚVZ SR
	RÚVZ v SR	priebežne
6.2	SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne
6.3	INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ <i>Úloha nadväzuje na projekt informatizácie verejného</i>	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne
6.4	NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY	RÚVZ so sídlom v Trenčíne a v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne
6.5	MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE	ÚVZ SR
	RÚVZ v SR	Priebežne
6.6	ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV	ÚVZ SR, NRC pre poliomyelitídu
	RÚVZ v SR	Priebežne
6.7	PREVENCIA HIV/AIDS	ÚVZ SR,
	RÚVZ v SR	priebežne
6.8	PORADNE OČKOVANIA	RÚVZ so sídlom v Trnave
	RÚVZ v SR	priebežne
6.9	OPTIMALIZÁCIÁ VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
RÚVZ v SR

Cieľ

1. Rozvoj a skvalitnenie prevencie ochorení preventabilných očkovaním, očkovania a monitorovania indikátorov imunizácie.
2. Príprava stratégií a opatrení pre NIP SR a odporúčaní na ich vykonávanie.
3. Zhromažďovanie údajov, monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním.
4. Zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie.
5. Odstránenie rozdielov v zaočkovaní, ktoré existujú najmä v ťažko dostupných marginalizovaných skupinách obyvateľstva (rómske komunity, migranti).
6. Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, eradikácia poliomyelitídy).
7. Aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosti detskej i dospeljej populácie prostredníctvom výchovy odborných pracovníkov na všetkých úrovniach, laickej verejnosti, najmä mladých rodičov a médií.
8. Aktívna činnosť „Poradní očkovania“.
9. Príprava Národného registra očkovania.

Etapy riešenia

Realizácia očkovania v rámci NIP:

Vykonávanie očkovania si vyžaduje funkčný zdravotnícky systém, výkon je daný očkovačou schémou a trendom sú kombinované vysoko účinné a bezpečné očkovačie látky. Časové obdobie: priebežne

Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2023

V roku 2023 budú realizované nasledovné úlohy:

- zabezpečenie Národného imunizačného programu SR,
- vypracovanie očkovačieho kalendára na rok 2023,
- zabezpečenie realizácie aktuálnych zmien v povinnom a odporúčanom očkovaní detskej populácie,
- udržanie vysokej úrovne zaočkovanosti v rámci povinného očkovania na všetkých úrovniach
 - národnej, regionálnej, okresnej a lokálnej so zameraním na definovanie imunitných dier, definovanie rizikovej populácie a spôsobu riešenia zistených nedostatkov,
- príprava registra očkovaných osôb,
- aktívna činnosť „Poradní očkovania“ v oblasti edukácie laickej verejnosti,
- surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy),

Vyhodnotenie za rok 2023:

Imunologický prehľad v podobe akej bol vykonaný v roku 2018 so zameraním na ochorenia: osýpky, mumps, ružienku, vírusové hepatitídy A, B a C. S cieľom získať obraz o dynamike protilátok a urobiť odhad záťaže ochorení preventabilných očkovaním, v rámci okresu Vranov nad Topľou nebol za rok 2023 realizovaný.

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy):

Základným predpokladom pre tieto činnosti je kvalitný monitoring, hodnotenie a laboratórna diagnostika ochorení preventabilných očkovaním. Táto činnosť si vyžaduje priebežné vzdelávanie a doškoloňovanie zdravotníckeho personálu, ako aj vzdelávanie rodičov v prevencii antivakcinačných aktivít.

Časové obdobie: priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

Ochorenia preventabilné očkovaním:

Za sledované obdobie 01.01.2023 – 31.12.2023 boli v našom okrese zaznamenané 4 ochorenia preventabilné očkovaním:

Dg.: A37.0 Divý kašeľ vyvolaný *Bordetella pertussis* – jedno ochorenie

U 16 ročného chlapca z Vranova nad Topľou, vakcinovaného podľa platnej očkovacej schémy. Príznaky boli typický dlhotrvajúci záchvatovitý kašeľ cca od augusta 2023, odoslaný na pľúcnu ambulanciu, kde mu bola odobratá krv za účelom diferenciálnej diagnostiky s pozitívnym výsledkom *Anti Bordetella pertussis* IgA + IgG protilátok, bez hospitalizácie.

Dg.: B26.9 Parotitída bez komplikácii, Mumps - *Parotitis epidemica* – tri ochorenia

Prvé ochorenie bolo u 7 ročného chlapca z Vranova nad Topľou, ktorý mal príznaky: mierne bolesti hrdla, opuch slinnej žľazy bolestivý na dotyk, bez teplôt. Vakcinovaný riadne podľa platnej očkovacej schémy, v ambulancii pediatra mu bolo odobraté sérum s pozitívnym výsledkom Anti Parotitis IgM protilátok.

Druhé ochorenie bolo u 2 ročného dieťa (Ž) z obce Banské vo Vranovskom okrese, ktoré bolo hospitalizované na Pediatrickom oddelení Vranovskej nemocnice a. s. pre opuch ľavého líca a akútne infekcie HDCV. V vstupných laboratórnych vyšetreniach boli elevované zápalové parametre (CRP), klinický obraz bol anémia ľahkého stupňa, kašeľ, TT 39,6 °C, následne bol na oddelení realizovaný odber séra s pozitívnym výsledkom Anti Parotitis IgM protilátky. Dieťa riadne vakcinované 2 dávkami Priorix podľa platnej očkovacej schémy.

A tretie ochorenie bolo u 3 ročného dieťaťa (M), ktoré bolo taktiež hospitalizované na Pediatrickom oddelení Vranovskej nemocnice a. s., v klinickom obraze malo opuch ľavého líca, anémiu ľahkého stupňa, elevované CRP, TT 38,5 °C, následne bol na oddelení realizovaný odber séra s pozitívnym výsledkom Anti Parotitis IgM protilátky.

Manažment očkovania

Základnými predpokladmi pre manažment očkovania je jeho legislatívne zabezpečenie, odporúčania WHO, inštrukcie a tréning pracovníkov RÚVZ, správna evidencia (záznamy) o očkovaní a dodržiavanie chladového reťazca.

Časové obdobie: priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

Plní sa priebežne. Lekári vykonávajúci vakcináciu zasielajú mesačné vyhodnotenia vakcinačných aktivít.

Kontrola očkovania v SR

Postupovať podľa usmernenia na vykonávanie kontroly očkovania a metodiky WHO pre realizáciu administratívnej kontroly.

Časové obdobie: priebežne

Vlastná administratívna kontrola očkovania v SR.

Časové obdobie: september - október 2023

Spracovanie a vyhodnotenie získaných údajov s následnými nápravnými opatreniami na lokálnej, okresnej, krajskej a celoslovenskej úrovni.

Časové obdobie: november 2023 - február 2024

Realizačné výstupy

- zabezpečenie včasnosti a plynulosti pravidelného povinného očkovania,
- zosúladienie pravidelného povinného očkovania s očkovaním v krajinách EÚ,
- spracovanie výsledkov kontroly očkovania a analýza ochorení preventabilných očkovaním za rok 2023,
- porovnanie trendu výskytu ochorení preventabilných očkovaním so získanými výsledkami administratívnej kontroly očkovania,
- definovanie imunitných dier a rizikových skupín populácie, príprava návrhov na riešenie tejto problematiky,
- zaslanie výsledkov do WHO a ECDC,
- publikovanie a oboznámenie odbornej a laickej verejnosti s významom očkovania a dosiahnutou zaočkovanosťou.

Vyhodnotenie za rok 2023:

V mesiaci október a začiatkom novembra bola vykonaná kontrola očkovania podľa stavu k 31.8.2023, osobnou návštevou vo všetkých 16 - tich pediatrických ambulanciách. Celookresné výsledky zaočkovanosti sa pohybovali od 94,54% do 97,12%.

r. nar. 2021 - 95,71% (DTaP-VHB-HIB-IPV), (Infanrix Hexa - 26,43%, Hexacima - 69,29%)

r. nar. 2021 - 95,71% (PCV), (PCV 10 Synflorix - 23,98%, PCV 13 Prevenar - 71,73%)

r. nar. 2016 - 96,61% (DTaP-IPV)

r. nar. 2009 - 94,81% (dTAP- IPV)

r. nar. 2021 - 95,71% (MMR), (PRIORIX - 69,83%, M-M-RVAXPRO - 30,17%)

r. nar. 2020 - 97,12% (MMR), (PRIORIX - 77,37%, M-M-RVAXPRO - 19,75%)

r. nar. 2011 - 94,54% (MMR), (PRIORIX - 69,68%, M-M-RVAXPRO - 24,86%)

r. nar. 2010 - 96,00% (MMR), (PRIORIX - 82,08%, M-M-RVAXPRO - 13,91%)

r. nar. 2017 - 95,99% (MMR), (PRIORIX - 65,80%, M-M-RVAXPRO - 30,19%)

r. nar. 2016 - 96,61% (MMR), (PRIORIX - 75,87%, M-M-RVAXPRO - 20,74%)

r. nar. 2023 - 1 (VHB + HBIG - deti HBsAg pozit matiek)

r. nar. 2022 - 1 (VHB + HBIG - deti HBsAg pozit matiek)

dialýza- pacienti zaradení do programu - 100% (VHB)

- pacienti v príprave - 100% (VHB)

- vybrané skupiny osôb vystavené riziku nákazy VHB - novoizistené osoby - 1, z toho počet zaočkovaných 1

r. nar., 2021 – 45,0%, 2020 – 48,8% (odporúčané očkovanie proti vírusovej hepatitíde A u detí vo veku dvoch rokov, žijúcich v miestach s nízkym sociálno - hygienickým štandardom, bez prístupu k pitnej vode, bez odkanalizovania odpadových vôd alebo s nízkym štandardom bývania k 31.8.2023 v SR)

– odporúčané očkovaní alebo očkovaní na žiadosť rodičov detí do 15 rokov života – zaočkovaných 1733 detí

– očkovanie proti chrípke a proti invazívnym pneumokokovým nákazám (IPN) u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb – 31,5%, proti chrípke – 71,4%, proti Covid-19 – 37,7%.

Nadálej pretrváva problém s účasťou predvolaných osôb na očkovanie. Problém prevažuje u detí, ktoré žijú v nízkom hygienickom štandarde bývania, ktorých pediatri zvládajú len vďaka svojej vytrvalosti a v opakovanom predvolávaní detí na očkovanie. V obvodoch, v ktorých sú zriadené komunitné centrá, terénni pracovníci spolupracujú s lekármi a napomáhajú im s účasťou pacientov na očkovaní. Aj v tomto roku odporúčame zainteresovať do zdravotnej výchovy v otázkach vakcinológie rodičov detí, ktoré žijú v nízkom hygienickom štandarde bývania a tiež pracovníkov komunitných centier, terénnych pracovníkov a pracovníkov zdravotnej osvedy.

Aby mohli pediatri úspešne vykonať očkovanie, mali by úzko spolupracovať s obecnými úradmi, odbormi sociálnych vecí a rodiny, ktoré sa tam, kde spolupráca je na dobrej úrovni, preukázali ako veľmi prospešné.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľ'ské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

1. Znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní prenosných ochorení a tým dosiahnutie zlepšenia kvality života.
2. Skvalitnenie surveillance prenosných ochorení.
3. Edukácia obyvateľ'stva v problematike prenosných ochorení.

Dosiahnutie cieľa si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný, odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup a epidemiologický informačný systém.

Etapy riešenia

Zlepšenie laboratórnej spolupráce

Zlepšením laboratórnej spolupráce na národnej, krajskej a okresnej úrovni sa zaručí vyššia kvalita diagnostických možností a ich využitia v epidemiologickej praxi, čo v konečnom dôsledku významne ovplyvní epidemiologickú situáciu a zvýši schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami.

Časové obdobie: priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

Od decembra 2011 vykonáva mikrobiologické vyšetrenia pre okres Vranov nad Topľou laboratórium ALPHA Medical Stropkov, ktoré od februára 2021 zmenilo formálny obchodný názov na Unilabs Slovensko, s.r.o. a HPL s.r.o. Prešov. Spolupráca s nimi je na veľmi dobrej úrovni. Pozitívne výsledky sú hlásené elektronicky v programe EPIS ihneď po diagnostikovaní etiologického agens. HPL s.r.o. Prešov pozitívne výsledky zaznamenáva v programe EPIS. Od roku 2016 je dobrá spolupráca aj s laboratóriom – Synlab Slovakia s.r.o., Košice, ktorý nám pozitívne výsledky hlási telefonicky alebo prostredníctvom Slovenskej pošty.

Zlepšenie hlásenia prenosných ochorení

Vyžaduje si veľmi úzku spoluprácu s lekármi s všeobecnými lekármi deti a dorast a dospelých, ako aj spoluprácu s infektológmi, odborníkmi pre tuberkulózu, pohlavne prenosné ochorenia a laboratóriami, ktoré zabezpečujú mikrobiologickú diagnostiku. Významné zlepšenie v tejto oblasti očakávame od zavedenia elektronického hlásenia prenosných ochorení lekármi a sentinelového zberu údajov o akútnych respiračných ochoreniach. Súčasťou plnenia tejto úlohy je aj propagácia využívania on-line hlásenia prostredníctvom internetu do existujúceho epidemiologického informačného systému EPIS. **Časové obdobie:** priebežne (príprava nového EPIS v rámci projektu informatizácie verejného zdravotníctva).

Vyhodnotenie za rok 2023:

Hlásenie prenosných ochorení je na dobrej úrovni. Pozitívne výsledky z OKM sú hlásené okamžite elektronicky a následne aj písomnou formou na RÚVZ. Hlásenie prenosných ochorení e-mailovou poštou využívajú prevažne lôžkové oddelenia Vranovskej nemocnice, a. s. Všeobecní lekári pre deti a dorast a všeobecní lekári pre dospelých zasielajú hlásenia písomne formou tlačенých hlásení, telefonicky a aj e-mailovou poštou. Dvaja všeobecní lekári pre deti a dorast a jeden všeobecný lekár pre dospelých využívajú on-line hlásenie prostredníctvom internetu do systému EPIS.

Zber sentinelových údajov o akútnych respiračných ochoreniach je v našom okrese na veľmi dobrej úrovni. Zapojilo sa 6 lekárov – 3 sú všeobecní lekári pre dospelých a 3 všeobecní lekári pre deti a dorast, ktorý nám pravidelne počas chrípkovej sezóny vykonávajú sentinelový odber, ktorí následne odovážame do Virologického laboratória RÚVZ v Košiciach na ďalšie spracovanie a vyšetrenie, poprípade aj na sekvenovanie podľa usmernení Úradu verejného zdravotníctva v Bratislave. Za chrípkovú sezónu 2022/2023 bolo odobratých 267 sentinelových vzoriek a z toho bolo pozitívnych: Chrápka typu A 72x, Chrápka typu B 91x, COVID-19 32x a RSV (respiračný syncytiálny vírus) 1x.

Zlepšenie a zhodnotenie laboratórnych výsledkov plynúcich do IS EPIS online.

V IS EPIS sa hromadia nepriradené výsledky laboratórnych testov signalizujúce výskyt prenosného ochorenia, čo sa podpisuje na podhodnotení epidemiologickej situácie vo výskyte prenosných ochorení. Situácia si vyžaduje systematické preberanie laboratórnych výsledkov.

Časové obdobie: ihneď a priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

Všetky výsledky laboratórnych protokolov, ktoré prichádzajú do systému EPIS triedime a následne hlásime na základe epidemiologického šetrenia v ohnisku podľa adresy uvedenej na protokole, resp. na laboratórnom výsledku. Pokiaľ adresa nie je uvedená tak šetríme komunikovaním s lekárom, ktorý je uvedený na laboratórnom protokole.

Analýza rizika hrozby nových alebo „staronových“ infekčných ochorení

Základným predpokladom pre túto činnosť je kvalitný monitoring, hodnotenie a zavedenie laboratórnej diagnostiky v rámci surveillance nových alebo „staronových“ infekčných ochorení, ktoré vznikajú vplyvom ekosystémového narušenia. Ide o nové patogénny, známe choroby, pri ktorých sa zistili noví pôvodcovia alebo došlo u nich k vývojovým zmenám, znovuobjavené staré patogény, rozvoj virulentných foriem (modifikácia klinických a epidemiologických znakov, zmeny na úrovni pôvodcov nákazy, zmeny reakcie hostiteľského organizmu). Táto činnosť si vyžaduje priebežné vzdelávanie a školenie zdravotníckeho personálu, ako aj veľmi úzku spoluprácu s mikrobiológmi, infektológmi a všeobecnými lekármi. Dôležitú úlohu zohráva aj využívanie systému včasného varovania a reakcie EWRS (EK) a WHO a rozširovanie týchto informácií cestou epidemiologického informačného systému EPIS.

Časové obdobie: priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

Plní sa priebežne; „staronové“ ochorenia v uplynulom roku 2023 neboli hlásené.

Epidemiologický dohľad, monitorovanie, kontrola a riadenie importovaných prenosných ochorení prostredníctvom príst'ahovalcov, migrantov a vojnových utečencov z Ukrajiny ako aj z iných krajín

Skvalitnenie dohľadu, zrýchlenie prijímania preventívnych a represívnych opatrení (vrátane očkovania) v úzkej spolupráci s MV SR.

Časové obdobie: priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

V okrese Vranov nad Topľou nie je utečenecký tábor ani stredisko príst'ahovalcov.

Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľ'stva v problematike prenosných ochorení

Portál EPIS ako webový portál úradov verejného zdravotníctva (projekt informatizácie úradov verejného zdravotníctva) sprostredkuje širokej verejnosti všetky základné informácie o prenosných ochoreniach, ich výskyte v SR, o možnostiach ich predchádzania, o očkovaní, a ďalších preventívnych opatreniach. Predpokladom využívania tohto zdroja informácií je jeho reklama cestou všetkých RÚVZ v SR ako aj centrálnou prostredníctvom médií.

Časové obdobie: priebežne

Realizačné výstupy:

- analýza prenosných ochorení za rok **2023**,
- porovnanie výskytu prenosných ochorení v **roku 2023** s výskytom v roku **2022** a za posledných 5 rokov, dlhodobé trendy,
- skvalitnenie surveillance prenosných ochorení zabezpečením:
 - včasnosti a vysokej kvality diagnostických možností patogénnych mikroorganizmov,
 - včasnosti a vysokej kvality hlásenia prenosných ochorení na všetkých úrovniach,
 - vysokej kvality monitorovania a kontroly prenosných ochorení,
 - monitorovania rezistencie mikroorganizmov na ATB,
 - hlásenie vybraných prenosných ochorení do medzinárodných sietí podľa požiadaviek ECDC a WHO,

- zvýšením informovanosti zlepšiť a skvalitniť „individuálnu“ prevenciu obyvateľov v oblasti prenosných ochorení a tým zvýšiť ich schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami,
- príprava aktualizáciu „Akčného plánu na udržanie stavu eliminácie osýpok a kongenitálneho rubeolového syndrómu a na elimináciu rubeoly v SR“ v súlade s odporúčaním Najvyššieho kontrolného úradu.

Vyhodnotenie za rok 2023:

V rámci nášho okresu bol zaznamenaný mierny narastajúci trend výskytu v určitých skupinách prenosných ochorení za posledný rok v porovnaní za sledované obdobie 5 rokov. V roku 2023 bol pozorovaný vzostup hlavne v prípade skupiny ochorení infekčných hnačiek, ako sú diagnózy - A02, A04, A08. Narastajúci trend nastal aj pri diagnóze B01 – Ovčie kiahne, čo si vysvetľujeme zlepšením povinnosti hlásenia tohto ochorenia lekármi prostredníctvom papierovej hlásenky alebo e-mailom, ako aj ukludnením pandemickej situácie COVID-19 na Slovensku a zrušením mnohých opatrení hlavne čo sa týka kolektívov. Zvýšený počet prenosného ochorenia Akútnej hepatitídy A – B15 za rok 2023 bol ovplyvnený začínajúcou epidémiou tohto ochorenia v našom okrese, kde prvý prípad bol zaznamenaný 04.09.2023. V roku 2023 bolo zaznamenaných 158 prípadov ochorenia skupiny J10 – Chrípka. Tento počet prípadov súvisí aj so zberom sentinelových údajov o akútnych respiračných ochoreniach v našom okrese. V porovnaní za sledované obdobie 5 rokov pri tejto diagnóze pozorujeme klesajúci trend aj preto, že došlo ku preklasifikovaniu a zmene hlásenia v IS EPIS.

Tab. č. 1 Počet hlásených prenosných ochorení za rok 2023 a porovnanie za rok 2022

Prenosné ochorenie	rok 2023	rok 2022
A01.2 – Paratýfus B	0	0
A02 - Salmonelózy	80	65
A03 - Šigelózy	13	6
A04 – Iné bakteriálne črevné infekcie	219	189
A05 – Iné bakteriálne otravy	0	0
A08 – Vírusové črevné infekcie	215	147
A09 – Hnačky pravdepodobne infekčného pôvodu	0	0
A27 – Leptospiróza	0	0
A32 - Listerióza	0	0
A35 - Tetanus	0	0
A36.3 - Záškrt	0	0
A37 - Pertussis	1	1
A38 – Šarlach a streptokoková angína	0	0
A39 – Meningokoková infekcia	0	1
A48.1 – Legionárska choroba	0	0
A51 – Včasný syfilis	5	0
A52 – Neskorý syfilis	0	0
A53 – Nešpecifikovaný syfilis	2	2
A69.2 – Lymeská choroba	0	1
A87 – Vírusová meningitída	0	1
B01- Ovčie kiahne	448	28
B02 – Herpes zoster	48	22
B05 - Osýpky	0	0
B06 - Ružienka	0	0
B15 - VHA	228	0
B16.9 - VHB	1	0
B18.1 – Chronická VHB	0	0
B18.2 – Chronická VHC	3	0
B26 - Parotitída	3	0
B58 - Toxoplazmóza	0	1
B86 - Svrab	47	27
G00 – Bakteriálny zápal mozgu	0	0
G61 – Zápalová polyneuropatia	0	3
J10 - Chrípka	158	3
Z20.3 - Pohryznutia	0	0
U07.1 – COVID-19 potvrdený PCR	270	13 035
Spolu	1741	13 532

Tab. č. 2 Počet hlásených prenosných ochorení za posledných 5 rokov

Prenosné ochorenie	2023	2022	2021	2020	2019
A01.2 – Paratýfus B	0	0	0	0	0
A02 - Salmonelózy	80	65	79	76	80
A03 - Šigelózy	13	6	8	7	4
A04 – Iné bakteriálne črevné infekcie	219	189	245	123	163
A05 – Iné bakteriálne otravy	0	0	0	0	0
A08 – Vírusové črevné infekcie	215	147	79	77	133
A09 – Hnačky pravdepodobne infekčného pôvodu	0	0	0	1	12
A27 – Leptospiróza	0	0	0	0	0
A32 - Listerióza	0	0	0	0	0
A35 - Tetanus	0	0	0	0	0
A36 - Záškrt	0	0	1	0	0
A37 - Pertussis	1	1	0	17	6
A38 – Šarlach a streptokoková angína	0	0	0	0	0
A39 – Meningokoková infekcia	0	1	0	0	0
A48.1 – Legionárska choroba	0	0	0	2	0
A51 – Včasný syfilis	5	0	0	2	1
A52 – Neskorý syfilis	0	0	0	0	0
A53 – Nešpecifikovaný syfilis	2	2	0	0	0
A69.2 – Lymeská choroba	0	1	4	9	11
A87 – Vírusová meningitída	0	1	0	0	0
B01- Ovčie kiahne	448	28	39	104	460
B02 – Herpes zoster	48	22	57	59	82
B05 - Osýpky	0	0	0	0	141
B06 - Ružienka	0	0	0	0	0
B15 - VHA	228	0	0	1	0
B16 - VHB	1	0	1	1	0
B18.1 – Chronická VHB	0	0	1	0	0
B18.2 – Chronická VHC	3	0	0	4	1
B26 - Parotitída	3	0	1	0	0
B58 - Toxoplazmóza	0	1	1	0	1
B86 - Svrab	47	27	62	71	101
G00 – Bakteriálny zápal mozgu	0	0	0	0	0
G61 – Zápalová polyneuropatia	0	3	0	0	0
J10 - Chrípka	158	3	0	21 690	30 839
Z20.3 - Pohryznutia	0	0	1	2	1
U07.1 – COVID-19 potvrdený PCR	270	13 035	14 519	2662	0

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

1. Posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení na Slovensku.
2. Posilnenie kontroly zaočkovanosti populácie proti prenosným chorobám v SR.
3. Harmonizácia surveillance infekčných ochorení v SR s európskou sieťou surveillance TESSy (EÚ).
4. Integrácia hlásenia prenosných ochorení s IS E-Health – E Zdravie (hlásenie podozrení a výskytu prenosných ochorení z ambulantných ako aj lôžkových ZZ vrátane, nozokomiálnych nákaz, hlásenia pozitívnych výsledkov z oddelení klinickej mikrobiológie, zber údajov o očkovaní).
5. Integrácia na E Health pre vytváranie registra očkovaných osôb (úloha je prepojená s . plnením úlohy 6.1.
6. Vytvorenie redizajnovanej verzie IS EPIS v rámci projektu Integrovaný systém úradov verejného zdravotníctva v SR spoločnom prostredí pre OPEVS.
7. Testovanie redizajnovanej verzie IS EPIS.
8. Uvedenie redizajnovanej verzie IS EPIS do praxe.
9. Skúšobná prevádzka redizajnovanej verzie IS EPS.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup a vytvorenie špecializovaných pracovných skupín, ktoré budú sledovať kvalitu hlásených údajov vybraných skupín prenosných ochorení. Zodpovední za činnosť jednotlivých pracovných skupín budú určení zamestnanci odborov/oddelení epidemiológie vybraných RÚVZ.

Pre dosiahnutie cieľov je potrebné pokračovať v príprave dokumentu „Štandardné postupy pre manažment prípadov infekčných ochorení“ v záväznom právnom formáte pre verejné zdravotníctvo.

Etapy a úlohy riešenia

Ukončenie prác na vývoji nového IS EPIS zo strany dodávateľa

Z: dodávateľ IS

Testovanie novej verzie EPIS a príbežná evidencia zistených nedostatkov v systéme JIRA Z: ÚVZ SR, RÚVZ Banská Bystrica

Migrácia historických údajov do nového prostredia

Z.: dodávateľ IS

Spolupracujú: ÚVZ SR, RÚVZ Banská Bystrica

Testovanie novej verzie IS EPIS s migrovanými údajmi

Z.: ÚVZ SR, RÚVZ BB

Spolupracujú: + všetky RÚVZ v SR

Zaškolenie pracovníkov odborov epidemiológie na používanie novej verzie EPIS

Z.: dodávateľ IS

Spolupracujú: UVZ SR a RÚVZ Banská Bystrica

Súbežné prevádzkovanie starej aj novej verzie IS EPIS

Z.: UVZ SR + RÚVZ BB

Spolupracujú: všetky RÚVZ v SR

Výlučné prevádzkovanie novej verzie IS EPIS

Z.: UVZ SR + všetky RÚVZ

Kontrola kvality údajov v EPIS

Zodpovední: určené pracovné skupiny

Spolupracujú: všetky RÚVZ v SR

Časové obdobie: priebežne

Vyhľadanie a dopĺňanie všetkých relevantných údajov podľa požiadaviek legislatívy EÚ

Zodpovedné osoby za vybrané nákazy pripravili zoznam položiek povinne hlásených do sietí, ktoré boli zohľadnené pri tvorbe programu. Tieto je potrebné ďalej aktívne sledovať, reagovať na nové požiadavky a tieto implementovať do položiek programu EPIS. Časové obdobie: priebežne

Manažment epidémií

Manažujú sa epidémie nadregionálneho rozsahu s pridelovaním jedného názvu, ku ktorému sa priradujú príslušné prípady z iných regiónov.

Za pridelovanie názvov epidémie zodpovedá RÚVZ, ktorý zakladá epidémiu. Časové obdobie: priebežne

Manažment kontaktov a ohnísk

Dokumentujú sa všetky druhy protiepidemických opatrení pre pacienta, kontakty a ohnisko. Údaje slúžia pre posúdenie objemu práce v ohnisku/ohniskách, ako aj pre zadministrovanie opatrení.

Časové obdobie: priebežne

Pravidelné hlásenie prenosných ochorení do systému ECDC – TESSy- „The Epidemiological Surveillance System“, úprava existujúceho systému EPIS podľa nových definovaných požiadaviek ECDC

Časové obdobie: priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

Počet spracovaných a do systému vložených prípadov:	2085
Z toho počet uzavretých	757
Nepotvrdené	53
Počet spracovaných ohnísk	1476
Počet chránených kontaktov očkovaním, aktívne, pasívne	1482
Opatrenia prijaté rozhodnutím	3239
Počet opatrení vydaných na predchádzanie NN	1629

Úlohy sa plnia každodenne vkladáním hlásených ochorení do IS EPIS, ich mesačnou analýzou, ako podklad pre mesačné správy, systémom rýchleho varovania podľa aktuálnej situácie.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Gestor

RÚVZ so sídlom v Trenčíne a RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

1. Zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach.
2. Obnovenie incidenčného a prevalenčného sledovania NN podľa štandardných protokolov ECDC na princípe dobrovoľnosti a anonymity so spätnou väzbou k poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti.
3. Zabezpečenie distribúcie výsledkov sledovaní zapojeným nemocniciam, ako aj relevantným odborným spoločnostiam, MZ SR
4. Získanie údajov jednotnou metodikou v rámci krajín EU s cieľom možnosti porovnania s inými krajinami a v rámci nemocníc.
5. Posilnenie edukácie zamestnancov odborov/oddelení epidemiológie a klinických zdravotníckych pracovníkov v problematike surveillancie nozokomiálnych nákaz, v oblasti intervenčnej epidemiológie pri výskyte NN vyvolaných závažnými nemocničnými patogénmi.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup, dobrú medziodborovú spoluprácu odborníkov verejného zdravotníctva a zdravotníckej starostlivosti, zdokonalenie a rozpracovanie legislatívy v oblasti nemocničnej epidemiológie zdravotníckych zariadení, vytvorenie štandardných pracovných postupov pre výkon štátneho zdravotného dozoru v zdravotníckych zariadeniach, zintenzívnenie edukačných pregraduálnych a postgraduálnych programov.

Etapy riešenia

Surveillance vybraných nemocničných nákaz na jednotkách intenzívnej starostlivosti a infekcií v mieste chirurgického výkonu podľa protokolu ECDC

Sledovanie infekcií akvizovaných na jednotkách intenzívnej starostlivosti programom HELICS sa v SR vykonáva od roku 2005. Pacienti hospitalizovaní na JIS sú špecifickou cieľovou skupinou pacientov s vysokým rizikom morbidita a letality asociovanej s nemocničnými nákazami. V súčasnosti sú zbierané údaje zo zapojených pracovísk na základe protokolu ECDC, ktorý nadväzuje na program HELICS. V rámci sledovania sa zisťuje incidencia vybraných nákaz (pneumónií, infekcií krvného riečiska a infekcií močového traktu). Zozbierané údaje zaslané národnému koordinátorovi sú následne transportované do systému TESSy.

Infekcie v mieste chirurgického výkonu sú ďalším dôležitým cieľom pri surveillance nemocničných nákaz. V roku 2011 bol začatý zber údajov na niektorých chirurgických pracoviskách na základe protokolu ECDC vychádzajúce z programu HELICS.

Časové obdobie: priebežne (zapojenie ďalších nemocníc do programu HELICS).

Európska surveillance infekcií spôsobených *Clostridium difficile* podľa protokolu ECDC

Európske centrum pre prevenciu a kontrolu ochorení (ECDC) vyzvalo Slovenskú republiku k začatiu Surveillance infekcií spôsobených *Clostridium difficile* (CDI). Táto surveillance bola realizovaná v období október – december 2016 prostredníctvom Epidemiologického

informačného systému (EPIS). Surveillance CDI je v súlade s Odporúčaním Rady 2009 / C 151/01 z 9. júna 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou. Vzhľadom na možnosť vkladania údajov podľa protokolu ECD do EPIS sa bude vykonávať kontinuálna surveillance incidencie CDI prostredníctvom EPIS trvale. V roku 2023 bude prebiehať ďalšia etapa incidenčného sledovania v rámci Surveillance infekcií spôsobených CD v mesiacoch október - december 2023. Sledovanie CDI a účinnosti vykonávania protiepidemických opatrení budú podporené laboratórnou detekciou patogéna z nemocničného prostredia v NRC pre NN v ÚVZ Trenčín.

Realizácia incidenčného sledovania CDI

Termín: október- december 2023

Zodpovedný: RÚVZ v Trenčíne a všetky RÚVZ v SR

Realizačné výstupy: analýza výskytu CDI na Slovensku a porovnanie výskytu s inými členskými štátmi, následná spätná väzba pre lôžkové zdravotnícke zariadenia na zvýšenie bezpečnosti pacientov.

Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach (BPS)

Rok 2023 bude zameraný na prípravu výkonu BPS – III, ktorá by mala byť realizovaná v SR v 1. polroku 2023, podľa revidovaného protokolu ECDC (doplnenie sa týka najmä nozokomiálneho prenosu COVID-19) v súlade s Odporúčaním Rady 2009 / C 151/01 z 9. júna 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou.

- Účasť na prípravných školeniach organizovaných on-line z ECDC, preklad protokolov, príprava školení v SR
- Termín: priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

Oddelenie epidemiológie RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou sa v roku 2023 zapojilo do projektu BPS III a zozbieralo potrebné údaje z Vranovskej nemocnice a. s. V tomto sledovaní sa zbierali a analyzovali dáta o NN a o užívaní antibiotík, zvýšila sa efektivita sledovania a tiež podpora spolupráce medzi epidemiológmi a vedením nemocnice. Do BPS III v okrese Vranov nad Topľou bolo zapojených 9 oddelení Vranovskej nemocnice a. s., 141 pacientov z toho 43 pacientov v tom čase užívalo antibiotickú liečbu a 6 bolo hlásených ako NN. Počas priebehu BPS III mala nemocnica k dispozícii 280 lôžok. Počet hospitalizácií ročne bolo 9556 prijatí a ošetrovacích dní za rok bolo (lôžkodní) 54 963. Spotreba alkoholovej dezinfekcie bola 1193/ l.

Realizácia kampane Clean care is save care

RÚVZ sa zapoja do kampane WHO : „Clean care is save care“.

- február – apríl – príprava vzorových materiálov pre realizáciu kampane – zabezpečí RÚVZ so sídlom v Trenčíne
- máj - vlastná realizácia projektu na všetkých RÚVZ v SR – vykonajú všetky RÚVZ v SR
- jún - vyhodnotenie realizovanej kampane – vykonajú všetky RÚVZ v SR;
- júl – spracovanie a vyhodnotenie za všetky RUVZ v SR na RÚVZ so sídlom v Trenčíne

Vyhodnotenie za rok 2023:

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou nerealizoval v roku 2023 žiadnu kampaň „Clean care is save care“.

Oddelenie epidemiológie odobralo dňa 05. 05. 2023 stery z rúk zdravotníckeho personálu Vranovskej nemocnice, a. s., v rámci „Svetového dňa hygieny rúk“, ktorý pripadá na 5. mája daného roku. Boli vykonávané kontroly dezinfekcie rúk a dodržiavanie vyhlášky MZ SR č.192 z roku 2015, ktorou sa zakazuje nosenie dlhých gélových alebo umelých nechťov, prsteňov, rôznych ozdôb u zdravotníckych pracovníkov. Išlo o 48 sterov z rúk: 10 lekárom, 31 zdravotným sestram, 4 sanitárkam, 1 upratovačke, 1 pôrodnej asistentke a 1 zdravotnej asistentke. V 44 steroch bola zistená kontaminácia bežnou mikroflórou prostredia a v 4 steroch pôdy ostali sterilné.

V spolupráci s nemocničnou epidemiologičkou Vranovskej nemocnice, a. s. bol pripravený informačný panel s letákmi, ktoré informovali o správnom postupe dezinfekcie rúk. Návštevníci nemocnice si mohli prakticky vyskúšať správny postup pri dezinfekcii rúk a následne si jej účinnosť overiť pod špeciálnou UV lampou.

Taktiež aj v budove RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou bol vytvorený náučný panel.

Implementácia moderných foriem vzdelávania epidemiológov a cieľových skupín zdravotníckych pracovníkov v oblasti prevencie NN

V rámci postgraduálneho doškolenia zdravotníckych pracovníkov spolupracovať so SZU, lekárskymi fakultami a univerzitami vychovávajúcimi odborníkov vo verejnom zdravotníctve v implementácii moderných foriem vzdelávania v oblasti prevencie nozokomiálnych nákaz v kontexte odporúčania Rady z 9. júla 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou č. 2009/C 151/01.

Časové obdobie: priebežne

Realizačné výstupy:

- o analýza výskytu nozokomiálnych nákaz za **rok 2023**,
- o porovnanie výskytu nozokomiálnych nákaz v **roku 2023** s výskytom v **roku 2022** a za ostatných 5 rokov,
- o skvalitnenie surveillance a kontroly nozokomiálnych nákaz:
 - vykonaním incidenčných a prevalenčných štúdií výskytu nemocničných nákaz, analýzou najrizikovejších faktorov ich vzniku, publikáciou ich výsledkov pre odbornú zdravotnícku verejnosť (podľa usmernení z ECDC)
 - realizáciou aktivít na podporu zlepšenia compliance v hygiene rúk zdravotníckych pracovníkov
 - zabezpečením vysokej kvality diagnostických možností patogénnych mikroorganizmov, vysokej kvality monitorovania a kontroly nozokomiálnych nákaz,
 - sledovaním kolonizácie/infekcie pacientov závažnými nemocničnými patogénmi (hlavne MRSA, VRE, *C. difficile*, CPE), návrhmi a kontrolou protiepidemických opatrení na zamedzenie ich šírenia v prostredí ZZ a následného prenosu do komunitného prostredia,

Vyhodnotenie za rok 2023:

V rámci nášho okresu bol zaznamenaný narastajúci trend výskytu a hlásenia nozokomiálnych nákaz (ďalej ako NN) za posledný rok 2023 v porovnaní za sledované obdobie 5 rokov. Trendy vývoja respektíve hlásenia NN nemocnicami za posledné roky sú značne ovplyvnené novými poznatkami v problematike NN v nemocniciach na území Slovenskej republiky, ako aj v okolitých štátoch. Taktiež aj spolupráca RÚVZ a samotná práca nemocničného epidemiológa prispieva ku narastajúcemu trendu hlásenia NN v nemocnici v našom okrese.

Kontrola sterility:	
Sterilné predmety	150
Stery z prostredia	170
Dezinfekčné roztoky	11
Kontrola HS	15
Kontrola AUT.	11
Čistené vody	0

Tab. č. 3 Počet hlásených nozokomiálnych nákaz za rok 2023 a porovnanie za rok 2022

Oddelenie	rok 2023	rok 2022
OAIMS	39	28
Všeobecnej a úrazovej chirurgie	32	28
Doliečovacie	45	34
Neonatologické	0	0
FBLR	18	13
Gyn.- pôrodnice	6	5
Neurologické	26	18
Pediatrické	18	16
Vnútorného lekárstva	82	65
Obvodné územné ambulancie	0	0
Dialyzačné centrum	0	0
Iné zdrav. zariadenia (+ DSS)	0	0
Spolu	266	207

Tab. č. 4 Počet hlásených nozokomiálnych nákaz za posledných 5 rokov

Oddelenie	rok 2023	rok 2022	rok 2021	rok 2020	rok 2019
OAIMS	39	28	35	19	35
Všeobecnej a úrazovej chirurgie	32	28	8	11	17
Doliečovacie	45	34	25	18	26
Neonatologické	0	0	0	0	0
FBLR	18	13	1	1	12
Gyn.- pôrodnice	6	5	3	4	5
Neurologické	26	18	6	5	23
Pediatrické	18	16	3	6	13
Vnútorného lekárstva	82	65	88	47	25
Obvodné územné ambulancie	0	0	0	0	0
Dialyzačné centrum	0	0	1	0	4
Iné zdrav. zariadenia (+ DSS)	0	0	0	0	0
Spolu	266	207	170	111	160

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
RÚVZ v SR

Cieľ

1. Ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami.
2. Zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh.
3. Podporovať medzirezortnú spoluprácu.
4. Skvalitniť pripravenosť na pandémie chrípky a ďalšie vysoko nebezpečné nákazy (Ebola, MERSCoV, vtáčia chrípka, SARS), COVID-19, import osýpok, iné epidemiologicky závažné ochorenia prenášané článkonožcami, atď.).
5. Rozvíjať stratégiu spoločnej krízovej komunikácie.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný postup odborne podložený a dobre zdokumentovaný, komunikáciu na národnej a medzinárodnej úrovni.

Etapy riešenia

Stratégie súvisiace s pripravenosťou a kontrolou prenosných ochorení predstavujúcich závažnú hrozbu pre obyvateľstvo

Príprava plánov, rozvoj stratégií a postupov pre stanovenie, testovanie, hodnotenie a revidovanie nepredvídaných udalostí na národnej úrovni, krajských, okresných a miestnych úrovniach, a ich súčinnosť v rámci našej krajiny, ale i medzi členskými štátmi EÚ. Tieto úlohy zabezpečujúce vysokú ochranu zdravia obyvateľov je možné plniť len v prípade monitoringu, zabezpečenia včasného varovania pred závažnými ohrozeniami zdravia a pri získavaní a využívaní spoľahlivých informácií.

Posilniť globálnu zdravotnú bezpečnosť (varovanie a reakciu na epidémie, ohrozenie biologickými zbraňami)

Realizačné výstupy

- participácia na príprave Národného plánu pripravenosti, prevencie a odpovede na závažné cezhraničné ohrozenia zdravia
- posilnenie všeobecnej pripravenosti verejného zdravotníctva v SR na krízové situácie,
- zlepšenie stratégie krízovej komunikácie,
- včasné hlásenie vzniku mimoriadnej situácie,
- zabezpečovanie Systému včasného varovania a reakcie (Early Warning and Response System – EWRS) v SR 24/7
- pravidelné školenie epidemiológov pri potencionálnom ohrození verejného zdravia biologickými faktormi (podozrivé látky) v otázkach indikovania adekvátnych protiepidemických opatrení a nutnosti laboratórneho vyšetrenia nálezov pri mimoriadnej situácii, ku ktorej je prizvaný IZS za účelom rýchlej koordinovanej reakcie,
- priebežné aktualizovanie usmernení hlavného hygienika SR pre realizáciu opatrení pri výskyte vysoko nebezpečných nákaz,
- príprava koordinovaného postupu v prípade mimoriadnej epidemiologickej situácie,
- priebežná aktualizácia členov a kontaktných údajov v protiepidemických komisiách,

- účasť na medzinárodných školeniach a cvičeniach zameraných na závažné cezhraničné ohrozenia zdravia.

Vyhodnotenie za rok 2023:

Zamestnankyne RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou na Oddelení epidemiológie sa v roku 2023 zúčastnili on-line webexov s tematikou „IS EPIS“, pasívnou účasťou na Konferencii Životné podmienky a zdravie v Starom Smokovci a Tematickom kurze o nových poznatkoch v epidemiológii infekčných chorôb v Bratislave, ďalej na školení používania nových ŠZD protokolov v priestoroch RÚVZ v Prešove a školenie potrebné k Bodovej prevalenčnej štúdii III. v priestoroch RÚVZ Banská Bystrica.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Gestor

ÚVZ SR, NRC pre poliomyelitídu

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

6.6.1 Environmentálna surveillance poliomyelitídy

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

Monitorovanie cirkulácie vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd zameraných na rozšírenie siete odberových miest s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses) v súvislosti s výskytom VDPV na Ukrajine a s utečeneckou vlnou vojnových utečencov z Ukrajiny ako aj z iných krajín.

Etapy riešenia

1. etapa: Organizačné zabezpečenie. Príprava harmonogramu odberov.

Časové obdobie: **január – február 2023**

2. etapa

Vykonanie odberov v niekoľkých lokalitách spádového územia každého z troch virologických laboratórií regionálnych úradov verejného zdravotníctva. Odbery sa vykonajú každý druhý mesiac podľa platných pokynov hlavného hygienika Slovenskej republiky vypracovaných NRC pre poliomyelitídu ÚVZ SR. Sledovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov a iných enterovírusov v odpadových vodách a zasielanie izolovaných kmeňov do Regionálneho referenčného laboratória v Helsinkách. Časové obdobie: **marec 2023 – február 2023**

Rozšírenie siete odberových miest

Na základe vzniku a prevádzkovania azylových ubytovacích zariadení sa vykoná rozšírenie odberových miest o ČOV s prítokmi z veľkých azylových zariadení.

3. etapa

Vyhodnotenie výsledkov za rok **2023** a ich porovnanie s predchádzajúcim obdobím.

Realizačné výstupy

1. Udržanie certifikácie eradikácie poliomyelitídy v SR.
2. Príprava aktualizácie „Akčného plánu na udržanie stavu bez poliomyelitídy v Slovenskej republike na obdobie od certifikácie prerušenia autochtónneho prenosu divého poliovírusu v európskom regióne po vyhlásenie globálnej eradikácie poliomyelitídy v súlade s odporúčaním Najvyššieho kontrolného úradu.
3. Vyhlásenie globálnej eradikácie.
4. Eradikácia umožní v budúcnosti zrušiť pravidelné povinné očkovanie a finančné prostriedky posunúť na iné očkovania.

Vyhodnotenie za rok 2023:

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou plní úlohu – odoberá vzorky odpadových vôd na zistenie cirkulácie vírusu poliomyelitídy podľa harmonogramu, ktorý spracoval RÚVZ Košice (odber bol vykonaný 6x). Vyšetrenie v roku 2023 na Poliovírusy a iné enterálne vírusy bolo vo dvoch prípadoch pozitívne, zatiaľ čo minulý rok 2022 bola pozitívna iba jedna vzorka. Jednalo sa o vzorku odpadovej vody (ČOV) odobratej dňa 12. 07. 2023 a 13. 09. 2023. Ochorenie na poliomyelitídu nebolo zaznamenané.

6.6.2 Enviromentálna surveillance iných vybraných epidemiologicky významných patogénov v zmysle požiadaviek EK

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie epidemiologicky významných patogénov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na odporúčania EK.

Anotácia

Počas pandémie COVID-19 sa preukázala environmentálna surveillance SARS-CoV-2 ako nákladovo efektívny, rýchly a spoľahlivý zdroj informácií o šírení SARS-CoV-2 v populácii, prispievajúci ku genomickému a epidemiologickému dohľadu. V SR je vybudovaná sieť odberových miest geograficky rozložená na území SR, ktorá poskytuje reálny pohľad na cirkuláciu vírusu SARS-CoV-2 v celej krajine. Sieť je možné podľa epidemiologickej situácie použiť na zisťovanie iných epidemiologicky významných patogénov.

Vyhodnotenie za rok 2023:

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou plní úlohu – odoberá vzorky odpadových vôd na zistenie cirkulácie vírusu SARS-CoV-2. Je vybudovaná sieť odberových miest geograficky rozložená na území SR, ktorá poskytuje reálny pohľad na cirkuláciu vírusu SARS-CoV-2 v celej krajine. Boli odobraté 18x odpadové vody (ČOV) v roku 2023 podľa stanoveného harmonogramu ÚVZ SR. Detegovaný vírus SARS-CoV-2 bol v 16 vyšetrených vzorkách a 2 vzorky boli s negatívnym výsledkom.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tohto ochorenia zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnjším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. Základným cieľom Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike je obmedzovať šírenie vírusu HIV v SR a zmierňovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac dotýka. Národný program je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktoré patria aj mladí ľudia. Dôslednou realizáciou vzdelávacích aktivít v rámci plnenia úlohy sa očakáva zmena postojov a správania sa mladých ľudí v možných rizikových situáciách. Za kľúčové sa z pohľadu WHO považuje okrem kontinuálnej edukácie verejnosti a to najmä mladej generácie, vyhľadávanie pozitívnych v čo najskorších štádiách infekcie a pozitívnym zabezpečenie včasnej antiretrovírusovej liečby.

Etapy riešenia

1. etapa: marec – november r. 2023: realizácia preventívno-edukačných aktivít na všetkých RÚVZ v Slovenskej republike.

Aktualizovať Národný program prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na ďalšie roky; národný program bude súčasťou Akčných plánov Národného plánu kontroly infekčných ochorení (AP NPKIO) v SR: v termíne do 30.6.2023 - predloženie AP NPKIO na rokovanie vlády SR.

Realizácia:

2. etapa: december r. 2023: spracovanie, vyhodnotenie a zaslanie výsledkov (počet a typ aktivít, počet edukovaných osôb atď.) uskutočnených edukačných aktivít.

3. etapa: vyhodnotenie výsledkov edukačných aktivít realizovaných v rámci plnenia úlohy v roku 2023 vykoná UVZ SR Priebežne:

- vykonávať vyšetrovanie anti – HIV protilátok prostredníctvom Poradní pre problematiku HIV/AIDS pri vybraných RÚVZ v SR.
- realizovať poradenstvo v Poradniach pre problematiku HIV/AIDS pri vybraných RÚVZ v SR: osobné, telefonické, emailové poradenstvo a anonymný bezplatný odber.

Realizačné výstupy

Zvýšiť úroveň informovanosti a zmeny postojov mladých ľudí v problematike HIV/AIDS a iných pohlavne prenosných ochorení.

Termín ukončenia: December 2023

Vyhodnotenie za rok 2023:

- Aktivity k svetovému dňu boja proti AIDS

- v budove RÚVZ VT bol zriadený náučno-výchovný panel venovaný AIDS/ HIV.
- prednáška a beseda: v roku 2023 boli realizované prednášky a besedy na 3 stredných odborných školách a 2 základných školách, v rámci „Svetového dňa boja proti AIDS“:
 - Stredná odborná škola A. Dubčeka, Vranov nad Topľou (80 žiakov)
 - SOŠ Drevárska, Lúčna 1055, Vranov nad Topľou (40 žiakov)
 - Spojená škola, Čaklov 249, Vranov nad Topľou (58 žiakov)
 - Základná škola Juh, Vranov nad Topľou (32 žiakov)
 - Základná škola, Slovenská Kajňa (59 žiakov)

- Sledovanie pohlavných ochorení – spolupracujeme s dermatovenerologickými ambulanciami (v okrese 4) a dermatovenerologickými oddeleniami v SR. V roku 2023 boli hlásené 2 ochorenia na latentný syfilis kože a slizníc – **A53**, 4 gonokokové inf. dolných častí močovopoh. sústavy bez abscesu – **A54.0**, 2 chlamýdiové inf. dolných častí močovopoh. sústavy – **A56.0**, 3 chlamýdiové inf. močovopohl. sústavy – **A 56**, 6 urogenitálnych trichomonáz - **A59.0** a 5 anogenitálnych bradavíc – **A63.0**. V prípade ich výskytu sú protiepidemické opatrenia kontaktov chorých vykonávané lekármi dermatovenerologických ambulancií. V prípade porušenia liečebného režimu pacientmi sa lekári obracajú na RÚVZ so žiadosťou o spoluprácu.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trnave

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

Posilnenie informovanosti laickej verejnosti o význame očkovania v prevencii závažných prenosných ochorení, ktorým je možné predchádzať očkovaním. Zvýšenie vedomostí budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním, o rizikách súvisiacich s ich priebehom, možnými komplikáciami a následkami, o možnostiach a význame účinnej prevencie očkovaním za účelom udržania vysokej úrovne zaočkovanosti v Slovenskej republike.

Rozšírenie vedomostí o očkovaní ako aj o ochoreniach preventabilných očkovaním u žiakov stredných zdravotníckych škôl. Doplnenie vzdelávacieho programu v rámci predmetu preventívne lekárstvo o aktuálne informácie v oblasti vakcinológie.

Riešenie

Poskytovanie informácií o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní – povinnom, odporúčanom, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách. Realizácia projektu vzdelávania žiakov stredných zdravotníckych škôl v oblasti vakcinológie prebieha podľa individuálnej dohody RÚVZ so SZŠ (v rámci praktických cvičení resp. vyučovacieho procesu), prednostne je zameraná pre študijné odbory praktická sestra. Edukačné aktivity sú realizované formou prednášok a náučných filmov.

Cieľovou skupinou projektu Očkovanie hrou sú najmä žiaci vyšších ročníkov stredných škôl. Vzdelávanie je zamerané vybudovanie kritického postoja účastníkov k rôznym zdrojom informácií súvisiacich s očkovaním. Medzi hlavné 4 tematické okruhy patria:

- problematika povinného očkovania,
- zdroje informácií o očkovaní, kritický pohľad na internet (okruhy s názvami: „Prídavné látky“, „Prečo toľko vakcín“, Nežiaduce účinky po očkovaní“, „Prečo stále očkujeme“
- kvalita života očkovanej a neočkovanej osoby - význam individuálnej a kolektívnej imunity.

Časové obdobie

Priebežne

Realizačné výstupy

- Zvýšenie informovanosti o očkovaní a očkovaním preventabilných ochoreniach praktickou výučbou budúcich sestier na SZŠ a vzdelávaním sestier v rámci SKSaPA.
- Zvýšenie úrovne vedomostí budúcich rodičov o nákazách preventabilných očkovaním a o význame očkovania a presvedčenie rodiča o potrebe dať dieťa očkovať.
- Obmedzenie antivakcinačných aktivít a zníženie odmietaní očkovania.
- Informovanie verejnosti o vakcinologickom poradenstve RÚVZ (gynekolog. - pôrod. oddelenia, čakárne gynekologických ambulancií a čakárne všeobecných lekárov, čakárne všeobecných lekárov pre deti a dorast – podľa problematiky).

Vyhodnotenie za rok 2023:

Prednášky so zameraním na informovanie verejnosti o možnostiach dať sa vakcinovať boli realizované v spolupráci s kolegyňami na Oddelení podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou. Išlo o prednášku Zdravý životný štýl (ZŽŠ): v tejto prednáške je zahrnutá prevencia predchádzania ochorení vakcináciou, ako napr. očkovania proti chrípke, pneumokokovým invazívnym ochoreniam, COVID-19, HPV a hepatitíde typu A, ako aj odborné rady pri správnom stravovaní. Bola realizovaná v klube pre seniorov Vranov nad Topľou a v obciach Sečovská Polianka, Malá Domaša, Vyšný Žipov, Nižný Hrušov, celkovo 79 osôb.

A prednášku Význam očkovania (VO): v tejto prednáške sa venujeme nie len ochoreniam preventabilné očkovaním, ale aj ochoreniam so skupiny dobrovoľných očkovaní ako napr. očkovania proti chrípke, pneumokokovým invazívnym ochoreniam, COVID-19, HPV a hepatitíde typu A. Bola realizovaná v komunitnom centre v obci Sačurov, Hencovce a v Obci Kamenná Poruba, Sol', celkovo 102 osôb.

Prednáška určená pre zvýšenie úrovne vedomostí budúcich rodičov o nákazách preventabilných očkovaním a o význame očkovania a presvedčenie rodiča o potrebe dať dieťa očkovať bola realizovaná taktiež so spoluprácou kolegyň na Oddelení podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou na ZŠ Bernolákova Vranov nad Topľou, 27 osôb.

Mimoriadne v rámci prevencie boli vykonané prednášky zamerané na Hepatitídu typu A, keďže bol 04.09.2023 zaznamenaný prvý prípad tohto ochorenia v našom okrese. Prednáška bola zameraná hlavne na preventívne opatrenia, ktorým je aj včasná vakcinácia proti tomu ochoreniu. Bola realizovaná 4x základná škola – ZŠ Holčikovce (25 detí), ZŠ Juh Vranov nad Topľou (18 detí), ZŠ Rudlov (16), ZŠ Skrabské (10 detí a 10 dospelých) a 1x komunitné centrum Hanušovce nad Topľou (60 osôb).

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Gestor
ÚVZ SR

Spolupracujúce pracovisko: RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Cieľ: Optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie.

Etapy riešenia:

projekt je plánovaný na tri roky, plní sa od roku 2019 a ukončenie je plánované v I. polroku 2023.

Realizačné výstupy:

1. Zvýšenie efektivity procesov pri výkone štátneho zdravotného dozoru.
2. Up date informačného systému EPIS.
3. Vytvorenie funkčného Národného registra očkovania.

Vyhodnotenie za rok 2023:

V roku 2023 pokračujeme v aktívnej práci v systéme MIS, ktorý je spustený od mája 2022, evidujeme a píšeme v ňom všetky potrebné dokumenty vyplývajúce z činnosti Oddelenia epidemiológie. Praktické skúsenosti v novom systéme MIS nám ukázali, ako nám tento nový systém vie uľahčiť prácu. Pre zvýšenie efektivity procesov pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ako ŠZD) náš úrad, tak ako každý na území Slovenskej republiky dostal od ÚVZ SR nootebooky, ktoré slúžia na vykonanie ŠZD v teréne. Pracujeme pomocou vopred nastavených ŠZD záznamov rovnakých pre všetky úrady. ŠZD si bolo možné modelovať v rámci skúšobnej prevádzky v novom systéme cez portal.internal.prod.uvzs.sk

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN
9.1	ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2024 a ďalšie roky
9.2	NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCIÍ OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025	MZ SR
	MZ SR, ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2024
9.3	PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT	ÚVZ SR
	RÚVZ v SR	rok 2024 a ďalšie roky
9.4	STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2024 a ďalšie roky
9.5	NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2024 a ďalšie roky
9.6	NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2024 a ďalšie roky
9.7	NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2024 a ďalšie roky
9.8	NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHĽADOM DO ROKU 2030	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2024 a ďalšie roky

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom prieskumu je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov Slovenskej republiky.

Anotácia

Úrad verejného zdravotníctva SR realizuje pravidelné sledovanie ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov Slovenskej republiky s cieľom zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získavať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie.

Realizácia úlohy a výstupy

V roku 2024 pokračovať v analýze zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov Slovenskej republiky. Výstupy budú zamerané na výsledky prieskumu z oblastí výskytu vybraných ochorení, fyzického a duševného zdravia, životného štýlu a starostlivosti o zdravie, užívania nelegálnych a legálnych drog, stravovania a konzumácie potravín.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025

Gestor
MZ SR

Riešiteľské pracoviská
MZ SR, ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení. Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 - 2025 bol schválený vládou SR 2. septembra 2015.

Anotácia

Obezita sa stala celosvetovou pandémiou a v súčasnosti sa považuje za hlavnú hrozbu zdravotného problému. Obezita je zodpovedná za 2 - 8 % všetkých výdavkov na zdravotníctvo a 10 - 13 % úmrtí v rôznych častiach európskeho regiónu a počet tých, ktorí sú postihnutí kontinuálne narastá do alarmujúcich rozmerov. Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 10 z 9. januára 2008 ÚVZ SR vypracoval a dňa 20. decembra 2010 na rokovanie

vlády predložil „Správu o plnení Národného programu prevencie obezity v Slovenskej republike za roky 2008 - 2010“. Oblasti realizovaných aktivít: *Spoločná oblasť* (výchova a vzdelávanie, médiá a komunikácia, zdravotníctvo, socioekonomické faktory prostredia), *Pohybová oblasť* (budovanie športovísk, dopravná infraštruktúra), *Výživa* (poľnohospodárska politika, trh a marketingové stratégie).

Etapy riešenia

Priebežne celoročne pokračovať vo zvyšovaní zdravotného uvedomenia celej populácie. Aktivity všetkých subjektov sú zamerané na zavedenie systému výchovy na zvýšenie zdravotného povedomia detí a mládeže a zároveň zdravotného povedomia občanov v produktívnom a postproduktívnom veku, na využívanie nástrojov majúci pozitívny vplyv na zdravý spôsob života, vytvorenie zdravie podporujúcich podmienok pre zamestnancov na monitorovanie výskytu nadváhy.

V rámci plnenia kapitoly výživy sa zdôrazňuje a poukazuje na uskutočnené zmeny výberu v rámci zloženia biologickej hodnoty stravy v zmysle zásad zdravej výživy, zároveň i na zmenu tak výživových návykov u detí a mládeže, ako i populácie v produktívnom veku. V súčasnosti je plnenie cieľov realizované prostredníctvom programov, projektov, aktivít vo významných dňoch, kampaní, ktoré si realizujú a koordinujú jednotlivé regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike a ďalšie subjekty.

Výstupy

Aktivity oddelenia OPZaVkZ sa v roku 2023 zamerali najmä na zavedenie systému výchovy k zdraviu a zvýšenie zdravotného povedomia u detí a mládeže. Zdôrazňoval sa význam prevencie občanov v produktívnom a postproduktívnom veku pred rôznymi ochoreniami v okrese Vranov nad Topľou. Pozornosť bola zameraná aj na vytvorenie zdravie podporujúcich podmienok a podporu zdravého spôsobu života pre občanov, detí a mládež, ako aj zamestnancov.

RÚVZ VT v roku 2023 realizoval nižšie uvedené aktivity:

- RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou spolupracoval s VŠZP na akcii **KIDRACE - Nová Kelča**, kde bolo vyšetrených 65 dospelých osôb. Vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - krvný tlak, vitálna kapacita pľúc spirometrom a CO vo vydychovanom vzduchu smokerlyzerom. 52 detí bolo edukovaných na tému stomatohygienu.
- RÚVZ sa podieľal na akcii **Úradu práce** vo Vranove nad Topľou, kde bolo vyšetrených 52 osôb. Vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a taktiež aj výška a váha.
- Zamestnanci RÚVZ v **Dome kultúry v Sečovskej Polianke** vyšetřili 13 osôb. Vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak a CO vo vydychovanom vzduchu.
- V spolupráci s VŠZP sa RÚVZ podieľal na akcii v ťažobnej spoločnosti **Zeocem a.s, Bystré**. Vyšetrených bolo 39 osôb. Vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak a CO vo vydychovanom vzduchu.
- V komunitnom centre **Zámutov zamestnanci RÚVZ** vyšetřili 14 osôb. Vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak a tiež výška a váha.
- **Okresný úrad vo Vranove nad Topľou** - vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak - 25 osôb.
- **Základná škola Sol'** - vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 14 osôb.
- **Komunitné centrum Bystré** - vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 20 osôb.

- **Komunitné centrum Hlinné** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 11 osôb .
- **Obec Nižný Hrušov** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 17 osôb.
- **Prednáška pre seniorov v Hornozemplínskej knižnici** so sídlom vo Vranove nad Topľou, vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a antropometrické merania pomocou váhy OMRON - vyšetřených bolo 15 osôb.
- **Obec Malá Domaša** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 14 osôb.
- **Mesto Hanušovce** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 18 osôb.
- **Obec Sol'** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 14 osôb.
- **Obec Vyšný Žipov** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 13 osôb.
- **Obec Čaklov** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 21 osôb. Vyšetřenie spirometria - 11 osôb
- **Slovenský Červený kríž** vo Vranove nad Topľou - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - CO vo vydychovanom vzduchu smokerlyzerom - 22 osôb, edukácia hygiena rúk, stomatohygiena, zdravý životný štýl - 200 detí.
- **Dom kultúry Vranov nad Topľou** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 11 osôb.
- **Dom kultúry Čierne nad Topľou** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 18 osôb.
- **Dom kultúry Sečovská Polianka** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 20 osôb.
- **Gymnázium Vranov nad Topľou** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 12 osôb
- **Základná škola Hanušovce nad Topľou** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 28 osôb
- **Klub dôchodcov Vranov nad Topľou** - vyšetřenie glukóza - 14 osôb
- **COOP Jednota vo Vranove nad Topľou** - vyšetřenie faktoru krvný tlak - 26 osôb
- Súčasťou týchto akcií bola beseda a konzultácia k výsledkom meraní.

Realizované boli prednášky a besedy na základných a stredných školách v okrese Vranov nad Topľou zamerané na problematiku ozdravenia výživy:

- Cukor - jed modernej doby
- Prevencia stravovacích porúch u detí
- Poruchy príjmu potravy
- Zdravá výživa
- Zdravý životný štýl

9.2.1 Vyzvi srdce k pohybu - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeljej populácie

Gestor

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

Zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska - znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov - pohybovej inaktivity.

Anotácia úlohy

Formou intenzívnej mediálnej kampane, sprievodných podujatí a súťaže zvýšiť informovanosť obyvateľstva o význame pohybovej aktivity v prevencii chronických neinfekčných ochorení, propagovanie minimálneho objemu a intenzity pohybovej aktivity, ktoré už môžu byť efektívne pri priaznivom ovplyvnení zdravia jedinca s cieľom zvýšiť úroveň pohybovej aktivity dospeljej populácie SR aspoň na túto postačujúcu hranicu, vytvoriť u účastníkov súťaže návyk na pravidelnú pohybovú aktivitu. Analýza údajov z účastníckych listov a výsledkov vyšetrení u účastníkov so záujmom o konzultáciu v „poradni pre optimalizáciu pohybovej aktivity“ metódami bioštatistiky.

Etapy riešenia

Plnenie úlohy bez časového obmedzenia, kampaň bude realizovaná 1x za 2 roky v jarnom období v rozsahu 15 týždňov, spracované a vyhodnotené výsledky pomôžu skvalitniť a modifikovať prístup a metódy v nasledujúcej kampani. V ďalších ročníkoch budeme môcť hodnotiť aj efektivitu u účastníkov opakovane zapojených do kampane. 100 Programy a projekty úradov verejného zdravotníctva Slovenskej republiky na rok 2023 a ďalšie roky Ďalší ročník kampane prebehne v roku 2023.

Konkrétny výstup

Rozsiahla zdravotno-výchovná kampaň vo všetkých médiách, motivácia ľudí k pravidelnej pohybovej aktivite, dáta o úrovni pohybovej aktivity vo voľnom čase pred kampaňou a počas nej, získané spracovaním účastníckych listov. Zhodnotenie efektivity - odraz vykonávanej pohybovej aktivity počas kampane na subjektívny pocit zdravia a telesnú hmotnosť účastníkov.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR (v ktorých územnej pôsobnosti sú rómske osady)

Cieľ

Zabezpečiť dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu.

Anotácia

Akčný plán pre oblasť zdravia vychádza predovšetkým zo Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030, z relevantných národných a medzinárodných strategických dokumentov. Pre oblasť zdravia je zdôraznená potreba zabezpečenia ochrany a dôstojnosti pre najslabšie sociálne skupiny; podpory lepšieho prístupu znevýhodnených komunit k zdravotnej starostlivosti; zabezpečenia dôstojných a spravodlivých podmienok v prístupe zdravotníckych zamestnancov a v dostupnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti; posilnenia výchovy a vzdelávania detí a žiakov k zdravému životnému štýlu.

Etapy riešenia

priebežne

Realizačný výstup

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou spolupracuje so zamestnancami komunitných centier v jednotlivých obciach.

V roku 2023 boli realizované edukačné aktivity v obciach a na školách s rómskou populáciou na tieto témy:

- **Prevenia pohlavne prenosných ochorení**
 - ZŠ Slovenská Kajňa 6 a 7 ročník
 - SOŠ A. Dubčeka Vranov nad Topľou 2 a 4 ročník
 - SOŠ Čaklov 2 ročník
 - SOŠ Drevárska Vranov nad Topľou 2 a 3 ročník
 - Komunitné centrum Ďurďoš - dospelá populácia
- **Prevenia predčasného sexuálneho života a neželaného tehotenstva**
 - ZŠ Slovenská Kajňa 8 a 9 ročník
 - SOŠ Čaklov 1 a 3 ročník
 - SOŠ A. Dubčeka Vranov nad Topľou 3 ročník
 - SOŠ Drevárska Vranov nad Topľou 2 a 4 ročník
- **Alkohol, fajčenie, návykové látky a drogy**
 - ZŠ Nižný Hrabovec 6,7,8 ročník
 - ZŠ Bystré 9 ročník
 - SOŠ A. Dubčeka Vranov nad Topľou 1,2,3 ročník
 - SOŠ Drevárska Vranov nad Topľou 1,2 ročník
 - Charitný dom pre mládež Vranov nad Topľou - dospelá populácia
- **Negatíva a škodlivosť fajčenia**
 - SŠ Budovateľská Vranov nad Topľou 2,3 ročník
 - SOŠ Drevárska Vranov nad Topľou 1 ročník
 - Komunitné centrum Čaklov - dospelá populácia
- **Alimentárne nákazy, parazity, základné hygienické návyky**
 - ZŠ Holčikovce 6,7 ročník
 - ZŠ Kamenná Poruba 1 ročník
 - ZŠ Slovenská Kajňa 1 ročník
 - ZŠ Rudlov 1,2,3,4 ročník
 - ZŠ Skrabské 1,2 ročník
 - Komunitné centrum Kamenná Poruba - dospelá populácia
 - Komunitné centrum Hanušovce nad Topľou - dospelá populácia
 - Komunitné centrum Soľ - dospelá populácia
 - Komunitné centrum Sačurov - dospelá populácia
 - Komunitné centrum Hencovce - dospelá populácia

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
všetky RÚVZ v SR, ÚVZ SR

Cieľ

Cieľom je implementácia Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia, vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

Anotácia

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komúnit a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

Vytvorenie integrovanej stratégie na trvalé ovplyvnenie determinantov chronických ochorení v populácii SR na národnej a regionálnych úrovniach zahŕňa tri kľúčové funkcie verejného zdravotníctva:

1. Systematické a pravidelné monitorovanie zdravotného stavu a potrieb komúnit v oblasti zdravia.
2. Tvorba komplexnej politiky, ktorá je založená na aktuálnych, dostupných znalostiach a reaguje na potreby komúnit v oblasti zdravia.
3. Zabezpečenie zo strany riadiacich orgánov na všetkých úrovniach, že odsúhlasené, vysoko prioritné služby v oblastiach podpory zdravia sa poskytnú a budú dostupné každému členovi komunity kvalifikovanými organizáciami.

Súčasťou je vývoj, testovanie a vyhodnocovanie systémov determinantov a indikátorov zdravia, dotváranie a vylepšovanie programu Test zdravé srdce, vyhodnocovanie efektivity intervencií, tvorba metodík a vzdelávacích programov, budovanie partnerstiev a tvorba koordinačných nástrojov, tvarovanie sociálnych vzťahov, mestského plánovania, dlhodobé spoločenské plánovanie. Významnou stratégiou je spolupráca v rámci rezortu a snaha o zapojenie všetkých zdravotníkov do primárno-preventívnych aktivít, ako aj intersektorálna spolupráca (zdravé školy, zdravé pracoviská, zdravé mestá a i.).

Výstupy

Výstupom je priebežná implementácia stratégie rozvoja PCOPZ zložená zo stratégií rozvoja základného poradenstva a špecializovaných poradní do praxe a zvýšenie kvality úrovne poradenských služieb.

V poradni zdravia sa zameriavame na monitoring a evidenciu rizikových faktorov srdcovocievnych a niektorých metabolických ochorení - hypertenzia, nadváha, obezita, hyperglykémia, hypertriacylglycerolemia, hypercholesterolémia. Preventívne vyšetrenia poskytujeme celej dospeljej populácii bez vekového obmedzenia a rajónnej príslušnosti, vždy

u osôb bez manifestného ochorenia. Ak sú hodnoty biochemických ukazovateľov KVOCH kritické, klienta odosielame do ambulancie všeobecného lekára .

Klienta, ktorý má hraničné hodnoty biochemických ukazovateľov KVOCH oboznámime s možnosťami poradenstva, nefarmakologickej liečby a úpravou životného štýlu. Kladný výsledok sa prejaví najskôr po 3 mesiacoch, kedy klienta objednáваме na kontrolné vyšetrenie.

K 31.12.2023 mala poradňa zdravia nasledovnú návštevnosť:

Celkový počet vyšetrení	422 (126 M, 296 Ž)
Počet klientov vyšetrených prvý krát	226 (69 M, 157 Ž)
Počet kontrolných – opakovaných vyšetrení	196 (57 M, 139 Ž)
Počet výjazdových aktivít	23
Počet vyšetrení pri výjazdových aktivitách	383

V súbore prvovyšetrených klientov dosiahli prvenstvo v návštevnosti klienti zo skupiny 45-54 ročných. Najpočetnejšiu skupinu v kontrolných vyšetreniach tvorili klienti vekovej skupiny 55-64 ročných. V celkovej návštevnosti mali prevahu ženy (296) nad mužmi (126).

Návštevu klinických odborníkov sme odporučili 33 klientom kvôli kritickej hladine cholesterolu, 15 klientom kvôli kritickej hodnote glykémie.

Do ambulancie všeobecného lekára sme odporučili aj 59 klientov kvôli kritickej hladine triacylglyceridov, 94 klientov kvôli vysokej hodnote LDL cholesterolu.

PZ navštívilo 41 klientov s hodnotou BMI vyššou ako 33. S týmito klientmi, ale aj klientmi, ktorí mali mierne zvýšené, alebo hraničné hodnoty aktívne pracujeme na zmene ich stravovacích návykov, športovej aktivity a na odstránení ich zlovykov ako je napríklad fajčenie.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 - 2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Anotácia

Národný akčný plán pre problémy s alkoholom vychádza z Globálnej stratégie znižovania škodlivých účinkov alkoholu, ktorá bola prijatá na 63. Svetovom zdravotníckom zasadnutí v Ženeve v roku 2010. Hlavnou víziou Globálnej stratégie je zlepšenie zdravotného stavu a sociálnych vplyvov na jednotlivca, rodiny a komunity, s výrazným znížením chorobnosti a úmrtnosti, ktoré vznikli v dôsledku škodlivého užívania alkoholu. Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 - 2030 nadväzuje na Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013 - 2020, ktorý bol schválený vládou Slovenskej republiky uznesením

č. 341 z 3. júla 2013, ako aj na jeho aktualizáciu schválenú uznesením č. 491 z 25. októbra 2017.

Etapy riešenia

Do 30. júna 2026 bude na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložená Informácia o priebežnom plnení úloh jednotlivých rezortov vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom na roky 2021 - 2030.

Do 30. júna 2031 bude na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložená Správa o plnení úloh jednotlivých rezortov vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom na roky 2021 - 2030.

Do 30. novembra 2031 bude na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložená aktualizácia Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom.

Výstupy

V rámci zvýšenia zdravotného uvedomenia a zdravotnej gramotnosti o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu sa RÚVZ so sídlom Vranov nad Topľou zamerlal na besedy a prednášky pre žiakov základných a stredných škôl:

- ZŠ Bystré - 9. ročník
- SOŠ A. Dubčeka Vranov nad Topľou - 1.-2.ročník
- Gymnázium Vranov nad Topľou - 2 ročník

V rámci aktivít zameraných na prevenciu vzniku závislosti užívania alkoholu boli spomínané aj následky užívania alkoholu v tehotenstve - FAS.

Každý klient poradne zdravia, ktorý pri vyšetrení rizík KVOCH mal zvýšené hodnoty cholesterolu a TG v krvi, bol poučený o rizikách zvýšenej miery konzumácie alkoholických nápojov a ich vplyvu na zdravie klienta.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021 - 2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobo zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení v minimálne rovnakom rozsahu ako sa vykonávajú v súčasnosti.

Anotácia

Aktualizovaný Národný program podpory zdravia vychádza v kontexte existujúcich Programov a Akčných plánov v rezorte zdravotníctva a Agendy 2030. Na základe programu EU4Health 2021 - 2027 sa predkladaný materiál zameriava na zlepšenie a podporovanie zdravia prevenciou chorôb v spolupráci s inými rezortami pomocou aktivít a kampaní v oblasti zdravia. Program je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti.

Etapy riešenia

Výstupy

Úlohy budú plnené na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 44/2022.

RÚVZ vo Vranove nad Topľou sa v rámci uvedenej úlohy zameral na besedy a prednášky pre žiakov základných a stredných škôl, seniorov a na preventívne aktivity viazané na svetové dni.

Svetové dni

4. február Svetový deň rakoviny

V rámci Svetového dňa rakoviny boli zrealizované besedy a prednášky s prezentáciou 3D modelov prsníka a hrubého čreva. V rámci mobilnej poradne bol s klientmi vedený riadený a individuálny rozhovor zameraný na včasnú intervenciu onkologických ochorení. Organizovaný bol aj interný seminár pre zamestnancov RÚVZ VT.

Uvedené aktivity boli v roku 2023 zrealizované predovšetkým v komunitných centrách a jednej základnej škole v okrese Vranov nad Topľou:

- Komunitné centrum Jastrabie nad Topľou
- Komunitné centrum Bystré
- Komunitné centrum Hlinné
- Komunitné centrum Hencovce
- Komunitné centrum Ďurďoš
- RÚVZ Vranov nad Topľou
- Základná škola Sol'

4. marec Svetový deň obezity

Pri príležitosti Svetového dňa obezity bola vyhlásená Celoslovenská výtvarná súťaž pre triedy základných škôl.

Téma pre I. stupeň: Spracovanie témy zdravej desiaty.

Téma pre II. stupeň: Akú aktivitu môžu ľudia zaradiť do svojho bežného dňa a tak predchádzať vzniku obezity?

Súťaž mala tri kolá: regionálne (RÚVZ)
krajské(krajský RÚVZ)
celoslovenské(ÚVZSR)

Počet zapojených základných škôl v pôsobnosti RÚVZ VT : 6 škôl.

Počet zapojených tried v pôsobnosti RÚVZ VT: 12 tried, t.j. 12 výtvarných prác z toho 4 výtvarné práce II. stupeň ZŠ, 8 výtvarných prác I. stupeň ZŠ.

V regionálnom kole sa stala víťazom 2.C - Základná škola Hanušovce nad Topľou.

20. marec Svetový deň ústneho zdravia

V mesiaci marec 2023 bola venovaná pozornosť tejto téme na odbornom paneli umiestnenom v priestoroch úradu. Svetový deň bol spropagovaný na náučnom paneli vo vstupných priestoroch úradu.

Zároveň v priebehu roka je realizovaná prednášková činnosť zameraná na orálne zdravie pre materské a základné školy.

7. apríl Svetový deň zdravia

V rámci Svetového dňa zdravia RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou zrealizoval 2 výjazdové aktivity, ktorých súčasťou boli aj merania cholesterolu, glykémie a krvného tlaku. Poskytované bolo aj individuálne poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu a podpory zdravia. V dňoch 11.-14. apríla 2023 prebiehal na RÚVZ VT „Týždeň otvorených dverí poradne zdravia 2023“ Za daný týždeň boli vyšetrovaní aj neobjednaní klienti a tým sa zvyšovalo povedomie o cieľoch práce OPZaVkJ.

Mobilné poradenské centrum ochrany zdravia v rámci Svetového dňa zdravia v roku 2023 uskutočnilo 2 výjazdové aktivity:

- Gymnázium Cyrila Daxnera, Ul. Dr. C. Daxnera 88/3, 093 01 Vranov nad Topľou (13. apríl 2023)
- Mestské kultúrne stredisko Hanušovce nad Topľou, Zámocká 152/6, 094 31 Hanušovce nad Topľou(14. apríl 2023)

31. máj Svetový deň bez tabaku

V roku 2023 bol v rámci Svetového dňa bez tabaku organizovaný Deň otvorených dverí (DOD) na RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou počas ktorého mali klienti možnosť spirometrického merania, vyšetrenia smokerlyzerom, vyplnili Fagerströmov test závislosti od nikotínu a bolo im poskytnuté špecializované poradenstvo.

V súvislosti so Svetovým dňom bez tabaku 2023 boli realizované aj prednášky o škodlivosti a rizikách fajčenia s meraniami CO vo vydychovanom vzduchu a funkčným vyšetrením pľúc, a to v inštitúciách:

- Stredná odborná škola Drevárska, Lúčna 1055, Vranov nad Topľou
- Komunitné centrum v obci Čaklov, Čaklov 599
- DOD Slovenského červeného kríža - územný spolok Vranov nad Topľou
- Zamestnanci RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou v reportáži v rádiu Regina odborne predstavili Svetový deň bez tabaku, možnosti poradenstva pri odvykaní od fajčenia v poradni zdravia na RÚVZ VT a taktiež pozvali občanov aby navštívili deň otvorených dverí.

26. jún Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a ilegálnemu obchodovaniu s nimi

RÚVZ zrealizoval v rámci svojej pôsobnosti prednášky s prezentáciou o škodlivosti a dopadoch užívania drog. Úspešne spolupracoval s príslušným Okresným riaditeľstvom Policajného zboru vo Vranove nad Topľou, vďaka čomu bola študentom priblížená aj trestnoprávna rovina drogovej trestnej činnosti.

Prednášky a aktivity v roku 2023 boli zrealizované na stredných školách v okrese Vranov nad Topľou:

- Stredná odborná škola Drevárska
- Gymnázium Cyrila Daxnera
- Stredná odborná škola Alexandra Dubčeka
- Charitný dom pre deti a mládež Vranov nad Topľou

V rámci zvýšenia povedomia o škodlivosti zneužívania drog a obchodovania s nimi, boli vytvorené informačné letáky, ktoré boli rozdávané predovšetkým mládeži, ale aj širokej verejnosti na 10. ročníku pretekov KidRace v lokalite Nová Kelča.

9. september Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholom syndróme

V rámci aktivít zameraných na prevenciu vzniku závislosti užívania alkoholu boli spomínané aj následky užívania alkoholu v tehotenstve - FAS.

21. september Svetový deň Alzheimerovej choroby

Náučno-propagačný panel venovaný Svetovému dňu Alzheimerovej choroby v budove RÚVZ Vranov nad Topľou. Uverejnený článok na webovej stránke úradu. V roku 2023 boli v rámci svetového dňa Alzheimerovej choroby organizované besedy so seniormi v okrese Vranov nad Topľou:

- Beseda so seniormi v klube dôchodcov vo Vranove nad Topľou - Rodinná oblasť

29. september Svetový deň srdca

Počas celého roka, ako aj v rámci Svetového dňa srdca sme zdôrazňovali riziká KVOCH, nástrah zvýšeného kalorického príjmu, nízkej fyzickej aktivity a s tým spojených zdravotných komplikácií. Vytvorený bol aj výchovno - edukačný panel venovaný rizikám KVOCH v budove RÚVZ. Edukačné a poradenské aktivity boli realizované predovšetkým na základných školách a regionálnej firme v okrese Vranov nad Topľou.

- Zeocem Bystré - vyšetrených bolo 39 osôb. Vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak a CO vo vydychovanom vzduchu
- ZŠ Sídliisko II vo Vranove nad Topľou
- ZŠ Sačurov
- ZŠ Čierne nad Topľou
- Spojená škola internátna Vranov nad Topľou

10. október Svetový deň duševného zdravia

Problematika duševného zdravia bola v roku 2023 širokej verejnosti priblížená informáciami na náučnom paneli v priestoroch úradu. V rámci besied so seniormi sme sa podieľali aj na aktivitách zverejnených na hlavnej webovej stránke ÚVZ SR.

20. október Svetový deň osteoporózy

Osteoporóza je nebezpečné ochorenie ohrozujúce hlavne staršiu populáciu, preto sme sa na náučnom paneli v budove RÚVZ venovali hlavne predchádzaniu pádov, pohybovej aktivite a správnej výžive na minimalizovanie zdravotného rizika:

- Beseda so seniormi v klube dôchodcov vo Vranove nad Topľou - Rodinná oblasť

14. november Svetový deň diabetu

Počas celého roka, ako aj v rámci Svetového dňa diabetu sme zdôrazňovali riziká vzniku ochorenia Diabetes mellitus, nástrah vysokej konzumácie cukru a s ňou spojených komplikácií. Vytvorený bol aj výchovno - edukačný panel venovaný diabetu v budove RÚVZ.

V rámci svetového dňa sa realizoval deň otvorených dverí, kde sa dospelá populácia oboznámila s rizikami zvýšenej glykémie v krvi.

Realizované boli besedy a prednášky:

- Prednáška a beseda na tému Cukor - jed modernej doby a energetické nápoje so žiakmi CZŠ Vranov nad Topľou
- Prednáška a beseda na tému Cukor - sladké, chutné, voňavé, ale nezdravé so žiakmi ZŠ Sol'

- Prednáška a beseda na tému Zdravá výživa, úskalie cukru a jeho zdravé alternatívy so žiakmi ZŠ Sol'
- Prednáška a beseda na tému Diabetes a komorbidity u pacientov s diabetom so žiakmi SOŠ A. Dubčeka, Vranov nad Topľou
- Prednáška a beseda na tému Nadmerná konzumácia cukru - vplyv na organizmus so žiakmi ZŠ Bernolákova, Vranov nad Topľou
- Beseda s názvom Diabetes mellitus - príčiny, symptómy, liečba a následky so seniormi v jednote dôchodcov vo Vranove nad Topľou. Počas besedy bola poskytnutá možnosť vyšetrenia glykémie v krvi

1. december Svetový deň AIDS

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou realizoval v danej problematike v roku 2023 besedy a prednášky so žiakmi základných a stredných škôl v okrese Vranov nad Topľou.

- SOŠ Čaklov
- SOŠ Drevárska, Vranov nad Topľou
- SOŠ A. Dubčeka, Vranov nad Topľou
- ZŠ Juh, Vranov nad Topľou
- ZŠ Slovenská Kajňa

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023 - 2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Hlavným cieľom nového akčného plánu je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Ďalším cieľom je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

Anotácia

Návrh nového akčného plánu na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov bude tematicky vychádzať z Národného programu kontroly tabaku, ktorý prijala vláda SR uznesením č. 398 z 2. mája 2007, z Národného akčného plánu na kontrolu tabaku na obdobie rokov 2009 - 2010, z Národného akčného plánu na kontrolu tabaku na roky 2012 - 2014 a v zmysle odporúčaní Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO).

Hlavným zámerom nového akčného plánu je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Ďalším cieľom je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

Predkladaný materiál charakterizuje súčasný stav v rámci užívania tabakových a súvisiacich výrobkov na základe prieskumov: Zdravotné uvedomenie a správanie obyvateľov (2019), Eurobarometer (2020), Health Behaviour in School Aged Children (HBSC, 2018) a Global Youth Tobacco Survey (GYTS, 2016). Monitorovanie spotreby tabaku je dôležitým ukazovateľom v rámci sledovania reálnej spotreby a určuje východiskový stav.

Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023-2030 definuje konkrétne úlohy, časové plnenie, rezortnú zodpovednosť a finančné krytie naplánovaných úloh. V súlade so stanovenými úlohami je potrebné vyhodnotiť po ukončení realizácie akčného plánu odpočet činnosti, ktorý bude predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky.

Etapy riešenia

Do 31. júna 2031 bude na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložená Správa o plnení úloh jednotlivých rezortov za obdobie 2023-2030 vyplývajúcich z Národného akčného plánu na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023 - 2030 na základe hodnotiacich správ.

Výstupy

Úlohy budú plnené na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky, ktorým bude schválený Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023 – 2030.

V roku 2023 bol v rámci Svetového dňa bez tabaku organizovaný Deň otvorených dverí (DOD) na RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou, počas ktorého klienti mali možnosť spirometrického merania, vyšetrenia smokerlyzerom, vyplnili Fagerströmov test závislosti od nikotínu a bolo im poskytnuté špecializované poradenstvo. Ďalej boli organizované besedy a prednášky so zdôrazňovaním škodlivosti fajčenia počas ktorých sme použili prístrojové vybavenie spirometer a smokerlyzer.

- Beseda na SOŠ Drevárska + spirometria, smokerlyzer, Fagerströmov test závislosti od nikotínu
- Beseda so žiakmi na Základnej škole Sídlisko II., Vranov nad Topľou + spirometria, smokerlyzer
- Beseda so žiakmi SŠ Budovateľská, Vranov nad Topľou
- Beseda so študentami SOŠ A. Dubčeka, Vranov nad Topľou
- Beseda so žiakmi ZŠ Tovarné
- Beseda so žiakmi ZŠ Juh, Vranov nad Topľou
- Beseda so žiakmi ZŠ Bernoláková, Vranov nad Topľou
- Beseda so žiakmi ZŠ Soľ
- Beseda so žiakmi ZŠ Nižný Hrabovec
- Beseda so študentami Gymnázium, Vranov nad Topľou
- Beseda v obci Vyšný Žipov, dospelá populácia + spirometria, smokerlyzer, Fagerströmov test závislosti od nikotínu
- Beseda so seniormi v obci Malá Domaša + spirometria, smokerlyzer, Fagerströmov test závislosti od nikotínu
- Beseda v obci Čaklov, dospelá populácia
- Beseda v obci Sedliská, dospelá populácia
- Beseda + spirometria v obci Sečovská Polianka, dospelá populácia
- Beseda so seniormi v obci Čierne nad Topľou
- Beseda + spirometria v ťažobnej spoločnosti **Zeocem a.s, Bystré**, dospelá populácia
- Beseda v obci Hencovce, dospelá populácia
- Beseda + spirometria Slovenský Červený kríž, Vranov nad Topľou, dospelá populácia.
- Beseda + spirometria Charitný dom pre mládež, Vranov nad Topľou, dospelá populácia.
- Beseda so seniormi v Hornozemplínskej knižnici vo Vranove nad Topľou
- **KIDRACE - Nová Kelča**, vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - krvný tlak, vitálna kapacita pľúc spirometrom a CO vo vydychovanom vzduchu smokerlyzerom

9.8 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021 - 2025 S VÝHLĎOM DO ROKU 2030

Gestor
MZ SR

Riešiteľské pracoviská
ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom je chrániť a zvyšovať blaho spoločnosti a jednotlivcov, chrániť verejné zdravie, poskytovať vysoký stupeň bezpečnosti pre širokú verejnosť a zabezpečiť multidisciplinárny, integrovaný, vyvážený a faktami podložený prístup k drogovej problematike.

Anotácia

Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 - 2025 s výhľadom do roku 2030 je definovaná ako základný strategický dokument Slovenskej republiky v oblasti protidrogovej politiky. Je v poradí šiestym strategickým, nadrezortným materiálom pre oblasť drogovej politiky v Slovenskej republike, ktorým v roku 1995 položila základy národnej protidrogovej politiky a ktoré ďalej rozvíja a aktualizuje. Nadväzuje na Národnú protidrogovú stratégiu Slovenskej republiky na obdobie rokov 2013 - 2020, ktorá bola schválená uznesením vlády SR č. 380/2013. Plnenie stratégie bude zároveň zabezpečené prostredníctvom Akčného plánu realizácie Národnej protidrogovej stratégie Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 - 2025 s výhľadom do roku 2030.

Etapy riešenia

Priebežne

Realizačný výstup

Počas celého roka a v rámci svetových dní venovaných prevencii vybraných závislostí sme zabezpečili kontinuálne zvyšovanie zdravotného uvedomenia najmä detí a mládeže v okrese Vranov nad Topľou. Zdôrazňovali sa predovšetkým riziká, komplikácie a nástrahy závislostí.

V rámci zvýšenia povedomia o škodlivosti zneužívania drog a obchodovania s nimi, boli vytvorené informačné letáky, ktoré boli rozdávané predovšetkým mládeži, ale aj širokej verejnosti. Prednášky a aktivity o škodlivosti zneužívania drog a obchodovania s nimi v roku 2023 boli zrealizované na stredných školách v okrese Vranov nad Topľou:

- Stredná odborná škola Drevárska
- Gymnázium Cyrila Daxnera
- Stredná odborná škola Alexandra Dubčeka
- Charitný dom pre deti a mládež Vranov nad Topľou

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom vo Zvolene**

1. Oddelenie hygieny životného prostredia

1.1. Zmapovanie aktuálneho stavu výskytu reziduálnych pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách

Gestor: ÚVZ SR

Riešitelia : RÚVZ SR

Rok: 2023-2027

Oddelenie HŽPaZ v rámci plnenia tejto úlohy zabezpečilo odber vzoriek pitnej vody z lokalít Sliach, Kováčová a Krupina-kopanice na stanovenie pesticídov.

V roku 2023 bol odber pitnej vody na spomínaných lokalitách uskutočnený v mesiaci november. Vzorky boli analyzované v laboratóriu ÚVZ SR. Vo vzorkách nebolo zistené prekročenie limitov.

2. Oddelenie preventívneho pracovného lekárstva

2.1 Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

- Počet exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v okrese
 - Zvolen: 674 z toho 172 žien
 - Detva: 635 z toho 49 žien
 - Krupina: 307 z toho 5 žien
 - Celkom: 1616 z toho 226 žien

- Počet nových rizikových prác v okrese:
 - Zvolen: 71
 - Detva: 207
 - Krupina: 147
 - Celkom: 425

V spádovom území Zvolen k 31.12.2023 bola novo vyhlásená riziková práca v spoločnosti Doprastav a.s., Bratislava – prevádzka Zvolen z titulu záťaž teplom 3. kat., z titulu vibrácií 3. kat., z titulu hluku 3.kat., z titulu karcinogénnych faktorov 3. kat., v spoločnosti INFINITY Group a.s., Vígl'as z titulu hluku 4. kat., z titulu vibrácií prenášaných na ruky 4. kat., v spoločnosti RR SLOVAKIA a.s., Zvolen z titulu hluku 3. kat., v spoločnosti Nemocnica Agel Zvolen, a.s., Zvolen z titulu umelé optické žiarenie 3. kat., v spoločnosti PD Dobrá Niva a.s., Dobrá Niva z titulu hluku 3. kat., z titulu vibrácií 3. kat., z titulu chemických faktorov 3. kat.. V niektorých spoločnostiach sa počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce upravovali z dôvodu úpravy výrobných programov, z dôvodu zmeny počtu zamestnancov v daných profesiách. V spoločnostiach, ktoré majú pracoviská, kde sa vykonávajú práce zaradené do 4. kategórie rizika sa rizikové pracoviská vyhlasujú každoročne.

V spádovom území Zvolen k 31.12.2023 bola rozhodnutím zrušená riziková práca v spoločnosti Brantner Eko s.r.o., Bratislava – prevádzka Hriňová z titulu chemických faktorov 3. kat., v spoločnosti PPS Group a.s., Detva z titulu hluk 3. kat. a u samostatne zárobkovo činnnej osoby p. Ján Segeč, Látky z titulu hluk 3. kat. a z titulu vibrácií 3. kat..

V spádovom území Zvolen bol k 31.12.2023 zaznamenaný pokles rizikových prác oproti roku 2022 o 521 zamestnancov, pričom u žien je zaznamenaný pokles o 318 pracovníčok. V roku 2023 bol oproti predchádzajúcemu roku zaznamenaný celkový pokles zamestnancov v 3. kategórii o 440 zamestnancov, z toho u žien bol pokles o 317. V 4. kategórii bol zaznamenaný pokles oproti roku 2022 o 81 pracovníkov. Pokles bol najmä z dôvodu zrušenia rizikových prác v Nemocnici AGEL Zvolen, a.s., Zvolen. V sledovanom období neboli uložené sankcie zamestnávateľom za neplnenie opatrení na ochranu zdravia na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce.

Kontroly na rizikových pracoviskách boli vykonané napr.: v spoločnostiach Intech Slovakia s.r.o., Bratislava – prevádzka divízia Biopalivá Hriňová, IRON ART a.s., Hontianske Tesáre, DRU a.s., Zvolen, KOLIBA, a.s., Hriňová, LIND MOBLER SLOVAKIA s.r.o. Krupina, Lesy SR, š.p., Banská Bystrica – odštepny závod Lieskovec, odštepny závod Hontianske Nemce, Mäspoma spol. s r.o., Zvolen, PPS Group a.s., Detva, Slavia Production Systems a.s., Detva, Bryndziareň a syráreň, s.r.o., Zvolenská Slatina, Doprastav, a.s., Bratislava

– prevádzka Zvolen, DAVOS trade-logistics, s.r.o., Krupina, Mestské lesy, s.r.o., Krupina, XEPAP, s.r.o., Zvolen.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikované ako toxické

V spoločnosti Continental Automotive Systems Slovakia s.r.o., Zvolen sa uplatňuje NV SR č. 355/2006 Z.z.. Oddelenienú spôsobilosť pre prácu s toxickými látkami majú 4 zamestnanci. Chemické látky a zmesi potrebné k jednotlivým stanoveniam sa skladujú v laboratóriu, v pancierových, uzamykateľných skrinách.

Spoločnosť má zabezpečenú pracovnú zdravotnú službu OHS s.r.o. Opatovce nad Nitrou, ktorá aktualizovala posudky o riziku.

Spoločnosť ANALPO, s.r.o., Zvolen v roku 2023 ukončila svoju činnosť.

Mimoriadne situácie a havárie sa nevyskytli.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V roku 2023 v spádovom území RÚVZ Zvolen evidujeme rizikové práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi v spoločnosti Doprastav a.s. Zvolen na pracovisku pokládka asfaltových zmesí pre pracovné činnosti vykonávané v profesiách operátor stavebných strojov (obsluha valca, obsluha nivelačnej lišty, obsluha finišera), pomocný robotník a stavbyvedúci (počet zamestnancov/z toho ženy 16/0), v Nemocnici AGEL Zvolen a.s., Zvolen - Nemocničnej lekárni na oddelení prípravy cytostatík a na pracovisku ambulancie klinickej onkológie, onkologického stacionára. V spoločnosti Continental Automotive Systems Slovakia s.r.o., Zvolen evidujeme na pracovisku galvanizovne a neutralizačnej stanice v profesii nastavovač a operátor výroby (počet zamestnancov/z toho ženy 30/0) – kategória rizika 2.

Rizikové práce s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi (cytostatiká) ďalej evidujeme v prevádzke Nemocnica AGEL Zvolen a.s., Zvolen pri činnosti spojenjej s manipuláciou, skladovaním karcinogénov a mutagénov na pracovisku ambulancie klinickej onkológie, onkologického stacionára (počet zamestnancov/z toho ženy 4/4) a na pracovisku Nemocničnej lekárne oddelenie prípravy cytostatík (počet zamestnancov/z toho ženy 9/7). Za rok 2023 bolo v Nemocnici AGEL Zvolen a.s., Zvolen v Nemocničnej lekárni na oddelení prípravy cytostatík spotrebovaných 2680 ampúl karcinogénov a mutagénov. Z uvedeného množstva bolo pripravených spolu 1277 infúzií cytostatík.

Ako práce s expozíciou karcinogénom sme identifikovali práce pri odstraňovaní azbestocementových materiálov, prácu s tvrdým drevom – dub, buk. Práca s tvrdým drevom sa vykonáva v spoločnosti IRON ART a.s., Hontianske Tesáre, Spann Impex s.r.o., Hronská Breznica, PP Trend s.r.o., Hronská Breznica, Solid Wood SK s.r.o., Banská Bystrica, Šped-Elit s.r.o., Zvolen, KRONOSPAN spol. s r.o., Zvolen.

V roku 2023 bolo vydaných 68 rozhodnutí na odstraňovanie azbestocementových materiálov, z toho bolo 36 rozhodnutí na odstraňovanie azbestovej strešnej krytiny pre spoločnosti MONTA – ZVOLEN spol. s r.o., Zvolen, MQM stavebno – obchodná spoločnosť s.r.o., Detva, PROFI – DEMONT s.r.o., Detva, ASTANA, s.r.o., Poprad, DREVOKOV Krupina s.r.o., Krupina, AZBESTGROUP, s.r.o., Bratislava, MONTES COMPANY s.r.o., Lisková, ENVIRO SPEKTRUM, s.r.o., Košice, 3MA services, s.r.o., Rosina bolo vydaných 26 rozhodnutí na odstraňovanie azbestocementových rúr v stúpačkách bytových

domov pre spoločnosti MONTA – ZVOLEN spol. s r.o., Zvolen, BYTOVÉ DOMY s.r.o., Hodruša – Hámre, 1 rozhodnutie pre odstraňovanie AZC priedok (interiér) pre spoločnosti AZBESTGROUP, s.r.o., Bratislava a 1 rozhodnutie pre spoločnosť MONTES COMPANY s.r.o., Lisková na odstraňovanie opláštenia na športovej hale, Detva. Pre spoločnosť AZBESTGROUP, s.r.o., Bratislava bolo vydané 1 rozhodnutie pre odstránenie AZC zo zhoreniska a pre spoločnosť MONTA – ZVOLEN spol. s r.o., Zvolen bolo vydané 1 rozhodnutie na odstránenie azbestovej dosky za sporákom. Pri odstraňovaní materiálov obsahujúcich azbest v interiéroch boli nariadené opatrenia na minimalizáciu expozície zamestnancov a obyvateľstva (vykonať meranie na stanovenie koncentrácie azbestových vlákien po ukončení prác a predložiť protokol o meraní, dodržiavať predložený plán práce pre stabilizáciu, demontáž, odvoz a uskladnenie nebezpečného odpadu azbestocementových materiálov, informovanie obyvateľstva o vykonaní sanačných prác).

2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

2.2.1 Zdravé pracoviská

Projekt Zdravé pracoviská sa realizuje v spoločnosti LIND MOBLER SLOVAKIA, s.r.o., Krupina, ktorej predmetom hlavnej činnosti je kompletáž čalúnených výrobkov.

Priestory spoločnosti boli uvedené do prevádzky rozhodnutím Okresného úradu v Krupine Oddeleniu všeobecnej vnútornej správy č. spisu R-PPL-214-186/2000 zo dňa 18.8.2000 a kompletizačných priestorov (po zmene užívania expedičných priestorov) rozhodnutím RÚVZ Zvolen pod č. 2008/89-2 zo dňa 29.1.2008.

V spoločnosti LIND MOBLER SLOVAKIA, s.r.o., Priemyselná 2002/6, 963 01 Krupina sú vyhlásené rizikové práce rozhodnutím RÚVZ so sídlom vo Zvolene pod č. spisu: 2345/3995/2023 zo dňa 09.06.2023.

Spoločnosť má zabezpečenú pracovnú zdravotnú službu - PZS- ANIMA s.r.o., Zvolen. V spoločnosti LIND MOBLER SLOVAKIA s.r.o., Krupina došlo k stabilizácii výroby, zníženiu počtu pracovníkov a organizačným zmenám. V šijacej dielni sa pravidelne podľa potreby vymieňajú šijacie stroje za nové. Spoločnosti bolo nariadené vykonať novú objektivizáciu faktorov pracovného prostredia, nakoľko došlo k zrušeniu a premiestneniu niektorých pracovísk pre zlepšenie efektivity výroby.

Zamestnávateľ má aktualizované posúdenie zdravotných rizík z expozície faktorom práce a pracovného prostredia na pracoviskách, vypracovaný posudok o riziku s kategorizáciou prác.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Realizujú sa informačné a intervenčné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci prevažne v malých a stredných podnikoch. Poskytovali sa konzultácie fyzickým a právnickým osobám k otázkam týkajúcim sa zdravia pri práci, faktorov práce a pracovného prostredia, hodnotenia rizík, chráneným pracoviskám a vykonávanie preventívnych opatrení na elimináciu škodlivých faktorov na zdravie zamestnancov a k zmenám v legislatíve.

V sledovanom období bola vykonaná kontrola v spolupráci s IP Banská Bystrica v spoločnosti ARES s.r.o., Zvolen, pričom zo strany RÚVZ neboli zistené žiadne nedostatky.

3. Oddelenie hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov

3.1. Monitoring príjmu kuchynskej soli.

V roku 2023 RÚVZ so sídlom vo Zvolene nebol zaradený do riešenia tejto úlohy na základe rozhodnutia krajského Oddeleníenika pre hygienu výživy RÚVZ Banská Bystrica.

3.3. Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb.

Cieľom projektu je kontrola plnenia povinnosti zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) u dospelých fyzických osôb (klientov) v zariadeniach sociálnych služieb, pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej osoby, najmä zariadenia pre seniorov, domovy sociálnych služieb a špecializované zariadenia, ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia. V roku 2023 bola odobratá celodenná strava v piatich zariadeniach domovov dôchodcov, ktorá bola analyzovaná v laboratóriu RÚVZ v Banskej Bystrici. Výsledky laboratórných analýz kompletného denného menu za účelom posúdenia energetickej a biologickej hodnoty (na obsah energie, bielkovín, tukov, sacharidov a NaCl), ako napr. kontrola jedálnych lístkov, kontrola dodržiavania pitného režimu, ako aj ostatné náležitosti danej úlohy, ktoré boli uvedené v usmernení ÚVZSR/OHVBPKEV/7272/233709/2022 zo dňa 9.11.2022, boli spracované do určených tabuliek. Správu z kontroly predložil RÚVZ vo Zvolene na uvedenú mailovú adresu v usmernení v stanovenom termíne. Úloha bude naďalej pokračovať v roku 2024 aj s odberom celodennej stravy a s jej analýzou v ďalších piatich zariadeniach poskytujúcich sociálne služby.

3.4. Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a potravinách určených pre dojčatá a malé deti.

Cieľom monitoringu je kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci výroby a krížovej kontaminácie. V roku 2023 pracovníčky RÚVZ so sídlom vo Zvolene v zariadení spoločného stravovania odobrali dve vzorky hotových pokrmov na vyšetrenie na alergény v Štátnom veterinárnom a potravinovom ústave v Dolnom Kubíne. Odobraté boli tieto druhy hotových jedál : polievka Tom Yum - vyšetrenie na neprítomnosť alergénu mlieko a hlavné jedlo bez prílohy Kaeng Kiew Whan - vyšetrenie na neprítomnosť alergénu ryby. Obidve vzorky vyhovelí právnym predpisom.

4. Oddelenie hygieny detí a mládeže

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015-2025 (NAPPO).

Podpora zdravšieho prostredia v školách

V rámci výkonu ŠZD v 120 školských stravovacích zariadeniach sme kontrolovali dodržiavanie zavedeného systému správnej výrobnéj praxe, hygienické podmienky prípravy a výdaja jedál, hygienické podmienky osobitného stravovania detí z dôvodu ich metabolického ochorenia, pestrosť jedálnych lístkov, sortiment tovaru a hygienické podmienky prevádzky v 5 školských bufetoch a v 15 potravinových a nápojových automatoch, dodržiavanie pitného režimu detí a žiakov. Na základe výsledkov vykonaných ŠZD či už plánovaného alebo mimoriadneho je možné konštatovať, že zavedený HACCP systém je v školských stravovniach uplatňovaný, hygienické podmienky pri príprave a výdaji jedál a hygienické podmienky osobitného - diétného stravovania sú prevažne dodržiavané. Prevádzky školských bufetov a automatov sú uvedené v úlohe č.4.2. Predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch.

V zariadeniach pre deti a mládež presadzujeme pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov, v oblasti stravovania pestrosť podávanej stravy, dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky.

Podporujeme Národnú stratégiu SR zapojenie škôl do mliečneho programu pre deti a programu školské ovocie. Do mliečneho programu pre žiakov je zapojených 45 materských škôl a 24 základných škôl a do programu školské ovocie je zapojených 35 základných škôl.

V roku 2023 sme vykonávali poradenstvo ohľadom správnej výživy – individuálne a skupinové minimálne. Edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy na školách sme taktiež organizovali a to 6 prednášok na stredných školách, 6 prednášok na základných školách.

Poskytovať nutričné vzdelávanie Oddelenieným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Nutričné vzdelávanie zamestnancov zariadení spoločného stravovania sa vykonáva priebežne, podľa aktuálnej potreby jednak vždy pri výkone ŠZD, ako aj cieľovými edukačnými aktivitami v rámci realizovaného vzdelávania rezortom školstva, v r.2023 len formou 3 konzultácií (Spoločný školský úrad Mesta Zvolen, Oddelenie školstva Mesta Krupina, Oddelenie školstva Mesta Detva).

4.2 Predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch.

Úlohu sme realizovali prostredníctvom štátneho zdravotného dozoru, ktorý bol zameraný na priebežné celoročné kontrolovanie predaja doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch podľa zákona NR SR č.355/2007Z.z. a jeho vykonávacej Vyhlášky MZ SR č.71/2023Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež. Štátny zdravotný dozor školských bufetov a automatov bol vykonaný zamestnancami Oddelenia hygieny detí a mládeže RÚVZ so sídlom vo Zvolene počas roka 2023 v 5 školských bufetoch a 15 potravinových a nápojových automatoch umiestnených v priestoroch základných a stredných škôl.

V sortimente školských bufetov základných a stredných škôl prevládali potraviny, o ktoré majú záujem konzumenti: obložené rožky, obložené bagety a žemle pripravované v prevádzke bufetov, sladké pekárenské výrobky, fornetti, cereálne výrobky, croissanty, cukrovinky, z mliečnych výrobkov ovocné jogurty, kyslomliečne výrobky a mliečne nápoje, stolové minerálne vody, džúsy, nealkoholické nápoje v 3 dcl a 5 dcl originálnom balení bez obsahu kofeínu, chinínu, taurínu, alkoholu, ovocie a zelenina (v menšom množstve) a doplnkový sortiment (školské potreby, drogistický tovar, hygienické potreby). Prevádzkovatelia sú fyzické osoby – podnikatelia, ktorí reagujú na požiadavky žiakov základných a stredných škôl a podľa toho prispôsobujú svoj sortiment predaja. Vo väčšine kontrolovaných školských bufetoch ponuka v zásade zodpovedala sortimentu, schválenému orgánom verejného zdravotníctva až na cukrovinky.

Sortiment v školských automatoch nápojových a potravinových bol zameraný hlavne na pitný režim žiakov a zvýšenie konzumácie mlieka a mliečnych výrobkov, ďalší sortiment tvorili rôzne druhy obložených bagiet (šunková, salámová, syrová a pod.), rožkov, žemlí s oblohou. V niekoľkých školských automatoch prevládali sýtené sladené nápoje, sladkosti, chýbali neochutené stolové, minerálne vody, na čo boli upozornení prevádzkovatelia automatov. V dvoch predajných automatoch nebola dodržaná teplota chladiaceho zariadenia (obložené bagety pri teplote 9°C).

Na základe kontroly predajných automatov v školských zariadeniach a na základe požiadavky riaditeľov školských zariadení v súvislosti so zmenou vyhlášky o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež (Vyhláška MZ SR č.75/2023Z.z.) bol prevádzkovateľ predajných automatov umiestnených v školských zariadeniach v meste Zvolen upozornený a predvolaný na ústne pojednávanie ohľadom sortimentu v predajných automatoch.

Sortiment tovaru v bufetoch, automatoch pri výkone ŠZD neobsahoval alkoholické nápoje, nápoje s obsahom kofeínu, taurínu, chinínu a tabakové výrobky, potraviny rýchleho občerstvenia uvedené v bode 8. §7 ods.3 písm.a./.

V záznamoch z kontrol prevádzkovateľom školských bufetov a automatov bolo nariadené: dodržiavať sortiment predaja v zmysle aktuálne platnej vyhlášky MZ SR č.71/2023Z.z., zabezpečiť vyhovujúcu teplotu v predajných automatoch, nepoužívať dressing v bagetách na majonézovom základe.

Na základe konzultačných záznamov a záznamov z kontrol školských bufetov a predajných automatov prevádzkovatelia bufetov a predajných automatov operatívne spolupracovali pri odstraňovaní zistených nedostatkov a v školskom roku 2023/24 ponúkaný sortiment predaja v školských bufetoch a automatoch prispôbili sortimentu uvedenom vo Vyhláške MZ SR č.75/2023Z.z..

6. Oddelenie epidemiológie

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

Realizácia vlastného očkovania

V rámci realizácie vlastného očkovania oddelenie epidemiológie zabezpečil distribúciu očkovacieho kalendára pre povinné a odporúčané očkovanie podľa dosiahnutého veku a rizika nákazy v Slovenskej republike na rok 2022 všetkým ambulanciám VLDD vo svojej územnej pôsobnosti.

Vzhľadom na vzrastajúci počet odmietania resp. nezabezpečenia povinného očkovania u detí ich zákonnými zástupcami boli všeobecní lekári pre deti a dorast upozornení na povinnosť hlásiť Regionálnemu úradu verejného zdravotníctva vo Zvolene každé odmietnutie povinného očkovania resp. nedostavenia sa na povinné očkovanie v zmysle platnej legislatívy. V roku 2023 boli realizované ústne pojednávania týkajúce sa odmietania povinného očkovania detí.

Pracovníci oddelenia epidemiológie na základe písomného požiadania všeobecných lekárov pre deti a dorast v regióne Zvolen, Detva a Krupina vypracovávajú individuálny očkovací kalendár podľa Oddelenieho usmernenia MZ SR o očkovacích postupoch vykonávaných v inom veku a inom intervale ako v rámci schémy pravidelného povinného očkovania osôb v Slovenskej republike číslo OE/10293/2016 zo dňa 13. marca 2017.

V poradni na podporu očkovania poskytujeme poradenstvo a konzultácie ohľadom povinného pravidelného očkovania, odporúčaného očkovania, očkovania osôb profesionálne vystavených zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz a pred cestou do zahraničia. Zároveň dbáme na dodržiavanie platného očkovacieho kalendára u lekárov prvého kontaktu.

Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2023

V roku 2023 sme sa podieľali na realizovaní zabezpečenia Národného imunizačného programu SR, participujeme na kontrole a surveillancie ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO. Spolupracujeme na príprave registra očkovaných osôb a na udržaní čo najvyššej možnej úrovne zaočkovanosti v rámci povinného očkovania. Realizovali sme imunizačný program u infekčných ochorení, ktorým možno predchádzať očkovaním a udržiavame rozsah povinného a odporúčaného očkovania podľa aktuálnej epidemiologickej situácie v SR.

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním

Priebežne sme sa podieľali na edukácii zdravotníckeho personálu v jednotlivých ambulanciách všeobecných lekárov pre deti a dorast.

Očkujúci lekári z ambulancií pre deti a dorast v okrese Zvolen, Detva a Krupina boli oboznámení s povinnosťou hlásiť nežiaduce reakcie v súvislosti s očkovaním v súlade s platnou legislatívou ŠÚKL a RÚVZ so sídlom vo Zvolene v súlade s § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR č. 585/ 2008 Z.z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení noviel.

Manažment očkovania

Na základe Vyhlášky MZ SR 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení noviel, vykonávame inštruktáž zdravotníckych pracovníkov (evidencia o očkovaní v zdravotných záznamoch, sledovanie chladového reťazca

v ambulanciách, hospodárenie s vakcínami). V rámci ŠZD sa na ambulanciách VLDD kontroluje zaobchádzanie s vakcínami.

Kontrola očkovania v regióne Zvolen, Detva a Krupina

Organizačne sme zabezpečili kontrolu očkovania v okresoch Zvolen, Detva a Krupina u praktických lekárov pre deti a dorast. Kontrolu vykonáme podľa vypracovaného Oddelenieho usmernenia vydaného ÚVZ SR pre vykonanie kontroly očkovania v Slovenskej republike. V rámci administratívnej kontroly očkovania neboli u pediatrov zistené závažné nedostatky vo výkone očkovania.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Zlepšenie laboratórnej spolupráce

Oddelenie epidemiológie aktívne spolupracuje s oddelením klinickej mikrobiológie (OKM) Nemocnica Zvolen a. s., ktoré poskytuje komplexnú mikrobiologickú diagnostiku pre účely zistenia etiológie mikrobiálnych chorôb a s hematologicko- biochemickým oddelením.

V spolupráci s vedúcou OKM zabezpečujeme záchyt pozitívnych výsledkov vyšetrení; údaje získané nasledujúcim epidemiologickým šetrením sa zaznamenávajú do Epidemiologického informačného systému (EPIS). Laboratórium OKM bolo zapojené do systému EPIS, čím sa zvýšila kvalita a rýchlosť hlásenia pozitívnych výsledkov prenosných ochorení podľa prílohy č.7 zákona 355/2007 o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Laboratórna činnosť OKM je dopĺňovaná interpretáciou výsledkov, sledovaním výskytu rezistentných kmeňov a nozokomiálnych nákaz.

Zlepšením spolupráce v našom regióne sa zvýšila schopnosť včas zahájiť príslušné protiepidemické opatrenia pri jednotlivých prenosných ochoreniach.

Hlásenie prenosných ochorení

Opakovane informujeme lekárov prvého kontaktu a ďalších zdravotníckych pracovníkov o povinnosti zo zákona č. 355/2007 Z. z. v znení noviel pravidelne hlásiť výskyt infekčných ochorení.

Z dlhodobého pohľadu môžeme konštatovať zvýšenie počtu hlásení prenosných ochorení od lekárov prvého kontaktu a od Oddelených lekárov (dermatovenerologické, infektologické, gynekologické a i. ambulancie). Lekárov sme informovali o možnosti získania informácií o výskyte infekčných ochorení v našom regióne cestou otvoreného portálu programu EPIS.

Propagujeme využívanie on-line hlásenia prostredníctvom internetu.

Analyzovať riziká hrozby nových alebo „staronových“ infekčných ochorení

Pracovníčky oddelenia epidemiológie sledujú problematiku výskytu nových a staronových infekčných ochorení a zároveň sa zameriavajú na opatrenia, ktoré môžu zabrániť ich vzniku a šíreniu v populácii.

Spolupracujeme s pracovníkmi oddelenia klinickej mikrobiológie a hematologicko-biochemickým oddelením Nemocnice Zvolen a.s., mikrobiologickým Oddelenieom RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, Národnými referenčnými centrami a taktiež s lekármi prvého kontaktu, lekármi infekčného oddelenia v Banskej Bystrici a s infektológom Nemocnice Zvolen, a.s.

Epidemiologický dohľad, monitorovanie, kontrola a riadenie importovaných prenosných ochorení prostredníctvom príst'ahovalcov

Od februára 2022 vzhľadom na prebiehajúci vojnový konflikt na Ukrajine a s ním spojený zvýšený príchod cudzincov do SR pracovníci odd. epidemiológie nepretržite monitorujú výskyt prenosných ochorení z pohľadu importu a to najmä ochorení, ktoré boli po zavedení povinného očkovania v SR eliminované.

Zlepšiť informovanosť a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

Prebieha nepretržite informovanie lekárov prvého kontaktu o epidemiologickej situácii a o výskyte infekčných chorôb v regióne Zvolen prostredníctvom otvoreného portálu EPIS a do e-mailovej schránky.

Verejnoscť informujeme prostredníctvom internetových stránok o možnostiach predchádzania infekčným ochoreniam hlavne očkovaním ale i ďalšími preventívnymi opatreniami.

Pri výskyte prenosných ochorení v našom regióne individuálne informujeme obyvateľov danej oblasti o preventívnych a represívnych opatreniach, aby mali schopnosť chrániť sa pred infekčným ochorením.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Skvalitňovanie hlásenia zo strany poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorí sú povinní zo zákona hlásiť prenosné ochorenia

Propagujeme možnosť využívania online (e-mail) hlásenie všeobecnými lekármi pre deti a dorast a všeobecnými lekármi pre dospelých.

Kontrola kvality údajov v EPIS-e

Pracovníčky oddelenia epidemiológie priebežne zadávajú do EPIS-u údaje o prípadoch, pravidelne sledujú systém rýchleho varovania a pravidelne kontrolujú zadané údaje.

Vyhľadávať všetky relevantné údaje podľa požiadaviek legislatívy EÚ a jednotlivých EÚ sietí

U vybraných nákaz sme priebežne a aktívne sledovali zoznamy povinne hlásených položiek, ktoré sme implementovali do položiek programu EPIS.

Zadáваме všetky prípady podozrenia z nákazy v zmysle platnej legislatívy EÚ (začiatok klinických príznakov, laboratórna diagnostika, cestovateľská anamnéza, kontakty s chorými a pod.)

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Surveillance nozokomiálnych nákaz

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru sme upozornili zdravotnícke zariadenia na povinnosť hlásiť nozokomiálne nákazy v zmysle Vyhlášky č. 553/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení z hľadiska ochrany zdravia v znení noviel.

Hlásenie nozokomiálnych nákaz vo všetkých sledovaných okresoch (Zvolen, Detva a Krupina) má za posledných 5 rokov stúpajúci charakter. V roku 2022 bol v spolupráci

s vedením Nemocnice Zvolen, a.s. zavedený nový systém hlásenia NN prostredníctvom nemocničného hygienika.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie, vrátane bioterorizmu

Stratégie súvisiace s pripravenosťou a kontrolou prenosných ochorení predstavujúcich závažnú hrozbu pre obyvateľstvo.

RÚVZ Zvolen má vypracovaný havarijný plán mimoriadnych opatrení pre región Zvolen pri hromadnom výskyte nákaz. Obsahuje okrem opatrení havarijného plánu aj opatrenia na predchádzanie vzniku a šírenia ochorení spôsobených vysokopatogénnymi vírusmi, ďalej zabezpečenie činnosti pre likvidáciu následkov použitia bojových biologických prostriedkov. Havarijný plán obsahuje postupy pri možnom vzniku pandémie chrípky.

Pracovníčky oddelenia epidemiológie spolupracujú s referátom krízového riadenia Nemocnica Zvolen a.s., ktorého úlohou je vypracovať postupy pri zachytení pacienta s rýchlo-šíriacim sa ochorením a zabezpečenie plnenia opatrení a Oddeleniených úloh.

Sentineloví lekári odoberajú biologický materiál pri výskyte chrípky a chrípke podobných ochoreniach v rámci surveillancie chrípky.

6.6 Enviromentiálna surveillancie Poliomyelitídy a sledovanie VDPV

Vykonávame odbery odpadovej vody z ČOV Zvolen – Pustý Hrad na sledovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov. Zabezpečujeme transport odpadovej vody do virologického laboratória v Banskej Bystrici. Odber odpadovej vody je podľa harmonogramu RÚVZ Banská Bystrica. Doposiaľ boli všetky laboratórne vyšetrenia vzoriek odpadovej vody negatívne.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

V rámci Národného programu prevencie HIV/AIDS v SR na roky 2017 – 2020 boli v spolupráci s oddelením podpory zdravia vykonané prednášky pre žiakov základných škôl a stredných škôl. Cieľom aktivít odd. epidemiológie je zvýšenie úrovne informovanosti v problematike HIV/AIDS a iných pohlavne prenosných ochorení.

Oddelenie epidemiológie aktívne spolupracuje s laboratóriom Nemocnice Zvolen, a. s., ktoré poskytuje laboratórnu diagnostiku HIV. V prípade pozitívneho výsledku pracovníci oddelenia epidemiológie taktiež spolupracujú s NRC pre HIV/AIDS.

Údaje získané nasledujúcim epidemiologickým šetrením sa zaznamenávajú do Epidemiologického informačného systému, a tak sú podkladom na sledovanie epidemiologickej situácie.

6.8. PORADNE OČKOVANIA

V RÚVZ so sídlom vo Zvolene je zriadená Poradňa na podporu očkovania, ktorej cieľom je zvýšenie informovanosti o očkovaní, oboznamovanie o význame očkovania a ochoreniach preventabilných očkovaním.

V rámci poradne na podporu očkovania poskytujeme poradenstvo a konzultácie ohľadom povinného pravidelného očkovania, odporúčaného očkovania, očkovania osôb profesionálne vystavených zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz a osôb cestujúcich do zahraničia. Adresa a konzultačné hodiny sú zverejnené na internetovej stránke RÚVZ so sídlom vo Zvolene.

9. Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

RÚVZ so sídlom vo Zvolene participoval na sledovaní úrovne a vývoja zdravotného uvedomenia a správania sa občanov SR. Výsledky prieskumu gestora úlohy ÚVZ SR Bratislava a jednotlivých riešiteľských pracovísk RÚVZ v SR za rok 2022 budú po spracovaní za SR k dispozícii.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Zrealizovali sme :

Lokálna Kampaň „Schody ako výzva“, realizujeme už od r. 2009 pre zamestnancov RÚVZ Zvolen a verejnosť. Možnosť výberu používať schody, nie výtah na pracovisku

Informačný panel Pohybom ku zdraviu – priestory RÚVZ Zvolen 10.5.2023

Prednášky -2 „Pohybom ku zdraviu“ pre 25 študentov 3.PSA a 3.PSB SZŠ Zvolen – 18.1.2023

Prednášky-2 „Podpora zdravia“ s náborom do zapojenia sa do Kampane vyzvi srdce k pohybu pre 36 študentov 3.PSA a 3PSB. SZŠ Zvolen -3.5.2023

Prednášky „Zdravý životný štýl“ s propagáciou Svetového dňa pohybom ku zdraviu pre 39 študentov 3.PSA a 3.PSB SZŠ Zvolen, 10.5.2023

Prednášky „Význam pohybovej aktivity a globezita „ a nábor do Kampane vyzvi srdce k pohybu pre 33 externých študentov 1.PSKA a 1.PSKC SZŠ Zvolen, 2.5.2023

Prednáška“ Význam pohybovej aktivity a globezita“ a nábor do Kampane vyzvi srdce k pohybu pre 21 externých študentov 1.PSKB , 10.5.2023

Prednáška“ Význam pohybovej aktivity a globezita „a nábor do kampane Vyzvi srdce k pohybu pre 21 externých študentov 1.PSKC SZŠ Zvolen, 11.5.2023

Prednášky s besedou „Prevencia rakoviny prsníka“ pre 16 študentov 3.PSA SZŠ Zvolen, 1.2.2023

Prednášky s besedou „Prevencia rakoviny krčka maternice“ pre 17 študentov 3.PSB SZŠ Zvolen, 1.2.2023

Prednášky s besedou „Mozog a DM2 - prevencia“ pre 19 študentov 1.PSKC, SZŠ Zvolen, 23.3.2023

Prednášky s besedou „Prevencia DM2, nábor do Kampane „Vyzvi srdce k pohybu “ pre 17 študentov, 1.PSKA, SZŠ Zvolen, 18.5.2023

Prednášky s besedou „Prevencia rakoviny hrubého čreva“ pre 35 študentov 3.PSA a 3. PSB SZŠ Zvolen, 26.4.2023

Prednášky s besedou „Prevencia rakoviny hrubého čreva“ pre 17 študentov 1. PSKB SZŠ Zvolen, 26.4.2023

Prednášky s besedou „Význam pohybu pre zdravie“ pre 21 študentov 1. PSB SZŠ Zvolen, 20.9.2023

Prednášky s besedou „v spolupráci s CPP Krupina „Energetické nápoje a zdravie detí“ pre 11 žiakov 7. A a 6 žiakov špeciálnej triedy ZŠ Hontianske Nemce,14.12. 2023

Prednášky s besedou v spolupráci s CPP Krupina „Energetické nápoje a zdravie detí“ pre 14 žiakov 6. A ZŠ Hontianske Nemce,14.12. 2023

Prednášky s besedou v spolupráci s CPP Krupina „Energetické nápoje a zdravie detí“ pre 16 žiakov 5. A ZŠ Hontianske Nemce,14.12. 2023

Prednášky s besedou „Vieme zdravo žiť“ pre 8 študentov 1. OA, Spojená škola Detva, 12.12.2023

Prednášky s besedou „Naše jedlo, naše zdravie, naša Zem“ pre 18 študentov 3.PSA a 20 študentov 3.PSB SZŠ Zvolen, 4.10.2023

Projekt „Viem čo zjem“ - aktivity s besedami pre žiakov 1. a 2. stupňa na zapojených ZŠ nasledovne :

23.1. 2023 ZŠ M. Rázusa Zvolen – 120 edukovaných

24.1.2023 ZŠ Nám. Mládeže Zvolen – 48 edukovaných

30.1.2023 1.ZŠ Jilemnického Zvolen – 100 edukovaných

1.2.2023 ZŠ Hrnčiarska Zvolen – 48 edukovaných

2.2.2023 ZŠ Alexyho Zvolen – 110 edukovaných

8.2.2023 3.ZŠ Jilemnického Zvolen – 60 edukovaných

Prednášky s besedou „Prevencia rakoviny hrubého čreva“ pre 16 študentov 3. PSA a 18 študentov 3. PSB SZŠ Zvolen, 8.2.2023

Prednáška s besedou „ Energetické nápoje a zdravie detí“ v spolupráci s Centrom poradenstva a prevencie Krupina pre 11 žiakov 6.ročníka ZŠ Senohrad , 18.2.2023

Svetový deň obezity 4.3.2023 – participácia na Celoslovenskej súťaži pre ZŠ v kreslení na danú tému. Výstupy spracoval gestor aktivity ÚVZ SR i s odovzdaním cien pre víťazov.

Deň otvorených dverí v spolupráci s oddelením HDM RÚVZ Zvolen 7.4.2023– prednášky s besedou „ Zdravé potraviny a ich označovanie“ a merania v PZ s nasledovnými aktivitami pri príležitosti Svetový deň zdravia 7.4.2023 – aktivity s výjazdmi mobilnej Poradne zdravia s cieľovým poradenstvom k úprave životosprávy pre verejnosť, políciu, 11.4.2023 až 14.4.2023 s meraním vybraných biochemických parametrov krvi, antropometrie, krvného tlaku, indexov BMI, WHR a skladby tela u záujemcov aj na Mestskom úrade vo Zvolene 3.4.2023

Prednáška s besedou „ Strava, pohyb, psychika - poruchy príjmu potravy“ pre 19 študentov Školského internátu, Švermova Zvolen, 24.3.2023

Prednáška s besedou „ Zdravá výživa“ pre 20 externých študentov 1.PSKC SZŠ Zvolen, 8.6.2023

Prednášky s besedami pre materské školy: Malinovského 41, Zvolen, 8. Marca Očová, Voljanského 3, Zvolen, Železná Breznica, Prachatická 45, Zvolen, Fullu 43 Zvolen, Centrum 29 Zvolen, Hrnčiarska 2, Zvolen, Zvolenská Slatina, Dubové,, Imatra Zvolen, Budča „ Výživa pitný režim detí“ , desaťkrát s 222 edukovanými v 1.polroku 2023

Prednášky s besedami pre materské školy „ Mliečny program“, dvakrát so 68 edukovanými v 1. polroku 2023

Svetový deň vody apríl 2023 – prednáška 3. ZŠ Zvolen, 28 edukovaných žiakov

Prednášky s besedami pre materské školy : Očová, Centrum Zvolen, Bystrický rad Zvolen, Dobrá Niva, Veľká Lúka, Školská Hriňová, J. Kráľa , Sliač „ Výživa a pitný režim detí“ dvakrát so 46 edukovanými v 2.polroku 2023

Prednášky s besedami pre materské školy „ Mliečny program“ dvakrát s 93 edukovanými v 2. polroku 2023

Prednášky s besedami „ Svetový deň srdca“ pre 19 študentov 3.PSA SZŠ Zvolen, 27.9.2023

Prednáška Stigma ľudí žijúcich s obezitou – Lekárske oravské dni, Nižná,,21.- 22.4.2023

Prednáška „Prevencia KVO – strava, pohyb, psychika“, pre 38 študentov 3. PSA, 3.PSB SZŠ Zvolen, 4.10. 2023

Prednášky v spolupráci s CPP „ Prevencia porúch príjmu potravy“, pre 10 žiakov 7.A, 8 žiakov 8.A a 6 žiakov 9.A ZŠ Zvolenská Slatina, 6.12.2023

Prednášky Stigma ľudí žijúcich s obezitou – Regionálna Oddelenená konferencia MTP, RK MTP, Michalovce 18.10.2023

Prednášky Výživa, pitný režim detí a návykové látky, pre 16 žiakov 8.A triedy, 13 žiakov 8.B., 18 žiakov 8.C, 15 žiakov 8.D ZŠ M. Rázusa, Zvolen, 13.11.2023

Prednáška DM2 a drogy, pre 20 študentov 4.OA Detva, 20.11.2023

Prednáška Výživa a pitný režim pri DM2, ZŠ Slatinské Lazy, 14.11.2023

Deň otvorených dverí na RÚVZ Zvolen – Svetový deň DM2. Prednáška Výživa a pitný režim pri DM2, merania sklady tela, 46 študentov SZŠ Zvolen, 15.11.2023

Prednášky s besedou „Prevencia civilizačných ochorení – vieme zdravo žiť“ pre 8 študentov 1.OA, Spojená škola Detva, 12.12.2023

Prednášky s besedou v spolupráci s CPP Zvolen pre 24 študentov 3.B, Súkromná škola umeleckého priemyslu Zvolen, 15.12.2023

Prednášky s besedou v spolupráci s CPP Zvolen pre 22 študentov 2.ročník, Súkromná škola umeleckého priemyslu Zvolen, 15.12.2023

Prednášky s besedou „Prevencia onkologických ochorení“ pre 36 študentov 3.PSA, 3. PSB SZŠ Zvolen, 6.12.2023

9.2.1 VYZVI SRDCE K POHYBU – Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelých populácie

Kampaň sme aktívne podporili oslovovaním miestnych inštitúcií a škôl i cieľovými prednáškami o význame pohybovej aktivity pre zdravie jednotlivca i spoločnosti v zmysle aktuálne platnej metodiky postupov. Témy sú zdokumentované v celku 9.2. tohto dokumentu. Gestor úlohy RÚVZ Banská Bystrica spracoval následnú analýzu a výstupy i za účelom modifikácie kampane – postupov, pre pokračovanie v ďalších rokoch.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNIT

Na pozvanie zástupcov Zdravých regiónov – príspevkovej organizácie MZ SR sme sa zúčastnili 8.11.2023 na Záverečnej konferencii Národných projektov Zdravé komunity 2B a 3B v Bratislave. Prebehlo zhodnotenie výsledkov projektového obdobia rokov 2020-2023 i prezentácia príkladov dobrej praxe, systému vzdelávania a metodického vedenia a spolupráca s partnermi.

Dňa 9.10.2023 na pracovnom stretnutí so zástupcom BBSK na RÚVZ vo Zvolene sme riešili aktuálne problémy MRK a možnosti spolupráce v oblasti zdravotnej výchovy.

23.5.2023 sme sa zúčastnili na vzdelávacom workshope „Mosty z chudoby“ v Komunitnom centre vo Zvolene s možnosťou rozšírenia spolupráce i s tretím sektorom o. z. Cesta von. Program OMAMA a jeho zástupca nás pozval prednášať do Komunitného centra Zvolen, pre PN organizátora sa aktivita nekonala.

Zriaďovateľom Komunitného centra je mesto Zvolen v súlade so schválenými dokumentmi – Komunitný plán rozvoja sociálnych služieb mesta Zvolen. Komunitné centrum je poskytovateľom sociálnych služieb v súlade so zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách.

V roku 2023 sme boli oslovení zástupcom Mesta Zvolen k členstvu v dobrovoľnej Pracovnej skupiny KPSS – Komunitný plán sociálnych služieb (KPSS) mesta Zvolen na roky 2024 – 2029.

Aktívne, 19.10.2023 sme sa zúčastnili pracovného stretnutia KPSS pre cieľovú skupinu rodina a deti na Mestskom úrade vo Zvolene s cieľom zvýšiť pomoc, ochranu, podporu pre rodiny v kríze vo Zvolene a zlepšiť okrem iného i ich zdravie a zdravotné uvedomenie.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA

Aktívne participujeme na vytváraní podmienok zlepšovania kvality úrovne poskytovaných služieb verejnosti najmä formou zvyšovania povedomia a informovanosti občanov o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovaním zdravotnej gramotnosti i v komunitách. Poradenstvo zameriavame na pozitívnu zmenu spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

9.5 NÁRODÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 – 2023

Zrealizovali sme :

Prednášky s besedou „ Riziká užívania alkoholu“ v spolupráci s Mestskou políciou vo Zvolene pre 65 študentov 2. A, 2.B, 2. K, SPŠ technická Zvolen, 29.3.2023

Vedomostný kvíz „ Drogy, to teda nie“ v spolupráci s Mestskou políciou Zvolen, Krajskou knižnicou Zvolen, Hasičským záchranným zborom pre 44 účastníkov škôl a ich pedagógov

Prednášky s besedou „ Riziká užívania alkoholu“ pre 18 študentov 1.PSKB, SZŠ Zvolen, 6.6.2023

Prednášky s besedou „ Riziká užívania alkoholu“ pre 19 študentov 1.PSKA, SZŠ Zvolen, 14.6.2023

Prednášky s besedou v spolupráci s CPP Krupina „ Riziká užívania alkoholu“ pre 9 žiakov 8.ročníka 13 žiakov 9.ročníka ZŠ Hontianske Nemce, 7.12.2023

Prednášky s besedou v spolupráci s CPP Krupina „ Alkohol a energetické nápoje“ pre 11 žiakov 7.ročníka a 6 13 žiakov špeciálnej triedy ZŠ Hontianske Nemce, 14.12

Prednášky s besedou v spolupráci s CPP Krupina „ Alkohol a energetické nápoje“ pre 14 žiakov 6.ročníka ZŠ Hontianske Nemce, 14.12.2023

Prednášky s besedou v spolupráci s CPP Krupina „ Alkohol a energetické nápoje“ pre 16 žiakov 5.ročníka ZŠ Hontianske Nemce, 14.12.2023

Prednášky s besedou „ Alkohol a prevencia závislostí“ pre 28 žiakov 7. A a 7.B. ZŠ Pliešovce, 24.11.2023

9.6. NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021 – 2030

V priebehu roka 2023 sme zrealizovali 14 aktivít na zvýšenie pohybovej aktivity obyvateľstva s počtom edukovaných 285.

Na ozdravenie výživy a pitného režimu detí i dospelých sme pripravili 24 aktivít s 526 edukovanými.

Prevenciu sociálne patologických javov so zameraním sa na fajčenie detí, mládeže a dospelých sme riešili v 14 prípadoch s 388 edukovanými. Zdravotno-výchovné intervencie pre prevenciu užívania alkoholu sme realizovali 12 krát s 243 edukovanými, prevenciu látkových závislostí sme realizovali 18 krát s 327 edukovanými. Nelátkové závislosti sme tematicky zastrešovali 4 krát s 85 edukovanými.

Výchovu k partnerstvu a rodičovstvu sme realizovali 23 krát so 174 edukovanými.

Zdravé starnutie a zvyšovanie zdravotného uvedomenia verejnosti sme realizovali 3 krát s 57 edukovanými.

Zdravé starnutie a zdravotno-podporné aktivity sme realizovali 4 krát s 134 edukovanými.

Podporu duševného zdravia populácie formou zdravotno-výchovných a poradenských činností sme zrealizovali 13 krát u 321 edukovaných.

Preveniu úrazov a prvej pomoci sme sa riešili 4 krát s 66 edukovanými.

Preveniu sexuálne prenosných ochorení vrátane HIV/AIDS sme riešili 18 krát s 118 edukovanými študentmi.

Stomatohygienu sme zastrešovali 10 krát s 257 edukovanými.

Preveniu civilizačných ochorení srdca a ciev sme zabezpečili v 7 prípadoch s 111 edukovanými.

Znižovanie nárastu ochorení Diabetes mellitus sme ovplyvňovali 8 aktivitami s 164 edukovanými.

Preveniu osteoporózy sme realizovali v 5 krát s 75 edukovanými.

Preveniu onkologických ochorení sme realizovali v 10 prípadoch s 193 edukovanými.

Tému alergických ochorení sme riešili 3 krát s 51 edukovanými.

Iným témam sme sa venovali 13 krát s 301 edukovanými.

Počas roka 2023 sme spolu zrealizovali 214 aktivít s 4035 edukovanými, nasledovne :

186 aktivít pre deti a mládež s 3348 edukovanými, 24 aktivít pre obyvateľov v produktívnom veku s počtom edukovaných 588 a 3 aktivít pre poproduktívny vek s 99 edukovanými so zameraním sa na osvetu a zvyšovanie zdravotného uvedomenia.

Realizáciu jednorazových aktivít podľa kalendára WHO v čase sme riešili 29 krát. V rámci Svetového dňa DM2 v 112 prípadoch sme intervenovali a šírili osvetu formou špecifických konzultácií so zameraním na usmernenia prevencie DM2. 11 krát sme informovali verejnosť o službách PZ cez webový portál RÚVZ Zvolen, 3 krát cez webové portály iných subjektov CPPP Zvolen, Štátnej polície, Mestského úradu Zvolen- komisia i priamym oslovovaním jednotlivcov.

V priestoroch RÚVZ Zvolen sme vytvorili 16 informačno-edukačných panelov pri príležitosti významných európskych a svetových dní.

Vytvorili sme v rámci PS pri MZ SR Štandardný preventívny postup pre manažment dospelých s nadhmotnosťou a obezitou so zameraním sa na poradenskú starostlivosť 1. revízia a Štandardný preventívny postup so zameraním na intervencie ovplyvňujúce vznik neprenosných ochorení a nadváhu/obezitu u dospelých ohrozených chudobou, sociálnym vylúčením a marginalizáciou . Štandardy boli prezentované spoluautorkou na medzinárodnej aktivite 30. európskom kongrese obezity, Dublin, Írsko, 17.-20.5 2023.

Zoznam 219 prednášok za rok 2023 s aktuálnou tematikou tvorí súčasť dokumentu Výročnej správy za rok 2023.

Zlepšovanie zdravotného stavu obyvateľstva SR riešime i prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia formou aktívneho vyhľadávania rizikových faktorov neinfekčných ochorení u klientov Poradne zdravia, cieľným základným a špecializovaným poradenstvom u dobrovoľníkov pri odvykaní od fajčenia a úprave telesnej hmotnosti a celkovej životosprávy.

V roku 2023 bolo celkom v PZ vyšetrených 212 dospelých klientov z toho 141 (66,50 %) je zaevidovaných v TZS a 71 (33,50 %) mimo TZS. Počet prvovyšetrených v TZS 66 (46,80 %) z toho 12 mužov (18,18 %) a 54 žien (81,82 %) žien. Opakovane vyšetrených 75 (53,19 %) z celkového počtu 141 klientov, a to 11 mužov (14,66 %) a 64 žien (85,33 %).

Mimo TZS evidujeme 71 klientov a anonymných záujemcov s prevahou žien vo vyššom veku, najmä so stredoškolským vzdelaním i VŠ vzdelaním, navštevujúcich svojho ošetrojúceho lekára, často užívajúcich lieky na zníženie krvného tlaku, cholesterolu, glukózy a iných chronických obtiaží, včítane porúch pohybového aparátu . Vysokoškolskí učители pracujúci pod výkonovým tlakom pociťovali nadmernú záťaž stresom, nepravidelné stravovanie, paradoxne

vyvažované prehnanou sebadisciplínou. Študenti počas meraní sa sťažovali na preťaženosť, únavu, často nespavosť a zhoršené študijné výsledky. U Seniorov prevažoval pocit osamotenosti, nepotrebnosti a diskriminácia – stigma vekom.

S mobilnou PZ sme v niektorých prípadoch i v spolupráci s VŠZP a. s. pobočka Zvolen vyšetřovali klientov na prenosnom prístroji Accutrend a Weollion z kapilárnej krvi.

Počas roka 2023 sme navštívili :

Komunitné centrum Balkán Zvolen (8 TK), 7.2.2023, ZŠ E. M. Šoltésovej Krupina (9 CO), 8.3.2023, Technická univerzita Zvolen (17 TK, 6 Chol, 16 Glu), 23.3.2023, Lekárneň Prameň, Zvolen (7 TK, 7 Glu), 30.3.2023, ZŠ Sebechleby (10 CO), 20.3.2023, Mestský úrad Zvolen, Štátna polícia Zvolen -Deň zdravia (49, TK, Chol, Glu), 3.4. a 11.4. 2023, Krajská knižnica E. Štúra, Zvolen – Kvíz (5 CO), 13.4.2023, Technická univerzita Zvolen (11), 20.4.2023, Deň prevencie mesta Zvolen, (23 TK, 18 % tuku, 2 smoker) 26.5.2023 , Marína š. p. Kováčová (34), 24.4.2023 a (18) , 5.5.2023, Teplárenská Holding (8 TK, 4 chol, 4 Glu, 8 UA), 19.5.2023, SPP a. s. Zvolen (6), 22.5.2023, Marína š. p. Kováčová (15), 2.6.2023, Technická univerzita Zvolen (6), 19.6.2023

V teréne sme za neštandardných podmienok vyšetřovali vybrané biochemické parametre krvi celkový cholesterol (101), glukózu (101), merali a konzultovali skladbu tela (71), tlak krvi (201), obsah CO vo výdychu (61). 13 klientov sme odporučili do siete zdravotníckych zariadení. Fajčiari obsah CO vo výdychu (61) boli oboznámení s možnosťou využiť služby PZ pri odvykaní od fajčenia.

Všetci zúčastnení v rámci cieleného poradenstva k úprave životosprávy boli oboznámení i s možným poradenstvom v rámci PZ.

U klientov v TZS je evidovaných 925 výkonov : anamnézy 141, antropometria 141, TK, pulz 137, cholesterol 141, glukóza 130, triglyceridy 29, HDL 28, % tuku 113, riziko KVCH 36, odporúčenie LPS 29.

Celková návštevnosť PZ v roku 2023 v TZS evidovaných 141 klientov, z toho 23 mužov (16,31%) a 118 žien (83,68%). počet návštev vo vekových skupinách bola nasledovná:

Muži – základné prvé vyšetřenie	opakované vyšetřenie
- 20-24 : 1	
- 25-34 : 1	
- 35-44 : 3	1
- 45-44 : 3	6
- 55-64 : 1	3
- 65+ : 3	1
Ženy – základné prvé vyšetřenie	opakované vyšetřenie
- 20-24 : 1	
- 25-34 : 1	
- 35-44 : 3	1
- 45-44 : 3	6
- 55-64 : 1	3
- 65+ : 3	1

Počet štandardných vyšetření na riziko kardiovaskulárných chorôb podľa vekových skupín:

Základné prvé vyšetřenie – Muži	Základné prvé vyšetřenie – Ženy
25-44 : 0	4
35-44 : 2	5
45-54 : 1	4

55-64 : 0	5
65+ : 4	2

Spolu 24

Kontrolné vyšetrenie – Muži

Kontrolné vyšetrenie – Ženy

35-44 : 0	1
45-54 : 2	1
55-64 : 0	3
65+ : 0	5

Spolu 12

Celkom 36

Spektrum klientov podľa vzdelania

Základné - Muži : 0

Základné - Ženy : 7(6,7%)

Stredoškolské bez maturity : 2 (10,5%)

9 (8,6%)

Stredoškolské s maturitou : 7 (36,8%)

33(31,4%)

Vysokoškolské 1.stupeň : 1 (5,3%)

0

Vysokoškolské 2.stupeň : 8 (42,1%)

55(52,4%)

Biochemické parametre prvýkrát vyšetrených klientov podľa vekových skupín mužov

	MUŽI			ŽENY		
	N %	H%	K%	N%	H%	K%
Cholesterol:	27,3	54,2	18,2	42,9	26,5	30,6
Glukóza :	18,2	63,6	18,2	53,1	42,9	4,1
Triglyceridy :	66,7	0	33,3	60,0	10,0	30,0
HDL :	50,0	0	50,0	54,5	0	45,5
TC/HDL :	75,0	0	25,0	60,0	0	40,0
TG/HDL :	75,0	0	25,0	66,7	0	33,3
BMI :	9,1	63,6	27,3	63,6	18,2	18,2
WHR :	50,0	0	50,0	64,6	0	35,4
TKs :	25,0	33,3	41,7	74,5	7,8	17,6

TKd :	58,3	16,7	25,0	68,6	13,7	17,6
Normálne (N)						
Hraničné (H)						
Kritické(K)						

Z analýzy dynamiky zistených parametrov opakovane vyšetrených klientov v danom roku vyplýva, že u mužov došlo k 12,5 % poklesu hladín celkového cholesterolu , u žien 14,5%, spolu pokles 14,3%. Glukóza u mužov pokles 33,3%, ženy :10,2%, spolu pokles 12,7%. Triglyceridy pokles 33,3% u žien pokles 12,5%, spolu pokles 14,8 %.

TK-S muži pokles 14,3%, ženy TK-S pokles: 6,7%, spolu pokles 6,7%.

TK-D pokles muži 14,3%, ženy TK-D pokles 13,2 %. HDL nárast muži 66,7 %, ženy HDL nárast 22,7 %. LDL muži nezmenené 66,7 %, ženy LDL pokles 36,4 %. Muži BMI pokles 12,5 %, ženy BMI pokles 5,5%. WHR muži nezmenené, ženy WHR pokles 1,8 %. Celkom pokles cholesterol 14,3 %, glukóza pokles 12,7%, TG pokles 14,8 %, TK-S pokles 6,7 %, TK-D pokles 13,3 %, HDL nárast 28,0 %, LDL pokles 32,0 %, BMI pokles 6, 0 %, WHR pokles 3,1%.

Spolupracujeme i v multisektorových pracovných tímoch pri zdravotno osvetových aktivitách s Centrom poradenstva a prevencie v Krupine a vo Zvolene, Mestskou i štátnou políciou, Mestom Zvolen, Krajskou knižnicou, Hasičským záchranným zborom, UPSVaR, NIVAM, o. z. Cesta von a i.. Participujeme na podpore a riešení mimorezortných projektov „ Prevencia násilia páchaného na deťoch“. V spolupráci s Centrom poradenstva a prevencie sme 5.9.2023 zorganizovali Celoslovenskú konferenciu „ Duševné zdravie a wellbeing v primárnej prevencii na našich školách“ , prevzali sme ocenenie za spoluprácu z rúk riaditeľky CPP Zvolen, ďalšie ocenenie sme prevzali od Mesta Zvolen a Mestskej polície za dlhoročnú aktívnu spoluprácu a podporu programov prevencie kriminality. Na konferencii bola účasť viac ako 100 záujemcov a mnohých významných, Oddeleniených partnerov napr. UMB Mateja Bela Banská Bystrica, Liga za duševné zdravie, zástupcov detských psychiatrov, preventistov na školách, psychologov, špeciálnych pedagógov, učiteľov, UPSVaR, polície mestskej, štátnej a iných. Absolvovali sme multidisciplinárne školenia určené pre prácu s mládežou , marginalizovanými a vylúčenými skupinami v oblasti prevencie šikany, rasizmu v súvislosti s nárastom sebapoškodzovania u detí a mládeže, zvýšenou promiskuitou či novodobými závislosťami na porne u maloletých. Aktívne participujeme na pracovných stretnutiach v oblasti prevencie užívania návykových látok – 12.10.2023 na ZŠ J. C. Hronského v Krupine, kde okrem iného zástupca štátnej polície odprezentoval príklady dobrej praxe (napr. drogový kufřík), a legislatívne postupy pre Oddelenieníkov pracujúcich s rizikovými deťmi. Pri zasadnutiach Komisie prevencie pri Meste Zvolen, sme spoločne riešili problém s umiestnením automatov na predaj návykových látok, za Oddelenienu spolupráce a odporúčani Hlavného Oddelenieníka na prevenciu závislostí, Národného toxikologického centra a i. Problém sa podarilo t. č. zvládnuť, je potrebná ostražitosť a riešiť legislatívne úpravy a pružnú aktualizáciu Zoznamu zakázaných látok. Aktuálne problémy detí, osamelosť seniorov v súvislosti s duševným zdravím, sme prerokovávali aj na zasadnutiach Rady vlády pre duševné zdravie pri MZ SR.

Aktívne sme participovali a vystúpili s prednáškou „ Ako sa staráš o svoje zdravie“ na 14. Detskej konferencii „ Križovatky šťastia 2023“ 29.11.2023, organizátor ZŠ Nám. Mládeže Zvolen, CPP, Mesto Zvolen s cieľom prevencie užívania návykových látok u detí.

Na pozvanie UPSVaR sme v rámci Národného projektu „ Podpora ochrany detí pred násilím“ absolvovali Multidisciplinárne pracovné stretnutie na tému: „ Predstavenie preventívneho programu o negatívnych dopadoch pornografie“ na Okresnom úrade vo Zvolene, 6.12.2023. Pozvané subjekty CPP, CDR – centrum pre deti a rodiny, Komunitné centrum, SPODaSK,

Oddelenie komisár pre deti, OR PZ Zvolen, MP, ZŠ,ŠŠ,ŠŠ, okresná prokuratúra, okresný súd, terénni pracovníci, organizácie tretieho sektora, koordinátori ochrany detí pred násilím, územný obvod koordinácie Zvolen – návrhy spoločných aktivít na ďalší rok.

Participovali sme na vedomostnom Kvíze pre seniorov „Bezpečná jeseň života“ organizátor Krajská knižnica Ľ. Štúra Zvolen – kultúrna inštitúcia BBSK, Mesto Zvolen, Mestská polícia, OR PZ, OR hasičského a záchranného zboru Zvolen, 22.11.2023

Na základe pozvania sme sa zúčastnili Národnej konferencie o duševnom zdraví a psychosociálnej podpore s názvom „Hľadanie riešení a ciest vedúcich ku komplexnému MHPSS systému pre ľudí postihnutých krízou, Oponice, 15.-16.11.2023 .

Pravidelne sa zúčastňujeme zasadnutia Akreditačnej komisie pre ďalšie vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov pri MZ SR.

Na základe pozvania Regionálneho úradu WHO pre Európu a MZ SR sme sa zúčastnili na subregionálnych konzultáciách na vysokej úrovni k zdieľaniu skúseností, dôkazov a osvedčených postupov medzi krajinami prijímajúcimi Ukrajinských odídencom – účasť zástupcov CZ, PL, HU, RO, a i.), Bratislava, 18.-19.4.2023

Na základe pozvania sme sa zúčastnili XIV. Regionálneho Oddelenieho dňa MTP RK SK MTP Košice s prednáškou „Destigmatizácia ľudí žijúcich s obezitou“, Košice, 17.5.2023

Na základe pozvania sme sa zúčastnili Oddelenie konferencie „Práca s deťmi s rizikovým správaním a hľadanie pomoci“ Katolícka univerzita, Ružomberok, 16.6.2023

V oblasti roky nezvládnutej epidémie obezity sme v rámci Pracovnej skupiny pre VZ pri MZ SR obhájili navrhovaný Štandardný preventívny postup „Štandardný preventívny postup so zameraním na intervencie ovplyvňujúce vznik neprenosných ochorení a nadváhu/obezitu u dospelých ohrozených chudobou, sociálnym vylúčením a marginalizáciou“. MZ SR schválilo aj 1. revíziu nášho Štandardného preventívneho postupu pre manažment dospelých s nadhmotnosťou a obezitou so zameraním na poradenskú starostlivosť. Štandardy boli prezentované spoluautorkou na medzinárodnej aktivite 30. európskom kongrese obezity, Dublin, Írsko, 17.-20.5.2023.

Predpokladáme do budúcnosti i nutnú spoluprácu s OPS Obezitológia pri MZ SR a o. z. SOA Slovenská obezitologická asociácia.

Zaujali a vypracovali sme Oddelenie stanovisko po oslovení tvorcami Minimálnych štandardov pre ďalšie vzdelávanie lekárov vo VZ Oddelenie HŽP a hygieny výživy pre potreby MZ SR.

Na pozvanie LEKORu (lekári Oravy – profesionalita, vzdelávanie – skúsenosti) sme odprezentovali tému „ Stigmatizácia ľudí žijúcich s obezitou“ na Festivale kazuistik – OIF Nižná 21.- 22. 4.2023.

Na pozvanie Spolku lekárov Ponitria sme sa zúčastnili na kongrese 56. Nitrianske lekárske dni s medzinárodnou účasťou 25.-26.10.2023 v Nitre. Téma: „ Moderné trendy v diagnostike a terapii a ich uplatnenie v reálnej medicínskej praxi, kazuistiky“.

Spolupracujeme s o. z. SKLON – Slovenská koalícia ľudí žijúcich s obezitou a organizáciou na ochranu práv pacientov.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022 – 2030

Participujeme na zlepšení úrovne verejného zdravia prostredníctvom podpory pohybovej aktivity i naprieč sektormi.

Prehľad zrealizovaných zdravotno-edukačných a iných podporných aktivít na zvýšenie pohybu (besedy, prednášky, súťaže, kampane na zvýšenie zdravotného uvedomenia o význame pohybu v živote človeka)

Celonárodná, medzinárodne koordinovaná Kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeléj populácie „Vyzvi srdce k pohybu“ – gestor RÚV B. Bystrica. Obdobie realizácie 1x za 2 roky v jarnom období, rozsah 15 týždňov. RÚVZ Zvolen participoval na realizácii celoslovenskej súťaže v zmysle Metodického listu ÚVZ SR Bratislava.

Absolvovali sme on line školenie a pokyny k realizácii projektu.

Kampaň sme aktívne podporili náborom verejnosti do súťaže - oslovovaním miestnych inštitúcií a škôl i cielenými prednáškami o význame pohybovej aktivity pre jednotlivca i spoločnosti. Gestor úlohy RÚVZ Banská Bystrica spracoval následnú analýzu a výstupy i za účelom modifikácie kampane – postupov, pre pokračovanie v ďalších rokoch.

Lokálna Kampaň „Schody ako výzva“, realizujeme kontinuálne už od r. 2009 pre zamestnancov RÚVZ Zvolen a verejnosť. Možnosť výberu používať schody, nie výťah. Dlhodobý cieľ : návyk na pravidelnú pohybovú aktivitu verejnosti a zamestnancov RÚVZ Zvolen.

Informačný panel Pohybom ku zdraviu a propagácia Kampane „Vyzvi srdce k pohybu“ – priestory RÚVZ Zvolen 10.5.2023

Prednášky „Pohybom ku zdraviu“ pre 25 študentov 3.PSA a 3.PSB SZŠ Zvolen – 18.1.2023

Prednášky „Podpora zdravia“ s náborom účastníkov do zapojenia sa do Kampane vyzvi srdce k pohybu pre 36 študentov 3.PSA a 3.PSB. SZŠ Zvolen -3.5.2023

Prednášky „Zdravý životný štýl“ s propagáciou Svetového dňa pohybu ku zdraviu pre 39 študentov 3.PSA a 3.PSB SZŠ Zvolen, 10.5.2023

Prednášky „Význam pohybovej aktivity a globezita“, a nábor do Kampane vyzvi srdce k pohybu pre 33 externých študentov 1.PSKA a 1.PSKC SZŠ Zvolen, 2.5.2023

Prednáška „Význam pohybovej aktivity a globezita“ a nábor do Kampane vyzvi srdce k pohybu pre 21 externých študentov 1.PSKB, 10.5.2023

Prednáška „Význam pohybovej aktivity a globezita“, a nábor do kampane Vyzvi srdce k pohybu pre 21 externých študentov 1.PSKC SZŠ Zvolen, 11.5.2023

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VYROBKOV NA ROKY 2023 - 2030

Zrealizovali sme :

Prednášky s besedou „Žuvací tabak“ v spolupráci s Mestskou políciou Zvolen pre 24 študentov 1. PSKB SZŠ Zvolen, 21.2.2023

Prednášky s besedou a meraním CO vo výdychu u dobrovoľníkov „Fajčenie“ v spolupráci s CPP Zvolen, Krupina pre 19 žiakov 8. A ZŠ E.M. Šoltésovej, Krupina, 8.3.2023

Prednášky s besedou a meraním CO vo výdychu „Fajčenie“ v spolupráci s CPP Zvolen, Krupina pre 18 žiakov 8. B ZŠ E.M. Šoltésovej, Krupina, 8.3.2023

Prednášky s besedou „Fajčenie“ pre 19 študentov 1. PSKC SZŠ Zvolen, 9.3.2023

Prednášky s besedou „Fajčenie“ v spolupráci s CPP Zvolen, Krupina pre 10 žiakov 7. A ZŠ Sebechleby, 20.3.2023

Prednášky s besedou „Fajčenie“ v spolupráci s CPP Zvolen, Krupina pre 8 žiakov 8. A ZŠ Sebechleby, 20.3.2023

Prednášky s besedou „Fajčenie“ v spolupráci s CPP Zvolen, Krupina pre 9 žiakov 9. A ZŠ Sebechleby, 20.3.2023

Interaktívny vstup v spolupráci s CPP Krupina „ Fajčenie a návykové látky“ - pozvanie na Rodičovské združenie, ZŠ Sebechleby, 23.3.2023

Prednášky s besedou „ Prevencia závislostí“ s meraním CO vo výdychu u fajčiarov pre 78 žiakov 6.A, 6.B, 6.C, ZŠ M. Rázusa Zvolen, 23.11.2023

Prednáška s besedou „ Prevencia závislostí“ pre 17 študentov, vychovávateľov a praktikanta s UMB B .Bystrica, Školský internát, Švermova Zvolen, 28.11.2023

Prednáška s besedou „ Prevencia závislostí“ pre 21 študentov, 1.ročník, Spojená škola Detva, 20.11.2023

Multidisciplinárne pracovné stretnutie – aktívna účasť v spolupráci s CPP Krupina, UPSVaR, Polícia, učiteľia „ Prevencia drogových závislostí“, ZŠ E. M. Šoltésovej Krupina, 12.10.2023

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021 – 2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Zrealizovali sme:

Svetový deň bez tabaku 31.5.2023 - Deň otvorených dverí – Poradňa na odvykanie od fajčenia, RÚVZ Zvolen, meranie CO vo výdychu, spirometria, a skladba tela, prednášky „ Zvislosti“ u 42 študentov SOŠHSaO Zvolen 29.5.2023 a SZŠ Zvolen, 1.6.2023

Športový deň Marína Kováčová v spolupráci s VŠZP pobočka Zvolen – vybrané merania CCH, glukózy, % telesného tuku u 33 zamestnancov a pacientov š.p. Marína Kováčová, 2.6.2023

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi 26.6.2023 - výjazd s Poradňou na odvykanie od fajčenia, Prednáška s besedou a meraním CO vo výdychu, poradenstvom pre 56 klientov DSS Detva Piešť, zverejnenie článku a fotodokumentácie na webe DSS, 26.6.2023

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi 26.6.2023 - Prednášky s besedou „ Návykové látky“ v spolupráci s CPP Krupina pre 18 žiakov 6.B, 10 žiakov 7.A, 18 žiakov 8.A a 13 žiakov 8.B ZŠ E. M. Šoltésovej, Krupina, 23.6.2023

Prednášky s besedou „ Návykové látky“ pre 19 študentov 3. PSA a 21 študentov 3. PSB SZŠ Zvolen, 29.6.2023

Vedomostný kvíz „ Drogy, to teda nie“ v participácii s Políciou, Hasičským zborom, Krajskou knižnicou a školami okresu Zvolen, 13.4.2023 a 27.4.2023

Športový deň Teplárenská Holding Zvolen v spolupráci s VŠZP a.s. pobočka Zvolen – vybrané merania CCH, glukózy, % telesného tuku u 7 dobrovoľníkov, 19.5.2023

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Žiari nad Hronom**

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

Podiel a dosiahnuté výsledky na plnení programov a projektov RÚVZ v SR

Oddelenie hygieny životného prostredia a zdravia sa v roku 2023 podieľalo na plnení štyroch úloh z Programov a projektov Úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike na rok 2023 a ďalšie roky (úlohy 1.1, 1.2.). Ďalej odd. HŽPZ zasielalo podklady k plneniu úlohy č 1.4 a odobralo tri vzorky pitnej vody k úlohe č. 1.5.

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom v rámci svojich možností vykonáva aktivity na plnenie cieľov NEHAP V. Jeho hlavným cieľom je zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom environmentálnych determinantov zdravia, redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, úrazmi, UV žiarením, klimatickými zmenami. RÚVZ v Žiari nad Hronom vykonáva monitoring kvality pitnej vody na spotrebiskách verejných vodovodov prostredníctvom RÚVZ v Banskej Bystrici, vykonáva štátny zdravotný dozor nad hromadným zásobovaním obyvateľov pitnou vodou, ale aj individuálnym zásobovaním pitnou vodou vo verejnom záujme (vodné zdroje, ktoré zásobujú pitnou vodou bytové domy, rekreačné zariadenia, domovy sociálnych služieb) a vykonáva monitoring kvality vôd určených na kúpanie.

Ďalej RÚVZ v Žiari nad Hronom, odd. HŽPZ vykonáva dozor nad dodržiavaním podmienok v bytových priestoroch ľudí v zariadeniach podliehajúcich výkonu ŠZD (tepelná – vlhkosťná mikroklíma, vetranie a vykurovanie, osvetlenie, preslnenie) a spolupracuje s orgánmi miestnej samosprávy a s inými organizáciami štátnej správy pri riešení problémov bývania. Najväčším a najškodlivejším znečisťovateľom vnútorného ovzdušia je fajčenie. V roku 2023 vykonali pracovníci odd. HŽPZ 67 kontrol na ochranu nefajčiarov v zariadeniach starostlivosti o ľudské telo, v telovýchovných zariadeniach a zariadeniach DD a DSS. V týchto zariadeniach nebolo zistené porušenie zákazu fajčenia. Odd. HŽPZ posudzuje možnú expozíciu obyvateľstva hluku pri navrhovaní všetkých druhov stavieb v rámci vydávania záväzných stanovísk pre územné plány, na územné konanie stavieb, ale aj pri riešení podnetov obyvateľov na obťažujúci hluk z voľnočasových aktivít (zveropark, obytná zóna, viacúčelové ihriská). V odôvodnených prípadoch vyžaduje zhodnotenie radónového rizika stavebných pozemkov.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – PLNENIE NÁRODNÝCH CIEĽOV

Cieľom tohto programu je plniť národné ciele vládou schváleného materiálu Protokol o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992 – Národné ciele SR III, ktoré boli nastavené v spolupráci s rezortom životného prostredia a to v súlade s medzinárodným dokumentom Protokol o vode a zdraví.

V spádovom území RÚVZ v Žiari nad Hronom – v okresoch Žiar nad Hronom, Banská Štiavnica a Žarnovica vo väčšine prípadoch bola dobrá zásobovanosť obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov. Nedostatok pitnej vody sa v roku 2023 vyskytol vo verejnom vodovode v obci Ihráč, kde bolo nutné zabezpečiť pitnú vodu náhradným zásobovaním,

cisternou. Nedostatok pitnej vody sa vyskytol aj v Žarnovickom skupinovom vodovode, kde ako doplňujúci vodný zdroj boli využité vrty cez ÚV Revištské Podzámčie. Podľa vyjadrenia prevádzkovateľa verejných vodovodov je možné konštatovať, že celková výdatnosť vodných zdrojov sa znižuje. Počet zásobovaných obyvateľov z verejných vodovodov v okrese Žiar nad Hronom je 40 002, čo je 86,09 %, v okrese Banská Štiavnica je 14 966, čo je 96,56 % a v okrese Žarnovica je 23 049 čo je 92,71 %. V spádovom území RÚVZ Žiar nad Hronom sa závažnejšie nedostatky v kvalite vody vyskytli vo verejnom vodovode Prochot a Slaská. Prevádzkovateľovi verejného vodovodu StVPS a. s., závod 06 Zvolen, Žiar nad Hronom, bolo uložené rozhodnutie opatrením o zákaze používať vodu na pitie a varenie. Do odstránenia nedostatkov bolo zabezpečené náhradné zásobovanie pitnou vodou. Závažnejšie nedostatky sa vyskytli vo verejných vodovodoch Dekýš, Baďan, Prenčov, Nová Baňa časť Bukovina, Krahule a Kremnica III. tlakové pásmo. Prevádzkovateľovi verejného vodovodu StVPS a. s., závod 06 Zvolen, Žiar nad Hronom, boli uložené opatrenia rozhodnutím na odstránenie nedostatkov zistených v kvalite vody vo verejnom vodovode. Menej závažné nedostatky sa vyskytli na verejných vodovodoch Močiar, Prenčov, Štiavnické Bane a časť Horná Roveň, Vysoká, Brehy, Banská Hodruša, Hodruša-Hámre časť Kopanice a časť Mikuláš, Píla, Tekovská Breznica, Dolná Ždaňa, Horná Ždaňa, Janova Lehota, Jastrabá, Kunešov, Lehôtka pod Brehmi a Prenčov, kde sa vyskytla zhoršená kvalita vody vo fyzikálochemických ukazovateľoch a mierne zhoršená kvalita vody v mikrobiologických ukazovateľoch. RÚVZ vydal prevádzkovateľom podnety na odstránenie nedostatkov. Je naplánované napojiť verejné vodovody Vyhne na nový vodný zdroj. Pre verejný vodovod Jastrabá sa buduje prívodné potrubie z Turčekovského skupinového vodovodu. V okolí vodného zdroja pre verejný vodovod Prochot dochádza k ťažbe dreva, čo spôsobuje zhoršenú kvalitu vody vo vodnom toku Prochotský potok. V meste Banská Štiavnica je mimo prevádzky vodárenská nádrž Rozgrundt, z dôvodu zhoršenia senzorických vlastností vody. V obci Dolná Ždaňa je vybudovaný verejný vodovod, ktorý je pred vydaním kolaudačného rozhodnutia, kde ako vodný zdroj bude využívaný Turčekovský skupinový vodovod. V obci Lovča je vybudovaný verejný vodovod, ktorý je skolaudovaný a plánuje sa uviesť do prevádzky v roku 2024. Ako vodný zdroj sa bude využívať Turčekovský skupinový vodovod.

V rámci ŠZD bolo v roku 2023 vykonaných 48 kontrol verejných vodovodov. Za rok 2023 prostredníctvom RÚVZ v Banskej Bystrici bolo odobratých 152 vzoriek pitných vôd z verejných vodovodov, z toho v okrese Žiar nad Hronom bolo odobratých 76 vzoriek, v okrese Žarnovica 38 vzoriek a v okrese Banská Štiavnica 38 vzoriek vôd. V rámci ŠZD odobral RÚVZ v Žiari nad Hronom 47 vzoriek pitnej vody. Kvalita vody v 5 prípadoch nevyhovovala platnej legislatíve. RÚVZ zistil závažné nedostatky v kvalite pitnej vody vo verejnom vodovode Prochot a Slaská, kde vydal zákaz používať vodu na pitie a varenie prevádzkovateľovi vodovodu StVPS, a.s., závod 06 Zvolen, Žiar nad Hronom. Do odstránenia nedostatkov bolo zabezpečené náhradné zásobovanie cisternami. Ďalej RÚVZ vydal opatrenie rozhodnutím zabezpečiť dostatočné množstvo zdravotne bezpečnej pitnej vody v 2 prípadoch, a to vo verejných vodovodoch Krahule a Kremnica-psychiatrická nemocnica, v okrese Žiar nad Hronom, v 2 prípadoch vo verejnom vodovode Nová Baňa-Bukovina v okrese Žarnovica a v 4 prípadoch vo verejných vodovodoch Baďan, Prenčov, Dekýš Nikolaj a Dekýš Štôlna v okrese Banská Štiavnica. Opatrenia boli vydané pre prevádzkovateľa verejných vodovodov StVPS a. s., závod 06 Zvolen, Žiar nad Hronom. Prevádzkovateľ verejných vodovodov pri zistení nedostatkov v kvalite vody vykonáva nápravné opatrenia, ako sú vyčistenie záchytovej prameňov, vyčistenie vodojemov a odkalovanie vodovodnej siete. Následne bol prevádzkovateľ verejných vodovodov povinný preukázať vyhovujúcu kvalitu vody vo verejných vodovodoch predložením vyhovujúceho protokolu o kvalite pitnej vody. RÚVZ vydal 23 podnetov na odstránenie nedostatkov zistených v kvalite vody z verejných

vodovodov. V okrese Žiar nad Hronom 5 podnetov – Horná Ždaňa, Janova Lehota, Lehôtka pod Brehmi a Jastrabá (2x), v správe StVPS a 4 podnety v správe obcí – Prestavky, Kunešov, Horná Ždaňa-Lipie a Dolná Ždaňa bytový dom č. 259. V okrese Banská Štiavnica 2 podnety v správe StVPS – Močiar (2x) a v správe obcí 5 podnetov – Prenčov, Štiavnické Bane, Štiavnické Bane-Horná Roveň a Vysoká (2x). V okrese Žarnovica v správe StVPS 5 podnetov – Hodruša-Hámre časť Banská Hodruša, Brehy, Tekovská Breznica a Píla (2x) a v správe obcí 2 podnety, Hodruša-Hámre časť Kopanice a Hodruša-Hámre časť Mikuláš. Prevádzkovatelia verejných vodovodov pri zistení nedostatkov v kvalite vody vykonávajú nápravné opatrenia, ako sú vyčistenie záchytovej prameňov, vyčistenie vodojemov a odkalovanie vodovodnej siete. Následne boli prevádzkovatelia verejných vodovodov povinní preukázať vyhovujúcu kvalitu vody vo verejných vodovodoch predložením vyhovujúceho protokolu o kvalite pitnej vody.

V rámci monitoringu kvality vody určenej na kúpanie za rok 2023 bolo spolu odobratých 30 vzoriek vôd z Vindšachtského, Veľkého Richnavského, Počúvadlianskeho, Veľkého Kolpašského a Dolno Hodrušského jazera. Z laboratórnych výsledkov kvality vody vyplynul záver, že neboli zistené žiadne nedostatky v kvalite vody. Kvalita vody vyhovovala vo vyšetrovaných ukazovateľoch požiadavkám vyhlášky MZ SR č. 309/2012 Z. z. Vody určené na kúpanie nemajú prevádzkovateľov, kvalitu vody počas kúpaciej sezóny monitoruje len RÚVZ v Žiari nad Hronom. V priebehu KS 2023 boli dňa 18.07.2023 informatívne odobraté vzorky vôd aj z ďalších prírodných vodných nádrží, ktoré sú počas kúpaciej sezóny využívané na kúpanie a to: Hodruša Hámre – Kopanice, Banská Štiavnica - Klinger, Banská Štiavnica – Belianske jazero, Banská Štiavnica - Tajch Veľká Vodárenská, Štiavnické Bane – Evičkinovo jazero a Nová Baňa - Tajch. Z každej vodnej plochy bola odobratá jedna vzorka vody. Týchto šesť vodných plôch je s neorganizovanou rekreáciou a sú návštevníkmi využívané na kúpanie. Odobraté vzorky vôd z uvedených vodných plôch vyhovovali vo vyšetrovaných ukazovateľoch požiadavkám vyhlášky MZ SR č. 309/2012 Z. z., okrem vzorky vody Nová Baňa – Tajch, kde bola zaznamenaná nedostatočná priehľadnosť vody a zvýšená hodnota v ukazovateli farba. Ide o zdravotne nevýznamné ukazovatele, ktoré sú vyšetrované nad rámec povinných ukazovateľov. RÚVZ v Žiari nad Hronom k prevádzke vodných plôch v jednotlivých kúpacích oblastiach nevydal súhlasné rozhodnutie, vodné plochy nemali prevádzkovateľov a rekreácia tu prebiehala neorganizovane. Úroveň vybavenosti rekreačných areálov je dlhodobo nevyhovujúca, nie sú riešené parkovacie plochy, vstupy do vody, chýbajú vyhovujúce WC, prezliekacie kabínky, sprchy a pod. Príslušné obecné úrady zabezpečovali len uskladňovanie a likvidáciu komunálneho odpadu. Pri niektorých vodných plochách sú k dispozícii bufety, prezliekacie kabínky, hygienické zázemie (chemické WC) a požičovne paddleboardov a člnov. Na Veľkom Kolpašskom jazere je pláž upravená pre mamičky s deťmi a na jazere Klinger bolo vybudované kúpacie mólo. Pri Tajchu v Novej Bani sú vybudované zariadenia na osobnú hygienu pre mužov, pre ženy a zariadenie na osobnú hygienu pre imobilných, ktoré sú vybavené umývadlami, sprchami a WC kabínkami.

Pravdepodobne bude potrebné prehodnotiť počet kúpacích oblastí s vodou určenou na kúpanie, nakoľko sa návštevnosť aj vodných plôch v regióne Banská Štiavnica enormne zvýšila.

RÚVZ v Žiari nad Hronom, odd. HŽPZ pravidelne pracuje v novom Informačnom systéme Voda na kúpanie. V roku 2010 sme začali pracovať aj v Informačnom systéme Pitná voda, do ktorého boli vložené výsledky monitoringu kvality pitnej vody z verejných vodovodov za roky 2008 až 2023. Súčasne sa pripravuje prevádzke nového IS Pitná voda, kde sme boli súčinní pri zasielaní potrebných údajov pre ÚVZ SR. Na webovej stránke úradu boli v roku 2023 uverejňované výsledky monitoringu kvality pitnej vody vo verejných vodovodoch v spádovom území RÚVZ Žiar nad Hronom a počas kúpaciej sezóny aj informácie o kvalite vôd určených

na kúpanie. Cez IS Voda na kúpanie sú spracovávané aj správy o pripravenosti prírodných a umelých kúpalísk na kúpaciu sezónu, o vyhodnotení priebehu kúpacej sezóny na jej konci a týždenná aktualizácia údajov o priebehu kúpacej sezóny na prírodných a umelých kúpaliskách. Cez informačné systémy sú spracované výročné správy o pitnej vode a o vode na kúpanie za každý rok. Pracovníci oddelenia boli súčinní pri príprave podkladov súvisiacich s migráciou dát z informačných systémov do nového informačného systému v rámci projektu Optimalizácia procesov verejného zdravotníctva.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

Cieľom je zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach v celej Slovenskej republike. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami sa môžeme lepšie zamerať na nápravné opatrenia, ktoré sú cielené na odstránenie, resp. minimalizáciu ich výskytu.

Na základe požiadavky ÚVZ SR bolo vytipované jedno ubytovacie zariadenie v našom spádovom území, kde v r. 2024 prebehne podľa pokynov ÚVZ SR odber vzoriek a následne laboratórna analýza na prítomnosť baktérií rodu Legionella.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Ciele: získať informácie o výskyte pesticídnych látok a iných mikropolutantoch v pitnej vode na Slovensku pre ich účinný monitoring, využiť získané dáta pri návrhu novej legislatívy v oblasti pitnej vody v súvislosti s transpozíciou pripravovanej európskej smernice pre vodu určenú na ľudskú spotrebu.

V rámci tejto úlohy sme odobrali tri vzorky pitnej vody z verejných vodovodov z veľkých zásobovacích oblastí v spádovom území RÚVZ v Žiari nad Hronom. Vzorky vody boli vyhovujúce.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Regionálny úrad verejného zdravotníctva (ďalej len RÚVZ) v Žiari nad Hronom vedie evidenciu rizikových prác o počte exponovaných zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v subjektoch spádového územia okresov Žiaru nad Hronom, Žarnovica a Banskej Štiavnice. Podľa štandardných výstupov programu ASTR sme k 31.12.2023 evidovali 3593 osôb v riziku, z toho 643 žien. V tretej kategórii rizikových prác 3196 osôb z toho 639 žien a v štvrtej kategórii rizikových prác 397 osôb z toho 4 ženy. Oproti minulému roku zaznamenávame mierny pokles. Evidenciu rizikových prác prehodnocujeme podľa vyhlášky MZ SR č. 220/2019 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MZ SR č.448/2007 Z. z. Priebežne naďalej aktualizujeme vydané rozhodnutia o určení rizikových prác. Celkom bolo vydaných 18 rozhodnutí o určení rizikových prác. V rámci ŠZD sme v roku 2023 vykonali 35 kontrol u tých zamestnávateľov, kde sú vyhlásené rizikové práce. Kontroly na pracoviskách, kde sú vyhlásené rizikové práce kategórie 3.a 4. boli zamerané na kontrolu plnení ustanovení legislatívnych úprav a povinností zamestnávateľov v súvislosti s povinnosťou hodnotiť zdravotné riziká. Úloha sa naďalej plní priebežne.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V rámci ŠZD sme sa zamerali na kontrolu chemických látok používaných na pracoviskách, na zabezpečenie ochrany zdravia pri skladovaní, predaji a manipulácii s veľmi toxickými látkami a zmesami. Bolo vykonaných 37 kontrol na zabezpečenie ochrany zdravia pri výrobe, skladovaní a manipulácii s toxickými látkami a prípravkami a veľmi toxickými látkami a prípravkami, vrátane práce s azbestom a to najmä vo výrobných spoločnostiach. Priebežne boli kontrolované lekárne a existujúce poľnohospodárske spoločnosti. Zamestnávateľom bolo poskytnutých 69 konzultácií týkajúcich sa platnej legislatívy, skladovania nebezpečných chemických látok, vypracovania prevádzkových poriadkov a posudkov o riziku v súvislosti s prácou s chemickými látkami a toxickými látkami.

Zúčastnili sme sa na dvoch spoločných previerkach podľa zákona č.128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmenách a doplnení niektorých zákonov, a to v spoločnosti CMK, s.r.o. Žarnovica, v spoločnosti Zväz pre skladovanie zásob a.s., Hronský Beňadik. Pri kontrolách neboli uložené opatrenia.

Bolo podaných 31 oznámení o začatí regulácie živočíšnych škodcov. V oznámeniach boli všetky požadované informácie podľa zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

RÚVZ v Žiari nad Hronom nezaevidoval ani jednu mimoriadnu situáciu alebo haváriu.

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V riziku karcinogénnych a mutagénnych faktorov pracuje 72 pracovníkov, z toho 5 žien. Podľa údajov v ASTR k 31.12.2023 evidujeme v tretej kategórii rizikových prác 72 osôb z toho 5 žien. V štvrtej kategórii rizikových prác neevidujeme žiadne osoby.

V sledovanom období sme vydali 58 rozhodnutí na likvidáciu azbestu, pričom 1 rozhodnutie bolo vydané pre práce v interiéri - odstraňovanie a opravy odpadových a kanalizačných rúr z azbestových materiálov v bytových jadrách. Spoločnosti, ktoré likvidovali AZC materiály predložili osvedčenie ÚVZ SR na uvedené práce a ich zamestnanci, ktorí tieto práce vykonávajú boli do pracovného procesu zaradení na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu pracovnou zdravotnou službou. V rámci 14 výjazdov ŠZD sme kontrolovali najmä označenie kontrolovaného pásma, hygienické slučky, šatne, dodržiavanie zákazu fajčenia na pracovisku, používanie OOPP, dodržiavanie prestávok počas práce, výskyt mimoriadnych situácií počas sanácie AZC materiálov. V roku 2023 bol zaznamenaný jeden podnet na manipuláciu s AZC materiálmi.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

2.2.1 Zdravé pracoviská

Pokračovaním projektu Zdravé pracoviská sa dopĺňajú a analyzujú rizikové faktory, sleduje sa zdravotný stav zamestnancov rizikových profesií. V spolupráci so zamestnávateľom hodnotíme výsledky objektívnych meraní faktorov práce a pracovného prostredia. Zamestnanci v rámci projektu vyplnili 141 dotazníkov informovanosti.

V roku 2023 boli realizované 2 výjazdy s poradňou zdravia priamo u zamestnávateľa: IMPA Žiar nad Hronom, s.r.o., Priemyselná 1, 965 01 Ladomerská Vieska, kde bolo vyšetrených 15 respondentov a STK AC car s.r.o., Priemyselná 1434/47, 965 01 Žiar nad Hronom, kde bolo vyšetrených 15 respondentov.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Oddelenie PPLaT pripravilo prezentáciu pre ústavný seminár RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom na tému: „Klimatické podmienky na pracovisku“. Vzhľadom na čoraz častejšie vyskytujúce sa mimoriadne horúce dni a dlhšie trvajúce suchá uvedenú tému vnímame ako jedno z prevenčných zdravotných opatrení.

V roku 2023 sme sa zúčastnili spoločnej previerky IP a RÚVZ v Banskobystrickom kraji v spoločnosti Tristone Flowtech Slovakia s.r.o. Nová Baňa so zameraním na posúdenie a hodnotenie zdravotných rizík, rizikových pracovísk a dodržiavanie legislatívnych ustanovení na pracovisku. Spoločnou kontrolou neboli zistené nedostatky na úseku ochrany zdravia zamestnancov pri práci.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR a RÚVZ v SR

Anotácia

Soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom KVO. Ako rizikový faktor je indikovaná vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020, Viedenská deklarácia pre výživu). V oblasti vládou SR (uznesenie č.117 z 8. 3. 2017) prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 sa bude pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu - postupné zníženie príjmu soli na 5 g na deň u dospeléj populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní so zameraním na uzavretý systém spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Etapy riešenia

I. Etapa:

1. RÚVZ v sídle kraja odobrať najmenej 10 vzoriek hotových pokrmov (5 vzoriek uzavretý systém a 5 vzoriek verejné stravovanie / každé RÚVZ) (celé obedové menu) a 3 vzorky chleba alebo pekárenských výrobkov (od výrobcov SR) v ZSS na laboratórnu kontrolu obsahu pridanej kuchynskej soli.

T: 31. 12. 2024

Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

2. Výsledky spracované podľa komodity v tabuľkovej forme zaslať na RÚVZ so sídlom v Trenčíne v termíne do 30. 01. 2025

Z: RÚVZ v sídle kraja pod koordináciou KO v HV

II. Etapa

Pripraviť záverečnú správu za SR v termíne do 30. 03. 2025 – RÚVZ so sídlom v Trenčíne v spolupráci s ÚVZ SR.

Vyhodnotenie:

V rámci riešenia úlohy bolo odobratých a laboratórne vyšetrených 6 vzoriek hotových jedál pozostávajúcich z kompletného menu (odobraté v ZSS – 3 vzorky v reštaurácii a 3 vzorky vo výdajni jedál). Laboratórnymi rozbormi bolo zistené, že obsah soli v 5 odobratých vzorkách hotového jedla (kompletného menu) vyhovovalo požiadavkám platných právnych predpisov. Jedna vzorka hotového jedla (knedľa parená) nevyhovovala požiadavkám Výnosu MZ SR č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách. Vo vzorke vyšlo nadlimitné množstvo NaCl – 13035 mg/kg. Výsledky laboratórných rozborov boli spracované v predpísaných tabuľkách a v stanovenom termíne boli zaslané do RÚVZ so sídlom

v Banskej Bystrici. Získané údaje tvoria podklad pre ďalšie štatistické spracovanie v rámci ÚVZ SR.

Výstupy

Záverečná správa - pre sledovanie vývoja v oblasti príjmu soli prostredníctvom hotových pokrmov, chleba a pečiva v zariadeniach spoločného stravovania uzatvoreného typu.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Anotácia

Výživa a jej faktory významnou mierou ovplyvňujú zdravie a pohodu každého jednotlivca. Podvýživa, nedostatok stopových prvkov, nadváha a obezita a neprenosné chronické choroby sú bezprostredne spojené s nezdravou stravou a majú vysoké sociálne a ekonomické náklady, individuálne i celospoločenské. Výživa v patogenéze chronických ochorení sa stala zároveň dôležitým faktorom prevencie. Podpora a dostupnosť zdravej a pestrej stravy je hlavným atribútom pre zlepšenie zdravia, pohody a kvality života obyvateľstva, podporuje zdravé starnutie a zníženie nerovnosti v oblasti zdravia. Je preto dôležité naďalej podporovať úsilie o posilnenie zdravých potravín a výživy všetkých skupín obyvateľstva. Významnou je podpora najviac zraniteľných skupín obyvateľov tak, aby mali k dispozícii zdravé potraviny a zdravú výživu a mohli viesť aktívny život.

Etapy riešenia

I. etapa: február 2022 - november 2022: odborne – metodická príprava monitoringu; následný zber údajov a analýzy vzoriek, kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) za časové obdobie jedného mesiaca (§ 10 vyhlášky č. 533/2007); dodržiavanie pitného režimu.

II. etapa: 1. štvrťrok 2025 – vyhodnotenie monitoringu - záverečná správa

Výstup

V rámci riešenia projektu: „Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb“ bolo vykonaných 11 kontrol, z toho 5 úradných kontrol potravín a 6 kontrol v rámci štátneho zdravotného dozoru ďalej len „ŠZD“. V jednom zariadení bol vykonaný ŠZD opakovane zameraný bol na kontrolu odstránenia nedostatkov týkajúcich sa prevádzkovej hygieny. Kontroly boli vykonané v 5 zariadeniach (2 štátne a 3 neštátne zariadenia), pričom 4 zariadenia majú vlastnú kuchyňu a 1 zariadenie má výdajňu pokrmov. Z podrobného vyhodnotenia priemerných hodnôt obsahu cukrov bolo v jednom zariadení zistené len 83 %

plnenie OVD pre kategóriu mužov vo veku od 63 do 79 rokov. V ostatných výživových ukazovateľoch (energia, bielkoviny, tuky) pre uvedenú kategóriu mužov a pre všetky ostatné kategórie mužov a žien tohto zariadenia sa za časové obdobie jedného mesiaca hodnoty výživových ukazovateľov vzhľadom k odporúčaným výživovým dávkam odlišovali v rozpätí od 5 % do 10 %, t. j. vyhovovali požiadavkám platného právneho predpisu.

V ostatných zariadeniach boli zabezpečené výživové hodnoty hotových pokrmov podľa stanoveného rozpätia vzhľadom k odporúčaným výživovým dávkam. Prevádzkovatelia zariadení spoločného stravovania v sledovaných zariadeniach sociálnych služieb si plnili povinnosť podľa § 26 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. Na pravidelnej mesačnej báze vyhodnocujú OVD v mesačných jedálnych lístkoch pomocou programu. Na zostavovaní jedálnych lístkov sa podieľa lekár – diabetológ, obvodný lekár a nutričná terapeutka. Prevažná väčšina klientov sú ženy nad 80 rokov. V zariadeniach sa prihliada na fyziologické potreby klientov, v prípade potreby sa jedlá pre klientov mixujú. Monitoruje sa teplota podávaných pokrmov v zmysle platných právnych predpisov. Pitný režim je dodržiavaný, počas celého dňa je klientom k dispozícii teplý čaj a sladená voda. **Ukončenie úlohy**

31. december 2024

Ukončenie úlohy

31. december 2024

Záverečná správa

31. marec 2025

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Anotácia

Potravinové alergie a intolerancie sú častým problémom nielen u detí ale aj u dospelých. Povinnosťou prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je zabezpečiť, aby informácie o alergénoch boli uvedené na balených aj nebalených potravinách a manipulácia s potravinovými alergénmi bola počas výrobného procesu riadená. V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v platnom znení, musí byť akákoľvek zložka alebo technologicky pomocná látka uvedená v prílohe II alebo akákoľvek zložka alebo technologická pomocná látka odvodená z látky alebo výrobku uvedeného v prílohe II, ktorá spôsobuje alergie alebo neznášanlivosť a ktorá sa používa pri výrobe alebo príprave potraviny, pričom sa nachádza aj v konečnom výrobku, aj keď v pozmenenom stave.

Etapy riešenia

I. etapa: máj 2022 – máj 2024 - analýza potravín na alergény a posúdenie správnosti označenia.

II. etapa: september 2024 – vyhodnotenie výsledkov a posúdenie správnosti označenia.

Výstupy

V rámci riešenia projektu monitoringu prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania boli odobraté dve vzorky hotových pokrmov vo vietnamskom bistre. Jedna vzorka vietnamského pokrmu „Bun Bo Nam Bo“ bola laboratórne testovaná na prítomnosť alergénu – sezam. Druhá vzorka vietnamského pokrmu „opekané široké rezance s hovädzím mäsom“ bola laboratórne testovaná na prítomnosť alergénu – horčica. Vo vzorkách nebola potvrdená prítomnosť alergénov (sezam a horčica), uvedené látky spôsobujúce alergie neboli pri týchto pokrmoch v jedálnom lístku resp. v blízkosti predaja hotových pokrmov vyznačené. Z uvedeného vyplýva, že alergény pri uvedených pokrmoch boli označené správne.

Ukončenie úlohy

31. október 2024

Záverečná správa

31. október 2024

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNEHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľ:

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Gestor:

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská:

RÚVZ v SR

Anotácia:

V súvislosti s epidemickým nárastom prevalencie obezity v celosvetovom meradle vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity detskej a dospelostej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická inaktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Uvedené faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení.

Súčasťou projektu je aj získavanie údajov o antropometrických charakteristikách detí vybraných vekových skupín v súvislosti so stúpajúcim trendom výskytu obezity prostredníctvom projektu COSI.

Etapy riešenia:

Každoročne od roku 2015 do roku 2025 realizovať priority a) b) a c). Každé tri roky realizovať aktivity v rámci priority d):

a) Podpora zdravého štartu do života

- zamerať sa v rámci poradní zdravia na matky s deťmi na materskej dovolenke. Výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity realizovať v zariadeniach kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá.

S pracovníkmi materských centier sa nepodarilo nadviazať aktívnu spoluprácu. O prednášky, alebo zdravotno-výchovný materiál oddelenia podpory zdravia, neprejavili záujem. Oddelenie podpory zdravia uskutočnilo na základných a stredných školách 26 prednášok o zdravej výžive s počtom 489 účastníkov a 44 prednášok o zdravom životnom štýle s počtom 242 účastníkov, kde zahrnuli aj prednášky o obezite.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- zabezpečiť kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov s cieľom zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti

až obezity.

V spádovom území RÚVZ v Žiari nad Hronom sa nachádzajú 3 nápojové automaty pri základných školách a 5 školských bufetov a 8 nápojových automatov umiestnených v objektoch stredných škôl a v domove mládeže. V priebehu roka 2023 bol jeden školský bufet nachádzajúci sa v strednej škole zrušený. Bufety poskytujú doplnkové stravovanie, pričom sortiment je doplnený aj o potraviny s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli a cukrovinky. Nápojové automaty, ktoré sú umiestnené v stredoškolských objektoch v počte 8, majú sortiment nápojov rôznych druhov kávy. Všetky nápojové automaty sú označené, že ide o kávu bez obsahu kofeínu. V nápojových automatov sa nenachádzajú nápoje s obsahom kofeínu – ice café, kofola, coca cola a pepsi cola. Nápojové automaty, ktoré sú umiestnené v základných školách v počte 3 ponúkajú sortiment nápojov mliečnych výrobkov.

Prevádzkovateľmi všetkých uvedených zariadení sú fyzické osoby oprávnené na podnikanie a v jednom prípade škola, ktorým na základe žiadostí RÚVZ v Žiari nad Hronom vydal súhlasné rozhodnutia na posúdenie priestorov zariadení do prevádzky, prípadne prevádzkovateľa oznámili začatie prevádzkovania zariadení.

Sortiment bufetov musí byť v súlade s právnymi predpismi a s odporúčaniami racionálnej výživy s cieľom znížiť riziká výskytu chronických neprenosných ochorení, vrátane obezity. Pri ŠZD vykonaných v priebehu roka 2023 bolo zistené, že v bufetoch je ponúkaný sortiment ako hot-dogy a obložené lahôdkárske výrobky (obložené žemle, bagety a rožky) pričom sa používajú mäsové výrobky s obsahom mäsa vyšším ako 80 % a nepoužívajú sa výrobky s obsahom majonézy. Sortiment v bufetoch tvorili aj výživovo hodnotné potraviny ako čerstvé ovocie a zelenina, mliečne výrobky a cereálne výrobky. Pri ŠZD boli zistené aj nedostatky a to predaj potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli a cukrovinky. Podiel tohto sortimentu presahoval 50 % z celkového tovaru. Niektoré ponúkané nealkoholické nápoje boli s pridaným cukrom nad 5 g/100 ml. Ostatné ponúkané nápoje boli minerálne vody, ochutené minerálne vody a 100% džúsy. V bufetoch sa nepredávajú nápoje s obsahom kofeínu, taurínu a chinínu, alkoholické nápoje. Na podporu zdravého životného štýlu neboli v bufetoch rozmiestnené žiadne plagáty a nástenky s plochou najmenej veľkosti A3. Prevádzkovateľom bufetov boli uložené opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov.

- podporovať poskytovanie desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne,

V rámci ŠZD, vykonaných v predchádzajúcom období, v jednotlivých školských stravovacích zariadeniach sa pracovníci RÚVZ v Žiari nad Hronom zameriavali aj na poskytovanie desiat. V 17 školských jedálňach sa, podľa záujmu detí, pripravujú a podávajú desiaty v pestrom sortimente.

- zabezpečiť edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, mliečného programu pre deti, programu školské ovocie,

Realizáciu edukačných aktivít zameraných na zásady správnej výživy v plnom rozsahu zabezpečili pracovníci oddelenia výchovy k zdraviu, RÚVZ v Žiari nad Hronom. V roku 2022 uskutočnili 26 prednášok na tému zdravá výživa a 44 prednášok na tému zdravý životný štýl.

- zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy,

V spádovom území pôsobenia RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom sa nachádza 105 zariadení školského stravovania. V uvedených zariadeniach bolo vykonaných 28 kontrol v rámci úradnej kontroly potravín (ÚKP), 24 v rámci ŠZD a 2 audity. Kontroly boli zamerané na predloženie rozhodnutia regionálneho úradu verejného zdravotníctva k uvedeniu priestorov do prevádzky

alebo oznámenie , dodržiavanie hygienických požiadaviek, zásobovanie pitnou vodou, dodržiavanie osobnej hygieny zamestnancov, predloženie dokladov o zdravotnej a odbornej spôsobilosti pre výkon epidemiologicky závažnej činnosti zamestnancov, dodržiavanie obmedzenia sortimentu, pôvodu tovaru, dodržiavanie HACCP, manipuláciu so surovinami, používanie surovín po dátume spotreby resp. po dátume minimálnej trvanlivosti. V zariadeniach neboli zistené závažné zdravotno - hygienické nedostatky pri príprave stravovania. Najčastejšie nedostatky boli zistené vo vykonávaní monitoringu jednotlivých kritických kontrolných bodov a v následnej evidencii, ktoré neboli uskutočňované pravidelne, resp. evidencia nebola úplná. Zistené bolo aj použitie surovín, na ktorých neboli vyznačené údaje o otvorení originálnych obalov a tým nebolo možné určiť, či sú tieto potraviny ešte v lehotách spotreby. Zistené bolo aj nedodržiavanie osobnej hygieny pracovníkov, ktorí pri príprave a výdaji pokrmov nemali pokrývku hlavy tak, aby mali úplne zakryté vlasy. Prevádzkovateľom boli uložené opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov. V 3 zariadenia školského stravovania boli zistené nedostatky v skladovaní potravín, kde dochádzalo k zmrazovaniu potravín dodaných do prevádzky v čerstvom, resp. chladenom stave (mäsové a mliečne výrobky, pečivo), chladené mäso zamrazené dlhšie ako 2 týždne a boli zistené potraviny po dátume spotreby a dátume minimálnej trvanlivosti. Prevádzkovateľom boli uložené opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov. Za uvedené nedostatky boli v blokovom konaní podľa § 29 ods. 1 zákona č. 152/1995 Z. z. uložené 3 blokové pokuty v sume 80 eur.

V priebehu roka 2023 sa vykonávali aj mimoriadne cielené kontroly (ÚKP) so zameraním na používanie múky a mäsa z Ukrajiny v zariadeniach školského stravovania. Vykonaných bolo celkovo 20 mimoriadnych cielených ÚKP vo vybraných školských stravovacích zariadeniach. Pri kontrolách nebolo v žiadnom ZSS pri zariadeniach pre deti a mládež zistená múka s krajinou pôvodu z Ukrajiny a mäso s pôvodom z Ukrajiny.

Počas roka 2023 sa uskutočnil odber 11 vzoriek hotových pokrmov pripravených v 4 školských stravovacích zariadeniach. Laboratórny rozbor vzoriek bol zameraný na mikrobiologické vyšetrenie z hľadiska hygieny procesu výroby. Všetky vzorky boli vyhovujúce.

V rámci organizovania zotavovacích podujatí pre deti a mládež bolo v zariadeniach spoločného stravovania umiestnených v rekreačných zariadeniach vykonaných 9 kontrol v rámci ŠZD a 9 v rámci ÚKP, z toho 6 ÚKP bolo vykonaných ako mimoriadna cielená kontrola so zameraním na používanie múky a mäsa z Ukrajiny. Najčastejšie nedostatky boli zistené vo vykonávaní monitoringu jednotlivých kritických kontrolných bodov a v následnej evidencii, ktorá nebola pravidelná a úplná. V 2 prípadoch bola uložená blokovaná pokuta podľa § 29 ods. 1 zákona č. 152/1995 Z. z. v sume 70 eur za používanie surovín po dátume spotreby resp. po dátume minimálnej trvanlivosti.

V iných stravovacích prevádzkach určených pre deti a mládež neboli zistené závažné zdravotno-hygienické nedostatky.

- kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania,

V územnej pôsobnosti RÚVZ Žiar nad Hronom sa v 1 školskej jedálni, v účelovej diétnej kuchyni, pripravuje diétno stravovanie – dva druhy diét, pre celkom 14 detí, ktorým bolo diétno stravovanie indikované odborným lekárom. Z toho 12 porcií obedov v obedároch, sa denne rozváža účelovým vozidlom SČK do ďalších základných škôl na území mesta.

- kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovať pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov,

Vo všetkých sledovaných predškolských zariadeniach je denne zabezpečovaný pitný režim. Deťom sú k pokrmom podávané sladené aj nesladené čaje, sirupová voda a pitná voda, mlieko. Počas celého dňa sú pre deti v triedach k dispozícii nádoby (džbány) s pitnou vodou.

V základných a stredných školách býva denne poskytovaný nápoj za obedom, nezriedka sa podáva aj pitná voda. Stravníci, prevažne pri stredných školách, majú možnosť zakúpiť si v školskom bufete stolové, ochutené a neochutené minerálne vody a džúsy.

- zisťovať počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach,

V školských stravovacích zariadeniach je počet stravujúcich sa detí na stabilnej úrovni, prípadne dochádza každoročne k pozvoľnému nárastu počtu stravujúcich sa detí a mládeže, o čom poukazujú údaje získané počas ŠZD v predchádzajúcich rokoch. Tento rok v porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k drobnému poklesu stravujúcich sa detí o 1 %.

- posudzovať energetickú a biologickú hodnotu stravy,

Vzorok stravy na zisťovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy neboli odobraté.

- kontrolovať pestrosť stravy,

Kontrola pestrosti stravy je nedeliteľnou súčasťou každého výkonu ŠZD v školskej jedálni, v predchádzajúcom období neboli zistené nedostatky.

- kontrolovať dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky

Na základe výsledkov zo ŠZD vykonaných v predchádzajúcom období môžeme konštatovať, že vedúce školských stravovacích prevádzok striktne dodržiavajú zásady zostavovania jedálnych lístkov, v súlade s vyhláškou MŠ SR č. 330/2009Z. z. o zariadení školského stravovania v súlade s OVD.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- v spolupráci s regionálnymi úradmi školskej správy /RÚŠS/ na krajskej úrovni /Okresný úrad BB/ a Spoločnými školskými úradmi na okresnej /mestskej/ úrovni zrealizovať školenie pracovníkov školského stravovania.

Metodik pre školské stravovanie v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Žiar nad Hronom v roku 2023 organizoval školenia pre vedúce školských jedální, ktorého sa zúčastnil aj pracovník RÚVZ v Žiari nad Hronom

d) Podpora pohybových aktivít

- realizovať monitoring TV podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklíma a pod.)

V spádovom území RÚVZ v Žiari nad Hronom sa nachádza 49 telovýchovných zariadení pri základných a stredných školách a 40 vonkajších telovýchovných plôch a ihrísk. Jednotlivé telovýchovné zariadenia a vonkajšie telovýchovné plochy pri základných a stredných školách majú priestory posúdené rozhodnutím na uvedenie priestorov do prevádzky RÚVZ v Žiari nad Hronom. Priestorové usporiadanie a vybavenie zariadení sa posudzuje podľa príslušnej platnej legislatívy. Tepelno-vlhkostná mikroklíma v prevažnej väčšine zodpovedá požiadavkám príslušnej legislatívy.

Pre vyučovanie žiakov Súkromnej základnej školy v Banskej Štiavnici je vybudovaný plavecký bazén s kapacitou vodnej plochy určenou na 42 osôb. Výučba prebieha pod dohľadom 2

trénerov, ktorí zároveň plnia aj funkciu plavčikov. Ďalší krytý neplavecký bazén je vybudovaný v Súkromnej materskej škole v Banskej Štiavnici, pre deti je k dispozícii aj suchá sauna. Priestory sú vybudované, vybavené a prevádzkované v súlade s platnou legislatívou.

- v rámci výkonu ŠZD sledovať využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení,

V prevažnej miere sa telocvične na mimoškolské aktivity po vyučovacích hodinách využívajú, vo večerných hodinách sa telocvične prenajímajú rôznym organizáciám na športové vyžitie. Prevádzkové poriadky sú dodržiavané.

- sledovať využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy (plaváreň, športová hala, verejné ihrisko),

Niektoré školy využívali sezónne mestské ihriská, žiaci v mestách kde sa nachádza plaváreň, organizovane navštevovali plaváreň počas hod TV. Počas roka 2023 bola prevádzka plavárne v Žiari nad Hronom uzatvorená z dôvodu rekonštrukcie.

- sledovať realizáciu malých foriem telesnej výchovy v školách, napr. využívanie telovýchovných chvíľok, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok a pod.

V priestoroch internátov Strednej lesníckej školy v Banskej Štiavnici a Strednej odbornej školy služieb a lesníctva v Banskej Štiavnici sú svojpomocne zriadené dostatočne vybavené posilňovne, ktoré žiaci radi a často využívajú v rámci voľného času, keď sa nachádzajú v priestoroch internátu. V iných školách sme sa telovýchovnými chvíľkami počas prestávok nestretli.

- monitorovať využitie hodín TV v rámci hygieny pedagogického procesu: počet hodín TV do týždňa, zaradovanie hodín TV do rozvrhu hodín, percento cvičiacich žiakov a študentov na hodinách TV, poskytovanie LTV – zdravotné cvičenia pre žiakov,

Vo všetkých sledovaných základných školách boli v týždennom rozvrhu zaradené 2 hodiny telocviku. TV sa do rozvrhu zaraduje spravidla 6., 7 a 8. vyučovaciu hodinu, obmedzene a v nevyhnutnom prípade na prvé vyučovacie hodiny.

- v pravidelných intervaloch (1x za 3 roky) sledovať počty a zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV

Každá škola vedie presnú evidenciu rozhodnutí školy o oslobodení žiaka od cvičenia, na základe zdravotnej indikácie uvedenej v písomnom vyjadrení ošetrojúceho lekára všeobecnej zdravotnej starostlivosti pre deti a dorast, ktoré je striktne časovo ohraničené.

- zisťovať možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV.

V žiadnej škole sa neposkytuje LTV, nakoľko školy nedisponujú špecializovanými pracovníkmi pre LTV.

- spolupráca pri riešení projektu COSI (Childhood Obesity Surveillance Initiative)

Projekt COSI v SR je súčasťou „Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025“. Projekt je realizovaný MZ SR metodikou WHO, bol schválený etickou komisiou a prebieha vo viacerých európskych krajinách. Svetová zdravotnícka organizácia bude po skompletizovaní meraní a dát analyzovať údaje zo všetkých škôl. Pre zber údajov boli na jednotlivé RÚVZ zaslané materiály – dotazník pre meranie detí, rodinný dotazník, dotazník pre školy, informovaný súhlas pre rodičov a súhlas so spracovaním osobných údajov. V roku 2023 sa uvedený projekt nerealizoval.

Realizačné výstupy

- počet edukovaných matiek v oblasti zdravého stravovania a pohybovej aktivity detí
- počet zariadení s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre vytvorenie zdravšieho prostredia
- počet škôl s obmedzením automatov so sladenými nápojmi
- počet škôl umožňujúcich odbornému personálu ZŠS vzdelávanie vo výžive
- počet škôl s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre realizáciu telovýchovných aktivít
- vypracovanie sumárnej správy projektu bude slúžiť ako podklad pre odpočet aktivít plnenia Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025

Trvanie projektu

1.11.2015 – 31.12.2025

Termín ukončenia:

r. 2025

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Cieľ:

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Gestor:

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská:

Všetky RÚVZ v SR

Anotácia:

Stravovacie návyky detí a žiakov nepochybne vo významnej miere formuje aj škola, resp. školské zariadenie. Významným prvkom je existencia zariadení školského stravovania (školských jedální), v ktorých je ponúkaná strava prísne kontrolovaná so zameraním na potrebný obsah jednotlivých zložiek a nutričov. Úplne iná je situácia pri predaji doplnkových jedál v školských bufetoch (ďalej len „bufet“) a školských predajných automatoch (ďalej len „automat“). V ich prípade neexistuje taká prísna regulácia predaja a ponuky jedál a nápojov. Preto je cieľom projektu v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný. Ide najmä o zákaz predaja potravín s vysokým obsahom cukrov, nápojov a výrobkov s obsahom alkoholu, kofeínu, chinínu a energetických nápojov. Podľa návrhu zákona sa majú v bufetoch a automatoch umiestnených v školách a v školských zariadeniach predávať najmä zdravé jedlá a zdravé nápoje, ako sú ovocie a zelenina v čerstvom stave, celozrnné výrobky a cereálne výrobky, mlieko a mliečne výrobky so zníženým obsahom tukov a nápoje bez konzervačných prípravkov, pridaného cukru a umelých sladidiel. Rozsah predaja zdravých doplnkových jedál má tvoriť najmenej 2/3 z celkového sortimentu ponuky bufetu alebo automatu.

Etapy riešenia:

Priebežne celoročne kontrolovať predaj doplnkových jedál v školských bufetoch a automatoch v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru.

Realizačné výstupy:

- čiastkové správy za jednotlivé časové obdobia predkladať gestorovi na ÚVZ SR vždy do 31.12. príslušného kalendárneho roku,
- záverečnú správu z projektu spracuje ÚVZ SR.

Vyhodnotenie:

V spádovom území RÚVZ v Žiari nad Hronom sa nachádzajú 3 nápojové automaty pri základných školách a 5 školských bufetov a 8 nápojových automatov umiestnených v objektoch stredných škôl a v domove mládeže. V priebehu roka 2023 bol jeden školský bufet nachádzajúci sa v strednej škole zrušený. Štátny zdravotný dozor bol vykonaný v 4 školských bufetoch, pri ktorom bolo zistené: Prevádzkovateľmi všetkých uvedených zariadení sú fyzické osoby oprávnené na podnikanie a v jednom prípade škola, ktorým na základe žiadostí RÚVZ v Žiari nad Hronom vydal súhlasné rozhodnutia na posúdenie priestorov zariadení do prevádzky, prípadne prevádzkovatelia oznámili začatie prevádzkovania zariadení. Vo všetkých 4 bufetoch je ponúkaný sortiment ako hot-dogy a obložené lahôdkárske výrobky (obložené žemle, bagety a rožky) pričom sa používajú mäsové výrobky s obsahom mäsa vyšším ako 80 % a nepoužívajú sa výrobky s obsahom majonézy. Bufety poskytujúce doplnkové stravovanie majú sortiment doplnený aj o potraviny s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli a cukrovinky. Podiel tohto sortimentu presahoval 50 % z celkového tovaru. Niektoré ponúkané nealkoholické nápoje boli s pridaným cukrom nad 5 g/100 ml. Ostatné ponúkané nápoje boli minerálne vody, ochutené minerálne vody a 100% džúsy. V bufetoch sa nepredávajú nápoje s obsahom kofeínu, taurínu a chinínu, nealkoholické nápoje. Sortiment v bufetoch tvorili aj výživovo hodnotné potraviny ako čerstvé ovocie a zelenina, mliečne výrobky a cereálne výrobky. Na podporu zdravého životného štýlu neboli v bufetoch rozmiestnené žiadne plagáty a nástenky s plochou najmenej veľkosti A3.

Prevádzkovateľom bufetov boli uložené opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov.

Nápojové automaty, ktoré sú umiestnené v stredoškolských objektoch v počte 8, majú sortiment nápojov rôznych druhov kávy. Všetky nápojové automaty sú označené, že ide o kávu bez obsahu kofeínu. V nápojových automatoch sa nenachádzajú nápoje s obsahom kofeínu, taurínu a chinínu. Nápojové automaty, ktoré sú umiestnené v základných školách v počte 3 ponúkajú sortiment nápojov mliečnych výrobkov.

Trvanie projektu:

r. 2023 - 2024

Termín ukončenia:

Podľa požiadaviek gestora

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľ:

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Gestor:

NCZI

Riešiteľské pracoviská:

ÚVZ SR, vybrané regionálne nemocnice, RÚVZ v SR

Anotácia:

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúcich poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZSR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

Etapy riešenia:

Rok 2019 – pilotný projekt:

- nahlásenie zodpovednej osoby za každý RÚVZ v SR
- nadviazanie kontaktu zodpovednej osoby s vedením vybranej nemocnice
- komunikácia pracovníkov RÚVZ s príslušnými pracovníkmi oddelení (lekár, vrchná sestra)
- priebežné odoberanie vyplnených dotazníkov pracovníkmi RÚVZ
- vyplnenie excelovských tabuliek pracovníkmi RÚVZ
- zaslanie vyplnených tabuliek zodpovednými osobami na NCZI mailom

Realizačné výstupy:

- získanie prehľadu o situácii v oblasti výskytu detských úrazov na Slovensku
- zlepšenie systému štatistických hlásení v rámci Národného registra úrazov

Výstup:

Spracované údaje o úrazoch detí v Slovenskej republike mali byť v stanovenom termíne v tabuľkovej forme v programe Excel elektronicky zaslané na NCZI.

Trvanie projektu:

r. 2019 a priebežne voliteľne podľa požiadaviek a možností NCZI.

Termín ukončenia:

Priebežne podľa požiadaviek gestora.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Cieľ:

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení. Úloha je cielená na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdravotných škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

Gestor:

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Anotácia:

Vnútorne prostredie zariadení pre deti a mládež patrí medzi priority verejného zdravotníctva a je dôležitým environmentálno-zdravotným faktorom, ktorý priamo determinuje zdravie detí ako jednej z najzraniteľnejších skupín populácie. V SR trávi denne viac ako 200 000 detí najútlejšieho veku podstatnú časť dňa vo vnútornom prostredí predškolských zariadení (materských škôl a iných prevádzkarní pre deti do 6 rokov veku). Nevyhovujúca kvalita vnútorného ovzdušia môže pôsobiť negatívne na pocit pohody, celkovú činnosť, výkonnosť i únavnosť detí počas ich pobytu v zariadeniach pre deti a mládež. V súlade so súčasnými trendmi modernej energie pri trvalo udržateľnej spotrebe, ako aj v súlade s požiadavkami na zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov sa stáva nevyhnutnosťou realizácia systémov umelého riadeného vetrania s rekuperáciou vo všetkých typoch budov, vrátane zariadení pre deti a mládež. Väčšina odborníkov v oblasti technických zariadení budov ho považuje za neoddeliteľnú súčasť moderných, úsporných a zdravých stavieb, podporuje tento systém vetrania a považuje ho za systém budúcnosti. Riziká, ktoré môžu vzniknúť pri nesprávnej realizácii, prevádzke alebo akomkoľvek zanedbaní starostlivosti o tento systém vetrania môžu byť veľmi vážne. Nedá sa vylúčiť, že takéto vetranie môže predstavovať z hľadiska ochrany zdravia nebezpečenstvo kontaminácie vnútorných priestorov zdraviu škodlivými fyzikálnymi, chemickými, biologickými a inými faktormi. Je úlohou verejných zdravotníkov venovať pozornosť budovám s týmto systémom vetrania z hľadiska posudzovania možných vplyvov na verejné zdravie. Cieľom práce je analyzovať kvalitu vnútorného prostredia predškolských zariadení využívajúcich systém riadeného núteného vetrania z hľadiska dodržiavania požiadaviek platnej legislatívy (zák. č. 355/2007 Z. z. a vyhl. MZ SR č. 259/2008 Z. z.) na vetranie, tepelnovlhkostnú mikroklímu a vykurovanie, zároveň preskúmať, či umelé vetranie môže predstavovať nebezpečenstvo kontaminácie vnútorných priestorov zdraviu škodlivými faktormi. V rámci projektu sa v prvej etape predpokladá realizácia pilotného prieskumu za účelom získania údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, príp. získanie informácií o skúsenostiach z používania tohto systému.

V druhej etape by sa zapojili vybrané predškolské zariadenia v každom z 8 krajov SR a zrealizovalo by sa meranie vybraných faktorov vnútorného ovzdušia. Navrhnutá metodika bude vychádzať z metodík použitých v štúdiách tohto typu v Európe. Cieľom navrhutej objektivizácie je umožniť sledovanie kvality vnútorného ovzdušia škôl prostredníctvom vybraných chemických, fyzikálnych a biologických faktorov dostupnou prístrojovou technikou. Získané poznatky môžu byť využité pri tvorbe nových politík v oblasti prevencie vzniku alergických a respiračných ochorení u detí a zároveň na vytvorenie odporúčaní zameraných na zlepšovanie kvality prostredia v školách.

Etapy riešenia:

Rok 2023 - realizácia prvej etapy, získanie údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, zhrnutie skúseností jednotlivých RÚVZ v SR z výkonu štátneho zdravotného dozoru, príp. zo sledovania vybraných fyzikálnych, chemických a biologických ukazovateľov kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach so systémom núteného vetrania, analýza získaných údajov, príprava metodiky pre merania vybraných faktorov vnútorného ovzdušia škôl, vytipovanie a kontaktovanie škôl za účelom meraní,

Rok 2024 - realizácia terénnej časti pilotného projektu, meranie vybraných parametrov ovzdušia v školách v chladnom období roka (január - február, príp. november - december), objektivizácia vybraných chemických (CO₂, prachové častice PM_{2,5} a PM₁₀), fyzikálnych

(hluk, teplota, relatívna vlhkosť, rýchlosť prúdenia vzduchu) a biologických (alergény, plesne) faktorov dostupnou prístrojovou technikou,

Rok 2025 - vyhodnotenie výsledkov, formulácia záverov a odporúčaní, vypracovanie záverečnej správy, publikovanie výsledkov a záverov verejnosti a zástupcom škôl.

Realizačné výstupy:

- čiastkové správy predložia jednotlivé RÚVZ gestorovi ÚVZ SR do 31.12.2023 a 31.12.2024,
- záverečnú správu z projektu spracuje ÚVZ SR,
- databáza údajov pre hodnotenie kvality vnútorného ovzdušia v predškolských zariadeniach a respiračného zdravia detí v rôznych regiónoch Slovenska,
- materiály pre informovanie verejnosti, tlačové správy,
- odporúčania pre rezort školstva.

Vyhodnotenie:

V priebehu roka 2023 bolo vykonaných 13 štátnych zdravotných dozorov v materských školách nachádzajúcich sa v spádovom území RÚVZ v Žiari nad Hronom, pri ktorých bolo okrem iného zisťovaný spôsob odvetrania priestorov zariadenia a či došlo k zmene (napr. dobudovaniu systému vnútorného vetrania) v porovnaní s dokumentmi nachádzajúcich sa v agende oddelenia HDM (vydané rozhodnutia do prevádzky a zápisnice zo ŠZD vykonaných v predchádzajúcom období).

Trvanie projektu:

2023 - 2025

Termín ukončenia:

r. 2025

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN UKONČENIA
6.1	NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR <i>Úloha nadväzuje na úlohy PVV na r. 2016-2020 na úseku verejného zdravotníctva</i>	ÚVZ SR
	RÚVZ v SR	priebežne
6.2	SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne
6.3	INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne
6.4	NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY	RÚVZ so sídlom v Trenčíne a v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne
6.5	MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE	ÚVZ SR
	RÚVZ v SR	priebežne
6.6	ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV	ÚVZ SR, NRC pre poliomyelitídu
	RÚVZ v SR	priebežne
6.7	PREVENCIA HIV/AIDS	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Košiciach
	RÚVZ v SR	december
6.8	PORADNE OČKOVANIA	RÚVZ so sídlom v Tnave
	RÚVZ v SR	priebežne
6.9	OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR

Cieľ

1. rozvoj a zlepšenie prevencie ochorení preventabilných očkovaním, očkovania, monitorovania situácie v oblasti imunizácie;
2. príprava a zabezpečenie imunologických prehľadov
3. príprava stratégií a opatrení pre NIP SR a odporúčaní na ich vykonávanie;
4. zhromažďovanie údajov, monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním;
5. zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie;
6. odstránenie rozdielov v zaočkovaní, ktoré existujú najmä v ťažko dostupných marginálnych skupinách obyvateľstva (rómske komunity, migranti);
7. surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy);
8. aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosti detskej i dospeljej populácie prostredníctvom výchovy odborných pracovníkov na všetkých úrovniach, laickej verejnosti, najmä mladých rodičov a médií;
9. aktívna činnosť „Poradní očkovania“;
10. príprava registra očkovaných osôb - 7. modul EPIS.

VYHODNOTENIE

Ochorenia preventabilné očkovaním

V roku 2023 boli zaznamenané ochorenia, u ktorých je zavedené povinné očkovanie: 5 prípadov pneumokokovej septikémie spôsobenej *Streptococcus pneumoniae* u neočkovaných pacientov – 55 ročného diabetika, 60 ročného onkologicky chorého, 61 ročného etylika, 69 ročnej pacientky s astmou bronchiálne a 75 ročnej dôchodkyne. V roku 2023 bol hlásený 1 prípad hemofilovej meningitídy a 1 prípad meningitídy spôsobenej *Streptococcus pneumoniae*. Ďalej boli evidované ochorenia, proti ktorým je možné očkovanie na odporúčanie lekárom: 773 prípadov ochorení na varicellu, 77 prípadov ochorení na rotavírus, 2 prípady chronickej vírusovej hepatitídy typu B, 10 prípadov chrípky s identifikovaným vírusom chrípky, 8 prípadov kliešťovej encefalitídy a 221 ochorení na COVID-19.

Administratívna **kontrola očkovania** bola vykonaná podľa odborného usmernenia na kontrolu očkovania a metodiky WHO pre realizáciu administratívnej kontroly. V septembri 2023 vykonali odborní pracovníci administratívnu kontrolu očkovania v jednotlivých pediatrických ambulanciách regiónu. Očkovanie bolo kontrolované u detí narodených v rokoch 2021, 2020, 2017, 2016, 2011, 2010 a 2009 spolu bolo skontrolovaných 5 537 zdravotných záznamov detí podliehajúcich očkovaniu. Výsledky boli spracované v záverečných správach za jednotlivé okresy Žiar nad Hronom, Banská Štiavnica a Žarnovica.

Každoročne sa stretávame s odmietaním povinného pravidelného očkovania. V roku 2023 bolo všeobecnými lekármi pre deti a dorast spolu hlásených 134 odmietaní očkovania. Rodičia 79 detí odmietajú všetky povinné očkovania. Kumulatívny počet detí s kompletným odmietnutím povinného očkovania k 31.8.2023 je 309.

Všeobecní lekári boli včas informovaní o platnom **očkovacom kalendári** na rok 2024.

V roku 2023 sa pracovníčky oddelenia zapojili do projektu **Európsky imunizačný týždeň 2023** pod heslom: „Dobehňime zabudnuté očkovanie“. V rámci projektu vytvorili článok, ktorý poskytl 5 printovým médiám, verejnosť informovali na webovej stránke úradu ako aj na

vývesnej tabuli úradu. Všeobecní lekári boli informovaní cestou prípisu a do čakární ambulantných lekárov boli pripravené vlastne vytvorené letáčky. Osobné, hlavne telefonické poradenstvo bolo poskytnuté laickým záujemcom a zdravotníckymi pracovníkom.

Aktivity „Poradne očkovania“ v roku 2023 boli individuálne poskytované hlavne lekárom pre deti a dorast a rodičia sa informovali ohľadne pravidelného povinného očkovania v období po pandémie ochorenia COVID-19, navrhovali sa individuálne harmonogramy omeškaných druhov očkování. V jesennom období sa realizovali dve prednášky pre klientov zariadení sociálnych služieb pod názvom „Význam očkovania proti chrípke, pneumokokovým invazívnym ochoreniam a COVID-19“.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH CHORÔB

Cieľ

1. znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní infekčných ochorení a tým dosiahnutie zlepšenia kvality života;
 2. skvalitnenie surveillancie prenosných ochorení;
 3. edukácia obyvateľstva v problematike prenosných ochorení;
- Dosiahnutie cieľa si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný, odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup a epidemiologický informačný systém.

VYHODNOTENIE

V roku 2023 bolo hlásených celkovo 1 866 prenosných ochorení vrátane 254 nozokomiálnych nákaz. V roku 2022 bolo evidovaných 17 331 prenosných ochorení, vrátane 498 nozokomiálnych nákaz. V roku 2023 ustupovala celosvetová pandémia ochorenia COVID-19.

V skupine alimentárnych nákaz sa vyskytlo v spádových okresoch RÚVZ 50 prípadov ochorení, 3 prípady bezpríznakového vylučovania, 1 prípad salmonelovej septikémie a 1 prípad lokalizovanej salmonelovej infekcie. V roku 2022 bolo evidovaných 48 prípadov ochorení na salmonelovú enteritídu a 4 prípady vylučovania salmonel.

Epidémie na salmonelózu o 2 a viac chorých boli zaznamenané v 3 prípadoch, spolu ochorelo 6 osôb.

Ochorenie na bacilárnu dyzentériu nebolo v roku 2023 hlásené.

Výskyt infekcií enteropatogénnymi E. coli bol zaznamenaný v 9 prípadoch v roku 2022 boli evidované 3 prípady.

Kampylobakteriálna enteritída bola zaznamenaná v 92 prípadoch v roku 2022 bolo evidovaných 76 prípadov.

Epidémia na kampylobakteriózu o 2 a viac chorých nebola zaznamenaná.

Enteritída Y. enterocolitica sa vyskytla v 6 prípadoch rovnako ako v roku 2022.

Enterokolitída spôsobená Clostridium difficile bola v roku 2023 hlásená v 67 prípadoch, z toho 50 prípadov ako nozokomiálne nákazy (NN). V roku 2022 bola hlásená v 71 prípadoch, z toho 52 prípadov boli NN.

Výskyt rotavírusovej enteritídy bol zaznamenaný v 77 prípadoch (z toho 1 prípad NN), v roku 2022 bolo hlásených 70 prípadov (z toho 1 prípad NN).

Epidémie na rotavírusovú enteritídu boli zaznamenané v 3 prípadoch, spolu ochorelo 9 osôb.

V 15 prípadoch boli zaznamenané ochorenia na gastroenteritídu spôsobenú adenovírusom (2022 – 43 prípadov) a v 29 prípadoch Norwalkvírusom (2022 – 38), epidémie neboli zaznamenané.

Boli hlásené 3 prípady hnačky a gastroenteritídy pravdepodobne infekčného pôvodu, v roku ochorenie nebolo hlásené. Ďalej bolo zaznamenaných 5 prípadov enterobiózy a 1 prípad giardiózy.

Bakteriálne otravy potravinami sa nevyskytli.

V skupine **vírusových hepatítid** boli zaznamenané:

1 prípad akútnej hepatitídy typu E (v roku 2022 - 1prípady), 2 prípady chronickej vírusovej hepatitídy typu B (v roku 2022 – 6 prípad), 10 prípadov chronickej hepatitídy typu C (v roku 2022 – 20 prípadov) a 3 prípady nosičstva HBsAg (v roku 2022 – 6 prípady), z toho 2 prípady v epidemiologickej súvislosti.

V skupine **respiračných nákaz** bolo hlásených: 1 prípad pneumónie RS vírusovej a 8 prípadov bronchitídy RS vírusovej, v roku 2022 bolo hlásených 6 prípadov RSV bronchitídy.

Na varicellu bolo hlásených 773 prípadov ochorení, v roku 2022 bolo evidovaných 190 prípadov ochorení, infekcie herpes zoster boli zaznamenané v 10 prípadoch, v roku 2022 boli evidované 2 prípady ochorení. Bol hlásený 1 prípad na infekčnú mononukleózu rovnako ako v roku 2022 a 1 prípad herpetickovírusovej gingivostomatitídy a faryngostomatitídy.

Zo streptokokových nákaz bolo zaznamenaných celkovo 10 ochorení z toho 8 prípadov septikémii (5x Streptococcus pneumoniae -uvedené v úlohe č. 6.1.- ochorenie preventabilné očkovaním, 2x streptokokus skupiny D a 1 prípad inej streptokokovej septikémie), 1 prípad streptokokovej meningitídy a 1 prípad šarlachu. V roku 2022 bolo hlásených 6 ochorení na streptokokovú septikémiu (2 x strept. sk. B, 1x Streptococcus pneumoniae a 2x strept. sk. C) a 1 prípad šarlachu.

V roku 2023 bol hlásený 1 prípad úmrtia na adenovírusovú pneumóniu u 2 mesačného chlapca.

Ochorenia na chrípku a chrípke podobné ochorenia sú hlásené pravidelne v týždenných intervaloch. V roku 2023 bolo hlásených 10 prípadov chrípky s identifikovaným vírusom, v roku 2022 bolo evidovaných 28 prípadov chrípky – laboratórne potvrdený vírus chrípky typu A. Hromadne v týždenných intervaloch bolo v roku 2023 hlásených 51 159 prípadov chrípky a chrípke podobných ochorení (ARO), v roku 2022 bolo hlásených 42 061 prípadov ARO.

V roku 2023 bolo v regióne RÚVZ ZH evidovaných 313 prípadov ochorení na COVID-19 (BS 63, ZC 55, ZH 195) v roku 2022 bolo evidovaných 16 413 ochorení na COVID (BS 2684, ZC 4241, ZH 9488).

V skupine neuroinfekcií bolo spolu zaznamenaných 10 ochorení, z toho 2 meningitídy spôsobené hemofilom a pneumokokom (uvedené v skupine č.6.1.) a ďalej boli hlásené prípady – nešpecifikovanej vírusovej encefalitídy, zosterovej meningitídy, streptokokovej meningitídy, iný bakteriálny zápal mozgových plien, nešpecifikovaná bakteriálna meningitída a zápal mozgových plien zapríčinený inými nešpec.příčinami. V roku 2022 bolo zaznamenané 1 ochorenie na enterovírusovú meningitídu.

V skupine **zoonóz a nákaz s prírodnou ohniskovosťou** bolo zaznamenaných 30 prípadov ochorení vo včasnom lokalizovanom štádiu lymeskej boreliózy (2022 – 15 prípadov), ochorenie na artritídu pri LB bolo zaznamenané v 9 prípadoch (v roku 2022 – 4 prípady) a polyneuropatia nebola hlásená. Ďalej boli hlásené ochorenia: 1x škvrnitá horúčka zapríčinená Rickettsia conorii, 8x stredo európskej kliešťovej encefalitídy, 2x echinokokóza a 1x kontakt alebo ohrozenie besnotou.

V skupine **nákaz kože a slizníc** sa nevyskytlo žiadne ochorenie na tetanus a plynovú flegmónu, svrab bol zaznamenaný v 64 prípadoch (2021-44), z toho boli zaznamenané 3 epidemické výskyty, 2x v rodinnom prostredí ochorelo 11 osôb a jeden epidemický výskyt v zdravotníckom zariadení, kde ochorelo 11 zdravotníckych pracovníkov (potvrdené choroby z povolania). Erysipelas bol hlásený v 6 prípadoch.

V skupine **pohlavných ochorení** bolo vykázaných 19 prípadov chlamýdiových infekcií dolných častí močovo pohlavnej sústavy (rok 2022-17), 7 prípadov gonokokových infekcií

(2022-10), 1 prípad gonokokovej infekcie anusu recta, 3 prípady trichomoniózy (rok 2022-1) a 18 prípadov ochorení na syfilis (rok 2022-16).

V skupine iných – nezaradených infekcií bolo hlásených 92 septikémií (2022–83), z toho bolo evidovaných 26 prípadov NN. Septikémie vyvolané – streptokokus skup. D 2x, Streptococcus pneumoniae 5x, iná streptokoková septikémia 1x, Staphylococcus aureus 15x, septikémia vyvolaná špec. stafylokokmi 15x, septikémia vyvolaná inými gram neg. organizmami 53x a 1x iná špecifikovaná septikémia (gram-pozit.).

V roku 2023 neboli evidované prípady bezpríznakovej HIV infekcie v roku 2022 boli evidované 2 prípady.

Pacienti s ochorením vyžadujúcim izoláciu boli hospitalizovaní prevažne na detskom, internom, OAIM, ODCH a infekčnom oddelení.

V roku 2023 bolo vydaných 47 rozhodnutí (2022 – 80), z toho 23 rozhodnutí na zrušenie prevádzkovania MOM pre Ag testovanie, 7 karanténnych opatrení (2x zvýšený zdravotný dozor a 5x lekársky dohľad), 17x boli schválené priestory zdravotníckych zariadení spolu s prevádzkovými poriadkami a 5x bolo pripravené záväzné stanovisko.

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Cieľ

1. posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení,
2. začlenenie surveillance infekčných ochorení v SR do siete EÚ,
3. dopracovanie modulu hlásenia z oddelení klinickej mikrobiológie,
4. návrh 7. modulu EPIS: Register očkovaných osôb.

VYHODNOTENIE

Za rok 2023 bolo spracovaných a do systému vložených:

- 1 866 prípadov, z nich 1 004 bolo potvrdených, 852 možných a 10 pravdepodobných
- 241 spracovaných ohnisk
- 19 epidémií

Vykonané opatrenia v ohniskách :

- dezinfekcia 230 x
- zdravotná výchova 236 x
- vyhľadávanie podozrivých z nákazy 547x
- vyšetrenie zvierat 1x

V jarnom období 2023 prebiehala kontrola údajov vložených do informačného systému, aby v máji 2023 mohlo dôjsť k preklopeniu údajov do nového Epidemiologického informačného systému.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Cieľ

1. zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach;
2. rozšírenie prevencie NN na princípe dobrovoľnosti a anonymity so spätnou väzbou k poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti;
3. ovplyvnenie výskytu NN prostredníctvom opatrení navrhnutých na základe analýzy hlásených NN;
4. získanie výsledkov jednotnou metodikou ako v iných krajinách EU s cieľom možnosti porovnania s inými krajinami a v rámci nemocníc;

5. posilniť edukáciu epidemiológov a klinických zdravotníckych pracovníkov v problematike surveillance nozokomiálnych nákaz, hlavne v oblasti intervenčnej epidemiológie pri výskyte NN vyvolaných závažnými nemocničnými patogénmi.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný, odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup, dobrú medziodborovú spoluprácu odborníkov verejného zdravotníctva a zdravotníckej starostlivosti, zdokonalenie a rozpracovanie legislatívy v oblasti nemocničnej epidemiológie zdravotníckych zariadení, vytvorenie štandardných pracovných postupov pre výkon štátneho zdravotného dozoru v zdravotníckych zariadeniach, zintenzívnenie edukačných pregraduálnych a postgraduálnych programov.

VYHODNOTENIE

Zdravotnícki pracovníci v lôžkových aj ambulantných zdravotníckych zariadeniach boli vedení v problematike nozokomiálnych nákaz (NN), sterility a dezinfekcie predmetov a prostredia.

V roku 2023 bolo hlásených a analyzovaných 254 nozokomiálnych nákaz (2022-498 NN). Nemocnica Žiar nad Hronom a Banská Štiavnica, s.r.o bola od júla 2023 prevzatá spoločnosťou AGEL pod názvom Nemocnica AGEL Žiar nad Hronom a Banská Štiavnica, s.r.o. Na oddeleniach v nemocnici v Žiari nad Hronom bolo evidovaných spolu 153 NN, na oddeleniach nemocnice lokalizovanej v Banskej Štiavnici 46 prípadov NN a v Psychiatrickej nemocnici v Kremnici 55 prípadov NN.

Nemocnica AGEL Žiar nad Hronom a Banská Štiavnica, s.r.o. pokračovala v hlásení NN elektronickou formou. Pri nozokomiálnych nákazách sú sledované jednotlivé etiologické agensy, polyrezistentné kmene a ich rezistencia na antibiotiká.

Nozokomiálne nákazy rozdelené podľa diagnóz: 50x enteritídy vyvolané *Clostridium difficile*, 26x septikémie, 1x rotavírusová enteritída, 1x gamaherpesvírusová mononukleóza, 1x nešpecifická akútna konjunktivitída, 1x akútny zápal hrtana, 1x pneumónia spôsobená gram-negat. baktériami, 2x nešpecifikovaná akútna infekcia dýchacích ciest, 4x iné lokálne infekcie kože, 3 cystitída, 6x infekcie po infúzii, transfúzii, 17x infekcie v mieste operačného výkonu, 42x zápalové infekcie močovo-pohlavnej sústavy v súvislosti s protetikou pomôckou, 23x infekcie dýchacích ciest zavinené protetickými pomôckami a 76x ochorenie COVID-19.

Pracovníci epidemiológie sú zapojení do plnenia projektu „Surveillance CDI“ a plnenia Národného programu kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike“. Taktiež sa podieľajú na programe HELICS SSI. V roku 2023 bolo spracovaných 58 prípadov operácii vykonaných v roku 2022.

V roku 2023 bolo realizované ďalšie Bodové prevalenčné sledovanie NN a užívanie antibiotík pod gestorským vedením RÚVZ Trenčín. Boli sledované všetky lôžkové oddelenia Nemocnice Žiar nad Hronom a Banská Štiavnica, spolu 114 pacientov.

V roku 2023 bolo v zdravotníckych zariadeniach odobratých spolu 286 sterov, z toho na kontrolu sterility 26 sterov a 260 sterov z prostredia zdravotníckeho zariadenia na kontrolu dezinfekcie.

Účinnosť sterilizačnej techniky bola prekontrolovaná u 113 sterilizačných prístrojov lôžkových a ambulantných zdravotníckych zariadeniach (66 STE a 47 AUT). Kontrola bola uskutočnená v termínoch ustanovujúcich vyhláškou MZ SR 553/2007 pri ŠZD sterilizačnej techniky.

Na základe žiadostí o vydanie rozhodnutia na uvedenie priestorov zdravotníckych zariadení do prevádzky bol vykonaný 17 rozhodnutí pre zdravotnícke zariadenia. Zároveň boli schválené aj prevádzkové poriadky. Bolo vydaných 5 záväzných stanovísk.

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE, VRÁTANE BIOTERORIZMU

Cieľ

1. ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami;
2. zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh;
3. podporovať medzirezortnú spoluprácu;
4. skvalitniť pripravenosť na pandémiu chrípky a ďalších vysokovirulentných nákaz (Ebola, MeRsCoV, vtáčia chrípka, SARS, mor, atď.),
5. rozvíjať stratégiu spoločnej krízovej komunikácie.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný postup odborne podložený a dobre zdokumentovaný, komunikáciu na národnej a medzinárodnej úrovni.

VYHODNOTENIE

Zabezpečovaním sústavnej surveillance prenosných ochorení a ukladaním represívnych opatrení bola kontrolovaná epidemiologická situácia. Pravidelným vyhodnocovaním epidemiologickej situácie bolo informované cestou webovej stránky úradu obyvateľstvo o aktuálnom výskyte ochorení. Lekári boli informovaní o epidemiologickej situácii vo výskyte chrípky a ARO.

Začiatkom roka 2023 dochádzalo k odznievaniu pandémie ochorenia COVID-19 a postupne sa zaradilo do skupiny bežných respiračných ochorení, ktoré sú hromadne hlásené v rámci hlásenia chrípky a akútnych respiračných ochorení. V roku 2023 bolo v regióne RÚVZ ZH evidovaných 313 ochorení (BS 63, ZC 55, ZH 195).

6.6 ENVIROMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV V SR

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

Environmentálna surveillance spočíva vo virologickom vyšetrení odpadových vôd vykonávanom celoslovensky podľa nariadenia hlavného hygienika Slovenskej republiky. Vzorky sa odoberajú systematicky najmä vo väčších mestách a v utečeneckých táboroch a to v mieste vyústenia odpadových vôd do čističky odpadových vôd.

VYHODNOTENIE

V roku 2023 bolo podľa harmonogramu odberov odobratých 6 vzoriek odpadových vôd s negatívnym výsledkom.

V roku 2023 nebolo zaznamenané ani jedno ochorenie na akútnu chabú obrnu.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Košiciach

Riešiteľské pracovisko

RÚVZ v Žiari nad Hronom

Cieľ

HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tohto ochorenia zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnjším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. Základným cieľom Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike je obmedzovať šírenie vírusu HIV v SR a zmierňovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac dotýka. Národný program je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktoré patria aj mladí ľudia. Dôslednou realizáciou vzdelávacích aktivít v rámci plnenia úlohy očakávame zmenu postojov a správania sa mladých ľudí v možných rizikových situáciách.

VYHODNOTENIE

Pri realizácii úlohy boli využité edukačné aktivity charakteru interaktívnych prednášok a besied k tematickým blokom so zameraním na témy dospievanie, výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu a rodičovstvu, zdravý životný štýl, prevencia sexuálne prenosných ochorení vrátane infekcie HIV/AIDS.

Pracovníčky oddelenia podpory a výchovy k zdraviu zrealizovali interaktívne prednášky:

- 1) Téma „Výchova k partnerstvu a rodičovstvu“ - 8 prednášok pre 135 žiakov 4 základných škôl
- 2) Téma „Prevencia sexuálne prenosných chorôb“ :
 - 3 základné školy, 4 prednášky pre 73 žiakov (z toho 2 ZŠ, 3 prednášky pre 52 žiakov iba s témou zameranou na prevenciu HIV/AIDS),
 - 3 stredné školy, 5 prednášok pre 73 študentov
 - 1 prednáška v Centre pre deti a rodiny (CDR) pre 15 detí.
- 3) Téma „Zdravý životný štýl“:
 - 12 základných škôl , 40 prednášok pre 601 žiakov
 - 2 stredné školy, 4 prednášky pre 79 študentov.

Distribúovaných bolo 101 pracovných listov s témou „Zdravý životný štýl“ a 5 letákov. S témou HIV/AIDS bolo distribuovaných 10 letákov a 9 pracovných listov. S témou „Prevencia sexuálne prenosných chorôb“ bolo distribuovaných 15 letákov.

Okrem týchto aktivít aj v roku 2023 prebiehalo individuálne poradenstvo prevencie HIV zabezpečované oddelením epidemiológie. Poradňu HIV/AIDS RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom navštívilo za účelom anonymného odberu krvi na vyšetrenie HIV 9 klientov.

6.8 PORADNE V OČKOVANIA

Cieľ

Posilnenie informovanosti o očkovaní a očkovaním preventabilných ochoreniach.

VYHODNOTENIE

Poradňa očkovania je určená pre všetkých záujemcov o informácie v oblasti povinného pravidelného a odporúčaného očkovania, očkovania pred cestou do zahraničia a komplexné poradenstvo súvisiacich s technikou aplikácie vakcín, zložení vakcín, nežiadúcich účinkoch a platnou legislatívou v tejto oblasti.

Zdravotníckym pracovníkom bolo bežne poskytované telefonické poradenstvo hlavne o možných postupoch pri zmeškaných schémach povinného očkovania, o zložení a sortimente vakcín na trhu. Boli vypracované 4 individuálne schémy zmeškaného očkovania.

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Gestor

ÚVZ SR

Spolupracujúce pracovisko : RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Cieľ: Optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie.

VYHODNOTENIE

Pracovníčky oddelenia sa začiatkom roka 2023 pravidelne zúčastňovali na pracovných webexoch ohľadne činnosti v novom informačnom systéme. Prebiehali záťažové testy v hromadnom hlásení respiračných ochorení a v hromadnom prihlásení a práce v systéme. Bolo nutné pred prechodom práce v novom systéme skontrolovať vložené údaje. V máji 2023 došlo k hromadnému preklopeniu údajov do nového Informačného systému prenosných ochorení a výkon práce plynule pokračoval v novom informačnom systéme.

Výkon ŠZD v novom informačnom systéme pre prácu na oddelení epidemiológie nebolo v roku 2023 ešte možné realizovať.

9 PODPORA ZDRAVIA

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA BYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

Pracovníci oddelenia sa oboznámili s výsledkami prieskumu a využívali ich v praxi.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025

Gestor

MZ SR, ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

Plnenie NAPPO bolo podľa možností zabezpečené v priebehu celého roku.

V základnej poradni zdravia bolo evidovaných 77 klientov. V zPZ sa poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu poskytuje paušálne každému klientovi s vyšším akcentom u klientov, u ktorých boli objektívne zistené prítomné rizikové faktory.

Klientom bola odporučená možnosť návštevy špecializovaných poradní (poradňa zdravej výživy a znižovania nadváhy, poradňa pre optimalizáciu pohybovej aktivity).

Pri príležitosti Svetového dňa obezity pracovníčky oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu oslovili 12 základných škôl (ďalej ZŠ) regiónu RÚVZ ZH s informáciami o možnosti zapojenia sa do výtvarnej súťaže. Do súťaže sa zapojili 4 ZŠ: ZŠ Dr. Jánskeho ZH – trieda 4.A, ZŠ Školská, Hliník nad Hronom trieda 9.B, Špeciálna základná škola internátna Kremnica - 2. ročník, 3. ročník, 4. ročník, 5. ročník, 6. ročník, 7. ročník, ZŠ Brehy - 2.ročník.

Spolu bolo na RÚVZ ZH doručených 10 kresieb.

Do krajského kola bolo vybrané výtvarné dielo triedy 9.B ZŠ Hliník nad Hronom.

V rámci NAPPO boli počas roka realizované aktivity:

- 2 praktické ukážky cvičenia tela pre 67 účastníkov
- 5 interaktívnych besied s témami výživa a zdravý životný štýl pre 1159 účastníkov.

Poradňu pre optimalizáciu pohybovej aktivity navštívili 10 klienti, ktorým bola poskytnutá pohybová inštruktáž, včítane meraní správneho držania tela a meraní flexibility.

9.2.1 VYZVI SRDCE K POHYBU

Gestor

RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracoviská

VYHODNOTENIE

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom gestorovi kampane odovzdal 24 vyplnených účastníckych listov, ktoré boli doručené na OPZaVkZ.

Kampani predchádzala propagácia na webovej stránke úradu, medializácia v regionálnych novinách, na úradných tabuliach úradu, v regionálnej televízii ATV, v Komunitných centrách Stará Kremnička, Baďan, Šobov a Klastava, v knižnici Jána Kollára Kremnica, v knižnici Banská Štiavnica a Nová Baňa. Účastnícke listy boli uverejnené v médiách a na webovej stránke úradu. Distribuovaných cestou oddelenia bolo cca 62 účastníckych listov (RÚVZ ZH, obec Lutilla, 2 firmy (okres ZH a ZC), ŠZŠ Žarnovica.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

V rámci realizácie zdravotno-výchovných aktivít v oblasti podpory zdravého životného štýlu a prevencie ochorení u marginalizovanej rómskej komunity pracovníčky OPZaVkZ spolupracovali so špeciálnymi základnými školami v regióne, Komunitným centrom (ďalej len KC) v Žiari nad Hronom, KC Stará Kremnička a KC Banská Štiavnica – Šobov. Komunitné centrum Baďan oslovilo OPZaVkZ v Žiari nad Hronom o besedu „Prevencia srdcovo-cievnych ochorení“, po ukončení ktorej bolo zrealizovaných 20 antropometrických meraní, 20 meraní celkového telesného tuku, 16 meraní krvného tlaku a 1 meranie Smokerlyzerom.

V rámci spolupráce so spomínanými subjektmi pracovníčky OPZaVkZ realizovali 23 interaktívnych besied pre 396 detí a mládež.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

Poradenské centrum podpory zdravia

Základná poradňa zdravia

V základnej poradni zdravia bolo vykonaných 77 vyšetrení z toho 27 mužov a 50 žien. Z uvedeného počtu išlo o základné prvé vyšetrenie v 51 prípadoch (23 mužov a 28 žien), počet kontrolných vyšetrení 26 (4 muži a 22 žien).

Spolu bolo vyšetrených 77 klientov – 27 mužov a 50 žien.

Realizované boli 3 výjazdové aktivity základnej poradne zdravia – v 2 spoločnostiach v Žiari nad Hronom a Knížnici Jána Kollára Kremnica, pri ktorých bolo vyšetrených 46 klientov (22 mužov a 24 žien).

Test zdravého srdca bol paušálne robený všetkým klientom, či pri stabilnej alebo mobilnej PZ, vrátane opakovaných návštev.

Počet výsledkov biochemických vyšetrení a meraní: 130 celkový cholesterol (z toho 55 nevložených do TZS), 118 glukóza (z toho 47 nevložených do TZS), 4 glykovaný hemoglobín, 77 triglyceridy, 77 HDL-cholesterol (spolu 406 vyšetrení). Vzhľadom na používanie nového analyzátoru Afinion, ktorý pri jednom vyšetrení vyhodnotí lipidový metabolizmus (Chol.,TG, HDL a výpočet LDL a nonHDL) bolo realizovaných 77 odberov na lipidový profil na vyšetrenie u klientov vložených do programu TZS. Ostatné merania: 213 x bol meraný celkový tuk prístrojom OMRON, 238 antropometrických meraní, 223 meraní TK.

V základnej poradni zdravia bola odporučená návšteva LPS v 24 prípadoch pre novozistené alebo vysoké nefyziologické hodnoty sledovaných rizikových faktorov.

Nadstavbové poradne

POPA – Poradňu pre optimalizáciu pohybovej aktivity navštívili 10 klienti, ktorým bola poskytnutá pohybová inštrukcia, vrátane meraní správneho držania tela a meraní flexibility.

POFA – Poradňu pre odvykanie od fajčenia navštívilo 10 klientov, ktorým bolo poskytnuté odborné poradenstvo; 1 klientovi bolo poskytnuté telefonické poradenstvo a dohodnutá následná návšteva zPZ.

Poradňu nefarmakologického ovplyvňovania krvného tlaku- navštívilo 6 klientov (5 žien a 1 muž), počet meraní krvného tlaku 15.

Poradňu zdravej výživy: o individuálne poradenstvo neprejavil záujem žiadny klient.

Poradňa HIV/AIDS: Individuálne anonymné poradenstvo v rámci Poradne HIV/AIDS bolo poskytnuté 9 mužom. Výsledky vyšetrení boli negatívne. Vyšetrenia boli uskutočnené v biochemickom laboratóriu Unilabs.

V PCPZ bolo v roku 2023 realizovaných spolu 2476 výkonov.

Vzhľadom k súčasnej finančnej situácii v zabezpečení setov do nového prístroja Afinion, bude počet biochemických vyšetrení v zPZ výrazne ovplyvňovať možnosť plnenia stanovených minimálnych štandardov počtu vyšetrených klientov v zPZ ako aj nadväznosť špecializovaných poradní ako napríklad špecializovaná poradňa zdravej výživy, ktorá priamo nadväzuje na zPZ.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

Prevenca zneužívania alkoholu patrí pri zdravotno-výchovných aktivitách oddelenia medzi prioritné problémy u mládeže súčasnej doby; zvýšený dôraz sa kladie v rámci „Európskeho týždňa boja proti drogám 2023“. Na regionálnej úrovni bolo realizovaných spolu 9 interaktívnych prednášok (v rámci ktorých majú možnosť účastníci vyskúšať si okuliare simulujúce stav opitosti) pre 80 mladých poslucháčov, z toho 2 besedy pre 28 rómskych mladých poslucháčov.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracovisko
RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

Preventívne opatrenia zamerané na znižovanie výskytu chronických neinfekčných ochorení

- **zvýšenie pohybovej aktivity**

Pohybovej aktivite boli venované 2 prednášky pre 38 dospelých účastníkov. V rámci 2 vyučovacích hodín bolo realizované pre 25 žiakov ZŠ cvičenie zamerané na správne držanie tela spojené s pohybovou inštrukciou, meraním správneho držania tela a meraním flexibility.

Poradňu pre optimalizáciu pohybovej aktivity navštívilo 10 klientov, ktorým bola poskytnutá pohybová inštrukcia, včítane meraní správneho držania tela a meraní flexibility.

- **ozdravenie výživy**

Bolo zrealizovaných 26 interaktívnych prednášok a besied pre 489 detských účastníkov a 44 prednášok o zdravom životnom štýle pre 680 účastníkov. Projekt „Viem, čo zjem“ pokračuje aj v školskom roku 2023/2024, v rámci ktorého pracovníčky OPZaVkZ zrealizovali 18 školení v 18 triedach pre 392 žiakov základných škôl; časť prednášok je ešte naplánovaná na január 2024.

Z celkového počtu klientov vyšetrených v základnej PZ (77), v rámci vyšetrení ktorých bol vyhodnotený lipidový metabolizmus bolo poskytnuté odborné poradenstvo zamerané na úpravu stravovacích návykov, zdravú výživu a zvýšenie pohybovej aktivity. Klientom bola odporučená možnosť návštevy v nadstavbových poradniach (poradňa zdravej výživy a znižovania nadváhy).

- **zdravá rodina**

Súčasťou odborného poradenstva v zPZ je pri zistení výskytu zvýšených rizikových faktorov u klientov nasledovné odporúčenie vyšetrenia u svojich príbuzných v rodine.

- **znevyhodnené skupiny**

V rámci realizácie zdravotno-výchovných aktivít v oblasti podpory zdravého životného štýlu a prevencie ochorení u marginalizovanej rómskej komunity pracovníčky OPZaVkZ spolupracovali so špeciálnymi základnými školami v regióne, Komunitným centrom (ďalej len KC) v Žiari nad Hronom, KC Stará Kremnička, Baďan a Banská Štiavnica – Šobov. V rámci spolupráce so spomínanými subjektmi pracovníčky OPZaVkZ realizovali 23 interaktívnych besied pre 396 detí a mládež.

- **prevencia závislostí (tabak, alkohol, drogy)**

Pracovníčky oddelenia venovali tejto problematike pozornosť počas celého roku, ako efektívnu a na veľmi dobrej úrovni možno hodnotiť spoluprácu s mestom Žiar nad Hronom pri plnení projektu Mesta „Kalendár aktivít zameraných na prevenciu drogových závislostí a iných sociálne patologických javov“, do ktorého sú okrem RÚVZ ZH zapojené mnohé ďalšie subjekty – Centrum prevencie, OR PZ, odbor školstva, CVČ, Mestská polícia a i.

V oblasti predchádzania fajčenia, abúzu alkoholu a drog pracovníčky oddelenia v roku 2023 vykonali spolu 35 interaktívnych prednášok (z toho 10 prednášok s problematikou drog, 9 alkohol, 16 škodlivosť fajčenia) pre 463 mladých poslucháčov, vykonali 37 meraní prístrojom Smokerlyzer.

V rámci aktivít k „Európskemu týždňu boja proti drogám 2023“ bolo vykonaných 9 interaktívnych besied pre 137 účastníkov, z toho 2 prednášky pre 38 rómskych detí a 1 prednáška v rámci aktívnej spolupráce s CPR NB pracovníčka OPZaVkZ s témou „Škodlivosť fajčenia“ s prezentáciou fajčiarskej fľaše, premietnutím DVD a vykonanými 5 meraniami prístrojom Smokerlyzer pre 9 mladých účastníkov.

Pri príležitosti „Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi 2023“ bolo zrealizovaných 10 interaktívnych besied na základných a stredných školách s témou drogy pre 153 účastníkov, z toho 1 beseda pre 9 rómskych detí.

V rámci aktívnej spolupráce s ÚPSVaR, OR PZ ZH a CPP Banská Štiavnica na workshope „Fakty, mýty“ pracovníčky OPZaVkZ zrealizovali 3 besedy s témou prevencie drogových závislostí pre 38 študentov stredných škôl. Problematike HIV/AIDS bol venovaný priestor v rámci 7 prednášok pod názvom „Pohlavné choroby“ pre 109 detí, z toho 1 beseda pre 20 rómskych detí.

V rámci „Svetového dňa bez tabaku 2023“ bolo realizovaných 6 besied na základných a stredných školách pre 48 účastníkov. Pri výjazdových aktivitách bolo vykonaných 10 meraní prístrojom Smokerlyzer, 5 klientov prejavilo záujem o vyplnenie Fagerströmovho dotazníka a 5 klientov vyplnilo kvíz závislosti „Prečo fajčíte“. Bolo poskytnuté individuálne poradenstvo, informácia o možnosti návštevy poradne na odvykanie od fajčenia.

Aktivity OPZaVkZ v rámci svetových dní 2023:

Svetový deň boja proti rakovine – banner, nástenka, web RÚVZ; 4 interaktívne besedy pre 58 žiakov ZŠ, venované problematike rakovine prsníka (s využitím zdravotníckeho modelu prsníka), prevencie krčka maternice a karcinómu hrubého čreva a konečníka. OPZaVkZ sa zapojilo do 21dňovej výzvy „Ako znížiť výskyt rakoviny krčka maternice“, organizovanej „Tímom svetového dňa rakoviny“ so sídlom v Ženeve. Počas týchto 21 dní boli denne doručované materiály s predmetnou problematikou, ktoré oddelenie využilo pri tvorbe zdravotno-výchovných aktivít.

Svetový deň obezity – nástenka; výtvarná súťaž pre žiakov ZŠ, v rámci ktorej bolo doručených 10 kresieb

Týždeň mozgu – banner, nástenka, distribúcia 20 ks pracovných listov v NEMAK Slovakia s.r.o., 15 interaktívnych besied pre 282 detských účastníkov

Svetový deň zdravia – nástenka, banner, web RÚVZ; Deň otvorených dverí, v rámci ktorého bolo v zPZ vyšetrených 15 klientov

Svetový deň – Pohybom ku zdraviu – nástenka, banner, kampaň „Vyzvi srdce k pohybu“ – zozbieraných 24 účastníckych listov v tlačenej verzii

Svetový deň bez tabaku – nástenka, banner, 6 besied na základných a stredných školách pre 48 účastníkov, 10 meraní prístrojom Smokerlyzer, 5 klientov Fagerströmov dotazník, 5 klientov kvíz závislosti „Prečo fajčíte“

Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nezákonného obchodovaniu s nimi – nástenka, banner; 10 besied pre 153 účastníkov; 3 besedy v rámci workshopu „Fakty, mýty“ pre 38 študentov

Svetový deň Alzheimerovej choroby - banner, nástenka; DSS Janova Lehota – aktivity na precvičovanie mozgu so 7 klientmi

Svetový deň umývania rúk – realizované 3 prednášky pre 58 žiakov; prezentácia UV lampy pri výjazdovej zPZ

Svetový deň výživy a Svetový deň chrbtice – 2 hodiny cvičenia pre 25 detí. V rámci svetového dňa výživy realizovaných 37 meraní BMI, celkového telesného tuku, TK a i. 37 študentom strednej školy spojené s distribúciou zdravotno-výchovného materiálu.

Svetový deň osteoporózy – nástenka

Svetový deň diabetu – nástenka, výjazdová aktivita zPZ pre 15 klientov

Európsky týždeň boja proti drogám - 11 aktivít pre 167 účastníkov (9 interaktívnych prednášok pre 137 účastníkov, 5 meraní prístrojom Smokerlyzer; 2 výjazdové aktivity pre 30 klientov spojené s distribúciou zdravotno – výchovného materiálu)

AIDS – nástenka, 3 prednášky pre 52 účastníkov

V spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou sa pracovníčky OPZaVkZ aktívne zúčastnili 7 prevenčných aktivít u nasledovných zamestnávateľov:

- ✓ HYDRO Extrusion Slovakia a.s., Žiar nad Hronom - v rámci ktorých vykonali 9 meraní glukózy, 9 antropometrických meraní, 3 merania krvného tlaku, 5 meraní spirometrom a 8 meraní celkového telesného tuku.
- ✓ NEMAK Slovakia s.r.o. v Žiari nad Hronom (2 aktivity) - v rámci „Týždňa zdravia a bezpečnosti pri práci – HSE Týždeň 2023“, pracovníčky OPZaVkZ vykonali 37 antropometrických meraní, 28 meraní tukomerom, 27 meraní krvného tlaku, 21 meraní spirometrom a 2 merania smokerlyzerom.
- ✓ Múzeum Kremnica - v rámci ktorých vykonali 20 antropometrických meraní, 20 meraní tukomerom, 14 meraní spirometrom a 3 merania smokerlyzerom.
- ✓ Obecný úrad Vyhne - v rámci ktorých vykonali 19 antropometrických meraní, 19 meraní tukomerom, 17 meraní spirometrom a 5 meraní smokerlyzerom. 3 klienti prejavili záujem o poradňu odvykania od fajčenia a vyplnili „Fägerstromov dotazník“ a „Kvíz závislostí“.
- ✓ Neuman Aluminium Services Slovakia s.r.o. Žarnovica - v rámci ktorých vykonali 38 meraní glukózy, 20 meraní celkového cholesterolu, 43 antropometrických meraní, 39 meraní spirometrom a 4 merania smokerlyzerom.
- ✓ Psychiatrická nemocnica Profesora Matulaya, Kremnica - v rámci ktorých vykonali 35 meraní celkového cholesterolu, 39 antropometrických meraní, 37 meraní krvného tlaku, 27 meraní spirometrom a 3 merania smokerlyzerom.

Pri uvedených podujatiach boli vždy distribuované aj zdravotno-výchovné materiály.

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022-2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

Pohybovej aktivite boli venované 2 prednášky pre 38 dospelých účastníkov. V rámci 2 vyučovacích hodín bolo realizované pre 25 žiakov ZŠ cvičenie zamerané na správne držanie tela spojené s pohybovou inštruktážou, meraním správneho držania tela a meraním flexibility.

Poradňu pre optimalizáciu pohybovej aktivity navštívilo 10 klientov, ktorým bola poskytnutá pohybová inštruktáž, včítane meraní správneho držania tela a meraní flexibility.

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

V oblasti prevencie fajčenia pracovníčky oddelenia v roku 2023 vykonali 16 interaktívnych prednášok o škodlivosti fajčenia pre 230 mladých poslucháčov, vykonali 37 meraní prístrojom Smokerlyzer.

V rámci aktívnej spolupráce s CPR NB pracovníčka OPZaVkJ formou besedy na tému „Škodlivosť fajčenia“ realizovala interaktívnu besedu s prezentáciou fajčiarskej fläše, premietnutím DVD a vykonanými 5 meraniami prístrojom Smokerlyzer pre 9 mladých účastníkov.

V rámci „Svetového dňa bez tabaku 2023“ bolo realizovaných 6 besied na základných a stredných školách pre 48 účastníkov. Pri výjazdových aktivitách bolo vykonaných 10 meraní prístrojom Smokerlyzer, 5 klientov prejavilo záujem o vyplnenie Fagerströmovho dotazníka a 5 klientov vyplnilo kvíz závislosti „Prečo fajčíte“. Bolo poskytnuté individuálne poradenstvo, informácia o možnosti návštevy poradne na odvykanie od fajčenia.

Poradňu pre odvykanie od fajčenia navštívilo 10 klientov, ktorým bolo poskytnuté odborné poradenstvo; 1 klientovi bolo poskytnuté telefonické poradenstvo a dohodnutá následná návšteva zPZ.

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030.

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom

VYHODNOTENIE

Pracovníčky oddelenia venujú tejto problematike pozornosť počas celého roku, ako efektívnu a na veľmi dobrej úrovni možno hodnotiť spoluprácu s mestom Žiar nad Hronom pri plnení projektu Mesta „Kalendár aktivít zameraných na prevenciu drogových závislostí a iných sociálne patologických javov“, do ktorého sú okrem RÚVZ ZH zapojené mnohé ďalšie subjekty – Centrum prevencie, OR PZ, odbor školstva, CVČ, Mestská polícia a i.

V rámci aktivít k „Európskemu týždňu boja proti drogám 2023“ bolo vykonaných 9 interaktívnych besied pre 137 účastníkov, z toho 2 prednášky pre 38 rómskych detí.

V rámci aktívnej spolupráce s ÚPSVaR, OR PZ ZH a CPP Banská Štiavnica na workshope „Fakty, mýty“ pracovníčky OPZaVkJ zrealizovali 3 besedy s témou prevencie drogových závislostí pre 38 študentov stredných škôl.

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Žiline**

ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

Ad 1.1. Plnenie Akčného plánu pre ŽP a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V)

Pitná voda

V okrese Žilina v rámci preverovacieho monitoringu boli odobraté 2 vzorky na úplnú analýzu, v rámci kontrolného monitoringu bolo odobratých 49 vzoriek pitnej vody na minimálnu laboratórnu analýzu. V okrese Bytča v rámci preverovacieho monitoringu boli odobraté 3 vzorky určené na úplnú analýzu, v rámci kontrolného monitoringu bolo odobratých 18 vzoriek pitnej vody na minimálnu laboratórnu analýzu. V okresoch Žilina a Bytča boli odobraté 3 vzorky kontrolných vôd /v rámci monitoringu/, ktoré rozsahom vyšetrených ukazovateľov nespádajú do minimálnej alebo úplnej analýzy, preto sú zaevidované v IS pitná voda pod iným druhom rozboru. Za okres Žilina: celkovo bolo vyšetrených 51 vzoriek, z ktorých 4 preukázali nevyhovujúcu kvalitu, t.j. 7,84 %. Z toho fyzikálno - chemická závadnosť bola zaznamenaná v 3 prípadoch, čo je 5,88 %, mikrobiologická a biologická závadnosť bola zaznamenaná v 1 prípade, čo predstavuje závadnosť 1,96 %. Mikrobiologická závadnosť sa prejavila prekročením medzných hodnôt ukazovateľov: Koliformné baktérie, Escherichia coli, Enterokoky, Kultivovateľné mikroorganizmy, fyzikálno – chemická prekročením ukazovateľa železo. Za okres Bytča: celkovo bolo vyšetrených 21 vzoriek, všetky preukázali vyhovujúcu kvalitu, t.j. 100 %. Úrad úzko spolupracuje s výrobcom a dodávateľom pitnej vody SeVaK, a.s., závod 06 Žilina. Pravidelne informuje úrad o hodnotách ukazovateľa arzén po úprave vo Višňovom, v rámci nami vykonaných odberov, cca.2 x ročne vyšetrujeme tento ukazovateľ v laboratóriu RÚVZ Žilina pre porovnanie výsledkov – odberné miesto: Základná škola vo Višňovom (v roku 2023 bola odobratá 1 vzorka). Na základe povinného monitoringu pitnej vody sme celkovo odobrali, príp. mám bolo predložených protokolov o kvalite iných akreditovaných pracovísk 95 vzoriek vôd. Kvalita vody je uvedená v informačnom systéme pre pitnú vodu. Nie všetky vzorky sa premietli do tabuľkovej podoby IS, nakoľko bol zvolený aj „iný“ druh rozboru kvality PV (napr. tvrdosť, vápnik, horčík). Ďalších 23 odberov vzoriek bolo vykonaných na základe objednávky prevádzkovateľov verejných vodovodov vo svojej správe, z nich bolo realizovaných 20 minimálnych analýz a 3 úplné analýzy. Platené služby pre fyzické osoby a právnické osoby mimo monitoringu (napr. kolaudácie): 51 vzoriek v rozsahu minimálnej analýzy (34 vzoriek aj Mg, Ca, Mg+Ca, 5 x len mikrobiologická analýza, 1 x len Cl). V rámci ŠZD bolo odobratých celkovo 14 vzoriek vôd, z toho 13 vzoriek na minimálnu analýzu, 1 na úplnú analýzu, 2 len na ukazovateľ olovo, v 4 prípadoch bola vyšetrená tvrdosť vody. V rozsahu minimálnej analýzy bolo 12 za okres Žilina, 1 za okres Bytča), z toho bolo 6 vzoriek na kontrolu kvality vody zo zachyteného prameňa – „Maliarovej studne“ vo Vraní (vykonávaná každoročne) s požiadavkou na prevádzkovateľa - Mestský úrad v Žiline - informovať obyvateľov o nevyhovujúcej kvalite na odberovom mieste formou informačnej tabule. Na preverenie správnosti postupov akreditovaného laboratória boli odobraté paralelné a terénne slepé vzorky v zmysle plánu zabezpečenia kvality odberu pitných vôd za rok 2023 (1 x obohatená, 1 x deionizovaná, 1 x mikrobiológia). Spoločnosť SeVaK a.s., Žilina v mesiaci február 2023 správny orgán informovala o zahájení náhradného zásobovania vodou z cisterny na určených lokalitách v obci Turie, nakoľko opakovane zistila prírodne spôsobený zákal prameňa Turie s odporúčením na nevhodnosť použitia na pitné a potravinárske účely. Šesťdňová akcia prebehla v plnej réžii spoločnosti SeVaK a.s., Žilina. Uskutočnili sa aktivity súvisiace so Svetovým dňom vody – v ukazovateľoch dusičnany a dusitany bolo celkovo vyšetrených 308 vzoriek PV z vlastných vodných zdrojov, zo spádovej oblasti okresov Žilina a Bytča, ojedinele aj mimo týchto. Počas roku 2023 sme ďalej plnili projekt: Overenie kvality materiálov, ktoré prichádzajú do styku s pitnou vodou. V rámci plnenia projektu sme pri

kolaudácii stavieb požadovali certifikáty a posudky k výrobkom určeným na styk s pitnou vodou. Podnet na nevyhovujúcu kvalitu pitnej vody bol zaznamenaný v 2 prípadoch – 1 x okres Žilina, 1 x okres Bytča. So SeVaK a.s., Žilina bola riešená situácia vo veci nedosahujúcich minimálnych odporúčaných hodnôt ukazovateľov draslík, horčík a tvrdosť vody na odbernom mieste v meste Žilina – sídlisko Hájik s následným stanoviskom dodávateľa vody (rekonštrukcia zastaralých úpravni vody a návrh novej technológie na úpravu vody).

Voda na kúpanie

V okresoch Žilina a Bytča nemáme vyhlásené prírodné kúpaliská. Vodné dielo Žilina nie je vyhlásené ako voda na kúpanie, je však v letných mesiacoch využívané obyvateľmi na kúpanie, vodné športy a každoročne sa tu koná plavecká časť súťaže Žilinský triatlon. Preto boli v rámci ŠZD dňa 17.7.2023 odobrané 2 vzorky vody na laboratórnu analýzu, s vyhovujúcim výsledkom.

Počas roka 2023 bol počet zariadení s celoročne prevádzkovanými vnútornými bazénmi a vírivkami 17, počet bazénov a víriviek: 30. Z nich jedno zariadenie je s termálnymi bazénmi v počte 7, v okrese Bytča sa nachádza jedno zariadenie s jedným bazénom s recirkuláciou. Dve zariadenia z celkového počtu dozoruje odd. HDM.

Pracovníci odd. HŽPZ odobrali z vnútorných bazénov a víriviek 72 vzoriek, z toho 6 vzoriek ako ŠZD. Vykonali 37 kontrol priestorov a dodržiavania prevádzkového poriadku. Ďalších 17 vzoriek odobrali pracovníci odd. HDM v 2 zariadeniach, ktoré dozorujú a vyhodnocujú kvalitu bazénovej vody. Sú to: Výcvikový bazén pri Materskej škole Jarná ul., Žilina a Školský bazén pri Základnej škole Martinská ul., Žilina.

Predkladané boli laboratórne analýzy vzoriek vody na kúpanie zo šiestich zariadení - Penzión Kunerád v Kunerade, Chateau Gbeľany, Hotel Rozsutec vo Vrátnej, Športcentrum v Bytči, OAZIS – Janovec v Žiline, Kúpeľný dom Aphrodite v Rajeckých Tepliciach. Ostatné zariadenia s bazénmi a vírivkami uvedené v IS Voda na kúpanie neboli počas roka 2023 v prevádzke. Kvalita vody je uvedená v IS voda na kúpanie. Zistená závadnosť v okrese Žilina: Z 2522 vyšetrených ukazovateľov bolo 68 ukazovateľov s prekročenou medznou hodnotou, čo je 2,7 %. Mikrobiologická závadnosť: 34 vzoriek, 1,35 %, fyzikálno-chemická závadnosť: 25 vzoriek, 0,99 %. Zistená závadnosť v okrese Bytča: Všetkých 90 vyšetrených ukazovateľov vyhovovalo platnej legislatíve.

Podnet riešený nebol, neboli uložené sankcie.

Podľa pokynov ku kúpacjej sezóne 2022 zo dňa 26.5.2022 boli na ÚVZ SR v Bratislave zaslané požadované správy – 5.10.2022 Vyhodnotenie LTS, 14.6.2022 Pripravenosť na LTS. Ku dňu vyhodnotenia pripravenosti 11.6.2022 bolo v prevádzke od 3.6.2022 Termálne kúpalisko Laura Rajecké Teplice s počtom bazénov 2. Ďalšie tri kúpaliská: MKP Žilina – vonkajší areál, TK Veronika Rajec a Mestské kúpalisko Bytča boli v štádiu odoberania vzoriek bazénovej vody, ich laboratórnej analýzy a kontroly priestorov.

RÚVZ so sídlom v Žiline počas kúpacjej sezóny 2023 vykonal kontroly priestorov a kontrolu kvality vody na kúpanie na základe objednávky prevádzkovateľov a v rámci ŠZD na vonkajších umelých kúpaliskách:

- 1/ Termálne kúpalisko LAURA, Rajecké Teplice – 2 vonkajšie termálne bazény, kapacita: 2 500 osôb/deň, prevádzkované od 30.5.2023 do 5.9.2023,
- 2/ Mestská krytá plaváreň Žilina – vonkajší areál – 3 vonkajšie netermálne bazény, kapacita: 3 000 osôb/deň, prevádzkované od 4.7.2023 do 10.9.2023,

- 3/ Termálne kúpalisko Veronika, Rajec – 5 vonkajších termálnych bazénov, doskočisko k 5-dráhovej šmykľavke, doskočisko k detskej šmykľavke, doskočisko k detskému toboganu, kapacita: 4 000 osôb/deň, prevádzkované od 30.6.2023 do 30.8.2023,
- 4/ Termálne kúpalisko Stráňavy – 2 vonkajšie termálne bazény bez recirkulácie s kapacitou 1500 osôb /deň, prevádzkované od 8.7.2023 do 10.9.2023,
- 5/ Mestské kúpalisko Bytča - 1 vonkajší netermálny bazén s recirkuláciou, kapacita 320 osôb/deň, prevádzkované od 15.6.2023 do 10.9.2023.

Prevádzkovateľom kúpalísk boli poskytnuté edukačné materiály zaslané z ÚVZ SR v Bratislave.

Zmeny v prevádzkovaní umelých kúpalísk: V roku 2023 nastala zmena u prevádzkovateľa TK Stráňavy a kapacita kúpaliska bola navýšená na 1500 osôb/deň oproti 500 osôb/deň v minulých rokoch. V minulých rokoch bola podhodnotená, uvedená vtedajším prevádzkovateľom.

Počas kúpaciej sezóny 2023 bolo odobratých a vyšetrených 64 vzoriek bazénovej vody, z toho 47 vzoriek ako platená služba, 17 vzoriek ako ŠZD a 3 vzorky na troch kúpaliskách aj na vyšetrenie Legionella species v bazénoch s vodnými atrakciami bez zistenej prítomnosti.

Kvalita bazénovej vody počas kúpaciej sezóny 2023 je uvedená v Informačnom systéme o kúpaliskách a kvalite vody na kúpanie, rovnako priebeh sezóny v týždenných hláseniach.

Zistená mikrobiologická závadnosť:

TK Veronika Rajec: 34,78 %,

TK Laura Rajecké Teplice: 12,50 %,

TK Stráňavy: 38,46 %,

MKP – vonkajšie bazény Žilina: 7,14 %,

MK Bytča: 25,00 %.

Z počtu vyšetrených 780 ukazovateľov v 64 vzorkách bolo závadných 35 ukazovateľov, závadnosť vyšetrených ukazovateľov je 4,48 %.

Mikrobiologická závadnosť bola spôsobená prítomnosťou Escherichia coli, Pseudomonas aeruginosa, Staphylococcus aureus, Črevné enterokoky, Kultivovateľné mikroorganizmy. O zistenej nevyhovujúcej mikrobiologickej kvalite vody boli prevádzkovatelia okamžite telefonicky informovaní, rovnako o opatreniach a povinnosti dokladovať vyhovujúcu kvalitu vody na kúpanie. Počas kúpaciej sezóny 2023 bolo na uvedených kúpaliskách vykonaných 18 kontrol priestorov prevádzky a dodržiavania prevádzkového poriadku.

Oproti roku 2022 došlo k nárastu počtu vyšetrených vzoriek zo 46 na 62. Nárast počtu vyšetrených vzoriek súvisí so zvýšeným počtom opakovaných analýz po vykonaní opatrení po zistenej nevyhovujúcej kvalite bazénovej vody. Zvýšila sa závadnosť vzoriek. Zvýšená závadnosť pravdepodobne súvisí s nedostatočnou úpravou bazénovej vody počas teplých dní s vysokou návštevnosťou.

Uložili sme 3 náhrady nákladov konania trom prevádzkovateľom letných kúpalísk v celkovej sume 493 eur. Podnety prijaté neboli. Neboli hlásené ochorenia z vody na kúpanie. Prevádzka kúpalísk nebola prerušená, zatvorené boli len počas dní s nepriaznivým počasím.

Hluk

V roku 2023 sa riešili aktuálne podnety na zdroje hluku: z technologických zariadení (2) – COOP Jednota kompresor chladenia a hluk z plynového kotla, hluk z hudobnej produkcie (4) – Lunapark, Staromestské slávnosti, koncert živej hudby v kaviarni. Spolu bolo vykonaných 6 meraní v životnom prostredí. Po Covide opäť narástol záujem o hudobné vystúpenia v exteriéri, obnovili sa tradičné akcie, ako Staromestské slávnosti, vystúpenia v záhradných kaviarňach, na terasách a Lunaparky. Zo 4 meraní boli posudzované hodnoty A zvuku všetky prekročené (záhrada Art Atelier Café $L_{RAeq,4h}=73,1$ dB, Staromestské slávnosti, A-Úl.Republiky $L_{RAeq,4h}=77,6$ dB, B-Mariánske námestie $L_{RAeq,4h}=78,2$ dB, $L_{RAeq,8h}=64,3$ dB,

Lunapark Petržalka –parkovisko OC Dubeň $L_{RAeq,4h.}=58,7$ dB). Podnety na technologické zariadenia: COOP Jednota kompresor chladenia (nameraná hodnota hluku pozadia $L_{Aeq,623s}=38,3$ dB, nameraná hodnota zdroja hluku $L_{Aeq,429s}=39,7$ dB –meraný rozdiel hodnôt $<3,0$ dB, nemožno hodnotiť) a hluk z plynového kotla v MŠ –spoločná stena s RD $L_{Amax,177s}=23,9$ dB, čo vyhovuje. Na základe získaných výsledkov prekročených hodnôt sme pozvali usporiadateľov hudobných akcií na prerokovanie daného aktuálneho stavu počas hudobnej produkcie. Mesto Žilina navrhne úplne novú koncepciu priebehu Staromestských slávností v roku 2024, Lunapark urobil nápravu okamžite a záhradné koncerty v Art Atelier Café budú v tomto roku v inom režime. Hudobná produkcia na terase, na 8.NP kaviarne sa riešila ex post, nakoľko sa konala v nedeľu bez bližšej špecifikácie a po výmene prevádzkovateľa zariadenia, ktorý mal na akciu vybavené povolenie z MsÚ Žilina do 01:00 hod. pondelka. Obyvatelia blízkych bytových domov podali telefonický podnet. Po osobnej konzultácii boli dohodnuté podmienky ďalšej hudobnej produkcie v kaviarni.

Ad 1.2. Protokol o vode a zdraví – nastavenie nových národných cieľov

RÚVZ v SR v rámci plnenia národných cieľov v gestorstve MZ SR svojou činnosťou zabezpečujú plnenie jednotlivých cieľov a poskytujú informácie pre ÚVZ SR na výstupy – Národné správy o plnení cieľov Protokolu o vode a zdraví.

Ad 1.4. Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v ubytovacích zariadeniach

Pre plnenie úlohy vyplývajúcej z NEHAP V. RÚVZ so sídlom v Žiline podľa odborného usmernenia ÚVZ SR zaslalo vytipované ubytovacie zariadenia v kraji (spolu 5 zariadení) pre zisťovanie baktérií rodu Legionella v pitnej vode vo verejnej rozvodnej sieti (vnútorné rozvody). Momentálne sa vykonávajú prípravné činnosti na plnenie 2. etapy projektu.

Ad 1.5. Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách

V rámci plnenia tejto úlohy vykonal RÚVZ so sídlom v Žiline odber 7 vzoriek pitných vôd na vybraných odberových miestach v okrese Žilina a 1 vzorku v okrese Bytča na vyšetrenie pesticídov na ÚVZ SR v Bratislave. Vo všetkých ôsmich vzorkách boli vyšetované parametre nezistené použitou metódou.

Ad 1.6. Manažment rizík domových rozvodných systémov

RÚVZ so sídlom v Žiline v roku 2023 túto úlohu neriešil.

ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

2.1. Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

Cieľ:

Nadalej, aj rok 2023 bol zameraný na pracovné prostredie vo vzťahu k faktorom pracovného prostredia, ich dopad na zamestnancov a pracovníkov i SZČO. Hodnotili sa posudky o riziku s kategorizáciou prác. Prevažovali obzvlášť faktory pracovného prostredia a to, fyzická pracovná záťaž, psychická záťaž pri práci, faktory hluk, prach, chemické faktory, záťaž teplom a chladom. V tomto roku sme plne pracovali s informačným systémom MIS a IS. Nadalej sme kládli dôraz na zvyšovanie kvality života pracujúcich občanov/zamestnancov prostredníctvom znižovania chorobnosti, trvalých a dočasných následkov chorôb a úrazov, poskytovaním účelovej, kvalitnej a efektívnej zdravotnej starostlivosti pôsobením verejného zdravotníctva. Sledovali sme európske trendy uplatňované v oblasti intervencie a prevencie pred nepriaznivými vplyvmi faktorov pracovného a životného prostredia, postupovali sme v zmysle nariadení a opatrení Úradu verejného zdravotníctva SR (ÚVZ SR). V rámci ŠZD sme kontrolovali na pracoviskách úroveň podmienok pracovného prostredia, sledovali sme a hodnotili posudky o riziku s kategorizáciou prác, prehodnocovali sme prevádzkové poriadky na faktory pracovného prostredia, konzultovali sme so zamestnávateľmi a PZS.

V rámci ŠZD zamestnanci odboru PPL vykonali **182 kontrol** u prevádzkovateľov a zamestnávateľov za účelom plnenia povinností, ktoré im vyplývali z platnej legislatívy. Skontrolovaných bolo **1763 subjektov** a bolo doručených **1932 podaní**. Bolo vydaných **142 rozhodnutí**, **46 záväzných stanovísk** a **224 iných stanovísk** (odborné posudky na vydanie stavebného konania a dodatočného stavebného konania, odborné posudky k technológiám, k používaniu chemických faktorov, k používaniu karcinogénnych a mutagénnych faktorov a pod.).

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Sumarizácia údajov o rizikových prácach v okrese Žilina a Bytča

Evidencia rizikových prác sa vykonávala programom ASTR_2011. V rámci ŠZD sa prehodnocovali vydané rozhodnutia na rizikové práce, v prípade 4. kategórie RP sa vydali nové prehodnotenú rozhodnutia. Súčasťou návrhov na zaradenie do rizikových prác vždy boli priložené aj podklady: posudky o riziku, objektivizácia faktorov pracovného prostredia, vykonané technické a technologické opatrenia, akékoľvek zmeny súvisiace s výkonom RP a pracovným prostredím. Pri výkone ŠZD sa sledovali výsledky a intervaly LPP vo vzťahu k práci, či zamestnávateľ plní povinnosti, ktoré mu vyplývajú z platnej legislatívy v súvislosti s vyhlásenými RP, či zamestnávateľia majú zazmluvnené PZS a BTS. V kategórii 3. a 4. rizikových prác je zaradených v regióne **Žilina a Bytča: 130 subjektov** (116 subjektov v 3. kat. prác + 14 subjektov v 4. kat. prác).

Kategória RP	Počet pracovníkov celkom	Z toho počet žien
3. + 4. kategória	5 169	1 653
3. kategória	5 067	1 639
4. kategória	102	14

Uvedené počty pracovníkov prezentujú niektorých zamestnávateľov zaevidovaných aj v 3. a vo 4. kategórii prác. V roku 2023 došlo k zníženiu počtu zamestnancov zaradených do 3., príp. 4. kategórie, a to celkovo o 69 zamestnancov. Zníženie počtu bolo zaznamenané predovšetkým v dôsledku prehodnotenia (aktualizácie) zdravotných rizík v dozorovaných prevádzkach a následného zaradenia prác do kategórií, zániku najmä menších subjektov.

Za rok 2023, bolo najviac exponovaných pracovníkov faktorom pracovného prostredia v 3. a 4. kategórii prác v **priemyselnej výrobe, v zdravotníctve a sociálnej pomoci, v stavebníctve** – rovnaká situácia ako v roku 2022. Najväčší nárast exponovaných zamestnancov sme zaznamenali v odvetví **priemyselná výroba** (o 196), kde bol zaznamenaný aj najväčší nárast exponovaných žien a to o 25. Výrazný pokles exponovaných zamestnancov sme zaznamenali v odvetví **zdravotníctvo a sociálna výpomoc** (o 227), kde bol zaznamenaný aj najväčší pokles exponovaných žien a to o 162. Najväčší počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce 3. a 4. kategórie naďalej evidujeme v odvetví **výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov**, ďalej v odvetví **zdravotníctvo**, kde zároveň evidujeme najvyšší počet žien vykonávajúcich rizikové práce. Ženy sú ďalej zastúpené najmä v odvetví **výroba výrobkov z gumy a plastov** a v odvetví **výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov**. Tretím najviac zastúpeným odvetvím, v ktorom evidujeme rizikových zamestnancov je odvetvie **výroba strojov a zariadení i.n.** Najväčší nárast exponovaných zamestnancov sme zaznamenali v odvetví **výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov** (o 213). Najväčší nárast exponovaných žien bol zaznamenaný v odvetví **výroba výrobkov z gumy a plastu** a to o 49. Výrazný pokles exponovaných zamestnancov sme zaznamenali v odvetví **zdravotníctvo** (o 220), kde bol zaznamenaný aj najväčší pokles exponovaných žien a to o 156. Naďalej sú najviac exponovaní pracovníci/zamestnanci zaradení do kategórie rizikových prác s faktorom **hluk**, Na 2. mieste je zastúpený faktor **fyzická záťaž**, na 3. mieste je faktor **psychická pracovná záťaž**. (rovnaká situácia ako v r.2022). Najväčší nárast exponovaných zamestnancov sme zaznamenali vo faktore **fyzická záťaž** (o 131) a ďalej vo faktore **záťaž teplom a chladom** (o 116). Výrazný pokles exponovaných zamestnancov sme zaznamenali vo faktore **biologický faktor** (o 193), ďalej a vo faktore **chemické látky a zmesi** (o 42) a vo faktore **chemické karcinogény, mutagény a reprodukčne toxické látky**. Čo sa týka zastúpenia exponovaných žien najväčší nárast sme zaznamenali vo faktore **záťaž teplom a chladom** (o 70) a najväčší pokles sme zaznamenali vo faktore **biologický faktor** (o 159).

Rozhodnutia na rizikové práce (RP) vydaných bolo 31 rozhodnutí

Počet rozhodnutí	Druh rozhodnutia
6	Rozhodnutia na vyradenie z 3. alebo 4. kat.
25	Rozhodnutia vyhlasujúce RP

V roku 2023 sme neuložili žiadnu sankciu v súvislosti s povinnosťami zamestnávateľov voči zamestnancom na rizikových prácach. Zamestnávatelia aj naďalej predkladali protokoly a ďalšie náležité podklady na hodnotenie rizikových prác a profesií. Súčasne predkladali aktuálne posudky o riziku a kategorizácie prác. V posudkoch o riziku boli aj údaje o vykonaných technických a technologických opatreniach na pracoviskách, ergonomických opatreniach, o používaní ergonomických náradí a nástrojov, o organizačných zmenách pracovných procesov, ako rotácia činností na rizikových prácach s činnosťami, ktoré nie sú rizikové a o ďalších nových zmenách, ktoré mohli mať pozitívny dopad na zdravie

zamestnancov. Pri výkone ŠZD na rizikových pracoviskách sme sledovali výsledky a intervaly vykonávania LPP vo vzťahu k práci, či si zamestnávateľ splnil povinnosti a zabezpečil adekvátny zdravotný dohľad.

V rámci ŠZD na rizikových pracoviskách sú prevádzkovatelia pracovísk upozorňovaní na zabezpečenie písomnej dohody o tom, kto zaisťuje bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci v prípade, že zamestnanci viacerých zamestnávateľov alebo fyzické osoby oprávnené na podnikanie plnia úlohy na spoločnom pracovisku. Plnenie povinnosti zamestnávateľov vypracovať informáciu o výsledkoch hodnotenia zdravotných rizík a o vykonaných opatreniach na pracovisku (§ 30 ods.1 písm. l) zákona č.355/2007 Z.z. - v rámci evidencie podnikov (3. a 4. kategória prác) si túto povinnosť z celkového počtu 130 subjektov splnilo 102 subjektov.

2.1.2. Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické:

Celkom vydaných rozhodnutí len pre manipuláciu s v. tox. I. a tox.II.	1
Z celkového počtu rozhodnutia na uvedenie priestorov do prevádzky s chemickým faktorom PP	-
Rozhodnutia na manipuláciu s azbestom	49
Rozhodnutia na manipuláciu s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami vrátane manipulácie s azbestom	69

Prevádzkové poriadky pre nebezpečné chemické faktory v zmysle platnej legislatívy **sme už podľa platnej legislatívy neschvaľovali**, ale požadovali sme od zamestnávateľov **predložiť k nahliadnutiu**. Spoločnosti, v ktorých sa manipulovalo s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami, museli mať zodpovedného pracovníka, ktorý má platné osvedčenie pre manipuláciu s týmito látkami.

Počet vydaných osvedčení celkom v kraji ZA + mimo kraj ZA	40
Počet vydaných osvedčení <u>z praxe</u> v kraji ZA + mimo kraj ZA	33
Počet vydaných osvedčení <u>po vykonaní skúšky</u> kraji ZA + mimo kraj ZA	7

Počet vydaných osvedčení z regiónu Žilina + Bytča	7
Počet vydaných osvedčení z regiónu Čadca	6
Počet vydaných osvedčení z regiónu Martin	3
Počet vydaných osvedčení z regiónu Liptovský Mikuláš	17
Počet vydaných osvedčení z regiónu Dolný Kubín	4
Počet vydaných osvedčení v iných regiónoch	3
CELKOM	40

Bolo vykonaných 7 skúšok.

RÚVZ so sídlom v Žiline vydal **celkom 40 osvedčení**.

Pre **regióny v ZA kraji** bolo vydaných **33 osvedčení**.

Pre regióny mimo ZA kraj bolo vydaných 7.

V rámci ŠZD sa kontrolovalo uskladnenie, manipulácia s chemickými látkami a zmesami veľmi toxických a toxických látok a zmesí.

Nakladanie s nebezpečnými odpadmi bolo tiež predmetom zisťovania v rámci výkonu ŠZD a pri vydávaní rozhodnutí na likvidáciu materiálov obsahujúcich azbest.

DDD činnosť v regióne Žilina a Bytča:

Počet oznámení zaslaných na RÚVZ	93
Počet prevádzok, v kt. sa činnosť vykonala	262

V roku 2023 bolo doručených **93 oznámení** a ošetrených bolo **262 objektov**.

V našom regióne nebola v roku 2023 zaznamenaná žiadna mimoriadna situácia ani havária.

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém:

V roku 2023 boli vydané **2 nové rozhodnutia** na činnosti spojené len s manipuláciou chemických karcinogénov a mutagénov. Pre manipuláciu s materiálom obsahujúcim **azbest a zároveň pre manipuláciu s karcinogénnymi a mutagénnymi látkami**, bolo vydaných 49 rozhodnutí.

Počty pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce 2023 - faktor pracovného prostredia – chemické karcinogény a mutagény						
3. kat		4. kat		spolu		subjekty
celkom	ženy	celkom	ženy	celkom	ženy	
229	153	11	11	240	164	FNSP Žilina a.s. Doprastav a.s. Bratislava, prevádzka VS 1 Žilina - Bytča Domenica spol s r.o. K + M spol. s r.o. FINES a.s. Výskumný ústav dopravný, Žilina MONT IRP, s.r.o. Žilina SUNGWOO HITECH Slovakia s.r.o.

Azbest: - V roku 2023 bolo doručených **49 žiadostí na likvidáciu a manipuláciu s azbestom**.

Na RÚVZ so sídlom v Žiline bolo v r.2023 doručených celkovo **49** písomných oznámení o začatí/ukončená činnosti s materiálmi obsahujúcimi azbest.

V roku neboli prešetrené žiadne **podnety v súvislosti s manipuláciou s azbestom**. Nebol vykonaný žiadny ŠZD ukončený záznamom.

2.1.4. Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2:

V roku 2023 sa nevyskytovali zvýšené prípady chorobnosti v súvislosti s biologickým faktorom. U zamestnancov nemocnice boli sporadicky zistené ochorenia SARS CoV-2, bola hlásená a prešetrovaná 1 choroba z povolania z uvedeného titulu. Na pracoviskách sme vykonávali edukáciu ohľadom dodržiavania hygieny rúk a v prípade, že niekto má príznaky ochorenia (respiračného), bolo doporučené navštíviť lekára a izolovať sa.

2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

V roku 2023 zamestnanci odboru PPLaT vykonali **3800 poradenstiev, 2400 konzultácií, odborných stanovísk** bolo **224**.

V roku 2023 odbor PPL **neriešil žiadnu sťažnosť**. Konzultácie boli vykonávané počas kontrol a previerok v rámci ŠZD, ale aj ústnou či písomnou formou. Previerky boli zamerané na pracovné prostredie, pracovnú činnosť, absolvovanie LPP u zamestnancov, dodržiavanie bezpečnostných a zdravotných zásad pri práci, či spĺňajú zamestnanci odbornú spôsobilosť pre danú činnosť, či absolvovali povinnú akreditovanú odbornú prípravu a pod. Naďalej sme sledovali činnosti, ktoré vykonávajú SZČO, do akej miery majú vypracovaný posudok o riziku a kategorizáciu prác, resp. ako majú s inými spoločnosťami uzatvorené dohody a kto je zodpovedný za pracovné prostredie, poskytovanie OOPP, zabezpečenie zdravotného dohľadu. Naďalej usmerňujeme zamestnávateľov na dôsledky vplyvu práce na zdravie zamestnancov, s dôrazom na vznik choroby z povolania.

Pri výkone ŠZD u zamestnávateľov boli kontrolované výstupy hodnotení a podklady, ktoré vypracovali PZS. Sledovali sme posudky o riziku a kategorizáciu prác.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

V roku 2023 bola realizovaná spolupráca s **inými správnymi orgánmi a štátnymi úradmi**. Podnety a sťažnosti boli vybavované v zmysle kompetencií ustanovených legislatívou.

V r. 2023 zamestnanci odboru PPL vykonali **1 spoločnú kontrolu s Inšpektorátom práce v spoločnosti: PEZA, a.s., K cintorínu 47, 011 49 Žilina – Bánová, IČO: 30 224 918, SK NACE: 10710, 10.71.0 - Výroba chleba, výroba čerstvého pečiva a koláčov**

Predmetom činnosti spoločnosti je výroba chleba, výroba čerstvého pečiva a koláčov. Celkový počet zamestnancov: 214, z toho 109 žien. Z uvedeného počtu je 31 THP zamestnancov, z toho 23 žien. Výrobných zamestnancov je 183, z toho 86 žien. V spoločnosti nie sú vyhlásené rizikové práce.

V roku 2023 sa uskutočnili v rámci kraja Žilina dve spoločné porady s IP Žilina.

ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI- Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“.

Pokračovalo sa v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu- postupného znižovania príjmu soli na 5g denne u dospeljej populácie so zameraním sa na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v uzavretom systéme spoločného stravovania napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

I. Etapa 2022: odber vzoriek na analýzu v zariadeniach spoločného stravovania, počet vzoriek 10 (z toho 5 vzoriek z verejného stravovania a 5 vzoriek zo zariadení spoločného stravovania uzatvoreného systému), z tohto počtu 4 vzorky polievok a 6 vzoriek hlavného pokrmu, odber vzoriek za rok 2022 bol realizovateľný do 28.02.2023. Z každého pokrmu bola analyzovaná 1 porcia pokrmu osobitne.

Boli vykonané 4 kontroly v 2 zariadeniach spoločného stravovania uzatvoreného systému a v 2 zariadeniach verejného stravovania. Všetky vyšetrené vzorky vyhovovali nastavenému limitu pre obsah NaCl v hotových pokrmoch.

I. Etapa 2023: úloha pokračovala aj za rok 2023, pri ktorej bol takisto vykonaný odber vzoriek na analýzu v zariadeniach spoločného stravovania, počet vzoriek 10 (z toho 5 vzoriek z verejného stravovania a 5 vzoriek zo zariadení spoločného stravovania uzatvoreného systému), z tohto počtu boli 4 vzorky polievok a 6 vzoriek hlavného pokrmu, odber vzoriek za rok 2023 bol realizovateľný do 31.12.2023. Z každého pokrmu bola analyzovaná 1 porcia pokrmu osobitne.

Boli vykonané 3 kontroly v 2 zariadeniach spoločného stravovania uzatvoreného systému a v 1 zariadení verejného stravovania. Všetky vyšetrené vzorky vyhovovali nastavenému limitu pre obsah NaCl v hotových pokrmoch.

Výsledky boli poslané v tabuľkovej forme na RÚVZ so sídlom v Trenčíne, ktorý spracuje výsledky a pripraví záverečnú správu aj za ostatné riešiteľské RÚVZ v spolupráci s ÚVZ SR.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB - Úloha nadväzuje na úlohy

„Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“.

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

I. etapa: február 2023 - november 2023: odborne – metodická príprava monitoringu; následný

zber údajov a analýzy vzoriek, kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) za časové obdobie jedného mesiaca (§ 10 vyhlášky č. 533/2007); dodržiavanie pitného režimu.

Bolo vykonaných 5 kontrol v 5 zariadeniach, kde sa skontroloval, či zariadenia používajú počítačový program na overenie plnenia OVD, v 1 zariadení sa odobral týždenný, v 1 zariadení mesačný a v každom zariadení denný jedálny lístok na overenie plnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) a ďalších zdravotných odporúčaní. V každom zariadení bola odobratá vzorka celodennej stravy na laboratórnu analýzu energetickej a biologickej hodnoty, ktorej výsledky boli porovnávané s programom ALIMENTA. Všetky zostavy jedál a analyzované vzorky vyhovovali odporúčaným hodnotám OVD.

Výsledky boli poslané v tabuľkovej forme ÚVZ SR.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADEIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Úloha nadväzuje na spoločnú EÚ legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR.

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

I.Etapa: máj 2022-máj 2024- analýza potravín na alergény a posúdenie správnosti označenia.

Bola vykonaná 1 kontrola s odberom vzorky lahôdkárskeho výrobku na laboratórnu analýzu alergénu arašidy a výrobky z nich. Označenie výrobku aj laboratórne vyšetrenie vyhovovalo požiadavkám právnych predpisov.

Výsledky boli poslané v tabuľkovej forme na RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši, ktorý spracuje výsledky aj z ostatných riešiteľských RÚVZ.

ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU V PREVENČII OBEZITY NA ROKY 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Každoročne od roku 2015 do roku 2025 sa realizujú priority a) b) a c). Každé tri roky sa realizujú aktivity v rámci priority d):

Aktivity v rámci priority **a) Podpora zdravého štartu do života** realizuje poradňa zdravia pri RÚVZ so sídlom v Žiline.

V rámci priority **b) „Podpora zdravšieho prostredia v školách“** bola zabezpečená kontrola predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov v 26 zariadeniach, efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v 103 zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy, odber vzoriek potravín na mikrobiologické vyšetrenie v celkovej počte 45. V rámci ŠZD boli kontrolované hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania, dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovanie pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov, zisťovanie počtu stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach, posudzovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy, kontrola pestrosti stravy, kontrola dodržiavania zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky.

V rámci priority **c) „Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení“** sa zamestnanci RÚVZ so sídlom v Žiline zúčastňujú pracovných poradí pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi na okresnej úrovni. Aj v roku 2023 bola uskutočnená Pracovná porada vedúcich školských jedální s aktívnou účasťou.

V rámci priority **d) Podpora pohybových aktivít** odborní pracovníci odboru HDM v roku 2023 priebežne vykonávali kontroly zariadení určených na výučbu telesnej výchovy na základných a stredných školách. Skontrolovaných bolo 10 priestorov na vyučovanie telesnej výchovy (športové haly, telocvične, gymnastické sály a posilňovne vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklíma a pod.).

V rámci priority **e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku** bola vykonaná realizácia meraní telesných parametrov u detí, zadávanie získaných antropometrických údajov a údajov získaných z dotazníkov do pripravených tabuliek v programe Excel a následné zaslanie vyplnených tabuliek gestorovi.

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

V priebehu kalendárneho roka 2023 vykonali odborné zamestnankyne RÚVZ so sídlom v Žiline, odboru HDM 25 kontrol v školských bufetoch pri základných a stredných školách a 1 kontrolu v bufete v rámci areálu Žilinskej univerzity. Kontroly boli cielene zamerané na dodržiavanie ponúkaného sortimentu v súlade s ustanoveniami § 7 ods. 3 písm. a) Vyhlášky MZ SR č. 75/2023 o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež, dodržiavanie zásad správnej hygienickej praxe, správne vedenie predpísanej evidencie, dodržiavanie prevádzkovej a osobnej hygieny personálu, dodržiavanie zásad skladovania potravín a pokrmov, zdravotnú a odbornú spôsobilosť personálu a pod. V rámci štátneho zdravotného dozoru bolo odobratých 6 vzoriek lahôdkarských výrobkov a vzoriek rýchleho občerstvenia na mikrobiologické vyšetrenie, z ktorých všetky vyhovovali požiadavkám platnej legislatívy.

Čiastková správa za rok 2023 bola predložená gestorovi na ÚVZ SR do 31.12.2023.

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

V roku 2019 išlo o pilotný projekt, ktorého etapy riešenia pozostávali z nahlásenia zodpovednej osoby za RÚVZ so sídlom v Žiline, nadviazanie kontaktu zodpovednej osoby s vedením FNŠP v Žiline, komunikácia pracovníkov RÚVZ s príslušnými pracovníkmi oddelení, priebežné odoberanie vyplnených dotazníkov pracovníkmi RÚVZ, vyplnenie excelovských tabuliek pracovníkmi RÚVZ, zaslanie vyplnených tabuliek zodpovednými osobami na NCZI mailom. Realizácia projektu pokračovala aj v roku 2020, kedy bolo vyplnených celkovo 101 dotazníkov. V roku 2021 bola gestorom projektu spracovaná záverečná správa, ktorá bola poskytnutá aj FNŠP v Žiline. V zbere sa bude pokračovať podľa požiadaviek a možností NCZI.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení. Úloha je cieleňá na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdraviu škodlivých faktorov v predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

Rok 2023 - realizácia prvej etapy, získanie údajov o počte predškolských zariadení, v ktorých sa používa systém umelého vetrania, zhrnutie skúseností jednotlivých RÚVZ v SR z výkonu štátneho zdravotného dozoru, príp. zo sledovania vybraných fyzikálnych, chemických a biologických ukazovateľov kvality vnútorného prostredia v predškolských zariadeniach so systémom núteného vetrania, analýza získaných údajov, príprava metodiky pre merania vybraných faktorov vnútorného ovzdušia škôl, vytipovanie a kontaktovanie škôl za účelom meraní.

Získané poznatky môžu byť využité pri tvorbe nových politík v oblasti prevencie vzniku alergických a respiračných ochorení u detí a zároveň na vytvorenie odporúčaní zameraných na zlepšovanie kvality prostredia v školách.

ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1. Národný imunizačný program SR - riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Poradenská činnosť v problematike imunizácie (infolinka Covid-19, cestovatelia, metodické návštevy pri výkone kontroly očkovania) vykonaná telefonicky resp. osobným kontaktom s klientom alebo zdravotníckym pracovníkom: 232x.

Problémom pri zabezpečovaní úrovne zaočkovanosti je pre epidemiológa snaha rodičov odmietat' očkovanie dieťaťa. Prevažujúci argument zo strany rodičov dieťaťa je tendencia odmietat' „živé vakcíny“ - obava z vedľajších účinkov.

V priebehu sledovaného obdobia sme zaevidovali ďalšie hlásenia o odmietaní očkovania zo strany rodičov, v roku 2023 bolo hlásených 42 nových odmietnutí očkovania, ktoré neboli prejednané na priestupkovom konaní. Celkový počet prípadov odmietaní očkovania ku 31.12.2023 (agenda od roku 2008) 611 prípadov. Poradňa očkovania RÚVZ Žilina. Zákonným zástupcom, ktorí odmietajú povinné očkovanie svojich detí bola zaslaná informácia o dôležitosti očkovania s poučením o jednotlivých diagnózach proti ktorým sa očkovanie vykonáva.

Kontrola očkovania v SR za posledné sledované obdobie: t. j. obdobie 2022/2023 – t.j. obdobie 2022/2023 – vyhodnotenie k 31.08.2023: počet pediatrických obvodov spolu 36, z toho okres Bytča: 4 obvody, okres Žilina: 32 obvodov. Celková zaočkovanosť sa pohybuje od 93,15% – 98,8%. V minulom sledovanom období sme zaznamenali celkovú zaočkovanosť pod 95,0% v dvoch obvodoch.

V tohtoročnej kontrole sme v okrese Žilina zaznamenali v 3 ročníkoch zaočkovanosť nižšiu ako 95%. Znížený stav zaočkovanosti nie je len z dôvodu odmietnutí povinného očkovania zo strany rodičov, ale aj vzniknutými restami z dôvodu výpadku vakcín.

Hlásených bolo 563 odmietnutí. Oproti minulému roku sme zaznamenali nárast počtu obvodov so zaočkovanosťou nižšou ako 90% z 5 na 15, pričom v troch obvodoch ide o chybu malých čísel.

Zaznamenaný bol výrazný nárast dočasných aj trvalých KI. Zistených bolo 126 dočasných a 91 trvalých KI. Najčastejším dôvodom dočasnej kontraindikácie (101x) je prekonanie ochorenia na COVID-19. Zistený bol nárast u očkovania detí do 15 rokov na žiadosť rodičov, keď v minuloročnej kontrole bolo zaznamenaných 4784 očkovaní, v tohtoročnej kontrole bolo detskými lekármi hlásených 5059 očkovaní. Od 14.4.2022 je vo FNsP zriadená ambulancia všeobecného lekára pre ukrajinské deti. V tejto ambulancii bolo zaočkovaných v čase od 1.9.2022 – 31.8.2023 spolu 65 detí. Počet pediatrických ambulancií sa znížil o 2.

V rámci Svetového imunizačného týždňa v termíne od 23. do 29. apríla 2023 boli zabezpečené uvedené aktivity:

1. informácie pre verejnosť o dôležitosti očkovania prostredníctvom webovej stránky úradu,
2. písomné oslovenie rodičov, ktorí odmietli dať zaočkovať svoje deti v rámci povinného očkovania - zaslanie edukačného materiálu o význame očkovania

3. umiestnenie edukačného materiálu o dôležitosti očkovania vo vestibule nášho úradu
4. predĺžené hodiny v poradni očkovania
5. v spolupráci s poradňou zdravia boli distribuované letáky v rámci prednášky o činnosti regionálnych úradov verejného zdravotníctva pre študentov SZŠ Žilina a v rámci prednášok o zdravom životnom štýle pre pedagógov ZŠ Karpatská ulica, Žilina a zamestnancov KIA
6. poradenstvo u zdravotníkov pri poranení

6.2. Surveillance infekčných chorôb - riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

V roku 2023 bolo spolu nahlásených 3986 ochorení, z toho 727 ako NN prípadov. Oproti roku 2022 sme zaznamenali pokles hlásených ochorení o 42 026 ochorení. Počet hlásených ochorení NN bol v roku 2023 vyšší o 208 prípadov.

V roku 2023 sme zaznamenali v rámci regiónu 15 importovaných ochorení, z toho do okresu Žilina 14 a do okresu Bytča 1. Výskyt importovaných nákaz: salmonelová enteritída 5x, ohrozenie besnotou 2x, kampylobakteriálna enteritída 2x, bezpríznakové nosičstvo 2x, rotavírusová enteritída, chrípka vyvolaná pandemickým vírusom A H1 2009, malária a bezpríznakové nosičstvo HBsAg 1x,

Poradenská činnosť v problematike prenosných ochorení (v rodinných a kolektívnych ohniskách, infolinka Covid-19, poranenia zdravotníckych pracovníkov) vykonaná telefonicky resp. osobným kontaktom s klientom alebo zdravotníckym pracovníkom: 870x. Počet konzultácií osobne s klientom v problematike HIV/AIDS: 55x. Telefonicky a elektronicky podaná informácia 60x, počet vydaných certifikátov: 7, odber krvi 49x.

V súvislosti s ochorením COVID-19 sme riešili dve podozrenia na chorobu z povolania u SZP FNŠP Žilina, pneumologická ambulancia a bezpečnostný technik FNŠP. V oboch prípadoch bola choroba z povolania potvrdená.

6.3. Informačný systém prenosných ochorení - riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR:

Posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení v SR, programom EPIS pri zabezpečení komunikácie so sieťami EÚ a SZO - (prenosné ochorenia). Od začiatku mája sme začali používať IS EPIS, ktorý je súčasťou IS UVZ. Pred spustením ostrej prevádzky sa všetci pracovníci oddelenia epidemiológie pravidelne zúčastňovali on-line školení.

Práca v EPISe: počet zadaných prípadov: 3986, kontrola a uzatváranie prípadov: 2681, spracovanie dotazníkov k epidémii: 13, záznamov SRV: 79.

Počet analýz epidemiologickej situácie (ARO, PO): týždenná analýza – 208x, mesačná analýza – 24x, ročná analýza – 3x.

6.4. Nozokomiálne nákazy - riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR:

Surveillance nozokomiálnych nákaz vykonávaná v zmysle Vyhlášky MZ SR č. 553/2007, a v súlade s návrhom záznamu o výkone ŠZD/ÚVZ SR. Problematika NN je riešená podľa aktuálnej situácie, ako aj podľa výsledkov ŠZD - kontroly sterovou metódou práce pre jednotlivé kontrolované pracoviská telefonicky, následne písomným zhodnotením dodržiavania HER a výkon BOT. Podľa výsledkov je situácia riešená príslušnými opatreniami. V roku 2023 bolo nahlásených 727 NN. Epidemiologické šetrenie v súvislosti s podozrením na NN: 831x, konzultácie priestorových danosti zdravotníckych zariadení: 120x.

Počet kontrol HER: 16x, ŠZD: 17x. Počet odobratých vzoriek v rámci ŠZD 410.

Kontrola fajčenia v ZZ: 17 kontrol – bez pokuty. Počet kontrolovaných sterilizačných prístrojov: 226. Priebežne vykonávame prevalenčné sledovanie výskytu Clostridium difficile vo FNŠP Žilina ako NN, epidemiologické šetrenie bolo vykonané v 179 prípadoch.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie - riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

K problematike sú vypracované havarijné - pandemické plány na úrovni regiónov i kraja aktualizované 1x/rok, resp. v zmysle pokynov WHO alebo ÚVZ SR Bratislava.

V roku 2023 nebola v okrese Bytča a Žilina zaznamenaná žiadna mimoriadna epidemiologická situácia.

6.6. Enviromentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV - prac. RÚVZ v SR

Sledovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov v odpadových vodách podľa harmonogramu Virologického pracoviska RÚVZ Banská Bystrica sme vykonali 6x odberom vody v ČOV Dolný Hričov s výsledkom: Pokus o izoláciu enterálnych vírusov z odpadovej vody: 5x negatívny nález (vyšetрил RÚVZ B. Bystrica), Pokus o izoláciu enterálnych vírusov z odpadovej vody vo vzorke odobratej dňa 12.9.2023 bol pozitívny, vzorka bola zaslaná do NRC pre poliomyelitídu. Izolovaný bol Echovírus 24.

6.7. Prevencia HIV / AIDS - projekt: spolupracujúci pracovníci - poradňa zdravia RÚVZ Žilina. Interaktívna forma vzdelávania a prevencie, spôsob získavania vedomostí dotknutých študentov v oblasti prevencie HIV. V roku 2023 nebola vykonaná.

6.8. Poradne očkovania – riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR:

Realizačný výstup zahŕňa zvýšenie informovanosti o očkovaní a očkovaním preventabilných ochoreniach, zníženie odmietaní očkovania a zabezpečenie informovanosti.

Na RÚVZ je zriadená poradňa očkovania. Informovanosť zabezpečená priebežne pri odmietaní očkovania. Konzultácie vykonávame telefonicky alebo osobným kontaktom s klientom.

Informovanosť verejnosti o vakcinologickom poradenstve je zabezpečená písomnou informáciou vypracovanou odborom epidemiológie pre ambulancie všeobecných lekárov,

špecializované ambulantné pracoviská, ako aj zverejnenie informácie na panely vo vstupnej hale budovy RÚVZ a na webovej stránke úradu.

6.9.Zvýšenie povedomia budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania:

1.Projekt „Zvýšenie povedomia budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním a význame očkovania“ - stredné školy, koordinátor RÚVZ Komárno.

V rámci RÚVZ Žilina spolupracujeme s poradňou zdravia a oddelením HDM. Realizácia v roku 2023 nebola vykonaná.

2.Projekt „Vzdelávanie študentov SZŠ v oblasti vakcinológie“, koordinátor RÚVZ Trnava. Vzdelávanie nebolo v školskom roku 2022/2023 realizované.

Pracovníčka odboru epidemiológie je členom komisie s celokrajskou pôsobnosťou na získanie odbornej spôsobilosti na nákup, predaj a spracovanie húb.

ODDELENIE PODPORY ZDRAVIA

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE OBYVATEĽOV SR

Cieľ:

Prostredníctvom prieskumu je cieľom sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa občanov SR.

Odpočet:

V roku 2023 sú k dispozícii výsledky zrealizovaného prieskumu v roku 2022.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCIÍ OBEZITY NA ROKY 2015-2025

Cieľ:

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení.

Odpočet:

- aktivity k Svetovému dňu obezity:
 - o výtvarná súťaž pre ZŠ (oslovených 65 ZŠ ZA okresu mailom)
 - o 6x informačné články na web stránke RÚVZ ZA
 - o vyhodnotenie okresného a krajského kola
- projekt „Viem, čo zjem“ – 4x prednáška – 78 žiakov
- 2x prednáška „Zdravý životný štýl“, „Pitný režim“ pre žiakov ŠZŠ (21 študentov)
- 1x prednáška „Výživa ako prevencia civilizačných ochorení“ pre študentov VŠZaSP (60 študentov)
- 1x prednáška „Výživa pri GIT ochorení“ pre študentov VŠZaSP (60 študentov)
- 2x prednáška „Zdravý životný štýl ako prevencia obezity“ pre SOŠ Poľnohospodárska (spolu 55 študentov)
- 5x beseda „Zdravé potraviny“ pre deti MŠ (spolu 93 detí)

9.2.1 VYZVI SRDCE K POHYBU: Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie

Cieľ:

Zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska – znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov – pohybovej inaktivity.

Odpočet:

Aktivity o informovanosti verejnosti o kampani prostredníctvom distribúcie plagátov a účastníckych listov:

- web stránka RÚVZ ZA, panel v RÚVZ ZA
- oslovenie a poskytnutie informácií o kampani v priestoroch - základných a stredných škôl okresu ZA a Bytča (cca 8), stredoškolských internátov, Žilinskej univerzity, v Centrách voľného času, vo firmách okresu ZA a Bytča (cca 4), Mestský úrad Žilina, Obecný úrad Bytča, Krajská knižnica Žilina, Fakultná nemocnica s poliklinikou, športové strediská (posilňovne, plaváreň, zimný štadión, fitnesscentrá, masážno-rhb. centrách)
- propagácia kampane pri prednáškach realizovaných počas obdobia možného zapojenia sa do súťaže,
- propagácia kampane na „dňoch zdravia“ firiem ZA regiónu (6- krát)
- informácie poskytované klientom poradne zdravia počas celého možného obdobia zapojenia sa do súťaže
- doručenie vrátených vyplnených prihlášok na RÚVZ BB

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Cieľ:

Prostredníctvom komunitných pracovníkov zdravotnej výchovy (KPZV) dosiahnuť významné zlepšenie zdravotného stavu populácie v rómskych komunitách.

Odpočet:

Program plnia vybrané RÚVZ v SR. RÚVZ so sídlom v Žiline tento program neplní.

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Cieľ:

Cieľom prípravy Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia je vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

Odpočet:

- 40x účasť na vzdelávacích akciách - pracovných stretnutiach pracovnej skupiny pre poradne zdravia, školenia pre rozvoj personálnych zručností a schopností pracovníkov PZ, odborných workshopov R-CISZS, webinárov TZS, odborných seminároch, školenia Planeat, konferencií a pod.
- 18x realizácia „*Dni zdravia*“ pre zamestnancov fi.ZA okresu (spolupráca s poisťovňou Union, VŠZP):
 - o monitoring RF KVS ochorení - celkový cholesterol, Hgb, kyseliny močovej, glykémie, krvnej skupiny, hodnotenie % telesného tuku, TK, hmotnosť, výška, BMI – individuálne poradenstvo (spolu vyšetrených 492),
- počet klientov v poradni zdravia a zaradených do TZS: 394 prvo-vyšetrených klientov a 118 klientov, ktorí boli na kontrolnom vyšetrení,

- 24x článok s rôznou aktuálnou problematikou na web stránka RÚVZ ZA,
- 10x panel vo vstupnom priestranstve RÚVZ ZA s rôznou aktuálnou problematikou.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030

Cieľ:

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Odpočet:

- 5x prednáška na tému „Alkohol“, „Alkohol a jeho následky“ pre študentov ZŠ a SOŠ Poľnohospodárska (91 študentov),

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030

Cieľ: Zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobou zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení.

Odpočet:

- 1x prednáška „Stres a techniky zvládania stresu“ pre seniorov denného centra (13 seniorov),
- poskytnutie letákov o zdr. problematike určených pre seniorov pre DSS ZA a BY okresu,
- 2x prednáška „Pridavné látky v potravinách“, „Alergény v potravinách“ pre poslucháčov Univerzity tretieho veku (spolu 20 seniorov),
- v rámci Národného onkologického programu:
 - o 11x prednáška k problematike onkologického ochorenia ca prsníka, konečníka a prostaty pre študentov SOŠ, VŠZaSP, zamestnanci firiem (spolu 260 ľudí),
 - o 3x individuálne poradenstvo v problematike onkologického ochorenia ca prsníka, ca hrubého čreva pre študentov a zamestnancov fi. (spolu 68 ľudí),
 - o 2x prednáška „melanóm kože“ – 44 študentov
- realizácia výtvarnej súťaže pre ZŠ pri príležitosti Sv. dňa obezity – oslovených 65 ZŠ ZA kraja. Vyhodnotenie okresného a krajského kola.
- 5x prednáška o činnosti RÚVZ, PZ pre študentov SZŠ (118 študentov, 9 pedagógovia),
- V rámci Sv. dňa Alzheimerovej choroby - individuálne konzultácie (22 ľudí), 2x panel, propagačný materiál DSS
- 1x prednáška „Zvládanie stresu, záťaže ako prevencie KVS ochorení“ pre študentov

- VŠZaSP (60 študentov),
- Dotazníkový výskum „*Aké sú vzťahy na Vašom pracovisku*“ (spolupráca s MZSR a Slovenským národným strediskom pre ľudské práva) – 8 zamestnancov RÚVZ ZA
 - 3x prednáška „*Diabetes mellitus, chronické komplikácie DM*“ pre študentov SZŠ, VŠZaSP (spolu 130 študentov)
 - 2x prednáška „*Osteoporóza*“ pre študentov SZŠ, VŠZaSP (spolu 70 študentov)
 - 8x beseda „*Starostlivosť o mliečny chrup*“ pre deti ZŠ a MŠ (spolu 137 detí),
 - 3x prednáška o problematike diabetu pre študentov VŠZaSP, SZŠ (70 študentov), panel, web stránka,
 - 2x aktivita k týždňu mozgu pre deti – „*Výživa pre mozog*“ (35 detí),
 - v rámci Európskeho imunizačného týždňa:
 - o 2x prednáška pre študentov SZŠ a verejnosť (69 študentov, 6 pedagógov),
 - o rozdanie cca 171 letákov
 - o konzultácie mailom, telefónom (8x)
 - o 2x poradenská činnosť pre zdr. pracovníkov
 - 4x prednáška v rámci Kampane umývajte si ruky-zachráňte život, „*Hygiena rúk, prevencia nozokomiálnych nákaz*“ pre študentov SZŠ a študentov VŠZaSP (spolu 98 ľudí),
 - 10x panel vo vstupnom priestranstve RÚVZ ZA k zdr. problematike a prevencii
 - 24x príspevok na web stránku RÚVZ ZA k zdr. problematike a prevencii

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PODPORU POHYBOVEJ AKTIVITY NA ROKY 2022-2030

Cieľ:

Zlepšenie úrovne verejného zdravia prostredníctvom podpory akejkoľvek formy pohybovej aktivity naprieč sektormi s cieľom relatívneho zníženia prevalencie pohybovej inaktivity o 10 % v súlade s globálnymi cieľmi.

Odpočet:

- 3x beseda na tému „*Dôležitosť pohybového režimu*“ pre žiakov ŠZS (21 žiakov)
- 1x prednáška na tému „*Pohybom k zdraviu*“ pre študentov SZŠ (10 študentov)
- kampaň *Vyzvi srdce k pohybu* – aktivity vyššie

9.8 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTORLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030

Cieľ: Hlavným cieľom akčného plánu je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Ďalším cieľom je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

Odpočet:

- 2x edukácia a individuálne poradenstvo spojené s meraním CO vo vydychovanom vzduchu pre študentov SOŠ Poľnohospodárska (spolu 25 študentov)

- 2x interaktívna prednáška ma tému „Závislosť na nikotíne“ pre žiakov ZŠ (spoôu 39 žiakov)
- Linka odvykania od fajčenia – 25 hovorov (13 opodstatnených, 12 neopodstatnených)
- aktivity k *Svetovému dňu bez tabaku*:
 - o deň otvorených dverí- meranie CO vo vydychovanom vzduchu, dotazník závislosti, individuálna konzultácia (15 ľudí)
 - o 1x projekt „*Tvoja správna voľba*“ pre žiakov ZŠ (20 žiakov)
 - o 1x beseda „*Závislosť na nikotíne*“ pre SZŠ (20 študentov)
 - o 5x informácia o Sv. dni bez tabaku na verejných miestach
 - o 1x panel vo vstupnom priestranstve RÚVZ ZA
 - o 1x príspevok na web stránka RÚVZ ZA

9.9 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030

Cieľ: chrániť a zvyšovať blaho spoločnosti a jednotlivcov, chrániť verejné zdravie, poskytovať vysoký stupeň bezpečnosti pre širokú verejnosť a zabezpečiť multidisciplinárny, integrovaný, vyvážený a faktami podložený prístup k drogovej problematike.

Odpočet:

- 19x realizácia projektu *Tvoja správna voľba* pre žiakov ZŠ (427 žiakov)
- 2x prednáška „Hrozby legálnych drog“ pre študentov SŠ (spolu 55 študentov)
- aktivity k „*Európskemu týždňu boja proti drogám 2023*“:
 - o 2x interaktívna prednáška pre študentov SOŠ Poľnohospodárska – „*Hrozby legálnych drog*“ (spolu 55 študentov),
 - o 1x interaktívna prednáška pre 3.roč. SZŠ – „*Alkohol a jeho nebezpečenstvá*“ (10 študentov),
 - o individuálne poradenstvo pre študentov SOŠ Poľnohospodárska v oblasti nikotínovej závislosti spojené s meraním CO vo vydychovanom vzduchu (11 študentov),
 - o propagácia Európskeho týždňa boja proti drogám „*Legálne drogy –alkohol*“ na vstupnom panely RÚVZ so sídlom v Žiline.

ODBOR LABORATÓRNYCH ANALÝZ A NÁRODNÉ REFEREČNÉ CENTRUM PRE KOZMETICKÉ VÝROBKY

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
1.1	Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky

PLNENIE:

MERANIE IMISII HLUKU V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ VZHLADOM NA ZÁŤAŽ
OBYVATEĽSTVA

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
40	130	300

PLNENIE:

MERANIE TEPELNO-VLHKOSTNEJ MIKROKLÍMY V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ
VZHLADOM NA ZÁŤAŽ OBYVATEĽSTVA

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
3	9	21

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
3.1	Monitoring príjmu kuchynskej soli

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
51	51	65

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
3.3	Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
25	175	175

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
4.1	Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015-2025

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
2	16	17

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.1	Monitoring kvality vôd vybraných lokalít

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
9	45	190

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.2	Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení, umelých kúpalísk a iných prioritných priestorov

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
61	61	750

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.10	Monitoring biologických alergénov v ovzduší (peľová informačná služba - pis) a alergénov roztočov vo vnútornom prostredí

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
238	714	5008

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.11	Monitoring celkového organického uhlíka v prírodných a umelých kúpaliskách

PLNENIE:

	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
ÚVZ SR Bratislava	55	55	215
RÚVZ B. Bystrica	82	82	82
RÚVZ Košice	0	0	0
RÚVZ Žilina	11	11	22

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.13	Analýza celkového arzénu v potravinách

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
0	0	0

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.15	Monitoring obsahu ťažkých kovov v potravinách pre dojčatá a malé deti

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
27	56	112

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.16	Monitoring obsahu dusitanov a dusičnanov v potravinách pre dojčatá a malé deti

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
11	11	11

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
1.1	Plnenie návrhu Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky (NEHAP V.)

MERANIE IMISIÍ HLUKU V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ VZHLADOM NA ZÁŤAŽ OBYVATELSTVA

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
31	93	192

MERANIE INTENZITY OSVETLENIA V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ VZHLADOM NA ZÁŤAŽ OBYVATELSTVA

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
6	20	32

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
3.1	Monitoring príjmu kuchynskej soli

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
10	10	10

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.1	Monitoring kvality vôd vybraných lokalít

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
13	61	246

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.2	Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení, umelých kúpalísk a iných prioritných priestorov

PLNENIE CHEMICKÝCH UKAZOVATEĽOV:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
350	1723	1833

PLNENIE MIKROBIOLOGICKÝCH UKAZOVATEĽOV:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
41	41	578

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.5	Nadstavbová diagnostika významných mikroorganizmov v životnom prostredí

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
8 406	8 406	8 500

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.6	Biomonitoring ťažkých kovov v pracovnom a životnom prostredí

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
11	11	11

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.10	Monitoring biologických alergénov v ovzduší (Peľová informačná služba-PIS) a alergénov roztočov vo vnútornom prostredí

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
260	780	4462

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.11	Stanovenie syntetických potravinárskych farbív v potravinách

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
57	272	300

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.12	Monitoring expozície zamestnancov operačných sál narkotizačnými plynmi

PLNENIE:

	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz	Nevyhovujúce
RÚVZ Žilina	16	16	38	0
RÚVZ Trenčín	44	44	76	1
Spolu	60	60	114	1

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.13	Monitoring celkového organického uhlíka v prírodných a umelých kúpaliskách

PLNENIE:

	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
ÚVZ SR Bratislava	57	57	166
RÚVZ B. Bystrica	231	231	262
RÚVZ Košice	45	45	170
RÚVZ Žilina	49	49	92
Spolu	382	382	690

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.15	Analýza celkového arzénu v potravinách

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
15	15	30

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.17	Monitoring obsahu ťažkých kovov v potravinách pre dojčatá a malé deti

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
32	96	96

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY
7.18	Monitoring obsahu dusitanov a dusičnanov v potravinách pre dojčatá a malé deti

PLNENIE:

Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
10	10	10